37
3 D
6

UGHELLI
ITALIA
SACRA
TOM. VI

Digitized by Google

I
37-3.19.6

ITALIA SACRA

TOMVS VI.

ed by Google

ITALIA SACRA

TOMVS VI.

Digitized by Google

ITALIA SACRA
SIVE
DE EPISCOPIS ITALIAE
ET INSVLARVM
Adiacentium
TOMVS SEXTVS.

Complectens Metropolitanas, earumque Suffraganeas Ecclesias, quæ in Campaniæ Felicis, Aprutij, Hirpinorumque Neapolitani Regni claris Prouincijs recensentur.

AVCTORE FERDINANDO VGHELLO FLORENTINO
Abbate SS. Vincentij, & Anastasij ad Aquas Saluias Ordinis Cisterciensis, & Sacræ Congreg. Indicis Consultore.

ROMAE,
Ex Typographia Reuerendæ Cameræ Apostolicæ.
MDCLIX.

Superiorum Permissu, & Priuilegio.

Digitized by Google

37. 3. D. 6

ITALIA SACRA

SIVE

DE EPISCOPIS ITALIAE

ET INSVLARVM

Adiacentium

TOMVS SEXTVS.

Complectens Metropolitanas, earumque Suffraganeas Ecclesias, quæ in Campania Felici, Apruntii, Hirpinorumque Neapolitani Regni claris Provinciis recenserantur.

AVCTORE FERDINANDO VGHELLO FLORENTINO.

Abbate SS. Vincentii, & Anastasii ad Aquas Salvias Ordinis Cisterciensis, & Sacræ Congreg. Indicis Consultore.

ROMAE.

Ex Typographia Reuerendæ Cameræ Apostolicæ.

M. DC. LIX.

Superiorum Permissu, & Privilegio.

Digitized by Google

S.MO D. N.
ALEXANDRO SEPTIMO
PONT. OPT. MAX.

FERDINANDVS VGHELLVS F. P.

NEAPOLITANI Regni Eccleſiæ, Beatiſs. Pater, quæ Prædeceſſorum tuorum paterna cura plantatæ, cultæ laboribus, clientela tectæ, atque ex Saracenorum, Schiſmaticorumq; tyrannide toties vindicatæ, ad ſummam, quam aſpicimus, amplitudinem floruere, Tuæ Sanctitati, tum Martyrum roſis, tum etiam Sanctiſſimorum lilijs Confeſſorum, qui illis præfuere, redimitæ, ſupplices ſe ſe offerunt; quippè quæ non modò Sponſam tuam, ſed Dominam quoque ſuam Romanam Eccleſiam ſingulari ſtudio colant, Teque ſupremum in terris Chriſti Vicarium meritò adorent. Et quidem quantos amore tuo, ac peruigili cura fructus ſint conſecutæ, clariſſimè patet. Etenim ſtatim ac vniuerſali Eccleſiæ Sanctitas Tua præeſſe cœpit, vitæ ſanctimonia, exemplo, ac virtutum ſplendore in omnium oculos effuſo, illæ, vt taceam nunc de reliquis, faciem mu-

taſſe

taſſe, ac depoſito tandem ſquallore, expulſiſque inanibus fucis, primæuam illam temporum pietatem, quaſi renaſcentes, puram, & ſinceram denuò exhibere videntur, adeòque iam nihil habent Eccleſiæ hoſtes, in quo eas poſſint vel leuiter accuſare; quin ſperandum eſt iam tempus illud appetere, cum omnis tandem iniquitas os oppilet ſuum. Has igitur humiliter ad Apoſtolicos pedes tuos defero ſexto hoc volumine per ſummum laborem à me deſcriptas, atque ità, vt opus materiam omninò ſuperare cenſeatur. Non enim mihi, Beatiſs. Pater, eos placuit imitari, qui aut adeò ſunt antiquitatis ſtudioſi, vt antiqua proponentes, recentiora prætermittant, aut recentiora ſic tractent, vt veterum penitùs obliuiſcantur: ſed Euangelicum illum Patremfamilias potiùs ſectari, qui, docente Domino, profert de theſauro ſuo noua, & vetera. Quod quidem ex immenſo hoc, non iam meo, ſed veriùs Veſtro, Romanæ præſertim Vrbis, Eccleſiarumque theſauro præſtare omni ſtudio conatus ſum, vt gentes, quæ remotas terrarum incolunt partes, non modò priſca Italiæ Sacræ iura, atque Præſulum geſta præclariora, quaſi in ſpeculo intueantur, ſed præſentis etiam ſtatus, atque in ijs ſummum Sanctitatis Tuæ ſtudium ad maiorem Dei gloriam agnoſcere procul dubio poſſint. Ea verò qualiacunque ſint, Tibi Beatiſs. Pater, omninò dicari debent, vel ob ipſam rerum ſcriptarum dignitatem, vel ob meum ſcribentis erga Sanctitatem Tuam humillimum, & antiquum animi obſequium, quod tanto maiora quotidie ſuſcipit incrementa, quantò magis in dies ab Apoſtolica mente Tua promanant virtutum documenta, quorum fulgentiſſimo lumine Vrbs, imò Orbis vniuerſus vndequaque niteſcit; hoc præcipuè fauſto, fortunatoque tempore, quo, non concordibus tantùm, ſed exoptatis omnium votis, nouo Diui Thomæ à Villanoua ſidere Cælo aſſerto Sanctorum cultu, ac ſplendore militantem pariter, ac triumphantem Eccleſiam maximoperè auges. Quod ſi hoc optatum mihi votum felix, fauſtumque quandoque contingat, vt hi laborum meorum

cona-

conatus ſapientiſſimo Tuæ Sanctitatis iudicio quoquo pacto probentur, ingens mihi animus fiet ad cætera, quæ ad opus perficiendum deſiderantur volumina, ſub tanti Pontificatus auſpicijs in lucem aliquando proferenda. Quare Clementiſsimum Deum ex animo precor, vt Sanctitatem Tuam, tum Chriſtianæ Reipublicæ gloriæ, cum noſtro bono diutiſsimè incolumem, florentemque ſeruet. Romæ Kalendis Nouembribus ipſâ Sancti Thomæ à Villanoua Diuorum albo adſcripti ſolemni luce; Salutis vero Anno MDCLVIII.

LECTORI CANDIDO.

IN hac editione ad Dei gloriam, Italicarumque Ecclesiarum augendam cognitionem, & celebritatem prodit Sexti nostri laboris Volumen, in quo de tribus Neapolitani Regni inclytis prouincijs Felicis nempe Campaniæ, Aprutij, Hirpinorumque cum Metropolitanis, earumque Suffraganeis Ecclesijs, quę in ipsis continentur, accuratam habes narrationem. Ad Tomi calcem addidimus Græcorum vetus Menologium, latinè versum, auro pretiosius, & nunquam editum; post illud fundationes adieci Monasteriorum S. Bartholomæi de Carpineto, & S. Clementis in Insula Piscariæ: primum Comes Luidinus, secundum Ludouicus II. Imp. in Prouincia Aprutij exædificarunt; in ijs plura scitu dignissima leges. Tu interim, quæ remanent volumina expecta, & nostrum qualemcumque laborem tua pietate & amore ne asperneris, Vale.

IN D. ABBATEM FERDINANDVM VGHELLVM ITALIAE SACRAE SCRIPTOREM.

LEONIS ALLATII.

ΕΘΙΖΟΝ αὔδρες ἐσθλοῖς καλῶν πάλαι,
Ὧν ἔχω ἐθλῶν ἀντιδωρεῖσθ χάριν,
Τίνῃ τ' ἀμοιβὰς δ' ἐσάιπας πλουσίας,
Τῷ καὶ Πίλῳ ἐσφίζας, ἰδ' Ὀλυμπίᾳς.

Ἐνθμια ἔδρας, καὶ θεῶν πυθμησι
Τιμὰς ἐσφζῶψαν. ὠφέλημα δ' αὖ μέγα
Παῶν πάτ' ἔδρασι φωτὶν ἐξ ἰσάζμβρίν;
Ὁ' μὲν τις αὖθις δαῖζιν αἰθύσης φλογὸς,
Ὁ δ' αὖ θαλάσσης ἄρμα πυμπδῖνι πόρας
Δίδαξιν, ὑδὶ κῦμα δυμαίνῃ μίλαν,
Αὐτᾶῖτι δ' ἐν λαίλαψι νωμῶσιν ζόφιν
Περῶαθι βάλλειν ἐς λιμῆν' ἐσπεμβόλω.
Ἄλλος ταμόντ' ἄρυραν εἰς αὖλακα, σπόρον
Βαλόντ', ὅτ' ἄσταχυς καμῇ, γιωπόνων
Δρεπαίαισιν ἀμᾶν, καὶ δὶ θήκας τηρέῖν.
Ἔστιν δ' ὃς ἐς λιμῆρα πυλυάθμων
Μυζῶν ἄγων δίδαξε ἐν δίκτυις γεφύρων
Πρύξις παλαιῶν, ἅσσα τ' ἰμφρόνως νέοι
Τέχναις μαθήμασθ' ὧδον, ὡς ἔστιχ' ὁ πᾶς,
Τὰ δεῖν' ἀπωθεῖσιν, πολίων λιθῖνα ἄδυτα.
Ὧ πόσοις ἔστι ταῦτα δυσφόρως βροτοῖς
Ὧ πόσοις ἰμέρουσιν ἐκμοζυμβόν.
Νυῦ δ' ὅτ' αὖ αὔδρες φασὶν ἰωιμωμβρίας
Μέγιστ' ἐσῆσιν, ὑδὶ μὶμβλεν μικρὰ,
Τὶς ἦσιν ἐργάζωτο χρήσιμος φανὴς;
Τὶς ἅσσα θυμὸς ἔνδοθ' ἐν σταλάίχνις μαμῇ
Ἀνθρωπεῖρεάζωτο τηλίκης χιδὸν;

Εἰς καὶ μόνος βίβλοιο ὅδ' ἀθρεῖ μολῶν
Πάζαισι τίχναις, καὶ ζοφοῦς ὀμμασίας,
Τ' πτερύβαθος βυθίσσιν, ὄργιας τ' ἐξόχους
Ἄλλων ἄειστος πολλὸν Οὐγγλος βροτῶν,
Φίσσιν σεσζῶλθι φαίμακον, τρὶ ἢ νίζας
Ψυχῆς μολῶν τ' ἀκέσατ', ὃν λίτο φθορᾶς
Σπίζας, ἐν ἀφθάρτοισιν ἀμπνέῃ βίοι,
Ὡς αἱ φίλον πίλησιεν. ἀντίους δ' ἰδών.
Ἔκπαγλ' ἀϊνῶτας, ἀκλεῖς, ἀτίμους,
Ἐτέρων ἔασας φρονίδων ὑπερόζους,
Ψυχῶν ζιγῶτις σεσσάτας, ὧν θεὸς ζιὰς
Τειὰς σεσζώσοις ζιασὶν ἐν λιμιθμῇ,
Ἢν χειρὸς ἐξίφηνι καβεὶς ἐκ πόλω,
Χειρὸς βροτωθεὶς αὖθ' ἑσιν χριτοτόμος.
Τὺς δ' ὧδ' ἐν ὄρφνῃ σανύχῳ τι καὶ μόρῳ
Πέδας ἀφύκτους ἐκπεζόντας ἐρίμάτων
Ἀ'κλῖνι καλῶν καὶ πόνοις ἀθυζομένους
Ἀελαζμῷ Οὐγγλος ἐν αὔραις θέτο,
Ἔκλυσιν ἄζας, καὶ βιωτῶ δωρήζατο,
Βιωτῶ ἐν αὐθρώποισι, καθεσθῆναι κλέος,
Τ' πτὶ τε γῆς ἐόντας ἀθανάτους τηῶν,
Ζωοῖς θ' ὁμιλεῖν μέχρις ἀστέρων τρόμος,
Ἄγγλῳ ἰάλλων ὑμνῶ φαίνῃ πλάκας.
Οὐδ' ἔστι πλεῖον ᾧ ῥθμὸ, ᾧ δ' ὑ, ἀλλὰ δὺς
Παύτεσσιν ἴσι παύτας ἴσως ἔφερσιν.
Παλιμόζμιον δίδωκας ἄσιμος φασὶς
Οὔγγλ' ὄντας ἐν ἀναλκαίῃ βροτοῖς,
Ἐὺτ' αὖ διαίτᾳ λαὸν ἰθύσ' δίκῃ
Νωμῶζα καλῶς σκῆπτρον, τὰ κρείσσ' ἔχει
Ἔμφρον ΛΛΕΞΑΝΔΡΟΙΟ φρενοσσόου φρενὸς.
Τὶ δ' ἀπλιδοῦν; ἢ τὶς ἄντλος χθεὶς
Ζωαλείου τοζῶσθ' τρὶ διρλίτη
Μοῦ; ἀλλοῖος δ' ἔζμὸς ἀρραγῆς πόθν
Ἐν καρδίαις σεσζίσσι, δ' τ' αὖ ἄλλος
Γ'σσους ἰλίου δίφρος ἀνδάζαι σίδην.

Εἰ δ'

Εἰ δ' ἰχὼς ἦν, ὧν αὖ ἦν φρὶν, ἰφθίμης,
Παιδνίτις τέτυχε Μαιζοληῖ Τέῳ,
Οὐδ' ἄτι ἄλλ' ἴγινλο θάμβος ἁ φατὸν.
Ἔσαι Τᾶδ' ἔς' ἄτιμα, κἀδ'ινὸς ἄξια.
Ἦν δ' αἱ λαβίνλες ὀκτιζίζειν χάεν.
Ἔκταγλον ὅτι θάμβος ἰεσῆ βρότοῖς.
Ἐφλὶς, θεᾶς, γήρως τε, συμφωὶς Πέλῳ.

HYACINTHI FERABOSCHI

Latina imitatio.

SOlebat olim priſca gens mortalium
Egens bonorum ferre grates munerum,
Viceſque largè reddidit merentibus.
Hinc tot locauit æthere, hinc tot Cælitum
Erexit aras, aſtra tot fixit polo.
Nam quiſque fecit ſibi Deos, & mortuis
Dum non adeſſet quod daret, Cælum dedit.
Sed cur ſuperna in ſede terræ filios
Poſuit vetuſtas? hunc quod ignes repperit.
Hunc quod maris per dorſa currum flamine
Fecit volantem, quo domauit æquoris
Inſanientis impetus, nec horruit
Conſi tridentem, Dijs maris mirantibus.
Alter reperto vomere exercuit ſolum,
Semenque terræ credidit, quod cum nouo
Fœnore remiſit dum annuit votis Ceres.
Sunt quos equino lympha qua ſalit pede
Luſtraſſe doctæ rura Phocidos iuuit
Amata laurus, quos Apollini decet.
Horum ob profundæ ſacra mentis germina
Voceſque clari pectoris, torque artium
Inuenta, viuit fama quam non abſtulit
Rogus, nec ætas dente mordet liuido.
Præclara ſanè dona, ſed quæ non ſuper
Humana ſcandunt vota, dum neceſſitas
Artis magiſtra hanc præſtitit ſolertiam.
Maiora nunc animus cupit, per arduæ
Fertur, nec vllo continet ſe limite,

Noua-

Nouaque semper æstuat rerum siti,
Tantam quis vnquam expleuerit cupidinem!
Tandem Deorum vir repertus munere,
Qui, vt Phœbus astra luce præstringit sua,
Offecit vnus doctiorum lumini.
Hic est Etruscæ gentis & Latij decus,
Suadæ medulla, flos Virorum Vghellius:
Qui modò medelam corpori, atque animis tulit.
Qui mortuos reduxit Orci ex faucibus;
Fecitque clara luce siderum frui.
Inglorios premebat atra nox viros
Reges sacrorum prouidos Antistites,
Queis colitur Alma Trinitas, & Vnitas,
Quam filius patefecerat linquens polum,
Viri figuram dum Sator virum induit.
Consumpserat iam tempus horum nomina,
Et fata lege vinxerant ahenea.
Quorum misertus calamitatem Vghellius,
Lethes reductos è profundo gurgite
Permisit auris vt fruantur æetheris,
Vitaque functis Manibus vitam dedit
Donec rotabit astra Stellifer polus,
Et Phœbus axe promet aurato diem.
Nec hisce plus, aut alteri tribuit minus,
Sed fulsit æquus solis instar omnibus.
Quacunque terras alluit fluctu Thetis
Sapientiæ fœcunda iecit semina,
Aeuumque claris explicauit paginis:
Dum sceptra terrarum sacra tenet manus,
Mundique habenas mente prouida regit
Qui iura Alexander dat Orbi Maximus.
Quasnam rependet gratias seclum tibi?
Quod pro tenebris luce donas aurea.
Satis superque digna sit merces amor,
Quem nulla nostro è pectore auferet dies.
Quod si voluntas par adesset viribus,
Nec tu careres Memphios miraculis,
Nec molibus Phidiaca quas struxit manus.
Sed has imagines inanis gloriæ
Deleret ætas longa, grates quas tibi
Orbis tuarum haud immemor laudum refert,
Perenniores ære miratur polus.

IACOBI

IACOBI GADDI PATRITII FLORENTINI

Hendecaſyllabi extemporale,

In laudem Tomorum Italiæ Sacræ, quos edidit ſcriptor ſacræ familiæ Ciſtercienſis Abbas Vghellus.

Si quis per virides agros vagari
Immenſa cupit eruditionis,
Vt flores legat, & liget venuſtos,
Contexens ſibi floridas corollas,
Quæ vincant precio procul remoti
Gemmas æquoris, æmulas nitentis
Orbis ſyderibus, legat verendum, ac
Multiplex Itali volumen Orbis,
Quod luci dedit, ipſe dignus aſtris
Vghellus, calamo diſertus Vrbes
Exarans ſoboleſque, Præſuleſque,
Hinc de tot regionibus meretur
Optime egregius, pius que ſcriptor,
Ornat qui celebrem ſodalitatem,
Qua ſacro radiat beata ſole
Bernardo, hunc ſileat volens Camœna
Diui laudibus eloquentis impar.

FACVLTAS REVERENDISSIMI PRAESIDIS

Congregationis S. Bernardi Italiæ Ordinis Ciſtercienſis.

NOs D. Galganus Cingardus Mediolanenſis Abbas S. Petri in Viridario Papienſis Diœceſis, ac Præſes Congregationis S. Bernardi in Italia Ord. Ciſtercienſis, facultatem concedimus, vt Sextum Volumen, quod inſcribitur *Italia Sacra, ſive de Epiſcopis Italiæ, &c.* à R. P. D. Ferdinando Vghello SS. Vincentij, & Anaſtaſij ad Aquas Salvias noſtræ Congregationis Abbate peruigili labore compoſitum prælo committatur, ſi ijs, ad quos ſpectat, videbitur. In quorum fidem has litteras manu propria ſubſcripſimus, ac noſtro ſolito ſigillo firmauimus. Papiæ ex noſtro S. Petri Cœnobio Kal. Iulij 1657.

D. Galganus Cingardus Abbas, ac Præſes.

Impri-

Imprimatur,
Si videbitur Reuerendiſſimo P. Magiſtro Sacri Apoſtolici Palatij.

M. A. Oddus Epiſc. Hierep. Viceſg.

APPROBATIO.

LEgi accuratè, ita annuente Reuerendiſs. Patre Magiſtro Sacri Palatij Apoſtolici, Sextum *Italiæ Sacræ* volumen Reuerendiſs. D. Ferdinandi Vghelli Ordinis Ciſtercienſis Abbatis Sanctorum Vincentij & Anaſtaſij ad Aquas Saluias: Opus eſt ſanè egregium ex penetralibus antiquitatis Eccleſiaſticæ erutum, acutiſſimo ac eruditiſſimo iudicio elaboratum, quod auctoris ſui multiplicem doctrinam ac eruditionem redolet. Quapropter ab immenſa hiſtoriarum congerie, variarumque rerum Eccleſiaſticarum lucubratione commendo, ac publica luce, & lectione digniſſimum cenſeo, cum omnia ſint tuta, cuncta fidei Catholicæ conſona, nihil bonis moribus aduerſum contineat: Romæ quarto Idus Inlij 1657.

Ioannes Baptiſta Marus Canonicus S. Angeli in foro Piſcium.

Imprimatur.
Fr. Raimundus Capiſuccus Ord. Prædicat. Sac. Palatij Apoſtolici Magiſter.

PROTESTATIO AVCTORIS.

CVM Sanct. Mem. Vrbanus Papa VIII. die 13. Martij anno 1625. in S. Congregatione S.R. & Vniuerſalis Inquiſitionis Decretum ediderit, Idemque confirmauerit die 5. Iulij 1634. quo inhibuit imprimi libros hominum, qui ſanctitate, ſeu Martyrij fama celebres è vita migrarunt, geſta, & miracula, vel reuelationes, ſeu quæcumque beneficia, tanquam eorum interceſſionibus à Deo accepta continentes, ſine recognitione, atque approbatione Ordinarij, & quæ hactenus ſine ea impreſſa ſunt, nullo modo vult cenſeri approbata. Idem autem ſanctiſſimus die 5. Iunij 1631. ita explicauerit, vt nimirum non admittantur Elogia Sancti, vel Beati abſolutè, & quæ cadunt ſuper perſonam, bene tamen ea, quæ cadunt ſuper mores, & opinionem cum proteſtatione in principio, quod ijs nulla adſit authoritas ab Eccleſia Romana, ſed fides ſit tantum penes auctorem. Huic decreto, eiuſque confirmationi, & declarationi obſeruantiæ, & reuerentia qua par eſt, inſiſtendo, profiteor me haud alio ſenſu, quicquid hoc Sexto Tomo refero, accipere, aut accipi ab vllo velle, quam quo ea ſolent, quæ humana dumtaxat auctoritate, non autem diuina Catholicæ Romanæ Eccleſiæ, aut Sedis Apoſtolicæ nituntur, ijs tantummodo exceptis, quos eadem S. Sedes Sanctorum, Beatorum, aut Martyrum Catalogo adſcripſit.

SYNO-

PRIVILEGIORVM SVMMA
Pro Impressore Camerali, & Vaticano.

CLemens Papa VIII. Diplomate sanxit ne quis citra voluntatem Dominici Basæ, olim in Typographia Vaticana Impressoris Sacram Bibliam, Concilia generalia, Epistolas decretales, Libros ad Ecclesiasticum munus pertinentes, ac etiam Sanctorum Patrum volumina; Libros etiam cuiuscumque generis, vel nouiter ab ipso edendos, vel nouis additionibus auctos, per decennium ab editione cuiusque voluminis imprimat, vel impressa venalia habeat. Quod priuilegium Paulus Papa V. peculiari Chirographo in fauorem Hieremiæ Guelfi I. V. D. ac Impressoris Cameralis transtulit, indulsitque. Idem Gregorius Papa XV. Literis expeditis ratum, firmumq. haberi voluit quod violatores excommunicationis latæ sententiæ pœna puniuntur. Quod si in terris S. R. E. subiectis id contigerit, confiscatione etiam Librorum, ac quingentorum ducatorum auri solutione mulctabuntur, vt latiùs patet in literis ipsius Gregorij Papæ sub datum Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem sub annulo Piscatoris die 21. Octobris 1621. Pontificatus sui anno primo. Ac idem Vrbanus Octauus peculiaribus litteris datis apud Sanctum Petrum sub annulo Piscatoris die 23. Maij 1628. Pontificatus sui anno quinto in fauorem Andreæ Brogiotti Impressoris Cameralis, & Vaticani transtulit, indulsitque. Ac iterum Innoc. X. peculiaribus literis datis apud sanctum Petrum in fauorem Angeli Balladori, pariter Impressoris Cameralis, ac Vaticani confirmauit sub annulo Piscatoris die 1. Martij 1646. Et tandem omnia supradicta priuilegia, & gratias amplè confirmauit, & indulsit Sanctiss. D. N. Alexander VII. in fauorem Zenobij Masotti, nuper Impressoris Cameralis, & Vaticani, datis literis die 12. Iunij 1655. Pontificatus anno primo.

SYNOPSIS ALPHABETICA ARCHIEPISCOPATVVM ET EPISCOPATVVM

Qui in hoc Sexto Tomo Italiæ Sacræ continentur.

Anſanenſes.	Lanciano.	pag 977
Capuanenſes.	Capua.	346
Compſanenſes.	Compſa.	993
Neapol.	Napoli.	8
Surrentin.	Surrento.	738
Teaten.	Chieti.	822

Acerranen.	Acerra.	pag. 253
Aequen.	Vicoaquenſe.	786
Aeſernienſes.	Iſernia.	454
Atinen.	Atino.	510
Caiacen.	Caiazzo.	558
Calinen.	Carinola.	586
Caluen.	Calui.	600
Caſertan.	Caſerta.	607
Cuman.	Cuma.	263
S. Angeli Lombardorum.	S. Angeli de Lombardi.	1014
Biſacien.	Biſaccia.	1023
Iſclan.	Iſchia.	271
Laquedonien.	Lacedogna.	1027
Lubren.	Maſſa Lubrenſe.	795
Muranen.	Muro.	1033
Ortonen.	Ortona à Mare.	966
Puteolanen.	Pozuoli.	310
Satrianen.	Satriano.	1043
Stabien.	Stabia.	803
Sueſſan.	Seſſa.	668
Thean.	Teano.	689

ITALIA SACRA

FERD. VGHELLI

Abbatis Ordinis Ciſtercienſis.

PROVINCIA XIII.

CAMPANIA FELIX,

Vbi de Metropolitanis Eccleſijs Neapolitana, Capuana, & Surrentina, quæ in ipſa continentur accuratè narratur, deque earum Suffraganeis Epiſcopis.

REGNVM Neapolitanum ab vrbe metropoli inferius nobis deſcribenda nomen habet, nonnunquam Apuliæ, interdum etiam Siciliæ citra Pharum appellatum, ad diſcrimen nempe regni Siciliæ vltra Pharum, quæ eſt ipſamet Siciliæ inſula, cùm nonnulli Principes, qui vtrumque regnum Neapolitanum ſcilicet, & Siculum poſſederunt, olim vtriuſque Siciliæ Reges vocari voluerint. Tanta eſt huius regni amplitudo, vt dimidiam penè vniuerſæ Italiæ partem, quæ ad Orientem vergit, complectatur. Fines verò ſunt ab Occaſu amnes *Aufidus*, & Truentus; à Septentrione Adriaticum mare, à Meridie Tyrrhenũ, & Siculum: & ab Oriente Mare Ionium. Præter Latij partem integram octo Italiæ regiones opulentiſſimæ, & amœniſſimæ ad hoc regnum pertinent, nempe Campania Felix, vulgò *Terra di Lauoro*, Lucania, ſiue *Baſilicata*, Brutia, ſiue inferior *Calabria*, magna Græcia, ſeu ſuperior *Calabria*, Salentina, vulgò *terra d'Otranto*, Apulia Peucetia, nunc *terra di Bari*, Apulia Daunia, hodie *Puglia piana*, & Samnitia, ſiue *Aprutium*. Multi ſunt in hoc regno famoſi portus, fluuij, montes, vrbeſq; quarũ, XX. Archiepiſcopali faſtigio cohoneſtantur; CXXV. verò Epiſcopali dignitate ornatę ſunt. Cæterùm cum plures ſint ſcriptores, tum in antiquis, tum in modernis, qui huius nobiliſſimi regni Hiſtoriam Geographicam deſcripſerunt, ad illos libenter lectorem remittemus, contenti ea tantùm libaſſe, cum de ſingulis Prouincijs more noſtro in hoc ſexto, aliiſque ſequentibus voluminibus vbertim erit inſtituta narratio. A Campania igitur Felice huius regni principe & metropoli exordium ſumemus, & meritò quidem illa primò occurrit, cùm non ſolum caput regni Neapolis in ea ſita ſit, ſed omnium non modò Italię regionum, vt Florus ſcribit;

scribit; sed totius terrarum orbis pulcherrima, felicissima, amœnissimaque plaga, siue etiam antiquitatem spectes, siue nobilitatem, siue res à priscis Campanis præclarè gestas, de quibus Romana Historia sæpè cum laude meminit, Felicis encomium tulit (quin & felicissima apud Strabonem) cæteris regionibus antecellere videatur, vbertate agri, amœnitate collium, aëris salubritate, opportunitate marium, aquarum perennitatibus, vrbium pulchritudine, oppidorum, portusque munimentis, auri, argenti, ferri, aluminis, sulphuris, calchanthi, nitri, salis, chalcitidis, cæterorumque mineralium venis, equorum, pecudumque gregibus, sed ingeniorum felicitate terra felicior, quæ ad omnem artem, liberalemque disciplinam ficta factaque esse censeatur. Campaniæ beatam amœnitatem omnes ferè scriptores variis laudibus extollunt. Plinius nobilitate eam laudat *lib. 2. c. 4.* de qua ad gentilitios errores alludens elegâti ingenio cecinit Cosmus Aniçius apud Capaccium.

Naturæ opus gaudentis est Campania,
Campania orbis sol, ocellus & nitor:
At cuius in tutela ea Dea sit tamen,
Huc vsque nemo nouit, aut hominum, aut Deum.
At nec repertus qui ferat sententiam,
Ex æquo iniquus quin repente euaserit,
Tam pulchra cunctos gemma trans-ceros egit.
Adiudi at Saturnus hanc pater sibi,
Quod hic Religio, Lexque, Honos præsidet.
Splendoris ergò, Imperijque Iuppiter,
Iunoque propter impotentias opum.
Ob arma Mars & bellicosa pectora;
Ob artes Phœbus, Mercurius ob ingenij
Præstantiam, cui orbis incuruat caput.
Venus, Cupido, vindicant lasciuias.
Sapientiam orta Pallas è capite Iouis.
Fabrilia Mulciber, Minerua lanificium,
Frugem Ceres, succos Lieus nobilis,
Sexcenties quot mille non explent lacus,
Neptunus omni laude præstantes equos,
Sine quaris artes fluctuantis æquoris.
Nihil denique terris datum à Dijs affectim,
Quod non vetus Campania aut ferat nouæ,
Quin est satietas, quàm voluptas amplior.

Inter duo igitur felix hæc regio flumina Lirim, & Sarnum posita est, & ad Silarum patebat apud antiquos: in longitudine 30. millia passuum, in latitudine variis in locis patet 30. ad centum millia ambiunt, & septuaginta: dum virgit ad Septentrionem sit obuia montibus, quibus Hirpini, Samnitesque excluduntur, dum verò ad Meridiem alluitur piscoso mari; ab oriente Liris fluuius Campanos, Latinosque disterminat. Campaniæ à patentibus cãpis, & telluris in quibus sedet, nomen inditum, quam etiam Terram laboris dixerunt, vel à Liberinis campis, quos Plinius Capuæ vicinos memorat, vel à bonitate, & proprietate agrorum, qui ad culturam maximè sunt aptæ. Caput regionis vrbs ipsa olim Capua fuit, quæ pulcherrima & fluentissima rerum vicissitudinem præferens, sui ipsius nobilitatis cessit Neapolitanæ vrbi amplitudinem. Campaniam sic veteres distribuebant apud Capaccium, vt vnam partem Ausones, Aruunci, Sidicini & Capuani incolerent; aliam Cumani, & Opici; tertiam Nucerini. In prima regione clarissima, fuerunque oppida Sinuessa, & Vulturnum, quæ maritimam illustrabant, habuitq; in mediterraneis præter montes Gaurum, Massicum, Falernum, agrumque Campi-telluris, Suessam, Aruncam, Cales, Casinum, Theanum Sidicinum, Venafrum, Calatiam, Calliculam, Trebulam, Casilinum, Siluam Gallinariam, & Acticulam, quæ propè Capuam, ad Pœnum defecerunt. Secunda Linternum oppidum cum flumine; ad mare habuit Cumas, Misenum, Baias, Sinum Lucrinum, Auernum, Puteolos, Neapolim, Heracleam, & omnia quæ nobilissimo illo sinu, qui Crater dicitur, continentur: intus verò, Atellam, Suessulam, Acerram, Vesuuium montem, Nolam, Pompeios; In tertia littorales vrbes vigebant, Stabiæ, Surrentum, Mineruæ promontorium, & mediterraneæ, Salernum, & Nuceria. Apud Strabonem maritimæ Campaniæ ora, quæ ad Meridiem vergit in duos sinus diuisa est. A Sinuessa versus reliquam maris oram sinus est vsque ad Misenum iustæ magnitudinis. Inde alius priore multò maior, Craterem nominant, à Miseno vsque ad Mineruæ promõtorijs duobus in sinus morem inclusus. Totidem indè planitiem, quam dicit Samnitum, Oscorumque, montibus, intercluſam. Tyrrhenos ibi præterea plurimùm viguisse, qui duodecim ciuitates incoluerunt, Capuam, Cumas, Puteolos, Herculanum, Pompeios, Atellam, Calatiam, Casertam, Casilinum, Vulturnum, Sidicinum. Tribus constare finibus scribit Volaterranus ad Sinuessam. ad Misenum, ad Neapolim. Polybius sic describit; *Siquidem oram maritimam incolunt Suessani, Cumani, Dicearchitæ, Neapolitani, ad extremum Nucerini.* Addidit in mediterraneis à Septentrione Calatinos, & Calenos, ab Oriente & Meridie Daunos, & Nolanos, in medijs autè campis omnium olim felicissimam ciuitatem Capuam, & dum rerum copiam, fertilitatem, & amœnitatem laudat, non tantum Poëtas asserit, sed etiam Deos de ijs locis esse loquutos. L. Florus dum nihil mollius illo cælo dicit, nihil vberius solo, nihil hospitalius mari, subdit, Caietæ portum, Misenum, & tepentes fontibus Baias, cum Lucrinum, & Auernum, maris ostia: Gaurum præterea, Falernum, Massi-

Massicum, pulcherrimum omnium Vesuuiũ Aetnei ignis imitatorem, vrbesque ad mare, Formias, Cumas, Puteolos, Neapolim, Herculaneum, Pompeios, caputque Capuam, inter tres quondam maximas, addita Roma, & Carthagine numerata. Setinos, Cæcubosque agros, Falernos, Calenos, Massicos, Gauranos, Surrentinosque montes intercludit Plinius, Laborinos campos, idque voluptatis certamẽ tenuisse scribit Oscos, Græcos, Vmbros, Tuscos, Campanos: Sauum fluuium, Vulturnum oppidum cum amne, Linternum, Cumas, Misenum, portum Baianum, Baulos, Puteolos, Phlegræos campos, Neapolim, agrum Nucerinum, Surrentum cum promontorio Mineruæ; colonias Capuam, Aquinum, Suessam, Venafrum, Soram, Theanum Sidicinum, Nolam, Oppida, Abellinum, Ariciam, Albam longam, Acerranos, Alifanos, Atinates, Alatrinates, Anagninos, Atellanos, Asulanos, Arpinates, Auximates, Auellanos, Alfaternos, tum Stabias à Sylla deletas, Tauraniam, quæ in agro quoque Campano interdicit, & morientis Casilini reliquias. Adiecit Capaccius Insulas Capreas, Aenariam, Prochitam, Pandatariam, Nesidem, Euplaeam, Megarim. Cæterũm gens Campaniæ cupidissima laudis, eximièque fortis, ac præceteris Regni mortalibus in cultu, victuque, pietate, sapientiæque studijs & omnis humanitatis, atque elegantię gloria insignis est. Floruit priscis temporibus ante Romanum Imperium, ac deinceps eo florente protulit viros in omnibus sæculis egregia virtute præditos; Græcorũ deinceps, Normannorum, Sueuorum, Gallorum sensit dominium: hoc tempore H.spanorum Regũ sequitur arbitrium, Prorege eiusdem Monarchæ toti Regno Neapoli iura, legesque scribente. His de Campaniæ felicissimæ amœnitate, vrbium numero, hominumque ingenio delibatis, sed compendiosè, siquidem habuit illa multos, & illustres scriptores, Antonium Santelicium, Capaccium & Camillum Peregrinum, aliosque eruditos viros. Jam qui nam in Campaniæ exordio Christi fidem disseminarint, paucis expediam. Christianam in Campaniæ plaga religionem ab Apostolicis inde temporibus conditam constat: siquidem Petrus Apostolorum princeps & vas electionis Paulus primi Euangelij lucem in hanc terram intulerunt, & S. Asprenem ad fidem conuersum Petrus Neapoli; Paulus verò sanctũ Patrobam suæ peregrinationis socium Puteolis ordinauerunt Episcopos. Priscus Capuæ, Marcus Atinæ, vel ab ipsis Apostolis, vel ab eorum discipulis cõstituti sunt Episcopi, quod in cæteris Campaniæ ciuitatibus factum fuisse probabile est. Ab ipsis Apostolicis temporibus ad Imperium Magni Constantini per annus ferè 300. Episcopalium Sedium distinctionem nullam planè habemus, quod non solum Campaniæ, sed alijs etiam Ecclesijs persecutionum tempore contigisse constat: nam difficillimis illis Ecclesiæ temporibus cum

A Episcopi liberam Ecclesiarum administrationem non haberent, Ecclesiasticæ iurisdictionis limites ac fines certos præscribere non licebat, aut positos, & constitutos, ritè seruare per Præsides ipsis non licebat, sicque sancti illi Episcopi non tam dignitatis & iurisdictionis suæ memores, aut tuendis limitibus addicti, quàm communis animarum omnium salutis solliciti & charitati, quæ nullos fines agnoscit, anhelantes, ex alia in aliam ciuitatẽ, prout illos vrgebat necessitas, commigrabant, vt vbicumque fidelibus omnia boni pastoris officia rependerent. Pace deinde Ecclesiæ reddita, diœcesum distinctione per Romanos Pontifices stabilita, quisque suam agnouit Ecclesiam, instituitque ecclesiasticis disciplinis, semel plantatam in Campania fidem, multo Sanctorum Martyrum sanguine purpuratam, (quod vel vno Nolano cœmeterio abundè comprobatur) confirmarunt Campani. Nec minus secundis, quàm aduersis deindè temporibus auita religio constantissimè seruata: neque enim Gothorum, Græcorumque temporibus Ariana hæresis, nec sub Sarracenis Mahumetana, insitam populi religionẽ euulsit, quin potius in hoc regno Campani impio eorum abrogato ritu, Orthodoxam Romanã retinuere fidem. Illud quoque laudatissimum est Campanis in Apostolicam Sedem pietatis argumentum, quod se, ac ditiones suas Summo Pontifici vectigales vltro fecerunt. Episcopales verò sedes Campaniæ vetustissimis temporibus eidem Summo Pontifici omnes immediatè parebant; aliquando Patriarchæ Cõstantinopolitano aliquæ subiectæ fuerunt, cuius cum tyrannicam auctoritatem excussissent, tandem ad Romanam Sedem redierunt, à qua tres ex ijs, Neapolitana scilicet, Capuana, & Surrentina ad Metropoliticam dignitatem fuerunt euectæ, tunc suffraganeorum Episcoporum ordinatio talis facta est. Neapolitana subiectos habuit Acerranum, Isclanũ, Nolanum, Puteolanum, & Cumarum Episcopos: Capuana hos accepit sibi subditos Præsules, Atinensem, Aesernicnsem, Calacensem, Caluensem, Carinolensem, Casertanum, Suessanum, Theanum, & Venafrinum: Surrentina verò Aquensem, seu Vicoaquensem, Lubrensem, seu Massæ Lubrensis, Stabiensem, seu Castelli maris. Cæteri verò Episcopatus Campaniæ iussi sunt sub Romana Sede immediatè subsistere, de quibus in primo nostro tomo abundè locuti sumus, non tanquam qui in Latio siti essent, sed tanquam de ijs, qui ad vnam Romanam Prouinciam viderẽtur spectare, vniusque Romani Pontificis immediatè subesse arbitrio. Fuerunt præterea antiquitus alij Episcopatus in Campania, qui iamdiu interiere; Atinæ nempè, vulgò *Atino*. Plures huius Episcopi numerantur in Martyrologio Romano, ac inter eos *Marcus* à S. Petro ordinatus, & *Fulgentius* successor Marci, martyrque sub Diocletiano, cuius successores infra enarrabimus. Atellæ Prol.lib.3.c.1. vulgò

S. Arpino. Ex eius Epiſcopis *Primus* ſubſcripſit Concilio Romano ſub Hilario, *Felix* tertiæ Synodo Romanæ ſub Symmacho, & *Importunus* legitur apud D. Gregorium Magnũ epiſtola 53. lib. 7. Indict. 2. Caſſinæ M. Varronis lib. 6. de lingua Latina, *Caſſino* dicitur, vulgò, Sede Epiſcopali ornatum fuiſſe locum, hunc docet Romanum Cõcilium ſub Hilario, cui ſubſcripſit *Capranius*, & *Seuerus* Romano ſub Felice. Cumæ Ptol. lib. 3. c. 1. vulgò *Cuma*, ex eius Epiſcopis Adeodatus ſubſcripſit Concilio Romano ſub Hilario, & Miſenas Romano primo ſub Symmacho. De huius Eccleſiæ Epiſcopis infra. Formiæ, Diodorus lib. 4. nunc *Mola*, ex cuius Epiſcopis *Martinianus* ſubſcripſit Cõcilio Romano ſub Felice, & Adeodatus primæ Synodo Romanæ ſub Symmacho. Minturnæ, Strabo lib. 5. vulgò *la Scaffa del Garigliano*, teſte Sanſelicio, *Ruſticus* Minturnenſis Epiſcopus ſubſcripſit Concilio Romano primo ſub Symmacho. Miſeni, Virgil. p. Æneid. vulgo *Miſeno*, *Concordius* huius Epiſcopus ſubſcripſit tertiæ Synodo Romanæ ſub Symmacho. Hormiſdas Papa ſcripſit epiſtolam 9. ad *Peregrinum* Epiſcopum Miſeni, Sinueſſæ, vbi anno Chriſti 303. Concilium coactum eſt trecentorum Epiſcoporum: cuius acta interiere. Sinueſſę memorantur Epiſcopi, Martyreſque Caſtus, & Secundinus, Caſti acta quædam Caietana ſeruat Eccleſia. Secundini autem geſta omnia, & tempus, quo floruit, genuſque necis ob ſcriptorum penuriam ignorantur. Vulturni, Liuius lib. 25. vulgo *Caſtel di Botorno*, Paſchaſius Vulturni Epiſcopus ſubſcripſit primæ Synodo Romanæ ſub Symmacho. Cæterùm cum Capua olim Campaniæ caput antiquitate cæteris metropolitanis Campaniæ Eccleſijs, Baronio teſte, antecellere videatur, primo hic in loco à nobis deſcribenda foret, ſed cum vrbs, olim pulcherrima, florentiſſimaque, vt Capaccius ſcribit, humanarum rerum viciſſitudinem præſeferens ſuæ ipſius nobilitatis ceſſerit Neapolitanæ vrbi amplitudinem, conſultò à Neapoli, non ſolum nunc Campaniæ, verum etiam totius regni metropoli, ac principe, hanc noſtram decimam tertiam Prouinciam, more noſtro auſpicabimur, deinde de Capuana, Surrentinaque Eccleſijs, illarũque ſuffraganeis inſtituemus narrationem, & qua pietate, qua religione, floruerint vbique & ſemper Campani, hauriet prudens lector.

NEA-

NEAPOLIS METROPOLIS.

Cuius ſuffraganei ſunt

Epiſcopatus
- Cumanus, nunc cum ipſa Metropoli vnitus,
- Acerranus,
- Iſchianus,
- Nolanus,
- Puteolanus.

NEAPOLIS caput vrbium Campaniæ, ac Regni totius Metropolis, vna eſt ex primarijs Italiæ vrbibus, ſiue antiquitatem, nobilitatemque ſuam, ſiue amœnitatem, pulchritudinem, frequentiamque, ſiue ciuilem gentis cultum & humanitatem ſpectes; ſita enim eſt loco amœniſſimo, nullius rei idoneæ egens, armis, mercibus, viriſque opulenta, latiſſima eius cæli ſolique facies, hyems egelida, æſtas temperata flatibus maris, tanta rerum copia, ciuium, ædificiorumque elegantia, vt patriæ obliuionem aduenis inducere opinio ſit. Quales Elyſios campos beatorum ſedes antiquitas finxit, talis terræ, vrbiſque facies Neapolis cælo data eſt, vt non immeritò Paradiſus Italiæ, naturæque miraculum dici poſſit: tantæque celebritatis, vt non Regno ſolum; ſed Regibus etiam titulum dederit. Lunam corniculatam refert, ſpatium amplectitur magnum inter mare, colliumque amœniſſimorum radices; ad Septẽtrionem, & Orientem magnificè ædificata, è cuius portu Miſenus, Mineruæque promontoria, celebreſque antiquitus inſulæ Capreæ, Iſchia, & Prochitæ ſereno cęlo conſpicuæ ſunt. Parua quidem ſuis initijs, indies opibus aucta, & ædificijs, muriſque fortiſſimis, propugnaculis, caſtelliſque præſertim munita inexpugnabilis eſt. Circuitus olim eius trium, nunc prolato pomœrio, quinque milliarium. Nunc quidem temporis ciuium, & incolarum nobilitate, magnificentiaque non minus, quàm ſtructuræ ſumptibus, atque ædificiorum omnis generis ſplẽdore celebris. Fidelium intra mœnia & in ſuburbijs degentium animæ cenſebãtur ſuper quingenta millia. Cælum nullum eſt mollius, aut clementius in Italia, bis floribus annuè vernat, ager vndecunque fertiliſſimus, & varietate nobilium fructuum, fontium, aquarumque ſalubrium copia, necnon naturæ multiplicibus miraculis abundans. Quæ tam præclaræ dotes in cauſa fuere, vt ſemper hæc ciuitas ab Imperatoribus, Regibus, Principibuſque maximis, atque etiam nobilibus ingenijs frequẽtata fuerit: quemadmodũ & noſtra hac ætate multi reguli, illuſtres atque potentes viri ſua ibidem habeant magnifica palatia, & ſplẽdidas ædes, in quibus plerunque anni maiorem partem degant. Quis Neapolim ad[illegible] cauerit

cauerit, non vna est auctorum sententia, maximè omnium, vt Antonius Caracciolus scribit, probabilis, ac celebris est à Calcidensibus Attica ortis, Cumanisque fuisse conditam, Nimirum ab ijs ipsis, qui profecti Calcide Euboeæ Insulæ vrbe primaria, Cumas Campaniæ primi condiderunt, atque inhabitarũt. In hanc conueniunt Liuius lib. 8. Velleius lib. 1. Plinius lib. 3. cap. 5. Strabo lib. 5. de Vrbibus, & Dionysius lib. 5. Silu. Plinius quidem breui compendio id narrat egregiè his verbis: *Littore autem Neapolis Calcidensium, & ipsa Parthenopes à tumulo Sirenis appellata*. Hoc autem ideo dicit, quòd Calcidenses, qui Cumas condiderunt, cum eo loco, vbi nunc Neapolis est, Parthenopes sepulchrum reperissent, nomen eius vrbi indiderunt. Sed Cumani, postquam ob loci vbertatẽ, atque amœnitatem maiusque commodum frequentari ciuitas cœpit, veriti, ne Cumæ desererentur, diruendi Parthenopem consilium iniere. Quo facto mox immani pestilentia vexati, oraculo, vt ferunt, admoniti, vrbem restituerunt, eãque Neapolim, hoc est nouam vrbem vocauere. Sunt de eius ædificatione aliorum sententiæ, quas refert Capaccius lib. 1. Neap. hist. omnium tamen vna est opinio, antiquissimã esse, & ante Romana tempora celebrem inter præcipuas vrbes Græcas Italiæ floruisse Pythagorica Philosophia; in hac enim, vt Strabo auctor est, studiorum causa iuuentus, aut ætate confecti seniores, quietis & otij causa plerunque secedere ab vrbe Roma solent, quemadmodum & Silius Italicus de eadem cecinit dicens, esse

Nunc mollis vrbi ritus, atque hospita Musis
Otia, & exemptum curis grauioribus æuum.

Constat Titum Liuium Patauinum Historicum, Q. Horatium Flaccum, Statium Papinium, Claudium Claudianum poëtas celebres, Annæum Senecam Philosophum, aliosque innumeros, qui ingenio, scriptisque suis præclaris nomen sibi pepererunt immortale, sæpiùs studiorum causa secessisse. P. Virgilium Maronem Neapoli diu suauissimè vixisse, atque Georgicorum libros ibidem composuisse legimus: & cum Brundusij moreretur, corpus suum eò transferri, ac sepeliri voluisse, vt & veterum poëtarum plura testimonia suffragãtur; Seruius commentator illius, altero lapide à Neapoli via Puteolana prope fauces perfossæ per Pausilipum cryptæ monumentum eius fuisse scribit. Locum nunc ostendunt accolæ. Cæterum crescente per Italiam Imperio Romano, quod se facilius submisisset ea ciuitas, cum Campania subigeretur, inter liberas, atque fœderatas est recepta: quæ deinceps in amicitia fideque Populi Romani constanter permansit, vt Liuius alijque plures testantur. Quin etiam afflictis Annibalico bello rebus contra Capuam vicinam, & alias perfidas vrbes, illa Romanis adhærere non solum non dubitauit; verùm etiam legatos Romam mittere, & patenas aureas quadraginta pondo, vt idem Liuius pulchrè memorat; immo vires, opes, & quicquid à maioribus thesauri relictum, ad Imperij, vrbisque Romæ subsidium in Curia Senatui liberaliter & ingenuè præsentare voluit. Quibus cum actæ sunt gratiæ pro munificentia, curaque, atque vna duntaxat patera, quæ minimi ponderis fuit accepta est. Itaque propter fidem singulorum, atque perpetuam inter ciuitates Italiæ liberas, & fœderatas Neapolis amicissimè semper est habita, cultaque tàm Consulum, quàm Imperatorem temporibus. Quæ Capua oppressa, atque Præfecturæ iugo grauata plurimum incrementi cepit, feliciterque diutissimè fidei suæ fructu gauisa est. Neapolitanos itaque in fide & amicitia populi Romani, & Imperatorum constantissimè quandiù licuit mansisse ostendunt idem Liuius, Blondus, Sabellicus, & Collenuicius. Coloniam eò deductam vetusta loquũtur epigrammata apud Panuinum. Municipium fuit, sed suis legibus, & magistratibus vtens, nunquam tamen Romana Præfectura. Inclinãte verò Imperij Romani maiestate, Vrbs primùm à Gothis subacta, & à Bellisario occupata fuit; postea à Longobardis: hisque pulsis, sub Græcorum, & Sarracenorum fuit potestate, inde aliquandiu in libertatem asserta, Tribunis, Ducibusque administrationem sui concessit vsque ad Normannorum in Italiam aduentum, qui Regno potiti sunt, ex quibus alij successerunt, qui nati Reges, & Principes eius dominiũ arripuerunt. Igitur Neapolis Athenien sium Republica, Romanorum municipio, & Colonia, Orientalium Græcorum Imperio: Normannorum, Suecorũ, Germanorum, Gallorum, Hispanorum Regum corona illustris, non tantùm Campaniæ Metropolis facta est, sed Regina Campanis, Picentinis, Hirpinis, Lucanis, Brutijs, Calabris, Salentinis, Peucetijs, Samnitibus, Vestinis, Ferentanis, Daunijs, inter 12. lacus 148. flumina, 1981. oppidis decorata maxima cum felicitate dominatur. Extant Neapoli antiquorum ædificiorum priscæ reliquiæ plures, Epitaphia, statuæ, cippi, columnæ, aræ, marmora sculpturis artificiosis pretiosa. Ager suburbicarius, vicinique colles amœnissimi sunt & iucundissimi, frumenti, vini, venarum, fructuum, herbarum, florum, rerumque omnium ad hominum, animaliumque necessitatem, voluptatem, delitias facientium feracissimi. In agrõ circunquaque fertili, præsertim littoreo videre est stupenda Principum, nobiliumque Prætoria. Aedes hæc Vrbs, cum Diuorum, tum hominum habet ornatissimas, arces inuictissimas. Aedes sacras diffusè describit Cæsar Engenius. Academiam habet Neapolis ab Federico II. Imp. institutam, ad quam studiosorum ex toto Regno magnus fit con-

concursus. Imperator, cum instituere, vt florentissimam redderet, decreuisse legitur non solum, ne quis extra Regnum illud studiorum causa proficisceretur, sed etiam, ne in trivialibus Regni scholis maiores disciplinæ traderétur. Restaurarunt eam Reges Robertus sapientissimus, & centum post annis nonnihil per bella collapsam Alphonsus Aragonus. Incredibile sanè est, quantus Nobilium familiarum præter maiorum gentium sit in hac vrbe numerus. Quum enim tota in suas Curias, vel Basilicas (quæ *Seggi* vulgo quoque Principes, Duces, Marchiones, omnesque reliqui ordines ad consultandum de rebus publicis conueniunt) sit distributa, singulis suo adcensetur Nobilitas. Eam refert Masiella, & Ammiratus, atq; de origine & fundatione Sedilių Neapol. nuper antiquarū patriæ rerum omnium eruditus perscrutator Camillus Tutinus luculentum commentariū emisit in lucem, de origine omnium tribunalium Nicolaus Topius Theatinus scripsit, edidit que lib. 4. & Petrus Vincentius de Regni Protonotarijs. Ipsam Vrbem delineant Ioannes Pontanus lib. Hist. 6. & alij. De huius Vrbis ædificatione, delicijs, nomenclatura, de vario Neapolitanorum reipublicæ statu, de Græcis, Latinisque Magistratibus, Collegijs, de Ducibus Neapolitanis, qui Græcorum Imperatorum ætate floruerunt, de Neapolitanorum antiqua religione, ludis, de Thermis, Theatro, cuius adhuc ruinæ visuntur; de Gymnasijs, antiquis bellis, lapidibus, monumentis, quæ extant, de adiacentijs, & vbique delitijs, alijsque rebus huius Vrbis scitu dignissimis egregiè, ac luculentissimè scripsit doctus Iulius Cæsar Capaccius: de quibus etiam Antonius Sulmontes, & compendiariè Leander, Scottus, Hund. Merula, Cluerius, alijque viri clarissimi scripsere. Ortu hanc Vrbem suo nobilitarunt Vrbanus VI. Bonifacius IX. Ioannes XXIII. & Paulus IV. Pontifices Maximi, & innumeri alij sago, & toga illustres Heroes. Fuit etiam Neapolitanus Statius Papinius Poëta, item Sennazarus Virgilij æmulus, cuius domus visitur haud procul à Pausylipo, qui ex testamento in Cœnobium vertit, Templumque B. Virgini dicatum. Est ibi eius sepulchrum marmoreum cum Petri Bembi Card. Epigrammate.

Caterum Christiana fides, sedesque Neapolitana, si qua alia in Italia, antiquissima est, atque clarissima: vix enim post annum decimum, quo Christus Dominus subacta morte in cœlum victor ascendit, Petrus Apostolorū Princeps, lucem Euangelij Neapolitanis annunciauit, & Asprenum virum illustrem, vnà cū Candida seniore fœmina sanctissima, aliisque, sacro lauacro regeneratum, primum eius Vrbis ordinauit Episcopum salutis anno 44. eoque in loco, vbi nunc B. Petri Templum est, quod hodie S. Petri ad Aram appellant, Missæ sacrificium celebrauit, vt constans traditio est, monumentaque vetustis confirmata. Paulus deinde electionis vas, anno Domini 59. cum Puteolis appulisset, Neapolim inuisit, vbi cum tribus fidissimis socijs Luca Euangelista, Aristarcho, Tychico, & plerisque alijs alumnis comitatus, Euangelij prædicatione vberes fructus tulit, Neapolitanosque à B. Petro, & Asprene conuersos confirmauit in fide. Extant, nec incerta de hac re etiamnum monumenta, plurimorumque auctorum comprobata sententia, inter quos nouissimus Lorinus in Act. Apost *Tradunt*, inquit, *Neapolitani, nec huius rei vestigia obscura demõstrant, ad eos etiam Paulum in trãsitu diuertisse. Probabile id est, ob vicinitatem, & quia Romam Puteolis tendens, modicè illùc deflexisse*. Præterea ad Neapolitanos Paulum accessisse, ait Antonius Caracciolus, illudque eo euidentius probat, quod solemne fuerit Neapolitanis vrgente aliqua calamitate, Petrum & Paulum veluti suos tutelares Diuos præcipua veneratione, fideque publica inuocare. De Petri, Paulique Neapolim aduentu, deque fide ab ijs fundata, constabilitaque in hac ipsa Vrbe, vbertim differit & eruditissimè idem doctus Caracciolus cap. 3. & 4. de sacris Ecclesiæ Neapolitanæ monumentis; Cum quo libet hic diuina ista Empyrei sydera, quæ Neapolitanis oris fausto iubare illuxerunt, breui, sed nitido Matthæi Cariophyli Archiepiscopi Iconensis, eruditissimi certè viri eleganti carmine celebrare.

Sole brumalem repetente metam,
Et renascentem generante lucem
Lucis aduector, Petrus ex Eois
Appulit oris.
Rursus æstiuam repetente metam,
Lucis & plenum iaculante robur,
Affuit lucis sator, ille cælos
Qui penetrauit.
Principes Terræ, fidei Parentes
Gentium sacris spolijs onusti
Dum petunt Vrbem, petiere primam
Parthenopæam.
Primus hic Petrus dedit incruentum
Munus: Asprenum dedit & sacrorum
Præsulem, sancto comitante cœtu
Discipulorum.
Cœpit hinc primum populis salutem
Italis Paulus resonare Iesum,
Perque Campanos spargere nouales
Semina Verbi.
Gnata sic matrem præit ante nata,
Roma post illam, fidei quod altrix
Vna Syrenas ferat, vt salubres
Parthenopæa.

Post Sanctos Apostolos Christi fidem plurimum iteratis conatibus Neapoli extulerunt eorum inuictissimi alumni, in quibus eluxerũt Asprenus, eiusque successores sanctissimi Præsules Epithamitus, Agrippinus, Eustatius, Euphebius, & Marcianus, Sanctus Potitus, qui adhuc puellus ex Sardica vetusta ciuitate

rate Neapolim aduectus, pluribus infidelibus conuersis, rem Christianam mirificè adauxit, ac sub sæuissima Neronis persecutione apud Aesculum Apuliæ palmam sumpsit martyrij. Seruat Neapolis eiusdem martyris brachium in Aede eius nomini dicata. Nec parum incrementi accepit à Paustino & Iouita Brixianis fratribus, qui, teste Adone, Neapoli multa & varia tormenta perpessi, vincti postea, ac delati in Mediolanensi agro gloriosum martyrium consummarunt. Christianam etiam pietatem Neapoli fouit adauxitque sua præsentia, vt Galesinus ex Simeone Metraphraste tradit, inclytus martyr Ignatius, cum illac pertransiret, Romam ex Antiochia trahendus ad pœnas pro Christo sustinendas anno Christi 109. Iustinum quoque Philosophum & martyrem Neapolim inuisisse tradunt. Marianus & Rufus Neapolitani martyres in vetustis Ecclesiç Neapolitanç Litanijs, & Kalendarijs leguntur, quorum tamen Acta nunquam comparuerunt. Quanquam S. Mariano Ecclesia antiquitùs dedicata extiterit, nunc diruta; Nec defuerunt innumeri alij fidei Christianæ eximij cultores, quos inter longè clarissimus fuit martyr egregius Sanctus Ianuarius Neapoli natus è gente (vt fertur) Ianuaria, Episcopus Beneuentanus, qui suo sanguine patriam, Ecclesiamque suam mirificè illustrauit: forte plures alij Neapolitani pro Christo passi recenseri possent, nisi frequens scripturarum veterum naufragium, non modò Neapoli, verùm etiam toti Campaniæ intercessisset, quod suorum Martyrum notitiam abstulit. Deplorat non semel Caracciolus hanc priscorum monumentorum iacturam, quæ Neapolitanam vrbem tot, tantisque adumbrauit ornamentis. Verùm reddita per Constantinum Magnum Ecclesiæ pace, solidioris studio pietatis Neapolis, quamuis exigua ciuitas, cæteras Campaniæ æquauit, tunc passim cœpit suæ diœcesis protrahere fines, opes adaugere, templa, cœnobiaq; ædificare, ac florentibus sanctis Præsulibus Romanam, Orthodoxamque fidem vbique & semper illibatam seruare. Primus autem, qui Neapolim, teste Caracciolo, regijs, atque adeo magnificis augere ædificijs cœperit, fuit è Normannorum Dynastis Rex Gulielmus II. re & cognomine Bonus. Is quippe extructis in Insula Saluatoris, & ad Capuanam portam regijs arcibus, atque intra ciuitatis mœnia D. Augustini sublimi templo, à Carolo II. postmodum aucto, successoribus quasi protenso digito demonstrauit, qua via ad veræ magnificentiæ laudem, gloriamque pertendere deberet. Et verò Reges Galli, qui succedere Normannis, ijsdem exemplis egregiè institerunt: quippe qui & Carthusiensibus Beati Martini Episcopi, & Prædicatoribus Diuorum Dominici & Petri Martyris, & S. Francisci Sodalibus, Diui Laurentij, & Carmelitis Fratribus Deiparæ Virginis Templa ædificarunt, atque vt alia complura sacra ædificia ab ijsdem excitata præteream, Carolus I. & II. toti Vrbi, amplissimoque Clero Archiepiscopalem Basilicam præcelsa, & ampla mole spectandum extruxerunt. Coluit antiquitus, vt Patronos Sanctum Ianuarium suum inclytũ Martyrem, Diumque Agrippinum Episcopum, quibus dicauit Ecclesias, atque Cœnobia. Asprenem deinde primum Antistitem, tertio loco inter Diuos tutelares reposuit, addidit postea Sanctos Episcopos Euphœbium, Seuerum, & Athanasium cum Agnello Abbate sanctissimo, ac sancta Patritia. Sanctus quoque Thomas Aquinas, Angelicus Doctor, Ecclesiæ lubar, Orbis fulgentissimum sidus, Patriæ decus, & ornamentum iure merito inter huius vrbis Patronos octauum sibi locum vindicauit: ijs additi sunt nostro hoc sæculo B. Andreas Auellinus Clericus Regularis, atque S. Franciscus de Paula Minimorum Parens, quorum patrocinio Neapolitana Ecclesia, atque vrbs ad miraculum creuit. Diues est Sanctorum ipsanis, templis, sacellis, cœnobijsque nobilitata, Regum, Pontificum, ac Principum priuilegijs decorata, adeo vt totius regni primatum antiquissimo iure sibi vindicarit. Infiniti propemodum operis esset, si nobiliora templa, oratoria, cœnobia, ad amussim describere velimus, cum propemodum innumera sint, quæ à Regibus, virisque clarissimis eximia munificentia condita fuerunt. Solà Virgo Deipara, præcipua Neapolitanorum Aduocata, non vno tantùm, sed viginti circiter supra centum, quà templis, quà sacellis magna veneratione Neapoli colitur. Alias itidem Ecclesias ducentas ferè numerare potes, Dei Optimi Maximi, Diuorumque diuersorum nominibus appellatas, virorum Cœnobia supra centum, Sanctimonialium viginti octo, Clericorum Seminaria sex. Piæ Domus mulierũ 21. Xenodochia decem, Laicorum fraternitates supra centum recensentur. Quadraginta Parochiales Ecclesias ciuitas tota cum annexis suburbijs complectitur, quarum ministrorum opera vltra quingenta animarum millia curantur. Igitur, vt scribit Caracciolus, adeò auctam sacris ædificijs esse Neapolim, vt pancas, & fortasse nullam in vniuerso Christiano Orbe sit reperire ciuitatem, quę maiori Ecclesiarum, Monasteriorum, ędiumque sacrarum numero sit referta. Mirabile est opus, Templum Diuę Clarę cum Parthenone peramplo à Sancia Hispana Roberti Regis coniuge factum, in eo multa conspiciuntur sepulchra Regum, Reginarum, regiorum liberorum ex illustri *Durerebina* progenie. Vetustissimum est S. Pauli olim Castoris, & Pollucis Delubrum. Insigne S. Dominici fanum, vbi Regum quorundam, Principum, aliorumque virorum illustrium ossa seruantur: sicuti Olueti Montis alijs sacris delubris Principum, Heroumque spectantur pulcherrima monumenta. Celebre Xenodochium extat Templo D. Annunciatæ iunctum, magnitudine & structura ampli

oppidi

oppidi instar, in quo supra duo pauperum millia omnis generis orphani, exposititij, ægroti, senes, debiles aluntur, victitantque. Sed omnium structura, ornatu, titulo & dignitate præstantissima est Metropolitana Basilica Mariæ Virgini Cælo Assumptæ dicata, quam, quod sedes Episcopi sit (vulgus) Græco propemodum vocabulo appellat Episcopium. Eam, vt diximus, Carolus Primus Rex post mille annos supra veterem illam S. Reparatæ Ecclesiam, Stephaniam nuncupatam, & à Constantino Magno conditam construere cœpit. Carolus II. filius ita eam adauxit, vt à plerisque eiusdem primus ædificator existimetur. Henricus Minutulus Card. Antistes magnificentissimus foribus, mirificisque molibus cumulauit, sicque ampliata, ornata in antiqui Episcopij locum, nomenque successit. Oliuerius Carafa, Alphonsus Gesualdus, Deciusque ex eadem gente Carafa Cardinalis, & ob rerum gestarũ pijssimi Archipræsules, & post ipsos Cardd. Octauius Aquauiua, Franciscus Boncompagnus, & is, qui nunc superest Ascanius Philamarinus varia, nobilique structione, & ornatu sacro eximiè condecorarunt. In hac præclarissima Basilica præter quamplurima variorum Diuorum ossicula, vndecim integra Sanctorum corpora requiescunt, Ianuarij scilicet, Agrippini, Acutij, Eutychetis, Maximi Leuitæ, Athanasij, Laurentij, Aspreni, Restitutæ, Ioannis Episcopi, & Beati Nicolai Heremitæ. In religiosissimo, pulcherrimoque D. Ianuarij Sacrario, Diuorum sacræ reliquiæ plurimæ seruantur; Caput ipsius Sancti Ianuarij Episcopi Beneuentani & martyris; item sanguis eiusdem in ampulla crystallina conseruatus, sed ob siccitatem durus & concretus: quæ quidem Ampulla cum producitur in altari, & capiti martyris, choro preces concinente, admouetur, sanguis ille, stupendum! liquescere, ac multi recentis in modum incipit ebullire, quemadmodũ ab omnibus non sine magna admiratione quotannis spectatur. Alia Neapoli alijs in Ecclesijs Sanctorum corpora requiescunt. Apud Capuccinos Patres in S. Euphebij Ecclesia tres sunt Sancti Episcopi contumulati, Euphebius, Maximus, & Fortunatus. Apud Benedictinos Monachos duo quiescunt Diui, Sosius & Seuerinus. Ad Forum-vetus in Diui Georgij, Seuerus Episcopus. Apud Sancti Saluatoris Agnellus Abbas: & vt ex Actis antiquæ visitationis constat, sex alij incerti nominis Diui. Apud virgines sacras in S. Gaudiosi, ipse Gaudiosus, & Quoduultdeus Episcopi. Item Fortunata virgo, & fratres eius Carponius, Euaristus, & Priuianus martyres. Mitto alios, maximèque eos, (qui plurimi sanè sunt) è veteribus sepulchris Neapolim aduectos. Cæterùm sacris in illa nobili Metropolitana Basilica operantium & ministrantium ingens est numerus & dignitas, ex iis triginta Canonicorum se offert sacrum Collegium, inter hos Primicerius, primus Diaconus, & Cimeliarcha numerantur: quos penès adsunt viginti duo Hebdomadarij Sacerdotes. Præter hos alij diuersorum graduum, atque indutuum admin stri. Hos verò Neapolitanæ Ecclesiæ administros ordinasse Cosmam Neapolis Episcopũ, post redditam Christiano Orbi pacem, ad exaugendũ Basilicæ Cathedralis splendorem, Syluestro Pontifice annuente, & magno Constantino Imp. procurante primùm instituisse scribit Ioannes Villanus lib. 1. Hist. Neapol. Ex hoc autem honorifico Canonicorum ordine, præter Cimeliarcham, hoc est rerum preciosarum custodem, aliquos etiam Presbyteros, atque Diaconos Cardinales nobili titulo fuisse olim nuncupatos, ex vetustis monumentis, & sepulchris Canonicorum narrat Caracciolus. Ex hoc præclaro Collegio ingentibus priuilegijs cumulato, Episcopi, & Archiepiscopi plurimi, multi S. R. E. Cardinales prodiere, Summi Pontifices tres, nempe Vrbanus VI. Bonifacius IX. & Paulus IV. assũpti fuere. Sancta igitur Neapolitana Ecclesia & insignis venustate, & Antistitum sanctitate, ac dignitate, Romanorum Pontificum atque Imperatorum, Regumque, qui in Neapolitano Regno rerum potiti sunt, donationibus, ac priuilegijs, amplitudine & potentia inter clarissimas, & primarias, non modò Campaniæ, ac totius Regni, sed totius Italiæ sedes iure merito censeri debet. Verùm hæc ipsa Ecclesia, quæ initia, quæque incrementa Metropolitici culminis habuerit, inter Neapolitanarum rerum scriptores non satis constat. Sunt qui scribant, Archiepiscopalem huic Ecclesiæ dignitatem, vel ante saltem Magni Gregorij Pontificatũ, vel ab ipsomet Gregorio fuisse datam, Nam, inquiunt, Gregorius ipse apud Gratianum cap. 1. de relig. Domibus, vocat Victorem Neapoli Præsulem *Archiepiscopum*; Quocirca doctus vir Aubertus Myræus Eccles. Polit. lib. 1. cap. 3. asserit (vtique huius ad Victorem Epistolæ nixus auctoritate) Archiepiscopatum Neapolitanum à Gregorio Magno fuisse institutũ. Idque satis probabiliter (inquit Caracciolus) sibi videbatur affirmare posse, qui sciret non multò ante Gregorij Magni ætatem, nempe post Lõgobardorum in Italiam irruptionem, Neapolim Duces habere cœpisse. Ducis autem dignitati Socia quodam modo erat Archiepiscopi dignitas: sed hæc simul congesta, etsi valdè faciunt ad Neapolitanæ vrbis, Ecclesiæque præstantiam, atque amplitudinem ostendendam, nullatenùs tamen euincunt, Neapolim quo S. Gregorij fuisse prouinciæ Metropolim. Etenim titulus ille Archiepiscopi, qui apud Gratiani Codicem, Victori affigitur, non est manu, aut ex ore Gregorij Pontificis; sed è calamo oscitantis librarij diù post scribentis, procul dubio prodijt. Non enim habetur iste titulus in Gregorij Epistolarum Regesto, nostra ætate Romæ co-

cognito, & emendatè procuso. Præterea Duces nõ necessariò inferebant in Ciuitates, quarum Duces erant, Metropoliticam dignitatem Ecclesiasticam. Exemplo sint Spoletum, Brixia, Tridentum, & Campaniæ propemodum confine, Beneuentum. Quæ quidem alioquin præclaræ vrbes quanquam Ducatus titulo à Lõgobardis Principibus cohonestatę fuerint, non eodem tempore factæ sunt Metropoles, sed diù post. Imó nec Brixia, nec Spoletũ neque Tridẽtum id honoris & dignitatis hactenus assecutæ sunt. Alij opinati sunt ex testimonio S. Vvalspurgis Neapolim suum habuisse Archiepiscopum anno Christi 750. quo illa floruit Gregorio III. Põtifice. Hæc enim in Hodæponio S. Vvillibaldi fratris, apud Canisium tom. 4. var. lect. tradit eum, cum Hierosolyma reuersa esset, inuenisse Neapoli Archiepiscopum. *Nauigantes* inquit, *venerunt ad vnam vrbem, quæ vocatur Neapolis. Ibi erant Vvillibaldus, eiusque Comites multos dies. Ibi est Sedes Archiepiscopi, & magna dignitas eius illic habetur.* Sed cum subijciat hæc verba; *Et mòx venit ad vrbem Capuam, & ille Archiepiscopus misit eum ad aliam vrbem*: constetque Capuam diù post illa tempora ad gradum metropoleos fuisse euectam, hoc est à Ioanne XIII. anno Domini 968. vt Leo Ostiensis lib. 2. Chronic. Casin. cap. 9. & ex eo Baronius to. 10. Annal. asserunt, fatendum omnino est, aut librarij vitio Archiepiscopi vocabulum pro Episcopo vtrobique fuisse scriptum: aut B. Vvalspurgem, vtpote in Anglia natam, & rerum Campanarum ignaram existimasse & scripsisse Archiepiscopos, qui erant Episcopi; Alioquin huius dignitatis profecto meminisset, & Chronico suo id Neapolitanæ Ecclesiæ decus adnotasset Ioannes Diaconus, longè Vvalspurge posterior, si Neapolis suæ ætate habuisset Archiepiscopos. Volunt alij Neapolim honorarium titulum Archiepiscopi habuisse à Constantinopolitano Patriarcha ex Leonis, cognomento Philosophi, Græcorũ Imperatoris auctoritate, vt liquet ex dispositione eiusdem Leonis, à Leunclauio edita to. 2. Iuris Græco-Romani, vt Myrẽus refert, Notit. Episcop. inter Archiepiscopos, Patriarchæ Constantinopolitano, ea ætate subiectos, adnumerari Archiepiscopum Neapolitanum, & post eum Archiepiscopum Messanensem in Sicilia. Hoc factum confirmat Io. Diac. in Chron. in Sergio Episcopo, qui vixit sub Leone Philosopho; sed subdit Ioannes Sergium correptum fuisse à Romano Põtifice, titulòque honorario Archiepiscopi vltro se abdicasse. Nusquam id dignitatis nomen Archiepiscopi, in publicis tabulis datum Neapolitanis Præsulibus, sed Episcopi tantũ reperimus, vsque quo à Romano Pontifice legitimè illud obtinuerunt post annum 968. vt dicemus. Caracciolus tandem putat non ante Ioannis IX. Pontificatum Neapolitanã Ecclesiam fuisse ad archiepiscopalem Sedem euectam, sed ab ipsemet Pontifice Ioanne circa annum salutis 904. eam accepisse dignitatem: id namque tradidisse affirmat Ioannem Monachum illorum temporum auctorem, qui scripsit Auctuarium ad M. S. Chronicon Authberti Abbatis Monasterij S. Vincentij ad fontes Vulturni siti, quod se legisse ait; cum esset Romæ, per paucas horas illi accommodatum à Constantino Abbate Caietano; nil præterea dubitandum habet, quin hoc tempore, eoque Pontifice Ecclesia Neapolitana fuerit ad metropoliticam dignitatem euecta, cum in Catalogo Romanorum Pontificum, quem Ioannes iste Monachus lib. primo præfixit, habeatur de Ioanne IX. *Iste Neapolis, Beneuenti, & Capua Archiepiscopos fecit.* Ego quoque vidi, ac non semel perlegi illummet vetustum Codicem apud eundem bon. mem. Abbatem amicum nostrũ eruditumq; virum; sed cum in Codice illo sub Paschali II. Papa anno 1100. scriptum Auctuariũ repererim à Ioanne Monacho, videtur gratuito calamo, ne dicã oscitantia Monachi irrepsisse errorem, cùm Paschalis Pontificatu, dum Auctuarium illud scriberet, & Chronicon forte exscriberet, in iis Ecclesijs præessent Archiepiscopi, non Episcopi, quamobrẽ Archiepiscopos eos vocauit, credens tunc etiam sub Ioanne IX. Archiepiscopos præfuisse. Longe post Ioannis IX. Pontificatum, Capua sub Ioanne XIII. vt semel diximus, anno 968. exornata est Archiepiscopali dignitate, Beneuentum verò sequenti anno ab eodem Ioanne XIII. Metropolis facta est: & Athanasius huius nominis III. Episcopus Neapolitanus in litteris ad Ioannem Abbatem S. Seuerini scriptis anno 937. non semel se profert Neapolitanum Episcopum, seque in fine ita subscripsit † *Athanasius Sanctæ Neapolitanæ Ecclesiæ Præsul subscripsit.* Idem Athanasius anno 960. 8. Kal. Nouembris, Ind. 4. in diplomate ad fauorem Monasterij SS. Festi, & Desiderij cuso habetur: *assentiente domino Athanasio tertio Dei gratia Sanctæ Neapolitanæ Ecclesiæ Episcopo.* cui idem Præsul subscripsit. † *Athanasius Episcopus consensi ita, & subscripsi.* Chioccarellus in Catalogo affirmat, hoc Neapolitanæ Ecclesiæ accessisse decus anno 962. primumque Archiepiscopum fuisse Nicetam Athanasij in Episcopatu successorem ex quadam nota monumenti cœnobij S. Sebastiani; sed documentum non affert, neque illum authographum esse confirmat, fortasse, qui exscripsit posterioribus sæculis ignarus, titulum ampliauit Archiepiscopi, vel Nicetas græcanici nominis Præsul, Græcus fuerat à Constãtinopolitano Patriarcha, atque adeo auctoritate Romani, & Basilij Imperatorum Orientis in Neapolitanam Ecclesiã intrusus, more Græcorum, titulum Archiepiscopi sibi vsurpauit. Plerique tandem hoc Ecclesiæ Neapolitanæ accessisse ornamentum putant sub Ioanne Papa XIII. quod mihi valde probabile

bile videtur, quo anno præciso non affirmauerim. Nam certè constat, teste Baronio, primam omniũ Ecclesiarũ Archiepisc. dignitate illustratam in Neapolit. Regno Capuanã fuisse Ecclesiam anno 968. Neque intermiserim adesse scriptores qui tradiderunt ante annum salutis millesimum Neapolit. Ecclesiam non habuisse Archiepiscopalem titulum, primumque eius Sedis Archipræsulem fuisse Sergium, qui primus eo titulo in publicis monumentis subscriptus reperiatur: de quo supersedeo, tametsi Archiepiscoporum nostra series à Sergio post annum millesimum suum accipiat certum exordium; quibus suffragari tunc cœperunt Cumani, Acerrani, Ischlani, Puteolani Episcopi, quibus deinde accessit Nolanus. Sunt qui septem recenseant, vt Caracciolus obseruat, Nolanum, nempe Acerranum, Puteolanum, Ischlanum, Misenatem, Cumanum, Atelanum, siue Auersanum. Aubertus autem Myræus ex veteri Cod. Prouinciali, sex numerat, Auersanum (quem tamen asteriſco notat, quod exemptus sit) Nolanũ, Puteolanum, Cumanum, Acerranum, Ischlanum: Henricus Bacchus, siue quis alius auctor Descriptionis regni Neapolitani toties euulgatæ pauciores attribuit, videlicet Nolanum, Puteolanum, Acerranum, Pythecusanum, siue Ischlanum. *Ego verò* (verba sunt Caraccioli) *distinguenda esse tempora arbitror, vt bi Scriptores vtrumque cõcilient. Antiquitus Neapolitanæ Ecclesiæ plures Episcopi attribuebantur, nunc pauciores. Nam ante quadringentos circiter annos, nempe antequam Cumæ, Misenus, & Baiæ ciuitates, quas supra memorauimus, in partibus abyssi, iterum etiam Ciuitatum Episcopos sibi Suffraganeos, Neapolitanum Archiepiscopum habuisse, ex D. Gregorij Epistolis, atque ex veteri codice Prouinciali videtur colligi posse. Postea verò quàm ea excisa sunt vrbes, augusta illa, & perampla ditio vestigia aliquando fuit. Sed quantum multitudinis hominum Prouincia Neapolitana ob eius dictarum ciuitatum clades amisit, verè non modo par, sed decuplo etiam maior numerus vrbi Neapoli postea accessit ciuium & incolarum. Habeant igitur sibi Capua decem, & Beneuentum viginti Comprouinciales Episcopos: Vna nostra Neapolis vtrũque exuperat Prouinciam; non solùm magnificis ædibus, & maris, terræque delicijs, sed celebritate etiam, & frequentia populorũ. Nam metropoles illæ suis ciuitatculis eminùs positis laxè ambiunt, Neapolis autem multas, vt iam dicam, ciuitates, pomœrio suo ipsa ambit & claudit; vt quod de Roma dictum est à Polemo Sophista, de Neapoli nunc verissimè dici possit. Multæ vrbes in ista vrbe.* Iam verò prosequitur ille, sec. 12. c. 1. *de præstantia Ecclesiæ Neapolit. si libeat vrbis huius inclytæ excedere mœnibus, & Ecclesia Neapolitana amplitudinem, qua Diœcesis latè patet, inspiceri, eius profectò præstantia, gloriaque magis, ac magis elucesceret. Quippe quæ quinque & quadraginta oppidis præsidet, veluti supra colles, cæteros minores montes sublimis, rutilum attollens caput. Legimus Theodoretum Cyri in Syria bonum, at doctũ Episcopum, vt ditionis, cui præerat, amplitudinem, ac proinde suum fructum opere, & reditionis grauissimum onus, Leoni Magno, Romano Pontifici declararet, octingentas magniæ se habere subiectas: Quam Græcam vocem, alij oppida, aut vicos, alij vt in Concil. Ancyran. Can. 18. accipiunt, Ecclesias interpretantur. Eiusmodi videlicet Ecclesias quales hodie Parochiales appellamus. Et (quod verum & magnum decus est) certiorem ille fecit Summum Pastorem, omnes illas populorum turmas, octingentis oppidis, siue parœcijs vix comprehensas, esse Catholicas; hoc est Romanæ Religioni addictas, nihilque zizanij, quod Marcio Hæresiarcha insperserat, ijs terris remansisse. At verò, si res iusto iudicio ponderetur, hac ipsa certè laus Neapolitana quoque Diœcesi tribui debet: Compertum quippe est solam propemodum ciuitatem Neapolim, vtpote, quæ amplissimo suo gremio 600 circiter Christianorum millia continet, omnes illas Cyrensis Diœcesis parœcias, si nunc extarent, explere posse, & forsitan superare. Quis verò præterea numerando recenseat, Neapolitanæ vrbis, ac Diœcesis Presbyteros, clericosque, & religiosorum Virorum, sacrarumque Virginum capita pene innumera, diuersis ordinibus, vestibus, institutisque distincta? Tradant Neapolitana Diaria Passari ad annum 1494. in Ferdinandi primi regis exequijs celeberrimè actis, adfuisse è Regni Prouincijs accersitos quinquies mille Monachos, Presbyteros verò, Clericosque quatuor millia, Abbates circiter mille. Magnum sanè numerum, & vix credibilem! At verò id & credibile & certum est, si hoc tempore eiusmodi funebrem celebritatem fieri contingeret, non fore opus defatigare tabellarios, & è longinquo adnocare ecclesiasticum vetum. Vna Neapolis cum sua Diœcesi totidem extemplò produceret posset viros religiosos, totidemque Clericos, ac Presbyteros sæculares. Quinimmo (si me non fallit existimatio) haud fortasse pauciores, quàm illa Thebaidis ciuitas Oxyrynchus, quã XX. M. sacras virgines, & X. M. Monachos à Rufino Monacho presbytero traditur habuisse, lib. 2. de vit. Pat. cap. 5. Vniuersè autem feracissima quidem hæc regio est, omne genus frugum, sed nec minùs fœrax est hominum, siue nobiles, inserere velis, siue plebeios. Et tamen quasi paucos pariat, alatque populares, brachia hinc inde exerit hæc nostra Syren, quibus prætereuntes & præternauigantes ad se vndique alliciat, & complectatur. Nunquid enim turgida quædam & papillata diceres vbera amœnissimos illos colles, Pausilippum, Megellinen, Antinianum, Conclij, Capimontium. Dicam cum Plinio, Italiam, & ea præ-*

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

primis Campaniam collaudante lib. 3. cap. 5. *Quid tota ea vitalis, ac perennis salubritatis cæli temperies? Quid fertiles illi campi, aprici colles, innexi saltus, opaca nemora, mixtica sylvarum genera? Quid tot montium assurgentium, tanta frugum, & vitium, olearumque fertilitas? Quid verò Pagi, Oppidaque circa Neapolim sita? Quid fertilissimus ager? Quid Neapolitana Diœcesis latissimi campi placidissima littora? Nonne latentis quodam naturæ risus, deliciisque blandit, & vicinas, & remotas gentes invitant? ut huc veniant, hic maneant, hic quietè, ac placidè consenescãt?* Hactenùs ille. Nobis verò de Neapolitanæ vrbis solo, Ecclesia, Diœcesi, præstantia, nobilitate, amœnitate, cæterisque dotibus dicta sufficiant qui plniorem eorum cognitionem cupierit, eundem consulat Caracciolum, Iulium Cæsarem Engenium in Neapoli sacra, Capaccium, Antonium Sanfelicium, cæteroſque que qui de hac vrbe diffusius ac vberius scripsere. De Neapolitanis Episcopis scripsit Ioannes eiusdem Ecclesiæ Diaconus in Chronico, qui vixit temporibus S. Athanasij Episcopi, cuius præclara gesta narrando, Chronici sui finem fecit. Petrus Subdiaconus circa annum 1200. continuauit, post hunc Ioannes Villanus, & Ioannes Antonius Summontes. De Sanctis Episcopis, qui in hac Ecclesia floruerunt, luculenter, & eruditè scripsit idem doctus, & parcè laudatus Antonius Caracciolus, Paulus Regius, aliique. Nouissimè Bartholomæus Chioccarellus prolixum Catalogum emisit in lucem, sed non ea quidem felicitate, & eruditione, vt Caracciolus fecit. Ab iis ergo, aliisque auctoribus, ac M.S monumentis hanc nostram seriem protulimus. Porro mensæ Archiepiscopalis huius Ecclesiæ annuus census amplissimus est duodecim millium scutorum; taxatur verò in libris Cameræ Apostolicæ ad florenos bis mille.

NEAPOLITANI EPISCOPI.

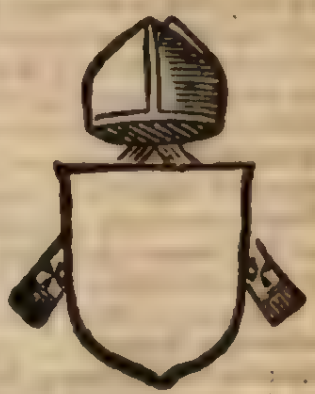

I. S. ASPRENVS, siue Asprenas, alijs Aspren, Neapolitanus ciuis, Romana nobilitate illustris, morum integritate, ac patientiæ constantia conspicuus, quippe qui Prætura Neapoli perfunctus fuerat, & æger inlecto annos 20. egerat, a B. Petro Apostolorum Principe cùm Romam contenderet, fatagente Candida seniore vetula honestissima, quæ Apostolum hospitio exceperat, ab eoque ad Christum conuerla, tactu baculi, quo Sanctus sustentabatur, infirmitate curatus est, ac sacro baptismate cum Candida initiatus, primus Neapolitanæ Ecclesiæ ordinatus est Episcopus anno salutis 45. Aram non procul ab vrbis mœnijs; vbi sacrificia Idolis immolari consueuerant, in qua Apostolus primum sacrum fecerat, dedicauit, cui deinde, extructa Ecclesia S. Petri ad Aram Neapolitani nomen indiderunt; iuxta quam S. Candidã, cum diem suum sanctissimè obiisset, tumulauit anno Christi 78. Oratorium alterum cum cella construxit Asprenus in honorem Beatissimæ virginis Mariæ, quod postea S. Mariæ de Principio dixerunt, ibi primùm effigies eiusdem Deiparæ depicta erat, vbi deinceps Neapolitani in memoriam primi sui Episcopi pomœrium, & domum cum Ecclesia excitarunt, vt successores Antistites incolerent, quam Stephaniam nuncuparunt, quæ postea maior Ecclesia, & Episcopium fuit. Ipse vero Asprenas cũ Ecclesiam sibi creditã Euangelij prædicatione, fidei Christianæ præceptis firmasset, multa perpessus, ac innumerabiles gentiles ab idolorũ cultu sacro fonte expiatos Christo regenerasset, clarus meritis, claruſque miraculis beato fine quieuit 3. Non. Augusti anno sal. 79. præsulatus sui 33. sepultus in oratorio quod ipse construxerat, cuius gloriosum corpus ex eo deinde in metropolitanam transtulerunt, sub altari eius nomini cõsecrato honorificè asseruatur, vbi hæc verba in marmore leguntur.

HIC

HIC IACET CORPVS S. ASPREN PRIMI EPISCOPI NEAPOLITANÆ CIVITATIS ET CONFESSORIS.

Gesta & acta Asprenis fusè habentur in mm.ss. codicibus vetustissimis in maioris Ecclesiæ thesauri sacello. Extat quoque alia fusior eiusdem historia in Canonicorum archivio Cathedralis, quam verbatim recitat Ciaccarellus in Catalogo; cuius etiam vitam conscripsit Paulus Regius Episcopus Vici Aequensis lib. 2. de SS. Regni Neapol. Ferrarius, Antonius Caracciolus de sacris Neapol. Eccles. monumentis cap. 6. de quo etiam in Actis S. Candidæ apud eosdem. Cuius etiam meminit Martyrol. Rom. Baronius prim. tom. Annal. ad annum 44. recolit nobilia antiquitatis monumenta, & celebrem memoriam, quæ Neapoli remansit in eo loco, in quo Petrus cum suis, Missæ sacrificium celebrauit, de quo etiam Petrus Galesinus, Volaterranus, Guillelmus Eysengrenus in Eccles. Historia. Luidanus in Apologia pro Missa, alijque tum domestici, tum externi auctores de Asprenate plura scripserunt. Sed visum est etiam hic referre Asprenii vitam, quam Alberius quidam Petri Neapolitani Archiepiscopi iussu circa annum 1230. conscripsit, cuius exemplar extat apud me.

De S. Aspren Neapolitano Episcopo Incipit Prologus.

Sanctissimo, ac reuerendissimo Patri Petro Albericus filialis obsequij famulatum. Sanctitatis tuæ religio tanta est, religionis tanta, Pater celebrande, præstantia, vt ei obtemperare nolle sacrilegum sit: eamque vel ad modicum contristare velle, capitis cõmoti sit phrenesis, & cordis vecordis, mentisque dementis, ac furentis insania. Rursumque non meriri se quemque, onusque, quod robore non æquet virium velle subire, quid est aliud cuique, nisi vt oppetat appetere? Et hoc quid? nisi extremæ furóre dementiæ insanire? quâ igitur euadendi esse poterit exitus? quis erit fugæ? quis exemptioni locus peruisus? Et tuis Pater imperatis non obedire crimen, & cum tu ea imperitas, quæ nostri roboris supergrediuntur vires, obedire eis nostri est casus, ruinæque discrimen. Si igitur non obediero, contumaciæ me stigma depinget; si obedicro, cum id, quod alienum est conabor inuadere, præsumptionis offendiculum, ac scandalum temeritatis pes meus per abrupta gradiendo impinget. Hoc igitur modo & obediens esse cogor, & inobediens. Imperas enim Pater sancte instanti importunitate, importunaque instantia; quatenus ea, quæ de sanctæ Neapolitanæ Ecclesiæ Antistite primo, primique & maximi inter duodecim primitiuæ Ecclesiæ Senatores, Simonis videlicet Petri, laterali, & inter intimos aggrega-

A to discipulo, sancto scilicet Aspren; quatenus, inquam, ea quæ de hoc sancto viro breuiter, & inculto, corruptoque sermone in tomo chartæ mihi exarata dedisti, stylo diffusiori, atque exultiori prosequi curem. Et vsque adeo tanti Præsulis, seu gesta, seu laudes, seu signa ad Christi laudem, ac Præsulis in Christo honorem protendere & dilatare, desudem, vt ad nouem competentis magnitudinis lectiones ea possint sufficere scripta; cum eiusdem Antistitis annua plebs Neapolitana recolendo excolit, & excolendo recolit natalitia. Cogunt itaque imperia tua infantem fari, & perorare mutum. In verba eum diserta, facunda, & expedita exire, cui vix dum, immo enimuerò cui necdum concessum sit balbutire. Cogitur ad dominationis
B tuæ iussum in Ionio mari officium gubernatoris implere, qui in lacu nondum didicit clauum regere. Et qui leui planitiæ morose, superambulans naturæ imbecillitate sæpenumero compellitur ruere, per montium abrupta ipso primo impetu periturum imperitas currere; & verbis expolitis luculentis, & oratoris iubetur dare laudes magnifico Præsuli, cuius expeditissimi, & in summo otio constituti verba, non verba, & litteras illiteratas fabula conspueret, & respueret.

Quoniam igitur, seu in alteram me non delabi foueam prorsus est impossibile, quoniam quoque in manibus est meis optio, in quam præeligam, malimque decidere eam,
C ad lapsum, casumque meum foueam decreui seligere, quæ suspensior, & stationi confinior, valeat cadentem suscipere. Tolerabilius esse ratus tanti Patris obediendo mandatis macula notari audaciæ, quam inobediens existendo nefas incurrere contumaciæ.

Aggrediar itaque, Pater sancte, aggrediar ad imperium tuum grandia pusio, diuina homuncio fari, qui vix dum mutio, sine calami instrumento, seu pennæ apicibus pergamena depingere, & sine stylo ceras in litteris exarare, transilire naturam posse vltra posse, ipsum meipsum longè exuperare. Potentia sunt tamen Aspren merita, potentes & Petri preces. Hac & præstantiora his ab eius, præ cuius oculis adepti sunt gratiam omnipotenti clementia, & clementi omnipotentia impetrare. Tuis itaque, Pater octues beatissime, iussionibus obsecundans, eorum, qui declamatoriè in Ecclesia plebem alloqui consueuerunt, nitor exequi morem. Et in sancti Confessoris præconia ea quæ ipse exarata dedisti, stylo alio intermiscens ad nouem quantitatis mediocris Lectionum distinctiones, qualemcumque conabor eructare sermonem. Et quia synonyma laudibus præconijsue alludunt, quàm maximè Ioannem illum ore aureum æmulans ad calcem historiæ per synonyma laudes decreui sancti Præsulis texere, & per exornationem illam, quam expolitionem Rhetores nuncupant, quæ pauca admodum sunt, plura extendere.

Incipit vita, & obitus eius.

De Primo Neapolitanæ ciuitatis Antistite locuturi, dilectissimi fratres, vnde exordium congruentius, vndè acutius, vndé commodius nostræ sumemus orationis principium, quàm ab eo, qui de seipso in Euangelio voce veridica protestatur: Ego, inquiens, principium qui & loquor vobis. A principio igitur de principio Domino videlicet Iesu Christo, qui sicut Deus de Deo, lumen de lumine: ita quoque principium de principio fides arguit, astruitque catholica narrationis eius optimum potissimumque fore duxi exordiri principium, vt ab eo Pontificis nostri historia sortiatur, sumatque exordium duci, nec ad finem induci potuit, quod non habuit, sumpsitque exordium. Et in ea petra fundamentum firmitatis stabiliat struenda, ad memoriam, famamque Præsulis turris narrationis, in quo stabiliuit, ac fixit Præsul fidei solidissimæ fundamentum, & totius machinam validissimam actionis. Verbum igitur dilectissimi, quod in principio erat, & apud Deum erat, & Deus erat: sicut sancta fide vestra, nullatenùs ambigo, Caro factum est, & habitauit in nobis. Visaque est gloria quasi vnigeniti à Patre plenus gratia, & veritate. Tantaque erga generis nostri naturam amoris intimi flagrauit dilectione, vt eam sui admirabilis, arcanique mysterij Sacramento indueret, eamque sibi, non se illa, non illam se confundendo, sed in eandem se illi, illamque sibi personam viuendo coniungeret, eamque vnus, idemque Emanuel, & Altissimi filius & virgunculæ pignus: haberetque masculi ignaram matrem, & fœminæ nescium patrem. Cumque virginalis vteri claustrum, metis coërcitum minimis, ac breuissimis angeret, quem Orbis vndique circumfusi ampla immensitas & immensa, nimisque spatiosa amplitudo non caperet. Hisque quo fonte viuo superni, cælestesque spiritus epotantur, stillantis lactis guttas tenues bibere; cibus Angelos reficiens esuiret: summum, æternumque gaudium, summi, æternique parentis ore infantili vagiret: Verbum Altissimi balbutiret: sapientia parenti Deo coëterna sapientia & ætate proficeret: Virtus Dei ex itinere fatigium, lassationemque susciperet. Et quæ ad fatigium non pertigerat librando aëra, fundendo maria, tendendo cælos, fundando terram, fatigaretur. Proh miraculum ingens, ambulando per terram, esset que vnus & idem, licet non ex vno, & ex eadem, qui à quamplurimis visus, videretur à nemine; pateretur non patiens, moreretur non moriens, angustijs correpti, breuissimique occlusus tumuli non clauderetur circumquaque diffusi in immensum producta, & spatiosa latitudine mundi. Peractis igitur, pro quibus venerat peragendis, humanæ salutationis ac reformationis, arcanisque mysterijs: qui, iuxta illud Dauidicæ vaticinationis oraculum, à summo A fuerat egressus cæli, ad summum est regressus cæli. Ne verò adoptati fratres, amici vnanimes, clientes fidei, selecti discipuli super magistralis corporis subtractione prolixioris tristitiæ, exuberantiori absorberentur mœrore, eam, quam Deus dignatione spontanea, & magistrali, immo paterna beneuolentia fecerat, haudquaquam oblitus, promissionem ab ascensu mirabili, & stupendo diem decimam hora tertia percurrente, à paternæ sedis solio alium eis Paraclitum, alium delegat Consolatorem, cuius viribus roborati, tuti dextera, freti potentia, duodenaria distributione, orbem sibi dispertiuntur quadrifidum.

Petijt igitur Ioannes Asiam, Andreas B Achaiam, regionem aliam alius, atque alius aliam.

Simon autem Petrus, Ioannis filius, cui à Præceptore nomen inditum est, post fundatam sanctæ, veræ, diuinæque religionis Ecclesiam Antiochiæ, summum Orbis apicem Romam scilicet petens, fines maturiùs visere properat Europæ. Dum igitur ad Orbis apicem apex Ecclesiæ, dum ad vrbium primam Apostolorum primus tendit ire, dispositionis diuinæ nutu vrbis propè Neapolitanæ mœnia eum contigit pertransire; vbi anhelo longi, prolixique lassus, atque defatigatus confectione itineris; dum se in loco (cui ad Aduam incolæ fecere nomen) exhiberet residentem: ecce, dispositore Deo, quandam, haud procul mulierculam marcentis iam senij vetustate efficeram, transitum conspicit facientem. C Aduocat igitur mulierculam Petrus, quærit aduocatæ vocabulum, scisciatur præterea, pro more aduentantium, de ciuitatis statu, de ciuium habitu, de forma morum, de qualitatibus animorum. Quæ eis iura, quæ leges, quæ legum cæremoniæ, quæ in Deitatis cultura deuotio, quæ in pietate religio, quis feruoris zelus, quis formidinis metus; quæ disciplinarum scholæ, quæ exercitia. Quàm maiestans ibi Prælati, quàm obsecundantes subditi, si mens eadem, si non voluntas diuersa, si par, idemque consensus plebis, & optimatum viribus magis, an mage consilio, an æquè illis istoque confiderent. Verum, D ad extremum paternarum traditionum, & vetustatis inolitæ rigidi essent, & ineuertibiles defensores. An alicuius nouæ sectæ, si eam ratio inconuincibilis roboraret, proni fierent, ac mollibiles susceptores. Præbetur super his & super huiusce modi percontatis à muliere conueniens, conducibilisque responsio. Quid pluribus? per verborum diuortia ad Verbum Patris, quod Christus est, digressione congrua Petrus transitum fecit, & vndè, quo delegante, quàm maturè ad vrbem, quid ferat commodi vniuersis, quàm noua, quàm inuisa, quàm inaudita, quàm salubria, quàm felicia, quàm postremò cælestia, & diuina temporibus tunc modernis emerserunt, seriatim adaperit. Qualiter homo in ipsis

crea-

creationis suæ primordijs obedientiam creatori denegans suo, à recto callis tramite, arbitrij liberi voluntate spontanea deuiarit. Qualiter perdeuiabo in deuia, per mala in peiora, per peiora in pessima, obcæcatis aciei interioris luminibus ad id vsque temporis, ne momenti quidem intermisso atomo oberrarit. Qualiter ad hos erroris humani laqueos exoluendos rerum parens omnium Deus sapientiam propriam humanandam in fœminam cælitus destinarit, quibus mirificentijs, quibus signis, quibus operum postremò prodigijs se eadem Parentis omnium virtus & sapientia declararit. Quod denique eum sapientia eadem inter duodecim, quos suo lateri asciuit clientulos dignatione mirę beneuolentiæ in familiarissimum sibi, & in duodeni cœtus primum apicem, & summum Principem adoptarit. Quod ad extremum largæ munificentiæ, munificæque largitatis, per gratiam ad illius nominis inuocationem se ipsum quoque reddiderit patrandorum compotem, valentemque signorum. Ad quod dictum cum peruenisset Petrus; cum, videlicet, patrandis, peragendisque signis sibi commemoraret inesse efficaciam, Vetula haudquaquam passa eum vlterius protendere gressum verbi, rupit ipsa vincula silentij, & ait; In hoc vno cætera veritatis progressa ducatu tenebo certa, credam mdubia; si eius, quem tantis effers præconijs, in nomine inuocato, doloribus solutis in nihilum mihi capitis plenè fuerit sospitas restituta. Tunc nil moratus Petrus: In nomine, inquit, Paterni Verbi, quod ardua cælorum tetendit, quodque diffudit aëra, quod terram strauit, quodque produxit maria, quod denique in naturam nostram, quam ad suæ similitudinis speciem, imaginemque plasmarat, tantæ, tamque incomparabilis flagrauit dilectionis amore, vt eam sibi copularet, connectens in eiusdem vnitatem personæ. In huius, inquam, nomine imperiali tibi, qui hanc crucias vetulam morbe pestifer præceptione edico, effuge; euanesce, dissoluere, & euacuare in nihilum. Et id ita vt ne perexigui quidem ac minimum te muliebri capite insedisse reliquum indicet, signetque vestigium. Illius dans honorem & nomini, & numini, cui est cum Patre & viuifico Flamine par virtus, & æquus honor, gloria concors, maiestas eadem per omnia sæcula sæculorum. Cumque Christicolæ qui ab Antiochenis finibus ad id vsque locorum eius fuerant prosecuti vestigia, solemne illud, ac celebre Christiani cœtus, Amen insonuissent; ecce protinùs sospitas ab arce poli volatu perniciori demissa, muliebris verticis ingressa penetrale languoris pestem omnem herili iussione eliminauit, & in eodem sibi quietis thronum, soliumque pausationis amœnitate iugi & perpete perstructura iocunditate locauit. Quid tum? numquid latere poterat mulierem, quod alebatur ergà verticem muliebrem? morbi diffugio, & spiritalis accessu persenso miratur tam repentè se se, tamque subitò immutatam, seque intemporis atomo, & in palpebræ motu alteram ex altera factam. Dubitare propemodum an ipsa esset, quæ in momento absolutè, perfectèque restituta saluti morbi immitis manum rigidam persensisset. Sed quid diutius? credit mulier, & regenerantis liquoris rore perfunditur salutari, & in infantulam nudam lactentem cum paruula antiqua dierum & annorum intemerata plurimorum renascitur, atque in candescentis oloris plumas cornix nigerrima dealbatur. Gaudet se carnali origine noctis filiam, ad filiationem diei diuina adoptione, & spirituali commeatione transijsse. Gaudet se se solida demissis originalibus fætis, commutatione felici ouinæ pellis vela induisse. Verum vt est amicantium mortis amicorum passionibus compati, eisque si temporis facultas suppeditet, consulere, & occurrere, dicit mulier Petro, amicissimum sibi quemdam Aspren nomine violenti languoris fero vague atrocissimè persodi, hominem benignum, pium, modestum, sobrium, & si in gentilitate esse, vel dici religio quomodolibet valeat, religiosum. Præter fidem postremò omnium fere, quas prædicabat Petrus virtutum, ex commentis ornamentis decorum. Qui si in se redditæ sanitatis posset experiri miraculum, fidem profectò quam Petrus edoceret, amplecteretur, quique idoneus satis assertor, defensor robustus, fortis & inuictus roborator, & propugnator existeret. Homo vtpotè, cuius lingua in eloquentiæ fluentia instar venæ impatienter, & bullientis efflueret: cuiusque mens in disciplinarum liberalium campos lata se se spatiositate, & amplitudine spatiosa diffunderet. Tum Petrus: si eius, inquit, de quo loqueris, filia, te amici desinet compassio aliqua; si exhibendæ medelæ, si salutis ei, si restituendæ sanitatis es auida, præceptioni Simonis obsecundans, languentem adi properè, ad eumque perueniens manu prehensum dextera in hæc verba alloquere. Petrus Iesu Christi in Iudæa crucifixi discipulus tibi in eiusdem nominis potentia delegat, quatenùs ægritudine vanescente, ad sanitatem pristinam continuò reformatus pleniſſimè, lectum ocyus deseras: eumque, quo ipse locum recursum mei, accursum tui certus, & indubius operitur, pernicitatis volucris celeritate maturata, aduenias. Dixerat Simon Petrus, obaudit mulier, arripit iter impigra, anhelat, conficit, perficit velocissima. Adest languenti, loquitur quæ audierat. At quæ vnquam patranda miracula succumbet fides? verba erunt deitatis inualida? Vix imperata Simonis mulier consummarat, cum ecce subito sanitatis aduentum, morbus atrox persentiens, ministras furias conquiescere iussit, & eam per alteram ingressa ianuam, ipse per alteram egressus clandestino metu in volucrem transformauit, aufugit. Quid tantis? Surgit homo

mo confestim, obliti tunicam, solum pallium induit, & calceorum loco alas pedibus indidit. Currebant ergo duo simul, sed quem videndi nunquam visum suæ sospitatis auctorem, ardor vehementior inurebat, & invsque intima medullarum penetrans stimulus compungebat, magis currebat, & aniles articulos ipsi vim moliens inferre naturæ incursum adhortando cogebat. Ad Simonem tandem venitur, superficiem humi totius corporis protensa quantitate metitur. Petri vestigijs apprehensis, osculum tenaci labrorum impressione infigitur. Quid deinceps? aperit os suum Petrus, audit Aspres omnia, capit omnia, credit omnia, facit omnia, catechizatur, baptizatur. Atque in breui Christiane religionis doctrina, omnem vnguem ad extimum informatur. Aspres igitur & actio cœpit & opinio & crescere & augeri in dies. De virtutibus sedulo progredi ad virtutes, de bonis ad potiora, de potioribus dietim conscensum facere ad potissima. Correptiori denique tempore quam cuiquam possit esse credibile, honestate morum, & vniuersitate redditur consummatus virtutũ. Cœpitque per hæc magistri comprædicator, atque cooperator existere, cœpit de visceribus draconis liuidi prædicatione plures indesinenti in Christi, & Ecclesiæ corpus, viscera que traijcere. Cœpit ad inclamationem nominis Saluatoris signa facere, ostentare prodigia, cæcis restituere lumen, mancis manus, claudis consolidare vestigia, sanare languida, fracta redintegrare, confortare debilia. Per hæc & per id genus reliqua, cœpit Aspres Christi, Petri, Ecclesiæ vniuersis, postremo plenam sibi, vberemque imperdito gratiam vendicare.

Conquisita Neapoli Christo Domino populi haud exigua multitudine, Romana Petrus mœnia decernit inuisere, ibidemque & incomuincibili factione verborum, & prodigiosis mirificentijs operum Christi Domini nomen, gloriam, potentiam, declarare. Flagitãti tunc id ipsum magnopere & obnixè, & instantissimè deposcenti Neapolitanæ Ecclesiæ Aspren Petrus dedicat, consecratque in Præsulem. Ad Pontificij Aspres peruectus apicem, cœpit tanto insudantius doctrinæ verbo inuigilare, tanto imminentiùs & instantius prædicationi insistere, quantò se se meminerat ad id, specialiter exercendum officium Præsulatus Cathedram conscendisse, atque vsque ad eam, qua morte obijt ægritudinem, Dei verbum, iuxta illud Apostolicum, opportunè, importunè, constantissimè, & instantissimè, indeficiens, atque infatigabilis prædicauit: Obijt autem senex, & plenus dierum, tertio Nonas Augustas. De cætero quantum, qualemque se in Præsulatus Pontificio exhibuerit: quantumque in Pontificis Pontificum omnium oculis huius Pontificis conuersatio sacrosancta placuerit, etsi ora omnium sint elinguia, etsi lingua omnium A conticescant, signa quæ in nostris quoque temporibus per eum operari dignatur diuinitas, die lucidius, luce liquidius manifestant.

In hac Neapolitana vrbe vir quidam religiosus, & Deum timens fuerat, & huic coniux religiosa, & ipsa iusta, & timorata nupserat. Erantque vt in Euangelio dicitur, iusti ambo ante Deum, procedentes in mandatis & iustificationibus Domini sine querela. Et non erat eis filius, siue filia, cum eis substantia non mediocris, & familia afforet non exigua. Flagitabant sancti Præsulis merita precc assidua, pulsabant eius aures voce continua, terebant sedulis gressibus eiusdem B Basilicæ dicata limina. Rogitantes importunè, instanter, constanter, vt eis eius meritis filius concederetur, vel filia. Quid diutius? penetrant sancta eorum vota, penetrant lacrymæ, preces penetrant cælum, & per Aspren portriguntur ad Deum. Demum si magnis licet componere parua, alteri Zachariæ, Elisabeth alteri, alter Ioannes nascitur virtutum luce varia & moribus honestissimis decoratur. Non obliti præmemorati iugales, ea quæ sancto Patre Aspre intercedente adepti celitus fuerant beneficia pro gratiarũ redditione ad Antistitis decus anilã decentissimè construunt, sicut vsq; in hodiernam diem est cernere in ea, quæ dicitur Stephaniæ Basilica.

Quidam erat in hac ipsa vrbe capitis do- C lore vehementi correptus, nimietate grassantis morbi, & impatientia ægritudinis infestantis, neque ipse sen noctes, seu dies vllã tranquillitatis quiete potiebatur, neque eos ea potiri, qui suis inhærebant obsequijs, & qui præ lectulo consistebant languentis, patiebatur, angustiabatur, torquebatur, vociferabatur: nunc supinus, nunc pronus cubabat, nunc in læuum, nunc in latus dextrum voluebatur. Tandem afflatus cælitus, Aspres magni meritorum & gratiæ recordatur: eumque suffragatum sibi misero indesinenter sancti nominis iterata sæpiùs inuocatione precatur. Aspres igitur cœpit esse ægrotantis in corde, Aspres in ore, Aspres vocabulum in clamore, Aspres in mediocri, Aspres denique D in silenti voce. Sed nunquid potuit misericors misero, crebra suppliciorum iteratione expostcenti misericordiam desore? nunquid & vrbis, & vrbi pater filiorum, cuipiam voluit se se instantiùs inclamanti deesse? Adit ocyus thronum gloriæ, rogat quaslibet sitienti misero stillari guttulas fontis misericordiæ. Acclinat Christus Dominus aures ad Aspres sui vocem; nec dũ Aspres consummarat exorsa, cum ecce Dominus sospitate accita, imperat vt euolet, & de eius quo Aspres rogaturus accesserat vertice, omnem languoris pestem, omnes sæuientis ægritudinis furias procul effuget. Obtemperat sospitas imperanti, induit pennas, euolat, adest, ægritudinem effugat. Præsulis igitur Basilicam homo è vestigio adijt, atque in ea Dominatori in-

Pre-

Præsule, & Præsuli in Dominatore victimam gratiarum libauit.

Item quidam Sergius nomine dolorem ilio per prolixi temporis emensa curricula mirabiliter perpessus, qui die quadam ad almifici Aspren limina orationi insistens, domum est, restituta protinus plenissima sospitate, regressus.

Alius quidam Sergius nomine Caphatina in hac eadem vrbe eas hæmorrhoidum patiebatur angustias, quas difficillimum quidem sit dicere; cæterùm dictas, sic difficilius credulitati ascitcere, cœpit ad plura, & pluriora se vertere epithemata, cataplasmata, & id genus ad eas corporis partes, in quibus sibi languor sedem vendicarat annectere; sed cum se se in omnibus cassò desudare labore concernit, tota se æger fide ad Aspren suffragia expetenda conuertit: sed cum sancti nominis bacchans morbus nomen seu sexto, seu septimo inclamatum audiuit, tanti tonitruum vocabuli ferre non sustinens, eas, quas longum sederat sedes, mœstus, inuitusque reliquit.

Tanti igitur Patris, tanti Interuentoris, fratres mei, præsentis diei deuotione debita, reuerentia digna annua excolamus merita solemnia, quatenus intercessore eiusdem ad illa cœli festa subuehi mereamur perennia: *præstante Domino Iesu Christo, qui cum Patre & viuifico Flamine viuit, & regnat Deus per omnia secula seculorum. Amen.*

2. EPATHIMITVS Episcopus Neapolitanus, quem Ioannes Diaconus in Chronic. Episcoporum Neap. S. Asprenatis Episcopi eius prædecessoris exempla secutum affirmat, & distributo talentico munere, eum lucro Domino consignasse, eiusque corpus ob sanctitatis meritum ad Ecclesiam Stephaniam translatum.

3. MARO Episcopus tertio loco ponitur ab eodem Ioan. Diacono, cuius corpus pariter ob sanctitatis meritum in Ecclesiam Stephaniam translatum est.

4. PROBVS Episcopus probitate insignis, nomen operibus connectens in Domino quieuit ex eodem Ioan. Diacono. Dies tamen obitus, actaque eius ignorantur.

5. PAVLVS Episcopus, quem mirabilem fuisse in operibus ad Pastoris curam pertinentibus, & in secundis, prosperisque rebus mitem, in aduersis verò prudentem, & post diuturna tempora gaudentem ad Dominum migrasse scribit idem Ioan. Diac. Quot verò annis, supra recensiti quatuor Episcopi Asprenatis successores in Neapolitana sederint Ecclesia, vel quo anno in ea fuerint ordinati Episcopi, non constat; cum nullus, qui nunc extet Historicus, id prodat; vicenos tamen circiter Præsulatus annos iis quatuor Episcopis distribuere facilè posse existimat Caracciolus in S. Agrippino Pauli successore, quemadmodum Baronius, & post eum Boherius Dissert. Arcop. tempora Episcoporum aliquot verisimili annorum spatio metiuntur.

6. S. AGRIPPINVS Neapoli in regione Herculea ortus ad Plateam, siue Aream Fucillensem sextus Neapolitanum gessit Episcoparum, Antonino Pio Romanum imperium tenente circa annum salutis 160. Hanc rexit Ecclesiam plus minus annis decem, vt Caracciolo placet, tanta siquidem sanctitate & pietate, tantaque vigilantia, ac prudentia, vt meritò à primis illis temporibus eius memoria fuerit à fidelibus celebrata; erat enim in pascendis ouibus pastor peruigil; in fouendis pauperibus clemens pater, & magnificus, in corrigendis, & instituendis errantibus sapiens, vt plurimos errantes ad Dominum reuocauerit, auxeritque mirum in modum credentium turbas. Clerum ad Ecclesiasticam disciplinam informauit, vbem in parœcias distinxit, vt in illis Christi fideles frequentiùs, ac commodiùs instruerentur in fide. Multis aliquando à demone expetitus insidijs, ieiunijs & orationibus à se longè repulit. Denique vbi populum verbo & exemplo, assiduisque orationibus eximiè per plures annos instituisset, plenus dierum, claruisque miraculis migrauit ad Dominum 5. Id. Nouembris, in cœmeterio propè vrbis mœnia, cui portæ S. Ianuarij nomen fecere, sepultus est; inde in Basilicam Stephaniam translatus fuit, vt Ioannes Diaconus scribit. Posterioribus verò sæculis in Cathedralem Ecclesiam à Regibus Carolo primo, & secun-

do Andegauensibus magnificentissimè ædificatam corpus eius transuectum est,& vnà cum reliquijs SS. Martyrum Eutychetis, & Acatij honorificè sub Ara maxima collocatum. Caput autem eius, theca inclusum argentea, in Capella,quam vocant Thesaurum, decorè asseruatur. Eius verò intercessione & apparitione Neapolis à Sarracenis obsessa, Ioanne XIII. Pontifice Max. liberata, defensaque est; quamobrem à Neapolitanis in præcipuum & Tutelarem Diuum vnà cum S. Martyre Ianuario adlectus fuit. Inclaruit autem hic eximius Christi confessor, non Neapoli tantùm, sed in alijs etiam vrbibus, & prouincijs: nam Surrenti Picentinorum Ecclesia, extitit monasterium ab hoc sancto nuncupatum,cui præfuit S.Abbas Antoninus. Oppida itē nonnulla S. Arpini,hoc est Agrippini nomen habent. Insignis item Ecclesia Neapoli eius nomini dicata est, quam Basiliani Monachi incolunt. De Agrippino Martyrol. Rom. 9. Nouemb. Baronius in notis ad illud. Paulus Regius vitam eius ex monumentis Ecclesiæ Neapolitanæ excerpsit, à quo Ferrarius, aliquique nuperrimi scriptores. Cęterùm Agrippini Acta,vt doctus scribit Caracciolus, penè omnia interierunt; nihilque de eius vita reliquum fuit, nisi antiquum Neapolitanæ Ecclesiæ Lectionarium, & breue elogium, quod Ioannes Diaconus in libello de Neapolitanis Episcopis posteritati transmisit,incerti, ac vetusti auctoris,vbi narratio miraculorum eius, ex quibus pauca congessit. Sed eruditè de ipso Agrippino in suo Neapolitanæ Ecclesiæ sacrorum monumentorum libro idem Caracciolus.

7. S. EVSTASIVS Agrippino successit, septimus Neapolitanus Episcopus circa annum Christi 180 hanc Ecclesiam præclaris virtutibus exornauit. De quo reste Caracciolo, præter pauciſſima verba quæ Ioan. Diac. scripsit, nihil propemodum habetur, quod edaci superfuerit vetustati. *Eustasius*, inquit Diaconus, *septimus Episcopus Neapolitanus in Altari D. i Genitricis semper Virginis Mariæ, quæ dicitur Cosmedin, populis deuotè exequentibus, conditus est, atq; translatus*. In hac Basilica sacra B. *Eustasij* ossa à Clericis regularibus S. Pauli, quos Barnabitas vocant, vbi olim condita fuerant, reperta sunt anno Domini 1616. 16. Kal. Decemb. cum vetusta hac inscriptione vrnæ in marmore. *Hic requiescit corpus S. Eustasij Confessoris*. De huius Basilicæ nomine, constructione, deque in eam Eustasij translatione plura commemorat idem Caracciolus. Porrò viget in ea basilica cultus S. Præsulis, die præsertim 29. Martij, quo eius commemoratio solemniter celebratur frequenti piorum cœtu ad ædem accurrente, vt sepulchrū, quo conditus est deuotè venerentur. Soluitur autem illi ea potissimum luce, solemne officium; quia cum ob temporis vetustatem, & scriptorum inopiam natalem eius diem ignoremus, ideo 29. Martij, quo etiam Dini Eustasij Luxouiensis Abbatis Natalitia celebrantur, appositè relatum est, ea nominis similitudine. Sic alias crebrò factum. Sancta Columba Hispana virgo & martyr, cuius dies natalis est 17. Septembris, diu tamen celebrata est prid. Id. Ianuarij, qua item die agitur de sancta Columba Senonensi. Antonius Monachus Romanus, quod dies obitus eius nesciretur, collocatus est in Martyrologio die 17. Ianuarij, quo magnus Antonius Abbas in Domino cœlum obijt. Et ob eandem causam Capuæ, Episcopo Prisco in Romano Martyrologio iunctus est Priscus alter, & cū Rufo Episcopo & mart. Rufos alter & Carpophorus Martyres, & cum Candida, seniore Neapolitana, Candida altera iunior iuncta est. Alia item suppetunt exempla quamplurima, sed hæc lectori satis.

8. S. EVPHEBIVS, seu *Eupbemus*, seu *Euphimus*, vel *Euphemus*, *Efrimus* & *Euphamus* ab alijs nuncupatur, vocatur Euphinus in veteri Lectionario,Ioānes Diaconus Euphenum vocat. vetus, m. s. Kalendarium *Ephremus* habet. Vulgo Euphienus, & Euphamius, sed corruptè. Vsitatius, inquit Caracciolus hodie in sacro eius officio vocabulum est, *Euphebius*, & sic nominatur hic Diuus in Historia miraculorum, quæ ab eo post obitum patrata sunt,vbi ita habetur. *Hic sanctissimus Christi Confessor Euphebius post multa annorum curricula, &c.* Inter tot autem nuncupationes nulla significatior, quàm Euphebius (etsi Euphemius disertum, & clo-

eloquentem sonet, vox enim ista castum, splendidum, conspicuum, & formosum Græcè significat. Erat quippè noster hic Præsul florido vultu, & venusta admodum specie, vt de eo Diaconus scripserit. *Pulcher corpore, pulchrior & mente, plebi Dei sanctissimè præfuit, & fideliter ministrauit.* Neque insolens est speciem corporis, vultumque etiam in Episcopo commendari, nam eo nomine S. Epiphanius Episcopus Ticinensis laudatus est à S. Ennodio pag. 361. edit. Paris. *Illud verò*, inquit, *libandum esse non abnuo, quod formositas in illo lucis corporeæ, index animæ fuit: & tantum contra studium illius forma decus enituit, vt nec forti viro posset oppugnante subuerti. Ridebant genæ, etiam cum animus mœstitudine turpuisset.* Et alia multa Ennodius habet, quæ hoc loco referre non est necesse. Meritò igitur hoc etiam nomine commendatur noster Euphebius, verè Chrysostomus, aures pulchritudinis, quod cognomen S. Ioanni Damasceno adhæsisse palam est ex Theophane Histor. Miscell. lib. 22. Cæterum quo tempore Euphebius vixerit, aut Episcopus fuerit, signatè quidem sciri non potest, nulla extante de eius vita, gestisque narratione. Id solum nouimus admodum antiquum fuisse Neapolis Antistitem: nam Ioannes Diaconus octauum Episcopum numerat Epheuum, neque alium deinde habet qui Euphebius, siue Euphemus appelletur. Itaque nonnulli recentiores qui hunc sanctum Præsulem figunt ad annum Christi 717. Constantino summo Pontifice, cum nullus antiquus auctor id tradat, nescio quo fundamento illud asserant, ac proinde puto illum affigi ab eis potius, quàm verè figi ad illud tempus. Ad iam dictam verò æui, quo sanctus Euphebius vixit antiquitatem vtcũque significandam commodè arbitror illum veteres vnà cum sancto *Fortunato & Maximo*, Euphebij, longo licet interuallo, in sede Neapolitana successoribus, sepelierunt. Atqui Fortunatus erat sanè Neapolis Episcopus anno Christi 348. Huic quippe, aliisque Catholicis Episcopis oblata fuit epistola quædam Sardicensis, seu verius Philippolitani Conciliabuli, vt ex Diuo Hilario refert Baronius to. 8. Annal. ad fin. Maximus verò floruit sanctitate circa annum salutis 359. actusque in exilium est, quod Arrianæ fidei formulæ, in conuentu Ariminensi, notario vaframento concinnatæ, subscribere noluit. Itaque diu ante hæc tempora vixisse Euphebiũ, & Ioannes Diaconus prodit, & ipsa tumulatio cum Fortunato & Maximo aliquo modo significat; cum nullus Neapolis Episcopus sanctitate clarus inter hos medios intercesserit: Id ipsum autem cernimus interdum antiquitùs factum in quibusdam aliis sanctis Episcopis, vt scilicet tempore & sanctitate proximos vnus sepulturæ locus exciperet. Sic etenim Episcopus Neapolitanus Maro, *ob sanctitatis*, inquit Ioannes Diaconus, A *meritum cum Epitimio & Aspreno*. Nostrianus cum Gaudioso, & Quoduultdeo sic Athanasius cum Laurentio, Neapoli olim sepulti fuisse leguntur. Porro nonnulli recensent Euphebium inter Neapolis Patronos, & Tutelares Diuos sextum, aut septimum; sed reuera tempore considerato, quo vixit, secundus fuit. Cur verò factum, vt variè temporis ordo in sanctis Patronis enumerandis inuerteretur, non est huius loci id exquirere. Interea Philippus Ferrarius lib. de sanctis Italiæ, hunc Diuum, ob id potissimùm adscitum à Neapolitanis Patronum narrat, quod Ciuitatem ingenti miraculo à Sarracenorum incursione, ac depopulatione liberauerit. Quod, quia vt dixi, ingens fuit, ex ipsa B Historia miraculorũ eius ab Anonymo olim scripta narrabo.

☞ *Cum quidam Presbyter*, extra Neapolitana mœnia, in sancti Euphebij nomine conditam Ecclesiam sedulè visitaret, & illic quotidiè sacra Missarum solemnia exhiberet, contigit, vt Agarenorum impetus improuisè aduenientes, quia intrinsecùs non poterat, extrinsecus vicina quæque vastaret. Quod prædictus audiens presbyter, Nullus, inquit, me terror ab obsequio nostri Patris, & Domini poterit cohibere. Intentus inquam, ad Missarum solemnia, si dignus sum, solito more perficiam. Veruntamen illius virtutis efficaciam, hoc volo probare indicio, Si me sedulè obsequentem, inter iniquorum hostium C gladios, & tela poterit custodire. Et hæc dicens, insertam baculo sportulam Ecclesiasticis refertam monilibus, collo tenus gestans, intrepidus iter arripuit. Ad Ecclesiam verò veniens, priusquam ingrederetur, breue ad hunc modum carmen composuit. Præsul amande tui sim tutus numine Templi, En tibi deuotus solitas paro reddere laudes. Et hæc dicens, casula indutus, Missarum solemnia solito constantior inchoauit. Nec dum prece finita, Agarenorum manus illius sacri Templi ædificia vndique circumdedit. Verùm omnipotens Deus, ob meritum sanctissimi Præsulis Euphebij tanta eos cęcitate percussit, vt per Ecclesiæ aditum introspicerent, & sacra mysteria celebrantem presbyterum non viderent. Illis itaque forinsecus D vacantibus, presbyter Missarum solemnia cõsummauit. Expletis verò missarum solemnijs, vocem de cęlo dicentem sibi audiuit prædictus presbyter; Ne formides, nec paueas, constãter proprium accipe baculum, & quoscunque obuios habueris, intrepidus percute. Ego enim eos, te aliquo modo feriente, prosternam. Quo firmatus oraculo, baculum, vt sibi fuerat iussum, arripiens extra Ecclesiæ ianuam audacter exiuit, & quos ante fores Ecclesiæ reperit, ictu baculi ferientis, extinxit. Dehinc recto tramite, contra ciuitatis mœnia proficiscens, quoscunque hostium obuios habuit, eiusdem virgæ tactu delevit. Cæteri verò videntes corpora suorum, sine

telo-

...um percussionibus strata, terroris ni-
...tate fugati, ad classes redeunt, ac mucro-
nibus rapsim retinacula truncantes nauium
celis, remisque, prout poterant, marina sul-
cantes aquora, ad priora remeare moribun-
di festinant. Mira enim Dei clementia, & A
incomprehensibilis, quod totus Ciuitatis
populus, gladijs & telis armatus, non posset
prasumere, vnius tantùm inermis presbyteri
baculus, ipso auxiliante, alios in terram stra-
uit, alios in fugam vertit. Prædictus verò
presbyter, ad ciuitatem rediens, suos conci-
ues ad currendum, & inusitata videnda mi-
racula hortans, aiebat. Currite Christicolæ
alacriter properate securi. Hoc baculo plu-
res iam credite morte peremptos. Nullus
in vrbe metus, voce liberante diuina. Iamque
alij furtim fugiendo per æquora currùt. Cum-
que populus ciuitatis de inaudito miraculo
timuaret, nec presbytero talia referenti, cre-
dulitatis assensum præbret. Ite, inquit pres-
byter, & pariter hinc vsque ad Ecclesiam
properate, & dum quod dixi, verum esse
probaueritis, non mihi, sed conditori om-
nium Christo Domino, & sanctissimo Con-
fessori suo Euphebio, munera persoluite lau-
dis: cuius munere fretus, alios hostium ex-
tinxi, alios in fugam verti. Cumque incre-
dibilis multitudo, per verbum presbyteri, ad
hoc spectaculum curreret, & plurimorum
corpora per viam, sicut presbyter dixerat,
extincta videret, velocri cursu ad Ciuitatem
rediens, omnipotenti Domino, & sancto Eu-
phebio illius dilectissimo Confessori, *laudes*
innumeras referebat. Hæc Anonymus.

Porro de anno, quo tale miraculum patra-
tũ fuerit, nihil equidem certi statuere possum.
Conijcio tamen id factum, paulò post annum
salutis 878. Nam postquam docibilis Dux
Caietanus anno 877. init fœdus cum Sarace-
nis, tradiditque eis arcem Gariliani muni-
tissimam, quam per quadraginta annos te-
nuerunt, ij ex ea arce crebrò excurrebant po-
pulabundi per Campaniã totam. Leo Ostien.
lib. primo, & ex eo Sigonius, alijque. Ergo
antiquissima censenda est Ædes sacra Eu-
phebio dicata. Fa verò anno 1530. à Vin-
centio Carafa Archiepiscopo tradita est Re-
ligiosissimis Patribus Capuccinis, qui tum
Neapolim, ductu F. Ludouici Forosempronien-
sis, viri sanctitate conspicui aduenerant.
Non debeo tamen silentio prætereire, præcla-
ram sacri corporis Diui Euphebij inuentio-
nem, quæ anno Domini 1589. Sixto V. summo
Pont. contigit. Nam annuit Deus F. Euan-
gelistæ Lupiensis, Euphebiani Monasterij
Vicarij piis votis, summoperè exoptantis, sa-
cra sanctorum Lipsana, quæ in ea vetusta Ec-
clesia olim tumulata nouerat, reperire, & ho-
nestiore loco reponere. Itaque die 20. No-
uembris, sub eius Aedis parastata, detectum
est S. Euphebij corpus, lignea capta conclu-
sum, quam ferrei circuli ambiebant. Caput
verò non repererunt; sã id iam antea sejun-
ctum à corpore, translatum in vrbem, ser-
uatumque fuerat in Aede Archiepiscopali.
Die autem sequenti, coram Alexandro Glo-
riero, Pontificiæ Camera Clerico, & Apo-
stolico Nuncio, qui ad eam Ecclesiam, vna
cum Lælio Brancatio, aliisque nobilibus vi-
ris accesserat, ibique sacrum peregerat sub
eadem parastata Aræ maximæ proxima, re-
perta sunt cum ingenti adstantium voluptate,
atque effossa, SS. Fortunati, & Maximi anti-
quorum Neapolis Episcoporum veneranda
corpora, cum hac epigraphe. *Hic iacent san-*
ctorum Maximi & Fortunati corpora. Sub
Paulo primo. Porrò cum vnum ex his Di-
uis ad ædem Conceptionis Deiparæ Virgi- B
nis, Cappuccini Patres transferre cuperent,
Sixto V. rem omnem deferunt: eumq; exo-
rant, vt transferendi sacri corporis licentiam
impertiret. Pontificem verò respondisse fe-
runt, se per quietem, à Diuis iam dictis mo-
nitum, ne qui per octingentos circiter annos
coniuncti quieuissent, disiungi vllatenus per-
mitteret. Itaque sub Ara eiusdem Euphe-
biane Aedis primaria, tres hi Diui honorifi-
cum è pario marmore tumulum habuerunt,
solẽni supplicatione per Religiosum agmen,
dum eò inferrentur, ritè, pièque celebrata.
Sic habent Acta inuentionis apud Regium.
Ex quibus, aliisq; Ecclesiæ Neapolitanæ mo-
numentis licet colligere, Diui Euphebij cor-
pus primò sepultum fuisse, vt mos antiquus, C
in Cœmeterio (quod Ioannes Diaconus in
Vrso Episcopo tradit) deinde translatum ad
Stephaniam Basilicam, vt idem habet in
Epheuo Episcopo. Demum in Aedem sui
nominis, vbi nunc cum sanctis collegis suis,
Maximo, & Fortunato iacet, fuisse transue-
ctum.

Porro non solũ Neapoli, sed Capuæ etiam,
& Salerni Diui Euphebij nomen, atque an-
nui cultus diem, Breuiaria illarum Ecclesia-
rum abundè testantur. Libet autem ex Sa-
lernitano à Romualdo II. Archiepiscopo, an-
no salutis 1166. edito, Orationem hic subne-
ctere, quam in eius festo recitare consueue-
rant; nam tres de ipsa lectiones, nihil pecu-
liare continent. Ea est huiusmodi.

D ℣. *Deus, qui perennem gloriam sanctissimi*
Euphebij Confessoris tui, atque Pontifi-
cis animæ contulisti: tribue quæsumus, eius
apud te ita patrocinijs subleuari, vt cum eo
vitam possideamus æternam. Per Dominum
nostrum. Gesta autem sancti huius Episcopi,
& totam eius vitæ seriem, tempus nobis, cum
ingenti nostro damno abstulit. Hæc de Eu-
phebio Caracciolus, de quo Martyrol. Rom.
23. Maij, Paulus Regius vitam scripsit, à quo
Ferrarius, Chioccarellus, cæterique recen-
tiores.

9. MARCIANVS post Euphebium re-
ponitur inter Episcopos Neapolitanos; hu-
ius non meminit Ioannes Diaconus, eius
tamen mentio habetur in antiquis m. s. bre-
uiarijs, aliisque sacris codicibus, ac Kalen-

diarijs

darijs die 30. Octobris. Eius gesta quæ, & quonam tempore floruerit, adhuc incomperta; imò & nomen ipsius aliquando videtur obliuioni traditum. Extat vetus sacellum huic S. Marciano dicatum ad gradus Cathedralis Ecclesiæ è regione sacræ turris, in cuius Altari sãcti Marciani Episcopi Episcopalibus vestibus induti, ac pallio decorati imago cernitur, eiusque nomen inscribitur. S. MARCIANVS, Hic nonnulli desiderantur Episcopi.

10. COSMVS, vel COSMAS Ecclesiam Neapolitanam rexit Constantino Magno Imperatore, quem etsi Ioannis Diaconi diligentia præterijt, atque adeo prorsus ignorauit, eius tamen honorifica mentio habetur apud Tabularium Ecclesiæ S. Mariæ de Principio. Verùm Ioannes Villanus in sua Neapolitana Historia ponit eo tempore Zonium quendam Episcopum Neapolitanum: sed quia nunquam apparet alibi hic Zonius, eadem facilitate, qua figitur, expungitur. Quod si *Zosimum*, & non Zonium legas, neque id subsistere potest: is enim non Constantini Magni temporibus, sed diu postea, nempe sub Constantino Augusto Constantini filio, in Neapolitanam sedem suo malo irrupit. Huius Episcopi temporibus Constantinus Magnus S. Restitutæ virginis & martyris Neapoli Ecclesiam erexit, alias quoque Ecclesias condidisse Constantinum in ea ciuitate, ferè omnes Neapolitani Scriptores affirmant, quorum tamen sententiæ de hac re cum sint variæ, ipsos adire cuique facile erit, vt facilius ipsemet iudicium ferat; de quibus agit aliquando Romanum Martyrologium; ac item Anastasius de munificentia Constantini: D. Gregorius lib. 8. Epist. 24. Ado Viennensis Aetate 6. Carolus Sigonius lib. 3. de Imper. Occid. Scriptor vitæ S. Athanasij Episcopi Neapolit. Ioannes Diaconus in Catalogo Episcoporum Neapol. in Zosimo. Molan. ad Vsuardi Martyrolog. Petrus Monachus in Chronic. m. s. S. Vincentij de Vulturno. Damasus verò de Pontif. & Beda de tempore asserunt quidem Constantinum Neapoli Ecclesias erexisse, non tamen declarant in cuius honorem fuerint erectæ; sed quod Basilicam sanctæ Restitutæ ædificauerit, Martyrologium Romanũ id luculenter asserit. De Ecclesia in honorem SS. Apostolorum, deque aliis Ecclesijs in Neapolitana ciuitate à Constantino Imperatore ædificatis solidè item scripsit sæpe citatus Antonius Caracciolus in sac. Neapolit. monument. libro, ipsum adi, & plura scitu dignissima leges.

11. CALEPODIVS Neapolitanus Episcopus subscripsit Concilio Sardicensi sub Iulio I. Papa celebrato anno Christi 347. creditur eodem anno defunctus. Hunc ad idem Concilium Legatum missum fuisse vnà cum Osio Cordubensi. Vincentio Capuano, & Innocentio Beneuentano scribit Gratianus, quod Baron. to. 3. Annal. ad hunc annum non probat, Athanasij auctoritate fretus, qui interfuit, omniaque vidit, ait enim, in eo Legatos fuisse Archidamum, atque Philoxenum presbyteros; Attamen Calepodius eidẽ Synodo interfuit, ac subscripsit, vt eiusdem Concilij acta testantur.

12. S. FORTVNATVS post Calepodium rexit Neapolitanam Ecclesiam, de quo hæc pauca habet Ioannes Diaconus. *Fortunatus Episcopus nonus sanctissimus extitit vita, sanctissimis orationibus die noctuque indefinenter agens, regna Cælorum, sicut desiderauit, adeptus est, qui sepultus foris vrbem, quasi ad Stadia quatuor. Deinde post longo tempore populi patrocinia eius petentes ab Ecclesia sui nominis consecrata transferentes, per manum Pontificis, collocarunt in Ecclesia Stephania partis dextera introducentibus sursum, vbi & oratorium in caput Catacumbæ.* Cæterùm de Fortunato erudite Caracciolus scribit, Beatum Præsulem Fortunatum, iam olim Campaniæ, Italiæque perspectum, Thraciæ etiam & Illyrico celebrem fecit Conciliabulum illud Arianorum Philippopoli habitum, & postea eorumdem veteratorum arte, Concilij Sardicensis specioso nomine publicatum. Res ita acta est, narrantibus Athanasio epist. ad Solitarium, & Apologia 2. & Socrate lib. 2. cap. 12. Sozomeno, lib. 3. c. 10. & Augustino 3. contra Crescentium c. 34. cùm vigili industria, & auctoritate Iulius I. summus Pontifex tandem obtinuisset vt Concilium Generale celebraretur Sardices, siue Sardicæ Thraciæ vrbe, illuc anno Christi 347. conuenerunt trecenti ex Occidente, & 70. ex Oriente Episcopi. Quò cum Ariani etiam conuenissent, tribus stipati Comitibus, quorum magna erat dignitas, & auctoritas, & viderent se omnino esse damnandos: & accusatores ecclesiasticè & legitimè adesse, suamet conscientia prædamnati, in Concilium se dare non sunt ausi; sed profugerunt Philippos, siue Philippopolim (vtroque enim vocabulo appellata est) vicinã Sardicæ vrbem. Ibi verò, vel hoc ipso anno, vel, vt ego vnà cum Binio arbitror, potius anno sequenti 348. ineunte, seorsim cum suis Symmystis egere conciliabulum: quod vt auctoritatem acc[illegible]

peret

petet; apud longè dissitas regiones, Sardicensis vocabulo cohonestauit; Synodalibus litteris per Orbem sparsis; quæ extant apud Hilarium in fragment. & to. 1. Conciliorum par. 1. collectionis Biniani, calumniarum, & mendaciorum plenissimis. De quibus etiam Augustinus loco cit. *Ea enim illi communicatione*, Donatistas, Schismaticos præcipuè, & aliòs quosdam Episcopos Catholicos sibi adiungere studuerunt. Ponam hic tantùm nomina Episcoporum, ad quos ea impiissima epistola directa est, quia inter eos recensitus est noster Episcopus, de quo loquimur, Fortunatus. Mirorque vehementer, quid ipsis in mentem venerit, vt ad Africanos præsertim Episcopos, id Decretum mittentes Fortunatum etiam Episcopum Neapolitanum appellarint. Si diuinare fas est, suspicor id ab eis fraudulenter factum; quod fortè sperarent Fortunatum, qui recens factus esset Episcopus (iam enim Calepodius, qui in Sardicensi Concilio fuerat, eodem anno obijsse intelligendus est) fraudes eorum, vtpotè adeò eminùs positum, minimè cognituum: atq; adeo fidem ipsi adhibiturum. Sed aliter accidit: nam & in Africa, quanquam Donatistæ eos socios sè habere gloriarentur, nihilominus à Catholicis Episcopis sunt explosi; & in Italia à Iulio Papa, & Episcopis alijs Catholicis fraus agnita est, ac detecta: atque Conciliabulũ sub falso nomine Sardicensis euulgatum, exsibilatum est. Quin etiam Episcopi Ariani, qui formulam fidei perfido vaframento composuerũt, damnantes quidem in ea aliquot dogmata Arianorum, sed *consubstantialitatis* nomen in Dei filio non recipientes, à legitimo Concilio Sardicensi ad vnum omnes exauctorati fuerunt, atque damnati. Quare ipsi ad Constantium eorum fautorem, & Ariana labe maculatum confugiunt, commotioneſque adeò magnas per totum penè Orientem excitant, vt Sardicensi Concilio necesse fuerit, placando Constantio, legatos ad eos mittere Vincentium Capuæ, & Euphratam Coloniæ Agrippinæ Episcopos. Sed hæc fusiùs narrata reperies apud Baron. to. 3. Annal. ex antiquis Patribus, & Historicis iam dictis.

Redeo ad Fortunatum nostrum, ad quem alioſque Episcopos epistola, siue decretum ab Arianis missum, sic incipit: *Gregorio Alexandriæ Episcopo, Amphioni Nicomediæ Episcopo. Donato Cartaginis Episcopo. Desiderio Campaniæ Episcopo. Maximo Salonarum Dalmatiæ Episcopo. Fortunato Neapolis Campaniæ Episcopo. Eutychio Ariminiadeno Campaniæ Episcopo. Syropheruti & omnibus per Orbem terrarum Consacerdotibus nostris Presbyteris, & Diaconibus omnibus, qui sub cælo sunt, &c. In Domino æterna salus.* Hæc pauca satis sit excerpsisse ex illa longissima epistola, siue decreto pseudosynodi Philippensis. Plura si ponerentur, non magis, quàm dicta, notum faceA rent Fortunatum.

Quamdiù autem post hanc sibi datã Epistolam Fortunatus vixerit, certò statui non potest. Id solummodò scimus, anno Christi 359. Maximum, de quo mox, fuisse Neapolitanum Episcopum. De Fortunati autem sepultura, sic Ioannes Diaconus. *Sepultus est foris vrbem qui si ad stadia quatuor.* Describere videtur his verbis ædem, & cœmeterium S. Ianuarij, propè quod dextrorsum ædificata olim fuit S. Fortunati Ecclesia, cuius meminerunt Ioannes Diaconus in Seuero Episcopo, & Anonymus scriptor vitæ S. Seueri. Nunc diruta illa est, ibique extructa cernitur domus quædam Angrisanorum, vt tradit Capac. lib. 2. Hist. Neapol. c. 6.

B Recensent autem Fortunatum inter Sanctos antiquissimi Codices, tum Neapolitanæ, tum aliarum quarundam Ecclesiarum, nempe Missale Neapolitanum, Kalendarium vetus, & Breuiarium manuscriptum: item Ytaliæ in antiquo Rituali Neapolitano, Kalendarium Ecclesiæ sancti Eligij. Præterea Codex Longobardicus Breuiarij Casinensis num. 196. Kalendarũ præfixum Psalterio cuidam Capuanæ Ecclesiæ apud Michaelem Monachum; Magno autem errore lapsus est Regius, qui Fortunatum hunc præterit, & quæ huic tribuenda sunt, Fortunato II. qui vixit Gregorio I. summo Pontifice, tribuit, cum ille iunior à nemine Sanctus sit appellatus, nec Sardicensis Concilij tempus illi conueniat. Cæterum Fortunatus ille C senior, & Sanctus, intra Vrbem postmodum à Ioanne Episcopo translatus est in Basilicã Stephanæ, siue sanctæ Restitutæ, vt tradit Ioannes Diaconus his verbis. *Post longum tempus, populi patrocinia eius petentes ab Ecclesia suo nomini consecrata transferentes per manus Pontificum, collocarunt in Ecclesia Stephaniæ ad partem dexteram introeuntium sursum, vbi est Oratorium in capite Catacumbæ.* Aliquot post annis iterum translatum fuit eius corpus à Stephania ad Ecclesiam sancti Euphebij, quam hodie incolunt Patres Capuccini, vbi nunc quiescit, vnà cum SS. Euphebio & Maximo Episcopis. Vide quæ nos, cum de Euphebio ageremus, D diximus. Celebrabatur olim in Ecclesia Neapolitana S. Fortunatus die 14. Iunij, vt habent duo vetusta Ecclesiæ Neapolitanæ MM. SS. paulò ante laudata.

13. S. MA-

13. S. MAXIMVS catholica fide præstantissimus in Neapolitana Ecclesia Episcopus floruit anno salutis 359. cuius acta desiderantur; pauca tamen ab oblivione vindicauit idem Caracciolus, quæ hic verbatim referemus. Post infaustam (inquit) illam secundæ Synodi Ariminensis catastrophen, clademque catholicis Episcopis vi ac fraude Arianorum illatam, cum Valens ab hoc Legatos accepisset ab Imperatore Constantio facultatem eijciendi, vexandiq; eos, qui impijs eius Concilij formulis subscribere recusarent, exturbato iam vrbe Liberio Papa, occiso à Marciani Proconsulis satellitibus Gaudentio Arimini Episcopo, cæteros omnes, eos etiam, qui iustis de causis non interfuissent Synodo, circumquaque Valens missos Legatos aggressus est; quos inter Maximus Neapolitanus Episcopus durum exilium subire coactus, in Zosimum sibi ab Arianis suffectum, contorsit anathema, diuino statim Numine, memorando prodigio illud corroborante. Nam Zosimo quoties Basilicam ingrederetur, & sacra obire institueret, lingua extra os ita protendebatur, vt retrahere illam, aut verba promere non posset, nisi Basilicam, quam inuaserat egressus. Id cum illi sæpè contigisset, cessit tandem Episcopatui, vt sibi lingua restitueretur. Hæc è Marcellino de schismate Vrsicini & Damasi, & ex eo Baronius, alijq; ecclesiastici scriptores. Porrò ad quem locum missus sit in exilio S. Maximus, nunquam reperire potui. Conijcio tamen ad Baleares Insulas eum fuisse amandatum. Nam si Fl. Dextro Chronico adhibenda est fides, eò ablegati sunt alij multi Episcopi ab Arianis in Ariminensi Concilio abolo damnati. Obijt autem sanctissimus Christi Confessor Maximus, in loco exilij, vt apertè tradit Marcellini, & Fausti epistola scripta ad Augustos de schismate Vrsicini. Sacrum eius corpus translatum indè Neapolim, primò, vt Ioannes Diaconus tradit, & in Ecclesia eius prædecessoris sancti Fortunati conditum fuit. Indè in Oratorio Basilicæ Stephaniæ. Denique relatum fuit ad Euphebianam ædem Patrum Capuccinorum, vbi vnà cum SS. Euphebio & Fortunato, sub Aram maximam honorificè tumulatum iacet. De eo præter Neapolitanæ Ecclesiæ antiqua Kalendaria, tum Patricianæ Litaniæ, quæ post eius Monasterij vetus Martyrologium scriptæ habentur, tum etiam Codex m. s. 196. Bibliothecæ Cassinensis meminerunt. Festiuitas eius olim 2. Iulij agebatur. Caterum Zosimus, qui à Ioanne Diacono inter Maximum, & Seuerum reponitur, quia illegitimus ille fuit, & ab Arianis per vim intrusus in Neapolitanam Sedem, lupus ille à legitima serie, societateque pastorum modis omnibus abigendus est.

14. S. SEVERVS Neapoli natus, vbi non minus virtute & eruditione, quàm ætate adoleuit, Beato Maximo, Clero & populo more maiorum acclamante in Præsulatu Neapolitano successit post annum Christi 367. Hic diuino cultui impensè deditus, aliquot Neapoli Ecclesias ædificauit, quarum vnam haud lõgè à ciuitate D. Ianuario martyri dicauit, in qua eiusdem S. Ianuarij corpus è Mercario prope Puteolos loco, Neapolim delatum honorificè recondidit. Aliam verò extra eiusdem mœnia iuxta S. Fortunatum constituxit in cœmeterij crypta, in qua sepulchrum sibi parauerat, quam postea ex eius nomine Seuerianam vocarunt. Aliam autem in ciuitate ipsa mirabilis artificij erexit, in cuius absidè Saluatorem cum duodecim Apostolis musiuo opere depinxit, ac quatuor Prophetis, pretiosis distinctam lapidibus, ac metallis. Duo insuper condidit monasteria, alterum nempè S. Martini, alterum verò S. Potiti martyris, quod moniales S. Benedicti incoluere, eoque destructo, aliò emigrarunt. Non modo pietate, sed sanctitate, ac miraculorum insignis fuit Seuerus, celeberrimaque facta est eius sanctitas ex mortuo resuscitato, ita vt in fastis ecclesiasticis id ab eo patratum miraculosè his verbis fuerit consignatum. *Pridie Kal. Maij Neapoli in Campania, sancti Seueri Episcopi, qui inter alia admiranda, mortuum de sepulchro excitauit ad tempus, vt mendacem creditorem vidua & pupillorum falsitatis argueret.* Miraculum ita accidisse scribunt ex eius Actis. Balneator quidam pretium lotionis ab eo, qui lotus fuerat, petijt, quod erat oui vnius. Petit ille tempus a sol-

soluendum, impetrat, sed solutionis obliuiscitur & moritur. Creditor asserit, sibi à defuncto deberi solidos aureos centum. Negat vxor debitum. Creditor iudicem interpellat, qui sententiam dicit, vt aut ipsa debitum soluat, aut creditor illam habeat cum filijs suis in suo seruitio. Sed fœmina humano destituta auxilio, diuinum implorat per Seueri intercessionem. Is tintinabulo populum in Ecclesia Saluatoris nostri congregari iubet. Inde ad cryptam deuenerunt, vbi sepultus erat prætensus debitor, & in qua sarcophagum sanctus Episcopus struxerat. Funduntur preces. Adiuratur defunctus, excitatur. Negat solidorum debitum, sed oui vnius tantum fatetur. Rursus quiescit. Mendax verò creditor lapidibus certè obrutus fuisset, nisi misericors Episcopus obstitisset. Visitur adhuc sepulchrum, vnde ille excitatus fuit cum sua inscriptione ad posterorum memoriam.

Sepulchrum, vbi sanctus Seuerus amicum, cuius filios, vxoremq; falsò, æreque indebito balneator in ius vocauerat; vt verum diceret ad vitam reuocauit. Paulus Tassus I. V. D. Canonicus Neapolitanus Diui cultor, ne tanti miraculi memoria euerteretur eam piè restituit. Anno Domini M. D. LXXIII.

Hoc certè mirum, & inusitatum miraculum in causa fuit, vt Seuero adiungeretur in encomium *Mortuorum resuscitator*. Cæterum Seuerum inter, & Ambrosium Mediolanensem sanctum Episcopum intercessisse amicitiæ fœdus constat ex eiusdem Ambrosij ad Seuerum epistola 57. lib. 7. vbi laudat Campaniæ amœnitatem. Scripta fuit epistola hæc anno Christi 386. tribus annis antequam sanctus Doctor ad Capuense Concilium concederet, vbi Seuerum probabile est interfuisse, quemadmodum, & Romanæ Synodo secundæ sub Damaso Papa. Is certè per ea tempora fuit Seuerus, vt non solùm Ambrosio, cæterisque Christianis viris notissimus, & laudatissimus fuerit; sed ipsi etiam Symmacho, homini ethnico, & Christianis alioqui infenso, qui Reipublicæ Romanæ anno 391. vna cum Tit. Fabio Consulatum gessit. Id ex epistola Symmachi 51. lib. 7. obseruat Caracciolus, quæ tota est in Seuero laudando. Hic tandem præclarus Antistes multis virtutum præconijs cum Ecclesiæ suæ præfuisset, pluribus pro Christi nomine laboribus egregiè functus, claruscque miraculis migrauit ad Dominum die 30. Aprilis, in cuius obitu affuisse SS. Ianuarium & Agrippinum, quos ille vocauit fratres, addit Anonymus vitæ eius scriptor. Corpus extra vrbem in propria Ecclesia tumulatum ab Vberto Archiepiscopo Neapolitano, deinde post multa sæcula, anno scilicet 1310. ex priuato loco subtus altare conditum fuit, vbi nunc requiescit. Caput eius in sacello maioris Ecclesiæ, quod Thesaurum vocant, auro, argentoque coopertum seruatur. Celebrem fuisse Seueri cultum etiam extra Neapolitanam Diœcesim Caracciolus colligit ex vetusto quodam Kalendario m. s. præfixo psalterio cuidam Capuanæ ciuitatis, in quo legitur. *Pridie Kal. Maij Seueri Episcopi & Confessoris.* Surrenti quoque in eius honorem fuisse constructam cellam; seu ædiculam sacram colligitur ex Leone Ostiensi lib. 1. cap. 59. dum ait, Ioannem Ducem 27. Neapolis, eam concessisse Monachis Casinensibus. Floruit is Dux anno Christi 933. Quo autem tempore Beatus Seuerus creatus sit Episcopus, & quandiu sedem tenuerit, non potest signatè definiri, vt idem scribit Caracciolus. Nam quod Anonymus, & ex eo Ioannes Diaconus in Chronico, & Regius scribunt fuisse totos annos quadraginta sex vsque ad Damasi Pontificatum, id quidem falsum esse euidenter euincitur. Quia eo tempore quod inter Syluestrum abijt, & Damasium præter Seuerum, quatuor figere oportet Episcopos Neapolitanos, non autem solum Seuerum, vt Diaconus insciè facit. Constat enim ex ijs, quæ cum de Constantini Magni Neapolim aduentu ageremus, scripsimus Cosmatem tunc fuisse Neapolitanum Episcopum. Calepodius item anno 347. Apostolica Iulij Papæ legatione functus est in Concilio Sardicensi, vna cum Vincentio Capuano, & Ianuario Beneuenti Episcopo. Adrianus Papa in compendio Canon. apud Canis. to. 6. Antio. Lection. Deinde Fortunatus iam Calepodio successerat, cum ab Arianis Episcopis in Pseudoconcilio Philippopolitano coactis celebrem illã epistolam, de qua non in Fortunato, accepit. Maximus denique creatus fuit Episcopus Neapolitanus, diu ante Damasi Pontificatum; quippe qui electus ab Arianis è sede sua fuerat Liberio Pontifice; nempe eo ipso anno 359. quo Arimihense Conciliabulum, catholicos Episcopos vel violenter exagitauit, vel fraude circumuenit. Damasus autem factus est Romanus Pontifex extremo penè anno 367. Quatuor ergo isti Præsules intra Syluestri, & Damasi Pontificatum figendos esse certum est. Igitur statuendum videtur, Seuerum post annum Christi 395. & fortassis post annum 412. excessisse è viuis; sedisse verò ann. 46. vt Ioannes Diaconus scribit. Nam alioquin non potuisse Seuerum Aedem sancti Martini nomine ædificare, qui obijt eo ipso anno 395. vel 397. vt Gregorius Turonensis lib. 2. miracul. c. 2. & de Gestis Francorum, Hist. lib. 2.

c. 14. & ex eo Baronius in notis ad Martyrol. Rom. in prima editione, qui deinde in Annal. Ecclesiast. ex Seueri Sulpicij scriptis affirmat Maximum migrasse ad Dominum anno 402. vtut sit de Martini obitu, incredibile est Martino viuente Ecclesiam, ac Monasterium à Seuero fuisse erecta, quomadmodum incredibile est post Martini obitum, Seuerum diem suum piè obijsse. Hæc de Seuero, cuius Acta Anonymus ille supracitatus conscripsit circa annum Domini 800. vt Caracciolo placet. Nos Acta ipsa ex codice m. s. Longobardico Bibliothecæ Gregorianæ habuimus, quæ hic damus, tametsi correctione aliqua egeant, & ex ijs, quæ supra de Seuero relata sunt corriget Lector.

Domino Illustri, & Fratribus omnibus in Christo salutem. Litteris nobilitatis vestræ iterata vice sollicitor, vt vobis obitum, vel vitam S. Seueri Sacerdotis, & Pontificis fideliter referam. Facio quidem, quod vos præcipitis: sed timeo, ne non tam efficaciter faciam, quod facere cupio. Tamen quia petere dignati estis, fideliter & sine mendacio faciam. Noui etenim melius esse linguam silentio premere, quam ad peccatum animæ falsa narrare, dicente Scriptura: os, quod mentitur, occidit animam. Et ideo venerationem vestram plurimum quæso, vt imperitiæ meæ veniam dare dignemini; Alioquin, si vobis sermonis mei vilitas cœperit displicere, non mihi, sed vobis rectius imputetis: quia aquã purissimi fontis à cœnoso riuulo postulastis. Sed hæc breuiter dicta sint. nunc autem veniamus ad ea, quæ vobis, qui vitam, vel obitum eius versibus illustrare disponitis dicendi materiam subministrent.

Explicit Prologus.

Incipit vita, & obitus eius.

SEcretum Regis celare bonũ est: opera autẽ Dei reuelare & confiteri honorificum est; multa enim mirabilia, & signa omnipotens Deus per seruos suos quotidie ostendit, sicut scriptum est: Mirabilis Deus in sanctis suis. Et ad Apostolos promittens, dicit: Qui credit in me, signa, quæ ego facio, & ipse faciet. Rem nouam & inauditam in his temporibus accidit nobis Seuerum Neapolitanæ Sedis Episcopum, sicut & antiquos olim Sanctos, operari mirabilia, quæ per illum ostendere Dominus dignatus est. Nam quadam die iuxta morem homo quidam consuetudinis balneo lauandus ingressus est. Post ablutus aqua, cum recederet custos balnei ouum ab eo pro balneatico petijt, quod vnusquisque balneaticum pro pretio dare consueuerat. Sed ille oblitus ouum adducere minimè licuit ei vt liberaret debitum balnei. Cœpit autem eum rogare, dicens cum summa alacritate: Obsecro te, ò carissime amice & compater, sustine me paulisper donec reuertar domum, & libenter ouum, quod dare tibi balneaticum debeo festinanter dirigo tibi. Cui ille, vade in pace, & ne cures talia, tantummodo ouum, quod mihi dare debes, ne moras facias dirigendo. Mox vt domum suam ingressus est, oblitus est dirigere ouum, quod debebat balneario. Factum est autem, vt non post multum tempus homo ille moreretur. Cum autem audisset balneator, quia defunctus esset debitor suus, & ouum ei minimè direxisset; surgens exindè interpellauit Ducé terræ eius super vxorem eius, quod vir eius dare debuisset solidos aureos centũ. Tunc illa detestando & iurãdo cœpit dicere: non faciat Deus, vt vir meus tibi solidos dare debuisset: cui Dux terræ tale dedit iudicium, vt aut debitum redderet ipsa mulier, aut ipse debitor haberet eam vna cum filijs suis in suo seruitio. Quare illa mœsta consurgens, soluto crine, & scissa veste à capite vsque ad vestigia sua, lacrymis simul cum voce ad Dei tamulum Seuerum Episcopum pernenit; Prouoluta pedibus eius, deprecari eum cœpit, dicens: O Pastor sancte, ò qui Apostolorum viam tenes, succurre mihi miseræ viduæ: quia inimicus homo cum fallacia sua oppressit me vna cum filijs meis in ius suum me habere: & dicit mihi, quod vir meus dare ei debuisset aureos centum solidos, quod vir meus dare ei minimè debuit. Esto mihi adiutor ò sanctissime Pontifex Seuere, & sicut sanctissimus Daniel Propheta liberauit Susannam de falso crimine, ita & tu me libera ò sanctissime Pastor, quia iniustè damnata sum à falso inimico meo. Cui beatissimus Christi Confessor, & Episcopus Seuerus ait: viuit Dominus, quia non habeo solidos, nec quamque rem, vnde te eripere potuero? Sed sustine me in crastinum paulisper; facturus est Dominus mirabilia sua. Erat autem crypta extra portam ciuitatis, vbi ipse Christi Dei Confessor Seuerus & Pontifex sibi Sarcophagum sepulturæ futuræ parauerat. Et ipsa mulier ibidem virum suum humatum habebat. Quam vir Domini videns in tanta amaritudine esse mulierem, commotus viscera, quæ semper misericordiæ erat indutus, mox autem nouam consuetudinem suæ ciuitatis demonstrauit. Dedit tintinnabulum clerico suo, vt circuiret ciuitatem inclytam, & ad sonum tintinnabuli cuntim omnes cateruati ad Episcopij Ecclesiam Domini & Saluatoris nostri Iesu Christi conuenirent, vt miraculum, quod facturus erat Dominus per Pontificem suum Seuerum cunctis ostenderet. Cum autem essent omnes valde diluculo agglobati simul in vnum viri ac mulieres, abstulerunt secum Crucem Saluatoris Domini nostri Iesu Christi, & cum Letania, & psalmo-

dis cantu ab Episcopij Ecclesia vsque extra portam ciuitatis ad memoratam cryptam perueneruntvnde superius mentionem fecimus. O quantas lacrymas ibi fundentes, clementiam Dei deprecantes Monachi, & Sacerdotes, Clerici, & laici, mulieres, & infantes, viduæ, & orphani, vt exaudiret Dominus gemitum eorum. Mulier vero illa quæ in amaritudine erat animi constituta, non relinquebat Pontificem: sed propriis cum vestigijs consequens, & vocem emittebat suam ad cælum, vt de tanto crimine eam Deus liberare dignaretur. Tunc Beatissimus Christi Confessor Seuerus cum videret plebem tuam in magno fletu & mœstitia, & voces emittentes ad Cælum, & iniuncta vidua vna cum ipsis tantas lacrymas funderet, motus est & ipse in lacrymis & in fletu magno, conuersus ad Dominum sic exorsus, ait: Domine Iesu Christe fili Dei viui, qui voce tua quatriduanum Lazarum suscitasti, tu resuscita mortuum istum, vt dicat nobis de debito, quo iste homo quærit hanc mulierem suam, si verum sit, an non. Et statim iussit aperire sepulchrum. Cumque iam obtutibus omnes cernerent cadauer, quod iã multo tempore iacebat exanime; tunc beatissimus Christi Confessor & Episcopus Seuerus sic exorsus, ait: In nomine Domini Iesu Christi filij Dei viui surge, & sede in tumulo tuo, & dic nobis, si debuisti dare solidos hominis, vnde vxorem tuam afflictam tenet vna cum filijs tuis. O admirabilis clementia Dei, qui nec Pontificem suum Dominus in minimo contristare voluit. Qui statim ad vocem vicinam, quasi ex somno surrexit, & cœpit loqui dicens: per Iesum Christum Dominum nostrum, in cuius conspectu astans & exorans die ac nocte non debeo solidos dare nequequam aliquid, nisi tantummodo vnum ouum pro ipso balneo, vbi me lauit. Tunc manifestauit ille iniquissimus homo, quod non deberet dare ei plus, nisi tantummodo ipsum ouum. Tunc exurgentes omnes in eũ, voluerunt lapidibus obruere: sed beatissimus Christi Confessor Seuerus prohibuit, ne talia fierent; dicens: non licet nobis malum pro malo reddere, sed per hibere bona. Memores estote, fratres carissimi, quanta & qualia passus est Dominus noster Iesus Christus pro nobis. Tunc beatissimus Christi Confessor conuersus ad defunctum, sic ait: ô homo, vis viuere adhuc in hoc præsenti sæculo? aut deprecabor Deum omnipotentem pro te, vt faciat te inter Sanctos suos æternis gaudijs frui sempiternis. Cui ille respondit: si tibi placet, ô sanctissime Pastor & Pontifex, inter Sanctos consortem me esse gaudiorum concede. Cui Pontifex ait; requiesce in pace securus vsque & ego rogabo Dominum meum Iesum Christum, vt quicquid postulas merear adipisci.

Sedit S. Seuerus Episcopus annos 46. menses duos, dies vndecim. Hic fecit basilicas quatuor. Nam & corpus B. Ianuarij Sacerdotis & martyris ipse condiuit manibus suis in Ecclesia foris portã huius ciuit. milliario vno, in qua nunc requiescit vsque in præsentem diem. Et ipsæ basilicæ vnde superius mentionem fecimus vnam foris vrbem iuxta S. Fortunatum, nomini eius consecrauit. Et aliam in ciuitate mirificæ operationis, in cuius absside depinxit ex musiuo Saluatorem cum duodecim Apostolis sedentibus; habẽtibus subtus quatuor prophetas distinctos pretiosis marmorum metallis. Esaias cum oliuæ corona Natiuitatem Christi, & perpetuæ virginitatis Dei genitricis Mariæ designare voluit dicendo: fiat pax. Hieremias per vuarum oblationem virtutem Christi, & gloriam Passionis, & Resurrectionis præfiguratur, cum dicitur: In virtute tua. Daniel spicas gerens Domini annunciat secundum aduentũ, in quo omnes boni & mali colliguntur ad iudicium, propterea dictũ est: Et abundantia. Ezechiel proferens manibus rosas, & lilia, fidelibus regnum cælorum denuntians: vnde scriptum est: In turribus tuis. Etenim in rosis sanguis Martyrum figuratur; in lilijs perseuerantia confessionis exprimitur. Prius ipse foris vrbem iacuit in Ecclesia suo nomini cõsecrata; nunc verò requiescit in ea ipsa Ecclesia Neapoli constituta, quam alij Seucrianam, alij (propter Oratorium ibi factum) S. Gregorium vocant. Et fecit duo Monasteria, S. Martini Christi Confessoris, & aliud Potiti martyris. Fuit autem temporibus Siluestri Papæ, & Constantini Augusti; & perduravit vsque ad Damasum Papam: transiliens Apostolicos hos Marcum, Iulium, Liberium, & Felicem. Syluester Papa constituit, vt Chrisma ab Episcopo conficeretur, & priuilegium Episcopi, vt baptizatum confirmet, propter hæreticam suasionem. Et hoc constituit, vt baptizatum liniret Presbyter Chrismate leuatũ de aqua, propter occasionem transitus mortis. Beatus Syluester constituit, vt Diacones in Ecclesia Dalmaticis vterentur, & pallia linostina læua eorum tegeretur. Hic constituit, vt sacrificium altaris, non in fericum, nec in pannum tinctum celebrari, nisi tantum in lineum à terreno procreatum; sicut corpus Domini nostri Iesu Christi in Sindone munda sepultum. Sedit S. Siluestri tempore B. Seuerus annos duodecim, & superuixit annos viginti quatuor. Post Siluestrum Papam sedit Marcus Papa annos duos, menses octo, dies viginti, & post eum Iulius Papa sedit annos quindecim, menses duos, dies sex: fuit autem temporibus Constantini fratris sui, & Constantij filij eius Iouiani Imperatoribus. Et depositus est B. Seuerus, finiuit in Domino tertio Kalendas Maias. Qui Constans Arrianus effectus, Catholicos toto orbe persequitur; cuius etiam fauore tretus Arrius Constantinopolim pergit aduersus Ecclesiam Dei dimicaturus iterum. Diuertens per forum Constan-

ſtantini ad neceſſariam cauſam, viſcera eius repente ſimul cum vita effuſa ſunt. Liberius Papa ſedit annos ſex, menſes ſex, dies quatuor: fuit autem temporibus Conſtantini filij Conſtantini vſque ad Conſtantium. Hic exilio deputatur. Athanaſius Alexandriæ Epiſcopus cum à Conſtantino quæreretur ad pœnam, honorificè ſuſceptus eſt. Donatus artis Grammaticæ Scriptor, ac præceptor Hieronymi Romæ inſignis habebatur. Beatus Antonius Monachus centeſimoſexto ætatis anno in eremo moritur. Oſſa Andreæ Apoſtoli, & Lucæ Euangeliſtæ Conſtantinopolim transferuntur. Hilarius Pictauienſis Epiſcopus, qui pulſus eſt ab Arrianis in Phrygia fuerat in Galliã rediit. Sed quia hæc ordine breuiter per exceſsum diximus, ad expoſitionis ordinẽ de obitu B. Seueri redeamus.

Igitur S. Seuerus, cum ante triduum quàm de hoc mundo ad cæleſte habitaculum vocaretur, cumq; iam de ſalute eius ab omnibus medicis deſperaretur, & ſciens ſe iam profecturum ad Dominum, conuocari iuſſit cunctum Clerum ſuum, & iubet ſibi ante lectum ſuum ſacra myſteria exhiberi, ſcilicet vt vna cum ſanctis Clericis oblato ſacrificio Deo animam ſuam Domino commẽdaret: ſimul etiam & eos, quos pro diſciplina eccleſiaſtica ex communione ſacri myſterij extorres eſſe præceperat ad pacem priſtinam reuocaret. Et cum hæc omnia cum ſanctis Clericis læto, atque perfecto ordine celebraſſet, ſubito clara voce interrogare cœpit vbi eſſẽt fratres ſui. Tunc vnus ex circunſtantibus Vrſus Diaconus nepos eius (qui poſt eius tranſitum ipſe Epiſcopus ordinatus eſt) cum hoc audiſſet, cogitans quod fratres ſuos, ideſt Diaconos quæreret, ait illi: ecce hic ſunt fratres tui. Cui ille reſpondit, dicens, ſcio, inquit, fili, ſcio, quia hic fratres mei. Sed ego nunc fratres meos Ianuarium, atque Agrippinum dico, qui mecum ſunt modo locuti, & continuo ad me venturos ſe eſſe dixerunt. Et his dictis, extenſis ad cælum manibus, hunc pſalmum Domino decantauit, dicens: Leuaui oculos meos ad montes, vnde veniet auxilium mihi: auxilium meum à Domino, qui fecit cælum & terram. Deinde collecta oratione, ſiluit. Inter hæc autem, cum iam nox diei ſucceſſiſſet, vſque ad mediam noctem corpuſculum eius quieti conceſſit, donec rediente dolore, qui lateri eius nimius inerat. Facta autem die Presbyteris, & Diaconibus, atque omnibus Clericis exemplo Dominico, pacem hæreditariam prædicauit. Tranſactis autem his, tacitus vſque ad veſperam perdurans, deinde quaſi de graui ſomno excitatus, lucernariæ deuotionis tempus agnoſcens, extenſis in cælum manibus, lenta licet voce orauit ad Dominum dicens: Ad te leuaui oculos meos, qui habitas in cælo. Paraui lucernam Chriſto meo, Domino decantauit. Tum deinde facto aliquandiu ſilentio, circa horam quartam noctis, omnibus qui aderant ſollicitè vigilantibus, ſubitò tam ingens cubiculo eius terræmotus concuſſus eſt, vt ij, qui lectulo aſſiſtebant, exterriti, atque turbati ad orationem ſe Domino cuncti iactarent. Nihil tamen ſcientibus his, qui pro foribus conſiſtebant; neque enim publicus ille, ſed priuatus in cubiculo eius fuerat terræmotus. Inter hæc cum vnuſquiſque tali timore exterritus pro peccatis ſuis Dominum deprecaretur, ille angelicis ſuſcipiendus manibus debitum Deo ſpiritum exhalauit; Ipſo adiuuante, qui cum Deo Patre & Spiritu ſancto viuit, & regnat Deus per omnia ſæcula ſæculorum, Amen.

Hortaris me Capuane virorum ſagaciſſime, pietatis meritum, quod ſumma tibi diuinitas per ſuos Sanctos milites noſtris temporibus Georgium ſcilicet Martyrem, Seuerumque Pontificem, atque Agnellum Confeſſorem largiri in ipſo mortis articulo eſt dignata, ſcribere; quatenus poſteris memoriã, & legẽtibus bonæ præparemus ſpei fiduciam. Confiteor nimium hoc aggredi abhorrui, partim propter inſcitiã, iaculorumq; inuidiã, partim propter Dei ſeruos, & eruditiſſimos veſtræ vrbis viros, quibus eſt cæleſte noſſe collatum ſecretum, quorum ſcientiæ vigor, velut in Orbe lumen refulget. Sed tua vtpote amice, ne obſecratio languida remaneret, elegi magis quàm tibi vni aliis diſplicere, vt amor amplius accreſceret, & veritas roboraretur. Et quia tales meruiſti adiutores, quos non tua vrbs tantùm in terris poſita habere gaudet patronos; verùm cæleſtis etiam aula Sanctis cum Angelis ret net perpetuos concives; dignum eſt tibi tuiſq; omnibus complicibus eorum ſalubres laudes ſedulo ore perſtrepere; vt quemadmodum temporalis vitæ tribuere ſolatia, ita impartiri æternæ ſtudeant gaudia. Nam quamuis continua nos peccata ne Dei recipiamus præpediant miſericordiam, tamen effœtos non nos abire eius finit clementia: ſed nunc vt mater vbera filijs commodat, nunc abſtractis, ne fugantur obnubilat, vt quos parumper linquit vt abiectos, poſſit habere perfectos. Sed quia hæc aliàs, modo eam, quam in te Deus operari dignatus es beneuolentiam, vt hauſi auribus à te, exponere aggrediar.

Tempore quo Henricus Theutonicorum Rex, Conradus filius Romam, vt Imperij coronam ab Apoſtolica Sede ſumeret, aduenit, Ioannes Neapolitanorum magiſter militum, & Campaniæ Dux cum ſuo exercitu ad Puteolos applicuit, ibique defixis tentorijs, machinamentis, quibus valuit expugnare niſus eſt. Dum hæc ſæpius fierent, accidit, vt die quadam Capuanus, quem in prælio poſuimus, inter pugnantium agmina ſortis aſtaret, quem quidam ex oppidanis ſagitta apperens grauiter vulnerauit. Hunc ſodales deportantes in tentorio collocauere, & vt ſaggittam abſtraherent, inſiſtere cœperunt.

runt. Qui cum multis argutijs defudarent, lignum, in quo spicula adhæserat, abstulere, ferrum verò intus reliquere: nam ferri acies per extremitatem cilij, quæ oculorum angulos detinet, ingressa, ita temporis interius loca, ossiumque confodit, vt nullum reperiendi aditum quomodo posset auferri relinqueret. Deinde inito consilio vrbem ad propriam vehiculo reductus est, ibique multis adactis medicaminibus, nullum sospitatis attulere præsidium, sed & ferro in altum secari iussus, sagittæ latentis, via nulla ratione ostensa est. Quid ageret miser? quo se verteret nesciebat: quia quem medicorum certamina fallebant, mortis supplicia deterrebant. Tandem potitus diuino consilio, omissis humanis certaminibus, sanctorum cœpit postulare suffragia: vt quod terreni non possent commodare physici, cœlestis regni proceres more condonarent solito, dicente Domino; quia quæ apud homines impossibilia sunt, possibilia sunt apud Deum. Quid multa? ad Basilicam sanctissimi Agnelli deductus, quibus valebat precibus rogitabat, vt sicut multis per orbem languidis subueniisset, ita & tibi in mortis certamine posito subueniret. Aliquantis ibi diebus expletis, domum reuersus est. Item S. Georgij templum ingrediens beatissimi Seueri deposcebat auxilium, & Sanctos, quos pictos in sancta aula conspexerat, obsecrabat: deinde vale dicens omnibus, domum reuertitur, diem præstolabatur extremum. Tandem affuit solita pietas Domini, secundum quod scriptum est: quis Deus magnus, sicut Deus noster: quoniam tu castigas, & saluas, deducis ad inferos, & reducis, & post lacrymationem, & fletum exultationem inducis. Benedictus es Domine Deus patrum nostrorum, qui cum iratus fueris, misericordiam facis. Sed libet modo nobis Capuanum parumper prouocare ad exorandum Dominum, qui dixit: Omnis qui petit, accipit, & qui quærit, inuenit, & pulsanti aperietur. Ita Capua ne amice carissime, incipe modo cum Propheta dicere: exurge quare obdormis Domine, Exurge, & ne repellas nos in finem. Quare faciem tuam auertis, obliuiscaris inopiam nostram, & tribulationem nostram: quoniam humiliata est in pulnere anima nostra, adhæsit in terra venter noster. Exurge Domine adiuua nos, & libera nos propter nomen tuum. Certò certius aderit ille, qui suos ad te milites dirigat, per quos & tibi vitæ auxilium præbeat, & mortis obstaculum longius abigat.

Dum quadam nocte prædictus Capuanus somno quiesceret, ecce tres viri apparuerunt ei vestibus dissimiles, sed moribus pares. Primus Pontificali habitu decorus, secundus monastico scemate redactus, tertius militari cingulo pressus: vt etiam à Capuano is æstimaretur, qui eum in prælio percussérat, quem contemplatus cõdoluit. Putabat enim

A causa eum cognationis aduenisse interius. Ad quem duo superiores talia famina dedere: Ne æstimes Capuane hunc esse militem te qui percusit telo: sed martyrem esse Georgium, qui tibi sanitatis præsens gaudia pandit. Et nullum de hac clade ab hac hora periculum sustinebis. Interea propriis se se indicauere nominibus, Agnellus scilicet, & Seuerus, & eius ab aspectu se protinus abstulerunt. Expergefactus homo à somno cœpit secum cogitare, & mente conquirere, quæ vidisset. Et cum multa pertractando reuolueret, eleuata manu sagittæ ingressum, tetigit, & quasi aliquam ferri aspredinem, sensit. Tunc aduocato filio, ait: Surge, & celerius mihi affer lumen. Quo facto, exB clamans filius ait: ne timeas, pater, quia sagitta est, & si dimittis me paululum incidere, statim abstraham eam. Cui pater: sustine fili, prius ingrediamur sanctissimi Georgij templum, & audito matutinali officio, altare, quo corpus beatissimi Seueri latitat, repetamus, & ibi astantibus clericis, & orantibus, quid Dominus facturus sit videamus. Dum dicta opera essent expleta, missa manu Capuanus, vt vulneris locum tangeret, illico secuta sagitta manum cecidit ante altare sacrum. Cernentes omnes, qui aderant tam sublime miraculum, magnas laudes Deo dedere: qui mundo in malo posito non cessat adhuc per suos Sanctos talia dona præbere.
C Statim Capuanus, vt eorum mens plus roboraretur miraculo, quid illi ea nocte ostensum esset, quidue pronunciatum, in medium protulit. Præterea hoc fuit mirabile sentiendum, quia caput in secretiori percussum parte tam diro vulnere, egrediente sagitta, ita consolidatum est, vt nullius humanæ cuperet medicinæ solatium; dicente Beda de socru Simonis curata à Domino; Naturale est febricitantibus, incipiente sanitate lacessere, & ægrotationis sentire molestiam. Verùm sanitas, quæ Domini confertur imperio simul tota redit; Cui est honor & gloria in sæcula sæculorum, Amen, &c.

Sed neque hoc prætereundum esse videtur, quod temporibus Sergij, & Ioannis magD istri militum vrbis Parthenope, Dominus per famulum suum Seuerum operari dignatus est: vt dum fama Sanctorum eius passim per mundum se fuderit, obcœcatorum corda facilius inuitentur, & mentes fidelium ad agonizandum amplius accendantur. Fuit quidam vir, Petrus nomine, natione Græcus cognomento Volicaci de Calabriæ Amantea ciuitate; hic in prædicta vrbe Parthenope incolatum habebat iuxta magnam Basilicam sanctissimi Georgij martyris, & Seueri Christi Confessoris. Qui secundum suæ possibilitatis substantiam præbebat Deo in prædicta basilica fideliter munera, precesque fundebat assiduas: nam & altare, quo eius venerandæ reliquiæ recubant, vndique velo circumcingẽs obtexit. luminaria verò sæpissimè offerc-

ferebat. Sed inimicus boni operis non re-
cto intuitu, quæ iſdem Petrus circa Domni
famulum cernens exhibebat, ſolitas ſuas ad
artes refugit, quatenus mente eius amaritu-
dinum ſtimulis incitata, non iam Deo ora-
ciones, & luminaria, ſed querelas, & iurgia
propinaret. Sic quondam Saluatoris diſci-
pulum eius illiciendo animum fefellit, vt de
cliente traditorem faceret, & Satanæ pellen-
tem dæmonia laqueo implicaret. Sed mi-
ſer quāuis multos taliarte decipere non deſi-
ſtat, tamē & ipſe à multis IESV protegente
Domino ſpretus turpiter ſæpe inuenitur, &
victus: nam filiam eius paruulam Vrſam
nomine, ita immenſis doloribus contraxit,
vt nec manum ad os ducere, nec extendere
alia ratione valeret; quam genitor conſpi-
ciens profuſus lacrymis, animoque conſter-
natus proprijs eam baiulans vlnis, ſimulque
cum olei vaſculo pleno collo illius ſuſpenſo
ad ſacratiſſimum altare ſub quo eius corpus
quieſcit, cucurrit, atque ibi cum ea proiectus
lacrymas deuotiſſimè fudit, & tali voce Do-
minum popoſcebat Regem.

Tu Deus omnipotens, qui culmina celica
tangis,
Et numeris elementa ligas, vt frigora
flammis
Arida conueniant liquidis, ne purior ignis
Euolet, aut merſas deducant pondera ter-
ras.
Qui requies tranquilla pijs es, gloria
feſſis,
Reſpice dicta mea, cunctum qui reſpicis
orbem.
Et miſerere mei, ne preſſus pondere graui,
Hanc perdam prolem, quam peſtis ſæua
reuinxit.
At tu ſancte Dei Præſul venerande Se-
uere,
Qui pietate micas, qui mortis vincula
ſoluis.
Vulnera cerne mea, quæ duriter enſis
aduxit.
Igniſtr, vt laudes poſſim tibi reddere ſum-
mas,
Et Domino cuius tu ſeruus adeſſe pro-
baris,
Qui tibi conceſſit vitam donare famellis,
Qui tua munera ſancta petunt per ſæcula
ſemper.

Talia vir præfatus in pauimento adiacens
cùm ore repeteret; miſericors Dominus, qui
precantium nunquā abijcit preces, nec mun-
do corde inuocantes deſtituit ſe, ſtatim ſui
per merita famuli adfuit, & nec primitus
præfatus vir à pauimento ſublatus eſt, quam
ei filia ſanitati pleniſſime ſit reddita, & quæ
contracta manibus, brachijſque ad eius fue-
rat adducta tumulum, ſine omni mora proti-
nus eſt patri extenſa, & ab omni languore
abſoluta reddita.

Elyſij ſedem nobis acquire Seuere.
Antiſtes, ſobrie cordaque noſtra foue,
Defuncte ſuri qui ſanctis obtinuiſti
Eulogijs, noſtra tu quoque corda riga.
Eſt nobis votum ſertatim pangere totum
Quod cuidam cano contigit archiatro.
Rem miram vobis refero, quæ nuper in
iſta
Facta eſt Vrbe bona virginis, atque
proba.
Vrbis Dux huius dum progreſſus prope-
raſſet
Aduerſus Comitem, qui ſibi reſtiterat,
Et cum militia condenſa cuncta repleret
Arua loci illius, ſunt, vbi Puteoli.
Cœpit ſummopere caſtrum conſtigere
contra
Spicula iactando inſuper & lapides.
Et cum iam nimiùm machinis afflgeret
illam,
Vrbiculam paruam, qua Comes intus
erat.
Accidit vt ſubito Capuanā nomine dictū
Ales arundo volans tempore peruteret,
Cuſpide mox tracta, heu dira ſagitta re-
manſit,
Quam nullo poterant arbitrio trahere.
Omnes plangebant, lugubriqus voce
gemebant,
Cunctipotens pie Rex, huic modo Chri-
ſte faue.
Quid multis morer? hunc ad mox vrbe
reuocarunt,
Nomineque proprio Parthenope reſo-
nant.
Hic Conſeſſor cœpit peragrare ſepulchra,
Suſpicijs nimijs Patre rogans ciuium.
Sed non Agnellus, non præclarus Seuerinus
Curarunt hunc à vulnere lethifero.
Non Gaudioſus, Proculus, non Soſſius
almus
Illi præſtarunt quodlibet auxilium.
Non Martinus amans Chriſtum, non
hunc Benedictus
Curauit miſerum, ſed Dominipietas
Reuera potuit, quod nullus medicorum;
Hoc valuit Sanctus, nempe ſuis pre-
cibus.
Pontificem Seuerum dicimus iſtius vrbis
Cuius ſoma loco vah requieſcit in hoc.
Prabuit & martyr Chriſti Georgius
aptum
Illi præſidium, qui rogitabat opem.
Ex improuiſo proceſſit lapſa ſagitta.
Ante pedes huius, quo pia vota dabat.
Affines flentes Dominum tunc magnifica-
runt
Vocibus altiſſuis, cordibus atque pijs.
Dicentes: non eſt ſimilis tibi Chriſte Re-
demptor
In priſcis quiſquam, qui queat hoc fa-
cere.
Quare dicamus, hæc clara voce canamus,
Carmina melliſlua, cantica laudiſlua.

Gloria Christe Deus tibi sit per sæcula cuncta.
Qui hunc inualidum sic medicando iuuas.
Gloria sit Patri, Verbo qui cuncta creauit.
Sit semper sancto gloria Spiritui.
Versificatorem tu protege, sancte Severe,
Hunc qui curasti dando sibi requiem.
Hos versus cecinit Ioannes Presbyter archi
Cuius vota Deus compleat altitonus.

15. VRSVS S Severi Archidiaconus, ac nepos patruo successit circa annum Domini, vt mihi videtur, 412. quatuor annos Neapolitanam Ecclesiam rexit, & fato functus in cœmeterio extra vrbem humatus est, teste Ioanne Diacono, in quo B. Euphebius conditus fuerat, de quo Anonymus in vita Severi. Vrsus ergo, vt Caracciolus obseruat, successor Severi fuit, non Vrsicinus ille schismatis auctor, & Romanæ Sedis violentus inuasor, vt affinitate vocum decepti scripserunt Anastasius, & ex eo Platina in vita Damasi. Sed Vrsus nepos, quod Ioannes Diaconus, & ex illo antiquior Anonymus iste, tradiderunt: quosque secuti sunt Baronius, ac Binius. Porrò Vrsicinum illum, siue Vrsinum non fuisse Episcopum Neapoli liquet; tum quod nihil eiusmodi habeat Marcellinus tractatu de hoc schismate; alioqui, vt verisimile est, non taciturus hanc honorificam Neapolitanæ Sedis dignitatem collatam suo Pseudopontifici (nam & ipse Vrsicini sequax fuit) Tum etiam quia legitur hic ipse Vrsicinus post sedatum schisma, quod conflauerat, relegatus in Galliam: Ac præterea quia idem reperitur negotium facessisse Siricio, post decem & octo annos, hoc est post obitum Damasi, vt habetur ex litteris Theodosij Imperatoris Papiniano Præfecto scriptis anno Christi 385. quas Baronius recitat. Vnde patet, in quot disceptationes incurrant, qui Vrsum cum Vrsicino confundunt. Porrò quod Ioan. Diac. scribit, Vrsum post quatuor solummodo annos Episcopatus sui obijsse sub Damaso, omnino falsum videtur, cum Severus Vrsi prædecessor post annum 396. (melius 412.) excesserit è viuis, oportet igitur Vrsum obijsse longe post Damasi Pontificatum, anno scilicet 416.

16. IOANNES huius nominis primus Neapolitanus euasit Episcopus defuncto Vrso circa annum Domini 416. Hic, vt Ioannes Diaconus refert, & ex eo alij sub Severo Episcopo anno 381. Neapoli è fundo Marciano propè Puteolos inclyti martyris Ianuarij corpus transtulit, proprijsque manibus sepeliuit in Basilica eius nomini dicata, in qua quidem Ecclesia post suæ vitæ finem conditus est ad dexterā partem prope S. Fortunati tumulum. Hunc Neapolitanæ Ecclesiæ præfuisse Siricio, & Anastasio Romanis Pontificibus anno 388. narrat Diaconus, & ex eo aliqui recentiores: hi tamen toto cælo aberrasse visi sunt, cum ea tempestate Severus Neapolitanam administrabat Ecclesiam, vt ex ijs, quæ in Severo sunt relata, clarè habetur: etenim ad Severum extat epistola Ambrosij anno Christi 386. scripta, & Severus post D. Martini obitum Ecclesiam, ac Monasterium eius nomini Neapoli construxit, Martinus ad cælum euolauit, iuxta Baronij veriorem computum anno reparatæ salutis 402. Cæterum Ioannes Diaconus, quæ de Ioanne vulgo Aquarolio Episcopo Neapolitano sanctissimo dicuntur, & quem B. Paulinus Episcopus Nolanus ad cælestia regna vocauit, perperam Ioanni huic primo attribuit, vt intra suo loco narrabimus.

17. TIMASIVM Neapolitanum fuisse Episcopum post Ioannem scribunt ex Ioanne Diacono. Vixisse aiunt anno salutis 425. alij anno 477. quem sedisse volunt ann. 31. vtcumque sit, constat Timasium quondam fuisse Neapolitanum Episcopum. Hac tempestate, nempe anno Domini 438. Sanctus Gaudiosus Episcopus Bithyniæ ex Africa, Vvandalicam persecutionem sub Genserico Rege fugiens Neapolim multa Sanctorum Lipsana detulit secum. Pretiosum porrò Protomartyris Stephani cruorem a Gaudioso Neapolim aductum fuisse cōstans est omnium opinio traditione, & veteribus monumentis roborata: cui subscribit Baronius. Notis ad diem 3. Augusti. *Fertur*, inquit, *S. Gaudiosus Episcopus ampullam citreum concreti sanguinis S. Stephani inde Neapolim Campaniæ vrbem fugiens, secum asportasse; quæ hactenus ibidem in Ecclesia eiusdem S. Gaudiosi religiosè asseruatur: vbi adhuc miraculum perseverat, vt super altare ampulla posita, dum sacra Missarum solennia peraguntur, liquescere, velut recens effusus sanguis aliquando conspiciatur.* Primus omnium ad oras occidentales Stephani reliquias detulit Orosius presbyter Hispanus, qui per ea tempora peregrinatus est Hierosolymam. Deperdita postmodum eorum

rum memoria Luciano Presbytero diuinitus reuelata fuerunt, vt eiusdem litera testantur. Neapoli autem alterius Luciani industria, vt scribit Caracciolus, detectus pretiosus cruor anno 1561. cum Altare Gualandæ familiæ diueretur in ea S Gaudiosi Ecclesia, in altera vrnarum sub eo repertarum, phiala erat vitrea, sanguinis, vt videbatur plena: cuiusnam martyris esset, nullo extante scripto, ignorabatur. Tunc Canonicus Neapolitanus Lucianus nomine, qui ad reliquiarum veritatem indagandam cum Archiepiscopo Surrentino, Neapolitano Vicario, aliisque Canonicis aderat, manu phialam apprehendens, non absque interno impulsu exclamare cœpit. *Video cælos apertos, & Iesum stantem à dextris virtutis Dei.* Visusque est sanguis ebullire, & liquescere: quo signo cõpertum est Stephani esse sanguinem, cuius ea fuere verba, dum lapidaretur à Iudæis. Illud autem liquescentiæ miraculum perseuerat adhuc toti ciuitati conspicuum. Aedificauit postea Gaudiosus Neapoli Monasterium in loco olim dicto *Caput vrij*, fortè quod ad Septemtrionem is collis positus sit. Putant aliqui Monasteriũ hoc primùm à Gaudioso, postea ab Agnello, deinde à Virginibus inhabitatum fuisse, dictumque Monasterium Gaudiosi à primo eius Fundatore. At quia Ioannes Diac. & Ammiratus in Grimoaldo tertio Duce Beneuenti dicunt à Stephano Episcopo constructum esse Monasterium S. Gaudiosi, ideo rectius putauerim, ait Caracciolus, posse dici monasteriũ quod Gaudiosus ædificauit, & postea Agnellus Abbas Monachorum rexit, non fuisse illud, quod nunc S. Gaudiosi dicitur, sed quod sancti Agnelli. Firmaturque hæc opinio; nam in hoc quidem, non in illo Monialium erat, estque Imago, seu Sacellum S. Mariæ *intercede pro nobis*. Obijt Gaudiosus anno Christi 453. vt Capaccius colligit ex Ind. 6. sepulchro eius scripta, cæteris ob vetustatem penè diminutis characteribus, sepultusque est in cœmeterio subterraneo, super quod nuper Ecclesia S. Mariæ Sanitatis erecta est, vnde postea ad Ecclesiam sui nominis eius pignora translata fuerunt.

A

B

18. S. NOSTRIANVS Episcopus cõmotionũ tempore Neapolitanã regebat Ecclesiam anno 414 quandoquidẽ Pelagij tunc, & Iuliani falsa dogmata catholicos in Campania vexabant. Pugnauere aduersus ea Prosper Aquitanus tunc temporis Leonis Pontificis in Campania Legatus, & alij. Sudauit quoque Nostriani diligentia, pro grege suo in Catholica fide seruando: cuius zelus in fratrem quoque emanauit. Ab hoo germano Nostriani, & Horio Presbytero, aliisque Clericis Ecclesiæ Neapolitanæ tentus, & coercitus fuit quidam Florus, qui S. Sosij sibi sanctitatem assumebat. Huius rei meminit Prosper libro de Promissione, & Prædictione cap. 6. de signis Antichristi. *In Italia*, inquit, *quoque nobis apud Campaniam, dum venerabilis, & Apostolico honore nominandus Papa Leo Maximus subuerteret, & contereret Pelagianos, & maximè Iulianum, ambiens tum quidam Florus nomine, spiritu seductionis arreptus virtutem & meritũ sibi S. Sosij martyris assignans, cum haud procul à Neapolitana ciuitate in subuersionem animarum quadam promitteret, faceretque illicita, à germano venerabilis Nostriani Episcopi, & Nerio Presbytero, simul cum Clericis predicta Ecclesia tetus & coercitus à prefata prouincia liminibus pulsus est.* Pauca de Nostriano nobis antiquitas reliquit præter hæc, & quæ Ioannes Diaconus scripsit. *Nostrianus Episcopus XV. sedit annos XVII. Hic fecit Balneum in urbe, & alia in gyro adiscia, qui vsque hodie Nostriani balneus vocatur, qui bonis operibus agens in Domino requieuit, & sepultus est in Ecclesia Beati Gaudiosi Christi Confessoris foris vrbem euntibus ad sanctum Ianuarium martyrem in porticu sita.* Addit Caracciolus. At post Io. Diaconi ætatem in regionem Nostrianam translatum fuisse corpus eius, & propriè ad Ecclesiam sancti Ianuarij ad Diaconiã ipsa eius retectio Augusto mense anni 1612. Octauio Cardinale Aquauiua Neapolitano Archiepiscopo demonstrauit. Cum autem signatè quo die ipse

C

D

ipse obijsset ignoretur, ad sextum decimum Augusti, quando inuenta sunt sacra pignora fixus est. Sic Galesinus 7. Id. Ianuarij testatur de SS. Beniamino & Maximo martyribus, quorum cum dies natalis ignoraretur, agi eorum festum cœpit eo die, quo inuenta fuere eorum corpora. In Romano quoque Martyrologio festum S. Danielis martyris, tertio Ianuarij, fit eo die quo Inuentio eius, vt notat Baronius. Sacra eius ossa, vt Sanctorum Lipsana venerantur. Eius caput argentea, atque aurea theca reclusum est, quod in ea æde asseruatur, memoria inibi in altari sculptis litteris è marmore posita hæc est.

HIC IACET CORPVS S. NOSTRIANI NEAPOLITANI EPISCOPI.

19. FELIX præfuit Ecclesiæ Neapolitanæ anno circiter 451. huius meminit Ioan. Diac. Sedit ann. 9. mens. 3. dieb. 6.

20. SOTER ad Neapolitanam Sedem peruenit post Felicem, interfuit Romano Concilio sub Hilario Papa anno 467. *Hic*, vt Io. Diac. narrat, *sedit ann.* 21. *temporibus nempe Hilarij, Simplicij, atque Felicis Romanorum Pontificum. Erexit quoque in ciuitate Neapolis Basilicam in honorem sanctorum Apostolorum, in qua plebem Dei laudes sedulo referre secundus post S. Severum instituit, sepultus in Stephania Ecclesia.* Ex Io. Diac. colligi posse videtur, addit Caracciolus cap. 21. de aduentu Constantini Magni Neapolim, à Sotere Episcopo Basilicam SS. Apostolorum extructam, cum de eo scribat. *Hic catholicam Ecclesiam BB. Apostolorum in ciuitate constituit, & plebem post S. Severum secundus instituit.* Sed alius est eorum verborum sensus, nempe Soterem parœciam illi addidisse: eandem enim phrasim vsurpat hic Auctor, cum de parœcijs sanctæ Mariæ Rotundæ, & sancti Georgij loquitur, scilicet factas esse Catholicas. Alioquin quænam alia erit Apostolorum Basilica à Constantino Neapoli erecta, nisi ista sit? Cum præterea cætera sint consona, nimirum forum, siue platea, quæ hodieque extat, quanquam angustior, & facies antiqua Basilicæ, quæ olim columnata, ad aliarum, quas Constantinus Romæ, & alibi excitauit ipsissimam formam. Visebantur illæ paulò ante cineri coloris longè oppidò, ac teretes, inter quas duæ cæteris maiores exalbidæ atque striatæ, abtidem vtrinque sustinebant. In quibus erant quoque Constantiniani operis indicia haud obscura, Augusti scilicet illius labri X. & P. characteres, XPICTOY, hoc est Christi nominis epitome in ambarum supremo scapo propè peristylium insculpti. Nam & ex columnæ, quæ consimili cum his notis A. B. C. erectæ sunt, Constantini eiusdem opus fuisse, docet Lipsius lib. 3. de Cruce cap. 16. & ex eo Rosueydus ad Paulini natal. XII. Felic. pag. 865. quamquam non sim ego nescius, alios etiam Augustos Constantinos posteriores ijs quoque notis vsos, vt palam est ex nummis, & obseruatione Gretseri to. 3. de Cruce lib. 1. cap. 9. 10. & 11. Attamen nemo ex ijs legitur Neapolim venisse, aut ibi ædificia extruxisse per ea tempora, nisi Constantinus. Hanc olim fuisse Episcopium Petrus de Stephano affirmat, eamque primam omnium viginti duarum Parochiarum, quæ Neapoli sua ætate erant, collocat, multosque id opinari adiungit: De qua re nihil certi habetur. Non est autem prætereundum in hac Ecclesia, anno salutis 1555. primordia Christianæ pietatis erga puellas de pudicitia sua periclitantes, quæ nunc in Parthenone Spiritus sancti exercetur, iacta fuisse. Demum vertente anno 1575. Clericis Regularibus Theatinis Ecclesia ista Sanctorum Apostolorum tradita fuit cõcessu Philippi Caraccioli Marchionis Vici, ad quem ius præsentandi Abbatem spectabat. Parœcia in Metropolitanam translata ex Diplomate Pontificio. Semel atque iterum fuit ab ijs in ampliorem formam extructa, donec demum in eam, quæ hodie visitur amplitudinem, & ornatum, opere mirabili ab ipsis fundamentis erecta; idque Isabellæ Carafæ Cerciæ olim Ducissæ munificentia, quod chartula ipsa in loculo plumbeo inclusa, & in primario benedicto lapide apposita huiusmodi verbis testatur.

Anno Domini M. DC. XXVI. Indict. IX.
Vrbani Papæ VIII. P.M. Anno IV.

Francisco S. Eustachij S. R. E. Diacono Card. Boncompagno Archiepiscopo Neapolitano, Ferdinando II. Austriaco Imperatore, Philippo IV. Rege. Clerici Regulares antiquam Sanctorum Apostolorum Ecclesiam à Constantino olim extructam, & alias non semel reparatam in ampliorem, & augustiorem formam instaurandam curauerunt: ad id opus piè & liberaliter legata pecunia ab Isabella Carafa Ducissa Cerciæ maioris: Quæ terreno sponso viduata, sua omnia Ecclesiis, & pauperibus, se verò ipsam Mariæ Magdalenæ assumpto nomine, Christo cælesti sponso in sacro Monasterio S. Mariæ de Sapientia æterno connubio dedicauit.

Nouam Basilicam anno 1649. die x. Octobris sollemni pompa consecrauit Ascanius Philamarinus S. R. E. Card. & Archiepiscopus Neapolitanus, ad cuius æternam memoriam lapis marmoreus positus est supra fores Ecclesiæ cum hac inscriptione. B

Erectum superstitione Fanum
Quod explicata latius Area mutato cultu
Constantinus Magnus SS. Apostolorum memoriæ dedicauit,
Postmodum exutum Aeui senio,
A fundo, atque ad Constantinum magnificentia
à Clericis Regularibus renouatum
Franciscus S. R. E. Card. Boncompagnus
Archiepiscopus Neapolitanus,
Iacto primo lapide fundauit,
Anno M. DC. XXVI. die IV. Nouembris.
Demum continuatæ Purpuræ
Ac magnorum nominum splendore,
Ascanius S. R. E. Card. Philamarinus
Archiepiscopus item Neapolitanus,
Sollemni ritu consecrauit,
Anno M. DC. XLVIIII. die x. Octobris.

De hac pulcherrima, nobilissimaue Basilica legendus etiã Ioseph Silos to. 1. Annal. Clericorum Regularium: & hæc satis de hac Basilica incidenter ad Soterum sint dicta.

21. S. VICTOR Neapolitanæ Ecclesiæ throno nobilitatus dicitur circa annum Domini 486. *Hic Basilicas duas*, vt Ioan. Diac. scribit, *extra ciuitatem ædificauit, vnã S. Stephano ante sanctorum Ianuarij, & Agrippini Basilicam, alteram non procul à portica eiusdem Basilicæ in honorem S. Euphemiæ martyris dicatas, in quæ & ipse postquam Ecclesiam Neapolitanam sanctissimè* D *annis* 11. *mens.* 10. *administrasset conditus est*. Huius meminit Eugippius Abbas in epistola ad Pascasium Diaconum de vita, & miraculis S. Seuerini Abbatis Noritorum Apostoli apud Surium 8. Ianuarij: cuius corpus diuinitùs ad castrum Lucullanum propè Neapolim perductum Victor auctoritate Gelasij Papæ intra vrbem in Ecclesia S. Seuerini Episcopi & Confessoris recondidit, vbi postea nobile Benedictini Ord. Cœnobium extructum fuit. Non me latet ab aliquibus nescio quem alterum S. Seuerinum Neapolitanum Episcopum excogitatum, cuius quidem Acta eadem prorsus sunt cum illis, quæ

S. Se-

S. Seuerino Episcopo Septempedano attribuuntur; vnde iure merito ab hac serie sanctum illum Seuerinum Neapolitanũ cõfictũ Episcopum expunximus: de quo hæc Ferrarius ad 8. Ianuar. in Catalogo SS. Italiæ. *S. Seuerinus Episcopus Neapolitanus S. Victorini martyris frater fuit, vt Vsuardus, Ado, Martyrologium Rom. omnesque Martyrol. scriptores tradunt. Is post multarum virtutum perpetrationem plenus sanctitate, vt à supracitatis scriptoribus sancto fine quieuit. Verùm ipse dum essem Neapoli, ac in tabulis Ecclesiæ Neapolitanæ Seuerini Episcopi nomen minimè descriptum cernerem, diligenter scisciari à Canonicis, aliisque in huiusmodi rebus versatis cœpi, librosque, qui de sanctis Ecclesiæ Neapolitanæ tractãt perlegi: tandem me ad Ecclesiam S. Seuerini contuli, nec quicquam de S. Seuerino Episcopo, qui Neapolitanus fuerit, scire potui. Seuerinus enim, qui à Neapolitanis colitur, cuique Basilica, in qua eius corpus asseruatur, sacrata est, non Episcopus, sed Abbas fuit. Ex quo fusi cio mentem meam subijt nomen Seuerini Episcopi Neapolitani in Martyrol. alicuius incuria irrepsisse, vt apud Adonem Actis S. Victorini mart. cum Actis S. Victorini Confessoris confunduntur: sic Seuerinum Septempedanum Episcopum, qui S. Seuerini Confessoris germanus fuit per errorem Neapoli attributum fuisse. Quæ de re multa apud Baronium in suis in Martyrol. Rom. notis nonis Septembris, & ad 6. Idus Iulij habentur. Quæ autem à me dicta sunt, non vt Martyrol. Rom. improbem, sed potius dubitationem à peritioribus tollendam excitarem accipias velim.* Hæc ille, cui libenter subscribimus, cum Io. Diac. in Chron. & doctus sæpe citatus Antonius Caracciolus, qui de sanctis Neapolitanis Episcopis, cæterisque Diuis Neapolitanis in sacris monumentis Neapoli accuratè scripsit, de illo quem fingunt Neapolitanum Episcopum sanctum Seuerinum altum silentium tenuerunt. Cæterum de S. Victore idem Caracciolus hæc habet. *Victorem quoque præclara, vt par est credere, pro suo grege patrantem, præter historicos aliquos, Kalendaria, Ritualia, & Breuiaria, memorato tantum Sancti titulo, nulla alia acta nobis exhibent.* Huius memoria habetur in Kalendariis 8. die Februarij.

22. S. STEPHANVS, Sancto Victori deinde sufficitur circa annum Domini 498. Interfuit Romanæ Synodo, quam Symmachus Papa anno 499. aduersus Laurentium Presbyterum Apostolicæ Sedis inuasorem habuit. Adfuit item alteri Romanæ Synodo anno 502. in qua de obiectis eidem Pontifici criminibus actum est. Hic teste Ioan. Diac. Saluatoris Basilicam, quæ Stephania vocabatur, episcopio iunctam renouauit, in augustioremque formam redegit. Sedit annis 15. mens. 2. temporibus Anastasij, & Symmachi Romanorum Pontificum, & Anastasij Augusti. Hunc nisi S. Patritius Prusiæ Episcopus & martyr, qui Neapoli fuit, anno Christi 499. in Menæis Græcis à Rodero translatis, Sanctissimum appellasset, nemo nostrum, inquit Caracciolus, Sanctum fuisse sciuisset. Cum enim Vesuuius mons apud Neapolim exardesceret, is Stephanus Episcopus eius montis ignis eruptionem sacris precibus extinxit; sic enim, ait Patritius. *Quare testamur apud vos (Prutenos) iudicium per ignem à Deo olim peractum iri. Vidi enim Neapoli montem sex millibus passuum ab vrbe distãtem, vallibusque sinuosum, ex quo diuinus ille ignis erupit, & velut subiens vnda trecentas vlnas vltra montis verticem elatus terram excussit, & saxa decoxit, quoad Stephanus sanctissimus illa tempestate Pontifex cum supplicatione solemni egressus, numen cæleste deprecatus flammam coercuit, & extinxit.* Tametsi tempus, quo S. Patritius floruerit, non habeatur, & Roderus Patritium sub Tito Imperatore martyrium subijsse affirmet, nullo auctore, nullaque coniectura motus; tamen Stephani Episcopi ætate vixisse fatendum est, cum hoc tempore Vesuuij montis incendium memoretur: etenim Cassiodorus habet lib. 4. variar. epist. 50. Epistolam Theodorici Italiæ Regis annum circiter 500. qua Campanis Vesuuij montis vastatis tributum remitti præcepit.

23. REDVX, siue Rendus variè à plerisque Neapolitanus Episcopus appellatur circa annum Domini 414. quem Io. Diaconus tres annos, dies 24. sedisse testatur. Cuius hortatu idẽ Eugippus Abbas Beati Augustini Hipponensis Episcopi codices magnis laboribus deflorans, vtilissimum librum edidit, quem in duos secans libros Thesaurũ S. Augustini nuncupauit, ac Probæ Romanæ Virgini sacræ dedit, ac Neapolitanæ Ecclesiæ per manus huius Renducis Episcopi obtulit, vt Sigibertus de viris illustribus c. 39. testatur. Dubitat Chioccarellus hunc Reducem non Neapolis Campaniæ fuisse Episcopum, sed Neapolis in Africa; tamen nil obstat, quin Eugippus, qui S. Seuerini discipulus fuerit, & vitã eius conscripserit, Africanus fuerit, vt Redux Præsul dicatur Neapolitanus in Campania Felice: cum Ioan. Diac. ingenuè inter huius Ecclesiæ Antistites cõmemoret.

24. S. POMPONIVS ad Neapolitanũ Episcopatum assumptus videtur anno Domini 508. Sedit teste Ioãne Diacono ann. 28. dies 10. quod si verum est, sancto fine quieuit miraculis gloriosus anno 536. sepultus in Ecclesia S. Mariæ Maioris ab ipso condita sub altari, vbi liquor, vt vetus traditio fert, scatebat, vtque ex foramine colligitur adhuc extante in arcu, vnde manabat. Crebra per ipsũ edita miracula, cuius festus dies in fastis ecclesiasticis habetur Prid. Id. Maij, de quo Diaconus. *Hic fecit Basilicam intra vrbem Neapolim ad nomen sanctæ Dei Genitricis, sem-*

ſemperque Virginis Mariæ, quæ dicitur Eccleſia Maioris, grandi opere conſtructam, qui fuit temporibus Hormiſdæ Papæ, & Ioãnis, Felicis & Bonifacij Apoſtolicorum, nec non & Anaſtaſij, & Iuſtini Auguſtorum. Erigendæ huius Baſilicæ occaſio (narrat Caracciolus) ab Iulio Cæſare Eugenio, ex vulgi fama, aſſeritur fuiſſe, Dæmoniaci cuiuſdam ſpectri Pomponij oratione, ac Beatæ Virginis reuelatione expulſio, quod ibi, in porci ſpeciem grunnitu ſuo cunctos terrificando ſe viſendum præbebat: Quaſi quod Deipara monuerit in ſomnis Pomponium, vt quo loci cærulei coloris pannum inueniſſet, ibi ſibi dedicaret, eoque modo ſpectrum illud abactũ fuiſſe. Additque Eugenius, in eiuſce rei memoriam ſpectaculum à ruſticis Neapolitanis, in ſingulos annos datum, vt in maiori Eccleſia, porculam è ſupremo tectorum faſtigio in rapaces inferius aſtantium manus proijcerent, ſimulantes dæmonem proijcere, & conculcare; eaque etiam de cauſa in turri Campanaria eius Baſilicæ, ad hunc vſq; diem porculam videri exſculptam. Aniles, vt exiſtimo, fabellæ & lepidum inuentum, fouẽdo ludicro illo porculæ ſpectaculo, quod poſtea tanquam ridiculum, Templique veneratione & maieſtati indecens meritò ſublatum fuit. Ego certè miror valde, cur tanti beneficij nulla apud antiquos ſcriptores extet memoria. At neq; in picturis, quæ quandoque hiſtoriæ ſubeũt vicem, Iulianæ noſtræ diabolum appingimus, quem ſub humana effigie ipſa catenauit. Margaritæ draconem, quem trucidauit; Georgio puellam, ſiue veram, ſiue figuralem, quam liberauit; & alijs Diuis alia. Poterat ergo antiquitas, & Pomponio porculam ſubijcere, aut ipſi Deiparæ, vt ab alijs hanc eius diſcriminaret figuram. Nec me monet porcula illa Turri Campanariæ inſculpta; tum quod hæc recentior ſit temporibus Pomponij, neq; alibi id animal inſpiciatur. Tum etiam quod caſu illam ibi affixam putem, ſicut & caſu alia ibi ſunt marmorea fragmenta, vt intuẽti patet. Quod ſi velit quis, ex induſtria, & non caſu ibi fuiſſe inſculptam; Reſpondebo, in odium Iudæorum Neapoli tunc degentium, qui ſuillam carnem abominantur, ibi, hoc eſt, in loco ſacro Chriſtianorum fuiſſe exſculptam. Habeo quidem exempla, quæ profero ex Simone Maiolo de Iudæorum perfidia fol. 814. de ſuis ſtatutis in Templis Vvitembergæ celeberrimæ Saxoniæ vrbis, Magdeburgi, & alibi: in odium ſcilicet Rabbinorum. Huius item Eccleſiæ Dedicatio Romano Pontifici tribuitur, & iure quidem; nam, vt doctè admonet Baron. to. 8. ann. 591. & 598. ex epiſtolis Gelaſij, & Gregorij Papæ nulli Epiſcopo licuit Eccleſiam inconſulto Romano Pontifice dedicare. Pomponius autem non facultate ſolum Pontificis ſibi conſuluit, ſed etiam præſentia. Sed cuinam Pontifici tribuenda eſt? Ioanni ſecundo, ait litteratus ille lapis (extat lapis iſte in atrio Eccleſiæ) intolerando certè errore: Reis enim nunquam legitur Roma diſceſſiſſe, niſi antequam eſſet Pontifex: nempe cũ Diaconus Romanæ Eccleſiæ Conſtantinopolim petijt apocriſarius Papæ, vt notat Manlius de præſtantia Baſilicæ Vatic. Ad hæc vixit Pomponius, vti Io. Diac. aſſerit, *temporibus Hormiſdæ Papæ, & Ioannis, Felicis, & Bonifacy beatorum Apoſtolicorum, nec non & Anaſtaſij, & Iuſtini Imperatorum.* atqui non Ioannes ſecundus, ſed primus ſucceſſit Hormiſdæ: ergo ab hoc dicendum eſt Eccleſiam fuiſſe dedicatam. Tertium etiam Ioannem nullo negocio excludimus: licet enim Neapolim aduenerit, occaſione placandi Narſetis, diu tamen poſt Epiſcopi noſtri tempora fuit. Licata ergo fuit à primo Ioanne circiter Chriſti annum 525. Pontificatus ſui ſecundo, quando ſcilicet Theodorici Regis iuſſu, ipſe coactus Conſtantinopolim petere, Neapoli tranſijt cum Cardinalium, & Epiſcoporum, vt credibile eſt, comitatu. Quibus adiungendi ſunt quatuor illi Senatores, Importunus, Theodorus, Agapitus exconſules, & Agapitus alter Senator & Patricius. Nam de Boetio & Symmacho eius genero, res eſt dubia, cum nonnulli eorum necem à Theodorico perpetratam ponant, dum Ioannes Conſtantinopoli ageret: alij verò dum Rauennæ in carcere detineretur. Hic Ioannes à Rauennate carcere epiſtolam ſcripſit ad Epiſcopos Italiæ, quæ extat to. 2. Conciliorum, & to. primo epiſtolarum Pontificalium, ijs contra Theodoricum pro catholicæ fidei defenſione roborandis. Ad Pomponij ætatem eam ſpectare dicendum eſt: cum ſcripta ſit anno Chriſti 526. Pomponius autem ad vſque Iuſtini tempora *Præſulatum* ſuum deduxit, qui imperauit ab anno 518. vſque ad annum 527. Eum autem vigili cura inſudaſſe gregi ſuo contra Theodoricum Arianum Hexacionitam formando, credendum eſt: cum præſertim Theodoricus Neapoli tunc dominaretur, vbi & ſtatua illi erecta erat, quæ poſtea in mortis ſuæ præſagium corruit, teſte Capaccio, fortè ex Procopio, lib. 1. Hiſt. Neapol. fol. 295. Tandem fuiſſe hanc Baſilicam in magna olim veneratione, ex oblatis ingentis pretij muneribus à Principibus viris colligitur. Quorum intermortua memoria vtcunque reuiniſcit ex vetuſtis aliquot ſcripturis publica auctoritate exaratis: Dionyſius enim Sarnenſis Iudex & Notarius Apoſtolicus in Actis viſitationis à Nicolao Archiepiſcopo Neapolitano anno Chriſti 1423. ritè celebratis, ſic ſcripſit. *Margarita Neapolis Regina Baſilicæ ſanctæ Mariæ Maioris thuribula aliquot donauit. Rex item Ladiſlaus duo argentea candelabra, & Crucem cum inſerta Crucis ipſius particula, quam inclyta Mariæ Sueuæ Federici Auguſti ſorori, ſibi dono dederat. Præterea Ioanna Regina huius nominis ſecunda, atq; N. Duciſſa Sueſſæ duas pluſ-*

ſia-

nialis vestes eidem Basilicæ obtulerit, singule singulas. Hanc Basilicam incolunt nunc Religiosissimi Patres Clerici minores. Hæc de S. Pomponio Episcopo Caracciolus. Porrò circa tempora, & annos quibus Pomponius vixerit, sederitq; ab ijs, qui de ipso scripserunt, non vno modo profertur; Ioannes Diaconus habet illum præfuisse annis 28. diebus 10. temporibus Hormisdæ, Ioannis Felicis, & Bonifacij I. Romanorum Pontificum, & Anastasij, & Iustini Augustorum: Quod si verum est, oportet illum electũ fuisse circa ann. Dom. 508. obiisse verò ann. 536.

25. IOANNES huius nominis secundus sancto Pomponio in Episcopatu successit circa annum Christi 536. Sedit ann. 20. dies 11. Hic, teste Io. Diac. Ecclesiæ Stephaniæ absidem incendio conflagratam restituit, vbi & musiuo opere transfigurationem Domini mirifico artificio depingi curauit. Construxit etiam Beato Laurentio martyri Basilicã affabre & maxima arte compactam, stratumque omne, ac pauimentum ex marmorum crustis ad lineam ferè ordinatum parauit, ita vt res esset omnium oculis iucunda, & visu delectabilis.

26. VINCENTIVS, seu Vincentius in demortui Ioannis locum suffectus est circa ann. Dom. 556. tẽporibus Pelagij I. & Ioannis III. Papæ. Sedit annis 23. Hic, vt Ioan. Diac. scribit, splendidissimam Basilicam in honorem S. Ioannis Baptistæ Christi Præcursoris construxit, quam in orbis veluti gyrum perampla ædificijs exornauit: fecit etiam altare cum columnis & ciborio, & desuper argento ditauit, ac pharos etiam quatuor argenteos & aureos fecit; baptisterium itidem fõtis minoris in Cathedrali Ecclesia, & accubitum iuxta positũ magnifico opere depictũ.

27. DEMETRIVS sublectus est Episcopus Neapolitanus circa annũ salutis 580. ad quem scribit S. Gregorius Papa in regi-
stro lib. 1. epist. 14. præcepitque vt aliquot ciues in ea vrbe de quibusdam fidei catholicæ capitulis dubitantes, quos Stephanus quidã sequaces habuerat, ipso iam ad catholicam fidem reuerso, ad Ecclesiæ communionem reciperet; separauerant enim se illi à Romana Ecclesia ob sua capitula Theodori Mopsuestiæ Episcopi, Theodoreti Cyrensis, & ibi qui Nestoriani erãt, de quibus Baronius to. 3. Annal. Demetrius deinde ab eodem Gregorio ob grauissima eius facinora ab Episcopatu depositus est anno 591. mense Septemb. Indict. 10. Scribit Gregorius lib. 2. epist. 3. Clerõ, & nobilibus, ordini & plebi Neapoli consistentibus, vt alium eligerent, virum dignum in Demetrij locum, qui nec antea Episcopus meruerat nominari, vt ex sequenti epistola patet.

Gregorius Clero, & nobilibus, ordini & plebi consistentibus Neapoli.

Quamuis spiritualiũ sincera deuotio filiorũ pro matre Ecclesia, nullius adhortationis indigeat; ne tamen se neglectam existimet, epistolari debet alioquo prouocari; propter quod dilectionem vestram commonitione paternæ charitatis aggredior, vt profusis lachrymis Redemptori nostro vnanimiter gratias referatis, qui sub tam peruerso doctore vos per auia gradientes, ad iter rectum perduxit, & tam indigni pastoris crimina publicauit. Demetrius siquidem, qui nec ante Episcopus diei meruerat, tantis ac talibus negocijs inuentus est inuolutus, & si secundum suorum qualitatem facinorum iudicium sine misericordia recepisset, diuinis, mundanisque legibus durissima procul dubio fuisset morte plectendus. Sed quia pœnitentiæ reseruatus, sacerdotis honore priuatus est, Ecclesiam Dei sine ductore diu vacare non patimur, quia & canonicis regulis est constitutum, vt defuncto, vel sublato pastore diu sacerdotio priuari Ecclesia nõ debeat. Ideoque charitatem vestram scriptis præsentibus admonemus, vt ad eligendum Pontificem, nec mora, nec discordia, quæ consueuit scandala generare, proueniat. Sed talem vobis cum omni sollicitudine personam exquirite, in qua & omnium adunata possit gaudere concordia, & sacris nullo modo canonibus reluctetur, quatenus officium, quod nefandissimus hominum malè gerendo polluerat, quisquis ille per Dei gratiam fuerit ordinatus, ipso quoque suffragante, digna valeat administratione *complere*.

Interea Gregorius ad Ecclesiæ Neapolitanæ res procurandas destinauit Paulum Nepesinum Episcopũ, vt ex epist. 12. & 20. lib. 2. eiusdẽ Gregorij habetur: cuius egregias animi dotes Neapolitana ciuitas ad eundem Pontificem scribens cõmemorat, exoratque, vt Paulum eorum Episcopum ordinaret, cui Gregorius responsum dedit se velle maturiùs hac in re procedere, si verò Paulum, quem paucis diebus erant experti diligerent, illi obedirent. epist. sexta est lib. 2. sic exscripta.

Gregorius ordini & plebi consistenti Neapoli.

Quale de Paulo fratre, & coepiscopo nostro habeat charitas vestra iudicium, directa à vobis relatio patefecit. Quem, quoniam ita estis in paucis diebus experti, vt eum Cardinalem habere desideretis Episcopum, gratulamur. Sed quia summis in rebus citum non oportet esse consilium, & nos quid fiendum sit, matura subindè Christo adiuuante deliberatione disponimus, & vobis melius tractu temporis qualem se exhibeat innotescet. Ideoque filij dilectissimi prædicto viro, si eum verè diligitis obedite, deuotisque ad eum mentibus occursione pacifica conuenite, quatenus ita vos ad alterutrum dilectio mutuæ charitatis astringat, vt inimicus fruiendo circumuolans, in nullo viam nanciscatur ad vestram dissociandum vnanimitatem, qua insidiatur. Præfatum quoque Epi-

sco-

scopum dum fructum animarum, quem desideramus Deo nostro, ipso quoque suffragante facere sensimus, quicquid post hæc de eius persona, vestroque desiderio cordi nostro inspiratio diuina ministrauerit, *faciemus*.

Ad Paulum item alia epistola scripta est à Gregorio, quæ 12. est lib. 2. qua præcipitur vt assiduè verbum Dei prædicaret, instrueretque eum Episcopali munere. Commendatum ab eo Petrum eius Ecclesiæ Diaconum, tutum ab inuidorum calumnijs apud se deinde fore pollicetur Gregorius eadem epistola. Cæterùm cum in Castro Lucullano prope Neapolim iniuria Paulo illata esset; cui sceleri Clementiæ nobilis matronæ mancipia interfuerunt, Gregorius id grauiter ferens, Scholasticum Campaniæ Iudicē, qui Romæ tunc reperiebatur, allocutus est, vt iniuriam illam acriter vindicaret, & ad Petrum Campaniæ Subdiaconum scribens præcepit, epist. 1. lib. 2. Ind. 11. vt eam iniuriam vindicandam curaret, seruosque illos è ciuitate deinceps fugientes immorari in S. Sancti Seuerini monasterio, vel in alia eiusdem Castri Ecclesia minimè pateretur, & ad Pauli Episcopi preces, idem Pontifex Epiphanium Subdiaconum suum Neapolim misit, qui simul cum eodem Scholastico subtili inuestigatione indagaret à quibus fuisset excitata, vel commissa seditio, & an tantum scelus eius Matronæ consilio, vel scientia fuisset commissum; & in eos [qui tanti facinoris authores essent, Pontificis nomine peteret vt seuera exerceretur vindicta, & ad eundem Paulum consolatoriam epistolam scribit, eumque commendat, quod pro æquitatis rectitudine id pertulerit, ac certiorem facit de omnibus, quæ is Gregorius fecerat vt de ea iniuria acris sumeretur vindicta lib. 2. epist. 1. & 2. Ind. 11. Cumque dissidium inter ciues de eius electione fortasse verteretur, ipseque Paulus ad suam ipsius Ecclesiam reuerti instaret, vt ex Gregorij litteris lib. 2. epist. 35. Ind. 11. ad eundem Paulum scribens, & epist. 74. ad Petrum Subdiaconum Campaniæ, quem mox referemus, alius electus est, nempe Florentius.

Interea Demetrio malè Ecclesiam Neapolitanam administrante anno Christi 590. Gregorij Magni Papæ anno primo, & Mauritij imper. 7. Candida Iunior nobili prosapia, & insigni pietate clarissima, patriam Neapolim sanctorum operum luce nobilitauit. Fuisse ait Caracciolus nobili stirpe progenitam, Lectionarium de vita & miraculis eius manifestè tradit. Fuisse autem ex antiquissima, & nobilissima familia Brancatia, traditio est. Quæ si vera est, his coniecturis fulciri potest. Quod in Ecclesia contigua regioni, in qua censendi sunt habuisse domicilia, qui ex ea erant familia, vnde postea in proximum sedile Nidi adscripti fuere, sepulta sit. Quod primum à Candida ad Cælum translata beneficium mortalibus exhibitum, in Philippum Brancatium paralysi laborantem fuerit collatum, vt lect. 3. Lectionarij. Quod frequenter ex ea familia Rectores fuerint Ecclesiæ S. Andreæ, in qua ipsa tumulata. Et quod Aloysius Brancatius anno 1370. domos aliquas coemit ad Ecclesiæ illius bonum, certe pietatis ergò in gentilem suam ibi iacentem. Id nupera testatur inscriptio in sacello eius in Ecclesia S. Angeli ad Sedile Nidi à Raynoldo Cardinale Brācatio circiter annum Domini 1384. erecta, adaucta postea nosocomio anno 1426. quæ est huiusmodi. *Sacellum S. Candidæ Neapolitanæ ex familia Brancatia*. Quod Sacellum erectum fuit occasione ossiculorum ex eius corpore acceptorum. Fuit Candida coniugata, vixitque præstanti fide, & pietate, imperante Mauritio. Decessit quinquagenaria filio & coniuge superstitibus prid. non. Septemb. vt Ecclesiasticæ habent tabulæ anno 590. sepultaque fuit, vt iam dictum est, in Ecclesia S. Andreæ. Inscriptionem eius habes apud Baron. tom. 9. anno Christi 715. occasione Theodimi Subdiaconi. In qua Ecclesia fuisse olim monasterium sacrarum virginum asserit Engenius. Sed Ioannes Diaconus, cui innititur, nihil de hac re. Id tantum habet, fuisse ibi monasterium, quod Cellanoua dicebatur. De Monialibus autem nihil expressit.

✝ *Mors quæ perpetuo cunctos absorbet hiatu,*
Parcere dum nescit, sæpius ipsa sauet,
Felix qui affectus potuit dimittere tutos,
Mortalem moriens non timet ille viam.
Candida præsenti tegitur matrona sepulchro,
Moribus, ingenioq; & grauitate nitens.
Cui dulcis remanens coniux, natusque superstes
Ex fructu mater noscitur in sobole.

Hoc precibus semper, lachrymosa hoc voce petebat
Cuius nunc meritum vota secuta probant.
Quamuis cuncta domus nunquam se flere quiescat,
Felicem fateor sic meruisse mori.

✠ *Hic requiescit in pace Candida C. F. quæ vixit Ol. M. Ann. L. die IIII. id. Sept. Imp. D. N. Mauritio PP. Aug. Ann. IIII. P. C. eiusd. Ann. II. Ind. quarta.*

Liquorem ex Candidæ corpore aliquando manasse indicat Lectionarium lect. 3. his verbis. *Igitur post multa curricula temporum quidam liquor de eodem marmoreo sepulchro, in quo corpus eiusdem Candidæ repositum fuerat, exibat, qualem Religiosi Christiani colligentes loca dolentia, vel infirma humanorum corporum, in nomine Domini ungebant, sanique fiebant à quocunque languore detinebantur.* Crebra autem per eam patrata miracula hisce verbis complectitur Lection. lect. 6. *Licet cuncta quæ Deus operari dignatus est propter merita famulæ suæ Candidæ in scripturæ redigi voquent, &c.* & in fine: *Hæc & multa alia omnipotens Deus per merita famulæ suæ Candidæ dignatus est operari, atque puro mentis affectu cum digne petentibus largiri usque in præsentem diem.* Viget Candidæ memoria in Romano Martyrologio una cum Sancta Candida Seniore discipula Sancti Petri. Et hæc de Candida dicta sufficiant.

Hoc eodem anno 590. quo Candida iunior sanctissima Deo efflauit animã, Agnellus quoque Abbas Diuus Tutelaris, Neapoli eo in monasterio, vbi sanctè vitam transegerat, migrauit ad Christum 19. Kal. Ianuarij. Penot. lib. 2. Chronic. Canon. Regul. cap. 29. vult Agnellum ex Canonicorum Regularium Ordine fuisse. Bzonius in Hist. cuth Regio, facit illum Ord. D. Benedicti, à Trithemio forte id hauserat Regius: Caracciolus verò illum existimat Basiliani instituti Monachum extitisse, quod magis veritati consonum videtur. Decessit enim Agnellus anno 590. vt ex eius sepulchri inscriptione patet, præfuitque Abbas ei monasterio, quod à Gaudioso Bithinienſi Episcopo erectum fuerat, qui Neapolim appulit anno 438. decessitque anno 453. antequam Benedictus nasceretur, Porrò per ea & posteriora tempora multa Neapoli vigebant Monasteria sub Diui Basilij Regula; nempe Gazarense in plaga maris, SS. Nicandri & Marciani: S. Sebastiani: SS. Basilij & Anastasij Persæ in regione Amelia: S. Demetrij in regione Albina: S. Spiritus, seu Spiridionis: S. Gregorij Armeni in regione Nostriana, S. Mariæ de Agnone: S. Samonæ, SS. Quirici & Iulittæ, & fortè alia. Nec potest dici Monasterium S. Gaudiosi tam cito ad Benedictinum Ordinem translatum fuisse: id enim, vt in alijs quoque sensim & ferè post Agnelli tempora factum fuit. Porro insignia eius beneficia erga Ciuitatem Neapolitanam, eiusque ciues exhibita narrat abundè liber miraculorum eius, qui multorum manibus teritur, ob idque Patroni Neapolitani titulum promeritus creditur. Huius libri Auctor fuit Petrus Neapolitanæ Ecclesiæ Hypodiaconus, qui vixit anno 890. vt ipsemet fatetur, & causam exprimit, cur Sancti miracula scripserit, cum in se Agnelli virtutem expertus fuisset, & prosa & versu eius miracula concinnauit: Libri exemplar etiã apud nos extat ex codice Card. S. Seuerini exscriptum: quæ autem versu concinnauit, hic libet referre, vt Demetrij Episcopi nequitiã, Agnelli Sanctissimi Abbatis compenset miraculorum gloriæ narratio.

Huius quoque Sanctissimi, ac venerandi Patris Agnelli miraculorum virtutes animaduertens ego Petrus Sanctæ Parthenopensis Ecclesiæ Hypodiaconus, cum valida oculorum incõmoditate depressus essem, multaque Sanctorum limina adiendo nullã medelam assequi valerem, tanquam indignus animo erexi me contra me ut dicere cepi:

Quare miser lumen cupiendo clarius errasti
Cur tenebris expulsis non cernis commoda Christi?

Conuertere itaque ad illius auxilium, qui fecit cælum & terram, qui fecit luminaria magna, qui est phos peri photos, hoc est lumen de lumine, & ipse tibi, solito per merita B. Agnelli donabit cernere clarè. Tali denique exhortatione roboratus illico illius venerabile adij mausoleum, ac deinde prostratus cum precibus flagitare cepi eius virtutem, dicens:

O nimium felix medicus venerande tonantis
Sedule qui multis beneficia grata ministras

Qui

Qui pietate tua afflictorum corda serenas,
Tu mihi solamen placidum, tu confer opime
Quo tua facta libens mundi per climata cantem,
Et nomen Christi benedicam tempus in omne.
Hæc quoque deuotus totâ de mente precando
Continuò sensi de luminis pelle vigorem,
Ex tunc & cœpi lumen gestare perspicuum.

Hoc itaque beneficio Christi Confessoris gratissimè consecuto, Saluatori omnium Domino gratias immensas retuli. Cuius rei non immemor, illius sacram memoriam sapiùs visitare studui: insuper etiam pro modulo inertis ingenij sanctarum illius virtutum miracula prosa, atque versibus illustrare curaui, ad honorem & gloriam Domini Nostri Iesu Christi, qui est gloriosus, & admirabilis in omnibus Sanctis suis; faciens signa, & mirabilia viuens & regnans cum Patre in vnitate Spiritus sancti Deus per omnia secula seculorum. Amen.

Laudem Christe tibi persoluat terra, polusque,
Angelicusque Chorus depromat cantica digna:
Qui pietate tua pretioso sanguine mundum
Purgasti clemens, donando gaudia Cœli.
Morte tua victor quassasti tartara mortis,
Eripiens iustos de tetra fauce draconis,
Aeternas illis tribuisti scandere sedes.
Tuque tuis famulis donasti mira patrare
Demonicas fraudes expellere, vincere pestes,
Soluere captiuos, infirmos reddere salvos,
Ac varios morbos pergari munere suo:
Ex quibus ecce tuus processit magnus & almus
Agnellus Sanctus, præsago nomine dictus,
Qui te Agnum Christum deuota mente sequendo,
Ac famulando tibi præclarus factus in Orbe
Mira patrans populis illius mira sepulchrum
Qui te collaudant, & reddunt debita laudis,
Teque Deum verum depromunt corpore, corde.
Ergo Deus clemens illius promere sactum,
Annue dignanter nobis concede precamur.

Trisegon vberius, decurrat sancta profando
Agnelli sancti miracula cessa canendo.
Quàm bene sancte nites, quam pulchrè Agnelle beate,
Quàm bene per mundum respergis aromata digna,
Et nitido vernas celso sanctoque nidore
Ad tua templa sacra properat sanctoque triumpho
Pestibus ex varijs latam captare salutem,
Et tibi deuotè grates persoluere dignas.
Inclyta Parthenope tantis redimita trophais,
Corporis & sancti pretiosi ornata triumphis
Reddere ne cesses laudem per cuncta tonanti.
Ecce tuum sacrum monstrasti sancte sepulchrum.
Per clarum signum infirme, per dona salutis
Feruia dum pandis, dum quassas vincla ligati.
Plaude puella diu relligata fraude relidri
Agnellus sanctus tibi prabet dona vigoris,
Commonet, atque docet te sequi, spernere callem.
Damonis instinctu relig ta exurge vigendo;
Ecce salutis opem prabet tibi gratia Christi.
Quo policum regnum scandas, veramqu salutem.
Cur relligata manes Agarensis nexibu arctis,
Iamque domum repedans caros agnosce parentes
Prauius ecce viam Agnellus tibi peruia pandit.
Quare dolore graui gemitu quassaris amaro:
Gaudia letitia tibi Christi prabet amicus.
Insuper & vita cursum demonstrat adesse
Parthenopensis osans, paralytica plaude puella.
Non te namque Deus faciet iam pergere tristem.
Per meritum famuli solito qui gaudia prabet.
Vulneribus seuis quassatus define flere
Aeternam vitam tibi Sanctus pandit adesse.
Per numerum nummi monstrans, & tempora vitæ:
Præsul Athanasi quassatus valde dolore
Define flere diu Agnelli virtute vegetus,
Qui te letiferum Ianuari sede reportat,
Clauo perfossus medicli perquire Ioannes,

Parthenope illius requiescunt membra sacrata,
Ipse salutis opem, tibi commodat, ipse vigorem
Virgo sacrata Dei Gaudiosi septa gubernans,
Ora soluta manent, fuerant quæ peste ligata
Improba ne dicas risu, sed sancta profare.
Quare Dei quassas sine causa plasma nefande?
Desine vexare; Agnellus tua facta ligauit
Munere diuino, ne possis ladere iustos.
Vulnere quassatus ne sis iam tristior vltra,
Agnelli precibus te salutem noueris esse.
Redde Redemptori iam latus cantica laudis.
Quare maligne procax vexas sine lege puellam
Inclyta plasma Dei Agnelli prece læta quiescit,
Cerne tuas vires iam fractus cuspide Christi.
Aures auditum capiunt Lenita Ioannes,
Sed ne vltra Agnellum præsumas carpere magnum.
Ne tua plectra liget vindex, & victor Olympi.
Ecce dolore graui torqueris virgo sacrata,
Tempora sed vitæ noscendo, salua quiescis
Quò valeas semper iam Christo reddere laudem.
In tenebris cæcus plorans pro fraude maligna
Ne videas vltra iam fractis tollere quisquam
Ergo Dei famulus te saluans cernere donat.
Tu quoque fur dignè iam pergis claudus & hospes
Alterius hortos violasti, quod malè sanus
Ne fraudem facias: sed iustè viue recepta.
Tu tantos morbos emunaas sancte potenter
Nerues elisos solidos, & currere prabes
Omnibus ad te decurrentibus, omnia præstas.
Insaniam capitis demergis ad ima Beate
Vt puer ad laudem Christi decurrit ouanter
Et pia facta libens decantet tempus in omne
Paschalis tristis, qui queris læta salutis
Iam sanus factus paschalia gaudia captas
Iam famulare Deo tribuit qui tanta benignus
Fretus amore Dei properasti cursus ad

Sed modò iam latus, iam vultus redde sursum,
Agnelli meritis ornatum conspice cali.
Ecce Leo tristis paralysi peste gramatus,
Iam latus properas Agnelli munere septus
Redde Deo laudem, semper qui prospera donat.
Surge puella cito Agnellus tibi commoda confert
Per Crucis auxilium hostem quassauit iniquum.
Iam secura vigens, iam latior pergere vbique.
Callide pestifere Andreã tu quare ligasti
Ecclesiæ sobolem noli vexare maligne,
Ecclesia gremijs Agnellus reddidit illum.
O mulier vario multo que oppressa dolore
Desine iam flere Agnelli iam sorta nidore
Gaudia, sed potius gaudis cælestia Christi.
Haud ego iam Petrus dubito per commoda lucis.
A Domini famulo, cuius miracula sacra
Versibus ac prosis deprompsi famine digno.
Sed tua plura loqui veniam da sancte precamur.
Sit quoque sit finis, sed tua plura loqui.
Plaude beate Pater cælesti munere septus
Plausibus angelicis, plaude beate Pater.
Sit tibi summus honor cælestis gloria perges
Sat quia mira patras, sit tibi summus honor.
Ergo beate nimis precibus deposce Tenantem
Pro gregis offensis, ergo beate nimis,
Funde preces placidas deuote funde precamur:
Noxia pellendo funde preces placidas.
Parthenopes populum defende ab hoste maligno,
Protege, conserua, Parthenopes populum.
Pessimus ille Draco fugiat, nec sæua propinet,
Fraudibus haud noceat pessimus ille draco.
Cœtus & Angelicus cælestia sceptra ministret
Signa salutis opem cœtus & Angelicus.
Intus & exterius tueatur munere Christi,
Gaudeat exultet intus & exterius.
Quo valeant famuli famulari Cunctipotenti
Cantica dando Deo quo valeant famuli.
Gloria Christe tibi, qui patras tanta potenter
Qui bona cuncta facis gloria Christe tibi.

Iacet corpus S. Agnelli in ea Ecclesia eius nomini consecrata sub Aram maximam, quam nunc cum monasterio incolunt Canonici Regulares Congregationis S. Saluatoris ab anno 1517. Nunc ad seriem nostrã redeamus. Demetrius igitur Episcopatu priua-

priuatus à cuncto Clero & populo, Florentius electus Præsul, qui tunc forte erat & Gregorij Subdiaconus, qui humilitate præmente eum sibi honorem delatũ recusauit, Neapoli fugiens, Romamque reuersus, lachrymis ante Gregorij pedes effusis electionem cuitauit, & onus illud subire renuit, vt ex Gregorij epist. 15. lib. 2. ad Scholasticum Campaniæ Iudicem Decemb. mense, Ind. 11. scripta, in qua præcipit, vt alter eligeretur, & duo vel tres Clerici ad ipsum mitterentur Pontificem, vt alius eligeretur Antistes.

Gregorius Scholastico Iudici Campaniæ.

Dum de Neapolitanæ ciuitatis cura destitutæ Sacerdotis solatio vehementius angeremur: superuenientes præsentium latores, cum decreto in Florentium Subdiaconũ nostrum confecto, aliquid nobis in tanto cogitationum pondere releuationis inuenerãt; sed dum præfatus Subdiaconus noster refugiens ciuitatem, Ipsam ordinationem suam lachrymabiliter enasisset, quasi ex maiori quadam desperatione nostram cognoscite creuisse mœstitiam. Atque ideo salutantes hortamur Magnitudinem vestram, vt conuocantes priores, vel populum ciuitatis, de electione alterius cogitetis, qui dignus possit cum Christi solatio ad Sacerdotium promoueri. In quo decreto solemniter facto, atque ad hanc vrbem transmisso; ordinatio illic tandem Christo auxiliante proueniat. Sin autem aptam nõ inueniatis in quam possitis consentire personam, saltem tres viros rectos, ac sapientes eligite, quos ad hanc Vrbem Generalitatis vice mittatis, quorum & iudicio plebs tota consentiat. Forsitan huc venientes, præstante Dei misericordia, talem reperient, qui vobis Antistes irreprehensibiliter ordinetur, quatenus destitutæ ciuitati vestræ, nec intrinsecus actuum suorum desit inspector, nec extrinsecùs adhibita solicitudine Sacerdotis hostilibus aditus præstetur insidijs.

28. FORTVNATVS Demetrij successor Romæ pronunciatus est à Gregorio, mẽse Iunij anno 593. qui à Neapolitanis cum gaudio susceptus, vt Gregorius suis litteris testatur lib. 2. ep. 61. Ind. 11. quibus etiam Fortunatum monuit, quomodo ea in dignitate conuersari deberet; subditosque suos frequentiùs admonere, vt partes meliores sequerentur.

Gregorius Fortunato Episcopo Neapolit.

Scripta tua charitatis accepimus, quibus nobis indicasti Deo propitio te bene à filijs tuis Neapolitanis ciuibus esse susceptum; de quibus Omnipotenti Deo gratias retulimus. Oportet ergo effectui eorum te tuis moribus compensare, malos coercere, bonis sedulò discretè atque benignissimè relaxare, ad sequendas eos meliores partes frequentius admonere, quatenus & illi paternos in se mores inuenisse se gaudeant, & tu creditam tibi regiminis causam cooperante Domino studiosius exequaris. Subscripsit Fortunatus Gregorij Priuilegio pro Monasterio Sãcti Medardi Suessionensis anno 594. 7. Kal. Iunij, Ind. 11. Interfuit etiam Synodo Romæ habitæ à Gregorio die 5. Iulij ann. 595. Ind. 13. Anno 598. defuncto Misenate Episcopo Benenato, Gregorius idem Papa visitationem Misenatis Ecclesiæ cõmisit Fortunato ep. 251. lib. 7. Multæ extant eiusdem Gregorij epistolæ ad Fortunatum in eius registris. Sedit Fortunatus iuxta Io. Diac. Chron. ann. 7. dies 11. Excessit ann. 600. eoq; defuncto, cum de successore substituendo comitia agerentur, Clerus, populusque in duas partes diuisi, duo etiam ad eam dignitatem sunt vocati, Ioannes scilicet, & Petrus Diaconus: res delata est ad Gregorium, qui cum intellexisset Ioannem incontinentiæ vitio notari; paruulam enim filiam habebat, Petrum verò vsurarum crimine esse pollutũ, ac simplicem esse, & parum aptum ad episcopale onus obeundum, Ioannem reprobauit, ac Petri mores, & habitudinem examinãdam præcepit Clero & Nobilibus ciuibus Neapolitanis, qui cum inuentus fuisset minus habens, neque tanto muneri aptus, non fuit confirmatus. Huius rei literæ Gregorij in c. nec nouum 8. q. 1. canon. priusquam, 1. dist. 28. can. Petrus Diac. 1. dist. 39. can. de Petro, 1. dist. 47. can. studij 1. dist. 61.

29. PASCASIVS in Neapolitanorum Episcoporum numerum cooptatus est anno 601. Quàm verò negligens fuerit Pascasius is in rebus Ecclesiæ suæ administrandis, docet epistola Gregorij ad Antemium Subdiaconũ, præcipiens, vt de ijs Pascasium coram alijs Sacerdotibus, vel quibusdam de filijs suis nobilibus hortaretur, vt suam amplius haud negligeret Ecclesiam, idoneumque ordinaret Vicarium, secus si ageret ad Romanam transmitteretur Sedem. Ad eundem scripserat idem Pontifex Epistolam illam auream num. 29. lib. 9. de pecunia Neapolitanæ Ecclesiæ inter Clerum & pauperes distribuenda.

Gregorius Pascasio Episcopo Neapolitano. Tempore quo fraternitas tua ad episcopatus officium Deo authore prouecta est constituisse nos recolit, vt ex pecunijs Ecclesiæ vestræ portio Cleri, vel pauperum, quam minimè decessor vester præbuerat, ideſt quadringenti solidi seorsum fieri debuissent, qui eiusdem Cleri, atque pauperũ erogationi proficerent, quod quia diutius non est differendum, volumus vt secundum distributionem præsentibus scriptis interta coram Anthemio Subdiacono nostro sine difficultate aliqua fraternitas vestra debeat erogare. Præbendi itaq. sunt Clericis vestris per singulos, sicut prospexeritis simul omnis summa solidi centum: præiacentibus, quos centum viginti sex esse cognouimus, dandi sunt solidi sexaginta tres, ideſt medius solidus per singulos; presbyteris ac diaconibus, & clericis peregrinis, solidi quinquaginta, hominibus honestis ac egenis, quos publicè petere verecundia non permittit, solidi centum quinquaginta, ita vt quilibet eorum ad singulos tremisses, quidam ad binos, quidam ad singulos solidos, vel si visum fuerit, amplius dimittantur. Reliquis verò pauperibus, qui eleemosynã publice petere consueuerunt, solidos triginta sex. Ecce nos quantum, vel quibus dari debeat, distribuimus. Sed quia, sicut præuidimus, non omnibus æqualiter est præbendum, necesse est, vt vna cum prædicto Subdiacono, prout præuideritis, dare singulis debeatis, atque id modis omnibus studeatis, quatenus quod alter iniustè detinuit, vos deuotè ac celerius impendendo, ad vestram possitis applicare mercedem.

Ex ijs epistolæ verbis habes ex redditibus Ecclesiæ Neapolitanæ Clero & pauperibus portionem ab Episcopo reseruari, quod ad quotidianas distributiones spectat, Clero & pauperibus erogabantur. Ex ea quoque epistola colligitur, centum viginti sex clericos tunc maioris Ecclesiæ seruitio addictos, præter presbyteros, diaconos, & clericos peregrinos. Sedit Pascasius ann. 14. dieb. 7. vt Ioan. Diac. scribit, videtur mortalitatem expleuisse anno 615.

30. IOANNES huius nominis secundus electus anno 616. Hic, vt scribit Io. Diac. pulchrum construxit ædificium marmoreis columnis affabrè suffultum, atque nobilibus picturis decoratum, quod Configuratorium albatorum vocabatur, inter fontes nempè maiores, quos Sother Episcopus fecerat, & Ecclesiam Stephaniam, per cuius ianuas ij, qui sacrum baptisma recepissent, à dextera parte ingredientes, Episcopo, qui illarũ in medio residebat, offerebantur, & benedictione accepta, ordinatim à sinistra parte exirent. Sedit verò Ioannes annis 20. mens. 7. diebus 14.

31. CÆSARIVS thiara Neapolitana insignitus est anno 635. Præfuit annis quatuor & diebus 4. ex Ioann. Diac.

32. GRATIOSVM deinde Neapolitani extulerunt ad Sedem anno 638. sedit ann. septem ex eodem Io. Diac.

33. EVSEBIVS electus anno 645. hunc sedisse ait Io. Diac. ann. 6. ante tamen annum 649. illum excessisse constat.

34. LEONTIVS vel ipso anno 649 vel paulo ante electus est Neapolit. Antistes, cũ interfuisset eo ipso anno 649. Concilio Lateranensi sub Martino Papa Primo celebrato, cui subscripsit. Hoc eodem tempore vixit Leontius alter, longè diuersus à nostro, Episcopus Neapolitanæ vrbis, Insulæ Cypri, vir quippè doctissimus, quiplura edidit apud Sigib. Trithem. Sixtum Senen. ac Bellarmin. de Script. Eccles. Leontius verò Neapolitanus, vt Io. Diac. scribit, Crucem Domini auream fecit, pretiosis lapillis intextam, in eaque ligni partem sanctissimæ Crucis reclusit. Sedit autem Leontius annis quatuor,

35. ADEODATVS proximè successit Leontio anno 654. Præfuit anno 18. apud Io. Diac.

36. AGNELLVS II. insula Neapolitana insignitus est anno 672. interfuit Synodo Romanæ ab Agathone Papa celebratæ anno 680. cui subscripsit. Hic, vt narrat Io. Diac. construxit intus Ciuitatem Neapolis Basilicam S. Ianuario Martyri, in cuius honorem Diaconiam eius nomine nuncupatã instituit, ac fratribus Christi cellulas ordinauit, de redditibus Episcopi; perpetuis tẽporibus alimenta constituens, ducentorum nempe, & decem tritici mediorum, totidémque vini hornarum per singulos annos, & pro lotione, & cultu vtensilium Ecclesiæ, & fratrum Christi bis in anno saponem, in festo scilicet Natiuitatis, & Resurrectionis Domini elargiri sancinit, milleque siliquas (monetæ genus) in Natiuitate Domini, totidemque in ipsius Resurrectione tribui. Sedit ann. 21. dies 15.

37. S. IVLIANVM deinde Neapolitani sustulerunt ad sedem anno 694. Sedit iuxta Diac, Chron. ann. 7. mens 3. de quo Caracciolus. Testantur nonnulli se vidisse in pariete Archiepiscopalis Ædis, antequam nouo tectorio incrustaretur, effigiem eius capite radiato cum honorifica inscriptione Sancti tituli.

38. S. LAV-

38 S. LAVRENTIVS ad Episcopatum vocatus est anno Christi 702. quem prophetiæ spiritu fuisse ditatum, & Episcopatum prædixisse Sergio, qui post eum immediatè sedit, scribit Capaccius lib. 1. in Stephano Duce II. his verbis. *Sergij huius dignitas Episcopalis, à B. Laurentio Episcopo prædecessore prædicta fuit.* Vnde id hauserit Capaccius, ignorat Caracciolus. Sergij enim electio ex voto fuit à Ioanne Magistro Militum concepto, dum aduersus Romualdum Castri Cumani iniustum, inuasorem moliretur. De quo ista Ioan. Diac. *Si, Domino annuente, prosperè recepto Castro reuenero, post decessum Pontificis, si eo vsque vixero, istum Sergium presbyterum Episcopum ordinabo. Quod factum est, nam adierunt, ipsumque Castrum receperunt, atque ipsum stabilientes, incolumes omnes sunt reuersi. Quumque propria morte B. Laurentius Episcopus de hac luce subtractus fuisset, Sergium elegerunt Pontificem, ac prædictum votum completum est.* Cum rexisset Laurentius Neapolitanæ Ecclesiam annos 15. & menses sex, ad cœlites transmigrauit, sepultusque fuit in Oratorio ab eius nomine nuncupato, quod in Aede D. Ianuarij extra mœnia fuisse dicitur indeque & eius imago in pariete depicta videtur, quod fuerit trãslatus, & simul cum Athanasij sacris cineribus collocatus, incertum est. Aedem S. Laurentij, quæ olim in metropolitana Ecclesia dicitur extitisse, huic Laurentio fuisse dicatam, asserit Engenius qui, vt in tempore quo sedit hic Episcopus hallucinatus est, facit enim illum præfuisse sub Ioanne X. circa annum nongentesimum quartumdecimum, cum obierit diu ante initio Pontificatus Gregorij secundi, ita & in Ecclesia eius nominis conditum. Constat enim ante tempora Laurentij Episcopi fuisse Ecclesiam aliquam D. Laurentio Martyri dicatam. Ioannes enim Diac. in Ioanne Mediocri, quidiu ante Laurentiũ nostrum vixit, ficscribit: *Fecit & Basilicã B. Laurentij Leuitæ, & Martyris mirifica constructione degestam, vbi etiam, quasi ad lineam, omne stratum ex marmorum*

A *crustis ordinatum placabile omnium oculis videtur.* Nec vacilles lector, audito nomine Basilicæ; confunduntur enim apud Diaconum hæ voces, Basilica, & Cappella. Hanc verò Cappellam eandem puto esse, quæ propè Stephaniam posita, dicta est, *S. Laurentij ad Fontes*, vbi Andreas Consul à Contardo occisus est. Et ex vetustis fragmentis Neapolitanis se collegisse testatur Capacc. lib. 1. & à Ioanne Diac. in Ioan Scriba memoratur. Neque Platinæ testimonium, cui innititur, Engenio suffragatur: solum enim asserit Innocentium IV. in Ecclesia S. Laurentij sepultum, Leuitæne an Episcopi, minimè distinguens.

B Hæc pauca, inquit Caracciolus, de Laurentio ad nos peruenerũt, destitutos ope Codd. antiquorum. Quam monumentorum iacturam Ecclesiæ Neapolitanæ vtinam in vno Laurentio passi essemus; in alijs etiam Episcopis id accidisse dolemus & ingemiscimus.

39 SERGIO deinde Presbytero Episcopatus Neapolis delatus ex voto à Ioanne Neapolitanorum Duce. Currebat annus incarnati Verbi 715. cum Gregorius II. Pontifex occupato Cumano oppido per dolum à Romualdo II. Duce Beneuentanorum, Ioannem Ducem impulit, vt illud recuperaret; primum precibus, deinde pretio cum Romualdo Pontifex egit, vt

C oppidum restitueret. Quod cum impetrare non potuisset, graue in eum anathema contorsit. Vbi verò etiam anathema contemni animaduertit, ad Ioannem confugit, promisitque soluturum septuaginta auri pondo, si Cumanum Castrum recuperasset, Ioannes firma militum parata manu, additis Romanis militibus quos Pontifex miserat, noctu Neapoli profectus Cumas obsedit. Aliquot ibi prælijs confectis & oppido recuperato, Longobardos, qui præsidio erant, fugauit; trecentos cum suo Castaldo trucidauit; viuos ad quingentos Neapolim duxit. Misit Pontifex quod pollicitus Duci fuerat. In ea pugna cum Ioanne fuisse Theodinum Subdiaconũ

D Correctorem Campaniæ, qui Diaconiam S. Andreæ Neapoli regebat, scribit Anastasius: cum enim ad Cumanum oppidum proficisceretur Ioannes, & ab aliquo Sacerdote benedictionem exoptaret, Sergius ei occurrit, atque orationem obtulit. Quapropter cum reuerteretur, ab eo Episcopũ esse eligendum curauit (obierat enim Laurentius Episcopus) atque promissa obseruauit. A Ducibus aliquando Episcopus Neapoli fuisse electus sub hoc Duce cognoscitur, Stephanum quoque, ac Tiberium Neapolitanos Episcopos à populo fuisse electos ex eorum Actis infra patebit. De Sergij electione nemo scripsit, nisi Io. Diac. in Chronica. *Hic*, ait, *dum sub habitu adhuc presbyteri degeret, Romualt*

Dux

Dux Longobardorum pacis fraude simulans, missoexercitu Cumanum Castrum quodam tradente, inuadit. Ad quid cum Ioannes Magister militum cum suis adire festinarit, ad exequendam benedictionem, ainunitus iste (Sergius) de quo dictum est, Sacerdos inuentus est. Data illico oratione Dux ille praeuius votum deuouit dicens. Si Domino annuente prosperè recepturus Castrum aduenero, post decessum Pontificis si aduixero, istum Episcopum ordinabo, quod & factum est, abierunt, ipsumque Castrum intrantes, receperunt, atque Nabilientes, incolumes sunt omnes reuersi. Cumque propria morte Beatus Laurentius Episcopus de hac luce subtractus fuisset, Sergium elegerunt Pontificem, & praedicentis votum impletum est. Prosequitur deinde Ioan. Diac. de Sergio; *Hic dum à Graecorum Pontifice Archiepiscopatum vanciscereretur, ab Antistite Romano correptus, veniam impetrauit. Fuit autem temporibus Gregorij. & Zacchariæ Papæ, necnon Leonis, & alterius Leonis, & Cõstantini eius filij.* Porrò aliquãdo Ciuitates Apuliæ atque Calabriæ, eorumque Episcopos Patriarchę Cõstãtinopolitano per vim fuisse subiectos benedictionem, & confirmationem ab ijsdẽ recepisse multi scribunt. Legendus Luitprandus Cremonensis in sua legatione ad Phocam Imp. Constantinopolitanum pro Ottonibus Augustis obitam, qui Patriarchæ Constantinopolitani temerarium ausum in Episcopatibus, Romanis pontificibus obnoxijs, eorumque iuribus occupandis Græcorum Imperatorum fauore, & in Romanos Pontifices odio multa commemorat. Sergius itaque eadem potentia Græcorum Imp. à Patriarcha Constantinopolitano Archiepiscopalem dignitatem accepit, qua vltro se abdicauit à Gregorio Papa correptus, & postquam annos 28. menses 4. dies 4. vt Diac. scribit, Neapolitanam Ecclesiam rexillet, defunctus est circa annũ Domini 744. Nec reticendum hic puto, quæ de Theodino illo supra relato scribit Baronius ad annum 715. plurimum enim faciunt ad Ecclesiæ Neapolitanæ notitiam. Quod verò ad Theodinum S.R.E. Subdiaconum, & Correctorem Campaniæ, de quo est facta mentio, pertinet, extat eius sepulchralis inscriptio Neapoli in Ecclesia S. Andreæ ad Nidum dicta, in tabula marmorea ante Altare his verbis exarata.

Confugientis ad tuum suffragium latus amplectere ossa putrida tabefacta Apostole sancte, qui ob tui meriti desiderium Aulæ tuæ mœnia mira fecit pulchritudine coruscare.

Vt tuis adiutus auxilijs disruptis vinculis inferni hic resurgere caro misera possit, & in die examinationis calcatis facinorosis peccatis gaudia diuina percipiat te interprecante, Martyr Andrea.

Hic in pace membra sunt posita Theodini Subd. & Rect. S. Sed. Apost. & Disp. huius Diac. Beati Andreæ.

Si quis præsumpserit hunc tumulum violare, erit anathematis vinculis innodatus.

Hactenus Theodini Subdiaconi Regionarij, & Rectoris S. Sedis Apostolicæ, & Dispẽsatoris Diaconię S. Andreæ Epitaphiũ sepulchrale. Ex quibus & illud obseruatione dignum intelligis in locis illis, vbi Romana Ecclesia patrimonia possidebat, constitutas esse Diaconias, sicut in Vrbe, in quibus eleemosynæ à Subdiacono Rectore patrimonij, & dispensatore erogari solerent. Eorum namque ministrorum fuisse munus curam gerere pauperũ, ex pluribus S. Gregorij litteris edocemur datis ad Anthemiũ Subdiaconum eo tempore Neapoli eodem munere fungentẽ. In eadem Diaconia sepulta fuit S. Candida Iunior, vt supra diximus.

40 COSMAS secundus Episcopus sublectus est anno 745. sedit ann. 2. mens. 2. dies 6. cuius meminit Io. Diaconus.

41 CALVVS Episcopatum adeptus est anno 747. sedit, vt scribit Io. Diac. annos 12. mens. 4. dies 4. Hic optimus Præsul non procul à Ciuitate Neapolis oratorium in honorem S. Sosij Martyris erexit in tam sublimi loco positum, vt omnia, quæ in circuitu sita erant, vndique cõspici possent. Martyrium subijt Socius eodem die cum Sancto Ianuario, eius autem festum celebratur postridie S. Ianuarij, cuius Diaconus fuerat. Sed in Ecclesia Benedictinorum, vbi sacrum corpus requiescit, die 23. Septembris, quod scilicet eo die translatum sit è loco cædis ad Ecclesiam Misenatem, vt Acta Ianuarij testantur. Translatus est Sosius Neapolim, è Miseno templo anno Christi 920. & cum corpore Sancti Seuerini reconditus sub ara maxima, vnde Ecclesiæ Sancti Seuerini, & Socij deinde nomen fecere. Fuit olim Romæ Ecclesia S. Sosij ad sinistram Basilicæ S. Petri, vt Panuinus scribit lib. de septem Orbis Ecclesijs cap. 4. At de Sosio, alibi.

PAV-

42 PAVLVS Diaconus antea in maxima perturbatione rerum Episcopus Neapolitanus renunciatus est anno 760. Paulo primo Pontifice, cuius amicus erat, & cognitus. Sedit ann. 4. mens. 2. dieb. 6. ac sancto fine quieuit anno 764. sepultus in porticu Ecclesiæ Protomartyris Stephani. Acta Præsulis huius breuiter scripsit Ioan. Diac. in Chonic. in hunc modum.

Paulus Episcopus 39. sedit ann. 4. mens. duos, dies sex. Fuit autem temporibus Pauli Papæ. Hic quoque cum Neapolitanæ Ecclesiæ Diaconatus fungeretur officio, Romanam ad Vrbem frequens Legatus adibat, vbi prædictum Papam adhuc Leuiticali insula decoratum cælesti amore conglutinauit sibi amicum, qui cum quodam die vicissim sodalia verterentur colloquia, tanquam adulando, Neapolitanus ait Leuita, Cõcedat Omnipotens, vt te Apostolicum videam, cui mox præfatus Papa respondit, & ego te Episcopum. Quid plura? in breui spatio defuncto Domino Stephano Apostolico, Paulus Diaconus ad pranunciatum sibi honorem eligitur; itaque non multo post moriente ad Dominum Caluo Venerabili Episcopo, & ipse Neapolitanam ascendit cathedram, sed propter detestabilem imaginum altercationem, quæ inter Apostolici tramitis auctoritatem, & fœdissimam Constantini Imperatoris Caballini vertebatur amentiam, nouem sunt menses elapsi, in quibus non potuit consecrari; quia tũc Parthenopensis populus potestati Græcorum fauebat; attamen hic cum cuperet prædicto Papæ, quasi amicus de talibus aliquo modo suffragari, clanculò Romam perrexit, qui statim consecratus Episcopus Neapolim est directus, sed propter Græcorum connexionem noluerunt illum recipere fuiconcines, inito tamen consilio eum ad Ecclesiam S. Ianuarij Christi Martyris non longius ab vrbe dicatam transmiserunt, in qua duos ferme annos degens plura construxit ædificia, inter quæ fecit triclinium, quod est introeuntibus à parte dextera. Sunt Clerus omnis & populus cunctus canonicè illi, vt vero obtemperabant Pastori, reſque omnes Ecclesiæ absque vllius detinebat, & dispensabat obstaculo. Construxit etiam ibidem marmoreum baptismatis fontem, in quo Paschalibus, aliisque festis omnes occurrentes suos baptizabant filios.

Interea Neapolitanorum optimates cernentes tam egregiam vrbem languidam esse de tanto Pontifice, vno consilio, vnoque consensu lætantes, & gaudentes eum in ipsius Ciuitatis Episcopatum introduxerunt, vbi duobus euolutis annis requieuit in Domino, Dominico namque die Sanctæ Paschæ missarum solemnijs penè completis cunctos osculatus est clericos, & omni populo exhortato, spiritu migrauit ad cœlos. Mox eius exequias totus clerus, omnisque sexus ætas vnà cum pueris eadem in nocte baptizatis vsque ad Basilicam Sancti Ianuarij deduxerunt, & eodem eius in porticu ante Ecclesiam Sancti Stephani sepelierũt, anno scilicet quadragesimo octauo Cõstantini Imperatoris Caballini, & Leonis Imperatoris filii anno quintodecimo currente Indictione.

Porrò annus quadragesimus quartus Cõstantini Imperatoris, & Leonis filij decimus quintus ætatis eorundem est, non imperij, qui in annum iam inceptum 764. cadit. Constantinus enim Copronymus, qui & Caballinus vocatur, natus est anno 719. cuius audacia, & impietas in enertendis sanctorum simulachris celebris est apud Catholicos scriptores: is post infinita flagitia exquisitissimo cruciatu consumptus obiit anno 775. cũ imperasset ann. 25. Leo eius filius, cuius etiam fuit imitator, natus est anno 750. Imperauit post patris obitum ann. 4. m. 11. d. 15. spiritum exhalauit anno 780. cum vixisset annis 29. men. 7. diebus 15. Annus igitur Constantini quadragesimus quartus, & Leonis filij eius decimus quintus à Ioanne Diac. recensitus, Christi fuit 764. quo Paulus Episcopus mortuus est, post cuius obitum irati Dei vindictam in Neapolitanos irruisse scribit Ioannes Diac. in Stephano Pauli successore, ac tanta omnium internecione, vt reliquus quisquam non esset, qui mortuorum sepulturas honestaret. Ait enim. *In eo siquidem anno, quo Paulus Episcopus defunctus est, irato Deo tanta desæuit clades Neapoli, quæ à medijs inguinaris vocatur, vt Patris interitum mors subsequeretur filiorum, & ad sepeliendum rarus superstes inueniretur, vnde & omnes prope clerici eiusdem Episcopi vitam finirent.* Huius terrimę luis species hoc ipso anno 1656. dum hæc scriberemus æstiuo tempore, adeò immaniter in hac ipsa florentissima ciuitate grassata est, vt supra trecenta hominum millia è medio sustulerit, inter quos multi viri literis famosi sunt desiderati: per totum inde Regnum Neapolitanum disseminata, penè totum prostrauit, ipsamque Romam cum alij nonnullis Italiæ vrbibus inuasit.

STE-

43 STEPHANVS adhuc Laicus in Episcoporum numerum cooptatus est cum esset Dux & Consul Neapolis ann. 764. defuncto Paulo, cumque teterrima lues ferè omnes Neapolitanæ Ecclesiæ Clericos sustulisset, nec esset, qui ad Episcopale onus assumi potuisset: idcirco Neapolitani eligendo nouo Pastori studentes, cum esset Dux Stephanus; & duodecim annos ciuitati præfuisset, vir prudentia & integritate mirabilis, mortua coniuge, illud ei persuadere conati sunt, vt electus iam Episcopus, quamuis laicus, electioni annueret, & Romam proficiscens peteret à Pontifice confirmari. Romanam sedem laicus, & adhuc Consul abijt Stephanus, ac hilariter à Pontifice Maximo susceptus Electorum defectum sanans, Stephanum ibidem tonsum, ac canonica promotione Episcopum consecrauit, & benedictione firmatum ad Ecclesiam suam remisit, in qua honorificè susceptus est. Rem refert Io. Diac. & ex eo alij; scribit enim in Stephani Actis ad ea, quæ paulo ante in Paulo scripserat. *At per hoc omnes Neapolites ad prædictum accedentes Præsulem (Stephanum nempe) magis postularunt precibus, vt Ecclesiæ prouidus Pastor acceleraret. Quorum petitionibus non renuens, Romanam sedem laicus, & adhuc Consul adijt, nam Parthenopensem Ducatum laudabili quiete duodecim rexit annis. Cum autem Dominus Stephanus Apostolicus tantam populi deuotionẽ in eum cerneret, torsum ibidem absque regulari promotione Episcopum cõsecrauit; qui mox ab eo benedictione dimissus suam repedauit ad vrbem, in qua honorificè susceptus est. Sic de diuinis cœpit studere rebus ac si parululus in eis fuisset educatus, vxor quoque eius illo Consule ex multis obierat annis, &c.* Hunc ex laico in Episcopum fuisse electum Anastasius, & Platina confirmant. Et Stephanus III. Pontifex natione Siculus anno 768. Concilium indixit, in quo Constantini Nepesini Episcopi Romani in schismate 9. acta proponeret, misitque ad Pipinum Regem, de cuius obitu nondum renunciatum fuerat, Legatos, vt Concilio aliquos è clero probaret. Atque ille pietatis æmulus (vt loquitur Nauclerus) duodecim misit Galliæ Episcopos. Et cum accusatus esset Constantinus, quod nullis sacris initiatus ad Episcopatũ electus esset, ostendit maiorum exemplo id factum, nam Sergius Rauennatium, & Stephanus Neapolitanorum Episcopi ex laicis fuerunt electi: Quam imprudentiam Patres, qui Concilio aderant, minimè ferentes, indignati eum expulerunt. In distinctione tamen 61. cap. statuimus, legitur. *Cum ergo quilibet laicus merito suæ perfectionis clericalem vitam transcendit, exemplo B. Nicolai & Seueri, & Ambrosij, eius electio potest rata haberi.* Euphrasiam filiã habuit Stephanus Theophilo Duci in matrimonium collocatam, & Cæsarium filium Ducem, quem sibi collegam cooptauit, & viuens tumulauit anno 787. eiusque elogia marmoreus seruat lapis, quem in Diui Ianuarij positum, Salerni transtulerunt in Ecclesiam S. Francisci Carminum acrosticha in exametris, nomen & dignitatem referunt; legitur enim CAESARIVS CONSVL. in eo etiam Stephanus testatur se prius Consulem, deinde Episcopum creatum. Cœnotaphium ex Capaccio lib. 1. libet hic referre, à quo alia, quæ de Stephano relata sunt, excerpsimus, ille ex alijs.

Cæsarius Consul teneris sublatus in annis
Hic recubat moriens, va tibi Parthenope!
Aeternum medio gestãs in pectore vulnus,
Militibus perijt murus & arma tuis.
Et mea qui hunc genui vos vulnera flete parentes
Qui sobolum cupitis tam bene sorte frui.
Sors mea deterior dulcis in funere nati,
Cuius flãma meum pectus vbique cremat.
Aptus erat cunctis in verbis, promptus in actis,
Consilio solers, fortis ad arma simul.
Rex Roma praelsa nouo quo sceptra regantur.
Praetulit hæc nostra ciuibus vrbe fuit.
Illius auxilio longæua paterna senectus,
Tuta regebatur, iamque quietus eram.
Virtus, ingenium, pietas, sapientia multa,
Va cui cum genito tot perijere bona.
Sic blãdus Bardis erat, vt sua fœdera gratis
Seruaret sapiens inuiolata tamen.
Consul, post Praesul, genitor monumenta parauit
Cui fuerat cura condere membra patris.
O mihi non proles tantum, sed Collega fidus
Cui tantos linquis quos suus arsit amor.
Nutritus obsæs Arichis moderamine sancto
Saluasti patriam permemorande tuam.
Sex quater & binos hic lustra transcenderat annos
Cum flamen CHRISTO credidit esse suum.
Vita senis tenuis, post nati funus acerbum,
Post illum paucis credo diebus eam.
Lux te præcedat CHRISTI charissime fili,
Sancte Ianuari, quod peto posce Deum.
Depositus est XII. Kal. Octob. Imper. nouo Constantino & Irene Aug.
Anno XIII. Ind. XII.

Cæterum Stephanus Episcopatus munus tot laudibus prosequutus est, vt ad omnium Episcoporum bonitatem accesserit. Templa in vrbe condidit, Monasteria ædificauit S. Festi præcipuè, quod præterito æuo dirutum monialium S. Marcelli Cœnobio vnitum fuit. S. Pantaleonis præterea, cuius nullum nunc extat vestigium.

Cœ-

cœnobium: item S. Gaudiosi intra vrbis mœnia, in quod ex oppido propè Cumas Vandalis, & Saracenis cuerso sanctorum martyrum Fortunatæ, atque eius fratrum Carponij, Euaristi, Prisciani reliquias transtulit, qui Cæsareæ in Palæstina martyrij palmã sub Diocletiano cõsequuti fuerant. Ab eodem circa annũ Domini 773. sanctarum reliquiarum amatore Neapolim Puteolis summa cum solemnitate Eutychetis, & Acutij, quorum corpora translata scribit Raynerius quidam eius temporis scriptor, atque addidit ad Stephaniam fuisse delata ea corpora sanctorum, & condita in asylo integri marmoris, bifidoque sarcophago in imo telluris defosso; Integram affero ex Caracciolo hãc sanctorum Historiam. *Pauciſſimis dilatis poſt mortem martyrum Eutychetis, & Acutij annis, fortè ſæculis, Conſtantinus Caballinus ſuam cupiens exercere tyrannidem, Romanæ vrbis indigenis crudeliter imperaturus aduenit. Cuius rei gratia, vita paritur, & regno renuncians ſe viuentem tartareas pœnas pati eiulando clamauit, eodemque tempore Dominus Stephanus Iunior Romanæ Cathedræ reſidens, offenſam Deſiderij Longobardorum Regis veritus, Carolum pijſſimum Imperatorem adijt; Stephanus verò Neapolitanæ Sedis Antiſtes inter cætera Eccleſiæ ſuæ collata ornamenta, non paruo labore ſtuduit præfatorum ſanctorum martyrum Eutychetis, & Acutij transferre venerabilia corpora, & vt vrbs, quæ pro innumeris curriculis, mentionem temporalis amiſerat ſuæ nouitatis, nitens mœnijs ædificiorum, ac ſanctorum corporum reliquijs inſignis, horum etiam lætaretur adiuuari præſidijs. Hæc quoque ſanctorum corpuſcula fauorabili admodum laude proſequentium ciuium, ac mirifica pompa iubilantium clericorum, alterius oblato vertice in Stephaniæ delata grataner aſylum, integri marmoris bifidum intromittuntur ſarcophagum, quod penitus ima telluris ſolo defoſſo ſubterranea domus, dolatis artificum manu lapidibus leui pro merito recepit veſtigio. Cuius clauſtri prominens pulchritudine decenti faſtigiũ columnis ambitum purpureis ſculptarum vario ſchemate figurarum inſignitum argenteum baiulat, quod vulgo ciborium dicitur nitens pyraſterium, ſub cuius umbraculo altare ſimiliter ſtatuit argenteis vndique redimitum tabellis, & quod mundi Saluatoris gratia, & vocabulo ſimul dedicatum, multorum corporali ſolamine ſanctorum ſe gaudet eſſe refertum. Penes autem pſallentium Deo agminum ſedem quibuſdã lapideis cochleis lector ſcandens argento per girum eiuſdem antiſtitis ſtudio ambiri ſe cernit analogio; & vt ſanctorum corpuſculis ſatis deſerret, ædes eadem ignea flamma combuſta, præfati Præſulis eſt reparata induſtria. Se hæc ſupreme magnificentiæ munera, quæ perennis dignitatis exceptæ reuerentia, ſic ſanctorum militum labores, ac dona præſentialibus faſcibus recompenſant, quæ dignis laudibus lingua prædicet? meritò etiam pro humanis obſequijs ſpiritibus Angelicis, eos, ſi fas eſt, dixerim præcellentiores, quibus ſubtilitate vigentis naturæ proculdubio ſunt inferiores. Denique dum fere vbique terrarum, ſtupendis extolluntur laudum præconijs, dum altè ingibus potiuntur gaudijs, Angelorum autem dulcis ſolemnitas ſolummodò viget in Cælis, ſanctorum hominum profectò minores ſunt meritis.*

Pro ſtudijs quorum, munuſcula dantur bonorum,
Moribus ardenti, fideique calore calenti.
Supplicibus donis bis iungi poſſe Patronis,
Terrea qui ſpernis, & calita pectora cernis,
Die illis ſanctis, die flagita vota precantis,
Pro meritis dignis, ignoſcite quæſo malignis
Et veniam detis mihi, quem peccare videtis;
Vt merear fiſti vobiſcum vernula Chriſti,
Perfruar vt Cæli modulamine mente fideli:
In terra natus, ſed ad æthera flamine latus:
Laudis habebo ſonum, vitale recepero donum,
Nullus vbi fletus, ſed lætus ad omnia cœtus.

Nec reor immeritò tantam theſaurum Puteolanos accolas perdidiſſe, & nobilium ædium ſtructuris labefactatis, vrbem penè vacuam profugis colonis permanſiſſe, ablatumque ab ea famulorũ Dei eximium corporaliter patrocinium, præfatam Neapolim ſibi vindicaſſe. Quoniam quidem quot peruerſa non pœnitet actionis, vltio quandoque afficit temporalis, & dignè pœnitentibus aderit etiam præmium mundanæ felicitatis, quod promerentibus ſanctorum oculis Neapolites adeptus eſt ciuis. Hoc quadam eximia nobilitatis experta eſt mulier Eruſcana nomine, cum nimia capitis, & ſtomachi laboraret agritudine, qua non fruſtra, veluti multi aſſtruunt, Eruſcana eſt nuncupata à parentibus. Eriſis ſiquidem Dorica locutione aurum dicitur; & quoniam contemplationi ſuperni claritatis ſeruore inhiabat pia deuotionis, Aurea meruit nuncupari ex ipſius officio actionis. Quam cum intolerabilis capitis dolor ſonno vndique cerebri latera ambiente, inceſſanter ambiendo, requieſcere nec ad modium ſineret, igneo tandem calore diſſolutus humor

mor vomitus execrabilis, & penè letiferos generauit. Taliter itaque, viribus ferè omnibus destituta, necnon seminuua, nihil amplius, quàm de morte (tristibus medicis) cogitans, patrem spiritualem ad se asciri deprecans, ei qualis, & quantus esset languor seriatim indicat. Qui solito more salubria administrans cœlestium pigmentorum medicamina; Hem inquit de sanctorum Martyrum Eutychetis, & Acutij corporibus, à me tibi exhibitis suscipe deuotè particulas, quas reuerenter reconde, necnon & orationibus & vigilijs infusas, missarumq; peractis solemnijs capiti impones, & ab eis tui languoris procul dubio desideratam nimis accipies medelam. Cuius exhortationibus credula mulier adimplere quæ iusserat nihil distulit: ac per hoc extemplo quanta foret sanctorum virtus, recepta sanitate, didicit. Vnde nos supplices huiusmodi petamus pura mentis intentione Patronos, vt nos liberent ab omni hostili incursione, quorum meritis prædicta mulier salua facta est à propria ægritudine, opitulante Iesu Christo Saluatore, qui cũ Patre & Spiritu sancto viuit, & regnat in sæcula sæculorũ. Amen.

Stephanum verò digna alia facinora fecisse sui Præsulatus tempore commemorant alij. In maiori, nempe eius, crucem Domini ex auro purissimo fecit admirabili artificio compactam, quod Splandoclastum, & antipenton vocabatur: erat autem splendidissimi operis genus. Tres etiam calices eiusdem operis ex auro confecit, cum patena aurea, quam in gyro, & medio pretiosis gemmis exornauit, fecit & paria duo mascellarium ex auro mira arte sculpta, in quibus Euangelia in solemnibus festiuitatibus legerentur. Ad Altarium quoque concinnationem confecit festiua velamina, sacraque indumenta, quæ auro, ac gemmis decorauit, atque in omnibus suam effigiem nomenque apposuit. Item quoque in eadem maiore Ecclesia immensam absidem, ac duas altissimas turres erexit sub quibus Ecclesiam Sancti Petri mirifico opere extruxit, ante cuius fores sex generalia sanctorũ Patrum Concilia depinxit, ac integrum pauimentum ex latere connexuit. Ad clericorum etiam victum multos fundos plurimis additis seruis quæsiuit, ac dona dedit. Romam quoque tres direxit Clericos, qui Romanæ Curiæ ritibus, ordine, ac ceremonijs imbuti, & in schola Cantorum Romano more maximè edocti Neapolim reuersi sunt, ex quibus vnum Leonem cognomento Maurũta presbyterum Cardinalem instituit, cæteros verò Casinum in Monasterium S. Benedicti ad Paulum Diaconum eirum ea tempestate celeberrimum destinauit, vt secularibus, ac sacris litteris nobiliter instruerentur, è quibus vnus Ioannes appellatus, qui Diaconus dein ordinatus est, eruditissimus, effulsit. Multa alia præclara gessit Stephanus Episcopus, & postquam sibi in Consulatu Neapolit. post mortem Cæsarij filij Theophilum, siue Thephylactũ generũ Euphrasiæ filiæ suæ maritũ dedit, septuagenarius obijt circa annum Domini 798. cum sedisset teste Diacono ann. 33. mens. 5. dieb. 20, In monasterio *S.* Ianuarij sepultus est, intus absidem S. Stephani Protomartyris. Hadrianus Papa illius cum laude meminit in epistola 60. ad Carolum Magnum de Morte Constantini Imperatoris, quam integram refert inter Hadriani Epistolas tom. 3. Francorum scriptorum Franciscus Deuchsine. Alia extat apud eundem Adriani Epistola num. 86. ad Carolum de insidijs Græcorũ, vbi Stephani fit mentio; in ea memoratur Campolus Episcopus Caietanus, qui hoc tempore vixit, cuius memoria non habetur in nostra Caietanorum Præsulum serie to. 2. reponendus hic Campolus primo loco ante Leonem. Idem Hadrianus epist. 88. & 92. eundem Carolum certiorem facit, & conqueritur Spatharios duos Græcorum Imperatoris Nuncios Neapolim solemniter; ac cum tubis, & signis, ac magno obsequio fuisse exceptos, atque ibidẽ degentes non desinere cum Stephano Episcopo Neapolitano, ciuibusque Neapolitanis multa pertractare cum optimatibus Beneuentanis in controuersia, quæ tunc vertebatur de Beneuentano Principe eligẽdo, quod Hadriano molestum erat, cum Beneuentum Romanæ Ecclesiæ patrimonium esset. Pauli item honorifica mentio habetur in homelia eius solemnis diei celebrata in honorem S. Agrippini in eiusdem Ecclesia quam meminit Caracciolus, asseritque illam scripsisse Ioannem ipsum Diaconum, qui vitas Episcoporum scripsit. Hic namque (idem infirmus quidam Maurus, qui ope S. Agrippini, ac monitu Ianuarij Martyris sanitatem accepit) *temporibus beatæ recordationis Domini Pauli I. Sanctissimi, & senioris nostri Episcopi, &c.* & paulo post. *Tunc præfatus Pontifex Dominus Paulus cum omni Clero atque magnatibus cum hymnis, & laudibus ad Ecclesiam processit ex more, sacraque mysteria exultantes agere cœperunt, &c.*

44 PAVLVS III. Laicus in Stephani demortui locum constitutus est Episcopus anno 797. à Theophylacto Duce, qui vel auaritia ductus, vel Euphrasiæ coniugis hortationibus, quæ ægrè tulerat Neapolitanum Clerum Stephani Episcopi patris obitu fuisse laceratum, quoniam non ex clero, sed ex laicis Episcopi eligerentur, id quod eius auctoritati plurimum derogabat ipso inuito, Paulum hunc laicum vxore orbatum Episcopum Ciuitatis obtulit, vt Ioannes Diaconus scribit in Episcoporum Chronicis, vbi hæc leguntur. *Defuncto igitur Domino Stephano, Theophylactus gener*

gener eius Consulatum gerebat Partheno-pensem, qui obstinatus auaritia nolebat quempiam ex Clericali officio promouere ad sacrum ordinem, dicens: Nequeo exinde amaricari Euphrasiam meam vxorem. Illa quoque, quasi comperta occasione referebat; Lætati estis de morte genitoris mei, mihi credite, nullus ex vobis ad Episcopatum ascendet. Diuina ista vertentes cœperunt omnes acclamare; Date nobis quem vultis; quia sine Pastore esse non possumus. Tunc illa fœmineis flammis accensa, bono Paulum popularem, & laicum, licet vxore orbatum comprehendens tradidit illis. Sed cum renitì nemo auderet, illico tonsum electum sibi fecerunt. Non post multos dies ad sedem Romuleam à Domino Apostolico Episcopus est effectus. Reuersus autem Neapolim, ex argento, quod Stephanus predecessor ei reliquerat, Stephania altare exornauit, aliaque eidem Ecclesiæ ornamenta parauit. Ante maioris Ecclesiæ fores magnum ædificauit horreum, in quo cubiculũ aptauit, erat autem horreum locus destinatus ad custodiam pretiosarum rerũ ad quotidianum vsum deseruientium. Turrim quoque, qua ante Petri Basilicæ ianuam erat, depinxit, & Altare eiusdem Ecclesiæ consecrauit, & Sanctorum inibi reliquias collocauit, cum Stephanus eius predecessor morte præuentus illud dedicare non potuisset. Subdit, eandem, quam diximus Euphrasiam religiosissimam fœminam iam viduam Monasterium in regione Albinensi condidisse, quod S. Dei Genitricis ædi coniunxit, in quo à prædicto Episcopo Abbatissa est ordinata. Idem quoque Paulum solemni pompa S. Pauli Apostoli Ecclesiam consecrasse narrat, quam Anthymus Neapolitanorum Consul erexit, insignique decorauit pictura, multaque ei dono dedit, obtulitque seruos, & S. Andreæ Monasterio, quod Cella noua dicitur, quod Romani Pontificis iuris erat, coniunxit, in qua etiam Paulus sacras reliquias reposuit. Idem quoq; Consul cum coniuge sua Sanctorum Quirici, & Iulittæ Monasterium Neapoli construxit, in quo duodecim aptauit cellulas ad hospites, & peregrinos excipiendos, redditibus, de quibus alerentur, constitutis. Eandem Basilicam Paulus dedicauit, atque sanctorum pignora collocauit. Sedit Paulus ann. 20. mens. 4. dieb. 16. excessit anno salutis 817. in Sancti Ianuarij Martyris Basilica sepultus est. Hoc quoque anno 817. vel subsequenti per Siconem Beneuenti Ducem translatum est Neapoli Beneuentum corpus inclyti martyris Ianuarij die 23. Octobris, de qua in Beneuentanis Præsulibus fusius.

45 TIBERIVS deinde Pauli III. iam dicti sedem excepit, laudatissimus Præsul anno 818. Hic cum esset Neapolitanæ Ecclesiæ Diaconus Episcopus à Populo acclamatus est, Qui vbi primum ex vrbe Roma redijt, à Paschali Papa consecratus, vt Diaconus scribit, *Altarium Sanctæ Stephanie aneis circumcinxit quintanis, hoc est annulis, & multas fecit areas ibidem coronas, e quibus scilicet lucerna seriatim dispositæ dependerent. Cumque tredecim in pontificali throno annos quietè peregisset, in carceres tandem traditur, & à sede sua deturbatur.* Etenim Neapoli ciuiles discordiæ & aduersantium studia vrgebant, Longobardorumque, ac finitimorum Principum bellis ciuitas vexabatur. Bonus Consul, & Dux Neapolitanæ vrbis effectus est anno 832. vir quippe callidus, impius, sacrilegus, humanorumque sanguinum sitiens, cum summa rerum potiretur, multa aduersus Romanam Ecclesiam, eiusque patrimonij vrbes, & loca detrimenta peregit. Tiberius Episcopus summis viribus, ac toto pectore ei obsistere nõ dubitauit, terreni Principis iram minus, quam cælestis incurrere veritus, assiduè eum obiurgans, atque admonẽs diuinum ei cõminabatur iudicium. Quibus cõmotus Dux eo temeritatis perductus est, vt in carcerem Episcopum coniecerit, alio suffecto in eius locum Episcopo, quem Ioannem Aquarolum vocabant; qui quod sanctissimè viuebat, quodque nihil cum hominibus habere cupiebat, eam dignitatem recusauit. Tiberius quoniam Ioannis operam sibi maximo adiumento futuram in sua calamitate sperabat, vehementer abeo contendit, vt Episcopatum non renueret, libenter eam dignitatem acciperet; sic enim sperabat irati Ducis sæuitiam sedare, quæ cum cognouisset Ioannes, amici miseriam aliquo pacto subleuaturus, ad opem Tiberio ferendam subijt Episcopatus onus. Ioannis Chronica hæc huiusmodi narrat. *Præfatus igitur Bonus Stephani Ducis necator in eo anno, quo Neapolitanorum Consulatum regere orsus est, contra sanctam Ecclesiam ad cumulum suæ perditionis multa cœpit mala peragere.* Cui cum hic idem Antistes (Tiberius) inquantum virium erat, obsistere non dubitauit, eligens terreni, quam cælestis iram incurrere iudicis, & iugiter examen comminabatur diuinum. Sed ille antiqua aspidis caudam aurem cordis obsus adhuc, quia spernebat monitum salutis, insuper & funes peccatorum ad suum prolongaret interitum, dictorum verbositates magis attendebat. Quid multis mororꝰ ad vltimũ iniecit in eũ manus & cõprehendit eũ, atq; carceralibus tenebris relegatũ arctè in pane & aqua macerabat.* Et paulo post. *Cum prædictus Bonus Tiberium tenebroso carcere & exterabili fame affligeret, iussit cunctos ter quaterque aggregari clericos, vt illis electum præberet. Hic autem solus, nonnullis conantibus assumere, imò inuadere eundem absens, & contrarius ibat,*

Ad vltimum verò multis affectus conuitijs adductus est ante Bonum Consulem, cui feroci pectore, ore garrulo comminari cepit. Post paululum furijs actus, iurauit alium, nisi ipsum facere Electum. At ille clamabat. Præsuli meo viuo, non ero sedis inuasor. Vnde Dux valde iratus dixit, eundem iugulare Tiberium, & totius Episcopij seruos, possessionesque infiscari. Tum ille vndique angustiatus mentem per varia ducebat, hinc formidans de Præsulis nece, pontificatusque clade, celeste examen, illinc Apostolicam sententiam, & populi infamationem. Sed vbi respectu misericordiæ maluit humanum, quàm diuinum subire detrimentum, ait ad Consulem. Si iureiurando saneire volueris, vt licentiam habeã ingrediendi ad Tiberium Episcopum, & nullatenus eum produces ex ipso Episcopio, nec quamlibet maculam faciet in corpore eius, licet ad periculum capitis mei, præbebo consensum. Hac illico prouisione percepta Electus est sublimatus, &c. Eadem confirmantur in eiusdem Ioannis Aquaroli Actis. Interea licet in hunc modum illegitimè & coactè Ioannes sublimatus sit, Tiberius non fuit illicò è carcere deductus; etenim Bonus Consul cum per annum, & dimidiũ regnasset, defunctus est anno 834. die 9. Ianuarij 12. Ind. Cui successit Leo filius eius. Hunc Leonem post sex menses socer eius Andreas expulit, & factus est Consul, qui Ioanne deprecante, Tiberium è carceribus eduxit, posuitque eum in cubiculo ante Ecclesiam S. Ioannis, custodia tandem apposita. Ioannes verò tantam quietem, ac humanitatem, tantumque solatium Tiberio assiduo exhibebat obsequio, tum carceribus, cum quoque sic deducto, & in ea custodia posito, vt maior exoptari non potuisset, atque adeo omnia ad Tiberij nutũ disponebat, vt veluti eius Vicarius potius quàm Episcopus eam Ecclesiam moderaretur. Bella deinde inter Andream, & Sicardum Beneuentanum Principẽ, Aduocatio Sarracenorum, & Contradi Andreæ successoris aduentus a Lothario missi, Sicardi occisio, & Andreæ Consulis, & Contradi cum vxore, & familia trucidatio, quæ ab eodem Io. Diac. narrantur, *His peractis, vltimus Tiberij dies aduenit. Qui pridie quam moreretur, residens in Pontificalis Cathedra, sic gregem suum alloquitur. Scitis, fratres charissimi, quia peccatorũ molè depressus iusto iudicio hominibus absque misericordia traditus sum. Sed Dominus, qui deducit ad inferos tribulationis, & reducit, quique cum tentatione prouentum facit ad sustinendum, permisit præsentem filium meum Dominum Ioannem nostram ingredi sedem, quatenus haberem maxima tribulationis solatium, ideoque nolui vestram latere charitatem; quia de tanta, quam erga me impendit humanitate, etiamsi omnibus membris loquerer, nullatenus debitas illi gratias referre valerem; Tamen quia magis misericordia mea consolationis, quàm præsumptione motus vivo me Episcopatum assumpsit, nulla immineat illi, nec à Romana Sede, nec ab alijs hominibus condemnatio; huius etenim professionis, quam sponte pro illo facio coram Deo, & omnibus potestatis testes vos habere decreui. His dictis de solio surgens, se ad lectulum deferri iussit, vbi per duos dies Dominum laudans, ac peccatorum veniam petens, è sæculo migrauit anno 838. Gregorio IV. Romano Pontifice, cum sedisset annos 20. mense vno, diebus 11. Eius corpus magna veneratione Ioannes in Ecclesia S. Ianuarij sepeliuit.* Hæc ex Diac. qui subdit mortuo Tiberio, misisse Sergium (nempè Ducẽ Neapol.) apocrisarios suos ad Apostolicam Sedem pro Ioannis electi intronizatione: & Gregorium Papam non prius eum Pontificali insula decorasse, quam per Ducis iusiurandum, & cunctorum attestationem sibi constitisset Ioannem, non voluntate, aut inuasione, sed necessitate cõpulsum, id onus accepisse pro Tiberio, nec contra Tiberium affectum.

46 S. IOANNES igitur Aquarolius, & Scriba nũcupatus, legitimè ex Gregorij IV. Romani Pontificis voluntate Episcopalem Neapolitanæ Ecclesiæ iniit sedem anno 838. Quod sanctus hic Præsul (inquit Caracciolus) Aquarolus dictus sit, vel de Aquarolis, forte ex familiæ cognomine, vel habitationis loco id nũcupationis adeptus est: cur vero Scriba sit appellatus dicerem, scribæ publico officio illum functum pro nota cunctis eius probitate; sed cum Ioannes Diaconus asserat, illum *sic scribere nouisse, vt ex officio cognomen acceperit, & ab omnibus Ioannes Scriba vocaretur*,

&

& codices manu propria vtiles, & plures conscripsisse, quod, & apud Ioannem Ceimiliarcham eius quoque vitæ scriptorem legimus, cogor opinari propriè à scribendi assiduitate, & characterum elegantia, tale illum cognomen fuisse sortitum. Ioannes enim *ex finis parentibus procreatus*, vt Diaconus ait, *& qui pauperem cucurrit pueritiam*, necessitate coactus quærendo sibi victui operam dedit, & in virtutum stadio percurrens, tandem Neapolis eo quo supra narrauimus modo Episcopus electus est. Cæterum, qualem se in Episcopatu gesserit, ex Diacono doçebimur. *Præfatus Episcopus quantæ, & qualem se exhibebat, nulla carnis lingua poterit enarrare. Nam omnia se faciebat omnibus, vt omnes lucrifaceret; nulli vnquam malum pro malo reddebat; neminem nisi pro suis criminibus increpabat. Quem mœrentem non consolatus est? cum quo infirmante, non est infirmatus? sic præerat cunctis, vt ipse magis videretur subiectus. Hic fuit secundum Apostolum Pontifex, vt etiam testimonium foris haberet: non enim nisi pius, nisi iustus, nisi sanctus per omnia dicebatur.* Similia habet Ceimiliarcha, de ornatu Ecclesiæ loquens, *Ad sanctum Chrisma conficiendum, fecit vnam deauratam ampullam, in cuius labijs, nomen suum descripsit. Acquisiuit autem thimiateria ex auro fabrefacti operis: similique labore auream operatus est crucem. Codices vero, manu propria vtiles, & plures descripsit.* De pietate verò in prædecessores suos Episcopos subdit; *Corpora quoque prædecessorum de sepulchris, in quibus iacuerant, leuauit, & in Ecclesia Stephania sigillatim collocans aptauit, vnicuique arcuatum, ac desuper eorum effigies depinxit.* Cum itaque Ioannes legitimè vndecim annos summa cum laude, ac vitæ sanctimonia Neapolitanam rexisset Ecclesiam, anno salutis 848. die Sabbathi sancti, decimæ indictionis vita functus est: cuius obitum alter Diaconus, alter Ceimiliarcha describit; & ille quidem sic. *Dominus Ioannes Episcopus vir totius sanctitatis sensit sibi diem adesse solutionis, quo sui nominis gratiam susciperet; gaudebat enim quod breui tempori spatio dissolutus finem daret suo certamini, & multò melius esse cum Christo perpetuum. Septem quoque dierum vi infirmitatis detentus, sedulus in oratione excubans, gratias referebat Domino; quibus transactis requieuit in pace.* Hic verò sic. *Ante diem tertium quam de hoc mundo ad Dominum migraret, audientibus cunctis suis clericis qui adstabant, retulit se vidisse Sanctum Paulinum Angelica dignitate vestitum, atque ornatum, totum niueum, totumque syderum, atque odore roseo redolentem, fauum etiam candidissimum mellis in manu tenentem, ac dicentem sibi. Frater Ioannes quid hic facis? solue vincula tadiorum tuorum, & iam veni ad nos. Hæc enim esca, quam in manu teneo, apud nos satis abundat, & cum hoc dixisset, complexus est eum, & immisit in os eius partem faui prefati, cuius dulcedine atque odore ita S. Ioannes concupisse se dixit, vt si sibi in ipsa reuelatione persistere possibile fuisset, ab eius vestigijs nullatenus recessisset: nam excitatus à somno, eadem die in quinta feria, iuxta consuetudinem suam, remuneratis omnibus de familia Clericis, atque pauperibus, sanus Dominicam cœnã celebrauit, videlicet Parasceue, orationi vacauit, Sabbatho autem sexta hora diei ad Ecclesiam latus processit, ascensoque tribunali populum salutauit, resalutatus autem à populo, orationem dedit. Collecta verò oratione, super altare Beatum spiritum exhalauit.* Explicat ea verba Baronius in notis ad diem 22. Iunij. Sed de *Tribunali* nihil. Tu lector aduerte, inquit idem Caracciolus non iudicialem aliquem locum hic describi, sed eum qui ad concionandum esset aptus. Sicut 2. Machab. 13. dicitur *Lysias tribunal ascendisse*; & plinius in Panegyr. Traiani, tribunal viri cespite extructum dicit. Inde suggestus sacer ex quo ad populũ Præsules verba faciebant, sic est appellatus. Legendus Chrysostomus hom. 19. ad Popul. Anthiochen. & clarius Orat. de B. Philipponio, qui ex causarũ patrono Episcopus factus fuit, quem dicit, *è tribunali ad tribunal fuisse euectum*. Euocatum fuisse Ioannem à B. Paulino ad cælestia regna, vt ex Ceimiliarcha narratum ex Tabulis Ecclesiasticis cõfirmatur, inquibus ad diem vigesimum secundum Iunij habetur: *Neapoli in Campania Sancti Ioannis Episcopi, quem B. Paulinus ad cælestia regna vocauit.* Idem legitur in Appendice vitæ S. Paulini ab Vranio scriptæ, quæ certè Vranij ipsius esse non potest, cum eius meminerit Paulinus epistola 17. sed recentioris authoris comperitur esse, cum obitum Ioannis nostri narret, qui vixit multò post Paulini tempora, & Ioanne Diacono antiquioris; quippe cum Diaconus, quæ de hoc Ioanne dicuntur, perperam Ioanni primo Episcopo contigisse dicat. Coniuncta est igitur Anonymi authoris narratio cum Vranio, filo orationis nequaquam interrupto. Lectionarij namque forma, quæ ex vitæ narratione consurgebat, sic requirebat, vt ex pluribus auctoribus lectio tanquam vnius solummodò continuaretur; rarò enim Actorum scriptor, aut Historiæ auctor nominabatur in publicis Ecclesiæ officijs; vnde ob id periere vocabula auctorum, qui sacras Historias, cũctaque eorum gesta scripsere, quorum notitia magno Actorum detrimento interijt. Cur autem Romana Ecclesia in Martyrologio festum huius sanc-

ti celebret die 22. Iunij, cum constet eum decessisse in die Sabbathi, quod præcedit S. Pascha, latet Baronium in notis ad hunc diem; creditur tamen, cùm certa dies transitus eiusdem ignoraretur, adscriptum fuisse ad eam diem 22. Iunij, quo celebratur festum S. Paulini Episcopi Nolani, qui eidem Ioanni apparuit; satis enim constat ijs, qui in Romano Martyrologio sunt vel mediocriter versati, quod cum certa dies obitus alicuius sancti nesciatur, in eam diem adscribi qua alicuius Sancti dies celebratur, cum quo is attinentiam, vel affinitatem aliquam etsi leuissimam, vel solius nominis habuit. At verò vetera ecclesiastica Officia eius diem variè indicant; priscis enim tẽporibus Neapolitana Ecclesia, finitimæque aliquot vrbes eiusdem Sancti festum die prima Aprilis celebrabant, & ex pluribus antiquis m. s. Breuiarijs, & Ecclesiasticis Officijs deprehenditur, etsi in vno ex ijs die 2. Aprilis, in alio verò die vltimo Martij festus dies adnotetur. Hoc quoque addendum in Ioannis laudem, vt scribit Caracciolus, ipsum olim inuocatum cum Athanasio eius discipulo, in antiquis litanijs Capuani Monasterij S. Ioannis Baptistæ, quæ extant in m. s. codice orationum litteris Longobardicis exaratæ. Eius corpus, teste Diacono, vterque sexus & ætas vsque ad Basilicam Sancti Ianuarij magna pompa deduxerunt, Indictione decima, currebat tunc annus 848. ex Indictione dicta, ibique sepelierunt; nunc quiescit in Ecclesia S. Restitutæ in Ara maxima, in qua eius nomen scriptum legitur. Eius vitam, vt diximus cõscripserunt Ioannes Diaconus in Chronic. & Ioannes Ceimiliarcha, quam dicauit Bernardo Archiepiscopo; habetur etiam in antiquo ecclesiastico Officio Neapolitanæ Ecclesiæ per lectiones dispositæ; nouissimè Cioccarellus, ac doctus Caracciolus in monumẽtis Neapolitanæ Ecclesiæ, ex ijs nos ista concinnauimus. Meminit Ioannis tunc electi, viuente Tiberio, capitulare Sicardi Principis Beneuentani, quo pacem dedit Ioanni electo Ecclesiæ Neapolitanæ, Andreæ magistro militum, & populo illi subiecto ab anno 836, 4. mensis Iulij, Indiction. 14. ad annos quinque, extat apud Erchempertum in Hist. Longobardorum.

A

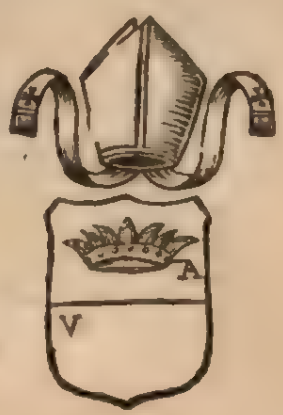

B

47. S. ANASTASIVS Sergij Ducis filius, Ioannis alumnus imberbis propemodum adhuc defuncto magistro successit, anno 849. Baronius in Annal. Eccles. habet an. 850. vbi Acta Athanasij commemorat, ex Ioanne Diacono, & Anonymo, quem Petrum Cassinensem vocat. Caracciolus more suo eruditè ex ijs, eiusdem res præclarè gestas contexuit, & nos ex eo ferè verbatim Athanasij vitam concinnabimus. Patrem habuit hic Sanctus Episcopus Sergium Ducem de prosapia procerum, multis apud Cæsares honoribus cumulatum. Matrem Dotam principali & ipsa prosapia fatam. Quem tũ aluo gestaret, imitata Samuelis matrem, C Deo dicauit, vtque faceret magni Alexandrini Athanasij imitatorem, suo voluit nomine appellari. Parentibus fuit turba filiorum; quorum vni, illis adhuc viuentibus, Gregorio nomine, dignitas Magistri militũ collata fuit, alter Athanasius iste, Stephanus Episcopus Surrentinus, & Cęsarius, quem commemorat Erchempertus. Athanasius ortus dicitur decima Indictione, hoc est an. 832. septimus illi florebat annus, cum Clericali militiæ fuit adscriptus, atque Ecclesiæ Dei Genitricis semperque virginis Mariæ, vt ecclesiasticis imbueretur ministerijs, traditus. Post septem continuos annos vidẽs Ioannes Episcopus illum in spiritu efferuescentem, septimum in Neapolitana Ecclesia D Leuitam ordinauit. *Anno Christi* 850. inquit Baronius, melius 849. *creatur Neapolitanus Episcopus, qui Romam veniens à Leone Papa IV. consecratur Id. Martij ante Altare Sancti Gregorij.* Et Petrus; *Expleto igitur in leuiticali officio anno vno, duobusque mensibus, prædictus vir Ioannes bonæ memoriæ honestissimæ vitæ Præsul, & Deo satis charus, diem clausit extremum. Moxque ab vniuerso Clero, omnique plebe, simulque à Ducibus genitore scilicet & germano, cõmuni voto & consilio electus est ad Pontificale decus. Et proficiscens Romam consecratus est à Venerabili Papa Leone, Idibus Martij, ad Altare S. Gregorij, reuersusque à cunctis Ciuibus magno gaudio exceptus*

est

est: eo quod talem meruerit susc̃ipere pastorem & patrem, qui nutritorem suum imitaretur moribus, & factis. Quantarum virtutum in Episcopatu fuerit pronus Athanasius, longo complectitur sermone Anonymus. Perdius quippe fuisse dicitur ab eo, & pernox in oratione; studijs incubuisse Græcarum pariter, & Latinarum litterarũ, parentis ac fratris imitatione, vtrasque optimè callentium. Acerrimus fuisse sui corporis hostis quod & abstinentia macerabat, cilicio vexabat, flagris extenuabat, grauique plumbi onere ad spiritus obedientiam trahebat. Liberalis in pauperes, quorum inopiæ subleuandæ hospitalem domum, supra gradus atrij maioris Ecclesiæ erexerat. Erga Dei cultum religiosissimus, in Ecclesia etiã Sancti Saluatoris Collegium Hebdomadariorum instituit. Ecclesiæ Stephanæ sacrã supellectilem aureis vasis & argenteis instruxit, varijsque Ecclesijs clericos & mansionarios addixit: ac item Monachos in Lucullano palantes sub Abbatis regimine concluſit; redẽptor Captiuorũ quoque prædicatur. Cõcludit deniq; Anonymus narrationẽ suã his verbis. *Quo viriliter agonizante tã in diuinis, quàm in mundanis, adeo auctа est Ciuitas Neapolitana, vt nulli Ecclesiа in Campania inferior in aliquo cerneretur.* Nec illud de eo subticet, *quod in Dei timore, orationi tam intentus, & pernigil exti-tit, vt anachoretis, nostris verò diebus omnibus sit præferendus.* Anno sexagesimo primo supra octingentesimum, qui fuit Nicolai Papæ Quarto celebrata est Synodus Lateranensis in causa Ioannis Episcopi Rauennatis, cuius abominanda scelera narrat Anastasius Bibliothecarius. Necesse ergo fuit huic refractario reprimendo Concilium cogere, ad quod accitus fuit Athanasius. Sciebat quippe Nicolaus inuictum intrepidæ mentis Athanasij vigorem indefessæ; insuperabilis, flecti, nec dum dejci nesciæ. Et bono quidem fructu fuisse eius aduocationem euentus docuit, resipiscente refractario Ioanne, vt Anastasius narrat. Athanasio magnus in eo Concilio fuit honor exhibitus, quod tertio signatus sit loco, ex Petri testimonio. Sancti Præsulis, quem cuncti extollebant, vt singulare exemplar virtutis, vnus Sergius defuncti Gregorij fratris filius, omni parte vitæ suæ detestabilis, exuto rubore & reuerẽtia, perpetuus fuit osor, & persecutor. Dabat huic sanctus senex salutis monita, sed surdo, imò & refractario, qui vt vxori suæ in Præsulis odium armatæ faueret satis quantus quantus fuit, totus in eum exarsit. Ac primum callido vaframento in domum cum fratribus quasi ad consilium accitum, Episcopalibus insulis exutum, dulcissimoque Clericorum solatio adempto, teterrimo carceri mancipauit. Indoluit Ciuitas tota ad tam immane facinus, & præcipuè Clerici Latini pariter, & Græci, nec non Monachi, inter quos velut sidus eminebat Antonius, decrepita ætate venerandus, ieiunijs maceratus, fractus viribus, ita vt aliena manu ad incedendum egeret. Sergiũ sic alloquitur. *Dic mihi, omnium contemptor, quid est hoc quod fecisti? Hoc ergo pro infando scelere noueris non solummodo te periturum, cunctumque genus tuum, sed etiam tota vrbs, qua Athanasij adhuc oratione gubernata est, sine dubio desolabitur, pastore decedente.* Motus fuit aliquantulum Sergius his verbis tertio auditis, sed non permotus, nihil interea de Episcopi statuens libertate. Quare inito consilio, Sacerdotes decreuerunt denudanda esse altaria, & in ipsum anathematis fulgur vibrandum. Sergius dimisit Episcopum, dimissionis tamen illicò pœnitens, populi intuitus lætitiam, alieno itaque bono maceratus, omnium cum illo prohibuit allocutionem. Videns autem Athanasius gregem suum, amisso verbi Dei præcone lamentabundè plorantem, sponte sua, signato & cum anathemate Ecclesiæ thesauro, Neapoli recessit, & in Saluatoris insulam secessit: Sæuit magis eo recessu Dux; cumque ab eius pectore omnis exulasset religio, vide quid ab Episcopo petat, tanquam pacis fœdus. *Si vult vt non eum persequar reiecto Clericorum regimine, monasticum indumentum assumat, mihique Ecclesiam ad ordinandum sponte relinquat. Clericos verò, quos secum detulit, illicò remittat.* Sed quid ad ipsum vir Dei? *Sponsam, quam Deo donante suscepi, nulli viuenti viuens volensque relinquam. Nec ordinandi licentiam me superstite, alicui dabo. Monachismum illo viuente non accipiam: scortum est enim, primam relinquendo coniugem, alteri sociari. Eos autem, qui me caritatis causa secuti sunt, non tradam, nec reijciam. Vnum autem ab illo peto, vt liceat mihi in tuto manere quousque Dominus duritiam cordis sui emolliat.* Tantum autem abest vt resipuerit, vt & exercitum Neapolitanorum, ac Sarracenorum coegerit, & nouendiali aggressione insulam obsederit, impediendo Pontificis abscessum, sed frustra. Nam Ludouicus Imperator, qui tunc Beneuenti morabatur, omnium conscius, misso Marino Amalphiæ Præfecto, ipsum adortus, copias suas partim occidit, partim cepit, aut fugauit, & Episcopum Beneuentum detulit. Aduentasse Marinum cum viginti sagenis, ait Petrus; sagenas genus nauium interpretatur Baronius. Delusus, erepto sibi Episcopo Sergius, Episcopij gazophylacium inuadit, thesaurum inter facem illam hominum, quorum opera in nefandis suis sceleribus vtebatur, diuisit; Ecclesias deuastat; denique sacerdotes fugat, atque in ludibrium radit, nudosque per ciuitatem circunducit. Hæc cum ad Hadriani Papæ notitiam deuenisset, inquit Petrus, *direxit vnam epistolam antefato Iudici, & aliam*

aliam Clero, & populo Neapolitano, mandans vt suum Pontificem omninò reciperēt: sin autem, anathematis vinculo innodarentur. Qui iustitiam Apostolicam pro nihilo reputantes, nec Pontificem recepere, nec excommunicationē seruare voluerunt. Post hæc Anastasius Sedis Apostolicæ Bibliothecarius vnà cum Cæsario Abbate ex parte Apostolici, & Imperatoris Neapolim venientes, Ciuitatem anathemate innodauere. Fodicabat pium Athanasij pectus gregis sui cura, anathemate innodati: cumque Surrenti esset cum Stephano fratre, nec à lachrymis, & singultibus momento vllo temperaret, decreuit Romam petere reconciliando Neapolitanos Pontifici. Ibi tentata fuit eius mors, medio veneno, per Sergij emissarios, diuina tamen gratia illæsus. Dimissus ab Hadriano ad Ludouicum Imperatorem tunc in Sabinis morantem proficiscitur; in medio tamē itinere, vitæ præsenti subtractus, profectus enim, inquit Anonymus, *ad Ciuitatē Nerulanam (Verulanam) in qua tertio Kal. Iuly celebraui diem Apostolorū. Peracta Missa cœpit febribus ambelare, & perfra Elus ab eadem infirmitate Deo dignus, & charus Athanasius è carnea subtractus est sæc. & suo Creatori nonissimum reddidit spiritum in Oratorio S. Quirici, quod bissenis millibus à Monasterio S. Benedicti in Casino distat; idibus Iulij Indict. quinta, regnante Basilio Imperatore Constantinopolitano. Præfatus autem venerabilis vir vixit ante Episcopatum decem & octo annos: in Episcopatu sedit ann. viginti duos: & in angustijs huius sæculi menses viginti cum vno.* Ergo primus supra quadragesimum annum illi excesserat, cum mortalitatem exuit anno 872. Ad Montem Cassinum delatum eius corpus, flentibus omnibus, sed exultantibus Angelis, conditum fuit in Ecclesia Principis Apostolorum, quæ ab Arechisio Rege constructa est, & iungitur Basilicæ Sancti Benedicti. In narratione miraculorum quæ erat m. s. refertur eius apparitio cuidam cæco ad sepulchrum eius oranti, vbi describitur *crine crispante, statura procerus, vultu Angelicus.* Post quinquennium Neapolim eius pretiosa pignora translata sunt ab Athanasio eius nepote & successore. Cuius trāslationis Acta hic subnectere placuit.

In dicto autem Cassinensi Monasterio erat homo notus multis, præteritis annis cæcus: hic quidem in Ecclesia, vbi sanctissimi viri corpus jacebat, orare consueuerat, qui dum omninò priuatus lumine, per Ecclesiam palpans incederet, deueniretque ad viri Dei sepulchrum, sicut sæpiùs accidit, tenebris inuolutus, labente pede, cecidit super ipsius Sancti sepulchrum, statimq; depulsis tenebris perfectissimè lumen recepit. Quo miraculo vniuersi gaudentes, benedicebant Dominum, qui glorificat sanctos suos. Cumque sanctitatis, & virtutis ipsius fama longè, latèque discurreret, alius Athanasius Neapolitanus Præsul successor huius sancti, secundum verò carnem filius Gregorij Ducis, fratris videlicet ipsius sancti Athanasij, anno quinto post mortem patrui, ac prædecessoris sui, solemnes nuncios cum locello, & alijs necessarijs, Abbati Monasterij, & Conuentui Sancti Benedicti direxit, vt commendatum sancti Præsulis corpus redderent in Ecclesia sedis propriæ collocandum; indecens esse dicentes, vt à propria sede exul sit mortuus, à quo viuus eiectus fuit operante hoste antiquo. Sed Abbas, & Monachi primitùs respuerunt. Postea verò petitionem ipsorum iustam cernentes, dixerunt. Dei voluntas fiat, & vestra petitio impleatur: pars tamen corporis sancti remaneat apud nos. At nuncij responderunt. Sicut integer vobis recommendatus est, sic auxiliante Deo habebit ipsum integrum sua sedes. Quiescētibus autem nocte ibidem, ac soporatis fatigatone itineris, apparuit vir sanctus vni de nuncijs principaliori, & vt mos est in scholis, tres ferulas, blandiens illi intulit, monens, vt socios excitaret, atque iniunctum opus vigilanter perficerent. Tunc ascenderunt cum cœtu venerabili Monachorū montis Cassini verticem, fodientesque aperuerunt sepulchrum, & inuenerunt viri Dei corpus integrum, quasi tunc fuisset sepultum, nullam habens in vestibus & corpore corruptionem, vt nec capillus de capite, & pilus decidisset de barba: tantisque fragrans odoribus, vt omnes admiratione repierentur, & gaudio, cunctique prostrati certatim Dei laudabant magnalia. Sanum autem & integrum post adstātium deosculationem deuotam, humeris leuantes corpusculum, descenderunt de monte cum turba venerabili sāctorum Monachorum totius illius sancti collegij, ac clericorum, & sæcularium castrorum, villarumque vicinarum, qui omnes veniebant, & deosculabantur locellū deuotissimè, & sic gaudētes reuertebātur. Dicti itaque nūcij cū corpore recedētes eo die, applicuerunt Atellas, & apud sanctum Elpidium substiterunt. Occurrit autem eis Præsul venerabilis nepos eius, cum Sacerdotum, & Monachorum collegio copioso, luminaribus accensis, & itinere toto psallentibus. Cum peruenirent ad villam quæ dicitur Grummis, obuiauit ei homo vexatus à Dæmone, qui statim liberatus Deo gratias egit. Tota Neapolis Ciuitas populosa, sancto corpori obuiam exijt, seque solo sancto corpori prosternentes cum fletu acclamabant, Patrem, Nutritorem, atque Pastorem pupillorum, atque orphanorum, Tutorem viduarum, atque mœrentium.

Con-

Consolatorem. Et post lacrymabiles voces expulso mœrore, Deo gratias agentes, eo quod ipsũ meruerũt habere Aduocatũ propitium ante Deum. Dũ autem ad Ecclesiam sancti Ianuarij portaretur, mulier grauissimo capitis dolore detenta, quæ etiam auditum perdiderat à multis temporibus, iuuatique nullatenus valens, caput sub locello inclinans, statim depulso dolore, recuperauit quem à multis perdiderat annis auditum. Multi alij à diuersis infirmitatibus eius interuenientibus meritis sunt curati. Tandem expletis missarum solemnijs depositoq; locello iuxta altare in Oratorio Sancti Confessoris Christi Laurentij, eiusdem sedis Antistitis, iuxta sanctissimi Joannis Antecessoris, & Nutritoris ipsius antrum diligentissimè cõdiderunt primo Kal. Augusti, Regnante Domino Nostro Iesu Christo, cui est honor, & gloria in sæcula sæculorum. *Amen.*

Ex illa S. Ianuarij Ecclesia deinde S. huius Antistitis ossa in maiorẽ Ecclesiã translata sunt vbi adhuc summa veneratione colũtur in sacello sancti Saluatoris, vbi hęc legitur inscriptio.

HIC IACET CORPVS SANCTI ATHANASII CONFESSORIS, ET EPISCOPI NEAPOLITANORVM.

Caput verò in Thesauri sacello honorificè custoditur argentea, atque aurea theca inclusum.

Colitur hic sanctus Præsul & alibi, Casini nempè, vbi obijt, & vnde, brachio ibi relicto (quamuis id in Actis translationis eius non reperiatur) huc translatus est. Capuæ quoque celebris erat eius memoria. Legitur in quodã peruetusto Codice m. s. Orationum illius Ecclesiæ in litanijs ipse cum alijs sanctis Episcopis Cõfessoribus inuocatus. Nec poterit, inquit Caracciolus, quis suspicari non istum nostrum, sed Alexandrinum intelligi ibi debere; quoniã nullus ibi Græcus Episcopus recensetur, vt inspicienti constabit. An verò vnus, idemque sit noster Athanasius, & qui Surrentinus Patronus est, affirmat Romeus, negat Capaccius lib. 1. fol. 533. in cuius ego sententiam potius inclino; non quidem ob eam, quam Capaccius affert rationem, nimirum, quod illius anniuersaria celebrentur 6. Kal. Februarij; nostri verò Idibus Quintilcis; id enim euenisse censendum est ob Ecclesiæ in eius honorem ibi erectæ ea die fortè dedicationem, vel ob aliud insigne beneficium ea die precibus eius ciuitati collatum, vt plura de his in Ecclesiastica historia passim suppetunt exempla: sed quod videam semper quinque hos Diuos, Renatum, Valerium, Athanasium, Boculum, & Antonium, & in inscriptione illa præcipue in eius Ecclesia apud eũdem

A Capaccium, coniungi, in certum argumentum diuturniores eorum ibi incolatus, pluriumque in Ciuitate collatorum beneficiorum, quæ de nostro nullo modo antiquorum testimonio probari possunt. Secessit quidem eò, ad Stephanum fratrem Episcopum, sed breui mora, quando incertis sedibus tyrannidem Nepotis fugiens vagabatur. Cæterùm Ioannes Ecclesiæ Neapolitanæ Diaconus Chronico suo de Episcopis Neapolitanis finẽ fecit, Athanasij huius præclarissima gesta narrãdo. Eiusdem quoque vitam accuratè scripsit Anonymus quidam eius synchronus, quem Petrum Diaconum Casinensem esse putat Baronius, ex quo multa ipse collegit to. x.
B Annal. anno 872. qui certè esse non potest, cum Petrus Casinensis Diaconus, qui post multa sæcula vixit lib. 4. Chronic. Casinen. cap. 56. & lib. de viris Illustrib. Monasterij Casinen. cap. 45. Hymnorum, vitarum, & homeliarum, cæterorumque operum à se conscriptorum catalogum recensens, de hac Athanasij vita nihil dicat. Libet autem nunc pulchram Neapolitanæ Ecclesiæ faciem Athanasio Episcopo, & antequam impij Sergij labefactata esset tyrannide, ex eodem Anonymo, quod Baronius egit, describere. Is itaque narrata ciuitatis structura, munitionibus, ac turribus, subdit. *Nam interdum bonas Præsulum gestat sedes ad instar duorum testamentorum, qui eam gubernant, & reliquum, & capite*
C *regunt ur artus diuersi.* Subsiste paululum Lector, inquit Caracciolus, nam Codex quo vsus est Baronius, deprauatus videtur. Emẽdo sic ex vetustissimis codicibus m. s. *Nam introrsum bonas Præsulum gestat Sedes:* Facit ea lectio mirificè ad Petri (melius Anonymi) sensum; exteriori enim Neapolis facie, in ædificijs, turribus, mœnibusque patente descripta ad interiora sermonem cõuertit, quasi diceret. Vt quid in exterioribus, inspicienti cuique manifestis immoror? Ad alia stylum conuerto, & interiora, quæ maius illi decus afferunt: *Introrsum bonas gestat Præsulum sedes,*
D Cum legis, duos ibi fuisse Præsules, caue ne putes vnius vrbis fuisse duos æquales Episcopos. *Vnus Christus, & vnus Episcopus.* Clamauerunt aliquando Patres in Concilijs; etiam à Baronio id asseritur, dum subdit, quod *duplex populus contineretur in ea, nempè Latinus, & Græcus, qui seorsum suos quisque, sub capite tamen vno, peragerent sacros ritus.* Ac tacite ab Anonymo, siue Petro id innuitur, siue *introrsum*, siue *interdum* legas exemplo *artuum diuersorum sub vno tamen capite rectorum.* Quare verba illa superius adducta, sic dispungenda sunt. *Qui eam gubernat, regit & reliquum.* Hoc est Latinus, qui ciuitatem gubernat, regit & reliquum alterum, scilicet Græcum Episcopum, quasi

Græ-

Græcus vicarius esset Latini Episcopi, prout de eo videtur loqui Concil. Lateran. sub Innocentio III. Viget hodie in Archiepiscopatu Messanensi dignitas Protopapę, qui veluti Archiepiscopi Substitutus Græcis præest. Certè Græcanicam fuisse Neapolim ex inscriptionibus, atque vocabulis, dignitatibus, imò, & subscriptionibus obseruatu facile est. Quandoquidem, multoties idiomate quidem Latino subscribebant, charactere tamen Græco, vt habes apud Capacc. lib.1. in Io. Duce XXVII. Qui plura de Græco Clero desiderat, Capaccium adeat eod. lib. fol.57. Franciscum Purpuram I. C. Neapolitanum, Episcopum Montismarani in responso pro Monachis Basilianis in causa præcedentiæ cum Monachis Cassinensibus, & Engenium in Ecclesia S. Georgij, & S.Mariæ in Cosmedin. Aliquando autem, vere duos Episcopos in eadē ciuitate fuisse legimus. Vide Baronium Notis ad diem primam Februarij, docentem in eadem Antiochia, Ignatium à Petro, Euodium à Paulo fuisse ordinatū, ex dissidio nempe orto inter eos, qui ex circūcisione, & qui ex gentilitate conuersi erant. Postea verò cōuenientibus vtrisque in vnum lapidem angularem coluerunt, vno tantùm remanente. Vide eum latiùs. Pergit deinde Anonymus, in Ecclesiæ Neapolitanæ laudem; *Reperiuntur planè in ea templa prisco constituta ædificio; quoniam non solum à Constantino pijssimo Principe Augustorum Christianissimo, sed plures ante annos, Christiana ibi religio floruit; siquidem Beatissimus Petrus Apostolorum Princeps, Asprenum sanctissimum inibi ordinauit Episcopum.* Quibus verbis innuere videtur auctor etiam ante Constantini tempora fuisse Neapoli extructas Ecclesias. At obstat Romanum Breuiarium, vbi de Constantino sic legitur in Syluestri festiuitate, *Itaque auctore Syluestro multas Basilicas ædificauit, quas sacris imaginibus donisque, ac muneribus magnificentissimis exornauit, facultate etiam data Christianis, quod antea negatum erat, publicè Templa extruendi.* Sensus ergo verborum auctoris hic est: excitari Neapolim ad Templorum religiosam extructionem ob auitam fidem, in qua ab ipso Apostolorum Principe firmata fuit. Sequitur: *Iam & Beati illius Agrippini Ecclesia hactenus demonstratur, qui quintus à supradicto Aspreno Episcopus ordinatus est, quique patronus, & defensor est istius Ciuitatis, Beatissimumque Ianuarium Christi Martyrem postea Neapolites meruerunt habere tutorem.* Intellige, aliquo protectionis signo postea demonstrato. Cum alioquin longè antea constet Ianuarij patrocinium. Rursus: *in qua laici simulcū Clericis assiduè Græcè, Latinèque communi prece, comptè psallunt Deo, debitumque persolunt iugiter officium.* Hoc Romæ, & alibi factum; ideoque Sabbathum quatuor temporum, dictum est Sabbathum duodecim lectionum ab Amalario lib.2. c.1. de pietate erga pauperes. Hæc idem auctor. *In qua etiam indigenæ & inquilini, non circumeundo domos, in peregrinorum habitu, stipem publicè expetunt, sed quo loco eommorantur, omnia necessaria quæ desiderantur abundantissimè percipiunt. Et iuxta præceptum Dominicum, prafatæ vrbis accolæ, potius Lazaros quæritant, vt exhibeant largius, affluentiusque quibus indigent.* Obsignat tandem auctor Neapolitanæ ciuitatis laudes hoc insigni elogio. *Ciuitas hæc, ciuitas misericordiæ est, & pietatis. hinc inde vallata omni bonitate. Quæ ergo meruit tot, talesque habere Patronos apud Deum, in exorando, meritò huiusmodi meruit protectione tutari, vt in bonis exuberet operibus, & à cunctis existat aduersarijs illæsa.* Hactenus Anonymus de Neapolitanæ Ecclesiæ decore: & notis ad illum Caraccioli. Vtinam doctus hic Caracciolus de cæteris Neapolitanis Episcopis historiam texuisset, certè is qui nuper eorundem Catalogum consarcinauit, in innumeros errores prolapsus haud fuisset, & nos aliquando cum ipso opus erit cæcutire, cum aliundè non suppeditent monumenta, quæ nostrum possint adiuuare conatum. Desijt Caracciolus cum Sanctis Episcopis, qui ad Anastasij vsque tempora Neapolitanam Ecclesiam sanctè rexere. Ioannes quoque Diaconus Chronico suo de Neapolitanis Episcopis finem fecit Athanasij huius sanctissimi Præsulis gesta præclara narrando. Petrus Neapolitanæ Ecclesiæ Subdiaconus, qui post annos ducentos vixit, absoluit Ioan. Diaconi Chronicon quod imperfectum reperit. Cæterum libet hic annectere sancti huius Præsulis genealogiam ex varijs monumentis, auctoribusque concinnatam.

Marinum & Eproxiam nobiles Neapolitanos fuisse parentes Gregorij Ducij Neap. & auum, auiamque S. Athanasij Episcopi Neapolitani testatur Ioan. Diac. in Chron. Episcop. Neapol. in S.Athanasio.

Sergius dicti Marini, & Eproxiæ pater Athanasij Dux fuit Neapolitanus, habuitq; vxorem Drosam nomine, ex eodem Ioann. Diacono.

S. Athanasius Sergij filius ex eius vita.

Stephanus Surrentinus Episcopus germanus frater S. Athanasij ex vita eiusdem.

Cæsarius eiusdem S. Athanasij germanus frater, cuius meminerūt Io. Diac. in S.Ioan. & S.Athanasio. Ioannes Cemiliarcha in vita S.Ioannis Aquaroli, Carolus Sigonius lib.5. de Regno Italiæ anno 849. obijt in carceribus iussu Gregorij Ducis fratris filij, vt in Chron. dicti S.Athanasij. Habuit quoque S.Athanasius alios fratres præter supradictos, quorum nomina latent. ex eod. Chron. & vita Athanasij.

Sergius Dux filius prædicti Gregorij Ducis,

cis, huius patruus fuit S. Athanasius, vt ex prædictis auctoribus, & Romano Martyrologio, vxorem habuit, tamen eius nomen ignoratur. Habuit & socrum, quæ venenum propinari curauit S. Athanasio, dum Romæ exul esset.

Athanasius II. malus Neapolitanus Episcopus & Dux, Sergij supradicti germanus frater, & Athanasij sancti nepos, notus eius ævi auctoribus, & præcipuè Erchemperto, & Ioanni VIII. Papæ.

Stephanus Episcopus Neapolit. Athanasij iunioris germanus frater, & consanguineus Gregorij Ducis, Athanasij mali successor ex translatione SS. Seuerini, & Sosij habetur.

Gregorius II. Dux Neap. cuius meminit Chron. Cassin. lib. 1. cap. 55. fuit consanguineus prædicti Stephani Episcopi, vt supra est dictum, quis autem fuerit filius eiusdem Gregorij, colligitur ex his quæ Bonitus Ecclesiæ Neapolitanæ Subdiaconus in vita S. Theodori dixit, qui meminit Gregorij Ducis Neapol. qui fuit etiam nepos, & proles, frater ac pater Parthenopensium Ducum.

Ioannes Dux Neap. anno 915 de quo Sigonius lib. 2. de Regno Italiæ, & Capaccius in recensione Ducum Neapolitanorum.

Gemma filia Athanasij iunioris Episcopi & Ducis, vxor Landulfi filij Athenulfi Capuæ Comitis ex Erchemperto, quorum filia Gemma iunior Cadoli Comitis Burginoui Fouechlensis in Etruria.

Ioannes Dux Neapol. anno 934. cuius mentionem facit Chronic. Cassin. lib. 1. c. 5.

Ioannes Magister militum Neapol. ciuitatis, & Campaniæ Dux anno 1014. ex Actis S. Seueri Neap. Episcopi.

Sergius Dux Neap. cuius mentionem facit Chronic. Cassin. lib. 2. c. 59. ann. 1025. & Carolus Sigonius lib. 8. de Regno Italiæ an. 1029. & 1032. Sergius iste concessit priuilegium S. Gregorij Monialiũ Cœnobio. Idem etiam Sergius vnà cum Ioanne Duce & Consule eius filijs eidem Monasterio aliud priuilegium asseruit anno 1033.

Ioannes Dux & Consul filius Sergij Ducis ann. 1033.

Sergius Consul filius Sergij Ducis Neap. & magister militum filius quondam Ioannis Consulis & Ducis ann. 1060. ex priuilegio concesso Monasterio S. Gregorij Neapol. Idẽ Sergius Dux Neapol. interfuit consecrationi Ecclesiæ Cassin. an. 1072. ex Chron. Cassin. Idem Sergius Consul, & Dux & militum Magister, & Ioannis Ducis minoris filius anno 1090. eidem Monasterio S. Gregorij aliud monumentum concessit. Idemque Dux & Consul, & Imperialis Protosebastes, & Ioannes eius filius minoris ætatis similiter Dux anno 1097. ex alio priuilegio eidem Monasterio concesso.

Ioannes Dux filius prædicti Sergij Ducis anno 1090. & 1097. vt supradictum est.

Sergius vltimus Dux Neapolitanus ex prosapia S. Athanasij, cuius sit mentio in Chronic. Cassin. lib. 4. cap. 99. cuius meminit etiam Abbas Alexander Celesinus in vita Rogerij lib. 2. & Falco Sacri Palatij Scriba in Historia Beneuentana anno 1137. Quod verò Sergius vltimus fuerit Dux Neap. habetur ex Chron. Cassin. eodem supracitato libro & cap. Nam Rogerio Duci Apuliæ conceditur eodem anno per Anacletum II. Antipapam regia corona cum Capuano Principatu, & Ducatu Neapolitano. Creduntur hi omnes Neapolitani Duces fuisse ex prosapia S. Athanasij Episcopi Neapolitani. De quibus fusè agit Capaccius lib. 1. Histor. Neapol.

48. ATHANASIVS Iunior Gregorij Ducis filius, impij Sergij frater, S. Athanasij Nepos, patruo sufficitur anno 872. munus consecrationis accepit à Ioanne Papa VIII. in Ecclesia S. Nazarij Cantiæ agri Capuacij, vt Petrus continuator scribit in Chronica, cùm illac Pontifex diuertisset, vt Sergij Ducis Neapolitanorum cum Sarracenis inita fœdera, duritiemq; violaret. Vir fuit Athanasius siue sacris, siue ciuilibus rebus, siue bonis, siue malis agendis dexteritate mirabili, prouidentia, animique fortitudine tanta, vt cum quietam ab initio vitam ducere decreuisset, sibi ipsi potius quam fratri consulens, cuius vindex à Deo electus videbatur, vt ait Ostiensis, ipsum Sergium non semel admonitum captum excęcauit, & Romam ad Pontificem misit, vbi & miserè periit, ipse verò à Neapolitanis in electi fratris locũ Dux subrogatur anno salutis 877. Laudatus proinde est à Ioanne Pontifice epistola tunc ad eum scripta in hunc modum.

Reuerendissimo & Sanctissimo Athanasio Sanctæ Ecclesiæ Neapolitanæ confratri nostro, &c. Innùmeras gratiarum actiones vestræ Deo dilectæ agimus almitati, dignisq; Apostolico vos ore laudibus, præ cæteris meritò collaudamus. Quoniam, secundum Domini vocem dicentis; si oculus tuus, vel manus

nus tua scandalizatte, erue eum, & proijce à te: fratrem tuum erga Ecclesiam Dei impiè agentem, & circa Dominum non recto itinere gradientem, velut secundum Holophernem Sanctis Christi Dei nostri ausu temerario impugnantem, & hæreditatem patriam more sacrilego persequentem, tanti honoris regimine indignum iudicans, vltionis diuinæ percutere iaculo studuisti, nec pepercisti carni tuæ propter Dominum dicentem; Qui diligit patrem, aut matrem, aut fratres plus quam me, non est me dignus. In quo nimirum vos Deo per omnia dignos fore cognouimus; quia membrũ corporis sui multo contagio fœtens, libenter abscindere, proculq; abijcere sanctitas tua fideli deuotione curauit. Et quia nunc vsque viris sæcularibus, secundum se, non secundum Deum in vrbe Neapolitana principantibus multa scandala, & perturbationes multas, homicidia, & oculorum erutiones, intra eam, & foris peragentibus dignum Deo de his iuste iudicante, peractum est, vt iniqua iam cesset dominatio, finem haberet peccatum, & consurgeret vir de domo Domini, qui timorem Dei præ oculis habens, regat populum Christi in omni iustitia & sanctitate, in omni veritate, & mansuetudine, vt pastor idoneus, non velut mercenarius deserat & disperdat. Et ideo ad ea, quæ vestræ dignitati, vel honori congrua, & necessaria sunt, perpetua nihilominus stabilitate confirmamus, tantum ampliori nũc studio vereque multiplici pro defensione sanctæ Dei Ecclesiæ tuæ commissæ stare, & desudare, quatenus salua, securaque consistat, vt procures, his nostris Apostolicis prudentiam vestrã exhortamur apicibus. Nos namque aliis mãcosis datis, mille quadringentis vobis dare debemus, quod vestræ dilectioni, aut initio quadragesimæ, aut in die sanctæ Resurrectionis vobis procul dubio dirigemus. Porrò hunc Petrum venerabilem Diaconũ vestrum, quia eum vestra Ecclesia, & Ciuitati Neapolitanæ in omnibus fidelem esse cognouimus, vobis in omnibus commendamus, vt pro nostro eum amore benignè semper retinere dignemini. Data vt supra mense Nouembris, Indictione vndecima. Hanc eandem epistolam recitat Baronius tom. 10. subditque non esse accusandum Pontificem, quod indecens Episcopo factum laudauerit, quippe, & Moyses Leuitas laudauit, qui à cæde fratrum, & filiorum reuertebantur. Et Petrus spiritu oris sui Ananiam, & Sapphiram interemit. Zelus præcipuus est contra Ecclesiam Dei vexantes. Scripsit etiam idem Pontifex ad Neapolitanos, quod Athanasio tanquam iustissime operanti cooperati etiam ipsi fuerint, monens, vt quem Pastorem elegerant, veneratione amplecterẽtur. Appellatque Sergium hominem peccati, Dei inimicum, populi sui tyrannum, atque Romanæ Ecclesiæ perduellem. Landulphus Capuanus Episcopus Põtificis monitu Athanasium in ea re maxime iuuit. Hæc fuerunt Athanasij Episcopatus primordia, futurus felix, si eo ardore animi, quo fratrem Ducem, inimicosque Romanæ Ecclesiæ insectatus fuerat, semel commissas oues pedo correctionis, directionisque ad pascua promouisset salutis: sed cum esset vir ad arma, ad auaritiam, dominandi, proferendique imperij libidinem magis quàm ad diuinum cultum, pacem, pietatemque proclivis, ex Pastore Tyrannus euasit, vt non modo cum Sarracenis, magno omnium fidelium scandalo fœdus inierit, quorum viribus dominari, suamque auaritiam explere posset, sed etiam collatis cum ipsis signis finitimos Dynastas promouerit ad arma, ditionemque Ecclesiasticam infestam habuit. Non tulit iniuriam Ioannes Pontifex, cum Athanasius ad Pontificia præcepta, monitaque surdas aures præbuisset, nec fœdus cum Sarracenis dissoluere, nec ab hostili præda se abstinere voluisset, diris eum comminatus est pœnis. Extant plures ad eum Ioannis epistolæ, quibus eum admonuit, vt fœdus ictũ cũ Sarracenis dissolueret, alioquin anathemate feriendum comminatus. Quid insuper? Ipse Ioannes etiam Neapolim se contulit ad hoc agendum, vt reuocaret scilicet Athanasium ab eo inito fœdere; sed omnia frustra, cuius rei gratia vbi in Vrbem rediit, Synodo conuocata, ipsum tradidit anathemati anno 880. atque has litteras mox dedit ad Episcopos circumpositos.

Omnibus Episcopis Caietam, Neapolim, Capuam, Berolasim, Amalphim, Beneuentum, & Salernum colentibus. Quæ & quanta ab Athanasio Neapolitano Episcopo Christi Ecclesia patiatur aduersa optaremus vobis non esse dicturos, nisi essent supra modum grauia. Ecce enim vt ipsi iam maxima ex parte non ignoratis, ad perditionem totius Christianitatis à multis retro temporibus cum filijs Ismael, & Deo scilicet odibilibus Sarracenis pactum faciens, omnem istam terram ad nihilum redegit, vt iam non sit, qui eam prorsus inhabitet. Super quo scelere eum sepissimè commonuimus, & corpori nostro omnimodo non parcentes, vsque Neapolim properauimus, multumque argenti ei contulimus, & rogauimus, vt ab eorum se societate diuideret, & tandem aliquando respiscens, tantam pestem deleret, qui, vt ita dixerim, importunitatem nostram, licet fictè, non tolerans, promisit se ita esse facturum, & pactum cum Sarracenis habitum soluturum, sub ea duntaxat conditione, vt si deinceps hoc malo se quoquo modo misceret, & sacerdotio esset priuatus, & anathemati subiaceret. Sed heu pro turpis lucri commodo, quod ab ipsis Sarracenis, de præda eorum partes recipiendo, huius promissionis oblitus, noluit adimplere quod multis coram positis scriptis, & verbis promisit. Rursum nobis

non

non modò argenti adauctis ponderibus, per suos Legatos ei mandauimus, vt si intra trium dierum spatiũ cum Sarracenis habitũ fœdus non rũperet, aut ea, quæ nobis tergiuersando abstulerat, non transmitteret, nostro iudicio iterum sententiam, quam ipse in se protulit, prorsus exciperet. Sed tam varia iuramenta, quam absolutas promissiones, nos de die in diem delusit, & seris omnibus dissipatis, intus verò per suam calliditatem multis nostris ablatis hactenus, nec cum Sarracenis habitum pactum dissoluit, nec reliqui Dei populi voluit miserari. Quin potius cum ipsis conuersans de ipsis malis in peius creuit, & Dei mandata contemnens sacerdotij etiam sui oblitus non solum illis similis effectus est; sed etiam in multis deterior. Huius rei gratia apud Beatum Petrum Apostolum synodicè in eum sententiam protulimus, & cum omnibus sibi consentientibus, siue fauentibus omni Ecclesiastica communione sub anathematis interpositione priuauimus. Modus autem excommunicationis hic est.

Athanasium Neapolitanum Episcopum sæpissimè admonitionibus, & multis argenti ponderibus datis, vt pactum cum Sarracenis habitum disrumperet, admonuimus. Ille autem idem pactũ se omnimodo soluturum, & ab eorum societate separatum esse promittens, sub ea conditione, vt si denuo cum illis quolibet modo fœdus habuisset, omni esset sacerdotali honore priuatus, & anathematizatus. Sed hæc omnia parũpendentem, & ad Christianorum perditionem cum eis pactum habentem, & nos sæpissimè deludentem, & de præda eorum partem recipientem, iudicio, & auctoritate Dei omnipotentis, & Beatorum Apost. Petri, & Pauli simul & nostra, cum omnibus sequacibus suis & omni Ecclesiastica communione priuatus, & quousque se ab ipsis Sarracenis penitus separauerit, velut totius Christianitatis inimicum anathematizamus. Dat. ...mense Aprili, Indict. decima quarta. Subdit ad hæc Baronius. Quid autem Athanasius iste post hæc? Misit Legatum ad Ioannem Pontificem Petrum Diaconum suum, vt absolutionem ab excommunicatione peteret. Sed qui ab ipso delusus sæpe fuisset, nullam ipsi adhibendam fidem putauit, nisi primum Sarracenis ab ipso necatis, vel captis, sic pœnitentiæ suæ certa signa edidisset; tunc fortè absolutionem consequuturus esset; cuius rei gratia Marinum Episcopum, qui ipsi Ioanni in sede successit, ad ipsum misit, his eidem breuioribus datis litteris.

Boni Pastoris eximio informati exemplo, qui venit quærere saluare, quod perierat, tantoperere per deuia erroatem abiecti Christiani iugo, cum infidelibus iugum obscœna cupiditate ducere te non dubitantem (quamuis sero ad se percutientem reuerti velle mandasti) alacriter recipimus, & inter cæteros consacerdotes nostros præcipuos honorabilem

A *cupimus retinere, prout ipse nos iam olim fecisse procul dubio reminiscens. Sed quia tua exigente seueris tanta audacia, sancti Spiritus te à consortio nostro diuini mysterij iure submouimus: nunc secundum preces tuas ex relatione Petri venerabilis Diaconi tui, si modò pactum, quod hactenus cum impijs Agarenis habuisti, manifesta deuotione fregeris, & ab eorum nequissima societate toto conamine te separaueris, atque si præsentibus his missis nostris Marino scilicet reuerendissimo Episcopo, & sanctæ sedis nostræ Arcario, & Sirone egregio viro, maiores Sarracenorum, quanto melius potes, quos nominatim quærimus, cum alijs omnibus cæteris,* B *& iugulatis alijs, eos nobis direxeris: à vinculo excommunicationis absoluimus, & iuxta præcedentem consuetudinem Episcopale officium reddimus. Eo scilicet modo, vel tenore, vt captis & traditis, vt dictum est Sarracenis, deinceps nullum cum eis vlterius fœdus, quoquo modo inire præsumas. Nam si cum illis pactum aliquod facere tentaueris, in eandem te excommunicationem incurrere sancimus, & auctoritate Dei omnipotentis, ac B. Petri Apostolorum Principis, & nostra omni Episcopali honore priuandum, & perpetuo anathemate damnandum esse decernimus.* Hæc Ioannes papa, quæ sequuta sint, inquit Baronius, ignoramus.

Cæterum quod semel proprius amor, & mala mens transuersum egit, in Athanasio probatum est, qui cum in reprobum sensum se dedisset, vt Erchempertus in Longobardorum Historia scribit, qui res eorũdem gestas ad annum 800. vsque ad 888. describit, cum Sarracenis iterum sociatus, mala vndique, ac pessima in omnes patrauit facinora, & donec vixit, noua semper molitus mala, finitimas regiones, populos, vrbes, oppida eorumque principes & Regulos assidue inquietos habuit, armis, molestijsque lacessitos vexauit, Agarenis, quos aliquando infra Neapolitanæ vrbis portum, ac mœnia collocauit in sui auxilium euocatis, Capuam suæ subijcere potestati exoptans, eos in eam vrbem misit, quos Landò eius ciuitatis Comes ferè omnes occidit. Athanasius verò se cernens delusum, dolosè cum Capuanis ac cum Landone ipso pacem iniit, vt facilius pacis colore eam vrbem inuadere, ac capere posset. Vindemiæ tempore clàm irruens super eos, quamplures ex ciuibus, eiusque vrbis præstantissimis viris cepit, captiuosque deduxit, spolijs, ac maxima præda oneratus in patriam rediit. Ab ipso igitur anno, qui fuit Christi 883. Athanasius crebris suorum militum incursionibus omnia è propinquis vrbibus, atque oppidis circumquaque inuadens, ac deuastans, ad totius Liburiæ dominium aspirabat, eamque suæ subdere potestati cupiens, Sarracenos Agropolitanos clam accersiuit, & Capuam misit, vt eam subiugaret. Verùm Capuanis viriliter resi-

sten-

stentibus, Agareni spe sua frustrati absque
præda in castra reuerti coacti sunt. Tunc
Athanasius vt concepta spe de Capuana vr-
be potiunda non frustraretur, nouis, inau-
ditisque machinis aduersus Capuanos ob-
structis, Quadragesimæ tempore (anni 885.)
quo Christi fideles peccata sua deflere, Deo-
que veniam petere solent, die Dominico
subsequente crepusculo cum Græcis, Agare-
nis, Neapolitanisque repentè Capuam inua-
sit, & quamuis trecenti armati eius milites
mœnia conscendissent; attamen Deo adiu-
uante, ea vrbe haud potitus est, cum ferè
omnes aggressores gladio perijssent. Tenta-
uit deinceps Athanasius Salernum capere,
ac sæpius illud modò per Græcos, modò per
Sarracenos aggressus, Guaimario Principe
viriliter repugnante metuendus hostis à mu-
ris depulsus est. Hæc & alia indigna faci-
nora perpetrasse Athanasium fusiùs narrant
idem Erchempertus eius æui scriptor, & po-
steri nonnulli, quem periurum, fœdifragum,
ambitiosum, discordiarum inter proximas
vrbes disseminatorem, sanguinis humani si-
tientem, Pontifici refractarium, Sarracenо-
rum amicum appellant, alijsque multis con-
uicijs onerant. Habuisse Athanasium filiã
nomine Gemmam idem testatur Erchem-
pertus, legitimam, an nothã, incertum,
hanc Landulpho Athenulphi Capuæ Comi-
tis filio in vxorem dedit, ex quibus Gemma
altera nata est, quæ vxor fuit Cadoli Comi-
tis Burginoni de Fusceolo in Etruria. Atha-
nasij tamẽ cum laudẽ meminit Petrus Sub-
diaconus ille, qui Neapolitanorum Episco-
porum Chronicam post Ioannem Diaconũ
continuauit, altioris ingenij virum, atque
mirabilis prudẽtiæ fuisse testatur. Idem per-
hibet Petrus alius Neapolitanæ Ecclesiæ
Subdiaconus in S. Agnelli miraculorũ libel-
lo. Idem Athanasius Græcis, & Latinis
litteris optimè excultus fuit; Sanctorum
enim Martyrum Arethæ & sociorum passio-
nis Historiam è Græco in Latinum vertit
optimo, & eleuato stylo, vt illa ferebat ætas,
cuius fragmentum extat in M. S. codice in-
Monialium S. Ioannis Capuanæ vrbis Cœ
nobio, in quo inter alia habentur in Prologo.
Quorum (scilicet Martyrum) *victrices ago-
nes, palmasque ego Athanasius Iunior Par-
thenopensis Ecclesiæ Antistes ad honorem
Dei, & gaudium Christiana religionis ab
Æolicis exemplaribus transferre conabor, &
quia peregrinum idioma minimè congruit
stylo, non verborum folia, sed magis sensus
vbertatem carpere studentes, superflua re-
secamus, & interdum serie commutata ad
dilucidandas sententias nonnulla ingerimus
nostra*, &c. Horum SS. Martyrum fit men-
tio in Martyrologio Roman. die 24. Octo-
bris. Author translationis S. Athanasij è Ca-
sinensi Cœnobio, de hoc Athanasio loquens
ait. *Audiens Athanasius, qui ab eo vt proles,
carissimus, dilectus, & nutritus fuerat, & in-
bonere, locoque eius successerat, filius fratris
eius Gregory Ducis* &c. Trãstulit patrui cor-
pus Athanasij anno 877. Ioannes Diaconus
Neapolitanus in Actis SS. Martyrum Eu-
stratij & sociorum, qui iussu Athanasij è
Græco in Latinum vertit, vt Baronius in-
notis ad Martyrol. Rom. 17. Decembris tra-
dit, Athanasij patrui vestigia secutum hunc
in modum testatur. *Athanasius iunior Par-
thenopensis Ecclesiæ Præsul, patrui sui ma-
gnifici Præsulis studia secutus impulit me,
&c.* Idem habet Guarimpotus in Actis co-
rundem Sanctorum iussu eiusdem Athanasij
è Græco in Latinum versis. Eiusdem etiam
imperio translata fuisse Acta S. Febroniæ
virginis, & martyris narratur. Porrò in-
Actis S. Agnelli Abbatis, mentio Athanasij
satis mirabilis habetur in hæc verba.

*Athanasius itaque iunior Episcopus, qui
huius ciuitatis Parthenopensis Episcopatum
simul & Ducatum tenuit, nimio tenebatur
dolore, ex ea scilicet valetudine, quæ Ilium
nominatur. Cum cognouisset autem vir vt
pote altioris ingenij, quod Dei gratia tanta
beneficia per S. Agnellum ostenderet, & alia
visu, alia auditu cognosceret, ad eius Eccle-
siam confidens de Domini pietate humiliter
perrexit. Cumque illic tristis nimio dolore
iaceret, & Dominum gemitibus exoraret,
quatenus meritis & intercessione B. Agnelli
à tanto sanaretur dolore. Apparuit eidem
Sanctus, & medicinale ferramentum manu
tenens, quod ab incisione venarum, quæ græ-
cè fleue nominatur, fleuotomus dicitur: per-
cussit eũ in parte lateris quo dolore torque-
batur, & ait, Athanasi surge, & scito quod
Deo opitulante, ab ipso doloris salutus effe-
ctus sis. Statimque ille prædictus exur-
gens cœpit laudare nomen Domini. Mane
autem facto, cuncta quæ fecerat retulit, di-
ligenterque animaduertens, quod visitatione
S. Agnelli visitatus esset, rogauit Presbyte-
rum loci illius Rectorem vt pro eo Dominicã
hostiam Domino immolaret. Quo facto,
cunctis mirantibus, non parum lapidem
simul cum sanguine fudit. Vnde magis, ac
magis glorificauit Dominum, quod quæ Sã-
ctus in reuelatione promiserat, experimento
cognouit. Sanus autem effectus, lætus indè
reuersus est: memorque beneficij altare illius
holoserico pallio operuit, annisque singulis
in eius festiuitate humiliter ad eius opera-
bat Ecclesiam.* Et Petrus Subdiaconus de
Athanasio hæc narrat in Chronica. *Cumque
tanta locustarum copia Campaniæ regionẽ,
ac Neapolitanæ vrbis potissimùm inuasisset,
vt ne dum segetes, sed arborum quoque folia,
atque hortorũ olera cõsummarent; quamob-
rem magno incolæ terrore periculum ne fa-
me interirent, vererentur, Athanasium eo-
rum Præsulem adeuntes vt ad Dominum
precaretur, & quid facto opus esset, eum
consulerent. Athanasius verò consilium
cum eis iniit, vt ieiunijs, atque eleemosynis*

Deum

Deum exorantes, ipsius iram auerterent, & Sancto Iuliano Martyri vnico die Ecclesiã erigerent, & missarum solemnia inibi celebrarentur, vt alibi contigisse ferebatur, quod & factum est, atque ita à locustarum calamitate mirum in modum fuerunt liberati. Meminit etiam Athanasij Ioannes Monachus in Chronico Cœnobij S. Vincentij de Vulturno lib. 4. Leo quoque Ostiensis lib. 1. cap. 45. & alibi. Capaccius eius vitam breuiter scripsit in recensione Neapolitanorum Ducum. *Igitur Athanasius, siue bonis, siue malis rebus agendis egregius, tamen audax, & dicendi peritus, bonus pauco temporis spatio, malus semper, & sine mente Episcopus fuit: oportebat illum iuxta Menandri sententiam, qui ciuilibus praesse volebat, orationis facultatem non inuidiosam, sed bono affectu temperatam habere. Mali homines fortunati non tolerabiles sunt, vt Euripides in Aeolo scribit; quod Athanasio quadrat; etenim fortunatissimus, & malus, intolerabilis tamen, & fortasse adhuc excommunicatus, exosusque vitam amisit circa annũ Domini 895. cum sedisset annis 22. mens. 5 diebus 2. vt quidam narrant.*

49. STEPHANVS Tertius Gregorij Ducis filius, Athanasij decessoris frater germanus, eo demortuo, Neapolitanæ Ecclesiæ admotus est anno 895. Transtulit autem Stephanus Neapolim, vt narrant, è Castro Lucullano corpus S Seuerini Abbatis; cum enim Neapolitana vrbs obsideri pertimesceret ab Africano quodam Rege ingenti Agarenorum classe, multas ille Italiæ, ac Regni huius vrbes sæuissimè expugnarat, quãobrem tantus omnes inuasit timor, vt vnaquæque ciuitas suis consuleret rebus, mœnia resarciret, & quæque ad bellum necessaria essent sollicitè cogitaret. Quod non minori diligentia Gregorius Consul & Dux Neapolitanus cum Stephano Episcopo patruo, ciuibusque inito consilio curauit, qui quidẽ Lucullanum Castrum demoliendum fore,

A eius incolis Neapolim transmigratis, & sacra Seuerini pignora aliò transferenda decreuerunt, quæ denique Ioannes S. Seuerini Abbas id enixè flagitans, in suam transferri Ecclesiam eius sancti nomine nuncupatam obtinuit, quod solemni ritu & incredibili totius populi frequentia, ac lætitia factum est die 10. Octobris ann. 920. & à Stephano hoc Episcopo sub eius Ecclesiæ altari honorificè collocatum, vt testatur Ioannes Ecclesiæ Sancti Ianuarij Diaconus, qui eius translationis acta ad præfatum Ioannem Abbatem sincerè conscripsit, quæ vetusto charactere, membranis exarato in eodem Monasterio habentur. Eodem quoque anno, ac Præsule corpus S. Sosij, B. Ianuarij martyris, & in passione socij in Miseno Campaniæ oppido, non procul à Cumis, à Sarracenis diruto, inter eius oppidi ruinas, annuente Stephano Episcopo summo labore conquisitũ prædicti Ioannis Abbatis opera inuentum, est & Neapolim non minori gaudio, præfato Antistite, ac Gregorio Consule, vniuersoque populo occurrentibus die 27. Augusti delatum, in eodem S. Seuerini Sepulchro, & Ecclesia per manus eiusdem Episcopi reconditum est, vbi hucusque asseruatur. Hoc epigramma in Sarcophago inscriptum.

Hic duo sancta simul diuinaque corpora iacent,
Sosius vnanimes, & Seuerinus habent.

Huius autem Sancti Martyris corporis inuentionis, ac translationis Historiam idem Ioannes Sancti Ianuarij Diaconus, qui interfuit, iussu Stephani huius Episcopi conscripsit, ex qua hæc excerpta sunt, ex quibus etiam habetur, hunc eundem Stephanum Episcopum fuisse germanum fratrem Athanasij Episcopi prædecessoris, ex illis nempè verbis, quæ idem Stephanus Episcopus ait, cum ab eo Ioannis Abbatis nomine peteretur facultas requirendi corpus S. Sosij, & quando id repertum fuisset, illud transferendi Neapolim in Ecclesiam Sancti Seuerini. *Tunc Præsul* (scilicet Episcopus Neapolit.) *pio fusus affectu; Annuat*, inquit, *Dominus precibus seruorum suorum, & aperiat illis thesaurum misericordiæ suæ, quia multi fuerunt, prorsus multi, qui se ad illud inueniendum omni studio accinxerunt, sed occulto Dei iudicio nunquam exinde ad effectum pertingere potuerunt: nam Sichardus Princeps Longobardorum, post innumera mala, quibus vrbes nostratium afflixit, etiam ad hoc prorupit, vt sepulchra suffoderet, & Sanctorum ex eis corpora subleuaret, sed martyrem hunc, licet alium pro alio reperisset, & nomini eius Ecclesiam consecrasset, nequaquam inuenire potuit. Postmodum quoq; Domnus Athanasius Episcopus sanctæ memoriæ germanus meus sum-*

ma probitate margarita inuestigator extitit, sed nec ipsi collatum fuit, &c. Caterùm subdit Cioccarellus in Catalogo, num Stephanus hic germanus fuerit S. Athanasij, an verò Athanasij Secundi, non satis constat, sed licet verba illa, sanctæ memoriæ, ac summæ probitatis conueniant potius S. Athanasio, quam Athanasio Secundo, vt ex his, quæ superius diximus, coniicitur; attamen habita temporum ratione, videtur fuisse Athanasij Secundi fratris; Sanctus enim Athanasius germanum fratrem habuit Stephanum A Surrentinum Episcopum ad quem Athanasius is diuertit tempore suæ persecutionis anno 870. & non videtur verisimile Stephanum illum fuisse Episcopum Neapolitanum anno 920. Idem auctor putat Stephanum hunc ante adeptum Episcopatum coniugatum fuisse ex marmorea inscriptione in sepulchro Euphemiæ in vetustissima D. Ioannis maioris æde; in ea enim habetur, illam coniugem fuisse Stephani, ac nurum Gregorij Ducis, ibi hæc leguntur.

Quisquis ad hæc Sancti festinas templa Iohannis,
Obsecro subsistens carmina cerne mea.
Hic quoque cognoscis, pereant quod regna potentum,
Prædia, diuitiæque vmbra velut tenuis.
Hic Euphemiæ requiescunt membra benignæ,
Nurus Gregorij, quæ Ducis alta fuit.
Namque viro iuncta Stephano dum vixit in orbe
Semper amando Deum, ad bona prompta fuit.
Orphanus & pater huius solamine vixit,
Tristis & afflictus commoda sensit ouans.
Semper erat vigilans meditando gaudia Christi,
Qualiter in Cælo possit habere locum.
Tandem post multum famulando ritè Tonanti,
Debita persoluens pergit ad astra poli.
Inclyte Præcursor Domini, & Baptista Iohannes
Dicito deuote sæpe precando Deum;
Christe salus mundi, atque hominum plasmator opimus,
Dona Euphemiæ gaudia sancta tua.
Hæc nos Gregorius Præfectus
& Athanasius Leuita
tristis mater Amanda.

50. ATHANASIVM huius nominis tertium in demortui Stephani locum euexe-

D runt ad thronum, florebat anno 937. quo ipse vna cum Gregorio Duce, ac Consule, Monasterium S. Seuerini iam sub Athanasio iuniore erectum, ac Sanctorum reliquijs Seuerini & Sosij nobilitatum, inuidiosis immobilibus bonis, ac iuribus auxerunt, cuso diplomate translationem etiam eorundem Sanctorum referente, quod exscripsit Cioccarellus ab exemplari, dignum vt ab omnibus legatur, cuius tenor est huiusmodi.

In nomine Domini Dei Saluatoris nostri Iesu Christi. Imperantibus Dominis Leone, & Alexandro à Deo coronatis magnis Imperatoribus anno trigesimo, die septimadecima mensis Decembr. Ind. 11. Neapoli:

Sicut in hoc mundo nihil esse potest bonum

num, nihilque vtile absque Dei prouidentia, qui dispensat & ordinat omnia prout vult, ita quicquid ad meliorem statum peruenerit, non nisi illius dispositione regitur, illiusque regimine gubernatur. Vnde sollicitè debet vnusquisque cauere, ne per incuriam seu per inuidiam contra id temerè præsumat, quod Domini nutu viderit ad maiora contendere; tamen & si quis inuidia, & tenebris obreptus, teloque iracundiæ succensus aduersari quodammodo contenderit, sciat se non solùm cunctis hominibus apparere, verùm etiam quod est grauius, iram Domini velociter incursurum. Ideo nos Athanasius Dei gratia tertius Sanctæ Neapolitanæ Ecclesiæ Præsul, pariterque Gregorius Neapolitanorum Consul & Dux voluntariè profitemur, qualiter Monasterium Sancti Seuerini Christi Confessoris, quod intus hanc ciuitatem nostram in vico Misii constructum est, & ad maiora contendens adiuuante Deo sit longè lateque diffamatum, sic vt propè in toto nominetur mundo, & ob sui reuerentiam celeberrimo diuersarum gentium frequentetur concursu, si enim (quod absit) nos silere voluerimus, ipsi lapides clamabunt, & testimonium suum dabunt quod hominū nequitia celare decertat. Dicendum ergo est, & per huius præcepti seriem posteris commendandū, vt omnia, quæ subtus scribenda sunt firma & stabilita in perpetuum maneant.

Athanasius igitur iunior Episcopus sanctus prædecessor noster tale præceptū super hoc Monasterio dompno Acculiario venerabili Abbati presbytero emisit, vt omni ibidem industria Monachorum Collegium aggregaret. [illegible] quod vir ille Domini adimplere vigilans prope ad quindecim Monachos suo cœpit illic informare proposito. Dehinc cum iam è sæculo se migrare conspiceret, conuocatis omnibus, & sanctis admonitionibus abundanter instructis, vnà cum voluntate eorum, Abbatem illis præfecit dompnum Ioannem honorabilem presbyterum, quem ipse à pueritia educarat. Huic itaque præfatus Athanasius Episcopus Sanctus aliud præceptum emittēs decreuit vnà cū cuncto Clero, & Magnatibus suis, vt nullam regulā, nullumq; censum, neque aliam conditionem in eodem Monasterio Sancti Seuerini aliquando haberet, sed terram sua pecunia emit, vt in perpetuum sicut à religioso magistro eius dompno Acculsario inchoatum fuerat, Monachorum illic Congregatio regulariter habitaret. Hic autem venerabilis vir dompnus Ioannes fuctus Abbas mores & vitam magistri sui imitatus, omnes illius fratres sub regulari vita redegit, & largiente Deo, ipsoque Sancto Seuerino suffragante, omnia quæ in rebus & in possessionibus, siue in domibus, vel diuersis cameris ibi parata sunt, per eius industriā acquisita creduntur, cuius etiam & curiositate ita Cœnobiū illud institutum est, vt ex diuersis partibus multi ibidem Monachi cōfluerent, & ad vnam vitam, vnamq; concordiam pariter conuersarentur. Illis itaque sanctè, & religiosè viuentibus, & Monasterio ipso propter tantam fratrum concordiā vbique diffamato, Rex impijssimus Africanorum innumerabilem exercitum, armorūque copiosissimum habens apparatum, Tauromenū aduenit, & irascente Deo sub omni celeritate capiens vrbem eandem, non solùm ipsam, sed etiam alia Siciliæ oppida, gladio, igneque consumpsit, deinde transmarato mari, destructoque Castro Regio, reliquas Calabritanas vrbes expugnare fortiter cœpit. Huiusmodi ergo pauore perculsi nos Gregorius Consul, & cunctus populus noster vnà cum dompno Stephano sanctissimo Episcopo patruo nostro decreuimus, vt Castrum Luculeum, quod valdè habitatoribus diminutum erat, & acceptu aptum, vt destrueretur, metu arrepti, ne fortasse sicut idem crudelissimus Rex minabatur, super nos aduenies, oppidum ipsum facillimè caperetur, eo habito ergo consilio, placuit omnibus, vt corpusculum Sancti Seuerini Christi Confessoris, quod per tot annos in eodem Castello reconditum fuerat, nullibi nisi & in memorati dompni Abbatis Monasterio collocaretur. Destructo igitur Castro ipso, statim dictus Antistes dompnus Stephanus patruus noster cum cuncto clero, & nos pariter cum omni populo venerabilis Sancti Confessoris corpus assumentes cum cereis, & thymiamatibus vsque ad ipsum Monasterium præfati Abbatis detulimus, & per manus eiusdem dompni Stephani Episcopi Sancti collocatum est in Ecclesia, & altari, quæ erat vocabulo ipsius Sancti dedicata; postea verò cum per eiusdem Abbatis industriam Ecclesia ipsa ad honorem Sancti Seuerini camerato fuisset ædificio refecta, & Monasterium illud ex oblatione fidelium, & concursu multorum magis ac magis creuisset, nos præscripti Athanasius Præsul, & Gregorius Consul cum consensu omnium Clericorum, necnon & parentum nostrorum eidem Monasterio, in quo corpora Sanctorum Seuerini scilicet & Sosij Martyris collocata erant, obtulimus Monasterium eiusdem Sancti Seuerini de Castro Luculo, vbi prius iacuerat, cum omnibus rebus intus, & foris sibi pertinentibus, cum seruis & ancillis, cumque omni proprietate sua vndecunque, aut quomodocunque pertinere ei viderint, mobile, vel immobile, sine omni censu, vel regula, omnique conditione, vt amodo & perpetuis temporibus in potestate sit prædicti Abbatis, & successorū eius. Insuper & in hoc præcepto firmamus eidem dompno Abbati omnes res, quantas comparatas, vel etiam oblatas, siue quas cū aliis hominibus commutatas habet, nec nō concessiones quantas à nobis, vel à nostris antecessoribus factas habet, vel habiturus fue-

fuerit. Ita quippe vt dum ipse venerabilis Abbas aduixerit, in eius sit potestate quicquid exinde facere voluerit, post transitum verò eius, sit in potestate successorum illius, eo adiecto tenore, vt nec vendendi, nec cedendi, nec transmutandi, nec per aliquam scripturam alienandi habeant licentiam, quod si secus facere præsumpserint, sit inane, & vacuum, & res ipsæ reuertantur in potestatem Monasterij ipsius, vnde fratres alantur. Firmamus etiam & in hoc præcepto, vt quando Abbas ipsius Congregationis vita exiuerit, ille fiat ibi Abbas, quem inter se omnis illa elegerit Congregatio, & nullum impedimentum nos, aut posteri nostri eis facere præsumamus, aut aliquod calciarium, aut præmium quærere per nullum modum, sed gratis eum hinc omni dilatione permittamus præstare: nam & ego Athanasius Episcopus sanctus, & ad honorem ipsius Confessoris vnà cum presbyteris, & diaconibus, & cunctis clericis nostris largimur, vt tu dompnus Ioannes venerabilis Abbas simul & posteri vestri licentiam habeatis gloriam in excelsis Deo canere, fontes, & cereum sanctum benedicere, & nullam controuersiam à nobis, vel à posteris nostris, siue à Sancta nostra Neapolitana Ecclesia habeatis; quod si temerario ausu quilibet ex nobis, vel ex posteris nostris, vel alius homo parvus, aut magnus, extraneus, vel de genere nostro cõtra hoc præceptum venire tentauerit, vel ex eis quæ & à nobis statuta sunt, aliquo modo quicquam disrumpere præsumpserit, primam quidem illefit exindè causam dicturus ante tribunal Christi vobiscum Beatissime Seuerine, & Sossi martyr, & sit alligatus sub anathematis vinculis trecentorum & octo Patrum, partemque habeat cum Iuda traditore Domini nostri Iesu Christi, & cum omnibus impijs, quibus dictum est à Domino, Ite in ignem æternum, qui paratus est diabolo, & Angelis eius, cõponatque vobis, posterisque vestris, sanctæque vestræ Congregationi pœnæ nomine auri libras duodecim bizanteas, & hoc præceptum in sua maneat firmitate; & nos, posterique nostri omnia suprascripta in omnibus conseruare promittimus perenniter. Quod verò præceptum à nobis factum Anastasium primarium Curialem huius Ciuitatis Neapolis scribere præcepimus, & nos subtus pro ampliori eius firmitate subscripsimus per Indictionem suprascriptam vndecimam.

† *Athanasius Sanctæ Neapolitanæ Ecclesiæ Præsul subscripsi.*

† *Gregorius Consul & Dux subscripsi.*

Athanasij habetur mentio in documento Monasterij Monialium Sanctorum Marcellini, & Festi Neapoli, quo Barbaria Abbatissa quasdam terras concessit Ioanni Gregorio, & Annæ germanis fratribus quondã Domini Christophori, Imperante Constantino Magno Imp. anno eius 8. Kal. Nouemb. Indict. 4. qui fuit annus Christi 960. assenciente Athanasio III. Dei gratia Sanctæ Neapolitanæ Ecclesiæ Episcopo, cui & subscripsit cum Barbaria Abbatissa; eoque Præsule anno circiter 961. ait idem Cioccarellus Ioanne XII. Pontifice, & Romano, & Constantino Imperatoribus, cum Neapolitana Ciuitas à Saracenis ex Africa profectis nauali prælio esset obsessa, ac diuersis machinis acriter multis diebus oppugnata, eique vrbi humana penitus deessent remedia, ciuesq; propè ad interitum redacti, & à Christianæ religionis hostibus se comprehendi cernentes, atque in extrema calamitate positi, ad diuinum auxilium, & ad antiquos eius vrbis patronos, Ianuarium nempè & Agrippinum recurrentes, vt ab ethnica feritate eos eriperent, supplices exorarent, illucescente die, qua Saraceni vrbem capere certò sperabant, ijque in aurora propius accedentes cum nauibus equidem terribilibus, quæ in medio turres habebant excelsas, atque ij sagittas, & iacula indesinenter proijcientes, in proris instrumẽta habentes prominentia, in quibus loricati, & galeati, æquati mœnijs, vrbem inuadere cum strepitu, eorumque more, & vlulatu conglobati, prælium irent, etiam muris scalas ad inuadendum parassent, amarissimis Neapolitani lachrymis suum proximum exitium flentes, patronos exorabant, protinus vna ex nauibus, maior nempè & eminentior cæteris cũ omnibus bellicis instrumentis, & pugnatoribus in mare demersa est, atque hunc in modum ethnici turpiter confusi, debilitati sunt, & quamuis à mane vsque ad septimam horam horridam pugnam inirent, nullum tamen damnum Neapolitani exinde perpessi sunt. Delato etiam illicò Saracenis nuncio, quod Christiani Imperatores nauale prælium aduersus eos conicstim parassent, vt illos cum suis classibus comburerent, perterriti sunt, ac fœderis iure, aurum, & argẽtum à Neapolitanis ciuibus exposcunt, qui statim, vt ea imminentia pericula euaderet, omnia sacra vasa, aurea, & argentea maioris Neapolitanæ Ecclesiæ, quorum non modicus erat numerus, hostibus pignori dederunt, eo pacto, vt illa ad certũ tempus possent redimere, quibus acceptis Saraceni fugam arripientes, in Siciliam, quę Saracenorum tunc erat sedes, receſserunt, sicque ea ciuitas eo terrore liberata est. Remansit tamen Neapolitanis Ciuibus grandis tristitia, eo quòd sactis vasis carentes festiua solemnia ignobiliter celebrare cogerentur, atque tunc Sancti Ianuarius, & Agrippinus cuidam Neapolitano ciui apparuerunt, pontificalibus vestimentis induti, eique dicẽtes, pro tristitia ciuium Siciliam nos pergimus, vt vasa omnia vestræ sedi exinde de-

feranius, qua reuelatione exhilarati cives, freti eorum Sanctorum patrocinio mox in Siciliam legatum cum xenijs, ac pecunia ad sacra vasa inde redimenda dirigunt, qui statim sine impedimento al quo, ac dispendio, diuina ope adiuti illa reportarunt, sicque ea ciuitas de summo merore ad gaudiũ se conuertens, in Domini laudem sic cecinit.

Gloria Christe tibi, Sanctorum gloria celsa,
Qui tam mira facis, famulis, qui tanta ministras,
Qui tibi perfidè famulantes ad tua celsa
Regna leuans nimium praclaros esse dedisti,
Vt tecum semper regnantes commoda presens
Afflictis populis, & gaudia lata ministret.
Ecce tuo sancto solamine Martyr opimus,
Noster ouans Martyr Ianuarius, atque Agripinus,
Hostes aduersos mergunt ad tetra profundi,
Corda nefanda ligant, valeant ne sancta tenere.
Nunc quoque sit nobis ereptis hostibus atris
Vasa sacrata ferunt de finu pestis iniqua.

Hæc omnia percepimus ex vita, & actis Sancti Agrippini, quæ Anonymus quidam scriptor eius temporis conscripsit, quæque characteribus Longobardis exarata penes nos asseruantur, in quibus hæc fermè inter alia leguntur, quæ Athanasij huius nostri Episcopi nomen continent.

His ita hilariter de priscis temporibus breuiter præmissis, nunc, opitulante gratia Christi, ea, quæ nostris temporibus gesta sunt, prosequamur. Regnante igitur Romano, & Cõstantino Imperatoribus, & residente in Sede Beati Petri duodecimo Ioanne Papa, & in hac ciuitate Parthenopensi, tertio Præsule Athanasio, & Iohanne Consule, ac Duce, gens nefanda Agarenorum, ex Africæ partibus aduenientes, &c.

Huiuscemodi Acta S. Agrippini nos neque vidimus, neque alibi legimus apud quempiã; incerti tamen auctoris narratio miraculorum eius, seu Homelia, cuius initium, *Fratres dilectissimi*, m.s. extat, vt Caracciolus in Agrippino scribit, quæ videtur esse eadem cum opusculo miraculorum, cuius auctor vixit temporibus huius tertij Athanasij Episcopi circa annum salutis 961. id ipse affirmat illis verbis supra relatis, *& quæ nostris temporibus gesta sunt regnante Romano & Constantino Imperatoribus, & residente in Sede Beati Petri XII. Ioanne Papa, & in hac ciuitate Parthenopensi III. Præsule Athanasio, & Iohanne Consule, & Duce, &c.* Putat Caracciolus Ioannem Diaconum auctorem Chronici Neapolitanorum scripsisse etiam historiam miraculorum B. Agrippini. Cæterùm quo anno Athanasius hic tertius, ex hac vita migrauerit, non constat; videtur tamen post annum 961. supra relatum obijsse, cui Niceras successit, ille quidem, qui primus Neapolitanus Archiepiscopus à Cioccarello fuisse narratur.

1. NICETAS Neapolitanæ Ecclesiæ adlectus est Episcopus post Athanasium III. fortasse intrusus, primus more Græcorum, & auctoritate Patriarchę Constantinopolitani Archiepiscopi titulum sibi assumpsit, vel certe (quod non auserim affirmare) à Ioanne XIII. Pontifice creatus primus ex Episcopo Neapolitanę Ecclesię Archiepiscopus, post annum nostræ salutis 968. vt probabilis sententia aliquorum fert, vel eo scilicet anno, quo idem Ioannes Papa Capuanam Ecclesiã Metropolim constituerat. Non sum ne scius diuersas in hac re prodijsse opiniones, quas cum semel supra retulerimus, iterum retexere ad nauseam verteretur. De Niceta nil aliud habemus quod proferamus, cum nulla suppeditent eius aui monumenta, parumque faciat illud ex Monasterio S. Sebastiani assertum à Cioccarello, quod aliquibus commentum videatur: cum ante annum salutis millesimum nemo ex Neapolitanæ Ecclesiæ Præsulibus titulum Archiepiscopi sibi legitimè vsurpauerit.

2. N. . . . . Archiepiscopus Neapolitanus, cuius nomen ignoratur, præfuit annò circiter 1000. verba sunt Cioccarelli; *Ad hæc enim fermè tempora reijciendum putamus, quod Neapoli accidisse fertur de icone quadam Sancti Saluatoris, quod in marmoreo monumento publicè exhibito ante Sancti Marcellini Monialium Cœnobium habetur, nempè Constantinopolitanum Imperatorem dono misisse Archiepiscopo Neapolitano imaginem Christi Seruatoris in tabula affabrè pictam; cùm baiuli, qui eam è naui in proximo maris littore susceptam ad ipsum Archiepiscopum deferrent, præ nimio labore*

defessi, super marmoream columnæ truncum, qui ante fores Ecclesiæ Sancti Marcellini iacebat, deponentes, nullo vnquam pacto inde eleuare potuerunt, quod religioni & miraculo est adscriptum, & Deum nolle eam imaginem exindè vlteriùs deferri: quamobrem in ea Sancti Marcellini Ecclesia est collocata, & ab antiquis temporibus religiosissimè colitur, sic se habet inscriptio.

Ne mireris viator, si columnæ truncus ipse hic locatus fuerim, quum Seruatoris imago ab Imperatore Constantinopolitano Archiepiscopo Neapolitano dono missa fuerit: baiuli onere defessi, super me deposuerunt, quam quum tollerent, nullis viribus eripi potuit. Hoc itaque miraculo eius imago super altare Diui Marcellini diuinitùs collocatur, quod Syluester suis litteris comprobauit, quamplurimas concedens indulgentias:
MCCXXXII.

Quo autem tempore & anno id acciderit, & quis fuerit is Imperator, & quis Archiepiscopus, temporum iniuria ad nos minimè peruenit, nec Syluestri, aliæue testimoniales litteræ id probantes, quarum & inscriptionis memini diutius à nobis perquisitæ in eo cœnobio, nec alibi reperiri potuerunt, quamobrem si vera sunt quæ ad nos tam constans, ac firma traditio transmisit, his ferè temporibus accidisse credendum est; sub Syluestro namque secundo Rom. Pont. qui anno 999. creatus est Pontifex, obijtque anno 1003. nã Syluestro primo aptari minimè potest, tunc enim non Archiepiscopi, sed Episcopi Neapoli præerant, nec illud Sancti Marcellini Cœnobium, aut Ecclesia adhuc fuerat erecta, quæ omnia sub secundo Syluestro facillimè conueniunt. Annum verò 1282. credimus fuisse tempus appositæ inscriptionis.

Scimus tamen iconem illam adhuc ibi seruari, ac magna veneratione à fidelibus coli, & in aliquot vetustis diplomatibus, ac documentis, quæ adhuc in eo Monasterio supersũt, perspeximus antiquis temporibus, Christi fideles eidem cœnobio bona obtuliſſe, tum ob suorum peccatorum remissionem, tum etiam ob deuotionem, quam habere dixerunt sacræ imagini vultus Sancti Saluatoris, quæ in illo scuto eius Ecclesiæ asseruabatur.

Eugenius etiam Papa IV. suis litteris Florentiæ datis anno 1445. eidem Ecclesiæ multa tas conceſſit indulgentias, in qua Christi Seruatoris imago reposita erat, ait enim se accepisse, ad Ecclesiam Monasterij Monialium Sanctorum Marcellini & Petri Ciuitatis Neapolis imaginem Sancti Saluatoris eò olim delatam, & miraculosè remanentem, honorificè conseruari, ob ipsius figuræ deuotionẽ, eoque ex circumuicinis partibus magnam Christi fidelium multitudinem confluere cõsueuisse, cupiens autem is, vt huiusmodi deuotio feruentiùs pro salute animarum exerceretur, & vt fideles Christi ad eam Ecclesiã eò libentiùs pro tanto miraculo accederent, eam Ecclesiam inuisentibus die 6. Augusti, quo eius imaginis festum celebratur, magnas concessit indulgentias. Hæc ille.

3. SERGIVS Archiepiscopus præfuit Neapolitanæ Ecclesiæ anno 1005. quem volunt fuisse antea Surrentinum Archipræsulem, de quo inquit Cioccarellus; *Eius autem Archiepiscopi mentio habetur in scripturis Monastery Sancti Sebastiani Monialium huius Ciuitatis Neapolis, in quarum vna continetur, Ioannem Caballum Cæsarei filium, & Annam coniuges habitatores loci, qui Vmbrianum appellatur, famulos Sanctæ Neapolitanæ Ecclesiæ vendidisse pro aureis tarenis quadraginta sex Domno Stephano venerabili presbytero, & custodi Ecclesiæ Sancti Seueri, quæ Neapoli in summa platea posita erat, eius Ecclesiæ nomine, terram quandam passuum viginti trium mẽsuratam ad passum ferreum eiusdem Sanctæ Neapolitanæ Ecclesiæ; cui venditioni Sergius Archiepiscopus Neapolitanus assentitur, cum de venditione terræ Neapolitanæ Ecclesiæ tractaretur, cuius exordium.*

In nomine Dei Saluatoris nostri Iesu Christi. Imperantibus Domino nostro Basilio magno Imperatore anno trigesimo septimo die vigesima octaua mensis Madij, Inditione tertia Neapoli. In fine autem legitur.

† *Sergius Archiepiscopus subscripsi.* †

In

In scripturis quoque Monialium cœnobij Sancti Marcellini huius ciuitatis ipsius Archiepiscopi mentio habetur anno 1006. *etenim anno trigesimo primo Imperij Basilij, & Constantini anno vigesimo octauo die nona mensis Iulij, Indict. 4. idem Monasterium Sanctorum Marcellini & Petri concedit terram quandam in emphyteusim Ioanni Pullaroli cum assensu Sergij Neapolitani Archiepiscopi, cui concessioni idem Sergius sic se subscripsit.*

† *Sergius Archiepiscopus subscripsi.* †

4. GENTILIS Monachus Cassinas Neapolitanus Archiepiscopus, post Sergium vixisse creditur, cuius obitus dies memoratur in Emortuali Cassinensis Cœnobij 3. Kal. Iulij. Obijt Gentilis Neapolitanus Archiepiscopus, & Monachus.

5. IOANNES vixit anno 1033. cuius memoria habetur in diplomate, quod Sergius & Ioannes Neapolitani Duces, Sancti Gregorij Monialium Cœnobio concedunt, cuius exordium est.

In nomine Domini Dei Saluatoris nostri Iesu Christi, Imperante Domino nostro Romano magno Imperatore anno quinto, die prima mensis Octobris, Indictione secunda Neapoli.

Nos Sergius & Ioannes in Dei nomine eminentissimi Consules, & Duces, concessimus, & tradidimus, seu firmamus tibi Anna Venerabilis Monacha filia Ioannis, qui vocatur Varuoccia, nunc verò Monachus, idest integrum Monasterium, & cœnobium vocabulo beatissimi Gregorij, & Sebastiani, atque Domini, & Saluatoris nostri Iesu Christi, & Sancti Pantaleonis puellarum Dei, quę iam nos vnà cum consilio Domini Ioannis Archiepiscopi Sanctæ Neapolitanæ Ecclesiæ, & de pluribus partibus nostris, in vnum aggregauimus, & copulauimus, constitutum, intus hanc Parthenopem, & à Deo protectã Ciuitatem Neapolis, in platea, quæ nominatur Nostriana', vnà cum omnibus Ecclesijs, & domibus, & habitationibus, &c.

6. VICTOR inter Neapolitanos Archiepiscopos, vt idem scribit Ciocarellus anno 1045. ad quem, ait, Gregorius Pontifex decretalem scripsit epistolam, quæ in cap. 1. de religiosis domibus habetur, in qua agitur, in cuius nempe diœcesi, & à quo Episcopo sit Basilica consecranda, ab illo videlicet Episcopo, qui prius eo in loco Episcopalia exercebat munia, & licet Decretalium Compilator Sancto Gregorio I. eam adscribat epistolam; attamen eum errore lapsum superius probauimus, ac sic conijcere licet Gregorio VII. qui anno 1073. floruit, vixitque ad annum 1085. adscribenda est, & aptius Gregorio VI. qui vixit anno 1045. Hæc ille.

7. SERGIVS II. huius sedis erat Archiepiscopus anno 1059. cum Nicolaus II. Romanus Pontifex Beneuenti Synodum habuit, cui subscripsit Sergius in quodã diplomate in ea ad fauorẽ Abbatis S. Vincentij de Vulturno, quod ita recitat Chronic. eiusdem Monasterij lib. 5. ad finem.

In nomine Sancta & individuæ Trinitatis,

Anno Dominicæ Incarnationis MLIX. mense Augusto initiante, Indict. 12. currente, Domno quoque venerab. ac reuerendissimo Papa Nicolao in sacrosancta Beati Apostolorum Principis Petri Sede, anno primo Pontificatus sui, præsidente; Quoniam scimus humanas mentes concupiscibilis esse naturæ, nec non obliuiscibilis, nec ita tenacis memoriæ, vt non egeant recordatione, dignum duximus consulere concupiscibili, & prodesse obliuiscibili, quatenus & meta imponatur ambitioni, & locus proprius auferatur obliuioni, scriptis videlicet errando hominum acta, vel dicta, ne quandoque aliter procedant, quàm rei veritas dictat; vnde quæ acta sunt inter Ioannem venerabilem Abbatem Monasterij Sancti Vincentij super Vulturni fluminis fontes siti, & Albertum Monachum, atque Roffredum Roffredi Comitis filium', huic chartæ tradidimus, quia neutrum eorum à subiecta rei veritate deuiare volumus.

Igitur cum prædictus Domnus Nicolaus Papa apud Beneuentum extra ipsam ciuitatem intra Ecclesiam Beati Petri iuxta fluuiũ Sabbati Synodum celebraret, & cum eo nõnulli Archiepiscoporum, Abbatum, Monachorum, & totius ecclesiastici ordinis, atque laicalis non parua multitudo resideret. In primis Domnus Humbertus, Bonifacius, Ioannes Cardinales Episcopi, Desiderius Abbas, & presbyter, Ildeprandus Subdiaconus idest Cardinales, Voadalricus Beneuentanus, Petrus Amalfitanus, Alfanus Salernit. Sergius Neapolitanus, Ioannes Surrentinus Archiepiscopi, Hieronymus, Albertus, alijque quamplurimi Episcopi, Landulfus Beneuentanus, Princeps Robertus, Petrus, Gerardus Comites, & alij quamplures: assurgens Ioannes prædicti Monasterij Abbas conquestus est super denominatum Albertum Monachum, dicens;

dicens; Obsecro, Domini, misericordiam vestram, & omnium qui huic sanctæ Synodo interfuntis, vt faciatis mihi iustitiam de Alberto Monacho, qui cellam Sancti Vincentij scilicet, Sanctæ Mariæ in Castanieto Monasterio nostro subripuit, ibique sibi nomen & specimen officij Abbatis vsurpatum, & in præsentia Sanctissimi Papæ Leonis refutatum, ac sub interpositione perpetuæ anathematis contradictum, testatibus venerabilibus viris Humberto Cardinale, Petro Amalfitano, Voadalrico Beneuentano Archiepiscopis, nunc iterum temerario ausu vsurpauit, & ipsam cellam iam dicto Monasterio violenter contendit; ipso verò Alberto assurgente, etsi per Comitem, cuius vi hoc egerat, defendere nitente, dum multa pars iustitiæ sibi faueret, litteris distinctionis, & constitutionis sæpè dicti, semperque dicendi Beatæ memoriæ Domni Papæ Leonis recitatis, & sacro sigillo munitis, atque testimonio prædictorum venerabilium Archiepiscoporum confirmatis, iudicio totius Synodi est diffinitum, præfatum Albertum debere nomine, & officio malè arrepto priuari, & Monasterium B. Vincentij perpetualiter inuestiri de iam dicta cella, omnibusque suis pertinentijs: quod & factum est. Ipse namque Albertus Monachus dictus Abbas nomen & officium Abbatis, atque cellam per virgam in manu Papæ refutauit, & quia erat anathematicus, ab omni altaris ministerio depositus, in potestate Abbatis est ad regulam corrigendus datus, Prænominatus iam Roffredus Comes dum vellet sibi ius suprascriptæ cellæ vendicare, relatis litteris Domini iam Papæ Leonis annot. [illegible] nuntiorum Imperatoris Ottonis, testimonioque prædictorum Archiepiscoporum Humberti videlicet, Petri, atque Voadalrici conuictus, nec non & anathematis mille aureorum mancusorum reus adiudicatus, præfatã cellam in manu Papæ refutauit, seque suosq; hæredes, quod per ea nunquam contra Monasterium B. Vincentij aliquo modo agerent, perpetualiter sub prædicta pœna obligauit. His ita gestis reuerendissimus Papa Ioannem Abbatem S. Vincentij ex eadem S. Mariæ cella in perpetuum restituit. Omnes huius inuestitionis, aut constitutionis violatores cũ prænominata pœna perpetuo anathemate obliganit. Quod vt verius videatur, huic paginæ manu propria subscripsit & sub bulla insigniri iussit.

† *Ego Nicolaus S. R. & Apostolicæ Sedis Præsul confirmaui.*

† *Ego Humbertus Albanensis Episcopus S. Ecclesiæ Sylua candida interfui, cognoui, & subscripsi.*

† *Ego Alfanus gratia Dei Salernitanus Archiepiscopus interfui & subscripsi.*

† *Sergius Archiepiscopus Neapolitanus.*

† *Ego Ioannes Archiepiscopus Surrentinus.*

† *Ego Bonifacius dictus Episcopus S. Ecclesiæ Albanensis interfui.*

† *Ego Gualdaricus Dei gratia Beneuentanus Archiepiscopus interfui.*

† *Ego Petrus gratia Dei S. Amalfitanæ Ecclesiæ Archiepiscopus interfui.*

Hic fortasse est etiam Sergius ille Archiepiscopus, qui præfuit sub Ioanne Consule, & Duce, & magistro militum Neapolitanæ Vrbis, cuius mentio habetur in priuilegio, quod Gulielmus de Prioldo Castri Cumarum dominus dedit Monasterio S. Mariæ ad Cappellam extra Neapolitanæ Ciuitatis mœnia, anno 1134. hunc in modum.

In anno Domini Incarnationis millesimo centesimo trigesimo quarto, duodecimo & sexto anno principatus domini secundi Roberti filij secundi Iordani gloriosissimi Principis Capuæ, & Comitis Auersæ. Ego Guglielmus de Prioldo filius quondam Alexandri eiusdem cognominis, qui sum vnus ex Baronibus Auersæ, prouidens vtilitati animę meę, & parentum meorum per admonitionem, quam à te recepi domne Petre venerabilis Abbas Monasterij S. Dei genitricis, eiusque semper virginis Mariæ, quæ dicitur ad Cappellam, & est sita foris Ciuitatem Neapolis, proposui in animo meo habere partem cum iustis, qua de causa pro amore Dei, suæque genitricis semper virginis Mariç, nec non & in honorem omnium Sanctorum, & pro redemptione animæ meæ, & parentum meorũ, & vt semper maneamus in orationibus præscripti Monasterij, & rectorum & gubernatorum eius, per hoc videlicet scriptum, & in præsentia subscriptorum testium in perpetuũ concedo, & confirmo vobis, & suprascripto Monasterio vestro Sanctæ Mariæ ad Cappellam, idest integram Ecclesiam vocabulo Sancti Petri, quæ dicitur ad Pertusum in regione Bargense, quæ esse videtur in territorio Castri nostri Cumarum, cum omnibus eius pertinentijs, quæ ipsi prædictæ Ecclesiæ S. Petri quolibet modo pertinere videtur, & quomodo in supradicto vestro Monasterio obtulit per firmissimam concessionem suam dominus Ioannes bonæ memoriæ Consul, & Dux, atque magister militum, insimul cum Domino Sergio venerabili Neapolitano Archiepiscopo; ideoque concedo, & confirmo vobis omnes integras terras, possessiones, & tenimenta, quæ ipsa Ecclesia in iam dicta regione Bargense habet, &c.

8. IOANNES II. interfuit consecrationi Ecclesiæ Cassinensis anno 1071. quam in gratiam Desiderij Abbatis solemniter egit Alexander II. Papa. Conuenit cum Alexandro Hildeprandus Romanus Archidiaconus alijque Cardinales, multi præterea ex Romanis proceribus, tum Campaniæ, tum Apuliæ, & Calabriæ Episcopi, qui cum cæteris, qui aliundè conuenerant, ad 43. numerati sunt. Adfuere etiam Riccardus Capuanus, Gisulphus

phus Salernitanus, Landulphus Beneventanus Princeps, & Sergius Dux Neapolitanus cum Sergio Duce Surrentino. Subscripsit Ioannes Archiepiscopus, ac proceribus diplomati, quod eidem Monasterio indulsit; continet diploma eam solemnem dedicationem, inuentionemque SS. Benedicti & Scholasticæ virginis eius sororis, ac censuras aduersus eiusdem Basilicæ bonorum inuasores. *Datum in Castro Casino Kal. Octob.* 1071. *Indict.* 9. Diploma leges in Anonymi Cassin. Hist. apud Caracciolum.

9. L. forte LEO, vel LANDVLPHVS, siue LANDVS Neapolitanus, florebat Archiepiscopus anno 1080. ad quem Gregorius VII. Rom. Pontif. eodem anno, Ind. 3. vt in Epistolarum decretalium vol. 3. epist. 26. præcepitq; Gregorius in ea epist. Neap. Archiepiscopo, vt Magistro militum, & Neapolitanorum Duci sub anathematis pœna interdicat, ne deinceps Iordano Capuæ Principi, & Auersæ Comiti periurij, & excommunicationis vinculo innodato auxilium ferat. Ad hunc quoque Archiepiscopum fortasse referendũ est, quod Leo Ostiensis lib. 3. cap. 44. Chron. Cassin. refert, atque sub eodem Gregorio VII. contigisse narrat, Robertum nempe Guiscardum Apuliæ Ducem, Salernum, Barium, Calabriam, Cataniam, & Panormum suæ ditioni subiecisse, Campaniam inde expugnare aggressum esse anno 1077. cum Riccardo Capuæ Principe eius fratre vnitum; quamobrẽ à Gregorio VII. anathematis sententia fuisse percussum, Ducem autem Beneuentum, Richardum verò Neapolim tunc obsidere cœpisse. *Neapolitani verò Principis terrore percussi omnipotentem Deum rogabant attentius, quatenus de supradicti Principis potestate, miseratione sua clementissima eos eripere dignaretur. Cumque eadem Ciuitas acerrimè expugnaretur, Sanctus Christi Martyr Ianuarius cum aliis decollatis sæpius videbatur à Principe, & eius exercitu per castra armatus discurrere, qui æstimans eum esse Archiepiscopum, mandat, cur contra ordinem suum cum lancea scutatus ad pugnam procederet, cui respondens Archiepiscopus, ego, vt tu vir illustrissime perspicis, in lectulo iaceo. Ille armatus quis sit ipse videas? nem pro certo scias quia Sanctus Ianuarius protegit, ac defendit hanc ciuitatem. Princeps verò eius dictis derogans fidem, ciuitatem oppugnare non desinebat. In qua obsidione ab excommunicatione solutus defunctus est, cui successit Iordanus filius eius, &c.* Mortuus est Robertus anno 1078. & Neapolis ab imminenti periculo liberata. Post hunc Archiepiscopum reponit in catalogo Cioccarellus, quendam fratrem Ligorium Monachum Sãctiss. Trinitatis de Caua ex Arnoldi Vuionis sententia, qui lib. 2. Ligni vitæ cap. 27. hæc testatur ex eiusdem cœnobij tabulis; sed cũ nil in ijs de Ligorio hucce habeatur, vnde non satis miror, cur nouum ex suo cerebro

A fecerit Neapolitanum Archiepiscopum. Ligorio nouo, fictoque Archipræsuli substituũt aliqui Gratianum quemdam, cui scribit Vrbanus II. in can. *extraord.* 35. quæst. 2. in qua agitur, an matrimonium sit validum, quod quis contraxit cum ea, cuius cum matre carnalem copulam habuerit; sed deprauati sunt codices, ac pro Gratianopolitano Episcopo, legitur *Gratiano Episcopo Neapolitano*, vt Franciscus Iuretus in obseruationibus ad Iuonis Carnotensis epistolas probat, ex eiusdem Iuonis testimonio, qui sub Vrbano II. vixit. Iuo in epist. 232. dum de eo, de quo in dicto canone *extraordinaria* 35. q. 2. agitur, tractaret, Vrbanum ait Papam sic respondisse Hugoni Gratianopolitano Episcopo consulenti. Fuit is S. Hugo Gratianopolitanus creatus Episcopus anno 1080. defunctus anno 1132. Kal. Aprilis Episcopatus 52. Sanctorum numero adscriptus ab Innocentio II. anno 1134. de quo Baron. to. 2. Annal. Eccles. aliique plurimi.

10. PETRVS reperitur Neapolitanus Archiepiscopus anno 1094. in diplomate concessionis cuiusdam domus Neapoli positæ, pro Monasterio Monialium S. Marcellini: *In nomine Dei Saluatoris nostri Iesu Christi; imperante Domino nostro Alexio magno Imperatore anno* 14. *sed & Ioanne Porphyrogenito magno Imperatore eius filio anno* 3. *die* 17. *mensis Septembris Indict.* 3. *Neap. Petimus à vobis; Dominus Petrus Archiepiscopus Sanctæ Sedis Neapolitanæ Ecclesiæ, &c.* sic se subscripsit.

† *Petrus Archiepiscopus subscripsit.*

Habetur quoq; eius memoria anno 1100. in scripturis vetusti cœnobij Sancti Michaelis Archangeli ad Bayanũ sinum, quod Neapoli in Furcillensi regione situm erat, atque à sacris virginibus incolebatur, quodq; annis præteritis cum Sancti Gregorij Monialium Monasterio fuit vnitum, eius enim Cœnobij Sancti Archangeli Moniales permutant terrã quandam cum Congregatione Sanctæ Resti-

tutæ

tutæ maioris Ecclesiæ Neapolitanæ, cui rei idem Petrus assentitur, vt ex litteris dictæ permutationis, quibus hic noster Archiepiscopus, ac Sergius Consul, & Dux, & Protosebastes, atque Canonici Cathedralis Ecclesiæ subscripserunt, apparet; quarum exordium est.

In nomine Domini Dei Saluatoris nostri Iesu Christi, Imperante Domino nostro Alexio magno Imperatore, anno nono decimo, sed & Ioanne Porphyrogenito magno Imperatore eius filio anno. . . . . die vigesima quinta mensis Iunij, Indictione octaua Neapoli. Certum est nos cunctas Cõgregationes Sacerdotum, & Clericorum salutiferæ . . . . . Congregationis Ecclesiæ Sanctæ Restitutæ de intus Episcopio Sanctæ Neapolitanæ Ecclesiæ à præsenti die promptissima voluntate commutauimus & tradidimus vobis, Domina Gemma venerabilis Abbatissa Monasterij Beatissimi Michaelis Archangeli, quod nominatur ad Bayanũ, sinum, beatarum ancillarum Dei, regionis Furcillẽsis, nos autem vnà cum cuncta nostra Congregatione Monacharum nostri Sancti, & venerabilis *Monasterij, &c.* In fine autem hæc legitur subscriptio.

† *Petrus Archiepiscopus subscripsi.*
† *Sergius Consul, & Dux, & Protosebastos subscripsi.*
† *Aligernus indignus Sacerdos & Primicerius Sanctæ Sedis Neapolitanæ Ecclesiæ subscripsi.*
† *Petrus Archidiaconus S. Neapolit. Ecclesiæ subscripsi.*
† *Ioannes Diaconus S. Neapolit. Ecclesiæ subscripsi.*
† *Sergius Subdiaconus S. Neapolit. Ecclesiæ subscripsi.*
† *Stephanus Subdiaconus S. Neap. Ecclesiæ subscripsi.*
† *Marinus Subdiaconus S. Neap. Ecclesiæ subscripsi.*

Petro Archipræsule sedente ferunt huius vrbis scriptores Neapoli ad Cœlum enolasse Sanctum Peregrinum, qui cum esset Regis Scotiæ filius, relicta sæculi pompa, in peregrini habitu, mutatoque nomine totum ferè orbem peragrauit, quamobrem cum Romæ sacra loca inuisisset, montem Garganum, mox Neapolim adijt Sanctum Ianuarium veneraturus; vbi cum aliquot temporis spatium in sanctis operibus apud eius Ecclesiam permãsisset piè, ac sancte in Domino requieuit, ac miraculis coruscauit, sepultus ea in Ecclesia, quam ex Sancti nomine Peregrinam dixerũt. Verùm obsolescente eius memoria, Ecclesia vetustate corruit sua, obruitque Peregrini sanctum corpus, & inglorius per aliquot incuit sæcula, donec sub Carolo III. Rege anno 1383. dum Neapolis funesta lue laboraret, Peregrinus cuidam deuoto viro apparuit, eumque admonuit, eius precibus à Deo impetraturus, vt ab ea pestè libera esset vrbs, si corpus eius, restituta Ecclesia, decentiori in loco collocaretur. Quod cum bonus ille vir Regi & Archiepiscopo retulisset, ex omniũ voto Ecclesia à fundamentis reædificata est, & inuentum Peregrini corpus in ea decentiùs recondiderunt. Sunt qui scribant Sanctum hunc Peregrinum Malcomi III. Scotorum Regis ex Diua Margarita Regina filium fuisse illum, qui Edimundus vocatus, se diuinarum rerum contemplationi in solitudine cœnobij pœnitùs addixit, dein sub Peregrini nomine, ac veste sacra christiana loca inuisit, ac Neapoli obijt. Edimundi meminit Ioan. Lesleus Rossensis Episcopus in historia Scotorum lib. 6. nil tamen de eius peregrinatione & obitu habet. Peregrini vitam scripsit Lupus de Speis regius Consiliarius, cuius tamen annus, dieſq; obitus ignoratur, tametsi ad Petri Præsulatum referantur.

11. GREGORIVS Neapolitanæ Ecclesiæ Archiepiscopatum gessit anno 1116. Eius mentionem facit Paschalis II. Romanus Põtifex in diplomate, quo Monasterium Sancti Archangeli ad Morrisam Neapoli positum, eiusdem Gregorij precibus sub Apostolicæ Sedis protectionem, & tutelam suscipit, quod in Sancti Dominici Neapolis Ordinis Prædicatorum cœnobio asseruatur. Sic autem se habet diploma.

Paschalis Episcopus seruus seruorum Dei, dilecto filio Gregorio Abbati Monasterij Sãcti Archangeli, quod de Morrisa dicitur, intra Ciuitatem Neapolitanam, eiusque successoribus regulariter substituendis in perpetuum.

Piæ postulatio voluntatis effectu debet prosequenti compleri, quatenus & deuotionis sinceritas notabiliter eniteſcat, & vtilitas postulata vires indubitanter assumat. Quia igitur dilectio tua ad Sedis Apostolicæ portum confugiens, eius tuitionem deuotione debita perquisiuit, nos per interuentum venerabilis fratris nostri Gregorij Neapolitani Antistitis, supplicationi tuæ clementer annuimus, & Beati Archangeli Monasteriũ, cui Deo auctore præsides, sub tutelam Apostolicæ Sedis excipimus, per præsentis igitur priuilegij paginam Apostolica auctoritate statuimus, vt quæcunque prædia, quæcunque possessiones, idem Cœnobium in præsenti 9. Indictione legitimè possidet, & quæcunque in futurum concessione Pontificum, liberalitate Principum, oblatione fidelium, vel aliis iustis modis poterit adipisci, firma vobis, vestrisque successoribus, & illibata permanẽãt. Decernimus ergo vt nulli omninò hominum liceat idem Monasterium temerè perturbare, aut eius possessiones auferre, vel oblatas retinere, vel iustè datas suis vsibus vendicare, minuere, vel temerarijs vexationibus fatiga-

tigare; sed omnia integra conseruentur eorũ, pro quorum sustentatione, & gubernatione concessa sunt, vsibus omnimodis profutura, salua Neapolitani Antistitis canonica reuerentia, cui tamen Monasterium ipsum grauare omninò non liceat, nec exactiones inferre, aut consuetudines aliquas, quæ Fratrum quieti noceant, irrogare. Si quis igitur in futurum Archiepiscopus, aut Episcopus, Imperator, aut Rex, Dux, aut Princeps, Magister militum, Comes, Vicecomes, Iudex, Castaldus, aut Ecclesiastica quælibet, sæcularisue persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temerè venire tentauerit, secundo, tertioue commonita, si non satisfactione congrua emendauerit, potestatis, honorisque sui dignitate careat, reamque se diuino iudicio existere, de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo corpore, & sanguine Dei Domini, & Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ vltioni subiaceat. Cunctis autem eidem Monasterio iusta seruantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenùs & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum Iudicem præmia æternæ pacis inueniant. Amen Amen Amen.

† *Ego Paschalis Catholicæ Ecclesiæ Episcopus.*

Datum Albæ per manum Iohannis Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Diac. Card. ac Bibliothecarij; 3. Id. Aprilis, Indict. 9. Incarnationis Dominicæ anno M.C.XVI. Pontificatus autem Dom. Paschalis II. Papæ anno xvij.

12. MARINVS interfuit consecrationi Gelasij II. Romani Pontificis Caietæ celebratæ anno 1118. vt Pandulphus Pisanus narrat. Anno 1136 cum Rainulpho Comite, & Philippo de Acerra it obuiam Lothario Imperatori. Excitatus tunc fuerat Lotharius ab Innocentio aduersus Rogerium Regem, qui Beneuentum, omnesque ferè Apuliæ ciuitates, & loca, vt scribit Falco Beneuent. in Chron. occupauerat, sumque subiecerat potestati, ipsamque Neapolim, stricta obsidione vexabat, quam post multa bellorum discrimina cepit, Anno verò 1139. Marinus Rogerium Neapolim primò ineuntem vnà cum Clero excepit honorificè, vt idem tradit Falco in hæc verba.

Archiepiscopus itaque Neapolitanus Marinus nomine, Clerum omnem ciuitatis congregari præcepit, simul & ciues, & aduentũ Regis eis annuncians hortatur, vt honestè, & lætitia multa eum suscipiant. Ciues igitur simul cum militibus ciuitatis foris Portam Capuanam exierunt in campum, quem Neapolim dicunt, & Regem ipsum cum honore & diligentia multa, vltra quam credi potest amplexati sunt, & sic vsque ad prædictam Portam Capuanam perductus est. Continuò Presbyteri, & ciuitatis Clerus ad eandem Portam obuiam exiuit, & cum hymnis, & laudibus ad astra leuatis ciuitatem introduxerunt. Quatuor illicò viri nobiles habenas equi & pedes Regis sustentes, alij quatuor vsque ad Episcopium Ciuitatis Regem illum introduxerunt. Frequentiam verò populi per plateam incedentis, & mulieres, viduas, coniugatas, & virgines per fenestras existentes, lector si assideres, miratus affirmares Imperatorem, aut Regem alium siue Principem tali sub honore, & gaudio nunquam ciuitatem Neapolim ingressum fuisse. Quid multa? Rex ipse tali, & tanto honore ditatus ad Episcopium descendit, & in Camera Archiepiscopi hospitatur, die verò altera aduenientes, totam intrinsecus ciuitatem, & foris Rex ipse equitauit, & palatia, & ædificia circumspexit, &c.

Interfuit etiam Marinus generalibus Comitijs, siue, vt vocant, Parlamento, quod Rogerius idem Rex Capuæ celebrauit, ad quod Archiepiscopos, Episcopos, Abbates, Comites, & Barones Regni Rex idem asciuit, quorum consilio, quæ ad Regni regimen pertinerent, moderaretur, multasq; graues dissensiones, ac lites inter Episcopum Auersanum, & Abbatem S. Laurentij, quæ præ bellorum turbine, ac rerum vicissitudine emerserant, composuit, quibus omnibus Marinus hic interfuit, vt ex hoc diplomate quod habetur in archiuio cœnobij Sancti Laurentij de Auersa, cui Marinus subscripsit clarè perspicitur.

In nomine Dei æterni, & Saluatoris nostri Iesu Christi. Rogerius diuina fauente clementia Rex Siciliæ, Ducatus Apuliæ, & Principatus Capuæ.

Regiæ maiestatis est, atque clementiæ insitum postcentibus . . . . . vel iudicio, vel competenti concordia terminare. Cùm igitur apud Capuam Curiam teneremus, nobiscum residentibus dilectissimis filijs. . . . . VV. Principe, nec non Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, Comitibus, & alijs Baronibus quamplurimis, ante nostram venere præsentiam Iohannes Auersanus Episcopus, & Gualterius Abbas Sancti Laurentij de Auersa ad inuicem de piscatione Patriæ, & portibus & plateatico altercantes; Dicebat enim Abbas piscationem eiusdem lacus, quartæ videlicet, & sexti. . . . . & plateaticum ad ius sui Monasterij pertinere, per concessionem factam à Iordano filio Riccardi I. Normannorum Principis Capuæ. Vnde etiam priuilegia ostendit duo, quorum vnum fecerat idem Iordanus Princeps, alterum verò continebat concordiam, quæ fuerat facta ante præsentiam Rogerij beatæ memoriæ Ducis Apuliæ, & Riccardi II. Principis, quæ coram nobis lecta sunt. Affirmabat præterea Monasterium suum ea omnia tenuisse vsque ad tempus illud Matthæi Abbatis, quando translatus in Barum Archiepiscopus est effectus, & tunc Auersanam Ecclesiam . . . . . Monasterio abstulisse. Et contra-

rium

rium Episcopus asserebat prædictum lacum, & piscationem integram iuris esse suæ Ecclesiæ donatione & priuilegio primi prædicti Riccardi Principis, cuius etiam priuilegij exemplar ostendit, & illos duos dies, quos Abbas quærebat habere supradictum Iordanum Principem ab Auersana Ecclesia in feudum suscepisse, & idem indè singulis annis pro censu libras ceræ sexaginta reddidisse: de proprietate autem prædicti lacus affirmabat Ecclesiam suam, & illud priuilegium, & alia Principum priuilegia habuisse, & apud eundem Abbatem à prædecessore suo Iohanne Episcopo cum quibusdam alijs rebus Ecclesiæ deposita fuisse, quæ idem Episcopus quærebat sibi reddi, sed Abbas planè negabat depositum. Quæ cum ante nostræ serenitatis præsentiam diligenter, & rationabiliter ventilarentur, suggerente prudentissimo viro Rogerio Panormitano Electo, placuit vtrique parti, nos etiam super hoc deprecati, hãc litem potius concordia, quàm iudicio terminari. Electis itaque ab vtraque parte quatuor discretis, ac religiosis personis, Episcopis scilicet Iohanne Capuacensi, & Petro Alifano, & Abbatibus Rainaldo Casinensi, Petro Venusino, iniunximus, vt concordiam illam tractarent, rationibus vtrinque diligenter inspectis. Quorum studio, ac diligentia, nostra regali auctoritate interposita prædictis consensu & voluntate vtriusque partis taliter decisa est. Abbas dimisit Auersanæ Ecclesiæ & Episcopo plateaticum castri Focis quietum, quod eadem Ecclesia habet secus patriam, consensu fratrum ibidem assistentium: Episcopus verò consensu suorum Canonicorum, qui præsentes aderant, dimisit Monasterio, & eidem Abbati d . . . . . illos duos in hebdomada quietos, & portus omnes, & pisces Principis & Castaldionum, sicut in suis priuilegijs continebatur. Vnde, ne in posterum super eadem causa lis aliqua emergat, hoc . . . . . vtrique parti fieri decreuimus, præcipientes vt firmiter inuiolabiliter tam ab his, qui præsentes sunt, quàm à futuris teneatur & obseruetur. Si quis autem hoc nostrum regale præceptum violare præsumpserit, sciat se compositurum nostro Palatio auri vncias centum. Ad prædictæ verò concordiæ indicium & inuiolabile firmamentum, duo priuilegia scribi, & nostra bulla insigniri præcepimus, quorum vnum Episcopo, alterum verò Abbati dari iussimus.

† *Marinus Archiepiscopus Neapolit.*
† *Stephanus Abbas Theleſinus.*
† *Goffridus Comes Catacensis Auellini.*
† *Rogerius filius Boni iustificator curialis.*
† *Iohannes Ciuitatensis Episcopus.*
† *Raul electus Teanensis.*
† *Robertus Comes Caserſani.*
† *Robertus Suessanus Episcopus.*
† *Robertus electus Teatinus.*
† *Manuel Ammiratus.*
† *Rao Raerij filius.*
† *Iohannes Cumanus Episcopus.*
† *Goffridus Comes Tricarici.*
† *Falco Abbas Cauensis.*
† *Riccardus de Aquila Comes.*
† *Michael de Renta.*

Datum Capuæ anno Incarnationis Dominicæ M.C. quadragesimo III. mense Nouembris, Indict. 7. anno verò Rogerij gloriosissimi Regis Siciliæ, Ducatus Apuliæ, & Principatus Capuæ tertio decimo, feliciter, Amen.

Signum Rogerij Dei gratia Regis Siciliæ, Ducatus Apuliæ, & Principatus Capuæ.

Dein cum Capuæ conuentus esset dimissus, Marinus Regem ipsum Salernũ, & quocunq; euntem secutus est; comperimus enim eum subscripsisse priuilegijs ab eodem Rege concessis, & præsertim diplomati, quod idem Rex dedit Petro venerabili Abbati S. Mariæ ad Cappellam de Neapoli, sub datum Salerni anno 1144. mense Nouembris, in quo idem Rex sub regia protectione cœnobium illud recipit, & confirmat ei omnia bona, quæ possidet, ac priuilegia hactenus ei indulta, tum ex dono, & concessione Ducum, Principum, & Comitum, Magistrorum militum, Baronum, militumque, tum quoque alterius cuiuscumque, & præsertim diplomata, quæ Adenulfus quondam Comes Puteoli, & Gulielmus de Prioldo olim Cumarum Castri Dominus eidem Monasterio cõcesserant, cui subscripserunt tam Marinus Archiepiscopus, quàm alij Prælati, ac insignes viri, qui Salerni in Curia Regis tunc fortè reperiebantur. Integrum diploma ita exscriptum fuit, illud do integrum domus.

In nomine Domini Dei & Saluatoris nostri Iesu Christi. Rogerius diuina fauente clementia Rex Siciliæ, Ducatus Apuliæ, & Principatus Capuæ.

Quem regiæ serenitatis decet prouidentia fructuosæ & suauis dulcedinis attendere merita supplicantium, & iustis precibus subiectorum adesse, tanto potissimum ad sacrosanctas Ecclesias & Monasteria Deo dicata tenetur pietatis oculos inclinare, quanto dominantium dominanti gratissimo resident, cum eis assensus in suæ pietatis operibus adhibeatur. Attendentes igitur sinceram & præcipuã donationis fidem quam tu Petrus venerabilis Abbas S. Mariæ de Cappellis fidelis & deuotus noster erga nostræ serenitatis maiestatem habere dignosceris, Considerantes etiam ipsius Monasterij tui religionẽ, intuitu superni regis, & pro remedio animarum carissimorum quondam parentum nostrorum, & pro gloria nostra atque salute ipsum Monasterium tuum S. Mariæ de Cappellis cum vniuersis bonis suis quæ iustè possidere

sidere dignoscitur, sub nostra protectione recepimus, & ea spiritali volumus nostri patrocinij gratia consoueri, de affluentia quidē pietatis nostræ concedimus tibi, & ipsi Monasterio tuo in perpetuum confirmamus omnia priuilegia & instrumenta, nec non omnes possessiones, libertates & alia tenimenta quæ tam dono & concessione Ducum, Principū, & Comitum, Magistrorum militum, Baronū, Militum, vel oblationes quorumcunque fidelium ipsum Monasterium in præsentiarum iuste possidet, vel inantea iusto titulo poterit adipisci. Concedimus etiam & confirmamus eam dicto Monasterio hortum qui vocatur de Iubenullo iuxta continentiam oblationis, quam per chartam Adenulphus quondam Comes Puteoli ei fecit. Prætorea concedimus tibi prænominato Abbati & ipsi Monasterio tuo, & confirmamus castrum destructū vbi est Ecclesia quæ vocatur Sancti Petri ad Pertusum cum costa, scapulis, & montibus, & planicijs cum palude & aquis dulcibus piscatione maris. . . . . & terminos & loca denominata prout contineri videtur in priuilegio Guillelmi, quod de Piroldo suprascripto Monasterio fecit & assignauit. . . . . Quatenus nullus sit qui iam dictum Monasterium in omnibus possessionibus, libertatibus, & alijs tenimentis suis temere perturbare præsumat . . . . . nostro temerarius obuiator extiterit nostræ maiestatis indignationem incurrit. Ad huius ergo protectionis, concessionis, & confirmationis nostræ memoriam inuiolabile firmamentum præsens inde priuilegium scribi, & maiestatis nostræ sigillo iussimus communiri.

† *Marinus Archiepiscopus Neapolitanus.*
† *Iohannes Quitatensis Episc.*
† *Robertus Suessanus Episc.*
† *Iohannes Cumanus Episc.*
† *Falco Abbas Cauensis.*
† *Stephanus Abbas Telesinensis.*
† *Robertus Comes Cupersani.*
† *Michael Amirantus.*
† *Michael de Tarento.*
† *Rogerius filius Boni iustificator Curialis.*
† *Rao Raccherij filius.*
† *Goffridus Comes Tricarici.*
† *Aymon de Argencia.*

Data Salerni anno Dominicæ Incarnationis millesimo centesimo quadragesimo quarto mensis Nouembris Ind. *septima, anno vero Rogerij glorioſissimi Regis Siciliæ, Ducatus Apuliæ, principatus Capuæ tertiodecimo feliciter. Amen.*

His fermè temporibus circa annum Domini 1150. Neapolitana Cathedralis Ecclesia summis, atque incredibilibus sumptibus, illustriumque architectorum, atque artificum manibus erecta fuit, & sculptis marmoreis statuis, & iconibus affabrè factis exornata; vt testatur Georgius Vasarus in vita pictorū ac sculptorum prima parte in vita Arnolfi de Lapo Florentini Architecti. At dolemus ex ijs ædificijs & rebus nihil nunc in ea maiori Ecclesia, ne vestigium quidem superesse.

Hæc de Marino Cioccarellus. Circa annum Domini 1168. cùm Ecclesia Neapolitana vacasset, an per obitum Marini, incertū, ad eam dignitatem vocatus est Petrus ille Blesensis sui sæculi vir longè clarissimus, quā cum renuisset, recipere, causam reddit in epist. 72. ad S. amicum suum, *Recolo*, inquit, *quantas insidias æmulorum in Palatio Regis Siculi Guillelmi II. quandoque expertus sum, qui cum multipliciter me à Regis latere studuissent, & non possent euellere, prius ad vnum Episcopatum, & alterum demum ad Neapolitanam Metropolin postulari, & solemniter eligi me fecerunt. Ego autem ad hoc nullo pacto potui fraudis artificio inclinari, sciebam enim, quod ad hoc, & circa hoc tota eorum versutia versabatur, vt ab aulica conuersatione remotus aperta persecutione obruerer*, &c. Et in alia epistola ad Nepotem suum E. Priorem de Monasteriolo apertius rem narrat. *Tu verò*, ait, *frequenter ex ipsius Papæ, qui nunc sedet, ac pleriſque Cardinalibus eius, qui in diebus meis legatione functi sunt, fratres etiam mei, & Abbatis Sancti Dionysij, aliorumque magnatum, qui in terra sunt, relatione cognoscere potuisti, quod cum in Sicilia essem sigillarius & Doctor Regis Guilielmi II. tunc pueri, atque post Reginam & Panormitanum Electum, dispositis Regni satis ad meum penderet arbitrium, quidam mei æmuli machinantes me à familiaritate Regis excludere, præualuerunt, vt Ecclesia Neapolitana me in Archiepiscopum eligeret, ac per maiores Capituli ordinati nem meam communi decreto & voto vnanimi postularet. Vocatus autem non iuxta rogatus, & tractus multipliciter non consensi. Episcopatus quoque Rossensis bis mihi oblatus est, oblatumque renui, & honorem ex onere metiens, motus ambitiosos ad solitos mediocritatis terminos limitaui*, &c. De Petro Blesensi videndi Posseuinus tom. 3. Apparatus sacri, Baronius tom. 12. eius vitam, gestaque recensuit, vbi de Neapolitano Archiepiscopatu, quem ipse renuit, præsertim agit, & cum ipso alij.

13. SERGIVS II. generis nobilitate, & virtute præclarus electus est Archiepiscopus Neapolitanus ab Alexandro III. anno 1175. Hic enim anno sui Archiepiscopatus secundo, mense Maij, anno 1177. assentiente eius Capitulo Benincasæ Abbati Cauensis Cœnobij, & Monachis, exemptiones & immunitates Ecclesiarum quarundam, quas idē Monasterium Neapoli obtinebat ab omni Episcopali iure perpetuò liberauit, ac confirmauit, vt ex diplomate plumbeo obsignato signo in eiusdem Monasterij tabulario seruato habetur, cuius tenor est huiusmodi.

Sergius Dei gratia Neapolitanus Archiepiscopus dilecto in Christo Benincasa eadem gratia Cauensi Abbati, & Fratribus eiusdem Monasterij, eorumque successoribus in perpetuum.

Ad Pontificatus nostri honorem, & sollicitudinem, non propriis meritis, sed solius diuinæ gratiæ munificentia euocati, tantò mouemur sacris, & venerabilibus locis diligentiori pietatis, & caritatis intuitu prouidere, religiosorumque virorum in his, quæ secundum Deum possumus & debemus assensum iustis precibus & postulationibus adhibere, quantò ipsi à mundi huius sollicitudinibus segregati cura & studio cautiori in locis eisdem, Dei omnipotentis laudibus, & obsequijs dignoscuntur insistere, & propensiùs & sollicitiùs pro omnium animarum vtilitate, & æterna salute inuigilare. Eapropter carissime, ac dilectè plurimum in Christo frater Benincasa, prædicti Monasterij venerabilis Abbas diuini amoris contemplatione inducti, & tam ob laudabilem eiusdem Monasterij, cui Deo auctore præsidis, quàm vestram, & fratrum vestrorum religionem & honestatem, vestris dignis petitionibus aures duximus inclinandas. Communi ergo consensu, vobis & successoribus vestris in Ecclesijs Sancti Archangeli, quæ posita est sub muro Ciuitatis foris portam de illis Monachis, & Sancti Gregorij de Regionario Monasterij. . . . . vestri cum suis Ecclesijs & Sanctæ Mariæ, quæ constructa est in regione Portę nouę sis iuxta toccum de illis Accapacis, alijs omnibus Ecclesijs vobis pertinentibus, quas Cauense Monasterium in Ciuitate Neapolitana habere dignoscitur, omnem libertatem, videlicet, vt ab omni iure Episcopali sint liberæ, tam in spiritualibus, quàm in secularibus, quatenus absque omni contradictione nostra, nostrorum successorum, seu qualibet exactione iuris Episcopalis omni in perpetuum gaudeat libertate. Concedimus etiam eisdem Ecclesijs omnia, quæ concessione Pontificum, liberalitate Regum, Ducum, Principum, Comitum, & Baronum, vel oblatione quorumlibet fidelium nunc in præsentiarum possident, aut in futurum poterunt adipisci, liberè & absolutè possidere. Prætaxata etiam diuinæ caritatis pietate, atque liberalitate cōcedimus ipsis præfatis Ecclesijs, vt Crisma, Oleum sanctum, consecrationes ipsarum Ecclesiarum, suorumque altarium, ordinationes Monachorum, vel Clericorum, quando in ipsis Ecclesijs deseruire videbuntur, à nobis & à nostris successoribus, si gratis & absq; prauitate dare voluerint, recipiatis, aliquando liceat vobis à quocunque catholico Episcopo hæc omnia liberè, & absolutè recipere. Concedimus quoque prædictæ Ecclesiæ Sancti Archangeli parochiam, quæ continetur in instrumento diffinitionis, quæ diffinitio facta est inter Ecclesiam Sancti Ioannis Apostoli & Euangelistæ, quæ nominatur *in curte*, & præfatam Ecclesiam Sancti Archangeli tempore bonæ memorię Abbatis Marini, baptisterium, cœmiterium, processiones, vt quicunque in eadem Ecclesia sibi sepulturam elegerint, liberè eos recipere possitis; & quicunque Monachi, vel Clerici in ipsis Ecclesijs morabuntur, per nos, siue per nostros successores, ac per nostrum Capitulū minimè constringantur. Si quis autem huius nostri priuilegij temerator, vt præuaricator extiterit, & huic nostræ concessioni contraire præsumpserit, excommunicationis vinculo innodatus inferni tormenta horribilia perpetuò toleretur. Qui vero quod concedimus, & statuimus obseruauerit, orationum ac beneficiorum omnium, quæ in prænominato Monasterio fiunt particeps fiat, & æternæ beatitudinis gaudijs, ac requie perfruatur. Amen.

Huius autem concessionis seriem scribere mandauimus Nicolao Notario nostro, & nostri typarij sigillo plumbeo insigniri fecimus. *Anno ab Incarnatione Domini Nostri Iesu Christi 1177. mensis Maij, Indictione decima, nostri verò Archiepiscopatus anno secundo.*

† *Ego Sergius Neapolitanus Archiepiscopus subscripsi.*

† *Ego Ioannes Archipresb. & Cimiliarcha S. Neap. Eccl. subscripsi.*

† *Ego . . . . . Presbyter Cardinalis Sanctæ Neapolitanæ Ecclesiæ subscripsi.*

† *Ego*

† *Ego Ioannes Presb. Card. S. Neap. Eccl. subscripsi.*
† *Ego Sergius Subdiac. S. Neap. Ecclesia subscripsi.*
† *Ego Gregorius Diaconus S. Neap. Eccl. subscripsi.*
† *Ego Marinus Diaconus S. Neap. Eccles. subscripsi.*
† *Ego Sergius Diaconus S. Neap. Ecclesia subscripsi.*
† *Ego Gregorius Subdiac. S. Neap. Eccles. subscripsi.*
† *Ego Cæsarius Subdiac. S. Neap. Ecclesia subscripsi.*

Anno 1179. interfuit Sergius Lateranensi Concilio ab Alexandro III. celebrato vnà eũ suis suffraganeis Bernardo Nolano, Bartholomæo Acerrano, & Petro Isclano.

Eodem anno 1179. habetur quoque Sergij mentio in Monasterij Monialium S. Sebastiani monumentis, vbi diploma legitur eo anno scriptum regnante Guilielmo Siciliæ & Italiæ Rege, regnorum eius anno 14. Indict. 13. in quo Alfanus Capuanus Archiepiscopus cũ Neapoli hortum possideret, qui iuris erat eiusdem Monasterij, & sibi per Ecclesiam Neapolitanam, eiusque Archiepiscopum in feudum fuerat concessus, hortum illum locat, conceditque ad meliorandum Ioanni Caracciolo filio quondam Riccardi, consentiente Sergio Archiepiscopo. Diplomatis initium ita se habet.

In nomine Domini nostri Iesu Christi.

Petis à nobis Alfane Dei gratia humilis Archiepiscope Sanctæ Sedis Capuanæ Ecclesiæ. Nos autem per absolutionem, & subscriptionem Domini Sergij Dei gratia venerabilis Archiepiscopi Sanctæ Sedis Neapolitanæ Ecclesiæ, vt demus tibi Domino Ioanni cognomine Caracciolo filio quondam Riccardi, &c. subscribitur autem sic.

† *Sergius Archiepiscopus subscripsit.*
† *Ego Alfanus Dei gratia Capuanus Archiepiscopus.*

Fit mentio Sergij in documento Cœnobij SS. Marcellini & Festi Neapolis in sententia lata ad fauorem Monialium eiusdem Monasterij die 10. Martij, Indict. 14. anno scilicet 1181. Interea Sergius, Archiepiscopus anno 1183. considerans multos suæ diœcesis clericos præ beneficiorum paruitate in maxima egestate vitam finire, Capitulo assentiente, constituit, vt Clerici omnes beneficiati totius eius diœcesis à Kalendis Martij vsque ad Kalendas Nouembris è vita decedẽtes liberam haberent testandi facultatem de omnibus fructibus eorum beneficij, quos vsque ad Kalendas Nouembris fuissent percepturi, decedentes verò à Kalendis Nouembris vsque ad Kalendas Martij liberam haberent disponendi facultatem de medietate fructuum sequentis anni, reliquam verò medietatem successores beneficiati haberent, atque expressè prohibuit, ne quis sub prætextu dominij, aut consuetudinis Ciuitatis Neapolis aliquid à quolibet clerico de prouentibus beneficij pro quarta parte acciperet, intestatis verò decedentibus, ex fructibus prædictis, præscriptis temporibus distribuendis, debita prius eiusdem clerici exolui, reliqui verò pro anima eius clerici, vno aut altero ex ipsius consanguineis interuenientibus distribui præcipit, vt ex hoc eius diplomate eiusdem Archiepiscopi, & Capituli subscriptionibus roborato clarè inspicitur.

In nomine Dei aterni, & Saluatoris nostri Iesu Christi. Regnante Domino nostro Vuilielmo Dei gratia Sicilie & Italie magnifico Rege, anno Dominice Incarnationis millesimo centesimo octuagesimo tertio, die vigesima secunda mensis Madij 1. Indictionis.

Nos Sergius Dei gratia Neapolitanus Archiepiscopus, Attendentes casum humanæ conditionis, quod multos Clericorum, tam nostræ maioris Ecclesiæ, quàm totius parochiæ ipsius propriæ, pro paruitate beneficiorum in suprema egestate vitam finire, vnà cum Capitulo Ecclesiæ nostræ, pro salute animarum prædecessorum nostrorum & nostra, nostrorumque successorum à præsenti die stabilimus, & præsentis paginæ perpetua firmitudine roboramus, tam in nostra maiori Ecclesia Neapolitana, quam in cæteris Ecclesijs propriæ parochiæ nostræ ciuitatis inuiolabili censemus sanctione perpetua obseruandum, vt quicunque clericorum, tam nostræ maioris Ecclesiæ, quam totius propriæ parochiæ ipsius humanæ naturæ debitum soluturus à Kalendis Martij vsque ad Kal. Nouembris de hac luce migrauerit, liberam habeat facultatem iudicandi, & dimittendi vbi & cui voluerit totum prouentum beneficij sui, quod antea siue in ciuitate, siue extra ciuitatem Neapolitanã in propria parochia nostra, tam æstatis, quam vindemiæ, & tam de maiori nostra Ecclesia, quam de alijs Ecclesijs, & etiam de congregationibus, siue in terris, siue in domibus, & in quibuscunque alijs iustè aliquid aliquo modo vsque ad Kal. Nouembris fuerat habiturus, & quicunque à Kalend. Nouembris vsque ad Kalẽdas Martij moriturus vitam finiuerit, liberam habeat similiter potestatem iudicandi, & dimittendi cui vult, & vbi vult medietatem prouentus illius anni sequentis totius beneficij sui, tam de Ecclesijs, quàm de congregationibus, & de alijs etiam omnibus sicut prædictum est, & aliam medietatem habeat quicunque sibi canonicè successor extiterit, à fine verò anni defuncti omnia in vsum successoris cedant. Præterea protestatione firmissima statuimus, & irreuocabili munimine prohibemus, vt de prouentu beneficij cuiuscunque nemini liceat pro quarta parte, seu pro quarta, vt vulgo dicitur, nec sub obtentu aliquo domi-

nij, vel consuetudinis ciuitatis aliquid accipere. Si quis autem pertinax, aut indeuotus hanc nostræ institutionis paginam, siue in parte, siue in toto, per se vel per submissam personam præsumpserit violare, vel contraire, auctoritate Dei omnipotentis, & Beatæ Mariæ semper Virginis, Beatorum Apostolorum Petri, & Pauli, & B. Ianuarij, & Agrippini, quorum patrocinio communimur, & aliorum Sanctorum, quorum reliquiæ in prædicta nostra Ecclesia continentur, & nostra, anathema, maranatha, & cum Iuda proditore, & Nerone perennem habeat portionem; Qui autem huiusmodi obseruator extiterit, diuinæ benedictionis præsidio potiatur, & æternæ beatitudinis præmia inter Sanctorum collegia consequatur. Vt autem hoc firmius habeatur, signo confirmauimus, & sigillo nostro fecimus insigniri. Facta Neapoli anno, die & Indictione prætaxatis perpetuò valitura. Hoc adhuc ex communi consilio, & voluntate duximus inferendum, & perenni robore confirmandum, vt si quis clericorum, tam maioris Ecclesiæ nostræ, quàm totius propriæ parochiæ nostræ decesserit intestatus in statutis temporibus, vt supra dicitur, de prouentu beneficij sui, sicut est superius ordinatum, si super eum manifestum, & certum debitum apparuerit, prius soluatur, reliquum denique si quid est residuum, partium defuncti intestati eum vno, vel duobus de propinquioribus suis, qui sibi in vita sua plus placuerint per notitiam Capituli nostræ Ecclesiæ pro anima eius distribuant. Si quis autem contra hoc sciens venerit, nisi monitus resipiscat, prædicto sit anathemate innodatus. Hoc quoque sub dicto anno, & die & Indictione additum sit perpetuo munimine confirmatum, atque approbatum.

Sergius Archiepiscopus Neapolitanus.

† *Ego Ioannes Archipresb. & Cimiliarcha Sanctæ Sedis Neapolitanæ Eccles. subscripsi.*

† *Ego Vvilielmus Presbyter Card. S. Sedis Neap. Eccl. subscripsi.*

† *Ego Iohannes Presb. Card. S. Sedis Neap. Ecclesiæ subscripsi.*

† *Ego Iohannes Presb. Card. S. Sedis Neap. Eccles. subscripsi.*

† *Ego Marinus Neapol. Eccles. Diaconus subscripsi.*

† *Ego Matthæus Neapol. Eccles. Diaconus subscripsi.*

† *Ego Sergius Neapol. Ecclesiæ Diaconus subscripsi.*

† *Ego Riscbardus Neapol. Eccl. Diaconus subscripsi.*

† *Ego Iohannes Neapol. Ecclesiæ Subdiaconus.*

† *Ego PP. Neapolitanæ Eccles. Subdiac. subscripsi.*

† *Ego Ioannes Subdiac. Neapol. Ecclesiæ subscripsi.*

† *Ego Iohannes Neapol. Ecclesiæ Subdiac. subscripsi.*

† *Ego Iohannes Neapol. Ecclesiæ Subdiac. subscripsi.*

† *Ego Sergius Neapolit. Eccles. Subdiac. subscripsi.*

† *Ego Domadeus Neap. Eccl. Subdiaconus subscripsi.*

Hanc Constitutionē Alexander IV. Rom. Pontifex suis litteris confirmauit sub Datum Neapoli 10. Kal. Iunij anno 1255. Pontificatus eius anno primo, precibus Neapolitani Archiepiscopi Sergij successoris, Capituli, & Cleri Ciuitatis, & Diœcesis Neapolitanæ.

Alexander Episcopus seruus seruorum Dei, venerabili Fratri Archiepiscopo, & dilectis filijs Capitulo & Clero Ciuitatis, & Diœcesis Neapolit. salutem & Apostolicam benedictionem.

Prouenit ex deuotione nostræ mentis, vt petitionibus vestris fauorabiliter animaduertentes gratiam, quam præsertim suadet honestas, vobis liberaliter faciamus. Sanè prout à vobis ex parte vestra petitio continebat, quod bonæ memoriæ Neapolitanus Archiepiscopus prædecessor tuus frater Archiepiscope de consensu Capituli fecit statutum, vt vnusquisque Canonicus, vel Clericus maioris & aliarum Ecclesiarum ciuitatis, & diœcesis Neapolitanæ à Kalen. Martij, & infra Kal. Nouembris diem extremū claudens, beneficiorum suorum dictarum Ecclesiarum ciuitatis, & diœcesis prouentus, quos erat ab eisdem Kal. Martij vsque ad præfatas Nouembris Kal. ex ipsis beneficijs prouentus posset iudicare & dimittere cui vellet, & hoc idem illi liceret de medietate prouentuum beneficiorum ipsorum, qui à Kalen. Nouembris vsque ad Kal. Martij rebus eximeretur humanis, successor eius habeat reliqua prouentuum. Idem præterea inhibuit prædecessor, vt si quis sub quouis obtentu dominij ab aliquo prædictorum ratione quartæ partis prouentuum beneficiorū suorum, quæ quarta vulgariter dicitur, quicquam præsumat accipere, vel etiam extorquere, prout in instrumento publico inde confecto plenius dicitur contineri. Nos igitur quod in hac parte prouidè factum est, ratum habētes, & gratum, id vestris supplicationibus inclinati, auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc præsumpserit, indignationem omnipotētis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum.

Datum Neapoli 10. Kal. Iunij, Pontif. nostri anno primo.

Anno 1187. Sergius die 8. Maij Basilicam S. Gregorij de Regionario Neapoli positam, quæ

quæ Cauensis cœnobij iuris erat, vnà cum Puteolano & Cumano Episcopis solemniter consecrauit, multaſque cõcessit indulgentias, ac Sanctorum reliquias inibi recondidit, de quibus omnibus testimoniales litteras, ac diploma idem Archiepiscopus dedit, quod in eiusdem Cauensis Monasterij archiuio asseruatur, plumbeo sigillo roboratum, hunc in modum.

Ea, quæ pro Christianæ religionis, & diuini cultus veneratione fiunt, ne in recidiuam obliuionem valeant deuenire, dignum est & honestum litteris commendari; Idcircò nos Sergius Dei clementia Neapolitani Archiepiscopatus humilis minister, Christi fidelibus notum facimus vniuersis, nos octauo die restantis mensis Madij Cauensem Ecclesiam in honorem Beati Gregorij constructam intra mœnia Neapolis, vnà cum venerabilibus nostris Puteolano, & Cumano Episcopis solemniter consecrasse, in qua pariter conuenientes, statuimus in perpetuum, vt quicunque annuatim in anniuersario prædictæ consecrationis ad eandem Ecclesiam visitãdam vsque in octauam diem accesserit, tres annos de criminalibus, de quibus verè confessi fuerint, & tres partes venialium, & omnes negligentias, ita tamen vt si ad memoriam redierint, orationum faciant suffragijs se iuuari, auctoritate Dei omnipotentis & Beatæ Mariæ semper virginis, & Sanctorum Apostolorum Petri & Pauli, & Beati Ianuarij Patroni nostri, & Beati Gregorij, & Sanctorum omnium, quorum ibi reliquiæ recõditæ perhibentur sibi misericorditer nouerint relaxata. Hæc autem relaxatio, & prædictæ remissionis condonatio celebrata est anno Dominicæ Incarnationis 1187. mense prædicto quintæ Indictionis, præsidente Sanctæ Romanæ Ecclesię Domino Vrbano Papa III. & regnante domino nostro illustri & magnifico Rege Vvlielmo, nec non eiusdem Cauensis Ecclesiæ existente Abbate Domino Benencasa. Ad huius autem cognitionis perpetuam memoriã, quæ præfata sunt, per manus Marini Clerici Ecclesiæ nostræ in scripto redigi iussimus & sigillo nostro appositio fecimus insigniri feliciter. *Amen*.

Prædictæ Ecclesiæ altare maius dedicatum est in honorem Sanctæ Trinitatis, Sancti Gregorij, S. Laurentij, S. Nicolai, & S. Thomæ Martyris, & sunt in eo reconditæ reliquiæ Sãctorum, scilicet Sosij, Petri Exorcistæ, Nerei, & Achillei, Dalmaticæ S. Petri Apostoli, de velo S. Cæciliæ, S. Athanasij Neapolitani Episcopi. De neruis S. Ianuarij, De cinere Sancti Laurentij, Sanctorum Audifacis, & Abacuch, S. Gregorij Nazianzeni, S. Nicolai Episcopi, S. Stephani Protomartyris, & S. Thomæ Martyris. & altare minus dedicatum est in honorem Sanctæ Mariæ virginis, Beatorũ Apostolorum Petri & Pauli, & sunt in eo reconditæ reliquiæ SS. Ioannis, & Abbaciri, S. Victoriæ Martyris, & S. Pauli Episcopi.

Vltima Sergij memoria fit in regię Cameræ Summariæ Ritibus, in priuilegio illo Amalphitanis à Neapolit. ciuibus indulto, quod incipit. *Nos Alternus Cusonus, Consules, Comestabuli, & vniuersus populus egregiæ Ciuitatis Neapolis, &c.* vbi in fine legitur. *Actum Neapoli per Maurum Clericum Sanctæ Neapolitanæ Ecclesiæ, & notarium Domini Sergij venerabilis Neapolitani Archiepiscopi anno 1190. die 9. mensis Maij 8. Ind.* Integrum hocce monumentum leges apud Capaccium lib. 1. Histor. Neapolit. fol. 173. Hæc ille.

14. ANSELMVS gestorum gloria, & propria virtute clarus successit Sergio circa annum Domini 1192. Anselmi mentio habetur in actis Sanctæ Patritiæ, cuius sacra lipsana Neapoli in Ecclesia eius nominis asseruãtur, dum de miraculis agitur, quæ in ea Ecclesia, atque eius tumulo à Deo per B. Patritiam ea ætate circiter annum 1192. gesta sunt, sic legitur. *Tempore igitur Henrici Romani Imperatoris, qui Regnum sibi Siciliæ nitebatur subijcere, residente in vrbe Roma Cælestino III. & Anselmo Archiepiscopo Cathedram Parthenopensem tenente, nec non Melegrita Sãctæ Patritiæ cœnobium gubernante, puer quidam, &c.* Item anno 1212. in eodem miraculorum libello, Anselmi fit mentio. Ad ipsum plures decretales extant Innocentij III. Epistolæ, quarum aliquæ sacris canonibus sunt insertæ. Ad eundem verò Innocentium aliquando Anselmus orator fuit Constantiæ Siciliæ Reginæ Federici II. Imp. matris quondam Henrici VI. Imp. vxoris. Cognita Anselmi prudentia, vitæque integritate Innocentius III. illum ad varia obeunda munia vocauit, & inter multos viros egregios, ad Regnum Siciliæ; puerumq; Regem Federicum rectè instituendum Cincium S. Laurentij in Lucina Presb. Cardin. Apostolicæ Sedis Legatum, & hunc Anselmũ

Neapolitanum, & Angelum Tarentinum, Archiepiscopos cum Iacobo Marescallo suo, & Odone de Palumbaria, viros, quorum fidem expertus fuerat, delegit, quorum etiam consilio & prudentia Marcoualdus Imperij Siniscallus, Dux Rauennæ & Romandiolæ, Marchio Anconæ, & Molisij, qui se pueri Regis baiulum esse iactabat, Insulamque Siciliæ cum Sarracenorum exercitu aggressus fuerat, victus, fugatusque est, de qua insigni victoria, deque ijs, quæ in ea gesta fuerant, Anselmus, qui omnibus interfuit, per epistolam certiorem reddidit Innocentium; eam leges in eiusdem Pontificis vita, quam nuper euulgauit Franciscus Bosquetus Narbonensis cũ eiusdem Pontificis Epistolarum registro. De controuersia Anselmi cum Episcopo Auersano, quem suffraganeum Ecclesiæ suæ existimabat, habetur in eiusdem Innocentij epistolis l. b. 1. vide tom. 1. nostrum de Auersanis Ep. copis iure inter Romanæ Ecclesiæ immediatè subiectis, vbi retulimus Callisti II. exemptionis diploma, quod deinceps alij Romani Pontifices post Innocentium asseruerunt, & in Registris Apostolicis passim observauimus, Auersanos Episcopos vsque ad hæc nostra tempora solum tanquam exẽptos, Romanorum Pontificum veneratos esse arbitrium. Anno 1203. die 26. Februarij, Anselmo Archipræsule ossa S. Iulianæ Nicomediensis Virginis, & Martyris, ac Sancti Maximi Leuitæ Cumani inclyti Christi athletæ ex Cumana ciuitate sub Leone vltimo Cumano Episcopo Neapolim translata sunt; Iulianæ quidem ad Monasterium S. Mariæ Domnæ Aromatæ Sanctimonialium tunc Cisterciensis Ordinis, Maximi verò in Cathedrali Ecclesia religiosissimè recondita sunt. Translationis historiam scripsit Petrus Subdiaconus Neapolitanę Ecclesiæ. Capaccius lib. 2. hist. Neapol. nonnulla de hac translatione tradit, nouissimè à Caracciolo de eadem, deque Actis eorundem Sanctorum eruditissima instituitur narratio cap. 16. & 18. de sacris monumentis Neapolitanæ Ecclesiæ. De Iuliana Baronius in notis ad 16. Febr. Menologium Græcorum iussu Basilij Macedonis Imperatoris auro cõscriptum, quod extat m. s. in Biblioth. Vatic. quodque Petrus Archudius in Latinum vertit. Certamen huius S. Iulianæ Nicomediensis refert ad 21. Decembris in hæc verba. *Iuliana Martyr Maximiliano Imperatore Nicomediæ locupletibus nata parentibus despōsata fuit Eusebio viro patritio, adornabat igitur sponsus nuptias, cum Iuliana negauit se velle, nisi vrbis Præfecturam adipisceretur, quam cum ille assecutus esset, illa, nisi, inquit, Christianus fiat, me nunquam ducet vxorem. Quamobrem pater mœstus cepit sollicitare filiam, vt à Christo descisceret, & nuberet, quam in fide permanentem tradidit sponso & Præfecto, vt ex legibus quæstioni adhiberetur. Præfectus igitur totum Virginis sublime pendentis per cap illos corpus depectit, cutẽ capiti detrahit, & in ignem conijcit; demùm cum multis alijs eius causa Christianis obtruncat.* & obiter hæc de sancta Iuliana. Porro Cœnobium illud, & Ecclesia Sanctæ Mariæ Domnæ Aromatum, vbi Iulianæ corpus fuit reconditum, aliquando denominatum inuenio S. Mariæ de Petreio de Cõstantinopoli, aliquando de Domna Romita. Vetustum sanè Sanctimonialium Cœnobium, Ord. S. Basilij, deindè transijt ad Ord. Cisterciensem, forte Præsule Anselmo; cũ Moniales Petrei Cœnobij eiusdẽ Ord. in Græcia exædificati Neapolim transmigrassent, in eo fuissent receptæ. In registro Caroli I I. Regis habetur, *Conuentui S. Mariæ de Constantinopoli, ac Monialibus eiusdem Cõuentus Ordinis Cisterciensis Neapol. commorantibus Rex Carolus confirmat donationem eisdem factam à Rege Carolo patre domorum regiarum sitarum in platea Nidi, vbi conficiunt suum Monasterium.* Et in registro Roberti Regis. *Anno 1334. Monasterium Monialium Ecclesiæ S. Mariæ de Petreio de Constantinopoli Ord. Cisterciensium regulæ Sancti Benedicti, &c.* & sub Ioanna I. anno 1419. *Plures Moniales Ecclesiæ S. Mariæ dominarum de Romania de Neapol. Ord. Cisterciensis, &c.* Floruit in hoc Cœnobio vita, & moribus ac Sãctimonia illustris Beatrix Aragonia regia stirpe nata, cuius venerabile corpus incorruptũ adhuc perseuerat: hæc anno Domini 1300. Cœnobium & Ecclesiam instauranit. Circa verò annum salutis 1460. Cisterciensis huius Monasterij Sanctimoniales ad habitum nigrorum S. Benedicti, priore relicto instituto transierunt, quod adhuc retinent. Sed ad Anselmum redeamus, vnde digressi sumus. Is anno 1213. cum gratum, specialemq; affectum gereret erga Ceimiliarcham, Clericosque Congregationis S. Saluatoris maioris Neapolitanæ Ecclesiæ, qui diuinis officijs eiusdem Ecclesiæ iugiter incumbebant, eos eorumque successores, perpetuò ab omnibus collectis exemit, statuitque, vt tunc tantummodo collectis contribuerent, cum cæteri, tam maioris Ecclesiæ, quàm totius Cleri ad contributionem earundem personaliter compellerentur vt ex eius litteris totius Capituli subscriptione munitis, quę sic se habent.

Anselmus miseratione diuina Neapolitanus Archiepiscopus dilectis in Domino filijs Aegidio Cimiliarcha, & Clericis Congregationis Saluatoris in perpetuum.

Piæ postulatio voluntatis, effectu debet prolequente compleri, quatenus & deuotionis sinceritas, & vtilitas postulata vires indubitanter assumat. Cum ergo dilecte, & carissime in Domino fili Aegidi Cimiliarcha Neapolitanæ Ecclesiæ, tu & socij tui Clerici Congregationis Saluatoris humiliter, & frequenter supplicaueritis nobis, vt intuitu obsequiorum, quæ iugiter, ac studiosiùs impendebatis Neapolitanæ Ecclesiæ circa celebrationem

tionem diuinorum officiorum, prouidere deberemus pauperi Cõgregationi vestræ Saluatoris, videlicet super grauaminibus & damnis, quæ occasione collectarum substinuerat, & frequentiùs sustinebat. Nos tam ad supplicem postulationem vestram, quàm & ad preces Capituli pro vobis nobis attentè porrectas, supplicationes vestras tandem de ipsius Capituli consilio benignè super præmissis duximus admittendas; vnde nos volentes vobis & posteris vestris, qui diuinis officijs & ecclesiasticis obsequijs Neapolitanæ ecclesiæ iugiter insudatis, super hoc gratiam facere specialem, authoritate præsentiũ dictam Congregationem vestram Saluatoris ab omni collecta eximimus, & amodò censemus esse immunem, statuentes vt & vos fratres dictæ Cõgregationis Saluatoris tunc solum collectis faciendis teneamini contetre, quando & alij Clerici, tam nostræ maioris Ecclesiæ, quàm & omnes alij de ciuitate ad cõtributum collectarum, quæ inciderint personaliter vocabuntur. Vt autem hoc nostræ liberalitatis priuilegium vobis, & Congregationi vestrę indultum futuris, perpetuisque temporibus inuiolabiliter obseruetur, ipsum nostro patrocinio duximus roborandum, inhibentes, vt nulli omninò hominum liceat contra hoc nostræ liberalitatis statutum venire, vel ipsum ausu temerario infringere, si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Dei omnipotentis, & B. Ianuarij Pontificis, & Martyris, & excommunicationem nostram se nouerit incursurum. Cæterum ad huius statuti nostri perpetuam firmitatem, hanc paginam inde fieri, & nostro sigillo iussimus communiri.

Actum millesimo ducentesimo tertio decimo anno Dominicæ Incarnationis, mense Ianuary, Inditt. secunda.

† *Anselmus Archiepiscopus.*
† *Ego Dauferius Archipresbyter Eccl. Neap. subscripsi.*
† *Ego Paul. Archipresbyter Card. Eccl. Neap. subscripsi.*
† *Ego Sen. Presbyter Ecclesiæ Neapolit. subscripsi.*
† *Ego Lucas Presbyter Ecclesiæ Neapolit. subscripsi.*
† *Ego Matthæus Presb. & Card Ecclesiæ Neap. subs.*
† *Ego Maurus Presbyter & Cardinalis subscripsi.*
† *Ego Donadeus Presb. subs.*
† *Ego Aeg. Subdiac. subs.*
† *Ego Bartholomæus Subdiac. subs.*
† *Ego Sergius Sanson. subs.*
† *Ego Ioannes Subdiac. subs.*
† *Ego Ioannes Eccles. Neap. Archidiac. subscripsi.*
† *Ego Bartholomæus Eccles. Neap. Diac. subscripsi.*
† *Ego Ioannes . . . . . Diaconus subscripsi.*
† *Ego Ioannes Neap. . . . . Diaconus subscripsi.*
† *Ego GG. Ecclesiæ Neapolit. Diaconus subscripsi.*
† *Ego Sergius Subdiac. subs.*
† *Ego Donnus Subdiac. subs.*
† *Ego Thomas Subdiac. subs.*
† *Ego Petrus Subdiac. subs.*
† *Ego Iacobus Subdiac. subs.*

Hoc priuilegium impetrauit magister Aegidius de Arlano Cimeliarcha.

Eas Anselmi litteras Gregorius Papa IX. Apostolica auctoritate roborauit sub datum Reate 2. Kal. Iunij anno 1235. Pontificatus sui octauo.

Ipse verò Anselmus optimus Præsul obijt anno 1215. die 21. Iunij, cuius anniuersarium notatur eadem die in Emortuali Monialium Sanctæ Patriciæ, sub quo fortasse Anselmo Cumana Cathedralis, destructa ea ciuitate, Neapolitanæ Ecclesiæ cum suis bonis, iuribusque vnita fuit, de qua alibi dictum. Defuncto Anselmo Clericalis Senatus, quendam P. Subdiaconum, ac Notarium Apostolicum in Archiepiscopum elegit, qui cum electioni suæ liberè nuncium remisisset, Honorius III. Pontifex Capitulo Neapolitano scripsit, mandauitque, vt reiteratis suffragijs alterum eligerent sibi Archipræsulem, Litteræ datæ sunt 7. Id. Ianuarij anno Pontificatus primo, qui fuit Christi 1216. in Regist. Vatic. extant fol. 33. anni 1. eiusdem Honorij. Hunc, quem notauit Honorius littera P. perperam vocat Cioccarellus magistrum, Thomam ex Panuinio, & Ciaccone.

15. PETRVM, quem vocant de Surrento, & aliqui scribunt de Serfalibus familia

sia nobili, & vetusta natum, anno 1216. euocarunt ad Neapolitanam Ecclesiam, eius in Regiſtris Vaticanis non extat electio; tamen ad ipsum electũ scribit Honorius III. 2. Kal. Augusti anno 1. Pontif. salutis verò 1216. fol. 139. & Epistola 179. ann. 2. 6. Kal. Decembris contra quendam Casertanum electum, vt de ijs, quæ illi obijciebantur diligenter se informaret, Apostolicamque Sedem certiorem faceret. Is electus cum consensu sui Capituli, immunitates & exemptiones ab Anselmo prædecessore suo Cimeliarchæ & Congregationi S. Saluatoris assertas confirmauit, vt ex eius diplomate liquet. Dat. Neapoli anno 1217. mense Septemb. Indict. 6. cuius initiũ. *Petrus Dei gratia Neapolitanus electus dilectis in Domino filijs Cimiliarchæ & fratribus Congregationis S. Saluatoris in perpetuum, &c.* in fine subscribitur. *Ego Petrus Neapolitanus electus*. Quas etiam immunitates firmauit anno 1238. die 3. Ianuarij nouo cuso diplomate. Ad eum scripsit Gregorius IX. decretalem Epistolam in cap. fin. de seruis non ordinandis. Anno 1231. Fratres Prædicatores Neapoli recepit exhortatus ab eodem Gregorio, ijs ad ipsum, Capitulumq; datis epistolis.

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei. Venerabili Fratri Archiepiscopo, & dilectis filijs Capitulo Neapolitano salutem & Apostolicam benedictionem.

Quoniam crescit diei malitia, & periculosa tempora inualescunt; attẽdens Euangelicus ille Pater familias, quod messis erat multa, operarij autem pauci, in messem suam operarios adhuc mittens in hac quasi hora vndecima dilectos filios Fratres Ordinis Prædicatorum, velut nouos vinitores suæ vineæ suscitauit, qui nõ sua, sed quæ sunt Iesu Christi quærentes, tam contra profligandas hæreses, quàm pestes alias mortiferas extirpandas se dedicarunt euangelizationi verbi Dei in abiectione voluntariæ paupertatis. Nos igitur eorum pium & sanctum propositum, ac ministerium tam necessarium fauore benevolo prosequẽtes, vniuersitati vestræ ipsos affectuosè duximus commendandos, per apostolica vobis scripta mandantes, quatenus eos ad officium prædicandi, ad quod sunt specialiter deputati, benignè recipiatis, ac populos vobis commissos, vt ex ore ipsorum semen Verbi Dei deuotè suscipiant, sedulò commonentes, ob reuerentiam Apostolicæ Sedis & nostram, liberaliter eis in suis necessitatibus assistatis. Ad hæc cum in Ciuitate Neapolitana locum aptum non habeant, in quo suorum offerant Domino vitulos labiorum, deuotionem vestram rogamus, & exhortamur in Domino in remissionem vobis vestrorum peccaminum iniungentes, quatenus in ciuitate ipsa locum eis ad hoc aptum prouideatis absque iuris præiudicio alieni, ita quod ex hoc propitiationem diuinam facilius mereamini, & nos deuotionem vestram

A possimus meritò commendare. *Datum Reate 14. Kal. Nouembris Pontif. nostri anno quinto.*

Idem Pontifex alias litteras eiusdem argumenti scripsit ad Populum Neapolitanum, quæ sic habent.

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei Dilectis filijs Populo Neapolitano salutem & Apostolicam benedictionem.

Quoniam crescit diei malitia, & periculosa tempora inualescunt; attendens Euangelicus ille pater familias, quod messis erat multa, operarij autem pauci, operarios adhuc mittens in hac quasi hora vndecima dilectos filios Fratres Ordinis Prædicatorũ, B velut nouos vinitores suæ vineę suscitauit, qui non sua, sed quæ sunt Iesu Christi quærẽtes tam contra profligandas hæreses, quàm pestes alias mortiferas extirpandas se dedicarunt euangelizationi verbi Dei in abiectione voluntariæ paupertatis. Nos igitur eorum pium, & sanctum propositum, ac ministeriũ tam necessarium fauore benevolo prosequentes, vniuersitati vestræ ipsos effectuosè duximus commendandos, per apostolica vobis scripta mandantes, quatenus prædictis fratribus vobis seminantibus verbum Dei prędicationem eorum audientes, benignè ac deuotè suscipientes, tanquam bona & fructifera terra pro vitiorum tribulis incipiatis virtutũ segetem germinare & dicti fratres suscepti C ministerij cursum feliciter consũmando optatum reportent sui laboris fructum, & finem, salutem videlicet animarum. *Datum Reate 13. Kal. Nouemb. Pontif. nostri anno quinto.*

Petrus verò ijs Põtificis litteris acceptis, eos honorificè excepit, atque Gaufrido de Castilione Mediolanensi S.R.E. Cardinali, & Apostolicæ Sedis in Siciliæ regno Legato, id Petrum maximè hortante, dedit eis Petrus Ecclesiam Sancti Archangeli ad Morfisam, cum insigni ac peramplo adiacenti Monasterio, quod Monachi è Diui Benedicti familia incolebant, qui libenter eum locum fratribus Prædicatoribus cesserunt, cum alia peram- D pla Monasteria Neapoli haberent; sicque Monachi Monasterium illud in manibus Petri Archiepiscopi resignarunt, is, Capitulo assentiente, Fratribus Prædicatoribus in perpetuum concessit habẽdum, quod adhuc retinent, & ex eorum institutoris nomine Sancti Dominici Ecclesiã, ac cœnobium appellarunt, litteræ autem Petri Archiepiscopi hæ sunt.

Petrus miseratione diuina humilis Neapolitanus Archiepiscopus, dilecto in Christo filio Fratri Thomæ, ac vniuersis Fratribus de Ordine Prædicatorum Neapoli perpetuò moraturis, salutem in eo, quies omnium vera salus.

Recta regere satagentes, vt facilius aspera conuertere possimus in plana, & dirigere

gere indirecta zelo domus Domini, cui ratione Pontificij minittramus viros electos à Domino ſecundum cor ſuum, & tanquam candelabra in domo Domini ſtabilitos ad habẽdam manſionem nobiſcum, non togati, nec etiam requiſiti, eò debemus libentiùs inuitare, quò plurimum expedit euangelizare tanto populo verbum Dei, nec ipſi debent ad hoc ſe difficiles exhibere, ne talenta eis cõmiſſa Domino referant gratioſa, cum de talento ſibi credito teneatur quilibet reddere rationem. Sanè etenim, ſicut dolentes referimus, & referendo dolemus, inſurrexerũt vulpeculæ caudas habentes ad inuicem colligatas ad Philiſtinorũ ſegetes depopulãdas, & demoliendam vineam Domini manifeſtè, dum hæretici qui tanquam lupi latrauerant inter agnos, per hamos ſub eſca latentes, per prædicationes ſuas videlicet, aperte nituntur ad prauitatem eorum adducere ſeductibiles animas Electorum. Cum igitur ſemper aſſumere ſoleant neglecta incendia vires, & antequam hæreticæ labis morbus tanquam fermentum ſe diffuſius diffundendo ciuitatem Neapolitanam inficiat, quę ſolet vocari Parthenope, ideſt virgo, tanto ſit celeri ſtudio ſuccurrendum, quanto in huiuſmodi maximũ vertitur periculum animarum, ſuffulti auctoritate litterarum Domini Papæ, ac venerabilis Patris Domini Giffredi tit. S. Marci Presbyteri Cardinalis, viri dexteræ nobis aſſiſtentis à dextris, qui dextera diuina in Eccleſia Dei, velut Cedrus Libani altitudine contemplationis erectus virtutum odore ſuauis pro ſubſtentatione domus Domini, ad concedendum Fratribus Prædicatoribus in Neapoli perpetuam manſionem, diligentiùs nos induxit, & efficaciter excitauit, vt exindè iuuentus fidelium, ſicut aquila renouetur, confortetur fides, & perfidia confundatur, cũ conſenſu Capituli noſtri, & etiam dilectorũ filiorum Marci Abbatis, & Monachorum Monaſterij Sancti Archangeli ad Morfiſa de Neapoli, qui omne ius, quod in eodem Monaſterio competebat eiſdem, in noſtris manibus ſine conditione qualibet reſignarunt, & de conſenſu patronorum eiuſdem Monaſterij, præſentibus eodem Domino Cardinale, & venerabilibus Dominis Barenſi Archiepiſcopo, Magiſtro Ægidio Domini Papę Cappellano, Magiſtro Petro de Gregorio Baſilicæ Beati Petri Principis Apoſtolorum Canonico, & quampluribus alijs, canonicè, liberè, & abſolutè inueſtimus te Fratrem Thomam, tam pro parte tua, quàm omnium aliorum Fratrum Ordinis Prædicatorum de ipſo Monaſterio, domibus, ſeu manſionibus omnibus, & hortis eiuſdem, cum palatio magno & domibus, quę ſunt extra Monaſteriũ, videlicet illas, quæ ſunt ante ipſam Eccleſiã Sancti Archangeli, & ante ipſum clauſtrum à parte Orientis, ſicut protenditur vſque ad viam publicam, & ſicut murus vitimus à parte meridiana ipſius clauſtri protenditur in directum, vſque ad viam publicam & poſſeſſionem exinde tradimus corporalem ad habendum, habitandum, ædificandum, reædificandum, & faciendum ex eis quicquid videbitur expedire, ita quod Abbas, & Monachi, vel aliquis alius nullam habeat poteſtatem in Monaſterio, domibus, ſeu mãſionibus & hortis eiſdem. Porrò reſeruamus Abbati prædicto, vt in feſtiuitatibus Neapolitanæ Eccleſiæ inter alios Abbates recipiatur, & honoretur, ita tamen, quod nec re, nec nomine in iam dictis Monaſterio, domibus, & hortis traditis Fratribus nominatis ſibi poſſit in poſterum iuris aliquid vendicare; quod ſi fortè iam dicti Fratres in Ciuitate Neapolitana manere noluerint, & voluntariè ſe omninò abſentauerint, tunc Monaſterium ipſum tam cum domibus, ſeu manſionibus ædificatis, vel ædificandis, hortis etiam & alijs poſſeſſionibus ſuis in ſtatum priſtinum reſtituatur. Ad hæc excommunicamus omnes contra ſtatutum noſtrum & ordinationes huiuſmodi temerè venientes. Ad cuius rei memoriam & omnium fratrum cautelam, & perpetuam firmitatem præſens ſcriptura eis exindè per manus dilecti filij Petri dicti Papę publici Curiæ noſtræ Notarij, qui omnibus ijs interfuit ſcribi fecimus, & eam ſubſcriptionis noſtræ, & ſigilli, quam ſigni eiuſdem Notarij, & ſubſcriptionum Abbatis, & Capituli prædictorum munimine roborari.

Actum Neapoli Anno Dominicæ Incarnationis milleſimo ducenteſimo trigeſimo primo, menſis Nouembris die primo, Indictione quinta. Ego Petrus dictus Papa Curiæ Domini Petri venerabilis Neapolitani Archiepiſcopi publicus Notarius omnibus ſupraſcriptis interfui, hoc inſtrumentum exindè ad mandatum eiuſdem Domini Archiepiſcopi ſcripſi, in publicam formam redegi, & proprio ſigno ſignaui, loco, anno, menſe, die & indictione pratitulatis.

† *Petrus Archiepiſcopus.*
† *Ego Auferius Archipriuicerius Eccleſ. Neap. ſubſcripſi.*
† *Ego Iacobus Presbyter Cardinalis ſubſcripſi.*
† *Ego Maurus Eccleſ. Neap. Presb. Card. ſubſcripſi.*
† *Ego Aegidius Cimiliarca ſubſ.*
† *Ego Caſarius Card. Eccleſiæ Neapolit. ſubſcripſi.*
† *Ego Petrus Presbyter Cardinalis ſubſcripſi.*
† *Ego Marinus Caſulla Subdiac. Eccleſiæ Neap. ſubſ.*
† *Ego Bartholomæus Eccleſ. Neap. Diac. ſubſcripſi,*
† *Ego Ioannes Neapolit. Eccleſ. Diaconus ſubſcripſi.*
† *Ego Matthæus de Duc. Eccleſ. Neap. humilis Diaconus ſubſcripſi.*

† *Ego*

† *Ego Petrus Marius Ecclesiæ Neapolit. Diaconus.*
† *Ego Ioannes Ecclesiæ Neapol. Diaconus subscripsi.*
† *Ego Vulielmus Capice Diaconus subscripsi.*
† *Ego G. Sconditus subscripsi.*
† *Ego Iacobus de Matthæo Subdiaconus subscripsi.*

Pendet sigillum cera rubea cum serico rubeo, & effigie Episcopi in Pontificalibus, cum hac inscriptione,
Petrus Neapolitanus Archiepiscopus.

Alias etiam litteras idem Petrus dedit eisdem fratribus anno 1246. in hunc modum.

Petrus miseratione diuina humilis Neapolitanus Archiepiscopus, Dilectis in Christo filijs Conuentus Fratrum Prædicatorum Sancti Dominici in Neapoli, salutem in Domino sempiternam.

Iustis petentium desiderijs facilem nos conuenit præbere assensum, & vota, quæ à rationis tramite non discordant, effectu prosequente complere. Ea propter, charissimi in Domino filij, vestris iustis postulationibus grato concurrentes assensu, donationem, seu concessionem à Fratre Ioanne Brancazio quôdam Rectore Hospitalis S. Archangeli de Morfisis de quodam horto ipsius hospitalis, cuius fines inferiùs designantur, cum consensu & voluntate omnium patronorum hospitalis eiusdem vobis factam, ratam habentes, & firmam, eam vobis præsentis scripti patrocinio perpetuò confirmamus, & de speciali gratia quicquid iuris habemus in ipso, vobis duximus concedendum, fines quoque supradicti horti sunt ij, ab vna parte est hortus Ecclesiæ S. Dionysij, ab alia parte est Ecclesia vestra S. Dominici, ab alia parte sunt horti nobilis viri Sergij Scunditi, & nobilis mulieris Melegaytæ vxoris quondam Liguori Arcamoni, ab alia parte est hortus dictæ Ecclesiæ vestræ. Vt autem de ijs non possit in posterum dubitari, præsens scriptũ per manus subscripti Notarij Bartholomæi de Magdalon, exinde fieri fecimus, nostri sigilli & eiusdem Notarij signi munimine roboratum.

Actum Neapoli anno Dominicæ Incarnationis millesimo ducentesimo quadragesimo sexto, die vigesimo quinto mensis Aprilis 4. Indict. Ego qui supra Bartholomæus de Magdalon, Ecclesiæ Neapolitanæ Clericus, & publicus Notarius de mandato ipsius Domini Archiepiscopi hoc scriptum scripsi, & in publicam formam, redegi & meo signo signaui.

Nulla adest subscriptio, nec dicti Archiepiscopi, nec Capituli, vel Canonicorum; verum dumtaxat pendet ex canapo sigillum cereum ex cera nempe rubea, cum effigie Episcopi Pontificalibus induti cum his litteris circumcirca sigillum.
Petrus Neapolitanus Archiepiscopus.

Hoc in Cœnobio deinde S. Dominici habitum sumpsit Angelicus Doctor S. Thomas de Aquino Ecclesiæ lumen & ornamentum, ex quo etiam alij viri præclarissimi prodiere. Ad eundem etiam Petrum scripsit Federicus II. Imper. & Siciliæ Rex die 11. Maij 1239. monuitque illum, vt secunda die postquam Capuam aduenisset, illuc se conferret, atque priuilegiũ ab Henrico Imp. eius patre Ecclesiæ Neapolitanæ concessum, secum deferret, examinandum. Cæterum Petrus Ecclesiam sibi concreditam non parum pijs operibus illustrauit, turrim etenim campanariam maioris Basilicæ è lenigatis marmoribus elaboratam erexit anno Domini 1233. vt vetus nuper inuenta inscriptio testatur.

Hanc petram Petrus Præsul ædificauit,
Quam Christus petram Petro Simoni similauit.
Surrentinatus, præsulque Neapolitanus
Mille ter vndenis annis, Dominique ducentis
Decantent turbæ Surrentinatus in vrbe
Vrbis P. sanè Prælatus Vergiliana
Quem Dominus elegit, felicitèr hoc opus egit.

Item.

Annis viuentis Domini iam mille ducentis
Ter denis ternis. si scripta legens benè cernis,
Intitulat gesta currens indictio sexta
Tunc anni Domini terdeni mille ducenti
Terni, cum cœpit opus hoc feliciter egit.
P. de Surrento tunc Præsul Neapolitanus,
Si benè scripta leges indictio sexta currebat.

Petrus quoque hic noster se admodum præbuit religiosum, ac pium erga sanctos, & præsertim eos, quorum pignora Neapoli asseruabantur, aut quorum solemnis in sua Ecclesia memoria haberetur, quò totum eius animum conuertisse visus est; quandoquidẽ eorum gesta diligentissimè ex vetustis monumentis deprompta soluta oratione conscribi curauit, quorum adhuc aliquot Longobardo charactere in mẽbranis scripta supersunt, inter quæ Sancti Aspren Neapolitani Episcopi vita, quam eius iussu Albericus quidam exarauit, vt eius præfatio docet, quæ incipiunt.

Sanctissimo, ac reuerentissimo Patri Petro Albericus filialis obsequij famulatum, &c.

Extant Sanctæ Iulianæ virginis, ac martyris gesta in antiquis codicibus manuscriptis, è Græco in Latinum conuersa à Petro quodam huic nostro Petro Archiepiscopo directa, vt eius præfatio indicat, quæ sic incipiũt.

Egre-

Egregio Patri Domino Petro S. Parthenopensis Ecclesia optimo Pastori, Petrus.

Baronius etiam in addit. ad Martyrol. die 16. Febr. ait haberi Acta eiusdem Sanctæ Fortunatæ in veteri m. s. codice, ex Græco in Latinum reddita à Petro quodam, qui ea ad Petrum Neapolitanum Archiepiscopum direxit, vt eius præfatio docet.

Sancti etiam Christophori Martyris gesta ab eodem Petro ipsius Archiepiscopi mandato sunt recensita, vt hi versus, qui inibi in fine leguntur, significant.

Parthenopensis apex Præsul per cuncta beate
Nectare saluifico redimitus munere diue,
Petre, Petri meritis, qui te sacrauit in orbe.
Sume tui Petri famulatum, mente benigna,
Quod patrauit ouans ad vestri nominis odas,
De Christopheri laude, magnisque triumphis
Martyris eximij pro Christi lege patratis, &c.

Sancti insuper Georgij martyris acta ab eodem Petro repeti iussit, vt ex versibus, qui in eorum calce referuntur, deprehendimus, hunc in modum,

Hæc tibi gesta dedit, Georgi martyr opime;
Petrus, amore tuo fontes pellendo malignos,
Præsulis egregij Petri precepta secutus;
Iam pretiosa nitet tua passio, pugna, triumphi.

Et post nonnulla sequitur idem auctor.

Sume pater patriæ præsul, per cuncta benigne
Petre tui Petri famulatū quæso libenter,
Quod tua sancta mihi precepit iussio fari,
Scilicet vt tenebras Georgij martyris almi,
Famine pellendo luculentum dogma ministrem, &c.

Idem quoq; Petrus illustre martyrium Sanctorum Quirici, & Iulittæ conscripsit, atque huic nostro Petro Archiepiscopo, tunc fortè Ecclesiæ Neapolitanæ Diacono obtulit, vt ex eius præfatione perspicitur, in qua habetur.

Horum itaque Sanctorum Patrum studio motus ego Petrus vestro animatus nectare Parthenopensis Ecclesiæ Leuita Petre, inquisiuimus diligenter, &c.

In fine verò eorundem actorum multi leguntur versus, quorum exordium est.

Suscipe Petre libens Leuites cælsa trophea
Sanctorum, supplex Petrus quæ præbet amore.

Subsequente verò anno 1234. Fratres Minores Neapoli recipiuntur, tradita Ecclesia S. Laurentij ad Cœnobium exædificandum, quod sub Carolo II. perfectum fuit amplissima qua nunc visitur forma. Petrus verò optimè de Ecclesia Neapolitana meritus anno 1251 creditur defunctus ex electione Bernardini Successoris in regestro Vatic. Innocentij IV. recensita.

Hoc ipso anno, quo Petrus Archiepiscopus mortuus est, mortem oppetiit etiam Federicus II. Imp. quo etiam anno Idibus Decembris Innocentius IV. Neapolitanis concessa per Apostolicam Sedem priuilegia renouauit, collaudatis egregijs erga Apostolicã Sedem illorum operibus, ac ita ipsis flagitantibus sanxit, vt nulli inposterum Principi, ac Regi, sed tantùm Romano Pontifici subessent, ac magistratus sibi præficiendi libera facultate potirentur, modo tamen Ecclesiasticæ libertatis custos, Romanæque Ecclesiæ addictus esset. Diploma integrum leges apud Odericum Raynoldum tom. 13. Annal. Eccl. ad hunc anno.

16. M. BERNARDVM, vel Bernardinum Caracciolũ Rubeum de Neapoli Subdiaconum Apostolicum, & Decanum Pœnitentiariæ Apostolicæ electum Neapolitanum Archiepiscopum commendat Neapolitano Capitulo Innocentius IV. anno Pontificatus sui 9. die 4. Id. Ian. anno à Christi natiuitate 1252. vt in epist. 84. fol. 24. regist. Vatic. an. 9. Innocentij. Hic est ille Bernardus, seu Bernardinus Caracciolus Rubeus nobilitate generis & propria virtute vir longè clarissimus, qui eximiè agendo tantam apud Innocentium Pontificem collegit gratiam, vt ab ipso patriæ Sacerdotium obtinuerit, & ad trepida ecclesiastica negocia adhibitus sit, adhucque electus Apostolicæ Sedis Legatus ad Pannoniæ, Boemiæque Reges pro sedandis dissidijs inter eos destinaretur anno 1254. vt ex epi-

epistola eiusdem Pontificis ad ipsum scripta habetur ex secreto Vat. regest. epist. 4. fol. 16. quam recitat Vvadingus noster to. 2. Annal. Minor. quæ sic incipit. *Electo Neapolitano Apostolicæ Sedis Legato. Venerabilis frater noster Zagabrien. Episcop. &c.*

Datum Anagniæ 3. Id. Iulij. anno 12. Eodem anno idem Innocentius defuncto Conrado Rege, ad possessionem Regni capessendam venit Neapolim, exceptus in Neapolitano Episcopio, ibique die 13. Decembris eiusdem anni diem suum clausit extremum, in Cathedrali sepultus, cui post multos annos Humbertus Archiepiscopus marmoreũ sepulchrum erexit, & inscriptionem leoninis versibus appposuit, quam habes apud Ciacconem. Conclaue in eodem Episcopio habitũ die 21. Decembris: salutatus est Summus Ecclesiæ Pontifex Alexander IV. coronatus in eadem Cathedrali die 13. Ianuarij ann. 1255. Die verò 15. eiusdem mensis Diui Dominici Ecclesiam consecrauit, vt testatur marmorea inscriptio ad parietes eiusdem Ecclesiæ posita.

Anno Domini M. CC LV. mense Ianuarij in Dominica de Nuptijs, consecrata est Ecclesia ista à Domino Alexandro Papa IV. ad honorem Dei, & Beati Dominici institutoris Ordinis Fratrum Prædicatorum in præsentia Cardinalium Episcoporum consistentium: qui omnibus verè pœnitentibus, & confessis in anniuersario die dedicationis ipsis deuotionis causa annuatim venientibus vnum annum, & quadraginta dies de iniuncta sibi pœnitentia relaxauit. Pontificatus eius anno primo.

Hoc eodem anno die 23. Maij, verba sunt Ciocarelli [dum Alexander Neapoli resideret in Bernardi, ait Neapolitani Capituli gratiam suo diplomate ptiuilegium, quod Sergius olim Neapolitanus Archipræsul Clericis Neapolitanis indulserat, benignè confirmauit. Anno vero 1261. vt in suis Diarijs Matthæus Spinellus è Iuuenatio scriptum reliquit, cum Neapolitana Ciuitas ab Vrbano IV. sacris esset interdicta, eò quod Manfredo Neapolitanorum Regi pareret, qui armorum vi Regis titulo, ac diademate assumpto, à Romana Sede non inuestitus, propria authoritate Regno hoc potiebatur, quamobrem ab eo Pontifice iussus est, vt Neapolitanum Regnum Romanæ Ecclesiæ dimitteret, & exinde discederet, is autem parere noluit, ac proinde acre bellum ab eo Pontifice eidem Regi inferri parabatur; Archiepiscopus verò Neapolitanus, non fracti pectoris, pro Romani Pontificis obedientia, eius Regis potentiam, atque indignationem haud veritus, ecclesiasticum interdictum seruauit, atque ab omnibus seruari præcepit, & neminem sacra conficere, nec sacris interesse patiebatur. Quamobrem Neapolitana vrbs tres viros nobiles ad eundem Regem in Apulis tũc cum exercitu consistentem, oratores misit, illum exorantes, vt Romanæ Ecclesiæ colla submitteret, & à Romano Pontifice pacem obtineret; erat enim ciuitas sacris interdicta, & Archiepiscopus missas celebrari prohibebat, nec etiam bellum, nec interdictum illud amplius ferre poterant; Rex verò Oratoribus respondit, id bellum non esse suæ culpæ adscribendum, sed Pontificis, qui è suo Regno illum eijcere vellet, seque Neapolim missurum tercentum Saracenos, qui ad missas per vim celebrandas presbyteros, ac fratres compellerent, cogerentque, eos verò qui missas recitare renuerent, ad triremes mitterent: At Oratores audacter ac verbis apertis Regi dixerunt, ne illos mitteret, ciuitas enim Neapolis Saracenos excipere, & hospitari nullo pacto volebat, eorum barbaros mores odentes, ac pertæsi, de quo Rex grauiter turbatus est, ac ira succensus, nec tamen Saracenos misit. Hæc ille.

Subsequente verò anno 1262. Bernardus post annum decimum sui Archiepiscopatus, vir quippè laudatissimus, omnibus gratus, eximia nominis sui fama decessit tertio nonas Octobris in sacello familiæ suæ maioris Basilicæ sepultus, marmoreo, sublimique tumulo cum hac inscriptione.

Hic iacet corpus venerabilis in Christo Patris Domini Domini nostri Berardini Caraccioli Rubei de Neapoli Dei gratia Archiepiscopi Neapolis, & vtriusque Iuris Doctoris, ac Medicinæ scientiæ periti, qui obijt Anno Domini MCCLXII. tertio nonas Octobris.

Ioannes Caracciolus Rubeus nepos fieri fecit.

17. DELPHINVS quidam electus Neapolitanus creditur statim post Caraccioli obitum ann. 1263. cuius electionem non habemus in registris Vaticanis, memoratur tamen in diplomate Aygleri successoris, quod in Archiuio fratrum Eremitarum Cœnobij S. Augustini Neapoli asseruatur, cuius tenor talis est.

Ayglerius miseratione Diuina Neapolitanus Archiepiscopus.

Licet in bonis actibus misericordiæ opera existant præcipua; tamen ea potius renitent, quæ circa religiosas personas, & religiosa loca vberius exercentur. Hinc est igitur, quod cum religiosi viri Fratres Ordinis Sancti Augustini de consensu venerabilis viri Domini Dalphinatis Neapolitani Electi prædecessoris nostri, & Capituli Neapolitani in Ciuitate Neapolitana Ecclesiam S. Vincentij, quæ olim fuit Monasterium Monialium sine iure cimiterij fuerint assecuti, in qua habitarent, & Deo cultu deseruirent perpetuo in eadem, nec liceret eis hucusque vti prædicti loci cimiterio, etiam propria sponsione à quondam Fratre Thomasio Priore Prouinciali eorum pro parte Ordinis tempore prædictæ concessionis exacta. Nos attendentes nunc, quod prædicti fratres propter religiosæ conuersationis fructum sunt amplius honorandi, permittimus cum consensu & consilio Capituli nostri Neapolitani fratri N. Priori dicti loci & Fratribus prædictis in prædicto suo loco Neapolitano morantibus, & eorum successoribus nomine Ordinis Sancti Augustini in perpetuum, vt non obstante exceptione prædicti cimiterij, tempore eiusdem concessionis per prædictos prædecessorem, & Capitulum nostrum facta, & prædicta promissione eorum eisdem exhibita, & sine eorum conniuentia nequaquam cimiterio vterentur, amodò valeant liberè, & legitimè vti cimiterio in loco prædicto, salua Ecclesiarum, à quibus defunctorum corpora assumuntur canonica portione. Vt autem præsens indulgentia nostra robur obtineat firmitatis præsens priuilegium eisdem fratribus nomine Ordinis supradicti per manus Stephani de Sancto Georgio clerici, & publici Ecclesiæ Neapolitanæ Notarij scribi fecimus suo signo signatum, sigillo nostro munitum, subscriptionibus nostra, & prædicti nostri Neapolitani Capituli roboratum.

Actum Neapoli anno Natiuitatis Dominicæ millesimo ducentesimo septuagesimo, die Iouis vicesimo quarto mensis Aprilis tertiadecimæ Indictionis. Et ego Stephanus de S. Georgio clericus & publicus Ecclesiæ Neapolitanæ notarius prædictis rogatus interfui, & de mandato prædictorum Dominorum Archiepiscopi, & Capituli præsens exinde scriptum scripsi, & nostro consueto signo signaui.

† *Ego Ayglerius Neapolis Archiepiscopus subscripsi.*
† *Ego Riccardus Eccles. Neap. Archipriscerius subscripsi.*
† *Ego Simon Eccles. Neapol. Archipresb. Card. subscripsi.*
† *Ego Simon Eccles. Neap. presbyt. Card. subscripsi.*
† *Ego Simon Eccles. Neap. presbyt. Card. subscripsi.*
† *Ego Petrus Cimeliarcha subscripsi.*
† *Ego Lucas Eccles. Neapolit. Diaconus subscripsi.*
† *Ego Ioannes Eccles. Neapolit. Diaconus subscripsi.*
† *Ego Petrus Eccles. Neapolit. Diaconus subscripsi.*
† *Ego Bartholomæus Eccles. Neapol. Diaconus subscripsi.*
† *Ego Thomas Eccles. Neapolit. Diaconus subscripsi.*
† *Ego Bartholomæus Eccles. Neapol. Diac. subscripsi.*
† *Ego Thomas Subdiac. subscripsi.*
† *Ego Petrus Subdiac. subs.*
† *Ego Presbyter Bartholomæus Subdiac. subscripsi.*

† *Ego Rogerius Subdiac. subs.*
† *Ego Presbyter Sassus Subdiaconus subscripsi.*
† *Ego Presbyter Ioannes Subdiaconus subscripsi.*
† *Ego Petrus Presbyt. Subdiac. subs.*
† *Ego Benuenutus Subdiac. subscripsi.*
† *Ego Petrus Subdiac. subscripsi.*
† *Ego Petrus Subdiac. subscripsi.*
† *Ego Landulphus Subdiac. subscripsi.*
† *Ego Iacobus Subdiac. subscripsi.*
† *Ego Bartholomaus Subdiac. subs.*
† *Ego Marcus Presbyter Subdiaconus subscripsi.*
† *Ego Ioannes Subdiac. subscripsi.*
† *Ego Landulphus Subdiac. subscripsi.*
† *Ego Thomas Subdiac. subscripsi.*

Fit etiam mentio eiusdem Archiepiscopi Electi in antiquis Anniuersariorũ libris Monasterij S. Patriciæ, in quibus die 8. Februarij sic legitur. *Dominicus Dalsinas Electus Neapolit.*

Ferunt post Delphinum ab Clemente IV. electum fuisse Neapolitanum Archiepiscopũ Sanctum Thomam Aquinatem anno. 1265. sed pro sua humilitate dignitatem illam vltrò ei oblatam modestè respuisse: at regist. Vatic. Clementis de hac re altum silentium tenuit, fortasse sub Vrbano IV. id contigisse oportet, vt quidam scribunt, defuncto Caracciolo.

18. AYGLERIVS patria Burgundus, nobilibusque ortus parentibus ex Abbate Monasterij Athanasiensis Lugdunensis Diœcesis Ordinis S. Benedicti Neapolitanæ Sedi regendæ admotus est à Clemente IV. Pontifice 4. Kal. Nouembr. ann. 1265. Pontif. sui 1. id clare habemus ex literis eiusdem Pontificis ad ipsum Ayglerium Neapolitanum electum, quæ extant in Regest. Vatican. ann. 1. epist. 137. fol. 101. Hic autem Ayglerius, vt generis nobilitate, & monachali disciplina fulgens, ita virtutum omnium insignis in Archiepiscopatus dignitate constitutus, ad decessorum suorum gloriosa gesta, quibus de Neapolitana Ecclesia fuerãt benemeriti, maiora etiam incrementa superaddere constituit; toto enim 17. annorum, quo præfuit tempore, plura iura iam deperdita summa industria, & indefesso labore recuperauit, aliaque noua decora acquisiuit, regnantibus Carolo I. & II. Andegauensibus, vt passim in regis Archiuij monumentis de ijs mentio habetur: eo namque Archipræsule Carolus ab Vrbano IV. in Regnum vtriusque Siciliæ accitus, deinde Clemente IV. sedente anno 1266. die Epiphaniæ Romæ in Lateranensi Basilica vnà cum vxore Beatrice in Regem vtriusque Siciliæ coronatus, deinde victo, occisoque Manfredo Regnum totum suæ subiecit potestati; exultante Ayglerio, qui cum contra Manfredum pro Carolo, Neapolitanos ciues prouocasset, gratiam Caroli promeruit, & multa à grato Rege priuilegia & immunitates obtinuit. Hunc idem Carolus Rex anno 1274. vnà cum Abbate Cassinensi (erat his Bernardus Ayglerij germanus frater) oratorem misit ad Gregorium X. vt scribit Corius in historia Mediolanensi, eoque anno ad Lugdunense Concilium mandato Regis proficiscitur, vbi interfuit sub eodem Pontifice. Eidem Ayglerio, & Capitulo Neapolitano scripsit Clemens IV. non. Ianuarij, Pontif. 2. de translationis festiuitate D. Martyris Ianuarij, quæ prius agebatur 19. Septembris, vt in posterum 8. Idus Maij celebraretur indulsit, epist. est 121. fol. 102. eiusdem regest. Vatic. anno 1269. Sede Romana vacante confirmauit ex sui Capituli consensu donationem quandam domorum, quas patroni Ecclesiæ S. Archangeli Fratribus Ordinis Prædicatorum pro eorum Cœnobij ampliatione dono dederant. Confirmationis documentum est huiusmodi ab exemplari, quod in Cœnobio Sancti Dominici Neapolis asseruatur.

Vniuersis præsens litteras inspecturis. Ayglerius miseratione diuina Sanctæ Neapolitanæ Ecclesiæ humilis Archiepiscopus salutem. imo, qui est omnium vera salus.

Olim piæ memoriæ Dominus Petrus Neapolitanus Archiepiscopus antecessor noster solerti volens diligentia procurare salutem gregis sibi commissi, vnà cum consensu sui Capituli Monasterium S. Archangeli, quod dicitur de Illa-morfixa, de consensu patronorum eiusdem Monasterij cum domibus, & curte, & horto, quę fuerant infra portam præscripti Monasterij cum palatio magno, & quibusdam alijs domibus, quæ fuerant extra Monasterium prædictum, donauit, concessit, obtulit dilectis in Domino Fratribus Ordinis Prædicatorum ad faciendum ibidem Ecclesiã, & officinas suis vsibus opportunas, in quibus possent deuotum Domino reddere famulatum, & saluti prędictæ feruenti studio vacare. Reliqua verò bona eiusdẽ

Mona-

Monasterij cum domibus, hortis, cellarijs, cellis, & omnibus terris, fundis, & quibuslibet tenimentis ad ipsum Monasterium spectantibus conflauit in vnum, vt ex ijs, & in ijs bonis hospitale vnum fieret ad opus pauperum perpetuis temporibus permansurum, factumque est, prout idem antecessor piè ac religiosè de bonis huiusmodi ordinauit, statuens vt Hospitalarius, qui pro tempore in hospitali esset eodem, nullam habeat potestatem, vel licentiam aliquo pacto, vel modo, aut ingenio aliquid vendere, donare, vel infiduciare, aut alienare de possessionibus hospitalis prædicti, & si secus faceret, vacuum maneret, & res, seu possessio qualitercunque alienata, gratis ad hospitale rediret prædictũ. Et si quis in [illegible] temerario B ausu contra ordinationem eiusdem Archiepiscopi facere præsumeret, esset anathematis vinculis adstrictus, sicut nobis constitit per facti euidentiam, & instrumentum publicum per manum Ioannis Scriniarij inde confecti. Verùm cum ijdem Fratres Prædicatores in Monasterio prædicto, & Ecclesia ad honorẽ B. Dominici Confessoris constructa, officinas sufficientes nõ habeant ibidem, patroni omnes hospitalis prædicti, & Sancti Archangeli, qui appellatur de illis Sturusi, domos quasdã iuxta ipsos fratres sitas habentes ab vna parte curtem communem, quæ itur ad domos Domini Philippi de Acerris, & iuxta ipsam curtem, Ecclesiam S. Saluatoris de illis Caralulis ad ipsum hospitale de iure spectantes; C quæ domus ex ordinatione antecessoris eiusdem hospitalis sunt applicatæ prædicto fratri Iacobo Vicario fratri Eufrenonis Prioris cõuentus eorundem fratrum ipsius Ecclesiæ Sancti Dominici, & ipsius Conuentus fratribus, & Ecclesiæ Sancti Dominici tanquam benemeritis, & quia multa bona hospitali contulerunt eidem, & polliout in futurum cõferre, concesserunt, dederunt, & liberaliter obtulerunt ab ipsis perpetuis temporibus possidendas, & vt de ipsis faciant prout ipsis placebit, & videbitur expedire, secundum quod nobis plenissimè constat ex instrumento manu Petri Grucialma publici Ciuitatis Neapolitanæ annalis Notarij, quod oculis nostris aspeximus, plenè vidimus contineri. D Nos verò diligentius attendentes, quod per eosdem fratres cura nobis gregis commissi sollicitè procuratur, vtilesque adiutores nostri existunt, quorum ad hoc feruenter aspicitur affectio, vt per eorum ministerium salus proueniat animarum, de consensu, & voluntate Capituli nostri, petitionibus eorundem Fratrum Prædicatorum grato concurrentes assensu, quicquid ab ipsis patronis in hac parte gestum est & factum, ex certa scientia approbamus, ratum habemus, & auctoritate ordinaria confirmamus ipsis Priori & Fratribus præsens scriptum ad cautelam & futurorum memoriam concedimus, & sigilli nostri munimine, & subscriptionibus manus A clericorum eiusdem Capituli roboratum.

Datum Neapoli 6. Idus Iuny anno Domini MCC.LXIX. Indictione 12. Apostolica Sede vacante.

† *Ego Ayglerius Neapolit. Archiepiscopus subscripsi.*
† *Ego Riccardus Eccl. Neap. Archiprimicerius subscripsi.*
† *Ego Simon Eccl. Neap. Archipresbyter subscripsi.*
† *Ego Simon Eccl. Neapolit. Presb. Card. subscripsi.*
† *Ego. . . . . Eccl. Neapol. Card. subscripsi.*
† *Ego. . . . . Ecclesiæ Neap. Card. subscripsi.*
† *Ego Petrus Presb & Cimeliarcha Neap. Eccles. subscripsi.*
† *Ego Lucas Ecclesiæ Neapolit. Diaconus subscripsi.*
† *Ego Philippus Ecclesiæ Neap. Diaconus subscripsi.*
† *Ego Petrus Eccles. Neapolit. Diaconus subscripsi.*
† *Ego Thomasius Eccles. Neapolit. Diac. subscripsi.*
† *Ego Bartholomæus Siclimar Ecclesiæ Neap. Diaconus subs.*
† *Ego Presbyter Bartholomæus Subdiac. subscripsi.*
† *Ego Rogerius Subdiac subscripsi.*
† *Ego Petrus Subdiac. subs.*
† *Ego Presb. Ioannes subs.*
† *Ego Beneuentus Subdiac. subs.*
† *Ego Petrus Subdiac subs.*
† *Ego Landulphus Subdiac. subs.*
† *Ego Thomasius Subdiac. subs.*
† *Ego Presbyter Leonardus Subdiaconus subscripsi:*
† *Ego Iacobus Subdiac. subs.*
† *Ego Ioannes Subdiac. subs.*
† *Ego Bartholomæus Subdiac. subs.*
† *Ego Presbyter Marcus subs.*
† *Ego Sergius Subdiac. subs.*

Pendet sigillum è cera rubea, in quo adest effigies Episcopi Pontificalibus induti, nempe cum planeta sacerdotali, mitra, & baculo pastorali cum litteris circumcirca.

Ayglerius Archiepiscopus Neap.

Ayglerius tandem meritis, laudibusque grauis decessit Neapoli anno Domini 1281. 8. Id. Nouembris, humatus in Cathedrali. Humbertus de Monte aureo post aliquot annos eius successor nobilem tumulum marmoribus, & musiuo opere decoratum erexit, ijsque versibus exornauit.

Ayglerius Præsul Parthenopensis, & exul
A mundi pœna, paradisi gustat amœna,
Natio Burgundagenerosi sanguinis vnda,
Genuit ecce virum virtutum munere mirum,

Clauditur hac tumba nitens velut alba columba.
Quem tumulauit ita Humbertus Metropolita.
Anno milleno tercentum, ter quoque quino,
Preteritis membris, bis ter de mense Nouembris.

Eius obitus dies in veteri emortuali Cassinensis Cœnobij ita notatur. 8. *Idus Nouembris obyit Aygleriꝰ Archiepiscopus Neapolitanus & Monachus.* Capitulum verò Neapolitanæ Ecclesiæ singulis annis anniuersarium eiusdem celebrare cõsueuit in die obitus 6. Nouembris. ita in Anniuersariorum libro legitur, *die 6. Nouembris depositio Domini Archiepiscopi Aygleriꝰ.* quod benè concordat. Vacauit Sedes Neapolitana post Aygleriꝰ mortem aliquot annos. Qua tempestate Siculi contra Carolum Regem, Gallosq; coniurationem habuerunt. Dicta die ad expiendã rem, vt cum primum Vesperarum Nola exaudiretur, vbique Galli, nullo sexus, ætatis, ordinisque discrimine facto ad internecionem tota Insula cederentur. Qua in re ita sancitum est ab hostibus, vt mulieres à Gallis cõpressæ & prægnantes, ne vlla infensi generis proles superesset, necatæ traderentur. Hinc Vesperarum Sicularum prouerbium manauit. Accidit Gallis clades anno Christi 1281. Caroli Regni 49. fer. 2. Paschatis, rerum nouarum initio à Panormitanis facto. Carolus autem audita Siculorum defectione & scutia cum magnis copijs in Siciliam traijciens, primò Messanam Vrbem obsidet, quam certe per deditionem tandem accepisset, nisi Galli, vltionis cupidi deleturos se vrbem minati fuissent. Tum verò Petrus Arago tantos motus expectans, & ea de re certior factus, è Sardinia propè in Siciliam cum ingenti classe Panormum profectus, ingenti totius Insulæ concursu Rex Siciliæ salutatur. Inde cum Carolus maritimis, terrestribusque copijs ita venienti insisteret, vt acriùs non posset ex vtraque parte pugnari, Rex Arago præsens periculum noua arte discussit, Carolo ad equestre paucorum certamen Burdegalę prouocato, eiusque. Ad hæc Rogerius Doria Classis Hispaniæ Præfectus Carolum Claudum, Caroli Regis filium iuuenem improbum haud procul Neapoli ad certamen elicuit, eumque nauali prælio victum cœpit; priusquam pater, qui haud longè aberat cum Regia classe adesset. Captiuus igitur in Siciliam abductus primum Arci Metagyphoniæ Messanensi, tum Cephaleditanæ Mamertinorum detinetur. Quod verò Siculi eius vitæ grauissimis, & frequentissimis insidijs imminerent, Constantia Regina, & Aragonis vxor sanguinarijs eorum manibus subductum in Aragoniã clam transmisit. Vbi cum in vinculis biennium haberetur, Carolus pater ætate, luctu, tædio rerũ aduersarum, dum Calabrorum, Apulorum, Lucanorum, Picentinorumque vrbes ad cõfirmandos animos circuit, morbo correptus decessit anno 1284. ætatis suæ 56. cui successit Carolus idem filius eius adhuc captiuus. Corpus Neapolim delatum in Cathedrali à se exædificari cœpta conditum fuit cum hoc Epitaphio.

Conditur hac parua Carolus Rex primus in vrna
Parthenopes, Galli sanguinis altus honos;
Cui sceptrum & vitam sors abstulit inuida, quando
Illius famam perdere non potuit.

Præterito sæculo Caroli & alterius Caroli eius Nepotis Pannoniæ Regis & Clementiæ eiusdem vxoris tumulis è priori loco supra maiores fores Ecclesiæ translatis, aliud cõmune appositum fuit cœnotaphium hisce verbis conscriptum.

Carolo I. Andegauensi Templi huius extructori, Carolo Martello Hungariæ Regi, & Clementiæ eius vxori, Rodulphi Cæs. F. Ne Regis Neapolitani, eiusque nepotis, & Austriaci sanguinis Reginæ debito fine honore iacerent ossa, Henricus Gusmanus Olinarensium Comes Philippi III. Austriaci regis in hoc Regno Vicesgerens Pietatis ergo posuit, Anno Domini MDIC.

19. PHILIPPVS Minutulus Neapolitanus Canonicus haud vulgari Iuris vtriusque scientia

scientia & eruditione ornatus, quem moderatio animi, nobilitasque generis eximiè cõmendabat; quamobrem Caroli I. Regis charus, fuit sanctioris conclauis, atque domesticus declaratus. Orator fuit vnà cum Andrea de Capua ad censum soluendum Sedi Apostolicæ Viterbij in peruigilio Apostolorum Petri & Pauli, pro ipso Carolo Rege anno 1271. in Tuscia deinde cum Pisanis conuentiones iniit, quas idem Rex suis litteris confirmauit 4. Iulij 1272. quibus muneribus cumulatissimè etiam sub Carolo II. tunc Salerni Principe, functus, Neapolitano Archiepiscopatu exornatus est circa annum Domini 1285. Melphię Conuentui celebrato à Roberto Atrebatensi Comite, atque Carolo Martello Caroli II. Regis primogenito, Regni pro eodem Vicarius interfuit cum Prælatis, ac proceribus anno 1288. Hoc eodem anno, eodemque Archipræsule conciliati inter se Reges Aragoniæ, & Siciliæ adhortante Nicolao IV. Summo Pontifice, opera verò Eduardi Anglorum Regis, pacem certis conditionibus inierunt, quibus legibus Carolus dimissus in Gallias primùm accessit, deinde in Italiam profectus ad Pontificem Nicolaum IV. accessit, à quo honorificè susceptus Regni confirmatione obtenta, Reatæ in Cathedrali die Pentecostes, vtriusque Regni diadema Pontificis manibus suscepit Kal. Iunij beneficiario iure, cum in Pontificis verba iurasset vtriusque Siciliæ Rex appellatus anno 1289. Cæterùm Philippi frequens mentio est in regijs regiſtris, quibus plures prænotantur gratiæ à Carolo eidem Archipræsuli, regioque Consiliario, & Ecclesiæ Neapolitanæ elargitæ. Eo etiam Præsule idem Carolus Rex Maiorem Neapolitanam Ecclesiam in honorem Beatissimæ Virginis Mariæ Assumptæ cœpit magnificẽtius reædificare in eam, quæ hactenus conspicitur formã: amplissimę constitutioni non defuerunt Philippi sollicitudo, ac Neapolitanorum Ciuiũ pietas. Hanc augustissimam Basilicam absoluit deinde Robertus Rex. Sunt qui scribant Carolum I. illam primùm cœpisse ædificare, Carolum II. prosequutũ patris voluntatem, ferè absolutã reliquisse, absoluisse verò Robertũ: vt vt fuerit, in Carolum II. ac Philippum Archipræsulem huius augustissimę molitionis gloriam refundunt Regij Archiuij monumenta. Hoc ferè tempore, anno scilicet 1294. Cœlestinus Papa V. post suam coronationem, rogatu Caroli Regis Neapolim accessit, in Arce noua cum Rege habitauit, cuius precibus mense Septẽbri duodecim patres legit viros doctrina, & vitæ integritate præstantes, & cum cogitaret Pontificatui cedere, iussu Regis intimata fuit solemnis supplicatio à clero, populoque Neapolitanis; cœtui princeps erat Philippus Archiepiscopus, à quo humiliter, gemebunda, altaq; voce rogatur Pontifex, ne se abdicet dignitate. Cœlestinus verò per vnum ex Episcopis, qui tunc assistebant, responsum dedit, id facturum, quod Deus disposuisset: tandem Papatui renunciauit die 13. Decembris eiusdem anni: ibidem in eius locum Bonifacius VIII. renunciatus est Pontifex 25. Decembris, reuoluente deinde anno Philippus conuentionem iniit cum Carolo Rege circa decimas Neapolitano Archiepiscopo, eiusque Ecclesiæ debitas, ac modum illas exigendi, quæ per multos annos seruata fuit, tunc Rex attento Ecclesiæ Neapolitanæ iure, tum quoque deuotione, fide & obseruantia ei à Philippo Archiepiscopo assiduè præstita, & quã tunc exhibere non desinebat, per suum diploma perpetuò eidem, eiusque successoribus Archiepiscopis, vt decimæ à Regibus singulis annis exsoluerentur indulsit. Scriptum est diploma Neap. die 24. Nouemb. 1296. Indict. 10. Vixit Philippus II. maxima integritatis fama, quippè cui pietas, diuinique cultus amor, & in Regem egregia fidelitas maximè cordi esset. Neapoli mortem oppetijt 24. Octobris anno 1301, & in Cathedrali gentilitio sacello conditus, in nobili marmoreo tumulo hoc affixo epitaphio.

Magnanimus, constans, prudens, famaque serenus,
Philippus Præsul morum dulcedine plenus,
Minutulus, patriæ decus, flos alta propago,
Hic filet, his tegitur, iacet hic probitatis imago.

Meminit Philippi huius Neapolitani Archiepiscopi Ioannes Boccacius eius æui scriptor in Decamerone dieta secunda in quinta fabula de Andreuccio quodam Perusino, fuisse, ait, sepultum Philippum cum pretiosis ornamentis, atque annulo, cui chrisolithus appositus erat valoris vltra quingentorum florenorum auri, atque à latronibus eius sepulchrum fuisse violatum, ornamentis & anulo indè subreptis.

20. Fr. IACOBVS Viterbiensis Ordin. Ere-

Eremitarum S. Augustini) sacrarum literarū ab acri, profundoq; ingenio Speculatiuus Doctor appellatus ex Archiepisc. Beneuentano ad hanc Neapolitanam Ecclesiam, postulante Carolo II. Rege à Bonifacio VIII. translatus anno 1302. 2. Id. Nouemb. Philippo immediatè successit, quam Ecclesiam per sex ipsos annos prudentissimè, ac sanctissimè administrauit, tuisque diuinum incorruptè dixit, scriptis suis, ac sanctimonia vitæ clarus ex hac mortali vita decessit anno 1308. ad cuius preces Carolus Rex priuilegia, ac iura omnia à suis prædecessoribus Ecclesiæ Neapolitanæ elargita benignè asseruit anno 1306. die 25. Maij. Meminit præter alios Herrera in Alphabeto Augustiniano, vbi eius monumēta posteris relicta recensēt: Aloysius verò Taurellius Doctus amicus noster inter Beatos Augustinianos Fratres Iacobum commemorat lib. de viris sanctitate Illust. Ordin. Eremitarum S. Augustini Centuria 2. cap. 50. De quo adiectum epigramma scripsit Nicephorus Sebastus Melissenus eiusdem Ordinis nobilis alumnus, eruditusque Poeta, summæ beneuolentiæ vinculo nobis coniunctus.

Diceris Antistes, magnus Speculator in aulis,
Diuina hæc merito nomina scripta docent.
Lucta erit hinc ingens, magnum certamen, an ipsi ab
Insula, an à libris gloria tanta venit?
Sed componamus; dum libros Patria laudat,
Virtutes celebrat Parthenope alma tuas.

21. HVMBERTVS, seu VMBERTVS, siue IMBERTVS, sic in diuersis monumentis legitur, paternum genus ex antiqua in Burgundia Monte aureorum gente duxit, ex Gallijs Neapolim venit, Caroli I. Regis tēporibus, eoque regnante varia cum laude prudentiæ subiuit munera. Sub Carolo II. Consiliarius Regius fuit. Abbas quoque Ecclesiæ S. Mariæ Furcellensis ad Plateam, & Canonicus Neapolitanæ Ecclesiæ: vertebatur annus Domini 1308. cum defuncto Iacobo, Humbertus omnium Canonicorum consentientibus calculis Neapolitanæ Ecclesiæ Archiepiscopus electus est, Pontificatum iniit à Clemente V. confirmatus 16. Kalend. Aprilis eiusdem anni, vt in regist. Vatic. eiusdem Pontificis legitur epist. 285. fol. 53. Sequenti deinde anno 1309. Moritur Carolus Rex Neapoli ætatis suæ 60. morienti piè adfuit bonus Humbertus, ac in Cathedrali insta persoluit, cuius corpus in Prouinciam, vt testamento mandauerat, delatum, sepelitur Aquis sextijs in Monasterio Monialium Nazaretti, quod fundauerat & dotauerat; insigni pietate Princeps, Religionis amātissimus, Monasteriorum & Templorum fundationibus, & ædificijs addictissimus. Robertus Dux Calabriæ eius filius Auenionem profectus vtriusque Siciliæ Rex à Clemente V. coronatus est, cui fidei Sacramentum præstitit. Humbertus verò Præsul summo ingenio, multa morum elegantia, & maxima pietate fuit insignis, erga virorum Illustrium, & Sanctorumque memoriam pius & gratus, quippe qui Innocentij IV. Romani Pontificis corpus obscuro in loco, & tanto viro parum digno humatum in marmoreo sublimi sepulchro in maiori Ecclesia collocauit, leoninis quoque versibus cœnotaphium apposuit. Aygleri; conciuis, ac antecessoris sui ossa transtulit in nobile è marmoribus musiuo opere cōpactum sepulchrū in sacello D. Pauli eiusdem Cathedralis recondidit, addidit inscriptionem supra relatam. Lipsana quoque S. Seueri Neapolitani Episcopi in S. Georgij Martyris Basilica ferè obscura iacentia, in eiusdem Ecclesiæ illustriorem locum, maius nempe Altare intus marmoream arcam collocauit, in eaque etiam pulcherrimam vmbellam è lęuigatis marmoribus quatuor fulsultam columnis, quatuor etiam Euangelistarum simulacris aptauit, solemnique pompa transtulit anno 1310. sequenti apposito epigrammate in marmore inciso.

Post annos Domini bis quinos mille trecentos
Dum sedet Antistes pius hac Humbertus in Vrbe
Huius Ecclesia Petrus Barensis habetur
Rector, agit vernam mensi dum Martius auram
Præsulis est sancti translatio facta Seueri.

Fuit Humbertus diuini cultus amantissimus, ad quem summopere augendū, quasdā pias constitutiones confecit, perpetuò in maiori Ecclesia seruandas, postquam eiusdē Ecclesiæ constructio, iam indè inchoata, absoluta esset, quo in opere multum ex suo ære contulit, multumq; auri pondus à Carolo II.

Ro-

Robertoque filio Regibus liberaliter accepit, pluribusque donis eam Ecclesiam cumulauit, hæc habent regiæ litteræ eorundem Regum, ad ipsum Humbertum apud reg. Regist. Anno 1318. idem Robertus Rex Auenionem ad Apostolicam Sedem profectus, Humbertum, cuius prudentia, in rebus Regni administrãdis nota erat, Consiliarium dedit Carolo Duci Calabriæ primogenito suo, quem Vicariũ suum in Regni administratione constituerat, vt assiduè ad omnia regni negocia eidem Hũbertus more suo prudentissimè operam suam nauaret, vt ex litteris Roberti habetur ijs verbis conceptis.

Robertus &c. Venerabili in Christo Patri Domino Humberto Dei gratia Archiepiscopo Neapolitano, dilecto Consiliario, & familiari suo gratiam &c.

Sinceritatis vestræ probata constãtia, & dona gratuita, quibus vos diuina bonitas insigniuit, merentur & exigunt, vt de persona vestra specialiter confidamus. Sanè attendentes instanter salutis auctore præuio ad Romanam Curiam pro nostris arduis negotijs & expressis opportunè prouidemus, quod apud Carolum primogenitum nostrum Ducem Calabriæ & in Regno nostro Siciliæ Vicarium generalem remaneatis consiliarius specialis, deuotionem vestram requirentes, & hortantes, expressè nihilominus iniungentes, vt tam circa ministrandã iustitiã, quàm circa alia, quæ ad bonum statum Regni nostri Siciliæ, nostrosque honores, & commoda decenter pertinere noscuntur assistatis eidem, assiduè vestris discretis consilijs, & informationibus fructuosis.

Datum Neapoli per Bartholomæum de Capua militem, &c. anno Domini 1318. die penultimo Iunij prima Indictionis, regnorũ nostrorum anno decimo.

Hac ferè tempestate Humberto Archiepiscopo, & Angelo Viterbiensi Episcopo à Ioanne XXII. Pontifice commissa est inquisitio vitæ & miraculorum, ac processus formandi S. Thomæ Aquinatis in albũ Sanctorũ adscribendi: vbi cum Humbertus pro Sancto laboraret in acutissimam febrim incidit, adeo, vt de eius salute desperaretur: implorauit Aquinatis auxilium, meruit à Deo liberari, cœptumque munus prosequutus ad Pontificem Acta transmisit, quibus deinde Thomas Sanctorum numero adscriptus est ab eodem. Sedit hic bonus Pastor annis 12. Finis vitæ eius 3. Iulij 1320. corpus defertur in Cathedralem publico funere celebrato, ibi condtum est in Sacello ab ipso exædificato: Clerus benemeriti Archipræsulis tumulum & memoriam excitarunt in marmore.

Anno Domini MCCCXX. Indict. xij. die xiij. Iulij Obijt Dominus Humbertus de Monte aureo natione Burgundus, Venerabilis Neapolitanus Archiepiscopus, qui sedit annis xij. mensibus xij. diebus xxviij. cuius anima requiescat in pace. Amen.

22. M. MATTHÆVS Philamarinus, parentes eius clari generis, Iacobus pater, Mariotta Caracciola, vir doctrina, ingenio & multa rerum experientia celebris, quippe qui sub Carolo II. Robertoque Regibus ad Clementem V. Pontificem nupor electum, ad Galliæ Regem, & in Liguria functus est legationibus præclarissimè; inter Regios Consiliarios ascitus, magnæ Curiæ Appellationũ Iudex, sigilli regij custos, studij Neapolitani regens aliquándo fuit, magnis item Sacerdotijs cohonestatus, Archiepiscopus diù antea à Barensi sacro Senatu postulatus, tandem in demortui Humberti locum à Capitulo Neapolitanus Archipræsul adlectus est, mortalitatem expleuit antequam munus consecrationis acciperet, circa annum Domini 1322. an confirmatus à Pontifice, incertum: habemus tamen illum electum in litteris Roberti Regis datis anno 1325. quæ extant in eiusdẽ Regis regesto signato F. fol. 16, in hunc modum.

Robertus, &c.

Tenore præsentium notum facimus vniuersis, quod vacantibus pridem, dum nunc proximè abessemus de Regno, per obitum Venerabilis Patris Matthæi Filimarini de Neapoli Electi Neapolitani, Ecclesijs Sã-

ti

Ai, Angeli, Sancti Siluestri, SS. Cosmæ & Damiani, & Sancti Seuerini Piczuli in Ciuitate Neapolis positis, in quibus nobis, seu nostræ Curiæ ius competit patronatus. Karolus Dux Calabriæ primogenitus noster carissimus, & Vicarius generalis, Nicolaum Pignatellum clericum filium Pandulfi Pignatelli de Neapoli militis deuoti nostri Rectorem in eisdē Ecclesijs Capitulo maioris Neapolitanæ Ecclesiæ tunc pastore vacante infra debita tempora præsentauit, requirens Dux idem præfatum Capitulum per suas litteras speciales, vt eundem Clericum Rectorem institueret in Ecclesijs prælibatis, propter quod pro parte Nicolai antedicti nobis fuit supplicatum, humiliter præsentationem factam per Ducem præfatum confirmare pro abundantiori cautela de innata nobis clementia dignaremur. Nos itaque cum processibus primogeniti nostri.

Desunt nonnulla, deinde sequitur, *ratificamus*.

Harum litterarum data dies ex præcedentibus omninò censenda est 8. Aprilis 1325. Indict. 8. Sed ad eundem Matthæum Filimarinum Canonicum Neapolitanum scribit Benedictus Papa XI. Dat. Later. 7. Kal. Decemb. Pontif. sui anno 1. in regest. Vatic. epist. 149. Nuper tanti Præsulis memoriam excitauit Ascanius Filamarinus S.R.E. Card. Archiepiscopus Neapolitanus eius gentilis in Neapolitana Ecclesia Pario marmore sic proloquente.

Memoriæ
Matthæi Philamarini
Iacobi, & Mariottæ Caracciolæ filij
Archiepiscopi Neapolitani
Summis honoribus apud Reges Carolum & Robertum
Amplissimisque legationibus
Ad Clementem V. P. M. alioſque
Principes
Magna cum fide, ac prudentia functi.
Ascanius Philamarinus
S. R. E. Cardinalis
Archiepiscopus Neapolitanus
Posuit; Anno MDCXLII.
Qui cum maiorum suorum ossa
In SS. Apostolorum ædem
transtulit
Antiquo familiæ sepulchri solo
ad sacrarum reliquiarum
S. Ianuarij
amplificandum concesso
Antistitis de hoc templo
optimè meriti
cineres ab eius gremio
haud removendos putauit.
Obijt Anno MCCCXXIII.
Aetatis suæ LXI.

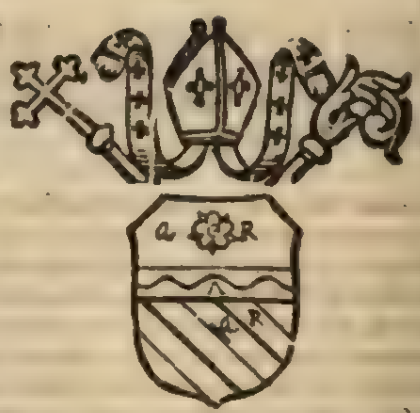

23. M. BERTVLDVS, seu BERTOLDVS Vrsinus, de filijs Vrsi, Romanæ nobilitatis clarissimæ Humberto immediatè succesſit confirmatus 7. Id. Nouemb. anno 1322. à Ioanne XXII. Pontif. anno 7. vt in regist. Vatic. epist. 1027. legitur.

Erat tunc Bertoldus Montis Falisci Præpositus, ac S. Nicolai Barensis Prior, Roberto, & Carolo Regibus à consilijs propter probitatem, ac prudentiam carissimus, quem idem Robertus Consiliarium, ac directorem Caroli Calabriæ Ducis filij sui ad regia peragenda, negocia, eo absente constituit vnà cum eius fratre Ponzello Vrsino. Memoratur adhuc electus anno 1324. 16. Aprilis in litteris Caroli. Sequenti verò munus consecrationis accepit: id docent litteræ Roberti ad Vrbis Vicarios, in quibus Bertuldus Archiepiscopus Neap. asseritur.

Robertus Dei gratia Rex Ierusalem, & Sicilia, Ducatus Apulia & Principatus Capuæ, Prouincia & Forcalquerij, ac Pedimontis Comes, Almæ Vrbis Senator per Sanctam Romanam Ecclesiam constitutus, Vicarijs suis in ipsa vrbe præsentibus, & futuris, fidelibus sui gratiam suam, & bonam voluntatem.

Certa suadente causa volumus, & fidelitati vestræ præsentium tenore mandamus, quatenus familiares venerabilis in Christo Patris Bertuldi de filijs Vrsi de Vrbe Neapolitani Archiepiscopi, dilecti consiliarij, familiaris & fidelis nostri in vrbe prædicta degentis, homines quidem bonæ famæ, conuersatio-

sationis, & vitæ, quorum nomina & cognomina vobis in scriptis sub sigillo suo tradi volumus pro cautela, prætextu portationis armorum prohibitorum, quæ successiuè detulerint, dummodo illa pro cautela ipsorum, & nullius offensa deferant, nec abutantur eisdem, in personis, vel rebus eorum, durante Maiestatis nostræ beneplacito, & quandiù armis non abutuntur huiusmodi, nullatenus molestetis, præsentibus, præmisso beneplacito nostro durante iam dicto modo efficaciter valituris.

Data Neapoli anno Domini 1325. *die primo Februarij* 8. *Ind. regnorum nostrorum anno* 16.

Bertoldus Romæ eo ipso anno 1325. vel initio sequentis decessit, Romanæ Ecclesiæ in ea Vrbe Præsidens, vbi in Patrum sepulchro conditus iacet. De eius in vrbe excessu, ac dignitate Romanæ Ecclesiæ Præsidentis habetur mentio in literis Ioannis XXII. ad Anibaldum successorem. Primo Bertuldi Pontificatus anno obijt Mariæ Caroli II. quondã Regis vxor, quæ vetustum Cœnobium, & Ecclesiam S. Mariæ de Domna Regina Ord. S. Benedicti restituit, eiusque auctoritate, suppresso Monastico Ordine, Monales Sanctæ Claræ in eo sunt intromissæ. Iacet Maria in nobili tumulo marmoreo, vbi legentibus profatur hæc inscriptio.

Hic requiescit sanctæ memoriæ Excellentissima Domina Domina Maria Dei gratia Hierusalem, Siciliæ, Vngariæque Regina, magnifici Principis quõdam Stephani gratia Regis Vngariæ, ac relicta claræ memoriæ inclyti Principis Domini Caroli II. & mater Serenissimi Principis, & D. Roberti eadem Gratia Dei dictorum Regnorum Hierusalem, Siciliæ Regum illustrium, quæ Obijt anno Dom. M. CCC. XXIII. Ind. vj. die xxv. mensis Martij, cuius anima requiescat in pace. Amen.

24. ANIBALDVS de Ceccano Henricus Campanus ex Archidiacono Attrebatẽsi, S. Theologiæ eximius Doctor, Bertudo defuncto immediatè successit, ad hanc dignitatem vocatus à Ioanne XXII. anno 1326. 9. Kal. Maij, Pontif. 10. ita in Reg. Vatic. epist. 1374. Vertente verò anno 1327. ob eximias eius animi dotes ab eodem Pontifice Episcopus Cardinalis Tusculanus creatus est, eodemq; anno Neapolitano Sacerdotio se abdicauit. Fuit Anibaldus nobilitate generis multis, clarisque legationibus eloquentia, ac eruditione vir sanè pereelebris: vitas Beatorum Petri & Pauli Christi Apostolorum doctissimis commentarijs heroico versu conscripsit, teste, Guilelmo Exsemgreuio, quorum meminit Possevinus Apparatus sacri tom. 1. Eius præclaros labores pro Romana Ecclesia obitos Odericus Raynoldus in Eccles. Annal. to. 14. Ciaccõnus & alij recensent. Obijt mense Iulio anno 1350. 16. Kal. Aug. in Campania, legatione Neapolitana. Cadauer Romam relatum, pompa solẽmni ad S. Petri Basilicam sepultum est.

25. IOANNES Vrsinus Romanus, Neapolionis Vrsini magni Regni Logotheræ ac Protonotarij viri clarissimi germanus frater, exi-

eximiæ doctrinæ & laudibus præstãs ad Neapolitanum Sacerdotium assumptus à Ioanne XXII. anno 1328. Hic autem, vt Cioccarelli in Catal. verbis vtar, [vbi primùm pontificatum iniit, nihil quod boni pastoris munus decet prætermisit; etenim ad cleri, ouiumq; sibi commissarum morum reformationem, atque abusus, qui paulatim irrepserant, tollendos, sexaginta quatuor Synodales constitutiones cum Capituli assensu & voto edidit, in quibus aliquot eius prædecessorum statutis, ac constitutionibus confirmatis, & pluribus à se additis, omnes alias, tam ab ipso, quàm à prædecessoribus editas, eò in volumine non insertas, cassas ac irritas fecit, firmis tamen statutis, & constitutionibus per eum, seu eius Vicarios ordinatis inter Vassallos Neapolitanæ Ecclesiæ, cuius exordium. *In nomine Domini nostri Iesu Christi, Beatæ virginis gloriosæ matris eius, Beatæ Catharinæ Martyris, & B. Ianuarij, totiusque cœlestis Curiæ Amen. Nos Ioannes Dei, & Apostolicæ Sedis gratia Archiepiscopus Neapolitanus, suscepti pastoralis regiminis cura sollicitat sic vtilitatibus subiectorum, in illis partibus, quæ animarum saluti consulunt, &c.*

Ex constitutiones excusæ leguntur. Omnes item cæremonias, consuetudines & solemnitates Ecclesiæ suæ seruari solitas in scriptis redigi curauit, reformauit, & obseruari iussit eodem anno 1337. Cumque sua ab Ecclesia per diuturnum temporis spatium, rebus sic exigentibus abfuisset, reuersus multa reperit innouata; quapropter vti bonus pastor ad illa benè constituenda mentem conuertens, atque comperiens Capitulum suæ Ecclesiæ cum tam onerosa Canonicorũ multitudine se grauatum conspiceret, sicut ipsi dicebant, vt præter confusionem, quæ ex superflua & inutili multitudine, plerunque oriri solet, redditus etiam minimè supperterent, adeo vt ij non absque penuria vitam ducere potuissent, atque eam ob causam Canonicos sese stricto sacramento obstrinxisse, nulli in futurum Canonicorum creationi assentiri, nec electum admittendum ab eis fore, adeo quod Canonicorum numerus ita diminutus esset, partim ad maiorem dignitatem assumptis, partim vero defunctis, & alio modo deficientibus, vt pauci essent, quique ad eius Ecclesiæ seruitium minimè sufficerẽt, quod quidem Ioannes Archiepiscopus tandiù in remotis agens ignorauerat, cumque Neapolim reuersus alios Canonicos in vacantium locum cum Capituli consensu, vt solitum fuerat, creare vellet, Capitulum assentiri recusauit in periurij reatum incurrere insimulans, quamobrem non parua inter Archiepiscopum, & Capitulum altercatio exorta est, habito tandem conuentionis inundæ, cum eodem Capitulo tractatu, & adhibito insignium sacræ Theologiæ, ac legum Doctorum, atque virorum eruditorum voto, in eam tandem conuentionem deuentum est, vt Canonicorum numerus nullo vnquam futuro tempore quadragenarium excederet, optimè enim, & commodè ex facultatibus, quas Canonici in communi obtinebant, subsistentari poterant. Declaratum est etiam eorũdem Canonicorum collationem ad Archiepiscopum vnà cum Capitulo ex more spectare, reseruatis Canonicatibus, qui præbendati vocantur, quorum ordinatio ex immemorabili tempore Archiepiscopo dumtaxat pertinere noscitur, vt ex eius conuentionis tabulis Neapoli die 10. Decembris 1343. rogatus per Martinum Marsiam de Alareo clericum Apostolica auctoritate Notarium, atque ipsius Archiepiscopi, omniumque Canonicorum subscriptionibus roboratis, quæ penès Capitulum asseruantur, perspicitur. Eoque Præsule Ioannes XXII. Pontifex speciali affectu Ecclesiam Neapolitanam prosequens anno 1332. pannum quendam aureum Sancti Ianuarij præcipui Ciuitatis patroni gestis affabrè insignitum eidem Archiepiscopo, & eius Capitulo dono misit, præcipiens, in eadem Ecclesia piè perpetuò asseruari, vt nobis eiusdem Pontificis diplomata significant, hunc in modum.

Ioannes Episcopus seruus seruorum Dei. Venerabili Fratri Archiepiscopo, & dilectis filijs Capitulo Neapolitano.

Ecclesiam Neapolitanam, ad quam dilectionis, & deuotionis specialis affectũ gerimus, honorare volentes, quendam pannum aureum imaginibus Beati Ianuarij Martyris, cuius corpus in eadem requiescit Ecclesia historiatum decenter, vt accipimus, de pecunia nostra emptum, quem dilectus filius magister Raymundus de Salgis Canonicus Parisiensis Cappellanus noster tunc in partibus illis Apostolicæ Sedis Nuncius, penes dilectos filios Mercatores Societatis Bonaccursorum de Florentia, commorantes Neapoli, quousque nos de illo aliter ordinaremus deposuit conseruandum, memoratæ Neapolitanæ Ecclesiæ ob diuinam & eiusdẽ Sancti reuerentiam, pro decore & ornatu ipsius Ecclesiæ damus & concedimus de gratia speciali. Quocirca discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus pãnum ipsum, quem per alias litteras mercatoribus prædictis directas vobis, per eos assignari mandamus, suscipientes deuotè, illum ordinetis & disponatis in eadem Ecclesia pro ornatu & decore huiusmodi perpetuo conseruandum.

Datum Auinioni 15. Kal. Septembr. Pontific. nostri anno 18.

Eisdem Mercatoribus.

Cum quendam pannum aureum imaginibus Beati Ianuarij Martyris historiatum, quem dilectus filius magister Raymun-

mundus de Salgis Canonicus Parisiensis Cappellanus noster penes vos depositi conseruandum Ecclesiæ Neapolitanę, pro decore, ac ornatu ipsius ob diuinam, & ipsius Sancti reuerentiam dederimus, & concesserimus, de gratia speciali, discretioni vestræ præsentium tenore mandamus, quatenus venerabili fratri nostro Archiepiscopo, & dilectis filijs Capitulo Neapolitano dictum pannũ pro ornatu & decore huiusmodi perpetuò conseruandum in eadem Ecclesia studeatis celeriter assignare: facientes super eadem assignatione confici publicum instrumẽtum, seriem præsentium continens, illud fideliter nobis transmissuri.

Datum vt supra. Hæc ille.

Fuisse Ioannem Archiepiscopum à Benedicto XII. Pontifice anno 1334. eius Pontificatus primo constitutum vrbis Vicarium, scribit Franciscus Bosquetus in Romanorũ Pontificum Historia in notis ad vitam eiusdem Pontificis: quo anno Sancia Regina Roberti Regis vxor Monasterium S. Mariæ Magdalenæ Neapoli condidit pro mulieribus pœnitentibus, quæ relictis mundi illecebris, ad meliorem frugem anhelarent; in quo centum sexaginta sex vnum votum Religiosorum more in manibus Ioannis Archiepiscopi solemne emiserunt. Locum ex voto religiosissimæ Reginæ ab ordinaria iurisdictione idem exemit Ioannes: cura eiusdem Monasterij perpetuò tradita est Fratribus Ord. Minorum. De eius templi constructione inscriptio marmorea in turri Campanaria posita.

Illustris, clarus Robertus Rex Siculorum,
Sancia Regina præluens cæteris morum,
Cleri consortes virtutum munere fortes
Virginis hoc Clarę Templum struxere beatę,
Postea dotarunt, donis multisque beârunt.
Viuant contenta Domina, Fratresque Minores.
Sancta cum vita virtutibus & redimita.
Anno milleno centeno ter sociato
Dino, fundare Templum cœpere Magistri.

Anno vero 1330. Ioannes XXII. Pontifex perpetuam cõcessit indulgentiam ideni templum visitantibus, vt ex altera ibidem inscriptione conscripta legitur.

Anno milleno terdeno consociato,
Et trecenteno, quo Christus nos reparauit,
Beatos cunctas concessit Papa Ioannes,
Virginis huic Clarę Templo virtute colendo.
Obtinuit mundo toto quas Ordo Minorum.
Si vos Sanctorum cupitis vitamque piorum,
Huc & credentes, veniatis ad hos reuerentes,
Dicite quod gentes hoc credant quæso legentes.

Solemnissima pompa templum hoc consecratũ fuit anno 1340. à Prælatis aliquot, assistente Rege, pluribusque Principibus, ac Dynastis, de qua ibidem duæ aliæ leguntur inscriptiones ad rei futuram memoriam.

Anno sub Domini milleno Virgine nati,
Et trecenteno coniuncto cum quadrageno,
Octauo cursu currens indictio stabat.
Prælati multi sacrarunt hic numerati
G. Pius hos sacrat Brundisi Metropolita,
Ro. Bari Præsul, B. sacrat & ipse Tranensis,
I. dedit Amalfa dignum, dat Contia Petrum,
Po. marit Castrum Vicus I. C. datque Miletum,
G. Boianum, murum fert N. venerandum.

In alia inscriptione.

Rex, & Regina stant hic multis sociati
Vngaria Regis generosa stirpe creatus
Conspicit Andreas Calabrorum Dux veneratus,
Dux pia Dux magna consors huic Ioanna
Neptis regalis sociat soror ipsa Maria,
Illustris Princeps Robertus & ipse Tarenti,
Hoc Dux Duracij Karolus spectat reuerendus
Suntque duo Fratres Ludouicus & ipse Robertus.

In hoc regio templo idem Robertus Rex cum Regina Sancia vxore sua conditus iacet: in eoque tumulata fuit Ioanna I. Regina, alijque ex regia gente, quorum inscriptiones recensuit Engenius in sua Neapoli sacra. De hoc templo, ac cœnobij fundatione legendus Vadingus tom. 3. Annal. Minor. Hoc tẽpore Benedictus idem Papa XII. præcepit Roberto Regi, vt fidelitatis iuramentum, ac ligium homagium Apostolicæ Sedis nomine præstaret Bertrando Ebredunensi Archiepiscopo Apostolico Nuncio, & Ioanni Archiepiscopo, quod fecit Rex eo scilicet modo, quo Carolus I. auus eius iurauerat, vt Bzouius scribit 14. to. Annal. Eccles. ad annum 1335. *Eo quoque Præsule anno 1340. cum Armenus quidam Neapolim appulisset, quem fratrem Apostolum appellabant, qui nec iuxta Romanæ Ecclesiæ ritum sanctum baptisma susceperat, nec Catholicæ Ecclesiæ vnitate fideliter sociatus Nicopolitani Archiepiscopi titulum indignè sibi vsurpauerat, Latinos clericos ordinare audebat, altaria, atque Ecclesias cõsecrare, sanctum Chrisma conficere, Latinorumque fontes inungere, ne dum Ecclesiam scindebat; verùm etiam simplicium virorũ animos erroribus implebat, quamobrem Be-*

ne-

nedictus XXII. Ioanni Archiepiscopo præcepit, vt illico eum capere, & sub fida custodia ad ipsum Auenionem transmitteret. Hæc Bzouius ex litteris Benedicti ad Ioannem eũdem 14. tom. ad annum 1340. Per eadem tempora ex Ioannis Archiepiscopi assensu cœptum est ædificari Cœnobium & Ecclesia S. Ioannis de Carbonara Ord. Eremitarum Sancti Augustini, ex quo viri Sanctimoniæ vitæ, & doctrina illustres prodiere. Hic iacent ossa Beati Christiani Franchi vnius ex assiduis huius Ecclesiæ fundatoribus, primus Carbonariæ Congregationis Generalis Vicarius, qui sub Ladislao Rege mira sanctitate floruit. Interfuit deinde Ioannes solemni coronationi Ioannę I. Reginæ Neapoli celebratæ in S. Clarę Aede die 30. Augusti 1344. per Americũ S.R.E. Cardinalem Apostolicæ Sedis Legatum, assistentibus cum Ioanne compluribus Regni Prælatis ac proceribus, militibusque innumeris. Robertus enim Rex Carolum vnicum filium susceperat, vulgo Sineterra dictum, sed ex Maria Valesia coniuge Ioannam primogenitam & Mariam. Carolus filius Patri prædecessit. Robertus Ioãnam testamento fecit hæredem, quam iussit nubere Andreæ filio Humberti Nepotis Caroli Martelli Regis Pannoniæ, mense Septembri anno 1333. Dehinc paulò ante mortem, quæ anno 1344. accidit, Ioannæ, Andreæque nuptias peregit, cum per annos triginta quinque Regnum produxisset, sepultus in sua Neapoli in Ecclesia Sanctæ Clarę cum hoc elogio.

Aspice Robertum Regem virtute refertum.

Hic iurisdictionis & iuris studiosus, quo die Carolum filium vnicum maximæ spei adolescentem, vnicamque spem regni amisit, nullo luctu, qui acerbissimus erat, potuit debilitari, quin eo die regni negotia explicauerit, edixerit, lites audierit, atque diremerit, vt testis est, & ait ille qui aderat doctissimus illius temporis Petrarcha.

Hunc denique Regem doctissimum, & humanissimum tradit historia.

A Porrò Carolus Robertus filius iacet in eadem Ecclesia propè patrem, cum hoc epitaphio.

Hic iacet Illustris Dominus Carolus Primogenitus Serenissimi Domini nostri Domini Roberti Dei gratia Hierusalem. & Siciliæ Regis inclyti Dux Calabriæ, & prefati Domini nostri Regis Vicarius Generalis, qui iustitiæ præcipuus zelator, & cultor, ac reipublicæ strenuus defensor, obijt autem Neapol. Catholicè receptis Sacrosanctæ Ecclesiæ omnibus Sacramentis Anno Domini MCCCXXVIII. Indict. xij. anno ætatis xxx. regnante feliciter prefato Domino nostro Rege Regnorum eius anno xx.

B

C Ioannes verò Archipræsul plurimum gratia apud eandem Ioannam Reginam valuit, cuius beneficio aucta est Archiepiscopalis iurisdictio, ac priuilegijs exornata: multorum quoque inuidorum, inimicorumque suorũ in se aliquando sensit aculeos; quin etiam parum abfuit, vt ab ipsis in meridiana luce occideretur: etenim anno 1355. cum è Sancti Seuerini cœnobij Ord. Sancti Benedicti digressus, & domum rediret in vestibulo fere templi S. Stephani propè Cathedralem à Philippo & Vitello, atque Ioanne Raynaldi de Minutulis inhumaniter appressus, equo proiectus in terram, lapidibus, ac ferro vulneratus, vix viuus euasit, à quibusdam in eius auxilium prolapsis adiutus, occiso ex eius famulis vno, desęuientium inimicorum iram D elusit, ita vt per aliquot deinde annos Ecclesiæ suæ habenas rexerit. Hoc execrabile facinus cum audiuisset Clemens VI. Summus Pontifex, ita excanduit, vt facinorosos auctores diris deuouerit, eorumque bona publicauerit & omnibus dignitatibus priuauerit, arq; ad futuram rei memoriã hoc cusit diploma, quod exscripsit ex Vatic. reg. Bzouius in Eccles. Annal. to. 14.

Ad futuram rei memoriam.

Solent peruersæ mentes in superbiam erigi, quoties pro qualitate criminum pœnas meritas non senserunt, & quantum erga eas iudicantis fuit pia magis auctoritas,

tantùm

tantum ipsæ factæ sunt ad flagitia proniores: obrepit enim quasi morbus iniquitas, & sicut ille cum factus fuerit, ex negligentia chronicus, salutarem vim refugit pigmentorum, sic ista nisi rigore fuerit sæuientis repressa iustitiæ, contemnit leges, abijcit canones, despicit Sanctiones. Oportet ergo Præsidentem esse sollicitum, vt in virga iustitiæ peruersorũ compescat audaciam, insolentium licentiam frænet, & allidat molimina iniquorum, sicque animaduersione digna quæque flagitia recompenset, quod reus criminis habeat in pœna, quod doleat, & peccandi licentiam neglecta correctio in alios non deriuet. Nam quò in facinorosos, & malos sæuitur iustè, rigidiùs, eò bonorum quieti prouidetur tutiùs, eò securitati consulitur vtilius innocentium. Dudum siquidem cum fama publica ad nostrum perduxisset auditum, & id esset ita notorium, quod tergiuersatione aliqua occultari non posset, quod dum venerabilis frater noster Ioannes Archiepiscopus Neapolitanus de Monasterio Sancti Seuerini Neapolitan. Ord. Sancti Benedicti ordinario sibi iure subiecto, in quo dilecto filio Abbati & Conuentui dicti Monasterij officium visitationis impenderat, ad suum ostium remearet, nobiles viri Philippus Minutulus dictus Pallorta, & Vrsillus Minutulus milites, ac Ioannes Raynaldi Minutulus Domicellus Neapolitanus temerata iustitiæ regula, æquitatis iure corrupto, lege modestiæ violata, reuerentia calcata paterna, & dominij timore contempto, associatis sibi quibusdam eorum in hac parte complicibus, & insidijs præparatis, propè Ecclesiam S. Stephani Neapolitan. in eundẽ Archiepiscopum patrem & pastorem animarum suarum temerè irruerant, & iniectis in eum manibus violentis, ipsum de equo, cui tunc insedebat, turpiter præcipitantes, ad terram crebris in eum ictibus ensium, & cõcussionibus lapidum, velut reum multorum criminum graiter vulnerarant, & vno interempto nequiter, ac percussis atrociter quibusdam alijs familiaribus dicti Archiepiscopi, qui tantæ præsumptionis, & temeritatis ignari immuniti armis, & zelo fidelitatis armati, defensioni eiusdem Archiepiscopi pro viribus insistebant, ipsum quoque Archiepiscopum interficere conabantur, & procul dubio interfecissent eundem, nisi ad clamorem circũstantium concurrentes vndique populi se ministris Sathanæ obiecissent. Nos tantum facinus, tantumque fidelium scandalum, ac tãtam vniuersalis Ecclesiæ contumeliam, nolentes sub nociuæ conniuentiæ pallio relinquere incorruptam, præfatos milites & Domicellum auctoritate Apostolica peremptorie citandos duximus per publicæ citationis edictum, modum citationis huiusmodi ex certis causis rationabiliter eligentes, vt die secunda huius mensis proxima præterita hora Consistoriali, quam eis pro peremptorio termino duximus assignandam, comparerent personaliter in Consistorio coram Nobis visuri, & audituri declarationem, & promulgationem, ac inflictionem pœnarum per nos contra eos auctore Domino faciendas, apertè prædicẽtes eisdem, quod siue in huiusmodi termino comparerent, siue non, nos contra ipsos ad declarationem, promulgationem, & inflictionem pœnarum huiusmodi procederemus, prout iustitia suaderet, tanti exigeret atrocitas criminis, ac nobis expediens videretur, prout in nostris litteris inde confectis hæc & alia plenius continentur: ac deinde aduenientẽ huiusmodi termino, & in eo præfatis militibus, & Domicello pro se, vel alio, qui eorum absentiam legitimis excusationibus excusaret, non curantibus comparere, nos ipsos reputauimus prout erant, exigente iustitia contumaces; sed volentes clementer agere cum eisdem, ipsos vsque ad hanc diem, & horam de benignitate Sedis Apostolicæ duximus expectandos. Cum autem ipsi, vt tantę culpæ reatum redderent contumacia grauiorem, adhuc non curauerint, nec curent comparere per se, vel alium, qui legitimis excusationibus absentiam excusaret, vel excuset eorum, Nos, milites & Domicellũ prędictos principales auctores huiusmodi abominabilis sceleris, & eos insuper, qui illud committi, seu fieri mãdauerunt, aut habuerunt ratũ factum ab alijs, vel in eo facientium socij extiterunt, aut in eis in illo dederunt consiliũ, auxilium vel fauorem, seu scienter defensarunt, eosdem excommunicationis vinculo innodatos, & anathematis mucrone percussos: à feudis insuper, locationibus, officijs, & beneficijs spiritualibus, siue temporalibus, quæ ipsi ab Ecclesijs Neapolitan. obtinent, hoc ipso cecidisse, illaque ad eandem Ecclesiam reuersa liberè, ipsorum quoque filios per masculinam lineam descendentes vsque ad secundam generationem, omni spe dispensationis ademptа, redditos ipso facto inhabiles, ad beneficia ecclesiastica in ciuitate, & diœcesi Neapolit. obtinenda. Terras quoque ipsorum, dum tamen vnam dietam non contineant vsque ad condignam satisfactionem eorum ecclesiastico interdicto subiecta fore prout sunt, ipsosque sacrilegos infamiæ notam incurrisse, & auctoritate Apostolica tenore præsentium declaramus, ac insuper ipsos omnibus & singulis possessionibus, & bonis olim de mensa Archiepiscopalis Ecclesiæ Neapolitan. existentibus, vel ad ipsam, seu alias Ecclesias pertinentibus quocunque modo, quocunque titulo, occasione, vel causa detineantur, teneantur, aut possideantur ab eis, & iure si quod eis competit in eisdem, eadem auctoritate priuamus, & volumus, quod ad Ecclesias ipsas liberè reuertantur. Filios præterea ipsorum per masculinam lineam descendentes vsque ad secundam generationem omni protinus spe dispensationis ademptа inhabilitamus & inhabiles reddimus ad quæcunque beneficia ecclesiastica vbilibet obtinenda.

Ciuitates quoque, nec non Castra, Villas, Terras, & alia quæcunque loca, in quibus ipsos, vel eorum aliquos, aut aliquem publicè morari contigerit, & eosdem ab illis expellendi facultas eis fuerit, ipsorum, vel aliquorum, aut alicuius ipsorum in eis durante præsentia, & per quatuor dies post discessum eorum abinde interdicto ecclesiastico volumus subiacere. Illos præterea, qui scienter malefactores eosdem, aut aliquos, vel aliquē eorum receptauerint, vel qui in præmissis, aut eorum aliquo eis dederint consilium, auxilium, vel fauorem, etiamsi pontificali, aut quauis alia ecclesiastica, vel mundana præfulgeant dignitate, excommunicationis sententia innodamus: Non obstantibus quibuscunque constitutionibus, priuilegijs, indultis, & litteris Apostolicis generalibus, vel specialibus quorumcunque tenorum existant, per quæ præsentibus non expressè vel totaliter non inserta effectus earum impediri valeat quomodolibet vel differri, & de quibus quorumcunque totis tenoribus de verbo ad verbum habenda sit in nostris litteris mentio specialis, seu si aliquibus communiter, vel diuisim à dicta Sede indultum existat, quod excommunicari, vel interdici non possint per litteras Apostolicas, quæ plenam, & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi, nec non locis, ordinibus, proprijs nominibus, & cognominibus, ac dignitatibus eorum non fecerint mentionem. Absolutionem autem omnium, & singulorum, qui huiusmodi sententias incurrerunt, vel incurrerint, ac suspensionem sententiarum ipsarum, Romano duntaxat Pontifici reseruamus. Nulli ergo, &c.

Actum, & datum Auinion. in Palatio Apostolico 2 Idus Octobris anno 3.

Ad hunc quoque Archiepiscopum referēdum videtur, quod Matthæus Palmerius Florentinus ait in vita Nicolai Acciaioli Florētini huius Siciliæ Regni magni Seneschalli, inquit enim, *Ludouicum è Duratio Siciliæ Regem virum Ioannæ I. Reginæ, Oratores Auenionem destinasse ad Innocentium Sextum Rom. Pontif. Archiepiscopum Neapolitanum (cuius nomen non exprimit) & Nicolaum illum Accisiolum, ex quo aliqui parum Regis amici, & eidem Pontifici valde grati, assidue vacabant, eundem Regem calumnijs prosequi apud eundem Pontificem, inter alia asserentes, quod Rex idem possidens Siciliæ Regnum ex Sedis Apostolicæ concessione videbatur parum eandem Sedem curare ac eam parui pendere, censum non soluendo, quem singulis annis eidem Sedi pendere tenebatur, ij verò Oratores Auenione ab eo Pontifice, & ab omnibus valde honorificè excepti sunt.*

Ioannis frequens mentio est in regiſtris, tum Vaticanis, tum regijs Neap. ad annum vsque 1358. quo creditur ex hac vita discessisse 6. Nouembris die, quæ in lib. anniuersariorum maioris Ecclesiæ sic inscribitur:

Die 8. Nouemb. depositio D. Archiepiscopi Ioannis de Vrsinis. Hic anno 1353. fecit, quod valde vtile fuit, inuentarium, seu regiſtrum bonorum Ecclesiarum omnium Ciuitatis Neapolis, eiusque Diœcesis, in quo iura & redditus, priuilegia, ac fundationes, quo nempe tēpore, & à quibus ea fuerant erectæ recensebantur. Eius tamen laboriosissimi operis volumen desideratur.

26. BERTRANDVS de Meyshonesio Gallus nobilis generis, scientia, ac longo rerum vsu magnæ celebritatis vir, ad Neapolitanam Sedem ascendit post Ioannem anno 1359. memoratur in lib. solut. Prælat. die prima Iulij sub corrupto vocabulo Ynardi. Hic in mortis articulo, vt Bzouius scribit, facultatē habuit ab Innocentio VI. absoluendi Ludouicum Regem Neap. diris innodatum ob nō solutum Romanæ Ecclesiæ censum. Interfuit generali Conuentui, coram Rege, totiusq; Regni Proceribus celebrato die 5. Apr. 1361. in quo ad Clerum, & Prælatos orationem habuit luculentissimam ad Barones & Principes, orante Neapoleo Vrsino Regni Logotheta. Fato functus est anno 1362. die 30. Octobris, sepultus in maiori Ecclesia, tumbaque marmorea in Sacello D. Asprenatis, trāslatus postea prope altare summum cum vena 1370. dum Bernardus successor Sacellum Petro de Tocco Martinæ Comiti concessisset. Ad tumulum legitur inscriptio.

Hic iacet corpus Reuerendi in Christo Patris & Domini Domini Bertrandi de Meyshonesio Dei gratia Archiepiscopi Neapolitani, qui obijt anno Domini MCCCLXII. die xxx. Octob. prima Indict. cuius anima requiescat in pace. Amen.

27. PETRVM de Gratia Gallum Viennensem Archiepiscopum Vrbanus V. Pontifex ad hanc Ecclesiam transtulit die 5. Iulij 1363. & post annos duos iterum illum ad Ebredunensem in Galliam transtulit Sedem. Is ille Petrus est Ebredunensis Archiepiscopus, quem Gregorius XI. anno 1375. purpura exornauit ad titulum S. Marci, mox S. Mariæ Transtyberim. Fundis interfuit creationi Clementis VII. Antipapæ. Auenione decessit 1389. cum eiusdem Pseudopontificis partes confectaretur. Hunc Ciacconius cõfundit cum alio Petro de Saracenaco, qui vulgo Viuariensis dictus est, ab eodem Clemente Cardinalis creatus tit. S. Laurentij in Lucina, defunctus Auenione Episcopus Sabinensis 1390. quem Petrum de Bernia, etiam idem nuncupat Ciacconius, & nos ab eius errore hallucinati, eundem Ebredunensem cum hoc Viuariensi in nostra Sabinensium Episcoporum serie tom. 1. confudimus, cum reuera noster hic Petrus de Gratia Archiepiscopus antea Viennensis, postea Neapolitanus à Gregorio II. in numerum Cardinalium cooptatus, diuersus sit à Petro de Saracenaco seu de Bernia Clemẽtis VII. Cardinale. Cæterum Petro tunc Archiepiscopo Neapolitano Regina Ioanna solui mãdauit decimas Ecclesiæ Cathedralis debitas die 6. Octobr. 1363. Sequenti, eadem Regina omnia priuilegia ab antecessoribus suis Regibus, Ecclesiæ & Archiepiscopis Neapolitanis indulta liberaliter confirmauit. Eidem quoque Petro multa grauia munia ab Vrbano V. fuisse commissa habetur ex literis ad eum missis, præcipuè vt de electionibus Prælatorum Regni sollicitus inquireret, & inuestigaret, quæ contra sacrorum Canonum sanctiones, Romanæque Ecclesiæ iura celebratæ censebantur, ac de ijs certiorem redderet Apostolicam Sedem, viroſq; qua doctrina, qua vitæ sanctimonia illustres, & nomenclaturã diligẽter trãsmitteret, vt ex ea, quibus vacantes Ecclesias tutè committi possent edoceretur, vt Bzouius scribit. Petri memoria habetur in Neapolitanis monumẽtis ad annum vsque 1365. quousque ad Ebredunensem Ecclesiam translatus est.

28. BERNARDVS de Bosquetto Gallus patria Caturcensis ex Canonico Burdegalensis Ecclesiæ, & Papæ Cappellanus insula Neapolitana insignitus est ab Vrbano V. die 9. Septemb. 1365. vt in Reg. Vatic. Memoratur in chartula cõsecrationis Ecclesiæ Sancti Martini de Neapoli Ord. Carthusiani, quæ solemni ritu celebrata est 26. Febr. 1368. à Guillelmo de Agrifolio Card. Legato, cui interfuit Bernardus. Ecclesiam & hocce Cœnobium cõdidit Carolus Calabriæ Dux Ioannæ Reginę genitor, ampliſſimis redditibus ab eodem Carolo, & Ioanna locupletatum. Bernardus vero eodem anno 28. Septemb. ab Vrbano Presbyter Cardinalis tit. XII. Apostolorum creatus est, quo die se Neapolitano Sacerdotio exonerauit. Mortuus est Auenione die 9. Aprilis 1371. ibique sepultus Gregorio XI. sedente. Meminit Bernardi præter alios Franciscus Bosquettus Narbonensis in sua Pontificum Romanorum Historia, vbi habet Bernardum hunc patria fuisse Caturcensem.

29. BERNARDVS, alijs Bertrandus Gallus, patria Ruthenus ex Caturcensi ciuitate oriundus, vtriusque Iuris consultissimus, cũ esset Archidiaconus de Vallibus in Caturcẽsi Ec-

Ecclesia, & Apostolici Palatij causarum Auditor Bosquetto successit, ad hanc Sedem vocatus ab Vrbano V. die 2. Octob. 1368. Eius iussu Ioannes quidam Maioris Ecclesiæ Cimeliarcha vitam conscripsit S. Ioannis cognomento Aquaroli, Neapolitani Episcopi, vt idē tradit in proœmio ad ipsum Bernardum. Hic eximius Præsul sub Vrbano V. & Gregorio XI. Summis Pōtificibus Apostolicus Nuncius fuit in vtriusque Siciliæ Regno, atque optimi Ecclesiastici partes adimpleuit. Prælatos Clericosq; ad puriores seruandos mores compulit. Diui Basilij Ordinem vetustate sua laborantem, ad pristinum Monasticum splendorem pietatemque traduxit, ipsum quoque Trinacriæ Regem, Ioannamq; Neapolis Reginam ad suppetias contra Turcos ferendas impulit. In Cathed. Neapol. Hebdomadariorū congregationē S. Salvatoris, iam diu institutam, priuilegijs, ac redditibus auxit. Coluit quam quimaxime Diuam Brigittam, Suecorum Principem, tunc peregrino habitu Neapoli agentem, quæ ad ipsum de B. Virginis Dei Genitricis Mariæ reuelatione Neapoli habita scripsit, vt ipsa lib. 7. cap. 12. suarum reuelationum testatur: quo tempore cū Carolus Brigittæ filius Neapoli mortalitatem expleuisset, Bernardus eidem in Cathedrali iusta persoluit, eundem funerauit, assistentibus cum matre pijssima, Ioanna Regina ac Curiæ proceribus. Collegium Ruthenense in Cadurcensi ciuitate fundauit, de quo Guillelmus Croius in Episcoporum Cadurcensiū Hist. in Rogerio de Castro nouo Episcopo hęc habet, *Ruthenensis Collegij originem ad Bernardum de Ruthena Caturco oriundum, Archiepiscopum Neapolitanum refero, anno quippe* 1371. *Auenione in Bernardi Cardinalis decessoris* (erat hic Cardinalis de Bosquetto) *ædibus* 17. *Kal. Maij* (vt fundationis tabulæ ferunt) *donatione inter viuos bonis cedit.* Idem narrat Claudius Freydam Fromēteus Parisiensis in Epitolis ad Guillelmum Benedictum Caturcensem. Generalem tamen Academiam Caturci in patria fundasse Ioannem XII. anno 1333. scribit cum alijs Cassaneus. Interea Bernardus in Cathedrali Neapol. chori subsellia fieri fecit permagnifice, vbi eius gentilitia spectabantur, sbarra siquidem, seu balteus vbi tres anuli, seu circuli insculpti erant, quæ ferunt esse insignia nobilis familiæ de Treghi in Gallia. Fortasse ex hac gente fuit hic noster Bernardus, qui anno 1377. veluti Apostolicæ Sedis Legatus, Gregorij XI. nomine fidelitatis iuramentum à Ioanna Regina recepit. Sequenti vero anno Gregorio Romæ defuncto cum inter Vrbanum VI. Papam, & Pseudo-Pontificem Clementem VII. æstuasset teterrimum schisma, Bernardus, quod Gallus esset, & Reginæ à secretis Antipapæ partes fouit, eundemque Fundis adorauit. Quamobrem Vrbanus iuste commotus, Ioannam vtriusque Siciliæ Regno priuauit, illudq; Carolo de Duratio, quē hostem Reginæ infensissimum nouerat, beneficiario iure concessit, Bernardum vero tamquam Schismaticum diris deuouit, & Archiepiscopatus honore spoliauit, eique successorem dedit Ludouicum Bozutum nobilem virum Neapolitanum Caroli amicum. Interea Carolus magno cum exercitu Regni possessionem conatur inuadere, Ioanna vero, vt Gallos milites euocaret, Ludouicum Ducem Andegauensem Ioannis Francorum Regis filium, & post eius mortem alterum Ludouicum eiusdem filium, Comitatus sui & Regni hæredes instituit anno 1380. die 30. Iulij in Castro Nouo ab hoste obsessa. Ioanna obsidione premitur, Ludouicus vt illam liberaret cum exercitu in Italiā traiecit, & in Apulia habet cum militibus obuium Duracensē. Pugnatur vndiq, sed Ludouicus impar, eiusq; exercitus viribus inferior, dum inclinat, graui vulnere sauciatus è prælio vix euasit. Ioāna omni spe & auxilio destituta, dum in dies magis obsidione premeretur, salutem pacta sui deditionem, & ciuitatis suæ fecit Duracensi. Is salutis promissæ immemor Ioannam laqueo interemptam, eo vbi Andreas Ioannæ maritus fuerat interfectus loco suspendi iussit anno 1382. Regni 39. Mariam vero Ioannæ sororem, quæ Comiti Artesiensi nupserat capite truncat. Et hæc finis stirpis Roberti, cuius Regnum ad Ducem Andegauum tamquā ad hæredem Reginæ Ioannæ iure delatum est hæreditario. Ioannæ cadauer Neapolim relatum in Ecclesia S. Clarę prope Carolum Illustrem Ducem Calabriæ patrem suum absque pompa humatum, addita ad tumulum inscriptione Car. Duracij iussu, hisce verbis concepta.

Inclyta Parthenopes iacet hic Regina Ioanna
Prima, prius felix, mox miseranda nimis.
Quam Carolo genitam, mulctauit Carolus alter
Qua morte illa virum sustulit ante suum.
M. CCC. LXXXII. xxij. Maij v. Indict.

Cæterum Bernardus in tanta rerum cōfusione, qua prorsus sæculis multis acrior nulla fuit, præualente Duratio exulare in Gallia coactus est, & Ecclesiam vacuam æmulo relinquere, Auenione creditur apud Clementem obiisse circa annum Domini 1389. die 20. Octobris, qua die eius anniuersarium in Cathedrali habebatur. Præsul sanè dignissimus, & æquiori fortuna dignus, nisi in ea miserabi-

tabilis Schismatis tempora incidisset, vnde plerumque fiebat, vt vna eademque Ecclesia sub duobus Pastoribus inter se litigantibus, Magno Reipublicæ Christianæ scandalo laboraret.

30. THOMAS Ammanatus Hetruscus patria Pistoriensis nobili familia natus, parentes habuit Donatum & Lippam Riccardam. Vir fuit peritia legum insignis, & rerum experientia clarus, quippe qui in Romana aula pene ab adolescentia nutritus, sub Vrbano V. & Gregorio XI. Pontificibus varia munia egregie obiuit, & in Germania ad Carolum IV. Imperatorem eiusdem Gregorij Apostolicus Nuncius fuit; eoque demortuo inconsulte partes Clementis Antipapæ contra Vrbanum VI. Papam amplexatus, cum ipso Auenionē concessit, à quo post obitum Bernardi ex Auditore sacri Palatij Neapolitanus electus est Archiepiscopus anno 1380. cum iam Episcopus Nimocensis esset; soluitque pro Neapolitano Sacerdotio solitum subsidiū die 17. Feb. eiusdem anni; In Britanniā deinde pro eodem Clemente functus est Legatione, à quo anno 1385. inter Cardinales cooptatus est ad titulum S. Praxedis die 12. Iulij qui nec Neapolim vidit, nec eius Ecclesiæ possessionem iniit, nomen Archiepiscopi retinuit ad annum vsque 1388. & dignitatem libere in manibus Clementis remisit. Auenione decessit die 6. Decembris 1396. sub Benedicto XIII. Pseudo-Pontificis obedientia, cuius creationi interfuerat. Fratrem germanum habuit Bonifacium celeberrimum Iurisconsultum ab eodem Benedicto XIII. Diaconū Card. S. Adriani creatum anno 1397. sub quo obiit. De Ammanata familia legendus Ammiratus libro de familijs Florentinis.

31. GVILELMVS, patria & familia eius ignorantur; per cessionem Thomæ Neapolitanam Ecclesiam inuasit, ad eam dignitatem vocatus à Clemente VII. anno 1388. quo tunc electus die 6. Maij solemne promisit sa-

A litum seruitium in Obligat. libro, vbi mentio Thomæ decessoris. Hic auctoritate Ludouici Ducis Andegauensis, Neapolitanæ Ecclesiæ possessionem iniit, expulso per summā iniuriam legitimo Archipræsule, quam substinuit tantum, quantum idem Ludouicus iura Regni retinuit. Neapoli erat anno 1390. die 3. Decembris quo die Canonici Cathedralis quasdam contributiones ipsis ab Archiepiscopis debitas Guillelmo liberaliter, ob paupertatē remiserunt, vt loquitur documentum *Die 3. Decemb. 1390. Ind. 14. Clementis VII. Pontif. anno 13.* vbi in fine legitur, *Acta fuerunt hæc Neapoli in hospitio habitationis dicti Domini Archiepiscopi sito in platea Nidi, in quo idem Dominus Archie-*
B *piscopus propter necessitatem & defectum sui Palatij Archiepiscopalis ad præsens habitat.* Et ex alio documento, die 24. Nouemb. sequentis anni Iacobus Capite Cimiliarcha & Gerardus de Pesula Diaconus Neapolitanæ Ecclesiæ Guillelmi Archiepiscopi Vicarij cōfirmant Abbatissam Sanctorum Marcellini & Petri de Neapoli Ordin. S. Benedicti nuper electam à Guillelmi mentio reperitur vsque ad annum 1394. in Neapol. monumentis inobedientiæ Antipapæ degentis, quid deinde de ipso actum sit, vel quo anno loco ue excesserit incompertum est.

C

D

32. NICOLAVS de Paganis summo loco natus Thomæ Regni Cambellani sub Carolo III. filius, Bensij frater eodem munere functi sub Ladislao Rege, tum & ipse regij officij Morealli, regnante Ludouico: cuius etiā germanus frater se exstitit Galeottus egregius miles eiusdem Ludouici compater, arcis S. Hermi Præfectus, qui apud eundem maxima valuit existimatione; cuius meritis Nicolaus ex Abbate Commendatario Sanctorū Severini & Sosij à Benedicto XIII. Pseudo-Pontificē in locum Guillelmi sublectus est Archiepiscopus, cuius Vicarius vna cum

Capitulo, quendam Maioris Eccleſiæ Cappellanum per hebdomadarios præſentatū auctoritate Nicolai confirmauit anno 1399. *Franciſcus*, ait documentum, *Maragnus de Neapoli Iuris Canonici peritus. Sedis Apoſtolicæ Capellanus, Canonicus Neapolitanus, Domini Nicolai miſeratione diuina electi Neapolitani in ſpiritualibus & temporalibus Vicarius Generalis, &c. Datum & actum Neapoli in Archiepiſcopali Palatio ſub anno à natiuitate Domini 1399. die 15. menſis Ianuarij 7 Ind. Pontificatus Sanctiſſimi in Chriſto Patris & Domini noſtri Domini Benedicti diuina prouidentia Papæ XIII. anno 4.* Pendet è documenti pagina ſigillum cereum rubeum, cum effigie S. Ianuarij, & inſignijs gentis Paganæ. Interea Nicolaus ne à legitimo Pontifice Bonifacio IX. depelleretur ab Eccleſia Neapolitana Ladislai gratiam ſibi conciliauit, ad cuius fauorem confugit. Rex vt familiæ quæ in Regno præpotens & illuſtris erat, & Galeotto Nicolai fratri gratificaretur, cuius opera indigebat, regijs literis eius manu ſignatis Nicolaum ſub Regia ſua protectione ſuſcepit, ac ſe Bonifacio commendaturū ſpopōdit, vt libere & canonice Neapolitanam poſſet adminiſtrare Eccleſiam. Exemplar Regis literarum habetur in Regio regeſtro Ladislai in hunc modum.

Ladislaus Rex, &c.

Tenore præſentium notum facimus vniuerſis earum ſeriem inſpecturis, tam præſentibus quam futuris, quod nouiter inter alia per virum nobilem Galeottum Paganum de Nuceria militem Regni Siciliæ, Mareſcallum noſtrique Hoſpitij Seneſcallum & fidelem dilectum à nobis ſuppliciter poſtulatū, Galeottus idem à nobis poſtulauit, petijt, vt promitteremus curare, & facere cum effectu, quod Dominus noſter Summus Pontifex daret & conferret Archiepiſcoparum Neapolitanū Venerab. viro Nicolao Pagano fratri dicti Galeotti, Archiepiſcoparum ipſum præſentialiter tenenti, & poſſidenti, & pro eo impetrare, & obtinere Apoſtolicas litteras, ſiue bullas, & illarum impetratione durante manutenere dictum Nicolaum in poſſeſſione, & in iuriſdictione, ac reali perceptione fructuum Archiepiſcopatus eiuſdem, & quod nulla ratione, ſeu cauſa poſſit amoueri, vel ſuſpendi à poſſeſſione prædicta, & quod donec reciperet integrè fructus dicti Archiepiſcopatus faceremus eidem concedi in commendam Abbatiam Monaſterij S. Seuerini de Neapoli, cum perceptione fructuum Monaſterij prælibati, cuius quidem Galeotti poſtulationibus ſicut ſubſequitur annuentes contentamur manutenere dictum Nicolaum eiuſdem Galeotti fratrem in poſſeſſione dicti Archiepiſcopatus, ac curare, & facere cum affectu quod dictus Dominus noſter Papa concedat dictum Archiepiſcoparum Neapolitanum modo prædicto, operando ſemper in prædictis totū poſſe, noſtrum, credimus enim indubiè, & ſumus quaſi certi, quod in prædictis & maioribus dictus Dominus noſter Papa annuet votis noſtris. Has noſtras litteras magno noſtro pēdenti ſigillo munitas eidem Galeotto in premiſſorum teſtimonium concedentes. Datū Neapoli in abſentia Logothetæ, & Protonotarij Regni noſtri Siciliæ, eiuſque locumtenentis per virum nobilem Gurellum Aurilia de Neapoli legum Doctorem, magnæ noſtræ Curiæ Magiſtrum Rationalem Locumtenentem, Magni Camerarij Siciliæ Regni Conſiliarium, & fidelem noſtrum dilectum. Anno Domini 1399. die 9. Iulij Ind. 7. Regnorum noſtrorum anno 13. *Ladislaus Rex.*

Cæterum poſt hæc quid de Nicolao actū ſit non habemus, neque in monumentis Regijs, nec Romanis vlla deinceps reperitur mentio. Quanquam hi tres ſupranotati Archiepiſcopi, Thomas ſcilicet Ammanatus, Guillelmus, ac Nicolaus iſte Paganus haud legitimi vocandi ſint huius Eccleſiæ Antiſtites, erant tamen recenſendi, vt illius temporis ſchiſmā, & ſtatus Eccleſiæ huius memorarētur, ac legitimi à ſchiſmaticis ſecernerentur. De Pagana familia ſcripſit Scipio Mazzella, Ælius Marcheſius, & Carolus Burellus doctus amicus noſter Clericus Regularis Minimorum, nuper ex contagioſa lue Neapoli defunctus in vindice Neapolitanæ nobilitatis libro.

33. LVDOVICVS BEZVTVS Neapol. nobilitatis clariſſimæ ex ſæculari Abbate ab Vrbano VI. in primati Bernardi locum legitimus Neapolitanæ Eccleſiæ adlectus eſt Archiepiſcopus anno 1378. poſſeſſionem adeptus varia fortuna quinque omnino annis eā dignitatem geſſit, quippe qui in eam temporū calamitatem incidit, vt aliquando pro ſua dignitate ſeruanda capitis etiam periculum ſubierit; nec libere Eccleſiæ adminiſtrationem inire potuerit, niſi fugato Neapoli Clemente Antipapa Reginaque Ioanna, tunc ex populi propenſione illam regendam ſuſcepit.

Verum

Verùm paulo post cum Ioanna ciuitatem recuperasset suam, Ludouicus Regiæ maiestatis reus factus Ecclesiam, sua, suorumq; bona amisit, ac diu profugus apud amicos latitauit, quousque inuentus carcere inclusus, apud Nolanum cœmeterium militibus custodiendus traditur: sed à Nicolao Vrsino Nolæ Comite adiutus, custodia elapsus fugam arripuit, & Romam ad Vrbanum Pontificem incolumis se recepit anno 1379. quo, vt Costius scribit, Mediolanum missus auctoritate Pontificia Galeatio Vicecomiti indulsit, vt Catharinam Bernabonis Mediolanensium Principis filiam cõsobrinam suam in vxorem ducere posset: huius delegationis socium habuit Antonium Saluum Mediolani Archiepiscopum. Tandiu ab Ecclesia sua exul fuit, quandiu Ioanna Regina regno & vita à Carolo Duracio priuata est, tunc Ludouicus postliminio restitutus pauper & senex ad paucos annos pacificè concreditam administrauit Ecclesiam. Mortuus est die 25. Maij 1383. sepultus in Cathedrali in gentilium suorum sacello, vbi olim exstabat memoria. Hic Hebdomadariorũ Congregationi S. Saluatoris in subsidium contulit Ecclesias de Mundulis, & S. Praxedis cum earum iuribus & pertinentijs anno 1383. die 6. Nouembris, cuius etiã fit mẽtio in reg. Reginę Margaritæ die 14. Nouembr. quo Ioannellus Bezutus Miles, Ludouici bonæ memoriæ Archiepiscopi nepos, eiusdem hereditatem alieno ære obnoxiam abhorruit. Eo quoque anno quo Ludouicus obiit, Carolus III. Rex instãte Neapolitano populo, terrerimum illum iugulanit abusum, gladiatorum scilicet ludorum, quo nobiles viri, ciues, ac plebei in campo Carbonario festiuis diebus immanissimè inter se dimicabant, adeo vt eorum manus foedissimè humano cruore madescent, ac plerumque sibi inuicem vitam adimerent: quamobrem Rex sceleratum campum, vt in pium vsum conuerteretur populo benignè donauerit, vbi Ecclesiam ædificarunt, quam Sanctam Mariam de pietate dixerunt. Extat huiusce rei Caroli documentum 24. Iunij Ind. 6. eiusdẽ anni, datum, per manus Gentilis de Mortilinis de Sulmona leg. Doct. Locumtenentis Prothonotarij Regni Siciliæ, in quo præter alia hæc cõmemorantur. *Homines diuites & incolæ nobiles & plebes ciuitatis eiusdem anno quolibet per vices & tempora, diebus Dominicis, & festis quibus vacandum erat diuinis laudibus, conuenientes ad inuicem ad excitãdum vires armatas eorum cum ensibus, gladijs, contis, fustibus, omni amicitia postposita ad planctum nõ solum & famam omnium, ac si inimici capitales existerent, quo neces hominũ, percussiones letbales, emissiones oculorum, & cicatrices detrupantes hominum corpora, nec sedari aliquando potuit huiusmodi nefandus abusus ad mandata Serenissimorum Principum nostrorũ Hierusalem & Siciliæ Regum, excommunicationes Apostolicæ exinde factas, &c.* Paulo post subdit. *Quod Religiosos & Clericos quorum cura est vacare officijs, & orationibus insistere, igitur id demum traxerat, & ad spectandum diclum ludum, &c. Deus ex alto prospiciens & considerans terram datam fore filijs hominum, nõ ad effundendam sanguinem, in æternum supplicium, scilicet labore, sic inspirauit mentes ipsorum ciuium animosque mutauit in melius, vt quod olim mandatis regijs repelli non potuit, Deo inspirante motuproprio tolleretur, & conuerteretur in opus pium, quod erat ad strages ciuium deputatum, &c.* Campum prædictum sceleratum sollemni pompa, spectante Rege, populoque Bartholomæus Episcopus Isclanus Neapolitanæ Ecclesiæ Vicarius benedixit, primumque lapidem posuit Ecclesiæ constructuræ, cui adiecerunt nouum pauperum Xenodochium, quod nunc Magno D. Annunciatæ vnitum est. Porro notandi abusus, disertis verbis meminit Petrarca testis oculatus. *Quid autem*, inquit, *miri est quid per umbram mortis nullo teste petulantius audeat cum hac media inspectãtibus Regibus ac populo infamis ille gladiatorius ludus in vrbe Italiæ celebretur barbaricæ ferocitate? vbi more pecudum sanguis humanus funditur, & sæpe plaudentibus infanorũ cuneis, sub oculis miserorum parentum instices filij iugulantur, iuguloque gladium elisantius excepisse, infamia summa est; quasi pro Republica, aut pro æterna vita præmijs certetur? Illuc ego pridem ignarus omnium ductus sum ad locum vbi congruum, quem Carbonariam vocant, non indigno vocabulo, vbi scilicet ad mortis in eundem conuentus fabros denigrat tantorum scelerum officina. Aderat Regina, & Andreas Regulus, &c.* Huius quoque meminit Paris de Puteo cap. 4 lib. 1. de re militari, siue de singulari certamine: *Erat*, ait, *priscis temporibus in Vrbe Roma cãpus gladiatorius Martius appellatus omnibus securus ad pugnam, & in nobilissima Ciuitate Neapolis plena militibus, armisque Florentissimo alter campus pugnatorius appellatus Carbonaria, in quo quisque suas offensas & iniurias vindicabat impune*: de quo etiam Baldus mentionem facit in l. Athletas §. de ijs, qui notantur infamia. Sed de his satis, ad nostram seriem stylum dirigamus.

34. NICOLAVS Zanasius Cremonensis iurisprudentiæ doctrina, tum probitate vitæ, & longa in Romana Curia experientia vir longe clarissimus, cum esset Episcopus Brixiensis ab Vrbano VI. Pontifice missus est Neapolim, vt à Carolo III. Rege iuramẽtum fidelitatis pro Romana Ecclesia susciperet, quod feliciter peregit Kal. Maij 1381. & Regiam gratiam promeruit, tum & Beneuentano Archiepiscopatu donatus est 1382. & post annos duos defuncto Ludouico ad hãc Neapolitanam Ecclesiam translatus est. Quinque omnino annis integra fama virtutis in ea dignitate vixit, quandoque varia asperaque fortuna exagitatus, cũ defuncto Carolo Rege, Ladislaũ filium veneratus in Ludouici Andegauẽsis manus incidit, qui illũ à sua Ecclesia exulare compulit anno 1387. In patriã Cremonam se recepit, in qua ex animi mœrore diem suum obiit 24. Augusti 1389. sepultus in Cathedralis sacello Corporis Christi cum his carminibus in marmore exaratis.

Quem cernis Nicolaus erat de Zanasiorum
Stirpe satus, Doctor canonis egregius
Iustitiæ speculum, decus, & lux alma Cremonæ,
Corde humilis, patiens, officiosus erat.
Seruijt Ecclesiæ Romanæ tempore longo
Præsulibus gratus, Caramnibusque fuit.
Hunc tres Pontificem dignis successibus Vrbes
Promeruere suum, mirificumque Patrem.
Brixia prima, sequens Beneuentum, tertia Regni,
Et caput, & sedes, inclyta Parthenope.
Cumque vocante Deo meritis maturus, & annis
Optaret iungi cœtibus Angelicis.
Annis octuaginta nouem, cum mille trecentis
Præteritis, ex quo Virgo Deum genuit,
Augusta quinta vicena, luce sepulcro
Deposuit corpus Regna supernapetens,

A Meminit Nicolai Constantius lib. 8. hist. Neapolit. Ioannes Baptista Carafa aliique, quem male Guindacium appellant corrupto cognomine Zanasij in Guindaccio, cum facis constet Zannasium successisse Bezuto, Zanasio Minutulum.

35. HENRICVS Minutulus nobilissima gente natus Neapoli successit Zanasio anno salutis 1389. eodemque anno à Bonifacio IX. S. R. E. Presbyt. Card. ad titulum S. Anastasiæ creatus, Archiepiscopi venerandam imaginem absens fere semper annis plus minus decem sustinuit, quam libere in manibus Bonifacij dimisit anno 1400. Episcopus Card. Tusculanus adlectus. Hic pulcherrimam marmoream portam Cathedralis erigi curauit 1407. quam Abbas Barbosus de Riperno insignis eius æui sculptor cælauit, opus sane mirandum statuis, artificio, porphyreticis columnis exornatum, vbi Henrici marmoreum simulacrum flexis genibus aute Beatam Virginem Deiparam conspicitur cum inscriptione.

Nullius in longum & sine schemate temporis honoris
Porta fuit rutilans, sum ianua plena decoris
Me iussit, & sacra quondam Minutulus Aula,
Excoluit propriis Henricus sumptibus huius
Præsul Apostolicæ, nunc constans corde Tusculanæ
Cui precor incolumen vitam post fata perennem
Hoc opus enectum mille currentibus annis,
Quo quater centum septem Verbum caro factum est.

Construxit idem Henricus in eadem Cathedrali Sacellum Sanctissimæ Triadi dicatum, altare

altare quoque in Sacello Sanctorum Apostolorum Petri, & Pauli, à maioribus suis condito, erexit, ac redditibus locupletauit. Archiepiscopale Palatium Cathedrali attiguum maiori successorum commodo exædificauit. Interfuit Comitijs Innocentij VII. Gregorij XII. & Alexandri V. in Concilio Pisano, in quo Henricus dimissa Tusculana Ecclesia Sabinensis euasit Episcopus, Petrus Gerardi Tusculanam retinuit, ac iterum pertinacia, rabiesque schismatis desæuiret, de qua re vide quæ diximus tom. 1. in Serie Tusculanorum, Sabinorumque Episcoporum. Sub Ioanne XXIII. in Æmiliâ functus est legatione. Excessit Bononiæ die 17. Iunij 1412. eadauer eius Neapolim delatum, in Cathedralis suorum gentilium Sacello conditum fuit, in nobili marmoreo tumulo sine inscriptione. Eius meminit, fortasse cum liuore, Garimbertus lib. 6. cap. 5. Hippolytus Marracius amicus noster doctus & eruditus, nec semel, sed parce laudatus Minutolum inter Marianos purpuratos, hoc est Beatissimæ Virginis Mariæ obsequentissimos annumerauit in sua Purpura Mariana.

36. IORDANVS Vrsinus Romanus Ioannis Comitis Taliacotij ex Bartholomæa Spinella de Iuuenatio filia Nicoli Magni Regni Cancellarij, natus Caroli Comitis, & Francisci Vrbis Præfecti germanus frater ex Canonico Capuano eligitur Neapolitanus Archiepiscopus à Bonifacio IX. anno 1400. Magnę auctoritatis fuit apud Ladislaum Regem à quo sequenti anno latis vtile, latisque honorificum pro Ecclesiæ suæ vassallis retulit priuilegium hisce verbis conceptum, quod ab exemplari exhibeo ex Regio regest. Neap.

Ladislaus Dei gratia Rex Vngariæ, Ierusalem, & Siciliæ.

Magistro Iustiziario Regni nostri Siciliæ eiusque Locumtenenti, & Iudicibus magnæ Curiæ Cõsiliarijs, & vice gerentibus nostris & iustitiarijs Prouinciæ Terræ-laboris,

A *Comitatus Molisij, Capitanei quoque ciuitatis nostræ Neapolis suique districtus, cæterisque nostris officialibus ad quos spectat, & spectare poterit quocumque titulo ac denominatione notentur per dictum Regem nostrum Siciliæ constitutis præsentibus & futuris fidelibus nostris dilectis gratiam, &c.*

Moti nouiter amabilibus precibus pro parte Reuerendi Patris Archiepiscopi Neapolitani Consiliarij, & fidelis nostri dilecti pro hominibus Casalis Afragolæ suis, & eius maioris Ecclesiæ Neapolitanæ vassallis, nostrisque fidelibus dilectis nostro culmini nouiter interiectis qui ob paternũ zelum, quem ad nos gessit, & gerit, ne dum pro se, B sed pro dictis hominibus ipsius Casalis Afragolæ dicti Archiepiscopi, & præfatæ maioris Ecclesiæ Neapolitanæ vassallis, qui certis nostris fidelibus & personis, aliis tenentur, vt asserunt in diuersis pecuniarum & rerum aliarum quantitatibus, ac censibus, & redditibus aliis, sicut in instrumentis, & causalis aliis factis exinde ponitur contineri, & moratinam dilationem annorum quatuor ex in antea numerandorum quibus durantibus ad restituendum eorum creditoribus debita pecuniaria, & realia, ac census & redditus, in quibus tenentur eisdem, quorum quidem creditorum nomina & cognomina, ac quantitates debitorum, censuum, & reddituum prædictorum in præsentibus haberi volumus C pro expressis realiter vel personaliter compellinequeant, tenore præsentium concedimus de scientia certa nostra. Ideo volumus, & fidelitati vestræ de dicta certa nostra scientia, harum serie mandamus expresse quatenus forma præsentis nostræ moratoriæ dilationis, & gratiæ per vos diligenter attenta illam vos, & vestrum quilibet præsentes vid. ac futuri iam dictis hominibus dicti Casalis Afragolæ eiusdem Archiepiscopi, & dictæ suæ maioris Ecclesiæ Neapolitanæ vassallis, ac cuilibet & singulis eorumdem iam dicto durante quadriennio seruatis efficaciter, & faciatis ab aliis quantum in vobis fuerit, tenaciter & inuiolabiliter seruari, dictosque homines in generali, vel speciali, ad dandum, soluendum, restituendum, & assignandum iam D dictis eorum venditoribus, iam dicta pecunia & realia, ac census & redditus prædictos in quibus eis, vt præfertur, tenentur ad instantiam dictorum creditorum eorum, alterius, vel aliorum ex eis compellere, molestare, vel impellere in personis, rebus, ac bonis eorum supradicto durante quatriennio nullatenus præsumatis, neque compelli, molestari, vel impeti ab aliis quomódolibet permittatis, nihilque contrarium faciatis sicut habetis gratiam nostram caram, quinimo reuocetis, & reuocari faciatis prorsus irritum quicquid vos, aut alium, vel alios vestrum aduersus dictos homines, alium, vel alios ipsorum res, & bona similiter eorumdem fieri, vel attentari

tari propter ea continget in posterum contra præsentium seriem & tenorem iam dictis instrumentis, & cautelis de dictis confectis præparum obligationibus, & pro periurij sacramentorum præstationibus, renunciationibus, & clausulis alijs roboratis, & signäter de non impetrandis litteris moratoriæ dilationis, seu dationis bonorum in solutum, vel alijs rescriptis contrarijs, ipsisque impetratis non vti, non obstantibus quoquo modo. Præsentes autem litteras post opportunam inspectionem earum pro cautela restitui volumus præsentanti, dicto durante quatriennio efficaciter valituras, quas magno nostro pendenti sigillo iussimus communiri.

Datum Neapoli in absentia Logotheta, &c. per virum nobilem Donatum de Arretio legii Doctorem, &c. Anno Dom. 1401. *die* 10. *Feb.* 9. *Ind. Regnorum nostrorum anno* 14.

Anno 1405. Iordanus Archiepiscopus pro sua eximia virtute ab Innocentio VII. honore purpuræ exornatus est titulo S. Martini in Montibus, pauloque post suæ Ecclesiæ nuncium remisit; longo deinde temporis spatio vixit, varijs functus legationibus, obijt ad balnea Patriolana in Senensi ditione, cum esset Episcopus Card. Sabinus die 29. Maij 1449. Romam delatus apud Basilicam Vaticanam, in sacello quod erexerat conditus fuit. De quo in primo nostro tomo in Episcopis Sabinensibus egimus, vbi male enarrauimus illum Romæ excessisse, cum satis cõstet apud Patriolana balnea illum vitam finijsse.

37. IOANNES huius nominis II. Iordano successit, cuius mentio in oblig. Prælat. libro extat die 3. Iunij 1407. quo anno die 25. Aprilis commiserat reparationem Ecclesiæ Sanctæ Mariæ de Schola Græca Abbati Pandono Pappanugæ de Neapoli eiusdem Ecclesiæ Rectori, de quo in monumentis extat mentio vsque ad annum 1409. Sed cum habeatur Gregorius XII. Neapolitanæ Ecclesiæ Generalem Vicarium constituisse Nicolaum Theanensem Episcopum, anno 1411. opus est asserere Ioannem Archiepiscopum, tanquam Ioannis XXIII. asseclam fuisse deturbatũ de sede, vel eo ipso anno obijsse, vel ante annum 1415. cum Iacobus qui proxime successit in actis Consistor. Ioannis Pont. asseratur translatus ad Neapolitanam Ecclesiam per obitum Ioannis.

38. IACOBVS Rubeus Parmensis ex Comitibus Sancti Secundi olim Episcopus Veronensis, mox Lunensis, tandem Neapolitanã Sedem adeptus est Constantiæ per obitum Ioannis prid. Non. Maij 1415. ad eam dignitatem vocatus à Ioanne XIII. Duobus annis absens sedit. Parmæ defunctus anno 1418. in Cathedrali sepulchrum accepit, vbi legitur Epitaphium, quod leges in primo nostro tomo in Catalogo Lunensium Episcoporum. Vide etiam quæ de ipso scripsimus tomo 5. in Episcopis Veronensibus. Eius meminit S. Antoninus in 3. p. Chronic. sect. 22. c. 38. & 44. Corius Hist. Mediol. p. 4. Abbas Panormit. cap. 1. de litis contestatione, Sansouinus & alij.

39. NICOLAVS de Diano nobili, & prapotenti familia Theani natus, Iacobi germanus frater, qui Ladislai Regis Cãbellanus fuit, & charus, cuius fauore ad Neapolitanæ Ecclesiæ sedem cœpit sibi aperire viam, ac paulatim anhelare. Erat tunc temporis Nicolaus iste Theanensis patriæ Episcopus, prudens, & longa experientia in politicis rebus versatus quando Ioannis prædecessoris siue mors accidit, siue exauctoratio, quamobrem cum

cum Ladislao Rege ira fegessit, vt à Gregorio XII. anno 1411. delectus fuerit Neapolitanæ Ecclesiæ in temporalibus, & spiritualibus Generalis Vicarius & administrator, cùspe tamen futuræ successionis. Defuncto Ladislao, Ioanna II. fratri successit, quæ spē, & Vicariatum eidem prorogauit, eundemque suum à Concilijs fecit, præcipuaque Regni negocia demandauit. Igitur Archiepiscopi Neapolitani inane per aliquot annos sibi nomen vsurpauit, primumque lapidem benedixit ac posuit Ecclesiæ S. Mariæ de Monte Oliueto, quam Gurellus Aurilia Regni Logotheta & Protonotarius cœpit ædificare anno 1411. vna cum nobili Cœnobio pro Oliuetanæ Cōgregationis Monachis, quod inuidiosis opibus cumulauit, vbi & sepultus iacet. Nicolaus verò Ioannam Reginam cū Iacobo Marciæ Comite matrimonio copulauit. Hebdomadarijs in Cathedralis choro sepulchrum concessit, Ecclesiamq; S. Ioannis in Marianella villa ijsdem dono dedit. Canonicis mortuos sepeliendi in Ecclesia S. Restitutæ consuetudinem confirmauit, & alia plura egit dum Vicarius esset. Interea defuncto Ioanne, eiusque successore Iacobo Rubeo Martinus V. Pontifex, vt vel scintillam schismatis in totum deleret, vel Ioannæ Reginæ desiderium expleret, & Nicolaum gratificaret, illum ad Neapolitanam thiaram legitime prouexit die 7. Kal. Febru. 1418. suscepti muneris partes per decem & septem annos eximiè adimpleuit. A Regina Ioanna, quæ olim Ladislaus Rex Iordano Vrsino ad fauorem Neapolitanæ Ecclesiæ concesserat, cuso nouo diplomate confirmauit 24. Aprilis 1420.

Anno 1423. Nicolaus summa diligentia omnes tuæ Diœcesis Ecclesias perlustrauit, quarum fundationes, redditus, bona, iura, priuilegiaque accurata indagatione in libro ad perpetuam memoriam describi fecit. Cleros reformauit, constitutiones edidit, atque ea omnia egit quæ bonū Pastorem decere viderentur. Infirmus & lecto decumbens testamentum condidit 3. Iunij 1435. Iacobum suum fratrem, Honuphrium & Marinum ex altero fratre nepotes hæredes fecit, executorem Gasparem de Diano Archiepiscopum. Constantium etiam suum ex fratre nepotem constituit. Post paucos dies mortem obiit conditus in Cathedralis sacello quod cum Gaspare exædificauerat vbi posteri memoriam excitarunt.

Priscum Dianorum Sacellum ab religiosissimis vrbis huius Archiepiscopis Nicolao & Gaspare de Dianis constructum Ferdinandus Quadra Hippolytæ ex clarissima familia postremæ materno sanguine nepos restauratum exornauit.

Eodem anno quo Nicolaus esse desijt, ex hac vita decessit Ioanna Regina die 2. Febr. sepulta in Ecclesia Diuæ Annunciatæ, humili quidem loco, cuius memoriam renouarunt hoc nostro æuo in hunc modum.

Ioannæ II. Vngariæ, Hierusalem, Siciliæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Seruiæ, Galatiæ, Lodomeriæ, Romaniæ, Bulgariæque Reginæ, Prouinciæ, & Forchalquerij & Pedemontis Comitissæ Anno Domini M. CCCCXXXV. die II. Febr. Regijs ossibus & memoriæ
Sepulchrum, quod ipsa moriens humi delegerat inanes in funere pompas exosa
Regina
Pietatem secuti & meritorum immemores Oeconomi restituendum & exornandum curarunt, munificētius posituri si licuisset.
Anno Domini M. DC. VI.
Mense Maij.

Ioannæ successit Alphonsus Rex adoptatus & Regni hæres institutus. Post vero Nicolai obitum per annos circiter tres vacua fuit Neapolitana Ecclesia, quam Iacobus de Adria ab Eugenio IV. constitutus administrauit. Cæterum longe diuersus fuit à nostro Nicolao Archiepiscopo Nicolaus alter de Diano à Ladislao Rege Vrbis Senator effectus cui anno 1413. idem Rex successorem dedit Iohannottum de Tortis militem ex Regio regest. vbi sæpe mentio Nicolai Archiepiscopi.

40. GASPAR de Diano Iacobi Celani Comitis, & Lętitiæ de Monte Agnano filius, Nicolai superioris ex fratre nepos, legum peritia, eruditione, & morum candore tunc Archiepiscopus Consanus, antea Theanensis Antistes, patruo in hac Ecclesia successit 7. Kal. Martij 1438. sequenti Florentino Concilio interfuit sub Eugenio IV. integroque deinde anno Perusij Rector fuit, vbi vix annum peregit, cùm Neapolim regressus die 26. Feb. 1443. Alphonsum I. Regem triumphali more in eam ciuitatem ingredientem, toto Clero & populo gestiente, cum Sanctorum Tutelarium sacris lipsanis lætus excepit, ab eodem Rege sanctioris Consilij Præses institutus est: in maximis trepidisque inde negocijs cum laude versatus, nam profuit suæ Ecclesię iura seruando, quam cum annis duodecim sanctè administrasset Neapoli decessit die 29. Aprilis 1450. iacet in Cathedrali prope Patruum Nicolaum. Eius constitutiones curiæ Archiepiscopalis commodo editæ sunt. Eo quoque Præsule Fratres S. Mariæ de Mercede Neapoli recepti sunt, quibus Ecclesiam S. Mariæ de Pace Alphonsus Rex concessit, cum Cœnobio à se condito: Sed ij hoc tempore suum habent Monasterium apud Ecclesiam S. Vrsulæ.

41. RAYNALDVS Piscicellus Neapolitanus vir solers, & mitissimi ingenij, qui gentis suæ nobilissimæ splendorem litterarũ cultura & morum honestate cum purpura exornauit. Is ex Canonico Metropolitanæ Ecclesiæ, & Protonotario Apostolico sublectus est patriæ Archiepiscopus à Nicolao V. anno 1451. 4. Id. Martij; qui cum præclaras animi dotes, inque agendis, expediendisque consilijs dexteritatem haberet, illum Alphõsus Rex suum Consiliarium effecit, & ad Calistum III. nouum Pontificem cum selectissimis Præsulibus, illustribusque viris Oratorẽ legauit anno 1455. vt Hieronymus Zurita narrat. Anno sequenti Neapolim digressus, ex ingenti immaniq; terręmotu propriæ Cathedralis ruinam proprijs vsurpauit oculis, impulitque suo exemplo tum ciues, tum Regem ipsum ad nouam templi molitionem, quæ nunc egregia, & munificentissima prostat mortalibus. Hac tempestate ijs ferè diebus consternata ciuitas, ex Raynaldi promotione ad purpuram non parum exhilarata est, & Archipręsulis sui emeritæ dignitatis nuncium lætabunda excepit: Calistus enim Pontifex ex meritorum virtute tum ex Alphonsi Regis commendatione illum ad titulum Diuæ Cæciliæ Presbyterum Cardinalem creauit 15. Decembris 1456. scripto sequenti diplomate.

Calistus seruus seruorum Dei. Venerabili fratri Raynaldo Archiepiscopo Neapolitano, in S.R.E. Cardinalem assumpto, salutem & Apostolicam benedictionem.

Etsi à summo rerum omnium Conditore, cuius inæstimabili prouidentia cuncta miro ordine disponuntur ad exequendũ Pontificalibus ministerijs debitum dispensatores in domo sua licet insufficientibus meritis constituti pro vniuersarum nobis Ecclesiarum, insignium potissimè Cathedralium & Metropolis honore fulgentium incremẽtis, felicibus indefessis studijs nos deceat esse intentos, solerti tamen vigilantia curare debemus, vt vniuersalis Ecclesia, multitudo membris composita distinctis, non solum veris decoretur titulis dignitatum, sed præcellentibus viris in partem sollicitudinis pastoralis assumptis, ne ipsorum vilescat auctoritas, aut collata dignitas sit oneri potius, quã honori, congrua prouisionis remedia tribuãtur. Cum itaque hodie nos propter grandia virtutum dona, quibus personam tuam largiter Dominus insigniuit, ad Cardinalatus dignitatem pariter & honorem in nostro Cõsistorio publico de fratrum nostrorum consilio & Apostolicæ potestatis plenitudine duximus assumẽndum, & in S. R. E. Cardinalẽ nominandum ac etiam publicandum: Nos qui pro tui Cardinalatus titulo Ecclesiam S. Cęciliæ regionis Trãstyberis almæ Vrbis tibi in proximo assignare intendimus, ne ab aliqui-

quibus in dubium reuocari contingat, an præterea per tuũ desuper spontaneum secuturum assensum à vinculo quo Neapolitanæ Ecclesiæ, cui præsidere dignosceris, te voluerimus, seu volumus absoluere. Ad ambiguitatem huiusmodi submouendam, motu proprio, non ad tuam, vel alterius personæ nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed de nostra mera deliberatione, & voluntate, auctoritate Apostolica tenore præsentium declaramus nostræ intentionis fuisse, & esse per assumptionem, nominationem, & publicationem, nec non tituli assignationem huiusmodi à vinculo antedicto nequaquam voluisse, aut velle absoluere, nec propterea Neapolitanam Ecclesiam vacasse, siue quoquo modo vacare, quinimo prouisionem & præfectionem de persona tua eidem Neapolitanæ Ecclesiæ factas in suo pristino robore immutatas vsquequaque persistere; & nihilominus pro cautelæ suffragio potioris ob tua excellentia merita, & multiplicia gratiarum munera, quibus experientia teste eandem personam tuam nouimus insignitam, & vt expensarum onera, quæ te iugiter subire oportet iuxta susceptæ dignitatis exigentiam commodius supportare valeas, paterna attentione prouidere volentes, sperantes quoque quod tu, qui eidem Neapolitanæ Ecclesiæ hactenus laudabiliter præfuisti, etiam in Cardinalatus honore cõstitutus illam valeas vlterius, auctore Domino, salubriter regere, ac feliciter gubernare, ipsiusque iura & bona tueri pariter, & augere. Motu, potestate & auctoritate similibus statuimus & ordinamus, ac tibi præsentium tenore concedimus, & te iam vt etiam postquam assumptioni, nominationi & publicationi prædictis tuum vt præfertur præbueris assensum, & memoratam Ecclesiam S. Cæciliæ in titulum tibi assignandam huiusmodi susceperis, cum illa etiam Cardinalis existens, Ecclesiam Neapolitanã prædictam pariter retinere, nec non Cardinalis, & Archiepiscopus Neapolitanus existere, & Cardinalatus officio, & pastoris dignitate pollere, & etiam fungi, easdemque Neapolitanæ & S. Cæciliæ Ecclesias pariter possidere, & illis quoad vixeris libere, licite, que præesse possis, & valeas ex certa scientia dispensamus, itaque ab eodem vinculo quo prædictæ Neapolitanæ Ecclesiæ teneris astrictus nequaquam absolui possis, aut debeas, nisi ad id tuus expressus accedat assensus: & quemadmodũ ante assumptionem, & nominationẽ huiusmodi poteras & debebas Neapolitanæ Ecclesiæ antedictæ curam & administrationem in spiritualibus, & temporalibus gerere, & exercere, ita & in posterum quod vitam duxeris in humanis tam illius, quam & Monasterium S Petri ad Aram extra muros Neapolitanos Ord. S. Augustini, quod ex cõcessione Sedis Apostolicæ obtines commendatum curam, regimen, & administrationem gerere, illudque vt præmittitur com-

A mendatum vna cum S. Cæciliæ, & Neapolitanæ Ecclesiæ præfatis similiter quo ad vixeris retinere libere, & licitè valeas, nec non Venerabiles fratres nostri vniuersi suffraganei, & dilecti filij Capitulum, Vassalli quoque & subditi Neapolitanæ Ecclesiæ memoratæ, Clerus insuper, & Populus Ciuitatis, & Diœcesis Neapolitanæ tibi tanquã vero eorũ Archiepiscopo, Antistiti, & Pastori obedientiã, & reuerentiam congruentes, nec non Vassalli, & subditi consueta iura, & seruitia ab eis tibi debita exhibere teneantur. Decernentes ex nunc irritum & inane, quicquid in contrariũ per quoscumque quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari, Non obstantibus præmissis, ac fel. record. Bonifacij Papæ VIII. prædecessoris nostri, & alijs
B Apostolicis constitutionibus, nec non dictæ Ecclesiæ Neapolitanæ iuramento confirmatione Apostolica, vel quacumque firmitate aliis roboratis, statutis, & consuetudinibus cæterisque contrarijs quibuscunque. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum declarationis, statuti, ordinationis, concessionis, dispensationis, constitutionis, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit indignationem Dei omnipotentis, & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum.

Datum Romæ apud S. Petrum anno Incarnationis Dominicæ millesimo quadringentesimo quinquagesimo sexto, quintodecimo Kal.
C *Ianuarij Pontificatus nostri anno secundo.*

Cæterum Raynaldus Romam suscepturus Cardinalatus sui insignia mense Martio profectus, benigne susceptus galerum accepit, sacroque Collegio totique Aulæ adeo in pretio fuit, vt aliquando futurum Ecclesiæ vniuersalis ornamentum præsagiretur, sed prępostera mors intercessit communibus votis: vix enim quartum mensem in Vrbe exegerat, cũ auersa valetudine cœpit paulatim deficere, ac incuria potius Medicorũ, quam aëris grauitate, vt Æneas Syluius scribit in Epistola ad Card. de Cusa, fato functus est die 13. Iulij 1457. Corpus sequenti anno Neapolim delatum in Cathedrali conditum fuit marmoreo
D tumulo iuxta maioris altaris gradus cum hac inscriptione.

Raynaldus Piscicellus primò Pontificio Iuri operam dedit, mox Archiepiscopus Neapolitanus, deinde Cardinalis euasit, in vtroq; perhumaniter versatus, mirifice obseruabatur. Decessit anno ætatis suæ XLIII. & hic clauditur.

Anno MCCCCLVIII.

42. IACOBVS Theobaldescus Romanus Episcopus Ferretranus, S. R. E. Presb. Card. S. Anastasiæ, die 3. Aug. 1458. electus est Archiepiscopus Neapolitanus, qui neque possessionem iniit, sed post menses tres libere se abdicauit, vt in Actis Consist. legitur. Vide quæ de ipso scripsimus in Episcopis Ferretranis tom. 2.

43. Oliuerius Carrafa Neapolitanus, Fraciscī ex Comitibus Madalunis filius; puer elegantis ingenij, & ad bonas artes à natura formati, litteris imbuendus traditur, breui tempore in omni ferè doctrinę genere clarus emicuit. Iuuenis à Raynaldo Piscicello tunc Archiepiscopo petiturus exemplum, clericalem vitam amplexus, Metropolitanæ Ecclesiæ ordinatus est Canonicus, & in virum prudentem & virtutum omnium amatorem insignem euasit. His nominibus clarus, charusq; omnibus, ac præcipuè Alphonso Regi esse cœpit, cuius placito, ac communi voto à Pio II. Pontifice patriæ Archipræsul eligitur die 18. Nouemb. 1458. infulisque pontificalibus insignitur est manibus Leonis Episcopi Nolani suffraganei, iunctis ad id ministerij Benedicto Dragonarensi, & Dominico Acerrarū Episcopis in ædę Turris octauæ Ianuario mense 1459. Nullum in Episcopali onus fuit, quod non paribus humeris, summa cum pietatis, decoris, prudentiæque laude subierit. Nullus fere homo, nullus Princeps quibus eius pietas morumq; candor cordi non esset, erat, qui Oliuerium optimū Antistitē nullus non amaret, non suspiceret; summè eum dilexit Alphonsus, eiusque filius Ferdinandus Reges, qui illum sacri regij Consilij Præsidem delegit. Paulus II. Pontifex, vt toti Ecclesiæ, ac Ferdinando Regi gratificaretur, eundem vocauit ad purpuram anno 1467. 14. Kalen. Octob. vulgo appellatus est Cardinalis Neapolitanus. Vrbem ingressus die 3. Decemb. rubeo pileo ac titulo SS Marcellini & Petri insignitus in Ecclesia S. Marci, publico in cōsistorio ea die à Paulo ibidem habito. Purpuram cum ingenti cognitione, rerumq; peritia, & morum puritate adeo cumulauit, vt omnium Pontificum amorem, & existimationē promeruerit. Illum Sixtus IV. ad Ferdinandū Legatū misit, mox cōtra Turcas Pōtificiæ Classi triremium cum potestate Legati præfecit: cum Neapolim appulisset anno 1470. in ædę S. Mariæ Incoronatæ, Beatricē Aragoneam Ferdinandi filiam Matthiæ Comiti Pannonię regis despōsatam solemni ritu coronauit; bellicos deinde motus Ferdinandū inter & Pontificem exortos, magno Italiæ bono feliciter sedauit. Sub Innocentio VIII. Alexandro VI. Iulioq; II. Pontificibus multos pro Ecclesia exanthlauit labores, à quibus ingentibus gratijs & amplissimis sacerdotijs ditatus est: Cōmendatas enim habuit aliquando Ariminensem, Teatinam, & Caiacensem Ecclesias, ac Montis Virginis, aliasque nobiles Abbatias, quibus sustentus redditibus par omnibus regius animus accessit, siquidem Neapoli sua in Cathedrali potissimū præter sacras vestes, argenteaque vasa alioqui ad diuinum cultum ornamento, sacellū construxit, quod sub corpum, vulgo appellat, opus insigne ac pene regium, & admiratione dignissimum, candidis marmoribus, variisq; sculpturis à Thoma Maluico Nouocomensi celebri sculptori elaboratum, ac marmoreis columnis subnixum, ad quod per ianuas duas & marmoreos gradus descenditur, duabus æneis portis appositis, in eo sepulchrum sibi viuens posuit, illudque amplissimo censu dotauit, suæque familię obnoxium fecit, vt duodecim Sacerdotes, cum duobus clericis & sacrista ad diuina peragenda alerentur. Tredecim item altaria construxit, maximum in honorem S. Ianuarij Martyris diuique Tutelaris vbi corpus eius sacrum è Monasterio Montis Virginis anno 1497. Neapolim translatum, reconditum est, ad cuius pedes Oliuerij sepulchrum genuflexi integra marmorea statua conspicitur, leguntur in eo sacello sequentes inscriptiones.

Currite, qui cupitis Cœlestis præmia vitæ,
Et castas hus ferte preces, hæc Ianua Cœli,
Pandit iter votis Deus hic, lacrymisque precantum
Mitis adest, qui martyrio, precibusque beati
Ianuarij totam commisso crimine ab omni
Parthenopen nutu, ac præsenti numine purgat;
Currite vim patitur diuini Regia Regni.

Alia ad læuam.

Oliuerius Caraffa Episcopus Ostiensis S. R. E. Card. Neap. D. Ianuario Martyri, Pontificique Neap. Patrono Sarchophagũ hoc dedicauit: Sacellumq; marmoribus miro opere construxit, ornauitque, additis ei Sacerdotibus, qui quotidie Deo sacrificent, quibus dotem perpetui prouentus constituit. Iusq; patronatus Sacelli gentilitium esse voluit. In primis Dei honorem ac laudem Sanctorum quæsiuit. Fauete animis, & Auctori Deo preces fundite. Anno sal. M.D.VI.

Ieonem quoque Deiparæ Assumptæ in altari summo Cathedrali fieri curauit per Petrum Perusinum celebratissimum pictorem, vbi eius genuina imago spectatur. Palatium Archiepiscopale vetustate iam fatiscens in melioremq; formam restituit, & exornauit. Erexit quoque Nosocomium pro peste infestis in Monasterio S. Ianuarij Benedictini Ordinis haud longe à mœnijs, quod ex auctoritate Summi Pontificis in pium vsũ, ac ciuitatis perneccssarium opus, commutauit, suppressa tamen commenda; In æde S. Dominici gentilium suorum sacellum ornauit, vbi extat Sanctissimi Crucifixi imago quæ Sancto Thomæ Aquinati responsum dedit, *bene scripsisti de me Thoma*: ibi visitur quoque nobile sepulchrum Francisci Carrafæ Oliuerij genitoris, cum inscriptione.

Par vitæ
Religiosus exitus
Francisco Carapha Equit.
Neap. insigni
Christianæ religion. obseruantiss.
qui lumina omnium mortalium
benevolentia ac veneratione
ætatis annum agens
LXXXIII. obijt
Senij numquam quæstus.
Oliuerius Card. Neap. Parenti
optimo P.

Romæ etiam Oliuerij pietas refulsit: apud Ecclesiam Sanctæ Mariæ de Pace à fundamẽtis cœnobium condidit, pro Canonicis Regularibus Lateranensibus, quorum erat Protector, quibus etiam moriens suam bibliothecam, vineamque extra portam Flaminiam positam legauit. In Ecclesia S. Mariæ super Minerua extruxit Sacellum Diui Thomæ Aquinatis, & eximijs picturis à Philippo Lippo Florentino artis peritissimo expressis nobilitauit. In S. Laurentij Ecclesia extra muros posita, cuius Cœnobij Ordinis, tunc S. Benedicti vetustissimi, commendatarius erat, deauratum laqueare fecit. In Ecclesia Aracœlitana laterales partes extruxit. Plura in Vrbe alia visuntur Oliuerij sacra, profanaque monumenta. Sed piam suam liberalitatem ne dum erga sacra loca, religiosasq; ædes: verumetiam in viros doctos transfudit, nullus enim fuit non Romæ tantum, ac in Italia, sed in vniuerso fere Christiano Orbe litterarum scientia ac doctrina insignis vir, aut discendi desiderio adolescens, qui Oliuerij beneficium, liberalitatemque non sit expertus: testes sunt illustres viri omnium scientiarum genere doctissimi, qui eius regiam prope in litteratos munificentiam non deprædicauerint. Felinus Sanderus Ferrarienlis celebris Iurisconsultus, sua iuris Canonici commentaria Oliuerio dedicauit, vbi ad cœlum eius extollit munificentiam virtutemque. Baptista Mantuanus illustris Poeta libros tres de calamitatibus temporum heroico carmine conscriptos, & syluarum librum de pacata Italia eidem nuncupauit. Augustinus Niphus de calamitatum causis. Aelius Marthesius Laertij de vitis Philosophorum, quem emendauerat: Petrus Feltus medicinæ artis Doctor, quæstionem de Fato: Cardinalis Caietanus commentaria in lib. Aristotelis de anima: Ioan. Franciscus Picus Mirandulanus, Pici Comitis patrui sui disputationes aduersus Astrologos, & alij viri clarissimi permulti, Oliuerio sua opera nuncuparunt. Garimbertus lib. 1. cap. 11. de religione, & cultu diuino, præclara Oliuerij facinora recensct. Cæterum Oliuerius cum per annos 26. Neapolitanam Ecclesiam incorrupte sancteque administrasset, reclamantibus populis, applaudente Innocentio VIII. Pontifice (erat enim Romanæ Curiæ, totiusque Eccles[illegible] gor[illegible]

gotijs per necessarius) eo munere se abdicauit, cum regressu tamen, ad fauorem Alexandri fratris sui, qui cum è viuis excessisset anno 1503. iterum Oliuerius munus obiuit, donec in Bernardinum, mox in Ioannem Vincentium ex fratre nepotes transferendam curasset anno 1505. reliquum inde quod superfuit vitæ tempus Romæ sanctè vixit Episcopus Card. Ostiensis Collegij Decanus, quã dignitatem optauerat ex Sabinẽsi anno 1503. per assumptionem Iulij II. ad Pontificatum. Demum omnibus ordinibus futurus luctus die 20. Ianuarij 1511. mortem Romæ obijt; cadauer eius Neapolim delatum Cathedrale templum, sacellumque ab ipso extructum, tumulusque paratus excepit. In Episcopatu Ostiensi successorem habuit Raphaelem Card. Riarium: hoc lectorem meum monitum velim, cum in nostra Ostiensium Episcoporum serie tom. 1. Oliuerij obliti essemus; post Iulianum Roboreum, Raphaelem Riarium reposuimus anno 1503. qui eam post Oliuerij obitum optauit Ecclesiam. Reponendus est igitur in ea serie Oliuerius, post Iulianum Roboreum, qui ad Sedem Petri ascendit sub nomine Iulij II.

44. ALEXANDRVM Carrafam Oliuerij germanũ fratrem ad Archiepiscopalem curã fratris abdicatio vocauit, collatum munus ab Innocentio VIII. fauorabili scripto idem firmauit Pontifex anno 1484. 12. Kal. Octobris Neapolim ingressus est 22. Decembr. tanta omnium lętitia, vt suis illum humeris populus ad Cathedralem deportare velle videretur. Neque illorũ spes ille fefellit, siquidẽ concreditam sibi Ecclesiam summo amore, eximioque conatu administrauit. Statim namq; vt suũ munus adimplere cœpit, maioris Ecclesię fornicem, seu testudinem ferè collabentẽ restituit, hac proloquente inscriptione.

Mentem sanctam spontaneam, honorem Deo, patriæ libertatem. Alexander

A *Carrafa Archiepiscopus Neapolitanus fecit.*
MCCCCLXXXIV.

Vt ab humanis decedentium in ciuitate ac diœcesi sua, pijs, vltimisque voluntatibus consuleretur, & satisfieret, insignes viros doctrina, & religione præstantes adlegit, eosque peculiares iudices constituit. Prolapsos aliquantisper ex Oliuerij absentia Cleri mores castigauit, atque correxit. Diœcesim lustrauit, eaque omnia egit, quæ boni Pastoris esse viderentur. Anno 1494. Neapolim transtulit corpus Sancti Ianuarij Martyris è Monasterio Montis Virginis, cuius historiam Bernardinus Siculus, qui & ipse illi interfuit, fideli calamo, rudi tamen carmine conscripsit, ex quo Caracciolus in hist. eiusdem Sancti cap. 20. §. 15. Incidit hæc translatio in decimam septimam Ianuarij anni 1494. vt Afflictus testatur in Constit. Regni, incipiente *Terminum vitæ* tit. de homicid. num. 47. & in eam quæ incipit. *Si quis aliquem* tit. de spoliat. homin. num. 5. vbi & de officio in eius honorem à se compositio meminit. Ad quem diem figebatur olim etiam in Tabulis Neapolitanæ Ecclesiæ: quanquam & prima quoque translatio celebraretur prima Dominica mensis Maij, Ex quibus postea tabulis abrasa est.

B

Eodem anno 1494. die 25. Ianuarij obierat Rex Ferdinandus primus, cui successerat Alphonsus II. eius filius, qui cum eadem die ad maiorem Ecclesiam processisset à Principibus regni associatus, ab Alexandro, vnaçũ Clero benignè ad gradus ædis exceptus ante altare maximum illum benedixit, ac Regem acclamauit, die vero 31. eiusdem regia pompa Ferdinandi cadauer ad sepulchrum elatũ, Alphonsus filius velato capite, pedester, ac mœstus inter Cusentinum, Alexandrumque Archiepiscopos funus prosequutus est: Alexander iusta persoluit, funebri oratione defunctum Regem laudauit eximius doctusque vir Franciscus Puccius Patritius Florentinus. Paulo post Alexander ab eodem Alphonso Orator missus est cũ Aloysio Aragonco Hieraci Marchione nepote, Petro Guevara Potentiæ Comite, Antonio de Alexandro Neapolitano, & Aloysio de Paladinis Militibus, ad Alexandrum VI. Pontificem, vt Regi cẽsum remitteret, quod cum à Pontifice consentiente sacro Senatu obtinuissent, Neapolim regressi sunt cum Pontificio diplomate, & Alphonsi solemni coronationi interfuerunt, quã peregit Ioannes Cardin. Borgia die 21. Maij. Ineunte vero anno 1495. die 21. Februar. Carolus VIII. Francorum Rex Regnum Neapol. suo subiuganit imperio, cui Alexander inclyti Martyris Ianuarij sacrum caput, eiusque sanguinem ampulla inclusum exosculanda tradidit; posita vero ampulla in eiusdem S. corporis conspectu, sanguis, qui veluti lapis in ea congelatus erat, statim ante Regis, Procerumque oculos ebullire cœpit: obstupuit Rex, Gallique proceres admirati sunt: stupen-

C

D

pendum miraculum Gallus quidam Gallica lingua conscripsit edidítque anno 1516. in libro cui titulus *Le miroir historial de France*. Sequenti anno 1496. ea facilitate quâ Carolus Regnum adeptus fuerat, amisit, ac Ferdinandus II. qui Alphonso patri successerat, illud recepit, statimque defunctus est, & Federicus Aragoneus Altemuræ Princeps eius patruus, Rex acclamatus die 7. Octob. in Cathedrali ab Alexandro Archipræsule benedictus ac Rex salutatus, eiusdem coronationi interfuit die 10. Aug. sequentis anni; quam in Cathedrali peregit Cæsar Card. Borgia, Alexandri Pontificis à Latere Legatus. Per annos omnino viginti duos, difficillimis tẽpotibus Alexander Neapolitanam rexit Ecclesiam, post quos Romæ huic vitæ finem fecit anno 1503. die vltima Iulij. Corpus Neapolim delatum anno 1508. in Cathedrali sacelloque S. Ianuarij conditum est, mense Octob. eiusque funeralia tum Romæ, tum Neapoli magna pompa sunt celebrata. Alexandro ab humanis erepto, Neapolitana Ecclesia per regressum ad Oliuerium Card. fratrem rediit, quam deinceps in Bernardinũ nepotem transferendam curauit.

45. BERNARDINVS Carrafa Oliuerij, & Alexandri ex fratre nepos, Miles Hierosolymitanus, eiusdemque Ord. Neapolis Prior Episcopus Theatinus; & Patriarcha Alexandrinus, ex Patrui cessione Neapolitanus Archiepiscopus designatus est à Iulio II. Pontifice. Mortuus est Neapoli antequam possessionem inijsset mense Maio 1505. sepultus in Ecclesia S. Dominici, nobili marmoreo tumulo hoc Elogio illustrato.

Ossibus & memoriæ Bernardini Carrafæ
Episcopi & Comitis Theatini,
Patriarchæ Alexandrini
Positum
Hieronymus Carrafa fratri vnanimi cum lachrymis fecit.
Vixit ann. XXXIV.
Morte iudicante satis cum vixisset diu, cui nihil ad vllam vel prudentiæ, vel litterarum laudem addi vlterius posset: contra grauiter conquerente fortuna, ereptam sibi facultatem amplissimi honoris, quem iam apparauerat illi deferendum.
Fato functus est Anno salutis Christianæ M. D. V.

46. VINCENTIVS Carrafa Hectoris Ruborum Comitis filius ex Episcopo Ariminensi, & Patrui Oliuerij cessione sublectus est Neapolitanus Archiepiscopus die vltima Maij 1505. Diu Romæ moram traxit antequã suam adiret sponsam, interfuitque Lateranẽsi Concilio sub Iulio, & Leone X. Pontificibus, quorum assistens fuit. Anno sui Archipræsulatus decimo tertio, salutis vero 1518. omnibus curis abdicatis, quibus Romæ detinebatur, bona Leonis venia, ad suam se contulit Ecclesiam. Dum autem solemni pompa ingressurus esset, magna his intercessit, inter Capuanæ aliarumq; seditiũ proceres, ad quos nempe ius deferendi vmbellæ baculos in eo solemni Archiepiscopi ingressu spectaret, cum iam quatuor & quadraginta annos fluxissent, quibus nullus nouus Præsul in eam verbẽ ingressus fuisset: quamobrem Vincentius quatuor dies Auersæ moram traxit, donec Raymundus Cardona Prorex ex sententia collateralis consilij, ius illud ad Capuanæ sessionis ciues spectare declarauit. Primum itaque Vincentius Neapolim ingressus, à populo lætanter exceptus est die 13. Iun. 1518. in cuius solemnijs Alphonsus Zamarius Epigramma cecinit, cuius initium, *Ad nos*

ni fi Pater è celeberrimis Patrum, integrum legitur in lib. sacr. carminum quem Clementi VII. inscripsit. Vincentius vero cum summa pietate gregem sibi concreditum instituere cœpisset, collapsos aliquantulum ex absentia sua Cleri mores correxisset, omnibus iuris A
inteneus post annos duos à Leone X. Romam euocatur, eoq; defuncto, à sacri Collegij Cardinalibus, idum interregnum illud duraret, Leoninæ regionis Gubernator, & Conclauis custos adlectus est. Sub Clemente VII. vrbē frænauit, alijsque functus muneribus, promeritam à grato Pontifice purpuram retulit sub titulo S. Pudentianæ die 17. Maij 1527. dum à Borbonij militibus vrbs miserè depopularetur; auctus deinde Anglonensi, & Anagnino Sacerdotijs, sed cū summè gratus & perneccssarius esset eidem Pontifici, ne ex sui absentia Neapolitana Ecclesia periclitaretur, coadiutorem sibi obtinuit cum spe futurę successionis, electique nomine Franciscum fratris filium die 12. Ianuarij 1530. simulque absens ipse, præsens ille Neapolitanam rexerunt Ecclesiam, quandiu Vincentius in viuis fuit. Obtinuit quoque ab eadem Clemente vt sacellum S. Ianuarij Cathedralis ab Oliuerio Card. patruo exædificatum ius esset perpetuū suæ familiæ, & descendentium, vbi ad nutum instituere possent sacellanos decē, Sacristam, ac Clericos duos minoris gentium, cumque eius indulti litteræ sequuta Pōtificis morte haud expeditę fuissent, à Paulo III. successore benignè eas accepit anno 1534. quibus multa recensentur ac scitu dignissima de inclyto Martyre, ac Patruo, eiusq; translatione è Monasterio Montis Virginis Neapolim patrui temporibus celebrata. B

Anno 1537. idem Paulus Pontifex, deprecante Vincentio, Canonicis Metropolitanæ potestatem fecit, nullo festiuitatum præscripto tempore, violaceis cappis vtendi, cum striatis albis indusijs superhumeralibus, ac breuibus palliolis, more Canonicorum Vaticanæ Basilicæ, quem ritum deinde alij Pontifices comprobarunt. Pius Quintus ita priuilegium ampliauit vt nō modo violaceas cappas deferrent, sed etiam attribuit vt in Ecclesiæ solemnijs albis chiaris, & pedo vterentur, cuso diplomate 4. Non. Martij 1571. Canonici ad Pauli memoriam hanc in S. Restitutæ Ecclesia inscriptionem posuerunt. C D

Paulus III. Pont. Max. in sacrorum pompis ac cæremonijs, huiusce maioris templi Canonicis ianthinis cappis, & rocchettis, vt Romæ in Diui Petri assolent, exornari concessit, quod in diplomate clarius datur intueri, procurante Vincentio Carrafa Card. Neapol. ab Incarnatione Dominica M. D. XXXVII. viij. idus Martij.

Ita apud Paulum Card. Vincentius gratiosus fuit, ita eidem omnibusque eius integritas, fidei constantia, rectitudinis zelus, clara prudentia, ac longa consummataque in Vrbe experientia nota erat, vt cum ille Busseti ad colloquium habendum cum Carolo V. Imp. Roma progressurus esset, totius vrbis administrationem Vincentio sub Legati titulo demandauerit, paulloque post Neapoli, vbi leuādi animi gratia appulerat, è viuis eximitur Episcopus Card. Prænestinus mense Septēb. 1540. sepultus in Cathedrali sacelloq. D. Ianuarij. Illum ob clementiam morumque candorem, munificentiamque summis laudibus extulerunt Iacobus Præfectus Siculus in suis Canticis de verbo Dei, Petrus Grauina Neapol. atque Ianus Anysius. illustres Poetæ, alijque viri clarissimi, cum eius generis, alioqui eruditos, doctosque homines sūme coluerit, docta siquidem illi eruditaque familia fuit, in qua enituere Ioannes Ancharisinus Macerata senex lepidissimus, Cosmas Iacomellus, Basilius, Lucas Gauricus Episcopus Ciuitatensis illustris Astrologus, Ianus Paulus Thysius Iurisconsultus, Sempronius Amaranthus non minus Philosophus, quam Orator. Fabius Vmber Apollinis, Musarūque comes, Franchinus ad vnguem Vates, qui eius aulam summe illustrarunt.

47. FRANCISCVS Carrafa filius Antonij Ruborum Comitis, Vincentij Cardin. nepos, iam diu hoc est anno 1530. Neapolitanus Archiepiscopus adlectus, patruo demortuo successit anno 1540. ætatis suæ 38. suum statim Generalem Vicarium instituit Leonardum de Magistris Episcopum, Ecclesias omnes suæ Diœcesis cum illo lustrauit; Insulam Nisidem, veterum scriptorum memoria

ria illustrem, & Ecclesiæ Neapolitanæ obnoxiam, Petro Vrsaccio, annuo censu præscripto, concessit anno 1544. eodemque anno Romæ defunctus est 30. Iulij, nulla relicta in Ecclesia pietatis suæ memoria, præter auorum, patruorumque suorum imagines summo honore visendas. Habuit quoque Generalem Vicarium dum hanc Ecclesiam simul cum Vincentio moderaretur, Donatum Strineum Episcopum Inerinę, qui iacet in Ecclesia S. Mariæ de Gratia in sepulchro sibi parato, vbi hæc inscriptio.

Vt corpus in eius æde seruetur cui animus se dicauit, Donatus Strineus Pontificij iuris professor Inerinæ Præsul, vbi Ecclesiæ suæ ann. xxx. præfuisset, & ex his xxvij. in Parthenopeo Vicariatu peregisset, Annum LXXXVI. agens conditorium hoc sibi P. Anno M.D.XXXIV.

A Archiepisc. Rauennas libere cessit, nec eius alia in hac Ecclesia memoria extat, nisi organa in Cathedrali magnificè elaborata, miræq; pulchritudinis, ac venustatis, in cuius foribus picta est Christi Saluatoris natiuitas cum Pastoribus, ac Dauid Rege Psalterium percutiēte, exterius vero septem Neapolitanæ Vrbis Protectores tunc existentes visuntur, opus Georgij Vasarij Aretini celebris pictoris: vt idem Vasarius vol 2. par. 3. Vitæ Pictorum. Quo Præsule Neapoli ad cœlum euolauit B. Caietanus Thienus Clericorum Regulariū Fundator & Pater, 7. id Sextil. 1547. cuius sacrum corpus iacet in Cœmeterio S. Pauli, vna cum corpore B. Ioannis de Marinone vt inciſum epigramma proloquitur.

B

Vos Venetum tellus genuit, Caietane, Ioannes
Hæc habuit Pauli vos domus alma, Patres.
Par virtus, terris celebres caloque Beatos
Reddidit, ergo eadem vos bene condit humus.

Cæterum Raynutius fuit Episcopus Bononiensis, Patriarcha Constantinopolitanus, Maior Pœnitentiarius, varijs legationibus celebris, sacri Senatus delitiæ & ornamentū in ipso ætatis flore extinctus Parmæ Episcopus Card. Sabinensis die 28. Octob. 1565. de quo egimus in Archiepiscopis Bononiensibus atque Rauennatensibus.

C

D

48. RAYNVTIVS Farnesius Pauli III. nepos, Petri Aloysij Parmæ Ducis filius, Alexandri Farnesij Card. frater, magnæ indolis adolescens ætatis suæ annorum quindecim à patruo electus est Archiepiscopus Neapolitanus anno 1544. dum Patauij litteris operā daret: datus illi est ad Pontificalia exercenda Fabius Episcopus Bisignanensis; in temporalibus vero Galeatius Florimontius Episcopus Aquinas, qui etiam in spiritualibus operam suam nauauit. Voluente vero anno die 17. Septembris Raynutius Diac. Card. S. Luciæ in Silice creatus est, Ecclesiam Neapolitanam nunquā adijt, quam post annos quinque à sua administratione electus

49. IOANNES PETRVS Carafa Episcopus Card. Sabinus à Paulo III. die 9. Nouemb. 1549. hanc eandem patriam Ecclesiam obtinuit. Præfuit huic Ecclesiæ ad annum vsque 1555. cum ex Episcopo Ostiensi, Sacrique Collegij Decanus die 22. Aprilis sub nomine Pauli IV. ad supremam Petri Cathedrā ascendere meruit. Pontifex quidem Orthodoxæ Religionis acerrimus vindex, sin

ris virtutis, & ingentis animi, morum & innocentia vitæ summus, quem nominasse sufficiat, cum, quis fuerit, & quæ præclarę vbiq; & semper præclara gesserit, nemo ex alienis scriptis ignoret. Cæterum Ioannes Petrus absens Neapolitanam Ecclesiam administrauit, quippe qui Romæ grauioribus negocijs detentus, nedum Neapoli posse sufficere videretur. Vsus est pro Generali Vicario Scipione Rebiba Siculo Episcopo, ille idem qui sub Iulio III. euasit S. R. E. Cardinalis, ne quid detrimenti ex absentia pastoris viduata Ecclesia pateretur. Locupletauit tamen Cathedralis sacrarium, pretioso sacrorum vestium cultu, adeoque eam dilexit, vt Pontifex mox renunciatus, illam veluti dilectissimam per Iulium Paulium Episcopum Sancti Leonis, virum egregium ex Ord. Prædicatorum, Vicarium suum, aliquot annos feliciter rexerit; de quo in Theatinis Episcopis redibit sermo.

50. ALPHONSVS Carrafa Pauli IV. nepos, Antonij Montis belli Marchionis filius, singularis ingenij, & optimæ indolis adolescens septem & decem annos natus, à Paulo electus vt Antonio parenti rem gratã faceret, tum quia futurum sperabat, vt quemadmodũ morum candore, ita doctrina, prudentia, pietate Oliuerij Carrafæ gentis memorandi Purpurati virtutes referret, Diaconus Cardinalis creatus die 15. Martij 1557. pauloque post, die scilicet 9. Aprilis Neapolitanus renunciatus est Archiepiscopus, ad cuius Ecclesiæ administrationem donec ille adolesceret, atque absens Apostolicæ Cameræ Præses esset, Iulium eundem Paulium tunc Episcopum Vestanum admouit. Interea dum Paulius pro Alphonso Neapolitanas sacras res perbelle gubernaret, ille ex animi virtute, ita patruo complacuit, vt cum Paulus anno 1559. omnes fratrum filios, ac præsertim Antonium Alphonsi genitorem, omnibus dignitatibus priuasset, egissetq, in exilium, hunc innocentissimum iuuenem, apud se retinuit, iussu tamen, ne cum genitore, affinibusque communicaret, neque pro ipsis aliquid expoſceret. Nec multo post è viuis sublato Paulo, sensit & ipse aduersantis fortunæ stimulos: Siquidem Pius IV. qui Paulo successerat, cum Carolum Cardinalem Carrafam, cæteroſq; Pauli nepotes coniecisset in carcerem, Alphonsum in Adrianam molem custodiendum mandauit. Subiit igitur per aliquot menses squalorem carceris, quem cum sola innocentia excussisset, multatus tamen fuit magna pecuniæ summa, vt in Vrbe sibi vita vti liceret, eo quod mortuo Paulo, ex eius cubiculo aliqua bona subripuisset, cæteris Carrafis capite plexis, Carolus Cardinalis laqueo fracto gutture, miserè, indignaque morte interijt. Cæterum cum Alphonsus deinde Pium Pontificem experiretur benignum, facultatem obtinuit suam adeundi Ecclesiã; itaque Neapolim progressus, summo honore excipitur die 28. Nouembris 1562. post tres annos ex animi mœrore decessit die 24. Augusti ætatis suæ anno 25. & spem, quam de præclarissimo iuuene Paulus, cæteriq; mortalium conceperant, mors importuna ademit In Cathedrali humatus est: cui deinde Pius V. Pontifex cum hac plena decoris inscriptione pulcherrimũ defuncto sepulchrum erexit.

Alphonso Carrafæ S. R. E. Card. Archiepiscopo Neapolitano, adolescenti non minus virtute sua quam maiorum splendore claro, patrui Pauli IV. Pont. Max. religionem, integritatemque referenti, ea sapientia prædito, vt in secundis rebus summam eius temperantiam, in aduersis miram constantiam omnes laudauerint
Pius V. Pont. Max. P.
Vixit ann. XXV. D. XV.
Obijt MDLXV. IV. Kal. Septembris.

51. MARIVS Carrafa Federici Sanlucien-
sium Marchionis filius, Abbas S. Angeli de
Auersa, ob suam probitatem fidemque domi
forisque clarus à Pio IV. ad Patriæ Archie-
piscopalem Sedem sublegitur die 26. Nouem-
bris 1565. init possessionem per procurato-
rem Ferdinandum fratrem germanum Mar-
chionem, regium à latere, & status consilia-
rium die 6. Decembr. In ea dignitate ad de-
cem annos supersles fuit. Erat Marius ijs
probitatis dotibus ornatus, quæ omnium
viderentur promereri posse amorem & gra-
tiam; quippe qui clementia, doctrina, pieta-
te, morum affabilitate, munificentiaque ma-
ximè claruit. Synodum Diœcesanam cum
laude cogit, clericales mores reddidit emẽ-
datiores, auctorque fuit vt in Cathedrali Ec-
clesia à Canonicis diuinum pensum quoti-
die in choro persolueretur, cum antea ex
praua consuetudine, nec horis diuinis, nec
cõuentualibus missis adesse solerent, quorum
numerum quadragenarium, auctoritate Gre-
gorij XIII. ad triginta reduxit, vt decentius,
ac feruentius diuinis adesse possent. Monia-
lium Cœnobia ad communem viuendi for-
mamq; traduxit. Seminarium quoq; Clerico-
rum ad normam Tridentini Cõcilij fundauit,
attributis redditibus, vt ibidem quinquagin-
ta Clerici diuino cultui subseruituri alerentur.
Nec defuit in religioso Antistite pietas in
pauperes, in pupillos, viduasq; charitas, quo-
rum necessitatibus temporalia remedia adhi-
benda lar̃è curauit: Archiepiscopale palá-
tium in meliorem formam reduxit, cõstructo
in eo Sacello, in sui suorumq; successorum
cõmodum mirificè exornato. Decessit opti-
mus vir Neapoli die 11. Septembris 1576. in
S. Athanasij Episcopi Sacello; cuius cineres
multos post annos Decius Carrafa Card. suc
cessor, in sepulchro quod sibi viuens parauc-
rat marmoreo loculo inclusit, eiusq; memoriã
renouauit ad posteros.

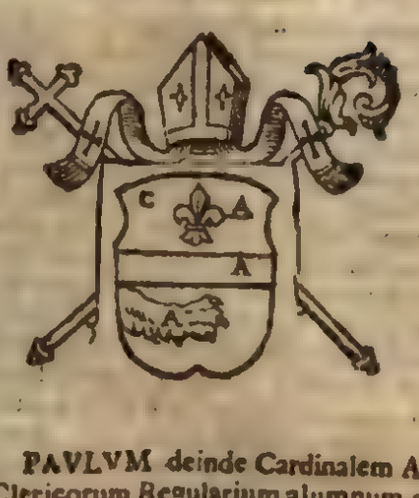

52. PAVLVM deinde Cardinalem Are-
tium Clericorum Regularium alumnum, do-
ctum, morum benignitate; profusa miseri-
cordia, profunda humilitate, charitate fer-
enti, alijsq; admirandis sanctitatis luminibus
laudatissimum, Placentinum Episcopum Gre-
gorius XIII. Pont. Max. ad Neapolitanam
vel reluctantem transtulit Ecclesiam, die 6.
Nouemb. 1576. Neapolim honesto comita-
tu, solemni tamen ritu ingressus est mense
Decembri; eius Ecclesiæ administrationem
admirabili quodam ardore animi, ac pruden-
tia aggressus est. Nihil illi antiquius (vt Sylos
scribit) quam Cleri mores, ac disciplinam
inuestigare; eorumque vitia rescindere, si
quæ irrepserant: vt ab eo in reliquum vulgus
exempla, ac leges manarent. Lustrare accu-
ratè Templa voluit, vt cæremonijs, nitoriquo
sacrorum consuleret. Iustitiam in primis re-
ligiosissimè administrari, vt ab Ecclesiasticis
decet curauit. Auaritiam, conniuentiam,
præsentissimas fori pestes mirum quo zelo est
aggressus! Quo moras præcideret, cunctas
ad se negotia deferri iussit. Ipse pro iudicij
atque eruditionis præstantia iugulabat litium
causas: non infimæ sortis homines aditu ex-
cludebantur, obuius, opportunusque singu-
lari benignitate omnibus. Planè nihil san-
ctius, nihil diligentius, aut ardentius eo sta-
tim initio videri potuit. Qui vero incredi-
bilem eius contentionem, studiumque tem-
perandæ Neapolitanæ Ecclesiæ adiuuabant,
excellentis cuiusdam doctrinæ ac probitatis
administri erant; quorum Placentiæ per-
spectam sedulitatem, atque integritatem
habuerat, hos Neapolim transferendos cu-
rauit, inter quos fuere viri tres, qui postea
admoti & ipsi regendis insulis fuere: nempe
Gaspar Sillingardus, eius Vicarius, spectatæ
prudentiæ, ac iuris vtriusque consultissimus,
Episcopus primum Ripatransonus, mox
Murinensis; Ioseph Maschardus, qui Vica-
rius item partes Placentiæ obiuerat Marianæ
postea in Corsica Insula Episcopus: & Co-
mes Hieronymus Bentiuolus Montisfalisco-
rum Episcopus: Accessit par hominum
præstantissimorum, Ioannes Baptista
gubernus ex Eremitarum Diui Augustini
dine,

dine, eius Theologus, qui eam doctrinarum, & prudentiæ famam collegerat, vt ad supremum sui Ordinis Magistratum præpositus, vna cum aliis duobus à Gregorio XIII. Pontifice nominatus fuerit, & Nicolaus Marconus, Diui Petri olim Pœnitentiarius. Neque prætermittendus Alexander Borla è Diui Philippi Nerij cœtu integerrimæ vitæ cõpertæque virtutis sacerdos, quem cum Placentiæ tum Neapoli curare præfecturam domus Aretius voluit, vt qui & regere singulari diligentia rem domesticam, & temperare mores domesticorum insigni exemplo sciret. Viros præterea Neapoli reperit laudatissimos, quorum nauitas præ magno quidem adiumento gerendis rebus fuit: inter quos numerantur Paulus Tassus, & Paulus Baldinus, eius tum Ecclesiæ Canonici, qui & postea Episcopi, hic Surrentinus, ille Lancianensis. Vsus item suorum Clericorum Regularium opera, quorum fidem, ac studia cum magnifaceret, credere illis momenta rerum, eorumque adhibere in negotijs explicandis consilia, curasque videbatur, vt facile etiam Placentiæ non pœniteret. Et quidem cum alia alijs permitteret, Iosephum Barbulam, sacerdotem eiusdem Ordinis absolutissimæ virtutis, quem Placentino Collegio, quod ipse excitauerat, educandæ, formandæque adolescentiæ admouerat, impetrata maiorum facultate, idem hic mouere saxum iussit. Enimuero instituerat Marius Carrafa Archiepiscopus è Neapolitana iuuentute Seminarium, vt imbuti bonis artibus, ac moribus adolescentes ad eius Ecclesiæ cultum, curamque subcrescerent. Quod vbi Collegiũ lustrat Card. Aretius, labefactatam lapsamq; omnino Rectorum vitio disciplinam aduertit, eamque ea de re cum viris prudentissimis sæpius, atque accuratè consuluisset, id instaurandæ communi rei remedium opportunum fore duxit, vt quando præ laxiori viuendi licentia, dimitterentur iuuenes illi omnes, noui inducerentur; fundato penè iterum Collegio. Regendæ nouæ soboli, positæ olim apud Placentinos laudatissimæ operæ experientia, poscitur à Cardinali Aretio Borbulã; probauitque statim Præfecti pietatem, institutionem, industriam alia adolescentum educatio, ac vita. Interim coniectari liceat, quam bene Ecclesiæ Neapolitanæ esset, quã Cardinalis Aretius non modo sua prudentia, exemplisque virtutum, verum etiam adscita egregia administratorum, quos modo memorauimus, ope, ac virtute procurabat. Præsul itaque fide, sapientia, sanctimonia vitæ, cæterarumque virtutum claritudine memorabilis, & ab ipsis infantiæ rudimentis mira Dei gratia præditus, Neapolitanam sibi concreditam Ecclesiam magna cum ædificatione rexit decem & octo mensium spatio, inuans pauperes eleemosynis, religiosos patrocinio, omnes exemplo. Neapoli quieuit in pace die 17. septimæ mensis Iunij, ætatis anno septimo supra sexagesimum, salutis vero 1578. tanto omnium ordinum mœrore, quod in eo munere exiguum adeo tempus expleuisset, vt propemodum inconsolabilis videretur. Sepultus vt testamento cauerat, in communi Clericorum suorum Regularium ossiario in Ecclesia S. Pauli, vbi primum religionis habitum induerat, absque vlla inscriptione. Quo postea è loco cum laxari Ecclesiam illã, mutariq; cœmeterium contigisset, translatus in Crucifixi sacellum fuit, ad lęuam templi partem, iterumque anno 1624. quo inquiri præclara eius virtus, ac sanctimonia, Decij Cardinalis Carrafæ Archiepiscopi Neapolitani nutu cœpit, in altera reconditus ædicula fuit, vt decentius iacerent pij Manes. Anno 1644. corpus venerabilis serui Dei inuentum in aliud sacellum S. Mariæ de Puritate, decentiorem nempe in locum translatum, in tabula marmorea, huiusmodi de eo insculpsere epitaphium.

Venerabili memoriæ
Pauli de Aretio
Clericorum Regularium lumini,
& columini,
Quem virum ob eximiam morum
sanctitatem,
Omnigenam virtutem, spectatamque doctrinam,
Carolus Quintus Imperator Consiliarium,
Vrbis Neapolis ad Philippum
Regem Legatum, Summi
vero Pontifices
Placentiæ Episcopum, Neapolis
Archiepiscopum S. R. E.
Cardinalem
Inuitum licet & modis omnibus reluctantem creauerunt.
Eius nunc quod mortale fuit
Lapis tegit, spiritu Cælo recepto.
xv. Kal. Iulij anno redempti
Orbis MDLXXVIII.
ætatis LXXII.

Sanctissimi Archipræsulis vitæ innocentiã insignemque pietatem fusè descripsit inter alios idem Ioseph Sylos tom. 1. Annal. Clericorum tom. 1. ac nuper vitam eiusdem euulgauit eiusdem instituti Clericis, de quo etiã

egimus

egimus in Episcopis Placentinis tom. 2. Sanctæ Italiæ nostræ, eiusque virtutes delibauimus, nuper pro eius beatificatione iussu Romani Pontificis processus sunt celebrati.

53. ANNIBAL de Capua nobili inter Neapolitanos & illustri ortus sanguine, filius Vincentij Termulanorum Ducis, per multos dignitatis & munerum gradus ad patriæ sedem ascendit. Vix enim annos pubertatis egressus Patauiũ profectus legali scientiæ operam dedit, mox Papiam, vbi lauream accepit, euasitque celebris Iurisconsultus. Romam progressus inter Vtriusque Signaturæ Referendarios interque aulicos honorarios Gregor. XIII. Pontifex eũ recepit, dignioriq; deinceps munere Nuncij apud nuper electũ Imperatorem Rodulphum II. functus, de imperio adepto Pontificis nomine congratulaturus in Germaniam traiecit, inde cum tamquam vir probus, & in agendis præclara prudentia exornatus inclaruisset, ad Venetam Rempublicam ordinarij Nuncij nomine legationem obiuit: quamobrem tantum gratiæ apud Gregorium acquisiuit, vt illum ne quidem cogitantem Neapolitanum Archiepiscopum dixerit die 11. Aug. 1578. Eius Ecclesiæ init possessionem per Iulium Cæsarem de Capua Concharũ Principem die 4. Octob. Romæ à Pontifice benigne exceptus, sacris peruncto Neapolim progressus summa omnium Ordinum gratulatione, solemni ritu eam in vrbem ingressus est die 22. Februarij 1579. quippe qui iam diu ostenderat se plane virũ, qui publico bono natus esset. Vt autem munus suum cœpisset agere, Diœcesim totam per se diligentissimè perlustrauit, de redditibus, beneficijs priuilegijs, iuribusque omnium Ecclesiarum, piorumque locorum exacta, ac diligenti indagine exquirens, quorum acta multis voluminibus obsignauit, maioriq; Ecclesiæ tabulario inclusit, magno quidem suorum successorum commodo, ac fructu ibidem asseruantur. Auctor fuit Congregationis casuum conscientiæ, quæ semel in hebdomada à Parochis, cæteriq; Presbyteris à confessionibus in Cathedrali Ecclesia habetur.

A Interea dum Neapoli boni Pastoris operam suã præstaret, Sixtus V. Pontifex qui demortuo Gregorio successerat, Annibalem in Poloniam ad Regem Stephanum Batorium suum Nuncium cum potestate Legati declarauit, dũ illuc proficisceretur, vix Germaniæ fines ingressus, Stephanum Regem obijsse accepit, eoq; in loco expectato Pontificis mãdato ad regni comitia iussu eiusdem properauit, proceres exorauit vt Catholicum Principem ad Regnũ extolleret, pro qua re ad eosdem luculentam eruditamq; habuit orationem, quæ typis deinde mandata est. Verum inter proceres magna exorta contentio, alij Maximilianum Austriacum, alij Sigismũdum Sueciæ Regem vocarunt ad Regnum, B vnde sursum deorsum miserè Regnum exagitarunt, quod, capto Maximiliano, Sigismundo cessit: pax deinde laureata consecuta est, cum Hippolytus Aldobrandinus magni nominis Cardinalis Legatus à Latere in Poloniam traiecisset: tunc Maximilianus è captiuitate dimissus est, abrenunciato Regni iure. Annibal vero Ordinarius Nuncius per tres omnino annos apud Sigismundum, semel & sæpius de rebus grauissimis probatus, regiam promeritus est gratiam. Romam reuocatus à Gregorio XIV. Sixti successore purpura exornandus, ni Gregorij præpropera mors interceßisset. Dines igitur meritis, pauper & pene alieno ære oppressus, disperserat enim in ea legatione magnam pecuniæ summam, C vt eximiè ac permagnificè suam Pontificisque dignitatem sustinere posset, ad suã regressus Ecclesiam; quod reliquum vitæ fuit, in sanctis operibus consumpsisse visus est, effuditque aureos amplius mille in constructione Vestiarij in ipso Sacrario Maioris Ecclesiæ, vt sacra aurea, & argentea vasa, cæteraq; ad diuinum cultum necessaria ornamenta tutius custodirentur, cum paulo antè noctu à furibus, effracto sacrario fere omnia sacra vasa, aurea, argenteaq; ac vestes sublata fuissent, & præsertim ea, quæ Paulus V. Pontifex ei Ecclesiæ dono dederat, nec vnquã recuperari, aut sceleris auctores inuestigari potuerint. Aboletum vetustate sua Epigramma olim ad Innocentij IV. Papæ tumulum, in Cathedrali sepulti, Annibal in Sanctissimi Pontificis memoriam restituit, aliudque superaddidit quod legitur apud Alphonsum Ciacconem. Neapoli fato cessit die 2. Septembris 1595. incõsolabile sui desiderium relinquens: sepultusq; est in eo Sacrarij sacello Cathedralis in tumulo à se magnifice excitato, cum hoc epitaphio.

Annibal de Capua Archiepiscopus Neapolitanus,
Sarto Templo, sacroque Vestiario constituto;
Sacellum hoc in Sacerdotum ad sacra parantium vsum erexit;
Vbi sepulchrum sibi parari voluit,
Vt in huius beneficij gratiam, quorum sudauit commodis
Eorum tum viuens, tum mortuus pijs precibus adiuuetur.
Anno salut. M. D. XXCIIX. mens. Decemb.
Obijt Anno Dom. MDLXXXXV. in Sabbato IV. Nonas Sept.

54. ALPHONSVS Card. Gesualdus Neapolitanus ex Illustrissima Principum Venusij familia natus, omnium virtutũ cumulo, florentibus, Ecclesiasticisque negocijs longe mirabilis, cum esset iam Episcopus Cardinalis Ostiensis, sacrique Senatus Princeps à Clemente VIII. Archiepiscopus Neapolitanus renunciatus est die 25. Februar. 1596. solemni ingressu Neapolim aduenies, omnium Ordinum profusa lætitia exceptus est die 2. Aprilis. Septem annis præfuit, profuitq; cum eximiè Ecclesiasticam disciplinam propagasset, nouas in suburbijs instituit Parochias, cum veteres non sufficerent. Libertatem Ecclesiasticam vbique, & semper egregiè vindicauit: suæque iurisdictioni Procitam Insulam adiecit, iam diu ab Abbate S. Michaelis Archangeli eius Insulę primario Ord. S. Benedicti Commendatario, ex prædecessorum Alphonsi incuria occupatã: erat tunc tẽporis eius Abbatię perpetuus Abbas Robertus Card. Bellarminus, cum quo modestissime litem in Romana Curia exagitauit: amicabili tamen propensione vterque in Camillum Cardinalem Burghesium, qui paulo post Paulus V. Pontifex fuit, permittente Clemente VIII. transegit: is pro Gesualdo, proque Neapolitana Ecclesia adiudicauit: quamobrem Clemens per suum diploma declarauit eam Insulam ipsamq; Abbatiã Diœcesis fore Neapolitanæ, atque adeo Neapolitano Archiepiscopo obnoxiam, vt ex diplomate videre est, in hunc modum exscripto.

Clemens Papa VIII. Ad perpetuam rei memoriam.

Ex Apostolicæ prouisionis debet prouenire subsidio, vt sua vnicuique, præsertim Cathedralibus, & Metropolitanis Ecclesijs absque contentiosæ litis amfractibus, quãtum fieri potest, iura conseruentur. Primùm siquidem cum à nonnullis in dubium reuocatum fuerit, num Insula Procidæ nuncupata & Parochialis Ecclesia Abbatia nuncupata Sancti Michaelis Archangeli, olim Monasterium Ordinis Sancti Benedicti in eadem Insula existens, & de Diœcesi Neapolitana esset, teneanturque Abbates, seu Commendatarij ab Archiepiscopo accersiti ad Synodũ Diœcesanam accedere, ac obedientiam eidem Archiepiscopo, vt proprio Diœcesano quotannis præstare, eumque in proprium Ordinarium recognoscere, liceret etiam eidem Archiepiscopo dictam Ecclesiam visitare, aliaque Episcopalia iura in dicta Ecclesia, & illius Presbyteros, & Clericos exercere. Venerabilis frater noster Alphonsus Episcopus Ostiensis Gesualdus ex concessione, & dispẽsatione Apostolica Archiepiscopus Neapolitanus, & dilectus filius noster Robertus tituli Sanctæ Mariæ in Via Bellarminus nuncupatus, qui ex simili concessione, & dispensatione parochialem Ecclesiam prædictam in commendam ad sui vitam obtinet, S. R. E. Cardinalis, Cupientes controuersiam huiusmodi absqde strepitu iudiciali pro iustitia terminari, nobis humiliter supplicari fecerunt, vt in præmissis de opportuno remedio prouidere de benignitate Apostolica dignaremur. Quare vniuersum hoc negotium nos dilecto etiam filio nostro Camillo tituli Sanctorum Ioannis & Pauli Cardinali Burghesio nuncupato de eorundem etiam Alphonsi, & Roberti Cardinalium consensu demandauimus, eique iniunximus, vt partibus hinc indè auditis, & visis ijs, quæ coram eo afferrẽtur, de omnibus nobis cum voto suo relationem faceret. Cum autem Camillus Cardinalis prædictus, visis pluribus documentis, & authenticis scripturis, necnon etiam Cancellariæ, & Camerę nostræ Apostolicæ antiquis taxarum libris, & supplicationum, seu bullarum regestris, & alijs, quæ partes ipsæ pro causæ constitutione, suorumque iurium defensione ex bono, & æquo extraiudicialiter, tam in voce, quam in scriptis deduceret

cere voluerunt, diligenter & maturè consideratis nobis retulerunt, Ecclesiam ipsam Neapolitanam bonum ius fouere. Etsi Robertus ipse Cardinalis huic voto, & sententiæ acquiescere omnino intendit, prout acquiescere vult, & acquieuit. Volentes nihilominus nos pro pastorali cura omnem litium, discordiarum, & controuersiarum, quæ desuper in futurum inter alios Abbates, & Archiepiscopos forsan oriri possent, occasionem amputare, & indicantes ita pro felici directione, & regimine dictæ Parochialis Ecclesiæ, ac populi & Cleri, curæque animarum incolarum dictæ Insulæ expedire, vt de præmissis perpetuum documentum apparere possit. Harum serie declaramus, & quatenus opus sit, omnes huiusmodi lites & controuersias extinguentes de nouo perpetuò statuimus, ordinamus, ac mandamus dictam Insulam de Procida, & vniuersum illius populum, & Clerum, & Parochialem Ecclesiam prædictã in, & de dicta Diœcesi Neapolitana existere, non autē nullius Diœcesis esse prętendi posse, aut debere, Abbatesq; dictæ Ecclesiæ pro tẽpore existentes, seu illius Commendatarios per se ipsos, aut si legitimè impediti fuerint, vel fortè Cardinales, aut Episcopi sint, per procuratores suos quotannis ad præstandum obediẽtiam Archiepiscopo Neapolitano pro tempore existenti in die translationis Sancti Ianuarij Episcopi & Martyris dictę Ecclesiæ Neapolitanæ præcipui Patroni, prout alij Abbates, Archipresbyteri & Rectores Parochialium Ecclesiarum dictæ Ciuitati & Diœcesi Neapolitanæ facere consueuerunt, obligatos esse, nec non vocatos ad Synodum Diœcesanam accedere debere, neque sub prætextu nullius Diœcesis posse, aut potuisse vicinam aliquam Diœcesim pro dicta Synodo eligere. Quinimò eundem Archiepiscopum, vti proprium loci Diœcesanum in omnibus, & singulis actibus, & functionibus, tam spiritualibus, quàm temporalibus recognoscere, eiq; subesse debere. Ipsi verò Archiepiscopo visitationem, correctionem, ac omnimodam superioritatem, & iurisdictionem, tam spiritualem, quàm temporalem in Ecclesiam, Presbyteros, & Clericos tam ratione curæ animarum, & administrationis Sacramentorum, quæ inibi exercentur, quàm vti in personas eius ordinaria iurisdictione subiectas, & suppositas competisse & competere; laicos etiam qui clericali charactere insigniri, ac clericos, qui ex minoribus ad sacros, aut ex sacris ad presbyteratus ordines promoueri voluerint, ab eodem Neapolitano Archiepiscopo ordinari & promoueri, sed dimissoriales litteras ab eo obtinere debere, subditosq; omnes legibus iurisdictionali, & Diœcesanæ Neapolitanæ Ecclesiæ subesse omninò debere, omniaque alia & singula Archiepiscopo in eos exercere licere, quæ sacri Canones, & Concilia, præsertim Tridentinum, Diœcesano in suos subditos competere statuerunt, & ordinarunt. Quia verò in eadem Ecclesia Parochiali ex nonnullis causis animum nostrum dignè mouentibus vnam perpetuam Vicariam in titulum beneficij Ecclesiastici vni perpetuo Vicario eiusdem Ecclesiæ, qui curam animarum parochianorum illius exercere debeat, conferendam erigere intendimus, aut forsan etiam ereximus, curam ipsam à Rectore Abbate nuncupato dictæ Ecclesiæ omninò abdicantes, harum serie pariter declaramus, ac perpetuò statuimus, vt iuxta nostri motus proprij super erectione dictę Vicariæ tenorem & vigore litterarum desuper expediendarum ad eandem Vicariam, dum pro tempore vacauerit, præsentatio personæ idoneæ in ea ad præsentationem huiusmodi iuxta formam Concilij Tridentini per Archiepiscopum Neapolitanum loci ordinarium instituenda ad eiusdem Ecclesiæ Rectorem, seu perpetuum Commendatarium, etiam pro tempore existentem, cessantibus reseruationibus, & affectionibus Apostolicis, etiam hac prima vice spectare debeat; teneaturque taliter prouisus ad dictam obedientiam quotannis præstandam, & ad ea omnia, erga Archiepiscopum Neapolitanũ præstandum, quæ omnes alij Curati eiusdem Diœcesis vti proprio Episcopo, & ordinario præstare de iure debent, & consueuerunt. Volumus autem, vt tam prædictus Robertus Cardinalis, quam futuri Abbates seu Commendatarij pro tempore, mitræ, & baculi vsu, ac populo solemniter benedicendi facultate in dicta Ecclesia, tam vigore antiquorum priuilegiorum, eidem Abbatiæ concessorum, si quæ habeat, quàm vigore præsentium nostrarum litterarum, & concessionis, liberè vti possit, & valeat, sicque per quoscunque Iudices, & Commissarios quauis auctoritate fungentes, etiam causarũ Palatij Apostolici Auditores, sublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate vbique iudicari, ac diffiniri debere, necnon irritum & inane decernimus, si secus super his à quoquam quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, necnon statutis, & consuetudinibus iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis, priuilegiis quoque indultis, exemptionibus, & litteris Apostolicis sub quibuscunque tenoribus, & formis, ac cum quibusuis legibus, & decretis in contrarium quomodolibet concessis, approbatis, & innouatis, quibus omnibus eorum tenore præsentibus pro expressis habere illis alias in suo robore permãsuris, hac vice dũtaxat specialiter, & expressè derogamus, cæterisque contrarijs quibuscunque.

Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris die 6. Septembris 1600. Pontificatus nostri anno nono.

Hunc igitur in modum eius Insulæ iuris-

ctio ad Neapolitanum Archiepiscopum redijt, quod non parum decoris eidem contulit, & Gesualdo rei benè peractæ æternam peperit laudem. Memineret huius Insulæ antiqui Scriptores, & S. Gregor. in reg. lib. 7. epist. 70. ad Mauritium Neapolitanæ Vrbis Militum Magistrum. Cæterùm Gesualdus Neapolitanam Cathedralem, & Archiepiscopale Palatium ædificiorũ fabricis auxit, atq; exornauit, vixq; vllus annus præterijt, quo Ecclesiã hanc dono aliquo non insigniuerit; Nec incongruum hic existimo singillatim recensere, quos eidem suæ pietatis testes donauerit; cãdelabra magna argentea quatuor pro maximo altari pulcherrima librarum octuaginta quinque; Crucifixi imaginem argenteam deauratam librarum tredecim; Calices duos argenteos ex auro purissimo decoratos librarum quinque; Pixidem magnam argenteam deauratam librarum trium; Thuribulum argenteum deauratum cum naucula eiusdem operis librarum quinque; Scyphum argenteum cum aspersorio pro lustrali aqua; Pacẽ quoque argenteam; Crucem paruam argenteam, cum hasta similiter argentea, qua ille vrebatur, Capitulo dono dedit: aliamque sibi fieri fecit maioris valoris, insigniſque pulchritudinis Venetijs elaboratam, quam deinde in suorum successorum vsum Ecclesiæ donauit; Culetram magnam Neapolitanorum procerum more ex serico, & auro contextam elargitus est; Globum etiam, quem ecclesiastici tormale, seu pectorale vocant, ex præciosissimis margaritis ac gemmis exornatam donauit. Multa quoque sacerdotalia indumenta preciosa dedit; Ciborium, siue testudinem summi altaris, quæ vasta est & immẽsa, tum latitudine, tum altitudine, quam vetustate ex parte ruinosam ingenti sumptu restaurauit, pulcherrimisq; picturis manu Ioãnis Balducci pictoris Florentini eius æui celebris exornauit. Tandem Gesualdus boni pastoris fungẽs officio morte interemptus obijt die 24. Febr. 1603. Magno omnium luctu funus eius curatum est in Cathedrali, vbi in nobili marmoreo tumulo è regione sepulchri Antonij Cardinalis Carrafæ, sepultus, nulla adhuc ibi proloquente inscriptione. Cessauit ab eius obitu Neapolitana Sedes tribus diebus, & annis duobus. De Gesualdo pauca egimus primo tom. in Episcopis Ostiensibus, redibit tamen de eo sermo in Archiepiscoporum Compsanorum serie tom. 7. cuius Ecclesiæ aliquando fuerat Archipres- [illegible] sul.

55. OCTAVIVS Aquauiua Aragonius natus Neapoli ex Ioanne Hieronymo Hadriensium Duce, germanos fratres habuit, Iulium Pij V. Cardinalem, Rodulphum è Societate Iesu Christi Martyrem, & Horatium ex Monacho Cistercienſi Episcopum Caiacensem, Patruos verò Ioannem Vincentium, qui sub Paulo III. euasit ad purpurã, & Claudium, qui Societatis Iesu Generalis Præpositus fuit. Hic nobilis Heros, nobilior tamen virtute, & prudentia inclaruit, qui antequam purpura cohonestaretur, Perusijs ad summã vtriusque Iuris prudentiam, & in vtraque lingua ad eximiam eruditionem, eloquentiãque peruenit. Cumque ad Romanam Curiã se contulisset, post prima Palatina munera, sub Sixto V. Pontifice Vtriusque Signaturæ Referendarius, & Patrimonij Prolegatus fuit, vnde cum virtutum fama apud Gregor. XIV. inclaruisset, ab ipso ex Pontificiæ domus magno Præfecto, sacri senatus purpurã tulit cumulatissimam anno 1591. designatusque est Campaniæ & Maritimæ Legatus sub Clemente VIII. ex Diac. S. Georgij ad velũ aureum, Presbyter Card. euasit ad titulum S. Mariæ de Populo; & Auenionensi Legatione condecoratus est, in qua obeunda per sex omnino annos, difficillimis tamen temporibus egregiè versatus, illud ibi potissimũ patrasse scribunt, quod Henricus Magnus Quartus Francorum, Nauarrorumque Rex eius suasione & impulsu Catholicam amplexus fuisset Religionem, Romanæque Ecclesiæ reconciliatus, à Clemente diris absolutus, diu Christiano Orbi, & Galliæ Regno exoptatam tranquillitatem peperisset. Romam regressus ad ardua semper quæque negocia admotus, magnæ fuit apud omnes existimationis. In Comitijs agitandis vbi creandi Summi Pontifices forent, ita, aiunt, Octauiũ consilijs mirabilem, ac ingenij versatilem fuisse, vt eius dexteritate, & eloquentia aliquot ex Patribus proiectos fuisse ad Petri Sedem, in quibus LEO XI. Medices fuit gratissimus Pontifex, à quo Octauius declaratus est Neapolitanus Archiepiscopus eo ipso die suæ exaltationis, hoc est prima Aprilis 1605. Sed cũ Leo-

Leonem, qui vix trium hebdomadarum Pontificatum gessit, mors importuna compulisset ad rogum, à Paulo V. successiuè confirmationem accepit die 31. Augusti Neapolim solemni pompa 27. Nouemb. eiusdem anni ingressus, summa cum incorrupti animi laude Ecclesiam Neapolitanam annis septem administrauit. Excoluit eximia liberalitate Christi pauperes, in quibus alendis, virginibus sublemandis, pijsque locis reparandis summam octuaginta mille aureorum dispersisse narratur. Nec suæ oblitus Cathedralis, vt in illam etiam adiecerit tum aurea, argenteaque vasa, tum amplissimi, & ecclesiastici cultus ornamenta maiora donauerit, Cathedralis Canonicos, Hebdomadariosque mira benevolentia prosecutus, illis suppressi Monialiũ Cœnobij S. Angeli redditus attribuendos curauit: istis verò pro maiori Ecclesiæ decore cappis violaceis vtendi potestatem obtinuit à Paulo V. Cœnobium S. Mariæ de Gratia Ord. Minorum de Obseruantia in Herculano suæ Diœcesis oppido iam ædificari cœptũ absoluit, & exornauit: alterumque eiusdem sexto ab vrbe Hadria lapide in territorio Abbatiæ S. Mariæ de Perpetuano, cuius erat Cõmendatarius, à fundamentis erexit. Moriens omnem suam suppellectilem preciosam Monti Pietatis in pauperum vsum legauit, quamobrem eius loci Præfecti in sacra eorũ æde ad futuram liberalissimi Archipræsulis memoriam, sequentem marmoream inscriptionem posuerunt.

Octauio
Aquauiuo Aragonio Card.
Archiep. Neap.
Ob legatam Monti Pietatis suppellectilem aureorum millibus XX.
Præstitumque etiam post obitum pascendi gregis munus,
Quem consilio, doctrinâ, opibus strenuè aluerat.
Præfecti documento posteris PP.
A. S. MDCXVII.

Finis vitæ eius dies 15. Decembris 1612. corpus defertur in Cathedralem, publico funere celebratum, curante supremos defuncti honores Francisco Marchione Aquauiuo nepote, conditum est, miserando omnium Cleri, Ciuiumque luctu inter thronum marmoreum ac suggestũ in marmoreo tumulo humi posito, vbi legitur hoc epitaphium aureis characteribus inscriptum.

A *Octauio Aquauiuo Aragonio Card. Archiepisc. Neap. Purpura & litterar. max. Græcar. ornamento maiorum decora adepto, quæ fuerunt è Repub. Christiana in Pontificijs præcipuè Comitijs, atque in Auenionensi legatione cum arderet Prou. Ciuilib. discordijs, arderent bello Galliæ, strenuè cuncta executo, in omni vita singularem magni consilij, excelsi animi laudem promerito. D. Franciscus Aquauiuus Marchio Aquauiuæ, & D. Iosia nepote Duce Hadriorum XI. Pronep. P. obijt Anno salut. M.DC.XII. natus annos LII.*

Portò pius Archipræsul præter ea, quæ viuens pretiosa indumenta Cathedrali dono dederat, moriens etiam duo candelabra argentea, vas aquiminarium ex argento, calicẽ magnum ex auro purissimo conflatum, Crucifixum paruum argenteum, scyphum item argenteum, sacras vestes holosericas permultas, aliaque ecclesiastica indumenta, culcitram magnam ex tela aurea dupliei contextam liberalissimè legauit. Reliquit etiam posteris sui ingenij, aliqua monumenta, inter alia, D. Thomæ Aquinatis summam in compendium redactam, quam duobus voluminibus per conclusiones propria manu cõscripsit; fuit enim Theologæ, & in Sanctorũ Patrum libris studiosus, & egregiè versatus.

56. DECIVS Carrafa, Marij antecessori, sui ex fratre nepos, nobilissimæ indo-

dolis iuuenis, omnibusque virtutibus exornatus à patruo ecclesiasticæ militiæ adscriptus est. Sub Clemente VIII. Vtriusque Signaturæ Referendarius fuit, missusque ab ipso in Lusitaniam Nuncius anno 1598. reuocatus ad Vrbem in demortui Card. Aquauiuæ locũ destinatus est Archiepiscopus Neapolitanus anno 1605. sed antequam ad examen prodijsset Clemens vniuersæ carnis viam ingressus, successorem habuit Leonem XI. à Deo magis ostensum, quàm datum, qui in ipso suæ exaltationis die, vt semel diximus, Neapolitanam Ecclesiam in Aquauiuum Cardinalem exoratus transfudit, quam Paulus V. post paucos dies Leonis successor eidem Cardinali adfirmauit; Decius verò oleum tunc & operam perdidit. Admiratus tamen Paulus Decij modestiam, & temperantiam, illum Damascenum Archiepiscopum adlegit, & in Belgiũ ad Albertum Archiducem misit Apostolicum Nuncium, mox in Hispaniam ad Philippum Regem: quo in munere cum verteretur, à Paulo Presb. Card. creatus est die 17. Augusti 1611. titulum habuit SS. Ioannis & Pauli. Insecutoque anno 1613. die 7. Ianuarij defuncto Card. Aquauiua renunciatur Neapolitanus Archiepiscopus, quam Ecclesiam, nisi Pontifex accessisset imperium, haud erat accepturus. Ecclesiam igitur sibi concreditam præsens administraturus, illò perrexit, solenni ritu ingressus est die 8. Maij 1614. Cumque laude hanc ille administrauit annis tredecim, conatusq; est quam qui maximè eius pristinũ decorem retinere, Synodos Diœcesanas frequenter habuit, Diœcesim perlustrauit, Cleri mores composuit, eaque omnia peregit, quæ bonum Pastorem decere viderentur. Palatiũ Archiepiscopale auxit, atque multa perampla & commoda domicilia Archiepiscoporũ vsui profuturæ parauit, & inter alia perambulatoriam aulam amplissimam, ac pulcherrimam erexit, & exornauit. Odeum iuxta veterum morem in medio Cathedralis, è nuceis lignis affabrè cælatis fecit, è posteriori parte marmorea eidem ornamenta adiecit, vbi Diuorum Neapolitanæ Vrbis Tutelariũ marmorea simulacra collocauit, ijsque adnumerauit statuas SS. Maximini Cumani Martyris, & Caroli Card. Borromei nuper in Sãctorum numerum adscripti, cuius præcordiorũ partem à Federico Card. Borromeo dono acceptam argentea theca inclusa reposuit in Thesauri sacello. Baptisterium quoque Cathedralis è Pario marmore mirificè elaboratum concinnauit, gradus, per quos ad ipsũ ascenditur, vermiculatis marmoribus illustriores reddidit. Laqueare, siuę interiorem partem tecti eiusdem Ecclesiæ, deauratum, & magnis, nobilibusque iconibus insignium artificum confectis extruxit, ex quo non parum Ecclesiæ accessit ornamenti, vbi inscriptum.

Decius Cardinalis Carrafa de-
sponsatam sibi Ecclesiam nu-
ptiali laquearium ornamento con-
texit, Anno M.DC.XXI.

Sacrario aureos sex mille dono dedit, ex quorum redditibus eius Ecclesiæ cultus nitidior, splendidiorque redderetur, & fierent sacræ vestes, & Sacerdotalia indumenta. Sanctos aliquot Neapolitanæ vrbis, quorum memoria ab hominibus multis abhinc seculis ferè exciderat, in Ephemeridibus Neapolitanis, in Diœcesana Synodo anno 1619. notari iussit, quorum festa celebrari mandauit. Demum summæ vigilantiæ, prudentiæ, ac iustitiæ præclarus Antistes moralitatem explenit die 24. Ianuarij 1626. Sepultus in Choro Cathedralis, tumuloque, quem viuens sibi parauerat, in quẽ & Marij patrui cineres transtulerat, hac appositæ inscriptione.

D. O. M.
Mario Carrafæ
Neapolitanæ Ecclesiæ splendori
Decius S. R. E. Cardinalis
Carrafa
Vt duos Archiepiscopos dignitate
affines familia, vnumus amorem
Vnus lapis ad resurrectionis
gloriam expectandam con-
tumularet, Gratitu-
dinis defuncto
mortis sibi memoriæ
Monumentum viuens condidit
Anno Domini M.DC.XVI.

57. FRANCISCVS Boncompagnus ex Ducibus Soræ Gregorij XIII pronepos Decio

cio Cardinali laudatissimo successit, è Pani Fortunæ Sacerdotio translatus die 2. Martij 1626. exceptus omnium ordinum gratulatione, quippe quem præuerat iam virtutis fama, ac pares amplissimæ dignitati, ac muneri eius animi partes. euulgauerat. Erat enim inculpatæ vitæ Præsul, & in omnium scientiarum genere versatus, Græcis, ac Latinis litteris eruditus, egregiusque venerandæ antiquitatis amator. Per quindecim omnino annos consultissimè Neapolitanam rexit Ecclesiam, in eoque munere obeundo vitam penè peregit angelicam, & vitam modestiæ exemplar præbuit: continentia fuit insignis, munificentia in pauperes nulli secundus, inter quos Neapoli supra octuaginta ducatorum millia expendisse fama est. In animarum salute procuranda totus fuit, adeout frequenter damnatos ad supplicium ad pœnas Deo hominibusque mentas, debitasque humiliter persoluendas maximo miserorum fructu, & omniũ admiratione per seipsum ad patibulum vsque hortatus sit. Reparatę salutis anno 1633. cũ Vesuuius Mons ingentes flammarum globos euomeret, vltimum Neapolitanæ Vrbis exterminium minitans, publicam supplicationẽ edixit, in qua ipse adhibitis Ciuitatis Patronorum, & Tutelarium exuuijs, nudis pedibus & profusis lachrymis incessit, & è conspectu eiusdem Montis largita benedictione, meritis gloriosissimi Martyris Ianuarij, & intercessione, cuius sacra pignora gestabat, flammas, nè vltro progrederentur, continuit, sicque pius Pastor diuinam indignationem à populo auertit. Demum, cum ex testamento omnem suam suppellectilem Romano Collegio Germanorum pia liberalitate reliquisset, plenus gloria, magnum sui apud omnes desiderium relinquens, diem suum clausit extremũ 9. Decembris 1641. mœrentibus populis, quos ad vitæ pascua ducebat, elatus est ad tumulum in S. Mariæ ad Cappellam iuxta Aram summam, quam ipse recenter construxerat, cum esset eiusdem Ecclesiæ & Cœnobij perpetuus Commendatarius, vbi, & adiecto cœnotaphio posteris commendatus.

D. O. M.

Franciscus tituli Sanctorum Quatuor Coronatorum S. R. E. Presb. Card. Boncompagnus Archiepiscopus Neapolit. Gregorij XIII. nepos, ex Ducibus Soræ cum viuens mortem meditaretur, hoc loco Sepulchrum sibi fieri iussit & fideles, vt pro se Deum orent in Christo oratos voluit. Obijt ann. sal. MDCXLI.

A *Mense Nouembris ætatis suæ XLVI.*

Quibus etiam addere visũ est sequens epicediũ, quod querula veluti prefica de tanto Principe, eique optimè caro Mag. Fr. Nicephorus Sebastus Melissenus Ord. Eremitarũ S. Augustini accinuit, quod sic sonat.

Esse Bonum Socium viuum Vrbs Parthenopea
Academia, inopes, Religioque docent.
At postquam è viuis Te furtim subtrahis; ille
B *Desinis esse alijs, desinis esse Tibi.*
Quin Socius malus es nos linquens, Academia
Lugent, mœrent inops, Religioque dolet.
Ergo Tibi antiqua vt redeant cognomina possint,
Sis Bonus vsque Comes, & rege Pastor oues.

C

58. ASCANIVS ex gente Philamarina Neapoli non minus feudorum titulis, quàm vetusta nobilitate ex Græca, & Byzantina inclyta natus, & in omnium virtutum genere educatus, Romanam peruenit ad Aulam, vbi morum commendatione, & ingenua nobilitate sua, gratiam summorum virorũ promeruit, & Ladislao Card. Aquino consanguineo suo, & Mapheo Card. Barberino charus fuit, qui deinde Pontifex Max. creatus Vrbanus VIII. dictus est, à quo inter Cubicularios intimos accitus, mox Francisci Card. Barberini Nepotis Aulæ Præfectus, Vaticanæ Basilicæ Canonicus adlectus est, quibus alijsque muneribus egregiè perfunctus, vnica die purpuram, & Neapolitanam Ecclesiam ab humanissimo Pontifice tulit 16. Decembris 1641. Collati Sacerdotij inijt possessionem die prima Ianuarij sequentis anni per Ianuarium germanum fratrem Episcopum Caluensem, Neapolim inde profectus, sine pom-

pompa, & fastu modestissimè in eam ciuitatem ingressus est die 30. Maij; commissum sibi gregem vbique & semper cum laude prudentiæ, zelo iustitiæ, & morum puritate administrauit, hactenusque inculpatè regit, quem purpuratum Principem, dignissimum Archipræsulem qui norit, fateatur necesse est, non solum prudentia, sed etiam animi fortitudine, in augendo Diuino cultu, cæterisque ecclesiasticis virtutibus ornatum esse, & verè immortalitatis amatorē ex cognominis sui explicatione, quam ex Græco fonte deprōpsit Vrbanus VIII. Pontifex, existimandum esse docet. Pia & permagnifica ædificia ab eo excitata; etenim Archiepiscopale palatium, vetustate sua laborans penè à fundamentis reædificauit, sacrarium supellectili sacra ditauit. Pulcherrimum, visendumque sacellum in Sanctorum Apostolorum Ecclesia D. Virginis Annunciatæ dicata substruxit: in quo maiorum suorum è Cathedrali templo translata ossa recondidit, ac sibi, Scipioni fratri, posterisque suis monumentum posuit. Huiusce rei index in ipso Sacelli pariete extat in marmore, hisce verbis exaratus.

Vetustum Philamarinæ gentis
monumentum
è Sancti Georgij maioris
Anno MCCIIC. translatum
In Pontificalis Templi Aedi-
culam
sub Sancti Nicolai,
A Ioanne Philamarino dicatam
& post CCCX. annum sacrario
reliquiarum S. Ianuarij
aliorumque Sanctorum Tutela-
rium
pro vrbis dignitate reficiendo
pyssime concessam;
Ascanius Philamarinus
S. R. E. Cardinalis
Archiepiscopus Neapolitanus
Pro se, suisque
Hic instaurandum curauit.

Altera inscriptio ibidem sic habet.

Vt verè Philamarinæ familiæ
nomen
vna cum immortalitate perennet,
In hac Sanctorum Apostolorum
Aedis parte columnis,
sigillis,
picturisque musiuis à se exorna-
ta, vbi conditorium
Ascanius item Philamarinus
S. R. E. Cardinalis,
Archiepiscopus Neapolitanus
translatis è Pontificali Basilica
maiorum suorū ossibus, construxit
sibi, & Scipioni Philamarino
fratri in Regno Generali militiæ
Vicario, posterisque suis, mortis
memor, viuens sepulchrum po-
suit. Anno MDCLVII.

In Cathedrali verò, quam anno 1644. die 24. Aprilis solemni ritu sacrauit, eorundem maiorum suorum egregia facta in marmoreis & ornatissimis tabulis perennari mandauit, vt posteri illorum exemplo excitati impellerentur ad virtutes. Cæterum Ascanius ingentis animi Præsul in illa rerum conspiratione, ac tumultu Neapolitanæ plebis multis insolentiam, ac penè conculcatum regiæ maiestatis nomen, posthabito sui vitæ periculo, mirabili dexteritate constabilit, ac veluti pius Pastor aberrantes fœdissimè oues ad pascua reduxit salutis, ecclesiasticamque disciplinam eo tumultu penè prostratam restituit, eiusdemque libertatem pertinacissimè coluit. Interea cæteras eius animi dotes, egregiaque facinora silemus, ne viuentis Cardinalis modestiam onerare velle videamur. Adhuc enim superest venerabilis senex, cui parest longam vitam precari, à quo omnes felicem, faustumque progressum expectant.

ACERRANI EPISCOPI.

ACERRARVM Ciuitas antiquissima est Campaniæ Felicis haud longè à Metropoli Neapoli. Comitatus titulo nobilis, quam Clanius amnis præterluit, cuius frequens inundatio eam pene absorpsit. Latet eius origo, eius tamen meminerunt Horatius, Virgilius, Liuiusque lib. 8. *Acerrani*, ait, *Romani facti: lege à Papyrio Prætore lata, qua Ciuitas sine suffragio data est.* Annibalis insidijs Senatus eius in puteum proijcitur. Hic Clanius aqueus à Virgilio dicitur; etenim aqua haud magna, stagnans, & ferè palustris, quæ quàdoque officit regioni; quamobrem insalubris est aëris, atque adeò angustijs præfigitur cancellis, vt tantùm ad mille quingenta mortalium capita nutriat. Quis eidem Euangelij lucem primus asportauerit, non constat; creditur tamen Apostolorum temporibus illam accepisse. Cathedralis antiquæ structuræ Sancto Michaeli Archangelo dicata, decentique ornatu instructa est. Tribus dignitatibus nobilitatur, quarum prima est Archipresbyteratus cum quindecim Canonicis, aliisq; Presbyteris, & Clericis minoris Ordinis. Destituitur tamen præbenda Theologali, atque pœnitentiali. Animarum cura in Cathedrali exercetur. In Ciuitate vnum tantùm Carmelitarum Monasterium. Non ibi est Seminarium, non Mons pietatis, neque Xenodochia. Episcopalis iurisdictio, seu Diœcesis haud vltra muros Ciuitatis extenditur, vbi Episcopalis domus propè Cathedralem. Acerranus Episcopatus antiquissimus est.

Concordius enim eius Episcopus sub Symmacho Papa anno 499. Romanæ Synodo interfuit. Suffraganeus deinde Neapolitani Archiepiscopi factus, ad regiam Catholicæ Maiestatis præsentationem ex Clementis VII. auctoritate. Census huius Ecclesiæ sunt ad duo millia quingenta scutata pondere illius prouinciæ. Taxa illius in libris Fisci Apostoli 100. flor. Episcopi, qui aliquando hanc Ecclesiam administrarunt, sequètes sunt, quos ex diuersis monumentis expiscati sumus.

1. CONCORDIVS Episcopus Acerræ, huius mentio in Cõcilio Romano primo sub Symmacho celebrato anno 499. post hunc per multa sæcula desiderantur huius Sedis Episcopi.

2. BARTHOLOMÆVS; primus est Acerrarum Episcopus, cuius deinde post annum sexcentesimum septuagesimum nonum extat memoria. Is anno 1179. Lateranensi Concilio sub Alexandro III. interfuit.

3. ROMANVM huius Ecclesiæ Episcopum hoc sæculo vixisse credunt, memoratur in Emortuali Cœnobij S. Patritij Neap. mens. Augusti.

4. THEODINVS Monachus Cassinas iussu Manfredi Tarentini Principis ante annum 1263. in hãc Ecclesiam introditur apud Arnol. Vnion. lib. 1. ligni vitæ cap. 8. Idem Theodinus ab eodem Manfredo Cassinensis Abbas nominatus, eo in munere contra Vrbani IV. Pont. voluntatem se gessit, munusque confirmationis, & benedictionis ab Troiano Episcopo accepit: quamobrem Vrbanus illum de Sede eiecit, & Bernardum Ayglerium Lirinensis Monasterij Abbatem, Cassinensi præfecit Cœnobio, iustoque iudicio Dei factum, vt ambitiosus Theodinus de Acertano Episcopatu simul & Cassinensi Abbatia eiectus fuerit. De Bernardi substitutione extat in regest. Vatic. eiusdem Vrbani ad eundem scriptum diploma.

Dilecto filio Bernardo Abbati Monasterij Cassinensis salutem & Apostolicam benedictionem.

Præfulgore dignitatis immensæ, qua Confessor almus gratia Benedictus & nomine Monasterium Cassinense multipliciter illustrauit, locus ipse veluti dilectus à Domino, sicut multa redditur veneratione colẽdus, sic amplis meruit manuteneri fauoribus, & specialiter Sedis Apostolicæ præsidio confoueri. Hic est enim verè locus insignis, huius Almi signis præfulgidis insignitus, cuius Sidereus ordo per Orbem latè diffusus præeminentia claritatis irradians, inibi fundamenta suscepit, & vt maioris præcellentiæ gloria loous ille fulgeret, post corruptibilis vi-

te decursum idem Sanctus spiritualiter ad superna vocatus, ibidem corporaliter in Domino requieuit. Dignè igitur ad eundem locum aciem nostræ considerationis extendimus, dignè doloris acerbitate torqueimur, quod in illo damnabiliter alieni filij debaccantur, nec indignè agimus, quod circa ipsum Pastoralis officij debitum exequentes insistimus, vt ab eo miseria viduitatis exclusa reparetur vtilis sponsi ministerio floribus status eius. Sanè dicto Monasterio Pastoris regimine destituto maior pars Conuentus ipsius Monasterij de mandato Manfredi quondam Principis Tarent. persecutoris Ecclesiæ manifesti Theodinum, qui se gerebat pro electo in Episcopū Acerranum, olim ipsius Monasterij Monachum, & infirmarium, spreta generali prohibitione facta per Sedem Apostolicam, quod nullum Capitulum, vel Conuentus absque mādato Sedis eiusdem in Regno Siciliæ procederet ad electionem aliquam celebrandā, in Abbatem prędicti Monasterij nominauit, cuius nominationis prætextu memoratus Theodinus ad eundem Manfredum accedēs, fidelitatis sibi præstito iuramento, administrationi dicti Monasterij irreuerenter se ingessit, recipiendo inter alia fidelitatem à Vassallis eiusdem, & illis imponendo collectas, & alia exercendo, quæ ad Abbatis administrationem pertinere noscuntur, publicè in dictę Sedis contemptum, & animæ suæ periculum exercendo. Nos autem videntes dicti Monasterij per hoc offuscari decorē, & nequientes tantum ipsius dispendium, & ignominiā tolerare, nominationem huiusmodi non sine multiplici nominantium temeritate præsumptam cassauimus, cassam & irritam pronunciauimus, ac decreuimus nullius existere firmitatis. Et quia dicebatur, quod Ven. frater noster Episcopus Troianus personaliter ad eundem Theodinum accesserit, confirmationis, & benedictionis munus auctoritate nostra impensurus eidem, nos si quid per eundem Episcopum factum erat in hac parte, vel alterius fieri contingeret, cassauimus similiter, & decreuimus aliquatenus non valere; Cupientes autem vt ipsum Monasteriū statum prosperum diuina clementia cooperante resumat, & interponentes Apostolicæ sollicitudinis studiū, ne per vacationem diutinam incurrat in spiritualiter & temporaliter detrimentum; sperantes quoque quod per tuæ circunspectionis industriam, cum habeatis vitæ scientia præditus, morum honestate decorus, consilij maturitate præclarus, & sollicitudine circunspectus, Monasterium ipsum releuetur à noxijs, & vtiliter auctore Domino proficiat in vtrisque, te à vinculo, quo tenebaris Monasterio Lirinēn. cuius præeras regimini, pœnitus absoluentes ad prædictum Monasterium Casinense te duximus de Potestatis Apostolicæ plenitudine transferendū, teque ipsi Monasterio Cassinensi de fratrum nostrorum consilio in Abbatem præfecimus, & Pastorem; Ideoque discretioni tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus impositum tibi onus deuotè suscipiens, sic curā dicti Monasterij Cassinensis laudabiliter gerere studeas, quod tibi per vitæ meritum, & alijs proficias per exemplum. Nosque personam tuam præcipui fauoris gratia prosequi non immeritò teneamur.

Datum apud Vrbem veterem 4. Kalend. Aprilis Pontificatus nostri anno secundo.

5. THOMAS Episcopus Acerrarum, anno 1286. 16. Kal. Decemb. cū Romæ esset, cum alijs pluribus Episcopis indulgentiam, elargitus est Ecclesiæ S. Antiani Astensis: integrum monumentum retulimus suprà to. 4. in Catalogo Astensium Episcoporum. Nec quidquam aliud de Thoma inuenire potuimus.

6. GENTILIS Episcopus Acerrarum, obijt 2. Nouemb. in veteri Menologio Montis Casini, annus quo excessit, quoue floruerit, ignoratur.

7. GVILLELMVS vixit anno 1310. ex regio regest. Neap.

8. Fr. IOANNES Ordinis Minorum, Acerrarum Episcopus translatus est ad Balneoregiensem Ecclesiam à Clemente VI. anno 1342. 10. Kal. Ianuarij, vt in regest. Vatic. epist. 93. fol. 94. in ea dignitate vixit ad annū vsque 1348.

9. Fr. MATTHÆVS de Castro Petri eiusdem Ord. Minorum Episcopus Balneoregiensis, translatus & ipse est ad hanc Acerrarum Ecclesiam eodem anno 1342. 20 die, quo Ioannes ad Balneoregiensem translatus fuerat, ex eodem Vat. regest. mortem obijt anno 1344.

10. Fr. HENRICVS de monte, Siculus Ord. Prædicatorum insignis Academiæ Parisinæ Doctor, Acerrarum deligitur Episcopus, succesitque Matthęo ann. 1344. 5. Kal. Iunij ex eodem reg. Vatic. ep. 13. fol. 8. ann. 3. Pontificatus Clementis VI. obijt sub eodem anno 1348.

11. RAYNERIVS ex Cantore Cathedralis fit Episcopus ab eodem Clemente anno 1348. 6. Kal. Nouemb. cuius electio habetur in eodem regest. Vatic. ep. 33. fol. 35. ann. 7. Pontif.

12. FEDERICVS antecessor Ioannis vixit extremis diebus Innocentij VI.

13. IOANNES florebat sub Vrbano V. anno 1363. & Bonifacio IX. anno 1394. eius mentio in lib. de diuersis formis eiusdem Pōtificis. Eodem anno vel defunctus est, vel ad aliam dignitatem translatus. Coadiutorem habuit fratrem Nicolaum de Neapoli Ord. Minorum, qui ob frugem vitæ melioris coadiutoriæ officiū in manibus Bonifacij Pontificis liberè dimisit, & ad Ordinem suum redijt, commendatus ob eodem Pontifice Ministro Prouincialis Terræ Laboris eiusdem Ordinis litteris sub datum Romæ apud S. Petrum 12. Octobris ann. 5. quo anno, & die Ioan-

Ioannes adhuc Acerranam Ecclesiam regebat.

14. THOMÆ electo Acerrarum Episcopo indulget Bonifacius IX. anno 1394. vt à quocunq; maluerit Catholico Episcopo munus consecrationis acciperet, in eodem lib. tũ & in alio de obligat. Prælat. fol. 57. nouem omninò annos hanc rexit Ecclesiam, defunctusque est anno 1403.

15. ANGELVS de Concilio Canonicus Neapolitanus hanc eandem obtinuit Ecclesiam 3. Kal. Aug. ann. 1403. diù illam administrauit, defunctus sub Martino V. ex eodem lib.

16. PHILIPPVS huius Ecclesiæ Præsul die 20 Iunij 1429. obtulit sacro Senatui solitum pium seruitium, vt in lib. oblig. habetur. fato functus est sub Eugenio IV. ann. 1434.

17. Fr. NICOLAVS de Vrbino Ord. Præd. vir litteris & prudentia illustris extitit Acerrarum Episcopus anno 1434. 8. Id. Sept. successitque Philippo. videtur defunctus anno 1439.

18. NICOLAVS Descarius Nicolao successit ann. 1439. 20. Septemb. Sedit ann. 12. & libens volens nuncium remisit ann. 1451.

19. BELTRANDVS Canonicus Neapolitanus electus per dimissionem Nicolai, nonis Aprilis 1451. sequenti anno mortalitatem expleuit.

20. LEO, qui & Leoncinus Cortesius Ciuis, & Archidiaconus Surrentinus à Nicolao V. electus est Episcopus 6 non. Octob. 1452. interfuit coronationi Alphonsi Regis anno 1494. die 2. Iunij; in patria decessit, quinto supra quadragesimum sui Præsulatus anno, iacet in Ecclesia Sancti Francisci, hac breui inscriptione.

Hic requiescunt cineres, & memoria
Illustr. & Reuerendiss. Leonis
Cortesij
Episcopi Acerrensis Surrentini.

21. Fr. ROBERTVS de Noe, vel de Nola Apulus Ord. Præd. nobilis Alumnus, vir doctrina & pietate clarus ex Episcopo Minerbino ad hanc Sedem translatus ab Alexandro VI. anno 1497. die 15. Maij. Præfuit huic Ecclesiæ annis septem, factusque est Archiepiscopus Parensis 15. Aprilis 1504. vt ex Actis Consist. liquet.

22. NICOLAVS de Noe suffectus est ei anno 1504. die 15. Aprilis obijt ann. 1511.

23. VINCENTIVS de Corbis Ciuis & Canonicus Surrentis sublectus est die 22. Augusti 1511. mortuus autem est antequam integrum annum suæ dignitatis expleuisset.

24. Fr. IOANNES de Vico ad eam dignitatem prouectus est die 23. Iul. 1512. interfuit Lateran. Concilio sub Leone X. obijt anno 1526.

25. CAROLVS de Arcostis nobilis Ferrariensis, Vaticanæ Basilicæ Canonicus, & Vicarius, sublectus est Episcopus Acerrarum cum retentione Canonicatus & Vicariatus die 28. Ianuarij 1527. è viuis exemptus est anno 1537.

26. IOANNES PETRVS Card. Carrafa electus Commendatarius huius Ecclesiæ die 16. Iulij 1535. post annos quatuor illam resignauit; qui deinde Summus Ecclesiæ Pontifex creatus Pauli IV. sibi nomen assumpsit.

27. IO. PAVLVS de Pisis, de Titijs dicitur in Actis Consist. Vtriusque Signaturæ Referendarius, præficitur in Episcopum die 21. Aprilis anno 1539. Sedit annis 16. obijtq; anno 1554. Defuncto Io. Paulo, designatus est Episcopus Acerrarum Paulus Riccardus Auersanus, qui ante consecrationem Romæ diem obijt, sepultusq; est in Ecclesia Sanctorum Apostolorum, eo in loco, vbi hactenus in marmore exrat hoc epitaphium.

D. O. M.
Paulo Riccardo
Auersano Acerranorum Episcopo
Designato
Vixit an. LI. D. VIII.
Fuluius fratris
filius
Patruo optimo
B. M. fecit
An. sal. MDLIIII.

28. IO. FRANCISCVS Sanseuerinus Neapol. genere, & virtute illustris electus est Episcopus die 6. Iulij anno 1555. Decessit verò anno 1560.

29. IO. FABRITIVS Sanseuerinus Neapol. successit die 14. Febr. 1560. Interfuit Tridentino Concilio, translatusque est post annos octo ad Triuentinam Ecclesiam.

30. IOANNES Vasquez Vrtado Hispanus ex præsentatione Philippi Hispaniarum Regis enasit Acerrarum Præsul die 23. Iulij 1568. fato autem cessit 1571.

31. SCIPIO Salernitanus Patritius Neapolitanus, germanus frater Thomæ regiæ Cancellariæ Regentis, Episcopus declaratus est die 16. Iulij 1571. Neapoli. Inter mortales esse desijt anno 1581. Sepultusque est in Ecclesia S. Mariæ Gratiarum in Sacello suæ præclarissimæ familiæ Salernitanæ, in quo & Thomas deinde defunctus commune habuit sepulchrum cum Scipione fratre, hoc insculpto epitaphio.

Thomæ cognomento, & generis splendore Salernitano, Patritio Neapolitano ex clarissimo causarum patrono à Philippo II. Austriaco prudẽtia summa rei Præsidenti, eiusdemque Principis ad Ferdinandum August. de Barensi Ducatu controuersia Legato, Magistratuum in Regno Siciliæ & Censori, & Ordinatori sacri Regij Consilij summo Præsidi, Prologotheta, ac supremo à latere Consiliario creato; sui tempore Ordinis facilè Principi, pluráq; longè merito, quam adepto, hic cum fratre Scipione, Acerrarum Pont. quiescenti Pompeius Regius Consiliarius, cæterique fratres modicum lapidem pro loci angustia, mole dignissimo PP. Anno Domini MDLXXXIII.

32. MARCELLVS Maiorana Neapolitanus Clericus regularis Theatinus ex Episcopo Cotronensi ad hanc Ecclesiam translatus die 13. Nouemb. 1581. Sanctissimè, vt vixerat Neapoli extremum diem clausit anno 1586. sepultusque est in Cœmeterio D. Pauli apud suos Regulares Clericos, vt testamento cauerat. Fuit Maioranus humanarum diuinarumque rerum litteratura, itemque ecclesiasticorum rituum peritia clarus, sed vitæ puritate, & in administrandis Ecclesijs zelo illustris, quibus præstantissimi Antistitis partes egregiè impleuit. Legendus Ioseph Silos p. 1. Hist. Cleric. Regul.

33. IOAN-

33. IOANNES BAPTISTA DE TVFO Patritius Auersanus eiusdem Clericorũ Regularium instituti nobilis alumnus, Maiorano successit die 17. Aug. 1587. Ecclesiam insigni cum animi solertia, zeloque administrauit, nihil prætermisit omninò, quo rem animarum benè gereret, exornaretque traditam sibi sponsam, non modo ciuium, & Cleri moribus, sed externo etiã cultu. Acerrenses curas diu rexit, demũ se se exolui onere curauit die 23. Iunij 1603. inter assistentes Præsules à Clemente VIII. cooptatus. Vixit deindè ad annum 1623. obijtque Neapoli 13. Iunij sepultus est in D. Pauli Cœmeterio. Historiam suorum Regularium Clericorum non sine laude scripsit. De viro hoc præstantissimo plura sparsim commemorat idem Silos 1. & 2. par. hist. sua. Duos germanos fratres habuit Ioannes Baptista, eiusdemque Regularium Clericorum Religionis alumnos, Vincentium Veritanum, & Siluestrum Motulanum Episcopos, vt mirum sanè cunc fuerit, quod nunquã postea contigit, vt Silos scribit, tres omnino eiusdem sanguinis, eiusdemque Ordinis germanitate coniunctos eodem simul tempore, eodem in Regno Neapolitano, ab eadem Regum Austriacorum munificentia Episcopale munus, ac fasces administrasse.

32. IOANNES Gorrea Hispanus genere, patria Cæsaraugustanus, ex Canonico Neapolitano ad hanc Sedem euchitur die 23. Iunij 1603. mortem obijt anno 1606.

35. VINCENTIVS Paganus clericus regularis Theatinus creatus est Episcopus Acerrarum die 20. Nouembris 1606. de quo Silos. fuit nobili genere Neapolitanus Pyrrhi Pagani Cæsarei Iuris consultissimi, atque à regijs Neapoli consilijs filius. Is florente admodum ævo, (verba sunt Iosephi Silos) ac ingenio studiorum cursibus spatia emensus, adeptusque publicam cum plausu lauream, perichitari forensem eloquentiam, fortunamque cogitabat, ac grassari per vestigia, atque imitamenta patris ad gloriam. Verùm spirante melori aura, aliò flectenda velificatio fuit, complexusque est religionis portũ, antequam iactari pelago, æstuque negotiorũ inciperet. Nomen in Paulina domo professus est, ostenditque singulari quodam in virtutem exercitio ardore, ac studio, quàm prudenter, religiosèque id consilij comperuisset. Cursum cum philosophiæ, tum sacræ Theologiæ instituit, absolutque: cumque frui pacata quadam animi quiete, ac religiosa consuetudine videretur, raptus ad Ecclesiã Acerrarum est, infulamque deferente Philippo Hispaniarum Rege III. effecitque patris reuerentia, qui filium præposteró quodam affectu ea insignitum dignitate cupiebat, vt acceptaret. Verùm quo animi sensu susceptum semel institutum dimiserit, commóstrauit post annos non admodum multos, cum elato iam Patre, restitui postliminio pristinæ disciplinę curauit. Id enim natura comparauimus, vt eo redeat statim animus, vnde auulsus fuit ingratijs, ac vi fuerat. Romam igitur eo consilio accessit Paganus, vt abiecto Episcopali munere, ac dignitate, receptum à Pontifice impetraret, cupique non translatitio id quidem, sed quam efficacissimè, ac semel & iterum & tertio efflagitasset, flecti Pauli Quinti animus nunquam potuit, ipsque potissimum verbis vota Pontifex eludebat, Relinquet homo patrem & matrem, quæ est religio, & adhærebit vxori suæ, quæ est Ecclesia. Accepta hac vicaria numinis voce, bonus Antistes extra religionis septa ita vixit, vt

vt religiosi officij partes egregiè tenuerit. Externa in primis specie modestiam eximiã ac Theatinum planè cultum repræsentabat. Frugalissimus, ac propior nostro Instituto eius victus ratio, accedebantque pauperibus ea parsimoniæ compendia. Quod quidem, grauioris Cæli inclementia Acerrarum Ciuitatem affligit, cauent suæ incolumitati Episcopi Neapolitano domicilio; Is verò ita Neapoli commorabatur, vt cum perspe- oues suas coram inspiceret, præsentiam diligentiore quodam studio ac sedulitate compensaret. Deuexa iam ætate defunctus piè est inter nostratum officia, ac certa spe gloriæ. Successit, in Acerrensi eo Sacerdotio Antistes Mansuetus è Bernabitis eloquentia, ac eruditione cum paucis spectatus, qui dicere solitus erat, quicquid inibi commodi aut cultus reperisset, à Pagano extitisse, vt qui Ecclesiam & ornauerat & censu auxerat. Cæterum defuncto Vincentio, designatus est huius Ecclesiæ Antistes Fr. Gundisaluus Pacecco Hispanus patria Ciuitatensis Ord. Eremitarum S. Augustini Philippi IV. Hispaniarum Regis concionator, qui ante quã ab Vrbano VIII. confirmaretur, Bruxellis obiit 1641. cum esset Card. Infantis à sactis confessionibus.

36. MANSVETVS Merottus Mediolanensis Clericus Regularis S. Pauli, quos Bernabitas vocant, egregius verbi Dei concionator, Infantis Margaritæ à Sabaudia à sacris confessionibus, in cuius gratiam ad hanc Insulam a Catholico Rege Philippo IV. præsentatus, successit Pagano die 13. Iulij 1644. dum Vrbanus VIII. Pontifex propemodum luctaretur cum morte. Viuit eximius Præsul omni honore dignissimus.

CVMANI in Campania EPISCOPI.

CVMÆ Campaniæ Felicis ciuitas ad mare iuxta Puteolos sita est. Si originem eius inquiramus, inquit Caracciolus, paulo ante Parthenopen ab Hyppocle Cumeo, & Megasthene Calcidense ædificata est anno orbis conditi M. M. M. IV. A Troia excisa CXXX. quæ certè primordia, si valde antiqua sint; ne & quaquã tamen eam vrbem ideo Strabo vocat lib. 5. quod omnibus Italicis Siculis, Græcisque coloniis deductis, vt Capaccius censet, antiquitate antecelleret. Nam in promptu asserunt plures Italiæ vrbes Cumis antiquiores. Vt Cimmerum Cumis ipsis propinquum Campaniæ oppidũ, quod Sibyllæ Cumanæ, ad quam Aeneas diuertit, fuisse patriam, Varro tradit; atque adeo multo vetustius Cumis, quæ à Troiæ excidio & Æneæ ab ea discessu anno CI. vt dudum dictum est, extructæ sunt. Præterea, antiquior est Sibaris ab Achiuis ædificata: qui paulo post Troiæ excidium, vi tempestatis eo fuerunt appulsi. Steph. de Vrbibus. Item Caieta, quæ ab Aeneæ nutrice nomen sumpsit. Sol. & Virgil. Tum Sulmo à Sosimo Aeneæ comite. Ouid. 4. Fast. Nec non Lauinium, Albanorum Metropolis à Lauinia Aeneæ vxore dictum, conditumque ab Aeneæ socio. Dionis Antiq. 1. Denique Laurentum multo ante Aeneam ac Troianum excidium à Pico Rege conditum memorat Prician. Idque patet ex Liuio, Solino, & Dionysio: qui referunt Aeneam in agro Laurenti posuisse castra. Omnes itaque vrbes istæ, seu oppida, vel ante tempora Troiani excidij, vel paulo post extructa, palam est, multo antiquius Cumis Campaniæ habuisse principium. Adhuc tamen ob huius vrbis antiquitatem factũ est, vt ea Romæ subdita non fuerit, nisi postquã Imper. fermè totum orbem subiugarunt, hinc Tarquinius Superbus Roma pulsus, Cumas se recepit, vtpote in liberam, ac tutam Ciuitatem, ibique rel quum vitæ suæ tempus exegit. De huius ciuitatis ædificatione, nomine, progressu, religione fusè agit Capaccius lib. 2. Hist. Neapol. Haud satis constat, quis eidem protulerit Euangelij lucem, potest tamen ex coniectura deduci sub Apostolorum temporibus, cum cæteris finitimis ciuitatibus didicisse sacra Christiana, nec prorsus absimile videtur Caracciolo, qui dixerit Paulum Apostolum, cum Puteolis fuit, Cumas etiam proximam, & celebrem ciuitatem, fidei Christianæ rudimentis instituisse. Certè vrbem secundo Christi sæculo Iustinus Presbyter & Martyr inuisit antiquũ Sybillini oraculi antrum, Templum, aliaque vetustatis vestigia admiratus. Sanè vero quædam Christianæ religionis præludia Cumis emicuisse videntur, cum ibi Sibylla, tam disertè partum æterni Regis è Virgine, & fælicia Christi sæcula sit vaticinata. Cæterum si vera essent, quæ vulgi dictis narrat Stephanus Vinandus Pighius in Hercule Prodicio, & ex Poetarum dictis, maxima esset Cumanæ Ciuitatis dignitas. *Haret*, inquit, *adhuc opinio usque temporis apud Campanos, & vulgus imperitum, ab Auerni, vel inferis, illhac Christum Seruatorem nostrum, morte per mortem domi-*

ta,

ta, retulisse spolia opima, Sanctorumque Patrum animas ex infernis carceribus extractas per montem Auerno, & nouo monti vicinum traduxisse, qui propterea Christi mons [nunc etiam appellatur. Suffragantur huic opinioni veteres item Poetæ quidam de balneis Puteolanis scribentes, vt Alcademus.

Est locus effregit quo portas Christus Auerni,
Et Sanctos traxit lucidus inde Patres.

Item Eustasius quidam.

Est locus australis, quo portam Christus Auerni
Fregit, & eduxit mortuus inde suos.

Sed fabulosa sunt ista. Aliunde itaque Cumanæ Ecclesiæ antiquitas inuestiganda est. Iam certe arguunt Episcopi Maxentius, qui Diocletiano Imperatore, & Caio Pontifice, eam rexisse legitur in Actis S. Maximi Leuitæ. Et Adeodatus in Concilio Romano sub Hilario Papa celebrato subscribens cum Sotere Neapolitano, atque Tiberio Capuano Episcopis: ac præterea S. Iulianæ Virginis sacrum corpus, ab vsque Nicomedia, nõ multo post eius martyrium, quod anno Christi 290. contigit, eò translatum. Talis quippe eam potissimam vrbem sacrorum ipsanorum translatio fuisse iam tum Christianis ipsam refertam, non obscurè significant. Primis igitur temporibus Christiana religio Cumis disseminata est, instituraque in ea Episcopalis dignitas. Constat vero Gregorio Magno ad clauum sedente, Ecclesiam Cumanam Misenati propinquæ aliquando vnitam fuisse, quarum tamen deinceps, post Benenatum Misenatis & Cumanæ Præsulem, coniunctarum Ecclesiarum Episcopos ad posteritatis memoriam non transisse: sed haud diù coniunctio hæc perduravit; Siquidem in Concilio sub Agathone Papa anno 680. celebrato, Petrus Cumanæ, & Agellus Misenatis Ecclesiarum subscripserunt Episcopi. Quoniã vero anno 1207. Cumana hæc ciuitas propter inhabitantium malitiam diruta, Sanctorumque Ipsana Iulianę Virginis & Maximi Leuitæ diuorum tutelarium, è Cathedrali Maximo dicata Neapolim translata fuerunt, eius Ecclesia Neapolitanæ cum omnibus suis iuribus perpetuo fuit vnita, vt ex Actis Caroli Primi Regis habetur: Is singulis annis Neapolitano Archipræsuli exolui iussit ann. 1277. omnes fructuũ decimas, quas Reges ex agro Cumano excipiebant, & ad Cumanam olim Ecclesiam spectabant. Sunt qui scribant Cumanam Ecclesiam Auersanæ vnitam fuisse, quemadmodum & proximam Atellanã quondam Cathedralem, Clerum in proximo insigni Iuliani oppido eiusdem diœcesis translatum esse: cum hactenus in Auersana Ecclesia tres Primicerij recensentur, inter quos

A Cumanus habetur, & Clerus Iuliani. Cumanus nuncupetur ex veterum traditione. Sed Regia regiſtra, ac monumenta Neapolitanæ Ecclesiæ clarè ostendunt, eam Ecclesiam nõ Auersanæ, sed Neapolitanæ vnitam esse, & obnoxiam: atque in bonorũ inuentarijs Regum iussu conscriptis cum Alexander Carrafa Archiepiscopus præesset, hæc legantur. *Idem tenet Archiepiscopus in Cumis Ecclesiã Cumanam cum infrascriptis iuribus, & possessionibus, &c.* Quicquid autem sit de vnione Cumanæ Ecclesiæ, Clericorumque suorũ, certe constat Cumanam eandem Ecclesiam, Neapolitanæ suffraganeam fuisse ex libro, qui Prouinciale omnium Ecclesiarum inscribitur: quod confirmat Antonius Demochares
B lib. 3. cap. 15. de sacrificio Missæ. Porro Cumani Episcopi, quorum memoria ad posteros demum data est, hi pauci sunt qui sequuntur, ex Capaccio.

C

1. MAXENTIVS Primus qui occurrat ex Cumanis Episcopis, vixit sub Diocletiani immanissima Christianorum persecutione, anno 298. de quo mentio in Actis Sancti Maximi Leuitæ, & Martyris Cumani, qui post exilium, vngulas, ardentes lampadas aliaque tormenta tolerata, capite pro Christi fide truncatus volauit ad cœlum. Incidit fortissimi huius Christi athletæ passio anno 298.
D vt in ipsis Actis licet colligere, in quibus legitur. *Passus est Beatissimus Martyr 3. Kal. Octob. post cuius obitum quindecim fere post annos Christianorum infestatio mansit. Tum vbi pax Christi Ecclesiæ restituta est, apparuit idem Martyr, &c.* Hæc quippe verba signant annum Christi 312. quo videlicet Maximinus in Oriente belli, & morbi cladibus consternatus, desijt Christianos vexare. Euseb. lib. 9. cap. 7. Et in Occidente Constantinus, deuicto Maxentio, edicta promulgauit pro Christianis, & bonorum ipsorum restitutione. Euseb. lib. 10. cap. 1. Socrates lib. 1. c. 1. Sozomen. Eutrop. & alij. Habetur in ijsdẽ Martyris Actis, Maxentium hunc Episcopum Cumanum, qui ob persecutionis rabiem la-

citabat, dum Maximus in carcere detinebatur, per visum admonitum ad carceris fores accurrisse, & ducentos fere ibi detentos, Christo regenerasse. Cætera Maxentij acta desiderantur.

2. ADEODATVS Episcopus Cumanus interfuit Concilio sub Hilario Papa anno salutis 465 cum Sotere Neapolitano, & Tiberio Capuano Episcopis.

3. MISENVS, siue Mensenus Cumanus Episcopus ann. Christi 483. cum Vitale Treuentino in Piceno Episcopo, & Felice Ecclesiæ Romanæ defensore à Papa Felice Constantinopolim legatus missus reuocatus ad vrbem in Concilio apud Sanctum Petrum conuocato ex omnium Patrum sententia communione Apostolica, & Sacerdotio priuatus est, quod Constantinopolim missus prævaricatorem se constituisset mandatorum Sedis Apostolicæ in communicando cum Acacio, post multorum annorum pœnitentiam, veniã sui erroris petens, anathematizato Acacio an. sal. 495. Mense Martio à Gelasio Papa super hoc, Romæ conuocata Synodo quinquaginta Episcoporum, ex omnium consensu Misenus absolutus, suæ est restitutus Sedi, cum iam antea Vitalis ipsius in legatione, & prævaricatione socius irreconciliatus Ecclesiæ mortuus esset. Huius Synodi acta Baronius refert, ex Bibliotheca Vaticana. Interfuit deindè Misenus Concilio Romano sub Symmacho Papa anno 499. & 501. quibus etiam interfuit, & subscripsit Concordius Misenatis Episcopus. Misenus demum è viuis excessit anno 511. vt in marmorea inscriptione, quæ extat Puteolis in Episcopali Palatio eò è ruinis Cumanæ vrbis translata, ita legitur.

HIC REQVIESCIT IN PACE
MISENVS
EPISCOPVS . . . . . .
P. M. M. II. XXVI. DEPOS. III. ID.
IANVAR.
FL. FELICIS V. C. ET SEDIT ANN.
M. X. D. VI.

Florij Felicis consulatus incidit in annum Christi 511. iuxta veriorem computum, quo ex hac vita Misenus migrauit.

4. LIBERIVS Cumanus Episcopus mortuus est Gregorio Magno sedente anno 592. tunc Cumanam Ecclesiam idem S. Pontifex Benenato Misenatis his verbis commendauit. *Quoniam Cumana Ecclesia Liberius quondam Antistes de hac luce migrasse cognoscitur, præterea visitationis destituta Ecclesiæ Fraternitati tuæ operam solemniter delegamus, &c.* illud etiam adijciens epist. 19. lib. 2. vt nullum de alia Ecclesia eligi permittat ibi Episcopum, nisi forte inter Cumanos Clericos vllus esset, quem ad Episcopatus onera euehi posse sibi persuaderet. Ne præterea laico cuipiam eam dignitatem æmulari permitteret. Hoc eodem anno Cumana Ecclesia, cum Misenati ab eodem Pontifice vnita fuit, vt patet ex epist. 31. Indict. 10. lib. 2. ad eundem Benenatum, quem vtrarumque Ecclesiarum constituit Episcopum: sed parum vnio hæc perdurauit, vt non semel diximus.

5. BARBATVS Cumanus Episcopus adest Concilio Romano sub Martino I. Papa ann. 647.

6. PETRVS eiusdem Ecclesiæ Præsul subscripsit Epistolæ Agathonis Papæ ad Constantinopolitanum Concilium anno 680.

7. IOANNES Cumanus Præsul anno 920. cuius mentio in translatione corporis S. Sosij Martyris è Miseno Neapolim facta, quam Ioannes Diaconus conscripsit, post hunc plures desiderantur Episcopi.

8. IOANNES huius nominis secundus, Cumanæ Ecclesiæ Episcopus anno 1134. & sexto Principatus secundi Roberti filij secundi Iordanis gloriosissimi Principis (sic in diplomate) Capuę, & Comitis Auersæ subscribit, Ioannes Cumanus Episcopus. Illud autem erat huiusmodi: *Guilelmus de Pirolo filius quandam Alexandri eiusdem cognominis, qui fuit, vnus ex Baronibus ciuitatis Auersæ, pro anima eiusdem, & parentum suorum concedit, confirmat Domino Petro Venerabili Abbati Monasterij, quod dicitur ad Capellam, quæ est sita foris Ciuitate Neapolis, integram Ecclesiam vocabulo S. Petri, quæ dicitur ad Pertusum, regione Bagante, quæ esse videtur in territorio Castri Cumani Episcopi.* Idem Ioannes anno 1141. cum consilio Cleri, & populi eiusdem ciuitatis concedit & confirmat Rogerio Abbati Monasterij S. Mariæ de Positano, Ecclesiam Sancti Martini in agro Cumano, petitque ab eo vt nummos aliquot singulis annis soluat, & inter alia, vt in S. Martini natali, & in Cœna Domini presbyterum ad officium diuinum perficiendum mittat. Donationem exhibemus ab exemplari quod extat apud nos.

In nomine Domini nostri Iesu Christi Dei æterni. Anno ab Incarnatione eiusdem Redemptoris M. C. XLI. Indictione quarta, & sexto anno quo Dominus Rogerius Magnificus Rex Siciliæ acquisiuit principatum Capuæ, & Comitatum Auersæ.

Ego secundus Iohannes Dei gratia Sanctæ Cumanæ Sedis Episcopus vna cum communi cõsilio Cleri & populi nostræ Ciuitatis per ammonitionem quam à te Domino Rogerio Venerabili Abbate Monasterij Sanctæ Dei Genitricis Mariæ de Pasitano, & Beati Viti Christi martyris, audiui, proposui, & in animo meo habere partem cum iustis. Idcirco pro redemptione animæ meæ, & pro animabus omnium defunctorum, & vt semper maneamus in orationibus eiusdem Monasterij, & Rectorum & gubernatorum, & per hoc videlicet scriptum in perpetuum concedo & confirmo canonicè in eodem Monasterio integram

Ec-

Ecclesiam Sancti Martini, quæ est sita in mõte qui dicitur ad Pertusum cum omnibus suis pertinentijs, quæ in his scriptis finibus atque diuisionibus declarantur, & finiuntur à parte orientis est finis terra Starcie S. Petri ad pertuso sicut exinat viam quę pergit ad casam Mesanam, & in alijs locis, & qualiter vadit per capite de ipsis terris de casa Mesanę, quę vobis confirmamus & per ipsam viam quæ dicitur de mercato qui pergit ad mare mortuum; & vsque ad illum arcum antiquum qui est in pede de illa caua qui descendit insuper scripto loco mare mortuum, vbi in capite de prædicta caua est fictus vnus terminus marmoreus niger qui exinat inter terras quę vobis confirmauimus, & terra Sancti Archangeli de Misena, & qualiter descendit ab ipso termino pro ipsa caua quę dicitur riuus de Forcella vsque in mare, & ab alio latere parte Septemtrionis finiuntur in terra Dominica incipiens à Staphilo & vt descendit directum in caueam inferiorem quę est à parte occidentis, & descendit per ipsam caueam vsque in mare, & incipiens iterum à præscripto Staphilo ducit ad aliud latus quod est à parte Orientis iuxta quandam antiquam griptam reuertens desuper vsque in caueam quę dicitur de Cantatore, vbi est aliud vnus terminus fixus qui exinat inter terras quę vobis confirmauimus & terra cũ scapulis Dominica & qualiter descẽdit pro ipsa caua quę riuus est vsq; ad pedes fine terrę S. Petri ad Pertuso. Item alias duas terras de terra in pede de monte S. Martini, quarum vna subtus via est & altera super eandem viam, & finiuntur in prænominato loco casa Metana, hanc inquam totã terram per præscriptos fines insimul cum suis prædictis cohærentijs, Ego prefatus Secundus Iohannes Cumanus Episcopus sita firmiter cum prenotata Ecclesia S. Martini confirmo vobis in dicto dominio Rogerio Abbati tuisque posteris illam vt ab hac die in antea & omni tempore tu iam dicte Domine Rogeri Abbatis tuis successores libera & absoluta à me & à meis successoribus eam habeatis & teneatis possideatis & fruamini ipsam prefatam Ecclesiam cum tota memorata terra cũ tenimentis suis ad opus prænominati vestri Monasterij S. Mariæ absque vlla contrarietate in perpetuũ, & per hanc confirmationem in vnoquoque anno nobis reddatis pro incensu in Assumptione Sanctę Dei Genetricis tarenos bonos triginta, & in natale S. Martini prandium vnum, & in secundo die lunę sacræ Quadragesimæ cœnam vnam sine omnium ingressitudine & in S. Martini & cœna Domini nobis mittere debetis presbyterum vnum ad officium Dei perficiendum, nos vero nostrisque successoribus debemus antestare & defendere vobis prædicto Domino Rogerio Abbas vestrisque posteris omni tempore prefatam Ecclesiam S. Martini & totam prædictã terram cum omnibus mobilibus & immobilibus suis cõtra omnes homines qui inde vobis & posteris tuis & prænominato vestro Monasterio calupniam intulerint aut auferre aut inquietare temptauerint, & non sit nobis vel nostris posteris licitum per nos vel per aliquam submissam personam ipsi dictam Ecclesiam cum totam supradictam terram vobis vestrisq; successoribus auferre, vel aliquid ex ea minuere, excepto prænominato incenso quod nobis iuste reddere debetis, vt superius dictum est. Quod si quis huius nostræ concessionis & confirmationis paginę cõtemptorum aut violatorum in aliquo esse præsumpserit, illa persona sit sub anathemate maledictionis vinculo allegata à Patre & Filio & Spiritu sancto, & portio eius sit in die iudicij cum diabolo & Angelis eius. Insuper libras decem auri purissimi persoluat medietatem Curiæ regis, & medietatem tibi memorato Domino Rogerio Abbati tuisque successoribus, soluataque pœna librarum auri hoc scriptum cum omnibus quę continet firmum munitum atque inuiolabile maneat in perpetuum, & vt in futurum posteris sit firmum & notum ac perpetuum propria manu subiacenti signo crucis signaui, & subscriptos nostros fratres vt subscriberentur rogaui.

De hoc etiam recordamur quod quando prædictum prandium & cœnam prænominatam nobis feceritis cũ nostris Clericis & hominibus in iam dictam Ecclesiam S. Martini comedere debeamus.

Signum crucis manus prænotati Secundi Iohannis † Cumani Episcopi.

† *Ego Marcus Presbyter & Canonicus S. Maximi consensi & subscripsi.*

† *Ego Matthæus Presbyter & Canonicus eiusdem Ecclesiæ consensi & subscr.*

† *Ego Petrus Presb. interfui & subscr.*

Ego Guillelmus Clericus & Notarius commanens in Auersana Ciuitate 10. Kal. Iunij rogatus à prefato D. Iohanne Cumano Episcopo hunc cartulam confirmationis manu propria scripsi.

9. LEO postremus existimatur Cumanę Ecclesiæ Episcopus, propterea quod eius ætate anno scilicet 1207. Kal. Martij destructa est Ciuitas Cumana, vt dictum est ex Actis S. Maximi, præsidente in Cathedra Neapolitana Anselmo Archiepiscopo, qui cum Leone & duobus Canonicis Presbyteris Cardinalibus sacra Iulianę Virginis & Martyris lipsana propijs humeris Neapolim detulit, ac recondidit in Ecclesia S. Mariæ Domnę ad mare. Translata item sunt è diruta Cathedrali S. Maximi Lauerę & Martyris ossa, & Ecclesia Cumana, Neapolitanæ vnita est. Cuius Diœcesim ob loci propinquitatem, Puteolanus Episcopus habet, Clerum Cumanum in oppidũ Iuliani translatum, Primiceratus dignitatem in Auersana Cathedrali collocatã vulgus existimat. Et hæc pauca de Cumana Ecclesia, deque eius Episcopis dicta sufficiãt.

ISCLANENSES EPISCOPI.

AENARIA parua, celebrisq; Insula gentis Dauolæ Marchionatus; & Episcopali titulo clara, in sinu Puteolano haud amplius sex millibus ab Neapoli distat, à statione nauium Æneæ sic dicta apud Plinium lib. 1. Hæc item Inarimæ & Pithecusa nunc Ischia, ab Oppido conxendicis imaginem præferente, vel vt placet Volaterano à Græca voce, quæ fortitudinem significat. Ischia dicta Oppidũ vbi Episcopus residet sic describit Pontanus lib. 2. de bello Neapolit. *Iscla oppidum, edito in monte situm, mari olim undique cingebatur; nunc mole facta, satis longo tractu insulæ coniungitur, Mons ipse breui admodum à Prochyta freto dirimitur. Inde riuum adeas rupibus ab meridie, occasuque mari sinuatur, stationemque efficit, qua parte post ipsam molem insula procurrato in sinum mari abluitur. Statio ipsa ab euris, notisque male omninò tuta à fluctibus. Adytis autem oppidum accessus est peraeduis maximaque è parte saxo cæso, atque excauatorum per manufactus. Munitiones igitur ita erectæ sunt, vti tormentis aereis & offensitari nauis statio, & oppidi porta, finitimaque illi quæsari ades possint.* Septem ferè stadia, inquit Capaccius, scopulum ex viua silice ambiunt, ascensum per cuniculum difficillimo vallo ferreis portis, militumq; Italorum (& ferè Ciuium) præsidio custodito, quod Regis arcibus videtur nouum, Isclanorum præcipuum erga Reges fidei testimonium. Locus firmior ab Alphonso Primo Rege Aragoneo fossa, muro, tormentis est factus. Arcis præfectus Valli Marchio, necis, & vitæ in ciues habet potestatem. Omnes Ciues à fiscalibus functionibus sunt alieni. Vicos habet Panzam, Fontanam, Testacium, Baronum, Campagnanum, Casanizzolam, Lacum, Forcum, qui maiores octo millia capita continet, & munitior multis turribus in Occidentali plaga, situ, fructuum, vinorumq; copia, & aprico cœlo cæteris Insulis loci præstantior. Hãc aliqui laudem tribuunt Montano, & Scopulis, qui D. Andreæ dicuntur. Hinc Romam ad loca mediterranea vina asportantur. Ciues, vel quod ignis nimium sanguinem excieet; vel quod Insulanorum mores sectantur, procliues sunt ad iniurias. Et quamuis vt plurimum egestate laborent, nobiles tamen multæ familiæ numerantur. Tota Insula pomaria, & nemora, dipctaque prata cernũtur. Carduorum memorabilis copia, qui cineres gignũt, Caryophyllorum syluæ, phasianorum, aliarumque auium aucupia, quadrupedum venationes, aurifodinæ, de quibus fortasse Strabo loquutus est, nigra arena, quæ magnetem trahit. Ferri venæ in altissimis rupibus, quæ in Insulam aditum prohibent. Vndecim tota Insula frigidæ aquæ fontes, quos frigidos appello, si triginta quinque calidos, & medicos proposuero. Lacus etiam erumpit. Græcum vinum, quod ex eius agro promitur, laudabile. Latinum etiam non contemnendum. Ligna quoque pauperibus laribus idonea mittit. Cætera huius Insulæ spectabilia, scituque digna idem Capaccius scribit. In Insulæ Oppido, quod Ischiam Ciuitatem vocant, maior Basilica siue Episcopium est decentis & antiquæ structuræ atque ornatus pro loci conditione. Beatissimæ Virginis Assumptę dicata, in qua Canonici 13. numerantur, ex quibus tres dignitate eminent. Primiceratus prima dignitas post Pontificalem, Archidiaconatus, & Archipresbyteratus; plures sunt Clerici beneficiati. Vnum extat intra Ciuitatem Monialium Cœnobiũ Diuæ Clarę & tres Parochiales Ecclesiæ, in ipsa Cathedrali, prima per Archipresbyterum exercetur, S. Blasij, & S. Mariæ de Libera, in suburbijs vna est Parochialis Ecclesia sub titulo Sancti Spiritus. Templa sunt Trinitati, D. Nicolao, D. Annunciatæ, & D. Mariæ Turrium à Turra familia ædificatum, & D. Stephano dicata. Aedes S. Mariæ Hortidonici à loco in quo sita est, quam Constantia Caretæ instauravit via amplificata. A Scopuli radicibus stadij ferè longitudinis pons ad suburbium pertinet, quod Celsa dicitur, in quo Cœnobium D. Mariæ Scalæ, vbi ex Augustiniana familia fratres commorantur. Aedes quoq; D. Mariæ Gratiarum, quam Franciscani incolunt, & D. Dominici. Duo Sanctorum corpora habere se affirmant, S. Restitutæ, & Oliuæ, vel Oliuatæ. Condiderat autem in Aenaria templum Restitutæ Licinia nobilis matrona, dum anno 257. 14 Kalend. Iunias Restituta Cypriani Episcopi discipula in Panizano eius patria martyrij palmam consequuta in hanc Insulam est aduecta. Sed de Restitutæ corpore, deque templo à Magno Constantino Imperatore Neapoli extructo eruditè scribit Antonius Caracciolus in monumentis sacris Ecclesiæ Neapolitanæ, sitne corpus eius Neapoli nunc, an verò in hac Aenaria Insula; concludit Beatæ Restitutæ corpus primò in Aenariam diuino nutu delatum, & à Lucina honorificè conditum, postea ex ea Insula Neapolim translatum fuisse, sub

Altari

Altari eius Aedis olim reconditum. Cæterum lucem Euangelij ijs temporibus, quibus & Neapolis hanc accepisse fatendum videtur, tum ex vicinitate loci, tum ex patrum traditione, tametsi ad annum salutis quoque 257. nullum vestigium appareat. Episcopatus verò Isclanus, qui huius Insulæ fines haud excedit, & animas continet quindecim millia, antiquus est inter recentiores, Neapolitano Metropolitæ obnoxius. In actis Regum Neapolitanorum anno 1303. Episcopo Isclano conceduntur decimæ solitæ, licet introitus fuerint diminuti ob incendium, quo Insula è terrenis visceribus naturę secreto vastata est; anno enim 1302. conflagrasse Insulam duobus continuis mensibus scribit Collenuccius. Hodiè fructus Episcopalis mensæ ad ducatos illarum partium M. ascendit, taxatur verò in libris Fisci Apostolici ad flor. 50. Habet Episcopus temporalem iurisdictionem ciuilem dumtaxat in nonnullas laicorum familias. At Catalogus Isclanorum Præsulum, tum ex paucis illius Ecclesiæ scripturis, tum ex Romanis monumentis collectus, sequens est.

1. PETRVS Isclanus Episcopus in Cœcilio Lateranensi sub Alexandro III. celebrato anno 1179. post Sergium Neapolitanum, suum Metropolitanum subscripsit.

2. AMENIVS anno 1206. cuius mentio in monumentis eiusdem Ecclesiæ. Post hunc plures desiderantur Episcopi, fortasse hoc sedente Præsule obijt Antonius Bulgaro, in cuius tumulo in crypta Cathedralis hæc pauca leguntur verba.

Hic iacet corpus nobilis Presbyteri Antonij Bulgaro de Iscla, quĩ obijt anno Domini M. CCI. Filijque nobilis Marini Bulgari, cuius anima requiescat in pace. Amen.

3. SALVVS vixit anno 1305. cui decimas concessit Carolus II. Rex, quo tempore Insula ferè tota à terræmotu vastata est.

4. Fr. PETRVS, Ordo & patria ignoratur, Isclanus fuit Episcopus anno 1306. Salvo successit, quo Præsule obijt Felix Beatrix Isclæ Comitissa, iacet in marmoreo tumulo opere musiuo exornato in Cathedrali, vbi hoc extat epitaphium.

Dux iacet hoc Felix tumulo vocitata Beatrix
Cum nato Domino Isclano, Comiteque Marino
Qui legit hoc me[n]sum sciat & sub marmore Petrum.
Natum Felicis Genti dille Beatricis
Hoc fieri iussit Felix Comitissa Beatrix
Tempore sub Petri, qui Sedem tunc retinebat
Pro quibus oretis mortis, qui iura tenebat.

5. GVILLELMVS diu Isclanę Ecclesię Episcopus fuit. Obijt sub Clemente VI. anno 1348. ex reg. Vat. Eo Præsule in Cathedrali humatus est Ioannes Assaneus Insulæ Viczanę Dominus, habetque ex marmore inscriptionem.

Hic iacet nobilis vir Dominus Ioannes Assanneus de Iscla quõdam Insulæ Viclanæ Dominus, qui obijt anno Dom. MCCCXL. die prima Aprilis, cuius anima requiescat in pace. Amen.

Fortè etiam Guillelmo tunc sedente defunctus est Petrus Bonomane Insulanæ Ecclesiæ Archidiaconus, cuius tumulus visitur in Cathedrali cum epitaphio hocce.

Hic iacet Dominus Petrus Bonomane Archidiaconus Insulanus, cuius anima requiescat in pace, floruit in hoc mundo centum, & tribus annis, qui obijt anno Domini M. CCC. XXXI. mensis Martij XXV. XIIII. Indict.

Et propè hunc tumulum altera legitur inscriptio ex marmore, penè exesa.

Hic iacet Petruccius Bonomane Archidiaconus Iscla, cuius anima requiescat in pace.
. . . . . .

6. THOMAS, vel Thomasius ex Canonico Marsicensis Ecclesiæ immediatè Guillelmo successit 11. Kal. Ianuarij anno 1348. ad hanc dignitatem vocatus à Clemente VI. anno septimo sui Pontificatus, cuius electio extat in regest. Vatic. ep. 215. fol. 101.

7. IACOBVS Isclanus Episcopus translatus est ad Martoranensem Ecclesiam in Calabria anno 1359. ex regest. Vatic.

8. Fr. BARTHOLOMÆVS de Busularijs Papiensis, Ord. Eremitarum S. Augustini proximè post Iacobum hanc suscepit regendam Ecclesiam 11. Kal. Aprilis 1359. ex reg. Vatic. Innocentij VI. à quo ob præclaras animi dotes, & doctrinæ excellentiam gratijs & priuilegijs nobilitatus fuerat. Parentem habuit, & fortasse fratrem germanum Iacobū Busularium O. d. Prædicatorum virum præcipua sanctitate clarum, cui nomen Beati fecere, quem in Ecclesia Sancti Dominici in suburbijs Isclanensibus marmoreo sepulchro tumulauerat, vbi eiusdem Beati effigies spectatur, librum apertum in manibus habens, in quo hæc verba insculpta. *Liber excusatorius de gestis, per eum de tota vita sua*: In fronte tumuli hæc. *Beatus frater Iacobus Busularius nuncupatus sub isto altari MCCCC.LXXX. die xvj. Augusti fuit trãslatus. Per annos xiiij. à Ioanne Galeatio Mediolanense, martyrium carceris pro veritate suscepit. Papiam, Alexandriam de omni malo ad omne bonum reduxit, omnes dignitates abhorruit, & nunquam propriam habuit. Deo gratias. Amen.* Ad dexteram tumuli insignia sculpta sunt Busulariæ gentis, Leò nempe, sub quo tria lilia. Ad sinistram Crux magna, Ciuitatis Papiensis symbolum, in medio hæc verba. C. *Communitatis Papiæ*. Bartholomæus verò cum benè per annos omnino triginta hanc rexisset Ecclesiã ex hoc mortali ergastulo ereptus anno 1389. Sepeliri voluit iuxta eiusdem Beati tumulũ, quod nunc eidem superpositum cernitur, cum hoc epitaphio.

✠ *In hoc Cœnocoperio reconditus fuit Bartholomæus Lombardus de Papia de Pusularijs Episcopus Isclanus M. CCCLXXXIX. die IIII. mensis Decembris.*

9. PAVLVS Strina de Caprea Insulæ Episcopus fuit Isclanensis anno 1392. quo

A quo Præsule Ischiæ obijt Ioannes Costa Procidæ Dominus, iacet in nobili, pulcherrimeque marmoreo tumulo in Cathedrali, hoc epitaphium habet.

Hic iacet corpus viri magnifici Ioannis Costæ de Iscia militis Bothontini & cætera, Insulæ Procidæ Domini, qui obijt Yscla Anno Dom. M.CCC.XXCVIII. die IIII. Augusti V. Ind. cuius anima requiescat in pace. Amen.

B

Hac tempestate ædificatum fuit sacellum Diuæ Catharinæ in Cathedrali à Bernese Taiaricio nobili viro, vt proloquitur lapis. *Hæc Capella ædificata, & dotata per nobilem virum quondam Berneſe Taiaricium*, vbi iacet corpus Antonij eiusdem familiæ cũ hac inscriptione.

Hic iacet corpus nobilis viri Antonij Talerici dicti Imbriaci, & filiorum suorum qui obijt Anno Domini M.C.C.C.C. die mensis . . . . quorum anima requiescant in pace. Amen.

C

Quo anno obijt Ciccus Magnocria Canonicus Cathedralis, iacet in eadem Cathedrali in Sacello Diuæ Annunciatæ.

Hic iacet corpus Venerabilis viri Cicci Magnocriæ de Iscla Canonici, qui obijt anno Dom. M.C.C.C.C. cuius anima requiescat in pace. Amen.

D

10. BALTASSAR Costa Card. Neapolitanus idem qui postea Ioannes XXIII. Papa fuit, aliquando hanc habuit commendatam Ecclesiam.

11. ANDREAS electus Isclanensis à Gregorio XII. cui indulsit, vt à quocunque maluisset Catholico Episcopo munus acciperet consecrationis, vt in lib. de præbendis legitur sub eodem Pontifice.

12. Fr. NICOLAVS Beneuentanus Isclanensis Episcopus defunctus est sub Martino V. anno 1418.

13. LAVRENTIVS de Riccis nobilis Florentinus, antea Episcopus Anconitanus, postea Senogallicnsis, ad hanc Isclanã translatus 4 Id. Ianuarij 1419. quam rexit septẽ, & decem annis, iterumque translatus ad Rauellensem anno 1436. Consule quæ de ipso scripsimus in Episcopis Anconitanis tom. 1. & in Senogallicnsibus tom. 2.

14. Fr. IOANNES Siculus Ord. Eremitarum S. Augustini Theologiæ Magister fit Episcopus Isclanus 4 Kal. Aprilis 1436. Præfuit annis 19. mortem obijt anno 1453. de quo hæc pauca Acta Consistorialia.

15. MICHAEL Cosal Hispanus Monachus, & Abbas S. Mariæ de Rota Ord. Cisterciensis Cæsaraugustanæ Diœcesis, vir egregijs moribus, prudentia & doctrina longè clarissimus, Alphonsi Primi Regis Neapol. in paucis carus, intimusque consiliarius, in cuius gratia Nicolaus V. illum ad hunc Episcopatum promouit 5. Kal. Iulij ann. 1453. in eaq; postquam plures eximiè egisset annos defunctus est anno 1464.

16. IOANNES de Cico Perusinus hanc eandem Sedem tenuit anno 1464. cuius etiã mentio anno 1479. in monumentis eiusdem Ecclesiæ.

17. BERNARDINVS de Leis Romanus Lateranæ Basilicæ Canonicus euasit Episcopus Isclanus anno 1503. trãslatus ad Castrensem Ecclesiam in Tuscia die 8. Ianuarij 1504. die verò eiusdem mensis 16. ne dum consecratus sit Episcopus Lauellinus, deinde 23. Februarij eiusdem anni Callicnsem accepit Ecclesiam, ita vt plus minus mense, quatuor titulis diuersarum Ecclesiarum condecoratus fuerit: de quo vide illarum Ecclesiarum Præsulum seriem in primo, secundoue nostris tomis.

18. DONATVS Serineus electus Episcopus Castrensis, permutatione facta cum Bernardino Isclanus declaratus est Præsul die 8. Ianuarij 1504. de quo Acta Consist.

19. Fr. AVGVSTINVS Faluenia Gephanensis Salernitanæ Diœcesis Ord. Seruorũ ex Episcopo Caprensis Insulæ die 24. Aprilis à Clemente VIII. translatus est ad Ecclesiã hanc Isclanensem. Doctus erat vir, & egregius verbi Dei concionator scripsit, teste Posseuino, complura opuscula carminibus concinnata in laudem Virginis Mariæ. Sub Paulo III. in Regno Neapol. decimarum collector. Tredecim annis laudabili, egregiaque virtute Isclanum rexit Sacerdotium, obijtque sub eodem Paulo anno 1548.

20. FRANCISCVS Gutierez Hispanus Palentinus patria, splendidis ortus natalibus, electus die 24. Septembris 1548. obijt anno 1554.

21. VIRGILIVS Rosarius Spoletanus Canonicus S. Mariæ Rotundæ de Vrbe adhunc Episcopatum promotus est die 27. Augusti 1554. indè factus Archiepiscopus Sipontinus, creatusque est S. R. E. Presb. Card. & Adrienſis Episcopus, hanc habuit commendatam deinde Ecclesiam ad mortem vsque, quæ incidit in annum 1560. de quo vide Sipontinorum, Adrienſiumque Episcoporum Catalogos in primo & 6. hoc nostræ Italiæ sacræ tom.

22. PHILIPPVS Gerius Pistorienſis successit Rosario die 16. Ianuarij 1560. clarus fuit in Tridentino Concilio, inde translatus est ad Assisienſem Ecclesiam 1564. de quo ibi.

23. INNICVS Card. Auolus factus cõmendatarius Isclanus ann. 1564. quam Ecclesiam dimisit anno sequenti.

24. FABIVS Polueronus Neapolitanus suffectus est die 8. Iunij 1565. Excessit circa ann. 1590.

25. INNICVS Auolos Canonicus Regularis Lateranenſis electus est Episcopus Isclanus die 29. Ianuarij 1590. supra septem & triginta octo annos hanc rexit Ecclesiam.

26. FRANCISCVS Tontolus Sipontinus Congregationis Sumaschæ Procurator Generalis, S Officij in Vrbe Theologus qualificator, Indicisque Congregationis Consultor ab Vrbano VIII. adlectus est huius Ecclesiæ Episcopus die 15. Ianuarij 1638. viuit adhuc Episcopale onus vrget cum dignitate.

NOLANI EPISCOPI.

NOLA Picentinorum Vrbs antiquissima à Vesunio quinque millia passuum, à Neapoli duodecim in Ortus hibernum abest, eodem in agro, eisdemque sedibus iacet, quibus olim condita extiterat, non flumine, non mari septa, cuius campi, teste Liuio, nec lapides vllos habent, neque flumine irrigantur, nomen retinens vetustum Romanorum quondam Colonia, & municipium, quam sic patefaciunt lapides apud Capaccium.

IMP. CÆS. C. VALERIO
DIOCLETIANO
PIO. FEL. AVG. COL. FEL.
AVG. NOLA.

& alius

L. LICINIO. L. F. SER. VALENTI
PATRONO
MVNICIPI CVRAT. NOLANORVM
S. P. Q. NOLANVS. D.D.

Hoc tempore haud iustam magnitudinem excedit, longè ab illa dispar, quam olim Romani suæ fortunæ tociam habuerunt. Testes eius magnitudinis sunt templorum, Amphitheatrorũ, murorumq; ruinæ, & veterum inscriptionum fragmenta, quæ multis in locis pagorum & ciuitatis eruta passim iacent, & quæ Nolanæ amplitudinis claritatem ostentant, cum nullam, inquit Capaccius, Campaniæ vrbem antiquis monumentis ditiorem inspiciamus. A Tyris conditam fuisse scribit Solinus, Leander à Gepidis, Trogus inter Colonias Calcidensium commemorat, idemque Silius lib. 12.

Hinc ad Calcidicam transfert citus agmina Nolam
Campo Nola sedet crebris circundata in orbem
Turribus, & excelso facilem spectatur adiri
Planitiem vallo, &c.

Et

Et Iustinus lib. 20. *Iam Phalisci Iapygis, Nolani, &c. nonne Calcidensiũ coloni sunt?* Hic Augustus Cæsar mortuus est ætatis suæ 76. vbi & Pater eius, eidemq; Tiberius Imp. templum condidit & dedicauit. De eius origine & incremento familiis, rebusq; conspicuis pulchrum scripsit opusculum Ambrosius Leo: Eius meminere Ptolomeus, Diodorus, Strabo, Polybius, alijque veteres Scriptores, quam amicam Romæ dicit D. Paulinus in S. Felicis Natalis tertio. Sed maximè eam commendat cum agens de concursu populorum ad tumulum S. Felicis, sic loquitur.

Vrbes innumeras una miramur in Vrbe.
O sit in Felice tuo tibi Præsule Nola,
Inclyta ciue sacro cælesti firma patrono
Posque ipsam titulos Romam sortita secundos.

Quod & Maurorum, Vuandalorumque aliquando iniuria interierit; nihil tamen aliarũ finitimarum Ciuitatum in Campania cedit. Illam variis ad ficis illustrarunt Nicola Pyrrhus, Raymũdus, cæterique ex Vrsina Romanorum nobilissima familia Nolani Comites, quandiu eam sunt dominati, nunc Regia Ciuitas est, vbique & semper Catholicis Regibus fidelissima: ex ea viri toga, & sago illustres prodierunt, quorum meminit idem Ambrosius Leo. Fidem Christi iam indè ab Apostolorum temporibus amplexa est, vel ab ipso Petro Apostolorum Principe, vel ab eius discipulis, dum in Campania prouincia, finitimisque ciuitatibus Euangelium disseminarent, quamuis altiores radices egerit Felice Secundo Nolanorum Apostolo, inuicto Martyre, Sanctoque Episcopo prædicãte, cuius sancti corpus in crypta Cathedralis honorificè conditum iacet, tanquam Patroni, Diuique tutelaris veneratur. Primi illi Christi fideles S. Petro Apostolo in grati animi monumentum Ecclesiam in eius honorem, haud longè à mœnibus condiderunt, cuius adhuc vestigia extant. Basilicam vero Cathedralem cœperunt ædificare eo in loco, vbi S. Felix primus eorum Episcopus post cõsummatũ martyrium sepultus fuit, hanc non semel auctam, ac vetustate fatiscentem à fundamentis magnificè, ac prè Raymundus, & Vrsus Vrsini Nolanorum Comites reædificarunt; quam post multos annos miserabili casu collapsam Fabritius Gallus æterna dignus memoria Episcopus restituit, forma, & amplitudine pro loci cõditione & populi numero, instrumentisq; ad sacrorũ maiestatem necessarijs instruxit. Beatissimæque Virgini Assumptæ, Stephano antea Protomartyri, antiquioribus temporibus, Virgini Felici, & Paulino dicatam consecrauit. Sacris in ea ministrant Canonici 20. ex iis dignitate quatuor eminent, Archidiaconus, Thesaurarius, & Cantor, plures Cappellani, alij minorum

A gentium Clerici diuinum opus perurgent. In ea præter S. Felicis Episcopi, aliorumque eiusdem Sanctorum successorum sacras exuuias, plures Sanctorum reliquiæ decentissimè asseruantur, è quibus summo honore habetur Crux illa preciosa ex frustulis compacta Sacratissimæ Crucis, in qua Saluator noster pependit, quam Melania nobilissima Virgo ex dono Ioannis Hierosolymorum Episcopi S. Paulino detulit, vt ipsemet testatur ad Seuerum. *Quod bonum, inquit, nobis benedicta Melania à Ierusalem munere S. inde Episcopi Ioannis attulit.* & alibi in epigrammate.

B *Hic pietas, hic alma fides, hic gloria Christi,*
Hic est martyribus Crux sociata tuis.
Nam Crucis è ligno magnum breuis hasula pignus,
Totaque in exiguo sanguine vis Crucis est.
Hoc Melaniæ delatum munere donum
Summum Ierosolyma venit ab vrbe bonum.
Sancta Deo geminum volant altaria honorem,
Cum Cruce Apostolicos qua sociant cineres.
Quam benè inguntur ligno Crucis ossa piorum,
Pro Cruce vt occisis in Cruce fit requies.

C Ex Basilica S. Felicis Confessoris in Nolano Cœmeterio, vbi Paulinus cum tot Sanctorum reliquijs collocauerat, in Cathedralem ad maiorem Vrbis decorem hæc Crux translata est. Præclara effecta est Nola, tum sacratum rerum religione, tum Sanctorum Martyrum cruore, vt ferè totus ager sanguine redundet. Quamobrem meritò idem Paulinus tertio S. Felicis Natali scripsit.

Tu quoque post Vrbem titulos sortita secundos,
Nam prius imperio tantùm, & victricibus armis,
Nunc & Apostolicis terrarum, & prima sepulchris.

D Mille passuum Nola, inquit Capaccius, Cœmeterium distat (corruptoque vocabulo Cemitinum pagum appellant) in quo profectò Martyrum thesaurus reconditur. Ibi Tyrannorum Præfides incoluisse, ibi tot Christianorum sanguinem effusum memoria hominum proditum est. Supplicij locum ostẽtant carceres obscuri, & terri locorum ambages, columnæ, quibus innoxij fortasse fideles illigabantur, puteusque marmoreo lapide, opertus, quem sanguine adhuc esse repletũ, multorum miraculorum testimonio, pleriq; affirmant. Vndique templum veneran-

dam

dam redolet antiquitatem, vndique lapides, A vrnæ, sepulchra in admirationem adducunt, multaque indè aliò translata Sanctorum corpora fuisse crederè. Sunt etiam lapidea fragmenta, quorum alij meminere. Hanc D. Felicis Cœmeterij Basilicam Paulinus magnificentius extruxit, quam olim Damasus Papa exædificauerat, illamque Sanctorum Martyrum reliquijs Vitalis, Agricolæ, Proculi, Euphemiæ & Nazarij ornauit, quas dū Mediolani esset, á Beatissimo Ambrosio Episcopo acceperat, vt ipsemet testatur.

Hic socij virtute fide, virtute corona,
Martyrio Agricola, & Proculo, Vitalis adhærent, B
Et qua Caleidicis Euphemia Martyr in oris,
Hic est Nazarius Martyr, quem munere fido
Nobilis Ambrosij substrata mente recepi,
Culmina Felicis dignatur & ipse cohospes.

In eadem Basilica requiescunt Sanctorum Episcoporum corpora Felicis & Paulini Iuniorum, & Aureliani, Sanctorumq; Martyrum Reparati Diaconi, & Faustilli, Eutychij & Acacij Ciuium Nolanorum, qui cum S. Ianuario Puteolis pro Christo sanguinem fuderunt, quorum acta desiderantur. Fortè etiam ibi requiescunt corpora Sanctorum Martyrum Felicis longe diuersi ab huius nominis alio, cum Iulia & Iocunda, quorum meminit C Martyrolog. Rom. 27. Iulij. Hunc locum celebertimū hoc honore decorauit Franciscus Albertinus Archidiaconus, & Cœmeterij Præfectus.

Siste gradum, quamuis properes, en siste viator,
Te cogat pietas, religioque loci.
Ingredere, & cineri manibus da lilia plenis,
Quemque Augustinus, Paulinus, Bedaque librit
Concelebrant flexo tu venerare genu.
Ingredere, at mundo corde, & simul exue plantas
Sanctorum quando corpora mille premas. D

Franciscus Albert. Archidiac. & Cœmit. Prop. ne transiens tam sacra loca nō honorasses, hoc votebam nescius ne esses. Vale viator.

Cæterùm Nola templa habet Diuæ Mariæ Annunciatæ, Sancti Ioannis Baptistæ, S. Salustoris, S. Spiritus, S. Paulini, S. Felicis, S. Claræ, S. Francisci. In maiori Basilica sacellum est subterraneum, nec non in Basilica Apostolorum ad multos pedes depressa in humum. Sacellum etiam infernum D. Felici subterraneum spectatur. Cœnobium Sancti Francisci, atque Claræ, & Collegium Virginum cōdidit Nicolaus Vrsinus Pyrrhi pater, vrbis Nolanæ restaurator egregius; Raymundus Vrsinus Salerni Princeps, & Nolæ Comes extra vrbem, Cœnobium S. Angelo de Parco pro fratribus Ord. Minorum obseruantium extruxit. Cumulat autem, vel tuetur eam Nolæ felicitatem Societatis Iesu nuper conditum Collegium, quòd illic Nolana iuuentus ad sanctiores mores, disciplinasque præclariores instituatur. Parochiales Ecclesiæ intra ciuitatem & extra multæ numerantur; plures verò laicorum Fraternitates, Seminarium puerorum optimè institutum, nec desunt hospitalia pro peregrinis, & ægrotis, aliaque pia loca, & oratoria. Diœcesis Nolana satis ampla est, pagos, & villas permultos continens. Episcopalem dignitatem Nolæ fuisse institutam ab ipsis Apostolorum temporibus ex eo arbitrantur, quod tunc tēporis in ea ad quinquaginta millia alerentur mortales, & proprium haberēt flaminem, ad sacra profanis Idolis peragenda: vorauit tamen priscorum Episcoporum memoriam inuidiosa vetustas. Felix primus occurrit ex iis, qui ad posteros perennarunt, qui suo sanguine anno Christi 259. Nolanam sacrauit Ecclesiam, post hunc qui successerunt, duodecim Sancti recensentur Episcopi, quibus præclarissimo decori habetur Paulinus Pastor egregius. Nolanus Præsul à prima fundatione inter Episcopos Campaniæ numeratus est, Romano Pontifici subiectus, donec Salernitano primùm, mox Neapolitano Archiepiscopo paulo ante Alexandri III. Pontificatum iussus est suffragari, hodieque vnam Neapolitanam Metropolim immediatè reuerētur, & colit. Illum in Nolana vrbe proprios habuisse vasallos habemus ex regio regesto Neapolitano Caroli II. Illustris Regis ad annum 1301. Satis dines Episcopalis mensa, cuius census in lib. Cameræ Apostolicæ taxatur ad florenos 400. Cæterum qua consuetudine quoliber anno Nolani suum venerari Antistitem consueuerint, idem Ambrosius Leo describit, lib. 3. cap. 11. quæ cum scitu dignissima sint, & lepida, antequam Nolanorum Episcoporum seriem enarrare incipiamus, libuit hic attexere. [*Antiquus (inquit) mos Nolæ increbuit is; Septimo enim quoque Kal. Maias omnes Sacerdotes, Episcopales, quos presbyteros vocant, tam qui in vrbe, quam qui in contermini oppidis immorātur, ad vrbem, Episcopumque se conferunt. Verum tamen non licet Clericis vrbem intrare, nisi coronatis, atque ordine canentibus cum plusculis tibicinibus. Cantus sunt Dei, ac Sanctorum hymni, corolla verò contexta sunt è rosis, floribusque citreis, aliisque, si quos pulcherrimos ea dies producere solet, manu quoque ferentibus fasciculos rosarum affabrè contextos, ac aptè distinctos: eo itaque modo honorati Sacerdotes vrbem, templumque Episcopi ingrediuntur, singula verò turma eorum*

à fin-

à singulis oppidis aduentantes. Deindè vbi omnes in choro congregati sunt, singulatim vocantur ad Episcopum. Is verò tum sedet in solio quodam alto, quod situm est sub parua testudine; testudo autem hæc inter maiorem cellam, atque minorem lauam erecta est à duabus columellis, atque pariete tribus arcubus paruis interiacentibus sustinetur quoque per folia atque imagines quasdam fastigiatur. Sed hoc solium, quod in Cella maiore esse deberet, expositum est copacte, quo dictum est. Vocatur igitur Sacerdos de ordine, ac turma sua solus ab æde ad Cellam, & à Choro ad Episcopum accedit coronatus, atque floribus redimitus, deindè solium ascendit, ac genu flexo, extractaque capiti corolla Episcopum veneratur, corollamque, ac fasciculos florum omnis illi largitur, & exosculata Præsulis manu assedit ad suos; atque eodem modo cæterorum singuli vocati accedunt, floridaque munuscula ferentes donant. Episcopus verò vbi plusculæ corollæ fuerint collectæ, domo eas mittit ad primarias vrbis matronas. Populus enim omnis ad hunc velut triumphũ spectandum collectus est. Inter hosce verò Sacerdotes vnus à Stabijs mittitur, qui agnum baiulo portante conducit, agnus est magnus, candidusque; atque cum cornibus auratis, quem ille domo ad Præsulem ducit: vt alij serta, rosasque largiantur: facto itaque eo pacto censu Sacerdotum, communi omnium eorum cantu sacra rogationes finiuntur, domumque cuncti suam hilares reuertuntur. Bases, atque Clericorum quasi census vsum basilicæ antiquum, auctoritatemque ostendit. Prætor enim tum in cella alto loco sedens iura dicebat populo collecto in æde Nolanorum quoque antiquum imperium in circumpositæ oppida, quod superius monstratum est, testatur. Quin etiam cæremonias quasdam Iouis indicare videntur, quas Nola in templo eius cõtermini populi quotannis facitabant; in quibus agnus albus cum auratis cornibus à Stabianis mactabatur; auratum enim agnum Ioui mactari ait Apollonius Rhodius in Secundo Argonauticorum ab ijs, quibus in profugiendo Iuppiter præfuisset. Proindè videre licet quoque ex ijs Nolanum Episcopum non modò templum, atque celeberrimum Iouis antistitem, sed etiam Iouis Profugij, atque Fœdericij. Stabianosque aliquando profugisse ad Nolanos, atque Nolanis deditos fœdus deditionis pertussisse. Nam apud Homerum 3. Iliados à Menelao, Græcisque Ducibus Ioui mactatur agnus albus: qui Seruatores fœderum iuuaret, malè contra puniret eorum transgressores, atque raptores. Rosarum autem, atque florum serta, fasciculi & glomi lætitiam, ac hilaritatem vbique testari volunt; flores enim sunt veluti gaudia, ac lætitiæ stirpium: sunt enim apertiones pulcherrimæ, atque gratissimæ. At verò qui ad dominum, Præsulemque suum veneraturi accedunt, omnes primum benignos, hilaris, A lætosque esse, atque gaudia animi præferre decet: quamobrem ad illud maximum iudicium Paridis legitur ijsse Venus non solum Gratijs redimita, sed etiam rosas manu ferens: ob quas tam læta, grataque visa est Iudici: vt pro rosis palmam reportarit. Seueritas contra, atque tristitia, & superciliorum corrugatio, item vacua manus, & inhonoratum caput quandam animi auersionem, atque detentationem ostendit & arguit, quæ res quamplurimum ab officio venerationis reputatur aliena. Hæc Leo. Sed & nolæ, quæ minores campanæ dicuntur, à Nola nomen accepisse innuit Durandus in Rationali. Campanæ sunt vasa ænea in Nola ciuitate Campaniæ primò inuenta: maiora itaque vasa campanę à Campania regione: minora verò Nolæ à Nola ciuitate dicuntur. Porrò huius Ecclesiæ Præsulum seriem, quam hic subiectã modo damus ex varijs scripturis, auctoribusque eruimus, pleniorem daturi, si nobis monumenta suppeditassent.

1. S. FELIX senior Nolanus, eiusdemq; Ciuitatis primus Episcopus. Hic à decimo quinto suæ ætatis anno miraculorum gloria clarnit, suaque prædicatione quamplures ad fidem conuertit. Sed illud in primis mirabile visum est, cum tentus ab Archelao vrbis Nolanæ Præfecto, ductus ad Apollinis templũ, vt Idolis sacrificaret, solo Crucis signo templum cum Idolis deiecit, euoluitque in terræ voraginem, quamobrem Archelaus ad Christi fidem traductus, sacro ab ipso fonte regeneratus est, totamque ferè Nolam, cum Felix Euangelio imbuit, & à fidelibus Episcopus acclamatus est circa annum salutis 254. ætatis cum esset annorum 23. Sedit plus minus annis quinquè, & in persecutione Valeriani Imp. sub Marciano Præside varijs exagitatus supplicijs cum alijs triginta socijs capite truncatus palmam sumpsit martyrij die 15. Nouemb. anno 259. cuius corpus Elpidius Presbyter natione Græcus in profundo puteo abscondit, supra quo post redditam pacem Ecclesiæ Nolani ædiculam exædificarunt, quã deinde cum in Cathedralem excitassent, sub cryptæ eiusdẽ, in loco, quo nunc summa veneratione colitur recõdiderunt, à quo sacra-

to corpore manna emanare dicunt. Eius Acta confusa videntur à Petro de Natalibus, cum actis alterius Felicis: longè etiam hic alius ab illo Felice, cui in Pincis nomen fecere, quem Paulinus tot Natalibus celebrauit, cuius solemne festum intercurrit decima quarta die Ianuarij. Quatuor alij Felices sanctitate conspicui Nolæ floruerunt, Felix nãque, qui cum Iulia, & Iocunda martyr euolauit ad Cœlum die 27. Iulij; Felix confessor alius Tabalocensis Episcopus in Africa, qui Nolæ in Diocletiani, & Maximiani Imper. persecutione passus est die 16. Ianuarij, & Felix alter iunior Episcopus depositus 6. Idus Febr. de quibus infra. De Felice verò primo agunt Beda, Ado, Vsuardus & Roman. Martyrolog.

2. S. CALIONIVS Successit Felici, qui pro Christo sanguinem fudit, cuius tamen acta non habemus: extat in oppido, seu Terra Marignanellæ Nolanæ Diœcesis Ecclesia S. Calionio dedicata.

3. S. AVRELIANVS immediatè Calionio successit, eximiæ sanctitatis Antistes, pro Christo martyrio coronatur post suæ præfecturæ annos 38. vt in vetusto lapide Nolani Cœmeterij legebatur.

† DPS SANCT. MAR.
DNI AVRELIANI. EPISC.
IN PACE P. † M.LXXX.
SEDIT ANN. XXXVIII.

4. S. MAXIMVS præcessoris Aureliani sanctimoniam vitæ propius æmulatus est, ac is ille fuit, qui in Diocletiani, & Maximiani persecutione vna cum S. Felice Presbytero fideles constabiliuit in fide, sed recrudescente persecutione annis grauatus, cùm se persecutorum tormenta ferre posse desperaret; in solitudinem secessit, quem S. Felix Presbyter, eius discipulus variis incommodis attritum exanimi simulem inuenit, eundemque vna miraculose inuenta refocillauit, & humeris sublatum fœminæ cuidam sanctæ commendauit. Mitescente inde persecutione, ad Episcopatum suum rediens gregi suo bene pascendo aliquandiu operam dedit, donec ætate grauis 7. Id. Feb. ad cœlestem gloriam euolauit, in Cœmeterio Nolano sepultus. De quo agit S. Paulinus in Natali S. Felicis quarto & quinto. Beda etiam pluribus in vita eiusdem S. Felicis, & Marcellus presbyter, de quo item Martyrol. Rom. 15. Ianuarij, festus tamen dies Nolæ agitur 7. Febr.

5. S. QVINTVS Maximi discipulus eo defuncto à Nolanis Episcopus eligitur, qui S. Felicem presbyterum postulabant, ille vt Quintum seniorem eligerent, humiliter persuasit. Hinc Paulinus in quinto Natali Felicis.

Functus erat, largum perfunctus Episcopus annum
Maximus, & munus doctus pastoris agebat,
Felicis nomen totum balabat ouile,
Quem Cõfessoris redimibat adorea Christo;
Quemque salutiferum spondebat lingua magistrum,
Vitaque doctrinæ concors; sed vt hoc quoque palmam
Iustitia ferret, meritum sublime quisto
Corde premens, cœtus indignus, non audet honore
Crescere, testaturque sibi magè debita Quinto;
Quod prior ille gradum socij meruisset honoris
Presbyter; hæc septem distabat summa diebus
Ergo sub hoc etiam Felix antistite vixit
Presbyter & creuit meritis, qui crescere Sede
Noluit: ipse illum tanquam minor omnia Quintus
Obseruabat; & vt dignum Felicis habebat.
Ille gregem officio, Felix sermone regebat.

Floruit Quintus florente Felice circà annum Domini 320. & post multos labores in pace quieuit, in Montis Virginis Ecclesia, teste Capaccio, consecratione inter alias reliquias S. Quinti Nolani Episcopi Lipsana adfuere, eodemque quoque ferè tempore S. Felix ad Cœlum euolauit, sepultusque est propè Nolam in amœno agro ad quingentos ab ea vrbe passus, quem in Pincis appellabant, cuius eximia miracula tam quæ viuens patrauit, quàm quibus post mortem visus est claruisse S. Paulinus conscripsit carmine, celebrans eundem decem & quinque Natalibus, ex quibus Beda soluta oratione eiusdem vitã descripsit. Vix credi potest, inquit Baronius in notis ad Martyrol. Rom. 14. Ianuarij (superat enim humanum captum) quot Deus per S. Felicem miracula sit operatus: ideo etiam increbuit fama virtutum eius, vt ab extremis orbis finibus ad sacrum eius sepulchrum fideles supplices aduentarent. Obstupuit hoc ipsum S. Augustinus epist. 137. qui & de eodem agit lib. de cura agenda pro Mort. c. 16 Item S. Damasus in carmine, quod de eo scripsit, vota persoluens.

Corpore, mente, animo, pariter quoque nomine Felix
Sanctorum numero Christi sacrate triumphis
Qui ad te sollicite venientibus omnia præstas,
Nec quemquam patris tristem repedare volentem:
Tu duce seruatus mortis quod vincula rupit,
Hostibus extinctis, furijs qui falsa locutis

Versi-

Versibus hic Damasus supplex tibi vota rependo.

Construxit Damasus Aediculam in honorem S. Felicis, vbi Sancti corpus venerandum quiescebat, in qua hactenus hæc vetustissima verba prostant legentibus *Septimo die Iunte mense Madij dedicatio erit huius Sanctæ Ecclesiæ. Beatus Damasus PP. construxit, & ædificauit ad honorem Dei, & beatissimi Felicis Conf.* Quantus verò, qualisque ex omnibus Orbis partibus ad sacri Felicis sepulchrum occursus fuerit pulchrè describit Sanctus Paulinus hisce carminibus.

Alma dies magnis celebratur cœtibus, ora
Gaudent terrarum, & videre videtur apertis
Aethra polis: cernunt spirare silentibus auræ
Flatibus, & latum plaga cingere lactea Cœlum,
Nec modus est populis concurrentibus agmine denso,
Nec requies properant in lucem à nocte, diemque
Expectare piget, votis audacibus mora noctis
Rumpitur, & noctem flammis funalia vincunt.
Stipatam multis vnam iuuat vrbibus vrbem
Cernere, totque vno compulsa examina voto.
Lucani coeunt populi, coit Appula pubes,
Et Calabri & Iuncti, quos adluit æstus vterque
Qui læua & dextera Latium circumsonat vnda;
Et qua bis terna Campania læta per vrbis
Ceu proprijs gaudet fœtis, quas mœnibus amplis
Dives habet Capua, & quas pulchra Neapolis, & quos
Gaurus alit læta exercent qui Massica, quique
Vfentem, Parnumque bibunt qui ficea Tanagri
Quique colunt vigui felicia culta Galesi
Quos Atina potens, quos mater Aricia misit.
Ipsaque cælestum sacris procerum monumentis
Roma Petro, Paulogue potens vareſcere gaudet
Huius honore Dei, portaque ex ore Capenæ
Millia profundens ad amica mœnia Nolæ
Dimittit duodena decem per millia denso
Agmine confertis longè latet Appia turbis,
Nec minus ex alia populis regione profectis
Aspera montosæ carpuntur strata latinæ.
Quos Praneste altum, quos fertile pascit Aquinum,
Quosque suburbanis vetus Ardea mittit ab oris,
Quique vrbem liquere Cales, geminumque Theanum
Quam grauis Aurunci, vel quam colit Appulus asper
Hinc ab oliuifero concurrit turba Venafro,
Oppida Samnites duris montana relinquunt,
Vicit iter durum pietas, amor omnia Christi
Vincit, & alma fides, animisque, lacisque rigentes
Suadet acerba pati, simul aspera ponere corda.
Vna dies cunctos vocat, vna & Nola receptat
Votaque plena suis spatiosaque limina cunctis
Credas innumeris vt mœnia dilatauit
Hospitibus sic Nola assurgit imagine Romæ.

Atque in eandem sententiam aliquam multis locis eadem forma repetens.

6. S. PATRITIVM hac tempestate Nolanis ius diuinum dixisse scribunt nonnulli, cuius solemnem memoriam agit Nolana Ecclesia 17. Iunij, ea ipsa die, qua S. Patritius Episcopus Hybernorum Apostolus memoratur in Rom. Martyrol. cuius res gestas scribit Probus Hybernus. Longè tamen diuersus est Patritius Nolanus ab Hyberno apud Ferrarium, nisi forte gratis appositus sit Patritius inter Nolanos Antistites in Diptycis, & cõtusus cum Hyberno præcipua deuotione & ea in vrbe celebratus.

7. S. PAVLINVS Nolanorum decus & gloria, ex magno Senatore maior Monachus, inde maximus planè Episcopus euasit, doctrina & moribus adeo admirandis præstans, adeo illustris vt inter illius aui clarissima lumina iam videatur posse connumerari. Patria illi Roma fuit, Anicianum, & Consulare genus. Ortus est Anno Christi 353. in Aquitania, seu Burdegalę, vbi domum habuit, vt diserte Antonius, & Vranius tradunt, seu Hebromagi, vt alijs videtur ad amnem Garumnæ. Decium Antonium Gallum poeticis inde &

oratorijs virtutibus inclytũ habuit magistrũ, quem siue oratoria, siue poetica facultate adæquauit, vel superauit. In flore inuentæ Romæ ad agendas in foris causas aliquandiu vixit, vbi & ordinarium consulatum gessit. Vxorem duxit Thaesiam locupletem, sapientem, ac religiosam fœminam, ex qua Compluti in Hispania vnicum sustulit filium sub octauum ab ortu diem raptum: pia vxoris hortatione, & exemplo, cooperante Spiritus sancti gratia Burdegalæ à S. Delphino eius vrbis Episcopo sacro baptismate expiatus est anno ætatis suæ 42. Secundo in Hispaniam cum vxore ad ponenda vitæ Monasticæ rudimenta profectus Barcinonæ per subitam vim raptus, sacratus est Sacerdos à Lampadio Episcopo die natali Domini, biennio fermè post baptismum. Parum tamen probauit Siricius Pontifex repentinam Paulini cõsecrationem, ne laici homines, aut etiã Neophyti raptim in Sacerdotes consecrarẽtur, vt Baronius ad annum 394. obseruat, cũ quidem eo dignior omni venia Paulinus esset, quod nihil per contumaciam commisisset, sed inflammatæ vim multitudinis declinare non potuisset. Ab Anastasio Papa deinde adamatur, vt quo ad Natalem Apostolorum Romã veniente humanissimè non semel excipitur. S. Martino Turonensi in paucis charus fuit, à quo oculorum infirmitate curatus est. Nolæ statim, vbi & opima latifundia possidebat cũ casta vxore ad obsequium perpetuo S. Felici patrono suo præstandũ, quem toz Natalibus celebrauit, ibi triginta quinque omninò annis qua pietate, qua deuotione, ac vitæ puritate cum vxore Monasticam propè vitam gessit, adeò vt ad eum venerandum, visendumque ex diuersis mundi partibus viri illustres confluerent. Semel atque iterum Sanctum Nicetam Daciæ Episcopum excepit hospitio, & prosecutus est eius reditum carmine, mirisq; laudibus celebrauit. Quidquid enim facultatum, & pretiosa vxoris habuit in egenos cõsilio Christi dispersit, dedit pauperibus, & Aediculam D. Felici suo olim ex voto à Beato Damaso Papa excitatam extructo nobili templo celebriorem reddidit, & apud Fundos eidem Diuo Tutelari aliud condidit magnificentissimum. Interea dum se totum in obsequium Felicis daret, vitamque traduceret sanctissimam, inuitus Nolanus creatur Episcopus, & quemadmodum per vim apud Barcinonem ordinatus fuerat Presbyter, ita Nolæ simul vt primum decessit Antistes, communi studio, & ardore ciuium in Episcopalem Sedem adactus est: quo autem tempore, planè non constat; creditur tamen ab aliquibus incidisse initium 400. à nostra salute. Sedit verò ann. 31. Quanta deinde existimationis fuerit Paulinus ob egregiam eius sanctitatẽ, doctrinamque satis apparet ex Epistola Honorij Imperatoris roganti Paulinũ, vt adesse dignaretur indictæ Synodo causa schismatis Eulalij aduersus Bonifacium Papam, quam recitat Baronius ad annum 419. Quanti autẽ hunc fecerit S. Augustinus, eius ad ipsum scriptæ Epistolæ declarant, & liber ad ipsum scriptus de cura agenda pro mortuis. De primordijs eius complura scripsit Antonius Gallus, qui eum humanioribus litteris erudiuit. De eius migratione de Senatu ad Eremũ agit S. Ambrosius ad Sabinũ epist. 30. & Hieronymus epist. 13. de eodem S. Gregorius lib. 3. Dialog. c. 1. & 2. S. Prosper de viris illust. contemporaneis eius. Venantius Fortunatus in vita S. Martini libr. 2. Seuerus in Dial. Greg. Turon. de gloria Confess. c. 107. & Eulog. in Mart. Donum ad Floram, & alij recentiores. Nouissimè Acta eius cõcinnarunt Frõtonus Ducæus, & Herisbertus Rusuueydus ad calcem operum eiusdem. Eius obitum scripsit Vranius ipsi Paulino optimè notus, retitat eam Vranij inscriptionem Surius to. 3. die 22. Iunij, qua Paulinus sancto fine quieuit anno humanæ salutis 431. suæ ætatis 77. Porrò memoria eius sacris Romanæ Ecclesiæ Fastis cum præclaro elogio indita est in hæc verba. *Apud Nolam Campaniæ vrbem Natalis Beati Paulini Episcopi & Cõfessoris, qui ex nobilissimo, & opulentissimo factus est pro Christo pauper & humilis: & cui nihil supererat, se ipsum pro redimendo viduæ filio, quem Vuandali, Campania deuastata captiuum in Africam abduxerant, in seruitutem dedit.* Acta sunt hæc anno 427. iuxta Baronij supputationem, antea iam Episcopus à Gothis Campaniam deuastantibus anno 414. pro Christo, proue redimendis captiuis penè se ipsum vendidit. Claruit autem Paulinus non solum eruditione, & copiosa vitæ Sanctitate, sed etiam poëtica aduersus dæmones. Reliquit post se nobilissimi ingenij monumẽta, licet attingere nunquam voluerit interpretationem diuinæ Scripturæ, non quidem inopia doctrinæ (ait Baronius) vel tenuitate ingenij; sed potius admiranda animi summissione, quæ plura vna cum notis eruditissimis in lucem emisit idem Frontonus Ducæus, & Rusuueydus. Corpus S. Paulini primò translatum est Beneuentum, deinde Romam anno 1000. sub Othone III. Imp. in Ecclesiã S. Adalberti in insula Licaonica, quam hodie S. Bartholomæi templum appellant, honorificè asseruatur: In cuius laudes Venantius Fortunatus effudit hæc carmina.

Qui pater illustris Paulini gesta beabat
Floruit Italia quo post Auisitte Nola
Quo regio Campana fuit rectore supremo
Diues agris, opulens fœnore, locuples & aceruis,
Vir sensu vastus, lare celsus, & ore rotundus,
Dictior ipse fide pro Christo sit sibi pauper
Et dedit innumeros redimendos crimine nummos;

Cuius

Cuius sparsa solo migrauit ad astra facultas.
Fecit & in Cælli pignus ascendere Terras.
Ergo Euangelicum Paulino implente relatum.
Martinus monitat cunctis talem esse sequendum
Tramite difficili, potuit qui pergere diues.

8. S. DEODATVS Paulini discipulus, cum Presbyter esset eximia excelluit sanctitate, & dono prophetiæ, valuitque contra dæmones. Imperatoris tunc temporis filiam obsessam inuocato Christi nomine liberauit; quamobrem gratiam eiusdem promeruit, & diuitias cum respuisset, in patriam reuersus est, pauloque post demortuo Paulino, vnanimi Cleri, & populi consensu in Nolana Ecclesia successit anno 431. numeraturque octauus Nolanus Antistes ex his, quorum extat memoria. Sanctè pieque præfuit ann. 30. fatoq; cessit, cum octuagesimum ageret annũ 5. Kal. Iulij, vt scribit Ferrarius, cuius sanctitas pluribus probata, est miraculis. Eius sacrum Corpus in Basilica maiori Nolani Cœmeterij intulerunt, quod post annos plurimos sub Sichardo Principe Beneuentum translatum dicitur, apud auream portam honorificè cõditum miraculis claruit, in quibus illud narratur, quod cum Ecclesia incendio cõcremaretur, adituo ad S. Deodati tumulũ orante, ignis mirabiliter ad columbæ apparitionẽ extinctus est. Nolani hucusque tumulum eiusdem ostentant ea in maiori Basilica, vbi prius conditus fuerat, vnà cum elogio, non integrum; videtur tamen alterius Adeodati Nolanæ Ecclesiæ Archipresbyteri esse, elogij verba, quæ extant, sunt hæc.

Adeodatus indignus Archipresbyter San. . . . Nol. Eccl. requiescit hic dilectus à Dõ. & hominibus in Sacerdotium, erat enim in sermone verax, in iudicio iustus, in commisso fidelis, omnia in se habuit, quæ Christus amauit, fidem, caritatem, & cætera, dulcis, & benè suadus in verbis suis, semper, aduxit munera copiosa quando ingressus est in San. Felicem tempore quo nullus fuit prætior illo. S. Sacerdos vixit cunctis diebus vitæ suæ ante ordinationem. . . .

In hac eadem Basilica propè Adeodatum hunc Archipresbyterum, iacet Vranius ille Presbyter S. Paulini familiaris, qui transitũ eiusdem scripsit, fortasse viuente Deodato Episcopo, defunctus breui hac inscriptione humatus.

DEP. VRANI PRESB. XI. KAL. IANVARIAS.

9. IOANNES Talaya Patriarcha Alexandrinus iussu Zenonis Imp. à Sede sua pulsus anno 481. Antiochiã primùm ad Calendionem Patriarcham, deinde verò se Romam contulit ad Liberium Papam, quem legitimum Iudicem appellauerat; Felix autem Liberij successor cum vidisset res adeo in Oriente esse turbatas, vt nulla penitus spes Ioannem in suã Sedem Alexandrinã restitui posse, eundem Antistitem confessorem Nolanæ nobili præfecit Ecclesiæ anno 484. in qua plurimos residens annos in pace defunctus, vt Liberatus Diaconus Cartaginensis refert in Breuiario causæ Nestorianorum, & Eutychianorum cap. 18. ex quo Baronius ad hunc annum.

10. S. RVFFVS Nolanæ Ecclesiæ Præsul; tempus tamen quo floruit, & Acta eius ignorantur.

11. SIRENVS Episcopus Nolanus interfuit Rom. Conc. sub Symmacho Papa celebrato ann. 499. 502. & 503.

12. S. LAVRENTIVS inter Sanctos Præsules huius Ecclesiæ recensetur in Diptycis Nolanis, quo tempore vixerit, incertum.

13. S. FELIX Iunior Nolanus Præsul sepultus in Cœmeterio Nolano, ad cuius tumulum hæc verba leguntur.

DEP. SANC. FELICIS EPISC. V. ID. FBRS. POS. CONS. FAVS. FL. V. C.

14. S. PAVLINVS Iunior Episcopus Nolanus doctrina, sanctimoniaque vitæ fuit insignis, successit in Episcopatu Felici Iuniori. Scripsit S. Martini Turonensis vitam carminibus expressam, quam quinque libris distinxit, & sextum addidit de miraculis eiusdē, vt Gregorius Turonensis narrat. Is etiam, vt scribit Baronius ex Venantio Fortunato, quemadmodum senior Paulinus oculorum sanitatem receperat, & ipse perunctus oleo ex lampade, quæ antè imaginem eiusdem Sācti ardebat, sanitatem accepit. Sanctè vt vixerat, decessit, depositusque est in Nolano Cœmeterio in marmoreo tumulo, vbi adhuc hæc verba prostant legentibus.

DEP. S. PAVLINI IVNIORIS EP. IIII. ID. SEPTB. FL. DIOSCORO VIC. CONS.

Circa hæc tempora vixit S. Reparatus Diaconus, & Martyr, in maiore Basilica repositus anno 513. vbi hæc verba leguntur in lapide.

DEP. SANCTI MARTYRIS REPARATI DIACONI AN. DXIII. KAL. NOVEMB. XII. IN PACE. RAS. NIVI.

15. LEO huius nominis primus, morū candore, & sanctimonia clarus successit Paulino, cuius meminit Baron. ad ann. 535. quo in Oriente Agapeti Papæ fuit legatus ad Ecclesiasticas res penè collapsas restituendas. Socios habuit in legatione Sanctos Sabinum Canusinum, Arterium, Salernitanum, Rusticum Fesulanum, Epiphanium Asculanum Theophanem, & Pelagium Diacon. S. Romanæ Ecclesiæ, qui omnes subscripti reperiuntur in Concilio Cōstantinopolitano sub Mēna Patriarcha contra Anthemium, Seuerum, Petrum, & Zoam hæreticos, & deinceps anno 536. Leoni inscripsit vitam S. Felicis Presbyteri Marcellus Presbyter Nolanus. Mortuus est Nolæ, iacet in celebri Cœmeterio, tumuloque lapideo, vbi pauca hæc leguntur verba.

LEO PRIMVS CREDO RESVRGERE.

16. LVPENVM post Leonem Ecclesiā Nolanam rexisse tradunt Nolanæ Diptychæ, Cœmeterium exornauit hac addita inscriptione.

Hoc quod cernitis discite quod Lupenus Episcopus compsit, & ornauit in hac Ecclesia, amore Dei & Sanctorum Felicis, & Paulini, Rufi, Laurentij & Patritij.

Lupenus Episcopus fieri præcepit.

17. BASILIVS.
18. LEO II.
19. THEODOSIVS iacet in Cœmeterio Nolano, ad cuius tumulum hæc extat inscriptio.

DEP. THEODOSII EPISCOPI DIE VII. IDVS DECEMBRIS FAVSTO IVNIORE VIC. CONS.

20. GAVDENTIVS Nolanus Episcopus vixit Gregorij Magni temporibus, ad quē scripsit Epistolas 13. & 14. & 26. lib. Dial. Indict. 13. anno Christi 595.

21. DAMASVS floruit anno 670.

22. AVRELIVS in Concilio Romano sub Agathonē Papa fuit anno 679. cui & subscripsit.

23. LEO III. is qui in Ecclesia Sanctorum Martyrum plurima ornamenta contulit, in eaque in marmore legitur.

Leo III. Episcopus fecit.

24. BERNARDVS.
25. PETRVS.
26. IOANNES.
27. LANDO.
28. IACOBVS florebat anno 843. post hunc plures desiderantur Episcopi.

29. SAXO vir celebris sub Vrbano II. Abbatiæ Sanctissimæ Trinitatis Cauensis, & S. Pe-

S. Petro eiusdem Abbati donauit Ecclesias S. Georgij, & Leontij in Territorio Nolano, & Ecclesiam Sanctæ Trinitatis Castelli Cicalæ, cum immunitatibus suis, quas leges in priuilegio infra in Bartholomæo recensendo. Hic etiam anno 1093. concessit Abbati Sancti Laurentij de Auersa Ecclesias S. Mariæ Domicellæ, S. Saluatoris de Valle, ac S. Ianuarij in Sylua.

30. GVILLELMVS Episcopus Nolanus assentiente Clero anno 1105. Ecclesiam S. Paulini Monasterio S. Seuerini concessit. Testis fuit donationi Iordani Capuani Principis Ecclesiæ Puteolanæ peractæ anno 1121. in mense Maij Indict. 14.

Placuit hic retensere Guillelmi documentum quo ille anno 1123. Ecclesiam S. Michaelis Archangeli in loco Striano suæ ditionis sitam, eiusque bona & iura perpetuo vniuit ac concessit Monachis Sanctorum Sosij & Seuerini de Neapoli, vt decentius ac sanctius ab ipsis custodiretur. Exemplar extat apud nos ex Archiuio eiusdem Cœnobij ita excerptum.

Ab Incarnatione Domini nostri Iesu Christi Anno millesimo centesimo vigesimo tertio. Et die septima decima mensis Nouembris Indict. secunda.

Nos Guilelmus Domini gratia Episcopus Sanctæ Sedis Nolanæ Ecclesiæ, nos autem vna cum cunctas congregationes Sacerdotum, & Clericorum ipsius nostri Episcopij, per hanc cartulam damus & tradidimus, seu concedimus vobis cunctas cõgregationes Monachorum Monasterij Sanctorum Seuerini & Sosij, vbi eorũ venerabilia quiescunt corpora de Ciuitate Neapolis, & per vos in ipso sancto & venerabili vestro Monasterio præsentibus & futuris in sempiternum. Idest integra Ecclesia nostra vocabulo Sanctissimi Michaelis Archangeli, quæ constructa est in loco qui nominatur Striano vna cum cellis, & habitationibus eius, & cum omnibus rebus & substantijs, atque possessionibus ipsius ritè & legaliter pertinentibus, aut pertinentes fuerint per quodlibet modum cum omnibus eius pertinentibus. Hæc autem supra scripta integra Ecclesia quę superius vobis & per vos in suprascripto Monasterio concedimus & tradidimus cum omnibus eius pertinentibus, vt superius legitur. Ab hac die deinceps à nobis vobis, & per vos in ipso Monasterio sit data, & tradita in vestra vestrisque posteris & de sancto vestro Monasterio sint potestate illas tenendi & dominandi, seu officiandi, & officiare faciendi, & ibidem conciones facere & habere, seu ordinare debeatis. Et ibidem omnibus vestris & curtesanis habere debeatis, quantas & quales vobis vestrisque posteris placuerit. Item & ibidem bestiæ & peculias & porci & pecora habere debeatis qualiter & quomodo vobis & posteris vestris placuerit absque omni nostra nostrisq; posteris, & de supradicto nostro Episcopio, vel de alia quauis persona qualibet contrarietate, vel requisitione, vnde nulla nos, vel posteris nostris, vel suprascripto nostro Episcopio, vel ordinati, & omnibus nostris, vobis vestrisque posteris ad suprascripto vestro Monasterio, & ad ipsa nostra obedientia exinde non quęramus, aut tollemus in perpetuum, cãummodo in omni tempore vos & posteris vestris & suprascripto vestro Monasterio nobis nostrisq; successoribus in ipso nostro Episcopio dare debeatis per omni anno in festiuitate Sancti Andreæ, idest auri tarinos tres de Amalfi dirioti & patititi absque omni contradictione nihil plus in perpetuum. Etiam & omnia quæ omni tempore vos & posteris vestris de suprascripta Ecclesia & de ipsa obedientia, & de ipsis omnibus & curtesanis, quæ ibidem habueritis & de frugibus eiusdem Ecclesiæ, & de omnibus eius pertinentibus habueritis per quouis modo in vestra vestrisq; posteris & de suprascripto Monasterio sine potestate faciendi exinde omnia quæ volueritis absque omni nostro nostrisque posteris qualibet contrarietate. Insuper omni tempore nos & posteri nostri, & suprascripto nostro Episcopio, vobis vestrisque posteris & ad ipso vestro Monasterio exinde in omnibus illud defendere debeamus ab omnes homines omnisque personas. Quia ita nobis bonę voluntatis complacuit atque stetit. Si quis autem potens, vel impotens homo secularis, aut Sacerdotalis ordine contra hanc cartulam venire præsumpserit, & ea in quaeumque parte irrita, vel vacua facere voluerit per quouis modum, aut si qualiscumque persona de introitibus ipsius Ecclesiæ absconso habuerit & illud non reddiderit & quod illud sciuerit & annuerit, & illud non dixerit, sub anathematis vinculo sit obligatus, ac trecentorum decẽ, & octo Beatorum veniat eis maledictio, fiat eis sicut Dathan & Abiron quos vinos absorbuit terra, partemque habeat cum Anna, & Caypha, & cum Iuda traditore Domini & Saluatoris nostri Iesu Christi, & cum omnibus Hæreticis & Schismaticis tenebrosa parte possideat. Insuper componat vobis vestrisque posteris, & in ipso vestro Monasterio auri libras decem Bisanceis. Hæc cartula de omnia qualiter continet sit firma in perpetuum scripta acta Nolanæ

† *Ego Guilielmus Episcopus Nolanus.*
† *Ego Ioannes Diaconus.*
† *Ego Iacob.*

Post hæc peracta à Guillelmo nullam aliã de eo habemus memoriam, nec quo anno decessit.

31. BARTHOLOMÆVS Nolanus Episcopus dum ad clamum Salernitanæ Ecclesiæ lederet Guillelmus, Salerni positus coram suo Metropolitano, ac Rogerio Nuscano Episcopo, cum omnia, quæ prædecessor suus

Saxo B. Petro Cauensi Abbati asseuerat, iterum confirmauit, & restituit B. Fulconi eiusdem Cœnobij Abbati, regnante Rogerio Italiæ & Siciliæ Rege anno 13. regni eius, salutis verò 1143. vt leges in sequenti documẽto ab exemplari, quod asseruatur in Cauensi Archiuio in Armario primo littera E. n. 59.

In nomine Domini Dei eterni, & Saluatoris nostri Iesu Christi Anno ab Incarnatione eius millesimo centesimo quadragesimo tertio, & tertiodecimo anno Regni Domini nostri Rogerij Siciliæ & Italiæ glorioſiſſimi Regis mense Decembris 7. Indict.

Dum coram præsentia Domini Guillelmi Dei gratia Venerabilis Salerni Archiepiscopi essem ego Bartholomæus eadem gratia Nolanus Episcopus, & de Canonicis ipsius nostri Episcopij adesset Iacob Diaconus, & Alexius Presbyter, & Marinus Subdiaconus, illic etiam Dominus Rogerius Nuscanus Episcopus adesset, & de Clero ipsius Episcopi magister Tristaynus, & Guaimarius clericus & Abbas, & Romoaldus Clericus, qui dicitur Guarna, & de Laicis etiam Alphanus, & Cioffus fratres mei, & Petrus genitor prædicti Romoaldi filius quondam Romoaldi Comitis, qui dictus est Grassus, & Landenolfus miles & Malfridus miles, qui dicitur Russus, aliique complures, idonei homines in eadem præsentia pro parte Monasterij Sanctæ & Individuæ Trinitatis, quod constructum est foris Salernitanam Ciuitatem in loco Mitiliano, in quo Dominus Falco Dei gratia Venerabilis Abbas præst, affuerunt: Arboreus Prior, & Marinus Vestararius ipsius Monasterij, & quoniam pars prædicti Monasterij aduersus nostram Ecclesiam querelam mouerat de Ecclesia SS. Martyrum Georgij, & Leontij, quæ constructa est in Territorio Nolano, vbi Adarci dicitur, & de Ecclesia S. Trinitatis constructa foras, & iuxta munitionem Castelli, quod Cicala dicitur, quæ ipsi Ecclesiæ S. Georgij subiecta est, & de omnibus rebus & pertinentijs ipsarum Ecclesiarum, quibus videlicet Ecclesijs & rebus earum à parte ipsius Monasterij ostensa fuerant duo priuilegia, vnum, in quo cõtinebatur, quod Dominus Saxo quondam Nolanus Episcopus consilio Cleri ipsius nostri Episcopij canonicè, & legitime dederat, atque tradiderat Domino Petro eiusdem Monasterij Venerabili Abbati pro parte ipsius Monasterij prædictas ambas Ecclesias ipsas, tunc dirutas existentes cum omnibus rebus earum. Alterum verò Priuilegium, quo continebatur, quia [illegible] Dominus Iordanus quondam Capuanus Princeps confirmauerat in ipso Monasterio easdem suprascriptas Ecclesias cum omnibus rebus earum & erant ambo ipsa priuilegia legitimè confecta, & subscriptione testium, & sigillis solemniter roborata, pro qua videlicet traditione ab ipso Saxone Nolano Episcopo facta, ipse Dominus Petrus Abbas quasi loco census tradiderat ipsi Nolano Episcopo pro parte ipsius Episcopij in perpetuũ habendum vnum sedium de Molino, quod ipsi Monasterio pertinebat, in fluuio, qui dicitur Dragoncellus, & vbi proprè, *alla foce* dicitur, veluti in ipso priuilegio continetur. Cõtra quam videlicet querelam nullam in nostris Armarijs, vel apud nostram Ecclesiam partis nostræ defensionẽ reperire potuimus. Quapropter amore pacis, & odio litis, consilio etiam & arbitrio prædicti Domini Archiepiscopi, aliorum prudentum, & religiosorũ virorum vtriusque partis familiarium, prædictam querelam & litem tali transactione, & conuentione sedauimus. Prædictas igitur Ecclesias cum ipsis rebus, & pertinentijs earum per librum in manibus prædictorũ Prioris & Vestararij vice prædicti Monasterij eas recipientium tradidimus, remisimus, & confirmauimus consilio & consensu nostrorum Canonicorum ad habendum & faciendum exinde ipse Dominus Abbas, & successores eius, & pars ipsius Monasterij semper quod voluerint, omni nostra, & successorum nostrorum, & partis ipsius nostri Episcopij requisitione, ac contradictione remota. Detracto tamen vsufructu rerum ipsarum Ecclesiarum, quem prædictus Dominus Abbas precibus nostris Guillelmo Canonico ipsius Nolani Episcopij, dum ipse Guillelmus Canonicus in ipso Episcopio extiterit, dare se obligauit. Corpus verò prædictæ Ecclesiæ Sanctorũ Georgij & Leontij cum Cellis, & Cœmeterio eius & tantum de Terra ipsius Ecclesiæ propè ipsam Ecclesiam, vbi horreus conuenienter fieri possit, pars ipsius Monasterij sibi retineat, nullo in eis à prædicto Guillelmo Canonico fructu habendo, extincto tamen vsufructu, & ad suam proprietatem consolidato, scilicet ad partem ipsius Monasterij reuerso, pars Monasterij prædictum sedium de Molino, vel aliud sedium de Molino in prædicto fluuio partibus ipsius Nolani Episcopij dare se obligauit habendum quasi loco census pars ipsius Nolani Episcopij perpetualiter, vt prædictum est. Prædictus verò Guillelmus Clericus quandiu vsufructuarius extiterit vnoquoque anno in Octauis Pentecosten cum in ipso Monasterio festum SS. Trinitatis celebratur, visitet ipsum Monasterium, & pro cognitione deferat partibus ipsius Monasterij vnam libram de cera; quod si alterutra pars contra prædicta pacta venire tentauerit, & eã vel ex integro, vel ex parte remouere, aut contradicere præsumpserit, centum aureorum regalium numero pœnæ nomine parti lesæ teneatur. Omnibus etiam prædictis pactis in suo statu firmiter permansuris, quæ videlicet pacta prædictus Dominus Abbas testimonio subscribendorum testium ratihabitione confirmauit, Textũ verò huius conuentionis & diffinitionis tc Ioannem Notarium, & Aduocatum eius interfuisse in-

præſentia Ioannis, & Ioannis Salernitanorũ Iudicum ſcribere rogauimus, & eoſdem Iudices vtraque pars noſtrum ſimiliter rogauimus adnotare.

† *Ego qui ſupra Bartholomæus Nolanus Epiſcopus.*
† *Ego Gualderius Diaconus.*
† *Ego Iacob Diaconus.*
† *Signum Crucis propria manus ſupradicti Alexij Presb. & Canonici.*
† *Signum Crucis propria manus ſupradicti Marini Canonici.*
† *Ego qui ſupra Ioannes Iudex.*
† *Ego qui ſupra Ioannes Iudex.*

32. BERNARDVS interfuit Lateranenſi Concilio ſub Alexandro III. anno 1179. celebrato, quo ſubſcripſit poſt Sergium Neapolitanum, tunc Metropolitanum ſuum. Putarim ſub hoc Epiſcopo, vel paulo ante, Nolanam Eccleſiam à Salernitana Metropoli ad Neapolitanam traductam fuiſſe, præciſe vero à quo Pontifice, quoque tempore fuerit hæc facta mutatio, incompertum habeo, fortaſſe ſub Eugenio III. ſub quo nonnullæ aliæ Italiæ Eccleſiæ ad inuicem fuerunt vnitæ, aliæ alijs ſuffraganeæ Archiepiſcopis attributæ ſunt. Porrò clarè conſtat ad Bartholomæũ vſque Nolanos Epiſcopos Salernitanæ Eccleſiæ obnoxios fuiſſe.

33. RVFFINVS, vt Ciacconius ſcribit, olim Nolanus Epiſcopus, mox ad Eccleſiam Ariminenſem translatus à Clemente III. vocatus eſt ad purpuram anno 1190. ad titulũ S. Praxedis, de quo nil aliud habemus. At in Canonizatione S. Io. Gualberti anno 1194. per Cœleſtinum III. celebrata inter alios Epiſcopos qui ſolemnitati adfuerunt, recenſetur Epiſcopus Nolanus, Putcolanus & Ariminenſis tunc electus.

34. Fr. PETRVS poſt Ruffinum recẽſetur in diptycis huius Eccleſiæ, ordo tamẽ, tempus, & patria reticetur.

35. M. PERRONVS Notarius Federici Imperatoris electus eſt Nolanus Epiſcopus ab vna parte Capituli, alia verò Petrum Milonem elegit, ambo ad Apoſtolicam Sedẽ appellarunt, tunc Honorius III. ſcripſit Archiepiſcopo Neapolitano, ac præcipiendo mandauit, vt lite pendente ad ordinationem prædicti Perronis nequaquam procederet, vt in reg. Vatic. Dat. Reate 3. Non. Septemb. ann. 10. ſalutis 1225. eodem in reg. 31. fol. 82. alia extat epiſtola ad Caſertanum Epiſcopum ſuper eandem electionem.

36. ELIGIVS fuit Epiſcopus Nolanus, tempus non habemus.

37. IOANNES Epiſcopus Anglonenſis translatus eſt ad hanc Nolanam Eccleſiam per Barenſem Archiepiſcopum ab Alexandro IV. nõ fuit confirmatus, cùm interfuiſſet cõſecrationi Tancredi Tarentini in Regem Siciliæ, cuius cauſa iuſſu Clementis IV. per Albanenſem Epiſcopum exagitata eſt; tandẽ à Gregorio X. confirmatus eſt anno 1274. ex reg. Vatic. 5. Kal. Septemb. ann. 3. epiſt. 20. fol. 136. obijt anno primo Nicolai IV. ſalut. verò 1288. ex eodem reg.

38. FRANCISCVS Fontana olim Archiepiſcopus Meſſanenſis, defuncto Ioanne, Epiſcopatus Nolani factus eſt adminiſtrator, deinde ſub Bonifacio VIII. euaſit Archiepiſcopus Mediolanenſis anno 1296. Vide to. 4. noſtrum in Archiepiſcopis Mediolanenſibus.

39. PETRVS Gerra Capuanus Archiepiſcopus adminiſtrationem huius Eccleſiæ accepit ab eodem Bonifacio anno 1296. eamque exacto biennio remiſit, hic fuit deinde Archiepiſcopus Montis regalis.

40. LANDO Epiſcopus Suanenſis in Tuſcia, ad hanc eandem Nolanam Eccleſiam translatus eſt iubente Bonifacio VIII. anno 1298. 10. Kal. Maij, vt in reg. Vatic. ep. 159. fol. 131. ann. Pont. 4.

41. IACOBVS, cuius mentio extat in reg. regio Neapol. ann. 1311. obijt verò anno 1328. ex reg. Vatic.

42. PE-

42. PETRVS Episcopus Venafranus per obitum Iacobi translatus est ad Nolanã Ecclesiam à Ioanne XXII. anno 1328. 5. Id. Septemb. ann. Pontif. 13. ex reg. Vatic. epist. 89. excessit ex hac vita anno 1331.

43. NICOLAVS successit Petro ann. 1331. memoratur die 14. eiusdem anni in oblig. lib. mortem obijt anno 1340. ex regest. Vatic.

44. LIGO de Vrbeueteri Canonicus Rhemensis, & Papæ Benedicti XII. Cappellanus in demortui Nicolai locum electus est Nolanæ Ecclesiæ Episcopus 8. Id. Nouemb. anno 1340. Præfuit annis 9. cuius electio extat in reg. Vatic. eiusdem Pontificis ep. 379. anni 6.

45. NICOLAVS de Oferio nobilis Rauellensis Canonicus Neapolitanus a Clemente VI. Nolanæ Ecclesiæ præficitur, defuncto Ligo, anno 1340. 14. Kal. Febr. vt in reg. Vatic. ep. 149. fol. 94. p. 1. lib. 4. ann. 7. defunctus est Auenione, antequam munus consecrationis reciperet.

46. FRANCISCVS Rufulo Neapolitanus, origine Rauellensis, in suæ primoribus Ciuitatis meritò numerandus, ex Canonico Neapolitano, ac Papæ Cappellano electus est Nolanus Episcopus anno 1349. 8. Kal. Iunij in reg. Vatic. ep. 2. fol. 11. p. 1. lib. 3. ann. 8. Clementis VI. Præfuit annis 21. mortuusq; est Neapoli in patria anno 1370. sepultusq; est in Ecclesia Sancti Dominici cum hac inscriptione.

HIC IACET REVERENDVS PATER, ET DOMINVS, DOMINVS FRANCISCVS RVFVLVS DE NEAPOLI, LEGVM DOCTOR, DEI GRATIA EPISCOPVS NOLANVS, QVI OBIIT ANNO DOMINI MCCCLXX. DIE 5. IVNII. V. IND.

47. FRANCISCVS Seaccanus de Nola ex Canonico Cathedralis electus est patriæ Episcopus ab Vrbano V. anno 1370. 11. Kal. Iulij: vir egregijs moribus, & legum peritia clarus, Bonifacij IX. in Regno Siciliæ Apostolicus Nuncius, & Spoliorum collector, ac Referendarius, eiusdemque aliquando in Vrbe in spiritualibus Vicarius fuit, Cathedralem vetustate fatiscentem noua molitione cœpit exædificare. Testis fuit testamento Nicolai de Vrsinis Comitis Nolani anno 1399. 14. Febr. triginta omninò ann. cum laude prudentiæ præfuit, fatoque functus est 1400. iacet in Cathedrali nobili pulchroque tumulo cum hoc epitaphio.

Hic iacet corpus Reuerendi in Christo Patris & Domini Domini Franciſci Seaccani de Nola, Dei & Apoſtolicæ Sedis gratia Epiſcopi Nolani, vtriuſque Iuris profeſſoris, Sanctiſſimi in Chriſto Patris & Domini noſtri Bonifacij Papæ Noni Referendarij, ac in eadem Vrbe eiuſque ſuburbijs, diſtrictu, in ſpiritualibus Vicarij generalis, qui obijt anno Dom. MCCCC. die xv. menſis Iulij, viij. Indictionis in Ciuitate Nolæ, cuius anima requieſcat in pace. Amen.

48. FLAMENGVS, vetusta, ac nobilissima Minutula familia natus ex Canonico Neapolitano, defuncto Francisco electus est Nolanus Episcopus anno 1400. 7. Kalen. Aug. Interfuit Constantiensi Concilio, testis fuit testamento Landulphi Card. Maramaldi 1415. 10. Octob. Præfuit annis omnino duobus, & quadraginta, constat illum obijsse anno 1442. in Actis Consistorialibus, de quo nihil occurrit ampliori dignum memoria.

49. LEO de Simeone ex Archidiacono adlectus est coadiutor Flamengi ab Eugenio IV. cum spe futuræ successionis anno 1438. cui successit anno 1442. vltima die Aprilis. Anno verò Leonis Præsulatus tertio extra mœnia Vrbis Nolæ, Raymundus Vrsinus Sanctæ Principis, & Nolæ Comes Cœnobium pro Minoritis fratribus extruxit, quod non

sine

sine diuini numinis ope factũ narrat doctus Wadingus to. 5. Annal. Minor. inditumq; nomen S. Angeli. *Raymundus*, inquit, *Vrsinus Salerni Princeps & Nolæ Comes cum extra hanc Vrbem Ecclesiam S. Laurentij collabentem reficere, & Conuentum adijcere Minorum summo tentasset conatu, magna sua, aliorumque admiratione videbat nocte desisti, quod interdiu construebatur. Piorum Virorum implorato precibus, rogauit Dominum, vt dignaretur propalare quid hoc vellet portento? Et ecce latomi, dum saxum ingens ex lapidicina exscindunt, pulcherrimum Angelum ex are fusum, pretiosum annulum manu tenentem inter duos filij inuicem confabulatos lapides conspiciunt. Hinc iudicatum est locum hunc à Deo delectum sacra ei construenda? Nulla interposita mora huc curam & operam omnem Raymundus conuertit, & elegantissimum fabricauit Cœnobium, rebusque omnibus necessarijs instruxit. Angeli simulachrum, à quo domus nuncupatur, reposuit in sacrario, & sibi, humile posuit in pauimento sepulchrum.* Iacet hic B. Reginaldus laicus, miraculis in vita, & post mortem clarus. Porrò inscriptio ad Raymundi sepulchrum talis est.

Hic iacet Illustris Dominus Raymundus de Vrsinis Nolanus, & Palatinus, ac Sarni Comes, Princeps Salerni, Dux Amalfi, & Reg. quondam Siciliæ Magister Iustitiarius, & vxor Leonora regali prosapia de domo Aragoniæ. Qui obijt anno Domini MCCCC.LIX.

Viginti septem annos Leo sibi creditam Ecclesiam rexit, mortalitatem expleuit anno 1469. cuius marmoreum sepulchrum spectatur in Cathedrali cum hac inscriptione.

Hic iacet corpus Domini Leonis Episcopi Nolani, qui obijt anno Dom. MCCCC.LXVIIII. XV. mensis Iulij, cuius anima requiescat in pace. Sedit annis XXX.

50. IOANNES Antonius Boccarellus antea Episcopus Asculanus in Apulia ad Nolanam Ecclesiam translatus est 5. Id. Augusti anno 1469. obijtque anno 1475. qui nouæ Cathedralis prima præstruxit fundamenta, adiuuante Vrso Vrsino Nolæ Principe.

51. ORLANDVS Vrsinus Romanus eruditione ac legali scientia non minus, quàm generis nobilitate illustris adlectus est Episcopus Nolanus anno 1475. 17. Kal. Iunij. Romanæ Vrbis Studiorum Rector erat anno 1499. vbi decessit anno 1505. pietatis, religionis, & liberalitatis in omnes præclara opinione relicta. Anno superiori ab obitu Orlandi Nolæ decesserat Helena de Comitibus Nicolai Vrsini Nolæ Comitis vxor, in claustro Sancti Francisci sepulta cum hoc epitaphio.

Nicolaus Vrsinus Nolæ, Petilianique Comes, dilectæ coniugis Helenæ Conte hic voluit corpus humari, & pro eius anima semel in hebdomada Missam, semel in anno anniuersarium celebrari, ob quæ Conuentui huic in Palmarum planitie telluris iugeros quinquaginta donauit, Fiasco Nolam gubernante, qui vtique carus illud, & id fieri curauit. Anno Domini MCCCCCIIII. VI. Id. Iunias.

52. IOANNES FRANCISCVS Brunus Apostolicus Protonotarius successit Orlando 4. Iulij 1505. interfuit Lateranensi Cõcilio, in cui annis 41. Nolanam Ecclesiam rexisset, sibi Coadiutorem asciuit cum spe futuræ successionis anno 1546. Antonium Scarampum, paulòque post annum ætat. suæ 100. capularis senex mortalitatem expleuit.

53. ANTONIVS Scarampus Pedemõtanus ex Cannellæ Comitibus Rector Ecclesiæ S. Mariæ de Monte Papiensis Dioecesis electus est Coadiutor Bruni die 20. Augusti 1546. eidemque successit Præsul dignissimus,

tres

eres & viginti annos Nolanam Ecclesiam administrauit, quam ad formam Tridentini Concilij, quo assederat, traduxit, erexitque Clericorum Seminarium, aliaque boni Pastoris opera gessit, translatusque deinde est ad Laudensem Ecclesiã anno 1569. die 11. mensis Martij. Vide quæ de eo scripsimus in Præsulibus Laudensibus tom. 4.

54. PHILIPPVS Spinula Ianuensis Episcopus Bisinianj ad hanc Nolanam Ecclesiam translatus est die 11. Martij 1569. Singulari pietate huius Ecclesiæ curam perurfit ad sex & decem annos, à Gregorio XIII. Presbyt. Card. ad tit. S. Sabinæ creatus ann. 1583. die 13. Decembr. quo Nolana Cathedralis miserabile casu corruit, quam deinceps Fabritius Gallus Philippi successor à fundamẽtis cœpit reædificare. Onus remisit Philippus Card. ann. 1589. Romæ decessit an. 1593. de quo vide Bisinianensium Episcoporum nostram seriem tom. 1.

55. FABRITIVS Gallus Neapolitanus ex resignatione Card. Spinulæ Nolanus euasit Episcopus Kal. Iulij ann. 1585. Hic vbi primum ad Episcopatum ascendit, nil antiquius habuit, quàm Clericorum mores corrigere, pietatem in omnes, charitatem in pauperes profundere, collapsam Cathedralẽ reædificare, inque primum dignitatis splendorem restituere, Sanctorum lipsana exornare, Ecclesiasticam libertatem vbique & semper acerrimè propugnare, Canonicos ampliori dignitate ornare, Diœcesim plurimis Collegiatis Ecclesijs insignire, Camaldulensem Eremum instituere, Virginum Templa, Pietatis Montes, Xenodochia à nobilibus Nolanis instituta retinere, solertia augere ritibus, amplificare deuotione: quamobrem tanta Prælulis huius bonitas, vndè ingens Ecclesiæ suæ fructus emanauit, digna est, vt cum priscis illis Sanctis Episcopis, qui Nolanam Ecclesiam sanctè administrarunt, rectè comparetur. Synodum vnam satis celebrem sui Præsulatus anno 5. habuit, ediditque vnà cũ antecessorum suorum breuem seriem, Fratres Minimos recepit ad viam, quæ in Apuliam ducit, iuxta Cœmeterium Martyrum, & S Felicis Presbyteri latebras memorabile, cõditum illis cœnobium est, & Ecclesia sub nomine, & tutela Diui Francisci Paulani, quẽ ciues Nolani peculiari cultu venerantur. Cæterum Fabritius Clero, populo, omnibusque ordinibus charus, post annum nonum supra vigesimum Episcopatus sui Nolæ ex hac vita discessit 6. die Nouembris 1614. sepultusque est in sacello S. Stephani Cathedralis Sacrarij ab ipso condito, & ab Alexandro Gallo eius nepote, qui nuper Episcopus Stabiensis fuit exornato, vbi in subiecto elogio patrui virtutes & acta enarrauit.

D. O. M.
Fabritio Gallo Neap. Nolanorum Episcopo
Pauli V. Pont. Max. familiaris assistens
Ecclesiasticæ libertatis acerrimo defensori
Templo repentino olim casu subuerso in splendidiorem formã restituto Aedificijs, ac redditibus auctis.
Diœcesana Synodo vigilanter edita Ecclesiæ senatu ipso curante pontificijs insignibus decorato
Vrbe inundatione aquæ bis afflicta ab extremo vindicata interitu cunctis parentem lugentibus
Alexander Gallus I. C. Iacobi filius sacellum SS. Reliquijs ornatum à patruo pientissimo cœptum cõsummauit, posuit, dicauitq; Ann. MDCXV. Vixit an. LXIX. M. IIII. D. XXI.
Sedit An. XXIX. M. IIII. D. IV.

Supra verò maiores Cathedralis fores ex marmore hæc leguntur verba.

FABRITIVS GALLVS NEAPOL.
NOLAN. PONT.
COLLAPSVM ACCEPERAT ÆRE
SVO, ET PVBLICO
MAGNIFICENTIVS RESTITVIT.
A. D. M. D. XCIIII.

35. IOANNES BAPTISTA Lancellottus Romanus, Horatij Lancellotti germanus frater, à Paulo V. Nolanum Episcopatũ obtinuit 26. Ianuarij anno 1615. Domi ea in Palmis solemni ritu ingressus plura nouæ Cathedrali adfecit ornamenta: multa etiam tàm ad splendorem, quam ad pietatem incitamenta, in sacrorum officiorum administrationem idem instituit, ædificijs quoq; variis, & picturis Episcopale palatium exornauit. Haud procul à Nola, vbi carcerés, & fornax erant, quibus Sancti Martyres, vel crudeli macerationę, vel igne probabantur, vt de S. Ianuario Neapolit. inclyto Martyre, & Beneuent. Episcopo legitur, qui in ea fornace probatus, illæsusque euaserat, ædiculam olim à fidelibus ibi excitatam anno 1631. Vesuuij Montis cineribus penè oppressam, cooperante Lancellotto, Canonicorum Capitulum summa pietate restituit, & memoriam addidit in marmore ad fidelium augendam deuotionem hisce conscriptis verbis.

Aediculam videns Viator
venerare.
Hic est ille carcer, quem Beatus
Ianuarius decorauit,
Hæc est illa fornax, quæ eundem
citra noxam accepit, ve-
getiorem emisit
Vtrumque locum Orbi vniuerso
celebrem
Inter præcipuas Vrbis Nolæ
reliquias
Temporis iniuria deformatum.
Ob repressum iterum hoc anno
M.D.C.XXXI. Vesuuij
sæuientis furorem
Ioanne Baptista Lancellotto
Pontifice
Capitulum Nolanum restituit.

Præfuit exinde Lancellottus ann. 45. obijt hoc anno 1656. iacet in Cathedrali.

57. FRANCISCVS Gonzaga Mantuanus Clericus Theatinus Episcopus Gerunticnsis, & Cariacensis ad hanc Sedem translatus hoc eodem anno 1657. die 19. Nouembris.

PVTEOLANI EPISCOPI.

PVTEOLI vetus Campaniæ Felicis olim frequens, & celebris Ciuitas apud Sinũ, qui Puteolanus dicitur inter Sinuessam, & Neapolim, à quo in Occasum æstiuum, ad VIII. M. P. recta via distidet, sita est supra collem prope Lucrinum, Acherontiamque paludem. De huius Vrbis origine, & nomine diuersi diuersa sentire. A Samijs conditum vult Eusebius eo tempore, quo Tarquinij à Bruto sunt expulsi; A Cumanis alij existimarunt ædificatam, alij nouæ & fabulosæ arridentes opinioni, à Diceo Neptuni, vel Herculis filio ortum habuisse principium arbitrantur. Pausanias bis eius meminit, primum in Messenijs, deinde in Archadicis; Tyrrhenorum oppidũ appellat, eius tamen conditoris mentionem nullam facit. Initio Dicearchiam dictam, nimirum ab administratione iustitiæ, sanctissimoque imperio. Plinius, Strabo, Silius, Appianus, & Philostratus auctores sunt.

Impo-

Emporium Cumanorum Puteolos fuisse, posteaque colonis Romanis admodum frequentes redditos, & nomen à puteorum multitudine accepisse, vel vt alijs placuit, à putore, quem hic passim aquæ calidæ vi sulphuris emittunt; quapropter nonnullis etiam Phlegra vocatus sit Cumanus ager Strabo memoriæ prodidit. A Liuio Puteolorum mentio sæpissimè fit, præsertim autem, vbi colonos eos deduxisse Fabium Max. Vrbemque muniuisse, neque multò post Annio Consule referente decretum à Senatu, colonos in quinque marinas, & inter eas Puteolos mitti narrat. Alibi etiam Annibalem ad Auernum, prætextu sacrificij profectum, sed animo capiendi Puteolos. Alio denique Romanorum coloniam factam scribit. Recentiori æuo ab Augusto fuisse coloniam deductam vult Frõtinus. Cicero oratione pro M. Cœlio municipium appellat, & quasi pusillam Romam, vocat epist. 2. lib. 5. ad Atticum, antiquã rempublicam, & Præfecturam aliquando extitisse lapides confirmant, quos leges apud Capaccium.

Sunt qui nouam hanc Vrbem dicant, & vetus Oppidum Puteolos non hoc in colle positos fuisse; sed aliquanto remotiore loco; vbi ingentes adhuc ædificiorum ruinæ supersunt, sed haud quaquam hanc recentem, sed ipsam Vrbem antiquam esse demonstrant, non modo situ eius præsente, quod propinqua littori, portuique sit; sed etiam reliquijs pontis ab huius collis radicibus olim incipientis, & ex vetusto templo Vrbis medio à Calfurnio L. F. in honorem Augusti condito, Ioui consecrato, quod Christi deindè fideles D. Proculo dicarunt, quanquam multo quondam ampliore, quam nunc sit, minime negare possumus. Neptuni templi ruinæ adhuc Puteolis vigent, cuius Ciceró meminit Acad. 4. Serapidis & Honoris religionem coluisse Puteolanos, ijsdem Aedem statuisse lapis nobilissimus declarat, quem refert Capaccius. Oppidum enim à Romanis auctum, ornatum, multisque locis restitutum, cum Imperij majestas esset declinata, Barbarorum sæpiùs in Italiam illuuione collapsum & solo æquatum est, restitutum deinde in eam, qua nunc extat formã à Neapolitanis Principibus, Regibusque. Antiquarum verò rerum monumenta Puteolis, vt idem Capaccius narrat, eam habent admirationem, quam, quæ Romæ sunt reliqua, quæ maximum animo & oculis afferunt stuporem. Hinc templa, portus, Academiæ, theatra, amphiteatra, statuæ, inscriptiones, thermæ, & alia memorabilia, quarũ parua quæ supersunt vestigia animi Romani magnitudinem, Imperatorum in eis locis cõsuetudines maximam rerum memoriam præseferunt. At verò quæ in ijs locis, antignes, aut thermæ, aut montes obijciunt, omnem superare admirationem facilè videntur. De hac Ciuitate eiusque origine, nomine, dignitate, rebusque memorabilibus, religione, Virisque illustribus ita commemorauit luculentissimo, eruditoque libro supra citatus Iulius Cæsar Capaccius, vt nil prorsus desiderari posse videatur. Cæterum Christianitatis exordium, Puteolanorum delitias, præclaraque monumenta, visum est mirum in modum cumulasse; Siquidem in primis Campaniæ Felicis Ciuitatibus vna fuit, quæ Patrobas Pauli Apostoli discipulo prædicante, lucem Euangelij aspexit, primusque deinde satagente Apostolorum Principe Petro idem Patrobas Episcopus cõsecratus, Puteolanam instituit Ecclesiam, illamque optimis legibus rexit. Templum Augusto dicatum a Christianis D. Proculo Martyri, Puteolanæ Ecclesiæ Diacono sacrum, & maior Basilica constitutum est sub Diocletiano. Proculi ibidem seruatur corpus, Vrbis Patronum, Puteolani maximo cultu venerantur. Hunc antea cum Eutychete, & Acutio Ciues transtulerant in Prætorium Faludij ad Triuium, quod S. Stephani coniungitur ædi, vbi martyrio sunt coronati. D. Celsi, Petri Apostoli discipuli in eodem templo Lipsana colunt ex traditione. Volunt ibidem esse corpus S. Niceæ Proculi matris, de qua Petrus de Natalibus in Catalogo, tum etiam corpus Patrobæ. Arthemas nobili genere natus, est Puteolis, martyrio coronatus 7. Kal. Febr. sub persecutione Decij: ibidem passi sunt pro Christo Onesimus, Erasmus, cum socijs. Illud quoque eorũ decori accessit, quod haud procul Puteolis ad forum Vulcani Ianuarius glorioßissimus Neapolitanus Ciuis, Episcopusque Beneuentanus cum socijs, capitis abscissione nobilem tulit palmam martyrij, cuius corpus in Metropolitana Ecclesia Neapoli venerantur. Aedes ibidem à Napolitanis Puteolis est condita anno 1574. vbi ædicula prius erat, cum marmoreo Ianuarij capite. In ea commorantur Sacerdotes Cappuccini. Neapolitani, vt sui iuris ædem esse significarent, hoc in marmore scripserunt.

Diuo Ianuario
Diocletiani scelere obtruncato
Ne quod sacri corporis sanguine
maduerat solum sine honore
diutius remaneret, Neapolitana Ciuitas P. P.
Aere P. F.
M D L X X X.

In altari hæc leguntur.

LOCVS DECOLLATIONIS S. IANVARII ET SOCIORVM EIVS.

Sed de Ianuario alibi redibit sermo: ad maiorem Basilicam redeamus, quam diximus

mus expurgato templo Calfurniano, in Cathedralem erectam, Diuoque Proculo consecratam fuisse, hanc vetustate propè deformatam, ac ruinosam Martinus de Leone & Cardenas dignissimus Episcopus nobili architectonicæ artis schemate nuper à fundamentis construxit, Sanctique Proculi, & Ianuarij titulo insigniuit, vt inscriptus lapis proloquitur.

D. O. M.
Retenta ad memoriam vetustatis
Externa duntaxat Templi Calphurniani facie
Explicataque ad formam sacræ Aedis
Inaugurata olim Diuo Proculo
Tutelari ara Templum hoc
A fundamentis excitauit, concinnauit, & consecrauit:
D. Frat. Martinus de Leon, & Cardenas
Hispanus ex sacra Eremitarum religione D. Augustini
Episcopus Puteolanus inter Papæ assistentes, & regius Consiliarius cooptatus.
Anno salutis humani generis.
M.D.C.XXXIV.

Hæc in exteriori parte supra fores: alia verò de eiusdem Ecclesiæ consecratione in interiori parte legitur inscriptio.

Anno Dom. M.D.C.XXXIV.
die xxx. mensis Aprilis
Ego D. Fr. Martinus de Leon, & Cardenas
Hispanus ex sacra Eremitarum religione D. Augustini
Episcopus Puteolanus inter Papæ assistentes, & regius
Consiliarius cooptatus consecraui
Ecclesiam hanc,
Quam à fundamentis erexi, & altare maius in honorem
Sanctorum Martyrum Proculi
Diac. & Ianuarij Episc.
Tutelarium, & Reliquias SS.
M.M. Ianuarij, Festi, Sosij,
Desiderij, Sociorum eius, S. Celsi
Episcopi Puteolani
SS. M.M. Constantij, Maximi,
Iuuentij, Pastoris,
Theophyti, Tertulliani, Vitelliani, & triginta militum
M.M. in eo inclusi: & singulis
Christi fidelibus
Hodie vnum annum, & in die
Anniuersario
Consecrationis ipsam visitantibus quadraginta dies de
vera iudulgentia in forma Ecclesiæ consueta concessi.

In hac Basilica tres dignitatum gradus ad maiorem Dei cultum sunt; Decanatus, Archidiaconatus, & Cantoratus, Canonicatus duodecim. Theologalis præbenda: nouem item Cappellani Beneficiati, alijque Clerici cum Præfecto Sacrarij, Magister musices, qui quotidie Diuinum pensum perurgent. Seminarium Clericorum in ipso Episcopali Palatio ibi institutum est, vbi Clerici aluntur. Nec desunt in Ciuitate Xenodochia ad subleuandam egenorum inopiam. Plures olim in ea Ciuitate erant Parochiales Ecclesiæ, hodie duæ tantùm numerantur. Cathedralis ipsa, altera in suburbijs propè mare in Ecclesia S. Mariæ Gratiarum. Monialium Cœnobia duo, quibus adnumerari possunt sex virorum Monasteria, partim intra, partim extra Ciuitatem exædificata', Iesu Mariæ scilicet, Ord. Prædicatorum, S. Catharinæ, Ord. Conuentualium, S. Iacobi Carmelitarum, S. Francisci Ord. Minorum, alterumque districtioris obseruantiæ eiusdem Ord. Monachorum Mõtis Virginis apud S. Andream, & Cappuccinorum ad Diui Ianuarij, pluraque alia ibidem pia loca, & laicorum fraternitates visuntur, quæ Puteolanorum Populorum pietatem videntur augere. Puteolanus Episcopus Neapolitano Archiepiscopo ab immemorabili subest, haud amplæ Diœcesi ius dicit, in qua ad nouem millia mortalium capita censentur, si sex millia, quæ intra mœnia Puteolana accenseantur. Redditus Episcopatus tria millia scutatorum illarum partium dicuntur explere in libris fisci Apostolici, eius taxa florenos 133. non excedit. De dignitate & antiquitate Ecclesiæ Puteolanæ scripsit Opusculũ Sebastianus Monachus Oliuetanus ad Ioannem Matthæum Castaldium Episcopum Puteolanum, quod non vidimus, nec typis editum est. Insignis quidem Eccle-

sia est numeroso iam Martyrum sanguine decorata, Summorum Pontificum, Regumque variis muneribus, priuilegijsque fuit donata. Euersis enim Misenatis, Cumanisque Ecclesijs, quarũ Clerus & Capitula in Auersanam Ecclesiam se transtulerunt, in qua tres hodie Primicerij numerantur, census earum Neapolitanæ Ecclesiæ attributus; Ecclesiastica verò Ecclesiarum iurisdictio Puteolano Antistiti obuenit; non solum namque in illis jus suum exercet, sed in locis etiam fori scriptæ, subcauæ, & planuræ, quæ in temporalibus Neapolitanæ Ciuitati subduntur, in spiritualibus Puteolanę Ecclesiæ subiecta sunt, hodieque ad portas Ciuitatis Neapolitanæ suam iurisdictionem extendit. Puteolanorũ Præsulum series sequens est ex varijs monumentis collecta.

15. PATROBAM vnum ex septuaginta duobus Christi discipulis, imò & Pauli discipulum, cuius meminit in Epistola ad Romanos, satagente Petro Apostolorum Principe Hierosolymis post Iudaicam persecutionem, dispersionemq; Christi discipulorum per vniuersas orbis terrarum partes, ordinatũ Episcopum, Puteolis nutu diuino appulisse, eaque in vrbe, tunc florentissima, Euangelium disseminasse, eiusdem primum Præsulem institutum fuisse, vetus, constansque traditio narrat. Porrò de eo pauca loquuntur monumẽta, quæ, vt Baronius scribit, à primis Christi fidelibus gesta sunt, scriptorum inopia, vel scripturarum naufragio remanserunt silentio sepulta. Igitur Patrobas primus Puteolanorum Episcopus assiduo labore, fideique seruoris prædicatione accensus, fidem, sedemq; Episcopalem Puteolis constabiliuit, cumque per annos multos molestias multas, & incommoda pro Christi nomine à Gentilibus fortiter pertulisset, infinitos propemodum ad Euangelij lucem adduxisset, sanctè quieuit in Domino 4. Nouembris post annum 59. salutis, vt existimare possumus; etenim cum Paulus Apostolus è Hierosolymis Romam captiuus duceretur è Rhegio soluens, Puteolos delatus, inuentis ibi fratribus, vt Acta Apost. 28. testantur, apud eos dies septem rogatus mansit, tunc temporis aiunt Patrobã illorum fratrum (hoc enim vocabulo Christiani appellabantur) Episcopum fuisse; In templo nunc maximo depicta historia est, vbi S. Paulus à Patroba Episcopo, alijsque fratribus benignè inter amplexus cernitur receptus, post hunc annum apparet Patrobam obijsse, quo vero anno præcisè, incertum. Patrobæ meminit Hippolytus Martyr lib. de Septuaginta Christi discipulis, ex quo Baronius in notis ad Martyrol. Rom. qui illum Puteolanorum Episcopum fuisse affirmat. Patrobæ Puteolani Episcopi item meminit Menologium Græcorum vetustissimum iussu Basilij Iunioris Imp. Cõstantinopolitani ante annum salutis 977. in membranaceis pulcherrimis characteribus conscriptum, extat in Bibliotheca Vatic. cuius versio Petri Archudij Corcyrensis penes me erat, quam dono dedimus amico nostro erudito viro Ioan. Baptistæ Mari Canonico S. Angeli in foro Piscium, vt suis notis ea aliquando in lucem proferat. de Patroba ita se habet. *Pridie nonas Nouembris. Eodem die certamen Sanctorum Apostolorum de numero septuaginta Patrobæ, Hermæ, Lini, Gaij, & Philologi. Patrobas, Hermas, Linus, Gaius, & Philologus ex septuaginta discipulorum numero fuere. Patrobas, cuius mentionẽ in suis Epistolis Paulus Apostolus facit, Episcopus Puteolanorum te insigniuit; Hermas autem, &c.* Chronicon Alexandrin. pag. 507. inter LXXII. Christi discipulos recenset Patrobam, eidemq; vigesimum primum locum attribuit. Nicephorus Callistus in Historia, Gallesinus in Martyrologio, Molanus in additionibus ad Viuardum, Ferrarius alijque Patrobæ meminerũt, faciuntque Puteolanorum Episcopum. At Dorotheus in Synopsi, cuius fides à Baronio, Bellarminoque Cardd. tanquam fabulis plena improbatur, Patrobam Episcopum Neapolitanum fuisse scriptum reliquit, ex quo aliqui recentiores, qui de Episcopis Neapolitanis scripserunt, sed eorum opinio non cohæret cum tempore Aprenis obitus, is à D. Petro primus ordinatus Episcopus ad Cœlum euolauit anno Christi 70. quo anno S. Celsus Patrobæ successor ab eodem Apostolorum Principe iam diu Puteolanæ Ecclesiæ cõstitutus Episcopus fuerat, ac felici gressu illam regebat Ecclesiam: tametsi illud obstare non posse, inquit, Caracciolus cap. 8. Sacrorum monumentorum Neapol. Eccles. lib. quod Patrobas Puteolanus, Neapolitanus fuerit Episcopus, & ambas simul rexerit Ecclesias, cum plurima prorsus suppetant similliima antiquorum Pontificum exempla, qui multarum Ciuitatum Episcopi, in ijs tamen omnibus ritè coluntur: ob id nimirum (vt sæpè olim contigit) quod vnus, idemq; Episcopus, Apostolico more, complurium Ciuitatum,

tatum, imò & prouinciarum Ecclesias, primis illis Christi seculis, fundauerit, instituerit, rexerit; hic vnus Martialis Christi discipulus non solum Lemouicensis, sed etiam vt Baronius ad 30. Iunij, & Guilielmus Centen. P. adnotant. Pictauiensis, Engolismensis, Burdegalensis, Bituricensis, Santonensis, Viennensis, Anicensis, Rutenensis, & Mimatensis Ecclesiarum fuit Episcopus, atque in ijs hoc etiam tempore solemni officio celebratur. Sic Maternus Petri discipulus, & Treuirensium, & Tungrorum, & Colonensium, & aliorum finitimorum populorum fuit simul Doctor, & Præsul. Martyrol. Rom. 14. Septemb. Sic Sirus & Iuuentius, non Ticinensem solummodò, sed & Vicentinam, aliarumque Ciuitatum vicinarum fundarunt, atque instituerunt Ecclesias. Addo Romulum, qui Pesulanam, Florentinam, Volaterranam, Bergomatem, & Brixiensem constituit Ecclesias, & Prodosimus Patauinam, Vicentinam, aliasque fundauit Sedes: nec desunt huiusmodi exempla in sacra Historia. Cæterum de Patroba, præter suspectæ fidei Dorotheum, nullum habemus veterem auctorem, qui asserat illum Neapolitanum fuisse Antistitem. Peulorum illum astruit Petrus de Natalibus; sed cum nulla sit Ciuitas hoc nomine nuncupata, nescio vndè id hauserit. Democharses lib. 2. de diuino Missæ sacrificio cap. 18. ait, S. Patrobam Neopotiolanum fuisse Episcopum institutum, de quo aliqui Neapolitanum legerunt, melius pro Neopotiolano Puteolanum dixisset. Puteolani, Patrobæ corpus in eorum Cathedrali asseruari affirmant, Baronius verò 4. Nouemb. illud Romæ in Basilica S. Mariæ Maioris conseruari scribit, sed in ea Basilica nulla mentio extat; imò in vetustis monumentis eiusdem, nec verbum quidem de Patroba, fortassis pro Epaphra Colossensi Episcopo, cuius sacra ipsa na sub altari maiori in ea Basilica iacent. Patroba scripsit ad 4. Nouemb.

2. S. CELSVS S. Patrobæ alumnus defuncto magistro successit, secundus ab Apostolorum Principe Petro Puteolis ordinatus Episcopus circa annum Domini 60. Habet traditio, hunc fidei opus à B. Patroba Puteolis inceptum summo labore absoluisse, ac semel ab illo plantatam Christi fidem sua prædicatione efficaci constabilisse, populumque ferè totum, eliminatis Idolis, ad veri Dei cultum traduxisse, & post multos exanthatos labores ad Cœlum euolasse circa annum Domini 80. die 5. Nouemb. quo ipso die auctoritate Pij, ac Sixti V. Summorum Pontificū celebratur festum, ac veluti Patronus veneratur, cuius sacrum corpus in Ecclesia ab ipso condita, vbi nunc Moniales S. Francisci degunt creditur asseruari. Eius meminit Ferrarius in Catalog. ad hunc diem, vbi habet extare in Puteolano Territorio Ecclesiam, quæ S. Petrilli de Quarto dicitur, quod in ea à S. Petro Celsus Episcopus consecratus fuerit; sed magis arridet opinio illa, qua censetur Romæ Celsum ab Apostolo consecratum fuisse, post Patrobæ excessum, ac Puteolos missum, vbi & in pace quieuisse.

3. IOANNES, quem sanctitate clarū fuisse diptycæ Puteolanæ Ecclesiæ commemorant, tempus, quo ille floruerit, neque acta recensentur.

4. FLORENTIVS Episcopus suis exigentibus demeritis ab Episcopatu depositus post decimum quintum à sua damnatione eam Ecclesiam inuasit, vt meminit Epistola Gratiani, & Valentin. Imper. ad Aquilinum Vicarium Ordinarium, apud Baronium to. 4. ad ann. 381. num. 3. *Et Florentius*, inquit, *Puteolanus post damnationem, quam recto iudicio conuictus accepit, mansuetudinem nostram inquietare conatus, dignum tulit in progressione responsum; post decimum quintum annum Ecclesiam, de qua extrusus fuerat, rursus contaminare conatur, congressiones illicitas facere molitur, egentemque consilij multitudinem perditi animi persuasione depranat, nostrorum videlicet Iudicum socordia fretus, qui priuatæ gratiæ Imperialia præcepta condonant, & religionem, quam nos iure veneramur, quam fortasse ipsi negligunt, inquietare patienter accipiunt*; hæc de Florentio, cætera desiderantur.

5. THEODORVM numerant diptycæ Puteolanæ inter eius Vrbis Episcopos, cum potius Misenantem Episcopum plerique arbitrati sunt. Sepulchralis tamen lapis Puteolis est ab indoctis viris, vt testatur Capaccius, ad forum appositus, ferè exesus, vbi hæc inscriptio.

HIC REQVIESCIT S. THEODORVS
EPISCOPVS
QVI DEPOSITVS EST III. ID.
MAIAS CONS.
THEODOSII XV. ET VALENTINIANI IIII.

6. IVLIANVS Puteolanus Episcopus floruit Leonis I. Papæ temporibus, dignusq; habitus est vt ab eodem Legatus mitteretur

ad Ephesinam Synodum, vtex Martini Scoti Chronica narrat Baronius to.6. ad annũ 449. num.36. *Cum igitur, ait Sanctus Leo, nec reprimere Theodosium ab cogendo cõcilio valuisset Episcoporum, neque vt in Italia ageretur, persuadere potuisset; tamen ne faciendi causa dispendium aliquod pateretur, quam sciret appeti studijs summa potentiæ fautorib. Eutyches eundem Imperatorem præcipitem abducentium, salubre illud in primis consilium iniit, vt à Latere Legatos mitteret Ephesum ad Concilium, eisdemque daret ad Flavianum Episcopum Constantinopolitanum Epistolam, qua non ipse solum, sed vniuersa Synodus, quid de Verbi Incarnatione sentiendum esset, ex sententia Euangelica veritatis acciperet, vt sic tanquam fixa anchora, fides Catholica haud abriperetur à furentibus sectiosorum fluctibus discordiæ spiritibus agitatis; sed inconcussa solida firmitate subsisteret. Qui autem in re tanta obeundæ sunt directi Legati, eorum hæc sunt nomina; Iulianus Episcopus Puteolanus, Renatus presbyt. Cardinalis tituli S. Clementis, atque Hilarius S. R. E. Diaconus Cardinalis.* Hæc tantum de Iuliano viro doctissimo, ac dignissimo habemus, cætera eius acta vetustas voracissima antiquitas.

7. STEPHANVS huius Sedis Episcopus, cuius suasu Petrus descripsit, vitam S. Arthemæ Martyris Puteolani, qui pro Christo palmam sumpsit martyrij die 25. Ianuarij; cuius acta communicauit mecum Martinus de Leon dignissimus olim Puteolanus Episcopus ex vetustissimo hœdino codice litteris Lõgobardicis exscripta, quæ cum adhuc inedita sint, hic curiosis exponimus.

Passio S. Arthemæ Puteolani Martyris.

Venerabili Patri, & Sanctæ Puteolanæ Ecclesiæ Inclyto Præsuli Domno Stephano. Petrus, Glorificando itaque, & venerando Reliquias Sanctorum Martyrum, quia Beati Arthemæ glorioſi Martyris sacratissimum corpus in Diœcesi vestri Episcopij requiescit, præcipuisque miraculis coruscando, plebem fidelium mirabiliter inuitare nõ desinit, nec tamen eius passio incomposita, edita relegi præualet, studiosè suggerere curastis, vt sicut Beatus Ambrosius S. Agnetis gesta, & Venerabilis Dominus Aupertus Sãctæ Fortunatæ passionem clarificare studuerunt; ita & nos illorum studium imitantes, illius passionem de inculto eloquio transferentes ecclesiastico dogmati tradere curaremus, quatenus ad amorem Domini, & ipsius præfati Martyris Arthemæ gloriam sacratissima illius plebs amplius lætificetur, & tanto deuotiùs ad eius sollemnia properet, quanto illum cognouerit glorioſum ac triumphale martyrium pro Christi amore mirabiliter suscepisse. Quapropter egregie Pastor secundũ diuinum dictum dicens melius est obedire, quam sacrificare, ecce vestræ Paternitati libentissimè parere curantes, & inuictissimum illius agonem, & triumphale martyrium mirificè declarare curauimus.

Ergo benigne Pater, quia claro dogmate fulges
Martyrium sacrum, præfati Martyris almi
Sume sagax placidè, gratè referendo tonanti,
Atque sacra plebi studiosè tradere cura,
Gaudeat vt semper de vestro dogmate sacro
Ac Domino Christo laudem decantet ouanter.

Passio S. Arthemæ.

Magnificentia Maiestatis Domini Iesu Christi inter glorioſa, & admiranda magnalia, quæ mirabiliter operari dignata est, quatenus electos suos in amore sanctæ suæ religionis optimè radicaret, ac tormentorum pœnas eos discere non timere, non solummodo viros integra ætate pollentes, sed pueros, ac puellas in tenera ætate degentes per gratiam Sancti Spiritus ita confirmare dignatus est ad prudentiam responsionis, ad tolerantiam passionis, vt ante præsides, ac tyrannos intrepidi adstarent, Sanctæque Trinitatis fidem deuotissimè prædicarent. Exquorum sancta, & admiranda societate existens venerabilis, & sacratissimus puer Dei Arthemas, dum adhuc indolis, hoc est iuuenilis ætatis annos gereret, inclyta prosapia exortus, ex ciuitate scilicet Puteolana, secundũ nominis sui præsagium; nam Arthemas Atticè, Latinè autem ars, siue ratio interpretatur, in arte sanctæ rationis per Dei gratiam mirificè exaltatus, & à parentibus Christianis litterarum studijs Christicola traditus fuisset, mirum in modũ cœpit inter coætaneos, & condiscipulos notarea quadam & admirabili conuersatione fulgere, adeo vt non illum tanquam collegam atque condiscipulum, sed vt dilectissimum complectatur germanum. Quid plura, dum Cathigeta illius secundum morem magisterij per isagogam, id est introductionem ad sæcularium litterarum dogmata illum introducere cœpisset, ille nihilominus diuina gratia illustrante, præcedere illum in sensu, atqi sermonis acumine sagacissimè cœpit, ex quo inæstimabili, ac stupendo ingenio valdè astonitus, idem præceptor eius, non cœlesti, & diuinæ gratiæ hoc tribuere studuit, qui omnia quæcunque voluit, facit, sed heu, proh dolor! simulachrorum, atque Idolorum virtutibus condonauit, proinde in eadem admiratione potius puerulos eius discipulos illi ad docendum tradidit, videlicet, animaduertere cupiens, si tanta gratia continuata, an fortuito & accidenti studio in eo fulgeret.

Tunc Deus Omnipotens totius lucis origo,
Luminis de cuius radiantur corda bonorũ.

Mon

Nõ voluit tenebris retineri lumina tanta,
Sed clarè & dignè, qualis, quantusque vigeret
Talia patrando monstravit munere divo.

Igitur vt prædictum est, dum puer iste Domini Arthemas dogmata litterarum condiscipulis traderet, inter cætera eis Sanctæ Trinitatis mysteria mirabiliter inserebat, scilicet qualiter Dominus Christus filius Dei omnipotentis pro mundi salute, ex sacra Virgine nasci dignatus est, & per mysterium Sanctæ Crucis diabolicam destruxerit potestatem. De Sapientiæ autem studio fundebat, dicens; Discite ò pueri doctrinam, discite sancta, percipite auribus legem veræ Sapientiæ Dei omnipotentis, de qua Propheta canit, Initium Sapientiæ timor Domini, intellectus bonus omnibus facientibus eum, laudatio eius manet in sæculum sæculi, si hoc ita est, & verè quia ita est, toto mentis amore eius præcepta sequamur, eius disciplinam percipiamus, qui fecit Cœlum & Terram, Mare, atque Angelicam potestatem, qui corda omnium nouit, & omnes sapientes sapienter sua exuperat potestate.

Quisquis in hoc fidit, sapienti culmine pollet:
Terrenos sapiens, sapientes sternet omnes:
Hanc quoque Sophiam nemo contemnat arcanam
Qui policam quærit, cum Christo vivere vitam.

Hæc & similia dum puer Domini Arthemas condiscipulis intimaret, illosq; ad amorem cœlestis Sapientiæ accenderet, tandem & amici hoc explorantes, & cognoscentes, inflammari admodum, præceptori eius nunciauerunt, dicentes; O disciplinæ pater, magnæque Sapientiæ indagator, ò sacrorum numinum cultor, atque defensor prouide, ne forte pro doctrina praua discipulorũ accrescat magna iniuria sacrorum Deorum: Ecce enim Arthemas discipulus ille vester, quem pueris ad docendum studiosè posuisti, non illius sapientiam, sed iniquitatem, non Deorum religionem, sed Christicolarũ doctrinam ministrat. Credere non dubites; nam vera experta profamur; Vide ergo, ne per incuriam negligentiæ pericliteturpuritas famosę vestrę sagacitatis, dum præsidi huius prouinciæ talia per te non fuerint nunciata. Territus ad hæc illius Ethnicus Cathigeta adnocans illũ his verbis eum arguere cœpit. O Arthemas studiosę, fidelisque auditor, quæ est ista fama pessima, quæ nostras perstrepit aures, quæue doctrina vana nostra præcordia farsit; nostris ergo monitis prudenter aurem accommoda, scilicet, vt studium inchoatæ sapientiæ niteat, & dignitas nobilitatis tuæ non obstupescat: scimus equidem, te & nobilitate fulgere, & acumine prudentiæ optimè pollere: ergo audita horrida, quæ de te audiuimus, deleantur, & deuotio nostri præceptoris, quam in te habuimus, optime declaretur. Ad hæc B. Arthemas respondit: Scriptum est enim, ò sagacissime Cathigeta priusquam interroges, ne vituperes, & cum interrogaueris, corripe iustè: Ergò secundum hanc sententiam seriatim enucleare stude, quæ à nobis ineptè prolata esse dicuntur. & tunc demum, si ita est, aut profitendo approbamus, & retinemus si bona sunt, aut negando repellimus, & refellere curamus, si mala esse videntur. Tunc præceptor incœpit infamiam eius exponere, dicens; Relatum siquidem nobis est, quod discipulis, quos tibi ad erudiendum doctrinæ dogmata tradidimus, non illis sapientiam Deorum nostrorum, quam totus mundus colit, & veneratur, sed impiam religionem Christicolarum studuisti propinare, quæ abominabilis esse videtur, vera ne sunt hæc, an maledicorum compositione prolata? Beatus Arthemas dixit. Flagito, præceptor, quod nobis edisseras, quæ te scire non ambigimus, quatenus ad indagationem tuæ inquisitionis recto tramite peruenire possimus, sensus est enim prior in homine, qui doctrinam percipit omnem, an philosophiæ, & litterarum doctrina conclusus ad

Deficit pagina in originalibus.

Nos enim talia in præsenti, quæ possumus ministrantes, in futuro enim Tartarus excipiat ille, vbi nulla requies, sed semper fletus amarus.

Hæc vbi dicta dedit Præses crudelis iniqua, cõsentientibus cunctis, iussit pueris, qui olim discipuli b. Martyris Arthemæ fuerant, quod cum gladijs, qui ab officio scribendi graffij nuncupantur, græco eloquio, illum crudeliter trucidarent. Hanc ergo sententiam definitam cum martyr Domini agnouisset; quia non terrena, sed cœlestia exoptabat, oculis, ac manibus in cœlum erectis hanc orationem fudit ad Dominum.

O Rex omnipotens, Sanctorum vita beata!
Qui pugnare iubes, & præstat vincere semper,
Quique in te confidentibus gaudia largiris æterna.

Laudo & benedico nomen tuum, quoniã tu Domine adiuuisti me, & cõsolatus es me, & tribuisti mihi cum triumpho victoriæ cõsũmare, quod te donante inchoare potui, deprecor ergo supplex, quod mitras Angelum Sanctum, qui in pace tua suscipiat spiritum meum, quia iam tempus instat vt veniam, & videam desiderabilem tuam gloriam.

Hæc cum dixisset Martyr per cuncta beatus.

Mox perforatus gladijs sanctum Domino reddidit spiritum, expleto namque glorioso martyrio, vt ostenderet Dominus angelica illi gaudia tribuisse, multosque per eum ad suam gratiam esse vocandos, videntibus cunctis à splendidissimis Sanctis Angelis anima illius suscepta, ad Cœlum cum gloria magna delata est. Hanc rem mirabilem, & inopinatam; dum Ethnicus populus cerneret, plurimi ex diuina gratia compuncti ad Sanctam Christianam Religionem deuota mente conuersi sunt laudantes, & benedicentes gloriosũ, & admirabile nomen Domini Iesu Christi. Igitur quia in tanto martyre magnã reuerentiam, sanctamq; habebant deuotionem, eiusq; se precibus gubernari cupiebant, nocturnis horis sanctum illius corpusculum colligentes in loco illo, qui ab accolis Campana dicitur, religiosè cõdere studuerunt, qui distat à præfata vrbe Puteolana, quasi stadijs viginti quatuor, & à Ciuitate Parthenope miliarijs nouẽ. Ad cuius Sancti patrocinia plurimi conuenientes, Sanctumque Martyrem Domini deprecantes, & varijs periculis infirmitatis, beatissimam sospitatem consequi meruerunt. Passus est autem Beatissimus Martyr Domini Arthemas pro amore, & defensione Sanctæ & Indiuiduæ Trinitatis vigesima quinta die mens. Ianuarij. Regnante Domino nostro Iesu Christo, qui cum Patre & Spiritu Sancto viuit & regnat Deus per infinita sæcula sæculorum. Amen.

Beatissimi Arthemæ huius Martyris non meminit Martyrol. Rom. non Ferrarius, nec aliquis alius, quod sciuerim. Codex in quo eius Acta exscripta sunt, extabat apud V. C Bartholomæũ Chioccarellum Neapolitanũ. Quo tempore autem Stephanus Episcopus vixerit, non constat.

8. CLAVDIVS sub Hilario Papa interfuit Romano Concilio anno 471.

9. AVCVPIVS, cuius mentio extat in Romano Concilio sub Symmacho Papa celebrato anno 501.

10. S. ZOZIMVS, de quo in vetusto Martyrologio Monialium Sancti Ioannis de Capua.

11. GAVDIOSVS subscripsit Synodo Constantinopolitanæ sub Agathone Pontifice anno 680. Post hunc spatio quadringentorum annorum plurium desiderantur Episcoporum nomina.

12. LEO Puteolanus Episcopus vixit circa ann. Dom. 1030. Hic dimissa Episcopali insula ad eremum confugit, de quo Sanctus Petrus Damianus Epistola 10. lib. 3.

13. DONATVS in eadem Sede floruit anno 1119. Hic aliquot iura & Ecclesias sui Episcopatus à Roberto Capuæ Principe recuperauit, qui pro sua in Diuum Proculum pietate, Donato Episcopo, eiusque successoribus in perpetuum ea omnia restituit, quæ aliquãdo ab eiusdem Diui tutelaris Cathedrali Ecclesia ablata fuerant, hac tamen conditione, vt tam ipse Donatus, quam successores eius quolibet anno feria scilicet quarta in capite ieiunij, & quinta Cœnæ Domini Ecclesiam S. Nicolai ad absolutionem peragendam adire tenerentur, quemadmodũ Puteolani Episcopi facere consueuerant. Quamobrem Robertus huius confirmationis documentum scripsit, suoq; sigillo firmauit, quod modò subijciemus ab exemplari Puteolanæ Ecclesiæ.

In nomine Saluatoris Dei Aeterni Robertus Capuanus Princeps Donato Puteolano Episcopo, suisq; successoribus in perpetuum.

Principalis libertas Christi Ecclesijs, earumque Rectoribus suffragari, necessitatibus communicare, & suis rebus, & possessionibus subuenire debemus, vt eleemosynis, & muneribus fidelium ditati, inspectoribus earum possint absq; sollicitudine, orationibus, & ministerijs spiritualibus insistere. Nos igitur Robertus Capuanorum Dei gratia Princeps hoc facere cupiens dignum duximus Ecclesiæ S. Proculi Puteolano Episcopo, venerabilique eiusdem Ecclesiæ Præsuli Donato, ac eius successoribus cõsensu & precibus Raynaldi de Caiuano fidelis nostri, assensu quoque & voluntate Domini Alexandri de Peroleo dilectissimi consanguinei nostri Ecclesiam S. Nicolai sitam in Castro nostro de Serra reddere & confirmare in perpetuum cum collis, hortis, & cum omni iure decimarum, aliisque rationibus, & iustitijs eius, & cum omnibus Terris sibi generaliter pertinentibus; hæc autem tenimenta ipsa Ecclesia S. Nicolai principaliter possidet ex parte quanti tenet quoddam territorium terræ, qualiter extenditur, & sella ipsius Castri nostri; quod dicitur Serra in parte occidẽtali per verticẽ, & eius d. montis, & descendit per quandam

viam

viam propè quasd. fabricas antiquas dirutas in partem Septemtrionalem versus quartum, & qualiter venit ipsam viam reuoluendo vsq; ad piscinalem ei pertinentem, qui & in parte Orientali propè terram Ecclesiæ S. Petri iuris ipsius Episcopi, & vsque in viam publicam, quæ venit à Campana in quartum, & viam Silicem de Serra, & qualiter quoque ascendit vsque in prædictum Castrum nostrum. de alio verò latere ex parte Campanæ in parte Occidentali tenet præfata Ecclesia S. Nicolai, qualiter descendit ab ipso Castro nostro vsque ad piscinalem antiquum, & vsque in montem, qui dicitur Sertus in parte Occidentali, in parte verò Meridiana habet fines magnas duas petras eiusdem terratum, Episcopatus, quæ extenduntur vsque ad verticem prædicti montis, & circa in parte Occidentis, & vsque ad Silicem in parte Orientis, & sunt ipsæ duæ pezzæ terrarum per mensuram sine Silua montis, modij terrarum centum & nouem, tenet etiam dicta Ecclesia S Nicolai aliud tenimentũ ex parte Campanæ, quod Bursas vocatur vsque in planitiem Campanæ, vbi fines habent terras quorundam militum, & seruientium nostrorum ex parte meridiei, & qualiter reuoluitur per planitiem eiusdem montis, vbi sunt domunculæ, & fabricæ antiquæ iuxta prædictam viam de Serra, quæ descendit in quarto per ipsam Silicem ex parte Orientali, sub pede eiusdem Montis Burri; habet quoque ipsa Ecclesia S. Nicolai quãdam terram in loco, qui dicitur Coruara secus terram ipsius Episcopi vndique terminata ex prædictis terris, & ex terra præfata per mensuram modij nouem. Hanc quidem præfatam Ecclesiam de Serra S. Nicolai cum omnibus supradictis terris, & possessionibus, iurisdictionibus & cæt. sponte reddimus, & confirmamus Puteolano Episcopatui, & eius Venerabili Antistiti Donato, suisque successoribus, &c. Verùm quia Puteolanus Episcopus annuatim ex consuetudine veniebat in quarta feria caput ieiunij, & in quinta ante Pascha, scilicet in Cœna Domini ad prædictam Ecclesiam S. Nicolai, volumus, petimus, atque statuimus, quatenus venerabilis Episcopus & successores eius amodò in antea debeant in singulis annis in prædictis duobus diebus, ad Ecclesiam S. Nicolai venire ad faciendam absolutionem, sicut eius antecessores facere consueverunt. Quod si quis in futurũ cõtra hanc nostram redditionis, & confirmationis paginam venire, vel infringere tentauerit, excommunicationi iam dicti Episcopatus subiaceat, insuper libram auri persoluat, medietatem nostro sacro Palatio, & medietatem dicto Episcopo, eiusque præsidentibus Episcopis; hæc autem pagina firma, munita & inuiolabilis maneat in perpetuum, & vt verius credatur, & cautius obseruetur, &c. manu propria subiacenti signo eam subscripsimus, & nostro sigillo iussimus signari in Anno Incarnationis Dominicæ 1119. Indict. 12. scripta à Roberto, Ecclesiæ Auersanæ Archidiacono præcepto Domini Roberti Principis. Anno deinde 1121. idem Donatus Episcopus à Iordano Capuæ Principe obtinuit, vt sibi, successoribusq; suis Ecclesia S. Angeli sita in crista montis suæ ditionis cum omnibus iuribus & pertinentijs suis sibi & successoribus eius restitueretur; cuius restitutionis chartæ testes interfuerunt Octodonus Secũdus Capuæ Archiepiscopus, Robertus Auersanus, & Guillelmus Nolanus Episcopi cum Matthæo Abbate S. Laurentij de Auersa. Charta exscripta est ab exemplari eiusdem Tabularij Puteolanæ Ecclesiæ.

In nomine Domini Saluatoris Iordanus Capuanus Princeps Donato Episcopo Puteolano salutem. Iesu Christi misericordia præstabilis, filijs Sanctæ & Catholicæ Ecclesiæ nostris fidelibus.

QVoniam ob salutem animarum gloriosæ memor. scil. Roberti filij Principis aui, ac Iordani patris nostri, nec non & Secundi Riccardi, quàm etiam Roberti Principum, inscriptorum, & ob statum nostri Principatus, consilio quoque & interuentu Domini Octodonis Secundi Dei gratia Capuæ Archiepiscopi, nec non Domini Roberti Auersani Episcopi, ac Domini Guglielmi Nolani Episcopi, & Domini Matthæi sola Domini clementia Abb. S. Laurentij Auersani Monasterij, in Ecclesia S Proculi Puteolani Episcopatus, in qua Dominus Donatus Dei gratia Venerabilis Episcopus præesse dignoscitur, per hoc videlicet principale scriptũ in perpetuum damus, reddimus, concedimus, & confirmamus, & insuper quietè dimittimus Ecclesiam S. Angeli sitam in crista montis cũ vniuersis terris suis colendis, & cum pascuis, & cum omnibus eius vijs in eis intrandi, & exeundi, sicut prædicta Ecclesia nunc possidet, & dominatur excepta silua, de qua cum potestate habeat assiduè iuxta rationem ista Ecclesia S. Proculi, & præfatus Dominus Donatus Ven. Episcopus, suique successores accipiant de lignaminibus, & quodlibet ob remedium animarum prędictorum Principum & meæ super Altare S. Proculi Martyris per librum obtulit, & sicut præfatus Matthæus Abb. in prædicto Capitulo eiusdem Monasterij datum, & concessum habet per quoddam scriptum per eundem Matthæum Abbatem, & per plures alios confratres eiusdem Monasterij, probatum, & sigillo prædicti Monasterij sigillatum, vna cum omnibus inferioribus, & superioribus suis, & cum omnibus suis pertinentijs; Nos prænominatus Secundus Iordanus Dei gratia Capuanorum Princeps in præfata Ecclesia S. Proculi Puteolani, in qua præfatus Dominus Donatus Venerabilis Episcopus præest, per hoc videlicet principale scriptum in perpetuum damus, reddimus, & confirmamus, ac possessionem, & potestatem, ac dominationem prædictæ Ecclesiæ

S. Pro-

S. Proculi, & prænominati Domini Episcopi suisque successoribus faciendi exinde legaliter quicquid eis placuerit, remota omni inquietudine, contrarietate, & molestia omniũ Principum successorum nostrorum, & Viceprincipum, Comitum, vel Vicecomitum, Iudicum, Scultariorum, Gastaldeorum, aliorũque omnium mortaliũ personæ. Quod si quis huius nostræ concessionis, atque confirmationis paginæ corrector, aut violator extiterit, aut contra principale scriptum agere tentauerit, viginti libras auri purissimi persoluat, medietatem dictæ Ecclesiæ S. Proculi, & Domino Donato Venerabili Episcopo, suisq; successoribus, & medietatem nostro sacro Palatio, & soluta pœna librarum, hoc principale scriptum, qualiter continet, firmum, munitum, atque inuiolabile permaneat in perpetuum, & vt hoc principale scriptum ab omnibus firmius consideretur, & diligentius seruetur, manu propria subscribens illud corroborauimus, & nostro sigillo illud insigniri iussimus ex successione nostræ præfatæ potestatis. *Scripsi ego Philippus Palatinus Vice. in anno Dominicæ Incarnationis* 1121. *secũdo anno principatus præfati Domini Iordani gloriosi Principis. Datum in Capuano Palatio in mense Martio, Indict.* 14.

14. MAVRI Puteolani Episcopi memoriam ad posteros perennauit Ricchardi Capuani Principis priuilegium, seu donatio, vel confirmatio decimarum Ecclesiæ Cathedralis ann. 1135. concessarum tam in auro, quã in argento, aliisque omnibus, quæ ipsi Castro Puteolano soluebantur; huiusmodi autem donationis tenor ita se habet ex eodem tabulario.

In nomine Domini Sanctissimi Iesu Christi. Amen.

Notum sit omnibus filijs Sanctæ & Catholicæ Ecclesiæ, quoniam nos Secundus Riccardus Capuanus Princeps proles bo. me. Domini Iordani magnifici Principis ob salutem, & remedium animæ eius, ac ob statum nostri Principatus in Ecclesia Dei, & Beati Proculi Leuitæ & Martyris Christi cõstructa in Castro Puteolano, cui Dominus Maurus venerabilis Episcopus præest, damus, tradimus, concedimus, & confirmamus per hoc videlicet principale scriptum in perpetuam decimationem de auro, & argento, & alijs omnibus quæ capiuntur pro nostro iure à seruiẽtibus nostris, in Castro nostro Puteolano; excepto de venatione, ita vt si præfatus Dominus Maurus Episcopus & successores sui volunt habere hominem illorum in vnoquoque decimo die cum seruiente nostro ad recipiendã decimationem suã, sit ibi, & percipiat eam, sin autem potestatem habeant recipiendi fiducias à seruiente nostro, vt iustitiam suã non deneget, neque defraudet eis, & in tempore glandium, & per vnumquemque annum ipse præfatus Venerabilis Episcopus Maurus, & successores eius post potestatem & licentiam habeant mittendi in nostro bosco quatuor homines ad colligendum glãdem octo dies, ad proprietatem dictæ Ecclesiæ & memorati Episcopi, & successorum eius: hæc omnia vt supra præfati sumus Nos præfatus Secundus Riccardus Capuanus Princeps in iam memoratæ Ecclesiæ Dei, & Beati Proculi Martyris Christi per hoc principale scriptum in perpetuum damus, concedimus, tradimus, & confirmamus ad possessionem & potestatem, & dominationem iam dictæ Ecclesiæ, & præfati Domini Episcopi Mauri, & omnium successorum eius, & faciendã exinde vtilitatem præscriptæ Ecclesiæ remota omni inquietudine, & contrarietate & molestia omnium Principum successorum nostrorum, vel Viceprincipum, Comitum, vel Vicecomitum, Iudicum, Scultariorũ, Gastaldeorum, aliorumque omnium mortalium, & si quis, &c. *Ex concessione præfata Serenissimæ potestatis scripsi ego Rursaeus Palatinus Iudex in Anno Dominicæ Incarnationis* 1135. *Anno Principatus præfati Domini Secunai Ricciardi* 20. &c.

15. IOANNES viuebat anno 1153.

16. M. Puteolanus Episcopus interfuit consecrationi Ecclesiæ S. Gregorij Neapolis Vrbano III. sedente anno 1187. & canonizationi S. Io. Gualberti an. 1194. die 1. Octob.

17. RICCARDVS Puteolanus fuit Præsul anno 1237.

18. MATTHÆVS sub Gregorio X. obijt circa an. Dom. 1274.

19. ANGELVS successit Matthæo 1275. cui Carolus I. Rex decimas attribuit auri vnciarum duodecim, quas in timptoria Iudaicæ Neap. annis singulis percipere solitus erat, nec non decimas in portu Baiarum, & Sulphatariæ, &c. vt in regest. reg. Dat. Neap. 20. Decembris Indict. 4. eius mentio in monumentis Carthusiæ Capreorum ann. 1277. & 1279.

20. FRANCISCVS successor Angeli 1282.

21. ANGELVS II. anno 1284.

22. IOANNES Britus consecratur Neapoli Episc. Puteolanus die 14. Aprilis 1288. qua die ipse cum pluribus alijs Regni Prælatis, & Domino Cancellario, cum Rege Carolo comedit.

23. FRANCISCVS II. cuius mentio anno 1304. quo è vinis sublatus est.

24. NICOLAVS Scondicus sepultus in Choro Cathedralis Ecclesiæ anno 1308. habet ad tumulum hoc epitaphium.

. . . . . *Iacet corpus Reu. Domini Domini Nicolai Sconditi Dei & Apostolicæ Sedis gratia Episc. Puteolani, qui obijt A. D. MCCC. VIII. mense Septembri.*

25. JOANNES anno 1309.

26. Fr. GVILLELMVS de Sallone Ord. Minorum Sanctæ Reginæ à sacris cõfessionibus diù tenuit hanc Puteolanam Ecclesiam, ex qua translatus fuit ad Auersanũ Episcopatum à Ioanne XXII. anno sal. 1324. Kal. Iunij ex regest. Vatic. eiusdem Pontificis epist. 1547. ann. 8. de quo etiam Vvadingus Annal. Minor.

27. Fr. PAVLINVS ex eodem Minorũ ordine Guillelmo immediatè successit eodẽ anno 1324. 12. Kal. Iulij, ex eod. regest. Vatic. reperitur hanc rexisse Ecclesiam ad annum vsque 1344. quo è vinis exemptus est.

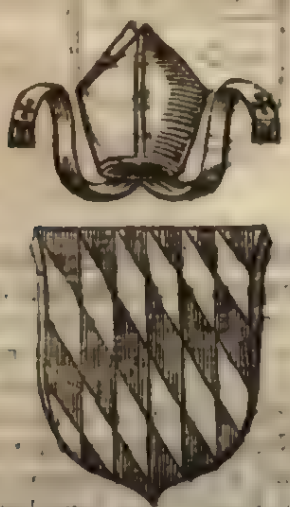

28. LANDVLPHVS Neapolitanus Ecclesiæ Cimiliarcha, defuncto Paulino ad hanc Sedem promotus est à Clemente VI. anno 1344. 3. Non. Iulij ex regest. Vatic. epist. 58 fol. 37. anni 3. eiusdem Pontificis. Ferunt Landulphum hunc fuisse ex vetusta, ac nobilissima familia Capicia Latra, de qua legendus Burellus in notis ad Aclium Marthesiũ de nobilibus familijs Neapolitanis.

29. ALOYSIVS anno 1377. memoratur in notis Puteolanis ad me missis, de quo tamen in regest. Vatic. nulla extat mentio.

30. FRANCISCVS reperitur huius Ecclesiæ Episcopus anno 1380. vsque ad annum 1390. an hic legitimus fuerit Episcopus, vel à Clemente VII. Pseudopontifice intrusus, incompertum est; quandoquidem hoc infelici schismatis tempore, duo, aliquando etiam tres miserè vexabant vnam, eandemque Ecclesiam.

31. PETRVS 1387. in ijsdem notis tãtùm reperitur inter Puteolanos Episcopos. Hic fuit intrusus à Clemente VII. Antipapa ex lib. oblig. sub eodem.

32. NICOLAVS sedit anno 1389. de quo in libris oblig. Prælat. sub Bonifacio IX. clara extat memoria.

33. FRANCISCVS Puteolanus Episcopus sub Bonifacio IX. Lusitaniæ, & Algarbij Spoliorum Collector, & Apostolicus Nuncius fuit anno 1491. in ijsdem libris memoratur.

34. PHILIPPVS electus à Bonifacio IX. recognouit die 18. Aprilis 1495. pro Frãcisco prædecessore suo, & Nicolao antecessore vt in ijsdem libris legitur. Hanc sedem administrauit annis tribus, translatusq; est ad Marsorum Episcopatũ ab eodem, anno 1398. 2. Non. Nouemb.

35. LVDOVICVS promotus anno 1399. Desijt anno 1401. ex eodem libro.

36. SIMEON à Lopa Neapol. Malphitanus Episcopus ad hanc Ecclesiam translatus anno 1401. eodem anno defunctus.

37. THOMAS Torrellus Canonicus Neap. successit Simeoni anno 1401. Kal. Iulij Sedit vsque ad an. 1405.

38. THOMAS Brancaccius Neapolit. electus Episcopus Puteolanus, antequam mu-

nus

nus consecrationis accepisset, translatus est ad Tricaricensem Ecclesiam anno 1405. deinde ob egregia merita, nataliumque præstantiam sub Ioanne XXIII. euasit Presbyter Card. ad titulum SS. Ioannis & Pauli.

39. LAVRENTIVS de Gilotto Troianus, Episcopus Vestanus, huc translatus anno 1405. 3. Kal. Octob. Præfuit laudabiliter ann. 29. fato cessit anno 1434. Huic Ioanna II. Regina decimas confirmauit, quas antecessores sui habuerant in Ciuitate Neapoli super redditibus Gabellæ Timptoriæ anno 1421. pro quibus soluendis scripsit, deditque litteras huius tenoris.

Ioanna II. Regina, &c.

Magnifico Commissario Regni nostri Siciliæ, eiusque Gubernatoribus, & Præsidentibus Cameræ nostræ summariæ Consiliarijs secretis quoque & Principatibus Terræ laboris, nec non emptoribus, & quibuscunq; Præceptoribus Iurium, reddituum & prouentuum gabellæ Timptoriæ Ciuitatis nostræ Neapol. gabellotis, seu Credenzerijs fidelibus nostris præsentibus, & futuris dilectis, gratiã & bonam voluntatem. Significamus vobis, quod sicut Nobis plenè constat, maior Puteolana Ecclesia, & Puteolani Episcopi, qui præteritis temporibus dictæ Ecclesiæ præfuerunt ex concessione Catholicorum Principũ Siciliæ Regum Illustrium prædecessorum nostrorum memoriæ recolendæ conuenerunt annis singulis habere & percipere vncias duodecim de Carolenis argenti ponderis generalis pro decima ipsi maiori Puteolanæ Ecclesiæ debita super redditibus, & prouentibus gabellæ Timptoriæ ipsius Ciuitatis nostræ Neapolis, & à certo similiter tempore habuerunt percipere, & percepernnt ad literas Illustris quondam Ioannæ, olim Hierusalem & Siciliæ Reginæ, dum dicti Regni nostri Siciliæ administratione legitimè fungebatur super iuribus gabellæ prædictę in excambium ipsi Ecclesiæ singulis annis debitæ, & percipi consuetæ per Præsules dictæ Ecclesiæ, qui per Episcopum fuerunt in ead. super quibusdam arbustatis nostris demanijs Curiæ nostræ sitis in pertinentijs nostrę Puteolanę concessis ab olim per dictam Reginam tunc viuentem regali nostro Hospitali S. Mariæ de Vipergulis, aliam vnciam vnam, & tarenos sex in Carolenis prædictis, ad quam quantitatem dicta decima ascendere ponebatur, quas quidem ambas decimas ad summam vnciarum tredecim, & tarenos sex ascendere dicta maior Ecclesia Puteolana, & eius Præsules prædicti, & signanter R P. L. præsens Puteolanus Episcopus, orator & fidelis noster dilectus à certis præteritis retro temporibus super iuribus prædictis percipere, &c. Nos vero, &c. anno Domini 1421. primo die mens. Iunij 14 Indict. regnorum nostrorum anno septimo.

40. MATTHÆVS Custias, seu Didicus, vel Dominicus Tropeiensis, eligitur Episcopus Puteolanus in demortui Laurentij locum ab Eugenio IV. die 5. Aprilis 1434. obijt nondum exacto anno à sui præfectura.

41. Fr. LAVRENTIVS de Neapoli Ordinis Minorum alumnus ex electo Episcopo Rauellensi, euasit Præsul Puteolanus 12. Kal. Martij anno 1435. Duodecim omninò annos cum laude prudentiæ hanc rexit Ecclesiam, deinde ad Tricaricensem translatus est anno 1447. 3. Kal. Aprilis, vbi extrema clausit. Errat Iulius Cæsar Capaccius, ex quo Herrera in Alphabeto Augustiniano, cũ asserit hunc fuisse ex Ordine Eremitarũ S. Augustini, etenim Acta Cõsistorialia Eugenij IV. illum assumptum ad Puteolanam Ecclesiam ex Ordine Fratrum Minorum rotundè tradunt. Vvadingus tom. 5. Annal. Minor. ex regest. Vatic. electionis diploma affert ijs verbis exscriptum.

Dilecto filio Laurentio de Neapoli electo Puteolano. Ritè siquidem Ecclesiarum vtilitati, &c. Dudum siquidem bon. mem. Dominico Episcopo Puteolano, regimini Puteolan. Ecclesiæ præsidente, Nos cupientes, &c. Postmodum verò prædicta Ecclesia per obitũ ipsius Episcopi, qui extra Roman. &c. vacante, &c. Dudum à te Ordinis Fratrum Minorum. Datum, &c. Romæ apud S. Petrum anno, &c. Datum 12. Kal. Martij anno quarto. De quo etiam idem eod. to. ad ann. 1447. dum eius translationem ad Tricaricensem Ecclesiam recenset.

42. LVDOVICVS de Constantio filius Alexandri, magna generis claritate, audacia, ac genitoris potẽtia suffultus, Puteolani Episcopatus, indulgente Alphonso Rege, ac superstite Laurentio Episcopo inuasit administrationem, quam cum per annos quinque tenuisset, à Nicolao V. Papa post translationem Laurentij ad Tricaricensem, legitimus declaratus est Puteolanus Præsul pridie Kal. Iulij anno 1447. cum prius, hoc est mense elapso Iunij, omnium delictorum veniam ab eodem Pontifice liberaliter recepisset, vt in-

ab-

absolutionis literis plenius continetur, quas hic exhibemus ab exemplari.

Nicolaus Episcopus seruus seruorum Dei. Dilecto filio Ludouico Cõstantio Clerico Puteolano salutem & Apostolicam benedictionem.

Solet Apostolicæ Sedis clementia recurrentibus ad eam cum humilitate filijs post excessum benignè consulere, & dum id suppliciter postulant, suæ benignitatis gremium aperire. Cum itaque sicut pro parte tua nobis exhibita petitio cõtinebat, tu olim dum Venerabilis Fr. noster Laurentius Episcopus Tricaricensis verus, & legitimus Puteolanus Episcopus tunc existeret, laicali potentia suffultus, & nulla concessione seu facultate canonica tibi desuper suffragante de regimine, & administratione bonorum ad mensam Episcopalem Puteolorum spectantium per quinquennium, & vltra, citra tamẽ ex annos te ingesseris, ac fructus, redditus, & prouentus interim ex illis prouenientes perceperis, & ad statum tuum tunc tenendum conuerteris, licet de facto. Nos volentes, te alias apud nos de vitæ, & morum honestate, aliisque probitatis, & virtutum meritis multipliciter commendatum, horum intuitu, fauore prosequi gratioso, de fratrum nostrorũ consilio, auctoritate Apostolica, omnem inhabilitatis, & infamiæ maculam, siue notam per te quomodolibet præmissorum contractã occasione; Tenore præsentiũ penitus abolemus, nec nõ omnes & singulos fructus, redditus & prouentus per te malè perceptos, præfato tibi plenariè remittimus, & donamus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ abolitionis, remissionis, & donationis infringere, vel ei ausu temerario cõtraire. Si quis autem hoc attentare præsũpserit, indignationem Omnipotentis Dei & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurũ. *Dat. Romæ apud S. Petrum anno Incarnationis Dominicæ millesimo quadringentesimo quadragesimo septimo. pridie Kal. Iunij. Pontificatus nostri anno primo.*

Cæterum Ludouicus Pontifex fuit non diu eodem quippè anno, vel obijt, vel ad aliam dignitatem translatus est.

43. ANGELVS de Constantio Puteolanus, patriæ Sede potitus est eodem anno 1447. sub ipsomet Pontifice Nicolao, vt Acta indicant Consistorialia.

44. LAVRENTIVS sub Paulo II. vixit anno 1465.

45. THOMAS Carafa Neapolit. anno 1470. obijt 1473.

46. PYRRHVS de Azzia nobilis Capuanus electus à Sixto IV. anno 1473. 5. Kalen. Octobris excessit anno 1493. fuitque vir egregiè doctus & probus.

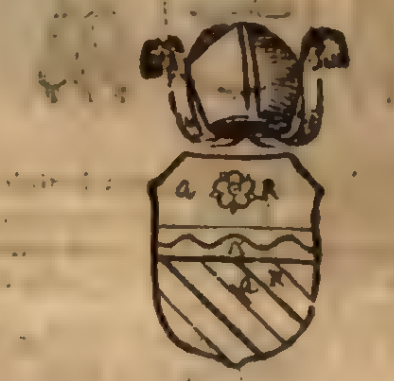

47. IACOBVS Vrsinus Romanus electus anno 1493. die 2. Decembris, incertum an obierit ante consecrationem, vel cesserit aut ad aliam dignitatem fuerit translatus, tãtum eius electio habetur in Actis Consistorialibus.

48. ANTONIVS Iconia Liccensis ab Alexandro VI. pronunciatus est Episcopus Puteolanus ex regio Cappellano & Episcopo Vgentino die 7. Martij 1494. vir omnium virtutum genere amicissimus, sic & nepos ipsius Angelus Episcopus Caltrensis, hanc cum eximiè annis viginti rexisset Ecclesiam, sortis munus implenit anno sal. 1515. corpus eius cum honore condigno conditum est in Cathedrali cum hocce epitaphio.

Antonius Iaconia Liccensis Episc. Puteol. maiorque reginalis Cappellanus LXX. annis cum omni vitæ integritate vixit, suam pontificiam dignitatem xx. ann. officiosè gessit, vitæ munere defunctus MDXIV. Christi. Anno vero III. Sanctiss. Papæ Leonis con-

conditur : tamen hic sibi tumulum vbi suos insignes virtutum titulos etiam post funera seruat. Omnes hic in Christo legentes valete, & pro eo semper Iesum orate.

49. BERNARDVS Tarlatus de diuitijs Card. Bibiena hanc habuit commendatam Ecclesiam die 19. Martij 1514. quam eodem anno die 6. Iulij cum regressu resignauit, annuente Leone X. Pontifice.

50. SIMON de Vernaculis adlectus est Episcopus die 6. Iulij 1514. Obijt 1537.

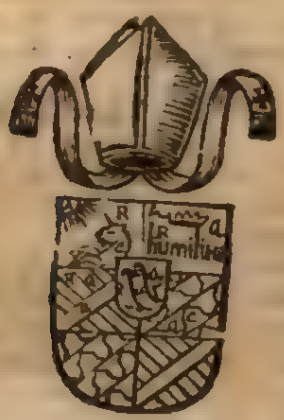

51. CAROLVS Borromæus Mediolanensis, Comitis Ludouici, & Mariæ Blanchæ Longhignani filius, doctrina, vitæ munditia, ac rerum experientia clarus, Caroli V. Imp. magnus Cubicularius & Consiliarius ex Episcopo Vgentino translatus est ad Puteolanam hanc Ecclesiam die 6. Iulij 1537. floruit in hac dignitate plus minus annis tribus, mortuusque est vir eximius anno 1540 cuius faustum nomen hæreditauit magnus ille Sanctus Carolus Card. Borromæus Patriæ Archiepiscopus.

52. BERNARDINVS Castellarius alias *della Barba* Casalensis Episcopus ex delectu & nominatione Philippi II. Hispaniarum Regis Puteolanam accepit Ecclesiam die 20. Aug. 1540. quam cum rexisset ann. 2. liberè eam dimisit reuersus ad priorem Casalésem suam sponsam, de quo ibi.

53. IO. MATTHÆVS Castaldus Neapolitanus germanus frater Ioannis Baptistæ Marchionis Cassani, Comitisque Platinæ, militari scientia, rebus strenuè gestis supra fidem celebratissimi, ex Monacho Oliuetanæ Congregationis in gratiam fratris à Philippo II. Rege postulatus, euasit Episcopus Puteolanus die 15. Februarij 1542. cum dispensatione super defectu Natalium, quibus patiebatur, eam Ecclesiam quatuor & quadraginta annos strenuè, ac summa sui nominis fama, administrauit. Neapoli nonagenario maior mortalitatem expleuit anno salutis 1585. sepultus in Ædibus Oliuetanorũ, vbi prius monasticum sumpserat habitum. Hic Cathedrale templum igne, ac terræmotu penè collapsum restituit, vt docet inscriptio ad parietes posita, hisceque verbis exarata in marmore.

Templum Ioui à Calphurnio F. prius, deinde D. *Proculo dedicatum, tum mirabili terræmotu, ac memorabili incẽdio penè collapsũ*
Ann. D. M D. XXXXVIII.
Ioannes Matthæus Castaldus Puteolanus Antistes instaurauit.

54. LEONARDVS Vairus Benevent. Canonicus Regul. Later. doctrina & morum probitate insignis, præficitur in locum prædefuncti Castaldi die 7. Ianuarij anno 1587. in ea Ecclesia administrãda magnum eidem ornamentum fuit; indefessè enim per annos 16. in vinea Domini laborauit, ac sanctè vt vixerat requieuit in pace anno 1603. Iacet in Cathedrali; ad cuius excitandam piam memoriam Martinus de Leon dignissimus successor hoc ei Cœnotaphium posuit.

D. O. M.

Leonardo Vairo
Lateranen. Ecclesiæ Roma Vicario
Episc. Puteolano Benemerentissimo
Pastoralis muneris laudibus insigniter ornato
Præclaræ, sed senescente ad nos delato, fama
Ne immortalitate dignis sua desit vita cineribus
Ne desint exempla posteris, præmia virtuti
Hunc ei
Hunc fratris Episc. tumulum
D. Franc. Martinus de Leon, & Cardenas
Hispanus ex sacra Eremitarum religione D. Augustini
Episcopus Puteolanus, inter Papæ Assistentes
Regios Consiliarios cooptatus
Anno salutis humani generis:
MDCXXXIV.

55. HIERONYMVS Bernardus de Quiros Hispanus Monachus Cisterciẽsis Ordinis, magni & curiosi ingenij vir, antea Episcopus Stabiensis, seu Castri maris ad hanc Puteolanam Ecclesiam translatus est die 3. Augusti 1604. Sedit incorrupta fama annis vndecim, Romæ morbo correptus excessit anno 1615. corpus eius post plurimos annos Puteolos relatum in Cathedrali reconditum est anno 1639.

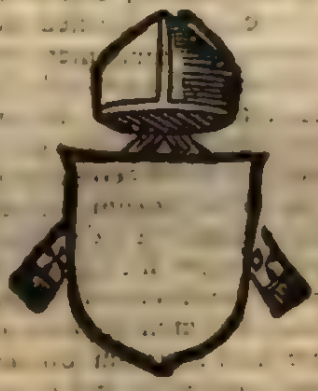

56. Fr. LAVRENTIVS Mongius Galatinus, alias de S. Petro Ordin. Minorum districtioris obseruantiæ, olim Episcopus Minerbinus, inde Archiepiscopus Lancianẽsis, ad hanc Puteolanam Ecclesiam translatus die 27. Nouembris 1617. Præfuit plus minus annis 13. & aduersantis fortunæ aliquando expertus aculeos, Romæque in Aede Adriana quæ illi obijciebantur à malis, purgare coactus est. Obijt anno 163-

57. Fr. MARTINVS de Leon, & Cardenas Hispanus, in Betica Provincia nobili genere natus Ordinis Eremitarum S. Augustini insignis Theologus ex Episcopo Triuentino ad Puteolanam Ecclesiam trãslatus die 7. Aprilis 1631. solemni ritu Puteolos ingressus die 28. Iunij eiusdem anni. Hic innocentis vitæ, animique candoris fuisse narratur, tantæque liberalitatis in omnes, præcipuè in egenos, & in Ecclesiam sibi creditam ampliandam, exornandamque, vt in hoc genere mira de eo, nunquam desitura fama traducenda sit ad posteros; Statim enim vt ad clauum sedere cœpisset, Cathedrale Templũ vetustate fatiscens à fundamentis noua & ampla molitione, coloratis cælatisque marmoribus inchoauit, perfecit, sacrauit, acmagnificentius exornauit, sacraue nobili & insigni supellectile adauxit, condidit nouum sacrarium, in eoque suorum Antecessorum seriem, quam exquisita indagatione explicatus est, pictura expressit. Episcopale Palatiũ, censusque Episcopales mensæ auxit. Aream petangustam ad Templi decorem ampliauit, ibique perennem aquarum fontem adduxit, vias aperuit, totamque ferè ciuitatem pulchiorem reddidit; vnde ciuiũ amorem promeruit. Nec minoris curæ fuit Martino Ecclesiasticus decor, quam ciuitatis cultus; nam & illustrata cum ciuitate Diœcesi, Synodoque celebrata, latisque salutaribus legibus, Cleru ad priorem morem, populum ad pietatem adeò breui tempore optimè institutos habuit, ac si recens viderentur in fide ecclesiasticisque disciplinis florere. Pauperibus, pijsq; locis tanquam indulgentissimus Pater, patrimonium, sumptusque ecclesiasticos suos deuexabat. Supra septem & decem annos in hac dignitate floruit, tantoque omnium amore, vt vocatus die 23. Augusti 1650. ad Panormitanam Ecclesiam omnibus mœrorem attulerit, quem deliniuisse visum est marmoreum dignissimi Præsulis simulachrum super columnam positum in Foro, eximioque hoc elogio ad basim sculptum, quod hic libet exscribere, cum in eo referatur res ab ipso præclarè gestæ, & grata Puteolanorum recenseatur memoria.

Illustrissimi, Excellentissimi, & Reuerendissimi Domini D. FR. MARTINI DE LEON, & CARDENAS *Ex Sacra Eremitarum Sancti Augustini familia, meritissimi Panormitani Archiepiscopi, Summi Pontificis Assistentis in Regno Neapolitano ab arcanis Consilijs Regis nostri Catholici, & eiusdem denuo in hoc Sicilia Regno* LOCVMTENENTIS, ET GENERALIS CAPITANEI, *è pario marmore simulachrum quod fidelissima Ciuitas Puteolana eidem Excellentissimo Domino Præsuli sui munificentissimo, & Patri amantissimo media in Platea nuper erexit, in cuius Basi elogium hoc ad memoriam sempiternam insculpsit.*

D. O. M.

Ne mirere hospes
Augustum hoc è spirante marmore
simulachrum:
Aureum meretur, aureis hic moribus Heros,
Qui verè auream Puteolis reuexit ætatem;
Si tamen Orbi clarus, ignotus tibi,
Sacrorum cernis decus Antistitum,
Inclytam regnatricis Hyspaniæ prolem,
Philippi IV. à latere Status Consiliarium
Summi Pontificis Episcopum Assistentem,
Catanensis primum, tum Zamorensis,
Mox Ecclesiæ Panormitanæ
Designatum Antistitem,
Demum
MARTINVM cernis
DE LEON, ET CARDENAS,
Virum suo sat nomine gloriosum,
Tantaque insignem authoritate,
Vt in hoc Orbis angulo positus
Suo obsecundantem nutui
Totum propè flexerit Orbem.
Hactenus externa commendauit;
Verum ad insitas æstimandas antidotes
Sat pro virtutum compendio vna sit charitas.
Qua
Totum tuendo gregi præsulatum deuouit.
Et

Et sanè amantissimum Præsulem
Præesse puduisset, nisi omnibus profuisset.
Hinc volut egenis adeò esse consultum,
Vt redditus substantia largitioni deesset,
Verè MARTINVS in pauperum subsidia
Non dimidiata, sed tota clamyde spoliatus.
Hinc tale in eo perfugium miseri habuere,
Quo non modò ex periculorum angustijs,
E carceribus, laqueis, à Turcarum barbarie,
Sed vel è mortis faucibus exilirent innocui.
Præterea quatenus in Ciuitate ornanda?
Quantus fuit in Ciuium commodis
procurandis?
Sub cuius quidem singularissimo patrocinio
Militia gradus, magistratus honores,
Episcopales quoque insulas Ciues obtinuere.
Perrò quam gloriosè defudauit in publicis?
Quot Regios Ciuitati fauores conciliauit?
Quanta eam tributi parte exoneravit?
Quam strenuè præsidia militum prohibuit,
Ne fortè sumptu exhausta Ciuitas publico?
Carissimus quidem patriæ pater
Studiosè fouebat, ac si generasset filios;
At noua exornatæ iam vrbis facies?
At ipsa incolarum frequentia maior?
Quid ædificij, quid nobilium fontium.
Et vtilitas publica, & hilaritas?
Quid additus platearum ornatus?
Quid vrbs tota,
E ruinis emersa speciosior?
Nonne MARTINVM instauratorem
suum agnoscit?
Prob Deum!
Parietes ipsi, ipsius tecta vrbis
Secundum eum fundatorem,
PATROBAM alterum,
Si loqui possent, viua voce confitarentur.
Ast vnapro cunctis, velut tacita loquitur,
Operosa Cathedralis Templi structura,
Qua bis à fundamentis erecta
Cum solum Calpurnianam faciem
Ad illustrem antiquitatis pompam retineat
Magnificentia operis,
Amplitudine molis,
Ornatuque aucta pretioso.
Velut aurea domus
In angustissima quam cernis forma collacata.
Sed fuerit ingens Puteolorum felicitas
Ad illustrandam opportunius vrbem
MARTINVM Præsulem è Cœlo sortiri;
Longe maior fuit gloria
Sub Martino Præsule triumphasse
Cætera ergo decora fileat Puteolana Ciuitas,
Sileat clara vetustæ originis incunabula:
Non autem quod Apostolica hic Ecclesia
Totius Italiæ prima
A D. Patroba ex LXXII. Christi discipulis
fundata,
Pauli eloquio, Petri præsentia confirmata.
Ingentique fuerit Martyrum cruore dotata;
Sed fileat, quod olim nobilis Dicæarchia,
Et merito parua Roma à Cicerone dicta,
Quod regnatricis iustitiæ principatus,
Lectissimaque fuerit Imperatorum sedes.

Sileat cuncta, id vnum faciet illustrius.
Quod mirum, DVCE MARTINO,
Constantissima erga REGEM nostrum
HISPANVM fide
Populariũm seditionum motibus immota
Restitit, pugnandoque restituit rem.
Erexitque pro trophæo titulum
Quo & à Neapolitanis tunc Proregibus,
ET A SERENISSIMO D. D. IOANNE
AVSTRIACO
Tam claris vocibus, quam patentibus litteris
Fuit Puteolana ciuitas salutata
Corona vniuersæ fidelitatis.
Discant tamen posteri quo meriti iure;
Tanti quippe momenti fuisse
Puteolorum gentem inuictam non habuisse
Ac portu Baiani, arcisque præsidio caruisse
Ac interclusa penitus fuisse commercia,
Prohibitosque vectigalium commeatus,
Quibus Neapolitana arces hinc alebantur,
Et vnica spes victoriæ sic fouebatur.
Iure igitur optima Puteolana ciuitas
Sollicitè clauum moderante MARTINO,
Non modò seditionum fluctibus incolumis,
Sed tenax fluctuantis Regni anchora fuit.
At quo animi ardore,
Qua fide pugnatum?
Certè tot magnanimos vidisset Leones
A LEONE Duce inflammatos ad prælium,
Spirare minas, lacessere hostem,
Malle mortuos seruare mordicus fidem,
Quam viuere perpetua ignominia famosos:
Ipsis in puerorum vultibus acer furor,
Bellicus in mulierum animis vigor
Bellica instrumenta gloriosè tractantium.
Vnaque fuit, & nobilium, & vulgarium
Ciuium
Generosa in armis fidelibus conspiratio,
Quod vna omnes fidelitatis amore flagrabãt,
Vnaque AVSTRIACI NOMINIS gloria
ferebantur.
At quam certam non auspicarentur
victoriam,
Si meliori fato,
MARTINVM habebant pro Marte
propitium?
In quibus vnquã poterat nutare tumultibus
Vrbis inuicta
CARDINE fundata tam firmo?
Vni
Qui hæc præstitit
Præsuli meritissimo,
In difficillimis rebus moderatori faustissimo,
Verè patriæ parenti amantissimo,
Vna omnium gratissimorum ciuium
voluntate
Vt expressum marmore,
Sic insculptum cordibus
Simulachrum hoc
Puteolana Ciuitas erexit
Sui Præsulatus Anno xx. Domini
M. DC. L.

Cæterum Martinus hoc anno 1655. mense Novembr. Panormi in senectute bona, omniumque bonorum luctu quieuit in pace, relinquens posteris gratam sui memoriam in gratia & benedictione, cadauer depositum in Metropolitana. Diu antea sepulchrum ex pario marmore sibi paraverat in Cathedrali Puteolana, cum inscriptione, quam hic exhibemus.

D. O. M.

Ne imparatum mors inopina raperet
Vitam meditatione rexit mortis;
Mortem spe hebetauit immortalis vitæ.
Fatique nec negligens, nec metuens,
Se tumulo pridem.
Sibi tumulum nuper paravit.
D. Frater Martinus de Leon, & Cardenas
Hispanus, ex Sacra Eremitarum religione D. Augustini,
Episcopus Puteolanus, inter Papæ Assistentes,
Et Regios Consiliarios cooptatus.
Anno salutis humanæ.
MDCXXXIV.

58. Fr. IOANNES Baptista Capagna Ord. Minorum Districtioris Obseruantiæ, olim emeritus Generalis, in Hispania tunc Episcopus Dertusensis post Martinum translatus est ad hanc Puteolanam Ecclesiam die 22. Septembris 1653.

CAPVANA METROPOLIS

Cuius Suffraganei sunt

Episcopi.
- Atinen. suppressus.
- Aesernien.
- Caiacen.
- Caluen.
- Carilonen.
- Casertanen.
- Suessanen.
- Theanen.
- Venofrinen.

ANTIQVA Capua Italicorum olim Vrbium pulcherrima, ac præstantissima felicissimo in agro, ipsoque Italiæ medullio posita erat ad radices Tifati Montis à Vulturno fluuio tribus M. P. dissitas, ita vt non modò ex situs opportunitate, soli vbertate, amœnitateq; Felicis Campaniæ caput, & Metropolis, sed omnibus gentibus, bellorum præcipuè diuturnitate, & Romani Imperij æmulatione fuerit admirabilis. Difficile est valde tempus ad amussim inuestigare, quo Capua suum exordium & nomen desumpsisse videatur, quod ipsum haud mirum debet videri, cum aliæ vetustæ Ciuitates suam ipsarum originem referre solebant in multorum rationes. Cato & Sempronius ab Oscis conditam volunt. Halicarnasseus ab Aenea cæteriq; Troianis ædificatam, & à Capy appellatam. Isidorus Siluio Capy Albanorum Regi tribuit. Liuius à Capy Samnitum Duce dictam existimat, vel à Falcone, sub cuius augurio à Tuscis condita est, qui prisca Tuscorum lingua Capys dicebatur, vt ait Seruius. Virgilius à Capy Aeneæ commilitone, qui eam condidit, dictam mauult lib. 10. *Capys huic nomen Campana dicitur vrbi*. Cuius sententiæ subscribunt Lucanus, Silius, & Suetonius in Cæsare Dictatore. Vrbis huius originem, & nomenclaturam ad Capym conditorem referens, in cuius sepulchro aeneam tabulam inuentam, tradit, quæ Cæsari necem denunciabat. Strabo inde dictam existimat, quod esset duodecim Campaniæ vrbium caput, hoc est quod ipsa duodecim reliquis vndecim præsset. Plinius lib. 3. cap. 5. Capua inquit, ab vndecimo Campo dicta, qua ratione Maro-Campanam vrbem vocat, & Tullius, Liuiusque frequenter eius ciues, & incolas Campanos nominare videntur à Camporum vberrimorum cultu. Eam eodem teste Strabone primi Opici, & Ausones tenuere, dein Osci Tuscorum gens, à quibus Osca dicta. Hos eiecere Cumani, posteaque ijsdem pulsis, Etrusci eam ampliatam caput vndecim vrbium aliarum instituere, Vulturnumque Etruscorum dixere à vicino

cino Vulturno flumine, vt Liuius testatur. Itaque ex ijs omnibus mihi arridet illorum sententia, qui Etruscos Capuæ conditores fuisse affirmant, & à Campestri agro, vel à campo, Campanam, siue Capuam appellatã volunt. Sed vt veres fatentur antiquissimã ciuitatem fuisse Capuam, opibus, superbia, armisque potentissimã, vt ausa sit Romanæ gloriæ aliquando inuidere, tametsi quandoq; Campani, eiusque ciues à Samnitibus magnis cladibus affecti se se Populo Romano dederint, nec multò post cum defecissent, agri parte mulctati sunt, magnis deinde seditionibus conflictati Præfectos accepere, & leges à Lucio Furio Prætore. Capuam M. Cicero luxus infamia notans luxuriæ & superbiæ domicilium esse ait in Oratione de lege Agraria B cõtra Rullum, in & oratione post reditum in Senatu testatur Campanos semper superbos fuisse bonitate agrorũ, & fructuũ magnitudine, vrbisq; salubritate, & pulchritudine. Ex eadem copia, & rerũ omnium affluentia nata arrogantiã, quæ alterũ vrbi Romæ Consulẽ è Capua postulauit: eamq; luxuriẽ natam, quæ ipsũ Annibalem armis inuictũ voluptate vicit, & eneruauit. Potentẽ itaque, vicinamq; nec non inimicam semper, atque æmulam Romani Imperij, non minus quàm ipsa Carthago, ferocemque præsentis Annibalis amicitia, atq; societate Romani maximis copijs circumuallatam, & obsessam fame demum, subingarunt, Senatuque securi percusso ciuibus, reliquaque multitudine sub hasta venditis, vrbem, atque agrum omnem publicarũt. Nec in posterum ciuitatis vllum corpus, non concilium publicum, non magistratus, aut Senatum vrbi permisere, vel vlla insignia reip. sed ædificia sedes aratorum esse iusserũt, vtique duntaxat vrbs à libertinis & institoribus, vilique operaria plebe frequentaretur, permissum fuit. In hunc itaque modum Capua afflicta iacuit vltra annos centum triginta, atque ager Campanus Populi Romani publicus fuit, vsque ad C. Cæsaris Consulatum, qui lege Iulia contra Senatus, optimatumque sententiam latam militibus cum viritim diuisit, Capuamque muro ductam, vt fragmenta Iulij Frontini apud Honuphrium Panuinũ demonstrant, primus Coloniam fecit, Iuliãq; Felicem appellauit. *Speciosum per id tempus*, ait Vellius lib. 2. *additum supplementum Campanæ Coloniæ*. Ex eo quidem tempore resurgens auspicijs Imperatorum, floruit sub Populi Romani potestate, donec à Genserico Vuandalorum Rege capta, subuersaque est anno 455. ab Ostrogothis dein occupata, atque hos pulsis à Narseris restaurata, iterumque à Saracenis vastata, tandem à Longobardis sub 30. Ducibus delata anno 840. & in Monte Trifico, ab eo loco duobus millibus passuum in quo sita erat, à Landulpho seniore stirpe Longobardo, veteriſque Capuæ Gastaldo, & Comite sub nomine Sicopolis ædificata, nec multò post, ob multa commorã-

tium facinorũ igni tradita est, quam, vt ab ea calamitate liberarent Landolfus Comes, Landulphus Episcopus, cæterique fratres Landulphi filij, vt Erchempertus scribit, nouam Capuam, quæ hac tempestate extat, anno 856. condiderunt, ad Casulini portem, viteriorẽque Vulturni ripam, alteroquè lapide ab antiquæ ruinis, quæ ingentes cernuntur, iuxta Beatæ Mariæ Gratiarum ædem, humanæ quidem instabilitatis certissimi testes, ex quibus potentiam, ac superbiam veteris Capuæ colligere possumus. Locus, vbi vetus ciuitas erat dein magna ex parte dictus est: S. Mariæ ab ea Ecclesia antiquissima ibi constructa & regio Suricì dicebatur; ex quo cognomen Ecclesiæ S. Mariæ Suricorum. Sub Longobardis dominata, adeo Capua noua potentia creuit, vt eius Comites, Beneuentanum aliquando occupauerint Principatum: hi Capuã tenuerunt ad annum vsque 1058. quo expulso Landulphio Pandolphi filio, Richardus Normannus Auersæ Comes Principatum obtinuit, insequutoque anno à Nicolao II. in celebri Synodo Melphitana confirmationem accepit anno 1172. in quo Capuanorũ Principatum Normannorum defecit successio, Sueui Normannis successerunt, his Galli Andegauẽses, istis Aragonei, donec qua fato, qua belli fortuna Capuanorum Principatus cum toto Neapolitano Regno ad Hispaniarum Reges peruenit, sub quorum æquissimo imperio felicissimè conquieſcit. Porrò Capuæ C Comitum, Principumque seriem enarrarunt ex antiquis Erchempertus, Anonymus Cassinensis, alijque, è quorum penu Antonius Caracciolus, Michael Monachus ac nouissimè exquisita eruditione, ac diligentia Camillus Pellegrinus in Principum Longobardorum Historia: ille idem, qui de laudibus tũ veteris, cum nouæ Capuæ, earundemque origine, situ, dignitate, rebusque præclarè gestis scripsit in Apparatu ad Antiquitates Capuanas. De laudibus tum veteris, cum nouæ Capuæ multi multa scripsere, quos lõgum esset enumerare; summatim tamen illos recensuit idem Peregrinus epistola ad lectorẽ p. 1. lib. 2. Iuhus Cæsar Capaccius eiusdem originem, fortunas, ac laudes perstrinxit in D suæ Neapol. Hist. Michael Monachus res sacras cõmemorauit. Peperit in omni memoria hæc ciuitas viros illustres, & fortes & sãctitate conspicuos, emicuit inter fortes Hector Ferramusta, qui corporis, animique robur in Gallico conflictu Ludouico XII. & Ferdinando Catholico imperantibus, acerrimè cum duodecim commilitonibus, totidemque hostium heroibus pro Rege, pro Regno, proue Italica inclyta natione ostentauit. Cæterum vt Capua sub vana gentilitate potens, famosa, & illustris fuit, sic non minus gloriosa fuisse memoratur, cum Christi fidem suscepisset: quando autem, aut à quibus illam primùm susceperit, facilè fuerit inuestigare, nec me fallet opinio, si dixero, vel ab eo ipso

Apo-

Apostolorum Principe Petro, vel à Prisco eius alumno illuc misso, ordinatoque Episcopo primùm disseminatam fuisse, atque sub Rufo S. Apollinaris discipulo, Priscique successore altas egisse radices, & Christianæ pietatis extendisse confinia, pro qua non dubitauit palmam subire martyrij; Semel plantatam fidem in persecutionum rabie, suo labore, suo sanguine constabilierunt Marcellus, Castus, Aemilius, Suturninus, Cassius, quorum meminit Martyrol. Roman. prid. Non. Octob. Priscus alter ab eo, qui primus Capuæ fuit Episcopus, Quintus, Arcontius, & Donatus, quorum memoria 5. Septemb. in Martyr. Rufus, & Carpophorus sub Diocletiano, & Maximiano passi. Quartus, & Quintus, quorum Natalitia habentur Romæ in via Lauicana ad centum aulas. Eorum corpora translata fuisse Capuam affirmat Mart. 6. Idus Maias. Beda 6. Kal. Decembr. celebrat Capuæ Nicanorem, Cassianum, & Felicissimum. Idemque Non. Nouemb. meminit Quarti Presb. Capuani, qui Iuliani, & Cæsarij Mart. corpora, quæ Tarracinæ ad mare peruenerant, vehiculo imposita, in suam domum pertulit. Antoninus adolescens inclytus martyr, cuius dies festus 3. Septemb. celebratur. Eurus, Quartus, & Pardus 5. Nouemb. Apuleius, & Rogatus cum socijs qui fortè Romæ passi sunt, quorum Natalis dies 5. Nouemb. Ex Capuana Ecclesia multi Sancti, præclarique Præsules prodiere, è quibus sanè eluxit Germanus ille Sanctissimus, cuius animam Sanctus Pater Benedictus in sphæra ignea ab Angelis in Cœlum deferri conspexit, de quibus infra in Catalogo. Ioannes Casinensis Capuæ ædificati Monasterij Abbas, & Paulus Monachus sanctitate illustres Capuani fuere, vt Leo Ostiensis, Petrusq; Diac. scribunt, & Capuanus fuit Raymundus Ordin. Præd. Generalis Magister; S. Catharinæ Senensis Confessor, sanctimonia clarus. Iam inde Capua à primis Christianę fidei temporibus Episcopalem dignitatem obtinuit; primusque illius Antistes fuit S. Priscus, quem Petrus Apostolorum Princeps anno salut. 46. iam ordinatum Episcopum illuc dicitur destinasse, qui ibi Episcopatus thronum fundauit paruo ibidem in honorem Petri ædificato templo, quod interim voluit esse pro Cathedrali: Prisci successores per multa sæcula ab ipsis nempè Ecclesię incunabulis vni Apostolicæ Sedi proximæ obsequium præstolabãtur, donec anno 968. à Ioanne XIII. Pontifice Capuana Basilica in Campania Felici prima Metropolis effecta est, & Ioannes Landulphi Capuæ Principis frater ex Episcopo primus Archiepiscopus euasit, attributis eidem Atinensi Aesernensi, Aquinensi, Caietano, Fundano, Caiacensi, Carinolensi, Caluensi, Casertano, Sorano, Suessano, Theanensi, Venafrano Suffraganeis Episcopis. Ex ijs Aquinensis, Fundanus, Caietanus, Soranus ab Capuana subiectione immunes facti, vnam immediatè Apostolicam Sedem agnoscunt. Atinensis verò Episcopalis dignitas Innocentij III. temporibus suppressa est, in eaque Ecclesiæ dignitate Præpositus successit Sanctæ Sedi immediatè subiectus. Capuana Ecclesia, eiusque Archipræsules à Capuanis Principibus, Summisque Pontificibus, priuilegijs innumeris insignitos fuisse narrant, quorum tamen monumenta per plura periere, nec quicquam aliud, quam quod dictum, allatumque sit in Archiepiscoporum serie, insigne reperitur, eoque censu ditati sunt Archiepiscopi, qui satis sit ad quam maximam dignitatem alendam, cum annuus prouentus ad summam scutorum decem millium pertingat, taxantur verò in lib. Camerę Apostolicæ ad florenos bis mille. Metropolitana Basilica noua Capuæ ex nobilis Architecturæ præceptis mirificè exornata exurgit SS. Stephano Prothomartyri, & D. Agathæ V. & Mart. tutelaribus consecrata, ac pretiosissimis reliquijs adornata superbit, in ea enim ex vetusta memoria requiescere narrant, S. Prisci corpus, vbi & Brachium S. Stephani, Mascella Sanctæ Agathæ, Costula S. Laurentij, aliaque Sanctorum lipsana ab Ecclesię Thesaurario summa veneratione asseruantur. Insignitur Basilica hæc nobili Clero, & numeroso, in quo Decanatus, Archidiaconatus cum duobus Primicerijs dignitate præeminent. Canonici quadraginta sunt cum ipsis dignitatibus, quorum primus in ordine Sacerdotali Archiepiscopus est, qui cum alijs fructus suos lucratur, dum diuinis assistit officijs. Presbyteri Mansionarij duodecim, septem Clerici, alijque quotidie diuinum pensum absoluunt. Seminarium, in quo sumptibus Archiepiscopi decem & octo pueri instituuntur, ætat. satis commodum. Est in Ciuitate insignis alia Ecclesia Collegiata D. Annũciatæ cum duodecim Presbyteris, quorum caput est Sacrista. Parochiales Ecclesiæ decem & septem. Monasteria virorum decem, Sanctimonialiũ tria Cœnobia Ord. S. Benedicti, vnum S. Clarę, alterum Mulierum pœnitentium, laicorũ Confraternitates 14. Hospitalia, & Mons Pietatis, & nobilis Prioratus & diues Militum S. Ioannis Hierosolymitanorũ. In hac vrbe, quæ ædificijs splendida, incolarum nobilitate, & virorum frequentia nobilis est, & Regum clauis, fidelium animæ recensentur 52000. Archiepiscopus ampla hoc tempore diœcesi gaudet, fœtaque populo; etenim ad 18400. alit mortalium, vbi triginta septem inter oppida, & pagos habet cum suis Parochialibus Ecclesijs ac Rectoribus ad animarum curam peragendam; in ijs duæ sunt Collegiatæ Ecclesiæ cum suis Canonicis, & Archipresbyteris, quorum vnus est ipse Archiepiscopus in oppido Sanctæ Mariæ Maioris, vbi nobile Palatium pro se, suisque successoribus æstiuo tempore habitandũ excitauit Camillus Melzius dignissimus Archipræsul. Sparsa plura Cœnobia, ac pia loca, & Oratoria in Diœcesi

cessi visuntur, quæ pietatem Capuanorum præseferunt. Huius Ciuitatis modò dabimus aut stirpem seriem, quam magna ex parte è Sanctuario eruditissimi Michaelis Monachi concinnauimus, & vt cumulatior, atque absolutior, & sine errore hæc nostra lucem aspiceret, aliorum scriptis, ac Romanis monumentis vsi sumus.

CAPVANI EPISCOPI.

1. S. PRISCVS, vnus ex antiquis Septuaginta duobus Christi discipulis, meritò primus Capuæ Episcopus censendus est, quando in eam vrbem Episcopalem Sedem ab Apostolorum Principe Petro, cum quo Anthiochia Romam venerat, receptam primus inuexit, nostræ salutis anno 44. ardore fidei succensus, non modò Capuæ, sed etiam finitimis populis Euangelij lucem aperuit, exemplis, adhortatione, mirisque diuinâ virtute patratis miraculis, quibus gregem sibi commissum solidauit in fide, & ab Idolorum Sacerdotibus apud Prouinciæ Præsidem accusatus, fustibus cæsus, pugionibus confossus apud viã Aquariam, non longè à Capua, Martyrij palmam accepit, Kalend. Septembris. Corpus eo in loco sepultum post quadringentos annos à B. Matrona diuina reuelatione inuentum, ibidem extructa eius nomini Ecclesia, honorificè sub Altari reconditum est, quod deinceps anno Christi millesimo in Cathedralem nouæ Capuæ transtulerunt. Meminit Prisci Martyrol. Rom. 1. Septemb. Baron. in not. & to. 1. Annal. Ado, Vsuardus, Galesinus, & Petrus Natalis lib. 2. cap. 11. de Prisco hæc scribit. *Priscus discipulus fuit vnus ex antiquis discipulis Christi, licèt inter nomina septuaginta duorum discipulorum, qui à Dorotheo Abbate conscripti sunt, non reperiatur. Nisi enim ille Patersamilias fuisse asseritur, in cuius domo Christus Pascha sibi parari fecit, & in eius cœnaculo cum discipulis discubuit, & eorum pedes lauit, vt Damasus ait. His post Ascensionem Domini veniens Romam, cum Apostolo Petro, in partibus Campaniæ Euangelium prædicauit. Qui & apud Capuã in via Aquaria depositus est Kal. Sept. vt dicit Ado.* Acta Prisci leguntur in Breuiario Capuano: quoniam verò duo Sancti Capuæ Episcopi eodem nomine Prisci sunt appellati, error inde irrepsit, vt veriusque vitæ, gestaque confunderentur, sed Michael Monachus ex multorum annorum spatio, quod inter primum, & secundum Priscum intercurrit, errorem discussit in suo Sanctuario, vbi asserit Priscum genere fuisse Hebræum, quod non placet Antonio Caracciolo de sacris monum. Neapol.

2. S. SINOTVS Episcopus Capuæ & Martyr, de quo Musinum Ecclesiæ S. Prisci in via Aquaria. Ita Michael Monachus, qui addit, In Ecclesia S. Prisci. Sanctus Sinotus adhuc ignotus, procedit in lucem. Is è vultu senili, totq; Episcoporum societate, agnoscitur Episcopus, & loco sibi ante Rufum, attributo agnoscitur secundus Episcopus Capuæ, & è corona, quam extollit, agnoscitur Martyr. De Sinoto nulla in Martyrologijs, nec diptycis antiquis Capuanæ Ecclesiæ habetur mentio; prodidit ex veteri musiuo Ecclesiæ S. Prisci, de qua, deque Sanctis, qui habent imaginem in eadem hæc scribit idem auctor p. 1. Sanctuarij. *In Ecclesia S. Prisci Capuana Diœcesis extat perantiqua Basilica, quam Sancta Matrona in honorem S. Prisci construxerat: Est quæ rotunda, testudinata, Tribuna vetus appellatur. Habet illa tribuna hemicyclum in fronte (seu diaconus absidem) in quo sexdecim ex opere tessellato sunt Sanctorum imagines. In medio hemicyclo à dextris aspicitur S. Petrus, & à sinistris S. Priscus: post S. Petrum, S. Laurentius, & S. Paulus, S. Cyprianus, S. Eusus, S. Timotheus, & S. Agnes: post S. Priscum, S. Lupulus, S. Sinotus, S. Rufus, S. Marcellus, S. Augustinus, & S. Felicitas: Spatium subtus brachia Sanctorum Petri, & Prisci, duas habet imagines, breuiores tamen, cum inscriptione Sanctus QVARTVS, & QVINTVS.* Planè *S. Agnes, & S. Felicitas altera contra alteram recto sunt vultu, & coronam habent in manibus: Sancti autem pallio superinduti, obliquo vultu, & quasi in Cœlum erecto, vtraque manu veronas extollunt. Terni conspiciuntur, sintque coniuncti Petrus, Laurentius, & Paulus: coniuncti quoque Cyprianus, Susius, & Timotheus: & ab altero latere coniuncti Priscus, Lupulus, & Sinotus, & post eos, Rufus, Marcellus, & Augustinus. Cum quatuordecim sint Sanctorum imagines, octo senibus, duæ iuuenibus, duæ viris, & reliquæ duæ adolescentulis assimilantur. Senes representantur Petrus,*

Paul

Paulus, Cyprianus, Timotheus, Priscus, Sinotus, Rufus, & Augustinus: iuuenes Laurentius, atque Susius, viri Lupulus, & Marcellus; adolescentuli Quartus & Quintus.

Opus antiquum & pium quanta sit antiquitatis, pietatisque causa, veneratione dignum, ostendit bon. mem. Dominus meus Archiepiscopus Costa. Ille zelo pietatis, & antiquitatum eruditione nulli secundus, cum aliquando comperisset iconem sanctissimi Rosati ante hemicyclum erectam, grauiter indignatus, obiurgans Ecclesiæ Rectorem, & civis, mox, nulla interposita mora, iconem inde amoueri, & alibi collocari præcepit.

Porrò imagines senum, esse imagines Episcoporum per se patet. Quis enim de Petri, vel Pauli, vel Cypriani, vel Timothei dubitabit Episcopatu? & qui de Episcopatu Prisci, & Rufi certissimi sumus, scimus Episcopatū Augustini notatum in tabulis Beneuentanis. Cum ergo SS. Priscus, Rufus, & Augustinus fuerint Episcopi Capuani, S. Sinotus & ipse credendus est fuisse Capuanus Episcopus. Habitu, vultu, gestu, illis omninò similis exprimitur, & dignitate similis non asseretur? Iã certa assertione dicatur Sinotus Martyr, & Episcopus, & tãquam Prisci successor, & Rufi decessor secundus in Episcoporum serie collocetur.

Illæ autem imagines iuuenum Laurentij, & Susij, quorumnam censeri poterunt, nisi Laurētij Romani Diaconi celeberrimi Martyris, & Sosij Diaconi Misenatis in nostra Campania Martyris quoque notissimi? & hinc consequitur, vt imagines illæ duæ virorum, Lupuli & Marcelli, presbyterorum esse censeantur, & eo magis, quia Marcellum Natalis, & Galesinus presbyterum apertè cõmemorant. Et quamquam ad cognoscendum Marcelli presbyteratum tenuis videtur lux illa, quæ à nostra pictura, & tenuis, quæ ab Auctoribus illis elucet; tamen hæ luces, coniunctæ simul, altera ab altera non parum accipit incrementi; & Marcellum fuisse presbyterum non obscurè cognoscimus. Quod si Marcellus presbyter fuit, cur non presbyter Lupulus etiam ipse? Qui sunt imagine similes, simili dicantur honore præditi, & Lupulus loco antecedens Marcello presbytero, dignitate dicatur saltem æqualis. De imaginibus verò adolescentulorum Quarti, & Quinti, quid restat dicendum, nisi esse illas imagines Acolythorum.

Et nunc intelligere possumus, non pro libito, sed magno studio has imagines sic esse formatas, & collocatas: Nam quod alia senes, alia viros, alia iuuenes, alia adolescentulos repræsentent: quodue iuuenes & viri posticæ latera medij collocentur, hoc ad varietatem & pulchritudinem operis tessellati præcipuè facit: Et quod hi Sancti pro cæteris sint efformati, factum est, vt ab vno latere collocarentur, qui Capua omnium primi fidei testimonium sanguine fuso perhibuerunt; & ab altero, qui in tribus partibus orbis insigniores habebantur. Ex Europa eligitur Petrus, & Paulus totius Ecclesiæ culmina, & Romanæ vrbis lumina, quibus additur Laurentius, & ipse Romanæ Ecclesiæ maximum lumen. Ex Africa sumitur Cyprianus Africanorum celeberrimus Episcopus, Doctor, & Martyr. Ex Asia Timotheus sanctæ Scripturæ testimonio celebratus, & Episcopus Ephesiorum: adiungitur Sosius Misenas, vt qui erat in nostra Campania maximi nominis martyr. His Sosius, vt in Musino, ita apud Adonem Susius dicitur in Martyrol. 19. Octobris. Itaq; ex hac pictura habemus extra Roman. Martyrol. Sanctorum nomina Sinoti, Lupuli, Augustini, & Felicitatis. Hactenus ille

3. S. RVFVS à B. Apollinare ex Patritio, & Consule Rauennatensis militiæ Dux Capuam missus circa ann. Dom. 80. secundus à B. Prisco Capuanam Ecclesiam rexit, suoq; sanguine illustrauit. Hic à S. Apollinare stupendo miraculo ad fidem conuersus est. Etenim cum S. Apollinarem Rauenna eiicere cogitaret, filia, quam vnicè diligebat, ægrotare cœpit; ad quam sanandam cum S. Episcopus accersitus fuisset, non modò curata non est, sed Deo volente moritur, quo maioris miraculi daretur occasio. Sanctus itaque Apollinaris cum supplices Deo preces effudisset, defunctam Rufi filiam ad vitam reuocauit. Quo miraculo, ille cum tota familia, in qua vtriusque sexus 400. erant, ad fidem perductus ab Apollinare baptizatur. Postea verò cum se totum Christianæ seruituti dedisset, factus est Capuanus Episcopus: vbi cũ eius vrbis ciues ad Christum conuerteret, à Messalino Præside tentus, ob Christianæ fidei confessionem martyr occubuit 6. Kal. Sept. circa salut. ann. 80. vt Monachus scribit, de quo Martyrol. Roman. Beda, Vsuardus, Ado, ac cæteri recentiores. Agitur de eo in actis S. Apollinaris, quæ recitat Surius tom. 4. 23. Iulij, vnde & cæteri acceperunt, vt Petrus in Catal. lib. 9. c. 119. Hieron. Rub. Hist. Rauen. lib. 1. Fusius idem Monachus in Sanctuario Capuano 1. part. qui duos fuisse Rufos, & diuersos animaduertit, alterum S. Petri Apostoli comitem Thebarum Episcopum, cuius meminit S. Paulus Apostolus ad Romanos, dum ait, *Salutate Rufum electũ in Domino, & matrem eius matrem meam*, alterum nostrum hunc Rufum S. Apollinaris discipulũ, quem credit à S. Petro ordinatum fuisse Capuæ Episcopum.

4. S. AVGVSTINVS Episcopus Capuę, vt refert Monachus, cum S. Felicitate matre sua Capuę martyrium consummauit; quemadmodum coronæ, quas imagines habent in manibus, sanctos Martyrio coronatos ostendunt, ita m. s. Martyrol. S. Augustinum fuisse Episcopum docent, Molanus ad Vsuardum ex quodam m. s. 17. Kal. Decem. *In Capua S. Augustini.* in alio Kalen. *S. Augustini Episcopi & Confessoris.* in Martyrol. m. s. Mo-

nasterij S. Ioannis, & S. Mariæ Monialium 17. Kal. Decem. *Capuæ Natale S. Augustini & Felicitatis*. In Martyrol. m. s. Monasterij S. Petri apud Beneuentum 17. Kal. Decem. *Natale S. Augusti. Capuani Episc. & S. Felicitatis matris eius*. Et in Martyrol. S. Sophiæ eiusdem ciuitatis. *Natale S. Augustini Capuani Episcopi, & S. Felicitatis matris eius, quorum corpora hic habentur*. Beneuentum corpora translata fuisse credam ab Arichio Principe: ille namque Princeps, vt habet Chronic. Cassin. sancta corpora ex diuersis Italiæ partibus per tempora diuersa adeptus, eodem, ideſt, ad Ecclesiam S. Sophiæ, nihilominus attulit, & per diuersa altaria in circuitu maioris altaris satis reuerenter locauit. In Martyrologio conseruato olim per P. Caracciolum, quod videtur esse Mediolanensis Ecclesiæ, 15. Kal. Nouemb. *Capuæ SS. Augustini & Felicitatis*. Iis coniecturis Monachus asseruit in suo Capuano Sanctuario, S. Augustinum fuisse Capuæ Episcopũ, tametsi Card. Bellarminus in suo prædecessorum Catalogo, quod exactissimè compilauit, non reposuerit.

5. S. ARISTÆVS Episcopus, & Martyr inter Capuanos Antistites recensetur à Monacho, à Card. Bellarmino prætermittitur. Martyr. Rom. 3. Septemb. *Capuæ SS. Martyrum Aristæi Episcopi, & Antonini pueri*. horum acta ab Vsuardo, Beda, & alijs. celebrata, bellorum clade excidisse scribit Baron. in notis ad Martyrol. eadem die, licet in Breuiario Capuano de Antonino tantum agatur, quo tempore iederit Aristæus ignoratur: fortasse hic ille Aristæus est qui Sinuessanæ Synodo interfuit anno 303. & primæ sessioni subscripsit. Post hunc, idem Monachus Sanctos Quartum, & Quintum Martyres, quorum dies festus in Mart. Rom. 10. Maij celebratur, Capuanos Episcopos fuisse refert ex antiquo Breuiario; sed cum Baron. in notis, Romam corpora SS. Quarti & Quinti translata asserat, nihilque de Episcopali dignitate habeat, videtur asserendum non Episcopos, sed Martyres fuisse, dum & Card. Bellar. eos à suo Catalogo expunxerit. Alij plures absque dubio fuerunt Episcopi Capuani ad Magni Constantini vsque conuersionem, sed illorum nomina & acta incognita sunt.

6. PROTERIVS Episcopus Capuæ interfuit Romano Concilio sub Melchiade Papa in causa Cæciliani anno 313. cuius meminit Optatus lib. 1.

7. PROTVS successor Proterij, interfuit, & subscripsit I. Concilio Arelatensi tempore S. Siluestri Papæ anno 314. Baronius de Proterio, & Proto anno 313. & 314. admonet Protum & reliquos, qui secundo Arelatensi subscripti reperiuntur, esse illos eosdem Episcopos, qui interfuerunt Concilio Romano sub Melchiade, & nequaquam subscripsisse Arelatensi, II. scilicet anno 326. sed primo celebrato anno primo Siluestri, scilicet anno 314. & ex errore subscriptiones primi Arelatensis ad secundũ fuisse translatas, ideoque mendosè loco Proti legi Proterium. Profectò (nisi sit mendum in impressione) qui legit Baron. ann. 313. num. 25. & anno 314. nu. 51. comperit illum confusè loqui, & nos nihil vrget, vt Proterium & Protum cõflemus in vnum, quia licet subscriptionum translatio ex errore contigerit; tamen intra vnius anni spatium, Protus, Proterio succedere potuit, & interesse primo Arelatensi anno 314. sicut ipse Proterius anno superiori 313. Rom. interfuerat Concil. Et quid mirum si intra eiusdẽ anni spatium S. Melchiades obijt, & S. Siluester Arelatense primum approbauerit?

Huius fortè Episcopi temporibus, post annum scilicet 324. quo Constantinus Imp. lustrali aqua regeneratus est à S. Siluestro Papa, condita est in vrbe Capua ab eodem Cõstantino Basilica in honorem Apostolorum, quam Constantinianam dixere, de qua sic loquitur Anastasius Bibliothecarius in Siluestro; *Eodem tempore fecit beatissimus Constantinus Augustus intra vrbem Capuam Basilicã Apostolorum, quam cognominauit Constantinianam, vbi posuit dona hæc. Patenas argenteas duas pensant singulæ 20. Scyphos argenteos tres, pensantes sing. libras octo; Calices ministeriales 15. pensantes sing. libras decem. Candelabra area in pedibus denis, pensantia singula lib. 180. Phara anthara ex argento triginta, & donum quod obtulit possessionem in territorio Monterno. Massam Statilianã præstantem solidos trecentos & quindecim. Possessionem in territorio Cagetano præstantem solidos octuaginta quinque. Possessionem Paternum in territorio Suessano præstantem solidos centum quinquaginta. Possessionem ad Centum in territorio Capuano præstantem solidos sexaginta. Possessionem in eodem territorio Suessano Guarnicam præstantem solidos quadraginta.* Hactenus Anastasius. Meminit huius Basilicæ Anonymus Salernitanus in Hist. Principum Longobardorum, quam nuper publici iuris fecit accuratissimè vna cum notis eruditus Camillus Peregrinus, in hæc verba: *Enodare autem fidelibus volo, qualiter omnipotens Deus antequã Aricbis ad dignitatem peruenisset principalem, ei ostendit, qualiter honorem, vigoremque ei redderet, nam quadam die dum cum ipso Principe Luitprãdo in Ecclesia B. Protomartyris Stephani, qua sita est in veterrima vrbe Capuæ ab Imperatore Helena filio Constantino, itaque in honorem omnium Apostolorum dedicari decreuit, licet postmodũ Beatissimo Germano eiusdem Episcopo vrbis collatum (alias collatas) ab Imperatore reliquias B. Protomartyris Stephani nec non & B. Agathæ virginis, proinde eam in honorem Protomartyris Stephani vocari iussit, vt diximus, dum in eadem Ecclesia Longobardorum, sicuti mos est, cum pugionibus actinctis altari sectis introissent, & vnusquisque dum desinenter ora-*

ret, sic ille adolescens Aricbis, Miserere mei Deus, labijs impressis canere cœpit, dum venisset vbi dicitur. Spiritu principali confirma me. Illicò Spatha illius contremuit, ac si quilibet illam concuteret: ille verò oratione cõpleta, cum pauore seriatim suis collachaneis enodauit. Vnus ex eis, qui erat sapientior cæteris, talem sermonem erupit. De hac instabili vita minimè es, quantum mihi videtur, processurus antequam ad dignitatem principalem Dominus te perducat. Quod posteà, annuente Deo, ad tutelam Longobardorum probauit euentus. Dum Dux nomine Luitprandus fuisset extinctus, vnà omnes Aricbisium Principem acclamabant: quapropter ad principalem dignitatem honorificè illum asseuerunt: nam non vt assolent plurimi, per pecuniam, & per pollicitationes opprimere in mirum honorem sed cuncti vno agmine coacti, licet non à se, sed ab illo, qui dixit. Vbi duo, vel tres cõgregati fuerint in nomine meo, ibi sum in medio illorum, illum Principem sublimarunt. Ad hæc, quæ de Basilica Constantiniana scripsit Anonymus addidit notas vtilissimas ad veritatem enodandam idem Pellegrinus, quæ hic non pigebit ipsissimis referre verbis. *Anonymus noster hoc postremo numero* videtur affirmare Constantinũ Magnum dicare voluisse omnibus Apostolis Basilicam à se Capuæ constructam, sed propositum non perfeciſſe suum: illam verò S. Germanum eiusdem Vrbis Episcopum reliquijs consecrasse S. Protomartyris Stephani, collatis sibi ab eodemmet Imperatore. Quas assertiones à comperta horum gestorum veritate valde alienas breuissimis notatiunculis refellere visum est; sciasque Lector, Anonymi narrationem in scriptis Popp. Codd. haberi, qualem repræsentaui, etsi aliter ab alijs edita fuerint. *In honorem omnium Apostolorum.* Communis hac etiam ætate ea est opinio: sed magis placet (do verba Anastasij Bibliot. in Silvestro primo) Constantinum fecisse intra Vrbem Capuam Basilicam Apostolorum, hoc est Apostolis Petro & Paulo illam extruxisse, quibus singulis Romæ amplissima exædificauerat idem Imperator templa. Sanè indefinito Apostolorum nomine, non omnes semper venire consenit duodecim Christi Saluatoris Principes ministros. Exemplum succurrit apud Ennodiũ Dictione 2. alijs oratione 6. quæ recitata est, vt titulus antiquus manifestat. *In dedicatione Basilicæ Apostolorum vbi Templum fuit Idolorum.* De cuius sanctificatione Auctor sic habet. *Christus ingressus est, respiciemus, quibus fultus auxilijs. Venerunt cum eo Celorum vndj, Apostolorum diademata Petrus & Paulus, qui, &c.* En Basilica Apostolorũ consecrata non omnium est aduentu, sed Petri & Pauli duntaxat.

Dedicari decreuit. Ex te nunc mens fuit Constantino eam dicare Apostolis, qui rem non complcuit. At Ecclesiam Imperator à se denominauit *Constantinianam*, multiplicique supellectile ad vsus sacros, ac *massis & possessionibus*, hoc est, fundis largè donauit, si prædicto est fides Anastasio. Quid igitur dicatio mox non est secuta: quam differre nefas erat, more nedum Ethnicorum, quem obseruo apud Plinium lib. 4. epist. 1. sed Christianorum si ritè verba S. Paulini Nolani capiò. *Propterea*, ait ille, epist. 12. *& horum versiculos adijciendos putaui, quos illi in hoc oppido dedicandæ Basilicæ parauimus; nam adhuc in opere est; sed propitio Deo, dedicationi propinqua, perfectionem operis, & dedicationem vnà coniunxit vir Sanctus.* Collatur *ab Imperatore reliquias*; sic vnus papyraceus Codex notæ melioris. Alter, *collatas ab Imperatore reliquias.* Selige quam vis lectionem, dicet ab Imperatore, quas prædixerat, donatas reliquias S. Germano. Item quàm fœdum, nec vnum erratum. Sanctus ille Episcopus D. Benedicto notus, & coæuus, duobus integris sæculis posterior fuit Mag. Constantino: quo viuente dispertitæ reliquiæ S. Protomartyris in Italia nullæ: immò nullibi, corpore nondum reuelato. Accepit, esto, Germanus, illas ab Imperatore, sed Iustino Seniore, ad quem missus fuit Princeps claræ legationis à Romano Pontifice Hormisda, tumque S. Protomartyris nomen, clarescentibus signis ex vno eius passionis lapide apud Anconitanos exculto, religiosissimæ apud Italos venerationis erat; quam reliquiarum donationem cum Anonymus noster ex minus proba vulgi relatione accepisset, vel mente sua somniasset, nil curauit, siue alienã, siue suam desipientiam ad lydium authenticorũ Scriptorũ lapidem probare, qua negligentia pluries eũ laborasse, satis, superque constat. Sed esto voluerit ille, non à Constantino; sed ab innominato ibi Imperatore, S. Germanũ reliquijs donatum, eius tamen dicto assentiar, ne ego, Ecclesiamque à magno illo constructam, ac largè donatam indedicatam remansisse credam ad S. Episcopi tempora, hoc est ad integros annos biscentum? Certè mens Anonymi, nisi illa prior, haud alia ab hac fuit.

Proinde eam ad honorem Protomartyris Stephani vocari iussit. Idem iussit Constantinus, de quo dixerat. *Dedicari decreuit.* Sed his non amplius sisto. Verba illa obseruo. *Proinde eam, &c.* quæ indicant mihi priscum sacrum morem dicandi Ecclesias adhibitis eorundem Sanctorum reliquijs, quorum nominibus appellandæ fuissent, iisdemque curatis ab eodem auctore constructionis, qui cætera quoque omnia solemnitatem candecentia suppeditabat, de quibus alibi est mihi dictum. Idque institutum, vt reor, siue Anonymum nostrum, siue enarratæ fabulæ impostorem in opinionem induxit, vt alteruter putauerit, Constantinianam Capuę Ecclesiam, non assecutam decretum nomen Apostolorũ, quoniam scilicet Apostolorum omnium reliquias crediderit haud pręsto fuisse Constantino,

no, qui earum vice tradiderit alias *S. Protomartyris Stephani, & proinde eam in illius honorem vocari iussit*: At Apostolorum indefinito nomine iam dictum est, solos quandoque venire Apostolorum Principes, quorũ sacris certè Constantiniana illa sub ipso Cõstantino est dedicata. Anonymi igitur assertiones allegentur, qui anilibus fabellis fidem incautus præstans, veritus quoque non est asserere desumptum fuisse vaticinium de Principatu Arichis, ex verbis Psalmi 50. pessimè interpretatis, tum quoad Psaltæ mentem, tum quoad dignitatem Dynastarum Beneuẽtanæ Prouinciæ, qui tunc titulo Principatus, vti cœperat, cum Luitprandus imperabat. Veruntamen, si me audis, Constantiniana Capuæ Ecclesia nulla fuit alia, nisi quam modò dicunt, *Dini Petri ad corpus*, in locis sitã, vetustæ Capuæ. Hæc ille.

8. VINCENTIVS Episcopus Capuæ tempore S. Athanasij insignis habetur, interfuit Concilio Sardicensi anno 357. & ab ipso Anastasio in Apologia ad Constantinum Episcopus Campaniæ nominatur, & in Epistola ad solitariam vitam agentes dicitur Episcopus Capuæ Metropolis Campaniæ: Hic anno 325. erat Presbyter Romanus, & à S. Siluestro legatus interfuit Niceno Concilio. Sed anno 346. cum esset Episcopus Capuæ à Iulio Papa legatus est Mediolanum ad Constãtem Imperatorem acturus de Concilij Sardicensis Indictione, cui deinde anno sequenti interfuit, non tamen legati munere fungebatur. Ab hoc ipso Concilio cum Euphate Episcopo Agrippinæ legatus est Antiochiam ad Constantinum Imperatorem anno 348. Postmodum anno 353. à Liberio Papa missus ad Constantium Arelate commorantem acturus de Synodo Aquileiæ cogenda: at ibi Imperatoris importunitate victus, S. Athanasij damnationi subscripsit. Hunc tanti viri casum deplorat Liberius scribens ad Episcopos Osiũ Cordubensem, & Eusebium Vercellensem: At cum ipse quoque Liberius in eundem errorem lapsus esset, ad Vincentium scripsit, vt cum ipso literis pacem iniret anno 357. Verùm etsi Vincentius cum Arianis communicauit cõtra Athanasium subscribendo; tamen à recta fide non discessit; imò contra Arianos constantissimè se gessit in Concilio Ariminensi. Extat pro Vincentio testimonium Damasi Papæ. Ita Bellarminus anno 359. num. 35.

9. MEMOR, seu MEMORIVS Capuanam euasit ad Sedem ante annum salutis 400. S. Augustini temporibus, vt Baronius, & Bellarminus apertissimè docent: ad eum etenim extat Epistola eiusdem Augustini 131. eiusdemque meminit idem Sanctus Doctor lib. 1. aduersus Iulianum Memoris prædicti filium, cap. 4. & S. Paulinus Nolanus Episcopus, Epithalamio in eundem Iulianum, dum Capuanam moderaretur Ecclesiam, Concilium Capuanum ex Occidentalibus Episcopis Siricij Papæ auctoritate celebratum est in causa Antiochenæ dissensionis, & Bonosi cuiusdam Macedonij in Macedonia Episcopi hæretici negantis illibatam Dei Genitricis Virginitatem post partum, causa in iudicium deducta, cuius cognitionem Anysio Thessalonicensi cum Episcopis sibi subiectis Patres delegarunt, qui Bonosum cum suis sequacibus condemnauit, quosque ille ordinauerat communione Catholica priuauit. Adhuc in eadem Capuensi Synodo constitutum fuit, ne fierent rebaptizationes, reordinationes, & Episcoporum translationes, vt Baronius scribit ad annum 389. ex D. Ambrosij epist. 1. lib. 14. quæ est 78. qui Concilio interfuerat. Annus verò, quo celebratum est Capuense Concilium, incertus, Baronius de eo loquitur anno 389. probabile tamen videtur celebratum sub eodem Siricio anno 392. vt Monachus notat. Mortem obijt Memor ante annum Domini 415. quem beatæ memoriæ vocat Augustinus in eodem lib. 4. contra Iulianum filium: *Ego certè beatæ memoriæ Memoris patris tui non immemor, qui mecum nõ paruam inierat amicitiam colloquio literarum, teque ipsum mihi carissimum fecerat*. quibus verbis probum, ac literatum virum fuisse oportet. Et licet in breuiata Augustini Epistola, cuius loci fuerit Memor Episcopus non appareat, tamen Baronius, Bellarminus, alijque coniectant, Capuanum fuisse Episcopum, quorum auctoritate in Catalogo inter Capuanos Præsules meritò fuit adscriptus. Memoris germanũ fratrem fuisse Aemilium Beneuentanum Episcopum arbitrati sunt ex epithalamio Paulini ad Iulianũ, Marius Vipera in Catal. Beneuentanorum Episc. & Monachus in Sanctuario, quod omnino non placet Camillo Pellegrino in Apparatu ad Capuanas antiquitates.

10. IVLIANVS Memoris superioris ex legitimo thoro filius, liberalibus, humanioribusque disciplinis versatus, adhuc iuuenis ex Diacono, patri successit in nobili Capuana Ecclesia, vt Gennadius tradit, confirmatque Baronius; sed Episcopus factus circa annum Dom. 418. fastu tumidus, literarum sæcularium inflatus superbia, ac iuuenili temeritate impulsus Pelagianam amplexus est hæresim, eiusque propagator, erumpens in maledictis in Sanctum Augustinum ipsius amantissimum quatuor libros virulẽtos euomuit, & duas epistolas scripsit, alteram ad Romanos, alteram ad Orientales; quare à Zozimo Papa damnatus est anno 418. & sequẽti, mortuo Zozimo, obortoque schismate, maiores infelix sumpsit vires, & tunc inter ipsum, & S. Augustinum scriptis agitata disputatio est. Ab Episcopatu deiectus Constantinopolim anno 430. fugit, vt Theodosium Imperatorem interpellaret. Ibi se Nestorio coniunxit, quẽ anno 431. secutus est Ephesum ad Conciliabulum. Anno 439. Romam redijt, vt à Sixto III. in communionem reciperetur,

peretur, repulsus tamen fuit: cuius damnatio à Cœlestino quoque Papa approbata iam antea fuerat: à Leone tandem Sixti successore contusus fuit anno 444. de quo fusè Baronius. & Gennadius addit, ad aliam artem esse conuersum, nimirum vt hypocrisi deciperet, quos non valuit doctrina seducere. Hic Iulianus, ait, eleemosynis tempore famis & angustiæ indigentibus, omnibus suis prærogatis, multos miserationis specie, nobiliũ præcipuè, & religiosorum illiciens, hæresi suæ fauciauit. Cæterum cum Iulianus à Prospero Aquitano dicatur Campanus Episcopus, ab aliquibus Eclanus, vel Heclanensis, Atelanus, seu Atellanensis, & Celenensis, suspicati sunt nonnulli, inter quos eruditus Camillus Pellegrinus in apparatu ad Capuanas antiquitates discursu 1. Iulianum hunc infaustæ memoriæ virum, non Capuanæ Ecclesiæ Præsulem, sed vel Eclanensis siue Heclanensis tunc Campaniæ Ciuitatis fuisse Episcopum, vnde Campanum dixere, ideſt in Campania. Michael verò Monachus validis rationibus, doctissimorumque Baronij, Bellarmini, aliorumque eruditorum virorum censuit Iulianum ab Episcopatu deiectum Capuano, se appellare cœpisse à locis, in quibus vel vt ciuis, vel vt erro, & profugus versabatur: quærebat miser locum, vbi contra suæ damnationis sententiam Episcopus haberetur, miser in pertinacia stetit, donec Leo Papa, S. Prospero adiuuante, omnes conatus damnati viri omninò fregit anno 444. Ex his apparet, nullum esse efficax argumentum, ait idem Monachus, vt cogamur Iulianum à serie Capuanorum Episcoporum expungere.

11. S. PAMPHILVS Capuæ Episcopus, de quo Martyr. Rom. die 7. Sept. ignoratur tamẽ quo anno vixerit, quoue tempore sederit.

12. S. PRISCVS Iunior Africanus Episcopus in Vuandalica persecutione, ex Africa, ad Campaniæ littora Deo disponente peruenit, Capuæ consedit, eiusdemque datus est Episcopus circa annum Domini 443. vbi piè obijt, eiusque festum celebratur prima Septembris, cuius acta recensẽt Monachus ex Rom. Martyrol. & veteri Capuano Breuiario vna cum notis, quæ hic verbatim licet recitare. *Kalendis Septembris Capuæ*, item alterius Prisci Episcopi, qui vnus fuit ex illis Sacerdotibus, qui in persecutione Vuandalorũ ob fidem Catholicam variè afflicti, & vetustę naui impositi, ex Africa ad Campaniæ litora peruenerunt, & Christianam disciplinam in ijs locis dispersi, diuersisque Ecclesijs præfecti mirificè propagarunt. Fuerunt autem eius socij Castrensis, Tammarus, Rosius, Heraclius, Secundinus, Adiutor, Marcus, Augustus, Elpidius, Canion, & Vindonius. Breuiar. Capuan. Temporibus quidem Valentiniani, & Valentis Augustorum in partibus Orientis Apollinaris Laodicensis Episcopus, à fide Catholica, pro cuius amore multa composuerat opuscula, deuians, hæresim cõdidit, quæ hactenus nomine ipsius nuncupatur. Atque eodem tempore Valens Augustus à Leõtio Arianorum Episcopo baptizatus, Christianam persequutionem misit: quique in quarto Imperij sui anno ipse Valens Augustus talem dedit legem, vt etiam Monachi cõpulsi arma bellica tractantes, sæculo isti magis, quàm Deo militarent: Nolentes verò fustibus, & tormentis necarentur. Vnde factum est, vt Ministri tam execrabilis iussionis, Africam attingentes, dum quadam in Ciuitate multos Sanctos, iussa Principis contemnentes, diuersis interimerent pœnis, & viderent se nihil proficere, eiectis de carcere, qui tenebantur, applicatoque vno ex eis, qui Priscus dicebatur, ornato moribus, patientia, & Episcopatus honore dixerunt. Quare iussis Principum non obeditis, vt arma tractetis bellica, & effugiatis tormenta, quæ vobis præparantur? Beatus Priscus respondit. Tormenta vestra non pertimescimus, quoniam Deum habemus in cœlis, cuius arma induti, resistimus Diabolo, & Principi vestro. Tũc videntes maligni ministri constantiam eius, inito consilio, vt suo placerent Principi, nauẽ iusserunt vetustissimã præparari, vt illic beatissimus Priscus, cum alijs, qui remanserant, sanctis, impositi, alto pelago pertusa naui maricimis feris traderentur in pastum: Expletis verò iussionibus impiorum, gubernante Deo, qui Sanctos suos non derelinquens, in æternum conseruat, illæsi, atque psallentes in Campano litore peruenerunt. In qua Prouincia, singuli, Angelo præeunte duce, per diuersa loca sunt concessi custodes, Beatus autem Priscus Episcopus Capuæ est donatus à Domino, temporibus quidem Valentiniani. Ex Martyrologio satis constat expulsionem S. Prisci, aliorumque Sanctorum ex Africa contigisse tempore Vuandalicæ persequutionis, ideoque cum Baronio, quod dicitur, hic de temporibus Valentiniani, & Valentis omninò corrigendum est, vt nos in vita Sancti Castrensis supra notauimus. Apollinaris, ciuis Laodicenus, non Episcopus, quatenus ex Annal. Bar. colligi potest; tamen Breuiario nostro consentit Sigisb. in Chron. an. 383. & Ado an. 364. qui Laodicæ, seu Laodicenũ Episcopum nominãt. Bellarm. quoq; de Script. Eccleſiaſt. nominat ipsum Episcopum. Hic eximius Doctor, ingenio verè mirabili, non sacris tantum, sed poeticis etiam facultatibus eruditus, Iuliano Apostata imperante, & deinceps magna cũ laude in Ecclesia versabatur. Hunc S. Hieronymus Antiochiæ docentem colebat, audiebatque: At miser, suo fretus ingenio, lapsus in falsa dogmata, à Sanctis omnibus impugnatus est, & à Damaso Papa in Romano Concilio damnatus: tandem imperante Theodosio, infelix hæresiarcha migrauit è vita. Baron. tom. 4. ann. 371. & ann. 373. Valens Augustus, Mortuo Iouiniano Imperatore Valentinianus anno 364. 5. Kalen. Martij creatus est Imperator, qui mox

mox Kal. Aprilis Valentem fratrem Imperij collegam assumpsit, eoque relicto in Oriente, ipse in Occidentem se se contulit. A principio ambo Catholici, qui fuerant catholicæ fidei Confessores, quando, ne Iuliano Apostatæ sacrificanti obtemperarent, balteа deposuerant. At Valens anno imperij 3. pugnaturus contra Gothos, Thraciam populantes, sancto baptismate pro diuina sibi concilianda gratia intingi volens, vxoris Arianæ lenocinio delinitus, ab Eudoxio Constantinopolis Episcopo Ariano se se baptizari permisit. Hinc Orientalis Ecclesia Arianorum procellis exagitari cœpit: Verùm anno 375. ideſt duodecimo Imperij sui, defuncto Imperatore Catholico, quem verebatur, Fratre Valentiniano, effrænata libertatis audacia legem tulit, vt Monachi militarent: nec persequutio quieuit, donec anno 378. ideſt imperij decimo quinto: in prælio sagitta percussus, agrestem ingressus casam, ibi, ipsa nimirum casa ab inimicis incensa vinus exarsit: Hæc Baron. to. 4. in prænotatis annis.

A

B

Sanctis alijs. Quam magna fuerit multitudo Christianorum, qui in nauim illam impulsi, vel sponte sunt ingressi, satis claret ex vita S. Castrensis, ex qua nec obscurè colligimus Sanctos duodecim, & ibi, & hic in Martyrologio nominatos fuisse Episcopos & Pastores plebium, earumque duces in adeundo persequutorum tribunalia, & subeundo pro fidei confessione tormenta.

Oppida. Quibus oppidis, seu Ciuitatibus hi socij S. Prisci præfecti fuerint (vno excepto Castrensi, qui in agro constitit Suessano) certò non constat. Creditur autem Secundinus præfuisse Troiæ, quæ dicebatur Ecana: Marcus Bouini, Adiutor Cauæ, Tammarus Beneuenti, Canio Acherontiæ, Elpidius Atellis: de Augusto, Vindonio, Rosio, Heraclio, lux nulla. Sed obstant Acta S. Castrensis, in quibus habetur Sanctos impetrasse à Domino, vt ipsorum omnium corpora intra vnius patriæ fines sepelirentur. Quare intra fines Campaniæ, ideſt Terræ laboris constiterunt omnes: & S. Tammarus dicitur obijsse in loco nunc Auersanæ Diœcesis, qui vocatur Vicus de Pantano, olim vt legi in Instrumento S. Ioannis ann. 946. Vicus à S. Tammaro, & ibi ostenditur eiusdem Sancti Sepulchrum.

C

D

Sed planè quanquam hi Sancti Confessores diuersis Oppidis sunt attributi Custodes; tamen in Capuana Diœcesi ferè omnium viget memoria. Castrensis habet Ecclesiam Parochialem in Castro Maris Vulturni, habuit alteram inter Marcianisum, & Magdalunum; imò & aliam, quæ extabat ann. 1125. in loco, *alla fontanella* propè Rinum de Calno; & quarta extabat ann. 1173. in territorio Cancielli. Secundinus habet etiam hodie plures Ecclesias Parochiales, vnam in pago eiusdem nominis, alteram in pago Bellonæ, tertiam in Sabiniano, & olim aliam in territorio Castelli ad mare, Tammarus cū Ecclesia pagum nuncupationis eiusdem in via noua Neapolitana, Augustus habet Ecclesiam dirutam non longè à pago S. Prisci: huic olim ibi pagus & parochia: Non multis abhinc mensibus fuit indè amotus lapis qui formam fontis baptismalis habebat, sedenteq portandum cum peruenissent boues ad trium paululum longè ab Ecclesia, quasi nolentes egredi fines ipsius Ecclesiæ, constiterunt, & dum actu, vlterius progredi noluerunt, fractus est, & operi destinato deseruire non potuit, nunc est beneficium simplex opulentū. Elpidius habet suam Ecclesiam in pago Casapulli. Adiutor habuit suam in territorio Cancelli ex sæpè citato diplomate Alphani Archiepiscopi ann. 1173. & alteram circa Capuā de qua mentio est in quodam instrumento S. Angeli ad formā, quod ego legi. Vindonius est, meo iudicio, qui Mendonius legitur, habebat Ecclesia foris Capuam, vbi dicebant, *alla Murata*, & extabat anno 1240. vt legi in Instrumēto Monasterij Monialium S. Ioannis. Rosij, & Eraclij fuisse Ecclesias in Diœc. Suessana, apparet in Bulla Confirmationis Benedicti Episcopi Suessani, data ab Atenulfo Archiepiscopo anno 1032. mense Martio die 19. Indict. 15. De Marco & Canione memoratam Ecclesiam inueni nullam: habuisse tamen à Capuanis parem veneratione cultū arbitrari possumus, & debemus. Horum festa notantur, Secundinus Episcopus Troiæ, die vndecimo Februarij; in quodam manuscripto Kalendario nostri Thesauri, vigesimo septimo Maij: at in Ecclesijs nostræ diœcesis agitur octauo Decembris. Marcus Bouini, die 14. Iunij vt refert Ferrarius: at in Kalendario m. s. Longobardo notatur Marcus Cōfessor die 13. in meo Martyrologio m. s. habeo nonis Octobris ciuitate Ecanæ S. Marci Episcopi & Cōfessoris, hoc ideo noto, vt Lector, si quid certius sibi occurret de Marco & alijs S. Prisci socijs, adnotare valeat. Adiutor Cauæ die 16. Decembris. Elpidius ab Atellanis Maij 24. at in citato m. s. Kalendario Thesauri notatur die Maij 26. & hoc ipso die agitur festum in Ecclesia Casapulli. Tammarus Beneuenti Octobris 15. at in Breuiario nostro notatur Ianuarij 16. & hoc ipso die agitur festum in Ecclesia propria. Canius Acherontiæ Maij 25. Rosius, vt habet Kalen. m. s. seruatum à Patre Caracciolo, eiusdem Maij 16. De Augusto, Vindonio, & Eraclio mihi lux nulla. Legi fragmentum Actorum S. Elpidij Episcopi Atellani, & tempora illis adnotata, Elpidio S. Prisci Socio non conueniunt: dicitur enim vixisse Atellis Basso, & Philippo Consl. ideſt anno 408. at Priscus & socij, vt in Castrensi notauimus, huc aduenit persequutionis Vuandalicæ anno 4. ideſt anno 442. vel 443. illa enim persequutio cœpit ab anno 439. & permansit vsque ad annum 534. quare vel duo diuersi fuerunt Elpidij, vel si vnus tantùm censendus videtur, cor-

corrigenda est in Actis illa obsignatio temporum, & sine multo scrupulo, cum in Actis Sanctorum, quæ sincera in aliis sunt, circa tempora sæpe sæpius error deprehendatur, vt planè in hisce Actis S. Prisci, & Sociorum qui expulsi fuerunt ex Africa, vt supra narratum est: Legi Acta S. Canionis breuiter à Ferrario comprehensa, & Socio Prisci Canioni nó conuenisse: ille enim dicitur ab Angelo in Italiam ex Africa miraculosè translatus: at noster naui vectus aduenit: sed quia habeo in m.s. passionem Sancti Canionis, & dicitur ibi, passus & mortuus fuisse Carthagine, facilè adduci possum, vt arbitrer corrigenda esse Acta relata à Ferrario, & quod ibi dicitur de voce Angeli & de Angelo transferente Canionè, intelligendum sit de Canione nostro, qui, Angelo præeunte duce (vt dicit Breuiar.) ad locum sibi destinatum accessit. Hæc dicta volo salua fide cuiusuis, qui certiora poterit afferre. Hactenus Monachus.

13. TIBVRTIVS interfuit Concilio Romano, eidemque subscripsit anno 461.

14. CONSTANTINVS proximè inuenitur Capuanæ Ecclesiæ Episcopus anno 483. qui Concilio primo Romano sub Symmacho Papa celebrato interfuit anno 499. Hic à Felicis Papæ III. temporibus hanc Ecclesiam rexit, vt ex Felicis Epistola Synodica tom. 1. Concil.

15. ALEXANDER paulò post Constantinum Ecclesiam Capuanam gubernasse videtur anno 516. cum ei S. Germanus successisse legatur in veteri Capuano Breuiar.

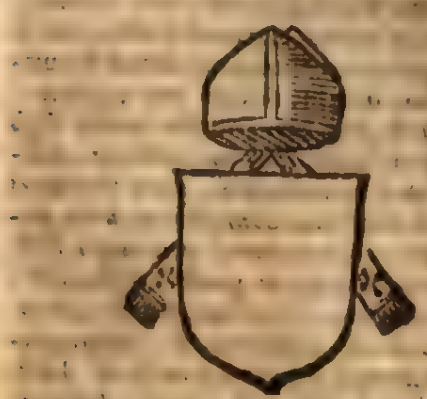

16. S. GERMANVS rerum piè, diuinè, mirificeq; gestarum claritate insignis in Alexandri locum cunctis Clero & Populo suffragantibus euasit Capuanus Episcopus, quem non modò integritas vitæ, doctrinaque commẽdauerat; sed & ipsius in pauperes exaggerata pietas, quasi priscorum illorum Sanctorum Patrum videretur æmulatura virtutes, eiusdem in Pastorem à Cœlio Hormisda Papa anno 516. confirmationẽ, effecerunt sanctiorem. Hic Capuæ nobilibus parentibus Amãtio, & Iuliana natus, in iuuentute liberalibus literis, pijsque operibus egregiè imbutus præcipuam pauperum curam gessit. Etenim defuncto patre, matri persuasit vt deuenditio patrimonio, illud, in vsum pauperum erogaret. Cumque Angelicam vitam ageret, disponente Deo, inuitus tamen ex humilitate cordis, Capuæ ordinatus est Episcopus, & ab eodem deinde Hormisda Constantinopolim legatus mittitur anno Christi 519. Inde legatione benè perfunctus, Capuam reuersus anno 520. qui Ecclesiæ suæ non immemor, pro ea ditanda reliquias SS. Stephani Protomartyris, & Agathæ virginis (vt scribit Heremperti) ab Imperatore concessas Capuam detulit & ad consueta pietatis opera, curãque pauperum rediit. Historiam legationis ab Hormisda Papa missæ, Paulus Diaconus in Iustino paucis comprehendit; fusius Baronius tom. 7. vbi refert plures epistolas, seu relationes S. Germani, & collegarum ad eundem Hormisdam scriptas. Cæterum cum aliquando medicorum consilio ad Thermas Angulanas valetudinis causa profectus esset, ibi Paschasij Romanæ Ecclesiæ Diaconi animam inuenit, qui se ibi à Deo relegatũ dixit, quòd Laurentium Papam Schismaticum aduersùs Symmachum verum, legitimumque ignorantiæ errore seductus, secutus fuisset, rogauitq; Germanum, vt pro se Deo sacrificium offerret, quo facto si ad Thermas rediens se non inueniret, sacrificij virtute liberatum sciret, quod planè ita euenit. Præfuit summo animarum emolumento annis plurimis, ac consũmato feliciter vitæ cursu, ad regna migrauit æterna 30. Octobris circa salutis 541. cuius animã in hora obitus eius ab Angelis in Cœlum ferri S. Benedictus aspexit. Corpus eius in Capua veteri datum est sepulturæ, ciuibus inde transmigrantibus translatum est ad Capuam nouam, quod verò anno Domini 872. diuinis coruscationibus refulgens, Ludouicus II. Imperator Lotharij filius, Caroli Magni pronepos in Franciam ad Regni monumentũ transuexit, vt Leo Ostiensis suo; in Chron. Cassin. testatur. Acta eiusdem recitat Monachus 1. p. Sanctuarij ex codice m.s. Monasterij S. Ioannis: de eo Ado, & alij recentiores. Pluribus S. Gregorius lib. 2. Dialog. cap. 31. & lib. 4. c. 40. Io. Episcopus Constantinop. in libello fidei Catholicæ ad Hormisdam; de eodem habetur mentio in Actis S. Placidi à Gordiano conscriptis; & in Actis S. Remigij apud Surium die 13. Ianuarij, cum quo S. Germanus fuit familiaritate coniunctus, eidemque literas suas direxit. Baronius in notis ad Martyrol. Rom. & in Annal. qui ad annum 497. scribit ab Anastasio Papa missum esse Germanum cum Cresconio Episcopo Tudertino ad Anastasium Imperatorem, vt ad meliorem frugem reuocaretur. Sed cum anno 499. sub Symmacho Constantius Capuanus Episcopus Romano Cõcilio subscripserit, & in Actis eiusdem Sancti habeatur Germanus successe-

fisse Alexandro, asserendum videtur Episcopi Tudertini collegam fuisse alterum Germanum à nostro diuersum, quemadmodum corpus S. Germani, quod in veteri inscriptione asseruari dicitur in Ecclesia S. Sixti Placentiæ alterius Germani esse oportet, dum in Galliâ translatum fuisse Leo Ostiensis testatur, & cũ inscriptio illa Placentina loquatur de Germano Episcopo anonymæ Sedis, diuersum erit à corpore Capuani nostri Germani.

17. S. VICTOR, Sancto Germano rebus humanis exempto Episcopali throno nobilitatus est anno sal. 541. ineunte Februario mense, sedit sanctissimè annos tredecim, & dies triginta octo, obijt verò anno 554. ineunte Aprili die secunda, memoratur in Martyrol. Rom. die 17. Octob. quem sanctissimũ, & doctissimum virum appellat Beda de ratione temporum cap. 49. confutauit namque paschalẽ Cyclum Victorij, seu Victorini Aquitani, vt idem Beda testatur. Eius Cyclus receptus & cõprobatus fuit in IV. Synodo Aurelianensi can. 1. & 2. Extat eiusdem Victoris præfatio in concordantiam Euangeliorum Ammonij Alexandrini; illius quoque Ado meminit in Chronicis ad ann. sal. 527. Marianus Scotus anno 560. Trithemius vixisse scribit anno 580. Sigibertus de vir. illust. c. 20. scripsisse iubente Honorio Papa testatur. Qui omnes errare conijciuntur ex vetusto Epitaphio, quod extare dicit Monachus in ædibus q. Ioannis Hieronymi de Capua propè sedile de Antimario dictũ, cuius in pauimento stratus lapis illud intra sculptam coronam sculptum habet Epitaphium.

Victor Episc. sedit ann. XIII. dies xxxviij. Depositus sub die iij. Non. April. Ann. XIII. P.C. Basilij V.C. Indictione secunda.

Profectò annus decimustertius post Consulatum Basilij est annus Christi 554. currens cum Indictione secunda: ergo qui ineunte Aprili obijt, postquam sedit tredecim annos, & dies triginta octo, assumptus iam erat ad Cathedram anno 541. mense Februario, & idcirco arguuntur erroris, qui Victoris tempora ad annum 560. & 580. producunt. Qui verò collocant ad ann. 527. intelligendi sunt, vt significent ab illo tempore Victoris nomẽ vt potè sanctissimi & eruditissimi viri celebratum esse, licet ipse nondum Episcopus esset. Sed dicet aliquis: Epitaphium & Rom. Martyrol. non conueniunt: in vno depositio notatur ad 4. Non. Aprilis, in altero 16. Kal. Nouembris festum commemoratur. Leuissima dubitatio, quia in Martyrol. huiusmodi diuersitates passim occurrunt, neque temerè: in instituendis enim Sanctorum festis præter obitum, & depositionem considerari solent inuentio, translatio, reconditio, memoria alicuius vel suscepti tormenti, vel patrati miraculi, item conuersio, ordinatio, canonizatio. Baron. tom. 9. anno 804. num. 11. & id genus alia. Quare desse non potuit aliqua iusta ratio, vt S. Victoris festum institueretur die 17. Octobris, licet depositus esset Aprilis die secunda. Ad hæc addit idem Monachus in epitaphium Victoris; Non prætermittam in Epitaphio S. Victoris numerari annos, & dies supra triginta, id quod antiquo mori non consonat. In antiquis enim epitaphijs & anni, & menses, & dies distinctè notantur, quando dies menses duos excedunt, quòd si non nisi vnum, licere tunc, vel tacito mense, dies triginta annumerare, vel extremo mense, qui supererant, dies annotare, affert duas inscriptiones ex Capaccio, nos multas alias obseruauimus in lib. Epigrãmatum vrbis, inter eas, vnã quæ extabat in domo Pomponij Lęti viri doctissimi. *D. M. Secundo Filio Parentes benemerenti fecerunt. Vixit ann. I. dies xxxij.* Cæterum sacra Victoris lipsana vnà cum alijs Sanctorum reliquijs inuenta fuisse sub altari maiori Ecclesiæ Cœnobij Montis Virginis anno 1480. die 27. Iulij scribit Vincentius verax in Hist. eiusdem Monasterij, vbi annuo colũtur officio; tametsi in Capuano Breuiario nulla de Victore habeatur memoria.

18. S. RVFFINVS Episcopus Capuanus magnæ sanctitatis vir ante S. Decorosi Episcopi tempora vixit, vt mihi coniectura est sæculo quingentesimo, quo autem præciso tempore creatus sit Episcopus, & quandiù sedem tenuerit, non potest signate definiri. Potuit esse, vt post S. Victorem Capuanam Sedem regendam cepisset, vel paulò post: cuius corpus ab ipso S. Decoroso, Sergio Põtifice Maximo in Sede S. Petri Apostoli inuẽtum in Ecclesia SS. Stephani, & Agathæ solemni pompa translatum est circa annum Dom. 870. cuius translationis Historiam, & miracula patrata habemus in veteri Breuiario Capuano, quæ hic referre non pigebit. *Ad laudem & gloriam Domini nostri Iesu Christi, & ad ædificationem vestram, dilectissimi fratres, miraculum, quod Dominus per Beatum Rufinum Confessorem suum operari dignatus est in hodierna eius tanta solẽnitate, breui narratione qualiter gestum sit, intimare curamus: Inter hæc, si quis eius vitam, qualis fuerit, noscere cupit, huius opusculi fida narratio ei præbebit indicium.* Lect. 2. *Temporibus Iustiniani minoris Imperatoris, filij Constantini sub Sergio Papa, atque Grimoaldo Duce Longobardorum erat quidam religiosus valde nomine Decorosus, in Sede Capuanæ Ecclesiæ Episcopus. Huius siquidem tempore, cum religiosè à Longobardorum gente Cœmeteria Sanctorum excolerentur; contigit, vt in Martyrologio seriatim nomina Sanctorum exquirerent. Et inuenta sunt hoc modo duorum Sanctorum nomina scripta. Octauo Kalend. Septembris natales S. Rufini Confessoris, & vno intermisso die, quod est sexto Kal. Septem. Natales S. Ruf-*

Martyris. Lect. 3. *Huius verò S. Rufini prædictus dies cum omnibus notus fuisset; locum tamen, vbi sacrum corpus eius requiesceret, ignorabatur. Cœpit tandem Episcopus suo cum Clero à senibus annorum fidem inquirere: quo inuento, in monumento scilicet iuxta Basilicam Beati Petri Apostoli, coadunata Episcopus vndique plebe, cum hymno & laudibus illo è loco reliquias auferens, magna cum lætitia in Ecclesia Sanctorum Martyrum Stephani & Agathæ condidit.* Lect. 4. *Sacro denique opere peracto, cum ob honorem & reuerentiam tanti corporis Ecclesia ipsa ab omnibus frequentissimè excoleretur, contigit eodem anno, vt cuiusdam nobilis Audoaldi filius, qui adhuc in tenera ætate lactabatur infantia, febre valida penè moreretur intantum vt membra omnia suo ab officio penitus defecisse viderentur, quem cum parentes illius in supremo exitu iam proximum intelligerēt, mox, vt credo, diuina inspiratione admoniti, ad prædictam Ecclesiam adduxerunt.* Lect. 5. *Cumque ante fores Ecclesiæ vlulantes ad funus eius perstreperent, venerabilis Episcopus insolito tantorum lamentantium clamore exterritus, continuò cœptas deserens preces, exiuit ad illos, & cur tantos fletus haberent, modestè inquirere cœpit. Qui dixerunt ei. Domine Episcope, ecce infantulus iste moritur nobis. His dictis, mater pueri valdè ejulans, se ad genua Episcopi, quasi aliena mente proripuit dicens. Domine, indica nobis locum, vbi B. Rufus quieuit.* Lect. 6. *Attonitus autem Episcopus, & illius intelligens imi cordis dolorem, totus infremuit, & tanto doloris cõpatiens, ait illi. Non est hic, ô mulier, corpus illius, quem quæris, sed Beati Rufini Confessoris. Verum quia ipsum nominare voluisti ad auxilium tuum, veni nunc, & toto nixu illius implorare misericordiam ad tumulum eius ne desinas. Episcopus autem quamuis intercidisse ad horam orationem videretur; tamen omninò, quam tenuit, non deserens, ingeminauit potius pro se, & infantulo orationem constanter ad Dominum.* Lect. 7. *Tunc mater pueri ante sacrum tumulum S. Rufini posuit filij sui corpus, quod exanimi simile iacebat, cum lachrymis dicens. O Beatissime Rufine Confessor Domini digne sentiam in puero isto misericordiam tuam, quam sitienter eum nire peto. Et hæc dicens, sola cum puero superstite remansit: Deinde Episcopus clausit regiolas, quæ erant ante altare: & exiens sedebat ante fores Ecclesiæ, expectans diuinam misericordiam in puero superuenturam.* Lect. 8. *Pietas autem Domini statim in puero subsequuta est: Nam media vix aberat hora, & ecce occurrens mater infanti, quæ in parte fleterat orans, cum cordis lætitia, ad regiolas, quas Episcopus clauserat, vidit infantem alacrem, huc illucque circa altare deambulantē, quem apprehendit cum gaudio, Deo, & Sancto Rufino gratias agens, & exiuit ad Episcopum, in vlnis filium baiulans latum, & sanum, quasi nunquā malo alicui deditus esset.* Lect. 9. *Ad hanc famam fit concursus populi ad tumulum Beati Confessoris Rufini, & ingenti cum gemitu vota persoluunt, luminaria, seu quæque poterant, suppliciter certatim offerre curabant: suum ad adiutorium illum implorantes, larga eius beneficia percipiebāt, quæ vsque hodie dare non cessat, si non desit fides poscentium: præstante Domino nostro Iesu Christo, cui est honor, & gloria in sæcula, sæculorum, Amen.* Ex ijs patet, Rufinum vixisse longè post S. Germani obitum, cum eius corpus è Cœmeterio Basilicæ S. Petri, ad Ecclesiam Sanctorum Stephani, & Agathæ translatum fuisse. Decorolo Ecclesia namque SS. Stephani & Agathæ ulla eadem fuit, quam Constantinus Magnus in veteri Capua ad honorem Sanctorum Apostolorum ædificauit, quam deinceps S. Germanus Episcopus ob illatas reliquias Sanctorum Stephani, & Agathæ Virginis in honorem eorundem vocatam voluit, vt Herempertus scribit de Arechi adolescente, deinde Principe Longobardorum loquens, *Quadam*, inquit, *quippe die, dum cum suo Principe (Luitprando) in Beati Protomartyris Stephani, quæ constructa est in veterrima vrbe Capuæ ab Imperatore, Helena filio, Constantino, usque in honorem omnium Apostolorum dedicata, licet postea à Beatissimo Germano eiusdem vrbis Episcopo, ob collatas ab Imperatore reliquias Beati Protomartyris Stephani, nec non & B. Agathæ Virginis, proinde ea in honorem Protomartyris Stephani vocata est; dum vt diximus, in eandem Ecclesiam Longobardorum more accincti pugionibus alterinsecus introissent, &c.* De Rufino igitur in Martyrolog. Rom. 26. Aug. & hic dies natalis non est, sed translationis esse videtur.

19. PROBINVM, Capuanum suscepisse Episcopatum anno 570. die Nouemb. decimo sexto, obijsse verò anno 572. die Augusti vigesimo, cum sedisset anno 1. mens. 9. dies 4. docet Epitaphium in tabula marmorea scriptum, & inuentum anno 1630. in Parochiali Ecclesia Sancti Nazarij, dum reuolueretur tabula illa, apparuit incisa corona magna & Epitaphium hocce.

✝ *Vir Beatissimus. Probinus Episc. Sedit ann. I. mens. VIII. Dies IV. Depositus sub die xiij. Kal. Sep. Tempore S. Imp. D N Iustino anno VII. P. C. eiusdem Anno V. Indictione Quinta.*

Positum est hoc Epitaphium anno 572. Iustinus, qui nominatur, est Iustinus Iunior, cui annus Domini 572. erat annus Imperij septimus, consonat Indictio quinta. Consignatio autem anni quinti, post consulatum eiusdem Iustini consentit illis, qui secundo Iustini consulatu signant annum 567. vide Baron. tom. 8. dictis annis.

20. FESTVS, vixit temporibus Gregorij Magni, apud quem conquestus est, se à suis clericis, eiusque contemni, pro quo extat eiusdem Gregorij Epistola ad Petrum Campaniæ Subdiaconum; causam verò cõtemptus, de quo conquerebatur, fuisse suam ipsius auaritiã colligi potest ex alia epist. 126. lib. 4. Romæ obijt Festus iuxta Baronij computationem anno Dom. 595. ex epist. 12. lib. 4. Indict. 13. ad Gaudentium Nolanum Episcopum, cui Capuanæ Ecclesiæ visitationem commisit, præcepitque Capuano Clero Neapoli dègenti, vt illum venerarentur. Habebat tunc Capuanus Episcopus Neapoli Ecclesiam sibi subditam, quam Presbyterium nominat Gregorius eadem epist. 26. lib. 4. Presbyterium verò dicitur ille locus, in quo Sacerdotes, & reliqui Clerici consistunt quãdo Missa celebratur, qui solet etiam dici Sacrarium, & Sancta Sanctorum locus, nempè in capite Ecclesiæ, sub absíde, cancellis septus; ita docet Canon Clementis Papæ apud Gratian. de consecrat. dist. 2. cap. 30. & Canonistę de vita & honest. clericorum cap. 1. Presbyterium quoque ipsa dicitur Congregatio Sacerdotum. Hinc Cornelius Papa ad Cyprianum: *Omnia igitur actu ad me perlato, placuit contrahi presbyterium, & plane Papam.* Contrahere presbyterium nihil aliud est, vt Baron. notat. to. 2. anno 254 quàm congregare Ecclesiam, & vt hodie dicimus, consistorium facere. Porrò in aliquibus Codicibus Epistolarum S. Gregorij legitur Sixtus, mendosè tamen, & illi ipsi codices habent Festum in epist. 20. hoc verò mendum in causa fuit, vt quidam in Catalogo Episcoporum Capuæ Festum, & Sixtum inter se distinctos numerarint.

21. BASILIVM Capuani Cleri suffragia euexerunt ad Sedem, Gregorio Magno Summo Pontifice assentiente, ante annum salutis 600. sufficerunt Festo, cuius idem meminit Gregorius in epistola ad Ioannem Syracusanum Episcopum. Idem Gregorius eodem anno cum accepisset Basilium in Sicilia apud sæcularem Præfectum diutius agentem, non tulit, sed inde pelli, & ad Ecclesiam suam redire compelli debere scripsit ad Romanum Defensorem in hæc vrba. *Gregorius Romano Defensori. Prælatum ad nos, reuerentissimum fratrem nostrum Basilium Episcopũ, velut vnum de laicis in causis sæcularibus occupari, & Prætoria inutiliter obseruare, quæ res, quoniam & ipsum vilem reddit, & reuerentiam Sacerdotalem annihilauit, statim vt experientia tua hoc præceptum susceperit, eum ita ad reuertendum districta executione compellat, quatenus ei illic te insistente, quinque diebus sub qualibet excusatione immorari non liceat, ne si quolibet modo eum ibidem moram habere permiseris, eum ipso apud nos grauiter incipias esse culpabilis.* Addit Baronius. Hæc volumus totidem verbis Gregorij reddidisse, ad declarandum, quàm execrabile ab eodem Sanctissimo Pontifice haberetur, vt Episcopus apud Sæculares Principes moraretur. At verò paruisse Basilium ex eo cõstat, quod anno sequenti 601. tertio nonas Octobris Romæ cum ipso Gregorio in Concilio fuerit, vt legitur lib. 9. c. 22. de quo item lib. 11. epist. 4. Indict. 6. anno 603. nulla deinceps de eo habetur mentio.

22. GAVDIOSVS Capuæ Episcopus fuit. Hic in Concilio Romę sub Martino Papa celebrato anno 664. inter alios Episcopos numeratus est. Hunc beati titulo condecorat Monachus.

23. S. DECOROSVS, suffragante clero, populo acclamante, Capuanorum Pastor electus est defuncto Gaudioso. Sub Agathone Papa anno 680. Romano Concilio inter Patres haud quaquam postremus assedit, & subscripsit. Diu Capuanam rexit Ecclesiam, & sub Sergio I. Papa, vel paulo post, dum dominico die sermonem ad populum habet, Syncope correptus, ac inter Clericorum brachia ad Altare maius perductus, his verbis, *Magnus Dominus & laudabilis nimis, eius magnitudinis non est finis* pronunciatis, animam Deo reddidit 15. Februarij, quo die festum

festum eius agitur in Capuana Ecclesia. Eius meminit Martyrol. Rom. hoc die Acta recitat Breuiar. Capuan. ex quo Ferrarius & Monachus.

24. S. VITELIANVS Capuanus Episcopus floruit sanctitate iuxta veriores coniecturas circa annum salutis 700. Hic Capuæ natus ab infantia pijs egregijsque moribus exornatus, inuitus ad Episcopalem Sedem trahitur: Is castitate eximia, in pauperes pietate præditus, in humilitate, vitam ad senectutem illibatam traduxit, cuius sanctitati Dæmon inuidens, quosdam, qui Episcopalē dignitatem affectabant, induxit, vt muliebres vestes etiam in illius cubiculum inijcerent, quibus S. Episcopus ad matutinas horas de more surgens, loco suarum indutus, ludibrio habitus est, cum maligni exclamarent: Ille & qui alijs humilitatem, & castitatem deprædicat, haud contentus cum mulieribus conuersari, etiam illarum indumenta gestare nō veretur. Quo audito, Vitelianus ingemuit, dicens, Audite filij, verum dicitis, quia peccator sum, multaque mala Deo meo egi, vnde & illud super me induxistis, hoc autem ab alijs pati debui, non à vobis, qui filij, & hæredes estis Ecclesiæ, & respiciens in cœlum dixit, Tu Deus, qui cœlum, terramque tua gubernas dextera, qui scrutaris renes & corda, & scis omnia antequam fiant, destrue falsiloquium istud, & vale dicens abijt. At proditores comprehensum & in corio consutū, illum proiecerunt in mare, qui tandem incolumis ad Romanum portum delatus est, iam tū adeo sterilis Capuanus ager factus est, vt nec segetem, nec herbam procrearet. Quapropter Dei iudicio id factum non verentes, ad Sanctum Episcopum profecti, ad eius pedes prouoluti, veniam consequuti sunt, Capuamque deducentes, cum primùm ad vrbē accessisset, ingenti pluuia, qua diutius caruere, tota regio maduit. Reuelato eo loco, vbi vitæ finem esset expleturus, in montem, qui à vulgo Virgili dicitur, profectus, constructo templo B. Virgini Mariæ 17. Kal. Augusti requieuit in pace, ibique conditus multis claruit miraculis, Dęmoniacis, cęcis, & alijs infirmis ad eius tumulum liberatis, donec circa ann. 914. ob Saracenorum aduentum Ecclesia euersa est. Corpus eius postea inuentum à Calisto II. Catanzarum in Calabria translatum anno 1121. Hæc ex Breuiario Capuano, Paulique Regio referunt Capaccius, Ferrarius, de quo Martyrol. Rom. hac die Monachus in Sanctuario p. 1. & in Catal.

25. AVTCHAR eximijs elogijs celebrandus Capuanæ Ecclesiæ Episcopus, præteritis sæculis incelebratus, ac penè ignotus ex veteri epitaphio apud Ecclesiam S. Mariæ Maioris nuper inuento, suæ redditus est Ecclesiæ, & inter reliquos egregios Capuanos Episcopos in serie adscriptus. Inuentum epitaphium erat Longobardo charactere, & achrosticis versibus in lapide scriptum, & vsui ambonis adaptatus. Sed amoto choro destructoque ambone, lapis in medio sectus nouo operi applicatus. Epitaphium ne tanti adinuenti Præsulis memoria periret, exscripsit quidam venerandæ antiquitatis amator, ex eo deinde Michael Monachus in recognitione sui Sanctuarij emisit in lucem, mendosè tamen, cum pro Autchar, scripsit Amandum, hallucinatus à decimo quarto versu, vbi hæc, *Præsul Amande*, melius *Amate*, quod, proprium Episcopi nomen esse scribit, lapsus haud esset vir alioquin eruditissimus, si cuiusque hexametri versus primas literas obseruauisset, quibus rotundè legitur *Autchar Episcopus*: & versu 23. *Cernis adhuc castris Autchar patrone retentus*, quod deprauatè exscripsit idem Monachus; *Carnis adhuc clausis unt chare patrone retentus*, vt me monuit eruditus Camillus Peregrinus, apud quē huius epigrammatis ab originali exscripti extat exemplar ita conscriptum.

Antistes populi multa virtute potentis
Laudādus cunctis hac tumulatur humo:
Vtilitate placens, affabilis, aptus, & almus
Infantis vitæ tempus in omne fuit.
Terrenas neglectus opes sapienter egenis
Distribuens, seruat has meliore solo.
Consultus responsa dedit capienda, quibusq;
Quæ facienda forent non reticenda sibi.
Hunc Capuana tulit, queris, si Terra patronum
Clarus vtroque manens quippe parente pater?
A puero sacris elementis doctus habetur
Discutit ad plenum mystica dicta Patrum.
Refsuit in mundo mundani fulta metalli,
Discipulos imitans Christicolasque pios.
Ebu quam magnos sustollit ad æthera luctus
Turba quibus cunctis almus, & altus amor?
Præsul amande Dei regno signate superno,
Multa tua domui facta labore vigent.
Ipse pijs manibus præbens alimenta ministras,
Cum quibus es dignus munera digna frui.
Semper in antiquis Patribus mirandus haberis
Quorum dulce melos pagina scripta canit.
Cernis adhuc Castris Autchar patrone retentus
Transcendens mundam mente tuere Deum.
Ornasti Ecclesias quisquis cognoscere mauult,
Restaurans plures ordine quamque suo.
Porta tibi Domino Christo venerande rogatu
Pandatur Stephani Martyris arcta poli.

Vixi-

Vixisti cuius semper nutrisus in aula
Cuius & initiatus pontificalis honor.
Septem huic Ecclesiæ contigit esse sub annis
Totis imparibus mensibus æquisacer.

Ex hoc Epigrammate colligitur, qua virtute, qua pietate Autchar in Ecclesia Sororie Capuana, qua verò ætate mortalitatem exploerit, ignotum est; tamen pro compertò habemus ex eodem illum sedisse Longobardorum temporibus, fortasse & ipse Longobardus genere, annis septem, totidemque imparibus mensibus, idest septem annis integris & completis, & vndecim mensibus, quia menses pares, seu impares sunt, primus, tertius, quintus, septimus, nonus, & vndecimus, qui ergo vixit totis, idest omnibus mensibus imparibus vixit vndecim mensibus, si tamen dictio illa, in versu *Totis*, referatur ad illam, mensibus. Ex hoc etiam Epigrammate habemus Autchar sepultum fuisse in Ecclesia S. Stephani Capuæ veteris, destructaque vna cum Ciuitate Ecclesia illa, atque sepulchro, translatus est alio lapis, nempe in Ecclesiã S. Mariæ Maioris Capuæ nouæ, & deinceps ad opus amborum coaptatus, vt passim alijs occurrere solet. Nuper in S. Stephano Capuæ veteris inuenta sunt ossa cum Cruce pectorali, & annulo, quis scit, an illa, exuuiæ fuerint Autcharis Episcopi ibi defuncti, cuius epitaphium, vt retulimus, translatum fuerit ad S. Mariæ Maioris templum.

26. N. Episcopus Capuanus, nomen ignoratur, apud quem anno 740. hospitatus S. Vuillibaldus proficiscens Casinum ex Canisio to. 4. variar. lect.

27. THEODORVS interfuit Romano Concilio sub Zaccharia Papa anno 743. Hac tempestate, ac fortassis Theodoro Capuanã Ecclesiam administrante cœptum est ædificari in Territorio Aliphano Sacrarum Virginum Ascetarium Ordin. S. Benedicti, quod Cinglense nuncuparunt, quod inde Capuam translatum hactenus extat sub nomine S. Mariæ; initium certum sumpsit circa annum Domini 750. vt Leo Ostiensis scribit lib. 1. cap. 6. cuius verba libet hic referre, *Temporibus Gisulfi Iunioris Beneuentani Ducis, scilicet circa annum Domini 750. quidam Sculdais Beneuentanus, Saracenus nomine, in loco, qui Cingla vocatur, territorio Aliphano, Ecclesiam in honorem S. Cassiani à fundamentis construxit, eamque ex permissione præfati Ducis, cum omnibus, quæ ibi acquirere potuit, simul etiam cum omni ex integro substantia & hæreditate sua præter seruos & ancillas, quos omnes libertate donauit, quoniam filium non habebat, in Monasterio Sancti Benedicti obtulit. Qui locus cum oculis venerabilis Personacis, valde vtilis visus fuisset, cum cõsensu & maximo adiutorio eiusdẽ glorioſi Ducis Gisulphi, & Scauniergæ vxoris eius, construxit ibidem Monasterium Puellarum Dei ad honorem S. Dei Genitricis, & semper Virginis Mariæ. Cõcessit insuper ibi à prædicto Duce Ecclesiam Sanctæ Crucis cum omnibus territorijs & pertinentijs eius, quam Gisulphus Præpositus Cassinensis, à quodam Abbate, Deusdedit nomine emerat cum consilio, & adiutorem eiusdem Ducis, nec non & alijs Ecclesijs & Curtibus non paucis in circuitu, iuxta quod nominatim eiusdem Monasterij continet. Quod videlicet S. Dei Genitricis Monasterium annuente præfato Abbate, idem Dux Gisulphus tunc confirmauit tribus ancillis Dei, idest Gausam Abbatissam, Pancritiam, & Lirepergam, quæ postpositis parentibus, & vniuersis opibus suis peregrinari pro Deo in partibus illis elegerant. Eo videlicet tenore, vt quandiu quælibet earum viueret, loci illius regimen sine alicuius contradictione teneret: post illarum verò excessum, & potestas & ordinatio eiusdem loci ad Monasterij Sancti Benedicti Cassinensis ditionem rediret. Ex eodem lib. 1. cap. 50. prosequitur Ostiensis. *Temporibus Martini Papæ circa annum Domini 943. cum Cinglensis Ecclesia à Sarracenis deuastata fuisset, Ioannes eiusdem Cellæ Præpositus quicquid suppellectilis, vel thesauri quoquomodo surripere potuit, assumens, cum consensu Abbatis Cassinensis Capuam pergit, atque ibi Monasterium construere cœpit. Quo etiam tempore venerabilis Papa Martinus eandem Ecclesiam Sanctæ Mariæ de Capua cum omnibus possessionibus suis Cassinensi Cœnobio per priuilegium ex integro confirmauit.* Et lib. 2. cap. 2. narrat. *Post anno 952. temporibus Landolphi & Pandolphi filij eius, cognomento Capite ferreo, Principibus Capuæ, Aligernus Abbas Cassinensis, ad Principes iam dictos accedens rogauit, vt darent Cellæ Cinglensi locum foris portas Sancti Angeli ad Monasterium construendum ancillis Dei; quia Monasterium quod intus erat, nimis strictum, & incompositum habebatur ancillis Dei, ibi manentibus. Illi verò concedentes statuerunt locum foris murum Ciuitatis, vbi Castrum & Monasterium construerentur: cuius concesserunt foris murum, qualiter vadit usque in flumen.*

Hæc ibi.

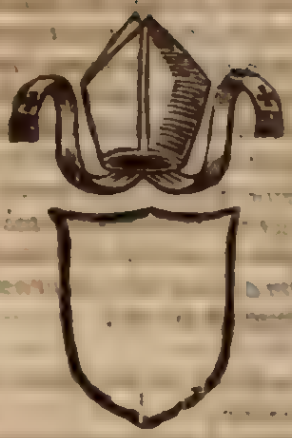

28. RODELPERTVS, seu Radelpertus Capuæ Episcopus claruit circa ann. Dom. 830. prædecessor fuit S. Paulini, cuius Epitaphium legitur in Cathedrali Ecclesia Calinensi: Michael Monachus in 1. part. Sanctuarij Capuani, & Camillus Pellegrinus in Apparatu ad Capuanas antiquitates, discursu 2. qui de eo scripserunt, haud vnam tulere sententiam. Monachus vult Rodelpertum Capuanæ Ecclesiæ fuisse Episcopum, Peregrinus more suo eruditissimè contendit, vel Carinolensem, vel alterius Ecclesiæ, non Capuanæ extitisse Pastorem; nos autem ea de re Monacho libenter subscripsimus, qui de Rodelperto hæc scripsit ad Paulini notas. Sed quoniam de Rodelperto mentio habetur in vita S. Paulini, opportunum est, vt quoddam, quod ipsius esse credimus Epitaphium referatur.

Resplendens nitida germen de prole parentis
Hac clausum mira mole nitendo micat,
Altipotens cuius Iudex cum venerit Orbis,
Flos hinc perpetuus surget ad astra volans.
Dignanter dignis rutilans, qui moribus olim
Obtinuit dignum Pontificale decus.
Iustus hic sedis retinens & iura potenter,
Ecclesiam hanc compsit cultibus ipse nouis,
Perspicuo argenti nam sacrum altare metallo
Rufini eximij struxit in omne decus.
Extulit altisonam pretelso culmine turrim
Qua resonent horis signa sonora sacris.
Reddidit & pulchram templis, ac mœnibus arcem
Qua sita Vulturni annis adora manet.
Templi huius pariter sacro sub culmine, Sanctis
Castrensis studuit condere membra sacra.
Erexit nec non præsens quod cernitur altare
Illius ad nomen, atque dicauit opus:
Percipere & huius meritis, precibusque per æuum
Vt gaudens posset præmia celsa poli.
Inde etiam supplex eius sociauit ad aram
Quem cernis tumulum, lector amande, suum.
Si nosse satagis cuius hic membra quiescant,
Grammatis indicio signa priora lege.

His adde, Carinolensis Episcopatus suum sumpsit exordium anno 1087. cum S. Bernardus tunc Fori-Claudii Episcopus Sedem Episcopalem, cum Cathedrali Carinulam proximam, nuperamque ciuitatem transtulit, quod valdè distat à Radelperti temporibus, qui Paulino præcessit, & Altare S. Rufini exornauit argento.

29. S. PAVLINVS natione Britannus post excessum Radelperti à Clero, populoque fideli acclamatus est Capuanus Episcopus, sedente Leone IV. circa ann. Dom. 843. ab eodem Pontifice consecratus. Hic iam à puero gloriosissimæ virtutis Castitatis amator, liberales artes, quibus indutus erat pauperibus adolescentibus impartiens, omnia prosequutus, quæ Dei timentem virum decet, diuino auxilio meruit coronari. Studia siquidem scholastica cum deseruisset, è Britanniæ natali solo discedens, patrimonio pauperibus erogato, Hierusalem petijt, æternæ Hierusalem imaginem non oblitus. Inde cum orbem terrarum peragrasset, Capuam diuino afflante numine flectit iter. Obierat in ea ciuitate Radelpertus Antistes, & Paulini sermonibus cum quotidie recrearetur Capuani, & eloquentioribus eiusdem actionum linguis edoceretur, Cleri consensu Episcopum sibi electum Romano Pontifici sacrandum obtulere. Et quamuis eam dignitatem renuisset, à diuina tamen voluntate non recedens, à Capuanis maxima cum reverentia receptus est. Octo annos & tres menses præfuit, quos schismaticorum persecutione habuit infestos veneno, comitate, tolerantia, alimonias summa cum charitate præbere studuit, atque ita vt matronæ cum tribus filijs obviam ierit, mulam, in qua equitabat, dono dedit. Decessit Confessor Beatissimus die 10. Octob. eius sacrum corpus in Cathedrali conditum iacet, de quo Martyrol. Rom. Cappaccius, Ferrarius, alijque, Monachus verò Acta eiusdem ex veteri Breuiario Capuano conscripsit, ac notis illustrauit. Quo tempore Paulinus Ecclesiæ Capuanæ præfuerit, ex Erchemperti Chronic. constat. Habet ille, S. Paulinum obijsse tempore quo Lando Comes Capuanus habitabat Sycopoli, idest in Palumbaria apud Trifiscum. Lando autem comitatum accepit anno 845. vel 46. itaque ante hunc annum non obijt S. Paulinus. Quia verò sedit Capuæ ann. 8. mens. 3. oportet ipsum consecratum fuisse circa ann. 843. à Gregorio IV. Papa, qui sedit ab anno 828. ad annum

num 844. Obijsse verò circiter annum 851. Capuanis summa veneratione fuisse semper subdit Monachus. Capella Thesauri, cuius sub altari corpus eius conditum est, ab eius nomine titulum accepit. Recordamur, inquit, Thesaurario curante, campanas per octo dies ante festum Vesperi consonare, & in festi pervigilio lucernas in summo Campanili ardentes lucere; scimus, parentes pro impetranda salute suis ægris, & desperatis infantibus, ante Altare S. Paulini orate solitos, & oratione, vel etiam missa aliquando peracta, infantem per altare, quod concauum, & à lateribus apertum est, manu sacerdotis duci consuesse. Nunc (heu quàm facilè iuxta prouerbium) sanctorum veterum obliuiscimur; Hæc ille. Cæterùm vult idem Monachus, Paulinum fuisse vltimum Episcopum Capuæ veteris.

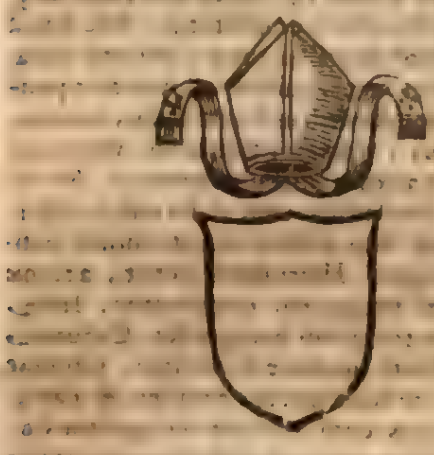

30. LANDVLPHVS Landulphi Senioris Capuæ Comitis postremus filius, Landonis Comitis fratris fauore, teste Erchemperto, ordinatus est Episcopus Capuæ veteris post decessum Paulini sanctitate clari circa annum Dom. 851. *Hoc*, inquit, *tempore* (scilicet defuncto Patre Landulpho) *Paulinus Deo dignus & rarus vir Capuæ Præsul ab hac carne subtractus est face; atque Landone supradicto viro viriliter decertante, Landulphum fratrem suum Episcopum ordinauit: sed incongruam vicissitudinem filijs eius post patris intulit obitum, quos velut diriissimos hostes vario ac perpetuo mulctauit exilio.* Cuius futura dira opera præmóstrantur symbolica matris eius visione apud eundem Erchempertum. *Subtracto verò ex hac luce Landulpho Capuano Comite, vt post tergum redeam, quatuor reliquit liberos; Landonem videlicet iam factum virum, Pandonem, Landonulphum, & Landulphum futurum Pontificem: viros singularis prudentiæ. Ex quibus Lando Capuam, Pando Metropolis Surrem, Landonulphus Theanum regebat; Landulphus verò adhuc tenera indolis Palatinis exercebatur obsequijs. Hic autem nouissimus, & postremus in patulo claruit. Cum adhuc visceribus gestaretur genitricis, eadem mater, cum se quodam die soperi iuxta viri dorsum dedisset, factum igneam peperisse videbatur ibi; qua fax eli in humi solum cecidisset, in maximum ignis globum mutata est, visaque est totius Beneventi vrbium concremare, sicque cum somno pauitat, & visio elapsa est. Qua nimium perterrita, mox proprio coniugi mœsta curauit iudicare. Cuius visionis finem genitor vt audiuit, infaustis syllabarum dictionibus, futura eius dira opera complexus est dicens,*

Heu me dulcis amans, qua nos tunc fata sequentur,
Augurium suum monstrat tua visio dira.
Hac tuus hic ortus, tegitur qui clausus in aluo,
Diliget haud vllum, spernus qui sanguine claros,
Postremo ciues viperino deuoratore
Ac velut ignis edax cunctorum pectora adurret.

Quod ille in extasi mentis licèt prædixerit, nos quoque propriis intuiti sumus obtutibus, qui innumerabiles insontes homines vltimo fere tempore conspeximus, per ignem gladijs torruisse. Ignis itaque ille in sum humani generis sanguinem, qui postea ex operante fundendus erat, sub quadam imaginis specie portendebat; quod ne cui incredibile hoc, aut imaginarium fortè confictum videatur, tot mihi testes sunt, quot pene homines versantur in orbe: huius etiam actio finisque exitus insequenti propalabitur. Igitur Landulphus homo versutus, elatus, petulans, & irreligiosus, sic eum vocat idem Erchempertus, Episcopatum assequutus cum cremata esset ciuitas Capuana ab igne, cum fratribus suis nouam construxit vrbem Capuam, quæ nunc exstat ad Pontem Cosilini anno 856. vbi Cathedralem Ecclesiam ædificauit, vt videre est in conuexo pariete Chori, musiuo opere depicto. In eadem noua vrbe Comes euasit anno 862. ex ea enim nepotem Landonem, Landonis fratris filium, quem, ab illo commendatum susceperat, post eius obitum eiecit, consentiente sibi germano Pandone, helloque insequutus est, peremptoque in dimicatione, Pandone, eiusque filijs Capua decedentibus, factus est Comes, vrbem administrauit, tenuitque comitatum per annos 12. & mens. 9. Interruptis etenim vicibus bis Capuæ præfuit Comes ante aduentum Ludouici Imper. Lotharij filij ann. 3. mens. 9. ab anno scilicet 862. vsque ad annum 865. ac post decessum eiusdem Imperatoris ab anno 871. vsque ad annum 879. vt ex Erchemperto, more suo eruditissimè in notis ad eundem, & Chronologia Comitum Capuæ insinuat Camillus Peregrinus, Sub hoc temporis spatio eius calliditas frustratur, Ludouicus enim Imp. qui Capuam obsedit, & obtinuit, suisque Iudicibus, si-

ne

ue Primatibus singulis ferè mensibus regendam, atque in prædam tradidit, sed Landulphus nil animo desiciens, in amicitiam Imperatoris se insinuauit, à quo auxilia in Saracenos petijt & obtinuit, eosque bello deleuit; *Hoc enim* (verba sunt Erchemperti) *solum modò memorabile bonum gessit à die ortus sui:* Tertio constituitur eius in regno, ac temporis opportunitate vsus, se Primatem fieri, & Capuanam Ecclesiam super omnes Cisyberinas exaltari metropolitana dignitate, Gauferiumque Salernitanum Principem deijci studuit, sed nil assequutus est; mortuo enim Ludouico Imp. & à suis nepotibus bello fatigatus, rerum vicissitudini deseruijt, eiusdemque Principis in eos aduocauit auxilia, quibus mox concordauit. Obijt tandem penè impœnitens, & irreligiosus anno 879. 4. Idus Martij, vt Erchempertus scribit. *His quoque diebus iam factus Præsul percussus interyit: qua die sua correctionis ab omnibus Presbyteris S. Benedicti canallas expectabat, vt in barathrum non sine equis rueret:* superiùs eiusdem Landulphi vitia, gestaue breui in hæc verba conscripserat. *Fuit autem Landulphus, vt pollicitus fueram, ex natura prudens, sed ex consuetudine callidus, lubricus nimium & petulans, ambitiosior omni homine, & elatus supra quàm credi potest: Monachorum quoque infestor & prædo. De quibus in Tribunali tumidus sedens solitus erat dicere circunstantibus. Quotiens Monachum visis cerno, semper mihi futura dies auspicia tristia subministrat. Iusto valdè Dei iudicio, vt ab eis incommoda toleraret, quos velut nefandissimos hostes exercebat, & prosequebatur, à quibus etiam in futuro torquendus erat. Principis quoque sui derisor, & periurus, nepotumque suorum perosor, quippè qui neminem dilexit, præter suæ carnis incentiua: pacem nunquam, nec in die obitus sui, amplexatus est, sic vbi fœdera facta sensit, totus se strenuè injiciens, zizaniorum semina seuit. Quod si cui incredibile videtur, animaduertat, quot vicibus Guaiferium fefellit, cui Prætor iurauit, ipsumque ipse Principem constituit. Multo enim libentius cupiebat captiuari animas hominum innocentium, quàm vel parem eum habere, non dico seniorem, contra Apostoli præceptum agens, qui ait, subditi estote omni ditioni propter Deum, siue regi, tanquam præcellenti, siue Ducibus tanquam ab eo missis. Et alibi. Non est potestas, nisi à Deo, quæ autem sunt à Deo ordinata sunt, itaque qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit. His igitur postpositis Ecclesiastica dogmata, iuraque episcopalia contempsit; semiuiros solummodò dilexit, eosque cunctis prætulit, impleuitque nihilominus prophetiam Isaiæ: Effeminati dominabuntur eis. Huius ergo facta viri minutatim explicare si voluero, facilius, vt reor, tempus absumetur, quàm sandi sermo terminetur; Tamen si quis medullitùs*

A *nosse desiderat, versus à memet constructos requirat. Ante diem verò exitus sui Capuam trium fratrum suorum filijs ita diuisit, vt omni tempore inter eos gladius rixæ nunquam omnimodò abesset; & fateor, si quis corde non percipit, oculis videat:* Hæc ille. De quo in Historia ignoti Cassinensis legitur. *Landolfus autem extitit suis ciuibus non solum Episcopus, sed Comes & Iudex, non solùm Præsul, verùm etiam Gastaldius, neque tantum Pontifex, quin & veluti miles super cunctos præerat.* Laudatur tamen à Ioanne VIII. Papa, & magnæ auctoritatis fuisse cognoscitur in eiusdem ad ipsum scripta Epistola de expulsione Saracenorum agente, quarum primam num. 9. illarum libet hic exscribere. Scripta est Epistola mense Septembri, vel Octobri, inchoata iam indictione decima anno 876 ita se habet. *Ioannes Episcopus, Landulfo Episcopo Capuano. Sancta Romana Ecclesia, cuius Deo auctore, præsidemus regimini cunctis ab exordio sibi fideliter seruientibus, dignam in præsenti, & in futuro sæculo sciita est bona retributionis, reliquisque fidelibus suis vtroque modo ob vestræ fidelitatis deuotionem, quam illic positi plenè cognouimus per omnia, maternis visceribus fauebit in proximo. Siquidem nosse volumus suæ religionis intentionem, quoniam Domino cooperante, Leone venerabili Episcopo nepote nostro, ac Sancta Romana Ecclesia eximio Apocrisario, alijsque nostris legatis: quos nuper direxeramus, à carissimo filio nostro Carolo Augusto reuersis, vobis vt potè à secretis consiliarijs nostris, ratum ducimus animi eius, Deo inspirante, circa Ecclesiarum, præsertim Romana, qua caput est omnium, exultationem affectum patefacere: omne sanè ius potestatis antiquitus attributum, capitulariter renouans in Conuentu Episcoporum; ac optimatum inuiolabiliter concessit habendum. Inter qua de terra vestra pacto, prout Christo Duce voluissemus statuere, nostro iuri, potestatique commisit, quatenus id, quod Pontificali ore nudis verbis diximus, operum ostendamus patratione, & vt pro anima vestra exhilaratione patrum . . . . stylus scribentis loquatur. Parate hospitium, qui cum nouo hospitum agmine Dei gratia in vestras partes sumus venturi. Prænè correctio nis infidelibus, quantum valetis, impenite, fidelibus quoque futura in proximum spei sublevationem promittite. Domini Dei nostri fine intermissione bortor misericordiam deprecemini, nostrumque aduentum speciate veraciter.* Sedisse in Capuana Sede Landulphum ann. 22. scribit Monachus, sed iuxta certiorem calculum sedit ille ann. 28. in veteri, nouaque Capua; Cuius Præsulatus tempore, anno scilicet 969. reliquiæ Sancti Vincentij Martyris ex Hispania per duos Monachos Capuam translatæ sunt, teste Baronio. Meminit Landulphi Anonymus Salernitanus part. 2. & Ostiensis in Chronica.

31. LAN-

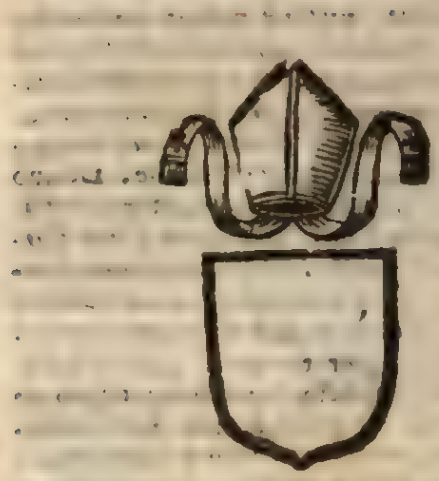

31. LANDVLPHVS II. Landonis Regnis septimi Capuæ Comitis filius, demortuo Landulpho propatruo admodum adolescens in Capuanæ Ecclesiæ Sacerdotio canonicè successit anno 879. à Ioanne VIII. Papa confirmatus post duos menses ab electione, cum adhuc ex negligentia patris haud consecrationis munus accepisset à Patruele Pandenulpho Comite ex Episcopio expulsus in veteri Capua ad S. Stephani se recepit. Extat de hac re epistola eiusdem Ioannis Papæ 208. *Landulpho, &c.* Tunc suggerente Diabolo factũ est schisma, & divisio Ecclesiæ & Episcopatus Capuani; Pandenulphus enim, vt Erchempertus tradit, odij & invidiæ in patruelem Landulphum electum, Landenulphum fratrem suum laicum inordinatè rotundis Romam direxit, eumque à Ioanne Papa multa prece deposcens Episcopum fecit. Quæ de re non parua inter parentes vtrorumq; Episcoporum discordia nata est, ita vt odium fieret, plurimo valens tempore. Denique Ioannes Papa tali comperto flagitio, aduenit Capuam, vt discordes ad concordiam reuocaret, divisione facta, vtrunque constituit; ideſt in Ciuitate Capuæ nouæ Landenulphũ Episcopum, Landulphum verò Episcopum Sanctæ Mariæ cognomento Suricorum consecrauit in Ecclesia S. Petri veteris, & facta pace inter eos, sed paulum perdurante Romam reuersus est ad Sedem propriam, iterũque facta est inter eos divisio, & Landulphus adeptum totum Episcopatum, fructus attributos Landenulpho vsurpare studuit, qua de causa scripsit ad ipsum idem Ioannes Papa epist. 248.

Reverendissimo & Sanctissimo Landulpho Episcopo Suricarum. Vera relatione comperimus, quod quicquid tempore consecrationis tuæ in nostro conspectu de frugibus illius Ecclesiæ congrua deliberatione fuerat inter te, & Landenulphum Capuanum Episcopum diffinitum, tu, ingenti vsus temeritate violaueris: & quod nos iuxta temporis qualitatem moderari decreueramus, tu adimplere neglexeris. Quo audito valde noster animus est commotus, quod tam audaciter nostra

A *præcepta parvipenderis, & terminos patrum excesseris. Quapropter huius nostri Pontificij auctoritate, ab huiusmodi te factione compescere volentes, præcipimus, & modis omnibus tibi iniungimus, vt omni obstinatione deposita, quicquid nos illic positi inter te, & eundem Episcopum, vel illius fratrem Pandenulphum fidelem nostrum de diuisione, vel frugibus illius Ecclesiæ deliberauimus, sine mora adimplere procures. Hoc sciens, quia si aliter agere præsumpseris, sicut inuasorem rerum sacrarũ, te canoni is iaculis feriemus. Quod si aliquam querimoniam, aut iustam excusationem te habere confidis; tunc cum eodem Episcopo causam dicturus, iubemus, vt nostram petas præsentiam; Non nos præsente*

B *Legato nostro Vualperto Reverendissimo Episcopo dilecto Consiliario nostro præcipimus, vt si nostra salubria monita adimplere contempseris, ex nostra auctoritate, te excommunicare procuret, quatenus sicut prædiximus, Romam in nostra præsentia, &c. Data 15. Kal. August. Indict. 13. anno 880.* Ad hãc Epistolam notas adiecit Monachus, quas hic iubet exscribere, cum maxime iuuent ad Landulphi acta. cæteraq; intelligenda.

Landulphus, (inquit) qui dicitur Episcopus Suricorum etsi egressus à Capua noua in Ecclesia S. Stephani Capuæ veteris habitabat, tamen quando à Papa Ioanne consecratus est Episcopus, non fuit consecratus in illa Ecclesia S. Stephani, sed in Ecclesia S. Petri, vt habet Erchempertus, cui consentit Chronicum Cassinense. Cur ergo dictus est Episcopus Suricorum? Profecto hoc nomen Suricorum hac etiam ætate perseuerat in Ecclesia S. Mariæ Maioris Capuanæ Diœc. illa enim Ecclesia vulgari nostro sermone dicitur S. Maria delli Surici, seu delli Sulici; imò cũ Anonymus auctor manuscripti Cassinensis dicat, S. Mariam cognomento Suricorum, dictio illa cognomento videtur significare vocabulum Suricorum fuisse proprium illius Ecclesiæ, & proindè qui hic dicitur Episcopus Suricorum, erat Episcopus residens in Ecclesia S. Mariæ Maioris. Credendum igitur est (nec erit inter Auctores citatos vlla diuersitas) Landulphum, qui consecratus est Episcopus in S. Petro, paulò post suam consecrationem, quando vidit Ecclesiam S. Petri à Saracenis exustam ad S. Mariam cognomento Suricorum Episcopium transtulisse. Sed qua de causa Ecclesia S. Mariæ huiusmodi cognomentum sortita fuit? Ego, omisso quod dicitur de leproso filio Imperatoris sanato Soricum linguis, opinor, extante Capua veteri tempore Barbarorum vicum appellatum Suricum ab aliquo viro, cui nomen erat Surus; sicut in hac noua Capua fuit vicus Oialdiscus ab Oialdiscis & posteris Oialdi. Passim vbique in vrbibus est inuenire huiusmodi vicorum nuncupatione. Hæc opinio, seu coniectura, quia nititur ijs, quæ communiter euenire solent, mihi semper arrisit, quod enim

C

D

dici-

dicioni de leproso mundato Iorietum lignis, vt diximus in S. Symmacho, nullam prorsus habet probabilitatem, neque fidem antiqua tabella sibi conciliare potest ex eo, quod in suum illius Ecclesiæ habeo sorices; vix namque est vnus, & alter sorex: qui cum non nisi magna oculorum adhibita diligentia cerni queant, neque sint propè, aut versus Imaginem B. Virginis, sed longè, aliunde spectantes manifestum sit ad ornatum positos esse; sicut ad ornatum columbæ, olea, palmæ, flores, & id genus alia ibidem posita sunt, & ornatus gratia: duos quoque sorices propè vas florum in musino Cathedralis intueri licet. Ipse verò Landenulphus hò dum Episcopatum tenuit; nam Landulphus reddens ipsi vicem, ipsum expulit. Et quamquam manuscriptum Cassinense citatum habet Landenulphum post quatuor annos à Landulpho expulsum; tamen quia extat epistola Ioannis VIII. n. 289. quæ ad Iuuenium scripta fuit expirante indictione decima quinta, id est anno 882. mense Augusto, seu Septembri, oportet illum vix attigisse quartum annum. Quomodo autem facta sit expulsio Landulphi, scribit Herempertus fol. 64. verba sunt. Hoc facto, non multò post prædictus Præsul (Athanasius Neapolitanus) vna cum filijs Landonis & filijs Landenolphi (consanguineis Landulphi Episcopi, quibus spreto Pandenulpho sociatus erat) super Capuam aduenit, dictamque Vrbem obsidens affligebat. Qua necessitate compulsus Pandenulphus Radelgisium Principem, cognatumque suum in auxilium incitauit: is autem segnitie deposita, mox Ayonem germanum suum aduocans in Comitatu suo, Capuam expugnans (hostes nempe obsidentes eam) audacter ingressus est. Post hæc Ayo cum Beneuentanis & Capuanis egrediens cum filijs Landenolphi Amalphitanos habentibus certamen iniit, & aliquandiu certatum est iuxta portam vrbis. Cumque neutra pars alteri cederet, vtræque acies ad sua reuersæ sunt. Redeunte itaque Radelgisio ad propria, Athanasius ad solita conuersus arma, simulauit vniuersos fratrueles pacisci, cohortatusque est eos, vt dato sacramento ad alterutrum, omnes ingrederentur vrbem, quasi communiter habitaturi. Et Pandenolfus ab eodem Præsule iuramentum accepit, ne vllas contra eum moliretur insidias. Tunc omnes fratres in vnum adunati, Capuam adierunt, dato prius Amphitheatro (dictum eo tempore Berelatis, hodie Botulascium) eidem Athanasio, & illic Guaifero ad cohabitandum tradidit, ad perpetuum Capuanorum iurgium. Cum verò adessent iuuersi, vt diximus, omnes iurauerunt, vt pacifici, & sine vlla molestia dicti viri intrarent ad commorandum. Pandenolfus autem recepit eos ouans, cum clericis veste amictus candida. Illi autem mox ingressi initio apprehenderunt Pandenolfum, & Landenolfum fratrem eius, quem supra descripsimus Episcopum cum omnibus consentaneis, sequacibus & fautoribus eorum, & hi omnes missi sunt Neapolim, & vxores, filij, & filiæ missi sunt illuc. Hactenus Herempertus. Pandenulphum. Hic est Pandenolphus ille, qui in m. s. Cassinensi dicitur Comes Capuæ post obitum Landulphi Comitis & Episcopi. Ad hunc Pandenulphum est epistola Ioannis Papæ VIII. qua significatur Pontificem ipsum scripsisse Guaiferio Principi Salernitano, vt ab impugnandis Capuanis desisteret. Volo hic obiter adnotatum, Pandenulphum in Epistola Ioannis Papæ dici glorioſum Castaldum, quo etiam titulo in Epistola 289. appellatur Lando, qui Capuæ præerat. Ex Chron. Casin. manifestè colligitur, titulum Castaldi fuisse minorem titulo Comitis: At si minor titulus, non minor potestas, vbi Castaldus dominabatur ipse: minor quidem, si regebat ipse ciuitatem, cui Princeps, vel Comes dominabatur. Obseruaui Comitatum, & Castaldatum fuisse Longobardis à principio munera temporanea, sed postmodum transisse titulos in hæreditatem.

Indict. 13. Is erat annus Domini 880. Hic tandem admoneo, eundem ipsum, qui dicitur Episcopus Suricorum, appellatum quoque Episcopum Berolasis: extat enim Ioannis Papæ VIII. epistola 170. scripta quidem anno 881. cum huiusmodi præfixo titulo. Omnibus Episcopis Caietam, Neapolim, Capuam, Berolasim, & Amalphim, Beneuentum & Salernum incolentibus. *Est* Berolasis locus in Capua veteri ad Sanctum Stephanum, vulgari nuncupatione dictus etiam hodie *la Verlasca*. Anonymo Cassinensi Berelais, Herempertо Berelasis, Latinè loquentibus Amphitheatrum. Neque mirum, si Episcopus in Capua veteri constitutus, Suricorum, vel Berelasis appellabatur, cum illis in vicis Capuæ veteris essent insigniores Ecclesiæ. Landulphus Episcopus Suricorum, expulso Landenulpho, à quo ipse fuerat expulsus, integrum Episcopatum obtinuit. Ita supracitatum m. s. Cassinense: cui fauet Titulus Epistolæ 289. in epistolis Papæ Ioannis VIII. est eiusmodi; Leoni Episcopo Thianensi, Item Landulpho Episcopo, & Landoni Castaldio patricio eius. Agitur in illa epistola de negotio hominis Capuani. M. M. Hactenus ille.

Agit de hoc schismate & Episcopatu æqua sorte diuiso Erchempertus, Leo Ostiensis lib. 3. cap. 43. Ioannis Papæ Epistolæ, ex his Baronius ad annum 879. Porrò de eodem Landulpho refert idem Erchempertus illum ab Atenulpho patruo, qui Capuam vrbem sua subiecerat potestati, captum, & custodiæ traditum fuisse circa annum Domini 888. Quid deinceps factum de ipso sit, cum nulla alia de illo apud eius ætatis scriptores reperiatur mentio, prorsus ignoratur; potuit ille paulò post obijsse. Landulphi neptis fuit Gemma nata ex cõsobrino Landulpho Beneuentano Principe. Ea Gemma Athanasij Episco-

pi Neapolitani filia, quę vxor fuit Caroli Comitis Burgi-noui de Ficeclo in Etruria, ex veteri monumento Abbatiæ S. Saluatoris Ficeclensis 3. Iarii anno 986. quam fundauit idem Carolus Comes. Gemma verò cum filio Lothario Comite eandem pluribus ditauit bonis. Huius Gemmæ non meminere, qui de Capuanis, Beneuentanisque Principibus scripserunt.

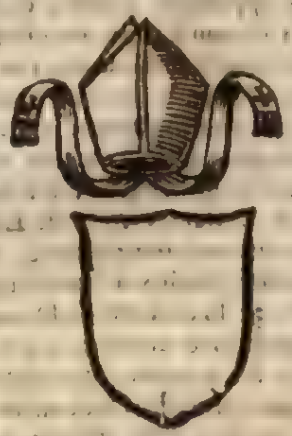

32. LANDENVLPHVS filius Pandonis, frater germanus Pandenulphi Comitis Capuæ, Landulphi primi Episcopi pronepos, Landolphi II. patruelis eodem anno 879. in schismate Neophytus, & coniugatus ordinatus est Episcopus Capuæ nouæ, vt supra in Landulphio ex Erchemperto scripsimus. Leo Ostien. lib. 3. cap. 43. eadem ferè commemorat de electione Landulphi, electione Landenulphi, eorumdemque ordinatione, ac diuisione Capuam Episcopatus, quæ omnia respondẽt ijs, quæ ab Erchemperto, & in Epistolis Ioãnis VIII. recitantur. *His diebus*, inquit Ostiensis, *expulso Landulpho Episcopo Canonicè electo, Landenulphum quendam de suis nobilibus, coniugatum atque Neophytum sibi in Episcopum elegerunt, multisque precibus iam dictum Papam fefellerunt, vt eis ille consecraretur Episcopus. Quocirca Bertharius venerabilis Abbas Casinensis, & Leo Tbeanensis Episc. Romam profecti Summũ Pont. orabant, ne iniusta postulationis precibus vllis annueret, ex qua grauis populo ruina immineret, & multa effusio sanguinis consequeretur. Atque vt apertius scias Apostolice* (inquit Abbas) *si id fieri permittas: magnum profecto ignem, qui te quoque corripiat, succendes. Tunc ille primò tanti viri constantia territus; postmodum iniquitate praualente Neophytum, hoc est, laicum hominem, vt petebatur, consecrari permisit. Hanc ciuilis discordiæ Saraceni opportunitatem nacti, rursus vniuersa diripiunt, iterum vrbes populantur. Cuius rei gratia Apostolicus est Capuam ortare vocatus. Videns ipse con-*

tigisse, quod nolter illi prædixerat Abbas: indoluit animo, ac pœnitentia ductus, Landulphum quem supra depulsum memoramus, in Ecclesia B. Petri Apostoli Capuæ veteris ordinauit Episcopum. Landenulphum verò Capuanæ Ecclesiæ præesse constituit, eumdemque Episcopatum mandauit inter vtramque aquaforte distribui. Hæc Leo. His respondent eiusdem Ioannis Papæ epistolæ dum eodem tempore Landulphum, & Landenulphũ Capuanos ostendunt Episcopos. Porrò Landenulphus paulò post ab Episc. Landulpho Capua expulsus, & fraude captus, Neapolim eod. Pandulpho fratre relegatus est; totũ amisit Episcopatũ, adeo vt de illo nulla alia reperiatur mentio, nesciturq; an idem sit ille Landulphus Capuanus Episcopus, de quo Formosus Papa in Epistola ad Sulianum pro Ecclesia Constantinopolitana, retinueritque iterũ Episcopatum, siue nudum nomen seruauerit: legationem obierit nomine eiusdẽ Formosi ad Constantinopolitanos anno salutis 891. de quo Baronius to. 10.

33. OTHO huius Ecclesiæ Præsul fuit; tempus verò quo ille sederit, vel quandò obierit, ignoratur; creditur tamen hanc ille rexisse Ecclesiam post Landulphum secundum, vt ex epigrammate in musiuo exarato in Cathedrali, quam consecrauit, legitur.

Condidit hanc aulam Landulfus, & Otho beauit,
Mœnia, res, merces, vitreum dedit virgo decorem.

De eodem Othone extat aliud epigramma in parua porta Aquilonari.

Hospes Antistes cleri lux Otho patrauit
Ecclesiæque pater res, merces amplificauit.

34. VGO successor Othonis musiuum ornamentum addidit Cathedrali Ecclesiæ, vt ex eodem Epigrammate notatur in Othone.

35. PETRVS electus memoratur in registro Petri Diaconi apud Cassinum, legitur ibi, Petrum electum Capuæ anno 928. obtinuisse à Landulpho, & Atenulpho Principibus confirmationem Abbatiæ cuidam Abbati Ioanni vt tradit Monachus in recognitione.

36. SICO floruit tempore Marini Papæ II. anno 943. Huius meminit Chron. Cassin. lib. 1. c. 60. agitur ibi de contestione Siconis Episcopi Capuani cum Cassinensibus de Ecclesia S. Angeli, quæ tunc ad Aream Dianæ appellabatur, templum enim eiusdem Dianæ inibi fuit, nunc verò ad Formam dicitur; contentionem dirimit Marinus Papa, mandauitque Ecclesiam custodiæ & potestati Monasterij S. Benedicti, quod tunc Capua erat perpetuo permanere.

37. ADELBERTVS egregius Capuanæ Ecclesiæ Episcopus anno Dom. 949. defun-

cto Maielporto Cassinensi Abbate, cum conueniſſet in Capitulo Monaſterij Capuani cũ Alderico Episcopo, Leone S. Vincentij ad Vulturnum Abbate, nec non cum alijs nobiliſſimis iudicibus eiuſdem Ciuitatis 8. Kalen. Nouem. Cassinensis Abbas Aligerius ab vniuerſis Monachis eiuſdem Monaſterij, Adelberto, ijſque omnibus annuentibus cum gaudio & lætitia electus eſt. Sic Oſtienſis lib. 1. cap. 56. & hæc tantum de Adelberto ad poſteros peruenit memoria.

38. SYMMACHVS Episcopus Capuanus, quem ſanctitatis titulo notat vetus m. s. Kalendarium Capuani, Theſaurarij 11. Kal. Nouemb. Hic ferè à fundamentis excitauit Eccleſiam S. Mariæ Maioris, & in ea poſt obitum repoſitus, & anniuerſario feſto recolitur: cuius nomen in abſide per girum exaratum, legitur in muſiuo SANCTA MARIA, SYMMACHVS EPISCOPVS.

At verò quonam tempore Symmachus vixerit, nihil certi afferri poſſe exiſtimat Michael Monachus. Ego igitur, ait, mihi videor arbitrari poſſe Sanctum Symmachum vixiſſe poſt annum 900 & fortaſſe circa annum 950. De Eccleſia S. Mariæ Maioris plura affert idem Monachus, quam antiquiſſimam fuiſſe probat, nec à Symmacho exædificatam, vt aliqui ſcribunt, ſed amplificatam. Idemque admonet hoc nomen Sanctus Symmachus vulgo proferri Sancto Simmio, vt agnoſcamus non tantùm in Eccleſia S. Mariæ Maioris, ſed etiam intra Capuam nouam S. Symmachi memoriam eſſe cultam. Erat hic paruulum Oratorium dictum de Sancto Simio ſuperioribus annis, neſcio cur profanatum; ipſa tamen ædicula adhuc integra perſeuerat, & eſt illa, quam propè ab aquæductu primus fons emanat. Capuani itaque Cines Episcopo Capuano in Eccleſia S. Mariæ Maioris depoſito memoriam intra mœnia Ciuitatis cõſecrauerunt. Huius quoque, nec alterius Symmachi credam fuiſſe Eccleſiam Sancti Symmachi in Diœceſi Caluenſi, Capuano Archiepiſcopo ſubditam, vt legimus in Bulla Alexandri Papæ anno 1173. & Theſauro vnitam, vt in Inſtrumento Theſauri anno 1445. nec non Eccleſiam in loco, qui propè villam Curtium corruptè dicebatur Sancto Simbrio anno 1344. hæc ille de Symmachi veneratione apud Capuanos. Cæterum in recognitione Sanctuarij pag. 39. num. 45. addit de Symmacho. Si quis vnquam, vel certa ratione motus, vel probabili ductus coniectura putauerit S. Symmachi nomen inter Episcopos veteris Capuæ numerandum, ego iam nunc libenter adhæreo. Et is cogitet rogo, num S. Symmachus videri poſſit eſſe ille Symmachus, qui S. Paulino Episcopo Nolæ morienti legitur adfuiſſe, Hac tempeſtate vetuſtum Benedictinorum Cœnobium Capuæ S. Ioannis Baptiſtæ conſtructum eſt anno 967. de quo Monachus in Sanctuario. Landulphus Caſtaldus Capuæ poſt vxoris Aloaræ, filiorũque Landolfi, & Adenolfi mortem, morti & ipſe proximus teſtamentum condidit, ſcriptiſque in eo legatis, Tumellæ libertæ ſuæ, & Offæ naturali filiæ ſuæ, & Atæ filiæ legitimæ, & naturali nuptæ iam Vxori filij Sadelfridi Iudicis, Hæredes inſtituit duos, qui ſibi ſupererant filios, Landonem Diaconum, & Paldolfum: expreſsè cauit, vt ſi fortè inſtituti hæredes abſque legitimis liberis deceſſiſſent, Abbas Monaſterij S. Benedicti in monte Caſſino, in illa ipſa domo, in qua teſtator ipſe tunc reſidebat, Monaſterium ſub vocabulo S. Ioannis Baptiſtæ conſtrueret, cui ſua teſtator omnia bona, quæ & Capuæ, extraque, & vbique erant, eſſent addicta: Monaſterium verò cum bonis in Caſſinenſis Abbatis dominio, & poteſtate permaneret. Caſus euenit: Landulphus, & deinde inſtituti hæredes filij liberis non ſuperſtitibus obierunt. Quare Aligernus Abbas Caſſinenſis Monaſterium Puellarum S. Ioannis Baptiſtæ nuncupatum erexit; Sichelgardam in eo Abbatiſſam ordinauit, & anno vigeſimo quarto Principatus Domini Paldolfi Capoferrei menſe Martio 10. Indict. qui erat annus Chriſti 967. omnia quæ fuerant Landolfi Caſtaldi bona, S. Ioannis Monaſterium recuperauit.

CAPVANI ARCHIEPISCOPI.

1. IOANNES Landulphi filius, Pandulphi cognomẽto Caputferri germanus frater, poſtremus fuit Capuæ Episcopus, eiuſdemque Eccleſiæ primus Archiepiſcopus. Ioannes enim XIII. Pontifex à Romanis pulſus, & in exilium actus Capuam cum veniſſet, & à Pandulpho Principe liberaliſſimè fuiſſet exceptus, eiuſdemque Pontifex precibus excitatus, tanquam relaturus haud impares gratias Archiepiſcoparus dignitate illam ornauit anno ſalutis 968. cui tradidit cum multis alijs ciuitatibus Episcopatum Atinenſem, vt ſcribit Chron. eiuſdem

Ecclesiæ. Hæc primum in toto Neapolitano Regno instituta dignitas cessit in Ioannem ab eodem Ioanne consecratum, vt Leo Ostien. lib.2. Chron. Cassin. cap.9. Io.Monachus, Chron. S.Vincentij de Vulturno lib.2. Ramuldus Salernitanus in Chron. Atinensis Ecclesiæ monumenta & Baronius to.10. Annal. Ecc. ad ann.968. qui superaddit primam omnium (quod inuenerim) Ecclesiam Capuanam ea Archiepiscopatus dignitate in Regno Neapolitano fuisse illustratam. Decessit postea Ioannes ex hac mortali vita anno 974. cum præfuisset annis plus minus sex, summa, vt creditur cum laude prudentiæ.

2. LEO Venerabilis Monachus Cassinensis eligitur secundus Capuanę Ecclesię Archiepiscopus anno 974. sedit annis quatuor cum dimidio. Obijt verò anno 978. eius obitus dies memoratur 7.Id.Aug. in veteri Emortuali Cassinensi, de quo Ostien. in Chron. lib.2. cap.9.

3. GERBERTVS Cassinensis Monachus Leoni suffectus est anno 978. quo anno in Episcopum Caiacensem ordinauit Sanctum Stephanum. Non diù Pontifex fuit, cum anno 980. excessisset è vitis 12.Kal. Febr. eo ipso tempore, quo S.Nilus Capuam venerat, mortuusque est eodem tempore Pandulphus Capoferreus Capuæ Princeps, vt in actis eiusdem Sancti Nili habetur. De Gelberto idem Leo Ostien. in Chron. loco supra relato in Leone.

4. ADENVLPHVS Capuanam Ecclesiam cœpit regere post Gerbertum anno 981. cuius meminit diploma, quo Monasterium S.Laurentij Auersæ ab Archiepiscopali iurisdictione exemit, propterea quod Aloara, & Landenulphus eius filius Principes illud ædificauerant. Diplomatis initium. *In nomine Domini Dei Saluatoris Nostri Iesu Christi Anno ab Incarnatione Domini* 986. *& quarto anno Landenolphi excellentissimi Principis mense Aprili, 14. Indict. nec non & quinto anno Domini Adenolphi egregij Archipræsulis, qui Deo fauente Sanctæ Capuanæ Sedis Archipræsul consecratus est, &c.* De quo Capacc. in Catal. Huic Monasterio præfuit aliquando S.Aldemanus Capuanus Monachus Cassinensis, cuius corpus iacet in Cœnobio à se constructo prope Tetate in Marrucinis, cuius vitam scripsit Petrus Diacon. Cassin. quæ refertur à Monacho in suo Capuano Sanctuario.

5. AIO suffectus est Adenulpho circa ann. Dom.990. Hic cum Landenulphi Principis propemodum pater esset, eiusdem necem miserabili mœrore proprijs vsurpauit oculis, eoque apud S.Marcellum à Capuanis extincto, suæ consuluit saluti, anfugitque ad Diui Benedicti cœnobium, vbi non multo post veneno à Capuanis propinato interijt, sepultusque est ante regiam secretarij eiusdem Ecclesiæ. Contigit mors Landulphi anno Sal. 993. quinta feria in albis Paschæ Domini, hoc est 12.Kalend.Maij, vt in antiquo Emortuali. Meminit eiusdem Ostiensis lib.2. c. . . . & Auctuarium ad Chronic. Comitum Capuæ in hæc verba. *Concilium fecerunt Capuani, qualiter interficerent Landenolphum Principem filium Pandolphi eximij Principis, quod & fecerunt. Nam dum procederent ad S.Marcellum, peractis missarum solemnijs à Præsule eiusdem ciuitatis Aio nomine, egressus prædictus Princeps foras Ecclesiam, insurrexerunt in eum (proh dolor) cum gladijs & fustibus, & interfecerunt eum, atque exutum vestibus nudum in platea eum reliquerunt. Quem rapientes Monachi ex Monasterio Sancti Benedicti, in eodem Monasterio ante secretarium eum sepelierunt. Archiepiscopus verò supradictus fugit in iam dicti o Monasteriolo. quem etiam postea ibidem iam dicti Capuanites veneno peremerunt, sepultusque est ante regiam secretarij. Sed Omnipotens Deus illis, qui hunc innocentem peremerant Principem, offendere est dignatus, quia in suo eum regno recepit. Nam quadam die claudus quidam ad eius sepulchrum veniens, obnixè Christum rogare cœpit, atque in intercessione Domini Landenulphi Principis, cuius corpus illic requiescebat, qui etiam sine causa à suis occisus fuerat, vt ei pristinam sanitatem reddere dignaretur. Mirare! statim super eodem sepulchro soporatus, totam quietauit noctem: Manè autem facto ita sanus surrexit, ac si nullam debilitatem membrorum vnquam habuisset.* Hæc ille. Inserie verò Comitum Capuæ cum Auctuario, quam publici iuris fecit Peregrinus hæc eadem commemorantur; additur tamen de reddita sanitate claudo, *per intercessionem Domini Landenolphi Principis* & martyris, deest ex vulgi sermone; nam *martyrium* ait D. August. ep.61. *non facit pœna, sed causa.* De ijs verò, quæ deinceps euenerunt Capuanis in vindictam Landenulphi scribit Ostien. eodem capite, sed alio ordine hæc euenere, quàm tradat Ostiensis, vt refert series Comitum Capuæ apud eundem Peregrinum. Cæterùm in Principatu Capuano Landenulpho successit Laydolphus frater eius Comes Theani, qui necem fratris vindicauit. Princeps fuit Capuæ Landenulphus cum matre Aloara ab anno 982. ad annum vsque 993. quo à suis occisus fuit, elapsis mensibus quatuor à matris obitu, quæ obijt 2. Non. Decembris ann. 992. fuitque filia Petri Comitis, & vxor Pandulphi primi, cognomento Capuferri, de qua Ostien. lib.2. cap.10.

6. HYBALDVS successisse creditur Aio eodem anno 993. eius mentio habetur in Chron. S.Vincentij de Vulturno, vixit enim temporibus Rofridi eiusdem Monasterij Abbatis, qui obijt anno 998.

7. PANDVLPHVS, cuius Præsulatus tempore Sanctus Stephanus Caiacensis Episcopus anno Dom.1007. fecit Synodo Capuæ celebratæ ab eodem Archipræsule, vt in Stephano

phano infra videbimus. Fato cessit Pandulphus sequenti anno 10. Kal. Martij ex monumentis Ecclesiæ Caiacensis, & veteri Kalendario S. Ioannis Capuæ.

8. ADENVLPHVS, vel Athenulphus huius nominis secundus statim Pandulpho successit. Vir fuit sanè doctus, & eloquens, siue soluta oratione, siue luderet carmine. Sacrum S. Martyris Marci Episcopi Atinensis officium versibus Leoninis complexus est, inuentionem quoque eiusdem hexametris & pentametris, vitamque eiusdem ad Clerum Atinensem conscripsit; quæ mss. extant apud me: quorum initium, *Æterni Regis disciplinam sequentibus vniuersis in Christo in S. Dei Genitricis Ecclesia vitam angelicam exercentibus, Adenulphus Capuana Sedis Archiepiscopus, calculum candidum à Iesu Christo Domino feliciter promoueri in vnitate fidei mirabiliter cõgregari.* 1013. Adenulphus Vicarius Papæ erat in Capuana prouincia, & anno 1032. in Sueßana Ecclesia Benedictum Episcopum consecrauit anno 25. sui Præsulatus. *In nomine Domini nostri Iesu Christi, trigesimo secundo anno Principatus Domini Paldolfi, & vigesimo octauo Principatus Domini Paldolfi eius filij, glorioßs principibus, & primo anno Principatus Domini Landolfi nepotis superius dicti Domini Paldolfi magni, & excellentißimi Principis mẽße Martio quintadecima indictione. Adenulphus diuina fauente gratia humilis Archipræsul, Clero, & Ordini, & Plebi ciuitatis Sueßanæ Ecclesiæ*, &c. Integrum diploma dabimus infra in Sueßanorum Episcoporum serie, ex eo annus primus Adenulphi Præsulatus deducitur 1008. Tradit Ostien. lib. 2. cap. 62. Adenulphum iniectum in carcerem fuisse à Pandulpho cognomento Malo, indeque à Conrado Cæsare liberatum, suæ restitutum sedi anno 1038. quo, in die Pentecostes idem Conradus Capuæ coronatus est Rex, vel anno superiori, vt habet Anonymus Cauinensis: nunc pessimus Pandolfus in Sanctum Archiepiscopum eiusdem patrati criminis pœnas luit, cum à Conrado, è Principatu deturbatus Constantinopolim à Græco Augusto ad dignitatem, reuocatus

A cipatumque recuperandum suppetias petiturus aufugisset, quas Conradus Guaimario Salernitano Principi dono dederat. Verùm ab Imperatore relegatus in partibus illis mansit vsque ad obitum eiusdem Michaelis Imp. anno 1041. post quem annum Paldolfus in armis fuit vsque ad annum 1047. quo Guaimario renunciante, cum filio Landulpho amissum recuperauit Principatum, ac tandem miserè obijt anno 1050. Huius impietate nil famosius in Ostiensi legitur. At in tumulo eius, quod extat Capuæ in Ecclesia S. Benedicti non fuit sanctior eo. Sic lego.

Terrigenum primis pomo vetito male pactis,
B *Heu mortis iaculo sternitur omnis homo.*
Quo fossus telo tumulo tumulatur in isto
Princeps Pandulphus Princ.ipe patre situs,
A magnis prouis cum Lucifer orbe refulsit,
Vt sol à proprijs viribus enituit.
Namque Dei regnum statuit sibi quærere primùm,
Indè studens mundo non fuit absque Deo.
Nullus mortalis fuit hoc præstantior armis,
Consilio melior non erat alter eo.
Fractus peruersis, exaltatusque secundis
Non fuit; eius enim spes erat in Domino.
In verbo habilis, vtrax & fidus amicis,
C *Et sibi subiecto blandus erat populo.*
Alloquio facilis conciuibus, & peregrinis,
Largior in dando non fuit vllus eo.
Semper & elatos pressit, domuitque superbos,
At humiles coluit, fouit amore Dei.
Exilium passus fuit hic virtam veneranᵈus
Sed Deus ipse sua restituit sollo.
Ante bonus fuerat, melior tunc esse studebat,
Cum mortis iaculo tollitur è medio!
Denalies sint mensis duodini
Vita præsentis terminus huic homini.
Plus enim bis sex vincit quinquennia mensis,
D *Septem nec decem solibus atque nouem.*
Vt mereatis idem dici, Lector, tibi tandem,
Dic flexis genibus, huic miserere Deus.

Pandolphus iste Capuæ Princeps huius nominis fuit quartus, filius Pandolphi 2. Principis Beneuenti, natus 6. Non. Iulij ann. 988. obijt mense 12. hoc est Februarij. Cæterùm Adenulphus Archipræsul in Atinensi Ecclesia suffraganea Leonem consecrauit Episcopum anno 1044. Adhuc in viuis erat Adenulphus anno 1056. vt idem Leo testatur in suo diplomate donationis factæ Clericis Atinensis Ecclesiæ, cuius initium: *In nomine Domini nostri Iesu Christi anno ab Incarnatione*

eius millesimo quinquagesimo sexto mense Iulio, ind. 8. residente in urbe Roma summo & universali Pontifice Domino Papa Victore, & imperante Domino Cõrado pijssimo Imperatore, & Capuanã Ecclesiã gubernante Domino Adenulfo Archiepiscopo, Nos Leo divina gratia dispẽsante Ecclesiæ Atinensis Episcopus, &c. Integrum diploma leges in Atinẽsi Chronica ad calcẽ primi nostri tomi excusum. De Adenulfo nullam vlteriùs mentionem, nec annum habemus neque diem, quibus ex hac mortali vita excesserit dignissimus Archipræsul. ante tamen ann. 1059. oportet obijsse post ann. 50. sui Pontificatus.

9. NICEPHORVS Capuanus Archiepiscopus post Adenulphum collocatur à Monacho; annus quo vixerit ignoratur, dies tamen obitus eius 14. Septemb. recensetur in Kalendario Monachorum S. Mariæ. Cæterum si Nicephorus successit Adenulpho, illum ad eam dignitatem vocatum fuisse post annum 1056. excessisse vero ante annũ 1059. omnino fatendum est. Nec diu Pontifex fuit si Adenulfo successit, quod quidem non satis constat.

10. HILDEBRANDVS, quem aliqui Viderinum appellant, interfuit Concilio Romano à Nicolao II. coacto anno 1059. & Synodo Romæ celebratæ sub Alexandro II. anno 1063. in qua convictus, quod contra privilegium eiusdem Pontificis Cassinensibus datum murmurasset, veniam rogauit, ac liberaliter impetrauit, de quo Ostien. lib. 3. cap. 24. ex quo Baronius to. 11. anno 1065. commutationem fecit de Ecclesia S. Ioannis Adrepaldi vbi Richardus Princeps Monasterium construxit, cui datus est Abbas nomine Capuanus: idem deinde Princeps Monasterium donauit, ac subdidit Cassinensi Cœnobio, ac Desiderio Abbati, hinc factum fuit, vt monasterio S Angeli, non Abbates, sed Præpositi à Cassinensi Abbate præficerentur, de qua Ecclesia & cõmutatione vetus documentũ eiusdem Monasterij. *Frater Azo Monachus Casinensis, & præpositus Monasterij S. Angelijn formis propè Capuam, & Conuentus eiusdem Monasterij salutem in Domino. Innotuimus Ecclesiam S. Angeli Oiadosces de Capua immediatè ad nos & ad nostrum Monasterium pertinere. Et quod Princeps Richardus Capuanorum Princeps, data Venerabili patri Domino Hildebrando Archiepiscopo Capuano Ecclesia S. Ioannis Adpaldi, quæ nunc dicitur Nobilium, accepit dictam Ecclesiam in commutationem ab eodem Domino Archiepiscopo, cuius oblationem concesserunt, & confirmauerunt Iordanus, & secundus Richardus, necnon & cæteri Principes Capuani, & Sanctissimus Papa Gregorius.* Chronicon. verò Cassinen. lib. 3. cap. 37. sic commemorat. *Richardus Princeps per præceptum obtulit Beato Benedicto Ecclesiam S. Angeli, quæ nuncupatur ad formas, de qua superius, tempore scilicet Baldemi Abbatis, qualiter à Marino Papa concessa fuerit, plenius scripsimus. Sed quia Capuanus Archiepiscopus illam eo tempore retinebat, præfatus Princeps cupiens ibidem facere Monasterium, ante septem circiter annos cum eo concambium fecit, data pro ipsa alia Ecclesia, vocabulo S. Ioannis de Landepaldi, quæ tunc temporis palatio pertinebat, cum ornamentis, & libris non paucis, & universis rebus, ac pertinentijs eius, receptis ab eodem Archiepiscopo, Ecclesia S. Angeli cum tribus aliis Ecclesijs iam vetustate consumptis, ideſt Sancti Saluatoris, S. Ioannis, & S. Hilarij, & cum omnibus adeasdem Ecclesias pertinentibus, sexaginta auri librarum pœna apposita, si aliquando Archiepiscopus, vel alius successorum id removere voluisset. Quo facto concessit in eodem loco Ecclesiam S. Angeli de saldiscos intra Capuam cum omnibus pertinentijs suis, nec non & quicquid palatio pertinebat in toto Sarzano cum universis ibi habitantibus Villanis, & omnia, quæ ibi pertinerent Gregorio Comiti Palatij, & Petro filio Desirij in loco S. Erasmi. Cum omnibus itaque his, & cum universis pertinentijs simul & cum chartula commutationis, quam à prædicto Archiepiscopo exindè receperat in hoc Cassinensi Cœnobio prædictam Ecclesiam obtulit. Et quoniam locus idem valdè amœnus, & satis aptus Monasterio erat, rogans humiliter Desiderium, vt pro amore suo specialiter indè studeret, quod & fecit de Monasterio Albonetæ integram omnium mobilium medietatem, etiam eiusdem loci Monachorum illuc transmittens: cœpitque Desiderius illud ædificare ex integro, tam speciosè, quemadmodum hodie cernitur: vbi etiam intra breue tempus quadraginta, & eo amplius Monachos regulariter victuros congregauit.* Hæc Chronic. Ea Ecclesia Sancti Angeli ad formam constat ibidem fuisse ante annum 943. quando, vel à quo ædificata fuerit, ignoratur. Potuisse eam condiderunt Longobardi Michaeli Archangelo addict. simi post eiusdem Archangeli in Monte Gargano apparitionem. Idem Hildebrandus Alexandrum II. Capuæ hospitio excepit anno 1068. Consecrationi Cassinensis Ecclesiæ ab eodem Pontifice celebratæ anno 1072. non adfuit, subscripsitque diplomati. Mortuus est paulò post, annus tamen ignoratur, non dies, quæ in Kalendario S. Mariæ 4 Nonas Maij notatur. Ad hunc Gregorij VII. extant aliquot epistolæ in tertio volumine epist. decretalium.

11. HERVEVS Gregorij VII. Papæ temporibus, imò in ipso Pontificatus initio declaratus est Archiepiscopus Capuanus anno 1073. quo Capuam eundem Pontificem venientem lætus excepit, Gregorius verò à Richardo Principe Capuano in Cassinensem ivrisconsultum exegit, apud quem Clerici Capuanæ Ecclesiæ cum Cassinensibus Monachis de Ecclesia S. Angeli ad formam decertarunt: huius controuersiæ meminit Ostiensis lib. 3. cap.

cap.42. quæ eandem ad fauorem Cassinensibus, iudice ipso Herueo cessit. In maiori Capuana Ecclesia hoc reliquum est huius Præsulis monumentum.

Auxit opes, mores, clerum quoque, res & honores.
Præsulis Herueï lux fulgida luce diei.

Ad hunc Herueum extat Epistola eiusdem Gregorij num.25. lib 9. scripta anno 1082. Ad hæc addit Monachus in recognitione Iserniensis Ecclesiæ adhuc adseruari diploma, per quod Herueus inter suo metropolico assensum præbuit, vt Comes illa in ciuitate, puellare Cœnobium in Iserniensi tamen iurisdictione permansurum extruere posset. Diploma datum est anno 1080. subscripsit etiam Sichenolfus Archidiaconus anno 1087. Victor III. electioni pridem à Cardinalibus factæ Capuæ coacto concilio consensum præbuit, & Pontificatum iniit.

12. ROBERTVS post Herueum in Sede Capuana ius diuinum dixit, cuius mentio habetur anno 1088. in monumentis eiusdem Ecclesiæ.

13. SENNES Capuanæ Ecclesiæ eligitur Archipræsul anno 1097. quo anno Vrbanus II. aliquandiu moratus est Capuæ, & fauorabile Cassinensibus diploma dedit. Vir fuit Sennes omni laude dignissimus, nisi aliquandò illum cæca deturpasset ambitio, etenim cum Bruno Signinus Episcopus in gratiam Cassinensium Monachorum Ecclesiam S. Nicolai, quæ erat Capella S. Angeli ad formam dedicasset anno 1099. postridie Sennes armata Capuanorum manu Ecclesiam violandam, altare destruendum, & Sanctorum reliquias ad se asserendas curauit; quare in Romana Synodo coram Paschale II. anno 1102. celebrata, accusatus, & conuictus sacrilegij sententiam subijt. ac cum clero, populoque Capuano satisfacere coactus fuisset, id humiliter egit: tum gestam narrat Petrus Diac. lib.4 cap.28. Post hæc Sennes Vastallensi Concilio interfuit anno 1106. Casinatenæ Ecclesiæ Dioceſim distinxit, vt in eius gratioso diplomate, infra recitando continetur. Scriptum est diploma anno 1113. in quo se attribuit Legatum Apostolicæ Sedis, ac in Principatu Capuano Papæ Vicarium. Præsens fuit consecrationi Gelasij II. Papæ apud Caietam anno 1118. quo mortali huic vitæ vale dixit 13. Kal. Decemb. cum sedisset ann.22. quem iusta Dei vindicta detrusum fuisse illum in purgatorias, vltricesque flammas, precibusque, ac sacrificijs Ioannis de Rauenna, & Ioannis de S. Angelo Cassinensium Monachorum absolutum narrat auctor vitæ eiusdem Ioannis de Rauenna in hæc verba. *Tempore præfati Abbatis (Gerardi) dum Sennes Capuanæ Ecclesiæ Præsul defunctus esset, ipse Archiepiscopus per visum Abbati apparuit, cui Abbas ait: Num Sennes ille Capuanæ Sedis Episcopus tu es, qui nuper defunctus est? Cui ille. Ego ille sum. Abbas inquit, quomodo tibi nunc est? Ille verò, dira (inquit) est, cum ignis cruciatibus torqueor; sed si Ioanni de Rauenna, & Ioanni de S. Angelo, quorum preces & suffragia, sicut incensum in conspectu Dei redolent, præceperis, vt pro me Redemptoris omnium hostiam salutarem offerant, his statim eripiar cruciatibus. Quod cum illis Abbas iussisset, ac in ara viuificam hostiam obtulissent, iterum apparent, gratias pro tanto sibi munere impenso retulit, quibus dictis illicò euanuit.* Eo Archipræsule Capuæ celebrata est synodus à Gelasio II. anno 1118. cuius acta temporis iniuria perierunt.

14. OTHO huius nominis secundus qui & Octodonus dicitur, successit Sennes anno 1119. vel fine anni præcedentis; huius meminit Chronic. Cassin. lib.4. cap.69. testis fuit donationi Iordani Capuani Principis factæ Ecclesiæ Puteolanæ anno 1121. Hic teste Falcone, Beneuentum, præsente Honorio II. Papa in Capuana Metropoli Robertum de Surrento Principem Capuanum inunxit anno 1127 superiori verò anno subscripserat diplomati eiusdem Honorij Rogerio Pisano Archiepiscopo; eiusque successoribus concesso: de quo deinceps nulla alia mentio habetur, creditur obijsse anno 1128.

15. PHILIPPVS delectus est Archiepiscopus in Othonis locum anno 1128. qui cum Rogerio Beneuentano, Ioanne Salernitano Archiepiscopis, aliisque Prælatis, ac proceribus Rogerij Regis coronationi adfuit, quæ celebrata Panormi est anno 1129. de qua Fazellus Dec.2. lib.6. Hunc quidam modernus Cremonensis scripror vult fuisse patria Cremonensem ex familia Cisia.

16. HVGO Archipræsul erat anno 1130. Is cum alijs Episcopis in schismate contra legitimum Pontificem Innocentium II. Anacleto Antipapæ adhæsit; Simoniaci criminis deinde damnatus iustissimâ depositionis sulit sententiâ ann. 1135. meminit facti Alexander Abbas Celestinus lib.3. rerum gestarum Rogerij

gerij Siciliæ Regis. Impetrauerat Hugo rescriptum ab Anacleto, quo Monasterium Sancti Ioannis, Casinensi Cœnobio obnoxium, suæ ipsius subijciebatur potestati; sed reclamante Abbatissa, Anacletus videns se ab Vgone deceptum, altero cuso rescripto primum reuocauit. Cæterum Hugo, veluti de eodem Monasterio S. Ioannis bene meritus, nomen meruit in Kalendario mortuorum die 18. Februarij, qua scilicet die migrauit è vita.

17. GVILLELMVS nobilis Rauennas vir in diuinis humanisque rebus scientia clarus Rogerio Regi in pacis charus à Capuanis laicis, clericisque in admoti Hugonis locũ Abbate Celestino teste in Capuana Sede, eodem Rege mandante anno 1135. intruditur, solemnique pompa cum Anfuso Principe Rogerij filio Capuam ingressus est, qui cum ab Innocentio illegitimus deinde Archipræsul declaratus esset, ab eodẽ demum Salernitano Archiepiscopatu ornatus est anno 1138. de quo ibi.

18. GAVFRIDVS Le-Roux Gallus Dolensis Episcopus postquam Pisano interfuit Concilio ab Innocentio II. anno 1138. translatus est ad Capuanã Ecclesiam, de quo Claudius Robertus in Gallia Christiana in serie Dolensium Episcoporum, ex Ioan. Chenu. in Chronologia Episcoporum Galliæ.

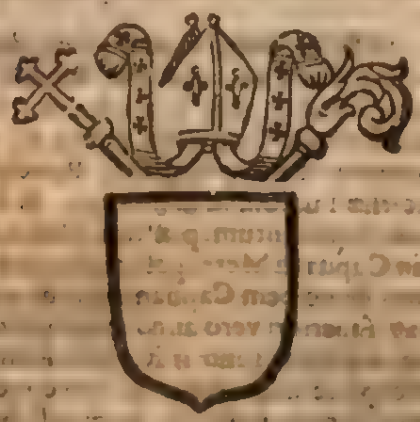

19. ALPHANVM post Gaufridum istius Ecclesiæ publicis tabulis adscriptum Capuanum Archiepiscopum anno 1163. eamque Ecclesiam ad annum 1183. quo fato concessit, administrasse asserunt: cuius certissima apud nos emanauit memoria, non modò ob Romualdi Salernitani testimonium, qui scribit in Chronica illum cum viginti quatuor triremibus adduxisse Neapolim filiam Henrici Anglorum Regis, vt nuberet Regi Gulielmo, & subscriptionem eiusdem Alphani Concilij Lateranensis sub Alexandro III. celebrati anno 1179. cui interfuit cum aliquibus exteris suffraganeis diœcesis apud Ioan. Picardum in notis ad Guilelmum Neubrigensem, verũ etiam ob certissimum Alexandri III. adipsum datum priuilegium anno 1173. cuius exemplar hic iubet exscribere ex Michaele Monacho vnà cum eiusdem ad eundem notis, scituque dignissimis.

Alexander Episcopus seruus seruorum Dei venerabili fratri Alfano Capuano Archiepiscopo, eiusque successoribus canonicè substituendis in perpetuum.

Cum ex iniuncto nobis à Deo apostolatus officio, quo cunctis Christi fidelibus ex superni dispositione arbitrij præeminemus, singulorum paci, & tranquillitati debeamus intendere, præsertim pro illorũ quiete oportet nos esse sollicitos, qui pastorali dignitate sunt præditi, & ad officium Pontificale promoti; nisi enim nos eorum vtilitatibus intẽdentes ipsorum dignitates & vnà inquantum Deo permittente possumus, integras conseruemus, & auctoritate Apostolica eos ab iniquorum hominum incursibus defendamus, de illorum salute non verè poterũt esse solliciti, nisi qui sibi ad regendum Domino sunt disponente commissi. Huius itaque rei consideratione venerabilis in Christo frater Archiepiscope, tuis iustis postulationibus clementer annuimus, & præfatam Ecclesiam, cui Domino auctore præesse demõstraris, sub B. Petri & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti priuilegio communimus, statuentes, vt quæcunque possessiones, quæcunque bona eadem Ecclesia in præsentiarum iustè & canonicè possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis præstante Domino poterit adipisci, firma tibi, tuisque successoribus, & illibata permaneant, in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Episcopatum Aquinatem, Episcopatum Venafranum, & Hernien. Episcopatum Theanen. Sueslan. Casinensem, Episcopatum Caluen. Episcopatum Caiacen. Episcopatum Casertanum, In Capua Abbatiam s. Mariæ Maioris, Ecclesiam Domini Saluatoris. Ecclesiam s. Ioannis ad Curtum, Ecclesiam s. Michaelis. Ecclesiam s. Mariæ de Arcu, Ecclesiam Sanctorum Apostolorum, Ecclesiam s. Iacobi in Castello. In Diœcesi Ecclesiæ Theanen. Ecclesiam s. Erasmi. Ecclesiam s. Mariæ, Ecclesiam s. Helenæ, & Ecclesiam s. Nicolai, quæ sunt in territorio Scarpati. In loco Baulani Ecclesiam s. Heliæ, & Ecclesiam s. Martini. In Fontana de Corregijs Ecclesiam s. Mariæ. In Diœcesi Ecclesiæ Suessanæ Ecclesiam s. Luciæ de loco Sorbelli. In Diœcesi Ecclesiæ Caluen. in Rocca Mõtis Draconis Ecclesiam s. Rufini, & Ecclesiã s. Pancratij. In Diœcesi Ecclesiæ Caluen. Ecclesiam s. Andreæ ad Cemeterium, Ecclesiam s. Germani ad palea, Ecclesiam s. Tammari de monte, Ecclesiam s. Pauli de Formello, Ecclesiam s. Petri de Borterano, Ecclesiã s. Symmachi, & Ecclesiam s. Erasmi de Mostardino,

Ec-

Ecclesiam omnium Sanctorum de loco Sanguinarij: Ad Sclauos Ecclesiam s. Michaelis, Ecclesiam s. Petri, Ecclesiam s. Mariæ, Ecclesiam s. Nazarij, Ecclesiam s. Angeli de Iano, Ecclesiam s. Mariæ. In loco Camillani Ecclesiam s. Angeli, Ecclesiam s. Mariæ; & Ecclesiã s. Nicolai. In Diœcesi Ecclesiæ Caiacen. Ecclesiam s. Angeli de Melanito, & Ecclesiam s. Petri *à li Bagnatori*. In Diœcesi Ecclesiæ Casertan. Ecclesiam s. Viti de Hercole, Ecclesiam s. Nazarij in Campo Puzan. Ecclesiam s. Petri ad Goffoli, Ecclesiam s. Secundini, & Ecclesiam s. Felicis. In Territorio Murrone Ecclesiam s. Mariæ, Ecclesiam s. Felicis, Ecclesiam s. Petri, & Ecclesiam s. Stephani. Iuxta ipsam Diœcesim Ecclesiam s. Eufemiæ, Ecclesiam s. Ioannis ad Gaianum, Ecclesiam s. Mariæ ad Lupinum, Ecclesiam s. Felicis, Ecclesiam s. Prisci. In loco Casapuli Ecclesiam s. Nicolai, Ecclesiam s. Arpij, Ecclesiam s. Petri de Sarzano. In loco Marzanisi Ecclesiã s. Angeli, & Ecclesiam s. Martini. In loco Campurcipi Ecclesiam s. Cesarij, Ecclesiam s. Procapij, Ecclesiam s. Venere. In loco Arolæ Ecclesiam s. Iulianæ, Ecclesiam s. Nicolai ad Ronulas. In Territorio Castelli Mare Ecclesiam s. Adiutoris, Ecclesiam s. Marcelli, & Ecclesiã s. Blasij, Ecclesiam s. Stephani, & aliam Ecclesiam s. Blasij, Ecclesiam s. Ioannis, Ecclesiam s. Nicolai, Ecclesiam s. Seuerinæ, Ecclesiam s. Crucis. In loco Cancelli Ecclesiam s. Angeli, & Ecclesiam omnium Sanctorum, Ecclesiam s. Ioannis, & Ecclesiã s. Apollinaris de Patrazzano, Ecclesiam Sancti Georgij, Ecclesiam s. Ioannis de Turre, Ecclesiam s. Viti, Ecclesiam s. Petri, Ecclesiam s. Nicolai, Ecclesiam s. Martini Ecclesiã s. Castrensis, Ecclesiam s. Martini de Rosella, Ecclesiam s. Flauiani, Ecclesiam s. Barbaræ, Ecclesiam s. Iulianæ, Ecclesiam s. Andreæ. In loco Arnonæ Ecclesiam s. Mariæ, & Ecclesiam s. Blasij, & Ecclesiam s. Paulini, Ecclesiam s. Erasmi de Cazoli. In loco Grazzanisi Ecclesiam s. Ioannis, Ecclesiam s. Mariæ, & Ecclesiam s. Maximilianę, & Ecclesiam s. Nicolai. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum liceat præfatam Ecclesiã temerè perturbare, aut eius possessiones auferre, vel oblatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed illibata omnia & integra conseruentur, eorum, pro quorum gubernatione, & substentatione concessa sunt vsibus omnimodis profutura, salua Sedis Apostolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica, secularisue persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temerè venire tentauerit, secundò, tertiove commonita, nisi præsumptionem suam digna satisfactione correxerit, potestatis, honorisque sui dignitate careat, reamque se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo Corpore & Sãguine Dei, & Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ vltioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua iura seruantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum Iudicem præmia æternæ pacis inueniant. Amen.

Ego Alexander Catholicæ Ecclesiæ Episcopus.
Ego Vbaldus Ostien. Episc.
Ego Bernardus Portuen. & S. Rufinæ Episcopus.
Ego Gualterius Albanen. Episc.
Ego Ioannes Presb. Cardinalis tit. S. Anastasiæ.
Ego Guglielmus Presb. Cardin. tit. S. Petri ad Vincula.
Ego Boso Presb. Cardinalis S. Pudent. tit. Pasteris.
Ego Petrus Presb. Card. tit. S. Laurentij in Damaso.
Ego Ioannes Presbyter Cardin. tit. Sancti Marci.
Ego Manfredus Presbyt. Cardin. tit. Sanctæ Cæciliæ.
Ego Petrus Presbyter Cardinalis tit. Sanctæ Susannæ.
Ego Petrus Presbyter Cardinalis tit. Sancti Crisogoni.
Ego Odo Diaconus Card. S. Nicolai in Carcere Tuliano.
Ego Cynthius Diaconus Cardinalis Sancti Adriani.
Ego Vgo Diac. Card. S. Eustachij iuxta templum Agrippæ.
Ego Vitellius Diaconus Card. SS. Sergij, & Bacchi.
Ego Vgo Diac. Card. S. Angeli.
Ego Laborans Diac. Card. S. Mariæ in Porticu.

Datum Anagniæ per manũ Gratiani S. R. E. Subdiaconi, & Notarij, Kalendis Martij, Indictione septima, Incarnationis Dominicæ Anno millesimo centesimo septuagesimo tertio, Pontificatus verò Domini Alexandri Papæ III. Anno quintodecimo.

Hocce priuilegio, ait Monachus, Alexander confirmat Archiepiscopo Capuano ius Metropoliticum, nouem Ecclesiæ suffraganeæ reconsentur; sed absque dubio Ioannes XIII. plures adscripserat, Ecclesia Atinensis olim Episcopalis erat Capuanæ Ecclesiæ Suffraganea, & Atenulphus Capuanus Episcopus Leonem Athinensem Episcopum consecrauit, vt supra retulimus. Ecclesiam quoque Soranam fuisse Capuanæ obnoxiam, indicat bulla S. Stephani Caiacensis Episcopi, illi namque bullæ subscribunt duo Episcopi, duo Presbyteri, Diaconi duo, & duo Subdiaconi: fuisse illos Episcopos comprouinciales, Sacrorum Canonum dist. 64. præcepta nobis confirmant; subscriptiones verò, vt suo loco notabimus, sunt Episcopi Caluensis, & Sorani.

rani. Abbatia S. Mariæ Maioris intra Capuã profectò non est alia Ecclesia, nec alia Abbatia, quam Monasterium S. Mariæ Monialium. Ecclesia illa S. Maria Maior nuncupabatur, cum cæteris Ecclesijs eiusdem nominis antecelleret. De illa oportuit specialem haberi mentionem in hoc diplomate, quia Abbatissa & Moniales prætendebãt Ecclesiæ, & Monasterij libertatem, nec Archiepiscopo obedire volebant: anno 1171. causa cognita idem Alexander pro Capuano Archiepiscopo sententiam tulit, eique Monasterium subiecit; ideo de Abbatia illa meminisse oportuit. Pari quoque ratione de quibusdam alijs Ecclesijs mentio facta est, quæ propter inspatronatus, exemptionem ab Archiepiscopi iurisdictione percipere poterant. Ecclesia S. Saluatoris, S. Ioannis, S. Michaelis, quæ dicebatur ad Curtim, Principum Cappella, & quidem insignes; ideo hic speciatim nominatę fuerunt. Non possumus coniectare, imò certè definire, quæ intra Episcopium supra portam, licęt ex magna partę collapsæ conspiciuntur; in nouem ex illis sunt imagines Episcoporũ, in duabus imagines Castrorum & in vna Sanctimonialis. Illis aliæ alternis vicibus tabulæ cum quibusdam veluti gentilitiorum stemmatum picturis intercedunt: habent septem Episcopi, & duo Castra non deleta, nec amotas inscriptiones, sub pedibus primi legitur *Caluensis Episcopus*, secundi *Casertanus*, tertij *Caiacensis*, quarti *Theanensis*, quinti *Benfran*, octaui *Sueßanus*, sub noni *Calinus Episcopus*. In vno Castro, *Castrum Morzanisij, quod est de Demario Ecclesiæ Capuanæ*: in altero *Castrum Maris de Vulturno, quod est Demanium Ecclesiæ Capuanæ*. Quando igitur Alexander Papa tertius hoc diplomate confirmauit Archiepiscopo ius supra nonem in ipso diplomate nominatos Episcopos, & supra insigne Monasterium S. Mariæ, tunc ad futuram rei memoriam oportet huiusmodi tabulas fuisse pictas, & quæ porierunt, tres inscriptiones absq; vllo dubio erant vna Aquinensis Episcopij, altera Isernensis Episcopi, tertia Abbatissæ S. Mariæ. Olim illæ tabulæ extabant in gyro supra Chorum antiquum, existentem in medio templo; sed Patriarcha Antiochenus Iordanus Caytanus Archiepiscopus extructo nouo Choro illas supra portas collocauit. Hæc ille. Cæterum Alphanus ille est Archiepiscopus Capuanus, ad quẽ, & Petrum Cassinensem Abbatem Alexander idem tertius scripsit epistolam. Dat. Venetijs 6. Kal. Augusti, commemorans quæ pro Ecclesiæ pace cum Friderico Imper. egisset, quã recitat Baronius ad annum 1177.]

20. MATTHÆVS Alphano successit anno 1183. qui diplomati ab Henrico VI. Imp. cuius erat familiaris intimus, Ecclesiæ Panormitanæ anno 1195. Id. Ianuarij. Dat. Panormi concesso calculum suum & nomen adiecit, apud Rocchum Pyrrhum. Eidem & Bartholomæo Panormitano, ac Guillelmo Regiensi Archiepiscopis causam deleganit, quæ Rosanensem inter & Montisregalensem Archiepiscopos æstuabat ex epistola eiusdem Pontificis, quæ habetur in registro Innocentij III. extant Epistolæ aliæ Innocẽtij Decretales ad eundem Matthæum, quibus familiarem fuisse Federici Siciliæ Regis dignoscitur. Hic enim nõ modò vita integer, verùm multis præclarè, & cum summa prudentia in Regno Siciliæ gestis, famam, existimationemque apud omnes tum summam apud Henricum VI. eiusque vxorem Constantiam Impp. eum apud Innocentium eundem tertium gratiam collegit, vt ab ipso post Constantiæ obitum vnus inter multos præclarissimos Præsules, ad Regni Siciliæ moderamina Federico tum puero, delectus fuerit, eodem in munere Panormi defunctus est circa an. Dom. 1203. ibidemque sepultus, quo defuncto, Innocentius ad Capitulum Capuanum de successore eligendo insignem epistolam scripsit, cuius pars habetur in corpore Iuris Canonici, integrã exscribo ex Monacho.

Cum inter vniuersas Metropoles, Capuana sit Apostolicæ Sedi vicinior, ad prouisionem ipsius specialius aspiramus, talem ipsi personam præfigi cupientes, quæ sicut alios Metropolitanos loci vicinitate, sic & deuotionis affectu præcellat; per quam, & ipsa Metropolis tam in spiritualibus, quàm temporalibus optatum suscipiat incrementum. Intelleximus autem per dilectos filios L. & P. Canonicos vestros, & literas, quas ad Sedem Apostolicam detulerunt, quod ad Decanum, & alios Canonicos vestros Panormi manentes, cum ex eorum parte vobis fuisset per literas intimatum, vt familiæ Capuanæ damna pensantes, sic tractaretis super electione substituendi pastoris, quod nullum debe-

deberetis in eorum absentia nominare, quendam socium vestrum cum literis destinastis, duodecim dierum terminum assignantes, infra quem, post receptionem literarum vestrarum, iter arriperent redeundi: quamuis Ecclesiastica consuetudo non exigat, vt ad electionem pastoris Canonici tam remoti vocentur, & illi præcipuè, qui longè antequam Metropolitani vestri obitum præcialiter cognouerunt, quorum aliqui post eius decessum, ad Capuanam Ecclesiam sunt reuersi. Quia verò mora longior in electionibus est valdè suspecta, imò sæpe damnosa, discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus, atque præcipimus, quatenus inuocata Spiritus sancti gratia, personam idoneam per electionem canonicam concorditer assumatis, ad regimẽ Ecclesiæ Capuanæ: consequenter ad nostram præsentiam nuncios idoneos trãsmissuri, per quos à nobis vice regia postuletis assensum, & Apostolicæ confirmationis gratiam requiratis, attentiùs prouisuri, vt eo discretionis, charitatis studio procedatis, quod nec in electione vitium, nec in electo defectus valeat inueniri. Alioquin, & factum electionis reuocaremus in irritum, & personas eligentium puniremus.

Ad hoc diploma notas adiecit idem Monachus. [Canonista in cap. cum inter vniuersas de elect. quærunt, cur in electione Archiepiscopi Capuani peteretur regius assensus: profectò regius assensus in electionibus Prælatorum Regni Siciliæ petebatur, idque non ratione Iurispatronatus, nec feudi, aut cõsuetudinis, sed ex speciali priuilegio ipsiusmet Innocentij III. concesso Constantiæ Reginæ Siciliæ, ejusque filio Federico. Accipe verba ex epistola Innocẽtij ad illos. *Nec nouum, inquit, nec iniustum extitit, si Regno Siciliæ gratiam faciamus specialem.* Et infra, *Sede vacante, Capitulum significabit vobis & vestris hæredibus obitum decessoris, deindè cõuenientes in vnum, inuocata Spiritus sancti gratia, secundum Deum elegerint canonicè personam idoneam, cui requisitum à vobis præbere debeatis assensum, & electionem factam non differant publicare, electionem verò factam, & publicatam denunciabunt vobis, & vestrum requirent assensum: antequam assensus regius requiratur, non intronizetur electus, nec decantetur laudis solemnitas, quæ intronizationi videtur annexa: nec antequam auctoritate Pontificali fuerit confirmatus, administrationi sit vllatenus immiscebit; sic enim honori vestro volumus condescendere, vt libertatem canonicam obseruemus, nullo prorsus obstante rescripto, quod à Sede Apostolica fuerit impetratum. Rogamus, &c.* Cur assensus petendus erat ab Innocentio Papa vice regia? Profectò cũ Imperatrix Constantia defuncta iam esset, ex illius testamento Innocentius III. factus est Federici tutor, seu Baiulus, & ideo vice regia fungebatur.] Hinc ergò habemus Matthæũ Archiepiscopum post Constantiam discessisse, nempè post annum 1197. (subscripserat eodem anno 5. Augusti diplomati Henrici VI. sub datum in Sicilia Insula, cuius meminit Crantius in Saxonia) peruenisse ad annum 1202. comperimus ex instrumentis.

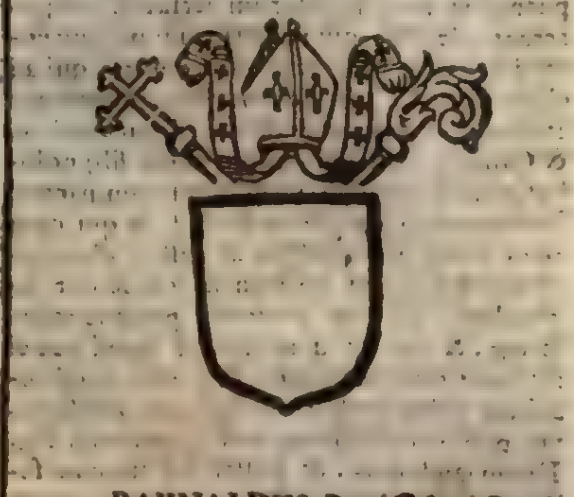

21. RAYNALDVS Petri Celani Comitis filius, ac Innocentij III. nobilis alumnus, Subdiaconus & Cappellanus post obitum Matthæi canonicè Capituli electione deligitur Capuanus Archipiscopus anno 1204. de cuius electione habemus partem Epistolæ Innocentij in corpore Iuris, & integram damus sequentibus verbis concuptam.

Archidiacono, & Capitulo Capuanis.

Cum olim nobis de obitu bonæ memoriæ Archiepiscopi Capuani tam per vestras literas, quàm nuncios constitisset, volentes, prout officij nostri solicitudo deposcit, in pastorem prouideri celerius Ecclesiæ viduatæ, vobis dedimus in mandatis, vt electionem canonicam de persona idonea faceretis, per quam in spiritualibus, & temporalibus Capuana Ecclesia posset congruè gubernari. Vos autem mandatum nostrum suscipientes humiliter & deuotè statuto die in Metropol. Ecclesia conuenistis, & cũ ad tractandum de facienda electione in Capitulo sederitis, tu fili Archidiacone hymnum ad inuocãdam Spiritus sancti gratiam incœpisses, dilectus filius Archidiaconus Theat. Canonicus Capuanus silentium indicens, sic ait: Dominus Papa, vt faceremus canonicam electionem præcepit, & ego ne fiat, nisi canonica, interdico, & ad ipsum vocem appellationis emitto. Cumque à quibusdam vestrum quæsitum fuisset ab Archidiacono memorato, quid intelligeret per Canonicam electionem, respondit, vt secundum decreta Canonica, nullus in Episcopum de aliena eligeretur Ecclesia, dum in propria posset idoneus inueniri: & sic aliquantulo facto tumultu, cum re

fili

fili Archidiacone hymnum iterum incœpisses, ipse Archidiac. Theatinus cum quibusdam complicibus suis choro exiuit, & cœpit in quodam angulo Ecclesiæ commorari, & vos hymnum in choro solemniter compleuistis. Sed cum post inuocatam Spiritus Sancti gratiam foret de electione tractandum, vnum Presbyterum & vnum Diaconum, & alium Acolythum, vicem gerentem Subdiaconi, qui etiam est Cancellarius Ecclesiæ Capuanæ, vt vota singulorum seriatim perquirerent, elegistis, qui vniuersorum perquirentes diligentius voluntates, vos omnes, qui ad eligendum in Capitulo remansistis, inuenerunt in electione concordes. dilecti filium Subd ac & Cappell. nostrum, filium dilecti filij nobilis Comitis Celanen. vnanimiter nominantes. Demum verò prædictum Archid. & qui cum eo exierant, per quosdam de vestris admonere curastis, vt ad electionem accederent faciendam, sed cum ipsi venire penitus recusarent, & diceret idem Archid. quod nos efficeratis tantum honoris, & gratiæ, quod vobiscum vellet in electione faciendæ persistere, vos publicata electione vestra, cantastis Te Deum laudamus, & pulsari fecistis cum solemnitate campanas, vt quod per vos factum fuerat, innotesceret Ciuitati, ad quorum sonitum cum vniuersus populus ad Ecclesiam pernoctasset, & audissent, qualiter à vobis electio fuerat celebrata, factum vestrum communiter approbarunt, & quidam eorum, vt Archidiac. & alios, qui ab electione discordabant, ad concordiam reuocarent, multipliciter instituerunt. Verùm ipse Archidiaconus, vt proponitur, electioni ipsi minimè consentire, sed in nostra præsentia suum assensum ipsi velle præstare respondit, quòd etiam, sicut dicitur, sæpè ac sæpius in multorum præsentia replicauit. Tu verò fili Archidiacone cum multis de Canonicis Capuanis decretum electionis afferens eligentium subscriptionibus roboratum, ad nostram præsentiam accessistis, & cum apud nos fuissetis aliquando commorati, tres Canonici Capuani pro parte aduersa, post aliquot dies nostro se conspectui præsentarunt. Vobis igitur, & ipsis in nostra & fratrum nostrorum præsentia constitutis, vtrique partium præcepimus dicere veritatem, & quantum quidem erat in narratione facti vsque ad exitum Archidiaconi prædicti de choro neutra partium discordabat. Dicebant tamen clerici antedicti, quod multi qui exierant cum Archid. minis & terroribus fuerant inducti electioni à vobis postmodum factæ consentire. Cumque tam à vobis, quàm clericis illis quæsiuerimus diligenter, quot erant Clerici Capuani, qui electioni debuerant interesse, inuenti non fuistis in responsione discordes, sed tam vos, quàm ipsi certum super hoc numerum designastis, & cum quæreremus solicitè quot exierant cum Archid. Theatino, cum appellationem apposuit, interpositæ appellationi fauentes,

licet in hoc à vobis prædicti tres clerici discordarent, quod scilicet 22. vel 23. ad plus de Canonicis ab electione facta proponerent dissentire, & vos, eos esse 25. aut 26. solummodò diceretis, secundum tamen expressum à vobis & ipsis Canonicorum numerum tres partes, & amplius erant in electione concordes. Si etiam prædictorum clericorum assertio vera esset, quod scilicet 13. Canonici dissentirent. Quamquam autem vt prædiximus diligenter inquisiuimus publicè veritatem, ne tamen aliqua videremur omittere, de quibus fides nobis esset plenior exhibenda, per quosdam de fratribus nostris sigillatim vos, & ipsos Clericos examinari præcepimus, vt quisque vestrum coram ipsis plenius, & securius exponeret veritatem, qui non aliud, quàm ante propositum fuerat, inuenerunt. Interrogati verò clerici antedicti, qui quosdam Canonicorum dixerant minis, & terroribus ad consentiendum inductos, si viderunt aliquibus quamlibet coactionem inferri, taliter responderunt, quod post factam electionem audiuerunt quosdam de Canonicis alijs commanentes, & dicentes, de ciuitate trecenti vocentur armati, & tunc apparebit, quis electioni nostræ nolserit consentire. sed licet hoc dictum fuerit, non viderunt tamen propter hoc cum armis aliquem venientem, vel ipsis coactionem aliquam intulisse. Cum autem ex vtriusque partis assertione constaret interpositam fuisse appellationem canonicam, quando ne fieret electio, nisi canonica secundum mandati nostri tenorem, ad nostram fuit audientiam appellatum, videri poterat, quod postea medio tempore nihil debuerit innouari, vnde talis electio iudicanda erat irrita, & inanis, vt potè post appellationem canonicè interpositam attentata; sed è contra cum appellatum fuisset, non vt nulla fieret, sed vt canonica, si factum electionis fuit canonicè subsecutum, non vtique contra formam appellationis huiusmodi, sed magis secundum eam videbatur esse processum, & ideo licet post appellationem, non tamen contra fuit eadem electio celebrata, propter quod non erat aliquatenus irritanda. Nam cum duæ partes & amplius electioni consenserint, & consentiant, licet contrarium reperiatur in canone, vt tunc ex altera eligatur Ecclesia, cum nullus in propria fuerit repertus idoneus; quia tamen hoc in fauorem introductum est clericorum, & cuique licet renunciare iuri, quod pro se noscitur introductum, vos, qui duæ partes eratis, & amplius, cum quod duæ partes Capituli faciunt, totum facere doceatur, in hac parte iuri, quod pro vobis facere videbatur, renunciare potuistis, & electionem de persona alterius Ecclesiæ celebrare, præsertim cum illud decretum locum videatur habere, quando clericis renitentibus, & inuitis, alicuius violentia potestatis extraneus ingeritur ex aduerso, propter quod sequitur in decreto, vt sit facultas clericis renitendi, si se viderint

rint prægnauari, & quos ingeri sibi viderint ex aduerso, non timeant refutare. Præterea, cum Sedes Apostolica caput omnium Ecclesiarum existat, & Romanus Pontifex Iudex sit ordinarius singulorum, quando de ipsa quis assumitur in Prælatum alterius, ei posse obijci non videtur propter capitis priuilegium, quod obtinet plenitudinem quod de alia Ecclesia eligatur, cum à capite membra reputari non debeant aliena. Item cum post appellationem emissam, non vt fieret electio, quia talis appellatio nulla foret, sed vt fieret canonica, d. Archid. Theat. cum suis fautoribus chorum exijsset, & vos illos vt interessent electioni faciendæ vobiscum curassetis solicitè reuocare, quoniam ad electionem faciendam accedere noluerunt, alienos se fecisse videntur: propter quod electioni à vobis concorditer celebratæ de iure non posse contradicere videbantur: præsertim cum idem Archid. postea requisitus respondit, quod in præsentia nostra vellet suum ei præbere consensum; & ideo cum secundum statuta Lat. Concilij app. remota semper id debeat prævalere, quod à pluribus, & saniori bus fuerit ordinatum, nisi forte à pauciori bus, & inferioribus aliquid rationabile obiectum fuerit & ostensum, à vobis celebrata electio, tanquam à maiori & saniori parte, non obstante contradictione, vel appellatione paucorum debebat, & poterat rationabiliter confirmari, cum id, quod obiectum extitit, & ostensum, rationibus præmissis appareat rationabile non fuisse. His taliter allegatis, quamquam contra personam illius, quem elegistis, nihil vnquam dictum fuerit, vel obiectum; quia tamen verbum Apostoli dicentis, Nemini citò manum imponas, debemus attendere diligenter ad ea, quæ circa personam inquirenda fuerant, duximus ex officio nostro, sicut decuit, procedendum. Et quidem cum tria sint in persona electi præcipuè requirenda, videlicet ætas legitima, morum honestas, & literatura sufficiens, licet de honestate morum, tanquam ei, qui nobiscum est aliquandiu laudabiliter conuersatus, possimus ipsi laudabile testimonium perhibere; Illius quoque literaturæ, licet non eminentis, tamen conuenientis existat, vt pro defectu scientiæ (sicut plenius intelleximus ab his, qui eam mèliùs cognouerunt) ab electione non deberet excludi; de legitima tamen ætate plenè scire non potuimus veritatem, de qua nec vos, vt accepimus, aliquid cogitastis; cum à multis cuius ætatis existeret, curauerimus indagare, à nemine vnquam audiuimus, quod annum ætatis trigesimum attigisset. Cum autem secundum prædicti Statuta Concilij, nullus debeat in Episcopum eligi, qui trigesimum ætatis non egerit annum, licet senectus venerabilis sit, non diuturna, nec annorum numero computata, sed cani hominis sint sensus eius, & ætas senectutis vita immaculata; quia tamen post illa tria, quæ Salomon asserit difficilia, quartum quasi reputet impossibile, viam videlicet viri in adolescentia sua, tanquam inuestigari non possit; Nos Ecclesiæ pariter, & personæ prouideri volentes, & tam rationes, quàm canones obseruare, habito super hoc cum fratribus nostris diligenti tractatu; quia propositum vestrum prouidum intelleximus, & ideo propter vrgentem necessitatem, & euidentem vtilitatem Ecclesiæ Capuanæ, quam in hac parte potius approbamus, volumus ipsum firmiter perdurare, præfatum Subdiaconum nostrum, de communi fratrum nostrorum consilio vobis in procuratorem concedimus, liberam administrationem etiã tã in spiritualibus, quàm in temporalibus committentes. Quapropter discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, atque præcipimus, quatenus eum suscipientes, humiliter & deuotè, ipsi curetis plenariè de spiritualibus, & temporalibus respondere, vt & ipsi profectum, & honorem Ecclesiæ Capuanæ valeat studiosius procurare, & dilectionem, quam vos ad eum habere proponitis, in exhibitione operis experiri. Speramus enim in Domino, quod sicut ei dedimus in mandatis, taliter in commissa sibi procuratione proficiet, quod sibi salutem, vobis vtilitatem, & nobis comparabit honorem. *Datum Laterani, &c.* Raynaldus ob defectum ætatis datus est Ecclesiæ procurator. Fuit ergo electus & confirmatus ab Innocentio, non consecratus; ideo in documento anni 1204. & in alio anno 1205. dicitur electus, eiusdemque inspicitur subscripsisse literis rubeis exarata, & signum in hunc modum in circulo † *Signatum est super nos lumen vultus tui Domine*. In medio. *Sanctus Stephanus. Rainaldus Capuanus electus.* Anno vero 1210. iam consecratus subscribitur, dicturque Archiepiscopus. Interfuit Raynaldus translationi S. Andreæ à Petro Capuano Cardinale Amalphi celebratæ anno 1206. & Apostoli digitum obtinuit, quem in Thesauro Capuano reposuit. Raynaldi memoratur anno 1. Honorij III. in regest. Vat. epist. 97. Dat. 15. Kalend. Maij. Paulò post oportet obijsse, tametsi sunt qui illum referant ad annum 1221. confundentes illum cum alio eiusdem nominis successore.

21. RAYNALDVS II. Capuæ Archiepiscopus reperitur in quodam Instrumento Thesauri, qui cum enuncietur secundus, oportet ipsum Raynaldo Comitis Celani filio successisse, ad quem extat Epistola Honorij in reg. Vatic. num. 518. fol. 105. anni 5. qui fuit Christi 1221. Hic mortem obijt anno 1222. vt Richardus de S. Germano scriptum reliquit in Chronic. narrans Comitem Auersanum adijsse Celanum ad Comitem Celanensem oppugnandum, iuisseque cum eo Abbatem Cassinensem, & Raynaldum Capuanum Archiepiscopum in itinere subita & improuisa morte interijsse.

22. IACOBVS Pactensis in Sicilia Epi-

scopus ab Honorio post diutinam triumannorum vacationem ad Capuanam Ecclesiam translatus est anno 1225. 7. Kal. Octob. vt liquet in epistola eiusdem Pontificis ad Federicum Imp. quam integram retulimus tom. 1. in Auersanis Episcopis ex reg. Vatic. num. 55. fol. 87. num. 10. Pontificatus Honorij, de qua translatione cum aliis facta loquitur idem Richardus ad eundem annum. *Eodem mense*, inquit, scilicet Septemb. *quinque vacantibus in regno Ecclesijs, Dominus Papa Honorius prafecit motu proprio voluntatis sue, scio & irrequisito Imperatore, videlicet quendam Casinensem Monachum Ioannem, cognomento de S. Liberatore, Ecclesiæ S. Vincentij de Vulturno, Consanæ priorem quendam S. Mariæ Nouæ de vrbe, Salernitano Famagustanum quondam Episcopum, Auersano Cantorem Amalphitanum, & Capuano Pauensem (melius Paternensem q. Episc. quos tanquam in suum præiudicium promotos, recipi Imperator in ipsis Ecclesijs non permisit.* An Iacobus iste a Federico Ecclesiæ Capuanæ redditus sit, vel idem sit cum sequenti, prorsus ignoro; tamen si coniecturari fas est, mihi videtur idem omnino esse cum sequenti.

23. IACOBVS, siue idem fuerit cum superiori, siue alius, Capuanus fuit Archiepiscopus, quem consecratum & Pallio donatum Gregorius IX. Papa commendauit populo & clero Capuano per Epistolam datam 6 Kal. Aprilis anno sui Pontif. primo, salutis vero 1227. extat Epist. hæc in Regesto Vaticano eiusdem Gregor. num. 5. fol. 1. De Iacobo isto Monachus in Catal. hæc habet. Fuit filius Danielis Amalphitani, & fratrem habuit Ioannem, vt patet ex instrumento 1241. Fuit Federici familiarissimus, & alijs magistratibus imperabat, vt Capaccius notat. Cum inueniatur Archiepiscopus ab anno 1228. ipse dicendus est esse Archiepiscopus ille Capuæ, qui anno 1229. vt habet Bzouius, fuit in Palæstina cum Federico Imper. sub hoc Archiepiscopo anno 1241. Ecclesia Capuana soluit Collectam Imperialem. [Habemus, inquit Monachus, Instrumentum cum appensa bulla plumbea, in qua ex vna parte sunt imagines Sanctorum Stephani à sinistris, & Agathæ à dextris, & ex altera imago & nomen ipsius Archiepiscopi; Cæterum Pater Iacobi Daniel, non patria, sed cognomine Amalphitanus mihi videtur, vt illa ætate vicus quidam Amalphitanus Capuæ nominabatur, at esto, fuerit Daniel Amalphitanus patria; mihi certum est, Iacobum ipsum fuisse ciuem Capuanum: certum est inquam ex Epistola Petri de Vinea, in qua Iacobus appellatur compatriota, & conciuis Petri. Petri inquam de Vinea, quem esse Ciuem Capuanum Scriptores communiter habent, & monumenta Capuana demonstrant. Mutuas inter Petrum & Iacobum datas epistolas nos habemus in Thesauro.] Hæc ille. Ad hunc Iacobum scripsit Gregorius IX. anno 1. Pontificatus ex reg. Vatic. ep. 5. idem Gregorius ad Capitulum Capuanum dedit aliam epist. 13. Kalend. Februar. ann. Pontificatus quæ num. est 414 fol. 251. vbi memoratur Alphanus bonæ mem. Capuanus Archiepiscopus, quo Præsule Capuam venit S. Franciscus, cui Ecclesiam S. Petri Capuanum Capitulum tradidit ad Cœnobium ædificandum, quod postea S. Francisci nomine fecerunt. Obijt Iacobus post annum 1242. quo defuncto, auctoritate Federici II. Imp. in Capuana Ecclesia se intrusernot Gualterius, Fridericus & Corradus, qui cum illegitimi fuerint Archiepiscopi, ab hac serie exulare coegimus. Addam de Gualterio ex nobili, perantiquaque familia de Ocre nato; Hic à Federico anno 1249. appellatur Capuanus electus, fuitque Cappellanus, ac fidelis, atque in eius gratiam Ecclesiæ Capuanæ restitui mandat bona omnia, quæ Petrus de Vinea, eiusque consanguinei & affines à Capuanis Præsulibus obtinuerant, & Imperialis Curia, propter eorum rebellionem, proscripserat. Qua verò Gualterius nobilitate præditus, ac rerum agendarum experientia probatus fuerit, inde conijcere licet; quod in Regno Neapolitano è septem supremis magistratibus sextum obtinuerit, quem magni Cancellarij dicunt, vt restatur fasciculus sextus fol. 5. in veteri tabulario Neapolitano; vbi etiam Rege Conrado deferente auctus dicitur Baronia Ocrensi, quæ præter id nominis oppidum Fossam, & Roccam de Cambio complectebatur. Eius porrò parens fuit Comes Berardus de Ocra Albæ Comes, qui à Marsorum Comitibus genus repetebat.

23. M. MARINVS Neapolitanus è vetusta, nobilissimaque Filamarina familia, Patre Thoma, Matre Cayta gente Ebula pari nobilitate natus in Arce Guilelmæ Aquinatis Diœcesis. Adolescens maiorum virtutum æmulator, Diui Thomæ Aquinatis discipulus, & legum Doctor eximius, ac diuinarum

humanarumque literarum peritissimus euasit sub Gregorio IX. Curiæ se submisit, cognitaque eius cum nobilitate generis spectata virtute, ab Innocentio IV. Gregorij successore Apostolicus Cappellanus, ac Sacri Palatij Auditor, Thesaurarius & Canonicus Salesburiensis in Anglia, mox ob eximiam eruditionem S.R.E. Vicecancellarius, ac denique vir suauissimis moribus post longum Capuanæ Ecclesiæ interregnum, deturbato Pseudo-archiepiscopo à Friderico II. olim in eam Cathedram intruso ab eodem Innocentio anno 1252. renũciatus est Capuanus Archiepiscopus, Iacobo prædefuncto legitimè successit Idibus Ianuarij, vt ex epistolis eiusdem Innocentij tum ad ipsum, cum ad Capuanum Capitulum scriptis libet asserere, quæ hic exhibentur è Vatic. regest. à nobis excriptæ nu. 88. & 89. fol. 123. Pontif. 9.

Magistro Marino Capuano electo.

Clara probitatis tuæ merita, tuaque laudabilis apud Apostolicam Sedem cõuersatio, & longa, placidaque familiaritas, ex quibus te nobis & fratribus nostris exhibuisti gratum multipliciter, & acceptum instanter exposcunt, vt personam tuam, scientia vtiq; ac moribus præditam, & præcipuis attollamus fauoribus, & gratijs potioribus honoremus. Decet namque, vt quia circa nos & Romanam Ecclesiam studiosis claruisti seruitijs, sic specialibus efferre beneficijs studeamus, vt ex hoc appareat euidenter, quod tuæ nequaquam esse possumus immemores bonitatis, sed intendimus firmiter inter cæteros Ecclesiarum Prælatos te semper in nostris gerere visceribus prædilectũ. Hinc est quod cum Ecclesiæ Capuanæ diutiùs Præsulis destitutæ solatio, quæ inter alias Regni Siciliæ dignitate, ac nobilitate refulget, te tunc prędictæ Ecclesiæ Romanæ Vicecancell. de Apostolicæ plenitudine potestatis, habito fratrũ nostrorum consilio, in Archiepiscopum præfecimus & Pastorem; quia eò amplioris gratiæ præferendus es munere, quo celsiori virtute laudabiliter inueneris. Nos volentes ob id personam tuam singulari quasi honorificentia honorare, omnia beneficia & præbẽdas, ac centum marcarum argenti de Thesaurariæ Saresburien. nec non & alios totidẽ marcarũ redditus de Ecclesiæ Delinen. Diœces. Elien. prouentibus tibi debitos, donec in beneficijs vsque ad certam marcarum argẽti summam in Regno Angliæ tibi prouisum extiterit, prout in ordinationibus super ijs factis, & auctoritate Apostolica confirmatis pleniùs continetur, quæ ante huiusmodi tuã promotionem habebas tibi auctoritate Apostolica plenariè reseruamus, ita quod ea omnia simul cum Ecclesia Capuana liberè licenter retineas, ipsorumque fructus, redditus & prouentus, nec non & omnia quæ tibi eorum ratione antea cõpetebant, integrè percipias, ficient prius, Non obstantibus Constitution. Concilij generalis, & quibuscumque consuetudinibus, vel statutis contrarijs, iuramento, confirmatione Apostolica, seu qualibet alia firmitate roboratis, & indulgentia Sedis Apostolicæ, qua forte Anglicis, vel alijs est concessum, vt si quis Italicus, vel Sedis eiusdem officialis promoueatur ad aliquam Prælaturam, beneficia ipsius prius ab ipso in Terris illorum habita liberè alijs tanquam vacantia per eos, ad quos beneficiorum ipsorum spectat donatio conferantur, & quibuslibet alijs Apostolicis indulgentijs quibuscũque personis, vel locis generaliter, vel specialiter concessis, per quas huiusmodi nostra gratia, vel reseruatio posset quomodolibet impediri, etiamsi de ipsis, & earum tenore de verbo ad verbum, vel de ipsarum, seu locorum aliquorum nominibus plenam & expressam fieri oporteat in præsentibus mentionem, & vt liberum atque plenum absque vllo obstaculo de hac nostra reseruatione consequaris effectum, decernimus penitus irritum & inane quicquid contra eam super præmissis beneficijs, præbendis, fructibus, prouentibus ac redditibus ducentarum marcarum per quoscumque fuerit attentatum. Nulli ergo, &c. nostræ reseruationis, & constitutionis, &c. *Dat. Perusij Idibus Ianu. Anno 9.*

Capitulo Ecclesiæ Capuanæ.

Debitum officij nostri requirit, vt inter sollicitudines alias, quibus assiduè premimur, specialiter circa Ecclesias solertiam adhibentes, ipsorum vtilitatibus intendamus, in eo maximè vt inducatis, ne longę vacationis dispendia patiantur, de talium celeriter nostræ diligentiæ studio prouideatur substitutione pastorum, per quos spiritualiter, & temporaliter continuum suscipiat auctore Domino incrementum, & illis præcipuè, quę Romanæ noscuntur Ecclesiæ nullo medio subiacere, cum quanto specialiùs subfuit, ei, tanto de ipsis teneamur sollicitiùs cogitare. Sanè circa statum Ecclesiæ Capuanæ diligenti consideratione pensantes inter cætera, quibus à suorum oppressione grauaminum relenari eadem creditur, id occurrit præcipuum sensibus nostris ad ipsius & filiorum suorum opportunũ solamen, quod prouideretur tam nobili sponsæ, tamque famosæ inter alias Regni Siciliæ Ecclesias, honorabili quoque, sed viduatæ diutiùs de conspicuo vtique spõso, & multa prouidentia circumspecto, per cuius prudentem industriam, & prudentiam eligentem vtiliter suis incommodis, defectibusque consuli plenè posset, quibus collapsa dignoscitur, & tempore iam longo depressa. Verùm quia post diutinæ meditationis examen in dilecto filio magistro Marino tunc Ecclesiæ Romanæ Vicecancellario inuenimus euidenter, quod de ipsius persona vtilis ac sufficiens eidem Ecclesiæ prouisio fieret, nos

publicæ & propriæ vtilitatis bonum in Episcopo eiusdem Ecclesiæ Capuanæ profectibus postponentes, probitatis ipsius, conuersationis quoque laudabilis apud Sedem Apostolicam, & longæ placidæque familiaritatis gratiosis interpellantibus meritis, ex quibus se nobis idem, & fratribus nostris gratum præbuit multipliciter & acceptum, præelegimus ipsum de plenitudine potestatis Apostolicæ, habito ipsorum fratrum nostrorum consilio diligenti, præficiendum duximus in vestrum, ac prædictæ Ecclesiæ Archiepiscopum, & Pastorem, vtpotè virum morum honestate præclarum, eminenti scientia præditum, & consilij circunispectione maturum. Attendentes in hoc potissimè ipsius emolumentum Ecclesiæ speciale cum nobis, & eiusdem Sedis obsequijs hominem sic necessarium, quamquam inuitè, subtrahendum duxerimus, & vtilitatibus dictæ Ecclesiæ concedendum, in hoc tantùm nostris circa eum satisfieri videtur affectibus, quod sic ipsum cuius eidem Sedi præsentia plurimùm opportuna dignoscitur à nobis emittimus, quod cum nobis in Capuana Ecclesia reseruamus, & salutis consilia, & auxilia opportuni regiminis honoris quoq; vobis & ipsi Ecclesiæ auctore Deo felicia proueniant incrementa. Quocirca vniuersitatem vestram rogandam duximus attentius, & monendam præcipiendo mandantes, quatenus ipsum tanquam patrem, & Pastorem animarum vestrarum deuotè suscipientes, obedientiam, & reuerentiam debitam impendatis, ipsius monitis & mandatis salubribus humiliter intendendo. Alioquin sententiam, quam idem ritè tulerit, &c. vsque obseruari. *Datum Perusij Idibus Ianuarij Anno 9.*

Itaque Marinus Archiepiscopus electus toto ferè vitæ suæ spatio summa ingenuitate, summoque labore Sanctæ Sedi, decemque Pontificibus Maximis inseruiuit, vt monumenta ab ipso relicta testantur, quæ tribus magnis voluminibus distincta sub nomine M. Marini de Ebulo m. s. in Bibliotheca Vaticana asseruantur, vnde posteri in dictandis Apostolicis literis formulam & modum tanquam è lucidissimo fonte hauserunt. Nec defuit Marino fortitudo in aduersis, & in prosperis summa animi demissio. A Federico II. Imp. Ecclesiæ infensissimo hoste, tanquam vnus ex præcipuis Pontificiæ maiestatis defensor, Imperialis aulæ reus factus à toto Regno proscriptus est: eo defuncto sub Conrado, & Manfredo Regibus, tunc electus Capuanus Archiepiscopus, ab ijsdem eo sacerdotio spoliatus, in Gualterium, indè Conradum intrusos, ita se inuictum ostendit, vt ijs debellatis Capuanam Ecclesiam diu in seruitute positam, liberam fecerit, eamque, Apostolicis impeditus negocijs nondum consecratus in Alexandri IV. manibus liberè resignauit, ad quam dignitatem, nec Alexander, neque eius successor Vrbanus IV. ob tanti viri reuerentiã neminem assumpserunt: eius cum laude meminit Vrbanus ipse, dum Iacobo Philamarino Marini germano fratri, & Marocæ (hæc fuit ex familia Caracciola) eius vxori in quarto affinitatis gradu coniunctis indulsisset in hæc verba ex regest. Vatic. Vrbani ep. 18. anni primi.

Iacobo Filomarini Ciui Neapolitano & Marocæ vxori eius.

Licet in quarto affinitatis gradu coniugalis copula sit sacris Canonibus interdicta; consueuit tamen super hoc Sedes Apostolica dispensare cum illis, qui per suam & suorum deuotionem dispensationis gratiam promerentur. Cum igitur q. Aloara vxor tua fili Iacobe, tibi filia Marocta quarto consanguinitatis gradu attinente viam vniuersæ carnis ingressa inuicem matrimonialiter, sicut asseritis duxeritis contrahendum, & plures filios susceperitis ex eodẽ, ac ex diuortio, si, quod absit, inter vos celebrare contingeret, non leue posset scandalum suscitare, Nos vestræ deuotionis obtentu ac consideratione dilecti fil. M. electi Capuani fratris tui, fili Iacobe, super hoc vos gratiosè prosequi, & fauorabiliter intendentes vobiscum quod huiusmodi affinitatis impedimento nequaquam obstante in sic contracto matrimonio licitè remanere possitis, auctoritate Apostolica dispensamus, prolẽ ex ipso matrimonio susceptam fore legitimam decernẽtes. Nulli ergo nostræ dispensationis, &c. *Datum Viterbij 15. Kalend. Decemb. anno primo.*

Interea defuncto Vrbano Clemens IV. in Sede Petri successit, à quo Marinus inuitus trahitur iterum ad Capuanam Ecclesiam gubernandam anno 1266. eidemque præficitur 5. Kal. Iunij anno Pontif. 11. ex regest. Vatic. epist. 82. fol. 81. Viterbij ab eodem Pontifice munus consecrationis accepit, & in Curia ad munera Vicecãcellarij obeunda retinetur. Tandem cum diu & incessanter Gregorij Decimi aures pulsasset, obtenta venia ad desideratam sibi concreditam Ecclesiam desideratus peruenit, in qua deinceps per nouem & decem annos in ordinando Clero, Diœcesi visitanda, Synodis celebrandis, & populo pijs operibus instruendo indefessè, reliquum vitæ consumpsit, ac plenus meritis octuagenario maior Christiano cœlo eripitur 6. Id. Martij anno sal. 1285. humatus pergrandi, ac marmoreo tumulo in Cathedrali, nulla tamen tanti Præsulis proloquente inscriptione: eius tamen honorariam memoriam paucis abhinc annis Neap. in sacra æde Archiepiscopali renouauit Ascanius Card. Philamarinus Archiepiscopus Neapolitanus, inscriptio marmorea sic prostat legentibus.

Mari-

Marinus Thomæ Philamarini
& Caietæ Ebulæ filius
S. Thomæ Aquinatis discipulus:
Omni doctrina & virtute
ornatissimus,
Qui cum decem Pontificibus Maximis
Probatam fidelemque
Romæ impendisset operam,
Vicecancellarius Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, Canonicus Salisberiensis,
& Capuanus Archiepiscopus
creatus est.
In sua Ecclesia contra Federicum Imperatorem fortiter à se defensa;
Ac per XXXX. annos sanctè administrata obijt, & sepultus est:
Anno ætatis suæ LXXX.
Christi nati M.CC.LXXXV.
Ascanius Philamarinus
S.R.E. Cardinalis
Archiepiscopus Neapolitanus,
ut tam præclara gentilis sui
De re Christiana, æquè, & litteraria
meritissimi
memoria extendatur
posuit
Anno Domini MDCXXXXIII.

In hoc elogio aliqua videntur corrigenda, vbi habet, *in suo Ecclesia contra Federicum Imperatorem fortiter à se defensa*, melius dixisset, contra Federici Imperatoris filios: nã Federicus obierat anno 1250. Marinus Capuanus Archiepiscopus adlectus est an. 1252. mortalitatem expleuit ann. 1285. per annos tantùm triginta tres sanctè Capuanam Ecclesiam administrauit; non annos XL. vt in elogio legitur. Cur autem Marinus in suo Formulario de Ebulo cognominatur? cum ille idem sit Marinus Filamarinus Archiepiscopus Capuanus? ex verisimili coniectura mihi videtur in memoriam materni generis nobilissimi de Ebulo cognominari voluisse, namque natus dicitur gente Ebula in Arce Guillelmæ, non de Ebulo in breui eius elogio, quod hic libet exscribere ex Formulario eiusdem à regest. Vatic. Innocentij IV. anno Pontif. 12. fol. 183. à tergo. *Marinus natione Italus, patria Arcis Guillelmæ Aquinatis Diœcesis in Campania natus gente Ebula, diuini humanique Iuris instructissimus fuit. Nicolao germano fratri egregio legum consulto doctrinæ laudibus non inferior. Romæ* venit, & inter Pontificios Cappellanos, quos Rotæ Auditores vocant, litibus iudicandis optatur. *Sub Innocentio IV.* is non solum diuinarum legum scientia pollens, verum in dictandis, scribendisque Epistolis clara doctrina excelluit, ob id ab eodem Innocentio *S. R. E. Vicecancellarius electus est. Formularium scripsit in septem lib. distinctum; alia sui ingenij monumenta reliquit. Ab eodem Pontifice Canonicus & Thesaurarius Sarisberiensis in Anglia, mox Capuanus Archiepiscopus electus. Verùm Marinus munus consecrationis non suscepit ad Alexandri IV. tempora, & eam Ecclesiam sponte dimisit, de qua Ecclesia non fuit de Pastore prouisum, neque ab ipsomet Alexandro IV. neque ab Vrbano IV. virtuti & sanctitati eximij huius viri illam vestituentibus. Tandem à Clemente IV. ad eandem Ecclesiam gubernandam Marinus trahitur inuitus Viterbij ann. 2. ex reg. Apost. & consecratur. Obijt octuagenario maior anno Honorij IV. secundo, qui illi subrogauit Cynthium de Pineâ nomine, Romanum ex electo Tripolitano, sub Dat. Kal. Ianij ann. 2.* Charam quoque de Marino hoc Capuano Archiepiscopo habemus memoriã in processu Canonizationis Sancti Thomæ Aquinatis tẽporibus Ioannis XXII. ab Archiepiscopo Neapolitano, & Episcopo Viterbiensi confarcinato, in quo rotundè habetur Marinus ex gente Filamarina fuisse. Verba sunt ista. *Eodem die Martis, vltima Iulij 1319. Nobilis vir Nicolaus de Filomarino testis citatus, & iuratus in forma supradicta inquisitione dicere veritatem; & primò interrogatus de vita & conuersatione prædicti fratris Thomæ, dixit se audiuisse, quod fuerat sanctæ vitæ, & conuersationis honestæ, homo magnæ castitatis, humilitatis, & sobrietatis, & excellentissimæ sanctitatis. Interrogatus à quibus prædicta audierat dici, dixit, quod à Domino Marino patre suo, & à Domino Marino patruo quondam Archiepiscopo Capuano, qui dictum fratrem Thomam cognouerat & viderat, & diù conuersatus fuerat cum eo, & quem habuerat in maxima deuotione & reuerentia; adeo quod quando prædictus patruus nominabat dictum fratrem Thomam propter sanctam vitam ipsius semper quasi lachrymabatur, &c.* Processum ex authentico exemplari nos ipsi legimus, & hæc exscripsimus indulgente bonæ memoriæ Cõstantino Abb. Caietano, apud quem extabat. Igitur ex ijs omnibus certissimis monumentis relatis fatendum est Marinum ex gente Filomarina fuisse, & quanquam ego non modicam operam, diligentiamque adhibuerim, nunquam reperire potui Marinũ, quem de Filamarinis vocant, diuersum fuisse ab illo Marino, cui cognomen de Ebulo fecerunt; cum vnus, idemque fuerit Marinus, qui ab Innocentio IV. ad Capuanam Ecclesiam administrãdam admotus est. Nec

prætereundum, quod Marino tunc electo Capuano Alexander Papa IV. anno 1254. Ecclesiam Capuanam solemni ritu consecrauit, vt ex diplomate dato Anagniæ patet an. Pontif. primo, Christi 1255.

Alexander Episcopus seruus seruorum Dei. Dilectis filijs Marino electo, & Capitulo Capuano salutem, & Apostolicam benedictionem.

Consecrationes altarium, in quibus Christus immortaliter viuens ad nostrorum abolendam criminum corruptelam in ministerio immolatur Altaris, Christianus populus cum puritate animi venerari tenetur dedicando membra sua Domino seruitura iustitiæ in sanctificatione quæ prius iniquitati, & immunditiæ seruiebant, vt sic, quæ per Christi ministros in Ecclesijs visibiliter exhibetur, mysticè in templo fideles animæ diuinitus peragant. Cupientes itaque quod Ecclesia vestra, quæ per nos ad honorem Dei & Beati Stephani Protomartyris extitit dedicata, festiuitatum diebus à fidelibus frequentetur, & frequentantes pro tali solemnitate, quam peragunt, spirituali munere gratulentur de Omnipotentis Dei misericordia, & Beatorũ Petri & Pauli Apostolorum eius auctoritate confisi, omnibus verè pœnitentibus, & confessis, qui ad Ecclesiam vestram in duabus festiuitatibus Protomartyris memoratæ Sancti in Reuelationis, & Natalis eiusdem, ac in die anniuersario dedicationis ipsius Ecclesiæ, & vsque ad octauum diem earundem festiuitatum, & dedicationis causa deuotionis accesserint annuatim vnum annũ, & duas quadragenas de iniuncta sibi pœnitentia misericorditer relaxamus. *Datum Anagniæ 4d. Septemb. Pontif. nostri anno primo.*

24. CYNTHIVS de Pinea nobilis Romanus ex electo Tripolitano Episcopo ab Honorio IV. sublectus est Archiepiscopus Capuanus 5. Kal. Iunij, salutis anno 1286. ex epist. Vatic. reg. num. 5. fol. 133. anno Pont. 2. Quatuor omninò annis optimè sedit, mortuusque est sub Nicolao IV. anno 1290.

25. SALIMBENE Canonicus Parisiensis, defuncto Cynthio per Berardum Prænestinum, & Gerardum Sabinensem Episcopos Cardinales Apostolicæ Sedis in Neapolitano Regno Legatos, quibus Capuanum Capitulum ad futurum Archipræsulem denominandum potestatem dederat, designatus est Archiepiscopus Capuanus, & à Nicolao IV. cõfirmatus anno 1291. 4. Id. Feb. ex reg. Vatic. epist. 735. fol. 148. an. 3. munus consecrationis ab eodem Vrbeueteri recepit. Eidem ab eodẽ Nicolao omnes donationes factæ olim à Federico II. Imp. Ecclesiæ Capuanæ fuerunt affirmatæ an. 4. Pontif. ep. 21. fol. 44. in Vatic. regest. Quo Præsule Cœlestinus V. Capuam venit, & Indulgentiam elargitus est fidelibus visitantibus Ecclesiam Cathedralem Sancti Stephani.

Cœlestinus Episcopus seruus seruorum Dei. Vniuersis Christi fidelibus præsentes litteras inspecturis salutem, & optatam benedictionem.

Splendor paternæ gloriæ, quæ sua mundum illuminat ineffabili claritate pia vota fidelium de clementissima ipsius Maiestate sperantibus, tunc præcipuè benigno fauore prosequitur, cum deuota ipsorum humilitas Sanctorum precibus & meritis adiuuatur. Rogamus itaque vniuersitatem vestram, & hortamur in Domino, in remissionem vobis peccaminum iniungentes, quatenus ad Ecclesiam S. Stephani Capuani petituri à Domino veniam delictorum, in humilitate spiritus accedatis. Nos autem, vt Christi fidelibus sint ad merita promptiores, ficut fiduciam habentes consequendi munera gratiosa Omnipotentis Dei misericordia, & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius auctoritate confisi, omnibus verè pœnitentibus & confessis, qui Ecclesiam ipsam in festiuitatibus eiusdem Martyris, & in anniuersario die Dedicationis eiusdem Ecclesiæ venerabiliter visitauerint, vnum annum & quadraginta dies, illis verò, qui in festo Omnium Sanctorum deuotè illuc accesserint, annuatim tres annos, & tres quadragenas de iniunctis sibi pœnitentijs misericorditer relaxamus. *Datum Capuæ 3. Non. Nouemb. Pont. nostri Anno primo.*

Mortem obijt Salimbene anno 1295.

26. PETRVS Gerra Ferrentinus vir illuſtris, Archiepiſcopus Montis regalis in Sicilia à Bonifacio VIII. an. 1296. 8. Id. Ianuar. ad Capuanam Eccleſiam translatus, inde ad Patriarchatum Aquileienſem euectus ab eodem Pontifice anno 1299. Quem Præſulem mirum in modum res ab ipſo præclarè geſtæ illuſtriorem fecerunt. Soranus antea fuerat Epiſcopus, mox Reatinus, inde Montis regalis, Capuanus, & Aquileienſis Patriarcha, in Gallia, Hiſpania, aliiſque Chriſtiani Orbis partibus legationes obiuit feliciſſimè: quinque ſupra triginta annos has quinque, diuerſis temporibus felici omine rexit Eccleſias, vt alibi diximus.

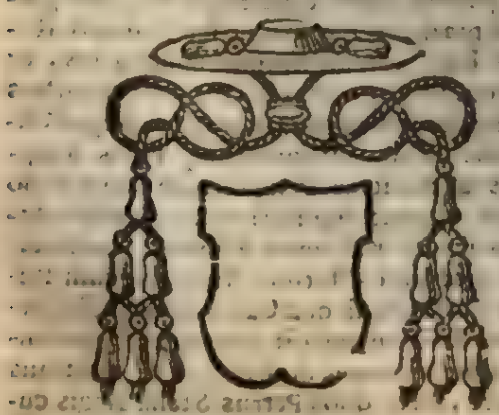

27. LEONARDVS Patraſſus de Guertino Bonifacij VIII. auunculus, Epiſcopus Alatrinus, mox Anerſanus à Bonifacio translatus eſt ad Capuanam Eccleſiam 8. Kalen. Aug. 1299. paulòque poſt factus eſt Epiſcopus Cardin. Albanus. De quo vide 1. tom. in Epiſcopis Albanen. Alatrinis & Anerſanis.

28. ALBERTVS antea Epiſcopus Tarracinenſis factus eſt Capuanus Archiepiſcopus per translationem Leonardi ad Albanenſem 3. Non. Iunij 1300. ex reg. Vatic. ep. 285. fol. 330. ann. 6. Bonifacij; obijt Albertus eodem anno

29. IOANNEM è familia Capuana eiuſdē Ciuitatis, olim Cōferentenſis in Hybernia Epiſcopum, tunc Archiepiſcopum Beneuentanū in demortui Alberti locum Bonifacius VIII. ad hanc Capuanam Eccleſiam tranſtulit 4. Non. Ianuar. an. 6. ſui Pontificatus, qui fuit Chriſti 1300. cuius translationis diploma... Datum Laterani eſt in reg. Vatic. num. 362. fol. 558. cui pallium traditum fuit à Matthæo S. Mariæ in Porticu, Franciſco S. Mariæ in Coſmedin, & Petro S. Mariæ nouę Diac. Card. Sedit ann. 4. mortuuſq; eſt ann. 1304. Hic ille eſt Ioannes, qui Beneuentanæ ſuæ primæ Eccleſiæ multa bona mobilia auro, & argento contexta ad diuinum cultum ſpectantia ſecū aſportauerat, remiſit, aliaque dono tranſmiſit anno 1301. quorum meminit litera eiuſdem Ioannis ad Adenulphum eius in Beneuētana Eccleſia ſucceſſorē, & Capitulum eiuſdem Eccleſiæ, quas recitat Monachus, ita ſe habent.

In Chriſto Patri amico cariſſimo, Domino Adenulpho Archiepiſcopo, & diſcretis viris Capitulo Beneuent.

Ioannes miſeratione Diuina Capuanus Archiepiſcopus, ſalutem & plenum ſinceritatis affectum.

Ecce remittimus vobis bona infraſcripta per diſcretum virum Abbatem Franciſcum Theſaurarium Eccleſiæ veſtræ Beneuentanæ, inter quæ ſunt quædam noſtra ſpecialia, quæ vobis concedimus, videlicet mitram vnam cum ſmaltis auro & argento, lapidibus & pernis ornatam, cum Mitrali, in quo ponitur ipſa Mitra, cum vna corrigia de ſeta rubea adebata de argento, & vnam aliam Mitram albam ſimplicem. Item vas vnum quod dicitur Tabernaculum, de argento cum ſua caſcia. Item Boſidam vnam de Ebore. Item planetam vnam viridis coloris cum friſis de auro: Item pluuiale vnum ceſſatum cum magno friſo: Item tunicellam vnam viridis coloris. Item Dalmaticam vnā rubeam. Item tobaleam vnam ad ſeram & aurum pro Altari maiori ad opera penſole. Item tobaleam vnam de ſeta liſtatam de auro

datam

datam in recompensatricem cuiusdam alterius tobaleæ. Item pettenem vnum de ebure: Item calicem vnum cum patena de argento deauratum. Item crothiam vnam cum baculo de ebure. Item tria pallia de seta. Item quinque tobaleas cum seta pro Altari. Item planetam vnam de seta, Camisum vnum, stolam vnam, manipulum vnum, & amictum vnum. Item tobaleam vnam viridis coloris ad tenendum super patenam. Item corporale vnum cum casa ad aurum, & Imagines: Item campanellam vnam. Item anulum vnum Pontificalem de auro, m gnũ. Item quendam alium anulum de auro. Item Antiphonarium vnum de die. Item scrinia duo coloris viridis pro Cappella. Item tres acus de argento cum lapidibus pro pallio. Item par vnum arethecarum de seta alba, cum smaltis impemnatis, quod donauimus ipsi Ecclesiæ Beneuentanæ. Item Frisium vnum de auro, quod etiam nos donauimus præ fatæ vestræ Ecclesiæ Beneuentanæ, & vobis semper in omnibus amicabiliter complacere. Valete. *Datum Capuæ die quartodecimo mensis Martij.*

Causa cur Ioannes secum bona illa mobilia Beneuento Capuam adduxerat, deindè Capua Beneuentum remiserit, illa censenda est, cum ab illa Ecclesia translatus ad Capuanam accessisset, pretiosa illa cum cæteris eius mobilibus casu inuecta sunt, quæ deindè remissa sunt. Ioanni potestatem fecit Bonifacius, vt Bzouius scribit ad annum 1301. introducendi Mariam Siciliæ Reginam in Monasterium Monialium S. Petri Ord. Prædicat. Neapoli, quique designatus decimarum collector, ad iudicium vocatus est à Benedicto XI. anno 1304. vbi obijt.

130. ANDREAS Pandonus Adenulphi filius, nepos Bartholomæi de Capua, nobilis genere, sed virtutibus, probitateque vitæ nobilior, cum diu fuisset Brundusinus Archiepiscopus, ad patriæ sedem translatus est, Nonis Iunij 1304. à Benedicto XI. reiectis Bartholomæo Decano Capuano, & Guillelmo Ebroydi Regis Siciliæ Cancellario in contentione electis post Ioannis obitum, vt narrant epistolæ eiusdem Benedicti in reg. Vatic. num. 275. an. 1. Andreæ pallium tribuit Clemens V. anno Pontif. 2. Saluris 1306. 18. Kal. Septemb. Præfuit annis 7. Excessit verò 4. Id. Septemb. anno 1311.

131. INGIRANNVS Stella ex Prouincia Prouinciæ nobilis Gallus Canonicus Sistaricensis, Regius Cappellanus & consiliarius successit Andreæ iussu Clementis V. 13. Kal. Aug. anno à Christo nato 1312. iam antea à Capitulo vna cum Francisco Carazolo Ecclesiæ Parisiensis Cancellario, & Bartholomæo Brundusino Archiepiscopo in dissensione postulatus, quibus duobus reiectis, Stellæ Clemens Capuanum Sacerdotium contulit, ex Vatic. reg. ep. 499. fol. 104. an. 7. Clementis. Fuit Ingirannus omnium scientiarum genere optimè eruditus, ac singulari prudentia præditus, summaque familiaritate Roberto Regi coniunctissimus consiliarius, & quæstor, vt Capaccius scribit, deindè auctus Archiepiscopali dignitate, magnus Regni Cancellarius creatus est anno 1320. cuius magistratus auctoritate Neapolitano Gymnasio præfuit, eiusque dignitati vt consuleret, de quo ex studijs redeuntes scholares nouo examine probandos statuit. Interfuit cum Prisciano patre Classi, qua Calabriæ Dux Roberti filius Siciliam inuasit anno 1325. Quo tempore affines quoque dimicarunt, ac dignitatibus claruere, inter quos Petrus Stella Regis cubicularius, & Vicarius Magister Rationalis, & quæstor, cum etiam consiliarius, Comestabilis, & Canonicus Cameracensis. Interfuit canonizationi S. Thomæ Aquinatis Auenione celebratæ à Ioanne XXII. anno 1323. & quarto loco, orauit præsente Roberto Rege. Ac qualis, Ingiranno Archiepiscopo Cathedralis Ecclesia status esset, indicant statuta ab illo, & Capitulo edita anno 1325. quæ hic ex Monacho describimus.

In primis statuerunt communi voto, & consensu, de bonis communibus ipsius Congregationis Capituli, in quibuscunque consistant, triginta præbendas, singulas per

diur-

diuisas viginti integras, Presbyteris decem, & Diaconibus decem: viginti dimidias in Subdiaconatus officio constitutis: qui numerus etiam in portionibus de bonis quotidianarum distributionum in ipsa Ecclesia obseruatur. Item ordinauerunt, & constituerunt, quod si aliqua de prædictis præbendis pro tempore vacare contigerit, si est præbenda, assequatur ipsam antiquior Canonicus, qui in Sacerdotali, vel Diaconali ordine fuit primitùs institutus in Canonicum, & cui locus, & stallum in Capitulo fuerit assignatus, qui dari Sacerdotibus, vel Diaconibus, hactenus consueuit: si verò dimidia fuerit præbenda vacans, assequatur ipsam antiquior Canonicus, qui in ordine Subdiaconali fuerit primitùs in Canonicum institutus, & cui locus, & stallum in Capitulo fuerit assignatus, qui Subdiaconibus dari, & assignari consueuit. Si verò nullus Canonicus in ordinibus ipsis esset expectans, præbenda ipsa integra, vel dimidia vacans teneatur in communi, donec aliquis ex ipsis Canonicis mandato Archiepiscopi ordinetur, &c. Item quod si aliqua præbenda integra, vel dimidia ibidem vacauerit, possit antiquior canonicus in receptionis tempore, non ætatis, præbendam in ordine suo vacantem infra decem dies optare: qui si optauerit, præbendam ipsius optantis assequatur primo expectans, & si non esset expectans, assequatur ille, quem D. Archiepiscopus duxerit in Canonicum, & ad talem ordinem promouendum. Item, quod dignitates habentes in ipsa Ecclesia præter illa annexa, quæ habent, habeant præbendam secundum ordinem, quem requirunt ipsæ dignitates; includantur tamen infra numerum triginta præbendarum dictarum. Item quod de ipsis præbendis triginta, præbenda vna prædicto Domino Archiepiscopo ratione Thesaurariæ penitus reseruetur. Item quod remaneant in communi tot possessiones, vel redditus, quot valeant per annum vncias triginta pro communi mensa, & de ipsis possit prouideri Canonicis non ordinatis, Acolythis & seruientibus Ecclesiæ secundum consuetum, &c.

Hæc ex vno Instrumento Thesauri; plura enim sunt, in quorum altero sunt huiusmodi litteræ.

Nouerint vniuersi, præsentes litteras inspecturi, quod nos Ingerānus, miseratione diuina, Capuanus Archiepiscopus, attendentes grata obsequiorū merita à Dopno Guillelmo de Carpinono nostræ Capuanæ Ecclesiæ Canonico nobis hactenus collatorum, testamentum per eum conditum, seu vltimam voluntatem auctoritate literarum bon. mem. quondam Domini Andreæ Archiepiscopi Capuani præcessoris nostri sibi proindè concessarum tenore præsentium acceptamus, ratificamus, ac nostrum ad id præstantes assensum ratum & firmum habentes quicquid prædictus D. Guillelmus in sua dudum legauit seu disposuit voluntate. Concedentes etiam eidem Dopno Guillelmo plenam & liberam potestatem, quod in prædicto suo testamento, seu vltima voluntate possit addere, & minuere seu mutare pro suæ arbitrio voluntatis, Iuribus tamen dictæ nostræ Ecclesiæ, ac cuiuslibet alterius semper saluis. In cuius rei testimonium præsentes literas meo sigillo pendenti munitas sibi exindè duximus concedēdas. *Data Neapoli anno Domini millesimo trecentesimo quintodecimo, die tertiodecimo Iunij tertiadecimæ Indictionis.*

Excessisse videtur Ingirannus circa finem anni 1333. condito ante testamento ad fauorem Scholarium studij Neapolitani.

32. RICHARDVS cognomento de Rogerio, Ciuis, & Archidiaconus Salernitanus dissidente Capitulo Capuano, quod post Ingiranni obitum Benedictum Archidiaconum Capuanum, Guizardum Abbatem Cauensem ac Nicolaum de Ebulo Canonicum Capuanum elegerat, tribus his reprobatis euasit Archiepiscopus Capuanus ex delectu Ioannis XXII. anno Salutis 1334. 12. Kal. Martij anno Pontif. 18. ex reg. Vatic. Vir sanè pius, & doctus interfuit coronationi Ioannæ Reginæ anno 1344. Decessit verò postquam decem & sex omninò annos in administratione expleuisset 1350. quem aliquando Rizardum, & Aliardum nominatum inueni.

33. Fr. VASINVS Rolandus ex Ordine Minorum olim Episcopus Gardiensis, indè Eugubinus ad hanc Capuanam Ecclesiam translatus per obitum Richardi à Clemente VI. anno 1350. 18. Kal. Iulij anno Pontif. 9. vt in reg. Vatic. epist. 5. Fuit Reginæ Ioannæ primæ per familiaris & charus, Campaniæ & Maritimæ Rector obijt anno 1351.

34. IOAN-

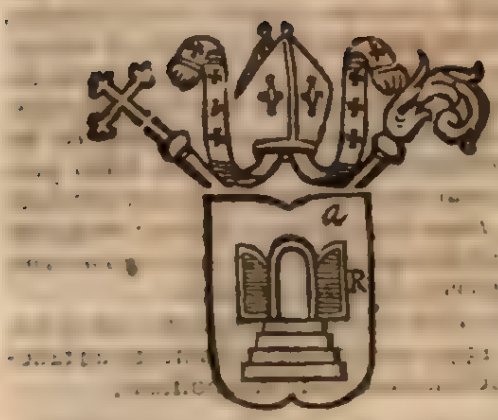

34. IOANNEM fortassis de Porta Sa-
lernitanum olim Archiepiscopum Corsien-
sem, indè Brundisinum & Oritanum ad hanc
Capuanam Ecclesiam transtulit Innocen-
tius VI. anno 1352. ex epist. 72. fol. 23. reg.
Vatic. Hunc idem Innocentius legauit in
Aquitaniã ad pacem inter Reges Galliarum
& Anglorum ineundam 1355. eodemque mu-
nere functus pro Ludouico & Ioanna Regi-
bus ad eundem Innocentium. Rexit hanc
Ecclesiam annis quinque, obijt anno 1357.
eoque defuncto datus est Capuani Archie-
piscopatus administrator Albertus Alberti-
nus Auellinensis Episcopus ad Sedis Apostol-
icæ beneplacitum.

35. REGINALDVS, siue Raynaldus Canonicus, & Cantor Antisiodorensis Eccle-
siæ in Gallia ab Innocentio VI. Capuanus Ar-
chiepiscopus designatus est 5. Id. Maij anno
1358. ex ep. 34. fol. 33. Pont. 6. reg. Vat. Hic cũ
in vetustis codicibus Capuanæ Ecclesiæ repe-
risset Cancellariæ officium inter alias Cathe-
dralis dignitates fuisse, Cancellario certam
quandam terram attribuit, decreuitque vt il-
le ex numero Diaconorum esset. Sedit ad an-
num vsque 1364.

36. STEPHANVS Sulmonensis ex no-
bili gente de Sanitate cum esset vir doctus,
moribusque præclarus ex Aptensis Ecclesiæ
in Gallia Præposito, & Canonico ad Capua-
num Archiepiscopatum anno 1364. 13. Kal.
Iunij ab Vrbano V. delectus est. Hic Archi-
præsul Beatissimæ Virginis Mariæ deuotissi-
mus fuit, quamobrem in Ecclesia S. Mariæ
Maioris aliqua mobilia ornamenta, præcipuè
Crucem argenteam dono dedit, in qua hæc
incisa carmina leguntur, vbi & insignia fa-
miliæ de Sanitate spectantur, duo scilicet si-
gnia argentea in area scuti cærulea.

Stephanus Ecclesiæ Capuæ Præsulatus honore,
Vt fieremfecit, Lector, Crux cerno decora.
Hunc genuit Sulmo, genitus quo præsidus Aster:
Exitit & nostri Masius per singula fector:
Tunc anni Domini currebant mille trecenti.
Et decies septem fuimus quo morte redempti.

Anno 1375. Stephani Præsulatus 2. Clerus tam Vrbanus, quàm totius Capuanæ Diœcesis ex eiusdem voluntate nouæ Decimarum taxæ Cameræ Apostolicæ debitæ libenter assensum præbuit, nec minorem promptitudinis co-
piam in Sanctam Sedem Stephanus effudit, has nunc antiquas taxas vocant, nec ab se
visum est ex Monacho iterum hic exscribere, cum in ea Ecclesiæ, Monasteria, simplicia-
que beneficia Capuanæ tum ciuitatis, tum Diœcesis recenseantur.

In nomine Christi Amen. Anno Incarnationis eius millesimo trecentesimo septuagesimo quinto, Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris, & Domini, Domini nostri Gregorij diuina prouidentia Papæ XI. anno 5. die 17. mensis Decembris 14. Indict.

Ego Christophorus Merulus Canonicus Capuanus publicus Apostolica auctoritate Notarius præsenti scripto publico notum facio atque testor, quod in mei qui supra Notarij, & testium subscriptorum præsentia prædicto die congregatis Canonicis, & Clericis maioris Ecclesiæ Capuanæ in choro ipsius Ecclesiæ Capuanæ, vbi plusquàm duæ partes existebant, nec non Archipresbyteris, Sacerdotibus & Clericis ipsius Ciuitatis Capuæ, & eius Diœcesis pro maiori, & saniori parte in eodem choro similiter congregatis ad quaternam pulsationem Campanæ, vt moris eorum est, de mandato Reuerendi in Christo Patris, & Domini, Domini Stephani Dei, & Apostolicæ Sedis gratia Capuani Archiepiscopi pro tractandis eorum vtilitatibus, & commoditatibus ibique coram Canonicis de capitulo eiusdem maioris Ecclesiæ Capuanæ prædictis, ac Archipresbyteris, sacerdotibus, & clericis ipsius ciuitatis, & eius Diœcesis iam dictis, congregatis

in

in choro eiusdem maioris Ecclesiæ Capuanæ præfatus Dominus Archiepiscopus exposuit viua voce, quod olim ex potestate sibi tradita per Canonicos de Capitulo ipsius maioris Ecclesiæ Capuanæ, prædictum, ac totum clerum ipsius ciuitatis & eius Diœcesis, vt supra, super taxatione, & renouatione taxationis decimæ facienda per eum, seu alium, vel alios deputandos in taxatione ipsa secundum facultates fructuum, beneficiorum ipsorum certos deputauit taxatores, prouisores & appretiatores quondam Abbatem Lillum de Angelo, & Dominum Dominicum de Blasio clericos ipsius maioris Ecclesiæ Capuanæ super facultatibus, fructibus, iuribus, redditibus & prouentibus tam mensæ suæ Archiepiscopatus, ac dicti Capituli eiusdem maioris Ecclesiæ Capuanæ, quàm aliarum Ecclesiarum, & beneficiorum ipsius ciuitatis, & eius Diœcesis, vt habita informatione per eos de annuis valoribus, tam dictæ mensæ suæ, ac dicti Capituli, ac aliarum Ecclesiarum, Monasteriorum, & beneficiorum ciuitatis, & eius Diœcesis summam decimæ quæ debetur Apostolicæ Cameræ pro modo facultatum vniuscuiusque taxarent inter ipsum Dominũ Archiepiscopum pro mensa sua Archiepiscopatus prædicta & præfatum Capitulum, ac alios beneficiatos & Monasteria cum eodem Domino Archiepiscopo in decimis papalibus, & alijs oneribus concurrere debentia, ipsius ciuitatis, & eius Diœcesis. Exposuit etiam præfatus Dominus Archiepiscopus ibidem, quod dicti deputati per eum prouisores, appretiatores, & taxatores procedentes ad inquisitionem omnium facultatum, tam dictæ mensæ suæ Archiepiscopatus, ac dicti Capituli eiusdem Ecclesiæ Capuanæ, ac aliarum Ecclesiarum, Monasteriorum, & beneficiorum ipsius ciuitatis, & eius Diœcesis adhibita per eos informatione diligenti de annuis valoribus ac facultatibus tam dictæ mensæ suæ Archiepiscopatus ipsius Ecclesiæ Capuanæ, ac dicti Capituli, quàm aliarum Ecclesiarum & beneficiorum, ac Monasteriorum ipsius ciuitatis, & eius Diœcesis, dictam summam ascendentem ad decimam, quæ debetur Apostolicæ Cameræ per ipsum Dominum Archiepiscopum, ac dictum Capitulum, ac alios beneficiatos, pro Ecclesijs & beneficijs ipsius ciuitatis & eius Diœcesis, prout taxari, & contribui debuit in decima ipsa secundum facultates eorum taxauerunt, & fecerunt particulariter & distinctè prout infra describitur: ipsamque taxam factam per deputatos eosdem, præfatus Dominus Archiepiscopus publicè legi fecit, ac inspici, videri & discuti inter Canonicos de Capitulo prædictos, & alios Archipresbyteros, sacerdotes, & clericos memoratos, ipsaque taxatione inter eos visa & discussa, ac diligenter examinata, tanquam idonea, æqua & iusta fuit ab omnibus supradictis generaliter approbata, ipsamque taxationem factam, vt prælegitur infrascriptam, prout in solutione prædicta vnius integræ decimæ, ac alijs oneribus quoquo modo eis incumbentibus vnanimiter & concorditer deliberauerunt & decreuerunt inuiolabiliter obseruari, & secundum taxationem infrascriptam præfata pro infrascriptis Ecclesijs & beneficijs, ac Monasterijs, tam in decima prædicta, quam in alijs oneribus quibuscunque pro tempore eis incumbentibus quoquomodo concurrere, & contribuere ac soluere singulis vicibus tam per ipsum Dominum Archiepiscopum pro mensa sua Archiepiscopatus, & dictum Capitulum, quàm alios beneficiatos quoscunque infrascriptarum Ecclesiarum, Monasteriorum, & beneficiorum firmiter debeant: Ecclesiæ verò & beneficia, ac Monasteria cum taxationibus, quæ ascendunt ad summam prædictam vnius integræ decimæ, hæc esse noscuntur. In primis Dominus Archiepiscopus Capuanus pro mẽsa sua Archiepiscopatus in vna integra decima taxatur in vncijs triginta: Capitulum maioris Ecclesiæ Capuanæ taxatur in vncijs quindecim, Item Capitulum Ciuitatis Capuæ extra chorum Ecclesiæ Capuanæ taxatur in vncijs sex. Item Archipresbyteratus Terræ Lanei cum Sacerdotibus & Diaconis suis in vncijs duabus. Item Archipresbyteratus Terræ Cancijæ cum sacerdotibus, & iaconis suis in vncia vna, & tarenis quindecim. Item Archipresbyteratus terræ Capuanæ, cum sacerdotibus, & iaconis suis in tarenis duodecim. Item Archipresbyteratus Castri Muroni cum sacerdotibus, & iaconis suis in tarenis octo. Item Monasterium S. Angeli in formis propè Capuam in vncijs sex. Item Monasterium S. Benedicti in Capua in vncijs quinque. Monasterium S. Mariæ Monialium in Capua in vncijs sex. Monasterium Sancti Ioannis Monialium in Capua in vncijs quatuor. Monasterium S. Mariæ de Magellis in Capua in vncia vna, & tarenis quindecim. Monasterium S. Vincentij in Capua in vncia vna, & tarenis quindecim. Monasterium S. Laurentij in Capua in tarenis septem & granis decem. Monasterium Trinitatis Cauensis in Capua in tarenis septem & granis decem. Hospitale S. Lazari in Capua in tarenis decem. Rectoria S. Andreæ de Portu Fluniano in tarenis quindecim. R. S. Saluatoris minoris in tarenis quatuor. R. S. Martini ad Iudaicam in tarenis tribus. R. S. Marcelli Minoris in tarenis quatuor. R. E. Sanctæ Mariæ de Porta in tarenis duobus. R. E. Sanctæ Mariæ in Abbatis in tareno vno, & granis decem. R. E. S. Andreæ de Maximiliana in granis decem. R. E. S. Leucij in vncia vna, & tarenis sex. R. E. Omnium Sanctorum in tarenis nouem. R. E. S. Pauli propè fluuium in tareno vno & granis decem. R. S. Laurentij ad Crucem in tarenis decem. R. E. S. Petri ad Ciguaniscos in tarenis sex. R. E. S. Andreæ de Polita in tarenis tribus. R. E. S. Ioannis ad Curtim in tarenis duodecim. R. E. S. Saluato-

intoris maioris in vncia vna, R. E. S. Bartholomæi de Arcu Loisij in tarenis quatuor, & granis decem. R. Medietatis E. S. Mariæ de Petris erectis in tareno vno & granis decem. R. E. S. Cosmæ de Porta noua in tarenis quatuor, & granis decem, R. E. S. Ioannis ad Turripaldi in tareno vno & granis decem. R. E. S. Pamphili in tarenis duobus. R. E. S. Leonardi in tareno vno & granis decem. R. E. Sanctorum Apostolorũ in tarenis quatuor. R. E. S. Angeli Adildiscos in tarenis quatuor, & granis decem. R. E. S. Marcelli maioris in vncia vna, & tarenis sex. R. E. S. Scolasticæ in granis duodecim. R. E. SS. Philippi & Iacobi in tarenis duobus. R. E. S. Bartholomæi ad Monterone in tarenis duobus. R. E. S. Rufi in tarenis quinque. R. E. S. Nazarij in tarenis nouem & granis decem R. E. S. Michaelis ad Curtim in tarenis nouem & granis decem. R. E. Sancti Erasmi ad Iudices in granis quindecim. R. E. S. Germani in tarenis quindecim R. E. S. Nicolai ad Iudaicam in tareno vno & granis decem. R. E. S. Benedicti Pizzuli in tarenis tribus, & granis decem. R. Cappellæ S. Pauli in Archiepiscopali constructæ in tarenis nouem. R. E. S. Augustini de Capua veteri in tarenis vigintiduobus & granis decem. In Terra Lanei, videlicet, R. E. Sancti Prisci in tarenis quatuor. R. E. S. Elpidij in tarenis tribus. R. E. S. Augustini in tarenis quatuor. R. E. S. Michaelis de Villa Curtim in tarenis tribus. R. E. S. Ioannis de Villa Campuli in tareno vno, & granis decem. R. E. S. Martini de Villa Macerata in tarenis septem, & granis decem. R. E. S. Marcelli de Villa Musicili in tareno vno, & granis 10. R. E. S. Marci de d. Villa Musicili in tareno 1. & granis 16. R. E. S. Erasmi de Turri in tareno vno, & granis decem. R. E. S. Petri de Villa Portici in tarenis quatuor. R. E. S. Mariæ de Villa Casalue in tarenis quatuor. R. E. Sanctorum Angeli & Martini de Villa Martianisij in tarenis quatuor & granis decem. R. E. S. Procopij de Villa Campi cipri in tareno vno & granis decem R. E. S. Iulianæ de Villa Airolæ in tarenis duobus. R. E. S. Nicolai de Villa prædicta Airolæ in tareno vno & granis decem R. E. S. Giorgi de Villa Cuzzoli in tareno vno, & granis decem. R. E. S. Matei de Villa Vicus gaudij in tareno, & granis decem. R. E. S. Mariæ de Villa Iullanelli in tareno vno, & granis decem. R. E. S. Ioannis de Villa Picugnani in tarenis quatuor. R. E. S. Anelli de Villa S. Anelli in tareno vno. R. E. S. Luciæ de Villa S. Luciæ in tarenis tribus. R. E. S. Tammari de Villa S. Tãmari in tarenis tribus. R. E. S. Mariæ de Villa Vrticella in tarenis sex. R. E. S. Andreæ de Cãpo S. Andreæ in tarenis duobus & granis decem. R. E. S. Viti de Villa Hercule in tarenis quatuor. R. E. S. Mariæ de Villa Casacellulæ in tareno vno & granis decem. R. E. S. Stephani de Capua veteri in vncia vna, & tarenis sex. R. R. Ecclesiarum Ruralium Terræ Lanei, videlicet. R. E. S. Ioannis de Banira in granis duodecim. R. E. S. Mariæ à Quaranta in tareno vno, & granis decem. R. E. S. Stephani ad Sillanra in granis decem. R. E. S. Quirici de [illegible] in tareno vno. R. E. S. Nicolai de Villa Casapulli in granis quindecim R. E. S. Nicolai in Iulanello in tareno vno, & granis decem. R. E. S. Petri Appumarum in tareno vno, & granis decem. R. E. S. Ioannis ad tumulum in granis sex. R. E. S. Saluatoris propè Villam Vicus gaudij in granis duodecim. R. E. S. Euphemiæ de Casanoua in granis quindecim. R. E. S. Felicis de Villa S. Prisci in granis duodecim. R. E. S. Martini de Aqua sparta in tarenis sex. Beneficia dependentia, videlicet beneficium S. Pauli in hospitio Archiepiscopali in tareno vno, & granis quinque. R. E. S. Saluatoris situm in Villa Vrticella in tareno vno. Beneficium aliud S. Saluatoris situm in Villa Caue in tareno vno. Aliud beneficium S. Saluatoris in grana decem. Beneficiũ S. Leucij situm propè S. Mariam Maiorem in tarenis tribus. Beneficium S. Andreę de Portu Flauiano situm propè Villam Ricali in tareno vno Aliud beneficium S. Andreæ situm propè S. Nicolaum de Strada in granis decem. Aliud beneficium, quod dicitur Terra de petramala in tarenis tribus. Beneficium S. Bartholomæi de Arcu Loisij situm propè Refronsula in granis decem. Item terra Cãziæ videlicet. R. E. S. Mariæ de Castro maris in granis quinque. R. E. S. Castrẽsis, & S. Martini de [illegible] in tarenis tribus. R. E. S. Barbaræ de Villa Castellutij in tarenis duobus & granis decem. R. E. S. Iulianæ de dicta Villa in tarenis tribus & granis decem. R. E. S. Martini de Villa Roselle in tarenis quatuor, & granis decem. R. E. S. Stephani de Villa Casanoue in tarenis tribus. R. E. S. Ioannis ad Turrim in tarenis quatuor. R. E. S. Laurentij de Villa Garzani in tareno vno & granis decem. R. E. S. Crucis de dicta Villa Garzani in tarenis sex. R. E. S. Giorgi de dicta Villa in tarenis duobus. R. E. Omnium Sanctorum de Villa Cancielli in tarenis tribus, R. E. Sancti Martini de Villa Britij in tarenis tribus. R. E. S. Mariæ de Villa Maranni in tarenis tribus. R. E. S. Mariæ de Villa Arnani in tarenis decem. R. E. S. Andreæ de d. Villa tareno vno & granis decem. R. E. S. Erasmi de Villa Captoli in tarenis tribus. R. E. S. Maximilianæ de Villa Geazanisij in tarenis duodecim. R. E. S. Mariæ de Fossa in tarenis octo. R. E. S. Erasmi de dicta Villa in tarenis tribus. R. E. S. Nicolai de dicta Villa in tarenis duodecim. R. E. S. Petri de Villa Antiniani in tarenis duobus. R. E. S. Mariæ de Villa longi in tareno vno, & granis decem. R. E. S. Nicandri de dicta Villa in tarenis duobus. R. E. S. Apollinaris de Terra Cantiæ in tarenis viginti duobus & granis decem. R. E. S. Ioannis ad Petrazzanum in tarenis quatuor. R. E. S. Paris de Villa Accestaroli in tareno vno, & granis decem. Beneficium Campi S. Stephani in tarenis sex. In terra Capuana videlicet S. Ioannis de Villa

Pan-

Pantuliani in tarenis quatuor, & granis decem. R.E.S.Secundini de Villa S.Secundini in tarenis duobus & granis octo. R. E. Sanctæ Mariæ ad Rotam de Villa Laborani in tarenis duobus, & granis decem. R. E. Sancti Nicolai de Villa Camiliani in tareno vno. R. E. Sanctæ Mariæ de Villa Truni in tarenis duobus R.E. S.Secundini de Villa Bellonæ in tarenis duobus, & granis decem. R.E.S.Viti ad Parmentaram in tarenis duobus. R. E. S. Clementis de Villa S. Clementis in tareno vno,& granis sexdecim.R.S.Germani de Pizzone in granis duodecim.R.E.S.Laurentij de Villa S.Laurentij in granis decem.R.E.S.Mariæ de Villa Vitulatij, & S.Siluestri in Capua in tarenis tribus. Nomina Ecclesiarum Cāpestrium. videlicet. R.E. S.Petri ad Raitum in granis decem,& octo.R.E.S.Mariæ de Cāpolisio in granis decem & octo. R.E. S. Ioannis ad Paldiscos in tareno vno & granis decem. R. E. S. Mariæ de Preta mala in granis duodecim.R.E.S.Simeonis à Bozzolam in tareno vno, & granis decem. R.E. S.Laurentij ad plumarum in tareno vno, & granis sexdecim. R.E.S.Angeli de Glutta in tarenis tribus.R. E. S.Felicis ad paludem in tarenis tribus. R. E. S.Petri ad venulam in tareno vno. R. E.S.Petri & . . . . in tarenis duobus & granis quatuor.R.E.S.Nazarij ad Rumagnanum in tareno vno, & granis quatuor. Beneficium de petris latis in tarenis sex.R.E. S.Giorgij de Vitulatio in tareno vno, & granis decem R.E.S.Potiti propè Campulisium in . . . . . Castri Murroni, videlicet, R. E. S. Mariæ in Valle Murroni in tarenis quatuor, & granis decem. R.E. S. Lucæ in tareno vno,& granis decem. R.E.S.Petri in tarenis tribus. R.E. S.Felicis in granis sexdecim. Quibus omnibus sic peractis, tam Dominus Archiepiscopus, quàm alij Canonici de Capitulo ipsius Ecclesiæ Capuanæ, & alij Presbyteri, & Clerici supradicti me prædictũ Christophorũ Merulum Canonicum Capuanum publicum Apostolica auctoritate Notariũ requisiuerunt, & rogauerunt attentè meũ super hoc officium . . . . . omnibus pro futuri temporis memoria, & omnium quorum interest, & poterit interesse certitudinem & cautelam facere debere publicum Instrumentum, quorum reqnisitiones & preces ego prædictus Christophorus vtpotè admittens,vt iustas, de præmissis omnibus, presens scriptum publicum conficere curaui præsentibus Notario Iacobo de Cancello & Notario Matfutio Notarij Anniclis testibus ad præmissa vocatis specialiter, & rogatis.]

Stephanus autem postquam per sex, & decem annos boni Pastoris functus fuisset officio, mortuus est anno 1380.5.Id. Iulij Indict. 3. Hic nepos fuit illius Francisci de Sanitate Militis,ac Regij Consiliarij viri longè clarissimi, qui apud Neapolitanos Reges præcipua auctoritate floruit, Sulmonę in patria defunctus anno 1363. in Cathedrali humatus, pulcherrimum marmoreum tumulum meruit hisce carminibus exornatum. Fama est à patribus ad posteros traducta,ea carmina à Frãcisco Petrarcha scripta, tumulo veteris amici exarata fuisse.

Hæc Pyramis clarum Patriæ Patrem, & decus Vrbis
Franciscum sculpto marmore structa tenet.
Regius hic miles, Regum Consultus & ingens
Iuridicus cunctis facta benigna ferens.
Templorum cultor venerens, inopumque Patronus.
Extitit, vndè sacrum creditur esse Polum.
O. A. D. M. CCCLXIII. die XIII. mensis Septembris. prima Indict.

Francisci filij fuerunt Butius Ioannæ Reginæ Camberlanus, & Aprutinæ Prouinciæ Regius depositarius, & Theobaldus vir clarissimus: Germani fratres eiusdem Francisci Paulus, Sanitas, & Raynaldus, cui Carolus III. Rex ob præclara eius merita inter cætera dono dedit in feudum partem Terrarum Pacentri, & Rocchetæ Aprutinæ Prouinciæ Citra cum hominibus Vassallis,&c. vt in Regio priuilegio dat. Neap. anno 1382.19. Iulij. Ab ijs clarissimis viris proseminata est gens illa de Sanitate,quæ hactenus Sulmonæ inter nobiles, claraſq; familias recensetur. Cæterum defuncto Stephano Vrbanus VI. Pontifex Vicarium Capuanæ Ecclesiæ in spiritualibus & temporalibus benè instituit fratrem Gregorium Prouincialem Ord. Minorum in Aprutina Prouincia, vt ex bulla Dat.Romæ 3.Kal. Aug.an.3. apud Vuadingum to.4. Annal. Minorum.

36. ALOYSIVS della Ratta nobilissima gente Catalana natus, Antonij III. Caseræ Comitis filius, vel, vt alij scribunt, germanus frater, ob eximias animi dotes subiectus est Capuanus Archiepiscopus anno 1380. nec ad annum Præsul fuit, quem inuida mors à mortalibus abstulit anno 1381.

37. ATHANASIVS, quem alij Anastasium vocant, Vindacius Neapolitanus Capuanam Sedem obtinuit ab Vrbano VI. ann. 1382. contra ipsum lego in lib. obligationum à Clemente VII. Pseudo-Pontifice Ioannem quendam in hac Ecclesia intrusum, qui promisit solitum subsidium sacro Collegio anno 1385. die 23. Iunij. Athanasio verò facultatem testandi elargitus est Bonifacius IX. anno 1392. vixit tamen vsque ad ann. 1406. Quo Præsule, addit more suo Monachus, *Imago illa Sanctissimæ Virginis, quæ hodie*, la Madonna della Rosa *dicitur, intra maiorem Ecclesiam cœpit in magna veneratione esse occasione cuiusdam miraculi, quod ex actis reddo. Quidam maledictus filius, minister Satan, diuinam non metuens vltionem, dum amissa pecunia ludo taxillorum . . . . . ductus taxillos ad pectus imaginis . . . . Mariæ, depictæ in arcu portæ introitus, quo itur per dictam Ecclesiam ad cœmiterium eiusdem Ecclesiæ, & confestim ipsis taxillis non visis, tunc temporis cecidit ab indè scintilla ignis ad formam vnius denarij, & dum vnus cum alijs multis astantibus in stupore datis surgerent vt viderent quidnam esset, denteram suam retraxit eò quod arderet ad modum sulphurelli, & accepto per ipsum vimine graminis, & cum ipso vimen dictam scintillam venouit, & ipsum vimen aliquantulum cœpit ardere, & confestim euanuit ab eorum oculis dicta scintilla.* Athanasio Capuanum Sacerdotium tenente in Conuentu Nurimbergensi in Germania obiit 1399. B. Raymundus Ord. Præd. Generalis, S. Catharinæ Senensis olim à sacris confessionibus, & B. Ludouicus Capuanus Ord. Eremitarum S. Augustini floruit doctrina, & sanctitate.

38. PHILIPPVS de Barilijs maximè nobilis Neapoli Tropeiensis Canonicus, Capuanus electus est Archiepiscopus ab Innocentio VII. anno 1406. 11. Kal. Martij, qui probè hominem longa experientia nouerat, quippè qui sub Bonifacio IX. varijs fuerat pro Romana Sede functus muneribus in Neapolitano Regno. Interfuit Concilio Constantiensi sub Ioanne XXIII. & Martino V. celebrato. Ad decorem Capuanæ Ecclesiæ multa præclara opera gessit, Archiepiscopale Palatium vetustate, & bellorum iniuria penè collapsum restituit, disciplinam ecclesiasticam prope modum delapsam restituendam conditis salubberrimis legibus studuit qui qui maximè. Aliquando vero Ecclesiæ suæ desolationem immanissimam proprijs vsurpauit oculis, pro qua, proue conseruanda Reginæ Ioannæ fide in carcerem trusus, penè vltimum sensit periculum. Senio tandem & laboribus fessus eximius Præsul anno 1435. mortem obijt. Huius etiam Philippi temporibus Ecclesiâ istam multos habuisse vassallos constat ex regio Archiuio ann. 1314. Scilicet in Marzianisio Campocipio, Ayrola, Trentula, Ercula, S. Maria Maiore; S. Castrense, Villanoua, de Terra lanei: in Graizanisio, Caizoli, Amone, Castelluccio, Rosela, Castro à mare, S. Blasio, & S. Clemente, Casanoua. S Ioanne de Turri, S. Stephani Carazaræ, Cancello, Grazano de Terra Canitæ, & in Patoliano, Bucia, Mustardino, Burleano, Pizone, de Territorio Calui in Sorbello, de territorio Suessano in Scarpato S. Helena in Territorio Trani, in Sillano, Alfredi de territorio Casertano, &c. Sed qualis fuerit post obitum Stephani Ecclesiæ Capuanæ miserabilis status, licet agnoscere ex monumento cuso anno 1435. die 21. Decemb. quod asseruatur in Thesauro Capuanæ Ecclesiæ in hæc verba.

Propter varias, multiplicesque, & diuersas nouitates, & guerras exortas, & tractas hucusque & de præsenti etiam vigentes in Prouincia Terræ laboris, & præfata ciui-

tate

tate Capuæ, & eius pertinentijs & districtu, alijsque ciuitatibus, Terris, Castris, & locis conuicinis post mortem recolendæ mem. Sereniſſimæ Dominæ Dominæ Ioannæ II. Dei gratia Hungariæ, Ieruſalem, & Siciliæ Reginæ, &c. Status ipſorum Canonicorum, & Capituli, & aliorum hominum, & perſonarum, ac ciuium & habitantium dictæ ciuitatis Capuæ, & locorum prædictorum, in tantum fuit, & eſt collapſus etiam & depreſſus ex iuribus, fructibus, terraticis, ex taleis, pẽſionibus, redditibus, & prouentibus ipſius maioris Eccleſiæ per eos ex huiuſmodi nouitatibus, & guerris, ac prauis temporibus minimè habitis, nec perceptis, & qui, & quæ haberi, & percipi non poſſunt, quod ipſi Canonici eorum facultatibus, rebus, & bonis diminuti, & exhauſti, ad tantam ſunt penuriam & egeſtatem deducti, quod non valentes amplius exinde, ſicut decet, eorum vitam ducere, & alimenta ſuſcipere, cogantur quodammodo mendicare, & ipſam Eccleſiam derelinquere, & à diuinis laudibus, & officijs ceſſare, nec in eadem Eccleſia, diuina amplius celebrare: &, quod deterius, his non obſtantibus, non multis iam decurſis diebus dum præfata ciuitas Capuana per hoſtes, inimicos, & æmulos, ac rebelles maieſtatis prædicti noſtri Regis Alphonſi, & præfatæ ciuitatis Capuæ, contra ipſam ciuitatem Capuæ cum eorum gentibus armigeris, equitibus, & peditibus in copioſo numero hoſtiliter caſtrametantes circumcirca detineretur obſeſſa, vt ipſa ciuitas in ſuo honorifico ſtatu ſub debita fidelitate præfati Domini Regis illibatè & inconcuſſè conſeruaretur pro defenſione, tuitione, & manutentione ſtatus dicti Domini Regis, & ipſius ciuitatis, & pro ſolutione, & ſatisfactione ſtipendiorum armigerarum gentium, equitum, & peditum, pro defenſione & conſeruatione dictæ Ciuitatis in eadem ciuitate perſiſtentium ex vrgenti neceſſitate per Excellentem, & Magnificum Dominum Donnum Ioannem de Vigintimilijs Militem Comitem Geracij, Regni Siciliæ vltra Farum Ammiratum, & citra Regnum Gubernatorem, ac præfatæ ciuitatis Capuæ, ſuique diſtrictus Vicegerentem, nec non & ciues electos, & deputatos ad regimen, & gubernationem dictæ ciuitatis deliberatum fuit capere & apprehendere omnia & ſingula vaſa argentea, aurea, iocalia, & pretioſa ornamẽta tam ipſius maioris Eccleſiæ, quàm aliarum Eccleſiarum, Monaſteriorum, & piorum locorum eiuſdem ciuitatis Capuæ & illas, & illa convertere pro huiuſmodi conſernatione, & defenſione ciuitatis; & perquiſitis ſcriptis, & adnotatis vaſis aureis, argenteis, iocalibus, & pretioſis eiuſdem Eccleſiæ ex cauſa prædicta: præfati Canonici videntes dictam Eccleſiam Paſtore & defenſore deſtitutam, & quod ablatio, & abſtractio dictorum vaſorum, iocalium, & ornamentorum de dicta Eccleſia, & eius Theſauro redundare non tam in non modicum detrimentum, & damnum Eccleſiæ memoratæ, ſed ipſorum Canonicorum vilipenſionem, & animarum iacturam, & intendentes indemnitati dictæ Eccleſiæ prouidere, à præfato Domino Vicegerente & Gubernatore, ac electis obtinuerunt pro ipſis vaſis iocalibus & pretioſis dictæ maioris Eccleſiæ ſoluere vncias quadraginta vnam, & tarenos viginti de carlenis manualiter; & ipſa vaſa, iocalia & pretioſa in ipſa Eccleſia, & Theſauro ipſius remanerent, pro quibus quidem vncijs quadraginta vna, & tarenis viginti habendis & ſoluendis prædicti Canonici, & Capitulum non habentes pecuniam præ manibus & videntes ſe deſtitutos iuribus, & fructibus eorum prædictis, & ad egeſtatem deductos vt ſupra, diuerſis hominibus, & perſonis illas eis gratioſè mutuantibus, de ipſis vncijs quadraginta vna, & tarenis viginti ſe debitores cõſtituerunt, & pro eorum cautela de diuerſis bonis & rebus eiuſdem Eccleſiæ de reſtituendis in certis terminis inter eos præfixis pignorationem, ac etiam venditionem fecerunt cũ diuerſis pactis, & promiſſionibus inter eos habitis, & ipſam pecuniam ſic mutuò conſequutam, & habitam pro prædictis vaſis iocalibus, & pretioſis præfato Domino Gubernatori, Vicegerenti & Electis pro re & cauſa prædicta ſoluerunt, & tradiderunt: Et quia de huiuſmodi pecunia ab eis mutuata à diuerſis eorum creditoribus multipliciter moleſtantur & impetuntur, & niſi per eos pecunia mutuò recepta abſque tarditate, & vitrioris temporis prorogatione reſtituatur, præfata Eccleſia, ipſique Canonici, & Capitulũ, damnum, & non modicum detrimentum reportarent; ſuper quibus pro eorum, & ipſius Eccleſiæ indemnitate, nec minus, vt experientia, & egeſtate prædictis non cogantur ipſam Eccleſiam derelinquere, & à diuinis in illa ceſſare, & ne ipſa Eccleſia de deuotione ad ignominiam deducatur, cum matura cõſilij inter eos habiti deliberatione, præfati Canonici & Capitulum propoſuerunt de bonis & rebus dictæ Congregationis ipſius Eccleſiæ, quæ ad præſens habet, tenet, & poſſidet, pro ſubuentione & alimentis ipſorum, & eorum vita ducenda, ac pro ſatisfactione & extenuatione aliqualis partis dictæ pecuniæ per eos mutuo receptæ, vt ſupra locare, concedere, &c.

39. NICOLAVM de Acciapacio nobilem Surrentinum Petri Ladislai Regis Gamberlani & Conſil. & Mariæ Capeæ filium, Epiſcopum Tropienſem Eugenius IV. ad Capuanam tranſtulit Eccleſiam die 14. Decemb. 1436. mox in Concilio Florentino, vbi interfuit anno 1439. Presbyterum Cardinalem tit. S. Marcelli creauit. Hunc Alphonſo Neapolis Regi grauem fuiſſe inimicum ſcribit Capaccius. Renato enim Andegauẽſi adhæſerat contra Alphonſum. Is Florentiæ cũ eſſet, & Neapolim Franciſcus Sforcia aduen-

taret, & ideo aliqui dicerent, iam Alfonso Regi cum Renato negocium fore, respondit, immò me hercule, intelliget nunc Sfortia cum alio sibi, quam cum Philippo Maria rem gerendam: Rex, cum hæc quidam ei retulisset, si mei omnes, inquit, ita de me sentiant, vt inimicus hic sentit & prædicat, bello me certè nequaquam lacesserent. Perduellis itaque habitus à Rege, electo Renato, Nicolaus Capuæ Archiepiscopatus, aliosque ecclesiasticos reditus, quos in Regno obtinebat amisit; sed omnia idem postea Rex ei restituit, vt ex veteribus scriptis, quæ in Diui Laurentij Auersæ asseruantur, refert idem Capaccius. Hic etiam, vt scribit Æneas Siluius de morte Eugenij IV. & Nicolai V. creatione, ab eodem Eugenio pulsus, Roma actus in exilium est, eumque Eugenius; tametsi cum morte luctaretur, & à Cardinalibus obsecratus reuocare noluit: sed Eugenij sequuta iam morte Romam venit, magnoque populi & Cleri fauore exceptus exequijs interfuit, & pro illo preces fudit, creationi interfuit Nicolai V. sub quo obijt Romæ anno 1447. 3. Non. Aprilis, in Kalendario Capuano notatur obitus eius dies 4. Nonas Aprilis, alijs Nonis Aprilis, sepultus ad S. Petrum.

40. IORDANVS Christophori Fundorum Comitis ex præclaro Caietanorum stemmate, matre Ioannella de Furno natus, eligitur Capuanorum Archiepiscopus à Nicolao V. anno 1447. vltima Maij mense Iunio consecratur. Erat Alphonso Regi propter acumen ingenij, summamque prudentiam, cum humanitate coniunctam charissimus. Iam pridem nobilioribus disciplinis fuerat imbutus, quippè qui insigni laurea donatus, sui sæculi doctis hominibus, lepidisque Poetis videbatur præstare, cuius honorificam mentionem habet Campanus in epigrammate ad ipsum scripto. Nec minori virtute bellicis etiam spiritibus à natura præditus Alphonso, Ferdinandoque filio Regibus operam suam præstitit in acquisitione Neapolitani Regni contra Renatum Andegauensem, quibus summo vsui fuit, à Ferdinando speciali, ac honorifico priuilegio in Regiam Aragoneam gentem adoptatus inter intimos cõsiliarios ascitus est, cum quo egit, vt cum Castrum maris, Vrituri arcem, agros, iurisdictiones Capuanis venderit, efficeret quoque, vt census ipsi soluerentur, qui antea à Sueffæ Duce soluti fuerant. Arcem expugnatam abstulerat Duci Ferdinandus, retinebatque ea ratione, qua ad Ecclesiam Capuanam spectaret. In eiusdem Ferdinandi gratiam Innocentius VIII. in demortui Laurentij Zanæ locum, Patriarcham Antiochenum creauit anno 1485. Hic vt erat vir ad omnia natus coniunctam habuit cum magnificentia in Deũ, Diuosque pietatem, & amorem in sponsam suam Capuanam Ecclesiam, quam magnifica planè structura exornatam penè à fundamentis restituit, constructoque sacello spectabili elegantia sub nomine Diuæ Luciæ, quem tutelarem proprio studio colebat, plurima Ecclesiæ Capuanæ contulit, vt gentilitia declarant insignia, quibus vel frequentius in ea visuntur. Thesaurum, vt vocant, in sacello Diui Paulini à fundamentis extruxit, sacram supellectilem plurimum auxit, Breuiarium ad officium ritè celebrandum, deletis erroribus, sublataque lectionum varietate opus ad pristinam consuetudinem antiquum atque optimum ritum Capuanæ Diœcesis summo labore, ac diligentia redegit, typisque mandari curauit anno 1489. Neapoli tandè dignissimus Præsul, cum ob Regni negocia versaretur, Pontificatus sui 50. Christi verò 1496. die 13. Octobris adijt solem occasum nescientem. Ossa eius Capuam allata sunt, & in sacello D. Luciæ in Cathedrali honorificè tumulata in sepulchro, quod eodem anno sibi parauerat cum inscriptione.

D. OP. M. S.

Ior. Gay. Aragonius Ponti. Capu. Patriar. Antiochenus Pietatis & industriæ cultor Humanam fragilitatem, exiguum vitæ curriculum, incerti obitus incertam diem considerans, H. S. Sibi vi. erexit, parauitque Ann. Salut. nostr. MCCCCLXXXXVI.

Sunt eo in sacello Caietanæ domus insignia, quibus in eodem scuto spectatur Aragoniæ Regum stemma: talia quoque visuntur in picto pauimento Thesauri, necnon in sedibus chori. Porro Ferdinandi Regis priuilegium visum est hic referre, cuius tenor talis est.

Ferdinandus Dei gratia Rex Siciliæ, Hierusalem, &c. Reuerendo in Christo Patri Iordano Gaytano Antiochiæ Patriarchæ, & Archiepiscopo Capuano Consiliario fideli nostro dilecto gratiam & bonam voluntatem.

Consueuerunt maiores nostri sapientissimi Viri benemeritos homines, ac virtutibus claros honoribus prosequi, & titulis honestare, vt & ornamentum virtutibus adderent, & alios tali quoque exemplo inuitarent ad gloriam: hinc existunt decreta illa in ordinandis statuis, in scribendis titulis, vt non solùm præsentes, verum etiam posteri magnorum virorum egregia facinora cognita haberent, qualia exempla secuti sunt Reges ac Principes inclyti viros insigni virtute præditos variis honestamentis & honoribus libenter sunt prosequuti: consentes ad se ipsos

potissimum hoc pertinere; etenim nobilitare virtutem, illustrare ingenia, honestare illos, in quibus animi magnitudo eluceat, videtur proprium esse Regum, & alij quidem Reges in alijs honestādis hominibus ob alias atque alias causas diuersis ornamentorum generibus sunt vsi. Nos autem cum multa iure esse prospeximus digna, quæ honorari à nobis debeant, cum plurimas profecto virtutes in te sitas esse intellexerimus, ac multa, magnaque vigere merita, iure ipso commoti, atque adducti sumus, vt teipsum, egregiasque virtutes tuas, & honoribus exornemus, & titulis illustremus. Et quamquam ad ampliora, insignioraque in te ipsum conferenda voluntas nostra intendat, te tamen in præsentia eundem Reuer. Iordanum, quem affinitatis vinculo neptis nostræ ex Illustrissimo & carissimo primogenito, & Vicario Generali Alfonso de Aragonia antea deuinximus ad maiorem amoris nostri declarationem, licet ipse per te sis satis nobilis, & illustris, tenore præsentium de certa nostra scientia, proprioque animi nostri motu, meritis quidem tuis hoc exposcentibus in familiam nostram, & in domum de Aragonia ascisimus, ascribimus, & annumeramus. Volentes quod de cætero, & in futurum sis & appelleris de domo & prosapia de Aragonia, atque in omnibus actibus, titulis, negocijs, & gerendis, atque agendis rebus inscribaris, & appelleris, de Aragonia, & de eadem nostra domo & familia sit & appelletur tuum cognomen. Præterea ad te magis, magisque illustrandum, etiam serie cum præsenti plenam atque amplam tibi conferimus potestatem arma nostra deferendi & faciendi, quibus quidem armis donamus & insignimus vtendis & deferendis, & faciendis quemadmodum inferius figurantur.

Tu igitur quod virtutes exigunt tuæ id effice, & præsta vt honori, ac decori sis armis, & cognomini nostro, quod te præstiturum virtus nobis tua videtur omnino permittere. In quorum fidem præsentes magno pendenti nostro sigillo iussimus communiri. *Datum in Castello nostro nouo Ciuitatis Neapolis per magnificum I.V.D. Consiliarium nostrum dilectum Andream Mariconda Locumtenentem Illustris viri Honorati de Aragonia Gayetani Traietti, Fundorumque Comitis Regni huius Logothetæ, & Protonotarij Collateralis Consiliarij nostri dilectissimi die 16. Augusti M. CCCCLXXXXI. Regnorum nostrorum anno trigesimo quarto. Rex Ferd.*

41. IOANNES Borgia Hispanus, Alexandri VI. nepos, Presb. Card. Montisque Regalis Archiepiscopus, Patriarcha Constantinopolitanus, Episcopus Caurien sis, Ferrariensis, Capuanam etiam suscepit regendam anno 1496. quam duobus tantùm annis administrauit, eamque resignauit die 15. Octob. 1498. mortuus est Romæ 1503. sepultus est apud S. Petrum. Quo Præsule ex Actis Regiæ Cancellariæ constat Federicum solemni ritu Capuæ *in Cathedrali coronatum fuisse in Regem 4. Idus Augusti an. 1497. per manus Apostolici Legati Cæsaris Card. Borgia 4. Id. Augusti ann. 1497. Ind. 15. præsentibus Archiepiscopo Cosentino Pontificis tunc Alexandri VI. à secretis, & quamplurimis Prælatis, Archiepiscopis & Episcopis, atque nonnullis Oratoribus, videlicet Oratore Regis Romanorum, Regis Hispaniæ, Venetiarum, ac Ducis Mediolani, Prospero Columna Duce Traietti, Fabritio Columna Duce Tagliacozzi, Alfonso de Aragonia de Piccolominicis Duce Amalfiæ, Ferdinando Francisco Guevara Marchione Piscariæ, Troiano Carazulo Duce Melfiæ, Alberico Carrafa Duce Ariani, Andrea de Altauilla Duce Termularum, Francisco de Vrsinis Duce Grauinæ, Petracono Carazulo Comite Pulicini, Ioanne Toma Carrafa Comite Matalani, Troiano de Cabanellis Comite Montellæ, Belisario de Aquauiua Comite Neritoni, Marco Antonio Carazulo Comite Neocastri, Ioanne Carrafa Comite Policastri, Vito Pisanello Regio Secretario, Antonio Grisono Regio Cantrario, Roberto Bonifacio milite, & alijs Domicellis, Baronibus, &c.*

42. IOANNES Lopez Valentinus Hispanus, Cardinalis Presb. tit. S. Mariæ Transtyberim Episcopus Perusinus per cessionem Borgiæ euasit Archiepiscopus Capuanus die 15. Octobris 1498. Romæ defunctus est 8. Id. Augusti 1501. sepultus est ad Sancti Petri ad Vincula.

43. IOANNES Baptista Ferrarius Mutinensis tit. S. Grisogoni Presbyt. Cardinalis Mutinensis Episcopus auctus est Archiepiscopatu Capuano ab Alexandro VI. anno 1501. 8. Id. Aug. Romæ veneno sublatus est 6. Kal. Aug. 1502. Variantis fortunæ haud ignobile fuit exemplum, de quo vide, quæ de ipso scripsimus tom. 2. in Episcopis Mutinensibus.

44. HIPPOLYTVS Estensis Diaconus Card.

Card. Ferrariensis Episcopus perpetuus factus Capuanæ Ecclesiæ administrator die 20. Iulij 1502. Strigoniensis, Mediolanensis, Ariensisque Præsul fuit, Ferrariæ decessit an. 1520. Plura de eo in Archiepiscopis Mediolanensibus, & Ferrariensibus Episcopis diximus, vide ibi tom. 2. & 5.

45. Fr. NICOLAVS Schomberg Sueuus Germanus Ord. Præd. à Leone X. declaratus est Capuanus Archiepiscopus die 12. Septembris 1520. Hic filius fuit Theodorici nobilis Misnensis, Adolescens deuotionis gratia Romam petijt, solutisque votis, patriam cum repetereet, Florentiæ ex diuina inspiratione Diui Dominici anno 1497. in Cœnobio Sancti Marci sub disciplina Hieronymi Sauonarolæ professus est, liberales artes aggressus, Philosophus & insignis Theologus euasit. Crescentibus simul cum doctrina virtutibus, Doctor & sui Monasterij Prior electus est, eoque in munere cum magnum nomen sibi fecisset, à Ioanne Cloret sui Ord. Generale, Socius, & Terræ Sanctæ Prouincialis adlectus, mox Generalis Procurator factus, sub Iulio II. magno fuit in pretio. Sub Leone X. charus habitus varios pro Romana Ecclesia exantlauit labores, à quo renunciatus est Capuanus Archiepiscopus, Clementis VII. tum in prosperis, tum in aduersis intimus, fiduque fuit consiliarius, à quo ad Franciscum Galliæ Regem pro pace cum Cæsare ineunda in Galliam missus, iussu Regis Auenione detentus, inde ad Cameracensem Conuentum liberè adire permissus, sua dexteritate, pax tandem inter Regem, Cæsaremque firmata fuit. Ad Curiam reuersus tantæ erat expectationis, vt defuncto Clemente (quod, & in Adriani VI. comitijs acciderat) ne dum Cardinalis, parum abfuit quin & Summus Ecclesiæ Pontifex renunciaretur; quem statim Paulus III. ad purpuram euexit anno 1535. Capuanus Cardinalis vulgo appellatus est. Sequenti anno Capuanæ Ecclesiæ nuncium remisit, duobus tantùm annis deindè vixit, mortalitatem expleuit Romæ in Cœnobio S. Mariæ ad Mineruam 5. Id. Septemb. 1537. ante fores Ecclesiæ humili loco tumulatus, in marmore adhuc legitur inscriptio.

Hoc vili, quem à tergo lector habes tumulo conditus est is, in quo mira rerum peritia, Catholica Doctrina, atque religio fuit, Nicolaus Schomberg Natione Sueuus Ord. Prad. Cardinalis Capuanus à Paulo Tertio Pont. Max. creatus. Quem nobilem genere ipsa nobiliorem dedit virtus, qui tanto maiori laude post mortem efferendus est, quantò ipse moriturus eam fugere curauit.

Ibidem in pauimento,

Nicolaus à Schomberg Theodorici filius ex Sueuis Smisnensibus oriundus S.R.E. tit. S. Sixti Presbyter Cardinalis cognomento Capuanus, Sac. Ord. Prad. vixit ann. LXV. D. XXIX. Obijt Anno Christi MDXXXVII. V. Id. Septemb.

Plura scripsit vir iste doctissimus, Epistolæ multæ & Orationes leguntur, præcipuè de Christi pugna cum diabolo in deserto.

46. THOMAS Caracciolus Piſquitius ex

ex præcipua nobilitate Neapolitana, antea Triuentinus Episcopus, ad hanc Capuanam Ecclesiam translatus est cedente Schomberg Card. die 28. Aprilis 1536. In regia Aula hic fuit maior Cappellanus, cui contigit lustrali aqua Carolum V. Imper. Neapoli in maiori Ecclesia aspergere. Decessit anno 1546.

47. NICOLAVS Gaetanus Camilli IV. Sermonetæ Ducis, & Flaminiæ Sabellæ filius, Pauli III. affinis ab ipso ex Protonotario Apostolico creatus Diac. Card. S. Nicolai in Carcere Tulliano, anno ætatis suæ 12. Christi verò 1578. Capuanæ Ecclesiæ perpetuus administrator declaratus est anno 1546. eam tribus annis rexit, quam deindè ad fauorem Fabij Arcellæ cum regressu resignauit, eoque prædefuncto anno 1560. iterum regendam suscepit, iterumque post annos quindecim eo munere se exoluit anno 1572. Absens ferè totum tempus Capuanam Ecclesiam aliquando inuisit, in qua post celebratam Prouincialem Synodum Clericorum Seminarium instituit ex præscripto Tridentini Concilij. Sub Iulio III. Senas ad bellum sedandum, quod inter Carolum Quintum, & Gallorum Regem agebatur, Legatus Apostolicus missus est. Romæ obijt anno 1585. Kalend. Maij, eius cadauer Lauretum delatum in marmoreo monumento, imaginibus eius virtutes exprimentibus, & suæ ipsius effigiè exornatum, quod sibi viuens posuerat, conditum est, vbi hoc legitur elogium.

D. O. M.

Nicolaus Gaetanus Card. Sermoneta gentilis Bonifacij VIII. eum & sub idem tempus, quo ille Pontif. inijt sanctam hanc domum hic tandem diuinitùs consedisset, & multa se à D. O. M. beneficia B. Virginis Deiparæ precibus obtinuisse meminisset, sperans eiusdem opem morienti non defuturam, monumentum hoc marmoreum viuens, & in columnis sibi faciendum curauit, atque in eo, vbi mortalitatem exuisset corpus suum recondi voluit Annum agens LIV. Ann. Dom. MDLXXX. Obijt annos natus LIX. mens. II. Dies VII. MDLXXXV. Kal. Maij.

In pauimento autem, in marmore, quo corpus contegitur,

NICOLAVS GAETANVS TIT. S. EVSTACHII S.R.E. PRESB. CARD. SERMONETA.

48. CÆSAR Costa Maceratensis eruditione, legumque peritia vir longè clarissimus, in Iure ciuili Romæ in Sapientiæ Archigymnasio publicè interpretando per aliquot annos docuit, viroſque clarissimos habuit auditores, inter quos Cæsarem Baronium Card. vt ipse testatur in Annal. Eccles. tom. 10. Romæ tribus Pontificibus Pio IV. Pio V. & Greg. XIII. in emendatione sexti Decretalium Gratiani magno vsui fuit, & adiumento, Gregorius à nemine exoratus Capuanorum Archiepiscopum renunciauit Cæsarem, tunc Referendarium Apostolicum anno 1572 die 19. Nouemb. qui inauguratus, creditæ sibi Ecclesiæ corporalem inijt possessionem Dominica Palmarum anni 1573. augustali, propemodum pompa à Capuanis exceptus, conceptam de se ab omnibus expectationem nunquam fefellit; siquidem tanto pietatis ardore, tantæ prudentia, morumque candore & exemplo, assiduoque labore hanc Ecclesiam per annos triginta administrauit, vt nunquam eius suauis memoria, & immortalis fama interitura videantur; etenim omnem Diœcesim suam sæpè inuisit, Synodum celebrauit, tulitque leges ecclesiasticas, quibus Clerum, populumque traduxit ad priscos mores. Seminarium ab Card. Gaietano inchoatum absoluit, alumnis viuendi normam conscripsit saluberrimam, qua deinde multi Ecclesiarum Prælati vſi sunt in instruendis clericorum seminarijs. In Cathedrali sacellum Sanctissimæ Eucharistiæ sacrum construxit. Pœnitentiariam præbendatam constituit, in pauperes liberalissimus dispersit quotidie pene quæ possidebat. In pago S. Mariæ Maioris Gerontocomium, hoc est hospitale senum exędificauit. Sixtus V. in rebus agendis Cęsaris prudentiam admiratus, illum Nuncium

Apo-

Apostolicum ad Rempublicam Venetam, declarauit, & cum feliciter per triennium ei cessisset legatio, Romam reuersus, honorificè, & cum laudatione exceptus est; Sed mortuo Sixto, Capuam rediit, gratulantibus reditum Capuanis populis, qui fore sperabant sub proprio Pastore, præsentique omnia eis tranquilla euentura. Iussu Clementis VIII. in septimum proximè edendum Decretaliũ non parum laborauit, suasque addidit glossulas, & notas. Scripsit Iurium Ambiguitates, antiquam Capuam, veramque Theatri formam in Archiepiscopali Palatio delineauit. Suorum Antecessorum conciunauit breuem seriem, & quædam alia monumenta reliquit, cuius etiam doctrina vsus fuerat S. Carolus Borromeus, tum Romę in negocijs sub Pio IV. tum Mediolani in Synodo celebranda, cui Carolus gratitudinis ergo, cum se cunctis ecclesiasticis Sacerdotijs abdicasset, celebrẽ Abbatiam S. Vincentij de Vulturno in Cęsarem transtulit, in qua aliquàndo residens, inter alia boni regiminis opera Seminarium instituit, clericosque in ecclesiasticis, cæterisque virtutibus erudiri curauit. Præsul sanè omnibus charus, omnique honore dignissimus iam penè capularis senex Neapoli die 12. Februarij 1602. è viuis excessit, Capuam corpus relatum, vt insserat, in Cathedrali collachrymãtibus cunctis honorificè conditum fuit: Robertus Card. Bellarminus successor epitaphium posuit, hæc illi post mortem accessit gloria, vt à laudatissimo laudaretur viro.

Cæsari Costa Cap. Præsuli cuius spectata virtus in regenda Ecclesia ann. ferè xxx. mœrore funeris, ac omnium ciuium lachrymis indicata est. Robertus Tit. S. Mariæ in via Presbyt. Card. eius successor hoc sep. pos. an. MDCIII. Obijt Prid. Id. Feb. MDCII. Ætatis suæ Ann. LXXII.

49. ROBERTVS Card. Bellarminus ex Societate Iesu vir doctissimus & religiosissimus, virtutum meritis toto Orbe Christiano conspicuus à Clemente VIII. exoptatus votis, collaudatus suffragijs, exceptus plausu, illud Sacro Collegio, vt Baronius scribit, cõclamante, dignus dignæ Capuanę Ecclesiæ adlectus est Archiepiscopus anno 1602. Capuã primùm solemni ritu ingressus est die 4. Maij, incredibili ardore gregem sibi commissum aggressus est instituere miro charitatis, pietatisque exemplo, trés annos in ea gessit Pontificatum, Præsul sanè dignus, qui cum illis primis Ecclesiæ Episcopis conferri possit, publicè enim per se sibi creditas oues, siue in suggestu, siue priuatim Christiana doctrina imbibebat, rigidus Ecclesiasticæ disciplinæ conseruator, Clerum induit moribus, Deo dicatis ministris eximijs, ad quem scripsit de reformatione, & modo psallendi. Diœcesanam Synodum singulis annis, Prouincialem semel celebrauit, saluberrimasque in ijs condidit constitutiones, nullam Ecclesiam suæ Diœcesis inuisitatam, & indonatam aliquo munere prætermisit, verbo & exemplo illustrauit, censum ecclesiasticum denexauit, vt pauperes aleret, quos vt charissimos filios adamabat, pluresque quotannis in matrimonium honestas collocabat puellas, pijs locis, infirmis, ac peregrinis necessaria effundebat, illud in ore habens, bona ecclesiastica, proprium pauperum patrimonium esse. Monasterium S. Ioannis Monialium, quod sua munificentia pijsque ciuibus singulare incremẽtum accepit, reformauit, conscripto libello ad ipsas Moniales de vita communi, & paupertate seruanda. Archiepiscopale adauxit Palatium, & omnia, vt commodè in illo successores sui commorari possent. Cathedralem munificentia planè egregia exornauit, sacraue suppellectile auxit ad decorem, in eaque omni cultu ornatum sacellum Sanctissimi Sacramenti iam à prædecessore inchoatũ absoluit. Litium & munerum osor fuit, nihil tandem omisit, quod optimum videretur decere Pastorem. Cæterum in ipso pietatis, ac

benè

benè regendæ Ecclesiæ ardore defuncto Clemente VIII ad noua Comitia agenda reuocatur ad Aulam, collacrymantibus cunctis Capua discessit. Paulus Quintus Leoni XI. paucis diebus subrogatus, cum regressum ad Ecclesiam suam cogitaret, à Pontifice non est permissus, qui cum videret Ecclesiæ suæ per grauissima Reipublicę christianæ negocia non sibi licere adesse, illam liberè in manibus Pauli cessit. Romæ vixit deindè vsque ad Gregorij XV. Pontificatum; tanta siquidem animi moderatione, vitæque integritate, adeoque sanctimoniæ prospera fama, vt tanquam viri sanctissimi, post eius obitum, corpus venerarentur mortales. Incidit eius mors in an. 1621. die 17 Septemb. Pars mortalis in Farnesiano templo Societatis Iesu cõmuni Patrum ossuario humata, post annum, in vacuum S. Ignatij tumulum translata est. Odoardus Card. Farnesius nobili monumento, & epitaphio amici Card. memoriam non perituram honoranit.

Roberto
Card. Bellarmino
Politiano è Societ. Iesu
Marcello II. P.M.
Sororis filio
Odoardus Card. Farnesius
fui erga virum, quem patris
loco semper coluit amaris
nunquam perituri monumentum Pos.
Obdormiuit in Domino
Anno sal. MDCXXI.
Aet. An. suæ LXXIX.

Tarquinius Gallutius funerali oratione Bellarminum laudauit, Scotus, Sanderus, Capaccius, aliique elogijs celebrarunt. Iacobus Fuligatus eius scripsit vitam nouissimè Eusebius Sarrinus Florentinus Ord. Cistercienſis Abbas vir doctissimus, eruditusq; meus aliquando præceptor humanissimus, qui nuper non sine literarum iactura diem clausit suum, in elogiorum libro nondum cuso, hoc elogio, quod hic non pigebit exscribere, Bellarmini memoriam concinnauit.

Quonam elogio immensa tuæ gloriæ spatia, Roberte Bellarmine, percurram? Non est, cur ego te laudem à patria, genere, aut dignitate, cum hæc excolendo animo intentus, qui esses immortali fama, cœloque dignus, non plurimi feceris, vitæque continentissimæ, ac doctrinæ nobilitate illustraueris, ingenium mite, tractabileque, moresque A Siculis, quos Politianum patrium solum nobilium ingeniorum vrbs feracissima suo benigno sidere contulisse videtur. Experti in primis sunt vitæ in tyrocinio, Florentia in explicandis humanioribus litteris Patauium, vbi Theologicis studijs operam nauasti, Louanienses, qui te latine concionantem. Romanum postea repetisti cœlum, vt primaria degens in Vrbe, Orbi spectabilis esses. Vbique reliquisti signa virtutis. In scriptis Sapientiam, in Præfecturis dexteritatem; in rebus fidei consultor electus matura cõsilia, in emaculandis cum cæteris Patribus Bibliorum libris accuratam operam præstitisti. Nouerunt Clemens VIII. Pontifex, atque Henricus Caietanus Cardinalis, quanta doctrinæ B maturitate præstares. Hic Sixti V. Legatus secum te perduxit in Galliam, vt tuæ sapientiæ præsidio regni turbines compesceret. Ille Ferrariam profecturus inter asseclas honorarij itineris esse voluit, & ex omnibus literatis te vnum sibi assidentem Theologum elegit, ac postmodum sacram induere purpuram diris, ac minis coegit, tum postea ad honoris cumulum Capuanã Ecclesiam magno populi commodo tibi contulit. In eo fastigio eundem vitæ modum, quem in Societate studiosè didiceras, retinuisti, vt planè doceres humilitatem, patrimonium, cultumque moderatum, munimentum, non detrimentum dignitatum censeri. Claritudo quoque maiorum tibi non defuit, quandoquidem Iacobo Britanniæ Regi tuos spernenti Natales, C tanquam si esses obscura stirpe natus, rescribere potuisti, te Marcellum II. Pontificem virum, ipsis concedentibus aduersarijs, sanctum ac doctum ex materno genere imbuisse auunculum. Procul tamen eras ab hoc humano puluere. Demos te diutem suorum non esse, nullaque maiorum stare in atrijs stemmata, satis esset ad veram nobilitatem, ostendendam tui ipsius imago, quam multiplici eruditione, solideque doctrinæ copia pari pietate refertã ad viuum expressisti in monumentis expromptis ingenij; maximè verò in libris, qui controuersias de rebus fidei cõplectuntur. Ibi hæreticæ locustæ mendacio, atque impudentia loricatæ cõmoti è concupiscentiæ puteo egressæ profligantur. Ibi præfocas Caluinianos Anthaos: ibi tãdem Gordium hæreseos nodum non Macedonis ensc, sed gladio verbi Dei animosè dirimis. Is ergo es magne Bellarmine, cuius audito nomine sanctimoniæ, eruditionis, ac sapientiæ perfectio audientis animo concipiatur.

Hercule maiorum te Bellarmine putabo,
Hydra sua dextra nauitis ista cadit.
Hæc renouat caput Alcida mucrone petita,
Plurave de suo tristia dira vomit:
Tu gladio verbi ingulas horrentia monstra
Hæresis, vnde caput multiplicare queuit.

50. ANTONIVS Caietanus Honorati VI. Ducis Sermonetæ, & Agnesinæ Columnæ filius, Nicolai Card. Superioris nepos, frater germanus Bonifacij Card. Episcopi Cassanensis, & ferè alter doctrina, eruditione, & zelo, ad hanc Cathedram assumptus fuit à Paulo V. anno 1605. die vltima Augusti. Præfuit laudatissimè annis 17. ferè semper absens, vel in Germania ad Cæsarem, vel in Hispania ad Catholicum Regem Apostolicæ Sedis Nuncius, quibus in muneribus prudentia, ac dexteritate celebratur. Electus Cardinalis à Gregorio XV. Presb. tit. S. Pudentianæ 1621. Capuanam Ecclesiam in Aloysium nepotem transfundendam curauit. Romæ obijt die 17. Martij 1624. sepultus in suo titulo in Sacello suæ familiæ pulcherrimo.

51. ALOYSIVS Caietanus filius Philippi VIII. Sermonetæ Ducis ex Camilla Caietana, progenitorum merito, propriaque virtute clarissimus ex patrui voluntate factus est coadiutor cum spe futuræ successionis in hanc Sedem die 14. Nouemb. 1622. cui successit 1624. mox Patriarcha Alexandrinus euasit, paulòque post ab Vrbano VIII. creatus est Presb. Card. tit. S. Pudentianæ anno 1626. eximiæ virtutis, ac pietatis Præsul laudatissimè præfuit Capuanæ Ecclesiæ annis 0&10. Romæ mortuus est sub eodem Pontif. sepultus in suo titulo S. Pudentianæ apud Patruum Præcessorem.

52. HIERONYMVS Constantius Neapolitanus generis nobilitate, & Episcopatu Triuentino clarus, huc translatus est ab Vrbano VIII. anno 1630. personalem possessionem adipiscitur solemni ritu die Ascensionis Dominicæ 12. May. Sedit annis tribus; Neapoli excessit die 13. Septembris 1633. Capuâ relatus in Cathedrali, tumuloq; Cæsaris Cossæ prædecessoris conditus.

53. HIERONYMVS de Franchis Neapolitanus Patritius Episcopus Neritonensis Hieronymo Cóstantio subrogatur ab eodem Vrbano anno 1635. possessionem adeptus per Procuratorem ipsa die Epiphaniæ, Neapoli mortalitatem expleuit, Capuam haud ingressus die 30. eiusdem mensis Ianuarij in Ecclesia S. Dominici, ac Sacello familiæ suæ humatus vbi sequens spectatur elogium in marmore exaratum eiusdem ad viuum proferens virtutes, & dignitates.

Hieronymus
Episc. Neriton. Archiep. Capuan.
Vincentij de Franchis filius
Honores quo fugit impensiùs.
Hoc habuit obuios cumulatiùs:
Gemina vno tempore oblata Thiara.
Puteolana
A potentiss. Rege Hisp. Philippo III.
Neritonense à Sanctiss. Pont. Romano
Paulo V. remissaque illa
Hac quam reijcere nequit admissa,
Vita innocua, nec auara, & vigili,
Pascendo, tutando intentus Gregi,
Ad Archiepiscopatum euellitur
Capuanum,
Mensuramque tanti muneris abunde
expleuit, Mensuram ætatis parcè.
Vita functus ann. sal. MDCXXXV.
Augustiore dignus vrna,
Sed hanc
Suæ, fratrisque memor modestiæ
Thomas de Franchis Regius Consiliarius ac Præses regiæ Cameræ
P.

54. CAMILLVS Meltius Patritius Mediolanensis, omnibus disciplinis, Christianisque virtutibus eximiè excultus, in Romana Curia diù cum laude versatus, Dei beneficio ab Vrbano VIII. ex Auditore Cameræ Apostolicæ Vicario Capuanæ Ecclesiæ datus est Archiepiscopus die 18. Februarij 1636. possessionem iniit per Procuratorem Marium Vespasianum sexta Maij. Vrbem ingressus solemni pompa 22. Aprilis cum pietate haud vulgari laude cœpit eam administrare, Clerum sanctissimis legibus institutum habuit; Ecclesiasticum Ius incõtaminatum seruauit, in pauperes liberalis fuit, excussitque manus suas ab omni munere, Diœcesim peruigili diligentia inuisit, Archiepiscopale Palatium mirificè restituit. At non attinet modò dicere, ne viuentis modestiam oneremus; quanto pietatis affectu, zelo, humanitateque vbique & semper illam gubernarit. siue præsens, siue absens ad Ferdinandum Secundum Magnum Etruriæ Ducem, mox ad Cæsarem in Germaniã Apostolicæ Sedis Nuncius, vbi per annos multos in arduis negocijs pertractandis fidem suam, & dexteritatem præbuit. Paucis tamẽ illis annis, quibus datus est Capuæ adesse, qua virtute, quo zelo, quoue pietatis ardore, probitatisque exemplis Capuano gregi præfuerit, Capuanorum testantur desiderium, & lacrymæ, quę nuper, cum Sanctiss. D. N. Alexander VII. Pont. Max. illum ad Aulam reuocauerit, vt Episcoporum ac Regularium Congregationi à secretis esset, absentię haud satis videntur posse lenire dolorem. Demũ hoc ipso anno 1657. die 9. Aprilis ab eodem Sanctissimo Domino S. R. E. Presbyter Cardinalis creatus est. Viuat laudatissimus Præsul, diuque viuat, Ecclesiæ Catholicæ decus, & ornamentum futurus.

AESERNIENSES, seu Isernienses EPISCOPI.

AESERNIA vna ex septem Samnij ciuitatibus antiquissima haud longę à Vulturno fluuio medio inter Bouianum & Venafrum sita à Capuana Metropoli M. P. . . distans; quam prisci Eserniam dixere. Vetus magisq; credita opinio apud ciues illius auctores facit antiquos Aborigines, quos Samnites exinde exegerunt, hos autem cum fregissent Romani, illuc primum Coloniam deduxerunt anno ab Vrbe condita CCCC. LXXXVII. ante Christum natum CCLXV. Velleio teste, *At initio primi belli Punici, Firmum, & Castrum colonis occupata; & post annum Aesernia*: secundo ibidem deducta iterum Colonia est Augusti temporibus, vt scribit Frontinus: *Aesernia Colonia deducta lege Iulia, iter populo debetur pedum 10. ager eius limitibus Augusteis est assignatus*: Nerone vero Imperatore, tertio deducta Colonia Aesernię legitur apud Frontinum & Panuinum. *Esernia oppidum muro ductum iussu Neronis deductum. Iter populo debetur ped. 50 in centuriis & Augusteis terminis est assignatus*. Illius meminit Liuius pluribus in locis, Strabo, Tullius, Ptolomeus, Plinius, Siluius, Dion, Diodorus, Pomponius Mela, Antoninus Pius, Appianus, Eutropius, Orosius, Ostiensis, Paulus Diac. aliique antiquorum Scriptorum. Antiquitatis eam commendant vetusti lapides, aquæductí, inscriptiones, & numismata, quæ passim inueniuntur. Post Romani Imperij declinationem quinquies à Longobardis Saracenisque miserabile tulit excidium, ter à terræmotu quassata, adeo, vt Leo Ostiensis narret, funditus euersam fuisse; *Cum annus ab Incarnatione Domini 847. volueretur, tam ingens terræmotus per vniuersam Beneuenti fuit regionẽ, vt Isernia ferè tota à fundamentis corrueret, multusque ibi populus, & ipse cum eis eorum Pontifex interiret. Apud Monasterium quoque S. Vincentij terræmotus plurimas domos euertit.*

eurtit. Quod etiam ſcribit Chronic. eiuſdem Monaſterij S. Vincentij, Sigonius, Frizzi, Baronius, & Boſius, & cum eis Admiratus. Eodem deinceps in loco ciuium pietas & amor reædificauit. Hodie ſub regia poteſtate haud ſatis ampla eſt; cum ad quatuor millia paulo plus mortalium alere dicatur. Cœlo benigno ſoloque fœcundo gaudet, cuius fertilitas quæcumque ad vitæ vſum facere videtur vberrimè producit & vinum à Plinio laudatiſſimum. Dedit Aeſernia Claudiam Marcellam Romanæ Reipublicæ conſularem familiam, C. Claudius Marcellus Aeſerninus primus eã in Vrbem traduxit, & Aeſerninus fuit Cirus Morillus celebris Orator, Senecæ Magiſter. Nobilis eſt Cœleſtini V. Pontif. Max. & Andreæ Iuris interpretis celeberrimi, genitrix, alios produxit in omni genere viros clariſſimos, quorum meminit Vincentius Carlantes Aeſerninus Archipresbyter in Hiſtoria Samnij, vbi ſparſim de Aeſernia plura recenſuit; inter cetera verò ſcribit ex patrũ traditione Aeſerniam Chriſti fide fuiſſe illuminatam ex prædicatione Poltini Apoſtoli Petri diſcipuli, qui in Samnio Euangelium diſſeminauit, quique Beneuenti fundauit Eccleſiam. Alij verò volunt Sanctos Nicandrũ & Marcianum Martyres illic circumaduenientibuſque ciuitatibus Chriſtiana ſacra enuncianiſſe, vel confirmauiſſe Imp. Diocletiano, ſub quo nobilẽ tulerunt palmam martyrij, iugulataque gentilitate, ſe Chriſti nomen mirum in modum extuliſſe ſub Syluestri Papæ Pontificatu proprioumque habuiſſe Paſtorem, cuius memoria non extat, nè fortè diuinare vellemus, hunc primum fuiſſe S. Benedictum qui priſcis temporibus, tamẽ incertis, Aeſernienſi præfuit Eccleſiæ, à quo noſtrum exordiemur Catalogũ, cuius Eccleſia Archiepiſcopi Capuani ſuffraganea facta fuit circa annum 968. cum eſſet tunc vnita cum Venafrana, Boianaq; Eccleſijs. Cathedralis Aeſernienſis elegantis architecturæ eſt, Sanctoque Petro Apoſtolorum Principi conſecrata: exornatur autem duabus dignitatibus, & decẽ Canonici ibi ſunt, cum alio promiſcuo clero, qui ibidem diuinum opus perurgent. Multorum Sanctorum reliquijs dives eſt. Intra ciuitatis mœnia duo Sanctimonialium Cœnobia extãt, & quinque Mendicantium; Xenodochia tria, & aliquot laicorum Fraternitates. Diœceſis ſatis ampla eſt, continentque tredecim oppida, aliaque loca, cum ſuis Parochijs & Eccleſijs, in ea ad fontes Vulturni fluminis miſerabilis vetuſtate tamen, diuitijs, ac ſanctitate famoſiſſima olim Abbatia ſita eſt S. Vincentij Ordin. Benedictini. Epiſcopatus cenſus omnis mille ſcutatorum excedit, taxaturq; in libris Cameræ Apoſtolicæ ad flor. 50. Series Præſulum, qui in hac Cathedra floruerũt ſequens eſt, quam ex varijs auctoribus, monumentiſq; non paruo noſtro labore ita digeſſimus.

1. S. BENEDICTVS, tempus quo floruit, patria & acta ignorantur, cuius corpus ſub ara maiore Cathedralis Eccleſiæ conditum religioſè colitur, feſtus dies Aeſerniæ celebratur 4. Maij. Eius meminit Ferrarius in Catal. SS. Pauluſque Regius, qui narrat Cathedralem Eccleſiam quaſi repentino vehementique terræmotu concuſſam contremuiſſe, cum Epiſcopus quidam Aeſernienſis circa Sancti Benedicti corpus effodi iuſſiſſet.

2. LAVRENTIVS Aeſernienſis Epiſcopus vixit temporibus Innocentij Primi Papæ circa annum Domini 402. vt ex Epiſt. 12. Innocentij tom. 1. ep. Pont.

3. EVTODIVS Aeſernienſis Epiſcopus reperitur ſubſcriptus Romanæ Synodo ſub Hilario I. Papa anno 465.

4. MARIVS Epiſcopus Samnij, quem volunt fuiſſe Aeſernium Præſulem, interfuit Romanæ Synodo primę ſub Symmacho Papa anno 499.

5. INNOCENTIVS Mario ſubrogatus eſt. Hic ſecundæ, tertiæ, quartæ, & quintæ Romanis Synodis ſub eodem Symmacho præſens fuit. Poſt hunc Aeſernienſium Præſulum nomina per centum annos deſæuientibus in Apuliam Samniumque barbaris interciderunt.

6. SEBASTIANVS ann. 595. ad quem ſcripſit Gregorius Papa; Hunc Sigonius lib. 1. de Regno Italiæ Serinienſem Epiſcopum vocat, non Aeſernienſem aut Iſernienſem, vt notat Vincentius Carlantes lib. 3. cap. 13. Poſt hunc etiam ſexaginta poſt centum annorum ſpatio, Epiſcoporum qui ſucceſſerunt nomina deſiderantur, habemus tamen illis temporibus ſuos Eccleſiam hanc habuiſſe Paſtores, etenim anno 639. cuiuſdam Aeſernienſis Epiſcopi, ſuppreſſo nomine, fit mentio in vetuſtiſſimo Ioannis IV. Papæ diplomate, quo confirmatur ius Eccleſiæ S. Mariæ Landinulfo Comiti Aeſernienſi, Landulfi filio eiuſdem Eccleſiæ conditori. Hoc diploma in arboris cortice perplexis barbariſque characteribus ſcriptum dono dedit Paulo V. Pont. Max. Ioannes Baptiſta de Puteo Bergomenſis. Paulus

lus in sanctiori Vaticani Archiuio recondidit, vbi mihi legere, & exēplare licuit benignitate viri eruditissimi Alemani eiusdem Præfecti, quod mutilum, ac decurtatum sicuti iacet, hic exhibemus.

Ioannes Papa hiſce ſuis litteris plumbatis confirmat Landinolfo Comiti Aeſernienſi ius in plebem Sancta Maria eiuſdem ciuitatis. Landulfus namque cognomento Gracus, & Gemma illius vxor Comites Yſerga intra eandem ciuitatem, ac iuxta Fontem Sancti Ioannis Baptiſta, nutu Dei & gratia Aricis ædificauit Eccleſiam vocabulo S. Mariam, eamque in plebem erectam dotauit ſuis propriis bonis, quæ poſſent ei diminutionis opprobrium paſſæ eſſet, à Landenulfo Landolfi filio Yſerga etiam Comite fuit reſtaurata, quapropter Ioannes Papa decreuit, vt idem Comes cum ſuis . . . . . dominium in eandem Eccleſiam haberet, ibique ad regendum ſeruitores poteſtatem exerceret, ſecundum Deum, & Eccleſiaſticam ordinationem, vt ſeruitiis Dei augeatur & creſcat. Decernit etiam, vt Epiſcopus Yſerga nihilominus de rebus & ornamentis ipſius præfata Eccleſia S. Maria imminuere præſumat, vel inde accipere audeat. Si, quod non optamus, in aliquius male opinionis iaculo ſeruitores ipſius Eccleſiæ deprehenſi fuerint ab Epiſcopo ipſius ciuitatis, regulariter inſtituimus corrigendos. Quod ſi quiſpiam contra hæc tentare præſumpſerit, auctoritate Apoſtolica decernimus primum quidem, vt ſui ordinis gradu priuetur, atque nota maioris vltionis multetur, partem cum Iuda traditore habeat.

. . . . & participatione Corporis & Sanguinis D. N. I. C. priuetur . . . . & charta hæc noſtra diffinitionis firma permaneat . . . . ſcriptum per manum . . . . Notarij . . . . in menſe Octob. Indict. 13. Bene valete.

Chordula alligata huius originalis diplomati, vt vidimus, ſerica eſt auri, & rubri coloris. Cæterum cum in hoc diplomate mentio habeatur Aricis Beneuenti Ducis, qui eam ciuitatem rexit ab anno Domini 598. ad annum 648. reuera Ioannes hic Papa qui has litteras dedit, alius eſſe non potuit, quam is, qui quartus nomine dictus, & natione Dalmata, ſedit in Petri Cathedra annum vnum, ac menſes ferè decem, creatus enim

A fuit anno ſalutis 638. menſe Decemb. obijtque anno 640. 4 Id. Octob. In ea namque Aricis Ducis annorū computatione nullus alius Romanus Pontifex, qui Ioannis nomine vocaretur, vixit: datum eſt diploma anno Chriſti 639. in quem ritè incidit Indictio 13. & annus illius Pontificatus ſecundus. Cæterum ijs obſcuris temporibus, quibus Aeſerniēſium Præſulum nomina intercidērūt, tres nobiliſſimi fratres Beneuētani Paldonus, Tatonus & Taſonas an. 703. ſpreto mundo Monachi S. Benedicti effecti ſunt in Parſenſi cœnobio, & adhortante Thoma Abbate viro ſanctiſſimo ad fontes Vulturni fluminis in Samnio, octo tantum milliaribus ab Aeſernia prope ædiculam D. Vincentio Martyri inuictiſſimo ſacram Monaſterium exædificarunt, cui à Diuo tutelari S. Vincentij de Vulturno nomen fecerunt, cuius poſtea vnus poſt alterum Abbates dicti ſunt, pieque, ac ſanctiſſime ibidem in Domino quieuere. Floruit Abbatia hæc ſanctitate, diuitijs, priuilegijs ſpecioſiſſimis à Regibus, Imperatoribus, Pontificibus, principibuſque viris liberaliter eidem clargitus, vbi aliquando quingenti Monachi à Carolo Magno Imperat. ſunt recenſiti. Poſt commendata deinde ſecularibus Clericis Abbatia hæc ſuum decorem veterem amiſit, vt vix veſtigia appareant, ſolaque ſedeat; nec habeat conſolatorem, qui ſaltem diuinum opus poſſit vrgere. Horum Sanctorum Acta, Cœnobij ædificatio, innumera priuilegia, donationeſque ac Abbatum ſeries, deſcribuntur in veteriſſimo pergameno m. s. codice litteris Longobardis ſcripto, nos hic ex autographo ipſo eorumdem Sanctorum vitam, Cœnobij fundationem, Abbatumque Catalogum libenter dabimus, cum hoc ſæculo monumentorum ieiuna ſit Aeſernienſis Eccleſia.

B

C

Prologus Domni Authperti Venerabilis Abbatis, in vita, vel obitu Sanctorum Patrum Paldonis, Tatonis, & Taſonis S. Vincentij Abbatum.

D

Humani generis primus parens ad imaginem Dei factus in paradiſo voluptatis poſitus, vt vitæ præcepta ſeruaret ab ipſa vita, quæ Deus eſt, fuit admonitus, & ne hanc pro minimo duceret, mortem eſt ei comminatus. Sed hæc ille contemnens ſponte deſeruit Creatorem, & ſecutus eſt peremptorem. Deus verò, qui mentiri, vt eſt veritas, non nouit, morti quā minatus eum addicit. Dixerat enim illi, atque eius vxori. In quacunque die comedetis de ligno ſcientiæ boni & mali, morte moriemini. Quæ videlicet ſententia non ſolùm corporis, ſed & animæ mortem oſtendit. Sed quia benigniſſimus Deus ſerpentis ſuaſionibus miſerabiliter vidit hominem deceptum, fragilioriſque eſſe materiæ figmentum, noluit hunc eſſe in æternum damnatum. Hinc enim actum eſt, vt

vnigenitus Dei filius carnem sumens moreretur pro nobis, ne mors animæ vitra regnaret in nobis, vt quod in Adam perdideramus, in Christo reciperemus. Hinc enim scriptum est. Cum venit plenitudo temporis misit Deus filium suum factum ex muliere, factum sub lege, vt eos, qui sub lege erant redimeret, vt adoptionem filiorum reciperemus. Sed quo caritatis ardore id fecerit pro nobis, nullus verbis explicat ex nobis, ait enim ipse Dei filius. Sic Deus dilexit mundum, vt filium suum vnigenitum daret. Hinc iterum Paulus dicit, qui dilexit me, & tradidit se ipsum pro me, de quo rursus ait. Cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est, esse se æqualem Deo, sed semetipsum exinanimit formam serui accipiens in similitudinem hominum factus, & habitu inuentus vt homo. Humiliauit semetipsum factus obediés vsque ad mortem, mortem autem Crucis. In qua scilicet humanitatis forma conuersatus inter homines per omnia, vt homo, excepto peccato, iter eis ostendit, quo ad derelicta gaudia repedare possint. Si autem quod sit hoc iter inquirimus, Dominum in Euangelio dicentem attendamus, ait enim, Ego sum via, & nemo venit ad patrem, nisi per me. Ecce audiumus iter, per quod patriam repetamus, videamus nunc quibus modis ad ambulandum gressus dirigamus. Qui (inquit Ioannes) dicit se in Christo manere, debet, sicut ille ambulauit, & ipse ambulare. Libet autem intueri, quæ sint hæc Christi vestigia, qui gressus, quibus in carne ambulauit pro nobis, vt cætera taceam, quæ euangelica plenitudine narrantur de baptismo ad tentationem, ac ieiunium, de ieiunio ad prædicationem, de prædicatione ad opprobria, de opprobrijs ad flagella, de flagellis ad sputa, de sputis ad crucem, de cruce ad sepulturam peruenit. Ij etenim sunt gressus Dei in terra, de quibus Psalmista ait. Visi sunt gressus tui Deus, ingressus Dei mei Regis. Hos imitandos esse denuncians Petrus ait fidelibus. Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, vt sequamini vestigia eius. His se passionibus sequi ipsa via insinuat dicens. Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, & tollat crucem suam quotidie & sequatur me, & Paulus ait, Mihi autem absit gloriari, nisi in Cruce Domini Nostri Iesu Christi, per quem mihi mundus crucifixus est, & ego mundo. Ij gressus autem & angustam ingrediuntur viam, quæ ducit ad vitam. Ij ambulant super aspidem & basiliscum, & conculcant leonem & draconem, in his ambulauerunt Apostoli, hos Martyres & Confessores sunt subsecuti. Hos per gressus perfecti incesserunt Monachi, quibus specialiter à Domino dicitur; Tollite iugum meum super vos, & discite à me quia mitis sum, & humilis corde, & inuenietis requiem animabus vestris. Sed quia nos in illorum tempus deuenimus, de quo Dominus in Euangelio ait Discipulis suis, quia abundabit iniquitas, refrigescet caritas multorum, ac, secundum Apocalypsis sententiam, nequaquam feruentes, sed quod gemendum est, tepidos aspicimus Monachos. Ad incitandos animos eorum, tres nuper ad Christum conuersos euangelica perfectione probatos auditorum animis ingerimus, Paldonem scilicet, Tasonem, atque Tatonem, Sanctorum Patrum sudoribus ac laboribus coæquandos, vt qui desidiosi, ac languidi antiquos Patres nostros nos imitari non posse causamur, horum nuper conuersorum vitam recolentes erubescamus. Hos ergo non temeritatis ausu impulsus, sed Abbatis mei monita sequutus, eaque modo stylo prosequor, de quibus adhuc testes existunt, qui se hæc ab his audisse confirmant.

Tres igitur ex nobili genere orti iure consanguinitatis propinqui Paldo, Taso & Tato fuerunt viri Beneuentani, ex quibus superior Paldo ex vno, Taso verò & Tato ex altero fratre sunt procreati. Ij Euangelica voce excitati, diuinoque amore inflammati vna eis sententia, vnum consilium fuit, vnumque extitit votum, patriæ solum, diuitias, parentesque relinquere, & nudos nudum Christum sequi, nudi cum nudo aduersario pugnare: Galliarumque prouinciam pro voto expetere, atque inibi corpore, non mente, ducti diuersa Monasteria inquirere, lenique iugo Christi colla mentis submittere. Hoc autem idcircò studiosè facere præuidebant, vt propter Christum ne vno, qui superesse poterat aspectu visionis corporaliter frueretur. Quid plura? vt animo, & mente conceperant, iter præparant, nec moram faciunt, nec dilationem portendunt, sed carnalium parentum nexus pertimescentes, qui semper impedimentum fiunt ad Christum conuersis, eorum oculos pia simulatione deludunt, ita tamen, vt mendacij crimen nequaquam incurrant; dicunt enim se Romam pergere velle, Apostolorum Principis Petri se suffragijs commendare, eiusque desiderata limina osculari, quod & fecerunt, sicuti autem nobiles decet, oneratis animalibus stipendijs præparatis ad fedendum equis famulorum fulti obsequijs sibi, soliique Deo, quid agere vellent, gressus ad ambulandum mouent.

Stirps veneranda satis nimium præcelsa parente
Primus à principio luxit vt orbe dies.
Germine purpureo decus hoc tulit vrbs Beneuentus
Iure salutiferos traxit ab vrbe viros.
Scandere regna petens sublimia corde seruo
Dignè sacra ferunt signa pro lege Dei.
Terrea cuncta terit, gazas vt stercora sprenit
Laudes magnifico gaude referre Deo.
Cui salus & virtus
Rex bonus inuictus.

At

At verò vbi proprios fines sunt egressi, Marsorumque Prouinciam ingressi descenderunt equis, admonuerunt pueros, vt cum equis, & his quæ allata fuerant ad propria remearent. Et hoc propterea, quoniam sibi tale votum extitisse dicebant, vt ij tres tantum suis pedibus Romam pergere deberent. Quibus flentibus, ac lugentibus iure potestatis imperant, vt recedant. Illis autem abscedentibus, dum prædicti famuli Christi scandunt iter, obuiam habent pauperes vilibus, ac scissis indumentis adopertos. Iam ij paupertatis amore inflammati aiunt inter se. Ne sit in nobis, quod mundus honoret, ne quod latro diripiat, his nos vestibus exuamus, pauperibus tribuamus, illorumque nos vilissimis ac sordidis induamus. Hinc perpendant, qui nomen Monachi prætendunt, quanti reatus criminis sit sub Christo paupere degentes indumentis comptos & non moribus incedere; ecce etenim ij, per quos hoc Monasterium initium sumpsit talibus induti amictis initium suæ conuersionis dederunt.

Mundus ad ima ruit miseros ad tartara ducit,
Mutemus vestes, nostras Deus instruat mentes;
Ne sit quod fortis, fur, latro, tollere possint.

Et vt ad propositum reuertar, cœptò itinere dum pergunt ad Monasterium gloriosæ Dei Genitricis Mariæ quod est in Sabinis, perueniunt in quo vir vitæ venerabilis Thomas Pater præerat, de quo à pluribus audiui, quia olim in partibus Orientis constitutus, sicut ipse narrauit tandiu ad Redemptoris sepulchrum orationi vacauit, quoadusque impetraret quod precibus postulabat. Denique, vt asserunt, nocte quadam precibus fatigato, soporeque depresso adstitit ei quidam gestans in manu miræ pulchritudinis panem, cui & dixit, accipe hunc panem, & abscede. Scito autem te minus ex eodem nunquam habiturum. Dictæ etenim deinceps, vt aiunt qui eum viderunt compunctionis vir fuit, vt penè de Deo sine lacrymis nil posset loqui. Is dum præfatos Dei famulos hospitio suscepisset, vt Monachorum, ac bonorum moris est Christianorum cum fratribus, vt ei solitum fuit secundum Domini præceptum eorum pedes ablnere pergit. Ij autem qui aduenerant, delicata, ac candida membra vilibus, ac sordidis vestimentis tegebant, elegantem ac compositum vultus aspectum protendebant. Quamobrem nec eorum secretum abscondi potuit oculis viri Dei. Peracto itaque caritatis officio, noctisque cursu transacto cum aurora daret initium diei seorsim eos blanda loquutione inquisiuit, qui essent, vnde, cur aduenerint, ne fortè aliquod præiudicium substinerent, ne peccati crimine peracto fugerent, promittens se eis in quo valeret adiutorium ministrare: tantum vt profiterentur, cur eis ita placuerit tantam simulationem arripere. Ad hæc illi obstupefacti videntes consilium suũ seniori celare non posse, consilio accepto narrant cuncta per ordinem, qui fuerint, vnde, cur aduenerint, quæque gesserint, quorum filij, quibus nominibus vocarentur, qualiterue Romam pergere vellent, indeque Galliarum regiones expetere multis eum adiurationibus constringentes, ne eorum propositio ipse fieret impedimento. Ad hæc ingemiscens venerabilis Senex ait, nequaquam ò filij in hoc tam laudabili proposito vos impedire cupio, sed magis adiuuare, nec vos interim relinquam, aliquantisper vobiscum pergam itineris vestri vsque ad Apostolorum limina me habebitis comitem. Propterea autem vir Deo plenus itineris illorum particeps fieri gestiebat, vt eos, sicuti, & fecit suis salutaribus consilijs ab illius itineris longitudine reuocaret. Quod Dei prouidentia factum fuisse nullus ignorat, qui hoc Monasterium cernit.

Hos specie, forma, cognoscit munere dogma,
Consilio reuocat, leuat obsequio Pater almus,
Ne pausent, faueant, facilis pateat labor altus.

Pergunt interea simul vt senis fuit voluntas, multisque lacrymis profusis deuotionem suam Apostolorum commiserunt suffragijs. Oratione verò completa cœpit eos reuerendæ memoriæ iam dictus Pater verbis suauoris admonere, vt secum ad Monasterium reuerterentur, & aliquandiù apud eum remorati propositum institutionis suæ videndo & operando addiscerent, & tum demum quò eos Dominus vellet vocare properarent, & vt verbis illius vtar, Audite, inquit, ò filij consilium meum, ad Monasterium, cui deseruio reuertimini mecum, & propter ardorem vestri desiderij quanquam extra vsum Monasterij intrinsecùs vos recipiam, vt simul cum fratribus edatis, simul dormiatis, simul orationi vacetis, simulque ad opus manuum exercetis, vt his exercitijs probati sciatis, quibus modis propositum Monachi adimplere valeatis. Hæc & his similia eo dicente præbuerunt assensum, pariterque cum eo ad Monasterium sunt regressi, in quo paucis diebus remorati ad plenum instructi sunt.

Te simul esse petunt Petri dum limina quærunt.
Roma beata nimis fratrisque, senexque fidelis,
Quos trahit ipsa ferens fidei per litora nauis.

Accidit autem, vt dum pater duorum fratrum Tatonis scilicet, atque Tasonis cum cete-

exteris parentibus huc illucque eos quæ-
rent rapidissimo cursu Romam venirent,
quosdam studiosè quærerent, ac nequaquam
ibi inuenirent, audiunt à dicentibus Sabi-
nis eos esse in Monasterio gloriosæ Dei Ge-
nitricis Mariæ. Tunc illi maioris amoris stimulis agitati spatium itineris illius quasi trã-
uolantes ad prædictum Monasterium perue-
nerunt: à prædicto Monasterij Patre petie-
runt, vt aspectibus illorum præsentarentur.
Venerabilis autem Senex, vt erat suadibilis
eloquio admonuit, vt exirent, illis autem re-
nitentibus compulit eos, vt sibi imperanti
obedirent. Vt verò egressi sunt, parentesque
eos viderunt, vehementer flere cœperunt,
eleuataque voce ad eos dixerunt. Cur nos
peccatores tanquam mortuos reliquistis? vt
quid cutam animarum nostrarum deseruistis?
nullus ne vobis inest pietatis affectus, nulla
consanguinitatis compassio? obsecramus, in-
quiunt, obsecramus, & per Deum conditorem
cœli & terræ deprecamur, ne nos deseratis,
quia ad Christum conuerti, & sæculum
funditùs relinquere sumus parati, sin autem
contestamur Cælum & terram, sanguinem
nostrum de manu vestra à Deo fore quæren-
dum. Ad quorum verba lacrymasque atque
singultus dum illi pietate nequaquam mouerentur, sequi, vt Deo promiserant, Gallias
petere dicerent; propterea vt apertè nunc co-
gnoscimus fertur senex ad eos voce dixisse.
Confidite, inquit, filij, confidite, & de Dei
misericordia præsumite; quia si modò meis
monitis aurem obedientiæ accommodaueri-
tis, multi per vestræ actionis exemplum cæle-
ste ingredientur regnum. Audite, inquit, fi-
lij hominum, audite consilium patris vestri,
& horum preces spernere nolite, ostendam
vobis, si vultis à Deo vobis, locum præpara-
tum; spero enim in Domino, quoniam illuc
adimplebit Deus desiderium vestrum, ibi-
que facietis Deo fructum acceptum. Indi-
cium autem loci percipite, & ad eum quantò
citius properate.

Non Pater hos monitis gemitu mouere parentes,
Sed patriam gentem, contemnere vite fatentes,
Mollia spernentes, pro Christo dura ferentes,

Est autem dilectissimi loci, ad quem vos,
ire desidero in Samnij partibus super Ripam
Vulturni fluminis, vbi initium sumit à mille
ferè passibus, in quo videlicet loco situm est
Oratorium Martyris Christi Vincentij nomi-
ne dedicatum. Ex vtraque verò parte flumi-
nis silua densissima, quæ habitationem tan-
tum præstat feratum, latibulaque latronum.
Omnipotens autem Dominus, cui vos famu-
latum exhibere desideratis, & vos in eodem
loco illæsos seruabit, & cunctis iter agentibus
à timore latronum pacatum, atque securum

constituet, nec non & cetasia, dumis, ac fun-
tibus, lignis fructiferis abundare faciet. Ite,
ait filij, & in eodem loco, sine metu cuiuscun-
que permanete.

Nos pater ire monet, loca monstrat peruia nullis,
Arboribus multis, quæ rorant flumina pulchris,
Montibus & ventis, nimium sunt frigida mœstis.

His igitur, & huiusmodi verbis à rigore
obstinationis emollitis, tanquam Christum in
seniore loquentem attendentes, Apostolique
dictum recordantes, Nolite quærere, quæ ve-
stra sunt singuli, sed quæ alterius ab his, quæ
cœperant, reuocant animos, atque ab eodem
benedictione percepta iter arripiunt, & ad
hunc, quem incolimus perueniunt locum,
nihil secum in alimoniis corporis præter via-
ticum in sportella ferentes, iam tunc non im-
memores illius præcepti dicentis, nolite solli-
citi esse quid manducetis, aut quid bibatis,
& nolite solliciti esse in crastinum, sed ille,
qui propter miseriam inopum & gemitum
pauperum vt pius pater exurgit, qui tali-
agentibus repromittit dicens; Quærite primũ
regnum Dei, & iustitiam eius, & hæc omnia
adijcientur vobis, hanc eorum fidem aspi-
ciens citò stipem largiendo adfuit.

Tres iter assumunt nihil hinc nisi corpora ducunt,
Est regimen victus tegmen, miseratio Christus,
Lex quoque sacra Dei hinc noctis fine diei.

Nam cum ad hunc, in quo residemus, vt
dictum est, perueniunt locum, quia cuncta,
quæ ad vsus corporis sunt necessaria deerant,
ad illum protinus mentem erexerunt, in quo
& per quem omnia viuunt. Ingrediuntur
denique Oratorium, peragunt in Dei laudi-
bus officium, atque superueniente nocte
quieti membra deponunt. Sed cui dico,
quieti, cum terra tenus tantum artus locan-
tes ad morem Patriarchæ Iacob lapides capi-
tibus supposuerunt? dico tamen, quietem
esse in quo etsi caro tabescit, spiritus pingue-
scit. Et ecce facto paruo interuallo, venit ad
eos quidam homo ignotus nocturno silentio,
regiamque Oratorij pulsans ait, Quisnam
hoc in loco quieuit, ad cuius vocem exiliens
cacitus venit ad eum venerabilis Tato, cui
ille, Audiui, inquit, à dicentibus, quoniam
hic peregrini adsistunt, & propterea à pasto-
ribus meis veniens detuli modium farinæ, ac
vini, si habes, vbi hoc, quod attuli, recon-
das. Tunc ille, quædam vascula repeniens,
tanquam à Deo sibi oblata suscepit, quæ ob-
ferebantur, quo abscedente nullus deinceps
compertus fuit, quisnam ille fuisset, qui hoc

munus gratanter obtuliſſet. His igitur indicijs claret, à quanta perfectione cœperint ij; per quos hunc locum ad tantæ magnitudinis excellentiam perducere dignatus eſt Omnipotens Deus.

Angelus acceſſit, dixitque, quis hic requieſcit?
Exilit inde Taſo tacito pede, pectore grato,
Munera cui præſtans vinum ſimilam vedit extra.

In hac denique Chriſti paupertate ſollicitè perſiſtentes, eorum vita, quam Deus ad exemplum plurimorum oſtendere diſpoſuit, longè, lateque perſonuit, atque lucerna ſuper candelabrum poſita diutius latere non potuit, & cum multi eorum vitam imitari cupiunt, multitudo fraternitatis ad eos concurrere cœpit.

Longè per tentum ſocijs moderare talentum
Famina ſacra ferunt palmam bellique tulerunt
Et capiunt multos valido de gurgite ductos.

Primus itaque præfuit ſacro gregi Paldo Dei famulus, qui erat omninò mitiſſimus, quique per omnia hoc in ſuis actibus oſtendebat, quod ſuis, ſubiectis voce prædicabat. Ita amator Chriſti paupertatis, nec ſicuti carnales æſtuans diuitijs terrenis. Hic nempè fertur ad confirmandas animas fratrum, vt in paupertate, quam cœperant perdurarent, dixiſſe. Credite mihi fratres, quia Monachus ille, qui in hoc Monaſterio perſiſtens vſque in finem permanſerit, anima eius æterna ſupplicia nequaquam ſuſtinebit, ſed vitam æternam poſſidebit, & hoc ſanctæ congregationis Monaſterium vſque ad finem ſæculi ad ſeruãdas animas permanebit. Quod quidam ignorantes, qua intentione hæc profecutus fuerit falſa ſeipſos ſecuritate decipiunt, quamuis malè viuentes, & contra regulam Patrum facientes hoc in Monaſterio ſi permanſerint, ſaluos eſſe in futurum non poſſe, cum conſtet omnibus, quia quicunque in perpetratione criminis hoc in loco permanſerint, & ante extremi obitus diem ſe minimè correxerint, ad vitam nequaquam poſſe tranſire. Dicendum autem illis eſt; nequaquam virum Dei contra diuina eloquia ſententiam protuliſſe, ſed in illis hanc ſententiam permanere dixiſſe, qui ipſorum ſobriam, & caſtam vitam, ac laudabilem paupertatem vellent imitari.

Culmine præclaro venitens diademate ſacro
Primus præfecitur Paldo reuerendus, & Abbas
Innumeras animas Chriſto ſuper æthera mandat.

A Interea turba fratrum ſuccreſcente, cœperunt contra votum habere, per quod poſſent eiſdem, quos regebant, ſubuenire, dumque prædicti venerabilis Patris Thomæ immemores dicti, multos pèr eos in hoc loco eſſe ſaluandos, amicam paupertatem ſollicitè requirentes abijcere conantur ea, quæ poſſidere videbantur, ſed reſiſtente eis diuino iudicio, turba fratrum, ſtuduerunt magis ſecundum Apoſtolum non ſua ſinguli, ſed quæ alterius ſunt quęrere, & illud, omnibus omnia factus ſum, vt omnes ſaluos facerem. Multa ſiquidē tunc inter eos fuiſſe caritas, multa concordia vnitatis, multa compaſſio fraternitatis refertur; & quidem narrantur de eis quædam digna miraculis, ſed noſtrum ad hoc tantum fuit ſtudium incitatum, vt quibus modis ſæculum, B ac diabolum vicerint apicibus proſequamur. Neque enim maius eſſe poteſt miraculum, quàm quod tota mente mundũ reliquerunt, & quia multi videntur miraculorum eſſe participes, ſed nullatenus nomina habent ſcripta in cœlis; nequaquam hoc in tempore virtutes in Eccleſia, ſed perfectam vitam requirimus. Vnde Dominus diſcipulos de ſubiectione dæmonum gaudẽtes deterret dicens; Nolite gaudere in hoc quia dæmonia vobis ſubijciuntur: in quo verò deberent lætari ſubdendo manifeſtat dicens. Gaudete autem quod nomina veſtra ſcripta ſunt in Cœlis: magna ſiquidem virtus, magnumq; & admirabile extitit ſignum, ſuæ cõuerſationis exemplo tam innumeros de terris eleuaſſe ad Cœlos, de tenebris ad lucem, de morte C ad vitam, de exilio reduxiſſe ad patriam. Et vt cœpta proſequar ſæpe dictus venerabilis Paldo Euangelicæ perfectionis vir per omnia conſũmatus humanis rebus excedens præſentis vitæ finem fecit V. Id. Octob. Ind. III. anno Incarnationis Dominicæ 720. Reſidente in Sede Apoſtolica venerandæ mem. Gregorio II. Hic ſuſceperat Sacri Cœnobij regimina ab Incarnatione Domini anno 707. ſub Sancto Papa Siſinnio.

En Paradiſe tuos veruantes collige flores
Deni ſeptenis annis moderatus habenis
Eſt Paldo felix, quando tua gaudia repit.

D Cui ſuccedit in ſancto regimine Taſo minor quidem annis, ſed ardentior in ſãcto propoſito omnibus illis. Quia verò nonnunquã is qui præeſt, ſi conſiderare negligat, & contueri infirmorum imbecillitates, eoſque non vt præualuerint, ſed vt rigor diſtrictionis eius dictauerit, voluerit arctius adſtringere, nequaquam eos quò cupit perducere valet. Quia huic nimius zeli feruor potuit dominari, ſimile quiddam ei accidiſſe cognoſcitur; nam cum hunc arduo itinere incedentem, nequaquam ſequi valerent, penitus deſerentes abiecerunt, fratremque eius maiorem natu loco eius conſtituerunt. Vnde factum eſt vt ab vtriſque partibus ad Pontificem Romanum rela-

relatio mitteretur. Quod cum Gregorius Papa secundus audisset, factum improbat, hos contra canones fecisse notat, manusque suas in Christum Domini extendisse denunciat, quibus & pœnitentiam indicens, huius facti efficaciam ademit, quam scilicet indictã sibi pœnitentiam vix cum magno difficultatis conamine, obsistente æstus ardore perficere valuerunt.

Post sequitur socius regimina Taso
Qui minor est annis validus sapientia quamuis
Hic alacer, fortis, feruens quoque robore cordis.

Sed vt ostenderet Omnipotens Deus, quãti reatus crimen admisissent ij, qui pastorem à Deo tibi præelectum abiecissent, nequaquã hac pœnitentia placatus, mox sine mora iudicium exercuit vltionis. Nam ita cœperũt singuli humanis rebus decedere, vt duorum aut trium corporum fieret vna memoria receptaculum. Eaque hæc grassata fuit sententia quòad vsque penè nullus eorum in corpore remaneret, qui huius nœui fuerant conscius maculati. Sed nec ipse diu moratus, eosdem est moriendo secutus. Idcircò autem huius facti aduersitatem huic operi annectimus, vt à tali deinceps seditione & pastor, & grex alieni existant. Quia etsi nequaquã eos per hoc factum vtpotè incipientes pœnitere damnandos affirmare audemus, cum scilicet pastor zeli feruore, & grex pusillanimitate erraverit, tamen incertum est, vtrum eos hæc iudicij sententia ad plenũ huius reatus crimine mundauerit, an etiam purgatorij post mortem supplicio ignis fuerint absoluti. Obijt autẽ Taso prædictus pater III. Id. Ianuarijs Anno Dominicæ Incarnationis septingentesimo vigesimo nono. Indictione vndecima.

Fratri Prælatus pœnam Taso fertque reatus
Annis post octo migrans, cui cognitus vndo
Quem sequitur fratrum numerus sub peste necatus.

Succedunt præterea post huius discriminis luem, vt alloquar, læta quædam atque iucunda, cum superstes Taroloco paternitatis succedit. Hic denique virtutum omnium matre plenus extitit charitate, in animabus colligendis studiosissimus, zelo Dei feruentissimus, pietate vberrimus, discretione cautissimus, quique veluti mater super filios sic semper sollicitus fuit super subiectos, semetipsũ in laboribus durissimè exercens, gregi vt pater parcens, intermittens, mitior existens, inter claros, zelum districtionis exercens. Fertur etiam ex quo ad Monachi habitũ venit, nequaquam balneis vsum fuisse, nunquam caput lauisse, nunquam nouaculam super caput, aut barbam duxisse, & quod his difficilius est, diebus opere manuum insudans, noctibus vigilijs perpetuis vacans, loricæ onus ad carnem gestans, quousque virtus corporis præualeret non deposuisse. Cum verò defessis, ac fatigatis iam membris, hanc ferre non posset, circulum sibi ex eadem occultè fieri præcepit, quem & vsque ad diem obitus sui gestauit.

Hunc asserunt lectisternia refugisse. Fertur etiam & hebdomadam ieiunio peregisse; his enim, ac cæteris virtutibus repletus ad finem vsque perdurans consummatus obijt in pace 3. Id. Decembris. Ind. verò 6. felici gaudio lætus anno Incarn. Dominicæ septingentesimo trigesimo nono.

Hic prius abiectus fit postea Pastor benestus
Vendenis aliis postquam Taso præfuit annis
Ad finem durans expleuit tempora longa
Qui fuerat magnus studijs, opibus quoque largus.

Hæc de his dixisse sufficiant, quorum nos exempla, ac facta præclara de sæculi turbine ad hanc quietem perduxit; sed horum aspicientes feruorem cogit nos gemitus aliquid dicere de nostræ conuersationis tempore, & quanquam meipsum primo ferire loquendo pertimescam, tamen ea, in quibus incedo, & mihi similes incere cognosco enarrare vitia, sublato pudore non erubescam. Fortasse enim per hanc humilitatis confessionem, & mihi à Deo venia dabitur, & illis salubris correctio ministrabitur. Sed vndè exordiar, vnde loquendo initium sumam; omni enim ex parte sanctum à nobis propositum violatur, & penè nihil nobis superest, nisi quod Sanctus Pater prædixit Benedictus, per tonsuram & habitum nos Deo mentiri videmur, penè omnes ad superbiam prompti, ad contentionem, ad scandalum, ad detractionem, ad mendacium, ad male dicendum, ad accusationis lesionem, ad contumaciam, ad iram, ad amaritudinem, & despectionem, ad contradictionem, ad susurrationem, ad murmurium, ad gulam, atque ad ornatum vestium, cultus illecti. & vt breuiter cuncta perstringamus, ea, per quæ Sancti cœlestia consecuti sunt regna, desint tribulationes, persecutiones, aduersitates, angustias, passiones, contumelias, humilitatem, subiectionem, paupertatẽ odio habentes, quæ nostra sunt, non quæ alterius quærentes, falsos honores appetentes, ac per hoc inuicẽ inuidentes, inuicem mordẽtes quicquid ad præsens delectat, quicquid dulcedinis tota mente requirimus, nescio per quod aliud iter, fallente nos visu interiore, à Sanctorum calle demantes ad vitam nos posse peruenire confidimus. Ait enim Dominus Arcta & angusta via est, quæ ducit ad vitam, & pau-

& pauci ſunt qui intrant per eam. Apoſtolus verò dicit, per multas tribulationes oportet nos introire in regnum Dei, & iterum: Si non compatimur, nec corregnabimus, & nemo coronabitur, niſi qui legitimè certauerit. Eia Monachi noſtri, quid ad hæc dicturi ſumus? aut, quod enim nefas eſt, ſcripturam mendacem, aut noſmetipſos mendaces veraciter appellabimus? Sine via enim tendẽtibus labor eſt itineris, non profectus, aut fortè decepti dicere poterimus, vt ſecundum miſeriam noſtram loquar, Dominum dixiſſe. Beati, qui induti ſunt cappa? vel qui vſque in horam nonam ieiunant? nequaquam: dixit autem de his, qui falſam religionem prætendunt, veniunt ad vos in veſtimentis ouiũ, intrinſecus autem ſunt lupi rapaces; de illis autem, qui beati futuri ſunt, ait: Beati pauperes ſpiritu, quoniam ipſorum eſt regnum Cœlorum; beati pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur, beati qui eſuriunt, & ſitiunt iuſtitiam, quoniam ipſi ſaturabuntur; beati qui perſecutionem patiuntur propter iuſtitiam, quoniam ipſorum eſt regnum Cœlorum. Intendamus qui hæc abhorremus, quibus modis in ſcriptura deteſtamur ea, quæ nunc ſequi videmur; ſcriptum namq; eſt. Superbis Deus reſiſtit, humilibus autem dat gratiam, &, Qui detrahit fratri, eradicabitur, &, neque maledici regnum Dei poſſidebunt; &, perdes eos, qui loquuntur mẽdacium; &, cecidit accuſator fratrum noſtrorum. Et, qui iraſcitur fratri ſuo, reus erit iudicio. Et, vt qui ſcandalizauerit vnum de puſillis iſtis, qui in me credunt; Tot enim mortibus digni ſumus, quot his malis exemplis ſcandalizamus. Sed nos, ò dilectiſſimi fratres, Superiorũ patrum, quorum mentionem feci, exempla attendamus, ne in vacuum currere videamur omni niſu, omni conamine, omni virtute defudemus, vt ab his, quæ dixi, præcipitijs educi per iter Sanctorum incedere valeamus; ſi enim vnum in nobis bonum perfectè adeſſet, tot enumerata mala nequaquam ineſſent. Et quod eſt hoc bonum, niſi mandatum nouum? mandatum nouum, inquit Dominus, do vobis, vt diligatis inuicem, & in hoc cognoſcent omnes, quia mei eſtis diſcipuli, ſi dilectionem habueritis ad inuicem; qui enim diligit, ait Apoſtolus, legem impleuit, & plenitudo legis eſt dilectio. Ego autem dico, quia qui fratrem diligit, nequaquam detrahit, ſed corrigit, qui verò detrahit, non diligit, qui autem non diligit, docente Ioanne, manet in morte, ſi, inquam, radix huius dilectionis eſſet in nobis, omnia virtutum poma matureſcerent, quia verò deeſt, in flore vaneſcunt; ſed quia inducias ad corrigendum huius temporis à pio Redemptore accepimus, agamus, vt in melius proficiamus; non enim ſufficit patrias, diuitias, parentesque reliquiſſe, niſi nos metipſos mortificemus. Diem ergo mortis quotidie attendamus, & in æternum nõ peccabimus, Paſſionem Domini inſpiciamus, & de præſentibus iniurijs non dolebimus, ſicque huius exilij iter pergamus, vt egredientes de corpore angelum iucis inueniamus, per quem defenſi ab Accuſatore illuc peruenimus, vbi Deum cuncti cum Angelis ſine fine laudemus, vbi iam nullus erit metus mortis, nullus mœror, nullus dolor, nulla amaritudo, nulla tenebrarum caligo, ſed dies æterna, dies beata, in qua qui inuenti fuerint, luce ſolis non egebunt, qui ab ipſo Agno illuminati, ſicut Sol, in Regno Patris fulgebunt, vbi ſemper beati, ſemper gaudẽtes, ſemper lętãtes, ſemperq; erunt cum Chriſto ſine fine regnantes, vbi charitas in ſingulis regnabit, & Deus omnium in omnibus erit, qui in Trinitate perfecta viuit & regnat per omnia ſæcula ſæculorum. Amen.

Catalogus Abbatum Cœnobij S. Vincentij de Vulturno ex eodem Chronico exſcriptus.

1. S. PALDO primus Abbas S. Vincentij ad fontes Vulturni, poſt diutinam huius vitæ decertationem confirmatus operibus ſanctis in requiem Chriſti aſſumptus obijt 5. Id. Octobris anno Incarnationis Dominicæ 720. poſtquam in loco ſacri regiminis decem & ſeptem compleuerat annos, ab ædificatione verò huius ſacri Monaſterij Chriſti Martyris Vincentij iam agebatur annus trigeſimus quintus.

2. S. TATO huius loci 2. Abbas miles Chriſti poſt S. Paldonem ſuſcepit regimina ſacra, qui quidem minor annis, ſed in ſancto proposito ardentior extitit cunctis. Hic, præceptum obtinuit à Domino Arechis Longobardorum gentis celeberrimo Principe, confirmationis de terris & montibus iuxta Monaſterium poſitis, & poſt peractis in ſancto regimine annis octo, defunctus ſæculo migrauit ad Chriſtum 3. Id. Ianuarij Anno Dominicæ Incarnationis 728. Ind. 11.

3. & TASO, ſuccedit paſtor, & pater, & poſtquam S. Congregationis gregem vndecim rexiſſet annis felici exceſſu fratrum veſtigia ſequens migrauit ad Chriſtum 3. Id. Decembris Ind. 6. anno Dominicæ Incarnat. 739.

4. ATO 4. Abbas iſte conſtruxit in eodem Monaſterio Eccleſiam S. Petri Apoſtoli, & præceptum accepit à Giſulpho Duce Minore de Eccleſia S. Mariæ in loco Saro; cõſummatis verò in ſancto regimine annis 21. obijt 4. Kal. Ianuarij Ind. 13. anno Dominicæ Incarnationis 760.

5. HERMPERTVS præfuit ſacro Cœnobio ann. 3. menſ. 2. diebus 26. obijt 11. Kal. Aprilis anno Dom. 763. Ind. 1.

6. IOANNES ſucceſſit. Hic præceptum accepit à Giſulpho Duce Minore. Deſijt verò à regimine 15. Kal. Aug. expletis ann. 14. menſ. 3. dieb. 15.

7. S. AV-

7. S. AVPERTVS Gallus 7. Abbas, expleto in sancto regimine ann. 1. mens. 2. & diebus 25. iusti operis palmam suscipiens feliciter migrauit ad Christum anno Incarn. Domin. 718. Ind. 1. in Beati Petri Ecclesia digno sepulchro locatus. Vita, & gesta eius edita sunt ex Chron. excerpt. in tom. 3. Francorum Scriptorum.

8. HAINARD Abbas præfuit ann. 3. mens. 10. obijt 4. Non. Nouemb. ann. ab Incarnat. Dom. 780. Ind. 3.

9. POTO Abbas præfuit ann. 2. mens. 5. dieb. 16. obijt 10. Kal. Maij ab Incarn. Dom. 783. Ind. 6.

10. PAVLVS Abbas qui consummatis in sua sede ann. 9. mens. 5. dieb. 20. migrauit ad Christum 16. Kal. Aprilis die Dominica, Anno Incarnat. Domini 792. Ind. 15. sepultus in pace.

11. IOSVE venerabilis Abbas postquam an. 24. mens. 6. dieb. 16. Sanctæ Congregationis præfuit gregi, sumptus in gloria migrauit à sæculo, 4. Non. Maij Anno Incarn. Domin. 818. Ind. 11. vltra humanum modum secundum merita sua, cuius Sanctum Corpus antè eandem Ecclesiam in dexteram partem sepultum est in pace.

12. EPIPHANIVS Abbas præfuit ann. 17. mens. 11. dies 8. Hic fuit de S. Martino in monte Marsico.

13. IACOBVS peractis in huius Monasterij regimine annis 9. obijt prid. Id. Ianuarij anno Incarn. Domin. 853. Ind. 1.

14. TEVTO, iste construxit Ecclesiam S. Euphemiæ in Fundiliano, & multas vtilitates, & possessiones acquisiuit: obtinuit quoque à Ludouico Imperatore confirmationem præceptorum aliorum Regum, & Ducum, expletis verò in huius regimine Monasterij ann. 3. mens. 7. obijt in pace 10. Kal. Septembris anno Incarn. Dom. 856. Ind. 5.

15. IOANNES Abbas sedit an. 7. mens. 4. obijt 5. Id. Octobris anno 863. Ind. 12.

16. ANTEFVSVS completis in sacro regimine ann. 9. obijt 18. Kal. Maij anno Dominicæ Incarn. 872. Ind. 6.

17. MAIO Abbas sedit ann. 8. sub eius regimine hoc sacrum Cœnobium à nefandissima gente Agarenorum comprehensum, deprædatum, & incensum fuit, & prædictus Abbas Maio cum nongentis fratribus pariter decollati sunt anno 880. Extat horum nongentorum Monachorum decollatorum Historia à Ioanne Abbate conscripta in eadem Chron. lib. 3. quam hic exscribere vi- sum est, cum pulchra satis sit, & digna vt lucem aspiciat.

Historia Decollatorum Nongentorum Monachorum huius Monasterij.

PROOEMIVM.

Anno Incarnationis Dominicæ octingentesimo octuagesimo secundo, Indictione quintadecima, residente in Sede Apostolica centesimo octauo ab Apostolorum Principe Petro, Papa Ioanne, apud Constantinopolim imperante Basilio, quadragesimo septimo post Constantinum, Italiæ verò Ludouico filio Lotharij Regni iura tuente, Monasterium pretiosi Martyris Christi Vincentij, & Beatissimi Confessoris Benedicti apud Casinum, in quibus plurimorum Fratrum Sancta Congregatio cum Venerandis Patribus Maione, & Berthario in Omnipotentis Dei seruitio permanebat, ab Agarenis deprædata, & ignibus combusta sunt, & paucis vix euadentibus plurima turba fratrum cum prædictis Patribus gladijs necati sunt. Quod qualiter actum sit, operæ pretium enarrare, existimantes non ab re esse arbitramur, si aliquantulum excedentes à superioribus exordium sumamus, idest ex quo Reges Francorum sumpserunt imperium Romanorum, & tam veridicas sequentes lineas historiographorum, quam ex relatione Patrum Religiosorum, quæ didicimus adijcientes, posteris nostris pietatis exemplo Sanctorum Patrum nostrorum pro Christo occisorum memoriam relinquamus. Re enim vera pro Christo occisi occubuerunt, qui longo vitæ suæ tempore sub instituto Sanctæ legis vnanimes conuersantes, Christi gratia ad hoc pertingere meruerunt, vt Christo ministrantes, ipsum sequerentur, vsque ad opus magnæ charitatis, ac roseo cruore suę passionis septemplici Spiritus Sancti munere decorati, perpetui triumphi caperent diadema beatum. Ergo quia non immerito illos loci huius semper inspectores, ac bonorum iugiter suffragatores specialius esse confidimus, oportet vt annis singulis eorum memoria ab omnibus digniſſimè celebretur, quatenus tam eorum, quàm & omnium Sanctorum meritis, & precibus, de mundi periculis, ac inimicorum insidijs eripi mereamur, & peccatorum nostrorum veniam consequamur.

Longobardorum itaque gens cum Italiæ fines inuasisset vtpote alijs gentibus viribus fortiores, & Reges eorum post Iulij forum Ticini sibi Regni sedem statuissent, erant ex his Duces tam in Beneuento, quàm & in Spoleti ciuitatibus. Denique Constans Imperator cupiens à Longobardis Italiam eripere, cum multis diebus Beneuentum cum valida exercitus sui multitudine obsedisset: & verens Grimoaldi Regis aduentum, accepta Romualdi sorore ab obsidione discessisset, idem Grimoaldus Rex post Beneuentanorum

ereptio-

ereptionem, Ticinum repedare volens, & Raſemundum, qui dudum Capuæ Comes fuerat, data eis in matrimonio alia sorore Romualdi, filiam videlicet suam, apud Spoletum Ducem effecit, Giſulpho enim Foro-Iulianorum Duce à Cacano Rege Auarorum, qui & Hunni dicti ſunt, in bello peremptо, frater ipſius Graſulphus conſtituitur, quo defuncto, ei in Ducatu Ago ſucceſſit, & hoc mortuo Lupus Dux efficitur, qui plurimas donationes contulit Monaſterijs ſeruorum Dei, ſed præcipuè Monaſterio Beatiſſimi Vincentij. Hic cum in prælio Auarorum diù decertando occubuiſſet, Guettari vir benignus Ducatum ſuſcepit. Iſto quoque mortuo Elander Dux factus eſt. Poſt quem Rodoald ſuccedit. Grimoaldus verò Rex ſupradicti Lupi Ducis filiam Theodoradam nomine poſt mortem patris ſui filio Romuald Beneuentanorum Ducì in matrimonium tradidit. Ex qua tres filios Grimoaldum, Giſulfum, & Arichis genuit. Denique Romuald multitudine ſui exercitus congregata Tarantum, & Brundiſium expugnauit, omnemque circa latiſſimam regionem ſuo dominio ſubiugauit. Tunc quoque eius coniux Theodorada extra muros Beneuentanæ Ciuitatis Baſilicam in honorem Beati Petri Apoſtoli conſtruxit, & multarum ancillarum Dei Cœnobium ſtatuit, Eccleſiam quoque in honorem Sanctæ Dei Genitricis Mariæ in loco ſano pari tempore obtulit. Cuius oblatio poſt à Giſulfo eius filio Duce per præceptum confirmata eſt.

Poſt idem tempus Bulgarum Dux Alzeco nomine, cum magno exercitu ad Grimoaldũ Regem venit, ei ſe ſeruiturum, & in eius patria habitaturum promittens, quem ille ad Romualdum dirigens, vt ei cum ſuo populo loca ad habitandum concederet, præcepit, quos Romuald excipiens, ſpecioſa loca ad habitandum tribuit, quæ vſque ad illud tempus deſerta erant, ſcilicet Sepinum, Bouianum, & Iſerniam, & alias cũ ſuis territorijs ciuitates, inſuper Alzeconem, mutato nomine de Duce Caſtaldeum vocitari præcepit, qui multis temporibus in his locis habitantes, quamquã Latinè loquerentur, linguæ tamen propriæ vſum non amiſerunt. Rodoald igitur Foro-Iulianorum Duce defuncto Ferdulfus ſuccedit, quem Coruolus ſequitur, & poſt hunc Pemmo Ducatum promeruit. Hoc tempore Giſulfus Dux Beneuẽtanorum, Soram, Arpinum, Romanorum Ciuitates, & Arcipari oppida cepit, & vſque in locum, qui Horrea dicitur caſtrametatus, totam Campaniam deuaſtauit. Hic multa bona Monaſterij ſeruorum Dei contulit, ſed præcipuè Beatiſſimi Vincentij, & Sanctiſſimi Benedicti. Spoletinorum quoque Duce, Traſemundo mortuo, Faroaldus eius filius ſuccedit, qui multa Monaſterijs ſeruorum Dei dona conceſſit, ſed præcipuè Monaſterio Farfenſi, ſed hic à filio ſuo Traſemundo captus & clericus factus eſt, eiuſque locum idem Traſemundus inuaſit. Et iſte cum aduerſus Luidprandum Regem rebellaſſet, expulſus Hildericus Ducatum Spoletinorum accepit. Poſtque iterum Traſemundus Spoletum rediens, Hildericum extinxit, & Ducatũ recepit. At verò Luidprandus Rex Spoletum veniens, Traſemũdum Ducatu expulit, eumque clericum faciens in loco ipſius Agiprandum ſuum nepotem conſtituit. Pemmonem quoque Foro-Iulianorum Ducem Ducatu expoliauit, quoniam Patriarcham validiſſimis tribulationibus afflixit, filium verò ipſius Rachis pro eo in Ducatu ſubſtituit.

Igitur Longobardorum gentis Regibus decedentibus, vel ſuccedentibus, viceſimus nonus tunc extabat Ayſtulphus, admodum crudelior omnibus. Hic etenim multas, & grauiſſimas perſecutiones populo excitauit Romano. Pro qua perſecutione Stephanus II. Papa Apoſtolicæ Sedis aſcitos venerabiles viros, videlicet Atonem Abbatem Monaſterij Beatiſſimi Vincentij, & Optatum Monaſterij Sanctiſſimi Benedicti in Caſino poſiti ad eundem Regem Ayſtulfum deſtinauit obſecrando, vt à cœpta perſecutione ceſſaret; Ita enim validiſſimè inſiſtebat, vt Vrbem Romam niteretur inuadere obſeſſione circundatam, & ex omni populo per vnũquemque ſingulos aureos experebat. Sed cum peruenissent ad eum Nuncij, & ea, quæ in mandatis acceperant, detuliſſent, honorificè quidem ſuſcepti ſunt, ſed nihil ab eo de pelatis negotijs pro Pontificis parte obtinere potuerunt; quinimò per aliud iter ad propria remiſſi ſunt Monaſteria. Is autem Papa & miſſos Pipini Regis Francorum, & Legatos Imperiales miſit ad eundem Regem pro ablatis vrbibus, & dum nihil proficeret, cum eiſdem Frãcorum miſſis per Papiam ad Gallias profectus eſt, & in S. Dionyſij Monaſterio Pipinum cum duobus filijs ſuis Carolo, & Carlo Magno Reges innuxit, Pipinus autem cum exercitu ſuper Papiam aduenit, & obſedit, ac Sacramentis à Longobardis acceptis pro reddendis vrbibus ablatis Galliam repedauit. Poſt hæc Ayſtulfus Sacramento diſrupto, nihil de rebus ſtatutis adimplere voluit, ſed omnes vrbes Rauennatiũ & Pentapoleos à dominio Reipublicæ auferens, etiam vrbem Romam ſecundò vndique circundans, fortiter obſedit. Tunc marino itinere nunciatum eſt Papino Regi Francorum, qui ſine mora veniens Ticinum obſedit, donec daret idem Ayſtulfus miſſos ſuos cũ miſſis Pipini, qui redderent vniuerſas vrbes B. Petri Vicario, quod & factum eſt. Pipinus verò via qua venerat rediit. Ayſtulfus autem poſt hæc in venatione ſagitta percuſſus mortuus eſt. Poſt quem Deſiderius cum filio Adelgiſo regnauit annis decẽ & octo, menſibus duobus, & diebus decem; hic, licet bello fuerit auſterus; tamen plurimis locis Eccleſias cõſtruxit, ornauit, atque ditauit rebus & poſ-

ſeſſio-

sessionibus multis. Denique ex iussione Principis Apostolorum Petri Monasterium ædificauit in honorem, nominis ipsius in Valle Tritana iuxta Siler flumium, cui dotem, & possessionem tribuit quicquid continetur in coniunctione duorum fluminum, quicquid etiam continetur per Alpes & colles, qui habentur inter Tritensem & Pinnensem diuisionem vsque ad montem Sigillæ, & à Boreali parte; à meridiana verò, & australi parte, quicquid habetur inter Iurianensem Comitatum, & flumium Calidum, atque ad coniunctionem fluminis Piscariæ, & quomodo decurrit ipsa Piscaria vsque ad prædictos fines, hæc omnia, scilicet Monasterium cum prænominatis finibus, ipse Rex cum sua Regina, Ansa nomine, donauit, concessit, ac confirmauit in venerabili Monasterio pretiosi Martyris Vincentij, vbi tunc Sanctus Pater Taso regimine paterno sanctæ Congregationi præerat. Tamen quia, sicut præmissum est, prædictus Rex bello austerus erat, & populo Romano diuersas persecutiones inferebat, vrbes quoq; ablatas reddere nolebat, vel quia filios Caroli fratris Magni Caroli cum fratre illorũ ad se fugientes susceperat, super Papiam Carolus Rex aduenit tempore Adriani Papæ, mense Iunio, quam vndique districtius obsidens coarctabat cũ Francis, Alemannis, Burgundionibus, Saxonibus, aliarumque gentiũ multitudine, cepitque eam cum Rege, atque multitudine nobilium Longobardorum. Prædictum verò Regem, & eius coniugem in Franciam postmodum asportauit, cuius filiã idem Carolus sibi in coniugium sociauit, & veniens Romam reddidit omnia, quæ pater eius Pipinus dederat B. Petro Ciuitates, & territoria per designata cõfinia, scilicet à Lunis cum Insula Corsica, indè in Surianum, indè in montem Pardonem, indè in Vercetũ, indè in Parmam, indè in Regiam, indè in Mantuam, & montem Silicis, vniuersum Exarchatum Rauennæ cum Prouincijs Venetiarum, & Hystriæ adiuncto Ducatu Beneuentano, & Spoletino. In quo videlicet Ducatu Spoletinorum post Agiprandum Dux fuerat constitutus Hildeprandus vir omninò Catholicus, qui multa dona Monasterijs Seruorum Dei contulit, sed præcipuè Monasterio Beatissimi Vincentij.

Igitur capta Papia, & subiugata sibi Italia Rex Carolus coronam Romani Imperij accipiens, filios suos Pipinum, & Ludouicum, Reges constituit, cum quibus Beneuentum crebrius adijt capessendam. Quo tempore Arichis gener iam fati Desiderij Regis Beneuenti Dux erat, qui ciuium saluti consulens, datis duobus liberis, vice pignoris cum illis pactus est: cum quibus coronam auream, & maximam thesaurorum partem tribuit, quibus præcedentibus prædictus Arichis illorũ metus occasione, iuxta Beneuenti mœnia ciuitatem nouam construxit, sed & vrbem munitissimam antiquitùs conditam Salernum restauranit. Templum etiam opulentissimũ Domino infra Beneuenti mœnia condidit, quod Sanctam Sapientiam nominauit, & Monasterium puellare statuens, sub iure Beatissimi tradidit Benedicti. Pari quoque modo in Territorio Aliphano Ecclesiam Domini Saluatoris construxit, & Monasterium Sanctimonialium instituens, ditioni subdidit pretiosi Martyris Vincentij, vbi etiam alias multas hæreditates, & possessiones contulit, tam in planis, quam in montanis.

Hoc tempore Imperator Carolus suo Imperiali præcepto confirmauit in eodem venerabili Monasterio Beatissimi Vincentij quæcunque Aystulfus, & Desiderius Reges Longobardorum, Gisulfus, Lupus, Hildeprãdus, vel reliqui Duces contulerant: prædictum verò Monasterium cum suis omnibus pertinentijs sub suæ tuitionis Mumburdum decreuit omni tempore permanere, adijciens illi plurima dona, & hæreditates.

Defuncto dehinc Arichis apud Beneuentũ, Beneuentanorum precibus, Grimoaldus à Carolo receptus reuocatur, & paternum ipse suscepit Ducatum. Iste multa dona Ecclesijs & Monasterijs Seruorum Dei contulit, sed præcipuè Beatissimi Vincentij. Grimoaldo verò mortuo alter Grimoaldus exadelsus ei succedit, & hoc decedente Sico subrogatur. Per idem tempus Carolus Imperator regni iura feliciter moderatus per annos quadraginta nouem, Ludouico filio Cæsare constituto, humanis rebus exemptus est. Beneuẽti verò Sico defuncto, Sicardus eius filius succedit, hic multa bona Monasterijs Seruorum Dei contulit, sed præcipuè Beatissimi Vincentij. His diebus Monasteria S. Martini, & S. Crucis in monte Marsico à Beneuentanis cõmutata sunt in Monasterio Beatissimi Vincentij, pro quibus Ecclesias SS. Lupuli, & Zosimi: Castrum quoque, quod dicitur Cerbinaria in Caudetanis acceperunt.

Decedente ergo ab hac luce Sicardo, Radelgisus substituitur, & isto obeunte; Radelgarius præficitur.

Inter hæc mortuo Ludouico Augusto, qui Almus dictus est, Lotharius eius filius Regni hæres effectus est. Lothario quoque mortuo, primogenitus eius filius Ludouicus nomine regnauit in Italia. Per idem tempus Agareni Barim Ciuitatem incolentes, qui pridem à Pandone eiusdem Ciuitatis Castaldeo ibidem inuitati fuerant, bellum agente contra Sigenolfum Principem Salerni cœperunt deuastãtes, stirpitùs deprædari, totam Apuliam, Calabriamque, ac pedetentim Salernum, Beneuentum quoque depopulari initiarunt. Tunc lamentabili supplicatione suggestum est pijssimo Augusto Ludouico per Bassacium Abbatem Sanctissimi Benedicti, & Iacobum Abbatem Beatissimi Vincentij, vt præparare quantocius dignaretur, & suo aduentu populum Christianum misericorditer liberare. Motus itaque Imperator clemẽtissimus tam isto-

istorum precibus, quàm & aliorum querimonijs, maximeque Capuanorum sine mora cũ incredibili multitudine Barim perrexit. Sed pro omnibus obliti Capuani suæ sponsionis, quod per venerabiles viros Iacobum & Basacium Abbates SS. Vincentij, & Benedicti, Imperatori, direxerunt in vrbibus se recondentes, Landulfum tantùm Antistitem sua vice illuc destinarunt. Videns autem supradictus Cæsar illorum fallaciam, & se nihil proficere; absque emolumento recedens abijt, concesso Principatu Salernitano Ademario illustri viro & forti, Sigenolfum filium exulẽ fecit. Quarto igitur Principatus sui anno Radelgarius obijt Beneuenti, cui successit germanus eius nomine Adelgis, omni bonitate deformis. Sed quod peius est, prouincia in multis diuisa, ad exitum magis, quam ad salutem de die in diem à malis dominatoribus ducebatur. Inter hæc Saugdan nequissimus, ac sceleratissimus Rex Ismaelitarum totam terram Beneuentanam igne, gladijs, & captiuitate crudeliter deuastabat, ita vt nõ remaneret in ea halitus. Quamobrem & Gallorũ exercitus crebrius aduenies ob eorũ efferitatem cõprimendam, sed nihil proficiens, via qua venerat, repedabat, vnde factum est, vt Adelgis Beneuenti Princeps data pensione & obsidibus pacem cum eo firmaret. Quo tẽpore Magelpotus Telesinus, & Vandelpertus Bouianensis Castaldei multa cum prece conduxerunt Landpertum Ducem Spoletinorũ, & Gerardum Comitem Marsorum, obuiantes eidem Saugdan, cum de Capuę depopulatione reuerteretur in aruium tellure irruerunt super eum, sed exurgens Saugdan super Beneuentanos & Francos fortiter se iniecit, ac diruptis cunctis plurimos interfecit, nonnullos cepit, & crudeliter extinxit. Gerardus verò Comes, & Magelpotus; & Vandelpertus in eadem acie occubuerunt. Qua de re audaciam ex illa die potiorem sumens, Beneuenti confinia funditus deleuit, itaut nullus locus præter vrbes præcipuas, eius feritatem euadaret; quibus diebus Telesiam, Aliphas, Sepinum, Bouianum, & Iseraiam, Castrum quoque Bonatranum cepit, funditusque deleuit.

Monasterium verò pretiosi Martyris Vincentij, quod quidem à pijssimo Augusto Ludouico filio videlicet Augusti Caroli, mira amore, præcipuo labore, pulchroque decore, cum sanctissimo, Deoque dignissimo eiusdem Abbate Iosue, maximis ædificijs renouatum, præcipuis quoque tunc Italiæ Monasterijs præcellebat ab eodẽ nequissimo Saugdan omninò depredatum est, & pro ædificijs non combustis, tria millia aureorum accepit, totidem à Beati Benedicti Vicario acceptis. Inuitatus dehinc Ludouicus Cęsar in commune à Beneuentanis, & Capuanis, cunctisque Comarchianis, ad tuitionem prædictæ Patriæ, Beneuenti fines per Soram ingreditur, ac prius ad Monasterium Beati Benedicti applicuit, quò ad eum legati de diuersis vrbibus venerunt, inter quos etiam Landulfus Capuanus adfuit cum suis. Is igitur ad solitas vergens fallacias, Capuanos, quos Cæsari præsentauerat, fugere compulit, ipse solus cum eo remanens, quasi nihil culpabile cum eo egisset. Sed Augustus hæc pro nihilo ducens, adijt Capuam, obsessamque tribus mensibus funditus deleuit. Ciues autem cum nullum ab eo placitum habere potuissent, Landeberto Comiti illius se tradiderũt, putantes se rectiùs facere, pessimè corruerũt. Vndè postea pro nihilo ducti, omni ferè mense diuersis iudicibus dabantur in prædam. Hoc iam peracto à Guaiferio sine omni spõsione prius Salerni & sic demum ab Aldegiso Beneuenti exceptus est. Sequenti autem anno multis fultus auxiliatoribus Barim perrexit, atque cum sæpe dicto Saugdane Augustalis exercitus pugnam commisit, à quibus exsuperatus fugit; amissa non modica parte sui exercitus. Dehinc omnia eorum fata circunquaque comburens, Materem adijt, quam sine mora cepit. Tunc venit Venusiã, castrametatusque in ea cœpit renouare, & inde Barim, hinc indè grauiter expugnans demolitus est; positoque præsidio pugnatorum in Canusia, vicissim eos cornibus ventilabat, quo tempore perculsi multi ad Augustalem confugientes clementiam dari sibi petebant dextras, quibus solitam misericordiam non negauit. Post hæc iterum itum est Orietanã vrbem, sicque reuersus est Beneuentum, atque annuente sibi dextera superna cum iam ad extremitatem maximam peruenissent Saraceni, misso exercitu Barim cepit, capto in ea Saugdane effero rege, eum alijs eius satellitibus, deinde Tarantum obsidere iussit, quibus ita patratis, cœperunt Galli instinctu Diaboli diuersis modis Beneuentanos persequi, ac crudeliter vexare, qua de re Adelgisus Princeps aduersus Ludouicum Augustum erectus, cum suis infra Beneuenti mœnia securè quiescentem, astu doloso sanctissimum Beneuẽtanæ Prouinciæ saluatorem comprehendit, & custodijs mancipauit, bonaq; eius diripuit, cunctosque etiam viros exercitales spolians, fugere compulit, & de exuuijs eorum onustatus est. Consistente verò Augusto in custodiam, excitauit Deus spiritum Ismaelitarum, eosque ab Africana regione protinus euexit, vt vlciscerentur opprobrium Augusti. Absolutus autem, iubente Deo, Cæsar magnificus, statim Saraceni Salernum applicuerunt quasi triginta millia, quam grauiter obsidentes, forinsecus stirpitus deleuerũt, occisis in ea innumerabilibus colonis, & depopulati sunt ex parte Neapolim, Beneuentum, & Capuam, quo tempore ambo Lamberti Comites Augusti furorem metuentes, Beneuentum recesserunt, & ab Adelgiso honorificè susceptí sunt. Quorum auxilio fretus, super Saracenorum Scaram irruit, & viriliter strauit, occisis ex ea penè tribus millibus

libus viris, quibus etiam diebus Capuani mille ex eis peremerunt, Cumque hac obſidione prope terminaretur annus, miſſo exercitu, iam dictus Auguſtus peremit ex prophanis Capuæ nouem millia viros. Poſt hæc per ſemetipſum dignatus eſt aduenire Capuam. Cuius aduentu cognito, Saraceni Salernum relinquentes, Calabriam adeunt, eamque inter ſe diuiſam reperientes, funditus depopularunt. Ludouicus autem Imperator volens Beneuentum acquirere, ſed non valens ad propria receſſit, coniugem ſuam & filiam Capuæ relinquens. Dehinc Auguſta Rauennam pergens, prole Capuæ dimiſſa, non poſt multum diuæ memoriæ Ludouicus diem clauſit extremum. Cuius mortis indicio ſtella ſicut facula ardere viſa eſt poſt ſeptemtrionem ſeptimo die Iunij menſis, & tunc idem Imperator defunctus eſt tertiodecimo die menſis Auguſti. Receptis deinde viribus Sarraceni in Tarantum, quos penè captos reliquerat Auguſtus, ceperunt Barim, & Gannenſe Territorium depredare. Quibus occurrit Adelgis in finibus Apuliæ, ſed nil prævalens, inuitus & intriumphator abſceſſit. Quo tempore Athmannus, qui à Saugdan exul fuerat, ab Africa cum Annoſo veniens, Tarantum intrauit, & Rex effectus eſt, regreſſuſque Beneventum graviter deprædauit, tantamque victoriam adeptus eſt, vt Saugdan poteſtate ab Adelgiſo recolligeret; eam Annoſum, & Abdelbach antè apocriſarios miſerat. Hoc audientes, qui Bari reſidebant, Gregorium Baiolum Imperialem Græcorum, qui tunc in Ydronto degebat, cum multis exercitibus ob Sarracenorum metum Barim introduxerunt, qui ſtatim apprehenſum Caſtaldeum, illiuſque Primiores Conſtantinopolim miſit, quibus iureiurando fidem dederat.

Interea ipſi Græci crebrius legatos cum ſchedis Beneuento, Salerno, & Capuæ dirigebant, vt ab his auxiliarentur contra Saracenos: Sed ij vno conſilio eorum ſpernebant deprecationes, Tunc Salerno, Neapoli & Caieta pacem habentibus cum Saracenis Nanalibus, Romam grauis coangustabat depopulatio. Sed cum Carolus filius Iuliæ Romæ ſceptrum inſigne ſuſcepiſſet, Landbertum Ducem, & Guidonem germanum illius Ioanni Papæ in adiutorium dedit, cum quibus Neapolim & Capuam profectus eſt. Sergius verò magiſter militum conſilio Adelgiſi, & Lãberti deceptus, noluit ſe alienare ab inimicis, qui ſtatim anathematizatus eſt. Vndè contigit, vt apprehenſos viginti quinque Neapolites milites decollari faceret, quo etiam anathemate mulctatus eſt Sergius idem, & non poſt multum à germano proprio captus miſſus eſt Romam, ibique ſuffoſſis oculis, miſerabiliter vitam finiuit. Ipſe autem frater eius Athanaſius in loco illius ſeipſum Principem conſtituit.

Adelgis verò dum Caſtrum Tullentenſe in obſim caperet, ad propriam remeans vrbem à generis, nepotibus, & amicis in via non longè ab vrbe interfectus eſt anno Principatus ſui mediante vicesimo quinto; & in loco eius Gayderis filius Radelgarij conſtitutus eſt.

Per idem tempus Athanaſius Præſul Neapoli militum magiſter præerat. Hic cum Saracenis pacem iniens, ac illos prius intra portus æquoreos & vrbis murum collocans, omnem terram Beneuentanam, ſimulque Romanam, nec non & partem Spoleti diruentes, cunctaque Monaſteria & Eccleſias, vrbes, & oppida, viros, montes & colles, inſulaſque deprędarunt. Tunc heu, proh dolor, prophana gens in vltionem prædictorum diuino iudicio debacchans ſanctuaria diuinis cultibus conſecrata ſine aliquo metu conculcantes pro nihilo ducebant: omnis ætas, omnis ſexus, ſine aliqua miſeratione continuò necabatur. Nec erat qui poſſet eripere peremptos, vel aliquod præbere ſolamen; quoniam ſicut ſcriptum eſt, gladius vindex Domini manducabat carnes; qualis tunc miſeria, & tribulatio Chriſtianorum populos obtinuerat, quis conſiderare valeat? Videres vrbes deſertas, Eccleſias ſubuerſas, omnemque terram Chriſtianorum ſanguine conſperſam, nec erat fugæ tatibulum; quoniam montes, & colles ſimile vaſtabat excidium.

Putabant homines iam tunc mundi finem appropinquaſſe, niſi quod ſigna quædam ex Euangelio prædicta adhuc minimè videbant; tamen mundi finis in his iam decurrebat. Etenim ea ſcribimus, quæ in antiquis inuenimus voluminibus, & veterum probata narratio tradidit ſeniorum. Cum nefanda gens Agarenorum cæteras terrarum partes deprędantes, incendentes, ac ſubuertentes conſumerentur, tandem prophana turba impiorum, cuius manus ſunt contra omnes, nec dum humano ſanguine ſatiata, omnibus beſtijs atrociores, ad pretioſi Martyris Vincentij ſacrum Cœnobium furibunda procedit. Moris tunc erat Monachorum vtriuſque Cœnobij Beatiſſimi Vincentij, & Sanctiſſimi Benedicti charitatis gratia ſe inuicem ſedulò viſitare. Cum igitur die quadam ad prædictum Cœnobium fratres quidam Monaſterij Caſinenſis de more abijſſent, & de ſuo ad inuicem ordine loquerentur, repentè illuc Saugdan ſæuiſſimus cum ſuis ſatellitibus ſuperuenit. Cuius Monachi rumore comperto, qui aduenerant, ad Caſtellum ipſius Monaſterij proximum, maturato curſu, nimis licet pauidi, incolumes tamen auſugerunt. Quod vbi Dei ſeruis auditum eſt in Monaſterio, illicò omnem Eccleſiæ theſaurum abſconderunt; ipſi verò, non timore territi, ſed conſtantes, atque intrepidi inuicem ſe cohortantes, paucis tantùm relictis ſenioribus ætate & vita venerabilibus ad Eccleſiæ munimina reliqui omnes cum ſubiectis ſibi famulis obuiam procedunt venientibus ethnicis. In locum igitur iuxta Pontem, qui marmoreus dicitur

citur pariter conuenerunt, captantes iter, quo ad Monasterium peruenirent.

Illis ergo ex vna parte, & istis ex altera consistentibus, validior pugna inter vtrosque coepit, dum adue si hostes inualidi redderentur: etenim non erat illis leue transitum habere per istos, lapidibus quippe, vel quibuslibet armis ad manum inuentis pellebant procul tyrannos.

Condensa silua, & arcta rupes nostrorum
sublenare lacertos,
Non gelidus sanguis oppletos strinxerat
thoros,
Nam valida pugna diem abbreuiant vl-
tra
Quàm vs necesse vel illis fuerat ferre
Vibrantur enses, iaciuntur spicula vectis,
Et duris dumis harebant spolia furis.

Quid diu moror referre crimina dira, plebeia manus quæ gessit fronte iniquum? Quidam enim ex seruis sacri Monasterij videntes se in mensocertamine fatigari, & quia diuina gratia protegente nulla dabatur hostibus facultas transeundi, magisque tyrannorum acies acrius prosternebatur, dominos, suos deserentes, clam se subduxerunt, illisque in acie derelictis, Saracenorum Regem adierunt, & libertatem cum vita ab eo postulantes maioris lucri, victoriæque potioris euentum se ferre posse dixerunt. Mox ille gauisus, seruorum animos donis aureis, & mortiferis suasionibus oblectans incitat explere promissa. Sponsione ergo accepta, & inito fœdere, mali malorum duces effecti, Dominis illorum nescientibus, verso itinere pars maxima pugnatorum subito ex aduerso super sacrum Monasterium irruerunt, quod vndique circundantes, ignibus combusserunt, sanctos etiam seniores, quos ibidem inuenerunt, gladijs necauerunt. Extat igitur Sanctorum sanguis Monachorum pro Christo effusus, euidentia indicia, hodieque demonstrans illisis, vel aspersis eiusdem Ecclesiæ parietum, ac pauimentorum saxis ac lapidibus. Nec mora post hæc flammarum globis alta astrorum sydera rutilantibus, qui bello affusi prolixo dicti spatio legitimo certamine defudauerant, vt conspexerunt, agnoscunt se proditos fore, moxque istorum acie hinc redeuntium à tergo operiuntur, quibus versa facie dum resistere vellent, inter medias acies fuerunt simul admixti, grauisque contra istos pugnæ iactura decurrit. At vbi concito gradu illis insequentibus & istis contraire nitentibus telluris locum aliquanto spatio planitiem obtendunt, quem ex detruncatis ibi corporibus hactenus incolæ vocant, omnium tela contra ipsos vertuntur, & concurrentibus cunctis iam fessis artubus non amplius resistere possunt; ruunt inter carnificum ictus, & quamuis ex ethnicis plurimi sint prostrati, tamen ex istis pauci superstites remanserunt, sed melius fuit occisis gladio quàm in captiuitate ductis. Denique peracta cæde, cum in vnum conuenissent, seruorum indicio fodientes hinc, atque illinc, vniuersum Ecclesiæ thesaurum repererunt, quem illorum pauore serui Dei iam pridem absconderant, & illud sibi in prædam diuidentes cuncta vastauerunt, plurima fregerunt, trumenta, & legumina in fluuium, qui secus effluit dispersserunt. Et cum iam quasi post laborem, & triumphum exultantes discumberent, bibebat ille nefandissimus Saugdan in sacris calicibus; & cum thuribulis aureis sibi thurificari iubebat. Facta est hæc cædes beatorum pro Christo Monachorum decimo die mensis Octobris, feria tertia, qua secunda lux Lucinæ rotam ducebat. Ab ædificatione verò ipsius Monasterij iam iuerat annus centesimus quintus,

Tibia nunc dicat, meu luctu chorda recisa,
Qui subitò miseris funera tanta tulit?
Et populus varios clamores reddat ab alto
Quos faciat casus posse referre suos.
Hue pariter musæ gemitu redeant resolutæ
Dulce quod est nimium ducitur exitium.
Carminibus planctum proprijs coniungere
tantum
Vt simul astra sonent, cantica tristia dent.
Cum domus ipsa perit, multos hæc pestis peremit
Ethnica tam venit, querula turba fremit;
Fert Monachis bellum, tulit vnde reflexa flagellum
Et dedit arma super, fœmineamque fidem,
Rustica seruorum facit hoc manus impia donum
Percutit ipsa suos hac tacce sic domino.
Castra petunt fortes, conuerrunt ocyus hostes
Cernuis alti domus, mœnia cuncta ruunt.
Non ætas, tempus, iuuenis, puer, atque senectus
Excipitur cuius viuere sit placitum.
Funditur hic sanguis, iacuntur corpora campis.
Spiritus & Cælo dant modò iure Deo:
Fit rebus finis, non bellis, armaque iuris
Sanguine respersis signa fuisse Dei,
Et procul Aemathias ostendunt floridæ campos,
Cespis purpureum continet ipsa decus.

Omnibus ergo consumptis, prædictos aliquantos fratres, qui remanserunt, vinculorum nexibus adstrictos, nudos totius corporis indumentis, sui itineris sub custodia præuenire loca fecerunt. O quàm crudele spectacu-

spectaculum dies illa præstiterat illis! cum extremo agmine inter contertissimos milites obuiam quisque detruncat, cum nobilis tellus felici cruore resudat, quos vno in loco sic constat esse necatos, nempè non dissimiles fore ab illa beata Thebæorum legione, cum pro testamento Dei, & institutæ sanctæ legis diuinæ gratiæ sorte illis annumerati in supernis additi sunt. Quorum sacra turba Monachorum, vt in veteribus libris inuenimus, & sæpè à nostris audiuimus Senioribus, non gentorum extitit numerus Deo deuotorum, quos nimirum ex diuersis sibi subiectis Monasterijs, vel cellis in eodem loco congregatos fuisse non ambigimus, sed quoniam rursus in aliquibus libris scriptum reperi, quingentorum tantum fuisse numerum decollatorum, illi soli & numerum committimus, & nomina, qui illis dedit cum triumpho Martyrij capere victoriam. Horum Beatorum corpora post à quibusdam collecta, aliisque coniuncta, qui in eadem Ecclesia occubuerant, dignissimè ibidem reconditi venerantur. Simul quoque cum eis passus venerandus Abbas recubat Maio.

Quanta putas Angelorum millia tunc aduenisse, qui beatorum animas ad cælestia regna transferrent? Et si singuli singulorum custodes à Deo deputati animarum eas perferre satagebant ad sublime æterni Regis Palatium; tamen plures additi non solum Angelorum, sed & pretiosorum Martyrum spiritus obuiam facti cum stolis albis & palmis victricibus cælestis Regis præconia resonantes supernis miscent laudes trophæis: Rutilans cum illis celsis comptus serta topazijs beatus Martyr inclytus Archileuita procedit Vincentius. De illis verò quid dicendum, qui spectaculum facti mundo, Angelis & hominibus, contumelias mortis nudi propter nomen Domini portantes, quantò acriora tyrannorum supplicia pia longanimitate ferebant, tanto à Summo Deo bonis sperabant remuneranda perpetuis.

Præterea impiorum turba sacrilega postquam consummato sacri Monasterij excidio, vesaniam suæ crudelitatis exsatiarunt, viciniam desolatæ telluris linquentes, Marsorum Prouinciam ocyus petierunt, cunctis mœsti cordis luctum, mugitumque duræ calamitatis, & miseriæ prolixis clamoribus imponentes. Ipsius deindè prouinciæ quæcunque inuenerunt, consummates, Monasterium S. Dei Genitricis Mariæ in loco Apinianici, quod vir Catholicus, atque clarissimus Hildeprandus Dux ditatum magnis rebus, & possessionibus prædicto Monasterio Christi Martyris Vincentij contulerat, omninò depredarunt, igneque combustum occisis ibi quamplurimis fratribus, cunctis lamentabile reliquerunt. In quibus omnibus ipsos, quos secum captiuos ducebant fratres, iniquis semper vexabant cruciatibus. Tunc atrox calamitas pectorum cærore pulsabat, & longos gemitus prolixa suspiria dabant: non tegmen illis, neque victus, caro læsa dolet, cor nimis afflictum, furunt hostes, tremunt mentes, gemunt fortes, quærunt sortes, longas istis præbent mortes.

Permansit autem desolatio huius Monasterij pretiosi Martyris Vincentij vsque in annos triginta tres, in quibus nullius hominis habitatio, sed tantùm bestiarum possessio fuit, & quæ quondam fuerat excellentior multis, tunc facta est humilior cunctis, atque ex eo nec Monachos congregatos, nec Abbatem hic habere potuisse vsque ad supradictum tempus annorum 33. quo numero humani generis Redemptor in mundo cum hominibus conuersari dignatus est vsque ad Passionem sacratissimæ Crucis, &c.

Post hæc Valeriæ Prouinciam, & Romanos fines acriter deuastantes, Campaniam quoque peragrantes Casinum Castrum adierunt diri prædones, & Monasterium Sanctissimi Benedicti, quod prius quidem à Longobardis destructum, beatorum Patrum Paldonis, Tatonis, & Tasonis studio & labore cum venerabili Patre Petronace fuerat reconciliatum, incendentes penitus diruerunt, omnesque illius Congregationis fratres, quos capere potuerunt, vel quibus præ imbecillitate facilis fuga non erat, sine vlla miseratione gladijs necantes crudeliter exunxerunt. Pari etiam modo Monasterium, quod deorsum erat igne combusserunt, & venerabilem Abbatem Bertharium in Ecclesia Domini Saluatoris super Sanctum Altare B. Martini trucidantes eundem locum hominibus inhabitabilem reddiderunt. Sed ante impiorum aduentum aliquantos ex eisdem Monachis aufugisse percepimus, qui Teani ciuitatem adeuntes Regulæ librum, quem Pater Benedictus manu sua scripserat, libram panis, vasculum æreum vini, & saccos hædicinos, qui Dei iussu ante ianuam Monasterij farinæ onustati fuerant sacrati, secum detulerunt, quæ subsequenti tempore igne combusta sunt.

Quis putas tunc erat admirabili Patri Benedicto circa suum ouile sacrorum viscerum pietatis affectus, qualis animæ Sanctæ ipsius erga filiorum suorum prostrata funera, erga eorum repleta sanguine altaria? angor pariter, mœrorque crescebat, Etenim vt credo, præsens tunc aderat, & cum patientibus pius pater eadem patiebatur. Et certè si eius Christo dilecta anima, dum adhuc in corpore maneret cum vix apud Deum obtinere potuit, vt ex illo loco illi animæ cederentur, ita nimio dolore inconsolabiliter fieret vt vix consolari valeret; multò magis cum in tam horrenda discerptione filiorum suorum viscera videret effundi acrius contristabatur. Manebat tamen spes, & consolatio; quoniam ipse erat, qui suscipiebat animas occisorum velut xenium Omnipotenti Deo viuentium offerendas. Huius Monasterij desolatio facta est 13. Kal. Nouembris, feria tertia, per-

stitit

stitit annis tribus postquam reædificari cœpta est ab Angelario Abbate.

Sed ad nostra iterum redeamus, & quoddam memorandum quod in huius Monasterij abditis antiquissimis voluminibus Indicta reperi, non omittam; quidam namque illis temporibus ex eisdem Christi famulis à facie impiorum fugiens, illorum crudelitatis necem euasit, qui quod factum fuerat, hoc modo scribens ad posterorum notitiam voluit peruenire.

☞ In nomine Domini Nostri Iesu Christi, Ego Frater Sabbatinus Sacerdos, & Monachus, qui olim à conspectu Saugdan Regis Agarenorum aufugi, Deo auxiliante, & Cœnobium Beati Vincentij Leuitæ & Mart. ab ipso Rege iniquo deprædatum & incensum fuit tempore Maionis Abbatis præfati Cœnobij commemoratorium facio, pauca de pluribus, Deo teste, & Beato Petro Apostolo, nec non & Agonotheta Christi Vincentio in posterorum memoria, vt si tempus aliquando venerit, vt ipsum Cœnobium reconcilietur, sine omni ambiguitate credant, & perquirant primitus ipsas res Beati Vincentij, quas habet in Comitatu Isernię. Est autem intus ipsa ciuitate Ecclesia S. Angeli cum viginti quinque Casis, de seruis circunquaque manentibus, & Iordanus presbyter seruus, & Vicedominus præfati Monasterij, simulque & Fabianus faber ferrarius eiusdem Monasterij famulus. Hæc igitur Ecclesia cum alijs pluribus Cappellis sibi subiacentibus ipsi Casales, qui sunt iuxta fluuium petrosum, vbi iunguntur ambo flumina, omnes fuerunt famulorum Sancti Vincentij, & Limatas, quæ sunt iuxta istam ciuitatem laborabât ad opus S. Angeli Monachi qui ibi degebant. Similiter & vnum molendinum in ipso flumine, qui dicitur Paduli&tu habebant, & ab ipso lacu, qui est propè ipsam ciuitatem, sicut pertingit inter ambo flumina, & vsque ad Nucetum sunt tres peræqualiter sortes. Prima est Episcopij S. Petri, secunda Monasterij S. Vincentij, tertia publica, & aliæ Ecclesiæ cum suis redditibus eidem Monasterio pertinentibus hec illucque circumiacentibus, quas enumerare longum est, fines verò inter Iserniam Ciuitatem & Monasterium Sancti Vincentij, ipsa vantra decurrit.

Ecclesia quoque S. Mariæ ad Maccle fuit Sanctimonialium, cella S. Vincentij fuit cum multis possessionibus.

Capriata verò erat diuisa in duas partes, medietas Monasterij almifici Vincentij, & medietas Episcopij S. Petri cum duabus Ecclesijs S. Ioannis & S. Mariæ inibi iuxta se commorantibus, vnam Episcopij, aliam verò nostri Monasterij.

Heu proh dolor! eò me direxit Abbas meus, & mansi ibi per multa tempora, & omni anno dirigebam ad nostrum Cœnobium centum tritici modia, & quadraginta porcos.

Foruli verò erat diuisum in tres partes. Prima pars S. Monasterij vbi habuit quinque Casas de seruis. Secunda pars Episcopij. Tertia publica & Ecclesia S. Gregorij in Matese cum omnibus territorijs, medietas fuit Sancti Monasterij, & medietas Episcopij Sancti Petri. Cella quoque S. Agathæ in Torcino posita cum alijs Ecclesijs sibi subiectis omnia fuerunt Sancti Monasterij Beati Vincentij.

Sua autem traditionis hoc tantum vir ille reliquit, sed cum sim Sanctæ huius Ecclesiæ Matris filius, enutritus infra eius sacra viscera pietatis, libet mihi ex voce ipsius Ecclesiæ iuxta Hieremiæ exemplum, & nunc in his temporum angustijs prægrauato, tam recordatione præteritorum, quàm præsentium casu suppliciorum illud lamentationis canticum personare, quod in simili tribulationis dolore aliquos nouimus decantare. Iam enim in luctum versa est cithara nostra, & organa nostra in vocem flentium; Sed adsit nunc sublimitas Angelorum, adsit Senatus ille Apostolorum, adsit turba Martyrum beatorum, adsint præclara Collegia Monachorum, adsit sacratus numerus Confessorum, adsit Virgineus Chorus candidatarum, adsit & multitudo Catholicorum, conueniant simul ad domum nostri doloris, sint in supernis supplices Christo pro nobis, dum affligitur populus pretioso agni sanguine comparatus, inter quorum opprobria ad flagella sum ego paratus, miserijs afflictus sum & turbatus, cum tota die ingrederer contristatus, igne & aqua sim probatus, à fortitudine manus Domini vindemiatus, vilis & quasi pollutus inter inimicos sum reputatus, cum dolor cordis mei sit renouatus. Venter quoque meus sit conturbatus, felle & absinthio inebriatus in artijs domus Domini conculcatus, non in die festo sum consolatus, sed in capite platearum sum obscuratus. Nam velut sponsa adornatus, & velut Lucifer decoratus, cum senatoribus deputatis, in loco pascuæ educatus, à transeuntibus admiratus, ab audientibus collaudatus, ex margaritis coronatus, ex hiacinthis calceatus, ex smaragdis constipatus, nunc tantis malis angustatus, Christum precor anxiatus, qui velut Agnus est immolatus, vt nostros soluat incolatus. Hæc velut ex persona huius Sanctæ Matris Ecclesiæ protulerim, ac si memetipsum pro ea deplorans. Cæterum nostræ mentis infirma ipsi considerent, & consolentur, quorum nomina in libro vitæ continentur. Etenim dies festi nostri versi sunt in lamentum, sufficiant castigationes, quæ iustè illatæ sunt nobis. Iam de Cœlis Angelo percutienti dicatur à Deo, cesset iam manus tua; quoniam plaga crudeli percussi eos.

Ea tempestate multitudo Saracenorum in Gariliano iuxta Traiectum habitantes, Christianorum, & præcipuè Capuanorum maximas strages dederunt. Tunc etiam Monasterium

sterium Confessoris Christi Martini in Marsico monte adeuntes delere nitebantur, quorum metu exterriti ibidem habitantes Monachi, ad eiusdem Confessoris præsidia se cõtulerunt. Nec mora, diuina miseratio adfuit deprecantibus, illis quippè montem ascendentibus adstitit quidam venerandi habitus, qui se Abbatem esse dicebat cum multitudine Monachorum, quos omnes præparatos equos ascẽdere iubet, & se comitari, mox ipse præcedens & splẽdifica Crucis signa sua dextera ferens, Saracenorũ cuneos irrupit, multosq; ex eis fortuita cæde prostrauit, plurimos vulnerauit, aliquos cecitate perussit, omnes porrò perniciter in fugam coegit. Mons ipse densis tenebris pressus, concussa tellus videbatur absorbere cruentos, extunc Saracenorũ exercitus ita attritus & afflictus extitit, vt non solum bellum Christianis inferre valeret, sed semper fugam agentes mortis discrimini subiacerent.

Etenim in proximo aduenientibus Christianissimis Principibus Atenulfo, & Landulfo cum vicinis magnatibus diuersarum prouinciarum, maxima illorum multitudo interfecta est, & rel qui dispersi, atque destructi sunt, sicque Christianorum populus Christi misericordia extitit liberatus.

Et in his nostri laboris mercedem accipiens, tertius hic liber erit cõsummatus. hoc tamen prætereundum non æstimo, quod nostris diebus factum recens memoria intulit. Cum enim locus ille, in quo beatorum corpora Monachorum in Ecclesia B. Petri posita fuerant frequenter venerarentur à multis, maximè quia diuina ibi sæpe micuerint luminaria, essetque patulus ibidem introeundi aditus. Siquidem per totius Ecclesiæ corpus magni ædificij Camera ita constructa habebatur, vt horum infra eiusdem Cameræ spatio corporibus repositis, desuper verò multorum Abbatum, ac vtriusque piæ deuotionis exhiberentur officia, quidam insipientes rustici de vicinis castellis, cuiusdam defunctæ fœminæ ibidem corpus intulerunt, atque ex tunc ita loci ipsius aditus claudítur, vt vlterius vel quò ipsi introire, vel alios inferre possent, minimè reperirent; multis enim post locum requirentibus, & ob hoc adhibitis fossoribus, casso labore frustrati sunt, cum enim prolixo diei spatio in hoc anxiè perdurarent, necessariò refectionis hora recedentes, cum rursus ad opus redirent, omnem terræ molem, quam procul eiecerant validius congestã inuenerunt. Reuersi, quæ inuenerant, retulerunt, atque ex tunc fodere desierunt.

Horum itaque Beatorum memoriam Monachorum nobis recolendam Patrum tradiderunt documenta antiquorum, Benedictus Deus in sæcula sæculorum. Amen.

18. MAIO post annos 20. [illegible] successit Maioni patruo, desijt à regimine anno Dominicæ Incarn. 901. Ind. 4.

19. GODELPERVS, qui sedit ann. 18. obijt ann. Domin. Incarnat. 920. Indict. 9.

20. RAIMBALDVS Abbas sedit an. 26. iste diuina fauente misericordia Ecclesiam, quam Godelperus cœperat, perfecit, & coloribus decorauit. Ante portam quoque Monasterij Ecclesiam ædificauit in honorem S. Dei genitricis & Virginis Mariæ, & perfectis Monasterij ædificijs, multisque substantijs acquisitis deficiente persecutione impiorum, multis secum adunatis fratribus, quæ olim ordinauerant, cœperunt florere: & quoniam his temporibus penè omnis hæc regio vacabat habitatoribus, rarusque viator, aut agricola, videbatur, prudenti consilio, vt posset iterum dissipatas Monasterij colligere hæreditates, de Valuensi Comitatu homines perducere, studuit, qui & ipsi ex famulis S. Vincentij erant, & constituit illos habitare, laborare, & colere terram huius Monasterij, quæ vocabatur de Benefrano, &c. requieuit autem Raimbaldus Abbas 10. Id. Iunij Anno Dominicæ Incarnat. 944. Ind. secunda.

21. LEO Abbas sedit annos 12. Magnus Pater Deo placens post multos labores, & magna gloria operum perfectorum obijt 5. Kalend. Octobris Anno Dom. Incarnat. 962. Ind. 4.

22. PAVLVS Abbas sedit annos 24. Obijt venerabilis vir 16. Kal. Maij Anno Dom. Incarn. 981. Ind. 9.

23. IOANNES Abbas sedit annos tres, mens. 4. dies 10. obijt 3. Id. Iulij ann. Incarn. tom. 984. Ind. 12.

24. ROFFRIDVS Abbas sedit ann. 14. obijt 4. Kalend. Maij Anno Domini 1007. Indict. 5.

25. MARALDVS Abbas sedit ann. 3. obijt 11. Kal. Decemb. anno Dom. Incarn. 1011. Ind. 9.

26. HILARIVS Abbas sedit annos 33. menses 11. dies 12. Hic venerabilis vir multis pollens virtutibus, præcipuè omnium matre plenus extitit charitate. Nam cuius fuit Materæ vrbis, qui diuina vocatione adijt huius limina cœnobij præcipui Martyris Vincentij, & ex diuina gratia omnium fratrum electione sanctæ istius Congregationis constitutus est Abbas, in animabus colligendis perfectus. Iste priuilegium accepit à Domino Sergio IV. Papa, huiusmodi.

Sergius Episcopus seruus seruorum Dei.

Hilario venerabili Abbati ex Monasterio Christi Martyris Vincentij, & prote uener. Monasterio, tuisque successoribus in perpetuum.

Cum magna nobis sollicitudine cura insistit pro vniuersis Dei Ecclesijs, ac pijs locis vigilan. ne aliquam necessitatis iacturam substineat, sed magis propria vtilitate stipendia consequatur. Ideo conuenit nos Pastoralis tota mentis integritate eorundem ven. locorum maximę stabilitatis integritate procura-

curare, & sedulè eorum vtilitati subsidia illi conferre, & Deo nostro Omnipotenti id quod pro eius Sancti Nominis honore, etiam ad laudem atque gloriam eius diuinæ Maiestatis venerabilium nostrorum etiam conferre locis, sitque ac optabilem nobis, quæ ad eius locum pleniſſimam misericordiam dignum huiusmodi pij operis in sidereis arcibus cõferant remunerationem. Igitur quia petistis à nobis, quatenus Monasterium B. Vincentij Martyris situm supra fluuium, quod dicitur Vulturnũ in territorio Beneuẽtano partibus Samniæ, vnà cum suis pertinentijs, & Monasterijs, videlicet Monasterium B. Petri Apostoli positum iuxta fluuium Sabbathi territorio Beneuentano, sed & Monasterium S. Dei Genitricis Mariæ in loco, qui dicitur *Loco sancto*. Item Monasterium Saluatoris Domini Nostri Iesu Christi, quod positum est in Alise, nec non & Monasterium in honore S. Mariæ ædificatum, videlicet in Territorio Marsicano loco Apinianici, porrò & Monasteriũ S. Mauri intra Comitatum Atinẽnem, etiam aliud Monasterium S. Dei Genitricis Mariæ positum in territorio Pinnense in loco, quod Mofano dicitur; enimuerò & Monasterium aliud consecratum in honorem S. Dei Genitricis Mariæ in loco, qui dicitur *Duas Basilicas*. Item & alia Cella S. Mariæ iuxta fluuiũ Trenum, quoniam quidem, & Cella S. Sotilij in Liburia, locusque Pantano cum integro ipso Vualdo pertinente ipsi Monasterio S. Vincentij, quod habet fines de prima parte via antiqua, qui venit ad ducenta, qui decernit inter hæc, terra, seu Vualdo, & alia terra, & Vualdo, qui fuit prædicti Monasterij, & terra alia ipsius Monasterij, & qualiter demergit via antiqua, qui vadit ad ipsa piscina iam dicti Monasterij, & demergit via ipsa inter ipsas terras, & Vualdo iam dicti Monasterij, & terra alia ipsius Monasterij, quæ dicitur de Tortora, & terra de hominibus, qui ibi athines sunt, & sicut incipit super ipsa piscina, & qualiter reuoluit super ipsa terra de eodem Vualdo, & eadem terra de Tortora, & vadit ad ipsum Pantano prædicti Monasterij, & perrexit per ipsum Pantanum, & Silua, & palude vsque in ipso frigido. De quarta verò parte fine iam dicto frigido, & iam dicto lanco etiã vna cum alijs Monasterijs & Cellis cum Casis & Casalibus, cum seruis & ancillis vtriusque sexus ibidem residentibus, vel cum omnia & in omnibus suis pertinentijs, tibi, tuisque successoribus Abbatibus, qui ibidem in tempore fuerint. Concedimus, vt sub iurisdictione sanctæ nostræ, cui Deo auctore deseruimus Ecclesiæ vobis attinendum nullius alterius Ecclesiæ iurisdictionibus submittantur. Pro qua re pijs desiderijs fauentes, ac nostra auctoritate quod expetitur, mancipamur. Et ideo concedimus vobis vestrisque successoribus Abbatibus licentiam Apostolicæ Sedis nostræ, vt quamlibet Christianitatẽ intigentibus in prædicto ven. Monasterio,

A qualis Episcopus vobis ad inuitandum iure, voluerit is, habendi potestatem omninò concedimus ad Ecclesias confirmandas, seu Abbatem consecrandum. Etiam similiter ordinationem de Subdiaconibus, & Diaconibus, seu Presbyteris per tempora faciendum, & de omnem gradum Ecclesiasticum ibidem in tempore adimpleñ. Protestamur etiam nullus Episcopus exindè debeat Subdiaconum, Diaconum, seu Presbyterum ad suum concilium prouocare, nisi sua fuerit voluntas, aut Abbatem, vel Monachum nullo modo iudicare, vel excommunicare. Volumus etiam & Apostolica iniungimus auctoritate vobis, vestrisque successoribus Abbatibus, qui ibidem in tempore præordinatus fuerit de qualicunque Ecclesia sacerdos, vel Clerici B venerint ad habitandum, aut in conuersatione fratrum, siue Monachicum suscipiendi habitum se contulerit, statim recipiendi. Chrisma verò & Oleum sanctum à quali Episcopo vobis voluntas fuerit, impetrandi. Liceat semper & secundum, vt diximus, sub Apostolicam nostram potestatem, & omnem cuiuslibet Ecclesiæ sacerdotem in præfato ven. Monasterio ditionem quamlibet habere hanc auctoritatem, præter Sedem Apostolicam prohibemus, ita vt nisi ab Abbate Monasterij fuerit inuitatus, nec Missarum solemnitatem quispiam celebrare præsumat. Statuentes Apostolica insuper censura sub diuini iudicij obtestationibus, & validis, atque atrocibus anathematis interdictionibus, vt nullus vnquam C præsumat quispiam alius cuiuscumque dignitatis præditus potestate, vel etiam in eodem venerab. Monasterio, vel eius causis incumbere, aut de rebus, & possessionibus, vel Ecclesijs subiectis, vel quidquid de his exindè inesse videtur quoquo modo auferre, aut alienare, nec quamlibet malitiam, aut iacturę molestiam ibidem siue pacis, siue barbaricis temporibus quoquo modo inferen. dum præfatum perenniter, vt dictum est tam pacis, quam barbarici temporis firma stabilitate decernimus sub iurisdictione Sanctæ Ecclesiæ nostræ permanen. Promulgantes nempè & hac auctoritate B. Apostolorũ Principis coram Deo & terribili eius examine pro futuro D per huius nostri Apostolici priuilegij, atque constituti sancimus, atque decernimus, vt loca quæ ab Abbatibus cuiuslibet, quæ vobis in eodem prætato ven. Monasterio S. Vincentij Mart. commutata, vel etiam cõcessa sunt, nec non & alias locorum possessiones, quæ à Regibus, ac Ducibus, vel Castaldeis, vniuersis Christianis in eodem Sancto loco largita, atque oblata sunt, aut in posterum illic concessa fuerint, firma stabilitate iuri ipsius præfati ven. Monasterij existenda, atque in perpetuum permanenda statuimus. Nec licentia sit, vt dictum est, & eius, vel omnibus eidem Monasterio pertinen. cuiquam magnæ, paruæque personæ auferre, aut præfato iuxta id, quod subiectum eisdem ven. locis Apostolicis

leis constitutis, atque priuilegijs consistat in concurrendum permaneat. Et liceat eosdē Monachos de sua Congregatione Abbatem semper eligere, & liceat ipsum Abbatem, qui fuerint suos iudicare Monachos non solùm virile Monasterium, sed etiam muliebre Monasterium sibi subiectum. Si quis autem, quod non optamus, nefario ausu præsumpserit hæc, quæ à nobis ad laudem Dei pro stabilitate ven. Monasterij statuta sunt refragare, aut in quoquam transire. discilium, anathematis vinculo innodatus, & cum Diabolo, & eius atrocissimis pompis, atque cum Iuda traditore Domini Nostri Iesu Christi æterno incendio concremandus deputetur. At verò qui pio intuitu obseruaturum, & in omnibus extiterit custodiens huius nostri Apostolici constitutum ad cultum Dei respicientibus, benedictionis gratiam, vitamque æternam à misericordissimo Domino Deo nostro multipliciter cōsequatur, & vitæ æternæ particeps effici mereatur. B

Scriptum per manus Benedicti Notarij Regionarij, & Scriniarij S. R. E. in mense Februario Indict. 10. BENE VAL. Data 5. Kal. Martij per manus Petri, Domini gratia, Episcopi S. Prænestina Ecclesiæ, & Bibliothecarij Sanctæ Apostolicæ Sedis, Anno Deo propitio Pontificatus Domini Nostri Sergij Sanctissimi IV. Papæ sedente anno 3. Indict. supradicta decima.

Obijt autem venerabilis Abbas Hilarius post multa bonorum operum certamina 3. Kal. Octobris anno Dominicæ Incarnationis 1044. Ind. 15. cuius corpus sacrum antè Ecclesiā Domini Saluatoris pretioso sepulchro locatur. de hoc venerabili Patre diuersa miracula scripta reperimus, quædam etiam oculis nostris vidimus, cum ad eius corpus plurimi sanarentur diuersis ægritudinibus. Ç

27. LEVTPERTVS Teutonus ab Henrico Imper. constituitur Abbas huiusce Monasterij, sedit ann. 7. ille priuilegium accepit à Leone IX. Papa. Obijt anno Dom. Incar. 1053. 3 Kal. Aug. Ind. 6.

28. IOANNES genere Marsicanus Abbas sedit ann. 22. mens. 15. Hucusque Chronica S. Vincentij. Propè finem Chronici alieno charactere nomina posteriorum Abbatum aliqua descripta sunt. D

29. AMICVS Monachus, & Abbas Sācti Vincentij ab Vrbano II. Papa anno 1090. creatus est Presb. Cardinalis tit. S. Crucis in Hierusalem, qui obijt sub Calixto II. pridie nonas Ianuarij, Casini, ex Calendario eiusdem Cœnobij.

30. IOANNES eligitur 5. Ianuarij, successit Amico. Raynaldus cuius in Calendario Montis Casini notatur dies obitus Raynaldi 17. Kal Aprilis. obijt D. Raynaldus Abbas S. Vincentij.

IOANNES Abbas.
GERARDVS.
ODERICVS.

ELIAS Abbas vixit temporibus Anastasij IV.
PLACIDVS.
NICOLAVS de ordine Minorum sedente Cœlestino Papa V. anno 1294.
N. de Aquino
PETRVS de Cerro huius Monasterij Monachus.
NICOLAVS de Franchis Monachus Casinensis, hic Decretorum Doctor fuit anno 1299.
GREGORIVS de Musellelo Monachus Casinensis obijt pridie nonas Augusti.
D. GREGORIVS Sacerdos, & Monachus Abbas S. Vincentij de Vulturno, ita Calendarium Casinum.
IOANNES de Valle Monachus S. Martialis Lemouicensis Decretorum Doctor.
ANGELVS de Rocca.
GVILLELMVS. de Volta.
IOANNES.
THOMASIVS.
DONATVS de Tocco.
VRSVS de Vrsinis Episcopus Theanensis obijt 1471.
S. CAROLVS Borromæus fuit huius Cœnobij Abbas Commendatarius.
CÆSAR Costa ex cessione S. Caroli à Pio Quinto Monasterij Sancti Vincentij factus est Abbas Commendatarius, qui ad calcem Chronici quintum & sextum librum addidit, & posteriores Abbates breuiter quidem, vt vides à nobis excripti.
CAMILLVS Caietanus Antiochenus Patriarcha fuit huius Cœnobij Commendatarius Abbas.

Hactenus de Vincentinij Cœnobij apud Vulturni montes in hac Diœcesi Isernien. constructione olim celeberrimi, cuius hodie vix nomine celebratur; Et ad Episcopos nostros Aesernienses reuertamur, vnde digressi fuimus.

7. BONIFACIVS Aesernien. Episcopus fuit anno 758. post hunc spatio fere annorum

norum centum Episcoporum huius Sedis nomina & acta desiderantur.

8. LANDVS vixisse asseritur in diptycis huius Ecclesiæ anno 946. fortè idem quem anno sequenti vna cum ipsa Aesernienſi ciuitate periisse scriptum reliquit Leo Ostiensis in Chronic. Cassin. *Cum annus ab Incarnatione Domini octingentesimus quadragesimus septimus volueretur, tam ingens terræmotus per vniuersam Beneuenti fuit regionem, vt Isernia ferè tota à fundamentis corrueret, multusque ibi populus & ipse cum eis eorum Pontifex interierit: Apud Monasterium quoque S. Vincentij terræmotus idem plurimas domos euertit.* Idem narrat Chronic. S. Vincentij, Sigonius, Baronius, Marinus Frizia, & cum ijs Ammiratus.

9. ARDERICVS Aesernienſis Episcopus florebat anno 964. in cuius gratiam Paldolfus, & Landolfus Longobardorum Principes, integram ciuitatem Aesernię Landolfo Comiti dono dederunt cuso diplomate, quod sanè dignum nobis visum, quod hic exscriberetur, cuius exemplar litteris Longobardis scriptum, magnoque cereo sigillo obsignatum in Canonicorum Aesernienſium tabulario asseruatur.

In nomine Domini Saluatoris nostri Iesu Christi Dei æterni. Paldolfus, & Landolfus diuina ordinante prudentia Longobardorum gentis Principes.

Cum principalis excellentia petitione dilecti sui petentis clementer iau. Igitur nouerit omnium fidelium nostrorũ præsentium scilicet, ac futurorum solertia, quia Ardericus Vener. Episcopus obsecrauit nostram excellentiam quatenus concederemus & confirmaremus Landolfo Comiti dilecto fratri nostro filio quond. Landenolfi Thio nostro integram Ciuitatem Aesernienſem cũ tota pertinentia sua per has fines. De prima parte à vertice de Monte Maseto & directè per ipſe fere in vertice de monte Zanniprande. Et deinde quomodo venit in Serra de Colle petroso silue ipſe atque per eadem loca descurren. alię contra prędic. Aesern æ, & alię contra Boclania & ab inde quomodo incipitur ipſe mons qui eſt ſuper vallem frigidam, & silua vadit per verticem ipſius montis vſq; in Macele qui dicitur de godini. De ſecunda parte à Macele qui dicitur de godini, vſque in fluuio qui dicitur Trinia maiore, & deinde in Serra de Monte capraro vbi ſicta fuit ex antiquitus columna marmorea, quæ finis fuit de iam dicto Comitatu Yſernino, & deinde quomodo pergit ipſa Serra de iam dicto monte capraro & peruenit in Monte Rendenaro, & vadit vſque in Salectu, vbi ſimiliter ex antiquitus ſicta fuit columna marmorea quæ finis fuit de iam dicto Comitatu, & ab inde quomodo vadit in fluuio Sangro. De tertia parte quomodo aſcendit ipſe fluuio Sangro & directe per ipſa via ſcilicet antiqua vſque in riuo qui dicitur merdaro, & quomodo mittit ipſe riuo in fluuio Vulturno & deſcendente ipſo fluuio Vulturno vſque in loco vbi ei adiungitur fluuius qui dicitur . . . de quarta parte pro ipſo iam dicto fluuio. . . . vſque in Serra de monte vnde exiit eodem fluuio, & deinde in Serra de Campu ſolioli, & inde quomodo vadit in Campu, qui dicitur Secena, & inde aſcendente per ipſa ſerra vſque in vertigem de iam dicto monte Mateto vſq; ad prima fine. De quibus petit à noſtra Excellentia, vt firmitatis apices illi exinde fieri iuberemus. Cuius petitionem exaudientes hos firmitatis apices illi exinde fieri iuſſimus. Per quos omnino ſancimus, & perpetua litera hauendum noſtris, & futuris temporibus concedimus, & confirmamus tibi ſupra nominato Landolfo Com. dilect. fratri noſtro & ad hæredibus tuis prædictam Ciuitatem Yſerniæ cum omnibus territorijs, & aquis ſuis per ipſe finis quæ ſuperius declarauimus cum Caſtellis, & vicis, & omnia intro hanẽ. ti intra prædict. finis ad hauendum & poſſidendum & fruendum & dominandum vos & hæredibus veſtris. Ita vt à nullis ex noſtris Comitibus Caſt. Iudicibus, ſiue noſtris hæredibus haueatis de ea omnia quæ vobis ſuperius conceſſimus qualemcumque moleſtiam, aut contrarietatem, ſed ſemper vos hæredibus veſtris haueatis, & poſſideatis, & fruatis, & dominetis ea omnia quæ ſuperiùs legitur, & faciatis omnia quod tibi, vel ad hæredibus tuis placuerit, nemine vobis exinde in aliquo contraria ingerente. Quod ſi quiſpiam homo hanc noſtram cõceſſionem in quomocumque violare præſumpſerit, ſciat ſe vobis veſtriſque compoſiturus auri optimi puri libras centum. Et hæc conceſſio de qualiter continet firma permaneat in perpet. Vt autẽ hæc noſtra conceſſio pleniorem in Dei nomine obtineat vigorẽ, manu propria ſcripſimus, & exanulo noſtro ſubter iuſſimus ſigillare. *Signum Domini Paldoſi & ſignum Domini Landolfi excellentiſſimi Principes.*

Adelbitus Scriba ex iuſſione ſupradictæ poteſtatis ſcripſi. Dat. I. I. I. nonas Maias anno vigeſimo primo Princip. Domini Paldolfi, & quinto anno Princip. Domini Landolfi gloriosi Principibus Indictione ſeptima, actum in Ciuitate Capuana.

Scriptum eſt hoc diploma, vt diximus anno 964. qui rectè incidit in Indictione ſeptima, & in annis principatus Paldoſi, & Landolfi Beneuentanorũ, & Capuanorum Principum; Arderici vero Episcopi memoria extat lib. 4 Chronic. S. Vincentij de Vulturno anno 975.

10. GERARDVS conſecratus eſt Aeſernienſis Eccleſiæ Episcopus ab Adenulpho Capuano Archiepiſcopo anno 1032. à quo poteſtatem accepit in Venafranæ, Boioneque Eccleſijs tunc ſimul cum Aeſernienſi vnitis, vt in documento eiuſdem Adenulphi ſcri-

ſcriptum, cuius exemplar ab ipſo originali, quod extat in Canonicorum tabulario, hiſce eſt conceptum verbis.

In nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti.

Trigeſimo ſecundo anno Principatus Domini Pandulfi, & vigeſimo nono anno Principatus Domini Paldolfi filij eius glorioſis principibus ac primo anno principatus Domini Landolfi glorioſi principis hlij eiuſdem Domini Paldolfi, & nepos ſuperioris dicti Pandolphi Magni & excellentiſſimi Principis, Menſis Octobris primæ Indictionis. Nos Adenulphus diuinâ gratia humilis Antiſtes Sancti Protomartyris Stephani & Sanctæ Capuanæ Eccleſiæ, Omnibus fidelibus Sanctæ Dei Eccleſiæ cognoſcere cupimus. Quod conſecrauimus Præſulem Gerardum venerandum virum in Eccleſia Sancti Petri Apoſtoli, quæ conſtructa eſſe videtur in ciuitate, & Comitatu qui dicitur Iſernienſis, quæ ſubiecta eſſe videtur à ſuo Paſtore. Vnde nunc per precata ſacerdotum, ſeu leuitarum, ac clericorum eiuſdem Eccleſiæ Sancti Petri Apoſtoli, conſecrauimus Præſulem eorum iam ſupradictum Gerardum confratrem noſtrum gubernandi ac regendi prædictæ Eccleſiæ cum omnibus ſuis Eccleſijs, ſiue Monaſterijs infra eodem Comitatu Iſernienſis, & Comitatu Venafrano, & infra Comitatu Boiouenſis, & in tota terra pertinentes Monaſterij S. Vincentij. Sic concedimus vobis omnes Eccleſias quæ conſtructæ ſunt, & quæ in antea conſtruendæ ſunt in prædictis Comitatibus per hos fines: A ciuitate Irenenſi vſque in Sangru, & quomodo coniungitur cum Comitatu Trequentino, & qualiter vadit vſque in Biſinum: Infra verò hos fines, & in directiones per hoc noſtrum roboramus præceptum, concedimus tibi quoque inſuper Gerardo Ven. Epiſcopo confratri noſtro integram ipſam Eccleſiam Sancti Petri Apoſtoli, quæ eſt caput ipſius tui Epiſcopatus vna cum ipſa indilata Diœceſim, & cum omnibus Eccleſijs & Monaſterijs, ibidem modo habentibus, vel quod adhuc in antea conſtrui debentur pro ſua auctoritate quouſque vixeris. Ita vt per hoc noſtri priuilegij præceptum ſit tibi conceſſum certis temporibus facere in eadem Diœceſi ordinationem dierum ieiuniorum primi, quarti, ſeptimi, & decimi menſis ſacerdotum & leuitarum, ſiue reliquis ordinibus Clericorum, ſiue conſecrare ibidem Eccleſias, vel altaria, ac reliquis omnibus officijs Eccleſiaſticis quicquid neceſſe habentur. Et excommunicare populos pro certa & approbata culpa. Sed ſemper prouideas, qui ſunt illi quos ordinare deberis in Eccleſiaſticum honorem. Et per hoc noſtri priuilegij præcepi poteſtate ſit vobis conceſſas omnes res veſtræ Eccleſiæ mobiles, vel immobiles cultũ, vel inculcum ad tenendum vel dominandum omnibus diebus vitæ veſtræ vt ſic illum rogetis quaſi proprium veſtrum commendantium, vt poſt mortem vitam perhennem accipiatis ſi illud infrangibiliter gubernetis. Conſilij vero ordine tibi concedimus ad faciendum vna cum noſtro nullo vel auctoritate, vna cum plebe Dei Chriſtiana de tua Diœceſi ſemel in anno, id eſt aut poſt Sanctam Pentecoſten aut in Octobrio menſe, quo tempore volueris ad exquirendas actiones fratrum quas illi egerint in ſanctis operibus, ſine ne forſtaſſe pullulet iniqua peſtis hereticorum in Chriſtianis fratribus, vt eliminata omni ſpurcitia de eorum cordibus iuſte & pie cum illis conuerſare. Iterum damus vobis in mandatis, vt omni tempore veniatis, quando nobis neceſſum eſt peragere cauſa ordinis Eccleſiaſtici, & noſtrum miſſum honorifice recipiat, & ſine omni mora veniatis. Et quiſcunque nobiſcum conſentiens fuerit noſtris dictis huius noſtri priuilegij ſit benedictus à Deo, & habeat participationem cum Domino noſtro Ieſu Chriſto in cæleſtibus regnis Amen.

Ex iuſſione autem prædicti Sancti Antiſtitis ſcripſi ego Thomas Diaconus & ſcriba ipſius ſanctæ dictæ Eccleſiæ & in ſacratiſſimo eius palatio, & in annis viginti & ſex Archiepiſcopatus eius in menſe Octobris & in ſupradicta Indictione. Data in ſextodecimo Kal. Nouemb.

Ego Landulfus Archidiac. conſenſi & ſubſcripſi.
Ego Ioannes ſcriba & Primic.
Ego Benecautus Leuita & Primicerius.
Ego Martinus Presb.
Ego Ioannes Archidiac.
Ioannes Subdiac. conſenſi & ſubſcripſi.
Ego Iaquintus Epiſcopus.
Ego Ioannes Subdiac. Bene valete.
Ego Ioannes Diaconus conſenſi & ſubſcripſi.

11. PETRVS Rauennatenſis Monachus Caſſinas Aeſernienſis & Venafranus Antiſtes adlectus eſt à Nicolao II. anno 1059. interfuit conſecrationi Eccleſiæ Caſſinenſis anno 1071, ſubſcribitur Bullæ Alexandri II. eodem anno. *Ego Petrus Venafranus Epiſcopus*, Cuius mentio in monumentis habetur ad annum vſque 1080. Eius etiam meminit Leo Oſtienſis in Chronic. Caſſin. lib. 3. cap. 14. ac Rubeus in Hiſt. Rauen.

12. LEO Aeſernienſis & Venafranus Antiſtes fuit anno 1090. de quo Chronic. Caſſin. lib. 4. cap. 8. Quo Præſule anno 1092. Comes Rodulphus de Molitio obtulit Caſſinenſi Cœnobio Eccleſiam S. Crucis cum Monaſterio in Conuentu Iſernienſi, ita ex veteri documento.

Anno 1092. Rodulfus cognomine de Molitio Comes Prouincia Biuinianenſis fil. quond. Guiſimundi & Emine de rebus meis proprijs quas teneo ex conceſſione Richardi

Ca-

Capua principis, & post decessum eius dono etiam d. Iordani prafata ciuitatis principis; qui ambo principatum suum ex dono & munimine Papæ, nec non & Imperatoris tenuisse noscuntur. Rodulfus igitur Comes pater Vgonis Comitis & Roggerij, & Roberti Principis, qui est filius Roberti filij eius, qui Robertus obtulit vt & Rodulfus alius filius eius, & etiam alius fil. Volielmus & filiarum suarum Adelieza & Beatricis & vxoris ipsius com. R. de Mol. Alferada offert Ecclesiam S. Crucis & Monasterium Comitatus Isernia ciuitatis super locum qui Peteta dicitur Fratres etiam Rodulfi Donatoris sc. Robertus, Vgo, Antonius, Guisimundus, Alasius, Arottaynus ante presentiam D. Leonis Isernien sis Episcopi, & Ioannis Vicecomitis Isernien. offert etiam Castrum Valneum cum pertinentijs suis, quod Rodulfus dictus Comes pretio auri & argenti duo mill. sexcentorum tarenorum monetæ Amalfitanæ emit à quodam milite nomine Bernardo, &c. Preter hanc memoriam, nulla alia de Leone reperitur, qui sub Paschali II. diem suum obijt.

13. MAVRVS Aesernienſis, & Venafranæ Ecclesiæ fuit Episcopus, hic testis fuit vna cum Bernardo Boionensi Episcopo cuiusdem donationis eidem Cœnobio Cassinensi elargitæ anno 1105. ab Vvuone Comite filio q. Comitis Raulis de Molitio fratre Rogerij Comitis. Idemque subscripsit diplomati Senetis Archiepiscopi Capuani pro Suessana Ecclesia anno 1113. Idem Maurus anno 1123 memoratur in quodam instrumento Archiui Rauellensis funiculo 1. lit. A. num. 3. *Mense Aprilis 8. Ind. in ciuitate Isernia Guido miles filius quondam Vrsi Amalphitani filij q. Sergij Arcutia habitator in Ciuitate Isernia in presentia Domini Mammonis Iudicis vendidit Domino Mauro Isernien. atque Venafrano Episcopo pro vno equo, & vna mula omnes res ex prafati genitoris sui successione, &c.*

14. RAYNALDVS Aesernienſis & Venafranus Episcopus Lateranensi Concilio sub Alexandro III. interfuit anno 1179. vbi subscribitur Episcopus Venafranus: Hic à Lucio III. anno 1182. insigni priuilegio est exornatus, in hunc modum ab originali quod extat in tabulario Aesernienſis Ecclesiæ.

Lucius Episcopus seruus seruorum Dei, Venerabili Fratri Rainaldo Isernienſi Episcopo, suisque successoribus substituendis in perpetuum.

In eminenti Apostolicæ Sedis specula disponente Domino constituti fratres, & coepiscopos nostros tam propinquos quam longe positos fraterna debemus charitate diligere, & Ecclesijs quibus Domino militare noscuntur suam iustitiam conseruare: Eapropter, Venerabilis in Christo frater, tuis iustis postulationibus clementer annuimus, & Isernienſem Ecclesiam, cui Deo auctore præesse dignosceris ad exemplar felicis recordationis Alexandri Papæ prædecessoris nostri, sub Beati Petri & nostra protectione suscipimus, & presentis scripti priuilegio communimus, statuentes, vt quascunque possessiones, quæcunque bona eadem Ecclesia in præsentiarum iuste, & canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, & largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, vel alijs iustis modis, præstante Domino poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus & illibata permaneant, in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis, terminos, & fines tui Episcopatus, quos nunc pacifice nosceris possidere, secundum quod incipiunt à flumine Vulturni propè vbi se coniungit cum fluuio Sesti, & extenduntur per Castrum Mastralis, & Castrum Zurlani, & Castrum Capriatæ, & Castrum Fossæcæcæ, & per montana Castrum Gualdi, Felesti, & Castrum Piauti, & Castrum Pestorani, & Castrum Carpinonis cum Sancto Marco, & Castrum Sexano, cum Sancto Benedicto, & per montem Rosini assurgit Castrum Periculi, & Castrum Montis Nigri, & Castrum Rocchæ Siconis, & Castrum Forunli, & extenditur per tetram Sancti Vincentij, & per montem Alze ad Portellæ, vnde oritur Melerinum, & distenditur vsque in finem de terris & siluis & montibus Monasterij S. Benedicti, & iterum extenditur per fines territorij & siluarum, & montium supradicti Monasterij, & per verticem montis Aquilonis, & Sanbuculi vsque in forum S. Martini, & per verticem Montis Cesino, & destenditur in vadum Franciscum de ipso Fluuio Secti, & descendunt in ipso flumine Vulturni, qui est prima finis. In Sesto Plebem S. Eustachij. In Mastralis Plebem S. Ioannis, in Torcino Plebem S. Mariæ, In Capriata Plebem S. Mariæ, In Capperellis Plebem S. Ioannis, In Campossacco Plebem S. Ioannis, In Monte Odonis Plebem S. Angeli, In Gualdo Plebem S. Angeli, In Falesto Plebem S. Mariæ, In longono Plebem S. Bartholomæi, In S. Agapito Plebem S. Nicolai, In Riperta Plebem S. Saluatoris, In Pizzuto Plebem S. Agathæ, In Pestorano Plebem S. Mariæ, In Carpinone Plebem Sanctæ Mariæ, In Sexana Plebem S. Mariæ, In Fara Plebem S. Nicolai, In Monte Nigro Plebem S. Mariæ, In Rocca Siconis Plebem S. Leonardi, In Forulo Plebem S. Blasij, In Conestellis Plebem S. Laurentij, In Rocca Beraldi Plebem S. Nicandri, In Arniana Plebem S. Crucis, In Conuenula Plebem S. Angeli, In Meronda Plebem S. Nicolai, In Periculo Plebem S. Mariæ, In Ouano Plebem S. Mariæ, In Saxo Plebem S. Laurentij, In Valle Iampelli Plebem S. Mariæ, In Macchia Plebem S. Nicolai, In Rauindola Plebem S. Angeli, In Venafro Plebem S. Mariæ cum pertinentijs suis, In Rocca Venafri Ecclesiam

ſiam S.Crucis, In Roccha Peperoli Eccleſiam A
S.Mariæ, In Monte Aquilo Plebem S.Mariæ, In Valle S.Locheri Plebem S. Mariæ, In Ceraſolo Plebem S.Chriſtophori, In Caſali Plebem S.Ioannis, In Territorio Venafrano Eccleſiam S.Barbaræ, S.Nicandri, & S.Crucis, In Peperolo Eccleſiam S.Georgij, & S. Nazarij, In Campoſacco Eccleſiam S.Andreæ, In monte Rodono Eccleſiam S.Nazarij, In Macchia Eccleſiam S.Mariæ, In Iſernia Eccleſiam S.Viti, S.Agapiti, & Eccleſiam S.Saluatoris de Territorio de Exano, & Monaſterium S.Mariæ ſitum infra Muros eiuſdem ciuitatis Iſerniæ, In Territorio Longanæ Eccleſiam S.Sepulchri, & S.Eraſmi, In S.Agapito Eccleſiam S. Helenæ, In Gualdo Eccleſiam S.Nicolai, In Pizzuti Eccleſiam B
S.Laurentij, & Eccleſiam S.Petri, In Carpinone Eccleſiam S.Mauri, & Eccleſiam Sancti Romani, In Sexanti Eccleſiam S.Angeli, & Eccleſiam S. Benedicti; In Miranda Eccleſiam S.Angeli, In Forulo Eccleſiam S.Petri, & Eccleſiam S.Honuphrij, & Eccleſiam S. Pancratij, In Monte Aquilo Eccleſiam S.Pauli cum tribus cappellis & pertinentijs earum. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum liceat præfatam Iſernienſem Eccleſiam temere perturbare, aut eius poſſeſſiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, ſeu quibuslibet vexationibus fatigare, ſed omnia integra conſeruare eorum, pro quorum gubernatione, & ſuſtentatione conceſſa ſunt vſibus omnimodis profutura. Salua C
Apoſtolicæ Sedis auctoritate, & Capuani Epiſcopi debita reuerentia. Si qua igitur in futurum Eccleſiaſtica, ſecularisue perſona hanc noſtræ conſtitutionis paginam ſciens contra eam temere venire tentauerit, ſecundo, tertioue commonita, niſi reatum ſuum digna ſatisfactione correxerit poteſtatis honorisque ſui dignitate careat, ream per ſe Diuino iudicio exiſtere de perpetrata iniquitate cognoſcat, & à ſacratiſſimo corpore, & ſanguine Dei, & Domini redemptoris noſtri Ieſu Chriſti aliena fiat, atque in extremo examine Diuinæ vltioni ſubiaceat. Cunctis autem eidem loco ſua iura ſeruantibus ſit pax Domini Noſtri Ieſu Chriſti, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud diſtrictum Iudicem præmia æternæ pacis inueniant, Amen, Amen. Amen. D

Ego Lucio Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus.

† *Ego Theodinus Portuenſis & S.Ruffinæ Sedis Epiſcopus.*
† *Ego Henricus Albanenſis Epiſcopus.*
† *Ego Petrus Presb. Card. S. Suſannæ.*
† *Ego Viuianus tit. S.Stephani in Celio Monte Presb. Card.*
† *Ego Laborans Presb. Card. S. Mariæ Tranſtyberim & S.Caliſti.*
† *Ego Raincrius Presb. Card. SS.Ioannis & Pauli tit.Pamachij.*
† *Ego Vbertus Presb. Card. Eccl.S.Laurentij in Damaſo.*
† *Ego Iacobus Diac. Card. S. Mariæ in Coſmedin.*
† *Ego Arditio Diac. Card. S.Theodori.*
† *Ego Gregorius SS.Coſmæ & Damiani Diac.Card.*

Datum Velletri per manus Alberti S.R.E. Presb.Card. & Cancellarij XIII.Kal. Aprilis Indic. I. Incarnationis Dominicæ anno MCLXXXII. Pontificatus vero Domini Lucij Papæ III. anno ſecundo.

Ex hoc priuilegio habemus vſque ad hæc tempora Venafranam Eccleſiam cum Aeſernienſi fuiſſe coniunctam, quę paulo poſt diſſoluta vnione ſuum recepit Paſtorem.

15. DARIVS temporibus Innocentij III. itemque Honorij III. Aeſernienſis fuit Epiſcopus, cuius prima mentio in monumentis habetur anno 1208. vltima vero anno 1221. ſub quo natus eſt anno 1215. S. Petrus de Morone, poſtea Pontifex Max. ſub nomine Cæleſtini Quinti.

16. THEDONVS Dario ſucceſſit circa annum 1230.

17. HVGO vixit anno 1244.

18. NICOLAVS anno 1258. de eo etiam anno 1263.

19. Fr. HENRICVS de S.Germano Ord. Minorum ex electione Capituli ad hanc eandem ſedem aſſumptus eſt anno 1267. eodemque anno à Pontifice Maximo confirmatur apud Vvadingum tom.2. Annal. Minorum; præfuit eximiè aliquot annis. Quo Præſule, compleuerunt Iſerniæ Fratres Minores Eccleſiam nouam (neglecta priori S.Stephani ſacra, quam ſimul cum Monaſterio inchoaſſe S. Franciſcum dum regnum Neapolitanum luſtrauit, illius populi fert traditio) ſub inuocatione ſui inſtitutoris. Prope frontiſpicium templi egregie elaboratum, hæc viſitur inſcriptio. *Anno Domini MCCLXVII. ſub tempore fratris Benedicti Min. actum eſt hoc opus.* Prius effuſam campanam docent ſcriptę hę litteræ. *Magiſter Ioſeph me fecit* 1259. Conſeruata adhuc, abſque neceſſario tamen vſu propter reuerentiam S.Franciſci, prima Eccleſia, cuius præcipua ianua erat in ipſo Vrbis muro, & cubiculum, in quo per aliquot dies vir ſanctus requieuit. Recentior Eccleſia auguſtior eſt, & omnium illius Vrbis celebriorifrontem habet in præcipua platea atque hinc frequentiſſimum populi concurſum. Adiunctum huic Eccleſiæ anno 1450. ſacellum D.Antonij adeo amplum, vt integræ Eccleſiæ adæquet menſuram, & numeroſæ ſeruiat Iſernienſium ſodalitati. Hæc habet Vvadingus tom.2. Annal. Minorum.

20. MATTHÆVS florebat anno 1276.

21 ROBERTVS anno 1287. cuius extat memoria etiam anno 1389. in Cœnobio Monialium S.Claræ de Aeſernia.

22. IACOBVS anno 1302.

23. PE-

23. PETRVS ſucceſſor Iacobi hanc Sedem rexit ab anno 1307. ad annum vſq; 1330. quo mortem oppetijt: poſt cuius obitum Capitulum ad eam dignitatem delegit Conradum Rampinum Canonicum Aeſernienſem, in eaque dignitate confirmatus ab Archiepiſcopo Capuano, verum cum abſente Nicolao Archipresbytero electio celebrata fuiſſet, tanquam vitio facta ad Sedem Apoſtolicam prouocauit electum, qui cum ibi moraretur antequam cauſa dirimeretur Conradus diem clauſit extremum Auenione, vbi humatus fuit.

24. Fr. HENRICVS Ord. Minorum, à Ioanne XXII. delectus eſt huius Eccleſiæ Præſul die 2. Iulij 1330. Nõ diu Epiſcopus fuit cum ex hac mortali vita diſceſſerit an. 1331. Eius in loco electus eſt à Capitulo Cathedralis quidam Fr. Ioannes de Conciuis, eiuſdem Ord. Minorum alumnus, quem iam conſecratum ab Archiepiſcopo Capuano idem Ioannes Papa repudiauit, ac ſequentem ſubſtituit Epiſcopum, ipſum vero fratrem Ioannem paulo poſt Caluenſem declarauit Epiſcopum.

25. GVILLELMVS Epiſcopus Ciuitatis Caſtelli in demortui Henrici locum Aeſernienſis declaratus eſt Antiſtes die 15. Octobris 1332. ex Regeſt. Vatic. apud Vuadingum.

26. Fr. PHILIPPVS Romanus Ordinis Prædicatorum ex ſtirpe Ruffina non ignobili, clarus ſcientia, Theologus, & verbi Dei declamator illuſtris ex Pœnitentiario Vaticanæ Baſilicæ Aeſernienſis adlectus eſt Epiſcopus ante annum 1348. eo enim anno iam erat Epiſcopus, vt in Epitaphio Luciæ matris eius legitur Romæ in Eccleſia S. Ioannis de Pigna in hæc verba. *Hic requieſcit corpus nobilis Domina Lucia de Magiſtris Lucæ vxoris quondam D. Iacobi Petri Angeli Ruſini, & matris Domini Fratris Philippi Dei gratia Epiſcopi Iſernienſis. Obijt anno Domini MCCC.XLVIII. menſis May die 4.* Hic dignißimus Præſul multorum ſibi Pontificum gratiam comparauit, & cum Aeſernienſem Eccleſiam ferè per viginti annos ſumma pietate rexiſſet ab Vrbano V. translatus eſt ad Tiburtinam Eccleſiam 6. Id. Decemb. 1367. ab Vrbano vero VI. cum cuſtos Conclauis ex parte Romani Populi fuiſſet, dum ille ad Pontificatus apicem euaſiſſet, in prima Patrum creatione anno 1377. inter Cardinales aſcriptus eſt ad titulum S. Suſannæ, & anno ſequenti per totam Italiam Apoſtolicus Legatus deſtinatur, Piſis primum, deinde Lucæ, poſtremo Romæ è ſacro ſuggeſtu diſertiſſime concionatus eſt, Vrbanique cauſam fœcundo ore confirmauit, eiuſque in fide Italicos populos nutantes retinuit, Clementem VII. tanquam adulterinum Pontificem oppugnare totis viribus ſategit. Romæ obijt vir doctiſſimus ſub eodem Vrbano VI. poſt annum 1380. humili loco ad S. Sabinam in monte Auentino ſepultus. Scripſit in lib. 6. Phyſicorum Ariſtotelis cõmentaria. Hunc perperam habet Ciaconus Cardinalem adlectum fuiſſe ab Innocentio VI. cum clare conſtet ab Vrbano VI. ad eam dignitatem aſſumptum fuiſſe, quem iterum ſub Vrbano eodem reponit ſub cognomine de Geza, tametſi è familia Ruſina natus ille fuiſſet.

27. Fr. PAVLVS de Vrbe Ord. Minorum ſucceſſor datus eſt Philippo ad Tiburtinam Eccleſiam translato eodem anno 1367. ac die 6. Idus Octobris, nouem omnino annos hanc Aeſernienſem rexit Eccleſiam, eoque munere ſe abſoluit anno 1376. ac deinde ab Vrbano VI. translatus eſt ad Archiepiſcopalem Sedem Montis Regalis in Sicilia die 13. Febr. 1379. Varia deinde fortuna in ea dignitate vixit ad annum vſque 1418. quo à Martino V. ad Theſſalonicenſem Eccleſiam translatus eſt, antea Tebanam habuerat commendatam; vt in lib. obligat. obſeruauimus. De quo in Archiepiſcopis Montis Regalenſis Eccleſiæ redibit ſermo.

28. NICOLAVS immediatè ſucceſſit Fratri Paulo anno 1376. incertum quo anno ac die obierit.

29. CHRISTOPHORVS de Maronibus

bus Romanus Aeſernienſis Epiſcopus erat anno 1390. cum à Bonifacio IX. Presb. Cardinal. S. Cyriaci in Thermis creatus eſt, ſimulq; Archipresb. S. Petri euaſit Romæ mortalitatem expleuit ſub Innocentio VII. anno ſalutis 1404. pridie Nonas Decemb. ſepultus in Vaticana Baſilica propè ædiculam S. Thomæ marmoreo ſepulchro muro affixo cum hac inſcriptione.

Qui legitis carmen lacrymabile fundite fletus,
Fundite, & hoc multis lacrymis ornate ſepulchrum
Maxima Cardinei cubat hic nam gloria cœtus:
Corpore Chriſtophorus, ſed ſpiritus inſidet aſtris,
Fluus Apoſtolica per tot ſuſtantia cymba
Naufragia Eccleſiæ fuit: & tuit terno ſalutis
Multimodis virtute nitens, & amator boneſti
Vir erat euclo cui tanti ad culmen honoris
Nominis almæ tui titulum Cyriace dediſti
Anno Domini. MCCCCIV.

30. DOMINICVS Abbas SS. Bonifacij & Alexij de Vrbe ad hanc Eccleſiam fuit adlectus 2. Kal. Martij 1390. ex lib. obligat.

31. ANDREAS Epiſcop. Aeſernienſis trāſfertur ad Potentinam Eccleſiam ann. 1402. 6. Non. Octob. euaſit deinde Epiſcopus Caiacenſis 1407. ex eodem lib.

32. ANTONIVS Inſulanus Epiſc. ad hanc Eccleſiā translatus eſt 6. Non. Octob. 1402. factuſq; eſt deinde Tarraconēſis Epiſc. an. 1404.

33. NICOLAVS iam antea Epiſcopus Caietanus ad hanc eandem Sedem translatus eſt 2. Id. Maij 1404. obiit ſub Ioanne XXIII.

34. LVCILLVS Aeſerniæ Epiſcopus reperitur anno 1414. in monumentis eiuſdem Eccleſiæ ſortaſſis à Gregorio XII. creatus.

35. BARTHOLOMÆVS de Pardo Canonicus Oſtienſis ad hanc Eccleſiam promotus eſt à Ioanne XXIII. in defuncti Nicolai locum anno 1415. 5. Kalen. Febr. Obiit ſub Martino V.

36. IACOBVS de Monte Aquila Clericus Venafranus eligitur Epiſcopus à Martino V. anno ſalutis 1418. 5. Kal. Iulij ſub datum Geben. ann. Pontif. 1. ex lib. Prouiſ. Prælat. cuius Prælatus temporibus Aeſernia ingenti, miſerabil que terræmotu quaſſata pene tota corruit: in ruinis Iacobus Deo miſerante, illæſus inuentus, Eccleſiam deinde Cathedralem, & Epiſcopium reparauit, & cū quinquaginta annos rexiſſet perbelle diem ſuum obiit anno 1469. ſepultus in Cathedrali. Porro inter monumenta Canonicorum, vnum reperitur, quod miſerabile Ciuitatis exitidium illud enarrat, in hæc verba. *Anno Domini 1456. 5. Indict. in nocte S. Barbaræ V. de menſe Decembris in 11. hora noctis venit ingentiſſimus & potentiſſimus terræmotus, & ita magnus, quod non habetur memoria antiquior, & non auditum fuit, vsita ab initio mundi paſſa ab hominibus habitantibus in Regno iſto Sicilia: ita tamen, quod dictus terræmotus magnus fuit, præſertim in Comitatu Moliſij, & in partibus Beneuentanis, & deſtruxit omnes Ciuitates, & Caſtra per totū, & mortui fuerunt, & relatum fuit in Regno predicto ferè quadraginta hominum millia in nocte illa, & alij qui vixerunt veluti erāt ſub lapidibus vulnerati, & percuſſi. Plaga tamen non erat circumligata, neſcta oleo, & manebant corpora mortuorum ſuper terram, & non erant qui ſepelirent. Omnes ſtabant ſtupefacti, & timidi præ timore magno. Et Ciuitas noſtra Aeſernia totaliter fuit ruinata, & conquaſſata, & omnia ædificia à maiore vſque ad minus proiecta in terram, & Templum Diuini cultus totaliter fuit ruinatum & conquaſſatum, & allarum Eccleſiarum præfata ciuitatis nulla remanſit in columis. Nec non in dicta Ciuitate mortui fuerunt præ magno terræmotu in illa nocte circa octingentos homines. Illi autem qui remanſerunt, erant pleni tristitijs, vulneratiet iam pro maiori parte recluſi ſub lapidibus pro magna ruina terræmotus. Mane autem facto, omnes illi, qui habitabant, exierunt de ciuitate eo quod timebant, ne ſuffunderetur propter continuationem terræmotuum, poſtmodū quod terra erat ita deſolata, & deuaſtata, nullus audebat ſtare, vel morari in ea præ timore magno. Præterea præfata ciuitas ſuccenſa fuit in ruinationē domorum in ſex partes, & cōbuſta, ſeu cremata fuerunt multa corpora mortuorum. Inpoſterum venerunt forenſes, & Caſtrenſes, qui erant in circuitu noſtro, & abſtulerunt omnia ſuppellectilia, noſtram pecuniam, aurum & argentū, & cætera cuncta bona reſtantia. Regnabat tunc in diebus illis Rex Alphonſus de Aragonia Sicilia citra & vltra.* Hactenus monumentum. De eodem terræmotu diffusè ſcribit S. Antoninus in Hiſtor. Obiit Iacobus anno 1469.

37. CAROLVS Setarius Neapolitanus ex Abbate S. Ioannis in Flore eligitur huius Eccleſiæ Epiſcopus anno 1470. prid. Idus Ianuarij. Hanc dignitatem cum laude ſuſtinuit quindecim omnino annos, fato ceſſit Ferdinandi Primi Regis à conſilijs anno 1486.

38. FRANCISCVS de Adamo Lucanus de Cucchero, vir doctus vnuſque ex Conſiliarijs Regis ad hunc Epiſcopatum promotus eſt ab Innocentio VIII. anno 1486. die 10. Aprilis Carolo ſucceſſit. Vita autem functus eſt anno 1497. ſepultuſq; eſt in Cathedrali vbi in marmoreo lapide hæc inciſa verba leguntur.

Fran-

Francisco Adamo ex Lucanis, doctrina & pietate insigni Episcopo Isernensi Gaspar Adamus artium & medicinæ doctor Fratri benemer. ac sibi & posteris, hoc sacellum cum sepulchro sua impensa faciendum curauit.

39. CONSTANTINVS Castryotus clara Regum Epirotarum stirpe genitus, cuius parens Ioannes illius Schanderbech inuictissimi Principis filius fuerat, ob pulchras eius animi dotes ab Alexandro VI. officiosè dilectus, Episcopusq; huius ciuitatis creatus est anno 1498. ad tres annos sapientissimè munus sibi commissum expleuit. Neapoli moritur anno 1500. & in Ecclesia Sanctæ Mariæ de Nona nobili marmoreo tumulo sepelitur à paterna auia Andronica Cominata Schanderbech relicta cum hac inscriptione.

D. O. M.

Constantinus Castryotus hic tegitur sanguine & cognatione Regia & Cesarea clarus, morum candore insignis, dignitate Pontifex Aesernienſis, dum probe viuit intempestiue moritur.

Andronica Cominata paterna auia nepoti optimo posuit.

A. M. D.

40. IOANNES Oliuerius Aesernensis declaratus est Episcopus anno 1500. decem omnino annos in hac dignitate vixit, Romæ mortuus est anno 1510.

41. MAXIMVS Corninus Neapolitanus, maxima virtute & eruditione vir longe clarissimus Ioanni successit, die 13. Octobr. 1510. Nuntiusque Apostolicus à Iulio II. statim missus est ad Rempublicam Venetam, à Leone reuocatus, maximisque adhibitus negotijs Lateranensi Concilio interfuit, vltimaque sessione elegantissimè perorauit die 16. Martij 1517. quæ excusa est in Conciliorum tom. 4. Aliæ item orationes eiusdem inueniuntur eruditissimæ. Eius meminit in Elegia Sannazarius, cuius erat amicus & genio similis ad amœniores literas inclinato. Sub Leone X. Papa Neapoli Nuncius fuit, tandem post erecta annorũ curriculũ pro Romana Ecclesia exanthlatos labores vir dignissimus Aesernię obijt anno 1522. in Cathedrali humatus, hoc ad tumulum legitur distichon.

Maximus in parua Corninus clauditur urna
Parthenopeius, qui hac Præsul in vrbe fuit.

42. Fr. CHRISTOPHORVS Numaius Foroliuiensis Ord. Minorum de Obseruãtia Generalis Minister à Leone X. S. R. E. Card. creatus anno 1517. ab eodem defuncto Cornino, Aesernensis Episcopus pronunciatus die 20. Septemb. 1522. quam Ecclesiam ann. 1524. ad fauorem nepotis sui resignauit. Commendatum item habuit Alatrinum Sacerdotium, tum & Regiensem in Gallia Anconæ decessit 10. Kal. Aprilis 1528. de quo vide additiones nostras ad Ciacconum, & doctum Vuadingum tom. 8. Annal. Minor.

43. ANTONIVS Numaius Foroliuiensis Cardinalis superioris ex fratre nepos, eidemque in Episcopatu successit die 19. Decembr. an. 1524. Hic Fanum Cathedralis erexit, Canonicorum suorum Collegium plurimum iuuit, eidemque plura donauit, seditq; summa sui nominis fama ann. 42. eoq; munere se exsoluit anno 1567. senioque confectus postero anno in patria diem clausit extremum, & in maiorum suorum sepulchro sepelitur.

44. IO. BAPTISTA Lomellinus Rhodius genere, natus Messanæ in Sicilia, Petro & Argentea parentibus die 8. Octobris 1528. Paduæ iuris ciuilis cum Iacobo fratre germano postea Archiepiscopo Neopatren. Lauream suscepit, ad Episcopatum Guardiensem, translato Iacobo fratre ad Mazarienſem Ecclesiam, electus, Concilio Tridentino interfuit, sub Pio V. ex Referend. Vtriusque Signat. euasit Aesernensis Episcopus die 17. Martij 1567. Præfuit summa nominis sui celebritate ann. 33. E viuis subtractus est non absq; veneni suspicione die 22. Nouemb. 1599. & in Cathedrali sepultus.

45. PAVLVS de Curte nobilis Neapolitanus Io. Andreæ Regij Cõsiliarij filius, Clericus Regularis ex Episcopo Rauellensi ad hanc Aesernienſem Ecclesiam translatus est die 20. Martij anno 1600. à Clemente VIII. sub quo paulo antea Vrbis Vicesgerẽs fuerat. Sedit in hac Ecclesia vir laudatissimus ann. 6. ac libere onus deposuit, Beneuentanæ Vrbis, Spoletani Ducatus præfectus, ac Liberianæ Basilicæ Vicarius fuit Paulo V. sedente: Iub Gregorio XV. iterum Vicesgerens in Vrbe; Romæ decessit anno 1629. vir morum integritate, prudentia, scientiarũ omnium peritia illustris, quem ego sæpe de variis rebus doctissime loquentem, non absque admiratione audiui, eiusque animi candorem eximiamque virtutem sum veneratus. Hic cum germanis fratribus parentis memoriam excitauit Neapol. in maiorum sacello ad S. Seuerini, vbi iacet in hunc modum.

Io. Andreæ Modesti F. de Curte
Non minus gentilitio stemate quã vitæ
sanctitate Illustri, Iureconsulto
insigni
A Carolo V. inter Regios Consiliarios adlecto
A Philippo filio in sacri Concilij
Præside
Ac pro magno Protonot.
Sui Ordinis semper Principi, & ad
maiora merito adscito
Quam adepto
Marius sacrar. literarum interpres, & concionator apud Hispaniarum
Regem
Camillus supremo Italiæ consilio
Regens
Scipio Regius consiliarius Francisci
fratris successor
Fr. Thomas Eques Hierosolymit.
Lælius Cappellanus regius,
Paulus Aesernien sis Episcopus filij
Parenti Opt.
Pietatis ergo PP.

45. ALEXIVS Geromaoddius Interamnensis celebris Iurisconsultus, multisque Præfecturis clarus à Paulo V. datus est successor Pauli die 25. Aprilis 1606. Vix quintum annum sui Episcopatus inchoauerat, cũ Romã peteret apud S. Victorem Tabellionem offendit, qui ei ex Vrbe litteras asserebat, in quibus perlegendis, equus timore excitatus, Episcopum in terram proiecit, percussoque cerebro non multo post eodem in loco expirauit die 6. Augusti 1611. eius cadauer ad Cœnobium Cassinense delatum, in Capitulo honorifico tumulo conditum fuit.

47. MARCVS ANTONIVS Genuensis Neapolitanus Roberti filius, Canonicus antea Neapolitanus, celebris Vtriusq; Iuris Doctor Montis Marrani Episcopus, ad Isernienſem Ecclesiam translatus est à Paulo V. die 26. Septembris, scripsit Praxim Archiepiscopalis Curiæ Neapolitanæ Manuale Pastorũ, Practicabilia Ecclesiastica, Pauperum Aduocatum, Petri Nauiculam, pluraque alia sui viuacissimi ingenij monumenta posteris reliquit, quæ passim teruntur à doctis. Profuit ac præfuit gregi sibi commisso an. 13. Decessit 7. Nouem. 1624. die Iouis hora 15. sepultus in Cathedrali tumulo marmoreo quod sibi ante obitũ parauerat, cui hoc insculptum fuit dictum.

Pastor, Pastoris sacros, sacrasque Forenses
Scriptis qui docuit, conditur intus humo.

48. IOANNES Hieronymus Campanilis Neapolitanus Marci Antonij superioris patruelis I. V. D. non ignobilis, Episcopus antea Laquedonensis, ad hanc Aesernienſem translatus Ecclesiam die 27. Ianuarij 1625. Obijt Neapoli die 22. Iunij 1626. iacet in Ecclesia S. Petri de Maiella.

49. Fr. DIDACVS Marinus Hispanus Ord. Carmelitarum ab Ecclesia Montis Piloti ad hanc Aesernienſem translatus est ann. 1626. obijt anno 1637.

50. Fr. DOMINICVS Iordanus Neapolitanus Ord. Minorum de obseruantia, Marino datus est successor die 17. Aug. anno 1637. Romæ defunctus est die 13. Feb. 1640. Iacet in Aracœlitana Ecclesia hac inscriptione ad tumulum posita.

D. O. M.
Fr. Dominicus Iordanus
Neapolitanus
Ord. Minorum Obseruantiæ
Theologus
Prouinciæ Terræ Laboris
& Ordinis Pater
S. Inquisitionis Regni Neapolit.
Consultor,
Procurator Generalis totius Ordinis
ex Vicariatu Generali
Huius Cismontanæ Familiæ
Ad Yserniensem Episcopatum
assumptus.

Hic

Hic dum sacra Apostolica limina petit, defungitur
Die XIII. Februarij anno sal.
MDCXL.
Aetatis suæ LIII.
Requiescat in pace
Lector ora pro eo.

51. MARCELLVS Stella Romanus Vtriusq; Signar. Referend. Aesernienſis delectus est Episcopus ab Vrbano VIII. die 26 Martij 1640. Neapoli miserè defunctus est an. 1642. etenim cũ è curru quo laxandi animi gratia per vrbẽ vehebatur se surripuisset, percusso capite, fractoque ceruice ibidem expirauit.

52. HIERONYMVS Mascambrunus nobilis Beneuentanus die 6. August. 1642. in patria defunctus est mense Maio 1643. dum ad Ecclesiam suam properaret regendam.

53. PETRVS PAVLVS de Rusticis Neapolitanus origine Florentinus nobili Familia natus, ex Monacho Ordinis S. Benedicti Thelesinus euasit Episcopus, deinde ad hanc Aesernienſem Cathedram translatus est die 14 Decemb. 1643. Obijt sub Innocentio X.

54. HIERONYMVS Bollinus Romanus Ord. Cœlestinorum Procur. Gen. ab Innocentio X. huic Ecclesiæ præficitur die 9. Iulij an. 1653. obijt anno 1657. iacet in Cathedrali cum optimis moribus & laudabili cura tribus annis sedisset.

55. TIBVRTIVS Bollinus Hieronymi superioris germanus frater eiusdemque Cõgregationis Cœlestinorum Monachus & Abbas, vir probus, ad suscitandum semen fratris sui Aesernienſis Præsul adlectus est die 28. Maij 1657. Romæ consecratur. Viuit, diuque viuat Præsul omni laude dignissimus.

Hic damus insignia huius Ciuitatis, quæ ex Typographi incogitantia superius neglecta fuerunt.

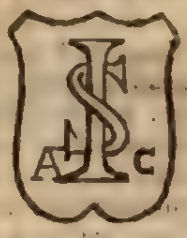

Et hæc satis de Aesernensibus Præsulibus dicta sint.

ATINENSES, EPISCOPI.

nunc suppressi.

ATINA, seu ATINVM antiqua & nobilis olim ac celebris Ciuitas in Volscis iuxta Pontinas paludes post Falsataria versus Itrum. Tarracina eam habet à sinistris in loco edito constructam in Apenninj montis radice, & Melpham fluuiũ agrum

agrum illius irrigantem, Aquino, Sora, Arpino, Venafro, Monte Caſino finitima. Inter Colonias Romanas numeratur à Frontino. Atina præſtans apud Virgilium 7. Æneid. Eius meminerunt Liuius, Cicero pro Cn. Planco, Silius, Seruius, Pomponius, Plinius, Petrus Marſus ad Iulij Italici, Leander, alijque. Nemo tamen illorum Atinæ exordium retexuit præter Petrum Diaconum Caſſinenſem in Hiſtoria Paſſionis Sanctorum Martyrum Marci, Nicandri, & Marciani; ſcribit enim. *Inter omnes ferè vrbes, quas Occidētis lumen inclusdit, Atinenſium Ciuitatem antiquiſsimā extitiſſe perſpicuum eſt; hanc Rex Saturnus poſtquam à Ioue filio pulſus eſt, poſt Ciuitatis Siponinæ conſtitutionem, ſecundam in toto occidenti condidit, atque Atinam appellauit: hæc itaque ad quantum culmen euecta, & quam potentiſsima, & doctiſsima extitit, & quales quantoſque artifices habuit, noſſe qui cupit, hiſtoriam Liuij, & Virgilij Aeneidem, relegat, vbique qualis olim viguit facundè deſcriptum inueniet.* Sub Arcadio excidium ſenſit irreparabile vt narrat Atinenſis Eccleſiæ vetus Chronica; ciues reſtaurandam curarunt. Beneuentanus Dux iterū ſolo æquauit, iterumque Ciues excitarunt, nunc oppidum eſt non admodum frequens: De eius deſtructione & reſtauratione librum ſcripſit idem Petrus Diaconus Caſſinenſis. Atinates lucem hauſit Euangelij prædicante Marco Galilæo Petri Apoſtoli alumno, qui ab eodē Epiſcopus ordinatus illuc legatus, Atinenſes breui ad cultum Chriſti traduxit. Templum Iouis octauo à Magiſtri paſſione in eius honorem dedicauit, ſuoque ſanguine fundatam Eccleſiam decorauit. Semel plantatam fidē Atinæ mirificè propagarunt Fulgentius Marci diſcipulus, atque ſucceſſor, Nicander, & Marcianus inuicti Martyres ſub Diocletiano, Iulianus, Prudentius, Carus, Poſicrates, qui in perſecutionum rabie palmam tulerunt Martyrij, quorum Acta extant m.s. apud me. Per plura ſæcula Atinenſes Epiſcopi, Sancti Marci ſucceſſores Romanum Pontificem immediatè cognouerunt, donec Capuanæ Eccleſiæ nouæ Metropolitæ Ioanne XIII. Pontifice tanquam Suffraganei ſubſeruire, pareque iuſſi ſunt anno ſal. 978. Cœpit deinde Eccleſia hæc ſenſim antiquam amittere ſplēdorem, adeoque pauper effecta eſt, vt neceſsū fuerit Epiſcopalem illi adimere dignitatem, & loco Epiſcopi Præpoſitum inſtituere Romanæ Sedi immediatè ſubiectum, qui hucuſque ea dignitate cum Epiſcopali quaſi iuriſdictione exornatur. Epiſcopi verò, qui in hac Sede floruerunt, ſequentes ſunt ex eiuſdē Atinatis Eccleſiæ Chronica, quam ad calcem primi noſtri Tomi, publici iuris fecimus: quę tamen ita ordinationem Epiſcoporum & tēpora inuertit, vt vix caſtigata tolerabilis cuſtodiri poſſe videatur.

1. S. MARCVS natione Galilæus Atinenſis Ciuitatis ordinatus eſt Epiſcopus à Beato Petro Apoſtolo, cum per plures annos piè & ſanctè eam rexiſſet, poſt glorioſum curſum laboris Martyrio coronatus eſt ſub Diocletiani perſecutione, ſepultuſque eſt in Templo S. Petri, quod in honorem eiuſdem Apoſtoli Atinæ conſecrauerat. Paſſus eſt poſt paſſionem Saluatoris noſtri anno 63. à Natiuitate eiuſdem 95. 4. Kal. Maij cum ſediſſet ann. 30. m. 5. d. 13. de cuius conuerſione, ordinatione, ac nobili Martyrio hæc habet Chronica Atinenſis Eccleſiæ, quam ad calcem primi noſtri tomi inuenies. *Anno 2. Claudij Cæſaris Petrus Apoſtolus cum primus Antiochenā Eccleſiam fundaſſet, Romam mittitur, ibique Euangelium prædicans viginti quinq; annis in Vrbe perſeuerans: Sed inter eundū ad Atinenſem ſe contulit Ciuitatem, hoſpitatus eſt in domo cuiuſdam nobilis, & præclariſſimi Viri Balatiani nomine, iuxta Templum Ionis propè portam maiorem, vbi nunc eſt Eccleſia eiuſdem Apoſtoli, cuius domus parietes vſque hodie integri permanent ob memoriam tanti hoſpitis, & Principis. In quo loco minuit ibi ſanguinem idem Apoſtolus, & barbā raſit. Inuenit autem in eadem domo Galilæū quendam vitam in peregrinatione ducentem, Marcum nomine, à quo genus, patriamque requirens, Hebræum ſe eſſe aſſeruit, in Galilæis finibus ortum, quem Apoſtolus futurum Chriſti diſcipulum intuens, Apoſtolicis verbis eum inſtituere cœpit; qui eius ſuſcipiens monita & lauacrum ſuſcepit baptiſmi. At Apoſtolus cœptum peragere cupiens iter, eundem Marcum nouum diſcipulum Romam ſecum adduxit, ibique in fide Chriſti perfectè inſtituens, eum ad olim Ciuitatem Pontificatus inſulis decoratum remiſit, dans in mandatis Euangelium Chriſti ibi prædicare. Cumque prædictus Vir Sanctus ab Vrbe Roma fuiſſet egreſſus, officium ſuſcipiens prædicandi, miraculorum ſigna illum comitari cœperunt. Appropinquans autem ad mœnia ciuitatis prædictæ, ſtationem fixit in villa, quæ Septa Iani vocabatur, non longè à ciuitate, in qua Idolum aureum, & argenteum eiuſ-*

dem

dem colebatur Iani. Habebat quoque eadem villa portas ſeptem undique muris erat vallata. In quo Idolo Sanctus cum ſuffiaſſet, mox illud diuina potentia redegit in puluerem. Alia die vrbem ingreſſus Atinam, ad illud, quod quondam habuerat, hoſpitium redijt; Cuius Palatiani vxor, predicationi Viri Dei conuerſa eſt ad Dominum vna cum quamplurimis alijs. Templū deniq; quod Iouis dicebatur quod iuxta domum ſuam habuerat octauo anno poſt paſſionem Apoſtoli in eius cōſecrauit honorem. In qua nimirum Eccleſia ſeptem Presbyteros, totidemque Diaconos ordinauit. Predictus quoque vir Palatianus omnes poſſeſſiones, & facultates ſuas eidem Eccleſiæ conferens, in ſecreta confeſſione Domino ſpiritum reddidit, & ſepultus eſt iuxta eandem Eccleſiam in introitu eius. Sedit autem predictus Pontifex annis 20. m. 5. d. 13. in quo ſpatio quinque millia & amplius hominum ad fidem Chriſti conuertit eſque ad tempora Domitiani perſeuerans præſidente in Sede Apoſtolica Beato Clemente Summo, & vniuerſali Papa. Sub Clato Papa paſſus eſt Beatus Marcus Atinenſis Epiſcopus diſcipulus Beati Petri Apoſtoli à Maximo Præſide totius Campaniæ, anno poſt paſſionem Domini ſexageſimo tertio, quarto Kalendas Maij, qui Præſes, dum famam Sanctiſſimi Præſulis percepiſſet, miſſa apparitione, coram ſe Sanctum exhiberi præcepit: quem cum nequaquam à Chriſto diuellere poſſet, poſt macerationem carnis, & famis inopiam, ungulis: bus etiam & flammis adhibitis in Amphiteatrum eiuſdem vrbis tribunal ſibi parari conſtituit. Qui, vt erat nequiſſimus, & ad peragēdum ſcelus prōptus, & auidus coram vniuerſis ciuibus, in eius capite duos iuſſit clauos infigi, quorum vnum in fronte, alterum in eius coronam infixerunt. Demum verò cum duobus Presbyteris, cum quibus coram Iudice fuerat præſentatus deductus eſt extra vrbem in campeſtri loco iuxta monumentum, quod erat imperiale, ibique capita eorum à corporibus recidentes, ea inhumata reliquerunt, Fideles autem, qui intra vrbem abſconſi degebant, noctu pergentes, Corpus Beati Martyris Marci ſeparatim à capite poſuerunt, alia verò duo in vno condiderunt ſepulchro: & ſic vbi poſita ſunt permanſerunt vſque ad tempora Beati Sylueſtri Papæ, præſidente in Sede Atinenſi Maximo Epiſcopo, Imperante verò Conſtantino Imperatore. Hactenus Chronica, cuius auctor ſcribit Marcum ſediſſe in Atinenſi Eccleſia ann. 20. quod mendum eſſe videtur amanuenſis, qui eam hiſtoriam tranſcripſit: in alio indiculo Atinenſium Epiſcoporum apud me, habetur ſediſſe Marcus ann. 30. quod magis concordat cum vita eiuſdem, cum paſſus dicatur anno ſexageſimo tertio à paſſione Domini, qui fuit à Natiuitate eiuſdem 95. Secundus Clementis Papæ, qui Fulgentium in Atinate Eccleſia Marco ſuffecit. Petrus Paulus Florus Vrbinas, qui vitam & paſſionem Marci contexuit, ſcribit Marcum paſſum ſub Domitiano Imperatore anno ſalutis 60. Quod veritati non cohæret, cum Domitianus imperare cœpiſſet anno ſal. 82. Acta eiuſdem Sancti ſcripta metro, ſolutaque oratione conſcripſit Adenulphus huius nominis ſecundus Capuanus Archiepiſcopus ad Clerum Atinenſem, quæ ex veteriſſimo codice hœdino characteribus Longobardis fideliter exemplata, hic exſcripta libuit recenſere. Eiuſdem Sancti vitam ſcripſit etiam Petrus Diac. Caſſinenſis, vnà cum eiuſdem Sancti translatione, atque miraculis, necnon canticum eccleſiaſticum in eius ſolemnitate canendum, ac demum de eadem ſolemnitate ſermones octo, quæ omnia m. s. extant apud me hactenus inedita. Eiuſdem etiam Sancti translationem, & ſermones ſcripſit Leo Atinatis Epiſcopus Adenolphi Archiepiſcopi Synchronus.

A

B

Incipit Epiſtola in Paſſionem Beatiſſimi Marci Atinæ ciuitatis Epiſcopi ab Adenulpho Capuanæ Sedis Archiepiſcopo ſcripta.

C Æterni Regis diſciplinam ſequentibus, vniuerſis in Chriſto ſanctiſſimis Fratribus in Sanctæ Dei Genitricis Eccleſia vitam Angelicam exercentibus, Adenulphus Capuanæ Sedis Archiepiſcopus calculum candidum à Ieſu Chriſto Domino feliciter promereri. In vnitate fidei mirabiliter congregati, formam vobis ſumitis Sanctitatis, & tetram Ægypti caliginem fugientes, ſpirituali cantico veſtris in labijs reſonante, ad repromiſſionis terram ſicut alacriter, ita etiam & feliciter properatis: in mōtem Dei Oreb greſſu inflexibili conſcendentes, poſteriora Domini felici oculo intuemini, vbi vos Moyſe nobiliter educante cum populo via regia gradientes, neque ad ſiniſtram, neque ad dexteram declinatis; ſed curſu indeclinabili cum ad patriam introductum efficaciter edocetis, Antiquorum Patrum ſacra veſtigia imitārēs; D Patriarcharum pariter, & Prophetarum doctrinam eo quo debetis pio religionis intuitu proſequimini, qui in deſerto, & in inuio, & in inaquoſo ſcripturarum puteos fodientes, mirabile vobis exemplum in ſuis actibus tradidere; quis in aquarum nimia affluentia, diuinæ ſcientiæ largiſuos fontes ſpiritualiter reſeratuere. Habetis in cordibus aquam viuam ſalientem in vitam, cuius plenitudinis inundantia totam terram eiulatibus irrigatis, & vt fidelium per vos mentes refulgeant aurum exinde optimum apportatis. Vos autem genus electum, regale Sacerdotium, gens ſancta, populus acquiſitionis, Ieſus Chriſtus in domicilio veſtro Doctor ſimul & hoſpes inhabitat, cui & cum Martha miniſtra-

re

re ſatagitis. & cum Maris illius eloquia caſta diligenter audire ſtudetis; ſedentes in ſpelunce oſtio cum Helia expectatis ſibilum aure tenuis, qui nimirum ad ſuperne patrie gloriam ineffabili cordis inſpiratione vos prouocat & inuitat. Duplex illius ſpiritus in vobis remanſit; quoniam aſcendentem illum cum Heliſeo vidiſtis; vnde & prophetarum filij vos cum Heliſeo ſequuntur, quia fidelis populus ad honeſtatis, & religionis veſtre doctrinam pio Charitatis intuitu inuitatur; circum doctrinas ſunt murus inexpugnabilis, & protegit vos dextera Chriſti, qui mentes veſtras ab omni ſorde vitioſa eliminat, & immenſa ſue gratie inſpiratione alluſtrat: Iam denique per plateas Hieruſalem, que auro mundo ſternuntur cum virtutum odore incedite, & almis Sanctorum Patrum veſtigijs innitentes, eorum tam vitas, quàm paſſiones recolitis ſolemniter & celebratis; ſpecialia tria virtutum genera diligentes, medio noctis tempore ad amicum accedite, & tres panes Euangelicos ab eo cum maxima precum inſtantia, imò cum importunitate nimia poſtulatis; eos namque qui Ieſu Chriſti ſunt precepta mirabiliter exequuti tanta mentis deuotione colitis & honoratis, vt & in paſſione ſocij, & virtutum ſplendore in eis videamini ſemper eſſe conſpicui. Rutilat inter vos pretioſus Martyrum cruor, quorum beatiſſima patrocinia ciuitatis veſtre honorem amplificant & exaltant, & inter aduerſa vos protegunt, & defendunt, & inter proſpera lætificant & exornant. Sæua perſequutorum rabies cum plures Sanctorum longè lateque gladio peremiſſet, Beatiſſimum MARCVM ſpecialem vobis reddidit martyrem, eumque in Atinenſi nobiliſſima ciuitate ſanguinis effuſione, & Martyrij palma glorioſum effecit. Colitis igitur Martyrem veſtrum, eumque tanto propenſius celebratis, quantò propenſius in Chriſti amore feruetis; Cuius venerande paſſionis hiſtoria, que minùs docte fuit olim à quibuſdam compoſita, mee ſimplicitatis imperitia, vt iterata vice componendo ediſſeram poteſtatiue precis authoritate compellitis, & quod de tanti Martyris conſtantia immenſa Philoſophorum exprimere edeberet facundia, mee inſcientie paruitate violenti exactione elegantiori ſtylo reſerare iniungitis: Pie namque voluntatis eſt quod imperatis, & ab vniuerſis laudabile, quod depoſcitis; ſed niſi veſtris orationibus fulciatis, in via prius deficiam, quàm ad patriam recto itineris curſu perueniam: Confiſus tamen de eo, qui turbam in deſerto, ne in via deficeret, ſue vbertatis gratia pauit & diſcipulos ſuos in campeſtri loco, vt alios docerent edocuit; opus aggrediar quod iubetis, veſtreque petitionis voluntatem ſupplere in omnibus ſtudeo, & quod recto conſiderationis intuitu poſtulatis, ſecundum mearum virium facultatem, etſi eloquentia ſterili, relatione tamen vetidica & omnino fertili, exequutioni magnopere mandare curabo. Vniuerſaliter itaque omnes in Domino commonentes rogamus, vt ſacratiſſimi Martyris triumphum atque victoriam, qualiterque ad Ætherea Regna laureatus aſcenderit, illius paſſionem, geſtaque legentes, tota mentis intentione percipiant, atque totius poſtpoſito dubietatis ſcrupulo fideliter credant. Nemo quidem me exiſtimet nouellam Martyrij plantationem in Ieſu Chriſti Eccleſia introducere; quia antiquus eſt iſte Martyr, non rudis, nec eſt nouitius; ſed ex primitiue naſcentis Eccleſie prole fœcunda, Beatiſſimus MARCVS inter primos vnus fuit de primis alumnus, ſicut in ſubſequentibus Domino largiente geſta narrabit Hiſtoria. Nunc igitur vniuerſos iſtius Martyris votiua ſollemnia recolentes, ex quo debemus benigno pietatis ſtudio exoramus, quatenus & Chriſti amor ſemper in vobis feruear, & ſui militis inuictiſſimi concepta in mente deuotione frigeſcat; etiam cum provt credimus & ſperamus tam Eccleſie veſtre ſpecialis honor, quam & totius Ciuitatis inexpugnabilis cuſtos.

Incipit Prologus.

Ineffabilis ſumme Deitatis clementia ſacroſanctam Eccleſiam nec habentem maculam, aut rugam in ſuo corpore mirabiliter dedicauit, eamque ſicut glorioſam ita etiam & fœcundam in omnibus ſanctis effectibus, ſeptiformi Sancti Spiritus gratia in Apoſtolos ſuperueniens, ſue benignitatis inundatione repleuit, eoſque ad euangelizandas omnes nationes direxit. Mira pietatis gratia, mira & inſignis ſanctarum virtutum prepotens efficacia; Nam & in miraculis virtus effulſit, & in potentia virtutum pius Eccleſie vigor exeruit. Pretioſa eſt etenim in conſpectu Domini mors ſanctorum eius, qui nimirum quantò feruentiores pugnant in ſtadio, tanto feliciores viuunt in Regno: Viuunt profecto qui vitam mortuis reddiuut, & per totius orbis circulum ſignis menarrabilibus in terris exuberant, & in celeſti gloria velut aſtra matutina ſine fine coruſcant. Proſperum iter Deus ſalutaris noſter Martyribus ſuis oſtendit, vt, & ſanguinem pro ipſo funderent, imò meritò ſibi mercando perciperent à præſidente in cœleſti ſolio. Ipſe namque qui eſt glorioſus in Sanctis, & in maieſtate mirabilis, Martyres ſuos inter vincula, & tormenta glorioſos reddit & patientes, & in Sanctis actionibus eos declarat mirabiliter efficaces, atque potentes. Refulget nobis, tamquam in ſpeculo vita Sanctorum, quos profecto ſi deuotiſſimè veneramur, in terris, præcipuos eos habebimus interceſſores in cœlis. Sacratiſſimi denique Martyrij palma tanto ſublimius rubeſcit in cruoris beata effuſione, quanto propenſius ferueſcit in Ieſu Chriſti ampla dilectione; Videtur planè quod inter ſpiri-

ſpiritualia chariſmata ſanctorum ſanguis velut ignis rubeſcat, & vita eorum, ſicut liliorum candor in actione clareſcat. Æterna, & incommutabilis prouidentia indiuiduæ Trinitatis. Lapidibus pretioſis inclusis aurea eos corona exornat, ſanctiſque muneribus rex regum ſua in ſupernis tribuens donatiua, recompenſatione illos benigniſſima ditat; Sancti namque ludibria, & verbera experti, inſuper & vincula, & carceres per fidem tantum regna vicere, nec deficientes in paſſionibus, de humani generis hoſte victoriam obtinendo, propter inæſtimabilem immenſæ ipei beatitudinem paſſionis calicem feliciter guſtauere: Eximiæ verò charitatis in animo retinentes feruorem, ſpiritualem in ſuis mentibus conceperunt amorem; Eos nempè quos Mater Eccleſia tanquam paruulos lacte nutriuit, poſtquam ad ætatis plenitudinem venientes ſolidum cibum ſumpſere, & poculum nihilominus ſpirituale bibere; felici demum cruore perfuſos, diuina illos clementia ad Regnum decoris prouexit, & quemadmodum triumphatores à certamine milites redeuntes in æternæ gloriæ manſione ſollemniter, & iocunde recepit: De quorum victorioſo, lucidoque Collegio, vnumde primitiuis Eccleſiæ filijs BEATISSIMVM MARCVM ATINÆ CIVITATIS inuenimus fuiſſe Pontificem, qui certè eo amplius ſublimis fulget in ſignis, quo felicior inter antiquos Patres Regnum Dei appropinquandum facundus & promptus incredulo populo ſuis declarauit in verbis. Hic etenim glorioſus Martyr & Pontifex purpureo rutilans diademate, Atinenſem Eccleſiam, ac ſi proprio ſanguine Chriſti mirabiliter acquiſitam ſumma honoris gratia ditat, eamque virtutum radijs plenius glorificando illuſtrat; Ciuitatem ſanè per omnia reddens inſignem, ſuis patrocinijs fouet, & protegit, eamque defendendo clarificat, & exaltat. Huius igitur ſacratiſſimi Martyris paſſionem, ſicut in ſuperiori epiſtola plenius continetur, rogatus vnanimiter à fratribus, blandeque coactus, ea qua conuenit alacri ſatis deuotione deſcribendam Domino annuente ſuſcepimus. Quapropter maxima precum inſtantia obſecramus vt eorum interceſſionibus, Sanctiſſimi Martyris patrocinium impetrare vna cum noſtris ſuſpirijs valeamus, qui meam ignorantiam ea ſcribere coegere, in quibus labia incircuncisa, & lingua omninò polluta balbutiendo ſuccumbunt, & ſuccumbendo deficiùt. Ipſius denique beatiſſimi Marci ſuffragia voto ſupplici poſtulamus, vt qui exceſſus vocatur in nomine, humiles, & eloquentes nos reddat in ſuæ laudis ſermone; Iuſtum namque, dignumque à fidelibus creditur, vt cuius præmia deuotiſſime recolimus in terris, illius ſanctum auxilium habere mereamur in cælis, nos ſcribentes, & vos legentes poſtulemus in cælis. Legat ergo quicunque voluerit, & omnem à ſua mente dubietatem procul abijciat, quia totius nos ambiguitatis expulſo nubilo, ſereniſſimam iſtius Sancti enarramus hiſtoriam.

Incipit Paſſio eiuſdem Sanctiſſimi Epiſcopi & Martyris.

Beatiſſimus MARCVS Galilæus igitur ex Galilæis parentibus ortus, necdum Baptiſmatis vnda renatus, ſed ſacri Martyrij diademate feliciter purpurandus ab ipſius primæuæ ætatis erumpente crepuſculo in eximiæ ſimplicitatis confidentia ambulauit, & paternarum traditionum cerimonias obſeruauit; Erat enim felix in inſtitutione Moſayca, felicior futurus Apoſtolicæ fidei doctrina mirifica: Nam, vt omnibus in propatulo claruit, illud apud ſe fideli voto tractauit in mente, quod poſtmodum glorioſus oſtendit in actione. A Galilæis finibus diuina prouidentia veniens, poſt longa marium, terrarumque diſcrimina, in Atinenſi tandem ciuitate ſui curſum itineris terminauit, ibique nobile hoſpitium benignus hoſpes ſuſcepit; Quæ nimirum Ciuitas, ſicut exantiquitate nobilis, ita etiam & bonis moribus erat flore iocunda, & licet adhuc gentilitatis eſſet caligine nubila, ſuæ tamen celſitudinis magnificentia inter cæteras vrbes fulgebat eminentiſſima. In hac itaque Vrbe ingreſſus inſignis Agonotheta Chriſti futurus Beatiſſimus MARCVS, cuidam Palatiano egregio & nobili viro adhæſit, qui vna cum coniuge ſua Aureliana benignè ſatis & officiosè in domo ſua ſuſcepit, atque prout diuinæ placuit voluntati, apud ſe retinuit; Erat quidem vir memoratus, ſicut nobilitate præclarus, ita etiam & diuitijs locupletiſſimus, nihilominus & in hoſpitalitatis charitate præcipuus, gentilis tamen & idolis ſeruiens; ſed miſericors, & miſerator Dominus, cuius miſerationes nec principio, nec termino vllo claudentur, iſtius domum ſuæ benignitatis gratia, miro & inæſtimabili modo reſpexit, atque Palatianum cum Aureliana coniuge, quemadmodum quendam Centurionem Cornelium Apoſtolica præſentia viſitare decreuit. Æterni Patris vnigenitus filius poſtquam & intemeratæ Virginis vtero aſſumptam noſtræ ſeruitutis formam, Ieſus Chriſtus Dominus noſter glorificauit, eamque ad Patris dexteram mirabiliter collocauit, eos, quos reliquerat in terris Apoſtolos, Sancti Spiritus gratia illuſtrauit, & per totius orbis prouincias ad euangelizandum direxit: Apoſtolorum igitur Princeps, & Cæleſtis Regni Clauiger Beatiſſimus Petrus, ex quo Antiochenam Cathedram ſui Pontificatus immenſo munere conſecrauit, ad eminentiorem omnium vrbium Romam Domino iubente ſe ſe conferre propoſuit. Ex Antiochia verò Apoſtolus arrepto itinere, marinis ſe fluctibus dedit, atque proſperita-

tis aura ſpirante, optatum portum cum Ieſu Chriſti vexillo ſignifer inexpugnabilis petiit, Tandem Romam inter eundum, ad Atinenſem ſe contulit ciuitatem, vt eam prius athleta Chriſti fortiſſimus viſitaret, in qua MARCVM ſibi diſcipulum acquireret, per quem & eandem ciuitatem à dæmonum ſeruitute eriperet, & ad veræ fidei cultum vocaret. Venit igitur tanquam à Deo miſſus cæleſtis nuncius, domum eſt ingreſſus Palatiani, ibique MARCVM reperit Galileum: quem profecto cum ſancto afflatus Spiritu cognouiſſet Apoſtolus eſſe aduenam, multis eum cœpit tentare ſermonibus, & quis eſſet, vel vnde, quod etiam nomen haberet inquiſiuit attentius, ad quem ille ſimplici affatus eloquio, huiuſmodi dedit reſponſum; Nomen mihi, venerabilis pater, MARCVS eſt, à cunabulis ex Galilæa prouincia oriundus, tanquam exul & aduena in iſtis partibus maneo, & vitam in peregrinationis ærumnoſa calamitate conſumo: Paternis verò traditionibus die noctuque ſolerti cura inuigilo, ſacræ legis cenſuram à Deo per Moyſen famulum ſuum Iſraelitico populo cælitus datam fideli deuotione obſeruo; ipſumque cunctarum rerum authorem, omniumque viuentium eſſe viuificatorem, ſicut ex cordis æquatione confiteor, ita etiam ex oris certa aſſertione approbo, & confirmo. His & huiuſmodi verbis ex ore illius acceptis Sanctus Apoſtolus gaudio exultauit immenſo, & gratias exinde creatori omnium retulit Ieſu Chriſto. Ex hinc ſuæ prædicationis ſumens exordium Ieſu Chriſti diſcipulus, vt in MARCO veterem hominem renouaret, ſacris eum cœpit documentis inſtruere, atque ad regenerationis lauacrum prouocare. Pellem namque vetuſtate conſumptam purificationis gratia ſatagebat ſuo Domino reddere nouitate præclaram, & quæ cæcitatis erat obducta nigredine, ſtudebat candidam reddere pio virtutum ſplendore; Et incipiens vt in Euangelio legitur, à Moyſe, omnibuſque prophetis, interpretabatur illi ſcripturas, & totius veteris inſtrumenti ſeriem multipliciter reuoluendo, myſticas ei prolatas de Filio Dei ſententias ore meſſifluo referebat; Referebat Vir Domini, qualiter primus homo diabolica fraude deceptus, iuſto Dei iudicio de Paradiſi fuerit amœnitate excluſus, & inhorrendam maledictionis tertam eiectus, vniuerſis fuit angustijs & tribulationibus miſerrimus, & inobediens ille expoſitus; Nec prætermittebat, quod creſcente malitia ſuper terram, ne iniquitas vltra procederet, ſtatuit pius & miſericors Dominus, vt humani generis culpa & per aquam diluuij plecteretur, & per nouam regenerationis ſacratiſſimam vndam ad veræ fidei gratiam purificatus homo reduceretur; ſic namque omnia differendo diſcutiebat, quo modo in legis doctrina illius verſabantur eloquia, modo ſermo faciendus ad Patriarcharum & Prophetarum recurrebat quantocyus vaticinia. Sic demum Beatiſſimus ille, cui nec caro, nec ſanguis diuina myſteria reuelauit, ſed pater qui in Cælis eſt, quæ doctrinæ ſpiritualia chariſmata promulgauit, & veræ fidei confeſſionem benignum auditorem inſtruxit, quod eum ad Ieſu Chriſti lauacrũ feliciter prouocauit, & in angulari lapide fundator eximius petrã incorruptibilem miro documento inſtituit; Intra domum namque memorati Palatiani eum Apoſtolico more catechizando erudiuit, ſicque Dominicis præceptis pleniùs inſtruxit, & illum ſacra Baptiſmatis vnda in Sancti Spiritus gratia regenerauit, & vniuerſa diuinæ legis mandata benignus magiſter eum edocuit. Nouus itaque diſcipulus ad veræ fidei cultum vocatus magiſtri cœpit ſacris veſtigijs inhærere, & immaculatam, quam per aquam & ſpiritum renouauerat vitam, pijs ſtuduit actibus decorare. Apoſtolus denique peragere cœptum cupiens iter, MARCVM ſuæ inſtitutionis alumnum ſibi aſſociat, & in vniuerſis ſuis laboribus digna eum experientia probat. Ex Atinenſi verò ciuitate pariter egredientes, & per diuerſa locorum hoſpitia, verbum veritatis & fidei prædicantes, tandem ad Romanæ vrbis mœnia veniunt, & itineris curſum inter gentilium populos ſtatuunt. MARCVS igitur in fide promptiſſimus ea, quæ ex ore Apoſtoli procedebant pleno mentis acumine percipere modis omnibus ſatagebat, & in ſui pectoris ſacrario ſtrenuè recondebat. Agegebat denique Vir Domini, qualiter & veritatis doctrinam cognoſceret, & cognitam ſanctis operibus adornaret; Fulgebat quidem in ſignis, atque miraculis, qui erat virtutum efficacia præpotens & mirabilis, & quem diuina gratia ſui muneris fulgore irradiabat, ſanctitatis eximia operatio laudabilem & perſpicuum omnibus exhibebat: Apoſtolica documenta ita intra ſe retinere curabat, quod prædicationis munus alijs fideliter refundebat, eoſque ad æternæ felicitatis gloriam continuis exhortationibus incitabat: proindè carus, acceptuſque Apoſtolo erat, quoniam in ſacris actionibus morum honeſtate ſeruebat, nec quaſi rudis, & in fide nouitius, ſed tanquam miles egregius, optimus certator aduerſus ſeuientis ignita iacula inimici, murum ſe inexpugnabilem opponebat; ſicut erat totius ſanctitatis diſciplina nec mediocriter informatus, ita nimirum Sancti Spiritus igne videbatur accenſus: Cernebat quidem obſcœna gentilium ſacrificia, eorumque inſaniam deteſtabilem benigno affectu corrigere non deſiſtebat; Ad hoc namque incredulì populi aures demulcendo inflexit, quod Chriſtianitatis titulo mirabiliter inſignitam, innumeram eorum multitudinem ad ſuperna polorum gaudia ſublimando prouexit. Erat ſanè illius ſollicitudinis magna ſolertia, vt credentium multitudini eſſet cor vnum, & anima vna, nec diſcreparet à veritate, quod concordabat in pura fidei vnitate: Eis ſiquidem

rudi-

rudimentis, quæ à magiſtro didicerat, alios etiam inſtruere nequaquam ceſſabat, & illius prædicationis ſermo de die in diem incremẽtum virtutis & gratiæ percipiebat. Hæc & his ſimilia benignus magiſter in MARCO diſcipulo intuens, & felici conſideratione diuinam in eo refulgentem gratiam animaduertens, immenſa cordis alacritate perfuſus ad potiora cum reſeruatum eſſe plenius intellexit, in quibus fraudatus minimè extitit. Non immemor verò illius, quam olim reliquerat Atinæ ciuitatis Apoſtolus, ad Pontificatus apicem ſumma cum honorificentia MARCVM prouexit, digniſque eum infulis decorauit: Antiſtitis igitur dignitatem adeptus Vir Domini, & in eminentiori gradu feliciter ſublimatus, quibus virtutibus emicuerit, quæue, quantaque ſigna per eum ſit Dominus operatus, vniuerſis luce clarius patet; quippè cum diuina cooperante clementia innumeris virtutum prodigijs vſque hodie fulgeat, & celebris illius deuotio in ſuis famulis pleniùs per omnia eluceſcat, Sed iam ad narrationis ſeriem articulum reducamus, & quo ordine Atinenſem viſitauerit Vrbem literis mandare diligenti ſollicitudine ſtudeamus. Coruſcantibus denique in Beatiſſimo MARCO ſignis atque miraculis, tanta in ipſo efficacia curationum refulſit in breui, quod cæleſti eum gratia proſequente, à varijs, diuerſiſque languoribus nonnulli ciuium emũdati, atque curati, ſaluti priſtinæ mirabiliter reſtituti fuiſſent, & Omnipotentis Dei magnalia ſuis confeſſionibus omnes vnanimiter proprio ore reſonarent.

Interea celebratis in Romana vrbe tam innumeris ſignis, ea, quæ per Dei famulum diuina gratia quotidie declarabat miracula, ad Magiſtri notitiam perueniebant, quæ videlicet, nec ſurdus auditor ſatis benignè in ſui pectoris ſecretario recondebat. Exobſeſſis namque corporibus dæmones imperij ſui verbo eijciebat, leproſos mundabat, paralyticos curabat, cæcos illuminabat, mortuos ſuſcitabat, ita vt merito illud Euangelicum Saluatoris, illi de iure congrueret. Pater meus vſque modo operatur & ego operor; & item in alio loco Dominus dicit. Qui credit in me, opera quæ ego facio & ipſe faciet, & maiora horum faciet. Apoſtolus igitur eum, quem in Eccleſiæ gremio educandum quondam ſuſceperat, attendens in fidei diſciplina propenſius eruditum, & in Sacramentis omnibus vehementer inſtructum, qualiter eum ad ciuitatem Atinenſem deberet remittere, competenti cœpit deliberatione diſponere, quod è veſtigio, nec ſegnis magiſter exequationi mandare curauit; Nulla in medium mora ad ſe quantocyus accerſitum, vniuerſa ei mandata propoſuit, & ſecundum Apoſtolicam, quam ei tradiderat decretalem per omnia ſanctionem, examine ſubtiliori perquirit; Sed cum in ſacræ legis edictis apprime eum imbutum, & accuratiſſimè informatum præ-

A ſenſit & intellexit, Authori bonorum omniũ Deo immenſas gratiarum actiones perſoluit; Dehinc Dominicas illi oues ad regendum committens, poteſtatem, quam à Ieſu Chriſto Domino fideli videlicet teſte ſuſceperat, ſui Apoſtolatus authoritate, digna moderatione conceſſit, ſanctique Spiritus munere ad ligandum, ſoluendumque æqua traditione participem fecit. Sic demum Apoſtolica benedictione poſtulata, atque percepta, ſecurus iam de adipiſcenda æternæ felicitatis gratia, profectionem lætus arripuit; egreſſuſque ab Vrbe, continuò prædicationis officium inchoauit; & mira ſummæ Deitatis clementia, tanta eum comitabatur ſignorum efficacia, quod per ſingulas ciuitates, per finitimas
B manſiones, vel quocunque ſe Dei famulus conferebat, creſcente in illius ore fidei verbo, quot varijs detinebantur infirmitatibus, protinus fuſis ad Dominum precibus, ad ipſius nutum priſtinam incolumitatem recipiebãt, reſolutiſque vocibus digna Chriſti præconia per ora omnium reſonabant. Tandem appropinquans ad eam, quam olim deſeruerat ciuitatem, quæ nimirum in prædicationis ſorte ſibi fuerat attributa, nec longiuſcule ab ipſius mœnijs ciuitatis, ſui itineris ſtationem, in villa, quæ Septeiani dicitur, fixit, ibique ad modicum requieuit; Vbi cum idolum aureum, pariter & argenteum reperiſſet, mox illud redactum in puluerem, dignis execrationibus deleuit, & conculcauit, atque proſperum exinde faciens iter Vir Domini totius
C ſanctitatis decore irradiatus, Atinenſem ingreditur ciuitatem: In hac igitur vrbe Vir Dei ingreſſus, eam quam prius deſeruerat domum priſtina viſitatione requiſiuit, cui demore ſalutationis proferens verbum, Apoſtolicis eum ſermonibus benedixit, quem cum de priſtinæ charitatis fœdere diligenti examine requiſiſſet, vxorem illius vniuerſæ carnis debitum iam perſoluiſſe cognouit. Ad hæc Vir Domini blandis cum exhortationibus cõſolatus, exordium prædicationis ei facere cœpit, qualiterque iſtius ſæculi ſtatus pariter cum vita ſimul etiam & cum delitijs omnibus periturus ſit, atque caſurus, euidentiſſima ſatis expreſſione oſtendit. Aiebat planè quod ſingula, quæ humanis oculis videntur
D eſſe ſubiecta, vana ſunt omnimodo & caduca, & ab vniuerſis fidelibus penitus abdicanda; Sanè inuiſibilia Dei vera eſſe, & omninò æterna, nulloque prorſus fine claudenda, nimia inſtantia affirmabat; hæc namque, dicebat, intemeratæ fidei credentibus ſacra myſteria præſtant; hæc nihilominus arcana vobis iudicia manifeſtant; hæc Angelorum & hominum veræ pacis integritatem reformant, quodque cæteris eſt excellentius, diuinæ celſitudini maieſtatem inæſtimabili modo nobis ineffabiliter repræſentant, & illius cognitionem perſpicua ratione declarant. His verò attonita mente perceptis Palatianus, & intra ſemetipſum nec modicũ ſtupefactus, quænam

nam eſſet nouæ inſtitutionis regula, quæ talia de ſua ratione proferret, tacitis cœpit cogitationibus ſecum reuoluere & pertractare; quem cum vir Domini diù hæſitantem conſpiceret, vultumque illius immutatum cognoſceret. Conturbant te, inquit Amice cariſſime, tuæ mentis cogitationes? mouent animi tui ſecreta ea, quæ diuinis ſunt inſerta codicibus. Conſtans eſto fili in verbis, prouidus in ſermonibus, credulus deinceps in noſtris promiſſionibus, quoniam quem hoſpitalitatis gratia me quondam hoſpitem ſuſcepiſti, illuminatorem tuæ animæ in præſenti recipere meruiſti; ad hoc namque me Dominus Ieſus Chriſtus direxit, qui tuæ petitionis vota ſolita pietate reſpexit, qui vult omnes homines ſaluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire, qui nos vocauit in admirabile lumen ſuum, vt relictis omnium idolorum tenebris, in fide probatus, atque acceptus, ad æterni luminis claritatem fideli voto purificatus accedas, quatenus ſacri Baptiſmatis vnda renatus, immarceſſibilem coronam dignè percipere merearis. Quid plura? quid Palatianus ageret ad iſta? reſpondere quidē rationi volebat, ſed contradicere loquenti nequaquam audebat; quoniam intra ſe veritatis verbum concipiebat; & æternæ felicitatis brauio perfrui ſummopere anhelabat: Nam quem ſuperni muneris inſpiratio ad fidei cultum vocabat, hunc infeſtare cruenti hoſtis fœuitia non valebat. Conſentit tandem ſalutaribus dictis, obtemperauit fidelibus monitis, & à languoribus ſe attentius mederi depoſcit, quos in idolorum cultibus diutina tēporum vanitate contraxit; Datur deinde fides, credulis adhibetur, confeſſionis decretum proponitur, ſed & ieiunium triduanum indicitur. Quibus ritè peractis, & celebratis, tertio die Epiſcopus vnà cum ſuo illo familiari præcipuo ad fontem procedit, aquam Baptiſmatis benedicit, hominem ſacri Chriſmatis liquore perungit, & confitentem cum omni integritate fidei ſuam credulitatem ſacri Baptiſmatis vnda regenerauit, quem etiā de fontis lauacro ipſe ſuſcepit. Eodem die ſancti Spiritus cooperante gratia, baptizati ſunt & cum eo numero hominum promiſcui ſexus & ætatis quinquaginta ſeptem. Templum denique Idolorum, quod idem Palatianus iuxta domum ſuam habuerat, congeſta in vnum ſimulacrorum omnium multitudine, atque contrita, ad honorem ſanctiſſimi ſui magiſtri Apoſtolorum videlicet Principis, templum Ieſu Chriſto Deo ſanctus Epiſcopus venerabiliter conſecrauit; in qua nimirum Eccleſia ſeptem Presbyteros, totidem Diaconos ordinauit cum ea, vbi inceſſanter die, noctuque diuina vota perſoluens ſacroſancta Dei myſteria deuotiſſimè celebrabat, ſed & plures circunquaq; degentes vnanimi voluntate frequenter collectos, ſacris fidei documentis erudire curabat; eoſque Chriſtianæ inſtitutionis cenſura diligenter inſtructos per aquæ regenerationem illuminabat. Non multis verò euolutis temporibus Palatianus in ſancta fidei confeſſione perſiſtens, in ſupradicta Beati Petri Baſilica ieiunijs, & orationibus continuè vacans, dormitionem accepit in Domino, & ſignaculum fidei, quod in Chriſto ſuſcepit, brauium ſuperæ remunerationis ab eodem recipiens, fideli voto repreſentauit. Nunc igitur ad narrationis ordinem redeamus. Elapſis namque trium annorum curriculis quinque millia ferè virorum & mulierum iam ad fidei religionem ſanctus Epiſcopus ſua prædicatione perducens, Eccleſiam quotidie in Domino confortabat, & vt emolumentum in actionibus Sanctis perciperent; paternis exhortationibus roborabat. Sed ecce iniquorum omnium caput diabolus ſuperueniens, qui al quando vnius felicitati inuidens, malignis ſuggeſtionibus protoplaſtum de Paradiſi amœnitate deiecit, Ieſu Chriſti Eccleſiam impugnare callida verſutia cœpit, & inſuis latellitibus minabatur, quod exercere nequiter proponebat: Quidam namque Maximus nomine totius Campaneæ Præſidatus officium gerens, cum eſſet vnus diaboli paraſitus furibundus, Atinenſem peruenit ad vrbem: Hic autem à Nerone crudeliſſimo Cæſare ſuæ immanitatis peſtilentiæ Cathedrā ſumens, ita Imperatoris ſui tyrannidis fœuitiam in omnibus eſt proſequutus, quod ad Sanctorum ſe necem proteruè inuexit, multoſque ferina crudelitate peremit. Per Imperiales denique faſces Domitiano Principe ſuccedente, iſte ſuæ impietatis nequitiam exercebat. Eodem verò tempore cū in Atinenſi vrbe vniuerſos ad idolorum culturas, vel cærimonias compelleret, & prouocaret; Beatiſſimi MARCI prædicationis ſermo illuceſcebat; Illius etenim tanta erat virtus ſignorum, quod ei factæ doctrinæ opinio vbique diffundebatur, & per ora omnium pio rumore diuulgabatur, quod profectò latere minimè potuit. Peruenerat quidem ad aures illius nequiſſimi Præſidis, ſanctiſſimi famæ Pontificis, & prædicationis verbum etiam innotuerat, quibus furibundus ille multorum relatione comperta, nimio furoris igne ſuccenſus, illicò eum adſe accerſiri præcipit. Cumque Beatiſſimus Pontifex in conſpectu nequiſſimi Iudicis oblatus fuiſſet, nullamque ei, prout aſſolet, fauorabilem reuerentiam exhibuiſſet, protinus veſano Iudice inuente, vnus ex circumſtantibus ſtricto vehementùs pugno, Pontificis labia graniter percuſſit; eumque tanquam indiſciplinatum & contumacem procaci vultu acerbiùs reprehendit; Cui Sanctus eximiæ vt erat ſimplicitatis mitiſſimo affatu reſpondit; Quid tumoris, vel arrogantiæ in ſenem ſimplicem reprehendis? Quid contumeliæ mea tibi mollities irrogauit? Quod in me redarguis quod in te ipſo ex ratione conſiderare nec noſti? Hæc ſiquidem magiſtri noſtri ſunt documenta, hæc ſi-

ſtarum virtutum præcipua ſunt inſtrumenta, hæc eſt Chriſti noſtri ſumma ſanctitatis doctrina, vt percutienti maxillam præbeamus & alteram, & vt maledictum de ore noſtro non procedat, & orare pro perſequentibus, & calumniantibus nos; Huiuſmodi vero Chriſtus Deus noſter virtutum nobis exempla reliquit, & humilitatis præbuit magiſteria. Ad hæc iniquitatis arbiter nimio furore commotus, torno eum intuens vultu. Quo, inquit, infeliciſſime auſu? qua inſania? quaue temeritatis audacia nobis coram poſitus talia proferre verba nec erubeſcis? An fortaſſe ſtulta ſimplicitate, vel quod certius deprehenditur, nimio confectus ſenio immoderata capitis inſania fatigaris, & cunctis circumſtantibus ait. Romanæ ſiquidem authoritatis iura decernunt, & Imperiales nouiter literæ decreuere, vt vbicunque huius viæ ſectatores reperti fuiſſent, mox abſque vlla audientia punirentur: hoc profectò pleniùs noſtis, hoc ad aures veſtras frequēti relatione peruenit; & ſanctus paucis ad iſta. Romani Principes hoc, Præſes, ignorant, quod pro Reipublicæ ſtatu Ieſu Chriſti Dei famuli authorem omnium rerum communem dominum interpellent, & vt Regnum ſuum quotidie augeat & accreſcat, & de die in diem in virtutibus ſemper proficiat; quod ſi hoc aliqua ratione perpenderent, nobiſcum pariter concordarent, & ab huiuſmodi vanis ſuperſtitionibus cauti, & prouidi deliteſcerent; Tunc Iudex carcerali eum mandauit cuſtodia mancipandum, famiſque media cenſuit macerandum: Sed Omnipotens Deus, qui nec derelinquit ſperantes in ſe, angelica eum conſolatione mirabiliter viſitauit, & cœleſti eum refectione cibauit. Exactis igitur ſeptem diebus, memoratus Tyrannus iudicialem ſibi ſedem iubet parari, & plus ſolito apparatior reſidēs, Sanctum ſibi exhiberi præcepit, qui cum fuiſſet ab officialibus præſentatus nulla interueniente mora, nullo ſermonum auſpicio habito, ſtatim miniſter diaboli inimicus æternæ ſaluris iuſſit eum expoliari, & tandiu fuſtibus cædi quouſq; deficientes fatigare neuerunt qui cū diu timè cederetur, Omnipotenti Domino gratias perſoluebat dicens. Deus ago tibi gratias, qui me indignum & infelicem, tui muneris participem facis, & per Apoſtolum tuum Beatiſſimum Petrum æterni ianuas Regni mihi præcipis reſerari. His ita peractis Præſes ſe ad palamm contulit, & Sanctum denuò in carcerem retrudi præcepit. Illuceſcente verò ſequentis diei crepuſculo, malitiæ arbiter in Amphiteatro ciuitatis Tribunal ſibi parari direxit: Sed priuſquam ad Curiam aduentaret, hoc in ſuo præuidit conſilio, vt miſſa continuò apparitione damnatus ille, qui carcerali tenebatur afflictione captiuus & religatus à ſapientibus ciuitatis conuentus fuiſſet, & ſiquidem Deo ſuo, quē Chriſtum appellat, potius quam Dijs, Deabuſque offerre libamina decreuiſſet, priuſquā in ſui præſentia duceretur; diutiſſimè tortus, flammiſq; lateribus adhibitis, grauiter adultus, ſuo deh'nc iudicio præſentaretur. Quod cum factum fuiſſet, & Sanctum à ſanctimoniæ ſuæ propoſito, neque verborum perſuaſionibus, neque pœnarum minis, vel cruciatibus reuocare ratione aliqua potuiſſent, adhibita ei prout iuſſum fuerat, terribili tormentorum congerie, demum Iudici exhibetur; Cumq; illi quæ dicta, quæque fuerant facta ſeriatim ab apparitoribus relata fuiſſent, protinus Iudex iniquitatis atrocem in eum ſententiam protulit ducens: Chriſticolam MARCVM, quem Deorum noſtrorum contemptorem inuenimus, & à Romanis cerimonijs ſimul & ſanctionibus irreuocabiliter deuiaſſe cognoſcimus, plurimis ei adhibitis, prout dignum eſt, cruciatibus, acutiſſimis etiam in cerebro clauis infixis, demum capitalem iubemus eum ſubire ſentētiam: Tentus igitur, ſtatimq; à perfidiæ exequutoribus alligatus, non longè à Ciuitate in campeſtrem ductus eſt locum, vbi dum nimijs flagellis omni in terram extenſo corpore grauiſſimè perurgeretur, orandi aliquantùlum veniam poſtulauit. Qua maxima precum inſtantia impetrata, flexis in terram genibus, eleuatiſque in Cœlum brachijs, totus perfuſus lacrymis, huiuſmodi preces fudit ad Dominum. Domine Ieſu Chriſte, qui de ſinu Patris ineffabiliter proceſſiſti, & ſancti Spiritus cooperante virtute, in ſacratiſſimæ Virginis vterum miſericorditer deſcendiſti, vt ſæculum perditum reſtaurares, & hominem ſacratiſſimi tui cruoris effuſione ad tua gratiam, & Angelorum concordiam reuocares, adeſto nunc quæſo lacrymis, gemitibuſque meis, attende propitius & placare; Reſpice clementiſſime Deus noſter me famulum tuum, & ſuper gregem indignō mihi commiſſum, & per interuentum beatiſſimi diſcipuli tui magiſtri mei; pro imminentis mihi articulo paſſionis, cæleſtem mihi impartiri digneris recompenſationem; Eorum etiam non obliuiſcaris piiſſime Domine, quos ſub mei regiminis patrocinio hactenus cuſtodiui, ſed meis interceſſionibus in conſpectu tuæ glorioſiſſimæ maieſtatis adiuti & ſubleuati æternæ felicitatis beatam per te ſortem percipiant: Sed & hoc petitionibus meis adhibeo, vt ciuitatem iſtam tua benigniſſima protectione cuſtodias? omnibus quoque dignè mei memoriam celebrantibus hic & in perpetuum ſempiterna gaudia largiaris, concluſitque Amen. Deindè paululum remotus à loco, in manus ſe hoſtium reddidit; qui vt erant ad ſcelus peragendū veloces, & auidi, continuò eum recipientes, terrarum ſcopulis inhæſere, & vt iuſſi fuerant, cerebrum, frontemque illius clauis acutiſſimis infigentes, ſacratiſſimum caput à corpore recidentes ſeparauere. Fideles verò qui intra Vrbem abſconſi degebant, noctu pergentes, Martyris ſacratiſſimum corpus cum maxima veneratione ſuſcipiunt, & cum hymnis & laudibus in loco, vbi fuerat decollatus ſepeliuere: Caput verò illius, quod longè à cor-

corpore poſitum fuerat, diligentiùs inquirẽtes reperiunt, quod ſeparatim à corpore non ſine quadam induſtria poſuere. Paſſus eſt autem Beatiſſimus Martyr, & Põtifex MARCVS poſt Sacratiſſimam Domini paſſionem anno ſexageſimo tertio, quarto Calend. Majas, tempore Domitiani Imperatoris. Chriſtus verò Dominus noſter, qui in ſuis fidelibus ſemper glorioſus eſt & ſublimis, in loco vbi Martyr eſt tumulatus, & paſſionis gloria laureatus vſque in hodiernum diem in nomine ſuo petentibus beneficia præſtare non ceſſat. Ad laudem & gloriam nominis ſui, qui eſt glorioſus in Sanctis, & in maieſtate mirabilis, viuens & regnans cum Deo Patre & cum Spiritu ſancto per infinita ſæcula ſæculorum. Amen.

Hymni in laudem eiuſdem Martyris

Ad Veſperas.

Annuus nobis colitur recurſus
Cum Polum MARCVS petijt canorum
Gloria mundi penitus repulſa
Perpete vita.

Hæc dies nobis nitet excolenda
Laude qua multa manet imbuenda
Qua Patris MARCI renouat triumphũ
Laude perenni.

Qualis & quantus fuit hic Beatus
Martyr oſtendit meritum ſacratum
Orbis exultans celebrat quadratus
Omne per æuum.

Martyrum ſacras canit inter alas
Præſulum præſul nitet & cateruas
Sumit vtrumque brauium perenne
Fine remoto.

Annuit MARCVS precibus precantum
Audit & voces ſibi ſupplicantum
Nec deeſt præſens vbi poſtulatur
Corde fideli.

Præſul & Martyr pariter precamur
Impetra nobis munus quod rogamus,
Efficax ſemper tuus eſt precatus
Digna petendo.

Laus, honor, virtus, decus & poteſtas
Sit Genitori, Genitoque ſacro,
Flamini ſancto ſimul & perennis
Gloria ſemper. Amen.

Ad Nocturnum.

Regis immenſi venerande teſtis
Celſus æterni pradicator verbi
Solue tuorum facinus ſeruorum
MARCE inuicte.

Tu fugiens iura mundi, atque bona
Chriſtum cupiſti, atque adhæſiſti
Caducis ſpretis hominum iuberis
Monere plebes.

Tu, ceu latex fluuij perennis
Aridas mentes madefacis, ſemper
Prauia exiſtiguens, bona cuncta rigans
Plebe in Chriſti.

Tu Deus Orbis tubar, atque Cæli
Poſce pro nobis Dominum precamur,
Vt ad æternum mereamur omnes
Scandere Regnum.

Patris cœleſtis famulando verbum
Pellis errorem, confer & ſalutem
Nos ad æternum Ieſu Chriſti regnum
Dux bone tranſfer.

Laus, honor, virtus, decus & poteſtas
Sit Genitori, Genitoque ſacro,
Flamini ſancto ſimul & perennis
Gloria ſemper. Amen.

Ad Laudes.

Iam tuum MARCE brauium
Chriſti canat Eccleſia
Quam doces falſa temnere,
Ad ſumma mentes tollere.

Immenſas grates agimus
Patri, Verbo, ac Flamini
Qui tibi tantum præſtitit
Certamen contra perfidos,

Colamus ergo ſocij
Celebritatem Martyris
MARCI teſtis idonei
Cæleſtis Regis militis.

Martyr Dei fortiſſime
MARCE Præſul almifice
Succurre nobis ſedule
Des aitatus munere

Te pronis alme cordibus
Cæli Senator poſcimus
Da Chriſti vultum cernere
Quos docuiſti credere.

Sit Patri laus ingenito,
Sit decus vnigenito,
Sit vtriuſque pariſi
Maieſtas ſumma Flamini. Amen.

Verſus in laudem eiuſdem Martyris.

Concio læta canens exultet corpore MARCI,
Qualiter iſta dies glorificata fuit.
Sedis Atinenſis Leo Præſul iura tenebat,
Cum ſic gleba ſacri corporis aucta fuit.
Quidam Romanus vrbem deuenit Atinam
Pontificem quærens, inuenit, alloquitur.
Martyr honorandus me miſit nomine MARCVS,
Qui mihi monſtrauit notificare tibi.
Ante ſepulturã, qua Matris eſſe Nicandri
Dicitur, inuenies oſſa beata viri,
Præſul ad hæc lætus venit hus, tumulumq; requirit,
Vir monſtrat, lapidum magnus acervus erat.

Tollun-

Tolluntur lapides, titulum lapis obtulit vnus,
Incipiunt nomen cernere, MARCVS erat.
Presbyteris terram iuſſit pater indè cauari,
Cœpit, laſſatur, presbyteri fodiunt
Dum ſic certatur, dum quiſque labore grauatur
Ad tumulum veniunt, panditur & tumulus.
Exit ſuauis odor, voluit pater iſte latorem,
Fama replet populum, turbaque tota ruit.
Tunc vero clamor ad ſydera tollitur ingens,
Plebs, Pater, & Clerus glorificant Dominum.
Veſper erat, lauat oſſa pater, capſaque reponit,
Nox ruit in terris, ad ſua quiſque redit.
Mane ruit Clerus, proceres, animæque potentes,
Vir, puer, atque ſenex, nupta, triennis, anus.
Pontificem dignè tegit Inſula Pontificalis,
Et Clerus ſacris veſtibus induitur.
Accipiunt corpus tota plaudente chorea
Imponunt humeris, ſuſcipiuntque viam.
Terra ſonat pedibus, ferit aurea ſidera clamor
Latitiam, plauſum voxque, manuſque ferunt.
Sic tendunt omnes Chriſti Genitricis ad Aulam,
Hic cupiunt corpus ponere MARCE tuum.
Sed tibi nec placuit, nec quæ cupiere patrarunt,
Atque domum propriam Martyris oſſa volunt.
Ante pedem ſilicis corpus ſtetit, indè moueri
Non potuit, cunctos cœpit habere timor.
Tunc omnes ſpondent propriam ſibi condere ſedem,
Et ſic oſſa ferunt ad loca quæ cupiunt;
Vndè Patri ſummo, Nato cum Flamine ſacro
Gloria ſint perpes, laus, decus, imperium. Amen.

2. S. FVLGENTIVS poſt S. Marcum Atinã Eccleſiã obtinuit ordinatus Epiſcopus a S. Clemente Papa anno ſal. 95. ſedit ann. 13. menſ. 7. d. 28. obdormiuit in Domino anno Chriſti 109. depoſitus eſt iuxta Eccleſiam S. Petri Apoſtoli. *Iſte* (inquit citata Chronica) *corpora Sanctorum Nicandri, & Marciani iuxta corpus Chriſti Martyris Marci conſtituens ſibi paruum habitaculum. Huius etiam cura fuit ſtudioſius recondere corpus B. Marci Martyris & ſeparatim caput à corpore.* Paſſi ſunt ſacrati Chriſti Martyres ſub Maximo Prætide Campaniæ imperante Domitiano, vt ex Actis eorundem habetur, non verò ſub Maximiano Imperatore, vt aliqui dubitarunt. Porrò Acta, vbi aliqua de S. Marco, ac translatione eius, deque Eccleſijs in honorem eorum Sanctorum Atinæ excitatis recitantur ex eodem codice citato ſunt quæ ſequuntur & maximè iuuant ad veritatem temporum enodandam.

Paſſio Sanctorum Martyrum Atinenſium Nicandri, & Marciani.

Hinc iam ad Nicandri, & Marciani virorum Sanctorum qualia contra Diabolum habuerunt arma exponendo properemus; Hi itaque dum claris eſſent orti parentibus, perſequutionis tunc acrius intonabat procella; Imperatorum decretis vbique diſcurrentibus, vt vbicumque Chriſtiani inuenti ſuiſſent, abſque omni interrogatione punirentur; Cum autem adoleuiſſent, duxerunt vxores nobiliſſimis ortas natalibus, è quibus Domino opitulante filios accipiunt ſingulos; Ea tempeſtate bellum ingens Barbarorum ortum eſt aduerſus Romanum Imperium, flammis ac ferro cuncta proterentibus, quod dum Imperatoribus nunciatum fuiſſet, omnes è veſtigio contra eos congregare militias iuſſerunt; in qua militia penè decennium remorati ſunt Sancti Martyres Nicander & Marcianus. Factum eſt autem cum Chriſtũ agnouiſſent, & militiæ deſeruirent, ait Beatus Nicander ad Marcianum; frater Sodalis in Chriſto cariſſime, ſcias me iam Regi Regum militare velle, præterit enim figura huius mũdi, vt Beatus Paulus Apoſtolus; cui Sanctus Marcianus reſpondit, frater in Chriſto amande, tuo ex ore verbum prolatum penetrauit mei pectoris ima, vndè ſi tibi æquum videtur, militiam relinquamus, Chriſtumque per vrbes euangelizantes, retributionem bonorum ab eo nos accepturos ſperemus; & relinquẽtes militiam, cœperunt fidem Domini Ieſu Chriſti publicè prædicare, facientes prodigia & ſigna magna; & ſicut in prælijs ſæpiſſimè brauium ſumebant victoriæ, ita ad expugnationem Idolorum facti ſunt pugnatores acerrimi, & ex vrbe in vrbem Chriſtum euangelizantes, culturam Idolorum cum templis ſuis exterminio tradebant. Factum eſt autẽ dum in prouincia Campaniæ Chriſtum euangelizarent, & falſorũ abolerent, obliterarentque vineas deorum, dolentes pontifices cum Ethnicis ſuorum perire ſacra deorum, Romã adeunt, Imperatorumque præcordijs talia venena infundunt; Imperatores ſanctiſſimi

defendite culturam Deorum, quę in Campania pulcherrimè floruit; nam Nicander & Marcianus veſtræ militiæ deſertores ad eandem prouinciam venientes prædicant Ieſum Chriſtum Nazarenum Crucifixum, & culturam Deorum pro nihilo ducunt. Audientes autem hæc Imperatores è veſtigio Maximũ Præſidem, cuius ſupra meminimus, euocant, eique præcipiunt, vt vbicunque eos inueniſſet, Dijs ſacrificare compelleret, quod ſi noluiſſent, poſt varia ſupplicíorum genera morti traderent. Maximus autem à Curia Imperatorum ſumptis extemplo militibus, quod ſibi iuſſum fuerat implere aggreſſus eſt. Cũque Campaniam aduenifſet, Pontifices templorum eum adeunt, quæ Nicander, & Marcianus egerant flebiliter nunciant, & erumpentes in voces. . . aiunt. Scias quia niſi in eis præcepta Imperatorum compleueris, ſtatus ſacri Imperij ad nihilum redigetur, & Reſpublica Romanorum peribit. Audiens hæc Maximus, aduocans milites, præcepit eis dicens: vbicunq; hos inueneritis, ad me eos feſtinanter deducite. Euntes verò milites inuenerunt Beatiſſimos Martyres Ieſum Chriſtum filium Dei voce publica prædicantes, quos ita aggrediuntur dicentes; Magnificentiſſimus Præſes ſuis vos præſentari conſpectibus iuſſit, cumque præſentati eius impijs obtutibus eſſent, Maximus Præſes dixit; Merita dignitatis noſtræ vt quid non accipitis? Sanctus Nicander reſpondit; merita dignitatis veſtræ ideo non accipimus; quia pecunia impiorum contagium eſt viris Dominũ colere inſtitutis; Maximus Præſes dixit; Thure tantum Deos Nicander honorato; Sanctus Nicander reſpondit: quomodo poſſumus lignis & lapidibus deſeruire, aut immolare, Deo relicto immortali, qui fecit omnia ex nihilo? quem colimus, qui & me, & omnes in ſe ſperantes poterit conſeruare, cum ſit Dominus noſter immortalis creator omnium, ipſi ſoli ſeruimus, qui nos dignatus eſt ſaluare, & omnes in ſe credentes. Beatiſſima verò Daria vxor eius præſens cum eſſet, Sanctum Nicandrum confortabat dicens. Caue Domine Nicander, ne id facias, caue Domine, ne Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum neges, caue ne immoles, reſpice in cælum, & in eo ipſum Regem æternum, in quem credis, videbis; nam ipſe Rex Regum, cui puram fidem, & conſcientiam ſeruas, adiutor tuus erit. Maximus verò Præſes hæc audiẽs, cœpit clamare, & dicere; O ſceleſtum, peruerſum, nefandum, & malum caput mulieris! vt quid deſideras virum tuum mori? Sancta Daria reſpondit, vt viuat in æternum cum Domino Ieſu Chriſto, & non moriatur. Maximus Præſes dixit, non ſic, non ita eſt, ſed quia robuſtiori viro copulari deſideras, ideo Nicandrum à vita priuari feſtinas. Sancta Daria reſpondit, Si ſuſpicionem habes in me, quod hæc factura ſim, primam me interfice pro Chriſto, ſi & mulieres ad immolandum cogere iupſus es. Maximus Præſes dixit, hoc quidem non ſum iupſus facere, & quod deſideras non patrabitur; interim eſto in carcere: iupſitque lictoribus illam ergaſtulo trudi; Sancta igitur Daria in carcerem truſa, Maximus Præſes his verbis Sanctum alloqui cœpit Nicandrum; Nicander noli ad verba vxoris tuæ attendere, neque alicuius huiuſmodi perſuaſionem audire, ne forte citò priueris de hac luce; & ſi vis accipere triduo inducias, accipe, & in eo deliberans, tecum cogita quid melius eſt, viuere, an mori. Sanctus Nicander reſpondit, ſpatium, quod te daturum promiſeras iam putato eſſe completum, ac me deliberaſſe cognoſce; atq; id in animum induxiſſe, vt nihil aliud cupiã præ ſalute. Maximus verò Præſes hæc audiens eleuauit vocem ſuam dicens, gratias Deo; Sanctuſque Nicander vnà cum eo dicebat, gratias Deo; Dicebatque ad Præſidẽ Martyr beatiſſimus, quam gratiam agis Deo, in quem non credis? Præſes autem putabat, Sanctum Nicandrum Dijs ſuis gratias agere, atque de hac vita, & huiuſce ſeruanda ſalute dixiſſe, gaudenſque dixit ad Leuconium Cõſiliarium ſuum; Ambulemus ad templum vt videamus Nicandrum ſacrificantem; cumque pergerent, feruens in Spiritu ſancto Beatus Nicander & feruens in Chriſto, cœpit Deo gratias agere, orareq; eum voce magna dicens, Domine Ieſu Chriſte libera nos à deceptionibus huius ſeculi, & compotes nos per gratiam tuam efficere dignare; Maximus præſes hæc audiens, cœpit eum alloqui dicens. Nicander, quare vitam tuam perdis, & deſideras magis mori, quam viuere? Sanctus Nicander reſpondit. Ego ſempiternam vitam elegi, non huius ſæculi temporalem; nam corpus meum in poteſtate tua conceſſum eſt, fac quod vis; quia Chriſtianus ſum, & Chriſti famulus. Maximus præſes dixit, & tu Marciane quid dicis? Sanctus Marcianus reſpondit, ego hoc dico, affirmoque quod & contubernalis meus Nicander. Maximus præſes dixit, ergo in carcerem ambo trudemini pœnam ſine dubio ſubituri, ocyuſque lictoribus imperat ſuis Sanctos in carcerem trudi. Euolutis autem triginta diebus iupſit Maximus præſes Sanctos Dei Martyres ſibi præſentari; qui dum præſentati ſuiſſent dixit ad eos; ſufficit vobis Nicander, & Marciane tempus ad monẽdum vt obediatis præceptis Imperatorum? Sanctus Marcianus reſpondit, multitudo verborum tuorum recedere nos à fide non faciet, neque negare Deum, præſentem enim eum videmus, & quò nos nunc vocat cognouimus; Noli ergo nos retinere, ſed mitte nos cito vt videamus Crucifixum, quem vos ore nefario maledicere non dubitatis, quem nos veneramur, & colimus. Maximus præſes dixit, Ecce pro deſiderio veſtro morti trademini. Sanctus Marcianus reſpondit, per ſalutem te petimus Imperatorũ, & per ſalutem capitis tui, vt nos cituis mit-

tas;

tas; hæc enim ſuppliciorum formidine ad te, vt facias adiuramus, ſed vt citò noſtro deſiderio potiamur. Maximus Præſes dixit, Mihi cur contradicis? neque enim vos perſequor, ſed obaudio præceptis piiſſimorum Imperatorum, vnde alienus, ac mundus ſum à veſtro ſanguine, ſi autem ſcitis vos benè ituros, gratulor vobis veſtrum deſiderium compleatur; hæc dicens, ſententiam in eos pronunciat capitalem dicens, Nicandrum & Marcianum militiæ deſertores, ſacrorumque numinum contemptores gladio animaduertantur; Sancti verò Martyres Nicander, & Marcianus hæc audientes, eleuata voce dixerunt: Pax tibi Præſes maxime pie, & cœperunt ire gaudentes & benedicentes Deum. Sanctum quoque Nicandrum ſequebatur Beatiſſima Daria vxor eius, ac Papinianus frater Sancti Martyris Paſicratis, filium Sancti Nicandri portans infantem, atque ei congratulans de ſalute, Sanctum verò Marcianum ſequebãtur cognati, vnà cum vxore eius ſciſſis veſtibus flentes, & lamentantes eum, inter quos vxor eius flens, & eiulans dicebat ad eum: Hæc ſunt Marciane quæ mihi loquutus es dicens, noli timere? Sanctus autem Marcianus dixit ad eam, noli circa me accedere: vxor verò eius clamabat dicens, veh mihi, vt quid velut agnus ſine voce ad iugulum tuum curris? miſericordiam habe in me domine meus Marciane, ecce dulciſſimum filium tuum ante me teneo, conuertere, noli nos relinquere, noli nos ſpernere, hæc ſunt, quæ tibi dicebam in carcere id timens, atque id plorans, veh miſeræ mihi, cur feſtinas? quò intendis? Sanctus verò Marcianus vbi hæc ſuis auribus hauſit, conuertit ſe, atque eam toruis luminibus intuens dixit, quandiù Sathanas mentem tuam, atque animum obcęcabit? ſepara te à nobis, concede mihi vt martyrium pro Deo perficiam. Zoticus verò quidam vir Chriſtianiſſimus tenens manum Sancti Marciani conſolabatur eum dicens, veni Domine meus Marciane, longanimis eſto, luctaſti monomachicè aduerſus Diabolum & vicíſti eũ, vnde tibi Ieſus Chriſtus Rex Regũ & Dominus reddet coronam iuſtitiæ. Vxor autem eius ſe ingerebat plorans, atque eum retrotrahens, proiecitque filium eius, quem vlnis ferebat, ante eum, clamabatque dicens, quò curris? & cur mori feſtinas? Beatus autem Marcianus reſpondens dixit ad eam; recede à me Sathana, quæ à Diabolo excęcata es, recede à me, vt impleatur martyrium meum, dixitque ad Zoticum Marcianus ſanctiſſimus; dimitte manum meam, & contine vxorem meam, & remoue eam à me, & releua parũulum eius, quem proiecit ante me; & redde illum matri ſuæ, & dic ad eam. Vade reuertere ad domum tuam. quia non poteris videre virum tuum pro Chriſto aduerſus Diabolum agonizantem: quam Zoticus, martyre dimiſſo, continuit. Tres autem viri perduxerunt eos ad locum martyrij, quò dum peruenirent; circumſpexit Sanctus Marcianus, & videns Zoticum inter multitudinem ſtantem, dixit ad eum; Zotice ſerue Domini noſtri Ieſu Chriſti, quæſo vt vxorem meam ad me omni ſub celeritate deducas, Zoticus autem eius obtemperans iuſſis, vxorem Sancto Marciano adduxit; quæ cum fuiſſet adducta, oſculatus eſt eam Sanctus Marcianus, & dixit ad eam; vxor mea recede in Domino, quia non poteris me martyrium celebrantẽ aſpicere; filium verò ſuum in vlnis accipiens, & ad pectus adſtringens, ac diu exoſculans, erectis in Cœlum oculis dixit, Domine Deus Omnipotens huius tibi ſit cura infantis, & cũ hæc peroraſſet, reddidit puerũ matri ſuæ. Tunc Sanctiſſimi Martyres ſe diu deoſculati ſunt; Beata autem Daria cum præ multitudine populi ad Sanctum Nicandrum accedere non poſſet, Sanctus Marcianus manu ei porrecta ad Nicandrum virum ſuum eam vſque deduxit; quam Sanctus Nicander deoſculans dixit. Deus tecum ſit ſoror mea, Cui Sancta Daria reſpondit; Lætare Domine mi Nicander, longanimis eſto, oſtende tuum certamen, decem annos ſine te in patria fui, ac momentis omnibus Deum vt te viderem rogabam; nunc verò vidi, & gratulor ad vitam proficiſcenti vxor martyris conſtituta; bono animo eſto Domine, redde martyrium Deo, vt me etiam de morte perpetua liberet. Sanctus autem Nicander voces ad has Dariæ anticipans dixit, vbi eſt filius noſter? Sancta Daria reſpondit, en adeſt Papinianus vir Chriſtianiſſimus illum geſtans in vlnis, & Sanctus, defer illum ad me, vt benedicam eum: Sancta verò Daria præceptis eius obtemperans, puerum ad eum adduxit, quem Sanctus accipiens in manibus Nicander, & diu exoſculãs benedixit eum, & reddidit matri ſuæ: At verò Beatiſſimi Martyres Nicander, & Marcianus fixis genibus, erectiſque in Cœlũ luminibus diutiſſimè orauere. Exurgentes autem, aſſumenteſque oraria duo, & oculos ſibi ligauerunt. Tunc Sanctiſſimi Martyres ab inuicem vt martyrium perficerent, ſeparantur. Vnus autem ex quæſtionarijs eleuãs gladium, & cum magna virtute percutiens, capita amputauit eorum. Paſſi ſunt autem Beatiſſimi Martyres Nicander & Marcianus die quintodecimo Calendarum Iuliarum. Veniens autem Epiſcopus Atinenſis noctu cum Clericis ſuis, aſſumpto ſecum Zotico, & Papiniano fratre Beatiſſimi Martyris Paſicratis, vna cum vxoribus eorum, & propinquis, omnique Chriſtianorum turba, rapuit veneranda corpora eorum, & ſicut dignum tantis martyribus erat, iuxta corpus B. Martyris MARCI dignè illos tradidit ſepulturæ, vbi exuberant erga infirmos beneficia meritis illorum vſque in hodiernum diem. Vbi verò Eccleſiæ ſedatus eſt nimbus, & Maieſtas Romani Imperij Chriſto vero Regi colla ſubdidit ſua, Epiſcopus Atinenſis vna cum populo eiuſdem ciuitatis auguſtiſſimam ſu-

per ſepulchrum beatiſſimi MARCI conſtruxerunt Baſilicam, cuius longitudo extenditur in pedes centum ſexaginta & tres, latitudo quinquaginta duorum eſt. Poſuit etiam Venerabilis Pontifex ſupra corpus pretioſiſſimi Martyris MARCI titulum lapideum, nomen ipſius intimantem. Abſidem verò eiuſdem Eccleſiæ, ſicut & totam Baſilicã ex quadris & magnis lapidibus cõſtruxerunt, longitudinis cubitorum quindecim, latitudinis octo & decem cubitorum. Caput quoque pretioſi Martyris MARCI vna cum clauis tollentes, atque in angulum eiuſdem Eccleſiæ cancauum locum in modum capſulæ facientes cum maxima reuerentia in vaſculo vitreo locauerunt, prudentiori tamen ciues eiuſdem vrbis hoc factum dicunt eſſe conſilio, ne ſi tanti Martyris corpus per violentiam, vel furtum exinde ſublatum fuiſſet, caput illius ad tutelam patriæ poſteris profuturum generationibus remaneret; ſed ad præſens Deus talem, tantamque vrbem noluit proprio fruſtrare patrono. Super ſepulchra verò Sanctorum Nicandri & Marciani, quæ non longè à corpore B. MARCI poſita erant, arcam pari opere, ſicut & B. Marci excellentiſſimè conſtruxerunt ex quadris & magnis lapidibus, cuius longitudo extenditur in pedes duodecim, latitudo vndecim, altitudo quatuordecim. Veſtibulum quoque ante eandem arcam pari opere in longum pedes duodecim, latitudo pedum ſex, altitudo duodecim conſtruxerunt, portiſque ferreis prædictam arcam clauſerunt. Conſtituta eſt autem in medietate Eccleſiæ Beati MARCI, quæ & permanet vſque in hodiernum diem. Hi Sancti Martyres Marcus, Nicander, & Marcianus ciuitatis Atinenſis patrocinatum ſuſcipientes à Domino vſque in diem hodiernum defendere, & tueri contra hoſtes viſibiles non deſiſtunt.

3. HILARIVS ſucceſſit Fulgentio ab Anacleto Pontifice ordinatus anno ſalutis 110 ſui Pontificatus vltimo. *Sedit iuxta eandem Chronicam annis 27. diebus 4. obiit 8. Idus Decemb. & poſitus eſt iuxta Eccleſiam B. Petri à ſeptentrionali parte.* Forte irrepſit error in annorum ſupputatione, ſi Hilarij ſucceſſor ordinatus eſt, vt ea ſcribit Chronica anno primo Sixti Primi Papæ, opus eſt aſſerere Hilarium ſedille annos 22. non autem 27. Sixtus enim Pontificatum iniit anno Chriſti 132. quo anno Hilarius obiit.

4. VRBANVS Epiſcopale onus ſubiuit ordinatus à Sixto Papa anno primo Pontificatus, qui fuit ſal. 132. ſedit Vrbanus ann. 28. dieb. 20. al. d. 15. obiit autem 2. Kal. Martij, & ſepultus prope Eccleſiam B. Petri, incidit eius mors anno à Chriſto nato 160.

5. LVCIVS ordinatus dicitur anno 7. Aniceti Papæ, qui numeratur Chriſti 172. ſedit ann. 31. m. 4. dies 8. ſed tempus ſedis non concordat cum anno Salomonis ſucceſſoris, qui iuxta eandem Chronicam ordinatus eſt Atinæ Epiſcopus ab Eleuterio Pontifice Pontificatus illius anno ſexto, qui incidit in annum Domini 185. Si verum eſt quod Lucius Atinenſem Eccleſiam regendam ſuſcepit anno ſeptimo Aniceti, & eius ſucceſſor Salomon ann. 6. Eleuterij, perſpicuum erit, Lucium tantùm ſediſſe ann. 13. non 31. niſi forte pro 13. menſoſe appoſitus ſit 31.

6. SALOMON Atinæ ſedi regendæ admotus eſt anno Domini 185. ſedit ann. 36. menſ. 10. dieb. 25. ordinatus anno primo Calixti Primi. Hic (ait citata chron.) cum eſſet natione Romanus, facundior cæteris Præſulibus, apicem ſui Præſulatus tenebat. Compoſuit autem geſta Sanctorum Nicandri, & Marciani, & Marci Præſulis: Paſcratis quoque & Dariæ, ſuper quorum corpora paruum conſtruxit templum, & erexit à latere: Fecit & Eccleſiam in honorem eiuſdem Paſcratis & Dariæ in eo loco, vbi Horrea vocatur in quadam villa, quæ erat ibidem. Vnde vſque hodie locus ille, mutato nomine, Broila. Prædictus itaque Pontifex die noctuque iuxta eadem corpora pſalmis & orationibus vacans Domino ſpiritum reddidit Kal. Auguſti, & ſepultus eſt ante ianuam ipſius domus. Obiit Salomon ann. 221.

7. DIMITRIVS, Hic iuxta præcitatam Chronicam à Caliſto I. Papa ordinatus Epiſcopus anno Pontificatus eiuſdem primo, ſedit annos 31. al. 38. menſ. 5. dieb. 19. ſed ſenectute grauatus, oculorum lumine caruit ann. 26. ſepultus eſt autem in Cœmeterio prædeceſſorum ſuorum in Eccleſia S. Petri, hæc illa. Caliſtus creatus eſt Pontifex ann. Dom. 221. quamobrem Dimitrius vel obiit anno 252. ſi ſedit in hac Eccleſia ann. 31. ſi verò in ea dignitate vixit ann. 38. mortuus eſt anno 259. quod nullo modo eſſe poteſt, vel Corus eius ſucceſſor, iuxta eandem Chronicam Atinenſis Epiſcopus ordinatus, eſt à Pontiano Pontifice anno eius vltimo, qui fuit Chriſti 237. vix enim hæc Atinenſium Epiſcoporum ſeries caſtigari poteſt.

8. S. CORVS vltimo Pontiani Papæ Pontificatus an. ſal. verò 237. Eccleſiæ Atinenſi præficitur ab eodem, qui ſedit ann. 22. menſ. 3. dieb. 22. qui cum populum ſibi concreditum doctrina & vitæ probæ exemplo regeret, quadam die ad S. Marci ſepulchrum orans, dæmoniaci cuiuſdam liberationem impetraſſet, ab irruentibus innumeris Idolorum cultoribus repentè inuaſus, occiſus eſt, cuius ſanguine Dæmoniacus ille aſperſus, ſtatim liberatus eſt, Paſſus fuit 3. Kal. Maij, ac in loco Martyrij ſepultus eſt, de quo citata Chronica, ac Ferrarius ad hanc diem ex Petro-Paulo Florio Vrbinate de SS. Atinenſibus.

9. VIGILANTIVS ad Atinenſem thronum euectus eſt à Stephano primo Papa anno 258. ſedit annis 20. menſ. 7. diebus 26. Hic autem toto vitæ ſuæ tempore in Eccleſia deorſum apud Martyres manſit ieiunijs & ora-

orationibus vacans, ſepultus eſt autem ibi 4 Kal. Iulij.

10. S. PRVDENTIVS à Caio Pontifice anno 2. eius Pontificatus Atinenſis ordinatus Epiſcopus ſalutis anno 285. ſedit an. 25. al. 30. menſ. 2. dieb. 3. Hic cum quodam die Idolum Iunonis in templo apud Thermas Antonianas collocatum euellere vellet, à Paganis tentus occiditur. Cuius corpus ante ipſum templum triduo inhumatum relinquentes à Chriſtianis ereptum in Eccleſia B. Petri conditum fuit ipſo die Kal. Aprilis.

11. MAXIMVS ad Epiſcopatum Atinenſem aſcendit vltimo anno Melchiadis Papæ, ſalutis verò 312. qui ſedit annis 25. menſ. 5. dieb. 10. In huius temporibus (inquit Chronica) conſtructa eſt Eccleſia in honorem Beatæ Mariæ ſemper Virginis, & Marci Martyris, & Pontificis in eo loco, vbi dicitur pes ſilicis, iuxta monumentum quod vocatur Imperiale, circa viam, quæ dicitur monumentorum, eo quod hinc inde plena ſit monumentis, magnis lapidibus, diuerſis marmoribus, & excelſis columnis; in longitudine pedes centum ſexaginta tres, in latitudine pedes quadraginta duos habens, in gyro murum excelſis lapidibus, in quo poſuit corpus prædicti Martyris Marci ſubtus altari maioris, in quodam ſepulchro marmoreo, cum lapideo titulo, nomen Chriſti Martyris intimante. Poſuit & caput eius ſeparatum à corpore in vaſculo vitreo ſimul cum clauis in angulo ipſius Baſilicæ ab Occidentali parte. Poſuit & iuxta idem corpus venerabilium Epiſcoporum corpora prædeceſſorum ſuorum. Fecit in gyro domos ad ſuſceptionem hoſpitum: Fecit & domos ad vtilitatem Clericorum ſuorum. Conſtruxit quoque Eccleſiam in honorem Sancti Nicandri Martyris in pede montis, vbi nunc eſt Caſtrum Vitalbi. Obijt autem 8. Kal. Maij, ſepultus eſt in Eccleſia ſua. Hæc de Maximo Chronica.

12. EVGENIVS in Epiſcopatu ſucceſſit Maximo à Iulio Papa ordinatus anno primo ſui Pontificatus, à Chriſti Natiuitate 337. ſedit ann. 31. menſ. 9. dieb. 9. Subdit Chronica illa. Sub huius temporibus conſtructa eſt arca, vbi requieſcunt corpora SS. Nicandri, & Marciani iuxta maiorem Eccleſiam à parte Septentrionali, quam erexit plumbo: Sic manſit tempore multo, ab intus verò arcam porphyreticis, & varijs lapidibus veſtiuit, portiſque ferreis, ereiſque fortiter clauſit illam. Poſuit & ſupra fornicem arcæ oſſa quorumdam Sanctorum quorum nomina ignorantur. Poſuit & in veſtibulo arcæ oſſa Paſicratis Martyris in ingreſſu illius Baſilicæ. Fecit & in circuitu murum lapidibus magnis ad munitionem eius, in modum circuli. Venerabatur autem locus ille honore congruo, & frequentatione aſſidua, quia virtus de illo exibat, & ſanabat multos. Obijt autem (Eugenius) 10. Kal. Febr. & ſepultus eſt in eodem loco. Incidit eius mors in annum Chriſti 378.

13. ROMANVS ad Atinenſem thiaram venit anno 379. ordinatus à Damaſo Papa, Pontific. ſui anno 12. iuxta Chronicam, ſedit an. 41. menſ. 10. dieb. 26. *vſque ad Arcadij Imperatoris . . . perſeuerans, cuius gladio necatus eſt in prædicta Eccleſia Beatæ Mariæ & B. Marci Martyris in ſuburbio eiuſdem Vrbis ſita 7. Id. Septembrit. Iſte ſiquidem Romanus Martyr mortuus eſt ab exercitu Arcadij Imperatoris in prædicta Eccleſia Sanctæ Mariæ, quæ nunc Eccleſia S. Bartholomæi dicitur, quæ ſita eſt in loco, qui dicitur Pes ſilicis, vbi & B. Marcus accepit martyrium, & per multa tempora quieuit, & hic etiam erat Epiſcopatus, quæ quoque Eccleſia in eius honorem & B. Mariæ dedicata eſt à ſupradicto Maximo*. Occubuit Romanus iuxta veriorem computum anno Domini 420. Proſequitur Chronica Atinæ ciuitatis deſtructionis cauſam narrare: necis nempe eiuſdem Arcadij Imp. filij, qui cum puellæ cuiuſdam Atinatis nobiliſſimæ ſtuprum intuliſſet, ab Atinatibus occiſus eſt, quamobrem Arcadium ipſum in vindictam filij narrat ciuitatem Atinam obſediſſe, doloque cepiſſe, ac ciues in ore gladij, vna cum Romano Epiſcopo, totoque Clero occidiſſe, ciuitatem quoque funditus diruiſſe; quam narrationem fabellam potius exiſtimarim, cum Arcadium, neminem alium ſuſtuliſſe filium præter vnicum Theodoſium natum anno 400. qui patri ſucceſſit puerulus anno 408. Imperauit verò cum Honorio, ac Valentiniano annis 43. Mortuus eſt anno 449. Quemadmodum Romanus non potuit tot annos Eccleſiæ præfuiſſe, ſi tempore Arcadij occiſus eſt; ſedit enim annis 41. Exceſſit vero anno 419. Adeò Chronica illa ſurſum, deorſumque confudit omnia, vt intolerabilis videatur in ijs, quæ de Arcadij filio immiſcuit. De Atinæ ciuitatis deſtructione, & reſtauratione libellum ſcripſit Petrus Diaconus, vt ipſemet fatetur in lib. de Illuſtr. Vir. Caſſin. quem non vidi, forte in eo quæ confuſa in Chronica, ac fabellis continuantur, recenſentur, dilucida, ac veritati conſentanea conſcripta erunt.

14. BONIFACIVS poſt reſtaurationem Atinæ ciuitatis Epiſcopus renunciatus eſt ab Hilario Papa anno 3. ſui Pontificatus, ſalutis verò 464. ſedit ann. 34. menſ. 6. dieb. 9. *In eius autem temporibus epiſcopium eiuſdem Vrbis reædificatum eſt eo opere quo vſque hodie cernitur, ibique cum Clero ſuo pſalmis & orationibus vacans quieuit in Domino 7. Kal. Maij, & ſepultus eſt in eadem Eccleſia*. Fuiſſe Bonifacium virum eloquentia clarum, & in diuinis ſcripturis verſatum ſcribunt, cuius ſcripta non extant, niſi ſolus ſermo breuis in honorem SS. Marci, Nicandri, & Marciani, cuius exemplar habemus, & hic, ne pereat, libenter exſcripſimus in Sancti Præſulis memoriam.

Sermo D. Bonifacij Atinenſis Epiſcopi.

Celebremus fratres chariſſimi hoc die feſtiuitatẽ, quo Beatiſſimi Martyres Marcus, Nicander, & Marcianus ſpiritu nati ſunt cælo, & carne receſſerunt à terra, ſed terrena hominum natiuitas mortem donat æternam, ſpiritualis autem vitam confert perpetuam; Vnde Sanctorum Martyrum clementiam flagitemus, vt oratione ſua imbrem lacrymarum nobis à Domino impetrent, & conſtantiam donent, vt qui illis contulit poſſe, nobis donet & velle; Magnam gratiam acceperunt hi Beatiſſimi Martyres in æthereo Regno, quia, vt ait Salomon, placitæ erant Deo animæ eorum; & Paulus, qui adhęrent Domino, vnum in ſpiritu ſunt. Meruerunt hi beatiſſimi Martyres Chriſtum diligere, dignique habiti ſunt pro eius nomine Nicander & Marcianus capite truncari, & MARCVS clauis acutiſſimis in capite configi; & ideo meruerunt cum eo in cæleſti Regno ſine fine lætari. Hi nemne ſunt lapides, qui reprobati ſunt ab Ethnicis, & electi, quos Dominus de incolatu Orbis liberans inter duodenos lapides collocauit. O feliciſſima corda Martyrum, quæ Deum in cæleſti Regno videre promeruerũt, iuxta illud; Beati mundo corde, quoniam ipſi Deum videbunt. Videte, videte, inquam, dilectiſſimi Fratres, perſpicite tantorum Martyrum felicitatem; Videte quid Beatiſſimi MARCVS, Nicander, & Marcianus poſt exitum promeruerunt, qui in carne adhuc lutea poſiti, & inter tortores conſtituti ipſam prædicare non ſunt veriti Trinitatem. Sed libet nunc intueri, quis eſt qui nunc mittitur ad euangelizandum; MARCVS namque interpretatur excelſus mandator; re enim vera cum Sanctis Martyribus Nicandro & Marciano excelſa mandauit Campaniæ, vt Ieſum Chriſtum Dei filium colerent, eiuſque præcepta ſeruarent; ſed Ethnici à ſocietate Sanctorum alienati, clauos acutiſſimos in vertice beati cœperunt infigere MARCI, Idololatræ impiſſimi in vertice eius acutos figebant, & MARCVS oculis in cælum erectis Dominum exorabat. MARCVS cum ſocijs ſupplices rogabant Domini Maieſtatem, & peſtilentiſſimi Idololatræ in eos exercebant impiam crudelitatem; & ideo ſolo tenus proſtrati hos deprecemur veritatis teſtes eximios, vt pro nobis intercedant ad Dominum viuentem, atque regnantem cum Patre, & Spiritu Sancto in ſæcula ſæculorum. *Amen.*

Exceſſit Bonifacius iuxta computum annorum ſedis anno Domini 498.

15. VINDEMIVS immediatè ſucceſſit Bonifacio anno ſalutis 498. Chronica ſæpè citata habet hunc Bonifacium ordinatum fuiſſe à Symmacho Papa anno Pontificatus illius decimo, qui erat ſalutis 509. ſed toto cælo aberrauit, cum in Concilijs Romanis ſub Symmacho celebratis anno 499. 500. 501. 2. & 3. Vindemius Atinæ Eccleſiæ Epiſcopus ſubſcriptus reperiatur. Sedit Vindemius iuxta Chronicam ann. 18. menſ. 9. dieb. 16. Si ita eſt, obijt anno Domini 516. *Hic autem, ait illa, cum per aliquantulum temporis in Eccleſia S. Mariæ, quæ in Arce eſt, moratus fuiſſet, Oratorium ibi conſtruxit Sancti Onuphrij, in quo loco ob infeſtationem bellorum permanens, obdormiuit in Domino 2. Idus Octobris, & ſepultus eſt in eodem loco.* Porrò Eccleſiam illam S. Mariæ antea condiderunt Atinenſes ciues in colle, cum ciuitatem dirutam iterum exædificaſſent. In ea Eccleſia tempore belli Epiſcopi demorari conſueuerunt. Poſt Vindemij obitum, quis in Atinenſi Eccleſia ſucceſſerit, non exprimitur vſque ad Pelagij Papæ tempora.

16. FELIX ordinatus dicitur à Pelagio Papa circa annum Domini 592. Sedit an. 30. dieb. 19. *Hinc*, vt narrat Chronica, *conſtruxit Eccleſiam Sancta Mariæ, quæ Parua dicitur, & mortuus eſt Martyr, à Duce Beneuentano, deſtructa etiam ciuitate, & Eccleſia Maiore. Poſt tempora verò reparata eſt ciuitas, & ordinatus eſt in Epiſcopatu ſuo in Eccleſia S. Syluestri, quæ ſub eius tempore dedicata eſt, Gaudentius, vel, ſicut alius Catalogus animaduertit, poſtea venit Dux Beneuentanus, & deſtruxit ciuitatem Atinam poſt deſtructionem Arcadij Imperatoris. Poſt hæc reconciliauerunt ciuitatem Pinnenſes, & Furconenſis, Ipſi autem inierunt, & rogauerunt Papam Honorium, vt illis ſecundum conſuetudinem ciuitatis daret Epiſcopum: & Honorius Papa ordinauit in Eccleſia S. Syluestri Gaudentium.*

17. GAVDENTIVS ab Honorio Papa poſt annum 625. ordinatus eſt Atinæ Epiſcopus, *ſedit ann. 15. menſ. 3. ſub quo fabricata eſt Eccleſia S. Laurentij, S. Blaſij, & S. Stephani, quæ nunc Eccleſia S. Crucis dicitur, iuxta Amphiteatrum eiuſdem Vrbis. Succeſſu temporis Carolus Magnus conceſſit priuilegium, cuius ſumma eſt. In nomine Sanctæ, & Individuæ Trinitatis. Incipit præceptum Sedit Atinenſis, quod fecit Karolus Imperator filius Pipini, anno quo venit Romam, ac iunxit ad B. Petrum Ducatum Spoletanum, & Beneuentanum, qui & dictus eſt Patricius Romæ. Prima fine huius præcepti viride, poſtea Alicetum fluuium, qui dicitur Carum, montem Ferrugium, Pontana, Lapis Affedens, Riuum Surculi, vbi naſcitur Rapidu, Lacubenecuſa, fluuium Berdarum, riuum Vrtela, & fluuium Melſa.*

18. GAIDVLPHVS à quodam Benedicto Papa huius Eccleſiæ ordinatus Epiſcopus ſedit ann. 33. Poſt hunc Ioannes XIII. Papa Capuanam Eccleſiam erexit in Metropolim, cui Atinenſis Eccleſia facta eſt ſuffraganea ann. 968. ignoratur tamen quis eo tempore

pore Atinenſis eſſet Epiſcopus, vſque ad Adenulphi Archiepiſcopi Præſulatum.

19. LEO ſummæ eruditionis, & diuinarum ſcientiarum egregius vir Atinenſis Eccleſiæ Epiſcopus ordinatus eſt ab Adenulpho Capuano Archiepiſcopo anno 1044. eximiè ſedit ann. 28. defunctuſque eſt anno 1072. *Huius tempore*, inquit ſæpè memorata Chronica, *conſtructa eſt Eccleſia S. Mariæ in Templo Saturni; huius etiam tempore inuentum eſt corpus Chriſti Martyris Marci, quod latuerat in Epiſcopio Atinenſi ſub altare minore quod poſtea dedicauit in honorem S. Bartholomæi iuxta corpora* SS. *Nicandri & Marciani*. Annus Chriſti erat 1046. Kal. Auguſti, quando Leo Sancti Martyris exuuias ſacras inuenit ac tranſtulit, cuius Hiſtoriam ipſemet egregius Præſul ſcripſit, cuius exemplar ex m.ſ. Codice literis Longobardis conſcripto Bibliothecæ Caſſinenſis hic non pigebit exſcribere.

Inuentio, ſiue translatio Corporis Beatiſſimi Marci Martyris, & Pontificis edita à Domno Leone Venerabili Epiſcopo Atinenſi.

FRatres chariſſimi humiliter poſtulemus gratiam Spiritus Sancti quo eius repleti dulcedine de Beatiſſimi Marci corporis inuentione non incongruè reddamus ſermonẽ.

Beatiſſimus igitur Marcus, Domitiano Cæſare imperante, Atinenſis fuit Antiſtes, ſub cuius temporibus Maximo iubente Proconſule, clauis capite duris affixus, demum gladij ictu ceruicẽ percuſſus, Martyrij eſt palmam glorioſè adeptus, atque in memoratæ ciuitatis confinio feliciter eſt tumulatus. Chriſtiani verò, qui tunc temporis aderant, magno ſtudio in eius honore conſtruxerunt Baſilicam, quæ longo poſt tempore, vt eius antiqua mœnia monſtrant, à prauis hominibus deuaſtata, & ad ſolum eſt redacta. Multo itaque tempore ſic permanente, cœperunt ibi ruſtici ſuas beſtias, equos, & aſinos nocturno tempore collocare; ſed Omnipotens Dominus Marci ſui dilecti famuli iniuriam mirabiliter vindicabat. Contigit autem, vt pertranſirent indè viatores, & in loco eodem iuxta ſepulchrum, neſcientes illic requieſcere Sanctiſſimi Marci venerabile corpus, ſuos equos vellent locare; quædam autem Sanctimoniala fœmina clamoſis obſiſtit vocibus dicens; Nolite fratres, nolite in hoc ſancto hoſpitari loco, ne forte aliquid vobis mali contingat: Vidimus enim Dei magnalia fieri ſæpius in hoc ſanctiſſimo loco. At illi pro nihiloducentes hæc verba, eadem nocte, manſerunt ibidem, & facto mane inſultantes ſermonibus eius, cœperunt iter arripere. Sed antequam longè procederent, ad modum fagitæ ictus cœperunt iam pœnitere de facto, quia vnus eorum equus in terram corruit mortuus, alter verò nondum peracto ſtadio in ipſo itinere perijt, taliter Domino cuncti potente ſui Marci dilecti Martyris iniuriã vindicante. Alio itaque tempore, ſicut à quibuſdam fidelibus mihi relatum eſt, cum quidam Calabrites onuſtis aſellis mercibus ad prædictum locum ſerò venirent, & diuertendi hoſpitium quærerent. Quædam venerabilis mulier dixit illis; Nolite, cariſſimi, in hoc loco veſtros aſinos collocare; quia locus ſanctus eſt: nam ſi præſumitis, non abſque damno hinc tranſire valebitis. Qui ſua inebriati veſania dixerunt ad eam. Ergo & nos mortui ſumus, ſi noſtros aſinos cuſtodire non poſſumus, & cum nox iam pleniùs aduenisſet, collocantes ſe, & in medio aſinos eorum ponentes; & quamuis audacter fecerint, tamen ſuſpecti, ne à lupis vel à latronibus raperentur, fruſtratam cuſtodiam poſuerunt: neſcientes ſcripturam, quæ dicit, quod timet impius, veniet ſuper eum. Arreptis itaque à ſomno & velut mortuis effectis, lupus è diuerſo veniens in medio eorum ingreſſus, aſellum abſtrahens interfecit. Conſimile namque miraculum mihi ad memoriam venit, id ipſis referentibus, qui priora. Nam die quadam, ſimiliter eodem in loco, ſole occidente, quidam cum ſuo aſello veniens, hoſpitium quærens, diuertit, & dum à fœmina ſupradicta repelleretur, ne diuertiſſet, continuò cum ſuo aſino hoſpitatus eſt, & pedem aſelli cum ſuo ſimul ligauit, atque ſe protinus in terram gratia quieſcendi dedit. Tunc prætergreſſi latrones, inuenerunt eum velut mortuum dormientem, & inuicem ſe in malum concitantes, reſtim continuò concidentes, ei aſinum abſtulerunt, qui protinus à ſomno euigilans, damnum inuenit, & à loco triſtis abſceſſit. Cœperunt dicti homines metuere locum, & ab iniuria reuerenter ceſſare. Quapropter peracto ciues concilio, niſi ſunt eandem Eccleſiam reſtaurare, & conuocato Epiſcopo, qui tunc temporis aderat, altare ibi in honorẽ Beatiſſimi Apoſtoli Bartholomæi dedicare fecerunt, neſcientes illic requieſcere venerabilis Marci Martyris corpus, in cuius honore, vt æſtimo, prius fuerat benedicta. Igitur tempore quo piiſſimus Imperator Conradus regnabat, anno Dominicæ Incarnationis milleſimo quadrageſimo quarto, diuina fauente gratia, quidam illic ordinatus Epiſcopus ſollicitus pro reſtaurandis ſui Epiſcopatus Eccleſijs ab iniquis & prauis hominibus deſolatis; & dum de loco in locum viſendi gratia aſſuiſſet, peruenit tandem ad Epiſcopium antiquiſſimæ vrbis Atinenſis, & ingreſſus prædictam Eccleſiam, quæ in ſuburbano prædictæ ciuitatis adeſt, perluſtranſque inuenit ante Sanctum Altare congeriem lapidum, quæ de fractura murorum aceruum fecerat, & valde ſuis, alienisque oculis diſplicebat. Tunc conuocans ad ſe quendam presbyterum, aſſignans ei locum præcepit, dicens; Hunc accipe locum,

cum, ſili, & diligenter emunda. Presbyter autem ſibi delegatum locum accipiens, deuotè cœpit emundare, & dum per gyrum altaris effoderet, inuenit lapideum titulum ſcriptum, & licet fractum nomen Chriſti Martyris Marci intimantem; quem videns Epiſcopus exclamauit dicens: ò Martyr magne oſtende nobis indignis tua pignora ſancta, deinde conuerſus, Dominum his verbis cœpit toto corde deuotiſſimè ſupplicare: obſecro Domine, obſecro vt digneris nobis peccatoribus dilecti tui Marci Martyris tumulum demonſtrare; ſpero etenim & fideliter credo, quod hic requieſcit Marci Martyris corpus, cuius iſte titulus nobis nomen idemonſtrat. His ita peractis, continuò ad propria repedauit, & ardentiſſimo deſiderio noctem eandem duxit inſomnem; Mane itaque facto quaſi diuinitus præcepit duobus presbyteris, vt irent, & ante altare foderent, quouſque ibidem ipſe deſcenderet. Inerat enim ſibi nõ parua dubitatio, eo quod multa corpora hominum inde iacebant, & quod dubietatis rãcorem à ſe auferre non poterat, vnde & Dominum pulſare precibus cœpit vt ſibi oſtendere dignaretur, quod deuotè quærebat. Presbyteri autem pergentes, in dexteram partem altaris S. Bartholomæi cœperunt fodere: Secutus autem eos Epiſcopus, & inuenit eos in caſſum laborantes, intuẽſque eos accepit foſſorium, & ipſe propria manu cœpit fodere, & dum labore eſſet fatigatus, reddidit illis, & factum eſt, dum ipſi foderent, peruenerunt ad tumulum, in quo Sancti Martyris Marci corpus requieſcebat, & nimio repleti odore, exclamauerunt dicentes; Surge benigne Pater, quod tu quæris, ecce tenetur. Qui ſtatim de loco ſurgens, humoque proſtratus his verbis Omnipotentem Dominum collaudabat: Gratia celſa tibi, regis qui munia Mundi, qui quodcunque cupis, cum vis, ſine mora patratur, Gaudens quoque, & vehementer exultans de tanto ſibi conceſſo Patrono, collegit pignora ſancta; ſed non tã lætus de toto corpore, quam triſtis manſit de capite, eò quod non eſſet ibidem; erat enim Sabbathum quaſi hora vndecima, & quamuis meridieret, ne alicui panderetur; tamẽ tota ciuitas ſubito de fama repletur. Cœpit autem ſancta pignora ſuis manibus diligenter abluere, & in ſcrinio collocare, & eadem nocte deputatis clericis, in hymnis & ſpiritualibus canticis tota nocte peruigiles iuſſit manere, vt facto mane ad Epiſcopium eiuſdẽ vrbis cum laude & gloria deportaret. Preſbyter autem, qui prius titulum lapideum ſcriptum inuenit, cuius & ſuperius memoriam fecimus, erat tunc in infirmitate valdè afflictus ita vt de vita deſperaret, qui vt hæc audiuit, miſit continuò ad eum, vt dignaretur ſibi aquam mittere, de qua ſacra abluerat pignora, quam medelam ab eo accipere mereretur. Mane itaque facto conſurgens Antiſtes edíxit populum vt pariter cum eo deſcẽderet, & cum omni honorificentia ad ſupradictam Eccleſiam Marci ſanctiſſimum corpus transferret. Indutus autem ſacris veſtibus ſimul cum miniſtris, qui ſecum aderant cum thuribus, & ceraptatis, & cum omni apparatu eccleſiaſtico, viris & mulieribus, pueris & puellis, accenſis cereis, impoſitaq; litania, ad locum tetendit, & leuato inde corpore, & in lectica compoſito, laudem Domini decantando, peruenit ad ciuitatem, ſed antequam Epiſcopium ingrederetur, Presbyter ille, quem ſuperius penè mortuum memoranimus, incolumis cum accenſis cereis obuiã ſancto aduenit corpori laudans, & benedicẽs omnium Cõditorem. Epiſcopus autem grates immenſas referens omnium Redemptori Domino Deo, Epiſcopium eiuſdem antiquiſſimę ingreditur vrbis, & venerabile corpus in cõfeſſione Dei Genitricis collocauit, expectans, vt ſibi Omnipotens Deus oſtendere dignaretur locum, quem ſibi aptum placeret ad recõdendas reliquias venerandas.

Eodem quoque die, quo Sanctum Marci leuatum eſt corpus, accidit vt inde quædam Sanctimonialis tranſiret, & dum longius ire ſatageret, vt audiuit hoc factum, eundem diuertit in locum, & dum ſe prona proſterneret ſanctum adorare ſepulchrum, reſpexit, & ecce particula reliquiarum in medio iacens, furtim leuauit, & gauiſa gaudio magno ſecũ portare voluit; quæ dum non longè ab Eccleſia eſſet, antequam perueniret ad vadum fluminis, tantus timor inuaſit eam, vt nec retro, nec ante poſſet aliquando declinare. Recordata autem Sancti Martyris reliquiarum, continuò tericium velum, quo caput tegebatur, tulit, & inuoluens ibi ſancta pignora remiſit ad corpus, & mox quaſi à vinculis abſoluta, cœptũ peregit iter. Cœpit dehinc Antiſtes vehementer hæſitare, quid inde faceret, vel in quo loco eum reponeret, aut ſi ſibi propriam domum conſtrueret, & dum hæc tractaret, affuit dilectus Domini Marcus in ſomnis cuidam religioſę fœminę dicens; Vade & dic Epiſcopo, animaduertat diligenter, & noſtrum euidenter perpendat honorem, quia domus, de qua noſtrum tulit nunc corpus, noſtri honoris cauſa mirificè extitit facta; quapropter eadem propriam quærò, quod ſi neglexerit facere, ſciat, ſe hoc anno periculo ſubiacere. Hoc audito, Epiſcopus expauit, & de viſione nil dubitabat; quoniam mulier illa timorata nimis; quæ viderat, cum iuramento terribili affirmabat. Collatione itaq; facta cum ſuis, in loco, quo ſibi comparuit, ſtatim ad perficiendum opus cœpit fundamẽta iactare. Sed nõ abſque diuino nutu, citius vt æſtimabat, complent. Nam ſi ſibi Deus, vt optauerat, tribueret facultatem, forſitan hodie non caput membra haberent. Qualiter autem glorioſiſſimi Marci Martyris caput inuentum eſt, ſilentio non eſt prætereundum. Nam quadam nocte cuidam veterano preshytero dormienti, vt ipſe hactenus narrat,

ras, vox facta eſt dicens: Surge & noli dormire. At ille expergefactus, putabat ſe à ſuo ſocio, qui ſecum morabatur in loco vocari, & dum ſciſcitaretur, quare? & nemo ſibi reſponderet, iterum obdormiuit, & necdum aperte dormiens, denuò vox audita eſt, dicēs ad eum, nolitam piger eſſe, Surge & in angulo huius baſilicæ quære theſaurum. Attonitus autem presbyter ille, & admirans ſecum de viſione cœpit tractare; ſed antequam de lectulo ſurgeret, conſimilis tertia audita eſt vox præcipiens, vt continuò ſurgeret, & vlteriùs de viſione non dubitaret. Tunc presbyter lætus effectus, putanſque pecuniam certius inuenire, feſtinus ſurrexit, & ferramentum aptum ad vepres ſcindendas arripiens, quaſi diuinitus ad locum peruenit, & vepres, quibus locus tegebatur, abſcidit, atq; in ipſo angulo in modum capſulæ loculum factum inuenit, quem ſtatim aperuit, & inuenit in eo Caput gloriotiſſimi Marci Martyris ſimul clauis affixis, cum quibus impij cruciauerant illum, & quamuis quod putauerat, minimè inueniret, tamen gaudio magno gauiſus, lætabundus ad Epiſcopum venit, & cuncta quæ viderat enarrauit. Magno itaque gaudio repletus eſt Epiſcopus, vt ſi decem millia auri talenta inueniſſet, non tam lætus efficeretur, quam de hoc capite Sancti Martyris; & licet hæc viſio non certius nomen illius Domini Athletæ declaraſſet; ille tamen affirmabat, quia hoc eſt Sanctiſſimi Martyris caput, & Dei prouidentia reſeruatum, ne corpus abſque capite conderetur. Anno itaque completo conſummata Eccleſia in eius honore, & capite iuncto corpori ſumma cum reuerentia eſt tertio nonas Octobris ſolemniter dedicata; Scripſit autem & titulum lapideum vt priorem, & iuxta locum poſuit continentem hoc modo.

Hic Martyr magnus requieſcit corpore Marcus,
Quod tribuente Deo condidit ecce Leo
Præſul Atinenſis, lapis hic erit & ſibi teſtis.

Inuentum eſt autem ſexto decimo Kalendas Auguſti Anno Dominicæ Incarnationis milleſimo quadrageſimo ſexto. Erat autem tunc immenſa ſiccitas ſuper terrā, ita vt plurimi ex populo crederent finem eſſe mundi eo quod incendia, & caligo magna totum infuſcarent Orbem. Nam herbæ campi defecerant, virentia cuncta ardebant. In ipſo autem periculo apparuit dilectus Domini Marcus cuidam Sanctimoniali fœminæ præclaro vultu, longo & pulchro corpore, barba & capite candido, dixitque ei, ſurge, & die Epiſcopo, quare corpus noſtrum tandiu retinet ſuper terram? Ecce iam domus mihi parata eſt, quid moratur? Nunquid non cernis quod populus ſiccitate periclitatur? Sciat profecto, quia ſi corpus meum redditur terris, ſtatim aqua Domini beneficio tota terra rigatur. Facto itaque mane ſurrexit fœmina, & quæ viderat intimauit. At ille hęſitare cœpit quid ageret; decreuerat enim eo die, quo corpus inuentum fuerat, baſilicam dedicare. Nam fideliter populus irruerat ſuper eum, dicens, nolumus iam tibi amplius credere, ſi hæc beneficia à Deo nobis promiſſa retardare volueris. Sanctimonialis autem fœmina cum iuramento affirmabat, me in cuſtodia retinete, & ſanctum corpus reddite ſepulturæ, & ſi tertia die pluuiam non habetis, ſine mora meum caput detruncate. Conuictus autem tam mulieris aſſertionibus, quàm etiā & populi obiurgationibus, quarta videlicet feria ipſe cum aliquantis de populo ieiunauit, & cum ſerò eſſet, ipſis ſolis locum ſcientibus, ſecretius corpus humauit, atque cuncto populo diem ſacrationis denunciauit. Factumque eſt vt die illo tranſiret, & ſicut mulier repromiſit, alia die tantam Omnipotens Deus pro honore ſui dilecti Martyris cōceſſit pluuiam, vt ſubito tota terra aqua abundantiſſimè repleretur. Ad hæc tota ciuitas lætatur; quia id quod optauerat, ſine mora tenebat.

Prætermiſimus autem magnum & ſtupendum miraculum, quod omnipotens Deus eodem die, cum adhuc ſanctas reliquias manibus verſaret Pontifex, operari dignatus eſt. Nam dum quidam iuuenis aridam manum habens ſuperueniret, & in medio circūſtantium populi ſe obijciens, proſpiciens, quod Epiſcopus languentibus aquam, de qua ſacræ abluebantur reliquiæ, ad potandū porrigeret, cœpit & ipſe plena fide, deuotaque mente poſtulare, quatenus ei pro remedio ſuæ ſalutis dignaretur ſibi porrigere, qui ſtatim accepto vaſculo benedixit, eique ad potandum porrexit. Sed ſtatim vt ad os illius extitit propinatum, diuina fauente gratia illico manus eius incolumis reddita, hauſtum vaſculum à proprio ore remouit. Viſo autem tanto miraculo admirati cœperūt omnes glorificare Omnipotentiam Saluatoris qui tanta in his vltimis diebus ad confirmādum fidelium mentes miracula operari dignatus eſt.

Præſenti quoque anno, quid in hac vrbe clemens Dominus apud illius venerabiliſſima pignora operari dignatus eſt, ſilentio prætereundum non eſt. Nam dum cuiuſdam fabri filia ab antiquo hoſte demens efficeretur, ita vt in loco in quo conſiſteret, vel ſuam ipſam genitricem ignoraret; continuò mater eius, cum cognouiſſet, feſtina de agro, in quo ad paſcendum boues miſerat, ad Epiſcopium cum ea cucurrit, & præſenti Epiſcopo indicauit. Qui ſtatim vt cognouit eam ob inuidiam antiqui hoſtis miſerabiliter immutatam, dixit ad eam: ô mulier, quid tibi faciam, ignoro; ſed tanquam miſericordiam conſecutus, conſilium recuperandæ filiæ veſtræ

ſtræ ſaluti, præbeo. Suſcipe ergo & continuo eam in noſtri Saluatoris Ieſu Chriſti fiducia ante ſacrum eius glorioſi Martyris tumulum proiice; confido enim & fiducialiter credo per eius ſacrum auxilium ſuo interueniente ſuffragio, ab iſta infeſtatione filia tua ſanabitur; quæ mox vt audiuit, confortata illius oraculo, per manum eam apprehendēs, & in Eccleſiam plena fide, deuotaque fiducia introduxit, & eam ante ſacrum tumulum flebiliter Dominum rogando proiecit. Erat autem tunc hora tertia diei, & permanſit in hac oratione ferè hora quinta, atque pro ea ſacrificium Deo oblatum, incolumis auxiliāte Domino facta cum ſua ſimul genitrice, quæ cum graui anguſtia, & dolore ad Epiſcopium veneràt cum gaudio & lætitia ad propria ſunt reuerſæ.

Denique cum ad hoc miraculum ad laudem Domini noſtri Ieſu Chriſti & præconia ſui dilecti Martyris Marci ſcriberetur, & de his virtutibus ſtupenti anima miraretur, quidam Monachus bonæ memoriæ S. Benedicti Cœnobij adnotatum miraculum deuotè de manibus accipiens, Sanctiſſimi huius Martyris prece depoſcens, quo ſibi dignaretur ſubuenire & dolorem ſui capitis, quo ſæpius cruciabatur auferre, atque ſtylum perlectum in vtraque parte ſui capitis ponens, ſuppliciter ſe ſuſtollens in prece agebat: Eia verende Martyr mihi ſuccurre precanti, atque pro tuo honore mei capitis tolle dolorem. Et cū hæc deuotiſſimè diceret, continuo Domini largiente clementia, dolor capitis ab eo receſſit: & mox lætabundus ad nos continuò repedauit, & quantam ſibi Deus fecerit miſericordiam meritis ſui dilecti famuli enarrabat, humoque proſtratus, & erectis in cælum manibus, cœpit magna cum exultatione Dominum & eius Martyrem collaudare. Lætemur itaque fratres cariſſimi, & totis viribus iucūdemur, exultemus & delectemur in Domino, pro cuius amore hic glorioſiſſimus Martyr Marcus ſupplicium pertulit mortis, & non tam de miraculis, quàm de eius dulciſſimo patrocinio gloriemur, in quo cum amore noſtræ deuotionis ſpem & fiduciam ponimus abſque dubio de magnis periculis ab eius ſancta interceſſione protecti, hic & in futuro liberati lætabimur. De ſignis vidi licet, atque prodigijs non ſemper quemque admirari oportet; quandoquidem non tantū Sancti, ſed etiam & peccatores in nomine Domini facere poſſunt: Vnde in Euangelio in die iudicij dicturi ſunt Domine, nonne in nomine tuo dæmonia eiecimus, & multa ſigna fecimus? Quibus dicturus eſt Dominus. Diſcedite à me operatores iniquitatis; quia non noui vos. Nam & B. Gregorius in ſacro eloquio ſigna quoque infidelibus data eſſe refert. Ergo ſi ſigna infidelibus conceduntur, cur nos fideles in ſignis, & miraculis mirabimur, & non potius in ſanctitate confidimus? Nam vbi deſunt ſigna, adſunt & ſuffragia ſanctitatis. Ideoque cariſſimi, omni fiducia, totaq; mentis deuotione ſolo proſtrati, apud hunc Sanctum Martyrem Domino veniam poſtulemus, quatenus eius ſacris meritis impetrare mereamur. Nam ſi ex toto corde & fida mente rogamus, quod pro ſalute noſtra depoſcimus; dicente Domino, ſi quid petieritis Patrem in nomine meo, dabitur vobis. Quæramus igitur auxilium ab eo, qui potens eſt, & ſanctum nomen eius, & qui ſuos Martyres in æternum glorificat, vt pro illorum meritis nos de periculis imminētibus aſſiduè liberet. Scimus enim, & indubitanter credimus, quod ſi cuis eum nō tepida mente precibus pulſat, quicquid pro ſua ſalute rogitat, abſque dubio obtinebit, vt ipſe fidelibus ſuis pollicere eſt dignatus; dicit enim, ſi habueritis fidem, vt granum ſinapis, diceretis huic monti, tranſi hinc, & tranſiet, & ſi in fide non hæſitaueritis, quicquid, ſine dubio quod petieritis, impetrabit id ipſum. Sunt quidem nonnulli, qui petunt tepida fide, & ideo non merentur quod quærunt accipere, & ſunt alij, qui tam ardentiſſima fide petunt, ac ſi præſentes haberent, & os ad os loquantur. Hi iccircò exaudiri merentur, & effectū precis ſuæ adipiſcuntur. Vos itaque adhortor, cariſſimi, vt huius ſancti Martyris Marci auxilium imploremus, vt vna nobiſcum in ſuo patrocinio congratulemur, vt cui aſſiduè præconia ſanctitatis in terris attollimus, illius conſortium mereamur habere in cælis. Auxiliante Domino noſtro Ieſu Chriſto, qui cum Patre, & Spiritu ſancto viuit & regnat Deus per infinita ſæcula ſæculorum. Amen.

Quartodecimo anno Leonis Epiſcopi erat ſalutis 1061, *religioſus Comes D. Odericus ad hunc locum veniens obtulit in ſacro ſancto altare per chartulam donationis molēdinum vnum. D. Comes Raynaldus obtulit terram, quæ fuit Benedicti texitorij, & eſt quinque petias terræ, & alij alia multa. Cum verò reſideret religioſiſſimus vir, & Deo amabilis Leo Sedis Atinenſis Epiſcopus, quia ab ipſo fuerat edificata, atque benedicta, nec non & reſtaurata ex rebus quæ tunc habere videbatur, in eadem Eccleſia conſtruxit cameras, in quibus & ſui ſucceſſores habitarent iuxta maiorem Eccleſiam ab Occidentali parte: fecit totam domum vbi nunc eſt cella vinaria, fecit & dormitorium Canonicorum, fecit & refectorium ad vtilitatem fratrum; fecit & coquinam cum piſtrino, & palatio ad ſuſceptionem nobilium virorum. Super hæc autem libros plurimos eidem Eccleſiæ conferens, quod ſuperfluum eredimus nominare; pallia & ornamenta non pauca ad vſum Eccleſiæ ſtuduit conquirere. Fecit Ciborium ſuper altare maiore, quod verſibus curauit ornare in circuitu ipſius laboris. Poſuit & coronulam deauratam ſuper ipſum altare, & tres Icones ſimiliter deauratas ad honorem Sanctiſſimæ Trinitatis. Fecit & coronulam in medio Chori, & aliam coronam aream ba-*

habentem in gyro turres duodecim, in quibus duodecim ſculpti erant Apoſtoli, quam catenis ferreis ſuſpendit coram crucibus in medio Eccleſiæ. Fecit & duas trabes ferreas, vnam in choro, & aliam extra chorum ad apponendas candelas. Fecit & campanarium in Ianua Eccleſiæ à Septemtrionali plaga. Tempore Victoris Papæ Secundi facta eſt congregatio Atinenſis in Eccleſia S. Mariæ. Hactenus Chronica de Leone egregio Præſule, qui anno Domini 1056. in ea Congregatione ab Chronica memorata, in Eccleſia S. Mariæ, cuius erat deuotiſſimus, ſolemnem donationem fecit Canonicis, Clericiſque ſuis, vt deuotius, ac feruentius Deo, & Eccleſiæ interuenire poſſent, hanc iuſſit ad futuram animi ſui excolendam memoriam litteris commẽdari, ipſe conceptis verbis conſcriptam ab exemplari.

In nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti, anno ab Incarnatione eius milleſimo quinquageſimo ſexto menſe Iulio, Indict. 9. Reſidente in vrbe Roma Summo & vniuerſali Pontifice Domino Papa Victore, & imperante Domino Conrado piiſſimo Imperatore, & Capuanam Eccleſiam gubernante Domino Adenulpho Archiepiſcopo. Nos Leo diuina gratia diſpenſante Eccleſ. Atinẽſis Epiſcopus, recto conſiderationis oculo ea, quæ ad vtilitatem Eccleſiæ pertinent intuẽdo, vt Eccleſiaſticus ordo iuſtè & piè in domo Domini viuere valeat, ordinantes, in mente habuimus, vt Atinenſes Clerici ad Eccleſ. S. Mariæ ſpontè, & voluntariè pariter conuenirent, & diuinum ſeruitium vnanimiter Domino exhiberent, hoc noſtræ voluntatis arbitrium placuit, & ipſe, à quo omne bonum procedit, hoc ſua clementia tribuit, & conceſſit. Quoniam ipſe, qui bonam voluntatem largitur, præbet & operationis piũ effectum. Conuocatis igitur vniuerſis Clericis vnà cum Domino Lando Illuſtriſſimo Comite, & noſtro Aduocato Bernardo pariter cum omni populo Ciuitatis noſtræ voluntatis arbitrium diſcreuimus, & propoſitum in mente conceptum illis omnibus viua voce aperire curauimus, vt nihil in domo Domini abſque digno conſilio fiat, quia ſcriptum eſt, omnia fac cum conſilio, & poſt factum non pœnitebis. Pateſacto denique conſilio dignum & iuſtum viſum eſt vniuerſis ne Clerici per diuerſa vagantes, & ſæculares curas, atque ſollicitudines ſemper gerentes in diuino ſe famulatu exercere, prout condecet minimè poſſent; proinde Clerici conſilio habito, quidam ex ipſis non inuiti, neque coacti ad Eccleſiæ ſeruitium gratuito pectore, & ſincera voluntate ſe contulerunt, videlicet Theoto, Angelus, Ioannes, Almundus, Albertus. Ioãnes, Leo, Benedictus, Petrus & Ioannes Preſbyteri, & Benedictus Archidiaconus, & Gregorius, Marcus Primiceri, Dominicus & Atius. Hi omnes rationabile obſequium Domino repræſentantes vt ambularent in domo Domini cum conſenſu ad Altare Sanctæ Dei Genitricis ſe ſe cum omnibus ſuis rebus humiliter obtulerunt. His ita peractis memoratus Comes omni populo ſibi adiuncto vnà cum prædictis Clericis ſupplices nobis preces depoſuerunt, attentius exorantes, vt tam illi, qui ſe iam ad Eccleſiæ gremium contulerunt, quàm & poſteri, qui eorum fuerint veſtigia ſecuturi noſtra diſcuſſarent, quorum preces benigno pietatis intuitu attendentes, dignum eos duximus exaudiri, vndè accepto & deliberato cõſilio eidem Sanctæ Dei Genitricis Eccleſiæ omnibus Canonicis ſicut præſentibus, ita etiam & ſubſequentibus concedimus, atque donamus Eccleſiam Sancti Laurentij, Sancti Marciani, S. Blaſij, S. Sylueſtri, S. Petri, S. Stephani, & omnes Eccleſias, quæ in finibus Atinæ Ciuitatis conſtrui poſſunt, ſcilicet cum decimis, primitijs & oblationibus viuorum, & mortuorum. Præterea ad honorem Sanctæ Dei Genitricis, & ob reuerentiam Corporis Beatiſſimi Martyris Marci huius Ciuitatis Antiſtitis concedimus vobis, veſtriſque ſucceſſoribus omnium veſtrarum Eccleſiarum ordinationes pariter, & canonicas ſanctiones. Concedimus inſuper vobis vt quoties nos vel noſtros ſucceſſores abſentes fuerimus ex noſtræ authoritatis officio poteſtatis plenitudinẽ habeatis, vt Epiſcopali iure Clericorum iudicium in veſtro Capitulo obtineatis, & de vniuerſis criminalibus, videlicet de matrimonijs diſſoluendis, vel coniungendis, & de oppreſſionibus canonicè iudicandis, & vt huius noſtræ paginæ inſtrumentum, ſicut & à nobis, ita etiam à ſucceſſoribus noſtris firmum & illibatum in perpetuum conſeruetur. Obligamus nos, & poſteros noſtros Curiæ centum libras auri componere, & hoc ſimili modo eodemque tenore inuiolabiter cõſeruetur. Quod ſi quis huius noſtræ conſtitutionis decretum aliqua ratione auſu temerario infringere, vel remouere ex parte Dei omnipotentis, & B. Mariæ ſemper Virginis, Beatique Michaelis Archãgeli, & ex parte Sanctorum Apoſtolorum Petri & Pauli, & omnium Apoſtolorum, & Beati Marci Martyris Omniumque Sanctorum, perpetuo eum anathematis vinculo innodamus, vt in die iudicij non refurgat in dextera parte coronandus, ſed cum Iuda Domini traditore, & cum Dathan & Abiron, quos terra viuos abſorbuit, ſuam ſedem accipiat. Amen. fiat. fiat.

Hoc ego Benedictus Notarius per iuſſionem ſupradicti venerabilis Epiſcopi ſcripſi. *Actum Atinæ feliciter.*

Leo Dei gratia Epiſcopus ſcripſi.
Ego Lando gratia Dei Comes.
Ego Petrus Adoni Iudex.
Petrus Ioanni Sergij Iudex.
Ego Iubone teſtis ſum.

Hactenus Leonis Epiſcopi documentum.

Plura

Plura ſcripſiſſe Leonem ſui ingenij documenta referunt; quæ pauca ſuperſunt, extant ſermones aliqui in D. Marci Martyris prædeceſſoris ſui apud me m.s. Ne autem, ſicut cætera voret vetuſtas, hic exſcribere non pigebit ad laudem tanti Martyris aſſerendam, in cuius etiam laudem Petrus Diaconus Caſſinenſis aliquot ſermones concinnauit, nec adhuc, quod ſciam, excuſi ſunt, latentque in celebri Caſſinenſi Bibliotheca.

Sermo Domni Leonis Vener. Epiſcopi Atinatis.

A Ad Matris Eccleſiæ gremium, fratres cariſſimi, harmoniæ tympanum per totum orbem plebs fidelium ſumens, laudeſque Regi magnifico ſuper Beatiſſimi Marci Pontificis paſſionem canens recurrat. Hodie namque Marcus Præſul ſanctiſſimus, Apoſtoli Petri diſcipulus coronatus ante Dominum peruenit, hodie laureatus cæleſtibus infulis redimitus ante eum aſſiſtit, hodie inquam audire meruit; Euge bone ſerue, & fidelis; quia in modico fuiſti fidelis, eris poteſtatem habens ſupra multa; hodie pro Chriſto duobus clauis in capite eſt affixus; hodie brauium victoriæ perennis accepit, hodie ſub cæleſti eſt ara locatus; hodie cum his, qui pro Chriſto paſſi ſunt, Canticum nouum Deo decantans exultat, hodie corpus ſuum vrbi Atinæ tumulandum reliquit, hodie per totam Campaneam Catholicam illuſtrat Eccleſiam. Adeo enim ſupereminens eius excellentiſſima extitit gloria, vt ſua quidem paſſione non ſolum Atinenſem Eccleſiam; verum etiam totam illuſtraret Campaneam; Clarificauit nempe hic beatiſſimus Martyr & Pontifex Marcus ſua paſſione Ieſum Chriſtum Dominum noſtrum, cum pro eius nomine clauis eſt in capite binis confixus; ſua itaque paſſione, & Præſulatus officij dignitate illuſtrauit Eccleſiam, cum ſicut à Beato Apoſtolo Petro ei fuerat traditum, alios verbis, alios corporis ſui ſupplicio, alios miraculorum ſignis ad veri Dei culturam accendit; Nam quis in Sanctæ Matris Eccleſiæ gremio conſiſtens clauos in capite non libenter pro Chriſto cum Marco ſuſciperet, vt à Chriſto Domino in perpetuum cum eo remunerari valeret? De hoc ſiquidem & alijs Martyribus Dauid Propheta prædixerat, vre renes meos & cor meum; huius itaque excellentiſſimi Martyris fide Eccleſia Chriſti per orbem diffuſa incitatur ad martyrij metam, prouocatur ad prædicationem, inſtruitur ad pugnam; Incaleſcant ergo hodie fidelium mentes, & de tanto Eccleſiæ ariete congaudentes, odas Chriſto promant, melleaque famina laudis; Nam quis ſuper tam immaniſſimam paſſionem non obſtupeſcat? quis non admiretur tortoris ſæuam crudelitatem? Apprehenditur Prædicator Trinitatis Sanctiſſimus, & Præſul magnificus catenis ferreis coarctatur, carceri mancipatur, ſupplicijs afficitur, proſcribitur, damnatur, ad poſtremum clauis acutiſſimis in capite confoditur; Videte fratres, videte Marci myſterium, videte tantam longanimitatem, videte tantam patientiam. Animaduertite, quo calore vrebatur, qui dum intrepidus perſequutoribus verbum vitæ annuntiat, acutos in capite ſuo pro Chriſti nomine ſuſtipere clauos nõ formidauit; Vrebatur Martyr ſanctiſſimus deſiderio vitæ æternæ, & idcirco libenter ſubſtinuit acumina ſæua clauorum; Hinc Paulus ait, viuus eſt ſermo Dei, & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti, pertingens etiam vſque ad diuiſiones animæ ac ſpiritus, compagum quoque, & medullarum & diſcretor cogitationum Dei; Clauorum igitur Beatiſſimus Marcus afficiebatur ſupplicio, ſed validius Sancti Spiritus vrebatur ardore; ſed dum Martyris mens in fidei amore ſuccenditur, hinc amplius tortor nefandus ad eius necem cum ſæuis laniſtis vrgetur, clamat celerius, clamat inſtantius, ò mali milites, effœminatum qui animum fortis cum ſceleratiſſimo Marco parcitis, Atinenſis ciuitas in Chriſti laude reſultat; præparentur noua ſupplicia, gladius acuatur, necci Chriſtianorum Præſul & Doctor tradatur, corpuſque eius lupis & canibus deuorandum relinquatur, ò ſententia ſæua tortoris, heu heu phalanx iniqua; cur fruſtra in Chriſti martyrem ſæuis; Adeſt, adeſt inquam cunctipotentia celſa tonantis; aderit clementia magnifica Dei, de tuis qui manibus liberet beatiſſimum Marcum, caput eius perforatur, ſed firmiſſima conſtantia pectoris eius à charitate non recedebat Omnipotentis, Corpus ſupplicia patitur, ſed ſalutem vitæ æternæ acquirit; ò felix conſtantia, ò ſpes inenarrabilis quæ dum clauorum non timuit ſubſtinere cruciatus, ante Omnipotentis Dei clementiam meruit peruenire Laureatus, Laureatus inquam ante Dominum Beatus Marcus aduenit, & mox inter ſanctorum caternas à Domino eſt Ieſu Chriſto locatus; hic eſt Martyr beatiſſimus, hic eſt Præſul digniſſimus, hic eſt Principis Apoſtolorum diſcipulus, hic eſt Ieſu Chriſti Domini noſtri prædicator, teſtiſque magnificus; ſed quoniam ipſius hodie veneranda natalitia celebramus, eum tanquam Patronum noſtrum flagitemus obnixius, quatenus pro nobis aſſidue intercedat ad Dominum; decens ſiquidem eſt, vt quem prædicatorem, & Doctorem veritatis habuimus in terris, adiutorem pariter habere mereamur in cælis, quod Chriſtus Ieſus Rex Regum omnium concedat æternus, qui viuit & regnat cum Patre, & Spiritu Sancto per omnia ſæcula ſæculorum. Amen.

In

In octauam S. Marci Epiſcopi & Martyris. Sermo Domini Leonis Epiſcopi Atinatis.

Hodie dilectiſſimi octauum diem Sanctiſſimi Martyris & Pontificis Marci celebramus, in quo calcauit diabolum perſequentem, vicit mundum blandientem, & ſub pedibus ſuis conculcauit Imperatorem frementem: quanta enim gloria, & quibus honoribus in hoc mundo claruit, & qualiter Apoſtolorum Principis factus auditor, qualiterque ad cæleſtia Regna migrauit, cum eius paſſio legeretur auditis; rectè igitur Sancti Martyris, & Præſulis ſolemnia vſque ad diem celebrantur octauum, qui ſeptem tempora, ideſt ſeptem à ſæculo leges per ſeptem dies, quibus vita humana deſignatur conſeruans, octauum diem, qui reſurrectionis & iudicij eſt in cordis arcano retinens, pro fide Chriſti mori non timuit, quod verò partes ſeptem, nec non & octo vnuſquiſque fidelis dare debeat, Salomon declarat dicens; Da partes ſeptem nec non & octo. Dies enim fratres in Sancta Eccleſia declarantur tres, ante legem, ſub lege, & ſub gratia; declarantur & ſeptem per ſeptem à ſæculo leges, ſed iam prout Dominus dederit prædictum numerum, qualiter intelligendus, & vnicuique ſit aptandus, & quid myſticè ſignet, veſtræ fraternitati promamus.

De primo die.

In primo namque numero intelligimus Deum Patrem Omnipotentem, In ſecundo Ieſum Chriſtum filium eius Dominum noſtrum, In tertio Spiritum Sanctum à Patre, & filio procedentem, & hi tres vnum ſunt, vnum in Deitate, & tres in perſonis: dies autem Deus Pater eſt, dies Filius eſt, dies Spiritus Sanctus eſt, dies diei Filius de Patre eſt, ipſe & ſol iuſtitiæ eſt, de hoc die per Prophetam dicitur, timentibus Deum orietur Sol iuſtitiæ; ergo ſi Pater & Filius dies ſunt, & dies lux eſt, patet nimirum, quia Spiritus Sanctus vera illuminatio eſt, illuminans corda, & fidelium mentes; Per primam verò diem accipiendum eſt vnum Deum, vnam fidem, vnum baptiſma; ſimiliter & per primam diem poſſumus intelligere ab Adam vſque ad Noe, & vniuſcuiuſque hominis infantiam, & correptionem, & inſciorum prædicationem.

De ſecundo die.

In ſecundo verò numero intelligere debemus legem, & gratiam; timorem, & pœnitentiam, pedes recti iuxta illud, recti diligunt te, & ſpeciem electri, ideſt filij Dei incarnationem, nec non & corpus & anima, vitam actiuam & contemplatiuam practicam, & theoricã, ſenſum hiſtoricum, & allegoricum facere, & docere, vniuſcuiuſque puericiam; ac iuxta Domini præceptum eſurientes refi, cere. Et tempus à Noe vſque ad Abraham eſt delinquentum increpatio; per legem namque homines à peccato coercentur, per gratiam peccatoribus ignoſcitur, per timorem miſericordia poſcitur, per pœnitentiam peccatoribus venia datur, per pedes in viam mandatorum Dei curritur, per Electrum filij Dei Incarnatio demonſtratur.

De tertio die.

In trino numero intelligimus Trinitatis myſterium, & tres chordæ in cithara, Deum per artificis manum laudantes, ac tres dies ab origine mundi, vt ante iam dixi, vſque ad conſummationem ſæculi, ſunt enim itinere trium dierum Pater ingenitus, Filius vnigenitus, Spiritus Sanctus ab vtroque procedens, Pater in voce, Filius in humana natura, Spiritus Sanctus in ſpecie columbæ & ignis. In libro namque Ezechielis tria verba deſcripta oſtendit illi Deus, lamentationes, carmen, & væ; per lamentum pœnitentia, per carmen gaudium æternæ beatitudinis, per væ ſupplicia æternæ dãnationis figurantur. Tres etiam res ſunt, propter quas vnuſquiſque fidelis ad Eccleſiam pergit, ad baptiſmum, & iudicium percipiendum, & corpus ac ſanguinem ſumendum; In viuifica quidem hoſtia tres colores conſpiciuntur, ſpecies formæ, candor & rubor. Vnde Dauid de eius ſpecie ſic ait, ſpecioſus forma præ filijs hominum. in candore carnem virgineam, in rubore myſterium Dominicæ Paſſionis. De hac viuifica hoſtia tres partes exinde facit ſacerdos, primam in patena, ſecundam in calice ponit, tertiam ipſe ſacerdos ſumit; Prima pars, quæ in patena ponitur ſignificat Incarnationem Filij Dei; ſecunda quæ in calice ponitur, corpus incorruptibile, quod in ſepulchro latuit, tertia quam ſacerdos accipit, Chriſti reſurrectionem deſignat.

De quarto die.

In quarto verò numero accipimus figuram quatuor animalium, & quatuor rotarum, ac quatuor annulos Arcæ; & quatuor principales virtutes, prudentiam ſcilicet, & iuſtitiam, fortitudinem & temperantiam, vel quatuor mundi partes, aut hominem ex quatuor elementis creatum, & quatuor flumina ex vno paradiſo manantia; in quarto etiam loco ſcribitur illud, quod Deus dixit, fiat lux, & facta eſt lux, in quarto quoque loco hominis ponitur iuuentus, & tempus à Moyſe vſque ad tranſmigrationem Babylonis.

De quinto die.

In quinto numero intelligimus quinque

libros Moyſi & tempus tranſmigrationis Babylonis vſque ad Dauid, vel quinque ſenſus corporis, viſus videlicet, auditus, guſtus, odoratus & tactus; ſimiliter etiam & in hoc numero deſcribuntur quinque plagæ Corporis Chriſti in Cruce pendentis, & quinque claues ſapientiæ, quinque quoque panes hordeacei, de quibus Dominus ſatiauit quinque millia hominum.

A

De ſexto die.

In ſenario numero accipiendum eſt infirmorum viſitationem, nec non & hominum ſenectutem, atque perſeuerantem ſub Euangelio famulatum, & tempus à tranſmigratione Babylonis vſque ad Chriſtum: ſimul etiam in ſenario numero Deus cuncta creauit & ordinauit, in ſexto die hominem fecit, & in ea ætate Mundum redempturus aduenit. In ſexta quoque hora pro noſtra ſalute Deo Patri Chriſtus ſemetipſum ſacrificium obtulit. In nuptijs verò, quæ in Cana Galilææ factæ ſunt, ſex hydriæ poſitæ ſunt; Prima hydria eſt ab Adam vſque ad Noé, ſecunda à Noe vſque ad Abraham, tertia ab Abraham vſque ad Moyſen, quarta à Moyſe vſque ad Dauid, quinta à Dauid vſque ad tranſmigrationem Babylonis, ſexta à tranſmigratione Babylonis vſque ad Chriſtum; capientes ſinguli metretas binas, ideſt vetus, & nouum teſtamentum.

B

De ſeptimo die.

C

Per ſeptenarium namque numerum Sanctos Apoſtolos intelligimus, de quibus Dominus ait. Vos eſtis lux mundi: ſeptem etiam inuenimus eſſe dona Spiritus Sancti, ideſt, ſapientiæ, & intellectus, conſilij & fortitudinis, ſcientiæ & pietatis, ac timoris Domini; In ſancta quoque Eccleſia ſeptem dona Spiritus Sancti vnuſquiſque fidelis accipit, ideſt pabulum ſalis, Eccleſiæ introitum, ſputum, oleum vnctionis, Baptiſmum Chriſti, Chriſma Sacerdotum, & Chriſma Pontificum. Septem quoque ſigilla in Apocalypſi Ioannis legimus, primum ſigillum eſt annunciatio Incarnationis filij Dei, ſecundum, Baptiſmus, tertium Paſſio, quartum Reſurrectio, quintum Aſcenſio, ſextum Iudicium, ſeptimum meritorum retributio: ſunt & ſeptem beatitudines, regnum Cælorum, poſſeſſio terræ viuentium, conſolatio, iuſtitiæ ſocietas, miſericordia, viſio Dei, & filiatio Dei.

De octauo die.

In octonario numero ſanctam Scripturam intelligimus, & dilectionem Dei & proximi, ac ſpeculantium vitam, & tempus generalem reſurrectionis, vel hominum decrepitam ſenectutem. Octauus dies apud vnumquemque finis eſt vitæ præſentis, & initium vitæ futuræ; octauum diem ſignificabat cataclyſmus factus ſub Noe, in quo octo animæ ſaluæ factæ ſunt; & in Eccleſiaſte Salomon loquitur, da partes ſeptem nec non & octo; ſeptem nãque & octo quindecim faciunt, & quindecim ſunt cantica graduum, quæ filij Iſrael quando ad Templum conueniebant, decantare ſoliti erant. Chriſtus eſt dies primus, ſeptimus, & octauus. Primus ante quem nullus, ſeptimus quia in ipſo ſeptem dona Spiritus Sancti requieuere; octauus, quia æternus ac ſempiternus eſt; octo etiam beatitudines Dominus in monte ſuis diſcipulis expoſuit, quas Martyr hic Sanctiſſimus, & Pontifex almificus in ſe retinuit & excreuit. Nunc ſitaque enixius flagitemus hunc Martyrem, & Pontificem Marcum, vt pro nobis indignis Omnipotenti Deo preces effundat, vt qui Pater, tutor, & defenſor nobis extat in terris, cum ſocium habere mereamur in Cælis, ipſo adiuuante, qui viuit & regnat in ſæcula ſæculorum. Amen.

19. PALVMBVS ſucceſſit Leoni anno 1072. *quo Præſule* (ait Chronica,) *conſtructa eſt Eccleſia S. Angeli in Perelo iuxta balnea in collibus Melfi, quam etiam ipſe dedicauit 3. Nonas Iulij. Hanc ſiquidem Eccleſiam quidam Sacerdos Teuto nomine condidit, cum totam poſſeſſionem ſuam in circuitu adiacentem tradidiſſet per chartulam donationis ſuper hoc ſacroſanctum altare eandem Eccleſiam obtulit, atque ſe ipſum ad ſeruiendum Deo tradidit. Alio quoque tempore eo præſidente Pontifice, Salomon quidam concidis noſter cum filijs ſuis tradiderunt totam partem ſuam, quam habebant de Eccleſia Sanctæ Mauri ſita prope Melatinum in hoc venerabili loco. Ita fecit, & Aldo filius Petri Preſbyteri de parte noſtra, quam habebat in ſupradicta Eccleſia in manus venerabilis Palumbi Epiſcopi. Sedit autem ipſe Palumbus Epiſcopus annis 15. & ſepultus eſt iuxta Eccleſiam maiorem à ſeptentrionali parte, propè ianuam ipſius Baſilicæ, quæ ibidem conſiſtit.*

20. IOANNES huius Eccleſiæ Epiſcopus ordinatus eſt anno 1087. ſedit annis 12. *Hic autem venerabilis Epiſcopus ampliauit muros maioris Eccleſiæ & eam depingere fecit Hiſtoriam veteris & noui teſtamenti cernentibus demonſtrans. Fecit & Cruces magnas deauratas, & poſuit eas ex vtraque parte extra Chorum. Fecit & domum, quæ nunc horreum dicitur, quæ eſt ſupra portã ipſius Monaſterij. Diruit etiam altaria duo, quæ erant in porticibus ipſius Eccleſiæ: in abſidis, vbi quondam Idola ſteterant, in quarum vna, quæ eſt à parte Meridiana poſitum eſt Corpus B. Martini Confeſſoris, & Eremitæ in ſepulchro marmoreo, cuius vita ſatis claruit actibus, ſicut in geſtis illius legitur, & eius oſſa quotidie manifeſtant. In altera verò, quæ eſt à parte ſeptentrionali, conſtituit fontem ad benedicendum in Sabbatho San-*

D

Ho. Obiit autem Ioannes Epiſcopus 2. Idus Septembris, & poſitus eſt in portico ipſius Eccleſiæ à parte meridionali. Hactenus Chronica de Ioanne, deque Epiſcopis Atinatibus.

21. SIGEBERTVS Atinenſis Epiſcopus anno 1129. præſens Coronationi Rogerij Regis apud Rocchum Pyrrhum in Chronol. Regum Siciliæ. Pauci autem qui deinde ſucceſſere Epiſcopi, nondum cogniti ſunt. Sicque vetus Atinenſis Epiſcopatus ſuppreſſus eſt circa Eugenij III. tempora, vt ſupra narrauimus. Claudet verò de Atinenſibus Epiſcopis hanc noſtram narrationem ſermo Ioannis XX. Epiſcopi Atinenſis de Sanctis Martyribus Marco, Nicandro, & Marciano, vnicum quippe eruditi Antiſtitis monumentum, quod inuidioſa non vorauit vetuſtas.

Sermo Domini Ioannis Atinenſis Epiſcopi.

Lætetur hodie Euangelica virtus, & exultet terra, in qua Sancti Martyres Marcus, Nicander, & Marcianus in æterno Regno tympaniſtriarum more ouantes aſcenderunt è terra. Hodie vertex Marci ſacratiſſimus perforatus eſt acutiſſimis clauis. Hodie Nicander, & Marcianus, deuictis veternoſi ſerpentis illecebris, numiſma è manibus acceperunt Regis æterni: hodie coronati ſunt lapide pretioſo: hodie Ieſum Chriſtum Omnipotentis Dei filium confitendo, & falſorum numinum venias abolendo effuderunt ſanguinem ſuum. Hodie languorum enormium hebetudines curare cœperunt: hodie apud vrbem Atinam Orgia Cunctipotenti libauerunt de corporibus ſuis: hodie eadem in vrbe prodigia faciunt per corpora ſua. Hodie Marcus Omnipotenti Deo proclamat dicēs; Adhæſit anima mea poſt te; quia caput meum clauis confixum eſt pro te.

Sed iam propter præſentem diem aliquid in tantorum Martyrum laude dicamus. Audiſtis, fratres cariſſimi, cum ſanctorum paſſio legeretur, quid Beatiſſimus Marcus Laniſtis dixerit, cum iam accepturus eſſet remunerationis brauium. Eia, inquit, milites, facite quod facturi eſtis; iam enim Dominum meum Ieſum Chriſtum video. Quid etiam S. Marcianus Maximo dixit, audiſtis; Præſertim enim eum videmus, & quò nos nunc vocat, cognouimus. Quomodo videbant? Adiuuantem, an vocantem? Dicam potius, dicam, & adiuuantem, & coronantem. Adiuuabat namque illos, quia præcordia eorum ad ſupremum Martyrij agonem inflammabat. De quo etiam Scriptura dicit; in ipſo enim viuimus, mouemur & ſumus. Et Iacobus: Omne datum optimum, & omne donum perfectum deſurſum eſt, deſcendens à Patre luminum. Coronabat namque illos; quia locum parabat; illum locum de quo ipſe diſcipulis ait: Vado parare vobis: & iterum, & accipiam vos à me ipſo; vt vbi ego ſum, & vos ſitis.

Sed libet nunc intueri, quid Marcus Beatus ſubdens adiunxit: glorificans, glorifico te Ieſu Chriſte, qui me indignum non fraudaſti à ſocietate ſanctorum tuorum; nunc autem, quia, te adiuuante, pugnaui, & vici, ideircò deprecor te, Paſtor clementiſſime, vt me adiuues in hora hac. O felix oratio, quæ ante ad ſupremi Regis obtutus delata eſt, quam ex ore Beatiſſimi Marci prolata fuiſſet. Ante, inquam, quia homo videt in facie, Deus autem in corde. Vnde, & ad Moyſen Dominus ait. Quid clamas ad me? Clamabat namque ad eum, quia cordis vox cæleſtia regna penetrabat. De talibus namque orationibus Dominus ait. Si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis. Felix planè, felix dicenda eſt illa oratio, in qua fluxa rerum abundantia, non aureata regum laquearia, & non oſtreata puluinaria, ſed vita poſtulatur æterna. Nam hic Beatiſſimus Marcus poſt varia ſupplicionum genera, poſt Ferrea vincula, orationem fudit ad Dominum, non vt perſecutores, & Idololatras igni cremādos deſtinaret, ſed vt deuictis hoſtis illecebris, laureatis, cæleſtibuſque inſulis redimitus ſuperna conſcendere poſſet palatia, quæ nobis donare dignetur Ieſus Chriſtus Dominus noſter, qui viuit, & regnat cum Patre & Spiritu Sancto in ſæcula ſæculorum. Amen.

CALATINI
ſeu Caiacenſes
EPISCOPI.

CALATIA, quam nunc Caiaziam vulgus appellat, perantiqua eſt Campaniæ Felicis ciuitas, in montibus Tifatis è regione ſamnitum apud Vulturnum ſubterfluentem amnem ſita, à Capua Metropoli VIII. à Neapoli verò XXIV. milliaribus diſtans in Apia via, de qua Silius.

Tifata umbrifico generatum monte Calenū.

Libentius fabulantur hi qui in rebus à nostra memoria distantibus Calatiæ fundationem, vel in Calenum Iouis secundi septimum filium, vel in Calatiam Tifatis filiam, cuius amore peribat Vulturnus, patris iram fugientem reiiciunt. Nec desunt, qui scribant ab Oscis, alij à Cumanis, Etruciſque vel conditam, vel reædificatam. Illam vetustam, ac præcipuam ciuitatem fuisse patet ex Polybio, qui lib. 3. enumerans causas aduentus Annibalis in Campaniam, hanc quoque addit, vt potiretur scilicet nobilioribus ciuitatibus Capua, Attela, & Calatia. Eam aliquando expugnasse Samnites, mœnisque exuisse scribunt, quam deindè ex S. C. auctoritate Publius Cornelius, Q. Fuluius Flaccus, Aulusque Postumius Albinus Censores restaurasse, nouisque muris circumuallasse scribunt: vt aduersus Samnites Romanorum arx esset, & præsidium. Extat adhuc magna pars veterum murorum, qui fuerunt tantum ex quadratis lapidibus sine calce, aliove genere ferruminationis structi haud parvam vrbis elegantiam præseferentes de qua Antonius Sanfelicius eleganti de Campania libello, *Montana est*, inquit, *Calatia, supra quam seorsum tamen ingens quadrato saxo surgit opus, quod rupis faciem oculis offert ferruminato nexu lapidibus aptè inter se cohærentibus*.

Hæc fuisse antiqui oppidi mœnia sunt qui dicant, quos ego non sequor: opinorque ciues per ea tempora habitasse vbi adhuc habitant. Argumento mihi est perennis aqua, influens subterraneo riuo in cisternam veterem, quæ in oppidi est umbilico, ipsaque aqua per æstiuos menses ob innoxium frigus ciuibus gratissima est. Addo etiam testimonium superpositæ ibi marmoreæ tabellæ, in qua hæc insculpta est Epigraphe.

M. GAVIVS TF.
QVISELLIVS QF.
GALLVS
DVO VIR QVINQ.
CREPIDINES CIRC.
FORVM SPF.

Si ergo heic erat forum, continuò & oppidum, nunquam foro mœnibus excluso. Habent hi colles oliueta distincta oleastris, quorum baccæ non carne, sed liquoris dulcedine commendantur. In foro ciuitatis insignis est puteus, qui constat magno subterraneo ædificio in tres partes diuiso mirabili artificio factus. Nam cum intrinsecus non solùm singuli parietes & cameræ sint solido marmore munitæ; verùm etiã ipsum pauimentum adeò vt aquis scaturire penitus non possit, tamen perpetuò abundat aquis, mirantibus cunctis, nemine causam abundantiæ aquarum adhuc sciente, licet vulgus illorum hominum, pro vbiuisque captu varia iudicia ferat. Extat etiam in ipso foro ciuitatis simulachrum lapideum Priapi, paucos ante annos in ruderibus antiquissimi templi Veneris Felicis repertum, quale simulachrum, vt scribit Georgius Braũnius, neque in antiquitatibus quotquot Romæ sunt, neque in alia Vrbe reperitur.

Fuit Calatia olim municipium, vt patet ex historicis quamplurimis, qui narrant Attilium Calatinum functum esse Dictatura, supremo apud Romanos magistratu, quo non potuisset fungi, nisi municeps fuisset, cum municipes tantùm Vrbis Romanæ munerum participes olim fierent; patet etiam ex pulcherrima inscriptione, quæ legitur in vetusto lapide in foro ipsius ciuitatis.

VENERI FELICI
P. SERVILIVS P. F. APRILIS
II. VIR. QQQ. RP. O. PEC. ALIMENT.
PAS. MVNICIPI. CALASINORVM.
CVRIA. OP. ND. REIP. EIVSDEM.
PECVNIA SVA FECIT.

Sunt in hac vrbe multa antiquitatis monumenta, & inscriptiones, quæ recensentur ab eruditoViro Octauiano Melchiorio in descriptione eiusdem. De Calatia habetur frequens mentio apud Liuium & Plutarchum in Annibale. Meminit etiam Cicero lib. 13. Epistolarum familiarium, de Hippia Philoxeni filio Calatino, hospite & necessario suo, & de legibus Calatinorum, ne quidquam publicum, nisi publico nomine possideretur. Ex qua Ciceronis epistola apparet, Calatiam municipium fuisse, cum eam suas leges habere dicat, quod proprium municipiorum erat. Coloniæ namque, & cæteræ ciuitates populi Romani legibus adstringebantur. Cæterum hæc ciuitas tandiu Romani Imperij fasces adorauit, quandiu eius stetit maiestas, deinceps sub diuersis Dynastis fuit, hoc tempore vnius Hispaniarum Regis subiacet arbitrio, sub vtili domino Ioannis Corsi nobilissimi Florentini Patritij quiescit titulo Marchionatus condecorata, populo & nobilitate ita diues est, vt nulli finitimarum ciuitatum inuidere posse videatur: aer illi saluberrimus, solum fœcundum, optimo oleo, suaui vino, quin & pomis dulcissimis abundat. Vrbs 700. laribus illustratur. Protulit hæc ciuitas viros in omni virtute præstantes; si quis verò eiusdem clariorem cognitionem desiderat, consulat supra memoratum virum clarissimum æquè ac nobilissimum Octauianum Melchiorium Calatinum in libro, quem scripsit de origine, progressu, Virisque Illustribus huiusce ciuitatis, vbi abunde, & eruditè de ijs omnibus agit ad satietatem. Fama est & inueterata traditio à patribus deriuata, primùm Calatiæ euangelicam veritatem enunciasse Sanctum Petrum Apostolum, aut aliquem ex eius discipulis, quem malunt fuisse B. Priscum primũ Capuanæ Metropolis Episcopum; extat adhuc, tametsi semidirutum templum extra mœnia, quod prisci illi Christi fideles eidem

Apo-

Apostolorum Principi dedicarunt. Episcopalis dignitas Calatina antiquissima est; vbi primùm ea Ciuitas Christiana sacra amplexa, Antistitem etiam accepit, vt eadem fert traditio, cuius nomen, aliorumque per multa sæcula ex iniuria temporum, Christianarumque persecutionum tyrannide, haud perennauit ad posteros. Calatinus Episcopus suffraganeus est Capuano Archiepiscopo. Diœcesim satis amplam habet, quam Vulturnus flumen ambit, in eaque 40. Parochiales Ecclesiæ recensentur, quarum duodecim sunt Archipresbyterales. Census Episcopalis duo millia scutatorum illarum partium dicuntur explere, tametsi in libris Apostolicis eius Taxa 130. florenos non excedat. Ecclesia Cathedralis, Episcopatum vocant, Deiparæ Virgini, Sanctoque Stephano Episcopo dedicata est, structura, & vetustate visenda; in ea tres dignitatum gradus ad ampliorem Dei cultũ sunt, Archidiaconatus nempè, duo Primicerij, & 20. alij Canonici, plures presbyteri & Clerici, qui quotidie diuinũ persoluunt pensum: Dives est Sanctorum reliquijs, nempè corporũ S. Stephani eiusdem Ecclesiæ Episcopi, & Tutelaris, S. Ferdinandi itidem Episcopi: veneratur brachium dexterum S. Lucæ Euangelistæ. Lipsana SS Innocentium, Proti & Hyacinthi, & Vrbani Martyrum, aliorũque Sanctorum. Ecclesia hæc, vt Iodoc. Vuadius in descriptione Italiæ scribit, perantiquum, & paucis in Germania, & Gallia notum sacrarum Imaginum vsum obseruat, per quem accuratissimè comprobare videtur, imagines, hunc quoque in finem, in cœtu fidelium coasseruari, vt laicorum libri existant. Nam Septimanæ sanctæ Sabbatho sancto, dum in eminenti Cathedralis Ecclesiæ loco, in quo Euangelium decantari solet, Prophetiæ decantantur, statim prophetica lectione vna finita, ad plebem fidelem in Ecclesia collectam, à sacrorum ministro, eodem ex loco depicta explicatur, & euoluitur charta, imaginum, & colorum varietate ad viuũ expressa, eandem ipsam prophetiæ historiam, quam Canonicus iam ante decantarat, repræsentãs. Ita vt duodecim prophetijs decantatis, duodecim picturæ inter se connexæ, & baculo cõplicatæ, sensim in imum euolutæ, fideli populo spectandæ propositæ, duodecim prophetias, quasi viua voce eidem explicent, & interpretentur. Fuit etiam in eadem Ecclesia consuetudo vetustate comprobata, vt die Ionis sancto, quando mandatum Domini de more, & ritu maiorum celebratur, in sacello S. Trinitati nuncupato, Altare concauum trium digitorum altitudine, trium pedum latitudine, sex verò longitudine vnius cadi capax, vino impleatur, quod fideles in Cathedrali Ecclesia pietatis ergo congregati, inter ea temporis exhauriebant, dum absoluto mandato duodecim pauperum pedes ab Episcopo lauarentur. Et tenuit Ecclesia hanc consuetudinem vsque ad Concilium Tridentinum, cui tunc non sine communi ciuium dolore derogatum. Cæterùm in ciuitate plures aliæ Ecclesiæ visuntur, inter quas eminet Sanctissimæ Annunciatæ Collegiata. Vnum Sanctimonialium Cœnobium, vnumque virorum Conuentualium S. Francisci: extra ciuitatem duo alia spectantur Cœnobia, alterum Cappuccinorum, alterum Minorum districtioris Obseruantiæ: Nec deest Puerorum Seminarium propè Cathedralem ad augendum Ecclesiasticum decorem, nec Xenodochia ad pietatem, nec laicorum Sodalitates ad deuotionem seruandam. Calatinorum Episcoporum seriem ex monumentis eiusdẽ Ecclesiæ perscripsit idem memoratus Melchiorius Sanctæ Christinæ de Formicula dignissimus Archipresbyter, de patria, deque Ecclesia Calatina optimè meritus; nos autem cum ab ipso m. s. dono accepissemus, ex eo, alijsq; scripturis & monumentis sequentem Catalogum concinnauimus.

1. ARIGISIVS inter antiquiores Caiacenses Episcopos, quorum memoria extet, in Diptycis eiusdem Ecclesiæ Episcoporum recensetur, cuius obitus dies in veteri Kalendario notatur 14. Augusti. Cæterum quo tempore ille vixerit, vel quo anno mortalitatem expleuerit, ignoratur, ex nominis tamen coniectura Longobardum fuisse volunt, eoque tempore floruisse, quo Longobardi hanc regionem tenuere dominaruntque.

2. GISVLPHVS & ipse genere Longobardus Caiacensis Episcopus fuit anno 776. Adriano primo Pontifice. Post hunc per aliquot sæcula huius Ecclesiæ desiderantur Episcopi, quorum nomina inuidiosa deuorauit vetustas.

3. VRSVS prædecessor S. Stephani, cuius mentio in vita eiusdem Sancti in veteri Capuanæ Ecclesiæ Breuiario. *Per idem tempus*, inquit, *defuncto Vrso Caiacensi Episcopo, à Pandulpho Principe, & Geriberto Archiepiscopo, atque omni populo, vel claro gratia sanctorum & lætitia Dominus Stephanus*

est electus, & consecratus Episcopus. Mors vero S. Stephani electio incidit in annum Domini 978. ab Incarnatione.

4. S. STEPHANVS successit Vrso anno 978 à Geriberto Capuano Archiepiscopo cõsecratus, sedit sanctissimè ann. 48. clarusque miraculis ad cælum euolauit anno 1023. die 29. Octobris, ætatis suæ 88. iacet in Cathedrali, cuius vitam recenuit ex veteri Breuiario Michael Monachus in 2. parte Sanctuarij Capuani, vnà cum notis, quæ hic exscribere libet.

Temporibus igitur Landulphi eximij Principis Capuanæ Ciuitatis fuit quidã vir, nomine Ioannes, vxor vero Guiselperta, in loco Lanei scilicet degẽtes infra finem Campaniæ telluris, quibus erat paruulus filius nomine Stephanus, quem illi in cuna positũ, puerili affectu educantes, animaduerterunt, Dominiì virtutem iam illius operari infantia. Puer enim paulatim crescebat corporis magnitudine, itaut omnes mirarentur, non tam materno vbere pastum, quàm cælesti gratia auctum. Hic autem cum septem esset annorũ intra mœnia eiusdem Capuanæ vrbis apud Ecclesiam Domini Saluatoris à parentibus scholis traditus est. Hic Dei fauente clemẽtia, litteras, omnesque Ecclesiasticum officiũ præ cæteris consodalibus paruo tempore didicit. Quoties ille psallebat, aut legebat, seu vacabat, cælestia semper cogitabat, Deumq; Creatorem habebat, caduca & transitoria penitus respuebat, & ipse ab ineunte ætate castissimus, suos socios castitatem docebat, & quos malè agentes cognoscebat, mellifluis verbis corrigebat, omnes diligebat & ab omnibus diligebatur. Qui cum talia ageret, ab omni Clero, ipsiusque loci Abbate factus est clericus, & de gradu in gradũ ad Sacerdotij est ductus honorem, & non longo tempore post in eadem Ecclesia Abbas ordinatus est. In qua videlicet Ecclesia cum omnibus, quos adiu natiuitatis suæ habuit, quadraginta quatuor compleuit annos. Per idem tempus, defuncto Vrso Caiacensi Episcopo, à Pandulpho Principe, qui tunc Capuæ principabatur, aliisque scilicet prænominati Landulphi Principis & Geriberto Archiepiscopo, atque omni populo, vel Clero, gratia cunctorum & Ignitia D. Stephanus electus est & consecratus Episcopus. In quo videlicet Episcopatu iterum annos sibi quadraginta quatuor *expleuit annos, & obdormiuit in Domino.* Hactenus Breuiarium Stephanum Episcopatum misse anno ab Incarnatione 978. docet Bulla Gerberti Archiepiscopi Capuani post consecrationem eiusdem Sancti scriptam, datamque anno 3. Archiepiscopatus Kal. Nouembr. Indict. 8. Contigit igitur eius consecratio anno 978. ab Incarnatione. Porrò diploma Gerberti cum ipsa consecratione Stephani continet etiam Diœcesis Caiacensis distinctionem, eadem forme, qua deinceps vsi sunt Archiepiscopi Capuani, vt Arnulphus anno 1032. in confirmatione Benedicti Episcopi Suessani vt infra: imò hac formula videtur vsus fuisse S. Gregor. Mag. lib. 2. c. 11. Diploma Gerberti ab exẽplari profert idem Michael Monachus in hũc modum.

Gerbertus Sanctæ Capuanæ Sedis gratia Dei Archiepiscopus fidelibus omnibus orthodoxis, clero, & ordini & plebi consistenti Caiaciæ Ecclesiæ per Apostolicam institutionem nostro Archiepiscopatui subiectæ dilectissimis filijs in Domino salutem.

Prob. bilibus desiderijs nihil attulimus tarditatis: Fratrem iam & Coepiscopum nostrum Stephanum vobis ordinauimus Sacerdotem: cui dedimus in mandatis, ne vnquã ordinationem præsumat illicitam, ne bigamũ, aut qui virgine non est sociatus vxore, neque illiteratum, vel in qualibet parte corporis vitiatum, aut expœnitentem, vel Curiæ, aut cuilibet conditioni obnoxium, notatumque ad sacrum Ordinem permittat accedere, & si quos huiusmodi fortè repererit, non audeat promouere. Afros passim ad Ecclesiasticos Ordines prætendentes, nulla ratione suscipiat; quia aliqui eorum Manichei, aliqui rebaptizati sæpius sunt probati. Ministerio, atque ornatui Ecclesiæ, vel quicquid aliud est in patrimonio eiusdem non minuere audeat, sed augere. Insuper concessimus ei Diœcesim per has fines ab ipso ribo, qui est iuxta Prætamala, & quomodo continet ipse totus Caiaciæ Comitatus, cum istis Ecclesijs, quæ hic subtus declaramus, hoc est, in Balunianu Ecclesia S. Nazarij, & Ecclesia S. Vitelliani, & S. Cosmas in Vinaru, & S. Ferentianus ad Sorba: S. Petrus ad Pile, S. Petrus, S. Angelus ad Palma: Sanctus Felix in Peti: S. Petrus ad Saxe: S. Petrus & S. Priscus in Mairanu: Sanctus Ioãnes & S. Secundinus in Treple: Sanctus Laurentius, & S. Maria, & S. Matthæus in Puzanu: Sanctus Rufus in Ceseranu: Sancta Maria in Vvlanu: S. Petrus, & S. Laurentius in Liczanu: S. Angelus, & S. Felix & Sanctus Ioannes in Campaniano: S. Petrus, Sanctus Vitus, & S. Cosmas in Rainanu: S. Ioannes S. Maria cum S. Angelo: S. Felix: S. Nicander in Predi Caiaciæ: S. Angelus, S. Saluator, & S. Vitellianus in Campora longa: S. Maurus in Aluinianu: S. Angelus in Auxilio: S. Vitus in Bage: S. Andreas, & S. Petrus, & S. Vincentius. & S. Andreas, & S. Cæsarius, in Fragunit. S. Maria & S. Priscus ad Cupulure, S. Laurentius ad Arina, & S. Sebastianus in Souille, & S. Secundinus in Raianu, & Sancta Maria in Baniolo, & S. Angelus in Poscari: cum omnibus Ecclesijs, & terris ad ipsas Ecclesias pertinẽtes, quæ inter has fines sunt, quæ modo habere & possidere videntur, & in antea pro parte ipsarum Ecclesiarum acquirere poterit, & cum presbyteris, & cum omnibus Ecclesiasticis Ordinibus ad prædictam vestram Diœcesim pertinentibus excẽ-

pro

pto, quod non damus vobis cuncta territoria in Casa Marcella, & Ecclesias, quæ ibidem sunt: & hæreditatem filiorum Andreæ balneatoris, idest Perundo, & Leo & filijs Vrsoli, quæ fuerunt & pertinuerunt iam dictæ Sanctæ Mariæ de Peti, per has subtus declaratas fines, prima petia, vbi ipsi sedent, vno latu via antiqua, in latu terra Rodoaldi, in capu via publica, alia capu in Serra de Monte: secunda petia ibi propinquo vñ latu terra nominate S. Mariæ, & ipso ribo, & aliu latu terra Beneruti cum ipso interficu nostro: vñ capu via publica, aliu capu Deodedi Presbyteri, ipse prædictus interficus noster, vñ latu via publica, aliu latu terra Beneruti, & de fratris eius, vñ capu terra Deodedi presbyteri: tertia pars in Iuuenelli, vñ latu terra Andreæ cum ipso interficu nostro, aliu latu terra Paldolfi, quæ fuerunt Summi, vñ capu Silica, aliu capu in ribo. Quarta petia ibique, vñ latu terra Padulfi, quæ fuit summi, aliu latu via, qui decernit ipsa cava, vñ capu in Silice, aliu capu in ribo. Quinta petia ibique vñ latu iam fatæ Ecclesiæ S. Mariæ, aliu latu Ecclesia Cici, & Musi, vñ capu in Silice, aliu capu terra Landulfi, & Cici fratris eius, ipse fundus propè prædicta S. Maria amba latera ipsius Ecclesiæ S. Mariæ, vñ capu in ribo, aliu capu terra, quæ fuit Leopardi. Sexta petia prope S. Angelo ad Palma, vñ latu est terra Summi & aliu Lupi clerici, aliu latu terra Landolfi Comitis, vñ capu in via, aliu capu terra supranominata Sancta Maria. Septima petia à Cêturu, vñ latu terra Martini Turellæ, aliu latu terra Adifulolæ, vñ capu in ribo, qui dicitur lata, aliu capu in via publica. Octaua petia, quæ dicitur ad Argellatu, vñ latu in monte, aliu latu in ribo, qui tẽporaliter habet aqua, unde capu Landulfi Comitis, alia via antiqua. Nona petia ad Castanesum, vñ latu terra Audoaldi & monte, aliu latu terra filij Geremundi, vñ capu via publica, aliu capu terra Sabini Clerici, & fratris eius. Decima petia iuxta Ecclesiã supranominatę S. Mariæ, vñ latu terra Andreę aliu latu terra Lãdulfi, & Audoaldi, vñ capu in Silice, aliu capu in mõte. Tali itaq; ordine, & ratione, vt subdẽtur Archiepiscopatui, aut nostræ Abbatiæ, vel qualicunq; seruis nostri Archiepiscopatus, hæreditates habuerint, aut in antea parare potuerint, siue per causationem acquisierint, nostri, nostrorumque successorum sit in potestate: at non dedimus vobis, vestrisque successoribus Ecclesiam S. Angeli in Melanico, quam in nostra, nostrorumque successorum potestate reseruamus. De redditu verò Ecclesiæ, vel oblatione fidelium quatuor faciat portiones, quarum vnam sibi ipse retineat, alterã alterius pro filiorum suorum sedulitate distribuat. Tertiã pauperibus, & peregrinis. Quartam ecclesiasticis fabricis reseruãdam, de quibus erit redditurus diuino iudicio rationem. Ordinationes verò Presbyterorum, seu Diaconorum, non nisi primi, quarti, septimi & decimi mensium ieiunijs, & ingressu quadragesimali, mediaue, atque vesperi Sabbathi nouerit celebrandas. Sacrum autem Baptismi Sacramentum non nisi in Paschali festiuitate, & Pentecoste nouerit esse præbendũ, exceptis his, quibus mortis vrgẽte periculo, ne in æternũ pereant, talibus oportet remedijs subuenire. Heic ergo Sedis nostræ præcepta seruantes deuotis animis obsequi vos oportet, vt irreprehensibile, placidumque fiat corpus Ecclesiæ per Christum Dominum nostrum, qui viuit, & regnat cum Deo Patre in vnitate Spiritus sancti per omnia sæcula sæculorum. Amen. *Anno Deo propitio, Archiepiscopatus Domini Gerberti Tertij Archiepiscopi in Sacratissima Sede Beati Protomartyris Stephani in ipsa die Kalend. Nouembris, Indict. 8.*

Ego Aldericus Calactina Ecclesia Episc. consensi, & subscripsi.

Ego Leo Surana Sedis Episcopus, consensi.

Ego Bonus Presb. Card. S. Capuana Eccles. me subscripsi.

Ego Ioannes Presbyt. S. Capuana Ecclesiæ Card. me subscripsi.

Ego Auioaldus, Diaconus S. Capuana Ecclesia me subscripsi.

Ego Petrus, Diaconus S. Capuana Eccles. me subscripsi.

Ego Toro Subdiaconus me subscripsi.

Ego Ioannes Subdiaconus S. Capuana Sedis me subscripsi.

Datum per manum Ioannis Subdiaconi nostri Bibliothecarij in Kalend. iam dictis per suprascriptam Indictionem. Bene valete.

Cum huic bullæ subscribat Episcopus Ecclesiæ Calactinæ, Episcopus Suranæ, alter Adericus & Leo alter nuncupatus, dubitatũ est, (inquit Monachus,) quænam sit Ecclesia Calactina, quæue Surana? Non defuerunt qui intellexerunt Ecclesiam Calactinam esse Ecclesiam Caiacensem, quasi à Calatia, quod est nomen antiquum ciuitatis, deriuatur. Hi certè falluntur, nam tempore Sancti Stephani ciuitas dicebatur Caiacia, & deriuat nomen Caiaccianus, seu Caiacensis, & si S. Stephanus consecratur Episcopus Caiaciæ, quomodo potest esse viuus alter eiusdem ciuitatis Episcopus? Imò si S. Stephanus successit Vrsoni Episcopo Caiacciano, vt habet Breuiarium, quomodo potest fingi alter Episcopus eiusdem Ciuitatis illo ipso tempore? imò si fuisset Episcopus, qui viuens renunciasset Episcopatui Caiacciano, ille quidem cum renunciasset loco, & si non dignitati, potuisset quidem dici Episcopus, at dici Episcopus Calactinus, idest Caiaccianus, nullo modo. Legimus in Ptolomeo Calactam in Sicilia, & à Calacta Calactinus in Prisciano: an ergo Episcopus Calactæ illo tempore casu apud Capuã mo-

morabatur? Ego libenter credam iuxta illorum temporum barbaram latinitatem à Cale deductum esse Calectinum, seu Calactinum: Cales autem est ciuitas Caluorum, ideoque Episcopus Calactinus est qui dicitur hodie Caluensis. Iuxta eandem barbaram latinitatem, cum litera o, in, u, transeat, & pro sorores, surores, fit pronunciatio: non dubito Ecclesiam Suranam esse Soranam, idest Ecclesiam in ciuitate Soræ. Hæc Monachi speculatio mihi arridet, & Aldericus adscribendus inter Caluenses Episcopos, quemadmodum Leo inter Soranos recensendus. Autographũ autem relatæ bullæ in Ecclesia Caiaciana conseruatur.

Habet idem citatus auctor S. Stephanum ortum fuisse in pago, qui Macerata nuncupatur, & ex illa gente, quæ nunc Mencinella dicitur, ex veteri traditione. Vixit Stephanus octuaginta octo annos, vt docet Historia: senio confectus interfuit Concilio Prouinciali sub Paldulfo Archiepiscopo, & de occupatoribus bonorum Ecclesiæ Calatinæ conquestus est. Inter monumenta Capuanæ Ecclesiæ inuenta est Scriptura vetustate penè exesa; integra tamen in his, quæ ad hanc historiam faciunt. Verba sunt.

Palduiphus humilis Archiepiscopus, &c.

Quod dum residerem in Aula S. Dei Genitricis & Virginis Mariæ, Sanctorumq; Protomartyris Stephani, & Agathæ cum reliquis Coepiscopis Suffraganeis nostræ Sedis, & cum Sacerdotibus, ac Diaconis, & in circuitu nostro astaret agmen reliquorum Ordinum Ecclesiasticorum, ad Sanctam Synodũ celebrandam, tunc in conspectu omnium surrexit de subsellio Stephanus Confrater, & Episcopus Calatianæ Sedis, & cœpit dicere tam mihi, quam etiam omnibus residẽtibus, atque astantibus: scire vos volo Domini & Confratres, quod sedes mea ad nihilum redacta est ab illis, qui eius hæredes esse permanserunt: sed cum prædicti Confratris nostri vox ob infirmitatem & senium ita tenuis ab ore eius progrederetur, vt ad aures omnium minus perueniret, cœpit humilitas mea tunc alloqui, vt vel ipse sic loqueretur & sermo eius clarè ad aures omnium pertingeret, vel vocaret vnum ex suis, qui pro eius vice, ea, quæ ipse dicere non valeret, ediceret. Tunc accersitus est Ioannes Diaconus suæ Sedis, & iniunxit ei, vt in conspectu omnium ediceret, quæ & qualia damna ab inuasoribus hæreditatum sustineret. Ad hæc humilitas mea præcepit eidem Diacono, vt nominatim ediceret, qui essent inuasores quiq; laici. Tunc ille in primis nominauit Landonem filium Sigenulphi Comitis, & Adenulphum filium Adenulfi Comitis, & dixit, vt illi inuasissent Curtem S. Coinæ, &c. Hæc Synodus fuit celebrata anno 1007. vel ante; nam anno 1008. Adenulphus reperitur Archiepiscopus; ideoque extremum tempus Paldulfi non excessit ann. 1007. S. Stephanus agebat ann. 72. Obijt S. Stephanus anno ab Incarnatione 1023. à natiuitate 1022. de eius sepultura, in actis inuentionis eius ita scribitur. *Enimuerò pĩsitarunt Calatini ciues, ad deuotionem recolendam, vt reconditi ipsius venerabilis corporis extaret articulus digiti manus benedicto quotannis populo, celebritatis suæ die solemni in missa ostendendi, nec minus osculandi. Custodiebatur interim in sacrario sub digitali argenteo modulo. Proinde sacello cum altari erecto super pauimento ferrea cancellatura cingente aliquali hastum. . . . fabricauerunt è regione versus illud corpus benefiserum, vllis ossibus positis intus: iugiter accensa lampade, quare opinaretur quinis latitare ibi reliquias, de quibus loquimur sacras: excolebant studiosi quando minimè desuerant exorata diuinæ gratiæ dona confugientibus illuc. Terruerunt Calatini, ne furto daretur Sanctus desiderabilis; præsertim confinibus Capua & ideo sic studiosissimè abscõderunt.* Inuentum est sacrum Stephani corpus anno 1512. eo ipso in loco; vbi reconditũ fuerat, à Vincio Maffio Episcopo Caiacensi. Festum huius inuentionis celebratur octauo die Pentecostes, depositionis verò die 29. Octob. Idem Vincius Episcopus nobile Sacellum in eadem Cathedrali erexit, in quo ossa eiusdem S. Stephani religiosè asseruantur, ibique ante Altare hæc leguntur in marmore verba.

Diui Stephani caput & ossa
Hinc exhumata Vincius Salernitanus tunc Calatinus Episcopus cum Populi applausu, Pulpito recondi curauit. Anno Dom.
MCCCCCXII. XXIII. Maij.

5. S. FERDINANDVS natione Hispanus, cum in Italiam veniisset, ac in Campaniæ vrbem Calatiam se recepisset, eam doctrinæ, & sanctitatis laudem assecutus est, vt mortuo Episcopo Calatino, illi subrogatus fuerit. Multis clarus miraculis apud Albinianum Calatinæ Diœcesis oppidum obdormiuit 5. Kal. Iulij, ibique honorificè conditum est, vbi etiam ob eius super ægrotis signa virtutum magnam venerationem habet. Extat illi Ecclesia Campestris dicata apud oppidum prædictum, quæ inter Calatiam occurrit, & Aliphas. Hæc Ferrarius in Catal. Sanctorum Italiæ ex monumentis Ecclesiæ Albinatnen. Tempus quo hic Sanctus Episcopus vixit, haud hactenus sciri contingit. Eius sanè corpus in ea Ecclesia inuẽtum est anno 1620. die 9. Augusti à Paulo Philomarino Episcopo Caiacensi in maiori Altari ejeiusdem Ecclesiæ reconditum, partem tamen solemni ritu trãslatam in Cathedralem, ac sub Altari S. Stephani idem collocauit.

6. IA-

6. IAQVINTVS ab Adenulpho Capuano Archiepiscopo consecratus est huius Ecclesiæ Episcopus anno sal. 1024. vt in bulla eiusdem Adenulphi, quam extare dicunt in Archiuio eiusdem Ecclesiæ; nos eam non vidimus, eius etiam mentio in documento Gerardi Isernienſis Episcopi ann. 32. Principatus Pandulphi Capuæ Principis, & 26. Adenulfi Archiepiscopi, videtur successisse S. Stephano, non Ferdinando.

7. CONSTANTINVS Episcopus Caiacensis subscripsit Bullæ Vrbani II. an. 1098. pro Monasterio S. Stephani in Nemore Squillacensis Diœcesis.

8. PETRVS præfuit Ecclesiæ Caiacensi anno 1106. Is cum Roberto Rainulphi Normanni filio Comite Caiacensi Ecclesiam Sanctæ Crucis dono dedit, perpetuoque attribuit Monasterio, & Monachis S. Laurētij de Auersa, ex monumentis illius Monasterij.

9. THOMAS anno 1109. viuebat.

10. VRSVS huius nominis Secundus an. 1117. vsque ad annum 1122. de eo in monumentis habetur mentio.

11. STATIO, seu STATIONVS ante annum 1133. Episcopus Caiacensis fuit ordinatus, quo Præsule eo anno Innocentius II. Ecclesiam Caiacensem nobili priuilegio cōdecoraunt, & Diœcesim distinxit, quod deinde Adrianus IV. confirmauit. Eidem Stationi quædam bona vendidisse Richardum Rainulphi Comitis Caiacensis fratrem, eiusq; vxorem Mariam filiam quondam Gregorij Comitis innuit documentum inquisitionis factæ sub Federico II. Imper. in gratiam Iacobi Episcopi Caiacensis in hæc verba. *Quidam Albertus, & quidam Teotonicus, qui habent feuda in Caiacia, habuerunt inde priuilegia per Dominum Imperatorem Henricum. Item post discessum illius Dominus Rogerius de Domino Rodualdo tenuit Castrum Faminarum cum dicta Affanza Angli, molendino & tenebat illud pro Curia Domini Imperatoris. Item quia Dominus Rogerius seruiebat Domino Imperatori, sicque fuit mortuus in seruitio Domini Imperatoris. Item testes viderunt Anglum teneri à Domino Rodualdo. Item quod tempore Regis Guglielmi Dominus Rogerius de Sanglo tenuit Anglum cum hominibus. Item pro parte Caiacciana Ecclesia probatū inuenimus, quod ann. 1134. mense Aprili Riccardus miles Domini Rainulphi Comitis fratris, & mulier nomine Maria filia quondam Domini Gregorij eximij Comitis vendiderunt terras & homines, & molendina infra fines Ciuitatis Calatiæ, scilicet in loco, vbi dicitur Anglus Stationi Episcopo Calatino. Item quod tempore Regis Guglielmi Ecclesia Caiacensis tenuit, & possedit Anglum, & fructus inde percepit, &c.* Inter monumenta huius Ecclesiæ reperitur confirmatio, seu cessio horum bonorum eidem Stationi à Rainulpho Comite asserta eodem anno 1134. Eiusdemque Comitis extat iuramentum Stationi Episcopo tenoris sequentis.

Ego Rainulphus Dei gratia Comes, iuro & promitto tibi Domino Stationi Episcopo, quod vsque ad Kal. 5. Octob. primò venturas assignabo tibi formam proprietatis tuæ Ecclesiæ, & in possessionem ponam te, & eandem Ecclesiam de toto feudo, quod Balcolinus miles tenuit de intus Caiatiam, & de foris infra finem eiusdem Ciuitati, præter domum, quæ est infra Castrum & præter terram, quam Malcerius vendidit Rogerio filio Altardi de Albiniano, & præter terram, de qua Giraldus & Gismundus singularem calumniam mouerunt, quæ est in loco Carpanito. Si nos enim præiudicium prouiderimus sine fraude, quam tibi promittamus, & post assignationē, & donationem. . . . . & eidem Caiacciana Ecclesia fecero de eodem feudo, & non ero in facto, concilio, seu consensu quod tu, vel tui successores in toto, vel in parte perdatis, sed adiuuabo eandem Ecclesiam, & te, tuosque successores, illud tenere, defendere, contra omnes homines, qui in toto, vel in parte auferāt, vel auferri consentiant, neque faciam. Hæc omnia obseruabo sine fraude, & malo ingenio. Et sic Dominus me adiuuet, & hæc sancta quatuor Euangelia Domini. Hoc actum est coram Domino Roberto Capuano Principe, & Domino Henrico Agathæ Episcopo, Ioanne Abbate Diacono eius, Riccardo Aduocato, Zoffo Curolo milite. Filippo Iudice Capuano, & Vrsone Iudice Agathæ, & Presbytero Hisembrando præfati Principis Cappellano, Petro Presbytero Caiacciana Ecclesiæ, & Guglielmo eiusdem Ecclesiæ Diacono.

Quo anno verò Stationus ex hac mortali vita discesserit, vel quot, annos hanc rexerit Ecclesiam, non habemus; mortuus tamen videtur sub Guillelmo Rege.

12. VVILLELMVS Mansonis q. filius, germanus frater Landulphi militis de Calatia, patriæ fuit Episcopus anno 1155. huius mentio in monumentis Cauensis Monasterij, vbi pater & frater eiusdem memorantur. Hunc existimo Caiacensem Episcopum, qui ab Alexandro III. Papa ab Episcopatu vna cum Vestano Episcopo, Simoniacus repertus, electus, priuatusq; est anno 1168. vt scribit Auctor gestorum Alexandri, quæ m. s. asseruantur in Bibliotheca bo.me. Constantini Abbatis Caietani, quam Anicianam vocant, neq; vlla alia de Vvillelmo extat memoria.

13. IOANNES Caiacensis Episcopus potuit successisse Vvillelmo eodem anno quo ille è Sede electus est ann. 1168. hic an. 1175. à Guillelmo Rege confirmationem bonorum Ecclesiæ suæ recepit, qui eodem anno excessisse videtur, cum eo ipso anno Guillelmum sequentem habeamus, Caiacensi præfuisse Ecclesiæ.

14. GVILLELMVS huius nominis secundus Raymi filius, patriæ Episcopus præficitur eodem anno 1175. qui obijt ann. 1181.

cuius

cuius obitus dies memoratur in emortuali Cœnobij Monialium S. Ioannis de Capua; V. *Id. Ianuarij obijt Guillelmus Episcopus Caiacensis anno* 1181.

15. ROFFERIVS, seu Goffredus præfuit anno 1183. sub Lucio III. Papa, de quo nulla alia extat mentio in monumentis Calatinis.

16. VRSVS 3. statim Roffredo successit circa annum Domini 1191. longo tempore hanc administrauit Ecclesiam, cum ad annum vsque 1224. eius memoria extet, sub quo, vt notatur in veteri Kalendario huius Ecclesiæ; *In vigilia Aduentus Domini cecidit Episcopium Calatinum* 1199. *sub die* 28. *Nouembris*.

17. IACOBVS vixit temporibus Gregorij IX. ac Federici II. Imp. à quo pro libertate Ecclesiastica, proque Summo Pontifice, cuius erat charus, exilio mulctatus est anno 1238. tulitque per summam iniuriam quendam intrusum in sua Ecclesia, nomine Andream anno 1239. quem deinde vel eiecit de Sede Federicus ipse, vel Innocentius IV. Papa, cum in monumẽtis plura reperiantur acta sub eodem Andrea ab anno 1244. vsque ad 1253. quo post conditum testamentum, hæredemque instituatum Thomam Thomæ sororis suæ filium mortalitatem expleuit.

18. NICOLAVS Ioannis Minadæ ac Realis filius, Caiacensis ciuis successit Iacobo anno 1253. obijt anno 1257.

19. ANDREAS Richardi filius præfuit huic Ecclesiæ post Nicolaũ, paucos sedit annos, & cum suæ vltimæ voluntatis tabulas condidisset die 18. Iulij 1272. mortem obijt.

20. Fr. IOANNES, Ordo, & patria ignoratur, demortuo Andrea substituitur Episcopus, cuius prima mentio in regio reg. Neap. sub Carolo I. Rege *Anno* 1274. *die* 30. *Aprilis*, *Ind.* 2. *apud Caiacciam quidam Ciues Caiacie & eius Diœcesis Vassalli maioris Ecclesiæ Caiacien. venerunt more solito in festo Paschæ Resurrectionis Domini ad visitandum venerab. virum Dominum Ioannẽ Caiacciauum electum, & ipse electus, prout conderet, tanquam Vassallos suos benignè recepit, & post paucam horam requisiuit eos vt deberent præstare sibi sacramentum fidelitatis & homagij pro parte ipsius Ecclesiæ, vt ab antiquo homines & vassalli prædictæ Ecclesiæ antecessoribus suis pro parte ipsius Ecclesiæ præstare consueuerunt, qui iurarunt ei fidelitatem. In Cornello alij Ciues iurauerunt similiter fidelitatem*. Eidem Ioanni Carolus Rex anno 1275. decimas, quas supra feudalia bona habet Caiacensis Ecclesia intra ciuitatem liberaliter concessit, ac relaxauit, sequenti verò anno Ioannes fato functus est.

21. ANDREAS 2. hac Sede potitus est statim defuncto Ioanne 1276. cui anno 1282. Ioannes Gliguettus Caiacensis Ciuitatis Dominus quædã stabilia bona extra mœnia eiusdem vrbis in loco S. Angeli *alla Piana*, dicto est elargitus ad salutẽ animæ suæ patrisque sui Guillelmi, qui à Carolo Primo Ciuitatem pro se, suisque successoribus dono acceperat. Ioãnis filia fuit Margarita insignis Heroina ex hac gente postrema, vxor Io. Thomæ Sanseuerini Marfici Comitis, & Magni Regni Comestabilis, ex quorũ coniugio natus est Antonius Marfici & Caiacensis Comes. Obijt Margarita anno 1319. Andreas verò Episcopus defunctus est anno 1283. vt in Emortuali huius Ecclesiæ describitur.

22. GIRALDVS Narnienſis, vel, vt alij volunt, patria Mutinensis, hac Sede potitus est anno 1283. sequenti adfuit consecrationi Cathedralis à Gerardo Cardinali Sabinensi Apostolico Legato in honorem S. Stephani celebratæ, cuius memoria visitur in lapide hisce verbis conscripta, à Iacobo Lutio Episcopo renouata anno 1494.

M.CC.LXXXIIII. Sedente Martino IIII. Pont. Max. Gerardus Cardinalis Episcopus Sabinensis Apostol. Sedis Legatus Ecclesiam Caiacensem consecrauit XI. KL. Augusti in honorem Diui Stephani Pontificis Caiacensis, assistentibus Auersano, Sanctæ Agathæ, Caietano, Ogenino & Caiacen. Præsulibus, & eadem ipsam visitantibus in anniuersario dedicationis die, & VIII. sequentibus XL. dies de vera indulgentia dedicans, & quilibet ex assistentibus concessit, quæ latiùs per eorum literas declarantur. Iacobus Lutius Caiacensis Antistes D. Stephani successori immeritus in eius memoriam fecit M.CCCCXCIV. Nonis Maij.

Extabat quoque in eadem Cathedrali alia inscriptio in quadam tabula marmorea, vbi Ionas Propheta in mare proiectus mirabili artificio insculptus prostabat cũ inscriptione, rudi quidem minerua exarata, in eaque memorabantur Gerardus ipse cum prædecessoribus suis, Andreas, & Ioannes in hæc verba.

Mille ducentenis cum sexto septuagenis
Hoc opus expletur à Præcedente iubetur,
Giraldi cura signatur quoque figura
Collatis annis fratris sub sede Ioannis.

An-

Andreas fieri, Chriſtus velit huic miſereri, Matthæuſque Comes fuit ipſi Narnia Promes.

Giraldus transtulit, accedente voluntate Capituli. Sacellum S. Mariæ Magdalenæ in Episcopio prope ſacram Turrim anno 1293. quo diem ſuum clauſit extremum 18. Septembris.

23. PETRVS ab anno 1294. vſque ad 1308. Caiacenſē Eccleſiam tenuit, deſunctuſque eſt eodem anno die 26. Maij; de eo fit mētio in regio regeſt. anno 1298. & in conſecratione cuiuſdam altaris Eccleſiæ Cathedralis Sanctæ Agathæ anno 1304.

24. IOANNES III. ſtatim ſucceſſor datus eſt Petro eodem ann. 1308. & die 31. Decembris eiuſdem memoratur in regio regeſt. cum Eccleſiā S. Azzariæ de Dragone ad Epiſcopatum ſuum pertinentem cum nonnullis bonis perpetuò liuellario nomine alienaſſet, Oportet hunc obiiſſe eodem anno, cùm ſequenti alius præeſſet huic Eccleſiæ Epiſcopus.

25. THOMAS de Paſchaſio, alijs de Antignano Capuanus electus fuit Epiſcopus poſt Ioannem: de quo in quodam monumento, *Anno 1309. ſub Carolo II. die 27. Martij 7. Indict. apud Caiaciam Dominus Thomas Caiacciānus Epiſcopus concedit quaſdam terras ſuas in Caſtro Cornelli quibuſdam Vaſſallis dicti Domini Epiſcopi, qui Vaſſalli dederunt & ſoluerunt dicto Epiſcopo vncias duas auri pro faciendo Campanam pro ſeruitio ipſius Eccleſiæ.* Porrò in Campana maiori Cathedralis leguntur hæc verba, quę factum indicant.

† *Chriſtus vincit,*
† *Chriſtus regnat,*
† *Chriſtus imperat,*
Anno Domini M.CCC.VIIII. VIII. Ind. Dominus Thomaſius de Capua F.F. hoc opus.
† *Mꝛ SCA. ſp. oſt. Dom. & Patria liberationem Verbum caro factum eſt.*

Anno 1311. Thomas vna cum Federico Epiſcopo Caluenſi Eccleſiam S. Michaelis de Caſanoua Capuanæ Diœceſis conſecrauit, quod ad poſteros perennarunt quædam verba in plumbea lamina nuper inuenta in eadem Eccleſia.

Anno M.° CCC. XI. Epiſcopus Thos. Caiattiani Epiſ. Federicus Caluenſis conſecrarunt Eccleſiam Sti Michaelis Archangeli in honorem Sti Iohis Capuani Monaſterij ſub Abbatiſſa Galgan.

Valuit deinceps Thomas gratia, & auctoritate apud Robertum Regē, à quo in Aprutina Prouincia de rebus grauibus miſſus eſt anno 1326. Erat enim egregijs virtutibus, & prudentia exornatus, quibus Eccleſiam ſibi commiſſam eximiè rexit ann. 24. & cum Sacellum D. Thomæ ſacrum in Cathedrali condidiſſet, domoſque pro ſe, ſuiſque ſucceſſoribus in oppidis Campagnani, & Pontis Latonis exædificaſſet, viam vniuerſæ carnis ingreſſus eſt anno 1333. 14. Auguſti, ſepultuſque eſt in ſupramemorato D. Thomæ Sacello.

26. IOANNES Muctula Neapolitanus demortuo Ioanni ſucceſſit anno 1333. eidemque adhuc electo Ioannes XXII. Papa hanc ſcripſit epiſtolam ad fauorem Cœnobij Ferrarienſis Ord. Ciſtercienſis Theanæ Diœceſis, ab exemplari exſcriptam.

Ioannes Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei. Dilecto filio Ioanni Muctolæ electo Caiacenſi, Salut. & Apoſt. bened. Dilectorum filiorum . . . Abbatis & Conuentus Monaſterij B. Mariæ de Ferraria Ciſtercienſis Ordinis Theanen. Dioc. precibus inclinati præſentium tibi auctoritate mandamus, quatenus ea, quæ de bonis ipſius Monaſterij alienata inueneris illicitè, vel diſtracta ad nos & proprietatem ipſius Monaſterij legitimè reuocare procures. Contradictores per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo. Teſtes autem, qui fuerint nominati, ſi ſe gratia, odio, vel timore ſubtraxerit, cenſura ſimili, appellatione ceſſante compellas veritati teſtimonium perhibere. Dat. Auenion. I das Decembris, Pontificatus noſtri anno 18.

Huius Epiſcopi frequens mentio eſt in monumētis Epiſcopij vſque ad annum 1356. parum deinde ſuperuixit, eiuſque obitus dies memoratur in veteri emortuali 21. Auguſti.

27. Fr. ROGERIVS Ordin. Minorum alumnus à Clericali Senatu electus, confirmatuſque eſt, deinde à Romano Pontifice, de quo plura extant in Cathedralis Archiuio actorum inſtrumenta ab anno 1360. ad annum 1368. Huius non meminit doctus noſter Vvading. in Annal. Minorum.

28. GREGORIVS anno 1368.

29. Fr. FRANCISCVS Ord. Minorum reperitur Epiſcopus huius ſedis anno 1372. de quo mentio in quodam venditionis inſtrumento. *Anno 1387. ſub Carolo III. Rege die 17. Auguſti 10. Indict. in Caſtro Albiniani*

ni Frater Franciſcus Epiſcopus Caiacciannus aſſentitur cuidam venditioni terra reditiua Sedi Epiſcopali. Hic anno 1. Vrbani VI. die 5. Id. Nouemb. ab eodem Pontifice cum alijs Epiſcopis adhærentibus Clementi VII. Antipapæ omnibus dignitatibus priuatus eſt, diriſque inuolutus, vt ex Bulla eiuſdem Pontificis ad Raymundum Ord. Præd. Capuanum mihi videre contigit, quæ aſſeruatur in Archiuio Cœnobij S. Dominici Senenſis.

30. MARTINVS fortè intruſus an. 1382.

31. BARTHOLOMÆVS, cuius mentio anno 1385. hic mortem obijt ſub Bonifacij IX. obedientia anno 1391. vt in lib. Prouiſionum Prælatorum.

32. IOANNES Antonellus de Gattulis Clericus Caietanus defuncto Bartholomæo ſublectus eſt à Bonifacio IX. anno 1391. 3. Id. Ianuarij; obijt 1393. ex lib. oblig. Prælat. ſub eodem Pontifice.

33. FRANCISCVS immediatè ſucceſſit an. 1393. 13. Octob. recognouit ſacrum Collegium pro Ioanne prædeceſſore ſuo, ac pro Bartholomæo item ſuo prædeceſſore, ita in prænot. lib. oblig. Deceſſit anno 1404.

34. ANDREAS Sinrauo Auerſanus Epiſcopus Potentinus ad hanc ſedem translatus eſt per obitum Franciſci 15. Kal. Decembris 1404. Abbas fuit Commendatarius Cœnobij S. Saluatoris propè Theleſiam Ord. S. Benedicti. Mortem obijt anno 1422. die 12. Iunij ex citato emortuali libro.

35. IOANNES de Auerſa Primicerius Neapolitanæ Eccleſiæ ad hanc ſedem promotus eſt à Martino V. Papa anno 1422. die 2. Non. Iulij, ſedit ann. 23. exceſſit verò anno 1445. cuius donationes aliquæ ad fauorem Canonicorum ſuæ Eccleſiæ elargitæ extant in Capitulari tabulario, eiuſque electio in actis Conciſtorialibus Martini prædicti Papæ V.

36. ANTONIVS de Herrico, Ioannis, & Briſellæ Egittiæ filius nobili genere natus, patriæ Epiſcopus ab Eugenio IV. eſt adlectus anno 1445. die 22. Apr. cum antea ad id munus defuncto Ioanne à Caiacenſi Capitulo fuiſſet euocatus, quam electionem irritauit Eugenius, deinde ex plenitudine poteſtatis illum præfecit in Paſtorem. Vir egregius, omnique laude dignißimus, cum 17. annos eximia virtute hanc rexiſſet Eccleſiam, præclaris operibus diues, ac felix vita functus eſt anno 1472. die 24. Aprilis, iacet in Cathedrali propè chorum S. Gregorij, quod ipſe exornauerat cum hac breui inſcriptione.

Præſulis Antonij de Herrico ciuis Calatini hac in foſſa oſſa quieſcunt, qui diem ſuum in Domino clauſit
M. CCCC. L. XXVII.
XXIV. Aprilis.

37. IVLIANVS Myrtus Frangipanus clara ſtirpe natus apud Calatinos patrem habuit Anellum Viti filium, electus eſt in ſucceſſorem Antonij à Sixto IV. an. 1472. 2. Id. Maij, vir in Romana, regiaque Curia non ſolum ob generis claritudinem; verum etiam ob rerum peritiam, prudentiamque in agendis cõſpicuus ſummam apud omnes gratiam, exiſtimationemque collegit, præcipuè apud Ferdinandum primum Regem à quo, anno 1474. Almi Neapolitani ſtudij Gubernator, maior Regis Cappellanus, Regiuſque Conſiliarius in demortui Petri Bruſcæ Hiſpani Auerſani Epiſcopi locum adlectus eſt. Præfuit Caiacianæ Eccleſiæ ann. 9. regiaque gratia ad Tropeienſem Eccleſiam translatus eſt anno 1480. die 16. Iunij; vixit deinde ab hac translatione ann. plus minus 20. ac an. 1499. die 26. Septembris Tropeæ, corporis vinculis ſolutus in Cathedrali conditus eſt. Eius gentiles in maiori Eccleſia Caiacenſi honorarium tumulum excitarunt cum hac breui inſcriptione.

Iulianus Myrtus Tropeienſis Epiſcopus, olim Caiacenſis obijt anno Domini MD.

Annus 1500. appoſitus in hac inſcriptione corrigendus eſt, cum reuera Iulianum mortem obijſſe anno 1499. vt Acta referunt Conciſtorialia, & in Emortuali Caiacenſis Eccleſiæ annus, dieſque obitus deſignatus ſit 26. Septembris 1499. In Ædibus Myrtanorum Calatinæ ciuitatis hæc de Iuliano viſitur inſcriptio.

Iulianus Myrteus Epiſcopus Tropeienſis, olim Caiacenſis, Inuictiſſimi, & Sereniſſimi D. Ferdinandi de Aragonia Siciliæ Regis, maior Cappellanus, & Conſiliarius, ac Almi ſtudij Neapolitani Gubernator Anno Domini M. CCCC. LXXXXII.

38. IACOBVS de Lutijs, Ciuis & Archipresbyter Sutrinus I. V. D. clariſs. ac vtriuſque Signaturæ Referendarius à Sixto IV. adlectus eſt Epiſcopus Caiacenſis die 16. Iunij 1480. hæc acta referunt Conſtit. cuius memoria extat in lapide conſecrationis Cathedralis ab ipſo renouatæ anno 1494. ſub Iulio II. volunt defunctum fuiſſe.

39. OLIVERIVS Card. Carrafa hanc habuit Eccleſiam commendatam, quam liberè dimiſit anno 1507.

40. VINCIVS Maffa nobilis Salernitanus

nus antea Epiſcopus Signinus ad hanc Caiacenſem Eccleſiam translatus eſt à Iulio II. anno 1507. die 12. Aug. vir doctrina clarus, peritiaque, tum Græcæ, tum Latinæ linguæ celebris, Theologus eximius in Concilio Lateranenſi ſub Leone X. fuit, quem Cardinalem adoleſcentem inſtituerat, quamobrem eximiè eidem carus fuit, adeoque apud ipſum eius exiſtimatio claruit, vt illum in Cardinalium numerum cooptandum deſignaret, ni immatura mors eum eripuiſſet. Qui cum verbo, & exemplo oues ſibi à Domino creditas per annos 11. inſtituiſſet, Salerni excedens anno 1518. in Sacello ſuo S. Nicolai de Palma ſubtus aquam ſepeliri voluit, vbi habet hoc epitaphium.

D. O. M.

Vincio Maffæ Præſuli Calacienſi Dec. & Sac. Theol. Doct. Leone X. Pont. Max. ob ſingularem doctrinam, & vitæ integritatem, & innocentiã quod XV. ann. Cardinalis ab eo fuerat eruditus, ad Cardinalatus ampliſſimam dignitatem accerſito & ob eius immaturam mortem non conſecuto. Præſuli opt. pijſs. cui datum eſt in Aede Caiacienſi corpus Beati Stephani, quod hactenus latuerat inuenire, Michael Maffa vir clarus vita functo in ſublimi F. C. anno poſt LXVI. Tridentini Concilij præcepto è ſublimi in humili poſito corpore, atque integrè reperto, cum ſumma populi admiratione, & pietate odorum ſuauitate afflante. Ioannes Baptiſta, & Abbas Sebaſtianus Maffæ germani fratres Iureconſulti patris pietatem ſecuti PP. an. M. D. LXIX.

Sebaſtianus, qui cum fratre Ioanne Baptiſta Cœnotaphium poſuit, nepos fuit Vincij, & Epiſcopus Cariatenſis in Calabria ſub Gregorio XIII. vir præclarus, de quo ſuo in loco.

41. GALEATIVS Butrigarius Bononienſis, Alexandri filius, ingenuus vir, & celebris Iuriſconſultus, cum in Hiſpania apud Ferdinandum Catholicum Regem pro Leone X. Pontif. fungeretur legatione die 10. Decembris 1518. ſubrogatus eſt Caiacenſis Epiſcopus in defuncti Vincij locum publico in Conſiſtorio referente eodem Pontifice. Cæterùm Galeatius poſt decem dies ab obtenta dignitate, id eſt antequam nuncium collatæ dignitatis potuiſſet accipere, fato functus eſt, ibidemque ſepulchrum habuit. Eius gentiles Bononiæ in Eccleſia S. Franciſci eidem memoriam excitarunt nobili conſtituto tumulo cum cœnotaphio, in quo per ſummam inſcitiam pro Caiacenſi, dignitate, Caietanam appoſuerunt in hunc modum.

Reuerendo Domino Galeatio Butrigario Epiſcopo Caietano Iuris vtriuſque conſult. ac Sedis Apoſtolicæ per luſtrum apud Ferdinandum Regem Hiſpaniæ Nũcio in medio ætatis, ac honoris rapto vixit annos XLI. menſ. X. Deceſſit anno Chriſti M. D. XVIII.

42. BERNARDINVS de Chiero, vel Claro Etruſcus de Prato nobili oppido Athenarum Archiepiſcopus Leoni X. Papæ familiaris & ſummè gratus, Caiacenſis Epiſcopus ab eodem delectus defuncto Galeatio electo, anno 1520. die 21. Maij. Præfuit ann. 2. menſes aliquot, obijtque anno 1522. vt in actis Conſiſt. habetur.

43. VIANESIVS de Albergatis Bononienſis, vir ſummo loco natus die 12. Nouembris 1522. ſub Adriano VI. Papa euaſit Caiacenſis Epiſcopus, in eaque dignitate obijt.

44. ASCANIVS Pariſanus Tolentinas creatus eſt Caiacianus Epiſcopus poſt Vianeſium, hanc Eccleſiam liberè dimiſit ad fauorem Antonij Mariæ de Monte Archiepiſcopi Sipontini die 3. Maij 1529. translatus antea ad Ariminenſem Eccleſiam ex ceſſione eiuſ-

dem Archiepiſcopi, qui Caiacenſis Sacerdotij paulò poſt dimiſit adminiſtrationem die 28. Iunij eiuſdem anni. Aſcanius verò ſub Paulo III. euaſit S. R. E. Presbyt. Card. de quo vide tom. 2. in Catal. Arimineuſium Præſulum.

45. ALEXANDER Myrtus, Vitalis filius, Iuliani ſuperioris nepos, ob egregias virtutes, nobilitatemque familiæ ſuæ electus eſt patriæ Epiſcopus die 18. Iunij 1529. à Clemente VII. Octo omninò annos vir doctiſſimus, ac pijs moribus exornatus Caiacenſem Eccleſiam rexit, eamque liberè dimiſit anno 1539.

46. FABIVS Myrtus, Petri filius, Alexandri nepos, eo cedente, patriæ Antiſtes cooptatus eſt à Paulo III. anno 1537. die 30. Iulij. Hanc ille Eccleſiam diuturniori mora adminiſtrauit, eximiaque ſua virtute adeò Chriſtiano orbi inclaruit, vt digniſſimus inter eius ætui Antiſtites habitus ſit. In explicandis enim negocijs valuit plurimùm, quamobrem à Summis Pontificibus non ſemel in Gallias, Belgium, aliaſque Prouincias ad Reges & Principes Legatus eſt. Bononiam, Vmbriam ſua virtute frænauit, Concilio Tridentino inter Patres aſſedit, ad cuius normã, Clerum, populumque ſibi commiſſum, conuocata Synodo inſtituit. Cathedralem Eccleſiam vario, pretioſoque cultu donauit. Epiſcopium auxit, & ad commoditatem exornauit; vir ſanè ſingularis integritatis, tantæque morum ſuauitatis, charitatiſque in omnibus, vt omnium ordinum hominum amorem promeruerit. Quinque ſupra triginta annos hanc rexit Eccleſiam, & ad Nazarenum Archiepiſcopatum translatus eſt ann. 1572. in eoque munere multis deinde pro Romana Eccleſia exantlatis laboribus Apoſtolicus Nuncius Pariſijs ætatis ſuæ 73. ſalutis verò anno 1587. die 18. Martij mortalem vitam amiſit, ibique ſepulcus nobili Cœnotaphio coloneſtatus eſt, quod leges vna cum reliquis eius virtutibus in noſtra Nazarænorum Archiepiſcoporum ſerie. Cæterum placuit hic exſcribere Fabij Epiſtolam ad Caiacenſes ſuos datam, dum inuitus ad ſecũdam traduceretur Eccleſiam, quæ quidem digna mihi viſa eſt, vt hic perenetur. *Alli Signori Eletti del gouerno di Caiazzo. Iddio sà ch'io mi partij di Francia con fermo propoſito di venirmene à riſedere, e ſatisfar al debito mio in quella Chieſa, e di queſto popolo tutto, e riposarmi anco hormai dalle fatiche del mondo. Mà eſſo Dio benedetto, che col conſiglio ſuo diuino diſpone ſopra li conſigli noſtri humani hà diſpoſto altrementi: che volendo N.S ſeruirſi di me anco per qualche tempo di più, m'hà permutato da quella, alla Chieſa di Nazareth, ch'è di nulla, ò poca cura, che non hà di biſogno così della reſidenza del Prelato, con prouedere à quella di Caiazzo de la perſona d'Ottauio mio nepote, che così come io l'amo certamente più per la bontà ſua, che per l'attinenza del ſangue, così m'hò ſentito piacere più per il ſeruitio, e beneficio, che ſpero debbi ricceuere quella Chieſa, e Città tutta, che per il ſuo particolar honore, ch'è piaciuto à S. Santità di farli. Non hò potuto mancar all'obedienza di N.S il quale al mio primo arriuo in baciandoli li piedi, me diſſe, che già haueua diſpoſto della perſona mia di mero penſiero ſuo, e m'è teſtimonio Dio, come in quel ponto, e dopo molto più io hò in me ſteſſo difficile, & amara quella ſeparatione veramente d'vna parte di me ſteſſo ſeparandomi, dirò dalla madre, e da i fratelli miei. Mà già che hà piaciuto à Dio, & à S. Santità ch'io laſci quella Chieſa, e quella Città, non perciò laſciarò io di ricognoſcerla ſempre per mia, & i Cittadini tutti per miei fratelli amandoli, honorandoli, e deſiderandoli ſempre ogni accreſcimento di bene, pronto anche doue potrò con l'opera, con la facoltà, e con la propria vita, farli ſeruitio e beneſitio ſempre, così d'obligo della natura me le conoſco obligato, così me l'offeriſco, e così le pregò à volerſene ſempre ſeruire, & à valere. Ringratio le SS. VV. e quei Cittadini tutti dell'amoreuole demoſtratione, che m'han fatto dell'animo con la lettera, che m'han ſcritto del primo di queſto, e poſſono eſſer ſecuri, ch'in me troueranno ſempre così piena, e colma corriſpondenza, come in qualunq; Cittadino, e figlio di quella Città, la qu le io laſcio con la ſua benedittione, e prego il Sig. Dio concederglila dal Cielo. Di Macerata li 11. Gennarò 1573.*

D. VV. SS.

Amoreuoliſſimo fratello

Fabio Arciueſcouo di Nazareth.

47. OCTAVIVS Myrtus Frangipanius Siluij filius, Fabij nepos ex Abbate S. Benedicti de Capua, Caiacenſis euaſit Epiſcopus die 19. Nouembris 1572. virtutibus, & nullis non ſæculis laudanda prudentia clarus, qui nomine Gregorij XIII. Ciuitatem Bononiam bonis legibus gubernauit. A Sixto deinde V. ad ſuperiorem & inferiorem Germaniam, omneſque Belgij prouincias eo tempore cum poteſtate Legati de Latere deſtinatus eſt Nuncius, quo periculoſiſſimo bello præcipuæ Nunciaturæ ſuæ loca ardebant. In qua quidem functione octauum in annum Coloniæ potiſſimum reſedit, ac tanta maturitate grauiſſima rei Chriſtianæ pub. negocia adminiſtrauit, vt Sereniſs. & Reuerendiſs. Principi Electori Colonienſi, Ernesto Bauariæ Duci, Parmenſi Duci, Senatui Colonienſi, vniuerſo demum clero gratiſſimus fuerit. Poſt ob virtutes, & merita à Clemente VIII. ad Epiſcopatum Tricaricenſem translatus an. 1592. mox ad Tarentinum Sacerdotium magnum apud Caiacenſes populos, ſui deſiderium reliquit, quos verbo & exemplo duxit ad paſcua ſalu-

ſalutis, quando ab eodem Pontifice ad grauiora pertractanda negotia ad Archiepiſcopos Electores, cæteroſque Germaniæ Principes adlegatus peregregiam ſibi operam Religioni & Clero reſtaurando præſtabat. Tanti certè temporis reſidentia, & rerum vſu eleganter cultus, de Colonienſis Eccleſiæ ſtatu accuratè informatus, opus eruditum conſcripſit, de eccleſiaſtica illius Eccleſiæ & Cleri reformatione: ſermones item aliquot eruditiſſimos ſcripſit ad Caiacenſem populum; poſt celebratam in ea Cathedrali Diœceſanam Synodum mortuus eſt eximius Præſul anno 1612. de quo non ſemel redibit ſermo.

48. HORATIVS Aquauiua ab Aragonia, Hieronymi Adriæ Ducis ex Margarita Pia filius, Iulij & Octauij Aquauiuæ Cardd. germanus frater, miles in ſæculo, ſtrenuuſque militum Tribunus in memorabili Nauali prælio, victoriaque ad Echinedas contra Turcas interfuit, cum diuinitus in ea pugna è Barbarorũ manibus euaſiſſet, ex voto ad Ordinem Ciſtercienſem confugit, habitumque Monaſticum ſuſcepit Florentiæ in Cœnobio S. Mariæ Magdalenæ de Ciſtello nuncupato anno 1576. ſub Iulio Perino Abbate Septimiano profeſſionem emiſit, ac liberalibus diſciplinis cum Theologicis ſtudijs operam dedit, auditorque fuit Marſilij Vaſquez Hiſpani eiuſdem Ordinis Abbatis viri longè doctiſſimi. Anno 1592. inſtante Octauio Card. fratre à Clemente VIII. Epiſcopus Caiacenſis delectus eſt, die 13. Maij conſecratur Neapoli, ab Annibale de Capua Archiepiſcopo in Metropolitana, ſacelloque Diui Ianuarij, die 19. eiuſdem menſis. Solemni ritu Caiatium ingreſſus eſt redeunte martio menſe ſequentis anni, omnibus ordinibus ob egregiam nobilitatem, virtutemque ſuam exceptus, de cuius vigilantia, prudentia, iuſtitiæ zelo in rebus Eccleſiaſticis adminiſtrandis, malo ſilere, quàm pauca dicere. Præſul ſanè digniſſimus, & tanto munere dignus cum ſuis prædeceſſoribus æquiparandus, ſi zelum iuſtitiæ aliquando in miſeros clericos temperaſſet, pro quo non ſemel Summi Pontificis dulcem ſuſtinuit animaduerſionem. Sedit eximiè ann. 25. & cum è Neapoli Caiatium peteret, haud longius ab oppido Formiculæ equo delapſus die 10. Maij Aſcenſionis Domini ſacra in eodem oppido poſt paucos dies venerabilis ſenex ætatis ſuæ 65. Chriſti verò anno 1617. mortem obijt, ſepultuſque eſt in Eccleſia Archipresbyterali S. Chriſtinæ in cornu Euangelij, hoc ad tumulum inſculpto Epitaphio.

D. O. M.
Horatio Aquauiuæ ab Aragonia
Epiſcopo Calatino
Hieronymi Adriæ Ducis F.
Integritate, doctrina, & relig. præſt.
ac magnitudine & fortitudine
animi admirabili.
Obijt Idibus Iunij M.D.C.XVII.
Octauianus Melchiorius Calatinus
Terræ formiculæ
Archipresbyter humanitatis, &
pietatis memoriæ ergò P.

49. PAVLVS Philamarinus Neapolitanus Ord. Clericorum Regularium Theatinorum, maiorum ſplendore, ac ſua etiam pietate commendatus, cum in eo ordine plures magiſtratus cum laude geſſiſſet, ad Caiacenſem Eccleſiam vocatus eſt à Paulo V. die 18. Iulij 1617. Romæ à Ladislao de Aquino Card. conſecratur die S. Bartholomæi. Excipitur ſolemni pompa 21. Decembris commendato ſibi gregi aduigilare pro viribus ſtuduit, eiuſque operam probauit communis omnium in Paſtorem ſuum benevolentia. Synodum Diœceſanam habuit, nouum, ac eximium ſacellum in Cathedrali exſtruxit, in eoque ſacrum D. Stephani Epiſcopi corpus pio ritu tranſtulit, recondiditque ſub Altari vna cum reliquijs S. Ferdinãdi eiuſdem ſucceſſoris die 18. Nouemb. ann. 1618. Rem narrat inſcriptio ab ipſo Paulo ibidẽ poſita in hæc verba

Quiſ-

Quiſquis huc accedis ſupplex venerare ſacrum corpus Sanctiſſimi Stephani Caiacenſis Antiſtitis, quod olim à Vincio huius Eccleſiæ Epiſcopo ſub altare conditum An. Domini M.D.XII. nuper Paulus Philamarinus Epiſcopus augendæ populorum pietati, ſuæque deuotioni conteſtandæ, in hoc ſacellum ipſi dicatum ſumma cum celebritate tranſtulit, & honorificè tumulauit. Anno ſalutis M.D.C.XVIII.

Quo olim Gregorius XIII. huius tantummodo Eccleſiæ Sacerdotibus defunctorum animabus expiandis Ara hac ſacrificantibus priuilegium contulerat Idem Paulus V. Pont. Max. Paulo Philamarino Epiſcopo Caiacenſi ob peculiarem erga mortuos commiſerationem impetrante omnibus Presbyteris ſæcularibus, atque Regularibus deinceps vt ſit commune conceſſit anno ſalutis M. D.C.XVII. XIIII. Nouembris.

Saluete Beati Cælites

Quorum locus hic ſacros cineres, Cælum ſpiritus habet, Ego vos, quo Deus iuſſerit die lubens ſequar, & vos, quæ veſtra eſt benignitas, oſſa mea hoſpitio ſuſcipietis; interim ea me inopem meritorum ſpes magna ſolabitur vna, vt Chriſtus Iudex ſit ad Aethera prouecturus, quos vna in terris Aedicula condiderit. Paulus Philamarinus Epiſcopus Caiacenſis mea vota his verbis expreſſi, & piorum me precibus commendaui. Anno redempti orbis M.D.C.XVIII.

Vixit in Epiſcopatu annos quinque, menſes nouem D. Obijt anno M.D.C.XXIII. die vigeſimoſeptimo Maij.

At cum ille diem ſuum clauſiſſet extremũ ætatis ſuæ ſexagenario maior Neapoli eo ipſo die, & anno ſepultus fuit in Eccleſia Sanctorum Apoſtolorum apud ſuos Theatinos, an verò eorpus eius delatum deinde ſit Caiachium, vbi ipſe ſtatuerat ſepeliendum, haud ſcio. Eius cum laude meminit Ioſeph Silos p.2. Clericorum Regul. Hiſt.

50. Fr. BENEDICTVS de Sio Cauenſis Ord. Minorum Obſeruantiæ, Sac. Theologiæ inſignis Magiſter, olim Annæ Auſtriacæ Francorum Reginæ ab Eleemoſynis ab Vrbano VIII. creatus eſt huius Eccleſiæ Epiſcopus die 18. Decembris 1623. munus conſecrationis accepit in Eccleſia Aracælana à Dionyſio Marcmonte Archiepiſcopo Lugdunenſi paulò poſt Cardinale, die prima Ianuarij 1624. Dominica Palmarum Vrbem ſolemniter ingreſſus ingenti cura, & ſollicita ſedulitate hanc rexit Eccleſiam ann. ſeptem, translatus ad Boianam anno 1641.

51. SIGISMVNDVS Thadæus Nobilis Florentinus Epiſcopus Bitteſtenſis ad hunc Caiacenſem Epiſcopatum translatus eſt die 27. Nouembris 1641. Vir in omni doctrinarum genere præſtans; ſed muſis amœnioribus delectatus, politioribus litteris fuit ornatiſſimus, quique multo itinere multa vidit, & ritus, & gentes nouit; ſed cum annis ſeptem huic Eccleſiæ eximiè præfuiſſet, caſu ex equo prolapſus prope Formiculę oppidum Caiaciũ rediens, ex contuſione capitis intra paucos dies mortalitatem expleuit die 4. Decembris 1647. in Cathedrali honorificè, cuncto collachrymãte populo, ſepulchrum accepit, Vir ſanè ob morum ſuauitatem, cæteraſque virtutes longiori vita dignus, cuius plura extant ſui ingenij monumenta.

52. FRAN-

52. FRANCISCVS Perronus nobili familia Neapoli natus 13. Iunij 1610. ex Vincentio I.C. clariſſimo, & Beatrice Saſſa, Lucij Saxi Cardinalis nepte, Marij Saſſi Archiepiſcopi Sanctæ Seuerinæ germana ſorore, qui cum in iuuentute Iuriſprudentiæ operam dediſſet in Neapolitano archigymnaſio Lauream promeruit. Romam ſe transtulit, vbi eius perſpecta virtute ab Vrbano VIII. Canonicus Neapolitanæ Eccleſiæ, & Abbas Sancti Georgij Maioris delectus eſt: ſub Innocentio verò X. huius Eccleſiæ Epiſcopus euaſit 25. Nouembris 1648. Conſecratur in Liberiana Eccleſia à Marcello Card. Lantes die 30. eiuſdem menſis, ſequenti verò 29. die ſine fuco, & pompa Caiatium ingreſſus, ad benè regendam Eccleſiam ſibi commiſſam manus admouit. Sedit omni cum laude, omnibuſque eximiè charus annis 8. Romæ mortalitatem expleuit ex lue contagioſa die 2. Octobris anno 1656. florente adhuc ætate, ſepultus ante fores Eccleſiæ S. Pauli prope commune fidelium ex hac lue decedentium oſſuarium: paulò poſt eodem in loco humati fuerunt Frater Thomas Suberanus Aretinus Ordin. Præd. Archiepiſcopus Smyrnenſis ex eodem morbo die 15. eiuſdem menſis in Monaſterio Sanctæ Mariæ ad Mineruam defunctus, & doctus amicus noſter Thomas Mentius Abbas S. Laurentij extra Vrbis muros, olim Canonicorum Regularium S. Saluatoris emeritus Generalis, qui in Cœnobio S. Petri ad Vincula eadem *lue* tactus in peruigilio omnium Sanctorum fato ceſſit.

53. IOSEPH Petagna electus die 15. Ianuarij 1657.

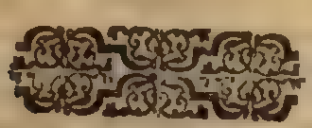

CALINENSES
ſeu Carinulenſes
EPISCOPI.

CARINVLENSIS, ſeu Calinulenſis, vel Calinenſis vrbis Cāpaniæ Felicis originē in Longobardos reijciunt, & rectè, qui volunt illam ædificatam paulo ante ſalutis annum DCCCC. propè dirutum forum Claudij; opinione tamē quorundam antiquior eſt, qui eam cum vetuſto Caleno confundunt. Sita eſt ad radices Maſſici Montis, Cales & Sinueſſam propinquas vrbes habet, à Sinueſſa ad IV. M. P. à Capua Metropoli in ortum, & meridiem vix 8. diſtat. fertile habet ſolum; tamen ipſa infelix, ob aëris inſalubritatem. Eius meminit Erchempertus in Longobardorum Hiſtoria, Hoſtien. in Chrop. Petrus Diaconus, quam corrupto vocabulo Calenenſem denominat. Calinenſis Epiſcopatus inchoatus eſt à Sancto Bernardo Fori Claudienſis Epiſcopo anno Chriſti M.LXXXVII. traducta dignitate vna cum Cathedrali, Cleroque ab ipſomet ſemidiruto foro, vt in Actis eiuſdem Sācti. *Brat*, inquiunt, *eo tempore Epiſcopalis manſio loco, qui forum Claudij dicebatur, videlicet ſtrata publica euntibus Romam & Neapolim, planum uſque hodie monſtrat acceſſum, qui locus à Calenenſi ciuitate duobus ferè millibus diſtat: videns Sanctus Dei Bernardus populum ſuum longè à ſe remotum frequens ab eo conſolationis non habere conſilium, cœpit intra ſe magna cum deliberatione verſare, vtrū poſſet Epiſcopatum ad prædicta ciuitatis clauſtra tranſferre. In honorem Sanctæ & intemeratæ Virginis Mariæ, & Beati Ioannis Baptiſtæ fabricauit Eccleſiam, & domos competentes, in quibus Epiſcopus cum ſuis Clericis habitarent, vt competentius ad diuinum ſeruitium tempore officij matutinalis occurrerent.* Erat tunc temporis Carinula pagus non ignobilis, & Comitatus titulo inſignita. Igitur Sedem Epiſcopalem illuc transtulit Bernardus tunc Epiſcopus fori Claudienſis, Carinulenſes deinceps qui ei ſucceſſerunt, de-

nominati ſunt vſque in hodiernum diem. Porrò Fori-Claudienſes Epiſcopi memorantur aliqui in antiquis Conciliis, Gaudentius nempè, qui ſub Felice Papa Romano Concilio ſubſcripſit, Colonus, alijs Colonius Romanis primo, & ſecundo ſub Symmacho, vt Donatiani apud Optatum lib. 1. An hi fuerint huius Fori Claudij Præſules, vel alterius, quod nunc Tolfa noua dicitur, notum Plinio, Straboni, Ptolomeo, Antonſuoq; in Itinerario, ab Vrbe 28. milliaribus diſtans, obſcurum mihi eſt. Ioannes tamè, qui S. Bernardo præceſſit & Foro Claudienſis, & Carinulæ Epiſcopus in Anonymo Caſſinenſi denominatur. Carinulēſis Epiſcopatus Suffraganeus eſt Archiepiſcopo Capuano, cuius fructus taxantur in lib. Cameræ Apoſtol. ex ad florenos 50. Præſules qui in hac Sede floruerūt poſt Sanctum Bernardum tali ordine pauci hi à nobis non ſine labore perquiſiti; vberiorem dediſſemus illorum ſeriem, & Acta, ſi ab ijs quorum intererat adiuti fuiſſemus; ſed per ſuminam illorum inſcitiam, ſupinamue ſocordiam oleū & operam rogando perdidimus.

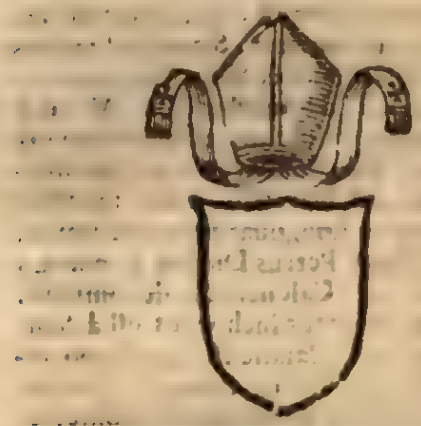

1. IOANNES Fori-Claudij Epiſcopus interfuit conſecrationi Eccleſiæ Caſſinenſis anno 1071. ab Alexandro II. celebrata apud Anonymum Caſſinenſem, vbi notatur Epiſcopus Calanus in Bulla eiuſdem Alexandri ſubſcripſiſſe, *Ioannes Epiſcopus Fori Claudiēſis*, apud eundem.

2. S. BERNARDVS tutelaris & Patronus Carinulēſis Eccleſiæ ex ſacellano Richardi Iordani Capuani Principis felix Ioanni in Foro-Claudienſi Epiſcopatu ſucceſſit anno 1087. vir grauis & eximia ſanctitate præditus. Corpus S. Martini Abbatis ex Matiſcone monte ad Caſinenſem vrbem detulit anno 1094. de qua translatione breuis extat hiſtoria apud Michaelem Monachū 1. p. Capuani Sāctuarij, vbi Foro Claudij Epiſcopus notatur Bernardus, qui cum anno 1100. Paſchalis II. auctoritate ab eodem Foro Cathedralem, Clerum, & Epiſcopium Carinulam tranſtuliſſet, deinceps Carinulenſis Epiſcopus dictus eſt. Præfuit ſanctiſſimè ac prudentiſſimè annis 23. Obdormiuit in Domino die 12. Martij 1109. ſepelitur Carinulæ in Baſilica Cathedrali recens à ſe conſtructa, vbi quieſcit in marmoreo ſarcophago, & ſacello eius nomini dicato, ad quod in dies obſeſſi à dæmone liberantur. Porro Acta eiuſdem in veteri officio eius Eccleſiæ recitantur in hæc verba.

Rationali creatura ad imaginem Dei formata, & quodam participio nominis inſignita ſuum ſemper debet inueſtigare principium, & ibi figere deuotionis deſiderium, vbi religionis conſequatur augumentum: nam ab ipſis ſæculi rudimentis, cum primi parentes noſtri, contra voluntatem conditoris vetitum conſumpſere tota laborat corrupta poſteritas, & non valet attingere puritatis priſtinæ dignitatem, niſi deuincat cordis cenſura libidinem, & carnis abſtinentia voluptatem. Caius rei cauſam antiquorum patrū fides orthodoxa conſiderans, perpetuū inijt cum carne conflictum, corpus fecit ſeruire ſpiritui, & legem membrorum ſub legumentis compulit ancillari. Ex quorum collegio vir valde venerabilis Bernardus exiſtēs, tantumque in vita ſua ſe bonis operibus mācipauit, vt patenter poſſet mundus vniuerſus agnoſcere, quam irradiatus animus eius ſuperni luminis claritate: cor enim hominū ex operum qualitate cognoſcitur, & formas mentium ſpecies detegit actionum. Sciens enim B. Bernardus arborem infœcundam à ſecuri non eſſe ſecuram, ſed manibus noſcentis agricolæ ſubijciendam, ſummopere ſtuduit fructuū fertilitate pellere terrā, ne diceretur velut arbor ſterilis occupare. Porro carnalem eius originem non eſt noſtræ facultatis euoluere, quia vſque ad noſtram generatio illius non eſt deducta notitiam, ſed de nobilitate corporea nulla eſt inquiſitio facienda, cum videamus ipſos nobiles pretium nobilitatis perdere, ſi nobilitatem ſuam morum non tenuerint honeſtate: Apud Dominū generoſitas virtute penſatur, quia nullum eſſe poteſt maius faſtigium libertatis, quam exhibere Deo manus, & obſequium ſeruitutis. Ea propter cum progenitores Beati Bernardi, quos plane non nouimus tacere debeamus, illud autē magnanimiter affirmamus, quod idem Sanctus glorioſior extitit, quod poſtpoſita dignitate terrena ſolam cæli gloriam requiſiuit, quanquam nec terrenus honor, quem tam diuerſis ſtudijs fallax affectat humanitas, ei defuerit, quippe quem tūc temporis vir magnifici nominis Richardus filius Iordani Principis Capuani, Bernardum adſciuit in ſuum conſortium, vt eius haberet conſilium, & ille pro Principe offerret ſacrificium hoſtiæ, quæ totius mundi tulit immōſata peccatum: Ea etenim tempeſtate B. Bernardus ſacerdotali fungebatur officio, quem ideo præfatus Princeps voluit habere Cappellanum, quia ipſius plenè cognouerat cœlibatum. Qui tantam viro Dei pro meritis reuerentiam exhibebat,

vt

vt nihil tractaret, vel ageret, vnde prius Sancti consilium non haberet. Verum B. Bernardus tanta tanti viri familiaritate donatus, in gloriam non est elatus humanam. Accidit vt Calesis ciuitas cui Ionathas præfati Principis filius præerat in regimine sæculari, suo destituta Pastore idoneum quæreret Pontificem. Diuina igitur gratia prouidente, quæ ciuitatem supra montem non facit abscondita, B. Bernardum, de quo fama tam celebris habebatur, memoratæ ciuitatis Clerici in Pontificem elegerunt, & solemniter intronizatū, Pastoralis insulæ dignitate ritu canonico sublimarunt: sublimatus autē, & positus in officio pastorali, sicut ait Apostolus, non Dominus in clero, sed forma factus gregis, subditis suis quasi solare iubar apparuit, duplici virtute præradians, lumine videlicet cognitionis & perfectæ desiderio charitatis. Prædicationem vero suam iuxta Apostolicam studuit dispensare doctrinam; verbum Dei opportuna voce disseminās, sagacitate mirabili, sicut ad eum spectabat māsuetos colligens, & corripiens inquietos: quæ autem subditis suis sciebat esse contraria, suis ostendebat actibus non agenda. Erat eo tempore Episcopalis mansio loco qui Forum-Claudij dicebatur, videlicet strata publica euntibus Romam, & Neapolim, planum vsq; hodie monstrat accessum: qui locus à Calenensi ciuitate duobus ferè millibus distat: videns autem Sanctus Dei, populum suum longe à se remotum, frequens ab eo consolationis non habere consilium, cœpit intra se magna cum deliberatione versare, vtrum posset Episcopatū ad prædictæ ciuitatis claustra trāsferre, ad hunc enim effectum mancipandum necessariam fore cōsiderans Principis voluntatem, virum nobilissimū Ionatham, cuius fecimus mentionē, adijt, & quod sancto concepisset proposito mansuetè auribus patefecit. Quod audiens vir illustris, valde iocundatus est, & diuinæ inspirationis gratia perlustratus, locum pro construenda Ecclesia & Ecclesiæ domibus pia largitione concessit, spondens literaliter se Pontifici adiutorium semper impendere, & ipsi Ecclesiæ libertatis priuilegijs prouidere: corroboratus vero Episcopus dono Principis, pariter & promisso, in honorem Sanctæ & intemeratæ Virginis Mariæ, & Beati Ioannis Baptistæ fabricauit Ecclesiam, & domos cōpetentes, in quibus Episcopus cum suis clericis habitarent, vt competentius ad diuinum seruitium tempore officij matutinalis occurrerent. Sanctus Bernardus de operis inchoati consummatione sollicitus quasi apis officiosa, quæ de diuersis pratis diuersos flosculos colligit, paruo vectus asello, ad diuersa loca pergebat, & quicquid ei fuisset pro Dei amore collatum, ad nidum propriæ mansionis oculæ deferebat. Peractis igitur ædificijs, Sanctus Dei de virtute in virtutem procedens, desiderium mundi non appetens, carnem cum vitijs, & concupiscentijs crucifigens, ad fastigiū sanctitatis ascendebat. Vnde superno placuit Conditori, vt qui carnem suam sanctificabat in terris, eius corpus haberet, cuius spiritus lætabatur in cælis: nam Sanctissimi viri Martini corpus (cuius in dialogo Beatus meminit Papa Gregorius) de monte Marsico ad suam transtulit Ecclesiam, pium religionis officium exequens, adiutorio diuini muneris, reclamantibus, & repugnantibus Suessanis. Bernardus igitur supernis desiderijs inflammatus præsentem vitam reputabat exilium, & corpus suum habens pro carcere, vehementius affectabat ab ista subleuari peregrinatione: Cuius desiderium intuens mentiū scrutator, post multos labores, in quibus non frustra sudauerat, de valle lacrymarum cum ad montem gaudij subleuauit: nam vigesimo tertio Pontificatus sui anno, plenus Spiritu sancto, migrauit à sæculo, carnis exutus cilicio æternitatis indutus vestimēto, de sterquilinio raptus ad solium, de puluere ad pauimētum, de mari ad portum, de exilio ad regnum, de cœno ad cælum. Cuius miraculum in ipso migrationis exordio factis euidenter apparuit, nam cum secundum morem corpus beatissimum lauaretur, quidam languidus membrorum destitutus præsto erat, qui inter alios quos in vita sua sanctus misericorditer sustentabat, patris & benefactoris obitum deplorabat: hic subito diuina visitante clementia erectus & membris consolidatus est, ita vt peluim vbi aqua continebatur acciperet, qui manū, & pedem hactenus mouere nō quiuisset. O charitas Sancti miro flagrans ardore, quæ illos quorum in vita sua beneficium præstitit, in morte penitus nō reliquit, & quos adiuuit, adiuuare non destitit defunctus! Diaconus quidam quem sæpe numero Sanctus pro sua corripuerat lenitate, cum Sancti viri corpus in loculum poneretur, vt Bernardum sepeliret adfuit, & Sancti viri caput arripiens id durè intra sepulchrum ire dimisit vt marmori illud allideret, & de ipso capite cruor profluus emanaret, aliud addens opprobrium quod anulum bonum in digito positum abstulerit, & quendam alium plumbeum posuit, quod factum vitio condigna sequuta est, nam prædictus Diaconus elephantino morbo percussus est, & leprosus factus est in carne, qui ad Sancti commonitionem lepram nō fugauit de mente, & pœnam acerbissimam tulit de eo quod Sanctum in vita contempsisset, & inhonestè in morte tractarit. Terna igitur die post humationem B. Bernardi mulier quædam cuiusdā clientula Sacerdotis, graui gutturis infirmitate detenta, ferè officium vocis amiserat, quæ veniens ante Sanctum corpus, orationem fudit ad Dominum, & Præsulis merito euasit valetudinis periculum, & plenū reportauit sospitatis effectum. Matrona quędam illustris Beatrix nomine prosapiæ, & honestatis eximiæ, & præcipuè venustatis, luminarium quæ naturæ conditor in fronte corporis quasi in quodam posuerat firmamēto,

triſtis amiſit officium, & aliquo tempore patiebatur abſentiam ſolis, priuationem luminis, tenebras orbitatis, quæ res omnibus amicis eius magnæ deſolationis, deſcrimen iniecerat, quia plurimum erat verecundia grauis, caſtitate laudabilis, & cunctas exuperans moribus probitatis, verum quodam die cum cæteris matronis Calinẽſibus ad curationis opificem Bernardum deducta eſt, quæ mox vt Eccleſiæ limen intrauit, ante meruit viſum recipere, quam auxiliũ Sancti popoſciſſet in oratione. Venerandum Pontificem, qui ſuos nouit famulos beneficijs præuenire, qui tum magnifica, tum munifica perhibet adiutoria ſanctitatis, vt languidorum vota ſtudio pietatis anticipet, exuperet merita munere largitatis. Mulier quędam Gaudia nomine energiæ ſpiritu vexabatur, quæ ad ſancti ſepulchrum deducta ſtatim ſanata eſt, & ſic iuxta nomẽ propriũ inuenit Gaudia gaudium, cum cuaſit obieſſa dæmonium, & Sancti meritis recuperauit viſum quem diu amiſerat propter execrabilis hoſpitis incolatum.

Vnus homo placido reſolutus membra ſopore,
Dum iacet & dormit, anguem ſuſcepit in ore:
Lubricus immergens dilabitur intus in aluum,
Non patiens hominem torquendo viuere ſaluum.
Hoſpite tam duro plangit miſer & lachrymatur,
Vndique quærit, abeſt Medicus ſibi qui medeatur.
Expetit auxilium Sancti, miſerabilis orat,
Vt vincat peſtem, per quam moriendo laborat.
Pontificis ſancti dum volutatur ante ſepulchrum:
Ore gemens patulo ſupra ſancti monumentum,
Anguem, quo ledebatur, vomit ore cruentum:
Sic requiem cuncta poſt detrimenta laborum,
Cepit, qui petijt votorum ſumma ſuorum:
Et redijt ſanus Paſtoreſacro mediante,
Qui fuerat dudum miſer, & miſerabilis ante.

Mutus quidam Ioannes nomine à natiuitate ſua loquendi munere deſtitutus ab beatiſſimum corpus acceſſit, & vt linguæ ſuę vincula relaxarentur mente potius quam ſermone Bernardi meritum poſtulauit: qui protinus viſitatus à Domino, qui neſcierat ſermonis originem, ſoluto gutture ad formanda plenè verba ſuſcepit, & ſanatorem ſuum voce ſua primitus collaudauit. Stabilis nomine tenus hydropico languore vexatus, & multis calamitatibus plenus, ſicut habet illa infirmitas, ventre, & membris intumerat vniuerſis, ſine compendio ſanitatis miſeram gerens vitam, præordinata peſte deficiens, dies ſuos finiens in mœrore, hic ad B. Bernardum deductus eſt, & ad ſepulchrum illius aliquantulum commoratus plenè ſanatus eſt, ita vt poſtea videretur de imbecilli fortis, de turgido gracilis, de inualido validus, de languente, & miſero gaudioſus. Mulier quædam, quæ Martha dicebatur multo tempore à Dæmonio fatigata, temporalis vitæ perdiderat requiem, intra ſe mortis continebat auctorem, hæc deducta ad ſanctiſſimi Præſulis tumbam, in integrum mentis ſtatum reformata eſt, & inquilino damnationis expulſo, intra aulam pectoris illum recipere meruit, cui olim Martha cirea miniſterium frequens miniſtrauit. Homo quidam Ioannes nomine cuiuſdam viduę filius lepręinfirmitate percuſſus, & multis vlceribus membra perfuſus, in Medicorum & medicinarũ expenſis omnem ſubſtãtiam profuderat, adeo vt conſumptis omnibus rebus mobilibus, habiti patrimonij prædia liguriret, & cum vitæ ſubſidium non haberet, quotidiani victus ſtipendia per vicinorum oſtia mendicaret, eiulatibus igitur inauditis & clamoribus conſternatus miſer lugebat, ad Dominum fundebat orationem & miſericordiarũ patrem cõtribulato ſpiritu depoſcebat hoc modo. Deus voluntas omnipotens, beneuolentiſſima virtus, lumen æternum, incommutabilis ratio, ſumma beatitudo, qui ponis humiles in ſublimi, ac reddis corda mœrentis ſoſpitati, erue me in malis quæ patior, vel ſi miſerum flagellare decreuiſti, deſidero potius non tam vitæ ſpatium, quam feſtinæ mortis occaſum, melius arbitror vnius mortis metã attingere, quã per infirmabiles pœnas quotidianis mortibus deperire. Hoc miſerabilis mater aure percipiens, corde & viſceribus ſcindebatur, & patienti filio compatiens inquiebat: fili, matris pœna, parentis ſarcina, procuratricis tortura, noli tabeſcere lachrymis, noli languere ſuſpirijs, noli gemitibus anhelare, ſed adeamus languorum curatorem Bernardum Pontificem, quia tibi non negabit, quod omnibus tribuit, ſed nobis ſuffragiũ exhibebit, qui cæteris pius, & nõ tardus adiutorium impendit: præceptis igitur ſalutaribus monitum, & maternis inſtitutionibus informatũ filium, mater aſello impoſuit, & Calenum vſque deductum ante ſepulchrum Bernardi Pontificis collocauit, ex illo aliquantulum commoratus plenè mundatus eſt, & ad tumbam beatiſſimi Præſulis eam recepit gratiã curationis, quam olim Naman Syrus reperit ad fluenta Iordanis. Homo quidam Raynaldus nomine qui de Sangro erat à quodam latere paralyſis languore percuſſus, corporalem amiſerat cum deſperatione virtutẽ, & priuatus totius beneficio actionis, ſuum colebat in infirmitate grabbatum, quia ſtandi, ſedendi, gradiendi non habebat officiale poſſibilitate ſolatium, admonitus ſiquidem in ſomnis vt ad venerandi Pontificis ſepulchrum per-

pergeret, illò deuenit, & ibi aliquantulum commoratus, emiſſionem ſanguinis quendã de tibia ſibi minuiſſe conſpexit, & plenam ſanitatem merito Pontificis ſuffragante recepit. Poſtea quædam mulier Beneuentana nomine Calãdra à pectore infra per paralyſim pœnitus amiſſa erat, & cui per in viſione dictum eſt quatenus ad locum vbi ſanctum corpus B. Bernardi requieſcebat veniret, quæ inquodam die Sabbathi ad ipſum locum venit, & ſanitati quam prius habuit reſtituta eſt. Ingruente aliquotiens famis inedia, & regiones plurimas, præ alimentorum inopia deuorante, vrgente neceſſitate, vt victum quærere & ventri famelico circumquaque vagabatur pauperũ multitudo, inter quos paupercula quædam Calinum aduenienſ quotidianum panem ad oſtia ciuium quærebat: quæ cum grauida eſſet ventre, & partus tempora peregiſſet, naturalis doloris incõmodo vexabatur, & difficultate pariendi luebat cõceptionis voluptatem, intus fœditatem, & ſuſtinebat antiquæ maledictionis, quam Eua promeruit, paſſionem: quid faceret miſerabilis neſcitabat, cũ ad puerperium eliciendum non medicinarum ſuffragia, nec obſtetricum prodeſſet clientela: admonita in ſomnis vt infirmantium curatorem Bernardum Pontificẽ viſitaret: illò deducta eſt, & cum orationem fudiſſet ad Dominum, largiente Domino fudit. & partum, ſuffragante deuotione Pontificis ſalutem exoneratа conſequitur, ne velut Rachel in partu Beniamin moriatur. Sed iam hic totum decurrat ingenium, ſtylus reſpergatur eloquio, vt lucida maieſtate verborum ſanctiſſimi Patris vita mirabilis conſumetur, & imprimatur audientium mentibus ſuauitatis æternæ dulcedo, ad habendam perpetuam de Bernardo recordationem. Amen.

Hactenus Acta S. Bernardi, quæ poſt multa ſæcula ab eius obitu cõſcripta videntur, tum quia proteſtatur auctor ad ſe Bernardi carnalẽ originem nõ peruenille, quod haud niſi propter longa temporum curricula contingere potuit; tum quia ſtylus apparet aliquantulũm elaboratus, nec antiquam redolet ſimplicitatem. Porro de tranſlatione S. Martini (melius S. Marciani ſolitarij) è Maſſico Monte ad Calinẽſem vrbẽ in officio eiuſdem Sancti hæc recitatur Hiſtoria ex qua ſatis clare colligitur annus, quo S. Bernardus conſecratus eſt Epiſcopus, anno ſcilicet 1087. *Anno*, inquit Hiſtoria, *ab Incarnatione Dom. milleſimo nonageſimo quarto, in anno quartodecimo Principatus Richardi, filij Iordani Principis, Fortis. Claudy regente venerabili Epiſcopo Bernardo, in octauo Pontificatus ſui anno, Indictione ſecunda. Quod dudum animo ſuo propoſuerat idem venerabilis Epiſcopus replicare, cœpit, decreuerat enim vt conſilium à Domino Guimando Auerſana Sedis Epiſcopo, magna auctoritatis viro, per Archipreſbyterum ſuum Ioannem acceperat, vt S. Martini corpus, cui creſcente prapoſitorum iniquitate, non more ſolito debitum ſoluebatur obſequiũ, ad Eccleſiam S. Mariæ, & S. Ioannis, cui præerat, transferret: ſciebat enim frequentiora ibi, & a Clero, & populo ſanctis perſoluenda membris obſequia. Ionathas itaque Richardi Principis filius, qui tunc Calenſi præerat, accerſito equitum prudentiſſimo, conſilium ab eo qualiter hoc fieri poſſet, expetit, t. onathas vero, vt magna inter ſæculares vir prudentia, cum comprouincialeſ Epiſcopos ad id ſecum agendum inuitare commonuit. ſeq; quicquid melioris ſuper hoc cõſilij, & auxilij poſſet, daturum efficaciter ſpopondit. Conuocatis itaq; Theanẽſi & Caluenſi Epiſcopis, conſtituto die, quo ſcilicet Sanctorũ Martyrum Ioannis & Pauli erat celebrãda ſolemnitas, montẽ aſcendit, ad ſancti corporis tumulum cum maxima reuerentia deuotionis accedunt. Primus itaq; Bernardus Epiſcopus theſauri tam nobilis amore ſuccenſus, oratione completa ictũ marmori, quo venerabile corpus tegebatur, incuſſit: & qua pluribus antea difficilis fuerat, tã facilis prædicto Venerabili Epiſcopo, & comitibus ſuis ſancti corporis eſt facta reuelatio, vt ipſius Sancti ad ſua reuelationis effectum cõſentanea voluntas facillimè poſſet agnoſci. Omnes vero, qui aderant, tanto iucunda ſuauitatis odore ſunt repleti, vt Paradiſi ciuem & calicolam cuius corpori aſſiſtebant, eſſe nõ ambigerent. Abſtractis igitur diu deſideratis ſancti viri reliquijs, gratiam agens Epiſcopus Bernardus Domino, & vltra quam dici poſſet exhilaratus, omnibus etiam, qui cũ eo erant, læta voce Dominum laudantibus, oſſa venerabilia diligenter in manto poſuit linteamine, & ſicut qui victoria potiuntur, beati redire ſolent, omnes de tam inſperata theſauri tanti inuentione alacres deſcendunt. Cum autem populus ciuitatis aduentum ſacri corporis agnouiſſet, omnes viri, & mulieres, paruuli, iuuenes, & ſenes obuiam proceſſerũt; Ionathas etiam cum vxore ſua, & militibus ſuis gratias agens Deo, pedibus nudis occurrit, & ſic cum maximo honore reliquiæ Sanctæ ad Baſilicam vſq; Epiſcopij delatæ ſunt, in qua plurima per eundem Sanctum petentibus fiunt beneficia.* Hæc hiſtoria; Cæterum ſanctum corpus per quingentos fere annos eo in loco vbi repoſitum fuerat iacuit, donec ſuperiori ſæculo in decentiorem eiuſdem Eccleſiæ à Ioanne Vitellio Epiſcopo delatum eſt, vbi huiuſcemodi inſcriptio reperta eſt, *Hic iacet Corpus B. Martini tranſlatum de Monte Maſſico per manus Præſulis Bernardi*, vbi etiam catena qua Sanctus alligatus erat aſſeruatur. De Martino agit Ferrarius in Catalog. 24. Octob. de quo agitur hoc die in Martyrolog. Rom. ſub nomine Marcij; à Calinenſibus dicitur Martinus, is eſt Marcius ſolitarius de quo S. Gregorius Dialog. lib. 3. cap. 56. qui Iuſtino Iuniore Imper. in Maſſico Monte inter Sueſſam, & Sinueſſam in Campania apud Calenum ciuitatẽ vitam in ſpecu anguſtiſſimo multis annis ſolitariam egit,

cuius

cuius acta Petrus in Cat. lib. 9. cap. 102. tribuit Martino Abbati Monaſterij Verſani in Gallia, cuius meminit Greg. Turonen. lib. de gloria Confeſſ. cap. 57. de Bernardo vero agit Martyrol. Rom. 4. id. Martij ſub nomine Capuani Epiſcopi, & Confeſſoris, quod in Breuiario Capuano S. Bernardus non appellatur Epiſcopus Capuanus, neque diuerſum eſſe à noſtro Bernardo Caluenſi clare videtur, cũ nulla Capuę de Bernardo Epiſcopo habeatur memoria.

3. GIROLDVS proximè ſucceſſit Sancto Bernardo, ſubſcripſit priuilegio Senenſis Archiepiſcopi Capuani an. 1113. Poſt hunc plures deſiderantur Epiſcopi.

4. N. Epiſcopus Calinenſis ab Honorio III. ann. 1221. ob eius ignorantiam deponitur ex Epiſt. 724. fol. 143. regeſt. Vatic.

5. N. . . cuius nomen non exprimitur, Epiſcopus Calinenſis anno 1233. cum aliquibus Epiſcopis Auguſto menſe apud Theanum conuenit, mandante Hectore de Monte Fuſculo Terræ Laboris Iuſtitiario pro Federico II. Imp. de quo Richardus de S. Germano in Chron.

6. P. Forte Petrus, Epiſcopus Calinenſis translatus eſt ad Archiepiſcopalem Sedem Surrentinam ab Innocent. IV. anno 1250. ex regeſt. Vatic.

7. STEPHANVS Magiſtri Richardi de Cayta Canonicus S. Germani aitionis Caſſinenſis Monaſterij ab Ottobono Diac. Card. Apoſtolica auctoritate creatur Epiſcopus Calinenſis, confirmationem accepit ab Innocentio IV. anno 1252. 11. Kal. Maij ex regeſt. Vatic. epiſt. 204. fol. 144. ann. 9. Pontificat. eiuſdem.

8. PAVLVS Epiſcopus Calinenſis, cuius ordinatio non extat. Obijt ſub Nicolao IV.

9. ROBERTVS Paulo ſucceſſit à Capitulo electus, & confirmatus à Pręneſtino Epiſcopo legato conſecratur per Epiſcopum Caſertanum, ita iubente Nicolao Quarto vt in Epiſt. 290. fol. 58. regeſt. Vatic. ad eundem Caſertinum Epiſcopum ſcripta 10. Kal. Iulij an. Pontif. IV. ſalutis vero 1291. Petit decimas an. 1298. in reg. Regio Neapol.

10. IOANNES huius Eccleſiæ Præſul ſub Ioanne XXII. vixit, à quo ad Caſtrenſem Prouinciæ Hydruntinæ Epiſcopatum per eũdem translatus anno 1321. priorem ſponſam dimittere renuit. Ex eodem Regeſt. Obijt anno 1325.

11. Fr. PETRVS Ord. Minorum defuncto Petro per viam compromiſſi à Canonicorum Senatu eligitur in Epiſcopum, confirmatur à Ioanne XXII. anno 1326. 18. Kal. Feb. Pont. X. vix quartum in ea præfectura attigerat annum, quando ab eodem Pontifice translatus eſt ad Eccleſiam Valuenſem: de quo in 1. to. in Epiſcopis Valuenſibus.

12. NICOLAVS Præpoſitus Eccleſiæ Valuenſis, eligitur huius Eccleſiæ Epiſcopus à Ioanne XXII. anno 1330. 8. Kal. Iunij, eodemq; anno inter Regios Cõſiliarios recipitur, ſedit ann. 3. & ab eodem Pontifice Valuenſis declaratur Antiſtes, vbi diem ſuum obijt.

13. BONAGIVNTA de Perufio, Canonicus Perufinæ Eccleſiæ Ord. S. Auguſtini præficitur Epiſcopus Carinulenſis 3. Kalen. Nouemb. anno 1333. ex regeſt. Vatic. Sedit ann. 14. & ſub Clemente VI. mortem obijt.

14. BERNARDVS Aggerius Ord. Eremitarum S. Auguſtini in demortui locum Bonagiuntę creatur Carinulenſis Epiſcopus à Clemente VI. anno 1347. 4. id. Nouemb. Pontif. 7. Præfuit laudabiliter anno 11. mortalitatem expleuit anno 1358. ex eodem Vatic. regeſt.

15. IOANNES antea Epiſcopus Vulturarienſis huc translatus anno 1359. 2. Non. Feb. ab Innocentio VI. vt in eius regeſt.

16. Fr. RICHARDVS de Thedaldis Florentinus familia nobili natus, & Ord. Prędicat. alumnus in Cœnobio S. Mariæ Nouellę regularem induit habitum: inſignis Theologus euaſit & Epiſcopus Calinenſis, qui obijt anno 1363. non diu Pontifex fuit, huius memoria extat in monumentis eiuſdem Cœnobij, eius tamen electio non habetur in regeſtris.

17. MARINVS Epiſcopus Calinenſis translatus ad Soranam Eccleſiam 4. Kal. Ianuarij anno 1365.

16. Fr. IVLIANVS, vel IVBINVS, ordo, & patria ignoratur ex Epiſcopo Stephanien. factus eſt Calinenſis Epiſcopus 6. Kal. Iunij an. 1365. eodemque anno memoratur in monumentis Cœnobij S. Martini de Neapoli Ord. Carthuſiani.

19. IOANNES, cuius meminit Vrbanus VI. in regeſt. an. 1388.

20. IACOBVS de Guillelmo Capuanus ciuis, & Primicerius ſub Martino V. euaſit Calinenſis Epiſcopus anno 1420. Præfuit an. 26. Obijt enim anno Domini 1446. vt Acta indicant conſiſtorialia.

21. CAROLVS Sforzatus Primicerius Capuanus Iacobo ſucceſſit 5. Non. Feb. 1446.

22. FRAN-

22. FRANCISCVS Graſſulus Capuanus huius Eccleſiæ Epiſcopus, Capuæ ex hac vita migrauit anno 1481. ſepultus in Metropolitana hoc habet epitaphium.

D. O. M. I. C.
FRANCISCO GRASSVLLO
CALENENSI PONT.
ET CAP. PRIM.
PYRRHVS FECIT 1481.
O. H. S. S.

---

23. STABILIS Zarrillus ciuis & Canonicus Capuanus Franciſco immediatè ſucceſſit die 7. Feb. 1481. defunctus eſt anno 1486.

24. IOANNES ex Epiſcopo Strangulenſi in Calabria, ad hanc Eccleſiam translatus eſt die 10. Martij 1486. Memoratur inter eos Antiſtites qui Alphonſi II. Regis Neap. coronationi interfuerunt ann. 1494. obijt ſub Alexandro Papa VI.

25. PETRVS Calinenſis Epiſcopus Vrbiſque Vicarius erat ſub Alexandro VI. anno 1501. mortalitatem expleuit ſub Iulio II.

26. IO. ANTONIVS Orpheus ſucceſſit Petro die 18. Octob. 1510. & cum rexiſſet Eccleſiam hanc ann. 8. deceſſit ſub Leone X. anno 1518.

27. IO. FRANCISCVS de Anna Neapolitanus ab eodem Leone huic Sedi præficitur die 10. Nouemb. 1518. tres annos ſedit vltroque ſe abdicauit.

28. IO. FERDINANDVS de Anna Neapolitanus per ceſſionem Io. Franciſci ab eodem Leone creatus eſt Epiſcopus Calinenſis die 16. Octob. 1521. poſt annum nonum à ſua præfectura translatus eſt ad Amalphitanam Eccleſiam 1530. de quo ibi.

29. IOANNES Canutus electus die 21. Octob. 1530. translatus deinde eſt ad Cariatenſem Eccleſiam anno 1535.

30. THADÆVS Populus Bononienſis Oliuetanæ Congregationis Monachus, Epiſcopus antea Cariatenſis, huc translatus die 15. Ianuarij 1535. Romæ deceſſit ſub Paulo III. anno 1549.

31. BARTHOLOMÆVS Capranica Romanus Vaticanæ Baſilicæ Canonicus poſt Thadæum inauguratus eſt à Paulo III. anno 1549. die 8. Aprilis. Obijt anno 1572.

---

32 XISTVS Diuiolus de Arena Cremonenſis Canonicus Regularis Lateranenſis, Theologus, & egregius Verbi Dei cõcionator diuinarumque literarum eruditione clarus, Epiſcopus Carinulenſis euaſit ſub Pio V. anno 1572. die 2. Auguſti, quam Eccleſiã per aliquot annos non ſine ſui nominis fama piè adminiſtrauit, defunctus iacet in Cathedrali.

drali. Huius memimit epitaphium Ioſephi fratris ſui germani, Paduæ ad Diui Ioannis Præcurſoris in Viridario poſitum.

Ioſepho Renæ d. Dimitiolo Cremon. acutiſſ. illius Theologi, egregij diuini verbi concionatoris Reuerendiſſ. Epiſc. Calinenſis Xiſti eiuſdē Later. Cong. profeſſi Fratri, viro pietate & fide vſquequaque ornato, Haredes Canonici grati animi ergò poſuere. Anno Domini MDLXXVIII. IV. Kal. Feb.

33. NICOLAVS Antonius Vitellius Capuanus fuit huius Eccleſiæ Epiſcopus anno 1583. coadiutorem habuit cum ſpe futuræ ſucceſſionis Ioannem ex fratre nepotem, obijt verò anno 1594.

34. IOANNES Vitellius Cæſaris Regij Conſiliarij filius defuncto patruo ſucceſſit anno 1594. translatus deinde eſt ad Eccleſiam Caputaquenſem anno 1610. Hic tranſtulit oſſa S. Bernardi, vt ſupra retulimus.

35. ARCHANGELVS de Rubeis Canonicus Regularis Lateranenſis; hic cum eſſet inſignis Theologus, in quatuor libros ſententiarum commentaria eruditiſſima in lucem emiſit, quæ partim Clementi VIII. partim Paulo V. nuncupauit, à quo electus in ſucceſſorem Ioannis die 11. Feb. 1611. decem annos hanc non ſine nominis ſui laude adminiſtrauit Eccleſiam: mortalitatem expleuit anno 1618. ſepultuſque eſt in Cathedrali.

36. ALEXANDER Boſchus Bononiēſis per obitum Archangeli euaſit Carinulæ Epiſcopus anno 1619. die 13. Nouemb. factus deinde Hierocenſis Epiſcopus in Calabria.

37. ANTONIVS Bonfilius Bononienſis ſucceſſit Alexandro die 9. Septemb. anno 1622. Non diu Pontifex fuit, vix enim ſecundum annum attigerat cum libere nuncium remiſit.

38. ONVPHRIVS Serſalius electus 16. Septemb. 1624.

39. HIERONYMVS Cauaſilice nobilis Salernitanus deligitur per obitum Onuphrij die 13. Auguſti 1640.

A

CALVENSES EPISCOPI.

B

IN Campania Felice inter Sueſſam & Capuam media ab vtraque octo paſſuum millibus diſtans, quatuor tantum à Theano Sidicino Caluium, vt ita loquamur, noua vrbs, parua atque obſcura, ac pene habitatoribus vacua viſitur, ex veteris Cales ruinis, poſterioribus ſeculis ab Atenulpho Comite Capuæ, ac Beneuenti Principe circa annum Domini 879 exædificata. Cales, quā corrupto vocabulo Calenum plerique ſcriptores nuncuparunt Plinius, Feſtus, Strabo, Ptolomæus, Polybius, Cicero, Virgilius, Horatius, Sylius, Liuiuſque meminere multis in locis. Vetuſtiſſima fuit Auſonum ciuitas, cui Caluum ſucceſſit, quod ex inexhauſta Ferdinandi primi Regis Neapolitani liberalitate ſub vtili dominio Capuani Senatus quieuit: Epiſcopatus gaudet dignitate, quę ab ipſa ſua inſtitutione ſub Capuano Archiepiſcopo merer à quo noui Epiſcopi conſecrationis munus ſuſcipere conſueuerant. Taxatur in lib. Cameræ Apoſtolicæ fo. 60. De Epiſcopis Caluenſibus nemo ſcripſit, cum vix paucorum extent nomina apud incolas, neque monumenta vlla reperiantur, quæ eorum memoriam excitare poſſint. Nos vero tum ex noſtris, tum ex monumentis Romanis ſequentem clumbem confecimus ſeriem.

C

D

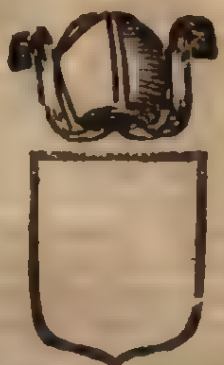

1. N. primus eſt Epiſcopus Caluenſis cuius memoria extat, nomen tamen non exprimi

primitur in tranſlatione S. Marci Solitarij, ex Monte Maſſico à S. Bernardo Epiſcopo Carinolenſi ad ſuam Cathedralem traducti anno 1094.

2. PETRVS Capuanus, fuit huius Eccleſiæ Epiſcopus anno 1141.

3. TANCREDVS item Capuanus, hanc rexit Eccleſiam anno 1174.

4. N. Caluenſis Epiſcopus anno 1233. memoratur à Richardo de S. Germano in Chronic. tamen nomen retinuit.

5. ODARDVS ex Monacho Ord. Ciſtercienſis Epiſcopus Caluenſis, corruptè legitur Calmenſis in Apulia, floruit anno Domini 1245. quo anno in Concilio Lugdunēſi ſub Innocentio IV. mirabili zelo, & ardore Federici II. Imperatoris conatus infringere auſus eſt, vt videre eſt apud Baronij continuatorem Abrahamum Bzouium anno Chriſti 1245. num. 6. alioſque. Lugdunum diſcedens à ſatellitibus eiuſdem Imperatoris captus dū ad ſuam Eccleſiam reuerti cogitat, in carcere pro Eccleſiæ immunitate necatus, vt ferunt Ciſtercienſis Ordinis monumenta. Vir fuit tam ſanctioribus, quam doctioribus ſui ſæculi viris merito aſſociandus, cuius erat

Ingenium velox, præceps facundia, ſermo Promptus, & Iſæo torrentior.

In dicendo namque quaſi furore diuino percitus, tanta vis animi, tantus impetus in oculis, vultu, geſtu, vt non ſolum incendere auditores, ſed ipſe ardeſe videretur, qui omnia ornatè, & politè, ſiue meditata, ſiue ex tempore proferebat.

6. PALMERIVS Caluenſis Epiſcopus tranſlatus ad Boianenſem Eccleſiam, anno 1260.

7. GREGORIVS Caluenſis Canonicus, electus à Capitulo commendatur pro ſua electione apud Gregorium X. Papam anno 1272. regeſt. Vatic. Non conſtat an fuerit confirmatus.

8. HENRICVS Epiſcopus Caluenſis ſub Bonifacio VIII. vixit, à quo Cœnobium S. Saluatoris Montis Caperani Ord. S. Benedicti mēſæ Epiſcopali vniendum accepit anno 1301. 2. Kal. Martij, anno Pontif. 7. ex reg. Vatic. ep. 900. fol. 200.

9. IOANNES obijt anno 1325.

10. Fr. PETRVS Ord. Minorum Ioanni ſucceſſit, electuſq; eſt ſub Ioanne XXII. anno 1325. 18. Kal. Feb.

11. THADÆVS Capuanus obijt anno 1332.

12. IOANNES ex electo Iſernienſi, Caluenſis factus eſt Præſul ab eodē Ioanne XXII. anno 1332. 3. Kal. Nouemb. Sedit an. 11.

13. Fr. STEPHANVS Ord. Carmelitarum electus à Clemente VI. per ceſſionem Ioannis anno 1343. 5. Id. Febr. exceſſit anno 1345.

14. Fr. IOANNES de Arpino Ord. Minorum electus defuncto Stephano ann. 1345. A 11. Kal. Septemb. Exceſſit Neapoli, in Eccleſia S. Laurentij tumulo exceptus eſt, vbi legitur inſcriptio hæc ſ.

Hic iacet Venerabilis Pater Dominus Frater Ioannes de Arpino Epiſcopus Caluenſis, qui obijt anno Dom. MCCCXLVII. die VII. menſis Iunij, 15. Indictione.

15. Fr. PETRVS de Brina eiuſdem Ord. Minorum alumnus, Epiſcopus Caluenſis ann. 1348. 7. Id. Ianuarij à Clemente VI. B cuius electio extat in regeſt. Vatic. epiſt. 43. fol. 48. an. 6. Pontif. eiuſdem; deceſſit ſub Vrbano V. an. 1362.

16. RAYNALDVS frater S. Spiritus in Saxia de Vrbe ab Vrbano V. declaratus eſt Epiſcopus Caluenſis Kal. Maij an. 1362 ex regeſt. eiuſdem.

17. ANTONIVS ſucceſſit Raynaldo.

18. ROBERTVS poſt Antonium Caluenſem rexit Eccleſiam.

19. IOANNES defuncto Roberto electus eſt. Obijt anno 1395. horum meminit Liber obligat. ac ſolutionum Prælatorum ſub Bonifacio IX.

20. BARTHOLOMÆVS electus anno C 1395. 17. Feb. tranſlatus deinde eſt ad Eccleſiam Scuterenſem an. 1403. ex eodem lib.

21. STEPHANVS Gobernus Archiepiſcopus Acherūtinus huc trāslatus an. 1403. 8. Id. Nouemb. defunctus eſt an. 1413.

22. ANTONIVS Gallutius Canonicus Capuanus demortuo Stephano ſuffectus eſt anno 1413. Id. Februarij. Defunctus eſt ann. 1415.

23. Fr. ANTONIVS Delfede Florentinus Ord. Carmelitarum à Martino V. declaratus eſt Epiſcopus Caluenſis 5. Kalen. Martij 1415. dum eſſet Conſtantiæ in Concilio, doctrina, & oratoria arte inter Patres illuſtris. Hanc rexit Eccleſiam ſumma ſui nominis commendatione ann. 28. Mortalitatem expleuit anno 1443.

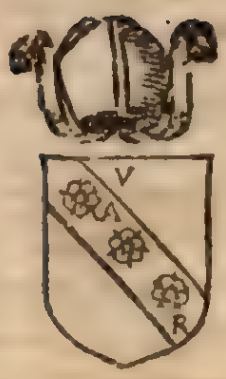

24. ANGELVS Mazziottus Canonicus Capuanus ab Eugenio IV. electus eſt Epiſcopus Caluenſis an. 1443. 15. Kal. Auguſti.

25. ANTONIVS electus ann 1466. Id. Aprilis interfuit Neap. coronationi Alphõſi II. Regis an. 1495. obiit eodem anno.

26. ANGELVS Marottus Capuanus electus an. 1495. die 24. Iulij.

27. MAVRELIVS Ioannottus, obijt an. 1505.

28. MATTHÆVS de Magnano de Vrſinis Romanus antea Epiſcopus Ciuitatis Ducalis à Iulio II. ſucceſſor datus eſt Maurelio die vltima Martij an. 1505. poſt ſeptimũ annum ſuæ bonæ adminiſtrationis deceſſit 1512.

29. GABRIEL de Vrſinis electus anno 1512. die 18. Ianuarij, ſedit ad annum vſque 1519. quo libens nolens reſignauit cum regreſſu.

30. IOANNES Antonius alijs Io. Ferdinãdus de Galla ciuis & Archidiaconus Capuanus, creatus anno 1519. die 3. Auguſti. Obijt 1543.

31. Fr. BERNARDINVS Laurentius Spada Bononienſis ex Ordine S. Franciſci Conuentualiũ in facultate Theologica clarus, reconditaque doctrina cum pietate illuſtris, adeoque ſuo Ordini probatus, vt in generalibus comitijs Romæ habitis apud Sãctos Apoſtolos Generalis Miniſter creatus fuerit an. 1537. Per ſex annos magiſtratum eximie geſſit: quamobrem Paulo III. Pontifice iubente ad hunc Epiſcopatũ Caluenſem aſſumptus eſt die 25. Maij 1543. ſequenti vero Romam cogitans multorum opinione, cum iam ſacræ purpuræ deſtinaretur, Neapolim ex rupto apoſtemate obijt, & ad S. Claræ ſepultus eſt, cuius cum laude meminit Petrus Rodulphus, & noſter doctus eruditusque. Vuadingus tom. 8. Annal. Minorum: cuius quoque nomen, exaggerataſque virtutes hoc noſtro ſæculo ex eadem familia, hæreditauit Bernardinus Spada S. R. E. Epiſcopus Card. Preneſtinus, ijs cumulatus virtutibus, quæ Eccleſiaſticum Principem videantur decere.

32. MARINVS de Ianuarijs nobilis Neapolitanus, clarus doctrina, moribus ſpectabilis, à Paulo III. declaratus eſt huius Eccleſiæ Antiſtes die 13. Auguſti an. 1544. cum diſpenſatione ſuper defectum natalium, poſt paucos dies antequam poſſeſſionem adipiſceretur Romæ mortalitatem expleuit.

33. BELISARIVS Gambara Canonicus Valentinus ſtatim euaſit Epiſcopus die 27. Octob. 1544. Qui vſque ad annum 1551. Caluenſi præfuit Eccleſiæ, defunctuſque eſt eodem anno.

34. GASPAR Foſſa Calaber Ord. Minimorum Epiſcopus Scalenenſis ad hanc Eccleſiam

cleſiam translatus die 22. Auguſti 1551. ſedit religioſiſſimè an. 9. factuſque eſt Archiepiſcopus Reghinus an. 1560. de quo ibi.

35. Fr. IVLIVS Magnonus Ord. S. Francisci Conuentualium ſucceſſit die 17. Iulij 1560. è viuis exemptus eſt an. 1566.

36. PAVLVS de Bacio Terracina Neapolitanus, gente clara floridaque diuitijs, germanus frater Martij Biſinianenſis Epiſcopi, nepos Iacobi Theatini Archiepiſcopi, ac Proſperi Melfi & Lauri Commendatoris Hieroſolymitani Ordinis, ob eximiam virtutem & eximias animi dotes Caluenſis renunciatus eſt Epiſcopus anno 1566. fato ceſſit anno 1575.

37. SCIPIO adlectus eſt à Gregorio XIII. an. 1575. translatus deinde eſt ad Lucerinam Eccleſiam die 14. Feb. 1582.

38. FABIVS Maranta Venuſinus Caluenſis Epiſcopus eligitur die 4. Maij 1582. ſub Paulo V. mortem obijt 1619.

39. GREGORIVS de Bubalo nobilis Romanus ſuffectus eſt Fabio die 7. Martij 1619. deceſſit an. 1623.

40. IANVARIVS Philamarinus Neapolitanus Aſcanij Cardinalis Archiepiſcopi Neapolitani germanus frater, Clericus Regularis Theatinus ad hanc Eccleſiam Caluenſem traductus eſt ab Vrbano VIII. die 18. Decembr. anno 1623. Cathedram ſupra annos quinque & viginti cum laude tenuit, Neapoli ex aqua intercute decubuit, conceſſitque fato exeunte Octobri menſe anno ſæculari ſacro 1650. ſepultuſque in Sanctorũ Apoſtolorum æde, vbi non ita multo ante prope magnificentiſſimum Cardinalis fratris ſacellum monumentum ſibi pario ex marmore ornatiſſimum, id quidem poſuerat: veluti prope adeſſe ſupremam neceſſitatem prædiuinaret. Spirat in eo tumulo ipſemet effictus ad viuum, excellenti plane opere; monetque conſepulti cineris inſcriptio.

Ianuarius Philamarinus
Ex Clerico Regulari Epiſcopus
Caluenſis; In Aede
Vbi ſollemnia concepit olim vota
ad Sacellum
Aſcanij Cardinalis fratris
deuotione
Virgini Annunciatæ dicatum;
Vt tam illuſtre Religionis paternæ
inſequatur exemplum
Monumentum hoc
Viuens poſuit
Anno M. DC. L.

Eius virtutes, & in Præſulatu egregia facinora proſequitur more ſuo eruditiſſimè, Ioſeph Silos tom. 2. Annalium Cleric. Regul. Porro inquit, in Eccleſiæ procuratione cum pleraſque Pontificij muneris partes probaſſet, tum zelo quodam tuendi Eccleſiaſtici iuris valuit: vt numquam ardentior illi indoles fuerit quam vbi propugnanda ſacrorum dignitas, ac libertas eſſet. Cæterum communi rei, publicis aliorum commodis ac beneuolentiæ ita ſtuduit: vt nihil vnquam irritata inuidia de eo Romam attulerit cenſura dignum. Inter priuatas virtutes inerat potiſſimum in defunctorum manes pietas. Aetatis annum ſeptimum vix exceſſerat, cum integrũ recitare quotidie ex Romani breuiarij formula mortuorum officium cœpit: quod poſtea congeminauit; vt alterum quidem pro defunctis generatim, alterum pro conſanguineis in ſingulos dies perſolueret; quæſito etiã è miſſarum ſacrificijs valentiore pro ijs præſidio. Cuiuſmodi ſuffragijs ſibi etiam apprimè conſuluit. Legato ſiquidem cenſu annuo, bis in die ſacrificari pro ſe iuſſit, excitato in Caluẽſi Eccleſia D. Antonino, quem principe ſtudio colebat, ſacello, in quo ea ſacra celebrarẽtur. Ad aram ipſe quotidie cum faceret, alteri deinde ſacrificio aderat. In magnam Dei Matrem præcipua quadã obſeruantia ferebatur. Horarias eius laudes, ſertumque roſarium integrum quotidie recitabat. Quæ maximè Antiſtites decet, in pauperes pietas, excreuit quidem nec parcè, communemque inopiam ita ſubleuabat, vt ſecretis etiam erogationibus charitati egregiè litaret. In ſui vero cultu etſi è religioſo inſtituto, ad inſulam traductum, meminerat, tamen intra modeſtiæ non gradum, ac dignitatem tueri ſplendore quodam videbatur. Atque hæc ille de Ianuario Philamarino Præſule dignißimo.

CASERTANI EPISCOPI.

CASERTA Campaniæ Felicis ciuitas est in Tisenatibus montibus collocata, quos vulgus Capuanos appellat. Eius autem montis insidet dorso, quo vniuersa prorsus Campania, Tyrrenumque Mare prospectatur, haud longè à Metropolitana Capuana, quam tribus milliaribus, à Regia Neapoli 14. Quis eam primus, quoue tempore excitauerit, non satis constat; sunt qui vetustissimam eidem astruunt originem & à Seducinis volunt ædificatam, alij narrant ex ruinis secundæ Capuæ suum habuisse principium, alij verò à Longobardis conditam volunt, appellatamque Casertam, quasi arduam domum, quod scilicet sua illa arduitate molestiam accedentibus exhiberet. Parua quidem nunc ciuitas est, nec vltra trecentos alit mortales; olim Comitatus, nunc Principatus titulo insignita, illam possidet Princeps Caietanus ex Ducibus Sermonetæ nobilissimus Romanus. Ex hac ciuitate prodijt Iulius Antonius Sanctorius S.R.E. Cardinalis clarissimus, cuius nepotes Iulius Antonius Cusentinus, & Paulus Æmilius Vrbinas Archiepiscopi germani fratres, postremus suis scriptis, monumentisque ingenij patriam illustrauit. Protulit etiam Caserta alios viros doctos, & fortes. In Christiana Religione nata, adultaque Caserta; Episcopalis eius dignitas mea quidem opinione antiquior est quam opinentur recentiores, qui paulò ante sexcentos abhinc annos à Senne Capuano Archiepiscopo anno 1113. institutam narrant, cum Sennes suo in diplomate confirmationis Diœcesis Casertani Episcopatus Rannulfo Episcopo Casertano asserto, meminerit prædecessorum Rannulfi, quibus Capuani Antecessores sui Archiepiscopi eandem concessere, atque confirmauere. Hanc Ecclesiam plurimis priuilegijs, & iuribus nobilitarunt Duces, Regesque Neapolitani, quorum pauca opportune infra exhibebimus. Habebat namque Casertanus Episcopus integrales decimas, quæ si hodie ab ipso possiderentur, inter locupletiores Regni Antistites recenseretur, cuius nunc annui census ascendunt ad tria millia scutatorum regni, taxa verò in lib. Apost. Cam. ad Flor. 239. Pulcherrimum habet Palatium in media Diœcesi ad radices montis situm, in quo tanquam in commodiori loco residere solet Episcopus. Cathedrale Casertæ Templum permagnificum est, ac sumptuosum D. Michaeli Archangelo ciuitatis Patrono, titulo decoratur. Constructum est lapidibus quadris, nulla apparente calce: lapides illius ciusdem sunt coloris & diametri, adeo vt speciosius sit exterius quàm interius. Eius frontispicium ad orientalem plagam, tribus illustratur ingressibus, cuius vetustatem hi versus licet informes declarant.

Vndecies centum quinquagenis tribus annis,
Verbi concepti fiant muri marmore septi
Meque minus erugi, quamquam assessore Ioanne.

Hoc principali accessu duo alij Collaterales ingressus de pulchritudine contendere videntur, vterque eorum centauris, equisque marmoreis exornatus est, ita vt ad artis acumen oculos excitet inspicientium, & in vtroque memoria hisce versibus immortalitati donatur à dextris.

Dat proposse manus Opifex, etherus Nicolaus
Sed fouet vtrique Michael Venerandus vbique.

A sinistris.

Post Patris excessum Ranulfi Pontificatus
Subiit Catheram Nicolaus vir moderatus,
Prædecessoris fretus qui tempore dextra
Cœpit, & hanc Aulam dum vixit, & extulit extra.

Magnifica huius templi opera ita sunt admirabilia, quod in templo supra montem tam sublimem posito, inueniuntur decem & octo marmoreæ columnæ eiusdem magnitudinis, mensuræ, altitudinis, atque rotunditatis, duobus ordinibus pulchra symmetria dispositæ, quæ proprijs basibus ad instar Atlantis sustinet ex tribus Ecclesiæ alis mediam, quippè asserendum, quod aut sit artis portentum, aut Diui Michaelis miraculum celeberrimum. Verùm cedat harum columnarum admiratio reflexioni tribus fornicibus Corynthiarum testudinum, quarum maior Diui Michaelis Patroni, altari efficit ornamentum speciosissimum, reliquæ verò duæ Collaterales, aris hinc inde dispositis coronam faciunt honorificam. Sacra eius Turris, seu Campanile è marmore est, altitudinis ducentorum palmorum crebris signis ornatum. Insignis igitur est hæc Basilica, talibus exornata ædificijs,

ficijs, sed insignior ob gratias, & priuilegia, quibus ex Sanctæ Sedis Apostolicæ munificentia gaudet, vbi numerosus, beneq; moratus Clerus diuinum obsequium diu, noctuque perurget, Canonici nempè decem & octo, quorum tres dignitate eminent, Decanus secundus ab Antistite, Archidiaconus, & Primicerius, quibus alij Minoris Ordinis Clerici, ac Presbyteri adnumerantur. Capitulo adiuncti fuere Archipresbyter, aliique tres Canonici ab Antonio Ricciullo Episcopo pro adimplenda pia dispositione Pauli Æmilij Sãctorij bon. mem. Archiepiscopi Vrbinatis, qui redditus legauit sufficientes. Verum quia lis vertitur super validitatem dispositionis prædictæ inter præfatos Archipresbyterum & Canonicos, hi nepotẽ donatarij, prouisi Cathedrali non inseruiunt: Propè ipsã Cathedralem in Episcopio extat puerorum Seminarium, vbi duodecim aluntur Clerici ad præscriptum Concilij Tridentini ex omnibus Diœcesis partibus assumpti. Præter Cathedralem nulla alia Parochialis est, cura animarum à Canonicis exercetur. Vna alia Collegiata Ecclesia intra ciuitatis mœnia est titulo Diuæ Mariæ Annunciatæ, in qua sex Cappellani Sacerdotes, qui quotidie diuinum pensum in choro persoluunt; quæ quidem Ecclesia ciuitatis est, & redditus habet opulentos, & hospitale annexum. Diœcesis Casertana in quatuor diuiditur partes: supra montes tria sunt casalia, cum parochijs; in plano vbi sexdecim sũt casalia, aliquot sunt Religiosorum Monasteria; in colle visitur Conuentus districtioris Obseruantiæ Fratrum Minorum; iuxta Buccianellum degunt Cappuccini, in Turris Casali Carmelitarum Domus, Eremitarum S. Augustini, Conuentualium S. Francisci, & non procul Monasterium Minimorum, In Casali Salæ Clerici regulares Congregationis Somaschæ suum habent Collegium, in quo etiam est mons pietatis ad egenorum sublenandam inopiam. Secunda Diœcesis pars oppidum continet Metæ Leonis, vulgo Magdalonæ gentis Carrafæ Ducatus, ibi Collegiata Ecclesia est titulo S. Petri, cum Archipresbytero, qui curam gerit animarum, & duodecim Canonici, sunt etiam quatuor aliæ Parochiales Ecclesiæ S. Benedicti, S. Martinæ, S. Agnelli, & S. Margaritæ. Quinque in hoc oppido sunt virorum Cœnobia, S. Francisci Conuentualium, Cappuccinorum, Tertij Ordinis, qui immediatè Casertano Episcopo subiacent, Ord. Prædicatorum, & Congregationis Montis Virginis. Est & alia Ecclesia Corporis Christi cum hospitali ditissimi census, & Mons pietatis. Tertia pars Diœcesis Terralanci dicitur, cuius maior pars sub dominio Regio, pars alia sub ditione Suardæ familiæ nobilissimæ Neapolitanæ, & alia pars sub dominio Andreæ Alemanni nobilis Florentini, Lauriani Baronis: hæc pars duodecim habet Parochias, & in oppido Trentula vnum est Prædicatorum Ordinis Monasterium.

Quarta pars Diœcesis Terra est Limatulæ, cuius vtilis Dominus est Dux ex nobilibus Gambacurtæ; quinque habet Parochiales Ecclesias, & Collegiatam vnam S. Mariæ Annunciatæ, in qua plures Sacerdotes, partim Cappellani, partim aduentitij quotidie Missas celebrant. Vltima Diœcesis pars est Terra Murroni, titulo Baronatus Io. Francisci de Mauro insignita. Communis est cum Capuano Archiepiscopo, & in ea Casertanus Episcopus tres habet Parochiales Ecclesias. Casertanorum modo Præsulum seriem explicabimus, quam tum ex Romanis monumentis, cum ex illius Ecclesiæ Scripturis diligenter exuimus, quas Bartholomæus Crisconus diligentissimus huius Ecclesiæ Episcopus, ac venerandæ Antiquitatis amator perhumaniter nobis communicauit.

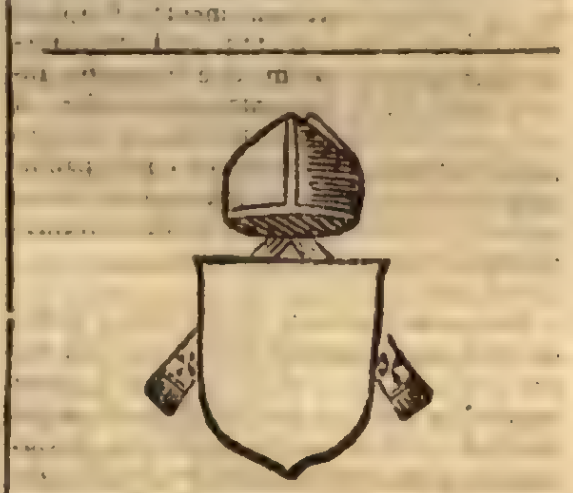

1. RANNVLFVS primus est Casertanus Episcopus, cuius memoriam perennarunt eiusdem Ecclesiæ monumenta: hanc Ecclesiam suscepit regendam sub Paschale II. post annum millesimum centesimum. Hic anno Domini 1113. à Senne Capuano Archiepiscopo sui Episcopatus Diœcesis iam à suis prædecessoribus ab alijs Capuani Senenctis antecessoribus asseruam confirmationem obtinuit; ex qua clarè apparet alios Rannulfum habuisse in Casertana Ecclesia prædecessores; at qui isti fuerint, vel quo sint nomine nuncupati non habemus. Hanc autem confirmationem Senenctis Archiepiscopi, cum valde vtilis sit, ad huius Diœcesis distincta loca, situs, & iura agnoscenda hic exhibeo ex ipso autographo exscriptã, quæ in tabulario eiusdem Ecclesiæ asseruatur: illam paucis abhinc annis publici iuris etiam fecit Michael Monachus, in Sanctuario Capuano satis mendosam; ad eam nonnullas notas adhecit vtilissimas, inter reliquas ad subscriptionem Ottonis Decani. Nota antiquum morem subscribendi obseruatum à Decano; nam Dominus Archiepiscopus subscribebat à parte dextra folij, & erat subscriptio eius charactere rubro notata: Decanus subscribebat à parte sinistra folij eiusdem, sed charactere nigro. Habemus in scripturis Monialium S. Ioannis di-

ploma Archiepiscopi Sennetis, cum subscriptione eiusdem, & Ottonis Decani, & aliquot Canonicorum, in quo hic mos obseruatur; idem etiam obseruatur in multis instrumentis Thesauri. Ego vix in vno, aut altero instrumẽto ex recentioribus animaduerti subscriptionem Decani, in eadem columna post subscriptionem Archiepiscopi. Hic verò mos obseruatus non fuit in hac Bulla; nam subscriptio Sennetis Archiepiscopi est charactere nigro, non rubro, & Archidiaconus subscripsit ante Decanum, nam illo tempore inter Decanum, & Archidiaconum in subscribendo certus & constans non erat ordo. De Indictione autem illa septima in diplomate hęc habet. Et hoc quoque mirum, cur præter solitum morem non sit annotatus mensis: tamen cum Indictio incipiat à mense Septembri, oportet non ante hunc mensem scriptam esse Bullam, nam anno 1113. est Indictio sexta vsque ad Septembrem, & à Septembri incipit septima, & hæc computatio valet, si accipimus nomen Incarnationis, vt confunditur cum nomine Natiuitatis, quod passim obseruare licet, alioquin infinita corruerent diplomata. Hæc ille. Porro Sennetis Archiepiscopi Diploma est huiusmodi.

In nomine Domini nostri Iesu Christi Dei aterni Sennes seruus Iesu Christi eius sola misericordia Capuanus Archiepiscopus. Legatus Apostolicæ Sedis, ac in Principatu Capuano Domini Nostri Papæ Vicarius, Clero, & Capitulo Casertano dilectis in Christo filijs salutem, & benedictionem in Christo.

Condecet omnes in Ecclesiastico regimine positos, ac in Dominici gregis specula constitutos de iustitiæ obseruantia esse solicitos, & singulis sua iura integerrimè obseruare, quatenus commissæ nobis Ecclesiæ, conseruante Domino, nullis in aliquo diminuantur temporibus, nullis confusionibus inuoluantur. Nos itaque, qui licet indigni sola Dei misericordia huius Capuani Archiepiscopatus regimen obtinuimus, duximus necessarium Ecclesiarum nostrarum vtilitatibus, inquantum Deo adiuuante, possumus, prouidere. Notum sit igitur, tam præsentibus, quàm posteris Ecclesiæ Dei fidelibus, quoniam poscentibus Ecclesiæ nostræ Canonicis, concedimus, & confirmamus tibi venerabili Confratri nostro Rannulfo Casertano Episcopo, tuisque successoribus in perpetuum totam & integram Diœcesim Casertani Episcopatus, illis finibus, quibus nostri Antecessores, tuis confirmauere, & concessere prædecessoribus. In primis scilicet à Ponte Rupto incipiendo, qui est in Laneo, & qualiter protenditur per viam, qua itur iuxta Casam Auream, & sicut directè pergitur per Toianum, & exitur ad Ecclesiam S. Marci, fundatam à filijs Paldi, & Adenulphi Comitum, & inde itur in Sexanta, & exitur in stratam Beneuentanam, & qualiter directè pergitur sub monte Cupo, & per Saxetam exitur in fluuiũ Vulturnum, & in Biferchan, quæ decurrit & coniungitur cum Riuo Vallecari, & sicut itur per ipsa bona Sancti Vincentii, & exitur ad caput Montis Longani, & quomodo reuoluitur per eundem montem, & exitur vsque ad finitas ipsas plancellas propè Sueffulam cum omnibus subscriptis Ecclesijs tuo Episcopatui pertinentibus sitis intra hos fines nominatim superiùs declaratos. Concedimus itaque tibi, tuisque successoribus Ecclesiam Sancti Michaelis Archangeli, quæ est Sedes tua Episcopalis, & Ecclesiam Sanctæ Mariæ, quæ est Cappella & Ecclesia Sanctæ Fidei, & Ecclesiam s. Petri, & Ecclesiam s Valentini, & Ecclesiam Sanctæ Mariæ Buccamuzzi, & Ecclesiam s.Blasij, Ecclesiam s.Andreæ, Ecclesiam s.Susannæ, Ecclesiam s.Mariæ de Summana, Ecclesiam s.Ioannis de Puteo Veteri, & Ecclesiam s.Nicolai, Ecclesiam s.Vitalliani de Athellano, Ecclesiam s.Angeli de monte, Ecclesiam s.Eustasij, Ecclesiam s.Stephani de Iuniano, Ecclesiam s.Marci de Casola, Ecclesiam s.Petri, & Ecclesiam s Erasmi, Ecclesiam s.Marci de Monticello, Ecclesiam s.Stephani, & Ecclesiam s.Nicolai ad Torum, Ecclesiam s.Barbaræ ad Montem, Ecclesiam s.Saluatoris de Staturano, Ecclesiam s.Laurentij, Ecclesiam s.Ruffi de Pedemonte, Ecclesiam s.Vitalliani de Caczano, Ecclesiam s.Angeli ad Pinos Ecclesiam s.Mariç de Mezano, Ecclesiam s.Siluestri, Ecclesiam s.Andreæ de Puccianello, Ecclesiam s.Vincentij de Sala, Ecclesiam s.Simeonis de Ciue cornu, Ecclesiam s.Angeli de Monteeupo, Ecclesiam s.Iulianæ de Manicorsis, Ecclesiam Sanctæ Crucis de Casanoua, Ecclesiam s.Petri Alditredæ, Ecclesiam s.Leuci de Monte, Ecclesiam s.Eleutherij, & s.Iohandis, & Ecclesiam s.Clementis, Ecclesiã s.Mariæ, & Ecclesiam s.Stephani, quæ sunt in loco Macerata, Ecclesiam Sancti Nazarij, Ecclesiam s.Petri, Ecclesiam s.Mariæ de Falciano, Ecclesiam s. Benedicti, Ecclesiam s. Cosmæ de Strada, Ecclesiam s.Sebastiani de Turre, Ecclesiam s.Martini, Ecclesiam s.Anastasiæ sitam prope stratam, Ecclesiam s.Alexandri, seu Nicandri. In Castro Limatulæ & Territorio eius Ecclesiam s.Nicolai, quæ est infra Castellum, Ecclesiam s.Blasij, & s.Sossij, & Ecclesiam s.Petri & Ecclesiam s.Ioandis, quę est propè portam, Ecclesiam s.Erasmi, & Ecclesiam s.Archangeli ad Pirum, Ecclesiam s.Iacobi de Puzzanisi, Ecclesiam s.Mariæ ad Cirinianum, Ecclesiam omnium Sanctorum de Torone, Ecclesiam s Thomæ, Ecclesiam Sancti Adiutoris, Ecclesiam s.Eustasij, Ecclesiam s. Mariæ ad Gruttulas, Ecclesiam Sanctorum Cosmæ & Damiani, & s.Pancratij, Ecclesiam s. Angeli in Planeam. In Castro Morrone, & Territorio eiusdem Ecclesiam s.Saluatoris, Ecclesiam s.Mariæ, & s.Nicolai, Ecclesiam s.Cęsarij, Sancti Mauri, & s.Blasij

ad

ad Gradillum, Ecclesiam s.Michaelis, s.Stephani, Sancti Nazarij, Sancti Andreæ, & s.Iohandis de Furesta. In Terra Sarzani Ecclesiam s.Erasmi, Ecclesiam s.Angeli de Cupa, seu de Cupi. In Castro Magdaloni, & Territorio eiusdem Ecclesiam s.Iohandis infra Castellum, Ecclesiam s.Mariæ, quæ est in Cappella, Ecclesiam s.Angeli de Monte, Ecclesiam s.Iohandis de Maglianelli, Ecclesiam s.Nicolai, Ecclesiam s.Mariæ, s.Agnelli, Sancti Saluatoris, s.Pauli ad Gemzosos, Ecclesiam Sanctæ Mariæ, Sancti Martiani, s.Eusebij, s.Pauli, s.Nazarij, s.Mariæ ad Gualdum, Ecclesiam s.Mariæ de Calatia, s Cæsarii, Ecclesiam Sancti Terentiani, Ecclesiam s.Mariæ ad Iunianum. In Terra Lanei Ecclesiam Sanctæ Fidei, & Ecclesiam s. Crucis in loco Grutulæ, Ecclesiam s.Mariæ, & s.Castrensis. In loco Trentulæ Ecclesiam Sanctæ Mariæ & Sancti Nicolai, Sancti Viti. In loco Grumbi Ecclesiam Sancti Maximi. In loco Lauriani Ecclesiam s.Marcelli ad Ferrarios, Ecclesiam s.Marinæ, & Sancti Iohandis. In loco . . . . Ecclesiam s.Laurentij in Tauciano, Ecclesiam s.Angeli in loco Mancusi, Ecclesiam s.Viti. In Puzzanello Ecclesiam s.Iuliani. In loco Triueo Ecclesiam s.Simeonis. In loco Ducenta Ecclesiam s.Siluestri, Ecclesiam Sanctæ Mariæ, quæ dicitur ad Pagnos, seu ad Pagnanos. In loco Capoderisij Ecclesiam s.Andreæ, s.Donati. In loco Casolæ Ecclesiam s.Rufini. In loco ad Ilicem Ecclesiam s.Petri, Ecclesiam s.Martini, Ecclesiam s.Viti, sed & Ecclesiam Sancti Petri ad Pallumi, Ecclesiam s.Marcellini ad Taucianum cum terris, quas modò habent, & beneficijs, quæ Canonici inibi per nos in eis possident, itaut in vita sua quietè habeant, & fruantur; post debitum verò carnis solutum, in tuam, tuorumque successorum deueniant potestatem. Has itaque prædictas Ecclesias tibi, tuisque successoribus concedimus cum prædijs & decimis, cunctisque suis pertinentijs, cum omnibus, quas modò habent, & quæ ex hinc pro parte earum iustè acquirere poteritis. Porro terras prædictarum Ecclesiarum s.Petri ad Pollumi, & Sancti Marcellini ad Tauciani, quæ nostro Archiepiscopatui pertinere videntur, tibi, aut tuis successoribus non concedimus, sed illas tantùm, quas modo habent, vna cum beneficijs Canonicorum, vt in superioribus habetur. Sed si infra iam scriptos fines vestri Episcopatus, noster Archiepiscopatus, seu nostræ Abbatiæ . . quicunque seruus nostri Archiepiscopatus suas hereditates, aut possessiones habent, aut amodò comparare, seu acquirere iustè poterint, in nostra, nostrorumque successorum sint potestate. Sed neque damus, aut concedimus Tibi, tuisque successoribus Ecclesiam s.Cesarij, & Ecclesiam s.Iulianæ, Ecclesiam s.Martini, Ecclesiam s.Angeli, Ecclesiam s.Viti in loco Herculis, Ecclesiam s.Mariæ, Ecclesiam s.Iohandis, & s.Petri, & s.Felicis, & Ecclesiam s.Stephani, quas habemus infra montem, neque Ecclesiam s.Leontij in partibus Magdaloni. Hanc ergo concessionem tam tibi, quam tuis successoribus, vt prædictum est, facimus. Tu autem, tuique successores quoties vocati fueritis, nisi Canonicam prætendatis excusationem, ad nos, & nostros successores venire debebitis. Post discessum verò tuum, successores tui, qui nostro, nostrorumque successorum Casertanæ Ecclesiæ sunt eligendi consilio, à nobis, seu nostris successoribus Episcopatus consecrationem suscipient, sicut in priuilegijs à S.R.E. Pontificibus Ecclesiæ nostræ concessis continetur. Quisquis igitur mortalium cuiuscunque conditionis huius nostræ auctoritatis concessionem violare præsumpserit, nisi canonicè commonitus resipuerit, à liminibus Sanctæ Matris Ecclesiæ vsque ad condignam satisfactionem tempore sequestretur. Piè verò custodientes, atque fideliter obseruantes, Omnipotentis Dei benedictione, & gratia repleantur.

Ego Sennes Dei gratia Campanus Archiepiscopus, & Domini Nostri Papæ Vicarius.
Ego Ioannes Suessanus Episcopus.
Ego Pannulphus Theanensis Episcopus legi & subscripsi.
Ego Maurus Isernionsis Episcopus subscripsi.
Ego Giroldus Calinensis Episcopus subscripsi.
Ego Alpherius Abbas, & Archidiaconus subscripsi.
Ego Otto Decanus, &c.
Ego Lando Presbyter, & Primicerius, & Abbas, &c.
Ego Adenulphus Secundus Primicerius, & Abbas, &c.
Ego Iohandes Sacerdos, & Abbas, &c.
Ego Bonus Sacerdos.
Ego Iohandes Sacerdos.
Ego Audoaldus Sacerdos & Abbas.
Ego Pandulphus Sacerdos, &c.
Ego Audoaldus Diaconus, &c.
Ego Petrus Diaconus, &c.
Ego Karolus Abbas, &c.
Ex iussione Domini Petri Diaconi, & Cancellarij scripsi.

Ego Prudentius Subdiaconus, Anno Dominicæ Incarnationis millesimo & centesimo, atque decimotertio; Indictione septima, Pontificatus verò præfati D.Sennes Archiepiscopi anno XVII.

Actum Capuæ in Sacrosancta Aula Archiepiscopi.

Anno 1119. Robertus Princeps Capuæ, consilio Ottonis electi Archiepiscopi Capuani concessit, & confirmauit Rannulfo Casertano Episcopo, eiusque successoribus Ecclesiam Sanctæ Mariæ Calatinæ, eiusdemque iura & bona, vt ex sequenti documento ab exem-

exemplari Casertanæ Ecclesiæ tabularij liquet,

☞ *Nos Robertus diuina ordinante clementia Capuarum Princeps.* Notum haberi volumus vniuersis fidelibus Sanctæ Ecclesiæ, quoniam ob salutem & remedium animarum quondam glorioſorum Principum Riccardi scilicet Aui, & Iordani Patris, nec non Riccardi fratris nostri, ac ob statum nostri Principatus, consilio quoque atque interuentu Domini Ottonis Sanctæ Capuanæ Sedis in Archiepiscopum electi, nec non & Vgonis de Labolica nostri dilecti Baronis, & Odoaldi Camerarij per hoc principale scriptum in perpetuum damus, tradimus, concedimus & confirmamus in Ecclesia Calatina vocabulo Sanctæ Mariæ, in qua Dominus Rainulphus Dei prouisu Casertanus Episcopus præesse videtur omnia quæ præscripta Ecclesia Calatina modo possidere videtur, & quæ in antea iustè, ac legaliter acquisierit. Simili modo per hoc principale scriptum in perpetuum damus, tradimus, concedimus, & confirmamus in prædicta Ecclesia omnes extraneos homines, quos Tu prædicte Domne Rainulphi Casertane Episcope, & successores tui tibi conduxeris, & ibidem ad habitandum venerint, nec non & omnia, quæ ipsi extranei homines ab inde in antea legali modo acquisierint à meis hominibus,

Iterum per hoc videlicet principale scriptum damus, tradimus, & concedimus, ac confirmamus in prædicta Ecclesia Calatina, vt Tu prædicte Domne Rainulphi Episcope Casertane, & successores tui, & vestri Homines in Calatino tantum territorio habitantes potestatem habeatis mittendi animalia vestra, & vestrorum hominum ad pascendum in montibus, & planis, & in paludibus nostris, & ligna de siluis nostris tollere quemadmodum milites Magdaloni habitantes hactenus vsualiter habere soliti sunt & habent. Rursus quoque per hoc principale scriptum damus, concedimus, ac quiete dimittimus in præscripta Ecclesia Calatina totum Placeatiũ, quod nos, vel antecessores nostri habere soliti sumus de omnibus rebus, quas tu, & successores tui, vel aliquis Clericorum, aut hominum vestrorum emerit, vel vendiderit, vel aliquis meorum hominum à vobis, vel à vestris hominibus emerit, vel vendiderit in territorio Calatino, & ipsum territorium Calatinum diuidet in duas petias terræ; prima quarum hos habet fines, ex vno latere à parte meridiei est finis via, ab alio latere scilicet septemtrionis est finis terra Balduini, & finis terra Riccardi filiorum Berni, & finis terra Lando Lagnese, & terra hęredum quondam Martini Lagnese, ex vno capite à parte, Orientis est finis via publica. Ab alia parte, à parte Occidentis est finis terra Iohandis Gerardi, & similiter terra, quæ fuit Martini Corbi, quam modo possidet Guglielmus de Magdole, à parte publica est finis terra hęredum quondam . . . continet firmum munitum, atque inuiolabile maneat in perpetuum. Et vt hoc principale scriptum firmius credatur, & diligentiùs ab omnibus obseruetur, manu propria illud corroborauimus, & ex nostri sigilli impressione illud insigniri iussimus.

Ex iussione præfatæ Serenissimæ Potestatis scripsi.

Ego Philippus Palatinus Notarius, in anno Dominicæ Incarnationis millesimo Centesimo decimonono, & tertiodecimo anno Principatus præfati Domini Roberti Glorioſissimi Principis Capuæ. Datum in Capuano Palatio in mense Octobri, per Indictionem decimam tertiam.

Rannulfi memoria habetur ad annum vsque 1127. quo Romæ adfuit iudicio de iuribus Pisanæ Ecclesiæ habito coram Honorio II. Papa, cuius Bullæ de Rannulfo, aliisque tunc præsentibus Episcopis habetur memoria, eam in serie Pisanorum Archipræsulum retulimus in Vberto. Potuit deinde sequenti anno obijsse Rannulfus, cum anno 1130. Nicolaus huius Ecclesiæ habenas subtineret. Cathedralem Ecclesiam inchoasse Rannulfum legitur in supra relatis versiculis, illamque absoluit Ioannes successor anno 1153.

2. NICOLAVS vir egregius immediatè Rãnulfo successit circa annum Domini 1129. qui cum sanctè Casertanam Ecclesiam rexisset annos paucos, expleuisse videtur tempora multa; plura enim, & digna ad Dei honorem, suique nominis gloriã molitus est, quod successores eius in ipsa Cathedrali, Turrique sacra in marmore perennarunt. Inchoãtam enim Ecclesiam penè absoluit, Clerum, Populumque Casertanum impulit ad pietatem, & deuotionem erga Protectorem Michaelem Archangelum, cui dedicarunt Ecclesiam. Charus fuit & amatus Roberto Normando Duce, à quo insigni liberalitate plures Ecclesias, & bona perpetuò à se, suisque successoribus possidenda dono accepit anno 1130. Ad perpetuam suorum, sueque animæ expiationem Robertus tot bona Casertanæ Ecclesiæ est elargitus, quæ vt perpetuo starent, sequenti diplomate, sua manu signato scribi iussit, quod extat in præcitato tabulario eiusdem Ecclesiæ.

In nomine Domini nostri Iesu Christi anno ab Incarnatione eius 1130. de mense Martij die 8.

☞ Notum volo esse omnibus fidelibus meis & amicis, tam præsentibus, quàm futuris, Normandis scilicet, & Longobardis vniuersis degentibus sub nostra tuitione, quoniam Ego Robertus mediante Suessanorum, plurimorumque aliorum, diuina prouidentia,

tia; senior, Diuino Spiritu compulsus pro redemptione, ac mercede animæ meæ, genitorisque mei, ac meæ genitricis, ac omnium parentum meorum, vt apud pijssimum Dominum de peccatis nostris indulgentiam, atque requiem inuenire valeamus, declaro, quia in præsentia nostrorum militum, & quorundam sacerdotum, aliorúque testium per hanc chartam offero, atque trado tibi Deo, tibique Domne Nicolae Casertane Episcope, tuisque successoribus per hoc scriptum in perpetuum totas Ecclesias, quæ sunt sitæ in logo Lagnei, in meo feudo, videlicet in loco Tauciani Ecclesiam S.Angeli, in loco Mancuti Ecclesiam S.Mariæ, in loco Æsolæ Ecclesiam S.Mariæ, & S.Ioannis, in loco Puccianelli Ecclesiam S.Marcelli, & S.Iuliani, in loco Prædolæ Ecclesiam Sancti Laurentij, in loco Lauriano Ecclesiam S.Marcelli ad Ferrarios, in loco Trentulæ Ecclesiam S.Mariæ, & S.Nicolai, quas in perpetuum offero, & trado Deo, & præfatæ Ecclesiæ Casertanæ, & tibi prænotate Nicolae Episcope, tuisque successoribus.

Ad decimationes de loco Salimæ, & de Terra Lanei, qualiter Antecessor tuus tenuit, per hæc nostra præscripta perpetua iura semper habeatis. Quod si quis, diabolica suasione compulsus, hoc scriptum violare, irritumue facere præsumpserit, maledicatur & anathematizetur à Deo Patre Omniporente, & à Iesu Christo filio eius, & Spiritu Sancto. Habeat societatem cum Anna, & Caipha, & cum Iuda traditore, & insuper decem libras auri purissimi soluere cogatur, medietatem prætatæ Sedi, & tibi Domne Nicolae Venerabilis Episcope, tuisque successoribus, & medietatem nostræ Curiæ, solutaque pœna librarum decem, &c. hæc traditio, concessio, & confirmatio, firma, munita, atque inconcussa maneat in perpetuum: & vt hoc scriptum firmiùs credatur, & diligentiùs ab omnibus obseruetur, manu propria illud corroborauimus, & nostro sigillo illud insigniri iussimus. *Ego Robertus*.

3. IOANNES Quamquassor florebat anno 1153. eius memoria in monumentis habetur.

4. PORPHYRIVS anno salutis 1178. erat Episcopus in hac Casertana ciuitate, cum Robertus de Sancto Seuerino, & Agnes eius vxor Casertæ Comites Ecclesiam in honorem Sanctorum Iacobi Zebedei, Nicolai Myrensis, & Basilij Magni condiderunt, ac à Porphyrio Episcopo consecrari curarunt. Assuere solēnitati Petrus Theleſinus, & Vrsus Sanctæ Agathę Gothorum Episcopi in magna populi frequentia, supra fores eiusdem Ecclesiæ Agnes hæc sculpi carmina fecit,

Præmia promissa spectans Agnes Comitissa,
Hoc ancilla Dei templum Iacobo Zebedei,
Offert qui veri lux est duodena diei.

Ad dexteram portam de S. Nicolao.

Esto memor Nicolae Pater celeberrime Præsul,
Agnetis famula tibi deuota Comitissa,
Quæ te præcipuum elegit habere patronum.

Ad sinistram verò portam S. Basilij nuncupatam hæc leguntur.

Huius vt offensis Basilij Cæsarienſis,
Parcere digneris Doctor qui Magnus haberis,
Sumptibus ipsa quidem proprijs tibi condidit ædem.

Aedes hæc à Clericis, deinde à Canonicis Regularibus, mox constructo Cœnobio, concessa est Ordini S. Augustini sub regula Diui Dominici. Porro quæ de eius constructione ac progressu scripsit Paulus Aemilius Sanctorius Archiepiscopus Vrbinas in m.s. lib. de Comitibus Casertæ, non pigebit hic referre, cum maxime ad Casertanæ Ecclesiæ pleniorem cognitionem spectare videantur. Igitur, inquit, Agnes diuino amore inflammata cum aedem sacram in honorem S.Iacobi Zebedei, S.Nicolai Myrensis, cuius per eam tempestatem Barum ex Asia corpus fuerat translatum, & S.Basilij, Magni cognomine nobilitati, erexisset amplis redditibus, concessis decimis & primitijs exornauit, in eandem tracto pietatem viro præcellentis animi atque consilij, is non modo possessiones & latifundia, verum etiam quasdam familias Aliffis, Solipatæ, Sirani, Mataloni, Duraci, Pagi Seripani Moronide, seu Muronis, Limatulæ, Ortholæ, Dacentiæ, Meletinæ & alibi positas famulatui subesse templi voluit, nullo sibi iure reseruato, vt ex diplomate apparet, vbi incipit, *Robertus diuina fauente clementia Casertæ aliorumque plurimorum Comes, &c.* Legitur eius subscriptio. Aedem hanc Clerici inter quos Petrus, Gualdertus, Ioannes Asij, &c. deinde Canonici Regulares obtinuere; mox etiam sacrata aedes constructo Cœnobio concessa est Monialibus Ord. S. Augustini sub Regula S. Dominici, inter quas in Magistratu seu prioratu effulsere Gattiligryma de Sanctorijs, Casertana de Herbis, Mobilia de Iaquinto, Syffridina de Murrone, Agnes de Cappellano, Catherina de Montorio, Anastasia de Valle, Odolina de Philippo, Elysa de Ramundo, Agnes de Lauro, Geltrudes de Sforția, Mobilia de Focco, altera Mobilia de Mauello, alia Agnes de Ruffo, Cæcilia de Ambrosio, Adalasia de Grysa, Ioanna de Agnessa, Gattiligryma de Raynaldo, Catherina de Sanguineto, Florisia de Riccardo, Maria de Rogayta, Luca de Castromaris, Thomasina de Clemente, Iuditta de Bernardo, Andrerella de Palmerio, quæ fuit nouissima professarum:

Sub-

subscriptio erat N. Dei gratia humilis Prioriſſa. Leguntur in veteribus inſtrumentis harum ſacratarum nomina, quæ cum à ciuibus pleriſque ignorentur, licet in lucem edere; ſc. Cæciliæ de Gaudioſo, Franciſcæ de Paganis, Caſertanæ de Adeliſia, Iſabellę de Alando, Helenæ de Martino, Conſtantiæ de Mortone, Catherinæ de Sanctoris, Catherinæ Affinitæ, Renatæ Minutulæ, Syffridinæ de Rahono, Margaritæ de Iaquinto, Mariæ de Zerillis, Beatricis de Auguſtino, Penadiſcæ de Mazzia, Franciſcæ Coſſæ, Adalariæ de Bernardo, Magdalenæ de Grauto, Catherinæ Gętilis, Marthæ Brancaciæ, Franciſcæ de Amito, Ioannæ de Zerillis, Catharinæ de Mazzia, Adrianæ de Santione, Iudithæ de Iordano, Athanaſiæ de Guglielmo, Beatricis de Valle, Altrudæ de Iaquinto, Theophoniæ de Alando, Rebeccæ de Clemente, Glyceriæ de Zerillij, Chryſoſtomæ de Sanctorijs, Iuditæ de Cimino, Agnetis de Marcone, Aurilię de Toro, Andriellæ de Palmerio, Iulianæ de Toraldo, Annæ de Philippis, Margaritæ de Stoſio, Cubitoſæ de Henrico, Luciæ de Sebaſtiano, Martinæ de Clemente, Angelæ de Bibaldis, Iacobellæ Ruſſæ, Hirenis de Moraldo, Annæ de Simeone, Ioannæ de Gueſteria, Aureliæ de Pelagallo, Claræ de Aurilia', Catharinæ de Alexandro, Enriettæ de Anſilia, Petronillæ de Gottifredo, aliarumque plurium ſine cognomine quas Sacratis familiares credideram. Harum Monialium cœnobij cum redditus aſſidua bellorum procella, & militari licentia penè euanuiſſet, & res monialium propè ad extremum deueniſſet, Antonius Rath Comes pietate motus neceſſitatibus occurrens, multa ex re ſua largitus, & colonos ſeudorũ ab iniuria, & graſſatione tutatus, vt fructus Monaſterio prouenirent & accreſcerẽt. Sub Comite Balthaſare imminuti non modo fructus, verum Monialium numerus ad pauciſſimas redactus, cum latè omnia ciuilibus externiſque armis diſtraherentur; hinc Alphonſus Aragonius cum factione ſua, hinc; Renatus ingruerent, acceſſit & Patriarcha Alexandrinus, fœdata tunc armis Campania, oppida exciſa, exuſti pagi, Caſtellaque & coloni ex agris pulſi, aut miſerabili ſtrage conſumpti, nulla ætas, ſexuſque ab iniuria alienus fuit, bellica rabies in omnia diuina ac profana deſæuijt. In hac temporum calamitate, cum cuncta afflicta, ac proſtrata iacerent, Andriçella nouiſſima Monialiũ S. Iacobi profeſſa, euocato Fr. Ioanne de Bouiano à ſacris tunc confeſſionibus, in eius manu iura Monaſterij collocauit, atque ad poſſeſſionem loci admiſit, multum Baldaſare Comite adiuante. Itaque accerſuntur F. Benuenutus de Carinanico Prior S. Dominici de Neapoli, & Fr. Dominicus de Caluaniſio Capuani poſtea Monaſterij prior, eorumque poteſtati Monaſterium cum iuribus ſuis traditur, ſed Ioannes de Leonibus Episcopus Caſertanus indigne ferens in caducam veluti hæreditatem Monaſterij tranſiſſe in conſpectu Episcopij, fratres de poſſeſſione eiecit, reddituſque Sancti Iacobi menſæ Epiſcopali adiunxit. Non quieuere Dominicani, cum eos D. Cæſar Aragonius & Catharina de Rath coniux adiuuarent, ſed Fr. Martinus Francacius Prouincialis Campaniç Ferdinãdum Regem adijt, iniuriam & violentiam Epiſcopi innectus. Res à Ferdinando, cum precibus vrgeretur, Iuliano Tropeienſis Epiſcopo, & Regio Cappellano committitur, ſed Epiſcopus ſapientia & auctoritate ſua, & Dominicanorum obſtinationem fregit, & iudicium tanquam illegitimum damnauit, reſpuitque; cum vni Romano Pontifici fas ſit iudicare de rebus Eccleſiaſticis. Hæc ideo vnũ in locum cuncta coniecimus, ne ſæpius repetita lectori ſtomachum mouerent. Hactenus ille. Cæterum Porphyrius ſub Alexandro III. Papa Lateranenſi Concilio interfuit anno 1179. poſt quem nulla alia de ipſo extat memoria.

5. STABILIS Caſertanus Præſul.

6. ROGGERVS eiuſdem Eccleſiæ Antiſtes, huius, & Stabilis tantùm nomen habemus, tempus verò quo in hac Eccleſia ſederint, non liquet, qui tamen poſt Porphyrium poſiti, ſunt.

7. I. fortè Ioannes, vel Iacobus, ſic notatum legi in Vatic. regeſt. epiſt. an. 2. Honorij III. fol. 176. ad Neapolitanum electum ſcripta 6. Kalend. Septembris, cuius initium, *Clamor aſcendit, quod I. Caſertanus electus filius Sacerdotis in ſacris Ordinibus genitus ſuo Metropolitano decretũ exhibuit falſum, per quod confirmationem obtinuit, &c.* Mandat Honorius, vt de veritate inquirat. Data eſt epiſtola anno Chriſti 1217. Sequenti verò anno in eodem regeſtro alia extat epiſtola eiuſdem Honorij ad Capuanum Archiepiſcopum num. 361. fol. 77. ann. 3. ſcripta 3. Kal. Aprilis, vt inquirat de electione, perſonaque Hieronymi electi Caſertani, an legitimè ſit habita, & epiſtola 494. fol. 105. eiuſdẽ anni Dat. 6. Kal. Iulij ſcribit Honorius Capitulo Caſertano, vt ſpatio vnius menſis legitimum Epiſcopum eligãt, cum ipſe Hieronymi electionem vitio habitam nullam, & irritam declaraſſet, ex quibus epiſtolis oportet aſſerere, quod Ioannes ille, Hieronymuſque deturbati fuiſſent ab aſſerta Caſertani Epiſcopatus dignitate; Quis verò à Capitulo ex præcepto Honorij aſſumptus fuerit, ignoratur, nec alia in regeſtro de hac re extat memoria.

8. ANDREAS Epiſcopus Caſertanus ille eſt, qui anno Domini 1234. Turrim ſacram Cathedralis abſoluit. Hæc Gothorum exædificata ſtructura mediam ferè aeris regionem, ſuo pertingens culmine Ægyptiacas æmulatur pyramides, ſupra duas baſes ſuam habet ſedem, ſuique fornicatum arcum efficiens operatur, vt ciuitatis platea ſua decoretur maieſtate, nec altitudine ſua Iouis pertimeſcens fulmina, efficit, vt quinque cam-

pa-

panarum sonitum, & concentum per vniuersas totius Casertanæ regionis oras audiant incolæ. In ea hæc carmina sculpta leguntur.

Post Cathedram patris Nicolai dogmate plenus.
Præsul magnanimus Andreas mente serenus,
Cuncta suo studio bona, singula, clarificauit
Quam domibus variis campanis condecorauit.
Annis completis duobus, hæc cernere lector
Mille ducentenis, bis quinis, bis duodenis.
Huic infudauit operi, quod prior inchoauit.

Quanto deinde tempore Andreas Casertanam administrauerit Ecclesiam, quo anno obierit, non liquet; constat tamen Casertanam Ecclesiam destitutam fuisse pastore extremis Innocentij IV. temporibus, cum idem Capitulo Casertano inhibuisset, ne ad electionem Episcopi procedere auderet; ne autem longa vacatio in detrimentum Ecclesiæ verteretur, mandauit Innocentius in gratiam Capituli, ac Sifridenæ Comitissæ Casertanæ Priori Fratrum Præd. ac Guardiano Ord. Minorum de Neapoli, vt de prudenti, fideique administratore eam prouiderent, qui ad beneplacitum Apostolicæ Sedis in temporalibus & spiritualibus sanctè administraret, id expressit Marinus de Ebulo Romanæ Ecclesiæ Vicecancellarius in lib. 1. sui Formularij, qui extat tam in Vatic. Bibliothecæ tabulario, quam in Archiuio fol. 63. à tergo.

Dilectis filijs Priori Prædicatorum, & Guardiano Fratrum Minorum Ordinum Neapolitan.

Inter curas multiplices, & immensas, quibus assiduè angimur, & distrahimur supra vires, propensior mentem nostram solicitudo perurget, vt viduatis Ecclesijs per nostræ diligentiæ studium, prouisio, Deo auctore fructuosa proueniat, & salutis. Sanè de Cathedrali Ecclesia Casertana, referente dilecto filio Magistro B de Neapoli notario nostro, accepimus, quod cum dilecti filij Capitulum ipsius Ecclesiæ diudum pastore vacantis de Pontifice congruo consulere sibi nequiuerunt propter inhibitiones factas per Sedem Apostolicam, ne Capitula, & Collegia Ecclesiarum vacantium Regni Siciliæ per electionem, postulationem, aut nominationem aliquam præsumant sibi de Prælatis absq; ipsius Sedis licentia prouidere, supradicta Ecclesia propter vacationem huiusmodi grauia subijt, & grauiora subitura timetur in spiritualibus, & temporalibus detrimenta, nisi per festinæ prouisionis auxilium succurratur eidem. A

Quia vero non solum prædicti Capitulum, sed etiam dilecta in Christo filia nobilis mulier Sifrideria Comitissa Casertana, quam de fide pura & deuotione sincera circa Deum & Ecclesiam, eiusque ministros, religiosasque personas tam principales fide digni, quàm dictus Notarius coram nobis plurimum cõmendarunt, feruenter desiderare dicitur, vt eidem Ecclesiæ Casertanæ in tantæ necessitatis articulo de opportuno prouisionis remedio per Sedem Apostolicam consulatur. Nos de vestra circunspectione confisi, præsentium vobis auctoritate committimus, quatenus habentes præ oculis solum Deum, procurationem, & administrationem Ecclesiæ memoratæ, tam in spiritualibus, quàm temporalibus alicui personæ idoneæ, per cuius industriam ipsius Ecclesiæ damna præterita reparari valeant, eique instrumenta honoris, & commodi, annuente Domino, inposterum procurari per ipsum fideliter, & vtiliter exercendas vsque ad nostræ voluntatis beneplacitum vice nostra committere studeatis: eũdem sollicitè admonentes, vt administrationem huiusmodi sic diligenter, sic prudenter gerere studeat, quod cum ipsum de administratione ipsa dispungere, ad quod cum teneri volumus, oporteat, tanquam fidelis seruus & prudens non indignè de fidelitate, & diligentia commendetur. Vos itaque, quod vobis in hac parte committimus ita prudenter exequi studeatis, quod de ipsius idoneitate personæ dignam coram Deo possitis reddere rationem. Nosque proinde solicitudinis solitæ vestræ industriam meritò commendare possimus. *Datum &c.* B C

Sifridinæ Comitissæ pietas supra ab Innocentio commendata curiositatem nostram excitauit ad eius familiam, actaque inuestiganda. Fuisse illam ex Burellorum gente vetustissima referunt litteræ Caroli II. Regis, quæ extant in regio Neapol. regest. an. 1303. lit. A. pag. 200. à tergo, cuius tenor talis est.

Scriptum est Vice Magistro Iustitiario, &c.

Venit ad maiestatis nostræ præsentiam Ysabella filia quondam Roberti Comitis Casertæ ex quondam videlicet, Siffridina Burella, legitima, vt dicitur consorte ipsius, fidelis nostra, & expostit querelam, quod licet sorores eius ex ijsdem parentibus de bonis maternis maritatæ fuerunt, & dotatæ, remanente ipsa post cæteras in capillis, de ipsa tamẽ propter obitum dictæ matris suæ ab intestato sequentem nihil dispositum extitit, vel statutum, & sic innupta remansit hucusque in suum graue dispendium, & iacturam. Circa quod asserens, quod bona dotalia omnia ipsius quondam matris suæ videlicet Castrum Strangula-Galli, & Casale Melizani peruenerunt ad quondam fratrem dictæ Ysabellæ præmortuum, ex quo superest quidam Io- D

Iohannutius filius eius impubus, qui ex paterna successione Castrum tenet, & Casale praefatum, quae Richardus de Raymo procurat nomine baliatus. Suppliciter petit, vt cũ in Castro, & Casali praefatis tanquam maternis, vt dictum est sibi ius spectat, vt dotetur ex illis, prout fuerunt, vt asserit, in maternis bonis huiusmodi sorores eius caeterae maritatae, mandari ipsam maritari iuxta paragium, & dotari de Castro & Casali praedictis benignius dignaremur. Nos ergo volentes eidẽ Ysabellae circa hoc fieri iustitiam, fidelitati tuę praecipiendo mandamus, quatenus vocatis, qui fuerint euocandi; accepto, quod dicta Ysabella pauper est, summariè de plano, & absque iudicij strepitu faciatis eidem planae, & celeris iustitiae complimentum, ita quod vlteriùs vobis scribere non cogamur. *Datum Neapoli in absentia Protbonotarij Regni Siciliae per magistrum Petrum de Ferrer Decanum Anicianen. &c. die 20. Iunij 9. Indict.*

Robertus Sifridericae maritus ex familia Sanseuerina Comes fuit Casertae, & Tricarici, teste Ferdinando de Marra, ex qua suscepit Richardum, Conradum & Ysabellam, Richardus genuit ex Berardena Duce Conradũ dictum Corradellum, hic filium habuit Iannottum dictum Giouannuccium. Sifridina, cum Conrado nepote sub Carolo primo Rege rebellionis petita in Castro Tranensi carceri mancipata, ibidem mortem oppetijt, simili poena mulctatus est Conradus in Castro S. Mariae de Monte. De his tribus Casertae Comitibus, & Sifridina Comitissa in regio regest. Caroli Primi anno 1269. S. 109. à tergo.

Scriptum est eidem secreto, &c. ex parte religiosorum Virorum Abbatis, & Conuentus S. Renati Surrentinae Diœcesis deuotorum nostrorum, nostrae fuit expositum maiestati, quod licet quondam Riccardus olim Comes Casertanus, & Sefredina mater eius quoddam balneum dicti Monasterij, quod est in terra Castri maris ad annuum censum à dicto Monasterio tenuissent, prout in instrumento inde confecto plenius dicitur contineri; quia tamen dicta Sefridina, & Corradelius filius Comitis supradicti contra nostram excellentiam commiserant, balneum ipsum ob proditionem ipsorum est ad opus nostrae Curiae deuolutum. Vndè nobis humiliter supplicantes, &c. Ideoque fidelitati tuae, &c. quatenus, si praemissis veritas suffragatur, praedictum balneum eisdem Abbati, & Conuentui restitui facias, & etiam assignari. Ita tamen quod balneum ipsum infra mensem postquam illud restitueris, fidelibus nostris locet, à quibus debitum per hoc Curiae nostrae seruitium impendatur, quod si in praedicto cõstituto non locauerit, illud te volumus ad nostram Curiam reuocare. *Dat. Neapoli 13. Madij, 13. Indict.* Post Sifredinam, eiusque filios, nepotesque Casertanus Comitatus donno datus est à Carolo primo Rege Guillelmo de Bellomonte Francigena, quo defuncto successit filia eius, quae cum è Gallia discedere noluisset, ad Regiam Cameram redijt, & per Carolum II. Regem Petro Bracherij, deinde Roffredo Caietano Bonifacij VIII. Papae germano fratri feudali titulo est cõcessus, Roffredo successit Petrus filius, à quo Siginulfus, ab ijs familiae de Ratta nobilissimae deuenditus, à quibus ad Aquauiuos transijt, nostrisque temporibus iterum ad Caietanos ex Sermonetae Ducibus redijt. De Casertanis Comitibus legendi Ammiratus, Marra, caeterique, qui de illis abundè scripserunt, satisque sit in gratiam curiosorum haec pauca, delibasse, occasione Sifredinae Comitissae; & ad nostram Casertanorum Praesulum seriem, vnde digressi sumus, redeamus.

9 ANDREAS Casertanus Episcopus, cuius vnica mentio habetur anno 1260. longè fuit diuersus ab Andrea praedecessore.

10. PHILIPPVS electus est Casertanus Episcopus ab Episcopo Cardinali Albanensi Apostolicae Sedis in Regno Legato an. 1268. apud Vvadingum 2. to. Annal. Minor. quo anno decimas solitas petijt à Rege Carolo, vt in regest. regio Caroli I. notatur.

11. NICOLAVS de Flore Capuanus florebat Casertanus Episcopus anno 1279. cuius memoria extat in fornice maioris Aręe Cathedralis ijs versibus exarata.

Annis millenis bis centum terque nouenis,
Et quatuor denis numeratis bis quoque senis.
Praesule mandante Nicolao, qua fuit ante
Ara carens tecto, tegitur modo marmore septo.
Clausa molendini, retinet quod Siluula bini
Est laudem nacta, per eum tunc temporis acta.

12 SECVNDVS Ecclesiam Casertanam rexit anno 1285. Ecclesiasticae libertatis acerrimus defensor, de quo haec habetur in quadam veteri inscriptione. *Mille ducentis octuaginta quinque annis prima Decembris 14. Indictionis, lata sententia excõmunicationis per Dominum nostrum Secundum Casertanum Episcopum, lata est, in omnes qui molestantes Ecclesiam Casertanam, super possessionem molendinorum suorum, vel fecerint violentiam in praeiudicium eius; quicũque hoc fecerit, anathema sit.* Desijt administrare Ecclesiam Casertanam hic Secundus sequenti anno 1286.

13. AZO, vel ACTO, qui & Aconus, & Azonus aliquãdo nuncupatur, patria Parmensis Casertanam Ecclesiam post Secundũ ante annum 1290. regendam suscepit, cuius memoria habetur in monumentis huius Ecclesiae ab hoc anno ad annum vsque 1310. quo obijt sepultus in choro Ecclesiae Episcopij in marmoreo tumulo, vbi ad pedes eiusdem depicti

depicti Episcopi, vbs prostabat Casertana, & hac verba scripta [illegible]

De Lombardia quem victrix Parma creauit
Et S. Michael Caserta Pontificem dedit.
Azo pius Præsul hanc Ecclesiam reformauit,
Moribus & vita dotauit & amplificauit.
Hic iacet in Sede, sed caliscedet in æde.
Anno MCCCX.

Supra Ecclesiæ fores S. Agathæ Oppidi Magdaloni Casertanæ Diœcesis Azonis extat memoria, cuius ipse fuit fundator in hæc verba.

Præsul Casertæ construxit opere templum
Azo quod cernis Agathæ deuote modernis,
Quæ Mathalonenses seruat, quoque Cathanienses.

S. Agatha *Gerardus Legatus Sab. Epis.*

De Caserta *PP. Nicolaus IIII.* *De Parma*

S. Angelus *Rex Carolus II.* *Azzo Eps.*

Mentem S. *Spont. ad h. Dei & P. liberat.*

MCC LXXXIX Men. Feb. Ind. II.

Cæterum de eo in notis Casertanis hæc narrantur. *In anno* 1310. *rexerat Ecclesiã Casertanam Azo Pius, respectu cuius religionis Imperatores diuersas concessiones Casertanæ impertiti fuerant Ecclesiæ, prout ex priuilegijs, hucusque conseruatis inspicitur. Huius Pastoris, quãta fuerit illibata, & intacta vita; ex hoc euidẽtissimè dignoscitur, quod tempore suæ mortis, sepultum eius cadauer in choro Canonicorum Cathedralis, dum idem chorus alibi designatus destruebatur; inuentum fuit anno* 1610. *post trecentos annos incorruptum, & intactum, etiam in vestibus: quapropter nobiliori in loco à Domino Deodato Gentili collocatum ad hæc vsque tempora indiuisum perseuerat; vnde speratur, quod inter Sanctos gaudeat, & pro Casertano Clero & Populo sibi quondam commisso roget, & impetret.* Optimus verò & proficuus Præsul fuit, omnemque suam industriam & operam præstitit, vt vetera suæ Ecclesiæ iura in tot bellorum calamitatibus vsurpata recuperaret; eo enim ipso anno 1290. cum quodam Petro Pucherij Casertæ Domino pro isdem litem habuit acerrimam, quam de communi voluntate definiendo explicauit Guillelmus de Godono auctoritate Berardi Prænestini Card. Siciliæ Regni Legati. Hanc deindè instante Azone confirmauit Carolus II. Siciliæ Rex anno 1304. in hunc modum ab exemplari exscriptum.

Carolus Secundus Dei gratia Rex Hierusalem, & Siciliæ, Ducatus Apuliæ, & Principatus Capuæ, Prouinciæ, & Forchalquerij Comes.

Vniuersis præsentis scripti seriem inspecturis, tam præsentibus, quàm futuris. Operam daturus est Princeps, vt quæ contra fas gesta sint, fructum obtinere non valeant, & quæ benè, rectèque geruntur, firmitatis ro-

bore fulgeant. Sanctus Venerabilis Pater Azo Casertanus Episcopus dilectus, fidelis & deuotus noster exponens nouiter coram nobis, quod olim pro dicta sua Ecclesia ex parte vna, & quondam Petri Braherij militis fidelis nostri tunc Domini Casertæ ex altera, de certis, vt infra describitur quæstionibus lis est versata, quam de communi concordia Venerabilis vir Guglielmus de Godorio, tunc Cantor Colimbricens. tunc Salernitanus Electus, & Cancellarius Roberti Primogeniti nostri Ducis Calabriæ, ac in regno Siciliæ Vicarij Generalis Consiliarius, & familiaris noster dilectus, & Andreas de Capua tunc magnæ nostræ Curiæ Iudex decisione debita determinauerunt quoddã patens scriptum publicum munitum sigillis pendentibus bo. me. Domini Berardi Prænestin. Episcopi, nunc in Regno Siciliæ Apostolicę Sedis Legati, nec non prædictorum Electi, & Andreæ de Capua prædictorum Episcopi, & Petri Braherij ostendit in Curia non abolitum, non abrasum, nec in aliqua sui parte corruptum; continentiæ per omnia subsequentis. Vniuersis præsentes litteras inspecturis, Guglielmus de Bodorio Cantor Colimbrienſ. Domini Papę Cappellanus, Reuerendi Patris Domini B. Episcopi Prænestin. in Regno Siciliæ Apostolicæ Sedis Legati Cancellarius, & Andreas de Capua Iuris Ciuilis Professor salutem in Domino. Noueritis vniuersi, quod cum inter Venerabilem Patrem Dominum Azzonum Episcopum Casertanum ex parte vna, & nobilem virum Dominum Petrum de Braherijs Dominum Casertæ super Iure Bannorum, & Assisiarum vassallorum Ecclesiæ Casertanæ, quæ dictus Dominus Episcopus ad eum spectare dicebat, & dictus Dominus Petrus negabat omninò, lis & quæstio verteretur, prædicti Dominus Episcopus pro se, ac Ecclesia sua de Reuerendi B. Episcopi

Prænestin. Apostolicæ Sedis Legati licentia & consensu, & dictus Dominus Petrus pro se, ac successoribus suis nobis præcisè, ac liberè decisionem causæ huiusmodi commiserunt. Et nos de quæstione ipsa, ac lite summariè absque iudicij strepitu cognoscentes inter prædictas partes diffinire, ac ordinare, prout nobis videretur expediens curaremus. Nos verò æquitatem sequi volentes potius, quàm rigorem, de prædictorum Dominorũ Legati Episcopi, & Petri voluntate, scientia, & consensu, ac ordinatione in perpetuum valitura sancimus, quod Assisæ, ac Banna per Dominum Petrum, & successores suos nomine Curiæ in ciuitate Casertæ, ac etiam Domino in posterum imponantur, quod super illis de vassallis Ecclesiæ in Curia dicti Domini Episcopi cognoscantur, & ab excedentibus exigantur, & quod dictus Dominus Episcopus medietatem eorundem Bannorũ, & Assisiarum, & dictus Dominus Petrus nomine Curiæ medietatem reliquam consequãtur, & ita in perpetuum inter eos decernimus debere inuiolabiliter obseruari, supplicãs Reuerendo Patri Domino Berardo Episcopo Prænestin. Apostolicæ Sedis Legato has nostræ decisionis, ordinationis, & decreti litteras de mandato nostro per Petrum Nicolai de Guarrino Notarium publicum in publicã formam redactas, & sigillorum nostrorum appensione munitas dignetur mandare sigilli sui robore muniri. Lata, & pronunciata fuit dicta ordinatio per supradictos Dominos Gu. glielmum Cancellarium, & Andream Iuris ciuilis Professorem Capuæ in domo quondã Iudicis Petri de vinea, Anno à Natiuitate Domini millesimo ducentesimo nonagesimo, Indictione tertia, Pontificatus Domini Nicolai Papæ IIII. anno tertio mense Iunij die vltima, præsentibus religiosis viris Fr. Laurentio Abbate Monasterij S. Leonis de Triuineis, Fr. Thomasio, & reliquis.

Postea nos, qui Ecclesiarum libertatum, & iuris incrementa diligimus, etiam in hoc supplicationibus inclinati, decisioni, ordinationi, & decreto prafatis prout supra notantur, & prouidè lata sunt de certa scientia tenore præsentium gratiosius assentimus, & illa ratificamus, & confirmationis nostræ munimine roboramus.

Datum Neapoli per Bartholomæum de Capua militem Logothetam, & Prothonotarium Regni Siciliæ Anno Domini millesimo trecentesimo quarto die decimaquinta mensis Maij, Regnorum nostrorum anno vigesimo.

Supplicem libellum anno antecedenti dederat Azo Regi Carolo pro decimis suæ Ecclesiæ vindicandis, quas olim Neapolitani Reges liberaliter Casertano Episcopatui dono dederant, à quo benignè auditus regia fusa liberalitate, omnium confirmationem recepit, vt in priuilegio eiusdem Caroli plenius continetur, quod hic libet inserere ab originali desumptum, quod hactenus asseruatur in eiusdem Ecclesiæ tabulario.

Carolus Secundus Dei gratia Rex Hierusalem, & Siciliæ, Ducatus Apuliæ, & Principatus Capuæ, Prouinciæ, Foralquerij Comes.

Vniuersis præsentes litteras inspecturis, tam præsentibus, quàm futuris ad Ecclesias singulas, & venerabiles Dei domos specialem honestatis reuerentiam, spem & fidem, illas quantum bono modo possumus & fauoribus prosequimur, & gratijs ampliamus. Hæc pro parte venerabilis Patris Azzonis, Dei gratia Episcopi Casertani dilecti & deuoti nostri, & suæ maioris Ecclesiæ Casertanæ oblata, culmini nostro petitio continebat; Quod ab olim Catholicorum Regum Siciliæ prædecessorum nostrorũ temporibus Comites Casertæ, alij Barones, milites, & personæ aliæ præfatæ maiori Ecclesiæ Casertanæ diuinæ pietatis intuitu, & pro suorũ remissione peccaminũ liberaliter obtulerunt, indulserunt, & concesserunt in Ciuitate Casertæ, & Castris Murroni, Limatulæ, Ducentæ, & Magdaloni, ac in Terra Lanei de pertinentijs Capuæ, de domanio videlicet terrarum ipsarum decimas integras, scilicet in prædicta Ciuitate Casertæ, de calcarijs terrarum, redditibus in pecunia, seu de tarenis, redditibus, gallinarũ, caponum, & aliorum pullorum, de scaticis, porcellis, agnis, spallis, oliuis, iardinis, vuis vindemialibus, omnibus pratis [illegible] armentis, iumentorum, bubalorum, vaccarũ, gregibus ouium, & porcorum, pecunia, fidãtiæ, firrancorum, & de omni alia moneta, præterquam de forsaturis in Ciuitate Casertæ, & de Calgarijs, & transituris terrarum, redditibus in pecunia, seu de tarenis, redditibus gallinarum, caponum & aliorum pullorum, scaticis, porcellis, agnis, & spoallis, victualibus omnibus prouenientibus ex casis montis Gloppæ, montis Galliolæ, & cæteris alijs Foretanis Curiæ dicti Castri spectantibus, iuribus, medietatis oliuarum, pomorum omniũ prouenientium tam subtus, quam supra ex Starzia Gentouani, Starzia Fenestræ, Starzia Plantilli, & Starzia Anchillani, Iardino, massariæ, & Iardino Parcipratis, & lupinis prouentibus molendini Gentouani de Scasso, armentis iumentorum, bubalorum, & baccarũ, gregibus ouium, & porcorum, primitijs pullorum equinorum, pecunia fidantiæ, forestrarum, & de omni alia pecunia, præterquam de Forfaturis in Limatula, de Calgarijs terrarum, redditibus in pecunia, seu de tarenis, redditibus gallinarum, caponum, & aliorum pullorum scaticis, porcellis, agnis, & spallis, toto vino, oliuis, & victualibus omnibus, passaggio lintrium, seu scaphæ, paternis prouentibus molendinorum maiorum, pecunia fidãtiæ forestrarum, scasso de omnibus armentis iumentorum, bubalorum, & vaccarum gregibus

gibus ouium, & porcorum, de tota moneta, preterquam de forfacturis in duncenta de calgarijs terrarum, redditibus in pecunia, seu de tarenis, & redditibus gallinarum, caponum & aliorum pullorum scaticis, porcellis, spallis & agnis, Iure platearici, seu passaggij, victualibus, & vuis omnibus prouenientibus ex tribus starzijs Domanij dicti Castri, videlicet Starzia Venulæ, Starzia Castaldi, & Starzia Nouelletti, & Iardino Domanij, pecunia fidantiæ Forestrarum, & de Scasso Armentis Iumentorum, Bubalorum, & Vaccarum, gregibus ouium, & porcorum de tota moneta, preterquam de Forfacturis in Magdalono de Domanio prouentibus Curiæ maioris omnibus feudis militum existentibus in territorio dicti Castri, prouentibus feudi, quod olim tenuit Petrus de Eroto miles in Cornino, prouentibus feudi, quod olim tenuit Guglielmus Carbonus miles in pertinentijs dicti Castri, de omnibus victualibus prouentibus ex Startijs Curiæ, & prouentibus baiulationis, & iure platearici dicti Castri & in Terra Lanei de omnibus victualibus, prouentibus de loco Salrano, & de Terra Lanei, de lino, frumento, hordeo, & alijs victualibus prouenientibus ex feudo, quod olim tenuit Gentilis de Aquino miles in territorio supradicto. Quas quidem decimas, sicut superius describuntur, idem Episcopus, & predecessores in nomine predictæ suæ maioris Ecclesiæ Casertanæ ab eo tempore cuius iure extat memoria integraliter, vt asserit, perceperunt, propter quod memoratus Episcopus ipsius Ecclesiæ suæ, nomine Celsitudinis nostræ petijt humiliter, vt huiusmodi Decimas eiusdem Ecclesiæ confirmare de nostræ benignitatis gratia dignaremur. Nos ergo ob reuerentiam Regis Regum, per quem viuimus, & regnamus ipsius Episcopi supplicationibus in hac parte benignius exauditis, prædictas oblationes, Indulta & concessiones prout prouidè facta sunt, & quatenus decimas ipsas insè; ac rationabiliter possidentur & tenentur de nostra gratia confirmamus. Iuribus Curiæ nostræ, & cuiuslibet alterius semper saluis. In cuius rei testimonium & predictæ Ecclesiæ Casertanæ cautelam presentes litteras duplicatas exinde fieri, & aurea Bulla Maiestatis nostræ impressa Typario iussimus communiri. *Datum Neap. per Bartholomæum de Capua militem, & prothonotarium Regni Siciliæ Anno Domini millesimo trecentesimo tertio, Die nona Iulij prima Indictionis, Regnorum nostrorum Anno decimonono.*

14. Fr. ANTONIVS, Ordo & patria ignorantur, reperitur Casertanus Episcopus anno 1310. in reg. regij Archiuij Neapol.

15. BENEVENTVS à Ioanne XXII. Casertanum Episcopatum suscepit, cuius mētio in Archiuio Reg. Neapol. anno 1322. Interfuit cōsecrationi Fr. Petri Borbelli de Caieta Episcopi Calinensis Neapoli celebratæ. Excessit anno 1345. Hic eam litem exercuit cum Casertę Comitibus, eiusque vassallis, quę tandem Roberto Rege mandante per delegatos iudices sedata est anno 1327. vt ex documento eiusdem Regis habetur, quod hic proponitur ab exemplari.

Robertus Dei gratia Rex Hierusalem & Siciliæ, Ducatus Apuliæ, & Principatus Capuæ Prouinciæ, & Forqualquerij, ac Pedemontis Comes.

Vniuersis præsentis scripti seriem inspecturis, tam præsentibus, quàm futuris. Operam daturus est Princeps, vt quæ contra fas gesta sunt fructum obtinere non valeant, vt quæ bene, rectèque geruntur, firmitatis effectum, vigoris robur fortiantur. Sanè venerabilis Pater Beneuentus Casertanus Episcopus dilectus Consiliarius, & familiaris noster exposuit nouiter coram Nobis, quod orta dudum generis materia inter eum pro parte suæ Casertanæ Ecclesiæ & homines de Caserta, & Casalium eius Vassallorum ipsius suę Ecclesiæ ex vna parte, & quondam Didacum de la Ratta magnum Regni Siciliæ Camerarium, & Casertæ Comitem, ac successiuè inter ipsum Episcopum, homines, & vassallos predictos, & Nobilem iuuenem Franciscum de la Ratta Comitem Casertanum filium ipsius Didaci, & hæredem in ipso Comitatu, maiorem nouem annis, minorem quatuordecim, & Odoliriam de Claromonte consortem nobilis Viri Iohādis Ruffi de Calabria Comitis Mōtis-alti matrem dicti Frāciſci de Diano, militem nostræ Curiæ, magnum Siciliæ Balios ipsius Francisci Bal atus nomine ex altera Partes ipsę ad causam, concordiam, compositionem, pactum, & transactionem deuenerunt nostro ad hoc beneplacito reseruato presenti instrumento publico infra hæc & alia, poruntur plęniùs contineri; Cuius instrumenti tenor talis est. *In Christi nomine, Amen.* Anno à Natiuitate eiusdem millesimo trecentesimo vigesimoseptimo, regnante Serenissimo Domino nostro Roberto Dei gratia Rege Hierusalem, & Siciliæ, Ducatus Apuliæ, & Principatus Capuæ, Prouinciæ, Foralquerij, ac Pedismontis Comitis, Regnorū verò eius anno duodecimo feliciter amen. Die vigesima septima Martij decimæ Indictionis Neapoli. Nos Barceus Pudericus Iudex Ciuitatis Neap. ad Contractus, Lucas Vidante de eadem ciuitate publicus vbique per totum Regnum Siciliæ Notarius, & testes infrascripti ad hoc specialiter vocati & rogati, presenti scripto publico notum facimus, & testamur, quod orta dudum materia, & quęstione inter Venerabilem in Christo Patrem Dominum *Beneventum miseratione diuina Casertanum Episcopum* pro & sua maiori Ecclesia Casertana, ac homines, & Vassallos dictæ Ecclesiæ ciuitatis Casertæ, Casalium Puccianelli, & Putei veteris, Casalium prædictæ Ecclesiæ, & cæterorum Casalium dictæ ciuitatis Casertæ Vassallos dictæ Ecclesiæ ex vna par-

parte, & quondam virum magnificum Dominum Dieghum de la Ratta Casertæ Comitem, magnum Regni Siciliæ Camerarium, ac officialem, & homines ipsius Terræ ex altera super eo quod ipse Comes, & officiales ipsius pro parte sua petebant, & exigebant ab ipsis Vassallis, & hominibus Ecclesiæ Casertanæ subuentiones, & subsidia, seu dona, prout & quando exigebat, & ipse Comes exigi faciebat à proprijs vassallis & hominibus ipsius ciuitatis Casertæ, seu exigere, & petere poterat secundum Regni Constitutiones, & Capitula, & super eo etiam quod ipse Comes petebat & exigebat, seu per suos officiales peti & exigi faciebat annuatim ab eisdem vassallis Ecclesiæ prædictæ Casertanæ quantitatem pecuniæ pro vindemiatura, quod vulgariter Scalatinum Vindemiarum vocatur, prout ipse Comes per se, & officiales suos exigebat à vassallis proprijs & alijs quibuscunque exteraneis annis singulis ad vindemiandum venientibus ad territorium dictæ Terræ, & super eo quod ipse Comes, & officiales pro parte ipsius nitebantur cogere & cogebant vassallos dictæ Ecclesiæ coram se & suis officialibus in iudicio respondere conquerentibus de eisdē, de Causis omnibus prout suos vassallos proprios cogebat, & cogere poterat puniendo eos de delictis commissis, & alijs excessibus, prout de proprijs vassallis faciebat, & super eo quod idem Comes, & eius Officiales pro parte ipsius cogebant, & cogere nitebantur prædictos vassallos Ecclesiæ prædictæ, seu aliquos ex eisdem gerere officia ipsius Comitis, massariæ, forestrariæ, & alia officia exercere, & eos angariando, & aggrauando in jis, & alijs pro eorum arbitrio voluntario, prædicto Domino Comite, & eius officialibus asserentibus, prædicta de iure, & approbata consuetudine se facere posse, & se & suos Antecessores in eodem Comitatu fuisse & esse in possessione, seu quasi possessione exigendi, petendi, & faciendi prædicta, & quæliber prædictorum, à tempore cuius contrarium hominum memoria non extabat. Versa vice dicto Domino Episcopo, hominibus & vassallis dictæ Ecclesiæ prorsus negantibus, & asserentibus prædictum Comitem, & eius officiales prædicta, vel aliqua ex prædictis de iure, vel consuetudine facere non posse, nec debere, & suos antecessores & ipsum minimè fecisse, & esse in possessione, vel quasi prædictorum, vel aliquorum ex eis, asserentibus etiam prædicto Domino Episcopo & vassallis, se grauatos fuisse & esse indebitè, propterea super petitione, oblatione, & receptione certorum pignorum & certæ quantitatis pecuniæ facta dictis vassallis Ecclesiæ per officiales prædictos, & super decimis, & pecunijs bonorum dictæ ciuitatis ipsius Comitis, quas dicto Episcopo petenti idem Comes, & eius officiales præstare, & soluere contra iustitiam denegabant, & super certis sententijs excommunicationis latis propterea per Episcopum dictum, & eius officiales, contra officiales ipsius Domini Comitis, & certos vassallos eiusdem ciuitatis Casertæ, & Casalium ei dantes ad prædicta, seu aliquod prædictorum consilium & fauorem ipsi Comiti, vel eius officialibus. Et dum lis, & quæstio prælibata per Illustrissimum Dominum Carolum Hierusalem & Siciliæ Regis Roberti Primogenitum Ducem Calabriæ, ac eius Vicarium Generalem commissa esset nobilibus viris Domino Matthæo de Iuuenario Iuris ciuilis Professori Curiæ Vicariæ, & Regni Iudici, & magistro Iohandi de Barca, habita gratia dicti mei filij maioris, & coram eis dicta causa ventilata, antequam finem acciperet causa ipsa, Comes ipse, sicut Domino placuit, extitit vita functus, vt præmissa omnia asserebantur per partes infrascriptas, superstite eidem Comiti egregio iuuene Francisco de la Ratta Casertæ Comite, filio & hærede vniuersali ipsius Comitis in Comitatu, & omnibus bonis eius, & causis ipsis, & litibus inter eundem Episcopum pro parte suæ Ecclesiæ & Vassallos ipsius, & dictum Franciscum Pupillum maiorem nouennio, minorem quatuordecim annis, cum voluntate, & authoritate dictæ Adoliriæ de Claromonte Montis-alti Comitissæ Consortis magni Viri Domini Ioannis Ruffi de Calabria Comitis, Matris dicti Francisci, & Viri magnique Domini Odorici de Diano Militis magnæ Regiæ Curiæ magnifici Rationalis Baliorum dicti Francisci, de quorum baliatu per legales literas, prout tenor ipsarum infra describitur, & solemnitatibus desuper adimpletis per eas, plenè constat propemodum subsequutis, & certis pignoribus, seu exactionibus factis, propterea per officiales dicti Francisci Comitis, & dictorum Baliorum suorum vt dicitur, de certis bonis mobilibus, & pecuniarum summis receptis, seu ablatis per eos ab hominibus, seu vassallis Ecclesiæ memoratæ, nec non certis excommunicationum sententijs latis propterea per eundem Episcopum, & officialem ipsius, vt asseritur contra prædictos officiales prædicti Francisci, ac nonnullos homines de Caserta, & quoslibet aliunde Vassallos dicti Francisci, & de prædictis querelis diuersis huiusmodi propositis coram Regia Maiestate, & in eā [illegible]. Tandem Dei gratia operante, qui declarat obscura, tollit nodosa, & intellectum dat paruulis, ac amicorum interuentu tractatu idem Dominus Episcopus pro se & familia sua Ecclesiastica, & pro ipsius hominibus, & vassallis præsentibus & futuris vassallis etiam dictæ Ecclesiæ, Et idem Franciscus Comes Pupillus, maior nouennio, minor tamen quatuordecim annis, vt prædicitur, sic ex aspectu corporis apparebat, tum etiam consensu dictorum Baiulorum suorum, & ipsi Balij Baliatus nomine quo supra, & alijs solemnitatibus debitis plenè constat per litteras Regias, & Inuentarium infrascriptum. Ex parte altera considerantes quod ex huiusmodi causa, lis & con-

trouer-

trouerſia oriantur, & ipſarum dubius eſt euẽtus, & ex eis ambæ partes grauarentur, de omnibus, & ſingulis controuerſijs prælibatis vertentibus, & quæ verti poſſunt propterea in futurum inter partes eaſdem; Partes ipſæ voluntariò, abſque vi, dolo, vel circumuentione aliqua ad tranſlationem, pactum, & concordiam ſubſcriptam deuenerunt; videlicet, quod ipſe Franciſcus Camerarius Comes cum authoritate dictorum Baliorum ſuorum, & Balij nomine quo ſupra ſponte & legitimè deuenerunt, & ceſſerunt dicto Domino Epiſcopo recipienti, & ſolemniter ſtipulanti nomine dictæ ſuæ Eccleſiæ omne ius, omnemque actionem, quod & quæ eidem Franciſco Comiti, & hæredi, & ſucceſſoribus eius, ac ſuis inſuper, alijque, cui in futurũ, &c. Comicatum prædictum competit, & competere poſſet in poſterum ſupradictis, & quodlibet prędictorum, illudque eidem Domino Epiſcopo pro ſe, ſuiſque ſucceſſoribus, & Eccleſia ſua prędicta, ac eiſdem vaſſallis preſentibus, & futuris prędictę Eccleſię pro ſe, ſuiſque liberis, & ſucceſſoribus in perpetuum remiſerunt, conceſſerunt, & conuenerunt, & propterea ad prędicta, & quodlibet prędictorum fecerunt Procuratorem in rem ſuam Epiſcopum antedictum nomine quo ſupra, & pactum eis de viterius non petendo fecerunt, & promiſerunt ſolemniter prędicti Franciſcus, & Balij cum authoritate & nomine quo ſupra eidem Domino Epiſcopo recipiẽti & ſolemniter ſtipulanti pro ſe, dicta ſua Eccleſia, & vaſſallis prędictis ipſius Eccleſię filijs liberis, & hęredibus & ſucceſſoribus eorundem Vaſſallorum nullo denique tempore impetere, ſeu moleſtare ipſum Dominum Epiſcopum, & ſucceſſores ſuos, ipſos vaſſallos, filios liberos, hęredes, & ſucceſſores eorum in iudicio, vel extra ſuper prędictis, vel aliquo prędictorum, nec ſe intromittere de dictis vaſſallis pro bonis, & rebus quę tenent, & tenebunt in poſterum à prędicta Eccleſia, hoc excepto, quod ſi vaſſalli dictę Eccleſię, vel vaſſalli dicti Comitis aliqua teneant, vel tenebunt in feudum, ab vtroque, quod liceat ipſis Franciſco & Epiſcopo & hęredibus, & ſucceſſoribus eorum pro ipſis bonis ſuis & alijs prout de iure poſſunt exercere contrarijs ipſam poteſtatem, quæ de ſui iure competeret, & ipſum Dominum Epiſcopum, & eius ſucceſſores & dictam Eccleſiam permittere vti libere prædictis hominibus, & vaſſalis ſuis, & dictæ Eccleſiæ non excedendo iuriſdictionem in eoſdem vaſſallos Eccleſiæ, vel aliquos eorundem hæredum liberos filios, & ſucceſſores ipſorum, vel alterius eorumdem iura; quamque vel controuerſiam, vel iuriſdictionem ipſius Epiſcopi, & ſucceſſorum eius in eorundem vaſſallos in aliquo turbare, vel impedire, ſiue ſubuectionem aliquam ab eis petere, vel exigere, etiam in caſu quo à proprijs vaſſallis ipſe Comes, vel alius pro parte ſua ſecundum Regni conſtitutionem iura & conſuetudinem poſſet petere & exigere. Promiſerunt etiam ipſe Franciſcus cum authoritate dictorum Baliorum, & ipſi Balij nullas operas vindemiarum, vel ſcalafini, ſeu pecuniam pro eis petere, vel exigere, ſeu peti & exigi facere ab eiſdem Vaſſallis filijs liberis hęredibus, & ſucceſſoribus eorundem vaſſallis ipſius Eccleſiæ, quibus vtrunque, ſeu aliquo eorundem, nec etiam prædictos vaſſallos ipſius Eccleſiæ liberos hæredes, & ſucceſſores eorundem vaſſallos ipſius Eccleſiæ Officiales conſtituere, ſeu etiam ordinare, nec eos aliter indebite aggrauare, ſeu etiam angariare. Hoc tamen acto, & reſeruato expreſsè inter partes eaſdem, quod quandocunque homines, & vaſſalli dictæ Eccleſiæ, qui ad preſens ſunt, vel per tempora fecerint contra Aſſiſiam dictæ Iuriſdictionis factam, & faciendam inter eandem, & Caſalia per ipſũ Comitem, vel ſuos ſucceſſores, vel Officiales ipſorum facerent, vel in pœnam contra dictam Aſſiſiam inciderint, quod ipſe Dominus Epiſcopus, & ſui ſucceſſores, vel eorum Vicarij, qui pro tempore fuerint, de ijs cognoſcent, & cognoſcere debeant, & condemnabunt, & condemnare debeant prædictos Vaſſallos Eccleſiæ ſecundum formam Aſſiſiæ antedictæ, & medietatem pœnæ dabunt, & aſſignabunt, dari & aſſignari facere teneantur dictis Franciſco, & eius hęredibus, & ſucceſſoribus, reliquas medietates remanentes dicto Epiſcopo & eius ſucceſſoribus. Promiſerunt inſuper dictus Franciſcus cum authoritate qua ſupra, & ipſi Balij, Baliatus nomine ipſi Domino Epiſcopo pro ſe, Eccleſia, & Vaſſallis prędictis reſtituere, & reſtitui facere omnia bona, & pecuniam, & bona alia accepta per vim dicti Comitis, vt dixerunt, à Vaſſallis dictæ Eccleſiæ olim de menſe Ianuarij, & Februarij proximis præteritis, & in alijs temporibus, ſi extant, & inueniantur, &c. in poteſtate prędicti pupilli, vel ſuorum Officialium bona fide, ita quod nulla fraus adhibeatur. Et verſa vice prędictus Dominus Epiſcopus ex iam dicta quæſtione, concordiæ, pacti, & conuentionis, ſiue tranſactionis pro ſe & Eccleſia ſua, & ſucceſſoribus ſponte & liberè remiſit, donauit, & relaxauit eidem Franciſco & Balijs, cum authoritate, & nomine quo ſupra pro eo & ſuis hęredibus, & ſucceſſoribus omnes Decimas, & primitias quinque annorum præteritorum, quas recipere debebat dictus Epiſcopus pro parte Eccleſiæ à prędicto quõdam Comite, & ſucceſſiuè à dicto Franciſco, vt dixit, & quas recipere conſueuerant, & debuerant Prędeceſſores eiuſdem Domini Epiſcopi, vt aſſeritur pro bonis ipſius quondam Comitis, & nunc dicti Franciſci in ciuitate Caſertana, & Territorio ipſius, & pro quocunque alio tempore, quo fortè prędictus quondam Comes, & eius prędeceſſores in dicto Comitatu, ipſeque Franciſcus Epiſcopis, qui pro tempore fuerunt in dicta Ciuitate, minimè integrè, vel nullo modo prędictis

Episcopis per tempora soluta fuerunt ; de quibus decimis, & primitijs debitis pro retroactis temporibus vsque in præsentem diem per prædictum Franciscum, & prædecessores suos prædicto Episcopo & prædecessoribus eius, & ante dictæ Ecclesiæ . . . . . prædictis Balijs, superioribus nomine quo supra, & eidem Francisco cum authoritate dictorum nullo vnquam tempore impetere, vel etiam molestare eum, vel suos hęredes & successores pro prædictis decimis, & primitijs pręteritis non solutis, sed futuras decimas, & primitias ipsi Domino Episcopo & successoribus eius promittunt soluere, prout iustum fuerit in futurum. Promisit insuper prædictus Dominus Episcopus pro se, & Ecclesia sua, ac successoribus eius prædictis Balijs, & Francisco stipulantibus cum authoritate, & nomine quo supra pro remissione, concessione, permutatione, & transactione prędictis dare, tradere & soluere tam nomine suo, quàm Ecclesiæ, & Vassallorum ipsius Ecclesiæ prælibatæ vncias auri sexaginta per terminos infrascriptos, videlicet vncias triginta per totum mensem Maij proximè futuri, & reliquas triginta per totum quintumdecimum diem futurum mensis Iunij in medietate sequentis, de quibus vncijs sexaginta promiserunt prędicti Balij, & Franciscus cum authoritate eorum emere terras & possessiones in dicta ciuitate Casertana, vel eius territorio, quæ sint, & esse debeant, seu succedant in locum iuris, quod eidem Francisco & suis hęredibus, & successoribus fortè competebat, seu competere de iure poterat, habebat, seu habere poterat, & habere & competere prętendebat super primitijs remissis, & donatis eidem Episcopo, Ecclesiæ, & vassallis ipsius, vel aliquo prędictorum, quas possessiones, & bona emēda prędictus Franciscus pacificè & quietè . . . . . emere pro se & suis hęredibus, & successoribus in perpetuum, & fructus, reditus, & proventus inde percipere tanquam pleni, & veri Domini, & Patroni, non obstante quod fortè posset dici, & diceretur, & probaretur eadem empta deberi Ecclesiæ, vt pręfertur. Promisit etiam prędictus Episcopus pro se & successoribus suis prędictis, Francisco, & Balijs legitimè stipulantibus, vt supra absoluere, seu absolui facere omnes & singulos Officiales homines, & vassallos dicti Frāciſci, quos dictus Episcopus, seu eius Vicarius excommunicauerint à retroactis temporibus pro eo quod pignorauerant, seu iurisdictionem exercuerant, seu quęcunque alia fecerant, & commiserant in prædictum Episcopum, Ecclesiam, officiales, vassallos suos pro prædictis causis, seu aliqua ipsarum quietauit & remisit, atque legitimè promisit idem Dominus Episcopus ex causa dictę transactionis, concessionis, pacti, & compositionis pro parte dictę Ecclesiæ, & Vassallorum suorum eisdem Francisco & Balijs stipulantibus vt supra non impetere, seu quomodolibet molestare eundem Franciscum, siue hęredem & successores occasione aliqua expensarum, & interesse decursi, seu quæ sunt, si sunt, dictus Episcopus, & sua Ecclesia, & Vassalli ipsius pro causis prædictis, & omnia & singula, prout ambę partes sibi ad inuicem solemniter, & legitimè semper habere rata & firma, & contra ea, vel eorum aliquod non facere, vel venire per se, & eorum hæredes, seu successores, promissa, confessata, contenta, cessa, data, donata & remissa, vel aliter inter eas acta sint, vt supra continentur in iudicio, vel extra de iure, vel de facto, per se, vel alios, publicè, vel occultè venire. Et expressè inter partes prædictas solemni stipulatione fuit inde consentū, quod denuo Comes Franciscus, eiusque successores non recipiant in vassallos suos homines, & vassallos dictæ Ecclesię, vel aliquem eorundem, nec prædictus Episcopus, & successores sui recipiant in vassallos suos homines, & vassallos dicti Comitis, vel aliquem eorundem, per quod ipsi vassalli, vel aliqui eorundem trahuntur fortè intra vassallos eidem Ecclesiæ, vel aliquem eorundem authoritate ducali, vel aliqua alia authoritate Regni, seu Ducali. At si fortè illi, vel aliqui ex eis propterea excommunicati sint, ipse Episcopus illos exindè absoluere teneatur. Pro quibus omnibus, & singulis adimplendis, & inuiolabiliter obseruandis, tam prædictus Episcopus pro se & sua Ecclesia, & vassallis prędictis, quam prædictus Franciscus omni authoritate prędictorum Baliorum obligauerūt se & hæredes, & successores eorum, ac bona eorum omnia prædicta & subscripta omnia, & singula adimplere & inuiolabiliter obseruare sub pœna vnciarum auri ducentarum, quę pœna solui debeat, &c. per dictum Francisci Comitem, hæredem, & successores in dicto Comitatu, si contra prædicta, vel aliquod prædictorum forsan fuerit per ipsum Franciscum, hæredem, & successores eius prædictos, aut alium eorundem, seu officiales, vel officialem ipsius, aut alios eorūdem commissum, vt videlicet medietas ipsius pœnæ Regiæ Curiæ, & reliqua medietas prædicto Domino Episcopo, & Ecclesiæ, ac successoribus ipsius Episcopo, vel alteri applicetur ; & si per dictum Episcopum, & successores suos aut officiales, vel officialem ipsius, vel alterius eorundem contra prædicta, vel aliquod prædictorum factum fuerit, prædicta pœna statim debeat solui in perpetuum per eundem Episcopum, & successores suos, vel alterum ipsorum, medietas pœnæ prędictę sit Domini Nostri Papæ, & reliqua medietas dicto Francisco Comiti, hæredibus, & successoribus eius in Comitatu prædicto, vel alterius ipsorum, quam pœnā pro medietate prædicta ego prædictus Notarius Lucas publicus vt supra, tanquam pura persona pro parte dictæ Curiæ Regiæ à dicto Francisco Comite, pro se, hæredibus, & successoribus suis nunc authoritate qua supra, & pro parte dictæ Curiæ Domini

Papæ

Papæ à prędicto Episcopo per se et successores suos in sua Ecclesia, et legitimè stipulantibus, et pro reliqua medietate dictus Franciscus Comes authoritate qua supra, et Episcopus per se, et successores eorum fuerint sibi ad inuicem solemniter, et legitimè stipulãti, suum interesse deponens, et expensarum litis, et extra litem, quę contra prędictã partem obseruaretur, etc. præmissa omnia, et eorum singula subire contigerit præmissorũ occasione, vel causa, de quibus damnis interesse et expensis, statim simplici dicto cum sacramento eiusdem partis, nulla alia probatione et causa requirenda, quia sic inter dictas partes fuit specialiter conuentum, et pœna prædicta toties committatur, et exigatur, seu exigi valeat à parte contrafaciente per partẽ obseruantem prædicta, ac dictam pecuniarũ summã, et Cameram Apostolicam, quoties contra eam, vel eorum aliquid ventum fuerit, siue factum per partem aliquam earundem, qua pœna commissa, vel non commissa, exacta, vel non exacta, in toto, vel in parte, vel gratiosè remissa, omnia et singula prædicta, et subscripta nihilominus rata maneant, atq; firma. Et promiserunt sibi partes ad inuicem dictus Franciscus cum authoritate qua supra, et ipse Episcopus exceptioni doli mali, metus, et facti, rei non gestæ, non cogitatæ, vel aliter quam sit conditio indebita ob causam, vel sine causa, et omnibus alijs exceptionibus, et iuribus, tam ciuilibus, quàm canonicis, constitutionum pariter editarum, et edendarum, omnibusque priuilegijs Apostolicis, et regalibus, impetratis, vel impetrandis, beneficio etiam restitutionis in integrum, et legum dicentium generalem positionem non valere, quia voluerunt nullam, etc. perindè ac si omnes casus specialiter fuissent expressi, legi etiam dicenti, donationes vltra dimidiam iusti partem posse restitui. Et pro maiori cautela dicta Domina Comitissa, et dicti Balij dicti Francisci Comitis turauerunt ad inuicem sibi ad Sancta Dei Euangelia corporaliter tacta per ipsam Dominam Comitissam, et dictum Dominum, Balios ipsius Frãcisci, et per partẽ dicti Domini Episcopi visa, et anteposita, sed non tacta, omnia et singula supradicta vera esse, et inuiolabiliter ea obseruari, et contra eam vllo tempore aliquid non facere, vel verbo, dicto, opere vnquam aliquo. Acto expresè inter partes prædictas, quod pœna . . . . . per pœnam pecuniariam, vel vna per aliam non tollatur, seu etiam suspendatur; sed ambæ simul, vel separatim exigi valeant, et sint causa eadem, quia præmissa, et subscripta omnia, et singula acta et gesta sunt coram nobis per partes, et per dictum Franciscum Comitem cum authoritate qua supra ipsius, purè, cum bona fide, sine fraude et dolo, et colludio; et quia supradicta bona feudalia tanguntur, ideo supradictus Dominus Episcopus per se, et successores suos, et prædictos vassallos, et dictus Franciscus Comes authoritate dictorum Baliorum suorum, et ipsi Balij reseruauerunt singula supradicta in beneplacito Regio, et assensu suæ Maiestatis Regiæ; prædicti Baliatus erant per omnia congruentię subsequentis.

Robertus Dei gratia Rex Hierusalem, Siciliæ, Ducatus Apuliæ, & Principatus Capuæ, Prouinciæ, Foralquerij, ac Pedemontis Comes.

Nobili mulieri Odoliriæ de Claro-monte Comitissæ Casertanæ, & Marino de Diano militi magnæ nostræ Curiæ Magistro Rationali Consiliario familiari nostro, gratiam suam, & bonam voluntatem, &c.

SPe certa tenentes, prout ex materno caritatis affectu, qua tu Comitissa ingeris Francisco Pupillo Comiti Casertæ, & hæredi quondam viri nobilis Dieghi della Ratta Casertæ Comitis viri tui conuenire ex te, & ipso suscepto, & quod ex sustentando fidem probitatis, conscientiæ puritate, quibus tu pullulare dignosceris, ipsius pupilli Comitis per nos diligenter, & sollicitè debeatis procurare tibi Comitissæ, nõ obstante quod iam ad secunda vota volasti vsque ad nostrum beneplacitum, tibique Marino de Diano, absentia viri nobilis Guglielmi de Marsaco Squillacij Comitis testamentarij Balij eidem Pupillo Comiti constituto in Comitiua Caroli Ducis Calabriæ primogeniti nostri Carissimi in partibus Turisiæ commorantis vsq; ad eiusdem Comitis Squillacij reditum ad has partes duximus tenore præsentium de certa nostra scientia committendum, recepto à vobis solitæ fidelitatis, & de rebus ipsius Comitis pupilli saluandis corporali iuramento ad Sancta Dei Euangelia. Quocirca fidelitati vestræ præcipimus, quatenus baliatum ipsius pupilli Comitis maiori vestra authoritate . . . . . reuocantes terras, & bona eius omnia stabilia, feudalia, & mobilia, se seque mouentia recipere, ad manus vestras baliatus nomine peruenerint ad opus dicti Pupilli studeatis diligenter, & fideliter procurare, & prouentus omnes bonorum ipsorum integrè recipere, & habere per vos fideliter conseruandos, ipsi Comiti, & competenti eius familiæ eorum Ducat. necessarium iuxta ipsius facultatum exigentiam curabitis ministrare, obseruando modestiam, & sumptum effrenem in locis & terris cohibendo; vineas autem, iardena, hortos, apothecas, & possessiones, quæ bona dicti pupilli Comitis fuerunt congruentibus, & debitis temporibus reparari, & excolere faciatis, prout fuerit opportunum de fructibus & prouentibus terrarum, & bonorum ipsorum, ita quod in damnum, & præiudicium dicti pupilli Comitis non depereant, nec in aliquo deuastentur, & præstito debito tempore Curiæ nostræ seruitio pro terris & bonis ipsius debitum, reliquum quod de fructibus, ac prouen-

uentibus terrarum, & bonorum ipsorum supererit, ad opus dicti pupilli Comitis studeat s fideliter, obseruare facientes fieri de receptione terrarum, & bonorum ipsorum stabilium, feudalium, & mobilium, seseque mouentium tria publica consimilia inuentaria continentia statum, & valorem omnium terrarum, & bonorum omnium existentium siue in animalibus, siue in victualibus, aliisue rebus consistant, cú quantitate, qualitate, genere, specie, ac distinctionibus omnium bonorũ, & rerum huiusmodi particulariter & distinctè, quorum vnum Camerę vestrę, aliud magnis Rationalibus magnę Curię nostrę maiestatis, tertiũ penes vos retineatis vestri Ratiocinij tempore producendum. Pręcipimus, prætera, & mandamus, quod semel in anno quandiu baliatum ipsius gesseritis, procuretis vnum sufficiens Instrumentum, & ad nostram Curiam destinetis coram dictis Magistris Rationalibus de dicto baliatu computũ faciatis. Volumus autem, quod postquam dictus Comes Squillacij venerit in istis partibus residuus, tu prædicte Marine ab officio præfato resilias, eum volumus sicut prædictum Squillacei Comitem testamentarium, vt prædicitur, baliatum exercere. Concedimus insuper, vt cum vos Comitissa & Marinus personaliter alijs magis arduis negocijs expresè implicati dictum Baliatus officium exercere personaliter nequitis, possitis ipsum per substitutum, vel substitutos idoneos, de quo, vel quibus sit meritò confidendum, pro quibus etiam teneamini exercere.

Datum Neapoli per Ioandem Grillum de Salerno Iuris ciuilis professorem Locumtenentem Protbonotarium Regni Sicilia. Anno Domini millesimo trecentesimo vigesimo sexto, die 23. *Decembris* 10. *Indict. Regnorũ nostrorum, anno octauo decimo.*

Tenor autem Instrumenti publici dicti Inuentarij per omnia talis erat.

In nomine Domini Dei aterni, & Saluatoris nostri Iesu Christi.

Anno ab Incarnatione eius millesimo trecentesimo vigesimo septimo. Regnante autem feliciter Domino Nostro Roberto Dei gratia Gloriosissimo Hierusalem & Siciliæ Rege, Ducatus Apuliæ, Principatus Capuæ, Prouinciæ, & Foralquerij ac Pedemontis Illustrissimo Comite, Regnorum verò eiusdẽ Domini nostri anno octauo decimo, die vigesima tertia mensis Martij, 10. Indict. apud Ciuitatem Capuæ. Nos Ioandes Sebb. dictæ Ciuitatis Capuæ Iudex, Philippus de Marathia de Montorio publicus vbique per totũ Regnum Sicilię Regia authoritate Notarius, & subscripti testes ad hoc specialiter vocati, & rogati, præsenti scripto publico notum facimus, & testamur, quod egregia D. Donna Odoliria de Claromonte Comitissa Casertæ, & Montis alti, & magnus vir Dominus Marinus de Diano miles Magnæ Regiæ Curiæ magister Rationalis Balius Egregij pupilli Francisci della Rattha Comitis Casertæ; Sciẽtes se de multis bonis, & rebus ipsius pupilli Comitis ad Inuentarij confectionem de iure teneri, & quia dicebãtur pro maioribus suis seruitijs occupati, & non poterant personaliter vacare, nec adesse confectioni Inuẽtariorum de terris, & rebus, & bonis ipsius Comitis; Confisi de fide, prudentia, & legalitate discretorum Virorum Iudicis Simonis de Marantio & Notario de Caserta, de Montorio ipsos absentes, tanquam præsentes creauerunt, & constituerunt legitimos Procuratores, & Nuncios speciales ad conferendum se ad terras, & loca ipsius pupilli Comitis ad faciendum Inuentarium particulariter & distinctè de terris & bonis omnibus stabilibus, feudalibus, & mobilibus, se seque mouentibus ipsius pupilli Comitis continens statũ, & valorem omnium terrarum, rerum & bonorum omnium ipsius pupilli Comitis cum distinctionibus opportunis, prout in procuratione cum inserta forma litterarum Regalium vidimus hæc singula, & alia plenius contineri. Cuius procurationis tenor talis est.

In nomine Domini Dei aterni, & Saluatoris nostri Iesu Christi.

Anno à Natiuitate ipsius millesimo trecentesimo septimo. Regnante Domino nostro Roberto Dei gratia Inclyto Rege Hierusalem, & Siciliæ, Ducatus Apuliæ, & Principatus Capuæ, Prouinciæ & Forqualquerij, ac Pedemontis Comite, Regnorum verò eius anno octauo decimo, feliciter. Amen. Die septima mensis Ianuarij 10. Indict. Neap. Nos Petrus de Madio dictus Calderinus Iudex Ciuitatis Neap. Theobaldus Busalunus de eadem Ciuitate publicus vbiq; per totum Regnum Siciliæ Regia authoritate Notarius, & subscripti testes ad hoc specialiter vocati, & rogati. Præsenti scripto publico notum facimus, atque testamur, quod constitutis nobis in præsentia magnificorum virorum Dominæ Odoliriæ de Claromonte Comitissę Casertæ, & Domini Marini de Diano militis Magnæ Regię Curiæ Magistri Rationalis Baliorum nouiter ordinatorum per sacram Regiam maiestatem Infantis egregij Francisci della Rattha Comitis Casertę, prout apparet per quasdam patentes litteras Regias pendenti sigillo munitas, cuius tenor per omnia talis est.

Robertus Dei gratia Rex Hierusalem, & Sicilia, Ducatus Apulia, & Principatus Capua, Prouincia, & Foralquerij, ac Pedis montis Comes.

Nobili mulieri Odoliriæ de Claromonte Comitissæ Casertæ, & Marino de Diano militi magnæ nostræ Curiæ Magistro Rationali Consiliario familiari, & fidelibus suis gratiam suam, & bonam voluntatem.

Spem

Spem certam tenentes quod ex materne caritatis affectu, quo tu Comitissa iungeris Fracisco pupillo Comiti nato tuo filio, & hæredi egregij viri nobilis Dieghi della Rattha Casertæ Comitis viri tui communiter ex te & ipso suscepto, & quod [illegible] fidei probitatis inducti, ac bonæ conscientiæ puritate, quibus tu Marine pullulare dignosceris [illegible] & bona ipsius pupilli Comitis, non obstante quod iam ad secũda vota volasti vsque ad nostrum beneplacitum, tibique Marine in absentia viri nobilis Thomasij Squillacij Comitis testamentarij Balij eidem pupillo Comiti constituto in comitiua Caroli Ducis Calabriæ primogeniti nostri carissimi in partibus commorantis vsque ad eiusdem Comitis Squillacij reditum, ad has partes duximus tenore præsentium de certa nostra scientia recepto à vobis solita fidelitatis, & de rebus ipsius Comitis pupilli saluandis, corporali ad Sancta Dei Euangelia iuramento. Quocirca fidelitati vestræ præcipimus, quatenus baliatum ipsius pupilli Comitis ad manus vestras deuentum præsẽtium reuocantes, terras, & bona eius omnia stabilia, feudalia, & mobilia, se seque mouentia recipientes ad manus vestras illa Baliatus nomine ad opus dicti pupilli studeatis diligenter & fideliter procurare, & prouentus omnes bona ipsa integrè recipere & habere per vos fideliter conseruandos, de quibus prædicto pupillo Comiti, & competenti eius familiæ eorum victui necessaria, & ipsius facultatem exigentiam curabitis ministrare, fines ipsius obseruando modestiæ, & sumptuum effrenatam licentiam cohibendo; vineas autem, iardena, hortos, apothecas, & possessiones alias, quæ tunc bona dicti pupilli Comitis fuerant, congruis, & debitis temporibus reparari, & excoli faciatis, prout fuerit opportunum, de pecunia recepta per vos de fructibus & prouentibus terrarum, & bonorũ ipsorum, ita quod in dampnum, & præiudiciũ dicti pupilli Comitis non depereant, nec in aliquo deuastentur, & præstito debito tempore Curiæ nostræ seruitio pro suis & bonis ipsius debito releuio, quod de fructibus & prouentibus terrarum & bonorum ipsorum supererit ad opus dicti pupilli Comitis studeatis fideliter conseruare, facientes fieri de receptione, & bonorum ipsorum stabilium, feudalium, mobilium, se seque mouentium, tria publica consimilia inuentaria continentia statum & valorem annuum bonorum & terrarum omnium prædictorum per partes, & membra, siue in animalibus, siue in victualibus, aliisue rebus consistant, cum quantitate, qualitate, genere, specie, ac distinctionibus omnibus bonorum & rerum huiusmodi particulariter, ac distinctè, quorum vnum Curiæ nostræ, & aliud magistris Rationalibus magnæ nostræ Curiæ mittatis, tertiò penes vos retento vestri ratiocinij tempore producendo. Volumus præterea, & mandamus quod semel in anno quandiu Baliatum ipsius gesseritis procuretis, vnum sufficiens instrumentum & ad nostram Curiam destinetis, coram dictis Magistris Rationalibus de dicto Baliatu computum debitum, &c. Volumus autem quod postquam dictus Comes Squillacij venerit in dictis partibus residurus, tu prædicte Marine à prædicto officio resilias, cum velimus ipsius tunc per dictum Squillacij Comitem testamentarium, vt prædicitur Balium exercere. Concedimus insuper, vt cũ vos Comitissa, & Marinus personaliter alijs magis arduis negotijs, & expressis implicati dictum Baliatus officium exercere probabiliter nequitis, possitis ipsum per substitutum, vel substitutos nominandos, de quo, vel quibus sit necessariò confidendum, pro quibus etiam teneamini exercere. Datum Neapoli per Ioandem Grillum de Salerno Iuris ciuilis professorem locumtenentem [illegible] Regni Siciliæ anno Domini millesimo trecentesimo vigesimo sexto, die vigesima tertia Decembris 10. Indict. Regnorum nostrorum octauo decimo. Ipsique Balij volentes regia mandata exequi reuerenter, & solemnia, quæ à iure requiruntur fieri per Balios adimplere, & præcipuè Inuentarium conficere facto per vos Inuentario de bonis & rebus ipsius pupilli in Ciuitate Neap. consistentibus, cum personaliter ad terras pupilli ipsius non valeant se conferre, alijs maioribus, vt dixerunt, negotijs impediti, confisi de fide, prudentia, & legalitate discretorum virorum iudicis Simonis de Marathia, & Not. de Caserta de mõtorio ipsos absentes, tanquam præsentes, fecerunt, constituerunt, & legitimè ordinauerunt eorum veros & legitimos procuratores, factores, & nuncios speciales ad conferendũ se ad terras dicti pupilli, & de terris, & bonis tam mobilibus, quàm stabilibus cõficiendum tria publica consimilia Inuentaria in singulis terris & bonis eiusdem declarantia, & exprimentia terras, & bona ipsa, & annuũ valorem ipsorum iuxta formam litterarum ipsarum, dantes, & concedentes eisdem procuratoribus in præmissis, & dependentibus, eorumdem plenam, liberam & generalem potestatem, & promiserunt [illegible] præsentia, tanquam personæ publicæ stipulatæ nomine omnium, quorum interest, & interesse poterit, se ratum habituros, & firmum quicquid per procuratores eosdem factum, & declaratum fuerit [illegible] suprædictum deinde ac si particulariter & realiter & personaliter constituentes, ante omnia consenserunt in me prædictum Iudicem in suum, cum scirent exceptis eorum scientia me eorũ Iudicem in hac parte non esse. Vt autem de præmissis plenariè valeat adhiberi fides, factũ est exinde hoc publicum Instrumentum per manus mei Notarij prædicti sigillo meo signatum sub nomine prædicti Iudicis, & subscriptorum testium subscriptionibus roboratũ, quod scripsi, Ego prædictus Theobaldus publi-

blicus vbilibet per totum Regnũ Siciliæ Notarius, qui prædictis omnibus rogatus interfui, & ipsum meo signo consueto signaui & abraſi, & emendaui superius, vbi legitur in vno loco (maioribus vt dixerunt) & in alio loco, & locis non visio, sed errores nihil erãt, qui Iudex Simon, & Notarius Procuratores prædicti volentes procurationem ipsam iuxta formam ipsius . . . . . In præsentia nostra, qui supra Iudicis, Notarij, & testium subscriptorum stipulato die vigesimo tertio mensis Martij prædictæ 10. Indictionis apud prædictam Ciuitatem Capuę de bonis & rebus ipsius Pupilli fecerunt Inuentarium infrascriptum, videlicet. Castrum Ciuitatis Casertę pro maiori parte dirutum, in quo est sala magna in parte discooperta, & sunt ibi portę duę pro clausura ipsius Castri, quasi fractę. Item locus vnus, vbi dicitur lo Parchitello cũ oliuis, fructibus ipsius Castri, & consuetum est vendi in gabella annuatim pro vncijs quindecim, quandoque plus, & quandoque minus, & hoc anno 10. Indictionis venditum est in gabella pro vncijs viginti vna. Item nemus arborum Castanearum, vbi dicitur Mons Caluus, & habet fines ab vna parte Territorium Castri Vallæ, & ab alijs Montes Casertę, & consuetum est vendi omni anno pro vncia vna, & tar. tribus quandoque plus, & quandoque minus. Item petiam vnam terræ cum oliuis & quercubus, vbi dicitur Sanctus Clementus, & procuratur & tenetur in demanium, & habet fines ab vna parte viam publicam, & ab alia rem Roberti Maccioni & Tomasij Paroni. Item Startia vna quæ dicitur de Sancta Helena cum aliquibus arboribus vitaris & fructiferis, & procuratur, & tenetur in demanium, & datur ad laborandum desuper ad medietatem, et desuper procuratur in demanium, et habet fines à duabus partibus viam publicam, et ab alia Startiam vidij de Castro mari. Item startia vna, quæ dicitur *la Starza de la corte* cum arboribus vitaris, et fructibus, et procuratur, et est in demanium, et datur ad laborandum desuper ad medietatẽ, & desuper est in demaniũ, et procuratur, et habet fines à duabus partibus viã publicã. Item Startia vna quę dicitur de Arzano, cũ arboribus vitaris, et fructiferis, et tenetur, et procuratur in demaniũ, et datur ad laborandum desuper ad medietatem, et desuper in demanium procuratur, et habet fines à duabus partibus viã publicam. Item Mons S. Leucij, in quo sunt arbores fructuũ, Quercuũ, Castaneariũ, et de Ilicibus, et est in demanium, et iura ipsius venduntur in gabellam anno quolibet pro vncijs decem, quandoq; plus, et quandoq; minus, sed in anno prędictę Indictionis 10. præterito vendita fuerunt iura ipsius pro vncijs decem; Iura ipsius procurantur in demanium, et habet fines ab vna parte Territoriũ Murroni, et ab alia est Mós Rocce de Capua. Item redditus Casertæ debiti à nonnullis hominibus Ciuitatis eiusdem,

A est et consistit in angarijs, pecunijs, operibus vindemiarum, pullis, et debentur dicti redditus in Natiuitate Domini, Resurrectione Dominica, et de mense Augusti, et consueta sunt vendi iura ipsorum annuatim pro vncijs viginti, aliquando plus, et quandoque minus, et hoc anno decimæ Indictionis procuratur in demanium. Item iura Baiulationis tactus cum virga, fustique damnis datis, & cum fit aliqua rixa per homines Ciuitatis eiusdem Baiuli, qui pro tempore cuenerit; Iura ipsa debent habere medietatem pœnarũ octauo Augusti, ad quam rixantes, damnum dantes, &c. tenentur seruando assisiam Ciuitatis ipsius, & venduntur iura Baiulationis ipsius pro vncijs decem, quandoq; plus, quãdoque minus, & hoc anno prædictæ decimæ B Indictionis procuratur in demanium Curiæ Baiulationis iuribus, vt asseritur, stabilita est prouisio annua vnciarum septem facta per quondam Dominum Comitem, & confirmatam per Balios ipsius nobili viro Magistro Landulpho Sironiano de Neapoli rationali Cameræ Regio Consiliario, & familiari Regio, & iuris hæredibus. Item domus de Plano, quæ dicitur *la Torre* cum curtibus, salis, cameris, cellario, stabulo, furno, coquina, puteis duobus, & palmentis cũ portis, fenestris ferratis, & sine ferro, & clausuris opportunis, in quibus domibus inuenta sunt bona mobilia infrascripta, videlicet vegetes vndecim plenas vino latino, quarũ tres sunt aurilico, et alię sunt de vino albo, in quibus secundũ cõmunẽ existimationẽ posset esse de vino puro vsq; ad summã Carratorũ octo. Item vegetes vacuæ decem & octo capacitatis carratorum quindecim, & parum plus. Item carratellus vnus de brusco, in quo est aliqua quantitas de Borgneso. Item lauellus vnus de ligno pro carriandis vuis. Item cupellorum duo de ligno pro ponenda farina. Item bares duæ cum coopertorio. Item lecteriæ septem cum tabulis opportunis. Item ballistæ duæ magnę de osso cum tenerijs & cordis ad torno. Item sala dictarum domorum est circundata seggijs de ligno, & est ibi aderizatorium vnũ. Item tabulæ pro mensa de ligno quinque sunt, duę tabulæ plecatoriæ, vna magna, & alia parua. D Item paria quinque chrispellorum. Item tabulæ vigintiquinq; de populo. Item Thinus vnus ferratus pro mensura. Item schritellus vnus de ære pro hauriendo aqua de puteo. Item cassiæ duæ cum coopertorijs. Item balneum vnum de ligno. Item [illegible] vna pro conficiendo pane. Item arcella vna de ligno. Item çalderinus vnus de ære fractus, ponderis lib. duodecim. Item puzunettus vnus de ære pond. lib. sex. Item sartago vna de ære pond. lib. quatuor. Item par vnum de bilancijs de ære pod. lib. [illegible]. Item fiasconi duo de ære pro aqua rosata. Item puzunettus vnus de ære cum coopertorio pond. lib. quatuor. Item torculat vnum necessarium in palmento, cum funiculis op-

por-

portunis . Item boues quatuor domati. Item iuga duo predictis bouibus, qui boues sunt tres rubei, & alius albus . Item iardenum vnum paruum constructum in ipsis domibus de Turri cum arancijs, limonibus, cedris, & alijs arboribus fructiferis, & pede vno di rosa, & iardenum ipsum est muro circundatum . Item iardenum vnum aliud magnum constructum in ipsis domibus, & circundatum muris cum arboribus fructiferis, & arancijs, & datur ad laborandum desuper ad medietatem, & desuper in demanium procuratur. Item starria vna confinitima ipsis domibus, quæ dicitur starzia feudi Turris cum arboribus vitatis & fructiferis, & datur ad laborandum desuper ad medietatem, & desuper in demanium procuratur, & habet fines à tribus partibus viam publicam. Item [illegible] omnium starziarum venduntur in gabella, anno quolibet pro vncijs nouem, quandoq; plus, & quandoque minus, sed in anno dictæ decimæ Indictionis præterito, vendita fuerunt pro vncijs decem, & infrascripto anno decimæ indictionis adhuc non sunt vendita. Item feudum, quod dicitur S. Martini, & consistit in iuribus, & bonis stabilibus infrascriptis, videlicet in domibus palatiatis, & palmento vno, & alijs domibus coopertis plincis; & [illegible] S. Martinus dicitur, per fines ab vna parte viam publicam, ab alia res & bona Angeli Mustani, & aliorum. Item dictum feudum habet iardenum vnum constructum in ipsis domibus cum arboribus vitatis, & fructiferis, & habet fines ab vna parte viam publicam, & ab alia res Dictæ Marinæ. Item habet starziam vnam constructam ipsis domibus cum arboribus vitatis, & fructiferis, scilicet oliuis, & habet fines ferè ab omnibus partibus viam publicam. Item habet starziam vnã, quæ dicitur Starza S. Glomosi, & habet finem ab vna parte viam publicam, & ab alia res pheudi, quod dicitur de Agnessa. Item habet starziam vnam vbi dicitur Castrata, & habet fines ab vna parte viam publicam. Item starziam vnam, quæ dicitur Starza S. Petri, & habet fines ab vna parte viam publicam, ab alia res . . . . Item redditus dictæ starziæ qui consistit in vassallis, & hominibus ipsius pheudi, consistit in pecunia & pullis, & posset ascendere ad summam vnciarum auri quatuor, & carolenorum viginti quatuor, quod totum pheudum facta communi existimatione posset in vniuerso ascẽdere ad summam vnciarum auri viginti, & tenetur, & procuratur in demaniũ. Item pheudum Summanæ emptum per quõdam dictum Comitem patrem ipsius pupilli, quod prædictus magister Ladulphus Sirinianus tenebat ex dono dicti Domini Comitis, quod pridie ad requisitionem dictorum Baliorum prædictus magister Landulphus sponte renuncianit pro parte dicti pupilli, prout prædicta omnia dictus magister Landulphus attexuit, & est, & procuratur in demanium,

A & consistit in bonis subscriptis, videlicet in domibus palatiatis, & palmentis, quæ domus sunt in loco, vbi Summana dicitur, & habet fines ab vna parte viam publicam, & ab alia res Casertani de Faguto, in quibus domibus est vegete vna plena grẽco, in qua posset esse carrata vna. Item inuentæ sunt in eisdem domibus vegetes duæ fractę. Item habet iardenum vnum, & startiam vnam constructam ipsis domibus cum arboribus vitatis, & fructiferis, & habet fines à tribus partibus viam publicam. Item habet Starziam vnam, quę dicitur starza *de la pede* cum arboribus vitatis & fructiferis, & est ei finis startia S. Helenæ, & startia Domini Herrui de Riso. Item habet terram vnam sitam in villa Falciani iuris Ciuitatis prædictæ cum arboribus vitatis, & fructiferis, cui ab vno capite est finis via publica, ab alia domus maioris Ecclesiæ Casertanæ. Item habet terram aliam in pertinentijs Murroni in loco, vbi dicitur . . . . cui ab vna parte est finis aquarum, ab alia est mons, qui dicitur mons Maurus. Item habet terram aliam in pertinentijs Limatulæ, vbi dicitur *la Curuata*, cui ab vna parte est flumen, & ab alia, terra Demanij Limatulæ. Item habet terram aliam in Villa Tori de pertinentijs Casertæ, cui ab vna parte est finis terra gallorum, ab alia terra stabilis de Rizio. Item habet terram aliam in loco, vbi dicitur *Corficello*, cui ab vna parte est mons, qui dicitur Virghus, ab alia terra Iacobi Cocci. Item habet terram aliam in loco, vbi dicitur *la Calcona*, cui ab vna parte est via publica, ab alia terra Abbatis Ioannis Textoris. Item habet terram aliam in loco, vbi dicitur monte Muso, cui ab vna parte est riuus, ab alia terra Petri de Vito. Item habet Territorium aliud in loco vbi dicitur *la fontana de lo Sambuco*, cui à duabus partibus est riuus, ab alia parte de Caserta. Item habet terram aliam sitam in loco, vbi dicitur *le Cesolle*, cui ab vna parte est Mons Brianus, ab alia Terra. . . . . Item habet terram aliam in loco, vbi dicitur . . . . . cui ab vna parte est nemus, quod Virghus dicitur, ab alia parte est riuus. Item habet domos diuersas in Ciuitate Casertæ, quarum ab vna parte est Terra demanij Casertæ, ab alia via publica, & signa prædictarum paruarum terrarum, locorum & bonorum omniũ prædictorum, alij sunt confines. Item habet territorium, quod debetur à nonnullis hominibus, & vassallis ipsius pheudi, & consistit in pecunia, & certa quantitate pullorum, ascendunt ad summam carolenorum viginti quatuor, quod totum pheudum in vniuersum posset ascendere annuatim ad summam vnciarum auri quindecim, quandoque plus, & quandoque minus, & tenetur, & procuratur in demanium. Item pheudum, quod tenet Riccius de Castro-Mari, consistit in domibus, Vassallis, starzijs, possessionibus, redditibus, & iuribus alijs, de quo præstatur Comiti

miti Casertæ rectum pheudale seruitium, videlicet cum adhatur, soluitur ex eo pro adhemento vnciæ sex, tareni tres, & gr. quindecim. Item feudum, quod tenetur per Pignatellos consistit in domibus, vassallis, startijs, possessionibus, redditibus, & iuribus, alijs, de quo præstatur Domino ciuitatis Casertæ certum feudale seruitium, videlicet cum adhatur soluitur pro adhamento vnciarum auri vna caroleni vigintiduo, & grana decem. Item feudum, quod tenet Iohandes Antonius de Capece de Neap. vocatur feudum de Casanoua, & consistit in domibus, vassallis, startijs, possessionibus, redditibus, & iuribus alijs, de quo præstatur Domino ciuitatis Casertæ certum feudale seruitium, videlicet cum adhoatur, soluuntur ex eo pro adhoamento tareni viginti octo. Item feudum, quod tenet [illegible] filius quondam Domini [illegible] de Corrado, consistit in domibus, vassallis, startijs, possessionibus, redditibus, & iuribus alijs, de quo præstatur Domino ciuitatis Casertæ certum feudale seruitium, videlicet cum adhoatur, soluitur ex eo pro adhoamento vncia auri vna, tareni viginti tres, & grana vndecim. In cuius rei testimonium, & tam Curiæ Regiæ, quàm dictorum Baliorum, & ipsius pupilli Comitis, & omnium, quorum interest, & interesse poterit certitudinem, & cautelam facta sunt alia tria publica consimilia inuentaria, primum ad cautelã dictorũ Baliorum, & alia duo, vnum mittẽdum & assignandum Cameræ Regiæ & aliud mittendũ & assignandum magistris Rationalibus magnæ Regiæ Curiæ pro cautela pupilli Comitis, prælibati per manus mei Notarij supradicti, signo meo signatum, subscriptione prædicti Iudicis, & subscriptorum testium subscriptionibus roboratum, quod scripsi.

Ego prædictus Philippus publicus vbilibet per totum prædictum Regnum Siciliæ Regia autoritate Notarius, qui prædictis omnibus rogatus interfui, & ipsum meo consueto signo signaui.
Ego qui supra Iohandes Iudex.
Ego Rogerius Marandi [illegible] Casertæ testis sum.
Ego Notarius Petrus [illegible] Bardus testis sum.
Ego Notarius Andreas Philippi testis sum.
Ego Iudex Petrus Ballus testis sum.
Ego Iudex Angelus testis sum.
Ego Iacobus Iudex de Ragono testis sum.
Ego Iudex Philippus de Simone testis sum.
Ego Notarius [illegible] Adenulfo testis sum.

Quæ omnia supradicta dictæ partes pure consenserunt in me prædictum Iudicem expressum, cum scirent ex certa eorum scientia me ipsum Iudicem in hac parte non esse [illegible] ad futuram rei memoriam, & prædictarum partium, & omnium aliorum, quorum interest, & interesse poterit certitudinem, & cautelam facta sunt; exinde de eo consimilia instrumenta; prædictus verò pro cautela dictorum omnium, & pro [illegible] & vassallorum suorum, & aliud ad cautelam partis alterius per manus mei Notarij cum signo meo solito signatum subscriptione mei prædicti Iudicis, & manuum subscriptorum testium subscriptionibus roborata, quæ *Ego prædictus Lucas publicus vbilibet per totum prædictum Regni Sicilia Notariusque prædictus in omnibus rogatus interfui, ipsoque meo consueto signo signaui.*

Condidit Benuentus Hospitale in Oppido Madaloni quod S. Barbaræ vocant, vt ibidem apposita in scriptio meminit.

Hoc Hospitale fecit fieri Benuentus Episcopus Casertanen. anno MCCCXXXI.

Et ad latera portæ S. Dionysij in eodem Oppido legitur.

Hoc opus fieri fecit Benuenutus Episcopus Casertanus M. CCC. XXXI.

16. NICOLAVS Episcopus Muri per obitum Benuenuti trãslatus est ad hanc Casertanam Ecclesiam à Clemente VI. anno 1345. 16. Kal. Iulij, cassata prius electione cuiusdam Hieronymi habita à Capitulo Casertano, ex reg. Vatic. E. 19. fol. 11. anno 3. Sedit in hac Ecclesia ann. quinque, iterumque ab eodem Pontifice translatus est ad Episcopatum S. Agathæ Gothorum anno 1350.

17. IACOBVS antea Episcopus S. Agathæ eodem die & anno, quo Nicolaus translatus est ad illam Ecclesiam, ipse ad hanc Casertanam transitum fecit anno 1350. vir omnium virtutum genere ornatissimus, cum multos annos laudabiliter præfuisset sub Vrbano V. Pontifice extrema clausit. Iacet in Cathedrali in Sacello S. Iacobi à se condito, quod prærogatiuis, & indulgentijs condecorauit, vt ibidem inscriptio proloquitur.

Anno Domini M.CCCLXV. Pontificatus in Christo Patris, & Domini Nostri Vrbani Diuina prouidentia Papæ V. anno eius III. Die vero X. mensis Decembris IIII. Indictionis.

Nos Iacobus Dei gratia Ca-

ser-

sertanus Episcopus fundauimus hanc Capellam nostram, quam construi fecimus ad honorem Dei, & sub vocabulo S. Iacobi Zebedei, & Omnipotentis Dei misericordia meritis, & authoritate, omnibus Christi fidelibus hanc nostram Capellam deuotè visitantibus in die festi eiusdem S. Iacobi, nec non & in die dedicationis istius nostræ Capellæ, & Ecclesiæ, & in singulis festiuitatibus S. Michaelis Patroni eiusdem nostræ maioris Ecclesiæ Casertanæ quadraginta dies de iniuncta penitentia, misericorditer in Domino relaxamus, & ex nunc etiam confirmamus quarumcunque Ecclesiarum indulgentias huic nostræ Capellæ quocunque tempore concedentes similiter in perpetuum duraturas.

Ad eius verò tumulum in eodem Sacello, hæc breuis inscriptio prostat legentibus.

Hic iacet corpus Domini Iacobi Episcopi Casertani sub anno Domini M.CCCLX. cuius anima requiescat in pace.

Iacobo verò Præsule Casertæ obijt Franciscus de Ratta Comes, sepultus in Cathedrali, hoc habet ad magnificum tumulum Coenotaphium.

Franciscus de la Ratta Comes Casirta, vir generosus,
Ianica mente fremens, gaudens vbique triumphis,
Ignauiã sterneus subcumbere nescius hosti,
Potitur hoc tumulo. Verbi diui requiemit.
Anno MCCCLX. minus vno, luce 2. Apr.
Quem Deus arce sua beet omni dote secundans.

Filius fuit Francisci Dieghi de Ratta, & Comitissæ Beatricis de Bautio, cuius tumulus visitur in Ecclesia S. Claræ Neapoli in Sacello Raymundi de Bautio. Dieghus obijt anno 1328. Beatrix verò anno 1336. legendus Am-

miratus in descriptione huius familiæ, vbi ex hac gente recẽsentur Casertæ Comites, è qua vltima fuit Catherina Ioannis filia, soror Frãciſci, quæ nupsit Andreæ Aquæuiuæ Andriæ Duci, intulitque in eam familiam Casertanum Comitatum.

18. Fr. FRANCISCVS, cuius tantùm nomen habemus in monumentis huius Ecclesiæ, putatur sedisse post Iacobum, de quo nulla mentio in regestris Vaticanis, nec in libris prouisionum, obligationumque Prælatorum: fortasse eo sedente iterum exagitata lis est inter Episcopum Casertanum, & Comitẽ, vassallosque Casertanos anno 1368. iterumque ex regia authoritate sedata videtur, quam Regina Ioanna prima voluit per suum diploma perpetuò firmare. En diploma.

Ioanna Dei gratia Regina Hierusalem, & Siciliæ, Ducatus Apuliæ, & Principatus Capuæ, Prouinciæ, & Foralquerij, ac Pedemontis Comitissa.

Regenti Curiam Vicariæ Regni, & Iudicibus eiusdem Curiæ Consiliarijs, familiaribus, nec non Iustitiarijs Terræ Laboris; & Comitatus Molisij, vel eorum alteri ipsorum Locatenentibus præsentibus, & futuris fidelibus nostris gratiam, & bonam voluntatem.

Molesta sunt nobis quæque grauiora nostris irrogata fidelibus; & quæ inferantur Ecclesijs, Ecclesiasticisue personis eo molestius, grauiusque perferimus, quo ipsas specialiter affectu benigno prosequimur, & eorũ fauores, & commoda, quantùm honestè possumus, libentiùs procuramus. Sanè pro parte venerabilis Patris Episcopi Casertani Deuoti Oratoris nostri pro se, ac nomine & pro parte suæ maioris Ecclesiæ Casertanæ, & Vassallorum eiusdem Episcopi, quos ipsa Ecclesia Casertana habet in ciuitate Casertæ, & eius Casalibus fidelium deuotorum nostrorum, oblata nouiter petitio in nostro Consilio continebat, quod olim iam ante annos quadraginta & plus, viuentes siquidem claræ memoriæ Domino Rege Roberto Inclyto Hierusalem, & Siciliæ Rege Auo nostro in Domino Reuerendo orta est materia quæstionis inter bonæ memoriæ Dominum Beneuenutũ Casertanum Episcopum tunc viuentem pro se in dicta sua maiori Ecclesia Casertana, ac homines & vassallos dictæ Ecclesiæ ciuitatis Casertæ Casalium Puccianelli, & Putei veteris, Casalium prædictæ Ecclesiæ, & certorum Casalium dictæ ciuitatis Casertę vassallorum dictæ Ecclesiæ ex parte vna, & quondam virũ magnificũ Diechum de la Ratta Casertæ Comitem, & magnum Regni Siciliæ Camerariũ, & vassallos & homines ipsius Terræ ex altera, super eo quod ipse Comes & officiales ipsius pro parte sua petebant & exigebant ab ipsis vassallis & hominibus Ecclesiæ Casertanæ subuentiones & subsidia seu dona, prout &

quando exigebant, & ipse Comes exigi faciebat à proprijs vassallis, & hominibus ipsius ciuitatis Casertæ & pertinentijs eius, seu exigere & petere poterat secundum Constitutiones & Capitula. Et super eo etiam quod ipse Comes petebat, & exigebat, seu per suos officiales peti, & exigi faciebat annuatim ab eisdem vassallis Ecclesiæ prædictæ certam quantitatem pecuniæ pro vindemiatura; quod vulgariter Scalatinum vindemiarum vocatur, pro vt ipse Comes per se, & officiales suos exigebat à vassallis proprijs, & alijs quibuscunque extraneis cum scalis proprijs ad vindemiandum venientibus ad territorium dictæ Terræ. Et super eo quod ipse Comes, & eius officiales pro parte ipsius nitebantur cogere & cogebant vassallos dictæ Ecclesiæ coram se, & suis officialibus in iudicio respondere, conquerentibus de eisdem de caulis omnibus, prout suos proprios vassallos cogebat, & cogere poterat puniendo eos de delictis, & rixis, & alijs excessibus, prout de proprijs vassallis faciebat, & super eo quod ipse Comes, & eius officiales pro parte ipsius cogebant & cogere intendebant prædictos vassallos Ecclesiæ prædictæ, seu aliquos ex eisdem gerere officia Domini Comitis Massariæ, Forestrariæ, & alia officia exercere, & eos angariando, seu grauando in ijs & alijs pro eorum arbitrio voluntatis prædicti Comitis, & eius officialibus prædicta de iure, & approbata consuetudine se facere posse, & se & suos antecessores in eodem Comitatu fuisse & esse in possessione, seu quasi exigendi, exercendi, petendi, & faciendi prædicta, & quælibet prædictorum à tempore, cuius in contrarium hominum memoria non extabat. Et vice versa dicto quondam Episcopo, hominibus, & vassallis dictæ Ecclesiæ prorsus negantibus, & asserentibus dictum Comitem, & eius officiales prædicta, vel aliqua ex prædictis de iure vel consuetudine facere non posse, nec debere, & suos antecessores, & ipsum minimè fuisse & esse tunc in possessione, vel quasi prædictorum, vel aliquorum ex eis asserentibus etiam prædicto quondam Episcopo & vassallis se grauatos fuisse & esse indebitè. Propterea super petitione, ablatione, & receptione certorum pignorum, & certarum quantitatum pecuniæ factis dictis vassallis Ecclesiæ per officiales prædictos, & super decimis, & primitijs bonorum dictæ ciuitatis, & ipsius Comitis, quas dicto Episcopo petenti idem Comes, & eius officiales præstare & soluere contra iustitiam denegabant, & super certis sententijs excommunicationum latis propter ea per ipsum quondam Episcopum & eius officiales ipsius Comitis, & certos vassallos eiusdem ciuitatis Casertæ, & Casalium eius dantes ad prædicta, vel aliquid prædictorum consilium & fauorem ipsi Comiti, vel eius officialibus, & dum lis seu quæstio per Illustrem Dominum Regem Carolum Illustris Hierusalem & Siciliæ Regis Roberti primogenitum Ducem Calabriæ, ac eius Vicarium Generalem Reuerendum genitorem commissa esset nobilibus viris quondam Matthæo de Iuuenatio militi iuris ciuilis professori Curiæ nostræ, & Iudici, & magistro Iohandi de Bonamurra de Gaieta dictæ Curiæ Vicariæ Fisci Procuratori, & coram eis diuersis ventilata amp. . . . . aceiperet causa ipsa, Comes ipse, sicut Domino placuit, exijt vita functus superstite eidem Comiti egregio Iuuene quódam Francisco de la Ratta Casertæ Comitis, filio & hærede vniuersali ipsius Comitis in Comitatu, & ciuitate prædictis, & omnibus bonis eius, & causis ipsis & litibus inter eundem quondã Episcopum pro parte suę Ecclesiæ & vassallorum ipsius, & Dominũ quondam Franciscum pupillum nouẽnio maiorem, minorem quatuordecim annis cum voluntate & authoritate magnificę mulieris quondam Odolinæ de Claromonte matris dicti Comitis Francisci, & viri nobilis quondam Marini de Diano militis magnę Regiæ Curiæ magistri Rationalis Baliorum dicti Francisci, de quorum Baliatu per literas regias, ac inuentario per eos confecto, & solemnitatibus debitis adimpletis per eos plenè constitit postmodum suscitatis, & certis pignoribus, seu exactionibus factis propterea per officiales Domini Francisci Comitis & dictorum fauore Baliorum de certis bonis mobilibus, & pecuniæ summis receptis, seu ablatis per eos ab hominibus & vassallis Ecclesię memoratæ, nec non certis excommunicationum sententijs latis propterea per eundem Episcopum, & officiales ipsius contra prædictos officiales prædicti Francisci, ac nonnullos homines de Casserta, & Casalibus, & aliundè vassallis dicti Francisci Comitis, & de prędictis querelis hominum propositis coram Regia Maiestate, & inter eos diutiùs altercantes; tandem Dei gratia operante, qui declarat obscura, tollit nodosa, & intellectum dat paruulis, ac communi amicorum interuentorum tractatu idé quondam Episcopus pro se & ipsa sua Ecclesia, & pro ipsis hominibus & vassallis eiusdem Ecclesiæ filijs, liberis, hæredibus & successoribus eorum præsentibus & futuris vassallis dictæ Ecclesiæ, & dictus Franciscus Comes pupillus maior nouennio, minor tamen quatuordecim annis, vt prædicitur, cum authoritate, & consensu dictorum Baliorum suorum, & ipsi Balij, Baliatus nomine quo supra ex parte altera; Considerantes, quod huiusmodi causæ, lites, & controuersiæ erant & sunt dubiæ, & ipsarum dubius erat euentus, & ex eo ambæ partes grauabantur, supplicantibus & expressè de omnibus & singulis contra vsus prælibatos vtentibus, & quæ vti possent, propterea in futurum inter partes easdem partes ipsæ voluntariè, absque vi, dolo, vel circumuentione aliqua ad transactionem pactum, & concordiam subscriptam inter alia deuenerũt videlicet, quod ipse Franciscus Casertanus Comes cum authoritate dictorum Baliorum suo-

suorum et ipsi Balij nomine quo supra sponte, et legitimè renunciauerunt et cesserunt Domum Episcopo recipienti et solemniter stipulanti nomine dictę suę Ecclesiæ omne ius, omnemque actionem, quod et quæ eidem Francisco Comiti, et eius hæredibus et successoribus eius, ac cuicunque alij, qui in futurum tenebit Comitatum prædictum competit, et competere posset in posterum in prædictis, et quolibet prædictorum, illudque eidem Episcopo pro se suisque successoribus, et Ecclesia sua prædicta, et eisdem vassallis præsentibus et futuris præfatæ Ecclesiæ pro se, eorum liberis, et successoribus in perpetuum remiserunt, concesserunt, et donauerunt, et propterea ad prædicta, et quodlibet prædictorum fecerunt Procuratorem in rem suam Episcopum antedictum nomine ipsorum. Et pactum eis de vlterius non petendo fecerunt, et promiserunt solemniter præfati Domini, & Balij cum authoritate, et nomine quo supra eidem Episcopo recipienti, et solemniter stipulanti pro se, dicta sua Ecclesia, et præfatis vassallis ipsius Ecclesiæ filijs, liberis, hæredibus, et successoribus eorundem vassallorum nullo vnquam tempore impetere, seu etiam molestare ipsum Episcopum et successores suos, ipsos vassallos, filios, liberos, hæredes et successores eorum in iudicio, vel extra, super prædictis, vel aliquo prædictorum, nec se intromittere de dictis vassallis pro bonis et rebus, quas tenebant, et tenebantur in posterum a præfata Ecclesia, hoc excepto, quod si vassalli prædictæ Ecclesiæ, vel vassalli Domini Comitis aliqua tenerent, vel tenebantur in feudum ab vtroque, quod liceat ipsis Francisco, et Episcopo, hæredibus, et successoribus eorum pro prædictis bonis; tamen et aliàs prout de iure possunt exercere contra ipsos potestatem, quæ de iure proindè competeret: et ipsum Episcopum, et eius successores, et dictam Ecclesiam permittere vti liberè prædictis hominibus et vassallis suis, et dictæ Ecclesiæ non exercendo iurisdictionem comitialem in eosdem vassallos Ecclesiæ, vel alıquos eorundem hæredes, liberos, filios, et successores ipsorum, vel alterius eorundem in causa quacunque, vel cõtrouersia; nec iurisdictionem ipsius Episcopi, vel successorum eius in eorundem vassallos in aliquo turbare, vel impedire, nec subuentionem aliquam ab eis petere, vel exigere, etiam in casu, quo à propriis vassallis ipse Comes, vel alij pro parte sua secundum Regni constitutionem, iura et consuetudinem posset petere et exigere. Promiserunt insuper ipse Franciscus cum authoritate dictorum Baliorum, et ipsi Balij nullas operas vindemiarum, vel scalatici, seu pecuniam pro eis petere, et exigere, seu peti, et exigi facere ab eisdem vassallis filijs, liberis, hæredibus et successoribus eorundem vassallis ipsius Ecclesiæ quibuscunque, seu aliquo eorundem, nec etiam præfatos vassallos, vel alios vassallos ipsius Ecclesiæ liberos, hæredes, et successores

A eorum vassallos ipsius Ecclesiæ officiales constituere, seu etiam ordinare, nec aliter eos indebitè aggrauare, seu etiam angariare, hoc tamen acto et reseruato inter partes easdem, expressè, quod quandocunque homines, et vassalli dictæ Ecclesiæ, qui sunt, erant, vel pro tempore fuerint contra Assisiam dictæ ciuitatis factam, vel faciendam in terra eadem, et Casalibus per ipsum Comitem, vel suos successores, vel officiales ipsorum facere, vel in pœnam contra dictam Assisiam incidere, quod ipse Episcopus, et sui successores, vel eorum Vicarius, qui pro tempore fuerit, de ijs cognoscent, et cognoscere debeant, et condemnabunt, et condemnare debeant dictos vas-

B sallos Ecclesiæ secundum formam Assisiæ antedictæ, et medietatem pœnæ dabunt, et assignabunt, dari et assignari facere teneãtur, &c. debeant dicto Francisco, et eius hæredi et successoribus, et reliquam medietatem remanere dicto Episcopo, et eius successoribus. Et versa vice prætatus Episcopus ex causa dictæ conuentionis, concordiæ, pacti, et transactionis pro se et sua Ecclesia sponte, et liberè remisit, donauit, et relaxauit eidem Francisco, et Balijs cum authoritate et nomine quo supra pro eo, et suis hæredibus et successoribus omnes decimas, et primitias quascunque dictorum præteritorum, quas recipere debebat dictus Episcopus pro præfata Ecclesia à præfato quondam Comite, et successiuè à dicto

C Francisco, quas recipere consueuerunt, et debuerunt prædecessores eiusdem Episcopi pro bonis ipsius quondam Comitis, et nunc dicti Francisci in ciuitate Casertæ, et Territorio ipsius, et pro quocunque alio tempore, quo fortè præfatus quondam Comes, et eius prædecessores in dicto Comitatu, ipseque Franciscus Episcopis, qui pro tempore fuerunt in dicta ciuitate Casertana integrè, vel nullo modo præfatis Episcopis pro tempore solutæ fuerunt; de quibus decimis et primitijs debitis pro retroactis temporibus vsque in diem dictæ concordiæ per præfatum Franciscum prædecessorem Episcopo præfato et eius prædecessoribus etiam dictæ Ecclesiæ promisit præfatus Episcopus præfatis Balijs stipulantibus nomine quo supra, & eidem Francisco cum authoritate eorum nullo vnquam tempore

D impetere, vel etiam molestare eum, vel suos hæredes, & successores pro dictis decimis, & primitijs præteritis non solutis; tamen futuras decimas, & primitias ipsi Episcopo, & successoribus eius promisit soluere, prout iustum fuerit in futurum. Promisit insuper præfatus Episcopus pro se & Ecclesia sua, ac successoribus eius prædictis Balijs, & Francisco stipulantibus cum authoritate, & nomine quo supra pro remissione, concessione permutatione, transactione præfatis dare, tradere & soluere tam nomine suo, quàm Ecclesiæ & vassallorum eiusdem Ecclesiæ prælibatæ vncias auri sexaginta in certis terminis inter eos stabilitis, de quibus vncijs sexaginta promiserũt

prędicti Basij & Franciscus cum authoritate eorum emere certas possessiones in dicta ciuitate Casertæ, vel eius territorio, quæ essent, & esse deberent, seu succederent in locum iuris, quod eidem Francisco, & suis hæredibus, & successoribus fortè cõpetebat, seu cõpetere de eius poterat, habebat, seu habere poterat, & habere, & cõpetere prętẽdebat super prædictis remissis & donatis eidem Episcopo, Ecclesię, et vassallis ipsius, vel aliquo prædictorũ, quas possessiones, et bona emenda prędictus Frãciscus pacificè et quietè habere deberet, et tenere pro se et suis hęredibus et successoribus in perpetuum, et fructus, redditus, et prouentus indè percipere, tanquã pleni, et veri domini, et patroni, non obstante quod fortè posset dici, et diceretur et probaretur quod essent emptæ de bonis Ecclesiæ, vt prędictur, prout hæc, et alia in quodam publico Instrumento exindè confecto cum obseruatione pœnali vnciarum auri ducentarum stipulata per partes ipsas altrinsecus pro medietate, et pro reliqua medietate Regiæ Curiæ, ac renunciationibus, et clausulis opportunis, et sacramentorum appositionibus solemniter vallatę plenius contineri dicuntur, interuento siquidem ad præmissa assensu, et confirmatione Domini Regis Roberthi, prout patere dicitur per Regias literas exindè subsequutas; qui quidẽ Episcopus nomine, et pro parte dictę suę Ecclesię, et vassallorum voluit, et exhibuit in terminis supradictis integraliter & ad plenum dicto Comiti prædictas vncias auri sexaginta iuxta tenorem dictorum pactorum, prout patere asseritur per publicum Instrumentum, & ex tunc dicta maior Ecclesia Casertana, & eius Præsules, qui fuerunt in illa pro tempore, nomine, & pro parte ipsius Ecclesiæ Casertanæ, & dictorum Vassallorum, dictique Vassalli ab annis quadraginta & plus fuerunt, & nunc similiter Dominus Episcopus nomine quo supra, & ipsi Vassalli existunt in possessione, seu quasi dictarũ franchitiæ & libertatis, aliorumque iurium prædictorum contentorum & declaratorum in pactis, & conuentionibus supradictis conuentis, & promissis per Dominum quondam Franciscum Comitem, & eius Balios supradictos; Conqueritur tamen Episcopus ipse pro se, & quo supra nomine, quod magnificus vir Antonius de la Rattha Comes Casertæ filius & hæres D. Comitis Francisci pacisćentis in Comitatu prædicto suis iuribus non contentus; quinimmo contra prædictas contentiones, & pacta temerè veniens, seu venire satagens, ipsasque obseruare penitus cõtradicens, nec attendens alias quam graue sit Ecclesiarum iura auferre, & etiam vsurpare, Prædictũ Episcopum nomine quo supra, dictosq; vassallos super possessione, seu quasi dictarum libertatis, & franchitiæ, aliorumque iurium contentorum, & specificè declaratorum in pactis, & conuentionibus supradictis per se, Vicarios, seu Officiales & alios suo nomine turbat indebitè & multiplicitèr inquietat, exigendo & extorquendo indebitè à vassallis ipsius subuentiones, certaq; alia iura, ac trahendo eos ad Iustitiam coram suis Officialibus contra tenorem, seriem, atque mentem pactorum, & conuentionum prædictarum, ac libertatis, & franchitiæ contentarum in illis, nec permittendo eosdem, Episcopum nomine quo supra, & prædictos vassallos prędictarum libertatum, & franchitiæ, & aliorũ iurium contentorum in pactis, & conuentionibus supradictis possessione pacifica, seu quasi gaudere, non minus in Iuris iniuriam, quàm prædicti Episcopi nomine quo supra, præfatorumque vassallorum eius graue præiudicium, & importabile detrimentum. Propter quod fuit pro ipsius Episcopi parte, pro se quo supra nomine à nostra maiestate deuotiùs supplicatum, quod prouideri super hoc eis de opportuno maiestatis nostræ subsidio caritate dominica dignaremur. Nos autem grauamina, & molestationes quaslibet ecclesiasticis personis illatas, quas tenemur omni præsidio, auxilio defensare detestabiliter abhorrentes, nec volentes in earum iuribus pati quamlibet læsionem, fidelitatis vestræ harum serie de certa nostra scientia instructi præcipiendo committimus, & mandamus expressè, quatenus vbi vobis, seu vestrum alteri de prædictis superiùs enarratis legitimè constiterit per priuilegia, instrumẽta, & cautelas, alias, & aliter, summariè de plano, sine strepitu & figura iudicij, ecclesiastico exposcente fauore, memoratum Episcopum nomine quo supra, dictosque vassallos eius super possessione, seu quasi dictarum libertatum, & franchitiæ, aliorumque iurium contentorum, & declaratorum in pactis, & conuentionibus supradictis per quondam Comitem & eius Balios conuentis, & promissis, atque firmatis, in qua scilicet sunt, & eos esse inueneritis, quandiu eiusdem . . . . causa durauerit officiorum vestrorum temporibus, ac iusti fauoris præsidio, tam vos præsentes, quam alij successiuè futuri, seu locumtenentes manuteneatis, teneatis, & etiã defendatis auxilijs, consilijs, & fauoribus opportunis. . . . . permissuri prælatum Episcopum quo supra nomine, dictosque vassallos super possessione prædicta, seu quasi per dictum Comitem, eiusque Vicarium officialẽ, & famulos suos molestatores, seu turbatores illicitos, quosuis alios aliquatenus de cætero molestari, opprimi, vel grauari, quinimmò molestatores, seu turbatores ipsos, quod à quibuslibet de cætero inferendi molestijs, et inquietudinibus omninò desistant, dictumque Episcopum, et prælatos vassallos eius dictarũ libertatum et franchitiæ, ac aliorum iurium prædictorum pacifica possessione, seu quasi gaudere permittant per grauium impositiones pœnarum, et exactiones earum pro nostra Curia, si in eas inciderint, alioquin debita, et opportuna iuris remedia, quæ expe-

dire

dire: videritis, eos compellatis. Pecuniam verò eorum, quam ex dictarum commissione pœnarum vos prædictos iudiciarios forsitan contingeret acquirere, ad nostram Cameram destinetis, significaturi nobis processum omnem, quem habendum duxeritis in præmissis. Itaque ad nos (quod moleste ferremus) querimonia iterata non veniat, nec opus existat denuò vobis scribi. Præsentes autem litteras post debitam & opportunam inspectionem earum pro cautela restitui volumus præsentanti efficaciter perpetuo valituras. *Datum Neapoli per nobilem Thomam de Buffalis de Messina militem magnæ nostræ Curiæ magistrum Rationalem Locumtenentem Protonotarium Regni Siciliæ dilectum Consiliarium, & fidelem nostrum. Anno Domini millesimo trecentesimo sexagesimo octauo. Die quinto Septembris sextæ Indictionis, Regnorũ nostrorum Anno 6.*

19. IOANNES Casertanus Episcopus solitum seruitiũ spopondit sacro Senatui die 9. Februar. 1395. sub Benedicto XIII. Pseudo-Pontifice, cuius partes sequebatur, vt in Actis eiusdem habetur ex libris solut. Prælatorum.

20. LVDOVICVS proximè reperitur in hac Ecclesia Episcopus anno 1397.

21. LVDOVICVM de Lando Capuanum aiunt fuisse Episcopum Casertanum anno 1413. forte idem cum superiori.

22. LVGERIVS alijs ROGERIVS Casertanus Episcopus obijt Martino V. ad clauum sedente anno 1415. ex lib. de exhibitis sub eodem Pontifice fol. 198.

23. Fr. IOANNES Accresta de Ponte Coruo Ord. Prædic. eligitur in Episcopum Casertanum ab eodem Martino V. ann. 1415. 4. Kal. Maij, vt in eodem lib. notatur, successit demortuo Lugerio.

Hic Campanam maximam conflandam curauit cum hac inscriptione.

Aue Maria gratia plena Dominus tecum. Verbum caro factum est, & habitauit in nobis. Mentem sanctam spontaneam & patriæ honorem, Deo & patriæ liberationem me fecit Fr. Petrutius de Theano sub anno 1440. regnantibus Fr. Ioanne Episcopo Casertano; & Ioanne de Raeth Comite Casertano. Iesu Christe adiuua nos.

24. STEPHANVS de Raho electus Casertanus anno 1450. notatur in reg. regest. Neap. cuius electio non extat in Actis Consistorialibus.

25. IOANNES anno 1453. cuius memoria extat in monumentis Capuanis, sed in Actis Consist. eius memoria non habetur.

26. Fr. CICCHVS Ord. Minor. à Ponte curuo electus anno 1459. à Pio II. vsque ad 1476. hanc rexit Ecclesiam; fecitque subsellia Canonicorum in Cathedrali.

27. IOANNES de Loonibus de Galluccio Capuanus Medicus clarissimus Ferdinandi Regis competitorem habuit Stabilem Zerillum Caleni Episcopum Casertanum ciuem, & patriæ dignitatem Episcopalem ambientem, præualuit Ioannes vir doctus & facundus, & ad hanc Ecclesiam promotus est defuncto Ciccho anno 1476. 10. Kal. Iulij. Testis fuit testamenti Francisci de Ratta Casertæ Comitis anno 1479. qui plura pro anima sua bona Cathedrali reliquit, restituitque Casalia Puccianelli, & Putei veteris ad Casertanam Ecclesiam pertinẽtia. Visum est testamentum hoc, ad verbum hic inscribere, cum multum faciat ad ipsius Casertanæ Ecclesiæ cognitionem.

In nomine Domini Nostri Iesu Christi. Amen.

Anno à Natiuitate eiusdem millesimo quadringentesimo septuagesimo nono: Regnante Serenissimo Domino nostro Domino Ferdinando Dei gratia Rege Siciliæ, Hierusalem, & Hungariæ, Regnorum verò eius anno vigesimo feliciter. Amen. Die decima quarta mensis Martij, Indict. duodecima, in Castello Ciuitatis S. Agathæ intus Cameram à parte superiori Salę magnę dicti Castri existentem. Nos Iulius de Venuto de eadem Ciuitate, in ipsaque Ciuitate, & eius districtu annales. Iudex pro præsenti anno duodecimæ Indictionis. Nardus Parillus de Roccha Romana Ciuis eiusdem Ciuitatis, publicus vbique per totum Regnum Siciliæ Regia authoritate Notarius, & testamenti infrascripti ad hoc specialiter vocatus, & rogati, videlicet Reu. in Christo Pater Domnus Ioannes de Galluccio Episcopus Casertanus, Franciscus della Rattha, Dominus Gurellus della Rattha, Petrus Sallarolus legum Doctor, Andreas Seuerinus, Leonardus de Auersa, Domnus Ranaldus de Casaleno de Caserta, Cobellus Vitabona, Domnus Iohandes Buccalaporta de Ebulis, Iacobus Adaldi, Laurentius Lollo, Domnus Gullus Florillus, Antonius de Raho, de Ebulo, magister Iacobus Cochus, Fr. Aloysius de Neapoli, & Fr. Iohandes Faragonus de S. Agatha Ordin. Minorum præsenti scripto nuncupato testamento publico, Declaramus, notum facimus & testamur ex prædicto die accersitis nobis Iudice Notario & testibus supradictis ad preces & rogatũ Excellentis Domini Frãcisci della Rattha Comitis Casertæ, S. Agathæ, &c. ipsum inuenimus intus dictam Cameram in lecto iacentem, sanum in mente, rectæ

rectæ loquelæ, & memoriæ existentem; qui volens testari, vt dixit, suum solemne vltimũ nuncupatum in modum qui sequitur condidit Testamentum, irritans, & annullans primo omne aliud Testamentum, si quod per eum hactenus appareret sub quacunque forma, & expressione verborum, etiam si de illo esset expressa mentio facienda de verbo ad verbum. Et quia caput, & principium singuli Testamenti est hæredum Institutio. In primis dictus Dominus Comes Testator instituit sibi hæredem vniuersalem in & super omnibus bonis suis mobilibus, & stabilibus, Burgensaticis, & feudalibus, & actionibus quibuscunque, deductis Legatis inferius designatis, posthumum, seu posthumam ex Excellenti Domina Francisca de Gueuara prægnante sua consorte, seu vxore nasciturum, seu nasciturã, & casu quo Posthumus, seu Posthuma ex dicta sua vxore non nasceretur, instituit sibi hæredes magnificas suas sorores carnales Catherinam, & Dianam della Ratta, in & super omnibus suis præditis. Et inter cętera alia legata, quæ fecit dictus Dominus Comes Testator in dicto suo vltimo nuncupato Testamento ad exonerandam suam conscientiam, & suorum similiter Antecessorum, & pro salute animæ suæ fecit & ordinauit subscripta legata maiori Ecclesiæ Episcopatus Casertæ Casale vnũ, quod dicitur Puccianello, & Casale aliud quod dicitur Puzzo vetere de pertinentijs Ciuitatis prædictæ, quę dixit spectare, & pertinere ad dictam Ecclesiã ad potestatem concessam Domino Episcopo dictæ Ciuitatis propria authoritate capiendi, & apprehendendi cum iuribus, & pertinentijs omnibus pertinentibus, & spectantibus ad dicta Casalia. Item legauit Capitulo dictæ Ecclesiæ, seu Episcopatus pro annua prouisione suæ Cappellæ sitæ intus dictam Ecclesiam Episcopatus sub vocabulo S. Mariæ ducatos duodecim soluendos, & habendos super redditibus, quos habet dictus Dominus Comes in Ciuitate prædicta Casertæ secundũ quod alias dictum Capitulum recolligere cõsueuit. Distributores verò huius præsentis sui Testamenti ordinauit & fecit, ac esse voluit dictas Dominas Contissas Matrem, & vxorem suas prædictas vna cum dicto Domino Magno . . . . . cum omni, qua decet potestate, &c. & dictum Testamentum dictus Dominus Testator valere voluit iure nuncupatiui testamenti, etsi iure nuncupatiui testamenti non valeret, seu non valebit, valere voluit iure Codicillorum, donationis, causa mortis, & cuiuscunque alterius vltimæ voluntatis, quibus, seu qua melius de iure valere potest, & debet, quibus quidem legatis sic, vt prædicitur, factis per dictum Dominum Comitem Testatorem auditis, & plenè intellectis per dictum Reu. Dominum Iohandem Episcopum præsentem, & nomine suæ Ecclesiæ, & Capituli præfati intelligentur, & acceptantur statim requisiuit nos prædictos Iudicem, Notarium, & testes, vt de prædictis legatis spectantibus ad suam Episcopalem, & Capitulum ipsius prænominatũ conficere deberemus publicum Instrumentũ tam pro dictæ suæ maioris Ecclesiæ Casertanę Episcopalis cautione, quam etiam tutela Capituli prædicti, ac sua, suorumque in dicto Episcopatu futura in perpetuum memoria. Nos enim aduertẽtes petitiones fore, & esse iustas, quia officium nostrum publicum est, & neminĩ possumus denegare; & quia iusta petentibus non est denegandus assensus, propterea de prædictis legatis, vt prænominatis spectantibus tantum, ac pertinentibus ad vtilitatem dictæ Ecclesiæ & Capituli prælibati, hoc præsens publicum Instrumentum, quod scripsi. Ego præfatus Nardus publicus vt supra Notarius, qui prædictis omnibus pro Notario interfui, & meo solito signo signaui, vt supra, &c.

Sedit Ioannes in hac Ecclesia ann. 15. & trãslatus deinde est ad Ecclesiam Aquilanam anno 1493. die 23. mensis Augusti.

29. IOANNES BAPTISTA de Petrutijs Neapolitanus filius Antonelli illius, qui in quadam Villa Petruccia Theanensis ditionis, parentibus Petruccio & Petruccia olitoribus natus, vnde de Petruccijs cognomen accepit, propria tandem virtute, & mirabili ingenio præditus apud Ferdinandum primum Regem vir clarissimus euasit, eiusdemque Regis ab intimis consilijs fuit, ab eo diuitijs, feudis, honoribusque cohonestatus, filios, quos genuit, ex Sabetta vassalla Policastri Comitissa ad dignitates, & honores euexit. Franciscus primogenitus Comes fuit Carinulæ, Secundus Ioannes Antonius Comes Policastri euasit, tertius Ioannes Baptista creatus est Archiepiscopus Tarentinus, anno 1485. Thomas anellus ad honorem Hierosolymitanæ militiæ ex auctoritate regia vocatus, auctus est Capuano Prioratus. Quintus Seuerus delectus est Muranus Episcopus, in tanta rerum felicitate Antonellus beneficiorum immemor vnà cum filijs variantis fortunæ miserabile exemplum posteris reliquit; etenim cum filijs, Franciscoq; Coppola Sarni Comite in Ferdinandum con-

spi-

spirauit, à quo diro carceri cum alijs mancipatus, ingrati animi pœnas luit, Capitali sententia damnatus, parique pœna eius filij, Comesque Sarni anno 1487. vna die honoribus, diuitijs, filijsque orbatus est, vt ex eius ævi Scriptoribus narrat eruditus noster amicus Camillus Tutinus de fortunæ varietate. Ijs miserijs superstes fuit Io. Baptista tertiogenitus tunc Tarentinus Archiepiscopus coniurationis ignarus, qui tamen iussus est Tarentinam Ecclesiam dimittere, accepto eiulo pro ea Madicensis Archiepiscopatus anno 1489. Factusque est Aprutinus Episcopus, quo munere se absoluit anno 1493. & ad hanc Casertanam Ecclesiam translatus est eodem anno die 18. Octobris. Præfuit in ea extimè quidem, & magna sui nominis fama ad annũ vsque 1514. quo è viuis exemptus est, familiæ suæ postremus. Sunt qui scribant, Antonellum Senis in Etruria nobili, vetustaque familia Petructia natum, posteroſque eius Theatæ in Aprutio ciuitate Petrutiam familiam disseminauisse, quem nostro ævo extinctam narrant ex cenotaphio, quod Camilla Valeriana sibi, postrema Antonello abauo, filijs, nepotibusque eius in Ecclesia S. Andreæ posuit: sed re vera hallucinati sunt, cum lippis, & tonsoribus constet Antonellum obscuris parentibus oppidoribus apud Teanum natum, vel ex ipsa Petruccia Villa, vel Petruccio patre, matreque Petruccia, de Petruccijs cognominatum fuisse, vt Pontanus, Camillus Portius, Tristanusque Caracciolus, qui de coniuratione Regni baronum in Ferdinandum Regem scribunt.

30. IO. BAPTISTA Bonciannius nobilis Florentinus Vtriusque Signat. Referend. domesticusq; Prælatus, Leonis X. Pontificis à quo adlectus est Episcopus Casertanus die 3. Octobris 1514. vir probus, qui sub eodem, Lateranensi Concilio interfuit, pluribusque muneribus functus, sub Clemente VII. Datarius, commissarius vota à primis Clericis Regularibus, quos Theatinos vocant in Vaticana Basilica emissa Pontificis nomine excepit anno 1524. die 14. Septembris, Sequenti vero fractam Campanam maximam anno 1525. 21. Nouembris hora 17. reficiendam eodem anno curauit fusoribus Pino pictore & Vito Germano Siculis, addita est in inscriptione,

Michael Archangele intercede pro populo Dei,
Iesu Christe adiuua nos.

Ponderi, erat ter decies centum quinquaginta rotolorum. Cathedralis Canonicorum præbendas ad certum optimum ordinem reduxit, ac perpetuo decreto posteris commendauit, vt ex sequenti scripto licet colligere.

A *Ioannes Baptista miseratione diuina Episcopus Casertanensis V. I. D. Sanctissimi in Christo Patris, Domini Clementis diuina prouidentia Papæ Septimi Referendarius, & Prælatus domesticus.*

Vniuersis & singulis præsentes litteras, quas perpetuo valere intendimus inspecturis salutem, & sinceram in Domino Charitatem.

Commissam nobis ab Apost. Sede Ecclesiæ Casertanæ cui præesse dignoscimur, pastorale officiũ, mentem nostram excitat, inuitat & inducit vt per nostræ operationis studium Ecclesia ipsa, ac persone in ea diuino cultui mancipatæ prosperè & salubriter dirigantur. B Hinc est, quod nos considerantes, quod dicta Ecclesia nonnullæ maiores, seu pinguiores, & aliæ minores, seu minus pingues præbendæ fore noscuntur, ac dignum & rationi congruum censentes, vt personis eiusdem Ecclesiæ, quæ illi diutius in diuinis seruierunt, vt in eorum indigentijs vberior succedat prouisio sincerè exoptantes, vt in dicta Ecclesia debitus ordo seruetur authoritate nostra ordinaria Dilectorum nobis in Christo Capituli dictæ Ecclesiæ ad hoc accedente consensu. Tenore præsentium statuimus, & ordinamus, quod de cætero perpetuis futuris temporibus occurrentibus alicuius, seu aliquarum præbendæ, seu præbendarum dictæ Ecclesiæ per cessum, vel decessum, seu quamuis aliam dimissionem alicuius, seu aliquorum eiusdem Ecclesiæ Canonici, seu Canonicorum, illam, seu illas, pro tempore obtinentium, seu alia quauis vacatione Canonici eiusdem Ecclesiæ, in receptione seniores, seu antiquiores in Ciuitate Casertana residentes, & eidem Ecclesiæ in diuinis actu deseruientes dumtaxat præbendas ipsas sic pro tempore vacantes inter ordinem receptionis eorum gradatim, & successiuè dimissis prębendis per eos obtentis infra triduum à die vacationis præbendarum earundem computandarum optari possint, & præbenda, quę inoptata remanserit Canonico nouiter recipiendo cedat. Decernentes & eadem authoritate mandantes, & statuta, & ordinationem nostra huiusmodi in prębendis, non autem in dignitatibus & officijs declarata perpetuis futuris temporibus seruanda fore non obstantibus alijs dictæ Ecclesię statutis, & consuetudinibus & iuramento confirmatione Apostolica roboratis, cæterisque contrarijs quibuscunque; In quorum omnium fidem & testimonium prędictorum præsentes nostras litteras manu propria subscriptas exinde fieri per Secretarium nostrum cum sigilli nostri appensione etiam subscribi fecimus.

Datum Romæ in Palatio Apostolico sub anno à Natiuitate Domini millesimo quingentesimo trigesimo secundo, Indict. quinta die vero 20. mensis Martij, Pontificatus prædicti Domini nostri Papæ anno nono.

Ioannes Baptista Episcopus manu propria.

Obijt

Obijt Romæ Ioannes Baptista anno 1532. Clementis VII. ob singulares animi dotes inter cæteros familiares charissimus. Huius meminit Landinus in Comment. Dantis Poetæ, vbi & memorat, Gasparem Bonciarium Jo. Baptistæ consanguineum, virum in Repub. Florentina clarissimum, Ioannæ Reginæ Neapol. eximiè charum, inter numquè à consilijs, a qua S. Agathæ, Licceti, Montis acuti, Asculi & Transeueri feuda nobilissima accepit, administratorque Regni vna cum alijs plurimis proceribus constitutus est. Proculdubio hæc familia alios & toga, & sago viros claros, nostrisq; temporibus Franciscum Archiepiscopum Pisanum, de quo supra tom. 3. in eius vrbis Archipræsulum serie. Hanc familiam à quodam Guidone Franeigena inter Barones Caroli Magni primarios, Florentiam eraductam fuisse narrat Petrus Monaldus in descriptione eiusdem gentis nobilissimæ.

31. PETRVS Lambertus Allobrox correctoris maioris iustitiæ Præfectus, & Referendarius Apostolicus à Clemente VII. subiectus est Casertanus Episcopus die 10. Febr. 1533. In Cathedrali erexit Decanatum, & à Paulo III. confirmandum curauit. Præfuit annis octo, Romæ decessit anno 1445. sepultus est in Liberiana Basilica vbi sub quiescentis Episcopi effigie, & insignijs in marmore sculptis legitur inscriptio.

Petro Lamberto Allobrogi, Præsuli Casertano, vitæ innocentiss. viro principalibus libellis litterarũ referendis, formandis, castigandis præposito bene de omnibus merito.

32. HIERONYMVS Verallus Romanus Bertinori Episcopus ad hanc Casertanã Ecclesiam translatus die 4 Octob. 1541. Sedit annos 3. euasitque Archiepiscopus Rossanensis in Calabria, & S.R.E. Cardinalis, de quo alibi.

33. HIERONYMVS Dandinus Cesenas genere & doctrina clarus ex Protonotario Apostolico intimoq; Pauli III à secretis die 14. Nouemb. 1544. electus est Casertanus Episcopus. Absens hanc rexit Ecclesiam an. 2. ad Imolensem translatus est anno 1546. sub Iulio III. euasit S.R.E. Card. de quo vide tom. 2. nostrum in serie Imolensium Præsulum, vbi typographi errorem corrige, qui pro Casertanensi Episcopo, Gassanensem impressit. De Dauid Soano Episcopo in 2. tom. egimus, quem ex hac nobili Dandina gente fuisse scribit noster Abbas Antonius Libanorus inuita eiusdem ad Herculem Dandinum Comitem.

34. MARTIVS Cerbonius Romanus celebris Iurisconsultus cum vix vigesimum septimum annum attigisset Casertano Sacerdotio condecoratus est à Paulo III. die 27. Maij anno 1546. Sedit annis tribus, & florenti ætate Romæ extinctus anno 1549. maximum de se desiderium reliquit.

35. BERNARDINVS Card. Massæus factus est huius Ecclesiæ commendatarius & administrator die 7. Iunij 1549.

36. FEDERICVS Cesius Card. ex cessione Massæi commendatum habuit Casertanũ Episcopatum die 9. Nouemb. 1549. quem dimisit anno 1552.

37. ANTONIVS Bernardus Mirandulanus doctissimus vir summusque Philosophus sub Iulio III. hanc obtinuit Cathedram die 12. Feb. 1552. sed cum regendæ Ecclesiæ parum aptus esset, consultè ac libere se abdicauit à sua inauguratione anno secundo, & in patriã secedens cum Aristotele quod superfuit vitæ tempus teruit, scripsitque in eiusdẽ Rhetoricam nobile commẽtarium, quod eius nepos Annibal publici iuris fecit, & Ferdinãdo I. Magno Etruriæ III. Duci inscripsit. In patria excessit Antonius anno 1565. & in choro Maioris Ecclesiæ sepultus est, vbi hæc inscriptio.

D. O. M.

Antonio Bernardo Mirandulano Ioseph Bernardus pronepos P.I. Vixit ann. LXII. M. III. Obijt ann. MDLXV. XIII. Kal. Iulij.

38. AGAPITVS Bellhomus Romanus Cameræ Apostolicæ Clericus, electus est Episcopus die 5. Decemb. 1554. Interfuit Tridentino Concilio, auaritia notatus à Santorio in lib. de Casertanis Comitibus: Castra Puteanelli, ex Pontis-Veteris abalienauit nō paruo suę Ecclesiæ damno, Catholicæ tamen veritatis acerrimus vindex fuit. Sub Sixto V. coadiutorem cum spe futuræ successionis habuit Marium Bellhomum nepotem suum Episcopum Bethlehemitanum electum 1585. die 23. Septemb. ante patruum Casertæ defunctum & humatum apud Cappuccinos fratres. Agapitus anno præsulatus sui quadragesimo occubuit, salutis vero 1594. in Cathedrali humatur.

39. BENEDICTVM Madinam Melphitanum, olim celebrem Neapolitani fori causidicum, tunc inter Clericos Regulares vitæ innocentissimæ sacerdotem, inuitum ad Casertanum Episcopatum traduxit Clemens VIII. die vltima Ianuarij 1594. paulo post in Germaniam ad Rodulphum Cæsarem ad Poloniæ Regem Sigismundum, alios que Germaniæ Principes Nuntium misit, vt illos inter se dissidentes conciliaret, & contra Turcas solemni fœdere in Christi nomine inflammaret. Varsouiæ in Principum conuentu orationem habuit luculentissimam de ineundo fœdere aduersus communem hostem, quæ Cracouiç excusa est, summèque laudata. Legatione bene obita ad Curiam rediit, à Clemente benignè receptus, ad Ecclesiam suam quantocyus licuit properauit, cuius gregem nunquam, nisi grauissimis distrahentibus curis deseruit, præcipua eius cura fuit Cleri religio, & reformatio; egenis, infirmis, pupillis, viduisque profusa liberalitate summaque charitate opem ferre, sacerdotia, prouentusque Ecclesiasticos non nisi bonis, ac pijs viris destinare, vectigalia suæ Ecclesiæ adaugere, vt profusius in pauperes dispenderentur, ac demū omnia peragere, quæ bonū Pastorem decerent. Hęc fuit in Episcopatu Madinæ vita, quam cum ad annum protraxisset 1604. Episcopatus sui decimo, Neapoli vbi tunc illius Ecclesiæ, Clementis Papæ iussu, vices gerebat in Cœnobio sui Ord. S. Mariæ Angelorum quieuit in Domino, sepultusque est in eius Ecclesiæ cœmeterio: cuius vitam descripsit Silos lib. 2. & 4. Hist. Cleric. Regul.

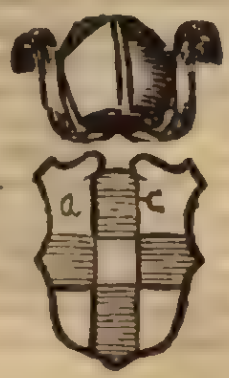

40. Fr. DEODATVS Gentilis nobilis Ianuensis Ord. Præd. ex Cōmissario S. Officij successit Madinæ die 9. Iulij 1604. sub Paulo V. in Regno Neapolitano functus est Nuncij munere, Neapoli mortalitatem expleuit anno 1616. iacet in Ecclesia S. Catharinæ de Formello, honorifico tumulo, & inscriptione.

Fratri Deodato Gentili patria Ianuensi genere nobili, professione instituti S. Dominici, ingenio prædito & candidis, & doctissimis moribus ornato, summo Philosopho, & eximio Theologo in gubernandis suæ religionis Cœnobijs, quibus quam plurimis præfuit, singularis prudentiæ, & in administrando sanctæ Inquisitionis officio miræ constantiæ, & spectatæ probitatis viro Pontificibus Maximis Clementi VIII. & Pauli V: apprimè charo, ab altero Episcopatu Casertanensi insignito, & ab altero toti Regni Neapolitani Nunciatu decorato, à viuis intempestiuè erepto ad maiora properanti, anno suæ ætatis LVIII. agenti. Fr. Vincentius Zuccharinus Eugubinus eiusdem Ord. mœrens effigiem hanc memoriæ & grati animi erigendam curauit.

An. MDCXIX.

41. AN-

41. ANTONIVS Diaz nobilis Romanus die 12. Maij 1616. delectus est Episcopus, & Sacræ Congregationis Episcoporum ac Regularium à Secretis, deinde Neapoli Apostolicus Nuncius fuit, Casertanam Ecclesiam resignauit Vrbano VIII. sedente anno 1626.

42. Fr. IOSEPH à Cornea Ord. Prædic. Ducis Castellionis de lacu germanus frater, vir probus & doctus Casertanam euasit ad sedem die 28. Maij 1626. quam cum annis 11. rexisset, ad Squillacensem in Calabria translatus est, inde ad Vrbeuetanam sub Alexandro VII. Pont. Max. quam summa religione pergit administrare.

43. FABRITIVS Suardus Neapolitanus, qui antea Lucerinus Episcopus fuerat, ad hanc Ecclesiam translatus est die 9. Febr. 1637. vix elapso anno mortuus est.

44. ANTONIVS Ricciullus Cutentinus Episcopus Vmbraticensis huc translatus ab Vrbano VIII. die 7. Februarij 1639. supremus fuit Regni Neapolitani Inquisitor, ac tandem Archiepiscopus Cutensinus, vir monumentis suis clarus, de quo alibi.

45. BRVNORVS Sciamanna nobilis Interamnensis ex Episcopo Lucerino, ad hanc Casertanam Ecclesiam translatus est die 10. Martij 1642. Excessit anno 1646. eius cum laude meminit Franciscus Angelonus in Hist. Interamnensi.

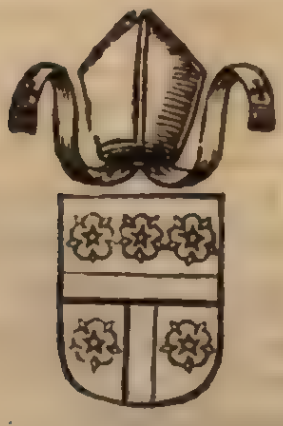

46. BARTHOLOMÆVS Crisconus nobilis Neapolitanus, vtriusque Signat. Referendar. ab Vrbano VIII. ex Vmbraticensi Episcopo ad hanc Ecclesiam translatus est die 6. Maij 1647. etenim cum Vmbraticensem perbelle administraret Episcopatum, contigit in Cathacensi citerioris Calabriæ vrbe quædam Iudaizantium secta iam diu disseminata, cum iam occultissime altas radices egisset, ex vicinis Episcopis ad eam funditus euellendam inuētus est nemo magis idoneus quam Vmbraticensis Episcopus, cui à Sancti officij Patribus munus demandatum est: Eò igitur accedente Crisconio ingentis animi viro, ita prudenter, celeriterque munus sibi demandatum adimpleuit, vt sectam illam spatio fere centum annorum propagatam aperuerit, fugauerit, ac dissipauerit: quamobrem apud Innocentium X. Pontificem Eminentissimosque Patres fidei quæsitores ob eius nominis famam, ac in laboris præmium, relicta Vmbraticensi, Casertanam accepit Ecclesiam, quam hactenus eximie administrat, cuius modestia haud sinit me in suis laudibus longius progredi, plurimum illi debemus, cum in scribenda antecessorum suorum serie non parum iuuerit nostram qualemcumque industriam. Viuit, diuque viuat dignissimus Præsul Ecclesiæ suæ decus & ornamentum.

SVESSANI EPISCOPI.

SVESSA Campaniæ Felicis vrbs vetustissima paulo remotior à Lyri fluuio in Appia via ante Romæ ædificationē condita fuit, eo ipso amœno colle quo ad Orientem respicit Maricum Montem, à Meridie Gaurum, ab Occasu octo milliarium interuallo à Tyrrheno Mari, à Neapoli duodecim, ab antiqua Sinuessa octo distans. Fuit quondam lata & patens Campaniæ ciuitas, hodie angustioribus contenta limitibus ad tria milia alit mortalium: titulo Ducatus, & Episcopali dignitate decoratur. A quo vero

sit

sit prima fundatione constructa difficulter ex historiarum monumentis erui potest. Sunt qui Ran(Gomerium vocant) Iapheti filio Noe nepoti eius fundationem attribuant, & à Sem Patrui nomine nuncupatam ante Christum natum M. M. CLXXIX. ante vero Romam conditam M.CCCCXXVII. quam vacillantibus coniecturis, meram Annij Vvesbiensis, & quorundam recentiorum esse fabulam antiquarum rerum periti existimarunt. Reiectis fabellis, constat Suessam antiquissimam Felicis Campaniæ fuisse, longe tamen diuersam à Suessa Pometia Volscorum ciuitate, & seruot Herculeam aliquando vocitatam, vel à templo in eius honore condito, cuius adhuc extant vestigia, vel quod illuc ille pertrãsiens à Suessanis honorifice susceptus, & pro numine sit adoratus, in cuius memoriam cusa numismata cum excitato leone, quo pro ciuitatis insigni vsque in hodiernum diem vtuntur, hoc dilemate SVESSÆ VETVSTÆ INSIGNIA, Pometiam Suessam Volscorum de qua Silius loquitur & Plinius dictam fuisse à Pometiæ ciuibus qui eam inhabitarunt auctores sunt Liuius, & Dionysius. Hi enim à Tarquinio Prisco Quinto Romanorum Rege deuicti Suessam demigrarunt, benigneque accepti ab eorum nomine deinceps Suessam Pometiam, aliquando absolute Pometiam, et Sessam dixere: sed et Auruncam et Ausoniam vocatam lego apud Liuium et Velleium cum Aurunci à Sidicinis populis deuicti in eam se recepissent anno ab Vrbe condita CCCCXVI. *Inter Sidicinos, inquit Liuius, Aurunc osq; bellum ortum; Aurunci à T. Manlio Cons. in deditionem acce ti, nihil inde mouerant, eo petendi auxily ab Romanis causa iustior fuit; sed priusquam Consules ab Vrbe (iusserat enim Senatus defen li Auruncos) metu oppidum deseruisse, profugosque eum coniugibus ac liberis Suessam commigrasse, quæ nunc Aurunca appellata, mœnia antiqua eorum, vrbemque à Sidicinis deletam.* Caeterum summæ antiquitatis ac potentiæ debetur Suessæ, quod illis primis temporibus, quibus Roma Orbis caput adolere cœpit, cũ illis ciuitatibus fuit, quę diu cũ ea certarunt, ac demceps post varia bellorum genera ab Romanis vi captæ, et expugnatæ in eorum potestatem deuenerunt. Sub Annibale multas clades passa est, et sub Adriano, Anton noque Imp. plurimum floruit: sub Consulibus olim in amicitiam populi Romani recepta, ductaque Colonia est anno ab vrbe condita CCCCXL. vt Polybius narrat, et Liuius lib. 9. inquit, *Suessa & Pontia Colonia deductæ sunt L. Papyrio Cursore quintum, & C. Iunio Bubulco iterum Consulibus.* Municipium inde fuit, et ciuitate donata, quemadmodum ex Cicerone, veteribusque inscriptionibus constat, quarum in foro adhuc duæ spectantur.

CAIO. TITIO. CHRESONIO. AVG. FIL.
HVIC. ORDO. DECVRION.
QVOD. PRO SALVTE. ET. INDVLG. IMP.
ANT. PII.
FEL. ET. VOLVN. POP. MVNVS. FAM.
GLADIAT. CVM. SVA. DIE. PRIVAT. SECVND.
DIGNIT. MVNICIP. EDIDERIT.
HONOREM. BISELLI. QVO. QVIS
OPTIMO. EXEMPLO. IN MVNICIP. SVESSAN.
ET. VT. QVAE. DIGITVS. IN. DOMO. EIVS
FLVERET
COMMODISQVE. PVBL. AC SI. DECVRIO
FVERETVR. ET TITIO, CHERES. EMERIT
PATRIS. HONOREM. DECVRION. GRATVIT.
DECREVIT
ORDO. DECVR. ET AVGVSAL. ET PLEBIS
MVNIVERVNT.

Alia ibidem.

IMP. CAES. DIVI. TRAIANI. PART. F.
DIVI NERVAE NEP.
TRAIAN. ADR. AVG. PONT. MAX.
TRIB. POT. VI. CON. III.
VIAM
SVESSANIS MVNICIPIBVS
SVA PEC. FEC.

Nuper

Nuper alia effoſſa eſt vetus inſcriptio ſub turri Campanaria ad S. Silueſtrum, quam in foro Troghi expoſuerunt.

MAVORTI
Q. F. MESSIO EGNATIO LOLLIANO
V. C.
Q. K. PRAEFECTO VRBANO
AVGVRI PVBLICO P. R.
DD. NN. AVG. FIL. CAESARVM
CVRATORI ALBEI TIBERIS
ET GLAVACARVM SACRÆ VRBIS
CVRATORI OPERVM PVBLICARVM
ET MINVCIAE CONSVLARI CAMPANIAE
ORD. POPVLVSQVE
SVESSANVS.

Paſſim plures veteres inſcriptiones Sueſſæ, eiuſque in agro leguntur, & veteris Amphitheatri ruinæ, tẽpla viſuntur Herculis & Æſculapij, quæ ſummam eius vetuſtatem exhibent. Solum habet amœnum, & omnium rerum ad humanum vſum ferax, cœli aeriſque benignitate nullis cedens. Hanc ortu ſuo viri clariſſimi ſummopere illuſtrarunt, inter cæteros Caius Lucilius Satyrarum ſcriptor, & Tropilius poeta Comicus, quorum meminit Euſebius. Hic Auguſtinus Niphus natus eſt, in omni ſcientiarum genere verſatiſſimus, ſummuſque Philoſophus, qui ſui nominis celebritate patriam quoque celebriorem atque illuſtriorem reddidit. Conſaluus de Cordubа belli fulmen, & Hiſpanum decus, Sueſſæ Princeps fuit, cuius poſteri adhuc eius Duces ſunt. Illam aliquando dominatæ ſunt Balzea deinde Marzana familiæ nobiliſſimæ: De Sueſſa deque viris illuſtribus ſcripſerunt Auguſtinus Niphus, & Lucius Saccus. Cæterum Sueſſam commendabilem fecit ciuium pietas, qui, vt fert traditio, relicto Idolorum cultu ad veram Chriſti religionem Petro Apoſtolorum Principe Euangelium diſſeminante ſe ſe adduxerunt, & ſemel plantatam fidem mirificis progreſſionibus dilatatam, Ariſtonus, Creſcentius, Eutychianus, Vrbanus, Vitalis, Iuſtus, Feliciſſimus, Felix, Martha, & Symforoſa ſuo ſanguine ad perennitatem ſtabilierunt. Etenim ſub Diocletiani ſæuiſſima perſecutione coropa Martyris Sueſſæ condecorati fuerunt, vt ſcilicet idem Lucius Saccus: Romanũ Martyrologium horum Sanctorum Martyrum agonem in Campania fuiſſe refert die 2. Iulij. Idem Saccus hallucinatur dum narrat primum Sueſſæ Epiſcopum ordinatum fuiſſe Simitium à B. Petro Apoſtolo, Romę ſub Nerone Martyrio coronatum, cũ Simitius, vel Sinitius Romanus patria Diui Petri Diſcipulus, non Sueſſæ in Campania, ſed Sueſſionenſis in Gallia primus Epiſcopus fuerit, inde Remenſis, vbi palmam Martyrij ſub Nerone ſumpſit, corpus eius ibidem reconditum fuit, agiturque natalis dies prima C Septembris. Acta breui elogio conſcripſit doctus vir Andreas de Sueſſa quæ in ſuo Galleſino Martyrologio in hunc modum: *Remis Natalis Sanctorum Martyrum pariterque Pontificum Sixti, & Sinicij, Galliæ Belgicæ ſecundæ Apoſtolorum. Qui Patria Romani, cum B. Memmio Roma à S. Petro hac in partes ablegati: hancque Metropolim auſpice Chriſto adeuntes, tropbæa ipſius Redemptoris illic prima collocauerunt. Hinc ad Sueſſiones digeſti populum hunc fidei etiam Sacramentis initiarunt. Cui ciuitati Epiſcopus primus Sinicius à Sixto, Apoſtolici muneris coryphæo, præfectus eſt. Tum Sixtus ipſe Remos reuiſens, ciuitatem hanc ethnicis ſpurcitijs prorſus expurgare inſtituit, fana deſtruxit, ædiculam diuinis officijs conſecrauit, Clerum conſtituit, populumque plurimum Chriſto acquiſiuit. Cum autem decennium Apoſtolico operi impendiſſet, cupidus extremi pro Domino ſubeundi agonis cœlitus imminentis exceſſu admonitus, poſt gloriоſum certamen, quo Martyr occubuit, ad præmium deſtinatũ feliciter migrauit. Cuius funus religioſe curauit Sinicius: qui & vertente anno eodem* D *die quo Sixtus, inita pro fidei aſſertione ſuprema colluctatione, Remis vbi reſederat iuſſu deceſſoris, vt ortam Eccleſiam curaret, tutaretque laurea itidem Martyrij redimitus æternam abijt ad gloriam. Eodem vero tumulo cũ Sixto illatus, Baſilicæ quæ in vtriuſque honorem ſubinde conſtructa eſt, initium nuncupationemque indidit: tandiu vero ibi vterque quieuit, quouſque ad ampliorem honorificationem, intra Vrbem ab Henrico Archiepiſcopo delata amborum pretioſa ſpolia, in Eccleſia Sancti Remigij pone altare Sancti Petri ædium præceptoris, cultu condigno recondita ſunt, hactenuſque in ſacrario illius adis ſacris monilibus ditiſſime, ea qua decet religione obſeruantur.* Hæc ille. Sinicij meminit etiam Claudius Robertus in Catalogo Sueſſionen. Præſulum ex Flodoardo lib. 1. c. 3. Vernero in Faſciculo temporum. Maneat igitur Sinicius Sueſſionenſis Eccleſiæ in Gallia primus

primus Epiſcopus. Quis autem Sueſſanus primus fuerit Epiſcopus ignoratur, reponit Saccus inter huius vrbis Antiſtites Sanctum Caſtrenſem, ſed hic in Africa fuit Epiſcopus, qui in perſecutione Vvandalica à propria Sede cum pluribus alijs Epiſcopis expulſus circa annum Domini 440. Sueſſiæ appulit, quandoque in agro Sueſſano degit, vbi ex eius nomine pagus & Eccleſia conſtructa eſt: eius acta conſcripſit in Capuano Sanctuario Michael Monachus parte 1. Fortunatus Sueſſiæ Epiſcopus fuit in Concilio Romano ſub Symmacho Papa anno 501. & hic primus eſt, qui Sueſſanus Epiſcopus reperiatur: poſt hunc ad annum milleſimum vſque Sueſſanorum Epiſcoporum memoria perijt. Sueſſanus Epiſcopus priſcis ſeculis Pontifici iuriſdictionis fuit, inque Campania Felici enumerabatur, qui iam inde à naſcente Eccleſia Epiſcopali dignitate condecoraretur, donec ex voluntate eiuſdē Romani Pontificis Capuani Archiepiſcopi Suffraganeus eſt declaratus anno 968. à Ioanne XIII. Pontifice, quando Capuana Eccleſia in Metropolitanam euaſit; noſtroq; hoc ſæculo hactenus ſub eodem quieſcit arbitrio, priuilegijs, ac dignitatibus à Regibus Principibuſque condecoratus, ac ſatis latam Diœceſim continet, cuius annuus redditus ad ſcutata illarum partium . . . . . aſcendit, taxatur vero in libris Fiſci Apoſtolici ad flor. 200. Templum prope mœnia ciuitatis ruinoſū viſitur, quod primi illi Chriſtiani nominis cultores in honorem Beatiſſimæ Virginis Marię conſtruxerunt; ferunt Cathedralem fuiſſe, quod inde vetuſtate fatiſcente, in mediū vrbis tranſtulerunt anno MCXIII. cuius dies conſecrationis agitur 14. Iulij. Baſilica hæc Cathedralis Deiparæ Virgini Dinoq; Petro Apoſtolo conſecrata pulchertimo opere aſſurgit, viginti marmoreis columnis ſuffulta, totidem habet inferior Eccleſia, quam Subconfeſſionem, ſeu Cryptam vocant, Sanctorum Reliquijs ſuperbit, inter quas inſigniores habētur viuificæ Crucis fruſtulum, vna ſpina ex corona Saluatoris noſtri, dens vnus S. Marci Euangeliſtæ, digitus S. Sebaſtiani Martyris, & brachium S. Leonis Papæ IX. quod olim ab eius corpore abreptum fuiſſe docet inuentio eiuſdem ſancti Corporis habita anno 1608. ſub Paulo V. in Vaticanæ Baſilicæ noua conſtructione, tunc inuentum eſt brachio vno carens ſacrum pignus, cuius rei certiorem fecit Sueſſanum Antiſtitem Sacra Rituum Congregatio. Inſignitur Baſilica hæc nobili Capitulo vigintiquinque Canonicorum, quorum quatuor dignitate eminent, Primicerij duo, Archidiaconus & Decanus ſunt in ea alij Presbyteri & Clerici diuinum penſum quotidie ſoluentes. Sparſim per vrbem, ac Diœceſim plura Monaſteria, templa, piaque loca, Puerorum Seminarium, Mons Pietatis, Xenodochia, & Epiſcopale palatium non longè à Cathedrali ſpectantur. Eminet in ijs Diui Dominici templum, ac Cœnobium à Ioanne Antonio Marzzano Sueſſiæ Duce anno 1425. conditum, ſub Fratris Antonini Florentini directione, ille qui poſtea Archiepiſcopus Florentinus fuit, & inter Sanctos relatus. Eccleſia & Cœnobium Sanctiſſimæ Trinitatis Ord. Eremitarum Sancti Auguſtini, opus Roberti Marzzani Squillaci Comitis anno 1363. Septum S. Franciſci Conuentualium extra vrbem in veteris Amphiteatri ruinis ab ipſomet Seraphico exædificatum Monaſterium Minorum Obſeruantium, hoc in gratiā S. Bernardini de Senis cōdidit idem memoratus Marzzanus Sueſſæ Dux anno 1433. vbi iacet in magnifico tumulo. Humile, ſed deuotum Cappuccinorū Fratrum Cœnobium haud procul à ciuitate diſtat Beatæ Virgini & Sanctiſſimæ Trinitati ſacrum, à Sueſſanis erectū anno 1540. alterum eſt ſeptum eiuſdem inſtituti, vbi nouitij inſtituuntur. Domus Clericorum Regularium infirmis miniſtrantium, quorum fundator extitit vir pius Camillus de Lellis Teatinus ciuis. Monialiū Cœnobia tria, duo in ipſa Ciuitate, S. Germani ſcilicet Ord. S. Benedicti nobile, ac diues, fundatum anno 1200. S. Eliſabeth regulæ ad S. Annæ, tertium prope mœnia Ord. S. Clarę ad titulum Sancti Stephani Martyris; plures ſunt etiam laicorum confraternitates. Porro Epiſcoporum Sueſſanorum ſeriem cum ex diptycis monumentis eiuſdem Eccleſiæ, tum ex Romanis Ephemeridibus, diuerſiſq; auctoribus, in hunc modum concinnauimus.

1. FORTVNATVS primus Epiſcopus eſt, qui reperiatur Sueſſanæ Eccleſiæ præfuiſſe, interfuitque Synodis Romæ celebratis à Symmacho Papa anno 499. & 501.

2. MILO Monachus Caſſinas Capuani Monaſterij Præpoſitus anno Domini 1071. euaſit Epiſcopus Sueſſanus cuius meminit Chronic. Caſſin. lib. 3. cap. 26.

3. BENEDICTVS ab Adenulpho Capuano Archiepiſcopo anno 1092. ordinatus eſt Sueſſanus Epiſcopus, & confirmationem ab eodem obtinuit omnium bonorum, ac iurium ſui Epiſcopatus, quemadmodum ſui

prędecessores ab alijs Archiepiscopis Capuanis acceperant, hoc speciali diplomate, vbi Diœcesis Suessanæ Ecclesię designatur, quod excripsit Michael Monachus in suo Capuano Sanctuario.

In nomine Domini nostri Iesu Christi.

Tricesimo secundo anno Principatus Domini Pandolfi, & vicesimo octauo Principatus Domini Pandolfi eius filij, glorioſis Principibus, & primo anno Principatus Domini Landolfi . . . . . ac nepos superius dicti D. Pandolfi magni, & excellentissimi Principis, mense Martio quintadecima Indictione, Adenulfus diuina fauente gratia humilis Archipræsul, Clero, Ordini, & Plebi Ciuitatis Suessanę Ecclesię dilectissimis filijs in Domino salutem. Probabilibus desiderijs nihil attulimus tarditatis, fratrem iam, & Coepiscopum nostrum Benedictum vobis ordinauimus Præsulem, cui dedimus in mandatis, ne vnquam ordinationes præsumat illicitas, nec bigamum, aut qui virginem non est sortitus vxorem, neque illiteratum, vel in qualibet corporis parte vitiatum, aut expœnitentem, vel Curiæ, aut conditioni obnoxium, notatumque ad sacrum Ordinem permittat accedere, sed si quis huiusmodi forte repererit, non audeat promouere. Igitur quoniã te, dilectissime frater Benedicte, ad Episcopatum proueximus, concedimus, & confirmamus tibi, tuisq; successoribus Episcopatum Suessanum, & tuam Sedem, sicut iam concessum, & confirmatum est à nostris antecessoribus, tuisque decessoribus. In primis incipientibus à prima parte, mare: à secunda parte, ab ipso fluuio de Gariliano: de tertia parte riuo, qui dicitur viuo, & quomodo ascendit per locum, qui dicitur *Castelluzzo* Saracinisco, & vadit per serra de monte, qui nominatur Tortellitu, qui decernit inter Comitatum Theanensem, & Suessanum, & sicut vadit directu in riuo, qui dicitur Pontefractus, & prinde exijt in silice: de quarta vero parte, fine de Serra de monte Marsico, & quomodo vadit in mare, qui decernit inter Comitatum Calilonensem, & Suessanũ cum omnibus Ecclesijs, quæ sunt inter has prædictas fines, & cum illis Ecclesijs, quas nominatim declaramus; hoc est Ecclesia S. Mariæ & S. Petri intus iam dictam Ciuitatem, quę est tua Sedes: & Ecclesia S. Ioannis ante portam, & Ecclesia S. Mariæ in Castellone, & Ecclesia S. Angeli, ibique & Ecclesia S. Nicolai, ibique & Ecclesia S. Eustasij, & Ecclesia S. Nicolai, & Ecclesia S. Siluestri in prędictam Ciuitatem: foras Ciuitatem nominamus has Ecclesias, Ecclesia S. Andreæ, & Ecclesia S. Mariæ, & Ecclesia S. Ioannis, & Ecclesia S. Secundini, & Ecclesia S. Seueri, & Ecclesia S. Agathę, & Ecclesia S. Martini, & Ecclesia S. Nazarij in Pompiniano, & Ecclesia S. Ioannis, & Ecclesia S. Thomæ, & Ecclesia S. Angeli ad Trentola, & Ecclesia Sanctę Mariæ ad Suptiliano, & Ecclesia S. Angeli, & Ecclesia S. Geruasij, & Ecclesia S. Mauri, & Ecclesia S. Mariæ in Gualdi, & Ecclesia S. Stephani in Pricinola, & Ecclesia S. Erasmi, ibique non longè & Ecclesia S. Vrbani, & Ecclesia S. Laurentij, & Ecclesia S. Rosi, & Ecclesia S. Eleutherij, & Ecclesia S. Barbaræ, & Ecclesia S. Luciæ, & Ecclesia S. Viti, & Ecclesia S. Cęciliæ, & Ecclesia S. Gregorij, & Ecclesia S. Petri de Gentora, & Ecclesia Sancti Thomæ de Porcile, & Ecclesia S. Marci de Anticolu, & Ecclesia S. Martini, & Ecclesia S. Erasmi ad pede de monte & Ecclesia S. Stephani, & Ecclesia S. Mariæ Flaui, & Ecclesia S. Stephani, & Ecclesia S. Donati, & Ecclesia S. Antemi, & Ecclesia S. Mariæ de Baloneo, & Ecclesia S. Petri, ibique & Ecclesia S. Ioannis ad ipsi currenti, & Ecclesia S. Laurentij, & Ecclesia S. Angeli, & Ecclesia S. Archangeli, & Ecclesia S. Erasmi de Saltu, & Ecclesia S. Casti, & Ecclesia S. Felicis de Cascano, & Ecclesia S. Erasmi, ibique & Ecclesia Sancti Eraclij, & Ecclesiæ S. Ioannis ad Forum Gariliani, & Ecclesia S. Angeli ad Baloneo picioli, & omnes alias Ecclesias, quę constructę sunt, atque construendę pertinentes suprascriptæ vestrę Diœcesi cum omnibus hæreditatibus ad easdem Ecclesias pertinentibus, quas modo habere, & possidere videtur, & quas in antea pro parte ipsarũ Ecclesiarum acquirere potueris, & cum omnibus Presbyteris, omnibusque Ecclesiasticis ordinibus ad tuam Diœcesim pertinentibus, excepto quod non concedimus tibi, tuisque successoribus, Ecclesias, quæ infra tuam Diœcesim constructę sunt, vel construendę sunt, & hæreditates, seruos, ancillas, qui hæreditates prædictorum seruorum pertinętes nostro Archiepiscopatu, seu nostris Abbatijs, quæ modo ibidem habemus, & quæ in antea parare, & conquirere potuerimus, quę omnia nostra, nostrorumque successorum reseruauimus potestati: Atros passim ad ecclesiasticos ordines prætendentes nulla ratione suscipias; quia aliquot eorum Manichæi rebaptizati sæpius sunt probati, ministeria tanquam ornatum Ecclesijs, vel quicquid illud est in patrimonio eisdem non minuere studeas, sed augere. De redditu verò Ecclesiæ, vel oblationibus fidelium quatuor facias portiones; quarum vnam tibimetipsi retineas, alteram Clericis pro officiorum suorũ sedulitate distribuas, tertiam pauperibus, & peregrinis, quartam Ecclesiasticis fabricis noueris reseruandam. De quibus diuino eris redditurus iudicio rationem: ordinationes presbyterorum, seu Diaconorum, non nisi primi, quarti, septimi, & decimi mensium ieiunij, seu in ingressu quadragesimali, atque mediante, vespere Sabbathi noueris celebrãdas. Sacrosancti Baptismi Sacramentum nõ nisi in Paschali festiuitate, & Pentecostes, noueris esse præbendum, exceptis his, qui mortis vrgerentur periculo, ne inbaptizati

pe-

pereant, talibus oportuerit remedijs subuenire. Damus interim in præceptis, vt tu, & successores tui veniatis causa manducãdi nobiscum, & cunctis successoribus quando vos accersere facimus ad celebrandum missarum solemnia, seu peragendum quascunque ecclesiasticas causas. Post discessum siquidem tuum, successores tui quos in Episcopatu Suessano eligendi sunt, consensu nostro, nostrorumque successorum veniant Capuam, & à nobis, siue à nostris successoribus consecrationem Episcopatus accipiant, sicut continetur in priuilegio, quod ab Ecclesia B. Petri Apostolorum Principis accepimus & corroboratum apud nostrum Archiepiscopatum habemus à D. Benedicto Summo Pontifice, & vniuersali Papa. Huius ergo Sedis nostræ præcepta seruantes, deuotis animis obsequi vos oportet, vt irreprehensibile, placidumq; fiat corpus Ecclesiæ per Christum Dominum nostrum. Ex fussione autem prædicto Sancto Antistiti scripsi. Ego Ioannes Diaconus, & Scriba ipsius Sanctæ Capuanæ Ecclesiæ, & in sacratissimo eius palatio in annos viginti quinque Archipræsulatus eius in mense Martio, & quinta decima dicta Indictione. *Datum* 14. *Kal. Aprilis*. Data est hæc bulla, vt ex eadem deducit Monachus anno 1032. namque nominatur Paldolfus Pater, Paldolfus filius, Landulfus nepos, Paldolfus pater fuit Paldolfi cognomento de S. Agatha, qui principatus est ab anno 1001. Paldolfus filius de S. Agatha factus est à patre consors principatus anno 1005. Landulfus alterius Paldolphi nepos & alterius Paldolphi filius principatus est anno 1032. & hoc anno scripta est hæc bulla, qui fuit Atenulphi 2. Capuani Archiepiscopi 25. qui factus est Archiepiscopus anno 1008. Cæterum Benedictus diu Ecclesiam Suessanam tenuit, subscripsitque Concilio Romæ habito à Nicolao II. anno 1059. quod extat in Bibliotheca Vaticana n. . . .

4. RISVS Suessanus Episcopus memoratur in monumentis eiusdem Ecclesiæ, videtur vixisse ante annum millesimum.

5. IACOBVS Monachus Cassinas, cuius meminit Arnold. Vuion. lib. 2. Ligni vitæ. Obijt die 7. Kal. Martij ex Calendario Cassinen. sed quo floruit tempore incertum.

6. IOANNES Cassinensis Monachus Episcopus Suessanus subscripsit diplomati Sennectis Archiepiscopi Capuani pro Ecclesia Casertana anno 1113. Arnald. Vuion. habet hunc vixisse anno 1108. ad eam dignitatem vocatus: memoratur quippè hoc eodẽ anno in monumentis Caietanæ Ecclesiæ.

7. GAVFRIDVS Suessanæ Ecclesiæ Præsul subscripsit priuilegio Honorij II. Papæ concesso Ecclesiæ Pisanæ anno 1126.

8. ROBERTVS florebat anno 1144.

9. HERVEVS, cuius prima mentio habetur anno 1171. in quodam documento inter Suessanos, & Theanenses habito. Idem interfuit Laterano Concilio sub Alexandro III. anno 1179. cui scribit Clemens III. Dat. Later. 5. Kal. Febr. 1188. Ind. 7. Testis fuit etiã priuilegio Henrici VI. Imperatoris Cassinẽsi Cœnobio elargito an. 1191. & alteri eiusdem Imp. concesso Berardo Asculano Archidiac. an. 1195. quod retulimus in Episcopis Asculanis tom. 1. vbi Greuenus, dicitur: aliquando Henricum vocatum videb.

10. PANDVLPHVS sub Honorio III. vixit an. 1224.

11. IOANNES an. 1259. & 1264. mentio habetur in monumentis eiusdem Ecclesiæ, obijt vero anno 1283. ex Chron. Suessæ.

12. ROBERTVS de Asprello Ciuis, & Episcopus Suessanus an. 1284. electus, & consecratus maximo cum honore, ac deinceps vsque ad an. 1297. de eo in monumentis reperitur mentio, quo fortasse anno defunctus est. Post hunc Saccus reponit quendam Fr. Deodatum de Castelluccio Etruscum Diui Dominici cucullatum, quem ex Michaele Pio lib. de vir. Illust. Ord. Præd. vixisse refert circa annum Dom. 1299. sed in reg. Vatic. eius electio non reperitur.

13. GVIDO in demortui Roberti locũ subrogatur à Bonifacio VIII. an. 1297. 7. Kal. Martij, Pont. an. 3. vt in epist. 48. fol. 107. reg. Vatic. habetur. Non diu Pontifex fuit, ante an. 1301. defunctus.

14. ROBERTVS huius nominis 2. post obitum Guidonis electus est Episcopus Suessanus circa an. 1306. Executor vltimæ voluntatis Ioannis de Taliacozzo militis Suessani, denominatur in reg. regest. Neap. Caroli II. an. 1301. Obijt circa finem an. 1307. vel paulo ante memoratur in regest. Vatic. Clement. V.

15. BERTRANDVS Rector Parochialis Ecclesiæ de Cur Tholosanæ Diœc. defuncto Roberto, ab vna Capituli Suessani parte Antistes electus est, cum ab alia Thomas D. Roberti de Sessa ad eiusdem dignitatis gradus fuisset vocatus, vterque ad Curiam accesserunt, vt Pontificis expectarent arbitrium, discutereturque eorum electio, interim Thomas Auenione diem clausit extremũ, & Bertrandus de plenitudine potestatis à Clem. V. electus est Episcopus Suessanus id. Septemb. an. 1309. Pont. eiusdem anno quarto, ita in reg. Vatic. epist. 796. fol. 167. anno 4. Clementis. Eius mentio tum in Arch. reg. Neap. tum in monumẽtis eiusdem Ecclesiæ habetur ad annum vsque 1323.

16. IACOBVS Matritius de Suessa, patriæ adlectus est Episcopus à Canonicorum Collegio die 31. Martij 1323. cõfirmationem haud obtinuit à Ioãne XXII. vsq; ad an. 1326. reperi enim in lib. solut. Prælat. quod Iacobus cum solitum sacro Collegio exsoluisset subsidium die 24. Aprilis eodem anno electus enunciatur. Defunctus fertur circa an. Dom. 1330. In Emortuali Montis Casini, eiusdem Iacobi Suessani memoratur 7. Kal. Martij.

17. IOANNES de Paulo nobilis Ciuis Sueſſanus ex Primicerio Patriæ eligitur Epiſcopus anno 1330. cuius merita recenſentur in Elogio ad eius memoriam excitato, in Sueſſana Cathedrali poſt annum trecenteſimum ab obitu, qui incidit in annum Chriſti 1334.

D. O. M.
Ioanni
Ex Patritia de Paulis familia viro generis nobilitate claro, vniuerſi iuris peritia clariori, vitæ ſanctitate clariſſimo
Sueſſano Pontifici
Ioſeph de Paulo I.V.D. Archidiaconus Sueſſanus Prothonotar. Apoſt. Gentili ſuo trecenteſimo poſt anno pietatis monumentum.
CIↃIXXXIV.

Ioannis huius electionem, ſeu confirmationem in regeſt. Vatic. Ioannis XXII. Papæ non videmus, neque in lib. ſolut. Prælat. de eo fit mentio. Ex hac verò familia de Paulo duo viri vitæ ſanctimonia clariſſimi prodierunt, Iacobus & Thomas Ord. Præd. quorum meminit Theodorus valle in Compendio virorum Illuſtr. Ord. Præd. qui in Neapol. Regno floruerunt.

18. Fr. VGO Ord. Minorum Epiſcopus Sueſſanus, ac Regis Roberti à ſacris confeſſionibus erat an. 1337. cuius meminit regeſt. Neapol obijt ſub Clemente VI. an. 1343. ſepultus in Eccleſia S. Ioannis Sueſſæ.

19. ALEXANDER de Miro Canonicus Hydruntinus à Clemente VI. in locum fratris Hugonis creatus eſt huius Sedis Epiſcopus 11. Kal. Maij anno ſal. 1343. Pontif. 2. Ex reg. Vatic. ep. 65. fol. 81. excellit eodem ſedente Pontifice anno 1350.

20. Fr. IACOBVS Petruccius Senenſis Ord. Minorũ alumnus Alexandro immediatè ſucceſſit ad eam dignitatem vocatus à Clemente VI. anno 1350. ex regeſt. Vatic. ep. 31. fol. 18. an. Pontif. 9. ſedit plus minus annis ſeptem. Is longe fuit diuerſus ab alio Iacobo eiuſdem Ord. patriæ & familiæ Epiſcopo Alerienſi, in Corſica, de quo in 3. noſtro tom. egimus.

21. Fr. HENRICVS de Grandonibus Florentinus Ord. Prædic. Cœnobij S. Mariæ Nouellæ alumnus ob eximiam eius doctrinã Sueſſanus Epiſcopus creatus eſt ab Innocentio VI. anno 1358. per obitum Iacobi, Apoſtolicæ Cameræ debitum penſum pollicetur eodem anno die 28. Septembris, & recognouit pro Iacobo deceſſore, è viuis exemptus eſt anno 1363. eius meminit regeſt. Vatic. & Chronic. Monaſterij ſupradicti. Grandona familia, quæ & Brandina nuncupabatur in Florentina Republica viros protulit illuſtres, & noſtri Henrici temporibus vexillifer iuſtitiæ fuit Georgius Chelli filius Brandini de Grandonibus, & Andreas Iacobi anno 1394. eadem dignitate condecoratus eſt. Huius gentis inſignia ſcutulata Crux ex zapphyro, auroq; duplici ſerie teſſerularum in parmula omnino cerulea.

22. Fr.

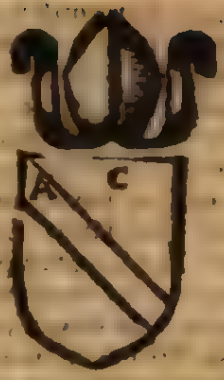

22. Fr. MATTHÆVS de Brunis Florentinus Bruni Beni filius, pronepos B. Ioannis de Vespignano; frater Germanus Francisci viri doctrina illustris, Vrbani V. mox Gregorii XI. à secretis, fraternas virtutes æmulatus, Ord. Prædicat. amplexus institutum, eodemque in celebri Monasterio S. Mariæ Novellæ educatus, virtuteque insignis ab Vrbano V. electus est Episcopus Suessanus, anno 1369. Id. Novembris Pontif. 2. Fratri Henrico immediatè successit. Per decem omninò annos hanc rexit Ecclesiam, sed cum in suspicionem veniisset Vrbano VI. tunc Suessæ degente, ne partes Pseudo-Pontificis sequeretur occultè, ab ipso Episcopatu absolutus, liber quò vellet abire permissus, ad Claustrum rediit, vbi obijt, sepultusque est variantis fortunæ exemplar futurus. Huius meminit Petrus Monaldus in lib. de familijs Florentinis.

23. PHILIPPVS de Toralto nobilis Canonicus Suessanæ Ecclesiæ in amoti locum Matthæi creatus est Episcopus Suessanus ab Vrbano VI. anno 1383. 7. Kal. Novembris ex Bulla datum Suessæ. Obijt anno 1392. ex lib. Prouisionum Præl.

24. ANTONIVS Monachus, & Abbas S. Mariæ Insulæ Pontianæ Ordinis Cistercien. sis Caietanæ Diœcesis, factus est Episcopus Suessanus à Bonifacio IX. anno 1392. è viuis sublatus est anno 1402. ex lib. de diuersis fortuis. Lucius Sacchurin suo Catalogo refert hunc vitam produxisse post annum 1404. & post ipsum reponit quendam alium Antonium de Zennis an. 1413. sed in libris Prouisionum, solutionum, obligationum Prælatorum longè diuersè ab illo enumerantur Suessani Episcopi post Antonium, qui asseritur obijsse anno 1402. cui successit Dominicus.

25. DOMINICVS antea Episcopus Isernensis defuncto Antonio successit, translatusque est ad hanc Suessanam sedem anno 1402. 25. Kal. Septemb. à Bonifacio IX. Fato functus est sub Martino V. anno 1417. ex ijsdem libris.

26. GENTILIS Episcopus Neocastrensis à Martino V. huc transfertur 7. Kalend. Febr. anno 1418. cum esset Constantiæ oportet excessisse, vel ad aliam dignitatem translatum fuisse ante annum 1425. cum eo anno Suessanæ Ecclesiæ Cõmendatarius esset Card. Tarentinus.

27. IACOBVS Martini de Sessa ex cessione Commendæ Card. Tarentini electus est pãtriæ Episcopus à Martino V. anno 1426. 4. Kal. Septemb. sedit vsque ad annum 1462. quo è viuis exemptus est, sepultus iacet in Cathedralis Sacello Sanctissimi Sacramenti, quod viuens ædificauerat.

28. ANGELVS Gerardinus Anserinus suc-

succesſit Iacobo, hic à teneris annis liberalibus diſciplinis eruditus, iuuenili ardore feruens ad arma ſe conuertens, ſub Alexandro Sforcia militans in caſtris, non minori animi fortitudine, quàm prudentiæ laude verſatus eſt, à quibus litterarum amore reuocatus, ſtudijs, pari animi propenſione ſe adijciens, omnes hiſtoriæ campos ſedulo peragrauit, indagatiſque Pontificij, ac Ciuilis iuris latebris, lauream poſt exacta ſtudiorum curricula, ſumma cum ingenij comendatione promeruit. Subinde Perulin. Gymnaſij rector deſignatus, eo munere dignißime exacto, ſub Nicolao V. Bonif. Max. Accolythus, & Maioris Ordinis Abbreuiator, ac S. Pœnitentiarię regens, ſub Calixto III. Maioris Ordinis, & ab Epiſtolis Apoſtolicis adlectus, ab eodem contra Iacobum Piccininum belli Ducem Senenſium reip. & ditionem Apoſtolicam inuadentem miſſus eſt, qua in expeditione propulſato hoſte, ſeditione Apoſtolica deſenſa, Senenſiumque rebus firmatis, hoſtem, eiuſque militem in oppido Orbetello tam obſtinatè obſedit, vt æquè prudenter, ac fortiter pacem inter Pontificem ac Piccininum firmauerit, ea conditione acceptata, vt ablata Senenſibus reſtituerentur. Mox nouum fœdus inter Pontificem, & Franciſcum Sforciam Mediolani Ducem compoſuit. Inde rediens Viterbium ob factiones Gartenſium adiens, perduelles factioſos expulit, eoſque pacatos in Pontificis obſequio retinuit. Tum Bononiam iuſſu eiuſdem contendens vt oppida Centi, & Plebis à Bononienſibus occupata, & ablata Epiſcopo reſtituerentur, feliciter in ditionem præſulis reduxit. Calixto interim è viuis ſublato, in Vrbem reuerſus, à Pio II. Datarius deſignatus, ſtatimque prothonotarius Maioris Ordinis creatus, ad Ducem Mediolani legatus mittitur ad tuendas res Ferdinandi Regis, qui Alfonſo in regno ſucceſſerat. Inde ad componendas controuerſias Allobrogum, & Mediolani Ducum deſtinatus, veteres eorum lites Pontificia auctoritate compoſuit. Inde ad Renatum Andegauenſem Ferdinandi Regis Neapolitani hoſtem Marſiliam profectus, pari felicitate, & animi fortitudine in arduo negocio ſe geſſit. Ea legatione peracta, Renati animo compoſito, in Gallia ſubſtitut. Apoſtolico mandato, vt Comitatui Venuſino gubernando & recuperando militeret, atque præeſſet. Carpentoractenſes, qui patriam Renato tradere voluerunt, compeſcuit, exinde ſumma dexteritate Auenionenſem ciuitatem cum Comitatu à Cardinali Auxio ante triginta annos occupatam, ſolus ipſe Apoſtolica auctoritate moderatus eſt. Peracto munere ad Romanam Aulam rediens, ſtatim à Pio in Neapolitanum Regnum mittitur ad conciliandos Ferdinando Regi Duces, & magnates ab eo diſſentientes. Inde Florentiam Pontificis, & Regis nomine, vt partes Ferdinandi Reſpub. tueretur, re peracta, à Ferdinando legatus, & Orator regius Pio remiſſus, annuam tributi penſionem in feſto Diui Petri cum albo equo auratis phaleris inſtructo Pontifici regio nomine præſtiturus, & ſequenti anno idem tributum Pontifici Pientiæ exoluit, vbi natali ſoli & voluptatis ſtudio, vt ſolemnibus, quibus poſſet ornamentis patriam augeret Sueſſanus Epiſcopus creatus anno 1462. 4. Id. Septembris, atque inde in Æmiliam profectus, in rebellantes Malateſtas, eos à principatu deiecit, omnibus, excepto Arimino, illorum oppidis, ac fortalitijs, quæ cum Fano fortunæ vltra trecenta fuerunt, partim expugnatis, partim veteſtaria deditione in fidem receptis. Quibus rebus compoſitis, totius Prouinciæ præfectura eidem delata eſt. Poſt hæc, expeditione S. Cruciata contra Maumeth Turcarum Tyrannum à Pontifice ſuſcepta, cruce ſignatis militibus præfectus, reuerſus, cum Pius ipſe in expeditione Anconæ deceſſiſſet, & Paulo II. Succeſſori parum carus eſſet, Neapolim ſecedens, regi cariſſimus fuit, & ab eo ad Paulum, ad Venetos, ac demum ad citerioris Hiſpaniæ Regem legatus pacis, fœderum, connubiorumque ſalutaris auctor fuit, atque à Ioanne Aragonum Rege in Vrbem ad Pontificem remiſſus eſt. Mox à Sixto IV. bis in Galliam Legatus, deinde Auenione ſuum Prolegatus renunciatus, Pontificiam poteſtatem ſolide ſtabiliuit, eamque ſumma cum laude adminiſtrauit. Perulię & Vmbriæ deinde præfuit, mox in vniuerſam Germaniam, & ad Cæſarem Legatus, Epiſcopatu Caminenſi donatus eſt, ſeditioſum Concilium ab Archiepiſcopo Maguntino inchoatum non minori fortitudine, quàm induſtria facile diſſoluit. Sub Innocentio VIII. ad Ferdinandum, & Eliſabeth Hiſpaniarum Reges Nuncius miſſus, ea legatione egregiè functus, vix Romam regreſſus exorto Pontificem inter, Regemque Neapolitanum bello, iterum Caſtrorum legatus deſignatur, qui cum in eam rem ardentius incubuiſſet, graui infirmitate contracta ſeptuagenario maior obijt apud Veios 3. Non. Auguſti anno 1486. ſummo ſui deſiderio poſteris relicto. Cadauer ſuorum cura Amelia in patriam vectum in Sacello Sancti Antonij Gerardinorum in templo S. Franciſci inter ſuos conditum eſt, ſtatua marmorea, & ſequenti inſcriptione decoratum.

D. O. M.
Angelo Gerardino Amerino, Sueſſano & Caminenſi Epiſcopo de Pontificia culmine, de Gerardina familia, deque omnium hominum genere meritiſſimo, Ioannes Epiſcopus Catbiacenſis, Frater Antonius Prothonotarius Re-

gum Hispaniarum Legatus, Bernardinus, & Baptista Equites Amerini, ac prætores Neapolitani, & Florentini, Fratres dilectissimi Patruo indulgentissimo Posuerunt.

Vixit annos LXXIIII. mens. IIII. Dies XV.

Ibidem.

Ille Gerardini generis celeberrimus auctor,
Angelus Antistes pulchra Suessa tuus.
Hic iacet heu qualem amisit sacer Ordo patronum,
Perdidit & qualem gens Amerina patrem!
. . . simili lustrauerat æquora terras
Dum patria cogitat consulit & Patribus
Sed niveus in gestu alios superaddere fastos
Dum studet immensum non satis vnus erat.
Concidit ergo alijs & non sibi, quando peregit
Partia quod dederat fata secutus iter.

Ille Angelo cecinit hæc carmina Laureatus poeta Antonius Gerardinus in Pubullia quinta, quæ inscribitur *Illustres*, extantque adhuc apud Angeli posteros.

Externa nam semper eris tu laudis amator
Laudis erit pulli cura peculiaris tuæ.
Et tua facta patent cuiusq; de marmore signum,
Et titulis fulvo est dignior esse tibi.
Quatuor effigiem sistant pater Angele fratres
Ad sella stantes aurea pulchra tua.
Sit pater in dextera Cathocensis fortè Ioannes
Gemmifera Præsul tectus, & ipsa mitra.
Sceptriger ad lævam stet Bernardinus equus
Ordinis & regis munera semper agens.
Hinc Baptista equitis fraterque Hieronymus ambo
Sustineant amplipellia fluxa sinus.
Hæc ego deinde rudis contentus imagine fixi
Ante tuos videar carmina fessa pedes.
Grande Gerardini generis per sæcula nomen,
Et lato sparsos gessis in orbe lares.
Antiqua renouas sub auito culmine terra,
Hæc finis auctoris tecta perire domus?
Instaurat patriam meritis, quam moribus ornat.

A Et legum & viris diceres autus opus.
Translatus deinde Synuessam Præsul, in urbem
Iura, forum, ritus, templa, domosque nouus.
Per te Pontificum supremo potentia cremit,
Et per te Regum est accumulatus honos.
Legatus populosque domas, pellisque Tyrannos,
Picenum, Armilia & Lidio tutus erit.
Legatus peragras terras, inuisaque prosternis
Legatus Regum, fœdera sancta iacis.

B

C

29. PETRVS, vel Pyrrhus Ajossa de Troia Episcopus Civitat. Castellanus & Hortanæ ab Innocentio VIII. defuncto Angelo ad hanc Suessanam Ecclesiam prid. Non. Septemb. 1486. translatus est in gratiam Ferdinandi Primi Regis, cuius fuit à consilijs. Interfuit coronationi Alphonsi II. anno 1494 die 2. Iulij sub Ferdinando II. Alphonsi filio, teste Bembo in Hist. cum ad Gallos defecisset captus carcerique mancipatus iussu eiusdem Ferdinandi tunc cum morte colluctante capite plexus est. Meminit eiusdem Guicciardinus lib. 3. dum illum Suessæ incautè agentem à Federico Calabriæ Duce captum narrat anno 1496.

D 30. IOANNES Foracapra Suessanus ex Canonico Salernitano promotus dicitur in Episcopum Suessanum ab Alexandro VI. anno 1493. die 6. Martij per obitum Petri, quod omninò stare non potest, cum Petrus, vel Pyrrhus anno 1494. 2. Iulij coronationi Alphonsi II. interfuerit, & capite truncatus assereatur anno 1496. à Bembo, aliisque eius rei scriptoribus: sed cum acta Consistorialia habeant Ioannem hunc in demortui Petri locum Suessanum fuisse adlectum Episcopum anno 1493. mendum irrepsisse puto in annorum computatione, vel quod vni euenit, alteri tribuatur. Ioannes verò Romæ obijt

die

die 29. Novembris anno 1499. sepultúsque est in Ecclesia S. Petri de Monte Aureo, vt in Diarijs Alexandri VI. scriptum legimus. Sacris igitur illum Suessa excessisse anno 1500. ac sepultum fuisse in Cathedrali, vbi ad tumulum legitur FOLTACAPRA, quod omninò falsum est, nisi asseuerare velimus eius cadauer Roma vectum fuisse Suessam.

31. MARTINVS Zapata Hispalus Alexandri Sexti intimus cubicularius secundo Ioannis obijt die, hoc est 29. Nouembris 1499. declaratus est Episcopus Suessanus. Quinque omninò annos hanc rexit Ecclesiam, obijtque extra Romanam Curiam anno 1505. ex Act. Consistorial.

32. FRANCISCVS de Sinibaldis Auximanus Vaticanæ Basilicæ Canonicus, euasit Suessanus Episcopus die 28. Nouembr. 1505. cum Canonicatus retentione, quem an. 1477. per resignationem Sinibaldi patrui acceperat. Interfuit Lateranensi Concilio inter assistentes Episcopos anno 1512. mortem obijt anno 1516. de quo in monumentis Archiuij Basilicæ Vaticanæ sæpe memini.

33. FRANCISCVS Guastaferrus, nobilis Caietanus ad Episcopatum Suessanum traductus est à Leone X. anno 1516. viginti & septem annos eximiè eam administrauit Ecclesiam, extitit probus doctusque Præsul die 11. Maij 1543. sepultúsque est in Cathedrali cum hoc epitaphio.

D. IMM. S.
FRANCISCO GVASTAFERRO
CAIETANO
EPISCOPO SVESSANO
M. D. XLIII.

34. TIBERIVS Crispus Romanus sub Paulo III. cuius erat sanguine coniunctissimus, Perusiæ Gubernator, & Adrianæ Molis præfectus, Suessanus Episcopus delectus est die 29. Iunij 1543. paulòque post ob egregium ingenium, admirandamque Philosophiæ cognitionem S. R. E. Diac. Card. S. Agathæ creatus est, tres annos hanc administrauit Ecclesiam, factus Amalphitanus Archiepiscopus eam liberè resignauit. Suessi obijt pridie Non. Octobris 1566. vbi sepelitur in Cathedrali.

35. BARTHOLOMÆVS Albanus Vrbeuetanus Crispi Card. ex sorore nepos, ex cessione eiusdem, primum cum regressu creatus est huius Ecclesiæ Episcopus die 7. Iunij 1546. sedit omnibus eximiè carus annos 6. & ad Sutrinum Archiepiscopatum translatus fuit anno 1552. de quo sbr.

36. GALEAZIVS Florimontius Suessanus antea Episcopus Anbinas, vir doctrina, pietate, & rerum peritia longè clarissimus ad patriæ sedem traslatus est die 22. Octobr. 1552. vnusque è quatuor Concilij Tridentini iudicibus fuit, variisque muneribus pro Romana Ecclesia functus, plenus meritis ad dierum

A in patriæ mortalitatem expleuit anno 1567. cum paulo antea suæ dignitatis nuncium remisisset, de quo vide quæ de ipso scripsimus tom. 1. in serie Aquinatensium Præsulum.

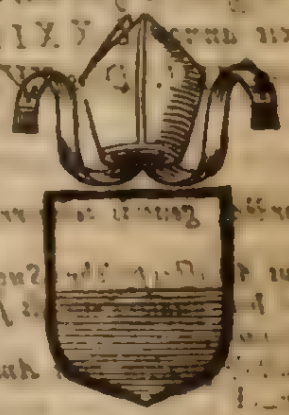

B

37. IOANNES Placidus nobilis Senensis Iacobi filius ex cessione Galeatij electus est Suessanæ Ecclesiæ Episcopus die 17. Iunij 1568. cuius cum laude themitit Claudius Ptolomeus; erat enim vir politioris literaturæ cultura clarus, qui cum ann. 23. summa prudentia demandatam Ecclesiam rexisset, die 20. Ianuarij 1591. decessit, sepultúsque est in Cathedrali, nulla inscriptione proloquente. Fefellerunt illecebræ Placidæ gentis diuitiæ auro & ostro.

C

D

38. ALEXANDER Riccardus nobili familia natus ob egregiam virtutem, omniúque scientiarum cognitionem Gregorio XIV. eximiè charus, ab ipso insula Suessana condecoratus est anno 1591. variis muneribus egregiè functus extrema clausit die 16. Maij 1604. in Cathedrali humatus nobili in tumulo hoc habet epitaphium.

D. O. M.
Alexandro Riccardo Episcopo
Suessano integerrimo, ac liberalissimo in pauperes

Viro

Viro omnium diſciplinarum cognitione perfecto grauiſſimis laboribus apud Henr. Card. Caietanum Leg. in Gallia, in Pariſienſi præſertim obſidione, & in Polonia pro Chriſtiana Repub. defuncto, demum, ne gregem mœrato Cælo deſereret è vita recepto Fabius Riccardus Reg. Conſ. Fratri de vniuerſa familia optimo merito Poſuit.

Obijt fundatæ ſalutis ann. MDCIV. Kal. Iunias, natus ann. LVI.

Fratrem habuit Alexander Iulium Cæſarem Archiepiſcopum Barenſem defunctum ann. 1601. cui cœnotaphium poſuerat eodem anno, quo ipſe exceſſit.

39. FAVSTVS Rebalitus Laudenſis vtriuſque Signaturæ Referendarius electus eſt Epiſcopus die 3. Aug. 1604. mortem obijt an. 1624. Februario menſe, iacet in inferiori Eccleſia Cathedrali.

40. VLYSSES Gherardinus della Roſa è Cæronæ oppido ditionis Senenſis, Scipionis Burgheſij Card. in paucis charus ab Vrbano VIII. Sueſſanam accepit Eccleſiam anno 1624. die prima Iulij,

THEANI EPISCOPI.

THEANVM inter Campaniæ Felicis vrbes vetuſtiſſimum, Sidicinum ad alterius Apuli Theani diſcrimen nuncupatum ſitũ eſt in Colle ad Maſſici mõtis radices, haud procul à Falerno, inter Sueſſam & Cales propinquiores ciuitates à Sueſſa in ortu VIII. M. P. à Cales IV. à Copula Metropoli in occaſum XII. à Regia Neapoli XXVIII. diſtans. Quis eam condiderit, certò affirmari non poteſt, alij ab Auſonijs, alij à Sedicinis Oſcorum populis, à quibus initium accepiſſe, & nomen obtinuiſſe; ante tamen vrbis Romæ excidium in ditionem fuiſſe Theanum ex Romanæ hiſtoriæ ſcriptoribus facile erui poteſt. Etenim celebris eſt eius memoria bello & pace cũ Romanis ſæpe pertractatis apud Ciceronem orat. 2. contra Rullum, Ptolemæũ, Vitruuium, Liuiumque, vrbiũ in Via Latina ſitarum maximam vocat Strabo. *Theanum*, inquit, *Sidicinum, quod proximè ſequitur, poſt Caſinum, ipſo cognomine oſtendit ſe ad Sidicinos pertinere, qui ſunt Oſci, gens Campanorum ſuperſtes, ita vt poſſit Campania dici: ipſa quoque vrbium in Via Latina ſitarum maxima:* ab eodem cum Capua comparatum lego Theanum: *At verò in Mediterraneis eſt Capua, re vera id, quod nomine eius ſignificatur; reliquias enim ſi ei compares, oppida ſunt, excepto Theano Sedicino, quæ vrbs eſt magni nominis.* In Samnites, Auruncos, Romanoſque non ſemel Sedicinos arma ſumpſiſſe, Liuius narrat, Auruncos ab ipſis victos, patria expulſos, eorum mœnia & vrbes diruiſſe, Romanos longè ab eorum mœnibus arma ferre, Dictatorem à T. Victurio, Sp. Poſtumio Conſ. ann. ab vrbe condita CCCCXXI. dictum ob illorum metum dixiſſe idem commemorat. In amicitiam deinde Populi Romani Sedicini fuerunt recepti, ac poſt Capuæ deditionem anno vrbis 539. à Fuluio Flacco Proconſule Theano triginta duo Capuani Senatores capite plexi ſunt. *Cum hac*, ait Liuius, *equitatu nocte Theanum profectus prima luce portam intrauit, atque in forum perrexit, concurſuque ad primum equitum ingreſſum facto Magiſtratum Sidicinum citari iuſſit, imperauitque, vt produceret Campanos, quos in cuſtodia haberet, & productis omnes virgisque cæſi, ac ſecuri percuſſi.* Ab Octauiano Auguſto, vt Plinius, Frontinuſque ſcribunt Theano ducta colonia eſt ab eo tempore quo in ſocietatem & amicitiam receptum eſt, vſque ad Gothorum, Longobardorumque tempora ſub Romano Imperio Theanum fuit, poſtea in diuerſorum Principum, Ducumque, ac tandem in Neapolitanorum Regum poteſtatem deuenit. Ager Theani vndique fertiliſſimus eſt, & amœnus. Protulit hæc ciuitas viros in omni virtute conſpicuos, præcipuè ſanctimonia vitæ, inter quos S. Vrbanus tertius eiuſdem vrbis Epiſcopus. Sanctus verò Paris natione Græcus ſemel à S. Priſco Capuano Epiſcopo Petri Apoſtolorum Principis diſcipulo plantatam Chriſti fidem eliminatis Idolis, factuſque à S. Siluestro Papa primus Epiſcopus anno 333. mirificè conſtabiliuit. Sanctus Amaſius deinde eidem ſucceſſit, & poſt ipſum S. Vrbanus, qui Eccleſiam Theanenſem ſanctiſſimè rexerunt, & Epiſcopatum ampliarũt,

quem

quem poſt plurima ſecula Romani Pontifices Metropolitanæ Capuanæ ſuffraganeum conſtituerunt.

Ioannes XVIII. Pontifex Diœceſim Theanenſem diſtinxit anno 1006. Cathedralis Baſilica Sancto Apoſtolo & Euangeliſtæ Ioanni conſecrata pulchræ ſtructuræ, ſed mediocris magnitudinis, tribus nauibus ſuffulta eſt: ſunt in ea Sanctorum Martyrum, & Confeſſorum reliquiæ plurimæ: corpora Sanctorum Epiſcoporum Paris, Amati, Vrbani, Brachium S. Terentiani, corpus S. Albinæ Virginis & Martyris, & S. Iuliani Martyris, & corpus S. Reparatæ Virginis & Martyris, ex reliquijs S. Petri Apoſtoli, S. Iacobi Maioris, S. Ioannis Baptiſtæ, & Vrſulæ Virg. & Martyris Lucæ Euangeliſtæ, & Bartholomæi, & Matthæi Apoſtolorum, cum vna ex coſtis S. Laurentij Martyris; S. Macharij, Gregorij Papæ, Agapithi & Zenoris, Ioānis & Pauli, Proti & Hyacinthi: Sacris in ea miniſtrant Canonici ſexdecim ex quibus duo dignitate eminent, quarum prima eſt Decanatus. Olim Canonici Cardinales denominabantur: Duo ſunt in ciuitate antiqua S. Benedicti Monialium Cœnobia, nonnulla virorum, plures laicorum Fraternitates, Mons pietatis. Diœceſis ſatis ampla eſt, continet caſtra & villas decem & octo, caſalia ſexdecim. Eſt in hac Diœceſi Commenda S. Paridis. Menſæ Epiſcopalis cenſus eſt ad ducatos Regni . . . texatur in libris Cameræ Apoſtolicæ ad flo. 250. Qui in hac ſede floruerunt Epiſcopi, ſunt qui ſequuntur, quos ex diuerſis monumentis alibi de erutmus, cum omnia huius Eccleſiæ documenta in miſerabili illo incendio Cathedralis ſub Leone X. Pontifice igne conſumpta fuerunt.

1. S. PARIDEM Athenienſem, S. Silueſter Papa in Eccleſiaſticis diſciplinis eximiè exultum noſtræ ſalutis anno 333. primum Theanenſem Præſulem conſecrauit. Etenim, vt acta eius teſtantur, in poſtrema Chriſtianorum perſecutione in Italiam veniens, Angelo Duce, apud Theanum ſubſiſtit; qui cum dragonem ingentem (quem Theanenſes colebant, temploque illi extructo, cibos quotidie parabant) baculo interemiſſet, ſeditione in eum commota pro tanto beneficio (draco enim ille accolas noxio flatu inficiebat, cui gratias referre par erat, carcere includitur, ac vrſo feroci, & fameliço deuorandus obijcitur. Qui cum ad Paridis pedes proſtratus illos humiliter lamberet, populus tanto miraculo commotus cum ſuo Præfecto ad baptiſmum peruenit. Ipſe verò à Theanenſibus in Paſtorem expoſtulatus, Romæ à S. Siluestro Epiſcopus ordinatur. Reuerſus Theanum, Eccleſias extruendas curauit, Clericos inſtituit, inter quos Vrbanum, qui ei in Epiſcopatu ſucceſſit, Diaconum ordinauit, cum antea fontem, vbi draconem interfecerat, infectum, ſua benedictione expurgaſſet, vt varijs curandis languoribus prodeſſet. Cumque aliquot annos ſanctiſſime Eccleſiæ Theanenſi præfuiſſet, Nonis Auguſti migrauit ad Chriſtum circa annum Domini 346. cui Theanenſes Eccleſiam eius nomini condiderunt, vbi eius ſacrum corpus aſſeruarunt, multiſque poſt mortem claruit miraculis, præcipuuſque Theani habetur Protector. Huius meminit Martyrol. Rom. Baroniuſque in notis ad hūc diem. Paulus Rhegius in vitis Sanctorum Regni, Ferrarius ex officio Eccleſiæ Theanenſis, de eo etiam in actis Sancti Amaſij ſucceſſoris.

2. S. AMASIVS, natione Græcus, ſucceſſit Paridi circa annum Domini 346. à Iulio primo Pontifice conſecratus, cuius Acta breuiter recitantur in Theanenſi Eccleſia in hunc modum. Amaſius Græcus Catholicæ Religionis propugnator. Conſtantij Imperatoris perſecutione in Italiā ad Iulium Romanum Pontificem confugit, à quo benignè ſuſceptus mandata accepit, vt per circumpoſitas illuſtres Eccleſias Verbum Dei inſtanter prædicaret: nec mora, à Pontifice cum benedictione dimiſſus, Soram ciuitatem Campaniæ feſtinus ſe recepit, cuius magna pars Arrianæ hæreſis deteſtabili dogmate erat corrupta. Ipſam igitur vrbem ingreſſus à quadam vidua hoſpitij benignitate ſuſcipitur. Huic erat filius vnicus ſenio paralyticus, quem precibus matris inſperatæ ſalutis oratione ſanauit, populorum concurſu & ſingulari lætitia, quod diuerſarum ciuitatum infirmos ſe offerentes, omnes inuocato Ieſu nomine & ſanitati reſtituit, & redire ad propria incolumes dimiſit; nam cæcis viſum, ſurdis auditum, mutis loquelam, claudis greſſum reſtituit, leproſos mundauit, & ſpiritibus oppreſſos ſolo imperio liberauit, quibus operibus eius nominis fama per remota etiam loca ſumebat augmentum, & quem maior ciuitatis pars conceperat affluentis eloquio propellebat errorem; qua de re quamplures Sorani potentes & nobiles zelo peruerſitatis accēſi, vt eorum ſectæ ſe coniungeret, vel diſcederet exorarunt, aliàs irreuocabili ſententia Auguſtali, capite plecteretur. Quibus magis

Dei

Dei legi, quam hominum præcepto obedire oportere reſpondit, à cuius defenſione non deſiſtam. Vnde in eum irruentes, & contumelijs, & flagellis ceciderunt, ac ferè mortuũ reliquerunt, qui tunc ab vrbe Sorana Deo, & baculo adiutus receſſit, & Atinum, deinde Pedemontem Aquinatis, tandem Theanum, corporis vires recuperandi cauſa ſe contulit. Audito Amaſij aduentu Sanctus Leuita nobilis Theanenſis nomine Vrbanus, qui tertius in dictæ Eccleſiæ regimine ſucceſſit, cum quibuſdam fratribus & gaudio ei eſt obuiam factus, & recipiens itineris labores releuauit, ac eum à propoſito itinere auocauit, vt ſuperne diſpoſitionis gratiam expectaret: ne poſt tanti Paſtoris Paridis ſenectutis grauedine laborantis obitum teneræ adhuc Status Eccleſiæ cogatur hoſtilis perfidiæ inſidias formidare. Paride igitur ad ſyderea regna tranſlato, Clerus, & populus pro ſubſtentatione noui Pontificis in maiori conuenerunt Eccleſia, ac omnes vna voce Vrbanum acclamantes, ad Pontificiam Sedem trahebant, quam humiliter ipſe gratias omnibus de ſui capitis agens exaltatione recuſauit, eis conſulens, vt eorum in Senem Amaſium ſacerdotem, quẽ multis commendauit, vota transferrent: cui annuentes ciues, Amaſium in Paſtorem ſibi, & animarum rectorem præficiunt, ac conſecrandum Iulio primæ Sedis Epiſcopo obtulerunt; qui congaudens gratias Domino retulit, eumq; Romæ in Baſilica Principis Apoſtolorum conſecrauit, & cum benedictione ad propria remeari dimiſit vbi ita ſæcularium exteriorumue curam Sancto Leuitæ Vrbano diſpenſandam relinquens, ſe totum diuinis obſequijs, & literis ſpiritualibus mancipauit: quod quilibet omni languore depreſſus eius beneficia guſtauit. Sorani quoque epiſtolas, cum ſomnis admonitus, vt Caput Sanctæ Reſtitutæ Romam. Virg. & Mart. ſuo iungeretur corpori miſit. Cum verò Theanenſem ſibi commiſſam Eccleſiam aliquandiu, & miraculis & exẽplis rexiſſet, ſuæ conſcius mortis cœmeterium ſibi cum columnis Ciuium auxilio conſtrui poſtulauit; in quo monito, & benedicto populo, profuſa lachrymarum vi ſacrum viaticum ſumpſit. Demum eius dies migrationis venit omnibus Eccleſiæ ſacramentis communitus, Pſalmiſque Pœnitẽtialibus deuotè recitatis, conformatis in Crucis ſimilitudinem manibus, orans, In manus tuas Domine commendo ſpiritum meũ, obdormiuit in Domino, & hymnis & canticis ſpiritualibus, decimo Kalendas Februarij diligenter eſt tumulatus. Sed poſt Sancti obitum Crucis Chriſti ſanguine religione fundata, ferè per orbem in pace pertuſa, Sorani illi, qui in Sanctum fuerant debacchati pœnitentia ducti, in eius gratiam, celebremque memoriam, Eccleſiã in ſolo proprio proprijs facultatibus conſtruentes, eamque & beneficijs, & priuilegijs dotantes, Inſtrumentis publicis munierunt, ad quam annis ſingulis Clerus, & Soranus populus cum luminaribus accedentes, Amaſij tranſitum deuotè recolebant. Hactenus Acta. Eius ſacrum Corpus iacet in Cathedrali, de quo Martyrologiũ Rom. Baroniuſque in notis, & Ferrarius ad hunc diem. Obijt autem S. Amaſius poſt annum Dom. 355. Liberio Pontifice, & Conſtantio Auguſto Imp.

3. S. VRBANVS Tertius Theanenſis Eccleſiæ Epiſcopus conſecratus eſt poſt S. Amaſium. Is S. Paridis diſcipulus & Diaconus cum poſt magiſtri exceſſum à populo illi ſubrogandus eſſet, quod illum Theani natũ, & educatum omnes probè noſſent, electionem deteſtatus eſt, ac vt Amaſium virum ſanctiſſimum eligerent perſuaſit. Cum autem, & ipſe Amaſius migraſſet è vita, ſummo omnium conſenſu ad onus paſtorale electus, licet reluctans, ſe tanti muneris indignum diceret, tandem ciuium precibus iuſtis, paſſus eſt ſe conſecrari. Suſcepto itaque munere, aſſiduis prædicationibus populum à vitijs, à contentionibus, & inanibus operibus reuocabat, pauperum curam gerens, ac viduarũ & oppreſſorum defenſioni inuigilans. Cumque diuina in eo gratia præluceret, languentes & ægroti ad eum confluebant, quod illũ cęcis viſum, claudis ambulandi, & mutis loquendi facultatem reſtituere, & à Dæmone oppreſſos liberare cernerent. Cum inter viſitandam Diœceſim, Eccleſias complures reficiendas, & diuinum cultum reſtituendum curaſſet, denique ſanctis operibus cumulatus, pijs laboribus perfunctus, ætateque confectus cum obitus ſui diem præſciſſet, extructo ſibi apud fluuium & portam vrbis inferiorem tumulo, migrauit in Cęlum 8. Id. Decemb. Hæc ex Actis eiuſdem Eccleſiæ à Ferrario exſcripta. Vrbani meminit Martyrol. Rom. & Baronius in notis, quo verò tempore obierit, in eius vita non apparet, putatur tamen ſub Liberio Papa obijſſe. Poſt Vrbanum ferè per quinq, integra ſæcula, qui præfuerunt in hac Theanenſi Eccleſia deſiderãtur Epiſcopi, eorum memoria cum monumentis interiere in illo miſerabili Archiuij incendio, quod præterito ſæculo acciditſſe narratur.

4. LVPVS Theanenſis Epiſcopus defunctus circa annum Dom. 860. cuius tantum mentio extat apud Leonem Oſtienſem in Chronic. Caſſinen. lib. 1. c. 32.

5. HILARIVS Diaconus, & Monachus Caſſinas immediatus fuit ſucceſſor Lupi, vt idem Oſtienſis teſtatur eodem lib. capitulouc. *His, ait, diebus* (temporibus ſcilicet Bertarij Abbatis Caſſinenſis circa annũ ſalutis 860.) *defuncto Lupo Theanenſi Eccleſiæ Præſule, Hilarius Diaconus, & Monachus huius Monaſterij in eadem Ciuitate Epiſcopus ordinatur*. Paucis annis præfuiſſe videtur ex ſucceſſore; tamen obitus dies, annuſque ignoratur.

6. STEPHANVS huius Sedis Epiſcopus

pus circa annum Chriſti 866. Oratorium paruum, quod intra Monaſterium S. Sophiæ Beneuenti Bertarius Abbas Caſſinas compleuerat in honorem Sancti Patris Benedicti, teſte Leone Oſtienſi lib. primo cap. 35. conſecrauit.

7. LEO Monachus Caſſinas, ac Theanenſis Epiſcopus florebat anno 879. apud Baronium ex Leonis Oſtienſis lib. 1. cap. 40. cũ narrat, Leonem cum Bertario Caſſinenſi Abbate diſſuaſiſſe Ioannem VIII. Papam, ne Landulphum Capuanum Ciuem laicum Epiſcopum crearet, de qua re extat eiuſdem Pontificis epiſtola ad ipſum Leonem, & ad ipſum electum Landulphum num. 207. Leonis meminit Trithemius de ſcript. Eccleſ. lib. 4. cap. 268. eidem ſcripſit Stephanus Papa V. vt in c. Romanus diſt. 81.

8. ANGELARIVS ex Monacho & Præpoſito Caſſinenſi, 20. Abbas eiuſdem Monaſterij effectus eſt apud Theanum anno ſalutis 884. Succeſſit enim teſte Leone Oſtienſi c. 45. lib. 1. Sancto Bertario à Saracenis Martyrio coronato poſt incenſum Cœnobium Caſſinẽſe, nec multo poſt Angelarius ab vniuerſo Clero & Populo Theanenſi in demortui Epiſcopi locum, ac munus ob inſignes virtutes, & egregia promerita ſubrogatur. Vita ibidem functus eſt nonis Decembris anno 889. in Cathedrali humatus. Poſt Angelarij obitum quis eiuſdem Eccleſiæ fuerit ordinatus Epiſcopus non habemus, ac deinceps vſque ad annum noſtræ ſalut. 1006. huius Sedis deſiderantur Epiſcopi.

9. SANDRARIVS floruit circa ann. Dom. 1006. huius mentio extat in Bulla Cœleſtini III. ad Theodinum Theanenſem Epiſcopum, qui habet Sandrarium priuilegio cohoneſtatum fuiſſe à Ioanne XVIII. Papa.

10. GVILLELMVS interfuit conſecrationi Eccleſiæ Caſſinenſis præſidente Alexandro II. anno 1071. apud Anonymum Caſſinenſem.

11. PANDVLPHVS Monachus Caſſinas à Paſchali II. Theanenſis Epiſcopus cõſecratus eſt, cuius meminit Petrus Diac. lib. 4. Chron. Caſſin. c. 75 Teſtis fuit Bullæ Honorij II. conceſſæ Eccleſiæ Piſanæ anno 1126. vir doctus fuit Pãdolphus, & Eccleſiaſticæ libertatis acerrimus propugnator. Hic perperam Oſtienſis Epiſcopus dicitur ab Vvione lib. 2. Ligni vitæ cap. 9. ex Petro Diac. Caſſin. c. 25. de viris Illuſt. Caſſinen. nuper publici iuris factus à V. C. Io. Baptiſta Mari.

12. RAVL interfuit Conuentui Capuæ celebrato à Rogerio Rege an. 1144.

13. PETRVS Theanenſem Sedem ſuſcepit regendam ante annum 1171. eiuſdemque memoria extat ad annum vſq; 1191. quo teſtis fuit priuilegio Henrici VI. Imp. Eccleſiæ Caſſinenſi conceſſo, paulò poſt, deceſſiſſe neceſſe eſt aſſerere, cum anno 1193. Theodinus eius ſucceſſor nobili indulto à Cœleſtino III. condecoratus eſt. Is anno 1171. aduerſus Sueſſanos Ciues, Heruetumque eiuſdem Ciuitatis Epiſcopum de cuiuſdam aquæ decurſu coram Comite Roberto, Caſertæ, Apuliæ & Terræ laboris magno Comeſtabili, & Iuſtitiario proclamauit, libellum iudicij profert Camillus Peregrinus par. 1. hiſt. Principũ Longobardorum tenoris ſequentis.

In nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti. Anno ab Incarnatione eius M. CLXXI. Regni Domini noſtri Secundi Guglielmi Dei gratia magnifici Regis Siciliæ, Ducatus Apuliæ, & Principatus Capuæ anno 6. menſe Iunij, Indict. 4. in præſentia D. Comitis Roberti, Caſertæ, Apuliæ, & Terræ laboris magni Comeſtabilis, & magni Iuſtitiarij, qui apud Magdalonum Curiã tenebat. Nobis Alexãdro, Ioanne, & Bartholomæo Ciuitatis Capuæ Iudicibus, & Valleriano Auerſanæ Ciuitatis Iudice, & Ioanne & Donato Iudicibus Magdaloni in iudicio reſidentibus, præſentibus Ioanne Caccauicarro, qui ex mandato Domini Comitis, vt Iudex, in Curia ſedebat, Atenolfo de Patritio, Petro Fratre, Pandolfo de Marczano, Diſolfo filio eius, Riccardo de Citro Regio Comeſtabile, Aſcitino, Riccardo notario, & alijs quampluribus; Petrus venerabilis Theanenſis Epiſcopus cum Iudicibus, militibus, & Ciuibus Theani proclamauerunt, aduerſus Ciues Sueſſæ, qui in Curia aderant, quod ipſi furtiuè quandam aquam inuaſerant, & eam ad Ciuitatem Sueſſæ deriuabant, quam aquam tam longo tempore poſſederant, quod hominum memoriam excedebat. Heruetus verò venerabilis Sueſſæ Epiſcopus, Iudices, milites, & alij quamplures Ciues Sueſſæ, qui pro parte Ciuium Sueſſæ ad reſpondendum venerant, aquam illorum ſe furtiuè non inuaſiſſe, ſed aquam, quam ſe quaſi poſſidere dicebant, ex dono, & conceſſione, & ordinatione Domini Regis Rogerij beatæ memoriæ ſe poſſediſſe dixerunt; Super quo produxerunt teſtes Anneum de Riuo Matricio, & Landonem Burrellum, quos donationi, conceſſioni, & ordinationi D. Regis Rogerij interfuiſſe dicebant. Item illud aliud allegabant, tempore Simionis Seneſcalchi de hoc fuiſſe ortam controuerſiam inter Ciues Theani, & Ciues Sueſſæ, & teſtificatum fuit in præſentia Simionis Seneſcalchi per Eunlum de Mazzano, Anneum de Riuomatuſio, & per eundem Simionem Seneſcalchum, quod prædictus D. Rex huiuſmodi aquã Ciuitati Sueſſę conceſſit. Item dicebant, quod ex præcepto ipſius Comitis Roberti quidam ex Ciuibus Sueſſæ, & quidã ex Ciuibus Theani cum ipſo Petro Theani Epiſcopo ſuper ipſa aqua cõuenerant, & ex vtriuſque partis conuentione ſtatutum eſt, vt ex macerie ſupra liceret Sueſſanis aquam habere, & à macerie infra Theanenſes aquam haberent. Et de his omnibus Sueſſani ſe teſtes habere dicebant. Pars verò Theanenſium ordinationem & conceſſionem Do-

Domini Regis in dubium reuocabat. Item nec mandato Theanẽſium, nec pro aquæ cõtrouerſia finienda ante prædictum Seneſcalchum venerant, & ipſam conuentionem, etſi fuit, vt aſſerebatur, mandato, vel voluntate Teanenſium factam fuiſſe negabat. Pars itaq; Sueſſanorum ad probandum quod dixerat, in primis produxit coram nobis Anneum de Riuo Matritio, & Landonem Burrellum, qui vnus poſt alium ſunt nobis teſtificati, dicentes, ſe interfuiſſe, vidiſſe, & audiuiſſe quando prædictus Dominus noſter Rex Rogerius præſente Euulo de Mallano in Palatio Caſtri Sueſſæ ſtans ad feneſtram ordinauit, conceſſit & donauit Sueſſanis, vt à partibus Roccæ Monſini, & ab eis pertinentijs aquæ caperent Sueſſani, & ad Ciuitatem ſuam aquam ducerent, & præcepit Euulo de Mallano, vt illud eis aſſignaret, & dixerunt, quod ex tempore prædictæ conceſſionis ipſam aquam Sueſſani vſque nunc ad Ciuitatem ſuam duxerunt. Item produxit Sueſſanorum pars Riſonem Judicem Sueſſæ, & Philippum Notarium Græcum, qui vnus poſt alium nobis teſtificati ſunt dicentes, ſe vidiſſe, & audiuiſſe prædictũ Euulum de Mallano, & Anneum de Riuo matritio in præſẽtia prædicti Seneſcalchi præſentibus Teanenſibus, & prædicto Teanenſe Epiſcopo, teſtificatos fuiſſe conceſſionem ipſius aquæ à memorato Domino noſtro Rege Rogerio factam & ipſum Seneſcalchum id ipſum ſuo teſtimonio confirmaſſe, & Petro de Rauello iniunxiſſe, vt conceſſionem Domini Regis Rogerij Sueſſanis adimplere faceret. Demum pars Sueſſanorum produxit coram nobis prætatum Sueſſanũ Epiſcopum, & iam dictũ Anneum, & Boemundũ Sueſſę, qui vnus poſt aliũ nobis teſtificati ſuut ſe vidiſſe & audiuiſſe eo tempore, quãdo Epiſcopus, nõ Epiſcopatus honorem fuerat adeptus, ex mandato prædicti Comitis Roberti Sueſſanos cum Theanenſibus de aqua ad prædictam conuẽtionem veniſſe, vt à macerie ſupra, aqua eſſet Sueſſanorum: à macerie infra Theanenſium. A nobis autem præfatis Iudicibus iam dictorũ teſtium verbis propalatis, pars Theanenſium prætatum Anneum de Riuo Matritio, & Landonem Burrellum falſum teſtificatos fuiſſe per pugnã ſe probare velle dicebãt, nos verò præfati Iudices ex præcepto Domini Comitis cum Ioanne Caccauicarro & . . . Ioanne Bello, Riccardo Citri Regio Gameſtabulo, Atenolfo de Patricio, Petro fratre, Pandulfo de Marczano, Aſcitino, Riccardo Notario, in partem iuimus; & habito conſilio, reuerſi iudicauimus, pugnam in hoc caſu locum non habere: tum quia inter Langobardos erat quæſtio, tum quia de his, quæ non viderant Theanenſes, pugnare non debebant. Et quia prædictus Comes volebat, vt hæc lis rationabiliter finem acceptaret, noſtro præcepto prædictus Anneus, & ſubpoſitæ perſonæ, & iam dictus Lando propria manu ſuum teſtimonium iureiurando confirmauere. Quo facto, de poſſeſſione iudicauimus, vt Ciues Sueſſani, ſicut memoratus Rex Rogerius ordinauerat, aquam ad Sueſſanam Ciuitatem ducerent, & in poſſeſſione aquæ eſſent, ita quod Theanenſes exindè aliquod impedimẽtum eis non facerent, ipſius ſanctiſſimæ Regiæ donationis, conceſſionis, & ordinationis confirmatione Domino noſtro gloriſiſſimo Regi reſeruata. Vt dictum, quod factum eſt, memoriam non effugiat pro ſecuritate quoque Ciuium Sueſſanorum, nos qui ſupra Alexander, & Ioannes Capuæ Iudices hęc omnia in ſcripto redigenda tibi Petro nos commiſimus . . . . . .

Ego qui ſupra Alexander Iudex.
Ego qui ſupra Bartholomæus Iudex.
Ego qui ſupra Ioannes Iudex.
Ego qui ſupra Ioannes Iudex.
Ego Valerianus Iudex.
Donatus Iudex.
Ego Adenolfus de Patricio interfui.
Ego Riccardus Citri Regius Comeſtabulus interfui.

Poſt hæc Petrus anno Dom. 1174. Eccleſiã S. Mariæ de Theano Cœnobij S. Mariæ de Capua obnoxiam conſecrauit, interfuitque anno 1179. Concilio Lateranenſi ſub Alexãdro III. celebrato, eodemque anno, eoque Præſule 9. Kal. Decembris abſolutum eſt nobile Ciſtercienſis Ordinis Cœnobium Sanctæ Mariæ de Ferraria, quod in ſua Theanenſi Diœceſi apud oppidum Rayranum quidam Ioannes de Ferrarijs vir religioſus, Monachuſque Foſſæ nouæ eiuſdem inſtituti Tarracinenſis Diœceſis anno Chriſti 1171. exædificare cœperat in fundo Richardi Comitis de Sangro, qui ob deuotionem, quam erga Ciſtercienſem Ordinem gerebat, ſolum donauerat, Cœnobio ex fundatoris nomine S. Mariæ de Ferraria cognomen indidere, Monachi verò vnà cum Petro primo Abbate ex eodem Foſſæ nouæ Monaſterio euocati fuere. Nouellæ plantationi plura addiderũt bona Tancredus, eiuſque ſucceſſor Guillelmus Siciliæ Reges, alij Principes viri priuilegijs exindè eximijs exornarunt, tum illi, cum alij eorum ſucceſſores Reges, Lucius, Clemens, Cœleſtinus III. Romanorum Pontifices, & alij plures, qui poſt ipſos Romanam ſupplerunt Sedem, ſuis diplomatibus religioſam domum cohoneſtarunt, Cœleſtini diploma placuit hic ad verbum ab exemplari exſcriptum recenſere, vbi plures digniſſimi eius Cœnobij benefactores perennantur.

Cœleſtinus Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei. Dilectis fil. Nicolao Abbati S. Mariæ de Ferraria, eiuſque fratribus, tam præſentibus, quam futuris regularem vitam profeſſis in perpetuum.

Religioſam vitam eligentibus Apoſtolicum conuenit adeſſe præſidium, ne forte cuiuslibet temeritatis incurſus, aut eos à propoſito reuocet, aut robur, (quod abſit) ſacræ religionis infringat. Eapropter dilecti in Domino filij veſtris iuſtis poſtulationibus clementer annuimus, vt prælatam Eccleſiam S. Mariæ de Perraria, quæ in fundo à nobili viro Riccardo quondam Comite de Sangropia vobis donatione conceſſo ad diuinum obſequium conſtruxiſtis, ſed & cambium quod feciſtis cũ Ven. Fratre noſtro Matthęo Capuano Archiepiſcopo, & Eccleſia Capuana, à quibus recepiſtis duas Eccleſias diruras, ideſt Eccleſiam s. Martini, in qua Ciſtercienſem Ordinem inſtituere ſtatuiſtis, & s. Lucię cum omnibus tenimentis earum, ſicut habetis in publico Inſtrumento, & locum illum, vbi eſt Eccleſia s. Angeli, cum ipſa Eccleſia & tenimento ſuo in Ius, & proprietatem s. Petri & Sacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ ad inſtar fel. rec. Lucij & Clementis prædeceſſorum noſtrorum ſuſcipimus, & præſentis ſcripti priuilegio communimus: ſtatuentes, vt quaſcunque poſſeſſiones, quæcunque bona eadem Eccleſia in præſentiarum iuſtè, & canonicè poſſidet, aut in futurum conceſſione Pontificum, largitione Regum, vel Principũ, oblatione fidelium, ſeu aliis iuſtis modis Deo propitio poterit adipiſci, firma vobis, veſtriſque ſucceſſoribus, & illibata permaneant, in quibus hæc proprijs duximus exprimenda vocabulis. Prædia, quæ contulit vobis Illuſtr. mem. VV. Com. Rex Siciliæ, ſcilicet ſtartiam de Camillano, ſtartiam de Palmento & giardinum Vallerari, ſtartiam s. Stephani, & Pantanolli, & Riuum Ianuli & fontis Stellæ, & s. Petri Lacuſancti, vſum paſcuorum, & omnium ſiluarum in eodem tenimento, Vaiani, ſtartiam de Flaſi, & pedis montis, quam dedit vobis Tancredus Illuſtris Siciliæ Rex in tenimento Theani: Tenimentum, quod habetis intromonte, & in omnibus partibus eius, & quicquid habetis in Vairano: Prędium, quod contulit vobis Ioannes Notarius iuxta flumen Vulturani, & quicquid vobis contulit Vgo de Prata, quicquid habetis in Territorio s. Angeli, & omnia paſcua in terra eiuſdem Vgonis, & quod habetis in Catalaſca, fundum de ſilua plena, quem habetis ex dono Gimundi. Terram, quam contulit vobis mulier nobilis Matelda, & prædictus Vgo in flumine Lete, vbi habetis molẽdinum ſollæ. Eccleſiam s. Crucis cum ſuo tenimento: Rationes Eccleſiarum, quas habetis in Neapoli. Beneficium, quod dedit vobis nobilis vir Ioannes Comes Alifiæ in eadem ciuitate, & domos, & terras, quas ibi habetis. Tenimentum VV. de ſatina, quod dedit vobis nobilis vir Goffredus de Monte-fuſculo. Prædium quod contulit vobis Comes VV. de Caſerta in tenimento Teneſciæ, quod fuit Ioannis militis Baſſi. Molendinum, quod vobis contulit Comes Rogerius de Molina in Iſernia. Et Molendinum de Pinima, quod dedit vobis Malgerius Torellus, & quod habetis in Petra, & in Martiano, & in Iſernia; domus, apothecam, & terras, quas Ioannes Riccardi dedit vobis in Capua, & domos, quas dedit vobis Petrus Alifiæ in eadem ciuitate, & quod Sergius contulit vobis in Aduerſam. Sanè laborum veſtrorum, quos proprijs manibus, vel ſumptibus coliris tam de terris cultis, quàm incultis, &c. Liceat quoque vobis Clericos, vel laicos liberos, &c. Prohibemus inſuper ne vlli fratrum veſtrorum, &c. Diſcedentem verò, &c. Quod ſi quis forte, &c. Paci quoque & tranquillitati veſtræ paterna in poſterum ſollicitudine prouidere volẽtes prohibemus auctoritate Apoſtolica, ne quis infra ambitum locorum, ſeu granciarum veſtrarum furtum, rapinamue committere, ignem apponere, hominem capere, vel interficere, ſeu aliquam violentiam temerè audeat exercere. Illud inſuper auctoritate Apoſtolica prohibemus, ne infra dimidiam leucam prope Abbatiam veſtram aliqua de nouo habitatio fiat, de qua vobis debeat ſeruatæ hactenus libertatis, & pacis aliquod præiudicium generari. Ordinationes verò Monachorum veſtrorum à Dioeceſ. &c. Decernimus ergo, vt nulli omninò liceat præfatam Eccleſiam temerè perturbare, &c. Salua Sedis, &c. Si qua igitur in futurum, &c. Cunctis autem eidem loco ſua iura, &c. ſit Pax, &c. Amen.

Perfice greſſus meos in ſemitis † tuis. S. Petrus, S. Paulus.

Cœleſtinus Papa Tertius.

Ego Cœleſtinus Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus.
Ego Albinus Albanen. Epiſc.
Ego Octauianus Oſtien. & Velitren. Epiſcopus.
Ego Ioannes Prænest. Epiſc.
Ego Petrus Portuenſis, & Sanctæ Rufinæ Epiſcopus.
Ego Pandolphus Baſilicæ duodecim Apoſtolorum Presb. Cardinalis.
Ego Melior SS. Ioannis & Pauli Presb Card. & Pam.
Ego Ioannes tit. S. Stephani in Cœlio Monte Presb. Card.
Ego Gentius tit. S. Laurentij in Lucina Presb. Card.
Ego Goffredus tit. S. Praxedis Presbyter Card.
Ego Bernardus S. Petri ad Vincula Presb. Card. titulo Eudoxiæ.
Ego Gratianus SS. Coſmæ & Damiani D. Card.
Ego Gregorius Sanctæ Mariæ in Portica D. Card.
Ego Gregorius Sanctæ Mariæ in Aquiro D. Card.
Ego Gregorius S. Georgij ad velum Aureum D. Card.

Ego

Ego Ioannes Sancti Sergij & Bacchi D. Card.

Ego Nicolaus Sanctæ Mariæ in Coſmedin D. Card.

Dat. Laterani per manum Aegidij S. Nicolai in Carcere Tulliano Diac. Card. Sexto Non. Martij Indict. 11. Incarnat. Domini M.C.XCII. Pontif. vero D. Cœleſtini Papæ III. anno ſecundo.

Extat Priuilegium Friderici Imperatoris, & Siciliæ Regis factum Thadæo Abbati Sanctæ Mariæ de Ferraria contra ea quæ fecit Nicolaus eiuſdem loci Abbas, qui ab Imperatore propter imperfectionem ſuam remotus eſt à regimine Abbatiali; &c. priuilegium deſideratur.

Protulit illuſtris hæc Abbatia viros ſanctimonia vitæ claros, floruitque per aliquot ſæcula quouſque per hominum malitiam, iniuriamque bellorum penè deſolata, & in commendam data fuit: pauci hactenus in ea degunt Monachi. Huius Cœnobij profeſſus extitit Benedictus humilis conuerſus, qui vitam Eremiticam duxit ſupra montem iuxta oppidum Venafri; & ſanctè, vt vixerat, obijt die 18. Martij anno 1278. claruitque miraculis; ex eo quoq; aſſumpti ſunt ad regimen Abbatiæ s. Mariæ de Arabona eiuſdem Ordinis Teatinen. Diœceſis B. Albimanus primus eiuſdem Monaſterij Abbas, & Sanctillus ſucceſſor eius in omnis ſanctitatis vita venerabiles. Licet in hac Eccleſia Comes Malgerius Roſelli, qui cum omnia bona ſua Monaſterio dono dediſſet, monaſticum habitum ſumpſit, in eoque pie obijt anno 1291. ſequuti verò ſubſequuta eſt Comitiſſa eius vxor ſpecialis & ipſa benefactrix, iuxta virum ſuum ſepulta. Placet huius Cœnobij Abbates enumerare, quorum memoria ex monumentis eiuſdem ad nos peruenit.

Petrus primus Abbas ex Cellerario Monaſterij Foſſæ nouæ Tarracinen. Diœc. aſſumptus anno 1179.

Nicolaus 2. *anno* 1193.

Thadæus egregius vir 4. *Abbas rexit, ac præfuit eximiè ab anno* 1200. *ad annum vſque* 1227.

Bartholomæus 6. *fuit huiuſce Cœnobij Abbas, cuius dies obitus memoratur in veteri m. s. edito Martyrologio* 3. *Kalen. Octobris, huius Codicis pars extat in Bibliotheca Aniciana.*

Ioannes Petrus anno 1321.

Thomas de Coratio 16. *Abbas. Obijt* 17. *Kal. Decemb. ex prænotato Martyrol.*

Thomas de Miniano anno 1381.

Nicolaus de Alifa 19. *Abbas. Obijt* 17. *Kal. Iunij.*

Andreas de Capua 1418.

Thomas de Aquino anno 1426. *vltimus Abbas Regularis reſignauit anno* 1449. *Obijt verò anno* 1461. 3. *Kal. Octobris.*

Ladislaus Dentice Epiſcop. Lucerinus primus Commendatarius anno 1449. *hanc tenuit Abbatiam ad annum vſque* 1475.

Io. Card. de Aragonia Ferdinandi Regis filius hanc habuit Abbatiam commendatam anno 1476. *obijt* 1485.

Hieronymus Card. Recanatenſis tit. Sancti Chryſogoni 3. *Commendatarius anno* 1485.

Camillus de Varano ſub Pio IV.

Fabritius Caraffa.

Ioannes Baptiſta Card. Pallotus, qui nunc viuit.

Cæterum redeamus ad Petrum Theanenſem Epiſcopum, à quo digreſſi ſumus, hic ſummo labore, & inflato animo clericos Minianenſes ſuæ Diœceſis ad Cathedraticum ſoluendũ cohibuit, & cum Guamando Roccæ Romanæ Domino de iuribus Eccleſiæ ſuę olim à prædeceſſore ſuo acquiſitis per liberã donationem Andreæ Guamandi patris diu certauit, tandem cum ad ſaniorem mentem Guimandus deueniſſet, per publicum documentum anno Dom. 1189. ea omnia liberè Petro dimiſit, cuius documenti exemplar habetur inſertũ in Cœleſtini III. bulla ad Theodinum Epiſcopum Petri ſucceſſorem, quam mox dabimus in Theodino. Peruenit Petrus ad annum 1192. & bono fine quieuit.

14. THEODINVS defuncto Petro ſucceſſit anno 1193. hanc ipſam Eccleſiam cum laude præcipua adminiſtrauit, liquidẽ Theanenſem Diœceſim ad antiquam diſtinctionem traduxit, & eam confirmandam obtinuit à Cœleſtino III. vt eiuſdem Pontificis bulla promit, cuius tenor ab exemplari apud nos, ita ſe habet.

Cœleſtinus Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei. Venerabili Fratri Theodino Theanenſi Epiſcopo, eiuſque ſucceſſoribus canonicè ſubſtituendis in perpetuum.

In eminenti Apoſtolicæ Sedis ſpecula diſponente Domino licet immeriti conſtituti, fratres noſtros Epiſcopos tam vicinos, quàm longè poſitos fraterna debemus charitate diligere, & eorum quieti & tranquillitati ſalubriter auxiliante Domino prouidere; Ea propter venerabilis in Chriſto Fr. Theodine Epiſcope tuis iuſtis poſtulationibus annuentes ad inſtar prædeceſſorum noſtrorum fel. record. Paſcalis, Adriani, Alexãdri, Lucij, & Clementis Romanorum Pontificum præſentis ſcripti auctoritate ſancimus, vt vniuerſi Parochiæ fines, ſicut à Ioannis recol. me. XVIII. Papæ Priuilegio, quod Sandrario Epiſcopo indultum eſt, determinati eſſe noſcuntur, ita omnino integri tam tibi, quàm tuis ſucceſſoribus perpetuò conſeruentur; ſcilicet à primo latere, ſicut ingreditur aqua de Sexto fluuium Vulturnum, & ſicut ipſe

fluuius deſcendit vſque ad montem Anezone, & quomodo aſcendit terra ipſius montis, & exit in finem de Melanico à ſecundo latere, quomodo vadit terra de monte, qui dicitur Petra Molaria, & de monte Maione, & deſcendit in Decem-pondera, & vadit in ſtafiſum, & deſcendit . . . . de ſcabello, & in ipſa rigazo mittit in Sagonem, ſicut idem Sagon vadit in locum, qui dicitur Balurum, vbi ſe coniungere videtur Riui, qui dicitur Porci à tertio latere, quando aſcenditur ſurſum per ipſum riuum vſque in Pontem de Cenſano, & reuoluit per ſolium inuadit in Pontem fractum, & aſcendit in vallonem & progreditur in Cartelera, & exit in vadum, qui dicitur Area, & aſcendit in Caſtellucum, & exinde pergit in rigaginem, quæ ducit iuxta Eccleſiam Sanctæ Mariæ, quæ eſt in Baloneo maiore, & ipſa rigago mittit in flumine de Ganigliano à 4. latere eſt idem fluuius, & aqua, quæ dicitur Branta, & vadit in Silicum, deinde pergit in furcam S. Martini, & exinde vadit per ipſos montes, & deſcendit per vallem de Almagno in ſupradicta aqua de ſexto, intra quos fines Theanenſis ciuitas, & Caſtella continentur hæc, Petra Molaria, Rocca Romana, Riardus, Caſtrum S. Felicis, Saianum, Caſtrũ quod nominatur Petra Marzana, Bairanum, Penſinæ, Preſentianum, Minianum, Caminum, Caſale Caſpuli, Rocca Banterani, Cucuruzium, Mertula, Gallucium, Rocca S. Crucis . . . . Terra Marzanellum, Caianum, Colonia S. Ioannis, Incluſas ſeu alia nonnulla, Monaſteria quoque, ſeu Eccleſiæ Clericorũ, ſeu Monachorum. Præterea quaſcunque poſſeſſiones, quæcunque bona ipſa Theanenſis Eccleſiæ in præſentiarum iuſtè, & canonice poſſidet, aut in futurum conceſſione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, ſeu aliis iuſtis modis præſtante Domino poterit adipiſci, firma tibi, tuiſque ſucceſſoribus, & illibata permaneant. Porro eiuſdem Epiſcopatus clericos cuiuſcunque ordinis ſint, & laicorum poteſtate ſubtractos ſub tuo iure præcipimus permanere adhuc, cum iampridem inter bon. mem. Petrum prædeceſſorem tuũ, & clericos Minianenſes ſuper ſolutionem Cathedratici quæſtio mota fuiſſet, tandem fel. rec. Lucius Papa prædeceſſor noſter tunc tit. S. Praxedis Presb. & Ioannes SS. Sergij & Bacchi Diaconi Cardinales ex delegatione Romani Pontificis recognouerunt de cauſa, & receptis, idoneis teſtibus, quod prædeceſſores eiuſdem Epiſcopi à ſingulis Presbyteris Minianen. duodecim denarios per quadraginta annos nomine Cathedratici percepiſſet, & plurium aſſertione comperto, quod huiuſmodi conſuetudo in Capuanæ & Beneuentanæ, & aliis circum adiacentibus prouincijs ſeruaretur Cathedraticum ipſum, ſibi, & ſucceſſoribus ſuis à Sacerdotibus præſcripti Caſtri ſecundũ conſuetudinem ſoluendum, quam vtique ſententiam, ſicut ab eodem Lucio prædicto Cardinale prolata, & ſanctæ mem. Adriano, & dicto Lucio, atque Clemente prædeceſſoribus noſtris Romanis Pontificibus noſcitur confirmata futuris cenſemus manere temporibus illibata. Præterea libertates, & immunitates à dilecto filio nobili viro Gimundo de Rocca Romana Theanenſis Eccleſiæ rationabiliter conceſſas, ſicut in ſcripto autentico confecto plenius continetur, ratas & eas futuris temporibus illibatas, ad maiorem verò firmitatem ſcriptum illud de verbo ad verbum huic præſenti paginæ inſſimus inſerendum, quod ſic ſe habet.

In nomine Domini Noſtri Ieſu Chriſti Amen. Incarn. eius 1189. & 23. anno Regni Domini noſtri ſecundi Gulielmi Dei gratia magnifici Regis, menſe Februarij Indict. 7. Honori S. Matris Eccleſiæ, eiuſque iuri quiſque Chriſtianus tanto propenſius debet inſiſtere, quanto in ipſius vtero renaſcendi ſumit initium, & per eam vitæ perpetuæ præſtolatur euentum, id eſt, quod nos Guimundus de Rocca Romana notum fieri volumus tam præſentibus, quàm abſentibus, quod cum multiplices, & variæ quæſtiones & ſuper diſtinctis capitulis inter Dominum Petrum venerabilem in Chriſto Patrem noſtrũ Theanenſem Epiſcopum pro parte Eccleſiæ ſuæ & . . . verterentur, tandem per communium amicorum colloquia ad pacis vnitatem, & concordiam ſtuduimus peruenire; afferebat enim idem venerabilis Epiſcopus Presbyteros, & Clericos in terra noſtra habitantes à nobis & baiuis noſtris frequenter grauari & opprimi in illicitis, & iniuſtis exactionibus, & in tollagijs animalũ ſuorum: de tertia quoque parte Decimæ de Demanij noſtri quæſtione mouebat idem Dominus Epiſcopus, quod non permittebamus eum habere integrè & quietè ſicut Pater noſter Dominus Andreas bon. mem. olim Roccæ Romanæ Dominus Eccleſiæ ſuæ cõceſſerat, querebatur inſuper, quod non permitteremus eũ vti Eccleſia S. Ioannis Incluſas, ſecundum tenorem Priuilegij ſui, quod remiſſum eſt Theanenſi Eccleſiæ per prænominatum Dominum Andream patrem noſtrum. Nos itaque ad bonum pacis & concordiæ plenitudinem reformari cupientes habito amicorum, & quorundam fidelium noſtrorum conſilio, ſimulque pro animarum Aui, & Genitoris noſtri ſalute, atque pro redemptione peccatorum noſtrorum in præſentia Nicolai Theanenſis Iudicis, & Petri Notarij, aliorumque ſubſcriptorum teſtium, ad hanc ſuper prædictis Capitulis concordiam & pactionem ſtuduimus peruenire. Concedimus namque, & perpetua ſtabilitate firmamus, vt Presbyteri, & Clerici in terra noſtra habitantes, qui patrimonum, vel tenimentum laicale à nobis non habent, à nobis, vel à baiuis noſtris nullam in perſonis, vel rebus ſuis moleſtiam patiantur, ſed ab eis adiutorium exigatur; ſed ſi forte nobis ex gratia aliquid largiri voluerint, libere

bere & abſque inquietatione animi Deo & Eccleſiæ ſeruire permittittantur. Si verò aliqui ſint, qui patrimonium, aut tenimentum à nobis habeant ſecundum quod exigimus à fratribus eorum, vel pro Iuribus patrimonij ſeu tenimenti ab eis adiutorium exigatur. Si quis verò clericorum, vel ſacerdotum criminaliter, vel ciuiliter, ſeu de rebus Eccleſiaſticis amiſſarum, vel conuentus ab Epiſcopo, vel ab alio apud Epiſcopum fuerint, Epiſcopi & Capituli Theanenſis omnis examinatio, iudicium, & caſtigatio. Si verò clericus aliquis, vel laicus aliquem ſacerdotum, vel clericorum de terra noſtra apud Archiepiſcopũ, qui in terra noſtra per Epiſcopum erit conſtitutus vel amicabiliter apud Syndicum Cõgregationis noſtræ terræ conuenire voluerit, ſi ibi potuerit diffiniri, liberè erit, ſi autem per eos terminari nequiuerit, & per alterutram partem ad maiorem Eccleſiam fuerit appellatum, ſiue ſententia fuerit retractanda ad cognitionem maioris Eccleſiæ referatur, in ijs autem omnibus, neque nos, neque Balini noſtri in iudicijs, ſeu coercitionibus clericorum, aut ſacerdotum nullatenus nos intermittemus. Clericos verò & ſacerdotes terræ noſtræ cum proceſſione ſolemni in Feſto S. Ioannis ante Portam Latinam non ſolùm accedere ad maiorem Eccleſiam permittemus; verùm etiam venire nolentes diſtrictione pleniſſima compellemus. Præterea laicos homines, & fideles Theanenſis Eccleſiæ in Caſali Anguillari, & Scarpato ſeu in alijs adiacentibus locis habitantes, nullis oppreſſionibus, nullis grauaminibus, nullis exactionibus aliquo modo fatigabimus, aut fatigare faciemus ſecundum dominium eorum coercebo, & iudicabo, libera ſit Theanenſis Eccleſiæ eius Rectorum; & ſi inteſtati deceſſerint, poſſeſſiones & bona eorum libere & abſque conditione ad Theanenſem Eccleſiam deuolnantur. Animalia quoque & bona eorum non capiemus, non capi faciemus, neque nos, neque Balini noſtri de eis, vel de rebus eorum aliquatenus nos intermittemus, hoc excepto, quod in Paſcha & in Natiuitate Domini in Vexenijs ſecundum quod facere anteceſſoribus noſtris conſueuerunt, viſitabunt, pro eo quod ipſi, & Eccleſiæ eorum ſecuritatem habent in terra noſtra, & commodum indè recipiunt in paſcuis, lingis, & aquis, ſicut alij homines de terra noſtra, ſi verò in vltima voluntate affectu ſupremæ voluntatis de rebus mobilibus nos amplecti aliquis eorum voluerit, nobis aliquid relinquendo, liberum eis ſit nobis ſicut cuilibet alio extraneo relinquere ſecundum coactionem cauſam noſtram, vel Baliuorum noſtrorum, tertiã verò partẽ Decimæ Demanij noſtri libere & abſolutè cõcedimus Theanenſi Eccleſiæ habendam ſecundũ quod Dominus Andreas Pater noſter eidem Eccleſiæ conceſſit. Poſtremò Eccleſiæ S. Ioannis ad cluſas ſecundum tenorem priuilegij à Patre noſtro eidem Eccleſiæ collati liberè & abſolutè dimittimus, ſaluo quod Bonus homo Canonicus, qui ex conceſſione memorati Epiſcopi eãdem Eccleſiam eſt adeptus in vita ſua pacificè & quietè poſſideat, & Anniuerſaria ſecundum tenorem priuilegij noſtri à Canonicis prædictæ Eccleſiæ fiant. Prædicto autem Bono homine defuncto, Epiſcopus in demanio Eccleſiam ipſam habeat, eumque liberè, & ſine contradictione poſſideat. Hanc autem noſtram conceſſionem, & ſuper prædictis Capitulis, ſeu conſtitutionibus, ordinatione, & compoſitione in manibus tuis Domine venerabilis Pater, Domine Theanenſis Epiſcope pro parte & vice Eccleſiæ tuæ in præſentia memorati Iudicis, & Notarij, & ſubſcriptorum teſtium per traditionẽ confirmamus, obligantes nos & noſtros hæredes vobis qui ſupra venerabili Epiſcopo pro parte, & vice iam dictæ Eccleſiæ contra hanc noſtram concordiam, pactionem, atque conceſſionem nullo tempore venire. Nam ſi nos, qui ſupra Guimundus, vel noſtri hæredes, vel aliquis pro parte & vice noſtra hoc ſcriptum de hoc quod continet per qualecumq; incendium dirumpere, vel remouere, ſeu reformare conſenſerimus, aut in quauis parte refutare tentauerimus, centum Biſantios aureos pœnæ nos & hęredes noſtros vobis qui ſupra venerabili Theanenſi Epiſcopo, eiuſque ſucceſſoribus & parte iam dictæ Eccleſiæ componere obligauimus, & omnia ſupradicta complere; & hæc charta de hoc quod cõtinet firma & ſtabilis permaneat ſemper, & de his omnibus complendis . . . noſtro vobis qui ſupra venerabili Theanenſi Epiſcopo dedimus, & fideiuſſores indè poſuimus per conuenientiam, nos ipſos vnde ſi neceſſe fuerit ad pignorandum obligauimus nos & noſtros hæredes vobis, veſtriſque ſucceſſoribus, & partem dictæ Eccleſiæ de rebus noſtris mobilibus, & immobilibus pignorari licita & illicita vſque ad legem, & taliter nos qui ſupra Guimundus de Rocca Romana, qualiter nobis actum & congruum fuit qui ſupra venerabili Patri Petro Theanenſi Epiſcopo pro parte & vice memoratæ Eccleſiæ Theanenſis notificemus, & te Petrum Notarium, qui interfuiſti ſcribere rogauimus. Scripſi Ego Petrus Notarius, & interfui in territorio Theanenſi, vbi dicitur Verclanicum. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum liceat prætatam Eccleſiã temerè perturbare, vel eius poſſeſſiones auferre, vel ablatas retinere, minuere ſeu quibuslibet vexationibus fatigare, ſed omnia illibata, & integra conſeruentur eorũ, pro quorum gubernatione & ſuſtẽtatione conceſſa ſunt vſibus omnimodo profutura, ſalua Sedis Apoſtolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum Eccleſiaſtica, ſæcularisue perſona hanc noſtræ conſtitutionis paginam, ſciens contra eam temerè venire tentauerit, ſecũdò, tertiove monita niſi præſumptionem ſuã congrua ſatisfactione correxerit, poteſtatis, honoriſue ſui dignitate careat. Cunctis autem eidem

eidem loco iura ſeruantibus, ſit pax Domini A
noſtri Ieſu Chriſti, quatenus & hic fructus bonæ actionis, reamque ſe diuino iudicio exiſtere, de perpetrata iniquitate cognoſcat, à Sanctiſſimo Corpore Dei, & Domini Redemptoris noſtri Ieſu Chriſti aliena fiat, atque in extremo examine diſtrictæ vltioni ſubiaceat. Cunctis autem eidem loco ſua iura ſeruantibus ſit pax Domini noſtri Ieſu Chriſti, quatenus & hic fructus bonæ actionis percipiant, & apud diſtrictum iudicem præmia æternæ pacis inueniant. Amen.

Ego Cælestinus Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus.
Ego Octavianus Oſtienſis & Velitrenſis Epiſcopus. B
Ego Petrus Portuenſis & S. Rufinæ Epiſcopus.
Ego Pandulphus Baſilicæ 12. Apoſtolorum Presb. Cardinalis.
Ego Ioannes tit. S. Clementis Card. Tuſculanus Epiſcopus.
Ego Io. Felix Presb. Card. tit. S. Suſannæ.
Ego Romanus tit. S. Anaſtaſiæ Presb. Cardinalis.
Ego Guido Presb. Card. tit. S. Mariæ Transtyberim.
Ego Vgo Presb. Card. tit. SS. Syluestri & Martini tit. Equitij.
Ego Gregorius tit. S. Mariæ in Portica Diaconus.
Ego Gregorius S. Mariæ in Aquiro Diac. C
Cardinalis.
Ego Gregorius S. Georgij ad velum aureū Diac. Cardinalis.
Ego Lottarius SS. Sergij & Bacchi Diac. Cardinalis.
Ego Nicolaus S. Mariæ in Coſmedin Diac. Card.

Datum Laterani per manum Aegidij S. Nicolai in Carcere Tulliano Diac. Cardinalis 3. Kalend. Octobris Ind. 12. Incarn. Dominicæ Anno 1193. Pontificatus verò Domini Cæleſtini Papæ III. Anno tertio.

Quanto verò deinde tempore Theodinus hanc rexerit Eccleſiam, vel quo anno obierit, non habemus, putatur tamen diù in ea adminiſtranda deſudaſſe, cuius temporibus Innocentius III. anno 1201. & Fed. II. Imp. anno 1206. & 1221. Thadæum Abbatem de Ferraria vna cum Cœnobio ſub eorum protectione receperunt, quorum priuilegia cum multum faciant hic ab exemplaribus exhibemus. D

Innocentius Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei Dilectis fil. Thadæo Abbati in Monaſterio de Ferraria, eiuſque Fratribus tam præſentibus, quàm futuris Regularem vitam profeſsis in perpetuum.

Religioſam vitam eligentibus Apoſtolicum conuenit adeſſe præſidium, ne forte cuiuslibet temeritatis incurſus, aut eos à propoſito reuocet, aut robur (quod abſit) ſacræ religioni infringat. Eapropter dilecti in Domino filij veſtris iuſtis poſtulationibus clementer annuimus, vt præfatum Monaſterium Sanctæ Dei Genitricis, & Virginis Mariæ, in quo diuino mancipati eſtis obſequio ſub B. Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti priuilegio communimus. In præſens ſiquidem ſtatuentes, vt Ordo Monaſticus, qui ſecundum Deum & regulam B. Benedicti, & inſtitutionem Ciſtercienſium Fratrum in eodem Monaſterio inſtitutus eſſe dignoſcitur, perpetuis ibidem temporibus inuiolabiliter obſeruetur. Præterea quæcunque poſſeſſiones, quæcunque bona idem Monaſterium in præſentiarū iuſtè, & canonicè poſſidet, aut in futurum conceſſione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, ſeu alijs iuſtis modis præſtante Domino poterit adipiſci, firma vobis, veſtriſque ſucceſſoribus, & illibata permaneant, in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Locum ipſum, in quo præfatum Monaſterium ſitum eſt cum omnibus ſuis pertinentijs in territorio Vagrani ſtartias de perticella de Corneliano, & de Palmento; & quicquid ibidem rationabiliter poſſidetis. In territorio Theani ſtartias de Fraxo & Pedis Montis & quicquid aliud ibidem habetis. In Aliſia terram, quam habetis in cambio à Notario Benedicto, & Molendinum, quod habetis in eadem terra in territorio Caſtri Sancti Angeli de Raue Canina limatam, quæ dicitur Perdita, & terram quæ dicitur Gironis, quam dedit vobis Robertus de Foſsacecca Miles & quicquid aliud ibidem habetis. Poſſeſſiones cum iure Molendini, quas dedit vobis Ioannes de Mimmiano in Aliſia & quæcunque alia ibi rationabiliter poſſidetis. In ciuitate Sueſſæ integrum tenimentum poſſeſſionum, quas dedit vobis Tallacauzzus Dominus Caiani, Olmeta, Domum, & partem Molturæ Oliuarum omnium Montanorum Caſtri Miniani cum libertate molendi in eis oliuas veſtras, & ſi qua alia ibidem habetis iuſtè. In territorio Calui, & Silauimatam, quam habetis iuxta flumen Vulturni in loco, qui dicitur S. Stephanus, & terras, quas habetis iuxta flumina in gen. & Appia in loco qui dicitur Startia de Silice. In Capua domos, & poſſeſſiones, quas dedit vobis Ioannes de Ricc. Ioannes Concarrus, Marcus de Raino, Sibilia vxorque Ioannis Fratris, Petrus de Aliſia, & Iudex Alexander. In Teleſia, & in V. [illegible] Tenimenta, quæ vobis contulit Comes de Caſerta, quorum alterum fuit Ioannis Baſſi, alterum Ioannis Forte. In Iſernia Molendinum, quod dedit vobis Rogerius Comes de Moliſio, medietatem duorū Molendinorum, quam vobis ibidem contulit Petrus de Brutō cum vinea in loco, qui dicitur [illegible] In monte Rodoſi, quod dedit vobis Landulphus de ſino in [illegible] Terram, quam vobis contulit Matthia vxor quondam

Ro-

Roberti Licinij, & Molendinum cum ſolla-
quod habetis ibidem. Terras cum Molendi-
no & oliuis, quas habetis in Pantanis Indra-
con. Terras, quas dedit vobis Enricus de
Monte ſuſculo in Albiniano, terram, quam
contulit vobis Maria de Albiniano, & teni-
menta, quæ dedit vobis ibidem Benedictus
Calatia. Libertates inſuper, quas habetis per
Regnum de Plateatrio, Paſſaggio, & herba-
tico. Sanè laborum veſtrorum, quos proprijs
manibus, aut ſumptibus colitis tam de terris
cultis, quàm incultis, ſiue de hortis & virgul-
tis, & Piſcationibus veſtris vel de nutrimen-
tis animalium veſtrorum nullus à vobis deci-
mas exigere, vel extorquere præſumat. Li-
ceat quoque vobis clericos, vel laicos & ab-
ſolutos è ſeculo fugientes ad conuerſionem
recipere & eos abſque contradictione aliqua
retinere. Prohibemus inſuper vt nulli fra-
trum veſtrorum poſt factam in Monaſterio
veſtro profeſſionem fas ſit abſque Abbatis ſui
licentia de eodem loco diſcedere; diſcedentē
verò abſquē communium litterarum veſtrarū
cautione nullus audeat retinere. Quod ſi quis
fortè retinere præſumpſerit, licitum vobis ſit
in ipſos Monachos, vel Conuerſos regularem
ſententiam promulgare. Illud diſtrictius inhi-
bentes, ne terras, ſeu quodlibet beneficium
Eccleſiæ veſtræ collatum liceat alicui perſo-
naliter dari, ſiue alio modo alienari abſque
conſenſu totius Capituli, vel maioris, aut ſa-
nioris partis ipſius. Si quæ verò donationes,
aut alienationes aliter quàm dictum eſt, factæ
fuerint, eas irritas eſſe cenſemus. Ad hæc
etiam prohibemus ne aliquis Monachus, ſiue
Conuerſus ſub profeſſione veſtræ domus cō-
ſtrictus, ſiue conſenſu & licentia Abbatis, &
maioris partis Capituli veſtri pro aliquo fi-
deiubeat, vel ab aliquo pecuniam mutuo ac-
cipiat; vltra pretium Capituli veſtri proui-
dentia conſtitutum, niſi propter manifeſtam
domus veſtræ vtilitatem. Quod ſi facere
præſumpſerit, non teneatur Conuentus pro
his aliquatenus reſpondere: licitum præterea
ſit vobis in cauſis proprijs, ſiue ciuilem, ſiue
criminalem contineat quæſtionem, fratrum
veſtrorum teſtimonijs vti, ne per defectum
teſtium ius veſtrum in aliquo valeat depe-
rire.

Inſuper auctoritate Apoſtolica inhibemus,
ne vllus Epiſcopus, vel quælibet alia perſo-
na ad Synodos, vel conuentus forenſes vos
ire, vel Iudicio ſæculari de veſtra propria ſub-
ſtantia, vel poſſeſſionibus veſtris ſubiacere
compellat, nec domos veſtras cauſa ordines
celebrandi, cauſas tractandi, vel conuentus
aliquos publicos cōuocandi venire præſumat,
nec regularem electionem Abbatis veſtri im-
pediat, aut de inſtituendo, vel remouendo
eo qui pro tempore fuerit contra Statuta Ci-
ſtercienſis Ordinis ſe aliquatenùs intromittat.
Si verò Epiſcopus, in cuius Parochia Do-
mus veſtra fundata eſt cum humilitate & be-
nedictione quæ conuenit, requiſitus ſubſtitu-
tum Abbatem benedicere, & alia quæ ad of-
ficium Epiſcopale pertinent vobis conferre
renuerit, licitum ſit eidem Abbati; ſi tamen
ſacerdos fuerit, proprios nouitios benedice-
re, & alia quæ ad officium ſuum pertinent
exercere, & vobis omnia ab alio Epiſcopo
percipere, quæ à veſtro fuerint indebitè de-
negata, illud adijcientes, vt in recipiendis pro-
feſſionibus, quæ à benedictis, vel benedicen-
dis Abbatibus exhibentur, ea ſint Epiſcopi
forma, & expreſſione contenta, quæ ab ori-
gine ordinis noſcitur inſtituta, vt ſcilicet Ab-
bates ipſi ſaluo ordine ſuo profiteri debeant,
& contra Statuta ordinis ſui nullam profeſ-
ſionem facere compellantur; Pro conſecra-
tionibus verò Altarium, vel Eccleſiarum,
ſiue pro Oleo Sancto, vel quolibet Eccleſia-
ſtico Sacramento nullus à vobis ſub obtentu
conſuetudinis, vel alio modo quicquam au-
deat extorquere; ſed hæc omnia gratis vobis
Epiſcopus Diœceſi impendat. Alioquin liceat
vobis quemcunque malueritis Cathol cum
adire Antiſtitem gratiam & communionem
Apoſtolicæ Sedis habentem, qui noſtra fretus
auctoritate vobis quod poſtulatur impendat.
Quod ſi ſedes Diœceſani Epiſcopi vacauerit,
interim omnia Eccleſiaſtica Sacramenta à vi-
cinis Epiſcopis accipere liberè, & abſque
contradictione poſſitis, ſic tamen vt ex hoc
in poſterum proprijs Epiſcopis nullum præ-
iudicium generetur. Quia verò interdum
propriorum Epiſcoporum copiam non habe-
tis, ſi quem Epiſcopum Romanæ Sedis, vt
diximus, communionem habentem, & de
quo plenam notitiam habeatis per vos tran-
ſire contigerit, ab eo [illegible]
conſecrationum Altarium, ordinationes Mo-
nachorum auctoritate Apoſtolicæ Sedis re-
cipere valeatis. Porrò ſi Epiſcopi, vel alij
Eccleſiarum Rectores in Monaſteria veſ-
tra, vel perſonas inibi conſtitutas, ſuſ-
penſionis, excommunicationis, vel inter-
dicti ſententiam promulgauerint, ſiue etiam
in mercenarios veſtros pro eo quod decimas
non ſoluitis ſiue aliqua occaſione eorum, quæ
ab Apoſtolica benignitate vobis indulta ſunt,
ſeu benefactores veſtros, pro eo quod aliqua
vobis beneficia, vel obſequia ex caritate præ-
ſtiterint, vel ad laborandum adiuuerint in
illis diebus, in quibus vos laboratis, & alij
feriantur, eandem ſententiam protulerint,
ipſam tanquam contra Sedis Apoſtolicæ in-
dulta prolatam duximus irritandam, nec lit-
teræ illæ firmitatem habeant, quas tacito no-
mine Ciſtercienſis Ordinis, & contra tenorem
Apoſtolicorum priuilegiorum conſtiterit im-
petrari. Paci quoque & tranquillitati veſtræ
paterna in poſterum ſollicitudine prouidere
volentes auctoritate Apoſtolica prohibemus,
vt infra clauſuras locorum, ſeu granciarum
veſtrarum nullus rapinam, ſeu furtum facere,
ignem apponere, ſanguinem fundere, homi-
nem temerè capere, vel interficere, ſeu vio-
lentiam audeat exercere. Præterea omnes

liber-

libertates, & immunitates à Prædeceſſoribus noſtris Romanis Pontificibus Ordini veſtro conceſſas, nec nō & libertates, & exēptiones ſæcularium exactionum à Regibus & Principibus, vel aliis fidelibus rationabiliter vobis indultas, auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti priuilegio communimus. Decernimus ergo vt nulli omninò hominum liceat prętatum Monaſterium temere perturbare, aut eius poſſeſſiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, ſeu quibuslibet vexationibus fatigare, ſed omnia integra conſeruentur eorum, pro quorum ſubſtentatione, ac gubernatione conceſſa ſunt vſibus omnimodis profutura, ſalua Sedis Apoſtolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum Eccleſiaſtica, ſæcularisue perſona hanc noſtræ conſtitutionis paginam ſciens contra eam temerè venire tentauerit, ſecundo, tertioue commonita, niſi reatum ſuum cōgrua ſatisfactione correxerit, poteſtatis, honoriſque dignitate careat, reamque ſe diuino Iudicio exiſtere de perpetrata iniquitate cognoſcat, & à ſacratiſſimo Corpore, & Sanguine Dei, & Domini Redemptoris noſtri Ieſu Chriſti aliena fiat, atque in extremo examine diſtrictæ vltioni ſubiaceat. Cunctis autem eidem loco ſua iura ſeruantibus ſit pax Domini noſtri Ieſu Chriſti, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud diſtrictum Iudicem præmia æternæ pacis inueniant. Amen.

Fac mecum Domine ſignum in bonum.
† *S. Petrus S. Paulus.*
Ego Innocentius Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus.
Ego Octauianus Oſtien. & Vellitren. Epiſcopus.
Ego Ioannes Albanen. Epiſc.
Ego Guilelmus Remen. Archiepiſc. S. Sabinæ Preſb. Card.
Ego Petrus tit. Sanctæ Cæciliæ Presbyter Cardinalis.
Ego Iordanus S. Pudentianæ tit. Paſtoris Presb. Card.
Ego Guido S. Mariæ Trans Tyb. tit. Calixti Presb. Card.
Ego Vgo Presbyt. Cardin. S. Martini tit. Equitij.
Ego Centius tit. S. Laurentij in Lucina Presb. Card.
Ego Goffridus tit. S. Praxedis Presbyter Cardinalis.
Ego Ioannes tit. Sanctæ Priſcæ Presbyter Cardinalis.
Ego Cincius Presb. Card. SS. Io. & Pauli tit. S. Pamachij.
Ego Petrus tit. Sancti Marcelli Presbyt. Cardinalis.
Ego Benedictus tit. S. Saſannæ Presbyter Cardinalis.
Ego Gratianus SS. Coſmæ & Damiani Diac. Card.
Ego Petrus Berrij S. Adriani Diaconus Cardinalis.
Ego Gregorius S. Mariæ in Portica Diac. Cardinalis.
Ego Gregorius S. Georgij ad velum aureum Diac. Card.
Ego Gregorius Sancti Angeli Diaconus Cardinalis.
Ego Vgo S. Euſtachij Diac. Card.
Ego Matthæus Sancti Theodori Diaconus Cardinalis.
Ego Ioannes S. Mariæ in Coſmedin Diac. Cardinalis.

Datum Anagni per manum Blaſij S.R.E. Subdiaconi & Notarij decimo Kal. Ianuar. Indict. 5. Incarnat. Domini anno 1201. Pontificatus verò Innocentij Papæ Tertij an. 4.

Friderici vero priuilegia eidem Monaſterio aſſerta inter plurima vnum libet exſcribere.

In nomine Dei æterni Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti.

Fredericus diuina fauente clementia Romanorum Imperator ſemper Auguſtus, & Rex Siciliæ.

Inter cætera pietatis commercia, & inſignia Maieſtatis illud vberiori tractu colligimus, & perpetuitatis ærario conſeruamus, quod venerabilibus locis, & in caſtris Dei militantibus prouida deliberatione largimur. dum enim beneficiorum ſuperdijs indigentium releuamus inopiam deuicatis ad Diuina obſequia fratribus liberiorē famulādi Domino copiam impartimur. Eapropter vniuerſis fidelibus noſtris, tam præſentibus, quàm futuris præſens ſcriptum cernentibus innotescat, quod mittentes ad noſtræ celſitudinis Curiam Thadeus venerabilis Abbas, Conuentus ſacri Monaſterij S. Mariæ de Ferraria Ciſtercien. Ordinis ſignificauerunt ſublimitati noſtræ quod Frater Nicolaus, qui quondam fuerat Abbas eiuſdem Monaſterij præ imperfectione ſua remouendum à cura regiminis ſe prænoſcens, antiqui hoſtis ſtimulis inſtigatus, quædam priuilegia domus inaudita ſcindens nequitia diſſipauit, ſicut ex priuilegio Dominæ Imperatricis Conſtantiæ matris noſtræ Felicis Auguſtæ recordationis inclytæ ipſi Monaſterio facto, & noſtræ Curiæ præſentato vobis innotuit, manifeſtè ſignificauerunt etiam nobis quod ſigillum priuilegij Domini Imperatoris Henrici Patris noſtri Felicis Auguſti memoriæ recolendæ eidem Monaſterio facti; cum ad edictum noſtrum idem priuilegium poſt generalem Curiam Capuæ ſolemniter celebratam, nobis aſſignauerunt, cum alijs priuilegijs Monaſterij memorati ex cuſtodis incuria dignoſcitur eſſe fratrum, ſicut veraciter conſtat nobis ex ipſo priuilegio noſtræ Celſitudini prætentato. Propter quod prece ſupplici petierunt, vt pro ſecu-

ſecuritate, ac pace ipſius Monaſterij, & ipſis, ſucceſſoribuſq; ſuis & eidem Monaſterio concedere, & confirmare dignaremur, quicquid idem Monaſterium iuſte acquiſiuit, vel poſſidere dignoſcitur vſque ad hæc tempora noſtri Imperij tam in poſſeſſionibus, quàm & in libertatibus, donatione, conceſſione, & confirmationis Vvilielmi II. Conſubrini noſtri, & prædictorum Felicium Auguſtorum Parẽtum noſtrorum inclytæ recordationis. Videlicet locum ipſum, in quo idem Monaſteriũ fundatum eſt, & Terras cultas, & incultas, quæ ſunt propè idem Monaſterium infra & extra riuos Ianuli, & ballanorum, flumen Vvlturni, Montes maiores S. Petri, & S. Eleutherij, & viam publicã, qua per fines Tramõtium itur à Petra fixa ad Torum Sindonis triginta modios Terrarum fraxiti, Præſentiani. Corullanum Pantanellum. Perticella, Startiam S. Petri, locus S. iardinum galerani, duo aratra in bagnoli, vel ſcalerata Roccæ Dragonis, in Tenimento Theani. Startias de fraxo, & de Pedimentis cum alimentis omnibus, & acceſſionibus ſuis, in Prato rotundo, terræ cantiæ, & Delfiana. Caſtelli ad Mare propè flumen venæ quatuor aratra bubus terrarũ, quatuor per quodlibet aratrũ deputatis. In Aliſia ſtartiam de Coruato cũ molendino quod eſt ibidem. Et quicquid aliud in poſſeſſionibus domorum, nemorum, ac terrarum cultarum, vel incultarum, & vbicunque habet, & poſſidet, vel idem Monaſterium acquiſiuit ex dono, & conceſſione Conradi Marchionis Moliſij, Ioannis Comitis Aliſiæ. Guilielmi Comitis Caſertæ, Comitis Teleſiæ. Rogerij Comitis Moliſij. Riccardi Comitis Sangri, Guffridi de Draconis, Vgonis, Rainonis, Simonis, & Matthiæ amitæ ipſorum de Prata. Giſmundus de Rocca Romana, Tallacotij filij, & Iacobi nepotis ipſius. Filippi de Buſſone. Rainonis, Raonis iuſſi. Malgerij ſorelli militis. Vgonis de Cerolanis, & Vgonis Conſubrini ipſius. Tallacotij de Caiano. Roberti de Foſſa ceca. Pandulphi . . . . . & Iohannis Zicti fratris eius. Mariæ de Albiniano. Roberti Totomonis de Pentomis. Matthei de Surrento. Roberti de Prata. Simonis Spatarij de Vinclatorio. Guilielmi de Cantalupo, Vgonis de Sancto Petro in fine, & aliorũ fratrum ſuorum, nec non & Guarinam, Surretellas, paſtina de Alderado. Molendinum Corradi cum tornis, & balcatorio, Campum maiorem, & Campum de Capite campi. Montẽ Pedirculi cum libero vſu paſcuorum, lignãtium, aquarum, & piſcationum Mateſij fluminis, & Caſtris Pediſmontis, vineas, domos, Cannabiſertũ, & alias terras, domos, & molendina Ciuitatis Aliſiæ cum quadam terra de ceſis, Terras, molendina, balcatoria, & cauatoria Pratellæ, domos, terras, molendina, & Torſam Ciuitatis Teleſiæ, cum tenimentis Iohannis Baſſi & Bartholomæi Pagano, terras & molendina Pentimarum. Startiam de Silice cum Molendino Clanei, & domo Auerſæ. Molendinum & terras quaſdam Roberti filij minoris de Capua. Domos, terraſque Mariæ vxoris Mazoleni protoiudicis Capuani protonotarij, & Iohannis de Riccardo. Startiam de Cerro, quandam petiolã terræ arbuſtatam exiſtẽtem, & alias ſtartias, quas idem Monaſterium habet & poſſidet, vel noſcitur poſſidere titulo oblationis, emptionis, & concambij. In Vaſano. In Caſatia Ciuitate, ad S. Maximum & S. Damianũ, & S. Germanum, in Aliſia, Aglano, Miniano, Capua S. Agatha Beneuentana, Prata, Marchano, Leatario, Marzano, Caiui ciuitatis, Ciuitatis Sueſſæ, & Traiecti, Capriata, Venafro ciuitate, Monte rodone, Boiano ciuitate, Campo claro, Albiniano, Daia, S. Iohanne, in Cluſa & præcipuè cambium terrarũ S. Angeli de Raue canina ad Geronem. S. Maurũ, S. Stephanum, limatam, peditam, & catalſcam, Curtem Iohannis de Nicolao & alias terras Todini. Nos autem precibus eorum eorum intra ſacrarium exauditionis noſtræ benignè admiſſis, Conſiderantes religionem, & honeſtatem eorum, qui Deo & hominibus placere noſcuntur, iam dictum Monaſterium cum omnibus ſupradictis tenimentis, & poſſeſſionibus ſuis, & omnium Eccleſiarũ vel Grangiarum ſuarum ſub noſtra ſpeciali protectione & defenſione, in ius regium recipiẽtes præſenti diuali pagina ipſo Monaſterio prædicto Abbati, ſucceſſoribus, ac fratribus eius donamus, concedimus, & in perpetuum confirmamus præſcripta omnia libera & exẽpta ab omni ſeruitio, vel qualibet exactione, & de abundantiori quoque gratia noſtræ ſublimitatis, eidem Monaſterio donamus, concedimus, & in perpetuũ confirmamus quicquid de feudis ſuis. Nicl ciuis Beneuentanus, Bartholomæus de Petra pulcina, Nazarius gener eius, Seuerinus Dominus Terræ rubeç, & Tammatij. Michel filius eius, & Girardus de Monteleone ipſi Monaſterio contulerunt ſecundum quod continetur in Inſtrumentis, quæ ſunt indè confecta; videlicet palatam totam, & omnes pertinentias eius cũ terris omnibus, quas idem Monaſterium habet in Petra pulcina, terra rubea, Tammaro, Monte leone cum medietate cuiuſdam Molendini, quod ibidem. Concedimus etiam, & perpetuo robore confirmamus dicto Abbati, ſucceſſoribus, ac fratribus eius omnes donationes, ſeu oblationes, quas fecit dicto Monaſterio Frater Machabæus cum fratribus ſuis, de omnibus Eccleſiis & locis, quos ipſi acquiſiuerunt cum omnibus tenimentis, & rationibus ſuis, & quicquid aliud vbicunque idem Monaſterium poſſedit, vel poſſidet per priuilegia, vel publica Inſtrumenta, donatione, oblatione, conceſſione, & confirmatione præſcriptorum Regis Vvilielmi Secundi Cõſubrini noſtri, & Felicium Auguſtorum Parentum noſtrorum, vel aliarum perſonarum. Hæc autem prædicta omnia, & ſingula, terris

cultis

culis & inculcis, ſiluis & nemoribus, pratis, & paludibus, & libero vſu Aquæ ductus faciendæ, ac quæcunque alia idem Monaſterium in præſenti poſſidet, vel in antea oblatione, donatione, conceſſione, & venditione, dante Domino poterit adipiſci, tam de demanio, quàm de feudis, & tenimentis eorum omni iure noſtræ maieſtatis, ſeu quibuslibet benefactorum noſtrorum quod indè pertineat, nō obſtantibus priuilegijs, ſeu litteris à noſtra Maieſtate hactenus impetratis, vel amodò impetrandis eidem concedimus, & in perpetuum confirmamus, de affluenti quoque gratia noſtræ liberalitatis eximimus Monaſterium ipſum, grangias, & homines ipſi, ab omnibus datijs, collectis, adiutorijs, bannis, publicis, vel priuatis; & defenſionibus, Comitum, Baronum, & aliorum fidelium, & officialium noſtrorum. Confirmantes eidem omnes libertates, & immunitates, quæ à Romanis Pontificibus, ſeu ab alijs noſtris fidelibus hactenus indultæ ſunt dicto Monaſterio aliquas in poſterum indulgendas. Volumus inſuper & mandamus vt nullus infra ſepta Monaſterij ſupradicti, vel Grangiarum ſuarum hominem capiat, vel interficiat, vel in aliquo lædere, ſeu moleſtare præſumat. Et quicunque criminoſus ad prædicta loca confugerit, ſecurus ſit, donec ibi permanſerit. Iniuriarum, & contumeliarum quoque tumultus, rapinas, rupturas, & violentias in prædictis locis fieri prohibemus. Fugiētes, & deſerentes ſæculum eique perpetuò renunciantes cum omnibus rebus ſuis, licitè fratribus prædicti Monaſterij ad [illegible] tempore & abſque alicuius contradictione retinere. Concedimus etiam & dictæ Maieſtatis gratia perpetuò cōfirmamus libera paſcua pro animalibus ſuis abſque herbatico & glandatico, & abſq; exactione qualibet vniuerſas demanij noſtri terras, necnon & liberum vſum incidendi viridia, ſiccaque ligna, vbique mutandi vias, & aliunde reddendi, & ducendi aquas per terras ſuas, faciendi molendina, fulloria, & quælibet alia eorum ordini congruētia in locis ſuis. Ea [illegible] præterea fratres, & homines dicti Monaſterij cum rebus ſuis, terra, mariquè & fluminibus, ab omnibus plateaticis, paſſagijs, pedagijs, doanaticis, falangaticis, herbaticis, ſeu quibuslibet generibus exactionum vel angariarum. Cōcedentes eidem liberam facultatem vendendi res ſuas, & alienas emendi ad miſuram propriam ſine datione, ſeu qualibet exactione, & habendi Iudices & Notarios, quos voluerint in agendis ſuis; ac faciendi litigarias in aquis iuxta terras ſuas, & vt ſæcularium iudicia de rebus & perſonis ſuis minimè ſubiaceatur. Nec teneatur alicui contra ſtatuta ordinis eorum iurare. Præterea irritamus penitus & annihilamus omnes ſtipulationes, alienationes factas, vel promiſſiones, ſeu pacta, quæ aliquādo Abbas, ſeu fratres, vel Rectores cum Conuentu dicti Monaſterij fecerunt, aut fecerint in præiudicium ipſius, diſtrictius inhibēntes, ne aliquis id, quod dicto Monaſterio ſemel dedit, aut dederit, auferre audeat ab eodem, nullis huiuſmodi paginæ litteris obuiantibus à noſtra maieſtate hactenus impetratis, vel amodò impetrandis. Etſi apparuerint aliquæ litteræ cōtrariæ huiuſmodi noſtræ donationis, conceſſionis, & confirmationis, careat effectu. Et licet in omnibus priuilegijs clauſula illa de ſaluo mandato, & ordinatione noſtra conſueuerit annotari, in iſto tamen priuilegio, de ſpeciali gratia noſtra mus non apponi. Ad huius autem noſtræ protectionis, & confirmationis memoriam, & robur perpetuò valituram, præſens priuilegium per manus Iohannis de Lauro Notarij & fidelis noſtri ſcribi, & maieſtatis noſtræ ſigillo iuſſimus communiri. Anno, menſe, & Indict. ſubſcriptis.

Data Meſſanæ Anno Dominicæ Incarnationis milleſimo ducenteſimo vigeſimo ſecundo, menſe Octobris, decimæ Indictionis. Imperante Domino noſtro Friderico Dei gratia Excellētiſſimo Romanorum Imperatore ſemper Auguſto, & Rege Siciliæ: Anno Romani Imperij eius ſecundo; & Regni Siciliæ vigeſimo quarto feliciter. Amen.

Forte etiam Theodino Epiſcopo Gregorius IX. ſuo diplomate idem Ferrarienſe Cœnobium decorauit in hunc modum, ſcribens:

Gregorius Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei Dilecto filio Thadeo Abbati S. Mariæ de Ferraria Ciſtercienſis Ordinis, eiuſque fratribus, tam præſentibus, quam futuris regularem vitam profeſſis in perpetuum.

Religioſam vitam eligentibus Apoſtolicum conuenit adeſſe præſidium, ne forte cuiuslibet temeritatis incurſus, aut eos à propoſito reuocet, aut robur, quod abſit, ſacræ Religionis infringat. Eapropter dilecti in Domino filij veſtris iuſtis poſtulationibus clementer annuimus, & Monaſterium S. Mariæ de Ferraria, in quo diuino eſtis obſequio mācipati, & Eccleſiæ S. Mariæ de Intus ad exemplar ſel. record. Lucij, & Honorij prædeceſſorum noſtrorum Romanorum Pontificum in ius & proprietatem B. Petri, & Eccleſiæ Romanæ ſuſcipimus, & præſentis ſcripti priuilegio communimus. In præſens ſiquidem ſtatuentes, vt Ordo Monaſticus, qui ſecundum Deum, & B. Benedicti Regulam, atque Inſtitutum Ciſterciēſium Fratrum in eodem Monaſterio, & vita Eremitica, quæ in prædicta Eccleſia de intus inſtituta eſſe noſcuntur perpetuis ibidem temporibus inuiolabiliter obſeruentur, & vterque locus Abbatis prouiſione regatur, & ſub diſpoſitione, & prouidētia Abbatis & Fratrum Poſſæ nouæ cōſiſtat, nec alicubi, niſi Monaſterio Poſſę teneatur ex debito reſpondere. Præterea quaſcūque poſſeſſiones, quæcunque bona idem Monaſterium in præſentiarum iuſtè & canonicè poſ-

poſſidet, aut in futurũ conceſſione Pontificũ, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, ſeu alijs iuſtis modis præſtante Domino poteritadipiſci, firma vobis, veſtriſq; ſucceſſoribus, & illibata permaneant, in quibus hæc proprijs duximus exprimenda vocabulis, locum ipſum, in quo præfatum Monaſterium ſitum eſt, & præfatam Eccleſiã S. Mariæ de Intus cum omnibus pertinentijs ſuis, poſſeſſiones, & terras cultas & incultas de Toris & Torellis, cum Vallibus, & limatis poſitas iuxta fluuium Vulturni, & iuxta terras Sanctæ Mariæ Pedis montis & iuxta montes maiores S. Petri, & S. Eleutherij. Terras, quas habetis in Trimontibus. & in Vallanis iuxta viam, & Thorum Sinduni, & iuxta riuũ Vallanorum, terras quas habetis vltra riuum Ianuli, & iuxta foſſatum palmæ. Terras, quas habetis in Curta Tobia iuxta riuum Innuli, & Auellaneta, ac flumen Vulturni. Grangias quæ dicuntur S. Angeli de Raue Canina, Sanctę Mariæ de Mateſo, S. Greg. montis pedaculi, Sancti Spiritus de ponte. Vulturni, de Patinaria, de Nuceria, de Titerno, de Farrali, de Rubente, de Orculis, de Tuſaria, de Turri palatij, & de Cannabiſito, cum omnibus pertinentijs, & acceſſionibus ſuis. Terras quoque cultas, & incultas, quas habetis propè Angleriam. Capua iuxta viam carraram, & ſtradam cum Palude. Terras, quas habetis in Bellona, & alijs Capuæ pertinentijs cum molendino Triſixi, Poſſeſſiones & terras quas habetis in tenimento Auerſa ad Pettoritam, & Felicem cum molendino Clanci. Terras, quas habetis in tenimento Caruzzi ad S. Maximum. Poſſeſſiones, & terras, quas habetis ad petram Pallicinam, & in Perco propè eandem petram pollicinam, Pratam petitam, & Caſale S. Angeli de terra rubea, cum omnibus poſſeſſionibus & terris ſuis. Poſſeſſiones etiam, domos, terras, & molendina, quæ habetis in tenimento Aliſia ad Ceruanum, ad Vineas donatas ad Millem & Coruariam. Poſſeſſiones, quas habetis in tenimento S. Angeli de Raue canina ad Fontanas, ad S. Maurum, ad S. Coſmam, & ad Poſtam. Poſſeſſiones, & terras, quas habetis in Sueſſa, in baniatibus, in ſcelerata, in delfina, in Prato rotundo, in Vairano, in Præſentiano, in Pentumis, in Sexto, in Mignano, in Venafro, in monte rodone, in Iſernia, in Campo ſtaro, in Boiano, in Vinclatorio, & in Teleria, Poſſeſſiones inſuper, domos, oliueta, & terras, quas habetis in S. Germano, in Sancto Victore, in S. Petro in fine, in Thiano, in Prata, & Pratilla, & Valle S. Nicandri, in Baia, in Albiniano, atque in S. Ioanne incluſa, in Beneuento, in Salerno, in Caſtelnouo, in Campora ad S. Marinam de Sella ad Arianũ, ad Sauinianum, & ad Pontem latronem, Molendina, valiatorium, & ſollam, quæ habetis in flumine Lete, in Riuo Ianuli, & in Tanaro. Campum cum Campo de capite campi materij. Molendinum, & Valiatorium de flumine Toiani, Sirratellas, & Paſtina de Alderado cum alijs, quæ habetis in S. Agata, & Caleno, & in Atiliano, libertates quoque, quas habetis per Regnum de Plateatico, viatico, paſſaggio, & duanatici, ſelaagatico, & herbatico cum pratis, vineis, terris, viuagijs, paſcuis in boſco & in plano, in aquis, & molendinis, in vijs, & ſemitis, & omnibus alijs libertatibus, & immunitatibus ſuis. Sanè laborum veſtrorum de poſſeſſionibus habitis ante Concilium generale, & etiam Noualiũ, quæ proprijs manibus, aut ſumptibus colitis, ſiue de hortis, & virgultis, & piſcationibus veſtris, vel de nutrimentis animalium veſtrorum nullus à vobis decimas exigere, vel extorquere præſumat, liceat quoque vobis Clericos, vel laicos, liberos, & abſolutos è ſæculo fugientes ad conuerſionem recipere, & eos abſque contradictione aliqua retinere. Prohibemus inſuper, vt nulli fratrum veſtrorum poſt factam in Monaſterio veſtro profeſſionem fas ſit abſque Abbatis ſui licentia de eodem loco diſcedere. Diſcedentes verò abſque communium litterarum veſtrarum cautione, nullus audeat retinere. Quod, ſi quis fortè retinere præſumpſerit, licitum vobis ſit in ipſos Monachos, vel Cõuerſos regularem ſententiam promulgare, illud diſtrictius inhibentes, ne terras, ſeu quodlibet beneficium Eccleſiæ veſtræ collatum præſumat alicui perſonaliter dare, ſiue aliquo modo alienare abſque conſenſu totius Capituli, vel maioris, aut ſanioris partis ipſius. Si quæ verò donationes vel alienationes aliorum, quam dictum eſt, factæ fuerint, eas decernimus non valere. Ad hæc etiam prohibemus, ne aliquis Monachus, ſiue Cõuerſus ſub profeſſione veſtræ domus adſtrictus ſine conſenſu, & licentia Abbatis, & maioris partis Capituli veſtri pro aliquo fideiubeat, vel ab aliquo pecuniam mutuò accipiat, vltra pretium Capituli veſtri prouidentia conſtitutum, niſi propter manifeſtam domus veſtræ vtilitatẽ. Quod ſi facere fortè præſumpſerit, nõ teneatur Conuentus pro his aliquatenus reſpondere. Licitum præterea ſit vobis in cauſis proprijs, ſiue ciuilem, ſiue criminalem contineat quæſtionem Fratrum veſtrorum teſtimonijs vti, ne pro defectu teſtium, Ius veſtrum in aliquo valeat deperire. Inſuper auctoritate Apoſtolica inhibemus, ne vllus Archiepiſcopus, ſiue Epiſcopus, vel quælibet alia perſona ad Synodos vel Cõuentus forenſes vos ire, vel Iudicio ſæculari de veſtra propria ſubſtãtia, vel poſſeſſionibus veſtris ſubiacere compellat, nec ad domos veſtras cauſa ordines celebrandi, cauſas tractandi, vel aliquos Cõuentus publicos cõuocandi venire præſumat, nec regularem electionem Abbatis veſtri impediat, aut de inſtituendo, vel remouendo eo, qui pro tempore fuerit contra ſtatuta Ciſtercienſis Ordinis ſe aliquatenus intromittat. Porrò ſi Archiepiſcopi, ſeu Epiſcopi, vel alij Eccleſiarum Rectores in Monaſterium veſtrum,

ſtrum, vel perſonas inibi conſtitutas ſuſpen- A
ſionis, excõmunicationis, vel interdicti ſen-
tentiam promulgauerit, ſiue etiam in mer-
cenarios veſtros pro eo quod decimas, ſicut
dictum eſt, non perſoluitis, ſiue aliqua occa-
ſione eorum quæ ab Apoſtolica benignitate
indultæ ſunt, ſeu benefactores veſtros pro eo
quod aliqua vobis beneficia, vel obſequia ex
caritate præſtiterint, vel ad laborandum ad-
iuuerint in illis diebus, in quibus vos labo-
ratis, & alij feriantur, eandem ſententiam
protulerint, ipſam tanquam contra Apoſto-
licæ Sedis indulta prolatam decernimus non
tenere, nec litteræ illæ firmitatem habeant,
quas tacito nomine Ciſtercienſis Ordinis
contra tenorem Apoſtolicorum priuilegiorũ
conſtiterit impetrari. Præterea, cum com-
mune interdictum fuerit, liceat vobis ni- B
hilominus in veſtro Monaſterio excluſis
excommunicatis, & interdictis diuina officia
celebrare. Pacì quoque & tranquillitati ve-
ſtræ paterna in poſterum prouidere volentes
auctoritate Apoſtolica prohibemus, ne infra
clauſuras locorum, ſeu grauciarum veſtrarum
nullus rapinam, ſeu furtum facere, ignem ap-
ponere, ſanguinem fundere, hominem teme-
rè capere, vel interficere, ſeu violentiam au-
deat exercere. Præterea omnes libertates,
& exemptiones ſæcularium exactionũ à Re-
gibus & Principibus, vel alijs fidelibus ratio-
nabiliter vobis indultas auctoritate Apoſto-
lica confirmamus, & præſentis ſcripti priui-
legio communimus. Decernimus ergo, vt
nulli omnino hominũ liceat præfatum Mo- C
naſterium temerè perturbare, aut eius poſſeſ-
ſiones auferre, vel ablatas retinere, minuere,
ſeu quibuslibet vexationibus fatigare, ſed om-
nia integra conſeruentur eorum, pro quorũ
gubernatione, aut ſubſtentatione conceſſa
ſunt, vſibus omnimodis profutura, ſalua Sedis
Apoſtolicæ auctoritate. Si qua igitur in futu-
rum Eccleſiaſtica ſæculariſue perſona hanc
noſtræ conſtitutionis paginam ſciens contra
eam temerè venire temptauerit, ſecundo,
tertioue commonita, niſi reatum ſuum con-
grua ſatisfactione correxerit, poteſtatis, ho-
noriſque ſui dignitate careat, reamque ſe di-
uino iudicio exiſtere de perpetrata iniquita- D
te cognoſcat, & à ſacratiſſimo Corpore, ac
Sanguine Dei & Domini Redemptoris no-
ſtri Ieſu Chriſti aliena fiat, atque in extremo
examine diſtrictæ vltioni ſubiaceat. Cunctis
autem eidem loco ſua iura ſeruãtibus ſit pax
Domini noſtri Ieſu Chriſti, quatenus & hic
fructum bonæ actionis percipiant, & apud di-
ſtrictum Iudicem præmia æternæ pacis inue-
niant. Amen.

Pax mecum Domine ſignum in bonum.
Sanctus † Petrus. S. Paulus.
Gregorius Papa IX.

Ego Gregorius Catholicæ Eccleſiæ Epi-
ſcopus.
Ego Pelagius Albanen. Epiſc.
Ego Conradus Portuenſis S. Ruſina Epiſc.
Ego Guido Præneſtinorum Epiſc.
Ego Oliuerius Sabinen. Epiſc.
Ego Stephanus Baſilicæ XII. Apoſtolorum
Presb. Card.
Ego Thomas tit. S. Sabinæ Card.
Ego Ioannes tit. Sanctæ Praxedis Presb.
Card.
Ego Octauianus Sanctorum Sergij & Bac-
chi Card.
Ego Raynerius S. M. in Coſmedin Diac.
Card.
Ego Stephanus Sancti Adriani Diaconus
Card.
Ego Aegidius SS. Coſmæ & Damiani Diac.
Card.
Ego Petrus S. Georgij ad velum aureum
Diac. Card.

Datum Laterani per manum magiſtri Si-
nibaldi Auditoris cõtradictarum litterarum
Domini Papæ nonis Maij. Indict. xv. Incar-
nat. Dom. Anno 1227 *Pontif. verò D. Gregor.*
Papæ IX. anno primo.

15. ROFFRIDVS Archipresbyter San-
cti Germani anno 1229. electus eſt Theanen-
ſis Epiſcopus teſte Riccardo de S. Germano
in Chron. ad hunc annum. *Tunc*, inquit, *Roſ-*
fridus Archipresbyter S. Germani per Alba-
nenſem Epiſcopum Papa mandante in Thea-
nenſem Epiſcopum eſt aſſumptus. Eius obitus
memoratur ab eodem ad annum 1239. *menſe*
eodem, ſcilicet Octobri, *Roffridus Thea-*
nenſis Epiſcopus apud Cornetum *obyt*. Dies
verò notatur in Emortuali Caſſinenſi x. Kal.
Nouembris.

16. HVGO electus Theanenſis Epiſco-
pus, quem conſecrandum mandauit Inno-
centius IV. Pontifex Capuanæ Eccleſiæ ſuffra-
ganeis, commiſitq; Alſano Archiepiſcopo, vt
cæteros Coepiſcopos ad ſacrũ ritum peragẽ-
dum euocaret. Litteræ extant in reg. Vatic.
num. 332. fol. 387. Dat. 3. Id. Nouemb. anno
12. Pontificatus qui fuit Chriſti 1254.

17. GVILLELMVS ex Decano Cathe-
dralis euaſit Epiſcopus. Hic S. Thomæ Aqui-
nati à Theano ad Lugdunenſe Concilium,
properanti anno 1274. comitem ſe adiun-
xit. Diu hanc Sedem rexit, obijtque ſub Bo-
nifacio VIII. anno 1295.

18. NICOLAVM Epiſcopum Soranum
ad hanc Sedem tranſtulit Bonifacius VIII.
ſucceſſitque Guillelmo anno 1295. 2. Id. Aug.
anno Pontif. 2. vt in reg. Vatic. ep. 323. fol. 77.
Teſtamentum condidit anno 1304. quod ex-
tat in Archiuio Baſilicæ Vatic. Faſciculo 392.
vbi memorantur Amator eius filius, eiuſque
nepos Oddo de Fumone.

19. ADENVLPHVS defuncto Nicolao
hanc Sedem regendam ſuſcepit. Mortuus eſt
ſedente Clemente V. anno 1309.

20. GOFFRIDVS de Gallutio Theanen-
ſis Rogerio viro nobiliſſimo patre, Sabia Ro-
berti de Aquila filia ſorore Rogerij de Aquila

Fun-

Fundorum Comitis matre natus, poſt Adenulphum in hac Eccleſia ſe ingeſſit, cui electioni cũ ſe aliqui oppoſuiſſent, Clemens V. Archiepiſcopo Neapolitano, Epiſcopoue Marſicano commiſit, vt contra ipſum inquirerent; Clementis litteræ ſunt in eius regiſtro anni Pontif. 5. ſalutis 1310. num. 328. fol. 92. Fortè inuenta eſt eius electio canonicè celebrata, namque Goffridus viginti & octo annos in ea adminiſtranda conſumpſit, obijtq; ſub Benedicto XII. circa ann. Dom. 1328. vt in regeſt. eiuſdem habetur.

21. PETRVS Archidiaconus Biterenſis à Benedicto XII. creatus eſt Theanenſis Epiſcopus x. Kal. Aprilis anno 1338. caſſata electione Pauli de Gallutio Decani, & Petri Murat Canonici Theanen. à Capitulo in diſſenſione celebrata. Explicantur hæc in epiſt. 80. anni 4. Benedicti in eius regiſtro. Mortẽ obijt Petrus anno 1343.

22. HOMODEVS cum eſſet Lateranenſis Baſilicæ Canonicus, Turenſis Eccleſiæ Archipresbyter ad hanc Sedem promotus eſt à Clemente VI. anno 1343. 17. Kal. Aug. annullata prius electione Capituli facta in perſona eiuſdẽ Pauli de Gallutio Decani Theanenſis, quem diximus in ſchiſmate Canonicorum defuncto Petro electum fuiſſe, & à Benedicto deturbatũ de Sede. Præfuit Homodeus annis 6. obijt verò anno 1349. ex regeſt. Vaticano.

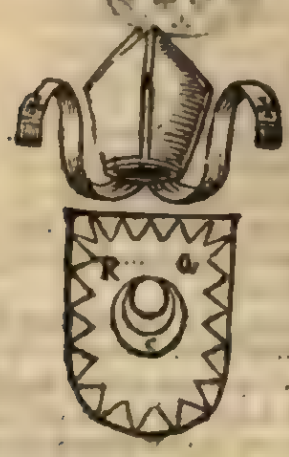

23. Fr. BARTHOLOMÆVS de Papazurris Romanus Ord. Præd. dignus alumnus, doctrina & nobilitate ſanguinis clarus per Clementem Sextum Theanenſem Sedem aſſequutus eſt 3. Kal. Iunij anno 1349. cuius electio habetur in ep. 10. fol. 23. ann. 7. regeſt. Vatic. translatus deinde eſt ad Theatinam Eccleſiam anno 1353.

24. MARINVS de Iudice filius Philippi filij Marini Canonicus, & Archidiaconus Amalphitanus ſucceſſit Bartholomæo, hanc Sedem aſſequutus eſt ab Innocentio VI. anno 1353. 9. Kal. Iunij ex reg. Vatic. ep. 47. fol. 77. anno 1. de quo etiam mentio in lib. ſolut. Prælatorum an. 1356. & 1358. die 8. Febr. paulo-que poſt translatus eſt ad Amalphitanum Archiepiſcopatum, indè ad Tarentinum; tãdem ſub Vrbano VI. euaſit S. R. E. Cardinalis, ſub quo miſerè obijt an. 1385. vt alibi enarrauimus. Hic an. 1242. die 25. Aprilis ind. 15. Archidiaconus erat Amalphitanus, ac Rector Eccleſiæ S. Angeli in porta ciuitatis Atrani ex inſtrumento tabularij Amalphitani Epiſcopij, vbi Pater, Auuſque eius recenſentur.

25. IOANNES Marini ſucceſſor, defunctus eſt anno 1363.

26. Fr. FRANCISCVS Siculus, Patria Meſſanenſis Ord. Præd. adlectus eſt per obitum Ioannis 13. Kal. Iunij 1363. ab Vrbano V. ſub quo exceſſit anno 1369. ex reg. Vatic.

27. THOMAS de Porta nobilis ciuis & Canonicus Salernitanus Franciſco ſucceſſit 2. Non. Martij 1369. doctus & probus Præſul fuit, dumque Eccleſiam hanc bene adminiſtrauit, cuius obitus dies & annus obſcuri ſunt.

28. ALEXANDER ſucceſſit Thomæ, de quo in lib. obligationum ſub Bonifacio IX. mentio habetur.

29. IOANNES intruſus à Clemente VII. Antipapa die 12. Iunij recognouit pro Eccleſia Theanenſi Sacrum Collegium ex eodem libro.

30. ANTONIVS ab Vrbano VI. legitimus declaratus eſt Epiſcopus Theanenſis defuncto Ioanne, cuius mentio habetur in reg. eiuſdem an. Pontif. 11. qui fuit ſalut. 1388. 18. Kal. Febr. indè translatus ad Epiſcopatũ Handrienſem, & Pennenſem à Bonifacio IX. an. 1393. 27. Septemb.

31. NICOLAVS de Diano Theanenſis, nobilitate generis, & rerum experientia, ac doctrina vir longè clariſſimus, à Bonifacio IX. delectus eſt Theanenſis Epiſcopus die 23. Octobris 1393. cum eſſet Ladislai Regis intimus Conſiliarius eo volente à Gregor. XII. translatus eſt ad Neapolitanam Eccleſiam, quam legitimè adipiſci haud potuit ſchiſmate æſtuante; verùm electo Martino V. ab eodẽ iterum declaratus eſt Neapolitanus Archiepiſcopus an. 1418. diuque in eo Sacerdotio vixit, vt diximus in eius Eccleſiæ Archiepiſcoporum ſerie.

32. Fr. IOANNES Ordin. Minorum Theanenſis dicitur fuiſſe Epiſcopus in libro oblig. Alexandri V. à quo an. 1409. vt ſuam poſſet ſuſtentare perſonam, cum à Ladulao Rege, ne poſſeſſionem adipiſceretur, hactenus fuiſſet præpeditus, quædam Eccleſiaſtica beneficia liberaliter accepit. Cæterùm de hoc Ioanne neque in libris citatis, neque in alijs monumentis reperimus quid factum ſit.

33. GASPAR de Diano Nicolai ſuperioris ex fratre nepos patruo à Gregorio XII. ad Neapolitanam Eccleſiam trãslatus ab eodem & ipſe declaratus eſt Epiſcopatus Theanenſis Commendatarius ann. Pontificatus 6. Chriſti 1412. 2. Kal. Iulij. Verùm gliſcente ſchiſmate, munus cõſecrationis non accepit, tametſi Theanenſis nuncuparetur Epiſcopus, cum à Martino V. an. 1422. Conſanus factus eſt Archiepiſcopus, indè ab Eugenio IV. ad Neapolitanam Eccleſiam translatus anno 1438. de quo ibi.

34. IOANNES Chriſtophorus Criſponus Neapolitanus Iuris Vtriuſq; Doctor eximius, per dimiſſionem Commendæ huius Eccleſiæ ab electo Gaſpare factam, à Martino V. creatus eſt Epiſcopus 7. Kal. Feb. an. 1418. sedit maxima ſui nominis fama an. 25. fato verò functus eſt anno 1443. ex Actis Conſiſtor.

35. MARTINVS de Belinzo Monachus Ordinis Ciſtercienſis Sacræ Theologiæ vir longè clariſſimus Eugenij IV. in paucis charus, ab ipſo Theanenſis renunciatus 5. Kal. Martij an. 1443. Diu hanc rexit Eccleſiam, & bono fine quieuit circa an. Dom. 1459. de quo Acta Conſiſtorialia.

36. NICOLAVS Fortiguerra Piſtorienſis Bartholomæi filius, Iuuenis adhuc nobiliter eruditus, legumque peritia excultus Romã conceſſit Eugenio IV. ad clauũ ſedente, exceptus eſt inter honorarios Aulicos ſub eodem Pontifice, Nicolao V. Calliſtoq; III. diuerſis in locis Eccleſiæ operam ſuam nauauit egregiè, cuius cum Pius II. introſpexiſſet virtutes, illum Theanenſem pronunciauit Epiſcopum, mox Card. Presb. ad titulum S. Cæciliæ creauit ann. 1460. aduerſus Eccleſiæ hoſtes legatum inſtituit, quibus deuictis, Pio, aliiſque Pontificibus magno vſui fuit, cuius integritatem & virtutes maximè commẽdarunt Cardinalis Papienſis epiſtola ad Cardinalem Spoletanum. Pius II. in Commentarijs, Garimbertus, Ciacconus, cæterique qui de Cardinalibus ſcripſerunt. Mortuus eſt digniſſimus hic Cardinalis Viterbij, dum legatione fungeretur anno 1473. corpus exanime

nime Romam ad S. Cæciliæ templum delatum in ſepulchro marmoreo epitaphium inciſum.

Nicolaus Piſtorienſis cognomento Fortiguerra S. Cæciliæ Presbyter Cardinalis expugnato Fano, ſuperata Flaminia, deuictis Sabinis Etruſciſque hoſtibus de Eccleſia benemerita Fratres pietatiſſimi faciundum curarunt. Is erat Iſtris inuicti, ita domi ſeuentis dicendis grauis & conſtantis animi eſt habitus. Vixit annos LIV. menſ. II. dies XIV.

MCDLXXIII.

Piſtorij Piam domum, Sapientiam Fortiguerrarum appellatam inſtituit, vbi Piſtorienſes iuuenes ad omnem ſcientiam adipiſcendam alerentur, in ea ejuſdem Card. marmorea ſtatua conſpicitur, ad cuius pedes Piſtorienſes hæc poſuere carmina.

Ille ego ſum Patriæ verus Pater, inclyta virtus
Tyrrhena gentis, gloria & Italiæ.
Surgit in immenſum totum mea fama per Orbem,
Quæ viget, & notum eſt nobile Piſtorium.
Quæque hæc æternum pateant Gymnaſia Muſis
Sunt quoque data, & munera ſtructa meo.
Denique Nicoleos ſum, Fortiguerra, galero
Qui ſacro irradians progeniem decoro.

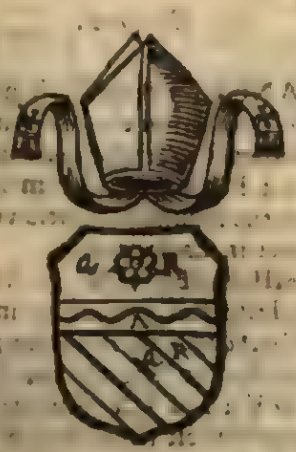

37. VRSVS de Vrſinis de Monte Rotundo Laurentij filius, Baptiſtæ Cardinalis Sixti IV. germanus frater, Fuluij Card. patruus, Raynaldi Archiepiſcopi Florentini & Claricis Leonis X. Pontificis matris patruelis, Romanæ nobilitatis vir primarius, Abbas Commendatarius S. Vincentij de Vulturno Theanenſem ſedem tenuit ad Sextum an. 1474. 14. Kal. Aprilis. Rex fundatis eſt in Pannonia Apoſtolicæ Sedis ad Regem legatus anno 1495.

38. FRANCISCVS Borgia Hiſpanus Caliſti III. Papæ filius Cameræ Apoſtolicæ Theſaurarius creatus Theanenſis Epiſcopus an. 1495. die 19. Auguſti tranſlatus ad Cuſentinam Eccleſiam die 6. Nouembris 1499. ſequenti anno purpura decoratus Presb. Card. tit. S. Cæciliæ creatus eſt ab Alexandro VI. in commendam habuit, deinde Theanenſem Eccleſiam, quam ad fauorem alterius Francisci Borgia dimiſit an. 1508. Is eſt ille Cardinalis Borgia, qui cum tribus Cardinalibus Florentiæ inbitiæ, Mediolanumque confeſſis, vnde Iulium II. Pontificem ad Pianum Conciliabulum vocarunt: Septuagenarius Regio Lepidi Piſas iturus è viuis abijt anno 1511. prid. Non. Nouembris ibidem ſepultus antequam ſe purpura Iulij decreto ſpoliatum agnoſceret, vt Garimbertus narrat lib. 4. cap. VII.

39. FRANCISCVS Borgia Hiſpanus, Card. Superioris proprie affinis, eo cedente factus eſt Epiſcopus Theanenſis die 5. Iunij 1508. Sedit ann. 23. ceſſitque ad fauorem Io. Card. Saluiati an. 1531.

40. IOANNES Card. Saluiatus Florentinus factus eſt huius Eccleſiæ Commendatarius die 31. Iulij 1531. quam dimiſit an. 1535.

41. ANTONIVS MARIA Sertorius Mutinenſis, Comitis Iacobi Philippi, & Antoniæ Pallauicinæ ex Marchionibus Buſſeti filius, nepos Iulij Archiepiſcopi Sanctæ Seuerinæ, neposque Ioannis Matthæi Epiſcopi Volaterrani, delectus eſt Epiſcopus Theanenſis, die 30. Aprilis 1534. fuit Abbas Nonantulanus, & S. Vincentij de Vulturno, Pulcrientiſque Præpoſitus, extinctus eſt an. ætatis ſuæ 38. ſalutis noſtræ 1556. iacetque in Eccleſia S. Silueſtri de Nonantula, quam Abbatiam anno ſuperiori ceſſerat ad fauorem Iulij Archiepiſcopi fratris germani, illeuiorem eam acceperat à Clemente VII. per dimiſſionem Ioannis Mariæ patrui S. Seuerinæ Archiepiſcopi. Nonantulanorum ſeriem Abbatum dedimus tom. 4. in Epiſcopia Tarufinia.

42. Fr. HIERONYMVS Michael Nicheſolus Veronenſis, vetuſta, ac nobili familia natus Ord. Prad. alumnus, in Theologica facultate vir egregius, demortuo Sertorio ſucceſſit die 21. Ianuarij 1557. Claruit in Concil. Trident. Theani obijt anno 1566. vbi iacet in Cathedrali cum epitaphio eius laudes referente.

Hic iacet R. P. D. Hieronymus Nicheſola Veronenſis, Ord. Prædicatorum, Epiſcopus Eccleſiæ Theanen. vir & generis nobilitate, & doctrina clarus. Obijt anno MDLXVI. aurente Auguſto ætatis ſuæ IL.

Ex hac gente Gibertus Epiſcopus S. Leonis in Calabria floruit, & Galeſius Bellunenſis fuit Epiſcopus: de qua legendus Iulius à Puteo eruditiſſimus nobiliſq; Veronenſis in elogijs Aduocatorum patriæ.

43. Fr. ARCHANGELVS Blanchus Viglebanenſis Ord. Prad. à Pio V. cuius erat à ſacris confeſſionibus Theanenſi Epiſcopatu exornatus die 13. Septembris 1566. mox Cardinalis creatus Theanenſis dictus eſt. Nouem omninò annos hanc rexit Eccleſiam, eamque dimiſit anno 1575. Cuius virtutes breui elogio complexus eſt Ciacconius, mortuum Romæ die 15. Kal. Febr. 1580. ſepelierunt in Eccleſia S. Sabinæ in Auentino Monte, hoc Epitaphio ad tumulum inſcripto.

D. O. M.

Fr. Archangelus de Blanchis S. R. E. Card. pietate, vitæ innocentia, & doctrina ornatiſſimus, qui in diſciplina Dominicana, & in eodem munere inquirendi in hæreticos Pij V. Pont. Max. Collega, ab eodem primùm Epiſc. Theani creatus, mox in Sacrum Collegium Patrum Card. cooptatus, virtutis ſpecimen præbuit, ab ſummæ ſpe rerum maximarum à medio curſu reuocatus hic ſitus eſt. Vixit ann. LXIII. menſ. III. dies XV. Obijt MDLXXX. Cohæredes D. Franciſcus Blanchus & Defendens Frater. PP.

44. IOANNES Paulus Marincola, vir doctus, qui geſta Pauli IV. ſcripſit, ex ceſſione Card. Blanchi delectus eſt Epiſcopus Theanenſis die 16. Sept. 1575. Sedit ann. 13. ac liberè nuncium remiſit Sixto Quinto ſedente.

45. VINCENTIVS Branchaleo electus eſt huius Eccleſiæ Epiſcopus à Sixto V. die 9. Martij 1588. breuis Pontifex fuit, cum vix ſeptimum menſem in ea dignitate vixerit.

46. VINCENTIVS Seraphinus Aſculanus in demortui Branchaleonis locum ſuffectus eſt ab eodem Sixto V. Pontifice die 3. Octob. 1588. Præfuit ann. 27. Obijt 1615. iacet in Cathedrali cum hoc Epitaphio.

D. O. M.

Oſſibus, & memoriæ Reuerendiſſ. Domini D. Vincentij Seraphini Aſculani V. I. D. Epiſcopi Thean.

Obijt ann. MDCXV. menſe vero Decemb.

47. ANGELVS de Ciaia nobilis Senenſis, Card. Bellarmini ex ſorore nepos, à Paulo V. Theanenſi Sacerdotio donatus eſt anno 1615. die 24 Februarij, mortem oppetijt anno ſui Præſulatus ſecundo, ſalutis verò 1617. ſepultus iacet in Cathedrali.

48. MICHAEL ANGELVS Sergoſa de Hedia Hiſpanus præficitur in Epiſcopum die 27. Febr. 1617. exceſſit anno 1623. & propè prædeceſſorem ſepulchrum accepit.

49. OVIDIVS Lupari Bononienſis Theani creatus eſt Epiſcopus 9. Iunij 1623. obijt 1626. ſepultus in tumulo quod ſibi viuens in Cathedrali parauerat.

D. *Ouidius Lupari Bononien. Eccleſiæ Thean. Epiſcopus, nobilitate clarus, pietate clarior, & integritate clariſſimus. Hic quietis locum eius cineribus deſtinauit An. Domini MDCXXVI. Maij die XXVIII.*

50. IOANNES de Gueuara Neapolitanus, genere Hiſpanus Clericorum Regularium Minorum Generalis, ab Vrbano VIII. ad Theanenſem Epiſcopatum vocatus die 23. Maij 1627. primus fuit, qui in ea Congregatione infulam intulit. Scripſit librum, quem attitulauit. *Orologio ſpirituale de Principi*, ad Ferdinandum II. Hetruriæ Magnum Ducem, Romæ typis excuſum apud Maſcardum. In Ariſtotelis Mathematica Commentarios vna cum additionibus quibuſdam ad eandem materiam pertinentibus, Romæ apud eundem Typis editos, aliaque ſui ingenij præclariſſima monumenta poſteris reliquit. Valedixit huic mortali ſæculo anno 1641. iacet in Cathedrali vbi hoc Epitaphium proſtat legẽtibus.

Io. de Gueuara in quo pugnauit nobilitas cum ſapientia, hæc cum prudentia decertauit; quo extincto familiæ ſplendor, Theologiæ, ac Matheſis lux, Vrbano Pont. Max. Hercules non parumulus deeſt.

Theanenſe Capitulum Patri ac Præſuli poſuit. Obijt die XXIII. Aug. MDCXXXXI. Ann. LX.

51. MVTIVS de Roſis vtriuſque Signaturæ Referendarius electus die 14. Iulij 1642. Romæ obijt ſub Innocentio X. anno 1653.

52. PAVLVS Souillentes Canonicus Neapolitanus ſucceſſit Mutio die 7. Decembris 1654.

VENAFRANI EPISCOPI.

VENAFRVM antiqua ciuitas ad radices Apẽnini montis inter M. Caſſinum, & Æſerniam haud longè à Vulturno flumine ſupra collem ſituata eſt M. P. à Capua Metropoli diſtat. Hanc Ptolemæus, Pliniuſque in Campaniam Felicem, primamque Italiæ regionem reiiciunt, alij in Samnio collocatam volunt. Hactenus nullus verorum ſcriptorum eius primigeniam originem retexuit, ex recentiorum verò nonnullis fabellis additis, aliqui huius ciuitatis auctorem, faciunt Afrum ex poſteris Abrahæ, & ab eius nomine, venaque olei appellatam volunt. Nõ deſunt qui Venafrum ab Oſcorum Italię gẽte vetuſtiſſima conditum fuiſſe aſſerant, ex Latino, Græcoue compoſitum, ex Venere, & Aphros, ideſt ſpuma Veneris dictum, eo quod locus ipſe aptiſſimus ſit generationi, ac felicitati, omnia enim vberrimè gignit, quæ hominibus, pecudibuſq; perneceſſaria ſunt, triticum, legumina, oleum optimum, omnium genera pomorum, paſcua, ſiluas, quibus omne humanum genus pecudumque nutrit. Cęlum habet ſaluberrimum, pulcherrimam planitiem, atque feracem, montes in gyrũ poſitos, oliueta, vineta, venationes, aucupia, perennes fontes, & incolarum gẽnia acutiſſima. In regione igitur Campaniæ feliciſſimæ cenſetur Venafrum, cuius origo ob vetuſtatem omninò latet. In eo Coloniam Romanorum fuiſſe deductam Plinius affirmat lib. 3. de locis mediterraneis. Frontinus de Colonijs. *Venafrum oppidum Triumuiri deduxerunt ſine colonis: iter populo dabitur pedes 20: ager eius finitibus intereiſiuis eſt aſſignatus; ſed ſummæ montium iure templi Deæ ab Auguſto ſunt conceſſa.* Merula 117. locum ex deductis Colonijs Venafro attribuit. Auguſti temporibus, antea præfectura fuit. Illud penè cum aliquibus Samnij ciuitatibus P. Syllã deleuiſſe innuere videtur Strabo, Pompeiana deindè factionis ex quadam Ciceronis epiſtola ad Atticum fuiſſe tradunt. Eius præter re-

latos auctores honorificè meminere Varro, Catoque de re Rustica, Vitruuius, Appianus, Silius, Ammianus, Frontinus, Orosius, Eutropius, Iuuenalis, Martialis, Venusinusque Horatius, ij præcipuè oleum Venafranum collaudant. Antiquitatem, magnitudinem Venafri, solique vbertatem satis describit Ioannes de Amicis Venafranus in suo Consiliorum libro num. 105. Antonius Sanfelicius in descriptione Campaniæ situm luculenter conscripsit. Vincentius Ciarlanti eruditus amicus noster Venafri laudes non tacuit in sua Samnij historia; & non semel, sed parcè laudatus Camillus Pellegrinus in Apparatu ad Capuæ antiquitates. Christiani Euangelij fidem iam inde ab Apostolorum temporibus Venafrum hausisse constans traditio est, cum illa felicissima salutis exordia Nicandri & Marciani Martyrum inuictissimorum sanguine maduissent, Domitiano persequente Imperatore sub Maximo Præside die 23. Martij. Nicandri ciuitatis Patroni ossa in Ecclesia eius nomini dicata conquiescunt. Venafranus Episcopatus antiquus est, non constat tamen quis illum constituerit, vel qui primus hac dignitate condecoratus fuerit. Constantinus primus occurrit huius Ecclesiæ Episcopus, qui sub Symmacho Papa anno salut. 499. Lateranensi Concilio interfuit, post hunc per multa sæcula desiderantur Episcopi; etenim non semel hæc ciuitas cum cæteris vicinis vrbibus bellorum iniuria, barbarorumque incursionibus penè desolata est. Vnus idemque Præsul Venafranam, Bouianam, Æserninamque Ecclesias aliquandiu rexit, quousque vnicuique attributus est proprius Pastor Ecclesiæ Capuanæ suffraganeus. Ingentibus Episcopatus hic beneficiis à Regibus, Ducibus, Principibusque decoratus est, quamuis eadem bellorum, ac Barbarorum iniuria vetera monumenta extincta, consumptaque fuerint. Taxatur in lib. Cameræ Apostolicæ ad florenos 75, fructus verò ad 1600, scutata illarum partium ascendunt. Amplam habet Episcopus Cathedralem Deiparæ Annunciatæ sacram extra vrbis mœnia, quo in loco volunt veterem fuisse ciuitatem. Diuina in ea Canonici 23, celebrant, quorum quinque dignitatibus sunt insigniti: in sex Parochias ciuitas distincta est. Tria virorum Monasteria, quatuor Xenodochia, sex laicorum Confraternitates; animæ fidelium in ea recensentur 3500. Diœcesis in satis amplam latitudinem se extendit, oppidaque nouem, & pagos duos continet. Ecclesijs, & Oratorijs ornata est. Præsulum huius Ecclesiæ seriem, quam modo damus, ex diuersis scripturis, monumentisque eruimus.

1. CONSTANTINVS Venafranus Episcopus anno 499. in Romano Concilio sub Symmacho Papa sedit, cuius successores per sex integra sæcula ignorantur.

2. GERARDVS Venafri, Bouiani, ac Æsernię Episcopus consecratus est ab Atenulfo Capuano Episcopo an. 1032.

3. PETRVS Rauennas Monachus montis Cassini à Nicolao II. apud Acerras consecratus est Venafranæ, & Æsernienſis Ecclesiæ Episcopus, anno 1059. teste Leone Ostiensi in Chron. Cassin. lib. 3. cap. 15. interfuit consecrationi Ecclesiæ Cassin. ann. 1071.

4. LEO Episcopus Venafranus anno 1090. interfuit dedicationi Ecclesiæ S. Martini apud montem Cassinum, cuius meminit Pet. Diac. lib. 4. cap. 8. Chronic. Cassinen.

5. MAVRVS Venafranus, & Æsernienſis Episcopus an. 1113.

6. RAYNALDVS in Concilio Lateranensi sub Alexandro III. celebrato ann. 1179. subscriptus reperitur Episcopus Venafranus: idem Venafranus, & Æsernienſis Præsul denominatur in Bulla Lucij III. anno 1182. Dat. Velletri 13. Kal. April. ad fauorem Æsernienſis Ecclesiæ, quam in eius Ecclesiæ Episcoporum serie retulimus.

7. N. Venafranus Episcopus à Federico II. Imper. exilio mulctatus, indè carceri mancipatus, in ea necatus occubuit an. 1230. vt scribit Nicolaus Card. de Aragonia in m.s. Hist.

8. R. Episcopus Venafranus, ab eodem Federico Imp. vna cum Episcopis Theanen. Calinen. & Aquinen. exul factus Iunio mense 1239. Romam venit ad Pontificem Gregorium, & sequenti mense eiusdem anni mortuus est apud S. Ioannem in Laterano, vt scribit Richardus de S. Germano in Chronic.

9. M. RAYNALDVS ex Capellano Stephani tit. S. Mariæ in Transtyberim Presbyt. Card. à Venafrano Capitulo ex mandato Papæ electus Venafranus Episcopus ab eodē Pontifice Innocentio IV. munus confirmationis accepit 15. Kal. Martij anno 1250. id habetur in epist. 140. fol. 132. ann. Pontificat. 9. in reg. Vatic.

10. IOAN-

10. IOANNES huius Ecclesiæ Præsul obijt anno 1299.

11. ANDREAS de Auersa Bonifacij VIII. familiaris & charus in demortui Ioannis locum, qui sub Cœlestino V. diem suum clauserat, electus est Venafranus Episcopus 3. Kal. Iunij 1295. ex reg. Vatic. ep. 581. fol. 132. ann. 1. obijt sub eodem Pontifice anno 1299. memoratur in monumentis Fontis laureati anno 1298.

12. IORDANVS ex Canonico S. Mariæ de Carmineta Terracinæ Diœcesis successit Andreæ Kal. Iunij 1299. ad hanc dignitatem vocatus à eodem Bonifacio VIII. ex eodem reg. Vatic. ep. 29 fol. 143. ann. 5. obijt nondum exacto anno à sua prætectura.

13. DOCIBILIS de Sermoneta ex Archipresbytero de Carmineto suffectus est per obitum Iordani 15. Kal Apr. 1300 ex eod reg. ep. 86. fol. 291. ann. 8. Bonifacij, diem suum obijt anno 1301.

14. PEREGRINVM Præpositum Ecclesiæ Veterum Ordin. S. August. Patauinæ Diœcesis Bonifacius ad Venafranam euexit Ecclesiam 9. Kal. Octob 1301. vt in epist. 235. fol. 63. an. 7. reg. Vat. obijt hic ante annũ 1306.

15. SPARANVS de Sancto Seuero regius Consiliarius, successor Peregrini à Carolo II. Rege ann. 1306. benigne rescriptum accepit contra Barones suæ Diœcesis illum perturbantes in collectione Decimarum ac beneficiorum Episcopatus sui, quæ omnia confirmauit deinde Robertus Rex Caroli successor, hæc memorantur in reg. regio de quo mentio anno 1324.

16. PETRVS successit Sparano, is qui anno 1326. translatus est ad Ecclesiam Nolanam ex reg. Vatic.

17. IOANNES Goceus antea Episcopus Ameliensis huc translatus à Ioãne XXII. anno 1328. Id. Septembris reg. Vatic. Caput S. Nicandri in theca argẽtea inclusit an. 1344. mortalitatem expleuit anno 1348.

18. Fr. PETRVS de Bossiano Ord. Prædicat. electus à Clemente VI. per obitum Ioannis 1348. 8. Kal. Iulij ex reg. Vatic. ep. 198. fol. 91. fato functus est sub Vrbano V.

19. GVIDO Episcopus Troianus ad hanc Sedem translatus 4. Id. Aug. anno 1366. ab Vrbano V.

20. NICOLAVS hanc regebat Ecclesiam anno 1387. Hic tanquam hæres q. Nicolai de Prata Archidiaconi Venafrani quædam bona eiusdem per Sanctam concordiam obtinuit anno 1394. defunctus est anno 1396. Bonifacio IX. ad clauum sedente, vt notatur in libro Prouisionum Prælatorum. Memini me legisse in lib. solutionum Clementis VII. Pseudopontificis Carolum quendam ab eodẽ Antipapa in hac Venafrana Ecclesia intrusum solitum subsidium persoluisse Collegio Cardinalium Clementis anno 1388. die 26. Febr. quem tanquam adulterinum ab hac serie exulare compellimur.

20. Fr. ROGERIVS de Castro Petræ Ord. Heremitarum S. Augustini defuncto Nicolao delectus est huius Ecclesiæ Episcopus à Bonifacio IX. anno 1396. 13. Kal. Octobris mortalitatem expleuit anno 1399. ex lib. Prouis. Prælat.

21. ANDREAS Plascone de Prata Ecclesiæ Theanensis Decanus eligitur per obitum Rogerij 13. Kal. Octobr. 1399. hanc rexit Ecclesiam per aliquot annos

22. CAROLVS Episcopus erat Venafranus anno 1420. translatus est ad Bitetensem anno 1422. 2. Id. Aprilis.

23. ANTONIVS Mancinus ex Primicerio electus est Episcopus à Martino V. anno 1427. 15. Kal Ianuarij sedit plus minus annis 38. valdeque proficuus fuit in hac Ecclesia administranda, cuius iura, ac bona vsurpata, regia benuolentia adiutus indefesso labore recuperauit; moritur anno 1465.

24. IOANNES Gattula de Gaieta, Commendatarius Abbatiæ S. Erasmi de Castellana Episcopus Venafranus fuit; electus anno 1465. 7. Kal. Octobris, de quo mentio in monumentis eiusdem Ecclesiæ ad annum vsque 1471. quo è viuis exemptus est.

25. ANGELVS de Albero Hispanus à Sixto IV. creatus est Episcopus 17. Kal. Septemb. 1471. sub Alexandro VI. Campaniæ & Maritimæ Prolegatus fuit. Obijt verò, anno 1504.

26. RICCOMANNVS de Buffalinis Tiphernas Romæ natus 1489. 11. Ianuar. parentibus Ioan. Petro, & Magdalena de Vitellis, vir doctus, pius, exemplarisque vitæ, eligitur à Iulio II. anno 1504. die 2. Octob. sub quo Lateranensi Concilio interfuit an. 1512. plura eius pietatis monumenta extant in hac Ecclesia, quam sancte administrauit annos 22. eximia deuotione accensus Hierusalem longa peregrinatione adijt, inuisitque Domini sepulchrum quadragenario minor Romæ obijt, sepultus est in Ecclesia S. Mariæ Nouæ anno 1528.

27. HIERONYMVS Card. Grimaldus die

die 9. Octob. 1528. constitutus est huius Ecclesiæ perpetuus administrator, resignauit deinde ad fauorem sequentis anno 1536.

28. BERNARDINVS de Soria Hispanus, patria Burgensis ab Episcopatu Rauellen. ad hunc translatus die 2. Iunij 1536. Obijt 1548.

29. IOANNES BAPTISTA Caracciolus Pisquitius Neapolitanus Venafranus adlectus est Episcopus die 24. Martij 1548. fuitque Iulij III. Sacelli Apostolici Assistens. Romæ mortalitatem expleuit anno 1557.

30. IOANNES ANTONIVS Carrafa Neapolitanus Pauli IV. affinis ad hoc Sacerdotium assumptus est 9. Aprilis ann. 1557. Romæ defunctus est anno 1558.

31. ANDREAS MATTHÆVS Aquauiua de Aragonia die 18. Iulij 1558. euasit Episcopus, præfuit annis 15. translatusque est ad Archiepiscopalem Sedem Cusentinam an. 1573.

32. HORATIVS Caracciolus Pisquitius Neapolitanus electus 17. Septemb. 1573. Obijt 1581.

33. LADISLAVS de Aquino Neapolitanus generis claritudine, ac innocentia vitæ clarus, Venafranus euasit Episcopus die 30. Octobris 1581. quem Paulus V. an. 1617. ex Perusiæ Gubernatore in Sacrum Collegiũ cooptauit ad titulum S. Mariæ super Minervam, Romæ interijt die 12. Februarij 1621. in Comitijs, quibus Gregorius XV. creatus est, in cubiculo Præfecti Sacrarij Apostolici, corpus ad Mineruam funeratum hoc elogio ad tumulum exsculpto.

D. O. M.

Ladislao S.R.E. Card. excellenti & illustri nobilitate D. Thomæ Aquinatis Domus, magnis virtutibus claro in Comitijs non ad summum terrarum, sed ad cælestia diuino numine & beneficio euocato, Obijt anno Dom. MDCXXI. ætatis suæ LXXV.

Ioannes Riccius de Piscia Patrono carissimo grati animi ergo monumentum P.

34. OCTAVIVS Vrsinus Romanus, Ladislao subrogatus est die 13. Septembr. 1621. sedit ann. 11. translatus est ad Ecclesiam Signinam anno 1632.

35. Fr. VINCENTIVS Martinellus Barensis Ord. Præd. ex Episcopo Cupersanensi, ad hanc Venafranam Ecclesiam translatus est ab Vrbano VIII. die 12. Kalend. Octobris anno 1632.

SVR-

SVRRENTINA METROPOLIS

Cuius Suffraganei sunt

Episcopi { Aquensis, seu Vicoaquensis.
Lubrensis, seu Massæ Lubrensis.
Stabiensis, siue Castelli Maris.

SVRRENTVM olim Picentinorum Metropolis in amœnissimo Tyrrheni maris littore ad sinum Crateris, inter ostia Sarni fluminis à Campanis separantis, & Athenæum promontorium inter vrbes Campaniæ hostile habita; modica quidem, & in colle sita, quam Vicus, & Massa vrbeculæ; parvo intervallo distitæ circumstant; à Neapoli in Austrum XXIV. M. P. abest, à Salerno in Africum fere totidem, ab Amalphi in occasum vix XI. Ab Vlysse conditam aiunt; exhibent tamen incertum, tametsi fabulentur Annius in Commentarijs à Sara muliere Imperiam sumpsisse principium. Vix quioquã occurrit, quod de Surrento videatur posse narrari, quod Iulius Cæsar Capaccius in sua Neapolitana Historia diligentissime non enarrauerit. Ab ipso igitur pauca, quę de hac vetustissima vrbe dicturi sumus, exscribemus, cum ad satietatem hæc perbelle de eius origine, fine, antiquitate, religione, illustribus viris, Ecclesiaque suis recenseat in commentarijs. Surrentum itaque Straboni, & alijs Sorrentum, Σύρρεντον Ptolemeo vnica r, quasi Surrectum appellari, & Pontanus scripsit, & Sirenum patefecit habitatio, quamobrem lapides in ea regione olim Sirenum dicti, vt hoc habeat voluptuosius hæc ciuitas, quod cum vna tantum è Sirenibus Neapoli Parthenope contigerit, duas Surrentum habuerit, quasi verò efficacius hominum animos allicere potuisset. A Sirenibus sic fuisse dictam docet Papinius.

Est inter notos Sirenum nomine muros
Saxaque Tyrrhena templis ornata Minerua.

Et inter ea loca Surrentinum Pol. collocat. Et Plinius, *Surrentum cum promontorio Minerua Sirenum quondam sede.* Sirenum Strabo appellat omnem illam oram, quæ à Sarno flumine, ad Mineruæ (nunc Campanellæ) promontorium, Strabias, Aquam, Surrentum, Massam, & paruas illas insulas, quæ Salernitanum sinum spectant, amplectitur. Naturæ miraculo factum videtur, vt quæ ciuitas ad voluptatem, atque animi tranquillitatem condita fuerat, clementissima cæli, & salubrium aurarum perfluatur, colles, qui à ventorum meridionalium, & occidentalium impetu regionem fruentur, omni fructuum genere vndique vbertimos habeat, inter duos durissimo saxo montes erectos Vicanum, atque Massanum huiusmodi planissima in rupe haud altius è mari elevata, variatum arborum lætissima scena ridens, quæ ad quinque millium passuum tractum exornat, est posita, vt rupes leui è saxo, quo

Nea-

Neapolitani concinnandis fenestris ytuntur, in frigidissimis anteis aquarum scaturigines suppeditet, oculisque se pulcherrimam veluti litoralem murum obiciat. Fatet ad laurum planities, qua nihil posse amœnius excogitari, qui viderint, facilè existimabunt; perpetuo enim contingantur viridario, dumque eius iter teritur, aut frondium opaco nemori se contegimur, aut herbarum florida stramina premimus, aut fructuum suauitate saturamur. Inde Bacchus in craterem liquores fundit, inde tenerrimas vitulas lacte saginatas turrita Cibele, quæ ibi suas collocari sedes à Deorum concilio impetrauit, non ad sacrificiorum ritus, sed ad iuuandos, & exhilarandos mortales tanta mittit cum liberalitate, vt tunc se diuitem præbeat, cum delicatiori cibo lautissimè homines vescuntur, cum, inquam sapidissimos fructus, quorum tellus redundat excellentia & copia, terra, mari q; vicinia summa cum felicitate distribuat. Romana in antiquis aquæductibus magnitudo conspicitur, quando per planitiem, lateritij operis ruinæ vagantur, & faciunt aquæ, ad quarum bonitatem nullæ accedunt, variis cursibus ductus irriguos, quorum perennitas maiori laude regionem reddit celebriorem. Dum in occidentali hac planitie Surrentum sedet, curui, longique littoris sinum veluti Amphitheatrum prospicit, Vesuuij fœdi oris ruinas admiratur, Neapolitanorum ferè voces audit, Pausylypana viuaria dinumerat, Puteolana prodigia, & Baianas amœnitates spectat. Misenatibus aquarum Castellis non inuidit, & æquoris alibi placidos recessus huiusmodi contemnit, vt cum Papinio in Surrentino Polij dicat:

Mira quies pelagi, ponunt huc laxa furorem
Æquora, & infant spirant clementius Austri.

Atque ita, vt cum Lyeus corollis redimitus litora, & antra petit; Nymphæ cochlearum thesauris comas implicitę ex vndis ad amores prodeant, & dum suos ibi canistros Pomona connectit, Tethis omnia piscium genera ex algoso gurgite, vel odoris scopulis promit, vt nihil Surrentino solo feracius, aut iucundius qui viderint, iudicare possint. Aequor scilicet nitidis aquarum fontibus, placidorum sinuum recessibus; scopulorum viriditate, & feracitate, vmbrosis specubus, ex quibus dulcium aquarum guttæ exstillant, aquatilium piscatu celeberrimum. Mare inexpugnabilem vrbem reddit, ex quo vndiq; negatur accessus. Mœnibus, aggeribusque fortissimis è terra munitur, in quibus tamen ad quingenta numerantur capita, si vero pagos adcineris ad mille centum septuaginta numerabis. Sed quid vrbem? pomarium potius dicam, quod vndique citrea mala, & medica, floresque semper olet. Suntque & voluptati & lucro propterea, quod quicquid Surrenti nascitur, non tantum à Neapolitanis, sed ab omnibus gentibus desideratur. Quid aquæ Surrentinæ? Quid aquarum preclara illa monumenta vigintiseptem Seruatorum piscinis, maximum Romanorum opus, maximum vrbis decus? Habet Surrentum exitu, aquarum copia, ex ea nobilitate splendores, nihil erit absque aquarum admirabilibus piscinis. In ipso ingressu, non arcus, aut porticus hæc Ciuitas adeuntibus; sed nobilissimarum aquarum castella obijcit, quę veluti Romæ triumphantis lumina inter alios illustrium rerum radios nitet. Aquæ gelidæ, salubres inter se mutuò perbellè commeantes, pellucidæ, purę, suaues, omnis penitus qualitatis expertes, tenues dum bibuntur, & coquuntur facillimè, vt ubalibi aquis alienæ magis potatæ, quàm gustatæ delectent, & iuuent, & sint medicamento bibentibus, nullā iecori, aut visceribus pondere, aut frigiditate molestiam afferentes. Quapropter non immeritò nobilium cœtus ædilitio munere, maxima solertia eis vacat. Nihil tamen sub cælo beatum. Pulchritudinis speciem omnem Surrentina ciuitas amisit, cum Pisali Bassanus anno 1558. idibus Iunij, die quo Diui Antonij Patauini festū celebratur CXX. longis nauibus præfectus, inspectante Neapoli barbaram sæuitiam ostentans, nocte inopinato in vrbem impetu facto, ciuibus partim in captiuitatem redactis, partim perterritis & in fugam per vicinos colles coniectis, Surrentum, Massamque vastauit, dirupit, incendit, miserrimamque matronarum, & sacrarū Virginum raptu cadem totissimo effecit. Ad duo millia hominum captiua ducta sunt. Sitam huius vrbis ambigunt pagi, Prior, Formura, Cesaratus, Baranellus, Lauaturus, Casola, Sanctus Anellus, Gargoritus, Carottus, Cassanus, Meta, Ponsmatis, Simonds, Sanctus Ligorius, & Augustinus, Legitimus, Formas, Maianellus, Gomella, Cermena, Trasaiellus, Arbor, Mercorius, in quibus præter delicias rusticarum viget fœminarum cultus.

Nihil vicinis Rebuspublicis Surrentina cessit, quæ Colonia quoque à Romanis deducta est, & quæ etiam Municipiorum Magistratus habuit, vt ex antiquis lapidibus, in quibus multa, quæ ad antiquorum monumenta pertinent, eluceseunt. Habemus reipublicæ nomine etiam municipium, cum sub Gratiano Respublica dicatur, posterioribus enim hisce temporibus alio pacto Respublica Surrentina dicitur, quam quo sub Græcis floruit. Quod clarius declarat *Ordo & Populus*, sub quo statu Helenæ Imperatrici votum etiam Surrentini, veluti & Neapolitani

PLIS-

PIISSIMÆ. AC. VENERABILI. D. N. HELENÆ. AVG.
MATRI. D. N. MAXIMI. VICTORIS.
AVG. CONSTANTINI.
ET. AVIÆ. DD. NN. CONSTANTII
ET. CONSTANTIS
ORDO. ET. POPVLVS. SVRRENTINORVM.

Atque is lapis in maiori Ecclesia Surrentina positus cum Neapolitano conferendus est, hic enim illum declarat, quippè Aviam Constantini, & Constantis eam dicit, qui Cæsares tantum in Neapolitano dicuntur. Patronos quoque Coloniæ leges, & M. Vlpium Pupiennum habuere Surrentini. Gladiatorum habes spectacula, ludosque Circenses, Quinquennalitatis præterea Magistratum. Sed Reipub. Surrentinæ meminit nuper effossus lapis propè Cathedralem, quem cum alius Antonius de Pezzo modernus dignissimus Archiepiscopus in atrio Archiepiscopalis Palatij collocauit.

INSTAVRATORI ORBIS
TERRARVM PERPETVO
AC PIISSIMO IMPERATORI
D. N. FLAVIO VALERIO
CONSTANTINO
MAXIMO PIO
FELICI SEMPER VIC-
TORI S. AVG. RESP.
SVRRENTINORVM. D.D.

Alius.

L. ARRVNTIO P. F. L. N.
MEN. RVFO EISDIO PROCV
IO. VIX. ANN. XXIIII.
HVIC DECVRIONES STATV-
AS DVAS ALTERAM EX
PECVNIA PVBLICA ALTER-
RAM EX ÆRE A POPVLO
CONLATO IN FORO PO-
NENDAS DECREVERVNT.

Alius etiam ibidem inuentus lapis, sic inscriptus.

CAI. FLAVIO
GRATIANO
SEMPER
AVGVSTO

Plures alias Romanas inscriptiones affert Capaccius, ac de Surrento prosequitur; Suos etiam Surrentina ciuitas sub Imperatoribus habuit Duces. Guimarus Salernitanorum Princeps, Normannorum opo, capto Surrento, Ducem eius ciuitatis Guidonem fratrem constituit. Anno 1071. consecrationi Ecclesiæ Cassinensis Sergium Surrentinorum cum Sergio Neapolitanorum Duce interfuisse scribit Anonymus. Robertus quoque Normannus Salernitanorum, Amalphitanorum, Surrentinorum, Apulienſium, Calabriensium, atque Siculorum Dux fuit. In Basilij Imperio commemoratur Marinus filius quondam Domini Sergij, dudum Præfecti, & Fortioris ciuitatis Surrenti Comitis, & Præsidis Surrentini mentio fit in Actis Sancti Tamarij. Et quidem præter Duces, Comitesque Surrento nobiles ciues omni propè memoria maximo ornamento fuerunt, sine belli, siue pacis artes tractantes, quorum memoriam retexuit idem Capaccius; at nil sic Surrentum illustrauit, quàm paulò post Christianam fundatam salutem, Euangelij lucem, vel ab ipso Petro Apostolorum Principe, vel ab eius discipulis susceptisse, totque protulisse Sanctos, quos colit: Ibi Renatus, Valerius, Athanasius, Baculus, Antoninus Abbas, quorum nomine, tutela, miraculis, regio nitet, & beatissimi Ciues existimantur ibi die 14. Kalend. Aprilis solemnis fit commemoratio Sanctorum, Quarti, Quartilli, Quintillæ, Marci, nouemque iterum Sociorum, qui martyrio in hac Ciuitate coronati sunt, quorum meminit Martyrologium Romanum, eorumque Ecclesia præterito sæculo à Carmelitis restituta est. Cæterùm haud absurdum erit arbitrari, primis illis Christianæ salutis sæculis plures à Romanis Pontificibus Surrento Præfectos, qui Ecclesiam illam deseuientibus Christiani nominis persecutionibus regerent, & informarent ad salutem, quorum nominũ vsque ad Renatum, qui vixit anno 425. nulla extat memoria. Post Renatum Episcoporum series continuata est, tametsi nomina aliqua intercideriut. Templum Cathedrale titulo SS. Apostolorum Philippi & Iacobi vetustum fundarunt prisci illi Præsules, quod Ioannes XIII. Pont. Max. in Archiepiscopalem erexit, vt fertur, post annum 968. Leopardo ordinato primo Archiepiscopo, eidem Lubrienſi, Stabiensique adiunctis suffraganeis, quibus accessit Aquensis, seu Vico-Aquensis. Romano Pontifici immediatè subijciebatur Surrentina Ecclesia, antequam in Metropolim erigeretur. Cathedralis itaque antiquæ structuræ, sed mirificè exornatæ, quinque dignitates sunt, Archidiaconatus, Primiceriatus, Cantoratus, Decanatus, ac Thesaurariatus. Duodecim in ea sunt Canonici, cum septem hebdomadarijs, aliòque minorum gentium

clero

clero, diuino cultui destinato. Canonici ex vetusta consuetudine purpureis Mozzettis, vt vocant, hebdomadarij verò cæruleis vtuntur, intra mœnia duo Sanctimonialium Benedictini Ordinis Monasteria spectantur, pia Ædes pro mulieribus mundi illecebras fugientibus, ac Puellarum Virginum seruatorium, nouem virorum Cœnobia, quorum habetur præcipuum S. Renati, Monachorum Cassinensium nobile extra vrbis mœnia exædificatum, vetustum quidem & priuilegijs permultis illustre: Sanctæ Euphemiæ Ordinis Minorum Conuentualium, S. Francisci de Obseruantia, S. Mariæ ad Portum Capuccinorum Fratrum, S. Vincentij Ordin. Prædicatorum, Annunciationis S. Augustini Congregationis Carbonariæ, S. Mariæ de Monte Carmelo, S. Ioseph Discalceatorum eiusdem Ord. & nupera domus S. Antonini Regularium Clericorum Theatinorum, duæ in Diœcesi Abbatiæ Consistoriales S. Petri à Cappella, & S. Petri de Marittonica, Laicorum plures Confraternitates, Hospitale, Pietatis Mons ad solamen egenorum, & Puerorum Seminarium ad Ecclesiasticam disciplinam disseminandam. Diœcesis perangusta est, septem Parochijs distincta regitur, S. Archangeli nempe, Sancti Athanasij, S. Mariæ de Caserlano, S. Angeli, S. Mariæ de Mortula, Sanctissimæ Trinitatis, & S. Mariæ ad Lauram: beneficia perplura simplicia, parui tamen valoris. Mensa Archiepiscopalis annuus census vix ad mille & centum scutata ascendit, in libris Cancellariæ Apostolicæ taxatur florenos 50. Huius ciuitatis modo dabimus Præsulum seriem ex varijs auctoribus, monumentisque satis ieiunis erutam, pleniorem daturi, si suppeditassent monumenta, quæ miserabili ruina à Turcis cremata fuerunt.

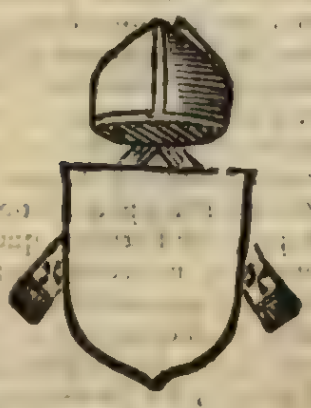

1. N. Surrentinus Episcopus prædecessor S. Renati memoratur in Actis eiusdem Sancti, nomen tamen non exprimitur. Vixit ante annum 425. alijs 430. alijs 440. Obijt verò circa annum Domini 450.

2. S. RENATVS Cheothedrus Andegauensis patria, eiusdemque ciuitatis Episcopus solitariæ quietis studio Romam, mox Surrentum se contulit: vbi vitam diu ab omni non modo labe alienam; sed ab hominum etiam cœtu seiunctam duxit: donec clarius in dies eius fama sanctitatis illucescente, è latebris vbi se abdiderat repugnãter extractus in eius vrbis Episcopali tunc Sede vacante sedere coactus est. Addunt eum vnicum illius successus socium habuisse nomine Valerium, patria Surrentinum, quem sui instituti sectatorem, morumque egregium imitatorem probè studijs omnibus pietatis excultum, demum post obitum dignitatis, ac muneris reliquit hæredem. Electum referunt Surrentinum Episcopum circa annum Domini 450. vel 430. vt alij volunt, obdormisse verò in Domino post paucos annos 3. Nonas Octobris. Locus, quem S. Renatus sua præsentia cohonestauit, iam piorum ciuium munificentia in Ædem eiusdem Sancti nomine, ac patrocinio nobilem traductus est, cui adiectum est ex sacra Benedicti familia insigne cœnobium, eamque religiosissimè Patres egregiè instructam, atque exornatam seruant. Compertum etiam, exploratumque est, & certa Patrum traditione manauit, cum corpore Diui Valerij, quod in huiusmodi æde religiosè asseruatur, partem quoque corporis S. Renati condi, colique, prona scilicet Surrentinorum in suos tutelares obseruantia, ac pietate. Anno 1603. in eadem Basilica inuenta sunt Sanctorum horum Episcoporum corpora, & authoritate Sacrorum Rituum Congregationis, solemni ritu sub primario Altari condita sunt hac inscriptione proloquente.

Alexander Cardinalis Florentinus Sanctorum Episcoporum, Renati, & Valerij Surrentinæ ciuitatis, eiusque patronorum corpora, quæ sub primario altari Basilicæ veteris collocata fidelium antiqua traditio credidit, atque colit, inuenta sunt sine nomine sub eodem Altari, nec alia ab illis existimata Apostolica authoritate in nouam Ecclesiam translata sub primario itidem Altari sunt solemni ritu recondita à Monachis huius Monasterij Cõgregationis Cassinensis Anno salutis MDCIII. die XIIII. Nouembris, ex decreto Apostolicæ Congregationis Sacrorum Rituum sub die XXI. Augusti MDCIIII.

Ma-

Magna est controuersia inter Surrentinos, & Andegauenses de existentia corporis S. Renati. Surrentini apud se ex Actis eiusdem, ac traditione Patrum, tum ex nupera inuentione seruatum volunt. Andegauenses in Ecclesia Cathedrali Renati se exuuias sacras venerari dicunt. De loco hæc referunt in monumentis. Produnt (inquiunt Andegauenses) historiæ nostrates, Infantem quendam ante Baptismum mortuum, à S. Maurilio Andegauensi Episcopo Beati Martini discipulo ad vitam reuocatum fuisse, eique quasi bis nato, ea causa Renati nomen impositum: hunc verò Maurilij disciplina institutum eidem in Episcopatu successisse, quem Episcopatum cum per aliquot annos sanctè, sapienterque gessisset, limina Apostolorum visitasse, indeque Surrentum profectum ibi aliquandiu solitariam vitam egisse, tandemque eiusdem ciuitatis Episcopum factum, ibidem feliciter obijsse. Addunt monumenta nostra, Legatos ab Andegauis post mortem missos ad repetendum corpus Episcopi sui, qui cum à Surrentinis repulsam passi fuissent, ad summum Pontificem confugerunt; cuius iussu corpus Andegauis redditum fuerit, & ab ijs in patriam transportatum. Habemus præterea Acta authentica, quibus constat idem sanctum corpus sæpius ab Episcopis nostris translatum fuisse, & tandem in Ecclesia Cathedrali positum; sed anno salutis 1562. cum ab Hæreticis Caluinianis ignem coniectum fuisset, illis defugientibus, reliquias superstites collectas, tandem à Carolo Andegauensi Episcopo in capsam inauratam translatas fuisse, vbi in hunc vsq; diem quiescunt ad Altare S. Renati quod est in capite Ecclesiæ, impositæ. Eæ porrò magna in veneratione habentur, & tum ciuium, tum aduenarum concursu religiosè frequentantur, præcipuè à mulieribus sterilibus. Locus denarijs, & votiuis imaginibus eorum, qui eiusdem Sancti ope, beneficia diuina consequuti sunt, vndique ornatus est. Hæc Andegauensium pia Renati traditio. Idem fere habet Andreas de Saussay tom. 2. Gallicani Martyrologij; sed no verbum quidem de Renati ordinatione in Surrentina Sede. Stupendum addit miraculum, Renatum ex diuina promissione à sterili matre genitum, paulo q; post defunctũ, quem Sanctus Maurilius Episcopus Andegauensis septem annos integros in monumento iacentem, excellentissimo (vt ait Petrus venerabilis Abbas Cluniacensis) miraculo ad vitam suscitauit. Quod etiam in hymno eius nomini scripto legitur.

Ventre conceptus sterili parentum
Nasceris fletu, lachrymis Renatus
Profulis, Christo Duce, vitus vnda
Surgis ab vrna.
Surgit vt cadens rosa rore tacta
Rore ceu surgit solys apertum
Lilium surgit veluti profusis
Rore Hiacynthus
Surgis à mortis gremio futurus,
Frugidum vitæ speculum; futurus
Forma virtutum celebris; futurus
Aetheris astrum.

Diuersum tamen à Saussay refert Capaccius de S. Renati à mortuis resurrectione ex Actis eiusdem, Renatus, inquit, Honorato Cheothedro viro Senatore, & Bononia Primaria fœmina natus est Andegaui circa annum Domini 400. post Gratiani necem Imperio ad Theodosium delato. Steriles cum se cognouissent parentes, Maurilium Andegauensem Antistitem sanctitate vitum præstantem adeuntes, obtestati sunt, vt precibus Deum exoraret, vt ijs procreandi filij tandem aliquando potestas concederetur. Id quod factum est. Adultum deinde Renatum Maurilio Seni commendarunt. Sed graui morbo correptum ad Maurilium ducentes, cum eum morbo iam liberatum animaduertissent, Renatum appellarunt; quasi verò ex mortuis ad viuos rediisset. Quo nomine antea appellauerint, scriptores non meminere. Antoninus Archiepiscopus Florentinus puerum hunc à mortuis excitatum scribit, & post Maurilium Pontificem in eius locum à suis ciuibus esse suffectum: hactenus. Saussayus habet, Renatum Nefrido in Cathedra Andegauensi successisse & Thalasio eandem sedem commendasse, cum ad limina Apostolorum visitanda iter arripuisset, qui ei successit. S. Maurilius obijt, eodem Saussayo teste anno salutis 436. die 13. Nouembris. Claudius verò Robertus in sua Gallia Christiana refert ex Breuiario Rothomagensi ob tum Renati in annũ 410. Nefridus Maurilij successor ordinatur anno 436. qui corpus S. Maurilij transtulit. Huic successit S. Renatus circa annum Domini 450 qui Episcopus Surrentinus euasit paulo post, relicto successore in Andegauensi Ecclesia Thalasio in Concilio Andegauensi ordinato anno 453. Ex qua annorum computatione videtur asserendum, S. Renatum ad Sedem Surrentinam moderandam accessisse circa annum Domini 450. non verò ann. 425. vel 430. vt Diptychæ Surrentinæ Ecclesiæ scribunt. De Renato non agit Martyrol. Rom. agitur tamen eius dies festus solemni ritu apud Surrentinos, vbi vetus officium cum eiusdem Sanctæ Actis recitatur peruetustis, de quo Ferrarius; vitam ipsius præter relatos authores scripsit Dauid Rhomeus Presbyter Surrentinus, gratis tamen Renatum, quem Surrentini colunt, diuersum à Renato Andegauensi facit. Sunt etiam qui scribant Renatum neque vnquam fuisse, neque Andegauorum Episcopum esse potuisse, de qua re legendus Ioannes Launoy Parisiensis, aduersus quem extat Apologia Capituli Andegauensis pro Sancto Renato Episcopo suo.

3. S. VALERIVS de Apreda Surrentinus D. Renati in Sancta conuersatione discipulus

& in Episcopatu successor circa annum Domini 453. eiusdem Sancti templo adiunctam ædem ædificat, cum Sanctissimè Surrentinam Ecclesiam per aliquot annos rexisset, cuo. lauit ad calos 17. Kal. Febr. & in templo eius & Renati nomine excitato conditus est, cuius Acta recitantur in Homelijs, quæ extant in Metropolitana m.s. die eiusdem festo, quorum initium, *Operante diuina misericordia rediit & omnibus votis operata solemnitas, &c. Anna reuolutione festiuitas, &c.* De Valerio agit Ferrarius hac die & in Catalogo SS. Italiæ.

4. ROSARIVS Romano Concilio interfuit anno 499. cuius etiam mentio habetur in Diptycis Surrentinæ Ecclesiæ ann. 487. post hunc aliqui desiderantur Episcopi.

5. IOANNES præerat Surrentinæ Ecclesiæ anno 580. ad quem scribit S. Gregorius de s. Agathæ reliquijs collocandis, vt cum postulauerit ab eo Saunus Abbas Monasterij s. Stephani insulæ Cabis, vt eius Martyris reliquias ibi collocandas iuberet, eò Ioannes se conferr, & si nullum corpus ibi constiterit humatum, prædicta sanctuaria solemniter collocet. In Synodo præterea habita ab eodem Pontifice in vrbe Romana anno 595. imperantibus Mauritio, Tiberio, & Theodosio, inter alios Episcopos subscribit Ioannes Episcopus ciuitatis Surrentinæ, idemque subscribit priuilegio, quod Gregorius Pontifex concedit Gailardo Abbati s. Medardi Monasterij Suessionensis. Tum verò Ioannem misisse scribit Iustum clericum capitularem, qui Pontifici nunciaret aliquos Monachos Monasterij in Surrentina Diœcesi à proprij Abbatis regula abscedere; quapropter Anthemio Subdiacono mandat, vt Monachos, qui publicè vxores sortiti fuerant, ad sua Monasteria transmittat. Extrema clausisse Ioannem referunt anno 598.

6. AMANDVS Presbyter Oratorij s. Seuerini in Castro Lucullano Neapoli, electus Episcopus Surrentinus ann. Christi 599. die 22. Martij ordinatus, de quo idem Gregorius ad Anthemium Subdiaconum; *Postquam is, qui ad Episcopatum Surrentinæ ciuitatis electus fuerat, aptus nobis visus non est, Amandum Presbyterum Monasterij S. Seuerini, quod in Castro Lucullano situm est elegerunt. Eapropter experientia tua præcipimus, vt eundem Presbyterum excusatione postposita, sub omni ad vos studeat festinatione transmittere, quatenus petentium desideria cum Christi auxilio, si nihil est quod eum impediat, impleantur.* Subdiditque vt simul cum fortunato Neapolitano de eius vita & actibus diligenter inquirat. Præter Episcopi electionem noto Clementinam Patritiã tunc Neapoli, vel in Castro Lucullano fuisse. Sic enim ait; *Ne autem gloriosa filia nostra Clementina hoc molestè suscipiat, ad eam experientia tua pergat, vt cum eius voluntate hoc faciat. Sin autem reniti forsasse voluerit, huc eum sicut diximus sine mora experientia tua trãsmittat. Alicuius forsasse Ducis Neapolitani filia erat, aut affinis, quando* maxima ex parte Duces Patritiatus honore insignebantur, de cuius electione à Surrentinis facta ad eandem scribit. Conqueritur idem Pontifex cum Anthemio, Monachos, quos in Surrentina ciuitate pro complenda Antonini voluntate transmiserat, pecuniam ab ipso acceptam ad emendas possessiones expendere. Quocirca ipse prouideat, vt solidos incautè erogare non debeant. Huius Episcopi hanc seruant Surrentini memoriam in D. Felicis & Baculi.

HIC REQVIESCIT SACERDOS DEI AMANDVS EPISCOPVS SANCTÆ ECCLESIÆ SVRRENTINÆ, QVI SEDIT ANNOS XVII. DIES XXI. DEPOSITVS EST DIE XIII. MENSIS APRIL. IND. V. IMPERANTE D. N. HERACLIO R. AVG. ANNO VII. ORATE PRO ME SANCTE PATER.

Annus Amandi obitus incidit in annum Christi 617. quem veluti Sanctum virum veneratur Surrentini.

7. S. ATHANASIVS Surrentinus fuit Episcopus diuersus à S. Athanasio Neapolit. Episcopo. Hãc sedem sortitus est post Amandum anno salutis 617. de quo non extant acta; sacra tamen anniuersaria celebrantur 6. Kalend. Februarij. In Basilica eius hæc mentio in quodam lapide.

Anno Domini Incarnationis M.C.LXXIII. tertio die Iunij Ind. VI. ad honorem Dei, & gloriosæ Genitricis Mariæ, & Sanctorum Renati, Valerij, Athanasij, Baculi, & Antonini, in omni verò anniuersario die Consecrationis huc omnibus aduenientibus pridie criminalibus decennialibus corpus Sancti Athanasij sacro sacris Ost:

De Athanasio loquitur eruditissimus Antonius Caracciolus clericus Regularis in mo-

monumentis sacris Neapol. Ecclesiæ ad finem vitæ S. Athanasij Episcopi Neapol. & in Scholijs vitæ S. Antonini Surrentinorum Patroni.

8. AGAPITVS Surrentinus Episcopus floruit anno 645. Hic Surrentum à Rodoaldi Beneuentanorum Ducis rabie, oratione & ieiunio illibatum seruauit. De qua re Marius Vipera in Chronologia Episcoporum Beneuentanorum. Anno 643. Arechus Dux, qui Ducatum Beneuentanum quinquaginta tenuerat annis, obdormiuit in Domino, & Ayonus eius filius ei successit, & Dux III. extitit, qui dum contra Sclauos ex Dalmatia egressos Sipontum obsidentes, fortiter agere conatur, fuit extinctus anno 644. cum anno & mensibus quinque Beneuentanorum Ducatum rexisset, & Romoaldus post eum regnauit, & Dux IV. fuit, & Ayonis mortem vindicauit, Sclauosque ex obsidione fugauit, Ducatumque in pace reduxit. Qua tempestate Rodoaldus Dux cum toto suo exercitu Surrentum irruit, & vndique obsedit, adeo vt Agapitus Surrenti Episcopus suos Ciues spe salutis destitutos vltro se tradituros esse cognoscens, ita apud illos ad fortiter bellandum adhortatione, & apud Deum assiduis ieiunijs, precibusque noctu, diuque præualuit, vt non sine claris miraculorum signis, meritis præcipuorum Episcoporum Renati, & Valerij fretus, ciuibus salutem, vbique libertatem impetrauit. Nam Rodoaldi aurum, argentumque Sanctorum illorum sepulchris extra vrbem sitis supplicitèr offerentis, vouentisque maiora, si vrbe potiretur, manè experrectus exercitus foris extra templum proiecta omnia reperere; vnde quidam ex militibus vastandi animo ingressi, illicò à Dæmone abrepti, eoúsque vexati, donec ante Sanctorum tumulum miserè expirarint. His Dux & exercitus commoti, obsidione soluta, Dei, sanctorumque experti pro ea vrbe tutelam, statim se se Beneuentum receperunt. Hæc ex gestis Sanctorum Renati & Valerij: quæ etiam leguntur in m.s. Codice Ecclesiæ Surrentinæ in eorundem Sanctorum Encomijs his verbis conceptis.

☞ *Operante diuina clementia* redit communibus votis optata solemnitas, & lux annuæ festiuitatis effulsit natalis nobis Sacerdotum, atque Christi Confessorum Renati, & Valerij diem prouehens: quem & vester deuotus auditus, atque *Sanctorum* Dei spirituum circumfulgentium sacer inuisibiliter conuentus adornat. Lætari nos etenim oportet & exultare in Domino Deo nostro fratres: non in ventris distentione sæua, sed probamentis intentione, qui satiat in bonis desiderium nostrum, omniumque vota pia deuotione prospicit, & sereno iugiter confirmat optatui. Cum ergo de virtutibus Sanctorum Dei Renati & Valerij parua de pluribus, quæ per eos Dominus fecit, ad laudem & gloriam nominis sui recensenda sunt: non otiosum ad-audientibus ad eorum festiuitates videatur, expiatas adhibere aures, quatenus ijs flagitantibus desuper corpore, ac corde vegetentur sua valeant properare. Tempore, quo omnipotens Deus mortalium est iratus sceleribus, & Longobardorum gens ad vindictam totius Italiæ cuncta vastasset: Vir barbarus typo superbiæ elatus, ad suam perniciem cum suo ferali exercitu Rodoaldus eorum Dux vna cum alijs ducibus deuenit Surrentinam ciuitatem, vt eam quomodo adire posset, quæsiuisset. Et cum diebus ac noctibus nulla vicissim daretur requies præliandi aduersus eã. Obsidione circumuallatos, & circumquaque vicini adstantes, ad desperationem eo vsque peruenerunt, vt sponte se ciues certatim darent. Et cum nullum etiã egressis humanitatis auxilium dari prece fusa posse prospicerent: prostratus tunc cunctus populus clausus, immo intra vrbem lacrymabiliter Deo preces effundebant: Vir interea prædictus, barbarorum, atque tyrannorum Dux, pergens ad tumulos Sanctorum Renati & Valerij hanc deuotionem exponens: aurum & argentum eis offerens: vt si eorum intercessionibus in prædictam Surrentinam vrbem valuisset ingredi, plurima, atque meliora illis ornamenta deferret. Quod cum vir, & Sacerdos Domini Agapitus agnouisset (nam eo tempore ipse præerat vrbi) gregem suum verbo, & operibus studiosius informans: nec nocte, nec die quiescens, Deo preces suppliciter fundere. Vacans ieiunijs, & orationibus, assiduisque lamentis: sacrificium Deo semetipsum immaculatum sæpius offerens, sanctorum confisus meritis, Renati, & Valerij Christi Sacerdotum, & Confessorum, quorum oratu, & adminiculo vsque nunc perstitit tuta, vt ab instante efferæ gentis obsidione, & cruentis eorum manibus cum conciuibus vrbem dignaretur eripere. Credens, quod nihil est eis, quum volunt, impossibile. Nam se sequentibus ita pollicitus est Redemptor noster dicés. Quodcunque fidentes in nomine meo, petieritis, fiet vobis. Vndè & blando eos sermone fretus de Dei pietate alloquitur dicens, pœnitentiæ fructibus ira Domini citius in misericordiam conuertetur, si pędoribus (id est pedum fœtoribus) præteritis derelictis, eius præceptis puro inhæseritis corde, Quia Deus sub cuius nutu consistunt iustorum animæ, non præmijs, neque oblationibus, seu adulationibus suadetur, & in sacrificijs & holocaustis gentium non delectatur; sed cor contritum & humiliatum non spernit: sicut dicit Psalmographus, & clamauerũt ad Dominum, cum tribularẽtur, & de necessitatibus eorũ liberauit eos. Et Propheta ait. Humiliemus Domino animas nostras. Et Propheta alius testatur dicens: Conuertimini ad me in ieiunio & fletu. Cuius hortatui obtemperantes, crebrisque precibus Sanctorum, ac ieiunijs insistentes peruigiles: eorum cessum est Confessorum intercessionibus, vt prædicta vrbs, quę iam obsidionibus circumuallata manebat, barbaro-

barorũ illæsa euaderet, & ipse confusus nihilominus, cum ea, quæ attulerat foris ab eorum Ecclesia proiecta ab omnibus reperirentur: & ita de prædicta demum vrbe abscederent. Sic enim diuina clementia operante, nefandissimum eius vulgus tremore concussum est, vt cuncti in fugam lapsi verterentur. Interea vnus ex ijs, qui ad sarcinas remanserat cum socijs suis, dixit socijs suis, Audacter in eorum Ecclesias ingredimini, & cuncta inde diripite. At illi cum ingressi fuissent, & cuncta exinde vastare cupientes: illicò à spiritu immundo arrepti terratenus acrius vexabantur: & vltionis diuinæ in se sensere vindictam, ausi accedere, quo eis minimè licuit. Denique circa eorum tumulos vsquequaque vexati sunt: velut prisca monumenta testantur, vt ipsorum pandatur cruor diffusus, vexatione dæmonum vsque in præsentem diem: Et tandiu ibidem à spiritu immundo possessi sunt, donec spiritum exhalarent. Idcirco talia per electos suos Dominus operatur, vt ostenderet quia qui illos contemnunt, eum procul dubio contemnunt, & ideo sunt ignobiles. Ita Saulo contra suos sæuienti, de cælo, inquit, Quid me persequeris? cum non ipsum vtique, sed membra eius insequeretur &, Qui vos spernit, me spernit. Tunc accepit omnes illorum timor talia contuentes, & nequaquam vltra ausi sunt in eorum domicilijs, vt vastatores accedere. Per idem tempus dum prædictam vrbem ipsa gens obsideret, quidam senex, effigiem Sancti præferens Renati, inter eosdem nefandissimos hostes, medium se obtulit, quem sæpius inter se videntes, æstimabant quendam villicum, cum eum cernerent. Tunc moliti sunt capite eum truncare; ipse autem subito ab oculis eorum euanuit, vnde dubium non est, quod ipse Sacerdos, atque Confessor Christi Renatus extiterit ad custodiam huius ciuitatis: in qua eius venerabile quiescit corpus. Quem congruit, vt deuotè vigilijs & orationibus continuis celebremus: cognoscentes & inconcussè retinentes, quia vnusquisque sciat patrocinia à Deo sibi collata, sicut dicit psalmus: Nisi Dominus custodierit ciuitatem, in vanum vigilant qui custodiunt eam. Ergo fratres oportet nos semper eorum Ecclesijs occurramus, & videamus diabolum victum: & Christi Confessores vincentes, & eorum triumphales intuentes coronas, satagamus temporalibus interesse eorum festiuitatibus: gaudentes & exultantes cum hymnis & cantieis Domino Deo nostro Iesu Christo: vt mereamur in æterna cum eis, natalis eorum festiuitate lætari; vbi regnant cum Domino Deo nostro Iesu Christo, qui est benedictus in sæcula sæculorum. Amen.

Annua nobis reuolutione festiuitas celebranda est. In qua Sanctorum Renati & Valerij, Sacerdotum Christi, & Confessorum miracula longum est enarrare: quæ toto sunt penè iam orbe latius terrarum diffusa. Eodem namque tempore, quo prædicti latrones barbari oppido depopulati sunt eiusdem Surrentinam vrbem: & multos captiuorum cepere: contigit quemdam Felicem nomine, villicum per capillos detentum trahere ad decollandũ, manibusque post terga ligatum. Cumque prædictus Barbarus eum traheret, venerunt ad pontem super vastum riuum stratum, qui vsque hodie nuncupatur, velut in prisca, magnus structura in quo arcus ad eius laudẽ depictus videtur esse. Prædictus quippè Barbarus eius caput omni abscindere conamine intendens. Tremefactus villicus, hanc orationem fudit ad Dominum dicens; Deus Sanctorum Renati & Valerij, sine cuius nutu nec folium defluit arboris, aut pluuiæ gutta, vt arua madida reddat, & germinare ea faciat; cuius nutu vniuersus regitur orbis: qui thronos talorum contines, & tribus appendis digitis telluris molem: & statuisti in pondere montes, & colles in statera; abyssosque intueris, & tuorum precibus electorum hæc, quibus præesse eos ad munimina statuisti, ab omni secura hoste seruasti: & huic sæpe præfatæ Surrentinæ vrbi nostræ veridicos Renatum, atque Valerium Sacerdotes, & famulos tuos patronos dedisti: quam multoties a nefandissimæ Longobardorum gentis insidijs visibiliter munitam reddiderunt; Subueni nunc mihi, & de huius atrocis manibus spiculatoris eripe me, eorum meritis & precibus, quos perspicuos virtutum opifices externi accolę, ab Orbis cognouere finibus: Cuius in necessitate Sancti Confessores non dedignati sunt purissimæ subuenire orationi. Itaut statim de manu prædicti barbari euaderet, & in profundam riui illius altitudinem se præcipitaret; dum autem tam eminens esset riui illius altitudo, in nulla parte læsus est corporis; sed sanus, atque incolumis, vt potuit ad prædictam Surrentinam vrbem reuersus est. Postea verò præfatus Barbarus, qui eius conatus est auferre animam, credens eum obijsse, vt à plerisque, nempe eiusdem vrbis diffamatum est incolis, quod villicus ille sanus, atque incolumis haberetur, non credidit. Sed vt certiorem se ex incredibili auditu redderet, ad præfatam vrbem itinere cœpto deuenit. Quem diu, multumque quæsitum, tandem reperit, videnſque eum admiratus est, & sciscitari ab eo cœpit, quomodo aduiueret, quem opinatus fuerat, vt tanta riui profunditas penè omnes exanimes suscepisset. Cui Felix ait, Deus Sanctorum Renati & Valerij, qui me à tua seruauit machæra: cuius etiam munimine hæc vrbs eorum adiumento à vestris liberata est manibus: ipse mihi præstitit, vt sospes & sine aliqua contritione membrorum à tanta euaderem altitudine. Cui barbarus ait obsecrans, quæso te, perduc me ad Ecclesias, vbi eorum recondita sunt corpora. Cui assentiens, vtrique properauerunt, gratias simul agentes Deo, qui quotidie in Sanctis suis mirabilia operari non desinit. Cui est honor, & gloria in sæcula sæculorum. Amen.

Col-

Corroborantur ea penitus certè, quæ in Sancto Eloquio dicuntur, Gloriosus Deus in Sanctis suis; mirabilis in maiestate, faciens prodigia: excitans perditos ad salutem, & reuocans incredulos ad fidem. Et iterum; Pretiosa in conspectu Domini mors Sanctorum eius. Nam & hoc ab eorum laude minimè protelandum est, quod ego, ita vt tantis decet præconibus, non queo digne dicere, sed quamuis balbutiendo, præsumens feram. Ille qui iratus esto, vrbem fortiter dimicando inuadere, idest, ferus Rodoaldus Dux Longobardorum, & Sanctis Domini Confessoribus, ac si blandiens, aurum, argentumque offerens suaderi, vt gregis sibi commissi ostenderet æmulos & pecunia prodere, quem instanter precibus tegere alternis, & fouere perpetuo non desistunt, & tanto enixius sui studeant gregis insectari hostes, quanto vt immunè eum ab hominibus exhibeant: Non diù lætatus est de triumpho, vt sperauit: nam intra vnius anni spatium eorum intercessionibus, quibus nisus est perferre iniuriam, Deo æquius vlciscente, qui dicit; Mihi vindictam, & ego retribuam, vitæ tempus cum regno finiuit. Ingens est enim Sanctorum gloria, & felix corona beatorum Renati & Valerij Confessorum, Christique sacerdotum, qui talibus meruerunt ciuibus sociari, & agnum ducem ab omni procul labe alieni, sequentes: cum illo nunc spiritu solummodò permanent: post modicum duplicia possessuri; quia ipse ait; Pater, volo, vt vbi ego sum, & illic sint mecum. Et, Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram. Et Propheta: In terra sua duplicia possidebunt. Et quid mirum, si patronatum patriæ, eo annuente, assecuti sunt, à quo tantum in cælis sunt adepti triumphum, vt quibus voluerint, poscentibus suffragia sibi illata diuinitus præstent? ipso testante Domino; Si habueritis fidem, sicut granum sinapis, dicetis huic monti, Transi, & transiet, & nihil impossibile erit vobis. Et Psalmus; Exultabunt sancti in gloria, lætabuntur in cubilibus suis. Et Iesus Sirach. Sapientiam Sanctorum narrent populi: & laudem eorum nunciet Ecclesia. De alijs enim virtutibus, quas per eos Dominus quotidie operatur: nec lingua poterit, nec sermo sufferre. Eorum verò orationibus, multi aduersis oppressi languoribus quotidie saluantur: eorum intercessionibus cæci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur, tristes lætificantur, infirmi saluantur, & multi vexati à spiritibus immundis quotidie curantur. Sunt enim veri amici Dei: qui totis viribus nisi sunt eius præceptis hærere quantocyùs. Vt ipse ait; Vos amici mei estis, si feceritis, quæ præcipio vobis, & perpessi, & plagas, vincula, & carceres, & in eius nomine cum suis dilectoribus deuicerunt mundum: & aereas summo cum nisu debellarunt potestates, sciétes non esse aduersus carnem, & sanguinem luctamen: sed aduersus spiritualia nequitiæ, quæ sunt in cælestibus. His autem euictis: Corde mundo exultant in Domino: cuius promissa assecuti sunt, vt eum intuerentur, & eius præmijs perenniter fruerentur: Deus enim noster simplicibus adhæret, & petentes se non deserit, vt gaudium eorum in eo plenum sit. Quia ergo anniuersaria temporum eorum nobis natalitia cumulata proueniunt, lætemur in eorum festiuitate, vt sicut in cælis triumphatores exultant, ita & nos in terris positi, de eorum beneficijs gratulemur. Credentes nos eorum orationibus ab hostium insidijs atque cunctorum, imminentibusque periculis, & contagijs liberari. Per Dominum nostrum Iesum Christum, qui cum Deo Patre & Spiritu Sancto viuit & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

9. S. BACVLVS Brancaccius Neapolitanus patria, scientia rerum diuinarum, ac vitæ sanctitate illustris, Sedem Surrentinam excepit, defuncto Episcopo, nullo quidem certo annorum calculo, vixisse tamen creditur circa annum salutis 660. Fama est, & constans à Patribus deriuata traditio, Baculum ex generosa, vetustaque Brancaccia gente natum esse, quæ inter reliquos Regni proceres generis claritate, ac nobilitate conspicua est. Addunt virtute, & singulari vitæ sanctimonia tanta potuisse Baculum apud Deum gratia, vt eius meritis, ac virtute plurima patrata fuerint miracula. Itaque prædecessoribus suis non impar, postquam Surrentinam Ecclesiam aliquot administrasset annos ad Cælum euolauit 4. Kal. Septembris. Patronus, ac Diuus Tutelaris acclamatus, vt testantur, quæ in peruetusto officio die eius festo leguntur.

Gloria Sanctorum cum sit Deus ipse Deorum,
Hunc decet hac hora nostra prius ire pro ora.
Partbenope natus BACVLVS fuit iste beatus;

Hic meruit latum Surrenti Epiſcopatum,
Perque pias mores ſacros conſtendit honores.
Vir Domino gratus cunctis ſine labe reatus.
Iure patronatus noſtros depelle reatus,
Pelle malos mores, miſeros auerte furores,
Vt ſolito more feſtum celebremus honore.
Mœnia Surrenti virtute tuere potenti.
Debilibus palma ſis, fontibus arcus & arma,
Tempore præcinctus, foris vt vincamus & intus;
Pacis ad acceſſum tutum concede receſſum.
Cum nuribus matres, cum natis reſpice patres,
Sis pius & multis viuentibus, atque ſepultis.

Sepelierunt Baculum primo loco in vrbis muro, deinde in mediam vrbem tranſtulerunt in Ædem Diuo Felici Nolano dicatam, quæ Idolorum templum fuerat, & Sagarum domicilium. Addunt præterea Romærus de Sa. Surrentinis, & Ferrarius ex Capaccio miraculum, quod Sergio presbytero, contigit qui poſtea Stabienſiũ Epiſcopus fuit, is cũ Aram S. Baculi quatuor columnis teſtudinẽ illius fulcientibus ornaſſet, tantus, tamque ſuauis odor ex illius corpore afflabat, vt etiam extra Eccleſiam diffuſus ſentiretur. Cum autem Sergius columnam humero ſubſtinere conaretur, ſtatim dimidia corporis parte debilitatus, viribuſque deſtitutus eſt, donec proſtratus in terram, veniam ob irreuerentiam, & opem à S. Epiſcopo petens, priſtinæ ſanitati reſtituatur. Sancti Baculi Acta ita in m. ſ. codice Eccleſiæ Surrentinæ leguntur.

Beatiſſimus igitur Baculus Neapolitanæ vrbis ciuis fuit, hic & nobili genere, & nobilis extitit ſanctitate: Sed generis proſapã nobilitas ſuperauit ſanctæ conuerſationis, quantumque à ſpiritalibus mundana, vincuntur commercia: tantum ſui generis dignitatem tranſcendit ſanctitas propriæ actionis. Hic namque ſuorum parentũ filius, indè multorum iam ſpiritualium pater extitit filiorũ. Sed & illi quidem carnaliter edidere filium, quandoque moritur; iſte verò ſpiritualiter genuit filios in æternum victuros. Sic vtique terrenis cæleſtia, carnalibus ſpiritualia, humanis præponuntur diuina, Sanctus ergo iſte ſic nobilitatem ſuam pijs adornauit operibus, ſic fama ſanctitatis eius longè, latèque excreuit: vt à vicinarum vrbiũ populis iam Chriſti famulus haberetur, & in ſanctis ſtudijs crederetur eſſe perfectus, quoniam ſupra montẽ ciuitas abſcondi non poteſt, & in domo poſita Dei lucerna caritatis, ſua, lumina præferebat.

Sub idem tempus Surrentinorum Eccleſia, proprio deſtituta paſtore, hunc ſeruum Domini Baculum Epiſcopatus apice ſublimare decreuit. Nec mora, communi voto, pari deſiderio vir Domini expetitur & trahitur: & Surrentinæ Eccleſiæ Cathedra ſublimatur. His itaque ritè expletis, cœpit vir Domini & paſtoralis curæ officio incumbere, & prioris vitæ non relinquere puritatem. Mandatorum Domini viam oſtendens populo, à mandatis Domini nullatenus oberrabat, humilitate humilis, caſtus prædicabat irreprehenſibiliter caſtitatem. Innocens innocentia virtutem plenus virtutibus commiſſum ſibi populum edocebat. Sanctus hic illud erat, quod quemlibet eſſe volebat: verè quidem Saluatoris diſcipulus factus, prius quidem ipſe facere: poſtmodum verò nouerat etiam edocere, vt virtute ſancti operis, virtus conualeſceret ſanctæ conuerſationis. In vinea enim Domini die & nocte deſudans, fructum boni operis, & ſui lucra talenti reportabat ad ipſum. Talis profectò ſanctiſſimi Antiſtitis fuit vita, tanta vtique & doctrina, cunctis miraculis & ſignis omnibus præferenda. In hac totis viſceribus ſpe laborauit cœleſtium præmiorum. In hac ſe per proſpera & aduerſa, per læta & triſtia longo exercuit tempore. In hac quoque diem claudit extremum, præmia ſuorum recepturus laborum. Per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, qui cum Patre & Spiritu ſancto viuit & regnat in ſæcula ſæculorum. Amen.

Poſtquam Beatiſſimi Baculi ſanctiſſima anima relicto corpore migrauit ad cœlos: Surrentini ciues eius ſanctiſſimum corpus in ipſo ciuitatis muro pro eiuſdem ciuitatis cuſtodia venerabiliter facto oraculo ſepelierũt. Multis autem euolutis temporibus in ſinum, atque medium prætatæ vrbis recogente neceſſitate, venerabile corpus eius tranſtulerũt. Erat namque in iam dictæ ciuitatis medio templum idolis conſecratum: in quo prophanus horror gentilũ, multas poſuerat effigies ſimulachrorum: hic tanta deluſio dæmonum, tantus contrariæ poteſtatis fiebat concurſus, vt nulli impunè facilis pateret acceſſus; hunc enim ſuis phãtaſmatibus corpore: illum debilitabant mente: & huic repentinum incutiebant terrorem: illi mortis diſcrimina intentabant. Denique ipſum quoque principem ciuitatis iuxta prætatum templum, propè ſolis occaſum equitantem in ſpecie ludentium mulierum, dæmonum copioſa turba circundedit: illis eum vnguibus & morſibus parantibus dilaniare: totumque ſibi certatim conuellere. Vni illarum, quo erat accinctus gladio brachium amputans, concito equo tremebundus euaſit. Res miranda, & niſi qui viderant, fidem facerent, non credenda. Nam idoli brachium die poſtera quaſi ferro abſciſſum, in terra inuenerunt. Inuentum cum cæteris ſimulachris ſuſtulerunt, & ſublata in mare proximum proiecerunt, in quo eam, quam in terris adhuc videntur exercere ſæuitiam: & eam, quam nequeunt ſuper terram, ſub ipſis aquis adhuc intentare credun-

duntur malitiam. Nam ipsum mare Surrẽtini portus: quod ante illud tempus omni fuerat tempestate immune, nullis æstuabat procellis: postmodum, vt cætera maria & procellis, & pelagi tumultibus mansit obnoxium.

Hoc autem quis ignoret, huius sancti meritum idola comminuisse, in mare proiecisse, templum, quod sui corporis pignore mox visitaturus erat, mundasse? Quisquis enim hoc denegat, nec rerum ordinem, nec temporis respicit qualitatem. Tot namque, tãtique ciues machinationibus delusi, huius almi Præsulis auxilium contra tentamenta dęmonum implorare & vt iam dictum est, salubri reperto consilio, sancti corporis reliquias, solo excepto brachio, in prædicto loco posuerunt, eiusdem ciuitatis adhibito Præsule: atq; ipso templo in honore S. Felicis Nolanæ vrbis Episcopi consecrato. Quo facto cunctis sublatis terroribus inimici. Surrentini populi optata pace potiti sunt. O grande viri meritum, ò amplissimum beneficium sanctissimi patronatus. O inuictum totius patriæ & inexpugnabile munimen, intus & extra incursus hostium superator. Foris homines, intus homines prosternuntur: terrenam, spiritualemque pariter diripientes substantiam, armis cœlestibus excluduntur. Sine vulnere vincuntur, mille & decem millibus à dextris cadentibus, & sinistris, fidelissimo Dei populo non appropinquatur. Omnipotenti ergo agamus gratias omnium liberatori, protectori, atque defensori, eiusque famulos dignis veneremur obsequijs. Vitam pariter imitemur, & mores, vt cuius opem in terris cognouimus, in cœlis eius patrocinijs perfruamur.

Post prædicti templi consecrationem, tempore nonnullo emenso, eiusdem custos templi Sergius, nomine, ciborium quatuor columnis innixum supra altare fieri cura diligenti præcepit. Dumque supra sacri corporis tumulum vnam ex quatuor cæteris longiorem columnam in terram deponere voluisset: Facta fouea, atque tellure eiecta, tãta odoris suauitas processit è tumulo, vt omnium hominum nares, & vniuersũ repleret ambitum vrbis. Dic ergo quæso, quæ rosæ? quæ lilia? quæ aromata? his queant odoribus coæquari? Recedunt violæ: thura refugiunt, & omnis veris gloria delitescit. Istę profecto sunt paradisi delitiæ, angelicæ fragrantiæ, cœlestia odoramenta. Ecce fratres, quantum sit in cœlis homo, in terris dignatur ostendere Deus, & quanta gloria apud Deum spiritus hominis perfruatur, ante homines hominis corpus solet ostendere, vel extinctũ. Et quia iste Sanctus nimis omnium caruit fœtorẽ vitiorum: mortuus vnguentis est angelicis delibutus. Quocirca & nos repellamus à nobis nunc omnium inquinamenta facinorum: vt in æternum cum eo cœlestis gloriæ odorem speremus.

Superiori contiguum aliud annectimus miraculum, vt quod continuo gestum est: cõtinuò fidelium auribus intimemus. Dum eam, de qua superius diximus, columnam, idem Custos Sergius in partem sacri tumuli inconsultè suppositio humero, & sine debita ipsi loco reuerentia vellet impellere, suæ temeritatis nõ indebitam pœnam incurrit, cœlestique animaduersione percussus, totoque fortiter latere afflictus, venis omni sanguine destitutis, emarcuit. Cumque alteram sui partem viuam: & alteram videret præmortuam, atque percussa membra à percussione columnæ ferre minimè posset, ante sacras reliquias lachrymis obortis præcubuit. Nec ante ab oratione surrexit, quàm se sibi redditam cerneret sanitatem: superna cessante protinus vltione; vnde postea, & sancti loci reuerentiã, & melioris vitæ amplexus est puritatem: in tantum videlicet, vt bonæ vitæ excrescente religione, Stabiensem Ecclesiam factus Episcopus gubernaret. Hoc autem ad laudem, & gloriam nominis sui ipse Deus est dignatus: vt de tanti Patris merito nemo dubius remaneret. Addamus igitur & aliud beati viri miraculum: vt quàm sit Sanctus iste egregius, hominibus innotescat: nec pluribus verbis, quam opus sit: quoniam ad alia festinamus. Barbaris Gaietanos, Neapolitanos, atque Surrentinos fines depopulãtibus, & cæde, incendioque cuncta vastantibus, vir Domini Baculus cum Antonino, Renato, Athanasio, & Valerio custodibus apparuit, eosque subito percussos timore, à finibus repulit Italię: decem illorum nauibus cum omni populo amissis. Sic itaque in foueam, quam parauerant, prolapsi sunt. Et in caput iniquorum propria est reuersa malitia, Christianisque populis ad prælium diuinitus excitatis, & Sanctorum prædictorum protectis precibus, cuncta illa Barbarorum pestis, vt præfati sumus, interijt. Precemur igitur individuam Trinitatem, vt tantorum meritis patronorum, nobis nostrorum criminum veniam largiantur. Quod nobis concedat Deus, cui sit honor & laus per infinita sæcula sæculorum. Amen.

In Festo Sancti Baculi Surrentinæ Ciuitatis Episcopi, in vtrisque Vesperis.

Hymnus.

Pontifex Cæli, superum Sacerdos
Christe, diuini gregis Agne sacrum
Manna pro mundo crucis igne nostra
Victima sume.
Sume, quæ supplex tibi vota nostri
Pontifex offert Patris ante vultum
Defert, ac eius prece nos salute
Perpete dona.

Dona

Dona Surrenti populo superna
Confer, ò Eua decus, ò Adami
Vita, frumentum cumula, salernum
Auge & oliuum.
Si tibi quondam placuere vota
Præsulis nostri, placeant per illum
Nostra, quæ flexis genibus quotannis
Vota dicamus.
Huius è vita colimus recessum
Qua decet pompa celebri: beatum
Huius æsensum per inane ducti
Promimus hymno.
Atrium Regis superum tropheo
Cum triumphali subijt virenti
Baculus lauro, redimitus, astra
Victor adiuit.
Sint Deo grates triplici perennes:
Laus Patri, Nato bonitas, vtrumque
Qui pari nectit serie suprema
Lux sit amori. Amen.

AD NOCTVRNVM.

Hymnus.

Si nocte sacra Basculi
Confessor alme cælites
Te voce laudant consona
Dum luce claros annua:
Quo tu refulges lumine
Obscura cordis nubila
Vmbrasque mentis horridas
Dispelle Præsul candide.
Carbone nigro nigrius
Cor languet atro crimine
Sceletto mens nigredine
Picis nigrescit tetrius.
Tu clara vincis sidera
Qui claros inter Angelos
Niteris vt carbunculus
Diffulget inter gemmulas.
Tu cæca nostra lumina
Illuminato Baccule
Mi Pastor Illustrissime
Tua nitore gloriæ.
Vt talpa terram quærimus
Vmbras amando vt noctua
Tu nos beate Pontifex
In astra claros erige.
Sit Trinitati gloria
Patri Potestas, Filio
Laus: virtusque Flamini
In vnitate gratia.
Amen.

AD LAVDES.

Hymnus.

Baculi laudes celebrat decora
Laude Surrenti populus: Sabæa
Thura succensis faciebus per aras.
Clerus oburet.

Magnus in terris, super astra maior
Pontifex noster meritis, vt Album
Lilium candet, veluti coruscus,
Lucifer ardet.
Nostra fidelanti licet ore vota
Cælitum Regi, miseris ab alto
Mox polo nobis geminata regis
Dona rependat.
Qua fuit summa bonitate clarus
Clara nos vitæ rudimenta sancta
Edocens olim, redolente Diuum
Nectare pauit.
Luce, qua fulget radiante Pastor
Angelos inter rutilos vagantem
Hunc gregem ducat per amœna regni
Prata superni.
Bella debellet sæua: peste pulsa
Impetret pacem, domita furentum
Bile Turcarum, geminent Falerni
Vina & oliuum.
Laus Patri summo sit, vbique grata:
Sit decus Nato: Tibi sint perennes
Opis, ò dulcis Paraclete grates
Nunc & in æuum. Amen.

10. IAQVINTVS Surrentinus Episcopus in Concilio VI. Constantinopolitano sub Agathone Papa celebrato anno 680. ita subscriptus reperitur. *Hiaquintus Episcopus Surrentinus Prouinciæ Campaniæ.* Huius meminit lapis vetustus positus in Ecclesia Sancti Renati, forte ibi sepulti, nomen leges Iaquintij, ibidem in acrostichis IAVHNTVS.

Iaquintus à Deo sanctificatus, in Episcopali honore
Consecratus, in numero Apostolorum venit sociatus
Plerunque sacrificando ad laudem . . . .
Amator fuit superna legis, diuina seruando præcepta,
Super benignitate dilexit charitatem; prædicta
Charitate.
Vbi arduum adeptus Antistitis nomine fulgebat
Quem suis CHRISTVS pastorem ouibus dederat
Vt ingrege illius Senatus ingrede . . . .
Hic namque vultu noscitur fuisse mirifico animo,
Dulciori verbo, mellifluo amore, promptus voluntate
Honestus in charitate . . . . .
Neque superna virtutis excelso obsequemur auxilio,
Vt qui æternus pastor pastorem huius Apulchri
Repositi Sanctorum suorum . . . . .
Tantam in eo Sanctissimo Viro Saluator largitus
Est gratiam, vt fouendo pauperes, diligendo suarum

Ouium

Omnium animas, iam inquit CHRISTO
suo præsentari,
Vitæ vita noscitur fuisse prospiens, in iudicio mitis,
In viduis, pupillisque amator, in peregrinis misericors
Et consolator.
Sanctitate connexus perenni vita præmia promeruit
Esse professus, ibique Sanctorum merita amplexus
Ad astra pervexit illæsus.

Relegens capita versuum nomen reperies, cuius nomen CHRISTO protegente in perenni gratia hæreditatem promerente adhærentem, obsecro vos homines, legentesque quod prouidentes vt vas tanti Sanctissimi viri Sepulchri nemo audeat violare, nec pedibus calcare, per ipsum obtestor qui venturus est seculum per ignem iudicare.

Qui in Surrentina Sede post Iaquintum præfuerint, ferè per annos ducentos, non habetur: etenim inuadentibus Turcis Surrentinam ciuitatem, ab ipsis etiam fuerunt monumenta contrita, penitusque deleta magna Surrentinæ Ecclesiæ iactura, & veneraudæ antiquitatis lacrymabili detrimento.

11. PHILIPPVS, quem volunt fuisse Surrentinum Episcopum eo tempore, quo S. Antoninus Abbas Surrentum venit. Obijt Sanctus Antoninus anno 830. vt placet Caracciolo.

12. STEPHANVS Sergij Neapolis Ducis & Consulis filius, germanus frater Sancti Athanasij Episcopi Neapolitani, Surrentinus fuit Episcopus anno 870. vt in vita eiusdem Diui habetur. Acta eiusdem ignorantur, præter hæc pauca, incertum quo anno mortalitatem expleuerit; sed & successores eius per integrum ferè sęculum ignorantur.

1. LEOPARDVM volunt diptycæ huius Ecclesiæ primum fuisse Archiepiscopum Surrentinum, sed longe aberrant, cum ad eā dignitatem fuisse Ioanne IX. cum verisim[illegible] III. Pontifice post annum [illegible] decus Ecclesiæ Surrentinæ accessisse, tametsi non desint qui scribant ante millesimum Surrentinum Archiepiscopatum haud fuisse institutum: vt cunque sit, constat Capuanam Ecclesiam primam, omnium in Campania, totoque Regno, teste Baronio, in Metropolim erectam extitisse. Cæterùm cum nec vetustæ scripturæ, nec certa monumenta sint, quæ lucem suppeditent, in vanum laborare videntur qui diuinare contendunt, mihi verò cum Baronij sententia arrideat, cæteris nec abnuo, nec astruo.

2. SERGIVS huius Sedis secundus Archiepiscopus sedit circa annum Domini millesimum, paulò post, vt ferunt, ad Neapolitanam Ecclesiam translatus. Post hunc reponunt diptycæ quendam Philippum Hispanū, quem volunt sedisse eo tempore, quo S. Antoninus Abbas Surrentum venit, sed meo quidem iudicio hallucinantur, cum S. Antoninus Surrenti obierit circa annum Dom. 830. vt Caracciolo placet, longo quidem tempore antequam Ecclesia Surrentina Archiepiscopali dignitate donata sit. Philippus verò quisquis ille fuerit, inter Episcopos annumerauimus.

3. N. cuius nomen ignoratur.

4. IACOBVS recensetur Surrentinus Archiepiscopus. Acta ignoramus.

5. IOANNES Archiepiscopus Surrentinus anno 1059. subscripsit Concilio Romano sub Nicolao II. Papa. Interfuit consecrationi Ecclesiæ Cassinensis anno 1071. apud Anonymum Cassinensem.

6. BARBATVS eandem Surrentinam Ecclesiam regebat anno 1110. quo Gregorius Presbyterum in Stabiē sem ordinauit Episcopum, eundemque misit ad Paschalem II. pro confirmatione obtinenda. *Barbatus Dei gratia Archiepiscopus Sedis Sanctæ Surrentinæ Ecclesiæ omnibus fidelibus orthodoxis Clero, ordini & plebi existenti Ecclesiæ Stabianæ, per Apostolicam institutionem Archiepiscopatui nostro subiectis, dilectis filijs salutem in Domino. Probabilibus vestris desideryis nihil attulimus tarditatis etiam confratrem nostrum scilicet Gregorium Presbyterum vobis ordinauimus Episcopum, eique dedimus in mandatis, ne vnquam ordinationem præsumat facere illicitam, nec bigamum, aut qui virginem non est sortitus vxorem, neque illiteratum, vel in qualibet corporis parte vitiatum, aut expotentem, vel Curiæ, aut cuilibet conditioni obnoxium ad sacrum ordinem permittat ascendere, &c.* Idem Barbatus concessit Ecclesiam S. Angeli eidem Gregorio, & Sergio Stabiensibus Episcopis.

7. VRSVS Surrentinus Archiepiscopus, quod antecessor Barbatus Stabiensi Episcopo donauerat, ipse etiam Ioanni Episcopo attribuit anno 1142. qua donatione Vrsi memoria

Archiepiscopum lege Canon. reum de Simonia, quia dico ipsum promisisse Archidiaconatum Surrentin. Ioanni Ciroleon olim Canonico Surrentino, vt consentiret electioni suæ in Ciuitate Surrent. in Camera iuxta triclinium Episcopij, tempore Domini Cœlestini III. Summi Pontificis mense Ianuarij. Itē defero eum reum de crimine læsæ maiestatis; quia Ciuitas Surrentina recedendo à fidelitate regia, iurauit Othoni ipso hoc procurante, tempore Domini Innocentij Tertij Summi Pontificis in Ciuitate Surrenti in Palatio suo, mense Maij. Et defero eum multoties postea celebrasse diuina in Ecclesia Surrentina, cum per sententiam vestram credam eum ob hoc excommunicationis vinculum incurrisse. Ego dictus M. profiteor, me hunc libellū inscriptionis dedisse. Oblato tandem libello, pars Archiepiscopi allegauit, quod erat minùs legitimè in quadam sui parte conceptus eo quod non continebatur in ipso, quo anno fuerint crimina obiecta commissa. Cum enim libelli conceptio continere debeat mēsem, & consules, sub quibus crimen dicitur fuisse commissum, & antiquitus consules cōstituerētur annales, videtur quod admissi criminis annus exprimi debeat in libello. Frustra etiam mensis iuberetur apponi, si annus, cuius est mensis, non habetur aliqua certitudo. Ad quod pars accusatoris respondit, quod in forma concipiendi libellum, de anno non inueniatur expressum: sicut nec dies ita nec annus admissi criminis debet apponi ne subornationi testium occasio præbeatur. Nec propter hoc, quod in foro Ciuili debent exprimi Consules, licet Consules essent antiquitus annui, sequitur, quod certus annus sit exprimendus, cū ijdem Consules diuersis vicibus, & pluribus annis gerere potuissent officium Consulatus; vndè per expressionem nominis eius de certo anno constare non posset. Et cum in denominatione mensis non constet, cuius anni mensis existat, non ita per expressionem mensis, sicut & anni ad subornandum testes occasio posset assumi. His autem & alijs hinc indè propositis, cum ad vltimum accusator expresserit, Archiepiscopum eo anno commisisse Simoniæ crimen obiectum, quo fuit Archiepiscopatum adeptus, promittendo Archidiaconatum Ecclesiæ Surrentin. I. Ciroleon quondam Canonico Surrentino, si consentiret in ipsum, ac de tempore, quo prædicta Ciuitas iurauit Othoni, satis manifestè constaret, ad contestationem litis, inficiante Archiepiscopo crimina sibi opposita, est processum; confessus est tamen, quod postquam Ciuitas iurauit Othoni, multoties celebrauit. Productis autem ex parte Archiepiscopi quibusdam testibus ad probandum exceptionem obiectam, cum huiusmodi protestatione M. scilicet quod post publicationem, depositionem illorum, si vellet, posset obijcere in personas, quia illis Archiepiscopus contentus esse nolebat; depositiones ipsorum minimè publicantes, receptionem testium, tam super principali, quam super exceptione prædicta de consensu partiū fraternitati tuæ duximus committendam: per Apostolica tibi scripta mandantes, quatenus testes, quos vtraque pars duxerit producendos diligenter examines, & eorum dicta fideliter conscripta ad nos sub tuo conclusa sigillo transmittas, præfigens partibus terminum competentem, quo nostro se conspectui representent. Cæterùm, quoniam à principio protestatus est præfatus M. nobilem virum de Surrent. germanum Archiepiscopi memorati, & quosdam alios ipsius Archiepiscopi consanguineos, multa impedimenta per suam potentiam præstitisse, quò minus probationis copiam in nostra præsentia secum habuerit, cum quosdam induxerit ad iurandum, ne aduersus Archiepiscopum aliquid dicerent, & alios minis, & terroribus à perhibendo testimonio nituntur arcere. Nos ex officio nostro super hoc prouidere volentes, mandamus, vt generalem feras excommunicationis sententiam in omnes, qui aliquod impedimentum ipsi M. præstare præsumpserint in testibus producendis. Illos autem, quos, sicut dictum est, iurare constiterit, quod contra Archiepiscopum nihil dicerent, denuncies iuramento huiusmodi non teneri, quo minus valeant in hac causa perhibere testimonium veritati. Si quis autem de consanguineis Archiepiscopi aliquos de testibus præsumpserit impedire, quia verisimile non videtur, vt eo inuito talia fierent, & ob hoc non caret scrupulo societatis occultæ, eo quod si voluerit, poterit prohibere, cum secundum legitimas sanctiones ostendat se iniquam litem fouere, ac experiri debeat Iudicis auctoritatem eluisam, qui defensionis copiam subtrahit aduersario, eundem Archiepiscopum ab officio Pontificali suspendas, & facias sublato appellationis obstaculo manere suspensum, donec illum fecerit à tali præsumptione cessare. Tu deniq, frater Archiepiscope, &c. *Datum Laterani 8. Idus Nouembris Pontif. nostri anno 16.*

9. PETRVS huius Ecclesiæ Archipræsul erat anno 1230. oportet illum obijsse circa annum Domini 1239. nam eo anno sedes hæc vacabat, cuius curam gerebant Federici II. Imp. ministri, vt ex litteris eiusdem liquet, Dat. propè Mediolanum die Octobris eodem anno, quæ extant in regio regest. Neapol.

10. PETRVM Episcopum Calinensem ad Archiepiscopalem Sedem Surrentinam translatum commendat Innocentius IV. Capitulo Surrentino anno 1252. 10. Kal. Aprilis anno Pontificatus sui 9. ex regest. Vatic. epist. 159. fol. 136. videtur hic Petrus esse ille, qui die 13. Aprilis anno 1239. sub Alexandro IV. cum alijs decem Episcopis, interfuerat coronationi Manfredi spurij in Regem Siciliæ ob id ab eodem excōmunicatus, & Archiepiscopali honore priuatus est, de qua de-

positione agit Durandus in 3. par. Speculi in tit. de accusat. in §. 2. vers. Deponitur autem. Eadem sententia mulctauit Clemens IV. eosdem vndecim Prælatos eo quod adhæsissent Manfredo Principi Tarentino, qui Regnum Siciliæ occupauerat, & eius coronationi interfuerat. Dat. Viterbij anno 2.

11. LVDOVICVS de Alexandro Angeli filius Neapolitanus, quem Capaccius Archiepiscopali dignitate Surrentina fulsisse scribit sub Carolo primo anno 1266. exscripsit Capaccius ex Scipione Mazzella. De hoc ego nec vllum verbum vidi in regest. Vatic. fides sit apud ipsos, nisi forte ille sit Archiepiscopus Surrentinus ad quē anno 1268. Clemens IV. scripsit vt ciuitatem Auersanā ad cor redeuntem ab excommunicatione absolnat, incipit *Cur Ginitas*, &c. *Dat. Viterbij 18. Kal. Octob. anno* 4. epist. 557. in regest. Vaticano.

12. IOANNES de Mastro Iudice nobilis Canonicus Surrentinus à Capitulo electus Archipræsul confirmationem obtinuit à Nicolao III. anno Domini 1278. 10. Kal. Iulij, ann. Pontif. primo, notatur in epist. 119. fol. 173. Obijt anno 1284. Ex hac familia fuit Iulius Episcopus Vulturariæ & Montis Corbini.

13. MARCVS Mirabellus Episcopus S. Marci prædefuncto Ioanni successit anno 1285. 5. Kal. Martij, huc translatus ab Honorio IV. reiecta electione à Capitulo celebrata, tum Bartholomæi de Sabrario Neap. tum Arnoldi Troiæ Canonici in discordia electi, id habetur in reg. Vatic. epist. 320. fol. 87. anno p. Honorij. Mortuus est Marcus circa annum Domini 1305.

14. FRANCISCVS hanc eandem Surrentinam Ecclesiam obtinuit ex electione Capituli, & ex confirmatione Clementis V. ann. 1. sui Pontif. 3. Kal. Martij anno Christi 1306. petit decimas à Regia Camera anno 1309.

15. RICCARDVS Surrentinus Præsul. mortuus est anno 1320.

16. Fr. MATTHÆVS de Capua (an Ciuis Capuanus fuerit, vel Capuana familia natus, incompertum mihi est) Ord. Minorū alumnus fuit, & Roberti Regis & Sanciæ eius vxoris in paucis charus, in demortui Riccardi locum Archiepiscopus Surrentinus renunciatus est à Ioanne XXII. 5. Non. Octob. ann. Pont. 5. salutis verò 1320. quo tunc à sacris confessionibus Ducis Calabriæ Roberti Regis filij erat. memoratur in reg. regest. Neap. ann. 1327. Fuit vnus ex executoribus testamenti quondam Mariæ Reginæ Caroli II. Regis vxoris anno 1326. & quondam Caroli supra memorati Ducis Calabriæ anno 1338. paulò post ex hac vita discessit.

17. PETRVS successor Matthæi sub Benedicto XII. anno 1341. decessit.

18. ANDREAS Serfale nobili gente natus ex Surrentino Canonico, Surrentino Sacerdotio ornatus est ab eodem Benedicto XII. anno salutis 1341. Pontif. eiusdem 7. die 7. Id. Martij. ex regest. Vatic. epist. 372. peruenit ad annum 1349. quo mortali vita exuitur.

19. PETRVM ex Episcopo Barutensi ad Surrentinā Sedem transtulit Clemens VI. anno 1349. 9. Kal. Iulij, ex eodem regest. ep. 22. fol. 30.

20. GVIL-

20. GVILLELMVS Ecclesiam Surrentinam regebat anno 1360. cuius etiam mentio anno 1366. in regio regest.

21. FRANCISCVS anno 1378. mortem obijt 1390.

22. ROBERTVS Brancia Amalphitanus Canonicus morum probitate, genere illustris, ad Surrentinam Ecclesiam electus est à Bonifacio IX. anno 1390. 10. Kal. Aprilis. Sedit in hac Sede laudabili memoria annis ferè viginti, translatusque est ad Amalphitanam Ecclesiam anno 1410. vbi & decessit 1423. de quo in eius vrbis Archipræsulum serie nostra, de quo etiam in Surrentina Metropoli renouata est memoria, Iulio Paulio Archiepiscopo in hunc modum.

Quem non euehit ad æthera virtus?

En Robertus, Brancia cum Surrentinæ Diœcesis Antistes præesset, Amalphiæ Clerus Summum Pontificem exorauit vt sibi eum in Præsidem concederet, nam eius virtutis gloria, & vitæ probitas multum efflorebat. Huic vero Maximus Pastor acquieuit. Sacellum hoc in ingressu chori etiam ab eo extructi, erexit. Inde à Reuerendiss. Iulio Paulio Archiepiscopo Surrentino maioris Ecclesiæ decoris causa fuit euulsum. Hic modò ab hæredibus ex eadem familia iterum vnanimiter erectum.

M. D. LXXVI.

23. ANGELVS successit Roberto anno 1410. post annos ferè tres ad S. Seuerinæ in Calabria Archipræsulatum translatus est anno 1413. 8. Kal. Iunij.

24. BARTHOLOMÆVS de Miseratis electus est Archiepiscopus anno 1413. 12. Kal. Ianuarij.

25. BERNARDVS Caracciolus Piscitius Neapolitanus germanus frater Sergianni Magni Regni Neapolitani Siniscalchi, huius Ecclesiæ gubernacula suscepit à Martino V. Papa anno 1423. ex Historia Caracciolæ familiæ. De quo tamen nulla extat mentio in Actis Consistorialibus, neque in libris obligationum, ac Prouisionum Prælatorum eiusdem Pontificis.

26. BARTHOLOMÆVS Archiepiscopus Surrentinus obijt anno 1440. fortè idem cum superiori, qui potuit vsque ad hunc annum Surrentinam Ecclesiam rexisse, cui successit Antonius, ita in Actis Consistor. Eugenij IV.

27. ANTONIVS Episcopus S. Agathæ, in defuncti Bartholomæi locum Surrentinus factus est Archiepiscopus anno 1440. 3. Idus Aprilis, inde Auriacensis euasit Episcopus, per obitum Bertrandi anno 1442. vt Acta referunt Consistorialia.

28. DEMETRIVS Falangola Surrentinus

nus ex Archidiacono factus est patriæ Archiepiscopus 16. Kal. Nouembris 1442.

29. MATTHÆVS Brancia huius Ecclesiæ Archipræsul vna cum Roberto fratre Archiepiscopo Amalphitano anno 1453. arbitri constituuntur in diuisione bonorum, quę Robertus Archiepiscopus Galeatio, & sororis eius nepotibus donat apud Capaccium. Matthæi mentio extat in monumentis huius Ecclesiæ anno 1445.

30. DOMITIVS Falangola Surrentinus diuis, Archiepiscopus mortem obijt anno 1470. de quo hæc legentur in maiori Ecclesia:

Hic iacet corpus Reuerendissimi in Christo Patris & Domini, Domini Domitij Archiepiscopi Surrentini filij quondam Domini Francisci Falangolæ de Surrento militis, qui obijt anno M. CCCC. LXX. die VIII. mensis Ianuarij. III. Ind.

31. SCIPIO Cicinellus Neapolitanus inter Montaneæ Sedilis nobiles natus, præficitur huic Ecclesiæ anno 1470. mense Ianuario à Surrentino Capitulo postulatus, cuius postulationis documentum libet hic referre ab exemplari.

Anno à Natiuitate Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo, regnante Serenissi. & Illustriss. Domino nostro Dom. Ferdinando Dei gratia Rege Siciliæ, Hierusalem, Vngariæ, regnorum verò eiusdem duodecimo, die verò 11. *mensis Ianuarij,* 3. *Indict. Surrenti.*

Venerabile Capitulum Maioris Ecclesiæ Surrentinæ congregatum in loco prædicto ad sonum campanellæ, modo, & loco solitis, asseren. coram nobis, Reuerendiss. in Christo Patrem & D. Domitiũ Dei & Apostolicæ Sedis gratia Archiepiscopum, prout Domino placuit, ab hoc sæculo demigrasse, & dictam maiorem Ecclesiam in præsenti non habere Archiepiscopum, & volens dictum Capitulũ de aliquibus Vicarijs, Sede vacante, dictam maiorem prouidere, confisum dictum Capitulum de fide & cæteris, &c. Venerabilium virorum Presbyterorum Nardi Curialis Archidiaconi Surrentini, Presbyteri Hieronymi Guardati Primicerij Surrentini, & Presbyteri Christophori de Masso de dicta ciuitate Surrenti sponte constituit, ordinauit, & fecit dictæ maioris Ecclesiæ Vicarios, Sede vacante, præsentes ad manutenendum, & regendum, & gubernandum dictam maiorem Ecclesiam in locum Archiepiscopatus, & omnia & singula faciendum, quæ fuerint opportuna, & generaliter, &c. dans, &c. promittens &c. obligauit, vt autem, &c. quibus sic peractis, &c. Iudice Petrillo Cariulo, magistro Antonio de Anlixio, Marcio Trapano, Tomasio in Caponanta, Presbytero Antonio Scoppa, & Richardo Marescа, Antonio de Angelo, & Nicolao de Pastana testibus.

Eodem die apud Chorum prædictum. Venerabile Capitulum Congregatum vt supra asseruit coram nobis ex [illegible] informatione percepisse, sacram vrgentem maiestatem supplicasse Sanctitati Domini Nostri pro Reuerendiss. V. I. D. Domino Sipio Cicinello de ciuitate Neapolis, de Archiepiscopatu ciuitatis Surrenti nouiter vacante, dictumque Capitulum coram nobis tunc contemplatione dictæ regiæ maiestatis, tam contemplatione dicti Domini Sipij, quàm nobilitate, scientia, & bonis moribus sic decorati postulauit eundem Dominum Sipium in Archiepiscopum Surrentinum, asserendo dictum Capitulum, si opus erit, Sanctitati Domini Nostri supplicaturum pro eodem Domino Sipio, offerendo se dictum Capitulum pro dicto Domino Sipio ad omnia sibi grata paratissimum, quibus omnibus sic peractis, &c. præsentibus prædictis, &c.

Sic postulatus Scipio in gratia Ferdinandi Re-

Regis, à Paulo II. confirmatus est Archiepiscopus, munusque consecrationis accepit in Ecclesia S. Renati die prima Aprilis ab Episcopo Stabiensi suffraganeo, assistentibus aliis tribus Episcopis, vt in publicis tabulis notatum legi

Anno à Natiuitate eiusdem millesimo quadringentesimo septuagesimo, regnante Serenissimo & Illustriss. Domino nostro Domino Ferdinando Dei gratia Rege Siciliæ, Ierusalem & Vngariæ, regnorum eius duodecimo feliciter Amen.

Die Dominico primo mensis Aprilis 9. Indictionis apud Chorum Monasterij S. Renati Surrentinæ Diœcesis. Dudum prædicto die nobis, qui supra Iudice, Notario & testibus infrascriptis ad requisitionem & preces nobis factas pro parte Reuerendiss. in Christo Patris & Domini, Domini Sipij, Dei, & Apostolicæ Sedis gratia Archiepiscopi Surrentini personaliter accersitis ad Chorum prædictum, & dum essemus ibidem inuenimus dictum Dominum Archiepiscopum vna cum Reuerendo Domino N. Episcopo Stabiensi, & tres alios Episcopos videlicet, Episcopum Æquensem; Episcopum Lubrensem, & Episcopum Acerrarum, qui quidem Dominus Episcopus Stabiensis in Altari maiori dicti Monasterij missam cantauit, eundemque dictum Dominum Archiepiscopum consecrauit, Bullam Sanctissimi Domini nostri Dom. Pauli diuina prouidentia Papæ Secundi per iuramentum publicè legit, & iurãdo corã nobis ipsas inuiolabiliter obseruare, &c. quibus omnibus sic peractis &c. præsentibus Iudice Iannotta Cota, Domino Episcopo Stabiensi, Domino Episcopo Equensi, Dom. Episcopo Lubrensi, Dom. Episcopo Acerrarum, Dom. Rainaldo Amphora, Presbytero Nardo Curiali Archidiacono, Andrea Brancia, Tomasio Brancia, Ioanne Marzano, Petro de Amone, Antonio Domini Sarii testibus. Pazum in hac dignitate vixit Scipio, diuturniore vita dignus. De Cicinella prænobili gente legendus Mazzella.

32. IACOBVS de Sanctis Surrentinus

anno 1476. Archiepiscopus Surrentinus eraquo anno Sibyllam Malegnanam in Abbatissam Sancti Ioannis Os-auri Ordin. S. Benedicti Canonicè electam consecrauit, vt scriptum ab eo diploma docet, ibi se Iacobum de Sanctis denominat, quod antea erat incognitum.

Iacobus Dei & Apostolicæ Sedis gratia Archiepiscopus Surrentinus.

Illorum vota placenter exequimur, & eis vt fructificent, opem in Domino gratam damus, quos ex virtutis instinctu in ampliationibus diuini cultus, & operis iugi delectatione pullulare cognoscimus, & virere. Sanè etiam intelleximus, quod die quinto mensis Maij præsentis anni, nonæ Indict. venerabilem & religiosam mulierem q. Dominum Vancllam Molegnãam de Surrento immediatam Abbatissam Venerab. Monasterij S. Ioannis Os-auri de Surrento, sicut Domino placuit, viam vniuersæ carnis ingressam fuisse, etiam exequias canonicè celebratas fuisse, & postmodum suum cadauer ecclesiasticæ sepulturæ traditum fuisse, postmodum quidem Dominæ Abbatissæ mortem, & suarum exequiarum celebrationem Dominam Sororem Phileram Spasianam, sororem Franciscam Spasianam, sororem Ipolitam Molegnanam, sororem Marcellam de Magistro Iudice, sororem Armiriam Domini Vrsonis, & sororem Angelellam Molegnanam de dicta ciuitate Surrenti Monales dicti Monasterij eodem die de electione futuræ Abbatissæ in ipso Monasterio procreandæ tractasse; quamobrem volentes regimini, & necessariæ gubernationi ipsius Monasterij citius quantum possit prodidere, Spiritu Sancto cooperante circa electionem dictæ futuræ Abbatissæ se ad inuicem concordasse, & electionem huiusmodi Abbatissæ concorditer pari voto nemine discrepante ad sonum campanæ more & loco solitis fecisse & sic vnanimiter & concorditer, atque pari voto nominasse & elegisse in Abbatissam dicti Monasterij Venerabilem & religiosam mulierem Dominam sororem Sibiliam Molegnanam dictæ ciuitatis Surrenti Monialem dicti Monasterij ab antea in dicto Monasterio, & ordine S. Benedicti expressè professam, tanquam dignam, idoneam, & sufficientem, ipsamque post huiusmodi electionem posuisse in Sede Abbatissali ipsius Monasterij, cantando & dicendo *Veni Creator Spiritus* cum suis sequentijs, & demum dictam sororem Sibiliam professam, & electam, vt supra dictam canonicam electionem, de ea factam huiusmodi Abbatissatus præfati Monasterij vna cum cæteris Monialibus ipsius Monasterij infra tempus à iure statutum ad nos Canonicè transmisisse, & præsentari fecisse cum instantia à nobis petentes humiliter ipsam per nos confirmari debere in dicto Abbatissatu, & sibi fieri mandare litteras opportunas. Nos verò videntes dictam electionem canonicè, &

legitimè esse factam per dictas Moniales ipsius Monasterij, quæ tunc erant, & nos pluries in dicto Monasterio de præfata Domina Sibilia Professa in ordine & Monasterio vt supra est expressum diligenti studio inquirere incepimus super moribus, vitæ honestate, idoneitate & probitate dictæ sororis Sibiliæ in Abbatissam vt supra electæ, & sic esse idoneam, & aptam spiritualis, & temporalis regiminis & gubernationis ipsius Monasterij, & bonorum eiusdem, & quia per inquisitionem & inuestigationem eandem per nos de ea factam comperimus dictam sororem Sibiliam in ordine vt supra ab antea professam, & in Abbatissam vt supra electam & idoneam, sufficientem, & promptam, atque aptam spiritualis & temporalis regiminis & gubernationis præfati Monasterij & bonorum eiusdē, ipsamque esse omni exceptione maiorem, dictam electionem de ea factam approbauimus, & approbamus, atque confirmamus, nec non ipsam sororem Sibiliam in Abbatissam vt supra electam, & per nos confirmatam, & approbatam creamus, ordinamus, & facimus, tam in spiritualibus, quàm in tēporalibus Abbatissam in dicto Monasterio, & in omnibus bonis eius, atque iuribus ad ipsum Monasterium spectantibus, & pertinentibus, quoque modo, dantes, tradentes, & concedentes eidem sorori Sibiliæ vt supra in Abbatissam electæ, creatæ, & confirmatæ, administrationem, gubernationem, & regimen dicti Monasterij, & bonorum eiusdem iuxta constitutiones, ordinationes, & statuta Sacrosanctæ Romanę Ecclesiæ, Sanctique Benedicti, & Canonicarum sanctionum, & demum per aliquos dies præfata Domina Abbatissa nobis petijt cum instantia sibi per nos impartiri debere munus sanctæ Consecrationis, & benedictionis; Quare vt præmissa in Domino salubrius acta sint, atque videantur eidem Dominæ Abbatissæ, vt supra professæ præsenti & petenti munus sanctæ Consecrationis, & benedictionis in eodem Monasterio contulimus, atque dedimus iuxta statutum, morem, & obseruantiam Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ in talibus editā & ordinatam, inuestientes postmodum eandē Dominam Sibiliam Abbatissam vt supra per baculum pastoralem, seu Abbatissatus, ac annuli impositionem canonicè, & legitimè de præmissis, ac ipsam inducentes in corporalem & vacuam possessionem omnium & singulorum præmissorum vigore & authoritate præsentium, in cuius rei testimonium, & dictæ Dominæ Sibiliæ Abbatissæ vt supra cautelam, & certitudinem & plenam fidem omnium & singulorum, quorum vel modo inde interest, & poterit interesse de præmissis omnibus fieri iussimus has præsentes nostras institutionis literas nostro Pontificali pendenti sigillo, & subscriptione nostræ propriæ manus munitas, & roborata.

Actum & Datum Surrenti in nostro Archiepiscopali Palatio Surrentino sub Anno Domini Nostri Iesu Christi millesimo quadringentesimo septuagesimosexto, die vigesimo mensis May Nonæ Indictionis, Pontificatus Sanctissimi In Christo Patris, & Domini Nostri, Domini Sixti Diuina prouidentia Papæ IV. anno quinto. Quæ omnia scripsi Ego Notarius Nardus Cannabarius de ciuitate Massa Lubrensis habitator dictæ ciuitatis Surrenti publicus per totum Regnum regia authoritate Notarius & Curiæ Archiepiscopalis Surrentinæ Actorum Magister, de mandato, & commissione præfati Domini Archiepiscopi, & in fidem & testimonium præmissorum meo consueto, & solito signo signaui. Excessit Iacobus anno 1479.

33. NARDVS Mormile Neapolitanus clara, vetustaque familia, Patre Iacobatio natus, Iurisprudentiæ insignis Laureatus Iacobo successit die 12. Maij 1480. Eximiè sedit an. 13. obijtque anno 1493. Hic Iacobatio Patri, & Aloysio Fratri prædefunctis monotaphium posuit Neapoli in Ecclesia Sanctæ Mariæ in Cosmedin, Sacelloque familiæ suæ hisce verbis exaratum.

Iacobatio Moriminio, qui vixit LXXIII. & Loysio eius Filio Iuueni, quàm immaturè præcepto N. Archiepiscopus Surrentinus, Bernardinus Patri & Fratri, dulciss. Anno Domini MCCCC. LXXXVIII.

Ibidem quoque Bernardinum Fratrem anno 1491. funeranit, eidemque epitaphium hocce inscripsit.

Ber-

Bernardino Iacobi F. Morimino, qui Hetrusco, Hydruntinoque bello Alphonsi Ducis Calabriæ ductu ob expectatam virtutem Prætorianis Equit. præfuit. Mox patri socius in Lucaniam ad extruendas oppidorum arces missus, dum cura interiori fatigat animum, propè Metapontum languore correptus interijt. Nardus Archiepiscopus Surrent. Fratri B. M. relatis in Patriam ossibus P. Ann. Sal. MCCCCLXXXXII.

34. MENELAVS de Ianuarijs Neapolitanus Massotti, & Ioannellæ de Alexandro nobilibus procreatus parentibus, vir egregijs moribus ornatus ab Episcopatu Acernensi ad Surrentinam Ecclesiam translatus est per obitum Nardi anno 1493. die tertia Augusti. Excessit anno 1499. iacet Neapoli in Ecclesia Sancti Petri Martyris in maiorum suorum sepulchro, & sacello, nulla inscriptione proloquente.

35. ALOYSIVS Mormile Nardi Superioris germanus frater euasit Surrentinus Archiepiscopus anno 1499. vix biennio Pontifex fuit, obijtque anno 1501.

36. FRANCISCVS Romelinus Hispanus Vrbis Gubernator ab Alexandro Sexto Surrentinus Archiepiscopus delectus est die tertia Martij anno 1501. ab eodem S.R.E. Presbyter Cardinalis creatus, post annos vndecim eam ad fauorem Giberti Nepotis cessit, suffraganeum habuit in Ecclesia hac quendam Ioannem de Falcone, ipse verò Romæ obijt anno 1518. Archiepiscopus Panormitanus, Episcopusque Cardinalis Albanensis, de quo ibi, cuius memoria, Surrenti extat in quadam Basilica, vbi legitur.

Franciscus Remolinus Hispanus. Aedem sub titulo Sanctorum Philippi, & Iacobi Minoris dicatam amplificauit.

37. GISBERTVS Remolinus Franciſci ex fratre nepos die 22. Octobris 1512. à Iulio II. dictus est Surrentinus Archiepiscopus, sub eodem, ac Leone X. Concilium Lateranense suo suffragio iuuit, fato functus est anno 1525. Clemente VII. Pontifice sedente

38. Fr. PHILIPPVS de Strozzis Florentinus, Laurentio & Camilla Sassetta nobilibus natus parentibus anno 1478. ordinem Prædicatorum professus est in Cœnobio Diui Marci, sub famoso illo Hieronymo Sauonarola anno 1494. Quinque germanos fratres habuit in ea sancta religione socios, quorum vnus Thomas sui Ordinis Generalis Procurator euasit; ipse verò postquam Vicarium Generalem Ordinis egisset, ob morum candorem, præclaramque doctrinam à Clemente VII. ad Archiepiscopalem hanc Surrentinam Sedem assumptus est anno 1525. die 18. Augusti varia fortuna ferè semper illam administrauit, Romæ cum esset in illa Borboniana depopulatione, ab impijs & auaris militibus bis & semel captus pecunia sua bis se rede-

redemit, tertiò à Pompeio Columna liberatus, tædioque humanarum rerum affectus Ecclesiæ suæ nuncium remisit, cum regressu tamen, vt mos illorum temporum erat, die 20. Iunij 1530. plures deinde & tranquille Romæ transegit annos, vbi 30. Iulij 1545. diem obijt suum, sepultusque est in Ecclesia S. Mariæ ad Mineruam in tumulo, quem antea sibi, suisque viuens parauerat, vbi legitur.

PHIL. STROZ. ARCHIEP.
SVRRENT. FIERI
AC SVIS P. M.D.XLI.

39. FLORENTIVS Coquerel Decanus Ecclesiæ B. Mariæ de Lanto Attrebatensis Diœcesis, petente Carolo V. Imper. electus est Archiepiscopus Surrentinus à Clemente VII. die 20. Iunij anno 1530. consecratus deinde fuit 27. Decemb. eiusdem anni in sacrario Ecclesiæ S. Mariæ super Mineruam à Laurentio Episcopo Polignanensi, assistentibus Veglienſi & Iustinopolitano Episcopis. Sedit an. 15. mortem obijt sedente Paulo III. ann. 1545.

40. BERNARDINVS Siluius Piccolomineus de Aragonia ex Amalphitanis Ducibus, cum esset Episcopus Aprutinus, consentiente Philippo Strozzio ad Surrentinam hanc Ecclesiam translatus fuit anno 1545. die 13. Aprilis. Obijt sub Iulio III. anno 1552. Corrigenda est nostra Aprutinorum Episcoporum series, vbi ex admonensis nostri incogitantia pro Surrentino *Suessanus* scriptum fuit; dum translationem Bernardini ab Ecclesia Aprutina enarrauimus.

41. BARTHOLOMÆVS Albanus Nicolai filius Vrbeuetanus ex Episcopo Suessano ad Surrentinam Ecclesiam translatus à Iulio III. anno 1552. die 22. Octobris. Romæ mortalitatem expleuit eo ipso ann. 1558. quo Surrentum à Turcis captum, ac penè dirutum est.

42. Fr. IVLIVS Paulus Brixiensis Ord. Præd. Virsanctimonia, doctrina, & experientia longè clarissimus, cumque per omnes ferè gradus ad Commissariatum, vt vocant, Sancti Officij gradum fecisset, Vestanus Episcopus declaratus est, mox Surrentinus Archiepiscopus 20. Iulij anno 1558. Tridentino Concilio interfuit sub Pio IV. Apostolicæ Sedis Nuncius fuit Neapoli primum, mox in Belgio, ac Neapolitani Archiepiscopatus Generalis Vicarius, de Surrentina Ecclesia, deque Apostolica Sede benemeritus mortalitatem expleuit anno 1571. Id. Febr. Neapoli iacet in Ecclesia S. Catherinæ à Formello, æde D. Annunciatæ relicta hærede, vt præ foribus in eius memoriam proloquitur marmorea exarata inscriptio.

Iulio Paulo Brixiano ex Ordin. Præd. Sacræ Theologiæ Magist. Vestinorum Episc. Surrentinorum Archiep. Generali Commissario S. Officij Inquisitionis, & Nuncio Apostolico in hoc Regno Pij V. Flandriæ Nuncio, vitæ integritate, & omnium virtutum genere ornato, Oeconomi

Sacræ

Sacræ Aedis Annũciatæ ex testamento hæredes PP. M.DLXXV. Obijt III. Id. Feb. MDLXXI.

Palatium Archiepiscopale extruxerat Panesius prope Cathedralem anno sui Præsulatus primo, atque hæc adscripsit ad parietes.

Iulius Panesius Brixianus Archiepiscop. Surrentinus paulò post miserrimã direptionem huic præclaræ vrbi cum vniuersæ Ciuitatis vel internecione, vel captiuitate à Turcis illatam, hasce ædes eodem exitio incensas, & solo æquatas suorum, suaque sponte ad publica commoda piè non minus, quam benignè à fundamentis instaurauit, atque exædificauit. M.D.LIX.

Iulij elogium scripsit, ac edidit Octauius Rubeus in lib. de Viris Illustribus Brixianis, ac Michael Pius de Viris Illustribus Ordinis Prædicatorum.

44 LAELIVS Brancaccius Neapolitanus hanc Surrentinam Ecclesiam regendam suscepit à Pio V. anno 1571. die 20. Iunij & cũ sedisset annos tres ad Tarentinam translatus est. Hic Basilicam Cathedralem throno illustrauit, & portas egregio opere marmoreo cũ hac inscriptione.

Lælius Brancaccius Archiepiscopus Surrentinus templum auxit, & fores erexit. M. D. LXXII.

45. IOSEPH Donzellus Pedemontanus, ex monte Regalensi Ciuitate I. V. D. excellens, Cameræ Apostolicæ Fiscalis Procurator delectus est Surrẽtinus Archiepiscopus die 14. Iulij 1574. in Etruria apud Serenissimum Franciscum Magnum Ducem Nũcius fuit, deinde Vrbis Romæ Gubernator, vir prudens, ac doctus, cũ per decem & quatuor annos piè, sanctèque Ecclesiam sibi creditam administrasset, ac variis ædificijs illustrasset è vita discessit anno 1588.

46. MVTIVS Bonioannes Patritius Romanus Sixti V. familiaris ob egregiam indolem, rerumq; peritiam ab eodem fuit adlectus Surrentinus Archipræsul die 27. Aprilis 1588. & in Lusitaniam Apostolicæ Sedis Nuncius missus, eo in munere duos transegit annos, ad Aulam reuersus immaturo fato sublatus anno 1591. sepultusque est in Ecclesia Sancti Augustini prope Sacellum S. Monicæ in maiorum sepulchro, cui Horatius frater, & alijs hoc posuit Cœnotaphium.

D.O.M.

D. O. M.

Horatius Bonioannes Patritius Romanus antiquam familiæ suæ Sacellum Sancta Sanctorum veteri nomine appellatum, quò decentius exornari posset, sublatis diuersis loculis extra ordinem sublime positis, ossa maiorum, suorumque Gentilium Episcoporum, & Mutij fratris Opt. Archiepiscopi Surrentini in hoc vnum Sarcophagum commune sibi, posterisque suis inferenda curauit. M.DC.IIII.

47. CAROLVS Baldinus Neapolitanus Vtriusque Iuris peritissimus in Neapolitana Academia diù Ius Canonicum interpretatus à Gregorio XIIII. die 18. Februarij 1591. Archiepiscopus Surrentinus creatus est. Ea quæ ad religionem pertinebant ab eo notari & cognosci in Regno Neapolitano Summi Pontifices demandarunt. Decessit summæ existimationis Præsul anno 1598.

48. HIERONYMVS Prouenzalis Neapolitanus, vir nobilis, qui inter illustres doctos Philosophos antea adscitus, animo tamen, & candidis moribus religioni addictus, Aristoteli, Galeno, atq; Hippocrati, D. Thomam, Sacrosque Theologos anteponens, tãtum in ijs studijs profecit, vt insignis Philosophus illustris Theologus enituerit, atque ita, vt Romam profectus in Clementis VIII. Pontificis aulam fuerit acceptus, à quo post Ferrariensem reditum, eius opera vso, fuerat laudante Aula Archiepiscopatu Surrentino decoratus anno 1598. die prima Iulij. Nihil illo viro comius doctiusque. Regulares Clericos Theatinos recepit, tradita eis D. Antonini Vrbis tutelaris Ecclesia anno 1606. In Cathedrali Sacellum Sacrarij in honorem D. Ianuarij Martyris à fundamentis extruxit, dotauit, sacrisque reliquijs exornauit, ibique sepulchrum sibi viuens statuit. Vixit in hac dignitate summa sui nominis fama ann. 13. mens. 7. ac piè, vt vixerat, mortalitatem expleuit anno 1612. 11. Kal. Aprilis anno ætat. suæ 78. tunc ad Poloniæ Regem à Paulo V. Pontifice Apostolicæ Sedis Nuncius destinatus.

49. IOANNES Antonius Angrisanus Neapolitanus Clericorum Regularium Præpositus Generalis, Hieronymi decessoris cõsanguineus hanc Sedem obtinuit à Paulo V. anno 1612. cui Antonius Caracciolus vitam S. Antonini Abbatis Surrentini dedicat anno 1628. quo etiam Præsule Vesuuius Pompeianum, Herculanum, & innumera oppida cõbussit anno 1631. Sedit laudatissimè Ioannes Antonius 30. annis, & in senectute bona decessit 1641. de quo legendus Silos p. 2. Hist. Clericorum Regularium.

ANTONIVS del Pezzo Neapolitanus vir suauissimis moribus, & doctrina, quos cum generis nobilitate exornat, ex Polinianensi Episcopo Surrentinus euasit Archiepiscopus die 20. Nouembris 1641. qui cũ inter cęteras virtutes familiarem habeat eruditionem & venerandæ antiquitatis peritus sit, Antecessorum suorum Acta, ex paucis monumentis, quæ in illa miserabili Surrentinæ Ciuitatis Turcarum direptione superfuerũt, exquisita diligentia collegit, eorumque nomina, & insignia in Archiepiscopali Aula depingi curauit, nobisque ea omnia suggessit, quæ nostrum possent iuuare laborem, Synodum celebrauit anno 1654. quam emisit in lucem ad augendam diuini cultus pietatem, disciplinamque ecclesiasticam feruentius seruandam. Pergit religiosa administratione Surrentinam suam Ecclesiam regere & exornare, verbo & exemplo gregem sibi commissum ad Christianas virtutes excitare, cuius cæteras virtutes, ne eius modestiam offendamus, libenter silentio prætermittimus. Patruum habuit Antonius, à quo hæc pietatis primum sumpsit, Cæsarem Episcopum Sulmonensem Virum insignem, & fratrem patruelem Clementem ex Ordine Clericorum Regularium virum pientissimum, omnique laude dignissimum Episcopum Aquilanum, mox Stabiensem. Protulit vbiq; & semper gens Pezzia viros, tum belli, tum pacis artibus admirandos. Ioannem militum egregium ductorem mirificè laudat Scipio Mazzella in descriptione Regni Neapolitani qui primus ex Colonia Agrippina Germaniæ Ciuitate, gentem suam nobilissimã sub Alphonso primo Rege Salerni inter nobiles constabiliuit, quam deinde Reges honoribus, feudis, diuitijs, ac priuilegijs exornarunt: Lucas Pyrrhi frater, Ioannis nepos militari virtute clarus inter Patritios Romanos ex S.C. adscriptus, familiæ nõ parum addidit ornamentum: Alios plures viros clarissimos recẽsuit idem Mazzella, quorum virtutes hæreditasse visus est noster Antonius dignissimus Archiepiscopus, cuius egregia facinora aliorũ fœcundiores calami exornabunt, cum satis hic fuerit eius virtutes delibasse.

AEQVENSES, seu Vici Aequensis EPISCOPI.

AEQVAM (quam Vicum appellant) antiquam vrbem in montibus fuisse, non longè à Surrento ædificatam vetera ædificia, & monumenta, & sinus eius ab antiquis proceribus, & Imperatoribus habitatus, demonstrat. Gothorum immanitate postea vastata, ac penè diruta fuit. Nouam vero Ciuitatem à Carolo II. Rege circa annum MCCC. exædificatam ex inscriptione patet, quò sæpissimè ad animi trãquillitatem diuertebat. Vicum Aequensem ab antiqua illa vrbe appellauit haud longè situm inter Surrentum, & Stabiam, Neapolim spectans à decẽ & octo milliarijs. Aprico & clementissimo cælo, hilari, atque vberrimo agri solo, delicatiora poma, delicatissima vina profert, qualia degustari ad sanitatem, & voluptatem desiderantur. Aedes Ioanna II. Regina ibi condidit, Regulorum tunc domicilium, Principis nunc Musæum, atque oblectamentum. Vrbis amœnitatem, situmque perbellè descripsit Iulius Cæsar Capaccius. Templum maximum, & Parochia ab Aequa ad nouam Ciuitatem Vicanam translatæ sunt ab eodem Carolo conditore. Hic Bonifacium VIII. exorauit, vt illic Episcopalem vellet Sedem, vel transferre, vel de nouo instituere, ipse verò adiutrices manus admouit, addito censu, quo pro Episcopali mensa vterentur futuri Episcopi. An verò Aequensis vetusta Ciuitas Episcopali fuerit dignitate exornata, nõ satis constat; tametsi in monumentis quidã Bartholomęus Aequẽsis Episcopus reperiatur anno 1294. cuius etiam habetur memoria anno 1297. Sed & Ioannes Rufali erat Aequensis Ecclesiæ Archidiaconus anno 1286. cũ à Rauellensi Capitulo electus est Rauellensis Episcopus, vt ex regest. Vatic. alibi diximus. Constituta igitur Vico Episcopali dignitate, primus Præsul delectus est Ioannes Ciminus, & Surrentino Archiepiscopo datus est suffraganeus.

Ba-

Baſilica Cathedralis titulo SS. Cyri, & Ioannis ad mare poſita ab Alphonſo I. Rege exornata ſex dignitatibus nobilitatur (ſi vera ſunt, quæ mihi ſunt tranſmiſſa) Archidiaconatus nempè, Primiceratus, Archipreſbyteratus, Decanatus, Cantoratus & Theſaurariatus, cum octo Canonicis; ſed in ſupplici libello Aloyſij Riccij electi pro expeditione ad Vrbanum VIII. Pont. Max. porrecto, vnica tantùm dignitas Archidiaconatus cum ſeptem Canonicis recenſetur, quorum vnus curam gerit animarum, quæ hodie centenum non excedunt numerum. Vnum eſt in ciuitate Cœnobium Oliuetanæ Congregationis ad S. Franciſcæ Romanæ, extra verò mœnia domus ſatis ampla Clericorum Regularium Theatinorum S. Mariæ de Tora, Fratrum Minorum de Obſeruantia, S. Mariæ à Chica, Cœnobium ſatis pulchrum S. Vici Martyris Cœleſtini Ordinis, & Eremitarum Camaldulenſium in Monte S. Mariæ Hieruſalem, treſque laicorum fraternitates. Diœceſis angusta eſt quatuordecim circunſcripta locis, ſeu oppidis, totidemque Parochialibus Eccleſijs cum ſuis Rectoribus. Pauperrima eſt hodie epiſcopalis menſa; cuius fructus vix aſcendunt ad ducatos Regni quinquaginta ſupra ducentos, taxatur in libris ſiſci Apoſtolici ad Florenos 99. Qui verò nouiter creatus eſt Epiſcopus ad vrbem veniens à Longa, Ferrariaque gente excipitur, & in bonis Eccleſiæ conſtituitur adminiſtrator. Præter Longam, Ferrariamque familias aliæ ſunt in hac ciuitate nobiles. Ex hac natus eſt Ioannes Baptiſta Porta ſapientiſſimus Aſtronomiæ magiſter, nouuſque interpres proſpectiuæ, quam Græci vocant Opticam, ſcriptis ſuis orbi notiſſimus. Ioannes Vincentius eius frater germanus in ſpecularnois præcelluit. Antonius Agellius Acerni Epiſcopus Clericorum Regularium Theatinorum & patriæ decus, Hebraicæ linguæ & Chaldææ peritiſſimus, Pſalmorum genuinæ, & germanæ explicationis interpres facundus, cuius ſcripta typis edita in ſacris Bibliothecis maximi fiunt. Marcus & Innocentius Paraſcandoli fratres eiuſdem inſtituti Clerici, vitæ ſanctimonia clari fuere, quibus addam Iuniperum eiuſdem familiæ Paraſcandolæ, ac Minoris Ordinis de Obſeruantia alumnum integritate vitæ, & doctrina conſpicuum, cuius meminit Lucas Vvadingus lib. de ſcript. Ord. Seraphici. Cæterùm Epiſcopi, qui in hac Sede Floruerunt, ſequentes ſunt ex Vaticanis regeſtris, monumentiſque huius Eccleſiæ eruti.

1. IOANNES Ciminus Vici ortus à Bonifacio VIII. circa annum Domini 1300. primus Vici Æquenſis Epiſcopus creatus eſt, qui haud diu in ea dignitate ſuperuixit, decedenſque in Eccleſia Cathedralis Sacratio, vrnaque marmorea conditus eſt cum hoc epitaphio.

In nomine Domini Noſtri Ieſu Chriſti Amen.

Hic iacet corpus Ioannis Ciminis Vicani Epiſcopi, iſtius Epiſcopatus, nec non iſtius Cappellæ fundatoris, anima cuius requieſcat in pace, qui migrauit ab hoc ſæculo anno Domini MCCC.

Pluribus bonis Ioannes dotauit ſacrarium, quæ ab eius iure hoc tempore longè ſunt aliena. Ex familia poſteri qui ſunt, iuris patronatu gaudent.

2. Fr. LANDVLPHVS, alijs Rodulphus, Neapolitanus Ordinis Prædicatorum huius Eccleſiæ adlectus eſt Epiſcopus ab eodem Bonifacio circa annum Domini 1301. qui cum eſſet vir doctiſſimus & gratia Regis polleret, eo petente à Clemente V. Papa translatus eſt ad Archiepiſcopalem Sedem Acheruntinam, & Materanam anno 1306.

3. Fr. PETRVS de Andria eiuſdem Ord. Prædic. Landulpho ſucceſſit, ad hanc dignitatem vocatus à Clemente V. Id. Auguſt. anno 1306. vt ex reg. Vatic. ep. 393. Hic pro decimis egit cum Comite Vici, qui coactus eſt ſoluere, quippe cauſa decimarum eſt ſpiritualis.

4. IOANNES huius Eccleſiæ Præſul memoratur in regio regeſt. Neapolit. anno 1224.

5. TESSELINVS Fontana Abbas S. Petri ad Curtim Ordinis S. Benedicti electus eſt Epiſcopus Viciæquenſis anno 1330. Cuius erat Maſſæ Lubrenſis, vt innit documentum, quod ipſe inſcripſit anno 1334. 15. Octobris

huius dum Romæ moraretur, ad generalem A
ſuum Vicarium Androum Liparolum.

6. IOANNES Epiſcopus Vici, mortuus eſt anno 1343.

7. Cæſarius Planula Canonicus Neapolitanus eligitur Epiſcopus in demortui Ioannis locum à Clemente VI. anno 1343. Id. Iunij, anno Pontif. 2. in reg. Vatic. ep. 43. Porrò poſt obitum Ioannis, Capitulum in partes ſeceſſit, vna eiuſdem Petrum de Baia Squillacenſem elegit, altera Auguſtinum Canonicum Iſclanenſem, Clemens vtramque electionem vitio celebratam irritam declarauit, ac Cæſarium hunc ex plenitudine Apoſtolicæ poteſtatis in Vicæquenſem Epiſcopum præfecit. Petrum verò de Baia Antiſtitem Caſtellanetenſem creauit. Quinque omnino annos ſedit Cæſarius, exceſſitque anno 1348. B

8. Fr. IACOBVS de Sora Ord. Minorum ſucceſſit Cæſareo 5. Non. Octobr. anno 1348. ab eodem Clemente VI. ad hanc dignitatem euectus, cuius meminit reg. Vatic. epiſt. 107. fol. 72. memoratur idem in reg. Neapol. anno 1376.

9. Fr. LVDOVICVS obiit anno 1393.

10. RICCARDVS Gattula Canonicus Æquenſis conſtituitur huius Eccleſiæ Præſul à Bonifacio IX. anno 1393. Non. Decemb. Exceſſit 1414. ex lib. obligat.

11. GALIARDVS Abbas Monaſterij S. Mariæ de Olearea Ord. S. Benedicti Amalphitanę Diœceſis eligitur Epiſcopus an. 1414. 4. Kal. Octobr. à Ioanne XXIII. ex eodem lib. C

12. IOANNES Longus ciuis & Primicerius Æquenſis ad patriæ ſedem ſublimatur à Martino V. anno 1422. die 16. Octob. doctus fuit & humanus; hanc rexit Eccleſiam triginta ferè annos. Deceſſit Nicolao V. ſedente 1451. de quo huiuſmodi verſus lib. 10. Hermathenæ Laurentij Longi Parmenſis Clerici Regularis Congregationis Summaſchæ leguntur.

Longus erat magnus vir nomine, reque Ioannes,
Quo nullus maior vir pietate fuit.
Gratia nomen ei dederat, meritumque tiaram,
Vt ſuperis eſſet gratior, atque Deo.
Egregiè ſacri paſtoris munere functus;
In patria acceptus iure propheta ſua.
Viuet io Longus longa per ſæcula fama,
Hoc cognomen ei ſcilicet omen erat. D

13. SALVATOR Muſca Tropeienſis proximè poſt Ioannem, hanc ſuſcepit Eccleſiam anno 1451. 5. Id. Octobris, quanto tempore in ea dignitate floruerit, quoue anno & loco obierit, obſcurum mihi eſt; vitima tamen eius memoria extat in eius quodam documento anno 1473.

14. MATTHÆVS obiit anno 1494. ex Actis Conſiſt.

15. PTOLOMEVS de Ptolomeis nobilis Senenſis ex Theſaurario Eccleſiæ Lucerinæ à Pontifice Maximo Alexandro VI. inauguratur anno 1494. die 19. Martij, ſedit cum fama prudentiæ ann. 26. ſub Leone X. mortalitatem expleuit 1520.

16. FERDINANDVS Marcheſius nobili familia ſatus in terra Graniani Litterenſis Diœceſis eligitur Epiſcopus anno 1520. die 8. Auguſti ſub Paulo III. fato ceſſit anno 1541.

17. NICOLAVS Sicardus Stabienſis ad hanc ſedem electus anno 1541. Obijt anno 1558.

18. Fr. DOMINICVS Caſablanca Siculus Meſſanenſis Ord. Præd. Summus Theologus in Vico Æquenſi Sacerdotio ſubrogatur Nicolao an. 1558. interfuit Tridentino Concilio, defunctuſque eſt anno 1564.

19. Fr. ANTONIVS Sagra Melitenſis eiuſdem Ord. Præd. religioſus hanc eandem Sedem aſſequutus eſt anno 1564. die 17. Nouembris. Hic in ordine ſuo famoſus, varijs linguis peritus Syriam, Meſopotamiam, Aſſyriam, Ægyptum, aliaſque Orientis peregrauit regiones, Apoſtolici Commiſſarij munus adimpleuit, mores, rituſque illarum partium Chriſti fidelium ad normam Romanæ Eccleſiæ traduxit. Romam reuerſus à Pio V. benignè acceptus laborum præmio Epiſcopus creatus eſt, inauguratus ad Eccleſiam ſuam benè regendam profectus; in ea integra fama virtutum per multos annos vixit, relicto poſt mortem magno apud populos ſui deſiderio. Neapoli mortalitatem expleuit anno 1582. iacet in Eccleſia Diuæ Annunciatæ. Aedes Epiſcopales vetuſtate ſua tatiſcentes reſtituit, vt ad parietes proloquitur lapis.

Fr. Antonius Sagra Melitæus
Ord. Prad. Vici Præſul has ædes
vetuſtate collapſas in meliorem,
amplioremque formam reſtituit,
vt ſibi poſteriſque ſuis vſui foret, à partu Virginis
MDLXXII.

20. CONSTANTINVS de Lanoya ex Sulmonenſibus Principibus Gregorij Secundi Boiani Ducis filius, ex Monacho Caſſinenſis Cœnobij electus eſt Epiſcopus anno 1582. ſeptem omninò menſes in ea dignitate vixit; cuius cum laude meminit Arnoldus Vuion lib. 2. ligni vitæ. De hac familia legendus Carolus de Lellis de nobilibus Regni Neap. familijs p. part.

21. PAV-

21. PAVLVS Regius de Vrſeolis Neapolitanus, Ferrante & Victoria Salernitana nobilibus ortus parentibus, in iuuenili ætate amœnioribus diſciplinis, iuriſque prudentiæ operam dedit, ductaque vxore Victoria Rocchia pari nobilitate fœmina filium ſuſtulit Ferrantem: Vxore demortua, ad eccleſiaſticam vitam ſe totum dedit; ſacras litteras ampleXus Theologus euaſit, & in ea facultate lauream ſuſcepit: claruit apud omnes maximè ob eruditionem ſacrarum rerum, & prudentiam cum pietate coniunctas, quibus celebratus à Gregorio XIII. Vici. Aequenſis Epiſcopus delectus eſt anno 1583. Neapoli conſecratus in Diuæ Annunciatæ delubro, ſtatim ad pauperem ſponſam profectus, ab ipſa nunquam diuelli potuit, vt pinguiorem aſſequeretur, quam ſummè coluit per annos 25. populumque ſibi concreditum verbo & exemplo ad paſcua ſalutis traduxit, & vt officio boni Paſtoris fungeretur; vitas ſanctorum vbique & ſemper conquiſiuit, inuentaſque permultas vulgari ſermone ipſe conſcripſit, & è tenebris eliçuit, atque ita cum multa recondita ignorarentur, ipſius induſtria, & auctoritate cognoſcuntur: cuius in Martyrologij Romani notis multis in locis cum laude meminit Baronius. Scripſit præter Sanctorum Vitas, plura alia opera vulgari ſermone concinnata; *La Siracuſana opera Morale in rime & in proſa. La Sirenide Poema Spirituale, lib. 4. diſtinta. Lib. 5. Rime Spirituali. Vn libro di Diſcorſi interno le Virtù Cardinali, Vn lib. di Sermoni intorno le Virtù Theologali. Vn lib. di Dialoghi intorno la felicità, e la miſeria con la breuità della vita humana. Vn lib. della conſolatione del Conſiglio. Vn lib. della dignità & officio del Veſcono. Vn lib. dell'origine de Clerici & Monaci. Vn lib. intitolato il Cenſore, contenente alla ſentenza di Platone contro l'Hiſtorici & i Poeti ignoranti; & Plebei. Vn lib. di gl'Huomini Illuſtri Italiani in arme & in lettere. Due libri di Tragedie Hiſtoriche e Spirituali.* Alia item ſui ingenij monumenta poſteris reliquit, ſummè laudatus ab Aegidio Scalionio Ordin. Minimorum in vita S. Iannarij heroico verſu deſcripta, quam Regio attitulauit, & Felix Renda in alia ſuorum operum dedicatoria epiſtola. Vitam eius, ac geſta fuſius ſcripſit Io. Baptiſta de Toto Ord. Pred. Deſijt eſſe inter vnos anno 1607. iacet in Cathedrali in ſepulchro, quod ſibi viuens ac ſucceſſoribus parauerat cum hac inſcriptione.

Paulus Regius Epiſcopus Aequenſis pium iudicans non ſolum ſibi certum in ſua Eccleſia monumentum conſtituere, ſed etiã & Epiſcopis ſucceſſoribus ſuis hoc itidem vbi poſt laborum metam quieſcant, conſtituit An. ſal. MDLXXXXVI.

Ibidem ad eius marmoreum ſimulachrum leguntur duo hæc carmina.

Inſpice viuentem, Muſis hic ille ſerenus
Qui clarus fama, clarior ingenio.
Obijt anno M. DC. VII.
Aetatis ſuæ LXII.

Alia in eadem Aede à ſe aucta, & inſtaurata proſtat legentibus inſcriptio.

Paulus Regius Aequenſium Epiſcopus, gente Vrſeola, familia Regia Neap. nobili gente natus, ſcientia Theologus, profeſſione iureconſultus. Huius Regni Sanctorum geſtis conſcriptis, aliiſque ſacris vigilijs piorum commodis in lucem editis, campanaria turri ære ſuo erecta, ſplendore Cathedrali Eccleſiæ addito, humanæ conditionis memor marmoreum ſibi monumentum viuens hic poni mandauit Anno ſalutis M.D.LXXXIX.

Porrò ex Vrſeola gente, ex qua natus gloriabatur Paulus, non pauci Venetiarum, & Dalmatiæ Duces prodiere, Gradenſis Patriarcha fuit Vrſus, Vitalis eius frater Torcellanam rexit Eccleſiam, de quibus in quinto noſtro tomo. Petrus quoque S. Romualdi diſcipulus, alijque inſignes viri prodiere.

Nea-

Neapoli ſinem fecit in Ferrante Pauli legitimo filio, quem lacrymabili funere proſequutus eſt ad ſepulchrum. Ferunt Vrſeolæ gentis propagines etiam Anconæ, Foroſempronij, Foroliuij, Panormi, ac Beneuenti adhuc vigere.

22. ALOYSIVS de Franchis Neapolitanus Patritius Clericus Regularis, dignus habitus eſt, qui Paulo in Epiſcopatu ſuccederet, à Paulo V. ad hanc dignitatem vocatus die prima Octobris 1607. Præfuit & profuit ann. 2. menſ. aliquot, & ad Neritonenſem Cathedram translatus eſt die 26. Ianuar. 1611 cui Clerus Aequenſis grati animi monumentum erexit in Cathedrali.

Domino Aloyſio de Franchis, Vincentij filio Neapol. Patritio Clericorum Regularium ornamento, Vici Aequenſis magna cum ciuium exterorum benevolentia, biennium, atque ſemeſtrem Præſuli, è medio optimæ ipſius adminiſtrationis curſu ablato, & Pauli V. Pont. Max. iuſſu ad ampliorem Neroti Salentinorum Diœceſim profecto

Clerus gratæ memoriæ ergò poſuere An. ſal. M.DC.XI. menſe Martio.

23. HIERONYMVS Sarrianus Neapolitanus ex Comitibus Caſalduni Clericus Regularis ſucceſſit Francho die vltima Ianuarij 1611. inter multa, quæ piè in Cathedrali reliquit monumenta, ſacellum Diui Caroli Mediolanenſis Archiepiſcopi exornauit, vt ex inſcriptione liquet.

Carolo Borromeo S.R.E. Card. Archiep. Mediolan. Paſtorũ lumini, ſacellum pictura, paramentis, & altaris ornatu præſtanti deuotè locatum, attributa dote ducatorum quinquè pro onere Miſſæ vnius in hebdomada in perpetuum Hieronymus Sarrianus ex Comitibus Caſalduni Neap. Epiſcopus Aequen. fundator poſuit Anno ſalut. Dominicæ M. DC. XVI.

Eodem anno Palatium Epiſcopale reparauit, ac noua adiecit ornamenta. Sedis laudabili exemplo ann. 16. Neapoli defunctus eſt die 22. Aprilis in Monaſterio S. Mariæ gratiarum anno 1627. iacet ibidem in maiorum ſuorum ſacello.

24. ALOYSIVS Riccius Neapol. equeſtri familia natus, legali ſcientia, & ſcriptis editis vir longè clariſſimus electus poſt obitum Hieronymi die 20. Nouemb. 1627. cuius præſtantiſſimas dotes expreſſerunt in marmore Canonici Aequenſes in ipſa Cathedrali Eccleſia, quæ ipſiſſimis verbis ad eius marmoreum ſimulachrum in Eccleſia S. Mariæ de Stella leguntur, vbi terræ admandatus fuit, cum obiiſſet Neapoli die 6. Ianuarij 1643.

Aloyſio Riccio

Equeſtris Ordinis Parthenopeo Epiſcopo Aequenſi, vitæ integritate, doctrina, præſtantia præcellenti præclariſſimoſq; maiores

Michaelem Alphonſo I. conſiliarium, Viceprothonotariũ, Locumque magni Camerarij tenentem, Romanos ad Pontifices, Germanos ad Cæſares pro pace Legatum.

Perloyſium poteſtate inclytum nothos ad ius legitimæ ſobolis aſſerendi Antonium Regij Archiepiſcopum, itemque Michaelem Gallis Regibus Conuentui Burgundiæ Præſidem Viceprothonotarium, legatum ad Summos Reges, inſigni fato monitus præterueĉto, Patruo benemerentiſſimo Octauius Riccius poſuit anno ſal. M. DC. XXX.

25. ALEXANDER Raulius Anagninus electus die 23. Febr. anno 1643. exceſſit anno 1647. in Cathedrali ſepultus.

26. THOMAS Imperatus Neapolitanus ſucceſſit Raulio die 27. Maij 1647. obijt 1656.

27. IOANNES Baptiſta Rapuccius electus 19. Feb. 1657. viuit.

LVBRENSES ſeu Maſſæ Lubrenſis EPISCOPI.

MASSA Campaniæ Felicis recentioris nominis ciuitas à Surrento Metropoli quinque paſſuum millibus in eminentiori quodam loco à natura munitiſſimo ad maris littus procul ſita, vt à duabus eiuſdem nominis Italiæ Ciuitatibus diſcerneretur, Lubrenſis appellatur. Diſtat Neapoli XXX. paſſuum millibus, interiecto gurgite Neapolitano contra Capreas Inſulam. In montis cacumine, quod Promontorium Mineruæ, ſeu Prænuſſum, & Athenæum veteres ſcriptores appellarunt. Delubrum Mineruæ ſacrum erat ab Vlyſſe conditum, cuius meminere Statius, Plinius, Strabo, aliique, ac prope ipſum oppidum Mineruium, ne procul ab hominum cœtu Mineruæ Templum exulare videretur, de quo loquutum eſſe Liuium arbitratur Capaccius in huius vrbis deſcriptione, dum ait, *in oppido Mineruio duas portas, & muri aliquantulum de Gallo tactum*; Illud incolæ, qui Chriſti fidem primùm amplexati fuerant, funditus diruerunt cum oppido, alterumque ad cliuum montis, quod Maſſam dixerunt, & Templum ad litus maris opportuniori loco, in honorem Virginis Mariæ exædificarunt, quod corrupto vocabulo in memoriam priſci Templi, de Lobra nuncuparunt; quocirca vt Capaccius ſcribit, Maſſa Lubrenſis à maioribus dicta, omnium ore ſcriptiſque nomen retinet.

Alij arbitrantur dictam fuiſſe Maſſam ab ſoli commoditate, vbertateque, quaſi bonorum ſit Maſſa, vnde Paulus Portellus;

Maiores Maſſam dixerunt nomine, namque,
Affluit omnigena commoditate ſolum.
Cunctorum hic etiam collecta eſt Maſſa bonorum,
Vt meritò hic Maſſa nomen habere putes.

Sed vtcunque res ſit, de eius origine', nomine, deſtructione, nouaque exædificatione, variè arbitrantur ſcriptores: illud ſanè conſtat, Lubrenſem Maſſam perantiquam Campaniæ Felicis eſſe vrbem, tametſi non ſemel deſtructa, quæ extat, nupera ſit ciuitas, non longè à veteri conſtructa. Paruit Romanis, Normannis, Sueuis, Francis', hoc tempore Catholici Regis ſuauiſſimum iugum experitur, & quod dignum exiſtimatur, nunquam Regulorum ſeruitutem promeruit. Situm vrbis, agri amœnitatem, vbertatemque deſcribit Capaccius, & nupera eorundem deſcriptio à quodam Maſſenſi ciue in lucem edita eſt. Celebrat traditio apud Lubrenſes, ſeu Maſſenſes populos, illum primum ipſis Euangelium intuliſſe, cuius prædicatione Surrentum, aliæque finitimæ ciuitates ad Chriſti fidem fuerunt perductæ, in cuius rei argumentum has coniecturas afferunt, aliqua ſcilicet priſcis illis temporibus condita templa, illud in honorem Beatiſſimæ Virginis de Lobra, quod aliquando pro Cathedrali habuerunt, D. Petro Apoſtolorum Principi ad litus maris dicatum, marmoreis columnis erectum, vndique depictum vermiculato pauimento ſtratum, & Abbatiæ titulo ornatum, ibi religioſos viros ex Diui Benedicti familia habi-

taſſe

taſſe fama eſt, loco ſcilicet ab hominum conſuetudine remoto; In vertice montis Templum D.Conſtãtio Maſſenſium Patrono erectum, cuius ſacrum corpus ibidem plerique aſſeruari aſſerunt, eiuſque dies feſtus ſolemni populorum concurſu agitur 14.Maij. Eccleſia S.Saluatori, & Nicolao vetuſtiſſima anno 1172.conſecrata.Altera S.Agathæ,aliæque ſparſim exædificatæ oſtenduntur. Lubrenſis Epiſcopatus (ita inſcriptum lego in Vaticanis monumentis) antiquus eſt inter recentiores iam inde à ſuo exortu in ijs numeratus, qui Surrentinum Archiepiſcopum venerantur,& agnoſcunt. Volunt Maſſenſes eo tempore fuiſſe erectum, quo Surrentina Eccleſia Archiepiſcopali dignitate exornata fuit; atque adeo eidem ſuffraganeum conſtitutum. Primi eius ciuitatis Epiſcopi, cæterorumque, qui ſucceſſerunt nomina ad annũ vſque 1289. interciderunt, ſiue ſcriptorum incuria, ſiue iniuria temporum, vel Turcarum deuaſtatione, vnde hiulca, & ieiuna erit noſtra Lubrenſium Epiſcoporum narratio. Primò quoque tempore, Lubrenſes Epiſcopi Templum Diuæ Mariæ Annunciatæ Cathedralem intra mœnia veteris Maſſæ habuerunt, vetuſtate deinde ſatiſcens; ac penè totum ruinoſum anno 1465. funditus deſtructa, ac ſolo æquata Maſſa, cecidit tum, cæteris templum ipſum Cathedrale, & ad vetuſtum D.Mariæ de Lobra Epiſcopi dignitatem tranſtulerunt, quam deinceps Hieronymus Caſtaldus Epiſcopus nobili conſtructa noua Eccleſia eidem Beatiſſimæ Virgini dicata in loco Palmæ nuncupato tranſtulit, anno 1512. Hæc Baſilica multis opibus tum ſacris, tum profanis eſt amplificata. Diuina officia à numeroſo Clero, Canonicis duodecim cum Archidiacono, Primicerio, & Cantore in hac Baſilica dignitatibus,duobus hebdomadarijs, aliſque ſacerdotibus, & clericis celebrantur. Diœceſis,quã totam conſtare dicunt ex veſtigijs antiquæ ciuitatis Maſſæ & ex 24. pagis, diſtinctis quidem, ſed breui ſpatio inter ſe diſſitis, nouem continet Parochias, tria virorum Cœnobia, & nobile Societatis Ieſu Collegium,ſeptum Virginum vnum,& aliquas laicorum fraternitates. Epiſcopalis menſæ fructus eſt 700. ducatorum illarum partium; taxa verò in libris Cameræ Apoſtolicæ Flor. 33. Lubrenſis ciuitatis Patroni antiqui fuere SS.Conſtantius, Eraſmus, & Cataldus Epiſcopi, quibus ex decreto Synodali ſub Mauritio Centino Epiſcopo anno 1628. adiuncti fuere SS.Franciſcus, Ignatius Loyola,& Philippus Nerius. Porrò Epiſcopi, qui in hac Lubrenſi Eccleſia floruere, non omnes, ſed ſequentes pauci enumerantur.

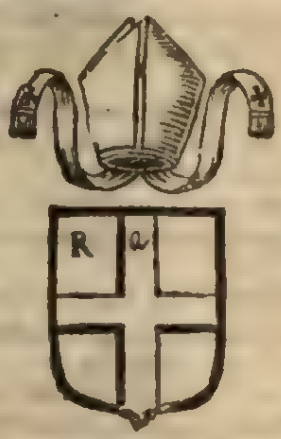

1. N. nomen non exprimitur ex Epiſcopo Lubrenſi iuſſu Honorij III. Papæ translatus eſt ad Eccleſiam Lucerinam multo tempore vacantem, anno 1220. Extat epiſtola in reg. Vat. eiuſdem Honorij ad Archiepiſcopum Beneuentanum, vt abſoluat Epiſcopum Lubrenſem,illumque transferat ad Eccleſiam Lucernam,Dat. Id.Ianuar. an.Pontif.4.epiſt. eſt num.346. fol.68.

2. Fr. PETRVS, Ordo ignoratur, patria Surrentinus ex familia Vrſa nobili genere natus Lubrenſis Epiſcopus anno 1289. in Sicilia carceri mancipatus, pro cuius liberatione, aliſque redimendis captiuis Carolus Rex facultatem conceſſit Ioanni Euſebio Abbati de Surrento Siciliam transfretandi, vt in regeſt. reg.Neap. fol.44. anno 1289. ſcriptum eſt.

3. FRANCISCVS Lubrenſis Epiſcopus anno 1303. Eccleſiam S.Mariæ de Ploſtilianis in agro Surrentino conſecrauit, vt inſcriptio proloquitur.

In nomine Dei & Beatæ Mariæ
Anno Domini milleſimo III.
Indict. prima.
Nos Franciſcus humilis Lubrenſis Epiſcopus in Octaua S. Martini Chriſti Confeſſoris conſecrauimus Eccleſiam S.Mariæ de Pleſtilianis de loco Marani, in qua conceſſimus quadraginta dies de indulgentia in perpetuum.

Hic forte Franciſcus fuit ille Lubrenſis Epiſcopus,qui anno 1299. pro redditibus ſuæ Eccleſiæ diu laborauit contra vaſſallos in Actis Regum Neapolitanorum: Translatus eſt Franciſcus ad Aſculanam Eccleſiam in Apulia à Clemente V. anno ſal.1311. 3. Non.Iulij in regeſt. Vatic. epiſt.684. fol.167. ann.6. eiuſdem Pontificis.

4. FRANCISCVS ſucceſſit Franciſco

ex Epiſcopo Aſculano ann. 1311. tempus quo ex hac mortali vita diſceſſerit in regeſt. Vatic. non exprimitur.

5. MAGESIVS, vel Magneſius longo tempore hanc rexit Eccleſiã, deinde ad Tranenſem Archiepiſcopalem Sedem translatus eſt à Clemente VI. ann. 1348. Non. Nouemb. pontific. 7. epiſt. 176. fol. 78. notatur in regeſt. Vatic.

6. Fr. PAVLVM Florentinum Zucchari filium ex Boderina familia ſuſpicantur nõnulli fuiſſe, qui cum eſſet vir doctus, & nobilis Alumnus Ord. Prædic. ex celebri Cœnobio S. Mariæ Nouellæ, ad hunc Epiſcopatum aſſumptus eſt 4. Id. Nouemb. anno 1348. à Clemente VI. cuius electio extat in regeſt. Vatic. an. 7. eiuſdem ep. 96. fol. 66. Sedit plus minus ann. 7. Meminit eiuſdem Seraphinus Razius de Viris Illuſt. Ord. Præd. & monumentis ſupradicti Cœnobij, vbi habitum ſumpſerat religionis.

7 IOANNES electus Lubrenſis Epiſcopus ſolitum ſubſidium ſoluit ſacro Senatui anno 1351. die 24. Nouembris in obligat. ac ſolut. libris. Poſt hunc ferè ſpatio ſeptuaginta annorum deſiderantur Epiſcopi.

8. N. huius Eccleſiæ Epiſcopus obijt ſub Eugenio IV. an. 1434. nomen non exprimitur in Actis Conſiſtorialibus.

9. BACTINVS, & Vuatinus Ripanus Presb. Eccleſiæ Surrentinæ delectus eſt Epiſcopus Lubrenſis ab Eugenio IV. anno 1434. 3. Non. Martij. Reperitur vixiſſe vſque ad annum 1466. in Actis Conſiſtorialibus. Sub hoc eodem Præſule anno 1465. Maſſa iuſſu Ferdinandi primi Regis funditus diruta eſt, quam deindè reædificarunt non longè à priori loco.

10. IACOBVS Scannapecus Cauenſis Pandutij Regij Conſiliarij, & Agnetis de Griſſis filius ſucceſſit Bactino ann. 1466. 18. Kal. Febr. obijt an. 1506.

11. HIERONYMVS Caſtaldus Stabieſis electus Lubrenſis Epiſcopus anno 1506. die 5. Iulij. Hic Cathedralem Sedem tranſtulit ab antiquo Templo S. Mariæ de Lobra, ad ædem Deiparæ gratiarum anno 1512. mortem obijt an. 1521.

12. PETRVS de Marcheſijs hunc obtinuit Epiſcopatum à Leone X. anno 1521. die 12. Aprilis. Quo Præſule incœptum eſt Cœnobium Eremitarum Fratrum S. Auguſtini apud Eccleſiam S. Mariæ de Miſericordia ab Vniuerſitate Maſſę ijſdem cõceſſam an. 1523. defunctus eſt Petrus anno 1544.

13. HIERONYMVS Borgius Neapolitanus refertur inter literatos ſui temporis Poetas, cum à Paulo III. cui longa familiaritate carus erat, anno 1544. die 18. Iulij Lubrenſis Epiſcopus delectus eſſet, & à Rodulpho Cardinali Carpenſi inauguratus fuiſſet, ingenioſum ad eundem concinnauit Epigramma.

Nobilitate potens, virtute potentior idem.
Lux ò purpurei maxima, ſpeſque chori.
Tu mihi Pontificis donas inſignia, byſſo
Loricam ex niueâ tu galeamque ſenit
Quis iuuenum contra Stygium me fortior hoſtem
Ibit? ero auſpicijs victor & ipſe tuis.
Vt mihi miſiſti viridem Rodulphe galerum,
Sic roſeum mittas cum pater orbis eris.

Extat hoc epigramma cum alijs plurimis ab eodem Borgio conſcriptis in libello, qui nondum lucem aſpexit apud doctum amicũ noſtrum eruditiſſimum Leonem Allatium, vbi & inſcriptio apponenda in Sacello Chriſti Redemptoris, D. Mariæ ſacro, quod ipſe Borgius extruxerat, ac dotauerat, ita notatur ad marginem libelli.

Hieronymus Borgius caſtæ Philoſophiæ cultor, à Paulo III. Pontifice Max. ſponte vocatus, & electus Epiſcopus Maſſæ Lubrenſis. Sacellum hoc Chriſto Deo à Magis adorato, ac Diuæ Mariæ Virgini Deiparæ dedicauit: aramque cum dote ſtatuit in qua quotidie ſacrificaretur. Anno Virginei partus.
MD.XXXXX.

Senex erat Hieronymus, cum ad onus Epiſcopale acceſſit, quod nondum elapſo anno libens volens, ad fauorem nepotis remiſit, & poſt aliquot annos Romæ mortem oppetijt.

14. IOANNES Baptiſta Borgius Neapolitanus ex patrui reſignatione Lubrenſis Epiſcopus euaſit anno 1545. die 18. Martij. Præfuit ann. 16. fatoque functus eſt ann. 1560. poſtquam miſerabilem Maſſæ vaſtationem à Turcarum claſſe illatam proprijs vſurpaſſet oculis anno 1558. die 13. Iunij.

15. ANDREAS Bellonus Meſſanenſis, nepos ex ſorore Ioannis Mercurij Cardinalis, ex Decano Meſſanenſi die 27. Iunij 1560. creatus eſt Epiſcopus Lubrenſis, inter Patres Conc. Trident. vnus fuit.

16. IOSEPH Pharaoneus ex proceribus Meſſanenſibus natus ſucceſſit Bellono, deinde translatus eſt ad Cotronenſem Eccleſiam anno 1581. die 27. Nouemb. de quo ibi.

17. IO. BAPTISTA à Palma Ciuis & Epiſcopus Lubrenſis fuit ad eam dignitatem vocatus à Gregorio XIII. anno 1581. quo Præſule Minimi S. Franciſci de Paula apud Maſſenſes recipiuntur, Cœnobio conſtituto apud veterem Eccleſiam SS. Proceſſi, &

Mar-

Martinlani, nobilis Liparulorum familia cenſum ad ſubſtentationem Fratrum addidit, & Templum D. Paulitano Franciſco ſacrum, reædificauit, vt inſcriptio ad parietes poſita docet.

Deiparæ Virgini Patronæ Valetudinis Templum Diui Franciſci de Paula, ſocijs cultoribus Cœnobium, annuumque cenſum pro alimentis. Franciſcus Caprearum Epiſcopus è priſca, illuſtrique familia Liparulorum Alphonſus, Antonius, Iacobus fratres, Andreas patruus Neapolitani Nardo Epiſcopo Nicoterenſi Patruo vtriuſque iuris peritiſſimo feudorum monumentis inclyto eius poſt fata obſecuti fundarunt. Anno Dom. M. IↃLXXXII.

Anno 1584. aſſentiente Epiſcopo Palma, fratribus Ordinis Minorum de Obſeruantia tradita eſt vetus Eccleſia S. Mariæ de Lobra olim Epiſcopalis Sedes, à pijs Ciuibus additum Cœnobium, & in meliorem faciem collapſa Eccleſia reſtituta eſt. Deceſſit autem Palma ſub Clemente VIII. Pontifice, ac terræ mandatus eſt in Cathedrali, ſacelloque ſuæ familiæ, ad cuius tumulum hæc carmina ſcripta leguntur.

Quam pius in Patriam fuerit, paſtorque benignus
Palma, memor ſemper Maſſa Lubrenſis erit.
Aureolis, cenſus centenis duxit, vt olim,
Commodius viuat, qui ſacra ſceptra gerit.

18. LAVRENTIVS Aſprella Lucanus ſucceſſit Palmæ à Clemente VIII. Papa creatus Epiſcopus, mortem obijt anno 1605. cuius temporibus Maſſæ initium ſumpſit nobile Patrum Societatis Ieſu Collegium anno 1600.

19. Fr. AVGVSTINVS Quintius Epidaurenſis, Ord. Prædicatorum ad hanc Sedem translatus eſt anno 1605. die 17. Auguſti, è viuis abijt anno 1611.

20. HECTOR Gironda Nepos ex ſorore Ioannis Baptiſtæ Conſtantij Archiepiſcopi Conſentini, hanc eandem Sedem Lubrenſem aſſequutus eſt die 24. Febr. 1611. mortalem ſarcinam repoſuit anno 1626.

21. Fr. MAVRITIVS Centinus Ord. Minorum Conuentualium, Cardinalis Centini nepos, ab Vrbano VIII. fit Epiſcopus Lubrenſis anno 1626. die 9. Februarij, ſex ferè annos ſedit, deinde translatus eſt ad Militenſem Eccleſiam in Calabria, vt ſupra diximus tom. 1. in Militenſium Epiſcoporum ſerie. Extat eiuſdem in hac Cathedrali memoria, quam penè collabentem reſtauraui.

Hanc Aedem Deiparæ gratiarum Parenti ſacram translatam à Hieronymo Caſtaldo. Anno MDXII. à maris littore Epiſcopali Sede in Cathedralem erectam à Petro Marcheſio Epiſcopo ann. MDXLIII. viij. Iulij conſecratam: Iam penè collabentem Mauritius Centinus Aſculanus Epiſcopus, reparato fornice, conſtatis, ampliorique loco poſitis organis, ſuggeſto erecto, populeo, inauratoque laqueari ornatam in hanc formam redegit. Anno ſalutis
CIↃIↃCXXXI.
Vrbano Octauo Pont. Max.
Philippo IV. Rege.

22. ALEXANDER Gallus Neapolitanus Iacobi Iuriſconſulti clariſſimi filius Lubrenſi Eccleſiæ præficitur ab Vrbano VIII. anno 1632. 8. Kal. Decembris. Sedit omnibus gratus ann. 12. defunctus eſt anno 1644.

23. IOANNES VINCENTIVS de Iulijs Neapolitanus hanc Sedem obtinuit ab Innocentio Decimo anno 1645. die 15. Maij. Viuit.

STABIENSES
ſeu Caſtri Maris
EPISCOPI.

CASTRVM Maris (vulgo *Caſtell' à Mare*) vrbs eſt Campaniæ Felicis in finibus Picentinorum, quæ ad Oſtium Sarni iuxta Mare occurrit, Stabienſe cognominatum, quod propinquo, aut eodem fortè loco antiquæ Stabiæ ſitæ fuerint. Sedent in curuo illo amœniſſimo ad Montis Aurei radices (Gaurum dicunt) vbi in occaſu ille vergere incipit, Mineruæ promontorium efficiens, à Surrento Metropoli ſex inde milliaribus procul, à Regia Neapoli octodecim milliaribus diſtans. Stabiæ vrbs deleta eſt à L. Sylla bello ſociali anno conditæ vrbis DCLXIV. eius reliquias vicina loca incoluiſſe innuit Plinius lib. 3. cap. 5. qui de ea ſic loquitur; *In Campano autem agro Stabiæ oppidum fuere vſque ad Pompeium & L. Carbonem Conſules pridie Kal. Maias; quo die L. Sylla legatus bello ſociali id delenit, quod nunc in villas abijt.* Stabiæ meminit Ouidius, Galenus, Columella, alijque veteres Scriptores, eius tamen exordium omninò incertum. Ex antiquis igitur ruinis noua hæc Ciuitas Caſtri Maris creuit, & à condita ibidem Arce, quam Carolus I. Alphonſuſque I. Reges magnificétius reſtituerunt, Caſtrum, ſeu Caſtellum Maris nuncuparunt, tametſi Antiſtites vbique & ſemper, adhucque vetuſtum Stabienſem titulum præſeferunt. Maritimos habet commeatus, optimique portus vtilitate à Regibus exædificatos. Bacchus è littore lætatur, & Olera vbertimè ſolum procreat, & omnem circum oram paſcit. In Ciuitate & pagis ad mille capita numerantur; quapropter ad quinque millia hominum in eo ſinu incolere dicitur. Sub Regum dominio, atque demanio ob fidem, qua Reges proſequuta eſt, diù fuit, quo vſque Carolus V. Imp. inter alia, quæ ad dotem Margaritæ filiæ pertinebant, Octauio Farneſio Parmæ Duci Caſtrum Maris conſtituit. Iam Octauij ſucceſſoribus felicissimè paret & viget. Qui de hac vrbe, nobilibuſque viris, ac familijs maiorem cognitionē haurire deſiderant, Capaccij adeant hiſtoriam Neap. lib. 2. cap. 10. Cæterùm quis Stabianis populis Chriſti fidem ſeminauerit, quis primus iiſdem fuerit Epiſcopus, haud ſatis erui potuit, cum Eccleſia illa monumentis deſtituatur; vetus tamen traditio tenet, Apoſtolorum diſcipulos ibi ſicut in alijs circumadditis vrbibus Euangelium propagaſſe, & anno ſalutis 499. Stabiæ proprium habuiſſe Paſtorem Vrſum, qui ſub Symmacho Papa ſubſcripſit Romanæ Synodo. Stabienſis Epiſcopus à primis temporibus Romano Pontifici proximè ſubiacebat, donec Romani itidem Pontifices Surrentini Archiepiſcopi illū Suffraganeum fecerunt. Cathedralis, quæ nobilis ſtructuræ eſt, decentiſque magnitudinis, Beatiſſimæ Virgini Mariæ conſecrata eſt. Quinque inſignita eſt dignitatibus, quarum prima eſt Archidiaconi, duodecim Canonici, cum alio promiſcuo Clero ibidem diuinum penſum exoluunt. Epiſcopium Cathedrali contiguum eſt commodum, ſatiſque amplum. Quinque Parochiæ ibi ſunt, octo Virorum, & duo Sanctimonialium cœnobia, aliquæ laicorum fraternitates, Xenodochium vnum, aliaq; pia loca viſuntur, ſed quod perſpicuum eſt Societatis Ieſu Collegium ad iuuenes in omnium ſcientiarū genere erudiendos. Præter ipſam Ciuitatem, duoque ſuburbia nulla alia eſt Diœceſis. Stabienſis Eccleſiæ in libris Fiſci Apoſtolici taxa eſt Florenorum 60. nongenta propè ſcutata illarum partium annuum cenſum cōſtituunt. Huius Sedis Epiſcoporum ſeries ſequens eſt, quam ex varijs monumentis deprompſimus, ſatis ieiunam.

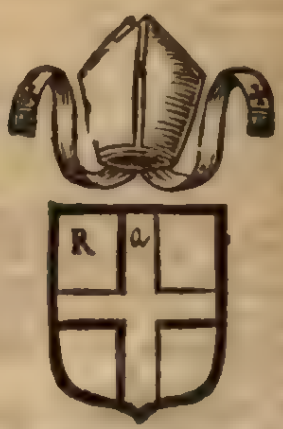

1. VRSVS Stabianus Epiſcopus clarus fuit in Synodo prima Romæ congregata ſub Symmacho Papa anno ſalutis 499.

2. LAVRENTIVS Stabienſis Præſul Epiſcopatum iniit anno 600. ſalutis noſtræ, vel 601. inchoante. Obiit anno 2. Heraclij Imp.

Imp. qui fuit Chriſti 612. Id quoquò tradit inſcriptus lapis, qui Aequis Capaccio teſte ſeruatur his verbis.

In hoc tumulo quieſcit V. B. Laurentius Epiſcopus Sanctæ Eccleſiæ Ciuitatis Stabienſis, qui vixit annis plus minus xxxx. ſedit in Epiſcopatu xij. depoſitus die IIII. Kal. Martiarum Ind. xv. Imperante Heraclio Aug. anno ſecundo.

3. S. CATELLVS Stabienſis Epiſcopus, & Patronus, cuius feſtiuitas 19. Kal. Februar. celebratur. Vixit Eugenij II. & Valentini Pontif. temporibus anno 827. Eius vitæ ſanctitatem, optimique Paſtoris mores S. Antonini Abbatis ſocietas, & conſuetudo reddidit clariorem. Cum enim Beneuentanorum Ducis barbaries Caſſinas Monaſteriũ aliaque Campaniæ Cœnobia euertiſſet, Antoninus Stabias diuertit: tanta cum Catello familiaritate coniunctus eſt, vt cum in difficili', & ſcopuloſo Gauri Montis culmine ſolitudini ſe committere decreuiſſet, Catellum quoq; è Ciuitate ad ſe euocarit. Catellus cum à Sãctiſſimi Viri conſuetudine diſiungi non poſſet, contemplationis ardoribus inflammatus ad ima deſcendere recuſabat; ideo ab Oppidanis apud Eugenium II. Pontificem anno 827. accuſatus, Romam accerſitus, in carcerem detruſus eſt, pauloque poſt defuncto Eugenio, à Valentino Eugenij ſucceſſore ſolutus, Stabias redijt. Ibi miraculis clarus obdormiuit in Domino Stabianorum effectus Patronus. De eo clara mentio in vita & geſtis Sancti Antonini Abbatis nuper ab eruditiſſimo viro Antonio Caracciolo ex antiquis exemplaribus in lucem edita, notiſque illuſtrata, vbi Capaccij, Romeri, Pauliq; Regij errores diſſipantur, & corriguntur. Veriſimile enim eſſe arbitratur obiiſſe B. Antoninum anno 830. hoc eſt duodecimo poſtquam è Campania è Benedictino Monaſterio profugiſſet Stabias, Valentino Papa ſedente. Catelli etiam meminit Ferrarius in Catal. SS. Italiæ, & Martyrologio Sanctorum, qui in Romano non ſunt.

4. SERGIVS vixit circa annum Chriſti 700.

5. STEPHANVS florebat anno 982. poſt hunc plures deſiderantur huius Eccleſiæ Præſules.

6. GREGORIVS ex Presbytero Stabienſis Epiſcopus ordinatus eſt à Barbato Archiepiſcopo Surrentino anno 1110. vt ſupra retulimus ex diplomate Barbati, cui idem Archiepiſcopus Eccleſiam S. Angeli in Monte Gauro conceſſit.

7. SERGIVS Gregorio ſucceſſit, cui etiam ab eodem Barbato Archiepiſcopo conceſſa eſt Eccleſia S. Angeli cum ſuis pertinentijs anno 1120. Fortaſſe, vt innuit Capaccius, Sergius iſte ille eſt, qui poſt Idolorum templũ Surrenti euerſum, & D. Felici Epiſcopo Nolano dicatum, quo S. Baculi corpus tranſtulerant, quod columnam altaris, in quo Baculus condebatur, non pio animo ſuſtinere voluit, lateris dolore oppreſſus & dimidia corporis parte debilitatus aliquandiu vixit, profuſis verò multis lachrymis Baculo ſupplicans ſanatus eſt, & Pontifex Stabianorum factus. Hæc ille, ſed plura ante ſæcula euerſum Idolorum templum Surrenti & D. Felici dicatũ, vnde mihi ſuſpicio eſt, longè diuerſum eſſe Sergium hunc ab illo, qui virtute S. Baculi ſanus factus eſt.

8. IOANNES Stabienſis Epiſcopus vixit Vrſi Archiepiſcopi temporibus, à quo an. 1142. eiuſdem Eccleſiæ S. Angeli confirmationem recepit, vt ex monumento, quod mox dabimus, patebit.

9. PALMERIVS Stabienſis Epiſcopus longo tempore hanc Eccleſiam rexit, eius prima mentio anno 1196. item anno 1201. vſque ad annum 1230. præcipuo ſiquidem ſtudio hoc anno Eccleſiæ ſuæ iura apud Federicum II. ad cuius gratiam propiori gradu acceſſe-

acceſſerat, ſartatecta præſtitit; atque inuiolata. Eccleſiam S. Angeli in Montis Gauri faſtigio à SS. Caſello, Antonino ue Abbate exædificatam, quam plures Surrentini Archiepiſcopi prædeceſſoribus conceſſerant, recuperauit. Orta lis erat anno 1230. (verba ſunt Capaccij) ſub Federico Imp. qua hanc ad ſe Eccleſiam pertinere Guarnerius quidã contendebat. Sed dum pro Epiſcopo Stabiẽſi Petrus eius Eccleſiæ Archidiaconus iura cõtra Guarnerium proſequeretur, & magnam Imperialem Curiam regeret, Henricus de Morra Magiſter Iuſtitiarius, aduocatis Simone & Henrico de Tocco, Roffrido de S. Germano, & Petro de Vinea eius magnæ Curiæ Iudicibus, Imperator decreuit, vt quoniam Stabienſis Epiſcopus iniquo bellorũ tempore eam Eccleſiam Henrico Theutonico Caſtri Maris arcis præfecto commẽdauit, ne aliquid detrimenti pateretur, multaſque alias ob cauſas Guarnerius reſtitueret Epiſcopo. Qua de re ſententia ſubiecuta eſt, in qua præter magnæ Curiæ Magiſtratus, & ſententiarum eius temporis methodum, Barbati & Vrſi Surrentinorum Archiepiſcoporum mentio fit, qui veluti Epiſcopos Stabienſes eligebant, ita etiam Eccleſiam S. Angeli Gregorio, Sergio & Ioanni Epiſcopis conceſſerunt; quemadmodum idem Imperator Palmerio Epiſcopo & Abbati Matthæo conceſſit. Quã etiam Eccleſiam cum ad Regem ſpectare aliqui dicerent, Gualterius Catanenſis Epiſcopus & Regni Siciliæ Cancellarius, Palmerio eius poſſeſſionem pacificè dimiſit. Hinc Epiſcopi aliquot Stabienſes in lucem prodierunt, qui aliquo pacto deliteſcebant, ſententiæ documentum aliquot prætermiſit, his verbis conceptum eſt.

Propoſuit Petrus Archidiaconus Stabienſis pro parte Epiſcopi Stabiẽſis, nomine ipſius Epiſcopi, & Eccleſiæ ſuæ, cuius procurator & œconomus eſt, quod conſtitit contra Guarnerium, quod ipſe poſſidet, & tenet Eccleſiam S. Angeli de Monte aureo ad ipſum Epiſcopũ, & Eccleſiam ſuam Stabienſẽ, de iure ſpectãtem, quam Eccleſiam dictus Epiſcopus aſſignauit cuſtodiendam tempore turbationis Henrico Theutonico olim Caſtellano Caſtri Maris pro ſeruitio & honore D. Imperatoris, ne per ipſam Eccleſiam, & locũ, in quo ſita eſt dicta Eccleſia, ipſe D. Imperator, vel fideles ſui poſſent in aliquo damnificari; vndè cum turbatio ceſſauit, & dicta Eccleſia ſpectet ad Epiſcopum, & ad Eccleſiam ſuam, ſicut prædictum eſt, petijt nomine dicti Epiſcopi ipſam Eccleſiam à dicto Guarnerio ſibi reſtitui cũ omnibus iuſtis rationibus, & pertinentijs ſuis ſaluo iure, &c. Guarnerius litem conteſtando reſpondit dicens, ſe, ipſam petitam Eccleſiam tenere cum pertinentijs ſuis, ignorat tamen Eccleſiam petitam ad Epiſcopum, & Eccleſiam Stabienſem pertinere ſaluis omnibus rationibus ſuis. Lite igitur conteſtata, præfatus Guarnerius conſtituit procuratorem

A *ſuum magnif. Benedictum, de Iſernia, & ex parte verò præfati Archidiaconi ad probandũ de iure Eccleſiæ, fuerunt quadam inſtrumenta in iudicio præſentata, in vno quorum vidimus contineri, qualiter olim Barbatus Surrentinæ Eccleſiæ Archiepiſcopus cõceſſit dictã Eccleſiam S. Angeli cum omnibus pertinentijs ſuis Gregorio tunc temporis Epiſcopo Stabienſi inter cætera, quæ eidem Epiſcopo concedebantur. In ſecundo inſtrumento ſimiliter vidimus denotari, qualiter idem Barbatus Surrent. Archiepiſcopus inter cætera, quæ conceſſit Sergio tunc temporis Epiſcopo Stabienſi, conceſſit nominatam Eccleſiam ſupradictam S. Angeli cum omnibus ſuis pertinentijs. In tertio inſtrumento ſimiliter continebatur, qualiter Vrſo Archiepiſcopus Surrentinus Ioanni Epiſcopo Stabienſi eandem Eccleſiam S. Angeli cum pertinentijs ſuis conceſſit. Præſentauit etiam idem Archidiaconus quoddam ſcriptum Palmerio venerabili Epiſcopo Caſtri Maris indultum* (nota quot nominibus ciuitas fuerit appellata) *olim à dicto noſtro Sereniſſimo Imperatore tunc Rege, in quo continebatur, quod idem D. noſter conceſſit, & confirmauit prædicto Epiſcopo Eccleſiam S. Angeli cum omnibus iuſtitijs & tenimentis ſuis, ſecũdum quod eam idem Epiſcopus, & Eccleſia ſua vnquam melius tenuit, & poſſedit. Oſtendens etiam priuilegium D. noſtri Imperatoris, in quo manifeſtè vidimus, quod idem D. noſter Imperator poſt felicem coronationem ſuam conceſſit, & confirmauit Eccleſiæ Stabienſi, & Palmerio prædicto Epiſcopo Eccleſiam S. Angeli, quam ſpectare credebat ad ſua Regalia; & quia venerabilis Stabienſis Epiſcopus quadam priuilegia & authentica ſcripta D. Imperatori oſtendit, qualiter prædicta Eccleſia S. Angeli ad ipſum ſpectaret de iure, viſis rationibus Epiſcopi, mandauit D. Imperator eidem Abbati Matthæo, quatenus viſis litteris eandem Eccleſiam cum tenimentis & rationibus ſuis ſecundum quod ſibi extiterat aſsignata, prædicto Domino Epiſcopo reſignaret. Item oſtendit aliud ſcriptum ſigilli Domini Gualterij Catanenſis Epiſcopi, & Regni Siciliæ tunc Cancellarij roboratum, in quo inter cætera vidimus contineri, quod idem Cancellarius, cum de mãdato Regio veniſſet ad partes Terræ Laboris inquirens Eccleſias & alias rationes ſuas, cum dictum fuiſſet ei, quod Eccleſia S. Angeli de Monte aureo ad Cancellaria demanium pertineret, dum ire ad eam intenderet, vidit priuilegia & alias rationes, quas idem D. Palmerius Venerabilis Stabienſis Epiſcopus de eadem Eccleſia præſentauit. Quibus viſis Eccleſiam ipſam S. Angeli de Monte-aureo cum omnibus pertinentijs ſuis ad præfatã Eccleſiam Stabienſem de iure ſpectantem dimiſit plenò iure pacificè poſſidendã. Item præſentauit aliud inſtrumentum confectum per D. Henricum de Vinepiz tunc temporis Caſtellanum Scafati, & Caſtellis Maris*

robo-

roboratum ſubſcriptionibus Gualterij de Buclumo Iudicis Salerni, & Gualterij Iudicis Summæ, in quo vidimus contineri, quod Notarius Thomas de Cicala conſtitutus ab eodem D. Henrico procurator pro parte Curiæ poſuit contra Dominum Palmerium Epiſcopum Stabienſem, petendo ab eo & Eccleſiaſtica Cappellam S. Angeli de Monte-aureo, quam dicebat ſpectare ad Curiam Domini Imperatoris; ſuper quo per negationem Epiſcopi lite conteſtata, inductis probationibus pro parte Epiſcopi; quia per priuilegia & inſtrumenta plenè probatum fuit de iure Eccleſiæ Stabienſis, fuit idem Epiſcopus ab impetitione dicti procuratoris pro parte Curiæ conſtituti, ſententialiter abſolutus. Eandem Imperator ſententiam edidit, & Archidiacono pro Epiſcopo agenti Eccleſiam reſignauit, iuſſitque, qui contra agerent, condemnandos. Hæc acta fuerunt anno 1230. poſt quæ de Palmerio Epiſcopo nil aliud reperitur, neque etiam de eius ſucceſſoribus quicquam inueniri potuit vſque ad annum 1283.

10. THEOBALDVS Epiſcopus Stabienſis memoratur in regio regeſt. Neap. an. 1283. eiuſdémque, vel ſorte alterius, cum nomen non exprimatur, fit mentio in eodem regeſt. anno 1295. cum ſupplici libello Regi exponitur ab Epiſcopo Caſtri Maris pro recuperandi decimis Stabienſis Eccleſiæ. Eodem anno tranſlatus eſt ad Taracinam Eccleſiam à Bonifacio VIII. pontifice 1. die 6. Id. Apr. ex regeſt. Vatic. ep. 68. fol. 16.

11. P. ſorte PETRVS, vel Paulus, ita notatur in eodem regeſt. regio anno 1334. ac ſequenti.

12. ANDREAS Stabienſem Eccleſiam obtinebat anno 1309. vt ex eodem regio regeſt. haberur.

13. PETRVS obijt anno 1326.

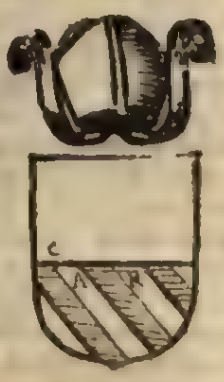

14. Fr. LANDVLPHVS Caracciolus Neapolitanus Ord. Minorum nobilis alumnus, Pariſienſis Magiſter, Scoti diſcipulus ex Cuſtode Terræ Laboris, Stabiēſis ſit Epiſcopus ab Ioanne XXII. anno 1326. conſecratus anno 1328. Sedit annos quinque, & tranſlatus eſt ad Archiepiſcopalem Sedem Amalphitanam, de quo ibi.

15. N. ſucceſſit Landulpho eodem ann. 1331.

16. Fr. GVILLELMVS in hac Sede florebat anno 1343. ex regio regeſt. Vatic.

17. PETRVS Stabienſis Epiſcopus obijt anno 1358. ſepultus in veteri Cathedrali cum hoc epitaphio.

Hic iacet corpus Venerabilis Patris Domini Domini Petri Dei gratia Epiſcopi Stabienſis qui obijt anno Domini M. CCCLVIII. die prima menſis Maij 11. *Indictionis, cuius anima requieſcat in pace. Amen.*

18. MATTHÆVS de Alanco Amalphitanus

tanus ex nobiliſſima huius agnominis familia oriundus, iſthic à nobis immediatè poſt Petrum ſubiungitur, ex duobus inſtrumentis Amalphiæ rogatis à Sergio de Amuruczio Notario Amalphitano an. 1360. die 12. Aug. Ind. 13. Ludouici Regis anno 12. Ioannæ Reginæ 18. quo Matthæus Epiſcopus Stabienſis quædã patrimonialia ſtabilia ſita in Ciuitate Amalphi Antonello de Alagno nepoti ſuo dedit. In altero alia bona eadem die elargitus eſt Epiſcopus iſte Tuczillo de Alagno filio quondam Petrilli de Alagno nepoti ſuo. Huius tamen Matthæi electionem non inuenimus in regeſtr. Vaticanis, de quo nil aliud occurrit.

19. IOANNES Monachus S. Agathæ Catanienſis, florebat Epiſcopus Stabienſis anno 1366. apud eruditum amicum noſtrum Ioannem Baptiſtam de Groſſis in Decachordo Catanienſis Eccleſiæ, de quo in reg. Vatic. nil prorſus legimus.

20. PAVLVS huius Eccleſiæ Pontifex deceſſit ſub Vrbano V. Papa anno 1370. ex Vatic. regeſt.

21. MARINVS de Iudice Canonicus Amalphitanus, decretorum Doctor, Papæ Cappellanus, & Cauſarum Palatij Apoſtolici Auditor euaſit Stabienſis Epiſcopus an. 1370. 12. Kal. Martij ad hanc dignitatem ab Vrbano V. vocatus, anno pontific. 8. vt in regeſt. Vatic. lib. 1. quanto tempore hanc ille rexerit Eccleſiam, an idem ſit Marinus de Iudice, qui Tarentinus deinde euaſit Archiepiſcopus & Cardinalis ſub Vrbano VI. ſub quo necatus eſt, ignoro; tametſi mea ſententia eſt diuerſus ab Marino de Iudice, qui mortuus eſt Amalphitanus Archiepiſcopus.

21. HVGO Gallus fuit Epiſcopus Stabienſis an. 1380. & cum eſſet Clementis VII. Pſeudopontificis aſſecla, ab Vrbano VI. dignitate priuatus eſt.

23. IVLIANVS huius Eccleſiæ Epiſcopus renunciatus eſt ab eodem Vrbano; ſed cum deinceps eidem Antipapæ Clementi adhæſiſſet, ab eodem diris innodatus epiſcopali dignitate ſpoliatus eſt, ita habemus in lib. Prouiſionum Prælatorum.

24. GENTILIS de Tuſto Canonicus Amalphitanus à Bonifacio IX. in priuati Iuliani locum Stabienſis delectus eſt Epiſcopus anno 1392. 15. Kal Iulij, exceſſit è vita ſequẽti an. 1393. ex eod. lib.

25. Fr. ANTONIVS Arcomanus Ord. Præd. ſucceſſit Gentili an. 1393. Id. Decemb. præfuit annis penè ſex, & mortalitatem expleuit an. 1399. ex eod. lib.

26. Fr. IACOBVS de Gallucio eiuſdem Prædic. Ordinis alumnus Stabienſem Pontificatum obtinuit an. 1399. 14. Kal. Iulij, obijt anno 1402. ibidem.

27. MARINVS de Sancta Agatha Canonicus Firmanus, ſcriptorque litterarum Apoſtolicarum eiuſdem Eccleſiæ ſublectus eſt Epiſcopus à Bonifacio IX. an. 1402. 5. Non. Martij.

28. LEXIVS, ſiue Aloyſius Certa Ioannis filius Ciuis Stabienſis, Epiſcopus patriæ, electus à Martino V. anno 1421. die 7. Septẽbris promiſit ſolitum ſubſidium Sacro Collegio, cuius marmoreus lapis extat ante Maioris Eccleſiæ altare, frater vtrinque coniunctus Matthæi, Martini, & Iacobi Andreæ Certæ anno 1434.

29. LVDOVICVS Certa Aloyſij Gentilis ſucceſſor, mortem obijt anno 1447. in lib. Prouiſ. Prælatorum.

30. NICOLAVS Amphora Subdiaconus Surrentinus reperitur electus Epiſcopus Stabienſis in eodem lib. an. 1447. Id. Maij. Is Baſilicam imagine decorauit ſub titulo Sanctæ Mariæ ad Mare, & dum plures annos vixit, quamplura eccleſiaſtica bona alienanda permiſiſſe traditur apud Capaccium. Interfuit coronationi Alphonſi II. Regis die 2. Maij an. 1494. mortuuſq; eſt an. 1496.

31. ANTONIVS Flores Rom. Rotæ Auditor, vir inſignis & omnigena virtute clarus ab Alexandro VI. Stabienſis Epiſcopus pronunciatus eſt die vltima Iunij anno 1496. ſibi coadiutorem adſciuit cũ ſpe futuræ ſucceſſionis Petrum nepotem anno 1503. die 4. Decembris.

32. PETRVS Flores ex coadiutore, patruo ſucceſſit anno 1510. interfuit Lateranenſi Concilio ſub Iulio II. Decimoque Leone, & ſub Paulo III. ad Caietanam Eccleſiam tranſlatus eſt ann 1537. de quo vide Caietanorum Epiſcoporum ſeriem to. 1.

33. IOANNES Fonſeca Hiſpanus ex nominatione Caroli V. Imp. ac Vtriuſque Siciliæ Regis à Paulo III. creatus eſt huius Eccleſiæ Epiſcopus die 14. Martij anno 1537. ſub eodem Paulo, Iulioque III. Trid. Conc. interfuit, fato functus anno 1562.

34. ANTONIVS Laureus Neap. nobili familia Amanthea, vir gratiſſimus, maior Regius Cappellanus Stabienſi throno exornatus eſt à Pio IV. anno 1562. 9. Octobris ex

Phi-

Philippi II. Hiſpaniarum Regis, cuius erat à conſilijs præſentatione. Quindecim annos ſumma cum tranquillitate hanc adminiſtrauit Eccleſiam, deceſſitque Neapoli an. 1577. exceptus ſepulchro apud Eccleſiam S. Mariæ Gratiarum cum hoc epitaphio.

D. O. M.

Antonius Laureus
Nobili familia Amanthea oriundus Stabienſium Epiſcopus, Regij Sacelli Antiſtes, Publici Gymnaſij Præfectus, Neapol. Collegij primarius vetere Iuriſprudentia, conſilij magnitudine ſpectata in rebus maximis fide, Philippo Reg. à conſilijs, & patriæ æquè charus.
Hic ſitus eſt
Vix Ann. LXXIX. obijt anno MDLXXVII. Bartholomæus, Carolus, & Iacobus Laurei Patruo B. M. cum lachrymis PP.

35. LVDOVICVS à Grauina de Maiorinis Canonicus Regularis Lateranenſis vir doctiſſimus ſucceſſit Lauro, à quo editus eſt clypeus militantis Eccleſiæ ad Patres Conc. Trident. & tractatus de vero Sacerdotio ad Reginam Angliæ. Obijt an. 1591. Huius cũ laude meminit Pennottus Hiſtor. Tripart.

36. IOANNES Minus Hiſpanus electus 13. Septemb. 1591. translatus deinde eſt ad Acheruntinam, & Matheranam Eccleſias an. 1598. de quo ibi.

37. VICTORINVS Manſus Monachus Caſſinenſis ad hanc Eccleſiam euectus à Clemente VIII. anno 1599. prima Februarij, paulo poſt translatus ad Arianam Eccleſiam, vir doctiſſimus, qui inter multa ſcripta, de modo procedendi in cauſis Reguum criminalibus, de vanitate mundi, & hominis felicitate. Explicationem Eccleſiaſtes Salomonis, Harmoniam Theologicam. De Eccleſiaſticis magiſtratibus & de Sacramentis in genere. Antiſtes ſano Senatu dignus, de quo in Arianis libus redibit ſermo.

38. HIERONYMVS Bernardus de Quiros Hiſpanus Monachus Ciſtercienſis Ordinis, vir doctus, ac præcipua religione inſignis à Clemente VIII. creatus eſt Epiſcopus Stabienſis an. 1600. die 15. Ianuarij. Sedit ann. 5. & translatus deinde eſt ad Puteolanam Eccleſiam an. 1605. die 31. Auguſti, vt in Puteolanis Epiſcopis narrauimus.

39. HIPPOLYTVS Riua Neapolitanus Clericus Regularis in omni diſciplinarum genere verſatus ad hanc Eccleſiam promotus eſt anno 1605. die 31. Auguſti. Duo & viginti annos hanc benè rexit Eccleſiam, mortalitatem expleuit ſub Vrbano VIII. an. 1627. in Cathedrali iacet.

40. ANNIBAL Maſcambrunus Beneuentanus nobili familia natus, morum comitate, ac eruditione varia illuſtris, Hippolyto datus eſt ſucceſſor die 30. Aug. 1627. Scripſit de exiſtentia Corporis Bartholomæi Apoſtoli apud Beneuentum, aliaque ſui ingenij monumenta reliquit, & cum ſediſſet in hac Sede ann. plus minus 18. Neapoli præpropero fato extinctus, Archiepiſcopus Reghinus à Catholico Rege deſignatus, ibidem tumulum accepit.

41. ANDREAS Maſſa Ligur in demortui Annibalis locum ſucceſſit die 18. Septembris 1645. translatus deinde eſt ad Eccleſiã Gallipolitanam die 25. Septemb. 1651.

Michaelem Alphonſo I. conſiliarium, Viceprothonotariũ, Locumque magni Camerarij tenentem, Romanos ad Pontifices, Germanos ad Cæſares pro pace Legatum.

Perloyſium poteſtate inclytum nothos ad ius legitimæ ſobolis aſſerendi Antonium Regij Archiepiſcopum, itemque Michaelem Gallis Regibus Conuentui Burgundiæ Præſidem Viceprothonotarium, legatum ad Summos Reges, inſigni fato monitus præterueĉto, Patruo benemerentiſſimo Octauius Riccius poſuit anno ſal. M. DC. XXX.

25. ALEXANDER Raulius Anagninus electus die 23. Febr. anno 1643. exceſſit anno 1647. in Cathedrali ſepultus.

26. THOMAS Imperatus Neapolitanus ſucceſſit Raulio die 27. Maij 1647. obijt 1656.

27. IOANNES Baptiſta Rapuccius electus 19. Feb. 1657. viuit.

LVBRENSES ſeu Maſſæ Lubrenſis EPISCOPI.

MASSA Campaniæ Felicis recentioris nominis ciuitas à Surrento Metropoli quinque paſſuum millibus in eminentiori quodam loco à natura munitiſſimo ad maris littus procul ſita, vt à duabus eiuſdem nominis Italiæ Ciuitatibus diſcerneretur, Lubrenſis appellatur. Diſtat Neapoli XXX. paſſuum millibus, interiecto gurgite Neapolitano contra Capreas Inſulam. In montis cacumine, quod Promontorium Mineruæ, ſeu Prænuſſum, & Athenæum veteres ſcriptores appellarunt. Delubrum Mineruæ ſacrum erat ab Vlyſſe conditum, cuius meminere Statius, Plinius, Strabo, alijque, ac prope ipſum oppidum Mineruium, ne procul ab hominum cœtu Mineruæ Templum exulare videretur, de quo loquutum eſſe Liuium arbitratur Capaccius in huius vrbis deſcriptione, dum ait, *in oppido Mineruio duas portas, & muri aliquantulum de Gelo tactum*; Illud incolæ, qui Chriſti fidem primùm amplexati fuerant, funditus diruerunt cum oppido, alterumque ad cliuum montis, quod Maſſam dixerunt, & Templum ad litus maris opportuniori loco, in honorem Virginis Mariæ exædificarunt, quod corrupto vocabulo in memoriam priſci Templi, de Lobra nuncuparunt; quocirca vt Capaccius ſcribit, Maſſa Lubrenſis à maioribus dicta, omnium ore ſcriptiſque nomen retinet.

Alij arbitrantur dictam fuiſſe Maſſam ab ſoli commoditate, vbertateque, quaſi bonorum ſit Maſſa, vnde Paulus Portellus;

Maiores Maſſam dixerunt nomine, namque,
Affluit omnigena commoditate ſolum.
Cunctorum hic etiam collecta eſt Maſſa bonorum,
Vt meritò hic Maſſa nomen habere putes.

Sed vtcunque res ſit, de eius originè, nomine, deſtructione, nouaque exædificatione variè arbitrantur ſcriptores: illud ſanè conſtat, Lubrenſem Maſſam perantiquam Campaniæ Felicis eſſe vrbem, tametſi non ſemel deſtructa, quæ extat, nupera ſit ciuitas, non longè à veteri conſtructa. Paruit Romanis, Normannis, Sueuis, Francis, hoc tempore Catholici Regis ſuauiſſimum iugum experitur, & quod dignum exiſtimatur, nunquam Regulorum ſeruitutem promeruit. Situm vrbis, agri amœnitatem, vbertatemque deſcribit Capaccius, & nupera eorundem deſcriptio à quodam Maſſenſi ciue in lucem edita eſt. Celebrat traditio apud Lubrenſes, ſeu Maſſenſes populos, illum primum ipſis Euangelium intuliſſe, cuius prædicatione Surrentum, aliæque finitimæ ciuitates ad Chriſti fidem fuerunt perductæ, in cuius rei argumentum has coniecturas afferunt, aliqua ſcilicet priſcis illis temporibus condita templa, illud in honorem Beatiſſimæ Virginis de Lobra, quod aliquando pro Cathedrali habuerunt, D. Petro Apoſtolorum Principi ad litus maris dicatum, marmoreis columnis erectum, vndique depictum vermiculato pauimento ſtratum, & Abbatiæ titulo ornatum, ibi religioſos viros ex Diui Benedicti familia habi-

taſſe

taſſe fama eſt, loco ſcilicet ab hominum conſuetudine remoto; In vertice montis Templum D.Conſtãtio Maſſenſium Patrono erectum, cuius ſacrum corpus ibidem plerique aſſeruari aſſerunt, eiuſque dies feſtus ſolemni populorum concurſu agitur 14.Maij. Eccleſia S.Saluatori, & Nicolao vetuſtiſſima anno 1172.conſecrata.Altera S.Agathæ,aliæque ſparſim exædificatæ oſtenduntur. Lubrenſis Epiſcopatus (ita inſcriptum lego in Vaticanis monumentis) antiquus eſt inter recentiores iam inde à ſuo exortu in ijs numeratus, qui Surrentinum Archiepiſcopum venerantur,& agnoſcunt. Volunt Maſſenſes eo tempore fuiſſe erectum, quo Surrentina Eccleſia Archiepiſcopali dignitate exornata fuit; atque adeo eidem ſuffraganeum conſtitutum. Primi eius ciuitatis Epiſcopi, cæterorumque, qui ſucceſſerunt nomina ad annũ vſque 1289. interciderunt, ſiue ſcriptorum incuria, ſiue iniuria temporum, vel Turcarum deuaſtatione, vnde hiulca, & ieiuna erit noſtra Lubrenſium Epiſcoporum narratio. Primò quoque tempore, Lubrenſes Epiſcopi Templum Diuæ Mariæ Annunciatæ Cathedralem intra mœnia veteris Maſſæ habuerunt, vetuſtate deinde ſatiſcens, ac penè totum ruinoſum anno 1465. funditus deſtructa, ac ſolo æquata Maſſa, cecidit cum cæteris templum ipſum Cathedrale, & ad vetuſtum D.Mariæ de Lobra Epiſcopi dignitatem tranſtulerunt, quam deinceps Hieronymus Caſtaldus Epiſcopus nobili conſtructa noua Eccleſia eidem Beatiſſimæ Virgini dicata in loco Palmæ nuncupato tranſtulit, anno 1512. Hæc Baſilica multis opibus tum ſacris, tum profanis eſt amplificata. Diuina officia à numeroſo Clero, Canonicis duodecim cum Archidiacono, Primicerio, & Cantore in hac Baſilica dignitatibus,duobus hebdomadarijs, aliiſque ſacerdotibus, & clericis celebrantur. Diœceſis,quã totam conſtare dicunt ex veſtigijs antiquæ ciuitatis Maſſæ & ex 24. pagis, diſtinctis quidem, ſed breui ſpatio inter ſe diſſitis, nouem continet Parochias, tria virorũm Cœnobia, & nobile Societatis Ieſu Collegium,ſeptum Virginum vnum,& aliquas laicorum fraternitates. Epiſcopalis menſæ fructus eſt 700. ducatorum illarum partium; taxa verò in libris Cameræ Apoſtolicæ Flor. 33. Lubrenſis ciuitatis Patroni antiqui fuere SS.Conſtantius, Erasmus, & Cataldus Epiſcopi, quibus ex decreto Synodali ſub Mauritio Centino Epiſcopo anno 1628. adiuncti fuere SS.Franciſcus, Ignatius Loyola,& Philippus Nerius. Porrò Epiſcopi, qui in hac Lubrenſi Eccleſia floruere, non omnes, ſed ſequentes pauci enumerantur.

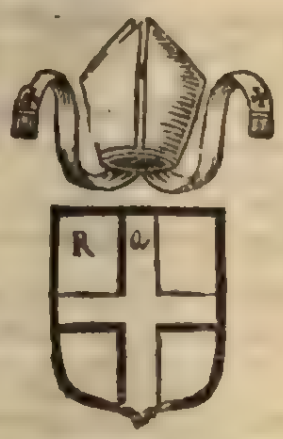

1. N. nomen non exprimitur ex Epiſcopo Lubrenſi iuſſu Honorij III. Papæ translatus eſt ad Eccleſiam Lucerinam multo tempore vacantem, anno 1220. Extat epiſtola in reg. Vat. eiuſdem Honorij ad Archiepiſcopum Beneuentanum, vt abſoluat Epiſcopum Lubrenſem,illumque transferat ad Eccleſiam Lucerinam,Dat. Id.Ianuar. an.Pontif.4.epiſt. eſt num.346. fol.68.

2. Fr. PETRVS, Ordo ignoratur, patria Surrentinus ex familia Vrſa nobili genere natus Lubrenſis Epiſcopus anno 1289. in Sicilia carceri mancipatus, pro cuius liberatione, aliiſque redimendis captiuis Carolus Rex facultatem conceſſit Ioanni Euſebio Abbati de Surrento Siciliam transfretandi, vt in regeſt. reg.Neap. fol.44. anno 1289. ſcriptum eſt.

3. FRANCISCVS Lubrenſis Epiſcopus anno 1303. Eccleſiam S.Mariæ de Pleſtilianis in agro Surrentino conſecrauit, vt inſcriptio proloquitur.

In nomine Dei & Beatæ Mariæ
Anno Domini milleſimo III.
Indict. prima.
Nos Franciſcus humilis Lubrenſis Epiſcopus in Octaua S. Martini Chriſti Confeſſoris conſecrauimus Eccleſiam S.Mariæ de Pleſtilianis de loco Marani, in qua conceſſimus quadraginta dies de indulgentia in perpetuum.

Hic forte Franciſcus fuit ille Lubrenſis Epiſcopus,qui anno 1299. pro redditibus ſuæ Eccleſiæ diu laborauit contra vaſſallos in Actis Regum Neapolitanorum: Translatus eſt Franciſcus ad Aſculanam Eccleſiam in Apulia à Clemente V. anno ſal.1311. 5.Non.Iulij in regeſt. Vatic. epiſt.684. fol.167. ann.6. eiuſdem Pontificis.

4. FRANCISCVS ſucceſſit Franciſco

ex Epiſcopo Aſculano ann. 1311. tempus quo ex hac mortali vita diſceſſerit in regeſt. Vatic. non exprimitur.

5. MAGESIVS, vel Magneſius longo tempore hanc rexit Eccleſiã, deinde ad Tranenſem Archiepiſcopalem Sédem translatus eſt à Clemente VI. ann. 1348. Non. Nouemb. pontific. 7. epiſt. 176. fol. 78. notatur in regeſt. Vatic.

6. Fr. PAVLVM Florentinum Zuccharí filium ex Soderina familia ſuſpicantur nõnulli fuiſſe, qui cum eſſet vir doctus, & nobilis Alumnus Ord. Prædic. ex celebri Cœnobio S. Mariæ Nouellæ, ad hunc Epiſcopatum aſſumptus eſt 4. Id. Nouemb. anno 1348. à Clemente VI. cuius electio extat in regeſt. Vatic. an. 7. eiuſdem ep. 96. fol. 66. Sedit plus minus ann. 7. Meminit eiuſdem Seraphinus Razius de Viris Illuſt. Ord. Præd. & monumentis ſupradicti Cœnobij, vbi habitum ſumpſerat religionis.

7 IOANNES electus Lubrenſis Epiſcopus ſolitum ſubſidium ſoluit ſacro Senatui anno 1351. die 24. Nouembris in obligat. ac ſolut. libris. Poſt hunc ferè ſpatio ſeptuaginta annorum deſiderantur Epiſcopi.

8. N. huius Eccleſiæ Epiſcopus obijt ſub Eugenio IV. an. 1434. nomen non exprimitur in Actis Conſiſtorialibus.

9. BACTINVS, & Vuatinus Ripanus Presb. Eccleſiæ Surrentinæ delectus eſt Epiſcopus Lubrenſis ab Eugenio IV. anno 1434. 3. Non. Martij. Reperitur vixiſſe vſque ad annum 1466. in Actis Conſiſtorialibus. Sub hoc eodem Præſule anno 1465. Maſſa iuſſu Ferdinandi primi Regis funditus diruta eſt, quam deindè reædificarunt non longè à priori loco.

10. IACOBVS Scannapecus Cauenſis Pandutij Regij Conſiliarij, & Agnetis de Griſſis filius ſucceſſit Bactino ann. 1466. 18. Kal. Febr. obijt an. 1506.

11. HIERONYMVS Caſtaldus Stabiẽſis electus Lubrenſis Epiſcopus anno 1506. die 5. Iulij. Hic Cathedralem Sedem tranſtulit ab antiquo Templo S. Mariæ de Lobra, ad ædem Deiparæ gratiarum anno 1512. mortem obijt an. 1521.

12. PETRVS de Marcheſijs hunc obtinuit Epiſcopatum à Leone X. anno 1521. die 12. Aprilis. Quo Præſule incœptum eſt Cœnobium Eremitarum Fratrum S. Auguſtini apud Eccleſiam S. Mariæ de Miſericordia ab Vniuerſitate Maſſę ijſdem cõceſſam an. 1523. defunctus eſt Petrus anno 1544.

13. HIERONYMVS Borgius Neapolitanus refertur inter literatos ſui temporis Poetas, cum à Paulo III. cui longa familiaritate carus erat, anno 1544. die 18. Iulij Lubrenſis Epiſcopus delectus eſſet, & à Rodulpho Cardinali Carpenſi inauguratus fuiſſet, ingenioſum ad eundem concinnauit Epigramma.

Nobilitate potens, virtute potentior idem
Lux à purpurei maxima, ſpeſque Chori.
Tu mihi Pontificis donas inſignia, byſſo
Loricam ex niueâ tu galeamque ſenit
Quis iuuenum contra Stygium me fortior hoſtem
Ibit? ero auſpicijs victor & ipſe tuis.
Vt mihi miſiſti viridem Rodulphe galerum,
Sic roſeum mittas cum pater orbis eris.

Extat hoc epigramma cum alijs plurimis ab eodem Borgio conſcriptis, in libello, qui nondum lucem aſpexit apud doctum amicũ noſtrum eruditiſſimum Leonem Allatium, vbi & inſcriptio apponenda in Sacello Chriſti Redemptoris, D. Mariæ ſacro, quod ipſe Borgius extruxerat, ac dotauerat, ita notatur ad marginem libelli.

Hieronymus Borgius caſtæ Philoſophiæ cultor, à Paulo III. Pontifice Max. ſponte vocatus, & electus Epiſcopus Maſſæ Lubrenſis. Sacellum hoc Chriſto Deo à Magis adorato, ac Diuæ Mariæ Virgini Deiparæ dedicauit: aramque cum dote ſtatuit in qua quotidie ſacrificaretur. Anno Virginei partus.
MD.XXXXX.

Senex erat Hieronymus, cum ad onus Epiſcopale acceſſit, quod nondum elapſo anno libens volens, ad fauorem nepotis remiſit, & poſt aliquot annos Romæ mortem oppetijt.

14. IOANNES Baptiſta Borgius Neapolitanus ex patrui reſignatione Lubrenſis Epiſcopus euaſit anno 1545. die 18. Martij. Præfuit ann. 16. fatoque functus eſt ann. 1560. poſtquam miſerabilem Maſſæ vaſtationem à Turcarum claſſe illatam proprijs vſurpaſſet oculis anno 1558. die 13. Iunij.

15. ANDREAS Bellonus Meſſanenſis, nepos ex ſorore Ioannis Mercurij Cardinalis, ex Decano Meſſanenſi die 27. Iunij 1560. creatus eſt Epiſcopus Lubrenſis, inter Patres Conc. Trident. vnus fuit.

16. IOSEPH Pharaoneus ex proceribus Meſſanenſibus natus ſucceſſit Bellono, deinde tranſlatus eſt ad Cotronenſem Eccleſiam anno 1581. die 27. Nouemb. de quo ibi.

17. IO. BAPTISTA à Palma Ciuis & Epiſcopus Lubrenſis fuit ad eam dignitatem vocatus à Gregorio XIII. anno 1581. quo Præſule Minimi S. Franciſci de Paula apud Maſſenſes recipiuntur, Cœnobio conſtituto apud veterem Eccleſiam SS. Proceſſi, &

Mar-

Martiniani, nobilis Liparulorum familia cenſum ad ſubſtentationem Fratrum addidit, & Templum D. Paulitano Franciſco ſacrum, rædificauit, vt inſcriptio ad parietes poſita, docet.

Deiparæ Virgini Patronæ Valetudinis Templum Diui Franciſci de Paula, ſocijs cultoribus Cœnobium, annuumque cenſum pro alimentis. Franciſcus Caprearum Epiſcopus à priſca, illuſtrique familia Liparulorum Alphonſus, Antonius, Iacobus fratres, Andreas patruus Neapolitani Nardo Epiſcopo Nicoterenſi Patruo vtriuſque iuris peritiſſimo feudorum monumentis inclyto eius poſt fata obſecuti fundarunt. Anno Dom. M. IↃLXXXII.

Anno 1584. aſſentiente Epiſcopo Palma, fratribus Ordinis Minorum de Obſeruantia tradita eſt vetus Eccleſia S. Mariæ de Lobra olim Epiſcopalis Sedes, à pijs Ciuibus additum Cœnobium, & in meliorem faciem collapſa Eccleſia reſtituta eſt. Deceſſit autem Palma ſub Clemente VIII. Pontifice, ac tertiæ mandatus eſt in Cathedrali, ſacelloque ſuæ familiæ, ad cuius tumulum hæc carmina ſcripta leguntur.

Quam pius in Patriam fuerit, paſtorque benignus
Palma, memor ſemper Maſſa Lubrenſis erit.
Aureolis, cenſus centenis duxit, vt olim,
Commodius viuat, qui ſacra ſceptra gerit.

18. LAVRENTIVS Aſprella Lucanus ſucceſſit Palmæ à Clemente VIII. Papa creatus Epiſcopus, mortem obijt anno 1605. cuius temporibus Maſſæ initium ſumpſit nobile Patrum Societatis Ieſu Collegium anno 1600.

19. Fr. AVGVSTINVS Quintius Epidaurenſis, Ord. Prædicatorum ad hanc Sedem translatus eſt anno 1605. die 17. Auguſti, è viuis abijt anno 1611.

20. HECTOR Gironda Nepos ex ſorore Ioannis Baptiſtæ Conſtantij Archiepiſcopi Conſentini, hanc eandem Sedem Lubrenſem aſſequutus eſt die 24. Febr. 1611. mortalem ſarcinam repoſuit anno 1626.

21. Fr. MAVRITIVS Centinus Ord. Minorum Conuentualium, Cardinalis Centini nepos, ab Vrbano VIII. fit Epiſcopus Lubrenſis anno 1626. die 9. Februarij, ſex ferè annos ſedit, deinde translatus eſt ad Militenſem Eccleſiam in Calabria, vt ſupra diximus tom. 1. in Militenſium Epiſcoporum ſerie. Extat eiuſdem in hac Cathedrali memoria, quam penè collabentem reſtaurauit.

Hanc Aedem Deiparæ gratiarum Parenti ſacram translatam à Hieronymo Caſtaldo. Anno MDXII. à maris littore Epiſcopali Sede in Cathedralem erectam à Petro Marcheſio Epiſcopo ann. MDXLIII. viij. Iulij conſecratam: Iam penè collabentem Mauritius Centinus Aſculanus Epiſcopus, reparato fornice, conflatis, ampliorique loco poſitis organis, ſuggeſto erecto, populeo, inauratoque laqueari, ornatam in hanc formam redegit. Anno ſalutis
CIↃIↃCXXXI.
Vrbano Octauo Pont. Max.
Philippo IV. Rege.

22. ALEXANDER Gallus Neapolitanus Iacobi Iuriſconſulti clariſſimi filius Lubrenſi Eccleſiæ præficitur ab Vrbano VIII. anno 1632. 8. Kal. Decembris. Sedit omnibus gratus ann. 12. defunctus eſt anno 1644.

23. IOANNES VINCENTIVS de Iulijs Neapolitanus hanc Sedem obtinuit ab Innocentio Decimo anno 1645. die 15. Maij. Viuit.

STABIENSES
ſeu Caſtri Maris
EPISCOPI.

CASTRVM Maris (vulgo *Caſtell' à Mare*) vrbs eſt Campaniæ Felicis in finibus Picentinorum, quæ ad Oſtium Sarni iuxta Mare occurrit, Stabienſe cognominatum, quod propinquo, aut eodem fortè loco antiquæ Stabiæ ſitæ fuerint. Sedent in curuo illo amœniſſimo ad Montis Aurei radices (Gaurum dicunt) vbi in occaſu ille vergere incipit, Mineruæ promontorium efficiens, à Surrento Metropoli ſex inde milliaribus procul, à Regia Neapoli octodecim milliaribus diſtans. Stabiæ vrbs deleta eſt à L. Sylla bello ſociali anno conditæ vrbis DCLXIV. eius reliquias vicina loca incoluiſſe innuit Plinius lib. 3. cap. 5. qui de ea ſic loquitur; *In Campano autem agro Stabiæ oppidum fuere vſque ad Pompeium & L. Carbonem Conſules pridie Kal. Maias; quo die L. Sylla legatus bello ſociali id delevit, quod nunc in villas abijt.* Stabiæ meminit Ouidius, Galenus, Columella, alijque veteres Scriptores, eius tamen exordium omninò incertum. Ex antiquis igitur ruinis noua hæc Ciuitas Caſtri Maris creuit, & à condita ibidem Arce, quam Carolus I. Alphonſuſque I. Reges magnificétius reſtituerunt, Caſtrum, ſeu Caſtellum Maris nuncuparunt, tametſi Antiſtites vbique & ſemper, adhucque vetuſtum Stabienſem titulum præſeferunt. Maritimos habet commeatus, optimique portus vtilitate à Regibus exædificatos. Bacchus è littore lætatur, & Olera vberrimè ſolum procreat, & omnem circum oram paſcit. In Ciuitate & pagis ad mille capita numerantur; quapropter ad quinque millia hominum in eo ſinu incolere dicitur. Sub Regum dominio, atque demanio ob fidem, qua Reges proſequuta eſt, diù fuit, quo vſque Carolus V. Imp. inter alia, quæ ad dotem Margaritæ filiæ pertinebant, Octauio Farneſio Parmæ Duci Caſtrum Maris conſtituit. Iam Octauij ſucceſſoribus felicissimè paret & viget. Qui de hac vrbe, nobilibuſque viris, ac familijs maiorem cognitionē haurire deſiderant, Capaccij adeant hiſtoriam Neap. lib. 2. cap. 10. Cæterùm quis Stabianis populis Chriſti fidem ſeminauerit, quis primus iiſdem fuerit Epiſcopus, haud ſatis erui potuit, cum Eccleſia illa monumentis deſtituatur; vetus tamen traditio tenet, Apoſtolorum diſcipulos ibi ſicut in alijs circumadditis vrbibus Euangelium propagaſſe, & anno ſalutis 499. Stabiæ proprium habuiſſe Paſtorem Vrſum, qui ſub Symmacho Papa, ſubſcripſit Romanæ Synodo. Stabienſis Epiſcopus à primis temporibus Romano Pontifici proximè ſubiacebat, donec Romani itidem Pontifices Surrentini Archiepiſcopi illū Suffraganeum fecerunt. Cathedralis, quæ nobilis ſtructuræ eſt, decentiſque magnitudinis, Beatiſſimæ Virgini Mariæ conſecrata eſt. Quinque inſignita eſt dignitatibus, quarum prima eſt Archidiaconi, duodecim Canonici, cum alio promiſcuo Clero ibidem diuinum penſum exoluunt. Epiſcopium Cathedrali contiguum eſt commodum, ſatiſque amplum. Quinque Parochiæ ibi ſunt, octo Virorum, & duo Sanctimonialium cœnobia, aliquæ laicorum fraternitates, Xenodochium vnum, aliaq; pia loca viſuntur, ſed quod perſpicuum eſt Societatis Ieſu Collegium ad iuuenes in omnium ſcientiarū genere erudiendos. Præter ipſam Ciuitatem, duoque ſuburbia nulla alia eſt Diœceſis. Stabienſis Eccleſiæ in libris Fiſci Apoſtolici taxa eſt Florenorum 60. nongenta propè ſcutata illarum partium annuum cenſum cōſtituunt. Huius Sedis Epiſcoporum ſeries ſequens eſt, quam ex varijs monumentis deprompſimus, ſatis ieiunam.

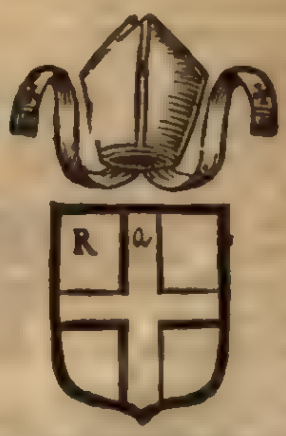

1. VRSVS Stabianus Epiſcopus clarus fuit in Synodo prima Romæ congregata ſub Symmacho Papa anno ſalutis 499.

2. LAVRENTIVS Stabienſis Præſul Epiſcopatum iniit anno 600. ſalutis noſtræ, vel 601. inchoante. Obijt anno 2. Heraclij Imp.

Imp. qui fuit Chriſti 612. Id quoquè tradit inſcriptus lapis, qui Aequis Capaccio teſte ſeruatur his verbis.

In hoc tumulo quieſcit V. B. Laurentius Epiſcopus Sanctæ Eccleſiæ Ciuitatis Stabienſis, qui vixit annis plus minus xxxx. ſedit in Epiſcopatu xij. depoſitus die IIII. Kal. Martiarum Ind. xv. Imperante Heraclio Aug. anno ſecundo.

3. S. CATELLVS Stabienſis Epiſcopus, & Patronus, cuius feſtiuitas 19. Kal. Februar. celebratur. Vixit Eugenij II. & Valentini Pontif. temporibus anno 827. Eius vitæ ſanctitatem, optimique Paſtoris mores S. Antonini Abbatis ſocietas, & conſuetudo reddidit clariorem. Cum enim Beneuentanorum Ducis barbaries Caſſinas Monaſteriũ aliaque Campaniæ Cœnobia euertiſſet, Antoninus Stabias diuertit: tanta cum Catello familiaritate coniunctus eſt, vt cum in difficili', & ſcopuloſo Gauri Montis culmine ſolitudini ſe committere decreuiſſet, Catellum quoq; è Ciuitate ad ſe euocarit. Catellus cum à Sãctiſſimi Viri conſuetudine diſiungi non poſſet, contemplationis ardoribus inflammatus ad ima deſcendere recuſabat; ideo ab Oppidanis apud Eugenium II. Pontificem anno 827. accuſatus, Romam accerſitus, in carcerem detruſus eſt, pauloque poſt defuncto Eugenio, à Valentino Eugenij ſucceſſore ſolutus, Stabias rediit. Ibi miraculis clarus obdormiuit in Domino Stabianorum effectus Patronus. De eo clara mentio in vita & geſtis Sancti Antonini Abbatis nuper ab eruditiſſimo viro Antonio Caracciolo ex antiquis exemplaribus in lucem edita, notiſque illuſtrata, vbi Capaccij, Romeri, Pauliq; Regij errores diſſipantur, & corriguntur. Verisimile enim eſſe arbitratur obiiſſe B. Antoninum anno 830. hoc eſt duodecimo poſtquam è Campania è Benedictino Monaſterio profugiſſet Stabias, Valentino Papa ſedente. Catelli etiam meminit Ferrarius in Catal. SS. Italiæ, & Martyrologio Sanctorum, qui in Romano non ſunt.

4. SERGIVS vixit circa annum Chriſti 700.

5. STEPHANVS florebat anno 982. poſt hunc plures deſiderantur huius Eccleſiæ Præſules.

6. GREGORIVS ex Presbytero Stabienſis Epiſcopus ordinatus eſt à Barbato Archiepiſcopo Surrentino anno 1110. vt ſupra retulimus ex diplomate Barbati, cui idem Archiepiſcopus Eccleſiam S. Angeli in Monte Gauro conceſſit.

7. SERGIVS Gregorio ſucceſſit, cui etiam ab eodem Barbato Archiepiſcopo conceſſa eſt Eccleſia S. Angeli cum ſuis pertinentijs anno 1120. Fortaſſe, vt innuit Capaccius, Sergius iſte ille eſt, qui poſt Idolorum templũ Surrenti euerſum, & D. Felici Epiſcopo Nolano dicatum, quo S. Baculi corpus tranſtulerant, quod columnam altaris, in quo Baculus condebatur, non pio animo ſuſtinere voluit, lateris dolore oppreſſus & dimidia corporis parte debilitatus aliquandiu vixit, profuſis verò multis lachrymis Baculo ſupplicans ſanatus eſt, & Pontifex Stabianorum factus. Hæc ille, ſed plura ante ſecula euerſum Idolorum templum Surrenti & D. Felici dicatũ, vnde mihi ſuſpicio eſt, longè diuerſum eſſe Sergium hunc ab illo, qui virtute S. Baculi ſanus factus eſt.

8. IOANNES Stabienſis Epiſcopus vixit Vrſi Archiepiſcopi temporibus, à quo an. 1142. eiuſdem Eccleſiæ S. Angeli confirmationem recepit, vt ex monumento, quod mox dabimus, patebit.

9. PALMERIVS Stabienſis Epiſcopus longo tempore hanc Eccleſiam rexit, eius prima mentio anno 1196. item anno 1201. vſque ad annum 1230. præcipuo ſiquidem ſtudio hoc anno Eccleſiæ ſuæ iura apud Federicum II. ad cuius gratiam propiori gradu acceſſe-

acceſſerat, ſartatecta præſtitit, atque inuiolata. Eccleſiam S. Angeli in Montis Gauri faſtigio à SS. Caſello, Antoninoue Abbate exædificatam, quam plures Surrentini Archiepiſcopi prædeceſſoribus conceſſerant, recuperauit. Orta lis erat anno 1230. (verba ſunt Capaccij) ſub Federico Imp. qua hanc ad ſe Eccleſiam pertinere Guarnerius quidã contendebat. Sed dum pro Epiſcopo Stabiẽſi Petrus eius Eccleſiæ Archidiaconus iura cõtra Guarnerium proſequeretur, & magnam Imperialem Curiam regeret, Henricus de Morra Magiſter Iuſtitiarius, aduocatis Simone & Henrico de Tocco, Roffrido de S. Germano, & Petro de Vinea eius magnæ Curiæ Iudicibus, Imperator decreuit, vt quoniam Stabienſis Epiſcopus iniquo bellorũ tempore eam Eccleſiam Henrico Theutonico Caſtri Maris arcis præfecto commẽdauit, ne aliquid detrimenti pateretur, multaſque alias ob cauſas Guarnerius reſtitueret Epiſcopo. Qua de re ſententia ſubſecuta eſt, in qua præter magnæ Curiæ Magiſtratus, & ſententiarum eius temporis methodum, Barbati & Vrſi Surrentinorum Archiepiſcoporum mentio fit, qui veluti Epiſcopos Stabienſes eligebant, ita etiam Eccleſiam S. Angeli Gregorio, Sergio & Ioanni Epiſcopis conceſſerunt; quemadmodum idem Imperator Palmerio Epiſcopo & Abbati Matthæo conceſſit. Quã etiam Eccleſiam cum ad Regem ſpectare aliqui dicerent, Gualterius Catanenſis Epiſcopus & Regni Siciliæ Cancellarius, Palmerio eius poſſeſſionem pacificè dimiſit. Hinc Epiſcopi aliquot Stabienſes in lucem prodierunt, qui aliquo pacto deliteſcebant, ſententiæ documentum aliquot prætermiſit, his verbis conceptum eſt.

Propoſuit Petrus Archidiaconus Stabienſis pro parte Epiſcopi Stabiẽſis, nomine ipſius Epiſcopi, & Eccleſiæ ſuæ, cuius procurator & œconomus eſt, quod conſtitit contra Guarnerium, quod ipſe poſſidet, & tenet Eccleſiam S. Angeli de Monte aureo ad ipſum Epiſcopũ, & Eccleſiam ſuam Stabienſẽ, de iure ſpectãtem, quam Eccleſiam dictus Epiſcopus aſſignauit cuſtodiendam tempore turbationis Henrico Theutonico olim Caſtellano Caſtri Maris proſeruitio & honore D. Imperatoris, ne per ipſam Eccleſiam, & locũ, in quo ſita eſt dicta Eccleſia, ipſe D. Imperator, vel fideles ſui poſſent in aliquo damnificari; vndè cum turbatio ceſſauit, & dicta Eccleſia ſpectet ad Epiſcopum, & ad Eccleſiam ſuam, ſicut prædictum eſt, petyt nomine dicti Epiſcopi ipſam Eccleſiam à dicto Guarnerio ſibi reſtitui cũ omnibus iuſtis rationibus, & pertinentijs ſuis ſaluo iure, &c. Guarnerius litem conteſtando reſpondit dicens, ſe, ipſam petitam Eccleſiam tenere cum pertinentijs ſuis, ignorat tamen Eccleſiam petitam ad Epiſcopum, & Eccleſiam Stabienſem pertinere ſaluis omnibus rationibus ſuis. Lite igitur conteſtata, præfatus Guarnerius conſtituit procuratorem

A *ſuum magnif. Benedictum de Iſernia, & ex parte verò præfati Archidiaconi ad probandũ de iure Eccleſiæ, fuerunt quadam inſtrumenta in iudicio præſentata, in vno quorum vidimus contineri, qualiter olim Barbatus Surrentinæ Eccleſiæ Archiepiſcopus cõceſſit dictã Eccleſiam S. Angeli cum omnibus pertinentijs ſuis Gregorio tunc temporis Epiſcopo Stabienſi inter cætera, quæ eidem Epiſcopo concedebantur. In ſecundo inſtrumento ſimiliter vidimus denotari, qualiter idem Barbatus Surrent. Archiepiſcopus inter cætera, quæ conceſſit Sergio tunc temporis Epiſcopo Stabienſi, conceſſit nominatam Eccleſiam ſupradictam S. Angeli cum omnibus ſuis pertinentijs. In tertio inſtrumento ſimiliter continebatur, qualiter Vrſo Archiepiſcopus Surrentinus Ioanni Epiſcopo Stabienſi eandem Eccleſiam S. Angeli cum pertinentijs ſuis conceſſit. Præſentauit etiam idem Archidiaconus quoddam ſcriptum Palmerio venerabili Epiſcopo Caſtri Maris indultum* (nota quot nominibus ciuitas fuerit appellata) *olim à dicto noſtro Sereniſſimo Imperatore tunc Rege, in quo continebatur, quod idem D. noſter conceſſit, & confirmauit prædicto Epiſcopo Eccleſiam S. Angeli cum omnibus iuſtitijs & tenimentis ſuis, ſecũdum quod eam idem Epiſcopus, & Eccleſia ſua vnquam melius tenuit, & poſſedit. Oſtendens etiam priuilegium D. noſtri Imperatoris, in quo manifeſtè vidimus, quod idem D. noſter Imperator poſt felicem coronationem ſuam conceſſit, & confirmauit Eccleſiæ Stabienſi, & Palmerio prædicto Epiſcopo Eccleſiam S. Angeli, quam ſpectare credebat ad ſua Regalia; & quia venerabilis Stabienſis Epiſcopus quadam priuilegia & authentica ſcripta D. Imperatori oſtendit, qualiter prædicta Eccleſia S. Angeli ad ipſum ſpectaret de iure, viſis rationibus Epiſcopi, mandauit D. Imperator eidem Abbati Matthæo, quatenus viſis litteris eandem Eccleſiam cum tenimentis & rationibus ſuis ſecundum quod ſibi extiterat aſſignata, prædicto Domino Epiſcopo reſignaret. Item oſtendit aliud ſcriptum ſigilli Domini Gualterij Catanenſis Epiſcopi, & Regni Siciliæ tunc Cancellarij roboratum, in quo inter cætera vidimus contineri, quod idem Cancellarius, cum de mãdato Regio veniſſet ad partes Terra Laboris inquirens Eccleſias & alias rationes ſuas, cum dictum fuiſſet ei, quod Eccleſia S. Angeli de Monte aureo ad Cancellaria demanium pertineret, dum ire ad eam intenderet, vidit priuilegia & alias rationes, quas idem D. Palmerius Venerabilis Stabienſis Epiſcopus de eadem Eccleſia præſentauit. Quibus viſis Eccleſiam ipſam S. Angeli de Monte-aureo cum omnibus pertinentijs ſuis ad præfatã Eccleſiam Stabienſem de iure ſpectantem dimiſit plenè iure pacificè poſſidendã. Item præſentauit aliud inſtrumentum confectum per D. Henricum de Vinepiz tunc temporis Caſtellanum Scafati, & Caſtelli Maris*

robo-

roboratum ſubſcriptionibus Gualterij de Buclano Iudicis Salerni, & Gualterij Iudicis Summæ, in quo vidimus contineri, quod Notarius Thomæ de Cicala conſtitutus ab eodem D. Henrico procurator pro parte Curiæ poſuit contra Dominum Palmerium Epiſcopum Stabienſem, petendo ab eo & Eccleſia ſua Cappellam S. Angeli de Monte-aureo, quam dicebat ſpectare ad Curiam Domini Imperatoris; ſuper quo per negationem Epiſcopi lite conteſtata, inductis probationibus pro parte Epiſcopi; quia per priuilegia & inſtrumenta plenè probatum fuit de iure Eccleſiæ Stabienſis, fuit idem Epiſcopus ab impetitione dicti procuratoris pro parte Curiæ conſtituti, ſententialiter abſolutus. Eandem Imperator ſententiam edidit, & Archidiacono pro Epiſcopo agenti Eccleſiam reſignauit, iuſſitque, qui contra agerent, condemnandos. Hæc acta fuerunt anno 1230. poſt quæ de Palmerio Epiſcopo nil aliud reperitur, neque etiam de eius ſucceſſoribus quicquam inueniri potuit vſque ad annum 1283.

10. THEOBALDVS Epiſcopus Stabienſis memoratur in regio regeſt. Neap. an. 1283. eiuſdémque, vel forte alterius, cum nomen non exprimatur, fit mentio in eodem regeſt. anno 1295. cum ſupplici libello Regi exponitur ab Epiſcopo Caſtri Maris pro recuperandi decimis Stabienſis Eccleſiæ. Eodem anno tranſlatus eſt ad Taracinam Eccleſiam à Bonifacio VIII. pontifice 1. die 6. Id. Apr. ex regeſt. Vatic. ep. 68. fol. 16.

11. P. forte PETRVS, vel Paulus, ita nótatur in eodem regeſt. regio anno 1334. ac ſequenti.

12. ANDREAS Stabienſem Eccleſiam obtinebat anno 1309. vt ex eodem regio regeſt. habetur.

13. PETRVS obijt anno 1326.

14. Fr. LANDVLPHVS Caracciolus Neapolitanus Ord. Minorum nobilis alumnus, Pariſienſis Magiſter, Scoti diſcipulus ex Cuſtode Terræ Laboris, Stabiénſis ſit Epiſcopus ab Ioanne XXII. anno 1326. conſecratus anno 1328. Sedit annos quinque, & tranſlatus eſt ad Archiepiſcopalem Sedem Amalphitanam, de quo ibi.

15. N. ſucceſſit Landulpho eodem ann. 1331.

16. Fr. GVILLELMVS in hac Sede florebat anno 1343. ex regio regeſt. Vatic.

17. PETRVS Stabienſis Epiſcopus obijt anno 1358. ſepultus in veteri Cathedrali cum hoc epitaphio.

Hic iacet corpus Venerabilis Patris Domini Domini Petri Dei gratia Epiſcopi Stabienſis qui obijt anno Domini M. CCCLVIII. die prima menſis Maij 11. *Indictionis, cuius anima requieſcat in pace. Amen.*

18. MATTHÆVS de Alanco Amalphitanus

tanus ex nobiliſſima huius agnominis familia oriundus, iſthic à nobis immediatè poſt Petrum ſubiungitur, ex duobus inſtrumentis Amalphiæ rogatis à Sergio de Amuruczio Notario Amalphitano an. 1360. die 12. Aug. Ind. 13. Ludouici Regis anno 12. Ioannæ Reginæ 18. quo Matthæus Epiſcopus Stabienſis quædã patrimonialia ſtabilia ſita in Ciuitate Amalphi Antonello de Alagno nepoti ſuo dedit. In altero alia bona eadem die elargitus eſt Epiſcopus iſte Tuczillo de Alagno filio quondam Petrilli de Alagno nepoti ſuo. Huius tamen Matthæi electionem non inuenimus in regeſtr. Vaticanis, de quo nil aliud occurrit.

19. IOANNES Monachus S. Agathæ Catanienſis, florebat Epiſcopus Stabienſis anno 1366. apud eruditum amicum noſtrum Ioannem Baptiſtam de Groſſis in Decachordo Catanienſis Eccleſiæ, de quo in reg. Vatic. nil prorſus legimus.

20. PAVLVS huius Eccleſiæ Pontifex deceſſit ſub Vrbano V. Papa anno 1370. ex Vatic. regeſt.

21. MARINVS de Iudice Canonicus Amalphitanus, decretorum Doctor, Papæ Cappellanus, & Cauſarum Palatij Apoſtolici Auditor euaſit Stabienſis Epiſcopus an. 1370. 12. Kal. Martij ad hanc dignitatem ab Vrbano V. vocatus, anno pontific. 8. vt in regeſt. Vatic. lib. 1. quanto tempore hanc ille rexerit Eccleſiam, an idem ſit Marinus de Iudice, qui Tarentinus deinde euaſit Archiepiſcopus & Cardinalis ſub Vrbano VI. ſub quo necatus eſt, ignoro; tametſi mea ſententia eſt diuerſus ab Marino de Iudice, qui mortuus eſt Amalphitanus Archiepiſcopus.

21. HVGO Gallus fuit Epiſcopus Stabienſis an. 1380. & cum eſſet Clementis VII. Pſeudopontificis aſſecla, ab Vrbano VI. dignitate priuatus eſt.

23. IVLIANVS huius Eccleſiæ Epiſcopus renunciatus eſt ab eodem Vrbano; ſed cum deinceps eidem Antipapæ Clementi adhæſiſſet, ab eodem diris innodatus epiſcopali dignitate ſpoliatus eſt, ita habemus in lib. Prouiſionum Prælatorum.

24. GENTILIS de Tuſto Canonicus Amalphitanus à Bonifacio IX. in priuati Iuliani locum Stabienſis delectus eſt Epiſcopus anno 1392. 15. Kal Iulij, exceſſit è vita ſequẽti an. 1393. ex eod. lib.

25. Fr. ANTONIVS Arcomanus Ord. Præd. ſucceſſit Gentili an. 1393. Id. Decemb. præfuit annis penè ſex, & mortalitatem expleuit an. 1399. ex eod. lib.

26. Fr. IACOBVS de Gallucio eiuſdem Prædic. Ordinis alumnus Stabienſem Pontificatum obtinuit an. 1399. 14. Kal. Iulij, obijt anno 1402. ibidem.

27. MARINVS de Sancta Agatha Canonicus Firmanus, ſcriptorque litterarum Apoſtolicarum eiuſdem Eccleſiæ ſubiectus eſt Epiſcopus à Bonifacio IX. an. 1402. 5. Non. Martij.

28. LEXIVS, ſiue Aloyſius Certa Ioannis filius Ciuis Stabienſis, Epiſcopus patriæ, electus à Martino V. anno 1421. die 7. Septẽbris promiſit ſolitum ſubſidium Sacro Collegio, cuius marmoreus lapis extat ante Maioris Eccleſiæ altare, frater vtrinque coniunctus Matthæi, Martini, & Iacobi Andreæ Certæ anno 1434.

29. LVDOVICVS Certa Aloyſij Gentilis ſucceſſor, mortem obijt anno 1447. in lib. Prouiſ. Prælatorum.

30. NICOLAVS Amphora Subdiaconus Surrentinus reperitur electus Epiſcopus Stabienſis in eodem lib. ab. 1447. Id. Maij. Is Baſilicam imagine decorauit ſub titulo Sanctæ Mariæ ad Mare, & dum plures annos vixit, quamplura eccleſiaſtica bona alienanda permiſiſſe traditur apud Capaccium. Interfuit coronationi Alphonſi II. Regis die 2. Maij an. 1494. morruuſq; eſt an. 1496.

31. ANTONIVS Flores Rom. Rotæ Auditor, vir inſignis & omnigena virtute clarus ab Alexandro VI. Stabienſis Epiſcopus pronunciatus eſt die vltima Iunij anno 1496. ſibi coadiutorem adſciuit cũ ſpe futuræ ſucceſſionis Petrum nepotem anno 1503. die 4. Decembris.

32. PETRVS Flores ex coadiutore, patruo ſucceſſit anno 1510. interfuit Lateranenſi Concilio ſub Iulio II. Decimoque Leone, & ſub Paulo III. ad Caietanam Eccleſiam translatus eſt ann 1537. de quo vide Caietanorum Epiſcoporum ſeriem to. 1.

33. IOANNES Fonſeca Hiſpanus ex nominatione Caroli V. Imp. ac Vtriuſque Siciliæ Regis à Paulo III. creatus eſt huius Eccleſiæ Epiſcopus die 14. Martij anno 1537. ſub eodem Paulo, Iulioque III. Trid. Conc. interfuit, fato functus anno 1562.

34. ANTONIVS Laureus Neap. nobili familia Amanthea, vir gratiſſimus, maior Regius Cappellanus Stabienſi throno exornatus eſt à Pio IV. anno 1562. 9. Octobris ex

Phi-

Philippi II. Hiſpaniarum Regis, cuius erat à conſiliis præſentatione. Quindecim annos ſumma cum tranquillitate hanc adminiſtrauit Eccleſiam, deceſſitque Neapoli an. 1577. exceptus ſepulchro apud Eccleſiam S. Mariæ Gratiarum cum hoc epitaphio.

D. O. M.

Antonius Laureus
Nobili familia Amanthea
oriundus Stabienſium Epiſcopus,
Regij Sacelli Antiſtes, Publici
Gymnaſij Præfectus, Neapol.
Collegij primarius vetere Iuris-
prudentia, conſilij magnitudine
ſpectata in rebus maximis fide,
Philippo Reg. à conſilijs, &
patriæ æquè charus.
Hic ſitus eſt
Vix Ann. LXXIX. obijt anno
MDLXXVII. Bartholomæus,
Carolus, & Iacobus Laurei Pa-
truo B. M. cum lachrymis PP.

35. LVDOVICVS à Grauina de Maiorinis Canonicus Regularis Lateranenſis vir doctiſſimus ſucceſſit Lauro, à quo editus eſt clypeus militantis Eccleſiæ ad Patres Conc. Trident. & tractatus de vero Sacerdotio ad Reginam Angliæ. Obijt an. 1591. Huius cũ laude meminit Pennottus Hiſtor. Tripart.

36. IOANNES Minus Hiſpanus electus 13. Septemb. 1591. translatus deinde eſt ad Acheruntinam, & Matheranam Eccleſias an. 1598. de quo ibi.

37. VICTORINVS Manſus Monachus Caſſinenſis ad hanc Eccleſiam euectus à Clemente VIII. anno 1599. prima Februarij, paulòque poſt translatus ad Arianam Eccleſiam, vir fuit doctiſſimus, qui inter multa ſcripta edidit, de modo procedendi in cauſis Regularium criminalibus, de vanitate mundi, & ſolida hominis felicitate. Explicationem libri Eccleſiaſtes Salomonis, Harmoniam Theologicam. De Eccleſiaſticis magiſtratibus, & de Sacramentis in genere. Antiſtes Romano Senatu dignus, de quo in Arianis Præſulibus redibit ſermo.

38. HIERONYMVS Bernardus de Quiros Hiſpanus Monachus Ciſtercienſis Ordinis, vir doctus, ac præcipua religione inſignis à Clemente VIII. creatus eſt Epiſcopus Stabienſis an. 1600. die 15. Ianuarij. Sedit ann. 5. translatus deinde eſt ad Puteolanam Eccleſiam an. 1605. die 31. Auguſti, vt in Puteolanis Epiſcopis narrauimus.

39. HIPPOLYTVS Rina Neapolitanus Clericus Regularis in omni diſciplinarum genere verſatus ad hanc Eccleſiam promotus eſt anno 1605. die 31. Auguſti. Duo & vginti annos hanc benè rexit Eccleſiam, mortalitatem expleuit ſub Vrbano VIII. an. 1627. in Cathedrali iacet.

40. ANNIBAL Maſcambrunus Beneuentanus nobili familia natus, morum comitate, ac eruditione varia illuſtris, Hippolyto datus eſt ſucceſſor die 30. Aug. 1627. Scripſit de exiſtentia Corporis Bartholomæi Apoſtoli apud Beneuentum, aliaque ſui ingenij monumenta reliquit, & cum ſediſſet in hac Sede ann. plus minus 18. Neapoli præpropero fato extinctus, Archiepiſcopus Reghinus à Catholico Rege deſignatus, ibidem tumulum accepit.

41. ANDREAS Maſſa Ligur in demortui Annibalis locum ſucceſſit die 18. Septembris 1645. translatus deinde eſt ad Eccleſiã Gallipolitanam die 25. Septemb. 1651.

42. CLEMENS del Pezzo ex Principibus S. Pij Caianelli Ducibus Ciuitæ Marchionibus nobili genere natus, renatus Medrani in Clericorum Regularium Ordine, diuinis, humaniſque litteris eruditus, egregius, eloquentiſſimuſque Verbi Dei concionator euaſit, nec defuit in eo prudentia, & in rebus agendis ſumma ſagacitas, quibus non ſemel cum in Germania apud Cæſarem Legatus eſſet, difficillima negocia explicauit, & regiam gratiam promeruit: Ad Philadelphienſem titularem inſulam aſcendit, mox Aquilanum Sacerdotium, inde Stabienſe accepit die 27. Nouembris 1651. quod cum eximia ſapientia, zeloque iuſtitiæ & pietatis ad paucos adminiſtraſſet annos, immatura morte præuentus diem ſuum obijt anno 1652. temporaneo tumulo in Cathedrali depoſitus, Neapolim transferendus in Eccleſiam S. Mariæ de Victoria ſui Ordinis, ſuæque familiæ ſacello ab ipſo ex pario, variſque lapide exornato, ac D. Caietano Thienæo dicato, vbi ſequēs Cenotaphium legitur, ab Antonio del Pezzo fratre patruele Archiepiſcopo Surrentino poſitum.

A

D. *Clementi del Pezzo*
Natalium, virtutis, inſularum faſti-
gijs magno,
Quem Auſtriaco Cæſari deſtinatum
Summis rebus explicandis, parem
Oratorem Aula retinuit
Eloquentia celebrem, & pietate
Romanus Hierarcha
Porphyrienſem Antiſtitem,
Hiſpanus Rex
Aquilanum, mox Stabienſem voluit
Ad tanti viri decus, digladiante gloria
Quod ordinis ſui parenti
B
Sacellum hoc erexerit
Ad illecebram patrimonij,
Vbi cinerem ſeruaret ſuum
D. *Antonius del Pezzo*
Archiepiſcopus Surrentinus
Epigraphem hanc appinxit
Vt amoris, & ſanguinis nexum
firmaret in ſaxo
M. D. C. LII.

C

Eius cum laude meminit non ſemel laudatus Ioſeph Silos p. 2. Hiſt. Cleric. Theatin.

43. IOANNES Parredes Hiſpanus electus die 2. Auguſti 1655. ſucceſſit Clementi del Pezzo.

ITA-

ITALIA SACRA

FERD. VGHELLI

Abbatis Ordinis Ciſtercienſis.

PROVINCIA XIV.

ſiue

APRVTIVM,

In qua Teate vnica vtriuſque Aprutij Metropolis cum vnica quoque ſuffraganea Eccleſia, Anſanoque libero Frentanorum Archipræſulatu accuratè expenduntur.

QVOD noſtratibus Aprutium Vlterius, veteribus Valeria Prouincia fuit, dicta à Valeria via, quæ à Tiburtinis incipiens per Marſos tranſiens Corfinium vſque ducebat, eratque eadem via ciuitas Valerianomine, memorata Straboni. Hanc ipſam prouinciam Veſtini, Pelignique etiam populi inhabitabant, quorum Metropolis erat Amiternum hodie *Aquila*. Quod autem Aprutium Citerius vocant, Marrucinorum quorum caput Teate, Frentanorum vbi Anſanum, Samnitium regiones fuerunt. Fines verò vtriuſque conſtitui ſolent ab Ortu A Apuli Dauni cum amne Phiterno: ab Occaſu Sabini & Picentes cum Truento flumine: qua Septentrio eſt, mare Adriaticum: qua Meridies, Picentini, Campani, Marſi, Æquicoli, ſecundum Apenninum montem vltra citraque ex parte habentes. Regio ſumma gaudet cæli ſalubritate, & incredibili incolarum frequentia; amœna eſt & commoda verſus mare, ſed montibus aſpera in Mediterraneis. Quamobrem Aprutium dicta ab abruptis montium præcipitijs exiſtimatur, croco & animalibus innumeris abundans. Cæterum haud modò mihi conſilij eſt de Aprutij originibus, populis, rebuſque ab ipſis præclare geſtis ſcribere, cum apud pleroſque alios hoc ipſum poſſit haberi, neque de omnibus inclytæ huius Prouinciæ Epiſcopati-

bus, cum ex ijs aliquot, qui immediatè Romanum Pontificem agnoscunt in nostro primo Tomo inter exemptos Romanæ Prouinciæ recensuimus, sed tantum in hac decimaquarta nostra Prouincia de Teatina Metropoli, eiusque Ortona suffraganea Ecclesia, atque de Ansano exempto regioque Archiepiscopatu more nostro sermonem instituere. Nec silentio hic obruendum puto, quod in hac Prouincia antiquitus erant Episcopatus Amiternin⁹, cuius ciuitas Mediterranea fuit Metropolis Vestinorum, vt colligitur ex Catone in originibus, Strabone, ac Varrone, qui 4. de lingua Latina, nominis originem eam prodit, dictos scilicet Amiternin⁹ quod circa amnem Aternum incolant. Plinius Amiternum in Sabinis ponit, ea de causa, quod Amiternini, vt tradit idem Varro libro quinto, à Sabinis venerunt. Amiternin⁹ Episcopus fuit S. Victorinus Martyr, qui sanctitate, & miraculis clarus, Sacerdotium Amiterninæ vrbis totius populi electione adeptus est, postmodum sub Nerua Traiano apud Cutilias vbi potentes & sulphureæ emanãt aquæ cum alijs Dei seruis relegatus ab Aureliano iudice iussus est suspendi capite deorsum, quod cum per triduum pro nomine Christi passus fuisset, gloriosè coronatus victor migrauit ad Dominum, cuius corpus Christiani rapientes honorifica sepultura Amiterni condiderunt. Natalis eius ex Rom. Martyrol. agitur 5. Septembris. Alius porro hic est à Sancto Victorino germano Sancti Seuerini Septempedoni, vt præclarè Baronius obseruat. Amiterno autem diruto loci illius Episcopi is erat titulus; N. Episcopus Castrorum Amiterninæ ciuitatis, vt videre est apud S. Gregorium lib. 1. Dial. cap. 4. Amiterni 24. Iulij passio Sanctorum militum octuaginta trium, quorum cohortis Principes fuerunt Florentius & Felix, vt constat ex m.s. codicibus Aquilanis, ex Mart. Rom. Furconiensis antiquus episcopatus in Vestinis quondam sedes fuit suffraganea Romani Pontificis, ab Alexandro IV. in Aquilam nouam vrbem translata, & titulum duntaxat Furconiensis Ecclesiæ retinere constituit; Sed iam ipse etiam obliteratus est, & Aquilanus appellatur. Episcopus Furconiensis in Concilio Romano subscripsit sub Agathone Papa; & Sanctus Raynerius Furconiensis Episcopus fuit, cuius natalis agitur ex Mart. Rom. 30. Decemb. De translatione Furconiensis Ecclesiæ in Aquilã nouam egimus in 1. nostro Tomo. Sed duobus à Iulia Nouæ Aprutinæ Diœcesis oppido stadijs extare templi perampli vestigia referunt, & circumquaque multas ædificiorum ruinas, vbi indigenæ affirmant fuisse olim Sedem Episcopalem, sed nullum habent fundamentum, ad probandum quod ibi fuerit Episcopatus. Crediderim autem macerias esse antiqui oppidi S. Flauiani, quod ob cæli inclementiam Iulius Aquinius in Iuliam nouam ab se conditam transtulit, vt Leander attestatur. In hoc oppido asseruatur caput, & corporis pars Sancti Flauiani Episcopi, reliquam in Teatina Metropoli honorificè venerantur: Fortassis, vt credunt indigenæ, potuit Flauianus iste Sanctus eiusdem loci esse Episcopus, in cuius honorem S. Flauianum oppidum dixerunt. Atque hæc de hac Prouincia veteribusque delectis Episcopatibus sufficiant, nunc ad Metropolim Teate transeo.

TEATI-

TEATINA METROPOLIS.

Cui vnicus ſuffraganeus eſt Epiſcopatus Ortonæ.

TEATE antiquiſſima quondam vrbs Marrucinorum Princeps, nunc Aprutij Metropolis, in edito, amœnoque colle condita exſtructaque eſt, atque ita poſita haud longè à ſupero mari, vt mediterranea ſit, fuiſque collabentem pedibus conſpiciat Aternum flumen, cuius origo adeo peruetuſta, vt aliquibus eius indagandæ originis cupidis fabuloſa etiam quædam adijciendi occaſionem dederit; etenim alij in fictam Titeam, quam Veſtam vocant, eius retulere principium, & nomen, poſtea in Teate deriuaſſe quod hodie vulgus appellat *Teti* & frequentius *Ghieti*. Alij ab Hercule, vel ab eius ſocijs, aut à Græcis è Tegea Arcadiæ oppido appulſis ante Troianum bellum DLX. annis, vel paulo ante Ilij excidium à Thetide Achillis matre, vel paulo poſt ab ipſomet Achille in matris honorem conditam fuiſſe, & nomen accepiſſe volunt. Nec deſunt, qui ſcribant, Teate conditores non alios fuiſſe, quàm Italos Aborigenas, ſiue Autochthonos, quales ſe eſſe gloriabantur Athenienſes, cuius rei diſquiſitionem alijs libenter relinquimus, cum ſatis nobis conſtet Teate antiquiſſimam Marrucinorum vrbem fuiſſe ante ipſam Romam conditam, & caput gentis, maximè, vt innuit Strabo capite 5. vbi in vniuerſum de Veſtinis, Pelignis, Marſis, & Marrucinis. Silius magnum vocat Teate. Memoratur Statio lib. 4 Silu. vbi de Veſuuij montis incendijs, agrorumque circumuaſtatione ad Marcellum.

A

B

C

——Procul iſta tuis ſint fata Teate
Nec Marrucinos agat hoc inſania mentis.

Meminerunt præterea Teate Plinius, Ptolomæus, Itineraria, Mela, Volater. Pacius Vbertus, Leander, Cluuerius, pluresque tum antiquj, tum recentiores ſcriptores. Eius antiquitatem monent veſtigia, quæ etiam nunc extant, antiqui Amphitheatri Herculis templi, veterum inſcriptionum, ſtatuarum, numiſmatum, cæterorumque id generis monumentorum, quæ paſſim inueniuntur. De Teate antiquo, eiuſdemque origine & nobilitate lucuienter ſcripſit doctus amicus noſter Lucius Camarra Iunior nobilis Teatinus. Hanc ciuitatem Coloniam Romanorum aliqui fuiſſe ſcribunt, quod nec Plinius, nec Frontinus, neque vllus antiquus lapis teſtatur. Poſt Veſpaſiani tempora municipium fuiſſe aliqui autumant. Floruit qua opibus, qua armis Romano florente Imperio, donec Italia Barbarorum attrita incurſionibus, & ipſa viſa eſt cecidiſſe, & in Longobardorum deinde poteſtatem deuenit, qui eam ob loci opportunitatem, amœnitatemque inter cæteras finitimas vrbes excoluerunt, tituloque Comitatus condecorarunt. Sed ijs dominantibus penè perijt (ſi Scipioni Mazellæ credimus) ſub Caroli Magni Regnum, expugnante Pipino filio, tunc triginta duo millia ciuiũ circiter in ea occiſa ſunt, atque ſi non in totum exciſa, magna ex parte deformata eſt, ita permanſit quouſque à Normannis Principibus reſtauraretur. A Normannis ad Suenos defecit, deinde ad Francos, ac tandem ad Hiſpanos, ſub quorum leni iugo tuta quieſcit, qui Regiam Aprutij Prouinciæ Curiam in ea firmarunt, & ſpecioſum Comitatus titulum Præſulibus Teatinis abiecerunt, quem præ-

decessores à Dragone Normanno visi sunt accepisse. Hæc vbs cælo satis vtitur benigno, ac salubri, atque in omni memoria viris & sago & toga, tum sanctitate illustribus grauis, fœtaque fuit: ad decem millia alit fidelium, pulchris ædificijs, ciuiumque nobilitate piter, vberrimoque solo gaudet, digna quippe, vt ab omnibus vicinis populis inuideatur. Cæterùm Teate, vt constans fama est, viuente Apostolorum Principe Petro sacram suscepisse fidem, & tunc primum habuisse pastorem non insipienter gloriatur; tametsi ex annalibus Petri quis primus fuerit, qui Euangelium disseminauerit, vel qui primus ibi ordinatus sit Episcopus signatè non habet, quorum nomina in illo Christianarum persecutionum æstu intercidisse fatetur. Iustus Sipontinus Presbyter, Florentius & Felix germani fratres vna cum Iusta virgine, diuino afflante spiritu, Teate cum appulissent, eo scilicet tempore, dum Maximilianus in Christi fideles crudelissimè desæuiret, fidem, quam olim à Petri discipulis Teatini audiuerant, constabilierunt, & post ipsos alij Christi Martyres, & Sancti Confessores mirificè propagarunt, inter quos omnium clarus Sanctus fuit Iustinus alter ciuis & Episcopus Teatinus, cuius cura Christianus cultus Teate mirum in modum adauctus est, ita vt expugnata Idololatria, constabilita Sede. Teatinaque Diœcesi, templa Christo Domino, eiusque Virgini Matri, & Sanctis dedicata fuere. A Iustino igitur sanctissimo Præsule & Patrono, qui paulo post Silverium I. Papam, vel eo viuente potuit floruisse, conati sumus asserere fidem Christi Teate altas, stabilesque egisse radices, atque seriem nostram ab ipso exordiri Teatinorum Præsulum. Non sum tamen nescius, nonnullos ex recentioribus ad laudem ingenij scriptum reliquisse ante Iustinum decem & tres Sanctos fuisse Episcopos, quos nominatim recensent, auctoritate ducti cuiusdam vetustissimi Kalendarij Ecclesiæ Teatinæ, sed cum alij ex ijs simplices Confessores in eo scribantur, alij cuius ciuitatis fuerint Episcopi ibi non indicentur, non video, cur hac noua Episcoporum additio, fidem illorum adimere non possit; sed de hac re iudicent alij: interim ego, nec abnuo, nec astruo, & à Iustino ex ijs, quorum nomina ad posteros peruenerunt, omnium clarissimo, nostram incipiemus narrationem. Verùm Episcopi, qui post aliqua sæcula à Iustino in hac Cathedra sederũt Comitis titulo, pluribusque nobilissimis Toparchijs, & vassallis, cum à Regibus, Principibusque viris condecorati fuissent, à summis quoq; Pontificibus insignici sunt priuilegijs, inter quę quod & Sãctę Sedi immediatè subiecti erant, donec à Clemente VII. anno sal. 1527. Ecclesia Teatina Metropolis declarata est, eidem pro suffraganeis attributis Pennensi; Adrienti, & Ansano Episcopis, sed ij deinceps cum iugum excussissent, Ortonæ nouus Episcopatus eidem datus est suffraganeus. Archiepiscopalis mensæ annuus census ducatorum 1250. explere dicitur; taxatur verò in libris fiscli Apostolici flor. 900. Quod autem spectat ad Templa, Metropolitana Basilica titulo S. Thomæ Apostoli, & Diui Iustini Episcopi vrbis Patroni in loco patenti constructa ampla, & vetustate nobilis, pluribus Sanctorum corporibus, & innumeris condecoratur reliquijs. Constat Capitulum vna dignitate Archidiaconatu, quatuordecim Canonicis, qui eidem inseruiunt Ecclesiæ cum decem Hebdomadarijs, duobus Sacrarij Custodibus, Ceremoniarum magistro, alijsque plurimis minoris gentis Presbyteris, ac Clericis. In ciuitate præter Cathedralem tres sunt aliæ Parochiæ, plures visuntur Ecclesiæ, & Oratoria decentissimè ornata. Nec desunt hospitalia, nec Seminarium Clericorum, tum hoc tempore religiosorum virorum Monasteria recensentur, Dominicanorum fundatum circa annum Domini 1280. Conuentualium Sancti Francisci circa illa tempora constabilitum. Eremitarum S. Augustini conditum anno 1316. Sancti Francisci de Paula ad S. Mariam de Contrata institutum anno 1602. Societatis Iesu Collegium bono omine Teatinæ vrbis in ædibus Donati Aluci pij fundatoris cœptum est anno 1593. vna cum noua Ecclesia, quam Diuis Stephano Protomartyri, & Ignatio Loiolæ dedicarunt. Monasterium Clericorum Regularium ministrantium infirmis, quorum Institutor fuit Camillus de Lellis Teatinus ciuis, genere, & sanctimonia vitæ clarus, suum initium sumpsit anno 1605. vbi Ecclesia Sanctissimæ Virginis Annunciatæ constructa est. Suum quoque domicilium habent Regulares Clerici Scholæ piætad Sanctæ Annæ euocati anno Domini 1636. à pia liberalitate Ioannis Francisci Vastaugnę nobilis Teatini. Duo sunt in ciuitate Monialium Cœnobia, vnum S. Clarę, alterum S. Mariæ de Sancto Petro. Extra verò mœnia fratres Minorum Obseruantium ad S. Andreæ, Cappuccinorum ad S. Ioannis Baptistæ sua incolunt Cœnobia, & Cælestini Monachi habent Abbatiam S. Mariæ de Ciuitella. Diœcesis Teatina nobilis & ampla, cuius fines optimè constitui poterunt, si veterum Marruccinorum limites rectè determinentur, octuaginta circiter oppida & castra complectitur, quorum aliqua quinquaginta milliaribus à Metropoli distant. In ea Monasteria aliqua sunt, & plures fuerunt Abbatiæ insignes: quarum maxima est S. Clementis de Pescara, quæ etsi in Pinnensi Diœcesi fundata fuerit à Ludouico II. Imp. à Summis tamen Pontificibus Teatinæ aliquando tributa, donec nullius declarata Romano Pontifici immediatè subiecta facta est: S. Ioannis in Venere vetustissima temporibus S. Benedicti fundata, celebris aliquando fuit, sic & S. Mariæ de Arabona Ordinis Cisterciensis, quæ cum alijs aliquot à Sancta Sede commendantur, de quibus infra aliqua proferemus. De Ecclesiæ Teatinę

di-

dignitatè, diœcesi, Episcopis, Cœnobijs, Ecclesijs, Sanctorumque Lipsanis Historiam scribere cogitauerat supra laudatus Lucius Camarra, pluraque monumenta congesserat, sed morte præuentus Nicolao Toppio Conciui viro Clariss. opus perficiendum reliquit, cuius in suo antiquo Teate cum laude meminit. Teatinorum porrò Præsulum seriem, sexaginta ab hinc annis summo labore, summaque diligentia ex veteribus membranis Teatini tabularij concinnauit vir antiquarum rerum peritissimus Sinibaldus Barócinus Ariminensis Canonicus Teatinus, quam nuper è latino in vulgarem sermonem translatam, sibi astruere conatus est vir bonus Hieronymus Nicolinus in sua Teatinæ ciuitatis Historia: nos verò ex ipsa Baronei ni serie, quæ m.s. extat apud nos, alijsque auctoribus, monumentisque nostris sequentem proferimus.

TEATINI EPISCOPI.

1. S. IVSTINVS ciuis, Episcopus, & Patronus Teatinus, cuius corpus in Metropolitana seruatur. Festum agitur Kal. Ianuarij. Eius vitæ siue bellorum, siue temporum iniuria deperditę historiam reparare nonnulli conati sunt; verùm cum inter se de tempore, quo Iustinus floruerit non conueniant, & quę à Sancto Iustino Presbytero Sipontino patrata fuere, qui imperante Maximiliano cum fratribus suis Florentio, & Felice, ac Iusta Teate aliquando verbum Dei disseminauit, osciteanter Iustino Episcopo attribuunt, excutire visi sunt. Ego verò, vt alieno iudicio non aberrem, multis de causis Iustinum Teatinum Episcopum longè diuersum à Iustino Presbytero Sipontino, & vt sanctitate præcipuum, ita Teatinorum Episcoporũ omnium, quorum memoria extat, antiquissimum esse credo. Nam licet ab omni prorsus memoria hominum eius acta, siue res gestæ exciderint, ac propterea obscurum sit, sub quibus Principibus, aut Summis Pontificibus tantus vir floruerit (siquidem ex miraculorum eius post mortem gestorum monumentis, quæ in antiquis membranulis exarata apud Ecclesiam Teatinam posterorum memoriæ conseruata per annos ferè trecentos, vt ex ijsdem membranulis apparet) nihil tale certè expiscari potest, quis tamen inficiabitur, eum ab antiquissimo tempore in hac vrbe Teatina habuisse templum in sui honorem dedicatum, ? vbi etiam hodie summa veneratione colitur, & Kalendis ipsius Ianuarij memoria eius quotannis summa celebritate agitur, eo ipso die, quo & Dei filius natus ex Virgine primum in Circuntione sanguinem fudit, & Saluatoris nomen accepit. Et quidem in antiquissimo Martyrologio manuscripto in membranulis, quod seruatur in sacrario Ecclesiæ Teatinæ, habetur de Circuncisione Domini, & Sancto Iustino mentio huiusmodi. *Kal. Ianuarij Circuncisio Domini. In Teatina ciuitate Natalis Sancti Iustini Episcopi, ac Confessoris.* Item etiam in similis Missalis manuscripto Calendario hoc modo. *Kalend. Ianuarij Circuncisio Domini. Basilij, & Iustini.* Qui duo libri cum ex quibusdam orationibus appareat, quod fuerint scripti tempore Guilielmi Regis, quippe, qui tunc viuebat, si de primo Rege Guilielmo intelligimus (duo enim fuerunt huius nominis vtriusque Siciliæ Reges) cognomine Malo, certum est eum fuisse creatum Regem anno Domini 1150. qui vixit, licet partim cum filio, annis 21. si de secundo, qui cognominatus fuit Bonus eiusdem Mali secundo-genitus, successit in regno anno 1170. & cum regnasset ann. 26. sanctè & religiosè obijt ann. 1186. vter ipsorum Rex fuerit tunc temporis, à quolibet ipsorum numerabuntur anni vsque ad hæc nostra tempora, profecto, inuenientur plusquam quingenti. Præterea (quod ad ostendendam ipsius Ecclesiæ Sancti Iustini antiquissimam fundationem non minus interest) in quodam libello donationis factæ in manibus Episcopi Actonis anno 1065. à quibusdam Borrellis nominatur Episcopus Teatinus Sancti Thomæ Apostoli, & Sancti Iustini Confessoris, ad quorum honorem donationem huiusmodi fieri asseritur: idem apparet ex altero donationis documento, de Castro Orni anno 1113. tempore Gulielmi tunc Episcopi Teatini. Imò de Ecclesia Sancti Iustini, & de Canonica ibidem ædificata tempore Ludouici Pij habetur mentio in Actis Theodorici huius nominis primi Episcopi Teatini, anno Imperij eiusdem 29. salutis verò 840. quæ quidem omnia altiora principia, & multo antiquiorem memoriã de Sancti Iustini temporibus innuere videntur. Merito igitur primus locus ante omnes Episcopos Teatinos Iustino competit sanctissimo Præsuli, qui ciuis, & Teatinus Præsul, Teatino, inquam, genere satus asseritur

in inscriptione sequenti, quam circa confessionem seu altare Sancti Iustini fieri mandauit Episcopus & ciuis Teatinus alter nomine Marinus de Tocco anno salutis 1432. qui ibidem eiusdem Sancti reliquias honorificè condidit. Porro inscriptio ijs mendosis carminibus in lapide sculptis prostabat legentibus.

Continet hæc almi Iustini Præsulis artus
Concha, Teatini Teatino genere sati,
Est qui magnipotens vrbis Teatinæ defensor,
Obtentor precis, orans pro supplice quoque,
Extitit & fido, cum quo quam gratia Celsi,
Præclaris fuerit, descripta miracula promunt.
Ergo procumbe veniens, qui sis, qui venis ad aram,
Qui Thetis Antistes recondidit ossa Beati
Genitus à Tocco deuota mente Marinus,
Et Clero canente, votiua supplice plebe:
Anni cum Christi mille triginta que duo,
Et centum quater erant, Maijque Kalenda.

Quanti verò meriti Beatus Iustinus fuerit apud Deum ex multitudine, ac simul magnitudine miraculorum clarissime patet, vnde meritò Teatini eius nomini deuotissimi, præcipuum eum sibi patronum delegerunt, atque argenteum simulachrum cælati operis à medio sursum, quod adhuc visitur dedicarunt anno 1445. Brachium eiusdem theca argentea inclusum honorificè, ac religiosè seruatur in sacrario, cuius aspectu sæpe ipsa vrbs ab incendijs mirabili virtute liberata legitur. Monumenta nonnulla de hoc Sancto collegit Sinibaldus Baroncinus, atque opusculum conscripsit; libellum quoque miraculorum eiusdem, quæ Sanctus post obitum egit, euulgauit. Eiusdem vitam scripsit Paulus Regius, sed sursum deorsum acta confundit, ac multa ad laudem ingenij enarrauit, illumque portentosè refert obijsse anno 1132. die 28. Aprilis, quæ dies translationis fuit corporis eiusdem Sancti in nouo ædificato sacello & ara ab Episcopo Marino, vt superiùs dictum est. Nouissimè Lucius Camarra iunior historiam S. Iustini meditabatur conscribere, sed morte præuentus inchoatam, incultamque reliquit. Caterum carmina illa à Marino, eo in sacello olim apposita calce fœdata fuère ab Archiepiscopo Marsilio Perutio, qui sacellum & altare nobilioribus, pulchrioribusque marmoribus, ac lapidibus exornauit, aliamque inscriptionem in ipsius Altaris lateribus incidendam iussit.

Aram Sancti Iustini Præsulis, & ciuis Teatini sacris cineribus dicatam miraculis illustrem, Marinus de Tocco Præsul, Comes, & ciuis Teatinus structura marmorea magis conspicuam reddidit.

M. CCCC. XXXII.

In alia parte Altaris ita legitur.

Sancto Iustino huius Ecclesiæ Episcopo & Patrono Aram cum sacello cultui sacro & miraculorum nobilitati iam per ævum imparem; Marsilius Perutius de Mandolpho Archiepiscopus, & Comes Theatinus, in hanc longe ornatiorem formam pietatis ergò restituit.

Anno Iubilæi M. DC. XXV.

Iustini dies Natalis pluribus abhinc sæculis ab Ecclesia Teatina die prima Ianuarij solemni ritu agebatur, donec à Paulo Tolosa Archiepiscopo anno 1616. in Synodo eodem anno celebrata ad maiorem Sancti celebritatem translata est ad decimamquartam eiusdem mensis.

Cæterum visum est Iustini Presbyteri Sipontini fratrumque suorum Florentij & Felicis Christi martyrum, vna cum Iusta sanctissima Virgine acta hic exhibere, qui aliquando sua prædicatione Teate illustrarunt, vt Iustus Sanctus Teatinæ vrbis Episcopus & Patronus, à Iustino Sipontino diuersus agnoscatur, quorum acta à quibusdam corruptissime relata fuerunt ac confusa, vni atribuendo, quod alteri competere videbatur. Acta Sipontinorum ex veteri m.s. membranaceo codice candide excepta mihi dono dedit bonæ mem. Gaspar de Simeonibus amicus meus doctus nobilis ciuis Aquilanus, qui sub Pontifice Innocentio X. Romæ obijt Breuium Principum à Secretis.

Acta Sanctorum Iustini Presbyteri Florentij, Felicis, & Iustæ.

Per vniuersum Terrarum orbem multa mirabilia fecit Deus, & facturus erit; Cœlum, & terram suo verbo creauit, sydera cœli, & bestias terræ, & pisces aquarum suo imperio fecit; Hominem ad imaginem, & similitudinem suam condidit (Multum enim plus diligit Deus hominem, quam ipse se diligat homo) & tanta fuit eius pietas, & charitas, quod misit Filium suum in mundum, vt redimeret genus humanum à peccatis suis

& dum

& dum in carne humana fuit, mortuos suscitauit, infirmos curauit, leprosos mundauit, cæcos illuminauit, dæmones effugauit, in cruce positus, & in sepulchro iacuit, & die tertia resurrexit, & iussit discipulos suos, vt per vniuersum mundũ istã doctrinam docerent, & euangelizarent omnes gentes, & baptizarent eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Tunc misit duos visitatores mundi in Italiam, quorum nomina vocãtur Petrus & Paulus, innumerabiles enim populi per illos crediderunt, & multi etiam vsque ad martyrium peruenerunt, & sic passi ac coronati sunt.

Deinde per annos audientes de eorum doctrina tres germani fratres, qui habitabant in ciuitate Sipontina, quorum nomina sunt Florentius, Iustinus, & Felix ad Apostolorum doctrinam cum nimio amore conuersi sunt. Iustinus vero plus erat dissertor linguæ, & in sermonibus eruditus, quam alij. Denique parentes eius ad doctrinam dederunt eum Episcopo, qui in vrbe erat. Igitur Episcopus post annos viginti Beatum Iustinum ad Presbyteratum elegit, & cum in eadem ciuitate habitaret Iustinus presbyter docebat fratres suos disciplinam timoris Dei. Audiens autem Beatus Florentius deactis Virginis Mariæ, matris Dei, votum vouit, vt si Dominus sibi dedisset filiam ad eius doctrinam eam traderet. In illo autem tempore nata est Infantula nimis speciosissima, quam videns Florentius, lætatus est valde ipse & parentes eius. Tunc dederunt eam Iustino Presbytero, vt illam baptizaret, & eius nomine Iustam vocaret; Cum autem esset adulta Beata Iusta, in laboribus spiritualibus assiduè vacabat, & ad Ecclesiam frequenter conuersabatur. Dedit ei sensum, & pulchritudinem. Interea locutus est Iustinus Presbyter fratribus suis; Disciplina enim Domini nostri Iesu Christi nos admonet, quod qui dimiserit patrem, aut matrem, aut vxorem, aut filios, aut agros propter nomen meum, centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit; Et alibi; Tradent enim vos in concilijs, & in synagogis suis flagellabunt vos, & qui perseueraueris vsque in finem, hic salvus erit. Illi autem cum audissent, dimiserunt omnia pro Christi nomine, & exierunt de ciuitate Sipontina, & ambulauerunt secus mare Adriaticum, & contra Occidentem pergebant, & cum iter agerent, tanta erat moderatio, & loquacitas Beatæ Iustæ, quod de labore vel fatigatione itineris paululum sentiebant. Cum peruenissent ad ciuitatem Teatinam, morati sunt ibi per dimidium annum. Beata enim Iusta sic erat intenta de spirituali doctrina, vt escam, quam ei Dominus per parentes dabat, pauperibus diuidebat, & quod de cælestibus poterat audire omnia in corde suo retinebat. Pergebãt omnes in ciuitate, vel qui in circuitu eius habitabãt, & ibant ad prædicationẽ Iustini presbyteri, & quidã homo nobilis in eadẽ ciuitate, qui habebat filiũ ægrotum, quasi ad exitum pergentẽ, prostrauit se ad pedes Sanctorum & dixit; Obsecro vos, vt dignemini sanare filiũ meum, antequam anima eius egrediatur de corpore. Illi autem cum audissent, nullam moram facientes, ibant ad domum eius, & dum vidissent illum iacentem quasi mortuũ, ex toto corde Dominum rogauerunt, & dixerunt, Domine Iesu Christe, qui filium Reguli sanasti, & leprosos mundasti, dignare sanare adolescentulum istum, vt cognoscant hi omnes, quia tu es benedictus in sæculã sæculorum, & cum omnes respondissent. Amen. Statim surrexit de lecto & cœpit benedicere Deum Patrem omnipotentem Creatorem Omnium. Dum pater infantis videret illum sanum, cœpit adducere aurum, & argentum, & vestimenta pretiosa, vt tribueret eis, illi autem noluerunt recipere, & dixerunt; ista munera sunt necessaria illis, qui terrena quærũt. Beata Iusta dixit eis, opportunum nobis est, vt accipiamus, & pauperibus diuidamus, quia Propheta dixit; Dispersit dedit pauperibus, iustitia eius manet in sæculum sæculi. Beatus Laurentius, dixit, omnes thesauros Ecclesiæ pauperibus tribuit, Illi autem accipientes, pauperibus, & orfanis dabant omnia, post duos autem dies audierunt quod multi hæretici, & in Domino non credentes habitarẽt in loco, qui Furcone dicebatur; & dixerunt ad inuicem. Quare hic moram facimus, quid, nobis proficit? Pergamus ad illos, & doceamus eos disciplinam Domini. Populus vero dicebat, omnes homines fugiunt de loco illo, & quomodo vultis vos ire? Responderunt Florentius, & Felix, & dixerunt, qui fortes hostes vincit, fortior spolia capit, & qui plus laborat, plus habet gloriam æternã; Exierunt de ciuitate illa quinto decimo Kal. Madiarum, & venerunt in Furconem, in vicũ, qui Offidius dicebatur, & viderunt plurimam partem populi ad simulacrum ire, cuius nomen Idolum Iouis dicebatur, portantes aromata, & incensum, vel lucernas. Erat autem in ipso vicu Christianus, cuius nomen erat Hilarius, ille autem cum omni familia Dominum cæli colebat, & eleemosynam assiduè faciebat, & hospites in domo sua recipiebat, hic cum vidisset Sanctos Domini defatigatos ante domum suam iacentes, dixit ad eos, surgite, & comedite antequam populus reuertatur, quia si viderint vos, lapidibus vos obruent; & illi statim intrauerunt, & comederunt, & cum comedissent, benedixerunt illum dicentes, Qui benedixit Abrahã, Isaac, & Iacob, ipse benedicat te, & domum tuam, & omnes habitantes in ea, & multiplicetur semen tuum, & sit benedictum in sæcula. Deinde surgebant mane, & pergebant per castella, & villas prædicantes, & euangelizãtes verbum Dei; innumerabiles enim populi per eos crediderunt. Videntes autem Pontifices Idolorum, quod populus ad eos conuertisset, irati sunt valde, & miserunt legationes

nes Romam ad Maximianum Imperatorem, dicentes: Sunt enim tres viri, qui præceptis tuis non obediunt, sed seducunt populum. Tunc Maximianus Imperator direxit cum eis milites, & speculatores, si non adorassent Deum Iouem, capita eorum punirentur; Vnus autem Iuuenis, cuius nomen erat Aurelius, & erat potentissimus valde, & habitabat in ciuitate Cona, videns pulchritudinem Beatæ Iustæ, conglutinatus est animus eius ad eam, & celauit in corde suo longo tempore, & cum iam substinere non posset, dixit ad eam, Rogo te Iusta, audi consilium meum, & salua eris, si tu consentias mihi, & adores Dominum meum Iouem, & relinquas Dominum tuum, beatam te faciam esse super omnes mulieres istius loci, & te in coniugio meo sociabo. Beata Iusta respondit, hoc quod dicis vanum est, & inutile; Vis vt dimittã Dominum Creatorem omnium, & adorem Idola vana manufacta, quæ nec mihi, nec tibi proderint, tunc inter se multum contendens, quasi vna hora; & iterum dixit Aurelius, & si Dominum nostrum adorare non vis, tantum consenti mihi, vt lucreris ætatem tuam, Beata Iusta respondit, nec Dominum tuum adoro, neque tibi consentio, & cum nihil proficere potuisset, reuersus in domum suam, & præ nimio dolore iactauit se in stratu suo, & anxiabat. Die autem altera dum aurora lucis prorumperet, surrexit, & abijt per vniuersos amicos suos, & nobiles, & petiuit eis, vt in absconso darent ei aurum, & argentum, & gemmas, lapides pretiosos, margaritas, & serica vestimenta, & ostendit omnia B. Iustæ & dixit; Ista, & alia multa tu lucraberis, si cõsilijs meis adhæseris: at illa in furore magno dixit ei; Vade Sathana, quia Diabolo similatus es, & opera eius agis, qui Dominum nostrum Iesum Christum voluit seducere, sicuti seduxit Adam, & vxorem suam Euam, aurum, & argentum, & omnia regna mundi ostendit ei, sed nihil accepit; Ego enim tantum vereor illum, & timeo, quia magnus est, & metuendus. De his omnibus nihil accipio: Aurelius dixit; Et quomodo tu sine viro es? quia anni tui iam sunt decem, & octo. Iusta respondit; Expertum tibi sit, quia alium virum habeo, qui pretiosior est te, & potentior, & anulum in digito meo misit, & cingulum auro textũ mihi tradidit, & gemmas, & margaritas in collo meo posuit, & sanguis eius faciem meã ornauit, & os suum frequenter os meum osculatum fuit, & in suo thalamo requieui; nõ est enim iustum, vt priorem dimittam, & alium accipiam; Aurelius autẽ cum hæc audisset, iratus est valde, & dixit, si virum illum scire possum, te, & illum pessimè condemnabo. Beata Iusta respondit; Et ego enim te non timeo, neque tormenta tua paueſco, tormenta mea modicũ tempus sunt, sed tu de tormentis tuis per decem millia annorum non poteris venire ad finem, tunc Aurelius reuersus fuit, & reddidit thesaurum A vnicuique, à quibus acceperat, & constituit diem aptum, quando eam violenter possit accipere: Hilarius enim habebat in domo sua nepotem cæcum, & iam quatuor anni erant, quod lumen non viderat, tunc rogauit Beatam Iustam diligentissime, vt visum redderet illi: at illa expandit manus suas ad Cœlum, & dixit; Domine Iesu Christe te confiteor corde, & ore, tu qui es misericors, & pius, tu qui es magnificus, & glorioſus, exaudi me famulã tuam; Domine qui cæco nato oculos aperuisti, & eum te videre fecisti, aperi oculos viri istius, vt videat lumen, & exaudiuit Dominus orationẽ illius, eadẽ vero hora vidit lumen; Audiẽtes autẽ alij cæci de ciuitate Cona, veniebant ad B. Iustam, & illuminabantur omnes; Die quadam ibat Beata Iusta cum duabus mulieribus secus aquã, quæ dicitur Vera, videns illam Aurelius, itinere arrepto post illam, cum decem viris, vt violenter acciperent eam, Respiciens autem Beata Iusta, vidit eum post se venientem, excalciauit se festinanter, vt transiret aquam, cumque iam prope aspiceret Aurelium præ timore nimio cecidit in aquã, & dimisit calceamenta, quæ in manu tenebat, & fugit foras longe à Vera, quantum homo lapidem iactare potest, ad radicem montis Offidij, cumque voluissent arripere, tanta cæcitate comprehensi sunt, vt nullus eam videre posset; (putant multi, quod Mons Offidius se aperuisset, & suscepisset eam) at ille repletus ira, & furore cœpit angustiare, & mandauit ad Aquilinum amicum suum & ad alios amicos suos, vt venirent, & circumirent montem Offidiũ; mons itaque Offidius ex vno latere nemorosus erat nimis, at illi colligentes multitudinem virorum, ac seruorum, circumierunt montem Offidium, & omnes vias, quæ circa ipsum montem erant, & non inuenerunt eã, sicque fatigati sunt, & angustiauerunt, nec loqui poterant, nec ad domum suam reuerti; Audientes hoc Christiani cœperunt flere, dicentes, ò si videant oculi nostri famulam Dei Iustam; quædam mulier; quæ cum Beata Iusta fuerat, intrauit in Veram, & inuenit calceamenta Beatæ Iustæ ficca, quasi in arido iacuissent, accepit ea in manibus suis, & reuertebatur ad domum Hilarij, vbi erant cõgregati Christiani: at illi accipientes, & præ nimio amore osculabantur calceamenta. Beata Iusta sedebat in antro ad radicẽ Montis Offidij, descendit enim Angelus Domini, & sedit iuxta eam, dedit ei manducare, & bibere, & rogabat eum Beata Iusta, vt gressus, & labia redderet illis, qui eam quæsierunt, exaudiuit eam Angelus Domini, reuersi sunt vnusquisque in domum suam, & cœperunt laudare Dominum, dicentes. Magnus est Dominus Beatæ Iustæ, & ipse diriget consilium eius, Sancta autem Iusta exijt de spelunca, & perrexit ad domum Hilarij, & inuenit ibi patrem suum Florentium, & Felicem, atque Iustinum Presbyterum. Reuersi sunt Custodes

Ido-

Idolorum de Roma, & inuenerunt Sanctos Dei congregatos. Cum vidisset eos Iustinus presbyter fugitcum duobus Clericis suis cõtra Septemtrionem in montẽ, qui dicebatur Tuberniũ, & moratus est ibi cum pastoribus per vnam hebdomadam, & cœpit ad eos loqui magnalia Dei, in tantum immonuit, vt omnes crederent, & baptizati sint, & vocatum est nomẽ montis, Mons Christi, vsque in hodiernum diem, & quod opus Christi initiatum est in illo; Tunc custodes Idolorum, ligauerunt Florentium, & Felicem, & Beatam Iustam, & portauerunt illos cędendo, ad ciuitatem Conam, ad templum Iouis, & dixerunt; aut sacrificate Dijs, aut diuersis pœnis punièmini; Respondentes omnes simul, & dixerunt; Melius est nobis mori, quam Dominum nostrũ dimittere, & Idola vana adorare, & colere. Maledicti sunt omnes, qui confidunt in Idolis, similes fiant illis, qui faciunt ea, & omnes, qui confidunt in eis, & cũ diù contemnerent, & non potuissent superare illos, imperatum est speculatoribus, & pontificibus templi, vt decollarent illos. Cum pergerent ad locum, vbi decollandi erant, clamabat Iusta voce magna dicens, Quare me derelinquis Pater sancte, & quare tecum non morior, Respondens Florentius, Expecta modicum, dulcissima filia mea, quia maiora tibi debentur certamina, tunc decapitati sunt in agro iuxta flumen Abbellinum octauo Kal. Augustas, & diuiserunt corpora eorum in ipso loco. Audiẽs hoc Beatus Iustinus descẽdit de monte & nocte sepeliuit corpora eorum in vna maceria, & reuersus est ad mõtem Christi. Tunc pagani miserunt S. Iustam in carcerem vsque in diem quintum. Post quinque vero dies extraxerunt eam ligatam de carcere, & accenderunt caminum ignis, plusquam succendere consueuerant, vt iactarent ibi Sanctam Dei Iustam, & dixerunt ad eam; Nunquid nõ times flammas istas? Beata Iusta respondit; Et vos non timetis flammas æternas inferni? Cum hoc ad eam loquerentur, venit mulier cuius filius vnicus fuerat mortuus, prostrauit se ad pedes Beatæ Iustæ cum fletu magno, & dixit; Obsecro te Beata Iusta, vt suscites filium meum. Dum vidisset eam Beata Iusta flentem, pietate commota est, oculos, & manus ad Cœlum leuauit, & dixit; Domine, qui suscitasti Lazarum de monumento, & vnicum filium matris viduę viuificasti, tu digneris suscitare mortuum istum, vt cognoscant omnes quia tu es glorioſus super ömnem terram, in illa autem hora surrexit puer, & paulatim cœpit ambulare, cum autẽ vidisset hoc Aurelius, credidit & conuersus est ad Deum, volens thesaurum multum dare, vt solueret Beatam Iustam, at illa rogabat eum, ne impediret passionem suam, rursum loquutus est ei Aurelius, & dixit, Parce mihi Sancta Dei hoc, quod in te exercui, Beata Iusta respondit, Indulgeat tibi Dominus omnia peccata tua; Cumq; vidissent duo nequissimi, & fortissimi mortuũ pergere, cœperunt cædere illum dicentes; Tu te finxisti mori, adiuuet te Iusta, si potest, & cum modicum illum cęcidissent, statim cęci facti sunt, & non videbant lumen, vnus autẽ ex illis audacior apprehẽdit dexterã alterius, & cœperunt ire, tunc ceciderunt ambo pariter, & vnus fregit brachium, & alius nares, vt impleretur Euangelium Domini, dicens, cæcus autem si cæco ducatum præstet, ambo in foueam cadent, in illa autem hora missa est Beata Iusta in caminũ ignis ardentis, & dũ missa fuisset, venit ventus validus & euertit flammas super illos, qui caminum accenderant. Stetit autem Beata Iusta in camino tribus diebus, quasi super herbam virdem, videntes autem Pagani, quod non potuissent illam per flammam superare, acceperunt lanceas, & sagittas, & perforauerunt caput eius. Aperuit os suum Beata Iusta, & dixit ad illos, O miseri, & stulti, quare non emendatis vos, dum lucem habetis, quia veniet tempus, quando vultis vos emendare, non potestis; tunc expandit manus suas ad cœlum, & dixit, Domine Iesu Christe suscipe spiritum meum, quia iam hora est, vt veniam ad te; Statim vero vt orauit, clausit oculos, emisit spiritum. In illa hora vero apparuit nimbus teterrimus, & coruscauit valde, & multi mortui sunt de Paganis. Vidẽtes autem increduli timuerũt timore magno, & crediderunt. Deinde obtulerunt corpus Beatæ Iustæ, & per consilium portauerunt ad radicem Montis Offidij ad speluncam, vnde Angelus Domini cum ea loquebatur; & sepelierunt ibi eam sub die Kalendarum Augustarum. longe enim distat ab vrbe Roma itinere dierum trium prope ad ciuitatem Conam fere miliaria duo. Venientes autem infirmi de longinquis partibus, sperabãt adhuc vitam esse in corpore, pergentes ad tumulũ eius salui reuertebantur. Plurima mirabilia fecit in vita sua, sed magis post mortem, omnes namque populi adducentes magistros artifices, & fecerunt Basilicam ante os Speluncæ, largam, atque excelsam, populi vero sicut robustissimi fuerunt in malum, ita fortes fuerunt in bonum. Audiens hæc Beatus Iustinus Presbyter descendit de monte, & abstulit Corpora Sanctorum Florentij, & Felicis, & recondidit illos iuxta sepulchrum B. Iustæ, & docuit populum mensibus quinque; Tunc adduxerunt ei hominem vexatum in corpore, & rogauerunt eum, vt subueniret illi, qui cum appropinquasset ad B. Iustinum, locutus est Dæmon audientibus cunctis; Si tu es Iustinus, ego sum Belial, & leuauit se sursum cum ipso homine, & scrijt eum in terra, videntes autem populi fugerunt omnes, & solus Iustinus remansit, & appropinquauit sibi, fecit signum Sanctæ Crucis in pectore eius, & dixit; Ecce Crucem Domini, fugite partes aduersæ vicit Leo de Tribu Iuda, radix Dauid, tunc exijt Dæmon ex eo, brachijs tortis, & ea-

caligãs cœpit vlulando in aëra volare, & nusquam comparuit. Vixit autem Iustinus Presbyter annos lxxxiv. & finiuit bonæ memoriæ in die pridie Kalendarum Ianuariarum. Venit autem Hilarius cum multitudine populorum, & sepeliuit eum in agro suo iuxta viam in villa Offidiæ, & destruxerunt Idolorum templa, portantes lapides fabricauerũt Basilicam magnam super eum, vbi populi offerentes vota, & dona multa. Regnante Domino nostro Iesu Christo, cui est honor, virtus, & gloria in sæcula sæculorum. Amen.

2. QVINTII Episcopi Teatini non tantum nomen, sed tempus etiam habemus ex Concilio Romano primo sub Symmacho Papa anno 499. cui subscripsit vna cum Valentino Episcopo Aniternino, cætera eius Acta ignorantur, quemadmodum & successorum nomina obscura sunt ad annum vsque 840. Si vnum Barbatum adimes, quem volunt sub Gregorio Magno Teatinum Episcopum fuisse.

3. BARBATVM Episcopum, de quo S. Gregorius Epist. lib. 4. cap. 39. mentionem fecit, scribunt Teatinum Episcopum fuisse anno 594. coniectura ducti, quod Gregorius defuncto Orthonensi Episcopo, eius Ecclesiæ visitationẽ illi delegauit, quod viciniori Episcopo competere videbatur; finitimus tunc erat Teatinus Episcopus, quamobrẽ astruere conantur, Barbatum, siue Barbarum illum Episcopum haud potuisse esse, nisi Teatinum: an vacillet coniectura hæc, illis examinandũ relinquo. Circa hæc tempora, vel paulò post martyrio coronatus est S. Cætheus, quem Peregrinum appellant, Aternensis Episcopus, qui in Aterno flumine præcipitatus pro fide palmam sumpsit martyrij, cuius meminit Martyrol. Rom. Idibus Iunij. Acta describit Petrus de Natalibus lib. 5. Hunc moderni volunt Teatinum fuisse Episcopum, cuius Lipsana aiunt in Cathedrali religiosè asseruari. Crediderim tamen leuibus coniecturis, cum Aternum oppidum, cuius fortè Episcopus erat Cætheus, longè diuersum sit à Teate, & corpus Cæthei miraculosè per flumen Aternum ad mare Adriaticum, indè ad litus Iardertinæ ciuitatis delatum ibi cõquiescere asseratur à Petro Aquilino. Qua verò fide nuper in Archiepiscopali aula Cætheus inter Teatinos Episcopos depictus sit, iudicent alij.

4. THEODORICVS huius nominis primus Gallus, vel Germanus circa finem Imperij Ludouici Pij, Caroli Magni Imperatoris filij, Teatinæ Ecclesiæ Episcopus creatus est, fauore fortassis eiusdem Ludouici, quem diem obijsse constat post annum Domini 840. quo tempore Theodoricus in Synodali Constitutione de cõsensu Cleri, ac iuxta ordinationẽ Caroli Magni Imper. vt probabile est, sui Episcopatus Ecclesiam reparasse videtur, quæ fortasse paucis ante annis iussu Papini Italiæ Regis, eiusdem Caroli Imp. filij (qui tum Longobardorum Imperium extinguere conabatur) cum ipsa ciuitate incendio conflagrarat. In Ecclesia S. Iustini Canonicam cũ Ecclesia S. Saluatoris, & S. Agathæ atque Xenodochio construxit, vbi regularem, & ecclesiasticam viuendi normam, ad antiquam consuetudinem reformauit: Canonicam quibusdam religiosis viris ad habitandum concessit, quos in documento singillatim nominat, & in castitate confirmatos vocat (vndè Monachalis instituti professionis, idẽ fuisse creduntur) attributis eisdem vel restituens certis redditibus, ex quibus sibi victum & vestitum parare possent, vt patet ex ipsiusmet Theodorici Episcopi testimonio, ac particulari memoria ab ipso formata, quæ aliunde transcripta postmodum à quopiam inserta inter vitas m. s. Sanctorum Patrum peruetustas, quæ cum alijs codicibus asseruantur in Archiuio Ecclesiæ Teatinæ, & habetur scripta post expositionem Symboli Athanasij, cui præscriptus est titulus. *Sufficit fides Catholica, &c.* & ante prologum vitæ S. Ammonini Martyris, quisquis sit auctor expositionis. Cuius quidem rei narratio cum non parum prodesse possit ad hæc illustranda tempora, & ad cognitionem quorundam locorũ territorij, vel Diœcesis Teatinæ, quæ ibi recensentur, placuit hic eam attexere, est autem huiusmodi.

In nomine Dei & Saluatoris Nostri Iesu Christi.

Domnus Theodoricus Sanctæ Teatinensis Ecclesiæ licet exiguus Episcopus, cũ Synodali more in præfata resideremus, præsentibus nobiscum Presbyteris & Diaconibus, nec non & cuncto Clero prætatæ Sedis, ibique Christo Domino cooperante in custodiam rectitudinis Sanctæ nostræ Ecclesiæ statueremus, vt ad meliorem quidem statum Ecclesiasticum in aliquo exerceremus consuetudinem, quæ antiquitus fuerit reconciliandа, ibique inter cætera cum cõsensu omnium prædicatorum Canonicam instituere certificauimus, habentes normam firmitatis eo quod à Domino Imperatore Augusto per diuersa Episcopia iam diu ea fieri præceptũ est, & quia hic propter obitum antecessoris mei remansi, idcirco prompto animo illis consentientibus Canonicam recõciliamus in Ecclesia Beati Iustini cum ipsa Ecclesia Sancti Saluatoris cum terris & vineis, cum colonibus, & omni pertinentia sua, & in Ecclesia S. Agathæ, quod est Synodoclica ibi cõstituta cũ seruis & ancillis, cum terris & vineis, quę sunt in Grenaci, in fonte Sanmasia, & sub ipso monumento, à S. Andrea cum terris, & vineis, & in Arizasali, & in Ganzano in terris & vineis, & in omni pertinentia sua, & in Casa Ostri cum duobus suis colonibus, & in Cerretello cum terra, & vineis, & in Paternello in ipsa curte cum cellis & omnibus seu consuetis

fuctis & colonicibus & cum omni subiacentia, vel pertinentia sua, & quod est in Karamo maiore cũ omni subiacẽtia, vel pertinẽtia sua, & cũ ipsis rebus, quæ sunt in Karamo minore, & cũ colonicibus suis, & in Rino, & Pescarano ad ipsum fontẽ, ad ipsum Tribranum, quod est subtus viam, & supra viam cũ omni pertinentia sua, & in Mortiano maiore, quod est super via & subtus via cum colonicibus suis, & in fonte Tetalf, vbi dicitur vinea Bonualli, super viam, & subtus viam & in Guarini & in terris & vineis, & in omni pertinentia sua, & in Mortiano minore, vbi dicitur super Riuus Ruscaoli cum terris, & vineis, & colonicibus suis, & in Plonmata cum terris & vineis, & colonicibus suis, & in Scalelle, & in fonte Anteperge, & in Castangeto, cum Castello cum terris, & vineis & colonicibus suis. Insuper statuimus medietatem de ipsa piscatione, quæ est in Ipse de fauro quę pertinet de ipsa Curte de Campo Domnico cum ipsa plebe S. Ioannis, quæ in ipso Castello stare videtur cum omni pertinentia sua; Sic constituimus & tradidimus pro amore & timore fratrum Ecclesiæ Sancti Ioannis, quorum nomina introeuntium alacri animo & mente humili in caritate confirmati ista sunt; Leo Præpositus Gundefrid, Gasulphus presbyter, pro cuius amore ibi cõstituimus prędictam plebem S. Ioannis cum ipsa piscatione; & Theopo Gualdefred. Ioannes Leopardus, Lambertus, Luitprand, Antefred. Laufred. Murtianus. Giselpertus, Decanus, & portarius, quẽ scholæ Cantorum, & Scribarũ magistrum ordinauimus. Ad victum verò & vestitum dedimus illi Ecclesiam S. Iustini, vbi & ipsam Canonicam ad honorem S. Thomæ construximus cum rebus, & vineis, villis, casalibus, appendicijs, atque colonicibus suis, cunctaque ibidem pertinentia. Nobis verò reseruauimus medietatem ex ipsis luminarijs ad honorem S. Thomæ Apostoli, & dedimus propter adiutorium boum paria xx. boues decem, iumenta vij. pecora, & porcos C. Hæc quoque firmiter studuimus perficere ad honorem & laudem almi Thomæ, seu ad stabilitatem Imperij pijssimi Imperatoris. *Anno propitio Imperij Domini Lodoici Imperatoris xxvij. per Indictionem tertiam hoc factũ est xij. ante mensis Madij.* Scriptum fuit hoc documentum anno 840. quo Ludouicus Pius Imp. ex hoc sæculo migrauit. Hic addendũ apposite videtur, quod Sigonius in proœmio libri de Episcopis Bononiensibus scriptum reliquit, probare intendens, qualis ab initio fuerit Christianæ Ecclesiæ gubernatio, & quantã in ea partem, & quandiu ij qui Monachalem vitam profiterentur, haberent. *Cæterùm*, inquit, *Christianam Ecclesiam initio iam inde ab Apostolorum memoria ducto, Clerici tantum modò tenuerunt, qui sacra fidelibus ministrarunt. Clero verò adiecti Monachi sunt, qui meditationibus diuinis intenti solitaria sibi plerunque extra vrbes vitæ domicilia comparauerunt. (quorum desiuentem deniq; disciplinam arctis admodum legibus S. Benedictus astrinxit) Post autem Canonicos regula seuerioris vitæ deuinctos Sãctus, vt fertur, Augustinus induxit, qui se quoque Monachorum exemplo in cœnobia retulerunt: Atque hi quidem cum soli fermè per mille amplius annos Ecclesiam obtinuere, secundum, vt Pontificum Romanorum, Episcoporum Seminarium extiterunt. Vndè iure Seuerus scripsit, se plerosque ex Monachis S. Martini socijs Episcopos conspexisse. Summos autem Vrbium Episcopos ipsi pro potestate Romani Pontificis allegere. Deinde permissu Pontificum Clerus, populusque subiexit, quorum maximè vitam, doctrinamque laudauit. Haud fermè quicunque nisi è Clero, & Cœnobijs esset, quorum maiore ex parte ipsi laicorum incolæ celebrabant.* Ex ijs igitur omnibus colligere possumus, Ecclesiam Teatinam diu Monachos, & regularis obseruantiæ Canonicos habuisse, quorum multi, & hic fortasse Theodoricus in primis ad Episcopale munus Cleri, populiq; suffragijs assumptus fuerit, & sic etiam clarius innotescit, vt in principio diximus, ipsũ Theodoricum Episcopum indixisse in illa Synodo se velle Canonicam instruere, & reconciliare in Ecclesia Beati Iustini, in illo verbo *instruere* materialem habitationem, & *reconciliare* spiritualem Canonicam, idest morum, & collapsæ regulæ reformationem intellexisse.

5. LVPVS Teatinæ Ecclesię Episcopus, cuius meminit Anastasius Bibliothecarius, & ex eo Baronius anno 844. cum consecrationi Ludouici filij Lotharij Imp. in Longobardorum Regem sub Sergio Papa II. interfuisset, corruptè tamen pro Teatinæ Ecclesiæ, Textinæ scribitur. In codice Farnesianæ Bibliothecæ Teatinæ Ecclesiæ Episcopus Lupus legitur subscriptus, vt me monuit vir clariss. Lucas Holstenius Vaticanæ Basilicę Canonicus, ac Pótificiæ Bibliothecæ Præfectus, cuius eruditioni & humanitati multum me debere fateor.

6. PETRVS post Lupum sufficitur, cuius nomen anno 853. Vrsum Archidiaconum Ecclesiæ Teatinæ interfuisse Concilio Romæ celebrato sub Leone IV. Pontifice, testatur Card. Baronius to. 10. Annal. Eccles. ad hunc annum num. 58. Hæc tantum Petri memoria perennauit ad posteros; quo fortasse Præsule, vel alio eius successore, celebre Monasterium S. Clementis Papæ & Martyris Ord. S. Benedicti in Aprutina Prouincia iuxta fluminis Piscarij decursum exstructum est à Ludouico II. Imperatore, & ab eodem flumine denominatum, & Casaurense aliquando dictum, vbi corpus, vel saltem pars corporis S. Clementis Papæ ab Adriano II. eidem Imp. dono datum honorificè requieuit. Ecclesiæ huiusmodi ostium æneum satis mirificè fusum, auroque purissimo incrustatum, nullo vnquam tempore intermoritura fundatoris munificẽ-

tia Diuo Clementi dicatum est. Miraculorum omnium, Castrorum, Terrarum, Villarum, ac totius Abbatię iurisdictionis compēdium, & veluti speculum, in quo vetustissima Imperatoris exprompta, & indubitata tanti Pontificis translationis monumenta spectantur. Historia digna est, vndè merito hic eam adnotare visum est. Supra arcum igitur medium portæ, quæ ænea est, extat à capite sculpta vrbs quædā his verbis in medio ROMA. Inde videtur Papa sedens, qui capsulam tenet in manibus onustā, & ossibus plenam Sancti Martyris Clementis cum his litteris ADRIANVS PP. II. coram Pontifice extat cum genu curuo & capite inclinato Imperator cum his verbis, LVDOVICVS IMP. qui capit cum veneratione capsulam è manu Pontificis, sub quo hi duo versus legūtur, quibus Pontifex alloqui videtur Imperatorem.

Ecce Pater Patriæ magnum tibi confero munus
Clementis corpus, Tu sacrum suscipe funus.

Post Imperatorem extat quidam oblongis vestibus indutus, qui ensem in manu tenet cum his verbis à latere. SVPPO COMES. Post ipsum Comitem videtur sculptus idem Imperator, qui deuotè Capsulam illam imponi iubet supra animal quoddam, & transmitti ad Monasterium ab ipso ædificatum ipsis verbis sub Imperio LVDOVICI CÆSAR. post quem videntur sculpti duo Monachi, qui obuiam eunt capsulæ, vt eam recipiant, cum his verbis FR. CELSVS, FR. BEATVS, & post ipsos Monachos videtur sculptum templum Sanctissimæ Trinitatis, à quo egressi fuerant Monachi, & vbi reliquiæ asseruari debebant, cum his verbis TEMPLVM SS. TRINITATIS sub illis verbis extant incisi duo versus, quibus Ludouicus Imper. alloquitur.

Martyris eximij Clementis suscipe corpus
Insula Piscaria, Paradisi floridus hortus.

Post videtur sculptus Imperator cum his litteris LVDOVICVS IMP. qui porrigit sceptrum dominij cuidam Abbati, qui primus fuit in Monasterio, iuxta quem litteræ sunt ROMANVS ABBAS PRIMVS, subtus autem hic versus legitur.

Sceptro firmamus: regimen tibi sume, regamus.

Post ista videtur quidam vestibus oblongis indutus cum his litteris à latere SISEMANDVS MILES qui Sceprrum tenet in manibus cum hisce verbis. CÆSAR VESTRA SIT HÆC INSVLA PISCARIÆ. Ex quibus verbis clare colligitur, hunc dominum fuisse temporalem Insulæ. Post ipsum videtur Episcopus, qui tenet Insulam in manibus sculptam, eamque offert Imperatori, qui eā recipit. Circa Episcopum hæc verba leguntur GRIBALDVS EPISCOPVS, circa autem Imp.tra LVDOVIC. IMP. Tenet Episcopus in manibus scriptum huius tenoris. DAMVS VOBIS OMNE IVS NOSTRVM DE HAC INSVLA. Vnde colligitur Gribaldum Episcopum Pinnensem, qui alias Grimaldus dicitur, omne ius concessisse Ludouico Imperatori de Insula ista, subtus autem hi versus leguntur.

Insula Piscaria, quæ nostri iuris habetur
Libera perpetuò tua Cæsar iure vocetur.

Retro Imperatorem videtur sculptus Comes quidam rogatus ensem gestans cum hisce litteris HERIBALDVS COMES, huius rei tortasse testis. Hæc porta illa ænea continet rei peractæ peruetustum, ac nobile documentum, quod cum scripta huius Cœnobij historia ad amussim conuenire videtur. Erat tunc temporis Insula ista Piscariæ Pinnensis Episcopi, sed cum Imperator Ludouicus, aliique potentes Principes plura oppida & loca Teatinæ Ecclesiæ obnoxia dono dedissent, non semel in Pontificum diplomatibus illud Teatinæ, seu in Teatina Diœcesi connumeratum lego, quousque ad tollendas lites, quæ longo temporis spatio Abbatem inter, & Teatinum Episcopum intercesserunt, tanquam iurisdictionem Episcopalem habens, & immediatè Apostolicæ Sedi subiectum liberum & exemptum adiudicarum est, vt infra suo loco enarrabimus. Cæterum Abbatiam hanc corporis S. Clemētis Papę & Martyris insignitam suffragijs, Imperatorum, Regumque exornatam priuilegijs, Pontificū illustratam diplomatibus, vt insignem ita Romanæ Sedi immediatè subiectam. Castrorum, ac Terrarum fuisse numerositate nobilem, ditione per quam ampla refertam ex priscis Imperatorum codicibus, ac maiorum traditione, tum & historia eiusdem fundationis scripta nullus est relictus posteritati ambigēdi locus. Huiusce Abbatiæ Historiam ex m. s. lib. Chronicorum, ac instrumentorum, de rebus & possessionibus eiusdem Abbatiæ, qui extat Parisijs in Bibliotheca Regia, Franciscus Ducheſne in tom. 3. Francorum scriptorum emisit in lucem. Hanc ipsam ex alio vetustissimo hœdino codice exscriptam, ac fideliter vnà cum Pontificum, Imperatorum, Regum priuilegijs mihi humanissimè dono dedit Illustrissimus Petrus Columna Philippi Comestabilis filius, germanus frater Hieronymi Columnæ Cardinalis, huius Abbatiæ perpetuus Commendatarius, qui nuper diem suum clausit extremum; quæ cum plura continea

alia

alia à prima editione, visum est iterum ad calcem huius sexti tomi exhibere.

7. THEODORICVS secundus nutu Dei ad dignitatem Episcopalem euectus est, & consecratus circa annũ Domini 880. Ioanne VIII. Papa sedente, cuius Pontificis Epistola decretalis legitur, quæ est num. 226. scripta huic Theodorico, ac simul etiam Heodicio Firmano, Ioanni Aprutino, & Helmanno Pinnensi Episcopis, vbi offendit mulierem, quæ vi, minisque coacta, religionis habitum susceperat ad vota seruanda non tenera, huius tamen caulam illis diffiniendam commisit. Quod si oriatur difficultas, eos, vel eorum Legatos cum ipsa muliere ad se venire iubet. Obijt Theodoricus Episcopus anno Dom. 888. octauo Idus Iunij sextæ Indictionis.

8. ATINOLPHVM, siue Atinulphũ post Theodoricum sedisse credunt, de quo mentio habetur, in nonnullis codicibus m.s. Bibliothecę antiquæ S. Iustini Cathedralis, nimirum in codice officiorum Amalarij Fortunati Episcopi Treuirensis, & in altero Historiæ Ecclesiasticæ Eusebij Cæsariensis Episcopi, in fine hæc leguntur verba, *Istum librum fecit scribere Dominus Atinulphus Pontifex & Episcopus in Basilica S. Thomæ Apostoli, & B. Iustini Confessoris, & aliorum Sanctorum. Sicardo indignus Presbyter scripsit; omnes, qui ex eo legitis orate pro me indigno peccatore.* In alio autem hæc leguntur similiter in calce codicis. *Istũ librum fecit scribere Dominus Atinolphus Pontifex cum Canonicis suis. Omnes, qui in istum librum officiorum legitis, orate pro illo. Sicardo Presbyter scripsit, omnes qui in isto legitis orate pro illo indigno peccatore.* Cæterùm quo anno Atinolphus electus, vel consecratus fuerit, aut quo tempore discesserit, incertum est: quemadmodum quot, quive fuerint Episcopi Teatini hisce temporibus spatio annorum propè centum, quod inter Theodoricum secundum, & Rimonem Episcopos excurrit, obscurum est. Deinceps verò continuata & certior Episcoporum series habebitur. Non est tamen ambigendum, quin Theodorico in Episcopatu Teatino successor datus fuerit, licet eius nomen ignoretur, qui fortasse inter illos septuaginta quatuor Episcopos cõmumerandus est, qui Rauennæ Ioanne IX. Pontifice, & Lamberto Imperatore præsentibus anno 904. cõuenisse scribuntur, in qua Synodo præter alia de Formosi Papæ causa, & cæteris rebus, quæ egere correctione in Ecclesia videbantur, sancitum est, vt si quis Sanctorum Patrum decreta contempserit, & glorioſissimorum Imperatorum Caroli Magni, Lotharij, & filij eius Ludouici de Ecclesiasticis Decimis in eorum capitularibus constituta non obseruauerit, & eas alicubi, quàm in baptismalibus Ecclesijs iniussu Episcopi dederit, & qui dederit, & qui recipit auctoritate Sedis Apostolicæ & Sanctæ Synodi communione fidelium remotus sit. Hoc ideo notasse hic voluimus, quia per hæc tempora planè constat apud Teatinos Longobardorum leges cum Capitularibus prædictis vt plurimum in vsu fuisse. Huius autem Concilij Acta Mutina apud Canonicos Ecclesiæ scripta reperiri tradit Sigonius Hist. de Regno Italiæ lib. 6. in Ann. Domini 898.

9. RIMO Episcopus Teatinus viuis temporibus Ioannis XII. & Othonis Magni Imperatoris, nescitur tamen creationis suæ dies & an. quidue dignum, aut quę pia opera egerit, sed tantùm in vetustis codicibus m.s. qui asseruantur in sacrario Ecclesiæ Teatinæ notatur, quod obierit ann. Dom. 964. Indict. septima 12. Kal. Septembris. Crediderim, illum fuisse Teatinum Episcopum, qui anno 962. die 6. Kalend. Septembris interfuit consecrationi Ecclesiæ celebris Monasterij Sancti Bartholomæi de Carpineto Pinnẽsis Diœcesis vna cum Pinnensi, Aprutino, Valuensi, & Marsicensi Episcopis, in quo Monasterio à Bernardo Lindoni Comite Pinnensi constructo, atque dotato delatum est brachium dexterum Sancti Bartholomęi Apostoli, & collocatum in maiori Altari, ab Archiepiscopo Beneuentano eiusdem Comitis patruo; Rem narrat Chronicon eiusdem Monasterij lib. 1. quod extat apud me m.s.

10. LIVDINVS Rimoni suffectus creditur circa annum Dom. 965. satis autem constat, quod anno sal. 972. Othonis Magni temporibus, Imperij eius anno vndecimo, Othonis verò filij anno 3. Liudinus Episcopus de consensu Capituli, in emphiteusim, vt vocant, locauit, & dedit ad tertiam generationem Castrum Spulturium cum omnibus pertinentijs suis cuidam Fulcerio Balaberio cum onere annuæ solutionis census denariorũ centum soluendorum mense Septembri, sibi, vel successoribus suis, asserens Castrum dictum cum omnibus suis, nempè terris, vineis, pomis, arboribus, siluis, & alijs existentibus in Comitatu Pinnensi, & quorum fines, & limites & flumen Piscariæ, & Mare Castri Moscusi, aliorumque vicinorum locorum pertinentia attingebant ad Episcopatũ S. Thomæ pertinere, vel, vt inquit ipse, *de rebus eius esse reputabatur*. Hæc antiqua membranula scripta Teate manu Azzonis Iudicis & Notarij primi, anno, & mense Septembris, Indict. 15. quæ asseruatur in Archiuio Archiepiscopalis Teatinæ Ecclesiæ. Subscribunt se eidem documento præter Liudinum Episcopum, Gisus Archipresbyter & Primicerius, & alij. Erant, vt vides, priscis his temporibus in Teatina Ecclesia tres illæ enumeratæ in documento dignitates. Eo etiam Præsule Comes erat Teatinæ ciuitatis Transmundus ille, vt Leo Ostiensis, & Sigonius de Regno Italiæ referunt, quod cum Raynaldo & Oderisio Marsorum Comitibus coadunato exercitu Capuam per quindecim dies obsedit, ac latè omnia peruastauit, mortis vicissitudinem

secundæ causa Landenulphi Capuani Principis in Ecclesia S. Marcelli à perfidis viribus crudeliter occisi, cum ei Transmundus esset affinitate conjunctus. Hoc accidit anno 991. Obiit Liudinus Episcopus ann. Domini 1008. Ind. 6. septimo Id. Martij, vt in margine notatur antiquissimi MS. codicis sacrarij Teatinæ Ecclesiæ. Vixit iste in Episcopatu annos plus minus 43. Arbitror non leui suspicione hunc Episcopum fuisse origine Gothum, quod indicare videtur eius proprij nominis pronunciatio, Gothicum, quem nos Ludouicum pronunciamus; Liudinum, seu Ludouin dixere, hinc apud Cassiodorum Variar. lib. 4. Rex Italiæ Theodoricus scribens Ludouico Regi Francorum vtitur hoc titulo; Ludouin Regi Francorum, Theodoricus Rex.

11. LVPVS huius nominis secundus, antea vt credunt, Ecclesiæ Teatinæ Primicerius, ille idem, qui Luidoni documento subscripsit, licet de tempore, quo vixerit, neque cui successerit, vlla prorsus hucusque reperiatur memoria. Nomen tamen eius habemus ad calcem antiquissimi codicis Teatinæ Ecclesiæ in expositione ignoti authoris in quinque Prophetas, vbi in fine, legitur, quod ipse Lupus huiusce modi codicem Christo Domino in Ecclesia B. Thomæ Apostoli offert, subdens, *si quis eum inde alienauerit Anathema sit.* Et in alio Codice antiquæ Bibliothecæ S. Iustini, ad finem Hist. Pauli Orosij, hæc verba legentibus prostant; *Ego Lupus Episcopus offero hūc librum Domino Nostro Iesu Christo in Ecclesia B. Thomæ Apostoli, si quis eum indè alienauerit, anathema sit, Amen.* Et hæc de Lupo habent Diptychæ Teatinæ, quæ omnia adaptari posse videntur Lupo primo, & vnum crediderim Lupū præfuisse in Ecclesia Teatina, nisi me coniectura fefellit.

12. ARNOLPHVS, seu Arnolphus fuit circa hæc tempora Teatinus Episcopus, quoniam verò tempore præcisè hanc Ecclesiam regendam suscēperit, an immediatè Luidino successerit, vel post Lupum illum secundum si fuit, mihi hæc scribenti incompertum est. Hoc tamen constat ex quodam veteri documento Archiuij Teatinæ Ecclesiæ, quod anno Dominicæ Incarnationis 1049. mense Martij. Ind. 2. commutationem quandam fecit Arnolphus (propriij documenti verbis vtor) *de quibusdam petys terra sitis in Comitatu Teatino in Villa de Casa Offeri in ipsa valle & Sanctæ Mariæ, &c.* in quodam Polando filio Alberti, de quo rogatus fuit quidam Notarius & Iudex nomine Conu. Teate. Eo etiam fortè sedente Pretule Transmundus Comes Teatinus alterius Transmundi Ducis, & Marchionis filius anno Dom. 1012. vt proloquitur vetus monumentum, *donat, tradit, atque concedit Monasterio, & Ecclesiæ, quæ ædificata est in honorem B. Stephani Papæ, quæ sita est in suprascripta Ecclesia, & Territorio Teatino vocabulo à Racone, & Benedicto tunc Abbati, posteaque & successoribus suis, pro anima sua, & Adelaidis Comitissæ sui sui, & pro anima Adeleidæ Comitissæ Auiæ sue, & pro anima Transmundi Ducis, & Marchionis patris sui, seu genitoris, & pro anima beatæ Gaidæ Comitissæ genitricis sue, & pro anima Adonis Comitis germani sui, & pro anima Marrocia Comitissæ coniugis sue, & pro anima Berta, alterius coniugis sue, & pro anima Adonis, & Landulphi Comitum eius filiorum, & pro omnibus parentibus suis, qui amodo deinceps de suo genere legitime masculini sexus nati fuerint ipsam Ecclesiam B. Mariæ Euangelistæ quæ sita est in Territorio Teatino vocabulo Curbini, & terras circumcirca dictam Ecclesiam pro mensura modiorum mille ducentorum habentur in pr fine terra suprascripti Comitis Transmundi à prædicto fine fluminis Aterni cum aqua sua, & cum toto molendino de ambis lateribus, qua res sunt in loco, qui dicitur Gualdo, qui est ipsa Ecclesia quæ ædificata est in honorem B. Ioannis Baptistæ, & B. Firmani Confessoris, & Beatorum Martyrum Eustachy, Agapiti, Thomæ & Theonisti, & terra in circuitu dictæ Ecclesiæ pro mensura modiorum octingentorum & habent fines cum prosine via circa alios suos confines, &c. Scriptum Teate per manus Adelperti Iudicis & Notarij, cum subscripsit ipse Transmundus Comes cum tribus aliis testibus.*

Anno 1012. quidam Petrus, Dodocto, & Doho germani fratres Leonis filij donant, & confirmant Monasterio Sanctissimæ Trinitatis sito in Comitatu Teatino iuxta fines Caluni Sancti Boni, *in loco, qui nominatur ad duo Virgini, & Orsonis tunc Abbati quædam bona sua in Territorio Teatino in loco, qui vocatur ad arano, &c.* Actum Teate per manus Dodati Notarij. Anno verò 1027. Pandulphus Comes montis Oderisij filius Oderisi *construxit Monasterium Sanctæ Mariæ de Nuce*, quod deinceps Abbatia dictum est de Valle Anglonis Triuentinæ Diœcesis, illudque dotauit iis bonis, vt in documento, *Ipsa Rocca, & Casale dictæ Rocca cum tenimentis suis, & ipsa tenimenta cum viis intrandi, & exeundi in arboribus, stratibus, & omnibus rationibus suis, nihil sibi, vel successoribus suis ut reseruando, & obligat se, & successores suos ad obseruantiam sub pœna mille solidorum Constantini, & ipsi sunt confines Territorij Rocca Abbatis. In primis à monte calno, incipit, & ipsum montem calnum totum & descendit in Mutia, qua dicitur Mutia Basbaonis, & ab ipsa Mutia descendit in Rino, qui dicitur fossatus, qua tenditur ad locum Magrantarum, qui est propè in fine territorij Cantalupi, & ab ipso loco protenditur ad fontem de Drogo, qua est in fine territorij Cantalupi, & ab ipso fonte protenditur ad terram, qua dicitur filij Adami: ab ipsa terra ascendit in terram ciuitatis, qua est in capite Larta & per ipsam terram descendit*

dit

dit in Vallonem, qui dicitur Ofente, vbi iungitur cum riuo Lufernali, qui dicitur Caramello, & vadit per ipsum Ofantem vsque in riuo, qui inuenitur omni tempore aqua, & ab ipso riuo ascendit ad fontem Auellana, & ab ipso fonte ascendit ad Abietem, qui manet in confinibus territorij Rogi, & territorij Castri Castillionis, & ab ipso Abiete protenditur vsque ad lamam Camaßarum, & ab ipsa lama descendit vsque ad lacum Angloneñ, & ab ipso lacu vadit in antea in Vallone Rogi, & per ipsum, & Vallonem protenditur vsque ad fontem de Sparuera, & ab ipso fonte vadit in antea, & redit ad priorem finem, & mediat in posterum dictam Roccam vocatam Roccam Abbatis, &c. Donationis documentum datum est per manum Auxoueríci Iudicis & Notarij in loco prædicti Monasterij. Donationem prædictam confirmauit postea Rogerius primus Siciliæ Comes & Italiæ Rex, Rogerij primi Comitis filius, qui se Christianorum Adiutorem, & Clypeum nominat anno Regni sui primo, vt patet ex eius originali diplomate sigillo plumbeo suto Dat. Messanæ per manus Vidonis Protonotarij sui 5. Octobris 1130. Indict. 8. in quo fit specialis mentio eorum, quæ eidem Monasterio conceduntur, & confirmantur vltra prædicta, *Ecclesia S. Quirici de Gipso, Ecclesia S. Ianuarij de Gipso, Ecclesia S. Iustæ de Rocca de Ofente, Ecclesia S. Nicolai de Cruce, Ecclesia S. Helenæ de Cantalupo, Ecclesia S. Iustæ de Belmonte, Ecclesia S. Viti, Ecclesia S. Gregorij, & Ecclesia Sancti Laurentij de Belmonte cum terris, siluis, aquis, aquarumque decursibus, pratis, atque molendinis.*

Anno verò 1028. eodem Præsule fortasse Arnulpho, imperante Conrado, Acto Comes Transmundi Comitis filius, donat & concedit iuxta legem Luitprandi Longobardorum Regis pro anima sua, & pro anima Transmúdi Comitis & pro anima Marrocię Comitissę vxoris suæ, genitorú suorú, & pro anima Gislæ Comitissæ vxoris suæ Monasterio S. Trinitatis sito in Comitatu Teatino ad duas Virgines, & Ioanni tunc Abbati eiusdem Monasterij petium terræ propè ipsum Monasteriú de sua hæreditate modiorum septuaginta, &c. Datum per Benedictum Iudicem & Notarium, anno 1044. Credinulphus Dominus Teatinus exædificauit Abbatiam Sanctæ Mariæ inter montes, quam pluribus suis bonis ditauit, instituitque ibi primum Abbatem Iobertum Sacerdotem Anachoritam. Hæc tametsi ad Arnulphum Episcopum, neque ad Teatinam Ecclesiam directè videntur attinere, visa sunt tamen obiter notanda, ne penitus deperiret memoria, & ne simul oblitioni inuoluerentur nomina Comitum, qui quondam Teatinam ciuitatem illustrem reddiderunt.

13. ACTVS, vel Acto ex Marsorum Comitibus vir longè clarissimus successit Arnolpho in Episcopatu Teatino ab Ecclesia Marsorum translatus à Victore Papa II. anno Domini 1056. de qua translatione ipsi Actoni amàter gratulatur Nicolaus Papa II. in diplomatis sui proœmio, quo omnes terras, possessiones, iura, Ecclesias, plebes, & omnia, quæ antea possidebat, Episcopatui Teatino confirmat. Diplomatis exemplar integrum damus ex Archiuio Canonicorum Vaticanæ Basilicæ à me scriptum.

Nicolaus Episcopus seruus seruorum Dei. Dilecto Confratri Actoni Sanctæ Teatin. Ecclesiæ Episcopo, vniuersisque successoribus tuis in Ecclesia eadem canonicè promouendis in perpetuum.

Etsi inbemur, dum tempus habemus ad opus bonum operari; maximè tamen ad domesticos fidei, vnde omnibus Ecclesijs Christi, pro ea, quę nobis credita est dispensatione, sollicitudinem nostram debentes, sic debemus inuigilare longinquis, ne in aliquo absimus propinqnis. Itaque ad suggestionem tuam charissime Confrater, & Coepiscope, ac te, quem à reu. mem. Domino nostro Victore ex Episcopatu Marsicano ad Teatensem promotum gaudemus, & antecessoribus nostris, atque nobis fideliter & iugiter deseruire in S. Romanæ Ecclesiæ cura cognoscimus, Episcopatum Teatensem cum omni sua integritate, & pertinentia, sicut antiquis, & iustis limitibus determinatur, confirmamus, scilicet à Staffilo inter montes, & ipso monte de Vrsa, & quomodo pergit in Coya, & ponit terminum in aqua, subtus terra vsque ad aquam sonulam, & quomodo pergit vsque in montem de Teste, & vadit per vinæ montem, & qualiter pergit vsque mons Clani, & quomodo pergit ipso fluuio de Trinio vsque in littoribus maris, & iuxta mare vsque in Piscariam, & redit in priorem finem, quod est ipso staffilo. Igitur statuentes Apostolica auctoritate confirmamus Tibi, successoribus tuis, nec non Ecclesiæ tuæ ciuitatem Teatensem, & Castellum Tribullianum, & Curtem Cisternæ, Curtemque de Patroncello, nec non Castellum de Geneſtrale cum Plebe S. Michaelis, montem quoque Filardi cum Cappella Sanctæ Trinitatis, Plebem S. Martini de Turri, & partem de Aterno cum Plebe Sanctorum Languciani, & Domitiani, & partem de Portu, ac Castellum de Sancto Ioanne cum sua Cappella, Castellum quoque de Plebe S. Hilarij cum eadem plebe, & Castellum de Villa magna cum Plebe S. Michaelis, Plebem etiam S. Mariæ de Caramancio, & Castellum de Luco, Castellum quoque de Petra, Plebemque s. Ioannis de Albateco, Castellum Pulueri cum sua Cappella, Plebem etiam s. Stephani in Baxano, & Plebem de Buulanico & Plebem s. Martini de Terra Doni Tresidij, & montem Pergę cum Sancto Angelo, & sedibus molendinorum, Plebemque de Iuliano, & Plebem s. Cęciliæ, ac Ple-

bem de Piro Coartio, & Plebem de Oucule, A
Plebem quoque s. Mariæ in Bari, & Plebem s. Mariæ in Domo, & Plebem de Attissa, & Monasterium s. Mauri, & Plebem s. Nicolai de Monte Oderisij, & montem Acuto, & in furca & vltra Piscariam Terras eidem Episcopatui pertinentes. Hæc omnia, & multa alia prædicto Episcopatui pertinentia, quæ hic non sunt descripta, confirmamus, Plebes scilicet, & Cappellas, & Castella, Curtes cum omnibus suis pertinentijs, & decimationibus, atque oblationibus fidelium mortuorum, atque viuorum, nec non primitijs, ac omnibus dationibus Episcopatui canonica auctoritate pertinentibus. Si quis autem, quod absit, de his omnibus, quæ prædiximus, temerario ausu, siue Imperator, vel Marchio, aut Comes, aut aliqua persona laica, aut aliquis B
Episcopus, siue Abbas, Monachus, vel Presbyter infringere, vel minuere, aut retinere præsumpserit contra tuam Ecclesiam, vel cõtra tuam voluntatem, & successorum tuorum statuentes Apostolica auctoritate, sub diuini Judicij interminatione, vt nulla vnquam magna, vel parua cuiuscunque dignitatis, aut Ordinis persona, sicut supra in præfati sumus, te, vel successores tuos de prænominatis bonis Ecclesiæ tuæ, vel de omnibus ad eam iustè pertinentibus inquietare, vel molestare audeat, nec aliquis Archiepiscopus, vel Episcopus in sua Diœcesi quicquam pro constitutione ordinare, vel agere sine tua, successorumque tuorum licentia audeant, sed contrarietate remota ecclesiastica cum suis Iustitijs perpetualiter quieta remaneat. Qui verò hæc, quæ à nobis pro intuitu promulgata sunt infringere, vel in aliquo transgredi, sicut diximus, præsumpserit, omnipotentis Dei iram incurrat, & nostro anathemate confossus pereat, sed & cum Diabolo damnatus gemat, & insuper sciat se daturum centum auri libras, medietatem sacro nostro Palatio, & medietatem ipsi prædicto Episcopo. Qui verò pro intuitu obseruator in omnibus extiterit, custodiens huiusmodi nostri priuilegij constituta ad cultum Dei respicientis, benedictionis gratiam à misericordissimo Domino Deo habeat, & vitæ æternæ particeps esse mereatur in sæcula sæculorum. Amen.

Scriptum per manus Crescentij Notarij & Scriniarij Sanctæ Romanæ Ecclesiæ mense Maio die secunda, Indictione duodecima Locus † Signi Domini Papæ. *Dat. Romæ 6. Non. Maij An. Domini Nostri Iesu Christi* 1059. *per manus Humberti Sanctæ Ecclesiæ Silua candidæ Episcopi & Apostolicæ Sedis Bibliothecarij Anno primo Pontificatus Domini Papæ Nicolai II. Indictione duodecima.*

Huius Actonis Episcopi tempore Comes Teatinus erat Transmundus quidam, de quo Sigonius lib. 8. hist. reg. Ital. scriptum reliquit, quod anno 1055. tres Apostolicæ Sedis Legati anno superiori Constantinopolim à Leone Papa IX. causa hæresis, obortæ a Michaele Patriarcha Constantinopolitano, qui primam Sedem fauente Constantino Græco Imperatore sibi vindicabat, missi, post benè peractam legationem Romam, cum magnis muneribus redeuntes, & per Apuliam iter habentes, ab eodem Comite per libidinem, & auaritiam, vt inquit, despoliati sunt. Anno 1058. vt ex antiquis membranaceis monumentis habetur, Zarellus, siue Sarellus filius Raynaldi de Comitatu Teatino donat Actoni Episcopo, & Sancto Thomæ Apostolo Ecclesiã S. Mauri in territorio Teatino vocabulo in Burba, Ecclesiam S. Saluatoris intus Castrum Castellare, & aliam Ecclesiam S. Saluatoris ante Castellum de Ceresolo in casis & alijs omnibus eorum pertinentijs, & sunt terræ modiorum 250. & fines assignantur à capite vertex montis de Ballano, à pede flumen Sangri, à lateribus terræ Comitis Actonis. Donat etiã Molendinum in supradicto flumine Sangri. Anno 1059. Acto interfuit Romano Concilio à Nicolao II. celebrato, quo se subscripsit post Pandulphum Episcopum Marsorum. Anno verò 1060. Morellus Ilperini filius, & Cono, atque Bernardus germani fratres iuxta facultatem sibi traditam per legem Longobardorum, & Capitulare Caroli Magni dono dederunt eidem Actoni Episcopo Teatino, & successoribus suis, de rebus proprijs in loco, *qui nominatur fluuius Fauri, idest vnam petiam terræ pro molendino ædificando mensura modij vnius cum ipsa forma de ipso molendino, & habet caput sine fluuium fauri, & ipsa arcata de ipso molendino, pedes sine terra, quæ ipsis donatarijs remansit &c.* Aliam donationem habemus Actoni Episcopo factam à Borrello Borrelli filio, aliosque Borello Borelli filio anno 1065. die 15. mensis Maij, Indict. 3. de Castro Lecti sito in Comitatu Teatino, cũ omnibus bonis, iuribus, ac pertinentijs suis, quæ cum plurimi facite ad illa Actonis illustranda tempora, illam exhibeo ab exemplari sumpsi.

In nomine Domini. Anno Incarnationis Dominicæ 1065. die 15. mensis Maij, Ind. 3.

Ego Borellus filius Borelli, & Borellus infans filius supradicti Borelli, bona & spontanea voluntate cogitauimus diem mortis, & æterni iudicij, & speramus, atque desideramus habere Dei Omnipotentis misericordiam pro mercede, & redemptione animarum nostrarũ, & pro redemptione animæ genitoris, & genitricis nostræ, cum Dominus dignatus fit dicere. *Venite benedicti Patris mei, percipite regnum, quod vobis paratum est ab origine mundi*; declaramus etiam sicut in edicto Longobardorum continet pagina, quia Dominus Luitprandus Rex in suo Capitulare instituit, vt si quis Longobardus de rebus suis in Ecclesia, aut in locis Sanctorum donare aliquid voluerit, in omnibus

bus habeat potestatem, & quantumcunque donauerit, firmum & stabile permanere debeat, quia in locis Sanctorum, nec thinx, nec lanechilt impedire debet, eo quod pro anima sua fecerit, & Dominus Carolus Imperator in suo Capitulare sic affixit, vt si quis Longobardus de rebus suis pro anima sua chartulam donationis cuilibet facere voluerit, absolutè faciat vnusquisque de rebus suis quod velit, & nouerit, & quia nullum aliud melius est inter virtutes eleemosyna, quam de proprijs rebus in Sanctis Ecclesijs aliquid tribuere, modo verò ea videlicet ratione nos supradicti Borrellus, & Borrellus aliquantulum de rebus nostris pro anima nostra, & parentum nostrorum donauimus in Episcopio S. Thomę Apostoli & Iustini Confessoris tibi Actoni Episcopo, quod situm est in ciuitate Teatina, vbi nunc præsenti tempore Acto Episcopus regnum tenere videtur, hoc est de re nostra, quæ nobis ad conquisitum nostrum obuenit, & est ita res in Comitatu Teatino in vocabulo in Domo, vbi Sancta Maria *allo letto* vocatur, idest integra Ecclesia Sanctæ Mariæ cum ipso Monasterio cum cellis, casis, intrinsecùs & extrinsecùs cum dotibus & libris & oratorijs suis, vel ornamentis Ecclesiarũ, sicut ad supradictum Monasterium pertinet: & insuper concedimus in Episcopio S. Thomæ ipsum Castellum de *lo letto*, & omne ædificium, & firmamentum eius, & cum introitu & exitu suo, & cum ipsa Ecclesia, quæ in eodem Castello est dedicata cum cellis & dotibus, & libris, & oratorijs, seu ornamentis, cum casis & rebus consuetis, ita vt qualiter nobis dare debent, tal ter vobis persoluant cum ipsorum datis, quæ nobis debent, & cum omnibus pertinentijs, vel subiacentijs suis, & cum molendinis, & locis molendinorum, & sicut omnes istæ res de ipso Castello infra fines modiorum mille quingent. de terra habent fines à capite fine Cæsa longa, & fine Pesco Dodati Ioannis Boni, pede fine Alberto no de vno latere fine fossato sicco, ab altero latere fine terra, quæ supradicto Borello remanlit, & concedimus nos supradicti in ipso supradicto Episcopio Ecclesiam Beati Petri vocabulo ad ipsa Taranta cum cellis, & dotibus, & libris & Oratorijs suis, vel ornamentis Ecclesiarum, & cum ipsa pertinentia, quomodo ad eandem Ecclesiam pertinet, & sunt ipsæ supradictæ res infra fine mod. 11. à capite & pede, & ex omni parte est terra Borelli, & alia Ecclesia S. Martini, quæ ibidem est dedicata cum cellis & dotibus, & libris, vel ornamentis Ecclesiarum, & cum ipsis pertinentijs, quas filij Tedaldi in eadem Ecclesia antea delegarunt, & est ipsa pertinentia infra fines modiorum sexaginta, à capite cuius & pede, & ex omni parte est terra Borelli, est alia Ecclesia Sancti Christiani vocabulo in Palena cum cellis & dotibus & libris, & Oratorijs suis, vel ornamentis Ecclesiarum, & cum pertinentia sua, quæ est infra fines modiorum 400. à capite & ex omni parte est terra Borelli. Infra ista prænominatos fines cum supradicto Monasterio, & Castello, & in supradictis Ecclesijs, & cum vineis, vineaticis, campis, siluis, pratis, pascuis, salectis, oliuetis, pomis & arboribus fructiferis, & infructiferis, & in aquis, aquarumque cursibus, & vsibus aquarum & cum omnibus & in omnibus quantum supra se, vel infra se habent in integrum per hanc cartulam donamus, & concedimus pro anima nostra, & parentum nostrorum, quod exinde nullam in supradictis rebus fecimus nobis reseruationem, vel hæredibus nostris, seu ad quemlibet hominem, sed in integrum qualiter prælegitur sic concedimus, hæc omnia in Episcopio S. Thomæ Apostoli, & tibi Actoni Episcopo posterisque & successoribus tuis ad habendum, & possidendum, vt inde faciatis sicut de alijs rebus vestris facere debetis, absque alicuius contradictione, vel calumnia. Si quis verò huius rei minorationem, aut inuasionem, seu disturbationem facere tentauerit, tam nos, quàm nostri hæredes, seu quilibet homo, sciat se in tremendo iusti Iudicis examine rationem esse redditurum, & pro hac causa in Sanctorum Patrum maledictionem incurrendo, & cũ Iuda traditore, qui ab Apostolorum agmine segregatus est, damnandum in stagnum ignis, & sulphuris ardentis. Hoc etiam repromittimus vobis Actoni Episcopo, posterisque, & successoribus tuis atque obligamus tam nos, quam hæredes nostros ex omnibus supradictis rebus, quas pro anima nostra & parentum nostrorum in Episcopio S. Thomæ tradidimus, si exinde aliquid retollere, vel minuere, seu foras eijcere præsumpserimus, aut si hanc chartulam concessionis irrumpere, vel falsare tentauerimus, vel si vobis & successoribus tuis à nobis, seu à nostris hæredibus defensata non fuerit, cuius exinde nostrum culpa claruerit, componat vobis, vel successoribus tuis, vel in supradicto Episcopio pœnam auri optimi libras quingentas. Et cartula ista concessionis, & donationis in supradicta ratione amodò & semper firma & stabilis permaneat. Quam verò cartulam à supradicto Borrello, & Borrello, vt superiùs scripsi, ego Cono Iudex & Notarius Indictione supradicta, & die mensis supradicti. *Acta in Teate feliciter.*

Eidem Actoni Episcopo, & in ipso Episcopio S. Thomæ Apostoli, & in ipsa ciuitate Teatina anno 1067. mense Aprilis Acto Comes Transmundi filius pro anima sua, & pro anima genitoris sui donauit *de rebus, quæ sibi in hæreditate contigerunt infra Comitatum Teatinum in vocabulo ipso Castello de Puzzo Corbario idem integram ipsam Ecclesiam Beatæ S. Victoriæ cum cellis & dotibus & libris, & Oratorijs seu ornamentis*, &c. Alia bona donasse notantur in chartophylacio scripto ab eodẽ Iudice & Notario Cononе. Plura alia donationis documenta haben-

cus Præsulatus Attonis scripta, ad quem ægrotantem Alphanus Salernitanus Archiepiscopus sapphicum scripsit.

Multa promittis tibi, quæ nocere
Dire debebunt, neque te solutus
Protegit risus, nec honor iuuabit
Præsulis Attho.
Sacra mendacem canonum statuta
Præsulem damnant, vetat, atque vulgus
Legis in contractibus approbando
Dicere quidquam.
Desuo lectas grege sponte vacans
Sex mihi mirabile sorte munus
Tunc inauditum quod erat Casino
Teste dedisti.
Namque sex harum velut intimatas
Prima cum Nino Babylonis altos
Condidit muros, Cataclysmus illa
Sensit in Arca.
Omnium linguis auium fœcunda
Te loqui planè docuit, beatus
Si tuus scires modo sic Latina
Reddere verba.
Artium septem studijs & omni
Penè doctrina fugat perita
Teque Timæum socio Platonis
Tertia scripta.
Quarta quæ felix recreatis aurem
Semper a cauda tibi sufflat aptam
Nec sinit cælum nisi te leuare
Cornibus ibis.
Semiuestitum genuit cucullo,
Quinta causarum comitem tuorum
Pontium, cum qua sine fine mendax
Totus haberis.
Pebribus te sexta tuetur atris.
Floribus lætis speciebus herbis
His tuo fiet stomacho salubris
Potio trunci.
Si potes; noli mihi Præsul Attho
Vltra mentiri, cole sic amicum
Vt decet fidum, tibi nec vlla
Causa nocebit.

At parum profecit Alphanus amicum exorans ad suam bonam valetudinem medicis potionibus procurandam; quamobrem cum ad clauum Teatinæ Ecclesiæ ann. 15. sedisset, animam efflauit anno sal. 1071. ætatis suæ 38. apud Romanam Curiam, corpus eius Casinum delatum, ibidem honorificè conditum, atque hoc elogio exornatum ab eodem Alphano.

Præsulis Attonis tumulasti membra Casini,
Marsia cui tribuit iusta priora tuis.
Illius vnde domo manauit origo parentum
Regibus à Gallis linea ducta docet.
Principibus Marsis satus est de stirpe Quiritum,
Mane cum Sedis Thetis honore dedit.
Illic nam Genitrix operum tibi virgo locauit,
Monstret vt Ecclesia iura laborque sua.
Vnus amicorum, qualis cum vtiliores
Marsia, vel Thetis nouit habere fuit.
Ante dies septem quam sol in piscibus esset,
Annos triginta natus & octo fuit.

Attonis Præsulatu apud Boccanicum oppidum propè Teate ad Cælum euolauit B. Aldemarius Capuanus Cassinensis Monachus anno 1070. qui plura Cœnobia in Teatina Diœcesi condidit, cuius corpus religiosè colitur ibidem in Monasterio à se constructo, eius vitam scripsit Petrus Diaconus Cassinensis, quam typis euulgauit Michael Monachus in sanctuario Capuano. Nec silentio inuoluendum videtur, quod huius Attonis Episcopi Teatini temporibus ann. 1062. in Aterni, seu Piscaria Teatinæ Diœcesis oppido insigne miraculum accidit omni fœculo memorandum, nam de cerea imagine Saluatoris Nostri Iesu Christi à Iudæis in eodem oppido commorantibus supra quadam antiqua tabula lignea in Crucifixi similitudinem expressa, acubus, & lancea perforata sanguis emanauit, qui adhuc in ampulla vitrea asseruatur, & religiosè colitur apud Ecclesiam Teatinam, ac frequenter populo ostenditur exosculandus, cuius rei historiam in calce peranti, qui Codicis m.s. eiusdem Ecclesiæ continentis sancti Gregorij Magni vitam à Gulielmo Diacono Teatino Exberranni filio dono dati, hic verbatim recitare libet.

Incipit tractatus de Passione Domini facta in Ciuitate Aternensi.

In tam magno mysterio, in tam admirabili Sacramento, in tanto miraculo cunctisque generationibus abscondito, in tota serie veteris legis non testificato, à prophetis non præcognito, sub gratia Euangelij à nemine reuelato, ab ipso Christo, in quo omnes thesauri sapientiæ & scientiæ absconditi sunt, non manifestato: nostris autem temporibus, in quibus fines sæculorum deuenere, mirabiliter completo, seruet animus meus, non ad doctos, non ad perfectos quoq; sed ad simplices & ineruditos fida narratione promere quæcunque notitiæ & sagaci scisitatione potui super his perquirere. Non enim eo animo, nec ea præsumptione hæc scribo, vt existimem pusillanimitatem ingenij mei parem huic oneri ferendo, sed quia nulla lingua debet silere laudes Conditoris. Refero hæc non in persuasibilibus humanæ sapientiæ, sed in simplicibus verbis, vt hæc magnalia Dei in multis innotescant, & clarescant futuris generationibus.

Anno ab Incarnatione Domini millesimo sexagesimo secundo, gubernacula Sedis Romanæ

mane Papæ Alexandro ter quaterque beato, inter grauissimos turbines & insidiantium inexplicabiles inteſtationes moderante. Regni autem Romani insignia victoriosissimo Rege Henrico gestante, gens praua Iudæorum, & exasperans, in ciuitate Aternina, quæ est iuxta flumen, quod vocatur Piscaria, habitans, nondum ab antiqui furoris debacchatione manus incontinentes refrenans, nondum satiata opprobrijs, derisionibus, illusionibus, contumelijs, terroribus Saluatori nostro ingestis, quasi iam vetustate sui obsoletis incredulitate magistra, mutuis incitant se sermonum stimulis ad cruentandum denuò manus adhuc de prima effusione sanguinis stillantes, multis se exacuunt consilijs, & exhortationibus frequentissimis. Ad ignominiam Christianitatis vniuersæ conantur, moliuntur, quærunt, cogitant, qualiter possint in Christum frendere, & execrationes, & transgressiones patrum, quas fecere Christo ambulãti in carne, saltim imaginariè reiterare. Tandem firmato sermone nequam, vt mucrone anathematis percuteretur quisquis eorum facta non imitaretur. In proxima quarta feria ante celebrãdam immolationem agni immaculati, iam inclinante die, & nocte infidelitatem eorum nouo marcore opacante, armant se, accingunt se ad illudendum soli fugati. Ne mireris quisquis es, quod protraho sermonẽ, refugiens indicare id, quod est triste, quod tamen necesse est, licet tardè proferre. Tu quidem fideliter gestis, & iam hic suspenso animo exitum rei videre gliscis: naturale enim est quodammodo, vt rarò satis properetur festinantibus. Mihi autem inter dicendum riget coma, horror vehemens occupat omnia membra: moriuntur in ipso palato quæ efferre debeo verba: balbutit lingua: mens mœrore graui refugit meminisse piacularia flagitia: gelante sanguine cuncta glaciantur potẽtia: & cũ vix refumptis viribus recolo atrocissimum facinus, dulcius est torrente lacrymarum totum me dissolui, quàm aliquid de tam dira insultatione nostri Reconciliatoris effari. Verumtamen velim nolim, cum multis singultibus illam, cum inenarrabilibus gemitibus, & defluentibus per genas lacrymarum imbribus edam. Ingressi Synagogam decem numero, in tabula lignea iam carie vermibus exesa imprimunt ceram, quæ pertõ ante, & lineamenta corporis Dominici, & Crucis imaginariam exprimeret formam manibus, pedibusque acus infigunt. Capiti in modum coronæ acus circumponunt, primique armiductores sceleris Iuda, Samuel, Mei, tetenderunt arcum, parauerunt sagittas suas in pharetra; iaculantur tela, vibrant quassatis lacertis spicula, latus vtrunque aperiunt lancea. Qua rabie peracta, nocte vegete redeunt scelerati ad scelerata domus suæ cubilia lætantes super vesania sua, quasi qui inuctis spolia multa. Mutuò dant fidem, neminẽ in prodituros tanti facinoris atrocitatẽ.

In crastinum autem cum sol iubar radiorum vbique spargeret, vt, quod in vero sole mysterij delituit, fulgore suo panderet, more solito ingrediuntur execrationis domum, ac mira dispensatione Domini, vident laticem cruoris per effigiem diffusum: vident guttas sacrosancti Sanguinis terratenus stillasse, & minutiatim puluери adhæsisse. Illicò animo consternati, & rea conscientia torquente terribiliter sunt exterriti. Væ nobis, inquiunt, si Christiani hæc resciscunt, certè nulla spes viuendi, nulla fiducia, securè moriendi. Sicut nouum sacrilegium commisimus, noua supplicia, pœnas inauditas, exitium factis nostris dignum, ac exterminium recipiemus. Stant trepidi auribus arrectis, quæque vicina perlustrant crudelibus & sanguinolentis oculis, si quis assistat proditor sceleris. Sed cum mille ingenijs pertractarent, qualiter hæc occultè celent, nil hoc tutius, nil hoc ad abscondendum excogitant efficacius, quàm vt curiosè, diligentissimèque rasa tabula, terra etiam, vbi cecidit sanguis, glebatim guttas colligant, & in vase vitreo admodum modico repositas, in secretissima parte abscondant: dicunt, & faciunt. Effigiem etiam informem materiam glomerando diffingunt. Et qualiter nullum vestigium, & nullum indicium, nullum signũ supersit, ex quo percipiatur, callidissimè timore magistro argumentantur. O infelicissimi Iudæi, quorum cor lapideum in stylo ferreo conscriptum, & vngue adamantino sculptum. O insensati, quorum iniquitatem reuelabunt Cœli, aduersus quos terra consurget in die furoris Domini. O miserrimi quid hoc factum tergiuersatione calliditatis vestræ offuscare frustra nitimini? O frontis durissimæ [illegible] impudentissimum, quondam dato pretio corruptis eos, qui dicerẽt, venerunt discipuli, & corpus eius sunt furati, & cogitastis tali techna obnubilare magnificam gloriam Resurrectionis Domini; tamẽ omnis opera vestra funditus est cassata. Et hoc figmentũ mendacij vestri præcinuit Dauid Psalmista: In multitudine virtutis tuæ mentientur inimici tui Domine. Nec etiam similiter in vanum laboratis, cum occultare disponitis mysterium diuinitatis: omnia enim hæc occulta vestra & abscondita tempore suo luce clariùs patebunt, & mira nouitate sui, animos omnium, qui audierint miro ardore in se incitabunt. Certè in vniuerso mundo quacunque prædicabitur, & per omnes vicos & plateas, & castella, & ciuitates super hac magnificentia, & cãticum nouum, & laus plurima in ore omnium cateruatim Domino decantabitur. Vos ipsi tempore illo multitudine miraculorum illecti, subita flamma incensi, veterem hominem exuti, & stola candida baptismatis, niueoque agni vellere induti, Domino confitebimini, & in diebus illis, ea quæ nunc tanto studio occultatis, spõte vestra in omnibus gentibus annũciabitis, & implebitur Dauidica vaticinatio;

Lingua canum tuorum ex inimicis ab ipso. Et iterum. Inimici defecerunt framex in finem. Item deficiant peccatores ex terra, & iniqui ita vt non sint. Et, Esaias: Reliquiæ, inquit, ex Israel salue fient. O mira erga nos, & circa Iudæos diuinæ pietatis dignatio. O inæstimabilis caritatis dilectio. O altitudo scientiæ & sapientiæ Domini, quàm incomprehensibilia sunt iudicia eius, quam inuestigabiles viæ eius. O quàm admirabilis dispositio Sacramenti à sæculis absconditi. Hinc Dauid; Mirabilis facta est scientia tua ex me Domine, confortata est & non potero ad eã. Item ipse: quàm magnificata sunt opera tua Domine, nimis profundæ sunt cogitationes tuæ: Item, quis Dominus magnus, sicut Dominus noster, & magna virtus eius, & sapientiæ eius non est numerus. Item, multa fecisti tu Domine mirabilia tua, & cogitationibus tuis non est qui similis sit tibi. Et Salomon. Sapientia Domini præuidet omnia, quis inuestigauit? Item ipse; Radix sapientiæ eius cui reuelata est? & astutiam illius quis agnouit? Item ipse, quoniam mirabilia sunt opera Domini solius & gloriosa, & absconsa, & opera illius inuisa hominibus, Domine Dominus noster, licet spiritus tuus effugiat disciplinæ effectum, & auferat se à cogitationibus peruersis, & non intret in corpus subditum peccatis; tamen ad glorificandum opera tua, oculos nostros interioris hominis illuminas. Mirabilia sunt enim, Domine, opera tua; & cum ea scrutatur anima mea, inuenio magnalia hæc nostris temporibus completa, tanto mirabiliora, quanto à præteritis sæculis non sunt audita. Humani generis causa cum esses inuisibilis, & interminus, non ex virili se[illegible] sed ex mystico spiramine, & virtute Spiritus sancti obumbrante, pudorem humani exordij non recusasti, aluo virginali conceptus, naturam carnis nostræ per huius admixtionis societatem sanctificandam in te accepisti; partum, vagitum, pœnas, onusque naturæ nostræ, contumelias, sine quo peccati transcurristi, ex quo omnia, per quem omnia, in quo omnia humani lege partus progrediês humilitate tua, nobilitatem, contumelia tua honorem conferens nobis, nato tibi famulari sunt Cœli melliflui facti; stella mox noua luce, nouo ductu, nouo satellitio ancillabitur tibi: Deitas tua nequaquam quiuit latere, signorũ prodente varietate: Nouo genere potentiæ, mutauit originem vnda, aqua vinum iussa fundere: Cæcis lumen restituisti, lepram inridam tactu placido fugasti: filium vnicum matris viduæ eum iam efferretur, tanto loculo suscitasti: putrem Lazarũ ad superos prodire fecisti: filium cuiusdam de turba spumantem, dentibus stridentem, & arescentem, elisum in terra, frequenter missum in ignem & aquam, comminando spiritui immundo liberasti: fluxum sanguinis constrinxisti: de quinque panibus, quinque millia hominum saturasti: stagnum fluctuãs sicco vestigio peragrasti, petram percussisti, & torrentes aquarum emanare fecisti, in passione tua, cum de torrente in via bibisti, sanguinem & aquam de latere tuo produxisti, vitæ portitor gustãs mortem morsu momordisti, male potens imperium Diaboli, portas æneas, & vectes ferreos confringendo deuicisti, carnem tuam sine corruptione suscitasti, clausis ianuis ad discipulos intrasti, fœnum carnis nostræ altis sideribus inuexisti, alia perplura, quæ sciês prætereo, quia prius deficiet vox quam numerentur, mira fecisti: Granum sinapi terræ iniectum facis surgere, aliud in sexagesimum, aliud centesimum: terram hibernali glacie concretam tempore certo vernare facis, venustate fructuum suorum singulis quibusque in fœtu suo decorè pullulantibus, & vberibus pleniis pubescentibus, secundum genus suũ. Per manus etiam Sacerdotum, siue bonorum, siue peccati compede detentorum, panem in carnem tuam, & vinum in sanguinem inuisibiliter cotidie transferens. Et hæc omnia, quæ retuli quasi vilescere facit ipsa diuturna assiduitas & obliuisci facit quodãmodo mysterij nostris temporibus completi, inexplicabilis omni linguæ & omni æuo inaudita, nouaque nouitas. A sæculo enim non est auditum, ex cerea imagine vndam sanguinis emanasse. Nunc verò factum & audiuimus, & vidimus, & nobis crebrescẽtibus miraculis omnem scrupulum ambiguitatis abscidimus, & fide firmissima tenemus, quia Dominus prospexit de excelso sancto suo, de cœlo in terram iterum aspexit, vt audiat gemitus compeditorum & soluat circumplexos funibus peccatorum; videns enim Deus, & Dominus noster, quoniam omnes declinauimus, & simul inutiles facti sumus, & non est qui faciat bonum, non est vsque ad vnum, & quod aduersarius noster non solum circuit quærens, quem deuoret, sed validissimè & tenacissimè dentem in ipsis membris Ecclesiæ in tantum infixerit, vt [illegible] improuidentia Pastorum totum [illegible] olile auida . . . . . sit omne caput languidum, & omne cor mœrens, & pestis vsque ad verticem . . . . & quia computrui . . . . . steriore operum . . . . . fessionem euomui . . . . . intidoto mederi . . . . . in baratro prostitutus absorpto, vt qui in facie monentem audire noluimus, vel post tergum clamantem, tantoque mysterio in se ipso iterum atque iterum passo reconciliare volentem audiamus. Ergo verissimè credamus, quod sicut in illa sacrosancti Sanguinis vnda gratis abluti sumus, de filijs mortis, filij vitæ, filij libertatis, filij adoptiui facti sumus. Similiter vi sublata, &c. Sed ad historiam redeamus; Igitur placuit Deo, elapso iam fere triennio id palam fieri ad ipsius nominis gloriam & Iudæorum tanti facinoris patratorũ confusionem. Accidit enim vt Samuel primarius sceleris auctor conuicinum suũ Abraham

ham nom ineatrociter nescio qua de causa commotus ignominiosis eum verbis lacesse ret, & contra pari modo laecssit non dictis modo, sed factis, & dum adhuc vulnus doloris inflicti recens & impressum in mente Abraham esset, quæreretque occasionem qualiter victus vicem rependeret talionis, accidit vt alter Abraham Iudæus, qui paucos ante dies aliunde illac permeans, transiret prope inimicum suum, cui non iniurias & ignominiam solum à Samuele sibi illatam, sed prorsus de cerea Saluatoris crucifixi imagine & de sanguine ab ea emanato totum factum narrauit ordine. Quod Abraham aduena diligenter in corde notauit. Qui postmodum inde discedens, lanceamque qua Dominum latera sunt aperta nescio quo casu acquisitam in manu gestauit, quam transmisit, dũ fuit in itinere cũ quadam muliere in stupri flagitio deprehensus. Eleazarius tandem venit ad oppidum Septi, vbi tunc morabatur Transmundus Comes Teatinus, à cuius prudenti vxore ita dulci persuasione mollitus est, vt relicto iudaismo Christianam religionem fit amplexus, baptizatus itaque vocatus est Nicolaus. Appropinquante autem Paschali festo dirigitur nuncius Comitis ad ciuitatem Aternensem, qui indicat Castaldo quatenus requirat solitas impensas ad curias deferendas à populo Iudæo. Nuncius vero nutu Dei longe aliter quam sibi præceptum fuerat mãdata detulit, iubetque vt vniuersus populus Iudæorum secunda feria Paschæ, apud Septam interfit Comitis Curiæ. Illi autem nihil veriti, nihil suspicantes mali fronte constantissima veniunt ad curiam Cestoni. Sed dum Comes vt fieri solet in secretioribus partibus palatij cum suis optimatibus quibuscũq; necessarijs deliberandis operam daret, Iudæi in patentiore parte domus cõsident, expectantes; atque dum Comiti consilijs expedito obtiam ad salutandum properent, hic subito inter reliquos clientes quibus curia illa plurimum abundabat, huc, atque illuc cursitantes conspicuunt Abraham Iudæum aduenam illum factum Christianum: debebat autem Samuel Iudæus eidem baptizato nescio quot Bizantios per soluere, pro quibus ijsdem Samuel paucos ante dies iussu Comitis bona parte rerum suarum est multatus, cuius damni vulnere adhuc in pectore ebulliente inuehitur atrociter in eundem baptizatum & obiurgat asperrimè. Hic Nicolaus nacta occasione, & menti suæ morem gerendi causa, quod diu in penu cordis vigili custodia sigillatum occultauerat, libera fronte edidit: Tu ne, inquit, in Comitis curia audes latrare verba canina? certe modo te traxerunt ad hanc Curiam exterminij sui disposita facta, & vehementer verbis ac zelo plenis, iactauit in eum improperia, & patefecit ordine de cerea imagine Saluatoris quam crucifixerat triennio ante. Quod Samuel contra audaciter negabat, Nicolaus vero huius rei testem appellabat Abraham illum Iudæum ibi præsentem à quo dudum audierat hoc detestabile facinus ipsi dum forte transiret apud ostium suum, sed illo ob metum mortis respondente se nescire quibus ipse temulentus latraret, ad magnos verborum strepitus Comes ipse cum multis alijs accurrit, & quamuis ferè omnes quæ audiebant deliramenta esse putarent, Comes tamen sanioris, & prudentioris mentis cæteris, non hæc quasi somnia putauit, & quia de saxea gente Iudæorum nihil potest dici, quod non possit credi, aliquid de his esse haud difficile credidit. Iussit itaq; B eos cessare à pugna verborum, & parcere verbis conuitiorum. Si vultis, inquit, probare quæ dicitis, vel negatis, dirimat veritatem pugna certaminis, congredientibus vobis in crastino cum testibus datis. Profitentur ambo in crastinum cõgredi duello, sed Abraham, torquente conscientia diffidens nimium causæ suæ, excogitauit viam euadendi certamen huiusmodi, socioſque conuenit vt optimates familiares Comiti adirent & magnam pecuniarum summã pollicerentur, quatenus in hoc discrimen non versarentur, & ne dum proferrent pecuniam euidenti signo prodere viderentur etiam culpam. Fingunt innocentiam, sed cum pollicitationibus huiusmodi nihil proficerent, & Comes tanto fortior ad C repudiandum eorum munera fieret, quanto est certior de culpa, non potuit Abraham præscriptum discrimẽ effugere, in quo victus est acclamante populo præ gaudio. Continuo præcipiti cursu volat nuncius ad Ciuitatem Aternẽsem, vt inuestiat & tollat ad opus fisci vniuersã Iudæorum supellectilẽ, quæ dum diriperetur, & asportaretur, inter cætera etiam ampulla vitrea, vbi sanguis Domini latuit, tollitur nemine sciente, quod talis esset sanguis. Dũ hæc agũtur Comes apud Septam à Iudæis in tormentis habitis rei veritate per diligentem inquisitionem extorsit; qui dum singuli volunt se excusare, & in alios culpam retorquere, omnia vt gesta sunt produnt. Comes audito quod sanguis, qui emanauit repertus fuerit (non enim antea sciuit) vigilantissime D quis habeat inquisiuit, pœnis terribilibus minatus afficere, si non manifestarent propere. Fassus est Samuel Mel eius socium collegisse in ampulla sanguinem & conseruasse apud se in arca, qui à sæculo migrans generi suo custodiendam & numquam reuelãdam reliquit. Accersitus Mel gener non negauit habere domi quandam ampullam satis paruam, sed quid intus esset ignorasse se dixit. Mittitur continuo Aternum Comitis filius ad id inquirendum, & inuenit iam ipsam ampullam peruenisse in manus uxoris Castaldi, receptamq; detulit protinus summo gaudio ad Comitem patrem, qui ad removendam omnem ambiguitatem mandauit de ipso sanguine vt fieret experimentum, iubens superimponi ardenti-

bus

bus pruis in thuribulo congestis, quod cum facere tentat vnus Sacerdotum, subita caligine obtutus oculorum horrore percussus exanimis cecidit, & aliquandiu in extasi obstupefactus iacuit. Ex hoc euidentissimo signo has veras guttas veri sanguinis esse claruit. Mox Comiti cupido incessit adipiscendi salutiferam ceram, in qua expressa est imago Saluatoris, propter quod multos Iudæorum intormentis habuit, vbinam esset fateri nolentes, tandem vnus eorũ nomine Samuel Aternum reuerti permissus specie inquirendi, certas, vanas, & callidas tentat illusiones: cumq; ad paratũ patibulum duceretur, fallus est se eam apud Septam commendasse cuidã fœminæ, ad quam præpropere missus fidus nuncius, qui ita esse inuenit: inuenta sunt etiã Comitis inquisitione lancea & tabula illa, super qua cerea imago fuerat in crucifixi formã delineata, & vtraque in Sancti Saluatoris Ecclesia reposita sunt, quæ erat super flumen Piscariæ in propugnaculo ciuitatis ædificata, & continuo ipsorum Iudæorum synagoga mutata est celebri & solemni ritu in Ecclesiã ligneis licet materia foret parietibus, vt sic murus passione Christi prius rubeus, posset piarum lacrymarũ imbribus mundari, & vbi filius Dei negabatur, & crucifigebatur, Sancta Trinitas vnus Deus prædicaretur, & glorificaretur. Cæterum apud Septam sanguinis illius virtute multa sunt patrata miracula. Quidam à dæmone obsessus liberatus est, nec minora operata sunt in Aternensi Ecclesia vbi dicta tabula & lancea asseruabantur, & cum horum miraculorum fama & rei nouitas vbique percrebresceret ad nouam Hierusalem (sic enim ad huius facti memoriam non immerito noua est nuncupata Ecclesia, quæ prius fuerat synagoga Sathanę vt etiam hodie vocatur) magnus fit concursus populorum cum magna deuotione. His etiam compuncti Iudæi duodecim abiecto Iudaismo Christianam fidem amplexi sunt. Comes vero cum quæreret à cõuocatis Episcopis, & cæteris religiosis viris quid de miraculoso sanguine apud Septam, vt et iam dictum asportato, agendum esset, responderunt omnes esse consulendum Summum Põtificem, qui reportandum esse statuit ad ipsã ciuitatem Aternensem, vbi placuit Christo, vt latus suum pungeretur, & sanguis effunderetur. Conuocatis itaque apud Septam vicinis Præsulibus, & Abbatibus, & alijs Religiosorum, Clericorum, & populorum cœtibus in octaus Apostolorum Petri & Pauli maiori qua potuit reuerentia & solemnitate, Comes ipse & Comitissa eius vxor preciosi Sanguinis ampullam transferendam curauerunt, & tam ipsi quam ceteri omnes nudis pedibus solemnioris processionis pompam associauerunt, & cum appropinquassent Aternem, ciuitati obuiam habuerunt eiusdem ciuitatis Clerum & populum, & alios, qui in magna frequentia ab altera parte fluminis confluxerant, solemnibus vestibus indutos, & sanctorum Reliquias deferentes, & ipsam ipsam ciuitatem. Portatur Sanguis ad Ecclesiam Sancti Saluatoris, & in capite scalæ ipsius Ecclesiæ ab astantibus Episcopis discooperta est pretiosi Sanguinis ampulla, qua deuotè, & præ lętitia flentem populum benedixerunt. Hactenus Historia, cuius auctor creditur ipse Acto Episcopus, qui ad soluendos funes peccatorum illuc aduentasse dicitur. Cæterum ad huius rei memoriam Robertum Guiscardum memorati Transmundi Comitis consanguineum, qui per hæc eadem tempora viuebat, & Ducatum Apuliæ expulso Bailardo Hunfridi fratris filio occupauerat, alterã Ecclesiam nobili musiuo opere totam ornatam sub titulo sanctæ Hierusalem in ciuitate Panormi extruxisse, vt Fazelus tradit Hist. Siciliæ decadis 1. lib. 8. facile crediderim.

14. TEVXO Actonis successor consecratus fuit à Gregorio VIII. Pontifice anno 1073. testem habeo epistolam eiusdem Papæ in vol. 3. epistolarum Decretalium lib. 1. pag. 616. In breui Indiculo huius Ecclesiæ Præsulum habemus Teuxonem obijsse circa annũ salutis 1077. Nil aliud certum de eo proditum reperitur. Ad huius autem tempora spectare crediderim quæ leguntur in quodam instrumento donationis in antiqua membranula scripto, vbi habetur, quod quidam Nirus Ardinghi donat Ecclesiæ Teatinæ, cui tunc præfuit (forsan ibi Vicarius absente Episcopo) Benedictus presbyter, & Sacrista, *vnam petiam terre in Comitatu Pinnensi modiorum* 300. *vocabulo à Cisaricalde*, &c. anno Dom. 1076. Hunc autem esse Benedictum existimo, qui in officio Sacristæ Ioanni succedens inuentarium tecit ornamentorum, supellectilium, librorum, & aliorum mobilium Ecclesiæ Teatinæ, quæ reperit, hoc vsus proœmio. *Omnibus*, inquit, *in Christi fide gentibus Teatinæ vrbis Clericis, & laicis, Ego Benedictus ea, quæ intra Ecclesiam reperta sunt Ioanne decedente ex hac vita Sacrista, omni remoto dubio cupio notificare, quæ omnes huc accedentes intelligite reperta hæc in Ecclesia sunt hæc.* Et omissa memoria aliarum rerum, dum de codicibus agit, numerat librum de nominibus clericorum, tres libros Comitum, & simul librum Epistolarum cum tabulis argenteis, qui etiam nunc asseruatur in inferiori sacrario dictæ Ecclesiæ, sed spoliatis tabulis illis argenteis.

15. RAYNVLPHVS, siue Raimo, vtroque enim modo vocatum inuenio, Gregorio VII. Summo Pontifice ad Clauum sedente, anno 1078. regebat Teatinam Ecclesiam, cui anno 1087. Transmundus Comes donat Castrum Sculculæ, situm in Comitatu Pinnensi in Valle de Piscaria *Vna cum Mura, & Carbonaria cum introitu & exitu suo pertinẽs ad consistentia in terris, siluis & vineatinis, quæ simul terra faciunt quatuor millia modiorũ, &c. fines assignantur in membranula, à ca-*

pite

pite Lastiniani, à capite pertinentia Squilerij, ab vno latere riuus Porciani, ab altero latere fluuius Piscarie. Cuius donationis instrumentum ab ipsomet Comite, & tribus testibus subscriptum, actum dicitur Piunæ die 14. Octob. 10. Indict. an. prædicto per manus Azonis Iudicis & Notarij.

Sequenti anno 1087. idem noster Episcopus Raynulphus cõcordiam iniit, siue quoddam cambium egit cum Abbate S. Ioannis in venere super quadam iurisdictione in Castro Scoricosæ, cuius concordiæ Episcopus ipse ad futuram rei memoriam literas dedit huiusmodi sub tenore.

Notum esse desidero omni tam laicorum, quàm clericorum turbæ in Christo quidem manenti quietè, qualiter ego Raynulphus Teatinæ Sedis Præsul cambium quoddam ad vtilitatem Ecclesiæ Sancti Thomæ, cuius Vicarius, licet indignus dicor, & sum, nec non & successorum meorum, quandoque fuccedérium cum Ioanne venerabili S. Ioannis in Venere Ecclesiæ Abbate confirmauerim, atque ad finem perduxerim: est autè ipsũ quidem, vt ad finem tendamus, cambiũ quoddam, cui ab ipsius terræ incolis nomen Mucela Scorchiosa imponitur Castrum, quod ipse supradictus Abbas in vsum, & proprietatem supradictæ S. Thomæ Ecclesiæ dedit absq; omni molestatione, & contradictione cũ maxima ipsius Castri pertinentia, scilicet, & ab vno latere, sicuti tenentia pertinet ad ipsum supradictum Castrum vsque in terminos Castri, quod dicitur Giruli, ex altero latere, sicut fuit illa Ecclesia, quæ modò est destructa, & vadit recto tramite ad aliud fossatum, & sicut prætenditur illud fossatum vsque ad Metas telluris S. Mariæ & S. Nicolai infra hæc suprascripta confinia scribit, ipse supradictus Abbas mihi supradicto Antistiti, successoribusq; meis omnia sicut pertinent ad ipsum supradictum Castrum, & sicut continẽtur intra supranominatos terminos, & firma, atque amica pactione stabiliuit. Insuper & idem in suo proprio dominio de alia sua terra, quæ vicina est circum supradicto Castro concessit, & firmiter dedit ipsius supradicti Castelli incolis, pascua, nec non & ligna, herbam quidem ad vsum gregum suorum, ligna verò ad intendendum tali tenore, herbam & ligna eis dedit quatenus ipsi supradicti Castelli incolæ singulis annis pro ipsa herba, & lignis vt supradictum est, duo opera, vnum in seminando, aliud in metendo. Hæc autem tali lege sancita, vt si ipse, vel aliquis successorum eius hanc constitutionem, & supradictum cãbium molestauerit, siue mutauerit, & ipse supradictus Abbas, siue sui successores, sit & idem quispiam alter molestare præsumpserit, mihi supradicto Raynulpho successoribusque meis in defensione pro posse suo adiutor, firmusque defensor non exiterit, libram auri supradictæ Ecclesiæ S. Thomæ persoluat, & tamen cambium firmum permaneat. Amodo, fratres carissimi, quibus notic datũ est & intelligere, qualiter ego supradictus Raynulphus S. Ioannis Ecclesiam contradiuerim cambio animaduerterim. Ego quidem decimas septem Castrorum, scilicet Balenia, Parræ, Boderocci, & Valle & Sancto Vito, & lo Vasto, Meruli, & lo Vasto Octauiani & medietatẽ Valleti supradicto Abbati & proprietatẽ S. Ioannis Ecclesiæ tradidi, ita quod eodem iure quo cætera, quæ in Episcopatu meo tenet, Castella tenetat; Hęc autem omnia tali fine lege legata, vt supra dictum est, Ab Incarnatione Dom. nostri Iesu Christi anno 1087. 3. Kal. Febr. per Ind. 10. *Actum in Teate feliciter, huius testes sunt Præpositus Manfredus, Petrus Decanus cum Hungrello, Barbo Stangaldus.* Hoc documentum ratum habuit, & asseruit Matthæus, huius Monasterij Abbas anno 1322. temporibus Raymundi Teatini Episcopi. Per multa autem sæcula conditum hocce cœnobium fuerat à S. Benedicto Monachorum occidentalium Patriarcha in hac Diœcesi in loco iuxta portum Veneris, vbi flumen Sacer mare ingreditur Adriaticũ, quem dono acceperat à Iustiniano Imp. ann. 12. imperij die 15. Septemb. inuitu tamen S. Placidi eius nepotis. Huius meminit Zacharias Papa in priuilegio Montis Casini ex appendice Leonis Ostiensis, & Chronic. eiusdem lib. 2. cap. 88. lib. 3. c. 9. Celebris fuit Abbatia hæc insignis Principum, Pontificum ornata priuilegijs, quæ tamdem cum in commendam incidisset, à Clemente VIII. Ecclesiæ S. Mariæ de Vallicella, ad puteum album, vt vocant, de Vrbe, & presbyteris eiusdẽ Oratorij S. Philippi Neri, pijssimis filijs perpetuo vnita fuit. Inter cætera eiusdem Abbatiæ priuilegia, quæ extant in eorũ tabulario aliqua excribere mihi licuit, quæ exhibeo, vnum Henrici III. concessum an. 1047. alterum Henrici VI. assertum anno 1195. à Federico II. filio confirmatum anno 1227. sic enim se habent.

In nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis HENRICVS diuina fauente clementia Romanorum Imperator Augustus. Cum S. Ecclesiæ honestati, & vtilitati prudẽter prouidere studuerimus, inter eius membra numerari, & agnitioni filiorum Dei confidimus adscribi. Quapropter omnium Christi, nostrique fidelium, tam futurorum, quam præsentium solers industria nouerit, qualiter IOANNES venerabilis Abbas Monasterij S. Ioannis Baptistæ positi in Territorio Teatinensi iuxtà Mare in loco *Venere* vocitato, & cõstructo à Trãsmundo Comite filio Marchionis Transmundi eo ordine vt sub Imperiali potestate semper maneret. Nostram adijt excellentiam, petens quatenus iam dictũ Monasterium sub nostram tutionem reciperemus, & per nostrum præceptum cum omnibus suis pertinentijs confirmaremus.

cuius

cuius dignis precibus annuentes Monasteriũ A
prænominatum sub nostram defensionem re-
cepimus, & quicquid ad idem Monasteriũ
nunc pertinet, vel in futuro alias pertinuerit
cõfirmare decreuimus, hoc est res, & proprie-
tates, quas simul in vno tenenti XII. millia
modiorum videntur continenti, & vsuali
sanctuatiæ esse capaces in circuitu ipsius Ec-
clesiæ, cui est ab vno latere Riuus Olibelli,
ab alio flumen Sangri, a tertio latere Actonis
Comitis & Episcopi S. Thomæ, a quarto ma-
re cum piscatoribus suis, & medietatem por-
tus, qui est in Rocca Sangri, medietatemq;
portus, qui est in fauce de portu Arnalili, &
cum omnibus molendinis pertinentibus ad
ipsum Monasterium. Nec non Castellum
Murato cum suis pertinentijs, ac Ecclesiã B
S. Dominici, & Ecclesiam S. Ioannis, & Ca-
stellum de Latrano cum eorum pertinentijs,
& Ecclesias S. Eufanij, Sanctique Benedicti,
S. Helenæ, S. Laurentij cum suis pertinentijs,
Ecclesias S. Mariæ in Caldaria, S. Pauli, S. Mi-
chaelis in Aorendæ, & quartam partem por-
tus de Ortona, Ecclesias S. Apollinaris, &
S. Anselmi, S. Ioannis cum Castello de riuo
maiori cum molendinis in flumine sub Sorul-
le, positis & Ecclesiam S. Laurentij, & sextã
partem de Ecclesia S. Saluatoris in Comitatu
Termolensi, Ecclesias S. Ianuarij, & S. Lau-
rentij iuxta Piscariam cum quarta parte trã-
sitorij ipsius aquę, & Ecclesiam S. Ioãnis quę
est in Plano de Piscaria, & S. Romani cum C
suis pertinentijs Ecclesiarum Pauli, S. Ioannis
iuxta Piscariam, & S. Michaelis, S. Ioannis
& S. Crucis, Ecclesiam S. Ioannis in Comita-
tu Pennensi, & Ecclesias S. Ioannis, Sanctiq;
Donati. In Comitatu Ampulersensi cum
omnibus suis pertinentijs. In Principatu Be-
neuentano, Ecclesias S. Ioannis, & S. Mariæ
cum eorum pertinentijs, omnibusque rebus
mobilibus, & immobilibus, & Ecclesiam
S. Benedicti cum Castello, quod paruum dici-
tur cum molendinis & fluminibus & terris,
vineis, villis, castellis suis, pascuis, campis,
siluis, aquis, molendinis, piscationibus, seruis,
& ancillis, ædificijs, & omnibus vtentibus,
Castellum Rocchæ, dictam Ecclesiam S. Zac-
chariæ, & Castellum de Giruli, Castellum
Rigorusti, Castellum de Riuo Petri, Castellũ
Moro, Castellum de . . . . . Castellum D
de . . . . . octingentos modios de
terra, Castellum de Senella, Castellum de
Linati quantum ad ipsum Monasterium per-
tinet, Castellum Castillioni, Castellũ Aymo-
ni, Ecclesiam S. Petri, Castella duo in plum-
bum, Satelliano extra Castellum de Scillo,
Vetum S. Angelo, & S. Ioanne combuste,
Castellum de Casale, & Salliano, Castellum
de Tegole, Castellum de S. Angelo, & Roia-
no cum omnibus ad idem Monasterium iure
pertinentibus, ea videlicet ratione, vt prædi-
ctus Abbas, suique successores liberè teneãt,
& quando Abbas natura cõcesserit, ipsi Mo-
nachi licentiam Abbatem eligendi habeant
quem voluerint, & vt nullus Episcopus, Dux
Comes, Marchio, aut aliqua Regni nostri
magnã, paruaque persona prædictum Abba-
tem, aut Monasterium in aliquibus destruere
præsumat, vel aliquam iniuriam inferre. Si
quis hoc infregerit, mille libras auri compo-
nant. Quod vt verius credatur cartam inde
scriptam manu propria corroborantes sigilli
nostri impressione iussimus insigniri.

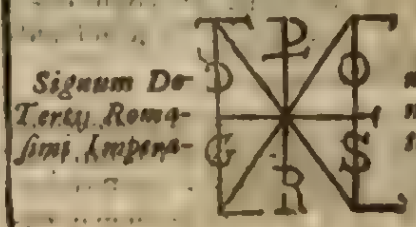

Signum Domini Henrici Tertij Romanorum imperatoris Augusti.

Henricus Cancellarius vice Hermanni Archicancellarij recognoui. Datum Kalendis Martij, Anno Dominicæ Incarnationis 1047. *Indict.* 15. *Anno autem Domini Henrici Tertij, ordinationis eius* 18. *regnantis quidem octauo: Secundi Imperantis primo: Actum in fluuio Senelli. In Dei nomine feliciter. Amen.*

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Henricus Sextus diuina fauente
clementia Rom. Imp. semper August. & Rex
fic. &c. Inter cætera, quæ in actus pios expe-
dimus, quibus magis Deum propitium nobis
reddimus, & speciali victima deuotius pla-
camus, hoc solum arbitramur esse potissimũ,
hoc nostris potius vtilitatibus applicamus,
cum Ecclesijs & locis venerabilibus consi-
deratione pia conferimus. Inde est quod nos
intuitu Regis Regum Creatoris omnium, cui
totius nostræ felicitatis incrementum debe-
mus, ob remissionem etiam animarum no-
strorum parentum, ac longæua nostri conse-
uatione Imperij, nec non & exuberanti no-
stræ munificentiæ gratia præsenti nostro pri-
uilegio confirmamus Monasterio S. Ioannis
in Venere, Abbati Oderisio fideli nostro, &
successoribus suis omnia Castella & obedien-
tias, quas tempore prædecessorum Regum
Siciliæ, Regis scilicet Rogerij, Gulielmi Pri-
mi, & Secundi ipsa Ecclesia tenuit, & possi-
dit, scilicet in Terra Teatina in demanio
Roccam S. Ioannis, Possamcæcam, Ciuitatem
Sangri, Castellum Tressæ, Casale Diuæ Iustæ,
Casale Perani Casale Lentisci, Casale S. Eufa-
nij, Casale Piruli, Casale Caldariæ, Castellum
S. Viti, Roccam de Sclauis, Castellum Antu-
sæ, Castellum Balegnani, Casale S. Apollinaris,
Castellum Muratum, Obedientiam S. Martí-
ni de Thermulis cum cellis suis, Obedientiã
S. Petri de Guastnimonis, Obedientiam San-
cti Petri de Reste, Obedientiam S. Mariæ cũ
cellis suis, Obedientiam S. Petri in Maurano,

Obe-

Obedientiam S. Eufimiæ, Obedientiam S. Mariæ in Caldaria: In Ortona quintam partem portus Ortonæ, Ecclesiam S. Petri, Ecclesiam S. Pauli, Ecclesiam S. Marci cum cellis suis, Obedientiam S. Mariæ in Trinio: In Lanzano Ecclesiam S. Longini, Obedientiam S. Crucis de Alento, Ecclesiam S. Pantaleonis. In seruitio autem Castrum Octauiani, Casale S. Thomæ, Ecclesiam S. Thomæ, Ecclesiam S. Agnetis, Casale S. Apollinaris, Casale S. Angeli de Grutis, Ecclesiam S. Romani, Casale Guastimeruli, Ecclesiam S. Ioannis de Malo transuerso, Castellum Faræ Rodorocæ, Ecclesiam S. Pauli de Triuliano, Ecclesiam Sanctæ Mariæ de Rosa, Ecclesiam S. Nicolai de Serro, Ecclesiam S. Mariæ in Palleno, Ecclesiam S. Mariæ in Guastoaymonis: In Terra vero Pennensi in demanio Ciuitatem Silmæ, Castellum Murialti, Mestinianum, Casale Royanũ, Fara Boccaceti, Obedientiã S. Mariç in Penzano cum Casali suo, Obedientiã S. Mariæ in Valle, Obedientiam S. Mariæ de Frisano cum cellis suis. In seruitio autem Castellum Ilicis, Castellum Belfortis, duas partes de Podio Camardensium, Castellum Tetani, Castellum vetulum, & aliud Castellũ S. Ioannis filij Tribuni, Casalerenum, Scorranum, Montem Gualterij, Castellum Montis Sicci, Castellum Bozzi, Podium de Rosa, Castellum Arfitæ, Ecclesiam S. Ioannis de Riuosonnoli, Ecclesiam S. Michaelis in fine, Ecclesiam S. Siluestri de Hice: In Aprutio in demanio Montem paganum, Cimum furcum, Casale S. Martini in Bomano, Podium Morelli, Ecclesiam S. Ioannis in Bomano, Ecclesiam S. Stephani de Podio Morelli, Ecclesiam Sancti Donati de Sauinello cum cellis suis, saluo mandato ordinationis nostræ & hæredum nostrorum. Quæ liberalitatis nostræ confirmatio, vt in perpetuum eidem Monasterio Abbati, & successoribus suis firma, stabilisq; permaneat, & nulli in aliquo liceat contraire, præsens inde priuilegium conscribi & Maiestatis nostræ sigillo iussimus communiri. Statuentes, & Imperiali præcipientes edicto, vt nulla persona humilis, vel alta, ecclesiastica, vel sæcularis hanc nostram confirmationem infringere audeat, vel aliquibus calumnijs perturbare præsumat, quod qui fecerit, præter indignationem nostram, quam grauiter incurret, centum libras auri purissimi componat, medietatem Cameræ nostræ, reliquam partis iniuriam persoluendam. Huius autem rei testes sunt Henricus Vormatiensis Episcopus, Golfegerus Patauiensis Episcopus, Henricus de Calandinis, Robertus de Veno, Conradus Dux Spoleti, & R. sic. Vicarius, Vgo de Maula, & alij quamplures. Ego Conradus Imperiali authoritate Cancellarius vnà cum Gualterio Troiano Episcopo Regni Siciliæ & Apuliæ Cancellario recognouimus.

A

Signum Domini Henrici VI. diuina fauente clemẽt. semper Aug. tia Rom. Imp. & Regis Sicil.

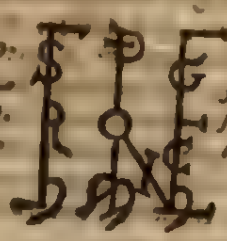

Acta sunt hæc Anno Dominicæ Incarnationis millesimo centesimo nonagesimo quinto Regnante Domino nostro Henrico VI. Imperatore semper Augusto, & Rege Siciliæ, anno Regni eius vigesimoquinto, Imperij verò eius quinto, & Regni Siciliæ primo. Dat. apud Esculum de Marchia per manus Alberti Protonotarij Imperialis primo die mensis Martij Indict. xij.

B

Cæterùm de Raynulpho est monumẽtum in calce antiquissimi m.s. missalis Bibliothecæ Teatinæ Ecclesiæ, quæ S. Iustini nuncupatur, hoc modo.

Notum sit omnibus Clericis, & Laicis, quod ego Raynulphus Teatinæ Sedis Episcopus, licet indignus, emi Castellum, quod Sancti Pauli nuncupatur super Piscariam situm à Goffrido de la Vulturara, concedente, atque fauente Geruasio Domino suo, pro qua concessione ei de meis rebus dedi, eaque conditione Castrum illud cum omnibus suis pertinentijs comparaui, vt ex eo faciam quicquid velim, siue destruere, siue ædificare, seu vendere, vel donare, pro corpore, vel anima, siue mea Ecclesia, siue alia, siue, pro consanguineis, seu extraneis. Postremò, vt in mea foret potestate faciendi ex eo quicquid mea exposceret voluntas, nullum que pro eo, neque Goffrido, neque suis hæredibus facere debeo seruitium, neque vllius hominis donationem, nec ego, nec ille, cui illud dedero; excepto quod per vnumquemq; annum vnius militis per quadraginta dies ei dare debeo seruitium in Marchia, si Comes Robertus in aliquo loco ipsius Marchiæ expeditionem fecerit, sin autem ex hac parte Beneuenti pane, & vino, & carne ipsius Goffredi, & meo hordeo, si me sommonuerit, si autem me non sommonuerit, in sua sit prouidentia. Quod si miles dextrarium, aut loricam in obsequio illo perdiderit, mihi Goffridus, vel sui hæres reddere debet, & tamdiu ei nullum debeo facere seruitium, quoadusque mihi, quod amisi, reddat. Hoc ideo insinuare curaui, vt neque Goffredus, neque sui hæredes, nec à me, nec à meis successoribus aliquid aliud exigere valeant, nisi obsequium quod suprascriptum est. Ego verò meorum consilium delectorum Castellum illud cum omnibus suis pertinentijs Ecclesiæ S. Thomæ, quæ in Ciuitate Teatina sita est, pro meis delendis facinoribus tribui. Huic comparatio-

C

D

tioni interfuere Draconarienſis, Florentinen, & Vulturarienſis Epiſcopi, & Villelmus de Nonanta ſenex, & Iuuenis, & Landulphus de Laguardalia pater & filius, qui mihi mediatores fuere. Et Onfredus filius Radulphi, & Petrus Mahſmanibus, & Villelmus Baſilarius, aliique quamplures, &c.

In eodem libro eſt aliud monumentum, de eodemmet Epiſcopo tenoris ſubſequentis.

Notum eſſe deſidero omnibus tam Laicis, quàm Clericis, quomodo Drogo, qui alio nomine vocatur Taſſo frater quidem Comitis Roberti confeſſus eſt peccata ſua apud Aternum in Eccleſia Sancti Leguntiani & Domitiani mihi Randulpho Teatinæ Sedis Præſuli, cum tribus alijs Confratribus meis, atque Coepiſcopis Vgone ſcilicet Aprutinenſi Epiſcopo, atque Iozelino Termulenſi Epiſcopo, nec non Ioanne Draconarienſis Sedis Præſule, & pro ipſa peccatorum ſuorum manifeſtatione ſecundum canonum inſtituta veram intimauimus ſibi pœnitentiam, quam ipſe gratuita accipiens mente, vt ea redimeret, omnes homines qui ſui iuris, ſuæque dominationis erant in ciuitate Teatina tradidit ipſe cum domibus, vineis, alijſque terris, atque cum omni poſſeſſione ſua Eccleſiæ Sancti Thomæ, mihique eius Vicario, quamuis indigno, necnon & ſucceſſoribus meis in vſum & proprietatem. Pro hoc dono conſtituit ego ſupradictus Randulphus cum cæteris Clericis meis, alijſque ſapientibus, quorum conſilio vſus ſum, quatenus in Crypta S. Iuſtini de his locis permaneat omni tempore, omnique die celebretur miſſa pro fidelibus defunctis, & pro anima ipſius ſupradicti Drogonis: ad ipſam verò Altare ſupra Cryptam poſitum, quod eſt ſacratum in honorem Sanctæ Mariæ Genitricis Dei, & S. Thomæ Apoſtoli Domini ad omnes Miſſarũ celebrationes ſpecialiter præ cæteris memoria habeatur. Hoc autem eadem conſtitutione, vt de Drogone (qui & Taſſo) ſupraſcripſimus de Roberto ſuo fratre conceſſimus pro Eccleſijs Teatinæ Sedi, mihi, ſucceſſoribuſque meis ex parte illius in Aterno datis Eccleſia ſcilicet Sancti Saluatoris cum ſuis pertinentijs, & S. Hieruſalem cum ſuis pertinentijs, Caſtelloque Furcæ cum ſuis pertinentijs, vnde cum toto Clero cum Teatina permanet Eccleſia ſupra & ſubter vt ſupra prænotatũ eſt, celebrari Miſſam decreuimus. Hac itaque conſtitutione vti Comite Roberto, & Taſſoni ſuo patri conceſſimus, conceſſimus etiam Villelmo filio Taſſonis, ſicut ſuperius ſcriptum eſt, pro Laſtiniano, quod ipſe Eccleſiæ noſtræ donauit, eodemque tenore, vt nullus ex eo aliud ſeruitium requirat præter id, quod ipſe ſua bona voluntate facere voluerit, &c.

Paulò antea, hoc eſt 1095. quam iſta agerentur à Raynulpho Epiſcopo, Robertus Comes Comitum, vt ipſemet ſpecioſo titulo cõdecoratur, donauit Raynulpho ac Eccleſiæ Teatinæ, Eccleſias S. Hieruſalem, & S. Saluatoris, aliaſque quas idem commemorauit Epiſcopus in ſupra relato documento in hæc verba, ab exemplari membranaceo. Anno 1095. *Robertus Comes Comitum pro ſalute animæ ſuæ & remedio peccatorum, parentum, & propinquorum, concedit Raynulpho Epiſcopo Teatino, & ſucceſſoribus Epiſcopis Eccleſias S. Hieruſalem & Sancti Saluatoris in Piſca, quas ipſe Comes tenet in proprietatem cum omnibus poſſeſſionibus earum & Caſtello Furci cum omnibus ſuis pertinentijs reſtituendo Eccleſia Teatina plebem Sanctorum Leguntiani, & Domitiani ad pedem cum. Aterni, & ad portam quæ reſpicit contra mare, Eccleſiam S. Thomæ Apoſtoli, cæterùs verò Eccleſiam S. Nicolai, terras, vineas, domos, homines, intus & foris & decimas & pontus & portus, & oblationes viuorum, & mortuorum. Vltra Piſcaria verò Caſtellum Scalcula Caſtellum Laſtimonium, & Caſtellum S. Caſidy cum omnibus eorum pertinentijs. In Buclanico Eccleſias S. Saluatoris & S. Angeli cũ decimis Caſtellũ & plebem S. Sebaſtri, & decimas S. Angeli in Tribinio, & decimas Caſtellorum omnium, quæ in Teatino Epiſcopatu ſub nomine noſtro ſunt demanio, & quæ Eccleſia Teatina in ſepto tenet, & Eccleſiam S. Nicolai de monte Oderiſij, & Eccleſiam S. Saluatoris, quæ eſt infra Caſtellum, & Eccleſiam S. Aetri, quæ eſt foris ad portam Caſtellicum earum pertinentijs, &c.*

Eodem Raynulpho Præſule Vrbanus II. Eccleſiam Teatinam inuiſit, omniaque priuilegia eiuſdem, omnia bona & iura, & feuda, & ipſam ciuitatem Teatinam, & Eccleſias, quas habet, diploma ita temporum iniuria exeſum eſt & lacerum, vt legi non poſſit, niſi hæc pauca verba. *Vrbanus Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei. Dil. in Chriſto filijs Clericis & Laicis Principibus & militibus per Teatinum Comitatum ſalutem, & Apoſt. benedict. Cum diſponente Domino ad Teatinam accediſſemus Eccleſiam, venerabilis Confrater noſter Raynulphus ipſius Eccleſiæ Epiſcopus ſcriptis propryis . . . in fine Datum 13. Kal. Maij . . . per manus Ioannis S.R.E. Diac. Card.* . . . Hoc priuilegium inſtãte Raymundo Epiſcopo Carolus II. exemplari fecit, vt in ſchedula notatum priuilegiũ vidi, ſed ipſum non legi exemplatum. Vltima Raynulphi mentio habetur anno 1102. quo tempore Epiſcopus Valuenſis Ioannes illum conuenerat ad Sanctum Pelinum in dedicatione Eccleſiæ S. Alexandri. Poſtremò annus Raynulphi obitus remanet certus ex noſtris cartis; exceſſit enim anno 1105. vir certè omni æuo memorandus, & actorum gloria illuſtris.

16. ROGERIVS Burſellec ſolo nomine, & cognomine, & proxima Raynulpho ſucceſſione cognitus eſt, vixit Paſchalis II. tempore, noſter indiculus refert anno 1107. in manibus eiuſdem Rogerij Epiſcopum quendam

Ro-

Rogerum & Robertum eius filium de Barfellec donasse Ecclesiæ Teatinæ S. Thomæ Castrum S.Cesidij, quo etiam anno obijsse hunc Episcopum octauo Kal.Maij habet.

17. GVILLELMVS primus de mortui Rogerij sedem occupauit anno 1107. Paschale II. Pontifice, à quo priuilegium obtinuit confirmationis, ac donationis Comitis Roberti de Loretello, & Tassionis eius fratris factæ Episcopo Raynulpho. Priuilegij exemplar exscriptimus ex Archiuio Canonicorum Vaticanæ Basilicæ huiusmodi verbis conscriptum.

Paschalis Episcopus seruus seruorum Dei. Vniuersis fidelibus per Teatinam Parochiam, sine Comitatum sal. & Apost. bened. Ex Prædecessoris nostri sanctæ mem. Vrbani II. Papæ scripto comperimus, quod nobilis memoriæ Comites Robertus, cui de Loretello cognomen fuit, & frater eius Tassio possessiones quasdam, vel Ecclesias Teatino Episcopo contulerint, siue reddiderint, & in ius proprium, siue dominium perenniter possidendas scriptis propriis confirmauerint, & Roberti quidem donatio hæc continebat. In Aterno Plebem Sanctorum Legontiani, & Domitiani, ad pedem autem ipsius vrbis, & ad Portam, quæ respicit contra mare Ecclesiam S.Thomæ Apostoli, exterius verò Ecclesiam s.Nicolai, terras, vineas, domos, homines intus & foris, decimas, & oblationes viuorum & mortuorum, & vltra Piscariam terras in pertinentia Sculculæ, Castellum Genestrale, Castellum S.Cæsidij cum pertinentijs suis, & vnam Ecclesiam in Buclanico dedicatam in honorem S.Saluatoris, & S.Angeli, cum decimis Comitis, & Decimas Castellorum in Teatino Episcopatu, quæ sub ipsius Roberti dominio erant, & quod Teatina Ecclesia in Castro Septi tenebat. Tassionis autem restitutio & confirmatio hæc annotabat, scilicet, Teatinam vrbem, Treuellianum, Villam magnam, montem Filardum, Ecclesiam S.Mariæ in Bari, S.Blasij in Lanciano, S.Lucij in Atissa, S.Mariæ, S.Georgij in Ortona, Montem acutum cum Ecclesia S.Nicolai. Præter hæc in eodem Prædecessoris nostri scripto, Rainulphus bon. mem. Teatinus Episcopus industria sua & pecunia ecclesiastica in Ecclesiæ dominium hæc recepisse narratur. In monte Oderisij Ecclesiam S.Saluatoris, S.Nicolai, S. Petri, cum beneficijs illarum, Monasterium S.Mauri cum beneficio suo, in ciuitate Luparelli Plebem S.Petri cum pertinentijs suis, Monasterium S.Mariæ de letto cum Casali, alijsque ad ipsum pertinen. In Abatico Plebem S.Martini cum pertinentijs suis. In Caramanico plebem S.Mariæ cum possessione sua, in Turre Plebem S.Ioannis; fratris etiam nostri Guillelmi Episcopi, qui ad præsens Ecclesiam Teatinam possidet, relatione cognouimus, quod idem Rainulphus Episcopus post id tempus à prædicto Roberto Comite in Aterno Ecclesiam S.Saluatoris, & Sancti Ierusalem ad Episcopi dominium acquisiuit. Vltra Piscariam verò ad montem Silunnum Sanctam Mariam in Riuolo, & Castellum Lattiniani. In Teatino autem Comitatu Castellum S.Pauli, & Castellum, quod Furca dicitur, in Buclanico Plebem S.Siluestri, in Gissi Plebem S.Mariæ cum pertinentijs suis. Idem etiam Rainulphus Episcopus ab Vgone Abbate S.Ioannis de Ardano commutatione facta Mucelam recepit, quæ iuxta Ortonam est; Robertus verò prædicti Roberti Comitis filius eidem Episcopo Castellum Sculculæ reddidit. Porrò successor eius supranominatus Episcopus Guillelmus Tassionis filius Castellum Montipolum, Iuhanum, & Ornum cum omnibus suis pertinentijs se acquisiuisse significauit. Nos itaque supradicti Contratris nostri Guillelmi Episcopi precibus exorati prædictam prædictorum Comitum & Guillelmi Tassionis donationem salua Sedis Apostolicæ confirmamus authoritate, sub diuini obtestatione Iudicij statuentes, vt nulli omninò viuentiũ liceat, vel quæ à prædictis personis concessa sunt, vel quicquid hodie Teatina Ecclesia iustè possidet, vel in futurum auxiliante Domino iustè poterit adipisci, auferre, vel ablata retinere, minuere, vel temerarijs vexationibus fatigare; sed præsenti Episcopo, eiusque successoribus firma semper & illibata permaneant. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica, sæcularisue persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temere venire tentauerit, secundo, tertione commonita nisi satisfactione congrua emendauerit, potestatis, honorisque sui dignitate careat, reãque se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo Corpore, & Sanguine Dei & Domini Nostri Redemptoris Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ vltioni subiaceat. Cunctis autem eidem Teatinæ Ecclesiæ iura seruantibus sit pax Domini Nostri Iesu Christi, quatenus & fructum hic bonę actionis percipiant, & apud districtum Iudicem præmia æternæ pacis inueniant. Amen. *Dat. Beneuenti per manum Ioannis Diaconi* 15. *Kal. Augusti Ind.* 8. *Incarnationis Dominicæ Anno* 1115.

Roberti Comitis de Loretello meminit Platina in vita Calixti Papæ II. Guillelmus verò mortem obijt anno 1117. 8. Idus Iunij.

18. ANDREAS immediatè suffectus est Guillelmo, de quo nihil aliud habemus, quod in medio proferamus, nisi quod anno 1118. Iura Episcopalia concessit Præpotito Atissano, tametsi neque id quidem authenticis admodum documentis comprobetur, non diu Pontifex fuit, eodemque anno defunctus.

19. GERARDVM Episcopum Teatinum creatum fuisse & consecratum anno Iubilæi 1118. 3. Non. Iunij habemus in m.s. Cod.

Teatinæ Ecclesiæ, in quo continentur Acta Apost. & Apocalyp. in fine, *Ann. Dom.* 1118. *fuit consecratio Domini Gerardi Episcopi*. Addit Indiculus 3. *non. Iun.* Eodem anno 1120. Cono, atque Robertus Gisonis filij donarunt Castrum Orni cum omnibus suis pertinentijs: Donatio scripta fuit per manus Gildonis Diaconi, & Notarij Ecclesiæ Teatinæ sub his præcisè verbis.

In Dei nomine, atque Individuæ Trinitatis. Anno Dominicæ Incarnationis millesimo centesimo vigesimo, Indict. 13. 4. Non. Julij, Ideoque nos Cono, atque Robertus filij Gisonis de Comitatu Teatino cogitantes diem mortis, & æterni Judicij, & speramus Dei Omnipotentis habere misericordiam pro mercede & redemptione animarum nostrarum; & ideo quia Dominus Luitprandus Rex in suo Capitulo sic dixit; *Vt si quis res suas in loca sanctorum, vel Xenodochia donauerit, stabile debeat permanere*, & quia Dominus Carolus Imperator in suo capitulo sic constituit, *vt si quis Longobardus statum humanæ fragilitatis prægitans pro salute animæ suæ de suis rebus facere cartulam donationis seu concessionis, absolutè faciat vnusquisque quod voluerit & nouerit. Modo verò in ea videlicet ratione*; Nos supradicti germani fratres Cono, & Robertus concedimus pro animabus nostris Tibi Girardo Episcopo ad proprietatem Episcopatus Sancti Thomæ Apostoli, qui situs est in Comitatu Teatino intus in ciuitate Teatina, vbi nunc præsenti tempore supradictus Gerardus regimen tenere videtur in ipso Episcopatu damus pro animabus nostris de rebus proprietatis nostræ, quæ nobis in hæreditatem obuenit à supradicto genitore nostro in Comitatu Teatino ipsum Castrum Orni in omnibus suis pertinentijs, quæ ad ipsum Castrum pertinent, habet [illegible] à capite est ipsa Mangane, & descendit ad Bennam, & sicut decurrit, ascendit vsque ad *Siluam Sbetri*, & deinde pergit ad caput Arosi, & descendit ad cauam infra Ornum, & Ore, & descendit ad caput de Vora [illegible] & descendit ad Bennam Campi, ab vno latere est Cauauia inter Modium, & Ornum, & quomodo ipsa Sinaida decurrit ad Bennam, & à pede quomodo ipsa Benna ascédit ad ipsas Casas Benedicti Ferronis Martini, quæ ibi videtur decurrere, & ascendit per ipsos limites à capite ipsorum limitum est Sinaida, & vadit in Pizzillum, ab alio latere vadit per ipsos limites ad Mortulam, & per Mortulam pergit per limites ad ripam Manganæ infra illos prænominatos fines cum omnibus, & in omnibus cum Ecclesijs & cellis, & libris, & dotibus & Oratorijs, & ornamentis earundem Ecclesiarum, & cum vineis, & vineatricis, cum terris cultis, & incultis, cum casis, & rebus manualibus, & casis censuatis, & datis illorum, & cum molendinis, & lacis molendinorum, & quomodo nobis pertinet de ripis & riuis de pratis atque pascuis, de saletis, atque siluis, & olsuetis, & sicarijs, de omnibus, & in omnibus rebus quantum infra se, vel supra se habent supradicti fines, & insimul faciunt modiorum mille octinginti & amplius. Si inuentum fuerit infra supradictos fines infra illas prænominatas fines, sicuti superiùs legitur, cum omnibus & in omnibus quantum infra se, vel supra se habent, in integrum per hanc chartulam donationis & concessionis donamus, & concedimus pro animabus nostris in ipso supradicto Episcopatu, & tibi Gerardo Episcopo, posterisque, & successoribus tuis ad proprietatem de supradicto Episcopatu amodò & deinceps & semper in futuris temporibus possidendum, habendum, & faciendum, sicut de alijs rebus ipsius Ecclesiæ. Si quis autem huius nostræ donationis, seu concessionis, minorationem, aut molestationem facere præsumpserit, aut disturbare quæsierit, tam de nostris hæredibus, quàm de alijs hominibus sciat se in tremendi Judicij examine rationem redditurum, atque iram summæ & individuæ Trinitatis incurrat, & descendat super eum Sanctorum Patrum maledictio, & habeat partem cum Iuda traditore, qui ab Apostolico agmine segregatus est, & cum impijs sacrilegis sit sequestratus, & pars illius sit in stagnum ignis ardentis. Insuper repromittimus, & obligamus nos supradicti Cono & Robertus, vel nostri hæredes in ipso iam dicto Episcopatu, & tibi supradicto Episcopo, vel posterisq; & successoribus tuis, quibus ex nostra culpa claruerit, pœnam argenti librarum centum componamus, & cartula ista donationis seu concessionis omni tempore firma, & stabilis permaneat, &c.

Hodie Castrum Orni dirutum est, feudum autem ipsius Ecclesiæ Teatinæ pacificè possidet: sed an iuxta confines antiquos superius descriptos, nescio.

Eidem Episcopo, Raynaldus filius Mainardi, & Mainardus filius Racteri donant, & concedunt ad proprietatem Episcopatus Sancti Thomæ Apostoli Castrum Iuliani cũ suis pertinentijs cum medietate de Sancto Petro in Campis, & cum medietate de suis pertinentijs cum Ecclesijs, & cellis & libris, & dotibus earum, & Oratorijs & ornamentis earundem Ecclesiarum cum vineis, & vineatricis suis; & pratis, siluis, & molendinis, & alijs; quæ omnia insimul faciunt summam modiorum 4000. Hæc habentur in quodam antiquo instrumento scripto in membrana cartula. Anno Domini 1124. Fit conuentio inter eundem Episcopum, & ductores supradictos, & pacificitur, vt dictum Castrum Iuliani detur ipsis Raynaldo & Mainardo in emphiteusim, & Castrum Montupuli vendatur ipsis, si erit vendendum, &c.

Gerardus verò Episcopus, quo die, vel loco obierit, obscurum est; censetur tamen excessisse circa annum Domini 1125. Hic tempo-

rc

ri sui Præsulatus ad vsum & proprietatem Ecclesiæ Teatinæ nonnullos sacros codices transcribere fecit & donauit, qui hucusque visuntur in Ecclesiæ Teatinæ Sacrario, seu Bibliotheca, inter quos illud est volumen continens Acta Apost. & Apocalyp. Ioannis Euangelistæ, in cuius calce hæc ipse notauit. *Huius libri opus, in quo continentur secundum Lucam Acta Apostolorum, & Apocalyps. Ioannis Apostoli. Ego Gerardus Teatinæ Ecclesiæ indignus Episcopus pro salute animæ meæ fieri præcepi, vt Deus Omnipotens precibus Beati Thomæ Apostoli, atque Iustini, & aliorum Sanctorum, qui ibi requiescunt, ad quorum honorem liber iste scriptus est, indultor meorum delictorum pius inueniatur. Si quis autem hunc librum ab Ecclesia sua auferre præsumpserit, ex parte Dei, & Sanctæ Mariæ Virginis, & Beati Thomæ Apostoli, illum anathematis vinculo subiacere indicamus. Me itaque, qui hoc fieri præcepi, omnes, qui legerint librum istum in mente habere cum charitate Dei illos valdè rogo & precibus nostrorum Sanctorum, & eorum dignè suscipiar in æterna tabernacula iustorum.* Hunc illum Episcopum Teatinum crediderim, cuius meminit Ioannes Furatus in vita S. Berardi Episcopi Marsorum, vbi mendum irrepsit ex amanuensium incuria, vt pro Gerardo, Berardum scriptum sit. Aptè conuenit Gerardo, quod mendoso Berardo tribuitur. Hæc tantum libasse sufficiat, ne series Teatinorum Præsulum nouo, fictoque Episcopo Berardo excreiscere videretur.

20. ACTO II. anno Dom. 1125. Episcopatus gubernacula suscepit. Hic de consensu Capituli sui ob amorem, ac donationē, quam fecit Acto Comes Carlmulæ & Dominus montis Oderisij Ecclesiæ Teatinæ, concessit Ecclesiæ Sancti Nicolai de mōte Oderiso, & Berardo eiusdem Ecclesiæ Præposito, successoribusque eius Episcopalia iura, decimarum mortuorum oblationum synodalium, procurationum prædicti Offridi, aliorumque locorum, qui in chartula nominantur, iusti eum puniendi Clericorum excessus, excommunicandi, dederuntque etiam quartam testamētorum, hoc tamen adiecto, quod Præpositus teneatur recipere ab Teatino Episcopo Sacrum Chrisma, & alijs inferioribus distribuere. Annus obitus Actonis præcisè ignoratur, creditur tamen circa annum Christi 1130. obijsse.

21. RVSTICVS Teatinæ Ecclesiæ præfuit anno 1130. quo Præsule Guillelmus Comes de Loretello confirmauit Teatinæ Ecclesiæ, quæ Robertus auus suus, & Robertus filius illius, pater ipsius anno 1137. ex veteri membranacea chartula in hæc verba. *Guillelmus Loretelli Comes Comitum pro salute animæ suæ & parentum suorum rogatus à Rustico Episcopo Teatino, vt donet quæ Comes Robertus de Loretello auus suus, & Robertus filius prædicti Comitis pater ipsius Guillelmi dederunt Ecclesiæ Teatinæ confirmaret; propterea confirmat in Aterno, & Piscaria Plebem Sanctorum Leguntiani, & Domitiani ad pedem autem ipsius vrbis, quæ respicit cōtra mare Ecclesiam S. Thomæ Apostoli, exterius verò S. Nicolai, & terras, & vineas, domos, homines intus & foris & decimas, pontus, & portus, ac oblationes viuorum & mortuorum, Castellum Furca, Castellum Genestula, & vltra Piscariam Castellū Sculcula & Castellum Lasignani, & Castellum S. Cosidij cum illorum pertinētijs & Ecclesiarum in Buclanico dedicatam in honorē S. Saluatoris & S. Angeli, & plebem S. Siluestri cum decimis Comitis, & decimis S. Angeli in trifinio, & decimas Castellorum, quæ in Teatino Episcopatu sunt, & quæ Ecclesia in septo tenet, & Ecclesiam S. Nicolai in monte Oderisi cum Ecclesia Saluatoris, quæ est infra Castellum, & Ecclesia S. Petri, quæ est foris ad pedes Castelli cum pertinentijs suis, &c.* Excessit Rusticus circa annum 1140.

22. ROBERTVS Teatinus electus nominatur in diplomate Rogerij Siciliæ Regis mense Nouembris 1140. quo anno Alexander Prior Eremi Maiellæ, vt scriptum habetur in quadam antiqua membranula Archiuij Teatinæ Ecclesiæ, asserit sibi fuisse concessas ab eodem Episcopo Roberto in vsum D. Heremi S. Saluatoris de Maiella decimas & oblationes tam viuorum, quàm mortuorum, Castrorum Gipsi, Pinnæ & Altini cum hoc tamen pacto, quod quolibet anno ipse Prior, & fratres, eorumque successores darent Ecclesiæ Teatinæ quatuor Romanatos in Pascha te. Anno Dom. 1141. Ind. 4. 10. Kalend. Iunij quidam Albertus Abbas (vt ipsemet asserit) Sancti Stephani de Riuo ad mare, volens suam Ecclesiam ampliare, rogauit Robertum tunc Episcopum Teatinum, vt Ecclesia S. Ioannis in Vallo, & S. Trinitatis cum suis rebus, quæ sitæ sunt in pertinentijs montis Sorbi sibi & supradictæ suæ Ecclesiæ concederet, quod sibi etiam de consensu Capituli concessum fuit sub tali conditione, quod salua esset potestas Regis Rogerij, & filiorum eius, Roberti Episcopi, eiusque successorum Episcopalium iura nusquam amitterentur, & quando ipse Episcopus, vel sui Legati, suique successores ad eandem Ecclesiam adirent, prout donauerit honorificè reciperentur, & prætatus Albertus Abbas cum obligatione successorum censum annuum trium Bizantiorum per vnum quemque annum rerum mobilium dare promisit, &c.

Idem Robertus subscripsit alij priuilegio 1144. à Rogerio Rege concesso Monasterio S. Laurentij de Auersa Ord. Sancti Benedicti. Annus, quo Robertus obijt, obscurus est.

23. ALANDVS, seu Alannus, siue Almandus, ijs nominibus dictus reperitur in vetustis tabulis, florebat Episcopus Teatinus anno 1150. fuit autem filius Ricciardi de monte, qui, vt in veteri Missali ms. notatur,

tempore Regum Normannorum obijt 2. Id. Marij, vbi etiam scriptum habetur, quod anno Dom. 1135. eodem die carne soluta est eiusdem Ricciardi mater nomine Robba. Hic sanè Alandus ille esse putatur Teatinus Episcopus, qui cum quondam Roberti Comitis de Loretello intimus esset & amicus, atque maioris Regni Siciliæ Admirantis, ille idem qui apud Regem Guillelmum maxima pollebat auctoritate, & propter affectatum regnum & regium sanguinem, ac præcipuos regni Barones pessum dare studebat in Regis potestatem datus cum Ricciardo Mandra (an potius Monte?) eius patre exercitus Comitis Roberti Loretelli Duce, & alijs multis viris egregijs apud Panormum nec crudeliter tradi iussit, vt Fazellus narrat. Cæterùm Alandus abeodem Roberto de Loretello Roberti Cupersani Comitis filio, & Regis Guillelmi consobrini, ex matre Iuditta, vt idem Fazellus testatur, dono accepit decimas demanij Episcopatus & Parochiæ Teatinæ, vt in membranacea chârta, vbi hæc: *In nomine Domini nostri Iesu Christi, & ad honorem Dini Iustini anno 1157. Regni Guillelmi primi anno 4. Robertus Comes de Loretello pro animarum Regis Rogerij, & Ducis Rogerij filij dicti Regis, nec non pro animabus Roberti Comitis Cupersani patris dicti Donatoris & Iuditta suæ matris, atque pro redemptione peccatorum eiusdem dat, & concedit Ecclesiæ S. Thomæ Apostoli Teatino Episcopo Alanno decimas totius introitus de toto tenimine sui demanij, quatenus Diœcesis Episcopi protenditur, scilicet de datijs, de plateis, de campis, de vinis, & de animalibus, decimas quoque pontis Piscariæ & portus, &c.* Extat sigillum argenteum cum effigie Sanctissimæ Virginis cum Filio, & ab altera parte ROBERTVS COMES LORETELLI. Cætera Acta Alandi ignorantur.

24. ANDREAS huius nominis II. legitimis comitijs declaratus est Episcopus post Alfidenum Alexandro III. Pontifice. Habemus pro manibus privilegium ex authentico Archivij Vaticanæ Basilicæ Andreæ ac successoribus eius concessum ab eodem Pontifice anno 1173. In quo iura & bona Teatinæ Ecclesiæ confirmantur, privilegij exemplar sic se habet.

Alexander Episcopus servus servorum Dei. Venerabili Fratri Andreæ Teatino Episcopo, eiusque successoribus canonicè substituendis in perpetuum. In eminenti Sedis Apostolicæ specula disponente Domino constituti ex iniuncto nobis à Deo Apostolatus officio fratres nostros Episcopos sincera charitate diligere, & Ecclesijs sibi commissis suam debemus iustitiam conservare, pro ipsarum quoque statu nos oportet satagere, atque earum quieti, & vtilitati salubriter auxiliante Domino prouidere. Eapropter Venerabilis in Christo frater Episcope tuis iustis postulationibus clementer annuimus, & prædecessorum nostrorum Sanct. mem. Nicolai II. Paschalis II. & Eugenij III. Romanorum Pontificum vestigijs inhærentes, B. Thomæ Teatinam Ecclesiam, cui Deo authore præesse dignosceris, sub Beati Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti priuilegio communimus. Statuentes vt quascunque possessiones, quæcunque bona eadem Ecclesia in præsentiarum iustè & canonicè possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, seu alijs iustis modis præstante Domino poterit adipisci, firma tibi, tuisque successoribus, & illibata permaneant, in quibus hæc propris duximus exprimenda nominibus; Parochiam Teatinæ Ecclesiæ, sicut antiquis, & iustis limitibus terminatur, scilicet à Staffilo inter montes, & ipso monte de Vrsa, & quomodo pergit in Coza, & ponit terminum in aqua subtus vsque ad aquam Sonulani, & quomodo pergit in montem de Reste & vadit per crinis montem, & qualiter pergit vsque mons elani, & quomodo pergit in ipso flumine qui dicitur trinium vsque ad litrora maris, & per litrora maris vsque in Piscariam, & redit in priorem finem, videlicet in prædicto Staffilo. Præterea ipsam Teatinam ciuitatem, Castellum Treucellanū, Villam magnam, montem Filardi, Castellum Orni, Castellum Scurcula, Castellum S. Pauli, Castellum, quod dicitur Furca, Castellum Genestrulæ & Castellum S. Cosidij cum eorū pertinentijs; vltra Piscariam verò Castellum montis Silvani, Ecclesiam Sanctæ Mariæ in Rigoli, Castellum Scurculæ, Castellum Lastiniani, Ecclesiam S. Mariæ de Populo, Ecclesiam S. Iustæ cum pertinentijs suis, in Aterno Plebem S. Legontiani, & Domitiani, Ecclesiam S. Thomæ, Ecclesiam Sancti Saluatoris, Ecclesiam S. Ierusalem, & Ecclesiam S. Nicolai cum omnibus earum pertinentijs; decimam pontis, & portus Aterni, in Buclanico, Ecclesiam S. Saluatoris, & S. Angeli cum decimis Comitis, Plebem S. Siluestri, decimas Comitis, in Castello S. Angeli trium hiuium, & decimas Castellorum, quæ in Teatino Episcopatu sub dominio Comitis Roberti de Loretello fuerunt; & quod Teatina Ecclesia in Castello Septi tenet; Ecclesiam S. Mariæ in Barr, Ecclesiam S. Blasij; in Lanciano Monasterium Sancti Martini de Pullitta, Ecclesiam Sancti Lentij, in Atissa cum omnibus pertinentijs suis, Monasterium Sancti Ioannis in Arelano, Monasterium Sancti Angeli in Cinaclano cum omnibus pertinentijs suis; in monte Odensij Ecclesiam S. Nicolai, & medietatem Ecclesiæ S. Mariæ, Ecclesiam S. Saluatoris, & Ecclesiam Sancti Petri cum pertinentijs suis, Monasterium S. Mauri cum beneficio suo, Monasterium S. Salui, Ecclesiam Sancti Nicolai de Heremitano; in Ortana Ecclesiam Sanctæ Mariæ, & S. Georgij cum earum pertinentijs, Monasterium Sanctæ Ma-

ria in Basilica in ciuitate Luparelli Plebem Sancti Petri cum pertinentijs suis, Monasterium Sanctæ Mariæ in Palatio, Ecclesiam Sancti Iacobi de Turcella cum pertinentijs earum, Monasterium S. Pancratij, Monasterium Sanctæ Mariæ de Letro cum Casale, aliisque ad ipsam pertinentibus, Monasterium S. Marcini in Valle, Ecclesiam S. Iustini in Casule, in Castro Bisli Plebem Sanctæ Mariæ cum pertinentijs suis, Plebem S. Martini filiorum Tresidi, Ecclesiam Sanctæ Mariæ de Casa Candidelle, Ecclesiam S. Petri in Castro Lori, Ecclesiam S. Mariæ in Briano, Ecclesiam Sancti Basilij, Monasterium S. Petri in Campis, Ecclesiam S. Nicolai de Sunnio viculo, Ecclesiam Sanctæ Mariæ de Latro; in Abbateto Plebem S. Martini cum pertinentijs suis, Ecclesiam Sancti Francisci de Plebe, Plebem de Iuliano, Plebem S. Cæciliæ, Plebem de Pizzocorrano, Ecclesiam S. Luciæ de Argelli, Ecclesiam Sancti Lini, Plebem de Quela, Plebem Sanctæ Mariæ in Valle, Plebem Sanctæ Mariæ de Caramanico, Plebem S. Ioannis de Abbateto, Ecclesiam S. Cosidij, & Ecclesiam S. Pontij de S. Valentino in Castello de Iocco, Ecclesiam Sanctæ Mariæ in Percle, Ecclesiam S. Eustachij, Ecclesiam Sancti Martini de Faraninter montes Ecclesiam S. Ioannis de Pedara, Ecclesiam S. Ioannis de Cantalupo, Ecclesiam Sancti Saluatoris de Limari, Ecclesiam Sanctæ Mariæ de Sparpalia, Ecclesiam S. Nicolai de Ilice, Ecclesiam Sancti Saluatoris de Valle surda, Ecclesiam S. Mariæ de Valle Carineti, Ecclesiam Sanctæ Trinitatis de Faragine, Ecclesiam Sancti Ioannis in Valdo cum omnibus pertinentijs earum, Ecclesiam Sancti Petri de Troia, Ecclesiam Sanctæ Mariæ de Tasio. Decernimus ergo vt nulli omnino hominum liceat prædictam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare, sed omnia integra conseruentur eorum, pro quorum gubernatione, ac substentatione concessa sunt vsibus omnimodis profutura, salua iure Beati Petri proprietatis & Apostolicæ Sedis auctoritate. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica, secularisue persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temere venire tentauerit, secundo, tertiove commonita, nisi præsumptionem suam congrua satisfactione correxerit, potestatis, honorisque sui dignitate careat, reamque se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo corpore, & sanguine Dei, & Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ vltioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua iura seruantibus sit pax Domini Nostri Iesu Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum Iudicem præmia æternæ pacis inueniant, Amen Amen.

† Ego Alexander Cath. Eccl. Episcopus.

† Ego Hubaldus Ostiensis Episcopus.

† Ego Bernardus Portuensis, & S. Rufinæ Episcopus.

† Ego Guidolmus Presb. Card. tit. S. Petri ad vincula.

† Ego Bozo Presb. Card. S. Pudentianæ tit. Pastoris.

† Ego Petrus Presb. Card. tit. S. Laurentij in Damaso.

† Ego Ioannes Presbyt. Card. titul. Sancti Marci.

† Ego Manfredus Presb. Card. tit. S. Cæciliæ.

† Ego Petrus Presbyt. Card. tit. Sanctæ Susannæ.

† Ego Oddo Diac. Card. S. Nicolai in Carcere Tulliano.

† Ego Cinthius Diacon. Card. Sancti Hadriani.

† Ego Hugo Diac. Card. S. Eustachij iuxta Templum Agrippæ.

† Ego Vitellus Diac. Card. SS. Sergij & Bacchi.

† Ego Hugo Diacon. Card. Sancti Angeli.

Dat. Anagniæ per manum Gratiani S. R. E. Subdiaconi & Notarij 4. Kalend. Octobr. Indict. 3. Incarnat. Dominicæ anno 1173. Pontificatus verò Domini Alexandri Papæ III. an. quartodecimo.

Idem Pontifex Alexander III. nobile concessit priuilegium Monasterio S. Ioannis in Venere in hac Dioecesi constructo, vt supra relatum est, quod hic libuit exscribere, cum iura & bona eiusdem recenseantur.

Alexander Episcopus seruum seruorum Dei.

Dilectis filijs Oderisio Abbati Monasterij S. Ioannis in Venere, Vniuersis fratribus tam præsentibus, quàm futuris regulariter substituendis in perpetuum. Vocamini in deserto parate viam Domini, rectas facite semitas Dei nostri. Monet nos iste rectitudinis ingredi, quoniam fortitudo simplici via Domini rectæ ergo petentibus non est denegandus auditus, quæ seruorum Dei quieti pro nostro officio prouidendum, quatenus à secularibus tumultibus liberi in via Domini simplicibus gressibus fortiter ambulare præualeant. Quapropter fili in Christo legitime Ordinis Abbas, tuis, tuorumque fratrum iustis deprecationibus eiorati ad honorem S. Dei Genitricis, & Virginis Mariæ, S. Præcursoris Domini Baptistæ Ioannis Cœnobium eius nomini dedicatum, in quo omnipotenti Domino vnanimiter deseruitis in Apostolicæ sedis gremio perenniter confouendum præstante Deo auctoritate præsentis priuilegij communimus, priuilegiorum liquidè formam sequentem, quæ vestro Cœnobio à nostris prædecessoribus sanctis, videlicet Leone,

ne, Victore, Nicolao, & Vrbano collata sunt vobis, vestrisq; successoribus illa omnia perpetuò possidenda confirmamus, quæ Transmundus Comes Transmundi Ducis, & Marchionis filius in Comitatu Teatino, Pinnensi, Aprutiensi, Firmano, & Termulano, vestro noscitur Monasterio obtulisse, cætera quoque, quæ aliorum oblatione fidelium in ius vestrũ, & dominium deuenerunt, videlicet in Comitatu Teatino has cellas S. Ioannis in Malo trauerso, S. Zachariæ, S. Benedicti, S. Romani, S. Seuerini, S. Mariæ ad Cappellam secus Ortonam, S. Pauli & S. Petri cum Burgo, qui ex latere est: Item Ecclesiam S. Georgij, S. Philippi de Palatio, S. Angeli cum tertia parte portus Ortonæ, S. Mariæ iuxta riuum qui dicitur Fricius in Curte Ateana, SS. Martyrum Legontiani & Domitiani cum mille modijs terræ iuxta se in Curte de Agrame; S. Calari, & SS. Virginum Aureæ, & Petronillæ, S. Ambrosij, S. Martini, S. Stephani, ad collem in Bessi, S. Crucis cum duodecim mansatis hominum, S. Angeli intra oppida septem, exadverso S. Nicolai, Item cellam S. Ioannis in Rocca cum oppido suo, S. Thomæ cum oppido suo, S. Farmanni, S. Eufanij cum Castello suo, S. Apollinaris cum Castello suo, S. Nicolai cum Castello suo, S. Mariæ Incæ cum Castello suo, S. Mariæ in Crypta Trinea, S. Angeli in Peselo, S. Angeli in Orrecle cum oppido suo, S. Marci, S. Quirici, S. Luciæ in Argelli, S. Pancaleonis, S. Crucis in Alento cum oppido Mucela, S. Ansuini, S. Ioannis in retro, S. Pauli in Piscaria cum oppido suo, S. Laurentij in Piscaria cum quarta parte de transuerso eiusdem fluminis, & quarta portus eiusdem, S. Nicolai cum oppido Sangro, Sanctæ Cantianæ in Castello Palledo, S. Martini de filijs Teodaldi, S. Petri in Batinario cum fara sua, S. Agathæ, S. Pancratij, S. Iustini de Casole, S. Petri in Lauro, S. Petri de Linari cũ Castello suo, S. Petri cum Castello Resse, Sancti Petri in Parlasi, S. Mariæ in Valle, S. Mariç in Eramo, S. Viti in Portule. Oppida verò hęc Fossam cæcam, Castellum muratum, Rocca de Sclanis, Giruli, Laternum, Montes Octauiani, Guastura, Meruli, Porcile, Milianico, Castellum vetus, Balerianum, Faram Benedicti filij Vberti, faram filiorum Bederochi, Montem S. Siluestri, Petrarium, Senellam, Castellinum, Castrum Aymonis, Turricellam, Monte collis Marsini, Ilicem, Riuum iustũ, Maclam, Scorrosam, Casale S. Benedicti, Morum Riuum, Petri Peschi. In Comitatu Pinnensi cellam S. Mariæ Anfrisano, S. Mariæ in Ponzano cum Castello Casa-vetere, S. Michaelis in Boccarieto cum fara sua, & fara de Saratico, S. Michaelis in fine cum fara & pogio suo, S. Petri in Campo rotundo, S. Mariæ in Loquiano cum pogio suo, S. Mariæ in Riuo Sonuli, S. Ioannis in Aquauiua cum Casali suo, S. Petri, S. Ioannis ad Ponticulum, S. Antonij, S. Mariæ in Rigulo, S. Saluatoris in Casa nigra, S. Margaritæ in Legomano, S. Ioannis in Carpeneto, S. Angeli in Riuo turbido, S. Mariæ in Valle, S. Nicolai in Plomba, Sancti Laurentij iuxta Gomarium, S. Ioannis ad Casam Comuste, Castellum ad mare, Spectore, Furcam Consenga, Montem syluarium Ciuitatem S. Angeli, Ilicem, S. Crucis, Casam Lariti, Ilicem Trallionium, Pizanum, Scuranum, Montem Valterij, Monticulam, Spetulam ruptam, Arsetam, Bisenum, Antianũ, Ranchi, Syluam, Mitialianũ, Casulæ murum, Altum Castellum vltra montem peditarum, S. Ioannis de filijs Tribuni. In Comitatu Aprutien. Cellam S. Ioannis in Gomano cum Castello suo, Cerrum bifurch, S. Donati in Salinello cum Castello Palmæ, S. Stephani ad Mura, & Ecclesiam S. Angeli, montem paganum, Grassianum, Ripam filiorum Azonis, Pogium Mulorum Morelli, Curtem de Pedoniano totam, Curtem totam de Bucelliano, tertiam partem Curtis de Semproniano, In Comitatu Firmano cellam S. Nicolai cum Castello Paterno, Monteronem, medietatem Curtis de supplica, integrã Curtem de Aquauiua, Montem bolaricm, Castellum Rodasarisci, Castellum Colinari, Ecclesiam sancti Passicis. In Comitatu integram Curtem de Palueniano, in Comitatu Camerino Terræ cum suis cultoribus. In Curte Cerepalumbi mediam curtem de Visiliano, quartã partem Curtis de Albano. In Comitatu Cellam S Martini, S. Mariæ in corno, cum ea Ecclesiam S. Ianuarij, S. Victorini, S. Laurentij, sextam partem, S. Saluatoris: apud Lisinam, cellam S. Archangeli, Ferrariæ, cellam S. Nicolai, in Ciuitate Ecclesiam S. Mariæ ad vineas Talliatam. In Principatu Beneuentano Ecclesiam S Mariæ, S. Ioannis in Barsica, Cellã, S. Anastasij, in Ciuitate hæreditarem Leonis Pinmni integram. In Dalmatia apud Belumgradum cellam S. Thomæ, similiter etiã Teloneum mercatorum, & pretium decimasque & oblationes mortuorum, ex omnibus absque contradictione, vel qua teneatis. Præterea per præsentis decreti paginam Apostolica auctoritate statuimus, vt quæcumque in Cellis, in Ecclesijs, in oppidis, villis, syluis, pascuis, fluminibus, portubus, littoribus, piscarijs, tam maris, quã fluminum, molendinorum, aquarum discursibus in seruis, ancillis, & quibuslibet rebus mobilibus & immobilibus hodie vestrum Cœnobium iustè possidet, vel in futurũ iuuante Domino iustè acquirere poterit, firma vobis vestrisque successoribus, & illibata permaneant. Chrisma verò, consecrationes altarium, seu Basilicarum, ordinationes aliorum Clericorum, qui ad sacros sunt Ordines promouẽdi, à quocũque volueritis Catholico accipiatis Episcopo. Intra totius Abbatiæ terminos nullus Episcopus nisi à te inuitatus Synodum celebrare, vel clericos constringere, vt intelligas curam hanc ad sollicitudinem pertinere non aliter, quàm vice tibi à nobis indulta; obeunte verò te eiusdem loci Abbate, vel tuo-

rum

rum quolibet successorum nullus ibi qualibet A
astutia, vel violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilij sanioris, secundum Dominum, & Beati Benedicti regulam elegerint; Electus autem ad Romanum Pontificem consecrandus succedat. Vos vero, filij in Christo legitimi, oportet collatam vobis gratiam in omnibus constitutionibus, & tantis Sedis Apostolicæ beneficijs dignis operibus respõdere, nec libertate hac in occasionem carnis, & velamine malitiæ abutamini, inquantò à sæcularibus tumultibus liberiores estis, tantò amplius placere Domino totis mentis & animæ viribus, procuretis. Decernimus ergo, vt nulli omnino liceat præfatum Monasterium temerè perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed illibata omnia & tuta conseruentur eorum, pro quorum gubernatione & sustentatione concessa sunt, vtibus omnimodis profutura, salua Sedis Apostolicæ auctoritate. Si qua in futurum Ecclesiastica, sæcularisque persona contra hanc nostræ constitutionis paginam temere venire tentauerit, secundo, tertioue commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione emendauerit, potestatis, honorisque sui dignitate careat, ita quod se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo Corpore & Sanguine Dei & Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ vltioni subiaceat; Cunctis autem eidem loco sua iura seruantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum Iudicem præmia æternæ pacis inueniant. Amen, Amen, Amen.

Ego Alexander Catholicæ Ecclesiæ Episcopus.
† *Ego Hibaldus Ostien. Epis.*
† *Ego Bernardus Portuensis S. Rufinæ Episcopus.*
† *Ego Ioannes Presb. Card. SS. Ioannis & Pauli tit. Pammachij.*
† *Ego Albertus Presb. Card. tit. S. Laurentij in Lucina.*
† *Ego Vitellius Presb. Card. tit. S. Petri ad vincula.* D
† *Ego Boso Presb. Card. S. Pudentianæ tit. Pastoris.*
† *Ego Ioannes Presbyter Cardinalis Sancti Marci.*
† *Ego Theodinus Presb. Card. S. Vitalis tit. Vestinæ.*
† *Ego Manfredus Presbyter Cardinalis tit. S. Cæciliæ,*
† *Ego Petrus Presbyter Cardinalis tit. S. Susannæ.*
† *Ego Matthæus S. Mariæ in Cosmedin Diac. Cardinalis.*
† *Ego Vincentius Diaconus Cardinalis S. Adriani.*
† *Ego Vgo Card. S. Eustachij iuxta templum Agrippæ.*
† *Ego Laboratus Diac. Card. S. Mariæ in Portica.*
† *Ego Raynerius Diac. Card. S. Georgij ad Velum aureum.*

Datum Anagniæ per manum Gratiani Sãctæ Romanæ Ecclesiæ Subdiaconi, & Notarij xvj. Kalendas Iulij, Indict. ix. anno Dominicæ Incarnationis M.C.LXXVI. Pontificatus verò Domini Alexandri Papæ Tertij anno xvij.

Sub hoc Episcopi tempore constructa videtur Ecclesia SS. Petri & Pauli in regione Feriæ intus ciuit. vt narrat Exastichon illic in lapide exaratum supra fores ipsius. B

A. D. M. CLXVIII.

Maxime Doctorum, nunc sumere dona tuorum
Ianitor æthereæ digneris Apostole Regni
Cum precibus collata tuo temploque beato
Hæc pro seruorum commissæ denique quorum
Ablue, dissolue, crimina, cunctaque Petre beate.

Eodem quoque fedente ædificata fuit Ecclesia S. Ioannis de Furca bubolina in arca C
eiusdem leguntur hæc pauca verba.

D.D.M.C.LXXII.Ind.IIII. V.V.

Diu in hac Sede fuisse Andream referunt Dipţycæ; tamen quo anno diem suum obierit, non scribunt.

25. PETRVS II. creditur suffectus fuisse Andreæ, cuius memoriam ad posteros transmisit Henrici VI. Imper. priuilegium concessum Monasterio Cassinensi anno 1191. cui ipse cum alijs Episcopis testis fuit, quo anno, vel initio subsequentis obijsse asserendum est; nam anno 1192. Bartholomæus Teatinam regebat Sedem, vt mox dicemus.

26. BARTHOLOMÆVS ad hanc dignitatem vocatur eo ipso anno 1192. quo cõcessit Comiti Berardo Laoreti, eiusque hæredibus in tertiam generationem legitimam Castrum Montis Siluani, quod est feudum, vt in documento eo anno condito asseritur, in quo fit mentio de recuperatione Vallis magnæ, & furcæ, quæ in manibus erat Baronũ, & assenciente Regia Maiestate venerunt in demanium Ecclesiæ Teatinæ, vt ex priuilegio Constantiæ Imperatricis, eodem anno tenimentum Sculculæ ad Ecclesiã Teatinen. pertinens, olim occupatum à Comite Iozalino eiusdem Berardi socio restitutum fuit iuxta

con-

confinès designatos à tribus vestibus produ-
ctis de Spulturio, tribuique alijs de Ciuitate
Teatina. Idem Episcopus anno 1194. con-
cessit & confirmauit Abbati S. Mariæ de Ca-
ramanico decimas & oblationes mortuorũ
eiusdem Ecclesiæ S. Mariæ, & S. Angeli, & Sal-
le de Rocchetta cum certis alijs iuribus; hæc
indiculus noster de Bartholomæo, qui habet
(ut) in Episcopatu plures annos vixisse; Hic
fortè ille est Teatinus Episcopus, cuius ha-
betur mentio in Decretalibus cap. Tenor de
sentent. & re iud. Clemente Papa III. Pontifice. Sub hoc eodem Præsule erat Comes
ille Teatinus R. id est Riccardus, quem Inno-
centius III. præponi mandauit custodiæ &
tutelæ Ciuitatẽsis, cuius Comes dudum obie-
rat tempore quo Federicus II. adhuc infans
erat, & sub tutela Innocentij. Extant literæ
duæ Innocentij de hac ipsa re, vna scripta Epi-
scopo, Baronibus, Militibus, & vniuerso Po-
pulo Comitatus Ciuitaten. constitutis, alte-
ra Cl[illegible] & Populo Ciuitaten. quæ habentur
in regest. eiusdem Pontificis. Porrò Ciuitas
hæc est in Apulia Daunia, vt scribit Leander
distans à Florentiola milliar. decem & octo.

Anno 1208. die vigesima nona Septembris
vnà cum Anfuso Episcopo Furconiensi Ec-
clesiam S. Pamphili consecrauit, ibi asserunt
memoriam extare sub ijs verbis, sed pro Bar-
tholomæo Gregorium mendosè à quodam
posteriore ignaro fuisse scriptum, & aliqua
addita ob summam inscitiam scribentis, quæ
hic apponere volumus, ne Episcopi multi-
plicentur, inaniter, & sine certa, vel scientia,
vel saltem coniectura probabili; nullibi enim
lego Gregorium Teatinis præfuisse Præsulem:
memoria autem est huiusmodi.

Anno M. CC. VIII. mensis Septembris XXIX. XII. Indict. D. . . . Venerabilis Episcopus Teatinus rogatus à Capitulo Ecclesiæ S. Pamphili dedicauit & consecrauit istam Ecclesiam Sancti Pamphili ad honorem Dei Omnipotentis B. Mariæ Virginis, & S. Pamphili, & ad subiectionem Romanæ Ecclesiæ immediatè dicta Ecclesia S. Pamphili pertinet. Item eodem anno mense Octobris, tertio eiusdem eodem modo consecrauit idem Episcopus altare B. Virginis positum in confessionibus dictæ Ecclesiæ S. Pamphili per prædictum Episcopum, & D. Anfusum Venerabilem Episcopum Furconiensem; In quo die dedicationis annuatim indultæ sũt annorum duorum, & dierum annuatim de criminalibus. Remissiones dedicationis dicti altaris B. Mariæ Virginis annuatim sunt vnius anni.

Eodem anno 1208. permissu Bartholomæi Episcopi fundata est in hac Diœcesi Abbatia S. Mariæ de Arabona Ord. Cistercien sis ductis Monachis è Monasterio Sanctorum, Vincentij & Anastasij ad Aquas Saluias extra vrbem Romam eiusdem Ord. primus Abbas Beatus Albimanus tunc Monasterij de Ferraria, insignis Sanctimoniæ Monachus, cui successit Sanctillus pari sanctitate conspicuus. Visuntur miserabiles tanti Cœnobij ruinæ, Teatinorum Ciuium nobile monumentum, quorum eleemosynis & pietate constructum olim fuerat.

Interea Bartholomæum infracti animi virum Federico II. Imperatori charum, plura Ecclesiæ suæ iura in Piscaria recuperasse docent tabulæ hoc ipso anno conscriptæ, *Regnante*, inquiunt, *Federico II. Imperatore Angelus, & Calarenus regij Camerarij Ciuitatis Piscariæ audientes, quod Ecclesia Teatina à tempore non modico de Ecclesia S. Saluatoris destituta fuerat; intuentes seruitia D. Bartholomæi Episcopi Teatini facta Regi Federico II. authoritate regia, & omnium Conciuium voluntate per antiquiores homines Piscariæ fecerunt numerari omnes possessiones, & rationes, quas Ecclesia S. Saluatoris tempore quo erat sub dominio Teatina Ecclesia habuerat, & medio iuramento deposuerũt Raynaldus Cappellanus S. Thomæ, Robertus de Speltoria, Angelus Palmentio, Cõstantinus Clementis Iancelli, Nicolaus Casalinus, & Petrus Ioannis Petri, ac testati sunt se vidisse tempore pacis, scilicet, Regum Guillelmi primi & secundi in Ecclesia S. Saluatoris Abbatem Constantem, & Abbatem Guillelmum, & Canonicos in ipsa Ecclesia S. Saluatoris respondere Ecclesiæ Teatinæ tãquam Domina, & quod Ecclesia S. Saluatoris habebat domos, &c. resignarunt Ecclesiam prædictam S. Saluatoris, & eius possessiones in manibus prædicti Domini Bartholomæi Episcopi, saluo mandato Regis Federici, & vt dicta reconductio, & resignatio sit stabilis, per manus Rogerij & Ciuitatis Piscariæ Notarij hus literas fieri requirunt.* Hoc eodem anno, die 14. Octobris, Bartholomæus omnium priuilegiorũ Ecclesiæ suæ à Romanis Imp. alijsque Summis Pontificibus, asser-

torum

eorum confirmationem obtinuit ab Innocentio III. Priuilegij exemplar extat in eodem Archiuio Canonicorum Vaticanæ Basilicæ à me exscriptum, quod exhibemus, tametsi fere omnia contineat, quæ in aliis supra relatis ex eodem tabulario

Innocentius Episcopus seruus seruorum Dei,

Venerabili fratri Bartholomæo Teatino Episcopo, eiusque successoribus canonicè substituendis in perpetuum.

In eminenti Sedis Apost. specula disponente Domino cõstituti, exiguũcto nobis à Deo Apostolatus officio fratres nostros Episcopos sincera charitate diligere, & Ecclesijs sibi commissis suam debemus iustitiam conseruare, pro ipsorum quoque statu nos oportet satagere, atque eorum quieti salubriter auxiliante Domino prouidere. Ea propter Venerabilis in Christo frater Episcope tuis iustis postulationibus clementer annuimus, & ad exemplar fel. mem. Nicolai, Paschalis, Eugenij, Alexandri, & Clementis Prædecessorum nostrorum Romanorum Pontificum B. Thomæ Teatinam Ecclesiam, cui Domino authore præesse dignosceris, sub Beati Petri & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti priuilegio cõmunimus, statuentes, vt quascunque possessiones, quæcunque bona eadem Ecclesia in præsentiarum iustè & canonicè possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, seu alijs iustis modis, præstante Domino poterit adipisci, firma tibi, tuisque successoribus, & illibata permaneant, in quibus hæc proprijs duximus exprimenda vocabulis. Parochiam Teatinæ Ecclesiæ, sicut antiquis, & iustis limitibus terminatur, scilicet à Staffilo inter Montes, & ipso Monte de Vrsa, & quomodo pergit in Cola & ponit terminum in aqua subtus terra vsque ad aquam Sonuram, & quomodo pergit vsque in montem de teste & vadit per crinis montem, & qualiter pergit vsq; montem Sclaui, & quomodo pergit in ipsum flumen, quod dicitur Trignum vsque ad littora Maris, & per littora maris vsque in Piscarium, & redit in priorem finem, videlicet in priori Staffello. Præterea ipsam Teatinam Ciuitatem, Castellum Triuilianum, Villam magnam, Montem Filardi, Castellum Orni, Castellum Mucela, Castellũ s. Pauli, Castellum, quod dicitur Furca, Castellum Genestrale, Castellum s. Cesidij, cum eorum pertinẽtijs; vltra Piscariam verò Castellum montis Siluani, Ecclesiam s. Mariæ in Rigoli, Castellum Sculculæ, Castellum Lastiniam, Ecclesiam S. Mariæ de Palatio, Ecclesiam s. Iustæ cum pertinentijs suis. In Aterno Plebem s. Leguntiani, & Domitiani, Ecclesiã s. Thomæ, & Saluatoris, Ecclesiam Hierusalem, & Ecclesiam s. Nicolai cum omnibus eorum pertinentijs, Decimam Pontis & Portus Nicini, in Bucelania Ecclesias s. Saluatoris, & s. Angeli cum Decimis Comitis, Plebem s. Siluestri, Decimas Comitis in Castello s. Angeli, in Castello trium fontium, & Decimas Castellorum, quæ in Teatino Episcopatu sub dominio Comitis Roberti de Rotello fuerũt, & quod Teatina Ecclesia in Castello Septi teneat, Ecclesiam s. Mariæ in Bari, Ecclesiam s. Blasij, in Lanciano, Monasterium s. Martini de Palecta, Ecclesiam s. Legiri in Atissa cum omnibus pertinentijs suis, Monasterium s. Ioannis in Arciano, Monasterium s. Angeli in Cornacula cum omnibus pertinentijs suis, in monte Oderisij Ecclesiam s. Nicolai, & medietatem Ecclesiæ s. Mariæ, Ecclesiam s. Saluatoris, & Ecclesiam s. Petri cum pertinentijs earum, Monasterium s. Mauri cum beneficio suo, Monasterium s. Salui, Ecclesiam s. Nicolai de Eremitorio in Ortona, Ecclesiam s. Mariæ & s. Georgij cum earum pertinentijs, Monasterium s. Mariæ in Basilica in Ciuitate Luparelli, Plebem s. Petri cum pertinentijs suis, Monasterium s. Mandi in Palario, Ecclesiam s. Iacobi de Turcella cum pertinentijs suis, Monasterium s. Pancratij, Monasterium s. Mariæ de Lecto, cum Casali, alijsque ad ipsũm pertinentibus, Monasteriũ s. Martini in Valle, Monasterium s. Iusti in de Cosule, in Castro Gessi Plebem s. Mariæ cum pertinentijs suis. Plebem s. Martini filiorum Tresidij, Ecclesiam s. Mariæ de Casa Candidella, Ecclesiam s. Petri in Castro Lori, Ecclesiam s. Mariæ in Biario, Ecclesiam s. Blasij, Monasterium s. Petri in Campo, Ecclesiam s. Nicolai de Summo viculo, Ecclesiam Sanctæ Mariæ de Lacento in Abbatcio, Plebem s. Martini cum pertinentijs suis, Ecclesiam s. Ioannis de Plebe, Plebem de Iuliano, Plebem s. Cecolidi, Plebem de Piazo Corbario, Ecclesiam s. Luciæ de Argelli, Ecclesiam sancti Lini, Plebem de Orcula, Plebem s. Mariæ in Valle, Plebem s. Mariæ de Caramanico, Plebem s. Ioannis de Abbatcio, Ecclesiam sãcti Cesidij, & Ecclesiam s. Pontij de s. Valentino. in Castello de Tocco, Ecclesiam sancti Mandi in Pescle, Ecclesiam s. Eustachij; Ecclesiã s. Martini de Fara inter mõtes, Ecclesiam s. Ioannis de Pedara. Ecclesiam s. Nicolai de Cantalupo, Ecclesiam s. Saluatoris de Linari, Ecclesiam s. Mariæ de Sparpalia, Ecclesiam s. Mariæ de Ilice, Ecclesiam s. Saluatoris de Valle surda, Ecclesiam s. Mariæ de Valle Corunelli, Ecclesiam ss. Trinitatis de Fragne, Ecclesiam s. Ioannis de Vicaldo cum omnibus pertinentijs earum, Ecclesiam s. Petri de Troia, & Ecclesiam s. Mariæ de Taffo. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominũ liceat prædictam Ecclesiam temerè perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas

matæ tenere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia integra conseruare eorum, pro quorum sustentatione, & gubernatione concessa sunt vsibus omnimodis profutura, saluo B. Petri iure proprietatis, & Apostolicæ Sedis auctoritate. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica, sæcularisque persona hanc nostræ concessionis paginam sciens contra eam temerè venire tentauerit, secundo, tertiove commonita, nisi congrua satisfactione correxerit, potestatis, honorisque sui dignitate careat, reamque se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo corpore & sanguine Dei & Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena sit, atq; in extremo examine districtæ vltioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua iura seruantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus, & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inueniant. Amen. Amen

† *Ego Innocentius Catholicæ Ecclesiæ Episcopus.*

† *Ego Ioannes Albanen. Episc.*

† *Ego Nicolaus Tusculan. Episc.*

† *Ego Cinthius tit. S. Laurentij in Lucina Presb. Card.*

† *Ego Cincius SS. Ioannis & Pauli Presb. Card. tit. Pamachij.*

† *Ego Benedictus tit. S. Susannæ Presbyt. Cardinalis.*

† *Ego Rogerius Sanctæ Anastasiæ Presb. Card.*

† *Ego Georgius S. Georgij ad Velum aureum Diac. Card.*

† *Ego Guido S. Nicolai in Carcere Tulliano Diac. Card.*

† *Ego Ioannes S. Mariæ in Via lata Diac. Card.*

† *Ego Ioannes SS. Cosmæ & Damiani Diac. Card.*

† *Ego Pelagius S. Luciæ in Septisolio Diac. Card.*

Dat. per manus Ioannis S. Mariæ in Cosmedin Diac. Card. S. R. E. Cancellarij 14. Kal. Nouemb. Indict. 12. Incarnationis Dominicæ Anno 1208. Pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno 10.

Dederat autea, hoc est anno 1204, idem Innocentius priuilegiũ Oddoni Abbati & Monasterio S. Ioannis Baptistæ in Venere, quod cum nonnulla contineat, quæ in alio Alexandri III. eidem Monasterio asserto non reperiuntur, visum est hic exscribere ab exemplari tabularij Ecclesiæ Nouæ, vt saltem hic conseruetur.

Innocentius Episcopus seruus seruorum Dei

Dilectis filijs Oddoni Abbati Monasterij Sancti Ioannis in Venere, eiusque fratribus tam præsentibus quam futuris regularem vitam professentibus in perpetuum.

Vox clamantis in deserto, parate viam Domini, rectas facite semitas Dei nostri, monet nos iter rectitudinis ingredi, quoniam fortitudo simplici via Domini recta. Ergo petentibus non est denegandus auditus, quia seruorũ Dei quieti pro nostro est officio prouiden. quatenus à sæcularibus tumultibus liberi, in via Domini simplicibus animis fortiter præualeant ambulare. Eapropter dilecti in Domino filij vestris iustis postulationibus clementer annuimus, & præfatum Monasterium quod ad honorẽ Dei Genitricis & Virginis Mariæ Sanctique Ioannis Baptistæ constructum esse dignoscitur ad exemplar sel. rec. Leonis, Victoris, Nicolai, Vrbani, Alexandri prædecessorum nostrorum Romanorum Pontificum sub Beati Petri & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti priuilegio communimus. In primis siquidem statuentes vt Ordo Monasticus, qui secundum Deum ac B. Benedicti regulam in eodem loco institutus esse dignoscitur perpetuis ibidẽ temporibus inuiolabiliter obseruetur. Præterea quascunque possessiones, quæcunque bona idem Monasterium in præsentiarum iustè ac canonicè possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, siue aliis iustis modis præstante Domino poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus, & illibata permaneant, in quibus propriis duximus exprimenda vocabulis; Locum ipsum in quo prædictum Monasterium situm est, cum omnibus pertinentijs suis, possessiones, & alia bona omnia quæ in Teatino, Pennen. Aprutien. Firman. & Termulan. Comitatibus obtinetis. In Comitatu Teatin. has cellas videlicet sancti Ioannis in Maltrauerso, s. Zachariæ, s. Benedicti, s. Romani, s. Seuerini, s. Mariæ ad Cappellam secus Ortonam, s. Pauli & s. Petri cum Burgo ex latere eius, Ecclesias s. Georgij, s. Philippi de Palatio, s. Angeli cum tertia parte portus Ortonæ, s. Mariæ iuxta riuum qui dicitur Grinus, in Curte Anteam. Sanctorum Martyrum Leguntiani & Domitiani cũ mille modijs terræ iuxta se, in Curte de Agname s. Calixti, Sanctorum Martyrum Aureæ & Petronillæ, s. Ambrosij, s. Martini, s. Stephani in collem, in Gitti, s. Crucis cum duodecim marnatis hominum, s. Angeli iuxta oppidum Septem. In Curte s. Nicolai, cellas s. Ioannis in Rocca cum oppido suo, s. Thomę cum oppido suo, s. Farmani, s. Eusanij, cum Castello suo, s. Apollinaris cum Castello suo, s. Nicolai cum Castello s. Viti, s. Mariæ in Caldaria cum Castello suo, s. Mariæ in Cor-

pta

pra fenines, s. Mariæ de Trodio cum cellis suis, s. Angeli in Pesulo, s. Angeli in Ochreca cum oppido suo s. Marci, s. Quirici, s. Luciæ in Argelli, s. Pantaleonis, s. Crucis in Alueto oppido Mucela, s. Ansuini, s. Ioannis in Ragio, s. Pauli in Piscaria cum oppido s. Laurentij in Piscaria, cum quarta parte de transuerso eiusdem fluminis, & quarta portus eiusdem s. Nicolai cum oppido Sangro. Sanctæ Cansionę cum Castello Pallito, s. Martini de filijs Thedaldi, s. Petri in Banniario cũ fara sua & cellis, videlicet s. Bartholomæi de Varanna, s. Blasij de Monte nigro, & s. Nicolai de Plazzano, Ecclesiæ s. Agathæ, s. Pancratij, S. Iustini de Casulo, s. Petri in Lauro, s. Delinara cũ Castello suo, s. Petri cum Castello Resse, s. Petri in Parlari, s. Mariæ in Valle, s. Mariæ in Heremo, s. Pauli, s. Mariæ de Rota, s. Quirici de Riuo plano, s. Mariæ in Basilica, s. Viti in Portule. Oppida verò hæc Possamcacam, Castellum muratum, Roccham de Sclauis, Girusli, Laternum, Lentiscum, montem Octauiani, Guastum Meruli, Porcile, Milianica, Castellum vetus, Ballenianum, Faram Benedicti filij Vberti, Faram filiorum Boderocchi, Montem s. Siluestri, Perranum, Senellam, Castellionem, Guastum Aymonis, Turricellam, medietatem Collis Martini, Ilicem, Diuum Iustum, Mucellam Scorciosam, Casale s. Benedicti, Morum, Riuum Petri, Pesciorum. In Comitatu Pennen. Cellass. Mariæ in Rosano cum Castello Casa vetere, s. Michaelis in Boccaccerto cum fara & cellis suis, & fara de Saratico s. Michaelis, in fine cum fara & podio s. Petri in Campo rotundo, s. Mariæ in Lochiano cum podio suo, s. Ioannis in Riuosonuli, s. Ioannis in Aquanina cum Casali suo, s. Pelini, s. Ioannis ad Ponticlum, s. Antini, s. Mariæ in Riuulo, s. Saluatoris in Casa nigra, s. Margaritæ in Legoniano, s. Ioannis in Carpeneto, s. Angeli in riuo turbido, s. Mariæ in Valle; s. Nicolai in Plomba, s. Laurentij iuxta Gomanum, s. Ioannis ad casam cõbustã, Castellum ad mare spelcore, Turricã, Cosenaam, Montem Siluani, Ciuitatem sancti Angeli, Ilicem s. Crucis Casam laute, Ilicem Titilianum, Tezzanum, Scuranum, Montem Gualterij, Motulam, Spatulam, Ruptam, Arsetam, Biserrum, Auianum, Ranchi Siluo, Mitilianum, Casole, Murum altum, Castellum Vedum, Montem Petricũ & Ecclesiam s. Ioannis in Gomano cum Castello suo, Carrum Bifulcum, Ecclesiam sancti Cæsarei, s. Donati in Salinello cum Castello Palmei & s. Stephani ad Mora, Ecclesiam s. Angeli, Montem Pagani, & Casale s. Martini in Gomano, Gassianum, Ripam filiorum Azzonis, Poggium Felicis Morelli, Curtem de Podoniano totam, Curtem totam de Bucelliano, tertiam partem Curtis de Semproniano, in Comitatu Firman. cellam S. Petri cum Castello Paterno, Monteronem, medietatem Curtis de supportica, integram Curtẽ de Aquanina, Montem Bouarium, Castellum

A Rodecarici, Caprilli, Colmari, Ecclesiam s. Pastoris. In Comitatu Asculano, totam Curtem de Saluiniano. In Comitatu Camerinen. terras cum suis cultoribus. In Curte Cesapalumbi mediam Curtem de Castelliano, quartam partem Curtis de Iano. In Comitatu Termulan. Cellas s. Martini, s. Mariæ in Coronule, cum Castello de Oliuastro, Ecclesias s. Ianuarij, s. Victorini, s. Laurentij, sextam partem prouentus Ecclesiæ s. Saluatoris. Apud Lesinam cellam s. Archangeli, in suburbio Ferrariæ cellam s. Nicolai. In Ciuitate Rauennæ Ecclesiam s. Mariæ ad vineam Talliotam. In Principatu Beneuentano Ecclesias s. Mariæ & s. Ioannis. In Mursia cellã S. Anastasij. In Ciuitate Firman. hæreditatẽ
B Leonis Primmi integram. In Dalmatia apud Bellumgradum cellam s. Thomæ similiter, & Talleonem mercatorum, & Pontium, decimasque, & oblationes mortuorũ ex omnibus, & absque contradictione aliqua temeratis. Chrisma verò, Oleum sanctum, consecrationes Altarium, seu Basilicarum, ordinationes Monachorum & Clericorum cæterorum, qui ad sacros sunt ordines promouendi à quocunque volueritis Catholico accipiatis Episcopo, intra totius Abbatiæ terminos nullus Episcopus, nisi à te inuitatus Synodum audeat celebrare, vel Clericos constringere, vt intelligas curam hanc ad tuam sollicitudinem pertinere specialiter tibi ab Apostolica Sede indultam. Obeunte vero te nunc eiusdem loci Abbate, vel thorũ quolibet successorum, nullus ibi qualibet surreptionis astutia vel violentia præponatur, nisi quem
C fratres communi consensu, vel fratrum pars consilij sanioris secundum Deum, & Beati Benedicti regulam prouiderint eligendum. Electus autem ad Romanum Pontificem benedicendus accedat. Vos autem filij oportet collatam vobis gratiam in omnibus custodire, & tantis Sedis Apostolicæ beneficijs dignis operibus respondere, ne libertate hac in occasionem carnis, & velamen malitiæ abutamini, sed quantò à secularibus tumultibus liberiores estis, tanto amplius placere Deo totis mentis & animi viribus procuretis.
D Decernimus ergo vt nulli hominum omnino liceat prædictum Monasterium temerè perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia illibata & integra conseruentur eorum, pro quorum gubernatione, ac substentatione concessa sunt vsibus omnimodis profutura, salua Sedis Apostolicæ authoritate. Si qua igitur in futurũ ecclesiastica, secularisue persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temerè venire tentauerit, secundo tertioque commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis, honorisque sui dignitate careat, reamque se diuino iudicio existere de prætata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo Corpore, & Sanguine Dei

& Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ vltioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua iura seruantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus & fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum Iudicem præmia æternæ pacis inueniant. Amen. Amen. Amen.

† *Ego Innocentius Catholicæ Ecclesiæ Episcopus.*
† *Ego Octauianus Ostien. & Veliternen. Episcopus.*
† *Ego Petrus Portuen. & Sanctæ Rufinæ Episcopus.*
† *Ego Ioannes Albanensis Episc.*
† *Ego Petrus tit. Sanctæ Cæciliæ Presbyt. Cardinalis.*
† *Ego Lordanus S. Pudentiana tit. Pastoris Presb. Card.*
† *Ego Vgo Presbyt. Card. S. Martini tit. Equitij.*
† *Ego Ioannes tit. S. Priscæ Presbyt. Card.*
† *Ego Cencius S. Ioannis & Pauli tit. Pammachij.*
† *Ego Gregorius tit. S. Vitalis Presbyter Card.*
† *Ego Benedictus Ecclesiæ S. Susannæ Presb. Card.*
† *Ego Gratianus SS. Cosmæ & Damiani Diac. Card.*
† *Ego Gregorius S. Georgij ad velum aureum Diac. Card.*
† *Ego Vgo S. Eustachij Diaconus Card.*
† *Ego Matthæus Sanctæ Theodori Diac. Card.*
† *Ego Ioannes S. Mariæ in Cosmedin Diac. Card.*

Datum Romæ apud S. Petrum per manum Ioannis S. R. E. Subdiaconi, & Notarij 4. Nonas Decembris, Indict. 8. Incarnationis Dominicæ anno 1204. Pontificatus vero Domini Innocentij Papæ Tertij anno septimo.

Anno 1213. nostrum Bartholomæũ Ecclesiam Sanctæ Mariæ Castri Mutillaris consecrasse docet membranula, quæ in eadem Ecclesia conseruatur cum Sanctorum lipsanis ab ipso eidem donodatis. Et anno 1219. Federicus II. Imper. quandam reuocauit confirmationem ab Imperiali Curia vitio extortam à Teatinis ciuibus, nonnullis, vt asserebant ipsis concessis à Teatino Episcopo. Sed Anno 1223. instante Bartholomæo Berardus de Raiano alterius Berardi filius, cui ab eodem Episcopo olim locatum fuerat in emphiteusim Castrum montis Siluani, condemnatur ab Henrico de Mora Imperiali Iustitiario ad Castri restitutionem ob non solutum canonem, & enormem Ecclesiæ Teatinæ læsionem, iuxta Imperatoris promulgatam legem; lata sententia fuit Foggiæ mense Decembri & scripta per Guilielmum de Tocco Imperialem Iudicem & Notarium, quam subsequenti anno 1224. idem approbauit Imperator. Post hæc vnica remanet Bartholomæi memoria in aureo diplomate Friderici II. Dat. Brundisij Anno 1227. mense Augusti, in quo in gratiam eiusdem Episcopi confirmantur ea omnia, quæ Pater Henricus VI. Imper. eidẽ Ecclesiæ Teatinæ Bartholomæo, ac successoribus liberaliter asseruerat ann. 1195. ac sub Imperiali protectione susceperat. Diploma Federici cum insertione alterius Henrici Patris in hæc verba conjectum est ex authentico copiali.

Fedricus Dei gratia Romanorum Imperator Augustus, Hierusalem, & Siciliæ Rex.

Inter cætera, quæ diuinæ pietatis intuitu conferuntur, illud credimus Creatori omnium gratum, & acceptabilius residere, quod Ecclesijs Dei, & locis Religiosis pia liberalitate donatur; præsertim cum in confirmandis beneficijs, & largiendis laus Imperiali dignitati accrescat. Inde est, quod vniuersis fidelibus nostris notum esse volumus, tam præsentibus, quàm futuris, qualiter Bartholomæus venerabilis Episcopus Teatinus fidelis noster ad præsentiam nostram accedẽs ostendit nobis quoddam priuilegium vno sigillo munitum à Domino quondam Imperatore Henrico Patre nostro Diuo Augusto inclytæ recordationis eidem Episcopatui Teatino pié indultum, supplicans Excellentiæ nostræ humiliter & deuotè, vt priuilegium ipsũ, & ea quæ continentur in ipso innouare, concedere, & confirmare sibi de nostra gratia dignaremur, cuius tenor talis est. In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Henricus Sextus diuina fauente clementia Romanorũ Imperator semper Augustus, Rex Siciliæ; Inter cætera, quæ in actus pios expendimus, quibus magis Deum propitium nobis reddimus & speciali deuotione placamus, hoc solùm arbitramur esse potissimum, & hoc potius nostris applicamus vtilitatibus, cum Ecclesijs & locis venerabilibus considerationepia conferimus. Inde est, quod nos intuitu Regis Regum, & Creatoris omnium, cui totius nostræ felicitatis incrementa debemus ob remissionem animarum parentum nostrorum, ac longæua nostri conseruationeImperij, nec non & exuberanti nostræ munificentiæ gratia præsenti nostro priuilegio cõcedimus, & perpetuo confirmamus Episcopatui Teatino, & prædicto Episcopo fideli nostro, & successoribus suis omnia Castella, Casalia, & Ecclesias, quæ tempore prædecessorum Regum Siciliæ, Regis Felicis Rogerij Guilielmi primi, & secundi ipsa Ecclesia Teatina tenuit & possedit, scilicet in Terra Teatina in demanio Ciuitatem Teatinam, Castellum Triuiliani, Castellum Furcæ, Castellum Villæ magnæ, Castellum Scorcholæ. In Sacruticio Castellum Muciæ, Castellum Om-

Item

Item in demanio siluam & territorium Sambuceti in pertinentijs Aterni, & decimam pontis, & portus ipsius loci Aterni, necnon & Ecclesiam sanctæ Ierusalem, s. Leguntiani, & Domitiani loci prædicti cum Cappellis, iuribus & pertinentijs eorundem. In terra verò de Penna in demanio Castellum Montis Siluani, s. Mariæ in Riuulo cum Casali suo, villã Sculculæ cum territorijs & siluis eius. In seruitio autem Castellum Lasten. ann. saluo mãdato & ordinatione nostra, & hæredum nostrorum, & vt hæc liberalitatis nostræ concessio & cõfirmatio in perpetuum eidem Ecclesiæ Teatinæ, prædictoque Episcopo, & successoribus suis firma, stabilisque permaneat, & nulli in aliquo liceat contraire præsens indè priuilegium conscribi, & Maiestatis nostræ sigillo iussimus communiri, statuentes & Imperiali præcipientes Edicto, vt nulla persona, humilis, vel alta, ecclesiastica, vel sæcularis hanc nostram concessionem, & confirmationẽ infringere audeat, vel aliquibus calumnijs perturbare præsumat, quod qui fecerit, vltra indignationem nostram, quam grauiter incurret, centum libras auri purissimi componat, medietatem Cameræ nostræ, reliquã passo iniuriam persoluendam. Huius autem rei testes sunt Henricus Guaricamensis Episcopus, Goluigerius Pictauien. Episcopus, Henricus de Calendinis, Robertus de Venna, Conradus Dux Spoleti, & Regni Siciliæ Vicarius, Comes Hugo de Macela, & alij quamplures. Ego Conradus Imperialis Aulæ Cancellarius vnà cum Gualterio Trojan. Episcopo Reg. Siciliæ, & Apuliæ Cancellarius recognouimus.

Signum Domini Henrici Sexti, diuina fauente clementia Romanorum Imperatoris semper Augusti, & Regis Siciliæ.

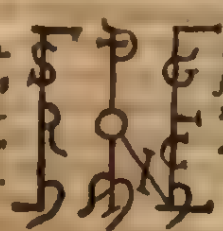

Acta sunt hæc anno Dominicæ Incarnationis millesimo centesimo nonagesimo quinto. Regnante Domino nostro Henrico Sexto Imperatore Romanorum semper Augusto, & Rege Siciliæ. Amen. Regni eius vicesimo quinto, Imperij verò quinto, & Regni Siciliæ primo. Datum apud Esculum de Marca per manum Abbatis Prothonotarij Imperialis Aulæ primo die mensis Madij, Indictione tertiadecima. Nos igitur præfati Episcopi devotionem, & fidem, quam erga personam nostram habere dignoscitur, diligentiùs attendentes intuitu, & Beati Thomæ Apostoli in cuius nomine dicata Ecclesia Teatina dicitur & fundata, necnon & pro remedio animarum felicium Augustorum patris & matris nostræ memoriæ recolendæ, pro nostra quoque salute, tam ipsum priuilegium, quàm ea omnia, quæ continentur in ipso, prout superius sunt expressa, eidem Ecclesiæ Teatinæ, & dicto Episcopo, successoribusque suis de nostra gratia innouamus, concedimus, & perpetuò confirmamus saluo seruitio, quod Curiæ nostræ inde debetur, saluo insuper mandato, & ordinatione nostra, & hæredum nostrorum. Ad huius autem innouationis, concessionis, & confirmationis nostræ memoriã & robur perpetuò valiturum præsens priuilegium scribi, & maiestatis nostræ sigillo iussimus communiri. Anno, mense, & Indictione subscriptis.

Datum Brundusij anno Dominicæ Incarnationis millesimo ducentesimo vigesimo septimo, mensis Augusti quintadecima Indict. Imperãte Domino Federico Inuictissimo Dei gratia Romanorum Imperatore semper Augusto, Hierusalem & Siciliæ Rege, Anno Rom. Imp. eius septimo, Regni Hierusalem secundo, Regni verò Siciliæ tricesimo feliciter. Amen.

Ex his igitur constat, qua virtute, qua sollicitudine optimus hic Præsul per tot annorum curricula eximie Teatinam Ecclesiam administrauit, illustriorem, ditioremque reddidit, cum tot bona, & iura recuperasset, vel de nouo acquisiuisset. Cæterùm Bartholomæus quando, vel vbi communi mortalium fato vitam amiserit, non constat; post annum certè 1227. accidisse fatendum est. Asseruabat olim Ecclesia Teatina argenteum thuribulum huius Præsulis donum, in quo expressa erant sub infulis eius gentilitia insignia, quæ supra retulimus cum his literis sculptis. Anno D. M. CC. XV. 10. IND. Hoc vetus Bartholomæi monumentum elapso æuo, haud sine veneranda antiquitatis iniuria constatum fuit, & ad alium Ecclesiæ vsum conuersum.

Dabis veniam lector, si extra chorum hoc in loco me saltare videbis; cum fundationem legeris Cœnobij sancti Spiritus de Ocra Ordinis Cisterciẽsis in Furconiensi Diœcesi, quod non longè ab hac Teatina distat, à Berardo Albæ Comite anno 1222. liberali munificentia ædificati, ac B. Placido Ocrensi eiusdem Ordinis Viro sanctissimo dono dati; placuit, inquam, hic fundationis documentũ ab ipso autographo exscriptum vnà cum eiusdem Placidi vita recensere, quæ ex lapsu memoriæ

in Episcopis Aquilanis, qui Forconiensibus succesſere, silentio obtruimus, in documentum.

In nomine æterni Domini.

Anno Incarnationis eius 1222. mense Nouembri, Indict. 10. tempore Domini Honorij Papæ III. Regnante Domino Federico Dei gratia inclyto Rom. Imp. Augusto, & Illustrissimo Rege Siciliæ feliciter. Nos Berardus de Ocra Dei & Imperiali gratia Comes Albæ, vnà cum Domina matre nostra, Roalda de Ocra, diuino lumine inspirati, vt felicitatis gratiæ participes effici mereamur Omnipotentis Dei, resurrectionis futuræ benedictionem merentes à Deo promissam pro præsenti consequi de ipsius felicitatis gratia, mereamur, Omnipotenti Deo aliquid de bonis à Deo nobis concessis piè offerre proposuimus. Ne igitur humanæ fragilitatis illicita suasione, pio sublato proposito, retributio subtrahatur æterna; cum operationis propositum festinanter ad effectum deberet perduci; & quia sancta mater Ecclesia quotidie parturit, & congregatio fidelium iugiter augmentatur, & crescit, præcipuum beatitudinis opus fore eligimus tantum locum ad nouam Ecclesiam sub religionis Cistercienſis dogmate construendam inuenire, & ad ipsius cõstructionem, & perpetuam substentationem taliter prouidere, quod fratres ibidem connectentes dignè Deo seruire, & ieiunijs, & orationibus deuotissimè vacare, necnõ pro Christianorum delictis Domini misericordiam assiduè valeant implorare. Ea propter præsentis scripti donatione duximus declarandum, quod bona, & spontanea nostra voluntate ob seruitium Domini Nostri Iesu Christi, & Gloriosæ Genitricis eius Virginis Mariæ, pro salute animarum D. Federici Dei gratia Illustrissimi Rom. Imp. semper Augusti, & gloriosissimi Regis Siciliæ, & D. Constantiæ eadem gratia Serenissimæ Imperatricis semper Augustæ, & Excellentissimæ Reginæ Siciliæ, & D Henrici Roman. Reg. magnificentissimi eorum filij, & pro remissione peccatorum suorum: pro animabus quoque D. Berardi de Ocra, & D. Roaldæ vxoris eius parentum nostrorũ, & D. Comitissæ Sibiliæ vxoris nostræ, & omnium filiorum, & cõsanguineorum nostrorum in manus fratris Placidi de Vena Ocrensis offerimus Omnipotenti Deo; damus, atque concedimus, & irreuocabiliter tradimus, & confirmamus in pura eleemosyna, & oblationem locum, qui vocatur Pretula in Forconensi Territorio, & in Territorio Ocrensi ad Ecclesiam in honorem Dei, & Beatæ Mariæ gloriosæ Virginis cõstruendam sub religione Cistercienſis Ordinis Abbatiam ordinandam, cui Sanctus Spiritus nomen impositum est, in qua nihil iuris, seu dominij nobis, vel hæredibus & successoribus nostris reseruamus, sed vt quietè & liberè Deo seruire, ac deuotè ieiunijs, atque orationibus ibi conuersantes vacare, & pro eorum delictis veniam valeant à Deo postulare, & à peruersorum hominum improbitate nos & hæredes nostros rationabiliter tueri, pro posse statuimus. Ad hæc itaque, Monasterium, & perpetuam substentationem, quæ in ipso loco in præsentiarum tradita talibus finibus denotatur. A superiori parte [illegible] via, quæ dicitur Cacconaria posita per transuersum rectè ascendẽdo per Traginale maius vsque ad cacumen ipsius Traginalis rectè per scrimiam montis, sicut aqua pendit ex hac parte, & vsque ad confinia, quæ sunt in Territorio Castri Varilis, & descendit vsque ad terram Donati, & Bernardi de Amicone, & ad terram Lauræ Petri Ioannis Roberti. Cõcedimus insuper prædicto Monasterio omnia infra præscripta confinia nunc & in futurum existentia, quantum ad ius, & demanium nostrum spectat, terras scilicet cultas, & inculcas cum vineis, arboribus fructiferis, & infructiferis, siluis, & pascuis, aquis, aquarũ decursibus, & cum omnibus, quæ infra se, vel super se habent, vel habere poterunt, cum introitibus, & exitibus, & omnibus vtilitatibus suis ad habendum, tenendum, laborandum, & iure proprietatis perpetuò possidendum, & absque aliqua nostra & hæredum, & successorum nostrorum contradictione secũdum Cistercienſem regulam edificandam, in domibus, molendinis, fullonibus, & alijs, quæ in futurum habebit. Damus etiam, & concedimus præfato Monasterio pro nobis, nostrisque hæredibus, & successoribus in perpetuum plenam libertatem, & omnibus seruitutibus, oneribus, & grauaminibus illud immune esse statuimus. Concedentes, & firmam authoritatem præstantes, vt quicunque nostrorum hæredum de bonis suis stabilibus prænominato Monasterio vendere, aut donare, siue pro animarum salute, siue pro temporali præmio aliquo modo voluerit offerre absque nostra, vel nostrorum hæredum & successorum cõtradictione liberam exindè habeat potestatem, tam in terra demanij, quam in terra seruitij nostri secundum consuetudinem Cistercienſis Ordinis prædicti Monasterij liberam potestatem habere sancimus, & statuimus, & ordinamus. Firmiter inhibentes, vt medium miliare propè Monasterium ipsum nulla nouæ sæcularis habitatio fiat. Animalia quidem præfati Monasterij, & homines ipsius vbicunque per terram nostram ad commodum Monasterij liberum aditum, atque reditum habeant, & constructa pascua, & ligna suscipiant sine alicuius contradictione, tam in montibus, quàm in planis, & alijs locis, pascuis, atque siluis. Insuper concedimus & firmiter ordinamus, vt omnia præscripta iam dicto Monasterio exhibita, & quæ in antea illi, siue pro temporali, siue pro spirituali retributione data fuerint secundum prælcriptam libertatem, atque ordi-

ordinationem liberè habeant, & quieto iure possideant, cum omnibus conditionibus, & utilitatibus, iustitijs, & rationibus suis. Ita quod nos, neque hæredes & successores nostri exindè ipsum audeant molestare, vel ei modo quolibet contradicere. Quicunque autem nostrorum hæredum hanc nostræ oblationis, donationis, & concessionis paginam ausu temerario infringere, aut molestare tentauerit, pœnam quinquaginta librarum auri se nouerit incursurum, medietatem Cameræ nostræ, & reliquam prædicto Monasterio exhibiturum. Si autem nos, hæredes, & successores nostri eam quomodolibet infringere, aut illicitè molestare tentauerimus, in pœnam centum librarum auri nos incursuros voluntariè obligamus, medietatem Imperiali magnitudini, & alteram medietatem Monasterio soluturos. Et pœna soluta, hæc nostra oblatio, atque donatio semper firma & illæsa remaneat, vt omnia scripta in posterum possint firma, & inuiolabilia iugiter permanere. Præsentem autem paginam per manus Fortisbrachij nostri Iudicis, & Notarij ad futuram memoriam conscribi & testibus roborari iussimus, & sigillo nostro communiri.

Dominus Ber. de Coll. rogatus testis.
Dominus Raynaldus de Siginolphi rogatus testis.
Dominus Ioannes Petrutij rogatus testis.
Dominus Marinus Bontij rogatus testis.
Dominus Ioannes de Paganisi rogatus testis.
Dominus Paulus de Paganica rogatus testis.
Dominus Raynaldus de Baril rogatus testis.
Presbyt. Raynaldus Agonimus rogatus testis.
Notarius Petrus de Asciło rogatus testis.
Max. Rayn. rogatus testis.
Fortis brachij Iudex & Notarius Domini Comitis Berardi de Alba præcepto ipsius Domini Comitis hoc scripsit propria manu scripsi & signaui † *locus signi.*

Accessit ad donationem Berardi Comitis auctoritas Thomę Furconiensis Episcopi, post annos quatuor fundandi Cœnobium in hunc modum.

Nos Thomas Episcopus Furconiensis.

Pro salute animæ nostræ damus, & concedimus fratri Placido, & fratribus licentiam Monasterium construendi ad honorem Sancti Spiritus in Territorio de Ocra in loco, qui dicitur Prœcula, qui secundum Ordinem & Regulam Cisterciensis Ordinis viuere debeant, tam in officijs, quàm in alijs regularibus disciplinis, abijciendo omnem potestatem, & dominium, & nihil nobis in dicto Monasterio reseruando, nisi illud tantùm quod aliæ Domus Cistercienses Ordinis consueuerunt Diœcesanis Episcopis exhibere, & specialiter reseruamus nobis & successoribus nostris de prædicto Monasterio ea, quę Monasterium Casęnouæ Pennensis Diœcesis exhibet Pennensi Episcopo, & damus, concedimus prędicto Patri Placido, eiusque fratribus, & eorum successoribus in iam dicto Monasterio . . . . reseruantur. Ad cuius memoriam, & perpetuã firmitatem præsens scriptum fieri fecimus nostro sigillo roboratum. *Datum Furconiæ die 6. Decemb.* 1216.

Thomas iste, ille idem est, quem in Catalogo nostro Aquilanensium Episcoporum sub litera T. expressimus Furconiensem Episcopum. *Vide tom. 1. pag. 424.*

Vita B. Placidi Rhodiensis Cistercienſis Ordinis Monachi à Rogerio Caſænouæ Monacho eiuſdem ſynchrono conſcripta hactenus inedita.

Placidus ex Rhodio Amiternini agri oppido oriundus parentes infirmos, eosque agricolas habuit, sed Christianam religionem ore & opere profitentes. Is liberorum tertius, paruulus pecudes pascebat. & cum sibi mater panem daret, illum, vti benignus & munificus, atque paupertatis amantissimus cæteris pastoribus distribuebat, domumque reuertens sopori ieiuna membra dedebat. Dominicam cantabat orationem, nec illis (vt pueri assolent) vanitatibus delectabatur, sed parentibus obediens, ac humilem se cunctis exhibens, grauitatem plusquam senex seruabat. Puericia egressus, vinculis ferreis se colligauit, corpus suum incredibiliter castigans. Charitatem tantam profitebatur, quod ab ea nulla iniuria, nec infirmitas mentis, aut corporis ipsum seiungeret. Fortitudine spirituali item plenus fuit, humilitatem plurimam veneratus est. Nunquam se æqualibus alijs præponens, iustitiam ipsam Deum amans, ac timens obnixè colebat, paupertatem quoque amans, sibi pro victu necessaria in eleemosynas hilaris erogabat, Ecclesias etiam frequenter visebat. Ad oppidum rediens psalterij lectionem à scholaribus pueris discebat, vt eam in agro, siluæque campis meditaretur. Demùm è patria discedens, ad B. Iacobi limina proficiscens, vbi per annum moratus, domum rediens, grauissimam incurrit ægritudinem, qua per lustrum ita afflictus est, vt nec de cubili surgere, nec caput tollere posset, nullo interim pharmaco vsus; hanc tamen æquo animo tulit, conualescensque Apostolorum, Beatique Michaelis phana inuisit, cum antea Oratoria frequentaret. Sed cum in conuersationis fluctibus requiem minimè inueniret, quendam Eremitam Mórem Con-

an incolentem adiuit, sub quo Monachi habitu indutus, ieiunijs, orationibusque per annum vacans, ad Diui Nicolai Cœnobium inde non longè migrauit: & post annũ ad Ecclesiam Saluatoris à Sano, à quo etiam loco aufugit; nam cum iuuenis decoro esset aspectu à Præpositi sorore teneatur, quam fuga arrepta contempsit. Casentini montem conscendens, vbi quinque mensibus latuit; sed impudicis mulierum illius oppidi cantilenis inde discedere conatus in rupe sub Ocre Castro 12. annis mansit. Verùm enim verò omnibus innotescens, à pluribus visebatur ob miracula ad illum proficiscentibus, qui tamen ob difficilem ascensum interdum frustra laborantes ad locum non perueniebant, donec Simeon Sacerdos de rupe cecidit. Quod vir Dei ægrè ferens, supra Prætulam (sic enim locum superiorem prætulis, plenum vocant) incolam opacum se transtulit, ibique sub tugurio inter siluarum ligna ab hominibus se abscondens, foliorum, herbarum, & radicum esu viuebat, vbi Dominus cartam manu tenens illi apparuit, ad eam legendam inuitans, cui recusanti, sequè nescire dicenti, aperuit Dominus intellectum, in eaque carta orationes, quas pro se, populoque suo assiduè dicebat (pro omnibus namque semper Christiana pietate orabat) millies die, noctuque genua flectens, *Pater noster*, & *Aue Maria* pronuncians, eleemosynas, cæteraque opera bona vidit. Domini igitur voce consolatus alacriùs incepto perstitit, Psalmos quotidie legens. Nunquam condimento, nec carnibus vescebatur, semper (diebus Dominicis exceptis) ieiunans, ac vltra consueta ieiunia cœtum, & quatuordecim quadragesimas persoluens. Nihil coctum gustauit 12. annis ante obitum singulis hebdomadibus per tres dies panem tenuit. Cumque aliquando totam quadragesimam in oratione, & contemplatione vigilare decreuisset, Diabolus tot in eum congessit pediculos, vt mirum in modũ concuteretur. Cum verò ad Pascha peruenisset, reputans se frustra ob continuam pediculorum vexationẽ illis sanctissimis diebus laborasse, plurimùm lacrymabatur, cui tres colũbæ sese obtulerunt, quarum vna manicam dexteram, altera sinistram, tertia verò os intrauit, & pediculis se liberatum sensit. Nunquam per 37. annos in lecto quieuit, humue iacuit, sed stans, aut sedens, & innixus vsque ad suæ vitæ extremum, modicè dormiebat, miram abstinentiam alacriter agens. Sicque corpore castigato, dæmones, montem, in quo erat, obsidẽtes effugauit. Nunquam capiti nouaculam admouit, nunquam rusticanum cilicium, quo erat indutus, liuit, mundi delicias aspernatus, miro tamen fragrans odore, sine squalore, ac sordis foeditate rubicundus, atque candidus existebat. Cognatos omnes ad Deum seruiendum trahere conatus est, alios ad Domini sepulchrum mittendo, alios in viam Domini erudiendo, & capta occasione plures conuocauit. Nam semel orans, multos, inter quos Principes, & magnates ante se cernit, illosque à viro fulgenti veste induto incitatus obediendo benedixit, Italumque Prætulam à Berardo de Ocre Comite obtinuit, in qua cellulas erexit, arboresque plantauit, deque eius supercilio aquas deduxit. Congregatis fratribus Monasterium instituit Ordinis Cisterciensis, per diem, tanquam vnum ex illis laborans, noctuque Deo laudes persoluens, à quo etiam visione exhilaratus est, in qua nepotem ad Imperatoris Curiam profectum mortuum & eius animam vidit, fratribus diem, horam & locum referens, quod paulo post verum fuisse compertum est. Nec ipsum propheticum latuit; nam cum Nicolaus à Fossu duos haberet filios, altero amisso, acriter flens ad eum venerat magnis doloribus compulsus, iurabat, se præcipitem daturum, si alter ante decederet. Cuius stultissima verba vir sanctissimus increpans, dixit eum ante filium morituru, & filium magnum coram Principibus, potentioribusque futurum. Patre namque mortuo, filius Romam profectus, clarus apud Pontificem, Cardinalesque habitus est, fratribus etiam, qui cum eo erant, de paupertate conquerentibus, cum nec victum haberent, rerum copiam, quæ post eius mortem consequuta est, prædixit. Morte verò imminente graui oppressus morbo, nolens gustare carnem, medicinasque renuens, inconsuetæ vitæ duritie permansit. Nam Domina Vallis Ocrensis miserat die Sancto Paschæ Farinulam carnis hœdinæ cõfectam, qua degustata, cum à portante in illa carnem esse audiuisset, grauiter id ferens tota die fleuit, sicque morbo inualescente à fratribus, & alijs, qui ad illum visendum venerant, ad Ecclesiam ab ipso inferius ædificatam deportatur, ad cuius recessum se se montis arbores, quasi id sentissent, inclinabant. Quo Rogerius Casæ-nouæ Abbas venit, & eius confessione audita, Missaque celebrata, Sancto Dei corporis, & Sanguinis Domini viatico munitur, atque prædictus Abbas, Abbatiæ nomine domum Sancti Spiritus cum omnibus hominibus à Viro Dei sub regula Beati Patris Benedicti, & Cisterciensis Ordinis institutis sibi commissam accepit. Quibus peractis Feria quintâ intra Pentecostes octauas Anno Dominicæ Incarnationis 1248. Idibus Iunij oculis, ac manibus in Cælum semper intentus orat in sinu Abbatis, & quod quod erat Spiritum Deo Placidus placidè reddidit, cuius corpus ita clarum, ac pulchrum apparuit, vt septennis pueri speciem præferret. Quarta igitur missa funereque celebrato, populi cum canticis, & hymnis clamantes, cur nos deseris Placide? à longè conspexerunt præ miraculorum multitudine stupentes, Deumque laudantes, quem quarto tandem die sepelierunt. Hæc autem miracula post mortem ab eo edita sunt. Vndecim à Dæmone oppressi liberati. Claudus

vnus, & alter, qui claudus & incuruus erat, sanatus. Cæcus visum recepit. Muta locuta est. Duo lateribus contractis. Quidam manu contracta, & obliqua, Paralyticique restituti sunt ad laudem, & gloriam Omnipotentis Dei, qui viuit & regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

Placidi sacra ipsana in S. Spiritus Aede honorificè requiescunt, *vbi festum quoque eius quotannis Idibus Iunij celebratur*. De hoc Cœnobio plura essent dicenda, quæ brevitatis gratia omittimus, forsassis alio in loco de eo redibit sermo; sed ad Teatinos Episcopos redeamus.

27. RAYNALDVM nescio quem post Bartholomæum fuisse Episcopum Teatinum scribit auctor Indiculi nostri, illumque vixisse affirmat sub Gregorio IX. anno 1226. quod nullo modo stare potest; etenim eo anno inviuis erat Bartholomæus, qui subsequenti 1227. à Federico Imper. confirmationem privilegiorum Ecclesiæ Teatinæ accepit Augusto mense, vt supra retulimus. Si Raynaldus iste verè successor Bartholomæi fuit post hunc annum 1227. ad hanc dignitatem vocatum esse omninò fatendum, & ante annum 1234. vel saltem in finem anni 1233. facto obisse, vt mox patebit. Cæterùm cum in literis Petri de vinea nomine Federici II. Imp. scriptis viam inuenerim ad Comitem Casertanum, in fratris sui Episcopi Teatini obitu consolatoriam, suspicatus sum, an Raynaldus iste, ille fuerit Comitis Casertani frater, quod sanè mihi probabile videtur, tametsi hac tempestate Raynaldus de Aquino Thomæ filius, Casertæ Comes erat, cuius germanus frater Landulphus S. Thomæ Aquinatis pater, sed Raynaldus Comes erat, & vxoratus cum Federici Imperatoris filia, qui ad Conradi Imp. Federici filij tempora pertigit, vt eius qui scriptores habent. Fortasis Raynaldus Casertæ Comes, præter Landulphum, alium habuit germanum fratrem, eodem nomine vocatum, qui factione Federici euasit Teatinus Episcopus. Sive igitur Raynaldus, seu alio

A nomine vocatus fuerit, ille, qui proximè Bartholomæo successit, ex hac nobilissima Aquina gente natus fuit, & Casertæ Comitis germanus frater. Porrò Federici Imper. literæ ita leguntur apud ipsum Petrum de Vineis.

Consolatur Comes Casertanus ab Imperatore Federico II. de morte Episcopi fratris sui.

Audito nuper, quod mordentis omnia mortis impietas N. Venerabilem Theath. Episcopum fratrem tuum, fidelem nostrum, tibi nunc ad præsentiam nostram venire parato, non sine plurium detrimento subtraxit, passionibus tuis satis affectuosè compatiendo doluimus: & si ope, vel opibus recuperari defunctum, aut alia compassione redimi natura permitteret, nostra propterea libenter aperuissimus ærraria, & alia quælibet opportuna præsidia misissemus. Sed quia quod semel subripuit mors debitrix, mors amara non reddit, dolori tuo, quem multi tecum libentissimè partirentur, consolationis argumenta porrigimus, & gratiæ nostræ remedia propinamus. Deotioni tuæ mandantes, quatenus astringas lachrymas, refrenes suspiria, & more constantis viri, tristitiæ limites prouide nobis placiturus imponas.

28. GREGORIVS de Polo nobili gente natus factus est Teatinus Episcopus à Gregorio IX. anno 1234. hoc enim ipso anno in quodam assecurationis documento, quartus eius Præsulatus annus recensetur, quo Idem confirmat iuspatronatus Ecclesiæ Sancti Nicolai de Salle Monasterio S. Mariæ de Arabona Ordinis Cisterciensis. Eidem anno sequenti Gregorius Pontifex Perusij degens cõmisit suo speciali diplomate, vt totam suam Diœcesim lustraret, reformareque studeret, tum Clericos, tũ Regulares in ea constitutos, facto initio à se ipso, vt religiosius rem pergeret dignam. Diploma non vidi; aiunt tamen in Archivio Teatinæ Ecclesiæ asseruari.

An hic Gregorius consanguineus fuerit, siue gentilis Ioannis illius Romani Senatoris cognomento de Polo, cuius in vita Federici II. Imp. meminit Petrus Messia; veluti audacissimi viri, quique Romanis animam præbuit, & contra Gregorium Papam, tunc pestilentiæ causa, ab Vrbe absentem sub specie quadam libertatis vindicandæ auctor fuit, firmiter asserere non auderem: obitum Gregorij ignoramus; habemus tamen eo decedente, longo temporis spatio Teatinam Ecclesiã pastore vacuam fuisse. Hac tempestate defunctus est Federicus Imp. apud Ferrentinum anno 1250. quamobrem aliquot Neapolitani Regni Prouinciæ, Campania præsertim, & Aprutium sponte ad Ecclesiæ Romanæ gremium sese submittentes deuenerunt, quã de causa Innocentius IV. Petrum Capocciũ Diac. Cardampigrum virum cum valida militum manu, Regni Legatum instituit. Is posteno anno 1251. arma mouens Aprutium in-

ingreditur, & dum in Castris apud Piscariam esset, diploma cudi fecit ad fauorem ciuitatis & Ecclesiæ Teatinæ, quo ipsam ciuitatem Castra & Villas eiusdem immunes fecit ab omni militari seruitio, omnia quoque priuilegia largitione Principum, aliorumque Teatinæ Ecclesiæ concessa benigne asseruit. Diplomatis tenor talis est ab exemplari tabularij eiusdem Ecclesiæ.

Petrus miseratione diuina Sancti Georgij ad velum aureum Diac. Card. Apostolicæ Sedis Legatus.

Dilectis in Christo Consilio, & Communi Teatini salutem in Domino.

Vt vestrarum vtilitatum benevolentiam Sanctæ Matris Ecclesiæ ac nostram sentiatis fauorabiliter promotricem præsentium vobis auctoritate eõcedimus, vt ciuitas Teatina, & alia Castra, & Villæ Ecclesiæ Teatinæ, videlicet villa Tribulliani; villa Sculculæ, Castrum Scorciosæ, Castrum villæ Mariæ, Castrum Fossæ Balculinæ, Castrum montis Siluani sint immunia & libera ab omni seruitio bonæ memoriæ Regis Guillelmi Primi & Secundi, & reuocamus onus eis impositum iniustè per quondam Fedricum Principem Romanorum specialiter quatuor militum impositorum Ciuitati prædictæ, adijcientes, quod cum Castrum villæ Magnæ, & Furcæ fuerint & esse debeant in Demanio Ecclesiæ Teatinæ, sicut per priuilegium quondam Imperatricis Constantiæ dicitur apparere, & quondam Friderici prædictorum per sententiam depositionis contra eum latam concesserit in Baroniam prædicta Castra Guillelmo de Rocca, & Berardo de Cona; quod reducantur in pristinum statum reuocamus; & ad demanium Ecclesiæ Teatinæ. Insuper deuotioni vestræ concedimus, quod homines Villæ Tribulliani, villæ S. Pauli, Castri Furcæ Balculinæ, Castri Turris, Castri Ripæ, Castri & Casalis S. Hilarij, & tertiæ partis pro indiuiso Castri S. Ioannis, & S. Felicis, qui promiserunt, & iurauerunt perpetuò habitare in Ciuitate vestra & esse conciues vestri, & pro maiori parte mihi receperunt incolatum salnis redditibus, & seruitijs Dominorum suorum perpetuò debeant esse ciuitatis eiusdem, & Ecclesiæ Teatinæ, tam ipsi, quàm alij, qui ad habitationem ipsius Ciuitatis voluntariè venerint in futurum, omnia quoque priuilegia indulta ipsi Ecclesiæ Teatinæ per Romanos Pontifices, Principes Romanos, Imperatores, Reges, Comites, & Barones, & quoscunque alios. Similiter confirmamus, omne priuilegium, si quod alias in præiudicium & iniuriam vestram, vel ipsius Ecclesiæ concessimus, reuocantes. Concedimus quoque vobis, quod sitis liberi & immunes in Piscaria ab omni exactione pedagij, plateatici, & Duanæ, & ab omni exactione, occasione, vel ratione alicuius mercaturæ, quæ ibidem processu temporis faceretis; supra criminalibus verò volumus & mandamus, vt viuatis sicut alij de speciali patrimonio S. Petri. *Datum in Castris apud Piscariam 11. Kal. Maij Anno Domini* 1251.

29. LANDVLPHVS patria Neapolitanus ex Sacello Richardi Diac. Card. S. Angeli ab Innocentio IV. Teatinæ Ecclesiæ post diutinam vacationem Episcopus electus est anno 1252. Idib. Ianuarij, pontif. sui anno 9. vt ex literis ad ipsum scriptis, eodem die, clarè habetur in Vatic. reg. num. 95. fol. 136. & in alijs num. 106. fol. 127. ad Capitulum Teatinum datis, quibus ipsum Landulphum à se electum commendat. Duobus plus minus annis eximiè præfuit, eodemque Pontificè mortem oppetijt.

30. ALEXANDER de Capua Innocentij IV. Cappellanus Teatinam Sedem demortui Landulphi accepit anno 1253. eundem ab se electum Innocentius Capitulo Teatino commendat in literis Vatic. reg. num. 115. fol. 166. ann. Pontif. 12. Dat. Anagniæ 4. Kalend. Septembris, quo anno ait Indiculus noster, in eius gratiam scripsit Innocentius hominibus ciuitatis Teatinæ, vt Alexandro restituant molendina, & alia, quæ de eius Episcopali mensa occupauerant, eique tanquam spirituali, ac temporali patri fidelitatis & obedientiæ iuramentum præstent. Ann. 1256. vt Indiculus idem testatur, Alexander IV. eiusdem Episcopi instinctu mandat Episcopo Pinnensi, & Abbati Casænouæ Ord. Cisterciensis, vt reuocare faciant omnes concessiones bonorum, iuriumque Teatinæ Ecclesiæ præiudicium factas. Anno sequenti idem Pontifex reuocat omnes donationes, & alienationes factas de rebus Ecclesiæ Teatinæ à Federico II. Imper. eiusque fautoribus: mandat idem, eodem Episcopo instante Isernensi Episcopo, vt iuxta consuetudinem nonnullos Abbates, alioſque Teatinæ Diœcesis Prælatos ad præstandum Episcopo Teatino, quem electum vocat, fidelitatis iuramentum sub ecclesiastica censura, & appellatione postpo-

sita

ter compellat. Idem, cum nonnulli religiosi, & alij clerici sęculares prętextu exemptionis nollent eidem Episcopo obedientiam pręstare, nec ad visitationem ipsum recipere, nec procurationes ratione visitationis persolvere, aliaque commisit idem Pontifex Valentini Episcopo, vt causam cognosceret, & quod iustum esset decerneret, appellatione remota, ex eis literis. *Dat. Viterbij Id. Augusti, Pontificatus* 3. quo anno facultatem tribuit Alexandro Episcopo amouendi ab omnibus beneficijs illos, qui ea (vt ipse expresserat) non vt legitimis possessionibus possiderent, ac se in illis temere intrusserant aliquo casu, & quod honestis clericis ea conferat Apostolica authoritate. Idem Alexander sub *Dat. Laterani* 11. *Kal. Aprilis ann.* 2. scribit Abbati Arabonæ, vt compellat Lancianenses à depopulatione, & iniurijs, quibus Castrum Suricosæ infestabant, quod iure ad Teatinam pertinebat atque de illatis cogeret ad satisfactionem. Hic Episcopus Alexander anno Dom. 1259. (vt narratur in quodam instrumento initæ concordiæ inter Raymundum Episcopum Teatinum, & Bernardum, & Carolum de Roiano super Castrum montis Syluani anno Domini 1323.) concessit in emphiteusim Bernardo de Roiano auo paterno prædicti Bernardi, & Caroli dictum Castrum montis Syluani pro solutione annui census duarum vnciarum auri soluendarum in festo S. Iustini, & octaua Resurrectionis Domini, & pro seruitio vnius militis faciendo supradictæ Ecclesiæ Teatinæ & Episcopo cum necessarium esset seruitium vnius militis pro exercitu generali, prout alios Barones seruire Regiæ Curiæ oportebat ad requisitionem ipsius Episcopi, & pro seruitio duorum militum ad defensionem dictæ Ecclesiæ Teatinæ intra Diœcesim pro diebus quindecim, ad defensionem Ecclesiæ Teatinæ, reseruatis sibi Episcopo, & successoribus cognitione appellationum causarum, & vncijs auri duodecim soluendis pro consecratione omnibus futuris successoribus, ab omnibus dicti Castri, hoc pacto etiam adiecto, quod ipsi Barones annuatim debeant Ecclesiam Teatinã, & episcopum visitare, & quod deficiente tertia generatione legitima, Castrum deuoluatur ad dictam Ecclesiam Teatinam cum melioramentis. Hæc, Iadiculus ex instrumentis eiusdem Ecclesiæ, quæ non vidimus.

Cæterum Alexander ante annum 1262. oportet obijsse, annus tamen, diesque ignoratur.

34. M. NICOLAVS de Fossa Ord. Cistercien. Monachus, olim Ecclesiæ S. Maximi de Furtone Canonicus, tunc Ioannis Episcopi Card. Portuensis Cappellanus, ab eodem electus est Teatinus Episcopus anno 1262. facultas eligendi eidem relig. ossimo Cardinali tradita fuerat ab Vrbano IV. Datum Viterbij 5. Kal. Iulij, Pontif. 1. ex reg. Vatic. & ab eodem Pontifice mox confirmatus, consecrationis munus accepit. Vir fuit pius, doctus, & Ecclesiæ sibi commissæ valde studiosus; quæ autem ab eo gesta ad me peruenerunt, aliqua hic recitabo. Anno 1264. sui Præsulatus 2. confirmauit Berardo, seu Bernardo de Roiano locationem Castri montis Syluani, quam Alexander antecessor asseruerat his editis inter cætera conditionibus. *Quod si dictum feudum deficeret ante tertiam generationem vxoris defuncti reuertatur defuncto sine legitimo cadatur ad Ecclesiam Teatinam.* Eodem anno literas habuit ab Vrbano IV. quibus præcipitur vt Ordinem S. Benedicti inducat in Eremum Sancti Spiritus de Maiella in sua Diœcesi sitam, quæ deinde euasit in celebrem Abbatiam Ordinis Cœlestinorum à S. Petro de Morone mox Pont. Max. sub Cœlestini V. nomine nuncupato, qui primus Eremum incoluit sub Sancti Benedicti regula. Vrbani literæ sunt hæ.

Vrbanus Episcopus seruus seruorum Dei.

Venerabili Fratri Episcopo Teatino salutem, & Apostolicam benedictionem.

VIm sicut ex parte dilectorum filiorum Rectoris, & fratrum Eremi Sancti Spiritus de Maiella tuæ Diœcesis fuit propositũ coram nobis, quod ipsi, qui nullius Ord. Obedientiæ sunt adstricti, Ordinem B. Benedicti profiteri, eique incorporari desiderant; & ipsius informari etiam institutis. Nos eorum propositum fauore beneuolo prosequi cupientes, fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus si est ita, vt eis facultatem propriam suffrageris, adeoue idem Ordo possit ibidem perpetuis temporibus obseruari, eundem Ordinem in Eremum

ipsam

ipsam, si expedire videris, inducens, eosque incorporare Ordini memorato sine iuris præiudicio alieni. *Datum apud Vrbem veterem Kal. Iunij, Pontificatus nostri anno secundo.*

Nicolaus igitur rem sibi à Pontifice commissam summa diligentia prosequutus, Eremum, ac fratres in Diui Benedicti Ordine ritè cooptauit, primumque instituit Rectorem Petrum illum de Morone, suoque diplomate stabiliuit, Datum Teate eodem anno 1264. die 20. Iunij. Sed cum deinde sedente Gregorio X. Nicolaus accepisset, Petrum ab eodem Pontifice Ordinis sui confirmationem, & ab Ordinarijs exemptionem accepisse, ita exarsit in Virum Sanctum, eiusque æmulas, vt nouum Ordinem in totum conuellere cogitaret, omnemque mouit lapidem, quo ipsum destruere posse videretur. Quamobrem Petrus humilitatis, & patientiæ dono imbutus Deum exorauit, vt Nicolai auerteret iram, illumque placabilem redderet. Interim infirmatur Episcopus, & ferè ad portas mortis deducitur, qui ad cor rediens Sanctum Virum exorari fecit, vt sui misereretur, futurus nouelli sui Ordinis benignus Protector. Petrus verò precibus Episcopum Domino commendans, sanitatem non sine miraculo impetrauit. Nicolaus, quem transuersum egerat ira, & ambitio, diuino flagello correctus, Petrum, eiusque Ordinem summa deinde charitate amplexus priuilegijs & Diœcesana iurisdictione cuso diplomate immunem facit anno 1274. Anno 1266. Nicolaus cum Capituli sui assensu Ecclesias S. Martini de Palleto, & S. Ioannis de Arelan. suæ Diœcesis cum iuribus, & suis pertinentijs reformandas contulit Abbati, & Monasterio S. Viti de Piscaria Ordinis Cisterciensis Pennensis Diœcesis, collationem deinde confirmauit Clemens IV. hoc diplomate, quod excripsimus ex Archiuio Monasterij Ferrariæ eiusdem Ordinis, cuius erat filia Abbatia S. Viti eo ipso loco condita ante annum 1200.

Clemens Episcopus seruus seruorum Dei.

Dilectis filijs N. . . . . Abbati, & Conuentui Monasterij S. Viti de Piscaria Cisterciensis Ordinis Pennensis Diœcesis salut. & Apost. bened.

Meritis vestræ religionis inducimur, vt vos illa prosequamur gratia, quæ vobis fore dignoscitur opportuna. Sanè petitio vestra nobis exhibita continebat, quod venerabilis frater noster N. . . Episcopus Teatinus S. Martini de Palleto, & S. Ioannis de Arelan. Ecclesias tunc vacantes, & ad collationem ipsius Episcopi pertinentes cum omnibus iuribus, & pertinentijs suis, Capituli Teatini ad id accedente consensu, vobis & Monasterio vestro contulit reformandas, prout in instrumento publico inde confecto plenius dicitur contineri. Nos itaque vestris supplicationibus inclinati, collationem huiusmodi, sicut proinde facta est, ratam & firmam habentes, eam authoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo hominum &c. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem &c. *Dat. Viterbij iij Kal. Iunij. Pontificatus nostri anno secundo.*

Ab hoc anno 1266. omnes chartæ de Nicolao tacent per annos quinque. Anno verò 1271. habemus documentum, quo Nicolaus Castrum Orni, accedente Capituli consensu in emphiteusim tradidit Aldoinio de Bisacijs, & Philippæ vxori eius. Vertente anno concordat cum hominibus Villæ Magnæ, vt singuli homines dictæ Terræ *tenerentur soluere quolibet anno Ecclesiæ Teatinæ tarenum vnũ auri in locum collectæ enigi solitæ in festo Sãcta Maria de mense Augusti per omnes Barones à proprijs vassallis.* Eodemque anno in Regio Regestro A. Caroli Primi fol. 130. Hæc scribuntur. *Episcopus Teatinus conqueritur apud Regem, quod cum ipse ratione suæ Ecclesiæ possideat ciuitatem Teatinam in demanio, prout sui præcessores possederunt, Matthæus de Plessiaco cum ibi nullum ius haberet ad instantiam Abb. Senobaldi eiusdem Ciuitatis, suorumque sequacium, Episcopi æmulorum, verè Episcopum, & ciuitatem turbabant sub prætextu regij mandati de capiendo Theobaldum de Fossa, eiusque sequaces, quos Abbas, regios proditores esse asserebat, & ipse Matthæus cum Camilla Casserorum . . . . hostiliter accessit, domumque eiusdem Episcopi, & nepotum suorum disrobauit, &c. Arauinus etiam frater suus, Iacobellum eiusdem Episcopi vallettum ense percussit. Et quia sui nepotes voluntariè ante Regis præsentiam comparere volebant, iubet Rex Iustitiario, quod capta de hoc fideiussione, Episcopum, nepotes, nec alios faciat amplius molestare.* Et *in eadem forma scribitur Matthæo de Plessiaco, quod desistat à molestando.*

Ex his elicitur, aliquando Episcopum Teatinum dominum fuisse Teatinæ ciuitatis ratione Demanij suæ Ecclesiæ; quomodo autem eodem tempore fuerint in hac ciuitate Comites, dum Episcopi domini eiusdem essent, obscurum mihi est.

Anno 1273. Carolus Primus Rex tunc Almæ Vrbis Senator ad instãtiam Episcopi Nicolai per suas literas committit Iustitiario Apuliæ Goffredo de Modellis, *vt videat de donationibus, quorundam bonorum Episcopatus Teatini & aliarum Ecclesiarũ eiusdem Diœcesis, & faciat ea restituere summariè & de plano, quæ tamen ante eius aduentum in hoc regno occupata fuisse inueniantur, quæ verò post eius aduentum fuissent occupata, non nisi ordine iudiciario, ac prohibet, quod manus non extendat ad ea, quæ Regia Curia teneat, vel alijs possidenda tradiderit.* Circa huius commissionis tenorem prædictus Iustitiarius inquisitionem commisit duobus Canonicis

nonicis Teatinis, qui omnia perseruati sunt, & eorũ diligentia Teatina Ecclesia per plura bona, & immunitates antea occupata recepit, exultante præ gaudio Nicolao Episcopo Regi charo, qui tantæ rei promotor extiterat. Nolo prætermittere, quod cum Thomasia de Palearea Monopelli Comitissa pro sua pia deuotione cuperet vt in Castro suo Guardiæ Gralij Teatinæ Diœcesis, fratres Ord. Minorum reducerentur, ac de veteri, incommodoque loco, quem hactenus inhabitauerant, nouum conderent Monasterium apud Ecclesiam S. Syri, Episcopum Nicolaum precibus exorauit, cuius benignè piæ petitioni cum annuisset, de consensu Capituli sui Ecclesiam illam Ordini & Fratribus Minoribus perpetuò per suum diploma tradidit, & concessit anno 1276. Diplomatis verò talis est tenor ab exemplari.

Nicolaus miseratione diuina Teatinus Episcopus.

Vniuersis ac singulis præsentes litteras inspecturis salutem in vera salutis author.

Consentaneum est & tam in spiritualibus, quàm in temporalibus iuri satis conueniens, vt iusta petentibus non denegetur assensus: præcipuè cum petitio sapit in ijs, quę diuino cultui pertinent, & per id non inferatur alicui, sed potius conferatur. Cum itaq; illustris mulier D. Thomasia de Palearea egregia Comitissa Monopelli suis deuotis precibus supplicaret nobis, & nostro Capitulo Teatino, quatenus auctoritate pia ad nos pertinere agnoscitur, quandam Ecclesiam vacantem S. Syri sitam in Castro Gulij de solita consueta grata concedere dignaremur Ordini Fratrum Minorum, pro eo, quod antiquus locus eorum, quem hactenus habuerunt, foret inutilis tam in ratione pruinitiorum, quã in ratione distantiæ non decentis, occasione quorum in opportunitatibus spiritualibus, & temporalibus commodè subueniri non poterat, ipsi D. Comitissæ, & habitatoribus in Castro præfato per fratres Ordinis memorati. Nos itaque, qui ex debito nostri officij, & plantare in Deo sacram religionem tenemur, & plantatam congruis fauoribus ampliare, cũ assensu, & voluntate nostri Capituli Teatini prædictæ D. Comitissæ deuotis precibus annuentes, & tam ipsorum Fratrum, quos affectu paterno complectimur, quàm habitationis in Guardia commoditati fauorabilem præstantes assensum, eandem Ecclesiam S. Syri Ordini Fratrum Minorum commorandum, ac ibidem perpetuo Domino famulandum, duximus concedendam. Verùm quia dicta Ecclesia Parochialis extitit, & Cimiterium habet, ne in Parochialibus præfatæ Ecclesiæ in posterum defectus aliquis committatur, ab eadem dictę Ecclesia in aliquo vllo vnquam tempore ipsam Parochiam & Cimiterium præfato Ordini Minorum plenariè & libere duximus condonandam, promittentes per nos, & nostrum Teatinum Capitulum nostrosque successores prædictam donationem, & concessionẽ omni tempore, & firmam habere, & in nullo vnquam futuris temporibus modo aliquo contrauenire. Vndè ad certitudinem præsentium & memoriam futurorum, & in robur donationis & concessionis prædictæ & perpetuæ firmitatis ac ipsorum Fratrum cautelam præsens scripteum donationis, & concessionis communiri fecimus tam impressione sigilli nostri, quàm nostri Capituli supradicti. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis & donationis infringere, vel ei ausu temerario contraire; si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei ac Beatorum Thomæ Apostoli, & Iustini Cõfessoris, quorum patrocinio fungimur, se nouerit incursurum. *Dat. Guardiæ 4. Id. Martij anno* 1276.

Vltima memoria in Chartophylactis Teatinis de Nicolao habetur an. 1277. quo ab eodem ex consensu Capituli S. Mariæ de Baro, quæ Ecclesia subdita & suffraganea Ecclesiæ Teatinæ erat, vendidit etiam & concessit ad censum annum Villam Storcioſæ pro annuo censu vnius auri vnciæ nobili Viro Roberto de Massa gallica consanguineo illustris Matildis de Cortiniaco egregiæ Comitissæ Teatinæ his conditionibus adiectis, quod si ante finitum dictum tempus centum annorum Robertus ipse, & eius hæredes & successores & linea recta deficerent, intelligeretur subrogata in isdem conditionibus prædicta Comitissa Matilda & eius hæredes & successores quousque compleretur numerus annorum cetum, reseruatis Ecclesiæ Teatinæ & S. Mariæ in Baro operis, & decimis prędialibus ab hominibus dicti Casalis, saluis etiam Ecclesiæ & iuribus S. Siluestri, in quibus fuit expressè cautum, quod prædicti Robertus, & Comitissa, eorumq; hæredes, & dependentes nullatenus se intromittant, &c. Vixisse Nicolaũ plus minus annis 20. habent diptycæ nostræ, obijsse verò anno 1282. mense Martio scribit noster Indiculus ex documento Berardi Episcopi Prænestini Apostolicę Sedis in Neapolitano Regno de Latere Legati, vbi exigitur quædam pecuniæ pars eidem debita à Capitulo Teatino, Sede tunc vacante.

35. THOMAS ex Præposito S. Nicolai de monte Oderisio Teatinæ Diœcesis tunc Cappellanus Cardinalis S. Mariæ in via lata, defuncto Nicolao electus est à Capitulo Teatinus Episcopus anno 1282. confirmationem tamen non accepit vsque ad annum 1286. vndecimo Kal. Aprilis ab Honorio IV. vt ex epistola 340. fol. 91. reg. Vatic. an. 1. eiusdem Pontificis colligi potest. Iam consecratus anno 1288. primum lapidem iecit in nouæ molitione Ecclesiæ S. Agathæ intra Vrbem,

Tea-

Teatinam sitæ in loco Tridigliano, vt versus ibidem in lapide sculptus commemorat.

Annis millenis centum bis, & octuagenis
Octo fundata domus est tibi Virgo Beata
Agatha donatur, & ab hoc, qui carmina fatur.
Sum Celanensis Raynaldus, & ipse Teatensis
Publicus, & Civis scriptor mihi credito viris,
Cum Margarita sit & hoc consorte perita
Sunt hæc facta die Decembris mense Lucia
Quarto Pontifice Nicolao frena regente.
Orbis Secundo Carolo regnante secundo
In Teate Ecclesia residente Præsule Thoma
Qui primum lapidem benedictum fundat ibidem.
Quisquis es his cum sociis pro quolibet ora.
Annis Ecclesia tribus hinc post immediatè
Præsul bis Ecclesiam coniungit, atque beatæ
Consilio sanè Mariæ de Triviliano
Hæsque meo signo solito pro robore signo.

Anno 1292. Thomas noster probauit, quæ Nicolaus in gratiam Thomasiæ de Palearea Monopelli Comitissæ fratribus minoribus cõcesserat in Castro Guardiæ Grelij, cui addidit Cœmeterium B. Mariæ eiusdem Castri. Audi tabulas publicas.

Thomas miseratione diuina Theatinus Episcopus omnibus & singulis præsentes literas inspecturis salutem in eo, qui est vera salus.

Consentaneum est, vt quod rationabiliter, & vtiliter petitur, liberaliter largiatur. Hinc est, quod vtilitate communi pensata per egregium Virum Dominum Gualterium de Palearea bonæ memoriæ Illustrem Comitem Manopelli procuratum extitit, vt Cimiterium Guardiæ à Sancta Maria de eadem Terra ad quandam Ecclesiam, vbi nunc Fratres minores Domino famulantur, transferretur, quod authoritate piæ mem. Domini Nicolai quondam Episcopi Teatini causa rationabiliter existente extitit effectui mancipatum, & cum magna deliberatione translatum, ita quod à triginta quinque ferè annis vsque ad hæc tempora cum pace Cleri & populi sic extitit obseruatum; Verum quia indefiderio erat mulieris egregiæ D. Thomasiæ de Palearea illustris Comitissæ Manopelli, vt quod à Domino patre suo extitit pro vtilitate communi rationabiliter procuratum & authoritate Pontificali salubriter concessum, à Clero & populo concorditer obseruatum perpetui roboris haberet firmitatem, nobis A humiliter supplicauit, vt extendi authoritate, qua ad nos pertinere dignoscitur de solita gratia benignum præstaremus ad hoc assensum. Nos igitur, qui ex debito nostri officij debemus attẽdere quod rectis dispositionibus nil debet difficultatis afferri; maximè cum ijs nil inferatur alicui, sed potius conferatur, præfat. prædecessoris nostri vestigijs inhærendo, ad id quod à tanto Domino vtiliter extitit procuratum authoritate Pontificali salubriter ordinatum, à Clero, & populo tam longo tẽpore concorditer obseruatum, & à tanta Domina deuota Teatinæ Ecclesiæ filia tam humiliter postulatum grato cõcurrentes assensu, quod cum tanta deliberatione actum B est, ratum & firmum habentes, deliberatione; præuia irrefragabiliter sancimus, statuimus, concedimus, & ordinamus, quod prædictum Cimiterium apud prædictam Ecclesiam S. Francisci de Guardia, vbi prædicti fratres Domino famulantur perpetuò debeant de cætero remanere, approbantes nihilominus laudabilem consuetudinem inter ipsos Clericos, & fratres hactenus concorditer obseruatam, vt in celebrandis exequijs sibi inuicem deferant, & charitate fraterna mutuò se honorent; Mouere namque debet prædictam D. Comitissam potenter, & nos prædictis petitionibus annuentes quod apud prædictam Ecclesiam Sanctæ Mariæ iure prohibente prædictum Cimiterium esse non competit C pro eo quod in eius circuitu strepitus iudicialis exercetur, & rerum venalium fora ibidem continuè tenentur. Vnde ad futuram memoriam, & perpetui roboris firmitatẽ præsens scriptum nostrum sigillo pendenti fecimus communiri. *Datum in Ciuitate Teatina vigesima prima Ianuarij anno Domini* 1291.

Has Nicolai, & Thomæ Episcoporum donationes, seu magis concessiones post annos nonaginta ratas habuit Ægidius Cardinalis Albernotus Vrbani V. in Italia Apostolicæ Sedis Legatus, suoque diplomate affirmauit anno 1367. quod placuit hic exscribere ab exemplari

D *Ægidius miseratione diuina Episcopus Sabin. Apostolicæ Sedis Legatus, Dilectis in Christo Guardiano, & Conuentui Ordinis Fratrum Minorum de Castro Guardiæ Grelij Teatinæ Diœcesis salutem in Domino.*

Cum à nobis petitur, quod iustum est & honestum, tam vigor æquitatis, quam Ordo exigit rationis, vt id per sollicitudinem officij nostri ad effectum debitum perducatur. Sanè oblata nobis pro parte vestra oblationis series continebat, quod bon. mem. Nicolaus Episcopus Teatinus certis iustis causis motus pariter & inductus Parochialem Ecclesiã S. Syri de Castro Guardiæ Grelij Teatinæ Diœc. in qua locus vestri B. Francisci, vbi præsentialiter residetis, postmodum fuit constructus ad degendum & morandum ibidem & per-

perpetuò Domino famulandum, Guardiano, qui tunc erat, & vobis Conuentui apud Ecclesiam aliam tunc temporis habitantibus, de sui Capituli Teatini assensu & voluntate concessit, & tam ipse, quàm præfatum Capitulum Parochiam eiusdem Ecclesiæ S. Syri cũ Cimiterio liberè donauerunt, promittentes pro se, & suis successoribus concessionem & donationem huiusmodi omni tempore firmã & ratam habere, & nullo tempore aliqualiter contrauenire, & subsequenter bon. memor. Thomas Episcopus Teatinus dicti Nicolai successor similibus, & alijs rationabilibus causis suadentibus præmissa ratificauit, & approbauit, & insuper Cimiterium Beatæ Mariæ de Castro Guardiæ prędictę, ne ibidem iudicialis strepitus, & venalium rerũ forus, prout fieri contra debitum consueuerat, exerceretur, viterius de voluntate & consensu sui Cleri & populi Castri prædicti prędicto loco vestro concessit, ac statuit, voluit & ordinauit, ipsũ Cimiterium Fratribus eiusdem loci, qui Cimiterium huiusmodi longo tempore habuerant, deberet perpetuò remanere, ac laudabilem cõsuetudinem inter Clericos dicti Castri, & fratres supradicti loci vestri hactenus concorditer obseruatam, vt videlicet in celebrandis exequijs sibi inuicem deferrent, & fraterna caritate in Domino, mutuò se honorarent, etiam approbauit, prout in patentibus litteris Episcoporum, & Capituli prædictorum sigillis communitis, quarum tenorem prędictis inseri fecimus, plenius continetur. Nos igitur, qui prędictum Ordinem vestrum inter cæteras religiones præcipuæ deuotionis affectione prosequimur, vestris in hac parte supplicationibus fauorabiliter annuentes, quod super præmissis per Episcopos prædictos prouide factum est, ratum, & gratũ habentes, id authoritate qua fungimur, confirmamus, ac præsentis scripti patrocinio cõmunimus. Tenor verò litterarum Nicolai Teatini Episcopi prædicti talis est: Nicolaus miseratione diuina Teatinus Episcopus, &c. vt superius. Tenor verò litterarum supradicti Thomæ, prædicti Nicolai successoris talis est. Thomas miseratione diuina Teatinus Episcopus, &c. vti supra. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ cõfirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare pręsumpserit indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. *Datum Assisij Idibus Aprilis, Pontificatus Domini Vrbani Papæ V. anno Quinto. Bernardus de Regio.*

Cæterum Thomas ætatem produxit vsque ad Cælestini Quinti Pontificatum, sub quo defunctus est: cui statim successorem dedit quẽdam Franciscum de Andria Ortonensis Ecclesiæ Archipresbyterum; sed is tantùm electus, nec dum consecratus à Bonifacio VIII. Cœlestini successore ab ea dignitate reuocatus Teatinam Ecclesiam vacuam reliquit, regressusque est ad priorem suum Ortonensem Archipresbyteratum, vt mox ex regest. Vatic. enarrabimus. Porrò Cœlestinus Ecclesiam Teatinam speciosо indulgentiæ thesauro perpetuò cohonestauit. En diploma ab exemplari.

Cælestinus Episcopus seruus seruorum Dei.

Vniuersis Christi fidelibus præsentes litteras inspecturis salutem & Apostolicam benedictionem.

Vitæ perennis gloria, qua mira benignitas Conditoris omnium sacram coronat aciem Ciuium supernorum à redemptis pretio Sanguinis fusi de pretioso Corpore Redẽptoris meritorum debet acquiri virtute, inter quæ illud esse prægrande dignoscitur quòd vbique, sed præcipuè in Sanctorum Ecclesijs Maiestas Altissimi collaudetur. Cupientes igitur vt Ecclesia Teatina cõgruis honoribus frequentetur. Omnibus verè pœnitentibus, & confessis, qui ad dictam Ecclesiam in singulis festiuitatibus Sanctorũ Thomæ Apostoli & Iustini, in quorum honore vocabuli prædicta Ecclesia est cõstructa, & in anniuersario die dedicationis eiusdem Ecclesiæ, ac per octo dies festiuitates ipsas immediatè sequentes, deuotè accesserint annuatim de Omnipotentis Dei misericordia, & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius auctoritate confisi, vnum annum, & quadraginta dies de iniunctis sibi pœnitentijs misericorditer relaxamus. *Datum Theam. 5. Kal. Nouembris, Pontificatus nostri, anno primo.*

35. Fr. RAYNALDVS Ord. Prædicatorum, doctrina, & in rebus agendis vir clarissimus, & Bonifacio VIII. charus Thomæ successit, irrita tunc declarata Cœlestini prouisione de Francisco Andrienſi, electus anno 1295. 11. Kal. Maij, vt legitur in Epistola Bonifacij num. 84. fol. 21. regest. Vatic. an. 1. eiusdem Pontificis. Vix inauguratus cum esset vir potens in opere & sermone apud Carolũ II. Siciliæ Regem, ab eodem obtinuit, vt Vniuersitates Teatinæ Ciuitatis eligere possent Iudicem annualem ad bene, ac quiete rempublicam gubernandam. Scripsit Carolus in hæc verba, quæ extant in regio regest. Neap. lit. B. fol. 267. ann. 1295.

Carolus Secundus, &c.

Si gratiam debemus Ecclesijs, merito nos benignos, & placidos inuenit Teatina mater Ecclesia, ad quam sincero dirigimur deuotionis affectu. Ergo per venerabilem Patrem fratrem Raynaldum Teatinum Episcopum dilectum & deuotum nostrum nostræ maiestati exponitur, quod pro bono statu Ciuitatis Teatinæ, quæ est ipsius Ecclesiæ, vtiliter expedit aliquem exterum in annuum sibi præfici

præfici Iudicem ad ciuilia, qui causantibus iustitiam faciat, & hominum pacem seruet, Nos & ipsius Ecclesiæ commodis, & ciuium incrementis ad intercessionem eiusdem Patris Episcopi benigniùs attendentes, de certa scientia nostra præsentium tenore concedimus, vt Vniuersitas Ciuitatis eiusdem singulis annis, si velit aliquem etiam extrum, cuius sit nota fides, & fidelitas cognita in huiusmodi sibi Iudicem eligere valeat, & dictus Episcopus iuxta cõsuetum morem in talibus confirmare, qui & iurisdictionem debitam in ipsis causis ciuilibus habeat, & in bono pacis ad honorem, & fidelitatem nostram, & hæredum nostrorum dictum hominum statũ seruet, iure nostro, & cuiuslibet alterius semper saluo; In cuius rei testimonium præsentes litteras fieri, & pendenti maioris nostri sigilli iussimus communici. *Datum Neap. die 28. Maii, nona Indict.*

Sequenti anno 1296. idem Carolus Rex instante Raynaldo mandat restitui Castra Lacumiani, Furcæ, Montis Syluani, Scoccioſæ, Orni, & Surculæ Ecclesiæ Teatinæ, eodemq; anno facultatem concessit Teate celebrandi nundinas in S. Laurentij festo. Et anno 1298. Raynaldus in emphyteusim dedit Aginulpho de Lucainardo partem illam Orni Castri, quã olim possederunt nepotes Guillelmi Episcopi pro annua responsione tarenorum aureorũ quindecim, reseruatis Ecclesiæ Teatinæ causis appellationũ, Diœcesim lustrauit Raynaldus an. 1300. relicto Vicario Francisco de Spoleto Canonico Teatino. Iubileum à Bonifacio Romæ indictum solemni ritu publicauit, qua de re in Cathedrali ante Altare maius hæc insculpi fecit.

Anno Domini MCCC. hoc opus factum est,
Annuscentenus Romæ est semper Iubilæus
Crimina laxantur, cui pœnis ista donãtur.
Hæc declarauit Bonifacius & roborauit.
A pœna & culpa absoluantur corpora multa.

Annos obitus Raynaldi esse debet 1303. vel in fine antecedentis 1302. Nam Matthæi successoris electio calculum historicum præmit. Illum tamen in viuis fuisse ann. 1301. mense Aprilis docet sententiæ documentum, quod ipse post diutinam litem habitam inter Abbatem S. Clementis & Ecclesiam Teatinam confici fecit ad fauorem Abbatis eodem ann. 1301. quod cum multũ faciat ad iura asserenda, & statũ rei illius æui agnoscendum, hic ab exemplari eiusdem Abbatiæ exhibemus.

In Christi nomine. Amen.

Anno Incarnationis eiusdem M. CCCI. mensis Aprilis die penultimo eiusdem, 14. Indictione, Pontificatus D. Bonifacij Papæ VIII. anno septimo. Nos Ser Angelerius de Caramanico, & Ser Matthæus de Lanzano Canonici Teatini præsenti scripto publico declaramus, testamur, & notum facimus quod dum R. P. D. Fr. Raynaldus Venerabilis Episcopus Teatinus contra Religiosos viros Abbatem, & Conuentum Monasterij S. Clementis in Piscaria Ordinis S. Benedicti, qui se cum nonnullis alijs eorũ Ecclesijs, Parochijs, & Parochialibus iuribus, ac castris, & locis in sua Diœcesi constitutis plena se contendebant libertatis prærogatiua gaudere, procedere intendere iuxta formam nouæ Constitutionis SS. Patris D. Bonifacij Papæ VIII. quæ incipit. *Cum persona*, eosque requiri, & moneri fecisset semel, & pluries, vt saltem per procuratorem idoneum certis locis, & terminis sua præsentia comparerent, priuata & alia documenta sua ostenturi iuxta tenorem Constitutionis, per quæ posset de ipsorũ libertate constare. Tandem prædictorum Abbatis, & Conuentus procurator coram eodem Episcopo comparens in locis, & terminis constitutis ab eodem D. Episcopo humiliter petijt, & cum instantia postulauit, vt ad hæc idem D. Episcopus iuxta formam constitutionis eiusdem, viros idoneos deputaret, qui D. Episcopus petitiones eius legitimè tam quam consonas iuri admittens, vt negotium sine omni suspicione procederet, & parceretur partium laboribus, & expensis. Nobis in forma subscripta suas literas destinauit sub suo vero, & noto sigillo cereæ rubeæ sigillatas, cuius forma ab vtroque latere in acutum erat ad similitudinem frondis lauri & in superiori parte erat figura Iesu Christi inter columnas posita, & immediatè post eam erat figura B. Virginis cum filio in brachijs: similiter inter columnas posita, sub qua figura Virginis erant duæ figuræ Sanctorũ, & vnaquæq; figurã erat inter duas columnas posita, & in pede sigilli erat Imago Episcopi genuflexi, & in circuitu eiusdẽ sigilli legebatur, S. Fratris Raynaldi Episcopi Teatini quarũ literarum tenor est talis. Frater Raynaldus permissione diuina Episcopus Teatinus cum benedictione salutem in Domino. Olim iuxta tenorem Constitutionis Sanctiss. P. D. Bonifacij Papæ VIII. quæ incipit. *Cum persona*, Religiosos viros Abbatem, & Conuentum Monasterij S. Clementis in Piscaria Ordinis S. Benedicti, qui se cum quibusdã Ecclesijs, locis & Parrochijs in nostra Diœcesi constitutis asserunt plena libertate gaudere; requiri fecimus, & moneri vt certis locis & terminis per se, vel Procuratorem idoneum, & sufficientem in nostra præsentia comparerent super sua libertate priuatiua, & alia documenta ostenderent, & iura sua proponerent, si qua confiderent se habere, in quibus locis & terminis eis comparentibus legitimè coram nobis: tandem quia fuimus varijs, & arduis Ecclesiæ nostræ negotijs occupati, & volumus vt negotium sine omni suspicione procedat, & partium parcatur laboribus, & expensis, vos de quorum prudentia industria, & legalitate tanquam experti

prom-

promptam inueniſſe recolimus & fidem, diſtricte præcipiendo mandantes quatenus Deum habentes præ oculis aſſumpto vobiſcum notario publico, viro vtiq; prouido, & fideli, ad acta omnia huiuſmodi negotij inſcribenda, & etiam publicanda in locis congruis, & idoneis, prout viſum fuerit expedire, inueniatis in vnum, & pars altera ad veſtram præſentiam accerſita priuilegia, inſtrumenta, teſtes & alia documenta, & ipſum Monaſterium quarundamq; Eccleſiarum ſuarum locorum, & Parochiarum in noſtra Teatina Diœceſi conſtitutarum fauẽtia libertatem recipiatis, quæ duxerimus producenda, inquirentes de certa ſcientia, & alijs circumſtantijs, & iure noſtro, noſtraque Eccleſiæ Teatinæ receptis à teſtibus de veritate dicenda debitis iuramentis quæ vobis videnda committimus cum inſpectione etiam oculorum, ſi viſum fuerit expedire, vt inuenire poſſitis plenius veritatem. Et demum omnibus inſpectis, & diligenter conſideratis de plano ſine omni iudicij ſolemnitate ac ſtrepitu, preſente, vel abſente procuratore noſtro ſecundum prudentiam vobis datam per diffinitionem, & declarationem veſtram in ſcriptis ſtatuatis, decernatis, & declaretis quod ſuper ijs per vtramque partem vobis iuſtum videbitur, & honeſtum, nos pro nobis, & ſucceſſoribus noſtris quicquid per vos factum fuerit in præmiſſis, & quolibet præmiſſorum, & circa ipſa ratum, & firmum promittimus habere, teſtes autem qui fuerint nominati ſi ſe odio gratia, vel timore ſubtraxerint per cẽſuram Eccleſiaſticam compellatis veritatis teſtimonium perhibere, incipiant teſtimoniũ & perſpicuum facere videlicet [illegible] alijs cartis, & aliorum quorum Intereſt clauſam patentes literas patenti ſigillo noſtro facimus communire, & apud Villam magnam in domibus noſtris ſub anno Dom. M. CCCI. menſis Martij die 22. 14. Indict. Nos itaque mandata infraſcripta volentes exequi reuerenter acceſſimus ad loca propinqua, in quibus melius ſciri poterat veritas de prædictis, & dd. Abbatis, & Conuentus præſentare ad noſtram præſentiam, accerſitis eiſdem mandauimus vt certis diebus & locis ſua priuilegia teſtes, & documenta, ad hoc tauentia ſi qua cõſiderent ſe habere oſtenderent & producerent coram nobis, in quo Territorio idẽ procurator nobis ſuos articulos obtulit huiuſmodi continentiæ. Ponit, & offert probare Fr. Guilielmus procurator Oeconomus Syndicus, ſeu actor Abbatis, & Conuentus Monaſterij S. Clementis in Piſcaria quod Eccleſia S. Nicolai cum cellis ſuis videlicet Eccleſiæ S. Barbaræ, & S. Silueſtri pro duabus partibus in Eccleſia S. Euphemiæ. Item Eccleſiæ S. Crucis in pertinentijs Caramanici. Item Eccleſia S. Nicolai de Cardia in pertinentijs Roccæ de Caramanico. Item Eccleſia S. Mariæ in Penſula cum cella ſua, Eccleſia S. Angeli. Item Eccleſia S. Geſidij. Item Eccleſia SS. Trinitatis in pertinentijs Roccę cum me-dietate cellæ ſuæ S. Mariæ de Salle in pertinẽtijs Caramanici. Item Eccleſia S. Martini de Piſcaria in pertinentijs Albatigij. Item Eccleſia S. Mariæ de Para cum Parochia ſua. Item Eccleſia S. Mariæ de Bononiano cum Caſtro ſuo, Clericis Parochijs & Eccleſijs fitis in eius pertinentijs, quæ cõſueuerunt per Monachos gubernari. Item Eccleſia S. Ioannis de Fraſcarijs in pertinentijs S. Valentini. Item Eccleſia S. Bartholomæi de Horta. Item Eccleſia S. Mariæ de Monte in pertinentijs Bononiani. Item Eccleſia S. Nicolai in pede Iocci, quæ conſueuerunt gubernari per Clericos ſeculares. Item Eccleſia S. Laurentij de Inſula cum ipſa Inſula Clericis & Parochijs, & Eccleſijs ſuis, quæ in eius pertinẽtijs ſunt, & fuerunt ſemper immediatè, & pleno iure ſubiectæ Monaſterio S. Clementis in Piſcaria, & exemptæ & liberæ ab omni Eccleſiaſtica, & Epiſcopali iuriſdictione, & Abbates qui pro tempore fuerunt, & qui nunc eſt in Monaſterio ſupradicto ibidem inſtituerunt & deſtituerunt curam, etiam animarum commiſerunt Clericis in Eccleſijs Parochialibus, & Parochianis mãdantibus viſitauerunt, correxerunt, & omnia habuerunt alia exercuerunt, conceſſerunt, ordinauerunt, & miniſtrauerũt in illis, quæ ad Eccleſiarum iuriſdictionem pertinent, & ipſi Clerico populi, & Parochiæ prædictarum Eccleſiarum & Caſtrorum fuerunt ſemper liberi & exempti ab omni Epiſcopali Iuriſdictione, & poteſtate de antiqua, & probata conſuetudine à longis, & longiſſimis temporibus, & etiam tanto tempore cuius contrarij memoria non extitit. Item quod prædictum Monaſterium S. Clementis immediate ſpectat ad Romanam Eccleſiam, & eſt ei pleno iure ſubiectum, liberum, & exemptum ab omni poteſtate, & Epiſcopali iuriſdictione, & ipſa Romana Eccleſia per ſe, & Legatos ſuos inſtituit, & deſtituit, confirmauit, viſitauit, & correxit procurationes, & decimas, ac ſubuentiones. In capite recepit ibidem, & omnia alia exercuit ibidem quę ad iuriſdictionem & poteſtatem Eccleſiaſticam pertinent de conſuetudine antiqua, & approbata à longis, & longiſſimis temporibus, & etiam tanto tempore cuius contrarij memoria non extitit. Item quod de his omnibus, & ſingulis eſt publica vox, & fama communis, & vulgaris opinio, & credentia, & ſic tenetur.

Quibus receptis continuatis diebus aſſumpto nobis viro prouido, & fideli Notario Berardo de Pacentio auctoritate Sedis Apoſtolicæ publico Notario prout per eiuſdem Sedis literas conſtitit euidenter ad acta huiuſmodi negocij conſcribenda, & in omnibus forma dicti mandati diligentius obſeruatur, teſtes ipſos prius præſtito iuramento, tãm ſuper ipſis articulis, quam ſuper alijs veritatem negotij exigentibus recepimus, & examinari curauimus diligenter quęrendo ab eis

de loco, tempore, causa scientiæ, & alijs circumstantijs diligenter; & deinde præsentata nobis ex parte Monasterij quamplurima priuilegia Sedis eiusdem & Capitula, ad libertatem eorum plenè facientia; cum facti quoque scribendi causam præfatia inspeximus & intellexiimus diligenter: Quibus omnibus expletis & attestationibus prout conuenit publicatis, & demum prout conuenit in negotio concluso alijsque omnibus ritè peractis ad diffinitionem negotij iuxta mandati formam processimus.

Verum quia intentione & libertate plenaria Abbatis, & Conuentus Monasterij prædictorum, nec non Ecclesiarum, Castrorum, Parochorum, & Clericorum prædictorum, nec non eos testes idoneos, quam per priuilegia, & assertiones veridicas multorum fidelium, antiquorum, & alia adminicula nobis constitit euidenter Dei nomine inuocato, habito consilio cum peritis deliberatione pro habito negotio plene discusso, & omnibus legitimè obseruatis Deum, & iustitiam præ oculis habentes sententialiter, & diffinitiuè in scriptis decernimus, statuimus, & declaramus prædictum Monasterium Ecclesiæ Romanæ in omnibus immediatè subiectum, & liberum & exemptum ab omni iure, & iurisdictione Episcopali, & Ecclesiæ Teatinæ, nec non Ecclesias dictas cum Parochijs, Parochianis, Parochialibus iuribus, animarum curis committendis, castris, & locis, alijsque pertinentijs, & iuribus suis plenè ac liberè ad ipsum Monasteriũ in omnibus pertinere, & ab omni iurisdictione Episcopali, iure etiam Ecclesiæ Teatinæ liberas, & exemptas. Lata, & reiterata sunt hæc iuxta Ecclesiam S. Mariæ de Caramanico dicto Notario, subscriptis testibus, & alijs probis viris præsentibus, anno, mense, die, & Indictione prætitulatis, ad cuius rei memoriam, ac perpetuam firmitatem, & omnium, quorum interest, vel poterit interesse, cautelam, præsens scriptum publicum, per manus prædicti Notarij Berardi scribi, & in publicam formam redigi mandauimus, & sigillorum nostrorum appẽsione fecimus cõmuniri; Quo scripto Ego Notarius Berardus auctoritate Sedis Apostolicæ publicus Notarius assumptus ad acta huiusmodi conscribenda, & quia interfui mandato prædictorum Iudicum, necnõ eorumdem subscriptionibus roboratum lata, & recitata est hæc sententia publicè apud Caramanicum iuxta Ecclesiam S. Mariæ ijs testibus videlicet Magistro Nicolao Archipresbytero S. Nicolai, D. Riccardo Archipresbytero S. Mauritij, D. Petro Archipresbytero S. Leonardi D. Petro Angeli Rubei, D. Roberto Litulfi, D. Nicolao Filosmeno D. Berardo Thomasij, D. Angelo Petri, D. Berardo Elisei, Magistro Antonio notario publico, notario Nicolao Iacobi publico, notario Nicolai Angeli publico, Raynaldo D. Raynaldi Mattarello, Leonardo Nicolai, Ionata Cæsario Sinibaldo Litulfi, Nicolao Thomani, Simeone Petro Petri Abramundi Benedicto Petri Alserij de Caramanico, & Magistro Petro Magistri Petri de Sulmone, & multis alijs astantibus, anno, mense, die, & Indictione prætitulatis supra in nona linea, vbi legitur *in*, & in vigesimanona linea vbi legitur *suo*, propria manu punctaui.

Ego Ser Angelerius de Caramanico Canonicus Teatinus, ad hæc deputatus seu delegatus vna cum prædicto Ser Matthæo de Lãzano, vt supra legitur hanc sententiam protuli meo signo signaui, & sigillum appendi.

Ego Ser Matthæus de Lanzano Canonicus Teatinus, seu delegatus vna cum prædicto Ser Angelerio vt supra legitur hanc sententiã protuli, propria manu subscripsi, proprioque signo signaui, & sigillum appendi.

Ego qui supra Magister Nicolaus, &c.

36. MATTHÆVS seu Matthias, vtroque nomine vocatum lego, ex Archidiacono Drocensi in Ecclesia Carnotensi & Cameræ Apostolicæ Clerico, & Capitulo Teatino electus Episcopus defuncto Raynaldo confirmatus est à Bonifacio VIII. anno 1303. 4. Kal. Maij ex op. Vatic. regest. num. 125. fol. 334. an. 9. eiusdem Pontificis. Mortuus est ante consecrationem in Romana Curia.

37. PETRVS à Morbonensi Episcopatu ad Teatinum transit eodem ann. 1303. 14 Kal. Aug. eodem Bonifacio iubente, quem in translationis diplomate virum prædicat omnium virtutum cumulatissimũ, in nostra inquit, & nostrorum domo nutritum, quem conuersatio placida, & accepta seruitia, ac alia merita probitatis per familiarem experientiam nota nobis accepram nostris obtutibus repræsentant, &c. extat diploma in Vatic. regest. ep. 139. fol. 338. ann. 9. eiusdem Bonifacij. Sequenti anno 1304. concordiam iniit cum Abbate S. Martini de Valle de iuribus Episcopalibus sibi soluendis, ac successoribus. Anno verò 1309. ex plenitudine Episcopali sibi à Roman. Pontifice cõcessa facultatem dedit Monialibus S. Mariæ Magdalenę Teatæ Ordinis Cistercienſis carnes comedẽdi, earumque Monasterio indulgentias elargitus est his, qui manus adiutrices porrigerent ad Ecclesiam ipsam vltrò deducendam: aliàs eidem Ecclesiæ ex vrbe concesserunt subsequenti anno 1310. Isnardus Thebanus Archiepiscopus, Papæ Vicarius, Bartholomæus Panormitanus, Bartholomæus Aquilanus, & Petrus ipse Teatinus Episcopi: anno 1312. die penult. mensis Aprilis Viennæ, vbi Clemens V. Concilium generale congregauerat, Petrus noster vnus ex Patribus qui assiderunt conquestus est de Ortonensi Archipresbytero sui Episcopalis iuris contemptore, quamobrem Petrus Card. de Columna huius rei à Pontifice datus Commissarius iuridicè citari mandauit ipsum Archipresbyterum ad personaliter comparendum, & causam dicendam quare Ordinario suo Teatino obedientiam præstare nollet. Cæterum Petrus

trus cum esset infracti animi Præsul contra quendam Ioannem de Polena Ciuitatis Fulci Præfectum, qui Castrum Lastinianorum, Teatinæ Ecclesiæ obnoxium occupauerat, ac Regiæ Cameræ adiudicauerat, litem mouit, ad Sanciæ Reginæ interpellatus iudicium, quæ ab Petro benè de veritate edocta Castrũ restitui fecit Ecclesiæ Teatinæ ann. 1317. quo Petrus dum Diœcesim lustraret, in latrones, eorumque antesignanos Domicellos Castri Sculcnlæ, qui illum spoliarunt, & in carcerem manciparunt quoadusque pecunijs se redimeret, impotens tunc Episcopus iuramento se adstrinxit ad persoluẽdam quandam pecuniæ summam, dummodo liber ad suam Ecclesiam adire permitteretur, quod factum est: sed cum Petrus non haberet vndè solueret, Pontificem certiorem fecit, & absolutionem obtinuit à iuramento, quod per vim, & metum à latronibus extortum fuerat: latrones verò diris tunc innodati fuerunt, donec dignam satisfactionem Episcopo præberent. Eo sedente Præsule constructa est Ecclesia S. Andreæ in Casali S. Victoriæ propè Ecclesiam S. Mariæ in Baro, & Ecclesiam S. Mariæ de Tricallio extra portam Piscariæ. Sedit Petrus ann. plus minus decem & septem, excessitque in Atissa suæ diœcesis oppido anno sal. 1320. Vacauit Teatina Ecclesia anno vno cum dimidio.

38. Fr. RAYMVNDVS cognomine de Mausaco natione Gallus, patria Massiliensis Ord. Minorum Episcopus Albensis in Insubria ad hanc Teatinam Ecclesiam translatus est à Ioanne XXII. 9. Kal. Martij 1321. ex regest. Vatic. Successit prædefuncto Petro, tametsi Canonicorum Cathedralis Collegium post mortem eiusdem per viam compromissi elegisset Fratrem Guillelmum de Gigniaco Ord. Minorum Raymundi germanum fratrem, qui cum Auenionem accessisset, ab Apostolica Sede ad confirmationem obtinendam sensit sui Ordinis procuratorem rei gestæ aduersarium. Ioannes Papa implicitam litẽ demandauit cognoscendam Petro Presbytero Cardinali S. Susannæ: sed cum vnum & amplius annum lis tenuisset, Ioannes tædio affectus electioni suæ in manibus Pontificis liberè nuncium remisit, qui statim Episcopum Teatinum Raymundum, vt dictum est, declarauit, transtulitque ab Ecclesia Albensi. Eodem anno suæ translationis euasit ob suam eximiam virtutem Caroli Illustris Calabriæ Ducis filij, ac Vicarij Roberti Regis Cancellarius, Consiliarius, intimusque familiaris, à quo, anno sequẽti 1322. accepit confirmationem omnium, quæ ante ipsum Imperatores, & Reges, tum & Innocentius III. cæterique Romani Pontifices concesserunt Ecclesiæ Teatinæ, vt in regest. eiusdem Caroli scriptũ inuenitur lit. R. fol. 14. & 24. Sequenti anno 21. Octob. pro exequutione testamenti sibi commissa à Conrado de Aquauiua substituit Abbatem Stephanum de Gordano eius Vicarium, concordiam inijt cum Ortonensi Archipresbytero in causa iurisdictionis, cum Baronibus Ecclesiæ Teatinæ subditis aliquando implicatissimas lites habuit, quas tandem summo Ecclesiæ suæ decore & vtilitate composuisse notatur pluribus in documentis, quæ in Archiuio Teatinæ Ecclesiæ extare dicũtur. Compulit an. 1322. Ioannẽ Furcæ Castri Dominici Ecclesiæ suæ feudatariũ ad obedientiã, & ad ipsam cognoscendã Ecclesiã singulis annis certo censu persoluendo, & quod tenerentur singulis annis in Festo S. Thomæ prandiũ facere Capitulo Teatino, vel pecuniam soluere. Publico documento subscripserunt Beneuenutus Casertanus Episcopus, Henricus Copiccius de Neapoli, & Petrus de Alt Canonicus Ecclesiæ S. Nicolai de Baro. Suffraganeum habuit Bartholomæum Episcopum Glicien sem, qui anno 1326. quasdam Indulgentias concessit Monialibus S. Mariæ Magdalenæ. Idem, inuentarium summa diligentia de rebus ac iuribus ad suam Ecclesiam pertinentibus, atque in librum illum Thesaurum nuncupatum accuratè digessit, posterorumq; memoriæ mandauit. Cæterùm Raymundus cum nimio amore erga suos consanguineos premeretur Castrum Orni ad Ecclesiam suam pertinens absque Sedis Apostolicæ beneplacito, anno Domini 1324. in nepotem suum Petrum de Argello, & Castrum Lastiniani in alium nepotem Marcellum Mauracum liberaliter transfudisset, acriter à Ioanne Pontifice reprehenditur, tunc mandatum est, atq; commissum Episcopo Cassinensi, alijsq; Prælatis, vt ipsum Raymundum iam ad Auersanã Ecclesiam translatum cogerent ad omnia liberè restituenda Ecclesiæ Teatinæ, quæ ab ipso alienata fuerant; translatus fuerat Raymundus ab Ecclesia Teatina ad Auersanam, ab eodem Ioanne anno 1326. nono Kal. Martij, in qua decessit ann. 1336.

39. IOANNES Crispanus de Rocha nobilis Neapol. successit Raymundo electus à Ioanne XXII. an. 1326. non. Kal. Martij, erat tunc temporis Neapolitanæ Ecclesiæ Canonicus

nicus,& Apostolici Palatij Auditor, omnium virtutum, & eruditionum genere ornatus, Iurisprudētiæ eximiè doctus, sui æui celebratissimus, scripsit teste Gesnero in sua Bibliotheca super Constitutiones & Pragmaticas Regni Siciliæ, Eius cũ laude meminit Petrus Pel. in sua prax. crim. asserit eius opera inter illa Bartholi de cap. haberi. Quæ verò spectant ad eius Acta, plura habentur instrumẽta in Archiuio Cathedralis, quibus quanta fuerit eius in recuperandis alienatis bonis à suo prædecessore sollicitudo & labor facilè colligi potest. Omnia enim priuilegia, & iura suæ Ecclesiæ diligenti conatu in vnum volumen collegit, & ab Roberto Rege eorum confirmationem obtinuit. Ei scribit Ioannes Pontifex anno 1228. contra hæreticos Fraticellos, eorumque Sectatores ab ipso dãnatos, vt diligenti perquisitione eos à Neapolitano Regno euellat, & dissipet, si fortè in eo prauam doctrinam disseminassent. Vir dex fuit acerrimus ecclesiasticę immunitatis, Clericorum mores correxit, bonis profuit, malis flagellum adhibuit, vt ad meliorem frugem reducerentur. Monasterium Castri Præto ij viri curauit Monasterio S. Mariæ Magdalenæ Monialium Ordinis Cistercien sis, cui plura bona donauit anno 1327. quo anno alterum Monasterium in Castro Paterni eidem Diuæ Mariæ Magdalenæ tunc ædificatum à sorore Gentilina de Marchilone eidem Cœnobio Teatino perpetua vnione connexuit, vocari mandauit Monasterium illud Decanatum, ipsiusque Præpositum à sororibus eligendum, Decanam ab ipso confirmandam sub Regula S. Benedicti & Ordinis Cisterciensis salutaribus disciplinis. Primam Monasterij Decanam electam confirmauit ipsam Gentilinam. Sedit Ioannes eximia sua virtute Roberto Regi charus, & familiaris, annis nouem, obijtque anno 1335. apud suum Episcopium. De hac peruetusta, ac nobili Crispana gente legendus Carolus Borrellus in Vindic. Neap. nobilitatis.

40. PETRVS Ferrus nobilis Priuernas antea Anagninus, mox Marsorum Episcopus, ad hanc Teatinam Ecclesiam translatus est à Benedicto XII. anno 1336. 6. Id. Maij; trãslationis eius causam ita recitat Benedictus in literis suis Vatic. reg. an. 2. num. 300. Vacante namque Episcopali Sede Teatina per obitũ Ioannis, Capitulum Teatinum prępudiosè in partes duas diuisum, duos elegit, pars quidẽ maior, & senior Thomã Cypriani, illũ cũdem, qui mox euasit Marsorum Episcopus, minor verò illorum pars Andreã; Bartholomęi eiusdem Ecclesiæ Canonicum: interim Pontifex prouisionem huiusmodi sibi specialiter reseruauit: deindè cum Andreas electioni de se factæ nuncium remisisset; Thomas alter electus ad Apostolicam Sedem se contulit obtinendę confirmationis gratia; dum hæc agerentur, Capitulum Teatinum minus sibi constans, de facto tertium elegit quendam Giraldum de Valle, Neapolitanum Canonicum. Idem autem Thomas edoctus Auenione de Papæ reseruatione speciali, electioni & ipse libens volens renunciauit. Pontifex, nulla & irrita declarata Giraldi electione, Petrũ hunc Ferrum virum eximium ab Ecclesia Marsorum, ad hanc Teatinam transtulit, sed ille paulò post suam translationem morte præuentus, Auenione, vbi tunc erat, decessit 14. Kal. Decembris eiusdem anni 1336. ibique humatus. In Episcopis Marsorum p. tom. Memini me scripsisse, Petrum Romæ defunctum fuisse, cum reuera non Romæ, sed Auenione, vbi tunc Romana Curia erat. Cæterùm Thomas ille Cypriani à Capitulo electus ille idẽ est, qui ab eodem Pontifice Benedicto factus est Episcopus Marsorum in translati Petri loco, mortuusque est Teate in patria sua anno 1348. ac sepultus in Cathedrali ante altare maius in cornu Euangelij, vbi adhuc visitur sepulchrum vnà cum effigie iacentis Episcopi insignis, cum inscriptione sequenti.

Hic requiescit corpus Reuerendi Patris Domini Domini Thomæ de Ciuitate Theatina Episcopi Marsicani, qui obijt anno Domini MCCCXLVIII. die 10. mensis Martij primæ Indictionis, cuius animam Creator, & Redemptor omnium benedicere, & collocare dignetur cum sanctis Angelis suis in vitam æternam. Amen.

Eius insignia in eodem sepulchro depicta cernuntur, tum & in tabulatis recti transuersæ nauis eiusdem Ecclesiæ his coloribus distincta. Stella in parte inferiori clypei posita cærulea est in campo aureo, lilium in campo superiori aureum in campo cæruleo, tres fasciæ transuersæ à manu dextera æqualiter in sinistram descendentes, media latior & superficialior cæruleum colorem, duæ reliquæ à lateribus album præseferunt; Sed ad seriem redeamus.

* * *

41. BELTRAMINVS Parauicinus è Casilio Pago plebaniæ Niricini Mediolanensis Diœcesis, cum esset tunc Cantor Ecclesiæ Burdegalensis in Gallia, & ob præclaras eius animi virtutes Benedicto XII. acceptus ab ipso sufficitur Petro in Ecclesia Teatina anno 1336. 4. Nonas Decembris ex regest. Vatic. ep. 544. ann. 2. Hunc fuisse Apostolicæ Sedis Nuncium ad Petrum Aragoniæ Regem scribit Bzouius ad annum 1337. Vicarium habuit Paulum de Cappella Canonicum Sancti Angeli de Vrbe, nominatum anno 1339. in cartula Roberti Lexinensis Episcopi, qui eo ipso anno indulgentias relaxauit omnibus Christi fidelibus piè visitantibus Ecclesiam S. Mariæ Magdalenæ Monialium in Teatina ciuitate constitutam. Absens hanc Teatinam Ecclesiam rexit plus minùs tribus annis, & ad Comensem Ecclesiam translatus est 8. Kalend. Decemb. subsequentis anni 1339. mox anno 1340. factus est Episcopus Bononiensis in Æmilia, vt in 2. tom. scripsimus; de quo etiam egimus in 5. tomo.

42. GVILLELMVS III. Capoferreus de Sancto Victore nuncupatus Oppido Casinensis Diœcesis ex Thesaurario Ecclesiæ Turonensis in Gallia, & Papæ Notario, creatus est Episcopus Teatinus ab eodem Benedicto XII. anno 1340. 16. Kalend. Aprilis; ita in reg. Vatic. epist. 35. ann. 6. Generalem suum creauit Vicarium Petrum Capoferreum de Sancto Victore nepotem suum Canonicum Teatinum: memoratur in regio reg. ann. 1343. regius Consiliarius, & familiaris. Hic anno 1349. diris deuouit, & hæreticum publicè declarauit Franciscum de Turre ciuem Teatinum, eiusque vassallum, qui bona Ecclesiæ Teatinæ nequiter diripuerat, & magna ex parte destruxerat, multosque clericos & laicos eiusdem Ecclesiæ fideles, & vassallos crudeliter occiderat, quin & ipsum Guillelmum Episcopum per plures annos à Ciuitate, suaque Ecclesia exulare coegerat; quamobrem Clemens VI. commisit Neapolitano Archiepiscopo, vt in Franciscum animaduerteret, qui diligenti informatione ductus, in eundem rebellem Pontificia auctoritate excommunicationis, ac bonorum priuationis sententiam tulit. Anno 1352. Guillelmus ex hac mortali vita discessit. Cæterùm eo defuncto, Teatinæ Ecclesiæ sacrorum Senatus, contra reseruationem, & dispositionem Clementis Papæ Nicolaum Mascriolum Archidiaconum Teatinum substituit Episcopum, qui Auenionem ad confirmationem obtinendam profectus, oleum & operam perdidit; interim Pontifex viduatæ Ecclesiæ administratorem constituisse narratur Benedictum Columnam Romanum Episcopum Bisacien-sem, ille idem, cui Franciscus Petrarca Epistolam scribit, & Episcopum Teatinum vocat, cuius auctoritate nonnulli scribunt, Benedictum successisse Guillelmo, alij Bartholomæo de Papazuris, & Præsulem fuisse Teatinum. Sed reuera Benedictus administrator fuit, non Præsul Teatinæ Ecclesiæ, id clarè vnicum eiusdem docet documentum indulgentiæ ab ipso, anno 1353. concessæ Ecclesiæ S. Mariæ de Caramanico Teatinæ Diœcesis; documenti exemplar extat apud me tenoris sequentis,

Vniuersis Christi fidelibus præsentes literas inspecturis. Benedictus miseratione diuina Bisacien. Episcopus, & Ecclesiæ Teatinæ administrator per Sedem Apostolicam in temporalibus & spiritualibus Generalis constitutus salutem in Domino. Cum ad promouenda sempiterna gaudia sanctorum suffragia sint nobis plurimùm opportuna, & præcipuè Matris Christi; propterea loca Virginis gloriosæ sunt à nobis deuotione præcipua veneranda, vt eius intercessionibus communiti, quod fragilitas nostra non obtinet, apud suum filium Vnigenitum Iesum Christum ipsius mereamur intercessionibus obtinere. Cupientes, igitur vt Ecclesia Sanctæ Mariæ de Caramanico in singulis festiuitatibus ipsius Virginis, ac in dedicatione ipsius Ecclesiæ congruis honoribus frequentetur, vniuersitatem vestram monemus, & hortamur in Domino, quatenus ad eandem Ecclesiam cum deuotione ac humilitate spiritus accedatis, Nos verò de Omnipotentis Dei misericordia, Beatæ Mariæ Virginis, ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum meritis confidentes, omnibus verè pœnitentibus, & confessis, qui eandem Ecclesiam in dictis festiuitatibus cum oblationibus annis singulis visitabunt, vnum annum, & quadraginta dies de iniuncta sibi pœnitentia misericorditer in Domino relaxamus. *Datum apud Caramanicam quarto, Martij xij. Indictionis.*

Administrasse hanc Ecclesiam Benedictum plus minùs anno vno elici potest ex Bartholomæi Guillelmi successoris translatione, quę incidit in annum 1353. 9. Kal. Iulij, vt mox dicemus.

42. BAR-

43. BARTHOLOMÆVS de Papazzuris Romanus Ord. Prædicatorum Episcopus Teanensis, ab Innocentio VI. transfertur ad hanc Teatinam Ecclesiam per obitum Guillelmi anno 1353. 9. Kal. Iulij, nulla, & irrita declarata electione à Capitulo Teatino facta post Guillelmi obitum, viuente tunc Clemente VI. de persona Nicolai Mascioli Archidiaconi Teatini, vt in regest. Vatic. ann. 1. Innocentij habetur in epist. 48. fol. 76.

Anno Pontificatus sui primo, Bartholomæus à Ioanna, & Ludouico Regibus, Consiliarij, Cappellani, ac familiaris titulo honoratus est; regium brachium ab eisdem accepit ad Clericos quosdam suæ Diœcesis, laicosque compescendos, quorum vita indigna prorsùs & intolerabilis erat. Vicariũ tunc habuit fratrem Nicolaum de Pinea Romanum Ord. Præd. Generalem, qui cum esset ingentis animi vir, Episcopum maximè iuuit, & Clericos ad Ecclesiasticam vitam peragendã adduxit, & à laicis & Baronibus Ecclesiæ Teatinæ obnoxijs iuramentum fidelitatis accepit. Hæc ex tabulis, quæ etiam docent, contentionis aliquid fuisse Bartholomæo Episcopo cum Antonio Cantelmo hærede Berardi de Royano montis Siluani beneficiario iure domino, alijsque Dynastis, sed maxima illi fuit contentio cum Francisco illo de Turre, ab antecessore suo excommunicato, cuius audaciam, tyrannidemque tandem oppugnaret, adiutus Teatinorum ciuium potentia, quos Innocentius VI. suo diplomate impulerat anno Pontificatus 5. salutis 1357. in hunc modum ab exemplari, quod extat apud me.

Innocentius Episcopus seruus seruorum Dei,

Dilectis filijs, Vniuersitati ciuitatis Teatinæ salutem & Apostolicam benedictionem.

Habet venerabilis fratris nostri Bartholomæi Episcopi Teatini grauis ad nos prolata conquestio, quod Franciscus de Turre ciuis Teatinus vassallus Ecclesiæ Teatinæ, qui olim fidelitatis nexus, & reuerentiæ filialis prorsùs oblitus, bonæ mem. Guillelmum Episcopum Teatinum prædecessorem ipsius Bartholomæi pluribus annis de ciuitate Teatina eidem Ecclesiæ in spiritualibus, & temporalibus pleno iure subiecta exulare coëgit, ac bona, & iura ipsius Ecclesiæ nequiter diripuit, & pro magna parte distraxit: multis etiam tam Clericis, quàm Laicis eiusdem Ecclesiæ fidelibus & vassallis crudeliter interemptis, quique suis culpis & demeritis ita exigentibus per dictum Guillelmum Episcopum de hæresi condemnatus, & per dilectum filium Frãciscum de Messina Ordinis Fratrum Prædicatorum Inquisitorem hæreticæ pranitatis, & auctoritate Apostolica velut hæreticus publicè denuntiatus est. De prædictis & alijs detestandis excessibus per eum commissis, nulla pœnitudine ductus, sed in obstinata nequitia perseuerans, Ciuitatem ipsam, quam in personis, & bonis ipsius Tyrannica feritate miserabiliter dudum oppressit, conatus est, & machinatur quotidie vna cum nonnullis viris pestiferis suis in hac parte complicibus, armata manu violenter intrare, aspirans more solito ad totalem destructionem eorundem ciuitatis, ac Ecclesiæ, & aliorum fidelium eorũdem. Nos igitur, qui præfatum Episcopum, & Ecclesiam paterna dilectione prosequimur, talia non immeritò execrantes, vniuersitatem vestrã rogamus, & hortamur, attentè vobis nihilominus in vestrorum remissionem peccaminum per Apostolica scripta mandantes, quatenus prouidè attendentes, quod fauor, qui eisdem Episcopo, & Ecclesiæ in hac parte impenditur, etiam vestris commodis applicatur, præfatis Episcopo & Ecclesiæ, suisque officialibus aduersùs præsumptores huiusmodi præbeatis in præmissis, tanquã deuotionis filij, ob nostram, & Apostolicæ Sedis reuerentiam, consilium, auxiliũ, & fauorem, ita quod ijdem Episcopus, & Ecclesia vestris in hac parte suffulti præsidijs, prauorum incursus non metuant, nosque deuotionem vestram possimus in Domino meritò commendare. *Datum Auenione Kal. Ianuarij Pontificatus nostri anno quinto.*

Bartholomæi verò frequens mentio habetur in Regestris Regis ad annum vsque 1362. quo tandem fessus laboribus ad Patracensem in Peloponneso Eccl. siam translatus est die 12. Augusti, in qua dignitate obijsse narratur anno 1365. in lib. Prouis. Prælatorum. Vrbani V. fuit Bartholomæi in Teatina Ecclesia Vicarius Nicolaus ille Mascio'us Archidiaconus an. 1359. qui sex ante annis, vt diximus, à Capitulo electus, repulsam tulerat à Clemente, & Innocentio VI. ob reseruationem factam viuente Guillelmo Episcopo.

44. Fr. VITALIS Bononiensis patria, Ord. Seruorum Beatæ Virginis Mariæ olim Generalis, tunc Episcopus Asculanus in Piceno die 13. Kal. Augusti 1363. ad hanc Teatinam Ecclesiam translatus ab Vrbano V. cuius ob suam præclaram doctrinam acceptus & cha-

& charus erat. Hic, vt Archangelus Gianius in Annal. Seruorum scribit, cum sui Ordinis Generalis esset, ab Innocentio VI. ad Soldanum Ægyptiorum Principem Legatus missus fuerat, vt contra Turcas communes inimicos illius animum concitaret, ac bellum inferre persuaderet, dū Cypriorum Rex ex alia parte bellum eidem intulisset. Egregiè functus legatione Vitalis, ad Innocentium reuersus, ab ipso destinatus ad insulam, mors Innocentij honorem abstulit, quem statim eius successor Vrbanus compleuisse narratur, & Asculana, mox Teatina cohonestauit Ecclesia. Translatum ad Teatinam illum Ioanna Regina cum omnibus bonis & iuribus Ecclesiæ Teatinæ sub regia protectione suscepit, atque auxilium, & fauorem omnem elargita est, quo posset ille decimas, & bona ablata recuperare, scriptis literis ad Iustitiarios, Iudicesque Aprutij, quæ extant in tabulario Teatino. Anno 1368. litem habuit cum Cœlestinis Monachis Ciuitellæ Monasterij super censum vnius cereæ libræ quolibet anno soluendum Episcopo Teatino, post duos annos concordiam inierunt. Hoc eodem anno, ac Vitale permittente in Cathedrali recondita sunt sub altari eximiè exornato, vbi adhuc requiescunt corpora Sanctorum Flauiani Episcopi, & Alberti Confessoris, fatagente Francisco Conradi Archipresbytero Ortonensi, & Canonico Teatino, vt ostendunt inscriptiones ibidem in lapide scriptæ, vna circa fenestrellam stipitis Altaris à facie interiori, craticula ferrea obserata, hoc modo.

A. D. M. CCCLXVI. die 16. mensis Nouembris VI. Ind. fuit reconditum in hoc altare corpus beati Alberti Confessoris.

Et in sinistra parte fenestrellæ.

Hoc opus fecit fieri Abbas Franciscus Corradi de ciuitate Teatina Archipresbyter Ortonensis, & Canonicus Teatinus.

Et in frontispicio lapidis Altaris prædicti de Sancto Flauiano ita se habet inscriptio.

Hic etiam feliciter requiescit corpus Sancti Flauiani Episcopi & Confessoris.

Hoc corpus fortasse per eadem tempora repertum fuit, & tamen ibi expressum non habeatur cuius ciuitatis fuerit Episcopus, A vel quo tempore vixerit, putarunt nonnulli Teatini viri eruditi, quos patriæ amor transuersos egit, non alterius hunc Sanctum Flauianum, nisi Teatinæ vrbis Episcopum; sed cum in satis vetusto indiculo Episcoporum Teatinorum, neque vllum verbum inuenerim de Flauiano hoc Episcopo, crediderim, hallucinatos eos fuisse, qui Flauianum Episcopum Teatinum astruunt. In Martyrologio Romano die 4. Iuhj memoratur Flauianus Secundus Episcopus Antiochenus, cuius corpus incolæ oppidi Iuliæ nouæ Atrienſis Ducatus, olim S. Flauiani appellatum anno Domini 1004. ad ripam Truntini fluminis mare naui aduectum à templi honore cultum, indè successu tēporis eodem nomine appella- B tū oppidum conditum fuisse narrant: vbi etiā nunc eiusdem templi & oppidi manent vestigia, è cuius ruinis postea factum est haud inde procul in salubriori situ à conditoris nomine Iulij Aquauiuæ Atrienſium Ducis Iulia noua appellatum. Quo etiam dicti Sancti Flauiani corpus, vel corporis pars maior decenter asseruari dicitur. De translatione huiusmodi præter antiquorum loci continuatam traditionem, extare aiunt in dicta veteri Ecclesia Sancti Flauiani sub imagine eiusdem Sancti memoria tenoris sequentis.

Indoperatis Galla,
Huc me Flauianus conduxit,
Per mare Patrarcam,
C *Intus reclusum in Aream,*
Et dudum sui quando,
Quartoque milleno anno,
Et eces sum vobiscum,
Et iustum tento fiscum,
Pro vobis Altissimum rogo
Caute ne decipiar ego.

Possem dubitare ex satis valida coniectura, partem corporis Flauiani ex ruinis Oppidi Flauiani Teate fuisse translatam, & eorum pro parte acceptum ea in scriptione notatū; id tamen non auserim affirmare, atque superscriptæ Flauiani trāslationis historiæ nec abnuo, nec astruo. Nec defuerunt, qui sanctum D huc Flauianum, eiusdem oppidi aliquando fuisse Episcopum volunt, ac Flauianensem Episcopatum primis temporibus ex sancti nomine dictum, sed hoc gratis assertum credūt illi, qui de veteribus huius prouinciæ Episcopatibus scripserunt. Ceterum, vt ad Vitalem Episcopum, vnde digressi sumus, redeamus, pauca de eo in monumentis, præter ea, quæ superiùs dicta sunt, reperiuntur, neque annus, dieſque obitus eius determinatè habetur; excessisse tamen vel anno 1373. vel in fine præteriti 1372. facilè colligi potest ex successoris Eleazarij electione.

45. ELEAZARVS de Sobrano Guillelmi Ariani Comitis & Franciscæ de Celano filius quarto genitus, nepos S. Eleazarij; nobilissimæ suæ gentis Sobranæ opibus Florenti Castellorumque, ac Toparchiarum veteri dominatu, tum apud Salyos, tum inter Apulos insulæ ac purpuræ splendorem addidit. Is iuuenis bonæ indolis scholaris, sed secularibus vitijs innodatus ad meliorem frugem conuersus à Diua Brigitta, optimam ab ea viuendi formam accepit, quæ in lib. 7. reuelationum cap. 5. refertur: igitur Brigittæ Sanctis admonitionibus eruditus Ecclesiasticam vitam amplexus, literis exornatus post aliquot annos à Gregorio XI. Vitali demortuo datus est successor Nonis Septembris 1373. quo anno Brigitta ad Cælum euolauit, eius mentio pluribus documentis, habetur in Ecclesiæ tabulario, inter quæ in vno ab ipso subscripto eius gentilitia visuntur in rubea cera insculpta, Leo nempe reptans corona decoratus. Habuit Vicarium virum egregium Clementem de Diciuano, cuius doctrina, & in agendis prudentia exinde Teatinam Ecclesiam administrauit annis ferè quinque ab Vrbano VI. inter Presbyteros Card. cooptatus est anno 1378. ad titulum S. Balbinæ, factusque S.R.E. maior Pœnitentiarius: quamobrem Clemens VII. Pseudopontifex Episcopatu Teatino priuauit, eique suffecit quendam Thomam Brancaccium, quem auctoritate Reginæ Ioannæ conatus est in Teatinam Ecclesiam intrudere; Verum obstante sincera Teatinorum deuotione in Vrbanum, haud obtinuisse visus est Ecclesiæ iura, ex tenore quarundam literarum Clementis ad Reginã, quæ repertæ sunt in tabulario eiusdem Ecclesiæ, huius tenoris.

Carissima in Christo filia. Fide dignorum relatu percepimus non modicum displicenter, quod in ciuitate tua Teatina nõnulli licet clericali characterę insigniti, perditionis & temeritatis alumni, suæ salutis immemores, in tantam furoris proruperunt audaciam, & vt propius loquar, nefandam vesaniam, quod nos & aliquos fratres nostros Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, nonnullosque Prælatos, ac viros alias magni status Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ sponsæ nostræ, nostros, ac Tuæ Serenitatis fidelissimos seruitores prophana voce excommunicatos denunciare processusque & varios, vt ita loquamur, excessus factos per illum Belial filium Bartholomæum Pregnanum, olim Barensem Archiepiscopum, qui Sacrosanctam Romanam Ecclesiam, & Petri Sedem quantum in eo est, fœdare, & inconsutilem Dei tunicam, ardore ambitionis accensus, nullum ad Deum habendo respectum, lacerare conatur, In dicta ciuitate Teatina in Campanili Maioris Ecclesiæ prædictæ Ciuitatis, in quo aliqui ex nefandissimis prælibatis se balistis, & alijs armorum generibus munientes, candelis accensis & extinctis, & noctis præsertim tempore, publicare nõ cessant in sponsæ nostræ, nostrumque vilipendium, atque tui Regalis fastigij vituperosum cõtemptum, & si celeri non succurratur remedio, pernicioſum exemplum, Inter quos caput facinoris esse dicitur quidam Clemens nomine, sed Demens effectu, qui Vicarius fuit Elziarij de Sobrano olim Episcopi Teatini Anticardinalis in reprobum sensum dati, quem iusto iudicio Episcopatu priuauimus, pro quo dictus Demens adhuc nititur Ecclesiam retinere, & venerabilem fratrem nostrum Thomasium Brancacium electum Teatinum, cui de dicta Ecclesia prouidimus, nititur impedire. Quapropter cum ista non intendamus, sicut nec possumus, nec debemus aliqualiter sub dissimulatione transire, præfato Electo committimus, quod contra omnes adhærentes præfato Bartholomæo intruso in dicta ciuitate & Diœcesi Teatina procedat, vt in nostris Bullis Apostolicis proindè confectis latiùs continetur, & vt nostra mandata liberiùs exequatur, Celsitudinem Tuam per nostra Apostolica scripta requirimus, & hortamur, vt eidem Electo tui potentis secularis brachij auxiliũ prompto fauore impendas & impendi mandes, dilationibus omnibus procul iactis. Nihilominùs, vt prædictorum & aliorum eidem intruso adhærentium nefandissima scelera celeriùs compescantur, Tuæ Serenitati committimus, quod per te & officiales tuos, prædictos adhærentes, & consimiles, qui sunt tam nefando scelere inquinati, cuiusuis Ordinis, gradus, seu dignitatis existant, capi facias, absque eo quod tu, seu officiales tui, seu illi, quibus commiseris, sententiam excommunicationis aliqualiter incurratis; quin immo Altissimi gratiam, benedictionemque nostram meritò habituri. Quocirca Serenitatem Tuam, de qua gerimus ab experto fiduciam pleniorem, requirimus per viscera misericordiæ Iesu Christi, vt contra dictos sceleratissimos adhærentes sic dexteram tuæ potentiæ extendas, quod prædictorum nequitia conteratur, & alij exemplo eorum territi discant à talibus abstinere.

Hæc

Hæc ibi, quæ ad hæc illustranda tempora in eo præcipuè, quod spectat ad Schismatis historiam mirificè conferunt. Thomas ille Brancacius, de quo in literis Clementis, extat etiam mentio an. 1379. die 19. Martij in lib. obligat. eiusdem Clementis. Hic cum Abbate Massello Caracciolo à Cardinale Gentili de Sangro Vrbani Legato Neapolim ductus, cum Leonardo de Gisano, ac Iacobo de Itro Cardinalibus Clementis Pseudopôtificis publicè in Ecclesia S. Claræ Cardinalitijs vestibus & Episcopalibus exutis, schisma abiurare cum ijs coactus est die 4. Septembris 1382. Verùm qua causa deinde Eleazarus ab Vrbano rubro pileo, & omnibus dignitatibus priuatus fuerit anno 1385. nusquam inuenio, nisi fortè fuerit propensio, quam habuisse legitur ad Ioannam Reginam, cui addictissimus erat Ludouicus Ariani Comes eius frater, implacabilis Caroli III. Regis inimicus. Post hæc Acta ipsius ignoramus. Superpixisse tamen Vrbano, tabulæ eius testamenti anno 1394. ab ipso condita docent, si vera sunt quæ refert Paulus de Angelis in descriptione Liberianæ Basilicæ; vndè vel eo anno 1394. vel paulo post illum naturæ debitum soluisse dicendum est. Non est autem hic reticendum, quod pertinere videtur ad laudem doctrinæ & pietatis eius, Siquidem anno 1379. Vnus fuisse reperitur eorum septem Cardinalium, quos Vrbanus Papa examini canonizationis S. Brigittæ præposuit, quam Eleazarus ab adolescentia dilexit, & coluit, eiusque consilia in vita rectè instituenda semper complexus est, & Catherinæ Brigittæ filiæ, vt illa Apostolica auctoritate ad Sanctorum numerum adiungeretur, operam danti sedulo præsto fuit. Patruum habuit Eleazarus, alterum huius nominis Eleazarum Ariani Comitem, qui, cum Delphina Virgo Sanctissima castitatem coluisset, Parisijs, vbi à Roberto Siciliæ Rege, & Prouinciæ Comite ablegatus ad Carolum Francorum Regem cognomento Speciosum in habitu Franciscano anno ætat. suæ 28. salutis 1323. die 27. Septembris ad cælestis Regni præmia beatissimo fine quieuit, apud Minores Parisienses primò sepultus, eodemque anno, vt præceperat Aptam Iuliam translatus est in Ædem D. Francisci, magnis in via coruscans signis diuinæ clarificationis. Sponsum deindè post annos plurimos secuta est Delphina eodemque tumulo recondita. Anno post ab Sancti Eleazarij transitu, mortales exuuias reliquit Guillelmus eius patruus, S. Victoris Massilienſis Abbas, & Diensis Episcopus, magnæ innocentiæ & virtutis Præsul, ille idem, qui nepotem sanctis instituerat disciplinis. Porrò qui primus in Neapolitano Regno Suberanam nobilissimam gentem disseminauit, Ermengardus fuit, filius Eleazarij, vir in Prouincia Prouinciæ potens, quem secum duxit Carolus primus vtriusque Siciliæ Rex, & Ariani Comitem, & Putcoli Dominum fecit anno 1294. Obijt anno 1310. suosque reliquit filios Eleazarum, qui Sanctus Guillelmum & Eustasium. Guillelmus vxorem habuit Robertam Bernardi Sangiorgij Comitis Apicij filiam, eaque defuncta duxit Franciscam de Celano, ex quibus suscepit Ludouicum, Armenzanum, Ioannuccium, & Eleazarium Episcopum Teatinum, & Cardinalem. Ludouicus primogenitus Comes fuit Ariani, & Ascoli viuente patre Guillelmo, vxorem duxit Mariam Richardi Marzani filiam, qua defuncta, alteram duxit Margaritam Sanseuerinatem, ex qua suscepit Ermenganum Ariani Comitem: ex Ermengano, & Catherina Ascuccia nati sunt Ludouicus Ariani Comes, & Algiosus; Ludouici filius fuit Erminganus Septimus Ariani Comes, & vltimus ex Suberana gente, qui vxorem habuit Altobellam Caraffam, & à Ioanna II. Regina Comitatu Arianensi spoliatus fuit anno 1415. sicque nobilis hæc familia in Regno Neapolitano desijt esse, nec vlla alia de ea reperitur memoria. Hæc de Eleazarij nostri Episcopi gente, deque eius Actis satis sit dictum, qui maiorem cognitionem de ea haurire desiderant, Carolum de Lellis adeant, de nobilibus familijs Regni Neapolitani. De Sancto Eleazaro agunt Andreas Saussay in Martyrologio Gallicano die 27. Septembris. Ferrarius, in Catalogo ad hunc diem, adbo. mem. noster Lucas Vvading. in Annal. Minor. tom. 3.

415. IOANNES de Comina nobilis Ciuis Teatinus Monachus S. Benedicti expressè professus Abbas S. Liberatoris de Maiellano eiusdem Ord. successit immediatè Eleazario inter Cardinales relato, ad hanc dignitatem vocatus ab Vrbano VI. ann. 1378. vt ex l. b. ob lig. Bonifacij IX. habetur. Iam inauguratus erat die 19. Martij 1379. & sequenti anno Commissarius Apostolicus declaratus in Aquilana Diœcesi ab eodem Vrbano, vt medicaret liber de diuersis formis eiusdem Pontificis &c. Varia fortuna hanc rexit Ecclesiam, sæuiente tunc schismate inter Vrbanum, & Clementem VII. Caroli III. valdè charus

fuit

fuit, cuius fauore, & auxilio sectatores Pseudopontificis à Teatina Ecclesia exulare coegit. Coluit summo amicitiæ vinculo nonodatus Neapoleonem Vrsinum egregium Comitem Monopelli, Regni Siciliæ Magnum Logothetam, eiusque testamento anno 1385. die 3. Iunij testis fuit, & executor cum fratre Amplo Episcopo Lesinicense, Agnete Sanseuerina Comitissa vxore, & Leone Iordano filio suo: Ioannes verò Episcopus noster, vt chartæ loquuntur, & lib. Prouis. Prælat. habet, peruenit ad annum 1396. quo apud suam Ecclesiam mortalitatem exuit.

47. GVILLELMVS Carbonus Neapolitanus nobili gente [illegible], frater germanus Francisci Cardinalis Carbeni ex Archidiacono Aquileiensi vt eximiæ doctrinæ, ac prudentissimus eligitur in successorem Episcopi Ioannis à Bonifacio IX. anno 1396. 15. Kalend. Septemb. hic autem cum anno 1398. ad Curiam Romanam iter haberet, à Landulpho de Columna captus, spoliatus, & in dedecoris carcere mancipatus, quamobrem Bonifacius indignatus Landulphum diris deuouit, quousque Guillelmum liberum dimitteret, eique omnia ablata restitueret; liber igitur factus Guillelmus, vt erat vir mansuetus, & pius, à Pontifice persecutori suo veniam impetrauit, qui cum Ecclesiam Teatinam mira dexteritate, & fructu per multos annos administrasset, effudissetque propemodum opes in pauperes à Ioanne XXIII. creatus est Presbyt. Card. ad titulum S. Balbinæ anno 1411. & commendatam habuit S. Mariæ de Arabona suæ Diœcesis Abbatiam. Huius non meminere Ciacconus, neque Panuinius; fuisse tamen Guillelmum Cardinalem creatum ab Ioanne docent literæ Martini V. Papæ, quibus transtulisse affirmat, Nicolaum Spoletanum Episcopum ad hanc Teatinam Ecclesiam vacantem per assumptionem olim Guillelmi Episcopi, qui à vinculo Teatinæ Ecclesiæ absolutus à Baltassare tunc Ioanne XXIII. ad Cardinalatus honorem assumptus fuerat, Datum Mantuæ Kalend. Februarii ann. 2. literæ extant in lib. de diuersis formis Martini V. fol. 233. Cæterum quo anno Guillelmus Cardinalis fato functus fuerit, quoue in loco, incertum; putatur tamen illum obijsse Neapoli ante creationem Martini V. ac sepultum iuxta fratrem suum Fr. Franciscum Episcopum Cardinalem Sabinensem, cum Capitulum Neapolitanæ Ecclesiæ quotannis celebret anniuersarium Guillelmi die 22. Nouembris, quo die potuit obijsse. Fuit Guillelmi aliquando Vicarius quidam frater Franciscus Ord. Minorum olim Episcopus Vrbini, de quo memini me, in Præsulum Vrbinensium Ecclesiæ serie perpauca dixisse, nec illum fuisse ex eo Ordine Minorum, sed tantùm intrusum in ea Ecclesia à Clemente VII. Pseudopontifice quoad vtique verum fuit, & ab ea expulsus ab Vrbano VI. tamen ille iam consecratus titulum retinuit, & mendicare coactus est, vicem agendo Guillelmi in Ecclesia Teatina. Hic anno 1399. indulgentiam clargitus est Ecclesiæ S. Laurentij Castri Gipsij hoc eius diplomate.

Frater Franciscus Ord. Minorum professor, olim Episcopus Vrbinensis, Generalis Vicarius Reuerendissimi in Christo Patris Domini Domini Francisci, miseratione diuina tit. S. Susanna Presb. Cardinalis Commendatary venerabilium Monasteriorum Sanctæ Ioannis in Venere, & Sanctæ Liberatoris de Maiella, ac specialis Vicarius Reuerendi in Christo Patris, & Domini Domini Guillelmi Dei & Apostolicæ Sedis gratia Episcopi Teatini.

PIa Mater Ecclesia de animarum salute sollicita deuotione fidelium per quædam munera spiritualia, remissiones scilicet, & indulgentias inuitare consueuit ad debitum famulatus honorem Deo, & sacris Ædibus impendendam, vt quanto crebrius, & deuotius illuc confluit populus Christianus assiduis Saluatoris gratiam precibus imploranda, tanto celeriùs delictorum suorum veniã, & gloriam Regni cælestis consequi mereatur. Cupientes igitur, vt Ecclesia S. Laurentij posita in Territorio Castri Gipsij in contrata viæ molendini, & vt congruis honoribus frequentetur & à Christi fidelibus iugiter veneretur, omnibus verè pœnitentibus & confessis, qui ad dictam Ecclesiam accesserint in festo S. Laurentij deuotè visitauerint in die prædicto quadraginta dies de iniunctis eis pœnitentijs in Domino misericorditer relaxamus. *Datum in Castro Gipsij die 20. mensis Iulij septima Indictionis sub nostro Pontificali sigillo, Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris & Domini Nostri Domini Bonifacij diuina prouidentia Papæ Noni Anno x. Amen.*

48. NI-

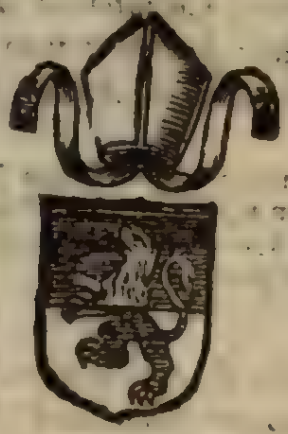

48. NICOLAVS de Viuianis de Ceperano Episcopus Spoletanus ad hanc Teatinã Ecclesiam translatus est à Martino V. Papa Kalend. Febr. ann. 1419. successit immediatè Guillelmo; etenim cum Ioannes XXIII. ad purpuram vocasset Guillelmum ad titulum S. Balbinæ tunc Teatinum Episcopum, atq; prouisionem huiusce Ecclesiæ sibi specialiter ea vice reseruasset, antequam Episcopum designasset in Constantiensi Concilio à Papatu depositus est, atque priuatus; eidem successit Martinus V. qua tempestate cum à nonnullis in dubium reuocatũ fuisset, an aliquis, præter Romanum Pontificem, prouisionem Ecclesiarum facere posset, vt etiam aliarum tunc vacantium promotionem, declarauit Martinus hæc tantum ad Romanum Pontificem spectare, quamobrem Ecclesiã tunc viduatis transtulit Nicolaum virum pacis, ac tranquillæ vitæ studiosissimum, ex diplomate eiusdem ad Clerum, populumque Teatinum de translatione Nicolai, Mantuæ, pontif. 2. scripto die & anno supra relato. Seruatur diploma in tabulario Guillelmi quidem Carboni Cardinalatus locupletissimum testimonium, ac nobile documentum. Nicolao verò Præsule propè Teatem anno 1420. Teatinorum munificentia fundatus est Conuentus S. Andreæ Ordin. Minorum à venerabili viro fratre Dominico Ianuensi, diuini verbi disertissimo Prædicatore, qui ibidem post aliquos annos defunctus. Sedit Nicolaus in hac Teatina Ecclesia summa cum laude, & pari vtilitate, ac commodo ann. 9. Romæ defunctus est anno 1428. Sepultus in Ecclesia Sanctæ Mariæ Maioris, vbi adhuc in marmorea tabula cum effigie iacentis Episcopi legitur inscriptio prætereuntium pedibus penè corrosa & antiquata, integrum exscripsit Laurentius Schrader in lib. monumentorum Italiæ fol. 151.

Hic iacet Dominus Nicolaus de Viuianis de Ceperano venerab. Episcopus Teatinus, & Au-

dientiæ Contradictarum Auditor, cuius anima requiescat in pace. Qui obijt anno Domini MCCCCXXVIII. die Sancti Leonardi.

49. MARINVS de Tocco, ciuis Teatinus, Iuris vtriusque Doctor sui æui celeberrimus, Romanæ Rotæ Auditor fuit, Episcopus euasit Aprutinus sub Gregorio XII. trãslatus indè à Martino V. ad Recanatensem, & Maceratensem Ecclesias ann. 1418. postea eodem iubente Martino anno 1429. Id. Ianuarij ad patriæ Sedem regendam transitum fecit. Hic eodem anno, vt habet Inditulus poster, in executione commissionis Ioannis Archiepiscopi Neapolitani olim de mandato Ioannis XXIII. contra Franciscum de Riccardis, qui indebitè occuparat & detinebat Castra Montis Syluani & Furcæ, quæ idem Pontifex mensæ Episcopali Teatinæ incorporauerat, ne amplius alienari posset. Dimisit tandem idem Franciscus ipsum Castrũ Montis Syluani Ecclesiæ Teatinæ anno 1431. & absolutus fuit ab excommunicatione, iterũque mandante Eugenio IV. Castrum ipsum in emphyteusim accepit ab ipsa Teatina Ecclesia. Sequenti anno nobile sepulchrũ construxit, ac Altare Diui Iustini Episcopi, & Confessoris in Cathedrali, vbi reposuit sacra eiusdem Diui Protectoris Lipsana, ad rei memoriam carmina in marmore in eo inscribi fecit, quæ supra relata leges in Iustino. Excessit Marinus anno 1438. quem in Episcopis Maceratensibus tom. 2. patria Venetum ex Incogitantia fuisse scripsimus, cum reuera ex familia de Tocco Teatina natum accepimus ex monumentis, cuius insignia funt illa quæ hic apposuimus. Marini quoque ætate vixit Bartholomæus de Tocco, eius affinis, Episcopus Valuensis, & Sulmonensis, non Neapolitanus, vt in Catalogo Episcoporũ earum Ecclesiarum monuimus, sed Teatinus, qui iacet in Cathedrali Sulmonensi eo epitaphio exarato, quod ibidem exscripsimus, vbi insignia Toccha gentis spectantur, ea siquidẽ,

quæ Marino fuerunt. Hoc dictum velim, vt errata nostra, quæ candidè fatemur, prudens corrigat lector.

50. IO. BAPTISTA de Brúna Sacri Apostolici Palatij Auditor demortuo Marino successit, electus ab Eugenio IV. anno 1438. 9. Kal. Nouemb. ita in Actis Consistorialibus eiusdem Pontificis habetur. Interfuit sequenti anno Florentino Concilio, vbi electus, & confirmatus Teatinus Episcopus se subscripsit: Hanc Ecclesiam administrauit plus minus ann. 7. eamq; nondum consecratus dimisit anno 1445. vt in iisdem Actis Cōsistorialibus Eugenij IV. legitur.

51. COLANTONIVS Valignanus Teatinus nobili gente natus ex Abbate Commēdatario S. Salui ad clauum Teatinæ Ecclesiæ venit ex cessione Ioannis Baptistæ electi, vt patet ex Actis Consistorialibus Eugenij IV. anno 1445. Idibus Martij, cuius honorificè meminit Blondus in Italiæ illustratæ libro; tametsi corruptè ex Bolegnanorū familia pro Valignanorum scribat. Litem habuit cum Præposito Terræ Gypsij, qui iura Episcopalia, tanquam antecessoribus suis ab Episcopo Andrea olim cōcessa an. 1118. cōtendebat: qua etiam tempestate contra Franciscum de Riccardis de Ortona pro feudo Castri Syluani in Romana Curia decertauit, tulitque fauorabilem sententiam ad Ecclesiæ suæ fauorem anno 1454. Erat Valignanus ob præclaram prudentiam, & rerum politicarum experientiam Regi Alphonso in paucis charus, pro quo diu apud Rempublicam Venetam Oratoris munere functus est, quo tempore plures tam sacros, quam profanos libros à propriis originalibus exscribere fecit per Cōsalunum domesticum suum, & Teatinū doctū Canonicum, quos dono dedit Ecclesiæ suę. Fecit etiam pulcherrimum calicem aureum conflari, qui adhuc in hac Ecclesia ex pia eius liberalitate visitur cum argenteo vasculo ad sacra oleа asseruanda. Episcopales ædes auxit & ornauit, adiuncta præcelsa Turri à fundamentis ad Ciuitatis decorem, Episcoporumque commoditatem, vbi hæc inscripta legitur.

Ad Ciuitatis, & patriæ suæ decorem Colantonius Antistes has ædes fieri fecit anno redemptionis humanæ MCCCCLXX.

Eo quoque Præsule factam fuisse apparet imaginem argenteam S. Iustini Episcopi celati operis à medio sursum, quæ hodie visitur, cum à tergo legatur.

Hoc opus fecit magister Nicolaus de Guardia Giles anno salut. MCCCCLV.

Quo etiam tempore fores Cathedralis magnificentissimè extructæ fuerunt, marmoreis statuis Beatissimæ Virginis Mariæ, S. Thomæ Apostoli, ac S. Iustini Episcopi exornatæ, & Sanctorum Martyrum corpora Legontiani, & Domitiani die prima Iulij 1466. recondita fuerunt sub Altare Natiuitatis Domini in eadem Cathedrali Ecclesia. Nicolai aliquando suffraganeus fuit Nicolaus Episcopus Florentinensis ex nobili familia de Podio, qui pro gentilitijs stemmatibus gerebat figuram Agni Dei retrospicientis & dextro pede Crucis vexillum deferentis. Acta Colantonij Præsulis non excedunt annum 1487. quo, vel initio sequentis, excessit, in Cathedrali, suorumque Valignanorum sacello sepultus traditur.

52. ALPHONSVS de Aragonia, Ferdinandi I. Regis Neap. filius nothus, Teatinorum Pontifex fuit adlectus ab Innocentio VIII. die 27. Feb. 1488. Sedit annos octo, eoque munere se abdicauit, nondum consecratus anno 1496. interfuerat antea coronationi Alphonsi II. Regis fratris sui die 2. Maij 1494. solemni pompa celebratæ cum pluribus aliis

alijs Regni Præsulibus. In administranda Ecclesia ista vsus est Alexandro de Marra Archiepiscopo S. Severinæ, & Iacobo de Mainerijs Episcopo Adriualensi. Cæterum post suam abdicationem voluntariam, quid egerit Alphonsus, vel quando, quoue in loco obierit, incertum; certum tamen fuisse Ferdinandi I. filium, & Alphonsi II. fratrem indicant plura monumenta, tum Ecclesiæ Teatinæ, tum regij regest. in quibus Alphonsum Regis filium viuente Ferdinando, deinde regnante Alphonso II. Regis fratrem, & Teatinum Episcopum se se denominat.

53. IACOBVS de Bacio Neapolitanus vir nobilis & vtriusque iuris eximius Doctor, perspicua sapientia præditus ex cessione Aragonei adlectus est Episcopus die 16. Nouēb. 1496. vix annus secundus fluxerat á sua inauguratione, cum vocaretur ad tumulum, boni, pijque Pastoris fama relicta.

54. OLIVERIVS Card. Carrafa hanc Ecclesiam commendatam accepit ab Alexandro VI. die 2. Feb. 1499. quam ad fauorem Bernardini nepotis, cum regressu tamen, resignauit die 20. Decembris 1501. De Oliuerio plura leges supra in Archiepiscopis Neapolitanis.

55. BERNARDINVS Carrafa Oliuerij Card. ex fratre nepos, miles, & Prior Neapolis Ordinis Hierosolymitani, ex patrui resignatione adlectus est Episcopus Teatinus die 20. Decemb. 1501. sub Iulio II. euasit Patriarcha Alexandrinus anno 1503. Neap. obijt designatus Archiepiscopus Neapolitanus anno 1505. iacet in Sacello S. Stephani Ecclesiæ S. Dominici nobili tumulo, quem Hieronymus eius frater exstruxit, & inscriptione ornauit in hunc modum.

Ossibus & memoriæ Bernardini Carafæ Episcopi, & Comitis Teatini Patriarchæ Alexandrini positum Hieronymus Carafa fratri vnanimi fecit, Vixit annos XXXIII.

Morte iudicante satis eum vixisse diu cui nihil ad vllam vel virtutis, vel prudentiæ, aut literarum laudem addi vlterius posset, contra grauiter conquerente fortuna abreptam sibi facultatem amplissimi honoris, quem iam apparauerat illi deferendi, fato functus est anno salutis Christianæ M.D.V.

Bernardini Patriarchæ Alexandrino libri de honesta disciplina inscripsit Petrus Crinitus. Post Bernardini obitum ratione regressus Teatina Ecclesia ad Oliuerium Card. rediit, is post paucos menses iterum, eam in Ioannem Petrum nepotem transferendam curauit.

56. IO. PETRVS Carrafa alter ex fratre nepos Oliuerij Card. vir singularis integritatis, doctrinæ, tantæque sinceritatis, vt in eo egregias cadentis patrui virtutes reuiuiscere viderentur, quibus omnium hominum amorem & gratiam cum promeruisset, ex Canonico Neapolitano, Iulijque II. Papæ Cubiculario, Episcopus Teatinus pronunciatus est die 30. Iulij 1505. mox Apostolicus Nuncius Neapolim ad Ferdinandum, Regem Catholicum missus post annum Tea-

tem vrbem solemni ritu ingressus est die 20 Iunij, eamque Ecclesiam ijs virtutibus regendam suscepit, quæ sacrum Antistitem viderentur decere. Cleri disciplinam ex Pastorum absentia fere collapsam, summo labore, & charitate, suoque exemplo restituit, sæcularium quoque prolapsos mores reparauit, adeòque omnia bene constituit, vt breui tempore Ecclesiam suam optimè institutam haberet, ac si tum primùm priscorum Antistitum feliciora tempora renasci conspicerentur. Romam post aliquot annos reuertitur, & Concilio Laterano inter Patres assedit, sententiasque grauissimas dixit Leone X. Pontifice, à quo in Angliam ad Regem Nuncius delegatus, tres omnino annos eo in munere consumpsit. Exacta legatione in Hispaniam cum Carolo Austriaco mox futuro Imperatore traiecit, probata interim eius virtute, à Consilijs Regijs, & Regij Sacelli Præfectus renunciatus est, auctusque opimo Brundusino Sacerdotio, ad id trãslatus à Leone die 21. Decembris 1518. cum retentione prioris Ecclesiæ Teatinæ. In Italiam regressus Brundusinam Ecclesiam inuisit. Reuocatus ad Aulam ab Adriano VI. apud ipsum & Clementem VII. successorem gratia & authoritate valuit: sed intactu dimpi spiritus, rerumque fluxarum contemptu, meliorisque vitæ affectu ad pedes Clementis VII. Pontificis die 24. Augusti 1524. infulas Teatinam, Brundusinamque, ac cætera ecclesiastica beneficia bonaque sæcularia abdicauit, pauciscque post diebus vnà cum Caietano Thieneo, Bartholomæo Colle, & Paulo Consiliario in Vaticana Basilica paupertatis, castitatis, & obedientiæ vota emisit, nouumque Clericorum Regularium Ordinem bono Reipublicæ Christianæ omine instituere cepit, qui Teatini à Teate Ciuitate, cui Carrata diu præfuerat, sunt nuncupati. Ordinem approbauit Clemens anno 1528. cuius primus Præpositus adlectus est ipse Carrata, qui cum non semel honores ex humilitate detrectasset, obedientia tandem victus, purpuram accepit ad titulum S. Clementis à Paulo III. anno 1535. qui ei Ecclesiam Teatinam olim ab ipso dimissam tunc pastore vacantes reddidit anno 1537. mox translatus ad Neapolitanam, illam dimisit. Demum cum esset Episcopus Card. Ostiensis renunciatus est Summus Ecclesiæ Pontifex anno 1555. Paulus IV. appellatus. De quo legendi Caracciolus, Cattaldus, Sylos, aliique, qui vitam eiusdem abunde scripserunt. Et nos supra de eo egimus in Archiepiscopis Neapolitanis.

TEATINI ARCHIEPISCOPI.

1. FELIX Trophinus Bononiensis, vir integer & singularis probitatis ab intimo cubiculo Clementis VII. Carrafæ sufficitur die 24. Augusti 1524. quem non multò post idem Carrafa solemni ritu, Romæ consecrauit die 31. Augusti, Possessionem verò adipiscitur per procuratorem die 9 Octobris. Is fuit vltimus Episcopus, & primus Archiepiscopus Ecclesiæ Teatinæ. Etenim an. 1526. Clemens ipse VII. Pontifex ad Caroli V. Imper. & Teatinæ Ciuitatis preces, Cathedralem Teatinam meritis nullis decoratam in Metropolitanam erexit, tribuit is Suffraganeis Lancianensi, Pennen. & Adrensibus Episcopis, ac Felicem Episcopum Datarium suũ, fide & probitate morum vnum clarissimum, sibique gratum Primum Archiepiscopum creauit, vt in sequenti diplomate erectionis Archiepiscopatus legitur ab exemplari excripto.

Clemens Episcopus seruus seruorum Dei.

Ad perpetuam rei memoriam.

Super vniuersas Orbis Ecclesias, eo disponente, qui cunctis imperat, & cui vniuersa deseruiunt, meritis licet imparibus constituti, leuamus in circuitu agri Dominici oculos nostræ mentis more vigilis Pastoris inspecturi, quid Ecclesiarum ipsarum statui congruat, quid operis circa illas, earumque statum prosperũ & felicem impendi debeat, & diuino fulti præsidio, quo cuncta ex sui benignitate pro populorum suorum Christifidelium salute disponit ad ea, quæ statui Ecclesiarum huiusmodi congruunt, nostri ministerij partes vtiliter intendere curamus, prout, in Domino conspicimus salubriter expedire. Sanè attendentes, ciuitatem Teatinam in cen-

centro Prouinciæ Aprutin. Regni Siciliæ citra Pharum, quæ amplitudine celebris foris & intra se nouem ciuitates, & quamplurima oppida, & castra, ac ob eius excellentiam proprium Viceregem habere dignoscitur, cōstitutam, ac totius Prouinciæ caput. Nec non à claræ memorię Regibus Siciliæ, qui pro tempore fuerunt, pluribus priuilegijs munitam esse, & in ea regios Auditores residere, Baronesque ipsius Prouincię pro illius tractādis negocijs congregari consueuisse, ac Ecclesiam Teatinam, cui venerabilis frater Felix Episcopus Teatinus Prælatus noster domesticus præest, inter alias ipsius prouincię Cathedralis Ecclesias, insignem, & notabilem, ac metropolitica prælatione dignam meritò existere. Nec non dilectos filios Communitatem ipsius Ciuitatis Teatinensis propterea pro augumento dotis mensę Episcopalis eiusdem Ecclesiæ Teatinæ redditus annuos trecentos ducatos monetæ dicti Regni, seu certam pecuniarum summam pro dictorum annuorum reddituū emptione assignare paratos existere, ex his & nonnullis alijs rationibus, & causis moti, habita super ijs cum fratribus nostris S. R. E. Cardinalibus deliberatione matura, ad Omnipotentis Dei laudem, & honorem, nec non fidei Catholicę exaltationem, prædictam Ecclesiam Teatinā in Metropolitanam, cum Archiepiscopalis dignitatis Iurisdictione, & superioritate, ac Crucis delatione, ac alijs Metropoliticis insignijs de fratrum eorundem consilio, authoritate Apostolica tenore præsentium erigimus, & instituimus, ac illi Lancianen. Pennen. & Adrien. Ecclesiarum Prælules pro tempore existentes pro suis suffraganeis Episcopis, nec non dilectos filios Capitula Ecclesiarum, ac Clerum, & Populum Ciuitatum, & Diœcesis earundem pro suis Prouincialibus, Clero, & populo ita quod Episcopi quoad omnia Metropolitica, & Archiepiscopalia iura, superioritatem, & iurisdictionem pro tempore existenti Archiepisc. Teatino subiecti sint, & tanquā membra capiti obsequentes, & de Archiepiscopalibus iuribus respondere debeant, de simili consilio, authoritate & tenore prædictis concedimus, & assignamus, nec non mensæ prædictæ redditus annuos pro illius dotis augumento huiusmodi per eandem ciuitatem, vt præfertur, assignandos, seu pro illorum emptione ex pecuniarum summa per ipsos ciuitatem emendos assignanda, cum assignati, seu empti fuerint, ex nunc prout ex tunc, & è contra perpetuò applicamus, & appropriamus, Decernentes ex nunc irritum & inane, si secus super his à quocunque quauis authoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari, Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus apostolicis, cæterisque contrarijs quibuscunque. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam nostræ erectionis, institutionis, concessionis, assignationis, applicationis, appropriatio-

A nis, & decreti infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apostolorū eius se nouerit incursurum. *Datum Romæ apud S. Petrum anno Incarnationis Dominicæ* 1526. *Kal. Iunij, Pontificatus Nostri anno tertio.* Tametsi Pennensis Ecclesia, attributa fuerit in Clementis diplomate Teatinæ Ecclesiæ Suffraganea, & Metropolitico iure subiecta, nihilominus Pennensis Episcopus, qui vnum Romanum Pontificem ex priuilegio immediatè venerabatur, subiectionē Teatinam ægrè ferens, vt priscum illud ius suum tueretur, ad Clementem primūm, mox
B ad Paulum III. confugit, atque post diutinam litem in Romana Curia exagitatam, iugum excussit, pristinumque decorem recepit, iterumque Romanæ Sedi immediatè subijcitur anno 1539. hoc diplomate, quod ab exemplari exhibemus.

Paulus Episcopus seruus seruorum Dei.

Ad perpetuam rei memoriam.

Inter cætera, ad quæ ex cōmisso nobis diuinitus Pastoralis officij debito tenemur, illud propensius cogitare nos conuenit, per quod nostræ prouisionis ministerium Ecclesiæ singulæ, præsertim Cathedrales nobis &
C Apostolicæ Sedi immediatè subiectę ac Christi fideles illis dediti sublatis nouarum institutionum scandalis, in suis iuribus & consuetudinibus præ eruentur. Dudum siquidem fel. rec. Clemens Papa VII. prædecessor noster attendens Ciuitatem Teatinam in centro Prouinciæ Aprutinæ Regni Siciliæ citra Pharum, quæ amplitudine celebris, foris & infra se nouem ciuitates & quamplura oppida & castra, ac ob eius excellentiam proprium Viceregem habere dignoscebatur, consututā, ac totius Prouinciæ prædictæ caput, nec non à claræ mem. Regibus Siciliæ, qui pro tempore fuerunt, pluribus priuilegijs munitam esse, & in ea Regios Auditores residere, Baronesque ipsius prouinciæ pro illius tractandis negocijs congregari cōsueuisse, ac Ecclesiam Teatinam, cui bo. mem. Felix olim Epi-
D scopus Teatinus tunc præerat, inter alias ipsius Prouinciæ Cathedrales Ecclesias insignē, ac notabilem, & Metropolitica prælatione dignam meritò existere, nec nō dilectos filios Communitatem ipsius Ciuitatis Teatinę propterea pro augumento dotis mensæ Episcopalis eiusdem Ecclesiæ Teatin. redditus annuos trecentorum ducatorum monetæ dicti Regni, seu certam pecuniarum summam pro dictorum reddituum annuorum emptione assignare paratos existere, ex his, & nonnullis alijs rationabilibus causis motus, habita desuper cum fratribus suis, de quorum numero tunc eramus deliberatione matura, eandem Ec-

ecclesiam Teatinam in Metropolitanam cum Archiepiscopalis dignitatis iurisdictione, & superioritate, de fratrum eorundem consilio, authoritate Apostolica erexit, & instituit, ac inter alias illarum partium Ciuitates, & Dioeceses, quas pro Suffraganeis eidem Ecclesiæ Teatinæ sic in Metropolitan. erectæ assignauit Pennensem Ciuitatem, & Diœcesim, ac Ecclesiæ Pennen. Præsulem pro tempore existentem pro suo Suffraganeo Episcopo, necnon dilectos filios Capitulum Ecclesiæ, & Clerum, & populum Ciuitatis, & Diœcesis Pennen. pro suis Prouincialibus Capitulo, Clero & Populo, ita quod ipsi quoad omnia Metropolitica, & Archiepiscopalia iura, ac superioritatem, & iurisdictionem pro tempore existenti Archiepiscopo Teatin. subiecti essent, & tanquam membra capiti obsequentes, & de Archiepiscopalibus iuribus respondere deberent, concessit & assignauit, decernens ex tunc irritum & inane, si secus, super his à quoquam quauis authoritate scienter, vel ignoranter contingeret attentari, prout in ipsius Prædecessoris literis desuper confectis plenius continetur, & deinde comperto quod Ecclesia Ciuit. & Diœc. Pennen. huiusmodi ante erectionem, concessionem & assignationem huiusmodi erat eidem prædecessori, ac pro tempore existenti Rom. Pontifici, & Ecclesiæ Romanæ immediatè subiecta, de quo in literis prædictis nulla extitit facta mentio, ac propterea tam tempore prædicti Felicis Episcopi, quàm etiam bon. mem. Guidonis, dum viueret, ac post erectionem huiusmodi Archiepiscopi Teatini etiam eodem prædecessore in humanis agente, Populo, & Clero Ciuitatis, & Diœcesis Pennen. huiusmodi contra easdem literas, quoad concernentia illorum ac Ecclesiæ & Capituli Pennen. huiusmodi præiudicium & interesse se opponentibus, literæ prædictæ quoad concessionem, & assignationem Capituli, Cleri, & populi Ecclesiæ & Diœc. Pennen. huiusmodi adhuc effectum non habuerat; Quod ad prædecessor præfatus habita de præmissis informatione, concessionem, & assignationem vltimò dictas reuocare, cassare, & annullare, seu viribus à principio & semper caruisse, nullasque & inualidas fuisse decernere & declarare proposuerat. Nos quibus ex fide dignorum relatione de ipsorum Clementis prædecessoris proposito, ac quod nisi idem Prædecessor morte præuentus fuisset, illas omnino reuocasset, quodque ex concessione, & assignatione, ac contradictione huiusmodi non parua scandala exoriri posse formaliter, legitimè constat; considerantes etiam quod si idem prædecessor de exemptione Ciuitatis & Diœcesis Pennen. huiusmodi informatus fuerat, vltimò dictam concessionem, & assignationem minimè fecerat, quodque iustè, & rectè de illarum reuocatione procedere proposuerat, ac scandalis huiusmodi quantum in Deo possumus obuiare & omnem somitem dissentionũ

A

B

C

D

amputare volentes, ac ex certis aliis rationabilibus causis animum nostrum mouentibus; motu proprio, non ad alicuius alterius nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed ex certa nostra scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, necnon intuitu & contemplatione dilecti filij Octauij Farnesij Almæ Vrbis Præfecti Ducis, ac dilectæ in Christo filiæ Margaritę de Austria Ducissæ Pennen. cõiugum; qui etiam secundum carnem nepotes nostri existunt, concessionem, & assignationem Capituli Ecclesiæ, & Cleri, Populi Ciuitatis & Diœcesis Pennen. huiusmodi per eumdem prædecessorem, vt præfertur, factas, erectione tamen prædicta alias in suo robore permanente, Apostolica auctoritate tenore præsentium reuocamus, cassamus, & annullamus, & quatenus opus sit, Capitulum, Ecclesiam, Clerum, & Diœc. Pennen. huiusmodi ab Ecclesia & Archiepiscopo Teatin. huiusmodi submissione, superioritate, & iurisdictione absoluimus, abdicamus, separamus, & totaliter liberamus, ac vltimò dictas concessionem & assignationem cassas, & nullas, & à principio fuisse & esse declaramus, ac super illis etiam cum expressione causæ & litis, si qua desuper forsan pendet, cuius statum, nomenque & cognomina iudicum, & vtriusque litigantium præsentibus habere volumus pro expressis, auocatione & extinctione prout præsentium tenore causam ad nos auocamus, & litem huiusmodi penitus extinguimus, & perpetuum silentium imponimus, Ac Ecclesiam, Capitulum, Clerum, & populum Ciuitatis & Diœcesis Pennen. huiusmodi in pristinum, & eum, in quo ante concessionem, & assignationem vltimis diebus erat, statum, etiam quoad omnes & singulos iuris & facti effectus, etiam quacunque speciali & specifica expressione dignos reponimus, restituimus, & plenariè reintegramus, illosque quatenus opus sit, ab ipsa Ecclesia Teatina etiam dismembramus, & separamus, ac præsentes literas ad probandum plenè omnia & singula supradicta in iudicio & extra sufficere, nec ad id alterius probationis adminiculum requiri, nec in cõtrarium probationem admitti, aut illas de surreptionis, vel obreptionis vitio, aut intentionis, vel quocunque alio defectu notari posse, sicque per quoscunque Iudices iudicari, diffiniri, aut interpretari deberi, sublata eis penitus aliter iudicandi, diffiniendi, aut interpretandi facultate, & authoritate. Irritum quoque, & inane, si secus super his à quoquam quauis authoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari, decernimus. Non obstantibus præmissis, & nostra de non tollendo iure quæsito, & alijs Apostolicis constitutionibus, & ordinationibus, ac Teatin. & Pennen. Ecclesiarum huiusmodi iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis, statutis, & consuetudinibus, cęterisque contrarijs quibuscunque. Nulli er-

ge omnino hominum liceat hanc paginam nostræ renocationis, cassationis, annullationis, absolutionis, & separationis, liberationis, declarationis, voluntatis, abdicationis, exemptionis, impositionis, repositionis, restitutionis, reintegrationis, dismembrationis, & decreti infringere, vel ei ausu temerario cõtraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotẽtis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. *Datum Romæ apud S. Marcum, anno Incarnationis Dominicæ millesimo, quingentesimo trigesimo nono 15. Kalend. Augusti. Pontificatus nostri anno quinto.*

Cæterùm Lancianensis Ecclesia, & ipsa attributa Teatinæ Suffraganea, sub Pio IV. Archiepiscopali dignitate exornata anno 1561. Teatina Metropolis Suffraganeis viduata est, quousque Pius V. anno 1573. Ortonensem Episcopatum instituit, & eidem Teatino Archiepiscopo Metropolitico iure subiecit. Vnico igitur Episcopo Suffraganeo nobilitatur Teatinus Archipræsul, qui in primæua institutione tribus condecoratus fuerat; sed ad Felicem, redeamus; is cum plus minus annis tribus bene sedisset, Romæ fato functus est anno 1527. cui dicauit librum de sortilegijs & hæreticis Paulus Grillandus.

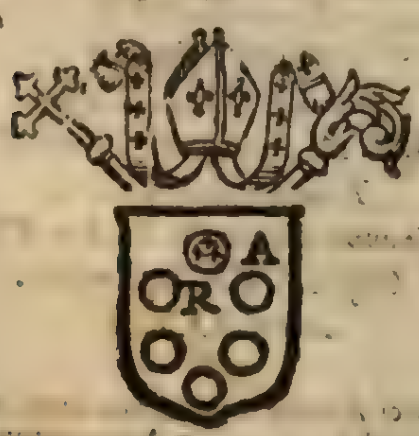

2. GVIDO Medices Florentinus, patre Antonio, matre Vaggia del Bechuto, antiquo quidem, ac nobili natus genere; sed summa in rebus agendis prudentia præditus assumitur primùm ex Canonico Ecclesiæ Florentinæ in Episcopum Venusinum, mox ad Teatinam Ecclesiam translatus anno 1528. die 2. Ianuarij. Absens præfuit annis decem; tum quia sub Clemente VII. Pontifice consanguineo suo Arcis Adrianæ Molis Præfectus fuit, tum verò quia eius promotio non placuit Carolo V. Imp. ob propensionem, quã Guido ad Gallos habebat; erat enim Francisco Regi carissimus. Habuit contentiones grauissimas cum Clero, populoque Teatino, quibus aliquando compositis, redditus Archiepiscopales dicitur recepisse. Moritur Romæ anno 1537. sepelitur honorificè in Ecclesia S. Mariæ ad Minernam cum tali inscriptione.

D. O. M.

Guidoni Medici Patritio Florentino Theatino Archiepiscopo, & sub Clemente VII. Pont. Max. Adrianæ Molis Præfecto Fratres Cõuentus Minervæ tanquam de se bene merito Posuerunt die xx. Iunij MDXXXVII.

Romæ funerauerat Guido genitricem suam in Ecclesia S. Mariæ de Populo, & elogio in marmore cohonestauerat, quod nobis contigit videre ante nouam Ecclesiæ restaurationem ita scriptum.

Vaggiæ Mediceæ de Beccutis, quæ vita integerrima acta in Cælum rediens, quod terræ fuit, terræ reddidit.

Guido Medices Theatinus Archiepiscopus Arcis Rom. Præfectus matri dulciss. mœstiss. posuit. Vixit ann. LXX. obijt XVII. Kal. Augusti MDXXVI.

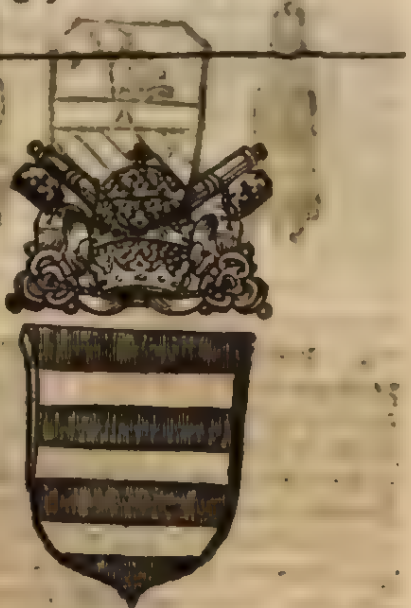

3. IOANNES PETRVS Card. Carrafa, qui antea huius Ecclesiæ Episcopus fuerat, eiusdẽ tertius Archiepiscopus defuncto Guidone pronunciatus est à Paulo III. die 20. Iunij

nij 1537. Absens illam administrauit ad annum vsque 1549. quo ad Neapolitanum Sacerdotium translatus, atque inde Paulus IV. Pont. Max. fuit, Suffraganeum habuit in Teatina Ecclesia Scipionem Rebibam, illum, qui sub Iulio III. euasit S.R.E. Card. In Aula Archiepiscopalis Palatij Teatinę Ecclesię hęc ad Carrafæ memoriam legentibus proftat inscriptio.

D. O. M.

Io. Petro Carafæ Ecclesiasticæ disciplinæ vindici acerrimo, Ordinis Clericorum Reg. Theatino Episcopatu relicto, Fundatori in S.R.E. Cardinalium numerum adscripto, Secundum Ecclesiæ Theatinæ Archiepiscopo III. ad Summi Pontificatus Apicem euecto Pauli IV. nomine retento D. Paulus Tolosa eiusdem Ordinis Archiepiscopus XV. Domino & parenti optimo posuit.

4. BERNARDINVM Cardinalem Maffeum tituli S. Ciriaci in Thermis, antea Episcopum Massanum, virum egregium Paulus III. transtulit ad Ecclesiam Teatinam die 9. Novemb. 1549. Sedit laudatissimè annos 4. Decessit Romæ optimus, & longiori vita dignissimus Præsul, ex hac mortali ad immortalem vitam 17. Kal. Aug. 1553. ætatis suæ 39. atque in S. Maria supra Mineruam, sacelloq; suæ familiæ tumulatur, quem prælaudauimus in Episcopis Massanensibus tom. 3.

5. MARCVS ANTONIVS Maffeus, Bernardini Card. germanus frater à Iulio III. cõstituitur quintus Teatinæ Ecclesiæ Archiepiscopus vno ab obitu fratris die 17. Iulij 1553. Natus is erat anno 1521. in adolescentia ferè multis vrbibus præfectus, deinde Cõsistorialis Aulæ Aduocatus, à Paulo III. electus, postea inter Canonicos Lateranenses Ecclesiæ, paulò post Papæ in Vrbe Vicarij gessit vices, Archiepiscopus Teatinus renunciatus, Apostolicus Nuncius ad Poloniæ Regem missus, postmodum Pij V. Datarius, Basilicæ Vaticanæ Canonicus in locum Achillis fratris præmortui. Denique ab eodem Pontifice galero purpureo tum literis, tum prudentia insignis ornatur titulo S. Vitalis, mox S. Calixti, in Archiepiscopatu tamen Teatino vsque ad annum 1568. non sedit, ad eum verò benè regendum antea Suffraganeum miseræ Franciscum Monaldum Ciuem Teatinum, origine Etruscum è Florẽtia Ciuitate, Archiepiscopum Tarsensem infelicissimi exitus miserabile exemplum, quippe qui æmulorum quorundã dum sacra Mileti celebraret, clam immissi subterranei cuniculi vehementissimo impetu ignis in altum explosus interijt, cuius meminit Petrus Monaldus in lib. Originum familiarum Florentinarum.

Cæterùm Maffeus Romæ vale dixit mortalitati 11. Kal. Septembris 1583. in Ecclesia S. Mariæ ad Mineruam propè Bernardinum fratrem honorificè cum summo omnium suorum luctu sepelitur, superaddito eius tumulo tali epitaphio.

D. O. M.

Marco Antonio
Hieronymi filio Maffeo
S.R.E. Presbytero Cardinali
Titulo Sancti Calixti
Vixit annos LI. menses XI. dies XXII.
Obijt II. Kal. Septembris.
MDLXXXIII.

Marci Antonij meminit non semel laudatus Carolus Catharius in Aduocatorum Cõsistorialium Syllabo, vbi de Maffæa familia, ac Præsulibus eiusdem eruditè scribit.

6. IOANNES Olius Perusinus, Iuris Vtriusque celeberrimus Doctor, ex sua virtutũ fama ad Archiepiscopalem Sedem Teatinam euectus est à Pio V. die 12. Ianuarij 1568. munus consecrationis accepit die 25. eiusdem, pallio insignitus 8. Febr. mox ad Ecclesiam suam profectus, cœpit illam sollicitè administrare; sed cum in corrigendis moribus, tollendis abusibus, in ecclesiastica iurisdictione tuenda acerrimus vindex esset, a inuidorum multorum indignationem incurrit, quamobrem ab eorum lingua dolosa apud Pontificem de quibusdam criminibus insimulatus, canonicè suam coactus est probare innocentiam, quam cum eximiè fecisset, impios

impios fugauit æmulos, & gratiam Pontificis promeruit locupletiorem. Ea innocentia conspicuus, Ecclesiam Clero, ad veterem disciplinam ex Tridentini Concilij legibus reuocato, ac populo ad Christianam pietatem informato, exculteque, & instituto Clericorum Seminario, eximiè ann. 9. administrauit; laboribus tandem, & senio sessus decessit ex hac lacrymarum valle mense Octobris 1577. sepultus in sua Metropolitana Ecclesia.

7. HIERONYMVS de Leonibus nobilis Anconitanus Epis. Sagonensis in Corsica, ad hanc Ecclesiam translatus est à Gregorio XIII. die 25. Octob. 1577. exceptus omnium gratulatione, qui optimum futurum pastorem præsagiebant, sed mors importuna, eorum desiderium tetra falce recisit anno sequenti, sexto à translatione sua mense, sepultusque est in Cathedrali.

8. CÆSAR Busdragus patritia familia Lucæ in Tuscia natus, propria virtute, ac morum candore octauum sibi locum inter Teatinos Archiepiscopos vindicauit, translatus ab Alexana Ecclesia die 11. Aug. 1580. nuper inuentum corpus S. Eleuterij in Ecclesia S. Mariæ de Ciuitella honorificentius recondidit die 26. Decembris, & indulgentiam sacra Lipsana venerantibus concessit, scripta breui chartula ad futurorum memoriam.

Hic corporis S. Eleuterij requiescunt ossa, olim per Reginam Ioannam tempore fratris Petri Eremitæ in altari de Domo Brigantea in hac Ecclesia sitiente in quadam capsula (& in quadam parua cartula in ipsa capsula inuenta scriptum erat) deposita ibi per Illustrissimum, & Reuerendiss. Dominum Cæsarem Busdragum Lucensem Archiepiscopum, & Comitem Teatinam die 26. Decembris existente in hoc Monasterio Priore fratre Ioanne Andrea Valenzano, inuenta in hac capsa die xij. Martij anni 1580. recondita per dictum Illustrissimum Dominum, qui dictum corpus dictis diebus cuiuslibet anni visitantibus quadraginta dies de vera indulgentia concessit pro qualibet vice, Archiepiscopus, qui supra &c. Porrò in ea capsula, vbi inuenta sunt Eleuterij sacra lipsana, reperta fuit chartula, quæ extat, vbi hæc legebantur. *Hic corpus Sancti Eleuterij est depositum per Reginam Ioannam tempore fratris Petris Eremite.* Hunc Eleuterium putarunt aliqui illum eundem esse, qui in veteri Kalendario Teatinæ Ecclesiæ notatur 21. Maij, ac credùt, cæcutienti quidem coniectura, Teatinum fuisse Episcopum, quamobrem curarunt inouis Episcoporum diptycis adscribendum. Certè, ni falor, Eleuterius ille à Petro Eremita in ea capsula repositus, Episcopus non erat, alioquin haud illuisset chartula illa; quis tamen ille fuerit, siue Martyr, vel Confessor, aut potius Eremita, iudicent alij. Cæterùm Cæsar Archiepiscopus, postquam consultissimè Teatinam Ecclesiam plus minus annis septem administrasset, bono fine quieuit mense Octobris 1585. in Cathedrali terræ mandatus est.

9. IOANNES Baptista Castruccius Lucensis gente patritia anno 1541. ortus, annum agens 24. Doctoratus Lauream consecutus, inter patriæ Senatores relatus est. Romam petijt, inter familiares receptus à Ecclesiæ Cardinali Montalto, eiusdem ob virtutum ornamenta charus euasit, qui summus inde Ecclesiæ Pontifex creatus, Sixtus V. dictus, Castruccium ad amplissimos honores paulatim euexit; primùm Canonicatu Vaticanæ Basilicæ cohonestauit, ac supplicibus libellis præfecit, mox Teatinum Archiepiscopum delegit die 21. Octobris 1585. eodemque anno in Cardinalium numerum cooptauit ad titulum Sanctæ Mariæ de Aracœli, & Signaturæ Præfectum constituit; Erat enim ob placidissimos mores, & in rebus forensibus præclaram prudentiam vir longè clarissimus. Sex omnino annos Teatinam absens Ecclesiam perbelle administrauit, quam cùm non semel dimisisset, duos spectatæ prudentiæ conclues præficiendos summo studio curauit, Horatium scilicet Saminiatum tunc domi suæ Præfectum, eoque breui defuncto, Matthæum eius consobrinum, qui Cardinali in patria ab humanis erepto vltima pietatis officia ac iusta persoluit. Lucæ obijt 15. Kalend. Aug. 1595. cadauer in maiorum tumulo ad Diui Francisci reconditum hac inscriptione.

Ioanni Baptistæ Castruccio
tit. Sanctorum Ioannis & Pauli
Presbyt. Card. Signaturæ Iustitiæ S.D.N. Præfecto.

Eius meritas laudes in ipsa funerali pompa latinè primùm Martinus Lilius Sancti Michaelis Lucæ Decanus, Etrusca verò lingua in Oratorio Sanctissimæ Trinitatis Trigrimus de Trigrimis Cathedralis Ecclesiæ Canonicus, qui sub Vrbano VIII. Episcopatum Assisiensem, & Hierosolytanum Patriarchatum promeruit Academicorum obscurorum nomine egregiè prosecuti sunt.

10. HORATIVS Saminiatus, natione Etru-

Etruscus, patria Lucensis, origine tamen è ciuitate Sancti Miniati nobili gente natus ex Canonico Collegiatæ Sancti Michaelis, & Priore S. Alexandri in patria; intercedente Card. Castruccio, Vaticanæ Basilicæ primùm, & Teatinus deinde Archiepiscopus renunciatus est die 20. Martij 1591. Vir optimis moribus, & in pauperes liberalis à ciuibus Teatinis perhonorificè receptus, visitationis munus breui interiecto tempore accepit, quo vix peracto, diuina disponente clementia, è medio sublatus est 4. Kalend. Februar. 1592. septimo sui Præsulatus mense nondum expleto, magno de se apud omnes relicto desiderio humatur in sua Cathedrali.

11. MATTHÆVS Saminiatus Lucensis Horatij decessoris consobrinus eidem successit die 4. Martij 1592. cuius vitam scripsit Sinibaldus Baroncinus eius familiaris in catalogo, quem hic ipsissimis verbis placuit exscribere. Matthæus, inquit, Saminiatus, Francisci filius, Lucæ præclara, ac libera Etruriæ ciuitate ortus, sed Florentiæ, quò pater eius instabilibus fortunæ fluctibus iactatus, quasi in portu quodam se receperat, à pueritia educatus, cum esset Ecclesiæ Florentinæ Canonicus, & extra numerum Apostolicæ Sedis Notarius, quartus ex nobilitate Lucana Archiepiscopus Teatinus, sed ordine Archiepiscoporum vndecimus, Horatio Saminiato eius consanguineo succedens à Summo Pontifice Clemente VIII. Ioannis Baptistæ Card. Castrucci præsertim intuitu creatus anno 1592. in festo Sancti Ioseph Beatissimæ Mariæ Virginis Sponsi in Ecclesia S. Ioannis Baptistæ nationis Florentinæ ab Alexandro Mediceo Archiepiscopo, & Cardinali Florentino, cuius itidem Vicarium egerat, consecratus fuit, Ludouico Alemano Matisconensi, & Francisco Gerino Balneoregiensi Episcopis assistentibus, ac demum mense Aprilis è manibus Alexandri Peretti Card. Vicecancellarij de Montealto nuncupati, nobile Archiepiscoporum decus, potestatis plenitudinem designans recepit. Futuri autem profectus, & progressus huiusmodi præclara, quæ ab initio in ijs Matthæo apparuit indoles, spem maximam dedisse visa est; Siquidem is naturaliter animæ & corporis dotibus egregiè ornatus, ab ineunte ætate literarum liberalium studijs sedulò operam nauans, ac in Almo Pisarum Gymnasio admodum inuenis veriusque Iuris doctoratu adepto, ibidem instituta ciuilia publicè, nec non magna sui laude interpretatus est: cuius ingenio Cosmus Medices Magnus Etruriæ Dux I. non mediocriter delectatus, benignè eum liberaliter fouit, ac muit, breuique interiecto tempore Canonicatum in Ecclesia Cathedrali Florentina conferendum curauit, maiora illi bene quidem merenti collaturus in dies beneficia, si diutius vixisset. Francisco autem Cosmi filio Magno Duci II. qui patri successit, non minus charus existens, eius commendatione inter aulicos Ferdinandi Medicei tunc S.R.E. Cardinalis, indè verò Etruriæ Magni Ducis III. receptus eum Romam secutus est Gregorio XIII. Pont. Max. vbi processu temporis, cum eius doctrina, ac morum probitas, & ipsi Pontifici, ac sacro Cardinalium Collegio, qui eum interdum, cum solemnia sacra pontificalis Cappellæ in Sancti Petri de vrbe Basilica haberentur, de Spiritus Sancti emissione in ipso Pentecostes die disertè orantem audiuerat; oblata est eius excitandæ ac comprobandæ virtutis occasio. Missus est itaque primùm Apostolica authoritate Vicarius Tropeam maritimam Calabriæ Ciuitatem, quæ suum Episcopum de multis grauioribus criminibus insimulauerat, vbi ferè biennio permansit, suaq; singulari prudentia ita cumulatè omnibus satisfecit, vt desinant tanquã Tropienses eum laudibus extollere nunquã parentẽ optimè de se meritũ. Deindè simili de causa non multis quidẽ interiectis mensibus Cataniam Siciliæ Insulæ vrbem clarissimam demandatur, atque molestijs ab ipso Episcopo Catanensi (qui postea meritò dignitate priuatus, & in ordinem redactus fuit) imprudenti contumacia illatis propemodum triennio, non dissimilibus moribus ac laudibus profecit. Illud tamen pergratum, simulque & inopinatum ei accidit, dum reperit in eadem Insula quosdam gentiles suos Saminiatos à temporibus Petri Aragonei olim Siciliæ Regis, qui regnare cœpit circa annum Domini 1282. à ciuitate ipsa Lucana, siue potius à Sancti Miniati ditionis Florentinæ insigni oppido (vndè sanè antiqua Saminiatorum Origo, cognominatioque deduci creditur) descendentes, per quendam Bindum Bindi filium (vt priuilegij tenor ostendit) qui sub ipso Petro Rege strenuè militans, ab eodem honorificum laboris præmium obtinuerat, & ex eo tempore apud Aluarz oppidum nobiles Barones existere, feudumque possidere Raikalmallimaro, Mauro vocabulo dictum, viuitque hodie eiusdem loci Baro Iacobus Saminiatus præclaræ indolis iuuenis, & non degenerans Lucensium Saminiatorum, ipsius-

simque præcipuè Matthæi Præsulis, quo de loquimur, imperio dignam speciem, & proceram staturam præferens, isdemque omnibus vtitur Saminiatorum Lucensium insignibus. Romam inde Sixto V. Pontifice Matthæus reuersus, quieuit vsque ad Innocentij IX. Pontificatum. Tunc iterum ad nouos labores in Romanæ Sedis obsequium, nouasque nauigationes reuocatus Melitam scilicet ad Insulam hæreticæ prauitatis Inquisitor & Apostolicæ Sedis Vicarius (Apostolicis diplomatibus iam expeditus) opportuno tempore transfretaturus, sed interim Innocentius, maxima Christianorũ iactura quirã summa spe viri optimi, ac prudentissimi deiecti, è medio sublatus est, ac simul delegatio ipsa, & transfretatio huiusmodi corruit, & vacante Sede euanuit. Creato demum Summo Pontifice Clemente VIII. qui nunc feliciter viuit, ac postmodum de obitu Horatij Archiepiscopi Teatini allato Nuncio, statim Cardinalis Castruccius prudenti quidem consilio, ac se digno pietatis officio præstantem virtute virũ sibi etiam, rebusque suis necessitudinis iure non dubiè vtilem, & obsequentem futurum ornare, atque euehere studens, vt Horatio Saminiato Matthæus Saminiatus sufficienter constituatur in hanc familiam patrocinio singulari, vndè meritò hic Virgilianũ illud vsurpare posset, *vno amisso non deficit alter*, &c. à Sanctitatis suæ clementia facilè obtinuit. Archiepiscopatum hoc modo adeptus, eodem anno de mense Iunij ad oues sibi creditas sedulò pascendas accessit, atque illud in primis pastorali vigilantia adimplere studuit, vt Clericorum Seminarium à Ioanne Otiua olim Archiepiscopo eius prædecessore iuxta decreta Tridentini Concilij piè fundatum, sed postea variis de causis dilolutum, quoad eius fieri posset, fauente Deo restitueretur in melius ea præcipuè intentione vt Ecclesiarum Diœcesis Sacerdotum inopia laborantium necessitatibus seminarij huiusmodi alumnis idoneè consuleretur, vt magna ex parte factũ est, consilioque non minus pio Hebdomadariorum, atque Clericorum Cathedralis Ecclesiæ redditus, (nonnullis ad hoc ruralibus beneficijs vnitis) adauxit. Ecclesiam ipsam, ædesque Archiepiscopales ferè corruentes, ac informiter rudes, magno sumptu reparandas, atque exornandas curauit, addiditque in eadem Ecclesia præter alia ornamenta suggestum nouum ex nuce pro concionatoribus pentagonalis formæ satis pulchrum, nouum item baptismatis fontem ex lapide porphyretico è ciuitate Veronæ aduectum. Præterea, & annuum redditum aureorum quadraginta, quem ex quarta funeralium, (vt aiunt) Archiepiscopi à sacratis custodibus, quibus huiusmodi redditus locari iam cœperat, percipiebant, sponte ac liberè in dicti Sacrarij & Ecclesiæ vtilitatem vsum, ac proprietatem nempè vt ad Capituli dispositionem necessaria ornamenta opportunè pararẽtur in perpetuum (quantum per se licuit) contractus a Cloritate dedit atque donauit. Ædes etiam Canonicales ea parte, qua dicto Sacrario adhærent, ad Episcoporum commoditatem, Ecclesiæ ornamentum, & Capituli vtilitatem ære proprio attollendas, perficiendas, & ornandas curauit. Vberiores autem in dies fructus ab eius perspecta ab omnibus religione, virtute, comitate, morum suauitate, ac prudentia ad eiusdem Ecclesiæ suæ non modò materialis, sed spiritualis ædificationem meritò expectantur. Hactenus Baronius. Cæterùm Matthæus post obitum Clementis VIII. à successore Leone XI. Romam euocatus, destinatusque ad suprema munia obeunda optimi Principis tantùm Christiano orbi ostenti secuta morte, ad Ecclesiam suam reuersus, perpetua assiduitate, ac diligenti cura, in pascendo grege peruigili diligentia, reliquum vitæ sanctè consumpsit, excessitque collachrymantibus cunctis anno 1607. Febr. mense, præsulatus sui anno 14. sepultus in Cathedrali. Lucius Camarra Senior nobilis Teatinus Poeta in Matthæum inter cœlites Angelorum choros animam efflantem Pastorale cecinit, quod in tanti Præsulis dignissimi visum est dignum, vt hic recensemus.

Heu patrij saluete lares lugentia tecta
Funeris heu gnari tanti saluete recessus.
Quo licet audaci repetam sacra limina nisu,
Limina me miserum docto spoliata magistro?
Mens audet, surgunt effœta in corpore vires,
Illapsus calor, & compressam effundere flammam
Mens dudum voluit, sanctoque efferbuit æstu.
Hunc immitte Pater socium, mœstamque ferentem
Ter tangam famulique colam ter limina gressu
Aetherios inter tecum requiescere cantus,
Ah liceat, quamuis æternum carpere somnum.
Seu vocat hunc doctus voces inflectere Amyntas,
Aut alium melior dulcet inflare cicutas,
Ah liceat, dum grata iterat Teatea querelis,
Et malè firmata pueri modulamine linguæ.
O quàm te memorem, rutilo circundate septo
Antistes, desunde parens, immissaque cælo
Progenies, ô clarum inter fulgentia sidus,
Lumina Caliculum, lacrymis oppleta propago
Aspicis, vt pubet squammis connexa coruscis,

Dita-

Ditaturque domus crebris interlita flammis.
En nocturna refert maculosi fusus in ore
Luce nouafulgor fosos interficit ignes.
Nocturnæ quantam facula tibi Cynthia cedunt.
Fusa tibi pubes tantùm, Pater inclyte cedit.
Qualia cæruleo diuicta sub æquore condunt
Ignitos refugo vultus vaga sidera cursu
Auroram postquam perrepsit lucifer ore,
Et matutinos Phœbea sub æquore lampas
Immisit radios certa præsagia lucis:
Non secùs exorto morientia lumina sole
Delituere, tamen rutilo succensa parentis
Lumine, flamma iterum, mirum potiore refulgent.
En rursus, &c.

12. Fr. ANSELMVS Marzatus Monopolitanus Ord. Cappuccinorum à Clemente VIII. S.R.E. Presb. Card. ad titulum S. Petri in monte aureo creatus anno 1604. ad Archiepiscopalem Sedem Teatinam promotus est à Paulo V. die 12. Febr. ann. 1607. Tiburi repentina morte extinctus est pridie Kal. Septembris ciusdem anni, corpus Romam relatum in suo titulo terræ mandatum est.

13. HORATIVS Maffæus Romana stirpe nobilis, patre Mario, & Plautilla Fabia matre natus anno 1580. Bernardini, Pauli III. & M. Antonij Pauli IV. Cardinalium ex fratre nepos. Iuuenis in Academia Perusina Iuri operam dedit, ex sæculari Abbate à Paulo V. Cameræ Apostolicæ Clericus S.R.E. Card. Presbyter renunciatus anno 1606. die 11. Septembris tit. SS. Marcellini & Petri accepit, reuoluto anno, die 3. Septembris in defuncti Card. Marzati loco adlectus est Teatinæ Ecclesiæ certius gentis suæ Archiepiscopus, summo amore, ac diligentia illam præsens anno vno, & mensibus aliquot administrauit; sed cum Teate in morbum incidisset, Romam deportari se fecit, vbi ex hac mortali vita discessit peracerbo Teatinorum luctu die 11. Ianuarij 1609. ætatis suæ 29. ad S. Mariam super Mineruam in familiæ suæ sacello propè patrios Card. & antecessores suos conditus est.

14. VLPIANVS Vlpius Nouocomensis sub Sixto V. vtriusq; signat. Referend. successit Card. Maffæo; die 23. Febr. 1609. Apostolicus Nuncius fuit primùm apud Cosmum II. Magnum Etruriæ Ducem, mox ad Philippum III. Hispaniarum Regem Paulo V. sedente; sub quo cum esset sacræ Episcoporum, ac Regularium Congregationis à secretis Ecclesiam Teatinam libens volens dimisit anno 1616. deinde anno 1619. Episcopatu Nouariensi donatus sub Gregorio XV. Breuium Præfectus & Datarius, sub Vrbano VIII. iterum Breuium, & Pontificiæ domus Magnus Præfectus, in Palatio Vaticano meritis & annis onustus diem suũ obijt 6. Id. Martij 1629. iacet in Ecclesia S. Caroli de Catinaris cum inscriptione, quam leges in serie Nouariensium Præsulum in 4. nostro tomo, vbi de eo plura concinnauimus.

15. PAVLVM deinde Tolosam Neapolitanum ex Ordine Clericorum Regularium antea Episcopum Bouinensem, virum innocentia

tia vitæ, animi candore, ac publicæ, sacræque eloquentiæ fama conspicuum Grex Teatinus post Card. Maffæum Pastorem excepit anno 1616. die 21. Ianuarij. Is renunciatus Archiepiscopus, statim omnibus alijs curis abdicatis ad Ecclesiam se contulit sibi creditam, cuius aliquantisper ex Pastorum absentia prolapsos mores castigauit, Synodum celebrauit, diuinumque in ea cultum restituit. Festum S. Iustini in diem decimumquartum Ianuarij à die Circuncisionis, quo celebrabatur, consulte transtulit: suorum antecessorum in Archiepiscopali aula effigies depingi, & nomina describi iussit, & breui quo vixit tempore, suæ pietatis non pœnitenda exempla dedit: sed cum grauiori senio vrgeretur, cœpit in laboribus paulatim deficere; eumque se morti proplorem intellexisset, mirâ deuotionis affectu, sacris muniri se fecit, eaque hora, qua se migraturum prædixerat, spiritum exhalauit die 3. Octobris 1619. cum vix duos integros annos in huius Ecclesiæ administratione absoluisset. Corpus, collacrymantibus cunctis, qui aderant in Cathedrali sepultum, sed aliquot post annos translatum Neapolim in Sanctorum Apostolorum Cœmeterio apud Clericos suos Teatinos conditum est, conspicuo deinceps loco & tumulo cohonestatus, appositâ inscriptione, quæ viri nomen & virtutem explicaret in hunc modum.

D. O. M.

Pauli Tolosæ Neapolitani Cler. Reg. quicquid est posthumi hic habes; quicquid tumulo superius fuit hic lege;

Inter præcipuas animi dotes natus expolitus ad sacræ eloquentiæ numeros, dictio illi, quam actio incenderet, & commissoris dignitas plausorē habuit

Disertissimum Panicarolam;

Appellatus ab eo una cum Marcello fratre Boanerges, Nempè supra hominem facundi,

Miscere cælesti tonitru subsellia videbantur, inclytum Ecclesiasten, Bouinensi infula cohonestauit

Clemens Max. Pontifex VIII.

Qui auream eloquentiam adæquare purpura cogitauit, munique via honestissima ad Saubaudia Ducem legatione.

Inter hæc laudum decora

Nihil in illo sanctitate morum lucentius; delapsus è Cælo B. Andreas Auellinus solitus illi manus ostendere ad amicitiæ suæ pignus illecebram;

Demum Archiepiscopus Teatinus pietate, euo maturus obijt sua in sede luctu omnium peracerbo,

Pio Cineri

Quem huc transferendum curauit amantissimus nepos Aloysius Sanseuerinus Bisiniani Princeps;

Clerici Regulares

Obtentoque ornandæ virtutis, impar est lacruma, æterno Elogio parentant.

Supra sepulchrum ibidem leguntur hæc carmina.

Hic ingens tonitru, Italia bis sinus ille Tolosa,
Publica quæ mira visa Theatra quati;
Nomina dat Paulus, meritò sic ardet, & ensem,
Fulmineum ora tulit, quem gerit ille manu.

Qui maiorem cognitionem de Tolosa hauire desiderat, Iosephum Silos adeat tom. 2. Clericorum Regularium Annalium, vbi sparsim præclarè Tolosæ gesta commemorat, & nos in Episcopis Bouinis aliqua eiusdem facta enarrabimus tom. 8.

16. MARSILIVS Perutius de Mandulfo nobili genere natus ex Pauli V. intimo cubiculario, Paulum Tolosam excepit proximo die 26. Nouembris 1618. Præsul mirè iustus, in pauperes liberalis, ac de Ecclesia sua benemeritus, sedit ann. 12. defunctus 7. Id. Ianuarij 1631. sepulchrum accepit in Cathedrali ad diui Iustini Sacellum, quod munificentissimè exornarat, vbi hæc inscriptio.

D. O. M.

Marsilius Perutius de Mandulpho ob eximia animi ornamenta

menta Pauli V. intimus cubicularius, & eius nepotis Scipionis Burghesij causarum auditor, mox Archiepiscopus, & Comes Teatinus creatus, ad Ferdinandum Philippi III. Hispaniarum Regis filium, purpurei biretti lator in populis sibi creditis gubernandis prudentia, integritate nulli secundus nummis aureis ad quatuor mille, qui hic sibi superexerãt, ad huius templi splendorem & ad sacra in hoc sacello suis sumptibus olim expolito in perpetuum peragenda legatis. Obijt piorum lacrymis vij. Id. Ianuarij Anno salut. M. DC. XXXI. etatis suæ LII.

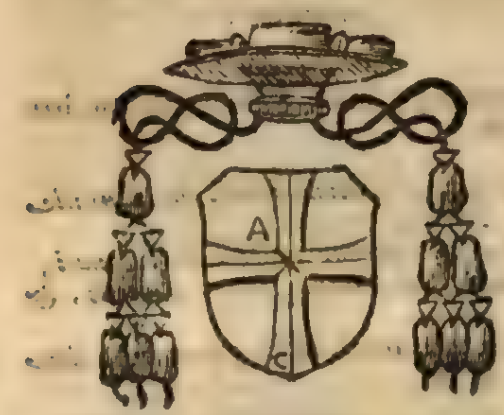

17. ANTONIVS Card. Sanctacrucius Romanus hanc Teatinam Sedem adeptus est ab Vrbano VIII. die 19. Martij 1631. quam cum piè annos quinque administrasset, post legationem Bononiensem ad Vrbinum Sacerdotium translatus die 22. Maij 1636. Romæ defungitur 25. Nouembris 1641. sepulcrus in Ecclesia S. Mariæ de Publicolis apud maiores suos, de quo vide tom. 2. in Vrbini Archiepiscopis.

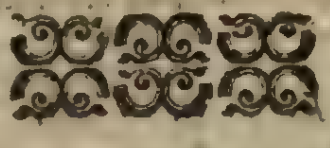

18. STEPHANVS Saulius Ianuensis natalibus clarus, ac variis præfecturis illustris, cum esset vtriusque Signaturæ Referendarius, ad vacuam iamdiu Teatinam Sedem moderandam vocatus est ab Vrbano VIII. die 10. Nouembris 1638. possessionem adipiscitur die 22. Ianuarij 1639. Præfuit ann. omninò decem, Neapoli moritur 1649. iacet in Ecclesia S. Georgij hoc epitaphio ad tumulum exsculpto.

D. O. M.

Hoc clauditur sarcophago
Stephanus Saulius
In Marrucinis Archiepisc. & Comes Teatinus, dignus elogio, quia dignus eloquio, per annos triginta & septem in aula Pontificia, & illustribus Italiæ vrbibus,
Præfuit, profuit, decuit.
Vt sanguinis nobilitatem decuit inuida fortuna ad maiora currere ne posset, cum sauciat podagra pedem,
Neapoli volat ad coronam,
Nomine indicatam, factis debitam.
Anno ab orbe redempto
MDCXLIX.
IV. Id. Februar. etatis suæ LII.
Tribunus Militum Octauianus Saulius affinitatis monumentum non sine lachrymis.
P.

19. VIN-

19. VINCENTIVS Rabatta nobilibus parentibus Antonio, & Cassandra de Rucellais Florentiæ Tuscorum natus, maiorum virtutes æmulatus, cum Iurisprudentiæ peritia, tũ Ecclesiasticarum rerum cognitione ita excelluit, vt ab Innocentio X. Pontifice ex Canonico, & Vicario Florentinæ Ecclesiæ, Saulio defuncto datus fuerit successor die 6. Decemb. 1649. Teatæ cõsecratus solemni ritu ingressus die 7. Febr. Sequentis anni. Integra fama virtutum, ac sanctè in hac vixit dignitate ad annum vsque 1653. quo, morbo oppressus, septuagenario maior finem vitæ fecit die 21. Nouembris in Metropolitana humatus, ad cuius tumulum legitur inscriptio hęc.

Hospes
Iacet hic Teatinus Antistes
Vinc. Rabatta Florentinus,
Illustris quidem familia,
Sed longe illustrior virtutibus.
quarum memoria
Ne tumuli sepeliretur caligine
I. V. D. Carolus Pisottus Can.
Lapidem hunc amoris sui
In meritissimũ Præsulem argumentum
Posuit.
M. DC. L. III.

20. Fr. ANGELVS MARIA Ciria Cremonensis Ord. Seruorum summus Theologus & Generalis in Romana Curia Procurator electus est Teatinus Archiepiscopus die prima Iunij 1654. personalem possessionem adeptus die 26. Septembris. Vix secundum attigerat annum, cum vocaretur ad tumulum in sua Cathedrali die 4. Aprilis 1656.

21. Fr. MODESTVS Gauazius Ferrariensis Ordin. Conuentualium S. Francisci doctissimus Sacræ Theologiæ Magister, sui Ord. Generalis Procurator, & S. Officij in Vrbe Consultor, ob suas eximias virtutes ad hanc eandem Archiepiscopalem Sedem vocatus est ab Alexandro Septimo Pontifice Maximo die 19. Februarij 1657. Viuit.

ORTONENSES EPISCOPI.

ORTONAE à Mare Plinio, & Antonino in Itinerarijs, Orton Ptolomeo, Othonium Straboni, littoralis est Ciuitas Aprutij citerioris vetusta in ora Frentanorum inter Aternum, & Sarũ flumina æquè distans. Ansano vrbi & emporio, Frentanorũ apud Sarum proxima ad VIII. M.P. quanto ferè interuallo à Teatea Marucinorum Metropoli apud Aternum flumen recedit, Strabo eam inter Frentanos reposuit, atque esse domicilium ex naufragijs cõse recipientiũ nautarum. Vult Ioannes Baptista de Lectis in huiusce ciuitatis descriptione, post Troiæ excidium, à Troianis fuisse ædificatam, qua fide hoc scriptum reliquerit, videant alij. Huc appellunt nauigia ex Dalmatia nundinarum gratia, quæ Ansani celebrantur. Vrbs non admodum ampla, sed pulchra, aëris puritate, & mercimonio dives in Petra constructa, qua merces Ansanum deportantur. Ortonę portus vectigal Carolus Primus Siciliæ Rex Basilicæ Principis Apostolorum Vrbis Romę condonauit. Hæc verò scribentibus nobis ciuitas mille familiarum in Fisci libro recensetur in qua animæ fidelium ad quatuor millia, & Raynutio Farnesio huius nominis II. Parmensium Duci subdita est. Iam inde ab Apostolorum alumnis fidem Christi accepisse Ortonam omninò credendum; quam deinde accolæ illibatam conseruarunt. Episcopatum hunc antiquum fuisse suspicari facit Concilium Romanum sub Martino I. Pontifice, in quo legitur subscriptio Victoris Episcopi Ortonẽsis. Nec verò obijci potest, ibi pro Ortonensi legendum esse Ortanensem, nam ibidem paulò superiùs legitur subscriptio Victoris Episcopi Ortanensis: sed clare hoc ipsum affirmare facit Gregorij Magni Epistola 39. lib. 3. Ind. 12.

ad Clerum & plebem Ortonæ de obitu eorũ Episcopi, & visitatione eiusdem Ecclesiæ Barbato Episcopo commissa. Quo tempore Episcopalis Sedes, hic sublata fuerit, incompertum; id certum est, Episcopatum hunc à Pio V. recens erectum, vel potius restitutum fuisse anno 1570. & Teatino Archipræsuli Suffraganeum cõstitutum: quoniam verò redditus huius Ecclesiæ adeo exiles visi sunt, vt eiusdẽ Præsul vix suam dignitatem tueri posse videretur. Clemens VIII. nouum Episcopatum Camplensem erexit, & cum Ortonensi iunxit, quarum Ecclesiarum Episcopalis mensæ annuus census est ducatorum Regni mille, taxãtur in lib. Camerę Apostolicę ad flor. 140. Cathedralis Ecclesia amplæ & nobilis structuræ Sanctum Thomam Apostolum habet Patronum, olim Deiparæ Virgini dicata erat, vt versus ibidem insculpti in lapide testantur.

M. iam lapsus centenus fluxerat annus
Post Domini partum bis denus septimus almum,
Atque die mensis 10. currente Nouembris
Cum sacrata pia fuit hæc domus alma Mariæ.

Vnicam hæc Basilica habet dignitatem, Primiceriatus, vndecim Canonicos, nonnullos mansionarios, & clericos; fulget sacris reliquijs eiusdem Apostoli Thomæ, sex virorum Monasteria, & vnum Monialium S. Catherinæ nuncupatum Ordinis Cistercienſis nobile septum, intra Ciuitatem existunt, nec desunt hospitalia, & pia loca decentissimè ornata. Diœcesis Ortonæ perexigua est, quatuor Castris, & Villis aliquot habitatur. Castra sunt Orechium, Canutium, Tuiense, seu Turillij, & Terra de Lecto, quæ omnia non vltra quatuor milliaria à ciuitate distant, præter Terram Lecti, quæ 20. mill. abest, Villas verò Sclauones incolunt. Cæterùm S. Thomæ venerandum corpus, quod in hac ciuitate honorificè ab anno 1258. requiescere volunt, translatum olim est ex India Edessam in Syria, atque in eius honorem amplissima est erecta Basilica, ad quam ex remotissimis Mundi regionibus Christiani religionis causa confluebant, vt scribit Socr. lib. 4. hist. c. 14. Sozom. lib. 6. cap. 18. Huius translationis cõmemoratio Græcis præter relatis in Ecclesijs agitur, 3. Iulij: agunt de hac Rufin. Greg. Turonensis, & Venantius Fortunatus; de celebritate verò Edessanæ peregrinationis Chrys. Homil. 26. in ep. Pauli ad Hebr. asserens notam esse, & veneratione habitam ad Thomæ sepulchrum, sicut & Petri & Pauli Apostolorum, quin & perenne miraculum Edessæ ad id sepulchrum fieri solitum testatur Pet. in Catal. lib. 6. cap. 44. At citerioris Indiæ accolæ cõstanter affirmant S. Thomæ corpus apud se esse, illudque adhuc miraculis coruscare. Quamobrem necesse est, dicamus eiusdem corporis partes diuersa in loca distributas dedisse occasionem opinandi de toto corpore. Porrò de translatione Ortonæ facta nihil ad eum peruenisse ait Baronius in notis ad Martyrol. Rom. die 21. Decemb. luculentum tamen testimonium habemus in lib. 7. c. 4 reuelationum S. Brigittæ, & in diplomate Bonifacij IX. Pontificis de canonizatione eiusdem D. Brigittæ. De hac verò Ortonæ translatione hoc habent Ortonenses monumentum, quod ad nos delatum, ab originali hic exscribere, visum est; tenor autem illius talis est.

Tempore Manfredi Principis Tarentini anno primo Regni sui sub anno Christi millesimo ducentesimo quinquagesimo octauo, decimo septimo mẽsis Iunij iubente ipso Principe Manfredo ad partes Romaniæ galeas centum suo Stolio nauigante sub conductura Philippi Lenardi eiusdem Regis Ammirati ad Prouinciam Macedoniæ nautæ vẽto prospero nauigarunt, aduentũ cuius Stolij ciuitatis Edessæ populus postquam sciuit, ne ab ipsius Stolij præuaricatoribus necaretur, absque vllis actibus, atque absque vlla pugna ob timorem ipsius Stolij pugnatorum, fugam procul arripiens, prædictam ciuitatem Edessæ desolatam, & vacuam dereliquit, quã Stolij populus animosè ingrediens præter quendam Monachum religiosissimum Eremitam in ea descripta positum, neminem eiusdem ciuitatis inuenit: qui Monachus in maiori Edessæ Ecclesia ciuitatis consistens à quodam Leone Ortonense nomine, viro Catholico, & Deum timente per interpretem Græcè linguæ, quæsitus est, si aliqua Sanctorum videlicet corpora in ipsa Ecclesia obdormirent, qui Monachus cum reuerentia valdè tutus, quod ablatio scilicet Sancti Corporis nullatenus fieret, verba reddidit postulanti, & locum certum vbi corpus iacebat Apostoli sui perentibus indice indicauit; intelligens verò Leo per Interpretem verba, quę Monachus recitauit, alacriter accessit ad tumulum pulchris marmoribus propè Altare ipsius Ecclesiæ fabricatum; erat enim tumulus coopertus precioso lapide, qui Nichilus nuncupatur, in quo figuræ Apostoli pectus, & caput tantummodo erat sculptũ, circa quam Græcis literis nomen Apostoli erat scriptum, quæ quidem literæ manifestant, Ἅγιος Θωμᾶς quod, sonat latinè, Sanctus Thomas; desuper verò imaginis in ipso lapide Nichili foramen erat rotundum, per quod manus exiuit diuinitus, quæ propè sepulchrum adstantibus innuit, vt venirent. Cernentes autem adstantes, ibi prodigium inauditum præter Leonẽ, longiùs fugerunt pariter à sepulchro. At vbi Leo aspexit manum prodigium facientem, tanquam vir animosus accessit ad tumulum, non titubans, & mittens manũ suam in ipsũ foramen, quæsiuit hinc inde per tumulum quousque Apostoli sunditùs in sepulchro reliquias indagauit. Accipiens verò Leo reliquias

quias & vbi ſtabat Monachus appropinquãs, ad ipſum cum reuerẽtia aliquãtiſper aſportauit, quas Monachus in manu recipiens ſuo apposuit viſui ſingultus ab intimis & ſuſpiria producendo, & dixit: O Thoma, quibus reliquijs à Leone reſumptis, quas Leo vndè abſtulerat, collocauit, deinde Leo ad mare accedẽs, & propè galeam Ortinæ impellens ſumpſit de capſa ſua mundum, gaudenſque atque cuiuſdam Nautæ conſocij ſui Rogerij nomine ad auferendum ſacras reliquias auxilium poſtulauit. Cuius verò verbis acquieſcens ambo viſinimes acceſſerunt ad tumulum, vbi reliquiæ Apoſtoli quieſcebant, & accepto paruo cambrio diuina permittente clementia tumulum leuiter reſerarunt: O laudabilis diuina conceſſio, quæ quod ſolidatum erat ſolidatione fortiſſima, quod duris, & malleis frangi nõ poterat, paruo aperiri cambrio conceſſit ſe: At vbi aperuerunt ſepulchrũ & reliquijs in gauſape poſitis, ſub præfato anno Domini die Sabbathi in feſto S. Laurentij 10. Auguſti reuertens ad mare reliquias in capſa ipſius Leonis, neſciente aliquo præter ipſos cum gauſape venerabiliter condiderunt. Poſt autem cum quibuſdam conſocijs de galea in quendam labrum iuxta galeam natantes intrauerunt, & reuertentes ad tumulum, duo ipſorum parui iuuenes prædictum lapidem Nichili; qui erat ponderis vltra libras mille ad galeam cum leuitate tulerunt. O mira potentia iuuenum, quæ pondus virorum pluſquam viginti diuino iuuamine apportauit, fortè quod illa deſignatum genere fuit Orta. Sed potius virtus Apoſtolica erat, erant autem in ipſa galea quamplurimi Saraceni, qui iuſſu Ammirati regreſſi ſunt de eadem; placuit enim S. Apoſtolo vt Barbari longinqui à lege diuina, vbi ſuum ferebatur corpus eum Chriſtianis nullo modo nauigarent. Sequenti verò die Ammirati licentia licentiati ad reditũ, vnaque tentis carbaſis nauigabant; ſed dum per mare omnes pariter nauigarent, vento fretum in procellam mouente, cœperunt galeam periculosè fluctuare; At galeam Ortinam, in qua corpus Apoſtoli vehebatur, procellam non ſuſtulit, imò tanquam per quietum mare nauigando tenſis velis pacificè trãquillabant, & quod tutius fuit eis in ſummitate arboris galeæ, nec non vaſſallis eius diuinum lumen apparuit, quod per totam noctẽ ad nautarum ſecuritatem in galea refulſit. Nautæ verò, vt moris eſt, aliquando dormiẽtes, velut inſcij, verſus corpus Apoſtoli pedes dormiendo tenebant; ſed per Dei virtutem, ne ſanctum corpus cõtagium pateretur, ipſorum capita, mane facto, verſus corpus Sanctiſſimum verſa erant, & quod certius eſt eis vbi ſanctum corpus adeſſet, erant luminaria magna per noctes ſingulas in ſentina. O laudabilis Maieſtas Altiſſimi, qui nunquam tales theſauros cœleſtes tuis feciſti opacos fidelibus, ſed tuis miracul⁹ patuiſti. Galea quidem, in qua corpus Apoſtoli cum duabus alijs

A ſupradicto anno Domini die Veneris ſexto Septembris nauigationem ſuam in Ortonam cum triumpho perfecit. In ipſo autem die præfato Apoſtoli corpore nobili & ſtrenuo viro Domino Iacobo Archipresbytero Eccleſiæ S. Mariæ Virginis, & ſuis Clericis, viris & mulieribus cum hymnis & aromatibus ad mare pergentes, ſanctũ corpus præfato Leone ferente in capite ad præfatam Eccleſiam cum laudibus & melodijs, & vocibus portauerunt. O gaudium ineffabile, cum tanti corpus Apoſtoli partes Italiæ colere voluit prope Romam, ſed patet potius, quatenus Petri & Pauli ſodalium habitaculum habitare. At vbi diuulgatum eſt, corpus Apoſtoli veniſſe Ortonam à diuerſis prope ac longe prouincijs

B infirmi varijs oppreſſi languoribus ad irreuocabilem ſanitatem ſumpturi Ortonã ad corpus Apoſtoli veniebant, quotquot autem infirmi ad corpus Apoſtoli veniebant interceſſione Apoſtoli, & diuina virtute liberati ad propria remeabant. Archipresbyter autẽ vna cum Clero, & Ciuibus de Ortona certãtes vbi corpus Apoſtoli conderent, reuelatione Leonis qui corpus Apoſtoli tulerat, didicerunt, videlicet, quod Apoſtolus in viſione Leoni aſſeruit, ſe velle in Altare Virginis collocari. At vbi Clerus, & Archipresbyter hoc audiere, vnus de Clericis ad deponendum paunum de altari ad altare perrexit, & acceptis pannis inuenit alteram tabulam ab ipſo

C altari diuino miraculo aliquantulum ſeparatam, quo viſo ab omnibus, nouerunt ſanctũ corpus ibi velle quieſcere, tulerunt ipſum, & *in ipſo Altari cum aromatibus condiderunt*.

Translationis hiſtoriam, & vitam S. Thomæ Apoſtoli vnà cum miraculis Ortonæ patratis Ioannes Baptiſta de Lectis Cathedr. . . . ſis Canonicus conſcripſit, inter cætera refert anno 1566. die prima Auguſti Ortonam hoſtium direptioni ceſſiſſe, templumque Cathedralis à Turcis fuiſſe combuſtum vnà cum

D arca, in qua Apoſtoli Thomæ reliquiæ ſeruabantur, illis tamen diuina virtute intactis, integriſque manentibus. Olim Bonifacius IX. Eccleſiæ Ortonenſi vbi Sancti Apoſtoli corpus requieſcit pleniſſimam indulgentiam cõceſſerat, quam Sixtus IV. liberaliter deinde confirmauit anno 1479. in hæc verba.

Sixtus Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei.

Paſtoris æterni qui vt humanum redimeret genus in ara Crucis immolari nõ abnuit, vices licet immeriti gerentes in terris ad id noſtri cordis vota deſideranter exponimus, vt quos ipſe precioſiſſimi Sanguinis eius effuſione Deo reconciliare curauit, Nos quibus illorum regimen gubernationemq; commiſit, eos ad ſalubria, quibus de terrenis immarceſcibiles theſauros recondere, nec non Patriæ cœleſtis poſſeſſores effici poſſint, pietatis opera frequenter excitemus, ijs quæ propterea à Prædeceſſoribus noſtris proinde

emanaſſe noſcuntur, opportuna circa illa im- A
mutatione adiecta noſtræ confirmationis ro-
bur adijciendo. Dudum ſiquidem quondam
Bonifacius IX. in ſua obedientia de qua Tea-
tin. Dioec. tunc erat nuncupatus, Vniuerſis
Chriſti fidelibus verè pœnitentibus, & con-
feſſis, qui Eccleſiam S. Thomæ Apoſtoli Ter-
ræ Ortonæ dictæ Dioec. in qua corpus eiuſdē
Apoſtoli honorificè conſeruatur ſexta die Se-
ptembris à primis Veſperis vſque ad ſecun-
das Veſperas ipſius diei incluſiue deuotè viſi-
tarent, annuatim illam Indulgentiam, & pec-
catorum remiſſionem conceſſit, quam conſe-
querentur, ſi Eccleſiam S. MARIÆ de Colle-
madio extra muros Aquilan. in die Decolla-
tionis S. Io. Baptiſtæ viſitarent, prout in eiuſ-
dem Bonifacij literis deſuper confectis ple- B
nius continetur. Cum autem ſicut accepi-
mus fideles ipſi, deuotionis cauſa libentius
cōfluant in numero copioſo ad præfatam Ec-
cleſiam S. Thomæ prima Dominica menſis
Maij, quam dicta die ſexta Septembris, Nos
qui dudum inter alia voluimus, quod literæ
ſuper Indulgentijs nō expedirentur ad inſtar
aliarum Indulgentiarum, niſi ſpecificarentur,
& deinde literis fel. record. Cæleſtini PP. V.
Prædeceſſoris noſtri, per quas viſitantibus di-
ctam Eccleſiam S. MARIÆ dicto die Decol-
lationis plenariam omnium ſuorum peccato-
rum Indulgentiam, & remiſſionem conceſ-
ſit, per alias noſtras literas robur noſtræ con-
firmationis addidimus, cupientes, vt Eccleſia C
prædicta S. Thomæ cōgruis frequenteretur ho-
noribus, & fideles ipſi eo libentius deuotio-
nis cauſa confluant ad eandem, & ad illius
ſtructurarum reparationem, qua indigere nō
mediocriter dignoſcitur, promptius manus
porrigant adiutrices, quo conceſſa eis ab eo-
dem Bonifacio Indulgentiam, & peccatorum
remiſſionem huiuſmodi cognouerint noſtra
auctoritate munitam, & translatam fore ad
tempus, quo ſoliti ſunt ad Eccleſiam ipſam
S. Thomæ libentius confluere, de Omnipotē-
tis Dei miſericordia, & Beatorum Petri, &
Pauli Apoſtolorum eius auctoritate confiſi,
eiuſdem Bonifacij Indulgentiæ conceſſionem
prædictam, & prout illam concernunt omnia
& ſingula in dictis ſuis literis deſuper confe-
ctis contenta, auctoritate Apoſtolica præſen- D
tium tenore approbamus, & confirmamus,
ac præſentis ſcripti patrocinio communimus,
ſupplemuſque omnes, & ſingulos defectus, ſi
qui forſan interuenerint in eiſdem, ac illam ad
præfatam primam Dominicam menſis Maij
transferendo, volumus, & dicta auctoritate
præſentium tenore ſtatuimus, quod fideles
Chriſti verè pœnitentes, & confeſſi de cæte-
ro Eccleſiam ipſam S. Thomę dicta prima
Dominica menſis Maij à primis Veſperis vſq;
ad ſecundas Veſperas eiuſdem diei Dominicę
incluſiue deuotè viſitauerint annuatim, & ad
reparationem, & conſeruationem ſtructura-
rum & ædificiorum eiuſdem manus porrexe-
rint adiutrices Indulgentiam conſequantur
memoratam, ab eodem Cæleſtino prædece-
ſſore viſitantibus S. MARIÆ, & Bonifacio
præfatis viſitātibus S. Thomæ Eccleſias præ-
dictas vt præfertur conceſſam, præſentibus
perpetuis futuris temporibus valituris. Vo-
lumus autem, quod ſi viſitantibus Eccleſiam
ipſam S. Thomæ, & ad illius ſtructurarum
conſeruationem, & reparationē manus por-
rigentibus adiutrices, ſeu alias aliqua alia In-
dulgentia in perpetuum, vel ad certum tem-
pus nondum elapſum duratura per nos con-
ceſſa fuerit, præſentes literæ nullius ſint robo-
ris vel momenti, quodque fideles ipſi viſitan-
tes dictam Eccleſiam S. Thomæ dicta die ſex-
ta Septembris de cætero præmiſſam indulgē-
tiam minimè conſequantur. Nulli ergo om-
nino hominum liceat hanc paginam noſtræ
approbationis, confirmationis, communitio-
nis, ſuppletionis, ſtatuti, & voluntatis infrin-
gere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis
autem hoc attēptare præſumpſerit, indigna-
tionem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Pe-
tri, & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit in-
curſurum. *Datum Romæ apud S. Petrum anno Incarnat. Domin. milleſimo quadrin-
genteſimo ſeptuageſimo nono, Tertio nonis
Iulij. Pontif. noſtri anno octauo.*

Petrò Leo ille Ortonenſis ciuis & trire-
mium claſſis Præfectus, qui ſub Manfredo Re-
ge ab Edeſſa in patriam corpus tranſtulit Sā-
cti Apoſtoli poſt aliqua ſæcula honorificum
monumentum ad gratæ poſteritatis exemplar
meruit in Cathedrali.

D. O. M.

Leoni Duci, & Ciui Ortonenſi,
Claſſis Præfecto
Quo ſub Manfredo ab Edeſſa
Ciuitate Macedoniæ
Anno Dom. MCCLVIII.
Oſſa Beati Thomæ Apoſtoli
Cælitus admonitus in ſomnium
Ad Ortonam patriam
Feliciter tranſportauit
Ortonenſes ob tam præclarum
Facinus grati animi ergò
Memoriam æternam
Poſuere
Anno Domini MDCIII.

Et extemplo.

Magne Leo in patriam ſpolijs Orientis onuſtus
Dum remeas, Thoma hæc oſſa beata refers.

Thomæ

Thoma oſſa inſidi, tetigit qui vulnera Chriſti
Tartarea ex lachrè, quam redijſſe negat.
Plus tibi debemus Ciuis pro munere tanto,
Quàm ſi aduenta tibi huc India tota ſuiſſet.

Et hæc ſatis de hac translatione, & Ortonenſi Ciuitate dicta ſint, nunc autem de Cãplenſi nupera ciuitate & Eccleſia aliqua delibare viſum eſt, antequam Præſulum ſeriem, qui in ijs floruerunt, in medium proferamus. Igitur Camplũ mediterranea eſt Aprutij ciuitas, tertio à Teramo, ſeu Aprutina ciuitate milliario, Parmenſium Ducũ ſubiecta, in tres diſtributa partes Camplũ, Nocellam, & Caſtellum nouum, quorum maxima Camplũ. Nam in vectigalium collectione, dimidiam Camplenſes, duas partes Nocella, & Caſtrũ nouum ſoluunt. Epiſcopatum Camplenſem inſtituit Clemens VIII. & perpetuò vnuit eũ Ortonenſi: in Cathedrali Eccleſia Camplenſi ſacris miniſtrant Canonici duodecim, quorũ ſex duntaxat prębendati, Cappellani titulares 18. In ciuitate præter Cathedralem eſt Parochialis altera cum quibuſdam Capellanijs, & Presbyteris. Virorum Cœnobia duo Franciſcanorum videlicet Conuentualium, & Cæleſtinorum Monachorum, Sanctimonialium Monaſterium vnum, Laicorum ſodalitia aliquot, Hoſpitale, & Mons Pietatis, Diœceſis Camplenſis ſatis cõmoda eſt, ſunt in ea Villæ 23. ſub Parochijs tribus; eſt autem tanta Camplenſium in Deum, & Eccleſiam deuotio, & pietas, vt è tribus Camplẽſis agri partibus duæ in Eccleſiæ ipſius patrimonio cenſeantur. Nocella duobus à Campio ſtadijs diſtat, totidem ferè Caſtrum nouum, Cæterum Epiſcopi Ortonenſes, & Camplenſes ſimul vniti ſequentes ſunt.

1. IOANNES DOMINICVS Rebiba Siculus in oppido S. Marci Meſſanenſis Diœceſis, honeſtis parentibus natus nepos ex fratre Scipionis Card. Rebibæ candore morum præcipuus, humilitatis virtute clarus, dignus profectò fuit quem Pius V. Sanctiſſimus Põtifex in Ortonæ Ciuitatis primum Præſulem die 22. Oct. an. 1570. deligeret. Hanc tunc pauperrimã Eccleſiam ita per annos 25. moderatus fuit, vt à Rege Philippo II. dignus habitus fuerit, vt ad Caraniſenſem opimum in Sicilia ſacerdotium poſtularetur, ac vix adduci potuit, vt primam pauperrimam ſponſam pro ditiſſima dimittere vellet; ſed accedẽte regia propenſione & inſtantia, atque Proſperi Rebibæ Patriarchæ Conſtantinopolitani germani fratris præpotẽtis fato ad eandem dignitatem vocati, inuitus ſuſcepit onus, relicta Ortonenſi Eccleſia & ad Catanenſem translatus eſt à Clemente VIII. die 11. Decembris 1596. Nihil vnquam omiſit, cum in Ortonenſi, tum in Catanenſi regendis Eccleſijs, quod antiquæ probitatis Epiſcopum addiceret videretur. Carãnæ ſenio & morbo correptus, è viuis piè deceſſit anno 1604. die 6. Febr. ſepultuſque in Cathedrali, hac adiecta inſcriptione.

D. O. M.

Illuſtriſſimi & Reuerendiſſimi Domini D. Ioannis Dominici Rebiba Ortonenſis mox que huius clariſſimæ vrbis Catanæ Præſulis digniſſimi, nec non Romani Pontificis Aſſiſtentis, hoc marmore corpus exanime tegitur; anno MDCIV. II. Indictione, die verò 6. Februarij.

Ioannis Dominici cum laude meminit Rocchus Pyrrhus in notitia Sicilienſiũ Eccleſiarum, & noſter eruditus amicus Io. Baptiſta de Groſſis in ſua Catania ſacra, eidem dicauit vitam, & translationem S. Thomæ Apoſtoli Io. Baptiſta de Lectis Ciuis Ortonenſis.

2. ALEXANDER Buccabarilis nobilis Placentinus Rebibæ ſucceſſit die 15. Ianuarij 1596. Sedit annos 28 vir pius, & rerum Epiſcopalium curator attentus ſub Vrbano VIII. exceſſit anno 1624.

3. AN-

3. ANTIMVS de Aſtis Tudertinus ſtirpe nobili & antiqua, patre Alexandro, aliquorũ oppidorũ Domino, & Flaminia Farneſia Bertoldi Farneſi, & Laterę Toparchi filia natus in Caſtro nouo Etruriæ ciuitatẽ, quam vulgos Cornetum appellãt, die 14. Martij 1582. nepos Marij & Ferrantis Epiſcopi Parmenſis Farneſiorum fratrum apud quos educatus cultuſque nobiliſsimis diſciplinis, Romæ degens in Comitatu Odoardi Card. Farneſij ab Vrbano VIII. die prima Iulij 1624. harum Eccleſiarum creatus Epiſcopus: Conſecratus cum ſtatim Sedes ſuas adiſſet, zelo diuini amoris fragrans, ſe totum bonis operibus dedit, diœceſes luſtrauit, Synodos cum Ortonę tum Campli coegit; leges promulgauit, Clerum optimis documentis inſtituit, populum ad piam traducendam vitam verbo & exemplo adduxit; apertas inueteratasque inimicitias inter aliquos primarios viros dexteritate ſua compoſuit, pauperes vbique, & ſemper fouit, ſuaque bona inter eos liberali manu diſperſit: Eccleſiaſticæ immunitatis vindex acerrimus fuit, nec tamẽ ſine Principum maximorum laude. Interfuerat Antimus canonizationi S. Andreę Corſini Epiſc. Feſulani ab Vrbano VIII. in albũ Sanctorum aſcripti anno 1628. pro quo ſuffragium eru dito ſermone ſcriptum tulit: Cuius etiam Pontificatus tempore S. Apoſtoli Thomæ corporis veneratio Ortonæ mirum in modum aucta eſt, miraculoſi luminis ſupra pinnaculum turris Cathedralis apparitione & non ſemel comprobata accidit apparitio hæc die 28. Ianuarij 1634. cum Ortonæ caſu eſſet incredulus Princeps Andreas Gonzaga, qui nec miraculoſã lumunis apparitionem, nec ſacra Apoſtoli lipſana Ortonam translata fuiſſe cæca obſtinatione opinabatur, ſed viſo lumine, exclamauit, Dominus meus & Deus meus, & relicto nobili dono ad Thomæ ſepulchrum credulus factus remeauit ad propria: cuius rei hiſtoriam ſcripſit idem Antimus, qui adfuit Epiſcopus, quique cum vitam traduxiſſet Chriſtiano Præſule dignam ad diem primam vſque Octobris 1640. mortalitatem expleuit, nec ſine bonorum lachrymis ſepultus fuit in Cathedrali, eiuſque memoriæ cœnotaphium hoecce ad tumulum ponendum ſcripſerunt, nondum tamen poſuere nepotes.

Antimo
Alexandri de Aſtis, & Flaminiæ
Farneſiæ F.
Viro nobiliſſimo, & integerrimo
Pietatẽ in Deum,
Charitate in proximum conſpicuo,
Litterarum ſcientia, morum candore
Spectabili,
Qui
Eccleſiaſticæ non minus diſciplinæ
Quam libertatis Propugnator acerrimus Sanctas Eccleſias Ortonenſem, & Camplenſem ſibi
ab Vrbano VIII. creditas
Sexdecim annorum ſpatio
Sine vlla querela religioſiſſimè gubernauit. Obijt Paſtor vigilantiſſimus Kal. Octob.
M D C X L.
Alexander & Andreas
Ex Angelo fratre nepotes obſequentiſſimi PP.

4. Fr. FRANCISCVS Antonius Blondus Ordinis Conuentualium S. Franciſci è Caprenſi Epiſcopatu ad hunc Ortonenſem transijt die 13. Decembris 1640. exceſſit anno 1644.

5. ALEXANDER Creſcentius Romanus Card. Creſcentij ex fratre nepos Clericus Regularis Congreg. Summaſchæ antea Epiſcopus Thermulanus ad has Ortonenſem, & Camplenſem Eccleſias translatus die 3. Iunij, euaſit deindè Epiſcopus Bitontinus an. 1652. de quo ibi.

6. CAROLVS Bonifaccia Romanus ſit Epiſcopus die 3. Febr. 1653.

ANSA-

ANSANENSES, seu Lancianenses ARCHIEPISCOPI.

ANSANVM, vulgo Lancianum, apud Ptolomæum, & Plinium, Anusanum ab alijs vocatur, Aprutij citerioris mediterranea ciuitas est ex Ansiani veteris reliquijs exædificata in quadam Samnij regione sita, quam Frentanorum antiqui dixere, nõ procul à litore superi maris, parumque ab aspero, gelidoque Maiellæ Monte distans, salubri quidem cælo, Regi immediatè subiecta, familijs in regio Codice descriptis 1383. multi illic viri nobiles, & Dynastæ degunt, cæteri incolæ laborum studio, armorum exercitio, negotiationibus, agrorum cultui; præsertim verò ipsa ciuitas celebritate, & affluenti mercium, mercatorumque frequentatione, finitimas, remotioresque ciuitates superare videtur; quin & copiosa frugum annona, & camporum fœcunditate longè præest. Affirmant ciues patrum traditione edocti, Ansanum fidem Christianam accepisse ab Apostolorum alumnis, qui in hac regione euangelium disseminarunt. Episcopalem dignitatem volunt multò antea à nouissima institutione à Romano Pontifice accepisse, sed cum nullum afferant auctorem, neque monumenta, quæ hac suis iniecerint in commentarijs, commentum crediderim ad laudem ingenij inuentum. Leo X. Pontifex Maximus Ansanum nobile oppidum ante annum 1499. spirituali iurisdictione Teatino Episcopo obnoxium, tunc Romano Pontifici immediatè subiectum Episcopali dignitate, & ciuitatis nomine cohonestauit 5. Kal. Iulij anno 1515. cuso diplomate, in eo causas enumerat, quæ animum suum mouerunt, vt illud tanta dignitate donaret; *Cum sit*, inquit, *Ansanum oppidum in Aprutina regione præclarum, & insigne, & loci opportunitate maximum, & totius Neapolitani Regni emporium celeberrimũ. & amœnitate, structurarum, & Ecclesiasticorum locorum, aliorumue magnitudine, & loci sumptuositate spectabile, & incolarum equestris Ordinis, & Theologiæ, & vtriusq; iuris & artium, & Medicinæ Doctorum, & aliarum artium scientiarum peritorum nobilium, & mercatorum, ad hominum quatuor millia ascendentium numerositate frequentatissimum, ciuitatis nomine, & prærogatiua dignissimũ, &c.* Primus igitur Episcopus Romanæ Sedi immediatè subiectus creatus tunc est Angelus Maccasanus de Pireto vir impiger, & ad nouum Episcopatum moderandum satis aptus, & promptus. Hinc multæ exortæ sunt contentiones Teatinum inter, Ansanique Præsulem, cum Clemens VII. Teatino nouo Archiepiscopo, Ansanum Metropolitico iure subiecerit; nihilominus Ansanum, vt ius suum exemptionis quoque modo tueri posset, omnem conatum adhibuit, & lites promouit; quibus sedandis, accedẽte etiam Philippi II. Hispaniarum Regis auctoritate, ad cuius præsentationem Ansana Ecclesia erat, Pius IV. Ansanum Archiepiscopali dignitate cohonestauit, de qua institutione ita scriptum legi in Actis Consistorialibus, *Romæ apud S. Petrum in Consistorio, die 9. Februarij 1562. Sanctissimus erexit ad euitandas lites, & discordias, & pro bono pacis conciliando, Cathedralem Ecclesiam Lancianensem in Metropolitanam, cui R. P. D. Leonardus de Marinis Episcopus de cætero illi vt Archiepiscopus præsit, cum extinctionibus, inhibitionibus, & alijs clausulis, ac derogatione prout in rebulla.* Igitur Ansana Ecclesia Archiepiscopali honore donata, eius Cathedralis Basilica Deiparæ Virgini in Cœlũ Assumptæ dicata supra pontem mira structura, ingentique ædificio constructa, decora est, ac concinnè venusta, in qua inter cætera sacra veneratur vna ex spinis Coronæ Saluatoris nostri Iesu Christi dono data à Ioanne Baptista de Orta Episcopo Tertibuensi anno 1515. Diuina porrò officia à quatuordecim Canonicis cum Archipresbytero, ac Primicerio in ea dignitatibus, alijsque Sacerdotibus & Clericis celebrantur. In ciuitate præter Cathedralem octo sunt Ecclesiæ Parochiales, virorum Cœnobia sex, vnum Monialium, nonnulleque laicorum fraternitates. Fidelium animæ intra Vrbem degentium ferè sex millia. Archiepiscopalis mensæ annuus census aureorum 1000. taxa eius in libris Apostolicæ Cameræ est florenorum 200. Diœcesis Lancianensis angusta admodum quatuor duntaxat oppidis & tribus villis constat; in oppidis animarũ cura per Archipresbyterũ exer-

exercetur, Villulæ ab Illyricis habitantur, quibus sacra à suis Sacerdotibus benè probatis administrantur. Archiepiscopus nullam habet Prouinciam, nec Suffraganeum. Vetustissimum est hac in vrbe Sancti Francisci Cœnobium, cuius Ecclesia olim Diuo Ligorio consecrata erat, diù in ea Basilica Monachi sub Abbate inhabitarunt, quibus exactis, tradita est Monachis S. Ioannis in Venere, Ord. S. Benedicti anno 1204. Innocentio III. Pontifice, ijs etiam deturbatis in Parochiam euasit, postremum S. Francisci Sodalibus cessit, concedente Ansani Archipresbytero; concessionem ratam habuit Landulphus Teatinus Episcopus anno 1252. 3. Non. Aprilis. Seruantur in hac venerabili Ecclesia plurimæ Sãctorum reliquiæ; Sed quæ alias omnes præcellit, est Sanctissimũ Eucharistiæ Sacramentum mutatum mille abhinc annis in carnẽ, & vini guttæ quinque in Sanguinem, quæ hoc habent verendum præ omnibus, atque stupẽdum, quod inæqualia licet magnitudine sint, æqualia tamen comperiantur. Quo nam pacto hæc miranda conuersio facta sit, ita commemorant.

Cum quidam Diui Basilij Monachus Sacerdos de vera conuersione panis & vini in carnem, & Sanguinem Christi Saluatoris dubitaret, misericors Deus ab infidelitate reuocare volens, quadam die, ille sacra operante, vix consecrationis verbis prolatis panem in Carnem, vinum in Sanguinem conuersum vidit, confusus, & inde in recta confirmatus fide, populo adstanti incredulitatem suam confessus, ac stupendum conuersum sacrificium palam ostendit. Ad futuram rei memoriam huiusmodi historia depicta cernitur in Sacrario, vbi asseruantur species in Carnem, & Sanguinem conuersæ. Historiam edidit Sebastianus Rinaldus Episcopus Calcedonẽsis. Non longè verò à Ciuitate Ecclesia visitur S. Mariæ de Frisa Abbatiali titulo olim condecorata, in ea Canonici Regulares Lateranenses degebant. Sed in veteri Ansano Cœnobium Eremitarum S. Augustini celeberrimum est, eiusque in Ecclesia sub ferrea crate quamplurimæ Sanctorum reliquiæ religiosissimè asseruantur, inter cæteras celebrantur brachium vnius Sanctorum Innocentium. Mola S. Apolloniæ Virginis & Martyris. Tres Spinæ de Corona Christi Saluatoris. Caput & brachium S. Simeonis Apostoli, & Crux S. Iudæ Thadei, quæ à quodam Iacobo Clementis Venetijs furtim sublatæ, huc aduectæ fuere anno 1434. vt ex litteris Francisci Foscari Venetiarum Ducis ad Episcopum Teatinum scriptis facilè erui potest; erat tũc temporis Ansana Ecclesia Teatino Episcopo iure Diœcesano subiecta: litteræ verò in hunc modum fuere conscriptæ.

Reuerendo in Christo Patri Domino Episcopo Teatina Ciuitatis. Intus. Franciscus Foscari Dei gratia Venetiarum Dux, Reuerẽdo in Christo Patri Domino Episcopo Teatina Ciuitatis amico dilecto salutem, & superna deuotionis affectum.

EX querimonia venerabilis & honesti viri Georgij de Priulis Plebani Ecclesiæ S. Simeonis Apostoli ciuitatis nostræ Venetiarum non absque mentis admiratione cognouimus, quod quidam pseudo-presbyter Iacobus Clementis, qui diuina officia in prælibata Ecclesia celebrabat, postposito Dei timore, ac salutis animæ suæ immemor, furtiuè ac malo modo abstulit caput & brachium sacrosancti Corporis Apostoli supradicti, & attulit Lanzanum, vndè fauores nostros ad recuperationem earundem reliquiarum cum instantia supplici requisiuit. Nos autem cognoscentes hanc causam non esse priuatam nec specialem Plebani prænominati, sed communem & publicam Dei, & Sanctorum suorum, ac nostram, totiusque nostræ ciuitatis, quæ scandalum habuit cordiale de sacrilegio tam nefario, ac nullatenus dubitantes, quod talis casus vobis tædiosus fuerit non minus, quàm nobis ipsis, considerata inhonestate tam facinoris, quam personæ, Reuerendam Paternitatem Vestram affectuosè deprecamur, quatenus considerato quod nunc agitur res Dei, cum Omnipotentia ex huiusmodi sacrilegio sit offensa, & contumeliosissimè vilipensa in reliquijs Apostoli sui, tam nefariè subtrahendo, & asportando non absque iniuria etiam nostri, & vilipendio non mediocri. Placeat in Dei & Apostoli prædicti amorem, deuotionem & reuerentiam affectuosalem prouidere, ac facere, quod eadem caput, & brachium Apostoli prænominati, Nuncio Plebani Ecclesiæ prædictæ S. Simeonis restituatur, & resignetur, sic quod possit ipse Venetias ad suam Ecclesiam, vndè sunt sacrilegè subtracta, & asportata reducere, sicut summè desideramus exauditionem effectualem nostrarum precum, & rem diuinam. & religiosam vtique ad summam complacentiam à vestra Reuerenda Paternitate habituri. *Datum in nostro Ducali Palatio die 12. mensis Septembris, Indict. 3. anno* 1434. Scripsit idem Dux communi Ansanæ ciuitatis ijsdem ferè conceptis verbis, sed in cassum laborauere Veneti, qui ineunte deinde vere, triremes expedierunt in Adriatico munitissimas, iussèruntq; Classis Præfecto, vt Sanctum Vitum, Ansanumque funditus erueret. Verum siue errore viarum, siue superis ipsis fauentibus, in Apuliam Veneti appulerunt, Castrũ S. Viti Apulorum, pro oppido eiusdem nominis Frentanorum diripuerunt, ingressiq; præda onusti Venetias repetierunt; illæsis tamen Ansanensibus, Sacratæ Apostoli reliquiæ apud ipsos venerantur.

Haud longè ab hac Ecclesia visitur Sacellum olim domus cuiusdã Iacobi Stati, cuius coniux Ricciarella anno 1273. vt ferunt, à thori consorte vexata, impiæ fœminæ consilio

de

dementata, vt à marito vindictam ope dæmonis sumeret, Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum igni tradidit; & quem amoris flammæ sub illo velamine latenter incluserat, fœmineæ rabies & impietas, flammis materialibus obijcere non est verita. Cæterùm cooperante Deo, sacris accidentibus, sub quibus Deus amans latebat, flamma non nocuit, & odor ignis in illis non fuit; sed in carnem, & sanguinem vere hostiæ in propria specie & colore remanente, apparuere conuersa, vt veritas Corporis Christi sub illis realiter contenti miraculosa conuersione insinuaretur. Obstupuit impia fœmina ad cœleste prodigium, & in stabulo inæstimabile Sacramentum continens Christum pro nobis olim in stabulo natum, execrabili peruersitate inter stercora, effossa terra celauit: donec post septem annos, quod impiè egerat, lotii riori reuelauit. Hic cum esset patria Offidanus, inæstimabilem sacræ hostiæ thesaurum, quasi pio furto Ansano surripuit, & Offidam Piceni asportauit, vbi summa adhuc populi veneratione colitur. Huius rei historia extat in huius Ecclesiæ tabulario.

Non procul ab Ansano Cœnobium est Ordinis Minorum, quod B. Ioannes de Capistrano construxit sub nomine S. Ioannis de Pace, in memoriam constitutæ à se pacis inter Ansani, ac Ortonæ Ciues hostiliter, ac crudeliter se inuicem infestantes. Hic sepultus est B. Hieronymus à Stroconio, antea & post mortem miraculis illustris. Cæterum Ansanenses Præsules sequentes sunt ex actis Consistorialibus obseruati.

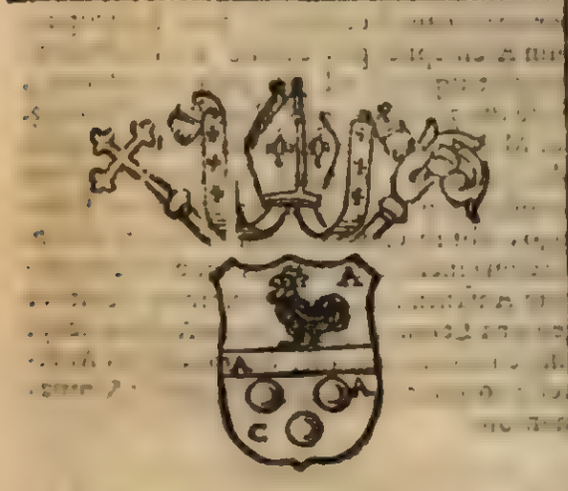

1. ANGELVS iunior Maceratanus de Pireto Marsus, vir præclara legum scientia, & moribus amabilis dignus habitus, vt à Leone X. primus Ansani Episcopus creatus fit anno 1515. Postero anno 11. Kal. Maias honorificentissimè ab Ansanis susceptus, Episcopatus possessionem inijt, non tamen sine capitis sui periculo insidiatus à Teatinis, qui ægrè ferebant nouam Episcopalem dignitatem Ansanis elargitam: quamobrem Fermulensem Ducem Apulinæ Prouinciæ Præsidem in Angelum concitarunt. Is cum honoris gratia Angelum simulate visitasset, illum penè captiuum retinuit, vt Teate deportaretur; Verùm Ansanensis populus, Cleruſque hæc audientes Pastorem suum per summam iniuriam retentum, ad arma proruperunt, ac Duci mortem minitantes ni Præsulem suum liberum daret, tunc visum est Duci nolens volens Episcopum cum honore liberum dimittere, ac commonefacere Teatinos, durum esse contra stimulum calcitrare. Angelus verò omni sollicitudine Ecclesiam sibi creditam ordinauit, atque administrauit. Romam reuersus Lateranensi Concilio interfuit sess. 10. anno Christi 1517. subsequenti Kalen. Decembris, excessit ibidem sepultus. Patrenos habuit Angelum Seniorem, Franciscum & Gabrielem Marsorum Episcopos, fratres Iacobum & Ioannem Dionysium eiusdem Ecclesiæ Præsules, & Gregorium Episcopum Hortanensem viros integra fide & prudentia clarissimos, quorum virtute excitatus non minorem suæ familiæ attulit decorem.

2. ÆGIDIVS Card. Viterbiensis secundus declaratus est huius Ecclesiæ Episcopus ad petitionem Caroli V. Imper. die 14. Aprilis 1532. Romæ obijt eodem anno prid. Id. Decembris Episcopus Viterbiensis, & Constantinopolitanus Patriarcha, de quo egimus prim. tom. in Episcopis Viterbiensibus.

3. MICHAEL fortassis Belga à Carolo V. præsentatus adlectus est à Clemente VII. die 10. Aprilis 1533. Romæ excessit è viuis anno 1539.

4. IOAN-

4. IOANNES de Salazar Hispanus huius Ecclesiæ euasit Episcopus die vltima Aprilis 1540. ritu solemni receptus 12. Kal. Iulij ejusdem anni. Interfuit Cõcilio Tridentino, mortem obijt in Hispania prid. Id. Septembr. 1555. cuius insignia stellæ duodecim aureæ erant in cerulea parma.

5. POMPEIVS Piccolomineus de Aragonia Amalphitani Ducis filius ex Præposito S. Ioannis de Celano electus est Ansanensis Episcopus die 12. Iunij 1556. Sedit sub nomine tantum electi plus minus annis quatuór, & ad Tropeiensem translatus est anno 1560. die 16. Ianuarij, de quo ibi.

1. LEONARDVS de Marinis Ianuensis Ord. Præd. genere & virtute inclytus ex Episcopo Laodicensi, factus est Ansanensis Episcopus die 16. Ianuarij 1560. possessionem iniit, ciuitatem ingressus 7. Id. Aprilis eiusdẽ anni: sed cum incidisset in eã rerum difficultatẽ, quæ suos antecessores Teatinos Archiepiscopos longo temporis spatio diuexauerat, fecisseque satis, vt tandem iurgia iugularẽtur, & lites, in cassum tamen vilis sibi est laborasse. Romæ post annum cum dimidio sui labbatis ad Pium Pontificem reuersus, vt tãdem sua auctoritate litibus finem daret. Igitur Pius piæ Leonardi petitioni annuens, Ecclesiam Ansanensem Archiepiscopali titulo condecorauit, primúmque Archipræsulem Leonardum declarauit die 26. Febr. 1562. qui cum gaudio & pace Ansanum reuerticur, profusáque omniũ lætitia susceptus, pacem laureatam ad Concilium Tridentinum profecturus reliquit; post cuius celebrationem tertiò Ansanẽsem Ecclesiam inuisit, ac saluberrimis decretis ad normam Concilij consolidauit. Sex annis hanc Ecclesiam, tum Episcopus, tum Archiepiscopus eximiè administrauit, translatusque est ad Albensem in Insubria. Sedẽ die 7. Octob. 1566. Romæ decessit 1573. Id. Martij, iacet in Ecclesia S. Mariæ super Mineruam, de quo plura, ac scitu dignissima scripsimus in Albensium Episcoporum Catalogo, vbi in eius honorem Tridenti cusum toreuma incisum retulimus; quod hic in gratiam Ansanensium iterum exhibere licuit, vt genuina Leonardi primi eorum Archiepiscopi effigie recreari valeant, qui maximum Ansanensi eorum ciuitati decorem attulit & ornamentum.

1. HECTOR è nobiliſſima & antiquiſſima gente Piſcicella Neapolitanus ex Regni Vicecancellario, ac penè capularis ſenex à Philippo II. Rege Hiſpaniarum deſignatus eligitur à Pio V. Anſanenſis Archiepiſcopus die 13. Octobris 1568. conſecratus ciuitatem ingreditur 5. Kal. Maias anni ſequentis, honorificè ſuſceptus, comitantibus Venerabilem Senem Archiepiſcopo Acheruntino, Grauinę, ac Traiecti Ducibus cum Ioanne Auolos viris clariſſimis: poſt paucos menſes mortalitatem exuit 9. Kal. Octob. eiuſdem an. 1569. octuagenario maior, humatur in Cathedrali eius cadauer cum exteris Præſulibus ab antiquo in nouo ante aram Beatiſſimæ Virginis Mariæ reconditum eſt à Paulo Taſſo ſucceſſore.

3. Fr. ANTONIVS à S. Michaele Hiſpanus Ord. Minorum ſtrictioris obſeruantiæ antea Epiſcopus Montis Marrani ad hanc Sedem translatus die 20. Octob. 1570. Huc appulit prid. non. Martij 1571. Primum lapidē iecit idis D. Bartholomæi 6. Id. Iulij 1571. Munus conſecrationis impendit Vincentio Marino Epiſcopo Albenſi, aſſiſtentibus Ortonenſi, ac Valuenſi Epiſcopis Id. Martij 1573. Dominica die Palmarum. Huius meminit Paulus Paruta hiſt. Venet. p. 2. lib. 3. quē à Gregorio XIII. delegatum fuiſſe ad Hiſpaniarum Regem narrat, vt fœdus aduerſus Turcas inſtauraretur: regreſſus ad ſuam Eccleſiam, reliquum vitæ ſuæ tempus in bene populum ſibi creditum regendo conſumpſit, ac piè vt vixerat, diem ſuum clauſit extremū Kal. Nouembris 1578. iacet in Aede Cathedrali, cuius inſignia quinque virentes oliuæ ſuper montes poſitæ in parma aurea erant.

4. MARIVM deinde Bolognium Caiacēſem virum nobilem omni laude dignißimū euexere ad Sedem die 3. Iulij 1579. poſſeſſionem adeptus corporalem 17. Kal. Martij 1580. Primum lapidem benedixit Eccleſiæ Sāctæ Mariæ de Angelis apud Saccarios, tranſlatus deinde eſt ad Crotonenſem, mox Salernitanus euaſit Archiepiſcopus, cui dedicat opus de peſte Sebaſtianus Tranſius.

5. PAVLVS Taſſius Neapolitanus I. V. D. Protonotarius Apoſtolicus, vir doctus & probus Bolognino ſucceſſit die 17. Octobris 1588. ſolemni pompa excipitur 12. Kal. Apr. 1589. Sequenti verò 4. Kal. Apr. iecit primū lapidem benedictum nouę Eccleſiæ fundandę titulo S. Mariæ de Sanitate. Sequēti an. 1590. 4. Kal. Apr. in Aede S. Mariæ de Ponte conſecrauit in Epiſcopum Calcedoneuſem Sebaſtianum Rinaldum Anſanenſem Theologum, virum clariſſimum, aſſiſtentibus Epiſcopis

pis Triuentino & Guardienſi. Nolam Cathedralis Eccleſiæ maximam ante annum milleſimum conflatam, caſu fractam iterumque conflatam ſacrauit 10. Kal. Sextilis 1604. Eius cum laude meminit Dauid Romeus in dedicatoria vitæ S. Candidæ ad Franciſcum Carrafam, & doctus Antonius Caracciolus in monumentis Eccleſiæ Neapolitanæ non ſemel Pauli laudes commemorat. Præfuit huic Eccleſiæ cum laude prudentiæ annis 18. Fatoque functus eſt 4. Non. Septemb. 1607. in tumulo conditus Cathedralis, quem viuens ſibi, & ſucceſſoribus ſuis erexerat, in quo oſſa anteceſſorum ſuorum religioſiſſimè ſepelierat. Geſtabat gentilitia familiæ ſuæ ſtemmata, arborem ſcilicet Taxi cum inuoluto ſerpente ad truncum cum duabus rotis hinc inde truncum exornantibus.

A

6. Fr. LAVRENTIVS Galatina Ord. Minorum de Obſeruantia Epiſcopus Mineruinenſis ad hanc Eccleſiam translatus die 27. Ianuarij 1609. Sedit ann. 8. iterumque illum transtulit Paulus Quintus ad Puteolanam anno 1618.

7. Fr. FRANCISCVS Romerius Hiſpanus Ord. Carmelitarum alumnus, patria Matritenſis adlectus eſt Archiepiſcopus die 14. Maij ann. 1618. translatus deinde ad Vigletheuſem in Inſubria Epiſcopatum die 10. Ianuarij 1621. Obijt ibidem 4. Februar. 1647.

8. ANDREAS Geruaſius ſucceſſit Romerio die 24. Ianuarij 1622.

ITA-

ITALIA SACRA

FERD. VGHELLI

Abbatis Ordinis Ciſtercienſis.

PROVINCIA XV.

ſiue,

HIRPINORVM,

Quam hodie Principatum vlteriorem vocant, vbi Compſana Metropolis cum ſuis ſuffraganeis deſcribitur.

INTER Samnites populos omnium vltimi clarueruṫ Hirpini, quorum fuit tanta belli gloria, vt ſeparatim à Samnitibus quaſi ab eorum corpore eſſent auulſi nominarentur. A Lupo Coloniæ ductore nomen acceperunt, Hirpium quidem, Samnites Lupum appellarunt. Hinc extremus verſus Lucaniam Apuliamque Hirpinorum vrbeis paſſim Liuius Samnitibus attribuit, quarum caput Compſa. Hirpinorum fines ita deſcribit Cluuerius: ab Occaſu, qua Campani erant conterminii montium iugum quod finiſtrum Sabati fluminis ripam proſequitur vltra fontem amnis, lineam à Sarni vſque fontem: inde à Meridie, qua Picentinis iungebatur, lineã aliam ad Silarum amnem & oppidum Valueno ductam; inde ipſum Silarũ, & à fonte eius lineam ad Aufridum flumen, & oppidum Montis Viridis ductã: hinc ipsũ flumẽ, & à flumine incuruam ad Calorem vſq; amnem prope Beneuentum; qua includuntur Cędogna, & S. Agatha. Hodie Hirpinorum regio in prouincia vlterioris Principatus concluditur. Sedes Epiſcopales in vlteriori Principatu tredecim olim cenſebantur, ſed ex his quinque vtpote ſuffraganeæ Beneuẽtanæ Metropolis in ea prouincia deſcriptæ fuerunt, nempe S. Agathæ Gothorum, Auellinen. & Frequentin. Montis Marrani & Vulturarien. Sarnenſis ſuffragatur Salernitano: de quibus

suis in locis agemus: reliquæ sunt Compsanus Archiepiscopatus cum sex sibi subiectis Ecclesijs S. Angeli de Lombardis, Bisacien. Laquedonien. Montis Viridis, Muranen. & Satrianen. nam Belsiensis Episcopatus qui in

prouinciali Romano recensetur sub hac Metropoli nullam reperio mentionem. Igitur in hac nostra decimaquinta Prouincia de sola Compsana Metropoli cum sex his Episcopatibus agemus.

COM-

COMPSANA METROPOLIS.

Cui ſuffraganei ſunt

Epiſcopatus
- S. Angeli de Lombardis;
- Biſacienſis,
- Laquedonenſis,
- Montis Viridis,
- Muranenſis,
- Satrianenſis.

COMPSA antiquiſſima Hirpinorum ciuitas ad Aufidium amnem haud procul fontibus eius ſituata eſt, quam hodie Prouinciæ vlterioris Principatus Metropolim ſtatuerunt. Hanc Plinius in ſecunda Italiæ regione in Hirpinis commemorat cum Liuio & Velleio. Ptolomæus in Lucaniam reiecit. Eius primogeniam originem hactenus nullus ſcriptorum retexuit; ex iiſdem tamen veteribus, auctoribus antiquiſſimam fuiſſe conſtat, cum anno ab vrbe condita CCCCLXXIX. ante Chriſtum natum CCLXXIII. ibidem colonia ducta eſt: *At Coſſam*, inquit, Velleius, *& Paſtum abhinc annos ferè CCC. Fabio Dictatore, & Claudio Cæcina Coſi.* Liuius *Coloniæ ductæ ſunt Poſidonia, & Coſſa.* Sigonius in Liuium pro *Coſſa*, ex antiquis exemplaribus *Compſam* legit, & *Compſanos*, quorum illibata fides priſcis Romanis ſemper in pretio fuit; Hic Milonem cuius meminit Tullius, ictu lapidis occubuiſſe narrat Velleius. Incepto pari ſimilis fortuna Milonis fuit, qui Compſam in Hirpinis oppugnans cinctuſque tum P. Clodio, tum patriæ, quam armis petebat pœnas dedit, vir, inquiens, & vltra ſortem temerarius. Denique Compſa ex iis Colonijs vna fuit, quæ pro Romanis contra Annibalem arma ſumpſere. Poſt declinationem Romani Imperij, diuerſis Dominis bellica præda ceſſit, donec Neapolitanorum Regnum ditio fieret, à quibus diuerſis Dynaſtis in feudum attributa eſt. Anno ſal. 980. vt Leo Oſtienſis ſcribit lib. 2. cap. 11. ingens terræmotus Compſam propè mediam euertit, eiuſque Epiſcopum cum plurimis alijs occidit. Hoc tempore pene deſolata eſt, infrequenſque ob inſalubrem aërem habitatoribus, quæ olim cum finitimarum vrbium potentia concurrere potuit. Conſtat, idque ſatis firma coniectura iam inde à Sanctorum Apoſtolorum prædicatione Chriſtianis ſacris Compſam fuiſſe initiatam, vtpote Romæ propinquam. Eiuſdem antiqua Eccleſia eſt, atque Metropolitana dignitas vetuſta inter recentiores. Eius Prouincia vlteriorem Principatum complectitur, ſex habet Epiſcopatus ſuffraganeos, Muranum ſcilicet, Mons Viridis, Laquedonenſem, Biſaciarum, Sancti Angeli de Lombardis, & Satrianum; nam quod in antiquis Prouincialibus legitur de Epiſcopatu Bolſinenſi mendo non caret, nihil enim de eo alibi vſque legimus, ac ne in ipſis quidem tabulis Metropoleos Compſanæ. Primi eius ciuitatis Epiſcopi nomen intercidit, ſiue ſcriptorum inopia, ſiue, iniuria temporum, quæ vetuſta debellauit monumenta. A quo verò ex Romanis Pontificibus Compſa dignitatem acceperit Metropoliticam, incompertum mihi eſt. Crediderim tamen eam accepiſſe, vel ab Alexandro II. vel à ſucceſſore Gregorio VII. namque anno 1051

ſub Leone IX. Epiſcopus Compſanus ſuffraganeus erat Salernitani Archiepiſcopi, vt ex priuilegio Leonis liquet, ſub Gregorio VII. Leo Archiepiſcopus Compſanus vixit. Sub Primate verò Salernitano recenſetur ab Vrbano II. anno 1099. in priuilegio Salernitanæ Eccleſiæ conceſſo, vt ſuo loco melius enarrauimus. Primus Compſæ Archiepiſcopus, cuius memoria perennauit ad poſteros, Leo eſt, qui ſub Gregorio VII. Pontifice vixit, ab hac tempeſtate vſque ad hæc noſtra tempora, ferè continuatam ſeriem habemus, ſatis tamen ieiunam, quam ex variis monumentis noſtra expiſcata eſt induſtria, ſurdis ſæpè auribus canimus, illorum, ad quos ſpectat, implorantes opem, diligentiamque. Cæterum Metropolitana Baſilica eſt titulo Deiparæ Virginis Aſſumptæ, ſacris veſtibus, argenteis vaſis, ac ſuppellectili ad ſacrorum vſum accommodata, ſatiſque inſtructa, & ornata. Hic requieſcit corpus S. Herberti Archiepiſcopi marmoreo tumulo incluſum, & præclariſſimo decori habetur, eius natalis dies 20. Auguſti magna finitimorum populorum frequentia colitur, indulgentijs Pontificum priuilegio eò accedentibus conceſſis. Tribus dignitatibus gaudet, Archidiaconatus ſcilicet, Cantoratus, & Primiceriatus, ibidemque octo Canonici, Presbyteri aliquot, alijque minorum gentium Clerici diuinum opus perurgent. Intra Ciuitatis Mœnia quinquaginta ſupra centum fidelium capita recenſentur, in ea nulla Eccleſia Parochialis præter Cathedralem, nullum Religioſorum Cœnobium, aut Monialium extat. Diœceſis per 40. miliaria extenditur, continet oppida ſeu terras 24. inter quæ S. Mennæ, vbi Archiepiſcopus reſidere ſolet, tanquam nobiliori in loco. Ibi eſt Seminarium Clericorum ad normam Cõcilij Tridentini, & domus Epiſcopalis. Menſæ Archiepiſcopalis annuus cenſus eſt aureorum ſerè 3500. qui colliguntur ex Caſtris Sancti Andreæ, & S. Mennæ in temporalibus & ſpiritualibus Archiepiſcopo obnoxijs, atque ex alijs eiuſdem Eccleſiæ prouentibus, taxatur in libris Cameræ Apoſt. ad floren. 200. Porrò Præſules huius Eccleſiæ, quorum memoria extat, ſequentes ſunt.

1. PETRVS poſt plures alios, quorum memoria excidit, erat Compſanus Epiſcopus, quem ſolo nomine agnoſcebam; verum Compſæ ſedisſe hoc anno 967. me docuit veruſtum documentum Pandulphi Principis Compſæ & Rapollæ Domini & magiſtri, qui nudis pedibus incedens ad Altare Eccleſiæ Monaſterij S. Michaelis de monte Vulterano, obtulit ſe Deo per vnum crinem de capillis ſuis, & villam Monticuli cum hominibus, & pertinentijs ſuis prædicto Monaſterio, & Benedicto Abbati: quam donationem Compſæ coram Petro Epiſcopo confirmauit, eique firmandam tradidit. Accipe tabulas Pandulphi donatoris nobiles, ex authentico exſcriptas.

In nomine Domini Ieſu Chriſti Filij Dei viui.

Anno nono Principatus noſtri.

EGo Pandulphus Princeps de Confia, & de Rapolla Magiſter, & Dominator totius Terræ de Principatu, per iſtud ſcriptum declarare facimus, quoniam de vltimo die Principatus noſtri cogitare cognoui verum eſſe, quod nullus homo poteſt participare de Regno Dei, de miſericordia, & beatitudine Filij eius, qui non facit miſericordiam pauperibus, ſicut dicit ipſe in Euangelio. Quod non feciſtis vni de minimis meis, nec mihi feciſtis. Hæc igitur conſiderans, & adducens in memoriam illud, quod dicit, Honora Dominum de tua ſubſtantia, poſui in corde meo, in mente mea, & in bona voluntate mea pro ſalute animæ meæ & parentum meorum, & pro remiſſione omnium peccatorum dare villam de Monticulo Deo, & Monaſterio Sancti Michaelis de monte Vulterano, in quo eſt venerandus Abbas Benedictus cum quinquaginta Monachis, qui pro amore Dei dimiſerunt omnia ſua, & viuunt ſicuti pauperes in illo ſancto loco; & talia in mente mea ſemper reuoluens iui ad ſupradictum ſanctum Monaſterium cũ Iudice Vrſone de ciuitate Confiæ, & cum Ioanne Caſtaldo, & Strategò de ipſa villa de Monticulo, & cum alijs ſocijs meis, & rogaui dictum Venerandum Abbatem, & omnes fratres ſuos, vt reciperent me, & parentes meos ad orationem ſuam, & rogarent Deum, vt faciat nobis miſericordiam, & dimittat nobis omnia peccata noſtra per ſuam orationem, & ſtatim Dominus Abbas congregauit omnes fratres intus in Eccleſia S. Michaelis, & ſtantes coram Altare receperunt me ad ſuam orationem, & ſcripſerunt nomen meum, & omnium parentum meorum in libro, & ſic in eadem hora ego diſcalceaui pedes meos, & ad ſanctum Altare aſcendi, & per vnum crinem de capillis meis obtuli me Domino, Monaſterio villam de Monticulo cum omnibus pertinentijs ſuis liberam ab omni ſeruitio, quæ fuit de patre meo, & de matre mea, & ego habebam eam

de

de patrimonio; & ſic ego pacem cum Domino Abbate, & cum omnibus fratribus, & rogaui Dominum Abbatem, vt veniret ad Conſiam & acciperet in præſentia Domini Petri venerabilis Epiſcopi ipſius Ciuitatis, & multorum, qui [illegible] erant, cognoui, quod feceram in Monaſterio, & dixi Domino Abbati, vt faceret de villa Monticuli quicquid vellet ſicut dominus, & feci iurare homines Monticuli, vt facerent præceptum Abbatis, & eſſent homines Monaſterij in omni tempore, & vt nunquam ego, vel mei hæredes de iſta oblatione contrarietatem aliquam faciamus Monaſterio, & in aliquam angustiam Abbatē, & Monachos mittamus, & vt iſta donatio firma ſemper, & ſtabilis maneat, præcepimus magiſtro Bonifacio, qui erat Notarius meus, vt aliud priuilegium inde faceret, & rogauimus Dominum Epiſcopum Petrum, quatenus per vinculum excommunicationis nos, & noſtros hæredes conſtringeret, vt nunquam præſumamus aliud priuilegium facere. Quod ſi fecerimus, vinculo anathematis conſtringamur, & oblatio non minùs ſit firma. Vndè ad maiorem cautelam præſens priuilegium per manus magiſtri Bonifacij ſcriptum propria manu ſignauimus, & etiam Dominum Epiſcopum rogauimus, vt ſua manu ſe ſignaret. Iſtud priuilegium ſcripſi Ego Magiſter Bonifacius Notarius Domini Principis Pandulphi, ſicut ipſe præcepit. Ego Petrus Dei gratia Conſanus Epiſcopus excommunico, anathematizo omnes homines, qui hanc oblationem voluerint infringere, & contra hoc priuilegium facere, vt ſeparati à corpore, & Sanguine Ieſu Chriſti Domini Noſtri, niſi reſipiſcentes Deo, & Eccleſiæ ſatisfecerint. Fiat, fiat. *Amen.*

† *Ego Pandulphus Princeps de Conſia propria manu ſignum Crucis feci pro confirmatione de oblatione, &c.*

† *Ego Petrus Dei gratia Epiſcopus Conſanus teſtis ſum.*

† *Ego Vrſo Iudex de ciuitate Conſia me ſubſcripſi.*

† *Ego Leo dominator de Petra Columba, & Iudex de Conſia ſignum Crucis feci.*

† *Ego Petrus Archipresbyter de Conſia feci ſignum Crucis.*

† *Ego Ioannes Caſtaldus Stratigo de Mōticello teſtis ſum.*

† *Ego Manſellus miles de Monticulo ſignum Crucis feci.*

Datum in ciuitate Conſia Anno Incarnationis Ieſu Chriſti 967. menſ. Maij, Indict. 10.

Cæterum quo anno, ſeu cœperit, ſeu deſierit ſedere Petrus, non lego, ni forte ille fuerit Epiſcopus Compſæ, qui anno Domini 981. ex terræmotus immani concuſſione obrutus cum pleriſq; Compſanis ciuibus occubuit, vt

A Leo Oſtienſis narrat lib. 2. cap. 11. *Ante hoc ferè biennium ingens terræmotus factus eſt*, &c. *Compſanam ciuitatem propè mediam euertit, eiuſque Epiſcopus cum plurimis alijs occidit.* Ramuldus Salernitanus in Chronic. id accidiſſe refert ad annum 900. Ab hoc anno vſque ad 1087. non inuenio quis Epiſcopus ſederit poſt Petrum, vel ipſum, qui ex terræmotu deſijt eſſe.

B

1. LEO Archiepiſcopus Compſanus florebat anno 1087. ex hiſtoria translationis S. Nicolai auctore Ioanne Diac. Barenſi, cuius meminit bon. mem. antiquarum rerum perſcrutator amicus noſter Antonius Beatillus in Hiſt. S. Nicolai Myrenſis lib. 6.

C

2. GREGORIVS poſt Leonem videtur iniſſe Archiepiſcopatum, ſedebat quippe anno 1103. ex monumentis Compſani tabularij, quo Canonicis ſuis dono dedit Eccleſiam S. Martini de Silere in Calabretti ditione, fuitque Eccleſiaſticæ immunitatis vindex acerrimus, ac fortaſſis ille Compſanus Archiepiſcopus, qui ſub Paſchale II. Vaſtallenſi Concilio interfuit, cuius meminit Pandulphus Piſanus, ex eo Baronius ad hunc annum.

D

3. R. Compſanus Archiepiſcopus initiali nominis litera R. tantùm notus in Calixti II. Papæ diplomate ad Eccleſiam Salernitanam conſcripto, quibus ſignificabat ſe exoratum ab R. Compſano Archiepiſcopo, nec non ab Itta Compſæ Comitiſſa nepote ſua, vt nouæ Cathedrali, aliqua dignaretur ſpiritualia concedere dona, quibus allicerentur homines ad eam venerandam Eccleſiam, conceſſiſſe omnibus, qui in ea Eccleſia ſepelirentur expiationem à peccatis. Calixti diploma, ſeu breues literas recitat Io. Baptiſta Prignanus Salernitanus in deſcriptione Balbanæ familiæ, quas ego in medium adduco, tametſi corruptæ fortaſſe videantur, ad familiam illuſtrandam.

Calixtus Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, Fideli Eccleſiæ Salernitanæ ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Quoniam Compſanæ

pſanæ Eccleſiæ deſolationem antiquo tempore factam audiuimus, & ex parte cognouimus à nobis, rogati à dilecto filio noſtro R. eiuſdem Eccleſiæ Venerabili Archiepiſcopo, nec non à Stimma (Ittam vocat Ammiratus Compſæ Comitiſſam) nepote noſtra Balbani Comitiſſa eiuſdem terræ Domina fuimus, & intereſſe negotijs imminẽtibus nequimus. Idcircò ad eiuſdem Eccleſiæ dignitatem, abſolutionem omnium peccatorum, Apoſtolorum Petri & Pauli, & noſtra auctoritate facimus omnibus Chriſtianis, qui confeſſi fuerint, & ibi ſepeliri ſe fecerint. *Datum Laterani 3. Id. Aprilis.*

Sed quid ſibi velint literæ iſtæ, vel quis ſit earum germanus ſenſus, longè à puritate Apoſtolicarum literarum conſcriptæ iudicent alij.

4. S. HERBERTVS diu Compſanam Eccleſiam rexit, & miraculis glorioſus obdormiuit in Domino poſt annum 1180. ſepultuſque fuit in marmorea tumba in Cathedrali, cuius venerabile corpus nuper repertum magna veneratione colitur die 20. Auguſti, eius meminit Ferrarius in Catalogo Sanctorum, qui in Martyrologio non ſunt, illum ex incolarum traditione Hirpinum fuiſſe refert. Ioannes Pitſeus de ſcriptoribus Angliæ quendam Sanctum Herbertum Anglicum Archiepiſcopum Cuſentinum profert in medium; ſed eo ipſo anno 1185. quo Præſulatum ille acceperat, ait ex terræmotus violentia illum abſorptum fuiſſe. *Herebertus*, inquit, *Horeſchamus natione Anglus, patria Mercius, vir pius, & eruditus, in Italiam profectus, factus eſt Archiepiſcopus Cuſentinus in Apulia. Hunc ferunt, quædam ingenij ſui literaria monumenta poſteris reliquiſſe, vel relinquere voluiſſe, & ea iam in lucem emiſiſſe; ſed una cum auctore perierunt omnia. Nam eo ipſo anno, quo Præſulatum accepit, & ſuam Archiepiſcopalem Cathedram conſcendit, ipſe cum domo ſua, imò verò cum tota ſirè Ciuitate debiſcente terra, abſorptus eſt: fuit ille annus à Natiuitate Chriſti 1185.* Sed longè Pitſeũ aberraſſe crediderim ac ſurſum, deorſumque confudiſſe, quæ de Herberto ſcripſit: ſiquidem Coſentia vrbs Archiepiſcopalis eſt Calabriæ, non Apuliæ, Archiepiſcopus ille Coſentinus, qui ex terræmotu occubuit, Ruſus vocabatur, non Herebertus, vt Anonymus Caſſinenſis habet apud Caraccioli Chronic. *Anno*, inquit, 1184. *Nono Kalend. Iunij Terræmotus adeò magnus, & terribilis fuit per totam Calabriam in valle de Grati, & valle de ſinu Eccleſia omnem, & omnia ædificia murorum corruerunt, & Ruſus Cuſentinus Archiepiſcopus, & multi alij ſub murorum præcipitio ſuffocati ſunt.* Hæc ille. Ruſo Cuſentino Archiepiſcopo ſucceſſit Petrus eodem anno 1184. Concilio Lateranenſi interfuerat Ruſus anno 1179. in quo aſſederat Herebertus Compſanus Archipreſul cum ſuis ſuffraganeis, vt Ioannes Picardus in notas ad Guillelmi Neubrigenſis Hiſtoriam narrat; quamobrem Herbertus Compſanæ Eccleſiæ fuit longo tempore Archiepiſcopus, Anglus natione, ſanctitate & gloria miraculorum illuſtris, cuius acta perierunt, cuius tamen memoria habetur in monumentis Compſanæ Eccleſiæ ab anno 1138. ad annum vſque 1180. fortaſſe eo anno, vel paulo poſt in pace quieuit, habuitque ſucceſſorem Geruaſium, vt mox dicemus. Anno 1138. *Herbertus*, habet Compſana memoria, *nunc ſanctus, miraculis clarus, acceſſit ad Regem Sicilia, & recuperauit Eccleſiam Sanctæ Mariæ de Auletta, cuius iuribus fuit, obtinuitque à Roberto Comite Loretelli & Cuperſani, ac Domino ciuitatis Lauelli pro animalibus Eccleſiæ Compſanæ ius aquandi, & paſculandi in territorio Lauelli in perpetuum pro animabus Rogerij & Guillelmi Regum, & Aluciæ Reginæ, & poſt laudabilia, virtutum opera ornata, in tumba lapidea in ſua mœnia Compſana, quam rexerat Eccleſiam in Domino, magna cum populi deuotione quieuit.*

5. GERVASIVS, cuius memoria ſolã eiuſdem facultatis conceſſæ anno 1184. Rogerio de Lauano, vt poſſet conſtruere Eccleſiam Sanctæ Mariæ, omniumque Sanctorum ſub annuo cenſu quinque lib. ceræ perpetuò Eccleſiæ Compſanæ ſoluendarum, ad nos emanauit, reliqua eius Acta & annus obitus ignorantur.

6. PANTALEO fuit Archiepiſcopus anno 1200. ex tabulis, quæ docent illum eodem anno ab Innocentio III. confirmationem ſuæ Diœceſis obtinuiſſe, priuilegium non vidi, in regeſtris Vatic. tamen literam offendi ad ipſum ſcriptam 9. Kal. Decembris anno Pontificatus 5. num. 25. qua tempeſtate Eccleſiam S. Veneris dono accepit à Tracirio Domino montis Viridis, ac Magalda eius vxore, exceſſit ſub Honorio III. ac diu Eccleſia hæc vacua fuit, vt teſtatur idem Honorius in literis ad Federicum II. Imper. ſcriptis de electione Andreæ ſucceſſoris.

7. ANDREAS Prior Eccleſiæ S. Mariæ Nouæ de Vrbe tunc Canonicorum Regularium, ad Archiepiſcopatum Compſanum electus eſt ab Honorio III. anno 1225. de cuius promotione extat vt diximus teſtimonium Honorij ad Federicum in literis Dat. Reate 7. Kalend. Decemb. anno 10. in regeſt. Vatic. ep. 55. fol. 87. quas retulimus in primo noſtro tomo in Epiſcopis Auerſanis. Hic etiam confirmationem habuit Eccleſiæ Sanctæ Veneris ab Henrico de Caproſia Domino Rapollæ, & Citeræ, ac Barone Balbani, quam extare dicunt in Epiſcopij tabulario. Cæterã huius Andreæ acta incognita.

8. NICOLAVM Bonifacij, vel de Bonifacijs nobilem Canonicum Neapolitanum Innocentius IV. Compſanum creauit Archiepiſcopum anno 1254. vt ex reg. Vatic. ep. 648. fol. 90. ann. pontif. 11. Datum Later. 8. Kal. Martij. Obiiſſe creditur anno 1273.

9. M. AN-

9. M. ANDREAS de Alberto Compſanus electus Gregorij X. temporibus 1274. memoratur in epiſtola eiuſdem Pontificis ad Capuanum Archiepiſcopum Lugduni 15. Kal. Septemb. anno pontif. 3. eidem committendo, vt ſi illum canonicè electum inuenerit, Apoſtolica auctoritate confirmet. ep. eſt in reg. Vatic. num. 27. fol. 136. Andreæ meminit Appendix Chronic. Andreæ Danduli an. 1277. quo anno videtur exceſſiſſe iam confirmatus.

10. STEPHANVS de Otinigo Monachus Monaſterij de Vidolbono Ordinis Ciſtercienſis Mediolanenſis Diœceſis, magnæ exiſtimationis vir, à Capitulo in demortui Archiepiſcopi locum concordibus ſuffragijs electus eſt Compſanus Archiepiſcopus anno 1278. vel ſequentis initio, qui cum gratias egiſſet, onus ſubire noluit, & electioni de ſe factæ in manibus Nicolai III. liberè nuncium remiſit ex regeſt. Vatic. ep. 122. fol. 176.

11. Fr. LAVRENTIVS Blundi Tudertinus Ord. Prædic. Sacræ Theologiæ inſignis Laureatus, ob egregiam virtutem à Nicolao III. cedente Stephano, Compſanus Archiepiſcopus inauguratus eſt anno 1289. Id. Iunij Pallium accepit à Iacobo Diacon. Card. Sanctæ Mariæ in Coſmedin, vt in epiſt. 127. fol. 176. ann. 2. Nicolai regeſt. Vatic. cuius initium, *In ſuperna dignitatis*, &c. Præfuit omnibus charus, & bene viſus plus minus annis 4. eo verò defuncto, à Compſanis Canonicis duo fuerunt electi Matthæus Protonobiliſſimus inſignis doctor, & Apoſtolicus Cappellanus, atque religioſus vir frater Petrus Ordinis Minorum, qui liberè electioni ceſſerunt: tunc à Pontifice, Laurentio ſubrogatus eſt, qui ſequitur.

12. ADENVLPHVS Archiepiſcopus Brundiſinus ad hanc Compſanam Sedem translatus eſt à Bonifacio VIII. anno 1296. Kalend. Octob. ann. 2. cuius translationis diploma legi in ep. 398. fol. 92. regeſt. Vatic. ſedit ann. 4. & translatus item eſt ad Beneuentanam Eccleſiam ab eodem Pontifice anno 1300.

13. Fr. CONSILIVS Gattus Viterbienſis nobili familia natus, ex Ord. Præd. olim Martini IV. Cappellanus, & Pœnitentiarius, deinde Archiepiſcopus Arborenſis in Sardinia. Hic vbi paucos menſes, aut vnum fortaſſe annum ſediſſet in ea Eccleſia Arborenſi, euectus eſt ad hanc Compſanam anno 1300. 7. Kal. Febr. In patria è vita diſceſſit 1308. iacet in Eccleſia S. Mariæ ad Gradus, vbi hac religionis primùm ſumpſerat, hoc habet epitaphium in ſaxea tumba.

Frater Conſilius Gattus Viterbienſis Ord. Præd. Martini IV. Cappellanus, & Pœnitentiarius, Archiepiſcopus Arborenſis, & Conſenſis, ac Sacelli Sancti Pauli in Conuentu fundator. hic iacet anno M. CCCVIII.

14. LEO de Monticulo Compſanus Canonicus, poſt mortem Conſilij à Saniori parte Capituli electus eſt Archiepiſcopus, cum alia pars Franciſcum Epiſcopum Caietanum, delegiſſet, dum in Romana Curia inter ſe diſceptarent, tandem poſt multorum annorum ſpatium Ioannes XXIII. Compſanæ inſulæ Leoni detulit honorem 3. Kalend. Martij 1327. pontificatus ſui anno 11. conſecratus in Curia à Bertrando Epiſcopo Card. Tuſculano. Hic cum eſſet ingentis animi vir, & Eccleſiaſticę iuriſdictionis acerrimus defenſor, inter alios diris deuouit Rogerium Oliueti Baronem Vaſſallagia, vt vocant, Eccleſiæ S. Mariæ de foris occupantem, compulitque ad ſatisfactionem anno 1332. Vixit ſumma nominis ſui fama ad annum vſque 1334. quo extrema clauſit, ſepultuſque eſt in ſua Cathedrali.

15. PETRVS ex Archidiacono ſucceſſit Leoni electus à Capitulo, & confirmatus ab Ioanne XXII. 3. Kal. Nou. 1334. Interfuit dedicationi Eccleſiæ S. Clarę de Neapoli, vt proloquitur ibidem exarata inſcriptio. Conflari fecit campanas maximas Compſanæ Eccleſiæ. Obiit anno 1346.

16. LAVRENTIVS ex Epiſcopo S. Angeli Lombardorum à Clemente VI. ſubuectus eſt ad Compſanam Sacerdotium anno 1346. 3. Id. Decembris ex reg. Vatic. mortem obijt anno 1351.

17. PHILIPPVS olim Archiepiſcopus Thebanus, tunc Ydruntinus ad hanc Eccleſiam translatus eſt ab eodem Clemente VI. anno 1351. 15. Kal. Iulij, vt ex reg. Vat. lib. 1. epiſt. 66. fol. 42. ann. 10. pontif. Clementis creditur obiiſſe anno 1359.

18. BARTHOLOMÆVS ſucceſſit Philippo an. 1359. quo, die 2. Iunij ſolitum ſeruitium ſacro Collegio ex lib. oblig. Innocentij VI. ſoluit an. 30. mortuus eſt ſedente Bonifacio IX.

iacet

iacet in Cathedrali tumuloque, quem ſibi viuens parauerat. Bartholomæum hunc notatum auaritia inuen o ex cupiditatis ardore ab Vrbano V. in Epiſtola ad Petrum Neapolitanum Archiepiſcopum, & Bernardum Sanctæ Sedis Nuncios, qua eis committit, vt inquirant qua verſutia, quaue falſitate populum ſibi commiſſum circumuenerit, aſſerendo facultatem obtinuiſſe ab Apoſtolica Sede, omnibus, qui in cœmeterio ſuæ Eccleſiæ ſepelirétur, quod à pœna & culpa abſoluerentur; quo cõmento notabilem pecuniæ ſummã, ac bona mobilia, ac immobilia à ſimplici populo extorſerat; commitẽs eiſdem vt detecta veritate, pecunias, ac bona loco tuto reponant contra infideles ſubſeruitura. Epiſtolæ exemplar è regeſt. exſcripſit bonæ memoriæ Iulius Card. Sãctorius, quod inter eius monumenta pene infinita apud hæredes ipſemet vidi, & reſcripſi in hunc modum.

Vrbanus Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei.

Venerabili Fratri Petro Archiepiſcopo Neapolitano & dilecto filio Bernardo de paterno Prep. Eccleſiæ de Peſculo Cuſtantio Valuen. Diœc. Apoſtolicæ Sedis Nuncio ſalutem & Apoſt. bened.

Grauis doloris nos pungit aculeus cum audimus quod fratres noſtri. Archiepiſcopi & Epiſcopi, qui ſunt ad animarum ſuarum curam, & regimen deputati, propriis quæſtibus intendentes, illas decipiunt, & in propriæ damnationis barathrum ſe demergũt. Nuper ſiquidem ad aud entiam noſtram fide digna relatione peruenit, quod . . . Archiepiſcopus Compſanen. ardore cupiditatis illecebroſo iamdiu aſſeruit & aſſerit ſimplici populo ſe gratiam à Sede Apoſtolica obtinere, quod omnes, qui ſepeliuntur in Cœmiterio ſuæ Eccleſiæ Compſaren. ob ſolutionis à pœna & culpa, vt eorum verbis vtamur, gratiam promerent; propter quod multi Chriſti fideles huiuſmodi mendacium pro veritate credentes, præſertim tempore mortalitatis quæ in illis partibus viguit, in dicto Cœmiterio ſunt ſepulti, & ex donationibus & eleemoſynis dum viuerent, ac legatis, & funeralibus eorumdem poſt ipſorum obitum multæ quantitates pecuniæ ad dictos Archiepiſcopum, & Eccleſiam peruenerunt. Nos igitur aduerſus eam exectabilem cupiditatem, & ſalſitatem nefariam ac ſaluti animarum eorumdem deceptorum ſimplicium de opportunis prouidere remedijs intendentes, vt decipientibus non proſit iniquitas & deceptis ſimplicitas nocta non reddatur, Diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta committimus & mandamus, quatenus vos, vel alter veſtrum vocatis dicto Archiepiſcopo, & aliis qui fuerint vocandi, de præmiſſis ſimpliciter, & de plano ſine ſtrepitu & figura judicij inquiratis diligentius veritatem, & illa, quæ ſuper eis inueneritis per manum publici tabellionis fideliter in ſcriptis redacta, veſtriſque ſigillis clauſa nobis deſtinare curetis; votiuas verò, huiu modi, & alias res & bona quæcunque, mobilia, & immobilia ab eiſdem defunctis, ſeu pro eis data, donata, ſeu legata nomine noſtro faciatis ſequeſtrari ſeu deponi in veritatem generalis paſſagij, quod dudum ad Terram Sanctam, & contra Infideles partium Orientis indiximus, ex quo vera indulgentia eiſdem animabus prouenient expendenda fideliter, prout duxerimus ordinandum. Contradictores, &c. Non obſtan. ſel. rec. Bonifacij Papæ VIII. prædeceſſoris noſtri, qua cauetur, ne aliquis extra ſuam Ciuitatem & Diœceſim niſi in certis exceptis caſibus, & in illis vltra vnam dietam à fine ſuæ Diœceſis ad Iudicium euocetur, & de duabus editis in Concilio generali, & alijs Conſtitutionibus Apoſtolicis contrarijs quibuſcunque, per quas præſentibus non expreſſas, vel totaliter non inſeras effectus earum impedi valeat, quodlibet vel differri, & de quibus quorumque totis tenoribus de verbo ad verbum ſpecialis & expreſſa mentio in noſtris literis ſit habenda, ſeu ſi alicui bus coniunctim, vel diuiſim à Sede Apoſtolica ſit indultum, quod extra vel vltra certa loca ad iudicium euocari, aut quod interdici, ſuſpendi, vel excommunicari non poſſint per literas Apoſtolicas non facientes plenã, & expreſſam, ac de verbo ad verbum de Indulto huiuſmodi & eorum ordinibus, nominibus, & locis propriis mentionem. *Datum Auenione xj. Kal. Ianuarij Anno ſecundo.*

19. MELLVS Prior Collegiatæ Eccleſiæ Sancti Ioannis de Mare Caietanæ Diœceſis hunc Archiepiſcopatum adeptus an. 1390. 17. Kal. Aprilis per obitum Bartholomæi memoratur in lib. oblig. Præl. ſub eodem Pontifice. Tunc temporis à Schiſmatico pontifice Clemente VII. quidam Nicolaus in hanc Compſanam Eccleſiã intruſus eſt: Mellus verò vario euentu ſedit plures annos, fuitque vna cum Leonardo de Aſineto egregio Iuriſconſulto Ladislai Regis in Regno Siciliæ Generali Vicario; Floruit etiam ſub Gregorio XII. Papa, qui illum anno 1412. ſuum Commiſſarium cum Nicolao Archiep ſcopatus Neapolitani adminiſtratore, & Epiſcopo Militenſi Franciſco, Neapolim adegit, vnicum hocce teſtimonium Melli habemus in regio regeſt. Ladislai Regis.

20. NICOLAVS vixit Martini V. temporibus, quo, anno 1421. die 13. Iunij translatus eſt ad Eccleſiam Roſſanenſem in Calabria, translationis meminit lib. Prouiſionum Prælatorum eiuſdem Pontificis.

21. GA-

21. GASPAR de Diano nobilis ciuis & Epiſcopus Teanenſis ad hanc Compſanam Eccleſiam tranſlatus eſt eodem anno 1422. ac die 13. Kal. Iunij anno 1431. erat Vebis in ſpiritualibus Eugenij IV. Vicarius, & Cleri reformator vna cum Daniele Epiſcopo Potentino. Hic egregiè Compſanam Cathedralem exornauit, ſacraque ſuppellectile locupletauit, deinde euaſit Neapolitanus Archiepiſcopus anno 1438. de quo vide ſupra in Archiepiſcopis Neapolitanis.

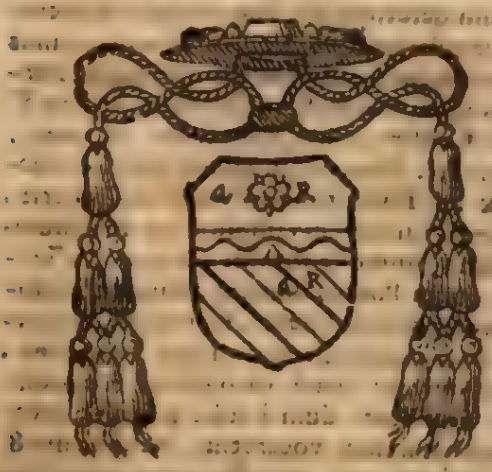

22. LATINVS Vrſinus Romanus adlectus Compſanenſis Archiepiſcopus die 6. Id. Martij ann. 1438. mox tranſlatus ad Tranenſem Eccleſiam, inde euaſit Barenſis, & S.R.E. Cardinalis, de quo alibi.

23. Fr. RAYMVNDVS de Strangulo Calaber, Monachus & Abbas S. Vitī Ordinis S. Baſilij factus eſt Epiſcopus Sanctæ Agathæ Gothorum à Martino V. inde tranſlatus ad Boianenſem Eccleſiam ab Eugenio IV. ab eodem anno 1439. die 1. Iulij Compſanum Archiepiſcopatum ſuſcepit, qui Florentino Concilio interfuit, Latinis, Græciſque literis verſatiſſimus, doctuſque Theologus magnam ſibi exiſtimationem peperit apud Concilij Patres, ſedit eximia nominis ſui fama annis 16. exceſſit anno 1455. in Cathedrali humatur.

24. IOANNES de Comitibus Romanus, Grati filius, genere illuſtri Romano natus, cum eſſet Apoſtolicus Subdiaconus à Calixto III. electus eſt Compſanus Archiepiſcopus, 26. Ianuarij 1456. poſſeſſionem adeptus illum adiuit. Hanc bene rexit Eccleſiam ann. 28. quem, virum magnæ exiſtimationis Roma in ſenectute purpuraſcentem vidit, Illum Sixtus IV. Presbyterum Cardinalem xit. S. Vitalis creauit anno 1483. 7. Kal. Ian. ſequenti anno ad fauorem Nicolai Grati ex ſorore nepotis Compſanam Eccleſiam dimiſit. Interfuit ſenex decrepitus Innocentij VIII. & Alexandri VI. electioni, ſub quo Romæ exceſſit anno 1493. 13. Kal. Nouemb. corpus eius tumulatum eſt in Monaſterio S. Mariæ de Araceli. Comitum familiæ nobiliſſimæ Genealogiam ſcripſit, ac publici iuris fecit bonæ mem. Felix Contelorius.

25. NICOLAVS Gratus de Comitibus Romanus, Ioannis Card. ex ſorore nepos Compſanus Archiepiſcopus declaratus eſt à Sixto IV. Kal. Octobris anno 1484. electus tantùm hanc rexit Eccleſiam ann. 10. & nondum conſecratus Romæ mortalitatem expleuit die 20. Septembris anno 1494. ſepultus in maiorum ſepulchro Eccleſiæ Aracœli cuius obitus diem commemorant Romana Diaria, tùm & Acta Conſiſtorialia.

26. FRANCISCVS de Comitibus Domicellus Romanus, Ioannis Card. nepos, filius Iacobi, & Eliſabeth Carrafæ, poſt exceſſum Nicolai, ab Alexandro VI. declaratus eſt Compſanus Archiepiſcopus anno 1494. die 6. Octobris, cuius domus Gallis prædata fuit die 3. Ianuarij anni ſequentis, dum illac pertranſiret Carolus VIII. Francorum Rex, Neapolitanum Regnum petiturus. Franciſcus adhuc electus, vix è militum manibus euaſit illæſus. Erat Franciſcus egregia indole, induſtria, pietate, ciuilium rerum peritia laudabilis, quibus virtutibus delectatus Leo X. illum Presb. Card. tit. S. Vitalis creauit anno 1517. Kal. Iunij, paucos poſt menſes, hoc eſt 11. Septembris eiuſdem anni Compſanæ Eccleſiæ nuncium remiſit; quam fere ſemper abſens ann. 23. adminiſtrauerat. Turegij Vellitrenen. Diœceſis exceſſit an. 1521. 3. Non. Iulij ibidem ſepultus. Hæredem ex teſtamento inſtituit Leonem X. Pontificem, cui commendauit Iacobum fratrem ſuum, Marium, & Eduardum ex Ioanne fratre prædefuncto nepotes, ac Octauium, Camillum, Martium, & Ioannem filios ſuos.

Leo
omnia incomparabili liberalitate
dono dedit, ac tradidit
Franciſci filijs.

27. CA-

27. CAMILLVS Ieſualdus Neapolitanus Loiſio III. Compſæ Comite, & Ioanna Sanſeuerina parentibus natus ex Protonotario Apoſtolico à Leone X. ad Compſanam Eccleſiam prouectus eſt anno 1517. die 11. Septembris. Præfuit an. 18. laudabili virtute, ac profectu eiuſdem Eccleſiæ, quam reſignauit an. 1535. die 14. Iunij, deinde à Paulo III. data eſt in adminiſtrationem Vincentio Cardinali Palmerio, qui illam poſt paucos dies ad fauorem Troiani ſequentis dimiſit.

28. TROIANVS Ieſualdus Neapolitanus Camilli nepos, Fabritij Compſæ Comitis III. & Sueuæ Caracciolæ filius ex reſignatione Card. Palmerij Compſanorum Pontifex fuit creatus à Paulo III. die 16. Iulij 1535. Obijt anno 1539. De Ieſualda gente legendus Scipio Ammiratus de nobilibus familijs Neapolitanis, vbi pauca de ijs Ieſualdis Præſulibus ſcribit.

29. NICOLAVS Card. de Sermoneta Compſanam Eccleſiam ſuſcepit adminiſtrandam die 8. Auguſt. 1539. qui cum ad Capuanam Eccleſiam fuiſſet translatus anno 1546. hanc liberam remiſit. De eo plura alibi diximus.

30. MARCELLVS Card. Creſcentius, olim Marſorum Epiſcopus ex dimiſſione Card. Caietani Compſanam Eccleſiam adminiſtrandam cepit anno 1546. 26. Aprilis. Verona defunctus eſt 1552. Kalend. Iunij facri Concilij Tridentini Legatus, corpus Romam relatum apud Baſilicam Liberianam honorificam ſepulturam accepit.

† †
†

31. Fr. AMBROSIVS Catharinus de Politis Senis in Etruria nobili genere natus Lancellotti nomen tulit, quod dum Florentiæ in Cœnobio S. Marci Prædicatorij Ordinis regeneraretur, in Ambroſium Catharinum in honorem S. Catharinæ, & B. Ambroſij Sanſedonij, quorum erat deuotiſſimus, commutauit anno ætatis ſuæ trigeſimo. Is altiſſimi, & feraciſſimi ingenij ſubtilitate excelluit, adeoque in iuriſprudentia, in ſcholaſtica philoſophia, ac Theologia, cæteriſque liberalibus diſciplinis, vt nemini illorum inuideret, qui ſuo æuo in cœtuum ſacrorum, ſæculariumque gymnaſijs floruere: cuius ingenij fœcunditas, animique dotes apud Pontifices maximos ita in pretio fuere, vt Leo X. inter Conſiſtoriales Aduocatos aſciuerit, Paulus III. Epiſcopum Minorenſem creauerit, & ad Tridentinum Concilium miſerit, in quo in Lutherum, impiumque Eraſmum, linguam, ſtilumque ſtrinxit. Iulius verò Tertius, quem Politus iuuenis adhuc in legalibus diſciplinis erudierat, Compſano Archiepiſcopatu exornauit anno 1552. die 3. Iunij, ſed diuturnior haud ea dignitas Ambroſio fuit; ſiquidem, dum à Iulio purpura decorandus ad aulam vocaretur, Neapoli die 8. Nouembris 1553. exceſſit è viuis apud ſuos Dominicanos ſepultus, vir vtique memorandus, qui plura reliquit ſui ingenij monumenta, quorum partem ad vtilitatem mortalium expreſſere præla, partim ſuorum Bibliotheca manuſcripta excepit. Ambroſij vitam, eiuſque monumenta breui elogio ediderunt plures, nouiſſimè eruditus, nec ſemel, ſed parcè laudatus Carolus Chartarius in Aduocatorum ſacri Conſiſtorij Syllabo, quæ ne repetam, calamum cohibeo, ſatiſque erunt hæc pauca de Ambroſio dignitſſimo Præſule dixiſſe, elogium tamen in nigro marmore ſculptum, quod Senis in Eccleſia S. Franciſci Politæ familiæ mihi aliquando contigit videre, haud prætermittam, cum in eo paucis verbis Acta eiuſdem, & virtutes recenſeantur.

D. O. M.

Lancillotto Polito Compſæ Archiepiſcopo, quem ſicuti primis ab annis Virtutes principes complexæ ſunt omnes,
Sic ad ætatis vſquæ veſperam mirificè ſemper exornarunt.
Is xvi. ætatis ſuæ anno vtriuſque iuris lauream adeptus
In Senenſi Gymnaſio publico profeſſus ingentique laude nondum xxv. attingens, mille axiomatibus
In celeberrimis Italiæ, ac Galliæ Academijs ſtrenuè defenſis,
Romæ Conſiſtorialis Aulæ aduocatus eſt factus. Tandem ſtudia illa & honores pertæſus mutato nomine in Ambroſium Catharinum
Ante annum xxx. Dominicanæ familiæ nomen dedit,
Ex qua mox à Paulo III. ad Epiſcopatum Minoritanum euectus ad ſacrum Concilium miſſus,
Ibi in ſuſtinendo ſententiæ certamine aduerſus veritatis hoſtes nullis non oſtendit lumen animi, conſilijque ſui. Demum à Iulio III. vocatus
A qua prius etiam Compſæ Archiepiſc. renunciatus fuerat dum Romam ad ampliſſimos purpuræ honores proficiſcitur, honoribus maior
Neapoli deceſſit
Plurimis ingenij monumentis poſteris datis
Anno ætatis ſuæ LXX. ſalutis humanæ MDLIII.
Clemens Politus Epiſcopus Groſſetanus Patruo optimo, ac de ſe optimè merito Pos. Anno Domini
MDCVI.

33. Fr. HIERONYMVS Muzzarellus Bononienſis Ord. Præd. gemina lingua & Sancta, ac Theologica facultate inſignis, probuſque vir, ex Sacri Apoſtolici Palatij Magiſtro, Catharino virtutis æmulo ſucceſſit ann. 1553. die 11. Decembris. Libertatis Eccleſiaſticæ defendendæ ſtudio maximè deflagrauit. Clarus in Concilio Tridentino fuit, & legatione Apoſtolici Nuncij functus apud Carolum V. Imper. pro Iulio III. ſummæ exiſtimationis ſibi gloriam peperit. Sedit fama incorrupta ann. 8. Salerni mortuus eſt anno 1561. iacet in Eccleſia Sa. Mariæ Bononiæ in templo S. Dominici, vbi Hieronymus religionis habitum ſumpſerat, in nigro lapide poſteri eius hoc honorarium cœnotaphium excitarunt.

D. O. M.

F. Hieronymo Muzzarello nob. Bonon. ex Ord. Præd. viro doctiſſimo, & linguarum Hebraicæ, & Græcæ perit. Inquiſitori, & Priori Bononiæ.
Tridentinæ Synodi inchoatæ ſpect.
Qui Sacri Palatij Magiſter. Neapol. Regnum ex IV. Inquiſit. ac tandem à Iulio III. Pont. Max. Compſæ Archiep. creatus ad Carolum V. Imperatorem Nuncius Apoſtol. Legatus omnia hæc munera omnibus abſoluit numeris, iam tanti proaui nequaquam immemor pronepos Gaſpar Muzzarellus hoc monumentum poſuit. Anno Domini
MDCXXVIII.

34. ALPHONSVS Card. Ieſualdus,

Aloyſij Compſæ Comitis, ac Principis Venuſiæ filius ex Iſabella Fenella Alphonſi Muri Comitis filia, Compſanæ Eccleſiæ tertius Ieſualdæ gentis Archiepiſcopus, perpetuuſque adminiſtrator delectus à Pio IV. anno 1563. die prima Martij, à quo purpura fuerat exornatus. Præfuit ſumma cum virtute, ac laude ann. 10. quibus Archiepiſcopatum ita reſtituit, auxit, & ampliauit, vt eius non modò rector, ſed fundator dici conuenientiſſimè ac meritò debeat, ac poſſit. Illum reſignauit anno 1572. euaſitque deindè Neapolitanus Archiepiſcopus, & Sacri Collegij Decanus ſub Clemente VIII. Exceſſit Neapoli Princeps omni æuo memorandus anno 1603. de quo vide ſeriem noſtram Neapolitanorum Archiepiſcoporum, vbi de eo plura.

35. SALVATOR Caraceiolus Neapolitanus Card. Ieſualdi Superioris ex ſorore nepos, Clericus Regularis Theatinus, natalibus clarus, religione conſpicuus, Græcè, Latinè, omniumque ſcientiarum genere eruditus, inuitus trahitur ex dimiſſione Patruelis ad Compſanum Sacerdotium die 19. Nouembris 1572. inauguratus Romæ ab eodem Cardinali in Quirinali Sancti Siluestri Aede, vbi Præpoſitum egerat: Compſam ſtatim ſe contulit, exceptus ingenti gratulatione fuit. Verùm Saluator cum Infula haud quaquam Clericorum Regularium demutauit mores; ſed ſeipſo ſemper cum dignitate maior effectus, vitam in ea traduxit ſanctiſſimam. Cleri mores, diſciplinamque Eccleſiaſticam, non modò ordinationibus, legibuſq; inſtaurauit, ſed inſigni exemplo etiam cœpit inſtituere: Siquidem diuinis officijs aſſiduus aderat. Præter priuatas in Conclaui preces, meditari publicè in templo integra quotidie hora conſueuerat. Singulis diebus feſtiuis concionem ad populum habebat, admirabili dictionis cõtentione, ac fructu. In cõfeſſionibus paſſim, ac nullo delectu excipiendis totus erat, quo quidem in miniſterio, fideique capita tradere incomparabili quadam alacritate, animiq; conſtantia videbatur. Præclarum id Antiſtitis inſtitutum, ac ardor Compſanos mirificè affecit, vt eum venerari ſupra hominem incœperint. At non diuturna fuit iſta felicitas erepta nimirum intra annum eo acerbore deſiderio, quo deguſtauerãt iam ſpecimen præſtantiſſimæ eius virtutis: ibi namq; gregẽ ſibi cõmiſſum nunquam, vel tantiſper deſeruit, ratus nulla re magis, quam Paſtorum præſentia ſubditorũ vrgeri ſalutem: laborũ itaq; aſſiduitate, ac noxijs afflatibus cæli correptus febri è viuis, vt vixerat ſanctè deceſſit menſe Nouẽbris 1573. lugentibus cunctis. Eius corpus conditum tum quidem in Metropolitana Eccleſia, ſed conſanguineorum deinde opera, Neapolim translatum fuit in Paulino Cœmeterio, & apud ſuos Regulares Clericos reconditum, ſucceſſorum ſuorum decus, lumen, & norma futurus. Huius maximi ob præclaram vitæ ſanctitatem Compſani Archipræſulis cum laude meminere Sylos, Tufus, aliique Regulariũ Clericorum ſcriptores, cuius item ſempiterna memoria apud Campſanos in benedictione erit.

36. MARCVS ANTONIVS Piſcara, Neapolitanus Aquæ formoſæ in Calabria Abbas Commendatarius, in defuncti Saluatoris locũ electus eſt Archiepiſcopus die 15. Martij 1574 de quo nihil habeo compertum, niſi quod vita functus fuerit anno 1587.

37. SCIPIO Ieſualdus Hectoris ex Victoria Capuana filius, Abbas ſæcularis Archipræſulatum hunc adeptus eſt anno 1587. exceſſit ſub Paulo V. anno 1608.

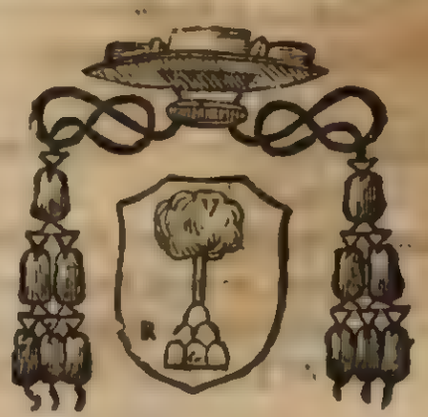

38. BARTHOLOMÆVS Cardinalis Cetius

Cesius Scipioni suffectus est die 3. Martij 1608. Sedit ann. sex, ac liber eo munere abiuit, deinde Tiburtinam Ecclesiam accepit anno 1621. die 5. mensis Maij, vt in nostro primo tomo in Episcopis diximus, vbi ex incogitantia Typographi Cusentinus, pro Cõpsano legitur. Defunctus est anno 1622. die 18. Octobris, cadauer Romam delatum in suæ gentis sacello apud Liberianam Basilicam tumulatum est.

39. CVRTIVS Coccius electus die 3. Martij 1614. obijt 1622.

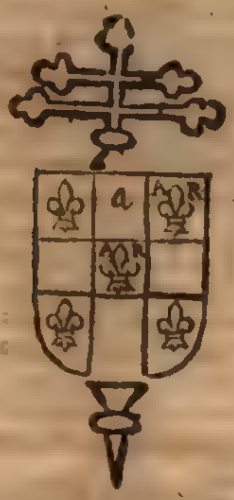

40. FABIVS de Leguniſſa Neapolitanus filius Ioan. Baptistæ & Felicitatis Caraccolæ, clarus genere, virtute clarissimus à Greg. XV. sublectus est Archiepiscopus die 21. Febr an. 1622. pro Romana Ecclesia laboribus & legationibus perfunctus electus Patriarcha Antiochenus, postquam per annos 23. hanc bene rexisset Ecclesiam, onere se abdicauit anno 1645. viuit laudatissimus, ac venerabilis senex adhuc in Vrbe, omni honore dignissimus: qui mortis memor in sacello Crucis suæ familiæ magnificè ædificato in Ecclesia Cœnobij Montis Virginis sepulchrum sibi parauit hac inscriptione ornatum.

Humanæ libertati in Cruce
Assertori, ac Vindici
Refixo demum è Cruce
E Genitricis' gremio ad tumuli sinum
Gentilitium hoc sacellum.
A Carolo I. maioribus donatum fuit.
Augustius refecit, magnificentius exornauit Fabius de Leguniſſa,
A Paulo V. Vtriusque Signaturæ Referendarius
Sacræ fidei creatus Quæstor in Melita
Romæ S. Officij Comitijs adlectus
A Gregorio XV. Comptæ Archiepiscop.
Iussus Ab Vrbano VIII. in Hispaniam cum Eminentiss. Barberino missus pro sanctæ pacis fœdere
Romæ Datarius, Pontificijque Sacelli Assistens,
Apostolicus ad Belgas Nuncius.
Denique Patriarca Antiochenus
Hic sepulchralem vrnam & suis cognatis cineribus esse voluit.
In Deiparam, atque hunc Ordinem amorem testatus.
Anno salutis MDCLII.

41. HERCVLES Rangonus Mutinensis Episcopus S. Angeli Lombardorum ad Metropolitanam hanc Sedem translatus est die 23. Octob. ann 1645. obijt 1651.

42. FABRITIVS Campana Lucerinus Ord. Cœlestinorum olim Generalis Abbas, insignis Sacræ Theologiæ Doctor, probusque vir successit Rangono ann. 1651. die 22. Maij. Viuit.

S. ANGELI de Lombardis EPISCOPI.

SANCTI ANGELI, quam vulgus de Lombardis appellat, noua est Ciuitas ab Adriatico mari triginta milliaribus distans, gẽtis Ludouisiæ Marchionatus titulo decorata. Quando fuerit cõstructa, aut quis eius fuerit auctor, nullus retulit in commen-

mentarius. Constat tamen & fert inueterata accolarum traditio, à condita Christiana salute post plura sæcula, à Longobardis fuisse ædificatam, atq; deinceps sub Gregorio VII. vel Vrbano II. Romanis Pontificibus, tum Episcopalem dignitatem, tum ciuitatis honorificum tulisse cognomen, ac Suffraganeã Compsanæ nouæ Metropoli attributam fuisse. Angustiis hæc ciuitas præficitur cancellis. Cathedralis S. Antonino Martyri dedicata est, angustæ quidem structuræ, sed rebus ad diuinum cultum necessarijs abundè ornata. Tribus dignitatibus fulget, Archidiaconatu, Cantorato, & Archipresbyteratu, cui, ipsius Cathedralis cura animarum incumbit, tanquã Ecclesiæ Parochiali cum nouem alijs Canonicis. Duæ aliæ Parochiales Ecclesiæ in ciuitate sunt, vnicum tantum Monasterium vbi est Conuentualium S. Francisci cum studentium Collegio: Sodalitia laicorum duo cum vnico Xenodochio. Diœcesis parua est, quæ tamen cum Bisacensi coniuncta, cuius Episcopatum Clemens VII. cum hoc S. Angeli perpetua vnione connexuit, satis lata est pro loci conditione. Census harum simul coniunctarum Ecclesiarum sunt ad ducenta supra mille scutata ponderis illius Prouinciæ: Taxa illarum in libris Cameræ Apostolicæ est 130. florenorum. Episcopi qui in hac Ecclesia aliquando floruerunt, sequentes sunt, quorum ferè nuda nomina ex variis monumentis expiscati sumus.

1. THOMAS, non quidem primus S. Angeli Episcopus fuit, sed primus, qui ad nostram peruenerit notitiã. Is interfuit Lateranensi Concilio sub Alexandro III. celebrato anno 1179. cui subscripsit post Herebertum Compsanum Metropolitanum suũ, huic, qui successerit vsque ad annum 1346. Pontificatus Clementis VII. non inuenio.

2. LAVRENTIVS Episcopus S. Angeli translatus est ad Compsanam Metropolim an. 1346. 3. Id. Decembris.

3. Fr. PETRVS Ordinis Minorum successit Laurentio anno 1347. 2. Id. Feb. ex regest. Vatic. ep. 59. an. 5. Clementis VI. vix annum vnum sedit, cum ad Triuentinam Ecclesiam translatus est 3. Kal. Iulij ex eodem regest. epist. 1. fol. 19. ann. 7. Clementis VI.

4. Fr. ROBERTVS Extore Ord. Eremitarũ S. Augustini electus Episcopus 3. Kal. Iulij 1348. ita in reg. Vatic. ep. 260. fol. 173. lib. 3. ann. 7. eiusdem Clementis. Excessit ann. 1359.

5. Fr. PETRVS Fabri de Armoniaco Ord. Minorum sublectus est an. 1359. 2. non. Februarij.

6. ALEXANDER obijt 1398.

7. PETRVS suffectus est Alexandro an. 1398. 4. non. Decembris à Bonifacio IX. memoratur in lib. oblig. eiusdem Pontificis, excessit Martino V. sedente anno 1418.

8. ANTONIVS de Bagletta à Capitulo electus confirmatur à Martino V. an. 1418. Kal. Maij. Nouem omnino annis hanc eximiè rexit Ecclesiam, quam libere dimisit anno 1427. & ingressus est religionem, vbi piè obijt.

9. Fr. PETRVS de Agello Monachus Ord. Cœlestinorum ex Priore S. Eusebij de Vrbe factus est Episcopus die 5. Nouembris 1427. vt narrant Acta Consistorialia. Præfuit an. 21. & liberè se abdicauit.

10. POSSVLVS Domini Vrsonis ex Canonico Surrentino successit Petro 5. Kal. Decembris 1448.

11. Fr. IACOBVS Ord. Eremitarũ S. Augustini, vir probus, & doctus, Episcopus fuit S. Angeli, Romæ è vitus decessit ann. 1477. die 15 Ianuar. sepultusq; est in Ecclesia S. Augustini sub marmorea tabula, cum hoc epitaphio.

Iacobi Episcopi
S. Angeli de Lombardis
De Regula S. Augustini patris
grauissimi ac pij in hoc tu-
mulo corpus sepul-
tum tegitur.
MCCCCLXXVII.
die 15. Ianuarij.

12. MICHAEL suffectus est Iacobo Kal. Maij 1477. Sedit ann. 8. fato cessit anno 1485.

13. ODOARDVS Ferro Archipresbyter Villæ magnæ Frequentinæ diœcesis, datus est successor Michaeli die 12. Aug. 1485. obijt 1491.

14. BLASIVS de Locha præficitur in Episcopum die 23. Ian. 1492. creditur obijsse sub Iulio II. annus ignoratur.

15. RAYNALDVS de Cancellarijs sub Iulio II. hanc Ecclesiam regendam suscepit.

Eo

Eo Præsule, Leo X. Pontificatus sui anno primo huic Ecclesiæ, Bisacien. propiorem Episcopatum perpetua vnione connexuit, vt pauperiem vtrarumque Eccl. qua premebãtur, leniùs sustinerent, hac tamen lege vnionem sanciuit, vt primo discedente, ex ijs, qui tunc illis præerat Ecclesijs superstes vtrarũque Episcopus esset. Verùm cedente Gaspare Bisacien. Leo, illa vice vnionem dissoluit, atque vtramque Ecclesiam iussit rem suam seorsim agere, attribuitque viduatæ Bisacien. proprium pastorẽ Nicolaum Vulpem, qui cum ad Pauli III. pontificatum peruenisset, Raynaldo, adhuc in viuis agente, ex eiusdem Pauli diplomate accepit, primam Leonis vnionem ad perennitatem fuisse firmatam; lætatus est quam qui maximè, prospiciens Ecclesiæ suæ ex ea vnione futuram sublevandam inopiam. Nicolaus diem suum clausit extremum ante annum 1540. Superstite Raynaldo, sicque hæ duæ Ecclesiæ iungere fœdus coactæ sunt, ita factum est, vt duo olim disiuncti Episcopatus, vnum demum Pastorem agnoscerent, vt splendidius Episcopalem substinere possent personam. Pauli diploma ex authentico exemplari hic exhibeo ex lib. 35. fol. 213. bullarum regest. Vatic. exscriptum.

Paulus Episcopus seruus seruorum Dei.

Ad perpetuam rei memoriam.

Æquum reputamus, & rationi consonũ, vt ea, quæ de Romani Pontificis gratia processerunt, licet eius superueniente obitu, suum sortiantur effectum. Dudum siquidem fel. rec. Leo X. Prædecessor noster prouidè attendens, quod Bisacien. cui quondam Gaspar Bisacien. tunc in humanis agens, & Sancti Angeli Lombardorum, cui venerabilis frater noster Rainaldus S. Angeli Lombardorũ Episcopi tunc præerant, Ecclesiam, fructus, redditus, & prouentus, qui insimul ducentorum florenorum auri de Camera secundum cõmunem æstimationem annuũ non excedebant, adeò tenues & exiles existebant, quod propter illorum tenuitatem, & exilitatem, tam Gaspar, quam Raynaldus prædicti, & pro tempore existentes Bisacien. & S. Angeli Episcopi, ex illis verò respectiuè sustentare, & onera eis ratione regiminum, & administrationum dictarum Ecclesiarum incumbentia perferre commodè non possent, quodque si dictæ Ecclesiæ inuicem perpetuò vnirẽtur, annecterentur, & incorporarentur ipsi Ecclesiæ sub vnius Præsulis curâ felicioribus incrementis proficere possent, habita supra ijs cum fratribus suis, de quorum numero tunc eramus, deliberatione matura, eosdem Gasparem, & Rainaldum Episcopos à quibusuis excommunicationis, suspensionis, & interdicti, aliisque ecclesiasticis sententijs, censuris, & pœnis à iure, vel ab homine quauis occasione, vel causa latis, si quibus quomodolibet innodati existebant ad effectum infrascripta dumtaxat consequen. absoluen. & absolutos fore censen. sub Datum Romæ 5. Idus Maij Pontificatus sui anno quinto Ecclesias prædictas de eorundem fratrum consilio, & Apostolicæ potestatis plenitudine inuicem perpetuò vniuit, annexit, & incorporauit, ita quod vnio annexio, & incorporatio huiusmodi, altero eorundem Gaspar. & Rainaldi Episcoporum cedente, vel decedente, seu alterâ ex Ecclesijs prædictis respectiuè præesse desinente, & illæ quouis modo vacando etiã apud Sedẽ Apostolicam plenum sortietur effectum, licebitque alteri eorundem Gaspar. & Rainaldi Episcoporum superstiti, qui non cessisset, per se, vel alium, seu alios possessionem seu quasi regiminis, & administrationis, ac bonorum alterius Ecclesiæ huiusmodi propria authoritate liberè apprehendere, & perpetuò retinere, illiusque fructus, redditus, & prouentus in suos & vniuscuiusq; Ecclesiarum vsus, & vtilitatẽ conuertere, cuiuuis licentia desuper minimè requisita: non obstante clausula qua dudum inter alia voluerat, quod semper in vnionibus commissio fieret ad partes, vocatis quorum interesset, & quibusuis alijs constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, nec non Ecclesiarum huiusmodi iuramento confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate aliàs roboratis, statutis, & consuetudinibus, ceterisque contrarijs quibuscunque. Voluit autem idem Prædecessor, quod propter vnionem, annexionem & incorporationem huiusmodi dictæ Ecclesiæ in spiritualibus non læderentur, & in temporalibus detrimenta sustinerent, sed earum congruè supportarentur onera consueta: ne autem de absolutione, vnione, annexione, & incorporatione, & posteriori voluntarij præsentis pro eo quod super illis dicti prædecessoris eius superueniente obitu literæ confectæ non fuerunt, valeant quomodolibet excitari, ac dentur, Rainaldus Episcopus, & de eius persona prædictus prædecessor postmodum eiusdem Ecclesiæ Bisacien. tunc per liberam ipsius Gaspar. etiam tunc in humanis agen. cessionem de regimine & administratione eiusdem Ecclesiæ Bisacien. in manibus ipsius prædecessoris sponte factam, & per eundem prædecessorem vnionem, annexionem, & incorporationem huiusmodi de ipsius Rainaldi expresso consensu, ea vice dumtaxat suspendendo, & nõ in eiusmodi, sed in alia, quæ primò per cessum, vel decessum, aut quauis dimissione infrascripti Nicolai Episcopi, & apud Sedem prædictam, & in suis manibus, aut alias quomodolibet occurreret, vacationis effectum sortiri & locum sibi vendicare debere prout earundem primo vacatio occurreret, cuius effectum sortitum esse decernendo admissa, pastoris solatio destitutione eisdem authoritate, & consilio prouidet venerabilis frater noster Nicolaus Episcopus Bisacien. asserentes

vnionem, annexionem, & incorporationem huiusmodi aduersus diuersas reuocationes vnionum effectum non sortitarum, quæ postmodum à Sede prædicta emanarunt iteratis vicibus authoritate prædicta restitutas fuisse, illarum frustrentur effectu, volumus, & similiter authoritate prædicta Apostolica decernimus, quod absolutio, vnio, annexio, incorporatio, & voluntas Leonis prædecessoris huiusmodi à dicta die quinta mensis Maij suũ sortiantur effectum, perinde ac si super illis, ipsius Leonis prædecessoris literæ sub eiusdẽ diei data cõfectæ fuissent, prout superiùs narratur, quodque præsentes literæ ad probandũ plenè absolutionem, vnionem, annexionem, & incorporationem, & voluntatem Leonis prædicti huiusmodi vbique sufficiant, nec ad id probationem alterius adminiculum requiratur; quo circa alteri eorundem Rainaldi, & Nicolai Episcoporum superstiti, & qui non cesserit, per Apostolica scripta, quatenus curæ & administrationis onus Ecclesiæ primò, vt præfertur, vacaturę prompta deuotione suscipiens, easdem curam, & administrationẽ sic exercere studeat sollicitè, fideliter, & prudenter, quod Ecclesia ipsa gubernatione prouida & fructuoso administratore gaudeat, si commissam ipsi Episcopo superstiti, & qui nõ cesserit præter æternæ retributionis præmium, nostram & dictæ Sedis benedictionem, & gratiam exinde vberiùs cõsequi mereatur, nec non dilectis filijs Capitulo & vassallis alterius ipsarum Ecclesiarum primò, vt præfertur vacaturæ, ac Clero & populo illius ciuitatis, & diœcesis, & capitulum videlicet alteri eorundem Rainaldi, & Nicolai Episcoporum superstitis, & qui non cesserit, tanquam Patri, & Pastori animarum suarum humiliter intendentes exhibeant & obedientiam debitas, & deuotas, ac Clerus cum [illegible] & dictæ Sedis reuerentia benignè recipientes, & honorificè pertractando eius salubria monita & mandata suscipiant humiliter, & efficaciter adimplere procurent, Populus verò eum tanquam Patrem, & pastorem animarũ suarum deuotè suscipientes, & debita honorificentia prosequendo eius monitis, & mandatis salubribus humiliter intendant ita, vt alter eorundem Nicolai, vel Rainaldi Episcoporum superstiti, & qui non cesserit, in eius deuotionem filios, & ipsi in eo Patrem benevolum inuenisse gaudeant, vassalli autem prædicti alium eorundem Rainaldi, vel Nicolai Episcoporum superstitem, & qui non cesserit, debito honore prosequentes ei fidelitatem solitam, nec non consueta seruitia & iura sibi ab eis debita integrè exhibere procurẽt; alioquin sententiam siue pœnam quam alter eorundem Rainaldi, vel Nicolai Episcoporum superstes, & qui non cesserit, intulerit, siue statuerit in rebelles habebimus, & faciemus authore Domino vsque ad satisfactionẽ condignam inuiolabiliter obseruari, rogamusque & hortamur carissimum in Christo filiũ nostrum Carolum Romanorũ Imperatorem semper augustum, qui etiam Rex Siciliæ existit, & carissimam filiam in Christo nostram Ioannam Siciliæ Reginam, ac venerabilem fratrem nostrum Archiepiscopum Compsanũ, eidem Archiepiscopo per Apostolica scripta mandantes, quatenus alterum eorundem Rainaldi, vel Nicolai Episcoporum superstitem, & qui non cesserit, ac alteram ipsarum Ecclesiarum primò, & pro se vacaturã ipsius Archiepiscopi Suffraganeam habentes pro nostra, & dictæ Sedis reuerentia propensiùs commendatas in ampliandis, & conseruandis iuribus suis sic eos benigni fauoris auxilio prosequantur, vt alter eorum Rainaldi, vel Nicolai Episcoporum Superstes, & qui non cesserit, eorum fultus præsidio in commisso sibi eiusdem Ecclesiæ regimine possit Deo propitio prosperari, ac Carolo Imperatori, & Ioannæ Reginæ à Deo perennis vitæ præmium consequi, & à nobis condigna proueniat actio gratiarum, ipseque Archiepiscopus diuinam gratiam, ac nostram & eiusdem Sedis benedictionem valeat exinde vberius promereri; Volumus autem, quod antequam alter eorundem Rainaldi & Nicolai Episcoporum superstes, & qui non cesserit, in regimine & administratione alterius ipsarum Ecclesiarum primo & pro se vacaturæ in aliquo se immisceat, in manibus venerabilium fratrum nostrorum Archiepiscopi Granaten. & Episcopi Corduben. seu alterius eorum fidelitatis debitæ solitum præstet iuramentũ iuxta formã præsentibus annotatam, quibus, & vtriq; eorum tenore præsentium committimus, & mandamus, vt ipsi, vel alter eorum nostro, & dictæ Ecclesiæ nomine huiusmodi recipiant, seu recipiat iuramentum; forma autem iuramenti per alterum eorundem Nicolai, vel Rainaldi Episcoporum Superstitẽ, & qui non cesserit, præstandi, quam nobis de verbo ad verbum per suas patentes literas suo sigillo munitas quantò citiùs destinare procuret, talis est. Ego N. ab hac hora in antea fidelis, & obediens ero Beato Petro, Sanctæque Apostolicæ Romanæ Ecclesiæ, ac Domino Nostro Beatissimo Paulo Papæ III; suisque successoribus canonicè intrantibus, non ero in consilio, vel consensu, aut fœdere, vt vitam perdant, aut membrum, seu capiãtur mala captione, aut in eis manus violenter quomodolibet inferantur, vel aliquid eis inferant quouis quæsito colore: Consilium verò quatenus mihi credituri sunt per se, aut nuncios, vel literas ad eorum damnum nesciente nemini fraudent, Papatum Romanũ & Regalia S. Petri adiutor eis ero ad retinendum, & defendendum contra omnem hominem, Legatum Apostolicæ Sedis in eundo & redeundo honorificè tractabo, & in suis necessitatibus adiuuabo, iura, honores Pontificia, & authoritatẽ Romanæ Ecclesiæ & Domini Nostri Papę, ac Successorum prędictorum conseruare, defendere, augere, & pro-

mo-

monere curabo, nec ero in consilio, fœdere, vel tractatu, in quibus contra ipsum Dominum Nostrum, vel eandem Romanam Ecclesiam aliqua siniſtra, vel præiudicialia personarum iuris, honoris, status, & potestatis eorum machinent, & si talia à quibuscunque tractari, vel procurari nouero, impediam hoc pro posse, & quantò citiùs potero commodè significabo eidem Domino Nostro Papæ, vel alteri, per quem ad ipsius notitiam peruenire possit, regulas Sanctorum Patrum de vita, ordinationes, sententias, disputationes, reseruationes, prouisiones, & mandata Apostolica totis viribus obseruabo, & faciam ab aliis obseruari. Hæreticos, Schismaticos, & Rebelles D. N. & successoribus prædictis pro posse persequar, & impugnabo, vocatus ad Synodum veniam, nisi præpeditus fuero canonica præpeditione. Apostolorum limina existens citra, singulis annis, vltra verò montes singulis biennijs visitabo, aut per me, aut meum nuncium, nisi Apostolica absoluat licentia, possessiones verò ad meam mensam pertinentes non vendam, neque donabo, neque pignorabo, neque de nouo infeudabo, vel aliquo alio modo alienabo etiam cum consensu Capituli Ecclesiæ, neque inconsulto Romano Pontifice, sic me Deus adiuuet, & hæc Sancta Dei Euangelia. *Datum Romæ apud Sancti Petri Palatium anno Incarnationis millesimo quingentesimo trigesimo quarto tertio nonas Nouembris, Pontificatus nostri anno primo.*

Cæterum Raynaldus senio fessus an. 1542. ad fauorem nepotis nuncium remisit, paulòq; post fato cessit.

16. VALERIVS de Cancellarijs S. Petri militis, Raynaldi ex fratre nepos delectus est S. Angeli, & Bisacciensis Episcopus die 11. Octobris 1542. decessit anno 1574.

17. PETRVS ANTONIVS de Vicedominis defuncto Valerio successit die 17. Nouembris 1574. ad Auellinensem Sedem translatus est à Gregorio XIII. die 4. Nouemb. 1580.

18. IO. BAPTISTA Petralata electus die 12. Decemb. 1580. Sedit ann. 5.

19. ANTONELLVS Fulgure de Auersa die 27. Ianuarij 1565. harum Ecclesiarum Episcopus pronunciatus est. Obijt anno 1590.

20. FLAMINIVS Turricella, adlectus die 30. Ianuar. 1591. à Gregorio XIV. excessit ann. 1600.

21. GASPAR Palutius Albertonius Romanus clara stirpe natus, Nepos Vrbani VII. Pont. Max. ex consobrina, Vtriusque Signaturæ Referendarius, Clementis VIII. Pauliq; V. in paucis charus, Romanæque Aulæ peritus, & candore morum spectabilis, dignus habitus est, quem Clemens idem VIII. harum ciuitatum Episcopum eligeret die 4. Aprilis 1601. post varias indè præfecturas eximiè obitas, Vmbriæ quoque & Patrimonij Prolegatus fuit, & Pauli V. in Lusitania Nuncius, ibidem extrema clausit anno 1614. eius ossa Romam delata in maiorum Sacello Aracœlanæ Ecclesiæ, nobili marmoreo tumulo recondita sunt, addita inscriptione sequenti.

D. O. M.

Gaspari Palutio Patritio Romano ex antiquissima Albertonorum familia, Vrbani VII. Pont. Max. ex consobrina nepoti, & vtriusque Signaturæ Referendario & Abbreuiatori de Parco maiori Sancti Angeli & Bisacij Episcopo, inter assistentes descripto post varias Præfecturas mira cum laude obitas Prouinciæ Patrimonij, & Vmbriæ Prolegato ac denique Pauli V. apud Philippum Hispaniarum Regem Catholicum in Regno Lusitaniæ Nuncio, vbique magno, innocenti claro, immatura morte anno ætatis suæ XLVIII. Lusitaniæ legationis quinto, terrenorum loco præmiorum, quæ propediem eum consequuntura videbantur, ad cælestia euolauit. Balptassar Palutius Albertonius Miles S. Iacobi de Spata Hispaniarum, ossibus è Lusitania translatis inque hoc Albertonorum sacello conditis Fratri coniunctissimo non sine lachrymis posuit. An. salut. MDCXXIV.

22. FRANCISCVS Dietalenius, eunte Gaspare, harum Ecclesiarum Episcopatum intrauit die 12. Iulij 1614. atque octauo post anno mortuus est scilicet anno 1622.

23. HERCVLES Rangonus Mutinensis legitur Episcopatum gessisse ab ann. 1622. 7. Maij vsque ad annum 1645. quo ad Metropolitanam Sedem Compsanam translatus est.

24. GREGORIVS Coppinus Monachus

chus Cassinensis fit Episcopus ab Innocentio X. anno 1645. die 12. Iunij, mortuus est in Monasterio Cassinensi, dum suam proficisceretur Ecclesiam eodem anno.

25. ALEXANDER Sanzilla Episcopus Triuicanensis ad has Ecclesias translatus die 12. Martij 1646. breui tempore eas rexit, eodemque anno defunctus.

26. Fr. IGNATIVS Ciantes Romanus Ord. Prædicat. germanus frater Iosephi Episcopi Marsicensis non solum ob generis nobilitatem; sed etiam ob morum, doctrinæque præstantiam ad Episcopalem dignitatem euectus est ab Innocentio X. anno 1646. die 17. Decembris scripsit, ediditque dignissimus Præsul sui Ordinis Prædicatorum Ceremoniale, aliaque sui ingenij monumenta præ manibus habet, quem adhuc viuentem promeritis laudibus haud onerabimus importunè.

BISACIENSES EPISCOPI.

BISACIA in Hirpinis, editoque Apennini montis colle posita, duodecim circiter milliarib. à Truento, totidemque à S. Angelo Lombardorum dissita, non quidem magna, sed parua, tum habitatoribus, tum ædificijs. Hanc fuisse olim vetustam Romuleam ex Itinerarijs Antonini Cluuerius scribit, cuius meminit Liuius lib. 10. in Consulatu L. Cornelij Scipionis, & Cn. Fuluij Centumali, anno post Romam conditam CCCCLV. ante natũ Christum CCXCVIII. Eius etiam meminit Stephanus de vrbibus, & Sigonius in scholijs ad Liuium. Bisacienſis Episcopatus, quem & Bisanensem, & Basechiensem vocatum lego in vetustis Prouincialibus, antiquus est inter recentiores Compsanæ Metropolis Suffraganeus, nunc vnitus ab anno 1513. cum Episcopatu S. Angeli de Lombardis. Ecclesia Cathedralis Deiparæ Virgini nascenti dicata tres habet dignitates, quarum prima est Cantoratus, Primiceratus, & Thesaurarij cum nouem alijs Canonicis. In Ciuitate nulla alia est Parochialis Ecclesia præter Cathedralem, vnum adest Franciscanorum Monasterium, Hospitalis domus vna, & quatuor laicorum sodalitia. Illustrauit nomen vrbis Bisaciæ Bartholomæus Borellus Iurisconsultus insignis. Dioecesis Bisacienſis angustissima est duobus Castris, nempè Vallata, & Mora, totidemque parochialibus Ecclesijs constat, quibus sub Archipresbytero duodecim alij Sacerdotes inseruiunt. Annui reditus mensæ Episcopalis pauperrimi erãt, quibus Antistes haud poterat suam cum dignitate sustinere personam, taxa erat in lib. Cameræ Apostolicæ flor. 30. Porro Episcopi, qui huic Ecclesiæ ante vnionem cum S. Angelo præfuerunt, sequentes sunt eadem diligentia à nobis ex varijs monumentis expiscati.

1. RICHARDVS Episcopus Bisacienſis in Lateranensi Concilio sub Alexandro III. celebrato anno 1179. reperitur subscriptus post Ioannem S. Angeli Episcopum, veluti Compsanæ Ecclesiæ Suffraganeus.

2. LAVDATVS Caietanæ Ecclesiæ Primicerius à Nicolao electo Compsano Archiepiscopo in memoriam Adenulphi bonæ memoriæ Episcopi Caietani laudati auunculi, renũciatus est Bisacienſis Episcopus an. 1254. eodem anno confirmatur ab Innocentio IV. Pontifice 2. Kal. Octobris ex Epist. Vatic. reg. num. 242.

num.242. fol.179. anno pontificatus 12. Dat. Anagniæ, tempus Sedis, & obitus annum non habemus. A

3. ZACCHARIAS huius Ecclesiæ Antistes interfuit fundationi Ecclesiæ Vallis-Viridis Diœcesis Bouinæ anno 1265. nec de eo quicquam aliud habemus, potuit obijsse sub Martino IV. sub quo, anno 1282. pontific. 2. Bisaciensis Ecclesia viduata erat pastore.

4. BENEDICTVS Episcopus Bisacensis translatus fuit ad Auellinensem Ecclesiam à Nicolao IV. anno 1288. Kal. Maij eiusdem pontific. primo, ex epist. 245. fol. 56. reg. Vatic. Crediderim hunc post Zachariam hanc Ecclesiam suscepisse regendam.

5. FRANCISCVS erat huius Ecclesiæ Præsul anno 1310. quo à Clemente V. translatus est ad Asculanam Ecclesiam in Apulia, antea postulatus à Capitulo 4. Kal. Aulij an. pontific. 5. ep. 456. rom. reg. Vatic. B

6. IACOBVS Cumanidus Cretensis electus tunc Agiensis Episcopus à Clemente V. translatus ad hanc Bisacienſem Ecclesiam, excessit anno 1328. Auenione.

7. Fr. IOANNES Ord. Minorum electus anno 1329. 3. Kal. Aprilis, defunctus antequam munus consecrationis acciperet.

8. Fr. FRANCISCVS de Bertagno Ord. Prædicatorum successit Iacobo eodem anno 1329. 3. Id. Septembris à Ioanne XXII. ann. pontif. 14. ex reg. Vat. Obijt sub Clemente VI. anno 1351.

9. Fr. NICOLAVS eiusdem Prædicatorij Ord. demortuo Francisco successit ad hãc insulam, vocatus à Clemente VI. anno 1351. 5. Kal. Iulij epist. 23. fol. 14. regest. Vatic. anno 10. C

10. IOANNES ab hac Ecclesia translatus fuit ad Teralbensem in Sardinia anno 1364. 10. Kalend. Augusti anno 2. Vrbani V. ex regest.

11. Fr. CONSTANTINVS de Gemulis Ord. Eremitarum S. Augustini electus ab Vrbano V. die 7. Kal. Aprilis 1365.

12. STEPHANVS post Constantinum sedit, eoqu. munere se exoluit an. 1369.

13. Fr. FRANCISCVS de Capite Ord. Minorum datus est successor Stephani ab eodem Vrbano V. anno 1369. 8. Kal. Martij. D

14. NICOLAVS reperitur fuisse Bisacensis Episcopus sub Vrbano VI. anno 1386. die 9. Ianuarij.

15. IOANNI ANGELO electo Bisacensi concedit Gregorius XII. anno 1410. vt munus consecrationis à quocunque maluerit Catholico Antistite recipere posset, ex lib. de diuersis formis fol. 167.

16. GVILLELMVS florebat Episcopus anno 1428. 20. Decembris, fato functus ann. 1450. memoratur in Actis Consistorialibus.

17. PETRVCCIVS de Migliolo Canonicus Laquedonensis electus in defuncti Guillelmi loco à Nicolao V. die 2. Id. Iunij 1450.

18. MARTINVS Episcopus Bisacensis translatus ad Vigilensem Ecclesiam die 24. Augusti 1487.

19. BERNARDVS ex Vigilensi ad hanc Bisacensem Ecclesiam transitum fecit eodem die & anno, ita censente Innocentio VIII. Pont. Max. Acta consistorialia hæc referunt.

20. GASPAR de Corbara successit anno 1498. per obitum prædecessoris die 12. Decembris, quo sedente Leo X. Bisacensem hãc Sedem cum S. Angeli de Lombardis perpetuò vniuit an. 1513. sub eodem Leone anno 1517. 23. Decembris offeri cessit, ac se abdicauit.

21. NICOLAVS Vulpe Neapolitanus electus Bisacensis eodem die & anno, de cuius electione hæc habent Acta Consistorialia. *Die Mercurij 23. mensis Decembris 1518. referente Reuerendiss. Sanctorum quatuor, Sanctissimus Dominus admisit resignationem d. Gasparis de Corbara Episcopi Bisacensis de prædicta Ecclesia Bisacien. in Regno Neapolitano sub Metropoli Compsana, & de ea prouidit in titulum D. Nicolao Vulpe presbytero Neapolitano, suspendendo quandam perpetuam vnionem aliàs factam de Ecclesijs Bisacien. & S. Angeli de Lombardis inuitem vnitis de consensu D. Raynaldi Cãcellarij Episcopi S. Angeli, reseruata pensione quinquaginta ducatorum de carlenis moneta Neapolitana dicto D. Raynaldo Episcopo, cum facultate transferendi, & alia centum D. Gaspari nuper Episcopo super fructibus mensa Episcopalis Ecclesia Bisacien. redditus flor. 300.*

Cæterùm Gaspare sedente, Paulus III. anno 1534. vnionem non semel sanctam confirmauit, vt supra retulimus, demortuoque Nicolao ante annum 1540. Raynaldus vtriusque Ecclesiæ remansit Episcopus, atque Nicolaus vltimus fuit huius Ecclesiæ Episcopus ex ijs, qui seorsim per plura sæcula in ea floruerunt, cæteros qui præfuerunt in vtraque Ecclesia Præsules, habes in paulò ante exhibita serie Episcoporum S. Angeli Lombardorum vt vocant.

* * *
* *
*

LAQVE-

LAQVEDONENSES EPISCOPI.

LAQVEDONIA, quam vulgus Cedognam appellat, admodum vetuſtæ ætatis, eſt Mediterranea Ciuitas in Hirpinorum finibus poſita, nunc in vlteriori Principatu; quondam Aquilonia dicta Liuio, Ptolomæo, ac tabulæ memoratæ. Cluuer. lib. 4. Antiquæ Italiæ, illam vetuſtum oppidũ Hordeonij putat, cuius meminit Silius lib. 8. Sed Hordeonij ruinas, & proſtrata ſaxa vſque in hodiernum diem non longè ab Aeſculo accolæ oſtendunt. Hoc tempore paucula ciuitas eſt, incoliſque non adeò celebris, vbi fores 300. animæ cenſentur plus minus mille; ſatis ad gloriam illius eſt Chriſtiana ſacra ſuſcepiſſe eodem ipſo tempore, quo tota Hirpinorũ, Samnitumque regio ſuaue iugum accepit, atque ante annum noſtræ ſalutis centeſimum ſupra milleſimum Epiſcopali dignitate fuiſſe decoratam, & Compſanæ Metropoli Suffraganeam inſtitutam. Cathedralem habet titulo Deiparæ Virginis Aſſumptæ, antiquæ ſtructuræ ad factum lapidis extra ciuitatem poſitam in eaque ſeptem Canonici ſunt cum quinque dignitatibus. Diœceſis perexigua eſt, vno oppido conſtat Bocchottæ. Nullum eſt neque in ipſa ciuitate, neque in Diœceſi, neque Virorum, neque Monialium Monaſterium. Menſæ Epiſcopalis annuus cenſus ſcutatorum illarum partium ſeptingentorũ, taxatur in lib. Fiſci Apoſtolici ad floren. 100.

Præſulum ſeriem, vt vides Lector, elumbem damus, quam non ampliorem referre potuimus deſtituti monumentis exiguæ ac penè miſerabilis Eccleſiæ.

1. ANGELVM Laquedonenſem Epiſcopum poſteris conſeruauit Inſiculus Epiſcoporum, qui Lateranenſi Concilio interfuerunt ſub Alexandro III. ann. ſalutis 1179. celebrato, apud notas Ioannis Picardi ad Guillelmi Neubrigenſis Hiſtoriam. Poſt hũc fermè per duo ſæcula non habemus, neque nomina illorum, qui poſt Angelum hanc rexerunt Eccleſiam.

2. NICOLAVS obijt anno 1345. Sedẽte Clemente VI.

3. Fr. FRANCISCVS de Marzijs Ord. Minorum adlectus fuit Epiſcopus ab eodem Clemente VI. anno 1345 Kal. Martij an. pontific. 3. ex reg. Vrſie. ep. 63.

4. PAVLVS florebat ſub Vrbano VI. an. 1381. ex bullis eiuſdem.

5. ANTONIVS ſpoliorum collector erat in Tarentina Prouincia Vrbani VI. an. 9. qui fuit ſalutis 1386. de quo mentio in bullis eiuſdem. Obijt 1392.

6. Fr. GVILLELMVS Ioannis de Neritono Ord. Minorum eligitur Epiſcopus à Bonifacio IX. per obitum Antonij, 9. Kalend. Febr. 1392. translatus deinde eſt ad Gallipolitanam Eccleſiam, an. 1396. vt in lib. Prouiſ. Prælat. habetur.

7. IOANNES antea Epiſcopus Gallipolitanus eodem die, & anno 1392. ad hanc Eccleſiam translatus eſt. Sedit ann. plus minus ſeptem, eiuſque exigentibus demeritis ab eodem Bonifacio priuatus Epiſcopatu eſt 1399. ex lib. 3. de diuerſis formis fol. 75.

8. IACOBVS de Marzia Presbyter Laquedonenſis, patriæ ſuæ Epiſcopus delectus eſt à Bonifacio IX. anno 1399. 6. Id. Martij, vt in lib. Prouiſ. Prælat. ſcriptum inueni, non diu Pontifex fuit.

9. ADINVLPHVS huius Eccleſiæ Antiſtes vixit anno 1401. cuius memoria extat die 3. Decembris in lib. oblig. Exceſſit circa annum 1418.

10. IAQVINTVS Vaticanæ Baſilicæ Canonicus à Martino V. in demortui loco Adinulphi Epiſcopus Laquedonenſis electus eſt 10. Kal. Ianuarij 1418. ex eodem lib.

11. NI-

11. NICOLAVS electus dicitur die 27. Octobris anno 1425. in eodem obligat. libro.

12. ANTONIVS de Cozza Archipreſbyter Vallatæ Boianæ Diœceſis eligitur 5. Id. Octob. 1428.

13. IOANNES defunctus eſt anno 1452.

14. IACOBVS de Caualine Canonicus Beneuentanus ſucceſſit Ioanni II. Non. Auguſti anno 1452.

15. PETRVS florebat anno 1471. è viuis exceſſit anno 1481.

16. IOANNES de Porcarijs Acheruntinus nobili genere natus, huius Sedis Epiſcopus renunciatus eſt die 27. Aug. anno 1481. obijt 1486.

17. NICOLAVS de Rubinis Vicanus promotus die 2. Iunij 1486. fato ceſſit anno 1506. Iulio II. ſedente.

18. ANTONIVS de Dura nobilis Patritius Neapolitanus demortuo Nicolao ſuffectus eſt 29. Iulij 1506. Sedit ad annum vſq; 1538. & onere liberè ſe exſoluit.

19. ANTONIVS Card. Sanſeuerini hanc Eccleſiam in adminiſtrationem accepit die 25. Februar. 1538. Illam tenuit vſque ad diem 24. Septembris eiuſdem anni, & in Scipionem de Dura affinem ſuum transfundendam curauit.

20. SCIPIO de Dura Neapolitanus ex dimiſſione Card. Sanſeuerini huius Eccleſiæ die 24. Septemb. 1538. fit adminiſtrator ad annum vſque 27. ſuæ ætatis, deindè in titulũ: mortuus eſt anno 1551. De Dura familia legendus Scipio Ammiratus ſenior de nobilibus familijs Neapolit.

21. PAVLVS Capellettus Placentinus ſucceſſit Scipioni die 24. Iulij 1551. Sedit an. 13. vtroque ſe abdicauit.

22. IO. FRANCISCVS Carduccius Pauli Montis Meſolæ Baronis, filius nobilis Barenſis, origine Florentinus, moribus & doctrina illuſtris ex Abbate Commendatario Sanctorum Quirici & Iulittæ Præmonſtratenſis Ordinis Reatinæ Diœceſis euaſit Laquedonenſis Epiſcopus die 16. Maij 1564. Fato ceſſit anno 1584. Hic anno 1571. in Eccleſia S. Nicolai Barenſis Bernardino Carduccio Patruo ſuo cœnotaphium poſuerat ijs verbis conceptum.

D. O. M.

Bartholomæo Carduccio Patritio Baren. SS. Quirici & Iulittæ, & S. Mariæ de Niceto Lycien. Abbati, & perpet. Commendatario viro integerr. ac inter ſummos Principes in rebus agendis gratiſſ. qui annos agens III. ſupra LXX. ceſſit naturæ XIII. Kal. Nouemb. MDLXXI.

Io. Franciſcus Carduccius Epiſcopus Laquedonen. hæres & ſucceſſor ex teſtamento Patruo B. M. P. C.

Porrò nobilis hæc Carduccia familia Florentina è patria Barium progreſſa, Aloyſius, Andreas, & Philippus germani fratres anno 1474. inter nobiles eius vrbis annumerati, ibidem Carducciam gentem diſſeminarunt. De qua Beatillus in Hiſt. Barenſi, & fuſiùs Scipio Ammiratus in deſcriptione eiuſdem familiæ.

23. MARCVS Pedacca Mirandulanus Monachus Monaſterij S. Benedicti de Mantua Cõgregationis Caſſinenſis ſui ſæculi Mathematicorum peritiſſimus, ex Abbate S. Vitalis

tal's Rauennæ delectus eſt Epiſcopus à Gregorio XIII. die 14. Maij 1584. ſedit vir probus & doctus anno 18. mortuuſque eſt anno 1602.

24. Fr. IOANNES PAVLVS Palenterius de Caſtro Bononienſi Ord. S. Franciſci de Obſeruantia, electus die 15. Decembris 1602. exceſſit anno 1606.

25. IACOBVS Candidus nobilis Siracuſanus à Paulo V. dictus eſt Laquedonenſis Epiſcopus die 6. Nouembris 1606. magnus planè Præſul, & multarum virtutum clarus inſignibus, cuius vota breuis vitæ ſuæ terminus non potuit æquare: rexit enim hanc Eccleſiam plus minus ann. duobus cum laude prudentiæ, ac propemodum Angelicis moribus. Exceſſit è viuis, imò in Domino quieuit menſe Aug. an. 1608. ætat. ſuæ 47. ſepultuſque eſt lugentibus populis in Cathedrali. In Deiparam Virginem incõparabili ſtudio flagrauit, quippe qui non ſolum verbis colebat Virginem, addebat etiam operum pondera verbis mellifluis: de quo præclariſſimo Præſule plura ſcitu digniſſima legiſſe memini in vita eius, quam ſcripſit, typiſque euulgauit Dauinus Guiniſius Lucenſis, Congregationis Clericorum Regularium Matris Dei, ex quo eruditus, probuſque amicus noſter Hippolytus Marraccius in Antiſtitum Marianorum libro hæc pauca excerpſit, quæ non pigebit hic referre. *Iacobus Candidus nobilis Siracuſanus Epiſcopus Laquedonenſis in Apulia, cum ob propenſiſſimum deuotionis ſuæ erga Deiparam Virginem affectum, ab ipſa infantia, puritatis virginalis candorem ſe ſemper integrè, illibateque ſeruaturum voto ſpopondiſſet, eiuſdem Deiparæ Virginis auxilio ſibi fauente, illum poſtea in omni vita ſua ad mortem uſque integrum, illibatumque conſeruauit. In omnibus tribulationibus, & tentationibus ſuis pro ſolatio, remedioque ad Deiparam Virginem tanquam ad matrem amantiſſimam, filiali amore, ac confidentia recurrebat, & de ſtatus ſui electione aliquando dubius cum precibus & lachrymis ad hanc Matrem ſupplex confugiſſet de diuina circa ſe voluntate certus reddi meruit. Eccleſiam Cathedralem Laquedonenſem, auguſtiſſimo Mariæ numini conſecratam, dum eius eſſet Epiſcopus, multis impenſis non ſine miraculorum ſignis reparauit, & ornauit. Erga cultum & obſequium Sanctiſſimæ Dei Genitricis eximiam teneritatem ac propenſionem animi ſemper oſtendit, atque in tanta Dominæ laudanda, celebrandaque totum ferè vitæ ſuæ tempus impendit. Inter alia Marianæ pietatis exercitia, ſæpè coronam B. Virginis percurrebat, hancque in ipſius etiam itineribus & deambulationibus adhibebat. Quando conſuetis diei horis ſalutationis Angelicæ dabatur ſignum, ſtatim etiamſi in via lutoſa eſſet, genuflectebat. Vt debitum Dei Matri tributum laudis offerret, ſolitus non prius ſurgere, quam tria terræ oſcula impreſſiſſet. Dum vel in Xenodochijs, vel in priuatis domibus infirmos viſitaret, coronam B. Virginis eorum capiti imponere, & ſecretò tunc nonnullas orationes recitare in more habuit: quo medio plures infirmos non ſine miraculo interdum reſtituit ſanitati. Vt populum ſuæ curæ ſubiectum ad ſanctiſſimæ Deiparæ Virginis Mariæ cultum magis, ac magis excitaret, ſingulis totius anni Sabbathis (quibus etiam diebus ad honorem B. Virginis panetantum & aqua ieiunabat) in Eccleſiam Cathedralem circa veſperam deſcendebat, vt ibi cum Canonicis, & Clericis Litanias Lauretanas, nec non Antiphonam* Salue Regina *ad ſonum organi recitaret. Omnes, quibuſcum ſermonẽ miſcebat, ad deuotionem B. Virginis & ad Coronæ & Roſarij Mariani recitationem breuibus quidem ſed efficacibus verbis hortabatur, rudeſque, ac idiotas, ſi hos interdum in itinere offendiſſet, Salutationem Angelicam, ſi neſcirent, libenter edocebat. Cælum petijt, & poſt mortem D. Ioſuello de Polla Laquedonenſis Eccleſiæ Canonico, olim amiciſſimo ſuo cum B. Virgine apparuit.* Hæc ille. Fratrem germanum habuit Iacobũ Vincentium Candidum Ord. Præd. Sacri Apoſtolici Palatij magiſtrum doctrina, ac vitæ candore clariſſimum, qui Romæ deceſſit an. 1654. iacet in Eccleſia S. Mariæ ſuper Mineruam, quorum nepos fuit Ioſeph Epiſcopus Liparenſis, Romæ defunctus anno 1654. 9. Decembris in eodem templo Sanctæ Mariæ ad Mineruam humatus.

26. IOAN. HIERONYMVS Campanilis Neapolitanus ſucceſſit Candido die 24. Decembris 1608. deinde euaſit Epiſcopus Æſernienſis anno 1625.

27. Fr. FERDINANDVS Brunus Florentinus Ord. Minorum de Obſeruantia adlectus eſt Epiſcopus die 15. Septembris 1625. deceſſit anno 1648. nulla de ſe fama relicta, ſepultuſque eſt in Cathedrali.

28. IOANNES IACOBVS Chriſtophorus ſucceſſit die 22. Aprilis 1649. Obijt Romæ paulo poſt ſuam conſecrationem, terræ mandatus in Eccleſia Sanctæ Mariæ de Aquiro.

29. Fr. AMBROSIVS Viola ex Orto nouo Liguriæ oppido, S. Theologiæ Magiſter Ord. Præd. electus die 10. Octobris 1649. obijt anno 1651. iacet in Cathedrali.

30. IACOBVS Iordanus Triuicanenſis Monachus & Abbas Montis Virginis, vir doctus & eruditus Laquedonenſis Eccleſiæ Epiſcopus adlectus eſt ab Innocentio X. an. 1651. die 23. Octobris. Scripſit vitam S. Guillelmi Abbatis Montis Virginis. Viuit adhuc bonus Paſtoris officio fungens, cui Neſtoreos annos à Deo Opt. Max. precamur.

MVRANI EPISCOPI.

CIVITAS Muri, vulgo *Muro* in monte Basilicatæ Provinciæ sita est, quando fuerit ædificata, aut quis eius fuerit auctor, qui de huius Regni vrbibus scripserunt, suis non retulerunt commentarijs. Parua est, tamen fœta populo, & nobilis structuræ, vbi mille lares recensentur, aerisque salubritate celebrata, nullam tamen habet antiquitatem, vt Frizia scribit, Comitatus titulo & Episcopali dignitate sub Compsano Archiepiscopo condecoratur. Antiquus est Episcopatus iste inter recentiores, nam sexcentis abhinc annis proprium habebat Antistitem, Bossinensem aliquando vocatum lego Episcopum Muranum. Cathedralis Basilica vndecim habet Canonicos, ex quibus quinque dignitate eminent, Archidiaconus nempè, Archipresbyter, Cantor, Thesaurarius, & Primicerius cum alijs aliquot minoris gentis Clericis, & Seminarium, vbi educantur Clerici. Intra mœnia præter Cathedralem, quatuor aliæ Ecclesiæ, Hospitale, & duo virorum Cœnobia, & vnum sanctimonialium S. Claræ septum visuntur. Diœcesis satis ampla, oppida octo complectitur suis regulis subiecta, quatuor sùt Castel Gronde, Rapone, Ruuo, Santofedeli, Labella, Baluano, Romagnano, & Tuigliano: mensæ verò Episcopalis census 1200. ducatorum illarum partium, taxatur in lib. Cameræ Apost. floren. 37. Ad me quod attinet, Episcopi, qui in ea sederunt, ij tantùm sunt obseruati, eorum tamen Acta, vel ex incuria, aut ex indigentia scriptorum non habemus.

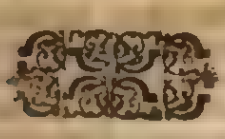

1. EVSTACHIVS Murensis Episcopus anno salutis 1059. interfuit consecrationi Ecclesiæ S. Angeli in Vultu propè Melphiensem vrbem, quam Nicolaus II. Papa solemni ritu peregit instante Roberto Normando Apuliæ Comite.

2. GAVDINVS Moranus florebat Episcopus anno 1102. cum Paschalis II. sacrauit Ecclesiam Sancti Sabini in ciuitate Cannusij rogatu Rogerij Comitis Roberti filij, vt proloquitur marmorea tabula à sinistris Altaris posita in eadem Ecclesia. Idem memoratur in monumentis Caietanæ Ecclesiæ anno 1108. Huius memoria legitur in arcu supra aulam Episcopij marmore insculpta Leoninis carminibus an. 1100.

Non adeat pestem, qui sit cognouerit hostem.
Intret homo blandus, simul intret amicus amandus,
Quod scriptura legit, Gaudinus Episcopus egit,
Nobilibus superbis, Canosa natus ab vrbis.

3. ROBERTVS Muranus Episcopus florebat anno 1169. quo iussu Hecherberti tunc electi Archiepiscopi Compsani, Cathedralem Ecclesiam consecrauit, vt vetus documentum in eo ex Ecclesia refert. *Anno Domini nostri Iesu Christi millesimo centesimo sexagesimo nono Indictione secunda Dedicatum est hoc templum in honorem Sancti Martini Confessoris iussu Domini Herberti Compsana Ecclesia Venerabilis electi, & totius Compsani Capituli à Roberto Murana Ecclesia Antistite de Reliquijs Sancti Memmæ Martyris, & Sancti Liberij, & Sancti . . . & Anastasij Confessorum.* Ex hac memoria his diebus ex tabulario Compsanæ Ecclesiæ mihi transmissa habetur Herberti Archiepiscopi Compsani electio, quæ potuit euenisse eodem anno 1169. cum electus eo ipso anno enuncietur: quamobrem corrigendus error est, qui irrepsit supra pag. 1009. l. 7. & lin. 10. vbi pro anno 1138. scribe anno 1168.

4. MONTEGVIDONVS vixit sub In-

nocentio III. anno 1213. ex monumentis eiusdem Ecclesiæ.

5. IOANNES successit circa an. Domini 1217.

6. N. nomen non exprimitur in regestro Caroli primi, qui anno 1269. Regem per supplicem libellum exoravit, vt Ecclesiæ suæ decimas iam antea à Siculæ Regibus elargitas benignè confirmaret, ac manuteneret. Carolus ita rescripsit, ferunt regestra regia Neapol. Ind. 12. lit. B. fol. 150. *Carolus &c. eidem secreto, &c. Exparte venerabilis Patris Episcopi Muri, fuit nobis humiliter supplicatum, quod cum Muretisis Ecclesia à Catholicorum Siciliæ Reg. temporibus vsque ad tempora nostra decimam omnium prouentuum, baiulationis, & procurationis dictæ Terræ, nec non & Terræ S. Felicis annis singulis consueuerit percipere, & habere, exhiberi sibi decimam ex sua pro anno præsenti duodecima Indictionis, iuxta huiusmodi consuetudinem de benignitate regia mandaremus, ideoque fidelitati tuæ præcipiendo mandamus, quatenus si notorium fuerit, quod dicta Ecclesia huiusmodi decimam consueuerit percipere & habere, tu decimam ipsam eidem Episcopo ratione dictæ Ecclesiæ, vel eius procuratori, seu nuncio per præsentes sibi literas assignentur, si idem Episcopus proximo præterito turbationis tempori erga maiestatem nostram se gesserit fideliter pro præfato anno duodecima Inductionis prout consuetum est hactenus exhibeas, vel facias sine defectu quolibet exhiberi, iure nostro in omnibus semper saluo. Datum in Castris in obsidione Luceriæ 20. Augusti 12. Ind.* Anno deinde 1270. pro eodem Murano Episcopo & Ecclesia ita rescripsit, vt in regest. Reg. lit. D. fol. 46. *Item scriptum est secreto pro Episcopo Muri decimas prouentuum omnium baiulationis, & procurationis dictæ Terræ Muri, nec non & Terræ S. Felicis pro anno proximè præterito 12. Ind. pro quo ipse non habuisse se asserit, nec vsus & pro præsenti anno 13. Ind.* Item fol. 49. lit. B. *Scriptum est in forma de Decimis baiulationis & prouentuum de demanys Terræ S. Felicis pro Episcopo Murani* de anno præsenti. Datum Viterbij 23. Martij 14. Ind. Item in regest. eiusdem Caroli an. 1277. lit. F. pag. 139. à tergo. *Scriptum est secretis, & Magistris portulanis Apuliæ, tam præsentibus, quàm futuris in forma de Decimis perpetuis pro venerabili patre Morano Episcopo de voto nostro de exhibendis sibi singulis annis decimas prouentuum baiulationis, & demaniorum, &c. Curiæ Castri S. Felicis. Datum apud Lucium Pompilum die vltima Iulij.*

7. NICOLAVS florebat anno 1322.

8. MATTHÆVS anno 1332. 17. Nouembris promisit soluturum solitum pensum sacro Collegio.

9. NICOLAVS huius Ecclesiæ Antistes, cuius mentio habetur in reg. Vatican. 1343. translatus est ad Casertanam Ecclesiam anno 1345. ex reg. Vatic.

10. HENRICVS Mari de Caserta ex Canonico euasit Episcopus Muranus, successitque immediatè translato Nicolao an 1345. die 18 Kal. Iulij à Clemente VI. anno Pontif. 3. vt in epist. 5. regest. Vatic. Obijt anno 1349.

11. GVILLELMVS ex Archipresbytero electus est Episcopus à Clemente VI. anno 1349. 4. Id. Nouemb. cuius electio extat in reg. Vatic. an. 7. eiusdem Pontificis epist. 248. fol. 119. excessit verò anno 1356.

12. IACOBVS succentor erat Ecclesiæ S. Nicolai Barensis quando ad hanc insulam vocatus est ab Innocentio VI. anno 1356. 13. Kalend. Ianuar. Pontif. 5. ex ep. 64. fol. 63. reg. eiusdem, translatus ad Ecclesiam Potentinam ab Vrbano V. tunc vacantem per obitum Ioannis 3. Id. Martij 1364. ex reg. Vatic.

13. DOMINICVS anno 1364. 16. Martij memoratur in lib. oblig. sub Vrbano V.

14. ANTONIVS sub Gregorio XI. euasit Episcopus Muranus, qui cum in illo teterrimo schismate Vrbanum VI. inter, & Clementem VII. Pseudopontificem incidisset, quo nulla ætas tam durum, tamque atrox fuit, partes Clementis inconsultè sequutus fuisset, ab Vrbano diris innodatus, parum inde abfuit, quin cum Ioanna Regina in manus incideret Caroli Dyrracchini Regis, qui Ioannam capitali iudicio damnauit, & strangulari fecit anno 1382. Antonius timore perculsus Polsino suæ Diœcesis Oppido se recepit sub Ludouici Andegauensis tutela, & Episcopalem dignitatem eodem ab Pseudopontifice, in odium Caroli eiusdem Ciuitatis olim Domini, transferendam curauit; quamobrem Clemens anno 1386. Murum Sedis honore priuauit, eumque cum tota Diœcesi Pulsinum transtulit: harum rerum habeo testes, ad ipsum Antonium, quem Polsinum vocat Episcopum, literas Kal. Iulij ann. pontif. sui 8. scriptas, quas hic exhibemus ex reg. 2. oblig. eiusdem Antipapæ: Perduravit tamen inconsulta translatio, quandiu Antonius fretus auxilio Andegauensis, Episcopatum malè seriatum retinuit, cuius extat memoria ad annum vsque 1389. in lib. obligat. Clementis, nec deinceps apparet, quis eius fuerit finis, quoue loco, & anno mortuus fuerit; Porrò Clementis literæ ita fuerunt conscriptæ.

Clemens Episcopus seruus seruorum Dei.

Vener. Fratri Antonio Episcopo Polsinen. salutem & Apostol. benedict.

Inter sollicitudines varias, quibus assiduè premimur, illa potissimè excitat mentem nostram, vt status Ecclesiarum omnium curæ nostræ diuina prouidentia commissarum spiritualiter, & temporaliter augeatur, quodque illis, quæ sine Pastoribus sunt,

ne

ne detrimenta deplorent, tales ministros præficere studeamus, per quorum regimina Ecclesiæ ipsæ vtiliter, & salubriter gubernentur. Dudum siquidem damnatæ memoriæ Carolus de Duracio, aliàs de Pace cum ageret in humanis, ad Regnum Siciliæ, in quo, seu ad quod nullum ius sibi quomodolibet competebat, & in quo nos & Romana Ecclesia directum dominium obtinemus, detestabili ambitione semper aspirans per iniquitatis alumnum Bartholomæum in Sedem Apostolicam violenter intrusum se in Regem Siciliæ coronari, Regnumque ipsum hostiliter inuadere, ac Claræ memoriæ Ioannam Reginam Siciliæ, cuius etiam ipse Vassallus ligius existebat, & cui iuramentum fidelitatis præstiterat, inhumaniter capere, direptque mancipare carceribus non expauit. Ac demum ipse, & Margarita relicta eius, quæ se Reginam Siciliæ temerè nominare præsumit, magnam partem dicti Regni tyrannicè occuparunt, prout ipsa Margarita occupat de præsenti. Cum autem ciuitas Muranen. de patrimonio dicti Caroli olim fuisset, qua & omnibus aliis bonis suis per nos dudum suis demeritis exigentibus priuatus fuit, ac Clerus & Populus Ciuitatis ipsius se nostros & eiusdem Ecclesiæ persecutores publicos exhibentes, Bartholomæo, Carolo, & Margaritæ prædictis, ac Vvincislao ipsorum Caroli, & Margaritæ nato etiam pro & contra processus aduersus Bartholomæum, Carolum & Margaritam prædictos, & adhærentes eisdem, & dantes ipsis auxilium, consilium, & fauorem per nos factos, diuersas interdicti, suspensionis, & excommunicationis, ac alias spirituales, & temporales pœnas, & sententias contin. adhæserunt hactenus, prout etiam adhærebant, dantes eis contra nos, & eandem Ecclesiam, & etiam contra claræ mem. Ludouicum Regem Siciliæ, & carissimum in Christo filium nostrum Ludouicum dicti Ludouici Regis natum Regem Siciliæ illustrem auxilium, consilium, & fauorem, & quod dolenter referimus præfata Ioanna Regina, quæ tanquam benedictionis filia virtute constantiæ ab altissimo roborata in nostra, & ipsius Ecclesiæ deuotione persistens Regnum ipsum in pacis amœnitate regebat, & in eadem Ciuitate, cuius etiam superius dominium ad eam spectabat, fuisset crudeliter interempta, & dilecti filij vniuersitas loci de Polsino Consan. Diœcesis puritatis titulo insigniti, & feruentes iugiter & constantes in nostra & eiusdem Ecclesiæ fidelitate persistit nunc, sicut etiam persistebant, dictus quoque locus notabilis & populosus existeret, nos præmissas, solerter, & diligenter etiam attendentes prædictis & alijs iusta causa moti rationabiliter & inducti de fratrum nostrorum consilio, ac etiam certa scientia, & Apostolicæ plenitudine potestatis Ecclesiam, ac ciuitatem Muranen. prædictam, in quibus tu Episcopus existebas, Episcopali dignitate priuauimus,

A & ad Domini nostri laudem, exaltationemq; Ecclesiæ & profectum etiam animarum Ecclesiam Beatæ Mariæ Loci de Polsino prædicti in Cathedralem ereximus, eam dignitatis Episcopalis titulo decorantes, nec non ipsum locum de Polsino tanquam insignem, deuotum, & ad hoc congruum, atque ipsam Ciuitatem esse constituimus, & insigniuimus vocabulo Ciuitatis, eamque Ciuitatem Polsinen. volumus perpetuis temporibus nuncupari, ipsamque Ecclesiam cum eius Capitulo instituimus, ac Ciuitatem cum toto eius territorio, & districtu à iurisdictione, & Potestate Diœcesani Archiepiscopi, & Capituli Ecclesiæ Consan. eximimus, & etiam liberauimus, dictaque Territorium, & districtum, ac locum de more sicut præfertur, priuatum
B ac totum territorium, quod ipsius dum Ciuitas existeret Diœc. existebat cum omnibus Monasterijs, Ecclesijs, Cappellanijs, & Oratorijs, ac Castris, Villis & alijs locis in ipsa consisten. prætacta, limitata Diœc. eidem Ciuitati Polsinen. assignauimus, & etiam deputauimus. Statuentes & etiam ordinantes, quod quicunque præeminentiæ authoritatis, superioritatis, iurisdictionis in huiusmodi erat per nos limitationis Diœc. pertineat ad te, qui Moranensis eras Episcopus, vt præfertur ad Polsinensem Episcopum pro tempore existen. pleno iure, & omnimodè pertinent, & insuper volumus, quod etiam Ciuitas & Diœcesis Polsinen. prædictæ in & de præsentia
C Consanen. existerent, & Archiepiscopo Consan. Metropolitico iure subessent, & vt Præsul qui eidem Polsinen. Ecclesiæ præesset congruam substentationem haberet omnia & singula Castra, Villas, & loca alia, ac terras, & possessiones alias, nec non fructus, redditus, & prouentus & iura, & obseruationes, ac emolumenta quæcunque ad mensam Episcopalem olim Moranen. spectan. vbicunque & in quibuscunque rebus consistebant mensæ Episcopali Polsinen. ex simili scientia de prædictorum fratrum consilio, & eiusdem plenitudine potestatis in perpetuū applicauimus, & annexuimus, vniuimus, & duximus assignãda, prout & alias in Apostolicis nostris certi
D tenoris literis pleniùs, & seriosiùs continetur. Et quia non est congruum, neque decens, quod propter præmissa, Ecclesia careas, aut aliqua sustineas detrimenta; quinimmò arbitrari debitum, atque æquum, quod translata Sedes translato Præsuli committatur. Nos tam circa statum & prouisionem personæ tuæ, quàm circa regimen & gubernationem Ecclesiæ, Ciuitatis & Diœcesis, sicut præmittitur erectarum prouidere volentes te olim Moranen. Episcopum, quem fide digna experientia non minus idoneum, prouidum & per omnia circunspectum ad præfatam Polsinen. Ecclesiam, de prædictorum fratrum consilio authoritate Apostolica duximus transferendum, curam, & administrationem eiusdem Ecclesiæ tibi in spiritualibus, & tem-

poralibus plenariè committendo firma concepta fiducia, quod actus tuos Altissimo dirigente prædictam Ecclesiam per tuæ circunspectionis industriam spiritualibus, & temporalibus proficiet incrementis. Suscipe igitur iugum Domini reuerenter, & suaui eius oneri humiliter colla submitte, manum quoque mittens ad fortia ipsius Polsinen. Ecclesiæ administrationem prudenter exequi studeas, & gregis tibi commissi custodiam cures, postque diligenter vt laudabili de ipso coram Deo reddita ratione Regnum Dei à mundi primordijs præparatum electis accipias, & mansiones dilecta Domini tabernacula lætabundus introeas, ac eundem Regem ad vberioris retributionis cumulum introducas. *Dat. Auenione Kalendis Iulij, Pontificatus nostri Anno octauo.*

15. GVILLELMVS Muranus Episcopus legitimè electus ab Bonifacio IX. vixit, ab Innocentio VII. translatus ad Caputaquensem Ecclesiam anno 1405. ex oblig. lib. eiusdem Innocentij.

16. IOANNES Bonifacij de Pannella Neapolitanus antea Caputaquensis Episcopus ad hunc Muranum Episcopatum translatus anno 1405. Idibus Aprilis. Obijt circa annum Domini 1418. ex eodem lib.

17. GVIDVCCIVS de Porta Salernitanus vetusta nobilitate natus, tunc Salernitanæ Ecclesiæ Canonicus, & legali scientia clarus successit Ioanni anno 1418. 11. Kal. Martij. Sedit integra fama virtutis annis plus minùs quindecim, in humanis esse desijt anno 1423. sepultus in sua Cathedrali; cuius meminit lib. Prouisionum Prælatorum Martini V.

18. IOANNES de Sancto Felice an familiæ nobilissimæ Neapolitanæ natus, vel à patria ita denominatus, incertum est, olim Canonicus Melphiensis, tunc Episcopus Alexanus, Ioanni successit translatus ad hanc Ecclesiam 8 Kalend. Octobr. ann. 1423. Præfuit ann. 20. & senio ac laboribus prostratus nuncium remisit ann. 1443.

19. BARNABAS de Molina præficitur 7. Kalend. Septembris 1443. Hic anno 1460. 14. Februarij habuit in commendam Monasterium de Vultu Ordinis S. Benedicti Rapollanæ Diœcesis à Pio II. vt in lib. de Præbendis scriptum inuenit fol. 122. Obijt Barnabas sub eodem Pio Pontifice.

20. ANDREAS de Verulis olim Episcopus Conuersanus, & Boianus in Regno Neapol. inde Vrbini in Vmbria, à Pio II. translatus est ad Muranam hanc Ecclesiam per obitum Barnabæ tunc vacantem, sed antequam possessionem adipisceretur, literis etiam non expeditis, Pius diem suum clausit extremum, Paulus II. successor illum è Murana ad Camerinensem Ecclesiam transtulit anno 1464. tunc vacantem per cessionem Agapiti Rustici, pontif. sui 1. vt in lib. de diuersis formis habetur pag. 174. nescio, an possessionem quintæ suæ sponsæ adeptus fuerit, cum sequenti anno censeatur defunctus, quo defuncto iterum Camerin. Ecclesiam regendam suscepit idem Agapitus. Huius Andreæ non memini in nostra Camerinensium Præsulum serie, qui suo in loco reponendus est.

21 MEOLVS de Mascambrunis Beneuentanus, antea Episcopus Thelesinus transfertur ad hanc Muranam Ecclesiam à Paulo II. anno 1464. vt ferunt Acta Consistorialia, sedit vir optimus ann. 22. defunctus est anno 1486.

22. SEVERVS Antonelli Petrucci filius.

23. SIMON anno 1477.

24. GVIDATIVS anno 1490.

25. NICOLAVS Antonius de Piscibus Beneuentanus fuit Episcopus Muranus, anno 1508.

26. ANTONIVS Camillus de Piscibus sub Leone X. decessit anno 1521.

27. CÆSAR ANGELVS Carpanus electus die 6. Septembris 1521.

28. MATTHÆVS de Grisonibus Etruscus è Puppio Florentinæ ditionis oppido sub Cle-

Clemente VII. cuai Muranus Episcopus à Paulo III. translatus est ad Triuentinam Ecclesiam anno 1540. die 15. Nouembris, Nuper Romæ in Ecclesia Sancti Marcelli Sacelloue de Grisopibus ad eius tumulum sub marmorea iacentis Episcopi statua hoc epitaphium excisum est.

D. O. M.

Ossa Matthæi de Grisonibus à Clemente VII. ad Episcopatum Triuentinum Anno D. XXVII. supra M. euectum hoc Sacellum extruxit dotauitq;

Obijt Nonis Aprilis anno Domini M. D. LXVII. ætatis suæ LXXX. Antonius Grisonius eques S. Stephani Io. Matthæi Grisonij filius, hæres & agnatus posuit, eiusque testamentum posterorum securitati ac notitiæ consulens in tabulario Patrum Seruitarum S. Marcelli indicare curauit anno Domini MDCLI.

In hoc cœnotaphio ex incogitantia inscriptũ videtur Matthęum ad Episcopatum Triuentinum euectum fuisse à Clemente VII. ann. 1527. eo anno Muranensis Episcopus delectus est; ad Triuentinam verò Ecclesiam translatus est à Paulo III. anno 1540. vt patet ex Actis Consistorialibus, de quo vide eius vrbis Episcoporum nostrum Catalogum in Appendice tom. 2.

29. ASCONIVS Parisanus Card. Ariminensis hanc Ecclesiam commendatam habuit à die 11. Nouembris 1540. qua die Grisonius se absoluerat, sedit vsque ad 27. Maij sequentis anni, quo eidem nuncium remisit.

30. SILVERIVS de Petruccijs, Neapolitanus adlectus est die 27. Maij 1541. Obijt anno 1560.

31. FLAVIVS Vrsinus Romanus, filius Iulij ex Dominis Montis Rotundi, non Ferrantis Grauinæ Ducis, vt haud satis edoctus scripsi in serie Spoletanorum Præsulum, tom. 1. factus est huius Ecclesiæ Episcopus die 15. Nouembris 1560. qui deinde euasit Cameræ Apostolicæ Generalis Auditor, & S. R. E. Cardinalis sub Pio IV. & Episcopus Spolętanus sub Gregorio XIII. Hanc Ecclesiam Muranam rexerat plus minus ann. duobus, eamque dimiserat anno 1562. de quo vide Spoletanorum Præsulum seriem nostram.

32. PHILESIVS Cittadinus Interamnas, vir nobilis & præclara literatura notus, Cameræ Apostolicæ Locumtenens ad hanc Ecclesiam promotus est à Pio IV. anno 1562. die 27. Maij.

33. IVLIVS Riccius successit Philesio, translatus deinde ad Ecclesiam Grauinensem anno 1575. die 4. Maij.

34. DANIEL vocatur electus eodem die 4. Maij 1575. ex Episcopo titulari Dumanensi.

35. VINCENTIVS Petrolinus successor Danielis sedente Gregorio XIII. Obijt anno 1606.

36. THOMEVS Confectus de Sancto Gemino Narniensis Diœcesis hanc obtinuit Ecclesiam à Paulo V. anno 1606. die 5. Maij Sedente Gregorio XV. sibi coadiutorem acciuit Clementem fratris filium: defunctus est anno 1630.

37. CLEMENS Confectus Narniensis ex Coadiutore & Episcopo Tiberiadis, patruo successit anno 1630. translatus ad Acernensem Ecclesiam anno 1643. die 13. Aprilis.

38. IO. CAROLVS Coppola Gallipolitanus Clementi successit die 18. Maij 1643 vir eruditione, & poëticæ laurea insignis, plura sui ingenij reliquit poëmatia, obijt sedente Innocentio Decimo.

39. ASCANIVS Vgolinus Romanus ab Innocentio X. delectus est Episcopus die 9. Febr. 1652.

SATRIANENSES EPISCOPI,

nunc vniti cum Campanien.

IN Prouincia Principatus Citra mediterranea Ciuitas eſt Satrianenſis vetuſta, & quondam præſtans, nunc ad ſolitudinem redacta, accolæ namque Titi ad Caſtellum ſe receperũt, loci verò & agri Satrianenſis temporalis Dominus eſt Nicolaus Princeps ex familia Ludouiſia. Epiſcopatus Satrianenſis antiquus eſt iam indè à ſuo exordio ſuffraganeus Metropolis Compſanæ. Cathedralis Satrianenſis titulo S. Stephani Protomartyris vna cum ipſa ciuitate diruta, ac ſolo æquata eſt. Seruantur tamen adhuc ibidem oſſa S. Feliciani Martyris. Sacris in ea quondam miniſtrantium, dignitatum, Canonicorum, Clericorumque ſedes, ſeruitia, ſtipendia, præbendæ vna cum ipſa Epiſcopali Sede in ciuitatem Campanienſem translata ſunt ann. 1525. manente tamen adhuc Archidiaconi Satrianenſis titulo, qui reſidet in oppido Caggiani: nam præbendæ vnitæ ſunt menſæ Epiſcopali. Diœceſis Satrianenſis quatuor conſtat oppidis, quæ tribus ferè paſſuum millibus inter ſe diſtant. Horum tria Caianum, Sancti Angeli de Fractis, & Saluiæ Venuſino Principi in temporalibus ſubiecta ſunt, quartum Petræ Fittæ paret Marchioni Burgentiæ. Omnium maximum eſt Caianum, quod tres habet Parochiales, quarum vna titulo S. Mariæ Græcorum, quam Græci olim Sacerdotes Græco ritu colebant, nunc Latinis commiſſa eſt, reliqua oppida ſingulas parochiales habent. In vniuerſa ergo Diœceſi continentur Parochiales Eccleſiæ ſex, ſacris quidem veſtibus & ornamentis ſufficienter inſtructæ, ſed ita tenues redditibus, vt vix ſufficiant ad victum & veſtitum Archipresbyterorum, & aliorum Sacerdotum, qui tamen ſua illic munia egregiè obeunt: diuina officia ſtatis horis celebrant, ac diebus ſolemnibus cum decentibus ornamentis Miſſas decantant. Clerus enim pro locorum qualitate, morum honeſtate cõmendatur, populus dictorum oppidorum maiori ex parte paupertate premitur ac proindè induſtria & labore victum ſibi comparat. Sunt tamen pro maiori parte pietati dediti, & Eccleſias atque Sacramenta auidè frequentant. Sunt autem fidelium totam hanc Diœceſim incolentium animæ, quæ ad ſacram communionem obligantur mille ſexcentæ. Porrò Epiſcopi vſque ad vnionem cum Campanienſi Eccleſia, qui in hac Satrianenſi Sede floruerunt, ſequentes ſunt à nobis obſeruati.

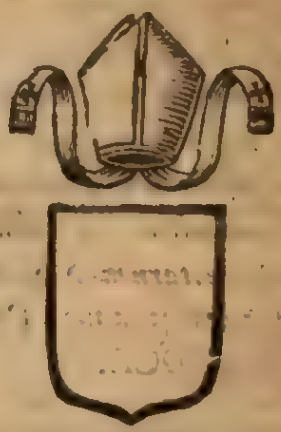

1. PETRVS Satrianenſis Epiſcopus interfuit Lateranenſi Concilio ſub Alexandro III. celebrato anno 1179.

2. LEO Epiſcopus Satrianenſis ex Rectore Sancti Nicolai de Curia iam pridem à Capitulo electus, confirmatur à Clemente IV. anno 1267. 5. Kalend. Auguſt. in epiſt. 74. fol. 62. ann. pontif. 3. vacabat Satrianenſis Eccleſia forte per obitum Leonis anno 2. Martini IV. qui fuit ſalutis 1284.

3. LAVRENTIVS obiit 1303.

4. FRANCISCVS delectus eſt Epiſcopus à Benedicto XI. anno 1303. 4 nonas Martij ex Vatic. regeſt. epiſt. 451. de quo in Reg. regeſt. Neapol. anno 1314.

5. ARDVINVS, mortuus eſt Anagniæ anno 1332. vbi iacet.

6. Fr. FRANCISCVS de Spoleto Ordinis Minorum ſucceſſit Arduino 4. Non. Decembris 1332. ad hanc Sedem vocatus à Ioanne XXII. mortem obiit 1349. apud Vatican. regeſt.

7. IOANNES ex Primicerio Sancti Bartholomæi Neapoli præficitur huius Eccleſiæ Epiſcopus anno 1349. Id. Decembris à Clemente VI. ex eiuſdem regeſt. Vatic. epiſt. 220. fol. 123. exceſſit 1369.

8. AN-

8. ANGELVS BARTHOLOMÆVS clericus montis Flaſconis electus eſt Epiſcopus Satrianenſis anno 1369. Kalend. Aug. ex eodem regeſt. huius etiam mentio habetur in regeſt. Vatic. ann. 1377.

9. THOMAS electus anno 1388. vixit temporibus Vrbani VI. ac Bonifaci IX. à quo Epiſcopatu mulctatus, ab eodem deinceps reſtitutus; Obijt anno 1401.

10. RICHARDVS ad hanc eandem dignitatem à Bonifacio IX. euectus anno 1401. cum ſuæ promotionis literas expedire neglexiſſet, ab eodem dignitate priuatus eſt, eodem anno, & Thomas reſtituitur.

11. ANTONIVS tit. S. Suſannæ Presb. Card. à Martino V. Satrianenſem Eccleſiam habuit commendatam anno 1419. 9. Kalend. Iulij.

12. Fr. ANDREAS de Venetijs electus die 10. Ianuarij 1421. cuius intuitu Comes Satriani, totum Satriani territorium menſæ Epiſcopali clargitus eſt. Fuit hic aliquando Caputaquenſis Epiſcopatus generalis Vicarius, fato functus eſt anno 1439.

13. PETRVS Canonicus Compſanenſis electus 1440. die 13. Ianuarij ſucceſſit Fratri Andreæ.

14. IACOBVS Abbas Sancti Angeli de Faſanella ſublectus eſt Epiſcopus die 21. Febr. 1443. ex Actis Conſiſt.

15. PETRVS Vrſeolus hanc Eccleſiam regebat an. 1480.

16. LADISLAVS Romæ obijt anno 1484.

17. GEORGIVS Abbas Sancti Benedicti Sipontinæ Diœceſis electus Satrianenſis 5. die Nouembris 1484. deinde translatus eſt ad Caſtrenſem Eccleſiam Prouinciæ Hydruntinæ die 12. Iunij 1491.

18. Fr. THOMAS Attharius Ord. Prædicatorum regius Conſiliarius, vir ingenio, & ſcientia clarus, ſit huius Eccleſiæ Epiſcopus anno 1491. die 22. Iunij.

19. Fr. AVGVSTINVS de Ortis Caietanus Ord. Prædicatorum, morum elegantia, vitæ puritate, & eximia literatura celebris huius Eccleſiæ ſit Epiſcopus anno 1500. ſedit ann. 21. exceſſit anno 1521. iacet in Cathedrali cum hoc Epitaphio.

Fr. Auguſtinus Caietanus, Epiſcopus Satrianenſis, qui templum hoc dedicauit. Obijt die 17. menſis Martij 1521.

Hic etiam Eccleſiam S. Dominici Caietæ in honorem Sanctiſſimæ Virginis Mariæ conſecrauit, vbi hæc memoria. *Ego Fr. Auguſtinus de Ortis Caietanus, Epiſcopus Satrianenſis conſecraui Eccleſiam, & Altare hoc in honorem S. Mariæ, & Dominici, & reliquias Beatorum Martyrum Sixti Papæ, Vrbani Papæ, & Donati Epiſcopi in ea incluſi, & ſingulis Chriſti fidelibus, hodie in memoriam, & diem Anniuerſarij huiuſmodi ipſam viſitantibus quadraginta dies de vera indulgentia in forma Eccleſiæ conceſſi.*

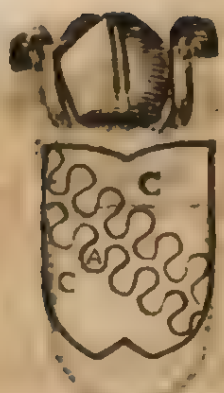

20. Fr. CHERVBINVS Caietanus de Caieta ſucceſſit Auguſtino, ſub quo Cathedralis Campanienſis erecta, cum hac Satrianenſi Eccleſia perpetuò vnita eſt anno 1525. ac deinceps qui Cherubino ſucceſſerunt, Epiſcopi Campanienſes, & Satrianenſes dicti ſunt, de quibus vide Campanienſes Epiſcopos, Salernitani Archiepiſcopi ſuffraganeos.

† †
†

FINIS.

MENO-

MENOLOGIVM GRAECORVM

Iussu Basilij Iunioris Imp. Constantinopolitani ante annum sal. DCCCCLXXXIV. conscriptum,

Et ad fidem membranacei Codicis Vaticani à Petro Archudio Corcyrensi V. C. latinè versum nunc primum edidit Ferdinandus Vghellus.

LIBER iste Græcus, cuius hic versio latina habetur, iussu olim Basilij Porphyrogenitæ iunioris Imp. ante tere annos DCLXXXIV. cõscriptus fuit, ipsorumque quorum in eo elogijs celebrantur Diuorum Imaginibus ornatus asseruatur in Vaticana Pontificis Max. Bibliotheca: de quo V. Clar. & eruditissimus Leo Allatius in Difert. prim. de lib. Eccl. Græcorum scribit in hæc verba, Menologium hoc auro, gẽmisque pretiosius Constantinopoli ad Ludouicum Sfortiam satis munifice aduectum, Ludouico vita functo, Ioannes Baptista Francisci Sfrondrati Cardinalis parens, auusque Nicolai Cardinalis, in arbitrio & potestate habuit. Postremum à Paulo Sfrondrato Cardinali dono acceptum Paulus V. in Bibliothecam Vaticanam inuexit, & præfixa inscriptione significauit.

PAVLVS V. Pont. Max. hunc librum Constantinopoli ad Ludouicum Sfortiam Mediolani Ducem allatum, deinde seruatum apud Sfrõdratorum familiam à Paulo S. Cæcilia Cardinali Sfrondrato sibi dono datum, in Bibliothecam Vaticanam inferri iussit anno CIↃIↃCXV. Pontificatus XI.

Liber vnã tantum Menologij partem, quando sex tantùm mensibus Septembr. Octobr. Nouembre, Decembre, Ianuario, & Februario absoluitur, continet: altera quibusnam causis addicta lateat, incertum est, & vtinam non communem sortem librorum passa, igne, vel ferro, vel impiorum aut otiosorum hominum manibus, elementorum etiam iniuria in lucem esse desierit. Scriptus est folio grandi pergameno affabrè perpolito, licet ætate iam vieta aliquantulum sublurido, forma quasi quadrata, characteribus elegãtissimis, nusquam pro illius atramenti facultate, quod nigrum non tingit, nigricantibus. Capitales, quas vocant, litteræ auro efformantur, singularum pagellarum pars superior nomina Sanctorum illius diei repræsentat, alterius dimidia scripta compendio Sanctorum gesta, altera Imaginibus coloribusque non indiligenter, & pro eo tempore satis eleganter, sub oculos ponit. Picturam recentiores miniaturam vocant, neque enim oleo, sed aqua gummique colores temperantur. Imagines non ab vna manu promanant, ideoque nec vnius omnes conditionis, sed vna altera concinnior, accuratior, & ad artem accommodatior excellit, & ne ἀδιαφόρως palarent, pictor quilibet imagini à se depictæ in margine libri nomen expressit. Pictorum nomina sunt, Pantaleo, Michael Blachernita, Georgius, Simeon, Michael paruus, Menas, Nestor, Simeon Blachernita. Imagines ita disponuntur, vt vna alteri aduersæ non respondeat, sed litteris ac Sanctorum vitis, quare nunc superiorem partem paginæ, quando alterius superior pars scriptionem refert, nunc inferiorem, quando alterius inferior descripta est. Quãdo liber scriptus sit diuinare, non possumus, abhinc tamen anno 662. (scribebat Allatius anno 1646.) scriptum videtur indicare qui operi præfigitur Zambi. Et hoc Menologium Baronio visum nec abnuo, studio iussuque Basilij Imperatoris descriptum, exor-

tumque imaginibus, nisi aliunde edoctus fuero, non credam, quemadmodum, & Basilium hunc Macedonem fuisse ex Zambis enim hic Basilius Porphyrogenita asseritur *Imperator terræ vniuersæ sol purpura Basilius & alumnus*, id de Macedone dici non potest cum neque Porphyrogenita fuerit, nec Imperatore patre natus sit, neque adultus; Zanoras in Constantino Duce, *Imperium tribus filijs reliquit, quorum duos Michaelem, & Andronicum Eudocia priuato adhuc, Constantinum vero imperanti peperit, cum & ipsa Augusta appellata esset. Vnde hic solus Porphyrogenitus fuit, & statim præ cæteris imperij insignibus adornatus.* Ex eo enim Porphyrogenitorũ nomẽ emersit, vt qui imperante patre nascerentur, siue in thalamo porphyræ dicto, siue purpura obA uoluti, Porphyrogenitæ dicerentur. Herod. hist. lib. 1. de Commodo Marci Imper. filio, ac Themistius orat. 6. de Valentiniano Gratiani Imperat. fratre. Dicitur tamen de Basilio iuniore, qui circa annum Domini 977. cum Constantino Porphyrogenita imperium tenuit. Hæc Leo. Sed quod magis arguit Menologium hoc scriptum fuisse Basilij iunioris iussu, est quod in eo fit mentio ad 17. Kalend. Ianuari; Sanctæ Theophanonis vxoris primæ Leonis Imperatoris Basilij Macedonis filij, aliorumque Sanctorum, qui lõgè post Basilium Macedonem vixerunt: Cæterum cum penes me esset ipsa Archudij versio originalis, placuit in gratiam eorum Ecclesiasticarum amatorum, hic eam exhibere, tu interim candide Lector vtere, & vale.

B

MENO-

MENOLOGII GRÆCORVM

PROŒMIVM.

HIC nunc ſpecta diligenter, tu qui vides
Optimam opus ex optimis rebus,
Opus Dei pulcherrimum, in ſtuporem rapiens mentem,
Opus delectans omnem merito creaturam:
Supra enim ipſe, ſicut Deus & Dominus
Aſtrorum choreis depingens Cælum
Quod tanquam pellem extendit verbo,
Mundum illuſtrat ſapientiſſima prouidentia:
Infra autem, qui hunc imitatur modis
Rex totius terræ ſol rubra
Baſilius alumnus purpura
Præſtantiſſimus in vtraque re & trophæis & verbis
Tanquam aliud omnino Cælum fabricans librum
Ex pellibus extentum, vti habet natura,
Ferentem veluti lumina venuſtas figuras,
Primum quidem ipſius Dei atque hominis Verbi,
Deinde Matris, quæ genuit ſine ſemine
Sapientumque Prophetarum, Martyrum, Apoſtolorum
Omnium iuſtorum, Angelorum, Archangelorum,
Orthodoxorum omnem letitia aſſicit animam,
Delectat autem omnem iucunditate & aſpectum:
Sed quos quidem effinxit coloribus
Inueniat adiutores omnes in negotijs,
Forteſque cooperatores commilitones in pugnis,
Perturbationum redemptores, curatores morborum:
In iudicio autem magis apud Dominum
Calidos Mediatores, conciliatoreſque ſuperne
Glorie ineffabilis, & diuini Imperij.

SEPTEMBER.

Kalend. Septembris & Indictionis initio.

I.

1 INdictionis diem festum celebrat Dei Ecclesia, à maioribus accepta, quod hunc diem existimarent esse anni principium, cum Indictionem Romani dicant principium, & finem: Est igitur dies primus Septembris anni totius principium, & finis: sed postquã Christus Deus noster cum vellet benedicere ac celebre reddere principium anni, vel potius illud tempus totum, quod ante sæcula creauit, ingressus est Synagogam, traditusque est ei liber Isaiæ Prophetæ, & aperto eo inuenit locum vbi scriptum erat; Spiritus Domini super me, cuius causa vnxit me, euangelizare pauperibus misit me, prædicare captiuis remissionẽ, cæcis visum & vocauit annũ Domini acceptabilem; & redd to libro minist.o, sedit: ex eo tempore illius dono, atque munere commendatus è nobis sacratus hic dies quem grata nos memoria prosequentes læti atque alacres agemus.

Eodem die S. Patris nostri Symeonis Stylitæ.

2 SImeoni Patria fuit Antiochia, ea quæ est in Syria: hic ab adolescentia iussus est à parentibus pascere boues: Nactus vero aliquando vacuum, ac liberum otium, quod per hybernum tempus pascere non licet ingressus templum Dei vt oraret, contigit vt audiret illum Euangelij locum; Beati pauperes spiritu quoniã ipsorũ est regnum Cęlorũ quo audito, vale dicens statim parentibus, ac cæteris omnibus abijt in Monasterium nomine Mandrãn: Monachusque effectus Imperatore Leone Magno, tamque in theatro certamen acerrimè subiens Monachos omnes omni virtutum genere breui superauit. Tanta enim omnium rerum abstinentia, corpus suum coercens aridum duratumque illud effecit vt quadraginta continuos dies viginti quidem stando, reliquis vero sedendo inediam patientissime sustineret: Cumque quadraginta septem annos Deo seruiens gloriosis factis rerumq; fama omnibus suæ ætatis præstitisset, multosq; infidelium ad Christi fidem conuertisset, in pace quieuit.

Eodem die obitus Iesu filij Naue.

3 IEsus filius Naue successor Mosis hebræorum legislatoris fuit vir fortis rei militaris peritus. Nam Iericunta munitissimam Palæstinorum vrbem expugnauit, Iordanemque fluuium per siccum alueum transiuit vna cum populo, atque Arca Dei: Dignus etiam fuit qui Michaelem cælestis exercitus principem ensem præ manibus tenentẽ videret, quo statim cognito, abiectis armis, illiusque pedibus aduolutus. Quid inquit, imperas seruo tuo? Ad hæc cum prælio dimicaret cum Philisthim, Solque ad occasum appropinquaret ipse vero teneretur incredibili vincendi desiderio, maximam in Deo spem habuit, atque animo fidentissimo imperauit soli, vt staret: stetitque sol, neque prius occidit, quam hostes loco fortissimè submotos in fugam vertit: hic igitur strenuus Imperator, cum populum Israeliticum ex vastissimis solitudinibus eductum, in terram duxisset promissionis, quę est Hierosolyma, iudicasset quepopulum annis septem, & viginti mortuus est, atque honorificè à populo suo in eadem terra sepultus.

Eodem Die, Certamen Sanctarum 40. Virginum & Ammonis Diaconi, earumque Magistri.

4 QVadragiata Virginum, & Martyrum cœtus patriã habuit Adrianopolim Macedoniæ, doctorem autem fidei, eorumq; omnium quæ ad cęleste regnum pertinent, Ammonem Diaconum: ob eam autem causam in carcerem coniectæ multaq; supplicio rum genera perpessæ sunt, cum Idolis sacrificare pertinacissime recusarent: imò cum sacrificare compellerentur, orauerunt Deum, quarum precibus sublatus in aera Sacerdos Idolorum, concidit, & extinctus statim est. Quare Ammoni sublime arrepto scalpebantur latera cassisque cãdens indutus capiti est, qui postea missus vna cum Virginibus ad Licinium p æfectum cum ijsdem damnatus est, vt diuersis supplicio rũ generibus morte omnes mul tarentur. Nam decem igni consumptæ sunt: octo cum Doctore suo capite damnatæ, decem alijs, os, earũ pugione traiectum est: sex minutatim contusæ. Reliquæ iniecto in fauces cadenti ferro extinctæ sunt.

Mense eodem: Quarto Non. Septembris Certamen Magni Martyris Mamatis.

II.

1 MAmas celeberrimus Martyr, Aureliano Cæsare Imperatore: Hic ab ineunte pueritia parentibus orbatus cum in vinculis ob Christianam fidem obijssent, sumptibus cuiusdam Matronæ è patricia gente, benignè alitus atque educatus est. Cum ad ætatis maturitatem peruenisset, cogereturque ab Idolorum cultoribus à Christiana religione deficere, atque ad gentilium sacra se conferre,

ferre, nulla vnquam ratione adduci potuit; sed tunc diuina prouidentia factum est, vt angelico ministerio ereptus in monte quodam collocaretur: vbi cerua lacte perbenigne alebatur, soluſque assidua diuinarum rerum cõtemplatione, continuisque precibus vitam traducebat. Post autẽ aliquãto cũ illius crebrescens in dies fama longe lateq; emanaret, sistitur Præfecto Cæsareæ vt sacra Dijs facere rursus cogeretur. Id auersatus ille ac detestatus maxime in ignem conijcitur, atque inde egressus illæsus, deinde ad bestias damnatus, neque tamen vlla ab ijs affectus iniuria tandem lancea transuerberatur. Qui effusa ob grauissimum vulnus viscera, suis præferens manibus prodijt ex vrbe Cæsarea, & cum gratiarum actione felicissimam Domino Deo reddidit animam, sepultusque est in eadem vrbe.

Eodem die memoria Ioannis Patriarchæ Constantinopolitani, cognomine Ieiunatoris.

6 IOannes cognomine Ieiunator natus est Constantinopoli, præfuitque eidem Ecclesiæ Iustino, Verio, & Mauritio Imperatoribus. Hic primũ quidem statuariã artem exercuit, deinde ob multas, atque eas egregias animi dotes, Patriarcha renũciatus vrbis ipsius magnæ, multo magis virtutes excoluit. Pauperes enim summa persecutus est benignitate, vir singulari lenitate, & misericordia, quippe qui ex alterius sollicitudine, & calamitate parem cum eo dolorem susciperet. Quare Deus illum multis mirabilibus factis insignem reddidit. Nam barbaræ gentes ex Macedonia fugatæ, vrbsque grauissima liberata peste: multisque salus restituta fuit; plerique etiam pessime habiti à Cacodæmone, pristinã precibus sancti viri recuperarunt sanitatem. Reliquit orationes animæ vtilissimas, quales Magnus Ioannes Chrysostomus conscripsit. Cum igitur populum suum, sancte, pieque pauisset, sacramque Ecclesiam ad annos tredecim, menses quinque integerrime gubernasset, vixissetque ad summam senectutem, felicem ab omni laude Deo restituit spiritum, vir certe singularissimi omnium recte factorum exempli.

Tertio Non. Septembr. Certamen S. Anthimi Mart. & Episc. Nicomediæ.

III.

7 ANthimus Martyr, & Episcopus Nicomediæ, quo tempore Maximianus, & Diocletianus Imperatores insatiabilem illam crudelitatem suam, & carnificinam exercebant in Christianos, cum se in montis cuiusdam latebras abdidisset; post tamen aliquanto Maximiano proditur. Vincto igitur primum quidem crebro lapidum ictu sacratæ ceruices contunduntur; deinde cãdentibus tali ferris perforãtur. Postea super acutissimas testulas collocatus, virgis horrentibus spinis fœde laceratur. Ad hæc calceamenta è ferro candentia pedibus vsque ad femora inducuntur. Præterea vinctus, adstrictusque trocho facibus aduritur; Sed cum tam immaniter torqueretur vir Dei, non destituitur Angelorum auxilio, qui sicut Martyri verba cruciatusque leniebant, ita cædebant occultè tortores, tandẽ Maximiani iussu damnatus capite fuit, quod positum Nicomediæ cum multa alia admiranda facit, tum admirabilem capillorum subinde renascentiũ comam semper promittit.

Eodem die, Certamen Basilissæ Virginis & Martyris.

8 BAsilissa Martyr Diocletiano Imperatore; hæc cum nonum tantum ætatis suæ ageret annum, & prope Nicomediam habitaret, sistitur ob Christi fidem Alexandro Præfecto, qui Virgini Sanctæ, quod se Christianam audacter profiteretur, colaphos impingi iubet; tum tenellum nudatæ corpus virgis durissime cædi, talosque etiam perforari. Post hæc è ligno appensam, capite cathena constricto, picis, sulphuris, ac plumbi fumo excæcari. Præterea in ignem conijci ardentissimum: post duobus ferocissimis leonibus obijci. Quæ cũ per ferrum, per ignem, per feras illæsa indemnisque euasisset, Præfecto tãtæ rei miraculo attonito persuasit, vt Christi fidem cupide complecteretur; qui reliquum vitæ suæ sancte, ac pie traducens in pace quieuit. At Virgo Sancta egressa ex vrbe, cum siti conficeretur, precata Dominum est; manantibus vero repente è terra aquis sitim depulit. Deinde itans supra petram oransque mortua est, ibique sepulta, cuius meritis clementissimus Deus, omnibus ad aquas illas cum fide accedentibus, qui diuersis & grauissimis generibus morborum cõflictantur, pristinam restituit sanitatem.

Eodem die, Certamen Aristionis Martyris Episcopi Alexandriæ.

9 ARistion Martyr, & Episcopus Alexandriæ, cum audacter temporalem Domini nostri Iesu Christi per carnem aduentum, æternumque ipsius cum Patre, & Spiritu Sancto regnum; ad hæc felicitatem regni cælorum prædicaret, & doceret, & quod falsa est huius Mundi gloria, quod operosæ di-

gnitates, quod fluxus, ac euanescens diuitiarũ cursus; Cõtra vero vt vera, vt beata, vt solida, & æterna sunt immortalis, vitæ bona: persuaderetque multis Græcorum vt Christianæ fidei veritate imbuti baptizarentur, captus fistitur Alexandriæ Prætecto, confessusque cõstantissimè Christum, traditus fuit igni, in quo cum glorioſe, & magnifice de Deo vero, vt sancta illa trium puerorum trichorea sentiret, & loqueretur, tandiu excoctus est, quoad illius animus omni corporis admixtione liberatus, purus, & integer, ad beatam, & expetitam tantopere ab eo celebratãque vitæ immortalis coronam ouans peruenit: preciosæ vero corporis reliquiæ terræ commendatæ sunt.

Pridie Nonas Septembr. Certamen Babilæ Patriarchæ Antiochen & cum eo paruulorum.

IV.

10 BAbilas Martyr, & Patriarcha Antiochiæ Magnæ Numerianum Romanorum Imperatorem templum Dei ingredi volentem obuiam illi factus ad templi portã prohibuit, quod Idololatra esset. Quare multo rubore perfusus Imperator, simul & vehementi ira percitus, iussit illum sibi postero die sisti: quem cũ à Christi cultu ad Græcorũ sacra abducere dicendo non posset, quin potius ipse ab eo impietatis summa dicendi libertate accusaretur, iussit illius collo immani ferri põdere superpositio per medium traduci, hoc adiecto elogio. Per Deos Babila decet te iste torques; cui Babilas: Ita me decet, ô Imperator, vt te dedecet diadema, tunc de Tribunali pronunciauit Numerianus, vt Babilas, & qui ab eo instituebantur pueri, iugulandi militibus traderentur, sepultusque est extra vrbem Antiochiæ vna cum cathenis, quas propter Christum pertulerat.

Eodem die, Certamen Theodori, Occani, Amiani, & Iuliani Martyrum.

11 THeodorus, Oceanus, Amianus, & Julianus Mart. floruere Maximiano Imperatore; retenti, & de Christi fide interrogati cum Christum Dominum confiterentur sublime arrepti depexi ad ossa fuere, deinde in feruentissimum Balneum sigilloq; Imperatoris obsignatũ, ne exinde exire posset detrusi: sed Angelus Domini eos nulla affectos iniuria, foribus, è pessulo firmatis, & obsignatis eduxit. Rursus autem capti abducuntur extra vrbem in desertum locum vt truculenter interficerentur: vbi impetrata à carnificibus ad orandum hora, precati sunt primum Deum pro totius Orbis constitutione sacrarumque Ecclesiarum tranquillitate; deinde gratias egere, quod tanto ab eo honore dignati essent, qui mortem pro illius nomine occumberent. Cumque peroraſſent, in ignem præcisis prius singulis membris cruribusque contusis coniecti sunt, & consumpti.

Eodem die, Certamen Hermiones Martyris filiæ Philippi Apostoli.

12 HErmiones Martyr, filia Philippi Apostoli floruit Traiano Imperatore, Perrexit aliquando vna cum sorore sua Eutyche Ephesum, vt Ioannem Theologum adorarent nec inuenerunt, translatus enim iam erat, Venit autem & Traianus Ephesum ad bellum Persicum, audiuitque nomen Hermiones percelebre, multaque excultum reuerẽtia, eoquod prophetico esset afflata spiritu. Retentam igitur, cum à Christi cultu, deterrere verbis, minisque non posset, iubet illi alapas incuti: cui Christus apparens addidit animum, confirmauitque vt verbera fortiter perferret, sed paulo post à Traiano dimittitur, quod sibi prædiceret fore, vt gloriosum de Persis triumphum reportaret: Adrianus vero affinis, & successor Traiani abreptã ab integro in vincula, cogit Christum abiurare, dijsque sacrificare. Quæ cum insanas illius voces negligeret, iussit amputari caput: Carnifices autem cum lege acturi essent, arescentibus immobili rigore manibus, & ipsi in Christum crediderunt, atque vna cum Hermione capite damnati sunt.

Eodem die Memoria Moysis Legislatoris.

13 MOyses Propheta, & legislator patre Hebræo natus in Ægypto est. Hũc cum Pharao Rex Ægypti Hebræorum genti edixisset capitale futurum, si quis marem tolleret, Mater infantem diuinæ prouidentiæ permissum, fiscellaque inclusum, in proxima Nili alluuione deposuit. Venerat forte ad Nilũ, vt lauaretur Pharaonis filia, quę alueũ conspicata iubet apprehendi, & puerũ intuita, eũ in filium sibi optatum, alendum, instituendũque omni Ægyptiorũ scientia curauit. Adultus, cælestis oraculi imperium secutus, omnẽ Hebræorum gentem, quæ in Ægypto erat, seruitio liberatam, in terram promissionis deducendam suscepit, qui cum multa, & maxima prodigia edidisset, mareque virga percussum peruium populo fecisset, dura etiam silice aquas elicuisset: quadraginta vero militasset

annos

annos, postremo, annis ante Christi aduentũ mille quadringentis nonaginta quinq; mortuus est: sepultusque in quodam Eremi Mõte à Michaele cælestis exercitus Principe.

Nonis Septembr. memoria Zachariæ Prophetæ Patris Ioannis Baptistæ.

V.

14 ZAcharias Sacerdos Pater Ioannis præcursoris Christi, Sacerdotis & ipse filius, ingressus templum, vt thus adoleret, cum vidisset Angelum Domini stantem iuxta altare thymiamatis, sibi prædicentem, fore vt filium breui susciperet, cui nomen Ioannes imponeret, neque cælesti voci fidem adhibuisset, mutus illico, & elinguis redditus est: quoad nato Ioanne soluta sunt illius linguæ vincula: Sexto autem post mense, mater cognito sæuissimo Herodis Regis edicto, vt Bethlemitæ infantes, ad vnum trucidarentur, vt Christus vna cũ cæteris interceptus occideretur; Ioannem in specu prope Iordanem abditum ab imminente eripuit cæde. Herodes autem, quæsito, sed non inuento puero, Zachariam infantis patrem in medio altaris, quo sibi metuens confugerat iugulari iussit, atque eius sanguine templum aspergi corporis autem de prærupta rupe iussu regis abiecti reliquias collegere propinqui, atque in sepulchrum patrum intulere.

Eodem die, Abdiæ Martyris Certamen.

15 ABdias Martyr natione Persa professione Christianus, cum daret omnem operam, vt quam plurimos ad Saluatoris nostri Iesu Christi cultum traheret, retentus à Magorum Principe, iubetur abiurato Christo solem & lunam gentiles Deos adorare: quod execratus vir Dei horrentibus malorum punicorũ virgis, à mane ad meridiem in ventre lumbisque cæditur. Inde semiuiuus suuolantibus tortoribus, domum suam delatus paulo post moritur, summam animi ad extremum vsque spiritum præseferens lætitiam, quod dignus habitus esset, qui pro Christi nomine sanguinem, vitamque profunderet, cuius corpus Christiani sepulchro condidere.

Eodem die; Certamen Thaelis & Babææ sororis Martyrum.

16 THaelis Bellicosus Martyr Babæaque soror eius cum summa dicendi libertate, Christum verum Deum, Mundique totius Creatorem, Dominum & summũ gubernatorem esse profiterentur, Græcosqu e multos ab Idolorum errore abductos ad v erã fidem traducerent, & baptizarent, retenti cùm & flagris diutissime admoti, & varijs tormentorum generibus affecti essent, tandẽ alter in lignum sublatus, & vinctus serra serrea sectus est medius: altera nudata flagrisq; durissime cæsa, tum scalpta vsque ad ossa, denique lancea guttur transuerberatur. Quorum corpora qui ab eis Christiana fide edocti erant, occulte sublata sepelierunt honorifice, in gloria D. N. Iesu Christi.

Octauo Idus Sept. memoria Miraculi Apud Chonas editi.

17 IN ea vrbe, quæ nunc Chona, olim autẽ Colassa dicebatur, vir quidam pius ac timens Deum nomine Archippus habitabat apud eum locum, vnde Michaelis, qui sibi visibilem indigenis præbuit, ministerio, emanarant aquæ: vbi cum innumeris, quæ per aquam edebantur miraculis, infinitam hominum multitudinem ob Christi fidem cõuerteret, ac baptizaret: tantam Græcorum inuidiam iramque concitauit, & immani quadam rabie in lustralem aquam, & sanctum virum inflammati furentesque, coacta maxima operarum manu, duobusque magis in vnum corriuatis fluminibus rapidam fluentis aquæ molem in eum locum immiserint, vt templum simul, & Archippum conuellerent. Sensit vir Dei irruentis aquæ murmur, imploratoque Archangeli auxilio, affuit statim Michael, qui virga, quam præ manibus habebat, percussa petra, repentino eiusdem petræ hiatu irruentes obruit aquas, & ex eo tempore vocatus est locus ille Chonę.

Eodem die: Certamen Eudoxij, Romuli, & sociorum Martyrum.

18 EVdoxius Christi Martyr honestissimum apud Traianum Imperatorem ducebat ordinem, quippe qui & Comes esset, & decẽ millibus peditum, equitũ autem mille in Gallia præesset: Romulus autem aulæ Imperatoriæ præpositus author fuit Traiano vt in Galliam iret, & milites Christianos dijs immolare compelleret; impium nefas! auerfati milites relegantur Melitenem Armeniæ vrbem: Romulus autem cum pœnitentia ductus in Christum credidisset, Traianumq; libere accusasset impietatis, capite mutilatus integram Deo reddidit animam. Postea cum rerum potitus esset Maximianus, edixissetq; Christianos omnes interfici, idem & Melitenes Præfecto per litteras mandauit. Quare Eudoxio, & qui cum eo militabant diu prius

acerbeque tortis, quod Christi desertores esse nollent, capita præcisa sunt.

Eodem die: Certamen Fausti Presbyteri & Abilę Diaconi, & sociorum,

19 FAustus Presbyter, & Abibas Diaconus vterq; Alexandrinæ Ecclesiæ Ministri, Decio Imp. quo tempore & Flauianus Romanus Pontifex, & Alexander Hierosolymitanus pro Christi nomine martyriū subiere. Retenti igitur ab Alexandriæ Præfecto, grauiterque torti, quod in Christi fide perseuerarent, in carcerem truduntur. Rursusque inde educti compelluntur sacra Dijs facere; sed tantum abfuit, vt à Christo deficere animum inducerent, vt Præfectum etiam ipsum grauissime accusarent stultitiæ, & insaniæ. Quamobrem sanctis viris numero tredecim, abscisa capita sunt: sed felices illorum animæ Christi manibus exceptæ Deū pro Christianis, proq; Imperatorū fidelium incolumitate, & constantia nunquam non precantur, & venerantur cum summa sanguinis eius pro nobis effusi commemoratione.

Septimo Idus Sept. Certamen Sozontis Martyris.

VII.

20 SOzon Martyr natione Lycius, pastor ouium, cum aliquando incidisset in quercum ingentem, prope quam erat aqua; appendisseteque de arbore tres sagittas, & arcum sui ipsius monumenta in eo loco precibus sancti, viri grauissimis affecti morbis, statimque liberati, vires corpusque reuocabāt. Docebat autem, & baptizabat Græcos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Ingressus aliquando templum Idolis dicatum, auulsam Idoli auream manum, contritamq; diuisit pauperibus: Cuius rei author cum quereretur, multique in vincula, & tenebras abriperentur, vir Dei vltro se Maximo Præfecto tradidit, cōfessus id à se factum, quod Christum Deum coleret. Quamobrē soleæ ferreæ ad pedum plantas affiguntur, quibus incedēs summis laudibus Deum efferebat: Deinde suspensus de arbore ad necem vsq; cæsus est, atque in ardentissimum ignem coniectus.

Eodem die: Certamen Eupsychij Martyris.

21 EVpsychius Martyr à Cæsarea Cappadociæ floruit Adriano Imperatore, Martyr. Mortuo patre baptizatur à Cæsareæ Episcopo, delatusque ad Præfectum quod Christum adoraret, rapitur in vincula: Inde paulo post emissus deuenditis rebus & facultatibus omnibus suis, partibusque factis primas quidem dedit acculatoribus suis, vtijs qui sibi regni cælestis authores conciliatoresq; fuissent, reliquas vero pauperibus distribuit. Iterum autem comprehensus, cum nullis præfecti minis commoueretur vt Dijs immolaret, de ligno suspensus, vsque adeo depectitur, & scalpitur, vt omnia illius viscera conspicerentur. Deinde depositus, pugioneque cæsus spiritum Deo reddidit.

Eodem die; Certamen S. Martyris Seueriani.

22 SEuerianus Martyr patria Sebastianensis, miles Licinij Imperatoris, cū propter Christum quadraginta Martyres cōprehensi essent, & in carcere inclusi, eos frequens adibat, hortabaturque ad perferendum fortissime pro Christi nomine martyrium. Cognitus autem, captusq; sistitur Lysiæ Duci, in cuius conspectu Christum constantissime confiteretur, Dæmonum autem impostoras, Græcorumque errorem liberius reprehēderet, ipsumque Lysiam accusaret, sublime arreptus, neruis bubulis cæditur, vnguibus ferreis excarnificatur, facibusque exuritur. Post hæc vinctus funibus, pedibus ingentium saxorum mole oneratis, manibusque post terga reuinctis, de alto muro suspenditur, diuq; verberibus laceratur, quoad omnibus iam membris dilaniatis, totoque corpore luxato inter tormenta gratias Deo agens, atq; orans sanctum Deo reddidit spiritum.

Sexto Idus Septemb. Natiuitas Beatissimæ Reginæ nostræ Deiparæ semperque Virginis Mariæ.

VIII.

23 CVm rerum omnium opifex Deus cælum, & hanc vniuersi faciem creasset, postremo hominem effinxit, qui illū solum cognosceret, coleret, seseque ad illius vnius voluntatem plane conformaret: Inuidit Diabolus, Adam primumque per vxorem Euam decepto impulit, vt Cōditoris sui violaret imperium, author etiam fuit reliquis mortalibus, vt neglecto Dei cultu, vulgo vanissimæ Idolorum superstitioni se addicerent. Deus autem misertus figmenti sui, Legem dedit & Prophetas, verum cum hęc nihil efficerent, decreuit mittere Filium suum, & Verbum, quod assumpta hominis effigie, hominem quem Diabolus in suam potestatem redegerat in libertatem vindicaret. Eam igitur ob causam disposuit vt nasceretur, quæ generaret Filium incarnatum Mariā, inque nulla notata labe, nulla aspersa macula ex sanctis parentibus Ioachimo, & Anna, quorum

pre-

precibus tam' singularem ventris fructum concessit Deus. Quamobrem diei huic festo inditum nomen est Nativitas, cuius nos Iterum Anniversarium celebrantes maximas Deo nostro gratias agamus.

Quinto Idus Septemb. Commemoratio Ioachini & Annæ Parentum Deiparæ.

IX.

24 IN Iudæorum templo erat vir quidam nomine Ioachinus iustus & dives: qui festis diebus duabus ex facultatibus suis factis partibus, alteram pauperibus erogabat, alteram vero Deo offerebat. Exceptus est aliquando probro, cùm Deo de more festo die munus offerret suum à Iudæo quodam negante fas esse ei, qui nullo auctus esset filio, vna cum cæteris dona templo afferre. Attulit ea res tantam homini ægritudinem, vt vitato hominum conspectu & luce, procul domo solitarius vitam ageret, votisque ac precibus à Deo prolem peteret. Nec minus Anna vxor domi quotidie orabat. Misit autem Dominus Angelum qui vtrumque bene sperare iuberet, fore enim vt breui admirandæ sobolis parentes essent, Deiparę semperq; Virginis Mariæ, quæ salutem vniuerso orbi esset allatura. Quæ res eundem, quem oraculum prædixerat, exitum habuit.

Quarto Idus Septemb. Commemoratio S. Baripsabbæ.

X.

25 QVo tempore Iudęi per summam inuidiam Dominum nostrum Iesum Christum cruci affixere, Iacobus quidam altans crucē, cum de perfosso lancea latere Domini vidisset sanguinem, & aquam prodeuntem, accurrēs excepit cucurbita preciosum Iesu sanguinem, atque apud se occultauit quoad sub extremū vitæ suæ tempus, re tota duobus solitarijs viris detecta, sanguinem illis commendauit, qui per manus deinceps traditus post multas ætates peruenit in potestatem cuiusdā hominis Baripsabbæ nomine, qui per preciosum illum sanguinem pluribus sanitatem restituit. Qua re animaduersa quidam impij in eam spem venerunt vt si Baripsabba interfecto, potirentur ipsi precioso sāguine, magnum essent ex eo quæstum facturi. Igitur noctu adorti hominem interficiunt: Sed isti qui spe & opinione tam preciosum sanguinem iam deuorarant, nihil Deo volente, inuenerunt: ille vero felicem reddidit spiritum.

Eodem die: Certamen Sanctarum Martyrum & Sororum, Menodoræ, Nymphodoræ & Metrodoræ.

26 MEnodora, Nymphodora, & Metrodora sorores in Bithinia natæ habitabant in Pythijs vbi Thermæ erant. Hæ Imperante Maximiano Christum summa pietate colentes, atque in nomine eius Græcos docentes, ob eamque causam correptæ à regionis Præfecto, Christum apertissime professæ sunt. Quamobrem Menodoræ sorori intimæ virgis cæsæ, contunduntur femora, & crura scipionibus, quibus in tormentis semper Deū precata, mortua est: cuius reliquias iussit Præfectus ante alias sorores apponi, vt terrorem illis incuteret, hortabaturque vt Dijs sacra facerent, ne eadem quæ soror paterētur, sed cum nihil dicendo efficeret, iussit lictoribus, vt & ipsas occiderent; qui arreptas statim ferreis vectibus adeo cōtudere, vt perfractis omnibus membris morerentur, sepulteque sunt prope Thermas multis sanitatem restituentes.

Tertio Idus Septemb. Certamen SS. Martyrum Diodori, & Didimi.

XI.

27 DIodorus, & Didimus Christi Martyres nati Laodiceæ Syriæ cum docerent passim in nomine Domini Dei nostri Conditoris Cæli, & Terræ, eorumque quæ supra infraque terram cæli ambitu cōtinentur, ac multos ab impietate ad Christi cultum conuersos baptizarent, delati ab impijs Græcis ad Laodiceæ Præfectum, ad illius tribunal producuntur, interrogatiq; cum se ipsos Christianos affirmarent, acriter vapularunt, diuq; torti cum non solum in Christi professione constanter persisterent, sed Idolorum etiam impostura vehementer reprehenderent Præfectumque vt impium, & iniquum magna verborum contumelia insectarentur, & conspuerent, quod veri Dei desertor falsorum esset cultor Idolorum, in ipsis cruciatibus orantes, agentesque Deo gratias mortui sunt.

Eodem die: Certamen S. Martyris Iæ, quæ in Persida martyrium passa est.

28 IA Christi Martyr nata Castri-Romani, quod oppidum est in finibus Romani imperij ex aduerso Persidis abducta ab hostibus captiua vna cum nouem millibus Chri-

stianorum ad Saporium Persarum Regem, cum Christianæ fidei apud regem accusata esset, traditur Magorum principibus vt supplicio afficeretur. Quæ cum nulla tormentorum acerbitate proposita, deterreri à Christi cultu posset, quin potius eos rideret, includitur in carcerem, vt integrum annum fame cõficeretur. Deinde educta horrentibus malorum punicorum virgis cæditur. Post hæc igitur custodiæ traditur. Quinto autem decimo post mense emissa tribunali Archimagorum sistitur, cuius manus, femora, cruraque hastili tenuibus astringi vsque adeo funibus iussere, quoad crepitum, & stridorem illius ossa ediderc; ad hæc lumbos, ventremq; nervis bubulis cædi. cum Deo illa gratias ageret tandem caput à ceruicibus abscindi.

Eodem die; Commemoratio S. Theodoræ Alexandrinæ.

29 THeodora Sancta floruit Imperatore Zenone. Hæc fœmina forma insigni, & locupletum parentum filia nupserat viro pio ac timenti Deum. Dives autem quidam, cum à diabolo commotus arderet mulieris amore, adhibita læna factus est voti sui compos. Post cõmissum autẽ peccatũ; Theodora cum facti pœniteret, neq; peccati ignominiam perferre posset, exuta muliebri stola induit virilem pauperis togam, ingressaque virorum septum se ipsa Theodorum nominauit, cum interim vir eius in luctu perpetuo ac squallore iaceret vxoris desiderio: quæ tãtas tẽtationes Dæmonũ pertulit, aduersus quẽ grauissimum susceperat certamen, vt non solum peccati labem eluerit, sed magno etiam sæpe miraculorũ honore dignata à Deo fuerit. Postquam autem diem suum obijsset, dum more ablueretur, quæ ad eam diem habita à Monachis vir fuerat, inuenta fœmina est: cuius facti gloriam Deo Monachi tribuentes, summis illam laudibus efferebant.

Pridie Idus Sept. Certamen S. Martyris Autonomi.

XII.

30 AVtonomus Martyr Episcopus. Italia quo tempore Diocletianus Imperator infectabatur Christianos, relicta Italia, profectus in Bithiniam, à Cornelio quodam Christiano exceptus perhumaniter est: vbi cum Michaelis Ecclesiæ Principis militiæ præfuisset, creasserque in ea Cornelium Episcopum, abijt Claudiopolim: quo in loco, cũ verbum Dei prædicasset, reuersusque vt Cornelium inuiseret, publicum in Michaelis tẽplo munus obiret, eam sibi Græcorum iniquissimè ferentium Christum ab eo, neglectis Idolis, adorari, inuidiam conflauit, vt furore accensi, obseruato tempore, quo sacris operarabatur insisterent in templum atque ijs qui circa eum obuersabantur, gladijs, ac fustibus in fugam versis, sanctum virum in ipso altari crudeliter necarunt, cuius anima ad cælestem Martyrij coronam aduolauit.

Eodem die, Certamen S. Martyris Cornuti.

31 COrnutus Martyr Iconij natus, Presbyter prius fuit, ac timens Deum; Hic commota in Christianos persecutione, cum Iconij Præfectus crudelis atque omnis humanitatis expers, iussus esset torquere eos, qui in ea terra Christum sequerentur, cæteris omnibus metu delapsis, Cornutus ab omnibus destitutus obuiam Præfecto præcessit, interrogatusque cum audacter Christum confiteretur, & se ipsum Christianum prædicaret, ambagiosas autem Idolorum ludificationes, & vanitatem accusaret, ipsumq; Præfectum irrideret, correptus est, pedibusque tenui func alligatis per vrbis plateas; & vicos trahitur vsque adeo donec sanguis fluuij instar efflueret in terram, cum interim semiiuuus Deo gratias ageret, & diu tortus, Christum ad extremum vsque spiritum inuocaret, postremo Præfecti iussu capite damnatus sanctum Deo reddidit spiritum.

Eodem die, Certamen S. Mart. Theodori Alexandrini.

32 THeodorum Martyrem pium ac virtute præditum, cum liberius Christum prædicaret, eundemque rerum omnium opificem constanter assereret, Alexandrinus populus Idolorum superstitioni addictus, in vnum coactus captum acriter torsit. Deinde caput eius corona spinis cõtexta cinctum baculis feriens per vrbem vinctum traducebat, salsis illudens salibus. Post hæc in mare demersum leuissimus ventus in littus eiecit incolumem. Rursusque comprehensus ad Præfectum rapitur, qui cũ Sanctũ virũ à Christi fine auertere non posset, scipionibus iterũ lacerat, gloriam Deo in ipsis cruciatibus dantẽ, ac gratias eius nomini agentem. Postremo Præfecti sententia ad supplicij locum abductus mortem capitis damnatus occubuit, Deo spiritum reddens.

Idibus Sept. Certamen S. Martyrum Macrobij, Gordiani, & Sociorum.

XIII.

33 MAcrobius Cappadox, & Gordianus è Paphlagonia, Licinio Imperatore Martyrij palmam adepti sunt, qui

cum

eum integra florentiq; essent ætate, singulari fortitudine, ac sapientia, præterea egregia corporis forma, diligebantur maxime ab Imperatore, obibantq; eo id muneris, vt ad Imperatoris mensam consisterent, sed fidei Christianæ accusati, cum nec verbis, nec minis à Christiana religione deterreri possent, relegãtur in Scythiam: Atqui Sancti viri præuertentes illuc inuenere Zoticum, & Lucianum, & Heli fortissime pro Christi nomine pugnantes. Nam Zoticus, & Lucianus primum diutius torti, gladio deinde cæsi sunt. Ipsũ autem cum Heli è carcere emissi, hic quidem capite damnatus morte occubuit: illi vero in ignem coniecti exusti sunt: Valerianus autem super Sanctorũ sepulchro deplorans animam Deo reddidit.

Eodem die, Certamen S. Sacro-Martyris Iuliani in Ancyra Galatiæ.

34 LIcinio Imperatore, cum vulgo sæuiretur in Christianos erat prope Ancyram Galatiæ Iulianus summa pietate presbyter, qui vitandæ persecutionis causa, in montem arboribus consitum sese recepit, atque in specu cum quadraginta duobus alijs se abdidit. Erat autem prope montem Idolum Ecates. Huc cum venisset Præfectus Ancyræ sacrificandi causa *αὐτὸς ὑφεῖλετο οἱ ἅγιοι πραγθῆναι* Sed cùm sorte tentur sancti viri quotidiè, quis eorũ ex proximo fonte aquam hauriret, quam cæteris bibendam præberet, obtigit Luciano, vt aquaret, qui conspectus à Græcorum quibusdam, comprehensusque & vinctus ad Præfectum adducitur. Quem cum percontaretur Præfectus de reliquis, nihilq; ex eo elicere aut exprimere posset, imo cum Iulianus, nomine sociorum prodito, Christum tamen liberius profiteretur, eius capiti candens cassis inducitur; deinde ferreis vnguibus grauissime scalptus, ac tortus capite damnatus Martyrij coronam adeptus est.

Decimo octauo Cal. Oct. Commemoratio exaltationis preciosæ, & viuificæ Crucis.

XIV.

35 COnstantinus Magnus, primusq; Christianorum Imperator, gerebat aliquando pro imperio bellum, vt quidã dicunt, Romæ aduersus Maxentium, vt vero alij sentiunt aduersus Scythas ad Danubium fluuiũ, qui cum magnas hostium copias cerneret, æger animo, inopsque consilij de rei exitu secum dubitabat: sed noctu ostenso sibi diuinitus Crucis signo, cum huiusce modi inscriptione, *Constantine, in hoc signo vinces*, erectus, & confirmatus animo simillimam illi crucem effinxit, quam in prelio præferens hostes egregie vicit: Quamobrem baptizatur cum Helena matre quæ conquirendæ Dominicæ Crucis studio Hierosolymam venit, ostensamque sibi à Cyriaco Iudæo, qui postea Episcopus fuit, Crucem Imperatrix cum Senatu adorauit, & amplexata cupidè est. Populus autem, cum summo teneretur adorandæ Crucis desiderio, neque id sibi per infinitã hominum turbam facere liceret: petijt vt sibi etiam adorandæ Crucis potestas fieret. Igitur Episcopo de superiore loco exaltatam Crucẽ ostendẽte in hanc vocem magna cũ acclamatione populus erupit. *Kyrie eleison.* Ex eo factum est vt quasi penicillo quodam effictæ expressaq; fuerit Dominicæ Crucis exaltatio.

Eodem die, Certamen Sancti Papæ Martyris.

36 EGregius bello Martyr Christi Papa, Lycius Imperatore Maximiano cum rectam fidem doceret, & libere Christum cõfiteretur multisque Græcorum, vt in illum crederent persuaderet, prodtur regionis illius Præfecto: comprehensus igitur grauissime caditur: deinde confractis omnibus corporis ossibus sublatus diutissime scalpitur. Post hæc induitur calceamenta ferrea, clauis ingentibus, & acutis confixa, cogiturque concitatũ equorum cursum æquare, ab vrbe sua ad Diocæsaream, atque inde Seleuciam vsque. Cui in hunc modum currenti, obuiam facta fœmina quadam quæ lineo pãno sanguinẽ eius abstergebat oscula baturque cum lacrymis. Deniq; subter capsificum collocatus vsque adeo caditur, quoad spiritũ Deo redderet quo mortuo cœpit esse ficus fructifera.

Decimo Sept. Kalen. Octob. Certamen S. Magni martyris Niceta.

XV.

37 NIcetas præclarus Christi Martyr Gothus, nobilitate, & diuitijs inter populares suos florens imperante Constantino Magno fide Christi à Theophilo Sãctissimo Gothiæ Episcopo imbuitur, cum enim in duas factiones tota Gothorũ gens abijsset, atq; vtraq; suum sibi principem seorsum creasset, confugit alter principum ad Romanorum Imperatorem: cui cum susceptа in contrariæ factionis tyrannum expeditione, insignem ex eo bello reportasset victoriã, Gothosq; in potestatem suam redegisset, ex eo tempore Christi fides inter Gothos disseminata est, quam cum Gothorum primus Nicetas arripuisset, summa & ipse libertate cæteros docebat: sed post quam reuersus est Imperator, Gothi infideles

deles furore correpti, cõcitata in Christianos persecutione, alios quidem aliter torsere. Niceram autem grauibus supplicijs affectum igni tradidere.

Eodem die, Commemoratio Sancti Patris nostri Philothei Thaumaturgi.

XV.

38 PHilotheus Taumaturgus sectator Opsicij, presbyter magnus Dei cultor ab adolescentia fuit, quippe qui ieiunijs, & vigilijs, & orationibus assiduè vacaret, diuitias suas pauperibus distribueret, & luctu, & fletu vitam traduceret, secum reputando grauissimas in altero sæculo peccatorum pœnas ignis per gehennam, atque per vigilem vermem: multis prodesset, multos doctrina sua sortes redderet. Cum igitur munus suum Deo inculpatè obiret, dignus fuit qui multa admiranda efficeret, vt dæmones effugare, ægrotos sanare, leprosos mundare, pluuias in maxima siccitate deducere. Deus enim voluntatem timentium se facit, precesque eorum exaudit. Præter hæc admiranda opera omnibus etiam sui ipsius cõueniendi copiam faciebat. Postea vero quã in pace quieuit ex preciosis illius ossibus sepulchro conditis manat mirum in modum salutare oleum in hunc vsque diem.

Eodem die, Certamen Sanctorum Martyrum Maximi, Theodoti, & Asclepiodotæ.

39 MAximus, & Theodotus nati Marcianopoli Thraciæ docebant Imperatore Maximiano Christianorum persecutore verbum Dei, incedentes in omnibus eius præceptis die, ac nocte: eumque multos ab Idolorum errore ad Dominum nostrum Iesum Christum conuerterent, comprehensi à copiarum duce, cæsi primum virgis, & ferreis vngulis pexi, donec ossa apparerent, deinde præcisis manibus, ac pedibus in terram pro mortuis obiecti sunt. Post hæc in plaustra coniecti Adrianopolim vehuntur, vbi de integro impij verbis aggressi à sancto proposito ad Idolorum cultum Martyres auertere conabantur. At illi irridentes asserebant Deos gentium esse Dæmonia, atque vna cũ cultoribus suis execrandos: quare capite damnati morte occubuerunt. Asclepiodotæ autem, vt sanguine cum illis coniuncta, ita & Martyrij societate facta migrauit ad Dominum.

Eodem die S. Martyris Porphyrij. Certamen.

40 POrphyrius Martyr Imperatore Iuliano prœuaricatore, cum inimicam sacrilegamq; artem exerceret, Imperatorem iocis, ac sasibus, dum occumberet delectabat. Verum cum animaduertisset illum, neglecto Iesu Christo, colere pro Dijs ea, quæ ipse fabricarat Idola, zelo accensus vehementer eũ obiurgauit, coram vniuerso senatu, prœuaricatorem impium, ac sceleſtum identidem appellando, atque in Deum ingratum, cui non Imperium, non tanta beneficia in se collata referret accepta. Quare exacdescens Iulianus varijs eum prius, acerbisque tormentis diutius affecit, totum deinde illius corpus scuticis adeo fœde cędendo laceravit, vt omnia ossa nudarentur: postremo capitalem in eo sententiam tulit; Quamobrem vinctum, & ad locum suplicij adductum obtruncauere carnifices. Ille vero pro temporario Imperatore immortalem, pro corruptibilibus delicijs æternam adeptus est felicitatem.

Eodem die, Commemoratio S. Vrbis Romanæ Papæ Martini.

41 MArtinus qui in Sanctis Patribus nostris, & Confessoribus annumeratur, Imperatore Constantino Heraclij filio, cum resciuisset, Constantinum, & Paulum Constantinopolitanum Patriarcham Monotelitarum hæresim sequi, monuit eos per litteras, vt hæresim abiurarent: sed cum nihil effecisset, conuocato Romam Concilio, anathemate damnauit, & hæresim, & qui huic addicti essent. Id vbi cognouit Imperator, Martinum Constantinopolim accersit, pollicetusque se fore in illius potestate, cum tamen omnia per simulationem, & fraudem ageret. Veniens ergo Martinus cum summa ignominia accipitur, bonisque multatus, ac proscriptus in tenebricosum includitur carcerem ab Imperatore, & Patriarcha: Deinde Chersonã relegatus confectus annis multaque grauia passus mortuus illic est.

Eodem die, Certamen S. Martyris Melitenæ.

42 MElitenæ Martyr Marciopolitana Antonino Romanorum Imperatore, cum Christum prædicaret comprehensa ab eiusdem vrbis Prætecto Antiocho, confessaque se Christianam esse grauissime cæditur. Deinde pertracta in Idolorum templum

vt

vt Dijs immolaret, precibus suis impetrauit a Deo vt Idola concíderent, & in puluerem redigerentur; Ex quo factum est, vt Græcorum multi vna, cum Præfecti vxore in Christum crederent: Quare in carcerem detrusa deinde educta nudataque sublime rapitur, eiusque latera scalpuntur; Rursusque in alterum templum vt Dijs sacrificaret, ducta: Deum precata est, statimque collapsa Idola in frusta conteruntur: Quamobrem lata à præfecto sententia abscissum est Martyri à cerui cibus caput; cuius reliquias Acacius quidam pius ac timens Deum translatas in insulam Lemnon sepulchro condidit.

Decimosexto Cal. Octob. certamen Sanctarum Virginum, sororumq; Fidei Spei, Charitatis, Sophiæque earum matris.

XVI.

43 SOphia Itala, Christianæ fidei studio, & desiderio cum tribus filiabus Fide, Spe, & Charitate Romam profecta est, Adriano Imperatore. Baptizatæ occulte ab eiusdem vrbis Antistite, docebant, quam ipsæ didicerant fidem, multosque ad Christum conuertebant: quod vbi resciuit, correptæ ab Adriano tortæ fuerunt; & prima quidem Fides duodecimo ætatis anno elata, scalptaque obtruncatur: Secundo loco soror eius Spes decimum annum agens, virgis, & ipsa capite damnatur: Tertio Charitas nonum annum nondum egressa in fornacem injicitur: Sed educta illæsa gladio percutitur: At mater Sophia gratias agens de omnibus ad sepulchrum in quod filias intulerat, aduoluta: deploransque animam Deo reddidit.

Eodem die, certamen S. Martyris Agathocles.

44 AGathocle martyr professione Christiana serua Nicolai cuiusdam Paulinæque vxoris eius, qui prius Christiani, deinde Christianæ fidei desertores ad idololatriam defecerant, sollicitabatur & ipsa, vt abiurato Christo ad Idololatrarũ cultum se transferret: Verùm vbi frustra spe, & metu sapius tẽtatis, in fide Christi maneret, annos octo torquetur, adhibita interdũ varia supplicia quæstioni, nam aliàs quidem spondylũ, & faciẽ asperis lapidibus, aliàs verò caput, & humeros virgis cædebant: sed vbi expugnari animus martyris non potest, vt fidem commutaret, ferreis fidiculis comminuitur, tum præcisa lingua in carcerem conijcitur: proposito edicto, nequisque audeat cibum illi præbere: sed dispensante, ac disponente Deo Luscinia auicula auellanis nucibus alebat Martyrem; Domina autem eius longioris moræ impatiens, carcerem ingressa candenti vecte ferreo eam interemit.

Eodem die, certamen Luciæ Viduæ, & Geminiani filij eius spiritualis.

45 LVcia martyr Romana opibus, ac generis nobilitate valde insignis floruit Maximiano Imperatore. Hæc nonagesimoquinto ætatis suæ anno, nam trigesimumsextum in viduitate explerat, cum filium suum legitimum Eutropium nomine, Idolorum superstitioni addictum in Christi partes trahere summa contentione studeret, tantum abfuit, vt de sententia ille decederet, vt matrem etiam ipse suam ad Maximianum deferret: Quamobrem correpta, cum in Christi fide perseuerans Diis immolare recusaret, in cacabum feruenti plumbo & pice plenum injicitur, sed indemnis inde, & incolumis egressa, traducta per vrbem, & circumacta cæditur; cui Geminianus Sanctus obuiam factus, consecutusque eam, & paulo post baptizatus, appellatur spiritualis illius filius, atque vna cum Lucia in conspectum Maximiani veniẽs seipsum Christianum profiterur. Quamobrem tormentis afficitur; sed ab Angelo Tauromínium abducti, ibi alter gladio à Præfecto percutitur, altera in pace obdormiuit.

Decimoquinto Cal. Octob. certamen Sancti Sacromartyris Symeonis Episcopi Hierosolymitani.

XVII.

46 SYmeon Sacromartyr floruit Traiano Imperatore secundus ab Iacobo Fratre Domini Hierosolymorum Episcopus. Erat enim patruelis, & ipsius Domini, & Iacobi, natus Cleopha: Hic enim & Iosephus pater Domini secundum carnem nominatus: germani fratres erant: Symeon autem accusatus à Iudæis, quod Christum prædicaret, comprehensus à Græcorum præfectis grauissime cæditur: Deinde multa in eculeo passus tormenta, in carcerem includitur, vt fame, & squallore conficeretur, inde eiectus cum nulla ratione adduci posset, vt Christi desertor esset, cruci clauis affixus morte occubuit, annos natus centum, & viginti, cuius sacrum corpus propinqui terræ commendárunt; felix vero anima in cælum euadens cum Sanctis Angelis gaudijs fruitur sempiternis in Christo Iesu Domino nostro.

Eo-

Eodem die, Commemoratio Sancti Eumenij Thaumaturgi Gortinæ Episcopi.

47 EVmenius Thaumaturgus ab adolescentia sua Christianus, summa Deũ pietate, & timore colebat: Nam cum diuitias, & facultates suas omnes pauperibus erogaret, ipse tamen per omnem vitam ieiunijs, atque orationibus vacabat, mandatumque illud Apostoli diligenter persecutus: Gaudete cum gaudentibus, flete cum flentibus, oculos lacrymis semper conspersos circumferebat: Illud præterea in eo viro animaduertendum, quod obtrectatoribus claudebat aures, cum neminem ipse condemnaret, imo si cuius forte peccatum audisset, putabat se illũ ipsum esse qui peccasset: ob hæc igitur recte facta, delectus à Clero, & populo Gortinæ vrbis Cretæ Episcopus designatus est. Quo in pontificatu cum multos annos vixisset, multaque populo docuisset, quæ ad cælum pertinent, multaque miracula edidisset, quieuit in pace, in hanc vsque diem miraculorum frequentia, & magnitudine insignis.

Eodem die, certamen Sanctæ Martyris Ariadnes.

48 ARiadne martyr floruit Adriano & Antonino Imperatoribus: Hæc Christiana, & cuiusdam opulenti hominis, qui Phrygiæ principatum tenebat, serua, die quodam, cum herilis filij natales celebrarentur, compellitur ab hero, vt Idolorum phanum ingressa festum secundum diem ageret: Quod facinus execrata crudelissime cæditur, deinde carceri tradita inedia necatur, inde ad Regionis Præfectum adducta, vt torqueretur: cui Dijs sacrificare recusanti, & idcirco in eculeum delatæ latera scalpuntur: soluta ab eculeo, arrepta occasione ad montem fugam intendere cœpit: Quod vbi cognouere milites, insecuri cum armis eam sunt, quæ cum nullum sibi patere effugium cerneret, implorauit diuinitus auxilium, statimque petra, quæ discissa, atque in partes diuino imperio deducta Martyrem alueo suo exceperat, iterum clausa, & coagmentata, & iucundum illi vitæ finem attulit, & mortuę sepulcrum fuit.

Decimo quarto Cal. Octob. Sanctorum Martyrum Trophimi, Dorimedontis, & Sabbatij.

XVIII.

49 TRophimus & Sabbatius Martyres Imperatore Probo cum spectacula in hippodromo ederentur Antiochiæ, eius quæ Pisidiæ, ingressi theatrum, videntesque Idolis Græcos sacrificare, summo dolore affecti huiusmodi verbis Deum precati sunt: Da Domine hominibus his, vt neglecto Idolorum cultu, te solum Deum noscant, & quem misisti Vnigenitum Filium tuum cum Spiritu Sancto. Quibus ex verbis cogniti Christi cultores esse, comprehenduntur à Præfecto: Trophimus igitur prior cæsus, & scalptus in vincula conijcitur: Productus vero Sabbatius, cum in Christi cõfessione perseueraret, vsque adeo cæditur & excarnificatur, donec spiritum Deo redderet: Posthæc eductus carcere Trophimus, indutusque ferrea calceamenta, mittitur ad vrbis Synadæ præfectum, à quo etiam tortus custodiæ traditur: Adijt autem sanctum virum Dorimedon, ex cuius congressu Christianus factus paulo post vna cum Trophimo capite damnatus morte occubuit.

Eodem die, Certamen Sancti Sacromartyris Ianuarij Episcopi Beneuentani, & Sociorum eius.

50 IAnuarius Sacromartyr, Diocletiano Imperatore Episcopus Beneuentanus ob Christi confessionem, simulq; Sossius, Proclus, Eutychius, & Acustius Diaconi in vincula Puteolis cõijciuntur; Timotheus autem regionis prętectus Puteolos protectus, eductũ carcere Sanctum in caminum iniecit: sed cum inde incolumis euasisset, maiori correptus furore, iussit neruos pedum eius præcidi, quod supplicij genus cũ fortiter pertulisset vir sanctus iterum in vincula conijcitur; quò cum Festus, & Desiderius Clerici Beneuentani visitandi causa venissent, correpti & ipsi in carcerem truduntur: Inde educti, & ad bestias damnati, nullaq; in re ab ijs læsi obtruncantur.

Eodem die, certamen Sanctorum Martyrum Nili, Pelei, Heliæ & Sociorum eius.

51 NIlus, Peleus, Helias, & socij certum numero, Ægyptij genere, cum Christum liberius prædicarent, ab Idolorum cultoribus effosso dextro singulis oculo, præcisisque sinistri pedis nervis, & articulis in vincula abripiuntur, quinquaginta autem alij, Palæstini natione, eadem de causa ijsdem etiam affecti supplicijs à Regionis Præfecto truduntur in carcerem, deinde cum cæteris reis ad metalla damnantur: Postremo cum ad Ducis tribunal producti omnes, nec hortationibus, nec minis à Christi ad Idolorum cultum abduci possent, excitari iubet, for-

fornacem ardentissimam, in quam summa alacritate, summisque Deum extollentes laudibus ingressi sunt, & exusti.

Decimotertio Cal. Octob. commemoratio Sanctæ Martyris Christi Susannæ.

XIX.

52 SVsanna osiomartyr in Palæstina, Artemio Idolorum Sacerdote nata, mortuis parentibus, fide Christi à Syluano Presbytero imbuitur, & baptizatur, Deinde erogatis in pauperes omnibus suis facultatibus ingreditur Monasterij septa virili cultu, seque Ioannem nominauit, ne à quoquam pro viro cognosceretur: insimulata aliquando probri à muliere quadam diaboli suggestione commota, quod rem secũ habuisset, excussa à Virgine, & inuenta fœmina magnũ dedit accusanti dedecus: Post hæc inde Eleutheropolim profecta se contulit, quo in loco ob egregias animi dotes creatur ab Episcopo Diaconissa: Quæ cum strenue Christum prædicaret, correpta à Præfecto diuque torta, atque in carcerem conjecta migrauit ad Dominum.

Eodem die S. Magalomartyris Eustachij certamen & Theopistes vxoris eius filiorumque Theopisti & Agapij.

53 EVstachius Magnus Martyr dux militaris, Romæ Traiano Imperatore, cui prius nomen erat Placidus, vxori vero eius Tutiana, promeruit beneficentia, & eleemosynis, vt Deus ipsius saluti consuleret: Visus est enim venanti Eustachio Christus formam cerui indutus, crucem cum Christi imagine inter cornua solis radios vincentem præferentis: exceptaque cerui vox est: Quid me persequeris Placide? Ego enim tum Iesus Christus: illi igitur credo; Baptizatus ergo cum vxore, & filijs, domoque tota, adeo oppugnatus à Dæmone fuit, vt non solum facultatum omnium iacturam faceret, sed & vxorem captiuam duci, filiosque à feris rapi, se ipsum autẽ in tãta rerum omnium solicitudine alieno susceptum tecto, mercenaria sibi opera victum parare coactum: Atqui benignissimus Deus in eum ex quo ceciderat locum, restituit sanctum virum; reddita vxore, filijs & omnibus facultatibus. Quæsitus enim ab Imperatore in pristino dignitatis gradu iterũ collocatur: sed postea cognitus esse Christianus in æneum bouem subiecto lugulento igni, vna cum vxore, & filijs inclusus migrauit ad Dominum.

Duodecimo Cal. Octob. Commemoratio Sanctorum Patrum nostrorum Isacij, & Melecij Episcoporum Cypri.

XX.

54 ISacius, & Melecius sancti beatique patres Ecclesiæque Cypri, ille quidem prior, hic vero posterior Episcopi: sed pari tamen vterque pietate maximum Sacerdotio splendorem, & gratiam attulere: quippe qui timorem Domini sẽper secum circumferentes, munus suum inculpate, & integerrime obirent, omnesque suas facultates promptissimo animo pauperibus distribuerent, & iuxta illud Prophetæ tota die miserererentur & cõmodarent non panem solum, sed fidelem etiã in docendo sermonem, viduarum vindices essẽt, & propugnatores, pupillos misericordia prosequerentur, iacentes erigerent animos, doloremque omnes mœstis consolando abstergerent, omniaque denique omnibus fierent, vt omnes lucrifacerent, quo vitæ genere meruere, vt miraculorum curationumque magnitudine, & frequentia à Deo redderentur insignes: qui cum ad summam senectutem vixissent, diuersis quidem temporibus, sed tamen eodem die ad Dominum, quem ab incunte ætate summo studio coluerant commigrarunt.

Eodem die Certamen Sancti Martyris Theodori eius qui in Perga Pamphiliæ martyrij coronam adeptus est.

55 THeodorus Martyr maior eo Theodoro, qui in Amasia annos natus nonaginta sex Martyrium passus est, floruit Antonino Imperatore. Is in Tyrorum legionem ascriptus, quod & ætate florens, & statura magnus, & firma totius corporis constitutione esset, cogebatur rem diuinã Idolis facere, sed neglecta terrestri militia, atq; Imperatore corruptioni obnoxio, Ego inquit Cælesti Regi stipendia facio, ex quo de sacro baptismatis fonte sublatus sum, terreno autem seruire, & militare nolo. Quare correptus, à Præfecto, cæsusque in fornacem injicitur; sed cum inde ne minimum quidem detrimentum passus exijsset, ea res milites duos Socratem, & Dionysium miraculi magnitudine attonitos ad fidem Christi pertraxit; statimque capitis damnati sunt, vna cum Philippa Theodori matre, quæ paulo ante eo visendi filij studio venerat: Theodorus autem varijs tormentorum generibus excruciatus, nouissime in crucem actus in Cælum lætus, & triumphans euolauit.

Eo-

A

Eodem die, Certamen Sancti Sacromartyris & Apostoli Quadrati Episcopi, Magnesiæ, & sociorum eius.

56 QVadratus diuinus Sacromartyr Apostolus Christi, & Episcopus Magnesiæ floruit Decio, & Valeriano Imperatoribus: Hic cum audisset Decium Cęsaream commorari, profectus Magnesia Nicomediam, vt conuentos à se, qui in vinculis essent, sanctos adhortaretur ad subeundum egregia animi alacritate pro Christi nomine Martyrium. Cognoscitur Christianus à Nicomediæ Proconsule: ad cuius tribunal productus cum reliquis martyribus, cum primus Idolorum imposturas coargueret, Cæsaream ad Decium adducitur, cæteris grauissime cæsis, atque iterum in carcerem detrusis, à quo cum nulla arte posset adduci, vt Christum abiuraret, acceptus per varia tormenta quæstioni, atque ab omnibus diuino beneficio ereptus tandem in caminum injicitur vehementer accensum, sed, & inde incolumis egressus, capitis damnatus morte occubuit.

Eodem die, certamen Sancti Martyris Prisci.

57 PRiscus Christi martyr, Dei amore incensus, summaque Baptismatis cupiditate flagrans post habita patris impietate Christianus efficitur. Quare longe, lateque peruagatus Christum summa dicendi libertate prædicare, Christianorumque animos incendere, vt mortem pro Christi fide fortiter oppeterent: Græcorum etiam multos verbo veritatis à se institutos baptizare: Quibus rebus concitata in se Idololatrarum inuidia defertur ad regionis Præfectum quod maximis Dijs contumelias imponeret, & neglectis Cæsarum Imperijs, author omnibus esset vt Christum Crucifixũ colerẽt, & adorarent: Quare exarsit vehemẽti iracundia Præfectus vociferarique cœpit, ac milites inclamare, vt quãprimum nocentem Priscum abductum torquerent, correptus igitur grauissime cæditur; deinde in eculeum actus excarnificatur, punctimque pugionibus lancinatur & foditur; postremo capite damnatus migrauit ad Dominum.

B

Vndecimo Cal. Octob. certamen Sancti Sacromartyris Phocæ Episcopi Sinope.

XXI.

58 PHocas Christi Sacromartyr Sinopæ natus, & educatus Traiani tempore fuit: Hic à puero multis mirabilibus factis nobilitatus diuino munere fuit, cum & dæmones fugaret, mortuos excitaret, & naues in maximo versantes periculo seruaret: Profectus vero Sinopa, Amasiam, atque inde Amisum, vbique miracula edidit: Reuersusque Sinopam eiusdem vrbis Episcopus renunciaretur vbi cum ostentis, & prodigijs, quibus quotidie magis ac magis illustris fiebat magnam Græcorum multitudinem ad Christum conuersam baptizaret, cognouit huiusce modi spectro imminere sibi mortem: Visus enim sibi est per quietem videre columbam capiti suo insidentem, quę porrecta sibi corona, hisce verbis alloqueretur: Accipe Phoca finis tui symbolum: Igitur paulo post missis à Traiano lictoribus comprehẽsus, & diutissime tortus abscisso capite ignem conjectus est.

C

Eodem die commemoratio Sancti, nobilisque Prophetæ Ionæ.

59 IOnas magnus, & nobilis propheta Iudæus genere missus à Deo vt pronunciaret Niniuitis, fore vt post triduum Niniue subuerteretur, cum bene nosset Deum, qua est in homines clementia, & bonitate veniam daturum Niniuitis, si eos pœniteret, recusato Diuino mandato conscensoque nauigio fugam meditabatur, sed mare diuina voluntate efferatum nil propius fuit, quã vt nauim absorptam deuoraret: Quamobrem nautæ id consilij cepere, vt per sortes explorarent, cuius causa in tanto versarẽtur salutis discrimine, quę cum Ionam indicassent esse præsentis mali authorem, arreptum præcipitem in mare exturbant, tranquillatoque statim mari exceptum cetus Ionam deuorauit: tertio vero post die in terram illæsum exposuit. Tũc igitur profectus Niniuem præceptumq; Domini persecutus rediit in suam regionem, vnde abducta matre solum vertit, cum eum puderet esse in patria sua, quando vana extitisset sua prophetia: Nam Deus pœnitentes Niniuitas misereri voluit, cumque multa alia prophetasset, in pace quieuit.

D

Eodem die commemoratio Sancti Ionæ patris Theodori, & Theophanis Confessorum.

60 IOnas Presbyter pietate, & doctrina insignis, fuit pater Theophanis canonum scriptoris, & Theodori beatissimi Confessoris, illius, cuius faciem liuore perstrinxit, & vulnerauit Leo Cabalinus accerrimus imaginum oppugnator, eo quod illum à sanctarum & Christi, & eius, quæ sine semine Christum Deum peperit, & omnium sanctorum eius, imaginum adoratione, & cultu deterrere non posset: Hic igitur Ionas remisso rebus secularibus nuncio, in Vicum Sancti Sabæ sese recepit, & Monachus effectus est, tantoque studio se ipsum ieiunijs, orationibus, perpetuo luctu, & lachrymis exercuit, vt cum omnes in sui admirationem conuertisset, multis cupiditatem injiceret imitandi vitam illius, nulla quidem labe, aspersam, sed omni virtute præditam: Quamobrem dignatus à Deo fuit, qui multis ad se accedentibus sanitatem restitueret; Quibus in rebus diu cum magna omnium admiratione versatus migrauit ad Dominum.

Decimo Cal. Octob. Conceptio Sancti Ioannis Baptistæ.

XXII.

61 ZAcharias Propheta, & pater Ioannis Baptistæ, Sacerdosque Dei ingressus aliquando templum, vt thus adoleret, stantibus extra templum Iudæis, cum vidisset Gabrielem Angelum Dei stantem à dextris altaris thymiamatis perterritus est: Angelus vero his eum verbis allocutus est: Ne timeas Zacharia, exaudita est enim oratio tua, & vxor tua Elisabeth pariet tibi filium, & vocabis nomen eius Ioannem, & erit tibi gaudium, & exultatio, & multi in natiuitate eius gaudebunt. Zacharias autem cum se & vxorem suam ea ætate processisse cerneret, vt omnis sibi spes sobolis adimeretur; Qui fieri, inquit, hoc potest? Cui Angelus, Ego sum Gabriel, qui asto coram Deo, missusque sum, vt hæc tibi enunciarem, & ecce omnis tibi linguæ facultas adempta est: neque prius eius vincula soluentur quam natus tibi fuerit filius, statimque factus est surdus, & mutus, quoad natus est Ioannes.

Eodem die; certamen Sanctæ Martyris Traidis.

62 TRais Christi martyr, Alexandrina, Virgo, & Monacha, egressa aliquando ex Cœnobio, vt à proximo fonte aquare-

tur, vidit orbis præfecti nauim ad littus appellentem, qui multos secum Christianos ducebat catheni scõstrictos, Presbyteros, Diaconos, Mulieres sanctas, & Virgines raccurrensque & sciscitata ex virginibus, quam ob rem essent in vinculis, quibus respondentibus ob Christum, vt pro illius nomine martyrium subeuntes, salus simus, impetrauit à lictoribus, vt & sibi cathenas injicerẽt: Ducti igitur Sancti Antinopolim, multisque à præfecto excruciati tormentis, cum in fide Christi constantissime ad mortem vsque persisterent, damnati omnes capite sunt, primaque omnium Trais obtruncata.

Eodem die; commemoratio Sanctarum Mulierum Xantippæ & Polixenæ.

63 XAntippa, Claudio Imperatore, Probi Hispaniæ præfecti vxor, cum in eam terram Paulus Apostolus venisset, Christumque prædicaret, adijt Apostolum, atque ab eo Christi fide imbuta, baptizataque, persuasit & viro suo Christi cultum. Polixena autem eius soror edocta quidem tunc ab eodem Apostolo fuit, sed post eius discessum, cum audisset Andream Magnum Apostolum partis Achaiæ verbum veritatis prædicare, profecta ad eum est, à quo, posteaquam perfectius, quæ ad Christi fidem pertinent didicisset, baptizataque esset, rediit in suam regionem, vbi cum magnam hominum multitudinem, etiam ipsa, & Xantippa omni virtutum genere fulgens ad Christi fidem traxissent, obdormiere in Domino.

Nono Cal. Octob. certamen Sanctæ Protomartyris Theclæ.

XXIII.

64 THecla Protomartyr Iconiensis mulieris cuiusdam, & generis nobilitate, & rerum opulentia insignis, Theoclia nomine filia audiuit Apostolum Paulum, cum Iconium profectus, verba Dei domi Onisiphori doceret, & credidit, ætatis suæ anno decimo octauo, collocata autem in matrimonium Thambridi homini opulento, neglecta matre, viro, diuitijs, adiunxit se Apostolo, cum quo Antiochiam Pisidiæ profecta, damnatur ad bestias, ab Alexandro Præfecto, sed nulla in re ab his læsa traditur tauris, à quibus etiã Dei beneficio liberata, multos ad Christum conuertit, adiuta ab hospite sua Triphæna singulari pietate fœmina. Inde in patriam regressa in monte non procul Seleucia vitam otiose agebat, miraculorum celebritate illustris, vnde cum eam nefarij quidam homines abstrahere, & violare tentarent, petra in partes discissa excepit sanctã annos nonaginta natã.

Octauo Cal. Octob. memoria terrorum ob magnum terræmotum, puerumque per aera raptum.

XXIV.

65 IMperatore Theodosio maiori, terræmotus horribilis Constantinopoli factus est, qualis nunquam mortalium memoria extitit. Quare populus vniuersus cum Imperatore, & Patriarcha relicta vrbe exijt in apertum septimo ab vrbe milliari, ibique commorabatur, quod nulli consistere in Vrbe per assiduos terræmotus liceret; dum autē supplicationes ab eo loco in campū Tribunalio proximum haberentur, atque illis verbis, *Sanctus Deus, Sanctus Fortis, Sanctus Immortalis* hæc adderentur, *Qui pro nobis crucifixus est*, quæ ex eorum blasphema hæresi erant, qui diuinitatem etiam in Cruce passam esse asserebant, arreptus de media turba repente puerulus per aerem ferebatur, atque cum omnes perterriti conclamarent, *Kyrie eleison*, puerulus tanquam nube delatus quietè descendit, indictoque silentio, dixit: Angelorum Choros Ter-sanctum hominum, sine ille appendicula, *qui pro nobis crucifixus est* concinere. Tantum hæc dixit puer cum statim mortuus concidit, simulque cum hæresi finem habuit terræmotus: cum interim omnes admirabundi ingentem Deo gloriam tribuerent.

Eodem die certamen Sancti Sacromartyris Paphnutij.

66 SVmma impij Diocletiani crudelitas plurimos Christianorum non solum ex laicis, sed ex Monachis effecit martyres, ex quorū numero est Paphnutius sanctus, qui ab Ægypto oriundus remisso seculi negocijs nuncio, maximam vitæ partem in eremis transegit; sed cum plurimos Græcorum ab impietate ad Christi cultum traduceret, eiusque causa multi abriperentur, à Præfecto in vincula iussus ab Angelo, quærenti Præfecto viro se obtulit, in cuius conspectu liberius Christum confessus, cathenis constringitur ferreis, tum in eculeum actus, eo vsque depectitur donec illius viscera in terram profluerent. Verum, cum illis rursus ab Angelo compositis in locum suum restitutis, sanctus effectus, multos ad Christi fidem traxisset, mittitur à Præfecto cum ceteris fidelibus ad Diocletianum, à quo palmæ affixus martyrij coronam adeptus est, atque vna eodem die quingenti quadraginta septem Martyres pro Christi nomine mortem oppetiere.

Eodem die commemoratio Sanctæ Euphrosynæ, quæ mutato nomine se, ipsam Smaragdum nominauit.

67 MVltæ sunt salutis viæ. Etenim Euphrosyna opulenti hominis filia, cum sibi nuptias ornari resciuisset, ipsaque à nuptijs mortalis viri prorsus abhorrens Christi sponsa esse in animum induxisset, confugit ad quendam senem sanctumque hominem, à quo sacris initiata, cum timeret ne à patre cognosceretur, sumpto virili cultu mutatoque nomine se ipsam Smaragdum appellauit, atque in virorum Monasterium sese contulit, quod & pater suus frequens adibat, sæpeque cum Monasterij Abbate congressus dolorem, quem ex filiæ fuga conceperat, illi aperiebat, inspectante, & audiente plerumque filia, doloremque eadem de causa præferente, cum tamen interim nunquam ab eo cognosceretur, cum autem decem, & octo annos in Monasterio vixisset incidit in morbū, & accersito patre dixit. Ego sum filia tua, ne tristare, statimque in Domino obdormiuit.

Septima Cal. Octob. Translatio Sancti Ioannis Theologi & Euangelistæ.

XXV.

68 IOannes Apostolus Magnus, & Euangelista post Domini Ascensionem & Deiparæ obitum venit Ephesum: Christum euangelizans, delatusque ob eam causam ad Domitianum Imperatorem relegatur in Insulam Pathmos, vbi sanctum Iesu Euāgelīū conscripsit. Fūcto autem vita Domitiano reuocatus ab exilio rediit Ephesum, vbi cum multos, & docendo, & baptizando in Christi partes traxisset, tempus quo è vita discessurus erat, præuidit. Dominico igitur die cum Fratres docuisset, & magna Dei opera dicendo extulisset imperauit discipulo, vt paratis hominibus, & quæ ad fodiendum opus essent instrumentis se consequeretur, quos in locum quendam ductos, iussit egesta altè terra ingentem in Crucis figuram fossam perducere in quam ingressus, paceque fratribus impertita sese in foueam cōposuit resupinum, quo operto discipuli discessere, verū paulo post regressi visendi studio, vacuam & inanem reperere.

Sexto Cal. Octob. certamen Sanctæ Martyris Epichareos.

XXVI.

69 EPicharis Christi martyr Diocletiano Imperatore comprehensa, à Cæsareo præ-

prætore, confessaque libere Christum, sublata in eculeum excarnificatur: deinde malleis plumbeis percutitur à quatuor militibus, quibus fusa prece à martyre de medio sublatis, consuluit prætori assessor, vt in illam ferret capitalem sententiam, quod cum feciſſet prætor, cœpit orare martyr, statimque petra, quæ subter illius pedes iacebat magnã effudit aquarũ vim; cumq; peroraſſet, extentã cervicem lictori feriendam porrexit; cuius ſpiritus in Dei manus aduolauit: iuſtorum enim animę in manu Dei ſunt, precioſe autem eius reliquiæ honorificè à Felice quodam Senatorio viro pioque Chriſtiano ſepultæ omnem morbum, calamitatem, & ægritudinem ad hanc vſque diem ab ijs qui cum fide implorant illius opem propellunt.

Eodem die, certamen Calliſtrati, & centum octoginta quatuor ſociorum.

70 CAlliſtratus bellicoſus Martyr Diocletiano Imperatore, vir & ſapientia, & pietate erga Deum ſingulari retentus Romæ à copiarum præfecto, cum à Chriſti cultu dimoueri nulla ratione poſſet acerrime cæditur, & funibus conſtrictus per teſtulas acutiſſimas trahitur, tum eculeo inſutus in mare proijcitur, ſed diſciſſo ſacco è mari incolumis emerſit, quo miraculo commoti milites quadraginta nouem Chriſti fidem cupide cõplexi ſunt: quamobrem cæſi à copiarum Præfecto, in vincula cũ Calliſtrato conijciuntur, quos ſciſcitantes in ijs quæ ad iudicium, quę ad remunerationem, quæ ad reſurrectionem, quæ ad animam ſpectant, cum probè erudiſſet, eductus è carcere, oratione ad Deum habita, Idola deturbauit: quo prodigio reliqui milites centum triginta quinque numero credidere in Chriſtum, omneſque capite damnati martyrij palmam adepti ſunt.

Quinto Kal. Octob. Commemoratio Patris noſtri Charitonis Confeſſoris, & Magiſtri in Eremo.

XXVII.

71 CHaritonIconienſis patet noſter Chriſtique Confeſſor; Aureliano Imperatore cõprehenſus à præfecto, Chriſtumq; cõfeſſus diutius cæditur, atque in ignem conijctus amburitur: deinde in carcerem detruſus, ibi iacuit donec fato ceſſit Aurelianus; quo mortuo ceſſante perſecutione dimiſſus Hieroſolymam ſe conferebat: ſed in itinere correptus à latronibus in ſpecũ vinctus abducitur: forte autem ſerpens dolium vini ingreſſus vinum infecit veneno, quo epoto latrones mortui ſunt. Quare vir Sanctus diſtributis in egenos omnibus, quæ ex rapto, & cædibus congeſſerant latrones in alteram Eremi ſpeluncam ſe abdidit, ibique cum multos ad Chriſtum, & exemplo, & doctrina traxiſſet, quieuit in pace.

Eodem die, certamen Sanctorum Martyrum Alphei, Alexandri, Marci, & Sociorum.

72 DIocletiano Imperat. Marcus martyr paſcebat oues in monte proximo Antiochiæ Piſidiæ: ſed tanto ſtudio virtutes excoluit, vt & feræ eius imperio ſubijcerentur: nam cum venatores quidam vrſam inſequerentur, illa ad Sanctum virum confugiens eius pedes lingebat, quod intuiti Venatores rem omnem Præfecto aperiunt, qui miſſis militibus iubet comprehendi Sanctum, at illi in itinere edocti ad Chriſti fidem conuertuntur. Quod vbi reſciuit præfectus, adductos Niceam iubet obtruncari. Marcum vero, cum huc, & illuc per diuerſas ſecum vrbes rapuiſſet, quæſiuit fabros qui Baſaniſtiria ad torquendum cuderent. Quod opus cum Alpheus, Alexander, & Ioſſimus agreſſi, ferrum nulla ratione igni emolliri, & ſubigi experti ſæpius eſſent, in Chriſtũ credidere, damnatique capitis ſunt cum ipſo Marco, & Nicon, Neon & Heliodorus iugulati.

Quarto Kal. Octob. Commemoratio Sancti Patris noſtri Cyriaci Anachoritæ.

73 CYriacus Pater noſter Sãctus Anachorita Corinthius, Ioanne Eccleſiæ Corinthi Presbytero patre natus, floruit Theodoſio Magno Imperatore; hic cum Lector eſſet, incenſus amore Chriſti, & ſalutis ſuæ cupiditate, multa ſalute dicta rebus mundanis, annos natus decem, & octo Hieroſolymam petijt: vbi cum ad ſancta loca oraſſet, in vicum Sancti Euthimij ſe contulit, à quo Monachus effectus tam bene ad virtutem à natura inſtitutus erat, tamq; amœno, & acuto ingenio, vt qui cum Origene ſentirent, redargueret, & facile perſuaderet, cũ vero multa ſe exercitatione, & diſciplina excoluiſſet, ac ſpiritu prophetico ita à Deo afflatus eſſet vt vel occultis hominũ cogitationibus cognitis, atque intimis animi receſſibus perſpectis ſumma eos ingenij ſui dexteritate, & comitate delinitos admoneret, ac emendaret, in extrema ſenectute ad Dominum, cuius amore ab infantia flagrarat triũphans migrauit.

Tertio Kal. Octob. Commemoratio Sancti sacro-Martyris Gregorij Armeniæ Magnæ Episcopi.

XXIX.

74 GRegorius sacro-Martyr bellicosus, Parthus, floruit Diocletiano Imperatore, propinquus Armeniæ Regis, qui ob Christi fidem comprehensus à Teridate altero Armeniæ Rege multis excruciatur tormentis, præsertim cum hunc cognouisset esse filium eius, qui patrem suum per insidias exceptum interemit. Quamobrem, eum manibus, & pedibus constrictum in altissimam fossam, ferra, & serpentibus plenam deiecit, in qua annos quindecim sumptibus cuiusdam Christianæ fœminæ furtim altus fuit. Verum diuina factum est prouidentia, vt insania, & furore correptus Teridates suas ipse carnes miserabiliter esitaret, coniunctimq; cum porcis viueret, donec soror eius spectro admonita, indicauit fratri, quandiu Gregorius in lacum detineretur, nullam esse salutis spem: Igitur eductus è fossa, Gregorius, Teridate cum omnibus eius ditioni subiectis baptizato, Episcopus creatur, & multis Ecclesijs Dei Sanctorumq; nomini erectis in pace quieuit.

Pridie Kal. Octob. certamen Sanctarum Martyrum Ripsimiæ & Gaianæ, & sociorum Martyrum.

XXX.

75 RIpsimia, & Gaiana Armeniæ Virgines, & Monachæ, sed hæc anus, illa vero adolescentula fuit, & generis nobilitate, & eximiæ pulchritudinis specie clara. Quamobrē Tridates cognita egregiæ Ripsimiæ forma impotenti captus amore comprehensam ad nefandum adigebat amplexum: sed factus Dei beneficio voti sui impos mœrore iacuit semimortuus: illam autem fugientem assecuti milites, vt Christum abiuraret, compellūt. Quod facimus detestata virgo discissis vestibus, præcisaque lingua, & effossis oculis ignem conijcitur: paulo post gladio cæsa reddidit animam: & cum ea septuaginta viri, triginta quæ fœminæ interempti sunt. At Gaiana detracta prius à corpore toto pelle, contusisque omnibus ossibus capite damnatur.

OCTOBER.

Kal. Octob. Certamen Sancti sacro-Martyris & Apostoli Ananiæ Episcopi Damasci.

I.

76 ANanias Christi Martyr, & Apostolus, discipulus Magnorum Apostolorum Petri, & Pauli & Andreæ, lectusque ab ijsdem Damasci Episcopus, cum audisset, Paulum Ecclesiæ Christi persecutorem venire Hierosolyma, vt se comprehenderet, fugam parabat: sed apparens illi Dominus imperauit vt consisteret, & Paulum baptizaret, atq; ab illius oculis, quorum aciem, fulgor Christi sibi in itinere visi, &, vt se persequi desineret Ananiamque conueniret à quo baptizatus visum reciperet, imperantis perstrinxerat, caliginem, & tenebras discuteret. Quod mandatum diligenter persecutus, Saulum, baptizatum mutato nomine Paulum nominauit. Post aliquanto comprehensus ab Idololatris ad Liciniū præfectū adducitur, à quo cæsus primum, deinde circa latera excarnificatus, extraq; vrbem eiectus lapidibus obrutus est, sepultusque in eadem vrbe.

Eodem die, certamen Sancti Martyris Michaelis, & sociorum triginta sex Monachorum.

77 MIchael Monachus cum alijs triginta sex, Imperatore Constantino, vitā quiete in Monasterio Sebastę vrbis proximo agebat: cum Alim Saracenorum Admiratus suscepta aduersus Sebastenses expeditione, captos sanctos compellebat, vt deserto Christo, sacra Dijs facerent, qui non solum non sunt assensi, sed illum etiam consputantes responderunt: nullum nobis tormenta vestra terrorem incutiunt, qui contempto vestro hostiū Cruce Christi Imperio vestram ipsorum impietatem proculcamus, spem nostrā omnem in Domini nostri Christi virtute collocantes. Nam Michael vti illorum dux, cū in medio cōstitisset eos ad omnia fortiter pro Christi nomine perferenda cohortatus fuerat. Quare omnes illius verbis animati, & confirmati, porrecta promptissime cervice obtruncati sunt; omniumque postremus martyrij coronam Michael adeptus, ad Dominum aduolauit.

Eodem die, Sancti Romani scriptoris contaciorum Commemoratio.

78. ROmanus Syrus Ecclesiæ Beriti Diaconus, Imperatore Anastasio, profectus Constantinopolim, commoratusque in Sanctissimæ Dei Genitricis templo præficitur Sacræ Cyri ædi; vbi etiam Cõtaciorum munere donatus à Deo est, cum summa Deum pietate coleret, ac assidue in oratione pernoctans peruigilium Blachernarum ageret, redijt ad pristinam Cyriaci templi curam. Nocte autẽ natalis Christi visus sibi est per quietem videre Sanctiss. Dei Genitricem, characterumq; volumen quod illa sibi vt deuoraret tradiderat, absorbuitq; at statim excitatus è somno admiratione plenus laudem Deo tribuebat. Deinde cõscenso pulpito psallere cœpit. ἡ παρθένος σήμερον τὸν ὑπερούσιον τίκτει, id est: *Virgo parit nobis hodie supersubstantialem*, cumq; aliorum etiam festorum cõtacia ad mille scripsisset, migrauit ad Dominum.

Eodem die, certamen Sancti Martyris Domnini.

79. DOmninus Martyr Sanctus Thessalonicensis Christianus singulari erga Deum pietate, & cultu, cum Maximianus Imperator Thessalonicæ ædificationi operam daret cognitus Christianus esse, corripitur, & illius tribunali sistitur, cui Maximianus vehementi accensus ira: Audes, inquit, me etiam præsente Christianum te ipsum profiteri, deosque nostros auersatus alium Deum colere? Quare si saluti tuæ consultum velis, sacrifica Dijs. Sed cum Domninus vnum se Deum cognoscere, illiq; soli cultum, reliquis omnibus opinione tantum, nõ autem re Dijs contemptis exhibere velle respõdisset: iussit Imperator militibus, vt flagris illius corpus lacerarent, cui adhuc in fide erga Christum perseueranti extra vrbem abducto brachia, & crura confracta sunt: Sanctus vero post contusa membra nullo interim sumpto cibo tantorum malorum, & cruciatuum septem adhuc dies superstes, semperque ad extremum vsque gratias agens spiritum Deo reddidit.

Sexto Nonas Octob. certamen Sanctorum Cypriani, & Iustinæ.

II.

80. CYprianus non vulgaris sapientiæ Antistes, Antiochiæ Syriæ natus, floruit Decio Imperatore. Hic, & philosophia, & magicis artibus apprime eruditus Christianus hac ratione efficitur. Iustinam Virginẽ in eadem vrbe, quæ ab Optato Episcopo, & fide Christi imbuta, & baptizata fuerat: Gelinidas quidam ardenter amabat, sed cum castum Virginis animum nulla ratione expugnare posset, confugit ad magicas Cypriani artes, cui cũ male procederent immo ipse à fornicationis Dæmone, quem iam tertio ad sollicitandam Virginem destinarat correptus esset, intellexit vanam, ac futilem esse magicam artem. Quamobrem combustis libris baptizatus tantum in virtute progressum fecit, vt Episcopus creatus, multos ad Christi fidẽ cõuerteret. Tandem comprehensus à Damasci præposito cum Iustina Martyrij coronam capite abscisso consecutus est.

Eodem die, certamen Sancti Patris Theophili Confessoris.

81. THeophilus Pater noster Christique Confessor, ac Monachus summa erga Deũ obseruantia & pietate, cum Leonem Isaurum Imperatorem videret Sanctorum imagines summa contentione loco mouere, omnesque pro viribus ad Iconomachorum hæresim trahere, diuino accensus zelo adijt Imperatorem, atq; audenti animo accusauit, præuaricatorem, eum atque Antichristi præcursorem, atque orthodoxæ fidei desertorem inclamando. Quare ira, & stomacho exardescens Imperator iussit virgis hominẽ diutissime cęsum, in tenebricosum includi carcerem, atque ibi fame confici. Postea eductum cum ab imaginum cultu dimouere non posset, eiecit in exilium, in quo multas perpessus molestias, & de omnibus gratias Deo agens, ad Christum lætus migrauit.

Quinto Non. Octob. certamen Sancti sacro-Martyris Dionysij Areopagitæ Athenarum Episcopi.

III.

82. DIonysius Magnus Atheniẽsis gloria, diuitijs, & sapientia clarus, ex Areopagitarum Collegio: præfecto Athenas Apostolo Paulo, & Christum prædicante, vti erat acri ingenio, veritate facile intellecta in Christum credidit. Baptizatusque Athenarum Episcopus declaratur, quod munus tum & docendo, & multos infidelium ad Christum conuertendo diligentissime obiret: scripsit, & quæ ab Apostolo diuino didicerat, arcana Dei mysteria, & multos de diuinis nominibus libros: Delatus igitur ad Athenarum præfectũ ab Idololatris comprehẽsus cum duo-

bus discipulis diu primum excruciatus, obtruncatur: qui suis manibus sublatum ad duo millia passuum caput non prius deposuit, quã Christianæ fœminæ obuiam factus, illa cõmendauit. Postea, & duo eius discipuli capite damnati sunt.

Quarto Non. Octob. certamen Sanctorum Martyrum Adaucti, & Callistenes filiæ.

IV.

81 ADauctus Martyr Ephesinus, Ducis dignitate à Maximino Imperatore ornatus, cum Callistenem filiam virginem, cuius forma & venustate captus turpiter Imperator fuerat, occultasset, fugaque pudori consulens in orientis partes deducendam curasset, furore percitus Imperator, Adauctũ per causam, & simulationem Christianæ fidei correptũ, & præscriptũ in Mesopotamiã relegauit, cũ mandatis ad Mesopotamiæ præfectũ vt nili posset ad Idolorum cultũ traduci, occideretur. Adauctus igitur in sententia perseuerans, capite damnatus est, sepultusq; ab vxore, & filia: sed cum rerum potitus esset Licinius adiit Callistene Augustã, à qua re omni vti se habuerat expolita impetrauit, vt patris reliquias Ephesum reportaret, vbi vita quam optimis traduxerat tactus, defuncta est.

Eodem die, certamen Sancti sacro-Martyris Petri Capetoleorum Episcopi.

84 PEtrus gentilis, vt primum Christi doctrinam degustauit, fide imbutus baptizatur cum vxore, tocaque familia: deinde sacra Scriptura diuina eruditus Capitoleorũ Episcopus renunciatur qui cum multos ab impietate ad Christum conuerteret commota aduersus Christianos persecutione captus ab Idolòlatris grauissime cęditur catheniſq; constrictus ad Præfectum adducitur, qui cum à Christi fide abduci non posset, erutis oculis, lingua præcisa, auribus amputatis, manibus ac pedibus neruo contractis, in præparatam Crucem actus, nunquã orare pro tortoribus cessauit: Ne statuas, inquiens, Domine illis hoc peccatum: tandem spirãti adhuc milites caput à ceruicibus abscidere.

Eodem die, Dormitio Sancti Patris nostri Pauli Simplicis.

85 PAulus cognomento Simplex agricola, cum vxorem corporis quidem forma venustam, at moribus perditis duxisset, redi-

A retque aliquando ab agro, vxorem cum adultero domi deprehẽdit. Quare relicta domo, & pueruli suis secessit in solitudinẽ, profectusq; ad Antonium Magnum, petebat vt Monachũ se initiaret, cuius senectutem intuitus Antonius; Sexaginta inquit annos natus es, laboribus, ac molestijs nequaquam par eris, cui Paulus, quare impera, & periculum fac? Antonius igitur in sene omnis expertus, probatum, tonsumque in Monachorum ordinem cooptauit, & ædificatam seorsum in altero specu cellulam seni tradidit, vbi tanto studio se ipsum in omni virtutũ genere excoluit, vt mirabilibus adeo factis dignatus, præter cętera, à iuuene qui ad Antonium venerat, illo tum absente, Dæmonem fugarit.

Eodem die, certamen Sancti Dionysij Patriarchæ Alexandrini.

86 DIonysius qui in Sanctorum numerum relatus est pater noster, cum à Valeriano & Gallieno Imperatoribus in Christianos omnes, præcipuè autem Episcopos sæuiretur, quod existimarent, si Episcopis licẽtia, & libertas præcideretur, cæteros nullo negotio in officio futuros: Comprehensus ab Alexandriæ præfecto, cum in Christi fide constantissime permaneret in interiorem Ægyptum ita deportatur, vt omnis videndi illius facultas amicis adimeretur. Quo in exilio cum Christi doctrina ad se accedentes imbuere non cessaret, nõ lapidibus solum ab Idololatris petitus, variisq; tormentorũ generibus affectus est. sed in locum etiam multo priore incultiorem, & horridiorem à præfecto relegatur: denique post mille molestias extremo affectus est supplicio.

Eodem die, certamen Sanctorum Martyrum, & Diaconorum Gaij, Fausti, Eusebij, & Cheremonis.

87 GAius, Faustus, Eusebius, & Cheremon Martyres discipuli Dionysij sacro-Martyris fuerunt. Gaius quidem, & Faustus exilij illius comites post multos cruciatus Martyrij palmam adepti sunt. Eusebius autẽ, & Chæremon postquam magister, & antistes eorum damnatus exilio fuit, diuina adiuti virtute, eos, qui in vinculis erant frequentes adibant, eis sumptus suggerentes obuolutasque & decoratas Sanctorum Martyrũ reliquias sepulchro inferentes, qui nihil prorsus de summa suorũ studiorum cõtentione remittentes ad Decij tẽpora ætate processere. Quare cum maxima Christum libertate confite-

fiterentur, salutaremque illius Incarnationem omnibus prædicarent cathenis, ferreis cõstricti ab Idolorum cultoribus Alexãdriæ præfecto sistuntur, & varie torti tandem Eusebius in eculeum actus, depexusq; Chæremon vero virgis, cæsus vterque in tormentis extincti sunt.

Eodem die, Commemoratio Sancti Patris nostri Hierothei Episcopi.

88 HIerotheus magnus, antistes, ex nouẽ virorum numero, qui Athenis Senatores erant, præceptor Dionysij Areopagitæ, fide Christi institutus est à sacris Apostolis, quos secutus magnam Christianæ genti laudem attulit. Nam & exodios hymnos in funere sanctæ, ac præclarę Reginæ nostræ Dei genitricis semperque Virginis Mariæ conscripsit & concinuit, & cum in Apostolorũ oculis nihil non honestissimi, & optimi gereret eò sapientiæ & cognitionis diuinæ processit vt Dionysium, quem magnus Apostolus Paulus ad Christi fidem conuerterat, virtute, & auxilio Sanctiss. Spiritus de cælestibus virtutibus, atq; Angelicis ordinibus atque omni ornatu cælesti doçuerit. Scripsit autem & alios libros in quibus de magnis mysterijs differuit: cumque totum suæ vitæ tempus, in pietate, & virtute multoque Deicultu consumpsisset multisque idcirco à Deo donatus esset muneribus, obdormiuit in Domino.

Eodem die, certamen Sancti Domitij Persæ.

89 DOmitius Sanctus Persa Constantino Magno Imperatore, pietate doctus à Christiano quodam, & baptizatus relictis parentibus, & diuitijs sese in Sanctorum Sergij, & Bacchi Monasterium Thodoliopoli proximum recepit, vbi Monachus primum, tum ob egregias animi sui dotes Diaconus factus est, cum vero sacris aliquando operaretur, Monasterij præfectus Domitius, qui acerram prope sacram mensam præ manibus habebat, dignus fuit qui ob eximium animi candorem vitæque integritatem Spiritum sanctum sub columbæ forma sancta dona circum volitantem, & in ipsis exsidentem videret, mensque illius ab eodem spiritu illustraretur. Præterea cũ & presbyteratus dignitate eum ornare vellet Monasterij Abbas, abijt, & in speluncam se abdidit, vbi cum maximam accedẽtibus ad se vtilitatem afferret, Iulianus prævaricator, re cognita misit qui lapidibus sanctum virum obrueret.

Eodem die, Commemoratio Sancti Amonis Aegyptij.

90 AMon diuinus Ægyptius, nobilis, & egregius ascita Monasticæ vitæ ab adolescentia sua studiosus, Maximino Imperatore, abijt in solitudinem quiete solus agẽs, vnoque contentus pallio, quod noctes, atque dies gestabat, herbisq; pro cibo, quas sua ipsa sponte fert tellus: Vixit autem ad Antonij Magni pugnas, nam cum forte sedens Antonius Fratres, quæ ad vtilitatẽ animæ maximè spectant doceret, exurgẽs vidit Beatam Amonis animam è corpore egressam Angelorum manibus in Cælum efferri, cuius rei cum gloriam Deo tribueret, rogatus ab ijs qui aderant, quod viderat indicauit. Illi igitur notata hora profecti in Ægyptum comperere, eadem die Amonem in Domino obdormisse.

Tertio Non. Octob. certamen S. Mamelchthæ.

V.

91 MAmelchtha Martyr, Persa, Dianæ Sacerdos, sed quæ sororem haberet Christianam, arctiore complexa somno vidit Angelum Dei Christianorum sibi mysteria ostendentem, excitataque cum terrore de somno rem omnem sorori primum aperit, deinde etiam præbente se ducem sorore, Episcopo, qui intellecto phantasmatis symbolo, Christianam, inquit, oportet te fieri: statimque sororis manibus de sacro fonte susceptа baptizatur, quare vehementi furore correpti gentiles multis excruciatã tormentis lapidibusq; petitam occidere, spendida adhuc sacri baptismatis veste indutam, atq; in profundissimum locum demersere: vnde vix à Christianis extracta est: Adijt autem ad Persarum Regem Episcopus, impetrauitque vt dirutum & euersum Dianæ templum Sanctæ Martyris nomine excitarent, & consecrarẽt. In quod magnifice ædificatum preciosas Martyris reliquias intulere.

Eodem die, certamen Sanctæ mart. Charitinæ.

92 CHaritina Christi Martyr Diocletiano Imperatore, & Domitio Comite, Claudij cuiusdam serua, cum per litteras postulasset ab illius domino Comes, vt ea ad se mitteretur, propterea quod de ea vt Christiana haberi quæstionem oporteret, ægerq; dominus, & sacco obuolutus illius sortem deploraret, consolabatur dominum suum, Ne te afflictes inquiens domine mi: Ego enim reliquijs meis, tua, meaque peccata expiabo: cui ille; Memento mei apud cælestem Regem.

Igitur

Igitur ducta ad Comitem, se ipsamque Christianam professa, primũ capite raso, tum candenti carbone conspersо; deinde ingenti e collo eius appenso lapide in mare deiecta, aquam maris pro baptismo habuit. Vnde emersa seipsam Comiti ostentauit, quæ postquam astantium animos rei magnitudine attonitos reddidisset, eulsis dentibus, præcisisq; manuum ac pedum digitis cum palma Martyrij ad Dominum aduolauit.

Pridie Non. Octob. certamen Sancti Thomæ Apostoli. VI.

93 POst Domini nostri Iesu Christi Assumptionem cum Apostolorum singuli in eam quæ sorte venerat regionem, profecti docerent, obtigit & Thomæ Indorum regio vbi Christum prædicans, cum ad fidem Regis vxorem, & filium conuertisset, defertur ad Regem, qui Thomam in carcerẽ cũ alijs vinctis detrudi iussit: corruptis autem pecunia militibus, regis filius cum matre, atque alijs nõ paucis carcerem ingressi baptizati sunt. Cum autem idoneũ tempus visum est, lecti fuere ex his Presbyteri, & Diaconi, quos vbi rescivit rex in Christi nomine docere, fratus eductum è carcere Apostolum & militibus traditum iussit occidi, quem abductum in montem lancea transuerberarunt.

Eodem die Commemoratio Sancti Patris nostri Niceræ Confessoris.

94 NIceras Pater noster Sanctus Christi Confessor Irenes Augustæ propinquus, cum ab ea non tam ob propinquitatẽ, quam excellentem illius in omnibus virtutem adhiberetur, quippe qui confectis feliciter bellis fortis viri nomen sibi compararat, ad Sanctam Synodum Nicænam, quæ secundo habita est, legatus missus est. Qua in re cum ex præscripto diuino egregiè, & insigniter se gessisset homo cæteroqui maximè idoneus in Patritiatus ordinem cooptatus, Siciliæ Præsor declaratur, qua etiam prouincia optime, & integerrime administrata multaq; præcipua erga viduas, & pupillos vsus benignitate domum rediit. Verum quia Imperio potitus erat Leon Armenion Iconomachus, remisso dignitatibus, diuitijs, omnique mundanæ gloriæ nuncio Monachus factus est: Quod cum audisset Imperator succensuit, & imaginem Seruatoris Niceræ quam combureret misit, sed impietatem detestatus Niceras relegatus est; quo in exilio multis affectus incommodis mortuus est.

Nonis Octob. certamen Sanctorum Martyrum Sergij, & Bacchi. VII.

95 SErgius, & Bacchus insignes Christi Martyres Maximiano Imperatore egregia corporis forma in oculis Imperatoris erant: Sergius quidem Primicerius, proximũ vero Bacchus locum obtinebat: sed accusati, quod magna Christum obseruantia, & pietate colerent, & cum sollicitati, vt Christum abiurarent in sancto proposito fortiter perstiterent, primum quidem dignitate torque, & virili toga spoliantur. deinde muliebri medio foro tecti stola, & proscripti mittuntur ad Augustinopoleos præfectum, vt ab eo torquerentur; in itinere vero præibat illis Angelus Domini. Perducti igitur ad præfectum, Bacchus prior certamine pro Christo fortissime inito in ipsis tormentis mortem oppetijt. Deinde Sergius calceamẽtis ferreis quæ acutis ad pedes clauis affixerant, indutus & currere coactus, gladio cæsus est.

Eodem die, Certamen Sanctæ Pelagiæ mart.

96 PElagia Martyr Tarsensis Diocletiano Imperatore cum Clinus Episcopus multos ex gentilibus baptizaret, ipsaque vidisset per quietem Episcopi phantasma, se ad baptismum adhortantis, petita à matre venia, vt nutricem sibi conuenire liceret, adijt Episcopum & baptizata est, traditaque ab Episcopo sua, quam in pauperes erogaret maximi precij stola, redijt ad matrem, quæ filiam in vili ac sordida veste conspicata, ea non admissa properauit filio Diocletiani, qui sibi Pelagiam desponderat vxorem, nunciare, Pelagiam ad Christianorum sacra transisse, quod cum audisset adolescens, sibi manum intulit. Quamobrem accensus ira Diocletianus patrem correptam Virginem iussit boui æneo subiecto luculento igni, includi, & cremari.

Octauo Idus Octob. Commemoratio alterius Pelagiæ Virginis Antiochenæ. VIII.

97 PElagiam ad Sanctam Antiochiæ Syriæ summo loco natam mittit vrbis præfectus, Numeriano Imperatore, milites, qui Christianæ fidei causa comprehenderent: cũ igitur milites domum circumquaq; obsedissent, Virgo omnia armis teneri intuita impetrauit, vt paululum sibi ad ornandum se temporis darent, quod sua sponte descensura

ad

ad eos esset, tum erecto corpore, atque in orientem in eo quo orare consueuerat loco conuerso, manibus, atque oculis in Cælum sublatis, diutius precata Deum est, ne in inimicum potestatem, sed casta, & pura ad Deum ipsum veniret. Hæc cum orasset, seq; ipsam honestè composuisset, spiritum Deo reddidit.

Eodem die, Commemoratio Sanctæ Pelagiæ quondam meretricis.

98 SAnctiss. Antiochiæ magnæ Patriarcha coegit aliquando Synodale Episcoporum sibi Subditorum concilium in quadã Ecclesiæ difficultate, in quorum numero fuit & Nonnus Episcopus Sanctus, qui cum populum doceret, & Pelagia meretrix præteriret cum amatore suo, gemmis, margaritis, atque auro onusta, luxuriosoque totius corporis cultu; ad hæc tanta unguentorum copia perfusa, vt aër odore inficeretur fragrantia, cæteris Episcopis oculos ab ea dejicientibus, ipse solus oculos in eam defixit, conuersusq; ad præsentes. Hanc etiam, inquit, Deus, qua est in homines humanitate sibi adiungeret. Quare cum Nonnus docere vti instituerat pergeret, Pelagia pœnitentia interiore ducta baptizatur, erogatisque in pauperes omnibus suis diuitijs: Hierosolyma se recepit, & Monacha facta tantum apud Deum valuit, vt mirabilibus nobilitata factis migrarit ad Dominum.

Septimo Idus Octob. certamen Sanctorum Martyrum Iubentini & Maximi.

IX.

99 IVbentinus, & Maximus Martyres Iuliano prævaricatore imperante, cuius etiam seruis à pedibus armatis iter facientẽ præcurrere solliti erant, cuiusque sibi beneficentiam sua ipsorum fortitudo maximè conciliarat, cum Iulianus esset Antiochiæ Syriæ imperassetque victimarum sanguine fontes, sinuios venalesq; cibos pollui, & fœdari, vt, qui ea degustassent, vel inuiti sacrificiorum gentilium participes essent, sibi temperare nõ potuerant, quin ingemiscerent, ac lachrymarentur; at cum accubuissent, tum vero vehementius comprorantes dixere, cur nos Deus tradidisti Imperatori Apostatæ, & Maximo omnium generum prævaricatori? Excepit hæc verba qui proximè assidebat, & detulit ad Iulianum. Exarsit ira Imperatoris statimq; ad se perductos, & variis tormentorum generibus grauiter afflictos capitis damnauit.

Eodem die Commemoratio Sanctæ Poplie Diaconissæ.

100 POplia Sancta & genere, & nominis celebritate nobilis, & illustris fœmina Iuliano Apostata Imperatore, & in quodam Antiochiæ Syriæ templo Diaconissa, Virginũ cœtũ hymnos Deo concinentiũ celebrabat. Quadam igitur die cum magna voce illius psalmi verba concineret, Simulachra gentium argentum, & aurum opera manuum hominum; similes illis fiant qui faciunt ea, & omnes qui confidunt in eis, præterieusq; Iulianus audisset, tacere iussit, sed tantum abfuit vt Poplia taceret, vt maiori etiam vocis contentione psalleret. Quamobrem iratus prævaricator ad se adductę faciem cædi iussit, at illa accusata Imperatoris impietate regressa domum more, & instituto suo psallebat, & laudes Deo cum Virginibus illis celebrabat, per quę studia tracta sanctissimè vita, in pace quieuit.

Eodem die, certamen Sancti Dorothei Archiepiscopi Tyri.

101 DOrotheus vir magnę famæ celebritate Episcopus Tyri, qui omnia memoriæ historiæ scripta tenebat, cum persecutionis in Christianos cõmotę, à Diocletiano, & Licinio vitandæ causa fugisset, & post illorum mortem Tyrum redijsset, Sanctę Dei Ecclesiæ ad Iuliani prævaricatoris tempora præfuit, sed cum Iulianum prius occultè per præfectos suos Christianorum cædes efficere didicisset, atque ob eam causam se in Thraciam recepisset, non tamen Idololatrarũ manus effugere potuit. Comprehensus enim à Iuliani præfectis, & quæstioni adhibitus ipsis tormentis, annos centum, & septem natus pro Christi confessione mortuus beatã Deo reddidit animam, & multa non mediocris vtilitatis scripta reliquit.

Eodem die, certamen Sancti Iacobi Alphæi Apostoli.

102 IAcobus Christi Apostolus, filius Alphæi, & Matthæi publicani, & Euangelistæ frater, Christi verbũ, & ea quæ ad æternum illius regnum spectant omnibus promiscue Iudæis, & Græcis palam prædicabat, magnamque hominum turbam in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti baptizabat. Quod Iudæi indigne ferentes, eius interficiẽdi con-

consilium cepere. Quare in vnum locum coacti comprehensum, & vario crudeliter, & indignissimè affectum cruciatu, demum scipionibus cæsum interemere; cum interim sanctus ad extremum, & laudes Domino nostro Iesu Christo tribueret, & gratias sancto eius nomini ageret, quod illius ope exceptum fortiter Diabolum voluntatisque eius ministros vicisset, & reddita inter hæc verba illi anima sepultus est.

Sexto Id. Octob. Certamen Sanctorum Martyrum Eulampij, & Eulampiæ, & Sociorum.

X.

103 EVlampius Christi Martyr, & Eulampia soror Nicomedienses, Maximiano Imperatore, vt persecutionem in dies gliscentem deuitarent, in montem se cum multis Christianis abdidere. Profectus vero aliquando Eulampius in vrbem ad annonam emendam, cum proposita in publico imperatoria edicta, quæ commeatus imperabāt, vidisset, & legeret, comprehensus ab Idolorū cultoribus sistitur Imperatoris tribunali, & pertractus in Idolorū templum, vt Dijs immolaret, precatus est Deum: collapsisque ad terram, & contritis Idolis torqueri cœpit. Quod vbi cognouit Eulampia soror descendit de monte, & media turba complexa fratrem, sociam se in pugna illi adiunxit: in feruentem igitur cacabum ambo coniecti, & incolumes egressi: miraculo rei ducentos milites in Christi partes traxere, dānatiq; omnes capitis mortem oppetiere.

Eodem die, Commemoratio Sancti Patris nostri Bassiani.

104 BAssianus Sanctus Pater noster, Syrus, Marciano Imperatore Pio, Constātinopolim profectus virtute sua statim innotuit, & Imperatoris gratiam adeo sibi conciliauit, vt non solum Sanctum virum tanquam patrem coleret, sed & templum illius nomine, quod ad hanc vsque diem extat extrueret, & consecraret: fuit enim ad docendum appositissimus, vt multis persuaderet relictis curis sæcularibus monasticam agere vitam, in quorum numero fuit Mionna sancta, haberetque ad trecentos, qui secum in ea quam instituerat vita commilitium facerēt. Ad hæc multis illustratus est mirabilibus factis. Præterea si quis in grauissimum aliquod peccatum lapsus esset, & idcirco deploratam esse salutem suam existimaret, vir sanctus pari cum eo dolore suscepto non prius conatu desistebat, quam lapsum per pœnitentiam restitutum, atque è Dæmonis manibus extortum Christo clementissimo offerret. Insuper prouidentiæ munere donatus à Deo cùm futura prospiceret, & prædiceret, magnam multis vtilitatem attulit, quibus semper studijs exacta innocentissimè vita, cōfectus senio migrauit ad Dominum, & à Discipulis in templo eius nomini consecrato funeratus est.

Eodem die, Commemoratio Sancti Patris nostri Iacobi Ascitæ.

105 IAcobus magnus Ascita, cum sæpe victoriam de Diabolo retulisset, victus & ipse aliquando, tamen iterum cum eo cōgressus superior è prælio discessit. Nam cum in spelunca annos quindecim orationi, & commentationi impendisset, delataque sibi etiam esset à Deo fugandorum Dæmonum potestas, commotus inuidia Dæmon sanctum virum in stuprum, & homicidium pellexit. Ingressus enim cuiusdam diuitis filiā, suggessit vt Iacobum imploraret: perscrutati igitur parentes puellæ speluncam ductam ad sanctū filiam precario rogarunt, vt liberaret, qui adhibita prece propulit ab eo dæmonem. Parentes vero veriti, ne, si statim domum reducerent, iterum à dæmonio corriperetur, Sancti viri custodiæ tradidere, quoad liberam omnino redderet. At ille vitiauit puellam, & occidit. Quare timore perculsus, in fugam se coniecit, sed in via pœnitentia ductus, effususque in lachrymas in sepulchrum se abdidit, vbi cum peccata ita expiasset, vt in magna siccitate imbrem de cælo deduceret; mortuus est.

Quinto Idus Octob. Commemoratio Sanctarum Zenaidos, & Philonillæ Sociorum.

XI.

105 ZEnais, & Philonilla sorores Sanctæ, Tarsenses, fuere sanguinis propinquitate S. Apostolo Paulo coniunctæ. Zenais quidem medicinā primum professa, deinde ab ipso Apostolo fide Christi imbuta valedixit arti, diuitijs, & sorori, atque in remoto montis antro solitariam agens vitam soli Deo vacabat, herbis tantum quas prope speluncā tellus ipsa ferebat famem sustētans: Ad quas legendas aliquando egressa, pressit imprudens acutissimum clauum ligneum diaboli opera humi defixum indignissimè ferentis quod multi occultè ad eam accedentes ad Christi fidem traducerentur. Quæ cum dolore impar consedisset, vt è pede clauum euelleret migrauit ad Dominum. Philonilla autem domi consistens, cum non minore quam soror studio ad virtutem contendisset,

ma-

magnoque semper cultu Deum prosecuta esset, in pace quieuit.

Eodem die, Commemoratio Sancti Philippi Apostoli, de quo facta est mentio in Apostolorum Actis.

107 PHilippus Christi Apostolus ex septē Diaconorum numero, cùm Ioppe Christum prædicaret iussus est à Spiritu sancto Gazam petere, quo in itinere obuiam factus Candaci Eunucho Reginæ Ethiopum Præfecto quadrigæ insidenti, Prophetamque Isaiam legenti, accedens propius quæsiuit, nũ quæ legeret intelligeret, cui Candax; Qui possum inquit assequi sine interprete? elatusque in currum Apostolus illo Isaiæ loco expositio, fide Christi Candacem instituit, & cum ad aquam peruenisset Eunuchus, intento ad aquam digito. Quid prohibet, inquit, me baptizari? desilienſque ad pedes baptizatus est, neque amplius vidit Philippum à Spiritu sancto raptum, sed reliquum iter cõfidere perrexit. Philippus vero Trallium Asiæ Episcopus declaratur, postea in pace quieuit.

Quarto Idus Octob. Commemoratio septimæ Synodi trecentorum sexaginta septem Sanctorum Patrum.

XII.

108 SAncta Oecumenica Synodus septima Niceæ secundo habita à patribus trecentis sexaginta sex: Constantino & Irene matre eius Imperatoribus & Tarasio viro sanctissimo, & diuino patre nostro Patriarcha Constantinopoleos, coacta fuit ab Imperatore aduersus Iconomachos. Quare conscripto anathemate, quo omnes hæreses, & hæresiarchas tum & Iconomachos damnarũt, omnes vno ore cõclamauere, Quisquis sacras imagines non adorat abhorrere ab orthodoxorum fide: honoremq; qui imaginibus haberetur ad imaginem nihil pertinere, sed totum in prototypon, vt ait magnus Basilius, recidere, qui enim adorat imaginem, & colit, adorat in ea & colit, quam imago refert personam, & hypostatim. Quæ cum decreuissent, Orthodoxorumq; fidem scripto firmassent, atque honorificè accepti ab Imperatore essent, in suum quisque Episcopium sese recepit.

Eodem die, Certamen Sanctorum Martyrum Probi, Tharachi, Andronici.

109 PRobus, Tharacus, & Andronicus tres bellicosi Martyres; Diocletiano Imperatore Christianæ fidei causa vincũtur à Ciliciæ Præfecto. Primusque Tharachus Colaphis contusus in carcerem conijcitur. Deinde Probus ferreis virgis cæsus custodiæ traditur. Tertio admotum Andronicum prius verberibus afficiunt, eiusq; femora gladijs lancinant; deinde latera ferreis vngulis excarnificant. Postremo sale aspersum in eundem cum reliquis includunt carcerem. Post hæc à Cilicia Mopsuestiam ducti, cum à Christi confessione demoueri non possent, rursus torti, Tharachus quidem capite contuso & abraso, Andronicus autem cæso scipionibus ventre, Probus vero post inustos candentibus subulis lũbos, & axillas, multisque alijs cruciatibus omnes affecti, tandem capite plectuntur.

Eodem die, Certamen Sanctæ Martyris Anastasiæ Virginis.

110 ANastasia Christi Martyr, & Virgo Romana, Decio, & Valeriano Imperatoribus Monasticam cũ alijs virginibus claustralibus agebat vitam, quare ad Præfectum delata Anastasiam illi ad se capistro ferreo addictam, & in Christi fide perseuerantẽ, colaphis cædi, tum nudatæ ignem substerni: deinde liquatam picem, oleum, ac plumbum superinfundi, ad hæc in eculeum sublatæ ossa omnia hastarũ manubrijs confringi, præterea ambas mamillas abscindi, post hæc vngues extrahi, pedem vtrumque, ambasque manus præcidi, ac dentes conuelli, multaque alia tormentorum genera adhiberi, denique gladio trucidari imperauit.

Eodem die, certamen Sanctæ Dominæ Martyris.

111 DOmnina Christi Martyr Diocletiano Imperatore, Anazarbi nata, comprehẽsa à lictoribus Græcis sistitur Lysiæ Duci tribunali, quæ Christi Iesu Domini nostri nomen summa animi, & vocis libertate confessa, verumque Deum, vnum, & totius orbis conditorem esse: ementitos autem gẽtilium Deos testata, sed meras esse fabulas, ligna, lapides, & putrem materiam, crudelissime cæditur, pedesque illius candentibus subulis aduruntur: deinde in carcerem, atque

nitenebras arripitur, sed iterum quæstioni adhibita scipionibus acerrime verberatur: ad hæc singuli membrorum artus forcipibus illi luxantur, rursusque in carcerem includitur, in quo cum oraret, & gratias Deo ageret pro quo etiam Martyrium subierat, Spiritum illa reddidit, reliquiæ vero eius honorifice sepulchro illatæ sunt.

Tertio Idus Octob. Sanctorum Martyrum Carpi, Papyli Agathodori, & Agathonicæ.

XIII.

112 CArpus Episcopus Thiatirarum & Papylus Diaconus Decio Imperatore vincti ab Asiæ Præfecto, interrogatique Christi Domini nomen in cõspectu omnium prædicarunt, & testati sunt, iussique Dijs immolare imperata facere recusarunt: Quare alligatos ad equos, Sardis vsque præ se egit, & rapuit præfectus, ibique in eculeum actos vngulis ferreis miserabiliter depecti, & scalpi imperauit. Agathodorus autem sanctorum seruus, atque officij pietatisq; causa illos prosecutus tandiu torquetur, donec martyrio cõsumptus est. Porro Carpus cum in eculeo subrideret, rogatusque à præfecto quidnam rideret, sublato capite respondisset, se exhilaratũ propterea quod potestas gloriæ videndæ facta sibi fuisset, de eculeo cum Papylo depositus, in ignem conijcitur. Agathonica autem Papyli soror in rogum ardentem sua sponte læta insilijt, itaque omnes Martyrij coronam adepti ad Deum aduolauere.

Eodem die, certamen Sancti Florentij Martyris.

113 FLorentius martyr Thessalonicensis, totius honesti, Christianæque professionis studiosissimus, probra, & conuitia maxime omnium in gentilium Deos iactare, vanamque eorum superstitionem detestari, & deuouere solitus, omne tempus, aut in docenda vera Christi fide, aut confirmandis, cohortandisque ad exhauriẽdam Dei voluntatem Christianis transmittebat: Cuius rei causa comprehensus à regionis præfecto, cum in illius conspectu Dominum nostrum Iesum Christum esse solum Deum, Græcorumque Deos, ligna, lapides, aurum & argentum, æs, & ferrum esse palam denunciaret, & testaretur, omnisque sensus atque animæ expertes, concitato in iram præfecto, vario afficitur cruciatu. Deinde in eculeum elatus scalpitur, præterea in ardentissimum rogum coniectus, orans, & gratias agens consumptus est.

Pridie Idus Octob. certamen Sanctorum Martyrum Nazarij, Geruasij, Protasij, & Celsi.

XIV.

114 NAzarius Romæ natus Aphricano, & Perpetua, à Sancto Petro baptizatis claruit, Nerone Imperatore. Ipse vero à Lino Patriarcha Romano baptizatus, annos viginti natus totam Italiam peragrabat, qui dum vbique Christi fidem disseminaret, reperit in vrbe quadam Geruasium, & Protasium, in vincula ob Christi fidem à regionis præfecto coniectos. Cæsus igitur, atque ex vrbe extrusus, in aliam vrbem concessit: adiunctoque sibi Celso tertium annum agẽte, Mediolanum venit, vbi iterum Sanctos Geruasium, & Protasium in carcere inuenit, retentusque Romam à Præfecto remittitur. Verum ille Mediolanum regressus capite plectitur vna cum reliquis Sanctis, & puero Celso annum tunc nonum, & mensem septimum ingresso.

Idibus Octob. certamen S. Luciani Martyris.

115 LVcianus martyr Antiochiæ Syriç natus, Imperatore Diocletiano, mortuis parentibus, distributis in pauperes facultatibus suis, omne tempus diuinarum scripturarum lectioni dabat: quo fiebat, vt illis instructus multos infidelium ad Christum conuerteret. Relicta autem Antiochia, Nicomediam petijt, vbi Diocletiano per cædes in Christianos debaccante Christianorum non paucos, quos vi, metuque tormentorum adactos defectionem ad gentilium sacra cogitare, atque moliri deprehendit, suscepto animo adeo in Christi partibus confirmauit, vt mutata sententia martyrium fortiter, & subirent, & perferrent. Quæ res cum illi optime cederet, quod diuina adiutus opera, dum vrbem obiret, & lustraret à nemine ipse, nisi à quo vellet conspiciebatur, effecit, vt Diocletianus veritus, ne, si ad se virum Dei accireret, liberius ab eo obiurgaretur, sumpto velo conuenit Lucianum; cuius animum cum nullis artibus, captum, ac delinitum in sententiam suam trahere potuisset, in tenebricosum carcerem detrusum, atque inedia perpetua consumptum in mare proiecit.

Eodem die, commemoratio Sabini Episcopi patris nostri in Diorum numerum relati.

116 SAbinus beatus propter eximias animi dotes, & sanctum vitæ institutum declaratur Episcopus; sed postea cum seculares tumultus quietis studio fastidiret, in loca sola procul ab omni hominum consuetudine profectus, ita & ipse in virtute processit, ac progressus est, seipsum ieiunijs, vigilijs, omnibusq; studijs exercendo, vt miracula ederet, morbos depelleret, leprosos mundaret, dæmones fugaret, futura prænunciaret, & accedentes eruditissima oratione eò prouexit, vt relictis parentibus, fratribus, domo, monasticam professi vitam Deo soli vacarent, eique omni puritate candoreque animi mandata illius digerentis seruirent. Per quæ studia acta sanctissime vita in pace quieuit, spiritum Deo, corpus autem terræ cognatione sibi coniuncta reddidit, miraculorum celebritate ad hanc diem illustris.

Decimo septimo Cal. Nou. Certamen Sancti Martyris Longini Centurionis.

XVI.

117 LOnginus Cappadox, Centurio, Tiberio Imperatore merens, sub Pilato Iudeæ Præfecto, qui & illius iussu pretiosis Christi cruciatibus, pœnæque per crucem expetitæ, sedulam cum sua Centuria nauauit operam, cùm ea, quæ cæli, Christo crucis patibulo elato, non obscura nefariæ cædis dedere signa, vidisset, terram horrendo motu conculsam, solis deliquium, sepulchra sponte sua patentia, mortuos excitatos, discissasque petras, exclamauit. Vere Dei Filius erat iste, renunciatoque militiæ munere in patriam rediit, Christum palam prædicans, ac denuncians, qui cum idcirco à Iudæis ad Pilatum delatus esset; Pilatusque pecunia corruptus rem scripsisset ad Tiberium, eius mandato caput Longino præcisum, & in foueam Hierosolymis deiectum, tandiu occultatum fuit: dum fœmina quædam Cappadox cæca diuino admonita visu Hierosolyma profecta, indicato capite, visum recepit.

Decimosexto Cal. Nou. certamen Sanctorum Martyrum Chrysanthi & Dariæ.

XVII.

118 CHrysanthus Numeriano Imperatore, Romam cum patre Patricio viro profectus, Christi fide ab Episcopo quodam in spelunca occultato instituitur. Quod vbi resciuit pater in tenebricosum includit carcerem, tum inuitum compellit vxorem ducere Dariam Philosopham, qua tamen non secus ac sorore vsus semper est, quando id vterque consilij ceperat, atque in animum induxit, vt virginitatem ad mortem vsque tuerentur, & conseruarent, quare & ipsa baptizata est, sed cum innumerabiliter hominum ad vitam caste, temperateque agendam hæc mulierum, ille virorum multitudinem inducerent, infideles ægerrime ferentes vxores suas facto diuortio Christo initiari, & consecrari, rem deferunt præfecto, quos ille vinctos tradidit Claudio Tribuno. Sancti igitur ex vrbe eiecti, & varijs torti cruciatibus in foueam cœno plenam deijciuntur, atque obruti, & conculcati martyrio pariter consumpti sunt.

Eodem die, commemoratio Sancti Osiæ Prophetæ.

119 OSias Propheta Dei, cœli & terræ cultor, cum gentiũ Deos odisset, & execraretur, Iudæorumq; contribulium, errores corrigeret, maximo prophetiæ munere dignatus à Deo est. Quare præter multa alia quæ & Iudæis, & gentibus prophetauit, illud præcipue signum, & ostentum, tempus, quo Dominus è Cælo in terram aduenies versaturus esset inter homines præmonstraturum esse prædixit, Occidet, inquiens, solin *ploin*, dissectaque in duodecim partes arbore in Siloe, nascentur duodecim arbores; hoc est, cum in crucem egerint Iudæi Christum solem iustitiæ, solque radios suos condiderit, diuidentur duodecim tribus Israel in omnes gentes, orientque duodecim arbores, quæ sunt duodecim Apostoli, conuertentque omnes gentes ad Christi fidem. Quo prophetiæ munere, vitaque defunctus, sepultus est.

Eodem die, certamen Sanctorum Anargyrorum Cosmæ & Damiani, fratrumq; illorum Anthimi, Leontij, & Eutropij.

120 TRes sunt Sanctorum Anargyrorum coniugationes, quibus, & eadem, Cosmæ & Damiani nomina fuerunt, & medicinæ artem tractauerunt, & Anargyrorum cognomen habuerunt: fuere enim alij Theodotæ pientissimæ fœminæ filij, qui vita quieta perfuncti in loco Phereman nomine sepulti sunt. Alij, qui cum Romæ degerent præceptore inuido vsi per dolum ab eo in montem per simulationem legẽdi herbas deducti, lapidibus obruti sunt. Alij de quibus nunc nobis institutus sermo est, Arabes fuere, qui terrarum orbem peragrantes gratuitam morbo aliquo laborantibus operam præbebant. Diocletia-

ni vero temporibus in Ciliciam profecti, & comprehensi sistuntur Lysiæ Duci, quos variis affectos suplicijs capite damnauit, & tres qui eos prosequebantur fratres, Anthimum, Leontium, & Eutropium.

Decimoquinto Cal. Nou. commemoratio Sancti Apostoli & Euangelistæ Lucæ.

XVIII.

121 LVcas Euangelista in Antiochia magna ortus, medicus, & pictor cum Thebas Macedoniæ, Traiano Imperatore persecutionis vitandæ causa veniisset, congressus, collocatusque cum Sancto Apostolo Paulo vt is, qui ex septuaginta Apostolorum numero erat. Apostolo se in Christi, & Euangelij prædicatione socium adiunxit ad omnia promptissimum. Conscripsit prius Euangelium ad Theophilum quendam Ducem, qui in Christum crediderat, dictante sibi Sancto Petro Apostolo, deinde Apostolorum acta ad eundem Theophilum, posthæc in pace quæuit.

Decimoquarto Cal. Nou. certamen Sancti Martyris Sadoch, & sociorum viginti.

XIX.

122 SAdoch martyr, Saborio rege Persarum, Christianæ fidei causa comprehensus, deductusque ad eundem regem, iubetur sacrificare Igni, qui cum imperata facere recusaret, grauissime cæditur, tum cute à fronte ad pedes excarnificata, deq; eius pelle loris digiti latitudine detractis, iterum bubulis nervis laceratus, ad hæc spinis, lignis, ac testulis acutissimis corpori eius sic affecto substractis, nudus pertrahitur. Deinde digitis articulatim diuisis in concham hastilis iniectus hastili contunditur. Præterea candentibus subulis, quod reliquum est corporis fodicant. Posthæc capite de sublimi suspenso, linguam præcidunt. Cuius constantiam in superanda tanta tormentorum acerbitate homines mille ducenti septuaginta conspicati, in eam opinionem discessere, vt non nisi explorata magnarum rerum spe nixus, tanta perferre posset. Quamobrem Christi fidem secuti in vincula conijciuntur, Sadoch vero cum centum viginti Sanctis capite plectitur.

Eodem die, commemoratio Amphilochij Episcopi Iconij, qui in Sanctorum numerum relatus est.

123 AMphilochius non per mortalis cuiusquã, sed Sanctorum Angelorum manus impositionem renunciatus Episcopus commilito Sanctorum Patrum Basilij Magni, Gregorij Theologi, & Gregorij Nissæ Episcopi in acie aduersus hæreticos Arium, & Eunomium, & horum similes instructus steterit, qui cum ad Theodosij Maioris tempora vixisset, atque ab eo ad coercendas Arianorum in vrbibus, synaxes lectus esset, tunc quidem imperedit, quod Imperator veritus, ne ea res magnos excitaret tumultus, rem producendam existimaret, sed postea cum quadam de causa Imperatorem conuenisset, illumque solum Arcadio filio, qui pilope assidebat, præterito adorasset, & rogatus, quamobrem id faceret, respondisset, sicut vt Imperator indigne ferat, si non idem filio, qui tibi honor habeatur, sic & Deo Patri offensionem esse, scito illi, qui Filio, & Verbo contumelias & iniurias imposuerit, mouit adeo Imperatorem, vt de illius sententia ac voluntate rem confecerit.

Eodem die, commemoratio Sancti & glorioſi Prophetæ Ioelis.

124 IOel Iudæus voluntatem Dei semper exercuit, accepto à Deo Prophetiæ munere, cum multa alia, tum multo plura de Christo, quem Virgo citra omnem virginitatis noxam esset paritura, & de Spiritu Sancto prophetauit, quem magno Pentecostes die Duodecim accepere Apostoli. Hæc, inquiens, dicit Dominus, & erit in nouissimis diebus, effundam de Spiritu sancto super omnem carnem, & prophetabunt filij vestri, & filiæ vestræ, quod exitus comprobauit; Nam cum in superiore domus parte hora diei Pentecostes tertia considerent Apostoli, descendit Spiritus sanctus sub candentium linguarum forma, cõseditque super singulos eorum, dedit que non illis solum, sed, & ijs, qui successere, varia dona, & prophetias: Cumque Ioel prophetiæ munus obiuisset, in pace dormiuit, sepultusque est in terra sua.

Decimotertio Cal. Nou. commemoratio Sancti Cornelij Centurionis.

XX.

125 COrnelius Centurio Cæsareæ Palestinæ ortus claruit Apostolorum temporibus, qui omnium gentilium primus in Christum credidit. Deus enim cuius sibi gratiam Cornelius beneficentia, & benignitate in pauperes conciliarat, monuit illum per Angelum, vt à Sancto Petro baptizaretur. Deinde cum Episcopus Scamandri declaratus, Christi fidem disseminaret, comprehensus à Demetrio præfecto, compulsusque in Idolorum templum, & vna cum populo, & vxore & filio Demetrij Dijs immolaret, orauit,

quare

quare facto terræmotu, collapsoque cum Idolis templo, vxor, & filius Præfecti obruti fuerunt, quibus vociferantibus, & magnum esse Cornelij Deum inclamantibus, rogatus à Demetrio Cornelius, precibus à Deo impetrauit, vt inde incolumes euaderent. Quam obrem Demetrius cum vxore, & filio, & alijs ducentis septuaginta septem in Christum crediderunt, ipse vero in pace quieuit.

Eodem die, certamen Sancti Martyris Artemij Thaumaturgi.

126 ARtemius bellicosus, Iuliano preuaricatore imperante Dux Alexandriæ Ægypti, & in Patriciorum numerum, à Constantino Magno adscriptus, cognita Iuliani crudelitate, quam in Christianos Antiochiæ exercebat, adijt, & impietate illi obiecta, neruis bubulis cæditur; tum lumbis illius acutis muricibus laceratis, lateribusque ac genis lancinatis medio saxo à lapicida dissecto includitur. Deinde coagmentatis iterū partibus compressus, intolerabiles exilientibus oculis, diffusisq; intestinis pertulit cruciatus, qui cum à proposito pietatis studio deduci non posset, Tyranni iussu gladio trucidatur; Cuius reliquiæ Constantinopolim translatæ sanitatem fidem eius imploratibus restituunt.

Duodecimo Cal. Nou. certamen sanctorum Martyrum Dacij, Gaij, & Zotici.

XXI.

127 DAcius, Gaius, & Zoticus Nicomedienses, cum publicus Idolorum festus dies ageretur, audaciter adorti, euersis quæ super altaribus posita erant, impiè à stultis infidelibus fecisse existimati sunt. Quare iniectis catenis ad iudicem rapiuntur, in quibus quæcunque excogitari potuere tormenta, experti sunt, verbera, plagas, eculeum, dissecta flagellis latera, carnes cilicinis pannis laniatas: quæ omnia cum non solum negligerent, sed etiam Idolorum vanitatem vehementer eius accusarent, & magna voce Christum totum verum Deum esse testarentur, saxis de collo appensis in gurgitem coniectos sagittis confecit. Qui exoptatum martyrij finem consecuti gratias Christo regi seculorū agebant, quod digni ab eo habiti essent, pro cuius nomine vitam profunderent.

Eodem die, commemoratio Sancti Patris nostri Hilarionis Presbyteri, & Anachoritæ.

128 HIlarion Sanctus Gazę Palestinæ natus Constantino Magno Imperatore claruit. Hic literarum studio Alexandriam Ægypti profectus duo consecutus est, vt & literas, & ea etiam quæ ad Christi fidem spectant optime perdisceret. Quare baptizatus cognita Antonij Magni disciplina, ac institutione, sese in illius disciplinam tradidit, à quo virtutis opera aliquandiu eruditus, reuersusque in patriam suam cum iam è vita discessissent parentes eius, omnes facultates distribuit pauperibus, sumptoque cilicio & melota eremum petijt, vbi solitariam agens vitam, miraculorum munere donatus à Deo est, quæ cum illum multo illustriorem redderent, quam ipse sibi tutum esse putaret, vt hominum vitaret frequentiam, nunc huc, nunc illuc sese recipiens nusquam consistebat, sed mutatis frequenter sedibus solitudinem captabat, cumque solitariæ vitæ institutum nonaginta annos sectatus esset migrauit ad Dominum.

Vndecimo Cal. Nou. commemoratio SS. & Apostolorum æqualis patris nostri, Abercij Episcopi Hierapoleos.

XXII.

129 ABercius pater noster ad Sanctorum numerum adscriptus, Marco Imperatore, est Episcopus Hierapoleos, à Sanctis Apostolis creatus, celebre Thaumaturgi cognomen habuit. Dæmon vero, cum Sancti animum tentare vellet, ingressus Imperatoris filiam, effecit, vt quæsitus ad filiæ sanitatē sanctus, accitus per literas ab Imperatore, Romam post longum, ac laboriosum iter ingrederetur. Ad quod cum se compararet, imperauit seruo, vt in vnum, eundemque vtrem, garum, acetum, & oleum commisceret: Ex quibus si quid sibi sanctus depromi iussisset, seorsim, ac proprie singula; at si seruus sibi sumere furtim ausus esset promiscuè fluebant. Romam igitur cum peruenissent, Imperatoris filia liberata. Dæmoni imperauit, vt lapideum altare, quod in conspectu iacebat: Hierapolim deferret, vt qui sibi tanti itineris author fuisset, illius & opera lapis Hierapolim perlatus, sepulcro suo imponeretur. Sanctus vero quod reliquum fuit vitæ sanctissimè cum traduxisset, ad Dominum aduolauit.

A

Eodem die, certamen Sancti Sacromartyris Alexandri, & sociorum, Heraclij, Annæ, Theodotæ & Glyceriæ.

130 ALexander Sacromartyr, & Episcopus, cum liberius Christum prædicando multos & ex Iudæis, & ex gentilibus ad Christi fidem traductos baptizaret, retentus à regionis præfecto, cum diu torsus, & deperus à Christi cultu nulla tormentorum acerbitate deterreri potuisset: miles quidam Heraclius nomine, admiratus viri constantiam in Christum credidit. Quare & ipse multis affectus supplicijs capite plectitur: Alexander verò multis editis mirabilibus factis, quippe cuius plagæ Christi vitiatione, sanatæ fuerant, tres etiam fœminas ad Christi fidem pertraxit, Annam, Theodotam, & Glyceriam, quæ in conspectum præfecti cum se dedissent, ipsum grauiter accusarunt, Deinde in vanissimam Idolorum superstitionem liberius inuectæ sunt: Quamobrem vehementi moitatus ira præfectus, caput Alexandro primum amputari iubet; deinde, & fœminas sanctas pessime fustibus mulctatas capitis damnauit.

B

Decimo Cal. Nou. certamen Sancti Sacromartyris & Apostoli Iacobi fratris Christi, XXIII.

C

131 IAcobus Sanctus primus Hierosolymorum Episcopus ab ipso Christo renunciatus, primus, & ab eodem edoctus diuini sacrificij rationem conscripsit, quam latius fusam postea Basilius Magnus & post hunc Chrysostomus hominũ infirmitati consulentes compendiariam reddidere. Iacobus autem cum non contemnendam tam Iudæorum, quam Græcorum manum secum ad Christi cultum traheret, præsenti Iudæos iracundia exardescentes in se adeo cõcitauit, vt coacti in vnum è Templi fastigio deturbatum necauerint.

D

Eodem die, certamen Sanctorum Martyrum Theodotæ, & Socratis Presbyteri.

132 THeodota Sacra, Alexandro Imperatore genere nobilis, natione Pontica, quietis studio in Monasterium se abdidit. Quamobrem delata ad Præfectum, & in eculeum semel, atque iterum sublata scalpitur. Deinde in ardentissimum caminum coniecta, sed Christi beneficio excepta mittitur Bizantium. Deinde Ancyram, vbi cum Græci publicè festum dæmonis diem celebrarent, simulacraque colerent, Socrates Presbyter studio pietatis, cultuque Iesu Christi iniram accensus, euertit hostiarum aras. Quamobrem extremo elt supplicio affectus. Theodota autem iussa Dijs immolare, cum imperata facere recusasset, in sartaginem feruentissimi olei plenam conijcitur: sed cum inde indemnis, & illæsa diuinitus euasisset, gladio martyrij coronam adepta elt.

Eodem die, commemoratio manifestationis Sanctorum septem Puerorum Ephesi factæ.

133 MAximilianus, Iamblichus, Martinus, Dionysius, Ioannes, Constantius, & Antoninus Ephesi Christianæ pietatis causa producti ad Decium Imperatorẽ, cum tempus ad deliberandum petijssent, idque impetrassent in montis cuiusdam speluncam profugere, ibique somno se dedere obstruso speluncæ aditu. Trecentesimoseptuagesimo secundo post anno. Theodosio Iuniore Imperatore, cum hæretici nouas res in Ecclesia moliri pernicioissimo dogmate ausi essent, negando resurrectionem, eaque res imperatorem maxime solicitum haberet. Deus, vt in omnium animis certam resurrectionis fidem confirmaret, aperta spelunca, dormientes excitauit. Ex quibus Iamblichus sumpto Decij numo, descendit in Vrbem ad coemendos cibos, vt qui iam dudum dormisset, cognitus est: deductusque ad Episcopum, rem omnem vti se habuerat exposuit. Igitur, cum testatam apud omnes resurrectionis fidem reliquissent, iterum mortui in speluncam illati sunt.

Eodem die, commemoratio Sancti Patris nostri Ignatij Patriarchæ Constantinopolitani.

134 IGnatius sanctus pater noster, filius Michaelis Imperatoris, frater Theophili, & nepos Nicephori Imperatorum, Eunuchus primum, deinde Monachus factus, præfuit Monasterio Archangeli, quod olim Orientis, nunc autem Satyri cognomen habet. Postea creatus Patriarcha Constantinopolitanus, cum præfuisset vndecim annos, & menses quinque, à Michaele Imperatore deturbatur, subrogato Photio Monacho, qui cum sacram sedem occupasset, ejicitur & ipse à Basilio Imperatore, restituto in pristinum locum Ignatio, quem cum vndecim annos obtinuisset, abrogato illi iterum Patriarchatu, subrogatoque Stephano Sancto Basilij Imperatoris filio, priuatam in Satyri Monasterio vitam ad mortem piè sanctèque traduxit.

Nono Cal. Nou. certamen Sancti Martyris Arethæ & sociorum.

XXIV.

135 ARethas Negrę vrbis Æthiopię princeps claruit Iustino Imperatore. Æthiopiæ autē Rege Edesbaam eximio Christianæ religionis cultore, cum Omeritis, quę regio in scripturis sacris, Saba, à Græcis autem felix Arabia dicitur, Hebræus quidam imperaret. Nam cum Edesbaam superato Hebræo, vrbem eius præsidijs firmasset; deinde commutata fortuna, Hebræus cæso repente præsidio magnis ad vrbem Æthiopiæ Negram contendisset itineribus, eamque non per vim, sed dolo, & periurijs cepisset, cædem in Christianos omnes nulla sexus, aut ætatis habita ratione crudelissimo exercuit. Arethas autem sanctus cum senio confectus iaceret, neque per se ingredi posset, succollantibus cæteris ad cædem delatus est; quare inter gratiarum actionem vna cum reliquis Christianis Martyrij palmam adeptus est.

Eodem die, commemoratio Sancti Patris nostri Procli Patriarchæ Constantinopolitani.

136 PRoclus, qui in Sanctorum Patrum numero habetur, pietate, sapientia, & virtute insignis, à Sisinnio Patriarcha Constantinopolitano Cyrici Episcopus creatus, neque à Clericis Cyrenis, quippe qui hæretici essent, receptus Constantinopolim redijt, atque à turba, & populi oculis, totum se honesto ocio, & litteris inuoluit, quoad in Maximiani Patriarchæ, cuius reliquiæ adhuc in sanctissimæ, & Augustæ Dei Ecclesiæ sacrario quiescunt demortui locum subrogatus in throno quinto salutaris Domini nostri Iesu Christi pœnæ & maioris hebdomadæ die collocatus est, qui Episcopi officia & munera, tam in manuum impositione, quam in doctrinæ studijs annos duodecim, menses tres diligentissimè executus in pace quieuit.

Octauo Cal. Nou. certamen Sanctorum Martyrum & Notariorum, Marciani, & Martyrij.

XXV.

137 MArcianus, & Martyrius Constantino Imperatore discipuli Pauli Confessoris, & Patriarchæ Constantinopolitani fuere, eiusq; qui à Constantio in Armeniam extorris electus: quod ab hęretica Aria-

A norum factione longe abhorrens, nullam cum ijs aut vitæ consuetudinem, aut doctrinæ studiorumque societatem iungere voluisset, ibi etiā felicem beatumque vitæ suæ diem obierat, ab Arianis Orthodoxæ fidei causa strangulatus. Cuius vestigijs Marcianus, & Martyrius ingressi, à Philippo prætore Ariano diu torti in tenebricosum includuntur carcerem, vt famæ & tenebris conficerentur. Inde eductos, spe, & præmio, & promissis adorti, postquam omnia constantia septa esse experti sunt, ad parietis crepidinem adductos gladijs iugularunt, quorum corpora in eodem loco sepulta sunt.

Eodem die; certamen Sancti Martyris Vari, & Sociorum septem.

138 VArus Martyr sanctus, Maximiano Imperatore, stipendia in Ægypto merens, genere & pietate insignis, cum Sancti septem ex montium specubus in quibus diu latuerant extracti, in vincula ob Christi fidem essent coniecti, carcerem ingressus, solutos cathenis sanctos multa benignitate prosecutus est; Cui illi authores fuerunt, vt abstersо animi metu aperte Deum colerent: Quare cum in carcere eorum vnus ad Dominum migrasset, in defuncti locum cooptatus est Varus: quod vbi resciuit præfectus, adductum in conspectum suum Varum vna cum reliquis sanctis, & palam Christum confessos, scipionibus cædi iussit, deinde in sublime arreptos tandiu ferreis vngulis virgisque laniari, donec quintam post horam expirarint.

Septimo Cal. Nou. certamen Sancti Martyris Demetrij.

XXVI.

139 DEmetrius Martyr celeberrimus, Maximiano Imperatore, Thessalonicensis, pietate, & Christianæ fidei scientia illustris, tortus pro Christi nomine, cùm Lyæū quē apud se Imperator habebat ostentaret, ac neminem fore assereret, qui singulari cum illo certamine congressus victor discederet; mouit ea iactantia Nestori cuidam adolescentulo stomachum, qui carcerem ingressus, à Sancti Demetrij ope implorata, cum Lyæo congressus egregie vicit, & occidit. Tulit molestissime gladiatoris cædem Imperator, cuius authorem fuisse Demetrium cum cognouisset, misit statim, qui in carcere lanceis eum transuerberarent, vbi multis sanitatem restituit.

Eodem die, certamen Sanctorum Martyrum, Marci, Soterichi, & Valentini.

140 MArcus, Soterichus, & Valentinus, admirabili quodam ad pietatem omnem studio concitati, Christum palam profitebantur, infideleique ab impietate ad Christi cultum traductos baptizabant in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Quare comprehensos impij Græci multisque affectos supplicijs, ingentibus clauis confodere, deinde humi stratos huc & illuc miserabiliter reptantes certatim viri, mulieres, & pueri indignissime tandiu proculcarunt, quoad felices Deo animas redderent. Quorum reliquias Terentianus insigni pietate Christianus, qui & certantibus Martyribus animum præsens addere, & defunctis suprema soluere consueuerat, ex Asia in Taſum insulam translatas honorifice sepelijt, multis ad hæc diem mirabilibus factis illustres.

Eodem die, certamen Sancti Martyris Nestoris.

141 NEstor Martyr Thessalonicensis Maximiano Imperatore, Christi fide imbutus, frequenti tamen Demetrij congressu, & consuetudine verbo veritatis accuratius institutus, & edoctus est. Hic cum Thessalonicæ Maximianus Circenses Ludos committeret, gladiatoremque gentilem Lyæum nomine portentosa corporis, & proceritate & fortitudine in Theatrum produxisset, qui omnes in certamen descendere ausos interficiebat in zelum diuinum accensus, re cum Sancto Demetrio communicata, à quo non solum adhortatus, sed etiam virtute Domini nostri Iesu Christi auctus, & confirmatus est, in arenam descendit, Lyæumque interfecit; Quamobrem commotus vehementer Imperator, capite damnauit Nestorem, sed ille gloriosum ex Lyæo, & dæmone triumphum egit.

Eodem die, commemoratio magni terræmotus.

142 VIgesimoquarto Leonis Isauri Imperatoris anno Ind. nona, Septimo Cal. Nou. Festo Demetrij die, Constantinopolis magno, & horrendo terræmotu concussa est, vt omnibus prophanis, sacrisque ædibus terribili fragore corruentibus innumerabilis mortalium multitudo extincta fuerit: quapropter miserabilis huius cladis memores festum hûc diem agimus, supplicationemque ad immaculatæ & gloriosissimæ Dominæ nostræ Dei Genitricis Virginis Mariæ augustam, & sacram ædem quæ in Blachernis est decreuimus, suppliciter implorantes impenseque placantes cum ipsam, tum qui sine semine, & corruptione proeluendis animorum nostrorum peccatis ex ea natus est Dominum nostrum Iesum Christum, vt instam in nos iram suam remittat: Ea eo quotannis precibus gratisq; solemnem hunc diem celebramus.

Sexto Cal. Nou. certamen Sanctæ Martyris Capitolinæ, & Eroteis ancillæ eius. XXVII.

143 CApitolina Martyr, Diocletiano Imperatore, Cappadox, natalibus clarissima, ad Præfectum adducta, & de patria, parentibus, & nomine interrogata; Ego, inquit, Christiana vocor: patriam autem habeo Cœlestem Hierusalem, ac parentes sunt Christiani doctores, inprimisque Magnus Firmilianus Cæsareæ Cappadocis Episcopus. Igitur, quia generose Christum confessa, mentitam autem esse Idolorum ad superstitionem atque errorem fallacijs inuentam opinionem liberius testata est, vincta in carcerem truditur, ad quam Eroteis ancilla ingressa dominæ vincula osculabatur educta paulo post Capitolina obtruncatur. Eroteis autem in ignem iniecta, & diuinitus ereptæ tentatur mutare sententia depelli posset, quæ cum obfirmato in Christi cultu animo perseueraret, gladio traiecta occubuit.

Quinto Cal. Nou. certamen Sancti Sacromartyris Cyriaci, qui pretiosam Domini Crucem Helenæ monstrauit. XXVIII.

144 CYriacus postea quam pretiosam, ac vivificam Crucem monstrauit, Baptismo insignitus est, & Hierosolymorum Episcopus declaratus, ad Iuliani prævaricatoris tempora vitam produxit, qui suscepta aduersus Persas expeditione, cum Hierosolyma profectus, Sanctum Cyriacum ad Tribunal suum perductum conabatur ad Idolorum cultum pellicere, sed reprehensus ab eo, jussit illi dexteram amputari, addito cauillo. Æquũ est, inquit, præcidi, quæ per literas plurimos à Deorum cultu abstraxit. Deinde liquatum plumbum in os infundi. Præterea in grabato ex ære candenti collocari: ad quem cum veniſſet mater eius, corripitur & ipsa, ac de sublimi capillis appensa tandiu depectitur dum animam efflaret: Cyriacus

verò

vero in aenum iniectus, & lancea confossus martyrio consumptus est.

Eodem die, commemoratio Sancti Ioannis Chozobitæ.

145 IOannes locupletibus parentibus Thebis Ægypti natus cum adoleuisset, nullam sibi vnquam cum Ecclesia Catholica communionem esse volebat, Chalcedonensi synodo offensior: at cum aliquando eum sancta loca visendi cupido incessisset, visus est sibi per quietem præcisam crucem adorare cupienti, atque omnem aditum exploranti, portam inuenire non posse, imò huiusmodi vocem audisse, Crucem contemptui eos habere, quibus nulla esset cum Catholica Ecclesia cõmunitas. Experrectus igitur iuncta cum Catholicis communione, confestim se in proximam Eremum recepit, atque in Chozeba monte ad mortem vsque consedit, vbi & se ipsum omni disciplinæ genere, sanctisq; institutis probè excoluit, & multos suo exemplo ad eandem vitæ rationem ineundam allexit.

Quarto Calen. Nouemb. Commemoratio Sancti Patris nostri Abrami.

XXIX.

146 ABramus Christianis parentibus natus, vxore, quam inuitus duxerat propter Christum dimissa, solitudinis studio, se in angustissimam cellulam abdidit, vbi decem annos commoratus est, ad presbyteratũ promouendus, & cum è vita cessisset frater relicta puella annos septem ingressa, illã sanctus secum abductam in altera sua propinqua cellula inclusit. Quæ cum vigesimũ ætatis annum ageret, Diaboli opera non solum in fornicationem lapsa est, sed sancto etiã vitæ instituto valere iussa, in meritorio hospitio fornicationi indulgens, in omne vitium præceps abibat. Quod vbi resciuit sanctus, sumpta militari chlamyde, & conscenso equo inuentam neptim ad pristinam vitæ rationẽ retraxit, quæ expiatis per pœnitentiam sordibus, tantos in virtute progressus habuit, vt miraculis insignita, in sancto proposito ad mortem vsque perstiterit. Abramus vero in summa senectute in Domino obdormiuit.

Eodem die; Certamen Sanctorum Martyrum Claudij, Asterij, Neonis, & Theonille.

147 CLaudius, Asterius, & Neon. Diocletiano Imperatore, & Lysia Ciliciæ Præsido, ætate integra, & florenti, & germani fratres è Cilicia Mopsuestiam profecti facultates paternas à nouerca repetere, & persequi lite, ac iudicio cœperunt, sed illa, nequid daret, detulit eos vt Christianos. Quare retenti à Præfecto, & interrogati Christũ libere confessi sunt: Inde in Theatrum deducti nudatique, & in eculeum sublati primum fustibus mulctantur; deinde vngulis ferreis acerbissime depectuntur, tum multis alijs affecti supplicijs vna omnes cõstricti catena, & extra vrbis mœnia tignis in altum erectis affixi, martyrij coronam consecuti sunt: Post hos sancta Theonilla in sublime capillis sublata scipionibus vsque adeo cæditur, vt inter diros cruciatus expirarit.

Tertio Calen. Nouemb. Certamen Sancti Sacromartyris Epimachi.

XXX.

148 EPimachus Martyr Ægyptius eruditionis quidem expers, & ignarus, atqui facie liberali, & decora, cum præfectum Alexandrinum aliquando vidisset vi tormentorum sanctos ad Deorum sacrificia compellere, vehementi zelo diuino exardescens, impetu facto, propositum altare subuertit. Quãobrem comprehensus custodiæ traditur; sed nec in vinculis finem faciebat, eos, qui simul inclusi erant, cohortandi ad subeundum fortiter pro Christi nomine martyrium. Educti igitur sancti de carcere, cum multo etiam liberius, quam consuuerant, Præfectum accusarent, admiratus ille, vnde tantos sibi animos sumpsissent, cognouit huius rei authorẽ Epimachũ fuisse, quem in sublime arreptum vngulis ferreis scalpi iussit, cuius sanguis, cũ in ulterum subitæ puellæ, sanctique fatum miserantis, & deplorantis extinctum oculum defluxisset, lucemque illi restituisset, furore percitus Præfectus caput à cernicibus abscindi imperauit.

Eodem die, Certamen Sanctæ Martyris Eutropiæ.

149 EVtropia Martyr Alexandriæ Ægypti nata, cum magnus martyrum numerus in eadem vrbe in vinculis esset, nũc quidem præsens ipsa, nunc vero per alios, necessarios sanctis sumptus suppeditabat. Quamobrem delata ad Apallianum prætectũ in carcerem, & in tenebras arripitur: Inde post aliquanto educta tribunali sistitur, & Christianam se professa, in eculeum agitur, & facibus ardentibus exuritur: quo in tormento cum magna tortores voce inclamans: Quantum ego, inquiens, ex hac, frigus, aqua, capio, & quam terribilem, Deique filio simi-

lem

lem hominẽ video (hunc autem, & qui aderant videre) eumque gratias Christo pro quo libenter huiusmodi cruciatus pertulit, magnas ageret, beatam illi animam reddidit,

Pridie Calen. Nouemb. certamen Sancti Sacromartyris Zenobij, & Zenobiæ sororis,

XXXI.

150 ZEnobius Martyr, Diocletiano Imperatore, Zenodoto, & Thecla Christianis natus, cum & in ætate simul, & in Dei cognitione pietateque procederet, & progrederetur Episcopus Ægearum in quibus natus fuerat renunciatur, qui cum plurimos, vel eos, quorum salus à medicis deplorata erat pristinæ restitueret sanitati, correptus, Lysiæ Præfecto sistitur: Id vbi resciuit Zenobia soror, seipsam spõte sua obtulit: Igitur primum cæsi, & lecto ferreo candenti impositi, deinde in feruẽtem cacabum picẽ plenum iniecti, atque ex his omnibus diuinitus erepti: compelluntur iterum, qua erat Præfectus vecordia sacra impuris dæmonibus facere: Sed cum de pia sententia depellere eos Præfectus non posset, pronuncauit, vt capite mulctarentur.

Eodem die commemoratio Sanctorum Apostolorum Stachis, Amplia, Vrbani, & Sociorum.

151 STachis Apostolus Episcopus Bizantij ab Andrea Sanctis. Apostolo lectus, cum templum Argyropoli ædificasset, in quo Christianorũ duo millia docebat, præfuisseque annos sexdecim, in pace quieuit. Amplias autem Episcopus Vlystipoleos, quæ est in Macedonia, interemptus à Græcis est. Porro Vrbanus Macedoniæ Episcopus, & ipse à Iudæis, & Græcis cum multis alijs necatus. Die igitur eodem contigit, vt alij alia ratione, & loco torti ab ijs, qui Christũ ignorabant Græcis, & gentibus, felices Deo reddiderint animas: quorum preciosæ reliquiæ Cõstantinopolim postea translatæ; in eo, qui Fons dicitur, loco quiescunt.

NOVEMBER:

Calen. Nouemb. Dormitio Sanctorum Anargyrorum Cosmæ, & Damiani Theodotæ filiorum.

I.

152 COsmas, & Damianus Anargyri Sanctæ Theodotæ Christianæ filij, fide Christi ab ea, medicinæ autem arte à Spiritu sancto instituti, curandis non hominibus solum, sed & iumentis operam suam nulla mercede ponebant; sed tamen cum fœminam Palladiam nomine curassent, Damianus ab ea quod se per Deum adiurassent, oua tria accepit. Quod vbi resciuit Cosmas, mandauit, ne Damiani reliquias prope se post mortem collocarent. Mortuo igitur prius Cosma, deinde Damiano, deliberãte populo vbinam sepeliendus esset Damianus, repente Camelus, qui à dæmone pessime acceptus, sanatus ab Anargyris fuerat, voce magna edixit, eodem sepulchro, quo Cosmas condi debere, cum non mercedis loco, sed iuramento adactus oua accepisset.

Eodem die, Certamen Sanctorum Martyrum Cyriænæ, & Iulianæ.

153 CYriena Martyr, Maximiano Imperatore Tharsensis comprehensa à Ciliciæ Præfecto cum cogeretur vt Christo abiurato sacra Idolis faceret, constantissima in pietatis studio permansit. Quamobrem tonso capite, & supercilijs, fronteque pittacio contumelijs pleno obducta Asino imposita ab ociosis pueris cædebatur ferulis, atq; à mimis, & petulantibus militibus nuda per vrbem traducebatur. Quæ cum orasset, ne nuda conspiceretur, diuinitus obtecta Idololatrarum oculos fallebat: deinde cum altera, eiusdem vrbis Christiana Iuliana nomine in fornacem iniecta inter laudes diuinas, & gratiarum actiones beatam efflauit animam.

Eodem die, Certamen Sanctorum Martyrum Ioannis Episcopi, & Iacobi Presbyteri, cognomento Telotæ.

154 IOannes Episcopus, & Iacobus Presbyter, qui in Persida verbũ fidei disseminantes, non paucos ab impietate ad Dominum conuerterunt, clarere Saborio Rege

Per-

Persarum: Ioannes enim cum per quietem vidisset carnificem, coronam, quam in ensis capulo circumferebat capiti suo imponentē huiusce modi adhibita præfatione: Accipe, ò Episcope, quam tantopere expetisti coronā, paucis post diebus comprehenditur vna cum Iacobo presbytero, qui vario primum affecti cruciatu, gladio deinde trucidati, immortalem vitæ æternæ coronam adepti sunt, cum interim ad extremum gratias Deo semper agerēt, quod se, qui pro eius nomine mortem oppeterent dignos iudicasset: Atque in eodem loco honorifice sepulti sunt.

Quarto Non. Nouemb. certamen Sanctorum Martyrum Acidini, Pegasij, Animpodisti, Aphthonij, Elpidephori, & sociorum.

II.

355 ACidinus, Pegasius, & Animpodistus, Martyres, Constantino magno Imperatore, Persa, cum separatim in cellula vitam agentes, verbo Dei ad veram pietatem populos instituerent, à Persarum Rege, retenti, scipionibus male mulctati mutum illum adhibita precatione reddidere, sed restituta post aliquanto linguæ facultate, nihilo tamen secius in lebetes plumbo feruenti plenos iniiciuntur. Qui incolumes inde egressi Aphthonium militem rei miraculo vehementer commotum ad Christi fidem traxere, qui statim extra mœnia eductus & capite mulctatus vitam pro Christo profudit: illi vero folliculo insuti & in mare proiecti, visi sunt in littus ab Angelo ab Aphthonio deduci: militibus vero qui in mare præcipites sanctos dederant manus præcidi rex iussit. Elpidephorus tot mirabilibus factis impulsus Senatorij ordinis vir, regem accusauit, & cum eo credidere septies mille homines, qui omnes capite damnati mortem oppetiere: sed & viginti quinque cum Saborij matre, quod Christi fidem amplexi essent, igni absumpti sunt.

Eodem die; certamen Sanctorum Martyrum Carterij, Atici, Estyracij, Eudoxij, Tobiæ, Agapiti, Nicopolitani, & sociorum.

356 CArterius, Stiracius, Tobias, & Nicopolitanus Sancti, Sebastiæ stipendia sub Licinio Imperatore merentes, ad omnes consilij cepere, vt per omnem militiam in fide Christi manerent. Quare à Marcello duce fustibus mulctati in carcerem rapiuntur. Inde eductis, humeri, & venter, neruis lacerantur crudis, denteisq; contunduntur & ad Carterium conuersus Marcellus: Tu, inquit solus ausus es populum à fide Imperatoris abductum ad defectionem impellere? Cui Carterius; Ego populo author fui, non vt à fide Imperatoris discederet, sed vt immortalem Deum sequeretur. Post hunc adduci Styracium, Tobiam, & Nicopolitanum, cum in Christi confessione perseuerarent, iubet: deinde iubet sanctos fustibus, & scipionibus prius confractos, atque aliis tormentis affectos igni simul cum magna credentium multitudine absumi.

Tertio Non. Nouemb. Certamen Sanctorum Martyrum Acepsimæ Episcopi, Iosephi Presbyt. & Aitalæ Diaconi.

III.

357 ACepsimas Episcopus, Ioseph Presbyter, Aitalas Diaconus Persæ Martyres, Constantino Magno Imperatore, facti sunt à Saborio Persarum Rege. Acepsimas veneranda canitie, (quippe qui nonagesimum ageret annum) & corpore adhuc firmo, proceroque & recto, adhæc diuitijs clarus, comprehensus cum sociis sistitur Magorum Principi, qui cum adduci non posset, vt Soli, & Marti immolaret, quin potius illis imponeret contumelias, & iniurias, fustuario acerbissime plexus in vincula rapitur. Post hunc admotus Ioseph, spreto Archimagi imperio, extensus flagris, vsque adeo cæditur, vt cõcisis fœde carnibus ossa omnia nudarentur: deinde in carcerem truditur: Aitalæ vero reuinctis ad genua manibus, ita membra singula luxantur, vt tota corporis compages dissolueretur. Tandem Acepsimas inter flagra expirauit: Ioseph capite de sublimi appensus, ac lapidibus petitus, & Aitalas in sublimi actus animas Deo reddidere.

Eodem die, commemoratio S. Patris nostri Ionnicij Thaumaturgi.

358 IOnnucius magnus pater noster in Bithynia natus, cum & in ea, quam sub Constantino Caballino Imperatore aduersus Ecscomitas fuscepit expeditione, stipendia faciens, & in omnibus alijs bellis fortissime se gessisset, Bulgarorumque gentem concidisset, vidisseque aliquando in quodam prælio magnam commilitonum suorũ multitudinẽ trucidarã, tam incredibilem cepit animo dolorẽ, vt statim renũciata militia, Olympum montem conscendens solitudinem mirũ capiaret studio; sed visus fortè à commilitone quodam in Lycia montem concessit, vnde quo-

quoniã mirabilia quæ ediderat facta celebre eius nomen per eam prouinciam iam effecerant, in Eriste Monasterium se se recepit, initiatusque Monachus, cum nec ea ratione occultus esse posset, quando eũ cum alia miracula, tum vero dæmonũ depulsio, & prophetia ignobilem esse non patiebantur: omnem hominũ occursum vitabundus, è mõte in montem fugæ, ac solitudini mandabat vitam. Præter cætera, & Imperatorum, & Patriarcharum commutationes prædixit. Tertio tamen post die quam Méthodium futurum Patriarcham prænunciauit, in Domino obdormiuit.

Pridie Non. Nouemb. Certamen Sancti Martyris Porphyrij. IV.

159 POrphyrius Martyr, Aureliano Imperatore, Ephesinus, egregius scenicorum ludorũ actor erat, cuius ludicra arte delectatus Alexander Cæsariensium Comes secum Cæsaream abduxit, agebatur autem forte festus Dæmonum dies summis ludorum celebritate, in quibus, & Christianorũ sacra, mores & effigies per ludum repræsentabantur. Productus igitur inter cæteros Ludiones Porphyrius, & Episcopi cultum atque habitum diu ludificatus, voluit & Baptismo sacrosancto illudere, cum vero in aquam allatam nudum se demersisset, sacrumque illud Christianorũ carmen pseudo Episcopus præfatus esset, *In nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, baptizatur Porphyrius*, affuere confestim Angeli, qui induta Porphyrio stola alba, cæsis facibus æthereis psallebant vocibus; *Quicunq; in Christo baptizati estis, Christũ induistis*: quo miraculo commoti plurimi in Christum credidere. Comes vero rubore suffusus discessit, sed proximo die, sanctum prætento magicæ vanitatis crimine capite damnauit.

Eodem die, certamen Sanctorum Apostolorum de numero Septuaginta Patrobæ, Hermæ, Lini, Gaij, & Philologi.

160 PAtrobas, Ermas, Linus, Gaius, & Philologus, ex Septuaginta discipulorum numero fuere. Patrobas cuius mentionem in suis epistolis Paulus magnus facit, Episcopus Puteolorum multos ad Christi fidem traductos baptismate insignivit. Hermas autem, de quo etiã Paulus Apostolus in epistola ad Romanos meminit, Philippopoleos Episcopus fuit. Porro Linus, post Petrum sanctissimum Apostolum magnæ Romæ Episcopus iuridicundo, rebusque explicandis, ac constituendis vacauit. Atque Gaius, cuius idem Apostolus mentionem iniecit post Sanctum Timotheum Ephesiorũ Episcopus renunciatur. Denique Philologus, de quo idem in suis epistolis scriptum reliquit Apostolus, Synopis declaratus est Episcopus ab Andrea primum omnium ad Apostolatum vocato. Qui omnes cũ in sua populi administratione multas molestias, & incommoda ab infidelibus pro pietatis verbo pertulissẽt, cuius etiam prædicatione multos in Christi partes traxerant, in pace quierunt.

Nonis Nouemb. Certamen Sanctorum Galationis, & Epistimes. V.

161 GAlation Sanctus Emesæ Onuphrij Monachi prædictione natus, à quo & parentes eius baptizati fuerant, cum post matris obitum despondisset illi pater vxorem formosissimam Epistimen nomine, adhuc infidelem, nuptijs celebratis, adijt quidem vxorem, sed nulla tamen ratione adduci potuit, vt ad oculum, aut amplexus eam admitteret: eius rei causam ab ea rogatus, quia inquit, Christiana non es. Quæ quatin Christianam se futuram pollicetur, sed cum nulla presbyteri facultas propter persecutionẽ daretur, ab ipso Galatione baptismate insignita est. Deinde ex composito distributis in pauperes facultatibus vterq; in montem secessit, atque in Monasterium separatim se abdidit. Commota autem in Christianos persecutione, delati ad Regionis Præfectum sunt; dum igitur Galation ad Præfectum perducitur, Epistimen retinuit, priorque retenta est: deinde ambo præcisis manibus, ac pedibus capite mulctati mortem opperiere.

Eodem die. Certamen S. Domnini, & Theotimi, Timothei, Philothei, Dorotheæ, Carterij, & Silvarij sociorum.

162 DOmninus, Theotimus, Timotheus, Philotheus, Dorotheus, Carterius, & Siluanus, Maximino Imperatore, cum verbum Dei palam prædicando, multos ad Dominum converterent, delati ad Maximinum, & comprehensi grauissimisque affecti supplicijs damnantur ad metalla. Post multum vero temporis ergastulo educti sistuntur iniquo Maximini tribunali, quos in Christi fide constantissime perseuerantes, iussit in eculeum actos crudelissimè excarnificari: horum autem summam in tormentis tolerantiã Pamphilus quidam cõspicatus, secumque repu-

reputans, non niſi firma maximarum rerum ſpe nixos ſanctos poſſe tantis ſuppliciis pares eſſe, ad Chriſtum tranſiuit cum tribus Virginibus. Quare pudore ſuffuſus Maximinus pronunciauit vt omnes capite plecterentur, qui abſciſſis á ceruicé capitibus, animas Deo reddidere beatas.

Octauo Idus Nouemb. Certamen Sancti Pauli Confeſſoris Patriarchæ Conſtantinopolitani.

VI.

163 PAulus Theſſalonicenſis notarius Alexandri Sacratiſſimi Patriarchę, & Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ Diaconus, qui Alexandro vita perfuncto ab Orthodoxis Patriarcha renunciatus á Conſtantio Ariano Imperatore ab Antiochia reuerſo in ordinem redigitur, atque in eius locum Euſebius Nicomedienſis ſuffectus eſt: Paulus autem protectus Romam reperit ibi Athanaſium è proprio throno exturbatum, ſed Cõſtans, qui Romæ imperabat author fuit Conſtantio fratri, vt in ſuas vterq; ſedes reſtitueretur, qui paulo poſt Arrianorum opera, iterum á Conſtantio Magiſtratibus abrogati, minacibus Conſtantis litteris quibus fratri illi bellum indicebat, ſin minus reſtituerentur, priſtinum dignitatis gradum iam tertio tenuere, verum poſt Conſtantis mortem Paulus in Cucurum Armeniæ relegatus, dum in ædicula incluſus ſacris operaretur, luo homophorio, quæ vulgo ſtola dicitur, ſuffocatus eſt.

Eodem die: Commemoratio puluer is, ſiue cineris, aut ſtellæ de cælo lapſæ.

164 EXtremo Leonis Magni Imperatoris, cognomento Beſſi, imperio, hora diei ſexta obductum atris nubibus cælum, quale ſolet eſſe imminentibus maximis imbribus, ardentem, quaque verſus faciem præferens, igni omnia ita correpturum eſſe videbatur, vt etiamſi ad terram & huiuſmodi nubibus pluuia differretur, inſtar tamen ignis ac flammæ, non ſecus, ac olim Sodoma, omnia eſſet incenſura: Sed cum Sacerdotes omnes, ac pij homines in templa confugerent. Deumque & Immaculatam Dei Genitricem lachrymis votiſque ſuppliciis implorarent, qui non vult mortem peccatorum, Clementiſſimus Dominus pœnam qui humanitate temperare ſolitus eſt, imperauit nubibus, vt pluuiam dimitterent. A veſperis igitur ad noctem mediam ſtacte defluxit, omnes carbonis inſtar arbores adurens, ſed quæ in tegulas decidit ad hominis ſpecimen excreuit.

Septimo Idus Nouemb. certamen Sanctorum Martyrum Antonij, & parentum eius Melaſippi, & Caſinæ.

VII.

165 ANtonius cum Melaſippo, & Caſina parentibus in vrbe Ancyra Iuliano præuaricatore imperante comprehenſus eſt: & Antonio quidem in carcerem conjecto parentes eius ſublime arrepti ſcalpuntur, atque igni aduruntur, Caſinæq; mamillę, Melaſippo autẽ crura abſciſſa ſunt, quo in tormento migrarunt ad Dominum. Productus vero Antonius cum parentes vidiſſet pendẽtes, eorum membra humi iacentia exoſculatus, ſeipſum ſanguine de membris illorum diſtillante vnxiſſet, præuaricatoris faciem cõſputauit. Quare in eculeo excarnificatur, eiuſque tali terebrantur, caput vero raditur. Deinde ad Agrippinum ducem miſſus atque ab eo in furnum detruſus cum illæſus prodiiſſet quadraginta pueros rei magnitudine cõmotos ad Chriſti fidem pertraxit, qui omnes vna cum eodem exoptatam martyrij palmã gladio cæſi conſecuti ſunt.

Eodem die, certamen Sancti Hieronis, ſociorumque duorum, qui in Melitenæ vrbe, martyrio ſunt conſumpti.

166 HIeron, Nicander, Eſichius, & præter hos alij triginta Maximiano, & Diocletiano iniquis Imperatoribus, in Meliten Armeniæ vrbe, cum vulgo in omnes Chriſtianorum nomen per cędes ſęuiretur detenti á Melitenis Præfecto, varijs ſuppliciis tentati diu ſunt, num á Chriſti cultu ad Idolorum impietatem traduci poſſent, ſed cum non ſolum imperata facere recuſarent, ſed magna etiam voce Chriſtum verum Deum, ac omnium rerum, cæli, & terræ, & eorum quæ in ipſis ſunt opificem eſſe confiterentur, nudati tandiu virgis cõciduntur, dum omnia eorum inteſtina paterent, atque ita accepti in caminum traduntur, vbi diutius miſere confecti, omnique curatione prorſus deſtituti, tandem è carcere educti, cum in ſancto propoſito etiam atque etiam perſeuerarent, gladio cæſi ſunt.

Eo-

A

Eodem die, certamen Sanctorum Martyrum, Auctij, Tauri-nis, & Theſſa-lonicęs.

167 THeſſalonice Martyr, Cleonis cuiuſdam Idolorum Sacerdotis filia, Chriſti fide imbuta compellabatur à patre Chriſtum abiurare, quod ſcelus deteſtata, flagris nuda grauiſſimè laceratur, cuiſque laceræ taſtibus cõtundebatur: deinde bonis paternis exhæres in prædiolo, quod vnum ſibi materna obuenerat hereditate, habitabat. Quod vbi cognouiſſent Chriſtiani duo Auctus & Taurion grauiter Cleoni ſuccenſere. Quamobrem ab eo regionis Præfecto delati, & comprehenſi cõduntur, tum lapidibus petiti in ignem conijciuntur. Inde egreſſi iaculis configuntur, deinde cum in ſtagnum pertracti incolumes etiam euaſiſſent capite plectuntur: Theſſalonicę autem cum nunquam Chriſtum profiteri poſtea deſtiteſſet, in pace quieuit, cuius preciosæ reliquiæ Amphipoli ſummo magnificentia, & honore ſepulchro cum reliquis ſanctis condita fuere.

Sexto Idus Nouemb. Archangelorum Congregatio.

VIII.

168 CVm rerum Vniuerſitatem initio Deus ipſe per ſe Beatiſſimus, nulliuſque rei indigus conderet, nulla alia cauſa, quam bonitate adductus ſua, quam rebus quæ ab eo crearentur benignè impertiretur; primum omnium Cæleſtes Virtutes Sanctoſque Angelos, mente, & intelligentia ſua complexus eſt, cogitatum in opus produxit. Cumque illis in ordines diuiſis ſingulos ordinum ductores, ac imperatores præfeciſſet, eorum ducum vnus, cui tum quidem Saniaez, at poſt eunam, Diaboli nomen fuit, elatione animi correptus, cum ſe ipſum Deum exiſtimaſſet, de altiſſimo dignitatis gradu deiectus de cæleſti ſede vnà cum eo, quem duxerat, ordine deturbatus eſt. At Michael Archangelus, qui alium Angelorum ordinem ductabat, ſimul vidit horribilem deſertoris caſum, coactis in vnum Angelorum choris, iſque monitis, vt ſumma animi attentione, ac vigilantia mente conſiſterent, verborum laudem rerum omniũ Deo in hanc fere ſententiam tribuit: Eia nos miſeratione digni, Deo vni, & magno attente aſſiſtamus. Ecce quam cladem ſubierunt, qui nobiſcum hactenus lux, nunc autem facti ſunt tenebræ: huiuſmodi igitur Angelorum conſenſus appellatus eſt ſynaxis, ideſt, attenta concordia, & cœtus.

Eodem die, Commemoratio Oſſiæ Matronæ.

169 OSſia ex vrbe Perſia Pamphilæ, Leone Magno Imperatore, floruit. Hæc cum viro ſuo filiam genuiſſet, profectaque cum eodem Conſtantinopolim, decimoquinto ætatis ſuæ anno, in familiaritatem ſe Eugeniæ Virginis bene penitus inſinuaſſet, eius ſanctam vitæ rationem, ac inſtitutum imitata, nunquam à ſacris ædibus diſcedebat, imo ardentiore, quàm Eugenia, erga Deum ſtudio incenſa, cùm aliquando vocem illam Euãngelicam audiſſet; *Qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam, & ſequatur me*, filiam fœminæ cuidam pię educandam tradidit, relictoque viro & ſumpto virili cultu, ſe ſe in Sancti Baſiliani clauſtrum recepit, monaſticam complexa vitam. Verùm vbi cognita eſt eſſe fœmina, ab ipſo ſancto viro Hieroſolymam mittitur: Vnde poſt aliquot annos Conſtantinopolim reuerſa ſolitariam agens vitam in pace quieuit.

B

C

Quinto Idus Nouemb. certamen Sancti Martyris Alexandri Theſſalonicenſis.

IX.

170 ALexander Martyr Maximiano Imperatore comprehenſus cogebatur Dijs ſacra facere, quod facinus execratus, diuino zelo vehementer exarſit, factoque in ſacrificiorũ mentam impetu, eaq; pede diſturbata, atque vnà cum hoſtijs euerſa, inſpectantem Maximianum vehementiſſimè commouit. Quare ſtatim pronunciauit vt extremo afficeretur ſupplicio. Cùm igitur diſtricto carnifex gladio collum ſancti viri peteret; repentinò mentis ſtupore oppreſſus eſt, qui cùm obiurgaretur à Maximiano, quod non exequeretur mandatum; Ego, inquit, viſione quadam magno ſum perculſus metu, ſed cùm Sanctus ad orandum horam impetraſſet, tum demum à carnifice exſus eſt, cuius animam, cum ſublimè ferri ab Angelis quatuor conſpexiſſet Maximianus, permiſit vt ſancti viri reliquiæ Theſſalonicę ſepulchro inferrentur.

D

A

Eodem die, certamen S. Martyris Antonini.

171 ANtonius genere Syrus, lapidicinam faciebat: hic cum gentiles in fanum quoddam ingressos, Dijs operam dare vidisset, author illis erat, vt superstitiosam Idolorum culturam relinquerent: sed cùm nihil dicendo efficeret in solitaria loca profectus, nactusque hominem Anachoritam Deo feruientem Theotimum nomine, biennium apud eum fuit: huius postea precibus fretus, atque in patriam ad idem templum, quod variis dæmonum præstigijs transuersam mortalium mentem agebat, reuersus, offendit, qui festum dæmonijs diem agitarent: ingressusque templum, idola cõminuit. Quamobrem correptus grauissimè caditur. Deinde dimissus Apameam Syriæ concessit, cuique à sanctissimo eiusdem vrbis Episcopo iniunctum esset, vt Sanctæ Trinitati templum conderet iactaque iam essent illius fundamenta, indigenæ hominem aggressi membratim cõcidere, cuius spiritus Deo se se coniunxit.

B d

Eodem die, certamen Sancti Martyris Orestæ.

C

172 ORestes Martyr Tyanis Cappadociæ vrbe natus Idolorum contemptor: Christum summa libertate prædicabat, retentus igitur à Maximo, qui dudum à Diocletiano fuerat Cappadociæ Præfectus, declaratus quod Dijs sacrificare recusaret, & virgis pessimè vsque adeo mulctatus, vt viscera eius nudarentur, iterum ad Idolorũ templum, vt sacra faceret ducitur, vbi, Christi nomine inuocato, collapsa repente Idola in tenuissimum redegit puluerem: Deinde in carcerem rursus traditur. Post septem verò dies è carcere eductus sistitur Maximo, qui cùm sanctum virum semel atque iterum frustra sollicitasset, vt ad gentilium sacra transiret, iussit, vt traiectis per illius talos ingentibus clauis, qui lora retinerent, ab indomito extra vrbem raptaretur equo, quod ille tormentum cum passuum millia quatuor & viginti fortissimè tulisset, spiritum Deo reddidit.

D

Quarto Idus Nouemb. certamen Sanctorum Apostolorum, Martyrum & Confessorum, Olympæ, Rhodionis, Sosipatri, Tertij, Erasti, & Quarti.

173 OLympas, & Rhodion, ex SS. Apostolorum numero, Petri Apostoli sectatores, & comites Romæ à Nerone capitis damnati, mortem oppetiere: Sosipater autem, cuius in ea quã ad Romanos D. Paulus scripsit epistola mentionem fecit, declaratus Iconij Episcopus, in pace quieuit: Porro Tertius, qui dum Paulo in scribenda, ad Romanos epistola operam nauauit, secundus post Sosipatrum renunciatus Iconij Episcopus, ad Dominum migrauit; Cæterum Erastus, cuius in eadem epistola idem meminit Apostolus, primum Hierosolymitanæ Ecclesiæ œconomus. Deinde Paneadis Episcopus fuit, cui concessit. Atqui Quartus Beritij Episcopus postea quam multa pro pietate perpessus, non parua Gentilium manum in Christi partes traxisset, vita functus est.

Tertio Idus Nouemb. certamen Sanctorum Martyrum Menæ, Victoris, Vincentij, & Stephanidis.

XI.

174 MEnas Ægyptius inter Martyres primus, Maximiano Imperatore claruit, qui cum Gotiaij Phrygiæ vrbe sub Numerio mereret, fidei Christianæ causa, diritissimè primum flagris concisus, ac pexus est: deinde igni ambustus, ac super acutissimas testulas pertractus gladio cæsus est: Victor autem Antonio Imperatore, ac Sebastiano Italiæ Duce, cũ nulla ratione adduci posset, vt Christi desertor esset, luxatis priùs membrorum articulis in fornacem proijcitur: deinde lethali pharmaco, quod sibi porrectum à Mago fuerat, exhausto, nulloque prorsus affectus damno, Magum ad Christum conuertit, qui erutis oculis capite damnatus est: quæ res inspectantem Stephanida eò perpulit, vt summam sancti felicitatem efferret, ac prædicaret. Quamobrem comprehensam, atque ad palmas duas, quæ in vnum immani virũ contentione contortæ fuerant, alligatam, precisis repente vinculis martyrem miserè dilaniarunt: Eodem die in vrbe Augusta Vincentius, quod Christianus esset, ab eiusdem vrbis Præfecto capite damnatus è vita excessit.

Eodem die, certamen Sancti Patris nostri Theodori Præfecti celeberrimi Monasterij Studij.

175 THodorus, Constantinopoli, Constantino Caballino Imperatore, natus, Irene autem imperante omnium artium scientiam, & cognitionem consecutus, cùm in Saccudionis Monasterium secessisset, ab ipso diuino Platone Monachorum sacris initiatus est; deinde à Tarrario Patriarcha Presbyter creatus, & cum trigesimum ætatis annum ageret, eiusdem Monasterij Præfectus declaratus est: sed cum Imperatoris adulteria indignius ferret, Thessalonicam in exilium eiectus est: postea ab Irene postliminiò reuocatus, ob excursiones quas Sarraceni faciebant relicta Irene, Monasterium Studij gubernãdum suscepit: Verùm à Nicephoro Imperatore eadem de causa solum vertere cogitur, eo inquam, qui in Bulgaria iugulatus cõcidit. Tandem Leonis cognomento Iconomacho iterum relegatus, quod acerrimus esset Sanctarum Imaginum propugnator, cũ multa fortitet pro pietate subijsset, ac pertulisset incommoda, hymnosque in Deum conscripsisset, extrema senectute migrauit ad Dominum.

Pridie Idus Nouemb. Commemoratio Sancti Patris nostri Martini Franciæ Episcopi.

XII.

176 MArtinus Romanus, Gratiano Imperatore Dux bello delectus, cõspecta infinita hostium multitudine vehemẽti metu corripitur, sed cùm nudum pauperem chlamyde quam gestabat texisset, Christus per quietem se se Martino pauperis illius habitu ostentans iussit, bono esset animo, speraretque fore, vt, quando ea erga se vsus esset benignitate, gloriosam se duce ex hoste victoriam reportaret. Qua ille oratione bene animatus, cum collatis signis, hostes egregie vicisset, atque ab Imperatore hilare, admirabiliterque acceptus fuisset, gratias Deo agens, monasterium complexus est vitam, in qua septem versatus annos, omnemque sacræ Scripturæ scientiam assidua meditatione consecutus, Franciæ Episcopus renunciatur. Multa autem edidit miracula: Inter cætera, cùm offendisset aliquando fœneratorem impedientem, quominus mortuus quidam humaretur, quod eum sibi debere diceret: contrà verò iacentis vxorem contendentem, omnem illi pecuniam solutam esse: Sanctus à Deo precibus impetrauit, vt reuocatus ab inferis mortuus Sycophantam mendacij redargueret. Tandem aliis plurimis honestatus miraculis in pace quieuit.

Eodem die Commemoratio Sancti Patris nostri Ioannis Eleemosynarij Patriarchæ Alexandrini.

177 IOannes Cyprius, Epiphanij tum Insulæ Prætoris filius fuit: Is vxore quam de parentum authoritate duxerat, & filijs, quibus auctus fuerat, defunctis, omnẽ suam curam, ac cogitationem in vnum illud contulit, vt diuinam sibi gratiam emereretur. Sancti igitur viri vitæ splendore, atque integritate commota ciuitas Alexandrina ab Heraclio Imp. impetrauit, vt Alexandriæ Patriarcha canonica manuum impositione crearetur. Quo in Pontificatu cum multos annos optimè se gessisset, miraculorumque magnitudine ac frequentia illustrior factus esset, atque ex eo quod admirabili, & supra omnem inuidiam egenos benignitate complecteretur, Eleemosynarij cognomen meritò tulisset, ac supra humanum sese fastigium augustiorem colendumq; omnibus reddidisset, quemadmodum nobis apertè, qui de eo scriptus est liber, testatum reliquit, non paruam ad hæc Gentilium manum in Christi partes traxisset, extrema senectute despectis terris ad cælestes sedes triumphans euolauit.

Idibus Nouemb. Commemoratio exilij S. Patris nostri Ioannis Chrysostomi.

XIII.

178 CHrysostomi exilij memoriam, ac recordationem, non autem dormitionis eam ob causam celebramus: quod sancti hominis exilium in idem tempus incidisset, quo pretiosæ Crucis festum exaltationis diem agimus. Hic igitur Antiochiæ Syriæ natus ab ineunte ætate, cum ad omnes bonarum artium disciplinas, cum vero ad dicẽdum in primis, plurimum studij adhibuit, neque vlla est rei, vel prophanæ, vel sacræ scientia, quam non ille breui apprimè fuerit consecutus: Quamobrem singulare vir virtutem admiratus Meletius Antiochiæ Patriarcha, eum in Clericorum ordinem legit: Flauianus verò ad Diaconatus, ac Presbyteratus dignitatem promouit, qui postquam in exponendis sacris litteris, omnibus egregiè versatus esset, in Nectarij demortui locum de Arcadij Imperatoris authoritate, Episcoporum suffragio Constantinopolitanus Patriarcha cooptatur: sed cum Eudoxiæ Reginæ animum à se alienasset, quod eius auaritiam accusaret,

ret, ab ea extortis iniquissimè factus Cucusi Armeniæ oppido vita perfunctus est.

Eodem die, certamen SS. Martyrum Militis Episcopi, & discipulorum eius Eberæ, Papæ, & Seboæ Diaconi Martyrum.

179 MIles Persa primum stipendia belli merens, postea militiæ munere renunciato, cùm se totum pietati Christianæ dedisset, illius vrbis in Perside Episcopus denunciatur, vbi Danieli Prophetę diuinę olim obiectæ fuere visiones: sed inde ab infidelibus fugatus, Hierosolymam primò venit, deinde Alexandriam ad Antonium, demum in Persidem reuersus à Mystophoro regulo fratreque eius cæditur per præcordia gladio, quod Solis, ac Ignis cultum constanter detestaretur, quibus ille dum animam ageret, prænunciauit fore, vt die insequenti mutuis Regulus, & frater vulneribus, eademque qua ipse cæsus erat hora conciderent. Quare vehementius commoti discipulos eius Eberam, Papam, & Seboam Diaconum, fustibus tandiu contudere, dum animas Deo redderent. Postridie autē eius dei fratres, in furias acti, mutuis se se vulneribus confecere.

Eodem die, certamen Sanctorum Martyrum Antonini, Nicephori, Germani, & sociorum eius.

180 ANtoninus Martyr prouectus iam ætate, Nicephorus autem, & Germanus adolescentes cum à Christo, ad Dæmonum cultum desciscere nollent, imò liberiùs Christum confiterentur, capite plectuntur: Virgo autem quædam Manetho nomine Scythopolitana per totam vrbem nuda traducitur: Deinde cùm grauissimis totius corporis verberibus excepta, nulloque damno Dei beneficio affecta, innumeram hominum turbam illo ipso, atque alijs sexcentis mirabilibus factis ad Christianam fidem traduxisset, ad ardentissimam fornacem rapitur, in quam prece prius adhibita, volens, ac lubens, Deoque gratias agens se ipsam iniecit, vbi cùm diù orasset, sacrum tandem Deo viuenti spiritum reddidit.

Decimo octauo Calen. Decembris Ipatij Thaumaturgi.

XIV.

181 IPatius vnus ex trecentis decem & octo Patribus, qui ad Nicęnam synodum aduersus Arij delirationem conuenerunt, Constantino Magno Imperatore, præter innumera alia illud imprimis edidit miraculum: Nam cùm portentosæ magnitudinis draco in ærarium Imperatoris irrepsisset, omnesque ab ingressione propulsaret, accersitur vir Dei ab Imperatore; prece adhibita, serpentem, qui mordicus virgæ summitatem teneus, non repugnanter sequebatur, in ignē, quem medio foro luculentum excitari iusserat, iniecit, cuius admirabilis facti memoriā Imperator in ipsius ærarij aditu accuratè expingi voluit: Sanctus verò reuersus ad Ecclesiam suam Nouatianorum hæreticorum insidijs excipitur: Nam à muliere quadam capite illius lapide diminuto huius vitæ ergastulo liberatus, ad æternam regni cælestis sedem auolauit.

Eodem die Commemoratio Sancti Apostoli Philippi vnius ex duodecim.

182 PHilippus ex duodecim Apostolis vnus Bethsaidæ Galilęæ natus post Iesu Christi ascensionem miraculorum frequentia insignis, Traiano Imperatore, profectus est Hierapolim, cum septem filiabus & Mariamne sorore sua, & Bartholomæo Apostolo, vbi Iesu Christi verbum nusquam nō disseminando gentilium multitudinem ab Idolorum vanitate abducebat, cum illius loci indigenæ simul cum Nicanora Procōsulis hominis inter suos primarij vxore, serpentem diuino dignarentur cultu, & honore. Quare cùm Proconsulis iussu Bartholomæus, & Philippus sublimibus è muro pedibus penderent, orante Philippo, omnes cum Proconsule, vipera, eiusque Sacerdotibus repentino terrarum hiatu hausti sunt. Verum singulari Dei beneficio omnibus in apertum præter proconsulem cædis sanctorum authorem, & viperam euadentibus, solutoque Bartholomæo Philippus eo cruciatu consumptus est.

Decimoseptimo Cal. Decemb. certamen SS. Confessorum Guriæ, Samonæ, Abibi, qui in vrbe Edessa martyrium subiere.

XV.

189 GVrias, & Samonas Edessani ex Sacerdotum ordine, Imperatore Dioclet iano, delati Antonino Duci, quod iis qui Christianæ fidei causa vincti essent suptus benignè suppeditarent, neque à Christo deficere vellent sublimes per alterã tantũ matutinas horas quasque pendentes. Deinde depositi, cum iterum sollicitati, vt ad Gentilium sacra transirent, constanter tamen in fidei confessione permanerent sublimibus contra pedibus diutius torti sunt: Postea in tenebricosum carcerem inclusi, tandem gladio cæsi sunt. At Abibus Diaconus, Licinio Imperatore, quod vicos peragrans sacrarum literarum lectione fidelium mentes in Christi partibus confirmaret, in ardentissimam fornacem iniectus gloriosam Martyrij palmam est adeptus.

Eodem die, certamen Sancti Martyris Demetrij apud Dabudenum.

184 DEmetrius Dabudenus Martyr, Maximiano, & Maximino Imperatoribus, accusatus ab Idololatris quod Christianus esset, corripitur, sed ille à Publio Præfecto quæstione adhibita, non solum magna dicendi libertate Christi Dei nostri fidem constantissimè est, sed Spiritus Sancti etiam numine & auxilio apud circumstantes, de Iesu Christi Domini nostri Incarnatione, deque eius prouidentia maiore, sane, quam vt dicendo possit explicari, tum de bonitate, ac propensissima in mortales voluntate constanter disseruit, adiciens, Vanissimum esse Idolorum cultum, quando & ipsa, & qui ea colerent cæci omnino essent. Exarsit vehementer iracundia Præfectus, iussitque caput illi à ceruicibus abscindi, & sanctus expectatam à se tantopere Martyrij palmam tulit, cuius reliquiæ sepulchro à fidelibus conditæ ad hanc vsque diem miraculorum frequentia sunt illustres.

Eodem die, Iugulatio Sancti Iacobi Fratris Ioannis Theologi.

185 IAcobus ex duodecim Apostolorum Collegio filius Zebedæi Galilæi, qui dum iecus stagnum Genuezareth cum Ioanne Theologo fratre, retia ex piscium captura reficeret, vocatus à Domino, relicto statim patre, secutus est eum; post Domini Ascensionem, & Sanctæ Dei Genitricis obitum, dum frater Ephesi prædicationis munus obiret, ipse vt susceptum Hierosolymitanæ Ecclesiæ munus expleret omnes Israeliticas tribus peragrans Dominum nostrũ Iesum Christum vbique prædicabat; Quamobrem Cæsaræ Palæstinæ retentus ab Herode Tetrarcha, atque iugulatus in Cælum auolauit, vbi cum Christo Domino præceptore suo Deoque nostro benignissimo regnat.

Decimosexto Cal. Decemb. Sancti Matthæi Apostoli & Euangelistæ.

XVI.

186 MAtthæus, & ipse, ex Duodecim Apostolorum numero, publicanus, etiam Iacobi Alphæi frater, quem Dominus ad Telonium sedentem conspicatus iussit, vt sequeretur, ac statim sequutum in suorum discipulorum numerum ascripsit, Octauo post Christi assumptionem anno Sanctum Euangelium Hebraicè diuino instinctu, afflatuque Hierosolymitanæ Ecclesiæ conscripsit. Deinde cùm multis diuersarum gentiũ terris peragratis ad Anthropophagos vsque penetrasset, nusquam non Christi fidem disseminans, multaque interim tormenta perpessus esset, tandem creato illic Platone Episcopo Hierapolim Syriæ concessit, vbi plurimis Christiana religione imbutis mortuus est.

Eodem die; certamen Sancti Martyris Barlaam.

187 BArlaam martyr Antiochiæ Syriæ natus, confectus iam ætate, Christianæ fidei causa à Præfecto vinctus, nulla arte adduci potuit, vt Dijs immolaret: Quare neruis bubulis grauissimè cæsus, deinde vnguibus euulsis iterum admotus altari, explicata per vim manu thus simul cum igne accipere compulsus est. Existimabat enim Præfectus hominem, excusso in altare vna cum igne thure doloris violentia compulsus, ea saltem ratione visum in sacra Dijs tecisse. At longè aliter res cessit: nam auerso semper, sed constanti, atque interrito vultu passus est potius ignem paulatim absumpta, & perforata manu, quouis ære, ferroque longè duriori, in terram decidere, quam quicquam de tam singulari constantia remittens, Idolorum rem diuinam facere; quo in tormento beatam pro Christi nomine animam generosè perfudit.

Deci-

Decimoquinto Kal. Decemb. Commemoratio Sancti Patris nostri Gregorij Episcopi, Neocesareæ, Thaumaturgi.

XVII.

188 GRegorius, qui Aureliano Imperatore floruit, parentibus, natus infidelibus, fidei mysterium à Sanctissima Dei Genitrice, Ioanneque Theologo per visum edoctus, Thaumaturgi cognomen ob mirabilia facta, quorum magnus fuit numerus, merito tulit. Profectus aliquando Alexandriam, in scortum, quod de se obloqueretur, dæmonem immisit, sed paulo post etiam fugauit. A Phædimio Amasiæ Episcopus abiens creatur, tanta erat sanctitatis illius opinio, saxum ingens oratione aliò transtulit: eo signo Idolorum Prosmonarium vulgo mansionarium dicunt, Christianâ religione complexum baptizauit. Paludem causam inter duos fratres discordiarum exsiccauit. Flauium defixo in terra baculo, qui, & excreuit in arborem magnam coercuit, migraturus ad Dominum gratias illi agebat quod *tot relinqueret in sua vrbe Christianos, quot gentiles inuenerat cum Episcopatum adijsset*, quibus in verbis expirauit.

Decimoquarto Cal. Decemb. certamen S. Martyris Platonis.

XVIII.

189 PLato Martyr Ancyræ Galatiæ natus, Frater Antiochi Martyris adolescēs, quod Christianæ fidei, & religionis causa ab Idolorum cultu prorsus abhorreret, Agrippini Præfecti mandato virgis à duodecim militibus grauissimè cæsus est. Deinde super candens terreum grabatum extensus, iterum flagris admouetur: tum ferreis pilis candentibus, circa alas, & latera ita aduritur, vt flamma fumo permixta ex illius cute passim erũperet; Ad hæc pellis tota detractis à capite ad talos loris conciditur, quorum vnum in Agrippini faciem, accusata illius crudelitate, contorsit. Post hæc carceri includitur; vnde cùm post octo dierum inediam suaderetur, vt allatum cibum sumeret, illeque respondisset abundè se diuino verbo ali, eductus, diuque etiam tortus, caput lictori amputandum lætus porrexit.

Eodem die, certamen Sancti Martyris Romani & Infantis.

190 ROmanus martyr, imperante Maximiano prænaricatore, obuiam aliquando factus Asclepiadi Præfecto, tum cum Idolis operaturus fanum ingrederetur, diuino accensus zelo, conatus est hominem ab huiusmodi proposito auertere, asserens, vnum esse Deum, eumque quem Christiani soli colerent, cui Præfectus iussit colaphos impingi, tum raptum in eculeum depecti, qui dum torqueretur, ac perseueraret, vnum tantum esse Deum Christianorum prædicare vel infantes ipsos testatus est. Productus itaque infans, & interrogatus, quemnam coleret, accusata priùs Præfecti stultitia, eum inquit, quem Christiani colunt, seque ita à matre edoctum. Verberibus igitur exceptus infans, aquam poposcit, qua sitim depelleret, cui mater, ne quæso ait, fili, bibas ex hac aqua, sed perge viuentem aquam bibere. Puer itaque capite plectitur: Romanus verò post excisam linguam, atque eandem Dei munere restitutam carcere inclusus, ibique suffocatus martyrij coronam adeptus est.

Decimotertio Kal. Decemb. certamen Sancti Martyris Azæ Thaumaturgi.

XIX.

191 AZalsautius relicta militari vita, quã sub Licinio impio agebat, in solitaria loca profectus se totum orationibus, ac vigilijs tradidit, multis interim admirabilibus illustratus signis. Verum venatoribus montem indagine lustrantibus inuentus, ad Diocletianum defertur. Misit itaque Diocletianus milites, qui correptum Azam suo sisterent tribunali; Quorum ille centum quinquaginta, cùm siticulosam ingressi viam, sitim qua conficiebantur educta repente per orationem aqua extinxisset, ad fidem conuertit: In eos itaque omnes incensus ira Diocletianus, tradidit Aquilino Præfecto, vt de illis supplicium sumeret. Aza ergo de sublimi per capillos appensus vnguibus ferreis excarnificatur: Deinde in fornacem ardentem iniectus, cum illæsus intactusque inde euasisset, eoque signo Præfecti vxorem, ac filiam ad Christum traduxisset, vna cum militibus omnibus vxore, filiaque Præfecti capitis damnatus est.

Eodem die; Commemoratio Sancti Prophetæ Abdiæ.

192 ABdias Propheta Sichem Palæstinæ natus, seruus Achab Hebræorum regis, cùm quinquagenarum, vnum, atque item alterum missos, qui Heliam magnum atque insignem Prophetam de monte ad Regem accerserent, euocatus de cælo ignis Heliæ precibus cum sua quemque cohorte consumpsit,

set, ipse tertius ob eandem causam missus, vbi in conspectum Sancti venit, submissis poplitum flexibus, orare cœpit vt sibi parceret, & ad regem descenderet. Id cùm non grauatè fecisset Helias, Abdias Prophetam secutus in illius se disciplinam tradidit, & prophetiæ munere à Deo illustratus, cum è vita migrasset in sepulchrum patrum suorum illatus est.

Duodecimo Cal. Decemb. certamen Sancti Martyris Dasij in vrbe Dorostolo.

XX.

191 IN Dorostolo vrbe moris gentilium erat, vt triginta ante diebus, quàm Saturnalia celebrarent, vnum aliquem ex militibus insigni forma adolescentem deligerent, quem Saturno sacrificij primitias immolaret: Hunc cultu regio indutum hortabantur, vt genio indulgeret, omnesque suas libidines expleret, quippe qui post trigesimum diem ad altare Saturni iugulandus esset. Lectus igitur sorte Dasius miles apud commilitones, qui eum ad morem, institutumque patrium, reuocabant & compellebant, huiusce modi ferè vsus est oratione. Quando moriendum mihi est, præstat sanè mihi pro Christi nomine Christianam mortem oppetere: Quamobrem Diocletiani, & Maximiani iussu multis affectus supplicijs gladio cæsus est.

Eodem die, certamen Sanctorum Nersæ Episcopi, & Ioseph in Persida Martyrum.

194 NErsas, & Ioseph Persæ viri singulari virtute præditi, Deique veri cultores Creatoris cæli, & terræ, & maris eorumque omnium, quæ in ijs sunt, nusquam à recta via, ac præscriptione diuina aberrabant: Nersas prior Episcopus renunciatus populum ad pietatem hortando, complures contraxit discipulos, in quibus fuit & Iosephus ab eodem postea, & quidem merito Episcopo declaratus; Cùm igitur vterque daret operam, vt mortalium mentes magis prauitatis erroribus imbutas ad rei veritatem traducerent, comprehensi ab infidelibus Persis, & ad Regem ducti. Non si, inquiunt, nos septies occisos ab inferis excitaris, poteris tamen à Christi amore, & fide abducere: Gladio igitur cæsi sunt; Nersas quidem nonaginta: Iosephus autem octo & nonaginta annos nati.

Eodem die, certamen Sanctorum Martyrum Ioannis Saborij, et Isaachij Episcoporum, Dapij, & Isaachij Presbyterorum.

195 IOannes Saborius, & Isaachius Episcopi, Dapius, & Isaachius Presbyteri omnes Persæ, cùm munus suum diligenter obirent, populum instituendo, errores depellendo, vehementique oratione reprehendendo gentilium vanitatem, qui Idola, Solem, Ignemque Deos existimarent, quæ ad mortalium vsus creata à Deo sunt, delati ad Regem, vinctique & nudati virgis conciduntur, tum vnguibus ferreis depectuntur: qui cum Deum vnum verum constantius etiam affirmarent, cúmq; erroris Persarum depultorem aliquando fore, Regis iussu, vna cum sancto Onam a ecta lapidibus obruti sunt.

Eodem die, certamen Sanctorum Boethazar Eunuchi, & Sasannis, & sociorum virorum, ac mulierum, Thecla, & Annæ in Persida.

196 BOethazar Eunuchus in eadem impia, & Idololatriæ dedita Persida à prima ætate Christianus, correptus, cum à pia mente ad nefarium Solis, Igniſque cultum traduci non posset; post multa verberum sectione, ac tormentorum varietate conscissos artus, cum multis alijs vtriusque sexus extremo affectus est supplicio: In quorum numero Thecla, & Anna; vehementius Regis immanitatem, & stultitiam insectatæ post multa tormentorum genera, capitis damnatæ sunt: & Virgines tres gladio transuerberatæ: ex quarum sanguine enata ficus, quæ admiranda edebat tacta, neque enim morbus vllus erat, quem à fidelibus non depelleret, ab impijs atque inuidis Manichæis succisa fuit.

Eodem die, Commemoratio Sancti Gregorij Decapolitæ.

197 GRegorius Decapolita Isauricus, quo tempore Iconomachi pietatem oppugnabant, vt nuptias quas parentes adornabant; vitaret, Monachorum sacris initiatus subijt speluncam dæmonum frequentia infestam, è cuius demum possessione, pessimè tamen priùs verberibus exceptus, oratione exturbauit: sed per visum à Deo moni-

tus,

tus, relicta spelunca, cœpit terrarum orbem peragrare, quocunque pergeret signorum magnitudine nobilitatus: Cum igitur etiam Syracusas Siciliæ & Thessalonicæ lustrasset, Bizantij tandem per phasma à Diuo Simone illic pietatis causa vincto iussus consedit, cum quo diutius versatus, ac de anima philosophatus, aliquanto post migrauit ad Dominum.

Vndecimo Cal. Decemb. Præsentatio Dei Genitricis cum in Sancta-Sanctorum introducta fuit.

XXI.

198 SEcundus post admirabilem illum Annæ Sanctæ partum, quo nobilissimam Dei Genitricem semperque Virginem Mariam peperit, iam exibat annus, cum Ioachim vir vxori author esse cœpit, vt deuota dicata Deo filia in Templum duceretur: Cui Anna, Tertium prius expleat annum, ne forte parentum desiderio, quod pro ætate ferre non possit, non dirigatur in conspectu Domini. Maria igitur annos tres nata, cum magno puellarum comitatu, quæ accensas faces præferent, ducebatur in Templum: Adhibita autem fuit à patre eo consilio hæc pompa, ne ad ea quæ retro sunt se conuerteret puella, sed totam se templi ministerio manciparet: Exceptam igitur Mariam Zacharias, precatusque, vt illius nomen augeret Dominus, in altaris gradu collocauit, vbi Angelico ad duodecimum annum sustentata magistro, à Pontificibus Ioseph desponsata fuit.

Decimo Cal. Decemb. certamen Sanctorum Martyrum Marci, & Stephani.

XXII.

199 MArcus, & Stephanus Antiochiæ Pisidiæ nati, in immortalitatis certamen, impio Imperatore Diocletiano, pro Christi nomine descendere, qui cùm summa passim libertate eos, qui se conueniebant, verbo veritatis instituerent, Christumq; prædicarent Deum rerumque omnium Dominum, cumque delati ad Magnum Præfectum, ac vincti nulla tormentorum vis atque acerbitate de pia sententia depelli potuerint, cùm altero cognomine Marco, qui inter complures alios Martyres Cabinenos nomine quasi quoddam sidus micabat, in custodiam traditi sunt: Verùm omnes in sancto proposito perseuerantes post varia tormenta capitis obtruncatione martyrij coronam adepti sunt, sepultique in eâdem, in qua nati erant Pisidiæ regione.

Nono Cal. Decemb. certamen Sanctorum Martyrum Archippi discipuli Pauli Apostoli, & Philemonis Militis.

XXIII.

200 ARchippus, & Philemon discipuli Diui Pauli, Nerone Imperante, Chonis Phrygiæ vrbe Laodiceæ proxima, dum solemnis impuræ Dianæ dies in eiusdem templo à superstitiosis gentibus ageretur, ipsi in sanctissima Christianorum Ecclesia laudes Deo decantabant. Quare facto à gentilibus in Christianos impetu, cæterisque in fugam conuersis. Archippus, Philemon, & Amphia soli consistere ausi, vincti, ad Androclea rei frumentariæ Ephesi præfectum perducuntur. Archippus quidem verberibus affectus, neque tamen quicquam de pristina animi constantia remittens, in foueam iniectus, atque aggere ad vmbilicum vsque obrutus, puerorum stylis confoditur, demum lapidibus cooperitur. Philemon autem fustibus eo vsque contunditur dum vita pro Christi nomine profusa martyrio defunctus est.

Octauo Cal. Decemb. certamen Sanctæ Cæciliæ Martyris, & sociorum Valeriani, & Tiburtij.

XXIV.

201 CÆcilia virgo locupletibus nata parentibus, Valerianum, cui in Matrimonium collocata fuerat: is autem Tiburtium fratrem ad Christi fidem, Angelico vtrùque dignatum aspectu traduxit. Vrbanus autem vrbis Episcopus omnes fide Christiana imbutos baptizauit. Porro Tiburtius cùm apud Angelum gratiam inierat, vt quotidie eius & aspectu, & colloquio frueretur; sed cùm & ipsum, & Valerianum Martyrum reliquias sepelire vrbis præfectus resciisset, diutius tortos Maximo Caplicario tradidit, vt de ijs supplicium sumeret: Maximus vero, sanctis, quorum opera ad Christum conuersus fuit, capite damnatis, extremo & ipse est supplicio affectus: At Cæciliæ in labrum feruentissimum coniectæ triduo post, nullo affectæ incommodo abscissum à cerulcibus caput fuit.

Eodem die, certamen Sancti Patris nostri Sacro-martyris Sisinnij Episcopi Cyzicini.

202 SIsinnius Sacromartyr Diocletiano Imperatore, Cyzici Episcopus, infideles

deles populos à vanissima Idolorum superstitione à maioribus illis tradita in Christi partes trahere, eosque baptismate lustrare, fideles autem in fide continere, nutantes, labantesque animos confirmare, eosque qui Christianorum partium causa in vincula coniecti erant, sæpius inuisere, omnique benignitate excultos ad Martyrium fortiter subeundum hortari atque impellere nunquam non studebat. Quare delatus ad Diocletianum, virgis primum miserè concisus, deinde pendens grauissimè depexus carceri includitur, vbi diuturna fame, siti, pædore, ac sexcentis alijs ærumnis confectus est. Postea eductus, atque vt ad gentilium sacra transiret, tentatus frustra, & sollicitatus, gladio cæsus ouans migrauit ad Dominum.

Eodem die, Commemoratio Sancti Gregorij Episcopi Agrigentinorum.

203 GRegorius Iustiniano Imperatore, cognomento Rhinotmeta, ideſt cui nares, & aures amputatæ sunt Agrigenti, Charitone, & Theodota hospitalissimis hominibus natus est, quem è sacro baptismatis fonte susceptum Episcopus educauit, & clericum fecit, sed annos natus decẽ & octo, cum sancta inuiseret loca. Diaconus à Macario Episcopo Hierosolymitano creatus est; vnde Bizantium. Deinde Romam profectus Agrigentinorum Episcopus renunciatur. Hic Sabinus, & Crescentius Maximum Sancto facessebant negotium, quorum temeritatem, atque insolentiam, multis editis signis, perpetua demum inuitos nota compressit: nam, & ipsos ex albis nigros reddidit, & omnem eorum posteritatem ad hanc diem atro suffudit colore; placataque hac ratione & alijs admirabilibus factis Ecclesia, extrema senectute vita functus est.

Septimo Cal. Decemb. certamen Sancti Sacromartyris Clementis Episcopi Romani.

XXV.

204 CLemens sapientissimus, Apostolorum discipulus, & successor, naufragio, & fluctibus aliquando ereptus, & cum Petro Apostolo congressus ab eo Christi veritatem edoctus est, cùm iam omnem gentilium scientiam teneret. Is Euangelij præco, præscriptorum Apostolicorum scriptor, Episcopus Romanus factus, à Domitiano Imperatore male mulctatus in Ancyram Galatiæ relegatus, vbi pariete inclusus obstructa lapidibus ianua, atque legumine tantum sustentatus in hoc squallore luctuque excessit è vita: Cuius pretiosæ reliquiæ ab Idololatris in profundum proiectæ, in littus, vt fideles referunt, eiectæ sunt, in hanc vsque diem miraculorum celebritate insignes.

Eodem die, certamen Sancti Sacromartyris Petri Alexandrini.

205 PEtrus Sacromartyr, Maximiano Imperatore, Episcopus Alexandrię mortis addictus expectabat, qui lege ageret, cùm Arius hæreticus, cui sanctus nullam secum, aut cum Dei Ecclesia communitatem, ac societatem vitæ esse volebat, sui deprecator accessit, cui Petrus respondit: apparuisse sibi noctu Dominum veste à capite, ad pedes vsque discissa, eiusque rei authorem scisciranti dixisse Arium, quem nunquam ad communionem recipere velit, quando neque in hoc sæculo, neque in futuro impietatis impunitatem esset assecuturus, Sanctam Trinitatem blasphemia sua ita dilacerasse. Quæ cùm dixisset, successoremque suum illius similem futurum nominatim indicasset, carnificem secutus caput illi præcidendum porrexit.

Eodem die, certamen Sancti Mercurij.

206 MErcurius martyr, Decio, ac Valeriano Imperatoribus, in Asiatico militans exercitu cùm fortiter aliquando ab Angelo adiutus rem gessisset, Dux bello declaratur à Cæsaribus, sed cognitus esse Christianarum partium, comprehenditur & iussu Imperatoris ad quatuor palos humi alligatus, & gladijs totus concisus ignem suppositum sanguinis flumine extinxit: Posthęc alligato ad collum ingenti saxo sublime per caput rapitur, direptaque per artus cute, rursus depositus vinctusque Cæsaream Cappadociæ ducitur, vbi abscisso capite sepultus quieſcit, signorum frequentia etiamnum illustris.

Eodem die, certamen Sanctæ Megalo-Martyris Catharinæ.

207 CAtharina martyr Alexandrina regulo quodam nata, nobilitate, diuitijs, forma, ingenio præstantissima, ita se omni literarum genere excoluit, vt & omnium gentium linguas calleret, & omnes artes, præcipuè autem philosophiam scientia comprehenderet. Cum vero festus aliquando dies ageretur ab infidelibus, videretque bestiarum multitudinem ingulari, dolore affe-

&a

ea adijt Maxentium, accurateque & conquisitis rationibus cum illo disserendo, coarguit eius errorem, qui relicto Deo viuo inanimata adoraret Idola. Quare Maxentius retentam Virginem grauissimè mulctauit, deinde accersitis vndique quinquaginta oratoribus ignem proposuit nisi Catharinam conuictam de sententia dimouerent; Verum illi superati susceptaque fide baptizati igni conflagrantur, Catharina autem dato lictori capite cæsa, martyrio coronati sunt.

Sexto Cal. Decemb. Sancti Patris nostri Alipij.

XXVI.

208 ALipius in Sanctorum album relatus, & Adrianopoli Paflagoniæ natus, floruit Heraclio Imperatore. Hunc mater granida, qualis, quantusque vir futurus esset huiusmodi spectro præsoluit: videbatur sibi gestare in sinu insignis formæ agnum, in cuius cornibus hæterent ardentes faui: nec eam sua fefellit coniectura, etenim Clericus, deinde Diaconus factus remisso rebus huius vitæ nuncio, columnam ascendit, & factus stylites, sub dio, nudus, stansque vitam agebat, plurimis interim illustratus signis: Dæmones verò qui sæpius ex insidijs adorti hominem fuerant, in pedes quoad potuit erectus semper orando egregiè vicit, sed lapide ab illis petitus incidit in lateris morbum, quo cum annos tredecim laborasset, fato concessit, annos natus centum & octo.

Quinto Cal. Decemb. certamen Sancti & bellicosi Martyris Iacobi Persæ.

XXVII.

209 IAcobus Martyr egregius Persa: Theodosio Romanorum Imperatore claruit. Is, cùm ob egregiam animi virtutem in summo apud Persarum regem honore esset, cuiusmodi delinitus illecebris, Christi, quem ante cum vxore, matre, & patre coluerat desertor factus ad Solis, Igniſque cultum desciuit; Quod vbi mater, & vxor cognouere, affectæ dolore per literas egerunt cum eo, vt resipisceret: Quare vehementer commotus Rex, correpto artus omnes sigillatim præcidi, cùm interim Deo semper gratias ageret, trunco caput abscindi imperauit.

* * *

Quarto Calend. Decemb. certamen Sancti Martyris Stephani Iunioris, & sociorum Petri, & Andreæ.

XXVIII.

210 STephanus, Petrus, & Andreas apud Constantinum Caballinum sacris imaginibus infensissimum accusati, quod neglecto eius imperio Sanctorum imagines adorarent, eumque hæreticum nominarent, varijs omnes supplicijs grauissimè primum excruciantur. Deinde Stephanus dum media vrbe raptaretur, à quodam graui fuste contuso ac in duas partes capite diffecto interfectus est, atque in id sepulchrum, in quo nunc est, illatus: Porrò Petrus in carcerem prius coniectus, deinde eductus, tandiu verberibus afficitur, dum inter verbera expirauit.

Eodem die; Certamen Sanctorum Martyrum cum Stephano Iuniore pro imaginibus Sanctis Basilij & aliorum.

211 FVere complures milites, qui cum bene, rectèque de imaginibus sentirent, multa salute præsentis vitæ negotijs dicta, Monachorum sacris initiabantur; Eos impius Constantinus valde mulctatos expulit è vita: nam Basilio oculos effodit, cui adhuc in pia de adorandis imaginibus sententia permanenti, calce pulsato intestinum disrupit, deinde extortem factum è vita abire coegit: Alius autem ceruico incluſus Chersonam relegatur; vnde fuga saluti suæ consulens Chazariam sese proripuit, vbi Episcopus declaratus postea excessit est vita. Fuit, & Stephanus Sugdiam relegatus, vbi optimè de republic. Christiana meritus viuēdi finē habuit; eandem sortem Gregorij duo cū alijs quamplurimis vertere solum coacti, tulere: Sed etiam Ioannes, qui legationem obibat Daphnuliam in exilium electus statis temporibus frequentissimè cæsus vita perfunctus est.

Eodem die, Certamen Sancti Martyris Irenarchi.

212 IRenarchus Martyr Sebastēsis ab adolescentia lictor mulctandis Christianis officium præstabat, sed cùm videret obreptas ad quæstionē à Maximo Sebastæ præfecto mulieres Christianas multo plus agere, quàm vel fortis viri natura, nedum muliebris sexus

sexus ferre posset, & cum summo tyranni probro, ac dedecore innumera ederet miracula, diuino afflatus numine sumpto animo cœpitque apertè seipsum Christianum prædicare. Qui primum tyranni iussu in lacum, deinde cum ex eo incolumis euasisset, in ardentem iniectus est fornacem, quæ cum nullum Martyri detrimentum attulisset, capite mulctatus mortem oppetijt.

Tertio Cal. Decemb. Commemoratio Sancti Patris nostri Ioannis Damasceni.

XXIX.

213 IOannes, Leone Isaurico, & Constantino filio Imperatoribus, patre & generis, & fidei, & virtutis nobilitate illustri natus, omnem Gentilium, Christianorumque disciplinam, ac scientiam percepit: qui Christi fide armatus monasticam inijt vitam vna cum Cosma, viro acuto, amœnoque in scribendis Sanctorum hymnis ingenio, qui festis, præcipue autem paschalis hebdomadæ diebus decanterentur: Sed cum Sanctus Ioannes indignam Iconomachorum hæresim multa verborum vbertate, sententiarumque grauitate, atque Sanctæ Scripturæ testimonijs facilè reprehenderet, & coargueret, sæpè exilio, sæpe carcere, sæpe ignominia, atque infinitis ærumnis mulctatus ab hæreticis Imperatoribus è corpore excessit, atque à discipulo suo sepultura affectus est.

Eodem die, certamen Sancti Martyris Philomeni.

214 PHilomenes Lycaon, Aureliano Imperatore, Ancyræ Galatiæ negotia gerens aduehendis frumentis operam dabat. Is Christianæ fidei causa vinctus sistitur præfecto Ancyræ, apud quem cum de Deo vno eoque omnium Creatore liberius differeret ferreis clauis, manibus, ac pedibus confixis, contunditur scorpionibus. Deinde è ligno depositus in feruidum conijcitur furnum, sed nullo Dei munere affectus damno, traiectis iterum manibus, pedibus, & capite clauis, contento cursu conficere stadia triginta compellitur, quo labore, cruciatuque diuturno confectus ac consumptus, Deo cuius causa tanto defunctus erat martyrio, spiritum reddidit.

† † †

Pridie Cal. Decemb. certamen Sancti & clarissimi Apostoli Andreæ fratris magni Petri.

XXX.

215 ANdreæ germanus Magni Petri Apostoli frater post Domini nostri Iesu Christi Ascensionem maritimam Bithyniæ oram, Pontificatum, Thraciam, Scythiam, deinde magnam Sebastæ vrbem, quam fluuij duo interscindunt Pharus, & Phasis, cuius sunt accolæ interiores Æthiopes, postremo Patras Achaiæ Peloponesij peragrando Christi fidem vbiq; prædicabat: vbi ab Ægea proconsule in crucem sublatus mortem obijt: Eius reliquiæ tunc quidem Patris positæ, postea verò Constantinopolim ab Artemio sancto, Constantini iussu translatæ vna cum Sanctis Apostolis, Luca, & Timotheo, sub Sanctorum Apostolorum mensa conditæ fuerum, miraculorum frequentia insignes.

DECEMBER.

Calend. Decemb. Commemoratio Sancti & illustris Prophetæ Naum.

I.

216 NAum magnus, atque insignis propheta, Iudæus ex Symeonis familia, vir singulari in Deum pietate diuino prophetiæ munere dignatus est: nam aliquando post Ionam Prophetam Niuiuitis prædixit fore, vt Niniue aqua ignique consumpta prorsus è medio tolleretur, quare, & stagnum, quod vrbem ipsam ambibat discedente terræmotu terra alueo receptam obruit, & ignis ab eremo irruens aquarum reliquias penitus absumpsit. Quo prophetiæ munere simul & vita defunctus honorifice à propinquis sepultus est: annos quadraginta quinque natus. Erat Naum mento vetustè rotundo, facie gracili, capillo tenui ac profuso, capite subcaluo, & procero.

Eodem die, certamen Sancti Martyris Ananiæ.

217 ANanias Martyr Persa Laicus quidem, sed Christianus, fidei causa retentus, & ad necem flagris concisus, vt vix respiraret, sublatis tandem oculis ita eos qui aderant allocutus est. Eia, video scalas cælum attingentes, & super eas homines igneos, qui me comiter hortantur, vt se consequar in vrbem lętitiæ, hilaritatis, luciſque pie-

pleniſſimam, quibus in verbis ſpiritus è corpore excedens in patriam quam viderat, ſuperam aduolauit: at corpus in Perſide conditum expectat finem illum, quo vnà cum omnibus ab inferis excitatum immortale Chriſti Dei noſtri regnum adipiſcatur.

Quarto Non. Decemb. commemoratio Sancti & Beati Philaretæ Eleemoſynarij.

II.

218 PHilaretes Paphlagon Irene ſingulari pietate fœmina Imperatrice ex fortuna ſatis ampla, & opibus, quas ſibi ipſi laborando parauerat ad inopiam redactus non tamen idcirco obliuiſcitur eleemoſynæ. Vnum autem beneficentiæ eius exemplum ob oculos nobis proponet, quanta, & quam incredibilis in eo viro fuerit. Aberrarat aliquando vicini ſui bos, quo apud Philaretem, ſementem tunc temporis in agello ſuo facientem, caſum ſuum deplorante, ſanctus ſoluta altera vaccula, eaque homini perbenigne tradita, ipſe iugum cum altera ſubiens domum redijt: promeruit tam inſignis benignitas, vt Imperatrix diuino inſtinctu commota: Mariam illius neptem Conſtantino filio in matrimonio collocaret: Quo factum eſt, vt & poſteri eius ditati fuerint, & ipſe propenſior in pauperes factus, opibus, honoribus, & gratia florens ad ſummam peruenerit ſenectutem: Mortuus verò in Criſcos Monaſterio ſepultus eſt.

Eodem die, commemoratio Sancti Prophetæ Abacuc.

219 ABacuc Iudæus ex Symeonis familia, qui ſuæ genti euerſionem, & reſtitutionem vrbis Hieruſalem cædemque ac ſeruitutem populi pronunciauit: inſtante Nabuchodonoſoris agmine, & iam Hieroſolymitanis rebus imminenti in alienam ſeſe terram ſtatim proripuit. Cum vero poſtliminio ex Perſia atque etiam ex Ægypto reuerſi eſſent Iudæi, redijt & ipſe in patriã ſuã. Daturus aliquando prandium in agello meſſoribus, quibus miniſtrabat, monuit domeſticos, vt, quando longum ſibi iter ineundum eſſet, ſi longiorem idcircò moram ageret, ferrent ipſi meſſoribus prandium, ſublatuſque ſtatim ab Angelo translatus eſt Babylonem, quæ aberat millia paſſuum cclxv. datoque Danieli prophetæ damnato ad beſtias prandio, relatus domum, alterum meſſoribus prãdium attulit, re nemini indicata. Qua prophetia, atque alijs compluribus obitis diem etiam ſuum obijt.

Eodem die, certamen Sancti Martyris Abibæ.

220 ABibas, Licinio Imperatore, Eccleſiæ Chriſtianæ Diaconus, & Doctor omnes ad ſe accedentes verbo veritatis inſtituebat. Quamobrem delatus ad Imperatorem & retentus, torquetur. Deinde in fornacem magnam iniectus laudes Deo ſumma animi lætitia decantans extinctus eſt: quem furtim Chriſtiani ſublatum, vnguentiſque ac thymiamatis delibutum, cum Pſalmis, Hymnis, & Canticis ſpiritualibus ſepelierunt apud ſanctos confeſſiones, Guriam, & Samonã, eo miraculo inſignes, quod puellam à Gotthico periuro prætento nuptiarum fœdere deceptam, atque in ſeruitute redactã, tum reluctantem, ac reclamantem in ſui templi ſepulturam, aut ſepulchrum detruſam, ab imminente morte vindicarunt.

Tertio Nonas Decemb. certamen S. Megalo-martyris Theodori Epiſcopi Alexandrini.

III.

221 ALexandrinus populus maxime omnium crudele Chriſtiano nomini bellum infeſto diu odio intulit: quare plurimi in ea vrbe extitere Martyres, ex quorum numero Theodorus Epiſcopus, cum eam, quam ipſe in Chriſtum profitebatur fidem paſſim omnibus prædicando ad Dei cultum infideles conuerteret, facto ab Alexandrino concurſu, atque impetu, comprehenſus crudeliſſime cæditur, deinde contexta ſpinis corona in caput adacta oculiſque grauiter contuſis ſcommatis per iocum, & contemptum irridetur: ad hæc vinctus in mare proijcitur, ſed inde incolumis euadens, iuſſu præfecti capite damnatus mortem occubuit, cuius ſacer, beatuſque ſpiritus cælos aſcendit. At preciosæ reliquiæ in eadem vrbe infinitos à fidelibus morbos depellentes quieſcunt.

Eodem die; Commemoratio Sancti ac illuſtris prophetæ Sophoniæ.

222 SOphonias Iudæus ex familia Symeonis Iacob Patriarchæ nati, fratriſq; illius Ioſeph, cuius ſingularis forma cũ ſingulari erat probitate coniuncta, omnia domini mandata digerendo, omniaque ad illius voluntatem referendo, prophetiæ munere ab eo ornatus eſt: Quare prædixit genti ſuæ euerſionem, ac ſolitudinem Hieruſalem, exterminatiq; Hebræis

braïs peculiarem Deo ex gentibus populum futurum, cum summo impiorum dedecore, & probro, summaque piorum gloria, & dignitate, Christumque Dominum omnis spiritus, regem, & iudicem pro cuiusque merito, præmia, aut pœnam repensurum esse. Perfunctus autem prophetiæ munere mortuus est, sepultusque domi suæ expectat tempus illud, quo à mortuis excitabitur: Ioanni Theologo effigie ac lineamentis corporis simillimus, nisi, quod his mentum paulo rotundius habebat.

Eodem die, Commemoratio S. Theoduli.

223 THeodulus Sanctus Cyprius indicto rebus huius mundi bello, Christumque complexus, ac Monachorum sectam institutumque persecutus tanto paupertatis humilitatisque studio tenebatur, vt non molli culcitra, & stragulo, sed duris exceptum saxis confectum multa inedia corpus quieti traderet. Quamobrem à Deo cum alia multa spiritualia dona accepit, tum illud potissimum, vt hominum omnium cogitationes, atque intimos animi recessus penitus introspiceret. Quare si quis ausus esset illi aliter atque sentiret, ac cogitaret proloqui, accusata eius impudentia, quidquid is animo concepisset exponebat, quin etiam simulata stultitia sua, cuique obiectans crimina ad bonam frugem reuocabat: qui cum vitæ instituto sanctisque præceptis salutem plurimis attulisset, in pace quieuit, sepultusque in Cypro morbo affectos curat.

Pridie Nonas Decemb. certamen Sanctæ Martyris Barbaræ. IV.

224 BArbara, Maximiano Imperatore impio, martyr, nata est patre gentili, qui veritus, ne filia ob eximiam formam raperetur, in altissima turri à se excitata Barbaram inclusit, adiunctis, quæ coleret, Idolis verum illa comminutis Deorum simulachris Christi amore incensa, illius vnius causa omnia cupiebat, illum adorabat: Vnde etiam cum balneum, ac fenestram in ea pater fabris faciendam locasset, ipsa post discessum patris, tres sibi monumentum Sanctæ Trinitatis, Patris, Filij, & Spiritus sancti aperiendas curauit: quod vbi resciuit pater præfecto torquendam tradidit: Barbara igitur indignis mulctata modis arrepta fugæ occasione in montem se se proripuit, quam pater ipse contento cursu persecutus obtruncauit. Neque id impune tulit; dum enim è monte descenderet, delapsa è cælo flamma conflagrauit.

Nonis Decemb. Commemoratio Sancti Patris nostri Sabæ. V.

225 SAba Sanctus Cappadox, Theodosio Iuniore Imperatore, Ioanne, & Sophia natus à prima ætate valedicens parentibus, & Monachus factus est. Neque eo contentus, magnorum certaminum maioriseque virtutis ad magnum Euthimium se contulit à quo in monasterium inferius ad Sanctum Theoctistum missus maximis certaminibus ad summam virtutem contendens egregiè Monachos omnes superauit, famaque ac nominis celebritate in Imperatorum Anastasij, & Iustiniani familiaritatem venit, vt eo arbitrio Hierosolymitani Patriarchæ in ea quam cum Imperatoribus habebant controuersia vsi, rem omnem transegerint. Qui cum multos docuisset, & multa extruxisset monasteria, multa etiam edidisset signa, præter cætera autem aquam è terra eduxisset, ad Dominum migrauit nonaginta quinque annos natus.

Octauo Idus Decemb. Commemoratio Sancti Patris nostri Nicolai Archiepiscopi Miræ Lyciæ. VI.

226 NIcolaus Miræ Lyciæ natus, Pontifex, Magnus, & Thaumaturgus, Constantino magno Imperatore, Monasticâ primum egit vitam toto animo in virtutem connixus: Deinde Episcopus factus, mille claruit signis: Tres homines falso delati ducebantur ad supplicium, accurrit Sanctus, gladioque iam ceruicibus imminente extorto è carnificis manibus, soluit innocentes. Totidem asij falso coniurationis in Constantinum nomine insimulati à Flauio prætore, damnatique capitis, sanctum inuocarunt, qui per quietem Constantino, & Prætori apparens, alteri, ne inferendis fallis criminibus delectaretur, alteri ne oblatis facilè crederet monitis, homines ab impendente morte liberauit. Tandem post innumera miracula in pace obdormiuit.

Septimo Idus Decemb. Commemoratio Sancti Patris nostri Ambrosij Episcopi Mediolanensis. VII.

227 AMbrosius admirabilis Patritius Romanus, Constantio, & Constante

stanæ Magni Constantini filijs Imperatoribus ob egregias animi dotes, imprimis autem virtutem, & iustitiam, Episcopus Mediolanensis declaratus est; vixitque ad Theodosij magni tempora. Erat Ambrosius animo cũ aperto, & simplici, tum etiam magno, atque excelso, præsertim cum zelo diuino moueretur: Quare Theodosium Magnum, quia eidem Thessalonicensis populi, qui in se delictũ commiserat, crudelius effecisset, ingressu tẽpli die Natalis Dominici prohibuit, adiecto elogio: Ecclesiam Dei non admittere homicidas, præsertim qui Christianorum cædem facerent: At Imperator admiratione simul, & honore prosecutus tantam viri sanctitatẽ, recessit: Ambrosium affirmans verum esse Antistitem: Sanctus vero cum multa alia commemoranda fecisset, obdormiuit in Domino.

Sexto Idus Decemb. certamen Sancti Martyris Athenodori.

VIII.

228 AThenodorus è Mesopotamia Syriæ Diocletiano Imperatore, Monachus, eximia in Deum pietate, delatus quod Christum haberet Deum, ad duas columnas alligatus candentibus aduritur facibus, dehinc ferreos candentesque globulos in illius humeros contorquent; Ad hæc, laminæ ænea instar anuæ affigunt; Præterea boue æneo subiecta flamma, includunt: Qui cum Angelico ministerio ab omnibus his supplicijs liberatus, omnes qui aderant, ad Christũ traduxisset, pronunciauit Præfectus, vt extremo afficeretur supplicio: Carnifex igitur districto gladio muniebat ceruicem, cum manus, quæ collũ petebat, repente ab humeris auulsa, reliquos omnes à cæde Sancti deterruit, qui tamen fato consumptus est.

Quinto Idus Decemb. Conceptio Sanctæ Annæ matris genitricis Dei.

IX.

229 DOminus, & Deus noster, cum animatum sibi templum, domumque sanctam præparare vellet, mittit Angelum suum ad Ioachim, & Annam iustos, qui se ex ea matrem sibi destinasse prænunciaret, vt infœcundæ & sterilis Annæ Conceptio Virginis fœcunditati fidem postea faceret. Concepit igitur Anna Mariam & peperit, non vt quidam dicunt, septimestrem, aut sine viri opera, sed Angelica quidem prædictione, exactis tamen nouem mensibus; atque adeo ex viri coniunctione: Solus enim Dominus noster, & Deus Iesus Christus sine vlla commixtione, ac semine, modo quodam illi soli noto, nobis autem ineffabili, & inexplicabili Virgine sancta natus est; cumque perfectus esset Deus, omnia sibi, quæ ad carnis œconomiam pertinent perfecte assumpsit prout humanam naturam ab initio condidit, atque effinxit.

Eodem die, commemoratio Sancti Patris nostri Ioannis Episcopi, qui postea in Monasterium Sancti Sabæ se se recepit.

230 IOannes Christi seruus Nicopoli Armeniæ natus, mortuis parentibus, Martiano Imperatore, erogatis in pauperes facultatibus suis, monasticam complexus est vitam, qui tantos in virtute progressus habuit, vt à Sebasta Archiepiscopo Coloniæ Episcopus crearus fuerit: Episcopatu vero, quem annos decem gesserat, renunciato, Hierosolymam profectus, in Monasterio Sancti Sabæ ad otium se se abdidit, eamque à Deo recte factis gratiam inijt, vt medio itineris labore defatigatus aliquando diuina arreptus virtute, ad suam cellulam, quæ millia passuũ quinque aberat, temporis momento deferretur. Infestam forte illius regionem excursionibus habebant Persæ, qui cum ad Monasterium Sancti peruenissent, excæcati repente fuere. Optauit etiam videre quo modo excederet de corpore anima; votique compos factus annos quinq; supra centum natus migrauit ad Dominum.

Eodem die: Commemorat. SS. Sosthenis, Apollo, Cephæ, Tychici, Epaphroditi, Cæsaris, & Onesiphori ex septuaginta Apostolorum numero.

231 SOsthenes Apostolus, cuius Sanctus Paulus mentionem facit, Episcopus Colophonis fuit: Apollo autem de quo idem Apostolus in priore ad Corinthios epistola meminit, Cæsarea, Episcopus. Porro Tychicus de quo idem Paulus scriptum reliquit, Sostheni in Episcopatu successit: Epaphroditus autem, & Cæsar quorum idem mentionem in suis epistolis iniecit Paulus. Hic quidem Cotonensis, ille vero Adriacensis Ecclesiæ Episcopi fuere: Qui omnes reipub. bene gesta pastorali que munere diligenter, atque accurate obito, in earum quæ sibi sorte obuenerant ecclesiarum, populique administratione, multisque ærumnis, ac tormentis perfuncti,

cti, animas suas Domino reddidere, pro quo etiam prompto animo mactati fuerant.

Eodem die, commemoratio Sancti Patris nostri Patapij.

232 PAtapius Bethis Ægypti natus, sāptis Monachorum institutis secessit in eremum, vbi aliquandiu otiosè egit. Postea relicta eremo Constantinopolim profectus, sexcētis claruit miraculis; Cæcis enim visum prece adhibita restituit; Intercutea aqua laborantes, oleo sancto curauit. Quendam cancro morbo, vt Medici dicunt immedicabili occupatum liberauit, Cacodæmonas non solū ab humanis corporibus, sed à multis etiam locis mortalibus infestis fugauit. Multisque alijs insignibus miraculis, commemorandisque factis atque in summo honore, ab Imperatoribus, & Patriarchis merito habitus, finem præsentis vitæ habuit; reddita Deo anima, corpore autem sepulturę Constantinopoli tradito.

Eodem die, Commemoratio Sancti Patris nostri Sophronij, Constantiæ Cypri Episcopi.

233 SOphronius in Sanctorum album relatus, Cypri parentibus Christianis, & pijs natus est, felicitate ingenij diurnaque & nocturna commentatione sacræ scripturæ scientiam est assecutus, eò autem virtutis, pietatisque processit, vt innumeris gratus à Deo dignatus, signisque ac prodigijs nobilitatus in defuncti Damiani Archiepiscopi sanctissimæ Cypri Ecclesiæ locum totius populi suffragijs subrogatus fuerit, susceptaque Ecclesiæ procuratione, pauperibus ducem, orphanis adiutorem, viduis præsidem, male affectis redemptorem, nudis indumentum, omnibus per omnem vitam inculpatum absolutumque pro humana virtute virum sese præstitit, atque summa senectute ad Dominum migrauit.

Quarto Idus Decemb. Certamen Sanctorum Martyrum, Menæ, Hermogenis, & Eugraphi.

234 MEnas Martyr Sanctus, cùm Alexandrinæ res quædam in disceptationem, quæstionemque vocarentur, missus eò à Maximiano Imperatore, qui de his ce rebus decideret, atque transigeret, cu-

A qui & sapientia, & eloquentia plurimū posset sublata sedataque omni controuersia Christianos promptiores, erectioresque reddidit, eosque, qui morbo aliquo conflictarentur curauit. Quod vbi cognouit Imperator, mādauit Hermogeni, vt omni tormentorum acerbitate studeret Menam à Christiana fide ad gentilium sacra traducere. Persequitur ille diligenter mandata. Menæque & oculos effodit, & linguam præcidit, sed restitutis Dei beneficio, oculis, & lingua Martyri, credidit & ipse Hermogenes, baptizatusque à Mena Episcopus creatur ab iis, qui conuenerant Episcopis: id autem cum Imperatori renunciatum esset, venit ipse, eosque vna cum suo Notario fidem amplexo, morte mulctauit.

B

Eodem die, certamen sancti & bellicosi Gemelli Paphlagonis.

235 GEmellus Paphlagon cùm audisset Julianum apostatam esse Ancyræ Galatiæ, adijt hominē coram, exprobrauitq; quod prævaricator, & desertor esset, Christique inimicus. Quamobrem Julianus Gemellum ferrea, & candente zona constrictū, multoq; ob eā causam perfusū sanguine secū Edessam duxit, vbi perforatis illius humeris subulis candentibus, tam clauis in caput defixis extentum humi sanctum quaternis confixit; detractaque per hunc modum à calce ad caput pelle, in crucem demum rapuit, manibus, pedibusque suffixum. Sanctus vero semper Deo ad extremum spiritum gratias agens è corpore excessit.

C

Tertio Idus Decemb. Certamen Sanctorum Martyrum Aithalæ, & Apsei.

VI.

236 AIthalas Persa, Idolorum Sacerdos hoc modo Christi fidem cognouit; cùm enim morbo laboraret, venisseque in eam spem, vt si Episcopum Christianorum adhiberet, statim curaretur, idque illi ex animi sententia cessisset, factus est Christianus, reuersusque in patriam dabat operam vt propinquos in partes Christi traheret: Comprehensus igitur à Præfecto abscissis manibus in vincula conijcitur; deinde cum Apseo Diacono verberibus affecto mittitur ad Magorū principem, qui introducti ad Regem, eum à sancto proposito demoueri non possent, morte mulctati occubuere.

D

Eo-

Eodem die, commemoratio S. Patris nostri Danielis Stylitæ in Anaplo.

237 DAniel è Mesopotamia Syriæ, Leone Magno Imperatore, annos quinque natus Monachorum institutum cepit: Postea perrexit ad Symeonem Magnum Stylitem, qui, & Danieli benedixit: Tum cælestis mentis instinctu in Anaplum profectus se Idolorum templo inclusit, multis à dæmonibus affectus supplicijs, ac molestijs. Postremo conscendens columnam factus est Styliges, cuius constantiam, atque animi firmitatem, nulla frigoris, nulla æstus, nulla ventorum vis frangere vnquam potuit, qui vrbis incendia, rerumque conuersiones prædicendo admirabilis adeo extitit, vt Leo Imperator præsens se illius precibus commendaret, multaque alia animæ vtilia perdisceret; tum illud in primis, ne durioremse, sed misericordem, & facilem delinquẽtibus præberet, exacta autem in his studijs vita mortuus est.

Pridie Idus Decemb. commemoratio Sancti Patris nostri Spiridonis Episcopi Trimisontis Cypri.

XII.

238 SPiridon, Constantio Imperatore, simplicis, atque demissi animi pastor, defuncta vxore, ex qua filiam susceperat, declaratus Episcopus, Theumaturgi cognomen ex eo tulit, quod precibus suis in maxima siccitate aquæ lucium fecerit; in summa rei frumentariæ caritate annonæ vilitatem intulerit, serpentem in aurum conuertente rursusque aurum postquam pauper fame enectus eo oppignorato mutuam in sumptus pecuniam sumpsisset, ad pristinam reuocarit naturam, atque dimiserit, flumenque rapidissimum ad eius imperium statim constiterit. Interfuit Spiridon Nicæno Concilio: & hæreticos egregiè redarguit: Mulier quædam apud sancti viri filiam nescio, quid deposuerat, eaque extincta, cum quæreretur depositum, scisitatus est vir Dei ex mortua, quæ statim depositum indicauit; infinitisque alijs clarus prodigijs vitæ finem impleuit.

Eodem die, certamen Sancti Martyris Syneti.

239 SYnetus Martyr Romæ natus ab ineunte ætate Episcopo Romano à parentibus traditus, sacras didicit litteras: Lector igitur Romanæ Ecclesiæ declaratus, excellenter se tradendis Christianæ pietatis, veræque fidei præceptis gessit, cum magna gentilium Deorum contumelia, & contemptu, magnaq; eorum, qui huiusce modi colerent, irrisione, ac subsannatione. Quare delatus ad Aurelianum, correptusq; cum nulla tormentorum acerbitate, quibus variè fuerat affectus à vera certaque de Christo sententia deterreri posset, capite mutilatus vitam pro Christo reddidit.

Idibus Decemb. certamen Sanctorum Martyrum Eustratij, Auxentij, Eugenij, Mardarij, & Orestis.

XIII.

240 QVo tempore Maximianus, & Diocletianus immanem illam rabiem, & furorem per omne supplicionum genus in Christianum nomen effudere, Eustratius à Lysia duce indignis laceratus modis, affixisque illius pedibus ferreis clauis cogebatur ambulare, cum interim semper cæderetur. Auxentius autem post multam verberum sectionem obtruncatur, cuius caput cũ nunquam appareret, paulo post super arbore, coruice garritu indicium faciente, inuentum est: Mardarius etiam nullis non tentatus supplicijs, vtà Christo desciscret, cum illud tantum repeteret, Christianus sum; perforatis talis, sublimibusque pedibus, ac membris posterioribus igne consumptus vitæ finem imposuit. Porrò Eugenius, lingua, & manibus mutilatus post crura scipionibus confracta extremum effudit spiritum: At Orestes detecto crucis, quã occultam gestabat, amuleto, retẽtus, super crate ferrea sternitur subiectaque flamma expirauit: sed Eustratius primus omnium petitus mille supplicijs tandem in caminum demissus extinctus est.

Eodem die, certamen Sanctæ Luciæ Virginis.

242 LVcia Syracusis Siciliæ nata matrem sanguinis profluuio laborantem Catanum ad Sanctã Agatham duxit, quæ curatã prædixit, filiæ, fore vt pro Christo martyrium subi-

subiret: illæ reuersæ domũ opes omnes pauperibus distribuere. Quare, qui imporenti animo ardebat Luciæ amore, eamque vel per vim sibi iungere vxorem decreuerat, vbi puellam virginitatis perpetuæ studiosissimam expugnare non potuit, rem ad prætorem detulit; qui cum a Christi cultu virginem dimouere frustra tentasset, iussit ad lustra rapi, sed illæsa intactaque diuino præsidio conseruata in accensam pyram iniecta, atque etiam inde liberata capite damnata mortem oppetijt.

Decimo nono Cal. Ianuarij certamen Sanctorum Martyrum Thyrsi, & Leucij.

XIV.

242 CVm, Decio Imperatore, Bricius præfectus commota in Christianos persecutione tantas in dies fidelium cædes faceret, vt instar aquæ sanguis profunderetur, indignè id ferens Leucius magnæ erga Deum pietatis Christianus, adijt Præfectum; Et quãdo, inquiens, canis inexplebilis modum aliquem, & finem sanguinis eorum fundendi facies, qui adduci non possunt, vt lapides, & ligna animæ sensusque prorsus expertia adorent? Exarduit Præfectus raptumque sublime, & deorum obtrectari iussit: Thyrsus verò obuiam factus eidem Præfecto exprobrauit, quod multo mortalium sanguine exhausto, nondum tamen animum explesset furor. Quare, & huic vincto, oculis prius eruulis, cruribusque contusis, expediebatur deinde serra, quæ medium secaret, cum animam Deo reddidit.

Eodem die, certamen Sanctorum Martyrum Philemonis, Apollonij, & Sociorum.

243 TRiginta Sancti Ægypti Thebis nati, Diocletiano Imperatore, custodiæ traditi fuere, ex quorum numero Apollonius Clericus, data Philemoni custodi pecunia, persuasit, vt sumptis suis vestibus iret, & pro se sacra Dijs faceret; sed Philemon dũ immolat, mutata repente sententia Christum confessus est. Præses huius rei ignarus iubet introduci Philemonem, qui neruorum, vocumque cantu (erat enim citharoedus) delinitos Christianorum animos ad Idolorum cultum conuerteret: Agnitus ergo Philemon, tortusq; cum alijs, Præsidem ipsum cum tota domo in partes Christianas duxit. Diocletianus verò Præsidem atque Arianum quendam opulentum hominem, totumq; illum Christianorum cœtum tormentis prius excruciatos; deinde culeis indutos in alto demersit.

Inuentio reliquiarum Ariani, &c.

244 CVm varia suppliciorum genera torquendis fidelibus adhibuisset Diocletianus, demisit etiam Arrianum catenis constrictum in altissimam foueam, multoque aggere, & lapidum congerie obstruxit, sedensq; pro tribunali cœpit per iocum milites compellere, & dicere. Videamus num Christus Arriani eximat hac voragine illũ educat. Vix autem se se in regiam receperat, & accubuerat, cum catenas, & lapidem, quæ gestabat Arrianus, Arrianumque ipsum ad lectum afferri vidit: Quare perterritus Imperator, & eum, & milites suos qui in Christũ crediderant in mare proiecit, quorum reliquias quinque intutas saccis Delphines in humeros sublatas in Alexandriæ litus deportarunt, quæ ab Arrianis seruis agnitæ, amploque funere elatæ Alexandriæ repositæ fuere.

Decimo octauo Cal. Ianuarij, certamen Sancti Sacromartyris Eleutherij.

XV.

245 ELeutherius Sacromartyr Romæ natus, orbatusque patre à pueritia, Christi fide imbuitur à matre, quam illa ab Apostolo Paulo didicerat: Christianorumq; literis ab Aniceto Episcopo institutus: deinde Clericatu, Diaconatu Presbyteratuque perfunctus Illyrici Episcopus declaratur, qui Adriano Imperatore correptus, & grauissimè tortus in ardentem furnum Præfecti iussu detruditur, sed egressus incolumis, Præfectum traxit ad fidem, qui etiam ipse illæsus vltro citroque commeans multos alios ad Christum traduxit: Quare cum omnibus fidelibus capite damnatus, occubuit Eleutherio à carnificibus ipse confesso.

Decimo septimo Cal. Ianuarij. certamen Sancti Martyris Marini.

XVI.

246 MArinus, Macrino Imperatore illustri loco natus, & postea Senator, detentus integra iam ætate Christianæ pietatis causa, raptusque in eculeum gladijs lacerator, igne peruritur, sarragine torretur, inseruenti lebete elixatur, ad bestias, emissis in eum leonibus, & vrsis, damnatur: nulloque ab his omnibus diuino numine accepto incõmodo, in Idolorum templum compellitur,

vt

vt Dijs sacrificeet. Hic sanctus obiecta Imperatori spe sacrificãdi, eoq; lætitia elato: factoque totius populi in templũ concursu, orauit: deiectaque orando simulachra contriuit: Qua iniuria exagitatus Imperator pronunciauit vt capite plecteretur, qui dato fortiter capite animam Deo reddidit.

Eodem die, commemoratio Sancti Prophetæ Aggæi.

247 AGgæus, Leuitica tribu, Babylone in captiuitate natus, Deo potestatem eam Persis in Iudæos ob multa eorum scelera permittẽte, à prima ætate Hierusalem venit, prophetauitque cum Zacharia annos sex & triginta Incarnationem Iesu Christi futuram quadringentesimo nonagesimo post anno. Verum Aggæus apertissimè prænunciauit Iudæos reduces Templum reædificaturos, viditque ipse iacta iam Templi fundamenta: mortuusq; est, & sacerdotali pompa, iustis magnificentissimè factis, cum & ipse sacerdotali esset genere oriundus, sacerdotũ sepulchro conditus est. Erat Aggæus canitie venerabilis, mento tereti, formosus, moribus autem omnibus amabilis.

Eodem die, commemoratio Beatæ Theophanes vxoris Leonis clarissimi Imperatoris nostri.

248 THeophane beata Constantinopolitanæ vrbis & alumna, & Imperatrix, quippe quæ Constantini illustris viri, ac cum tribus Imperatoribus propinquitate cõiuncti filia erat; matrem habuit Annam, quæ Annam illam Samuelis matrem vt sterilitate prius, ita etiam fœcunditate prolis expressit nobis ac reddidit: Hæc enim assiduis à Regina sancta, atque ea quæ à nobis qui infimum hunc globum incolimus in honore habetur Dei Genitrice precibus prolem contendens, concepit & peperit Theophanem Sanctam, ingenuèque educatam liberalibus instituit disciplinis: Eam postea Basilius magni nominis, & gloriæ Imperator dignam iudicauit, quam Leoni filio summa prudentia Imperatori in matrimonio collocaret: Neque eam tamen diademate coronatam, atque in altissimo dignitatis gradu collocatã puduit pauperum curam, ac cogitationem suscipere, imo pro sua consuetudine, & morum benignitate eos est perfecuta: quibus studijs tandem cæleste regnum adepta est.

Eodem mense, die Dominico, cum forte obuenit commemoratio Sanctorum Patrum Abraham, Isaac, & Iacob.

249 ETsi de Sanctis Patribus Abraham, Isaac, & Iacob, accuratè Moyses in Geneseos libro scripsit, nos tamen etiam paucis, quæ ex eodem hausimus libro dicemus. Abraham Chaldæus patre Idololatra natus Astronomiæ peritissimus, cùm cognouisset nullam in simulachris esse diuinitatem, eaque ideirco igni consumpsisset, audiuit à Deo vero, Egredere Abraham de terra tua, & de cognitione tua, & de domo patris tui, & veni in terram quam monstrauero tibi: Qui statim omnibus valere iussis, assumptaq; vxore Sara, & Loth fratris filio, secutus est Deum, videns eũ, quo poterat modo, ac digerens omnia illius mandata, à quo explorandæ pietatis causa Isaac filium, quem admodũ grandis natu genuerat immolare iussus: iam cultrum iugulo admouerat, cum supernè admonitus est, vt cæde abstineret: Isaac autem genuit Iacob, de quibus mentionem facimus Pridie natalis Christi, qui ex eis secundum carnem natus est.

Decimosexto Cal. Ianuarij, certamen Sanctorum puerorum Ananiæ, Azariæ, & Misael.

XVII.

250 ANanias, Azarias, & Misael Hierosolymitani Ezechia Rege nati, qui ausus est dicere Deo, se custodisse quæ placita erant in conspectu eius, cuique cùm in Bethlehem in morbum incidisset, pœnitẽti Deus vitam in annos quindecim prorogauit, expugnatis à Nabuchodonosor Assyriorum rege Hierosolymis, abducti sunt Babylonem captiui, vbi ob virtutẽ facti sunt principes regionis illius, sed postea recusantes statuam ex auro à Rege positam adorare, demissique eam ob causam in fornacem, & Angelico præsidio liberati, effecere, vt Rex pueros complexus Deum cæli confiteretur, sed postea à successore pietatis causa capitis damnati sunt, cumque cæderentur, alter alterius, Ananiæque Daniel caput excipientes ex hominum vita migrarunt.

Eodem die, certamen Sancti Danielis Prophetæ.

251 DAniel Sanctus eandem cum tribus pueris captiuitatis fortunam pas-

sus, Babylone nonaginta annos prophetauit. Christique natiuitatem præcessit annis quadringentis sexaginta, vir summa omnium rerum abstinentia, nihilque nisi legumina in cibum admittens. Cum sibi à Deo amorem conciliauit, vt per Angelum occulta edoctus mysteria, somnia Regi interpretaretur, deque singularum gentium regnis, Medorum, Assyriorum, Persarum, Macedonum, Romanorum, eorumque omnium excidio pronunciauit, excepto Romanorum, Christianorumq; imperio, quod quidem Christo Imperatore, futurum esset perpetuum. Demissus autem in Leonum foueam, miraculoque seruatus, habitus est à Balthasare rege filij loco: sed postea ab Astrico rege cum tribus pueris capite damnatus occubuit.

Eodem die, certamen Sancti Bacchi Iunioris.

B

254 BAcchus Palæstinus imperantibus Irene, & Constantino, parentibus Christianis natus est, sed pater Christianus primo, Christianisque ortus maioribus: fidei postea desertor factus ad Saracenorum sacra transiuit, & filijs septem adulterina fide imbutis mortuus est: Gelasius uero filiorum vnus post patris obitum in Monasterium Sãcti Sabæ, quod erat Hierosolymis Monachus factus, nominatusque Bacchus, sancte vixit. Sed veritus Monasterij præfectus, Saracenorum sæuitiam, si Bacchum Saracenorum baptisma suscepisse rescisserent, hominem dimisit, qui domum reuersus, quinque fratres baptismo insigniuit. Verum qui vnus reliquus erat ad Amirathum detulit Bacchum, cui Amirathus caput à cernicibus abscindi imperauit.

Decimoquinto Cal. Ianuarij commemoratio Sancti Patris nostri, Pontificis, & Flori.

XVIII.

C

253 FLorus patre sibi cognomine Flori, atque Euphemia natus occidit in Iustini Iunioris, Tiberij, & Mauritij Imperatorum tempora, liberalibusq; institutus artibus, Christianaque disciplina, Imperatoribus operam à manu dedit, à quibus in patritiorum ordinem cooptatus, vxore ducta, filios procreauit: quibus omnibus peste consumptis, mœstus, ac sordidatus se se in agrum suũ, qui est in Anaplo, recepit: deinde ob vitæ sanctitatem creatus Episcopus Amisi, cum creditum sibi gregem pascendo, veramque atque orthodoxam fidem docendo, perfecisset, vt quæcunque Deum velle sciret, ea diligenter persequeretur, obdormiuit in pace miraculorum celebritate, quæ ad illius sepulchrum, in hanc vsque diem eduntur, admirabilia.

D

Decimoquarto Cal. Ianuarij certamen Sanctorum Promi, Arei, & Eliæ.

XIX.

254 PRomus, Areus, & Elias, genere Ægyptij, ioffituto Christiani, diuino accensi zelo, eos qui in custodijs erant, adeuntes, in Christi partibus confirmatos ad subeundum fortiter martyrium accendebãt, suppeditantes interim, quæ ad eiusdem vitam necessaria essent: Profecti verò in Cilliciam aliquando Ascalone à porta custodibus barbaro hominum genere, atque agresti comprehenduntur vt exploratores, & proditores; & ad Parmilianum perducti, Christianos se esse professi sunt: Quare flagris omnes prius concisi: Areus quidem igni consumptus, Promus verò at Elias capite mutilati sunt.

Eodem die, certamen Sancti Martyris Timothei Diaconi.

255 TImotheus Sacromartyr in Mauritania natus, atque ab eiusdem gentis Episcopo lectus Diaconus, cum Christi fidem cælorumque regnum palàm prædicaret, conuersosque sacra baptismatis aqua lustraret, vanitatemque gentilium probè redarguere, corripitur à præfecto, & carcere, fame, & sitj mulctatus, cum ijs sententia pia permaneret, impuraque Dæmonum sacrificia execraretur in succensum rogum coniectus animam Deo reddidit: reliquiæ autem à fidelibus sepultæ sunt in gloriam Christi Dei nostri.

Eodem die, certamen Sancti Martyris Polyeucti Cæsariensis.

256 POlyeuctus Martyr Cæsariensis fidei causa quam vulgo disseminando gentilium complures ad pietatem conuertebat, publicæ custodiæ traditur à Cæsareæ Præfecto quoad vacuus à publicis negotijs, & liber, missus, qui suo sancto sisteret tribunali, adortusque varijs artibus hominem, cum nulla ratione expugnare posset, ad vim conuersus, vngulis ferreis totum excarnificat, tum dentibus contusis in pyram conijcit, latum, atque exultantem, vbi extremum Deo spiritum reddidit.

Decimo

Decimotertio Cal. Ianuarij, certamen Sancti Sacromartyris Ignatij, Patriarchæ Antiochiæ Magnæ.

XX.

257 TRaianus Imperator suscepta in Parthos expeditione cum Antiochiæ Magnæ diuersaretur, cognouit multos ab Ignatio fieri Christianos: cum ergo vnum tradidit decuriæ militum, quæ Romam ad bestias damnandum veheret, à quibus in itinere pessimè acceptus: Romamque ad Senatum perductus lacerandus, de Imperatoris mandato bestijs obijcitur: Id autem mortis genus optarat maximè Sanctus, vt quasi frumentum dentibus bestiarum molitus, panis Deo mundus coqueretur. Fuit Ignatius Sanctorum Apostolorum successor, & S. Ioannis Theologi discipulus.

Eodem die, certamen Sanctorum Martyrum Eugenij, & Macarij.

258 EVgenius, & Macarius Iulianum Apostatam conuenientes; Cur, inquiunt, impijs, & prævaricator, Deique veri desertor factus, ad impuros Dæmones te adiunxisti? quibus verbis ille ira incensus sanctos in foueam serpentibus, & multis ferarũ speciebus plenam detrusit, sed miraculo seruati à Iuliano in Andedonem Mauritaniæ vrbem vincti relegantur, vbi miraculorum magnitudine, & numero, interemptisque omnibus oratione, quotquot loca illa incolebant, draconibus, & noxijs bestijs, complures ad Christi fidẽ traduxere, & quietam tranquillãq; vitam degentes, in pace quieuerunt, confessionis Christi corona decorati.

Eodem die, certamen Sancti Martyris Bonifacij.

259 BOnifacius Diocletiano Imperatore, seruus mulieris Aglaidis ni æ Arcacij Consulis Romani, etsi heræ stupri consuetudine conciliatus, ac sæpe violentus esset, animo tamen ipse, & hera in pauperes, præcipuè autem martyres erant propensissimo: Dixit itaq; aliquando hera Bonifacio, vt si ita videretur, iret in Asiam, indeq; martyrũ reliquias deportaret, quas apud se domi ad animæ salutem veneraretur; Cui ille per ludum, Ibo, inquit, & meas ipsius referam reliquias: arrisit hera, & cùm clarum inclamasset, abire iussit. Ille igitur, cum duodecim seruis, multoque auro in Ciliciam profectus, vbi torquebantur sancti, vltro se Præfecto sistens professus est se esse Christianum, cui acerbissimè torto iussit præfectus caput amputari, cuius reliquias domum à seruis relatas hera honorificè sepeliuit.

Duodecimo Cal. Ianuarij, certamen Sanctæ Martyris Iulianæ.

XXI.

260 IVliana Martyr, Maximiano Imperatore, Nicomediæ locupletibus nata parentibus, desponsa fuit Eleusio viro patritio; adornabat igitur sponsus nuptias, cũ Iuliana negauit se velle, nisi vrbis præfecturam ad piscaretur, quam cùm ille assecutus esset, illa, Nisi, inquit, Christianus, fiat, me nequaquam ducet vxorem. Quamobrem pater mœstus cœpit sollicitare filiam, vt à Christo desciscaret, & nuberet, quam in fide permanentem tradidit sponso, & Præfecto, vt ex legibus quæstioni adhiberetur. Præfectus igitur totum Virginis sublime pendentis per capillos corpus depectit, cutem capiti detrahit, in ignem conijcit, demum cum multis alijs eius causa Christianis obtruncat.

Eodem die, certamen Sancti Martyris Themistoclis.

261 THemistocles Lyciũs, Decio Imperatore pascebat in eò monte oues, vbi latebat, persecutionis vitandæ causa, cumque milites missi à regionis Præfecto ad cõprehendendum Dioscoridem venissent in ea loca, scisciterenturque à Themistocle Dioscoridis latebram, ille seipsum pro sancto, quem indicare noluit constringendum tradidit, confessus se Christianum esse. Adductus ad Præfectum supinus humi sternitur, & tandiu cæditur, dum dirupto ventre diffluerent intestina: deinde in eculeum actus, & postea depositus, & per defossos in terra murices raptatus, atque interim fustibus contusus expirauit.

Eodem die, commemoratio Sancti Patris nostri Philogonij ex Oratore Episcopi.

262 PHilogonius ab infantia pietatis cultor, viridi deinde ætate, ducta vxore filium procreauit, factusque patronus, si qua causa superiorem oppressum iudicio laborãtemque vidisset, suscepta ipse causa iniuriam propulsabat. Mortua verò vxore, ex Oratore totius populi suffragijs ab Episcopo Episcopus lectus, virtutum omnium, rectèque factorum-

rum splendore lumen solis superauit. Omnium enim artium bene viuendi disciplinam non minus vita quam litteris profecutus inolescẽtem morum intemperiem cessante nuper persecutione coercuit: exeuntesque ac emanantes hæreses diuino adiutus numine, compressit, Angelorumque vitam imitatus in pace quieuit.

Vndecimo Cal. Ianuarij, Certamen Sanctæ Martyris Anastasiæ & sociorum.

XXII.

263 ANastasia Martyr, Diocletiano Imperatore, Romæ nobilibus, & diuitibus orta parentibus, atque à matre in Christi fide, à Chrysogono verò Christianorũ doctore litteris instituta, Publio viro suo, quia gentilis erat, nullam sui corporis potestatem faciebat benigna, & liberalis in pauperes, & in eos qui Christianæ pietatis causa erant in vinculis. Quamobrem in carcerem à viro suo traditur, sed mortuo eo, dimissa, omnibus facultatibus pauperibus distributis, sedulam sanctis operam dabat, martyrio consumptos sepeliebat, alios ad perferendum martyrium impellebat, quare à multis diuerso tempore præfectis affecta tormentis, deinde in mare, postea in ignem demissa, sed semper miraculo seruata, tandem capite damnata cum ijs, quæ secum erant mulieribus mortem oppetijt.

Eodem die, commemoratio Sancti Sacromartyris Capitonis, Chersonensis Episcopi.

264 CApito, Theodosio Magno Imperatore, in Atherij locum Chersonæ Episcopus declaratur, vt primum rempub. attigit, consilium cepit destruendi templum, in quo Idolum Parthenium nomine colebatur, excitandique in eius area alterius S. Petri Apostoli nomine: Iamque fornaces ad præparandam materiam accenderat, cùm Gentiles, & Iudæi furore correpti post magnam contentionem hanc viro Dei conditionem tulere, vt si ipse fornacem ingressus nulla afficeretur iniuria, omnes nõ solum fidem Christi susciperent, sed filios etiam suos in caminũ deijcerent. Accepit ille conditionem, egressusque incolumis omnes ad Christum conuertit: hoc atque alijs clarus miraculis migrauit in cælum.

Eodem die, certamen Sancti Martyris Chrysogoni.

265 CHrysogonus Romanus Diocletiano Imperatore Martyr, magnus Dei cultor, & amator, qui Sanctam Anastasiam, & fidem, & litteras docuit, commota persecutione, custodiæ traditur: à quo per literas Anastasia petijt, vt precibus à Deo cõtenderet, vt, si vir suus futurus esset aliquãdo Christianus, viueret, sin minus moreretur, ne tantas opes Idololatræ consumerent, sed in Sanctorum pauperumque sumptus expenderentur: factaque voti compos, & sui iuris, omnibus facultatibus in pauperes erogatis, sumptoque pauperis cultu cœpit carceres adeundo sanctis seruire: Quo tempore Diocletianus ex vrbe Nicæna litteras Romam dedit, vt extremũ de omnibus Christianis supplicium sumeretur, Chrysogonus verò ad se vinctus Nicæam deportaretur; adductumq; obtruncauit.

Eodem die, certamen Sanctarum mulierum Irenes, Agapes, & Chioniæ.

266 CHrysogonus abscisso pro Christi nomine capite martyrio defunctus per quietem apparuit Zoilo cuidam seruo Dei, prænunciauitque illi fore, vt Irene, Agape, & Chionia sorores, quæ idem cum eo stagnum accolerent, citra diem nonum simul cũ Anastasio in nobile martyrium concenderent: quæ cùm audisset Sancta Anastasia, Chrysogonum secuta, conuenit sorores illas, eisque seruiebat. Diocletianus ergo comprehensas tradidit regionis Præfecto, vt torqueret. Rursusque Præfectus alter nomine Sisinnius excruciatas Agapen, & Chroniam igni consumpsit. Irenem autem gladio confecit.

Eodem die, commemoratio Sanctæ Martyris Theodotæ, filiorumque eius,

267 THeodota in Bithynia nata, celebri Anastasiæ fama commota pro magno habuit negocio eam conuenire, atque apud eam diutius vna cum filijs commorari. Cuius coniugium cùm peteret Leucadius Præfectus, rogauit illa, vt paulisper commoraretur, futura mox in illius potestate, quo temporis interuallo erogatis in pauperes opibus suis: dabat operam sanctis: Diocletianus verò quoniam carceres, & ergastula Christianorum numerum capere non poterant; edixit passim, vt genus vniuersum nocte vna,

alij

alij aqua, alij igni, alij ferro deterentur. Quāobrem Leucadius tradidit Theodotam cum filijs Nicetio Bithyniæ Præfecto, qui alterius filiorum vehementi obiurgatione commotus matrem cum filijs in pyram proiecit.

Decimo Cal. Ianuarij, certamen Sanctorum decem Martyrum In Creta.

XXIII.

268 THeodulus, Saturninus, Euporus, Gelasius, Eunicianus, Gortynę Metropoli Cretæ, Zoticus verò, Gnosi, Leonides Pontius Epimisi; Agathopus, Panormi, Basilides Cydoniæ, Euaristus Heracliæ nati, Decio Imperatore, delati sunt ab insulanis ad Præfectum quod Christiani essent: quibus ille imperauit, vt nisi Idolorum altaribus immolarent, varijs eos, vt cuique collibuisset supplicijs afficerent. Arreptos ergo illi sanctos circumducunt, illudunt, verberant, lapidant, per stercora raptant, demum Præfecti iussu obtruncant.

Nono Cal. Ianuarij, certamen Sancti Martyris Eugeniæ, & sociarum.

XXIV.

269 EVgenia, Commodo Imperatore, Martyr, Romæ Philippo vobis Præfecto nata, atque Alexandriæ, quò pater à Commodo Præfectus missus, totam secum familiam abduxerat; litteras gentilium, & Christianorum apprimè edocta, dum libros sacros diligenter euolueret, incidit in Diui Pauli epistolas, quarum lectione conuersa ad Christum, spreta præsentis vitæ gloria, & splendore, sumptoque virili cultu in Monasterio suscepit Baptismum; cum se Eunuchũ assimulasset. Postea autem quam esset agnita, Philippum patrem, matremque ac propinquos ad fidem traduxit: Paulo post patre creato Episcopo cæteri omnes martyrio coronati sunt.

Octauo Cal. Ianuarij, commemoratio Immaculatæ Natiuitatis Domini nostri Iesu Christi.

XXV.

270 DEus benignissimus misertus humani generis, quod graui dæmonis tyrannide premebatur, misit Gabrielem Angelum: qui hæc Mariæ diceret: *Aue gratia plena Dominus tecum*; statimque purissimo eius vtero conceptus est Dominus noster, & Deus, exactisque à conceptione nouem mensibus, edictum est à Cæsare Augusto, vt quidquid gentium Romano pareret imperio, cēseretur. Habebatur autem in Iudæa à Cyrino census: profectus ergo est etiam cum Maria custos illius Ioseph Bethleem, vt in sua censeretur tribu, ibique instante partus tempore, cum nullus illi ob affluentem vndique multitudinem esset in diuersorio locus, angustam subijt speculum, atque inoffenso vtero peperit Dominum nostrum Iesum Christum, quem rerum vniuersitatis conditorem fasciis inuolutum, in irrationabilium præsepio collocauit, vt nostra nos irrationabilitate liberaret.

Eodem die, Magorum adoratio.

271 FVit olim vates Persa Barlaam nomine, cuius præter multas alias prædicationes, illa imprimis extitit insignis, *Orietur stella ex Iacob, & conteret filios Moab.* Quæ Prophetia à Persarum deinceps, vatibus & Magis per manus iure quodam hæreditario posteris tradita, obuenit demum tribus illis Magis, simul, & Persarum regibus, qui visa, quam tam multis seculis obseruarãt stella, animaduerterunt eam, vt periti Astronomi, diuersum à reliquis stellis tenere cursum, quippe quæ non ab ortu in occasum, sed ad meridiem tenderet, atque intelligunt cæleste illud sydus magni alicuius regis ortum portendere. Quare secuti stellam ducem, inuenere Christum Dominum, & procidentes attulere ei munera, aurum, thus, & myrrham, monitique ab Angelo per quietem, alia, quam venerant, via, rediere.

Eodem die, Commemoratio Ioseph Sponsi, custodisque Virginis, oraculo ab Angelo admoniti.

272 HErodes Iudæorum Rex, cum didicisset ex Magis natum esse Regem, qui Orbem vniuersum, in ditionem, ac potestatem suam esset redacturus, atque adhibitis scribis cognouisset ex sacræ Scripturę carmine recitato, in Bethlem Iudæ nasciturum, appellatis Magis; *Ite*, inquit, *& diligenter interrogate de puero, & cum inueneritis renunciate mihi, vt & ego veniens adorem eum*, cùm tamen longè aliter sentiens infantem ad cædem quæreret: Nam missis postea militibus pueros omnes Bethlehemiticos, qui à biennio nati fuerant (tantum enim temporis à Christi natiuitate intercesserat) trucidari

cidari imperauit: sed Ioseph supernè monitus abijt in Ægyptum cum puero, & matre eius.

Septimo Cal. Ianuarij, commemoratio fugæ Dei Genitricis in Aegyptum. XXVI.

273 DVabus de causis Dei Genitrix in Ægyptum fugere, cùm infante, & Ioseph iubetur, cum, vt impleretur quod dictum est à Propheta: *Ex Aegypto vocaui filium meum*, tum vero etiam vt impiam quorundam hæreticorum opinionem redargueret, affirmantium phantasticè natum esse Christum: Nam si ab infantia occisus esset, nullus certe saluti nostræ relictus fuisset locus: sin neque gladio, neque alio supplicij genere extingui potuisset, vt administrationem, dispensationemque obiret, multi existimassent phantasticè natum, neque reuera carnem assumpsisse humanam, quando nulla etiam adducti causa, ausi tamen sunt infelices hæretici dicere eum non hominis naturam, sed imaginem induisse. Quibus de causis fugam arripuit in Ægyptum, atque etiam, vt corruentibus Ægyptiorũ Idolis, declararet se cùm cruci fuisset affixus, atque à mortuis resurrexisset, salutem vniuerso orbi allaturum.

Sexto Cal. Ianuarij, certamen Sancti & clarissimi Protomartyris, & Archidiaconi Stephani. XXVII.

274 STephanus Protomartyr, SS. Apostolorum discipulus, post Domini nostri Iesu Christi ascensionem lectus fuit cũ alijs sex Diaconis, qui fidelibus mensas apponerent. Qui cum esset plenus gratia, & spiritu faciebat signa, & prodigia magna in populo: dum fidẽ Christi studiosè doceret, & prædicaret: cũq; cũ Libertinis, & Cyrenensibus in certamen veniisset, ac superior allatis librorum testimonijs discessisset, illi quidem in furorem acti, cœpere dentes sancto contũdere, lapidationem facere: ipse vero flexis genibus orare; *Domine*, inquiens, *ne statuas illis hoc peccatum*, quæ cùm diceret, vidit Cælos apertos, [& Iesum stantem à dextris virtutis Dei, & se compellantem, atque ita consumptus est.

Quinto Cal. Ianuarij, certamen Sancti Patris nostri Theodori, Graptæ, id est graphijs perfossi.

275 THeodorus Syrus frater Theophanis canonum scriptoris, Monachus primum in Sancti Sabæ Monasterio optimis, se artibus exoluit. Deinde Constantinopolim profectus Theophilo Iconomacho Imperatore, cum sanctarum imaginum honorem, cultumque constantius coleretur, acubus perfossus, atramentoque non secus ac fugitiuus seruus per ignominiam notatus, in exilium ejicitur. Qua in sententia, & ipse ad extremum perseuerans, & cæteros recte de sanctis colendisque imaginibus sentientes, confirmans ex mortali vita migrauit.

Eodem die, commemoratio Sancti Patris nostri Theodori Archiepiscopi Constantinopolitani.

276 THeodorus Constantinopolitanus natus, & altus, creatus primo Cathedralis Ecclesiæ Presbyter, & Cimiliarcha, & armarij custos, ita se in Imperatorũ, Patriarchæ, Senatus, totiusque concilij benevolentiam insinuauit, ingenij sui dexteritate, & acumine, lenitate, benignitate, commiseratione, denique omniũ morũ probitatẽ in se vno repræsentando, vt in demortui Patriarchæ locum, summo Imperatoris, Episcoporum, totiusque populi studio fuerit cooptatus: qui pastorali munere, atque Ecclesiæ suæ administratione annos duos, & menses tres, ex præscripto diuino diligenter obita, excessit è vita.

Eodem die, certamen Sanctorum Martyrum Iudæ, Eunuchi, & Domnæ.

277 DOmna Nicomediæ nata, Maximiano Imperatore martyr, sacerdos duodecim deorum facta in Palatio procurabat, sed cùm forte legisset Apostolorum Acta, & Diui Pauli Epistolas, illuminata, veram suscepit fidem, baptizataq; à Cyrillo Nicomediæ Episcopo, sportulam, quam in Palatio accipiebat pauperibus diuidebat: Quod cùm resciisset Archieunuchus, accingeretq; se ad sumendum ab ea pœnas, simulauit illa dementiam. Quamobrem vt liberaretur mis-

sa

sa ad Episcopum, optata Christianorum cõ
suetudine vtebatur: sed Maximianus reper-
sus à Taxidio, percontatusq; de Domna,
neq; reperta, accensus ira iussit Christianos
omnes interfici: quorum corpora illa Dom-
na sumpto virili cultu noctu sepeliebat, tan-
dem agnita obtruncatur.

Eodem die, Certamen SS. viginti millium Martyrum.

278 MAximianus Imperator confecto feliciter bello, quod aduersus Æthiopas gesserat, edixit Epinicia: Quare cum passim ob partam victoriã victimæ Diis immolarentur, renunciatum est, Christianos solos: (erat enim Natalis Domini) festum diem summa cum lætitia celebrare; neglecto Dæmonum cultu: Ille igitur mandauit, vt circa illud templum, in quo versabatur cœtus ille Christianorum constrata sarmentis quaq; versus terra, suppositoq; igni, omnes conflagrarent. Vix dum Episcopus baptizatis cathecumenis, operatusq; sacris purissima mysteria cõmunicarat, cum subiecto igni hominum viginti millia concremata mortem obiere, excepto Episcopo, qui miraculo seruatus est, vt & alios ad Christi fidem conuersos baptizaret.

Eodem die; Certamen eorum Martyrum qui cum ijs de quibus proximo capite scripsimus non erant, Indes, Gorgonij, Petri, Zenonis, Dorothei Mardonij, Glycerij, & Theophili.

279 NOn satis habuit impius Maximianus per illorum cædem, quos ignis in templo consumpserat, debacchari: sed imperauit etiam vt Christiani omnes interficerentur: Igitur Indes, Gorgonius, & Petrus, alligatis ad collum saxis in mari demersi sunt: Xenon copiarum dux eruptis oculis ac dentibus, cum Dorotheo præposito capite mulctatur: Mygonius altissima fouea obruitur: Mardonius, & Glycerius Presbyter igni absumuntur: Theophilus præcisa lingua in campo lapidatur; complureſq; alij martyrium subiere: Quorum omnium corpora Domna in vnum collecta loco satis honesto tumulauit: Quamobrem & ipsa abscisso capite amburitur.

Quarto Cal. Ianuarij; Cædes Innocentium Bethleemitarum.

XXIX.

280 MAndarat Herodes Iudæorum Rex, Magis, vt adorato Rege infante, quem cæleste illud sydus monstrarat: ad se redirent, & de tota re se plenius docerent, vt & ipse natum nuper regem adoraret. Verum illi ab Angelo moniti non ad Herodem, sed diuerso vnde profecti fuerant itinere redierunt: Exarsit vehementi ira rex quod illusus esset à Magis, animaduersoq; diligenter eo tempore, quo stella apparuerat, pueros omnes eo biennio in Bethleem natos occidit, eo consilio, vt puer tanto imperio destinatus cum cæteris interemptus extingueretur; insanus, qui facta diuina humano consilio labefactari, & conuelli posse existimaret, cum ipse sibi æterna supplicia, illis vero cæleste regnum conciliaret.

Eodem die, Commemoratio Sancti Patris nostri Marcelli Monachi ex Acœmetarum Ordine.

281 MArcellus Apameæ in Syria honesto, & illustri loco natus, atq; omnibus artibus oppidò eruditus, mundo, paternaq; domo valere iussis in Ephesinum Monasterium se se abdidit: Inde desiderio Alexandri Abbatis, cuius sanctitatis fama percrebuerat, ad Acœmetas profectus, Monachos omnes antecelluit virtutibus: vbi post Alexandrum, & Iacobum renunciatus Abbas, maiori etiam ad virtutem contentione, eam à Deo gratiam iniit, vt miraculorum, prophetiæq; munere ornatus fuerit: Quibus artibus factus Imperatoribus, ac populo admirabilis, vitæ finem fato impleuit.

Tertio Cal. Ianuarij, Certamen Sanctæ Martyris Anysiæ.

XXX.

282 ANysia, Maximiano Imperatore, Martyr: Thessalonicæ parentibus, diuitijs, genere, & fide orta est nobilibus, quæ post illorum obitum congressus hominum solitudinis studio fugiens, factis, & verbis Deo gratias agebat: Ibat autem aliquando pro consuetudine in templum, factaq; obuiam militi Idololatræ qui reluctantem pro viribus sanctam ad nefaria compellebat sacrificia, ab irato

irato milite traiecto per costas gladio, acceptoq; grani vulnere concidit statim, pauloque post orans, & gratias agens spiritum Domino reddidit.

Eodem die, certamen Sancti Apostoli Timonis ex Septem Diaconis.

283 TImon Christi Apostolus vnus ex septem Diaconis in quorum numero erat Stephanus Protomartyr, à magnis Apostolis ad ministerium mensarum lectis creatus fuit Episcopus Bostrarum in Armenia ab iisdem Apostolis: qui cum in nomine Domini Nostri Iesu Christi veri Dei doceret, docendoque, & admiranda signa edendo gentilium compluribus persuaderet, vt relicta vanissima Idolorum superstitione sibi à maioribus tradita, veram susciperent fidem, petitus insidijs Iudæorum periniquè ferentium tantam hominis in Christi nomine prædicando libertatem ab Idololatris varijs afficitur supplicijs, deinde in caminum iniectus, fatoque seruatus, atque aliquandiu superstes, postea triumphans Cælum inuectus est.

Pridie Cal. Ianuarij, Commemoratio Sanctæ Melanes Romanæ.

M XXXI.

284 CVm Theodosius maior terrestri regno cœlesti permutato ad immortalem ipse migrasset, atque occiduum veteris Romæ imperium Honorio; aquæ autem Arcadio natu maiori per manus traditisset: florebat Melana fœmina in Vrbe Roma generis nobilitate, diuitijs, & forma insignis, atque ob eam causam à multis in uxorem expetita, cum tamen illius animus virginitatis studio à nuptijs prorsus abhorreret: Quam cum inuitam parentes cuidam in matrimonium collocassent, illa, priusquàm nouem, tantum dicendo profecit, vt sponsus contemptis Idolis renunciatoque præsentis vitæ instituto Monachus fieret, ipsa vero diuisa pauperibus, quam à parentibus acceperat innumerabili rerum copia, monasticam amplexa est vitam, in qua signis, & miraculis illustrata, ædificatoque Monasterio corporis custodia liberata est.

A

IANVARIVS.

Cal. Ianuarij, Commemoratio Sanctæ Circumcisionis Domini Nostri Iesu Christi.

I.

285 DOminus, & Deus noster, cui omne cor patet, futurorumq; præscius, vt fidem faceret in hæreticis, qui tum non humanum, sed phantasticum quoddam corpus sumpsisse contenderont, atque etiam, vt ornem cauillandi occasionem Iudæis adimeret, si paululum ab eorum institutis, ac legibus declexisset; voluit octauo ab ortu die ab immaculata matre simul, & Virgine in templum deferri, & circumcidi, nominatusque Iesus, quod illi nomen priusquam in incorrupto Virginis vtero conciperetur, ab Angelo fuerat impositum, reuersus est domum, vbi humanitus educatus progressum in dies in sapientia, ætate, & gratia faciebat.

Eodem die, Commemoratio Sancti Patris nostri Basilij Cæsareæ, Cappadociæ Episcopi.

286 BAsilius in sanctorum numero collocatus Valentem Imperatorem detestabilis Arianæ hæresis pestè laborantem, dicendo, minando ac liberius accusando propositum curauit, qui, etsi de ista sensus prauitate deduci planè non potuit: quia palinodiam canere puderet: dum tamen Basilius magnis rem diuinam faceret, ingressus templum astabat, ac dona offerebat: tum Basilius Basilij Pontici, & Emmeliæ Cappadocis filius, vt adeo omnibus disciplinis egregiè instructus, vt & veteres omnes, & recentiores facilè superarit; præsertim vero ita excellenti: vt Cæsareæ Episcopus declaratus: stuporem simul, & terrorem Imperatoribus, & Præfectis incuteret: Ipse pro orthodoxis in certamen descenderet, atque ex eo superior discederet semper: Tandem cum multa litterarum monumenta reliquisset, innumera ædificasset miracula, fatalem sortem implesset

Quæ-

Quarto Nonas Ianuarij, Certamen Sancti Martyris Basilij.

II.

287 BAsilius Iuliano Apostata Imperatore Martyr, Ancyræ Galatiæ natus, Christianæ fidei causa ad Præfectum perducitur, qui quæstioni adhibitus respondit, nullum præter Christum esse Deum: Quare in eculeum elatus depectitur: deinde vinctus Constantinopolim missus, varijsq; tormẽtis affectus, in fornacem injcitur, sed miraculo seruatus Cæsaream deducitur, dépugnaturus cum bestijs: Ludis igitur Circensibus productus in theatrum à Læna fame prius diu confecta oram consumptus est.

Eodem die; Commemoratio Sancti Patris nostri Silvestri Papæ Romani.

288 SIlvester sapientia, & virtute excellens Miltidi veteris Romæ Episcopo successit: suscepta igitur republica, multa pro sacro, & magno Christianorum grege subijt certamina, Constantinoque Magno, qui primus Imperatorum Christi fidem ab Apostolis Petro, & Paulo in somnis monitus suscepit, ducem se ac præceptorem præbuit: deinde sacra baptismatis aqua, non lepræ solum, sed animi etiam sordes omnes eluit: authorque fuit, vt conuulsis Dæmonum simulachris, templa Deo nostro, Dei Gemtrici, sanctis Apostolis, & Martyribus excitaret: Præterea Bizantium vsque adiunctus comes complures salutari doctrina imbuit: Demum summa senectute, è corporis vinculis euolauit.

Tertio Nonas Ianuarij, certamen Sancti Martyris Gordij.

III.

289 GOrdius Licinij Imperatoris comes Cæsareæ Cappadociæ natus, militum centuriam ductabat, sed cum gentilium indignitatem, arrogantiam, & blasphemias in Christum nullo modo ferre posset, renuncia-to militiæ munere, fluxæque, ac euanescentis præsentis vitæ gloriæ in monte solitudinis studio consedit, vbi inter feras versatus vni Deo orando vacabat: Verum Christi desiderio vehementius accensus, & quodam quasi mentis impetu raptus, cœpit hæc secum cogitare: Quin hinc in vrbem profectus, Martyrium pro Christi mei nomine subeo, vt vitam adipiscar æternam: Igitur cum Circenses ludi maximæ populi frequentia Cæsareæ ederentur, in medium prodijt, magnaque voce; Ego, inquit, non quæsitus vltro aduenio meque Christianum confiteor, atque inanimata jam inde à pueritia detestor Idola: quibus verbis commotus Præfectus iussit capite mulctari.

Eodem die, Commemoratio Sancti, & Illustris Prophetæ Malachiæ.

290 MAlachias Propheta post reducem è captiuitate Iudæorum populũ, Leuitico genere natus ab ineunte ætate eam vitæ rationem, & institutum tenebat, vt ob eam causam appellaretur Angelus: accedebat insignis in adolescente forma: præterea visus sæpe est ab ijs, qui nullam peccati labem habebant: dictante Angelo prophetare: Incidit autem Malachię prophetia in id tempus, quo nullus erat in Iudæa principatus, quemadmodum scriptum est in Iudicum libro, mortuusque est, & sepultus in sepulchro patrum suorum in agro: homo, vt diximus, egregia forma, facie venusta, capite lato.

Pridie Nonas Ianuarij, certamen Sancti Sacromartyris Theogenis Episcopi Parij.

IV.

291 THeogenes sacro-martyr Episcopus Parij, retentus ab Insulæ Præfecto militare compellebatur, quod ille detrectans, asserebat, se Christo nomen dedisse, & idcirco se illi operam suam nauare velle: Alligatũ ergo ad palos quatuor, carnifices octo scipionibus cædebant: sanctus vero per cauillum appellans Præfectum vmbram euanescentem: prædixit illi, fore vt breui moreretur, nec rei defuit euentus: Noctu vero sancto carceri incluso, & medio Angelorum choro psallenti apparente, nullum ne cibum à gentibus caperet: Deinde eductus è custodia, proijcitur in mare: sed qui demerserant pœnitentia ducti cũ multis alijs baptizati sunt. Corpus verò tertio post die in littus eiectum discipuli sepulchro intulere.

Eodem die, certamen Sancti Sacro-Martyris Theopempti, & Theonæ Martyris.

292 THeopemptus commota à Diocletiano in Christianos persecutione primus omnium Christum confessus Martyrij corona decoratus est: Namin furnum coniectus, supernè seruatus est: effossoque oculorum altero, cum poculum præsentaneo veneno Imperatoris iussu sibi à Theonamago dilutum exhausisset, illæsus, magum rei nouitate attonitum traxit ad fidem: Percitus ira Diocletianus Theopempto capite multato, Theonamin altissimam foueam demissum congesto obruit aggere.

Eodem die, certamen Sanctorum Zosymi Monachi, & Athanasij à commentarijs martyrum in Cilicia.

293 ZOsymus Cilix solitudinem, cum feris captare solitus, corripitur à Domitiano Præfecto, qui cum nulla ratione adduci posset vt idolis rem diuinam faceret, ambustis candenti ferro auribus in feruentem lebetem iniecit: sed nulla affectus iniuria, sublimibus depectitur pedibus, cumque torqueretur, Leo ex locis solis in medium Theatrum progressus, humanaq; voce Christum confessus conuertit Athanasium à commentarijs, motus prodigio præfectus Zosymũ liberum abire permisit, qui adiuncto sibi Athanasio, eoque baptizato in monte aliquandiu commoratus est: Deinde ambo altam speluncam subeuntes inter orandum animas Deo reddidere.

Eodem die, Commemoratio Sanctæ Synclecticæ.

294 SYncletica parentibus non minus pietate quam genere, ac diuitijs natis nobilibus, ob insignem formam, atque opes, multos habebat procos, quibus illa Dei studio neglectis, belloque voluptatibus, temporariæ gloriæ, rebusque humanis indicto, se totam summo ad virtutem, & temperantiam studio concitata pietati dedit: Inuidit Diabolus, neque id obscure tulit, sed cum sæpius congressus, luctatusque cum Virgine, superatus esset, corpus illius non secus ac olim magnum illum Iob, miseris adeo excepit modis, vt graui diuturnoque conflictata morbo, toto corpore exulcerato lurida defluere tabe, grassanteque in dies vi morbi, paulatim tabescens intolerabili odoris fœditate accedentes depelleret, quibus tamen malis diu superstes tandem nonagesimo ætatis suæ anno glorioſum de tanto hoste referens triumphum cælum inuecta est.

Nonis Ianuarij, Commemoratio Sancti Prophetæ Michææ.

V.

295 MIchæas Propheta Iudæus ex familia Ephraim, cum vehementius impietatem Achab regis obiurgaret, quod eversis diuinis legibus, ac patrijs institutis Dæmonum præstigia consectaretur, alienauit à se regem; qui etsi sancto esset iratissimus, veritus tamen diuinum iudicium, atque singularem viri probitatem à cæde abstinuit, sed mortuo Achab, cum apud Ioram filium eadem de causa vehementius offendisset, eius iussu de prærupta rupe præcipitatus occubuit: Cuius corpus obuolutum à propinquis sepultum quidem fuit in patrio solo, sed propè communẽ sepulchrum.

Octauo Idus Ianuarij, Commemoratio Baptismi Domini Nostri Iesu Christi.

VI.

296 DOminus, ac Deus noster, cui propositũ erat seruare patrias leges, ac institutа, ne sermonem Iudæis daret, si à maiorum more, atque ijs legibus quas Moyses tulerat discessisset vbi vidit Iudæos magno concursu Iordanem fluuium petere, atque in eo à Ioanne baptizari, accessit & ipse, non quod lustratione vlla egeret, sed vt baptismo suo totius mundi sordes eluere: Ioannes qui prophetico afflatus spiritu filium Dei agnouerat, detrectabat per summam animi dimissionem huiusmodi ministerium: Verum de illius authoritate, atque imperio eum magno perfusus horrore baptizauit: statimque descendens è cælis excepta est paterna illa vox: *Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui.*

Septimo Idus Ianuarij, Synaxis Sancti, & Illustris Ioannis Baptistæ Prophetæ.

VII.

297 IOannes præcursor idemque Baptista Domini, ab ipso Domino Prophetarum

rum maximus indicatus, cum dixit. *Inter natos mulierum non surrexit maior Ioanne Baptista*: eam ob causam, quod cæteri Prophetæ de Christo quidem prænunciarunt, sed eum non viderunt: at Ioannes & vidit, & prophetauit, cùm intento ad Christum digito, conuersusque ad Iudæos: *Ecce inquit agnus Dei, ecce, qui tollit peccata mundi*: Etenim agnus ille, quem Iudæi consueuerunt immolare, vnius tantum gentis, atque eius exiguæ maculas eluebat: hic autem immolatus omnium mortalium peccata obliterat: Quamobrem sancta Dei Ecclesia statutum hunc & solemnem diem, quem synaxin, appellauit, in honorem Dei, ac Præcursoris eius celebrare consueuit.

Sexto Idus Ianuarij, certamen Sanctorum Martyrum Theophili Diaconis, & Helladij Laici.

VIII.

298 THeophilus Diaconus, & Helladius Laicus in Libya nati, cum Christum verum Deum, vniuersorumque conditorem, cum summa & Idolorum, & Idololatrarum contumelia passim prædicarent, à Proconsule constrictis manibus, ac pedibus virgis conciduntur, ferreis vngulis excarnificantur, ambustisque lumbis testularum aculeis perfodiuntur, cũ interim ad singulos verberum ictus illud identidem carnifices ingererent, Christum negate, Diis sacrificate; at illi nihil de constantia sua remittentes mirandum in modum raptati, & detracta corporis pelle conculcati, confractis demum totius corporis ossibus animas Deo reddidere.

Quinto Idus Ianuarij, certamen Sancti Martyris Polyeucti.

IX.

299 POlyeuctus Meliteriæ in Armenia natus, & miles, debacchantibus quotidie magis ac magis per Christianorum cædes, & supplicia Decio, & Valeriano Imperatoribus, clarissima se voce Christianum professus, gentiliumque templum ingressus, omnia Idola comminuit. Comprehensus ergo præfecti iussu cædebatur, cumque præfectus misericordia motus, quippe qui socer eius esset, genero suaderet vt abiurato Christo salutis suæ rationem haberet, ille compellans Nearchum quendam sibi amicum: Vidi inquit in somnis Christum meum pretioso me amiculo contexisse, iussumque eo valere, & sui meminisse: Deo gratias agens præsente vxore, quæ virum in Christi partibus confirmabat, in vestigio capite mulctatus est.

Eodem die, Commemoratio Sancti & Illustris Prophetæ Achea.

300 ACheas, in Vrbe Eli, quæ est in Silone, vbi olim erat Iudæorum tabernaculum, natus, pronunciauit fore, vt Salomon Propheta, & Rex, Dauidisque Prophetæ, & Regis filius in festum sibi diuinum numen præuaricatione sua redderet, cuius verbis fidem euentus fecit: Prænunciauit, etiam Ieroboam Regi, quod non simpliciter, sed astutè cum Deo acturus esset. Eius est etiam visum illud, par boum infestis excursionibus populum omnem, sacerdotesque vexare, conculcare, & proterere, quo schemate ostendit protendi Iudaicæ gentis excidium, captiuitatem, famem, cruciatus: cumque multa alia prophetasset, mortuus est, & propè quercum in Silone sepultus.

Quarto Idus Ianuarij, Commemoratio Sancti Gregorij Episcopi Nisseni.

X.

301 GRegorius Basilij Magni Cæsareæ in Cappadocia Episcopi germanus frater, sapientiæ ac virtute insignis Nissæ Episcopus creatus est, tum, cùm grauissimum cum hæreticis contractum erat bellum ab orthodoxis. Sanctus igitur susceptæ repub. in acie aduersus impios Ecclesiæ Catholicę dogmata conuellere ausos consistens, nunc coram disceptando, nunc scribendo omnes grauissimis sacræ scripturæ testimonijs sublata hæresi egregiè superauit: Cumque Synodo, quæ secundò Constantinopoli acta est, interesset, incredibile est, quanta dicendi contentione, atque animi constantia in hæreticos inuectus, sermones, & linguam eorum cum summa orthodoxorum lætitia retuderit: Vnde ad Ecclesiam suam reuersus, postquam pastorale munus diligenter obiuisset, multosque animæ salutares libros diuinitus scripsisset, summa senectute ad Dominum lætus euolauit.

Eodem die, Commemoratio Sancti Patris nostri Domitiani Episcopi Melitenæ.

302 DOmitianus Iustino Imperatore parentibus Christianis, ac, locupletibus natus, atque ab iisdem, omnibus tum gentilium, tum Christianorũ disciplinis abunde instructus, mortua, quam paulo ante du-

xerat vxore, totum se ad pietatem colendam contulit, qua in re tantũ profecit, vt creatus Melitenæ Episcopus tantam famæ nobilitatem fuerit consecutus, vt Persarum Rex, quem sibi amicum, & socium optabat, maxime Mauritius Romanorum Imperator, ad eũ scripserit, futurum, vt si Domitianus ad se cum certis mandatis veniret, ipse non solum in illius amicitiam, & societatem se conferret, sed in seruitutem etiam adiceret. Quod cum vterque egregiè præstitisset, vrbem, & vniuersum orbem summa extulere lætitia: Domitianus vero in vrbem reuersus fato concessit. Melitenemque postea translatus est miraculis clarus.

Eodem die, Commemoratio Sancti Patris Marciani Presbyteri, & Oeconomi Ecclesiæ Cathedralis.

303 MArcianus à magna Roma oriundus, sed Constantinopoli natus, Marciano viro sanctissimo, & Pulcheria fœmina pientissima Imperatoribus, pluribus ac magnis, adnitente Imperatore præfuit Ecclesijs: Nam & sacram Irenes ædem tenuit, & eam, quam ipse Anastasiæ nomini in Domini aditu dicatam, ab incendio, cum iam vetustate arida flammã concepisset, precibus liberauit. Fuit tanta in viro misericordia, vt dum sacris operaretur, quærenti pauperi, pallio, quando nihil aliud ad manum haberet, tradito, nudus præter sacratam stolam, quæ miraculo videbatur aurea, à Clericis conspectus sit, ad extremum multis alijs, præter excitatum ab inferis mortuum, editis signis, lætalem summam implenit.

Eodem die, Commemoratio Sanctæ Dominicæ.

304 DOminica, Carthagine nata Theodosio Maiore, Leone, & Zenone Imperatoribus floruit: Hæc Constantinopolim profecta, & à Nectario sanctissimo Patriarcha diuinitus monito perhumaniter accepta, non solum illi Monasterio, quod ipsa postea nomini Zachariæ Prophetæ instaurauit præficitur: sed ad Diaconatus etiam dignitatem prouehitur: Quare maiori etiam ad virtutem contentione tantum profecit, vt miraculorum, & prophetiæ munere à Deo dignata futura prospiceret; & de Imperatoribus, Patriarchis, alijsque compluribus prædiceret: quibus rebus cum in summo semper honore apud omnes fuisset, in pace quieuit.

Tertio Idus Ianuarij, certamen Sancti Martyris Petri.

XI.

305 PEtrus Martyr in villa Anca Eleutheropoli proxima natus, parique, & corporis, & animi fortitudinis laude commendatus, ab adolescentia senilem prudentiam præferebat, cum de Christi fide doctè disserendo complures ab Idolorum cultu ad Christum verum Deum, vnumque nostræ salutis authorem conuerteret: Quamobrem, ab Eleutheropolitano Præfecto comprehensus, cum de pia sententia dimoueri nulla ratione posset, in fornacem iniectus est: vbi diu gratias agens, & pro œcumenica tranquillitate, Ecclesiarumque quiete orans ambustus est.

Eodem die, Commemoratio Sancti Patris nostri Theodosij Cœnobiarchæ.

306 THeodosius Cœnobiarcha in sanctorum numero habitus, Cappadox parentibus pijs natus, sumpto Monachorum instituto: Antiochiæ primum Simeonem Stylitem conuenit, à quo etiam optimis omnibus auctus Hierosolymam, atque inde in solitudinem abijt, vbi nihil præter caricas, & olera, in cibum triginta annos adhibuit: Denique cum multa edidisset miracula, fugassetque sacro carmine, Cacodæmonas atque in summa rei frumentariæ caritate grano quod vnum reliquum fuerat, benedicens, exhaustum prorsus Monasterij horreum frumento implesset, & ijs de causis in magna sermonis omnium hominum celebritate vixisset, mortuus est.

Pridie Idus Ianuarij, certamen Sanctæ Martyris Tatianæ.

XII.

307 TAtiana Alexandro Imperatore Martyr, Romæ patre illustri, & locupletc, ac tertium consule nata, cùm Subdiaconatum, & Diaconatum optimè gereret, fidem Christi populum docendo, multitudinemque ab Idololatria ad pietatem traducendo defertur ad Imperatorem, qui Tatianam secum in templum adductam compellebat Idolis sacrificare: illa verò adhibita prece, detracta in terram simulachra commisit. Quamobrem virgis multata oculi effodiuntur, ædaque in eculeum laceratur, pellis capiti penitus abraditur, in ignem cõijcitur, ad bestias damnatur: tandem his omnibus miraculo seruata capite multatur.

Eodem

Eodem die, certamen Sancti Martyris Meratij.

308 MErotius, Imperatore Diocletiano strenuus miles, ob nauatam egregiè aduersus Barbaros operam commilitonibus vtique charus, ac Imperatori Christianæ tamen fidei causa vinctus perducitur ad Imperatorem, qui armis, ac baltheo militari exuit, manibusque, ac pedibus ad quatuor palos alligatis, grauissima, multaque verberum sectione conicindi totum eius corpus iubet, sine suspirio, sine gemitu, sine vlla maroris voce, cuius singularem patientiam admiratus Imperator; Eri, inquit, o milites, qualis miles quàm miserè moritur? Deinde in carcerem includitur, vbi octauo post die lætus, & orans migrauit ad Dominum.

Idibus Ianuarij, certamen Sanctorum Martyrum Hermyli, & Stratonici. XIII.

309 HErmylus, Licinio Imperatore Martyr, Imperatori, qui ad Danubium sedem castra habebat, sistitur, delatus quod Christum coleret, quem fustibus grauissimè contusum Stratonico militi custodiendum tradidit: Stratonicus verò, cum à porta Angelum Sancto assidere, consolarique vidisset, vitro Christi fidem suscepit. Hermylus verò eductus è carcere, cum à sancto proposito discedere nollet, iterum scipionibus cæditur: deinde vngulis ferreis excarnificatur: Non tenuit in tam misera indignaque martyris cæde lacrymas Stratonicus; quare & ipse post multos cruciatus, & Hermylus in Danubio mersi sunt.

Decimo Nono Cal. Februarij, certamen Sanctorum Patrum in Sina Monte occisorum. XIV.

310 EX diuersis Orbis partibus conuenere sanctorum hominum multitudo in montem Sina, qui missis propinquis, diuitijs, omnibusque præsentis vitæ desiderijs nuncio, Monachorumque sectam, & institutum prosecuti, vni Deo se se addixerant, & consecrarant, vitam simplicissimo agrestium olerũ cibo tolerantes: in quorum numero erat Nilus, olim Constantinopoli præfectus, vir singulari & pietate, & sapientia. Non tulit Diaboli inuidia tam sanctum vitæ institutum: quare aduersus sanctos concitauit agreste illud, & efferum Blemyorum hominum genus, quod ab Arabia Ægyptum vsque Erythræum mare accolit. Hi spe ingentis prædæ, quam animo conceperant, frustrati, cum nihil amplius, quam tegetes, & cilicia reperissent, versi in furorem, sanctos omnes nihil reluctantes gladijs confecere.

Eodem die, Commemoratio Sanctorum Patrum in eodem Monte Sina à Blemyis, Diocletiano Imperatore, occisorum.

311 DIocletiano Imperatore, & Petro Alexandriæ Patriarcha, Saraceni, mortuo illorum Duce, ex inculis, desertisque locis, excursione facta in Sina montem, Ascitas octo, & triginta interfecerunt, cæteris se se in munitionem recipientibus, quæ noctu Saracenis visa omnino conflagrare, vt Cælum ipsum flamma attingeret, tantum barbaris inculsit terroris, vt abiectis armis, in fugam se se coniecerint: Ascetarum autem qui ceciderant, alij aliter, omnes tamen gladijs trucidati sunt; præter Sabam, & Isaiam, qui viui inter iacentes reperti, cæteris omnibus sepultura affectis, hæc etiam memoriæ prodiderunt.

Eodem die, Commemoratio triginta trium patrum in Rhaitho à Blemyis occisorum, qui sedes habebant apud duodecim fontes, & 30. palmas.

312 BLemyi trecenti transmisere aliquando magnis cratibus Æthiopũ mare, nauique quam fortuna oblatam conscenderãt ad Pharanitas appulsa, Pharanitas, qui primis illorum conatibus occurrerant vicere; interfectis centum triginta septem, abductisque mulieribus, & pueris, oppidum cuius iauuam obstruxerant sancti triginta sex, & se se in templum reperant nullo negocio expugnarunt; cumque nullam in eo prædam inuenissent, cæsis omnibus ad nauim cum captiua multitudine redierunt, qua non reperta (interea enim à quibusdam in mari demersa fuerat) furijs agitati captiuos omnes, deinde se ipsos mutuis vulneribus trucidarunt.

Eodem die, Commemoratio Sancti Patris nostri Theoduli.

313 THeodulus cum Nilo patre, eodemque Cõstantinopoli præfecto multa salute dicta temporariæ huius mundi gloriæ ascensicam in monte Sina vitam agebant; cùm discurrentibus huc illuc ad sanctorum cædem barbaris, pater quidem fugam arripuit: filius verò cum altero adolescente captus est: quos cum decreuissent Lucifero immolare, alter fuga sibi consuluit. Theodulus destinato in proximum diem sacrificio reseruatur: Verùm cum Astro, cui Theodulus mactandus erat, occultato sol dormientes barbaros oppressisset, venalem exposuere: At nemini pluris duobus aureis nummis licitante, districto gladio cædi imminebant: cùm Episcopus emptum in libertatem vindicauit: ille autem traducta sanctissimè vita, fato concessit.

Eodem die, Commemoratio Sancti Patris nostri Stephani conditoris Monasterij Chinolatij.

314 STephanus in Asia illustri loco natus, relictis opibus, Monachorumque sacris initiatus, sanctorum Patrum, qui Iordanem accolebant, Monasteria obeundo, ex singulis optima quæque legebat: Ita instructus Constantinopolim se contulit, exceptusque perhumaniter à Germano Patriarcha, donatusque agello, condidit Monasterium cui Chinolaus nomen est: vbi coactam in Dei honorem piorum multitudinem omni virtutum genere imbuebat, docens qua potissimum ratione Deum sibi conciliarent: ijs autem qui se adirent, caduca hîc esse omnia, fragilia, & fugacia nunquam non in memoriam reuocabat: Itaque boni pastoris officia, & munera diligenter exequutus, in pace Deo animam reddidit.

Decimooctauo Cal. Februarij obitus Sancti patris nostri Pauli Thebani.

XV.

315 PAulus Thebis in Ægypto natus floruit Decio Imperatore: Hic cum resciisset, generum in hæreditatis spem ingressum comparare sibi, vt Christianæ sibi religionis crimen inferret, se se in montem omni humano cultu defertum subito proripuit: Indeque interiora Eremi magis, ac magis potens in spelunca consedit, victum, cultumque suppeditante sibi palma: Cuius vitæ institutum cùm Deus notum, atque apud omnes peruulgatum esse vellet, Antonium magnum, qui se solitariæ vitæ authorem existimabat, monuit, vt Paulum in intimo Eremi recessu latitantem adiret; Paruit ille oraculo, & vir in Pauli congressum colloquiumque veneratus, cum delato à coruo pane integro, tum cognouere; Antonius verò domum reuersus, vt pallium afferret, quo Pauli corpus inuoluere, cum rediisset, mortuum inuenit, magnaque Deo laude exhortus.

Eodem die Commemoratio Sancti Patris nostri Ioannis Calybitæ, cuius erat aureum Euangelij volumen.

316 IOannes Calybites Constantinopoli Eutropio patricio, & Theodora natus, cùm puer effloruisset parentes, vt quando cæteris condiscipulis Euangelium legentibus sibi turpe erat non legere, curarent etiam sibi eum librum: Indulsere tam pio filij desiderio parentes, & librum auro, gemmis, margaritisque insignem quingentis aureis nummis mercati sunt: litteris igitur oppidò instructus cum quodam Monacho Acœmetarum Ordinis Monasterium ingressus, acerrimè cum Dæmone depugnabat, qui cùm sibi omnia tentãti nullos suos aduersus Ioannem conatus procedere intelligeret: ad extremum illud descendit consilium, vt summo adolescenti iniecto parentum desiderio: Sanctum viri propositum expugnaret; sed neque hoc illi cessit: Nam Ioannes re cõmunicata cum Cœnobiarcha, iniit quidem domum, & parentes, sed statim digressus extructo extra ianuam tugurio, ibi vt mendicus consedit, non nisi post mortem ex Euangeliorum libro agnitus.

Eodem die, certamen Sanctæ Charitinæ.

317 CHaritina Martyr Claudiani cuiusdam Christiani hominis serua, Diocletiano & Domitiano Imperatoribus, delata quod Christiana esset, Comiti sistitur, qui caput Martyri primum radi: deinde feruenti lixiuio, cum aceto acerrimo perfundi, præterea latera facibus aduri: Post hæc eam in mari demergi imperauit, sed diuinitus seruata stetit ad Comitis tribunal; ille consternatus animo iussit rotam fieri, atque in eam alligatam Martyrẽ subiectis carbonibus amburi, tum dentes omnes illi contundi, & euelli, quæ omnia constantissimè perferens extremum in tormentis spiritum effudit.

Decimo

Decimoseptimo Cal. Februarij, Adoratio pretiosarum Sancti Petri Apostoli Catenarum. XVI.

318 CVm Herodes interfecto Iacobo fratre Ioannis Theologi intellexisset rem gratam se fecisse, Iudæis comprehensum etiam Petrum, duabusque constrictũ catenis in carcerem coniecit, eo consilio, vt ex eius etiam cæde popularem aurem colligeret. Verum Angelus apertis noctu portis solutum Petrum, ereptumq; è manibus Herodis in pristinam asseruit libertatem; Catenæ verò à quibusdam fidelibus repositæ per manus posteris traditæ, postremo Constantinopoli, ab Imperatoribus in D. Petri ædem augustissimo Sophiæ templo coniunctam illatæ in summa sunt apud Christianos veneratione.

Eodem die, certamen Sacro-martyris Pansophij.

319 PAnsophius Martyr Alexandriæ Nilo proconsule natus, atque ab eo omnibus liberalibus disciplinis imbutus, mortuo patre, distributis in pauperes facultatibus in solitudine septem, & viginti annos orando vitam agebat, cum ad Augustalium Præfectum Alexandriæ à Decio declaratum delatus Christianę religionis causa ab improbis, ac perditis hominibus: perductusque ad Præfecti tribunal, eo vsque scipionibus cæditur quoad inter verbera expirauit, cum interea gratias Deo semper ageret. Vanamque esse Idolorum superstitionem prædicaret.

Eodem die, certamen Sancti Martyris Donactis Anagnostæ.

320 DOnax in Illyrio Aulonæ natus, Ecclesiæ sanctæ lector sacros Christiano populo libros explicabat, cum non contemnenda agrestium, atque infidelium manus Illyrium populabunda miserabili supplicio Christianos enecabat. Donax igitur sumpto Ecclesiæ tabernaculo in munitionem procul Aulonæ passuum millia quinque mari imminentem confugit, sed agrestes dimissi per funes compellebant vt Baccho optime de genere humano merito sacrificaret: ille contra non Bacchi simulachrum nullius sensus particeps, sed Christum & vinum, & omnia, quæ cæli ambitu continentur condidisse asserebat: Cuius verbis magis etiam irritati eruc̃datum in subiectum pelagus dedere præcipitem.

Decimosexto Cal. Februarij, Commemoratio S. Patris nostri Antonij Magni. XVII.

321 ANtonius Magnus Ægyptius Ascetarum maximus, diuitibus natus parentibus, ad adolescentia repudiatis omnibus huius vitæ desiderijs solitariam agebat vitam; inque plagis male multatus à Dæmonijs, adhibita prece curatus est. Neque vllum fuit Dæmonis stratagema, quod eius viri militis bello lacessiti semptiam fugeret. Cumque semper summo studio in ieiunia & preces humi prostratus incumberet, nunquã tamen quicquam de pristina vi ac contentione remisit. Quare Deus strenuum bellatorem reddidit miraculorum magnitudine & numero, tum rerum futurarum, Arianæque præcipuè hæreseos prædictione: ad hæc earum cogitationum, quæ in altis humanarum mentium recessibus, ac latebris insunt cognitione valde insignem. Floruit autem Constantino Magno, relictisque aliquot sui instituti discipulis, & successoribus, in quibus fuere Athanasius magnus, & magnus Hilarion. Mortuus est annos nonaginta quinque natus, atque in ignoto loco à duobus discipulis sepultus.

Eodem die, certamen Sanctorum trium Puerorum Speusippi, Elasippi, & Velesippi.

322 SPeusippus, Elasippus, & Velesippus ter gemini Cappadoces, & optimi equorum domitores, & agitatores, cum aliquando instructa mensa Ioui sacrificarent, Neonillamque anum Christianam ad conuiuiũ inuitassent, Christi fidem susceperunt, edocti ab ea, non Deo, sed lignea, & lapidea, & exanimia Dæmonum simulachra, quæ certum cultoribus suis exitium afferrẽt: statimque sublata mensa Idola contriuere. Quod vbi resciuere Palmatus, Hermogenes, & Quadratus, eorum domini, omnia prius frustra experti, vt tergeminos à pia mente, & consilio deducerent, in caminum coniectos combussere. Tussilla autem fœmina quædam, secum puerum trahens, seque Christianam professa cum puero, & Neonilla tergeminorum auia, & Turbone notario, qui, quæ reliqua fuerant Idola subuerterat, obtruncatur.

Dein-

Decimoquinto Cal. Februarij, Commemoratio Sanctorum Patrum nostrorum Athanasij, & Cyrilli.

XVIII.

323 ATh anasius, Constantino Magno Imperatore, Ecclesiæ Alexandrinæ Archidiaconus, ab Alexandro Archiepiscopo ad Concilium Nicænum missus, vehementissima animi atque ingenij contentione impij Arij audaciam contudit & fregit. Quamobrem mortuo Alexandro pius doctusque successus, incredibile est, quanta propter orthodoxam fidem quadraginta duos annos, aut non multo secus pertulerit, qui sæpius insidijs, sæpius aperta vi oppugnatus, sæpius fugam capessere, & solum vertere coactus, tandem obdormiuit in Domino. Quibus vero Theodosio Iuniore Imperatore Theophili Patriarchæ Alexandrini patruelis successor profectus ad Ephesinam Synodum, eorum omnium qui ad conuellendam vanissimam Nestorij hæresim coiuerant Episcoporum, facile primas fuit; qui multis alijs meritis illustratus ad vitam migrauit æternam.

Eodem die, Commemoratio Sanctæ Eusebiæ cognomine Xenæ.

324 EVsebia cognomine Hospita Virgo Romana non minus forma, quam genere & opibus insignis, à nuptijs, quas apparato iam conuiuio adornatam, prorsus abhorrens, arrepta occultè fuga adiunctisque fugæ comitibus duabus ancillis, nauim conscēdit, qua Alexandriam delata angustā domum subijt; incerta quonam se reciperet, cum non sine diuino numine Paulus quidam vltro se illis in earum salute ducem præbuit; atque in patriam suam Mylassam nomine Cariæ proximam adductas, in sacra Diui Stephani æde, quam ipse extruxerat, collocauit. Ibi igitur traducta sanctissimè vita, multisque admirabilibus nobilitata factis è vita discessit.

Eodem die, certamen Sanctæ Martyris Theodulæ.

325 THeodula Diocletiano Imperatore, Martyr Anazarbi nata, Christianæ fidei nomine retenta à Præfecto Anazarbi, cum virgis grauissimè cęderetur ostētis atque portentis complures traxit ad Christum, in quorum numero fuit Commentarius & Hesladius socius, quibus est caput à cerui-

A ce præcisum. At Theodulæ perfossa primum candentibus subulis mamma: deinde subtilimis per capillos de Cypere sso pendenti pedes aculeatis confixi furculis, concepto igne ambusti sunt. Præterea, depositæ & in fornacē iniectæ cum multis alijs supinis ad Cælum manibus diu orans, ac gratias agens spiritum Deo reddidit.

Decimoquarto Cal. Februar. certamen Sancti Theodori Episcopi Cyrcenes in Cypro.

XIX.

B 326 THeodorus Licinio Imperatore in Cypro Episcopus delitus ad Sabinum Insulæ Præfectum, quod Christum coleret, neruis durissimis mulctatus, deinde in eculeum raptus de pectitur: ad hæc super ferreo grabato subiecta flamma torretur, sed diuina seruatus voluntate inductis eius pedibus calceis ferreis, ijsque clauis confixis currere compellitur: demum carceri incluſus tandiu in vinculis fuit, quoad, cessante Constantini Magni Romanorū Imperatoris edicto persecutione solutus ad pastorale munus liberiùs obeundum depositio omni metu rediit: Post biennium autem compluribus ad Christi cultum traductis mortuus est, & honorificentissimo funere à discipulis suis elatus.

C

Eodem die; certamen Sanctæ Martyris Euphrasiæ.

327 EVphrasia Maximiano Imperatore Martyr Nicomediensis pari, & morum & generis laude commendata Christianæ fidei causa comprehensa, cum nulla cruciatuum denuntiatione moueretur, vt Idolis immolaret traditur homini barbaro, & agresti, quæ verita ne sibi vim inferret, huiusce modi commento hominem ludificata est; Si me, inquiens, dimiseris, docebo te pharmacum, quod amuleti nomine, si tecum tuleris nullum prorsus teli genus iniuriam tibi vllā afferre poterit: cui ille; Qui mihi id probabis? Euphrasia extento statim collo, si me, inquit, gladio percusseris tu ipse in me facies huiusce rei periculum, qui adhibita illius verbis fide, districto statim gladio caput à ceruicibus abscidit.

A

Eodem die, Commemoratio Sanctorum Patrum nostrorum Macarij, Romani, & alterius Macarij Aegyptiaci.

328 MAcarius Maior Romanus à patre inuitus vxorem ducere coactus, ea studio salutis renunciata, fugæ se mandauit, in qua & tum, & postea semper, quaqúque pergeret, Angelo duce vsus, vel in ipsum Paradisum ad passuum millia viginti penetrauit, ibique consedit, ad quem cum peruenissent etiam Monachi tres, Theophilus, Sergius, & Iginius, exposuit illis, quæcunque viderat admirabilia, & paradoxa: tandem decrepita ætate mortuus est. Macarius verò Iunior Alexandriæ Ægypti natus, indicto præsentis vitæ desiderijs bello solitudinem captabat, Monachorúmque sacris à sene quodam initiatus, in eo vitæ instituto, cum summa laude, & gloria, summaque omnium virtutum commendatione vehementissime se exercuit, vt omnia Dei mandata diligenter executus, vel in dæmones ipsos, qui illius aciē nunquā fugiebant, ius omne, potestatemque haberet, ex quibus, atque alijs magnis rebus clarus, & nobilis cessit è vita.

B

C

Decimotertio Cal. Februarij, certamen Sanctorum Martyrum Valeriani, Candidi, & Aquilæ. XX.

329 QVo tempore Diocletiani crudelitas Christiano sanguine expleri non poterat, & Agricolaus Præfectus, & Lysias dux carnificinæ illius ministri in vrbe Sebastæ quadraginta Sanctos, Nicopoli vero quinque & quadraginta occiderant, delati ad Lysiam fuere aliquot Christiani, qui in montium latebris se se abdiderant: Hos igitur comprehensos, & grauissimè cæsos, tum sebo oblitos, & perfusos supposita flamma miserabiliter ambussit, id conspicatus Eugenius cum Præfecto Idolorum fanum ingressus, atque in lachrymas effusus impetrauit à Deo vt Idola sponte præcipiti casu, & ruina comminuerentur: Quod portentum complures ad Christum traduxit, ex quibus, Candido, Aquila, & Valeriano obtruncatis, Eugenius in equleum actus in carcere, variis tormentisq; affectus, tum in ignem iniectus, atque ab omnibus miraculo seruatus capite multatus est.

D

Eodem die, certamen Sanctorum Martyrum Bassi, Eusebij, Eutychij, & Basilidis.

330 BAssus, Eusebius, Eutychius, & Basilides Diocletiano Imper. Martyres, Palatinę aulę facilè principes, vt qui dignitate, opibus, ac gloria cæteris præstarent, constantiam Theopempti Episcopi in perferendis fortiter pro Christi nomine cruciatibus admirati, fidem complexi sunt, solutisque militaribus balteis, & ante Diocletianum proiectis, se Christianos prædicarunt: Iubet itaque Imperator, vt si ex animo id dicerent, irent, & pecuniam suam omnem alijs diuiderent: exequuntur illi promptissimo animo Diocletiani mandatum, deinde se tribunali sistunt. Quorum Bassus in foueam demissus, terraq; ad summa pectoris obrutus, præcisisque quæ extabant manibus expirauit: Eusebius deinde sublimibus pendens pedibus, secum cæsus est. Eutychius manibus, ac pedibus ad quatuor palos alligatis in tres partes discerptus spiritum Deo reddidit: Basilides verò dissecto gladijs aluo vitam cum intestinis libenter pro Christo profudit.

Eodem die, certamen Sanctorum Martyrum Innæ, Rimæ, & Pinnæ.

331 INnas, Rimas, & Pinnas, Scythæ Septemtrionales, Andreæ Apostoli discipuli, cum in Christi nomine populares suos docendo complures ad rectam fidem cōuersos baptizarent, retenti sunt à barbarorum Rege, quos cum nullis artibus, nulla pœnarū aut mortis comminatione à sancto proposito deterrere posset, tigris tribus medio fluminis alueo defixis astrinxit, tum cùm brumali tempore horrent omnia, & rapidissimi aliqui fluuij magna hyemis vi gelu astricti subito cōsistunt, vt non hominibus solum, sed equis etiam, & curribus calcandos tuto, pulsandosque se se præbeant: Sancti igitur subsilientibus, quæ tigna reperiebant, vndis, ipsique paulatim glacie concretis, & ad collum vsque succurrentibus, intolerabilis hyemis dolore consumpti sunt.

Eodem die, Commemoratio Sancti Patris nostri Euthimii presbyteri, & vitæ solitariæ Magistri.

332 EVthimius Magnus, Gratiano Imperatore Melitenæ in Armenia, Paulo, & Dionysia oraculo natus est; Siquidem à Deo didicerat, fore vt cum primum in lucem prodijsset puer, vniuersus orbis lætitia exultaret, ob quam causam, & à lætitia Euthimij nomen illi inditum est: cùmque adoleuisset in clericorum primum, deinde presbyterorum ordinem lectus, Monasterijs B præfuit: deinde Hierosolyma profectus ad honestissimum in speluncam Theodecti sancti otium se se recepit, vbi acerrimè depugnans sanctissimæ vitæ splendore, summaque virtutis opinione Saracenos gregatim in Christi partes trahebat, & baptizabat. Cùm sacrificaret aliquando, visus est igneæ columnæ speciem induisse, quo atque alijs innumerabilibus prodigijs factis illustris nonagesimo septimo ætatis suæ anno valetudine adhuc prospera vegetoque corpore Leone Magno Imperatore migrauit ad Dominum.

Duodecimo Calend. Februarii, certamen Sancti Martyris Neophyti.

XXI.

333 NEophytus Diocletiano Imperatore Martyr, Niceæ in Bithynia, Christianis parentibus Theodoro, & Florentia natus, iam inde à pueritia prodigiorum gregatum cæterorumque animos in sui admirationem conuertebat; cum condiscipulos oratione pasceret, & columbam humana secum voce colloquentem quocunque se verteret, comitem haberet. quam cum mater exterrita occidisset; sanctus puer excitauit: Post hæc Christianæ fidei nomine delatus ad Decium Præfectum, & de monte, vbi & tum, & antea frequentissimè orabat, deductus, verberibus crudelissime pulsatur, in furnum ardentem conijcitur, ad bestias damnatur, atque ab omnibus diuino numine liberatus gladio conciditur.

Eodem die, Commemoratio S. Zosimi Syracusani.

334 ZOsimus in Sanctorum numerum relatus in Sicilia Christianis parentibus non copiosis quidem illis, & diuitibus, sed mediocribus certè præditis opibus in villa A Monasterio Sanctæ Luciæ virginis proxima natus est, donoque Sanctæ Luciæ datus in eodem Monasterio altus & educatus est, atq; eiusdem Virginis precioſi sepulchri Prosmonarius factus. Qui, si quando parentes inuisebat, nullam illi moram faciendam putabant, quin statim post mutuam salutationem, ad Monasterij septa rediret, quod eum oportere ibi esse dicerent, vbi etiam ab ipsis dictatus erat. Triginta autem annos natus cùm Monasterij eiusdem præfectus renunciaretur, non multo post à Theodoro Papa Romano Syracusarum Episcopus creatus, officio suo populum sibi creditum de æterna vita, de iudicio, deque remuneratione assidnè docendo, diligenter gubernando: deinde vita perfunctus est annos quinquaginta natus.

Vndecimo Cal. Februarii, certamen S. Apostoli Timothei Episcopi, Ephesini, & discipuli Apostoli Pauli.

XXII.

335 TImotheus Christi Apostolus Lystris patre gentili, matre Iudæa natus Pauli Apostoli discipulus prædicationisq; illius comes, ab eodem Apostolo Ephesi Episcopus ante Ioannem Theologum declaratus est: Nam post Sanctæ Dei Genitricis obitum, venit Ioannes Ephesum: Timotheus igitur cum suscepram Ecclesiam recta fide imbuere, falsis autem opinionibus erroribusque turbulentis liberare toto animo satageret: vidit aliquando gentiles: dum diem festum Idolis suis agitarent, est ænata libidine raptos promiscue mares, & fœminas, abiecto omni pudore in concubitus ruere, & in fœda voluptate bacchari, cœpitque cum populo hortatione, monitis, & precibus agere, vt ab ea prauitate desisterent, sed tantum abfuit vt quicquam profecerit, vt irritati etiam magis scipionibus quos præ manibus habebãt eum in ipsa vrbis porta, vbi & sepultus est, confecerint.

Eodem die, certamen Sancti Martyris Vincentij Diaconi.

336 VIncentius, Maximiano Imperatore, & Diocletiano Præfecto, Martyr, Augustopoli natus, vna cum Valerio Episcopo Valentiam ad Domitianum ductus custodiæ traditur; inde eductus virgis multatur, ferreis vngulis excarnificatur, rursusque sublime raptus facibus circa latera aduritur, & candentibus subulis perfoditur: satiscẽtibus autem carnificibus, & vel ipsis tormentis defessis, Martyr Dei voluntate saluus, & planè inte-

integer, ac recens in medio consistens maiores pugnas deposcere, valentioresque provocare videbatur, cum Domitianus mutato consilio cœpit pollicitationibus, atque omnibus artibus capere, ac delinire Martyris animum, cuius blasphemias iniquissimo ille ferens animo precatus est Dominum, statimque expirauit, atque in eodem loco sepultus est.

Eodem die, certamen Sancti Martyris Anastasij Persæ.

337 ANastasius Persa Imperante Romanis Heraclio, Persis autem Cosroa Mago, Magus etiam ipse, & in tyronum numerum adscriptus: cum Persæ excursione facta in sancta loca, asportatoque vna cum reliqua præda pretioso Dominicæ Crucis ligno, vulgo caneret, venisse in eorum potestatem Christianorum Deum: (existimabāt autem pretiosam crucem Deum, propter ea, quæ per illam fiebant prodigia) commotus hisce vocibus pro magno habuit negocio de re tota statim quærere, & percontari. Ita Christi fide imbutus, primum cum Persis Chalcedonem venit, ibique plenius edoctus, renunciata militia, & mundo, Hierapolim, deinde Hierosolymam concessit: & baptizatusque in Monasterio Sancti Sabæ Monachus factus est: aliquanto post desiderio perferendi martyrij flagrans, in patriam reuersus est multisque affectus tormentis, præciso à cervicibus capite pro Christo occubuit.

Eodem die, Recuperatio reliquiarum eiusdem Anastasij Persæ.

338 CVm Heraclius vigesimo sui Imperij anno infestis signis aduersus Cosroam Persarū Regem inferretur, Monachus quidā ex Anastasij Monasterio amicū agmen, & dum in hostem tenderet, & cum re feliciter gesta pretiosum crucis lignum referret, secutus, recepit & ipse ad Monasterij Præfectum Anastasij colobium, expositque Dæmone oppressos in Persida, iniecto humeris Sancti colobio liberatos fuisse: Episcopus verò quidā à Catholico Archiepiscopo missus martyris reliquias Cæsaream detulit, relictaq; ibi particula, reliquum apud se habuit. Excepto capite, quod Romæ vna cum eius simulachro à fidelibus colitur.

Eodem die, certamen Sanctorum Manuelis, Georgij, Leonis, & sociorum ab impijs Bulgaris imperante Leone Armenio.

339 LEone Armenio Imperatore, Crumus Bulgarorum princeps expugnata Adrianopoli in Thracia Manuelem sanctissimum vrbis Episcopum præcisis manibus dissectumque gladio medium bestijs cōficiendum obiecit. Quare excęcatus à Deo cum summa flagraret inuidia, funibus ab vniuerso populo strangulatus est: cuius successor Tzocus impijssimus Christianos omnes, Presbyteros, Diaconos, Laicos; (nondum enim Christi fide imbuti erant Bulgari) in vnum coactos, alios alijs affectos tormentis omnes miserabiliter interfecit.

Decimo Cal. Februarij, certamen Sancti Clementis Ancyræ in Galatia Episcopi. XXIII.

340 CLemens Diocletiano, & Maximiano Imperatoribus Martyr, Ancyrę Galatiæ, patre gentil., matre Christiana nomine Euphrosyna natus, quæ etiam filium prædixit fore martyrem, & post illius mortem à Sophia fœmina opulenta altus, Monachorū primum sacris initiatus est: deinde post Diaconatus, & Presbyteratus dignitatem declaratus Episcopus annos viginti natus, cum pueros infidelium baptizaret Ancyræ à Domitiano Vicario, Romæ à Diocletiano, Nicomediæ à Maximiano, & Agrippino: rursusque Ancyrę, Amisi, & Tharsi tortus est: tandem Ancyram reductus, & carceri inclusus, cum in eo loco sacris operaretur, ab Alexandro Præfecto vna cum Christophoro & Chritone Diaconis, martyrij coronam abscisso capite adeptus est.

Eodem die, certamen Sancti Martyris Agathangeli, & sociorum virorum, mulierum, & puerorum.

341 CVm Clemens Romæ in custodia cum multis alijs esset, Agathangelus vidit Angelum Dei adire martyrem, & delato

delato pane, ac vino discedere: ea re commotus fidem cum alijs compluribus complexus est: quibus omnibus capite damnatis, ipse etsi fugere potuisset, tamen cum cognouisset Clementem nauí Nicomediam delatum iri, anteuertit, conscendensque nauim, sanctum præstolabatur; cuius aspectu Clemẽs perinde, ac Angelico magnopere lætatus est. Agathangelus igitur Nicomediam, deinde Ancyram Clementem prosecutus, ibi à Lucio cum pueris, viris, & mulieribus, qui secum erant, & Clemente damnatus capitis mortem oppetijt.

Nono Calen. Februarij, certamen Sanctorum Martyrum Pauli, Pausinii, & Theodotionis.

XXIV.

342 PAulus, Pausinius, & Theodotion fratres, Diocletiano, & Maximiano Imperatoribus, & Ariano Præfecto martyres, Cleopatri denati sunt, qui repudiato mundo monasticam complexi sunt vitam: Postea à Præfecto vincti Paulus, & Pausinius, quorum ille trigesimum septimum: hic vero quintum, & vigesimum agebat annum, grauissimè torquebantur: cum Theodotion qui spreto Monachorum instituto, vitam latrocinio iam antea addixerat, desiderio fratrum quos in vinculis esse audierat, venit in vrbem, & perterritus tormentorum acerbitate, non ausus est propius accedere, & congredi: sed procul in tumulo consistens, spectabat magnam fratrum in superanda vi patientiam: mutatus repente, atque apud se proposita fratribus præmia diligentius reputans, in medium accurrit, se ipsumque Christianum professus Præfectum de tribunali detraxit: Quãobrem in vestigio obtruncatus est, fratribus in profluente demersis.

Octauo Cal. Februarij, Commemoratio Sancti Patris nostri Gregorii Theologi.

XXV.

343 GRegorius Theologus Magnus in Cappadocia Nazianzæ Gregorio, & Nanna oraculo natus, floruit, Constantio Constantini Magni filio Imperatore, (vixitque ad Theodosij maioris tempora: hic summo disciplinarum omnium scientiæ cõprehendendæ desiderio flagrans Cæsaream primum, deinde Alexandriã, postremo Athenas concessit: cui toto animo constitutum iter contendenti magnus stimulus accessit Basilij Magni concertationis, quo factum est, vt dum alter alterum vincere, & superare gloriosè contenderet, vterque ad exitum sibi propositum peruenerit, atque omnibus artibus, & disciplinis oppido instructus in patriam suam redierit. Quare Sasimorum Episcopus Gregorius factus est. Deinde Nazianzi ingrauescẽtis iam senectute patris munus, tum docendi, tum sacra faciendi studiose subijt, & confecit. Post hæc Bizantium profectus orthodoxorum animos in recta aduersus Arianam hæresim fide confirmauit, atque etiam eiusdem vrbis Patriarcha renũciatus est, sed non multo post, allata consilij sui causa, se Patriarchatu abdicauit, atque in villam suam se recipiens honestissimo otio vitam exegit.

Septimo Cal. Februarij, Commemoratio Magni terræ motus.

XXVI.

344 EXtremo Theodosij Iunioris Arcadij, & Eudoxiæ filij imperio, septimo Calendas Februarij Constantinopoli horribilis, qualis numquã post vrbem conditam terræmotus factus est: nam & mœnia, maximaque vrbis pars, & complures aliæ in Thracia, Macedonia, & Bithynia vrbes perpetuo trium mensium terræ motu conquassatæ, & conuulsæ miserabili ruina concidere: Cuius rei causa Theodosius decreta publice Deo immortali supplicatione, ipse cum Patriarcha, vniuersoque Clero, & populo nudis incedens pedibus, & vim lachrymarum profundens, hisce à Deo verbis pacem, & veniam precabatur: Remitte, quæso, iram tuam iustam Domine, & delictorum nostrorum pœnam, pœnitentiæ condona, commouisti terram, & conturbasti eam propter scelera nostra, injice animis nostris tui timorem, vt debitum tibi vni bono, hominumque amantissimo Deo laudem tribuamus. Ex eo tempore terræ motus huius memoriam celebramus.

Eodem die, Commemoratio Sancti Xenophontis, & coniugis eius, & filiorum Arcadij, & Ioannis.

345 XEnophon in Sanctorum numero habitus, vir Senatorii ordinis Cõstantinopoli, excellentique in Deum pietate, in pauperes benignitate, in omnes iustitia, omnibus denique suis numeris, & partibus absolutus duos suscepit liberos, quos bonis

mori-

moribus & timore Domini imbutos Berytũ misit, vt in celeberrimo tum temporis omniũ artium gymnasio ius ciuile discerent, atque in vrbe Bibliothecarum, librorumque refertissima: Verum illos nauigantes mare, fracta naui, eiecit in oram Syriæ. Pater verò vbi cognouisset ex seruo fecisse adolescentes naufragium, cœpit cum vxore omnes terras obire, vt filios inueniret, quos cum Hierosolymis inuenissent Monasticam profiteri vitam, sumptis Monachorum institutis, ita se in ea viuendi ratione excoluere, vt miraculorum gratia dignati à Deo, actaque sanctissimè vita migrarint vna cum filijs ad Dominum.

Sexto Cal. Februarij, Certamen Sanctorum Martyrum Ananiæ Presbyteri, Petri custodis carceris, & septem militum.

XXVII.

346 ANanias, Diocletiano Imperatore, vitro Maximum Præfectum adiuit, seque Christianum prædicans, cum multa verborum contumelia in Idola inuectus est. Quamobrem vinctus scipionibus contunditur, & circa lumbos candentibus subulis perfoditur, sale & aceto, & cilicino panno perfricatur, & atteritur: sed eius precibus Idolis simul cum templo cõcidentibus, carceri includitur, vt ibi inedia vitam finiret; quem cum à Domino cælesti cibo septem diebus alij vidissent carceris custos Petrus, abijciens se ad sancti pedes baptizatus est, sed à Maximino, qui Maximo successerat, rotæ vtroque alligatus, in craticula subiecto igne collocatur. Verum cum destitutus repente miraculo propria vi ignis retrixisset, septem milites, à quibus torquebantur, stupore defixos conuertit ad fidem. Igitur omnes in mare proiecti sunt.

Eodem die, Recuperatio Reliquiarum Sancti Patris nostri Ioannis Chrysostomi.

347 IOannes Chrysost. in exilium actus Cõmanam Armeniæ concessit: vbi sunt S. Basilisci reliquiæ, à quo in quiete audiuit; Ne timeas frater Ioannes: cras enim simul erimus; cum iam ante eadem ratione Prosmonario Basiliscus imperasset, vt locum aduentanti magno Martyri Ioanni præpararet: Igitur Ioannes sacris cum stola alba operatus, in ijs verbis, quæ semper habebat in ore: *Gloria Deo omnium*, expirauit, sepultusque est prope Sancti Basilisci tumulum; Trigesimo autem post anno, authore Proclo Patriarcha Theodosius misit, qui Ioannis reliquias Constantinopolim deferrent, sed cũ sepulchrum nulla aut ratione, aut vi reserari posset, mœrore affectus Imperator dedit litteras ad Sanctum pretum plenissimas, quibus ad tumulum recitatis, aperto statim sepulchro pretiosæ eius reliquiæ Constantinopolim deportatæ in SS. Apostolorum æde collocatæ sunt.

Quinto Cal. Februarij, commemoratio Sancti Patris nostri Ephraini Syri.

XXVIII.

348 EPhrainus Edessæ in Syria, Constantino Magno Imperatore Christianis parentibus natus vixit ad Valentis tempora: ex cuius infantis ore videre aliquando in somnis parentes prodire vitem, quæ quaqua versus diffusa, & ramos suos ad extremam terram protendens, terram ipsam implere videbatur, de cuius fructu alerentur volucres, intellexereque eam in somnij figuram vberrimam rerum omnium cognitionem, quæ in filio futura esset portendere. Nec defuit coniecturæ euentus: Etenim omnibus virtutum expletus numeris magno fuit Christianæ Reipublicæ vsui, & commodo, atque vt magis etiam mortalibus prodesse posset: cum Cæsaream veniisset à Basilio Magno creatus presbyter repente linguã Græcam, cuius erat, vt homo mediæ Syriæ natus, prorsus rudis, & expers, callere cœpit, qui postea cum præclarè multa scribendo, docendo, & faciendo optime de Republica meritus esset, extrema senectute ex hominum vita migrauit.

Quarto Cal. Februarij, Recuperatio Reliquiarum Sancti Sacromartyris Ignatij, Patriarchæ Antiocheni.

XXIX.

349 IGnatius vir diuinus à Traiano Imperatore Antiochia Romam ad Martyrium missus cum bestijs in Theatro depugnauit, à leone, senatu inspectante, præfocatus: dedit autem Dominus genus id mortis Sancti votis, quippe qui dicere soleret, tantum abest, vt bestiarum timore à Christi fide discedam, vt etiam optem maximè bestiarum dentibus moli, quo hac ratione purior Christo Deo meo panis conficiar. Eius igitur

à Iconibus confecti reliquias Christiani honestissima pompa elatas Roma Antiochiam deportarunt: prodeunte obuiam vniuerso populo cum cereis, facibus, & thure, psalmis, hymnis, & canticis spiritualibus, & magnificentissimo sepulchro condidere, vt tota ciuitas illius tutela, & præsidio gauderet. A

Eodem die, certamen Sanctorum Martyrum Sarbeli Sacerdotis, & Babæ sororis.

350 SArbelus Edessenus, Traiano Imperatore Martyr, cùm esset Idolorum Sacerdos, & de more festis Dæmonum diebus sacra conficeret, obiurgatus à Barsimæo vrbis Episcopo, & probri accusatus, quod multorum esset author perditionis, & interitus, adiutrice Dei gratia, adhibita verbis illius fide, Christiana religione imbuitur, & ab eodem Episcopo baptizatur, vna cum sorore Babæa: Quod cùm resciuisset Lysias; arreptum Sarbelum virgis cædi, scalpro laniari, faciem eius radi, igni torreri, duobusque lignis inclusum secari: demum capite vna cum sorore prius acerbissime torta mulctari imperauit. B

Eodem die, certamen Sancti Sacromartyris Hippolyti Papæ, & Sociorum.

351 SAcer Hippolyti Sacro-martyris cœtus Martyrium Claudio Imperatore, & præfectum agente Vicario pertulit, cùm Cestorinus militum Magister, & Imperatori charus, Christum coleret, Christianosque ab iniurijs vindicaret, grauiter, & acerbè accusatus in carcerem truditur, vbi prodigijs, & signis, præcipuè autem mortuo ab interitu vindicato, milites omnes, vt Christi partium essent effecit: Quam rem indignissimè ferens Tyrannus, omnes capite damnauit, in quibus fuit Chrysa beata, & eius seruus Sabinus: Commotus tanta Christianorum cæde Hippolytus Papa, & diuino incensus zelo coràm Tyrannum grauiùs accusauit, qui impotenti ira correptus. Papam, eiusque comitatum, Presbyteros, Diaconos, & Episcopum, acerbissimè prius torros, alligatis ad manus, pedesque grauissimis saxis in mare proijciendos curauit.

Tertio Cal. Februarij, certamen Sancti Martyris Barsimæi Episcopi, eius qui Sarbelum baptizauit.

XXX. ij

352 BArsimæus sacro-Martyr, de quo paulo superius mentio facta est: Edessenæ Ecclesiæ Episcopus, pastoralis officij munus diligenter obibat, docendo infideles, eosque ad Christi fidem traductos baptizando in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, inter cæteros Idolorum Sacerdotem Sarbelum graui accusatione insectatũ, quod vnus vniuersum populũ peruerteret, & perderet, conuertit, & baptizauit, qui & Martyrio simul cum sorore paulo post defunctus est, Quas obres retentus à Lysia grauissimè vapulauit, sed cessante paucis diebus persecutione dimissus è carcere nihil ab instituto iam dudum proposito discedens, sed se omni virtutum genere excolens ex hac ad æternam vitam migrauit.

Eodem die, certamen Sancti Theophili Iunioris.

353 THeophilus Constantinopolitanus Ordinis Senatorij, à Constantino, & Irene Orthodoxis Imperatoribus declaratus cum tribus alijs Dux aduersus Cinerætas, vbi primum Saracenorum classis in conspectu fuit, instruxit se statim ad pugnam, & dubitantibus socijs prælium inire, ipse cum suo dromone, facto in hostilem classem impetu fortissimè pugnabat, cum cæteri Duces gloriæ eius inuidentes, arrepta fuga, solum reliquere: Circumuentum itaque Saraceni capiunt, & parta victoria domum reuersi carceri includunt: Vnde quarto post anno eductus sollicitatusque frustra, vt desertor Christianæ religionis Idolorum cultui se se adderet, capite multatus occubuit.

Pridie Cal. Februarij; Certamen Sanctorum Martyrum Cyri, & Ioannis.

XXXI.

354 CYrus Alexandrinus Diocletiano Imperatore Martyr, & Medicus, cum operam suam nulla mercede poneret, eodem etiam tempore simul Christi fidem docebat, quo nomine delatus est ad Præfectum, timore perculsus, profugit in Arabiam, atque in loco mari proximo consedit, Monachi vitam complexus: Ioannes autem cum Hierosolymis

solymis esset, audissetque Cyrum in magna esse apud omnes laude, ob ea quæ faciebat signa & prodigia, abijt, & vitæ rationes omnes cum eo iunxit: cùm vero Christiana quædam Athanasia nomine, eiusque filiæ tres, Theodote, Theocteste, & Eudoxia comprehensæ à Præfecto torquendæ essent, veriti ne ille, vt fœminæ, animũ desponderent in tormẽtis, accedunt, hortantur, & confirmant. Tulit iniquissimè eam rem præfectus, & grauissimis affectos tormentis obtruncari iussit.

Eodem die, certamen Sancti Martyris Triphenæ.

355 TRyphęne Martyr Anastasio patricio, sed gentili, & Socratia Christiana Cyzici nata cũ sacer Dęmoni dies celebraretur, zelo Christianæ fidei, cuius erat studiosissima, commota, & in medium procorrens, sacra execranda consputare, & eorum spectatores reprehendere cœpit, docerequę renunciandum esse Idolis, transeundumque in Christi partes, & suscipiendum baptismũ. Eam ob causam Cæsarij Præfecti iussu in caminum inijcitur, sed diuinitus seruata in eculeum rapitur, defixis humi acutissimis clauis, solutaque repente, & super clauos prolapsa miserabiliter confoditur. Deinde cum immissæ in Martyrem variæ bestiæ non auderent propius accedere, taurus demum adactis in præcordia cornibus statim interemit.

FEBRVARIVS.

Calendis Februarij, certamen Sancti Martyris Thryphonis.

1.

356 THryphon in Phrygia, Gordiano Imperatore, natus, à pueritia anseres pascebat, qui etsi tam vili defungeretur munere, tamen quia mandata Domini exequebatur, promeruit vt nullum esset morborum genus, quod non confestim depelleret, & curaret. Nam, & Imperatoris filiam à Dæmone oppressam liberauit, ipsumque Dæmonem in specie & figura nigerrimi canis ostẽsum compulit, vt ipse de se, deque suis præstigijs, dolis, & impurissimis factis differeret. Quæ res multos ad Christi fidem traduxit: Post hęc Decio Imperatore vinctus ab Aquilino Præfecto Nicæ perducitur, vbi ad equos indomitos alligatus per inũia hyberno tempore raptatus, deinde super acutos clauos volutatus, post hæc facibus circa latera ambustus, postremo capite multatus occubuit.

Eodem die, certamen Sancti Martyris Victorini, & sociorum sex.

357 VIctorinus, Victor, Nicephorus, Claudius, Diodorus, Serapion, & Papias Corinthij retenti à Tertio Consule variè torti sunt: Victorinus enim eruto oculo dextro, abscissisque manibus, ac pedibus, in pila contusus marmorea consumptus est: Victor verò præcisa lingua, alligatusque ad quatuor palos, eadem ratione in pila contritus discessit è vita: at Nicephorus tandiu calcatus, & pressus, donec sanguis è naribus erũperet: deinde per capillos suspensus, tandem in eodem mortario pilo pinsitur, quoad animam efflaret: Porro Claudius mutilatis manibus, ac pedibus, ac in ignem coniectus expirauit: sed Diodorus igni tortus, animam Deo purissimam reddidit: Verum Serapion sublimibus pendens pedibus capite multatur: Postremo Papias amputatis pedibus, ac manibus saxoque alligatus in mari demergitur.

Eodem die, commemoratio Sancti Patris nostri Vendemiani Discipuli Sancti Auxentij.

358 VEndimianus Auxentij patris nostri Discipulus, eius qui in monte Calcedoni proximo Oxia nomine solitariam agebat vitam, sedulum Sancto se ministrum semper præbuit, factusque sacelli præceptoris hæres, atque vestigijs insistens, non solum facta illius assequi, sed etiam superare contendebat: Quare prope Sancti Monasterium inter montium duorum angustias, obstructo vtrimque aditu cellulam sibi extruxit, atque in ea annos duos & quadraginta inclusus omnia sua studia ad excolendam virtutem contulit, sexcentis lacessitus Dęmonum infestationibus: quibus rebus consecutus est à Deo, vt quoscunque, vel corporis, vel animi morbos sanaret: Cumque mortis suæ præscius historico cuidam, quam litteris commendaret, Auxentij vitam enarrasset, submissis poplitibus obdormiuit in Domino.

A

Quarto Non. Februarij, Commemoratio Occursus Symeonis Senis excipientis Dominum nostrum Iesum Christum.

II.

359 DOminus noster Iesus Christus œconomiæ secundum carnem, quam reuera assumpserat fidem facturus, vt cætera omnia, quæ lege sancita erant, præstitit, ita illud Iudæorum institutum seruare voluit, quorum moris fuit, vt quadragesimo à puerperio die, marem, cui bene precaretur Sacerdos, & par turturum, aut duos pullos columbarum Domino sisterent: More igitur, & instituto gentilitio agens Dominus noster Iesus Christus à Maria matre Deique genitrice, & Ioseph opinione tantum patre, delatus in Templum exceptus est à Symeone iusto, qui hisce Deo verbis gratias egit: *Nunc dimittis seruum tuum Domine secundum verbum tuum in pace*: Anna etiã Prophetis, quæ tam sancto cœtui intererat, dato Christo Seruatori testimonio, Deo laudem tribuit, qui populum suum respexisset: Huius igitur congressus memoriæ hic dies festus dicatus est.

B

Eodem die, certamen Sanctorum Perpetuæ, Satyri, Reucati, Saturnini, Secundi, & Felicitatis.

360 PErpetua Afra Christi Martyr Christianæ religionis nomine delata ad Prouinciæ Præfectum, comprehensa est, & cũ aliis compluribus sanctis, in quibus Perpetuę infans adhuc lactens fuit & nomine Dinocratis. Igitur potè multos cruciatus custodiæ traditur, vbi Perpetua visa sibi est in quiete videre scalas Cælo hærere, in quarum extremitatibus ab imo ad summum infixæ essent omnes tormentorum species, ad cuius calcẽ portentosæ magnitudinis draco conaretur ascendentes detrahere, & præcipites dare: Satyrum autem, qui iam in tutum euaserat, conuersum hisce verbis compellare: En hic te, Mater Perpetua expecto: Frater verò altero carcere inclusus vidit in somnis Satyrum ex quadam pelui porrasse aquam: ex quo viso mortuum esse intellexit. Mane Perpetua, & Felicitas, cæteris iugulatis ab agrestibus iuuẽcis cornu transuerberatæ mortem oppetiere.

C

Tertio Nonas Februarij Sancti, & iusti Symeonis qui in vlnas suas Dominum suscepit, & Annæ Prophetidis commemoratio.

III.

361 SYmeon insigni iustitia, & pietate senex seipsum ab omni peccati labe reuocans, cum à Templo nusquã discederet, sed assiduis Deum precibus fatigaret, vt mundum miseratus tandem aliquando mortales à Dæmonis potestate vindicaret, audiuit ab Angelo se non prius ex hominum vita migraturum, quàm videret Christum Domini, eum qui Vniuerso Orbi esset allaturus salutem: Eodemque etiam Anna prophetis oraculo donata est à Deo: Cum igitur quadragesimo ab ortu die detulissent parentes puerum Iesum in templum, ad legis præscriptionem: Symeon venis complexus dixit: *Nunc dimittis seruum tuum Domine, secundum verbum tuum in pace: quia viderunt oculi mei salutare tuum*; Cumque & de Christi morte, de Cruce, deque Dei genitrice, quæ Filiũ cruci affixum visura esset, prophetasset: Anna verò gratias egisset Deo, vterque fatalem viuendi summam expleuit.

D

Eodem die, certamen Sanctorum Martyrum Adriani, & Euboli, Cæsareæ Martyrum.

362 ADrianus, & Eubolus Christi Martyres in Vanea nati Christianæ pietatis tuendæ studio profecti Cæsaream, Christianis in vinculis, vel quæstioni acceptis præsto esse, consolari, hortari, animum addere; gentilibus autem verbum Christi disseminare, complures baptizare non desinebant, quo factum est, vt facilè cogniti, & comprehensi Formiliano Præfecto traderentur, qui verberibus malè affectos Martyres & facibus circa latera exustos ad Leones damnauit: sed cùm tantum abessent Leones ab inferenda sanctis iniuria, & flexis etiam poplitibus pedum eorum lamberent, vehementi incitatus ira Præfectus martyres capite multauit.

Pridie

Pridie Nonas Februarij, certamen Sanctorum Martyrum Papiæ, Diodori, & Claudiani.

IV.

363 PApias, Diodorus, & Claudianus colendi Martyres, Decio Imperatore, Attaliæ in Pamphilia nati, & Pastores, fidem Christi passim promulgando, complures ad Christum conuertebant, quo nomine delati ad Publium Pamphiliæ Præfectum, & interrogati, magna libertate Christi nomen confessi sunt, arguebantque nullum præter eum esse Deum, quippe qui Cælum, terram, mare, & quæ in eis sunt condidisset, commotus tam libera voce Præfectus ad crudelem vim animum conuertit, & cum eos in proposito perseuerantes omni excruciasset supplicio, caput à ceruicibus abscidit, quorum corpora à fidelibus honestissimè sepulta sunt.

Eodem die, commemoratio Sancti Patris nostri Isidori Peluſiotæ.

364 ISidorus Peluſij in Ægypto pijs parentibus, & Theophili, Cyrillique Alexandrinæ Ecclesiæ Episcoporum patrocinijs, domesticis, externisque disciplinis, & artibus apprime eruditus est, sed missu diuinæ pietatis studio parentibus, diuitijs, & gloriæ nuncio in montem non procul à Peluſio secessit, vbi monachorum sacris initiatus omnem suam operam nunc precibus, nunc sacrorum librorum commentationi, nunc scribendis per vniuersum orbem epistolis, nunc omnibus sacris libris exponendis dedit: Quare cum non priuatis solum, sed præsertim etiam, & Episcopis, & Imperatoribus, epistolis suis, quarum decies millenas conscripsit, mirum in modum profuisset, acta sanctissimè vita quieuit in Domino.

Eodem die, certamen Sancti Sacro-Martyris Abramij Perſæ.

365 ABramius in Perside Episcopus Saborio Persarum potius tyranno, quàm rege, cum Igni, & Sole gentilitijs Persarum numinibus, spretis, diuinum Christo vexillum subiuberet, ceteris ferreis constrictus Magorum principe compellebatur, abnegato Christo eum diuinam vanissimis illorum ritibus facere: sed cum de pia sententia deduci nulla præsentium comminatione posset, excentis multatur supplicijs, ad quæ diuinam his verbis opem implorabat: Domine Iesu Christe Deus: præsto sis mihi peccatori seruo tuo, quia in te credidit anima mea; deinde in carcerem trusus, atque etiam non multo post eductus, tortusque inter gratiarum actiones capite mutilatus est.

Nonis Februarij, certamen Sanctæ Martyris Agathæ.

V.

366 AGatha Panormi in Sicilia nata, virgo diuitijs, forma, pietate in Deum illustris, Decio impio Imperatore, Christianæ fidei causa retenta Siciliæ Præfecto sistitur, atque ab eo Aphrodisiæ cuidam traditur, vt si fieri posset, delinitum illecebris animum Virginis à Christiana pietate ad Idolorum superstitionem traheret: sed cum se operam ludere renunciasset in expugnando virginis animo, quæ vel vitam ipsam pro Christi nomine libentissimè profunderet; Præfectus verberibus mulctatæ mamillam abscindi imperauit: Deinde in carcerem includi, qua deinde restituta noctu à Petro Apostolo mamilla, è custodia educitur, & rapeta per acutissima testularum fragmenta, & admotis candentibus laminis torta; atque ab his omnibus Christi virtute seruata, iterum in vincula conijcitur, in quibus inter preces, & gratiarum actiones extremum efflauit spiritum.

Octauo Idus Februarij, certamen Sancti Martyris Iuliani Emisseni.

VI.

367 IVlianus Emissenus ab adolescentia medicus, arrepta per speciē adhibēdæ corporibus medicinæ occasione, illud in primis spectabat, vt fidē Christi docēdo, & baptizando animabus medicinam faceret: cum verò Siluanus Episcopus, Lucas Diaconus, Mocius Anagnostes, Numeriano Imperatore, vincti è carcere in theatrum conficiendi à bestijs educerētur, cohibere se non potuit Julianus quin pro Christianæ pietatis zelo accurrens sanctos oscularetur, & supplex esset, vt fortiter agerent: Quare comprehensus clauisque capite, manibus, & pedibus confixis in spelunca quadam expirauit.

Eodem die, certamen Sanctæ Martyris Faustæ, Eulasij, & Maximi sociorum.

368 FAusta Cyzicena Maximiano Imperatore Martyr, mortuis parentibus

pijs,& locupletibus,spretis in amplissima domo atque omnium rerum affluente, florentissima ætate virgo, voluptatibus renuncians, pudicitiam inedia, vigilijs, profusa in pauperes liberalitate, assidua Sacrorum librorum lectione, colebat,& tuebatur: Quarum rerum fama cùm ad Imperatoris aures peruenisset, misit illi Euilasium Prætorem, qui virgini persuaderet Idolis immolare: tantum verò abfuit, vt quicquam dicendo efficeret, vt ipse etiam miraculorum magnitudine, quæ à Virgine edebantur, commotus in Christum crediderit: Mittitur secundo Maximus Proprætor, vt vtrumque torqueret, qui mandata diligenter prosecutus in feruentem lebetem æneum haustam, & Euilasium iniecit, sed admiratus nullum Martyres accipere incommodum, suscepta & ipse Christi fide, vltro seipsum in lebetem demisit, omnesq; per hunc modum consumpti sunt.

Eodem die, certamen Sanctorum Siluani Episcopi, Lucæ Diaconi, & Mocij Anagnostæ.

369 SIluanus Episcopus, Lucas Diaconus, & Mocius Anagnostes, Emisseni, Numeriano Imperatore, cum Deum, & Christum filium Dei, & Deum confiterentur, & prædicarent, vincti ab infidelibus, ad Prætorem tum temporis Tyri diuertantem perducuntur, quos prætor acerbissimè multatos feris dilaniandos obiecit: Cum autem in Theatrum ad supplicium raperentur, percurrit in medium Iulianus, sanctoque à quibus baptizatus ante fuerat, vt æquissimo animo Martyrium obirent precabatur, solutæ itaque feræ maximas Deo gratias agentes contecere.

Eodem die, Commemoratio Sancti Patris nostri Bucoli Episcopi Smyrnæi, discipuli Ioannis Theologi.

370 BVcolus ad Sanctorum numerum adscriptus ab ineunte ætate omnē suam cogitationem ad pietatem in Deum excolendam conferebat: cuius sanctum studium vbi cognouisset Ioannes Theologus, accersitum habuit aliquandiu rerum diuinarū discipulum Post aliquanto eius virtute inmutus, magnisque rebus spiritualibus cognita, & spectata, Smyrnæ Episcopum declarauit, qui munus suum accuratè Spiritu Sancto duce obeundo, infinitam infidelium multitudinem ab errore ad veritatem traductam baptizauit: Cumque nihil eorum prætermitteret, quæ ad constituendam disciplinam pertinebant, prophetico munere dignatus à Deo futura prædicebat: Quare Polycarpum, & successorem sibi fore pranunciauit, & adhuc in humanis agens Episcopum, Pastoremque renunciauit: Mortuus verò, & sepultus miraculo ligni, quod tumulo defixum rediuiuum in arborem exereuerat, & sanctitatem efferebat illustratus est.

Septimo Idus Februarij, certamen Sanctorum trium millium in Nicomedia Martyrum.

VII.

371 TRia seruorum millia cum dominos suos, eosque principes viros, qui Diocletiani Imperatoris iussu Petrum Alexandriæ Archiepiscopum capite damnarunt, conuersos ad fidem pro Christi nomine occubuisse vidissent, eorum fortunam æmulati, adiunctisque sibi pueris, & vxoribus, & propinquis omnibus veniunt in Diocletiani conspectum, claraque voce Christianos se esse testati fuerunt, quos omnibus artibus frustra tentatos, vt de sententia deduceret, iussit omnes à militibus occidi.

Eodem die, commemoratio Sancti Parthenij Episcopi Lampsareni.

372 PArthenius in Sanctorum numero habitus Constantino Magno Imperatore claruit. Is Christophoro Militensis Ecclesiæ Diacono natus litterarum quidem expers, & ignarus, sed summa tamen pietate, & virtute præditus piscatoriam agebat vitam, capturamque mendicis diuidebat: cuius sanctitate dedit Deus, vt Dæmones fugaret, morbos depelleret: Cumque postea litteras etiam didicisset presbyter à Philippo Melitensi Episcopo, deinde ab Acholio Cyzicēno Metropolitano Episcopus creatur: Qui tandem restituto cuidam, quem taurus cornu effoderat, oculo, sanatoque alterius cancro, atque alio, qui à plaustro proculcatus fuerat, ad vitam reuocato, & prophetico etiam illustratus spiritu in pace quieuit.

Sexto Idus Februarij, commemoratio Sancti, & Illustris Prophetæ Zachariæ vnius ex sexdecim Prophetis.

VIII.

373 ZAcharias Propheta, in Iudæa natus in terra Chaldæorum, iam prouecta ætate, multis signis, ac prodigijs, fidem rebus quas prophetabat faciendo, prædixit Ioiachino, quod filium, qui in Hierusalem Sa-

serdo-

cerdotio fungeretur susceptarus esset, Salathiel verò benedixit in filio, cui futurum esset Zorobabelis nomen: at Cyro signo persuasit, fore vt victoriam de hoste referret, necnon & de se ipso, quod in Hierusalē esset rem diuinam facturus: denique de infidelitatis, prophetiæ, Sacerdotij Iudaici exitu, Templique demolitione, Idololatriæ interitu, æterno Christi regno prænunciauit: Mortuus est, & sepultus prope Aggæum Prophetam.

Eodem die, certamen Sancti Magni Martyris, Theodori Euchanitæ Ducis exercitus.

374 THeodorus Dux exercitus, Licinio Imperatore, domicilium certum, sedemque stabilem in Euchania habebat, sed tamen Heracleæ in Ponto diuersabatur, eloquentia, forma, & prudentia, fortitudine, quæ omnia in eo præclara erant magnam nominis celebritatem assecutus. Eius ergo videndi desiderio flagrans Imperator milites qui ad se Nicomediam accerserent: at ille, quin potius, inquit, ad me venet Imperator, secumque aduehat Deos aureos, & argenteos, quibus velit sacrificari: Affectus Imperator gaudio contendebat Heracleam, cùm Theodorus cognito eius aduētu vectus in equo obuiam honoris causa processit, & Imperatorem, vt debebat, adorauit: Ingressus Imperator vrbem hortabatur Theodorum, vt sacra Dijs faceret, ille ostendit imperata se facturū, si prius domi Dijs, quos secum aduexerat sacrificasset, quos non repugnantes traditos, Sanctus comminuit, & in pauperes erogauit: Quamobrem verberibus, atque omni supplicio excruciatus capite multatus est, cuius reliquiæ Euchaniam deportatæ sunt.

Eodem die, commemoratio Sancti Patris nostri Theodosij.

375 THeodosius Antiochiæ in Syria illustri genere natus, parentibus, gloria, diuitijs, & mundo valere iussis, secessit in quendam Ciliciæ montem, extructoque in parua ingentis saxi cauerna, in mare vergente tugurio, ibi consedit, ieiunijs, chamenijs, vigilijs, & precibus toto animo deditus: accedebat ad extenuatas corporis vires indumentum hirsutis contextum setis, & lamina ferrea, quas collo, manibus, & medio gestabat corpore: Quibus rebus eam à Deo gratiam iniit, vt aquam præter multa alia miracula ex arida elicuerit petra, perichirantesque in mari seruarit: Tandem profectus Antiochiam, Isaurorum excursione occubuit.

Eodem die, certamen Sanctorum Martyrum Martha, & Mariæ germanarum sororum, & Lycarionis.

376 MArtha, & Maria sorores, non minus pietate, quam virginitate insignes, cum prouinciæ Prætorem aliquando vidissent prætereuntem, à fenestra prominentes eum compellunt; & clara se voce Christianas esse testatæ sunt, suspexit Prætor & integram, virentemque Virginum ætatem intuitus; Saluas inquit omnino vos esse velim. Quare si mutata sententia animum inducetis Dijs sacrificare, vitæ, & saluti vestræ consulueritis, cui Virgines, vita est, vitam ipsam pro Christo profundere. Idem fecit & Lycarion adolescens monachus, qui cum illis virginibus virtute certabat, atque addidit: Idola non Deos, sed Dæmonia esse, infelicesque, & miseros eorum cultores: Iratus igitur Prætor iussit militibus, vt extremum de eis supplicium sumerent, qui Virgines in crucem actas gladijs confecere, Monachum autem capite multarunt.

Quinto Idus Februarij, certamen S. Martyris Nicephori.

IX.

377 NIcephorus obscuro quidem loco natus, sed Martyrio tamen, quod Valeriano, & Gallieno Imperatoribus pertulit, illustratus, & nobilitatus, vrebatur Sapricij quodam Ecclesiæ Christianæ Presbyteri studiosissimi, qui postea diabolico instinctu alienatus à Nicephoro odium concoquebat: Commotus autem persecutione, cùm retentus Sapricius ab Idololatris compelleretur, simulachris immolare, accurrit Nicephorus, etiam, atque etiam orat Sapricium, vt si illo prius martyrio defungi patiatur, auersatus ille, & Idololatriæ scelus, & Nicephori preces, trahebatur ad supplicium: cum Nicephorus Sapricij pedibus aduolutus omnibus precibus iterum orare, & obtestari cœpit, sed tamen non exoranit: Quare repudiatus à Deo, cum iam extento collo districtum carnificis gladium vidisset, consternatus animo: dimittite inquit, me, & Dijs immolabo, procurrit ergo Nicephorus, & porrecta statim ceruice, amato Sapricio capite pro Christo multatus occubuit.

Eodem die, commemoratio Marciani Episcopi Siciliæ, & Philagrij Episcopi Cypri, & Pancratij Episcopi Tauromenij.

378 MArcianus, Philagrius, & Pancratius Episcopi, vt sunt præceptore Petro Apostolo: Nam Pancratij pater cõmotus celebritate famæ, & miraculorum Christi Iesu, dum in terris degeret, adiuncto sibi Pancratio perrexit Hierosolyma, & in Petri se amicitiam, & familiaritatem insinuauit: Igitur post Christi Iesu Ascensionem à Petro Tauromenij Episcopus creatus est, & cum in Christi nomine doceret, occultè interfectus est ab infidelibus: Marcianus verò ab eodem Apostolo Siciliæ Episcopus factus, postquam multos ab impietate ad Christum conuertisset, fato concessit: Porro Philagrius Cypri Episcopus, cum mille molestias à Dæmonibus, atque impijs pro Christi doctrina, & nomine ad extremum vsque spiritum pertulisset, excessit è corpore.

Quarto Idus Februarij, certamen Sanctorum Charalampi, Porphyrij, & Dauctj, & trium mulierum Martyrum.

IX.

379 CHaralampus Magnesiæ Christianorum Sacerdos, Seuero Imperatore, cùm veritatem prædicaret, comprehensus à Luciano Præfecto exuitur sacrata stola. Deinde cum detracta toto corpore pelle, æquissimo animo perferret, incensus ira Præfectus voluit ferreo pectine misere Martyrem laniare, cùm statim manus illius miraculo euulsæ sunt, quem cum sanctus adhibita prece sanasset, magnitudine rei commoti Porphyrius, & Dauctus carnifices, & tres mulieres renunciata Idolorum superstitione se se Christo addixerunt, quos omnes Præfectus in impietate permanens capite mulctauit.

Tertio Idus Februarij, Certamen Sancti Sacromartyris Blasij, & sociarum mulierum.

XI.

380 BLasius Licinio Imperatore Sebastensis Episcopus, vitandæ persecutionis causa in cuiusdam montis speluncam se abdidit, & ibi immanem belluarum naturam ex feritate ad mansuetudinem benedictione traduxit: Cumque esset medicinæ artis peritus, acceptam etiam à Deo magnam in sanandis morbis miraculorum edendorum potestatem. Ductus autem ad Agricolaum Præfectum, professusque se Christianum esse, virgis mulctatur, deinde in eculeum actus, pectine ferreo carminatur: Postea cum abduceretur in carcerem mulieres septem, consecutæ Martyrem, & Christum confessæ in vestigio capitis damnatę mortem oppetiere: Cumque in altissimum Lacum proiectus, siccis per summam aquam pedibus, in littus euasisset, capite cum duobus infantibus, qui vna in vinculis erant mutilatus est.

Eodem die, Commemoratio Theodoræ Augustæ, quæ Orthodoxiam constituit.

381 THeodora Augusta, Theophili Imperatoris Iconomachi vxor, eius, qui Methodium Constantinopolitanum Patriarcham optimè de Sanctorum Imaginibus sentientem exilio affecerat, suffecto Ioanne Lecanomante, consumptis igni sanctis imaginibus, nullis tamen hæreticæ prauitatis erroribus imbuta, etsi apertè non auderet impijs viri conatibus obuiam ire, occultè tamen in cubiculo suo habebat sanctorum imagines, noctuque Deum precibus fatigabat, vt tandem aliquando Orthodoxorum misereretur. Igitur post viri mortem, statim reducto Methodio, coactaque sacra Synodo, anathemate multauit Iconomachos, exturbatoque Ioanne è throno, & restituta in pristinam dignitatem imaginibus, traditoque per manus imperio Michaeli filio, quem Orthodoxa fide instituerat, ex hominum vita migrauit.

Pridie Idus Februarij, Commemoratio Sancti Patris nostri Antonij Archiepiscopi Constantinopolitani.

XII.

382 ANtonius cognomento Baccas parentibus, diuitijs, pietate, & genere illustribus natus (nam pater erat Senatus facile princeps) septimo ætatis anno senili prudentia, quæ erat puerilia cõtemnebat: ferebat iniquè tum præcocem in filio modestiam mater: At pater illum, natura matre, Monasterij sepsit: inclusit: in quo vitæ genere tantos in virtute progressus fecit, vt vel inuitus Presbyteratum suscipere coactus fuerit, patremque virtutis suæ, sanctique instituti æmulũ monastico ipse induerit cultu, vt cuius natura filius esset, eius spiritu esset pater:

pater. Nobilitauit etiã hominem insignis in pauperes beneficentia, vt dum aliquando deambularet, audierit, qui se inuitaret, vt magnum auri pondus pauperibus distribuendum acciperet, porrigentem tamen non videret: quapropter Imperatoris, & Concilij suffragio creatus Patriarcha Constantinopolitanus, postea mortuus est.

Eodem die, commemoratio S. Mariæ, quæ mutato nomine Marinum se dixit.

383 MAria studio salutis latebram quærens, posita muliebri stola, sumpto virili habitu Marinum se nominauit, vnaque cum Patre Eugenio Monasticam amplexa vitam, capillum totondit: Quare celato diligenter sexu suam Monachis & Patri operam tribuebat: Verum cum aliquando in diuersorio versaretur, accusatur stuprum filiæ stabularij intulisse: Tulit illa æquissimo animo calumniam, quam nullo negocio diluere potuisset: Quamobrem Monasterio ejecta, ac foribus misere assidens, filium quẽ non genuerat, vtcumque poterat, annos tres patienter aluit: Deinde in Monasterium vna cum filio admissa non multo post ex hac vita discessit, illatique falso criminis causa, non sexu solum, sed & clamosa filię stabularij à Dæmone correptæ declaratione à multis se vitiatam esse defensa omnium præ admiratione in stuporem mentes rapuit.

Idibus Februarij, Commemoratio S. Patris nostri Martiniani.

XIII.

384 MArtinianus Cæsareæ in Palæstina natus, Monachorum sacris initiatus, in montibus solitudinem captans annos quinque, & viginti asceticam egerat vitam, cùm Diaboli insidijs exceptus est: Nam meretrix quædam, impellentibus pecuniæ pactione perditis hominibus, tenui atque ea vili veste induta, noctu magnis clamoribus hominis opem implorabat: vt quæ tota iam diu aberrasset via, timeretque vehementer, nisi admitteretur, ne à feris misere laniaretur. Commotus ille introducit mulierem, quæ multis verborum lenocinijs delinire animum sancti viri studebat, atque ad fœdam libidinem pellicere: verum, vbi labentes iam sensus vir Dei præsensit, succensa sarmentorum materia, in mediam se flammam conjecit, sibi ipsi illud identidem inculcans: Infelix Martiniane, si potes ignis supplicium perferre, committe peccatum: Quæ res perpulit impudicam fœminam, vt ad temperantiam conuersa saluti suæ consuleret: ipse verò inde in scopulum medio positum mari profectus, ibique iterum à Dæmone vehementer tentatus, victor ad Dominum migrauit.

Eodem die; Certamen Sanctorum Aquilæ, & Priscillæ.

385 AQuilas gentilis sutoriam faciebat artem: propensissimo tamen semper in pauperes animo, vt lucrum, quod ex arte sua faciebat, pauperibus benignè impertiret: Cumque sama Pauli Christum passim prædicantis in dies percrebresceret: perrexit vna cum Priscilla vxore ad Paulum, tamquã ad eiusdem artis professorem, institutique ab eo verbo veritatis baptizati sunt: seque illi comites, & seruos quocunque pergeret adiũxerunt, eosdem cum eo molestias, & incommoda adeuntes: Quamobrem vehementer amati sunt à magno Apostolo: quorum & in suis ille scriptis mentionẽ fecit: Post mortem verò illius, cum nunquam à Christi prædicatione desisterent, correpti ab Idololatris post multa tormenta capite multati sunt.

Eodem die, Certamen Sancti Eulogij Episcopi Alexandrini.

386 EVlogius in sanctissimorum patrum numerum relatus: Alexandriæ, Heraclio Imperatore, Episcopus, ante Ioannem Eleemosynarium. Magnam se apud Deum recte factis gratiam inisse, admirandis, quas fecerat, rebus arguit: in quibus illud commemorandum videtur; Nam cum allatam à Leone Sanctissimo Archiepiscopo epistolam in qua erant quæ Chalcedonensi Synodo decreta erant, legisset, laudasset, & rata habuisset, eamque Orthodoxiæ columnam appellasset, Deus, vt vtrique Antistiti honorem faceret, misit Angelum suum, qui in figura, & specie Leonis, cùm gratias Eulogio egisset, quod Epistolam à se missam ratam habuisset: post multum sermonem vtro citroque habitum, euanescens declarauit se Angelum esse: Tandem Eulogius in pace quieuit.

Deci-

Decimosexto Cal. Martij, commemoratio Sancti Patris nostri Auxentij.

387 AVxentius, quem in Sanctorum numero reponimus, Theodosio Iuniore Imperatore in Oriente natus, omisso litterarum studio, ad Monasticam se vitam contulit, atque in monte Oxia nomine, Chalcedoni proximo, qui & Auxentius postea dictus est, solitudinis studio consedit, vir mirifica in ascetico instituto tolerantia, & in fide constantia, qui sæpiùs aduersus Eutychiũ & Nestorium pro ijs, quę Chalcedonensi Synodo IV. decreta fuerant, decertarit: præterea maxima apud Imperatorem, & populum dignitate, existimatione, & gratia, virtutis opinione atque miraculis, prophetiæque munere insignitus: Nam iram Dei, & mala impendentia præuidit, auerruncauit, & auertit: denique mortuus est, & sepultus in Monasterio à se extructo, Trichemaria appellato.

Decimoquinto Cal. Martij, certamen Sancti Sacro-martyris Onesimi, discipuli Sancti Pauli Apostoli.

XV.

388 ONesimus Philemonis ciuis Romani seruus, Paulo Apostolo se se adionxit, relicto Philemone, illique seruiuit. Quare Paulus ad Philemonem litteras dedit, quibus hortatur, vt Onesimi digressum à se, & discessum æquiori ferat animo. Post mortem vero Pauli detentus à Tertullo vrbis Præfecto ductusque Puteolos grauissimè cæditur: Deinde cum à Christo ad Dæmonum cultum desciscere nollet; quin potius assereret se credere in Christum Deum Creatorem cæli, & terræ maritique & omnium quæ in eis sunt, eaque dicendi libertate stomachum Præfecto faceret, contusis minutatim cruribus, & brachijs animam pro Christi nomine profudit.

Eodem die, certamen Sancti Martyris Maioris.

389 MAior, Diocletiano, & Maximiano merens, Christianæ fidei nomine Gazæ comprehensus, tantum aberat vt Christum abiurare vellet, vt liberius etiam, contemptis Idolis omnis sensus expertibus, Christianum se profiteretur, in quem incensi ira iubent extensum humi Martyrem à triginta sex militibus sibi vicissim succedentibus miserandum in modum cædi, & lacerari, vt figuram hominis in eo nullam agnouisses: Deinde semiuiuum, & vix spiritum ducentẽ in carcerem delatum septem dies confici, rursusque eductum torqueri, deindeque in sancto proposito permanentem ad præscriptum locum trahi, & capite multari.

Decimoquarto Cal. Martij, certamen Sanctorum Martyrum Pamphij, Valentis, & sociorum eius.

XVI.

390 PAmphius, Valens, & socij complures, nulla aut patriæ, aut studiorũ, aut dignitatis gradus coniunctione, sed Christiana tantum societate deuincti, Cæsaream simul pergebant. Cumque ab vrbis custodibus rogati quinam hominum essent, & cuius rei gratia venirent; Christianos se esse, & cælestem Hierusalem esse sibi patriam respõdissent, statim vinculis cõstricti Firmiliano Prætori traduntur: ex quibus Elias, Hieremias, Isaias, Samuel, & Daniel post multos cruciatus capite damnati occubuere. Pamphius verò, & Seleucus, Valens, & Paulus custodiæ primùm traditi sunt, deinde & ipsi capite multati mortem oppetiere.

Eodem die, certamen SS. Martyrum Porphyrij, Iuliani, & Theoduli.

391 POrphyrius, Iulianus, & Theodulus, ex Pamphij, & Valentis Synodia fuere: nam Porphyrius Pamphij seruus, cũ domini reliquias quæreret, vt sepulchro inferret: Iulianus verò dum Sanctorũ reliquijs oscula figeret, vterque cognitus est Christianus. Vincti igitur, & in ardentem caminum iniecti consumpti sunt. At Theodulus, quia sancti cœtus desiderio lugeret, oraretque Dominum, vt acerbissimam in Christianos persecutionem sedaret: primum quidem varijs est cruciatibus affectus: deinde in Crucem actus, magnis affigitur clauis, vbi cum multa gratiarum actione spiritum Deo reddidit.

Eodem

A

Eodem die, Collectio Sanctarum Reliquiarum in Martyropoli, & Maruthæ Episcopi.

393 MAruthas insigni Episcopus sanctitate à Theodosio maiore Romanorum Imperatore ad Persarum Regem missus, honorificentissimè à Persis, opinione, quã de illius virtute habebant, exceptus est: præsertim autem, quia Dæmonem à Regis filia expulisset: Cùmque illi multa auri pondo offerrent, sanctus Reliquias tantum Martyrum, qui in Perside erant, petijt: Ea re facillimè à Rege impetrata, extruxit vrbem nomine Martyropolim, quæ nunc Mesphereta dicitur, in quam Martyrum reliquias intulit: Obita in hunc modum legatione, multo post tempore obijt Maruthas, Deo authore, eo ipso die, quo Sanctorum reliquias in eum locum congesserat, atque in eodem loco sepultus est.

Decimotertio Cal. Martij, certamen Sancti Megalo-martyris Theodori, Tyronis.

XVII.

393 THeodorus Megalo-Martyr, Maximiano, & Maximino Imperatoribus acerbissimis Christianorum oppugnatoribus, ab adolescentia stipendia faciens, in legione Tyronum rudimenta posuit sub Briggæ præposito. Cumque audisset aliquando in Armeniæ finibus, vbi natus fuerat, complures Martyrium fortiter pro Christi nomine perfungi, æmulus eorum laudis cœpit Amasæam versus iter facere; & cum cognouisset draconem portentosæ magnitudinis esse in Euchaitarum agro, perrexit illò ire, secum reputans, si draconem vicisset, omnino se superaturum etiam Diabolum: Interfecto igitur dracone, ingressus Amasiã adijt Briggam, seque Christianum professus multis verberibus excipitur: deinde iussus certum tẽpus ad deliberandum sumere, noctu Idolorum templum incendit. Qua re commotus vehementer Briggas iussit in eiusdem templi buccone hominem exuri: qui de flamma Cleonicum quendam sibi notum compellans: Cleonice, inquit, te expecto, atque ita consumptus est.

B

C

D

Eodem die Commemoratio Sanctæ Mariamnæ sororis S. Philippi Apostoli.

394 POst Christi Ascensionem Philippus adiuncto sibi Bartholomæo, & Mariamne sorore germana, profectus est Hierapolim, vbi propter fidei prædicationem sublime raptus orauit Dominum: quo descendẽte, terra obrutus est Proconsul cum innumera populi multitudine. Consternati cæteri, atque in preces versi Bartholomæum, & Mariamnam, qui & ipsi pendebant, etiam implorant; quorum precibus motus Philippus non solum incolumes eos præstitit, sed illos etiam, quos terra hauserat prætor, proconsulem, & viperam quam indignè colebant; rursum in apertũ euadentes liberauit. Quamobrem cum iam extinctus esset Philippus, solutus est Bartholomæus, & Mariamna: & ille quidem in India Felici cruci affixus est, hæc verò in Lycaonia cum Christi verbum disseminasset, obdormiuit in Domino.

Eodem die, Commemoratio Sancti Patris nostri Lysibij Episcopi Soliorum in Cypro.

395 LYsibius Romanus virtutibus clarus, in Christi fide à Marco Apostolo, & Euangelista imbutus, & baptizatus: Diaconus primùm, deinde Presbyter, demum Episcopus Soliorum in Cypro creatur: Igitur illò profectus, cum susceptum munus, non gulæ & ventri, non voluptatibus indulgendo, vt nonnulli faciunt, sed vigilando, & humi cubando, & ieiunando, diu, noctuque Dominum orando, vt populi sui misertus persecutionem à Tyranni concitatam sedaret: omnesque ad sui cognitionem, & fidem conuerteret perfectissimè obijsset, in pace migrauit in cælum, vbi cum Sanctis triumphat in æternum.

Eodem die, Commemoratio Sancti Patris nostri & Archiepiscopi Constantinopolitani Flauiani.

396 FLauianus inter Sanctos adscriptus Constantinopoli Presbyter, ob vitæ integritatem, Deo authore: Imperatoris autem, & Senatus, Sacræque Synodi, atque Cleri suffragio Patriarcha eiusdem vrbis renuncia-

tus

tus est. Qui cum creditum sibi gregem virtutibus, sanctisque moribus, ac præceptis instituisset, Deo permittente, à Dioscoro, & cõspiratis extorris ejicitur, cum Ecclesiæ annũ vnum, menses decem præfuisset: Igitur in exilio, fame, siti, multisque incommodis, & molestijs pro orthodoxa fide confectus, cùm tamen Deo gratias ageret, dieſque, ac noctes oraret tandem morbo correptus migrauit ad Dominum.

Duodecimo Cal. Martij, Commemoratio Agapiti Episcopi Synai Thaumaturgi.

XVIII.

397 AGapitus, Diocletiano, & Maximiano Imperatoribus, Cappadox Christianis parentibus natus, Monastica se addixit vitæ, complexusq; à Monasterij Præfecto ob egregiam in omni virtute indolem sacras docetur litteras, à Deo autem multis nobilitatur miraculis, ex quibus illud vnũ est, quod Draconem inusitatæ magnitudinis non procul à Monasterio, homines, & iumẽta conficientem precatione interemit, cuius singulari virtute motus Licinius inuitum, & recusantem militiæ adscripsit, sed eo mortuo, imperante autẽ Constantino Magno, ab Episcopo Synai presbyter, eoque vita functo, Synai Episcopus renunciatus est, actaque sanctissimè vita, fato concessit.

Eodem die, commemoratio Sancti Leonis Papæ Romani.

398 LEo admirabili pater virtute animi, sapientia, & sanctitate Romanæ Ecclesiæ Pontifex, præclarissimis monimentis virtutem suam, præcipuè autem rectam fidẽ testatam nobis reliquit: Coacta enim Chalcedonensi Synodo sexcentorum triginta patrum aduersus eorum hæresim, qui vnam tãtum voluntatem in Christo, vnamque actionem, & vim esse dicebant: cùmque ijs præscriptis, & decretis, quæ ad veritatem spectabant hæretici stare nollent, in eam sententiam omnes discessere: vt quidquid Leo Sanctissimus Romanæ Ecclesiæ Papa sanxisset, id gratum, ratum, firmumque haberetur. Rogatus itaque Leo ab omnibus patribus, factis precibus conscripsit Epistolam, in qua arguebat duas in Christo voluntates, duasq; actiones, quam orthodoxiæ columnam appellarunt. Post hæc in pace quieuit.

Vndecimo Cal. Martij, certamen Sanctorum Martyrum Maximi, & Theodoti.

XIX.

399 MAximus, & Theodotus cum terras omnes, vrbesque obeuntes veritatem, Christumque Deum, verum, & Dominum omnium, ac opificem, Idola autẽ opera manuum ex lignis, & lapidibus fabrefacta esse liberius prædicarent, traduntur ab Idololatris regionis Præfecto: quos cum multa verberum sectione à pia sententia deducere non posset, ab alia, in aliam vrbem vinctos trahi, cum feris depugnare, vngulis excarnificari, denique in ardentissimum rogum injici iussit: vbi læti cum gratiarum actione animas Deo beatas, & sacras reddidere.

Decimo Cal. Martij, certamen Sancti Martyris Sadoch Episcopi, & centum viginti sociorum.

XX.

400 SAdoch in Perside Episcopus, prædicatione fidei in Christum, qua multos Deo viuenti, & vero adiungebat, indignationem, ac stomachum mouit Magis cultoribus ignis, qui illo ipso tempore, quo sanctus per quietem videbat Symeonem Sacromartyrem, & antecessorem suum, summis insidentem scalis, se inuitare, ne ad regem cessaret venire, catenas illi, & ijs, qui cum eo erant, Christianis injiciunt, & in carcerem tradunt, quoad, cognitione sibi à Saberio rege data, eductos ac grauissimè tortos omnes obtruncauerunt.

Eodem die, Commemoratio Sancti Patris nostri Leonis Episcopi Catanæ in Sicilia.

401 LEo Thaumaturgus Rauennas, pijs, & illustribus ortus parentibus, sacris litteris oppido instructus, ab singulari virtute præditus, cum magna edidisset signa, Rauennæ Presbyter, deinde Catanæ, quæ Metropolitana Ecclesia erat, Episcopus declaratus est: tanta autem contentione cum hæreticis decertauit, nunc coram disceptando, nunc scribendo, vt nemo congredi ausus non sine summa ignominia victus discesserit. Thaumaturgi autem cognomen merito tulit, nam Heliodorum magicis artibus simplicium mentes decipientem, seque nihil nõ

posse

posse efficere ita gloriantem, vt vel ipsum ignem contemneret, euocato de Cælo igne combussit: Cuius fama permoti Romani Imperatores accitum Romam orarunt, vt Deo pro se preces faceret: deinde honorificè dimissum ad Ecclesiam suam Dominus assumpsit.

Nono Cal. Martij, Commemoratio Sancti patris nostri Agathon Episcopi Romani.

XXI.

402 AGathon Thaumaturgus in Italia parentibus pijs natus, atque ab ijs summo studio omnibus sacræ Scripturæ litteris eruditus, tantum ex ea vtilitatis, tantumque compunctionis cordis præcepit, vt mortuis parentibus, statim congestas in vnū locum facultates die vno pauperibus diuiserit, deinde in Monasterium inclusus totum se diuino cultui manciparit, dies, noctesque Deum pro mundi salute precibus fatigans, à quo miraculorum munere dignatus, Thaumaturgi cognomen tulit. Post hæc Romanæ Ecclesiæ Pontifex creatus, Republica optimè administrata, se ipsum, vitamque suam omnibus, singulare bene viuendi exemplum reliquit.

Octauo Cal. Mart. commemoratio Athanasij Confessoris cuius historia desideratur; sed vide decimoquinto Cal. Febr.

XXII.

Septimo Cal. Mart. certamen Sancti Sacro-martyris Polycarpi Episcopi Smyrnæ.

XXIII.

403 POlycarpus Ioānis Apostoli, & Euāgelistæ discipulus, Smyrnæ Episcopus in demortui Bucoli locum subrogatus est, quem is sibi dum adhuc in humanis ageret successurum prædixerat: Commota autem à Decio in Christianos persecutione cōprehensus tandiu tortus est dum animam efflaret: Is ante creationem insigne illud præter cætera edidit miraculum; Nam exhaustū nutricis suæ penu omnium bonorum copia, ad egentium vtilitatem factis, precibus repleuit: Post creationem vero magnum incēdium eadem vsus oratione restrinxit: Post hęc obdormiuit plurimis ad hanc vsq; diem nobilitatus miraculis.

Sexto Calend. Martij, commemoratio Inuentionis pretiosi capitis Præcursoris Domini.

XXIV.

404 CVm Ioannem Domini Præcursorem capite plecti vidisset Herodes, inclusum caput in vase fictili in Regia Herodis, occultum tandiu fuit, quoad Monachi duo Hierosolyma ad Sanctum Iesu sepulchrum profecti, indicato in quiete à Ioanne loco repertum in summo honore habuere, sed postea à figulo quodam furtim sublatum in Emelinorum vrbem translatum est; ab eo postea cum moreretur, sorori, & deinceps per manus traditum in ea vrbe permansit; Quoad Michael Imperator, qui Orthodoxiam restituit, & Ignatius Patriarcha, Constantinopolim deportauit, vt in S. Ioannis fide vrbis, & tutela esset.

Eodem die, certamen Sancti Rhegini Episcopi Scopulorum.

405 RHeginus in Græcia parentibus Christianis ortus, à quibus tam pietate quàm sacris eruditus litteris vir summus euaserat, ab eius loci Episcopo Diaconus factus est; deinde Presbyter, demum Scopulorum Episcopus, qui in munere obeundo eam sibi virtutis famam collegit, vt ad Synodum, quæ Sardis habita est, accitus, hæreses omnes dicendo retuderit. Excitata non multo post in Christianos persecutione comprehensus, post varios cruciatus capite multatus est.

Quinto Cal. Mart. certamen Sancti Alexandri Martyris in Thracia.

XXV.

406 ALexander Puteolanus Maximiano Imperatore à Tyberiano Præfecto compellabatur Idolis immolare, qui tantum abfuit vt simulachris rem diuinam faceret, vt cum multa etiam verborum contumelia, Idola, & Præfectum accusaret. Quam stulte, inquiens, facis miser, & infelix, qui huic vanitati te addixeris. Quamobrem vinctis pendens manibus, appensisque ad pedes saxis diu torquetur: deinde solutus & Carthaginem ductus, actusque in eculeum depectitur. Inde Martyropolim raptus, si-

cibus exuritur, demum capite multatus incorruptam coronam, vitamque æternam à Christo Deo nostro accepit.

Eodem die, commemoratio Sancti Patris nostri Tarasij Archiepiscopi Constantinopolitani.

407 TArasius Constantinopoli natus, & altus, ob maximarum rerum cognitionem, multamque virtutem, Patriarcha Constantinopolitanus factus est: hic præscriptis de Sanctarum imaginum cultu decretis: Romanum imperium ad Sanctorum Apostolorum traditiones, atque ad septem œcumenicarum Synodorum placita traduxit, consunctis cum orthodoxis omnium Ecclesiarũ sententijs. Igitur in his pietatis studijs nusquam non versatus, atque idcirco ab Imperatoribus in honore habitus, ædificatoque vltra freti angustias Monasterio, multisque ad monasticam vitam traductis, cum Ecclesiã annis duobus, & viginti, & mensibus duobus rexisset, in pace quieuit, sepultusque est in Monasterio suo.

Quarto Cal. Martij, commemoratio Sancti Porphyrij Episcopi Gazæ.

XXVI.

408 POrphyrius Thessalonicæ Christianis ortus parentibus Arcadio, & Honorio Imperatoribus, indicto omnibus huiusce vitæ desiderijs bello, Ægyptum profectus, Monasticum suscepit institutum: deinde Hierosolymam petens Iudæis, Græcisq; author erat, vt Christo se adiungerent, cum interim sutoria arte, se & pauperes sustentaret, vbi ab Illo Patriarcha Hierosolymitano Presbyter, postea à Ioanne Archiepiscopo Cæsareæ Philippi Gazensium Episcopus creatus est; Qui cum signis, ac prodigijs vitæque sanctitate non contemnendam Græcorum, & Iudæorum manum ad Christum conuertisset, templaq; Idolorum à se diruta, sanctorumq; nomini dicata restituisset, migrauit ad Dominum.

Tertio Calen. Mart. commemoratio Procopij, & Basilij Confessorum, Commartyrum, & Condiscipulorum.

XXVII.

409 PRocopius, & Basilius, Leone Iconomacho Imperatore, mundo, mũdanisque rebus vale dicentes, Monachi facti sunt, qui cum se prius ascetica vita diligenter excoluisset, hæresi, quæ sanctis imaginibus bellum indixerat, se opposuere. Quamobrẽ capti, & tormentis affecti, cum nihil de pristina animi sententia remitterent, sed audacius etiam vel morte proposita veritatem prædicarent. Basilius quidem toto corpore, & collo pectine ferreo carminatur: deinde custodiæ traditur; Procopius autem in carcerem includitur: Sed mortuo tyranno è vinculis educti ad pristina studia orthodoxæque fidei defensionem rediere, tandem diuersis temporibus ad Dominum, cuius desiderio ab ineunte ætate flagrarant, læti commigrarunt, vitam suam singulare cæteris exemplum relinquentes.

Pridie Cal. Martij, certamen Sancti Martyris Nestoris.

XXVIII.

410 NEstor, Decio impio, & iniustissimo Imperatore, martyr, & Publico Præfecto, Pergæ in Pamphilia Christianis parentibus natus, atque ab ijs sacras edoctus litteras, gentilium linguam, & sermones sacræ Scripturæ testimonijs retundens, complures ad Dominum traductos baptizabat. Quare, ab Irenarcho prætore comprehensus atque ad Præfectum ductus, cum Christũ Deum verum mundique opificem confessus esset, primum multa verberum sectione conscinditur, deinde ferreis vngulis laniatus in crucem agitur; vnde ad extremum vsque spiritum, de via veritatis, vitæque præsentis contemptu apud adstantes disseruit.

Eodem die, Commemoratio Sancti Patris nostri Thalelæi.

411 THalelæus Cilix ascetice vitæ studio Gaualos vrbem profectus, loco quodam vrbi proximo ac dæmonibus dicato cellulam ædificauit, fugatisque dæmonibus Deum ibi colebat, & seipsum vigilando, humi cubando, carnem macerando, cõficiebat: Moleste autem ferebant dæmones tantos viri in virtute progressus, & idcirco conati sæpius

pius sunt timorem illi iniicere: sed cum oratione Sancti euanesceret, furore pereiti, oleas, ficusque, & arbores contellere coperunt, nocturnisque terroribus, monstris, & phasmatis hominem perterrere tacere: verum cum nullis illis consilium prodesset, victi discessere, nulla amplius illata Sancto molestia: qui extructa sibi angustiore etiam cellula in eam se inclusit, neque ex ea pedem vnquam extulit.

A

Eodem die, Commemoratio Sanctarum Mulierum Marana, & Cirra.

412 MArana, & Cirra Veriæ in Cilicia natæ, missio patriæ, & diuitijs nũcio, non procul ab vrbe in cellulam se abdidere, obstructaque lapidibus, & creta ianua, per fenestrellæ angustias porrectum parcissimè cibum cum aqua admittebant, cumque perpetuò tacerent, semel tamen quotannis Pentecostes die cõgredientes mulieres ad virtutẽ adhortabantur. Ad hæc magno ferri pondere se se onerabant. Præterea tanta erat in victu earum temperantia, vt solemne quadragintæ dierum ieiunium semel tantum soluerint. Quibus rebus consecutæ sunt, vt fugatis dæmonibus, cæcisque visus & claudis incessus facultate restituta, multisque aliis claris miraculis, è corporis vinculis euolarint.

B

Eodem die, Commémoratio Sanctæ Domninæ.

413 DOmnina Cyri parentibus, non minus pietate, quam genere ortæ nobilibus, tanto ab ineunte ætate extitit in Deum amore, vt in ascetica vitæ certamen descendens in tugurium, quod ex arundinibus domi cõtiguum extruxerat, se incluserit, vbi diu noctuque cum lachrymis pro totius Orbis Ecclesiarum, pro Orthodoxorum Imperatorum, pro exercitus, pro Rep. denique pro sui ipsius salute Deum orabat, quæ cum vitam lente macerata, & modica aqua toleraret, extenuatoq; assiduis laboribus corpore, vitam duceret Angelicam, migrauit in cælestem illam sedem, vbi cum Domino, cuius semper arsit amore æternis perfruitur bonis.

Explicit Menologij Græci semestre prius ad exemplar M. S. Vaticani.

deliteſcens animo volucbat, quia vel vt eſt hominis tranſitus, & repentinus abſceſſus. Nam dum euaerit ortum, rapitur ad occaſum cuius felicitatis tela tunc ſuccidituur, cum moritur, eruique de manu ad vſperum gaudia ſtruuntur. Cogitat ergo qualiter gehennalia poſſit vitare ſupplicia, & fieri particeps vitæ perennis. Gratia igitur diuinæ miſerationis, quam plurimum precedit humani, eius animo ſtillicidium ſacri roris infudit, eumque ad conſulendum Beneuentanum Archiepiſcopum ſuum exercuit; quem adiens diligenter contulit quid horum ſit acceptius Deo, Sophiæum Dominicum viſitare, an Monaſterium conſtruere; qui maioris aiebat eſſe meriti & potioris retributionis Monaſterium de propriis rebus conſtruere, quatenus ibi ſub regulari norma Religioſorum virorum conuentus altiſſimo Deo laudes iugiter mibi reddant, & vero. Addens ſiquidem iam dictus Archiepiſcopus monit, Ego dabo tibi de oculis Domini, id eſt de Reliquis Apoſtolorum qui ſacrum oculi Domini: Reuerſus igitur ad honorem gloriosi Apoſtoli Bartholomæi Monaſterium conſtruxit, cuius te poſtmodum ſacris ditabo Reliquiis! Tunc felicis memoriæ Bernardus vir magnificus tanquam fecunda tellus celeſti rore compluitus, diuini verbi ſemine recepto huic prudentiſſimo conſilio obſecutum promittens conſilio lætus rediit ad propria. Quod cum incolumis reportaſſet, & propagnati animo locum vbi locum Monaſterio aptum, & Monachicæ vitæ aptum inueniri contigeret. Dum ergo prouidentia factum eſſet, vt quadam cum venatoribus die dominica rediret venatum; Dum ruta mentis vrſus ei obtulit in memoriam proſilire extra Fluuium Aquam, quem incolendum vna cum ſociis, & canibus ſequens intrauit bonam insulam, quæ eſt inter fluuios Nauram, & Riuum de vite. Quo loco cum primum Licenoio Territorio Pinnensi ad radicem montis Appennini à boc Pennis nomen aſſumpſit, dictus collis de Lecina, quia multa erat ibi picea inter fluuios Nauram & Riuum de vite, qui de radice ipſius montis profluentes. Licet diuerſis locis proſilirent, ſimul ſe tamen in ipſius insulæ fine coniungentes, & per vnum deinde alueum diſcurrentes insulam gratam, ac protegentium arborum vmbroſa denſitate ſeſtiuam, & garrulo modicum murmure, ſuarumque lenis venarum ſuſurro laſciuam efficiunt, & ab æſtu protegunt horrendi feruoris; nam loca ſua ſolent frigidiſſima fore. Quam dum videret habilem, & ex aptitudine poſitionis, & ſitus, & aquarum amenitate, atque aeris puritate ſanitati hominū, & Monachorum vſibus admodum congruentem, gaudio gauſus eſt magno, quia ille, qui quondam prouidit Abrahæ quid ſacrificaret in monte, prouiderat ei locum vbi poſſet incolæ prodere, quod in affectu mentis conceperat. Subito itaque Cappellam ad honorem Sancti Martini deinde Monaſterium ad honorem Sanctiſſimi Apoſtoli Bartholomæi conſtruxit, atque ipſum vetus continens inſtrumenta ſuis dotauit poſſeſſionibus, & magna libertate donauit, quia illud nulli perſonæ, niſi ſolo Deo committeret. Congregauit Monachorum cœtum, vt ibidem ſub Beati Benedicti Regula Deo iugiter militantes laudes perſoluerent. Statuit Abbatem virum diſcretum atque Religioſum gratia, & nomine Benedictum. Poſſeſſiones quas idem vir iam dictus Bernardus longa memoria dignus huic Monaſterio tradidit ſub Abbate Benedicto, licet prolixius ſint in eius autenticis inſtrumentis deſcriptæ, dignum tamen æſtimo hic eas aliquo modo prænotare. In Colle de Lecina dedit terram 300. modiorum, & ipſos fluuios Naturam, & Riuum de vite. In Battutis terram modiorum centum. In plagis de Peſclo modiorum 40. In Melenaro iuxta petram ficcatam terram modiorū 30. In ſanguineto modiorum 120. In Latapara modiorum 38. In Monte malo modiorum 12. In Locretano ad Napozzanum modiorum 20. Et ad Cortinas de Sancto Petro terram modiorum 30. In Caſali ſpeſſo terram vnius modij cum vinea ibi plantata. His igitur ita peractis Beneuentanum de promiſſo cum ſuppoſitione repetit Archiepiſcopum, expoſito ei per ordinem quicquid egerit. Qui vt cognouit ſalutiferi ſui conſilij ſemen meſſem vberem protulille, & conceptæ pię deuotionis in partum felicem tranſductā, videns ſe illum lucratum fuiſſe in Dominum eodem lætus, & gaudens donauit ei brachium dextrum à cubito ad humerum gloriosiſſimi Apoſtoli Bartholomæi, quod eo tempore, quo ibi ſpondente Deo almifici corpus Apoſtoli de Lipari fuit Beneuentum tranſlatum, principante Sicardo quinto filio Siconis Principis ad roborandam fidem videntium, vt illic Apoſtoli corpus quieſceret ſuper altare in argentea capſa fuit locatum. Tunc ille per Venerabilem Archiepiſcopum, cui per tres menſes cum centum ſeruierat militibus, pretioſo dicitur thesauro cum exultatione magnatem illic ad propria. Et conuocatis poſtmodū Epiſcopis Penneſi, Aprutino, Theatino, Valuenſi, & Marſicano fecit ipſum Sacratiſſimum Brachium in maiori Altario huius Eccleſiæ conſecrari, ipſamque totam Eccleſiam ſolemniter dedicari, Anno Dominicæ incarnationis nongentesimo, ſexagesimo ſecundo vi. Kal. Septembris. Statuit præterea, vt nullus ſuorum hæredum, vel conſanguineorum in eodem Monaſterio licentiam habeat dominandi, vel ex debito aliquid exigendi. Obeunte vero Abbate, Fratrum Conuentus, vel pars conſilij ſanioris ſecundum Dei timorem & Beati Benedicti Regulam, alium Abbatem, quem mallent eligerent. His igitur ſtatutis in ordine, cepit Monaſterium Religione vigere, & munere diuinæ gratiæ, ac prudentia præcepti Abbatis Benedicti in poſſeſſionibus cottidie augeri. Et quia, vt di-

xi, Monasterium Religione vigebat, plures di- A
uinitus illustrati venientes de suis possessio-
nibus huic Ecclesiæ offerebant, & eorum
oblationes scriptis corroborabant, quę in hoc
Monasterio vsque hodie conseruantur. Ipse
vero Bernardus solennis memoriæ ea quę de-
derat in primordio Monastico regimini pau-
ca diiudicans, addidit in Ara antiqua Eccle-
siam Sanctæ Lucię cum quinquaginta modis
terrarum, Et in Todeliano Ecclesiam Sancti
Pancratij cum terra modiorum centum.
Leo quondam filius Ioannis dedit huic Mo
nasterio terram vnius modij, & Albertus Cō-
stantij in ara antiqua terram modiorum qua-
tuor, Attenoltus filius Attonis in Ozana in
fluuio Tabe vnum Molendinum, & dedit B
prænominato Abbati, & successoribus suis li-
centiam faciendi molendina vbicumque in
Ozana fieri possent. Hic verò Abbas fuit
quasi primus in ædificio lapis, quia primus
huius Monasterij extitit Abbas, & iuxta no-
minis etymologiam gratia Benedictus, &
nomine. Cuius opus, & meritum benedictio-
nis gratia non vacabant, super quem, quasi
super lapidem huius Ecclesiæ structura surre-
xit. Qui post decem annorum curricula, qui-
bus huic Monasterio præfuit, vitam suam fe-
lici exitu consummauit. Quo tumulato fra-
tres quendam de suis nomine Constantium
elegerunt, & more debito incathedrauerunt,
tempore cuius Petrus, & Aczo filij Ioannis
germani fratres dederunt huic Monasterio C
Ecclesiam Sanctæ Iustæ de Locretano sitam
in Colle Ioannis. Deinde post trium annō-
rum decursum, quibus huic Ecclesiæ præ-
fuit idem Abbas correptus infirmitate Deo
iubente finem vitæ suscepit. Cuius corpus
fratres de consuetudine tumulantes postmo
dum in vnum conueniunt, & ne Monasteriū
diutius, & res Ecclesiæ deperirent elegerunt,
& in sede posuerunt quemdam ex suis nomi-
ne Besone, qui cœpit contemplationi, &
actioni vacare cum necessitas propulsaret:
conabatur enim quotidie Monasterij posses-
siones augere, & adeptas solerti studio labo-
rare, & custodire. Tempore cuius Maimar-
dus Presbyter dedit huic Monasterio in Ara D
antiqua Ecclesiam Sancti Pauli, Et ibidem
terram modiorum duorum, & vineam ibi
plantatam, & alibi iuxta riuum Moraldi in
Freuiano Petrus filius Irruperti terram mo-
diorum 5. & textariorum sex. Lupus cui su-
per nomen Geczo filius Ioannis dedit par-
tem suam de Sancta Iusta de Locretano. Has
& alias possessiones tempore huius Abbatis
adeptum est Monasterium diuino dono, &
aptitudine morum eius sagacis, qui cum tres
annos ad profectum Ecclesiæ desudasset, ęgri-
tudine graui percussus obitum suum fratribus
commendans diem clausit extremum. Cuius
funeris, vt debitus ordo poscit exequijs cele-
bratis, fratres communicato consilio pari vo-
luntate de suo conuentu, quemdam virum
prouidum, & discretum Azonem nomine in

Abbatem elegerunt, qui commissi gregis cœ-
pit vigilem curam habere, & ad profectum
Ecclesiæ laborare. Tempore cuius Ango fi-
lius Vrsi dedit huic Monasterio in Colle de
Lecina Ecclesiam Sancti Siluestri cum terra
trium modiorum, sed cum ad correctionem
morum, & obseruantiam Regulæ assiduè in-
uigilaret, ictu infirmitatis percussus, & viam
vniuersæ carnis ingrediens migrauit ad Do-
minum post xvij. annos, quibus in regimine
huius Monasterij laborauerat: Post quem fra-
tres elegerunt Bernardum, quo post xvij an-
nos defuncto, elegitur in Abbatem Dominus
Giso; & hic postquam xviij. annis isti Eccle-
siæ præfuit mortis debitum soluit. Post paucos
vero dies fratres conuenerunt in vnum, & ne
Monasterium diutius sine Rectore, maneret,
& res Ecclesiæ deperirent, elegerunt in Abba-
tem quemdā de suis nomine Stephanum vi-
rum contemplationis amatorem, & circa
frequens Ecclesiæ ministerium valde sollici-
tum, tempore cuius Monasterium cœpit
bonis temporalibus crescere, & opibus mul-
tis abundare. Ipse autem Bernardus sapiens
architectus huius Ecclesiæ memoriæ celebris
bonum opus curabat reparare frequenter, &
semper recentiores sacræ oblationis appone-
re flores, & addens noua prioribus, alijs at-
que alijs pietatis actibus vetera innouabat,
addijcens in territorio Pennensi in Valeczo,
in Densana, & in Collis, & in tribus solijs in
valle de Rubo in Nepoczano, & in Mortula
terram cultam, & incultam modiorum mille
quadringentorum, Et Ecclesias Sancti Feli-
cis, Sancti Ioannis, Sancti Angeli, & Sanctæ
Mariæ, quæ infra istos fines sunt ædificatæ.
Nam quia Monasterium istud adhuc cinge-
batur modicarum possessionum finibus post-
modum vero augmentum accepit dono Dei,
in cordibus hominum suam infundens gra-
tiam, qua plures illustrati, prout propria sup-
petebat facultas de suis possessionibus huic
Ecclesiæ offerebāt. Inter quos duo nobiles vi-
ri de Valle Tritona Senebaldus, & Ioannes
filij Berardi de loco qui dicitur Capreaque
dedere huic Monasterio in territorio Val-
uensi Terram modiorum ccl. tām in monti-
bus, quam in planitie, cuius fines sunt. Fur-
ca de Vrsulis, & vadum de corno, & Summa
cum vineis, & arboribus ibi plantatis. Item
Dedo filius Aldonis dedit terram modiorū
lx. in tribus solijs in valle de rubo, in Valec-
zo, in Polo de mortula, in Castello vetulo, &
in Collis cum vineis, & arboribus suis, Et
medietatem Ecclesiæ Sancti Angeli, Sanctæ
Mariæ, S. Felicis, & Sancti Andreæ, & Mo-
lendinum quod est infra ipsos fines ædificatū.
Item Lebrandus Moczus de Brittulo, quia
diabolico instinctu Ancillam suam in ista Ec-
clesia interfecerat, ad redemptionē tanti cri-
minis dedit huic Monasterio Castellū Farum
de macclis, cū omnibus pertinentijs suis, cum
cccc. modijs terrarum, quæ habent fines ver-
ticem montis, & vallem bonam. Et quia

Eccle-

Ecclesiã, quam humano, quem ibi effuderat, sanguine, maculauerat, sanctificationis oportebat gratia expiari, dictus Lebrandus Reatinum conduxit Episcopum, qui vt Canonica sanciunt instituta, sanctificationis munere pollutionis maculam aboleuit. Item Raynaldus Bernardi filius, quambonus palmes bona radice prodiens felicibus paternis inhærens vestigijs concessit, & dedit iam dictum Castellum, & quicquid eius dominio attinebat. Et in Carpineto dedit huic Monasterio vnam insulam in fluuio Naura mensura triũ quartariorum, & duo molendina. Presbyter Ioannes filius Oczonis dedit in Casulis terram modiorum 11. & alibi in loco qui dicitur Morum Ecclesiam Sancti Petri, & terram vnius modij & sextariorum sex, & vnam vineam, & vnam petiam terræ ad Sanctam Luciam, & in Capeteniano duas petias, & duas in pexinulis. Ioannes & Andreas presbyteri filij Ioannis dederunt medietatẽ Ecclesiæ S. Martini de Catiniano. Deodatus Iudex dedit huic Monasterio in Salaiano terram modiorum nouem: Vrsus filius Polle dedit in Sculcula terram modiorum quatuor. Theodinus & Attenolfus filij Ioannis dederunt in Acrisolletto terram modiorum octo, & sextariorum totidem. Sanso filius Luponis, & Aczo filius Petri dederũt Ecclesiam S. Martini de Seconsano, & terram modiorum trium, & sextariorum sex, de qua Ecclesia Sanso Ioannis dedit partem suam. Rodelandus dedit Ecclesiam S. Annæ. Ioãnes filius Ioannis in Casteldano terram modiorum octo. Ardemmannus Gualberti cum Acza coniuge sua filia Todemarij Castellum Tellanum cum terra, 600. modiorum cum Ecclesijs & tenimentis, & hominibus, & omnibus pertinentijs suis. Hi omnes quos supra notauimus, & alij plures, qui in præsenti pagina non sunt connexi dederunt huic Monasterio S. Bartholomæi possessiones, Castella, Ecclesias, & prædia sua tempore præscripti Abbatis Stephani. Qui quandiu vixit in hoc seculo, & Ecclesiæ sibi cõmissæ solertem curam gerebat, & sui cordis aditum seruabat omni custodia, & quia Deus tam seruum fidelem, & vigilantem volebat intrare in gaudia omnem felicitatem offerentia, ei finem vitæ imposuit. Qui cum decem & septem annos profectibus Ecclesiæ desudaret, septimo Idus Septembris diem clausit extremum. Cuius successor fuit Ioannes, cui prænomen erat Castaldus vir prudens & contra aduersa securus. Qui postquam tres annos regimini Ecclesiæ præfuit in quarto carnis debitum soluit. Cui successit Erimundus eiusdem Cõgregationis Monachus, de quo quia multiplex nobis offertur materia, plectrum linguæ reparemus per otium, quo & ingenij vena ad vorum respondeat, & officium suum promptior lingua expediat.

LIBER SECVNDVS.

LOquendi virtus silentio reformata, excusso torpore mentis exurgat robustior, Spiritu septiformis gratiæ dante, quod promisimus, vt loquamur de Erimundo huius Monasterij venerabili Abbate: tempore cuius quanta Monasterium istud fuerit adeptũ scriptura diserta notatur, de quibus aliqua duximus præsenti pagina prælibanda. Giso filius Camponis dedit huic Monasterio vnam ancillam Mauriolam nomine, filiam Roccæ, cuius prænomen fuit Morica, & vnum seruũ nomine Ioannem, qui si aliquomodo à iugo huius Monasterij vellent excutere colla, & à Domino Ecclesiæ fugere, legali mandato dedit licentiam Erimundo Abbati, & successoribus suis plagis eos vapulare multis, & iterum eos Domino Ecclesiæ subdere. Quos ipse Abbas statuit habitaturos in quodam suo tenimento, à quibus vsque hodie dicuntur terræ seruorũ. Gualterius Bruni dedit huic Monasterio in Castello-fabrica terram modiorum centum. Cuius fines sunt lamæ, & ripæ, & mons Canatimius. Constantius Illebrandi, & Paparus filius Conidederunt in Castello Fara de macelis, terram modiorum ducentorum, & omnes homines quos ibi habebant, nihil sibi vel suis hæredibus reseruato, & in fluuio Naura vnum molendinum propter quod Erimundus Abbas dedit eis sexcentos solidos denariorum. Qui tali pacto sunt huic Monasterio fidati, vt si de donatione ista præsumerent aliquid vltra demere, vel exinde Monasterio inferre molestias, ei decẽ libras optimi auri componerent, & soluta pœna exinde perpetuò silendo quiescerentur. Hæc transactio celebrata est in triuio inter Baliarinum, & sanctum Desiderium in præsentia Trasmundi, Bernardi, Gottefredi, Aczonis, Gualberti, & aliorum bonorum virorũ. Ioannes filius Ioannis dedit huic Monasterio in Todellam terram modiorum viginti. Dodo presbyter, Ecclesiam S. Mariæ sub Brittulo. In colle de Mandula, terram modiorum decem, quæ habet fines viam Salariam, & ruigagines. Gualterius Dodonis in pertinentia Brittuli terram modiorum quindecim, & vnã vineam in loco qui dicitur Franconis, & in Valle Cristina, quæ habet fines à capite mõtem Cannatiuum à pede viam Salariam, & Vallẽ Ioannis Lõgi. Todaldus filius Gualberti in pertinentia Brittuli terram modiorũ quinquaginta, quæ habet fines à capite montem Cannatiuum, à pede viam Decinlanis, & ex vno latere basam muratam, & ex alio pertinentiam de Farã, & insuper dedit aliam terram modiorum. 60. in pertinentia eiusdem Castelli infra fines Cannatinum & fluuium Nauram. Illebrandus filius Gualberti tres masas Seminum in Castello Farra. Randisius Gualterij Ecclesiã S. Sepulchri, Ecclesiã

S. Siluestri de V[illegible]gio. Rauerius, filius Deodati, & Erimundus filius Bernardi dederunt huic Monasterio in Todellano terram vnius modij, & vnum molendinum; Adenolfus filius Deodati medietatem Ecclesiæ S. Sauini de Casali Spasso. Ioannes presbyter filius Litolphi de Valle aritana totam portionem suã de Castello Desiano, videlicet de cattis, & casarilibus, terris, vineis, siluis, talectis, arboribus, famulis, ancillis, & quartam partem Ecclesiæ S. Ianuarij, quæ fundata est in Colle pretioso cum medietate molendini de Portecello, & medietate molendini de Orphanello, omnia dedit huic Monasterio quæ iactitabantur in Valle aritana. Ioannes & Lambertus filij Lamberti dederunt in Alano Ecclesiam S. Petri. Lupo presbyter terrã Modiorum quatuor in Andrauano ad Fontecellos. Item Bernardus filius Bernardi communitate cum Abbate Erimundo, hic Abbas dedit ipsi Bernardo Castellum Pallecantam, & Ecclesiam Sãcti Pancratij, cum centum modijs terrarum, & ipse Bernardus dedit huic Monasterio S. Bartholomæi medietatem Ecclesiæ Sãcti Sauini de hortis, cum terra modiorũ centum octoginta, & alibi in loco qui dicitur Maccle, terram modiorum 60. quæ habet fines à pede Rigumlongani, & Ecclesiam Sancti Enlanij de Colle frigido, aliam vero medietatem suprascriptæ Ecclesiæ S. Sabini dedit cũ toto suo tenimento. Traimundus Bernardi, qui à nobili stirpe scilicet a Bernardo Eruduni trahens originem, & volens succedere meritis cuius successor erat progenie, dedit huic Monasterio Ecclesiam S. Nicolai de Otertano, hic cum haberet Castellum de Buphis ipsa sui paruitate debile, ita quòd imbecillitate sua hostium non posset deuitare assultus. Similiter Monasterium istud cum haberet Castellum Morrulam magna debilitate inualidum, Repegerunt simul ea duo Castella ponere in loco, qui nunc dicitur Locretum. Quidam autem ipso Trasmundo prænominato Abbate terram sextariorum sex, & possessionum quatuor, & extra Carbonarias ipsius Castelli terram modiorum duorum talipacto; vt vnusquisque eorum haberet homines suos sicut in proprio Castello suo, & Abbas haberet Ecclesias ipsius Castelli ordinãdas, & disponendas arbitrio suæ voluntatis. & sic facto inde habito pacto, & successores eorum & qui eis federunt in sua Castellania, & dominio, sicut in proprio suo Castello, homines, & Ecclesias: ipse vero Trasmundus cum omnia facultate eius temporis minister bene congruus in commodum huius loci fuit diligentissime exhibebat. Addulit quoque huic Monasterio dederat Monasterium S. Vitalis cum Ecclesijs suis, & dotibus in commendamento. Cuius fines sunt Petra cripta quandã maior Scotribium seruorum, Caput montis Aquæpendens: quod sicut ipsius continet instrumentum dicitur tenimentum eiusdem tenimento Carpineti, & Muratoria, boxza de acera, Hunius Solaonis; & via quæ venit tur ad Petram scriptam. Hoc igitur Monasterium S. Vitalis dedit huic Monasterio Sancti Bartholomæi tempore Abbatis Erimundi cum toto tenimento, quod est infra istos fines mensura modiorum quingentorum, & si hanc mensuram excedit, vt eius asserit instrumentum nihil sibi, vel suis reseruauit hæredibus: sed omnia in integrum huic largitus est Monasterio. Prædictam Ecclesiam cum hoc tenimento, & omnibus aliis suis possessionibus in eius instrumento descriptis ad possidendum, hæreditandum, & de eis secundum voluntatem suã disponendum. Deinde procedente tempore vir ille magnificus, & in mundanis negotijs strenuus, perhorrescens perfidiam fortunæ pernitiosæ, fulgentis fallaciosæ illecebris, & eius cæci numinis vultus ambiguos deprehendens, totam orbicularj raptu concta versantem, sapienter descendit, & veniens ad Monasterium istud cui multum erat deuotus cervicem suam sub regulari norma Beati Benedicti Deo iugiter militaturus domandam submisit; vbi post temporalem exitum migrauit ad Dominum, & in hoc Monasterio sepulturam accepit, cuius nepotes Bonito, & Carboncellus filij Raynaldi fratris eius descendentes per consanguinitatis lineam à nobili stirpe Bernardo Eruduni memoriæ celebrandæ, à quo decimo gradu secundum Canones distinctè à vitæ plantationis deuoti cultores Monasterio illi magna dilectione tenebant obnoxij. Cui dederunt Ecclesiam sanctæ Mariæ in Genestrula, & Ecclesiam S. Mariæ Inferetto, cum terrã modiorũ centum. Has duas Ecclesias dederunt huic Monasterio possidendas, & pro sua voluntate vindicandas, & ordinandas. Iterata igitur oblatione dederunt in Carpineto iuxta loparcum terrã modiorum quatuordecim. Præterea ipsi Carboncellus, & nepotes sui Raynaldus, & Bernardus filij, patris Bonitonis dederunt huic Monasterio S. Bartholomæi medietatem Castelli Carpineti cum tenimentis, cum hominibus, cum introitus & exitus suo, cum tenimentis, & pertinentijs suis, quæ habent fines à capite verticem montis Aquæpendentem, Coelianam vlteriorem peeram Petram scriptam, Raynaldi, Petrellonis collenti pio nocetoreni, Montem Rotundum, Rutum, siluam plenam, Scortolam seruorum, mirarorta, guardiam maiorem, Petram Raymundi, Castillonem, & Bonitum à fodetilla. Præter hæc dederunt medietatem Ecclesiæ Sanctæ Agathæ, & in Burgo terram mensuratam vnius modij. Raynaldus, & Bernardus filij Bonitonis prænominati & pueriles inuenerunt exemplum, vt quibus succedebant progenie, succederent meritis. Reddunt huic Monasterio Ecclesiam S. Nicolai de Viculo perpetuo possidendam, & pro sua voluntate arbitrio iudicandam ordinandam, & disponendam, nihil sibi, vel suis hæredibus reseruato. Item ipse Carboncellus cuius affectus nunquam à bono

bono refrixit circa Monasterium istud, cui oblationis munus recitare curabat, vt meritũ suæ retributionis augere, dedit huic Monasterio Ecclesiã S. Christophori ordine prætaxato, sed postquàm est ipse sepultus in gloria, reliquit filium successorem hæreditatis nõ probitatis nomine Bernardum, qui proaui abutens vocabulo eius moribus, & meritis fuit omnino dissimilis, ita quod non ab illo florifero stipite Bernardo Liuduni huius Monasterij fundatore, sed ab architecto iniquæ constructionis diabolo crederetur traxisse originem. Nam non eius erat filius cuius locum tenebat, sed cuius opera exercebat: hic pabulum Antichristi, malla dæmonis, colubet tortuosus à maiorum virtute degenerans cœpit contra Monasterium istud iuuenili animo insanire, & quasi cruenta bestia fremere, & ad euersionem ipsius tota mente aspirare, bona Monasterij lacerare, detrahere, & modis quibus poterat denastare, & annullare, rodebat enim mordaci dente quidquid de bonis huius Monasterij capere poterat, vel attrectare. Ad cumulũ igitur suæ nequitiæ, & Monasterij, quam optabat destructionem, mittit Camerarias suas ad lauandum pannos secus portam Monasterij, quæ venientes frequentabant, & vtebantur officinis Monasterij tãquam propriis domibus pro pudor! intrabãt claustrum, & refectorium auferentes panes de mensis, Monachorum victui deputatos, & quod erat scelestius, domum ad expurganda fratrum exquisita naturæ propriis vũbus deputabant. His laqueis conabatur Monachorum intercipere animos, has eis foueas ad ruinam parabat. Tanta itaque persecutione vexabat Monasterium, quod eius Abbas Erimundus vir vitæ venerabilis cum suis fratribus compellitur Monasterium egredi; sequens illud euangelicum; Si vos persecuti fuerint in ciuitate vna, fugite in aliã. Fuit locretanum, cui toto tempore illius persecutionis, tãquam domui cohabitauit: datur locus viro nequissimo, vt dum iniustus sæuit Bernardus, iustus cum fratribus purgatur Erimundus, quia vel iratã innocentium militat vita prauorum. Sed Deus omnipotens, qui baltheum regum dissoluit, & accingit fune renes eorum, ad abolendam huius viri nequitiam excitauit Normãnos, ad quorum aduentum, vt puluis ante faciem venti, & vt lutum platearum, est hic Bernardus graui defectus exterminio, & proscriptus ab hæreditate patrem, qui egenus, & exul, graui post detentus infirmitate spiritum exhalauit. Verum Normãnorum quidam vir nobilis, & magnificus Vgo Malmozettus omnes prouincias istas suo subdidit dominatui. Septem filios quos habebat statuit Duces, & Comites, venit ad Monasterium istud & dum videret eius desolationem horrendam, & tyrannidem Bernardi sepulchra memor, Monasterium destructum Monachis, & Abbate vacuum, eius miseriæ condolens, & valde compatiens

A reuocauit Abbatem, & Monachos, & eos propriis restituit sedibus; Monasterij bona congregauit dispersa. Compegit contracta, & compacta seruauit. Vbi autem Erimundus Venerabilis Abbas est propriæ sedi cum Fratribus reformatus, qui fuerat prius lucerna latens sub modio, cœpit postmodum lucere supra candelabrum. Dissolucis igitur persecutionis nebulis ipse Abbas Monasterij profectibus cœpit indesinenter insistere, & opus campanilis, quod imperfectum reliquerat consummauit, & dum ad regimen Monasterij viginti & quinque annos desudasset, Octauo Calendas Februarij munitus sacro Viatico migrauit ad Dominum, cui successit Adam, qui viuẽs in regimine annis tres, quintodecimo Calendas Ianuarij vitam consummauit in breui. Sed cum de Fratribus Monasterij non esset quisquam ad regimen Ecclesiæ sufficiens, qui posset illud à tanta inopia releuare, quoniam adhuc calamitate squalebat, ob miseriam per iniquum Bernardum inlatã: adeunt Fratres Vgonem Malmozettum, qui glutino deuotionis, & magnæ dilectionis erat Monasterio fœderatus, consulunt eum de inuenienda persona, quæ regiminis Monasterij esset sufficiens, & ad proponendum idonea, cuius consilio, & auxilio elegerunt quendam Monachum Casinensem Præpositum Ecclesiæ septem Fratrum de Aprutio virum prudentẽ religione, & vita probabili notum, nomine Ioannem; qui iuxta morem sublimatus in sede cœpit ad restaurationem Ecclesiæ diligẽter laborare. Verum eo tempore Monasteriũ S. Clementis, quia Pastore vacabat, & fratres ipsius Monasterij scientes huius Abbatis prudentiam, & vitam commendabilem, petierũt ipsum in Abbatem S. Clementis, & quoniam enixius clamauerunt, secuta est eorum clamoris exauditio, transfertur ad ipsam Abbatiam, & ei proponitur Abbas post decem annos, & menses totidem quibus huic Monasterio præfuerat, qui pro morum honestate, & sapientiæ prærogatiua postea in Episcopatum S. Pelini meruit sublimari, & dimittens Abbatiam, tenuit Episcopatum, pauco tempore quidem, duobus videlicet annis, mensibus quinque & viginti quatuor diebus in regimine, tam Abbatiæ S. Clementis quam Episcopatus S. Pelini & viuere desijt, & in S. Pelino octauo Idus Augusti meruit tumulari. Verum quoniam à Monasterio isto per seriẽ orationis videor digressionem fecisse, per eãdem ad illud faciamus regressum. Quia per huius translationis contractum, Ecclesia ista fuerat viduata pastore, cœperunt fratres de eligendo Abbate tractare, circa quod ipse Malmozettus cœpit esse solicitus, eo quod dominus erat huius Monasterij, cui satis deuotus, qui ad suggestionem vxoris suæ veniẽs ad Monasterium istud cœpit deligenter inquirere vbi esset Sanso Monachus quondam filius Carboncelli recordationis felicis, qui ob iniquitatem fratris sui Bernardi in aduentu

Mo-

Monachorum fuerat per eos vna cum illo proscriptus, & tunc apud Monasterium Sancti Ioannis in Venere, propter persecutionem imminentem sibi, quasi delitescens manebat, quod vt comperit præfatus Vgo, misit, & eum ad Monasterium istud fecit venire, credens, immo quasi diuino præsagio illum imitatione boni Patris Monasterio huic profuturum præuidit: cœpit igitur fratres monere, ac exorando rogare, vt illum in Abbatem eligerent, ad cuius siquidē exhortationem immo ad Dei aspirationem Fratrum communis electio cum Monasterio istū Rectorem præfecit, & more solito in cathedra sublimauit, de cuius vita & actibus in subsequenti libro duximus plenius differendum. Hæc in præsenti nos dixisse sufficiat, vt reparati per silentium inoffensis gressibus nostræ locutionis intrepidum pedem ponamus.

LIBER TERTIVS.

REparati per otium, & tædio quo fueramus affecti iam per silentium libera, reuocantes in gratiam calamos abdicatos radicem linguæ quam velut in molem arboris, fiximus in altum crescere culmen, & in ramos multiplices diriuari cogamus, & ad narranda gesta magnifici, viri Sansonis Abbatis nostrum stylum totum vertamus. Prænominatus igitur Sanso postquam diuina gratia, in sede huius Monasterij, more solito, est sublimatus, toto animo cœpit huius Ecclesiæ vacare compendio, & domesticæ vtilitati deseruiens se in exterioribus commodis nihilominus exercebat. Sed quia terra quæ prius pace siluerat per aduentum Normanorum est in seditionem maximam excitata. Monasterium istud, per quosdam eorum non modicā iacturam incurrit. Verum quia res postulat, & materia competit, vt quare, qualiter, & quomodo fuerit Normannorū aduentus, breuiter styli depingat officium, quatenus euidentius amodo cognoscatur, per quos illorū Monasterium tulit dispendium, & per quos dignum recepit compendium. Eo igitur tēpore, quo Græcorum exercitus dominabatur Apuliæ, contigit, quosdam Normannorū ad cryptam S. Angeli sitam in monte Gargano causa orationis venire, vbi dum viderent, quemdam virum nobilem ciuem Barensem, nomine Meluum, more Græcorum vestibus indutum; caput mirificè habentem quasi mitra ornatum, interrogantes, cum quis, & vnde esset, qui se Barensem esse respondit, & Græcorum perfidia exulare à patria, sed dicebat si Normannorū haberet subsidium, & patriam posse recuperare, & facile Græcos ab ea expellere, Normanni itaque hoc audientes, & sua, & suæ gentis promiserunt ei dare auxilia, & repatriātes cū magno post exercitu Roma trāseuntes inermes in Campaniā defenderunt, vbi eis malum occurrit, & primo fecit eos arma parare, deinde ad inuadendam Apuliam properare, & primo cum Potiano ad Arenulam iuxta Fortorium flumen æquali euentu, secūdo cum Ternitio Catapano Græcorum pugnantes, vicerunt: sequenti anno cum Basilio Catapano, misso ab Imperatoribus Basilio, & Constantino pugnantes, victi ad Ausidum iuxta Cannas. Meluus igitur Barensis, Dux Normannorum cum superatos esset, Henricum Imperatorem Alamannorum auxilia petiturus adijt, ibique defunctus est, Normanni vero hoc audientes in Campaniam vbi ei quondam Meluus occurrerat reuertuntur, & nullis certis locis castra figentes austris properarunt, ibique castra fixerunt, cōstituentes ex suis quemdam Principem nomine Arnulphum, deinde aptum locum ad habitandum non longè inueniunt, ibique Auersa condiderunt, & nunc Capuano, qui cæteris fortior erat, nunc Salernitano, nūc Sorentino, nunc Neapolitano Principi adhærebant, nulli prorsus fidem seruantes, ne alter alterum subiiceret. Facta igitur Auersana ciuitate, mittuntur vltra montes ad suos, & festinanter ad ditissimam Prouinciam, cum eis capiendam venerunt multi pauperes, vt fuerunt diuites, vt fuerunt ditiores statuuntur eis xij. Comites velut Domini à reliquis celebrandi atque colendi. Deinde Apuliam intrauerunt, & totam occupauerunt terram. Inter quos fuerunt duo nobiles viri, Vmfredus, & Drogo cæteris prælati Comitibus fratris Roberti Guicardi fortissimi Ducis filij Tancredi de Alta villa, vico prouinciæ Normanæ, octo enim fratres, vno genitore, diuersis tamen matribus progeniti inter reliquos Normannos, qui regnum istud occupārunt primatum tenuerunt. Robertus vero, audiens fortunas fratrum suorum quā felices essent, cupidine dominandi plenus, omnium venit in Apuliam. Cū ergo fratres suos Drogonem scilicet & Vmfredum, prælatos cæteris Comitibus inuenisset, eorū fretus auxilio, ad inuadendam Calabriam properat. Eo siquidem tempore Nicolaus Papa Apremesham Sedem Ducatum honorificè recepit, quinquaginta Episcoporum Concilio habito Subdiaconos, & Diaconos, ac Presbyteros, ne vxores haberent, corripit. Tunc Robertus, Ducali ab eo dignitate accepta, & Romanæ Ecclesiæ fidelitate facta se subdidit potestati. Sic deinde Dux Apuliæ, & Calabriæ habitus est qui postquam Apuliam, & Calabriā Barensū aliasque maritimas vrbes adeptus est, Panormum vna cum fratre suo Rogerio, qui iam magna ex parte Siciliæ Insulam tenebat, Posthęc Ciuitate Salernum uersus Diracchium Vltramare aliasque circa eas plurimas terras egrediens comprehendit, deinde Alexium Imperatorem Constantinopolitanum pugnando deuicit. Postremo de Vltramarinis partibus, Bamundo filio suo ibi relicto ad præsidium eorum, quæ acceperat redit. Deinde Romam adiens Gregorium Papam expulso Henrico

sico Rege liberauit, eumque Salernum duxit, ibique ipse Papa mortuus est. Et hic postea idem Robertus trans mare rediens ibi diem mortis clausit extremũ in vrbe insulę Cæphaloniæ ad quam Rogerium filiũ Ducem Apuliæ miserat capiendam, ibique inter lachrymas filij sui Rogerij Ducis, & vxoris suæ Dux ille obiit anno Ducatus sui xxv. ætatis autem lxx. corpus vero eius exanime Venusium delatum in Monasterio Sanctæ Trinitatis sepultum est honorificè. Cui successit in Ducatu Apuliæ Rogerius filius eius, de quo natus est Guillelmus Dux, in quo successio genitæ prolis ab illo nobilissimo Duce Roberto finem suscepit. Drogo vero qui & Tascio frater eius quem supra memorauimus, Comes Lamberti vir magnificus, & potentissimus, vt Castellum suum Lambertum, quod angustis finibus cingebatur ampliare atque augere vndique posset cum adiacentibus Castellis tenimenta plurima depressit, & Monasterio isti tenimentum Valeczi indigne, & irreuerenter abstulit, & præscriptum suum Castellum exinde ampliauit. Elabente itaque tempore, idem Comes diuino iutus spiratus à flamine, quod indigne gesserat hoc modo reuocauit, videlicet, vt tenimentum Valeczi iuxta quod continetur instrumentis, præter id quod in dominio suo Monasterium habuerit hominibus Laureti habitantibus ad laborandum, ipsique decimas eidem Monasterio reddant, quas si rectè noluerint reddere, Abbas præscripti Monasterij licentiam habeat illas terras hominibus ipsis retollere, easque alijs hominibus quibus voluerit in eodem Castello habitantibus donare: Ita siquidem, vt, & ipsi eidem Monasterio rectè decimæ reddãtur; propter quod Dominus Sanso præscriptus Abbas prætaxato Comiti promisit, vt per singulos annos in die obitus sui solemnes vigilias, & missas pro anima eius celebraret huius Monasterij Conuentus, & faceret omnia signa pulsari. Ob id igitur sæpe dictus Comes cõuenit præfato Abbati, & huic Monasterio supra scripturæ tenimentum defendere, & antistare contra quemlibet molestiã facientem, & nullum exinde seruitium ab hoc Monasterio querere: Postquam enim hic Magnificus, & Illustris Comes xiv. Kalend. Septembris mortis commune debitum soluit. Tam dictus Abbas, qui circa frequens ministerium huius Ecclesiæ satis erat solicitus, cum quibusdam Monachorum suorum Lauzanucui ad Robertum fratrem prænominati Drogonis Comitem Lorotelli adijt, ei denotè supplicans, vt quod prædictus Drogo felicis memoriæ cõuenerat huic Monasterio de tenimento Valeczi, ipse ratum haberet, ac irrefragabiliter obseruaret, & neque ipse, neque aliquis Comes Laureti pro huius transactionis obseruantia peteret à Monasterio seruitium. Quod idem Comes liberaliter spontè concessit. Et scripti memoria roboratum coram Domino Raimundo Thetano Episcopo, & Vgone Malmozetto, & alijs bonis hominibus. Tunc sæpe memoratus Abbas pro anima prædicti fratris Tasconis mille Missas Deo facere offerri, & per singulos annos anniuersarium celebrare ordine prætaxato promisit. Postquã vero, vt diximus, iam dictus Drogo fatis concessit. Filius eius Guilelmus Tasconis ei successit, qui nescio quo instituto, vel inuidiæ incentiuo quandam arcem huius Monasterij sitam in mõte Sanato fecit latenti fraude furari quod, vt comperit prætatus Abbas strenuus & sagacissimus artem arte retellit, & dolum dolo delusit præscriptam artem simili fecit arte retolli, & deuitans ne imposterum similem posset iacturam incurrere, fecit eam dirui. Deinde post tempora iam dictus Guilelmus diuino spiratus amore intrinsecus pro indulgentia in vltimo, & tremendo examine à Domino impetranda, dedit huic Monasterio Ecclesiam S. Mariæ in Plano, & addidit totum tenimẽtum, quod fuerat Serbie, pro quo tenimento sæpe dictus Abbas dedit ei ducentos Bizantios. Item quia hic prudentissimus Abbas, magno erat cum Ecclesia Pennensi amoris glutino fœderatus. Paulo Pennensi Episcopo cum toto Conuentu, & Capitulo Ecclesiæ suæ dedit huic Monasterio, & domno Sãsoni Abbati Ecclesiam S. Mariæ in Catuuiano cũ omnibus pertinentijs suis, & omnia iura Episcopalia istorum Castellorum scilicet Catuniani, Onuzani, Cocletani, Genustrale, Carpineti, Farie, Brituli, quodcumque ipsi Episcopatui pertinebat, vel pertinere debebat, omnia & in omnibus huic Monasterio, & prænominato Abbati concessit soluenda, indicanda, & perpetuo possidenda, præterquod Monasterium istud tenetur persoluere annuatim Pennensi Ecclesiæ infra Octauam Sanctæ Assumptionis Mariæ xij. denarium, & aut post reuolutionem vnius anni, vel duorum, secundum temporis qualitatem, vnum bouem, vel pecuniam, vnum bouem, vel cutem. Et hæc præscripta vendere, vel alienare non possit alicui nisi Pennensi Ecclesiæ. Ad hæc igitur Episcopus vna cum prænominato Abbate statuit, vt si qua partium contra hanc trãsactionem venire præsumpserit, componat libras auri centum, & hoc scripti munimine roborauit cũ subscriptione idoneorum testiũ. Procedere vero tempore Eribertus Penniusi Episcopus successor huius Paraponis, quod eius prædecessor Pampo cum Abbate Sansone, & Monasterio isto fecerat concessit & scripti munimine roborauit, & addidit Ecclesiæ huic omnia Episcopalia iura istorum Castellorum scilicet, Vicoli, Penne, & Castilionis, & Ecclesiã Sancti Ioannis in Baluto cũ omnibus pertinentijs suis de his omnibus huic Monasterio dedit cum toto Capitulo Ecclesiæ suæ quantum ipsi Episcopatui pertinebat, vel pertinere debebat. Item sub eodem Abbate Sansone Vgo Malmozettus nobilis vir Normaniæ magnificus, & munificentissimus

huius

huius Ecclesiæ præcipuus benefactor dedit huic Monasterio Castellum Fellonacum cum tenimentis trium millium modiorum. Item Raynaldus, & Bernardus filij Sansonis filij quondam Rainaldi, Bernardi quidem a bono stipite nõ degenerantes, sed auitis inhærentes vestigijs huic Monasterio quasi proauitæ plantę semper conabantur opima irrigua propinare, dederunt ei Ecclesiam Sancti Nicolai de Viculo cum omnibus pertinentijs suis ordinandam, indicandam, liberè, & absolute prout voluerit possidendam: Similiter hoc eodem tempore Rofredus, filius quondã Mayfredi dedit huic Monasterio Ecclesiam Sancti Laurentij Deonezano. Verum quia huius Abbatis, vt diximus, prudentia, licet pro agendis huius Ecclesiæ vigilem curam, & operam impenderet efficacem, quandoque tamen, vt est humanæ naturæ pro illis quibus eum carnalis vrgebat affectio asperioris casus interiorem in animũ transfundebat illisio. Et quæ benignitas sortis melioris indulgebat in eius pectore exultationis stilliçidium inspirabat: Vt autem audiuit quia quidam Normannorũ eo quod ire disposuerat vltra mare, vendere volebat Castellum Britulum quod nepoti suo gentili filio fratris sui Bernardi Carboncelli, cuius in priori libro memoriam fecimus iure patrimonij attinebat, ne cum Guilielmo Tasonis viro fortissimo huius venditionis transactio fieret per quam a genere suo illius Castelli in alios transferretur possessio, transegit illi Normanno dare centũ libras, vt prædictum Castellum suo nepoti redimeret; ne horrenda paupertas eũ ostiatim cogeret exulare; venit ad Monasterium istud, & fratres dulci colloquio cœpit rogare, vt de thesauro huius Monasterij permitterentur debitum illud persoluere, promittens huic Ecclesiæ optime inposterum recompensare. Tandem à fratribus sumpta licentia fecit tabulam Altaris argenteam sibi præsentari, quam præsentatam iussit confringi, quod cum nullus audiret; quidam Monachus oriundus de Penna nomine Ioannes Bonihominis prosiluit in medium dicens, Filios Bernardi Carboncelli nequaquam exulare permittamus. Et hoc inquiens argenteam Crucẽ Saluatoris malleo duro confregit, quem præsumptionis excessum euidentissimum postea est subsecutum miraculum, quia crus illius audacissimi Monachi totum scaturiens putruit, & sic horridõ languore interijt. Prænominatus vero Abbas exære huius Ecclesiæ debitum quo tenebatur persoluit. Et Castellum Britulum suo nepoti redemit. Procedente autem tempore idem Abbas ægrotauit ad mortem, tunc fecit ad se gentilem suum Nepotem venire, & cum singultu longa trahens suspiria cum lacrymis aiebat; Heu, heu dura sunt mihi parata Infernorum supplicia, eo quod Apostoli Bartholomæi sum nouus ego decoriator, acrius eum, quam antiqui carnifices pro te dulcissime Iesu decoriaui. Vo-

A

lo enim, vt dimidium Castelli Carpineti in commutationem Castelli Brituli quod de Thesauro Apostoli redemi Monasterio ipsius Beati Apostoli dones; quod ille libera sponte facere promisit. Tunc venit, & cum litteris in quibus hanc donationem scripserat, & testimonium subscriptione roborauerat totum Carpinetum huic Altario Beati Apostoli Bartholomæi coram omni Fratrum Conuentu obtulit, positis litteris instrumentarijs super Altario: obtulit autem sic libere habendum, indicandum, possidendum, & perpetuo iure hæreditandum, post hæc verò prænominatus Sanso Abbas, iij. Idus Nouembris felice exitu migrauit ad Dominum, Postquam xxxv. annos huius Ecclesiæ vacauit ministerio. Cuius nimirũ Ducis consuetudo tã dulcescebat

B

in moribus quam parentum merita nobilem prædicabant, & nobilitas reuerendis actibus clarum, disertum facundia demonstrabat, corpus autem eius licèt lapidis sepulcri tegumento obduceretur, animam tamen eius credimus in Paradiso gaudere. Celebratis igitur tanti viri exequijs fratres vno die quẽ opportunitas dedit simul cõuenunt, & ne viduitatis molestijs Ecclesia diutius fatigaretur, cœperunt de eligendo Abbate tractare. Et subito qui elegit Dauid de post fœtantes in regem, de eligendo Pastore docuit istum gregem. Pari ergo voto, & communi deliberatione elegerunt, ac in sede posuerunt quendam de suis nomine Ioannem vita perspicuũ fama celebrem, modestia simplicem, solertia circunspectum, eruditione cautum, honestatis, & Religionis lacte a tenero vngue in

C

virum perfectum nutritum. Resultat tunc itaque ad Dominum tota hic exhilarata Ecclesia, quoniam illum ei concesserat in pastorem sub cuius, tam prouido, quàm benigno regimine floruit. Ne igitur tanti viri denigret titulos oratio rustica, & tædio loquacitate narrationis in recitandis actibus, tam clarissimi hominis lingua balbutiat, decreui obiçio circunstantiç labia mea obducere, & taciturnitatis repagulis sermonis aditum intercludere, vt reparata per otium virtus ingenij, & liber eloquentiæ cursus ad explicanda gesta Sanctissimi Abbatis Ioannis, quo tendere aspiretur, & in sequenti libro concordetur.

D

LIBER QVARTVS.

INgenij viuacitas quietis reintegrata solatio, & eloquentiæ virtus multiplici conceptum materiæ sermonis sobolem parit, & licet eam limpidę dictionis nequeam operimento vestire, ac tenero polire dictamine, veritate tamen fulcietur inconcussa, quia narrandorum euidentissima certitudo prorsus abiurat omne mendacium, eliminat falsitatis opprobrium, nec quæris defucata fallacia figmentari. Prænominatus igitur Ioannes

nes vir vitæ venerabilis in Abbatem huius Monasterij electus Sancti Saluatoris Ecclesiæ Magellensis abrenunciauit Prioratui, cui de Monasterio illo suprà dictus nescio quotannis præfuerat. Deinde adijt Dominum Paschalem Romanum Pontificem felici memoriæ dignũ, quem ipse Papa benignè suscipiens eique consecrationis munus impertiens, Monasterium illud exemit, & priuilegij robore communiuit. Sic nimirum noster Abbas lætus in Domino remeauit ad propria. Verum dũ Religionis operibus libenter intenderet, & Ecclesiæ necessitates in exterioribus eliminaret, & in interioribus cultum diuinæ seruitutis instauraret, callidus hostis humani generis, vt ei posset in his pietatis operibus aliquod impedimentum parare, aduersus eum excitauit Grimualdum Pennen. Episcopum, qui pro tribus Castellis, scilicet, Viculo, Castilione, & Penna, quæ Eribertus Pennensis Episcopus prædecessor ipsius huic Monasterio dederat Romano Pontifici de præscripto Abbate querelam deposuit. Ad cuius suggestionem Dominus Papa, D. Berardo Marsicano Episcopo Romanæ Ecclesiæ Cardinali viro sanctissimo causam ipsam audiendam, & terminandam commisit. Tunc idem Episcopus ad huius causæ decisionem venit ad locum, qui dicitur Septem vię, ibique partes ante suam præsentiam congregatas, talis conuenientiæ glutino fœderauit, vt per singulos videlicet annos infra octauas assumptionis Sanctæ Mariæ Monasterium istud redderet Pennensi Ecclesiæ xxiiij. denarios, & post decursum vnius anni, vel duorum, secundum temporis qualitatem, vnum bouem, vel pecuniam vnum bouem valentem eidem Ecclesiæ redderet. Et sic deinde ipse Abbas, & cæteri subsequentes Abbates consueuerunt persoluere prædicto Episcopo sex solidos denariorum, quando bouem dare nolebant. Ob id igitur Grimualdus Pennensis Episcopus confirmauit, & instrumento corroborauit, omnia quæ Pampo, & Eribertus Episcopi eius prædecessores huic Monasterio dederant. Hac igitur transactione celebrata idem Episcopus cum præscripto Abbate commutauit pro Castello Viculo præter sepulturas bonorum virorum ad hoc Monasterium voluntariè venientium, & Ecclesiam Sancti Nicolai dedit huic Monasterio Castellum Fabricã, dedit vtique quicquid ad iurisdictionẽ sui spectabat Episcopatus. Pro Castellione vero, & Penna statuit, vt Pennensis Ecclesia, vi. denaria huic Monasterio persolueret annuatim. Sic deinde iam dictus Grimualdus Episcopus ab illa infestatione quieuit. Postmodum etenim præmemoratus Abbas sanctissimus licet exterioribus curis pro dispensatione suscepti regiminis prudenter inuigilaret, disciplina tamen bonæ institutionis interius mysterijs etiam occupatus vacabat. Quodam igitur post hæc inopinato rei euentu icona Imaginis Saluatoris, quæ est in tribunali de medio super Altare Beati Bartholomæi cecidit, ipsumque confregit ex parte, tunc præscriptus Abbas ad innouandam consecrationem congregatis Episcopis Marsicano, Theatino, & Pennensi fecit ipsam Ecclesiam xvij. Kal. Decembris in honore Apostoli Bartholomæi titulo Beati Petri Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ dedicari, cuius iam fuerat per Romanum Pontificem in consecratione Abbatis, & indultu priuilegij exemptione munita; Consecrato in Maiori Altario in columnella de medio dextro humero, quod est superius à cubito Beatissimi Apostoli Bartholomæi; Nã nullus credat me falsitatis astruere verbum, quia ex subscripto miraculo debet duritia incredulitatis confringi. Quadam igitur die, dum quidam Monachus nomine Berardus de Carapelle diceret se nullo modo fidei assensum præbere, quod brachium Beati Apostoli Bartholomæi esset in hoc Monasterio reconditum; subsequenti nocte dum se sopori dedisset, & coram Altari Beati Bartholomæi per visionem astaret, vidit ipsum Apostolum coram eodem Altario stantem dextrumque humerum suum in manibus tenentem, ac dicentem: Numquid non credis brachium meũ esse in hoc Monasterio? Amodo scias, & vltra exinde nullatenus dubites, quia hic propriè humerus meus est in hoc meo Altario reconditus. Ex tanta itaque visione prædictus Monachus pauore correptus euigilauit, & narrauit Abbati, & cæteris fratribus quæ viderat, & ego ipse hæc eadem eum postea narrantem audiui. Verum licet digressionem videamur fecisse, ad incœptæ narrationis seriem redeamus. Igitur finitimi Barones quidem nobili stipite Bernardi Luiduni huius Ecclesiæ Fundatoris fuerant secundum carnem progeniti, audientes istam Ecclesiam Romanæ Ecclesiæ titulo insigniri, non sunt gauisi de augmento proauitę plantationis, quia per huius consecrationis titulum, & per Romanę Ecclesię exẽptionem huius Monasterij etiam à Fundatore indulta libertate gaudentis credebant se priuari dominio, quibus, nec vnus quadrantis fuerat opportunitas de dominio reseruata, Cœperunt itaque rapaci dente possessiones huius Monasterij quæ apud ipsos erant quique distrahere, & eis hoc Monasterium destituere. Tunc quadam conuentione compositum est inter Venerabilem Abbatem Ioannem, & Bernardum de Ciuitaquana, vt in communi Curia ordine iudicia disceptarent, In cuius causæ ventilationem, cœpit idem Abbas Ecclesias Sanctæ Mariæ in Genestrula, & Sanctæ Mariæ in Sereno, & Sancti Christophori, quas ei ipse Berardus iniustè abstulerat, repetere; habendas, & possidendas secundum instrumentorum obtentum iuxta quem prius possederat. Ille vero de contrario dicebat, non ita illum debere possidere. Et hoc singulari offerebat facere probari duello, quod ita compositum est, vt

singularis certaminis hoc terminaretur discrimen ad statutũ igitur locum, & terminum pars vtraque conuenit, & pro Monasterio isto Ratterius Ricardi de Fabrica armatus ad duellum prosilijt, tunc alterius partis Campio qui fuerat hic armatus contrarius audiens virum illum fortissimum, & ad bella satis edoctum, & strenuum secum dimicaturum, & rationis obtentu fidentem, & fortitudinem tamen hostis admodum reformidans arma deijciens renuit cum eo dimicare, sic igitur rationis censura idem Bernardus in lite contestata succubuit; Ob id nimirum noster Sanctiss. Abbas in retributione præstiti obsequij prædicto Ratterio Ricchardi, redditum vnius tendi in Castello Farra concessit. Deinde iam dictus Bernardus, vbi se vidit rationesuccubuisse, Dæmonum afflatus prælligis feruore malignitatis oxęstuans ab iniquitatis opere nolebat pollutas manus retrahere, nec ablatas Ecclesias huic Monasterio restituere. Tunc prętaxatos Abbas ad Ciuitaquanum adijt, obsecrans eum, & monens, vt abilla tyrannica infestatione se conuerteret, & quod iniustè fecerat, iustè reuocaret, Verum quia vt aceto in itio, qui cantat carmen cordi pessimo, nec monitis paruit, nec precibus acquieuit, immo in personam eius contumeliosa verba retundens exprobrando, & obloquendo minabatur eum de Castello contumelijs affectum deijcere. Tunc Abbas ille Sanctissimus non pro illatis iniurijs, sed ad confringendam illius mentis duritiam non materialem, sed spiritualem exeuit gladium, eumque anathematis sententia vulnerauit. Post hoc liter reuertendi arripuit, post cuius discessum tantus hemicraniæ illum Beppardũ dolor inuasit, quod ad modicũ exhalare spiritum credebatur; Tunc duo milites eius vestigia subsequentes vix eum multis precibus reduxerunt, cuius signaculo Sanctæ Crucis præscriptus Bernardus deuotè supplicans, & omnem emendationem promittens, benedictus, & insignitus priori sanitati ell illico restituitur, qui subsequenter iuxta promissum, confestim ablatas resignauit Ecclesias; Tandem itaque huius Abbatis celeberrima innotuerat fama, quod miro eum omnes venerabantur affectu, & quidem de propris facultatibus deuotè huic Monasterio offerebant, quorum vnus Beraldus filius quondam Rostredi confirmauit huic Monasterio Castellum Follonachum, quod ei Vgo Malmozzetta, memoriæ felicis, & postmodum Rossredus pater eius dederant. Rambertus Comes Laureti reddidit huic Monasterio Ecclesiam Sanctæ Mariæ in Plano, quam Comes Zascio dederat in hospitio Gentili Grandinato, reseruatis huic Monasterio statutis debitis. Item Transimundus filius Berardi dedit huic Monasterio in Castello Ciuitella vnam peciam terræ in plano, Cuius fines sunt a pede Terra Sancti Michaelis, à capite via Salaria, ab vno latere via publica, & ex alio latere limites, & fossatus. Item Ratterius filius Ioannis de Fabrica dedit huic Monasterio in Castellario Nirano terram mensuræ vnius sextarij; & infra ipsius Castelli Nirani pertinentia terram mensuræ modiorum centum, & in fluuio Naura iuxta Carpinetum medietatem vnius molendini. Item Ratterius filius quondam Ricardi de Fabrica, Ildebrandus Transmundi cum suis consobrinis, Transmundo, Sualerto, & Bruno, Rainaldus Pagani cum suis fratribus Berardo, Oderisio, & Beraldo, Gualbertus Gumisij dederunt Ecclesiam Sancti Laurentij de Fabrica cum omnibus pertinentijs suis libere habendam, absolutè possidendam, & perpetuo iure hæreditandam, nihil sibi de dominio reseruato. Item ipse sæpedictus Abbas Ioannes statuit Ecclesiam Sanctæ Mariæ sub Brittulo Baptismalem, commissis sibi Ecclesijs eius castelli, scilicet, Sancti Erasmi, S. Heliæ, S. Pij, S. Martini, S. Pauli, & S. Ioannis. Verum quia sæpè ferunt summos fulgura montes, semperque zelo percutitur virtus, vt commota per flagella suauitatis diffundat odorem, prædictũ Abbatem cœperunt aduersa concutere, Barnardus igitur filius Carboncelli in secundo libro prænemoratus in quo paternæ radicis viriditas aruit, & pronuba plantationis steuit successio, reliquit filium iniquitatis, & possessionis hæredem nomine Gentilem licet forte non fide, gentilitatis tamen prauitate armatum, qui post mortem Clarissimi Abbatis Sansonis Patrui sui donationis, immo venditionis dimidij Carpineti quem tempore præscripti Abbatis huic Monasterio fecerat, cœpit violare contractum, & in eodem Castello, vt in proprio habitare, ac dominari, & Monasterium multis infectationibus fatigare. Qui nimirum dum quodam tempore ictu grauis quateretur infirmitatis. Rosredum de Onezano tam in Castellis huius Ecclesiæ, quam in suis proprijs statuit tutorem pupillorum filiorum suorum. Quod præscriptus Abbas, vt nouit illum excommunicationis multauit sententia, sedè vestigio diuinæ vltionis clades accessit, quia dum idẽ Gentil s ageret in extremis, & corpus Dominicum quod ore sumpserat, nec ejicere poterat, nec glutire, ita intercluserat spiramina gutturis, sæpe signis, & nutibus petens, vt pro se supplicaretur Abbati, qui dum rogatus iussset, ipse Gentilis acceptis manibus quorundam maiorum militum Carpineti, scilicet Lotherij, Grimaldi, Ioannis Dauidis, & Squamarij, eos, & per eos totum Castellum resignauit Abbati, cum signaculo Sanctæ Crucis benedictionis gratiæ restitutus Dominicum corpus gutturis aditu intercluſum celeriter glutiens spiritũ exhalauit, deinde postquam more solito est traditus, sepulturæ, Vxor eius nomine Gaietelgrima similiter supplicauit Abbati, vt saltem tamdiu ẽ in Carpineto morari permitteret, quo statutas erogasset eleemosynas pro marito: quo impetrato, vt omnibus

nihil se requisis pro defuncto perfectis mandaret Abbas, vt relicto Castello Ecclesiæ ad proprium reuertatur. Quod cùm iuxta mandatũ peregisset, cœpit feruore cupiditatis ad id quod reliquerat mentẽ auida respirare. Tandem, quia male consuetum pudebit desuescere, iterum ad consuetas perpetrandas iniquitates Carpinetum reuertitur & dæmonũ hîc vt altera Herodias afflata præstigijs iustũ Ioannem & Ecclesiam suam prosequitur; hæc simili immanitate sæuit Athalia huius Ecclesiæ regale Sacerdotium extirpare moliebatur. Ipse autẽ Abbas felici dignus memoria; canonica vtens iustitia eam subdidit anathemati: sed velociter iustam, à iusto prolatam sententiam diuina subsequitur vltio, eamq; diro hemicraniæ morbo percussit, ita quod oculi imminerent vltionem veram, quia pœna quandoque terret qui pœnas non euitant, & anguit, tem correptionis est flagellum doloris. Vario illa tandiu cruciatu huiusmodi ægroris afflicta, quod deliquerat, licet inuita correxit. Quam sanctis Abbas benedictionis remedia postulantem ab excommunicationis enodauit sententia, cui benedictionis restitutio facta est velox sanitatis reintegratio. Reuersa est igitur Britulum proprię domui cohabitatura. Post hæc iterũ aruali instinctu vexari, & iniquę cogitationis multiformi prodigiolu dificari ac hequã pœnitud ne afflicta turbaris nam vecanis à corio nõ deterrebitur vinctu, sic & isla nulla pœna reuerberante coripiebatur, sed moliebatur Carpinetum, quod reliquerat reuerti, vt ad enormes mortus posset dentes extendere, sed milites Carpineti; quibus Dominus Ioannes Abbas tenimenta, & possessiones addiderat, vt eos in debito fidei sibi redderet efficaces, illi non acquieuerunt, quæ ad suæ iniquitatis emolumentum proponendo dicebat, quia vir eius Gentilis literas de diuiso Carpineto non posuerat super altare huius Ecclesiæ, quod ita fuisset, si vellet iurare domnus Ioãnes de Feletta istius Monasterij Monachus promittebat se deinde perpetua taciturnitate quiescere; quod cum Abbati esset insinuatum. Vir pię mentis volebat iuramenti vitare suffragium, quia omnis eius affirmatio, vel negatio erat solummodo est, & non. Tandem ne eius Ecclesia per eum iacturam incurreret. Venit Carpinetũ, & coram prætaxata muliere, & filijs eius Domnus Ioannes de Felletta tactis Sacrosanctis Euangelijs iurauit, quia ipse suis oculis viderat quando Gentilis Berardi Carboncelli literas, quas tunc in præsentiarum manutenebat continentes commutationis contractum quo dimidium Carpineti pro Castello Britullo empto de thesauro huius Ecclesiæ huic Monasterio dederat propria manu super Altare Beati Bartholomæi posuerat. Nam si quis astrueret ibi nepotem suum nomine Bernardũ Scalionis strenuum militem paratum probare cuilibet aduersa volenti ipsum verũ iramentum tecisse. Et hoc non ad vanitatis, vel propriæ lucrem fecerat, sed ne in succedendis temporibus posset aliquomodo iure Ecclesiæ præiudicari. Nam nullus venire contra præsumpsit, Sed præscripta mulier, cuius virus eructabat nequitiæ, & in omnibus his nõ est auersus furor eius, sed adhuc manus eius ad iniquitatem extenta. Quodque rodere non valet, odit. Cum igitur flammam suæ cupiditatis eius cognosceret Abbas, feruorem inextinguibilem, attemptauit obstinatam mentis illius duritiem beneficiorum linire fomentis, & in bono vincere malum, vt vel si posset litigij vitare diffidiũ, & optata pace quiescere. Sæpe vtiq; filios eius videret Ricardum, Berardum, Raynaldum, & Bernardum Fundatoris amore, à quo secundũ carnem progeniem traxerant paterno affectu diligere atque multis beneficijs circumuenire, credens fouendo, beneficando deuotos filios huic Ecclesiæ adoptare. Sed qui in gremio lupum nutrit dispendium parat ouili, & mus in petra, ignis in pectore, serpens in gremio male suos remunerant hospites. Cum vero in anno istorum ramus huius generis puruit, & quasi in illa radice à dilectione huius Ecclesiæ aruit, fulminatus illius reatus est propagatus in prole, & iugubris eius ritus est in posteros promulgatus. Igitur præscripti filij Gentilis in legitimam ætatem prouecti, quos hæc Mater Ecclesia in suam pernicie, ebtiritierat, in conculcatione eius hostilitate barbarica fremuerunt: ad inuadendam enim ipsam eorum matrem cum possessionibus eius se ordinarunt. Diuiserunt vtique vestimenta eius, quia ipsa duo Castella Monasterij, scilicet Carpinetum, & Faram quasi hæreditario iure succedentia impertierunt, & quod nequius est, ipsam incõsutilem vestẽ Christi, videlicet hanc Sanctam eius Ecclesiã, sicut alias suas possessiones elegerunt in sortẽ. Statuerunt sibi domanium molendinorum, domus, hortorum, terrarum, ac vinea. Sed ad hęc quid alter faciet Abraam sinistra nãtus, exitatus, munitus crucibus, & thuribulis atque candelabris, cum ceteris patribus Monasterij quasi ad processionẽ iturus, quantocyus properat Carpinetum profanas gentes expugnaturus, & coram omni populo in ipsa platea Castelli eos anathematis dira innodauit sententia; tunc Bernardus vnus persecutorum in eum multa cõrumelioſa verba superbo, & tumenti animo diffundens lancea sua illum minabatur perfodere, sed Christi Confessor timore nudus, fidei lorica vestitus, Dominus, inquit mihi adiutor est, non timebo, quid faciat mihi homo, & se exponebat, & aptabat martyrio, O beatum virum! in summo discrimine, non timuit inimicum, &, O admiranda constantia! in magno furore tyranni Canonicam non timuit exercere iustitiam, sed mirabilior Dei potentia per quam è vestigio clades accessit. Post discessum namq; S. Abbatis tanta ventorum flauit immanitas, quod portus ipsius Castelli, pluresque domos

euertit, ita vt ipsa tellus putaretur concuti. Exterriti itaque filij scelerati cessauerũt tunc opera iniquitatis complere, sed eorum culpæ pœna non diluit, quia ipsorum actiones nõ expiauit. Post paucos igitur dies ad mente cõceptum redierunt opus malignitatis, & ipsam matrem Ecclesiam viperea exenterare crudelitate, atque in partes, vt cæteras suas possessiones diuidere, atque eius vbera, quæ suxerunt non verentur exulcerare, quorum vnus videlicet Ricardus cum esset Monachus huius Ecclesiæ, deinde Casinensis Monasterij, postmodum factus est Abbas Monasterij Sancti Ioannis in Venere. Alter vero, scilicet Berardus defunctus, in hoc Monasterio sepulturam accepit, pro eius anima Ecclesia Sancti Ioannis de Britulo, quæ baptismalis erat tũc temporis huic Monasterio tradita est. Reliqui autem duo scilicet Raynaldus, & Bernardus huius Ecclesiæ in magnos persecutores superstites remanserunt. Qui quantis afflictionibus Ecclesiam oppresserint, quantis vexationibus inquietauerint longum esset enarrare per singula bona Ecclesiæ quasi propria suis vsibus vendicabant: cõculcabatur, vt totius Ecclesiæ pater sic Sacerdos, & Monachus, & inter cætera enormia, etiam mortualia huic Monasterio à fidelibus oblata, & ea quæ in cibos, vel potum fuerant parata pro fratribus omnia cogebant eorũ vsibus cedere. Quid plura? quidquid crudelitatis, vel iniqui Domini possent excogitarunt hoc Monasterio vsu barbarico exercere, sic igitur hic noui persecutores vitæ nequitia se conformantes in lacte matris virus perfidiæ haurientes, hanc Sacrosanctam Ecclesiam iam quasi medullitus euisceratam nullam permittebãt requiẽ aspirare. Longo vtiq; tempore tali exposita ludibrio, plorans plorabat in nocte, & lachrymæ in maxillis eius. Sed alter eorũ scilicet Bernardus instituto forte diuino Vltramarinas partes proficisci disposuit: veniens itaque ad Monasterium istud, & Castellum Faram, quod in sorte diuisionis in sorte acceperat, huic Monasterio liberè reddidit, & absolutè petens veniam de commisso sic iuxta propositum peregrè profectus est relinquens filium nomine Ricardum nequioré se iniquitatis, & possessionis hæredem. Nunc autem ab istorum persecutione facientes digressionem, ad obitum Sanctissimi Patris accelleremus narrandum, qui cum triginta, & nouẽ annis ad profectum huius Ecclesiæ laborasset 3. Kal. Ianuarij humo corpus felicem animã reddidit Domino, qui quandiu in hoc seculo vixit non mundo, sed Deo viuere probabatur pervigil enim erat in orationibus, corpus atterebat ieiunijs, patientia, caritate, & vt breuiter explicem omnium virtutum erat amator propter quod nimirum, post eius decessũ etiam nostris temporibus, quæ oculata fide nos ipsi prospeximus multa est Dominus operatus miracula: infirmis sanitatem, claudis gressum, mutis loquelã restituit. Ad cuius nimirum mira gesta narranda citius animus, quam materia laberetur. Nunc autem ad sermonis seriem reuertamur. Tumulato igitur hoc Sanctissimo Viro in Ecclesia, & celebratus de more exequijs funeris, fratres pro eligẽdo Abbate, ne diutius vacaret Ecclesia in vnũ conuenerunt. Ad quorum vocem immo ad Dei electionem præponitur quidam de fratribus nomine Oliuerius de quo, quia fœcunda, & multiplex nobis offertur materia respirare delectat, & vexatæ linguæ optatam indulgere quietem, vt ad narranda magnifica gesta Oliuerij Abbatis lingua fiat expeditior, & vacans animus ingenio liberiori contendat alacrior.

LIBER QVINTVS.

INexausti vigoris sinceritatis mentis glebis quondam sepulta torporis interpolatione temporis commodo vacationis cædij dissoluta repagulis, & iam per exercitij gratiam elimata exurgat vinacior, & quia multorum plexura toporum exuberanti turgescit materia in sermonis diffundatur campestribus. & quæ de Oliuerio venerabili Abbate visu, vel eruditu gesta concepit breui parat narrationis compendio. Electus igitur in Abbatẽ vir solemnis memoriæ, & celebratis de consuetudine festiuæ promotionis eius officiis, transtulit se ad Eugenium Romanum Pontificem, quem ipse Dominus Papa benigne apud Tusculanum recipiens munus benedictionis, & eius insignia solemnitate debita celebrata ei clementer indulsit, ficque noster Abbas optata gratia laureatus remeauit exultans, deinde vt fidelis Summi Regis famulus talẽtum sibi à domino suo collatum non in sudario reponens, sed vt cum vsuris, & incrementis posset illud exigenti Domino reddere iugiter conabatur. In primis namque fieri fecit tres, interiores partes claustrorum regiam maiorem Ecclesiæ, tabulas ipsius chori, vnum Oliuetum in Valeczo, vnum ad Sãctam Mariam in Plano, vnũ in Felonaco aliud Planelle: Sic nimirum, & interiorum, & exteriorum curam gerebat solicitam: sed eius tantæ solicitudinis commendabilis diligentia non poterat ad notiuos profectus huius Ecclesiæ latiùs propagari, quia Raynaldi, Gentibs, & Ricardi filij iam dicti Bernardi paternarum iniquitatum hæredum immanis fœtia vlcera huius Ecclesiæ doloribus cruciabat, & impia concussione acriter fatigabat. Nam contra Fundatoris huic Monasterio libertatem indultum durissimo iugo exactionis indebitæ ceruicem eius grauabat, nec erant impositi debiti, immo, vt verius dicam indebiti exactione contenti, sed ad residuum bruci erant, vt locusta parati: nam ea etiam quæ fidelibus, ei mortalia offerebantur, vel ipsi, vel vxores eorum, veloci raptu suis vsibus deputabant, cæteris vero alijs non vt Ecclesiæ bonis, sed, vt propriis suis facis ineptè, ac enormiter abutebantur, & quod magis est

hor-

horrendum Monachos huius Ecclesiæ, si quã A
posset inuenire occasionẽ, in Claustro Monasterij captos vinctos Castello mancipabãt, vsque tandiu captiuos tenebant, donec omnia bona eorum ad se rapacitatis hamo trahebant, ita quod vnum eorum nomine Angelum sub Altari Beati Bartholomæi latentem vinctis à tergo manibus Carpinetum duxerunt, eumque iurare compulerunt, vt quidquid haberet eis sine diminutione aliqua assignaret, quod ita fecit, & ne fieret iuramenti transgressor eis etiam acum, & fila, & digitale donauit. Flebat nimirum hæc nostra mater Ecclesia, & sub tali conditionis mole gemebat, sed benedictum nomen diuinæ Maiestatis; vox in Rhama audita est ploratus, & vlulatus nostræ Rachel plorantis, & quia enixius clamauit, secuta eius clamoris exauditio. Sed antequam huius exauditionis narrare incipiamus effectum, consequens est, & materia compellit, vt qualiter à prole narrare famosissimi Ducis Roberti Guischardi sit Regnum translatum dicamus. Nã vsque in secundam, & tertiam generationem fuit eius prolis successio. Roamundo enim transmisso in Antiochiam aquirendam reliquit Rogerius alterum filium suum Ducem Apuliæ, & sui conquęstus hæredem, cui successit filius eius Dux Guillelmus, & hic sine hærede mortis debitum soluit. Rogerius vero Comes, scilicet frater præmemorati Roberti Guiscardi reliquit sibi hæredem filium suum suo nomine Rogerium, hic autem cum videret de patruo suo Rogerio nullam legitimam prolem superstitem, nemini credidit patruelem conquęstum æquius quam sibi competere, prosiliens terram adispiscetur armis, & primo Dux Apuliæ, deinde Rex Siciliæ factus est. Hic autem reliquit sibi successorẽ in regnum filium suum nomine Guillelmum, mandans ei vt Robertum Detuttauilla filium sororis suæ faceret Comitem Lorotelli, qui paternum mandatum patre mortuo adimpleuit. Factus autem Robertus Comes Lorotelli post modicum tempus contra dominũ suum Regem Guillelmum rebellis arma leuauit, qui, vt Regiæ potentiæ posset obsistere Imperatori Romano se subdidit iuramento, sed eius spes est è vicino frustrata. Nam Imperatore in Alemaniam reuerso, Robertus eius auxilio destitutus remansit. Misit postmodum Legatos ad Constantinopolitanum Imperatorem ei pro se auxilia petituros, & pacturos ei dare Ciuitates Apuliæ, portum habentes, seseque de cæteris eius dominio subdendum. Igitur nauigio velocissimo, cum infinita pecunia Imperator transmisit exercitum, quo apud Brundusium castrametato Roberti Comitis Lorotelli quasi vsq; pharum obediuit terram mandatis: quæ tot molestijs illaqueata, tantoque schismate erat turbata, quod vix limen suæ domus poterat quis securus exire: Tunc nimirum magnificus Rex Guillelmus Apostolicis litteris citatus & incitatus, quasi pernicitate vulcuris velocissime inuadit Apuliam, & deuictis Græcis eorumq; copiosa quam attulerant accepta pecunia, capto Principe Capuano, fremens, vt Leo rapidissimo veniens cursu Beneuentum, obsidet, quo prædictus Comes Robertus, & Comes Andreas, regia potẽtia territi ad Dominum Papam confugerunt. Tunc interuẽtu Domini Papæ Adriani permisit eos Dominus Rex Regno secure exire, ibique ipse Rex famosissimus à Domino Papa Regni Siciliæ, Ducatus Apuliæ, & Principatus Capuę inuestituram recepit, facta fidelitate Sanctæ Romanæ Ecclesiæ: Sic demum ipse magnificus Rex lætus Siciliam repetit: prædictus vero Robertus seditionis amator cum exercitu Regnum inuadit, sed Regio expulsus exercitu iterato, paulo post regressu occupans Regnũ Regia potentia per Stephanum Ammiratum, iterum Regno depellitur, quem plurimi de Regno sequentes facti sunt ei obnoxij iuramento, inter quos Ricardus, & Gentilis de Britullo huius Ecclesiæ inuidos, cum latores & sanctos examinatores, apud Aternum homagio prestito Comiti Lorotelli eademque cæteros Regia proscripsit sententia. Tunc ipse munificus Rex triumphator suos donis proferebat fideles, infideles autem graui delebat exterminio. Præpositum itaque vniuerso Regno vsque Pharum Messanæ, Simonem Seneschalcum suum atque Collateralem virũ prudentem, discretum, strenuũ, & sagacissimum cui tanquam viro elegãtissimo inscribendi, exaltandi, & humiliandi, dandi, & auferendi plenitudinem potestatis indulsit; ad quem Berardus de Viculo accedens Castellum Britulum Ripaltam, & fabricam, quę fuerant Gentilis; & Ricardi de Britulo, & Castella huius Ecclesiæ Carpinetum, & Saram, quę dixerat eorum viris fuisse, suggestione mẽdacij, & falsitatis impetrauit. Quod vt præfatus Abbas comperit, propere se Simon Seneschalco præsentat, à quo tanta est gratia benignitatis receptus, quod nullus posset cum eo Ecclesiæ iacturam aliquam, vel dispendiũ erogare; Verum falsarius ille Berardus de Viculo non cessabat in auribus eius instillare venenum mendacij, & dicere Carpinetum, & Faram fuisse filiorum Gentilis de Britulo, non huius Monasterij, sed ibi Ecclesiam parum habuisse. Tunc illustris memoriæ iam dictus Seneschalcus cupiens scire vtrum Domini Abbatis, vel ipsius Bernardi inniteretur assertio veritati, misit literas suas Samaro Regis Camerario, vt diligenter inquireret, quid huic Monasterio pertineret de Castellis Carpineto, & Fara, & veritatem inuentam propris literis ei significaret, ipse vero Samarus veniẽs Britulũ, cœpit hoc diligenter inquirere, & fecit ad se venire quatuor homines de Britulo, scilicet Enaletum Risonis, Lebrandũ Oderisum, Prandum Cõstantij, & Constantiũ Gisonis; totidẽ verò de Carpineto, scilicet Loterum, Paganum, Attenulfum, & Todaldum.

B

C

D

Hi iurati dicere veritatem pariter, & concorditer sunt testati coram Domino Abbate, & Berardo de Viculo, & ipso Samaro Camerario, Carpinetũ, & Faram cum omnibus pertinentijs suis, & tenimentis nulli alij pertinere, nisi soli Monasterio S. Bartholomæi. Has itaq; attestationes iam dictus Samarus prænominato Simoni Seneschalco litteris suis proprio sigillo signatas mãdauit, quibus Seneschalcus inspectis, & prænotis instrumentis Ecclesiæ eiusque iustitiæ diu debita certa cognitione illustratus, exemit Monasterium cum omnibus suis possessionibus, & omni libertati restituit, recipiens illud in domanio Domini Regis sub eius protectione, & tutela reddens ei sua Castella Carpinetum, & Faram cum tenimentis, & pertinentijs suis, vt illa haberet, & possideret sine alicuius molestia, vel contradictione; &, vt hic perpetuo manerent, illibata, & irrefragabilia recepit à prænemorato Abbate trecentos Bizantios Regio ærario infiscandos. Nam hæc omnia sunt quaternionibus annotata ad memoriam posterorum, & proprijs literis Domno Regi significauit quę ipse magnificus Rex memoriæ felicis tenuit rata & habuit corroborata; postmodum vero tantam huius contractus, & donationis seriem membranæ paginæ scripsit, & instrumento publico prænotauit, ipsique Abbati donauit. Postmodum misit litteras Samaro Camerario, vt Monasterium & eius possessiones deinde sub tutela, & protectione Domini Regis teneret, & defenderet. Ius enim tẽporibus terra siluit per bienniũ, & in pace quieuit, & Monasterium optata respirauit libertate; sed lubricus hostis architectus iniquus constructionis pacis, & tranquillitatis Ecclesiæ inuidus machator, iterum reduxit in Regnum Robertum Comitem Lorotelli cum exercitu copioso, in cuius aductum Gentilis, & Ricardus qui improbo conamine moliebãtur Ecclesiam istam ancillare, eam tanquam leæna rapacissima impetu velocissimo inuaserunt, sed per Abbatem, & Monachos sunt passi repulsam. Bernardum igitur filium præscripti Bernardi de Viculo proditoria deditione in Castello de Britullo acceperat, quem varijs, & innumeris tormentis per non modicum spatium temporis afflixerat: sæpe dictus vero Olibrius Abbas memoriæ venerandæ, quia infidelibus Domini Regis eum ei iuramento esset obnoxius nolebat aliquo particip[i]o iungi, toto illo tempore schismatis à Monasterio exulauit, quo tempore prædicti persecutores Gẽtilis, & Ricardus Ecclesiam istam grauibus, & indebitis exactionibus ancillare, & barbaro dominio nõ cessauerunt opprimere. Postmodum vero diuina clementia huius calamitatis Ecclesiæ miserata iterum excitauit ad debellandos hostes inuictissimũ Regẽ Sanctum, quos, vt tenuissimum pulueremflatus validissimi venti regius terror fugauit. Tunc prænemoratus Gentilis de Britullo cũ esset in procinctu fugã dedit, & calicibus argenteis, thuribulis, crucibus, & alio multo argento confracto, pluuialibus, paliis altariũ sericis, instrumento quod fecerat auus eius Gẽtilis huic Monasterio de Carpineto, instrumento Simonis Seneschalci, & alijs litteris: quas Dominus Rex Guillelmus miserat Domino Abbati Olibrio Monasterium istud expoliauit, & hæc omnia in Marchiam secum portauit. Post elapsum vero temporis non longi inquietus Robertus Regnum intrauit, & in Prouincia ista Castella plurima occupauit. Veniens in Comitatum Pennensẽ castrametatus est in loco, qui dicitur Curlani: Gentilis autem, vt canis corium non cessat, rodere vnctum, sic Monasterium istud rodere non cessabat, quotiens opportunitas facultatem aliquam sibi præstaret. Ricardus vero in Castello Fara ab exercitu Comitis Lorotelli fecit obsidere Abbatem, qui diu expugnatus, & victus captus ad Comitem ducitur, qui tandiu eum detinuit, donec ab eo quingentos violenter euulsit Bizantios. Iterum ergo Bartholomæus Apostolus nudatur corio per totum corpus eius, quod est Ecclesia ista, iterum in eum crudelis sæuit Astyages, qui Dei virtute est illa priuatus potẽtia, quia Regio exercitu cum omnibus suis iteratam repulsam incurrit, tunc Ecclesia ipsa, Heu pro dolor! afflicta, & spoliata, diuina prouidentia, edaces luporum fauces licet semiuiua euasit: incipit deinde ad modicum respirare, & vitã cum libertate resumere. Reuertitur dignæ memoriæ Olibrius Abbas ab apparitoribus totis Regia iniquitate temporalibus rebus exutus, pro fidei tamen finceritate stola libertatis indutus. Tunc in tanta solicitudine, ac feruenti exercitio repetit Ecclesiæ cõmodo, & laboris vacare compẽdio: fecit in Valuzo construi quamdam Ecclesiam, eamque à Grimoaldo Pennensi Episcopo in honore Beatæ Mariæ semper Virginis, ædificari statuit ibi quodam Casale ad seruitium huius Monasterij. Eo igitur tempore quidam presbyter nomine Giso veniens cõstruxit Ecclesiam ad radicem montis sub Sancto Marco præter Domini Abbatis licentiam, sed cum idem Abbas conduxisset Grimoaldum Pennensẽ Episcopum ad dedicandam Ecclesiam S. Michaelis de Ciuitella. Ricardus de Padula cœpit Episcopum exorare, vt Ecclesiam illam, quam prænominatus presbyter construxerat in honorem S. Blasij sibi ædificaret, quod vt audiuit Dominus Abbas prohibuit Episcopum, ne id præsumeret facere, dicens à petra scripta superius quod est à via publica, ita huic Monasterio totum terram illam proprietatis iure competere, quod prædicto Ricardo præter licentiam Abbatis, nequaquam licet aliquod ibi ædificium facere. Tunc idem Ricardus, alterum horum duorum commisit eligendum Abbati, an tantæ proprietatis dictum superius duodecim hominum vellet iuramentis probare, an vellet ab hominibus suis, totidem iuramenta negationis recipere. Abbas vero iura-

iuramenta probationis elegit: sic igitur duodecim homines fecit iurare, quod à petra scripta superius, & à via publica, tota illa terra tanto proprietatis iure huic Monasterio spectabat, quod prænominato Ricardo nequaquã liceret præter Abbatis licentiãaliquod ibi ædificiũ facere. Sic deinde Ricardus quieuit, & Ecclesia à prædicto presbytero facta donatur ruinæ, nomina eorũ, qui iurauerunt sunt hęc, presbyter Benedictus Monachus presbyter Comes, Lãdo, Petrus Rubeus Ioãnes Petri Andreæ, Ioannes Thodini Comes Gelborti, Adam magistri Adę, Todaldus, Ioannes Anolini, Lebrandus Ninuli, Atinolfus. Sic ergo, vt dixi dum tota circa huius Ecclesiæ vtilitatem præscripti Abbatis versaretur intẽtio, & libertatis fauore nostra resultaret Ecclesia, totumq; Regnum pacis, & tranquillitatis quiete gauderet, sæpe memoratus celebrandæ recordationis Excellentissimus Rex Guillelmus felici exitu migrauit ad Dominum, cui successit filius eius, alter Guillelmus. Sed quia sub modicis annis puerilis ætatis tenera pubescebat infantia, vt nec dum æquo moderamine regni posset gubernare habenas, antequam idem Rex famosissimus viam vniuersæ carnis intrasset, statuit vxorem suã Reginam Margaritam turrecm, quæ post obitum viri sui famosissimi Regis Guillelmi, ne filius eius alter Rex Guillelmus ætatis imbecillitate per seditionem posset aliquam sui Regni pati iacturam, & per schismata tolerare dispendiũ, concordauit Robertum de Basauilla filio suo Regi Guilielmo, & sic iam dictus Robertus post culparum purgamina, homagio, & fidelitate præstita Domino Regi lætabundus, & alacris Comitatui restituitur Lorotelli. Ergo reformata pace, omnis seditionis est inquietudo sopita; deindè ex quo dicto Comiti Lorotelli felicis temporis cœpit arridere fortuna, oblitus præteritæ calamitatis, & prioris in calamitate mansuetudinis Monasterium istud obliquabili, & liuenti animo molicbatur denuo ancillare, & dominio Gentilis de Britulo iterum subdere. Cum venisset igitur ad Ciuitatem Pennensem ibidem Curiam celebraturus, sub prætextu dilectionis cœpit Dominum Abbatem Olibrium latenter allicere, & pestifera suasione paulatim irrepere, vt Gentilis de Britulo saltem domicilium vnũ in Castello Carpineto sui amoris obtentu concederet, credens illum modico habitaculo, totius Castelli, & Ecclesiæ paulatim subreptũ sibi dominium vendicare: noster Abbas diserctionis alumnus, vir prouidus, & circumspectus, nec potuit seduci fallacijs, nec abduci blanditijs, & illius iniquis precibus non præbuit quemquam assensum, illæsus igitur remeauit ac propria. Verum quia videbat Comitem Robertum Lorotelli virum potentem, & omnium illarum prouinciarum, huiusque Monasterij dominum, sed Ecclesiam istam odio habentem inextinguibili, communicato consilio fratrum, & amicorum Ecclesiæ, se conspectui Domini Regis disposuit præsentare, Igitur arripiens iter per eundem Comitem fecit transitum, vt eius licentia, & litteris optatum perficeret gressum; tandem licentia vix impetrata, sub prætextu auxilij Baronibus suis, quos ad Curiam Regis pro suis agendis transmiserat, dandas litteras ei assignauit Vrio, sed diuino doctus spiramine, socius eius frater Britius, quem secum duxerat sui Monasterij Monachorum latẽter eas aperuit, ibique anguem in herba latentem, & laqueos proditionis cognouit paratos; mãdauerat enim idem Comes Baronibus suis, vt si Dominus Abbas vellet aliquid contrarium Gentilis de Britulo in Curia Domini Regis proponere, ipsi quantum possent, obsisterent. Vocatus igitur Dominus Abbas ad Curiam regio conspectui est præsentatus, iussusque per Matthæum Vicecancellarium, cui sua negocia plene innotuerat, Domino Regi, & Genitrici sua negocia exposuit, quibus Dominus Rex vnà cũ matre sua pleniùs auditis, & intellectis, roborauit in primis quicquid libertatis, & doni Simon Senescbalcus bonæ memoriæ huic Monasterio fecerat, recipiens Ecclesiam in suo demanio, sub regia tutela, & protectione cum omnibus suis possessionibus, indulgens ei litteras protectionis sigillo Regio insignitas. Post hæc super singulis huius Ecclesiæ negocijs ei significatis, Dominus Rex speciale fecit mãdatum, quod postea regijs est litteris annotatum, aliud Comiti Lorotelli super querimonijs, quas Dominus Abbas fecerat de Ruberto de Pulis, & Anibale de Ciuitaquaua, & fratribus suis, aliud vero Petro Comiti Manupelli donandum contra Ricardum de Pudulis, qui nouiter sine regio speciali mandato super tenimentum huius Ecclesiæ Castellum ædificauerat, His omnibus ita statutis præstito iuramento fidelitatis Domino Regi nostro Abbas cum vigore salutis rediit lætus ad propria: postmodum verò regias litteras Comiti Manupelli donauit, quarum mandatum ipse Comes est facilè prosecutus cum esset apud Russanum, præcepit iam dicto Ricardo, ac regiæ parte, & sua, vt Castellum, quod in tenimento huius Monasterij fecerat, repentè diruerct, quod ipse Ricardus veniẽs illicò cœpit efficere, & cum iam essent ferè duodecim domus euersæ, affuerunt viri iniqui ab eodem Ricardo corrupti, qui tantum Domino Abbati suaserunt, & fratribus, quod tali pacto Ricardus, & Dominus Abbas sunt fœderati, videlicet in primis vt Monasteriũ istud haberet, & possideret Ecclesias S. Vitalis, & S. Mariæ de Rubeis cum omnibus suis possessionibus secundum instrumentorum obtentum. In Castello autem ex vna parte, quam ipse decerneret eligendam, statuerat homines suos quid vellet, eosque sicut in Castello Carpineto haberet, homines Ricardi de his, quæ Monasterium ibi haberet, iurarent Abbati securitatem, homines verò Monasterij, idem iurarent

rarèt Ricardò. His ita statutis Ricardus post- A modum firmauit Castellum; sed modico tempore huic transactioni Ricardus fidem illęsam firmauit; quoniam paulò post reddidit Ecclesiam S. Vitalis Qualerto de Ciuitella; hominibus verò, quos Dominus Abbas in Castello statuerat, eum è vicino destituit; Nũc autem ad executionem aliorum regalium præceptorum nostrum calamum dictando vertamus. Veniens ergo Robertus Comes Lorotelli apud Aternum Curiam celebraturus fecit Robertum de Pullis, & Anitam de Ciuitaquana, cum fratribus suis regio & suo citari edicto, tunc prædictus Robertus Aternum adiens, & nolens cum Abbate contendere, cum de jure diffideret, dissimulauit languorem, Comes verò Lorotelli credulus dissimulationis illius ei ex regia, & sua parte præcepit, vt donec causa, quæ inter eum, & Monasterium vertebatur, legitimæ decisionis sortiretur effectum, nihil de his, quæ sub litigio erant, præsumeret accipere. Post hæc verò Arribam & fratres eius prænemoratus Abbas in causam conueniens, cœpit Ecclesias S. Mariæ in Sereno, & S. Mariæ in Geneſtrula tanto iure proprietatis repetere, quanto huic Monasterio certum erat eos competere, vt earum institutio, & destitutio, siue in Monachis, siue in quibuslibet Clericis eius esset ordinationis, & dispositionis pro suæ voluntatis arbitrio secundum quod ante tempora Regis Rogerij, & post tempora eiusdem fuerat, & hoc testibus asserebat. Petebat etiã earundum Ecclesiarum totum huic Monasterio spectare dominium, & hoc instrumentorũ probabat obtentu, tunc iam dictus Aniba, & fratres eius aduersus testes insilierunt dicentes se illos probare attestationem eorum esse mendacem, & hoc protulerunt duello probare; datis igitur inducijs, ad statutum postmodum locum & terminum scilicet ad Ciuitatem Pennensem, prænominatus Comes Lorotelli misit Qualertum de Castilione, & Iseoclinum de Auersa suos Iustitiarios curiam celebraturos, vbi dum noster Abbas, quod fidem iusserat esset paratus duellum proficere; aduersa pars de jure diffidens defecit venire. Cum ergo prænominati Iustitiarij, & tota Curia illos defecisse cognoscerent, possessionem illarum Ecclesiarum vt petierat, adiudicauerunt Domino Abbati; Nam huius sententiæ ipsi postmodũ Iustitiarij mandato Comitis Lorotelli executores fuerunt, quia primo Qualertus de Castilione, ac postea Theodinus de Auersa venientes illarum Ecclesiarum secundum latam sententiam Dominum Abbatem possessorem fecerunt. Postmodum verò Raynaldus Comes Aprutij, quia Dominus Comes non processerat per eum in factum istud ad aduersariorum suggestionem misit, & expulsis Monachis, quos ibi Dominus Abbas instituerat, nullo iuris ordine conseruato, fecit eum violenter destitui; sed quia Domini Abbatis vigilantia circa frequens ministerium huius Ecclesiæ valde sollicita ad omne quod nocere posset, se muniebat solerter, & quia vndique circumurgebant persequentium angustiæ, vndique necessaria erant circumspecta munimenta; Ofennates igitur campum Blutenginum qui huic Monasterio, & soli competit Carpineto, & Farę proprietatis sibi iure vendicantes præter voluntatem Domini Abbatis violenter inuaserunt, & tentorio fixo animalibus occupauerunt. Requisito à Domino Abbate, vt quod illicitè deliquerant corrigerent, penitus facere renuerunt. Abbas ergo virorum multitudinem collectam ad euacuandam campum transmisit, qui pergens inciso tentorio, & animalibus partim ferro cæsis, partim vsque domum viuis deductis, & cæteram inuentam suppellectilem secum deferentes victores cũ gaudio remearunt ad propria; sic nimirum omne de campo litigium deinde siluit. Post hæc cum Dominus Rex Guilelmus Secundus veniret in Apuliam, Dominus Abbas accessit ad eum, vt ei querimoniam super negotijs Ecclesiæ deponeret. Mandatum igitur Curiæ iuramentum est Odoni de Colleal to, vt vel pacisceretur cum Domino Abbate, vel ei iustitiam faceret, transegit tandem cum eo, & reddidit Ecclesiam S. Cęciliæ de Felonaco Domino Abbati habendam in domanio, & Dominus Abbas dedit ei octo bisantios, & de terris S. Cæciliæ reliquit ei tantum, quod erat capax sementis 8. modiorum. Sic igitur deinde habuit Ecclesiam illam in domanio, & locabat pro suæ voluntatis arbitrio, ita quod instituit ibi quendam Monachum huius Monasterij nomine Librandum, statuitque ibi bubulcos suos terras arantes. Postmodum autem Odanus Pennensis Episcopus ad mendacem suggestionem quorundam coram Domino Papa Alexandro pro S. Maria in Plano aduersus Dominum Abbatem querelam deposuit. Commissa est ergo causa per Romanum Pontificem primò Aprutino Episcopo, secundò eidem Aprutino, & Domino Leonati Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Diacono Cardinali, & Abbati S. Clementis de Piscaria concordia, vel iudicialiter terminanda. Mussatum igitur delegati Iudices adeuntes, partes ante suam præsentiam conuocarunt, & dum ab vtraque parte super dicta quæstione litigarum esset, sufficienter testibus hinc inde productis, cum iam productioni testiũ esset abrenunciatum, pars Episcopi, quæ pro Abbate S. Petri de Laureto de prædicta quæstione agebat, cum de prolatione sententiæ conciperet diffidentiam, copiosam multitudinem conuocans armatorum virorum aduocatis Domini Abbatis, vt terrorem incuteret, & causa non terminaretur, in eos arma concutiendo, cœpit minacia & contumeliosa verba proferre. Cum prænominati Iudices tantam violentiam cernerent, magna sunt indignatione commoti, & Dominus Abbas pro tanto gravamine ad Sedem Apostolicam ap-

appellauit, scriptis, attestationibus, & iudicij sigillo signatis. Verum quia sæpe bonos ad tempus exercet aduersitas, callidi hostis antiqui colubri tortuosi pernicios⁹ sibilus filios huius Ecclesiæ populum Carpineti effreni commouit impulsu aduersus Dominum, & aduersus Christum eius, id est aduersus venerandum Patrem Abbatem Oliuerium, qui in demolitionem cuiusdam Casalis, quod idem Dominus Abbas fecerat in monte Somato miseta se societate cõglutinarunt, quos prænominatus pater, & Dominus, ne super hoc vltra procederent cõstanti mandato prohibuit: in primis eos obtestans iuramẽto, quo huic modo, & ei tenebuntur obnoxij, secundo eos, qui mandatum eius excederent, anathematis innodauit sententia, promittens se cuicunque terras abstulerat cambium, æquum & competens redditurum, & si his omnibus acquiescere nollent, in Curia huius Ecclesiæ se illis obtulit iusticiam facturum. In omnibus his verò est aversus furor eorum, sed adhuc ad iniquitatem sunt manus eorum extentæ. Euntes igitur ad Comitem Raynaldum Aprutij pacti sunt pecuniã illi dare, si ipse faceret destrui iam dictum Casale, quod antefatus Comes, pecuniæ auidus promisit, promissum postmodũ exequens facto. Illi autem abeuntes consilium inierũt, & conspirantes simul omnes coniurauerunt. Nam conspiratores etiam in venerabilis Abbatis præsentia violenter homines contra prohibitionem ipsius ad coniurationem trahebant, multosque inuitos intrare compellebant persoluere pecuniam, quam pepigerant. Quid plura? destructo Casali, destruitur Carpinetum, extorta pecunia centum bizantiorum, vel plurium. Flebat nimirum cum omnibus Fratribus Monasterij pater noster senior, & de impia concussione lacerantium filiorum gemebat, hæc de venerandæ memoriæ Oliuerio Abbate dicta sufficiant; quia si omnia eius magnifica gesta per singulos articulos velim distinguere, loquacitatis tædiosa prolixitas voces intercluderet mihi spirãmina, & audientiũ in subsannationem, & nauseã animos verteret. Cum ergo prænominatus Pater Oliuerius aun. 35. profectibus huius Ecclesiæ diligentissimè inuigilasset, eamq; à iugo indebitæ seruitutis liberasset, Dominico die ingrediẽs Ecclesiam auditis Missarum solemnijs, sacro sumpto viatico iterum lecto prosternitur languidus, & illam Angelicam salutationem Virginis *Ave Maria* sæpius iterando, in huius prolatione versiculi pridie Kal. Septembris corpus terræ, animã cælo, vtraque in sua dimisit exordia. Præstitis igitur debitis exequijs funeri, eoque cum celebratione de consuetudine tumulato, fratres sicut de regia institutione obitum patris Regio auditorio insinuarunt, tunc Dominus Rex litteras suas mandauit Conuentui pro eligendo Abbate; Fratres ergo, quia diffidebant, duas nominauerunt personas, & eorum nominationes per quosdam suorum Domino Regi miserunt; sed quia illæ personæ fuerant in diffidio nominatæ, Domino Regi non placuerunt. Tandem verò fratres delegati, quibus ab vniuerso Conuentu fuerat de electione plenitudo potestatis indulta, in vnum conueniunt, & pari voto, ac communi deliberatione elegerunt quendam Monachum S. Clementis de Piscaria Dominum Boamundum de Luco, & celebratæ in præsentia Domini Regis electione, attulerunt regias litteras Conuentui huius Monasterij, & aliàs Episcopi Valuensis, & Aprutini, qui venientes ad Monasterium illud regio mandato, communi voluntate omnium fratrum celebrauerunt electionem Domini Boamundi, quem fratres pariter & concorditer in Sedem sublimauerunt, & in Abbatem receperunt, de quo quia plura [illegible] eis modò duximus supersedendum. Ergo consequens est, vt abdicato calamo concionanti linguæ taciturnitas indicat silentium, vt & ingenium reflorcat per ocium, & auditorum reparata deuotio, ab ore narrantis pro affectu narrandorum dependeat.

Nunc titulus talis illustrat nobilitatis
Demeritis quadam lam prouenions probitatis
Prosapia carnis quamuis fuerit generosa
Nobilior factis vt narrat in ordine prosa
Filius Ecclesiæ studiosus & ipse minister
Sana doctrina virtutum quippe magister,
Per quem libertas tunc venit mortua pridem
Ipsius Ecclesiæ quam restaurauit eidem
Liber Oliuerius sit ab omni compede pœne
Quem loca suscipiant vitæ dulcedine plene
Si quid deliquit Christo miserante lauetur
Cœtibus Angelicis, & Sanctis associetur
Quod Pater, & Flamen donent, & Filius. Amen.

LIBER SEXTVS.

DEfidiam mentis, quam exercitium peperit quietis ab animo excussit solatium iuge animi, quam labor attriuerit commodum otij reformauit in melius. Nunc igitur ad ea, quæ de Abbate Boamundo narranda supersunt accingamur veloces, & ne illa obducat obliteratio, depingat officium. In præsentia itaque prædictorum Episcoporum regio mandato ad Monasterium illud venientium electioni Domini Boamundi cõcorditer, & solemniter celebrata, quidam prædictorum, vt diuulgata postmodum opinio docuit, vt in flagitium coniurati, Castellum Carpinetum igne cremauerunt, quod tantâ velocitate totum ignis obstruxit, vt quendam Sacerdotem in Ecclesia S. Agathę, dum

dum pro eius ornamentis faluandis huc illucque discurreret, velox flamma combureret, quæ totum Castellum à portis interius in breui dissoluit. Post hæc itaque electio Domini Boamundi ex parte totius Conuentus per Dominum Britium, & Dominum Petrum de Carapello significatur Domino Papæ Alexandro Tertio, quam idem Papa confirmans Capitulo Ecclesiæ rescripsit; Verùm quia priusquam à Domino Papa munus benedictionis acciperet, regiam fidelitatem illum oportebat iurare; ideo Panormum adiens, & facta fidelitate Domino Regi Siciliæ Guillelmo Secundo alacris remeauit ad propria, afferens litteras Capitulo, & vniuersis hominibus huius Ecclesiæ, & præterea contra Marsilium, & Yuonem de Populo ad Comitem Raynaldum Aprutij attulit litteras; postmodum verò Romanam Curiam adijt, vt à Domino Papa Lucio Tertio munus benedictionis acciperet; tunc Odorus Pennensis Episcopus cupiens Monasterium istud suo dominio subdere, per quosdam Canonicos Ecclesiæ suæ mandat Domino Papæ supplicando, vt nostram electionem munere non insigniat benedictionis, asserens hoc suo iuri competere; sed Dominus Papa rationibus, & allegationibus vtriusque partis plenius auditis, & intellectis, & priuilegijs huius Ecclesiæ diligenter inspectis, sequenti die in Ecclesia Sancti Clementis de Velegro, huius Monasterij electo munus contulit benedictionis, postmodum tamen causam litis Domino Actoni Aprutino Episcopo, & Domino Beraldo de Colomento Casinensi Monacho Domini Papæ Subdiacono audiendam committit, & post litteras huius commissionis priuilegium Domini Innocentij sui prædecessoris huic Monasterio innouauit, Sicq; Abbas in litteris quas dimissorias dicunt latus repatriauit. Post hæc autem prænominati Auditores per Dominum Papam delegati in termino vtrique parti præfixo, apud Catinianum Curiam celebrauerunt, vbi dum prolitis contestatione de benedictione Abbatis quæstio agitaretur, Pennen. Episcopus per litteras commissionis nitebatur probare quia munus benedictionis Abbati à Domino Papa indultum Ecclesiæ Pennen. præiudicaret; tamen Abbas per Aduocatos suos probauit cõtra per priuilegium sibi posterius indultum à Domino Papa, & per idoneos testes, videlicet Berardum filium quondam Ratterij de Fabrica, & Philippum Grimoaldi Petiti qui coram præscriptis Auditoribus præmisso iuramento testati sunt, se propriis oculis vidisse Dominum Abbatem Olibrium, cuius superiori libro memoriam fecimus, à Domino Papa Eugenio apud Tusculanum munus suscepisse benedictionis. Hac itaque testatione inscripta per Abbatem, & Monachos, ad Sedem Apostolicam est appellatum, delegati autem Auditores litteras, quas Apostolicas nominant, vtriq; parti donantes, singuli redierunt in sua. Post hæc autem inter Episcopum, & Abbatem, licet Monachorum consilijs non interceſſerit, talis est transactio celebrata, videlicet, vt omnes quæstiones vtriusque partis quatuor Monachorum huius Monasterij, & totidem Canonicorum Pennensis Ecclesiæ deliberarentur memoriæ, & quod vel ipsi octo iurati, vel eorum sex concorditer dicerent, partes haberent ratum. In eo autem in quo ipsi concordes non essent, Magistri Berterannj Pennensis Ecclesiæ Canonici, & meo iudicio starent vtraque pars; Cum autem Canonici, & Monachi in vnum conuenerunt in his tantùm Capitulis concordes fuerant, scilicet in annuo censu, quem Ecclesia ista Pennæ debet Ecclesiæ pro eo quod in quibusdam Castellis quicquid Episcopale est, tenet ab ea in vno excenio, quod est secundum consuetudinem, non secundum antiquorum obtentum reddit in vno fenodo, quod Episcopus Grimoaldus in Castello Iata tenuit, Monachis asserentibus, quòd personaliter tantùm, Canonicis verò nescientibus, vtrum personaliter, vel perpetuo: In Ecclesia Sancti Peregrini, quæ huius Monasterij debet esse, de qua Episcopus Abbati in continenti restituit; in reliquis verò Capitulis non fuerunt concordes; elabente itaque tempore, vt eorum, dorum annorum coram nobis electis arbitris pars vtraque staret, vt dum nouia Capitula à tempore transactionis inuenta vellent veteribus cumulare; Nos electi arbitri, vetera, quibus concesseramus audire, & terminare volentes, omnino abrenunciauimus nouis; & dum partes nolent nouæ pro veteribus abdicare, & nos tumultus stipulationis obligatione soluti; & partes transactionis vinculo enodato; procedente autem tempore cum prænominatus Dominus Lucius Papa iret in Lombardiam ad loquendum cum Domino Friderico Romanorum Imperatore, Abbas Apostolico mandato citatus, ei & vniuersæ Curiæ suæ in tertia expentatum parte cum Priore congressit apud Salinum Seruium. Verùm quia Pennen. Episcopus à vexationibus huius Ecclesiæ nolebat quiescere, misit ad Magistrum Girardum Diaconum Cardinalem S. Adriani Domini Papæ Vicarium, & fecit Abbati præcipi, vt vel ipse, vel sufficientes responsales se conspectui eius repræsentarent. Tunc Abbas misit Dominum Gentilem huius Monasterij Decanum, & Dominum Gualterium de Catiniano, qui vicem suam gererent in hac parte. Episcopus verò illius rei auidus se in propria persona repræsentauit; & cum vtraque pars coram præscripto Vicario astisteret, diu per partium Aduocatos super quæstionibus est disputatum. Post hæc ad petitionem Episcopi Dominus Vicarius commisit causam ipsam audiendam in partibus istis Magistro Gregorio, & Presbytero Vgoni suis Collateralibus Clericis, qui venientes ad partes istas, vtramque partem in campo Sacro congregari

gari fecerunt, inter dum de duobus Castalibus Martorani & Morræ Abbas & Monachi aduersus Episcopum litem contestarentur, dicit Episcopus, se de quæstione illa non respondere, eo quod Castra illa tenebat à Domino Rege, obid igitur quæ Episcopus de principali quæstione respondere nolebat, ad sedem Apostolicam appellauimus, nunc datis Apostolis in Kalen. Februarij Domino Papæ representandi per se, vel sufficientes responsales vtrique parti prefigitur terminus. Episcopo autem in vtroque deficiente, Abbas destinauit me ipsum ad Dominum Papam, qui apud Veronam à Domino Papa Vrbano successore Domini Lucij benignè receptus, ei per litteras Domini Vicarij, & propriam narrationem qualiter, & quomodo in causam processerimus litis seriatim exposui. Transacto verò statuto termino, cum Episcopus, neque per se, neque per aliquem responsalem Apostolico se conspectui representaret, Dominus Papa communicato consilio fratrum, priuilegium Domini Lucij sui prædecessoris huic Monasterio innouauit, & Magistro Gerardo suo Vicario, ac ipsi Pennen Episcopo pro Monasterio isto Apostolica scripta mandauit, vt ipse Episcopus cum Abbate, & Monachis se pacificè componeret, vel Domino Vicario se representaret, respôsurus Abbati, & Monachis de omnibus, de quibus eum vellent conuenire. Post discessum itaque Domini Vrbani apud Ferrariam, & Domini Gregorij apud Pisas Romanorum Pontificum, Dominus Clemens in sedem Apostolicam sublimatus, Romamque reuersus, ad petitionem Pennen. Episcopi mandat Abbati, vt vel in propria persona, vel per sufficientes responsales Penneo Episcopo responsurus se conspectui representaret. Mittit igitur Abbas prænominatos fratres Gentilem, & Dominum Gualterium suam in hac parte vicem gerentes, qui vnà cum Episcopo corâ Cardinalibus, quibus fuerat causa ipsa ad audiendum commissa super quæstionibus per Aduocatos suos in Palatio Lateranensi cum diutius disceptassent per eosdem Cardinales Domino Papæ significantur proposita, quibus auditis, & priuilegijs huius Ecclesiæ diligenter inspectis, quorum obtentu, & Cardinalium assertione, vt Dominus Papa Monasterium istud ad Romanam Ecclesiam nullo mediante spectare cognouit, de benedictione Abbatis perpetuum Episcopo indixit silentium, & scriptis aliis quæstionibus vtriusque partis sub sigillo Domini Papæ, hæc inter alias non est admissa, immo pœnitus abdicata, easque ad petitionem Episcopi Domino Attoni Aprutino Episcopo & Domino Berardo Monacho S. Clementis audiendas commisit, sicque Dominus Episcopus spe vana frustratus recessit. Sed de magnis molestijs, & grauibus infestationibus, quibus Pennen. Episcopus Monasterium istud afflixit pauca pro multis narrata sufficiant. Nunc igitur ad ea, A quæ de Ricardo de Padula dicenda supersunt, ipsum nostri sermonis proferamus. Pro Castello siquidem quod idem Ricardus in tenimento huius Monasterij Abbati, & Monachis cõtradicentibus construxerat, & prædictus Abbas Olibrius, sicut in superiori libro narrauimus ad Comitem Petrum Manupelli regium mandatum attulerat. Postmodum Boamundi Abbatis sui prædecessoris quæstionem innouauit, & Presbyterum Ægidium, Prælatum Ecclesiæ Sanctæ Mariæ de Rubeis eredeliter per ipsum Ricardum expulsum, atque proscriptum ad Regiam Curiam destinauit, qui à Matthæo Vicecancellario Domini Regis ad Comitem Petrum Manupelli litteras impetrauit, vt de Castello veritatem inquisitam suis literis distinctè, & apertè Regiæ Curiæ significaret; de cæteris verò querimonijs tam plenam iustitiam Abbati, & Monachis faceret, quod pro defectu iustitiæ iteratam querimoniam Curia non audiret. Ipse autem Comes citatis partibus apud Manupellum ad ibi Curiam celebrandam, vbi Abbas, & Monachi, dum non de Castello, sed de alijs querimonijs conuenirent, Ricardus ipse de Castello, ait, de quo non cõueniebatur? Respondit in primis ad hæc Abbas, nullam inquit, ad præsens de Castello querimoniam facimus, vel clamorem aliquem, vel appellum; sed dum Curia Comitis vellet super quo Abbas appellum non fecerat, sententiam dare, Abbas & Monachi ab iniquis iudicibus ad Maiestatem regiam appellarunt; post lapsum itaque temporis non longi, cum idem Ricardus Regiam Curiam regio mãdato adiret, Abbas Domnum Brerium, & me ad Regiam Curiam destinauit ad prosequendam appellationem, qui cum sæpe dictus Ricardus in Regia Curia conueniremus, Respondit litem ipsam iudicio Curiæ Comitis Petri Manupelli fuisse sopitam, & ipsum Comitem reflem vocauit. Nos autem cum reclamaremus, contra mandat Dominus Rex Comiti Petro, vt appellum & clamorem Abbatis, & responsum Ricardi, ac sententiam si qua fuit, ei suis literis transmittat. Comes autem respondit, rescripsit, quoniam Abbas in Curia sua nullum appellum, vel clamorem de Castello fecerat. Mandat iterum Curia Domini Regis Comiti Petro, vt cum ipse Ricardus reuersus esset ad propria, quia sicut erat cõtra maiestatem regiam appellatus, si Abbas & Monachi vellent cum conuenire, idem Comes primùm regium mandatum, quod per venerabilem Abbatem Olibrium quondam acceperat, ita sequeretur, atque perficeret, vt iteratam querimoniam vlterius Curia non audiret, qui ad prosequendum regium mandatum, dum apud Manupellum Curiam celebraret, & nos de Castello iam dicto conueniremus, Ricardus ipse quidem dilationis amator, respondit, quoniam Dominus Rex istud Castellum ei suo dederat dono, ita quod de cò nemini respondere deberet, & huius

rei

rei Dominum Regem in testem inuocauit. Curia verò Comitis testimonio Domini Regis factum istud reseruandum decreuit. Item de decimis terrarum tenimenti Valerli per Comitem Drogonem huic quondam Monasterio reseruatis Geruasinus Comes Laureti, non considerato rationis ordine, Monasterio istud destinauit. Quicum plurima Apostolica & regia mandata, nec non & monera sæpius per Abbatem Olibrium susceptisset, noluit vnquam opus iniquitatis corrigere. Huius ergo Abbatis tempore diuino perfusus spiramine, vocato Abbate, & Monachorum quibusdam populum Laureti coram se congregatum obtestatus est per fidem, qua erat Deo, & Regi, sibique obnoxij, vt cui decimæ illæ competerent, vel cui eas prædecessores eorum reddiderint, testarentur; tunc omnes sunt vna voce testati prædecessores suos huic soli Monasterio decimas illas antiquitus reddidisse. Iussit ergo Comes deinde iuxta instrumentorum nostrorum obtentum huic Monasterio decimas illas reddendas; Transmundo vero de Sinitio iussit, vt vel ipse iuraret decimas sui tenimenti huic Monasterio de iure non spectare, vel domini Gentilis Decani Siluerij Monachi ibidem astantium iuramentum reciperet, decimas sui tenimenti huic soli Monasterio de iure competere, eiq; prædecessores suos illius tenimenti possessores reddidisse. Transmundus verò Monachorum iuramentum elegit, tunc illis supra librum astantibus, & iurare volentibus; Transmundus eis iuramentum indulsit, & quasi iurassent, acquieuit, decimasque deinde huic Ecclesiæ reddere promisit. Item pro decimis de Fellonaco. Odorus de Collealto simile sacramentum exegit ab eodem domno Gentile, quod cum ille facere vellet, Odorus acquieuit, & deinde huic Monasterio reddi decimas fecit. Item Bartholomæus, & Guillelmus, & Ricardus de Casali germani fratres reddiderunt huic Monasterio Ecclesiam Sancti Ioannis de Canniano, quam eorum pater Berardus de Casali hactenus huic Ecclesiæ dederat, ipsique postmodum ei iniustè abstulerunt, eamque octo denariorũ in Natali Domini huic Monasterio censualem fecerunt.

Nunc igitur ad scribendam calamitatem, quæ istud Monasterium repentè, ac inopinatè, graviterque concussit, calamum nostrum vertamus. Post obitum namque Illustris Regis Siciliæ Guilielmi Secundi memoriæ celebrandæ, cum non haberet filium, qui ei hæreditario iure in regnum succederet, tota terra, quę honorabili prius pace floruerat, fruticosa postmodum seditione inhorruit, & qui antea cõuerterant gladios suos in vomeres, & lanceas suas in falces, abdicata post hæc arma reformant. Huius ergo dissidij tempore Ricardus, & Fredericus de Britulo, quoniam à fundatore huius Ecclesiæ secundum carnis propaginem prosapiam traxerant, licet secundum distinctos canonum gradus per longissimam

A restim ab eo penitus alieni, quasi procuito iure Monasterium istud sibi vendicare volentes, & non attendentes tantam libertatem ab ipso cõstructionis exordio huic indultam Ecclesiæ, in auribus Comitis Raynaldi Aprutij, iniquæ persuasionis venena diffundunt suadentes ei terram huius Ecclesiæ ipsis hæreditario iure competere, trahentes ad argumenta fidei prædecessorum suorum iniqua opera, & asserentes se diu per Reges Siciliæ violentiam magnam perpessos. Ergo ad iniquæ suggestionis damna huius rei credulũ Comitem flectunt. Quare me Abbas transmittit veris propositionibus falsitatis argumenta refellere, & iudiciariæ disceptationis terminum petere. Sed, ò nos miseros! iudicé
B nostrum virus falsitatis irrepserat; laminam nostram malleus contriuerat aureus, ollam spei nostræ massa oppilauerat plumbi. Iudex denegat audiẽtiam iudiciariæ disceptationis, iubet aduersarijs Carpinetum, & faram assignari, statimq; dicta factis complentur; proh dolor! primo die ante vigilias Natiuitatis Domini dilecta libertatis luce priuamur, intrant furibundi Castella, eaque sub vnius horæ spatio occupant violenti, tunc sanguinem sanguini, & excessum excessui adijcientes in ipso crepusculo noctis Monteflorum quoddam Casale situm in monte inuadunt, deprædantur miseros illos homines, nihil tam in suppellectili, quam in omni animali præter solam vitã
C carnis sit eis; residuum diripiunt, lacerant, & omnia quasi bestiali more conscindunt, & in tantam crudelitatis rabiem exarserunt, vt etiam infantes exspoliarent in cunis. Plorat igitur hæc tota nostra mater Ecclesia filiorũ, suamque perniciem, nec est qui consoletur eam ex omnibus caris eius, aduersus quam fremuerunt gentes, & populi meditati sunt inania: fletu Monachorum Conuentus, totaq; familia domus, & ex alto pectoris longa trahens suspiria lachrymabiles mittit voces ad cælum, dies festi eius conuersi sunt in luctum, Sabbatha eius in opprobrium, festus dies Natiuitatis Dominicæ sit nobis horridus atque infestus; re vera potum miscentes cũ lachrymis manducabamus panem doloris; tunc
D enim dormiente Christo, nauicula Petri exposita est ventis, & fluctibus; & in circuitu eius tempestas valida. Nam totus populus huic Monasterio fidelitatis, & homagij lege obnoxius pristinæ velut immemor fidei vbera huius matris Ecclesiæ, quæ hactenus fugere consueuerat, exulcerare non veretur, turba etiam famulorum, atque domesticorũ sit nobis opposita. Nam cum fortuna stat, q; cadit que fides. Sæuit igitur lippa fortuna, & quasi singulari congressu experiri conatur, quod ipsa valeat malignari, nos autem patiẽ Abbas ergo coram omnibus fratribus in Capitulo recognoscens Abbatiam Simoniacam se fuisse adeptum, & ei abrenuncians, ad Monasterium Sancti Clementis, de quo assumptus fuerat, redijt, me solo de fratribus ipsum

secuto,

secuto, qui ab illis aduersarijs odio habebar inexstinguibili, eorum furorem declinans, domestica septa reliqui, vt compendio propriæ libertatis, possem pro cõmuni laborare licentiâ. Idem verò Abbas me solo sibi adhærẽte de fratribus ad Comitem Raynaldum accessit, vndè nobis tanti turbinis fluxerat vẽtus, eique rationes huius Ecclesiæ secundum instrumentorum nostrorum obtentum, & antiquorum memoriam plenius exponentes, illum ad pœnitentiam malè factî tandem inclinauimus; O bone Iesu, paratî in conspẽctu nostro mensam aduersus eos qui tribulant nos. Communicato ergo quorundam fratrum consilio, & conscientia securus, non via diuino conducto, non humano ad partes Lõbardiæ accessi ad quendam Henricum Teutã Italiæ Legatum Marescalcum Imperatoris, eoi de præscripto Comite flebilem, ex parte totius Ecclesiæ nostræ querimoniam faciens, factũ in ordine per singulos exposui, eo quod ipse Comes post mortẽ prætaxati Regis Guilielmi, Imperatori iurauerat, qui in suo rescripto non modicum Comitem arguens, mandat ei vt Reate ipsi locuturus accedat, promisit enim omnibus ablatis ibidem per Comitem facere nos restitui, reuersus enim, licet cum discrimine multo dictum Comitem vsque Reate sum postea comitatus, vbi præfatus Marescalcus prædicto Comiti dat in mãdatis, vt Ecclesiam illam de omnibus ablatis in pristinum statum reformet, posthæc nimirum ad nostram petitionem Dominus Papa mandat eidem Comiti, quatenus Monasterium illud Castellis & omnibus ablatis restituat, ipsumque deinde manuteneat, & defendat, quod cum ipse Comes differret perficere, itérum Dominus Papa rescribit formã prioris mandati secutus, addens, si non faceret, mandat Aprutino, & Pennen. Episcopis, & Abbati Sancti Clementis, vt illum commonitum, & corrigi nolẽtem excommunicationis sententia feriant. Tot igitur prætaxatus Comes mandatorum impulsu; & pedisse quæ voluntatis applausu communicato suorum Baronum consilio apud Sanctum Ioannem in Balneo, vbi erat in expeditione Regis Henrici cũ prænemorato Marescalco quem Imperator ad conquirendum Regnũ miserat, nos Castellis, & omnibus ablatis restituit, suscipiens Monasterium cum omnibus suis sub tutela & protectione sua, constituens Gualterium de Camarda Comestem suum huius restitutionis executorem, qui veniens Carpinetum, & à suprædictis R. & F. præpeditus, quia dolor est deferóre, quæ delectant, præceptum Domini Comitis non potuit exequi. Iterum ergo reuersus ad Comitem, & ab eo intenimento Ciuitatis Teatinæ litteras protectionis accipiens prænominatum reduxi Comestem, qui veniens fortioris robore mandati succinctus in Dominico die solemnis Pentecostes nos Castellis, & omnibus ablatis restituit, expulsa supradictorum nostrorum aduersariorum familia, quæ à remotis & diuersis locis collecta vberem agrum pastura confluxerat. Multis igitur molestijs Ecclesia illa diutius fatigata post labores & discrimina spiritu incunditatis exhilarata veteres obliti morores, visitauit vtique nos Omnipotens ex excelsis, tantas nostrum miserator grauedines. Congratulantur ergo nobis vicini & cognati, quia magnificauit Dominus misericordiam suam nobiscum. Verum quia res postulat, & materiæ competit, vt de successione Regni breuiter aliquid perstringamus, quatenus huius Ecclesiæ innouata, & reformata libertas euidentius cognoscatur. Cum autẽ famosissimus quondam Rex Rogerius duos filios genuisset, Rogerium videlicet primogenitum suum, postmodum Ducem Apuliæ, & Guilielmum post mortem patris, & primogeniti fratris Regem Siciliæ. Rogerius Apuliæ Dux reliquit superstitem vnigenitũ suum nomine Tancredum, Guilielmum verò alterum nomine suo Guilielmum reliquit filium, & hæredem coronæ successorem & Regni. Hic amitam suam Constantiam sororem sui Patris Henrici Romanorum Imperatori matrimonio cõpulauit. Postmodum verò mortuus sine hærede Sedem vacantem, & sceptrum dimisit inane. Post modicum igitur tempus prænominati Rogerius Ducis filius à populo electus, & plebe vngitur, & coronatur in Regem; sed quia certamen præmia magna mouent, Henricus Romanorum Imperator ad conquirendum sibi Regnum quantum potuit laborauit, viriliter ergo & satis potenter Regnum illud inuadit, & capta Terra laboris obsedit Neapolim: inde post longam obsidionem exercitu eius pro maiori parte diuinitus interempto, spe frustratus, & mole grauissimæ infirmitatis depressus, de Regno semiuiuus abscessit. Post eius discessum prænominatus Rex Tancredus cum exercitu copioso vsque in Comitatum Pennen. perueniens Comitem Raynaldum Aprutij suo dominio subdidit. Cui apud Aternum cum iam dictus Boamundus huius Monasterij Abbas cum duobus ex fratribus huius Monasterij, domno Britio, & me cæterorũ vltimo se præsentasset, idem Rex Monasterium illud cum suis possessionibus sub tutela sua, & protectione recepit muniens illud suæ protectionis literis. Nunc itaque quæ de iam dicto Boamundo huius Monasterij Abbate dicenda supersunt, breuiori quã possumus calamo prosequamur; Hic siquidẽ Abbas cum esset suis Castellis monasterio restitutus, pœnitus confessionis, & abrenunciationis mutata voluntate, sua tantum auctoritate prælaturam resumpsit, indeque cœpit bona Monasterij dilapidare, & ipsius negotia ægrè tractare, ita quod ad tantam illud deduxit inopiam, quod fratres extra ipsius Monasterij claustrum cogebantur sua necessaria

faria quærere, & de proprijs marsupijs contra ordinem, & Ecclesiæ consuetudinem sibi victualia ministrare, & quod nequius est ipsa Castella Carpineti & Faram Ricardo & Frederico de Britulo lupis edacibus huius Ecclesiæ hostibus dolo fertur exposuisse, quam expositionem, seu, vt tunc ferebatur, dispositionem repente sequitur sceleratus effectus: serum Apostolus super corio denudatur, iterum suis Castellis privatur, abraso clamatur Philistini super se incursuri. Nos ergo cum sæpius iam dictum Abbatem monuissemus, & emendari de dilapidatione, & alijs iniquitatibus nollet, domino Papæ Cœlestino Tertio causam detulimus, quam audiendam, & cognoscendam Domino Benedicto Subdiacono Sanctæ Romanæ Ecclesiæ idem Papa commisit, qui ad Monasterium veniens causam ipsam diutius cogitauit, & testibus super litem contestatam hinc indè receptis, & eorum dictis redactis in scriptis, vt se Domino Papæ repræsentarent terminum competentem vtrique parti præfixum. Vbi his ipsa contestata & diutius cogitata, antequam legitimæ decisionis sortiretur effectum diuina præuenitur sententia, quia idem Abbas xviij. Kal. Maij diem mortis clausit extremum, & apud Monasterium S. Laurētij foras muros Vrbis Romanæ sepulturam accepit. Prænominatorum verò huius Ecclesiæ hostium antiquorum R. & F. de Britulo tanta crudelitas fuit, quod ipsa duo Castella huius Monasterij Carpinetum & Fara more barbarico, ita expoliauerunt, vt nihil penè residui miseris hominibus facerent. Et quia quidam Teutonicus nomine Bertoldus Imperatoris Legatus sororē Comitis Laureti vxorem acceperat, totum Comitatum Pennen. & Aprutinum consumpsit, Castella diruit, Ecclesias expoliauit, homines miseros bestiali feritate truncauit, ita quod Teutonicorum humanitas in belluinam videretur mentem mutata, datur locus sæuiendi prænemoratis Ricardo, & Frederico, & scelera sua efficiendi. Ab his igitur digressionem modicam facientes de substituto Abbate aliquid interlocutorie proferamus. Cū esset itaque Monasterium illud viduitate pastoris, & malitia temporis multa persecutione attritum, communicato fratres consilio pari voto, & communi deliberatione elegerunt quendam Monachum Casinensem Dominum Gualterium de Ciuitate Quana, virum nobilem totum virtutibus & sapientia præditum, qui iuxta morem cathedratus in Sedem per Comitem Raynaldum Aprutij, præscriptos aduersarios Ricardum, & Fredericum de Britulo conuenit, eosque de iniusta Castellorum huius Monasterij occupatione, & furtiua inuasione per me contra illos allegantem impetijt, & Monasterio ea omnia, quibus expoliatum fuerat, iuxta decretorum, Sanctionum & legum ordinem petijt redintegrari. Sicut igitur ab aduersa parte cōtra restitutionem nihil obuium posset præ-

A di, tota Curia Comitis concordi sententia hoc Monasterium omnibus ablatis adiudicauit restitui, & in eo statu, in quo ante destitutionem fuerat, redintegrari; & eo iudicio Dominus Comes fecit litteris annotari; tunc ergo ex parte, quia Castellis fuimus facilè restituti, ex parte verò minimè, quia pecunia fere mille bisantiorum fuit nobis redintegrata, taliter igitur hac quæstione sopita, noster electus Apostolico se conspectui præsentauit, vbi dum esset, Domnus Oddo Pennensis electus cum Domno Nicolao tunc Præposito Pennen. Ecclesiæ filio quondam Serronis. Et presbytero Alberto Notario Pennen. Canonico; & alijs pluribus ipsius Ciuitatis petijt à Domino Papa Cœlestino Tertio, vt nostrum electum sibi benedicendum relinqueret, dicens iure sui Episcopij hoc sibi competere, tunc Domino Papa cum Cardinalibus exindè communicante consilium, Domini Cardinales eius reliquerunt memoriæ, atque iudicio, quia ipse & temporis vetustate, & antiqua omnes præcedebat memoria; ipse verò Dominus Papa taliter exortus est dicēs. Cum ex priuilegiorum obtentu, & longæ temporum præscriptione Monasterium Sancti Bartholomæi ad Romanam Ecclesiam nullo medio spectare nouerimus memorantes per antiquorum traditionem & propriam visionem à centū annis & pluribus eius Abbates à Romanis Pontificibus benedictos, iure igitur ipsi electo, si vobis placet, munus benedictionis impartiri debemus; in quam sententiam omnes Cardinales pariter conuenerunt. Sequenti ergo die in Capella Lateranensis Palatij in præsentia prænominati Pēnen. electi, & præscriptorum sociorum Dominus Papa nostro Electo, munus benedictionis indulsit, cumque mitræ, virgæ, annulique propria manu insignijs decoranit. Sic noster Abbas mecum, & Domno Britio comitibus lætus repatriauit cum litteris dimissorijs, & indulgentiæ, quas idem Papa nobis fieri fecerat; Verum in longum narrationem produximus, igitur abdicato calamo, & linguæ taciturnitatē, & membris indulgeamus quietem; ista tamen legentibus omnia supra digesta esse verissima significantes, quæ nullius sunt ab lectione fallaciæ figmentata. Et

B

C

D

licet ea non pingat, vel ꝙuiget nitor eloquij, & exquisitarum dictionum splendor non pallies; tamen simplicitas stili vera discreuit, & veritatis operimento vestiuit.

***

DE

DE FVNDATIONE ET DOTATIONE

Eiusdem Monasterij Sancti Bartholomæi de Carpineto.

IN Dei nomine Amen. Anno ab Incarnatione Dominica DCCCCLXII. die 18. mensis Martij 15. Indict. Imperante glorioſiſſimo Imperatore Ottone, anno Imperij ſui ſecundo præfate indict.

Nos Bernardus q. Liuduni filius Comes Comitatus Pennen. à flumine Tabe vſque ad flumen Piſcariæ præſenti ſcripto declaramus, quod dum quôdam infirmitate grauati in lecto noſtro iaceremus, cogitauimus, qualiter in peccatis concepti ſumus, & qualiter per dies ſingulos peccata commiſimus, & qualiter in die Iudicij de noſtris peccatis ſumus Deo rationem reddituri, & qualiter iuſti cum Domino gloriabuntur, & peccatores in illo Iudicio damnabuntur, quibus penſatis conſilia quæſiuimus à religioſis viris, quomodo poſſumus peccata noſtra redimere, & iram ſuperni Iudicis fugere, à quibus perceptis conſilijs, vidimus, nulla poſſe nos facere maiora opera charitatis, quam conſtruere aliquod Monaſterium, & rebus noſtris dotare illud, vt Monachorum cœtus in eo valeant famulari Deo, & pro animabus anteceſſorũ noſtrorum, & noſtra Dominum Deum inceſſanter orare, & Chriſti pauperes ab eodem Monaſterio poſſint recipere alimoniã tempore neceſſitatis. Poſt hæc autem incepimus cogitare intra nos, & locum aptum quærere, & Deo concedente inuenimus in noſtro Comitatu locum ſatis habilem ad fundationem Monaſterij excogitati, videlicet in contrata ad radices Montis Appennini, in loco, qui dicitur Collis de Licina poſita in Inſula, quæ eſt inter flumen Naure, & riuum de Vito, in quo loco conſtruximus in honorem Dei, & Beati Bartholomæi Apoſtoli Monaſterium cogitatũ, in quo adhibito ſolemni cœtu Monachorum, eorundem votis concurrentibus, ab ipſo toto Collegio vir multæ Sanctitatis Dominus Benedictus canonicè est electus Abbas, & debito modo cõfirmatus, quibus Abbati & Monachorum Congregationi, tanquam fundator ipſius noui Monaſterij infrascripta bona noſtra ſtabilia, titulo liberalis donationis ceſſimus, videlicet per circuitum Monaſterij tantum de terra, quod capit in ſemine modios trecentos pro faciendis campis, & vineis dicti Cœnobij, & Montem Solmatì, qui ſitus per directum ſuper ipſum Monaſterium. Damus etiam & cõcedimus titulo prædicto tibi Abbati Benedicto, & tibi Congregationi eiuſdem Cœnobij recipientibus pro ipſo Monaſterio S. Bartholomæi Caſtellum noſtrum Carpinetum, & Caſtrum noſtrum, quod dicitur Fara, & locum, qui dicitur Varleczum, cum hominibus, iuribus, & pertmentijs ſingulis ipſorum Caſtrorum, quę Caſtra cõtinia ſunt, & ſunt de ipſo noſtro Comitatu, & in ipſorum caſtrorum, terrarum, & locorum prædictorum poſſeſſionem ipſum Abbatem, & Collegium dicti Monaſterij poſſumus, & induximus, vt ipſi & ſucceſſores eorum abſq; noſtra & cuiuslibet alterius cauſſumma poſſint prædicta omnia in perpetuum retinere, & poſſidere. Cedimus ipſi Monaſterio Vicennam noſtram, quæ dicitur Sanguinetum per menſuram modiorum centum, exhibentes etiam fratribus, & famulis eiuſdẽ ſancti Cœnobij liberam licentiam conſtruẽdi Molendina, & Balcatoria vbicunque voluerint per totum Comitatum noſtrum, & vendendi, emendi, & paſcua libere ſumendi pro animalibus ſuis in omnibus locis totius noſtri Comitatus. Et hanc noſtram donationem, & conceſſionem ſtabilem & perpetuã volumus permanere iuxta illud quod Carolus Imperator in ſuo Capitulari ſic conſtituit, vt ſi quis Longobardus recogitans caſus humanæ fragilitatis pro ſalute animæ ſuæ de rebus ſuis voluerit aliquam donationem alicui pro loco facere, liberè poſſit, & abſolutè, nullo contradicente, & etiam iuxta illud, quod Luitprandus item in ſuo Capitulari ſic affixit. Si quilibet Lõgobardus ægrotauerit, quanquam in lectulo retineat, poteſtatem habeat, dum viuit, & rectè loqui poteſt, pro anima ſua de rebus ſuis rationem dicare, & facere, iuxta votum ſuum, teſtamentum, & vt ſibi placuerit de his, quæ poſſidet, diſponere. Volumus etiam, ac concedimus, & per præſens ſcriptum perpetualiter confirmamus, vt ipſum ſanctum Monaſterium ad honorem Omnipotentis Dei, & Beatæ Mariæ ſemper Virginis, ac Beatiſſimi Bartholomæi Apoſtoli, ſic fundatum & dotatum cum omnibus rebus ſuis ſit liberum, & nulli vnquã perſonæ ſubiectum, nec ſtabile, vel alicui de

generatione nostra, ad præstandum, seu etiam faciendum aliquid teneantur publicè, vel priuatim aliquo modo, nisi tantummodo ad solam Orationem faciendam, & exhibendam piam eleemosynam miserabilibus personis, & pauperibus Domini nostri Iesu Christi pro anima nostra, & recolendæ memoriæ Liudū Patris nostri, & omnium prædecessorum nostrorum, & pro anima Gaidolfi Reuerendi & Venerabilis Episcopi germani nostri, & pro anima genitricis & vxoris nostræ, pro quibus bona sumus omni tempore facere obligati, & Dominus noster Iesus Christus cum venerit ad iudicandum viuos, & mortuos, & sæculum per ignem, in illo tremendo, & terribili iudicio, in quo boni, iusti, & electi pro suis bonis, & iustis operibus in præsenti sæculo dum vixerunt, curauerunt facere, recipiant gloriosa, & æterna præmia, & impijs & peccatoribus pro suis iniquitatibus, & sceleribus, quæ in præsenti vita commiserunt, & dignam pœnitentiam non egerunt, iusta Dei sententia dabuntur incendiosa, & horrenda, atque infinita supplicia, per orationem ipsam Sanctorum Monachorum, & donationem præfatam sanctarum eleemosynarum, & alia supradicta bona, veniam & misericordiam per suam sanctam pietatem nobis tribuat de peccatis nostris, quæ in præsenti sæculo fecimus, & participes nos faciat suæ gloriosæ vocis, cū dixerit; Venite benedicti Patris mei, percipite Regnum, quod vobis paratum est ab origine mundi, & elonget nos ab illa terribili, & tremenda voce cum dixerit: Ite maledicti in ignem æternum, qui paratus est Diabolo, & Angelis eius, & hæc bona omnia suprascripta, & notata, per nos liberaliter data & concessa per titulum donationis, ac etiā assignata ipsi sancto Monasterio solemni promissione promittimus per nos & omnes & singulos hæredes nostros sub pœna quadringentarū librarum argenti ipsi prænominato Monasterio ab omni persona, magna, & parua & quolibet loco, & contra omnia prescripta, seu etiam aliquod ipsorum in parte, vel in totum vnquam vllo tempore facere, vel ire, seu etiam attentare aliquo modo, & præscriptum nostræ prædictæ donationis, & concessionis, atque iudicationis desideramus, & volumus cum plena nostri animi deliberatione sub prædicta pœna, scilicet quatringentarum librarum argenti firmum, & stabile, atque irretragabile perpetualiter omni tempore permanere, & fiat. Quod scriptum donationis, & concessionis, atque indicationis Ego Benedictus eiusdem Domini Bernardi Curiæ Iudex atque Librarius de ipsius Domini Bernardi rogatu atque mandato propria manu scripsi, & iuxta solitum, & consuetudinem adnotaui. *Factum est Anno, mense, die, & Indictione prædictis in dicto Comitatu Pennensi. Amen.*

Signum manus Bernardi, qui hanc donationem pro redemptione animæ suæ fecit.

Signum Ioannis rogati testis.

Signum manus Leonis testis.

Signum manus Bosoni testis.

Signum Aczolini rogati à supradicto.

Principium fundationis huius Sancti Monasterij.

IN Dei nomine. Ab Incarnatione Domini nostri Iesu Christi sunt anni nongenti sexaginta duo, dies mense Martio, ind. decima quinta, Ideoque ego Bernardus filius quondam Liudum declaro enim, quia cum quadam die propter ægritudinem tacitus iacerem in lectulo meo, cogitare cœpi intra memetipsum, qualiter in peccatis conceptus sum, & natus, & qualiter ab infantia mea die, noctuque, & horis, atque momentis innumerabilia peccata commisi, & qualiter in illo terribili iudicio de omni facto meo, vel cogitatione Deo rationem redditurus sum, & qualiter iusti, & electi Dei cum Domino gloriabuntur, & impij peccatores in illa panenda pœna cum Diabolo damnabuntur, & subito me respexit diuina pietas, & commotum est cor meum cum tremore, & æstuatione cordis cœpi enixè quærere consilia à Sacerdote, & Religioso viro, qualiter innumerabilia peccata mea redimere potuissem, vt iram æterni Iudicis euadere potuissem, & accepi consilium ab eis, excepto, si sæculo renunciare potuissem, nullum aliud melius inter eleemosynarum virtutem, quàm si de proprijs rebus, & substantijs meis Monasterium construxissem, & Monachorum cœtum famulatum Deo coadunassem, qui ibidem laudem Deo resultent, & vota persoluant, pro animabus nostris incessanter exorent, & cogitare cœpi intra memetipsum, vbi aptum locum inuenire potuissem, & subito Deo cōcedente inuenimus locum in ipsa insula, quæ est inter fluuium la Naura, & riuum de Viti, & fecimus ipsam Ecclesiam in honore Dei, & Gloriosi Apostoli Batholomæi, & congregauimus Monachos, & ordinauimus Abbatem Domnum Benedictum, & dedimus terram, in vno se tenentes in mensuram modiorum trecenti, & habet finis capo fine ipsi parti de ipsa pescla, de Somati, de vno lato fine riuo, de viti, & de alio lato fine fluuio la Naura, & da pede fine fluuio la Naure, & fine fluuio de Viti, & quomodo ipso fluuio la Naure, & ipso riuo de Viti insimul se coniungunt, & ipso fluuio, & ipso riuo cum aqua sua, & concedo in ipsa iam dicta Ecclesia de alia res mea in vocabulo dello Pescon in loco, vbi dicitur Battute terra mensura in vno se tenentem modiorum centum, & habet finis capo fine terra quæ mihi remansit da pede fine fluuio

fluuio la Naura cum aqua sua, & cum locis molendinis vbicunque molina ædificare potueritis de vno lato fine riuo de Viti, & de alio lato fine ipsa pescla, & limite, & concedimus in ipsa iam dicta Ecclesia de alia res mea, quæ mihi suprascripto in hæreditatem obuenit in locum in ipse plage, quæ est super ipso Castello de Carpineto, & in ipse plage de ipso pescio, qui est terra modiorum quadraginta, & habet fines capo fine limite de pede, fine via de vno lato fine via, quæ pergit ab ipso Castello de Carpineto, & quomodo pergit in ipsa forma de ipso molino, qui Loammo, & Ioannes præstitum tenet, & fine capo de ipsa forma, & de ipsa serra, & fine fluuio la Naura cum aqua sua, & cum locis molendinis, & cum molina, qui ibidem ædificare potueritis, de alio lato fine limite, & concedo de alia res mea in ipsa iam dicta Ecclesia terram per mensuram modiorum viginti in ipso vocabulo de molenario, & habet finis capo fine limite, & prete fiste, qui ibidē stare videntur da pede, & de vno lato terra, quæ mihi remansit, & de alio lato fine via, & fine pretæ dictæ, & concedo de alia res mea, in ipsa iam dicta Ecclesia terram per mensuram modiorum centum viginti in ipso vocabulo de Sanguineto, & habet fines capo fine valle secca de pede, & de vno lato fine via, & fine fluuio la Naura, & de alio lato fine via, & terra, quæ mihi remansit, & concedo de alia rea mea in ipsa iam dicta Ecclesia in loco qui nominatur lata pira vocabulo ad ipse colle terra per mensuram modiorum triginta, & octo in vno se tenente, & habet finis capo in fluuio la Naura pede, & de animes latere limite, & in alio loco, qui nominatur pede de monte malo terra per mensuram, in vno se tenentem modiorum duodecim, & habet fines capo, & pede fine limite de vno lato fine via, alio lato fluuio la Naura, & concedo de alia res mea in ipsa iam dicta Ecclesia terra per mensuram in vno se tenentem modiorum viginti in locum, qui nominatur Ocretana, in ipso vocabulo de Neposano. Et habet finis capo fine terra quæ mihi remansit da pede fine limite, & de vno lato fine via, & de alio lato terra, quæ mihi remansit, & concedo de alia res mea in ipsa iam dicta Ecclesia in locum, qui nominatur ad ipse cortine de Sancto Petro, quæ est terra per mensuram in vno se tenentem modiorum triginta, & habet fines capo, & de vno lato terra, quæ mihi remansit, & pede fine riuo, & alio lato fine riuo, & terra de ipsa suprascripta Ecclesia Sancti Bartholomei, & tradimus in ipsa Ecclesia in locum, qui nominatur Casali spetio, terrā per mensuram modiolo vno, vbi est vinea plantata, & habet fines capo fine via de pede, & fine via de ambos latere fine terra de singulis hominibus, & tradimus ipsa Ecclesia S. Bartholomæi cum ipse suprascriptæ rebus in manu Domini Benedicti Sacerdote, & Monachus, & inde eum Abbas constituimus, & concessimus à locis ipsius necessarius supplementum, Christique seruorum illuc degentium, seu vndecumque aduentantium perenne subsidium ipsa suprascripta mea hereditate, quæ mihi suprascripto Bernardo in hæreditatem, & ad meum conquisitum obuenit ipsa suprascripta res infra suprascriptæ fines, qui sunt totæ insimul per mensuram modiorum sexcentum octuaginta, & vnum, & ex prædicti omnibus ipsi suprascripti rebus infrascriptæ fines cum ipsa Ecclesia S. Bartholomæi, & cum riueis, pomis, & arboribus suis, & cum locis molendinis, vbi ædificare potueritis, & cum ornamenta de ipsa iam dicta Ecclesia, & cum omnia, & in omnibus, quantum ipsa suprascripta res infra se, vel super se habentes in integrum, & in omnibus sic concedo, dono, trado, atque confirmo tibi Domine Benedicte vir venerabilis Abbas, vel ad posterisque successoribus tuis perenniter permansurum, confirmamus in ea videlicet ratione, pro quo Domnus Lipradus Rex in suo Capitulare sic affixit. Si quilibet Longobardus ægrotauerit, quamqua in lectulo reiaceat, potestatem habeat, dum viuit, & rectè loqui potest, pro anima sua iudicare, vel dispensare, & quod iudicauerit pro anima sua, stabile debeat permanere. Similiter ipse in suo Capitulo sic adrūxit, vt qui res suas in sanctis locis, vel in Xenodochijs iudicauerit pro anima sua, stabile debeat permanere: Et quia Domnus Carolus Imperator in suo capitulare sic constituit. Si quis Longobardus habet casus humanæ fragilitatis recogitans pro salute animæ suæ de rebus suis cartula donationis cuilibet facere voluerit, absolutè faciat de rebus suis quod velit, & vouerit, in ea videlicet ratione. Ego suprascripto Bernardus sic dono, & trado, atque concedo, seu iudico ipsa iam dicta Ecclesia cum ipse suprascriptæ rebus, qui suprascripto Domni Benedicti venerabilis Abbas, vel ad posterisque successoribus suis, & pro anima mea, & pro anima Gardolfi Episcopus Germano meo, & pro anima suprascripto Liudum Genitorem nostrū, & pro anima de Genitrice nostra, & pro anima de Coniuge meæ, & pro filioli mei, vt nobis Dominus Noster Iesus Christus venia retribuere dignetur, & ad sua sancta gratia reuocare dignetur, vt cum venerit die illa futurum iudicium mirandæ à Domino accipere mereamur, & cū electis vocem eius audire mereamur, quando Dominus dicturus erit, Venite benedicti Patris mei, percipite regnū, quod vobis paratū ab origine mundi. Propterea tradimus tibi Domne Benedicte Venerabilis Abbas, vel ad posterisque successoribus tuis, vt habeas, & teneas, atque possideas ipsa suprascripta Ecclesia cū ipse suprascriptę rebus ad iure, quiete, & non sit subiecta neque sub Episcopio, neque sub alio Monasterio, neque sub vlle persone, nisi solo Patris, & Filij, & Spiritus Sāci, cum omnia subiecta sunt, & nullum ibi dominetur, vel iudicentur, neque

neque nos, neque generatione nostra, Et A
quando Abbas de ipso prædicto Monasterio de hoc sæculo migrauerit, licentiam habeat de ipsa Congregatione de ipso supra prædicto Monasterio Abbas inter se eligere, quale ille melius præuiderit, qui ibidem regula S. Benedicti melius teneat, & si inter eos orta fuerit propter Abbas eligere quale maiore pars elegerit, ille sic factus Abbas, & ponatur in Sede, qui eiusdem sacrum regimine teneat, & nos, vel nostra generatione ibi nullum aliud seruitium habeat, nisi sola oratione pro animabus nostris, & pro anima de Genitore, & Genitricis nostras, & pro anima de Coniuge mea, & quicunque de generatione nostra, aut qualibet persona ipsa iam dicta concessione, seu ordinatione quod pro anima nostra cõcessimus, atque ordinauimus, seu iudicauimus molestare, aut inquietare, vel distribuere præsumpserit, & Monachos de prædicto Monasterio quietè, ac pacificè esse non permiserit non habeat partem in prima Resurrectione, sed cum Iuda traditore, qui erat Apostolico agmine segregatus est, sequestratus pars illius sit in stagnum ignis ardentis, & sulphuris, & hoc repromitto me Ego supradictos Bernardo, & obligo me, vel meis hæredibus tibi suprascripto Domni Benedicti Venerabilis Abbas, vel ad posterisque successoribus suis, vel Monachis, qui ibi nunc habitare videntur, & habitaturi sunt, ibi habitandum, vt ipsa suprascripta Ecclesia cum suprascriptæ rebus pro anima mea, & pro anima Gardolfi Episcopus germano meo, & pro anima Liuium Genitorem nostros, & pro anima de Coniuge meę B C vobis iudicaui, atque concedi ab omnes homines autiliare atque defendere debemas vobis, & à qualibet homines autiliare, & defendere non potuerimus, aut noluerimus, aut si exindè aliquid retollere, vel minuere præsumpserimus, aut si ego suprascripto Bernardo, vel meis hæredibus contra te suprascripto Domnus Reuerendus Venerabilis Abbas, vel contra posterisque; successoribus tuis, aut contraque successoribus, aut contra iam dicto Monasterio aliquam occasionem mutere quęsierimus, vt componam ego suprascripto Bernardo, vel meis hæredibus tibi supra scripto Domni Benedicti Abbas, vel ad posterisque successoribus tuis, poena argentum libræ quatuor centum, & cartula ista donationis, seu concessionis, atque iudicationis, omnique tempore semper firma, & stabile permaneat. Quem verò hanc cartula donationis, seu concessionis, atque iudicationis rogauit à Domino Bernardo scripsi Ego Benedicto Iudice, & Libtario primo die istius mẽse Indictio suprascripta, actum in Pisa, feliciter.

† *Signum manuum Bernardi, qui hanc cartulã prò redemptione animæ meæ fieri rogaui manu mea subscripsit, & signum Crucis fecit.*

† *Signum manuum Adelberti testis rogatus à suprascripto.*

† *Ego Ioannes rogatus à suprascripto manu mea subscripsi.*

† *Signum manuum Leoni testis rogatus à suprascripto manu mea subscripsi.*

Manum Bosoni rogatus à suprascripto manu mea subscripsi.

† *Signum manuũ Aczolini rogatus à suprascripto manum mea subscripsit.*

Donatio Pamponis Episcopi Pennensis.

PAmpo Ecclesiæ Ciuitatis Penneñ. Episcopus, quę Ecclesia est ædificata in honorem S. Mariæ Genitricis Dei, & S. Maximi, ipso Almifico Præsule electo, atque omnium ordine Papæ per consensũ Domini Isembarti Præpositi, Ioannis Custodis, & aliorum Canonicorum, qui ordinati sunt in officio de Sãcto Episcopatu, & per consilium Benedicti Presbyteri de Cateniano, & Ioannis Abbatis, & aliorum donat Monasterio Ecclesiæ Sancti Bartholomæi, quod est ædificatum in Territorio Pennensi infra ipsa tenentia de Carpineto in Colle de Lecina iuxta fluuiũ de Naura, & riuum de Vice', & pro isto Monasterio Sanso Abbatixiusdem Monasteri rem iuris de dicto Sancto Episcopatu, videlicet Plebem S. Mariæ de Cateniano, & Castellum de Cateniano, Onerano, Locretano, Genestrula, Carpineto, Brittole, & Fara cum omnibus in quantum ad Episcopatum pertinet, & pertinere debet de dictis Castellis cum clausula, quod aliquid non alienetur sine licentia Episcopatus, cum onere tamen responsionis annui census Ecclesię Pennensi in festo Assumptionis Beatissimæ Virginis Mariæ, seu per totam Octauam dictę festiuitatis denariorum duodecim pro reparatione Ecclesiæ Penneñ. prout latius apperet in quodam Chirographo sub Anno Dom. 1070. 6. mens. Aprilis Indict. viij. Actum Penne feliciter, &c. subscriptiones &c.

Ego Pampo Episcopus in hoc scripto ordinationis cum consensu Domini Isembardi Præpositi, & per consensum Ioannis nostræ Ecclesiæ Custodis, & omnium Canonicorum manum meam posui, & illud confirmaui.

Signum manus Orninitestis, &c.

Signum manus Boni testis, &c.

Signum manus Pastoris testis, &c.

Donatio Eriberti Episcopi Pennensis.

DOminus Eribertus Episcopus S. Mariæ & S. Maximi, quæ ædificata est intra

mura de Ciuitate Pennensi cum consensu Canonicorum in officio de Sancto Episcopatu donat Monasterio S. Bartholomæi, quod est ædificatum in Territorio Pennensi intra ipsa tenenria de Carpineto in Colle de Lecina, iuxta flumen de Naura, & pro ipso Monasterio D. Sanso Abbati eiusdem Monasterij rem & ius de Sancto Episcopatu prædicto, idest infra Territorium Pennen. videlicet ipsam Ecclesiam S. Bartholomæi, Ecclesiam S. Ioannis in Bajneo cum quarta parte, quantum ad dictum Episcopum pertinet Viuorum, & mortuorum de li Pinna, & de Viculo, & de Castellione, quodque concatur Abbas, & Monasterium annualiter dare, & persoluere Ecclesiæ Pennen. in mense Augusti in Assumptione Beatæ Mariæ, aut infra octauam denarios duodecim ad ipsum Altare S. Mariæ, & Sancti Maximi, quæ Ecclesia ædificata est intra ipsa mura ciuitatis Pennensis, prout latiùs apparet in chirographo sub Anno Domini 1109. Indict. 9. mense Augusti.

Amicus filius ad ista conuenientia fui.
Amerio. filius Pastoris ad ista conuenientia fui.
Ioannes Alberic. ad ista conuenientia fui.

Donatio Grimaldi Episcopi Pennensis, seu conuentio eiusdem cum Monasterio S. Bartholomæi.

IN Dei nomine Amen. Scriptum conuentionis quod fecit Dominus Grimaldus Episcopus Pennen. Ecclesiæ almificus Præsul electus atque ordinatus ab omni ordine Paschalis Papæ, & à cuncto populo generaliter ipse prædictus Episcopus sua bona voluntate, coram istis tibi videlicet Maurino, Archipresbytero, Berardo Archidiacono, Ioanne Præpolito, Leone Mansionario, Petro Presbytero, Monge filio, Gisi Presbytero Leonis filio, Henrico Diacono, Maprino Diacono Gisonis filio, Rainaldo Tramatia, & cum omnibus Clericis conuocatis ab Episcopo, Ego prædictus Grimaldus Episcopus per ipsum scriptum conuentionis dono, trado & confirmo ipsi Monasterio S. Bartholomæi Apostoli constituto ad Collem de Lecina, & tibi Vener. Viro Domno Ioanni Abbati, vestrisque successoribus in ipso Monasterio residentibus, quæ prædecessores mei, videlicet, Pampo Episcopus, & Eribertus Episcopus donauerant, tradiderant, & per scripta confirmauerant, hoc est de rebus proprietatis nostræ Pennen. Ecclesiæ Episcopatus S. Mariæ, & S. Maximi, videlicet Castrum Cateniani, & Merani cum ipsa plebe S. Mariæ, & cum suis pertinentibus, & colebis, & Cleticis, cum Chrismate, & Oleo, ornamentis Ecclesiasticis, terris, vineis, culeis, & incoltis, quarti, & decima, eodem modo Castrum Locretani, & Genestrulæ, Carpineti, Terræ Brittoli, de istis omnibus supradictis Castris, & de ipsa plebe S. Mariæ dederunt, & confirmauerunt ipsi prædecessores mei, videlicet, Pampo Episcopus, & Eribertus Episcopus ipsi supradicto Monasterio S. Bartholomæi quantum ad nostrum Episcopatum pertinet, vel pertinere debet, Insuper Ecclesiam S. Ioannis in Balneo, & Castrum Viculi Pinnæ, & Castellioni, quæ Dominus Eribertus Episcopus dedit in ipso supradicto Monasterio Sancto. Hæc omnia supradicta confirmo, & concedo, Ego supradictus Grimaldus Episcopus ad ipsum supradictum Monasterium S. Bartholomæi, & tibi Ioanni Abbati, vestrisque successoribus, & de istis tribus Castris, videlicet, de Castro Viculi, Pennæ, & Castellioni conuenientiam commutationis inter Ecclesiam Pennen. & Ecclesiam S. Bartholomæi fecimus, quod ego supradictus Grimaldus Episcopus recepi ab Abbate Castrũ Viculi sine Ecclesia S. Nicolai, & sepulturis bonorum hominum voluntarie uenientium, dedi tibi Abbati Castrũ fabricæ cum omnibus quæ ad nostram Ecclesiam pertinent, & pertinere debent, Insuper ipse Abbas dedit in beneficia, & in feudo Castrum Pennæ, & Castellionis, vt annualiter reddant tibi, & successoribus in festinitate S. Bartholomæi atque in octaua denarios sex, & si ad dedicandã aliquã Ecclesiã ipsius Ecclesiæ inuitatus fuerim, sine querimonia, libenter expleam, & si in aliqua causa necessitatis prouocatus fuero, adiutorium, & consilium impendam. Hoc scriptum conuenientiæ definitum est intus in Ciuitate Pennensi in Ecclesia S. Mariæ, & S. Maximi ante præsentiam Domini Episcopi, & Clericorũ eius, & Gisonis Abbatis S. Clementis, & Gualterij filij Berardi, & Ioannis Aitredi, & aliis pluribus hominibus sedentibus, & astantibus. Et in censum debetis dare ad nostram Ecclesiam Episcopalem propter istud scriptum confirmare, & nostram Ecclesiam restaurare per omnes annuatim infra mensem Augusti in Assumptione B. Mariæ, aut infra ipsam octauam denaria viginti quatuor ibidem portans ad ipsum Altare S. Mariæ, si hoc feceritis, & impleueritis, habeatis, & possideatis, & in vno anno, aut infra duos, vnum Bouem secundum qualitatẽ temporis, & talis fuit nostra conuenientia, & quicumque hoc scriptũ conuenientiæ frangere, cassare, calumniare, minuere præsumpserit, sit anathematizatus, & excommunicatus, & in perpetua damnatione damnatus, & à trecentis viginti octo Sanctis Patribus sit maledictus, & cũ Pharaone, & Herode, & Iuda traditore demersus sit in Internum. Et insuper pro pœna sit compositurus Ecclesiæ S. Bartholomæi centum libras optimi auri, & hoc scriptum stabile roboratum semper permaneat.

Hæc conuenientiæ inscripta est in anno 1123. *Ind. xv. scripsi*

Ego

Ego Mainard. diac. de ipsa Ciuitate Calend. Sept.

Ego Grimaldus Episcopus in isto scripto manum misi, & confirmaui, & signum feci.

Signum manus Domni Gisonis Abbatis S. Clementis in hoc instrumento testis. &c.

Signum man. Gualteri Berardi filij. &c.

Signum man. Aimerici filij Pastoris de Ciuitate Pennen. &c.

Signum man. Ioan. Aifridi. &c.

Signum man. Ioan. Marsicani, &c.

Priuilegium Paschalis Secundi ad confirmationem datum omnium bonorum Monasterij S. Bartholomæi ad Ioannem Abbatem.

PAschalis Episcopus seruus seruorum Dei. Dilecto filio Ioanni Abbati Monasterij S. Bartholomæi quod in Pennensi Parochia situm est, eiusque successoribus regulariter substituendis in perpetuum. Ad hoc in Apostolicæ Sedis regimen Domino disponente promoti conspicimus, vt ipso præstante Religionē augere, & eius seruis tuitionem debeamus impendere. Tuis igitur dilecte in Domino fili Ioannes Abbas iustis petitionibus annuentes Beati Bartholomæi Monasterium, cui Deo auctore præsides, in tutelam, & protectionem Beati Petri suscipimus, & contra prauorum hominum nequitiam auctoritatis huius priuilegio communimus. Præsenti itaque decreto statuimus, vt quæcumque bona, quascumque possessiones idem Monasterium in præsenti decima indictione, concessione Pontificū, liberalitate Principū oblatione fidelium videlicet iustis modis possidet, vel in futurum auctore Domino poterit adipisci firma vobis vestrisque successoribus, & illibata permaneat, in quibus hæc propriis visa sunt nominibus exprimenda, Castellum Carpinetum, Castellum Fara, Ecclesiæ S. Vitalis, Sancti Tegrini, S. Nicolai de Viculo, Ecclesia S. Mariæ in Serane, Ecclesia S. Mariæ, S. Felicis in Latumano cum pertinentiis suis, Ecclesia S. Nicolai, & Mariç, S. Iustæ de Costello Deretani, Ecclesiæ SS. Ioannis, & Pauli, S. Sepulchri, S. Angeli, Ecclesiæ S. Mariæ Brittulensis, S. Herarmi, S. Mariæ in Pisciano, S. Ioannis in Balneo, S. Laurentij Vnciani, S. Mariæ in Plano, S. Mariæ in Cellulis, & S. Luciæ in asa antiqua. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum liceat idem Monasteriū temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerarijs vexationibus fatigare. Sed omnia integra conseruentur eorum pro quorum substentatione, ac gubernatione concessa sunt vsibus omnimodis profutura. Sepulturæ quoque eiusdem Monasterij omnino liberas esse decernimus, vt eorum qui illic sepeliri deliberauerint deuotioni, & extremæ voluntati, nisi forte excommunicati sint nullus obsistat. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica secularisue persona hanc nostræ constitutionis paginā sciens contra eā venire tēptauerit, secundo tertioue commonita, si non satisfactione congrua emendauerit, potestate, honorisq; sui dignitate careat, reamque se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo corpore, & sanguine Dei, & Domini Redēptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ vltioni subiaceat; cunctis autem eidem Monasterio iusta seruantibus sit pax Domini Nostri Iesu Christi, quatenus & hic fructū bonę actionis percipiāt, & apud districtum Iudicē præmia æternæ pacis inueniant, Amen, Amen, Amen.

Ego Paschalis Catholicæ Ecclesiæ Episcopus.

Datum apud Transtyberim per manum Ioannis S. R. E. Diac. Cardinalis Bibliothecarij 4. Nonas Decemb. Ind. X. Incarnationis Dominicæ Anno MCXVI. Pontificatus autem Domini Paschalis Secundi Papæ anno XVIII.

Priuilegium Innocentij Secundi eidem Ioanni Abbati concessum.

INnocentius Episcopus seruus seruorum Dei. *Dilecto filio Ioanni Abbati Sancti Bartholomæi quod in Pennensi Parochia situm est, eiusque fratribus regulariter substituendis in perpetuum.*

PIæ postulatio voluntatis effectu debet prosequente compleri, vt & deuotionis feruentes laudabiliter enitescat, & vtilitas postulata vires indubitanter assumat. Eapropter dilecte in Domino fili Ioannes Abbas tuis iustis postulationibus præbentes assensum, Monasterium Beati Bartholomæi cui auctoritate diuina præesse dignosceris sub Beati Petri tutela, & nostra protectione suscipimus, & contra prauorum hominum nequitias Apostolici priuilegij robore communimus. Statuentes vt quæcumque possessiones, quæcumque bona idem Cœnobium in præsentiarum iustè, & canonicè possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis Deo propitio poterit adipisci, firma tibi, tuisque successoribus, & illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis, scilicet

delicet Caſtellum Carpinetum, Caſtellum Fara cum pertinentijs ſuis, Eccleſiam quoque S. Vitalis, S. Michaelis, S. Ioannis, Sanctæ Mariæ, S. Peregrini, S. Nicolai de Vicolo, Eccleſiam S. Mariæ in Sereneo, Eccleſias S. Mariæ, S. Felicis in Catuniano cum pertinentijs ſuis, Eccleſiam S. Chriſtophori, S. Mariæ in Genettulo, Eccleſiã S. Nicolai, S. Iuſti de Caſtello Occetano, Eccleſiã S. Mariæ Britulenſis, Eccleſiam S. Laurentij de Fabrica, S. Ioannis in Balneo, S. Laurentij vnicani, Eccleſiam S. Mariæ in Plano, S. Mariæ in Cellis cum pertinentijs ſuis, earum ſane Criſma, Oleum Sanctum, conſecrationes Altarium, benedictiones Clericorum à Diœceſano ſuſcipietis Epiſcopo, ſiquidẽ Catholicus fuerit, & gratiam atque cõmunionem Apoſtolicæ Sedis habuerit, eamque gratis, & ſine prauitate vobis voluerit exhibere. Alioquin Catholicũ quemcumq; malueritis adeatis Antiſtitem, qui vobis poſtulata indulgeat. Obeunte vero te nunc eiuſdem loci Abbate, vel tuorum quolibet ſucceſſorum nullus ibi qualibet ſubreptionis aſtutia, ſeu violentia, præponatur, niſi quem fratrum communi aſſenſu, vel fratrum pars ſanioris conſilij ſecundum Dei timorem, & Beati Benedicti regulam prouiderit eligendum à Romano ſemper Pontifice conſecrandum. Sepulturam quoque eiuſdem loci omnino liberam eſſe decernimus, vt eos qui ſe illic ſepeliri deliberauerint deuotioni, & extremæ voluntati, niſi forte excommunicati ſint, nullus obſiſtat. Nulli ergo hominum nefas ſit prędictum Cœnobium temere perturbare, aut eius poſſeſſiones auferre, vel oblatas retinere, minuere, vel temerarijs vexationibus fatigare; ſed omnia integra conſeruentur eorum, pro quorum ſuſtentatione, & gubernatione conceſſa ſunt vſibus omnimodis profutura. Si qua igitur impoſterum &c. *vt ſupra.* Pacis inueniat. Amen. Amen. Amen.

Ego Innocentius Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus ſſ.

† *Ego Corradus Sabinenſis Epiſcopus ſſ.*
† *Ego Guido Tiburtinus Epiſcopus ſſ.*
† *Ego Gerardus Presb. Card. tit. S. Crucis in Hieruſalem ſſ.*
† *Ego Lucas Presb. Card. tit. Sancti Ioannis, & Pauli ſſ.*
† *Ego Martius Presb. Card. tit. S. Stephani ſſ.*
† *Ego Anſelmus Presb. Card. tit. S. Laurentij in Lucina ſſ.*

Datum Laterani per manum Aimerici S.R.E. Diac. Card. & Cancellarij vij. Kal. Aprilis Indict. 1. Incarnationis Dominicæ M.C.XXXVIII. Pontificatus vero Domini Innocentij PP. II. Anno VIIII.

Plurima alia Pontificum priuilegia erant exſcripta in eodem codice, iiſdem fere conceptis verbis, aliæque donationes, & inſtrumenta, quæ breuitatis gratia omiſſa ſunt. Cæterum hoc S. Bartholomæi Cœnobium, perpetuo vnitum fuit cũ Monaſterio S. Mariæ de Caſanoua Ord. Ciſtercienſis Pennenſis Diœceſis, anno 1258. per Alexandrum Quartum.

HISTORIA

De fundatione Monasterij S. Clementis Insulæ Piscariæ, quod Ludouicus Secundus Imperator in Pinnensi Diœcesi condidit.

Ad fidem membranacei Codicis quondam Illustriss. Petri Columnæ eiusdem Monasterij perpetui Commendatarij.

LIBER PRIMVS.

ANte conditionem Monasterij Piscariensis inuenitur Ludouicus Imperator per diuersas Italiæ Prouincias acquisijsse possessiones plurimas, eo animo, & affectu, sicut posteà claruit, vt cum aptum locum inueniret, in quo Monasterium construeret, eas ibidem omnipotenti Deo largitori omnium bonorum offerret. Voluntatis enim eius erat, & voti, ædificare domum Domino Deo; & idcò ex quo cœpit Italiam frequentare, omni sollicitudine studebat prædia, & possessiones acquirere, donec ei superna prouisio aptissimum Monasticæ, Religionis locũ ostenderet. Prædia verò, & possessiones quas acquirebat, pretio vel alijs iustis modis eas acquirebat, vt iusto, ac legali ordine de ipsis Deum sibi faceret hæredem. Sanè qualitèr idem gloriosus Imperator, de genere Karoli Magni & Pipini Regis Francorum, ex patre Lothario natus, mirabilibus bellis necnõ magnificis actibus in Romanum Imperium sublimatus effulsit, dicendum est, ad gloriam enim dignitatis, & honoris Monasterij Piscariensis pertinet, Ludouicum istum scire quis fuerit,

Ecclesia Romana cum multis aduersitatibus quateretur, & sicut in Ecclesiasticis Historijs, & Romanorum Pontificum gestis reperitur, & legitur ab Astulfo Longobardorũ Rege tota penè Italia vastaretur: Stephanus Papa qui, vt habetur in Chronicis, septingentesimo quinquagesimo secundo Dominicæ Incarnationis anno pontificari cœpit, vocauit Pipinum Francorum Regem Karoli filium, eiusque auxilio Astulfum expulit, Rauennam liberauit, & viginti ciuitates, quas idem Astulfus abstulerat, sub iure Beati Petri redegit; vnde à Romanis Patritius effici meruit. Quo defuncto, filius eius Karolus omnium generali consensu Francorum omnem Monarchiam Regni gubernandam suscepit. Qui Karolus Pipini filius ab Adriano I. Papa vocatus ad defendendas res Ecclesiæ, obsedit Longobardos in Papia, Ibique relicto exercitu, in sancta Resurrectione ab Adriano Papa Romæ honorificè susceptus est. Post sanctam verò Resurrectionem reuersus Papiam, cepit Desiderium Regem, & Vxorem eius, & secum portauit in Franciã; & indè rediens Romam, constituit ibi synodum cum supradicto Papa in Patriarchio Lateranensi, in Ecclesia Sancti Saluatoris; quæ Synodus celebrata est à centum quinquaginta tribus Episcopis Religiosis, & Abbatibus, & restituit Beato Petro quæ Pater eius dederat, & Desiderius abstulerat; addens etiam Ducatum Spoletanum, & Beneuentanum. In cuius temporalibus Leo Papa Romanus ab ipsis Romanis cæcatus, cum eius lingua truncaretur, ei Dominus, & linguam, & visum reddidit. Qui pergens ad eundem Karolum, secum adduxit, & facta vindicta de inimicis, ipsum Karolum Imperiali diademate coronauit.

Per idem igitur tempus Karolus Imperator Regni iura feliciter moderans Ludouicũ filium Cæsarem constituit, quia ipse solus superstes remansit, cui nomen, & Regni potentiam Augusti secum habere constituit. Regnauit autem gloriosus Rex Karolus annis quadraginta septem, post susceptum Romanum Imperium annis quatuordecim, qui intra ipsos concluduntur. Vixit autem annis septuaginta, & apud Aquas grani febre correptus obijt quinto Kalendas Februarij anno ab Incarnatione Domini DCCCXIV. Cui successit filius eius supradictus in Regno Francorum, & Imperio Romanorum. Qui Lotharium primogenitum suum diademate coronatum Regem, & Augustum secum constituit. Defunctus est autem anno ab Incarnatione Domini DCCCXLI. anno vitæ suæ sexagesimo quarto. Præfuit quidẽ Aquitaniæ

taniæ per annos triginta septem, Imperator autem vigintiseptem. Mortuo autem Ludouico Augusto, qui ob merita clementiæ Ludouicus Pius cognomen accepit, Lotharius eius filius Regni, & Imperij hæres effectus est. Lothario quoque imperante, primogenitus eius filius Ludouicus nomine regnauit Italiæ, quem Sergius Papa in Imperatorem Augustum coronauit. Iste siquidem Ludouicus fuit sanctus, & incomparabilis vir, & bellorum studijs eruditus; qui paterno more Italiam sæpissimè visitabat, & in his quæ Beato Petro erant necessaria, seque suosque, vt boni patris bonus filius præparabat. Hic cum audiret Calabros, & Apulos velle repugnare Romanis, exercitum copiosum aggregauit, Alpes transcendit, & ad Piscariam veniens insulam delectabilem, cui nomen est Casa Aurea, vndique aquis cinctam inuenit.

Ludouicus igitur diuina inspiratione tactus cum supradictam insulam circumspexisset, & ex omni consideraſſet parte, ac vsibus seruorum Dei profuturam cognoscere: cuius esset, & sub cuius potestate deuotissimè requisiuit. Qui cum eam sub potestate cuiusdam Sisenandi Illustrissimi viri esse, & de iure Pinnensis Episcopij descendere comperisset, prius à dominio eiusdem Sisenandi absoluit: tribuens indè sibi decem libras argenti, & cum Episcopo Grimbaldo nomine, qui eo tempore Pinnensem regebat Ecclesiã, cambitionem fecit, totamque insulam sub iure regio retinens, quod magis valebat, & prope Episcopium Pinnense erat, pro eadem insula dedit, & testibus idoneis, & scripto ipsam donationem confirmauit. Grimbaldus verò Episcopus ne aliqua controuersia à successoribus suis indè oriretur ex parte sua, scriptum fecit, & testibus idoneis corroborauit, & Sisenandos similiter, sicut in Instrumentis libri sequentis describitur,

Quæ scripta in Ecclesia Beati Clementis vsque hodie conseruata, ipsam insulam cum suis pertinentijs habitatoribus loci quietam reddunt.

Ludouicus itaque, sicut supra diximus, diuina inspiratione præmonitus, cum videret insulam omnibus bonis refertam, & quasi verum paradisum omnibus optimis fructibus redundantem, ipsam Deo omnium conditori, postquam liberam habuit, consecrauit: & in ea Monasterium in honore Sanctæ, & individuæ Trinitatis ædificari præcepit, credens sine dubio suæ pro hoc animę redemptionem, imperijque sui continuatam protectionem, & aduersariorum, suorum efficacem contritionem, diuinæ sibi respectu misericordiæ præparari. Erat autem in eadem insula quædam Ecclesiola in honore Beati Martyris Quirici ab antiquo ædificata, penes quam iussit Ecclesiam de qua loquimur ædificari, aptam videlicet Monasticis vsibus, & congruentem: quatenus coadunato illic sub regulari norma Religiosorum virorum cœtu, altissimo Deo laudes iugiter inibi votaque resultent.

Iactis igitur fundamentis, & collocata sibi non paucorum artificum multitudine, expensisque omnibus sufficienter præparatis, Imperator Ludouicus cum exercitu suo Beneuentum perrexit, ibique infidelem Theobertũ eiusque complices, qui à facie eius fugerant, prostrauit, eorumque bona facta solemni donatione Piscarensi Ecclesiæ, quam nouiter ædificari præceperat, concessit, tribuit, confirmauit. Præparatis igitur his de quibus ad præsens sumus locuti, & armatis exercitibus suis, impatiens moræ tendit in Apuliam, & Tarentum obsidens, quæ proditorum nutu & eorũ qui contra patriam suam iurauerat latibulum fouens, infamabat, tamdiù pugnauit ibi, donec quoddam ex eis Romanis subiceret, alios detruncaret, alios verò nudatos armis à finibus illis exire compelleret. Indè petens Brundusium, Calabros, ac Siculos eodem, & simili exitio deuastauit, Romanoque Imperio subiugauit. Vrbes possedit, Romamque reuersus Imperiali laurea pro triumpho à Domino Papa Adriano, & omni populo, & Senatu Romano in Capitolio est coronatus. Tantam ei gratiam Deus contulit, vt vniuersa terra ei se subditam imperio congauderet, & de reparatione nouæ pacis omnis tribus, & lingua omnipotenti Deo gratias redderet. Ille verò quamquam in sublimitate Imperiali se positum esse consideraret, non tamen humilitatem quam erga suum conditorem habere solitus erat, deseruit, sed humilior ex sublimitate, & subiectior fuit. Erat ei in animo assidua, & frequens cogitatio circa constructionem, quam in insula Piscariæ fieri præceperat, quatenus eam ad finem vsque felicem perduceret: & tales ibi collocaret, qui pro se, & pro statu Imperij Romani Deo supplicarent qui regulariter viuerent, quorum conuersatio in Cœlis esset, quorum preces, & pro viuis, & pro defunctis Deus clementer audiret. Cogitabat etiam clementissimus Imperator de Rectore, & conseruatore Ecclesiæ qui post eius discessum ante Deũ pro seruientibus sibi mitissimus appareret: qui hostes ipsius loci, & malefactores expelleret, benefactores verò ad maiora, & vtiliora sibi prouocaret, & mercedem suorum operum, indulgentiam peccatorum à Deo consequeretur, & eis præstaret. Hæc eo iugiter cogitante, iussit conuocari Archiepiscopos, Episcopos, & Nobiles Consiliarios suos: & habito cum eis consilio in hæc verba prior ipse prorupit: Viri bellatores, quos mater sapientiæ, & totius scientiæ inuentrix Gallia enutriuit, qui aduersarios Dei Saracenos fortissima dextera expulistis, quorum virtutem vltima sub sole terra cognouit, quod consiliũ mihi datis? Credo quia vos mecum cogitatis, quomodo noua Ecclesia, quam construere iussi, honoribus amplificetur, reliquijs Sãctorum Martyrum muniatur, & talem habeat

prote-

protectorem, qui prò Christò mortem sustinuerit, & stolam suam in sanguine tinxerit agni. Et dum ad hæc singuli tacerent, nescientes quid respondere: ei accessit quidam veteranus Antistes studiosus valdè in sanctis Scripturis, & Sanctorum Martyrum plenariè gesta cognoscens, clarâ voce dixit, Imperator! Imperator Auguste, cui Deus tantam contulit gratiam, vt quæ ipsè in cœlis prædestinat per te operetur in terris: consiliũ quod requiris, ab homine tibi non potest dari. Immò ipse Deus cuius nutu insulam elegisti, quæ tutior alter paradisus potest dici, ipse talem tibi elegit protectorem, qui in aquis vitam pro Christo inderit, si tua Celsitudo ad hunc perquirendum voluerit inclinari. Cui Imperator, De quo, Pater scientissime, loqueris? De Clemente respondit senex ille, qui successor extitit Petri Apostoli, qui huic Romanæ præsidens Ecclesiæ Apostolum totius Galliæ Dionysium delegauit, qui nouiter repertos, & ad hanc vrbem per quemdã philosophum nomine Constantinum delatus, tuæ à Deo prædestinatus est Custos Ecclesiæ: vt qui in aquis pro Deo spiritum exhalauit, demersos in aquis Piscarien sibus ne pereant liberare possit. Ad hæc Ludouicus tanquã à Deo visitatus, quæ senex dixerat mente concepit, & Sanctum Clementem ante suos oculos ponens omnes Cardinales præcepit conuocari. Et cum singulis habens colloquium, scisciatus de Beato Clemente, quo erat, quomodo repertus fuerat, orans vt suarum precum forent apud Dominum exaudi tores, & apud Dominum Papam fidelissimi intercessores. Cui cum singuli super interrogatis vnam responderent sententiam, & in precatu regio suam fidelissimam promitterẽt opem: accersitis Primatibus suis, cũ Archiepiscopis & Principibus totius vrbis accessit ad Papam; Adrianus quidem Secundus Papa ille vocabatur, qui Beatum Clementem suscepit à Philosopho, & eundem Clementem postea dedit Regi Ludouico. Quem Dominum Adrianum tali voce Imperator alloquitur: Si rectum est filios hoc requirere, quod eorum patres promeruerunt, ego paternis hoc addo meritis quod meis addere meritis parentes minimè potuerunt. Parentes mei Romanis necessitatibus succurrere parati fuerunt, & sua Regna relinquentes semetipsos, & suos exercitus ad excidium propter vos posuerũt. Ego autem cum audirem rebelles nostros contra vos insurgere, non vocatus, sed spontanea mea voluntate veni, vestrosque inimicos cum Dei adiutorio sub pedibus vestris posui; totamque terram quæ à barbaris vastabatur quietam vobis restitui. Si quid promeruerunt parentes mei, si quid & ego ipse talibus meis obsequijs quæro, supplico, rogo, obtestor, quatenus in præsentiarum reddatis mihi. Non quæro dilationem, volo in præsenti remunerationem, non aurum, non argentum, non castella, non ciuitates, sed illum qui propter Dominum in marinos demersus est gurgites. Vt mihi Deus clemens efficiatur, Clementem requiro, non alium nisi illum qui fuit secundus à Petro.

Ille in aquis demersus exstitit, ego verò illum in medio aquarum locare desidero, vt summersus in aquis iuuet precatu sanctissimo. Ne confundas quæso, Pater sanctissime, faciem meam. Redne ad memoriam quæ sustinuerunt parentes mei, & in his quæ postulo efficacem præbens audientiam, da mihi quæ postulo, Clementem propter Dei clementiam, vt Clemens ipse postulet velocem indulgentiam. His Adrianus respondit, Imperator Auguste, quem tu postulas non est possibile me dare tibi; sed in voluntate est, tam Cleri, quam populi, quibus nolentibus aliquid pretiosum non possum præbere alicui. Verumtamen si eorum rogatus tibi fauerit, his quæ postulas mea voluntas deesse non poterit. Quibus Imperator auditis, conuersus ad Clerum & populum ait. Quid super his quæ postulo, Sanctissimi Patres & orbis domini, visum est vobis? Si maiora postularem in mea erat fiducia, quod facillimè impetrare deberẽ. Nunc verò minima postulo, quæ mihi non petenti à vobis offerri deberent vtrò. Ad hæc Cardinales. Non hoc inquiunt, Domine Imperator, debes postulare: immò tibi non postulatum accipere, & acceptum vbicunque volueris ponere. Tu es enim Orbis terrarum dominus, & Romanæ Ecclesiæ filius, & per te creuit & crescet Deo volente nostrum & Ecclesiæ decus. Accipe quod postulas, quia in hoc fauemus tibi, & totus populus. Audiens hæc Papa Adrianus, cuius erat ad perficiendam Imperatoris petitionem promptus animus, respondit Clero, & in responsione Cleri, respondit populo. Licet agnoscam Dominum Imperatorem Ludouicum maiora promeruisse, non tamen volui eius petitionibus assensum præbere, donec audirem ex vestro ore quid super his quæ postulabat indicaretis. Quia ergo vobis placet quod postulata accipiat, ne confundere videar faciem eius quem honorare decreui, dono sibi & concedo corpus Beati Clementis & Præsulis, qui iussu Traiani Imperatoris in mare demersus fuit, & nobis volente Deo redditus. Insuper & addo reliquias Apostolorum Petri, & Pauli, vt in omnibus lætificetur mens Imperatoris, & habeat bonum animum erga filios pacis. His auditis, Imperator Augustus procidit ad genua Papæ, ipse & Procerum suorum cœtus, & lacrymis effusus exultat in his laudibus. Gratias tibi reddo, Imperator cœlestis, cuius ego potentia teneo Regnum in terris. Tu Domine adimpleuisti desiderium meum, da mihi quod possim videre sanctum tuum, & in tali loco ponere vbi honorificetur nocte dieque per nomen vnigeniti Filij tui Domini nostri Iesu Christi, cum quo & cum Spiritu

sancto

sancto viuis & regnas in sæcula sæculorum. Et cum omnes dixissent Amen, iussu Beatissimi Papæ Adriani allatum est corpus Clementis Martyris Gloriosissimi, & traditum Ludouico Imperatori, qui frangens illico vas, in quo erat positum, traxit singulatim omnia ossa eius, & ne aliquid deesset diligẽter aspiciens, inuoluit totum corpus in pretioso pallio. Deinde posuit in vasculo pretioso, quod ipse Rex secum habebat, factum de alabastro; ibique celebrauit excubias, & solemnes vigilias per aliquot dies, In quo tẽpore tractauit cum Petro Consule & Duce vrbis Romanæ de possessione & Capella Sancti Blasij intra eandem vrbem ædificata, & vna curte in loco & fundo Tusciano, quam nouiter à prædicto Petro Imperator emerat: datis indè sibi, cum esset Salerni, per Hermenulfum Comitem & Missum suum octingẽtis libris argenti, & de alijs multis rebus cũ Domino Papa, & cum Cardinalibus & Senatoribus, & cum tota Romana plebe.

Perfectis igitur illis quæ in Romana ciuitate decreuerat facere, leuauerunt corpus Sancti Martyris, & cum Hymnis & Canticis spiritualibus domino Apostolico præeunte exierunt ab vrbe, psallentes & gaudentes, & pro tanto thesauro sibi cœlitus collato gratias agentes omnium Conditori. Huius facti fama egressa est in vniuerso orbe Romano, & tanta conuenit hominum multitudo, vt arenæ maris posset æquari: laudantes & magnificantes virtutem Imperatoris Ludouici, videntes in eo gratiam esse Dei. Cum autem venissent ad Insulam Piscariæ, quæ validis aquis cingitur vndique, in ea parte qua erat pons regalis constitit omnis multitudo iussu Imperatoris. Et illis stãtibus, Ludouicus ait: Sicut credimus, nos portamus ossa B. Clementis, quæ tumulare desideramus in loco quem cernitis. Verumtamen ad hoc agendum habemus opus auxilio nostri Redemptoris. Rogemus ergo eum qui omnia potest, vt demonstret nobis hodiè in vestra præsentia, si hic veraciter ille Clemens est qui in profundo maris præcipitatus inuenit templũ marmoreum Angelicis manibus sibi præparatum: letũ præbens populo terræ in annuis festiuitatibus suis, vt videntes enarrent mirabilia Dei. Si hic est, de quo non diffidimus ostendat nobis Deus tali conditione, vt mulus iste qui portat eum incedat per medios fluctus sicco vestigio, & dirigatur non homine duce ad illum locum, in quo loco honorificè eum sepelire decreuimus. præstante Domino nostro Iesu Christo. His dictis mulus aquas ingreditur valdè profundissimas, quæ impetu vasto currentes marinas repræsentabant vndas, & super ipsas ambulans sicco vestigio longo tractu vno ferè stadio intrauit insulam, & ibi constitit vbi Dominus præordinauerat Sancti Martyris glebam. Quod videntes populi omnes, vna voce laudauerunt Omnipotentiam Dei, qui præsens est omnibus inuocantibus se in veritate, qui tam mirificè declarauerat merita Sancti Martyris sui. Erant ibi quamplures diuersis infirmitatibus laborantes, qui audito aduentu Martyris glorioso fecerãt se apportari de ciuitatibus & habitaculis suis, habentes in Deo fiduciam, qui per Sanctos suos operatur mirabilia magna nimis. Hi reuoluto corpore Sancti Clementis, cum eius ossa nuda teneret sacratissima manus Imperatoris, tantus odor egressus est de ossibus ipsis, vt visum esset illis qui aderant, quod essent in paradiso Dei. Ex quo odore vbi fuerunt tacti languentes quos supra diximus, & multi paralytici, illico sunt redditi sanitati. O quantus luctus præ gaudio, & quantus clamor sublatus est in excelso; cum videret illos sanos quos moribũdos attulerant, videre qui nihil antea videbant, audire, qui surdi multo tempore fuerant. His exhilaratus Dominus Imperator, præcipit Clerum ornari vestibus sacris, & populum intendere orationibus sanctis, & ipse cum Archiepiscopis & Episcopis inuoluerunt mẽbra Sancti Clementis, & Reliquias Apostolorum Petri & Pauli in medietate pallij, quia alia medietas reseruata est ad posteros in memoriam huius translationis, & recondi fecit eum in suprædicto alabastro, & in ipso die translationis locari in altaris medio, anno Dominicæ Incarnationis octingentesimo, septuagesimo secundo, indictione quinta 6. Kal. Iunij, ad honorem & gloriam Domini nostri Iesu Christi.

Expletis igitur his quæ animo firmiter inhærebant Imperatoris, videlicet de compositione Monasterij, & de susceptione Sanctarũ reliquiarum Clementis, & Apostolorum Petri & Pauli, cum ipse videret locum aptissimum Monasticæ Religioni, ibi posuit nobiles genere, probos moribus, sanctos conuersatione, quibus præfecit Abbatem Romanum nomine, virum honestum moribus, literali scientia eruditum, & quasi quoddam speculum bonitatis & innocentiæ, qui omnibus erat respicientibus ad se quasi murus inexpugnabilis, & contra omnia aduersa securus. Fecit etiam præceptum super Abbatis electione, vt non eligatur de extranea Congregatione. Sed quotiescunque qui præest Abbas obierit, habeant Fratres licentiam ex sua propria Congregatione eligendi Abbatem. Quod qui transgressus fuerit, sciat se non pastorem, sed lupum ponere, & in extremo iudicio pœnam præparatam habere. Posthæc Ludouicus, habito cum suis consilio, iussit plures Episcopos conuocari, & in die congrua & cõpetenti fecere Ecclesiam in honorem Sanctæ Trinitatis & Sancti Clementis, & aliorum Sanctorum solemniter dedicari. Tantaque multitudo populi fuit ibi, vt ab eadem insula, quæ, satis lata & ampla est, vix posset capi. In cuius dedicatione maxima donaria fecit Ecclesiæ, videlicet ad maiorem suæ mercedis cumulum, ac loci ipsius necessarium supple-

mentum, Christique seruorum, ibique degẽtium, seu illuc vndecumque aduentantium, perenne subsidium contulit in præfato Cœnobio, quodcumque habebat in proprio, & iuste, ac legaliter videbatur tenere intra fines Italiæ. De quibus fecit plura præcepta, quæ seruantur in Archiuis publicis ipsius Ecclesiæ ad notitiam posterorum profutura. Dedit ad honorem eiusdem Ecclesiæ in eius solemni dedicatione plurima vasa ex solido auro & argento fusilia, quę multo tempore resplenduerunt in ea ad Christi seruitium dedicata. fuerãt etiã in eius dono diuersa palliaauro & gẽmis radiantia, quibus parietes Ecclesię ornabãtur, & fratres induebãtur quoties magna festiuitas in Ecclesia celebrabatur. Et vt affectus illius quem erga Monasteriũ hoc habebat supra omnia Monasteria, quæ à Regibus cæteris in Regno suo fuerant ædificata, manifestaretur, & cunctis innotesceret, dedit eidem Monasterio in perpetuum iure hæreditario Sceptrum regale, quod gestabat in dextera, vt illud Abbas portaret in solemnibus festis, in loco baculi pastoralis. Et in tantum dilexit Cœnobium, vt omnem causam ipsius tanquã peculiarissimæ domus suæ quoadusque vixit pro amore superno exequi modis omnibus præordinauit. Post suum verò ex hac luce discessum illi eiusdem Ecclesiæ commisit tutelam, ad cuius honorificentiam suo studio eam constat extructam. Ludouicus igitur perfectis omnibus, quæ ad regimen prædicti Monasterij, & ad decus totius Imperij pertinere videbantur, regressus est ad propria, ibique religiosè & piè viuens, & religiosius & magis piè moriens, animam Deo reddidit, Regnumque & Imperium suis hæredibus dereliquit. Cuius mortis indicio, sicut in quibusdam Chronicis reperitur, stella sicut facula ardere visa est post Septentrionem septimo die mensis Iunij. Et tunc idem diuæ memoriæ Imperator Ludouicus diem claudens extremum, defunctus est 13. die mensis Augusti. Romanus autem Abbas quem ab eo ordinatum fuisse memorauimus supra, audito obitu eius, tanto ardore memoriam eius fecit, tot lacrymas pro eo fudit, tot pauperes & nudos vestiuit & pauit, ac si eum ab inferis suis beneficijs crederet se posse reuocare. Et non solum in illis diebus quibus auditus fuit obitus eius, verum etiam vsque in sempiternum, memoria Ludouici Sanctissimi Regis, & victoriosissimi Imperatoris, in Monasterio Piscariensi non derelinquetur, dum lapis erit ibi super lapidem, & aliquis in eo viuens inuenietur. Romanus verò prudentissimus Abbas post obitum Ludouici Imperiali tenore Monasterium rexit, augmentauit bonis omnibus, & religione cumulauit, & peractis in regimine decem & octo annis felix migrauit ad Dominum.

Verum quia superius de dedicatione Ecclesiæ aliquantulum breuiter locuti sumus, huic placet inserere lectioni de consecratione altarium, & positione inibi sanctarum reliquiarum: vt noscant posteri continuam celebrare memoriam illorum, quorum sciãt semper sibi inesse præsentiam. Dedicata igitur Ecclesia, consecratum est altare maius in honore Sanctę & Indiuiduę Trinitatis & Beati Clementis, cuius corpus honorificè sepultum ibi requiescit. Et sunt ibi reliquiæ Sanctorum Apostolorum Petri & Pauli, quas sanctæ recordationis Papa Adrianus dedit Ludouico Imperatori cum corpore Beati Clementis excellentissimi Papæ & Martyris glorioſi. Ad dexteram verò ipsius altaris medij consecratum est altare aliud in honore omnium Apostolorum, & conditæ inibi sunt reliquiæ Sancti Andreæ Apostoli, Sancti Clementis, Sanctorum Stephani & Laurentij, Chrysanthi & Dariæ, quadraginta Martyrũ, Sanctæ Romulæ, Sanctorumq; Marij & Marthæ, & Sanctæ Nymphæ. Ad sinistram autem consecratum est altare in honore Beatissimi Benedicti Patris Monachorum, & Institutoris cælestis normæ, ibique positæ sunt reliquiæ Sancti Stephani Papæ, Sancti Xisti, Sancti Calixti, Hermetis, Chrysanthi & Dariæ, & Sanctorum Cyri & Iohannis. quatenus eorum patrocinijs conseruetur Ecclesia ista, in qua eorum per singulos dies celebratur memoria. In crypta verò quæ subtus altaribus istis est, tria altaria constructa & cõsecrata sunt: quorum medium est consecratum in honore Beatæ Mariæ genitricis Dei & Domini nostri Iesu Christi, dextrum verò in honore Sancti Blasij Martyris & Episcopi, sinistrum autem in honore Sanctissimi Nicolai. Hæ reliquiæ quas modo memorauimus, & aliæ plures quas præsenti scripto tradere vitantes tædiũ lectoris nolumus, conditæ habentur in Ecclesia, earumque memoria celebratur in ea ad laudem Domini nostri Iesu Christi, cui etiã vna maiestas eademque diuinitas cum Patre & Spiritu sancto per infinita sæculorum sæcula. Amen.

LIBER SECVNDVS.

ILlis temporibus, quibus Ecclesia Christi sub Imperatore Ludouico florebat, Piscariense Cœnobium desiderabiliter per eundem clementissimum Augustum à fundamentis ædificatum sublimi & copioso rerum mobilium, & immobilium apparatu intra breue tempus surrexit, & in possessionibus de propè, seu de longè, largiter, & assiduè exercuit. Cum enim idem pijssimus Imperator diuinitus inspiratus circa ipsius Monasterij à se cõstructi dotationem valdè esset intentus atque sollicitus, copiosam auri & argenti substantiam ex suo fisco protulit, & ad emẽdas possessiones Abbati Romano, quem ab eo suprà ordinatum memorauimus, diligenter commisit, & liberaliter assignauit. Cui nihilominus præcepit, vt specialiter omnem ipsam pro-

prouinciam, quæ ipsi Piscariensi Monasterio adiacet, & de monte qui dicitur Mortuapiza eundem locum toto visu potest æstimare. Omnia vero quæ infra circuitum montium cum de proximo considerantur, & intra meatus fluuiorum concluduntur, continuatim & legaliter emerent. Quatenus omnis ipsa Pennensis, & Teatensis de circuitu Casauriensis insulæ finitima regio, prout eam ipsa cacumina montium proximorum ambiunt & concludunt, & termini fluuiorum discernunt atque circundant, esset iure Beati Clementis continuata possessio, & eius Abbatiæ Piscariensi iusto & legali tenore pertinens totaque addicta, ipsique regali Monasterio sine interruptione regaliter & perpetuò mancipata. Per hanc siquidem emptionem Monasterio pertinere cognoscitur omnis possessio, quæ circa Piscariensem insulam à parte Pinnensis regionis cernitur, in qua conspiciuntur Montes Borj, Brunisati, & Aquiliæ. Quæ possessio tribus finibus, tribus videlicet fluminibus, Cigno, Piscaria, & Tritano circumcluditur & terminatur. Incipit enim à quodam castello nomine Furca, propè quod est quædam petra Cerualia nuncupata, vbi naiquetur riuus, qui dicitur Cignus, quique suis meatibus fluens tendit in Piscariam. Citra quem fluuium quidquid intra flumen Piscariæ & flumen Tritanum consistit, & per rectam Catoppli reuertitur ad priores fines, scilicet Furcas, tâm in habitaculis, quàm in cæteris aliis rebus, videlicet terris, vineis, arboribus, campis cultis & incultis, siluis, salectis, planis & montuosis, molendinis ac piscationibus, & cum omnibus circumcirca meatibus aquarum. Omnia tam ab eodem clementissimo Cæsare, quam ab Abbate Romano, & aliis antiquis Abbatibus acquisita & legaliter empta, de Beati Clementis iure fuisse & esse manifestis indicijs & rationibus comprobantur, sicut & antiqua traditio opinio, & ipsius Monasterij chartulæ contestantur. Facta est autem similiter ex regali pecunia tam per Dominum Romanum, quam per alios antiquos Abbates à parte Teatensis territorij, de finitima & circumiacenti Monasterij possessione continua & largior emptio, & legalis acquisitio, quæ his fluminibus & mõtium summitatibus dilatata, concluditur & terminatur, videlicet fluuio Lauino & fluuio nomine Legio de pede montis Magellæ, indeque consurgit in celsitudinem montis Tatini, & per transiens per Vallensem Furcam, ascendit in montem qui dicitur Vasa, & quo modo per ipsius cacumen venit & descendit inter montes ad fluenta Piscariæ, vbi Piscaria Tritanus aquas inter fluenter recipit. Deindè designatur ista possessio ex alueo fluminis Piscariensis, donec supradictũ flumen Lauinum in eo fluens ingrediatur. Intra quam possessionem quidã Monachus nomine & opere Karus, cum esset de genere Karoli & cõsanguineus ipsius Augusti Ludouici, sub ipsa tempora fundatio-

A nis Monasterij Piscariensis Deo dedente in eodem loco se reddidit, & Monachus factus unus est propriè ex illius familia ad possessiones montanas hoc tempore gubernandas. Ibi quoddam oppidum ædificauit quod eo suo nomine Caramanicum est vocatum; per quod omnis ipsa pertinentia dicitur Vallis de Caramanico, quasi de Caro Monacho. Ipsa vero & quæcumque sunt supradicta & consignata prædictorum finium & montium terminos constituens in villis, castellis, oppidis & cæteris rebus omnibus integrum similiter de Beati Clementis iure fuisse & esse nullis est dubium

Qualiter autem, & quo pretio, vel à quibus personis empta fuerint omnia supradicta, quærere voluerit, vel instrumentales chartas tenuerit, vel librum ex eisdem chartis adhuc Monasterio residuis compositum diligenter relegat, & ibi ex maxima parte cognoscere poterit. Romanus autem excellentissimus Abbas à Regis liberalitate sufficienter acceptæ pecuniæ, cœpit ecclesiæ profectus simul & ornatus secundum imperialem morum fideliter & prudenter expendere, Monasterium de ipsa in omnibus bonis, & maximè in possessionibus longè latèque opulenter augmentare. Cum vero oporteret, cum multo religionis habitu procedens ad huiusmodi exteriora negotia consilio prouidus egrediebatur, & intra Monasterium contemplationis dulcedine fruens in sacri Ordinis obseruantia quietus atque tranquillus assiduè permanebat. In ipsius quoque insulæ amœnitate se iugiter exercebat, & tanquam in medio paradisi positus, eam delectabiliter excolebat. Est enim ipsa Casauriensis insula valdè delectabilis & amœna, fructuum & herbarum suauitate, rerum, fluminis insuper Piscariæ concluso meatibus, ita ut, sicut supra scriptum est, velut alter paradisus appareat. De cuius nominis & naturæ pulchritudine quidam sapiens versificans ait.

Ad patria laudes natura nomen obedit;
Auro tota nitens, aurea nomen habet.
Vt verum fatear, si quid pretiosius auro
Mundus habere potest, hoc habet iste locus.
Omne genus grani vini genus omne videres,
Arboris omne genus sponte parare cibum.
Hic Domino vixit Sanctorum turba virorum.
Hic Martyr Clemens gaudet honore suo.

Habet enim Piscariensis insula proprium nomen suum, videlicet Casam Auream. Nam in antiquis ex eadem insula conditis instrumentis inuenitur habuisse nomen Casauræ, ab aura ventorum, quæ potenter ibidem flare dignoscitur. In regalibus quoque priui-

legisse ex sequentibus Monasterij chartulis describitur Catacalpa, pro eo nimirum quia de regali thesauro inter eadem insula comparata, & ex ipso etiam eadem Sanctæ Trinitatis Ecclesia in sua constructione sublimi ornatu dicata refulsit. Potest etiam dici aurea propter excellentiam pulchritudinis, & honoris eius, quia timis, hortis, & fructiferis arboribus cõsita, & Piscariæ flumine circumoluta naturaliter, sicut dictum est, fertilis est & amœna. Vnde quidam sapiens versificans ait.

Vt aurea iste locus tanto splenduerit honore
Vt res & nomen comprobat inde datum.
Nec tamen vnquam nomen respondet bonori,
Nam minus ipsa fuit, nomen honoris habet.
Tot addita loco bona, tam bene contulit
Vt supplere nihil vos / renouare queat.

Fluuius namque Piscariæ, qui Casaurien-sem insulam vndique cingit & circumuallat, sicut tradidit liber de mirabilibus mundi, & ipsa rei veritas ostendit, nascitur in imo carnum valuæ, in loco ad radices montis, qui dicitur Calmentinus, indèque progrediens & profluens, multisque iam aliorum fluuiorum aquis in se receptis, meatu per montana vel mœnia cunalium Alpium Magellæ, scilicet inter montes duos Soti & Vrsæ decurrit. Postea verò egreditur in quandam planitiẽ, vbi competenter incipit diuidere Pinnensem territorium à Teatensi, & tanquam terminus eorundem inter vtrumque fluens, sulcoque meatibus pulcherrimis & amœnis istarum duarum regionum fines vsque ad mare determinans distinguit. Antea verò quam ad ipsam Casaurien-sem insulam deueniat, in impetu & velocitate, magnoque sonitu à loco, qui ab antiquo dicitur Pons regalis, in locum concauum & immensæ profunditatis defluit, & in largam atque profundam inundationẽ feceleriter expandit. De cuius profunditate ac inundatione fit mirabilis aquarum diuisio. Et vna quidem pars à latere Pinnensis territorij tendit. Altera verò à parte Teatensis, & circa radices montis Mortuæ decurrit, donec insula vndique aquis cincta & circumuallata, ipsæ aquæ sibi reoccurrent. Quæ adinuicem reiunctæ in vnum inter Comitatum Pinnensem & Teatensem per suum alueum vsque ad mare discurrit, & sic in põtum Adriaticum Orientale se insinuat. Currit verò prædictus Piscaria millia quadraginta quatuor, & sic se in prædicto ponto obcludit.

Vt autem melius atque mèlius cognoscatur à posteris, & à progenie in progeniem innotescat, quanta fuerit in principio fui Piscarien-sis Abbatiæ S. Clementis, quæ terra, possessionis eius, quibus terminis atque confinijs concludatur, quo quantòue pretio fuerit acquisita: nomina quoque villarum seu casalium, & ex quibus villis, atque casalibus in ipso fundo castella postea fuerint ædificata, quæ namque in ipsis pertinentijs & tenimẽtis locorum Ecclesiarumq; vocabula, quemadmodum in instrumentali volumine reperiuntur, summatim & liquidò dignum duximus in hoc opere declarare. Est igitur, vt *supra* tetigimus in finibus Pinnensis Comitatus circa Monasterium & Casaurien-sem insulam Piscariæ tantum flumine intercurrẽte, regio tribus ambita & conterminata fluminibus; quorum fluuiorum vnus nascitur in loco, vbi propter ceruos, qui de proximis syluis potatum ibidem venire solebant, dicitur Petra Ceruaria, nomine Cignus, qui suis meatibus in Piscariã defluens, quia eius aqua in quibusdam suis gurgitibus serpenticulos & anguillulas nutrit Cignus vocatur. Huius verò regionis possessio facit initium ab eodẽ loco, vbi Petra Ceruaria nuncupatur, & Cignus nascitur, & subit transitque per furcas Pinnenses: & descendens in Valle de Trite, in confinium Valuensis Comitatus protenditur vsque ad locum vbi Caputaquæ dicitur, indèque propter quod ex tribus fõtibus, quod emanat flumen Tritanum vocatur, vel ob copiam truttarum piscium dicitur Trutanũ. Possumus etiam dicere aquas Tritanas, quia trutta & anas in ea fœcundissimo fœtu congignunt. Itaque flumen istud per ipsam vallem de Trite decurrens prædictæ regionis extrema determinat, donec in Piscariam ingrediatur. Piscaria nempe, vel quia iuxta sui magnitudinem piscium multitudine caret, vel propter pisces, quos valde saporosos & caros habet tale nomen accepit. Cuius cursus eũ, postquam circa radices montis Soti & Monasterij Beati Clementis insulam pertransierit, vsque ad locum, in quo prædictum Cignum fluuium in se recepit, deuenerit, prædictam regionem designat atque concludit. Supradicti verò tres montes, qui infra regionem istam ab Occidentali plaga Monasterij conspiciuntur, vnus eorum quoniam in summitate sui est durus & asper, ab asperitate vocatur Mons Soti. Alter à Brungis & Prungis vocatur Brungata. Tertius verò mons vocatur Mons Aquilæ, idest Aquilæ, eo quod Aquila soler ibi nidificare. Est etiam à Septentrionali latere alius mons, in quo situs est quidam collis, qui dicitur Falconis: qui siue quod à quodã viro nomine Falcone olim fuit inhabitatus, siue à volatu ipsius volucris Falconis, totus ipse Mons dicitur Falconius.

Præterea fontes & riuos aquarũ habet hæc regio, videlicet riuum de Pantano, qui de prædicto monte Soti defluit, riuus Ceculi, riuus Cãdidi, in quo panni candidantur: quẽ etiam Adam Piscarien-sis Abbas, cum à Rocca sua reuerteretur, & inueniret pastores ouiũ suarum ibidem vicinos facientes, commutauit nomen eiusdem rjui, & vocauit eum

Riuum

Riuum de Vncinis. Sudt & alie aquæ in eo defluentes, quæ tres riui appellantur. Riuus eorumque dicitur Vonterio, riqus de Flecorne, qui in loco nomine Vadaluto Piscariam subintrat. Demum riuus qui vocatur Merdariolum, & deficit in alueum de Piscaria.

Ante principium ergo Monasterij Piscariensis infra termino supradictæ regionis erant villæ, casalia, locorumque habitacula, quæ legitima venditione fuerunt empta, & in iurisdictionem, & proprietatem Beati Clementis de regali pecunia legaliter acquisita. Hæc verò sunt nomina villarum, & casalium ipsorum, secundum quod astruunt instrumenta chartarum. Vicus Pinnensis, Pantanum, Rangianum, Collis, Casaleccium, Tecsanicum, Victorita, Blunesa, Colmella, Stabuli, Pirolum, Loceriole, Opaculum, Ficcine, Vadulatum, Curtis de Lerino, Petaclanum, Petelianum, Cedesse, Cerbaranum, Collis Falconius, Cartofani, Morus, Leterns, Casulæ, Capitinianum, Osanum, Bleseanum, Madici, Niuanum, Mortula, Asinarij, Retianum, Andralanum, Legoianum, Palearicia, Casale de Maringe, Sancta Victoria, Sanctus Angelus, Mertianum, Biola, Collis Superone, Banio, Collis de Corona, Ruginosum, Carpentum, Sanctula, Colleman ianum, Nouæ, Banianum.

In ipsis profecto pertinentijs villarum, casalium, ac habitaculorum, inueniuntur prædictorum locorum Ecclesiarumque vocabula, quibus duximus quædam ipsis sua exprimenda vocabula. In pertinentia de Vico Pinnensi hæc inueniuntur locorum Ecclesiarumque vocabula. Ecclesia Sancti Gabrielis vocata Clusura, Casore, Lacus Rotundus, Lacus minor, Lacus maior, Pratum regale, vbi pons fuit constructus, qui pons regalis est dictus, Via cauæ locus qui olim dictus est Auiam, vbi est nomine Sanctæ Mariæ Ecclesia dedicata, & vbi Sancti Ioannis nomine Capella est constituta, Gemmetum, Piro Corbulo, Gemeruti, Nuscule, Lamacina, Romaniani, Casatrortuli, Cennegetum, Spinetum, Subtusgratta; Possessio nempè vici Pinnensis, sicut in vtraque parte voluminis instrumentalis supputatur, reperitur esse ad mensuram triticei seminis terra modiorum septingentorum octoginta vnius. Pecunia verò inde à vendentibus exacta, & ab ementibus persoluta, necnon ab Abbatibus à principio Monasterij data, vel locatione accepta, mille sexcentorum septuaginta duorum solidorum: & caballi duo, & boues septem, sicut ex singulis chartis colligitur, & supputatur.

2 In pertinentia de Ragiano, Pontano, & Colle, inueniuntur locorum Ecclesiarumque vocabula. In Pantano Ecclesia Sancti Pelini nomine dedicata. In Ragiano Ecclesia Sanctæ Mariæ, & alia Ecclesia Sancti Angeli nominibus dedicatæ. Casa de Antonio, Casa, Morus, Clusura, Fons de Curtina, Vinale Tufagie, Porcianum, Pona remedij, Paltina, Ecclesia Sancti Silucstri in ipso Ragiano sita, locus vbi dicitur Mandra, & Garagetum, Locus vbi dicitur Fossa, & vbi dicitur Rucciolum, & vbi dicitur ad Riuum, sub ripa, & ad Cliuum, & Fornella, Plagia, Longezes, Quercus Crossa, Piscina de aquaiuus, Bolobrò, Vallis de Flectomata, Transriuum, Mons Soti, Ecclesia Sanctæ Trinitatis, & Ctypea in ipso Monte Sancti Michaelis nominibus dedicata, Locus nomine Collis, & Ecclesia Sancti Petri in Pertinentia ipsius Collis in loco qui dicitur periculi ædificata, Pomariolum, possessio nempe ipsorum trium Casalium, Ragiani, Pantani, & Collis, est ad mensuram tritici seminis terra modiorum mille quingentorum viginti septem. Pecunia verò inde à vendentibus exacta, & ab ementibus persoluta, necnon & ab Abbatibus à principio Monasterij data, vel locatione accepta, solidorum mille quingentorum quadraginta vnius: conca vna argentea, caballi tres, boues octo, sicut ex singulis chartis colligitur, & supputatur.

3 In pertinentia de Casale Casaleccio, & de Villa Tezanico, inueniuntur locorum, Ecclesiarumque vocabula, Ecclesia Sancti Martini vocata, locus qui dicitur Collis, & subtus Colle Atrium Sancti Martini, Terra Piniataria, Via Saracinesca, Ecclesia Sancti Felicis nomine consecrata in eodem Tesanico, Locus vbi dicitur Foris de Altula, Clusura, Possessio nempe ipsorum duorum Casalium Casaleccli, & Tesanici, est ad mensuram triticei seminis terra modiorum sexcentorum quatuordecim. Pecunia verò inde à vendentibus exacta, & ab ementibus persoluta, necnon ab Abbatibus à principio Monasterij data, vel locatione accepta, solidorum sexcentorum septuaginta vnius, sicut ex singulis chartis colligitur, & supputatur.

4 In pertinentia de Victorita, & Blunza, Colmella, Stabulis, & Perule, inueniuntur Ecclesiarum locorumque vocabula, Casa vetere, Orgule, Plano, supradicto Gemmeto, Noale, Manarescc, Vinciom, Cellario, Terra vbi dicitur Sancti Angeli. Locus vbi dicitur Sacorum. Capella in ipsius Victoritæ receptaculo constituta Sancti Nicolai nomine. Extra ipsam Villam, Ecclesia Sancti Antonini vocabulo consecrata. Ecclesia alia in Blunsa Sancti Nicolai vocabulo dedicata, Vinea maiore, Tufo, Vrciona; Possessio nempe ipsarum quinque villarum, Victoritæ, Blunsæ, Colmellæ, Stabulis, & Perule, est ad mensuram triticei seminis terra modiorum octingentorum viginti trium. Pecunia verò inde à vendentibus exacta, & ab ementibus persoluta, necnon à principio Monasterij ab Abbatibus data, vel locatione accepta, solidorum septingentorum quinquaginta duorum, boues septem sicut ex singulis chartis colligitur, & supputatur.

5 In pertinentia Villarum, atque Casalium, videlicet, de Opaculo, Fleccine, Vadulato, & Petaczano, inueniuntur Ecclesiarũ locorumque vocabula Petrosula, Fonsallonis, Ecclesia S. Pancratij nomine constructa, Poium de Codaculis. Luciano, Vallis sub Forcella, Casalina, Fraduncli, Ripa ansonis, Corni, Cortina, Marancllo, Colleceli, Campus de Lentesco Viniali, Caleara, Ecclesia Sancti Martini vocabulo extructa. Possessio nempe ipsorum quatuor Casalium est ad mẽsuram triticei seminis terra modiorũ septingentorum decem & octo. Pecunia verò indè à vendentibus exacta, & ab ementibus persoluta, necnon à principio Monasterij ab Abbatibus data, vel locatione accepta, solidorum octingentorum septuaginta quinque, sicut ex singulis Chartis colligitur, & supputatur.

6 In pertinentia Casalium de Pereliano, Cedisse, & Cerbarano, inueniuntur locorum Ecclesiarumque vocabula, videlicet Ecclesia Sancti Viti nomine constructa, Cori, Castelloueccio, Coniulello, Fossatum de Ponte Saiina, Inter riuos, Petræ maiores, Ecclesia Sanctæ Iustæ nomine dedicata, Ecclesia Sancti Comitij nomine dedicata, Ecclesia Sanctæ Mariæ vocabulo Ciaciris, Ecclesia Sancti Petri nomine constructa, Summa, Vico, Ecclesia Sanctæ Mariæ honore dedicata, Sessiano, Furcella. Possessio nempe iparum trium Villarum est ad mensuram triticei seminis terra modiorum trecentorum octoginta nouem. Pecunia verò à vendentibus exacta, & ab ementibus persoluta, necnon à principio Monasterij ab Abbatibus data, vel locatione accepta, solidorum trecentorum octoginta, sicut ex singulis chartis colligitur, & supputatur.

7 In pertinentia Villarum atque Casalium de Carusani, Moro Lecto, Casule, Capitiuano, Ozano, Blesiano, & Madici, inueniuntur locorum Ecclesiarumque vocabula, Mansiano, Porcareza, Sculcula, Petorci, Sancta Maria de Morello. Ecclesiæ Sancti Nicolai, & Sanctæ Iustæ nominibus dedicatæ. Ecclesia Sanctæ Luciæ nomine dedicata in Moro. Sancta Maria de Cerraniano. Sanctus Apollinaris, Sanctus Vincentius in Lecto. Fasenario Sanctæ Mariæ Ecclesia dedicata, Porcari, Paganeco, Pontiano. Cluso, Cancello, Macalæ, Tretoliæ. Ecclesia Sancti Leuterij vocabulo, & Sanctæ Luciæ vocabulo, in Osano. Ecclesia Sanctæ Mariæ in ipso Blesiano. Ecclesia Sancti Petri in Madici. Possessio nempe supradictorum octo Casalium est ad mensuram triticei seminis terra modiorum trium millium. Pecunia verò à vendentibus exacta, & ab ementibus persoluta, necnon à principio Monasterij ab Abbatibus data, vel locatione accepta solidorum sexcentorum, sicut ex singulis Chartis colligitur, & supputatur.

8 In pertinentia Casalium de Nerano, & Fabrica, Mortula, Legoniano, & Asinarijs, Retiano, & Andrauano, inueniuntur locorũ Ecclesiarumque vocabula. Vocabulum de Sancto Sauino, & de Sancto Andrea, & de Sancto Antonino. Mecciabona, vocabulum de Sancto Petro ad Asinarios, Ruginosum, Vocabulum de Sancta Lucia, & Pontiano. Vocabulum de Sancto Petro Plaia Asole; Vocabulum de Sancto Damiano. Puteila de puteo, Fossato cupo, Colle peluso; Possessio nempe prædictorum septem Casalium est ad mensuram triticei seminis terra modiorũ mille trecentorum viginti vnius. Pecunia verò à vendentibus exacta, & ab ementibus persoluta, nec non à principio Monasterij ab Abbatibus data, vel locatione accepta, solidorum trium millium centum quadraginta nouem.

9 In pertinentia quoque Villarum, seu Casalium de Palcaricia, Casale de Maringe, S. Victoria, & Sancto Angelo, Mortiano, Ruginoso, Carpeneto, Biano, Fiola, Campuli, & Superone, inueniuntur locorum Ecclesiarumque vocabula, Pectiæ, Plaiæ, Clusurule, Serrum cello, Imbricæ Castellum, vocabulum de Sancto Eleutherio. Clusura, Furcella de Rugenoso. Vocabulum de Sancto Simeone, & Sancto Angelo, Vallis de Arne. Vocabulum de Sancto Saluatore, Fons turtaris, Collis de Lentesco, Planum de Fara, Caua de Sancto Ioanne, Roiaro, Cerretum, Vvaldari, Cortina. Vocabulum de Sancto Victorino. Pratum Lensarose. Vocabulum de Sancto Leopardo, Ecclesia Sancti Leuccij in Castello Campuli. Collis Munduli, Cellulæ, Collis Stabionis, Foncella, Oselici, Plaia petrota, via de Sancta Lucia, Macerinæ, Riuus de Busti, Vorago de Plaia ficea, Neretulo, Caladeladi, Casule, prata inter Rigora, Fossodonis. Sancta Maria de Superone, Balentij, Fossa Guarnonis, Ceppeta, Valentino. Sãcta Agatha, Sanctus Laurentius, via Ostolesæ. Collemaio, Lacus; Possessio nempe prædictorum vndecim Casalium, seu Villarum est ad mensuram triticei seminis terra modiorũ mille centum viginti octo. Pecunia vero à vendentibus exacta, & ab ementibus persoluta, necnon à principio Monasterij ab Abbatibus data, vel locatione accepta, solidorum trium millium septingentorum septuaginta, boues quatuor.

Ludouici II. Imperatoris Augusti Priuilegium fundationis, & dotationis Monasterij S. Clementi in Piscaria anno Domini DCCCLXXV.

IN nomine D. N. Iesu Christi Dei &c. Ludouicus diuina ordinante prouidentia

dentia Imperator Augustus cunctis summis sapientibus liquet, &c. magis cultibus diuinis institutimus eò amplius superna Maiestati, &c. Proinde vniuersorum Sanctæ æternæ Ecclesiæ, nostrorumque fidelium præsentium scilicet, ac futurorum agnoscat humanitas, quia Nos diuino afflati instinctu ad honorem, & reuerentiam tremendæ, ac indiuidue Trinitatis Sacrosanctum Templum in Insula, quæ Casa aurea vocitatur fundari, ac confirmari hilari mente præcipimus, &c. Et almificum Beatissimi Pontificis, & Martyris Clementis Corpus venerabiliter recondi fecimus, quod quidem Sacrosanctum templum, Monasterium Sancti Clementis in Piscaria in antea vocitari præcipimus. Ad &c. famulorum Dei Cœnobium perpetuis temporibus permanendum augustaliter, atque liberaliter instituimus, quatenus coadunato illic sub regulari norma Religiosorum virorum cœtu, Altissimo, &c. Laudes iugiter inibi, votaque resultent. Qua de causa ad maiorem nostræ mercedis cumulum, ac loci ipsius necessarium supplementum, Christique seruorum in ipso degentium, seù illic, vndecunque aduenientium perenne subsidium; Castella, & res infrascriptas cum possessionibus, & iuribus, Vassallis, Vassallorum redditibus, requisitionibus, molendinis, aquarum decursibus, piscationibus, valcatorijs, siluis, rupibus, domibus, massaritijs aldionaritijs, arrenditijs, mercatis, nundinis factis, & ordinatis, & in antea in ipsis Castellis, & locis pro ipsorum Religiosorum virorum arbitrio construendis, & ordinandis iam dicto Venerabili summæ Trinitatis Cœnobio, quod Monasterium Sancti Clementis in Piscaria supra nuncupati præcipimus præsentialiter, solemniterq; largimur; Quæ Castella, & res infrà scripta describuntur. Primo in Thete, Caramanicum, Piccaricum, Paternum, Bononianum, Mosilolum, Sallum, Roccum, &c. Cantalupum, Ranile, Petra Sancti Valentini cum ipso Castello: Acculæ superdi, Manupellum, Turri, Fullonicæ, Farambriliæ, Insulam, & Castellum ipsius insulæ. In Pennæ, &c. Vliculam, Pesculum, Roccade Soti, Coruariam, Petram iniquam, &c. Alandum cum Casalibus suis, Casale Sancti Desiderij. In Ciuitate Sancti Angeli, Castellum Sancti Mori cum Portu. In Comitatu Aprutino; Castrum guardiæ, Castellum Vetulum, Monascum, Castrum Sancti Georgij; In Marchia Castrum Lori, Castrum Caldarole, Castrum Vestimah. Montem obceranum, Rocellum, Brieciam, Sanctum Vincentium, Sanctum Angelum ad Fabaram cum omnibus Ecclesijs prædictorum Castellorum, & locorum. Et per huiusmodi nostri præcepti imperialem auctoritatem irrefragabiliter stabilimus vt habeant ea, & possideant, fruanturque iure quieto, ac pacifico ab hodierno die, ac deinceps, tàm qui præsentes sunt, quamque illi, qui venturi sunt famuli Christi, omnium nostrum, hæredumque, & successorũ nostrorum repetitione, molestatione, vel quælibet publica exauctoritate seu &c. remota, ita quod nec prædicti viri Religiosi, nec ipsorum vassalli nobis in aliquo alio teneantur, nisi quod prænominati Sacri Cœnobij, &c. Religiosi tres quotidie pro Nobis missas, & omnibus nocturnis, &c. Centesimum vigesimum decantare non desinant Salmum, exceptis dumtaxat vespertinalibus, & matutinalibus hymnis, quæ in perpetuum pro nostræ remedio animæ repetere iugiter non cessabunt. Cunctis igitur tàm præsentibus, quàm, & futuris cognitum sit suprataxatum Cœnobium, habitatoresque ipsius cum vniuersis, &c. Castellis, rebus, & Vassallis ipsius sub nostri, &c. continua tuitione à Nobis iamdudum etiam recepimus. In tantum vt omne ipsius tanquam peculiarissimè domna, &c. pro amore superno quoadusque spiramus exequi modis omnibus decreuimus: post nostrum verò ex hac vita discessum illi soli eiusdem Venerabilis loci tutelam committimus, &c. cuius honorificentiam nostri studio constat exercitus. Quapropter cunctos qui Nobis in Imperium pro tempore successuri sunt Imperatores, Reges, Duces, ac Principes quoque Lo. &c. supradictorum, ac Iudices per ipsam Trinam, & Vnam Maiestatem distinctè obtestamur, & terribiliter abiuramus, vt prænominatum Sacratissimum colendæ Trinitatis &c. pium iuxta huius nostri præcepti tenorem ratum, ac stabilitum vt semel ordinauimus esse permittant, nullam violentiam, diminutionem, vel subtractionem, seù inuasionem, vel molestiam, neque etiã quamlibet functionem eidem Venerabili loco, rebus, seù vassallis eiusdem quocunque in tempore inferre præsumant, & si fortè reclamauerint ad quẽcunque eorum querela peruenerit pro Dei summi amore omnem illis iustitiam adimplere nõ differant. Si quis autem huiusmodi nostræ institutionis, & quod magis est diuinæ promulgationis sacrilegus contemptor, & temerarius violator extiterit, sciat se in tremendo iusti Iudicis examine causam Nobiscum dicturum, ac per hoc cum Iuda proditore ab Apostolico examine cum impijs, ac sacrilegis sequestratus sit in stagno ignis ardentis, & sulphuris; Et vt hæc nostræ liberalitatis, ac piæ largitionis, seù præfixæ institutionis nostræ pagina perpetuum obtinere valeat robur, eã nostræ manus ad notationem solemniter insigniuimus, nostræque Bullæ plumbeæ impressione subter confirmari iussimus. *Signum manus Domini Ludouici Serenissimi Imperatoris. Et Ulbertus Presbyter, & Not. scripsi, & subscripsi. Datum tertio Idus Octobris. Indictione octaua, Actum Olonna Curia Imperiali anno Imperij D. Ludouici Sanctissimi Imperatoris vigesimo quinto, Deo propitio feliciter. Amen. Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXXV. Indictione viij.*

LEO

LEO Episcopus seruus seruorum Dei Dominico Venerabili Abbati Ecclesiæ Sanctæ & Individuæ Trinitatis, quæ est in Insula Piscaria, quæ etiam Casa Aurea vocatur, vbi Corpus Beati Clementis Papæ, & Martyris requiescit, tuisque successoribus in perpetuum. Conuenit Apostolatui nostro dignè petentibus benivola compassione succurrere, & postentium animis alacri deuotione impertiri suffragium; cui hoc enim lucri potissimum præmium à Conditore omnium Deo proculdubio promerebimur, dum pijs petitionibus assentientes, ea quæ distorta, vel iniustè sublata sunt nostro pio fuerint fine dubio moderamine restituta, atque directa. Quapropter tibi, Frater carissime, quem magis bona Ecclesiæ tuæ in quantum possibilitas tua obtinet, augere, quàm minuere, vel destruere nouimus, catitatiua, vt oportet, dilectione in recta tua postulatione aperimus ostium misericordiæ Apostolicæ, confirmantes, & corroborantes per hanc tuam summæ nostræ Sedis priuilegium sine omni lesione, vel aliqua perturbatione obtinere Ecclesiam tuam omnia, quæ vsque modo possedit, vel modo possidet, vel possessura est in posterum. Vnde ex Apostolica Apostolorum Principis Petri, & nostra, cuius vicem gerimus, auctoritate præcipimus atque interdicimus, Vt nullus sub nostri Apostolici regiminis iure degentium, scilicet, Imperator, Rex, Dux, Marchio, Archiepiscopus, Episcopus, Comes, vel Vicecomes, aut aliquis exactorum aliquius rei, tàm Laicorum, quam Ecclesiasticorum, aut magna, aut parua cuiuscunque conditionis persona inuadere, distrahere, violare, aut perturbare præsumat præfatæ bona Ecclesiæ in cellis, & castellis, in villis, aut prædijs, vel possessionibus, & quæ vbique in pagis, vel territorijs quibuslibet præscripta legalia, vel per præcepta possidet regalia? Si quis autem contra huius nostræ præceptionis priuilegium [illegible] præsumpserit, aut præsumentibus consenserit, aut fautor extiterit, & non potius obseruare in integrum studuerit, & nostram Apostolicam hanc præceptionem, interdictionem transgredi præsumpserit, sciat se auctoritate Beati Petri Apostolorum Principis, Cœlorum Regni Claugeri, nostroque anathematis vinculo innodatum, & à Regno Dei alienatum, atque cum Diabolo, & eius atrocissimis pompis transgressorem, Sanctorum Patrum canonica traditione deputatum. Quoniam scriptum est, terminos Patrum nostrorum nulla auctoritate inlicitę temeritatis transgredi præsumi; Et quia opportunitatis exigit ratio propter vos, & transgressores canonicæ correctionis debere fræno constringi. Illius insuper spirituali iaculo perdat animã, cuius temporali gladio Malchus amisit auriculam. Qui autem obseruator extiterit, dicetur dono Apostolicæ benedictionis &c.

Benevalete.

Datum x. Kal. Iulij per manum Federici Diaconi & Bibliothecarij, ac Cancellarij Sanctæ Apostolicæ Sedis, vice Domini Hermanni Colonensis Archiepiscopi, & Archicancellarij, Anno D. Leonis IX. Papæ vij. Indictione [illegible]

IN nomine Domini nostri Iesu Christi. Rogerius diuina fauente clementia, Rex Siciliæ, Ducatus Apuliæ, & Principatus Capuæ, Regum, Catholicorumque Principum nil constat gloriosius esse, quàm Deum vereri, loca sancta venerari, pauperibus Christi, qui sua spernentes, se Deo largiti sunt, alimenta vitæ necessaria prouidere, simulque conferre. Nec eximius gloriosum, quòd à bonis Principibus pro Dei amore laudabili deuotione factum est, pro eiusdem reuerentia tanto desiderio colere, conseruare, & conseruari. Quocirca Monasterium, quod Rex bonæ memoriæ Ludouicus in Insula, quæ Casa Aurea vocatur, ad honorem, & reuerentiam Sanctæ, & individuæ Trinitatis construxit, & dotauit, in quo Corpus Beati Clementis Papæ, & Martyris venerabiliter recondi fecit, iam vetustate temporum, peruersorumque huiusmodi, qui nec Deum timuere, nec homines reuerenti audacia, & inexplebili rapacitate in quamdam seruitutem redactum. Nos diuino tactu admoniti pristinæ libertati donare decreuimus: & ab omni infestatione, & molestus quietũ, & liberum, sub nostræ manus regiæ protectione, successorumque nostrorum seruauimus. Nec de cætero quorumlibet temeritati in bona eius, seu possessiones quatenus hoc ad tempus determinemus. Quorum quia opportuno voto etiam res præfati Monasterij intantum inminuerat, quod nec Fratrum [illegible] superant pauperum Christi indigentium misericordiam, honorem, gloriam summæ, & individuæ Trinitatis eidem Monasterio subscripta Castella videlicet. Insulam, & Castellum ipsius Insulæ cum pertinentijs suis; molendinis, aquisfactionibus, & meatibus aquarum: Castellionum Vinuola: Petrulum: Roccam de Sotis: Corratam: Petrã iniquam: Bectonitam cum Ecclesijs, & pertinentijs suis. Ecclesiam Sanctæ Trinitatis de Roccam de Sotis cum toto ipso monte, & rupibus, & syluis eius, & omnes alias Ecclesias de Mora: Sanctonisca: Alantum cum Ecclesijs, & pertinentijs suis, Casale Sancti Desiderij cum Ecclesijs, & pertinentijs suis: Ecclesiam Sancti Martini de Molendo. In Ciuitate Sancti Angeli, Castellum Sancti Mori cum portu, & pertinentijs suis: Ecclesiam Sancti Cirici de Monte Siluano: Ecclesiam Sancti Saluatoris iuxta flumen de Nora, cum ipso Poio, & pertinentijs suis: Ecclesiam Sancti Genuarij cum pertinentijs suis: homines qui cognomine dicuntur Palummi cum familijs, & pertinentijs suis: Ecclesias Sancti Rustici de Sallano: Sancti Angeli de Monte Apriano: Silvanæ

Sanctæ

Sanctu Matiæ ad Capri, S. Mariæ de Coste- A
cum Cappella de Rocca, cum omnibus per-
tinentijs suis, Ecclesiam S. Nicolai ad Cor-
nisam cum pertinentijs suis, in Comitatu
Theatino, Castrum Bononianum cum Eccle-
sijs, & pertinentijs suis, Foram de Ambrisiæ,
Ecclesiam S. Mariæ de Pesele, Ecclesiam
S. Mariç de Casul, Ecclesiam S. Cesidij, Eccle-
siam S. Trinitatis de Lapidaria, cum Ecclesia
S. Nicolai de Cardia, & alijs Cappellis cum
suis pertinentijs, Ecclesiam S. Victorini posi-
tam in Territorio Tocci. In Caramanico
Ecclesiã S Crucis, Ecclesiam S. Nicolai, Ec-
clesiam S. Eufemiæ cum Cellis & alijs pertí-
nentijs, Ecclesiam S. Martini ad Gruetam,
S. Ioannis Staniarij, S. Siluestri de Oligeto cũ
pertinentijs suis. In Comitatu Aprutino, B
Castrum Guardiæ, Castellum veterum Mo-
nacisçum, In Ciuitate Sulmona, Oratorium,
domum, & Palatium quondam Simonis, Ca-
sas Callia, & omnes possessiones intra vel ex-
tra ipsam ciuitatem vestro Monasterio at-
tributas, in perpetuum regia liberalitate du-
ximus cõfirmanda, vt & nobis, & hæredibus
nostris animabusq; parentum, & prædecessorũ
nostrorum omnium B Clementis Papæ, &
Martyris patrocinium impetremus. Ad cõ-
firmanda autem prędicta omnia chartam istã
nostro Regio sigillo insigniri præcipimus: in
qua etiam Regiæ dignitatis signũ adscribitur.

Data in Territorio ciuitatis Theatin. super flumen Piscaria per manus Roberti Cãcellarij, anno Incarnationis Dominicæ millesimo centesimo quadragesimo mensis Augusti Indictione tertia. Anno verò Regni Rogerij Gloriosissimi Regis Siciliæ, Ducatus Apuliæ, & Principatus Capuæ decimo, Deo propitio. Amen.

Alexander Episcopus seruus seruorum Dei. Dilectis filijs Leonati Abbati Monasterij S. Clem. de Insula Piscaria, qua Casa aurea vocatur, eiusq; fratribus tam præsentibus quã futuris regulari vita professis in perpetuum.

Religiosis votis annuere, & cum operis exhibitione complere officium nos in-
uitat suscepti Regiminis, & ordo videtur exi-
gere rationis; Ea propter. Dilecti in Domino
filij vestris iustis postulationibus clementer
annuimus, & præfatum Monasterium, vbi cor-
pus B. Clemẽtis Papæ, & Martyris requiescit,
& in quo diuino estis mancipati obsequio ad
exemplar Prædecessorum nostrorum Roma-
norum Pontificum fel. me. Leonis, Calisti, &
Adriani sub B. Petri, & nostra protectione su-
scipimus, & præsentis scripti priuilegio com-
munimus. In primis siquidẽ vt ordo monasti-
cus, qui secundũ Dñm, & B. Benedicti Regulã
in eodẽ Monasterio institutus esse dignoscitur
perpetuis ibidem temporibus inuiolabiliter
obseruetur. Præterea possessiones, quæcunque
quæcunq; bona idem Monasterium in præ-
sentiarum iustè, & canonicè possidet, aut in
futurum concessione Pontificum, liberalita-
te Regum, vel Principum, oblatione fidelium,
seu alijs iustis modis, præstante Domino po-
terit adipisci, firma vobis, vestrisque succes-
soribus & illibata permaneant, in quibus hæc
propriis duximus exprimen. vocabulis, in Co-
mitatu Pendensi C. stellum Inculæ cum tota
ipsa Insula, Castillionem, Vbicolam, Petculiam
Roccham de Sum Coruariam, Petram ini-
quam Retorites Mandesorum, Casale Planũ,
Coledunum cum pertinentijs suis, Castrum
quod vocatur Casale S. Desiderij in Ciuitate
S. Angeli, Castellum S. Mori cum portu, & suis
pertinentijs, in Comitatu Theatino Castrũ
Bolonianum cum pertinentijs suis, in Comi-
tatu Aprutino Castrum Guardiæ, Castellum
vetulum Monacisçum cum pertinentijs suis.
In Comitatu Valuensi Casale quod dicitur B
S. Trinitatis cũ pertinentijs suis. In Marchia
Castrum Lori cum pertinentijs suis, Eccle-
siam S. Mariæ in Plesiano, Ecclesiam S. Mariç
ad Fasinariam, Ecclesiam S. Quirici de mon-
te Situano cum pertinentijs suis. In supradi-
cto Comitatu Theatino Ecclesiam S. Mariæ
de Pesilo, Ecclesiam S. Angeli de Casule, Ec-
clesiam S. Cesidij, Monasterium S. Trinitatis
de Lapidaria cum pertinentijs suis. In Cara-
manico Ecclesiam S. Crucis, & S. Nicolai cũ
pertinentijs suis, Ecclesiã S. Martini ad Gri-
etam, Ecclesiam S. Ioannis Iscamari, Ecclesiã
S. Siluestri apud Manupellum cum pertinen-
tijs suis; Cellam S. Clementis in Lisina cum
pertinentijs suis. Monasteriũ S. Mauri de Emi- C
terno cum pertinentijs suis, Mõtem de Vrsa,
Montem de Tarini, Montem Soti cum rupi-
bus, & sylvis eorum. Concedimus etiam vo-
bis, vestrisque successoribus decimationem
terrarum Ecclesiæ vestræ, & partem oblatio-
num quæ pro mortuis offeruntur. Interdi-
cimus insuper, vt nullus Episcopus ibi Syno-
dum celebret, Chrisma, Oleum Sanctum, con-
secrationes altarium, seu Basilicarum, ordi-
nationes Monachorum, seu Clericorum, qui
ad sacros ordines fuerint promouendi, à quo-
cumque malueritis suscipiatis Episcopo. Ob-
eunte vero te nunc eiusdem loci Abbate, vel
tuorũ quolibet successorũ, nullus sibi qualibet
subreptionis astutia seu violẽtia præponatur, D
nisi quem [illegible] de communi consensu
vel fratrum pars consilij sanioris secundum
Dominum, & B. Benedicti Regulam prouide-
rint eligendi. Decernimus ergo, vt nulli om-
nino hominum liceat præfatum monasterium
temerè perturbare, aut eius possessiones au-
ferre, vel ablatas obtinere, minuere, aut ali-
quibus vexationibus fatigare, sed omnia in-
tegra conseruentur eorum pro quorum gu-
bernatione, sustentatione concessa sunt vsi-
bus omnimodis profutura, salua in omnibus
Apostolicæ Sedis auctoritate. Si qua igitur in
futurum ecclesiastica sæcularisq; persona hanc
nostræ constitutionis paginam sciens, contra
eam temere venire tentauerit secundo, ter-
tioue commonita, si non reatum suum con-
grua satisfactione correxerit, potestate, ho-

norisque

nóríque sui dignitate careat. Reamque se diuino iudicio exitere de perpetrata iniquitate cognoícat, & à Sacratiſſimo Corpore & Sãguine Dei, & Redemptoris noſtri Ieſu Chriſti aliena fiat, atque in extremo examine diſtrictę vltioni ſubiaceat. Cunctis autem eidem loco ſua iura præſeruantibus, ſit pax Domini noſtri Ieſu Chriſti quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud diſtrictũ Iudicẽ præmia æternæ pacis inueniant. Amen. Amen, Amen.

Nos itaq; qui ſupra Nicolaus Petri Iudex inſtantia prædicti D. Abbatis prædictum priuilegiũ per manus mei prædicti Notarij Nicolai, & in præſentia teſtium ſubſcriptorum auctoritate noſtri officij autenticatum, & tranſcribi de verbo ad verbum nihil addito, vel mutato, & ipſius tranſumptum in præſens redigi fecimus publicum inſtrumentum. De quibus omnibus qualiter in noſtri præſentia geſta, & acta ſunt pro futuri temporis memoria & prædicti D. Abbatis, ac Monaſterij, & omnium quorum intereſt, & intereſſe poterit cautela factum eſt hoc præſens publicum inſtrumentum de mandato prædicti Iudicis, ſigno meo ſolito ſignatum ſignis, & ſubſcriptionibus prædictorum Iudicis, & teſtium legitimè roboratum. Quod ſcripſi ego qui ſupra Nicolaus Franciſci de prędicto Caſtro Alandi publicus vbilibet per totum Regnum Sicilię Regia, & Reginali auctoritate Notarius: & quia de prædictis omnibus rogatus interfui ipſum ſolito meo ſigno ſignaui, ſuper quibus omnibus præfatus Cola Ciccarelli Camerarius pro Tribunali ſedens, & Curiam regens, ſuam auctoritatem interpoluit, & decretum.

Ego Alexander Catbol. Eccleſiæ Epiſc.
† *Ego Bernardus Port. & S. Ruſinæ Epiſc.*
† *Ego Gualterius Albanus Epiſc.*
† *Ego Vgo Tuſculanus Epiſc.*
† *Ego Corradus Maguntinæ Sedis Archiepiſc. & Sabinen. Epiſc.*
† *Ego Vbaldus Presb. Card. tit. S. Crucis in Ieruſalem.*
† *Ego Ioannes Presb. Card. SS. Ioannis & Pauli tit. Pammatij.*
† *Ego Henricus Presb. Card. SS. Nerei & Achillei.*
† *Ego Guillelmus Presb. Card. tit. S. Petri ad Vincula.*
† *Ego Boſa Presb. Card. S. Pudentiana tit. Pasteris.*
† *Ego Hyacinthus Diac. Card. S. Mariæ in Cosmedin.*
† *Ego Odo Diac. Card. S. Nicolai in Carcere Tulliano.*
† *Ego Arditio Diac. Card. S. Theodori.*
† *Ego Manfredus Diac. Card. S. Georgij ad velum aureum.*
† *Ego Vgo Diac. Card. S. Euſtachij iuxta templum Agrippæ.*
† *Ego Vitellius Diac. Card. SS. Sergij, & Bacchi.*

A † *Ego Theodinus Diac. Card. S. Mariæ in Portica.*
† *Ego Petrus Diac. Card. S. Mariæ in Aquiro.*

Datum Laterani per manum Ermanni Diac. Card. S. Angeli decimoquinto Kal. Aprilis Indict. decimaquinta, Incarnat. Dominicæ anno milleſimo centeſimo ſexageſimo ſexto Pontif. vero D. Alexandri Papæ Tertij anno ſexto.

Caleſtinus Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei.
Dilectis filijs Iohelli Abbati Monaſterij S. Clementis de Inſula Piſcaria, quæ Caſa aurea vocatur, eiuſque fratribus tam præſentibus, quàm futuris Regularem vitam profeſſis in perpetuum.

B Religioſis votis annuere, & ea operis executione complere officium nos inuitat ſuſcepti regiminis, & ordo videtur exigere rationis. Itapropter dilecti in Domino filij noſtris iuſtis poſtulationibus clementer annuimus, & præfatum Monaſterium vbi corpus B. Clementis Papę, & Mart. requieſcit, quod ſolius B. Petri iuris exiſtit, in quo diuino eſtis obſequio mancipati, ad exemplar prędeceſſorum noſtrorum Romanorum Pontificum fel. mem. Leonis, Calixti, Adriani, ac Alexandri ſub B. Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti priuilegio communimus, vt ſoli Romanæ Eccleſiæ ſubditum ab omnium Eccleſiarum, ſeu perſonarum iugo liberum habeatur. In primis ſiquidem ſtatuentes, vt ordo Monaſticus, qui ſecundum Deum, & B. Benedicti Regulam in eodẽ Monaſterio inſtitutus eſſe dignoſcitur perpetuis ibidem temporibus inuiolabiliter obſeruetur. Manſiones igitur in perpetuum decreto ſtatuimus, vt quaſcumque poſſeſſiones, quæcumq; bona idem Monaſterium in præſenti legitimẽ poſſidet, firma vobiſq; veſtris ſucceſſoribus, & illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis, in Comitatu Pinnenſi Caſtrum Inſulæ, Caſtellionem, Vinulam, Peſculum, Roccam de Soti, Corruariam, Petraniquam, Bectoritum, Alannę, Farum, Caſale planum Colledunum cum omnibus Eccleſijs, & pertinẽtijs ſuis, Caſtrũ quod vocatur Caſale S. Deſiderij. Cum Eccleſijs Sancti Petri de Panepenna, S. Martini de Muſcuſo, & S. Iuſtæ de Tagliano. In Ciuitate S. Angeli, Cellam S. Clementis, Caſtellum S. Mori cum portu, & ſuis pertinentijs Eccleſiam S. Cirici de Monte Siluano, Eccleſiam S. Saluatoris iuxta flumen de Nora, cum ipſo portu, & pertinentijs ſuis, Eccleſiam S. Geruaſij cum pertinentijs ſuis, Priores qui cognomine dicuntur Palummani cum familijs, & pertinentijs ſuis, Eccleſias S. Ruſtici de Saliano, S. Angeli in Monte Apriano, S. Flauiani, S. Mariæ ad Cap. S. Mariæ de Colle cum Cappella de Rocca, & omnibus pertinentijs ſuis

Ec-

Ecclesiam S.Nicolai ad Coraisam cum pertinentijs suis. In Comitatu Theatino, Bononisatũ cum omnibus Ecclesijs & pertinentijs suis, Ecclesiam S.Mariç de Pesula, Ecclesiam S.Angeli de Casula, Ecclesiam S.Cesidij, Monasterium S.Trinitatis de Lapidaria cũ pertinentijs suis. In Caramanico Ecclesiã S.Crucis, Ecclesiam S.Nicolai eũ cellis & alijs pertinentijs suis, Ecclesias S.Martini ad guttam S.Ioannis in Scauiari, S. Siluestri de Oligeto, cum pertinentijs suis. In Comitatu Aprutino, Castrum Guardiæ, Castellum Vetulum Monachisçum, Castrum S.Georgij cum omnibus Ecclesijs, & pertinentijs suis. In Marchia, Castrum Lori, Castrum Caldarole, Castrum Vestimani, Montem Obtectanum, Rotellũ, Briccianı, S.Vincentium, S.Angelum ad Fauaram cum alijs Ecclesijs, & pertinentijs suis. In Comitatu Valuen. Casale quod dicitur S.Trinitatis cum cellis, & pertinentijs suis, in Ciuitate Sulmone, Oratorium, domum, & palatium q.Simonis, Casas, Casilia, & omnes possessiones intra, vel extra ipsam Ciuitatem vestro Monasterio attributas, Ecclesiam Sancti Mauri de Amiterno cum pertinentijs suis, Montem de Tarino, cum rapibus, & siluis eorum, Cellam S.Clementis in Lisina cum pertinentijs suis. Concedimus etiam vobis vestrisq; successoribus, omnem decimationem prædictarum literarum Ecclesiæ vestrę, & partem oblationum, quę pro mortuis offeruntur. Interdicimus insuper vt in supradictis locis nullus Episcopus audeat synodum celebrare, vel aliqua iura Episcopalia exercere, nisi à te, vel à successoribus tuis vocatus fuerit. Chrisma vero, Oleum sanctum, consecrationes altarium, seu Basilicarum, ordinationes Monachorum, seu Clericorum vestrorum, qui ad sacros Ordines fuerint promouendi à quocumque malueritis suscipiatis Episcopo. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse decernimus, vt eorum deuotioni, & extremæ voluntati, qui se illic sepeliri deliberauerint, nisi forte excommunicati, vel interdicti sint, nullus obsistat. Quæcumq; præterea in futurum concessione Pontificum, liberalitate Principum, oblatione fidelium, vel alijs iustis modis poteritis adipisci, firma vobis, vestrisque successoribus, & illibata permaneant. Obeũte verò te nunc eiusdem loci Abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus in qualibet subreptionis astutia, seu violentia præponere, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilij sanioris secundum Dei timorem, & B. Benedicti Regulam duxerint eligendum, electus à Romano Pontifice consecretur. Paci quoq; & tranquillitati vestræ paterna in posterum sollicitudine prouidere, volentes authoritate Apostolica prohibemus ne quis infra ambitum domorum vestrarum furtum committere, ignem apponere, hominem capere, aut interficere audeat, seu vobis, vel rebus vestris, aut ijs, qui ad vos confugerint violẽtiam aliquam temeritate qualibet inrogare. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum liceat prętatum Monasterium temerè perturbare, vel eius possessiones auferre, ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conseruentur eorum, pro quorum gubernatione, ac sustentatione concessa sunt vsibus omnimodis perfutura. Si qua igitur in futurum ecclesiastica, secularisue persona, hanc nostrę constitutionis paginam sciens, contra eam temerè venire temptauerit, secũdo tertioue commonita nisi reatum suum digna satisfactione correxerit, potestatis, honoris q; sui careat dignitate, reamq; se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à Sacratissimo Corpore, ac Sanguine Dei, & Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ vltioni subiaceat, cunctis autem eidem loco sua iura seruantibus, sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus & hic fructum bonę actionis percipiant, & apud districtum Iudicem præmia æternæ pacis inueniant. Amen. Amen.

Ego Cælestinus Catholicæ Ecclesiæ Episc.
† *Ego Albinus Albanen. Episc.*
† *Ego Octauianus Ostien. & Velletren. Episc.*
† *Ego Ioannes Prænestin. Episc.*
† *Ego Pandulfus Basilicę XII. Apostolorũ Presb. Card.*
† *Ego Petrus Presb. Card. tit. S. Cæciliæ.*
† *Ego Petrus Presbyt. Card. S. Petri ad Vincula tit. Eudoxiæ.*
† *Ego Iord. S. Pudentianę tit. Pastoris Presb. Card.*
† *Ego Ioannes tit. S. Clementis Card. Tuscan. Episc.*
† *Ego Ioannes Felix tit. S. Susannæ Presb. Card.*
† *Ego Roman. Presb. Card. tit. S. Anastas.*
† *Ego Guido Presb. Card. S. Mariæ Trãstyberim tit. Calisti.*
† *Ego Ioannes tit. S. Stephani in Celio monte Presbyt. Card.*
† *Ego Cinthius tit. S. Laurentij in Lucina Presb. Card.*
† *Ego Gratian. SS. Cosmæ, & Damian Diac. Card.*
† *Ego Berard. S. Adriani Diac. Card.*
† *Ego Goffredus S. Mariæ in Via lata Diac. Card.*
† *Ego Grego. S. Mariæ in Porticu Diac. Card.*
† *Ego Ioannes S. Theodori Diac. Card.*
† *Ego Bernardus S. Mariæ Nouæ Diacon. Card.*
† *Ego Gregorius Sanctæ Mariæ in Aquiro Diac. Card.*
† *Ego Gregorius S. Georgij ad velum aureum Diac. Card.*
† *Ego Lotarius SS. Sergij, & Bacchi Diac. Card.*

† *Ego*

† *Ego Nicolaus S. Mariæ in Cosmedin Diac. Card.*

† *Ego Gregorius S. Angeli Diac. Card.*

Dat. Romæ apud S. Petrum per manum Aegidij S. Nicolai in Carcere Tulliano Diac. Card. Id. Iunij Indict. nona, anno Incarnat. Dominicæ MCXCI. Pontificatus vero D. Cælestini Papæ Tertij anno primo.

Clemens Episcopus seruus seruorum Dei.

Dilecto filio Abbati S. Clementis de Piscaria salutem, & Apostolicam benedictionem.

Conueniens est, & honestum, vt cum visū fuerit opportunū, quod personis, & locis à Romana Ecclesia deferatur, & honoris præbeatur augumentum. Sedes Apostolica, quæ diligēter id consueuit attendere, ac insignia concedenda conferre, libenter pro personarū meritis, & locorū honoris titulos largiatur. Ea propter, fili Abbas, deuotionē tuā, & tui Monasterij diligentius attendentes, vsum Mitræ, & Anuli in Missa solemnium festiuitatum, & Conuentibus Synodalibus tibi, tuisque successoribus duximus perpetuò concedendum, vt tàm tu, quàm Abbas, qui pro tempore fuerit, his insignibus decoretur. Dat. Lateran. 3. Kal. Iunij, Pont. nostri anno secundo.

Clementis Quarti Pontificis Maximi. Priuilegium Exemptionis, & Confirmationis Territorij, bonorum, & Iurium Monasterij S. Clementis.

Clemens Episcopus seruus seruorum Dei. Dilectis filijs Abbati, & Conuentui Monasterij S. Clementis ad Romanam Ecclesiam nullo medio pertinentis Ordinis S. Benedicti Theatin. Diœc. salutem & Apost. benedict.

Cum à Nobis petitur, quod iustum est, & honestum, tam vigor æquitatis, quam ordo exigit rationis vt id per sollicitudinem officij nostri ad debitum perducatur effectum. Eapropter, dilecti in Domino filij vestris iustis postulationibus grato concurrentes assensu, omnes libertates, & immunitates à prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus per priuilegia, vel alias indulgētias Monasterio vestro concessas; nec non libertatis, & exemptionis sæcularium exactionum à Regibus, & alijs Christifidelibus rationabiliter vobis indultas: Terras quoq; decimas, & alia bona vestra, sicut ea iustè, ac pacificè obtinetis vobis, & per vos eidem Monasterio auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio cōmunimus. Saluo in prædictis decimis declaratione Concilij generalis. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrę confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. *Datum Viterbij sexto Idus Nouembris Pontificatus nostri anno tertio.*

Hactenus priuilegia insigniora Piscariensis Monasterij ad calcem Historiæ conscripta, ibi & alia plura documenta, quæ breuitatis gratia omisimus, obseruauimus.

INDEX

NEAPOLITANORVM ARCHIEPISCOPORVM INDEX CHRONICVS.

EPISCOPI.

An.Chr.			pag.
45	1	S. Asprenus, siue Asprenas	24
	2	Epathimitus.	33
	3	Maurus.	33
	4	Probus.	33
	5	Paulus.	34
160	6	S. Agrippinus.	34
180	7	S. Eustatius.	35
	8	S. Euphebius.	36
	9	Martianus.	40
	10	Cosmas.	31
347	11	Calepodius.	41
	12	S. Fortunatus.	42
359	13	S. Maximus.	45
367	14	S. Severus.	46
412	15	Vrsus.	59
416	16	Ioannes I.	60
425	17	Timasius.	60
444	18	S. Nostrianus.	61
451	19	Felix.	63
467	20	Soter.	63
486	21	S. Victor.	65
498	22	Stephanus.	67
514	23	Redux.	68
518	24	S. Pomponius.	68
536	25	Ioannes II.	71
556	26	Vincentius, siue Viuentius.	71
580	27	Demetrius.	71
593	28	Fortunatus.	91
601	29	Pascasius.	82
616	30	Ioannes III.	83
635	31	Cæsarius.	83
638	32	Gratiosus.	84
645	33	Eusebius.	84
649	34	Leontius.	84
654	35	Adeodatus.	84
672	36	Agnellus I.	84
694	37	S. Iulianus.	84
702	38	S. Laurentius.	85
715	39	Sergius.	86
745	40	Cosmas.	87
747	41	Calixtus.	88
760	42	Paulus.	89
764	43	Stephanus.	91
797	44	Paulus III.	96
818	45	Tiberius.	97
838	46	S. Ioannes Aquarolus.	10
849	47	S. Athanasius.	104
872	48	Athanasius Iunior.	114
895	49	Stephanus III.	121
937	50	Athanasius III.	123

ARCHIEPISCOPI Neapolitani.

An.Chr.			pag.
968	1	Nicetas.	130
1000	2	N.	130
1094	3	Sergius.	132
	4	Gentilis.	133
1033	5	Ioannes.	133
1045	6	Victor.	133
1059	7	Sergius II.	136
1071	8	Ioannes II.	136
1082	9	L.	137
1094	10	Petrus.	138
1116	11	Gregorius.	140
1118	12	Marinus.	141
1177	13	Sergius II.	140
1190	14	Anselmus.	154
1216	15	Petrus.	158
1252	16	Bernardus Caracciolus.	166
1263	17	Delphinus.	169
1265	18	Ayglerius.	171
1285	19	Philippus Minutulus.	176
1302	20	Fr. Iacobus Viterbiensis.	178
1308	21	Humbertus de Monte Aureo.	179
1322	22	Matthæus Philamarinus.	181
1322	23	Bertoldus Vrsinus.	184
1326	24	Anibaldus de Ceccano Card.	186
1328	25	Ioannes III. Vrsinus.	186
1359	26	Bertrandus de Meyronesio.	196
1363	27	Petrus de Gratia.	197
1365	28	Bernardus de Bousquetto Card.	198
1368	29	Bernardus, seu Bertrandus Rutenensis.	198
1380	30	Thomas Ammannatus.	201
1388	31	Guillelmus.	201
1399	32	Nicolaus de Paganis.	202
1378	33	Ludouicus Bozzutus.	204
1384	34	Nicolaus Zanasius.	207
1389	35	Henricus Card. Minutulus.	208
1490	36	Iordanus Card. Vrsinus	209
1407	37	Ioannes	211
1415	38	Iacobus Rubeus.	217
1418	39	Nicolaus de Diano.	212
1438	40	Gaspar de Diano.	215
1451	41	Raynaldus Card. Piscicellus.	217
1458	42	Iacobus Theobaldeschus Card.	219
1458	43	Oliuerius Card. Carrafa.	219
1484	44	Alexander Carrafa.	223
1505	45	Bernardinus Carrafa.	225

An.Chr.			pag.
1505	46	Vincentius Card. Carrafa.	226
1530	47	Franciſcus Carrafa.	228
1544	48	Raynerius Card. Farneſius.	249
1549	49	Io. Petrus Card. Carrafa.	230
1557	50	Alphonſus Card. Carrafa.	231
1565	51	Marius Carrafa.	233
1576	52	Paulus Card. de Aretio.	234
1578	53	Annibal de Capua.	237
1596	54	Alphonſus Card. Ieſualdus.	239
1605	55	Octavius Card. Acquauiua.	244
1613	56	Decius Card. Carrafa.	246
1626	57	Franciſcus Card. Boncompagnus.	248
1641	58	Aſcanius Card. Philamarinus.	250

ACERRANORVM Epiſcoporum

INDEX CHRONICVS.

An.Chr.			pag.
499	1	Concordius.	250
1179	2	Bartholomæus.	254
	3	Romanus.	254
1283	4	Theodoſius.	254
1286	5	Thomas.	256
	6	Gentilis.	256
1319	7	Guillelmus.	256
1342	8	Fr. Ioannes.	256
1342	9	Fr. Matthæus de Caſtro Petri.	256
1344	10	Fr. Henricus de Monte.	256
1348	11	Raynerius.	256
1362	12	Federicus.	256
1363	13	Ioannes.	256
1394	14	Thomas II.	257
1403	15	Angelus de Concilio.	257
1419	16	Philippus.	259
1434	17	Fr. Nicolaus.	257
1439	18	Nicolaus Diſcarius.	257
1451	19	Beltrandus.	257
1452	20	Leo Carteſius.	257
1497	21	Fr. Robertus de Noe.	257
1504	22	Nicolaus de Noe.	257
1511	23	Vincentius de Corbis.	257
1512	24	Fr. Ioan. de Vico.	258
1527	25	Carolus de Areoſtis.	258
1535	26	Io. Petrus Card. Carrafa.	258
1539	27	Io. Paulus de Tittis.	258
1553	28	Io. Franciſcus Sanſeuerinus.	259
1560	29	Io. Fabritius Sanſeuerinus.	259
1568	30	Ioannes Vaſquez.	259
1571	31	Scipio Salernitanus.	259
1581	32	Marcellus Maiorana.	260
1587	33	Io. Baptiſta de Tuſo.	261
1603	34	Ioannes Gorrea.	261
1606	35	Vincentius Paganus.	262
1644	36	Manſuetus Merottus.	263

CVMANORVM Epiſcoporum

INDEX CHRONICVS.

An.Chr.			pag.
298	1	Maxentius.	266
465	2	Adeodatus.	267
483	3	Miſerius.	267
592	4	Liberatus.	267
647	5	Barbatus.	268
680	6	Petrus.	268
	7	Ioannes.	268
1134	8	Ioannes.	268
1207	9	Leo.	270

ISCLANENSIVM Epiſcoporum

INDEX CHRONICVS.

An.Chr.			pag.
1179	1	Petrus.	273
1206	2	Amenius.	273
1305	3	Saluus.	273
1306	4	Fr. Petrus.	273
1348	5	Guillelmus.	274
1348	6	Thomas.	274
1359	7	Iacobus.	274
1359	8	Fr. Bartholomæus de Buſulariis.	275
1392	9	Paulus Striria.	275
	10	Balthaſſar Card. de Coſſa.	277
1408	11	Andreas.	277
1418	12	Fr. Nicolaus.	277
1419	13	Laurentius de Riccis.	277
1436	14	Fr. Ioannes.	277
1453	15	Michael Coſal.	278
1479	16	Ioannes de Cico.	278
1503	17	Bernardinus de Leis.	278
1504	18	Donatus Scriptus.	278
1534	19	Fr. Auguſtinus Faluernia.	278
1548	20	Franciſcus Guttieres.	279
1554	21	Virgilius Card. Roſarius.	279
1560	22	Philippus Gerius.	279
1564	23	Iunicus Card. Auolus.	279
1564	24	Fabius Pulueronus.	279
1590	25	Innicus II. Auolos.	279
1638	26	Franciſcus Tontulus.	279

NOLANORVM

Episcoporum

INDEX CHRONICVS.

An. Chr.			pag.
254	1	S. Felix.	285
	2	S. Calionius.	287
	3	S. Aurelianus.	287
	4	S. Maximus.	287
320	5	S. Quintius.	287
	6	S. Patritius.	290
400	7	S. Paulinus.	290
421	8	S. Deodatus.	293
482	9	Ioannes Talaya.	294
	10	S. Rufus.	294
502	11	Sirenus.	294
	12	S. Laurentius.	294
	13	S. Felix II.	294
	14	S. Paulinus II.	295
535	15	Leo.	295
	16	Lupenus.	296
	17	Basilius,	296
	18	Leo II.	296
	19	Theodosius.	296
595	20	Gaudentius.	296
670	21	Damasus.	296
679	22	Aurelius.	296
	23	Leo III.	296
	24	Bernardus.	296
	25	Petrus.	296
	26	Ioannes.	296
	27	Lando.	296
843	28	Iacobus.	296
1093	29	Saxo.	296
1121	30	Guillelmus.	297
1143	31	Bartholomæus.	298
1179	32	Bernardus.	301
1190	33	Rufinus.	301
	34	Fr. Petrus.	301
1225	35	M. Perronus.	302
	36	Eligius.	302
1274	37	Ioannes.	302
1296	38	Franciscus Fontana.	302
1296	39	Petrus Gerra.	302
1298	40	Lando II.	302
1311	41	Iacobus.	302
1328	42	Petrus.	303
1331	43	Nicolaus.	303
1340	44	Ligo.	303
1349	45	Nicolaus de Oferio.	303
1349	46	Franciscus Rufulo.	303
1370	47	Franciscus Scaccanus.	303
1400	48	Flamingus Minutulus.	304
1442	49	Leo de Simeone.	304
1460	50	Io. Antonius Roccarellus.	305
1475	51	Orlandus Vrsinus.	306
1505	52	Io. Franciscus Brancus.	306
1546	53	Antonius Scarampus.	306
1569	54	Philippus Card. Spinula.	307
1585	55	Fabritius Gallus.	307
1615	56	Io. Baptista Lancellottus.	309
1657	57	Franciscus Gonzaga.	310

PVTEOLANORVM

Episcoporum

INDEX CHRONICVS.

An. Chr.			pag.
49	1	S. Patrobas.	315
60	2	S. Celsus.	317
	3	Ioannes.	318
381	4	Florentius.	318
	5	Theodorus.	318
449	6	Iulianus.	318
	7	Stephanus.	319
471	8	Claudius.	323
501	9	Aucupius.	323
	10	S. Zozimus.	323
680	11	Gaudiosus.	323
1030	12	Leo.	323
1119	13	Donatus.	324
1135	14	Maurus.	327
1153	15	Ioannes.	328
1187	16	M.	328
1237	17	Richardus.	328
1274	18	Matthæus.	328
1275	19	Angelus.	328
1282	20	Franciscus.	328
1284	21	Angelus.	328
1288	22	Ioannes Britus.	328
1304	23	Franciscus II.	328
1368	24	Nicolaus Scondilus.	329
1369	25	Ioannes.	329
1324	26	Fr. Guillelmus de Salone.	329
1324	27	Fr. Paulinus.	329
1324	28	Landulphus Capice Latio.	329
1377	29	Aloysius.	330
1380	30	Franciscus.	330
1387	31	Petrus.	330
1389	32	Nicolaus.	330
1391	33	Franciscus.	330
1395	34	Philippus.	330
1399	35	Ludouicus.	330
1401	36	Simeon à Lopa.	330
1401	37	Thomas Tortellus.	330
1405	38	Thomas Brancaccius.	330
1405	39	Laurentius de Cyliotto.	331
1434	40	Matthæus Collius.	331
1435	41	Fr. Laurentius.	332
1447	42	Ludouicus de Constantia.	332
1447	43	Angelus de Constantia.	333
1465	44	Laurentius.	333
1473	45	Thomas Caietas.	333
1473	46	Pyrrhus de Azzia.	334
1493	47	Iacobus Vrsinus.	334
1494	48	Antonius Iconia.	334
1514	49	Bernardus Card. Bibiena.	335
1514	50	Simon de Vgnacolis.	335

An. Chr.			pag.
1537	51	Carolus Borromæus.	335
1540	52	Bernardinus Caſtellarius.	336
1542	53	Io. Matthæus Caſtaldus.	336
1581	54	Leonardus Vairus.	337
1604	55	Hieronymus Bernardus de Quiros.	338
1617	56	Fr. Laurentius Mongoius.	338
1631	57	Fr. Martinus de Leon & Cardenas,	339
1653	58	Fr. Io. Baptiſta Campagnia.	344

CAPVANORVM Epiſcoporum

INDEX CHRONICVS.

An. Chr.			pag.
44	1	S. Priſcus.	351
	2	S. Sinotus.	352
80	3	S. Ruffus.	354
	4	S. Auguſtinus.	354
303	5	S. Ariſtæus.	355
313	6	Proterius.	355
314	7	Protus.	355
357	8	Vincentius.	359
415	9	Memor.	359
418	10	Iulianus.	360
	11	S. Panphilus.	361
443	12	S. Priſcus.	361
461	13	Tiburtius.	365
483	14	Conſtantius.	365
510	15	Alexander.	365
516	16	S. Germanus.	366
541	17	S. Victor.	367
	18	S. Ruffinus.	368
570	19	Probinus.	370
595	20	Feſtus.	371
599	21	Baſilius.	371
664	22	Gaudoſius.	372
680	23	S. Decoroſus.	372
700	24	S. Vitelliarius.	373
	25	Autchar.	373
740	26	N.	375
743	27	Theodorus.	375
830	28	Rodelpertus.	377
843	29	S. Paulinus.	378
851	30	Landulphus.	378
879	31	Landulphus II.	383
879	32	Landenulphus.	387
	33	Otho.	388
	34	Vgo.	388
928	35	Petrus.	388
943	36	Sico.	388
949	37	Adelbertus.	388
	38	Symamchus.	389

Archiepiſcoporum.

968	1	Ioannes primus Archiepiſc.	391
974	2	Leo.	391
978	3	Gerbertus.	391
981	4	Adenulphus.	391
990	5	Aio.	391
993	6	Hybaldus.	392
1007	7	Pandulphus.	392
1013	8	Adenulphus.	393
1056	9	Nicephorus.	393
1059	10	Hildebrandus.	395
1073	11	Herueus.	396
1088	12	Robertus.	397
1097	13	Sennes.	397
1119	14	Otho.	398
1128	15	Philippus.	398
1130	16	Hugo.	398
1135	17	Guillelmus.	399
1138	18	Gaufridus le-Roux.	399
1163	19	Alphanus.	399
1183	20	Matthæus.	404
1204	21	Raynaldus.	406
1225	22	Iacobus.	410
1252	23	M. Marinus Philamarinus.	412
1286	24	Cynthius de Finea.	419
1291	25	Salimbene.	421
1296	26	Petrus Gerra.	421
1299	27	Leonardus Patraſſus Card.	421
1300	28	Albertus.	421
1300	29	Ioannes de Capua.	422
1304	30	Andreas Pandonus.	423
1312	31	Ingiranus Stella.	424
1334	32	Richardus de Rogerio.	426
1350	33	Fr. Vaſinus Rolandus.	426
1352	34	Ioannes de Porta.	427
1358	35	Reginaldus.	427
1364	36	Stephanus de Sanitate.	427
1380	37	Aloyſius della Ratta.	434
1382	38	Athanaſius Vindacius.	435
1406	39	Philippus de Barilijs.	436
1436	40	Nicolaus Card. de Acciapacio.	438
1447	41	Iordanus Caietanus.	439
1496	42	Ioannes Card. Borgia.	441
1498	43	Ioannes Card. Lopez.	442
1501	44	Io. Baptiſta Card. Ferrarius.	442
1501	45	Hippolytus Card. Eſtenſis.	442
1502	46	Fr. Nicolaus Card. Schomberg.	443
1536	47	Thomas Caracciolus.	444
1546	48	Nicolaus Card. Caietanus.	445
1572	49	Cæſar Coſta.	446
1602	50	Robertus Card. Bellarminus.	448
1605	51	Antonius Card. Caietanus.	451
1642	52	Aloyſius Card. Caietanus.	451
1630	53	Hieronymus Conſtantius.	451
1635	54	Hieronymus de Franchis.	452
1636	55	Camillus Card. Melcius.	453

ÆSERNENSIVM Epiſcoporum

INDEX CHRONICVS.

An.Chr.			pag.
	1	S. Benedictus.	456
402	2	Laurentius.	456
465	3	Eutodius.	556
499	4	Marius.	456
502	5	Innocentius.	456
595	6	Sebaſtianus.	456
758	7	Bonifacius.	492
946	8	Landus.	493
964	9	Ardericus.	493
1032	10	Gerardus.	494
1059	11	Petrus.	496
1090	12	Leo.	496
1105	13	Maurus.	497
1179	14	Raynaldus.	497
1208	15	Darius.	500
1230	16	Theodonus.	500
1244	17	Hugo.	500
1258	18	Nicolaus.	500
1267	19	Fr. Henricus.	500
1276	20	Matthæus.	500
1287	21	Robertus.	500
1302	22	Iacobus.	500
1307	23	Petrus.	501
1330	24	Fr. Henricus.	501
1332	25	Guillelmus.	501
1348	26	Fr. Philippus Card. Ruffinus.	501
1367	27	Fr. Paulus.	502
1376	28	Nicolaus.	502
1390	29	Chriſtophorus de Maronibus.	502
1390	30	Dominicus.	503
1402	31	Andreas.	503
1402	32	Antonius.	503
1404	33	Nicolaus.	503
1413	34	Lucillus.	503
1415	35	Bartholomæus de Pardo.	503
1418	36	Iacobus de Monte Aquila.	503
1470	37	Carolus Setarius.	504
1486	38	Franciſcus de Adamo.	504
1498	39	Conſtantinus Caſtryotus.	505
1500	40	Ioannes Oliuerius.	505
1510	41	Maximus Corninus.	505
1522	42	Fr. Chriſtoph. Card. Numaius.	506
1524	43	Antonius Numaius.	506
1528	44	Io. Baptiſta Lomellinus.	506
1600	45	Paulus de Curte.	506
1606	46	Alexius Gemmaoddi.	507
1611	47	Marcus Antonius Genuenſis.	507
1625	48	Io. Hieronymus Campanilis.	508
1646	49	Fr. Didacus Marinus.	508
1637	50	Fr. Dominicus Iordanus.	508
1640	51	Marcellus Stella.	509
1642	52	Hieronymus Maſcambrunus.	509
1643	53	Petrus Paulus de Ruſticis.	509
1653	54	Hieronymus Bollinus.	510
1657	55	Tiberius Bollinus.	510

ATINENSIVM Epiſcoporum

INDEX CHRONICVS.

An.Chr.			pag.
63	1	S. Marcus.	512
109	2	S. Fulgentius.	525
110	3	Hilarius.	535
131	4	Vrbanus.	535
172	5	Lucius.	535
185	6	Salomon.	536
220	7	Domitius.	536
237	8	S. Corus.	536
258	9	Vigilaptius.	536
285	10	S. Prudentius.	537
312	11	Maximus.	537
337	12	Eugenius.	537
379	13	Romanus.	538
468	14	Bonifacius.	538
498	15	Vindemius.	539
592	16	Felix.	540
625	17	Gaudentius.	540
	18	Gaidulfus.	540
1044	19	Leo.	541
1072	20	Palumbus.	556
1087	21	Ioannes.	556
1129	22	Sigebertus.	557

CAIACENSIVM Epiſcoporum

INDEX CHRONICVS.

An.Chr.			pag.
	1	Arigius.	562
776	2	Giſulphus.	562
	3	Vrſus.	562
978	4	S. Stephanus.	563
	5	S. Ferdinandus.	568
1024	6	Iaquintus.	569
1098	7	Conſtantinus.	569
1106	8	Petrus.	569
1107	9	Thomas.	569
1117	10	Vrſus.	569
1133	11	Statius.	569
1155	12	Vvillelmus.	570
1168	13	Ioannes.	570
1175	14	Guillelmus.	570
1183	15	Rofferius, ſeu Godifredus.	571
1191	16	Vrſus III.	571
1238	17	Iacobus.	571
1253	18	Nicolaus.	571
1272	19	Andreas.	571
1274	20	Fr. Ioannes II.	571
1276	21	Andreas II.	571
1283	22	Geraldus.	572

An. Chr.			pag.
1294	23	Petrus.	573
1308	24	Ioannes III.	573
1311	25	Thomas de Paschasio.	573
1333	26	Ioannes IV. Mucula.	573
1360	27	Fr. Rogerius.	574
1368	28	Gregorius.	574
1373	29	Fr. Franciscus.	574
1382	30	Martinus.	575
1383	31	Matthæus.	575
1391	32	Ioannes V. de Gatrulis.	575
1393	33	Franciscus II.	575
1404	34	Andreas III. Sferanus.	575
1422	35	Ioannes VI.	575
1445	36	Antonius de Henrico.	575
1472	37	Iulianus Mirtus.	576
1480	38	Iacobus de Lutiis.	576
1507	39	Oliverius Card Carrafa.	576
1507	40	Vincentius Maffa.	576
1518	41	Galeatius Buttigarius.	577
1520	42	Bernardinus de Chiero.	578
1522	43	Vianesius de Albergatis.	578
1529	44	Ascanius Card. Parisanus.	578
1537	45	Fabius Mirtus.	579
1572	46	Octavius Mirtus.	580
1592	47	Horatius Aquaviua.	581
1617	48	Paulus Philamarinus.	582
1623	49	Fr. Benedictus de Sio.	584
1641	50	Sigismundus Taddeus.	584
1648	51	Franciscus Perronus.	585
1657	52	Ioseph Petagna.	585

CARILONENSIVM
Episcoporum
INDEX CHRONICVS.

An. Chr.			pag.
1071	1	Ioannes.	587
1100	2	S. Bernardus.	587
1113	3	Giroldus.	595
1121	4	N.	595
1233	5	N.	595
1250	6	P.	595
1252	7	Stephanus.	595
1290	8	Paulus.	595
1291	9	Robertus.	595
1321	10	Ioannes II.	595
1326	11	Fr. Petrus.	595
1330	12	Nicolaus.	595
1333	13	Bonagiunta.	596
1347	14	Bernardus Aggerius.	596
1359	15	Ioannes III.	596
1363	16	Fr. Richardus de Tedaldis.	596
1365	17	Marinus.	596
1365	18	Fr. Iulianus, vel Iubrinus.	596
1388	19	Ioannes IV.	596
1420	20	Iacobus de Guillelmo.	596
1446	21	Carolus Sforzatus.	596
1481	22	Franciscus Grosiulus.	597
1481	23	Scabius Zarillus.	597
1486	24	Ioannes V.	597
1501	25	Petrus.	597
1510	26	Io. Antonius Orpheus.	597
1518	27	Io. Franciscus de Anna.	598
1521	28	Io. Ferdinandus de Anna.	598
1530	29	Ioannes VI. Canutus.	598
1535	30	Thadæus Populus.	598
1549	31	Bartholomæus Capranica.	598
1571	32	Sixtus Diuinolus de Arena.	598
1583	33	Nicolaus Antonius Vitellus.	599
1594	34	Ioannes VII. Vitellius.	599
1611	35	Archangelus de Rubeis.	599
1619	36	Alexander Boschus.	599
1622	37	Antonius Bonfilius.	599
1624	38	Honuphrius Serfalius.	599
1640	39	Hieronymus Canasilice.	599

CALVENSIVM
Episcoporum
INDEX CHRONICVS.

An. Chr.			pag.
1094	1	N.	600
1141	2	Petrus.	601
1174	3	Tancredus.	601
1233	4	N.	601
1245	5	Odoardus.	601
1260	6	Palmerius.	601
1272	7	Gregorius.	601
1301	8	Henricus.	601
1324	9	Ioannes.	601
1325	10	Fr. Petrus.	601
1331	11	Taddeus.	601
1332	12	Ioannes II.	601
1343	13	Fr. Stephanus.	601
1345	14	Fr. Ioannes III.	601
1348	15	Fr. Petrus de Brina.	602
1362	16	Raynaldus.	602
	17	Antonius.	602
	18	Robertus.	602
1395	19	Ioannes IV.	602
1395	20	Bartholomæus.	602
1403	21	Stephanus Gobernus.	602
1413	22	Antonius Gallutius.	602
1415	23	Fr. Antonius del Fede.	602
1443	24	Angelus Mazziottus.	603
1466	25	Antonius.	603
1495	26	Angelus Marottus.	603
1504	27	Maurellus Iannottus.	603
1505	28	Matthæus Vrsinus.	603
1512	29	Gabriel de Vrsinis.	603
1519	30	Io. Antonius Galla.	603
1543	31	Fr. Bernardinus Laurentius Spada.	603

Mari-

An.Chr.			pag.
1544	32	Marinus de Ianuarijs.	604
1544	33	Belisarius Gambara.	604
1551	34	Fr.Gaspar Bossa.	604
1560	35	Fr. Iulius Magnonus.	605
1566	36	Paulus de Bacio.	605
1575	37	Scipio.	605
1582	38	Fabius Maranta.	605
1619	39	Gregorius de Bubalo.	605
1623	40	Ianuarius Philamarinus.	605

CASERTANORVM

Episcoporum

INDEX CHRONICVS.

An.Chr.			pag.
1113	1	Ranulphus.	610
1129	2	Nicolaus.	616
1153	3	Ioannes.	617
1178	4	Porphyrius.	617
	5	Stabilis.	620
	6	Roggerus.	620
1217	7	I.	620
1224	8	Andreas.	610
1260	9	Andreas II.	624
1268	10	Philippus.	624
1279	11	Nicolaus de Flore.	624
1285	12	Secundus.	624
1290	13	Azo.	624
1319	14	Fr. Antonius.	629
1322	15	Benuenutus.	629
1345	16	Nicolaus.	648
1350	17	Iacobus.	948
1368	18	Fr.Franciscus.	650
1393	19	Ioannes II.	657
1397	20	Ludouicus.	657
1413	21	Ludouicus Lando.	657
1415	22	Lugerius.	657
1415	23	Fr.Ioannes III.de Accresta.	657
1450	24	Stephanus de Raho.	657
1453	25	Ioannes IV.	658
1459	26	Fr. Ciccus.	658
1576	27	Ioannes V.de Leonibus.	658
1493	28	Io.Baptista de Petrucijs.	660
1514	29	Io. Baptista Bonciannus.	661
1533	30	Petrus Lambertus.	663
1541	31	Hieronymus Card.Vetallus.	663
1544	32	Hieronymus Card.Dandinus.	663
1546	33	Martius Gerbonius.	663
1549	34	Bernardinus Card.Maffrius.	664
1549	35	Federicus Card.Cæsius.	664
1552	36	Antonius Bernardus.	664
1554	37	Agapitus Belhomo.	665
1594	38	Benedictus Madina.	665
1604	39	Fr. Deodatus Gentilis.	666
1616	40	Antonius Diaz.	667
1626	41	Fr. Iosephi Cornea.	667
1637	42	Fabritius Suardus.	667
1639	43	Antonius Riceiullus.	667
1642	44	Brunorus Sciamanna.	607
1647	45	Bartholomæus Crisconus.	667

SVESSANORVM

Episcoporum

INDEX CHRONICVS.

An.Chr.			pag.
499	1	Fortunatus.	674
1071	2	Milo.	674
1092	3	Benedictus.	674
	4	Rissus.	677
	5	Iacobus.	677
1113	6	Ioannes.	677
1136	7	Gaufridus.	677
1144	8	Robertus.	677
1171	9	Erueus.	677
1222	10	Pandolfus.	678
1250	11	Ioannes II.	678
1284	12	Robertus II. de Asprello.	678
1297	13	Guido.	678
1306	14	Robertus III.	678
1309	15	Bertrandus.	678
1323	16	Iacobus Matritius.	678
1330	17	Ioannes de Paulo.	679
1337	18	Fr.Hugo.	679
1343	19	Alexander de Miro.	679
1350	20	Fr.Iacobus Petruccius.	680
1358	21	Fr.Henricus de Grādonibus.	680
1363	22	Fr.Matthæus de Brunis.	681
1383	23	Philippus de Toralto.	681
1392	24	Antonius.	682
1402	25	Dominicus.	682
1418	26	Gentilis.	682
1426	26	Iacobus Martini.	682
1462	28	Angelus Gerardinus.	682
1486	29	Petrus vel Pyrrhus Aiossa.	686
1493	30	Ioannes Foracapta.	686
1499	31	Martinus Zappata.	687
1505	32	Franciscus de Sinibaldis.	687
1516	33	Franciscus Guastaferrus.	687
1543	34	Tiberius Card. Crispus.	687
1546	35	Bartholomæus Albanus.	687
1552	36	Galeatius Florimantius.	687
1566	37	Ioannes Placidus.	688
1591	38	Alexander Ricchardus.	688
1604	39	Faustus Rebalius.	689
1624	40	Vlysses Gherardinus.	689

THEANORVM

Episcoporum

INDEX CHRONICVS.

An.Chr.			pag.
333	1	S. Paridis,	691
346	2	S. Amasius.	692
356	3	S. Vrbanus.	694
860	4	Lupus.	694
860	5	Ilarius.	694
866	6	Stephanus.	694
870	7	Leo.	695
884	8	Angelorius.	695
1006	9	Sandrarius.	695
1071	10	Guillelmus.	695
1126	11	Pandulphus.	695
1144	12	Raul.	695
1171	13	Petrus.	695
1193	14	Theodinus.	702
1229	15	Roffridus.	720
1254	16	Hugo.	720
1274	17	Guillelmus II.	720
1295	18	Nicolaus.	720
1309	19	Adenulphus.	720
1310	20	Goffridus de Gallutio.	720
1338	21	Petrus II.	721
1343	22	Homodeus.	721
1349	23	Fr. Bartholomæus de Papazurris.	721
1353	24	Marinus de Iudice.	722
1363	25	Ioannes Marini.	722
1363	26	Fr. Franciscus.	722
1369	27	Thomas de Porta.	722
	28	Alexander.	722
	29	Ioannes II.	723
1388	30	Antonius.	723
1393	31	Nicolaus de Diano.	723
1409	32	Fr. Ioannes III.	723
1412	33	Gaspar de Diano.	723
1418	34	Io. Christophorus Crisponus.	724
1443	35	Martinus de Belinzo.	724
1459	36	Nicolaus Card. Fortiguerra.	724
1474	37	Vrsus de Vrsinis.	726
1508	38	Franciscus Card. Borgia.	726
1508	39	Franciscus II. Borgia.	726
1531	40	Ioannes IV. Card. Saluiatus.	726
1535	41	Antonius Maria Sartorius.	726
1557	42	Fr. Hieronymus Nicheſolus.	727
1566	43	Fr. Archangelus Card. Blacus.	727
1575	44	Io. Paulus Marincola.	728
1588	45	Vincentius Branchaleo.	728
1588	46	Vincentius Seraphinus.	728
1615	47	Angelus de Caia.	728
1617	48	Michael Angelus Sergoſa.	728
1623	39	Ouidius Lupari.	728
1627	50	Ioannes V. de Gueuara.	729
1642	51	Mutius de Roſis.	729
1654	52	Paulus Squillantes.	729

VENAFRI

Episcoporum

INDEX CHRONICVS.

An.Chr.			pag.
499	1	Constantinus.	732
1032	2	Gerardus.	732
1059	3	Petrus.	732
	4	Leo.	732
1113	5	Maurus.	732
1179	6	Raynaldus.	732
1230	7	N.	732
1239	8	R.	732
1250	9	M. Raynaldus II.	732
1290	10	Ioannes.	733
1295	11	Andreas.	733
1299	12	Iordanus.	733
1300	13	Docibilis.	733
1201	14	Peregrinus.	733
1306	15	Sparanus.	733
1326	16	Petrus II.	733
1328	17	Ioannes II. Goceus.	733
1348	18	Fr. Petrus III.	733
1366	19	Guido.	733
1394	20	Nicolaus.	733
1396	21	Fr. Roggerius.	734
1399	22	Andreas Fiacone.	734
1420	23	Carolus.	734
1427	24	Antonius Mancinus.	734
1465	25	Ioannes III. Gattula.	734
1471	26	Angelus de Albero.	734
1504	27	Reccomannus de Buffalinis.	734
1528	28	Hieronymus Card. Grimaldus.	734
1536	29	Bernardinus de Soria.	735
1548	30	Ioannes Baptista Caracciolus.	735
1557	31	Io. Antonius Carrafa.	735
1558	32	Andreas Matthæus Aquauiua.	735
1573	33	Horatius Caracciolus.	736
1581	34	Ladislaus Card. de Aquino.	736
1621	35	Octauius Vrsinus.	736
1632	36	Fr. Vincentius Martinellus.	736

SVRRENTINORVM

Episcoporum

INDEX CHRONICVS.

An.Chr.			
450	1	N.	743
450	2	S. Renatus.	743
453	3	S. Valerius.	746
499	4	Rosarius.	747

Ioan-

An.Chr.			pag.
580	5	Ioannes.	747
599	6	Amandus.	748
617	7	Athanasius.	748
645	8	Agapitus.	749
660	9	S. Baculus Brancaccius.	754
680	10	Iaquintus.	760
830	11	Philippus.	761

Archiepiscoporum.

968	1	Leopardus primus Archiep.	761
	2	Sergius.	762
	3	N.	762
	4	Iacobus.	762
1059	5	Ioannes II.	762
1110	6	Barbatus.	762
1142	7	Vrsus.	762
1196	8	Alferius.	763
1230	9	Petrus.	766
1252	10	Petrus II.	766
1266	11	Ludouicus de Alexandro.	767
1278	12	Ioannes III. de Mastro Iudice.	767
1285	13	Marcus Mirabellus.	768
1306	14	Franciscus.	768
1320	15	Ricchardus.	768
1320	16	Fr. Matthæus de Capua.	768
1341	17	Petrus III.	768
1341	18	Andreas Serfela.	768
1349	19	Petrus IV.	768
1360	20	Guillelmus.	769
1378	21	Franciscus.	769
1390	22	Robertus Brancia.	769
1410	23	Angelus.	769
1413	24	Bartholomæus de Miserata.	770
1423	25	Bernardus Caraccciolus.	770
1440	26	Bartholomæus.	770
1440	27	Antonius.	770
1442	28	Demetrius Falangela.	770
1453	29	Matthæus Brancia.	771
1470	30	Domitius Falangola.	771
1470	31	Scipio Cicinellus.	772
1476	32	Iacobus de Sanctis.	773
1480	33	Nardus Mormile.	776
1493	34	Menelaus de Ianuarijs.	777
1499	35	Aloysius Mormile.	777
1501	36	Franciscus Card. Romelinus.	778
1512	37	Gibertus Romelinus.	778
1525	38	Fr. Philippus de Strozzis.	778
1530	39	Fluentius Coquerel.	779
1545	40	Bernardinus Siluius Piccolomineus.	779
1552	41	Bartholomæus Albanus.	780
1558	42	Fr. Iulius Paurius.	780
1571	43	Lelius Brancaccius.	781
1574	44	Ioseph Donzellus.	782
1588	45	Mutius Bonioannes.	782
1591	46	Carolus Baldinus.	783
1598	47	Hieronymus Prouenzalis.	783
1612	48	Io. Antonius Angrisanus.	784
1641	49	Antonius del Pezzo.	785

AQVENSIVM

siue Vico-Aquensium

Episcoporum

INDEX CHRONICVS.

An.Chr.			pag.
1300	1	Ioannes Ciminus.	788
1301	2	Fr. Landulphus.	788
1306	3	Fr. Petrus.	788
1324	4	Ioannes II.	788
1330	5	Tesselinus Fontana.	788
1343	6	Ioannes III.	789
1343	7	Cæsarius Planula.	789
1348	8	Fr. Iacobus.	789
1393	9	Fr. Ludouicus.	789
1393	10	Ricchardus Gattula.	789
1414	11	Galiardus.	789
1422	12	Ioannes IV. Longus.	789
1451	13	Saluator Musca.	789
1494	14	Matthæus.	789
1494	15	Ptolomeus de Ptolomeis.	790
1520	16	Ferdinandus Marchesius.	790
1541	17	Nicolaus Girardus.	790
1558	18	Fr. Dominicus Casablanca.	790
1564	19	Fr. Antonius Sacra.	790
1582	20	Constantinus Lanoy.	790
1583	21	Paulus Regius.	791
1607	22	Aloysius de Franchis.	793
1611	23	Hieronymus Sartianus.	793
1627	24	Aloysius Riccius.	794
1643	25	Alexander Raulius.	795
1647	26	Thomas Imperatus.	795
1657	27	Io. Baptista Rapuccius.	795

LVBRENSIVM

siue Mattæ-Lubrensis

Episcoporum

INDEX CHRONICVS.

An.Chr.			pag.
1220	1	N.	798
1289	2	Fr. Petrus.	798
1303	3	Franciscus.	798
1311	4	Franciscus II.	799
1340	5	Magesius.	799
1348	6	Fr. Paulus Soderinus.	799
1351	7	Ioannes.	799
1433	8	N.	799
1434	9	Bactinus.	799
1466	10	Iacobus Scannapeco.	799
1506	11	Hieronymus Castaldus.	799

An. Chr.		pag.
1521	12 Petrus de Marchesijs.	799
1544	13 Hieronymus Borgius.	799
1545	14 Io. Baptista Borgius.	800
1560	15 Andreas Bellonus.	800
1581	16 Ioseph Pharaoneus.	800
1581	17 Io. Baptista à Palma.	800
1605	18 Laurentius Asprella.	801
1605	19 Fr. Augustinus Quintius.	801
1611	20 Hector Gironda.	801
1626	21 Fr. Mauritius Centinus.	802
1632	22 Alexander Gallus.	802
1645	23 Io. Vincentius de Iulijs.	802

STABIENSIVM

siue Castri-Maris

Episcoporum

INDEX CHRONICVS.

An. Chr.		pag.
499	1 Vrsus.	804
600	2 Laurentius.	804
827	3 S. Catellus.	805
900	4 Sergius.	806
982	5 Stephanus.	806
1110	6 Gregorius.	806
1120	7 Sergius II.	806
1142	8 Ioannes.	806
1166	9 Palmerius.	806
1283	10 Theobaldus.	809
1303	11 P.	809
1309	12 Andreas.	809
1326	13 Petrus.	809
1326	14 Landulphus Caracciolus.	810
1315	15 N.	810
1343	16 Fr. Guillelmus.	810
1358	17 Petrus II.	810
1360	18 Matthæus de Alaneo.	810
1366	19 Ioannes II.	811
1370	20 Paulus.	811
1370	21 Marinus de Iudice.	811
1380	22 Hugo.	811
1383	23 Iulianus.	811
1392	24 Gentilis de Tusto.	812
1393	25 Fr. Antonius Arcomanus.	812
1399	26 Fr. Iacobus de Galluccio.	812
1402	27 Marinus de S. Agatha.	814
1421	28 Lexius Certa.	814
1447	29 Ludouicus Certa.	814
1447	30 Nicolaus Amphora.	812
1469	31 Antonius Flores.	814
1510	32 Petrus Flores.	812
1537	33 Ioannes III. Fonseca.	812
1562	34 Antonius Laureus.	812
1577	35 Ludouicus de Maiorinis.	813
1591	36 Ioannes VI. Minus.	813
1599	37 Victorinus Mansus.	813
1600	38 Hieronymus Bernardus de Quiros.	814
1605	39 Hippolytus Riua.	814
1627	40 Annibal Mascambrunus.	814
1645	41 Andreas Massa.	814
1651	42 Clemens del Pezzo.	815
1655	43 Ioannes V. Parredes.	816

THEATINORVM

Episcoporum

Archiepiscoporumque

INDEX CHRONICVS.

An. Chr.		pag.
	1 S. Iustinus.	833
499	2 Quintius.	835
594	3 Barbatus.	835
840	4 Theodoricus.	835
844	5 Lupus.	838
853	6 Petrus.	838
880	7 Theodoricus II.	841
904	8 Atinolphus.	841
964	9 Rimo.	842
965	10 Luidinus.	842
	11 Lupus II.	843
1049	12 Arnulphus.	843
1056	13 Actus.	843
1073	14 Teuzo.	866
1087	15 Raynulphus.	866
1107	16 Rogerius.	868
1107	17 Guillelmus.	869
1118	18 Andreas.	870
1118	19 Gerardus.	870
1125	20 Acto II.	873
1130	21 Ruffus.	873
1140	22 Robertus.	874
1150	23 Alandus.	874
1173	24 Andreas II.	877
1191	25 Petrus II.	882
1192	26 Bartholomæus.	882
1217	27 Raynaldus de Aquino.	901
1234	28 Gregorius.	902
1252	29 Landulphus.	904
1253	30 Alexander de Capua.	904
1262	31 M. Nicolaus de Fossa.	906
1282	32 Thomas.	910
1295	33 Fr. Raymundus II.	914
1301	34 Matthæus.	920
1303	35 Petrus III.	920
1321	36 Fr. Raymundus de Causaco.	921
1326	37 Ioannes Crispinus.	922
1336	38 Petrus Ferrus IV.	923
1336	39 Beltraminus Parauicinus.	925
1340	40 Guillelmus II. Capoferrus.	925

An.Chr.			pag.
1353	41	Fr. Bartholomæus de Papazurris.	927
1363	42	Fr. Vitalis.	928
1373	43	Eleazarus Card. de Sobrano.	931
1378	44	Ioannes II. de Comina.	934
1396	45	Guillelmus III. Card. Carbonus.	935
1419	46	Nicolaus II. de Viuianis.	937
1429	47	Marinus de Tocco.	938
1438	48	Io. Baptista de Bruna.	939
1445	49	Colantonius Valignanus.	939
1488	50	Alphonsus de Aragonia.	940
1496	51	Iacobus de Bacio.	941
1499	52	Oliuerius Card. Carrafa.	941
1501	53	Bernardinus Carrafa.	941
1505	54	Io. Petrus Carrafa.	942

Archiepiscoporum.

An.Chr.			pag.
1526	1	Felix Trophinus I. Archiepiscopus.	944
1528	2	Guido Medices.	949
1537	3	Io. Petrus Card. Carrafa.	950
1549	4	Bernardinus Card. Maffeus.	951
1553	5	M. Antonius Card Maffeus.	951
1568	6	Ioannes Olina.	952
1577	7	Hieronymus de Leonibus.	953
1580	8	Cæsar Busdragus.	953
1585	9	Io. Baptista Card. Castruccius.	954
1591	10	Horatius Sanminiatus.	954
1592	11	Matthæus Sanminiatus.	955
1604	12	Fr. Anselmus Card. Marzanus.	959
1607	13	Horatius II. Card. Maffeius.	959
1609	14	Vulpianus Vulpius.	960
1616	15	Paulus Tolosa.	960
1618	16	Marsilius Perutius.	962
1631	17	Antonius Card. Sanctacrucius.	963
1638	18	Stephanus Saullus.	964
1649	19	Vincentius Rabatta.	965
1654	20	Fr. Angelus Maria Ciria.	965
1657	21	Fr. Modestus Gauazius.	965

ORTONENSIVM
Episcoporum
INDEX CHRONICVS.

An.Chr.			pag.
1570	1	Io. Dominicus Rebiba.	973
1596	2	Alexander Buccabarilis.	974
1024	3	Antimus de Actis.	975
1649	4	Fr. Franciscus Antonius Blondus.	976
1644	5	Alexander Crescentius.	676
1653	6	Carolus Bonafaccia.	976

ANSANENSIVM
siue Lancianensium
Episcoporum
INDEX CHRONICVS.

An.Chr.			pag.
1515	1	Angelus Maccafanus.	981
1532	2	Aegidius Card. Viterbien.	982
1533	3	Michael.	982
1540	4	Io. de Selazar.	983
1556	5	Pompeius Piccolomineus.	983

Archiepiscoporum

1562	1	Fr. Leonardus Marinus I. Archiepiscopus.	984
1568	2	Hector Piscicellus.	985
1570	3	Fr. Antonius à S. Michele.	985
1579	4	Marius Bolognius.	986
1588	5	Paulus Tassus.	986
1609	6	Fr. Laurentius Galatina.	988
1618	7	Fr. Franciscus Romerus.	988
1628	8	Andreas Geruasius.	988

COMPSANORVM
Archiepiscoporum
INDEX CHRONICVS.

An.Chr.			pag.
967	1	Petrus Episcopus.	995
1087	1	Leo Archiep.	998
1103	2	Gregorius.	988
1123	3	R.	998

S. Her-

An.Chr.			pag.
1169	4	S. Hetbertus.	999
1184	5	Gervasius.	1000
1200	6	Pantaleo.	1000
1225	7	Andreas.	1000
1254	8	Nicolaus Bonifacii.	1000
1274	9	Andreas II. de Alberto.	1001
1278	10	Stephanus de Orinigo.	1001
1289	11	Fr. Laurentius Blundi.	1001
1296	12	Adenulphus.	1001
1300	13	Fr. Consilius Gattus.	1001
1327	14	Leo de Monticulo.	1001
1334	15	Petrus II.	1001
1346	16	Laurentius.	1002
1351	17	Philippus.	1002
1359	18	Bartholomæus.	1002
1390	19	Mellus.	1004
1422	20	Nicolaus.	1004
1422	21	Gaspar de Diano.	1005
1438	22	Latinus Card. Vrsinus.	1005
1439	23	Fr. Raymundus.	1005
1456	24	Ioannes de Comitibus Card.	1006
1484	25	Nicolaus Gratus de Comitibus.	1006
1494	26	Franciscus Card. de Comitibus.	1006
1517	27	Camillus Iesualdus.	1007
1535	28	Troianus Iesualdus.	1007
1539	29	Nicolaus Card. Caietanus.	1007
1552	30	Marcellus Card. Crescentius.	1007
1552	31	Ambrosius Catharinus.	1008
1553	32	Fr. Hieronymus Muzzarellus.	1010
1563	33	Alphonsus Card. Iesualdus.	1010
1572	34	Salvator Caracciolus.	1011
1574	35	M. Antonius Pitcara.	1012
1587	36	Scipio Iesualdus.	1012
1608	37	Bartholomæus Card. Cesius.	1013
1614	38	Curtius Coccius.	1013
1622	39	Fabius de Legoneſſa.	1013
1645	40	Hercules Rangonus.	1014
1651	41	Fabritius Campana.	1014

S. ANGELI de Lombardi.

Episcoporum

INDEX CHRONICVS.

An.Chr.			pag.
1279	1	Thomas.	1015
1346	2	Laurentius.	1015
1347	3	Fr. Petrus.	1015
1348	4	Fr. Robertus.	1016
1359	5	Fr. Petrus II. Fabri.	1016
1398	6	Alexander.	1016
1398	7	Petrus.	1016
1418	8	Antonius de Baglietta.	1016
1427	9	Petrus de Agello.	1016
1448	10	Possulus.	1016
1477	11	Fr. Iacobus.	1016
1477	12	Michael.	1016
1485	13	Odoardus Ferro.	1016
1492	14	Blasius de Locha.	1016
1513	15	Raynaldus de Cancellarijs.	1016
1542	16	Valerianus de Cancellarijs.	1021
1574	17	Petrus Antonius de Vicedominis.	1021
1580	18	Io. Baptista Petralata.	1021
1585	19	Antonellus Fulgure.	1021
1591	20	Flaminius Tutucella.	1021
1601	21	Gaspar Palutius.	1021
1614	22	Franciscus Diotalevius.	1022
1622	23	Hercules Rangonus.	1022
1645	24	Gregorius Coppinus.	1022
1646	25	Alexander Sarzilla.	1023
1646	26	Fr. Ignatius Cantes.	1023

BISACIENSIVM

Episcoporum

INDEX CHRONICVS.

An. Chr.			pag.
1179	1	Richardus.	1024
1254	2	Laudatus.	1025
1265	3	Zacharias.	1025
1288	4	Benedictus.	1025
1310	5	Franciscus.	1025
1328	6	Iacobus.	1026
1329	7	Fr. Ioannes.	1025
1329	8	Fr. Franciscus de Benigno.	1025
1351	9	Fr. Nicolaus.	1025
1364	10	Ioannes III.	1025
1365	11	Fr. Constantinus.	1025
1369	12	Stephanus.	1025
1369	13	Fr. Franciscus de Capite.	1025
1380	14	Nicolaus II.	1025
1410	15	Ioan. Angelus.	1025
1428	16	Guillelmus.	1205
1450	17	Petruccius de Migliolo.	1025
1487	18	Martinus.	1026
1487	19	Bernardus.	1026

An.Chr.			pag.
1513	20	Gaspar de Corbara.	1026
1518	21	Nicolaus Vulpie.	1026

LAQVEDONENSIVM

Episcoporum

INDEX CHRONICVS.

An.Chr.			pag.
1179	1	Angelus.	1028
1345	2	Nicolaus,	1028
1345	3	Fr. Franciscus de Martijs.	1028
1381	4	Paulus.	1028
2386	5	Antonius.	1028
1392	6	Fr. Guillelmus.	1028
1396	7	Ioannes.	1028
1399	9	Iacobus de Marzia.	1028
1401	9	Adinulphus.	1028
1418	10	Iaquintus.	1028
1425	11	Nicolaus.	1029
1428	12	Antonius de Cozza.	1029
1452	13	Ioannes.	1029
1452	14	Iacobus de Caualine.	1029
1471	15	Petrus.	1029
1481	16	Ioannes de Porcarijs.	1029
1489	17	Nicolaus de Rubinis.	1029
1506	18	Antonius de Dura.	1029
1538	19	Antonius Card. Sanseuerinus.	1029
1538	20	Scipio de Dura.	1029
1551	21	Paulus Cappellettus.	1029
1564	22	Franciscus Carduccius.	1030
1584	23	Marcus Pedacca.	1030
1602	24	Fr. Ioannes Paulus Palentetius.	1031
1606	25	Iacobus Candidus.	1031
1608	26	Ioannes Hieronymus Campanilis.	1032
1625	27	Frater Ferdinandus Brunus.	1032
1649	28	Ioannes Iacobus Christophorus.	1032
1649	29	Fr. Ambrosius Viola.	1032
1651	30	Iacobus Iordanus.	1032

MVRANORVM

Episcoporum

INDEX CHRONICVS.

An.Chr.			pag.
1059	1	Eustachius.	1034
1102	2	Gaudinus.	1034
1169	3	Robertus.	1033
1213	4	Monteguidonus.	1034
1217	5	Ioannes.	1035
1269	6	N.	1035
1322	7	Nicolaus.	1035
1332	8	Matthæus.	1035
1343	9	Nicolaus II.	1035
1345	10	Henricus Mari.	1036
1349	11	Guillelmus.	1036
1356	12	Iacobus.	1036
1364	13	Dominicus.	1036
1376	14	Antonius.	1036
1405	15	Guillelmus II.	1039
1405	16	Ioannes Bonifacij Fanellæ.	1039
1418	17	Guiduccius de Porta.	1039
1423	18	Ioannes de Sancto Pelice.	1039
1443	19	Barnabas de Molina.	1040
1464	20	Andreas.	1040
1464	21	Meolus de Mascambrunis.	1040
	22	Seuerus Petrucci.	1040
1477	23	Simon.	1040
1490	24	Guidatius.	1040
1508	25	Nicolaus Antonius de Piscibus.	1040
1521	26	Antonius Camillus de Piscibus.	1040
1521	27	Cæsar Angelus Carpanus.	1040
1527	28	Matthæus de Grisonibus.	1040
1540	29	Ascanius Card. Parisanus.	1041
1541	30	Siluerius de Petruccis.	1041
1560	31	Flauius Card. Vrsinus.	1042
1562	32	Philerius Citadinius.	1042
1575	33	Iulius Riccius.	1042
1575	34	Daniel.	1042
1585	35	Vincentius Petrolinus.	1042
1606	36	Thomas Confectus.	1042
1630	37	Clemens Confectus.	1042
1643	38	Io. Carolus Coppola.	1042
1652	39	Ascanius Vgolinus.	1042

SATRIANENSIVM

Episcoporum

INDEX CHRONICVS.

An. Chr.			pag.
1179	1	Petrus.	1044
1267	2	Leo.	1044
1303	3	Laurentius.	1044
1303	4	Franciscus.	1044
1333	5	Arduinus.	1044
1332	6	Fr. Franciscus.	1044
1349	7	Ioannes.	1044
1369	8	Angelus Bartholomeus.	1045
1387	9	Thomas.	1045
1401	10	Richardus.	1045
1419	11	Antonius.	1045
1421	12	Fr. Andreas.	1045
1440	13	Petrus.	1045
1443	14	Iacobus.	1045
1480	15	Petrus Vrsolus.	1045
1484	16	Ladislaus.	1045
1484	17	Georgius.	1045
1491	18	Fr. Thomas Attharius.	1046
1502	19	Fr. Augustinus de Ortis.	1046
1525	20	Fr. Cherubinus Caietanus.	1047

INDEX NOMINVM

OMNIVM EPISCOPORVM SINGVLARVM CIVITAT.

Qui in hoc Sexto Tomo Italiæ Sacræ continentur

Ordine Alphabetico dispositus.

A

Acrus Teatin. pag. 845. num. 13
Actus II. Teatin. 873. 27
Adalbertus Capuan. 388. 37
Adenulphus Capuan. 391. 4
Adenulphus Capuan. 393. 8
Adenulphus Compsan. 1001. 12
Adenulphus Laquedon. 1028. 7
Adenulphus Thean. 720. 19
Adeodatus Cuman. 267. 2
Adeodatus Neapol. 81. 35
Aegidius Viterbiensis Ansan. 982. 2
Agabitus Belhomo Casertan. 615. 37
Agapitus Surren. 749. 8
Agnellus Neap. 84. 36
Agripinus Neap. 34. 6
Aio Capuan. 395. 5
Albertus Capuan. 421. 28
Alserius Surrent. 763. 8
Alexander Teatin. 874. 24
Alexander S. Angeli Lombard. 1016. 7
Alexander Boschus Carinol. 599. 36
Alexander Buccabarilis Ostan. 974. 2
Alexander Capuan. 365. 15
Alexander de Capua Teatin. 904. 31
Alexander Carrafa Neap. 223. 44
Alexander Crescentius Ortan. 976. 5
Alexander Gallus Lubren. 802. 22
Alexander de Miro Suessan. 679. 19
Alexander Raulius Vicoaq. 791. 25
Alexander Sanzilla S. Angeli Lomb. 1023. 25
Alexander Riccardus Suessan. 686. 38
Alexander Thean. 722. 28
Alphonsus de Aragonia Teat. 940. 51
Alphonsus Capuan. 399. 19
Alphonsus Carrafa Neap. 231. 50
Alphonsus Iesualdus Compsan. 1010. 33
Idem. 239. 54
Aloysius Ciet. Capuan. 451. 52
Aloysius de Franchis Vicoaq. 794. 24
Aloysius Gemaoddi Aesern. 507. 46
Aloysius Mormile Surrent. 777. 35
Aloysius Puteolan. 330. 29
Aloysius della Ratta Capuan. 434. 37
Ambrosius Catharinus Compsan. 1008. 31
Ambrosius Viola Laqued. 1022. 29
Amandus Surrent. 748. 6
S. Amatius Thean. 692. 2
Amenius Isclanus. 273. 2
Andreas Aesernen. 503. 31
Andreas de Alberto Compsan. 1001. 9
Andreas Bellonus Lubren. 800. 15
Andreas Caiacen. 571. 19
Andreas Caiacen. 571. 21
Andreas Compsan. 1000. 7
Andreas Casertan. 620. 8
Andreas Casertan. 620. 9
Andreas Flacone Venaf. 734. 22
Andreas Geruntius Ansan. 988.
Andreas Isclan. 277. 12
Andreas Massa Stabien. 813. 41
Andreas Matthæus Aquauiua Venafr. pag. 735. 32
Andreas Pandonus Capuan. 423. 39
Andreas Satrian. 1045. 12
Andreas Sersali Surren. 1708. 18
Andreas Simranus Caiacen. 575. 34
Andreas Teatin. 845. 19
Andreas Teatin. 875. 25
Andreas Venafran. 733. 11
Anibal de Ceccano Neap. 186. 25
Anibal Mascambrunus Stabien. 813. 40
Angelarius Thean. 695. 8
Angelus de Albano Venaf. 734. 26
Angelus Barthol. Satrian. 1045. 8
Angelus de Caia Thean. 728. 47.
Angelus de Concilio Acerran. 257. 15
Anibal de Capua. 237. 53
Angelus de Constantio Puteol. 333. 43
Angelus Gerardinus Suessan. 682. 28
Angelus Laqued. 1028. 5
Angelus Maccasanus Ansan. 98. 1
Angelus Marottus Caluen. 603. 27
Angelus Maria Ciria Teatin. 969. 20
Angelus Mazziottus Caluen. 603 24
Angelus Puteolan. 328. 19
Angelus Puteolan. 328. 21
Angelus Surrent. 769. 23
Anselmus Neap. 157. 14
Anselmus Marzatus Teat. 959. 12
Antouiul Arcomannus Stabien. 812 25
Autonius de Actis Orton. 975. 3
Antonius Baglietta S. Angeli de Lomb. pag. 1016. 6
Antonius Bonfilius Carinolen. 599. 37
Antonius Caietan. Capuan. 451. 51
Antonius Caluen. 602. 17

INDEX.

Antonius Caniellus de Piſcibus Muran. pag. 1040. 25
Antonius Caſertan. 629. 14
Antonius Cozza Laqued. 1029. 12
Antonius Dura Laqued. 1029. 18
Antonius del Fede Caluen. 608. 23
Antonius Flores Stabien. 812. 31
Antonius de Henrico Caiacen. 575. 36
Antonius Iſconia Puteol. 336. 48
Antonius Laurus Stabien. 811. 34
Antonius Maria Sertorius Thean. 726. 42
Antonius à S. Michele Anſan. 985. 3
Antonius Marottus Caluen. 603. 25
Antonius Mancinus Venaſ. 734. 27
Antonius Muran. 1036. 14
Antonius Numaius Aeſern. 506. 43
Antonius del Pezzo Surrent. 785. 50
Antonius Ricciullus Caſert. 667. 43
Antonius Sacra Vicoaquen. 790. 19
Antonius Gallutius Caluen. 602. 22
Antonius Sancta Crucius Tetin. 963. 17
Antonius Sanſeuerinus Laqued. 1029. 19
Antonius Satrian. 1045. 11
Antonius Scarampus Nolan. 306. 53
Antonius Surrent. 770. 27
Antonius Sueſſan. 682. 24
Antonius Thean. 723. 30
Antonellus Fulgure S. Angeli Lumb. pag. 1021. 19
Aſcanius Pariſanus Muran. 1041. 29
Aſcanius Pariſanus Caiacen. 578. 44
Aſcanius Philamarinus. 250. 58
Aſcanius Vgolinus Muran. 1042. 39
Archangelus Blancus Thean. 722. 43
Archangelus Blancus Thean. 722. 43
Archangelus de Rubeis Carinol. 599. 35
Ardericus Aeſernen. 498. 9
Arduerius Satrian. 1044. 5
Arigius Caiacen. 562. 1
Ariſteus Capuan. 355. 5
Arnulphus Teatin. 843. 12
Aſpren Neapol. 24. 1
Atinolphus Teatin. 841. 8
Aucupius Puteolan. 323. 9
Auguſtinus Capuan. 354. 4
Auguſtinus Faluenia Iſclan. 278. 19
Auguſtinus de Ortis Satrian. 1046. 19
Aurelianus Nolan. 287 3
Aurelius Nolan. 269 22
Authar Capuan. 373. 25
Ayglerus Neap. 171. 18
Azo Caſertan. 624. 13
Athanaſius Neap. 104. 47
Athanaſius Neap. 114. 48
Athanaſius Neap. 123. 50
Athanaſius Surren. 747. 7
Athanaſius Vindacius Capuan. 435. 28

B

Actinus Lubren. 799. 9
S. Baculus Brancaccius Surren. 754. 9
Barbatus Surrent. 762. 6
Barbatus Teatin. 831. 3
Barnabas Molina Muran. 1040. 28
Balptaſar de Coſſa Iſclan. 277. 10
Bartholomæus Albanus Surren. 780. 41
Bartholomæus Albanus. 687. 35
Bartholomæus Acerrar. 254. 2
Bartholomæus de Butalarijs Iſclan. 275. 8
Bartholomæus Caluen. 603. 20
Bartholomæus Capranica Carinol. 598. 31
Bartholomæus Complan. 1602. 18
Bartholomæus Criſconus Caſert. 697. 45
Bartholomæus Cucua Complan. 1013. 37
Bartholomæus de Surren. 77. 24
Bartholomæus Nolan. 298. 31
Bartholomæus de Papazuris Tean. 721. 23
Idem Teat. 927. 42
Bartholomæus de Pardo Aeſern. 503. 35
Bartholomæus Surrent. 770. 26
Bartholomæus Teatin. 882. 27
Barbatus Cuman. 267. 4
Baſilius Capuan. 371. 21
Beltrandus Acerrar. 257. 19
Beliſarius Gambora Caluen. 604. 35
Beltramius Pallauicinus Teatin. 925. 41
Bernardus Augerius Carinol. 596. 14
Bernardus Bibiena Puteol. 335. 49
Bernardus Biſacien. 1026. 21
Bernardus de Boſquetto Neap. 198. 28
Bernardus Caracciolus Neap. 166. 16
Bernardus Carinolen. 587. 2
Bernardus Nolan. 296. 23
Bernardus Nolan. 301. 32
Bernardus Piccolomineus Surrent. 779. 40
Bernardus Ruthenenſis Neap. 198. 29
Bernardus de Soria Venaſ. 725. 29
Bernardus Caracciolus Surren. 770. 25
Bernardinus Carrafa Teatin. 941. 54
Idem Neap. 225. 45
Bernardinus Caſtellanius Puteol. 336. 53
Bernardinus de Chierio Caiacen. 578. 42
Bernardinus Laurentius Spada Colum. pag. 603. 31
Bernardinus de Leis Iſclan. 278. 17
Bernardinus Maffæus Caſert. 664. 34
Bernardinus Maffæus Teatin. 951. 4
Benedictus Aeſernien. 456. 1
Benedictus Biſacien. 1024. 4
Benedictus Madina Caſert. 665. 38
Benedictus de Sio Caiacen. 584. 49
Benedictus Sueſſan. 674. 3
Beneuenutus Caſert. 629. 15
Bertoldus Vrſinus Neapol. 184. 23
Bertrandus de Meyſonetio Neapol. 196. 26
Bertrandus Sueſſan. 678 15
Blaſius de Lucha S. Angeli Lumb. 1016. 14
Bonifacius Atinen. 536 14
Bonagiunta Carinolen. 596. 13
Bonifacius Aeſernen. 492 7
Brunonus Sciamanna Caſert. 667. 44

Cale-

C

Calepodius Neap. 41. 11
Caluus Neap. 88. 41
Calionius Nolan. 287. 2
Camillus Meltius Capuan. 453. 55
Camillus Iesualdus Compſ. 1007. 28
Carolus de Areoſtis Acerrar. 258. 26
Carolus Borromæus Puteol. 335. 51
Carolus Baldinus Surren. 783. 47
Carolus Sfonzatus Carinol. 596. 21
Carolus Bonafaccia Orton. 976. 6
Carolus Setarius Aeſern. 504. 37
Carolus Venafra. 734. 24
S. Catellus Stabien. 805. 3
Cæſar Angelus Carpanus Muran. 1040. 27
Cæſar Buſdragus Teatin. 953. 8
Cæſarius Planula Vicoaquen. 789. 7
Cæſar Coſta Capuan. 446. 49
Cæſarius Neap. 83. 31
Celſus Puteol. 317. 2
Cherubinus Caietanus Satrian. 1047. 20
Chriſtophorus de Maronibus Aeſer. pag. 502. 29
Chriſtophorus Numaius Aeſern. pag. 506. 42
Ciccus Caſert. 658. 26
Claudius Puteol. 323. 8
Clemens Confertus Muran. 1042. 37
Clemens del Pezzo Stabien. 814. 42
Colantonius Valignanus Teat. 939. 50
Concordius Acerrar. 254. 1
Conſilius Gattus Compſan. 1001. 13
Conſtantinus Biſacien. 1025. 11
Conſtantinus Caiacen. 569. 7
Conſtantius Capuan. 365. 14
Conſtantius Caſtriotus Aeſern. 805. 39
Conſtantinus Venafr. 732. 1
Conſtantinus Lanoy Vicoaquen. 790. 20
Corus Atinen. 536. 8
Coſmas Neap. 41. 10
Coſmas Neap. 87. 40
Curtius Coccius Compſan. 1013. 38
Cynthius de Pinea Capuan. 419. 24

D

Damaſus Nolan. 296. 21
Darius Aeſern. 500. 15
Daniel Muran. 1042. 35
Decius Carrafa Neap. 246. 56
Decoroſus Capuan. 372. 23
Delphinus Neapol. 169. 17
Demetrius Neapol. 71. 27
Demetrius Falangola Surren. 770. 28
Deodatus Nolan. 293. 8
Docibilis Venaf. 733. 13
Domitius Atinen. 536. 7
Domitius Falangola Surren. 771. 30
Dominicus Aeſern. 503. 30
Dominicus Caſablanca Vicoaquen. 790. 18
Dominicus Iordanus. 508. 50
Dominicus Muran. 1036. 13
Dominicus Sueſſan. 682. 35
Donatus Seranensis Iſclan. 278. 18
Donatus Puteol. 324. 13
Didacus Marinus. 508. 49

E

Eleazarus de Superano Teatin. 931. 44
Eligius Nolan. 302. 36
Epatimitus Neapol. 33. 2
Euphebius Neapol. 36. 8
Erueus Sueſſan. 677. 9
Eugenius Atinen. 537. 12
Euſebius Neap. 84. 33
Euſtachius Muran. 1034. 1
Euſtaſius Neap. 35. 7
Eutodius Aeſern. 456. 3

F

Fabritius Campana Compſan. pag. 1014. 41
Fabritius Gallus Nolan. 307. 55
Fabritius Suardus. 667. 42
Fabius Maranta Caluen. 605. 38
Fabius Mirtus. 579. 45
Fabius Puleeronus Iſclan. 279. 24
Fauſtus Rebalius Sueſſan. 689. 39
Federicus Cæſius Caſert. 664. 35
Felix Atinen. 540. 16
Felix Nolan. 285. 1
Felix Nolan. 294. 13
Felix Neapol. 63. 19
Felix Trofinus Teatin. 944. 1
Ferdinandus Caiacen. 568. 5
Ferdinandus Marcheſius Vicoaquen. pag. 790. 16
Ferdinandus Brunus Laquedon. 1032. 27
Feſtus Capuan. 371. 20
Flauius Vrſinus Muran. 1042. 31
Flaminius Minutulus Nolan. 304. 48
Florentius Puteol. 318. 4
Franciſcus de Adamo Aeſern. 500. 38
Franciſcus de Beragno Biſacien. 1025. 8
Franciſcus Biſacien. 1025. 5
Franciſcus Borgia Thean. 726. 38
Franciſcus Borgia Thean. 726. 39
Franciſcus Boncompagnus Neap. 248. 57
Franciſcus Ant. Blondus Orton. 976 4
Franciſcus Caiac. 574. 29
Franciſcus II. Caiac. 575. 33
Franciſcus Caſert. 650. 18
Franciſcus de Capite Biſac. 1025. 13
Franciſcus de Martijs Laqued. 1028. 3
Frauciſcus Carduccius Laquedon. 1030. 22
Franciſcus Carrafa Neap. 228. 47
Florentius Coquerel Surren. 779. 39
Franciſcus de Comitibus Compſ. 1006. 26
Franciſcus Diotalcuius S. Angeli Lombard. 1022. 22
Franciſcus Fontana Nolan. 302. 38
Franciſcus Romerus Anſanen. 988. 7
Franciſcus Romelinus Surren. 778. 36
Franciſcus Ruffulo Nolan. 303. 45
Franciſcus Satrian. 1044. 4
Franciſcus de Sinibaldis Sueſſ. 687. 32

Fortunatus Sueſſan. 674. 7
Franciſcus Surren. 768. 14
Franciſcus II. Surren. 769. 20
Franciſcus Thean. 722. 26
Franciſcus Tontulus Iſclan. 279. 26
Franciſcus Gonzaga Nolan. 310. 57
Franciſcus Groſſolus Carinol. 597. 42
Franciſcus Guttieres Iſclan. 279. 30
Franciſcus Lubren. 798. 3
Franciſcus Lubren. 799. 4
Franciſcus II. Neapol. 81. 28
Franciſcus Guaſta ferrus Sueſſan. 687. 33
Franciſcus Puteol. 328. 20
Franciſcus II. Puteol. 328. 23
Franciſcus Perronus. 583. 51
Franciſcus III. Puteol. 330. 33
Fulgentius Atineu. 525. 2
Fortunatus Neapol. 42. 12

G

Gabriel Vrſinus Caluen. 603. 29
Galeatius Buttigarius Caiac. 577. 41
Gaidulphus Atinen. 540. 18
Galeatius Florimontius Sueſſan. 687. 36
Galiardus Vico-Aquen. 789. 11
Gaſpar de Diano Neap. 215. 40
Gaſpar de Diano Compſan. 1005. 21
Gaſpar de Diano Thean. 723. 32
Gaſpar de Corbara Bitacien. 1026. 20
Gaſpar de Foſſa Caluen. 604. 34
Gaſpar Palutius S. Angeli Lomb. 1021. 21
Gaufridus le Roux Capuan. 399. 18
Gaudentius Atinen. 540. 17
Gaudentius Nolan. 296. 20
Gaudioſus Capuan. 372. 22
Gaudioſus Putcolan. 323. 11
Gaudinus Muran. 1034. 2
Gaufridus Sueſſan. 677. 7
Gentilis Acerrar. 256. 6
Gentilis Neap. 133. 4
Gentilis Sueſſan. 682. 26
Gentilis de Tuſto Stabien. 812. 24
Geruaſius Compſan. 1000. 5
Gerardus Aeſern. 494. 10
Geraldus Caiacen. 572. 22
Gerardus Theatin. 875. 20
Gerardus Venafran. 732. 2
Gerbertus Capuan. 391. 3
Germanus Capuan. 365. 16
Gibertus Romelinus Surren. 778. 37
Giraldus Carilonen. 595. 3
Giſulphus Caiacen. 562. 2
Goffridus de Gallutio Thean. 720. 20
Gratioſus Neapol. 84. 32
Gregorius de Bubalo. 605. 39
Gregorius Caiacen. 574. 28
Gregorius Caluen. 601. 7
Gregorius Compſan. 998. 2
Gregorius Copertus S. Angeli Lomb. pag. 1222. 24
Gregorius Neapol. 140. 11
Gregorius Satrian. 1045. 17
Gregorius Stabien. 805. 6
Gregorius Teatin. 902. 29
Guido Venafran. 733. 19
Guido Medices Teatin. 949. 2
Guidacius Muran. 1040. 24
Guillelmus Aeſernen. 501. 25
Guillelmus Acerrar. 256. 7
Guillelmus Biſacien. 1025. 16
Guillelmus Caiacen. 570. 14
Guillelmus Carbonus Theatin. 935. 46
Guillelmus II. Capuan. 399. 17
Guillelmus Iſclan. 274. 5
Guillelmus Laquedon. 1028. 6
Guillelmus Muran. 1036. 11
Guillelmus II. Muran. 1039. 14
Guillelmus Nolan. 297. 36
Guiduccius de Porta Muran. 1039. 19
Guillelmus de Salone Putcolan. 329. 28
Guillelmus Stabien. 810. 16
Guillelmus Surren. 769. 20
Guillelmus Teatin. 925. 41
Guillelmus Teatin. 869. 18
Guillelmus Thean. 695. 10
Guillelmus Thean. 720. 17
Guido Sueſſan. 67. 13

H

Hector Giranda Lubren. 801. 20
Hector Piſcicellus Antan. 985. 2
Henricus Aeſernen. 500. 19
Henricus II. Aeſernen. 501. 24
Henricus Caluen. 601. 8
Henricus de Grandonibus Sueſſan. 680. 21
Henricus Mari Muran. 1036. 10
Henricus Minutulus Neapol. 208. 35
Henricus de Monte Acerrar. 250. 10
S. Herbetus Compſan. 999. 4
Hercules Rongonus Compſan. 1014. 41
Hercules Rongonus Sancti Angeli Lomb. 1022. 23
Herueus Capuan. 396. 11
Hieronymus Borgius Lubren. 799. 13
Hieronymus Bernardus Quiros Stabien. 814. 38
Hieronymus Bernardus de Quiro Puteol. 338. 55
Hieronymus Bolinus Aeſern. 510. 54
Hieronymus Campanilis Laqued. 1032. 25
Hieronymus Conſtantius Capuan. pag. 451. 53
Hieronymus Caſtaldus Lubren. 799. 11
Hieronymus Cauaſilice Carinol. 599. 39
Hieronymus Dandinus Caſert. 663. 32
Hieronymus de Franchis Capuan. pag. 452. 54
Hieronymus Leonius Teatin. 953. 7
Hieronymus Maſcambrunus Aeſern. 509. 51
Hieronymus Muzzarellus Compſan. pag. 1010. 32
Hieronymus Nichiſolus Theatin. 727. 22
Hieronymus Prouenzalis Surrent. 783. 48
Hieronymus Sarrianus Vico-Aquen. pag. 793. 23
Hieronymus Verallus Venafr. 734. 28

Hie-

Hieronymus Veralius Casertan. 663. 31
Hildebrandus Capuan. 395. 10
Hilarius Atinen. 535. 3
Hippolytus Estensis Capuan. 441. 45
Hippolytus Riua Stabien. 814. 30
Homodeus Thean. 721. 22
Honuphrius Serfalius Carinol. 599. 38
Horatius Aquaniua Caiacen. 581. 47
Horatius Caracciolus Venaf. 736. 33
Horatius Maffæus Teatin. 959. 13
Horatius Saminiatus Teatin. 954. 10
Hugo Aesernen. 500. 17
Hugo Capuan. 398. 16
Humbertus de Monte auro Neap. 179. 21
Hugo Stabien. 811. 22
Hugo Suessan. 679. 18
Hugo Thean. 720. 36

I

Iacobus de Bacio Teatin. 921. 52
Iacobus Aesernensis 500 22
Iacobus S. Angeli Lombar. 1016. 11
Iacobus Bisacien. 1025. 6
Iacobus Caiacen. 571. 17
Iacobus Candidus Laqued. 1031. 25
Iacobus Capuan. 410. 22
Iacobus Cupersan. 648. 17
Iacobus de Caualione Laqued. 1029. 14
Iacobus de Guillelmo Carinol. 596. 20
Iacobus Isclan. 274. 9
Iacobus Iordanus Laqued. 1032. 30
Iacobus de Sanctis Surrent. 773. 32
Iacobus de Lutijs Caiacen. 576. 38
Iacobus de Marzia Laqued. 1028. 8
Iacobus Martini Sucssan. 682. 27
Iacobus de Monte Aquila Aeser. 502. 36
Iacobus Matritius Suessan. 678. 16
Iacobus Muran. 1036. 12
Iacobus Nolan. 296. 28
Iacobus Nolan. 302. 41
Io. Iacobus Neapol. 178. 20
Iacobus Riccius Muran. 1042. 33
Iacobus Rubeus Neapol. 212. 38
Iacobus Scannapecus Lubr. 799. 10
Iacobus Surren. 762. 4
Iacobus Suessan. 677. 5
Iacobus Theobaldescus Neapol. 219. 42
Iacobus Vicoaquen. 789. 8
Iacobus Vrsinus Puteolan. 334. 47
Ianuarius Philomarinus Colu. 605. 40
Ignatius Ciantes S. Angeli Lombard. pag. 1023. 26
Ingiranus Stella Capuan. 424. 31
Innicus Auolos Isclan. 279. 23
Innicus II. Auolos Isclan. 279. 25
Innocentius Aesern. 456. 5
Iaquintus Caiacen. 569. 6
Iaquintus Laqued. 1028. 10
Iaquintus Surren. 760. 10
Ioannes Acerrarum. 256. 8
Ioannes Acerrar. 256. 13
Ioannes de Accrcsta Caser. 657. 23
Ioannes Atinen. 556. 21
Ioannes Brito Puteolan. 328. 22
Ioannes Bisacien. 1025. 10
Ioannes Borgia Capuan. 441. 42
Ioannes Caiacen. 570. 13
Ioannes Caiacen. 571. 20
Ioannes Caiacen. 573. 24
Ioannes Caiacen. 573. 26
Ioannes Caiacen. 575. 35
Ioannes Caluen. 601. 9
Ioannes Caluen. 601. 12
Ioannes Caluen. 601. 14
Ioannes Caluen. 602. 19
Ioannes de Comina Teatin. 934. 45
Ioannes Canutus Carinol. 598. 29
Ioannes Capuan. 370. 1
Ioannes de Capua Capuan. 422. 29
Ioannes Carinol. 587. 1
Ioannes Carinolen. 595. 10
Ioannes Carinolen. 596. 15
Ioannes Carinolen. 596. 19
Ioannes Carinolen. 597. 24
Ioannes Caser. 617. 3
Ioannes Caser. 657. 19
Ioannes Caser. 658. 25
Ioannes de Cico Isclan. 278. 16
Ioannes Ciminus Vicoaquen. 788. 1
Ioannes de Comitibus Compsan. 1006. 24
Ioannes Crispanus Theatin. 922. 38
Ioannes Cuman. 268. 7
Ioannes Cuman. 268. 9
Ioannes Fonseca Stab. 812. 33
Ioannes Foracapra Suessan. 686. 30
Ioannes de Gattulis Caiacen. 575. 31
Ioannes Gattula Venafr. 734 25
Ioannes Gorrea Acerr. 261. 34
Ioannes Goreus Venaf. 733. 17
Ioannes Gueuara Thean. 729. 50
Ioannes Isclan. 277. 14
Ioannes Laquedon. 1028. 7
Ioannes Laqued. 1029. 13
Ioannes de Leonibus Caser. 658. 27
Ioannes Longus Vicoaquen. 789. 12
Ioannes Lopez Capuan. 442. 43
Ioannes Lubren. 799. 7
Ioannes de Mastro Iudice Surren. 767. 12
Ioannes Marini Theanen. 722. 25
Ioannes Minus Stab. 813. 36
Ioannes Neapol. 60. 17
Ioannes Neapol. 71. 25
Ioannes Neapol. 83. 6
Ioannes IV. Neapol. 216. 37
Ioannes Aquarolus Neap. 100. 10
Ioannes Neapol. 133. 5
Ioannes Neapol. 136. 8
Ioannes Nolan. 296. 26
Ioannes Nolan. 302. 37
Ioannes Oliua Theatin. 952. 6
Ioannes Oliuerius Aesern. 505. 40
Ioannes Parrades Stab. 816. 43
Ioannes de Paulo Suessan. 679. 17
Ioannes Placidus Suessan. 688. 37
Ioannes de Porcarijs Laqued. 1029. 16
Ioannes de Porta Capuan. 427. 34
Ioannes Puteolan. 318. 3
Ioannes Puteolan. 328. 15

Ioan-

Ioannes Puteol. 329. 25
Ioannes Saluiatus Thean. 726. 40
Ioannes Satrian. 1042. 7
Ioannes de Salazar Anſan. 982. 4
Ioannes Stabien. 806 8
Ioannes Stabien. 811. 19
Ioannes Sueſſan. 677. 6
Ioannes Sueſſan. 678. 11
Ioannes Surren. 747. 5
Ioannes Surren. 762. 5
Ioannes Talaya Nolan. 294. 9
Ioannes Thean. 723. 29
Ioannes Thean. 723. 32
Ioannes Vaſquez Acerrar. 259. 30
Ioannes Venafr. 733. 10
Ioannes de Vico Acerran. 258. 24
Ioannes Vicoaquen. 788. 6
Ioannes Vicoaquen. 789. 6
Ioannes Vitellius Carinol. 599. 34
Ioannes Vrſinus Neapol. 186. 25
Io. Antonius Agriſanus Surren. 784 49
Io. Angelus Biſacien. 1025. 15
Io. Antonius Carrafa Venaf. 735. 31
Io. Antonius Galla Colu. 603. 3
Io. Antonius Orpheus Carinol. 597. 26
Io. Iacobus Chriſtophorus Laqued. 1032. 28
Io. Iacobus Roccarellus Nolan. 305 50
Io. Baptiſta Boncianus Caſert. 661. 29
Io. Baptiſta Borgius Lubr. 800. 14
Io. Baptiſta de Bruna Teatin. 930. 49
Io. Baptiſta Caracciolus Venaf. 735. 30
Io. Baptiſta Campagna Puteol. 344 58
Io. Hieronymus Campanus Laqued. pag. 1032. 26
Io. Baptiſta Caſtruccius Teatin. 954 9
Io. Baptiſta Ferrerius Capuan. 442. 44
Io. Baptiſta Lancellottus Nolan. 309. 56
Io. Baptiſta Lomellinus Aeſer. 506. 44
Io. Baptiſta Palma Lubr. 800. 17
Io. Bapt. Petralata S. Angeli Lomb. 1021. 18
Io. Baptiſta de Petruccijs Caſer. 660. 28
Io. Baptiſta Rapuccius Vicoaq. 795. 27
Io. Baptiſta de Tuffo Acerran. 261. 33
Io. Bonifacij Panellæ Muran. 1039. 16
Io. Franciſcus Brunus Nolan. 305. 52
Io. Carolus Coppola Muran. 1042. 38
Io. Chriſtoph. Criſpanus Thean. 714. 34
Io. Dominicus Rebiba Orton. 973. 1
Io. Fabritius Seuerinus Acerr. 259. 29
Io. Franciſcus Sanſeuerinus Acerr. 259. 28
Io. Ferdinandus de Anna Carinol. 598. 28
Io. Franciſcus de Anna Carinol. 598. 27
Io. Hieronymus Cãpanilis Aeſern. 508. 48
Io. Matthæus Caſtaldus Puteol. 336. 58
Io. Paulus Marincola Thean. 728. 44
Io. Paulus Palenterius Laqued. 1031. 28
Io. Paulus de Titijs Acerrar. 258. 27
Idem Acerrar. 258. 26
Idem Neapol. 231. 50
Idem Teatin. 942. 55
Io. de S. Felice Muran. 1039. 18
Io. Vincentius de Iulijs Lubr. 802. 23
Ioſeph à Cornea Caſert. 667. 41
Ioſeph Donzellus Surren. 782. 45
Ioſeph Peragna Caiacen. 585. 52
Iordanus Caietanus Capuan. 439. 41
Iordanus Venafra. 733. 12
Iordanus Vrſinus Neapol. 209. 36
Iulianus Capuan. 360. 10
Iulianus Carinolen. 596. 18
Iulianus Mirtus Caiacen; 576. 37
Julianus Neapol. 87. 37
Julianus Puteolan. 318. 6
Iulianus Stabien. 811. 23
Iulius Magnanus Caluen. 605. 35
Julius Pauesius Surren. 780. 42
S. Iullinus Teatin. 825. 1

L

Ladislaus de Aquino Venaf. 736. 34
Ladislaus Satrian. 1045. 16
Landus Aeſern. 493. 8
Landus Nolan. 296. 27
Landulphus Capice Latro Puteolan. 329. 28
Landulphus Capuan. 383
Landenulphus Capuan. 387. 32
Landulphus Capuan. 388. 30
Landulphus Caracciolus Stabien. 810. 14
Landulphus Teatin. 908. 30
Landulphus Vicoaquen. 788. 2
Lando Nolan. 302. 40
Laurentius Aeſern. 456. 2
Laurentius Aſprella Lubren. 801. 18
Laurentius Blondi Compſ. 1001. 11
Laurentius Compſ. 1002. 16
Laurentius Galatina Anſan. 988. 6
Laurentius de Gilotto Puteol. 331 39
Laurentius Mangionus Puteol. 336. 56
Laurentius Nolan. 294. 12
Laudatus Biſaccien. 1027. 2
Laurentius Neapol. 85. 38
Laurentius Puteol. 332. 41
Laurentius Puteol. 333. 34
Laurentius de Riccis Iſcian. 277. 13
Laurentius S. Angeli Lombar. 1015. 2
Laurentius Stabien. 804. 2
Laurentius Satrian. 1044. 3
Latinus Vrſinus Compſ. 1005. 22
Lelius Brancaccius Surren. 781. 44
Leo Aeſern. 496. 12
Leo Atinen. 541. 19
Leo Capuan. 391. 2
Leo Compſan. 998. 1
Leo de Monticulo Compſ. 1002. 14
Leo Nolan. 295. 15
Leo Nolan. 296. 18
Leo Nolan. 296. 23
Leo Nolan. 304 49
Leo Puteolan. 323. 12
Leo Satrian. 1044. 2
Leo Thean. 695. 7
Leo Venaf. 732. 4
Leontius Neapol. 84. 34
Liberatus Cuman. 267. 4
Ligo Nolan. 303. 44
Leonardus Marinus Anſan. 984. 1
Leonardus Patraſſus Capuan. 421. 27

Leo-

Leopardus Surren. 761. 1
Leonardus Vainus Puteol. 337. 54
Lexius Carta Stab. 812. 28
Ludouicus de Alexandro Surren. 767. 11
Ludouicus Boczutus Neap. 207. 33
Ludouicus Casert. 657. 20
Lugerius Casertan. 657. 22
Ludouicus Carta Stab. 812. 29
Ludouicus II. de Constantio Puteol. pag. 332. 42
Ludouicus Landus Casert. 657. 21
Ludouicus de Maiorinus Stab. 813. 35
Ludouicus Puteol. 330. 35
Ludouicus Vicoaquen. 789. 8
Lucius Atinen. 535. 5
Lucillus Aesern. 503. 34
Luidinus Teatin. 842. 10
Lupenus Nolan. 296. 16
Lupus Teatin. 838. 5
Lupus Thean. 694. 4
Lupus Teatin. 843. 12

M

MAgesius Lubren. 769. 5
Marcus Atinen. 512. 1
M. Antonius Maffæus Teatin. 951. 5
Marcus Pedacca Laqued. 1030. 23
M. Antonius Piscara Compf. 1012. 35
Marcus Mirabellus Surren. 758. 13
Marcianus Neapol. 40 9
Marcellus Crescentius Compf. 1007. 30
Marcellus Maiorana Acerrar. 260. 32
Marcellus Stella Aesern. 509. 51
Manfuetus Merottus Acerrar. 263. 36
Marsilius Perutius Teatin. 962. 16
Marius Bolognínus. 986. 4
Marius Carrata Neap. 233. 51
Marius Aesern. 456. 4
Marinus de S. Agatha Stabien. 812. 27
Maurellus Iannotus Caluen. 603. 27
Marinus Carinol. 596. 17
Marcus Antonius Genuensis Aesern. pag. 507. 47
Marinus de Iudice Tean. 722. 25
Marinus de Ianuarij Caluen. 604. 32
Marinus de Iudice Stabien. 811. 21
Marinus Neapol. 141. 12
Marinus Philamarinus Capuan. 412. 23
Marinus de Tocco Teatin. 938. 48
Marus Neapol. 33. 3
Marinus de Belinze Thean. 724. 25
Martinus Caiacen. 575. 30
Martinus Bifacien. 1026. 18
Martius Cerbonius Casert. 663. 33
Martinus de Leon Puteol. 330. 57
Martinus Venaf. 732. 5
Martinus Zappata Sueffan. 687. 31
Matthæus de Alaneo Stabien. 810. 18
Matthæus Brunus Sueffan. 581. 22
Matthæus Aesern. 500. 20
Matthæus Brancia Surren. 771. 29
Matthæus Caiacen. 575. 31
Matthæus Coftias Puteol. 331. 40
Matthæus Capuan. 404. 20
Matthæus de Capua Surren. 678. 16
Matthæus de Caltro Petri Acerrar. 256. 9
Matthæus de Grifonibus Muran. 1040. 28
Matthæus Philamarinus Neap. 181. 21
Matthæus Muran. 1035. 8
Matthæus Puteol. 328. 18
Matthæus Saminiatus Teatin. 955. 11
Matthæus Teatin. 920. 35
Matthæus Vicoaquen. 789. 14
Matthæus Vrsinus Caluen. 603. 28
Mellus Compfan. 1004. 19
Memor Capuan. 359. 9
Menelaus de Ianuarijs Surren. 777. 34
Meolus de Mascambrunis Muran. 1040. 21
Michael Anfan. 982. 3
Michael S. Angeli Lumb. 1016. 12
Michael Casal Iscian. 278. 15
Misenus Cuman. 267. 5
Michael Angel. Sergosa Thean. 728. 48
Milo Sueffan. 674. 2
Modestus Gauazius Teatin. 965. 21
Monteguidonis Muran. 1034. 4
Mutius Bonioannes Surren. 782. 46
Mauritius Centinus Lubr. 802. 46
Maurus Puteol. 327. 14
Maurus Venaf. 732. 5
Mutius de Rosis Thean. 729. 51
Maximus Atinen. 537. 11
Maximus Corninus Aesern. 505. 41
Maximus Neap. 41. 13
Maximus Nolan. 287. 4

N

NArdus mormile Surrent. 776. 33
Nicetas. 130. 1
Nicephorus Capuan. 395. 9
Nicolaus Acciapaccio Capuan. 598. 40
Nicolaus Acerrar. 257. 17
Nicolaus Aesernen. 500. 18
Nicolaus II. Aesernen. 502. 28
Nicolaus III. Aesernen. 503. 32
Nicolaus Amphora Stabien. 812. 30
Nicolaus Antonius Vitellius Carinol. pag. 599. 35
Nicolaus Bisacien. 1025. 9
Nicolaus II. Bisacien. 1025. 14
Nicolaus Bonifatij Compf. 1008. 8
Nicolaus Caiacen. 571. 18
Nicolaus Caietanos Capuan. 445. 48
Nicolaus Caietanus Compf. 1007. 29
Nicolaus Carinol. 595. 12
Nicolaus Casertanen. 610. 2
Nicolaus Casertan. 648 16
Nicolaus Compf. 1004 20
Nicolaus de Diano Neap. 252. 39
Nicolaus de Diano Thean. 723. 51
Nicolaus Discarius Acerrar. 257. 18
Nicolaus II. de Flore Casertan. 624. 11
Nicolaus Fortiguerra Thean. 724 36
Nicolaus de Fossa Teatin. 906. 32
Nicolaus Gratus de Comitibus Compf. pag. 1006. 25

Nicolaus Iſclan. 277. 12
Nicolaus Laquedon. 1029. 11
Nicolaus de Paganis. 202. 32
Nicolaus Puteol. 330. 32
Nicolaus Antonius de Piſcibus Muran. pag. 1010. 20
Nicolaus de Oſerio Nolan. 303. 46
Nicolaus Muran. 1035. 7
Nicolaus de Noe Acerrar. 257. 22
Nicolaus de Rubijs Laqued. 1029. 17
Nicolaus Sconditus Puteol. 329. 24
Nicolaus Schomberg. Capuan. 443. 46
Nicolaus Sicardus Vicoaquen. 790. 17
Nicolaus Theanen. 720. 18
Nicolaus Venafr. 733. 20
Nicolaus de Vivianis Teatin. 937. 47
Nicolaus Vulpe Biſacien. 1026. 21
Nicolaus Zanaſius Neap. 207. 34
Noſtrianus Neapol. 61. 18

O

Odoardus Caluen. 601. 5
Odoardus Ferro S. Angeli Lumb.
Oliuerius Carraſa Neap. 219. 43
Oliuerius Carraſa Neap. 219. 43
Oliuerius Carraſa Caiacen. 576. 39
Orlandus Vrſinus Nolan. 306. 51
Octauius Aquauiua Neap. 244. 55
Octauius Mirtus Caiacen. 580. 46
Octauius Vrſinus Venafr. 736. 35
Ouidius Lupari Thean. 728. 49
Otho Capuan. 398. 14

P

Palmerius Caluen. 601. 6
Palmerius Stabien. 806. 9
Palymbus Atinen. 556. 10
Pandulphus Capuan. 392. 7
Panphilus Capuan. 361. 11
Pandulphus Sueſſan. 678 10
Pandulphus Teatin. 695. 11
Pantaleo Compſ. 1000. 6
S. Paris Thean. 691. 1
Paſchaſius Neapol. 82. 29
Patrobas Puteol. 315. 1
Patritius Nolan. 290. 6
Paulinus Capuan. 376. 29
Paulinus Nolan. 290. 7
Paulinus Nolan. 292. 14
Peregrinus Venafra. 733. 14
Paulus de Aretio Neapol. 234. 52
Paulus Aeſernen. 502. 27
Paulus de Bacio Caluen. 605. 36
Paulus Carinol. 545. 8
Paulus Capellettus Laqued. 1029. 21
Paulus de Curte Aeſern. 506. 45
Paulus Strina Iſclan. 275. 9
Paulus Neap. 34. 5
Paulus Neapol. 87. 42
Paulus Neapol. 96. 44
Paulus Philamarinus Caiac. 582. 48
Paulus Laqued. 1028. 4
Paulus Regius Vicoaquen. 791. 21
Paulus Soderinus Lubr. 799. 6
Paulus Squillantes Thean. 729. 52
Paulus Stabien. 811. 20
Paulus Taſſus Anſan. 986. 5
Paulus Toloſa Teatin. 960. 15
Perronus Nolan. 302. 35
Petrus Aeſernen. 306. 11
Petrus Aeſernen. 501. 23
Petrus Agello S. Angeli Lumb. 1016. 9
Petrus S. Angeli Lumb. 1015. 3
Petrus Arioſto Sueſſan. 686. 29
Petrus de Brina Caluen. 602. 15
Petrus Caluen. 601. 2
Petrus Caiacen. 569. 8
Petrus Caiacen. 672.
Petrus Caluen. 601. 10
Petrus Capuan. 388. 35
Petrus Carinol. 595. 11
Petrus Carinolen. 597. 25
Petrus Compſan. 995. 1
Petrus Compſan. 1002.
Priſcus Capuan. 361. 12
Petrus Cuman. 268. 6
Petrus Fabri S. Angeli Lumb. 1006. 5
Petrus Flores Stabien. 812. 31
Petrus Ferrus Teatin. 923. 39
Petrus de Gratia Neapol. 197. 27
Petrus Gerra Capuan. 421. 25
Petrus Gerra Nolan. 302. 29
Petrus Iſclan. 273. 1
Petrus II. Iſclan. 273. 4
Petrus Lambertus Caſertan. 663. 30
Petrus Laquedon. 1029. 15
Petrus Lubren. 798. 2
Petrus de Marcheſijs Lubren. 716. 12
Petruccius de Migliolo Bitac. 1015. 17
Petrus Neapol. 138. 10
Petrus Neapol. 158. 15
Petrus Nolan. 269. 25
Petrus Nolan. 301. 34
Petrus V. Nolan. 303. 42
Petrus Puteolan. 330. 31
Petrus Paulus de Ruſticis Aeſernen. pag. 507. 53
Petrus Stabien. 809. 15
Petrus Surren. 766. 9
Petrus Surren. 768. 17
Petrus Satrian. 1045. 23
Petrus Stabien. 810. 16
Petrus Surren. 766. 10
Petrus Surren. 768. 10
Petrus Teatin. 838. 6
Petrus Teatin. 882. 26
Petrus Thean. 721. 21
Petrus Teatin. 920. 30
Petrus Thean. 695. 13
Petrus Venafr. 733. 18
Petrus Venaf. 733. 06
Petrus Antonius de Vicedominis S. Angeli Lomb. 1021. 17
Petrus Venafr. 732. 3
Petrus Vrſeolus Satrian. 1045. 15
Petrus Vicoaquen. 788. 3

Philippus Acerrar. 257. 16
Philippus de Barilijs Capuan. 436. 39
Philippus Compſan. 1002. 17
Philippus Capuan. 398. 15
Philippus Caſertan. 624. 10
Phileſius Citadinus Muran. 1042. 32
Philippus Gerius Iſclan. 279. 22
Philippus Minutulus Neapol. 176. 19
Philippus Puteol. 330. 34
Philippus Ruffinus Aeſern. 501. 26
Philippus Spinola Nolan. 307. 54
Philippus de Strozzis Surren. 778. 38
Philippus Surren. 761. 11
Philippus de Toralto Sneſſan. 681. 23
Poſſulus S. Angeli Lumb. 1016. 10
Porphirius Caſertan. 617. 4
Pomponius Neapol. 68. 24
Pompeius Piccolomineus Anſan. 983. 5
Prudentius Atinen. 537. 10
Priſcus Capuan. 351. 1
Proterius Capuan. 351. 9
Protus Capuan. 355. 7
Probinus Capuan. 370. 19
Ptolomæus de Ptolomæis Vicoaquen. pag. 790. 15
Probus Neap. 33. 4
Pyrrhus de Azzia Puteol. 334. 46

Q

Quintius Nolan. 287. 5
Quintius Teatin. 835. 2

R

Raimundus de Cauſacco Teatin. 921. 36
Raimundus Compſan. 1005. 25
Raynaldus de Aquino Teatin. 901. 27
Raynaldus Aeſernen. 496. 14
Raynaldus Caluen. 602. 16
Raynaldus de Cancellarij S. Angelis Lumb. 1016. 15
Raynaldus Capuan. 406. 21
Raynaldus Venaſ. 732. 9
Raynaldus Piſcicellus Neap. 215. 41
Raynaldus Teatin. 954. 33
Raynaldus Venafra. 732. 6
Raynerius Acerrar. 256. 11
Raynutius Farneſius Neap. 249. 48
Raynulphus Teatin. 860. 15
Raul Thean. 695. 12
Redux Neap. 68. 23
S. Renatus Surren. 743. 2
Richardus Biſacien. 1024. 1
Riccomannus de Buffalinis Venaſ. 734. 27
Riginaldus Capuan. 424. 35
Ricchardus Gattula Vicoaquen. 789. 10
Richardus Puteol. 328. 17
Richardus de Rogerio Capuan. 426. 32
Richardus Satrian. 1045. 10
Riccardus Surren. 768. 15
Riſus Sueſſan. 677. 4
Rimo Teatin. 842. 9
Richardus de Thedaldis Carinol. 596. 16
Robertus Aeſernen. 502. 21
Robertus S. Angeli Lumb. 1016. 4
Robertus II. de Aſprello Sueſſan. 678. 12
Robertus Bellarminus Capuan. 448. 50
Robertus Brancia Surren. 769. 22
Robertus Capuan. 397. 12
Robertus de Noe Acerrar. 257. 21
Robertus Sueſſan. 677. 8
Robertus Carinol. 595. 9
Robertus Teatin. 874. 22
Robertus Muran. 1034. 3
Rodelpertus Capuan. 377. 28
Rofferius Caiacen. 571. 15
Roffridus Tean. 770. 15
Rogerius Teatin. 868. 16
Rogerius Caiacen. 574. 27
Roggerus Caſertan. 620. 6
Ruggerius Venaſr. 734. 21
Romanus Atinen. 538. 13
Roſarius Surren. 747. 4
Ruffinus Capuan. 368. 18
Ruffinus Nolan. 301. 33
Ruffus Capuan. 354. 3
Ruſſus Nolan. 294. 10
Ruſticus Teatin. 873. 21

S

Salamon Atinen. 536. 6
Saluator Caracciolus Compſ. 1011. 34
Saluator Muſca Vicoaquen. 789. 13
Saluus Iſclan. 277. 3
Sandrinus Thean. 695. 9
Saxo Nolan. 296. 29
Sico Capuan. 388. 36
Scipio Caluen. 605. 37
Scipio Cicinellus Surren. 772. 31
Scipio de Dura Laqued. 1020. 20
Scipio Geſualdus Compſ. 1012. 26
Scipio Salernitanus Acerrar. 359. 31
Scones Capuan. 397. 13
Sergius Neapol. 132. 3
Sergius Neapol. 137. 7
Sergius Neapol. 147. 13
Sergius Stabien. 806. 4
Sergius Stabien. 806. 7
Sergius Surren. 762. 2
Seuerus Neapol. 46. 14
Seuerus Petrucci Muran. 1040. 22
Soter Neapol. 63. 20
Sigebertus Atinen. 557. 22
Sigiſmundus Thaddeus Caiacen. 584. 50
Simeon Muran. 1040. 23
Sinotus Capuan. 352. 2
Sirenus Nolen. 294. 11
Sixtus Diutiolus de Arena Carinol. 598. 32
Stabilis Caſertan. 620. 5
Siluerius de Petruccis Muran. 1041. 30
Stabilis Zarillus Carinol. 597. 27
Stephanus Biſacien. 1025. 12
Stephanus Caiacen. 563. 4
Statius Caiacen. 569. 11
Stephanus Caluen. 601. 13
Stephanus Carinolen. 595. 7

Stephanus Neapol. 67. 22
Stephanus Neapol. 121. 49
Stephanus Neapol. 91. 43
Stephanus de Oringo Compſ. 1001. 10
Stephanus Puteol. 319. 7
Stephanus de Raho Caſert. 657. 24
Sparanus Venaſr. 733. 15
Stephanus Stabien. 806. 5
Stephanus Saulius Teatin. 964. 18
Stephanus Thean. 694. 6
Symacus Capuan. 389. 38

T

THaddæus Pepulus Carinol. 598. 30
Thaddæus Caluen. 601. 11
Thomas Acerrar. 258. 5
Thomas II. Acerrar. 257. 14
Thomas Ammanatus Neap. 201. 30
Thomas Attharius Satrian. 1046. 29
Thomas Brancaccius Puteol. 330. 38
Thomas Caracciolus Capuan. 444. 47
Theodorus Capuan. 375. 27
Thomas II. Carrafa Puteol. 333. 45
Thomas Confectus Muran. 1042. 36
Thomas Caiacen. 569. 9
Thomas Imperator Vicoaquen. 795. 26
Thomas Iſclan. 274. 6
Thomas de Paſchaſio Caiacen. 573. 25
Thomas de Porta Thenn. 722. 27
Thomas S. Angeli Lumbar. 1015. 1
Thomas Satrian. 1045. 9
Theobaldus Stabien. 809. 10
Thomas Teatin. 910. 32
Thomas Torrellus Puteol. 330. 37
Theodoricus Teatin. 832. 4
Theodoricus Teatin. 841. 7
Theodoricus Acerrar. 254. 4
Thodoſius Nolan. 296. 19
Theodorus Aeſern. 500. 16
Theodorus Puteolan. 318. 5
Teodinus Thean. 702. 14
Teſſelinus Fontana Vicoaquen. 788. 5
Teuto Teatin. 860. 14
Tiburtius Capuan. 365. 13
Tiberius Bollinus Aeſern. 570. 55
Tiberius Neapol. 97. 45
Timaſius Neapol. 60. 17
Troianus Ieſualdus Compſ. 1007. 28

V

VAſinus Rolandus Capuan. 426. 33
S. Valerius Surren. 746. 3
Victor Neapol. 133. 6
Victorinus Mantua. 813. 37
Victor Capuan. 367. 17
Vigilantius Atinen. 536. 9
Virgilius Roſarius Iſclan. 279. 21
Vincentius Branchaleo Thean. 728. 45
Vianeſius Albergatus Caiacen. 578. 43
Vincentius Capuan. 359. 8
Vincentius Carrafa Neap. 226. 46
Vincentius de Corbis Acerrau. 257. 23
Vincentius Neapol. 71. 26
Vincentius Maffa Caiacen. 576. 40
Vincentius Martinellus Venaſr. 736. 36
Vincentius Paganus Acerrar. 262. 35
Vincentius Petrolinus Muran. 1042. 36
Vincentius Rabatta Teatin. 965. 19
Vincentius Seraphinus Thean. 728. 46
Vindemius Atinen. 539. 15
Vitalis Teatin. 928. 42
Vlyſſes Gherardinus Sueſſan. 689. 20
Vgo Capuan. 388. 34
Vitellianus Capuan. 373. 24
S. Vrbanus Thean. 694. 3
Vrbanus Atinen. 535. 4
Vrſus Caiacen. 562. 3
Vrſus Caiacen. 569. 10
Vrſus III. Caiacen. 571. 16
Vrſus Neapol. 59. 15
Vrſus Stabien. 804. 1
Vrſus Surren. 762. 7
Vrſus de Vrſinis Thean. 726. 37
Vuellelmus Caiacen. 570. 12
Vulpius Vulpianus Teatin. 960. 14

Z

ZOzimus Putcolan. 323. 10

INDEX
COGNOMINVM

OMNIVM EPISCOPORVM SINGVLARVM CIVITAT.
Qui in hoc Sexto Tomo Italiæ Sacræ continentur

Ordine Alphabetico dispositus.

A

de Alberto Andreas Compsan. pag. 1001 num. 9
de Acresta Ioan. Casert. 657. 23
de Actis Antimus Orton. 975. 3
de Adamo Franciscus Aesern. 504. 38
Agrisanus Ioan. Ant. Surrent. 784. 29
S. Agatha Marinus Stabien. 812. 27
de Agello Petrus S. Angeli Lomb. 1016. 9
Aggerius Bernardus Carilon. 596. 14
de Alaneo Matthæus Stabien. 810. 18
Albanus Bartholomæus Suessan. 687. 35
Albanus Barth. Surren. 780. 41
de Albero Angelus Venaf. 734. 26
de Albergatis Vianesius Caiacen. 578. 43
de Alexandro Ioan. Surren. 763. 11
Aquimanatus Thomas Neap. 201. 30
Amphora Nicolaus Stabien. 812. 30
de Auna Io. Franciscus Carinol. 598. 28
Io. Ferdinandus. 29.
Aquauiua Andreas Matthæus Venaf. pag. 735. 32
Octauius Neap. 241. 55
Oratius Caiacen. 581. 47
de Aquino Ladislaus Venaf. 736. 33
Raynaldus Teatin. 901. 27
Aquarolus Ioan. Neapol. 100. 45
Arcomanus Antonius Stabien. 812. 25
de Aragona Alphonsus Teatin. 940. 50
de Arena Sixtus Carinol. 598. 32
Arcostus Carolus Acerrar. 258. 24
de Aretio Paulus Neap. 234. 52
de Asprello Robertus Suessan. 678. 12
Asprella Laurentius Lubren. 801. 18
Attharius Thomas Satrian. 1046. 18
Auolus Innicus Isclan. 279. 25
de Azzia Pyrrhus Puteol. 334. 46

B

de Bacio Iacobus Teatin. 941. 51
de Bacio Paulus Caluen. 605. 36
Baldinus Carolus Surren. 785. 47
Baglietta Antonius S. Angeli Lumbar. pag. 1016. 8
de Baragno Franciscus Bisacien. 1025. 28
de Barilijs Philippus Capuan. 436. 39
Bellarminus Robertus Capuan. 448. 50
Belinzo Martinus Thean. 724. 34
Belhomo Aasius Caietan. 645. 37
Blondi Laurentium Compsan. 1001. 11
Bolognininus Marius Ansan. 985. 4
Bollinus Hieronymus Aesern. 510. 54
Tiberius. 510. 55
Bonciannus Io Bapt Casert. 661. 29
Bonfilius Antonius Carinul. 599. 37
Bonifati Nicolaus Compsan. 1000. 9
Boncompagnus Franciscus Neapolit. pag. 248. 57
Bonioannes Mutius Surren. 782. 46
Borgia Franciscus Thean. 726. 38
Franciscus II. 726. 39
Ioannes Capuan. 431. 42
Borgius Hieronymus Vicoaq. 799. 13
Ioannes Baptista. 799. 14
Boczutus Ludouicus Neap. 204. 33
Borromæus Carolus Puteolan. 335. 51
Boschus Alexandes Carinul. 599. 36
Bousquetto Bernardus Neap. 198. 28
Brancaccius S. Baculus Surren. 754. 9
Lelius Surrent. 871. 44
Lelius Surrent. 781. 44
Thomas Puteol. 330. 37
Brancia Robertus Surrent. 769. 22
Matthæus. 771. 26
Branchaleo Vincentius Thean. 728. 45
de Bruna Io. Bapt. Teatin. 939. 48
de Brunis Matthæus Suessan. 681. 22
Brunus Io. Franciscus Nolan. 305. 52
Brunus Ferdinandus Laqued. 1032. 27
de Brina Petrus Caluen. 602. 15
Britus Ioan Puteol. 328. 22
Bubalo Gregorius Caluen. 605. 32
Buccabarile Alexandr. Orton. 974. 2
Buffalinus Riccomannus Venaf. 734. 27
Busdragus Cæsar Teatin. 953. 8
Busolarius Barthol. Isclan. 275. 8
Buttigarius Galeatius Caiacen. 577. 41

C

de Caia Angelus Thean. 728. 47
Caietanus Aloysius Capuan. pag. 451. 52
Antonius Capuan. 451. 51
Cherubinus Satrian. 1017. 20
Iordanus Capuan. 439. 41
Nicolaus Capuan. 445. 48
Caracciolus Bernardus Neapol. 166. 16
Bernardus Surren. 770. 25
Io. Baptista Venaf. 735. 30
Horatius Venaf. 736. 33
Landulphus Stabien. 810. 14
Saluator Compsan. 1011. 34
Thomas Capuan. 444. 47
Campagna Ioannes Baptista Puteolan. pag. 341. 58
Campagna Fabritius. 1014. 41
Campana Marcellus Compf. 1007. 29
Carpanus Cæsar Angelus Muran. 1040. 27
Campanilis Heronymus Aefern. 508. 48
Campanilis Io. Hieronymus Laqued. pag. 1032. 26
de Cancellarijs Raynaldus S. Angeli Lumbar. 1016. 15
Valerianus. 1021. 16
Candidus Iacobus Laqued. 1031. 25
Canutus Ioannes Carinul. 598. 29
Capece Latro Landulphus Puteolan. 329. 28
de Capite Franciscus Biuac. 1025. 13
Capo ferro Guillelmus Teatin. 925. 40
Cappellettus Paulus Laqued. 1029. 21
Capranica Bartholomæus Carinulen. 598. 31
de Capua Anibal Neap. 237. 53
Ioannes Capuan. 422. 29
Alexander Teatin. 504. 30
Carrafa Alexander Neapol. 223. 44
Alphonsus. 231. 50
Bernardinus. 225. 45
Decius. 246. 56
Franciscus. 228. 47
Io. Petrus. 230. 49
Io. Antonius Venaf. 735. 31
Marius. 233. 51
Oliuerius. 219. 43
Thomas Puteol. 333. 45
Vincentius. 226. 46
Carbonus Guillelmus Teatin. 935. 45
Carduccius Franciscus Lequed. 1030. 22
Casa blancha Dominicus Vicoaq. 790. 18
Casal Michael Isclan. 276. 15
Castaldus Io. Matthæus Puteol. 336. 53
Hieronymus Lubren. 799. 11
Castriottus Constantinus Aefern. 505. 39
Castellarius Bernardinus Puteol. 336. 52
Castruccius Io. Baptista Teatin. 954. 9
Catharius Ambrosius Compsan. 1008. 31
de Caualline Iacobus Laqued. 1029. 14
Cauasilice Hieronymus Carinul. 599. 39
de Causacco Raymundus Teatin. 921. 36
de Ceccano Anibal Neapol. 186. 24
Centinus Mauritius Lubren. 802. 21
Cerbonius Martinus Casert. 663. 33
Certa Ludouicus Stabien. 812. 29
Cæsius Bartholomeus Casert. 664. 36
Chienus Bernardus Caiacen. 578. 42
Christophorus Io. Paulus Laquad. 1032. 28
Ciantes Ignatius S. Angeli Lumb. 1023. 26
Cicinellus Scipio Surren. 772. 31
de Cico Ioannes Isclan. 278. 16
Ciria Angelus Maria Teatin. 965. 20
Cittadinus Philesius Muran. 1042. 32
Coccinus Curtius Compsan. 1013. 38
de Comina Ioannes Teatin. 234. 44
de Comitibus Ioannes Compf. 1006. 24
Nicolaus ibid. 25
Franciscus. ibid. 26
de Concilio Angelus Acerran. 257. 15
Confectus Clemens Muran. 1042. 37
Thomas. 1042. 26
de Constantio Angelus Puteol. 333. 43
Hieronymus Capuan. 451. 53
Ludouicus Puteol. 332. 42
Coppinus Gregorius S. Angeli Lumb. pag. 1021. 24
Coppola Io. Carolus Muran. 1042. 38
Goquerel Florentius Surren. 779. 39
à Cornea Ioseph Casert. 687. 41
de Corbara Gaspar Bisacien. 1026. 20
de Corbis Vincentios Acerran. 257. 23
Cossa Balptassar Isclan. 277. 10
Costa Cæsar Capuan. 446. 49
Costius Matthæus Puteol. 331. 40
de Castro Colli Matthæus Acerran. 256. 10
Cozza Antonius Laquedon. 1029. 12
Coruinus Maximus Aefern. 505. 41
Crescentius Alexander Orton. 976. 5
Crispanus Io. Christoph. Thean. 724. 34
Crispanus Ioannes Teatin. 922. 37
Crispus Tiberius Suessan. 687. 34
Critconus Bartholomæus Casert. 667. 45
de Curte Paulus Esern. 506. 45

D

Dandinus Hieronymus Casert. 663. 32
Diano Gaspar Neapol. 215. 40
Nicolaus Neapol. 212. 39
Diaz Antonius Casert. 667. 41
Diotalenius Franciscus S. Angeli Lumb. pag. 1022. 22
Discarius Nicolaus Acerran. 257. 19
Donzellus Ioseph Surren. 782. 45
de Dura Antonius Laqued. 1029. 19
Franciscus Laqued. 1030. 22

E

Estensis Hippolytus Capuan. 442. 45

F

Falangola Demetrius Surren. 770. 28
Domitius Surren. 771. 30
Falinuernia Augustinus Isclan. 278. 19
Farnesius Raynuccius Neapol. 240. 48
del Fede Antonius Caluen. 602. 23

Ferrus Petrus Teatin. 923. 38
Flores Antonius Stabien. 812. 31
Petrus Stabien. 812. 32
Florimontius Galeatius Sueſſ. 68. 36
Fontana Franciſcus Nolan. 302. 38
Fontana Toſſelinus Vicoaq. 788. 5
Flacone Andreas Venaſ. 734. 22
Fonſeca Ioannes Stabien. 812. 33
Fora capra, Ioannes Sueſſ. 686. 30
Ferrarius Io. Bapt. Capuan. 442. 44
Fortiguerra Nicolaus Thean. 724. 36
de Foſſa Nicolaus Teatin. 906. 31
Gaſpar Caluen. 604. 34
de Franchis Hieronymus Capuan. 452. 54
Aloyſius Vicoaquen. 793. 22
Fulgure Antonellus S. Angeli Lumb. 1021. 19
de Floro Nicolaus Caſert. 624. 11

G

GAlatina Laurentius Anſan. 988. 6
Galla Antonius Caluen. 603. 30
Gallus Fabritius Nolan. 306. 54
Gallus Alexander Lubren. 801. 22
Gallutius Antonius Caluen. 602. 22
Goffridus Thean. 720. 20
de Gallutio Iacobus Stabien. 812. 26
Gambora Beliſarius Caluen. 604. 33
de Gattulis Ioannes Caiacen. 575. 32
Gattula Ricchardus Vicoaq. 789. 9
Gattus Conſilius Compſan. 1001. 13
Gauazius Modeſtus Teatin. 965. 21
Gemaoddi Alexius Aeſern. 507. 46
Gentilis Deodatus Caſertan. 660. 39
Genuenſis M. Antonius Aeſern. 507. 47
Gerardinus Angelus Sueſſan. 682. 28
Gerius Philippus Iſclan. 279. 22
Gerra Petrus Capuan. 421. 25
Geruaſius Andreas Anſan. 988. 8
Guaſtaferrus Franciſcus Sueſſ. 687. 33
Guttieres Franciſcus Iſclan. 279. 20
Gueuara Ioannes Thean. 729. 52
Gerardinus Vlyſſes Sueſſ. 689. 40
Gilotto Laurentius Puteol. 331. 39
Grimaldus Hieronymus Venaſ. 733. 28
Gironda Hector Lubren. 801. 20
Gobernus Stephanus Caluen. 602. 21
Goceus Ioannes Venaſ. 733. 17
Gonzaga Franciſcus Nolan. 310. 57
Gorrea Ioannes Acerran. 261. 34
de Grandeonibus Henricus Sueſſ. 680. 21
Groſſulus Franciſcus Calue. 597. 22
de Gratia Petrus Neapol. 197. 27
de Griſonibus Matthæus Muran. 1441. 29

H

de HEnrico Antonius Caiac. 575. 36.

I

IMperatus Thomas Vicoaquen. 795. 26
de Ianuarijs Marinus Caluen. 604. 32
Menelaus Surren. 777. 34
Iannottus Maurellus Caluen. 603. 27
Iconia Antonius Puteol. 334. 48
Ieſualdus Alphonſus Neap. 239. 50
Camillus Compſ. 1007. 27
Scipio Compſan. 1012. 36
Troianus Compſan. 1007. 28
Iordanus Dominicus Aeſern. 508. 50
Iacobus Laqued. 1032. 30
de Iudice Marinus Thean. 722. 24
Marinus Stabien. 811. 21
de Iulijs Io. Vincentius Lubren. 802. 23

L

LAndo Ludouicus Caſert. 657. 21
Lambertus Petrus Caſert. 663. 30
Lanceſſottus Io. Bapt. Nolan. 309. 56
Lanoy Conſtantinus Vicoaquen. 790. 20
Leureus Antonius Stabien. 812. 34
de Leis Bernardinus Iſclan. 275. 16
de Leon Martinus Puteol. 339. 57
de Leonibus Hieronymus Teatin. 953. 7
de Leonibus Ioannes Caſert. 658. 27
Locha Blaſius S. Angeli Lumb. 1016. 14
Lomelinus Io. Baptiſta Aeſern. 506. 44
Longus Ioannes Vicoaquen. 789. 12
Lupari Ouidius Thean. 728. 49
Lutij Iacobus Caiacen. 576. 38

M

MAccaſanus Angelus Anſan. 981. 8
Madina Benedictus Caſert. 605. 38
Maffa Vincentius Caiacen. 576. 40
Maſtæus Bernardinus Caſer. 664. 34
M. Antonius Teatin. 951. 5
Oratius Teatin. 957. 13
Magnonus Iulius Caluen. 602. 34
Maiorana Marcellus Acerrar. 260. 32
de Maiorinis Ludouicus Stabien. 813. 35
Mangonus Laurentius Puteol. 338. 56
Mancinus Antonius Venaſ. 734. 24
Manſus Victorinus Stabien. 813. 37
Maranta Fabius Caluen. 605. 38
Marcheſius Ferdinandus Vicoaq. 790. 16
Petrus Lubren. 799. 12
Mari Henricus Muran. 1036. 10
Marinus Didacus Aeſern. 508. 42
Ioannes Thean. 722. 24
Leonardus Anſan. 984. 1
Marincola Io. Paulus Thean. 728. 44
de Maronibus Chriſtophorus Aeſer. 502. 29
Marottus Manſuetus Acerran. 263. 36
de Martijs Franciſcus Laqued. 1028. 3
Iacobus Laqued. 1028. 8
dd Martinis Iacobus Sueſſ. 682. 27
Martinellus Vincentius Venaſ. 736. 36
Maſcambrunus Hieronymus Aeſer. 509. 52
Anibal Stabien. 813. 40
Meolus Muran. 1040. 21
Maſtró iudice Ioannes Surren. 767. 12
Matricius Iacobus Sueſſ. 678. 16
de Mayſonefio Bertrandus Neapol. 196. 26
Marzatus Anſelmus Teatin. 959. 12

Mazziottus Angelus Caluen. 603. 26
Medices Guido Teatin. 949. 2
Meltius Camillus Capuan. 453. 55
Mirtus Iulianus Caiacen. 576. 37
Octauius Caiacen. 580. 46
de Miglíolo Petruccius Biſacien. 1025. 17
Mirabellus Marcus Surren. 768. 13
de Miro Alexandes Sueſſ. 679. 19
Mirus Ioannes Stabien. 815. 36
de Miſerata Bartholo. Surren. 770. 24
Flamengus Nolan. 304. 48
Minutulus Henricus Neapol. 208. 35
Philippus Neapol. 176. 19
Moſtula Ioannes Caiacen. 573. 26
de Molina Barnabas Muran. 1040. 19
de Monte Aureo Humbertus Neap. 179. 27
de Monte Henricus Acerran. 256. 10
de Monte Aquila Iacobus Aeſern. 503. 36
Mormile Aloyſius Surren. 777. 35
Nardus Surren. 776. 33
Muſca Saluator Vicoaquen. 789. 13
Muzzarellus Hieronymus Compſ. 1010. 32

N

Nicholaus Hieronymus Thean. 727. 42
de Noc Nicolaus Acerran. 257. 22
Robertus Acerran. 257. 21
Numaius Antonius Aeſern. 505. 43
Chriſtophorus Aeſern. 506. 42

O

de Offerius Nicolaus Nolan. 303. 46
Oliuerius Ioannes Aeſern. 505. 40
Orphæus Io. Anton. Carilon. 597. 26
de Orngho Stephanus Compſan. 1021. 10
de Ortis Auguſtinus Surrian. 1046. 16

P

Pedacca Marcus Laqued. 1030. 23
Paganis Nicolaus Neapol. 202. 32
Vincentius Acerran. 262. 35
Palcoterius Io. Paulus Laqued. 1031. 24
à Palma Io. Baptiſta Lubren. 800. 17
Pandonus Andreas Capuan. 423. 30
Paſtella Ioannes Muran. 1039. 16
Papazuris Bartholomæus Thean. 721. 23
Parauicinus Beltramus Teatin. 925. 49
de Pardo Bartholomæus Aeſern. 503. 35
Parſanus Aſcanius Caiacen. 578. 44
Parrades Ioannes Stabien. 816. 43
de Paſchaſio Thomas Caiacen. 573. 25
Patraſſus Leonardus Capuan. 421. 27
Pauſius Iulius Surren. 781. 42
de Paulo Ioannes Sueſſan. 679. 17
Pepulus Thadæus Carilon. 598. 30
Petronus Franciſcus Caiac. 585. 51
Petrutius Marſilius Teatin. 962. 16
Petagna Ioſeph Caiacen. 585. 52
Siluerius Muran. 1041. 30
Petralata Petrus Antonius S. Angeli Lunbar. 1021. 18

Petruccijs Io. Bapt. Caſert. 660. 28
Iacobus Sueſſan. 680. 20
Seuerus Muran. 1040. 22
Petrolinus Vincentius Muran. 1042. 35
del Pezzo Antonius Surren. 785. 50
Clemen Stabien. 814. 42
Pharaoneus Ioſeph Lubren. 800. 16
Philamarinus Ianuarius Caluen. 605. 40
Matthæus Neapol. 181. 22
Aſcanius Neapol. 250. 58
Marinus Capuan. 412. 23
Paulus Caiacen. 582. 48
Piccolomineus Bernardinus Surrent. pag. 779. 43
Pompeius Anſan. 983. 5
Piſcicellus Raynaldus Neapol. 215. 41
Hector Anſan. 985. 8
de Pinea Cintius Capuan. 419. 24
Piſcara M. Antonius Compſan. 1012. 35
Placidus Ioannes Sueſſan. 687. 37
Planula Cæſarius Vicoaquen. 789. 7
de Porta Ioannes Capuan. 427. 34
Guiduccius Moran. 1039. 17
Thomas Thean. 722. 27
Porcarius Ioannes Laqued. 1029. 16
de Ptolomæis Vicoaq. 790. 15
Pulueranus Fabius Iſclan. 279. 24

Q

Quintius Auguſtinus Lubren. 801. 19
de Quiros Hieronymus Bernardus Puteol. 338. 55

R

Rabatta Vincentius Teatin. 965. 19
Rapuccius Io. Baptiſta Vicoaq. pag. 795. 27
Raho Stephanus Caſert. 657. 24
Roccarellus Io. Antonius Nolan. 305. 50
le Raux Gaufridus Capuan. 399. 18
Rebiba Io. Dominicus Orton. 973. 1
Regius Paulus Vicoaq. 791. 21
Ricchardus Alexander Sueſſan. 686. 38
Riccius Laurentius Iſclan. 277. 13
Aloyſius Vicoaquen. 794. 24
Romellinus Franciſcus Surren. 788. 36
Gibertus Surren. 778. 37
Romerus Franciſcus Anſan. 988. 7
de Roſis Mutius Thean. 729. 15
Rubeus Iacobus Neap. 212. 37
Rubinus Nicolaus Laquedon. 1029. 17
Rufulo Franciſcus Nolan. 303. 46
Riua Hippolytus Stabien. 814. 39
Raulius Alexander Vicoaq. 795. 25

S

Sacra Antonius Vicoaquen. 790. 19
Salernitanus Scipio Acerran. 259. 31
de Salone Guillelmus Puteol. 329. 26

Sal-

Salutatus Ioannes Thean. 726. 46
Simonetus Horatius Teatin. 954. 10
Matthæus Theatin. 955. 11
de Sanitate Stephanus Capuan. 427. 36
Sanseuerinus Franciscus Acerrar. 259. 28
Fabritius Acerrar. 259. 29
Antonius Laqued. 1029. 19
Sancta Crucius Antonius Teatin. 963. 17
de Sanctis Iacobus Surren. 773. 32
Spinula Philippus Nolan. 307. 54
Sarrianus Hieronymus Vicoaquen. 793. 23
Sartorius Antonius Maria Thean. 726. 41
Sicardus Fabritius Casert. 667. 42
Saulius Stephanus Teatin. 963. 18
Scarampus Antonius Nolan. 306. 53
Scaccanus Franciscus Nolan. 303. 47
Scomberg Nicolaus Capuan. 443. 46
Scramanna Brunonus Casert. 667. 44
Sergosi Michael Angelus Thean. 728. 48
Seraphinus Vincentius Thean. 728. 46
Sertalius Honuphrius Carin. 599. 38
Sersale Andreas Surren. 768. 18
Serinus Donatus Isclan. 278. 18
Serfilla Alexander S. Angeli Lomb. 1023. 25
Setarius Carolus Aesern. 504. 37
de S. Felice Ioannes Muran. 1039. 18
Sicardus Nicolaus Vicoaquen. 790. 17
de Sinibaldis Franciscus Sueffan. 687. 32
Sinranus Andreas Caracen. 575. 34
de Sio Benedictus Caietan. 584. 49
de Sobrano Eleazarus Teatin. 931. 43
Soderinus Paulus Lubren. 799. 6
de Soria Bernardinus Venaf. 735. 29
Squillantes Paulus Thean. 729. 52
Stella Ingiranus Capuan. 424. 31
Marcellus Aesern. 509. 52
Strina Paulus Isclan. 275. 9
de Strozzis Philippus Surren. 778. 38

T

Tassus Paulus Ansan. pag. 986. num. 5
de Tedaldis Richardus Carinol. pag. 596. 16
Thadæus Sigismundus Caracen. 584. 50
Tebaldescus Iacobus Neapol. 219. 42
de Titis Paulus Acerran. 258. 27
de Tocco Marinus Teatin. 938. 47
Tontulus Franciscus Isclan. 279. 26
de Toralto Philippus Sueffan. 681. 23
Torellus Thomas Puteol. 330. 37
Turricella Flaminius Lumbar. 1021. 30
de Tusto Gentilis Stabien. 812. 24

V

Vasquez Ioannes Acerran. 261. 33
Valignanus Colantonius Teatin. pag. 939. 49
Verallus Hieronymus Casert. 663. 31
de Vernaculis Simon Puteol. 335. 50
Vgolinus Ascanius Muran. 1042. 39
de Vice Dominis Petrus Anton. S. Angeli Lumbar. 1021. 13
de Vico Ioannes Acerran. 258. 24
Viola Ambrosius Laqued. 1032. 29
Vindacius Athanasius Capuan. 435. 38
Vitellus Antonius Carinol. 599. 33
Ioannes Carinol. 599. 34
de Viuianis Nicolaus Teatin. 931. 46
Vrsinus Ioannes Neapol. 1856. 25
Bertoldus Neapol. 184. 23
Iordanus Neapol. 209. 36
Orlandus Nolan. 305. 50
Iacobus Puteol. 334. 47
Leonardus Puteol. 337. 54
Gabriel Caluen. 603. 29
Vrsus Thean. 726. 37
Octauius Venaf. 736. 35
Latinus Compsan. 1005. 22
Flauius Muran. 1042. 31
Vulpe Nicolaus Satrian. 1016. 21
Vulpianus Vlpius Teatin. 960. 14

Z

Zappata Marinus Sueffan. 687. 31
Zerillus Stabilis Carinol. 597. 23

INDEX RERVM ET MATERIARVM

De quibus in hoc Sexto Tomo & opere fit mentio.

A

ABBATIÆ S. Clementis Papæ & Martyris à Ludouico II. Imperatore extructæ monumenta insignia referuntur pag. 838. D

Abacuc Propheta. pag. 1149 num. 219.

Abdias Propheta. 1138. 192
Abdias Martyr. 1061. 15
Abericus Episcopus. 1180. 229
Abibas Martyr. 1150. 220
Abibas Draconus, & Martyr. 1063. 19
Abibus Martyr Aedessæ. 1035. 183
Abramus Solitarius. 1117. 106
Abraam Patriarca. 1162. 249. 365
Abraamus Persa Martyr. 1209.
Acta S. Bernardi Episcopi, & Patroni Ecclesiæ Carinulensis. 588. A
Acta & miracula S. Baculi Episcopi Surrentini recensentur. 755. C
Acta quamplurimorum Sanctorum in Vrbe Neapolitana asseruntur à nu. 14. deinceps. 14 D
Acta S. Iustini Presbyteri, Florentij Felicis, & Iustæ Martyrum. 828 D
Aceptorius Episcopus & Martyr. 1121 num. 199
Acerranæ Ciuitatis descriptio. 253. A
Acidinus Martyr. 1121 155
Acheus Própheta. 1182 300
Adauctus Martyr. 1091. 83
Adrianus Martyr in Cesarea. 1208. 362
Adoratio Magorum. 1170. 271
Aenariæ Insulæ descriptio. 471 A
Aer Martyris. 1113. 255
Aequę, Vrbis, & Vici Aequensis, eiusq; Diœcesis descriptio. 786 B
Aesernia in Coloniam Romanorum erigitur. 454 C
Aesernia nobilium Virorum Patria. 456 B
Aesernię Ciuitatis antiquitas. ibid. A
Agapius Sanctus. 1067. 53
Agathangelus Martyr cum socijs. 1198. 341
Agathoales Martyr. 1072. 42
Agathonicas Martyr. 1103. 112
Agathopus Martyr in Creta. 1169. 268
Agapius Episcopus Synai. 1223. 397
Agatha Martyr Panormitana. 1218. 366
Agathodori Martyris. 1103. 112
Agathonis Papæ com. 1225. 402
B. Agnelli obitus. 7[illegible] C
Africanus quidam Rex ingenti Agarenorum classe multas Italiæ Vrbes expugnat. 121. D
Aitalis Martyr Persa. 1256. 356
Aitales Diaconus. 1122. 150
Alberrus Monacus dictus Abbas à Bericentana Synodo punitur. 435 E
Alepius Andrinopolitanus. 1145. 208
Alexander IV. iubet concilare Neapoli & nominatus, & coronatus Summus Pontifex. 168 A
Alexander Martyr. 1111. 130
Alexander alter Martyr. 1108. 72
Alexandri Riccardi Episcopi Suessani Epitaphium. 688 D
Alexander Thessalonicensis Martyr. 1126 num. 170
Aligernus Abbas Cassinensis Monasterium S. Ioannis Baptistæ erexit. 390 B
Alphanus Actoni Episcopo Teatino ægrotanti Saphicum misit. 851 A
Alphæus Martyr. 1086. 72
Alphonsus de Aragonia Ferdinandi I. Regis Neap. filius nothus, Teatinorum Episcopus fuit adlectus. 940 D
Ambrosij Catharini de Politis Archiepiscopi Compsani præclara opera in sui tumuli Epitaphio epilogantur. 1009 A
Ambrosius Episcopus Mediolanensis. 1152 num. 227
Amianus Martyr. 1059. 90
Amintas Aegyptius. 1094. 90
Amon Diaconus. 1056. 4
Amonij magni commemoratio. 1190. 321
Amphilochus Episcopus Iconij. 1077. 123
Amplius Sanctus. 1119. 151
Anastasius Persa Martyr. 1197. 337
Eiusdem reliquiæ recuperatio. ibid. 338
Anastasiae socij Martyres. 1161. 263
Anastasia Virgo & Martyr. 1002. 110
Angeli Gerardini Episcopi Suessani, e Camenensis epitaphia duo. 684 D
Angelus Maccafanus Episcopus Ansanensis, à Duce Aprutino retentus à populo Ansanensi librratur. 981 D

An-

Andreas Apostolus. 1148. 215
Andreas Martyr. 1146. 210
Antrocius Martyr. 1102. 109
Anna matris Beatiss. Virginis Mariæ. 1154 229
Anna Prophetissa. 1208. 361
Annæ Martyris. 1111. 130
Annæ Martyr in Persida. 1140. 396
Anthima Martyr. 1075. 48
Anatolia Episcopus Damasi Martyr. 1088 num. 76
Ananias Martyr Persa. 1148. 217
Ananias Presbyter Martyr. 1201. 346
Animpodistes Martyr. 1121. 155
Anno Aegyptius. 1094 40
Antonius Archiep. Constantinopol. ibid.
Antonius Magnus. 1190. 321
Ananias Puer Martyr. 1162. 250
Antonius Martyr. 1106. 120
Antonomus Martyr. 1067. 30
Antonius Martyr. 1126. 120
Antonius Martyr in Sina. 1129 171
Antoninus Martyr. 1133. 180
Antimius Episcopus Nicomediæ. 1070. 7
Anysia Martyr Tessalonicensis. 1174. 282
Apollo ex septuaginta Apostolorum. 1154 num. 231
Apolonius Martyr. 112. 155
Aquila Martyr. 1198. 329
Aquila & Priscilla Martyres. 1218. 385
Archadij Sancti commemoratio. 1100. 345
Archadius Sanctus. 1200. 345
Archippus Martyr Discipulus Pauli Apostoli. 1142. 200
Aristonus Episcopus Alexandriæ Martyr. pag. 1058. 9
Arithemius miracula edens. 1109. 126
Archiepiscopo Capuæ Altano eiusque successoribus de iure in Suffraganeos, & in quamplurimas Ecclesias. 400 A
Asclipidiola Martyr. 1071. 32
Aspren quendam vehementi morbo capitis correptum sanat. 32 C
Aspreni precibus ad Deum porrectis, cuidam viro, ac mulieri sterilibus imploratur filius 32 A
Aspren consecratus in Præsulem, obijt senex plenus dierum. 31 D
Aspren è morbo curatus à vetula ex commissione D. Petri. 30 D
Aspren à D. Petro factus est S. Euangelij compredicator. 31 B
Asceterium Sacrarum Virginum Sancti Benedicti in Territorio Aliphano ædificatur. 375 C
Asterius Martyr. 1117. 147
S. Athanasij Episcopi Surrenti habetur mentio in quadam inscriptione. 747 C
Athanasius Sanctus. 1191. 323
Athenodorus Martyr. 1153. 228
Athanasius Confessor. 1215. 402
Athanasius Comentatesius Martyr in Cilicia 1179 294
Athanasius Magnus. 1198 323
Atinensis Ciuitatis antiquitas eiusque descriptio. 510 D
Atina funditus diruitur, & Ciues cum Episcopo, & Clero occiduntur. 538 B
Auctus Martyr. 1127. 162
Auxentius ex Anatolia. 129 87
Azonis Parmensis, Episcopi Casertani Epitaphium. 625 A
Azarias Puer Martyr. 1162. 250
Aza Martyr in Isauria. 1138. 191

B

BAbeas Martyr. pag. 1208. nu. 350
Babila Antiochiæ Patriarcha. 1059. 10
Bacchus Martyr. 10,6. 95
Bacchus Iunior. 1163. 251
Baptismus D. N. I. Christi. 1180 298
Barlaam Martyr ex Antiochia Syriæ. 1136. 187
Barbara Martyr ex Anatolia. 1151. 224
Barsabba Sanctus. 1065. 25
Barsimeus Episcopus & Martyr. 1204. 352
Bartholomæus Crisconus Episcopus Casertanus, sectam quamdam Iudaizantium dissipauit. 668 A
Bartholomæus Episcopus Teatinus plura Ecclesiæ suæ iura recuperauit. 884 C
Bartholomæus Episcopus Teatinus regium brachium accepit ad compescenda tum clericorum, tum laicorum vitia. 927 B
Bassianus Syrus. 1099 104
Basilicam in honorem Apostolorum in Vrbe Capuana construere facit Constantinus Imperator. 356 B
Basilicæ Neapolitanæ restauratio inscriptio, & consecratio. 64 B 65 A 66 B
Bassilissa Virgo & Martyr. 1058. 8
Basilius Confessor & Martyr. 1177. 287
Basilius Archiep. Cæsareæ. 1175. 186
Basilæ Confessoris commemoratio. 1118. 409
Bassus Martyr. 1117 287
Berardus Albæ Comes Cœnobium S. Spiritus de Ocra in Furconiensi Diœcesi ædificauit, dotauit, ac B. Placido eiusdem Ord. Cisterc. donauit, vt extat in documento. 895 A
Bernardus Archiepiscopus Neapolitanus tãquam Legatus Gregorij PP. XI. sumit iuramentum fidelitatis à Ioanna Regina. 199 D
Beneuentana Synodus à Nicola Papa celebrata. 134 D
Berolasis locus. 386 B
Bertrando Archiepiscopo Neapolitano, conceditur facultas absoluendi Ludouicum Regem ab non solutum Ecclesiæ Romanæ censum. 190 C
Blasij Episcopi Sebastæ Martyr. 1215. 380
Bellum inter Carolum V. & Regem Galliæ Senis, sedatum est. 445 B
Bocazat Eunuchus Martyr. 1140. 196
Bonifacius Martyr. 1165. 259
Bonifacius creatur Pontifex die 25. Decemb. anno 1294. 178 A

Bonus Consul, & Dux Neap. Vrbis effectus. 98 B
Bacnlus Episcopus Smyrniæ. 1211. 370

C

CAedes SS. Innocentium. 1174. 280
Cæciliæ Virg. & Mart. 1142. 201
Cæsar ex numero 70. Apostolorum. 1154. 231
Cœnobium pro Minoritis fratribus extra mœnia Vrbis Nolæ constructur. 305 D
Calatiæ Vrbis descriptio. 588 D
Calices, & cæteræ res sacræ auferuntur, & profanãtur ab hostibus inuadentibus Monacos, & Monasterium S. Vincentij de Vulturno. 482 A
Calepodius Neapolitanus Episcopus Concilio Sardicensi subscripsit. 41 D
Calistenus Sanctus. 1091. 83
Calistratus cum Socijs Martyr. 1085. 70
Caluensis Vrbis descriptio. 600 A
Candida Iunior Sanctis operibus Neapolitanam Patriam nobilitauit. 74 A
Candidus Martyr. 1195. 329
Caius Martyr. 1109. 127
Carpi Martyris. 1103. 12
Capuanæ Vrbis antiquitas, & origo. 345 A
Capuanam Ecclesiam in Archiepiscopalem erigitur à Ioanne Papa XII. 390 D
Capua, & Aprutium ob mortem Imperatoris Federici Ecclesiæ Romanæ se se subiecerunt. 902 D
Capua obsessa ab Athanasio Præsulæ Neapolitano & filijs Gandonis, & Gandenulphi. 385 E
Capuanus quidam meritis B. Seueri à vulnere sanatur. 55 B
Capitolina Martyr. 1116. 143
Capitonus Episcopus Cherones. 1167. 264
Carilampi Porphyrij, Dauci & etium milliu Martyrum certamen. 1215. 379
Cantonus Confessor. 1085. 71
Carinulensis, seu Calinensis Vrbis origo, & antiquitas. 586 A
Carolus I. Siciliæ Rex, Vectigal portus Ortonæ Basilicæ Principis Apostolorum Vrbis Romæ donauit. 966 C
Carolus Rex Neapolitanus cum copijs magnis in Siciliam pergens, Messanam Vrbẽ obsidet. 175 B
Carolus Rex Neapolitanus monitur. 180 A
Carolus II. Rex Siciliæ mandat plura Oppida restitui Ecclesiæ Teatinæ. 915 B
Carmina pro gratiarum actione, quæ canebãt Neapolitani post discessum Saracenorum ab obsidione Neapolis. 129 A
Carmina in honorem eiusdem Agnelli Episcopi. 685 C
Carmina supra ethimologiam nominis Ciuitatis Masiæ. 796 C
Carmina plura cuiusdam Poetæ ad laudem Matthæi Archiepisc. Teatini. 958 B
Carmina in lapide vetusto sculptæ ad laudem Iaquinti Episcopi Surrenti. 760 C
Carmina quæ leguntur in primo lapide proiecto ab Thoma Episcopo Teatino in molitione Ecclesiæ S. Agathę. 911 A
Cæsareę Martyris certamen. 1208. 362
vrbis Casertæ Campaniæ Felicis, & eius diœcesis descriptio. 607 A
Castrum maris, Stabiesse cognominatũ, Campaniæ ciuitas est de qua, simul cum suæ diœcesi habetur descriptio. 803 B
Catalogus Abbatum Cœnobij S. Vincentij de Vulturno. 470 B
Cathenarum Petri Apostoli commemoratio. 1189 318
Carterius Martyr. 1121. 156
Carterius alter Sanctus. 1124. 162
S. Catellus Episcopus Stabiensis, miraculis clarus obdormiuit in Domino. 805 C
Concessio Roberti Principis Capuani in fauorem Ecclesiæ Episcopalis Casertanæ. 615 A
Cæsar Busdragus Archiep. Teatinus Corpus S. Eleuterij honorificentius recondidit. 953 B
Cœlestini III. Pont. diploma pro Cathedrali Ecclesia Theanensi. 702 D
Cœlestinus Papa V. rogatu Caroli Regis Neapolim accessit, ibique habitauit, & tãdem renunciauit Papatui. 177 C
Cœlestinus V. Pont. Ecclesiam Teatinam perpetuo indulgentiæ Thesauro ditauit. 914 B
Celsus Martyr. 1104. 114
Cœnotaphium in laudem defuncti Francisci de Ratta Comitis Casertani. 649 D
Cœnotaphium ad laudem Clementis del Pezzo Viri nobilissimi, ac eruditissimi Episcopi Stabiensis, seu Castri Maris. 816 A
Cœnotaphium, in quo præclara opera Antimidæ Actis Episcopi Ortonensis, & Campiensis leguntur. 976 A
Cœnotaphium ad laudem Hieronymi Muzzarelli Viri eximij, Compianę Ecclesiæ Archiepisc. 1010 B
Cœnotaphium ad laudem Ioannis Francisci Carduccij Laquedonensis Episcopi. 1030 C
Cæphas ex num. 70. Apostolorum. 1154. 231
Charitas Virgo & Martyr. 1072. 43
Charitina Sancta. 1188. 317
Chaterina Martyr Alexandrina. 1144. 207
Chionia mulier sancta. 1168. 26
Chrisantus Martyr. 1105. 118
Chrysogonus Martyr. 1168. 265
Circumcisio D. N. I. Christi. 1176. 268
Ciuitas Theani vetustissima & eius diœcesis describitur. 689 D
Claudius Martyr. 1117. 147
Claudianus Martyr. 1209. 363
Clarimonus Diaconus & Martyr. 1092. 87
Clementis Papæ. 1143. 204
Clementis Episcopi Aciæ in Galatia. 1198. 340

Cle-

Clemens IV. defuncto Vrbano in Sede Petri succeſſit. 416 C
Clemens VII. Antipapa, auctoritate Reginæ Ioannæ intrudere iurauit nouum Epiſcopum in Eccleſiam Teatinam. 931 D
Clemens IV. Pont. Petrum Archiep. Surrentinum, cum alijs decem Epiſcopis excommunicauit, ac dignitatem priuauit. 766 D
Cletus Capuanus cum ſuo Archiepiſcopo, pro nouis decimis Camere Apoſtolicæ debitis aſſenſum præbuit. 428 C
Commemoratio Cineris, e Cælo lapſi. 1125. 164
Compſanam Vrbem propè mediam terræmotus euertit, eiuſque Epiſcopum pluresque Ciues obruit. 997 A
Colantonius Epiſcopus Teatinus, plura ad vtilitatem, & honorem ſuæ Eccleſiæ operatus eſt. 939 C
Conceptio Annæ B. Virginis Deiparæ. 1153. 229
Conceptio S. Ioannis Baptiſtæ. 1081. 61
Conceſſio Traſmundi Comitis Teatini ad fauorem Eccleſiæ B. Stephani Papæ. 843 D
Confirmatio Pontificia Conſtitutionis Sergij Archiepiſcopi Neapolitani ſupra bona obeuntium Clericorum beneficiatorum. 152 B
Confirmatio iurium, & Decimarum facta Puteolano Epiſcopo. 331 A
Congregatio Archangelorum. 1128. 168
Congregatio Monaſterij S. Seuerini firmatur præceptis. 127 A
Cono, atque Robertus donarunt Caſtrum Orni Eccleſiæ Teatinæ. 871 A
Concilium generale Sardicenſe celebratur ſub Iulio Papa I. 42 D
Conciliantur inter ſe Reges Aragoniæ, & Siciliæ adhortante Nicolao IV. Summo Pontifice. 177 B
Conſecratio Eccleſiæ S. Michaelis de Caſanoa Capuanæ diœceſis. 574 B
Conſtantinus Imperator a B. Silueſtro Papa Baptizatus eſt. 356 B
Conſtantinus Epiſcopus Capuanus Concilio primo Romano interfuit. 365 B
Conſtantini Imperatoris, & Leonis eius filij obitus. 90 C
Conſtantinus primus cognitus eſt Epiſcopus Vanefranus. 732 B
Cornatus Martyr. 1068. 31
Cornelius Centurio. 1108. 125
Corporis S. Euphelij inuentio, ac tumulus. 40 B
Corpus B. Ianuarij per Suonem Beneuentanum Ducem Neapoli Beneuentanum trãſlatum eſt. 97 D
Cormos Martyr. 1106. 120
Coſmus alter Martyr. 1120. 152
Cumana Eccleſia Neapolitanæ vnitur. 270 D
Cumanæ Ciuitatis origo, & deſcriptio. 263 D
Cumanum Oppidum à Romualdo II. Beneuentanorum Duce occupatum recuperat Gregor. Papa II. auxilio Ioannis Ducis. 86 C
Cyprianus Martyris. 1089. 80
Cyrena Martyr. 1120. 158
Cyrilli Comme. 1191. 323
Cyriacus qui manifeſtauit Crucem Helenæ Imp. 1116. 144
Cyriaci Anachoritæ. 1086. 73
Cyrillus, & Ioa. Mart. 1204. 323
Cyrra à Cilicia. 1233. 412

D

DAcuſus Martyr cum ſuis mulieribus. 1169. 268
Damaſus creatus Rom. Pontifex. 48 D
Dapius Sanctus. 1140. 195
Damianus Martyr. 1106. 120
Daniel Stylica. 1157. 237
Daniel Propheta. 1162. 251
S. Daria in carcerem truſa. 532 A
Dariæ Martyr. 1105. 118
Darius Martyr. 1109. 127
Darius Martyr in Paleſtina. 1139. 193
Daſianus Medenſis. 1120. 152
Deciſio facta à Roberto Rege in fauorem Eccleſiæ Caſertanæ. 630 A
Decretum Ioannis Baptiſtæ Bonciani Epiſcopi Caſertenſis ad Canonicos Cathedralis Eccleſiæ ſpectans. 662 A
Decretum de reformandis quibuſdam Eccleſijs confirmatum fuit à Clemente IV. Pont. vt conſtat in diplomate. 807 D
Deemetrius Martyr Teſaloniçenſis. 1114 139
Demetriur Martyr. 1135. 184
in Diœceſi Teatina, Teatinorum Ciuium elemoſinis, conſtructa fuit celebris Abbatiæ S. Mariæ de Arabona. 884 B
Deſtructio Ciuitatis Cumanæ. 270 D
Didimius Martyr. 1056. 27
Domitianus Epiſcopus Melitenſis. 1182. 302
Dionyſij Patriarchæ Alexandrini Martyris. 192. 86
Dionyſij Areopagitæ. 1090. 82
Diodorus, & Calidonius Martyres. 1209. 363
Dpiploma inter Andream, & Sicardum Beneuentanum Principem, & Saracenorum adoratio. 99. C
Diploma Clementis VIII. declarantis Inſulam Procidæ ipſamque Abbatiam eſſe Diœceſis Neapolitanæ. 140 A
Diploma Calixti de aſſumptione Raynaldi Piſcicelli S. R. E. Cardinalatum. 216 C
Diploma donationis Ciuitatis Aeſerniæ, factæ Landolfo Comiti. 493 C
Diploma Erberti Archiepiſcopi in Sacratiſſima ſede B. Protomartiris Stephani. 564 A
Diploma Conſecrationis Baſilicæ S. Gregorij de Regionario Neapolitanæ Vrbis. 153 A
Diploma conceſſionis factæ Gerardo Aeſernienſi

nienſi Epiſcopo Eccleſiarum Venaphanæ, & Boionæ. 494 D
Diſpenſatio affinitatis conceſſa Iacobo Filomarino Neapolitano, & Maroſtæ eius vxori 416 A
Dirimidontus Martyr. 1075. 42
Documentum poſtulationis Capituli Surrentini pro habendo, in ſuum Archiepiſcopum Scipione Cicinello. 772 B
Documentum donationis factæ à Roberto Comite ad fauorem Cathedralis Eccleſiæ Teatinæ. 867 D
Documentum ſententiæ datç ad fauorem Abbatiæ S. Clementis cauſa litis vertentis cum Eccleſia Teatina. 915 D
Domitius Perſa Martyr. 1093. 89
Donna Martyre Nicomedia. 1172. 277
Dominica Carthaginenſis 1183. 304
Domninus Martyr. 1087. 79
Domninæ Martyr. 1102. 111
Domnina Martyr Cyri. 1234. 413
Domnus Sanctus. 1124. 162
Donatio Anagoniſtæ memoria. 1189. 320
Donatio Epiſcopi Atinenſis facta Canonicis, & Clericis Eccleſiæ S. Mariæ. 549 A
Dona plurima data à Conſtantino Imperatore Baſilicæ Apoſtolorum Capuanæ Vrbis. 356 B
Dorotheus Archiepiſcopus Tyri. 1098. 101
Dorotheus Martyr. 1175. 279
Dorotheus alter. 1124. 162
Duos Sergios curat Aſpren a morbo. 33 A

E

EBora Martyr. 1133. 179
Ebulus Martyr in Ceſarea. 1208. 362
in Eccleſia Anſanenſi conuerſatur Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, mutatum in carnem. 979 C
Eccleſiæ Cathedralis Caſertæ opus admirandum. 608 D
Eccleſia S. Crucis cum Monaſterio in Conuentu Iſernienſi conceditur Cœnobio Caſſinenſi. 476 D
Eccleſia D. Dominici Neapoli conſecratur ab Alexandro IV. 168 A
Eccleſia ad honorem S. Priſci conditur in Ciuitate Capuanâ. 351 D
Eccleſiæ S. Mariæ Domicellæ, S. Saluatoris de Valle, & S. Ianuarij in Silue conceduntur Abbati S. Laurentij de Auerſa. 297 A
Eccleſia S. Mariæ Virginis, & B. Ioannis Baptiſtæ in Caienſi Diœceſis ædificata S. Bernardo Claudienſi Epiſcopo. 586 D
Eccleſia S. Martini in agro Cumano conceditur Rogerio Abbati Monaſterij S. Mariæ de Poſitano. 268 C
Eccleſia S. Michaelis Archangeli in loco Striano cum ſuis bonis, & iuribus conceduntur Monachis SS. Sotij, & Seuerini de Neapoli 297 B
Eccleſiam nouam Iſerniæ perficiunt, & compleuerunt Fratres Minores. 500 C
Eccleſia Pennenſis a Teatina Iuriſdictione ſubtrahitur, & Romanæ Eccleſiæ ſubijcitur, vt in diploma. 346 C
Elladius Laicus Martyr. 1181. 298
Eleutherius Martyr Romanus. 1160. 245
Elias Martyr. 1164. 254
Elias. 1076. 51
Eleazarus Cardinalis Epiſcopus Teatinus, per Clementem VII. Antipapam de ſede Epiſcopali fuit electus. 931 C
Elogium ad honorē Archanheli Blanchi Epiſcopi Theanenſis. 727 D
Elogium ad honorem Actonis Epiſcopi Theatini. 851 D
Elogium ad honorem Aloyſij Riccij, Epiſcopi Acquenſis, in quo eius preclara geſta recenſetur. 794 D
Elogium ad honorem S. Baculi Brancacci Epiſcopi Serrentini. 754 D
Elogium ad honorem Gaſparis Palutii Epiſcopi S. Angeli de Lombardis. 1022 A
Elogium in Hieronymum de Franchis Archiepiſcopum Capuanum.
Elogium ad honorem Hieronymi Michaelis Epiſcopi Theanenſis. 727 C
Elogium in Marinum Archiepiſcopum Capuanum. 417 A
Elogium ad laudem Marſilij Perutij Archiep. Teatini. 962 D
Elogium in Cardinalem Bellarminum Archiepiſcopum Capuanum. 446 D
Elogium ad honorem Roberti Brancia Archiep. Surrentini. 769 C
Elogium ad honorem Nicolai Fortiguerra Epiſcopi Theanenſis, & S. R. E. Cardinalis. 725 A
Elogia ad laudem Pauli Toloſæ Ordine, & Archiepiſcopatu Teatinus Innocentia vitæ, & eloquentia conſpicui. 991 C
Elogium ad laudem Pauli Regij Epiſcop Acquenſis. 792 C
Elogium Sixti, & Sinicij Epiſcoporum, & Martyrum. 672 C
Elogium ad honorem Vincentij Rabatç Archiep. Teatini. 965 C
Elor Diaconas Martyr. 1133. 179
Erothides Martyris. 1116. 143
Epophruditus, vnus ex 70. Apoſtolorum. 1154. 235
Ephraim Siri comme. 1202. 348
Epichania Martyr. 1084. 65
Epimachus Martyr. 1118. 148
Epiſtimes. 1124. 161
Epigramma ad laudem Leonis Ducis, & cuius Orconenſis. 972 D
Epigramma in S. Vitellianum Capuanum Epiſcopum. 374 B
Epiſcopatus Biſacienſis perpetua vnione firmatus, & coniunctus fuit Epiſcopatui Sãcti Angeli Lombardorum vt extat in diplomate Pauli III. Pontificis. 117 C
Epigramma in laudem Rodulphi Cardinalis Carpenſis. 800 A
Epigramma ad honorem Ioannis Longi Epiſ-

Episcopi Aequensis. 789 D
Epistola Fabij Episcopi Caiacensis ad suas Caiacensis. 579 D
Epistola in Passionem B. Marci Atinæ Ciuitatis Episcopi ab Adenulpho Capuanę Sedis Achiepiscopo scripta. 514 B
Epistola Gregorii ad Iudicem Campaniæ. 81 A
Epistola Gregorij Papæ Clero, & nobilibus Ordini, & Plebi consistentibus Neapoli. 71 D
Epistola Gregorij Papæ Ordini, & Plebi consistenti Neapoli. 72 D
Epistola alia Gregorij scripta ad Paulum. 73 A
Epistola Gregorij ad Pascasium Episcopum Neapolitanum. 83 A
Epistola Ioannis Papæ Episcopo Suricorum. 383 D
Epistola Gregorij IX. ad Populum Neapolitanum. 160 A
Epistola Gregorij IX. ad Petrum Archiepiscopum, & Clerum Neapolitanum. 159 B
Epistola Ioannis PP. XXII. ad fauorem Cœnobij Ferrariensis Ord. Cistercien. Theanæ Diœcesis. 573 C
Epistola Ioannis Capuani Archiepiscopi ad Adenulphum Archiepiscopum, & Capitulum Beneuentanum. 422 C
Epistola Innocentij PP. III. ad Capitulum Capuanum de successore eligendo. 404 D
Epistola Innocentij III. Magistro Marino electo Capuano Episcopo. 413 B
Epistola eiusdem Innocentij Capitulo Ecclesiæ Capuanæ. 414 C
Epistola Innocentij III. Archidiacono, & Capitulo Capuanis. 406 C
Epistola Vrbani V. ad coercendam auaritiam Bartholomæi Archiepiscopi Composani. 1003 C
Epitaphium ad laudem Antonij Laurei nobili familia Amanthea Episcopi Stabiensis. 813 A
Epitaphium in laudem Ianuarij Philomarini Episcopi Caluensis. 606 A
Epitaphium Antonij Bernardi Episcopi Casertani. 664 D
Epitaphium ad honorem Iacobi Episcopi Sancti Angeli de Lombardis. 1016 C
Epitaphium Ioannis Baptistæ Castrucci Archiepiscopi Teatini. 954 C
Epitaphium ad laudem Ioannis Dominici Rebibæ Episcopi Ortonensis, & Camplensis. 974 C
Epitaphium ad honorem Ioannis Cimini Aequensis Episcopi. 788 B
Epitaphium Ioannis de Gueuara in quo eius præclara gesta conscribuntur. 729 C
Epitaphium Lamberti Allobrogi Præsulis Casertani. 663 C
Epitaphium Marci Antonij Maffei Archiep. Teatini, & Card. S. R. E. 952 C
Epigramma ad honorem Nicolai S. R. E. Card. Fundatoris Collegij Pistoriensis. 725 C
Epitaphium ad honorem Ouidij Lupari Episcopi Theanensis. 729 A
Epatius Episcopus miracula adens. 1134. 181
Eucharistiæ Sacramentum in flamma proiectum, mutatum, e in carnem, & sanguinem, parte hostiæ in propria specie remanente. 981 A
Eudoxius Martyr. 1062. 18
Eugenius Martyr. 1165. 258
Eugenius Martyr alter. 1158. 239
Eugenia cum sociabus Martyr. 1169. 269
Eulampia Martyr. 1099. 103
Eulampius Martyr. 1099. 103
Eulasius Martyr. 1210. 368
Eulisippus Puer Martyr. 1190. 322
Eulogius Episcopus Alexandris. 1218. 386
Eumenius Episcopus Gortoniæ. 1075. 47
S. Euphebij meritis Neapolitana Ciuitas ab Agarenorum impetu, ex improuiso aduenientium, euidentibus miraculis liberatur. 38 C
Euphrasia Martyr. Nicomediensis. 1192. 847
Eusebius Diaconus Martyr. 1092. 83
Eusebius Martyr. 1294. 330
Euphrasina Sancta. 1224. 402
Euphrasia alter. 1084. 67
Euphrasia vidua, Monasterio in Regione Albinensi condito, Abbatissa est ordinata. 97 C
Eusebia Sancta virago. 1191. 320
Eusichius Martyr. 1063. 21
Eustathius Martyr. 1077. 53
Eustrasius Martyr. 1158. 240
Euthimius Presbyter. 1295. 332
Euthychius Martyr. 1194. 330
Euchropius Martyr Alexandriæ Aegipti. 1118. 149
Eutropius Martyr. 1106. 120
Exaltatio S. Crucis. 1069. 35

F

FAustus Diaconos Martyr. 1095. 87
Faustus, Presb. Martyr. 1063. 19
Fausta Martyr. 1210. 368
Fanum Cathedralis Ecclesia erigitur. 506 A
Friderici II. Imperatoris Priuilegia pro Cœnobio Cistercien. Sanctæ Mariæ Ferraria. 712 C
Federicus II. Imperator anno 1251. obijt. 166 A
Federici Imperatoris Epistola consolatoria, ad Comitem Casertanum. 902 A
Federici II. Imperatoris diploma ad confirmationem omnium priuilegiorum Ecclesiæ Teatinæ. 892 B
Federicus in Cathedrali Capuana solemni ritu in Regem coronatus est. 442 B
Felicitas Martyr. 1207. 360
Felix Trophinus fuit primus Episcopus, & primus Archiepiscopus Teatinus, vt in Diplomate Clementis VII. apparet. 944 D

Fides

Fides Virgo, & Martyr. 1073. 43
Flauianus Archiepiscopus Constantinopolitanus. 1222. 396
Florentius Martyr Thessalonicensis. 1103. 113
Florus Hierarcha. 1163. 233
Formula fidei ab Episcopis Arrianis confecta damnatur in Concilio Sardicensi. 43 C
Fratres Minores Neapoli anno 1234. recipiuntur. 166 A
Franciscus de Comitibus Archiep. Compsanus S. R. E. Card. suum hæredem instituit Leonem X. Pont. 1006 C
S. Franciscus Capuam venit, cui a Capuano Capitulo Ecclesia S. Petri ad ædificandum Cœnobium donatur. 412 A
Fundatio Ecclesiæ in honorem S. Iacobi Zebedæi, S. Nicolai Myrensis, & S. Blasij cum suis dotibus. 618 C
Fuga Christi in Aegipto. 1171. 273

G

GAbinus Episcopus. 1105. 116
Gaiana Martyr. 1087. 25
Galactionus Sanctus. 1124. 161
Galliæ Rex regnum Neapolitanum suo subiugauit imperio. 124 D
Gaius ex 70 Discipulis. 1123. 160
Gaius Diaconus, & Martyr. 1092 87
Gemellus Martyr. 1156. 233
Geminianus Martyr. 1074. 45
Georgius Martyr. 1155. 183
Georgius Martyr. 1158. 230
Georgij Martyris certamen. 1198. 339
Germanus Martyr. 1133. 100
Geruasius Martyr. 1104. 114
Gesta S. Amasij Episcopi Theanensis. 692 C
Gesta S. Paridis Episcopi Theanensis. 691 D
Gesta Sancti Seueri Episcopi cum filium cuiusdam viri nomine Petri à doloribus immensis liberasset, & gratiæ Deo redduntur. 56. D 57 B
Gisulfus Dux Beneuentanorum, Soram Arpinum Romanorum Ciuitates, & aliqua Oppida cepit. 473 D
Gladiatorum ludorum abusus Neapoli tollitur. 205 C
Glycerius Martyr. 111. 130
Glycerius alter Martyr. 1175. 271
Gregorius Decapolitanus ex Isaria. 1140. 197
Gregorius Septimus Capuam venit 398 D
Gregorius IX. Priuilegium ad fauorem, & honorem Cœnobij S. Mariæ de Ferraria. 716 C
Gregorius Episcopus Agrigentinus. 1143. 203
Gregorius Episcopus Neosaris. 1137. 188
Gregorius Episcopus Nisseni. 1181. 302
Gregorius Nazianzenus. 1199. 343
Gregorius Prouincialis Ord. Min. in Aprutina Prouincia instituitur Vicarius Capuanæ Ecclesiæ. 434 C
Gregorius Episcopus Magnæ Armeniæ. 1087. 74
Gordius Martyr in Cæsarea Capadociæ. 1177. 289
Gorgonius Martyr, & Socij. 1175. 279
Gorgonius Martyr. 1175. 279
Gordianus Martyr. 106. 33
Guillelmus Carbonus nobili genere natus Ecclesiam Teatinam, summa cum dexteritate & fructu administrauit. 935 C
Guillelmus Caposerreus Episcopus Teatinus declarauit Franciscum de Turre esse hæreticum. 925 D
Guidonis Medices Archiep. Teatini Epitaphium. 950 A

H

HElena de Comitibus Nicolai Visini nobilis Comitis, vxor obijt. 306 B
Henricus IV. Francorum Rex suasione Octauij Aquauiuæ, Romanæ Ecclesiæ reconciliatus à Clemente Papa censuris obsolutus fuit. 244 C
Henrici Anglorum Regis filia, viginti quatuor Triremibus ducitur Neapolim, vt nuberet Regi Guilielmo. 399 D
Heraclius Martyr. 111. 130
Hermionus Martyr. 1059. 12
Hermes ex numero 70. Apostolorum. 1123. 160
Hermiona Martyr. 1059. 12
Hermilius Martyr. 1185. 309
Hermogenes Martyr. 1155. 234
Hilarion Præsb. Anachorita. 1110. 128
Hildebrandus Alexandrum II. Capuæ hospitio excepit anno 1058. 396 C
Hierotheus Hierarcha. 1093. 85
Hieronus Martyr. 1120. 166
Hippolytus Martyr. 1203. 351
Historia de passione Imaginis S. Saluatoris à Iudæis sæuissime peracta in Oppido Aterni. 852 D
Historia nongentorum Monachorum Cœnobij S. Vincentij de Vulturno. 472 A
Historia translationis S. Martini affertur. 593 D
Honorarium Elogium Ladislai de Aquino Episcopi Venafrani S. R. E. Cardinalis. 736 C
Hospitale Senum in Pago S. Mariæ Maioris Capuæ exædificatur. 446 D
Hymni in laudem S. Maci Episcopi, & Martyris. 527 B
Hymni, qui canuntur in laudem S. Baculi Episcopi Surrentini. 758 D

I

IAcobus Alphæus Apostol. 1098. 102
Iacobus Apostolus. 1111. 131
Iacobus Ascita. 1100. 105
Iacobus de Sanctis Archiepiscopus Surrentinus Sibyllam in Abbatissam canonicè ele-

electam consecrauit. 774 A
Iacobus frater Ioannis. 1135. 185
Iacobi Episcopi Casertani inscriptio. 648 D
Iacobus Persa mart. 1145. 209
Iacobus presb. & mart. 1120. 154
Iacobus sanctus. 1162. 240
Iannitius miracula edens. 1122. 158
B. Ianuarii & Agrippini precibus à Sarracenis liberatur Neapolitana Ciuitas. 128 D
Ianuarius Episcopus. 1076. 50
Ix Martyr. 1066. 28
Iesu Nauæ Domitio. 1055. 3
Imaginem marmoream Christi Saluatoris mittit Neapolim Constantinopolitanus Imperator, quæ miraculosè collocatur in Ecclesia S. Marcelli. 151 A
Ignatius Patriarcha Constantinopolitanus. 1112 134
Ignatius mart. Patriarcha Antiochiæ. 257
Indulgentia ab Alexandro IV. concessa Ecclesiæ protomartyris Stephani in Ciuitate Capuana. 419 A
Innas mart. 1194. 331
Indultum Thomæ Furconiensis Episcopi ad fauorem Ord. Cistercienſis. 897 D
Indultum pro Caroli Regis Ecclesia Casertana. 628 A
Indultum Calixti II. Pont. ad fauorem Ecclesiæ Compsanæ. 998 D
Indultum Innocentij III. Pont. ad fauorem Monasterij S. Ioannis Baptistæ in Venere diœcesis Teatinæ. 888 A
Indultum Innocentij III. Pont. ad fauorem Episcopatus Teatini. 885 B
Indultum Henrici III. ad fauorem celebris Abbatiæ S. Ioannis à S. Benedicto conditæ. 862 D
Indultum Paschalis II. Pont. ad fauorem Episcopatus Teatini. 869 B
Innocentij III. Pont. Epistola in qua præcepit Alpherium Archiepisc. Surrentinum, à dignitate suspendi. 763 C
Innocentius III. à Constantia Imperatrice factus est Federici tutor. 405 D
Innocentij Tertij Indultum pro Cœnobio Cistercienſi S. Mariæ de Ferraria. 707 D
Innocentius IV. Pont. plura scripsit, & præcepit ad fauorem Alexandri Episcopi Teatini. 904 C
Innocentius IV. defuncto Conrado Rege, ad possessionem Regni Neapolitani capessendam, venit Neapolim, ibique postea abiit. 167 A
Innocentij Sexti Pontificis diploma aduersus Franciscum de Turre excommunicatum. 927 D
Innocentium occisio in Bethleem. pag. 1714 280
Inscriptio Euphemiæ Stephani Episcopi coniugis. 123 A
Inscriptio translationis Sancti Stephani. 583 A
Inscriptio in honorem Deodati Gentilis Episcopi Casertani. 666 C
Inscriptio Fabij de Leguniſſa Archiepisc. Cōpsani, virtute clarissimi. 1013 D
Inscriptiones duę, Iulij Pauesij Archiepiscopi Surrentini, præclara acta recensentes. 780 D
Inscriptio de statu, & qualitate Surrentinę vrbis. 741 B
Inscriptiones duę ad altare S. Iustini positæ sunt ad eius laudem. 827 D
Inscriptio per grandis Campanę Ecclesię Casertę. 657 D
Instrumentum donationis factę, Borello Borelli filio in fauorem Actonis Episc. Teatini, ac successorum. 848 D
Inuentio cuiusdam ampullę diuini Sanguinis à cerea Imagine Crucifixi effusi. 858 D
Inuentio Corporis Sancti Ioannis Baptistę. 1210 404
Inuentio Corporis S. Vitelliani Episcopi Capuani, & eius translatio. 373 D
Inuentio Reliquiarum S. Ariani Martyris. 1160 244
Inuentio siue translatio Corporis B. Marci mart. & Pontificis edita à Domno Leone Venerabili Episcopo Atinensi. 451 B
S. Ioannis Bapt. Sinapis. 1180. 297
Ioannes Cozelita. 1117 145
Ioannes Colabita Constantinopolitan. 1186. 316
Ioachim Pater Beatę Marię Virginis. 1065. 24
Ioan. Chrisostomus ex Antiochia Siriæ. 1132 178
Ioannes Damascenus. 1147. 213
Ioannes Dominicus Rebiba Episcopus Ortonensis, & Camplensis, pauperrimam Ecclesiam, pro ditissima, inuitus dimisit. 974 A
Ioannes Euangelista. 1084.
S. Ioannis Gualberti canonizatio per Cœlestinum III. celebrata. 301 D
Ioannes Propheta. 1081. 54
Ioannes Episcopus & mart. 1120 154
Ioannes alter Episcopus. 1154. 120
Ioannes eleemosynarius Patriarcha Alexandrinus. 1133. 177
Ioannis de Paulis Episcopi Suessani monumentum. 679 B
Ioannes Petrus Carrafa, vir doctrina & integritate singularis, post purpuram summum totius Ecclesię ius suscepit sub nomine Pauli IV. 443 D
Ioannes Petrus Carrafa, Episcopus Teatinus Ordinis Clericorum Regularium primus fuit Præpositus, & institutor. 943 C
Ioannes Papa Capuam se transfert ad componendum schisma illius Ecclesiæ. 381, C
Ioannes Papa XXII. Pannum quendam aureū S. Ianuarij ad Archiepiscopum, & Capitulum Neapolitanum dono misit. 188 B
Ioannes Patriarcha Constantinop. cognomēto ieiunatur. 1157. 76
Ioannę Reginę Sicilię priuilegiū pro Episcopatu Casertano. 650 A

Ioannes sanctus. 1200. 345
Ioannes Episcopus sanctus, 1140. 195
Ionas Confessor. 1108 60
Ioel Propheta. 1108. 124
Iordanus Archiepiscopus Capuanus eligitur in Patriarcam Antiochenum, & Consiliarum Regis Siciliæ. 439 D
Ioseph ab Angelo monitus in somnis vt in Aegyptum abiret. 1170. 272
Ioseph martyr in Persida. 1122. 157
Ipsichius martyr. 1063. 21
Ira Dei in Neapolim. 90 D
Irenes martyr. 1168. 266
Isaac P. N. comme. 1162. 249
Isachius Presb. 1140. 195
Isachius & Maletius Episcopi in Cipro. 1078 num. 54
Irenachius martyr e Sebacia. 1146. 212
Isidorus Paluiotæ Episcopus. 1209. 364
Iudas Eunucus Martyr Nicomediæ. 1172. 277
Iubentinus martyr. 1047. 99
Iuliani martyris certamen. 1220 391
Iulianus martyr. 1210. 364
Iulianus alter martyr. 1069. 34
Iuliana martyr. 1120. 153
Iuliana martyr Nicomedien. 1166. 260
B. Iusta plures cæcos illuminauit, aliisque miraculis fidem Christi consolidauit. 832 A
S. Iustinus Episcopus ciuis, & Patronus Teatinus fuit, cuius corpus in Metropolitana seruatur. 845 D
Iustinus martyr. 1089. 80

L

Landolfo Comiti Ciuitas Aesernie dono datur. 493 B
Landenulphus Princeps Capuanus à suis occiditur. 392 A
Laquedoniæ vrbis, eiusque Diœcesis descriptio. 1027 B
Leancius martyr. 1159. 242
Lemenius martyr in Creta. 1169. 268
Leo Episcopus Catanæ in Sicilia. 1224. 401
Leo Magnus Papa 1223. 398
Leonis martyris certamen. 1198. 339
Leo sub Leone Armeniæ Rege iugulatus. 1198. 339
Leontius martyr. 1106. 242
Leonardi de Marinis Archiep. Anfanensis, incisa effigies habetur. 985 A
Leopardus fuit primus Archiep. Surrentinus. 768 D
Leopardus de Marinis Ecclesiam Anfanensē laudabiliter rexit, tum Episcopus, tum Archiepiscopus declaratus. 984 B
Lex a Valente Imperatore lata est, vt Monachi militarent. 363 A
Libellus Iudicij supra litem vertentem inter Episcopum Theanensem, & Suessanum. 696 B
Licorion Monachus martyr. 1214. 376
Linus ex 70. discipulis vnus. 1125. 160
Litteræ Clementis VIII. Pseudopontificis, in quibus legitur dignitatem Murani, translatam fuisse ad Oppidum Polisinum. 1036 D
Litteræ cessionis factæ Patribus Prædicatoribus de Cœnobio S. Dominici Neapolis. 160 D
Litteræ Francisci Foscari Venetiarum Ducis, ad Episcopum Teatinum missæ pro recuperatione reliquiarum furtiuè sublatarum. 980 A
Liudini Rimoni Episcopi Teatini tempore, Capua obsidionem substinuit ad vindictam 842 D
Longinus Centurio è Capodocia. pag. 1105. num. 117
Lucas Apostolus & Euangelista. 1107. 121
Lucas Diaconus martyr. 1111. 369
Lucia Virgo Siracusana. 1158. 262
Lucia Vidua martyr. 1074. 45
Lucianus martyr in Siria. 1104. 115
Lucullanum Castrum destruitur. 126 B
Lucullanum Castrum demolire facit Gregorius Consul, & Neapolitanus Dux. 122 A
Ludouicus Imperator mittit exercitum contra Sergium Neapolis Ducem. 106 D
Lyxibius Episcopus Soliorum Cipri. 1222 395

M

Macharius Martyr. 1165. 258
Macharius Aegyptius. 1193. 328
Macharius Romanus. ibidem
Macrobius Martyr. 1068. 33
Magna fiducia cuiusdam Presbyteri de adiutorio Dei in celebratione missæ cōtra exercitum Agarenorum à cuius furore liberatur. 38 B
Magni terremoti descriptio. 1115. 142
Malachia Propheta. 1178. 290
Mamelchitha Martyr Persa. 1094. 91
Mamantes Martyr. 1056. 5
Manuel iugulatus sub Leone Armeniæ Rege. 1198. 339
Maior martyr è Gaza. 1219. 389
Manifestatio septem puerorum in Epheso. 1112. 133
Marcus Martyr. 1115. 140
Marcus martyr ex Antiochia. 1141. 199
Marcus vir sanctus. 1086. 72
Marcelli Monaci Syri sanctitas. 1174. 281
Mardarius martyr. 1158. 240
Maranæ, & Circæ commemorat. 1232. 421
Maria Siciliæ Regina in Monasterium Monialium S. Petri Ord. Prædic. Neapoli introducitur. 423 C
Maria virgo sancta. 1217. 383
Maria quæ mutato nomine Marinus dicta est. 1207 383

Mariamna soror B. Philippi Apostoli. 1222. num. 394
Marsorum Prouincia inuaditur & deuastatur. 483 D
Martæ commemoratio. 1214. 376
Martianus martyr. 1113. 137
Marcianus Presbyter sanctus. 1183. 303
Martinianus è Cesaria Palestinæ vir sanctus. 1217. 384
Marcianus Presb. & Economus Magnę Ecclesiæ. 1183. 303
Martinianus Episcopus Sicilię. 1215. 378
Martinus Episcopus Francię. 1131. 176
Martini Papæ sanctitas. 1071. 41
Martyrum viginti millium commemoratio. 1173. 278
Martyrium S. Cæthei Episcopi Aternini. 835 C
Martyrum trium millium in Nicomedię.
Matrona sancta ex Persia. 1128. 169
Matthęus Apostolus & Euangelista. 1136. num. 186
Matthęus Saminiatus Archiepiscopus Teatinus, prędaris operibus fuit insignis, cuius vita profusè narratur. 955 C
Maximus martyr. 1097. 99
Maxentius martyr. 1124. 399
Maximi martyris certamen. 1210. 368
Mediæ memoria. 1215. 379
Melanes Romana. 1176. 284
Melasippus martyr. 1126. 165
Melesinę martyris acta. 1072. 42
Meletius Episcopus Cypri. 1078. 44
Mena martyr. 1155. 234
Menæ martyris acta. 1130. 124
Merotij martyris dies. 1184. 308
Metropolitanę Basilicæ nouę Capuę descriptio. 350 B
Metrodoræ martyris acta. 1066 26
Mercurius martyr ex Anatolia. 1144. 206
Meronius martyr describitur. 308
Michael cum 36. Monachis martyrum passus 1088. 77
Michaelis Archangeli commemoratio. 1062. 17
Micheę Prophetę memoria. 1180. 295
Miletus Episcopus. 1133. 179
Misael puer martyr. 1162. 250
Mithiodore martyris acta. 1066. 26
Miserabile exemplum Archiep. Tarsensis dū sacra celebraret. 952 B
Mocij Anagnostę martyris certamen. 1211 369
Monacorum ędes Cœnobij S. Vincentij de Vulturno. 482 A
Monumentum ad honorem Aloysij de Franchis Episcopi Acquensis. 793 D
Monumentum ad honorem Amandi Surrentini Episcopi. 747 B
Monumentum ad honorem Mauritij Centini Episcopi Lubrensis. 802 B
Monumenta vetusta in quibus legitur Surrętum, olim fuisse Rempublicam. 741 C
Monumentum gratitudinis, ad honorem Leonis Ortonensis ciuis. 972 C
Monumentum de contracto cambio inter Raynulphum Episcopum Teatinum & Abbatem S. Ioannis in Vænere. 861 B
Monumentum supra fores Ecclesiæ S. Agathæ cuius Azo Episcopus Casertanus extitit fundator. 626 A
Monumentum Liparulorum Familiæ in Tęplo D. Francisci positum. 801 A
Monumętum Nicolai Episcopi Teatini Romæ defuncti. 937 D
Monumentū ad honorem Ioannis Petri Carafæ in Archiepiscopatu Teatino positum. 951 A
Monumentum translationis Corporis S. Flauiani. 930 C
Monumenta duo Vrbis Suessæ. 670
Monasterium S. Benedicti deprædatur. 484 C
Monasterium S Dominici Neapolis à Monachis Benedictinis conceditur in perpetuum PP. Prædicatoribus.
Monasterium S. Mariæ de Cappellis cum suis bonis recipitur sub protectione Rogerij Regis Siciliæ, Ducatus Apuliæ, & Principatus Capuę. 144 D
Monasterium S. Martini in marsico monte miraculosè liberatur à Saracenis.
Mutius Lector commemoratur. 369
Moysis Legislatoris commemoratio. 1060. 15

N

Narratio deuastationis Cœnobij de Vulturno à Saracenorum multitudine. 485 A
Natiuitatis B. Mariæ semper Virginis. 1064. num. 23.
Natiuitas D. N. Iesu Christi expenditur. 1169 270
Nauum Propheta. 1148. 316
Nazarij martyris memoria. 1104. 114
Neapolitanæ vrbis descriptio. 10 A
Neapolitani Popoli ad Euangelium conuersio, quod illis annunciauit B. Petrus Apostolus. 13 D
Neapolitana Ecclesia ad Metropolitanam dignitatem erecta. 30 A
Neapolitanorum Archiepiscoporum suffraganei omnes recensentur. 21 B
Neapolitanos à B. Petro Apostolo conuersos S. Paulus confirmauit in fide. 14 B
Neapolitanam Ciuitatem liberat S. Ianuarius ab obsidiore Ducis Beneuentani, & Riccardi Capuani Principis. 137 C
Neapolitanæ ciuiles discordię. 98 A
Neapolitana Cathedralis Ecclesia circa annū 1150. summis & incredibilibus sumptibus erecta fuit. 145 D
Neapolim pergęs D. Petrus scisciatur à quadam mulierecula, disponente Deo, de Ciuium statu, & moribus. 28 C
Nolæ vrbis descriptio ciusque diœcesis. 280 A

Niceus Confessor. 1095. 94
Niceus martyr. 1070. 37
Nicolaus Episcopus Myræ Lyciæ. 1162. 22
Nicolaus II. Pontificatus gratulatur Actoni Episcopo Teatino suaque Ecclesiæ iura diplomate confirmat. 846 B
Nicolaus de Fossa Episcopus Teatinus Ord. Cisterciensis, litteras recepit ab Vrbano IV. vt Monacos S. Benedicti induceret in Eremum S. Spiritus de Maiela. 906 D
Nicopolitanus martyr. 1121. 156
Nicephori martyris certamen, pag. 1214 num. 377
Nilus martyr. 1076. 51
Nimphodoræ martyr dies. 1066. 26
Neo martyr. 1117. 147
Nestoris martyris certamen. 1218. 410
Nestor martyr Tessalonicensis. 1115. 141
Neophitus martyr, e Nicia Bitiniæ. 1195. num. 333
Nestor alter martyr. 1115. 141
Noertæ Episcopi & mart. in agon.

O

Obitus Antonij Sagra Episcopi Aequensis viri famosi. 790 B
Obitus B. Aldemarij Monachi Cassinensis. 852 B
Obitus Anselmi Marzati Archiep. Teatini atque S.R.E. Presb. Card. 959 B
Obitus Bernardini Carrafa ad cuius tumulũ, extat Epitaphium, 942 A
Obitus Francisci Borgiæ Card. Calixti III. Pont. propinquus. 726 B
Obitus Federici II. Imperat. 902 D
Obitus Hieronymi Prouenzalis Archiepisc. Surrentini, nobilitate, ac doctrina insignis. 784 B
Obitus Hieronymi Borgia Episcopi Lubrensis, viri eruditissimi. 800 C
Obitus S. Herberti Archiepiscopi Compsani miraculis gloriosi. 996 B
Obitus Ioannis de Comitibus Archiepiscopi Compsani, & S.R.E. Card. 1006 A
Obitus Ioannis Crispani Episcopi Teatini Viri eximij. 913 C
Obitus Ioannis Oliuę Archiepiscopi Teatini Doctoris celeberrimi. 953 A
Obitus Leonis de monticulo Archiepiscopi Compsani. 1021 C
Obitus Saluatoris Caraccioli Archiepiscopi Compsani natalibus atque virtutibus conspicui. 1012 A
Obitus S. Valerij Episcopi Surrentini, D. Reginati Socij, & in Episcopatu successoris. 746 D
Oceani martyris dies. 1059 11
Occursio B. Simeonis. 1207. 359
Olimpius ex 70. Apostolorum. 1130. 173
Onesphori Pauli discipuli memoria. 1219. 388
Onesiphorus ex num. 70 Apost. 1154. 231
Orestius martyr è Cappadocia. 1129. 172
Orensis martyris certamen. 1158. 240
Osiæ Prophetæ commemoratio. 1106. 119
Osiæ matronæ memoria. 1128. 169

P

PAldonus, Tatonus, & Tasonus, tres nobilissimi fratres Beneuentani spreto mundo Monachi Sancti Benedicti efficiuntur. 458 A
Pipino, Caroli Magni, filio Regnum expugnante, triginta duo millia Ciuium circiter Teatę occisi sunt. 822 B
Pandulphi Archiepiscopi scriptura. 667 B
Pandulphus Comes construxit Monasterium S. Mariæ de Nuce illudque multis bonis dotauit vt in documento. 844 D
Palmerius Stabiensis Episcopus possessionem obtinuit Ecclesię S. Angeli Montis Gauri, vt extat in documento. 807 C
Pamphius martyr. 1220. 390
Pancratij Episcopi Tauromanię dies festus. 1215. 378
Pantophius martyr Alexandrinus. 1189. 319
Papilius martyr. 1103. 112
Popæ martyris agon. 1070. 36
Paphuntij martyris gloria. 1083. 66
Papius martyr. 1209. 363
Parthenij Episcopi Lampsareni commemoratio. 1212. 372
Parthenius Episcopus Lampsaci. 1212. 372
Passio S. Arthemæ Puteolani mart. 319 C
Passio eiusdem S. Marci Episcopi & mart. 518 A
Passio SS. Martyrum Atinensium Nicandri & Marciani. 530 B
Patapius Aegyptius memoratur. 1155. 232
Patrobæ Apostoli ex num. 70. dies. 1123. 160
Paulus memoratur. 1109. 85
S. Paulinus Capuanus Episcopus Ierusalem petijt. 378 B
Pauli Confessoris Patriarchæ Constantinopolitani virtutes. 1125. 163
Pauli martyris in Cleopatride. 1149. 242
Paulus Regius de Vrsolis Episcopus Aequensis multos libros conscriptos posteritati reliquit. 791 D
Paoli Teboni sanctitas. 1187. 315
Paulinus martyr. 1199. 342
Paulus Phytius vir sanctus. ibidem
Pax inter Regem Galliæ & Cæsarem, per Nicolaum Capuanum Archiepiscopum, firmata est. 443 D
Pegasius martyr. 1121. 155
Peleus martyr. 1076. 52
Pelagię meretricis conuersio. 4097. 58
Pelagis martyris è Tarso ætas. 1096. 96
Pelagiæ Virginis Antiochiæ sanctitas. 1096. 97
Rumæ Martyris è Gelasia alias. 1194. 331
Perpetuæ Martyr. certamen. 1207. 350
D. Petrus Apostolus Romam veniens honorifice recipitur, ibique S. Marcum Galilæo conuertitur. 518 C
D. Petrus Neapolitano Populo ad Christi fidem

dem conuerso, Vrbem Romam petit. 31 C
Petrus Arago cum ingenti Classe è Sardinia, Sicilia petijt. 175 C
Petrus Carceris custos. 1201. 346
Petri Capocij Legati priuilegium ad fauorem Diœcesis Teatinæ. 903 B
Petrus Episcopus Capitoliorum Martyr. 1091. 84
Petrus Episcopus Capranus subscripsit donationi Pandulphi Principis factæ ad fauorem Monasterij S. Michaelis. 996. 6
Petris Martyris certamen 1146. 210
Petrus Martyr Alexandrinus. 1144. 205
Petri Martyris dies. 1184. 305
Petri Pathenopensis Ecclesiæ Hypodiaconi laudes in B. Agnellum. 77 C
Petrus Episcopus Teatinus iuramento adstrictus a Pontifice fuit absolutus. 921 B
Petrus Episcopus Teatinus Castrum quoddam ad fauorem Ecclesiæ Teatinæ recuperauit fauoribus Sanctæ Reginæ. 921 A
Platon Martyr Galasiæ. 1137. 189
Phylaretus eleemosinarius. 1149. 218
Philippus Apostolus. 1134. 182
Philippum Brancatium paralysi laborantem sanat B. Candida Brancatia. 74 B
Philippus, Vitellius, & Raynaldus de Minutulis excommunicantur, & feudis priuantur. 193 A
Philippi de quo in Actis Apostolorum agitur. 1101. 107
Phillopus de Strozzis Archiepiscopus Surrentinus a militibus Borbonij fuit retentus. 1528 D
Philagij Episcopi Cypri, & Pancratij Episcopi Tauromenij commemoratio. 1215. 378
Phylemon Miles, & Martyr. 1149. 200
Phyleus Martyr. 1076. 51
Phylogenus ex Oratore fit Episcopus. 1166. 263
Phylothei Martyris dies. 1114. 162
Phylothæi Taumaturgi memoria. 1071. 306
Phoræ Episcopi, & Martyris dies. 1080. 58
Philologi ex 70. Christi Discipulis commemoratio. 1123. 160
Phylemon miles. 1141. 200
Phylomenus Martyr in Licaonia. 1147. 214
Phylonus ex Starso. 1098. 106
Phylateus eleemosinarius. 1149. 218
Phylotheus alter. 1123. 162
Policarpus Episcopus S. Mariæ, & Martyr. 1215. 403
Polyeuctus Martyr. 1181. 299
Policeum Martyris in Cæsarea certamen. 1164. 256
Polisenæ Martyris dies. 1082. 63
Ponsophij Martyris certamen. 1189. 319
Pontifices Idolatræ Campaniæ Provinciæ Romam adeunt erantes Imperatores, vt defenderent culturam Deorum illius Prouinciæ contra SS. Nicandrum, & Marcellinum. 530 D
Poplię Diaconissæ in Ecclesia Antiochiæ Syris memoriâ. 1098. 106
Porphyrius Episcopus Gazæ. 1217. 408
Porphyrij Martyris cõmemoratio. 1072. 41
Porphyrius alter Martyr. 1228. 391
Præsentatio B. Mariæ Virginis. 1141. 198
Prisci Martyris dies. 79. 87
Prothasij Martyris festus. 1104. 114
Proli Martyris agon. 1102. 136
Probi Martyris festus. 1102. 109
Probi Martyris certamen. 1164. 254
Procopi Confessonis, & Martyris dies. 1210 409
Proculi Patriarchæ Constantinopolitani memoria. 1113. 135
Priuilegium concessum Abbati Monasterij S. Angeli de Morfisa pro exemptione. 140 C
Priuilegium Alexandri III. Pont. ad fauorem Episcopatus Teatini. 875 D
Priuilegium Alexandri III. Pont. in fauorem Monasterij S. Ioannis in Venere in Diœcesi Teatina. 878 C
Priuilegium aliud eiusdem.
Priuilegium eiusdem Episcopalis Ecclesiæ Casertanæ. 611 C
Priuilegium Caroli II. Regis Siciliæ in fauorem Ecclesiæ Casertanæ. 626 D
Priuilegium Cælestini III Pontificis in fauorem Cœnobij S. Mariæ de Ferraria, Cistercionsis Ordinis. 699 A
Priuilegium Ferdinandi Regis Siciliæ concessum Iordano Archiep. Capuano: 440 D
Priuilegium Henrici VI. ad fauorem Abbatiæ S. Ioannis in Venere. 864 C
Priuilegium concessum à Lucio PP. III. Roynaldi Aesernienſis Episcopo. 497 D
Priuilegium Ladislai Regis Archiep. Neapolitano, & successoribus concessum. 210 A
Priuilegium concessionis datum Monasterio S. Mariæ ad Cappellam, a Gulielmo Castri Bumarum Domino. 136 B
Priuilegium concessionis in fauorem Ord. Minorum à Thoma Episcopo Teatino 911 D
Priuilegium datum Mauro Puteolano Episcopo, & eius successoribus. 327 C
Priuilegium ad fauorem Ord. Minorum concessum a Nicolao Episcopo Teatino ad instantiam Comitissæ Thomasiæ. 909 B
Priuilegia Neapolitanis concessa confirmauit Innocentius IV. 166. B
Priuilegium Sergij PP. IV. concessum Abbati & Monasterio S. Vincentij Martyris 488 D
Priuilegium in fauorem Ecclesiæ Suessanæ, & eiusdem diœcesis designatio. 675. A
Prologus D. Authperti venerabilis Abbatis, in vita, vel obitu SS. Patrum Paldonis, Tatonis, & Tasonis S. Vincentij Abbatum. 458 C
Prologus in vita S. Marci Atinæ Episcopi. 516 B

Prouincię Aprutij brevis descriptio. 817 A
Prouincię Hirpanorum suorumque confinũ descriptio. 989 A
S. Peregrinus Regis Scatię filius obijt Neapoli, qui Ciuitate Peste laborante, cuidam deuoto viro apparuit, monuitque vt si eius Ecclesia S. Peregrini restitueretur ab ea peste liberaretur vrbs. 140 A
Puteris è cœlo lapse memoria. 1125 164
Puteolanę vrbis origo, & descriptio. 310 D

Q

QVale fuerit nomen Episcopi Murani, cui Rex Carolus priuilegium concessit, non exprimitur. 1035 A
Qualia sint Oppida quę subiectantur diœcesi Satrianensi, eorumque sint eorum Domini temporales. 1043 D
Quales aduersitates, passa sit Regina Ioanna iubente, ac regnante Carolo Duracio. 1037 A
Qualis fuerit prœclara vita Iacobi Candidi Episcopi Laquedonensis breuiter declaratur. 1031 C
Quales sint Episcopatus suffraganei Compsanę Metropolis. 994 B
Quam reterrimum fuerit schisma inter Vrbanum VI. & Clementem VII. Pseudopontificem. 1036 B
Quarti ex num. 70. Apostol. commemoratio. 1130. 173
Quadrati Episcopi Magneriæ mem. 1079. 59
Quanti fecerit S. Paulinum D. Augustinus. 292 A
S. Reparatus martyr. 195 C
Querela Ioannis Abbatis apud Nicolaum Papam in Beneuentana Synodo contra Albertum monachum. 134 D
Quoddam Epitaphium in memoriam Augustini Episcopi Satranensis. 1046 D
Quoddam Epitaphium ad honorem Matthęi de Gritonibus Murani Episcopi. 1041 B
Quo nam tempore Ecclesia Cathedralis Capuanensis, vnita fuerit cum Satrianensi. 1048 A
Quo tempore floruerit Goadinus Muranus Muranus Episcopus, cuius legitur Leoninum Epigramma. 1034 C
Quot & qualia sint Oppida diœcesis Muranæ 1033 C

R

RAinolphi iuramentum factum Stationi Episcopo Caiacensi. 570 A
Raimundus Litescum Baronibus habuit, & summo Ecclesiæ suæ decore composuit. 922 A
Raynaldus Episcopus Teatinus vir potens in opere, & sermone priuilegium obtinuit à Carolo II. Rege. 914 D
Raynaldus, & Maynardus donarunt Castrum Iuliani Episcopatui Teatino. 872 D
Rauuarus martyr. 1207. 360
Reate in Cathedrali, die Pentecostes, Carolus Martellus è manibus Pontificis diadema suscepit Regni vtriusque Siciliæ. 1177 B
Recuperatio reliquiarum S. Ioannis Chrysostomi. 1201. 347
Recuperatio reliquiarum S. Ignatij Patriarchæ Antiocheni. 1202. 349
Recuperatio reliquiarum S. Anastasij Persæ. 1197. 338
Recuperatio reliquiarum D. Ioann. Chrysost. 1201. 347
Regini Episcopi Scopulorum memoria. 1218 405
S. Renatus Episcopus Surrentinus vitam illibatam seruauit, de cuius origine, & preclaris moribus plura leguntur. 743 D
Renatum defunctum S. Maurilius ad vitam reuocauit quod miraculum in eius hymno legitur. 745 D
SS. Renati, & Valerij protectio supra Surrentinam Vrbem. 749 A
Restitutio aliquarum Ecclesiarum & iuium Donato Puteolano Episcopo facta à Roberto Capuæ Principe. 324 C
Regula D. Benedicti, manu sua scripta cum vasculo æreo vini, & succis hædicinis in Ciuitatem Teani transferuntur. 484 C
Rhodion vnum ex 70. Apost. 1130. 173
Ricardus Princeps Capuanus iuramentum fidelitatis Gregorio VII. exegit. 396 D
Rimæ martyris dies. 1194. 331
Ripsimię martyris memoria. 1087 75
Robertus Dux Calabriæ, Auenionem profectus, vtriusq; Siciliæ Rex à Clemente Papa V. coronatus est. 1180 B
Robertus Guiscardus Apuliæ Dux suæ ditione subiecit Salernum, Barium, Caraniam, Calabriam, & Panormum; & tandem Campaniã expugnare incipiens obijt 137 B
Robertus Muranus Episcopus Ecclesiam Cathedralem consecrauit ad honorem S. Martini Confessoris. 1034 D
Rodulphus II. Imperator electus. 237 B
Rogerius Panormi coronatur Rex. 398 C
S. Rufus cum 400. de sua familia ad fidem conuersus. 354 C
Romanus sanctus. 1194. 329
Romani & sociorum martyr. commemor. 1137. 190
Romani Poetæ mentio. 1089. 78
Romulus mart. commem. 1062. 18

S

SAbinus martyr. 1071 49
Sabę è Cappadocia commem. 1152. 225
Sabinus Episcopus. 1103. 716
Sabo ex Diacono mart. certamen. 1133. 179
Sacræ Scripturę Synodi 267. Patrum commemoratio. 1101. 108
Sictæ turris Casertanæ mirandum ędificium cum Epitaphio. 621 A
Sadoc & sociorum 120. Martyrum commemoratio. 1224. 400

S. Saluatoris Cõgregatio priuilegijs, & redditibus augetur à Bernardo Archiepisc. Neapolit. 199 B
Samonæ martyris Edessanæ dies. 1135. 183
Sampson martyr. 1140. 196
Sanctorum Patrum in monte Sinai occisorum commemoratio. 1186 311
Sanctorum Patrum in monte Sina iugulatorũ memoria. 1185. 310
Sanctorum Martyrum cum Stephano iuniore pro sacris imaginibus commemoratio. 1146. 211
Sarbelus Sacerdos martyr. 1203. 350
Satyri Martyris dies. 1207. 360
Saturnini martyris in Creta dies. 1169. 268
Schisma, & diuisio Ecclesiæ Capuanæ. 383 B
Secundi martyris dies. 1207. 360
Sergius martyr commemoratur. 1696. 95
Sermo Domni Leonis Episcopi Atinatis in octaua S. Marci Episcopi, & Martyris. 553 A
Sermo Domni Ioannis Antinensis Episcop. 557 B
Sermo Domni Bonifatij Atinensis Episcopi. 539 A
Sermo Domni Leonis Vener. Episcopi Atinatis. 551 A
Series Episcoporum Bisacien sium recensetur quorum vltimus extitit Nicolaus Vulpe Neapolimmus. 1024 D
S. Seuerus, Amicum, cuius filios, vxoremque falsò, æreque indebito, balneator inclusus vacauerat, vt verum diceret, ad vitam reuocauit. 47 A 49 D
Siculi contra Carolum Regem, Gallosq; coniurationem habent. 175 B
Siluanus Episcopus memoratur. 1211. 269
Siluani memoria agitur. 1124. 162
Siluestri Papæ dies. 1177. 288
Simeon Stilita. 1055. 2
Simeon Episcopus Hieropolytanus. 1074. 46
Simeonis Prophetæ mentio. 1208. 361
Sinclitissæ sanctæ memoriæ. 1179. 294
Sisinnus Episcopus Cirici & Martyris. 1142. 202
Sixtus IV. Pont. Indulgentiam plenissimam Ecclesiæ Ortonensi confirmauit. 970 D
Socij & Prisci, quibus oppidis præfecti fuerunt. 363 C
Socratis Presb. martyr agere. 1111. 132
Sophronius Episcopus Constantiæ Cypri. 1155 233
Sophoniæ Prophetæ commemoratio. 1150. 222
Sophiæ martyris gloria. 1073. 43
Sosipatri ex num. 70. Apostolorum memoria. 1130. 173
Sostenes ex num. 70. Apost. 154. 231
Sotiricij martyris passio. 1115. 140
Sozontis martyris dies. 1603. 20
Spiridionis Episcopi Trimitontis in Cypro commemoratio. 1157. 238
Spensippi pueri Martyris dies. 1190. 328
Spei Virginis & mart. festus. 1073. 43
Stephani Iunioris & sociorum Martyrum agon. 1146. 210
Cum eodem Stephano alij complures Martyres memorantur ibidem. 211
Stephani Martyris ex Antiochia Pisidæ dies. 1140 210
Stephanidis martyris commemoratio. 1130 174
Stephani Prothomartyris festus dies. 1171. 274.
Stephani conditoris Monasterij Chenolarij commemoratio. 1187. 314
Stephani Episcopi Catacensis vita describitur. 563 A
Stephanus Saulius Archiep. Teatinus Neap. sepelitur amplo epitaphio.
Stratonicus Martyr. 1185. 309
Susanna martyr memoratur. 1077. 52
Suessæ Vrbis Campaniæ & eius diœcesis descriptio. 668 D
Suricorum Episcopus cur talis dictus. 384 C
Symmacus Papa sacram Synodum habuit anno 499. aduersus Laurentium presbyterum. 67 D
Synaxis S. Io. Baptistæ. 1180. 297
Synodus Lateranensis celebratur. 105 C

T

Taboris martyris dies. 1140. 195
Translatio S. Ioan. Euangelistæ. 1084. 68
Taolus Martyr. 1061. 16
Tarasij Archiepisc. Constantinopoli commemoratio. 1227. 407
Tarnelij Martyris festus. 1102. 109
Tatianæ Martyris Romanæ agon. 1184. 307
Taunionis Martyris dies. 1127. 167
Taxæ factæ Ecclesijs Monasterijs & Hospitalibus Capuan. diœcesis soluendæ Cameræ Apostolicæ enumerantur, & describuntur. 429 A
Teclæ Prothomartyris ex Iconio festus. 1082. 62
Teatæ antiquissimæ Vrbis, eiusque diœcesis descriptio. 821 A
Teonilla martyr memoratur. 1117. 147
Terremotus magnus, & inauditus in Regno Siciliæ, & Neapolis, ex quo dextructæ fuerunt Ciuitates quamplurimæ cum morte quadraginta millia hominum. 504 A
Terrarum Magni terræmotus memorantur. 1200 344
alius Terræmotus memoria. 1083. 65
Teopenti martyris memoria ibid.
Theotimi martyris festus. 1124. 162
Teopistis memoria. 1077. 53
Tertius ex num. 70. Apost. 1130. 173
Testamentum Comitis Francisci de Ratta ad fauorem Cathedralis Ecclesiæ Casertanæ 658 C
Theodoti martyris dies. 1192. 325

Theodini S. R. E. Subdiaconi, & Correctoris Campaniæ sepulcralis inscriptio. 87 D
Theodulus alter memoratur. 1220. 39
Theodorici Episcopi Teatini præclara opera in eius documẽto singillatim recensentur. 836 C
Theoduli Constantinopolitani mentio. 313 313
Theoduli mart. in Creta dies. 1196. 168
Thedolus è Cypro. 1151. 223
Theodoti mart. memoria. 1071. 39
Theodoræ & filiorum mart. è Britinia dies festus. 1168. 267
Theodoræ Alexandrinæ sanctæ memoria. 1067 29
Theodoræ Reginæ memoria. 1216. 381
Theodori Alexandrini mart. mentio. 1068. 32
Theodori Præfecti celeberrimæ Mansionis studium. 1131. 55
Theodorus Archiepiscopus Constantinopolitanus. 1172. 276
Theodoræ mart. commem. 1111. 132
Theodorus mart. 1221. 393
Theodori Enchanitæ martyris certamen. 1213. 374
Theodosij Cœnobiacæ comm. 1184. 306
Theodora altera mart. 1168. 289
Theodosij Episcopi Cyrenis in Cypro mart. agon. 1192. 326
Theodosionis mart. certamen. 1199. 342
Theodotion mart. memorat. ibid.
Theodosij in Berga Pamphiliæ mart. dies. 1078. 55
Theodosius Cœnobiarcha è Capodocia. 386
Thodosij mart. dies. 1224. 399
Theodori Confessoris commem. 1081. 6
Theodosij Sancti commemor. 1213. 375
Theodosij ex Antiochia Syriæ commemor. pag. 375
Theodoræ memoratio. 1268. 267
Theodenonus mart. commem. 346
Theodori acubus perfossi in Syria memoria. 1172 275
Themistoclis mart. & Cicilia mentio. 1166. 261
Theonæ mart. dies. 1179. 293
Theonilla mart. 1117. 147
Theopompti & Theonæ mart. 1179. 292
Theophanæ Reginæ vxoris Leonis Regis Constantinop. commemor. 1161. 248
Theophili iunioris certamen. 1204. 353
Theophili Confessoris memor. 1090. 81
Theophilus alter mart. 1175. 279
Theophili mart. certamen cum Heludoro. 1181 298
Theophani Confess. dies. 1081. 60
Thessalonicæ mart. dies. 1127. 167
Thimotheus alter. 1124. 162
Thimotheus Diac. & mart. è Mauritonia commemor. 1164. 255
Triphenæ mart. certamen. 1023. 355
Traides mart. 1082. 62
Tiburtij mart. dies. 1095. 201
Timothei Apostoli Episcopi Ephesini certamen. 1196. 335
Timonis vnus ex 7. Diac. mentio. 1175. 283
Tobias mart. 1121. 156
Thalei è Cilicia commemor. 1218. 411
Thryphonis mart. certamen. 1205. 356
Tythici ex num. 70. Apost. memoria. 1154. 231
D. Thomas Aquinas anno 1265. fuit electus Archiepiscopus Neapolitanus, qui pro sua humilitate dignitate renuntiauit. 171 B
S. Thomæ Aquinatis de vita, & miraculis fit processus. 181 D
Eiusdem adscriptio in num. Sanctorũ. 181 D
Thomæ Apostoli festus. 1095. 93
Trastis mart. festus. 1081. 62
Tres Legati à Leone Papa IX. Constantinopolim missi in itinere despoilati fuere. 848 A
Triginta trium puerorũ occisorum pro Christo commemor. 118. 312
Triphonis mart. è Phrigia memor. 363
Trium mulierum mart. agon. 371
Trophinus mart. 1075. 49
Translatio Corporis S. Severini. 126 C
Translatio Corporis S. Thomæ Apostoli, & aliqua miracula connorantur. 968 B

V

VAlens Augustus Christianam persecutionem misit. 362 A
Valentinus mart. memor. 1115. 140
Valentinus mart. 1141. 201
Valentis mart. memoria. 1220. 390
Valerianus alter mart. 1193. 329
Valeriæ Prouincia, & Romani fines deuastãtur, deprædanturque. 484 B
Vaneæ mart. seu Barbaræ memor. 1061. 16
Valesippus puer mart. 1190. 322
Vasa sacra Ecclesiarũ Neapolis dantur pignori Saracenis pro liberatione vrbis. 128 D
Varij & Sociarum mart. memor. 1114. 138
Vetulam delegat D. Petrus ad curandum Asprenum à morbo. 30 C
Victorini & Sociorum martyr. è Chorinto commemor. 1206. 357
Vincentij Diaconi mart. ex Augusti memoria. 1196. 336
Vincentius mart. 1130. 174
Vindemianus discip. S. Auxentij. 1206. 358
Virginis Frigiensis in Aegyptu commemor. 1171. 275
Virginum 40. mentio. 1056. 4
Virtutes & opera Cæsaris Costæ Archiepiscopi Capuani narrantur. 446 D 447 A
Vita B. Placidi Monachi Cistercienſis hactenus inedita. 898 B
Vitalis Episcopus Teatinus Legatus fuit ad Soldanum Aegyptiorũ Principem. 929 A
Vrbanus VI. Ioannam vtriusq; Siciliæ Regno priuauit, & Carolo de Duracio concessit. 200 A
Vrbani Apostoli mentio. 1119. 151

Vrbis S. Angeli de Lombbrdis, eiusq; diœcesis descriptio. 1014 D
Vrbis Ansani, seu Lanciani, & eius diœcesis descriptio. 977 B
Vrbis Bisaciæ, eiusque diœcesis descriptio. 1023 D
Vrbis Campli, & eius Territorij brevis descriptio. 973 A
Vrbis Compsę antiquissimæ, eiusque diœcesis descriptio. 993 A
Vrbis Massæ, seu Lubrensis, eiusque diœcesis descriptio. 795 D
Vrbis muri, eiusq; diœcesis descriptio. 1033 B
Vrbis Ortonæ, & eius diœcesis descriptio. 966 B
Vrbis Surrenti eiusque diœcesis descriptio.
Vrbis Surrenti miseranda deuastatio. 740 B
Vrbis antiquæ Venafri, & eius diœcesis descriptio. 730 B

X

Xantippæ martyris festus. 1082. 63
Xenonis martyris dies. 1173. 299
Xenophontis memoria. 1200. 345

Z

Zacharię vnus ex 12. Phophetis mentio. 1212. 373
Zacharię patris Io. Baptistæ festus. 1061. 14
Zexaidis è Tarso commemor. 1100. 106
Zenobius mart. 1119. 150
Zozimi Monachi mart. in Cilicia festus. 1179. 295
Zozimus Episcopus Siracusæ. 1195. 334
Zotici Martyris in Creta commem. 1169. 268
Zotici alterius commemor. 1129. 127

APPENDIX

Ex additionibus, & correctionibus ad Sextum Tomum.

PAgina 36. linea prima Bernabitus, lege, Bernabitas,
Pag. 50. l. 22. debitor, dicito creditor.
Pag 68. l. 34. pro 414. scribe 504.
Pag. 90. l. vltima, *aly*, dicito alijs.
Pag. 104. l. p. pro, *Anastasius*, scribe Athanasius.
Pag. 158. l. 26 pro *P.* scribe T. & l. 26. similiter pro *P.* legito T. ac dele deinde illud verbum, *perperam*, ac dicito benè.
Pag. 175. l. 31. pro *Regni* 49. scribe, Regni 16.
Pag. 192. l. 33. *oppressus*, lege aggressus.
Pag. 202. l. 35 *Marealli*, dicito Mareſcalli, & l. 36. dele *se*.
Pag. 204. l. 32. *Bezutus*, dic Boczutus.
Pag. 209. l. 33. *latis*, lege latis.
Pag. 218 l. 50. *prapostera*, lege præpropera.
Pag. 220. l. 27. *Comiti*, dicito Coruino.
Pag. 230. l. vltima *Clericis*, scribe Clericus.
Pag. 277. l. p. *Costa*, lege Cossa.
Pag. 278. l. 32. post illud verbum *Aprilis*, adde anno 1534. à Clemente VII.
Pag. 292. l. 18. *retitat*, dic recitat.
Pag. 312. l. 35. *socis*, lege socijs.
Pag. 330. l. 28. pro 1491. scribe 1395. & l. 30. pro 1495. dicito 1395.
Pag. 348. l. 24. post illa verba, *confirmationem accepit*, adde punctum. Anno &c.
Pag. 388. l. 32. *Virgo*, lege Vgo.
Pag. 391. l. 6. *Romuldus*, dic Romualdus.
Pag. 346. l. 47. *adfuit*, scribe abfuit.
Pag. 443. l. 3. *Arierfisque*, lege Agrienſisque,
Pag. 445. l. 12. pro 1578. scribe 1538.
Pag. 458. l. 17. *sacram*, lege sacrum.
Pag. 617. l. 55. *affuere*, dic adfuere.
Pag. 650. l. 42. *Prioratus*, scribe Prioratu.
Pag. 668. l. 2. pro *ab Vrbano VIII.* scribe, ab Innocentio X.
Pag. 672. l. 16. de Sassa, scribe Saussay.
Pag 690. l. 55. post illa verba, *inter quos*, adde, fuit.
Pag. 721. l. 11. pro 1328. dicito 1338.
Pag. 784. l. 13. *comius*, legito comior.
Pag. 853. l. vltima *Papini*, dicito Pipini.
Pag. 904. l. 8. *Sacello*, dic Sacellano.
Pag. 910. l. 29. *annum*, scribe annuum.
Pag. 921. l. 9. post illa verba *Diœcesim lustraret*, adde, incidit in latrones.
Pag. 923. l. 34. *Præpositum*, lege Præpositam, *eligendum*, eligendam.
Pag. 927. l. 17. post illud verbum, *Vicarium*, adde Generalem, & l. 19. dele illud verbum *Generalem*.
Pag. 984. l. 42. pro anno 1365. scribe 1364.
Pag. 931. l. 38. dele illa verba, *huius tenoris.*
Pag. 934. l. 14. *Asennia*, lege Arcuccia.
Pag. 937. l. 18. post illa verba, *tunc viduatis.* adde, prouidit, & ad hanc Teatinam eam tulit &c.
Pag. 979. l. 21. *verendam*, scribe verendum, & venerandum.
Pag. 980. l. 56. *ingressoque*, dicito, ingentique.
Pag. 982. l. p. *Termulensem*, lege Formulanensem.
Pag. 998. l. 28. num. 3. vbi *R. Compsan.* dele totum, quod de hoc Archiepiscopo initiali nomine R. vsque ad lineam 18. paginæ sequentis 999. cum postquam excusa esset hoc Metropolis, mihi ex Archiuio eiusdem Compsanæ Ecclesiæ delata fuerint aliqua monumenta, inter quæ litera illa Calixti II. longe diuersa ab illis, quas retulimus ex m. s. libro Ioannis Baptistæ Prignani de familijs Salernitanis, corruptas pluribus in locis, & vitiatas. Has proferemus sinceras ab originali penè vetustate exeso. Igitur sic scribe de Archiepiscopo illo signato littera R.

3. H. Compsanus Archiepiscopus initali nominis litera H. tantùm notus in Calisti II. Papæ diplomate ad cunctos fideles conscripto, qui in Ecclesia Compsana sepeliri se fecerint: tenor est talis.

Calistus Episcopus seruus seruorum Dei, omnibus fidelibus Ecclesiæ salutem, & Apostolicam benedictionem. Quoniam Compsana Ecclesia desolationem antiquo tempore factam audiuimus, & ex parte cognouimus, & ad eam consecrandam rogati à dilecto filio nostro H. eiusdem Ecclesiæ Venerabili Archiepiscopo, nec non à . . . . B. Comitissa eiusdem terræ domina fuimus, & . . . . . esse nequiuimus: idcircò ad eiusdem Ecclesiæ dignitatem absolutionem omnium peccatorũ, Apostolorum Petri, & Pauli, & nostra auctoritate sancimus omnibus Christianis, qui confessi fuerint, & ibi sepeliri se fecerint. Datum Laterani III. Kal. Aprilis.

Fortè hoc sedente Archiepiscopo, vel aliquo ex eius successoribus, Ionathas Compsæ Dominus, vnà cum vxore sua Stephana Compsæ Comitissa eorundem filijs Riccialdo, & Gonfredo Clericis Ecclesiæ Sancti Andreæ Diœcesis Compsanæ multorum bonorum donationem fecerunt anno 1161. quam hic exscribimus ab exemplari tabularij Compsanæ Ecclesiæ.

In nomine individuæ Trinitatis Anno Incarnationis Dominj millesimo, centesimo, sexagesimo primo mensis Februarij, Indict. Nona. Ego Ionata Dei gratia Compsiæ Comes, vnà cum dilecta mea vxore Stephania eiusdem gratia Compsiæ Comitissa, nostrisque dilectis filijs videlicet Riccardo, & Gonfredo, nulla necessitate coacti, sed spontanea voluntate videntes, quod pro temporalibus rebus, quas in hac fragili vita possidemus, quæ fugitiuæ, & labiles sunt, Deo sponte dare volumus ad vsum ministrorum Dei procul dubio in æternam remunerationis patriam sacro eloquio testante, qui dixit, centuplum accipietis, & vitam æternam possidebitis; Idcirco pro redemptione animarum nostrarum, nostrorumque Parentum, Ecclesiam S. Andreæ quæ sita est inter territorium ipsorum Ciuitatis, & Castri Petræ Paganæ cum omnibus habitantibus, & Terris per circuitum eiusdem Ecclesiæ, quas infra fines subscriptos inferiùs declarabimus, concedimus, & perpetualiter damus Ecclesiæ Sanctæ Mariæ Episcopatus Compsiæ pro victu Clericorũ, qui in eadem Ecclesia Compsana die, noctuque deseruiunt ad laborandum, & seruiendum, tali conditione, quod nullus Archiepiscopus hanc nostram donationem de mensa Clericorum alienandi habeant potestatem. Insuper volumus, quòd homines, qui in dicto loco S. Andreæ nunc habitant, & habitare voluerint, ab omni onere seruitutis sint immunes, & à quolibet genere exactionum liberos, & exemptos, quos nos, & nostri liberi, & hæredes habere, vel quærere deberemus ab eisdem, & si aliquod maleficium, siue malefacerent prædicti homines fecerint, seu offensam, non à nobis, vel Officialibus nostris, sed à Pastoribus, & Clericis Ecclesiæ Compsanæ compellantur quærentibus facere rationem, & de eorum culpis, & delictis iudicentur per eosdem, si Vineas, Ortos, Domos, aliaque aditicia ipsa prædictam Terram ædificare voluerint, potestatem faciendi secundum iussionem Pastoris, & voluntatem Clericorum Compsanæ Ecclesiæ firmiter, & liberè habeant, & perpetuò possideant. Itaque à nemine nullam aliquam habeant contrarietatem. Pascuis verò, aquis, lignis, cum cæteris nostris hominibus Ciuitatis Compsiæ, & Petræ Paganæ absque damno communiter fruantur, & habeant, & vt prædicta nostra donatio pro redemptione animarum nostrarum, & parentum saluberrimè fiat, aquam, quæ oritur intra fines subscriptos cum forma, cursu damus, & inuiolabiliter concedimus, vt supra Ecclesiæ supradictæ liberè, & absolutè nulla nobis in prædicta aqua conditione reseruata; sed volumus, quod ipsa Ecclesia Compsana, Molendina facere, & ædificare in ea possit, & ad alios vsus eam trahere iuxta velle, & nullus alius in cursu eiusdem aquæ, & formæ molendina facere possit, nec de ea Terras adaquare, vel ad alias partes eam trahere sine voluntate Pastoris, & Clericorum Ecclesiæ Compsanæ. Hæc autem sunt fines terrarum Ecclesiæ prædictæ. Incipit in primis à parte Orientis in forma S. Andreæ, vbi oritur aqua, vadit per caput vineæ de Piscaria, & pergit ad locum, qui dicitur la strazzara, & vadit ad arrum pannum, & deindè vadit ad lapidem de agro folio, & pergit recto tramite vsque ad locum, qui dicitur Tracturum, & descendendo descendit ad Vallonem Martini Vaccarij, & intrat in via, quæ vadit ad arsam, vbi est Molendinum Episcopo tus Campiæ, & transit per Arsam ad viam, quæ vadit ad Sanctum Laurentium, & deindè vadit ad vallonem, qui descendit de aquauiua, vbi iunguntur duo riuoli, & postea ascendendo per ipsum Vallonem ascendit ad Terram vsque ad prædictam formam, vbi prius incepimus, & vt hæc nostra donatio, & concessio robur obtineat, & perpetuam firmitatem præsens scriptum fieri fecimus per manus Gonfredi nostri Notarij, & sigillo nostro proprio sigillatum. *Hoc est signum propriæ manus Domini Comitis Ionathæ. & est Hoc est signum Gualterij follinilla Signum Crucis Domini Riccardi filij Comitis. Signum Crucis Domini Gonfredi filij Comitis, &c.*

Pagina 999 l. 19. num. 4. post illa verba, *S. Herbertus*, adde, ad hanc insulam euocatus circa annum Domini 1169. quo consecrata fuit Ecclesia Cathedralis Muri ab Roberto Episcopo iussu Hereberti Archiepiscopi Compsani, & vetus habet monumentum relatum in serie Muranorum Episcoporum ad Robertum. Diù Herbertus Compsanam Ecclesiam rexit &c. vt ibi.

Pag. 1000. l. 7. & 10. pro 1138. scribe 1169.

Pag. eadem 1000. l. 35. dele illa verba, *priuilegium non vidi*, & loco eorum scribe, priuilegium ita scriptum fuit, quod hic inferimus ab exemplari Compsanæ Ecclesiæ.

Innocentius Episcopus seruus seruorum Dei venerabili fratri Pantaleoni Ecclesiæ Campsanæ Archiepiscopo, eiusdemque successoribus canonicè intituendis in perpetuum.

In eminenti Apostolicæ Sedis specula (disponente Domino) constituti fratres nostros Episcopos tam [illegible]nos, quàm longè positos fraterna debemus charitate diligere, & Ecclesijs sibi à Domino concessis paterna sollicitudine prouidere. Ea propter venerabilis in Christo Pantaleon Archiepiscope tuis iustis postulationibus clementer annuimus, & prætatam Campsanam Ecclesiam, cui authore Deo præsse dignosceris ad exemplar tel. record. Alexandri, & Lucij Prædecessorum nostrorum Romanorum Pontificium sub Beati Petri, & nostra protectione suscepimus, & præsenti scripto priuilegio communimus. Statuentes, vt quascunque possessiones, quæcumque bona eadem Ecclesia in

præsen-

præsentiarum iustè, & canonicè possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, seu alijs iustis causis, præstante Domino, poterit adipisci, firma tibi, tuisque successoribus, & illibata permaneant. In quibus hæc proprijs duximus exprimenda vocabulis. Abbatiam S. Laurentij de Tofana, Abbatiam Sanctæ Mariæ Magdalenæ cum omnibus pertinentijs suis, Ecclesiam S. Angeli in Murice, Ecclesiam S. Andreæ, & Sanctæ Mennæ, Ecclesiam S. Martini de Silere, Ecclesiam S. Mariæ de Silere. Ecclesiam Sanctæ Mariæ de Oliueto, & S. Nicolai de Fabrica, Ecclesiam S. Luciæ de capite Sileris, Ecclesiam S. Petri de Pinctiniano, Ecclesiam S. Saluatoris, Ecclesiam S. Angeli in Monte nigro, Ecclesiam S. Petri de Venatore, Ecclesiam S. Mariæ de Spelunca, Ecclesiam Sancti Ioannis inter duo flumina Ecclesiam Sanctæ Mariæ in Terra Victimosa, & S. Mauri, Ecclesiam Sancti Spiritus, Ecclesiam S. Nicolai de Culiano, Ecclesiam S. Nicolai de Palatio, Ecclesiam S. Ioannis de Ceraso, Ecclesiam S. Nicolai de Cirioto cum omnibus earum pertinentijs, & Terra de Sarda, quæ est dimensa Cisternam, Cirrutulum, Castellum de Comitissa, Caletrum, Carpanum, Lormaro, & Turricellum, Castellion de Murra, Maurellum, Petram Paganam Castellum nouum, Male in ventre, Tugurium Biarum, Caput Sileris, Calabretum, Senerchiam, Quagliettam, Oliuetum, Lauianum, Baltam, Cuglianum, Palum, S. Nicandrum, Conturfium, Pulcin. Auletram, Saluitellam, & Vetrum cum omnibus earum pertinentijs, Ecclesiam S. Mariæ de Pasano, Ecclesiam S. Agathæ, Sancti Gregorij, S. Nicolai de Ennio Calabretti, S. Mariam de Greusi, S. Angelum Castellionis, S. Petrum de Insula, S. Egidium Castellionis. S. Mariam de Sanctis, Sanctum Antolinum Petræ Paganæ, Ecclesiam S. Thomæ de Cugliano. Episcopatus quoque infertis annotatos Ecclesiæ tuæ Metropolitico iure subiectos, tuisque successoribus nihilominus confirmamus, videlicet S. Angeli de Lombardis, Bisatien. Laquedon. Montis viridis, Muranum, & Satrian. Pallium etiam, scilicet Pontificalis officij plenitudinem fraternitati tuæ duximus concedendam, quo intra Ecclesiam tuam super missarum solemnia subscriptis diebus vti debeas, videlicet in Natiuitate Domini, Festo S. Stephani Octaua Dominicæ Epiphaniæ, & Dominica in Ramis Palmarum, Cœna Domini, Sabbatho Sancto, Pascha, & duobus diebus sequentibus, Ascensione, Pentecosten, tribus festiuitatibus Dei Genetricis, semperque Virginis Mariæ, Natalitio Beati Ioannis Baptistæ, Cõmemoratione omnium Sanctorum, solemnitatibus omnium Apostolorum, Dedicationibus Ecclesiarum, Consecrationibus Episcoporum, Ordinationibus Clericorum, Ecclesiæ tuæ principalibus Festiuitatibus, & Anniuersario tuæ consecrationis diei. Prouideas igitur quomodo huius indumenti honorum, modestia actuum vinacitate feruetur, vt & morum tuorum ornamenta conueniant, & esse valeas plus bonis actibus, quàm huiusmodi ornamento, authore Deo, conspicuus. Et quæ Pastoralis curæ officium dilectionem proberis tratribus exhibere. Vt in humilitatis virtute fundatus non eleueris prosperis, nec frangaris aduersis. Ipsi etiã aduersarij propter mandatum Dominicum tuo circa te copulenter effectu. Sit quantum interest pacem habeto cum omnibus, & ad pacem studeto reducere discordantes, pijs voces operibus virtutis polleat, fulgeat in pectore tuo rationale iudicium cũ superhumeralis actione coniunctum. Et ita in conspectu Dei procedas, & hominum, quatenus commisso tibi gregi Dominico virtutis præstes exemplũ, vt videntes opera tua bona glorificent Patrem nostrum, qui in Cœlis est, & gaudeant talem Rectorem habere, per quem eruditantur ad fidem, & ad recta opera prouocentur. In omnibus etiam quę officio tuo cõueniunt ita te exhibeas circunspectum, qui ad gloriam sempiternam acquirere possis in Cœlis, ad hæc authoritate Apostolica duximus inhibendum, ne quisquam post discessum tuum, vel tuorum quorumlibet successorum alicuius obtentu consuetudinis res sæculares, aut Ecclesiasticas capere; vel aliũ temerario audeat retinere, sed futuro Prælato integrè conseruentur. Prohibentes etiam interdictos, vel excommunicatos tuos ad officium, seu communionem Ecclesiasticam sine conscientia, aut consensu tuo quisque admittat, seu contra sententiam tuam canonicè promulgatam aliquis venire præsumat, nisi vitæ periculum mortis immineat, vt cum præsentiam tuam habere nequiuerint per oporteat ligatum absolui. Statuimus insuper, vt eum Parochiani tui, quod loca religiosa elegerint, sepulturam & Ecclesiæ tuæ canonica quarta scilicet Testamentorum portio reseruetur, præsenti quoque pagina duximus statuendum, ne Monachi, aut Canonici, seu quilibet alij Clerici, vel Laici in Ecclesijs ad tuam Diœcesim pertinentibus sine tua authoritate, vel remouere audeant, vel instituere Cappellanos, nec Ecclesiam, vel Oratorium intra metas tuæ Parochiæ fabricare, nisi forte Priuilegijs Romanorum Pontificum muniantur. Ecclesias insuper, vel Ecclesiastica beneficia nullus hæreditario iure possideat, quod si quis hoc facere forte contenderit, censura canonica cõpescantur. Prohibemus præterea, ne quis Comitum, vel Baronũ ad Comitatum Compsanum quomodolibet pertinentium contra Immunitatem Ecclesiæ tuæ Regia liberalitate collatam ante, vel successorum tuorum securitatis, vel loci exigat iuramentum, libertates etiam Immunitates Ecclesiæ tuæ pia consideratione indultas, & antiquas rationabiles consuetudines hactenùs conseruatas integras

tegras permanere sancimus. Decernimus ergo, vt nulli omninò hominum fassit prædictã Ecclesiam temerè perturbare, aut eius possessiones auferre; vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conseruentur eorum, pro quorum gubernatione, ac substentatione concessa sunt; vsibus omnimodis pro tutura salua Sedis Apostolicæ authoritate; si qua igitur in futurum Ecclesiastica, sæcularisque persona hanc nostræ constitutionis paginam scienter contra eam temerè venire tentauerit, & secundò, tertiouè commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis, honorisque sui dignitate careat, reamque se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à Sacratissimo Corpore, & Sanguine Dei, & Domini Redemptori Nostri IESV Christi aliena fiat, atque in extremo examini districta vltioni subiaceat, Cunctis autem eidem loco sua iura seruantibus sit pax Domini Nostri Iesu Christi, quatenùs, & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inueniant. Amen.

† *Ego Innocentius Catt. Ecclesiæ Episcopus.*
† *Ego Petrus Portuen. S. Rufinæ Episcopus.*
† *Ego Ioannes Episcopus Albanensis.*
† *Ego Guido Prænestinus Episcopus.*
† *Ego Pandolfus Basilicæ XII. Apostolorum Presb. Card.*
† *Ego Petrus tit. S. Cæciliæ Presb. Cardinalis.*
† *Ego Iordanus S. Pudentis. tit. Pastoris Presb. Card.*
† *Ego Ioannes tit. S. Stephani in Cœlio monte Presb. Card.*
† *Ego Goffredus tit. S. Praxedis Presb. Card.*
† *Ego Bernardus S. Petri ad Vincula Presb. Card. tit. Eudoxiæ.*
† *Ego Gregorius S. Mariæ in Portica Diac. Card.*
† *Ego Gregorius S. Georgij Diac. Card. ad velum aureum.*
† *Ego Petrus S. Mariæ in Viâ lata Diac. Card.*
† *Ego Gregorius S. Eustachij Cardinalis Diac.*
† *Ego Benedictus S. Mariæ in Dominica Diac. Card.*
† *Ego Matthæus Sancti Theodori Diac. Card.*
† *Ego Ioannes S. Rom. Eccl. Diac. Cardinalis.*

Datum Lateran. per manum Blasij S.R.E. Subdiaconi, & Notarij 3. Id. Nouembris indict. 4. incarnationis Dominicæ anno 1209. Pontificatus vero Domini Innocentij Papæ Tertij anno Tertio.

Pag. eadem 1000. l. 36. dele illud verbum, *tamen*, & ita scribe à capite. In regestro Vaticano literam offendi ad ipsum scriptam &c.

Eadem pag. sub Andrea Archiepiscopo post lineam 44. repone literam Gregorij IX. de reductione Canonicorum Compsanæ Ecclesiæ in hunc modum, Hoc sedente Andrea, Gregorius IX. de numero Canonicorum in hac Ecclesia ab eodem Archipræsule statuto confirmationem adhibuit in hæc verba, *Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei.* Dilectis filijs Capitulo Ecclesiæ Compsanæ Cathedralis sal. & Apost. bened. Cum a nobis petitur quod iustum est, & honestum, tam vigor æquitatis, quam ordo exigit rationis, vt id per sollicitudinem affectus nostri ad debitum perducatur effectum. Exhibita siquidem nobis vestra petitio continebat, quod bonæ me . . . . . Compsanus Archiepiscopus attendens diligenter, quod redditus . . . . . adeò omnes tenues, & exiles, quod ex eis non poteratis commodè substentari, nec pro defectu forsan necessariorum ad diuersa . . . . . negotia debita Ecclesiæ vestræ obsequia subtrahi . . . . . consensu vestro duxit, proinde statuendum, vt Canonici eiusdem Ecclesiæ si horis Canonicis in ea interfuerint . . . . . bona ad hoc sufficere dinoscuntur, debeant singulis prandere diebus; in Cœna verò panem tantùm extra mensam eis ministrare . . . . . Idem Archiepiscopus teneatur, prout in litteris inde confectis plenius dicitur contineri, Nos itaque vestris supplicationibus inclinati, quod super hoc prorsùs factum est, & in alterius præiudicium non redundat, ratum habemus, & gratum, illud authoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti munimine roboramus. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum se nouerit incursurum. *Datum apud . . . . . XII. Kal. Maij, Pontificatus nostri Anno Secundo.*

Pag. 1011. post illa verba, *vbi de eo plura*, adde, Hic tamen exhibeo eiusdem Alphonsi reductionem Canonicorum Ecclesiæ Compsanæ, quam suo hoc decreto sanciuit anno 1563. in hæc verba.

Alphonsus miseratione diuina tit. S. Cæciliæ S. R. E. Presbyter Card. Gesualdus Archiepiscopus Compsanus, ac Sanctissimi in Christo Patris, & D. N. Pij Diuina prouidentia Papæ Quarti, & Sedis Apostolicæ de latere Legatus ad perpetuam rei memoriam.

☞ Vniuersis, & singulis præsentes quæque cæpore lecturis, & audituris salutẽ sempiternam in eo, qui est omnium vera salus. Pastoralis muneris recordatio, quæ nobis, vt

par

pat est assiduè animo obuersatur, nos solli-
citos habuit, vt rationem aliquam iniremus,
qua Cathedrali Ecclesiæ nostræ Compsanæ in
iis, quæ diuinum cultum concernunt, magis
opportunum, & consultum videretur; Nam
cum ab Archiepiscopali ipsa sede reliquis Ec-
clesijs, & vti subiecto gregi exempla sint pe-
tenda, illis in diuinis accuratius esse inser-
uiendum perspicimus; Verùm cum in eius-
dem Ecclesiæ visitatione nuper à nobis facta,
illam magna primi fructuum, & prouentuum
paupertate inuenerimus, & propterea Cano-
nicos, & alios omnes aliqua in eadem Eccle-
sia dignitate fulgentes, præ magna fructuum
& introituum tenuitate, se ipsos ita commo-
dè alere, & Clericalis Ordinis dignitatem
tueri, vt deceret, minimè posse: nam diurnis,
& nocturnis horis insistentes, nec quicquam
earum prætermittens, quæ eorum muneris
sunt, vix in annum ducatos auri de Camera
viginti lucrantur, quo fit vt diligentem ope-
ram in rebus diuinis nauare, & virtute aliqua
prædicti Ecclesiæ inseruire non multi faciant,
& si ad residendum cogi velint, aut dignita-
tibus priuari, vix alij reperiantur doctrina,
& moribus cogniti, qui in eorum locum sub-
stitui non refugiant. Nos Capituli, & Eccle-
siæ nostræ prædictæ paupertate commoti, Di-
uini cultus augumentum ex eo maius proue-
nire existimantes, si vberioribus fructibus ad
inseruiendum etiam probos, & doctos viros
quosque Ciuitatis, & Diœcesis ad se in Ca-
nonicorum Collegium adsciscì studendum
inuitemus, rationi congruum cum sit, virtu-
tes præmio alere, & animos ad labores spe,
mercedis propositæ erigere. Quamobrem
Canonicorum numerum restringentes, & re-
strictam esse decernentes Sac. Trid. Concil.
Decretis etiam insistentes, illum in posterum
perpetuis futuris temporibus ad duodecim
tantùm reducendum fore, & esse decreuimus.
Et cum in præsentiarum Canonicatus aliquot
illos, & alios quoscunque in futurum vacaturos, & prout quouis modo per obitum, pri-
uationem, assecutionem, aut aliàs vacare
contigerit quousque duodenarius tantùm
numerus remaneat, supprimimus, & penitus
suppressos volumus, & declaramus, illosque
ex nunc, prout ex tunc eiusdem Ecclesiæ no-
stræ mensæ Capitulari cum omnibus iuribus
perpetuò annectimus, & vnimus, ita vt nec
plures, nec pauciores esse possint. Illorum-
que omnium sic suppressorum, & aliorum,
vt casus feret, suppremendorum, & vniendo-
rum fructus, redditus, prouentus, & obuen-
tiones vndecunque prouenientes, & prouen-
turas inter duodecim Canonicos, vel alios
Canonicali portione inter illos gaudentes
quouis nomine, seu titulo censeantur, & iux-
ta formam, & tenorem Constitutionum, &
Decretorum à nobis hùc vsque emanatorum,
aut forsan emanandorum, vel in eadem Ar-
chiepiscopali Sede, & Ecclesia in hunc vsque
diem receptorum antiqua consuetudine diui-
dendos esse, & diuidi deberi, seruitiorum
tantùm, & iurium dignitatibus; & officijs for-
san diuersimodè competentium ratione habi-
ta decernimus. Quæ omnia, & singula, vt
firmiori validitate fulciantur, tam dicti Sac.
Trid. Conc. Decretorum, quàm Ordinarij
Visitatoris authoritate, & etiam vigore fa-
cultatum Legati de Latere sub Datum Romæ
apud S. Petrum 14. Nouembris MD.LXIIII.
ad quarum vlteriorem insertionem non tene-
remur. Nec non quò efficaciori modo pos-
sumus facta, concessa, decreta, declarata,
reducta, suppressa, & vnita esse volumus, &
mandamus per præsentes, omni aliter inter-
pretandi facultate sublata irritum esse, & ina-
ne decernentes quicquid à quoquam quouis
quesito colore, causa, vel prætextu contingeret attentari, supplentes omnes, & quoscun-
que, si qui forsan intercessissent iuris, & facti
defectus, qui per nos meliùs suppleri pos-
sunt, In quorum fidem illas manu nostra pro-
pria subscripsimus per infrascriptum Secreta-
rium fieri, nostrique solìti sigilli iussimus ap-
pensione muniri. Datum Celestri eiusdem
nostræ Diœcesis sub Anno Domini millesi-
mo, quingentesimo sexagesimo quinto, In-
dict. Octaua, Pontificatus eiusdem Sanctissi-
mi D. N. Pij Anno sexto, mensis Iunij die
vltima, Præsentibus Dominis Lelio Inuitato,
Hippolito Guirino, & Rafaele de la Fon-
te Clericis, Alesand. Ferrarien. & Florent.
respectiuè Diœcesibus ad præmissa habitis,
vocatis, & rogatis.

Alphonsus Card. Gesualdus Legatus.

Pagina eadem 1011. l. 25. *pro Patruelis*, dicito Auunculi.

Pag. 1021. l. 49. pro 1565. scribe 1585.

Pag. 1028. l. 29. pro 1392. lege 1396.

Pag. 1031. l. 44. dele illa verba Elogij Iacobi Candidi Episcopi Laquedonensis excripta ab Hippolito Marraccio de Marianis Præsulibus, nempè *de statu sui aliquando dubius cum precibus, & lachrymis ad hanc matrem supplex refugisset de diuina circa se voluntate certum reddi meruit*. Et pagina 1032. l. 21. post illa verba, *libenter edocebat*, adde &c. deindè dele sequentia, nempè. *Cœlum petijt, & post mortem D. Iosuelio de Polla Laquedonensis Ecclesiæ Canonico olim amicissimo suo cum B. Virgine apparuit.* cum ea prolata fuerint, nullo præcedente iuridico examine, adeoque gratis dicta censenda sunt, & ab hac opere expungenda.

Pag. 1035. l. 57. adde a capite Palermus Episcopus Muranus inter consecrationi Ecclesiæ S. Mariæ Maioris de Diano anno 1274. à Guillelmo Episcopo Potentino celebratæ. Andem sit. Episcopus iste Palermus idem cum superiori quem innominatum notauimus incertum mihi est, nec aliud de eo scire potuimus.

Pag. 1041. l. 32. *Asconius*, scribe Ascanius.

Finis Laus Deo.

ADMONITIO AD LECTOREM.

LECTOR aduerte in elogijs Virorum Illustrium, quos hoc libro amplexus sum, nonnulla me obiter attingere, quæ sanctitatem ipsis videantur adscribe: perstringo uon numquam aliqua ab ijs gesta, quæ cum vires humanas superent, miracula videri possunt: præsagia futurorum, arcanorum manifestationes, reuelationes, illustrationes, & si quæ sunt alia huiusmodi: beneficia item in miseros mortales eorum intercessione diuinitus collata; demum nonnullis sanctimoniæ, vel martyrij videor appellationem tribuere. Veram hæc omnia ita meis Lectoribus propono, vt nolim ab illis accipi tamquam ab Apostolica Sede examinata, atquè approbata, sed tamquam, quæ à sola suorum auctorum fide pondus obtineant, atque adeo non aliter quam humanam Historiam. Proinde Apostolicum S. Congregationis S.R. & vniuersalis Inquisitionis decretum anno 1625. editum, & anno 1635. confirmatum integre, atque inuiolate, iuxta declarationem eiusdem decreti à S. mem. Vrbano Papa VIII. anno 1631. factam, seruari à me omnes intelligant, nec velle me, vel cultum, aut veneraciones aliquas per has meas narrationes vlli arrogare, vel famam, vel opinionem sanctitatis, aut martyrij inducere, seu arguere, nec quicquam eius existimationi adiungere, nullumque gradum facere ad futuram aliquando vllius beatificationem, vel canonizationem, aut miraculi cõprobationem, sed omnia in eo statu à me relinqui, quem secluſa hac mea lucubratione obtinerent, non obstante quocunque longissime temporis cursu. Hoc tam sancte profiteor, quam decet eum, qui Sanctæ Sedis Apostolicæ obedientissimus haberi filius cupit, & ab ea in omni sua scriptione, & actione dirigi.

Ferd. Vghellus Abbas, &c.

REGESTVM

✠ A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z

Aa Bb Cc Dd Eē Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Sſ Tt Vu Xx Yy Zz

Aaa Bbb Ccc Ddd Eee Fff Ggg Hhh Iii Kkk Lll Mmm Nnn

Omnes ſunt térniones, præter ✠, & Nnn, quæ ſunt quaterniones.

ROMÆ,
Ex Typographia Reuerendæ Cam. Apoſt. M. DC. LIX.

Superiorum permiſsu, & Priuilegio.

Digitized by Google

R. SALVARE[illegible]ZA
RESTAURO
Via Val Seve[illegible]
Digitized by Google